Saxonis Grammatici Historiae Danicae
Libri XVI

LIBRARY
Brigham Young University
RARE BOOK COLLECTION
Rare
q948.901
Sa98g
1644
BRIGHAM YOUNG UNIVERSITY
3 1197 22926 1026

J. G. Molmiro

Sc

346

$285

Carolus Matthias.

[illegible]

Hic liber [illegible] mihi

[illegible]

SAXO GRAMMATICUS; (STEPHANIUS, S. JOH., Editor).

SAXO-
NIS
GRAMMATICI
HISTORIÆ DANICÆ
LIBRI XVI.
STEPHANVS IOHANNIS
STEPHANIVS
ſummo ſtudio recognovit, No-
tisq; uberioribus illuſtra-
vit
SORÆ
Typis et ſumptibus
Joachimi Moltkenii.
Reg. Acad. Hafn. Bibliop.
CIƆ IƆ CXLIV.
VALDEMARVS I REX
DANIÆ
ABSALON HVIDE
ARCHIEP. LVNDENS.

Carolus Matthias

UPB

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO PRINCIPI,

CHRISTIANO IV.

DANIÆ, NORVEGIÆ, VANDALORUM, GOTHORUMQ; REGI,

DUCI SLESVICI, HOLSATIÆ, STORMARIÆ ET DITHMARSIÆ,

COMITI OLDENBURGI ET DELMENHORSTI,

PACIS ET MARTIS INDEFESSO CULTORI,

PATRIÆ PATRI, ET TOTIUS SEPTENTRIONIS CONSERVATORI ET AUGUSTO PERPETUO,

DOMINO MEO CLEMENTISSIMO,

PRÆCLARA HÆCCE INGENTIS HISTORICI MONUMENTA, NOTIS UBERIORIBUS ILLUSTRATA HUMILLIME DICO CONSECROQVE.

SERENISSIME REX, DOMINE CLEMENTISSIME,

Offero Sacratisſimæ Majeſtati Tuæ, florentiſsimum Hiſtoriæ Danicæ ſcriptorem Saxonem, Tuæ munificentiæ auſpiciis, Tuoq́; ſub imperio, qvo ſe Dania feliciorem non meminit, renatum, novoq́; ſplendori reſtitutum. Cujus admirandam facundiam qvum ad veriſsimas laudes ſuas ingentia Heroum facta provocaſſent; omnis ævi vota ſatiavit, orbemq́; terrarum famâ Danici nominis implevit. Si verò rerum natura pateretur, ut in noſtra tempora tàm ſublime rediret

ingenium; in Te, Rex Auguſtisſime, omnia virtutum exempla, qvæ poſteritati repræſentavit, rediviva cerneret; Tuâq; felicitate ſtabilitā fateretur, tot ſeculorum gloriam, qvâ cæterarum ſe gentium magnitudini priſci Danorum Reges, exęqvaverant; qvorum ſicuti Vita qvondā & Fortuna, ità nunc memoria cœleſtis eſt. Plurima certè, rerum potiunte Majeſtate Tuâ, vidit ætas noſtra, qvæ non modò divinam Saxonis eloqventiam fatigarent, ſed & totius Antiqvitatis decora ſuæ celebritatis fulgore præſtringerent. Adeò Dania Tua, ultrà priſtinam ſortem, belli paciſqve artibus à Te perducta, vix habet, qvod exoptet amplius, niſi, ut qvo Majeſtas Tua, optimi ſtatus auctor, Remp. loco fundaverit, eo vigeat inconcuſſa, & ad præſentem temporum ſecuritatem perpetuitas accedat. Ampliſſimis eqvidem verbis extollit Saxo Frothonis Tertii Juſtitiam, Canuti Magni Pietatem, Prudentiam Gormonis, Valdemari Primi Conſtantiā & Fortitudinem: ſed qvæ diverſa multorum Principum laus eſt, in Te, Regum Maxime, omnium laudum ſvavisſima concordia & concentus eſt. Enituit etenim, per omnia orbis Arctoi regna & ditiones, ſincera PIETAS Tua, qvæ ſanctisſimis intenta curis id

ſemper

ſemper egit, ut verò numinis cultu, & incorruptâ religione, qvà patent, ſacratisſimi Imperii Tui limites efflorescerent, nec unqvã ſubditi Tui à cœlo divortium facerent. Justitiæ Tuæ ſplendor eo maximè elucescit, qvòd ęqvabili temperamento civibus Tuis jura reddas, ſaluberrimas ſancias leges, peſſimi exempli mores corrigas, nulli delictorum gratiam facias, innocentiæ debitũ prę-ſtes patrocinium, parẽ deniq; clementiam benè meritis impertias. Innotuit itidem terris Borealibus altisſima Prudentia Tua tam in juvandâ, qvam exornandâ patriâ: cujus egregiam ad poſteros famam transfundent tot propugnacula, tot ædificia, in diverſis utriuſq; regni partibus exſtructa, aliaqve regalis magnificentiæ monumenta, etiamnunc publicis oculis & admirationi ſubjecta: ut Majeſtas Tua multò verius, qvàm Auguſtus, gloriari posſit, ſe veteris patriæ urbes atq; arces marmoreas reddidiſſe, qvum lateritias acceperit. At verò Constantiam & Fortitudinem, verè Imperatorias virtutes, bello nuper exorto Majeſtas Tua potenter exeruit, qvum ultricia arma adverſus vicinos ſumeret hoſtes, qvi nimiis ac diuturnis felicitatis ſucceſſibus elati, inq; ſummo fortunæ faſtigio nullum

ruinæ

ruinæ incommodum ſuſpicati, poſſeſsio-
nem Daniæ rapere velut vacantem præſu-
mebant. Turbaſſent pavidas mentes tàm
periculoſi rerum motus: verū Majeſtas Tua
tantam procellam animo prorſus interrito
excepit. Principio etenim, Piisſime Rex,
conſilia Tua ad Deum referebas, qvem juſtū
ſuperbæ violentiæ Vindicem futurum certâ
ſpe ac cogitatione præceperas. Dehinc, ut
vim illatam propulſares, & qvantum provi-
deri humanâ ratione potuit, ſecuram præ-
ſtares nutantem patriam; totum provin-
ciarum ambitum, qvas nondum hoſtilis in-
ſederat exercitus, validisſimarū legionum
præſidio firmaſti. Qvæ ſanè ruentem adver-
ſę partis impetum fortiter hucuſq; ſuſtinue-
runt, & velut obice poſito repreſſerunt, nè
univerſam Daniam, cujus occupandæ cele-
ritatem improbâ ſpe devoraverat, bellicâ
mole furor militaris obrueret. Mox ubi
maria ſimul hoſtilibus navigiis infeſtari co-
gnitum eſt, novi facinoris indignitate per-
motus, Ipſe ad arma Neptunia provolas, &
maritimæ Te expeditioni accingis: haud ſe-
cus ac patriæ ſalus inter decumanos Ocea-
ni fluctus ultimam Tibi pugnandi neceſsi-
tatem adferret, & in æqvore tantùm ſpecio-
ſæ victoriæ campum oſtenderet. Te igitur
duce

duce emiſſa eſt in utrumq; mare claſsis, qvã non viri, non arma, non vela, non venti, ſed auguſtiſsimæ Majeſtatis Tuæ præſentia animabat ac provehebat. Poſtqvam conſerere manus auſæ eſſent hoſticæ rates, pulcherrimum Fortitudinis ingenitæ ſpectaculum edidiſti, Rex invictiſsime. Prætoriam tuam, in qvâ ſalus noſtra vehebatur, velut indagine circumventam, recentium Piratarum aſtus non ſemel opprimere tentavit. Tu contrà fretus auxilio Dei Tui, & juſtâ causâ, inter tonitrua & fulmina tormentorum, inter volitantia tela, ſtabas ſerenus animo vultuqve, non imperio tantùm, ſed & manu pugnans, publicæ magis anxius ſalutis, qvàm Tuæ incolumitatis. Nulla pericula, nulla vulnera exhorruiſti: qvia animus Tuus qvò excelſior, eò minus leges corporis admittit, nec æſtimas hanc vitam, qvòd aliam ex gloria & laude paratam Tibi videas, qvam ęternam eſſe benè Tibi perſvaſum eſt. Tandem glorioſam cœlitus victoriam adeptus, qvicqvid hoſtilium myoparonum Balthicas undas conſtraverat, feliciter profligaſti, & in deformem fugam conjeciſti. Hæc eſt tergemina victoria, tribus Svecorũ disjectis claſſibus parta: qvam juxta cum innumeris in Remp. meritis tuis, ſempiternitati temporis

&

& nunqvam perituræ memoriȩ dicabimus, qvamqve fideles rerum geſtarum cuſtodes Litteræ duraturis Annalium monumentis Æternitati conſecrabunt.

Ego autem Majeſtati Tuæ devoti cultus ſpecimen exhibiturus, Saxonem hunc noſtrum, Notis meis utcunq; illuſtratum, ad auguſtiſsimi nominis Tui pulvinar humillimè depono: qvem ut in tutelam Tuam benignè recipias, & me unà cum illo, demiſſo, qvantum poſſum, animo precor. Cujus voti fiduciam in Clementiâ Tuâ colloco, qvâ Te non ſolùm ſtudia literarum, à qvibus immortalitatem exſpectas, ſed & meipſum, complecti perſenſi; qvum non ita pridem ampliſsimum illud Hiſtoriæ ſcribendæ munus mihi, licet indigno, demandares. Accipe igitur blandâ & ſerenâ fronte, Pater patriæ, Patrem Hiſtoriarũ Septentrionalium, & Regum maximorum exemplo, bonas litteras, qvod facis, ab interitu vindica, & in his præcipuè Hiſtoriam, decus & ornamentum litterarum.

Deus Opt. Max. Sereniſſimam Majeſtatem Tuam porrò ſalvam & florentem ſervet, regnaq; Tua diuturnâ tranqvillitate ſtabiliat, & poſt lætiſſimum ex devictis hoſtibus triumphum, æviternam in cœlis beatitatem concedat! Ità ex animo voveo. Soræ, Prid. Non. Januar. Anno Meſſiæ, cIↄ Iↄc XLV.

Majeſtati Tuæ

humillimè ſubditus

Stephanus Johannis Stephanius.

IN
SAXONIS GRAMMATICI HISTORIÆ DANICÆ LIBROS XVI.

PRÆFATIO AD ANDREAM SUNONIS ARCHIEPISCOPUM LUNDENSEM.

CUM cæteræ nationes rerum ſuarum titulis gloriari, voluptatemq; ex majorum recordatione percipere ſoleant: Danorum Maximus Pontifex Abſalon patriam noſtram, cujus illuſtrandæ maximâ ſemper cupiditate flagrabat, eo claritatis & monumenti genere fraudari non paſſus, mihi comitum ſuorum extremo, cæteris operam abnuentibus, res Danicas in hiſtoriam conferendi negotium intorſit; inopemq; ſenſum majus viribus opus ingredi, crebræ exhortationis imperio compulit. Quis enim res Daniæ geſtas literis proſequeretur? quæ nuper publicis initiata ſacris, ut religionis, ita Latinæ quoq; vocis aliena torpebat. At ubi cum ſacrorũ ritu Latialis etiam facultas acceſſit, ſegnities par imperitiæ fuit, nec deſidiæ minora, quàm antea penuriæ vitia extitêre. Quo evenit, ut parvitas mea, quàmvis ſe prædictæ moli imparem animadverteret, ſupra vires niti, quàm jubenti reſiſtere præoptaret: ne finitimis factorum traditione gaudentibus, hujus gentis opinio potiùs vetuſtatis obliviis reſperſa, quàm literarum monumentis prædita videretur. Igitur oneri cunctis præteriti ævi ſcriptoribus inexperto, rudes laboris humeros ſubjicere coactus, imperiumq; negligere veritus, audaciùs quàm efficaciùs parui; quamq; ingenij mei imbecillitas fiduciam negabat, ab hortatoris amplitudine mutuatus.

Cujus fatis cœpti mei metam præcurrentibus, te potiſſimùm, Andrea, penes quem ſaluberrimus ſuffragiorum conſenſus honoris hujus ſucceſſionem, ſacrorumq; ſummam eſſe voluit, materiæ ducem auctoremq; depoſco: obtrectationis livorem, qui maximè conſpicuis rebus inſultat, tanti cognitoris præſidio fruſtraturus. Cujus fertiliſſimum ſcientiæ pectus ac venerabilium doctrinarum abundantia inſtructum, veluti quoddam cœleſtiũ opum ſacrarium exiſtimandum eſt. Tu Galliam Italiamq; cum Britannia percipiendæ literarum diſciplinæ, colligendæq; earum copiæ gratia perſcrutatus, poſt diutinam peregrinationem ſplendidiſſimum externæ ſcholæ regimen apprehendiſti, tantumq; ejus columen evaſiſti, ut potius magiſterio ornamentum dare, quàm ab ipſo recipere videreris. Hinc ob inſignium culmen meritaq; virtutum Regius Epiſtolaris effectus, officium mediocritatis limitibus contentum tantis induſtriæ operibus exornaſti, ut idem poſtmodum ampliſſimæ dignitatis viris, ad eum, quem geris, honorem tranſlatus, beneficii nomine expetendum relinqueres. Quamobrem Scaniam tripudio diſſultare compertum eſt, quòd Pontificem potius à finitimis mutuata ſit, quàm ex indigenis legerit: quippe quæ laudabiliter delectum egit, jocunditatem ex ſuffragio ſuo meruit. Itaq; cum genere, literis, ingenioq; niteas, ac plebem fœcundiſſimis doctrinæ ſtipendiis regas; maximũ tibi gregis amorem conciliaſti, ſuſceptiq; miniſterii partes glorioſæ executionis fiduciâ ad laudis cumulũ perduxiſti. Et ne rerum dominium poſſeſſione uſurpare videreris, ampliſſimum patrimonium ſacris ædibus religioſæ liberalitatis teſtamento legaſti: obſitasq; curis opes decenter abjicere, quàm earum aviditate & pondere implicari maluiſti. Tu item mirificũ reverendorũ dogmatũ Opus complexus, privatisq; curis publicæ religionis officia anteponere avidus, pertinentium ad eam rerum ſolutionem abnuentes, ſalutarium conſiliorũ doctrinâ, debitis ſacrorum obſequiis adegiſti, veteremq; divinarum ædium injuriam religioſo lucri

beneficio rependiſti. Præterea laſcivioris vitæ ſtudioſos, intemperantiæq; plus æquo viribus indulgentes, ſaluberrimæ exhortationis perſeverantiâ, ac ſplendidiſſimis frugalitatis exemplis ad honeſtiorem mentis habitum ab enervi mollitudine revocatos, dictiſne an factis magis inſtruxeris, dubium reliquiſti. Ita quod tuorum nulli prædeceſſorum obtinere tributum eſt, ſolis prudentiæ monitis impetraſti.

Nec ignotum volo, Danorum antiquiores conſpicuæ fortitudinis operibus editis, gloriæ æmulatione ſuffuſos, Romani ſtyli imitatione, non ſolùm rerum à ſe magnificè geſtarũ titulos exquiſito contextus genere, veluti Poëtico quodam opere perſtrinxiſſe; verùm etiã majorum acta patrii ſermonis carminibus vulgata, lingvæ ſuæ literis, ſaxis ac rupibus inſculpenda curaſſe. Quorum veſtigiis ſeu quibuſdam antiquitatis voluminibus inhærens, tenoremq; veris tranſlationis paſſibus æmulatus, metra metris reddenda curavi; quibus ſcribendorũ ſeries ſubnixa, non tam recenter conflata, quàm antiquitus edita cognoſcatur. Quia præſens opus non nugacem ſermonis luculentiam, ſed fidelem vetuſtatis notitiam pollicetur. Quantum porrò ingenij illius homines hiſtoriarum edituros putemus, ſi ſcribendi ſitim Latinitatis peritia paviſſent? Quibus tametſi Romanæ vocis notitia abeſſet, tanta tradendæ rerũ ſuarũ memoriæ cupido inceſſit, ut voluminũ loco vaſtas moles amplecterentur, codicum uſum à cautibus mutuantes. Nec Tylenſium induſtria ſilentio obliteranda: qui cum ob nativam ſoli ſterilitatem luxuriæ nutrimentis carentes, officia continuæ ſobrietatis exerceant, omniaq; vitæ momenta ad excolendam alienorum operũ notitiam conferre ſoleant, inopiam ingenio penſant. Cunctarum quippe nationum res geſtas cognoſſe, memoriæq; mandare, voluptatis loco reputant: non minoris gloriæ judicantes alienas virtutes diſſerere, quàm proprias exhibere. Quorum theſauros hiſtoricarum rerũ pignoribus refertos curioſius conſulens, haud parvam præſentis operis partem ex eorum relationis imitatione contexui: nec arbitros habere contempſi, quos tanta vetuſtatis peritiâ callere cognovi. Nec minus Abſalonis aſſerta ſectando, quæ vel ipſe geſſit, vel ab aliis geſta perdidicit, docili animo ſtyloq; complecti curæ habui; venerandæ ejus narrationis documentum perinde ac divinum aliquod magiſterium amplexatus.

Te ergo ſalutaris princeps ac parens noſter, cujus illuſtriſſimam à priſcis temporibus proſapiã dicturus ſum, clariſſima lux patriæ Voldemare, dubiũ laboris hujus progreſſum favore proſequi rogo: quia propoſiti pondere conſtrictus, vereor ne magis imperitiæ meæ habitum, ingeniiq; debilitatem patefaciam, quàm tuam (ſicut par eſt) originem repræſentem. Siquidem præter paternæ hæreditatis amplitudinem, conſpicua regni incrementa finitimorum oppreſſione ſortitus, Albiæq; reciprocos fluctus propagatæ dominationis labore complexus, haud mediocre claritatis momentum celeberrimis laudis tuæ titulis adjeciſti. Ita anteceſſorum famam atq; opinionem operum magnitudine ſupergreſſus, ne Romani quidem imperij partes armis intentatas liquiſti. Cumq; fortitudine & liberalitate inſtructiſſimus habearis, plúſne hoſtes bellis terreas, an cives humanitate demulceas, ambiguum reddidiſti. Tuus quoq; fulgentiſſimus avus publicæ religionis titulis conſecratus, immeritæq; mortis beneficio immortalitatis gloriam conſequutus, nunc ſanctitatis fulgore præſtringit, quos olim victoriis acquiſivit. Ex cujus ſanctiſſimis vulneribus plus virtutis quàm cruoris effluxit. Cæterùm priſco atq; hæreditario obſequendi jure, ſaltem ingenij viribus tibi militare conſtitui: cujus clariſſimi patris caſtrenſem militiã parens avusq; meus fidiſſimis bellici laboris operibus coluiſſe noſcuntur. Tuo igitur ductu reſpectuq; ſubnixus, quò cætera liquidius exequar, initium à patriæ noſtræ ſitu deſcriptuq; petere ſtatui: ſpecioſiùs ſingula perſtricturus, ſi narrationis procurſus competentia rebus loca permetiens, ab eorum poſitione dicendorum inchoamenta deduxerit.

Hujus itaq; regionis extima partim ſoli alterius confinio limitantur, partim propinqui maris fluctibus includuntur. Interna verò circumfuſus ambit Oceanus: qui ſinuoſis interſtitiorum anfractibus nunc in anguſtias freti contractioris evadens, nunc in latitudinem ſinu diffuſiore procurrens, complures inſulas creat. Quo fit, ut Dania mediis pelagi fluctibus interciſa, paucas ſolidi continuiq; tractus partes habeat, quas tanta undarũ interruptio pro varia freti reflexioris obliquitate diſcriminat. Ex his Jutia granditatis inchoamentiq; ratione Danici regni principium tenet; quæ ſicut poſitione prior, ita ſitu porrectior Teutoniæ finibus admovetur. A cujus complexu fluminis Eydori interriva-

tio-

tione diſcreta, cum aliquanto latitudinis excremento Septentrionē verſus in Norici freti littus excurrit. In hac ſinus, qui Lymicus appellatur, ità piſcibus frequens exiſtit, ut non minus alimentorum indigenis, quàm ager omnis exolvere videatur. Huic etiam Freſia minor adjacet, quæ à Jutiæ prominentia ſubſidentium camporum ac gremii devexioris inclinata receſſu, maximos frugum proventus beneficio Oceani inundantis aſſequitur. Cujus refluxionis vis, plus utilitatis an periculi incolis afferat, ambiguum extat. Siquidem tempeſtatis magnitudine perruptis æſtuariis, quibus apud eos maritimi fluctus intercipi ſolent, tanta arvis undarum moles incedere conſvevit, ut interdum non ſolùm agrorum culta, verumetiam homines cum penatibus obruat. Poſt Jutiam inſula ad Orientem verſus Fionia reperitur, quam à continenti anguſti admodum æquoris interjectus abrumpit. Hæc ſicut ab occaſu Jutiam, ita ab ortu Sialandiam proſpectat, conſpicuā neceſſariarum rerum ubertate laudandam. Quæ inſula amœnitate cunctas noſtræ regionis provincias antecedens, medium Daniæ locum obtinere putatur; ab extimæ remotionis limite pari ſpaciorum intercapedine diſparata. Ab hujus ortivo latere occaſivum Scaniæ media pelagi diſcindit interruptio, opimam prædæ magnitudinem quotannis piſcantium retibus adigere ſoliti. Tanta ſiquidem ſinus omnis piſcium frequentiâ repleri conſvevit, ut interdùm impacta navigia vix remigii conamen eripiat: nec jam præda artis inſtrumento, ſed ſimplici manus officio capiatur. Cæterùm Hallandia ac Blekingia ab integritate Scaniæ, ceu rami duplices ex unius arboris ſtipite promeantes, Gothiæ Norvagiæq́, longæ declinationis ſpaciis, diverſisq́; receſſuum interſtitiis adnectuntur. Verùm apud Blekingiam apta meantibus rupes mirandis literarum notis interſtincta conſpicitur. Siquidem à Meridiano mari in deſerta Verendiæ petroſa porrigitur ſemita; quam binæ lineæ exiguo diſcretæ ſpacio protractis in longum ductibus amplectuntur. Inter quas, medio loco planum, factis ad legendum figuris, undique ſecus exaratum oſtenditur. Quod licet adeò ſitu inæquale exiſtat, ut modò montium alta proſcindat, modò vallium ima prætereat, eodem tamen tenore literarum veſtigia ſervare dignoſcitur. Quarum ſignificationem Rex Voldemarus, ſancti Kanuti fauſta proles, admirationis causâ cognoſcere cupiens, miſit qui rupem permeantes, patentium illic characterum ſeriem, curioſiori indagatione colligerent, ac poſtmodum virgulis quibuſdam ſub iiſdem formarum apicibus adnotarent. Qui ideo nihil ex eis interpretamenti comprehendere potuerunt, quod ipſa cælaturæ concavitas partim cœno interlita, partim commeantium adeſa veſtigiis, figuratæ protractionis ſpeciem obtrito calle confuderat. Unde conſpicuum eſt, etiam petrinæ ſoliditatis rimas diutino madore complutas, aut ſordium colluvione, aut irriguâ nimborum inſtillatione concreſcere.

At quoniam regio hæc Svetiam Norvagiamq́; tam vocis quàm ſitus affinitate complectitur, earum quoq́; , ſicut & Daniæ, partes ac climata memorabo. Quæ provinciæ Septentrionali polo ſubjectæ, Booteq́; & Arcton reſpicientes, ipſum frigentis zonæ parallelum ultimâ ſui porrectione contingunt: poſt quas humanis ſedibus locum inuſitatæ algoris ſævitia non relinquit. Ex quibus Norvagia ſaxei ſitus deformitatem naturæ ſortita diſcrimine, rupibus infœcunda, ac ſcopulis undique ſecus obſita, glebarum vaſtitate triſtes locorum ſalebras repræſentat. In cujus parte extima ne noctu quidem diurnum ſidus occulitur; ità ut continui Solis præſentia alternos horarum dedignata ſucceſſus, utriq́; tempori pari luminis adminiſtratione deſerviat.

Ab hujus latere occidentali, inſula, quæ Glacialis dicitur, magno circumfuſa reperitur Oceano, obſoletæ admodum habitationis tellus, rerumq́; veri fidem excedentium, & inſolitorum eventuum miraculis prædicanda. Illic fons eſt, qui fumigantis aquæ vitio nativā rei cujuſlibet originem demolitur. Sanè quicquid fumi hujus exhalatione reſpergitur, in lapideæ naturæ duritiam tranſmutatur. Quæ res mirabilior an periculoſior exiſtat, in dubio poſitum conſtat: cùm fluidam aquæ teneritudinem tantus obſideat rigor, ut admotum quidlibet fumidoq́; ejus vapore perfuſum, in lapidis proprietatem, formâ duntaxat ſuperſtite, ſubitâ converſione tranſmutet. Ibidemq́; complures alii latices referuntur, qui modo creſcentis lymphæ copiis adaucti, pleniſq́; exundantes alveis crebras in ſublime guttas jaciunt, modò torpentibus ſcatebris vix ab imo conſpecti, profundis ſubductioris terræ latibulis abſorbentur. Quo fit, ut exuberantes proxima quaque ſpuma-

ſpumarum candore conſpergant, exinaniti nullo viſus ingenio capiantur. In hac itidem inſula mons eſt, qui rupem ſideream perpetuæ flagrationis æſtibus imitatus, incendia ſempiterna jugi flammarum eructatione continuat. Cujus rei admiratio ſupradictis æquatur; cùm tellus extremis ſubjecta frigoribus tanti caloris fomentis exuberet, ut ignium perennitatem arcanis inſtruat nutrimentis, æternumq́; fovendis ardoribus præbeat incentivum. Huic etiam inſulæ, certis ſtatutisq; temporibus, infinita glaciei advolvitur moles; quæ cum adventans ſcabris primùm cautibus illidi cœperit, perinde ac remugientibus ſcopulis fragoſæ ex alto voces, ac varii inuſitatæ conclamationis ſtrepitus audiuntur. Quamobrem animas ob nocentis vitæ culpam ſuppliciis addictas, illic algoris magnitudine delictorum pendere pœnas exiſtimatum eſt. Hujus itaq; molis exciſa particula, quantiſcunq; nodorum condylis obſcretur, mox ut ſupradicta glacies terris avellitur, clauſtra cuſtodiamq́; fruſtratur. Stupet animus admiratione plenus, dùm res inextricabilibus ſeris obſita, ac multiplici impedimentorum perplexione concluſa, ſic molis, cujus pars erat, diſceſſum inſequitur, ut omnem obſervationis diligentiam inevitabilis fugæ neceſſitate decipiat. Eſt & illic aliud glaciei genus, montium jugis ac rupibus interſertū, quod certis vicibus conſtat ſuperioribus ad ima dejectis, infimisq; rurſum ad ſuperna reflexis, verſili quadam mutatione tranſponi. In cujus aſſertionis fidem affertur, quòd quidam, dùm planum forte glaciale percurrerent, in objectas voragines, hiantiumq; rimarum penita provoluti paulò poſt exanimes fuerint, nulla glaciei rimulâ ſuperſtante, reperti. Quamobrem à compluribus exiſtimari ſolet, quod quos fundæ glacialis urna deſorbuit, eoſdem poſtmodum ſupinata reddiderit. Illic etiam fama eſt peſtilentis undæ laticem ſcaturire, quo quis guſtato perinde ac veneno proſternitur. Sunt & alii fontes, quorum ſcatebræ Cerealis poculi proprietatem imitari perhibetur. Sunt ignes, qui cùm linum conſumere nequeant, aquæ mollitiem depaſcuntur. Eſt & ſaxum, quod montium prærupta non extrinſecâ agitatione, ſed propriâ nativâq; motione pervolitat.

Et ut paulò altius Norvagiæ deſcriptio replicetur, ſciendum, quòd ab ortu Sveciæ Gothiæq; contermina aquis utrinque ſecùs Oceani vicinantis includitur. Eadem à Septentrione regionem ignoti ſitus ac nominis intuetur humani cultus expertem, ſed monſtroſæ novitatis populis abundantem, quam ab adverſis Norvagiæ partibus interfluæ pelagi ſeparavit immenſitas. Quod cùm incertæ navigationis exiſtat, perpaucis eam ingredientibus ſalutarem reditum tribuit.

Cæterùm Oceani ſuperior flexus Daniam interſecando prætermeans, auſtralem Gothiæ plagam ſinu laxiore contingit: inferior verò meatus, ejus, Norvagiæq; latus Septentrionale præteriens, ad ortum verſus, magno cum latitudinis incremento, ſolido limitatur anfractu. Quem maris terminum gentis noſtræ veteres Granduicum dixere. Igitur inter Granduicum & meridianum pelagus breve continentis ſpacium patet, maria utrinq; ſecus allapſa proſpectans: quod niſi rerum natura limitis loco congreſſis penè fluctibus objeciſſet, Svetiam Norvagiamq́; conflui fretorum æſtus in inſulam redegiſſent. Harum ortivas partes Skricfinni incolunt. Quæ gens inuſitatis aſſueta vehiculis, montium inacceſſa venationis ardore ſectatur, locorumq; complacitas ſedes diſpendio lubricæ flexionis aſſequitur. Neq; enim ulla adeò rupes prominet, quin ad ejus faſtigium callida curſus ambage perveniat. Primò ſiquidem vallium profunda relinquens, ſcopulorum radices tortuoſa giratione perlabitur, ſicq; meatum crebræ declinationis obliquitate perflectit, donec per ſinuoſos callium anfractus deſtinatum loci cacumen exuperet. Eadem apud finitimos mercium loco quorundam animalium pellibus uti conſrevit.

Svetia verò Daniam ab occaſu Norvagiamq́; reſpiciens, à meridie & multa Orientis parte, vicino præteritur Oceano. Poſt quam ab ortu quoq; multiplex diverſitatis barbaricæ conſertio reperitur.

Danicam verò regionem giganteo quondam cultu exercitam, eximiæ magnitudinis ſaxa veterum buſtis ac ſpecubus affixa teſtantur. Quod ſi quis vi monſtroſa patratum ambigat, quorundam montium excelſa ſuſpiciat, dicatq; ſi callet, quis eorum verticibus cautes tantæ granditatis invexerit. Inopinabile namq; quivis miraculi hujus æſtimator animadvertet, ut molem ſuper plano minimè vel difficile mobilem, in tantum montanæ ſublimitatis apicem ſimplex mortalitatis labor, aut uſitatus humani roboris conatus extulerit. Utrum verò talium rerum auctores poſt diluvialis inundationis excurſum gigantes extiterint, an viri corporis viribus ante alibs præditi, parùm notitiæ traditum. Talibus, ut noſtri autumant, ſubitam mirandamq; nunc propinquitatis, nunc abſentiæ poteſtatem, comparendiq; ac ſubter labendi viciſſitudinem, verſilis corporum ſtatus indulget, qui hodieq; ſcrupeam inacceſſamq; ſolitudinem (cujus ſuprà mentionem fecimus) incolere perhibentur. Ejuſdem aditus horrendi generis periculis obſitus, rarò ſui expertoribus incolumitatem regreſſumq; conceſſit. Nunc ſtylum ad propoſitum transferam.

SAXONIS GRAMMATICI HISTORIÆ DANICÆ LIBER PRIMUS.

DAN & Angul, à quibus Danorum cœpit origo, patre Humblo procreati, non ſolùm conditores gentis noſtræ, verumetiam rectores fuere. Quanquam Dudo rerum Aquitanicarum ſcriptor, Danos à Danais ortos nuncupatosq; recenſeat. Hi licet faventibus patriæ votis regni dominio potirentur, rerũq; ſummam ob egregia fortitudinis merita, aſſentientibus civium ſuffragiis, obtinerent, Regij tamen nominis expertes degebant: cujus uſum nulla tunc temporis apud noſtros conſvetudinum frequentabat auctoritas.

Ex qvibus Angul, à quo gentis Anglicæ principia manaſſe memoriæ proditum eſt, nomen ſuum provinciæ, cui præerat, aptandum curavit; levi monumenti genere perennem ſui notitiam traditurus. Cujus ſucceſſores poſtmodùm Britanniâ potiti, priſcum Inſulæ nomen, novo patriæ ſuæ vocabulo, permutarunt. Magni id factum à veteribus æſtimatum. Teſtis eſt Beda, non minima pars divini ſtyli; qvi in Anglia ortus, ſanctiſſimis ſuorum voluminum theſauris res patrias ſociare curæ habuit: æquè ad religionem pertinere judicans, patriæ facta literis illuſtrare, & res divinas conſcribere.

Verùm à Dan (ut fert antiquitas) regum noſtrorum ſtemmata, ceu quo- I.
dam derivata principio, ſplendido ſucceſſionis ordine profluxerunt. Huic filii *DAN.*
Humblus & Lotherus fuêre, ex Grytha ſummæ inter Theutones dignitatis matrona ſuſcepti.

Lecturi regem veteres affixis humo ſaxis inſiſtere, ſuffragiaq; promere II.
conſveverant; ſubjectorum lapidum firmitate facti conſtantiam ominaturi. *HUMB-*
Quo ritu Humblus, decedente patre, novo patriæ beneficio, Rex creatus, ſe- *LUS.*
quentis fortunæ malignitate ex Rege privatus evaſit. Bello ſiquidem à Lothe- III.
ro captus, regni depoſitione ſpiritum mercatus eſt: hæc ſola quippe victo ſalu- *LOTHE-*
tis conditio reddebatur. Ita fraternis injuriis imperium abdicare coactus, do- *RUS.*
cumentum hominibus præbuit, ut plus ſplendoris, ita minùs ſecuritatis aulis quàm tuguriis ineſſe. Cæterum injuriæ tam patiens fuit, ut honoris damno tanquam beneficio gratulari crederetur: ſagaciter, ut puto, regiæ conditionis habitum contemplatus. Sed nec Lotherus tolerabiliorem Regem quàm militem egit, ut prorſus inſolentia ac ſcelere regnum auſpicari videretur: ſiqvidem illuſtriſſimum qvemque vitâ aut opibus ſpoliare, patriamq; bonis civibus vacuefacere, probitatis loco duxit: regni æmulos ratus, quos nobilitate pares habuerat. Nec diu ſcelerum impunitus, patriæ conſternatione perimitur, eâdem ſpiritum eripiente, quæ regnum largita fuerat.

Cujus filius Skyoldus naturam ab ipſo, non mores ſortitus, per ſummam IV.
tenerioris ætatis induſtriam, cuncta paternæ contagionis veſtigia ingeniti er- *SKIOL-*
roris devio præteribat. Igitur ut à paternis vitiis prudenter deſcivit, ita avitis *DUS.*
virtutibus feliciter reſpondit; remotiorem pariter ac præſtantiorem hæreditarii moris portionem amplexus. Hujus adoleſcentia, inter paternos venatores, immanis belluæ ſubactione inſignis extitit, mirandoq; rei eventu futuræ ejus fortitudinis habitum ominata eſt. Nam cum à tutoribus fortè, quorum ſummo ſtudio educabatur, inſpectandæ venationis licentiam impetraſſet, obvium ſibi inſolitæ granditatis urſum telo vacuus, cingulo, cujus uſum habebat, religandum curavit, necandumq; comitibus præbuit. Sed & complures ſpe-

SKIOLDUS. ctatæ fortitudinis pugiles per idem tempus viritim ab eo ſuperati produntur: è quibus Attalus & Scatus clari illuſtresq; fuêre. Quindecim annos natus, inuſitato corporis incremento perfectiſſimum humani roboris ſpecimen præferebat, tantaq; indolis ejus experimenta fuere, ut ab ipſo cæteri Danorum Reges, communi quodam vocabulo Skioldungi nuncuparentur. Idem perditam & enervam vitam agentes, continentiamq; luxu labefacere ſolitos, ad capeſſendam virtutem rerum agitatione ſedulus excitabat.

Præcurrebat igitur Skioldus virium complementum animi maturitate, conflictusq; geſſit, quorum vix ſpectator ob teneritudinem eſſe poterat. In quo annorum virtutisq; procurſu, ob Avildam, quam ſummæ pulchritudinis intuitu poſtulabat, cum Scato, Alemanniæ ſatrapa, ejuſdem puellæ competitore, Theutonum Danorumq; exercitu inſpectante, ex provocatione dimicavit, interfectoq; eo omnem Alemannorum gentem, perinde ac ducis ſui interitu debellatam, tributariâ ditione perdomuit. Hic non armis modò, verumetiam patriæ charitate conſpicuus extitit. Siquidem impias leges abrogavit, ſalutares tulit; & quicquid ad emendandum patriæ ſtatum attinuit, ſumma diligentiâ præſtitit. Sed & regnum, patris improbitate amiſſum, virtute recuperavit. Primus reſcindendarum manumiſſionum legem edidit. Servi, quem libertate donaverat, clandeſtinis inſidiis petitus, acrem pœnam exegit, tanquam in omnium libertorum pœnam unius crimen redundare par eſſet. Omnium æs alienum ex fiſco ſuo ſolvebat, & quaſi cum aliorum Regum fortitudine, munificentiâ ac liberalitate certabat. Ægros fomentis proſequi, remediaq; graviter affectis benignius exhibere ſolebat: ſe non ſui, ſed patriæ curam ſuſcepiſſe teſtatus. Proceres non ſolùm domeſticis ſtipendiis colebat, ſed etiam ſpoliis ex hoſte quæſitis: affirmare ſolitus; pecuniam ad milites, gloriam ad ducem redundare debere.

Puellam cujus amore conflixerat, acerrimo nuptiarum æmulo liberatus, in pugnæ præmium recepit, eamq; ſibi matrimonio copulavit. Ex qua paulò

V. GRAM. poſt Gram filium ſuſtulit. Cujus mirifica indoles ita paternas virtutes redoluit, ut prorſus per earum veſtigia decurrere putaretur. Corporis animiq; præſtantiſſimis dotibus præditam adoleſcentiam ad ſummum gloriæ ſtatum provexit, tantumq; magnitudini ejus à poſteris tributum eſt, ut in vetuſtiſſimis Danorum carminibus ipſius vocabulo regia nobilitas cenſeatur. Qvicquid ad firmandas acuendaſq; vires attinuit, acerrimâ ingenii exercitatione tractabat. A gladiatoribus vitandi inferendiq; ictus conſvetudinem ſtudioſo exercitij genere contrahebat. Educatoris ſui Roarii filiam coævam ſibi collactaneamque, quò majorem incunabulis gratiam referret, uxorem adſcivit; quam poſtmodum Beſſo cuidam, quòd ejus ſtrenuâ operâ ſæpenumero uſus fuerat, mercedis loco conjugem tribuit. Quo bellicorum operum ſocio fretus, plus gloriæ ſuâ an Beſſi virtute contraxerit, incertum reliquit.

Qui cùm forte Sueonum Regis Sictrugi filiam Gro, Gigantum cuidam deſponſam cognóſceret, tàm indignam regio ſangvine copulam execratus, bellum Sveticum auſpicatur; Herculeæ virtutis exemplo, monſtrorum niſibus obſtaturus. Initâ Gothiâ, cum deturbandorum obviorum gratiâ, caprinis tergoribus amictus incederet, ac variis ferarum pellibus circumactus, horrificumq; dextrâ geſtamen complexus, giganteas ſimularet exuvias, ipſam Gro ſilveſtres forte latices cum paucis admodum pediſſequis, lavandi gratiâ, petentem, equo obviam habuit. Quæ ſponſum adeſſe rata, ſimulque tam inſoliti cultus horrore muliebriter territa, ſuccuſſis frenis, maximâ cum totius corporis trepidatione, patrio carmine ſic cœpit:

Conſpicor invisum Regi veniſſe Gigantem;
Et greſſu medias obtenebrare vias:
Aut oculis fallor. Nam tegmine ſæpe ferino
Contigit audaces delituiſſe viros.

Cui

GRAM.

Cui Beſſus, ſic orſus:
Virgo, caballi
Quæ premis armos,
Verba viciſsim
Mutua fundens,
Quod tibi nomen,
Quâ fueris, dic,
Gente creata?
Ad hæc Gro:
Gro mihi nomen,
Rex pater extat
Sangvine fulgens,
Fulgidus armis.
Tu quoque, qui ſis,
Aut ſatus undè,
Promito nobis.
Cui Beſſus:
Beſſus ego ſum
Fortis in armis,
Trux inimicis
Gentibus horror:
Atque alieno
Sæpe refundens
Sangvine dextram.

Tùm Gro:
Quis, rogo, veſtrum
Dirigit agmen?
Quo duce ſigna
Bellica fertis?
Quis moderatur
Prælia princeps?
Quove paratur
Præſtite bellum?
Contrà ſic Beſſus:
Gram regit agmen
Marte beatus:
Quem metus, aut vis
Flectere neſcit;
Nec rogus ardens,
Nec ferus enſis,
Aut maris unquàm
Terruit æſtus.
Hoc duce belli,
Signa levamus
Aurea, virgo.
Rurſum Gro:
Hinc remeantes
Vertite curſum;
Ne proprio vos
Opprimat omnes
Agmine Sictrug;
Inq́ feroci
Stipite figat
Illaqueatos
Guttura nexu;
Detq́ rigenti
Corpora nodo;
Ac malè torvus
Trudat edaci
Funera corvo.
Iterùm Beſſus:
Gram prior illum
Manibus addet,
Ac dabit orco;
Quàm ſua fatis
Lumina claudat;
Inq́ pavenda,
Vertice plexum,
Tartara mittet.
Nulla Sveonum
Caſtra timemus.
Quid minitaris
Triſtia nobis
Funera, virgo?
Ad quem Gro:
En ferar iſthinc
Nota reviſens
Tecta parentis;
Ne venientis
Conſpicer audax
Agmina fratris.
Vos remeantes
Ultima quæſo
Fata morentur.
Ad quam Beſſus:
Læta reviſe
Nata parentem;
Nec cita nobis
Fata precare;
Nec tua bilis
Pectora pulſet.
Namque petenti
Aſpera primùm
Difficilisq́,
Sæpe ſecundò
Fœmina cedit.

Poſthæc Gram horrendæ monſtruoſæq́; vocis habitum trucioris ſoni modulis æmulatus, ſilentiiq́; diuturnioris impatiens, talibus puellam dictis aggreditur:

Ne timeat rabidi germanum, Virgo, Gigantis;
Me neque contiguum palleat eſſe ſibi:
A Grip miſſus enim, nunquàm, niſi compare voto,
Fulcra puellarum, concubitumq́ peto.

Cui Gro:

Quæ ſenſus exſors ſcortum velit eſſe Gigantum?
Aut quæ monſtriferum poſſit amare torum?
Quæ conjux fore dæmonum
Poſſit, monſtrigeni conſcia ſeminis?
Suum Giganti quæ fero
Conſociare velit cubile?
Quis ſpinâ digitos fovet?
Quis ſincera luto miſceat oſcula?
Quis membra jungat hiſpida
Lævibus impariter locatis?
Cum natura reclamitat,
Haud plenum Veneris carpitur otium:
Nec congruit monſtris amor
Fœmineo celebratus uſu.

Gram contrà:

Regum colla potentium
Victrici toties perdomui manu,
Faſtus eorum turgidos
Exuperans potiore dextrâ.
Hinc aurum rutilans cape,
Quo perpes maneat pactio munere:
Ac firma conſiſtat fides,
Conjugijs adhibenda noſtris.

 Quo

GRAM. Quo dicto, diſcuſſis larvis, nativum oris decorem confeſſus, tantum penè voluptatis vero ſui aſpectu puellæ attulit, quantum adulterino terroris incuſſit: quam etiam formæ ſuæ luculentiâ ad concubitum provocatam, amatoriis donis proſequi non omiſit. Progreſſus, ex obviis cognoſcit, binis callem latronibus obſideri. Quos ad ſe ſpoliandum cupidius proruentes, ſolo exanimavit impulſu. Quo facto, ne ullum hoſtili ſolo beneficium attuliſſe videretur, peremptorum corpora ſubjectis affixa ſtipitibus, ſimulatâ pedum erectione diſtendit; ut quibus re nocuerant vivi, ſpecie minarentur extincti; & poſt fata quoq; formidabiles non iter imagine minus, quàm opere præpedirent. Quamobrem conſtat eum latrones interimendo ſibi, non Suetiæ, conſulere ſtuduiſſe: cujus quanto odio teneretur, tam inſignis facti indicio patefecit. Qui cum ab aruſpicibus accepiſſet, niſi auro Sictrugum ſuperari non poſſe; continuò ligneæ clavæ nexilem auri nodum adjecit, eâq; bellô, quo Regem aggrediebatur, inſtructus, voti ſe compotem fecit. Quod factum Beſſus impenſiori laudationis genere proſecutus ſic cecinit:

Gram ferus clavæ gerulus beatæ,
Neſcius ferri, celebrabat ictu
Enſis obtentum, pepulitq; trunco
Tela potentis.
Fata ſectatus, ſuperûmq; mentem,
Sveonum preſſit decus impotentûm;
Dum neci Regem dedit, & rigenti
Contudit auro.
Namq; pugnaces meditatus artes,
Robur amplexu rutilum gerebat;
Et ducem victor, nitido, ſupinum
Verbere torſit.
Fata quem ferro perimi vetabant,
Aureo prudens domuit rigore,
Enſe dum caſſus potiore geſſit
Bella metallo.
Clarius, poſt, hoc Agathon manebit
Agnitum latè meliore famâ;
Cui ſuus laudem, decoriſq; culmen,
Arrogat auctor.

Occiſo Svetiæ Rege Sictrugo, Gram quæſitum armis imperium poſſeſſione firmare cupiens, Svarinum Gothiæ præfectum ob affectati regni ſuſpicionem in pugnæ certamen devocatum oppreſſit: fratresq; ejus ſeptem matrimonio, novem pellice procreatos, impari dimicationis genere fraternæ necis ultionem petentes, abſumpſit.

Hunc pater, ultimæ jam ætatis, ob res egregiè geſtas, imperii conſortione donavit, regniq; ſummam cum ſangvine ſuo communicare, quàm in occiduæ vitæ ſtatu ſine participe gerere, tum utilius, tum etiam commodius duxit.

Igitur cum Ringo ſplendido Sialandiæ loco natus, alterum ex his honori intempeſtivum, alterum jam virium curſu defunctum putaret; infirmam utriuſq; ætatem cauſatus, novarum rerum ſtudio majorem Danorum partem ſollicitat: hunc puerilis, illum ſenilis animi deliramento regiæ poteſtati inhabilem proteſtando. A quibus bello obtritus documento hominibus fuit, nullam ætatis partem virtuti incongruam exiſtimari debere.

Alia quoq; complura Gram Regis facinora fuere. Adverſus Sumblum Phinnorum regem bellum profeſſus, ad aſpectum filiæ ejus Signes depoſitis armis, ex hoſte procus evaſit, eamq; promiſſo conjugis ſuæ repudio pactus deſpondit. Quam, cum bello Norvagico, quod adverſum Svibdagerum Regem, ob ſororis filiæq; ſtuprum, ſuſceperat, admodum occupatus, Saxoniæ Regi Hen-

Henrico, Sumbli perfidiâ, in matrimonium promiſſam; nuncio didiciſſet, GRAM.
propior virginis, quàm militum charitati, relicto exercitu tacitus in Phinniam contendit, inchoatisq; jam nuptiis ſuperveniens, extremæ vilitatis veſte ſumptâ, deſpicabili ſedendi loco diſcubuit. Rogatus quidnam afferret, medendi ſolertiam profitetur. Ad poſtremum omnibus ebrietate madentibus, puellam intuens, mediis perſtrepentis convivii gaudiis, per ſummam fœmineæ levitatis execrationem, maximamq; virtutum ſuarum gloriationem, indignationis magnitudinem hujuſmodi carmine patefecit:

Solus in octo pariter ſpicula mortis egi,
Atque novenos gladio corripui reducto,
Quando Svarinum exanimavi titulis abuſum,
Nec meritum conciliantem ſibi nomen: unde
Sæpe cruentum nece ferrum, madidumq; cade,
Sangvine tinxi peregrino, timuiq; nunquam
Ad crepitus enſiculi, vel galeæ nitorem.
Nunc malè me projiciens fert aliena vota
Filia Sumbli fera Signe, vetus execrata
Fœdus; & incompoſitum concipiens amorem,
Fœmineæ dat levitatis facinus notandum;
Quæ proceres illaqueat, pellicit, atq; fœdat,
Ante alios ingenuos præcipuè refellens;
Nec ſtabilis permanet ulli, titubatq; ſemper,
Ancipites parturiens, dividuosq; motus.

Et cum dicto, diſcubitu evolans Henricum inter ſacra menſæ & amicorum complexus obtruncat, ſponſamq; mediis abſtractam pronubis, magnâ convivarum parte proſtrata, ſecum navigio deportat. Igitur nuptiis in exequias verſis, doceri Finni potuerunt, alienis amoribus manus injici non oportere.

His geſtis, à rege Norvagiæ Svibdagero, dum ſtupratæ ſororis injuriam ac laceſſitam filiæ pudicitiam ulciſci conatur, opprimitur. Hoc prælium Saxonicis inſigne copiis fuit, quas ad auxilia Svibdagero ferenda non tam ipſius charitas, quàm Henricianæ ultionis cupiditas provocabat.

Filii Gram, Guthormus & Hadingus; quorum alterum Gro, alterum Signe enixa eſt, Svibdagero Daniam obtinente, per educatorem ſuum Brache, nave Svetiam deportati, Vagnophto & Haphlio gigantibus, non ſolùm alendi, verumetiam defenſandi traduntur. VI. SVIBDAGERUS.

Quorum ſummatim opera perſtricturus, ne publicæ exiſtimationi contraria, aut veri fidem excedentia, fidenter aſtruere videar; noſſe operæ pretiũ eſt, triplex quondam Mathematicorum genus inauditi generis miracula diſcretis exercuiſſe præſtigiis.

Horum primi fuere monſtruoſi generis viri, quos Gigantes antiquitas nominavit, humanæ magnitudinis habitum eximia corporum granditate vincentes.

Secundi poſt hos, primam phyſiculandi ſolertiam obtinentes, artem poſſedere Pythonicam. Qui quantùm ſuperioribus habitu ceſſere corporeo, tantùm vivaci mentis ingenio præſtiterunt. Hos inter gigantesq; de rerum ſumma bellis certabatur aſſiduis, quoad Magi victores giganteum armis genus ſubigerent, ſibiq; non ſolum regnandi jus, verumetiam divinitatis opinionem conſciſcerent. Horum utriq;, per ſummam ludificandorum oculorum peritiam, proprios alienosq; vultus, variis rerum imaginibus adumbrare callebant, illicibusq; formis veros obſcurare conſpectus.

Tertii verò generis homines, ex alterna ſuperiorum copula pullulantes, auctorum ſuorum naturæ, nec corporum magnitudine, nec artium exercitio reſpondebant. His tamen apud deluſas præſtigiis mentes divinitatis acceſſit opinio.

Nec

GRAM. Nec mirandum, ſi prodigialibus eorum portentis adducta barbaries, in adulterinæ religionis cultum conceſſerit; cum Latinorum quoq; prudentiam pellexerit talium quorundam divinis honoribus celebrata mortalitas. Hæc idcirco tetigerim, ne cum præſtigia portentave perſcripſero, lectoris incredula refragetur opinio. His prætermiſſis, propoſitum repetam.

VII. GUTHORMUS. Occiſo Gram, Svibdagerus Daniæ Svetiæq; imperiis auctus, fratrem conjugis Guthormum, eâdem ſæpius flagitante, exilio abductum, tributaq; pollicitum, Danis præfecit, Hadingo patris ultionem hoſtis beneficio præferente.

VIII. HADINGUS. Hic primis adoleſcentiæ temporibus feliciſſimis naturæ incrementis ſummam virilis ætatis perfectionem ſortitus, omiſſo voluptatis ſtudio, continua armorum meditatione flagrabat; memor ſe bellicoſo patre natum, omne vitæ tempus ſpectatis militiæ operibus exigere debere. Cujus fortem animum Harthgrepa, Vagnhofthi filia, amoris ſui illecebris emollire conata, ſedulâ affirmatione certabat, oportere eum primum genialis tori munus ſuis irrogare connubiis, quæ infantiæ ejus exactioris curæ fomenta porrexerit, primaq; ſubminiſtrarit crepundia. Nec ſimplici verborum exhortatione contenta, carminis quoque modo ſic orſa:

Quid tibi ſic vaga vita fluit?
Quid cœlebs tua luſtra teris?
Arma ſequens, jugulum ſitiens?
Nec ſpecies tua vota trahit.
Eximia raperis rabie
Labilis in Venerem minimè.
Cædibus atque cruore madens
Bella toris potiora probas,
Nec ſtimulis animum recreas.
Ocia nulla fero ſubeunt;
Luſus abeſt, feritas colitur;
Nec manus impietate vacat,
Dum Venerem coluiſſe piget.
Cedat odibilis iſte rigor,
Adveniat pius ille calor,
Et Veneris mihi necte fidem,
Quæ puero tibi prima dedi
Ubera lactis, opemq; tuli,
Officium genitricis agens,
Uſibus officioſa tuis.

Quo corporis ejus magnitudinem humanis inhabilem amplexibus referente, cujus naturæ contextum dubium non eſſet giganteo germini reſpondere: non te moveat, inquit, inſolitus meæ granditatis aſpectus. Nunc enim contractioris, nunc capacioris; nunc exilis, nunc affluentis ſubſtantiæ; modò corrugati, modò explicati corporis ſitum arbitrariâ mutatione transformo: nunc proceritate cœlis invehor, nunc in hominem, anguſtioris habitus ditione, componor. Adhuc hæſitante eo, fidemq; dictis habere cunctante, tale carmen adjecit:

Ne paveas noſtri, Juvenis, commercia lecti;
Corpoream geminâ vario ratione figuram,
Et duplicem nervis legem præſcribere ſvevi.
Nam ſequor alternas diverſo ſchemate formas
Arbitrio variata meo; nunc ſidera cervix
Æquat, & excelſo rapitur vicina Tonanti:
Rurſus in humanum ruit inclinata vigorem,
Contiguumq; polo caput in tellure refigit.
Sic levis in varios transmuto corpora flexus
Ambiguis conſpecta modis: nunc colligit anceps

Stri-

Strictus membra rigor, nunc gratia corporis alti
Explicat, & ſummas tribuit contingere nubes.
Nunc brevitate premor, nunc laxo poplite tendor
Verſilis, inq́; novos converti cærea vultus.
Nec me mirari debet, qui Protea novit.
Nunc premit effuſos, modo clauſos exerit artus
Forma ſitus incerta ſui, ſpeciesq́; biformis.
Quæ nunc extricat, nunc membra revolvit in orbem.
Exero contractos artus, tenſosq́; ſubinde
Corrugo, vultum formis partita gemellis,
Et ſortes complexa duas; majore feroces
Territo, concubitus hominum breviore capeſſo.

HADINGUS.

His aſſertis Hadingi concubitu potita, tanto juvenis amore flagravit, ut cum eum reviſendæ patriæ cupidum comperiſſet, virili more culta proſequi non dubitaret, laboribusq́; ejus ac periculis intereſſe voluptatis loco duceret. Quo comite ſuſceptum iter ingreſſa, penatibus fortè pernoctatura ſuccedit, quorum defuncti hoſpitis funus mœſtis ducebatur exequiis. Ubi magicæ ſpeculationis officio ſuperûm mentem rimari cupiens, diris admodum carminibus ligno inſculptis, iiſdemq; lingvæ defuncti per Hadingum ſuppoſitis, hac voce eum horrendum auribus carmen edere coëgit:

Inferis me qui retraxit, execrandus oppetat,
Tartaroq́; devocati ſpiritus pœnas luat.
Quisquis infernâ ſede vocavit
Me functum fatis exanimemq́;,
Ac rurſum ſuperas egit in auras;
Sub Styge liventi, triſtibus umbris
Perſolvat proprio funere pœnas.
En præter placitum propoſitumq́;,
Quædam grata parum, promere cogor.
Ex hac namq́; pedem ſede ferentes
Anguſtum nemoris advenietis,
Paſſim dæmonibus præda futuri.
Tunc quæ noſtra chao fata reduxit,
Et dedit hoc rurſum viſere lumen,
Mirè corporeis nexibus indens
Manes elicitos ſollicitando,
Quod niſa eſt temerè, flebit acerbè.
Inferis me qui retraxit, execrandus oppetat.
Tartaroq́; devocati ſpiritus pœnas luat.
Nam cum monſtrigeni turbinis atra lues
Intima conatu preſſerit exta gravi,
Atque manus vivos verrerit ungue fero,
Artubus avulſis corpora rapta ſecans:
Tunc, Hadinge, tibi vita ſuperſtes erit,
Nec rapient Manes infera regna tuos,
Nec gravis in Stygias ſpiritus ibit aquas:
Fœmina ſed noſtros, crimine preſſa ſuo,
Placabit cineres, ipſa futura cinis,
Quæ miſeris umbris huc remeare dedit.
Inferis me qui reduxit, execrandus oppetat
Tartaroq́; devocati ſpiritus pœnas luat.

Igitur cum apud prædictum nemus compacta ramalibus tecto noctem agerent, inuſitatæ granditatis manus domicilium penitus pererrare conſpecta. Quo monſtro territus Hadingus, nutricis opem implorat. Tunc Harthgrépa ar-

HADINGUS. artus explicans, ac magno ſe turgore diſtendens, manum arctius comprehenſam alumno præbuit abſcindendam. Ex cujus teterrimis vulneribus plus tabi quàm cruoris manavit. Cujus facti poſtmodum ab originis ſuæ conſortibus laniata pœnas pependit: neq; illi aut naturæ conditio, aut corporis magnitudo, quò minus infeſtos hoſtium ungves experiretur, opitulata eſt.

Spoliatum nutrice Hadingum grandævus fortè quidam, altero orbus oculo, ſolitarium miſeratus, Liſero cuidam piratæ ſolenni pactionis jure conciliat. Siquidem icturi fœdus veteres veſtigia ſua mutui ſangvinis aſperſione perfundere conſveverant, amicitiarum pignus alterni cruoris commercio firmaturi. Quo pacto Liſerus & Hadingus arctiſſimis ſocietatis vinculis colligati, Lokero Curetum tyranno bellum denunciant. Quibus ſuperatis fugientem Hadingum prædictus ſenex ad penates ſuos equo devehendum curavit, ibiq; ſvaviſſimæ cujuſdam potionis beneficio recreatum, vegetiori corporis firmitate conſtaturum prædixit. Cujus augurii monitum hujuſmodi carmine probavit:

Hinc te tendentem greſſus profugum ratus hoſtis
Impetet ut teneat vinclis, faucisq; ferinæ
Objectet depaſcendum laniatibus: at tu
Cuſtodes variis rerum narratibus imple.
Cumq; ſopor dapibus functos exceperit altus,
Injectos nexus, & vincula dira relide.
Inde pedem referens, ubi ſe mora parvula fundet,
Viribus in rapidum totis aſſurge leonem,
Qui captivorum jactare cadavera ſvevit;
Inq; truces armos validis conare lacertis,
Et cordis fibras ferro rimare potenti.
Protinus admiſſa vapidum cape fauce cruorem,
Corporeamq; dapem mordacibus attere malis.
Tunc nova vis membris aderit, tunc robora nervis
Succedent inopina tuis, ſolidiq; vigoris
Congeries penitus nervoſos illinet artus.
Ipſe ſtruam votis aditum, famulosq; ſopore
Conficiam, & lenta ſtertentes nocte tenebo.

Et cum dicto, relatum equo Juvenem priſtino loco reſtituit. Tunc Hadingus amiculi ejus rimas, ſub quo trepidus delitebat, per ſummam rerum admirationem viſus perſpicuitate trajiciens, animadvertit equinis freta patêre veſtigiis, prohibitusq; rei inconceſſæ captare conſpectum, plenos ſtuporis oculos à terribili itinerum ſuorum contemplatione deflexit.

Qui cum à Lokero captus, omnem prædictionis eventum certiſſimis rerum experimentis circa ſe peractum ſenſiſſet, Handuvanum Helleſponti Regem, apud Dunam urbem, invictis murorum præſidiis vallatum, mœnibusq;, non acie reſiſtentem, bello pertentat. Quorum faſtigio oppugnationis aditum prohibente, diverſi generis aves loci illius domiciliis aſſvetas per aucupii peritos prendi juſſit, earumq; pennis accenſos igne fungos ſuffigi curavit: quæ propria nidorum hoſpitia repetentes, urbem incendio complevêre. Cujus extingvendi gratia concurrentibus oppidanis, vacuas defenſoribus portas reliquerunt. Adortus civitatem, Handuvanum cepit, eiq; redemptionis nomine corpus ſuum auro rependendi poteſtatem fecit: cumq; hoſtem tollere liceret, ſpiritu donare maluit; adeò ſævitiam clementiâ temperabat.

Poſt hæc multo Orientalium robore debellato, Svetiam reverſus Svibdagerum apud Gudlandiam ingenti claſſe obvium pugna adortus oppreſſit. Sicq; non ſolum exterorum manubiis, verumetiam paternæ fraternæq; vindictæ trophæis ad eminentem claritatis gradum provectus, exilio regnum mutavit, cui patriam non antè repetere quàm regere contigit.

Eâ tempeſtate, cum Othinus quidam, Europâ totâ, falſo divinitatis titulo cen-

cenſeretur, apud Upſalam tamen crebriorem diverſandi uſum habebat: eamq; ſive ob incolarum inertiam, ſive locorum amœnitatem, ſingulari quadam habitationis conſvetudine dignabatur. Cujus numen Septentrionis Reges propenſiore cultu proſequi cupientes, effigiem ipſius aureo complexi ſimulacro, ſtatuam ſuæ dignationis indicem maxima cum religionis ſimulatione Byzantium tranſmiſerunt: cujus etiam brachiorum lineamenta, confertiſſimo armillarum pondere perſtringebant. Ille tanta ſui celebritate gaviſus, mittentium charitatem cupide exoſculatus eſt. Cujus conjunx Frigga, quò cultior progredi poſſet, aſcitis fabris, aurum ſtatuæ detrahendum curavit. Quibus Othinus ſuſpendio conſumptis, ſtatuam in crepidine collocavit; quam etiam mirâ artis induſtriâ ad humanos tactus vocalem reddidit. At nihilominus Frigga cultus ſui nitorem divinis mariti honoribus anteponens, uni familiarium ſe ſtupro ſubjecit; cujus ingenio ſimulacrum demolita, aurum publicæ ſuperſtitioni conſecratum, ad privati luxus inſtrumentum convertit. Nec penſi duxit impudicitiam ſectari, quò promptius avaritiâ frueretur. Indigna fœmina, quæ numinis conjugio potiretur. Hoc loci quid aliud adjecerim, quàm tale numen hac conjuge dignum extitiſſe? Tantò quondam errore mortalium ludificabantur ingenia. Igitur Othinus geminâ uxoris injuriâ laceſſitus, haud levius imaginis ſuæ quàm tori læſione dolebat. Duplici itaq; ruboris irritamento perſtrictus, plenum ingenui pudoris exilium carpſit, eoq; ſe contracti dedecoris ſordes aboliturum putavit.

Cujus ſeceſſu Mitothin quidam præſtigiis celeber, perinde ac cœleſti beneficio vegetatus, occaſionem & ipſe fingendæ divinitatis arripuit, barbarasq; mentes novis erroris tenebris circumfuſas, præſtigiarum fama ad cerimonias ſuo nomini perſolvendas adduxit. Hic deorum iram, aut numinum violationem, confuſis permixtisq; ſacrificiis expiari negabat: ideoq; eis vota communiter nuncupari prohibebat, diſcreta ſuperûm cuiq; libamenta conſtituens. Qui cum Othino redeunte, relicta præſtigiarum ope, latendi gratia Pheoniam acceſſiſſet, concurſu incolarum occiditur. Cujus extincti quoq; flagitia patuêre: ſiquidem buſto ſuo propinquantes, repentino mortis genere conſumebat, tantasq; poſt fata peſtes edidit, ut penè tetriora mortis quàm vitæ monumenta dediſſe videretur, perindè ac necis ſuæ pœnas à noxiis exacturus. Quo malo obfuſi incolæ, egeſtum tumulo corpus capite ſpoliant, acuto pectus ſtipite transfigentes: id genti remedio fuit.

Poſt hæc Othinus conjugis fato priſtinæ claritatis opinione recuperata, ac veluti expiatâ divinitatis infamiâ ab exilio regreſſus, cunctos qui per abſentiam ſuam cœleſtium honorum titulos geſſerant, tanquam alienos deponere coëgit, ſubortosque magorum cœtus, veluti tenebras quaſdam ſuperveniente numinis ſui fulgore diſcuſſit. Nec ſolum eos deponendæ divinitatis, verumetiam deferendæ patriæ imperio conſtrinxit, meritò terris extrudendos ratus, qui ſe cœlis tam nequiter ingerebant.

Intereà Aſmundus Svibdageri filius, in ultionem patris pugna cum Hadingo congreſſus, ut filium Henricum, cujus charitatem etiam proprio ſpiritui præferebat, fortiſſimè dimicantem occidiſſe cognovit, avido fati animo lucem peroſus, tali carmen voce compegit:

Quis noſtra fortis auſit arma ſumere?
Nil proficit caſſis vacillanti nitens,
Lorica jam nec commodè fuſum tegit:
Armis ovemus, interempto filio;
Cujus mori me cogit imminens amor,
Charo ſuperſtes ne relinquar pignori,
Utraq; ferrum comprimi juvat manu.
Nunc bella, præter ſcuta, nudo pectore,
Exerceamus fulgidis mucronibus.
Ferocitatis fama noſtra luceat,

HADINGUS.

Audacter agmen obteramus hoſtium,
Nec longa nos exaſperent certamina,
Fugaq́; fractus conquieſcat impetus.

Quo dicto, geminam capulo manum injiciens, abſque periculi reſpectu, reflexo in tergum clypeo, complures in necem egit. Igitur Hadingo familiarium ſibi numinum præſidia poſtulante, ſubitò Vagnoftus partibus ejus propugnaturus advehitur. Cujus aduncum Aſmundus gladium contemplatus, hanc in vocem carmine clamabundus erupit.

Quid gladio pugnas recurvo?
Enſiculus fato tibi fiet,
Framea torta necem generabit.
Hoſtem namq; manu ſuperandum
Carminibus lacerare fidis,
Plus verbis quàm vi conniſus,
In magna vires ope ponens.
Quid me ſic umbone retundis,
Audaci jaculo minitando?
Cùm ſis criminibus miſerandis
Obſitus & maculis refertus.
Infamis ſic te nota ſparſit
Putentem vitiis labeonem.

Hæc vociferantem Hadingus haſta trajicit amentatâ. Sed nec mortis Aſmundo ſolatia defuere. Siquidem inter exiguas vitæ reliquias, vulneratum interfectoris pedem, perpetua claudicatione mulctavit, cladem q; ſuam, parvulo ultionis momento memorabilem reddidit. Ita alterum membri debilitas, alterum vitæ finis excepit Corpus ejus ſolenni funere elatum apud Upſalam regiis procuratur exequiis. Cujus conjux Gunnilda ne ei ſupereſſet, ſpiritum ſibi ferro ſurripuit, virumq; fato inſequi, quàm vita deſerere præoptavit. Hujus corpus amici ſepulturæ mandantes, mariti cineribus adjunxerunt: dignam ejus tumulo rati, cujus charitatem vitæ prætulerat. Jacet itaq; Gunnilda aliquanto ſpecioſius virum buſti quàm tori ſocietate complexa.

Poſt hæc Hadingo victore Svetiam populante, Aſmundi filius Uffo nomine, conferendæ manus diffidentia adductus, in Daniam exercitum trajicit; hoſtileſq; lares inceſſere, quàm proprios tueri ſatius duxit: opportunum propulſandarum injuriarum genus exiſtimans, quod ab hoſte pateretur, inferre. Ita Danis ad propria defenſanda redire compulſis, ſalutemq; patriæ exterarum rerum dominio præferentibus, domeſticum ſolum hoſtilibus armis vacuefactum repetiit.

Igitur cum Hadingus è bello Svetico regreſſus, ærarium ſuum, quo bellis ac ſpoliis quæſitas opes excipere conſveverat, furto violatum animadverteret, continuò cuſtodem ejus Glumerum ſuſpendio conſumpſit, callidoq; commenti genere edixit, ut ſi quis è noxiis ablata referre curaſſet, honoris locum, quem Glumerus poſſederat, obtineret. Quo promiſſo ſontium quidam beneficii percipiendi quàm criminis tegendi ſtudioſior redditus, pecuniam regi reportandam curavit. Quem conſcii in ſummam principis amicitiam receptum putantes, nec uberius quàm fidelius honoratum credentes, & ipſi pari præmii ſpe relatis pecuniis, reatum detegunt. Quorum confeſſio primùm honoribus ac beneficiis excepta, mox ſuppliciis punita, haud parvum vitandæ credulitatis documentum reliquit. Dignos dixerim qui ſolutæ taciturnitatis pœnas patibulis luerent, quos cùm ſilentii ſalubritas tutos præſtare poſſet, vocis ſtoliditas in exitium pertraxit.

His geſtis, Hadingus per ſummum integrandi belli apparatum hyberna permenſus, Verno Sole frigoribus liquatis Svetiam repetit, ibiq; luſtrum militando confecit. Cujus milites diuturnæ expeditionis negotio conſumptis alimen-

mentis ad ultimam penè tabem redacti, ſil veſtribus fungis famem lenire cœperunt. Tandem per ſummã neceſſitatis indigentiam commanducatis equis, ad poſtremum canina cadavera corporibus indulſerunt. Sed neq; humanis artubus veſci nefas habitum. Itaq; Danis in extremas deſperationis anguſtias compulſis, nocte concubia, ſine auctore, tale caſtris carmen inſonuit: HADINGUS.

Tetro penates omine patrios
Liquiſtis, hoc rus Marte ſequi rati.
Quæ vana mentes ludit opinio?
Quæ cæca ſenſus corripuit fides,
Hoc arbitrantes poſſe ſolum capi?
Non amplitudo Svetica cedere,
Non exterorum Marte valet quati.
At ſumma veſtri defluet agminis,
Cum Marte noſtros cœperit aggredi.
Nam cum ferocem vim fuga ſolverit,
Et præliorum pars vaga labitur;
In terga dantes Marte prioribus
Cædis poteſtas liberior datur:
Majorq́; ferri parta licentia,
Cum ſors rebellem præcipitem fugat,
Nec tela tendat, quem metus abſtrahit.

Quod præſagium crebra Danorum cæde ſequens lucis eventus implevit. Nocte poſtera vocem hujuſmodi, incerto auctore editam, Svetica auribus juventus excepit.

Quid me ſic Uffo provocat
Seditione gravi,
Pœnas daturus ultimas?
Confodietur enim
Multa premendus cuſpide;
Exanimisq́; ruet,
Audaciam cœpti luens.
Nec petulantis erit
Livoris intactum ſcelus:
Augurioq́; meo,
Cum bella primùm geſſerit,
Contuleritq́; manum;
Excepta membris ſpicula
Corpus ubiq́; petent:
Crudosq́; hiatus vulnerum
Faſcia nulla premet;
Nec ampla plagarum loca
Contrahet ulla ſalus.

Eadem nocte congreſſis exercitibus, duo ſenes humano habitu tetriores, capitibus comâ vacuis, inter ſiderum micatus, triſte viſu calvitium præferentes, contrariis votorum ſtudiis, monſtriferos diviſere conatus. Siquidem alter Danorum partibus intendebat, alter Sveonum ſtudioſus extabat. Victus Hadingus cùm in Helſingiam confugiſſet, ibiq; Solis fervore percalefactum corpus frigidâ maris aquâ ſublueret; inauditi generis belluam crebris ictibus attentatam oppreſſit, necatámque in caſtra perferendam curavit. Quem facto ovantem obvia fœmina hac voce compellat:

Seu pede rura teras, ſeu ponto carbaſa tendas,
Infeſtos patière Deos, totumq́; per orbem
Propoſitis inimica tuis Elementa videbis.
Rure rues, quatière mari; dabiturq́; vaganti

HADINGUS.

Perpetuus tibi turbo comes: nec deſeret unquam
Vela rigor: nec tecta tegent, quæ ſi petis, icta
Tempeſtate ruent, diro pecus occidet algu.
Omnia præſentis ſortem vitiata dolebunt.
Ut ſcabies fugière nocens, nec tetrior ulla
Peſtis erit; Tantùm pœnæ vis cœlica penſat.
Quippe unum è ſuperis alieno corpore tectum
Sacrilegæ necuère manus: ſic numinis almi
Interfector ades! Sed cùm te exceperit æquor,
Carceris Æolici laxos patière furores.
Te Zephyrus Boreasq́; ruens, te proteret Auſter,
Et conjuratos certabunt edere flatus;
Donec divinum voto meliore rigorem
Solveris, & meritam tuleris placamine pœnam.

Regreſſus igitur Hadingus, eodemq; cuncta tenore perpeſſus, tranquilla quæque proprio turbidabat adventu. Siquidem navigante eo oborta nimbi vis ingenti claſſem tempeſtate conſumpſit. Naufragum hoſpitia petentem, ſubita penatium ſtrages excepit. Nec antè malo remedium fuit, quàm ſcelere ſacrificiis expiato, cum ſuperis in gratiam redire potuiſſet. Siquidem propitiandorum numinum gratia, Frø Deo rem divinam furvis hoſtiis fecit. Quem litationis morem annuo feriarum circuitu repetitum, poſteris imitandum reliquit. Frøbloth Sveones vocant.

Cumq; fortè Gigantum quendam, Nitherorum Regis Haquini filiam Regnildam pactum animadverteret; indignam rei conditionem peroſus, per ſummam futuræ copulæ deteſtationem ingenuo auſu nuptias præcucurrit. Norvagiamq; profectus, tam fœdum regiæ virginis amatorem armis oppreſſit. Adeo namq; virtutem ocio prætulit, ut cùm regiis deliciis frui liceret, non ſolùm ſuas, verumetiam alienas injurias propulſare omni voluptate jucundius duceret. Auctorem beneficii puella crebris offuſum vulneribus, ignara, medendi curâ proſequitur. Cujus ne notitiam ſibi temporis interjectus eriperet, crus ejus annulo vulneri incluſo obſignatum reliquit. Eadem poſtmodum à patre eligendi mariti libertate donata, contractam convivio juventutem curioſiore corporum attrectatione luſtrabat, depoſita quondam inſignia perquirens, Spretis omnibus, Hadingum latentis annuli indicio deprehenſum, amplectitur, eiq; ſe conjugem donat, qui conjugio ſuo gigantem potiri paſſus non fuerat.

Apud quam diverſante Hadingo mirum dictu prodigium incidit Siquidem cœnante eo, fœmina cicutarum gerula, propter foculum humo caput extuliſſe conſpecta, porrectoq́; ſinu percunctari viſa, quâ mundi parte tam recentia grâmina brumali tempore fuiſſent exorta. Cujus cognoſcendi cupidùm Regem proprio obvolutum amiculo, refuga ſecum ſub terras abduxit. Credo diis infernalibus ita deſtinantibus, ut in ea loca vivus adduceretur, quæ morienti petenda fuerant. Primùm igitur vapidæ cujuſdam caligni nubilum penetrantes, perq́; callem diuturnis adeſum meatibus incedentes, quoſdam prætextatos, amictoſq́; oſtro proceres conſpicantur: quibus præteritis loca demum aprica ſubeunt, quæ delata à fœmina gramina protulerunt. Progreſſiq́; præcipitis lapſus ac liventis aquæ fluvium diverſi generis tela rapido volumine detorquentem, eundemq́; ponte meabilem factum offendunt. Quo pertranſito, binas acies mutuis viribus concurrere contemplantur: quarum conditionem à fœmina percunctate Hadingo; Ii ſunt, inquit, qui ferro in necem acti, cladis ſuæ ſpeciem con inuo proteſtantur exemplo præſentíque ſpectaculo præteritæ vitæ facinus æmulantur. Prodeuntibus murus aditu tranſcenſuq́ue difficilis obſiſtebat: quem fœmina nequicquam tranſilire conata, cùm ne corrugati quidem corporis exilitate proficeret,

ret, galli caput, quem ſecum fortè deferebat, abruptum, ultrà mœnium ſepta jactavit, ſtatímque redivivus ales reſumpti fidem ſpiraculi claro teſtabatur occentu. HADINGUS.

Regreſſus igitur Hadingus, patriámque cum conjuge repetere orſus, imminentium ſibi piratarum inſidias, celeri navigatione caſſavit. Qui licet iiſdem penè flatibus juvarentur, ipſum tamen æquora præſulcantem paribus velis occupare non poterant.

Inter hæc Uffo, cum miræ pulchritudinis filiam haberet, potiturum eâ, qui vitâ Hadingum ſpoliaret, edixit. Quo pacto Thuningus quidam admodum ſolicitatus, adſcitâ Biarmenſium manu, votivum ſtuduit impetrare progreſſum. Quem excepturus Hadingus, dum claſſe Norvagiam præteriret, animadvertit in littore ſenem crebrò amiculi motu appellendi navigii monitus afferentem. Quem repugnantibus ſociis, damnoſumq́; profectionis diverticulum affirmantibus, nave ſuſceptum centuriandi exercitus autorem habuit, in ordinanda agminum ratione curioſius attendere ſolitum, ut prima per dyadem phalanx, ac per tetradem ſecunda conſtaret; tertia verò Ogdoadis adjectione ſuccreſceret, ſemperq́; priorem inſequens duplicitatis augmento tranſcenderet. Idem quoq́; funditorum alas in extremam aciem concedere juſſit, eiſq́; ſagittariorum ordines ſociavit. Ita digeſtis in cuneum catervis, ipſe poſt bellatorum terga conſiſtens, ac folliculo, quem cervici impenſum habebat, baliſtam extrahens, [quæ primum exilis viſa, mox cornu tenſiore prominuit] denos nervo calamos adaptavit, qui vegetiore jactu pariter in hoſtem detorti, totidem numero vulnera confixerunt. Tunc Biarmenſes arma artibus permutantes, carminibus in nimbos ſolvêre cœlum, lætamq́; aëris faciem triſti imbrium aſpergine confuderunt. E contrario ſenex obortam imbrium molem obvia nube pellebat, madoremq́; pluviæ nubilo caſtigabat objectu. Victorem Hadingum dimiſſus ſenex, non vi hoſtili, ſed voluntario mortis genere conſumendum prædixit, clarisq́; bellis obſcura, ac longinquis finitima præponere vetuit.

Quo relicto, Hadingus ab Uffone per colloquii ſimulationem in Upſalam accerſitus, amiſſis per inſidias ſociis, noctis habitu protectus aufugit. Nam Danis ædis, in quam convivii nomine contracti fuerant, exceſſum petentibus, præſtò erat qui cujuſq́; exertum foribus caput ferro demeteret. Cujus facti injuriam prælio inſecutus Uffonem oppreſſit, ejusq́; corpus, depoſito odio, conſpicui operis Mauſoleo mandavit; amplitudinem hoſtis elaborato buſti ſplendore confeſſus. Ita quem vivum hoſtili ſtudio inſectari ſolebat, extinctum honoris impendio decorabat. Et ut ſibi devictæ gentis animos conciliaret, fratrem Uffonis Hundingum regno præfecit, ne imperium potius in exteros transfuſum, quàm in Aſmundi familia continuatum videretur.

Cumq́; ſublato jam æmulo, complures annos, per ſummam armorum desvetudinem, rerum agitatione vacuus exegiſſet; tandem diutinum ruris cultum, nimiamq́; maritimarum rerum abſtinentiam cauſatus, & quaſi bellum pace jocundius ratus, talibus ſeipſum culpare deſidiæ modis aggreditur:

Quid moror in latebris opacis,
Collibus implicitus ſcrupoſis,
Nec mare more ſequor priori?
Eripit ex oculis quietem
Agminis increpitans lupini
Stridor, & uſq; polum levatus
Queſtus inutilium ferarum,
Impatiensq; rigor leonum.
Triſtia ſunt juga vaſtitasq;
Pectoribus truciora fiſis.

Officiunt ſcopuli rigentes,
Difficilisq; ſitus locorum,
Mentibus æquor amare ſvetis.
Nam freta remigiis probare,
Officii potioris eſſet,
Mercibus ac ſpoliis ovare,
Æra aliena ſequi loculo,
Æquoreis inhiare lucris;
Quàm ſalebras, nemorumq; flexus,
Et ſteriles habitare ſaltus.

 Cujus

HADINGUS. Cujus uxor, ruralis vitæ ſtudio, maritimarum avium matutinos pertæſa concentus, quantum in ſylveſtrium locorum uſu voluptatis reponeret, hac voce detexit:

Me canorus angit ales immorantem littori
Et ſoporis indigentem garriendo concitat.
Hinc ſonorus æſtuoſæ motionis impetus
Ex ocello dormientis mite demit ocium:
Nec ſinit pauſare noctu mergus altè garrulus,
Auribus faſtidioſa delicatis inſerens;
Nec volentem decubare recreari ſuſtinet,
Triſtiore flexione diræ vocis obſtrepens.
Tutius ſylvis fruendum dulciusq; cenſeo.
Quis minor quietis uſus, luce, nocte carpitur,
Quàm marinis immorari fluctuando motibus?

Eodem tempore Toſto quidam, obſcuro Jutiæ loco ortus, ferocitate clarus emerſit. Plebe namq; vario petulantiæ genere laceſſitâ, latè crudelitatis famam extulit, tantáq; malignitatis opinione percrebuit, ut Facinoroſi cognomine notaretur. Sed nec exterorum injuriis abſtinens, poſt fœdam patriæ vexationem, etiam Saxoniam tentat. Cujus duce Syfrido, laborantibus prælio ſociis, pacem petente, fore, quod ab ipſo poſcebatur, aſſeruit, dummodo ſibi gerendi cum Hadingo belli ſocietatem polliceri voluiſſet. Refragantem illum, conditioniq; parere metuentem, acri minarum genere ad eam, quam optabat, promiſſionem perduxit. Fit enim ut quod blandè non ſtruitur, minaciter impetretur. A quo terreſtri negotio ſuperatus Hadingus, cum victoris claſſem inter fugiendum repertam perfoſſis laterib⁹ navigationi inutilem reddidiſſet, conceſſam ſcapham in altum direxit. Quem Toſto occidiſſe ratus, cùm diu inter promiſcua necatorum cadavera quæſitum reperire non poſſet, ad claſſem regreſſus, animadvertit eminus myoparonem mediis maris æſtibus fluctuantem. Quem cum adductis in altum navigiis perſequi ſtatuiſſet, fractionis periculo revocatus, ægrè littus repetiit. Tunc correptis integris cœptum viæ genus exequitur. Hadingus occupari ſe videns, percontari comitem cœpit, an nandi uſum calleret: neganteq; eo, fugæ diffidentiâ ſponte everſi navigii concavas partes amplexus, mortis fidem inſequentibus fecit. Securum deinde Toſtonem, inopinatumq;, & ſpoliorum reliquiis avidius incubantem adortus, proſtrato exercitu, prædam deſerere coegit, ſuamq; ejus fugâ, ulciſcitur.

Nec Toſtoni in vindictam ſui animus defuit. Nam cùm ob accepti vulneris magnitudinem reparandarum intra patriam virium copiâ non haberet, legati titulo Britanniã petiit. In qua profectione navigationis ſocios in aleæ luſum per laſciviam contraxit, rixamq; à teſſerarum jactibus ortam, funeſta cæde finire docuit. Ita placido exercitii genere diſcordiam per totum navigium diffudit, cruentamq; pugnã mutatus lite jocus progenuit. Et ut aliquod ex alieno malo commodum caperet, correptis interfectorum pecuniis, Collonem quendam piratica tunc temporis inſignem adſcivit. Quo comite, parvo pòſt in patriam reverſus, cum Hadingo, ſuam quam militum fortunam expendere præoptante, ex provocatione congreſſus occiditur. Nolebant enim priſcæ fortitudinis duces univerſorum diſcrimine exequi, quod paucorum ſorte peragi potuiſſet:

His geſtis, Hadingo defunctæ conjugis ſpecies per quietem obverſata, ſic cecinit;

Bellua nata tibi eſt rabiem domitura ferarum,
Quæq; truci rapidos atteret ore lupos.

At poſt pauca ſubjunxit;

Fac caveas, ex te nocuus tibi prodiit ales;
Felle ferox bubo, voce canorus olor.

Rex

Rex manè ſopore diſcuſſo, cuidam conjecturarum ſagaci viſum exponit. Qui lupi nomine futuræ ferocitatis filium interpretatus, Oloris vocabulo filiam denotavit; illum hoſtibus pernicioſum, hanc patri inſidioſam fore præſagiens. Eventus augurio reſpondit. Siquidem Hadingi filia Ulvilda privato cuidam Guthormo denupta, ſive copulæ indignitate, ſive claritatis affectatione permota, maritum in parentis cædem abſq; pietatis reſpectu ſolicitat: reginam ſe, quàm regis filiam cenſeri malle præfata. Cujus exhortationis modum, iiſdem penè verbis, quibus ab ipſa editus fuerat, explicare conſtitui: qui ferè hujuſmodi erat: *HADINGUS.*

O miſeram me, cujus nobilitatem diſpar copulæ nexus obtenebrat! O infelicem, cujus ſtemmati ruſtica jugatur humilitas! O infortunatã principis prolem, quã tori lege plebejus æquiparat! Miſerandam regis filiam, cujus decorem ignavus pater in obſoletos ac deſpicabiles trãſmiſit amplexus! Infauſtam matris ſobolem, cujus felicitati tori cõmerciũ derogat; cujus munditiã immunditia ruralis attrectat; dignitatem indignitas vulgaris inclinat; ingenuitatem conditio maritalis extenuat! At ſi quis tibi vigor ineſt, ſi qua mentem virt⁹ poſſidet, ſi dignũ te Regis generũ probas, ſocero faſces eripe, genus probitate redime, proſapiæ defectum virtute æſtima, ſangvinis damnum animo penſa. Felicior eſt honos audacia, quàm hæreditate quæſitus. Melius virtute culmen, quàm ſucceſſione conſcenditur. Aptius honores meritum, quã natura conciliat. Adde quòd ſenectutem ſubruere nefas non eſt, quæ proprio in ruinã pondere ſuppreſſa devergit. Sufficient ſocero tot temporum faſces; ſenilis tibi poteſtas obveniat. Quæ ſi te fruſtrata fuerit, alteri cedet. Lapſui vicinũ eſt, quicquid ſenio conſtat. Sat illi regnaſſe ſit: tibi quandoq; præeſſe conveniat. Malo præterea virũ regnare, quàm patrem. Malo regis conjunx, quàm nata cenſeri. Melius eſt principem intus amplecti, quàm exterius venerari. Glorioſius nubere regi, quàm obſequi. Ipſe quoq; tibi ſceptrũ, quam ſocero malle debeas. Proximũ ſibi quemq; natura conſtituit. Aderit cœpto facultas, ſi facto voluntas acceſſerit. Nihil eſt quod non ingenio cedat. Inſtaurandum epulum eſt, exornandum convivium, providendi paratus, invitandus ſocer. Fraudi viã familiaritas ſimulata præſtabit. Nullo melius quàm affinitatis nomine inſidiæ teguntur. Adde quòd temulentia promptum cædi iter aperiet. Cumq; rex capitis cultui intentus, fabulis mentem, barbæ manũ intulerit, pilorũq; perplexionem crinali ſpico, ſeu pectinis enodatione diſcreverit, applicari ferrũ viſceribus ſentiat. Minor occupatis ſolet cautela perquiri. Dextera tua tot ſcelerũ vindex accedat. Pium eſt ultricem miſerorũ manũ extendere.

Talibus inſiſtente Uluilda, vir ſuggeſtione victus, inſidiis operam pollicetur. Intereà Hadingus generi dolum cavere ſomnio monitus, petito convivio, quod ei filia charitatis ſimulatione paraverat, armatorum non longè præſidia ſtatuit, quibus adverſum inſidias, cum res exigeret, uteretur. Quo cibum capiente, ſatelles in fraudis miniſterium adſcitus, occultato ſub veſte ferro opportunum ſceleri tempus tacitus expectabat. Quo rex animadverſo, collocatis in vicino militibus ſignum lituo dedit. Quibus continuò opem ferentibus, dolum in auctorem retorſit.

Intereà rex Sveonum Hundingus occaſum Hadingi falſo acceptum nuncio inferiis excepturus, optimatibus contractis, eximiæ capacitatis dolium Cereali liquore completum, delitiarum loco, medium convivis apponi præcepit: & ne quid celebritatis deeſſet, ipſe miniſtri partibus aſſumptis, pincernam agere cunctatus non eſt. Cumq; exequendi officii gratia regiam perluſtraret, offenſo gradu in dolium collapſus, interclusum humore ſpiritum reddidit, deditq; pœnas ſivè Orco, quem falſa exequiarum actione placabat, ſive Hadingo, cujus interitum mentitus fuerat. Quo cognito Hadingus parem venera-tori gratiam relaturus, extinctoq; ſupereſſe non paſſus, ſuſpendio ſe vulgo inſpectante conſumpſit.

SAXONIS GRAMMATICI HISTORIÆ DANICÆ LIBER SECUNDUS.

IX. FROTHO I. HADINGO filius Frotho ſuccedit, cujus varii inſignesq; caſus fuère. Pubertatis annos emenſus, juvenilium præferebat complementa virtutum. Quas ne deſidiæ corrumpendas præberet, abſtractum voluptatibus animum, aſſidua armorum intentione torquebat. Qui cum paterno theſauro bellicis operibus abſumpto, ſtipendiorum facultatem, quâ militem aleret, non haberet, attentiusq; neceſſarii uſus ſubſidia circumſpiceret, tali ſubeuntis indigenæ carmine concitatur:

Inſula non longè eſt præmollibus edita clivis
Collibus æra tegens, & opimæ conſcia prædæ.
Hic tenet eximium, montis poſſeſſor, acervum,
Implicitus gyris ſerpens, crebrisq; reflexus
Orbibus, & caudæ ſinuoſa volumina ducens,
Multiplicesq; agitans ſpiras, virusq; profundens.
Quem ſuperare volens clypeo, quo convenit uti,
Taurinas intende cutes, corpusq; bovinis
Tergoribus tegito, nec amaro nuda veneno
Membra patere ſinas; ſanies, quod conſpuit, urit.
Lingva triſulca micans patulo licet ore reſultet,
Triſtiaq; horrifico minitetur vulnera rictu;
Intrepidum mentis habitum retinere memento.
Nec te permoveat ſpinoſi dentis acumen,
Nec rigor, aut rapida jactatum fauce venenum.
Tela licet temnat vis ſquamea, ventre ſub imo
Eſſe locum ſcito, quo ferrum mergere fas eſt,
Hunc mucrone petens medium rimaberis anguem.
Hinc montem ſecurus adi, preſſoq; ligone
Perfoſſos ſcrutare cavos; mox ære crumenas
Imbue, completamq; reduc ad littora puppim.

Credulus Frotho ſolitarius in inſulam trajicit, ne comitatior belluam adoriretur, quàm Athletas aggredi moris fuerat. Quæ cum aquis pota ſpecum repeteret, impactum Frothonis ferrum aſpero cutis horrore contempſit. Sed & ſpicula quæ in eam conjecta fuerant, eluſo mittentis conatu læſionis irrita reſultabant. At ubi nil tergi duritia ceſſit, ventris curioſius annotati mollities ferro patuit. Quæ ſe morſu ulciſci cupiens, clypeo duntaxat ſpinoſum oris acumen impegit. Crebris deinde linguam micatibus ducens, vitam pariter ac virus efflavit.

Repertæ pecuniæ regem locupletem fecere; quibus inſtructus, claſſe Curetum partibus admovetur. Quorum Rex Dorno periculoſi belli metu hujuſmodi ad milites Orationem habuiſſe fertur: Externum, proceres, hoſtem, & totius fermè occidentis armis opibusq; ſuccinctum, ſalutarem pugnæ cunctationem ſectantes, inediæ viribus obtinendum curemus. Internum hoc malum eſt. Difficillimum erit domeſticum debellare periculum. Facilè famelicis obviatur. Melius adverſarium eſurie quàm armis tentabimus, nullum hoſti inediâ acrius jaculum adacturi. Edax virium peſtis edendi penuriâ nutritur. Armorum opem alimentorum inopia ſubruit. Illa, quieſcentibus nobis, tela contorqueat; illa pugnæ jus officiumq; ſuſcipiat. Diſcri-

ſcriminis expertes diſcrimen licebit inferre. Exangues abſq; ſanguinis detrimento præſtare poterimus. Inimicum ocio ſuperare fas eſt. Quis damnosè, quàm tutò dimicare maluerit? Quis cum impunè certare liceat, pœnam experiri contendat? Felicior armorum ſucceſſus aderit, ſi prævia fames bellū committit. Hac primam confligendi copiam duce captemus. Caſtra noſtra tumultus expertia maneant; illa noſtri loco decernat: quæ ſi victa ceſſerit, ocium rumpendum eſt. Facilè ab indefeſſo laſſitudine concuſſus opprimitur. Adeſa marcore dextera pigrior in arma perveniet. Lentiores ferro manus dabit, quem quiſpiam prius labor exhauſerit. Præceps victoria eſt, ubi tabe conſumptus cum robuſto congreditur. Taliter indemnes aliis damnorum auctores fore poterimus. FROTHO I.

His dictis, quæcunque tutatu difficilia animadvertit, defenſionis diffidentiâ populatus, adeò hoſtilem ſævitiam in vaſtanda patria præcucurrit, ut nihil, quod à ſupervenientibus occupari poſſet, intactum relinqueret. Majorem deinde copiarum partem indubitatæ firmitatis municipio complexus, ab hoſte ſe circumſideri permittit.

Cujus Frotho oppugnandi diffidentiâ concitatus, complures inſolitæ profunditatis foſſas intra caſtra fieri, latenterq; per corbes humum egeri, & in fluvium mœnibus propinqvum tacitè disjici juſſit. Quem dolum crebro ceſpite foſſis ſuperaddito occultandum curavit, incautum hoſtem præcipitio conſumpturus; futurumq; ratus, ut ignaros deſidentis glebæ lapſus obrueret. Poſt hæc ſimulato metu caſtra pauliſper deſerere cœpit. Quibus imminentes oppidanos, paſſimq; eluſis veſtigiis in foveas provolutos, ingeſtis deſuper jaculis trucidavit.

Inde profectus in Trannonem Rutenæ gentis tyrannum incidit: cujus maritimas copias ſpeculaturus, crebros clavos ex fuſtibus creat, iiſdemq; carabum onerat. Quo hoſtilem noctu claſſem ſubiens, imas navigiorum partes terebro ſauciat. Quæ ne repentinum undarum paterentur incurſum, patentia foraminum loca proviſis antea clavis obſtruit, terebriq; damnum ſtipitibus penſat. At ubi foraminum copiam mergendæ claſſi ſufficere credidit, demptis obſtaculis, promptum aquis aditum patefecit, hoſtilemq; claſſem ſuâ circumfundere properavit. Ancipiti periculo circumventi Ruteni, armis prius an undis reſiſterent, hæſitabant. Naufragio pereunt, dum navigium ab hoſte vindicare contendunt. Internum diſcrimen externo atrocius erat, dum foris ferrum ſtringunt, intus fluctibus cedunt. Bina ſimul in miſeros pericula graſſabantur. Incertum erat celerius nando ſalus an dimicando peteretur. Medium pugnæ certamen nova fati diremit occaſio. Geminæ mortes uno ferebantur inceſſu: duæ lethi viæ ſocium egere periculum. Ambiguum erat, ferrum magis an fretum officeret. Gladios propulſantem, tacitus fluctuum allapſus excepit: econtrario fluctibus obviantem, obvius enſis implicuit. Aquarum eluvies cruoris aſpergine fœdabatur.

Victis itaq; Rutenis, patria Frothoni repetitur. Qui cum legatos in Ruſciam exigendi tributi ſtudio miſſos, incolarum perfidiâ, atroci mortis genere conſumptos animadverteret; duplici injuria permotus, urbem Rotalam arcta admodum obſidione perſequitur. Qua ne fluvii interſtitio prohibente tardius potiretur, univerſam aquæ molem nova rivorum diverſitate partitus, ex ignotæ profunditatis alveo meabilia vada perfecit: nec antè deſtitit, quam rapidior vortex dividuo minoratus excurſu languidiore undas lapſu ageret, ac per exiles flexus vadoſa paulatim conſtrictione rareſceret. Ita amne domito, oppidum naturæ præſidio vacuum inoffenſa militum irruptione proſternit. His geſtis, ad urbem Peltiſcam exercitum contulit. Quam viribus invictam ratus, bellum fallaciâ mutavit. Siquidem, paucis admodum conſciis, ignotæ opacitatis latebras petivit, extinctumq; ſe, quò minus hoſti terroris afferret, vulgò nunciari præcepit. Additæ in fidem exequiæ, tumulusq; conſtructus. Sed & milites conſcio fraudis mœrore ſimulatum ducis obitum proſeqvuntur. Qua fama rex urbis

FROTHO I. bis Veſpaſius, perinde ac victoriâ potitus, tam languidam ac remiſſam defenſionem egit, ut hoſtibus irrumpendi poteſtate facta, inter luſus ac ocia necaretur.

Urbe captâ, Frotho ſpe Orientis imperium complexus, Handuvani mœnibus admovetur. Qui quondam ſuccenſæ per Hadingum urbis admonitus, cunctos ejus penates domeſticis avibus vacuefecit, quo minus ſimilis jacturæ periculo mulctaretur. Nec nova Frothoni calliditas defuit. Quippe permutata cum ancillulis veſte, peritam ſe pugnandi puellam ſimulat, depoſitoq; virili cultu, fœmineum æmulatus, transfugæ titulo oppidum petit. Illic omnibus curioſius exploratis, poſtridie emiſſo comite exercitum muris afforе jubet, portasq; ſua pandendas opera pollicetur. Taliter eluſis vigilibus urbs ſomno ſepulta diripitur, ſecuritatis pœnas interitu luens, deſidiaq; ſua, quàm hoſtium virtute, miſerior. Nihil enim in re militari pernicioſius animadvertitur, quàm per ocium metu vacuum, ſolutis neglectisq; rebus nimia fiduciæ præſumptione torpeſcere. Handuvanus cum patriæ res perditas everſasq; conſpiceret, regias opes navibus impoſitas, ut undas potius quàm hoſtem ditaret, in altum demerſit: quanquam ſatius fuerat adverſariorum favorem pecuniæ largitionibus occupare, quàm ejus commodum mortalitatis uſibus invidere. Poſt hæc Frothone filiam in matrimonium per legatos poſcente, cavendum reſpondit, ne rerum proſperitate corruptus, victoriæ ſucceſſum in ſuperbiam vertat: ſed potius victis parcere, & in dejectorum conditione, priſtinum fulgoris habitum venerari meminerit, diſcatq; in miſerorum ſorte præteritam æſtimare fortunam. Curandum itaq;, ne cujus affinitatem expetat, imperium rapiat, & quem nuptiis illuſtrare geſtiat, obſcuritatis ſordibus reſpergat, matrimonii dignitatem avaritiæ ſtudio corrupturus. Cujus dicti comitate & victorem generum adſcivit, & regni libertatem obtinuit.

Interea Sveonum regis Hundingi conjunx Thorilda, cum privignos ſuos Regnerum & Thoraldum, quorum infinito odio tenebatur, ut variis periculorum generibus implicaret, regio tandem pecori præfeciſſet: Hadingi filia Svanhuita, ſororibus in famulitium ſumptis, Sveciam petit, clariſſimæ indolis exitium muliebri ingenio præcurſura. Cumq; prædictos adoleſcentes nocturnis gregum excubiis occupatos, diverſi generis portentis circumfundi videret, ſorores equis deſcendere cupientes, tali poëmatis ſono vetuit:

Monſtra quidem video celerem captantia ſaltum,
Corpora nocturnis præcipitare locis.
Bella gerit dæmon, & iniquæ dedita rixæ
Militat in mediis turba nefanda viis.
Effigie ſpectanda truci portenta feruntur,
Hæcq; hominum nulli rura patere ſinunt.
Agmina præcipiti per inane ruentia curſu,
Hac nos progreſſum ſiſtere ſede jubent.
Flectere lora monent, ſacrisq; abſiſtere campis,
Arvaq; nos prohibent ulteriora ſequi.
Trux lemurum chorus advehitur, præcepsq; per auras
Curſitat, & vaſtos edit ad aſtra ſonos.
Accedunt Fauni Satyris, Panumq; caterva
Manibus admixta militat ore fero.
Silvanis coëunt Aquili, Larvæq; nocentes
Cum Lamiis callem participare ſtudent.
Saltu librantur Furiæ, glomerantur eiſdem
Larvæ, quas Simis Fantua juncta premit.
Calcandus pediti trames terrore redundat,
Tutius excelſi terga premantur equi.

Ad

Ad hæc Regnerus, ſervum regium ſe profeſſus, tam longinqui à domo exceſſus cauſam aſtruxit, quòd cùm paſtoralis operis gratia rus relegatus, pecus, cui præerat, amiſiſſet, deſperata recuperatione, reditu abſtinere, quàm ultionis pœnam incurrere præoptaſſet. Et ne fratris conditionem ſilentio præteriret, tale dictis poëma ſubjunxit:

Nos homines, non monſtra puta, ſervosq́ manentes
Per loca paſcendos ex agii aſſe greges.
At cùm per teneros ageremus tempora luſus,
Fortè remota vagum ceſſit in arva pecus.
Cumq́, petita diu ſpes deforet inveniendi,
Inceſſit miſeris ſollicitudo reis.
Cumq́, boum nuſquam veſtigia certa paterent,
Obtinuit mœſtus ſontia corda pavor.
Hinc eſt quod virgæ vulnus pœnale verentes,
Duximus in proprios triſte redire lares.
Credidimus, quàm ferre manum, pœnamq́ ſubire,
Tutius aſſuetis abſtinuiſſe focis.
Sic pœnam differre juvat, reditumq́ peroſis
Hac dominum latebrâ fallere cura manet.
Hac ope neglecti pecoris vitabitur ultor,
Solaq́ ſtat noſtris hæc fuga tuta viis.

Tunc Svanhuita ſpecioſiſſimum lineamentorum ejus habitum curioſiori contemplatione luſtratum impenſius admirata, Regibus te, inquit, non ſervis editum præradians luminum vibratus eloquitur. Forma proſapiam pandit, & in oculorum micatu naturæ venuſtas elucet. Acritas viſus ortus excellentiam præfert. Nec humili loco natum liquet, quem certiſſima nobilitatis index pulchritudo commendat. Exterior pupillarum alacritas interni fulgoris genium confitetur. Facies fidem generi facit, & in luculentia vultus majorum claritudo reſpicitur. Neq; enim tàm comis, tamq; ingenua ſpecies, ab ignobili potuit auctore profundi. Sangvinis decus cognato frontem decore perfundit, & in oris ſpeculo conditio nativa reſultat. Minimè ergo tam ſpectati cælaminis ſimulacrum obſcurus opifex abſolvit. Nunc itaq; celerrima declinatione crebros viæ exceſſus petentes, monſtrigenos vitate concurſus, ne elegantiſſimorum corporum prædâ ſordidiſſimis paſtum agminibus præbeatis.

At Regnero maximus ob deformitatem cultus rubor inceſſerat, cujus unicum in obſcuranda nobilitate remedium ducebat. Servitutem itaq; non ſemper virilitate vacuam reperiri ſubjunxit. Sæpè enim ſordido cultu robuſtam obtegi manum, fortemq; dextram atrâ veſte concludi interdum: itaq; naturæ vitium virtute redimi, damnumq; generis animi ingenuitate penſari. Se ergo, Thor deo excepto, nullam monſtrigenæ virtutis potentiam expavere; cujus virium magnitudini nihil humanarum divinarúmve rerum digna poſſit æqualitate conferri. Sed neq; larvas livido tantum ſqualore terribiles, à maſculis debere pectoribus formidari; quarum effigies adulterino diſtincta pallore, momentaneum corporis habitum ab aëris teneritudine mutuari conſveverit. Falli igitur Svanhuitam, quæ ſolidum virorum robur muliebriter emollire, vireſq; vinci inſolitas effœminato pavore perfundere conetur.

Admirata juvenis conſtantiam Svanhuita, ablegato nubilæ inumbrationis vapore, prætentas ori tenebras fudâ perſpicuitate diſcuſſit, enſemq; variis conflictibus opportunum ſe ei daturam pollicita, miram virginei candoris ſpeciem novo membrorum jubare præferebat. Taliter accenſi juvenis connubium pacta, prolato mucrone ſic cepit:

In gladio, quo monſtra tibi ferienda patebunt,
Suſcipe, Rex, ſponſæ munera prima tuæ.
Hoc dignum te ritè proba, manus æmula ferri
Geſtamen ſtudeat condecorare ſuum.

FROTHO I.

Ferrea vis tenerum mentis confortet acumen,
Atq; animus dextræ noverit eſſe comes.
Æquet onus lator, & ut enſi congruat actus,
Accedat gravitas par in utroq; tibi.
Framea quid prodeſt, ubi langvet debile pectus,
Et telum trepidæ deſtituere manus?
Ferrum animo coëat, corpusq; armetur utroq;,
Jungatur capulo conſona dextra ſuo.
Hæc celebres edunt pugnas; quia juncta vigoris
Plus retinere ſolent, diſſociata minus.
Hinc tibi, ſi volupe eſt belli clareſcere palmâ,
Conſectare auſu, quod premis ipſe manu.

Cumq; multa ad hunc modum coaptato Rhythmorum canore prompſiſſet, dimiſſis comitibus, adverſum obſcœniſſimas portentorum catervas, noctem dimicando permenſa, luce redditâ, varias larvarum formulas, & inuſitata ſpecierum figmenta paſſim arvis incidiſſe cognoſcit: inter quas & ipſius Thorildæ crebris obfuſa vulneribus effigies viſebatur. Quas in ſtruem congeſtas ingenti pyra accenſa cremavit, ne teter obſcœnorum cadaverum odor peſtifera exhalatione diffuſus, propius accedentes corruptionis contagio ſauciaret. Quo facto, Regnero Svetiæ regnum, ſibi verò Regneri torum conciliavit. Qui licet tirociniū nuptiis auſpicari deforme exiſtimaret, ſervatæ ſalutis ſuæ reſpectu provocatus promiſſum beneficio exſolvit.

Inter hæc Ubbo quidam ſororem Frothonis Ulvildam jam pridem matrimonio complexus, Daniæ regnum, cujus procurationem perfunctoriè gerebat, uxoris nobilitiate fretus occupat. Quamobrem Frotho Orientis bella deſerere coactus, apud Svetiam cum Svanhvita ſorore grave prælium facit. Quo afflictus, noctu conſcensâ cymbâ, per occultos navigationis anfractus, perforandæ hoſtium claſſis aditum quærebat. Deprehenſus à ſorore, rogatusq; cur tacito remigio varias meatuum ambages ſequeretur, ſimili quæſtionis modo percontantem abſolvit. Nam Svanhvita quoq;, eodem noctis tempore, ſolitariam navigationem ingreſſa, ancipiti declinationis gyro multiplices ſenſim aditus receſſusq; captabat. Fratrem itaq; dudum ab eo collatæ ſibi libertatis admonitum rogare cœpit, ut quam bellum Ruthenicum petiturus, arbitraria nubendi poteſtate donaverat, aſſumpto conjuge frui permittat, ratumq; poſt factum habeat, quod fieri ipſe conceſſerit. Tam juſtis precibus permotus Frotho pacem cum Regnero componit, iniuriamq; quam ex ſororis petulantia ſuſcepiſſe videbatur, rogatui remiſit. A quibus etiam manu, quantam per eos amiſerat, donatus, deforme vulnus ſpecioſo beneficio penſatum gaudebat.

Daniam ingreſſus, capto perductoq; ad ſe Ubboni ignovit, veniamque quàm pœnam, malè merito rependere maluit, quòd regnum potius uxoris impulſu, quam propria cupiditate tentaſſe, nec tam auctor iniuriæ, quàm imitator fuiſſe videretur. Ulvildam eidem ademptam, amico ſuo Scotto, qui & ipſe Scottici nominis conditor fuit, nubere coëgit, tori varietatem ſupplicii loco reputans. Cujus diſceſſum regiis etiam vehiculis proſequutus, iniuriam beneficio penſavit. Sororis ſiquidem naturam, non ingenium intuens, ſuæ potius famæ, quàm illius nequitiæ conſulebat. Quæ fraternis meritis nihil ex conſveti odii pertinacia remittens, novi mariti animum occidendi Frothonis, occupandiq; Danorum imperii conſilio fatigabat. Segniter enim deſerere ſolet animus, quicquid ſolido fuerit amore complexus. Neq; fluidis annis molitum continuò crimen elabitur. Primævam quippe mentem poſterior imitatur affectio. Nec citò vitiorum veſtigia pereunt, quæ tenera moribus ætas impreſſerit. Cum vacuas mariti aures haberet, inſidias à fratre in virum convertit, mercede conductis, qui jugulum dormientis confoderent. Qua de re Scottus per diſſequam certior factus, nocte qua cædis miniſterium circa ſe peragendum

acce-

FROTHO I.

acceperat, lecto loricatus inceſſit. Rogatus ab Ulvilda, quid ita aſſuetæ quietis uſum ferreo cultu mutaſſet? Sic ad præſens ſibi collibitum retulit. Cùm ſomno obfuſus putaretur, irrumpentes inſidiarum miniſtros lecto delapſus obtruncat. Quò evenit, ut Ulvildam inſidiis fratri nectendis abſtraheret, & aliis uxorum perfidiam cavendi documentum præberet.

Quæ dum geruntur, adoriendæ bello Freſiæ Frothoni conſilium incidit, claritatem Orientis devictione quæſitam Occidentis oculis infundere avido. Oceanum petenti prima adverſum Vitthonem Freſorum piratam congreſſio fuit, in qua ſociis primos hoſtium impetus ſolo clypeorum objectu patienter excipere juſſis, non antè miſſilibus utendum edixit, quàm penitus hoſtilium jaculorum imbrem exhauſtum adverterent. Quæ tantò à Freſis avidius emiſſa, quantò à Danis tolerabilius excepta, Vitthone Frothonis patientiam à pacis cupiditate profectam exiſtimante. Oritur ingens claſſicum, & immenſo pila ſtridore diſſultant. Cùm nullum incautis jaculum ſupereſſet, Danorum telis obfuſi vincuntur. Fuga littus amplexi, inter flexuoſos foſſarum ambitus obtruncantur. Rhenum deinde claſſe rimatus, extremis Germaniæ partibus manus injecit. Repetito Oceano Freſorum claſſem vadoſis inflictam vorticibus adortus, cæde naufragium cumulavit Nec tantas hoſtium acies obtriviſſe contentus, Britanniam tentat. Cujus rege devicto, Melbricum Scoticæ regionis præfectum aggreditur. Cui cùm bellum illaturus Britannorum regem imminere ex ſpeculatore cognoſſet, tergóq; ſimul ac pectori conſulere nequiret, militibus ad concionem vocatis deſerenda vehicula, abjiciendam ſuppellectilem, aurúmq;, quod ab eis geſtaretur, paſſim per arva disjiciendum edixit, affirmans ſolam in opum effuſione opem reſtare. Nec aliud concluſis ſubſidium ſupereſſe quàm hoſtem ab armis in avaritiam pellicere. Libenter prædam apud exteros quæſitam ſupremæ neceſſitati impendi debere Fore enim ut hoſtes non minore aviditate collectam abjicerent, quàm repertam corriperent, oneri potius quàm uſui futuram.

Tunc Torkillus avaritiâ antè alios inſignis, cæteríſq; eloquio præſtans, capite galea nudato, clypeo innixus, Movet inquit, Rex, pleroſq; tuæ præceptionis auſteritas, qui magni æſtimant, quod ſangvine pepererunt. Ægrè projicitur, quod maximo conſtat periculo quæſitum. Inviti deſerunt, quod vitæ diſcrimine emerunt. Extremæ enim dementiæ eſt, virili animo ac manu parta muliebriter ſpernere, opeſq; hoſti inſperatas afferre. Quid deformius, quàm belli fortunâ prædæ, quam gerimus, contemptu præcurrere. certúmq; & præſens bonum dubii mali metu relinquere? Nondum Scotos aſpeximus, & arvum auro ſpargemus? Quales in prælio exiſtimandi ſunt, quos bellum petentes ſolâ bellorum enervat opinio? An qui hoſti formidoloſi fuimus, ridiculi erimus, claritatéq; contemptu mutabimus? Mirabitur Britannus ab his ſe victum, quos ſolo vinci timore conſpexerit. Illorum metu prememur, quibus metum priores ingeſſimus? Quorum præſentiam contempſimus, abſentiam metuemus? Quando opes probitate mercabimur, quas timore vitamus? Pecunias pro quibus pugnavimus, pugnam vitando temnemus? Quos paupertati ſubjicere debuimus, divitiis imbuemus? Spolia fortiter cepimus, molliter jaciemus? Quid turpius à nobis committi poterit, quàm aurum erogare, quibus ferrum infligere debemus? Pavor nunquam eximet, quod virtus peperit. Quod bello quæſivimus, bello linquendum eſt. Tanti præda veniat, quanti empta eſt, ferro precium ponderetur. Præſtat ſpecioſa defungi morte, quàm lucis aviditate vileſcere. A vita parvulo temporis momento deſerimur: Pudor etiam fatum inſequitur. Huic accedit, quod jactantes aurum, hoſtis hoc avidius inſequetur, quo majore metu urgeri crediderit. Præterea neutra nobis fortuna auri odium facit. Victores namq; ære, quod geſtamus, ovabimus; victi ſepulturæ præmio relinquemus. Hæc ſenior.

At milites Regis potius quàm ſodalis conſilium intuentes, priorémque

exhor-

FROTHO I. exhortationem poſteræ præferentes, quod cuiq; opum erat, certatim loculis egerunt. Mannos quoq; variæ ſuppellectilis gerulos oneribus abſolvunt; ſicq; vacuefactis crumenis, armis habiliùs accinguntur. Quibus progreſſis ſuccedentes Britanni, in patentem latè prædam diſſiliunt. Quos Rex circa pecuniæ raptum avidius æquo occupatos conſpiciens, cavere jubet, ne deſtinatas prælio manus opum onere fatigent, ſcientes triumphum ante carpendum, quàm cenſum. Proinde auro ſpreto, auri dominos inſequantur. Nec æris, ſed victoriæ fulgorem mirentur: memirerintque ſatius trophæum prenſare, quàm quæſtum: potiorem eſſe metallo virtutem, ſi ritè amborum habitum metiantur. Hoc namque exteriorem ornatum conciliari, illam interno externóque cultui precium afferre. Quamobrem remotos à pecuniæ contemplatione oculos habeant, abſtractúmque avaritia animum belli ſtudiis impendant. Præterea noverint prædam ab hoſtibus de induſtria rejectam, aurumque inſidiis potius, quàm uſui ſeminatum. Sed & ſimplicem argenti nitorem latentis hami fraude implicitum teneri. Neque enim facile fugiſſe exiſtimandum, qui fortem Britannorum gentem fugæ prior adegerit. Cæterùm nihil indignius opibus eſſe, quæ raptorem captivant, dum ditare creduntur. Siquidem Danos, quibus opes obtuliſſe videantur, ferro cædéque mulctandos duxiſſe. Itaque ſi ſparſa rapiant, eo hoſtem inſtruere viderentur. Si enim æris in medio poſiti ſpecie tangerentur, non ſolùm id, ſed & ſi quid eis propriæ pecuniæ ſupereſſet, amitterent. Quid enim colligere prodeſſet, quæ protinus erogare cogantur? Sin pecuniæ proſterni renuerint, hoſtem haud dubiè proſtraturos. Potius itaq; virtute arduos, quàm cupiditate pronos exiſtere debere, nec occiduos in avaritiam animos, ſed erectos in gloriam habendos eſſe: armis, non auro certandum fore.

Finiente rege, eques Britannicus cunctis onuſtum auro gremium oſtendens; Colliguntur, inquit, Rex, ex oratione tua gemini rerum affectus, unus timoris, alter malevolentiæ teſtis; cùm & opibus propter hoſtem uti prohibeas, noſque egenos tibi quàm locupletes militare ſatius ducas. Quid hac deformius voluntate? Quid exhortatione ſtolidius? Domeſticas hic gazas agnoſcimus, agnitas tollere dubitabimus? Quod armis repetere pergebamus, quod ſanguine recuperare contendimus, ultrò reſtitutum vitabimus? Propria vindicare cunctabimur? Uter timidior eſt, qui parta fundit, an qui fuſa legere pertimeſcit? En quod neceſſitas ademit, caſus reddidit. Non hoſtium, ſed noſtra hæc ſpolia ſunt: non attulit aurum Britanniæ Danus, ſed abſtulit. Quæ ſubacti invictiq; perdidimus, gratis redeuntia fugiemus? Nefas eſt tantum fortunæ beneficium indignanter excipere. Quid enim veſanius, quàm opes in propatulo conſtitutas deſpicere, concluſas ac vetitas affectare? Ante oculos collocata faſtidio dabimus, fugientia captaturi? In medio poſitis abſtinebimus, longinqua atq; extera petituri? Quando peregrina prædabimur, ſi propria refutamus? Nunquam deos tam infeſtos experiar, ut ſinum paterna avitaq; pecunia refertum, tam juſto onere vacuefacere compellar. Novi Danorum luxum; nunquam plena meri vaſa liquiſſent, ni timor aufugere compuliſſet. Facilius vitam deſeruiſſent, quàm vinum. Cōmunis hic nobis affectio eſt, hac illis imagine reſpondemus. Eſto, fugam finxerint, antè tamen in Scotos incident, quàm egredi queant. Nunquam porcis proculcandū aut belluis hoc aurū rure ſqualebit, humano melius uſui ſerviturum. Præterea ſi exercitus à quo victi ſumus ſpolia rapimus, fortunam in noſmet victoris transferimus. Quod enim certius victoriæ præſagium accipi poſſet, quàm pugnam prædâ præcurrere, caſtraq; ab hoſtibus deſerta ante prælium capere? Satius eſt metu viciſſe quàm ferro.

Finierat vix eques, & ecce omnium effuſæ in prædam manus nitida paſſim æra carpſère. Mirarèris illic obſcœnæ aviditatis ingenium, ſpeculari

poſſes

poſſes immoderatum cupiditatis exemplum. Videres cum gramine pariter aurum convelli, inteſtinum diſſidium naſci, immemores hoſtium cives ferro decernere, familiaritatis jura, ſocietatis reſpectum negligi: avaritiam omnes, amicitias neminem intueri. *I. FROTHO.*

Interea Frotho ſilvam, quæ Scotiam Britanniamque ſecernit, vaſto itinere permenſus, arma milites capere jubet. Cujus aciem ſpeculati Scoti, cum ſibi levia tantùm pila ſuppetere, Danos verò præſtantiori armaturæ genere cultos conſpicerent, pugnam fugâ præveniunt. Quos Frotho Britannicæ effuſionis metu modicum inſecutus, Ulvildæ virum Scotrum cum ingenti exercitu obvium recepit, quem è remotiſſimis Scotiæ finibus auxilii Danis ferendi cupido perduxerat. Per hunc Scottorum inſectatione relicta, curſum in Britanniam reflectere juſſus, prædam, quam vafrè rejecerat, acriter recuperavit. Igitur quo æquiore animo opes deſeruit, hoc facilius recepit. Pœnituit tunc oneris Britannos, ſanguine pœnas avaritiæ dantes. Piguit inexpleta aviditati brachia porrexiſſe. Puduit minus regiæ exhortationi, quàm propriæ indulſiſſe cupiditati.

Post hæc celeberrimum inſulæ oppidum Lundoniam petit. Cujus murorum firmitate expugnationis facultatem negante, mortis ſimulatione facta, vires ab aſtutia mutuatus eſt. Siquidem præfectus Lundoniæ Dalemannus, cum falſum de ejus obitu nuncium accepiſſet, receptis in deditionem Danis, ducem ex indigenis offert. Quem ut ex magno acervo legerent, oppidum intrare permiſit. Quibus electionis diligentiam ſimulantibus, nocturnis inſidiis circumuentus opprimitur.

His geſtis, Regem in Patriam regreſſum, Scato quidam convivio excipit, bellicis ejus laboribus voluptatis licentiam permixturus. Apud quem Frotho dum regio more ſtratis auro pulvinaribus accubaret, per Hundingum quendam ad dimicandum provocatus, quanquam convivalibus mentem gaudiis impendiſſet, plus pugnæ propinquitate quàm epularum præſentia delectatus, duello cœnam, victoria duellum abſolvit. In quo dubiæ ſalutis vulnere ſuſcepto, rurſum Hàquini pugilis adhortatione perſtrictus, provocantis nece ultionem irritatæ quietis exegit. Duos ex cubiculariis palàm inſidiarum convictos, ingentibus ſaxis affixos pelago obruit, ponderoſum animi crimen annexa corporibus mole mulctando. Ferunt quidam Ulvildam tunc ei inſecabilem ferro veſtem donaſſe, qua circumamictus nullo telorum acumine læderetur. Nec prætereundum, Frothonem contuſis commolitisq; auri fragminibus cibos reſpergere ſolitum, quibus adverſum familiares veneficorum inſidiàs uteretur. Hic dum Regnerum Svetiæ Regem falſò proditionis inſimulatum bello laceſſit, non telorum vi, ſed armorum pondere & corporis æſtu ſtrangulatus interiit, Haldano, Roë, & Scato, filiis relictis.

His virtute paribus, æquà regnandi inceſſit aviditas. Imperii cuiq; cura extitit; fraternus nullum reſpectus aſtrinxit. Quem enim nimia ſui charitas ceperit, aliena deſerit, nec ſibi quiſquam ambitioſè, atque aliis amicè, conſulere poteſt. Horum maximus Haldanus, Roë & Scato fratribus interfectis, naturam ſcelere polluit, regnum parricidio carpſit: & ne ullum crudelitatis exemplum omitteret, comprehenſos eorum fautores prius vinculorum pœna coërcuit, mox ſuſpendio conſumpſit. Cujus ex eo maximè fortuna admirabilis fuit, quod licet omnia temporum momenta ad exercenda atrocitatis officia contuliſſet, ſenectute vitam non ferro finierit. *X. HALDANUS.*

Hujus filii Roë, & Helgo fuere. A Roë Roskildia condita memoratur, quam poſtmodum Sveno, furcatæ barbæ cognomento clarus, civibus auxit, amplitudine propagavit. Hic brevi anguſtoque corpore fuit, Helgonem habitus procerior cepit. Qui diviſo cum fratre regno, maris *XI. ROE.* *XII. HELGO.*

poſſeſ-

HELGO. poſſeſſionem ſortitus, regem Sclaviæ Scalcum maritimis copiis laceſſitum oppreſſit. Quam cùm in provinciam redegiſſet, varios pelagi receſſus vago navigationis genere perluſtrabat. Hic licet ferocioris ingenii eſſet, luxuriâ tamen ſævitiam æquabat. Adeò ſiquidem projectus in Venerem extitit, ut ambiguæ exiſtimationis eſſet, tyrannide magis an libidine arſerit. Apud inſulam Thorø virgine Thorâ ſtuprum pati coactâ, filiam ſuſcepit, cui poſtmodum Urſæ vocabulum aptavit. Hundingum Saxoniæ regis Syrici filium, apud Stadium oppidum prælio vicit, eundemque ex provocatione adortus duello proſtravit. Ob quod Hundingi interemptor vocatus, victoriæ decus cognomine uſurpavit. Jutiæ Saxonibus ereptæ jus procurationemque Heſcæ, Eyr & Ler ducibus commiſit. Apud Saxoniam ingenui ac liberti necem pari ſumma rependendam conſtituit, perinde ac liquidò conſtare volens, quod cunctas Theutonum familias æqua ſervitus teneret, omniumq; corrupta libertas parem conditionis ignominiam redoleret.

Cùm ad inſulam Thorø piraticam reflexiſſet, Thora, necdum amiſſæ virginitatis mœrore depoſito, turpi commento nefariam ſtupri ultionem excogitavit. Siquidem filiam nubilis ætatis de induſtria littori immiſſam, concubitu patrem maculare præcepit. Qui licet inſidioſæ voluptatis illecebris corpus dediſſet, animi tamen integritatem exuiſſe credendus non eſt, cùm ei promptiſſimam erroris excuſationem ignorantiæ beneficium afferret. O ſtolidam matrem, quæ filiæ pudicitiam, ut ſuam ulciſceretur, exulare permiſit; nec ſanguinis ſui caſtitatem curavit, dummodò inceſti efficeret reum, per quem prior ipſa perdiderat cœlibatum! Atrocem fœminæ mentem! quæ veluti ſecundam ſui corruptionem in pœnam corruptoris expendit, cùm hoc ipſo potius iniuriam augere, quàm extenuare videretur. Quippe quo ſe ultionem aſſequi credidit, culpam conſtruxit: & dum noxam detrahere geſtit, nefas adjecit, ſobolis ſuæ novercam agendo, cujus, ut propriam expiaret infamiam, flagitio non pepercit. Nec dubium eandem refertum impudentia animum geſſiſſe, cujus tantus à pudore exceſſus erat, ut iniuriæ ſolatium filiæ probro petere non erubeſceret. Magnum, ſed uno expiabile ſcelus, quod concubitus noxam fauſta proles deterſit, neque opinione triſtius, quàm fructu jocundius fuit. Siquidem genitus ex Urſa Rolvo, ortus ſui infamiam conſpicuis probitatis operibus redemit: quorum eximium fulgorem omnis ævi memoria ſpecioſo laudum præconio celebrat. Fit enim ut lætis lugubria finiantur, & in ſpecioſos exitus turpiter auſpicata concedant. Igitur ut flagitioſus, ita felix patris error extitit, quem tanta luce mirificus poſtmodum filius expiavit.

Interea Regnero apud Svetiam defuncto, conjunx ejus Svanhuita parvo pòſt & ipſa morbo ex mœſtitia contracto decedit, fato virum inſecuta. à quo vita diſtrahi paſſa non fuerat. Fieri namq; ſolet, ut quidam ob eximiam charitatem, quam vivis impenderant, etiam vita excedentes comitari contendant. His filius Hothbrodus ſuccedit, qui proferendi imperii ſtudio Orienti bellum intulit, ac poſt immenſam populorum cladem, Atislum & Hotherum filios procreavit. Hisdem Gevarum quendam egregiis ſibi meritis devinctum pædagogum adſcivit. Nec Orientis victoriâ contentus, Daniam petit, ejusque regem Roe tribus præliis provocatum occîdit. His cognitis Helgo filium Rolvonem Lethricæ arce concluſit, hæredis ſaluti conſulturus, utcunque ſuam fortunam tractaſſet. Deinde præſides ab Hothbrodo immiſſos, ut externo patriam dominio liberaret, miſſis per oppida ſatellitibus, cæde ſublegit. Ipſum quoque Hothbrodum cum omnibus copiis navali pugna delevit: nec ſolùm fratris, ſed etiam patriæ iniuriam plenis ultionis armis penſavit.

Quo

Quo evenit, ut cui nuper ob Hundingi cædem agnomen inceſſerat, nunc Hothbrodi ſtrages cognomentum inferret. Præterea Sveonis, perinde ac parum præliis afflictos, abjectiſſimo conditionis inſtituto mulctavit, lege ſanciens, ne cujuſpiam eorum juxta legitimarum compoſitionum formulam læſio ſarciretur. His geſtis, ob ſuperioris flagitii ruborem patriam penatesq; peroſus, repetito Oriente, decedit. Opinantur quidam, quod exprobratæ ſibi turpitudinis anxius, ſuper diſtrictum gladium incumbendo, voluntaria ſe morte conſumpſerit. HELGO.

Huic filius Rolvo ſuccedit, vir corporis animiq; dotibus venuſtus, qui ſtaturæ magnitudinem pari virtutis habitu commendaret. Cujus temporibus cum Danorum imperio Svetia ſubiaceret, Atiſlus Hothbrodi filius liberandæ patriæ ratione callidius quæſita, matrem Rolvonis Urſam, conjugio ſibi ſociandam curavit, intercedente connubii affinitate efficatius privigno monitus ſuper tributi laxatione daturus. Nec fortunam votis adverſam habuit. Hic à puero liberalitatis odio imbutus adeò pecuniæ tenax extitit, ut munificum haberi infamiæ loco duceret. Quem cùm Urſa tantis avaritiæ ſordibus obfuſum videret, ideoq; eo carere cuperet, inſidiis agendum rata, mira artis ſuperficie fraudis formulam texit. Impietatis quippe ſimulationem amplexa, maritum capeſſendæ libertatis admonitum, novarum rerum exhortatione ſolicitat, filiumq; maximis muneribus promiſſis, Svetiam arceſſiri curat. Ita namq; ſe votis maximè potituram credebat, ſi filio aurum vitrici nacto, regias opes fugiendo convellere, virumq; non tantum toro, ſed etiam pecunia fraudare potuiſſet. Neq; enim avaritiam ullo melius, quàm opum ſubtractione mulctandam putabat. Cujus doli profunditas ab intimis aſtutiæ modis profecta, haud facile ex hoc diſcerni poterat, quod permutandi tori ſtudium, affectatæ libertatis imagine colorabat. Cæcam viri mentem, quæ matrem adverſum filii caput exarſiſſe putavit, nec ſuam potius ſtrui perniciem intellexit! Stolidum mariti ſenſum, qui pervicacem uxoris induſtriam non advertit, transferendi connubii copiam filialis odii ſpecie molientem. Cùm enim nulla muliebribus animis fiducia debeatur, is tanto ſtolidiorem fœminæ fidem detulit, quanto facilius eam ſibi fidam, filio inſidioſam putavit. Igitur promiſſorum magnitudine excitus Rolvo, cum Atiſli fortè penates ingreſſus, ob abſentiæ diuturnitatem, convictusque deſvetudinem, parùm à matre cognoſceretur, leniendæ famis ſubſidium per jocum petere cepit. Qua prandium à rege poſcendum hortante, laceram veſtis ſuæ partem exerens, operam conſuentis expoſcit. Cum obſeratas matris aures haberet, difficile, inquit, veram ac ſolidam amicitiam reperiri, cum filio mater epulum, fratri ſoror ſuendi obſequium neget. Ita matris errore mulctato, magnum eidem negatæ humanitatis ruborem iniecit. Quem cum Atislus inter epulas matri diſcubitu junctum aſpiceret, utrumque laſciviæ increpans, impudicum fratris ſororisque conceſſum aſſeruit. Cui Rolvo, honeſtum in filio maternæ charitatis amplexum reſpondit, laceſſitæ integritatis defenſionem ab arctiſſimo naturæ vinculo mutuatus. Idem percunctantibus convivis, quod fortitudinis genus cæteris anteferret? Patientiam nominavit. Interrogatus ab iisdem Atislus, cui potiſſimum virtuti votorum ſuorum ſtudiũ obligaſſet? Liberalitatis ſibi profeſſionem aptavit. Exiguntur igitur hinc animoſitatis, inde munificentiæ pacta, priorq; Rolvo virtutis experimentum edere jubetur. Qui cùm igni applicaretur, parmulam parti, qua acrius urgebatur, objecit, alteroque laterum defenſo, reliquum munimento vacuum, unico patientiæ duramento firmavit. Magna viri ſolertia, leniendi ardoris præſidium à clypeo mutuantis, ut inde expoſito flammis corpori propugnaret, unde eidem inter ſtridentia quandoq; tela conſuluiſſet. Æſtus tamen telis acrior, cum vallatam clypeo partem expugnare non poſſet, defectum munimine latus invaſit. Quem pediſſequa, quæ fortè propter ROLVO.

ROLVO. focum aſtabat, intolerabili coſtarum ardore torreri conſpiciens, egeſtâ dolio clepſydrâ, fuſo flammam humore ſopivit, mediasq; incendii pœnas, tempeſtivo liquoris beneficio repreſſit. Rolvo patientiæ conſummatione laudatur. Poſt hæc Atiſli munera requiruntur. Ferunt illum collatis in privignum opibus, ad ultimum ingentis ponderis torquem, quo donum cumulatius redderet, expendiſſe.

Igitur Urſa tertio convivii die, edendæ fraudis copiam aucupata, ſuſpicato nil tale conjuge, regiâ pecuniâ vehiculis impoſitâ, propriis ſe penatibus furtivo ſubduxit egreſſu, ſubluſtriq; nocte fugam cum filio conſecuta diſcedit. Inſequentis ſe viri metu percita, per ſummam ulterioris fugæ diffidentiam comites abjiciendæ pecuniæ juſſu ſolicitat, vitâ vel opibus carituros affirmans; unicum ſalutis compendium in æris abjectione repoſitum, nec fugæ ſubſidium niſi rerum damno carpendum. Eodem itaq; exemplo utendum, quo ſibi Frothonem apud Britannos conſuluiſſe proditum erat. Adjecit etiam, non magno conſtare, ſi propria Svetis reſumenda deponerent, dum inde ſibi fugæ profectus, unde eis inſecutionis defectus accederet, magisq; aliena reſtitui, quàm ſua deſeri viderentur. Nec mora, quo fuga celerius carperetur, reginæ juſſa complentur. Aurum crumenis egeritur, opes hoſtium raptui relinquuntur. Sunt qui aſſerant, Urſam, retentis pecuniis, æs auro oblitum fugæ ſuæ veſtigiis inſtraviſſe. Credi namq; poterat fœminam ingentia molitam facinora, metallum quoq; jactui deſtinatum inani fulgore pinxiſſe, verarum opum precia mendacis auri jubare ſimulantem. Videns igitur Atiſlus donatum Rolvoni torquem inter alia auri inſignia relictum, intimũ avaritiæ ſuæ pignus curioſius contemplatus, ut prædam exciperet, affixis humo genibus cupiditati majeſtatem inclinare ſuſtinuit. Quem Rolvo tollendæ pecuniæ gratia pronum dimiſſumq; conſpiciens, propriis proſtratum muneribus riſit, perinde ac cupidè repetentem, quod callidè tribuiſſet. Contentis præda Svetis, ocyus ad naves ſe recipit, fugamq; vehementi remorum conatu captavit. Ferunt autem illum quicquid præſtare poſceretur, primæ ſupplicationi prompta liberalitate tribuere ſolitum, nec unquam ad ſecundam petentis vocem diſtuliſſe rogatum. Siquidem precum iterationem munificentiæ velocitate præcurrere, quàm beneficium tarditate notare maluit. Quæ res ei maximam athletarum frequentiam conciliavit. Plerumq; enim virtus, aut præmiis paſcitur, aut laudibus incitatur.

Per idem tempus Agnerus quidam Ingelli filius, ſororem Rolvonis, Rutam nomine, matrimonio ducturus, ingenti convivio nuptias inſtruit. In quo cum pugiles omni petulantiæ genere debacchantes, in Jaltonem quendam nodoſa paſſim oſſa conjicerent, accidit, ut ejus conſeſſor, Biarco nomine, jacientis errore vehementem capite ictum exciperet. Qui dolore pariter ac ludibrio laceſſitus, oſſe invicem in jacientem remiſſo, frontem ejus in occiput reflexit, idemq; loco frontis intorſit, transverſum hominis animum vultus obliquitate mulctando. Ea res contumelioſam joci inſolentiam temperavit, pugilesq; regiâ abire coëgit. Qua convivii injuria permotus ſponſus, ferro cum Biarcone decernere ſtatuit: violatæ hilaritatis ultionem duelli nomine quæſiturus. In cujus ingreſſu, utri prior feriendi copia deberetur, diutulè certatum eſt. Non enim antiquitus in edendis agonibus crebræ ictuũ viciſſitudines petebantur, ſed erat cum intervallo temporis etiam feriendi diſtincta ſucceſſio, rarisq; ſed atrocibus plagis certamina gerebantur, ut gloria potius percuſſionum magnitudini, quàm numero deferretur. Prælato ob generis dignitatem Agnero, tanta vi ictum ab eo editum conſtat, ut prima caſſidis parte conſciſſa, ſupremam capitis cuticulam vulneraret, ferrumq; mediis galeæ interclusum foraminibus dimitteret. Tunc Biarco mutuò percuſſurus, quo plenius ferrum libraret, pedem trunco annixus, medium Agneri

cor-

corpus præſtantis acuminis mucrone tranſegit. Sunt qui aſſerant, morientem Agnerum ſoluto in riſum ore, per ſummam doloris diſſimulationem ſpiritum reddidiſſe. Cujus ultionem pugiles avidius expetentes, ſimili per Biarconem exitio mulctati ſunt. Utebatur quippe præſtantis acuminis, inuſitatæq; longitudinis gladio, quem Løvi vocabat. Talibus operum meritis exultanti, novam de ſe ſylveſtris fera victoriam præbuit. Urſum quippe eximiæ magnitudinis obvium ſibi inter dumeta factum jaculo confecit, comitemq; ſuum Hialtonem, quò viribus major evaderet, applicato ore, egeſtum belluæ cruorem haurire juſſit. Creditum namq; erat, hoc potionis genere corporei roboris incrementa præſtari. His facinorum virtutibus clariſſimas optimatum familiaritates adeptus, etiam regi percharus evaſit, ſororem ejus Rutam uxorem adſcivit, victiq; ſponſam victoriæ præmium habuit. Ab Atiſlo laceſſiti Rolvonis ultionem armis exegit, eumq; victum bello proſtravit. Tunc Rolvo magni acuminis juvenem Hiarthvvarum nomine, ſorore Sculda ſibi in matrimonium data, annuoq; vectigali impoſito, Svetiæ præfectum conſtituit, libertatis jacturam affinitatis beneficio leniturus. *ROLVO.*

Hoc loci quiddam memoratu jocundum operi inſeratur. Adoleſcens quidam Wøggo nomine, corpoream Rolvonis magnitudinem attentiori contemplatione ſcrutatus, ingentiq; ejusdem admiratione captus, percontari per ludibrium cœpit, quiſnam eſſet iſte Krage, quem tanto ſtaturæ faſtigio prodiga rerum natura ditaſſet? Faceto cavillationis genere inuſitatum proceritatis habitum proſecutus. Dicitur enim lingvâ Danicâ, Krage, truncus, cujus ſemicæſis ramis faſtigia conſcenduntur, ita ut pes præciſorum ſtipitum obſequio perinde ac ſcalæ beneficio nixus, ſenſimq; ad ſuperiora provectus, petitæ celſitudinis compendium aſſequatur. Quem vocis jactum Rolvo perinde ac inclytum ſibi cognomen amplexus, urbanitatem dicti ingentis armillæ dono proſequitur. Quâ Wóggo dexteram excultam extollens, lævâ per pudoris ſimulationem poſt tergum reflexâ, ridiculum corporis inceſſum præbuit; præfatus exiguo lætari munere, quem ſors diutinæ tenuiſſet inopiæ. Rogatus cur ita ſe gereret, inopem ornamenti manu, nulloq; cultus beneficio gloriantem, ad aſpectum reliquæ, verecundo paupertatis rubore perfundi dicebat. Cujus dicti calliditate conſentaneum priori munus obtinuit. Siquidem Rolvo manum quæ ab ipſo occultabatur, exemplo reliquæ in medium accerſendam curavit. Nec Wóggoni rependendi beneficii cura defuit. Siquidem arctiſſima voti nuncupatione pollicitus eſt, ſi Rolvonem ferro perire contingerit, ultionem ſe ab ejus interfectoribus exacturum. Nec prætereundum, quod olim ingreſſuri curiam proceres, famulatus ſui principia alicujus magnæ rei voto principibus obligare ſolebant, virtute tirocinium auſpicantes.

Interea Sculda tributariæ ſolutionis pudore permota, diris animum commentis applicans, maritum exprobrata conditionis deformitate, propulſandæ ſervitutis monitu concitatum, atq; ad inſidias Rolvoni nectendas perductum, atrociſſimis novarũ rerum conſiliis imbuit, plus unumquenq; libertati, quàm neceſſitudini debere teſtata. Igitur crebras armorum maſſas diverſi generis tegminibus obvolutas, tributi more per Hiarthvvarum in Daniam perferri jubet, occidendi noctu regis materiam præbituras. Refertis itaq; falſa vectigalium mole navigiis, Lethram pergitur. Quod oppidum à Rolvone conſtructum, eximiisq; regni opibus illuſtratum, cæteris confinium provinciarum urbibus regię fundationis & ſedis auctoritate præſtabat. Rex adventum Hiarthvvari convivalis impenſæ deliciis proſecutus, ingenti ſe potione proluerat: hoſpitibus præter morem ebrietatis intemperantiam formidantibus. Cæteris igitur altiorem carpentibus ſomnum, Sveones, quibus ſceleſti libido propoſiti communem quietis uſum ademerat, cubiculis furtim delabi cœpere. Aperitur ilico telorum occluſa congeries, & ſua ſibi quiſq; tacitus arma connectit. Deinde regiam petunt, irruptisq; penetralibus in dormientium corpora fer-

ROLVO. rum diſtringunt. Experrecti complures, quibus non minus ſubitæ cladis horror, quâm ſomni ſtupor inceſſerat, dubio niſu diſcrimini reſtitêre, ſocii an hoſtes occurrerent, noctis errore incertum reddente. Ejusdem fortè ſilentio noctis, Hialto, qui inter regios proceres ſpectatæ probitatis merito præeminebat, rus egreſſus, ſcorti ſe complexibus dederat. Hic cum obortum pugnæ fragorem ſtupidâ procul aure ſenſiſſet, fortitudinem luxuriæ prætulit, maluitq; funeſtum Martis diſcrimen appetere, quàm blandis Veneris illecebris indulgere. Quanta hunc militem regis charitate flagraſſe putemus, qui cum ignorantiæ ſimulatione excuſationem abſentiæ præſtare poſſet, ſalutem ſuam manifeſto periculo objicere, quàm voluptati ſervire ſatius exiſtimavit? Diſcedentem pellex percunctari cœpit, ſi ipſo careat, cujus ætatis viro nubere debeat. Quam Hialto perinde ac ſecretius allocuturus, propius accedere juſſam, indignatus amoris ſibi ſucceſſorem requiri, præciſo naſo deformem reddidit, erubeſcendoq; vulnere libidinoſæ percunctationis dictum mulctavit, mentis laſciviam oris jactura temperandam exiſtimans. Quo facto, liberum quæſitæ rei judicium à ſe ei relinqui dixit. Poſt hæc repetito ocyus oppido, confertiſſimis ſe globis immergit, adverſasque acies mutua vulnerum inflictione proſternit. Cumq; dormientis adhuc Biarconis cubiculum præteriret, expergiſci juſſum, tali voce compellat:

Ocyus evigilet, quisquis ſe regis amicum
Aut meritis probat, aut ſolâ pietate fatetur.
Diſcutiant ſomnum proceres, ſtupor improbus abſit,
Incaleant animi vigiles: ſua dextera quenq;
Aut famæ dabit, aut probro perfundet inerti;
Noxq; hæc aut finis erit, aut vindicta malorum.
Non ego virgineos jubeo cognoſcere ludos,
Nec teneras tractare genas, aut dulcia nuptis
Oſcula conferre, & tenues aſtringere mammas:
Non liquidum captare merum, tenerumve fricare
Fœmen, & in niveos oculum jactare lacertos.
Evoco vos ad amara magis certamina Martis.
Bello opus eſt, nec amore levi: nihil hic quoq; facti
Mollities enervis habet, res prælia poſcit.
Quisquis amicitiam regis colit, arma capeſſat.
Penſandis animis belli promptiſſima laus eſt.
Ergo viris timidum nihil, aut leve fortibus inſit,
Deſtituatq; animos armis ceſſura voluptas.
In precio jam fama manet, laudis ſibi quisq;
Arbiter eſſe poteſt, propriaq; niteſcere dextra.
Inſtructum luxu nihil aſſit, plena rigoris
Omnia præſentem diſcant exolvere cladem.
Non debet laudis titulos, aut præmia captans
Ignavo torpere metu, ſed fortibus ire
Obvius, & gelidum non expalleſcere ferrum.

Ad hanc vocem expergefactus Biarco, cubicularium ſuum Scalcum ocyus excitatum, hoc alloquitur modo:

Surge puer, crebroq; ignem ſpiramine paſce:
Verre larem ligno, & tenues diſpelle favillas.
Scintillas extunde focis, ignisq; jacentes
Erige relliquias, & opertas elice flammas.
Languentem compelle larem producere lumen,
Ardenti rutilas accendens ſtipite prunas.
Proderit admotâ digitos extendere flammâ.

Quiſ-

Quippe calere manu debet, qui curat amicum,
Et nocui penitus livoris pellere frigus. ROLVO.

Rurſum Hialto:

Dulce eſt nos domino percepta rependere dona,
Acceptare enſes, famæq; impendere ferrum.
En virtus ſua quemq; monet meritum bene regem
Ritè ſequi, dignaq; ducem gravitate tueri.
Enſes Theutonici, galeæ, armillæq; nitentes,
Loricæ talo immiſſæ, quas contulit olim
Rolvo ſuis, memores acuant in prælia mentes.
Res petit, & par eſt, quæcunq; per otia ſumma
Natti pace ſumus, belli ditione mereri;
Nec lætos curſus mœſtis præponere rebus,
Aut duris ſemper caſus præferre ſecundos.
Mente pari, proceres, ſortem capiamus utramq;
Nec mores fortuna regat; quia condecet æque
Delicias ac dura pati, vultuq; ſub illo
Ducamus triſtes, quo dulces hauſimus annos.
Omnia quæ poti temulento prompſimus ore,
Fortibus edamus animis, & vota ſequamur
Per ſummum jurata Jovem, ſuperosq; potentes.
Danorum primus herus eſt meus, aſſit eidem
Ut probus eſt quisq;: procul hinc procul eſte fugaces!
Forti opus eſt ſtabiliq; viro, non terga ferente
In dubium, bellive truces metuente paratus.
Maxima ſæpe duci virtus ex milite pendet.
Tanto etenim princeps aciem ſecurior intrat,
Quanto illum melius procerum ſtipaverit agmen.
Arripiat digitis pugnacibus arma ſatelles,
Iniiciens dextram capulo, clypeumq; retentans,
Inq; hoſtes ruat, & nullos expalleat ictus.
Nemo ſe retro feriendum præbeat hoſti,
Nemo enſes tergo excipiat: pugnacia ſemper
Pectora vulneribus pateant. Certamina prima
Fronte gerunt aquilæ, & rapidis ſe rictibus urgent
Anteriore loco: ſpecies vos alitis æquet
Adverſo nullam metuentes corpore plagam.
Ecce furens, æquoq; ſui fidentior hoſtis,
Ferro artus, faciemq; aurata caſſide tectus,
In medios fertur cuneos, ceu vincere certus
Intimidusq; fugæ, & nullo ſuperabilis auſu.
Svetica (me miſerum) Danos fiducia ſpernit,
Ecce truces oculis Gotthi, viſuq; feroces
Criſtatis galeis, haſtisq; ſonantibus inſtant,
In noſtro validam peragentes ſangvine cladem,
Diſtringunt gladios, & acutas cote bipennes.
Quid te, Hiarthvare, loquar? quem Sculda nocente replevit
Conſilio, tantaq; dedit crudeſcere culpa?
Quid te, infande, canam, noſtri diſcriminis auctor,
Proditor eximii Regis, quem ſæva libido
Imperii, tentare nefas, furiisq; citatum
Conjugis æternam pepulit prætendere noxam?
Quis te error factum Danis dominoq; nocentem
Præcipitavit in hoc rerum ſcelus? unde ſubibat

Impie-

ROLVO.

Impietas tanto fraudis conſtructa paratu?
Quid moror? extremam jam deguſtavimus eſcam.
Rex perit, & miſeram ſors ultima corripit urbem.
Illuxit ſuprema dies, niſi fortè quis aſſit
Tam mollis, quod ſe plagis præbere timeſcat,
Aut imbellis ita ut domini non audeat ultor
Eſſe ſui, dignosq; animo proſcribat honores.
Tu quoq; conſurgens niveum caput exere, Ruta,
Et latebris egreſſa tuis in prælia prodi.
Cædes te foris acta vocat, jam curia bellis
Concutitur, diroq; ſtrepunt certamine portæ.
Loricas lacerat ferrum, dirumpitur hamus
Nexilis, & crebro cedunt præcordia telo.
Jam clypeum regis vaſtæ minuere ſecures.
Jam longi reſonant enſes, crepitatq; bipennis
Humanis impacta humeris, & pectora findens.
Quid pavitant animi? quid hebeſcit languidus enſis?
Porta vacat noſtris, externo plena tumultu.

Cumq; Hialto magna admodum ſtrage edita prælium cruentaſſet, tertio tabernaculum Biarconis offenderat, quem metus cauſa avidum quietis ratus tali ignaviæ exprobratione pertentat:

Ut quid abes Biarco? num te ſopor occupat altus?
Quid tibi, quæſo, moræ eſt? aut exi, aut igne premêris.
Elige quod præſtat, eia concurrite mecum!
Igne urſos arcere licet, penetralia flammis
Spargamus, primosq; petant incendia poſtes.
Excipiat torrem thalamus, tectiq; ruina
Fomentum flammis, & alendo præbeat igni.
Fundere damnatis fas eſt incendia portis.
At nos qui regem voto meliore veremur,
Jungamus cuneos ſtabiles, tutisq; phalangem
Ordinibus menſi, quà rex præcepit, eamus:
Qui natum Bøki Røricum ſtravit avari,
Implicuitq; virum letho virtute carentem.
Ille quidem præſtans opibus, habituq; fruendi
Pauper erat, probitate minus quàm fœnore pollens,
Aurum militiâ potius ratus, omnia lucro
Poſthabuit, laudisq; carens congeſſit acervos
Æris, & ingenuis uti contempſit amicis.
Cumq; laceſſitus Rolvonis claſſe fuiſſet,
Egeſtum ciſtis aurum deferre miniſtros
Juſſit, & in primas urbis diffundere portas:
Dona magis quàm bella parans, quia militis expers
Munere non armis tentandum credidit hoſtem,
Tanquam opibus ſolis bellum geſturus, & uſu
Rerum non hominum Martem producere poſſet.
Ergo graves loculos & ditia clauſtra reſolvit,
Armillas teretes & onuſtas protulit arcas
Exitii fomenta ſui, ditiſſimus æris
Bellatoris inops, hoſtiq; adimenda relinquens,
Pignora, quæ patriis præbere pepercit amicis.
Annellos ultro metuens dare, maxima nolens
Pondera fudit opum, veteris populator acervi.
Rex tamen hunc prudens, oblataq; munera ſprevit,

Rem

Rem pariter vitamq́; adimens: nec profuit hoſti
Cenſus iners, quem longo avidus cumulaverat ævo, ROLVO.
Hunc pius invaſit Rolvo, ſummasq́; perempti
Cepit opes, inter dignos partitus amicos
Quicquid avara manus tantis congeſſerat annis:
Irrumpensq́; opulenta magis, quàm fortia caſtra,
Præbuit eximiam ſociis ſine ſanguine prædam.
Cui nil tam pulchrum fuit, ut non funderet illud,
Aut charum quod non ſociis daret, æra favillis
Aſſimilans, famaq́; annos non fœnore menſus.
Unde liquet Regem claro jam funere functum
Præclaros egiſſe dies, ſpecioſaq́; fati
Tempora, præteritos decoraſſe viriliter annos.
Nam virtute ardens, dum viveret, omnia vicit,
Egregio dignas ſortitus corpore vires.
Tam præceps in bella fuit, quàm concitus amnis
In mare decurrit, pugnamq́; capeſſere promptus,
Ut cervus rapidum bifido pede tendere curſum.
Ecce per infuſas humanâ tabe lacunas
Cæſorum excuſſi dentes rapiente cruoris
Profluvio toto, & ſcabris limantur arenis.
Splendeſcunt limo alliſi, lacerataq́; torrens
Sanguinis oſſa vehit, truncosq́; ſuperfluit artus.
Danicus humeſcit ſanguis, ſtagnatq́; cruenta
Latius eluvies, & corpora ſparſa revolvit
Eliſus venis vapidum ſpumantibus amnis.
Impiger invehitur Danis Hiarthvarus amator
Martis, & extenta pugnantes provocat haſta.
Attamen hic inter diſcrimina fataq́; belli
Frothonis video lætum arridere nepotem,
Qui Sirtvallinos auro conſeverat agros.
Nos quoq́; lætitiæ ſpecies extollat honeſtâ
Morte ſecuturos generoſi fata parentis.
Voce ergo ſimus alacres, auſuq́; vigentes.
Namq́; metum par eſt animoſis ſpernere dictis,
Et memorabilibus lethum conſciſcere factis.
Deſerat os animumq́; timor, fateamur utroq́;
Intrepidos niſus, ne nos nota judicet ulla
Parte aliqua ſignum dubii præſtare timoris.
Librentur ſtricto meritorum pondera ferro
Gloria defunctos ſequitur, putriq́; favillæ
Fama ſuperſtes erit, nec in ullum decidet ævum,
Quod perfecta ſuo patravit tempore virtus.
Quid clauſis agitur foribus, quid peſſula valvas
Juncta feris cohibent? etenim jam tertia te vox
Biarco ciet, clauſoq́; jubet procedere tecto.

Contra quæ Biarco:

Quid me Rolvonis generum, quid bellice Hialto,
Tanta voce cies? Etenim qui magna profatur,
Grandiloquisq́; alios verbis invitat ad arma,
Audere & dicta factis æquare tenetur.
Ut vocem fateatur opus. Sed deſine donec
Armer, & horrendo belli præcingar amictu.
Jamq́; enſem lateri jungo, jam corpore primum

Lori-

Loricâ galeâq; tegor, dum tempora caſsis
ROLVO, *Excipit, & rigido conduntur pectora ferro.*
Nemo magis clauſis refugit penetralibus uri
Cumq; ſua rogus eſſe domo, licet inſula memet
Ediderit, ſtrictaq; habeam natalia terræ,
Biſſenas regi debebo rependere gentes
Quas titulis dedit ille meis. Attendite fortes,
Nemo lorica ſe veſtiat interituri
Corporis, extremum perſtringat nexile ferrum,
In tergum redeant clypei, pugnemus apertis
Pectoribus, totosq; auro denſate lacertos:
Armillas dextra excipiant, quo fortius ictus
Collibrare queant, & amarum figere vulnus.
Nemo pedem referat, certatim quisque ſubire
Hoſtiles ſtudeat gladios, haſtasq; minaces,
Ut charum ulciſcamur herum. Super omnia felix
Qui tanto ſceleri vindictam impendere poſsit,
Et fraudum juſto punire piacula ferro,
Ecce mihi videor corvum penetraſſe ferocem
Theutonico certè, qui Snyrtir dicitur, enſe,
A quo belligeri cepi cognomen, ut Agner
Ingelli natum fudi, retuliq; trophæum.
Ille meo capiti impactum perfregit Høthingum
Eliſum morſu gladium, majora daturus
Vulnera, ſi melius ferri viguiſſet acumen.
Cui contra lævam lateris cum parte ſiniſtri
Diſſecui, dextrumq; pedem; labensq; ſub artus
Incidit in medias ferrum penetrabile coſtas.
Hercule nemo illo viſus mihi fortior unquam.
Semivigil ſubſedit enim cubitoq; reclinis
Ridendo excepit lethum, mortemq; cachinno
Sprevit, & Elyſium gaudens ſucceſsit in orbem.
Magna viri virtus, quæ riſu calluit uno
Supremam celare necem, ſummumq; dolorem
Corporis ac mentis læto compeſcere vultu!
Nunc quoq; cujusdam præclaro ſtemmate nati
Vitales fibras ferro rimabar eodem,
Et ferrum penitus intra præcordia merſi.
Filius hic regis, & avito ſangvine lucens
Indole clarus erat, tenerisq; nitentior annis.
Non illi hamatum poterat prodeſſe metallum,
Non enſis, non umbo teres: tàm vivida ferri
Vis erat, objectis tardari neſcia rebus.
Ergo duces ubi ſunt Gotthorum, militiæq;
Hiartwari? veniant, & vires ſanguine penſent.
Qui jaciunt, qui tela rotant, niſi regibus orti?
Surgit ab ingenuis bellum, clariſsima Martem
Stemmata conficiunt, nec enim vulgaribus auſis
Res agitur, quam ſola ducum diſcrimina tentant.
Illuſtres obeunt proceres. En, maxime Rolvo,
Magnates cecidere tui, pia ſtemmata ceſſant.
Non humile obſcurumve genus, non funera Plebis
Pluto rapit, vilesq; animas; ſed fata potentum
Implicat, & claris complet Phlegethonta figuris.

Non

ROLVO

Non memini certamen agi, quo promptius eſſet
Alternare enſes, partiriq́ ictibus ictus.
Dans unum tres accipio, ſic mutua Gotthi
Vulnera compenſant, ſic dextra potentior hoſtis
Vindicat acceptam cumulato fœnore pœnam.
Quanquam adeò ſolus multorum funere letho
Corpora tradiderim pugnans, ut imagine collis
Editus è truncis excreſceret artubus agger,
Et ſpeciem tumuli congeſta cadavera ferrent.
Et quid agit, qui me nuper prodire jubebat
Eximiâ ſe laude probans, aliosq́ ſuperbâ
Voce terens, & amara ferens opprobria, tanquam
Uno biſſenas complexus corpore vitas?

Ad hæc Hialto.

Quanquam ſubſidio tenui fruor, haud procul abſum,
Hac quoq́, qua ſtamus, opus eſt ope, nec magis usquam
Vis aut lecta manus promptorum in bella virorum
Exigitur: jam dura acies & ſpicula ſcutum
Fruſtatim ſecuere meum, partesq́ minutim
Avulſas abſumpſit edax per prælia ferrum.
Prima ſibi teſtis res eſt, ſeq́ ipſa fatetur.
Fama oculo cedit, viſusq́ fidelior aure eſt.
Rupti etenim clypei retinacula ſola ſuperſunt,
Sectus & in gyro remanet mihi pervidus umbo.
Et nunc, Biarco, viges, quanquam cunctatior æquo
Extiteris, damnumq́ moræ probitate repenſas.

At Biarco.

Carpere me necdum, probrisq́ laceſſere ceſſas?
Multa moras afferre ſolent. Namq́ obvius enſis
Cunctandi mihi cauſa fuit, quem Sveticus hoſtis
In mea prævalido contorſit pectora niſu.
Nec parcè gladium capuli moderator adegit:
Nam quantum in nudo vel inermi corpore fas eſt,
Egit in armato; ſic duri tegmina ferri
Ut molles trajecit aquas; nec opis mihi quicquam
Aſpera loricæ poterat committere moles.
Et nunc ille ubi ſit, qui vulgo dicitur Othin
Armipotens, uno ſemper contentus ocello?
Dic mihi, Ruta, precor uſquam ſi conſpicis illum?

Ad hæc Ruta.

Adde oculum propius, & noſtras proſpice chelas,
Antè ſacraturus victrici lumina ſigno,
Si vis præſentem tutò cognoſcere Martem.

Tum Biarco.

Si potero horrendum Friggæ ſpectare maritum,
Quantumcunq́ albo clypeo ſit tectus, & altum
Flectat equum, Lethrâ nequaquam ſoſpes abibit:
Fas eſt belligerum bello proſternere divum.
Ante oculos regis clades ſpecioſa cadentes
Excipiat. Dum vita manet, ſtudeamus honeſtè
Poſſe mori, clarumq́ manu decerpere funus.
Ad caput extincti moriar ducis obrutus, ac tu
Ejusdem pedibus moriendo allabere pronus:
Ut videat quisquis, congeſta cadavera luſtrat,

ROLVO.

Qualiter acceptum domino penſavimus aurum.
Præda erimus corvis, aquiliſq; rapacibus eſca,
Veſceturq; vorax noſtri dape corporis ales.
Sic belli intrepidos proceres occumbere par eſt,
Illuſtrem ſocio complexos funere regem.

Hanc maximè exhortationum ſeriem idcirco metrica ratione compegerim, quòd earundem ſententiarum intellectus, Danici cujusdam carminis compendió digeſtus, à compluribus antiquitatis peritis memoriter uſurpatur.

Contigit autem potitis victoriâ Gothis omne Rolvonis agmen occumbere, neminemque, excepto Wóggone, ex tanta juventute reſiduum fore. Tantum enim excellentiſſimis regis meritis eâ pugnâ à militibus tributum eſt, ut ipſius cædes omnibus oppetendæ mortis cupiditatem ingeneraret, eiq; morte jungi vita jucundius duceretur.

Lætus Hiartvarus prandendi gratiâ poſitis menſis convivium pugnæ ſuccedere jubet, victoriam epulis proſecuturus. Quibus oneratus magnæ ſibi admirationis eſſe dixit, quòd ex tanta Rolvonis militiâ nemo qui ſaluti fugâ aut captione conſuleret, repertus fuiſſet. Unde liquidum fuiſſe, quanto fidei ſtudio regis ſui charitatem coluerint, cui ſuperſtites eſſe paſſi non fuerint. Fortunam quoque, quod ſibi ne unius quidem eorum obſequium ſupereſſe permiſerit, cauſabatur; quàm libentiſſimè ſe talium virorum famulatu uſurum teſtatus. Oblato Wóggone perinde ac munere gratulatus, an ſibi militare vellet perquirit. Annuenti diſtrictum gladium offert. Ille cuſpidem refutans, capulum petit: hunc morem Rolvoni in porrigendo militibus enſe extitiſſe præfatus. Olim namque ſe regum clientelæ daturi, tacto gladii capulo obſequium polliceri ſolebant. Quo pacto Wóggo capulum complexus, cuſpidem per Hiartvarum agit, ultionis compos, cujus Rolvoni miniſterium pollicitus fuerat. Quo facto ovans irruentibus in ſe Hiartvari militibus cupidius corpus obtulit, plus voluptatis ſe ex tyranni nece, quàm amaritudinis ex propria ſentire vociferans. Ita convivio in exequias verſo, victoriæ gaudium funeris luctus inſequitur. Clarum ac ſemper memorabilem virum, qui voto fortiter expleto, mortem ſponte complexus ſuo miniſterio menſas tyranni ſanguine maculavit. Neque enim occidentium manus vivax animi virtus expavit, cùm prius à ſe loca, quibus Rolvo aſſueverat, interfectoris ejus cruore reſperſa cognoſceret. Eadem itaque dies Hiartvari regnum finivit ac peperit. Fraudulenter enim quæſitæ res, eadem ſorte defluunt, quâ petuntur; nulluſque diuturnus eſt fructus, qui ſcelere ac perfidiâ partus fuerit. Quo evenit, ut Sveones pauló ante Daniæ potitores, ne ſuæ quidem ſalutis potientes exiſterent. Protinus enim à Sialandenſibus deleti, læſis Rolvonis Manibus juſta exolvêre piacula. Adeò plerumque fortunæ ſævitia ulciſcitur, quod dolo ac fallacia patratur.

HISTORIÆ DANICÆ LIBRI SECUNDI FINIS.

SAXO.

SAXONIS GRAMMATICI HISTORIÆ DANICÆ LIBER TERTIUS.

HOTHERUS Atiſli frater, idemq; Gevari regis alumnus, cujus mentionem præmiſi, poſt Hiartvarum utriusq; regni imperium ſumit. Hujus tempora, ſi ab ætatis ejus origine cœpero, aptius explicabuntur. Pulchrius enim pleniusq; extrema annorum illius curricula perſtringuntur, ubi prima ſilentio non damnantur. Interfecto ab Helgone Hothbrodo, filius Hotherus ſub tutela Gevari regis pueritiæ procurſum exegit. Adoleſcens collacteis ac coævis ſumma corporis firmitate præſtabat. Cæterùm ingenium ejus crebræ dotaverant artes. Quippe natationis, arcus, cæſtuumq; peritia, necnon, quantamcunq; ea ætas capere poterat, agilitate pollebat: haud minus exercitio, quàm viribus potens. Immaturam adhuc ætatem uberrimis animi beneficiis tranſcendebat. Nemo illo chelis, aut lyræ ſcientior fuerat. Præterea ſiſtro ac barbyto, omniq; fidium modulatione callebat. Ad quoſcunq; volebat motus variis modorum generibus humanos impellebat affectus. Gaudio, mœſtitiâ, miſeratione, vel odio, mortales afficere noverat. Ita aurium voluptate, aut horrore animos implicare ſolebat. Tot juvenis artibus Gevari filia Nanna admodum delectata, amplexum ejus expetere cœpit. Fit enim ut virtute juvenum virgines incaleſcant, & quorum minus complacet forma, probitas acceptetur. Multiplices enim amor aditus habet. Aliis decor oris, aliis animi virtus, quibusdam artium uſus voluptatis iter aperit. Nonnullis comitas Veneris copiam parat, complures formæ candor acceptos facit. Nec levius vulnus fortes quàm pulchri puellis infligere ſolent. *HOTHERUS.*

Accidit autem ut Othini filius Balderus Nannæ corpus abluentis aſpectu ſolicitatus, infinito amore corriperetur. Urebat illum venuſtiſſimi corporis nitor, animumq; perſpicuæ pulchritudinis habitus inflammabat. Validiſſimum namq; libidinis irritamentum eſt decor. Hotherum itaq;, per quem maximè votum interpellandum timebat, ferro tollere conſtituit, ne moræ impatiens amor, ullo fruendæ libidinis obſtaculo tardaretur.

Eodem fortè tempore Hotherus inter venandum errore nebulæ perductus, in quoddam ſilveſtrium virginum conclave incidit, à quibus proprio nomine ſalutatus, quænam eſſent, perquirit. Illæ ſuis ductibus auſpiciisq; maximè bellorum fortunam gubernari teſtantur. Sæpè enim ſe nemini conſpicuas præliis intereſſe, clandeſtinisq; ſubſidiis optatos amicis præbere ſucceſſus. Quippe conciliare proſpera, adverſa infligere poſſe pro libitu, memorabant, adjecto, qualiter in collacteam ejus Nannam inter lavandum conſpectam, Balderus exarſerit: hortatæq; ne eum, quamvis infeſtiſſimo odio dignum, armis laceſſeret; ſemideum hunc eſſe teſtantes, arcano ſuperûm ſemine procreatum. His acceptis, Hotherus labentis hoſpitii tegmine defectus, ſub dio ſe relictum, totiusq; expertem umbraculi mediis repentè campis expoſitum conſpicatur. Præcipuè verò puellarum præpetem fugam, lociq; verſilem ſitum, ac fallacem ædis imaginem mirabatur. Ignorabat enim quæ circa ſe geſta fuerant, ludibrium tantum, inaneq; præſtigioſarum artium extitiſſe commentum.

Unde rediens, Gevaro ordinem inſecutæ errorem ſuum ludificationis exponit, filiamque ejus continuò poſtulavit. Cui Gevarus quàmlibentiſſimè ſe fauturum ſubjunxit, ni Balderi iram repulsâ contracturum metueret, priorem illum ſibi conſentaneas preces porrexiſſe teſtatus. Nam ne ferro quidem ſacram corporis ejus firmitatem cedere perhibebat. Adjecit tamen, ſcire ſe gladium arctiſſimis obſeratum clauſtris, quo fatum ei infligi poſſit.

HOTHERVS.

Hunc à Mimringo ſylvarum Satyro poſſideri. Eidem quoq; armillam eſſe, mirâ quadam arcanaq; virtute poſſeſſoris opes augere ſolitam. Horum præterea locorum aditum invium, ac impedimentis obfuſum, haud facilè mortalibus patère poſſe. Majorem ſiquidem itineris partem inuſitati frigoris vi perenniter obſideri. Jubet itaq; cervis jugalibus currum inſtruat, cujus celeritate eximio gelu rigentia juga traſcendat. Quò cùm pervenerit, tabernaculum ſuum ita à Sole averſum conſtituat, ut umbram ſpecus, cui Mimringus aſſueviſſet, excipiat, nec ipſum mutua tamen obumbratione contingat, ne Satyrum inſolitæ obſcuritatis jactus exitu deturbaret. Ita armillam enſemq; in expedito fore, quorum alterum opum, alterũ belli fortuna comitaretur, in utroq; ingens poſſeſſori præmium eſſet. Hactenus Gevarus. Nec inerter Hotherus, quæ ab ipſo didicerat, executus, tabernaculo ad prædictum modum locato, noctu curas, interdiu venationes agebat. Utramq; temporis vicem pervigil exſomnisq; ducebat, ita diſcrimina lucis noctisq; partitus, ut hanc rerum meditationi tribueret, illam convectandis corporis alimentis impenderet. Cumq; fortè pernox attonita curis mente langueſceret, oberrantem tabernaculo ſuo Satyrum haſta petivit, obrutumq; ictu, nec ſatis fugæ potentem, vinculis intercepit. Ultima deinde per ſummam verborum atrocitatem minatus, enſem, armillasq; depoſcit. Nec ſegniter Satyrus ſalutis redemptionem, quæ ab ipſo petebatur, exhibuit. Adeò cunctis rebus prior eſt vita, cùm nihil apud mortales ſpiritu charius exiſtere ſoleat. Hotherus opum adeptione lætatus, patriam repetit, paucis, ſed inſignibus ſpoliis felix.

Quibus eum Gelderus Saxoniæ rex potitum comperiens, milites in tam illuſtris prædæ raptum, crebro concitabat hortatu. Paruit juventus regi, properanter inſtruens claſſem. Quod prævidens Gevarus, quippe divinandi doctiſſimus erat, induſtriaq; præſagiorum excultus, vocato Hothero, jubet congreſſuri ſecum Gelderi jacula patienter excipiat, non antè ſua remiſſurus, quàm hoſtem miſſilibus carere conſpiciat. Cæterùm roſtratas admoveat falces, quibus navigia lacerari, caſſidesq; & ſcuta militibus detrahi poſſint. Cujus conſilio obſequutus Hotherus, ſalutare ejus exitum expertus eſt. Siquidem ad primos Gelderi impetus ſubſiſtere ſuos, ac corpora ſcutis protegere jubet, præſentis pugnæ victoriam patientiâ capeſſendam teſtatus. At hoſtis miſſilibus nulla ex parte cohibitis, iisdemq; per ſummam pugnandi cupiditatem effuſis, hoc avidius haſtas ac ſpicula torquere cœpit, quò Hotherum in his excipiendis patientius ſe gerere comperit. Quæ partim ſcutis, partim navigiis infixa rarum dedere vulnus, complura innoxia ac fruſtra videbantur excuſſa. Siquidem Hotheri milites regis imperium exequentes, receptam telorum vim conſertâ clypeorum teſtudine repellebant: nec rarus quidem eorum numerus erat, quæ levi ictu umbonibus impacta fluctibus incidebant. Quorum omnium copia vacuefactus Gelderus, dum eadem ab hoſtibus correpta, alacrius in ſe retorqueri conſpiceret, mali cacumen puniceo ſcuto complexus (indicium id pacis erat) ſaluti deditione conſuluit. Quem Hotherus amiciſſimo vultu, benigniſſimoq; ſermone exceptum, non minus humanitate quàm arte perdomuit.

Eâ tempeſtate Helgo Halogiæ rex, Cuſonis Finnorum Byarmorumq; principis filiam, nomine Thoram, crebræ legationis officio procabatur. Adeò quod per ſe minus validum eſt, alieni indigum noſcitur. Nam cùm ejus temporis juvenes matrimonii poſtulationem propria voce proſequendi conſuetudinem haberent, hic tanto oris vitio obſitus erat, ut non ſolum exteras, ſed etiam domeſticas aures erubeſceret. Adeò calamitas omnis conſcios vitat. Eò ſiquidem naturæ damna moleſtiora ſunt, quò liquidius patent. Hujus Cuſo legatione ſpretâ, conjugio indignum reſpondit, qui propria parum virtute ſubnixus, ad id impetrandũ precaria mutuaretur officia. Quod audiens Helgo Hotherũ quem politioris facundiæ noverat, ſuis favere ſtudiis obſe-

obſe-

obſecrabat, alacriter ſe, quicquid is imperaſſet, executurum pollicitus. Ille ſedulâ juvenis ſupplicatione devictus, armatâ claſſe Norvagiam petit, quod verbis non poſſet, viribus peracturus. Cùmq; pro Helgone per ſummam eloquii ſvavitatem egiſſet, refert Cuſo, mentem filiæ conſulendam, ne quid contra nolentem, paterna videretur ſeveritate præſumptum. Accerſitamq; an proco allubeſceret, percontatus, annuentis Helgoni nuptias pollicetur. Igitur Hotherus obſeratas Cuſonis aures ad ea quæ precabatur exaudienda, rotundæ volubilisq; facundiæ dulcedine patefecit. *HOTHERUS.*

Quæ dum in Halogia geruntur, Balderus poſtulandæ Nannæ gratia Gevari fines armatus ingreditur. A quo cùm ipſius Nannæ mentem cognoſcere juberetur, exquiſitis verborum delinimentis puellam aggreſſus, cùm nullum votis locum efficere potuiſſet, repulſæ cauſam cognoſcere inſtitit. Quæ reſpondit, nuptiis Deum mortali ſociari non poſſe, quod ingens naturæ diſcrimen copulæ commercium tollat. Sed & ſuperos interdum pacta reſcindere ſolitos, ſubitoq; vinculum disjici, quod impares contraxiſſent. Neq; enim ſtabilem diſſonis ineſſe nexum, cùm apud excelſos humilium ſemper fortuna ſordeſcat. Præterea abundantiæ & egeſtatis dividuum contubernium eſſe, nec inter ſplendidas opes obſcuramq; pauperiem firma ſocietatis jura conſiſtere. Ad ultimum, ſupernis terreſtria non jugari, quæ tanto originis intervallo diſcors rerum natura ſecreverit, quòd à divinæ luculentiæ majeſtatis infinitum diſtet humana mortalitas. Hac reſponſi cavillatione cluſis Balderi precibus, detrectandi conjugii prudens argumenta texebat.

Quod cùm Hotherus ex Gevaro cognoſceret, multa ſuper Balderi petulantia, apud Helgonem querulus diſſerebat. Incerti ambo quid facto opus eſſet, variis ſententiam conſiliis agitabant. Amica ſiquidem in adverſis collocutio tametſi periculum non tollit, ægritudinem minuit. Inter cætera animi vota, fortitudinis ſtudio præponderante, manus claſſe cum Baldero conſeritur. Hominibus adverſum deos certatum crederes. Nam Baldero Othinus ac Thoro, ſacraq; deûm agmina, propugnabant. Divinis humanisq; viribus permixtum aſpiceres bellum. At Hotherus tunica ferrum ſpernente ſuccinctus, confertiſſimos deorum cuneos irrumpebat, & quantum terrenus in ſuperna poterat, graſſabatur. Sed & Thoro inuſitato clavæ libratu cuncta clypeorum obſtacula lacerabat, tantum ad ſe inceſſendum hoſtes invitans, quantum ſocios ad tuendum. Nullum erat armaturæ genus, quod impellenti non cederet. Nemo ferientem tutò excipere poterat. Quicquid ictu arcebat, obruit. Non clypei, non caſſides impactum pertulere robur. Nulli corporis aut virium magnitudo ſubſidio fuit. Proinde victoria ad ſuperos conceſſiſſet, ni Hotherus inclinata ſuorum acie celerius advolans, clavam præciſo manubrio inutilem reddidiſſet. Quo telo defecti divi ſubitam dedere fugam. Inimicum opinioni eſſet, niſi fidem antiquitas faceret, deos ab hominibus ſuperari. Deos autem potius opinativè, quàm naturaliter dicimus. Talibus namq; non naturâ, ſed gentium more, divinitatis vocabulum damus.

Cæterùm Balderũ fuga curſu quæſita ſervavit. Cujus navigiis victores aut ferro laceratis, aut fluctu obrutis, non contenti deos viciſſe, claſſis reliquias ſævitiâ inſequuntur, earum jactura funeſtam belli cupidinem expleturi. Adeò plerumq; inſolentiam ſucceſſus exaſperat. Teſtis belli portus Balderi fugam vocabulo refert. Gelderum quoq; Saxoniæ Regem, eodem conſumptũ bello, remigum ſuorum cadaveribus ſuperjectum, ac rogo navigiis extructo impoſitum, pulcherrimo funeris obſequio extulit. Cineres ejus perinde ac regii corporis reliquias, non ſolum inſigni tumulo tradidit, verumetiam plenis venerationis exequiis decoravit. Poſt hæc, ne connubii ſpem ulterior rerum importunitas moraretur, repetito Gevaro, cupitis Nannæ complexibus fruitur. Deinde Helgonem ac Thoram plenis liberalitatis officiis proſequutus, novam Svetiæ nuptam advexit, cunctis tam venerabilis victoria, quàm Balderus ridiculus fuga.

HOTHERUS.

Quo tempore cum Sueonum magnates, ſolvendi tributi gratia Daniam petiviſſent, ob egregia patris merita, à popularibus loco regio cultus, fallax fortunæ lenocinium expertus eſt. Siquidem à Baldero, quem paulò ante devicerat, prælio ſuperatus, ad Gevarum decurrere neceſſe habuit, victoriâ poſt regnum amiſsâ, quam privatus adeptus fuerat. Victor Balderus, ut afflictum ſiti militem opportuni liquoris beneficio recrearet, novos humi latices terram altius rimatus aperuit. Quorum erumpentes ſcatebras ſitibundum agmen hianti paſſim ore captabat. Eorundem veſtigia ſempiterno firmata vocabulo, quanquam priſtina admodum ſcaturigo defierit, nondum prorſus exoleviſſe creduntur. Idem larvarum Nannæ ſpeciem ſimulantium continua noctibus irritamenta perpeſſus, adeò in adverſam corporis valetudinem incidit, ut ne pedibus quidem incedere poſſet. Quamobrem bigâ rhedave emetiendorum itinerum conſvetudinem habere cœpit. Tanta amoris vi ſuffuſum pectus, ad extremam penè tabem eum redegerat. Nihil enim ſibi victoriam dediſſe credidit, cujus Nanna præda non fuerit. Frø quoq; deorum ſatrapa ſedem haud procul Upſala cepit, ubi veterem litationis morem tot gentibus ac ſeculis uſurpatum, triſti infandoq; piaculo mutavit. Siquidem humani generis hoſtias mactare aggreſſus, fœda ſuperis libamenta perſolvit.

Inter hæc Hotherus defectam ducibus Daniam, Hiartvarumq; celeres perempti Rolvonis pœnas dediſſe cognoſcens, quod vix ſpe complecti poſſet, caſu ſibi collatum dicebat. Nam & Rolvonem, quem, quòd ab ejus patre ſuum interfectum meminiſſet, vitâ ſpoliare debuerat, aliena opera ſupplicium luiſſe, & ſibi potiendæ Daniæ copiam inſperato rerum beneficio patuiſſe. Quippe regnum ejus avito ſibi jure competere, ſi rite majorum ſtemmata revolvantur. Inde Sialandiæ portum Iſoram ingenti claſſis numero occupat, imminentis fortunæ beneficio uſurus. Ubi Rex ab occurrente ſibi Danorum populo conſtitutus, paulò poſt Atisli fratris, quem Svetis præeſſe juſſerat, exceſſu cognito, Sveticum Danico imperium ſociat. Cæterum Atislum mors ignominioſa conſumpſit. Dum enim Rolvonis inferias per ſummam animi hilaritatem convivio celebraret, potione avidius ſumptâ, ſubito fine ſordidæ intemperantiæ pœnas pependit. Ita dum alienum fatum impenſioribus lætitiæ modis excolit, proprium irrumpere coëgit.

Balderus quoq; claſſe Sialandiam petens, cùm & armis celeber, & majeſtate conſpicuus haberetur, Hothero Svetiam tenente, quicquid ſuper regni faſtigio poſtulabat, promptiſſimis Danorum ſuffragiis impetravit. Tam ancipiti cenſurâ majorum noſtrorum ſententia fluctuata eſt. Huic Hotherus à Svetia regreſſus infeſtum intulit bellum. Acerrimum imperii cupidis de rerum ſumma certamen inceſſerat. Eidem Hotheri fuga finem impoſuit. Qui cùm in Jutiam conceſſiſſet, vicum in quo manendi uſum habuit, nomine ſuo nuncupandum curavit. Ubi hybernis peractis, ſolitarius incomitatusq; Svetiam repetit. Ibi magnatibus accerſitis, ob infelices rerum curſus, quibus ipſum Balderus bis victor afflixerat, lucis ac vitæ pigere ſe dixit. Deinde conſalutatis omnibus, difficilia aditu loca devio calle ſectatus, expertes humani cultus indagines perluſtrabat. Fit enim ut quibus inſolabilis animi dolor inciderit, obſcuros externosq; receſſus, quaſi quoddam pellendæ triſtitiæ remedium captent, nec magnitudinem mœroris inter humanos queant tolerare convictus. Adeò plerumq; amica eſt ægritudini ſolitudo. Præcipuè enim illuvies ac ſqualor delectant, quos adverſa animi valetudo concuſſerit. Conſueverat autem in editi montis vertice conſulenti populo plebiſcita depromere. Quamobrem venientes occultantis ſe regis inertiam cauſabantur, abſentiaq; ejus graviſſimis omnium querelis lacerata eſt.

At Hotherus extrema locorum devia pervagatus, inſvetumq; mortalibus nemus emenſus, ignotis fortè virginibus habitatum reperit ſpecum. Eaſdem eſſe conſtabat, quæ eum inſecabili veſte quondam donaverant. A quibus cur eo locorum venerit interrogatus, infauſtos belli declarat eventus. Itaq;

fide

HOTHERUS.

fide earum damnata, geſtarum infeliciter rerum fortunam triſtesq; caſus deflere cœpit, ſecus ſibi ceſſiſſe queſtus, quàm ab ipſis promiſſum accepit. At nymphæ eum, quanquam rarò victor extiterit, æquam tamen hoſtibus cladem ingeſſiſſe dicebant, nec minoris ſtragis autorem fuiſſe quàm complicem. Cæterùm in expedito victoriæ gratiam fore, ſi inuſitatæ cujusdam ſuavitatis edulium augendis Balderi viribus excogitatum præripere potuiſſet. Nihil enim factu difficile futurum, dummodo hoſti in augmentum roboris deſtinato potiretur obſonio.

Ex quarum dictis, Hotherus promptiſſimam inferendi Baldero belli fiduciam mente præſumpſit, quanquam deos armis inceſſere terrenis arduum niſibus videretur. Fuere quoq; ex ſuis qui illum tutò bellum cum ſuperis commiſſurum negarent. At illi infinitus animi calor reſpectum majeſtatis ademerat. Apud fortes enim non ſemper impetum ratio ſubruit, aut conſilio temeritas ſuccumbit. Vel fortaſſe meminerat Hotherus excellentiſſimis viris incertiſſimam extare potentiam, exiguamq; glebam ingentes arietare currus.

Contrà Balderus Danis in arma contractis, Hotherum acie excipit. Ingenti utrinq; clade geſta, ac ferè pari partium ſtrage edita, nox prælium ſolvit. Cujus tertio fermè pervigilio Hotherus clàm cunctis res hoſtium exploraturus egreditur. Somnum quippe ejus profecta ab imminenti diſcrimine cura diſcuſſerat. Ita plerumq; ingens animi motus quieti corporis adverſatur, nec alterius requiem unius inquietudo patitur. Igitur in hoſtium caſtra perveniens, tres nymphas arcanæ dapis gerulas Balderi caſtris exceſſiſſe cognoſcit. Quas curſim inſequens (nam earum fugam roſcida prodidere veſtigia) tandem tecta quibus aſſueverant ſubit. Igitur ab his quiſnam eſſet rogatus, citharœdum ſe dixit. Nec experimentum profeſſioni diſſonum fuit. Oblatam namq; chelyn inflexis ad muſam nervis, compoſitisq; plectro fidibus moderatus, gratum auribus melos promptiſſima modulatione fundebat. Cæterùm tres illis colubræ fuere, quarum tabo ſolidativæ confectionis epulum Baldero temperare ſolebant. Jamq; anguium aperto ore multa pulmento ſanies influebat. Sed & nympharum quædam humanitatis ſtudio Hotherum epulo compertiviſſent, ni trium maxima vetuiſſet, fraudem Baldero fieri proteſtans, ſi ipſius hoſtem corporei roboris incrementis auxiſſent. Ille ſe non Hotherum, ſed Hotheri comitem dicebat. Eædem namq; nymphæ accurati nitoris cingulum potentemq; victoriæ zonam clementi benignitate ei largitæ ſunt.

Qui cum priſtinum iter remetiendo calle quo venerat repedaret, obvii ſibi Balderi latus hauſit, eumq; ſeminecem proſtravit. Quo militibus nunciato, totis Hotheri caſtris alacer exultantium clamor inſonuit, Danis Balderi fortunam publico mœrore proſequentibus. Qui cùm indubitatum ſibi fatum imminere ſentiret, dolore vulneris accenſus, die poſtera prælium renovat. Quo fervente, lectica ſe in aciem deferri juſſit, ne intra tabernaculum obſcura morte defungi videretur. Poſtera nocte eidem Proſerpina per quietem aſtare aſpecta, poſtridie ſe ejus complexu uſuram denunciat. Nec inane ſomnii præſagium fuit. Nam Balderum elapſo triduo, nimius vulneris cruciatus abſumbſit. Cujus corpus exercitus regio funere elatum, facto colle condendum curavit.

Hunc quidam noſtri temporis viri, quorum præcipuus Haraldus erat, vigente veteris ſepulturæ fama, ſpe reperiendæ pecuniæ noctu adorti, repentino cœptum horrore liquerunt. Ex ipſo namq; perrupti montis cacumine ſubita torrentis vis, magno aquarum ſtrepito prorumpere videbatur, cujus rapidior moles incitatiſſimo lapſu ſubjectis infuſa campis quicquid offendebat involveret. Ad cujus impetum deturbati foſſores, abjectis ligonibus, variam carpſere fugam, irruentis aquæ vorticibus implicandos ſe rati, ſi cœptum diutius exequi niterentur. Ita à diis loci illius præſidibus incuſſus ſubitò metus, juvenum animos avaritia abſtractos, ad ſalutis curam convertit, neglectoq; cupiditatis propoſito, vitæ ſtudioſos eſſe docuit. Hujus autem ſcaturiginis ſpeciem adumbratam, non veram fuiſſe conſtat, nec ab imis terræ viſceribus genitam, ſed præ-

HOTHERUS.

ſtigioſa quadam adminiſtratione productam, cùm in arido liquidos manare fontes natura non ſinat. Omnes hunc poſteri collem, ad quos fractionis ejus fama tranſierat, intentatum liquêre. Quamobrem an quicquam opum contineat, parum compertum, cum nemo opacam ejus crepidinem, obſtante periculi metu, poſt Haraldum tentare præſumpſerit.

At Othinus, quanquam deorum præcipuus haberetur, divinos tamen & aruſpices, cæterosq; quos exquiſitis præſcientiæ ſtudiis vigere compererat, ſuper exequenda filii ultione ſolicitat. Plerumq; enim humanæ opis indiga eſt imperfecta divinitas. Cui Roſtiophus Phinnicus, alium ex Rinda Ruthenorum regis filia ſuſcitandum prædixit, qui fraternæ cladis pœnas exigere debeat. Deos ſiquidem conſortis ſui ultionem orituri fratris officio deſtinaſſe. Hoc audito, Othinus os pileo, ne cultu proderetur, obnubens, prædictum regem ſtipendia meriturus accedit. A quo magiſter militum effectus, recepto exercitu, pulcherrimam ex hoſtibus victoriam retulit. Quem rex ob pugnam ſtrenuè editam, in primum amicitiæ gradum adſcivit, haud parcius donis, quàm honoribus cultum. Idem poſt parvulum temporis intervallum, ſolus hoſtium acies in fugam propulit, mirificæq; cladis auctor pariter ac nuncius rediit. Admirationi omnibus erat, quod tanta de innumeris ſtrages unius accipi viribus potuiſſet. Quibus meritis fretus Othinus, tacitè regem amoris ſui conſcium facit. Cujus benigniſſimo favore recreatus, dum à puella oſculum peteret, alapam recepit. Nec eum aut contumeliæ deformitas, aut iniuriæ dolor, propoſito depulit.

Poſtero ſiquidem anno, ne quod avidè orſus erat, ignominioſè deſereret, peregrinâ veſte ſumpta, regis contubernium repetit. Neq; enim facilè ab occurrentibus dignoſci poterat, cùm veras oris notas falſus ſqualor abſtergeret, veterem habitum nova furaretur illuvies. Roſterum ſe vocitari, fabriliumq; rerum opificio callere perhibuit. Itaq; multiplices rerum formas ſpecioſiſſimis æris lineamentis complexus adeò profeſſionem artificio commendavit, ut recepto à rege magni ponderis auro, matronarum ornamenta procudere juberetur. Igitur complura fæminei cultus inſignia fabricatus, tandem armillam cæteris operoſius expolitam, annulosq; complures pari ſtudio decuſſatos puellæ præbuit. Sed nullis flecti meritis indignatio poteſt. Quem Rinda baſium ſibi porrigere cupientem, colapho percuſſit. Minus enim acceptantur dona quæ præſtat inviſus: ſanè gratiora ſunt, quæ ab amicis porriguntur. Adeò interdum ex offerente oblati precium pendet. Non dubitavit enim pervicacis animi puella, quin ſubdolus ſenex libidinis aditum ficta liberalitate captaret. Præterea acre eidem æquè ac intractabile ingenium fuit. Siquidem dolum obſequio inſtrui, donorumq; ſtudio flagitiis votum ſubeſſe cognovit. Quam pater plurimum objurgare, quòd nuptias detrectaret, aggreſſus. Illa ſenile peroſa connubium, teneris puellarum annis præproperos deberi complexus negabat, ab infirmioris ætatis excuſatione reſpuendarum nuptiarum ſubſidium mutuata.

At Othinus nihil amantium ſtudiis perſeverantiæ robore efficatius expertus, quanquam geminæ repulſæ ignominiâ affectus fuiſſet, tertiò Regem priori ſpecie confuſa, perfectiſſimam rei militaris induſtriam profeſſus acceſſit. Eundem in hanc curam non voluptas modò, ſed etiam demendæ ignominiæ cupido perduxerat. Ita præſtigiarum peritis verſili vultu varios habitus præ ſe ferendi promptiſſima quondam poteſtas inceſſerat. Quippe præter naturalem corporis ſpeciem, cujuslibet ætatis ſtatum ſimulare callebant. Igitur ſenex jocundum profeſſionis ſuæ ſpectaculum editurus, inter promptiſſimos inſolentius obequitare ſolebat. Nec eo quidem officii genere puellæ rigor inflecti potuit. Vix ſiquidem animus ſincerè in gratiam redit, cum quo vehemens ſemel odium geſſit. Quam cùm diſceſſurus oſculo petere vellet, ita ab ea propulſus eſt, ut mentum terræ nutabundus impingeret. Quam protinus cortice carminibus adnotato contingens, lymphanti ſimilem reddidit, receptam toties injuriam modeſto ultionis genere inſequutus. Ad-

Adhuc tamen propoſitum exequi non cunctatus, [quippe ſpem ejus fiducia majeſtatis inflaverat,] puellari veſte ſumptâ, quartò regem viator indefeſſus petivit. A quo receptus non modo ſedulum ſe, ſed etiam importunum exhibuit. Qui quod muliebriter propemodum cultus eſſet, à pleriſq; fœmina credebatur. Cæterùm ſe vocabulo Wecham, arte medicam teſtabatur; profeſſionem quoq; promptiſſimis commendabat officiis. Tandem in reginæ famulitium adſcitus, puellæ pediſſequam egit. Cujus etiam pedum ſordes ſerotinis horis abluere ſolebat. Licebat quoq; lympham pedibus miniſtranti ſuras ac ſuperiores femorum partes contingere. At quoniam vario fortuna paſſu graditur, quod arte promptum non erat, in expedito caſus conſtituit. Accidit enim puellam corporis firmitate defectam, circumſpectis morbi remediis, in ſalutis præſidium manus, quas ante damnaverat, advocare; quemq; ſemper faſtidio habuerat, ſervatorem adſciſcere. Qui curioſius cuncta doloris indicia perſcrutatus, ut morbo quamprimum occurreretur, medicatâ potione utendum aſſeruit. Cæterùm ejus temperamenti tantam acerbitatem fore, ut niſi puella vinculis ſe continendam dediſſet, curationis vim perferre non poſſet. Ab intimis enim fibris, morbi propulſandam eſſe materiam. Quo pater audito, filiam vincire non diſtulit, injectamq; toro ad omnia, quæ medicus admoviſſet, patientiam præſtare juſſit. Fallebat illum fœminei ſpecies cultus, quo ſenex ad obumbrandam artis ſuæ pervicaciam utebatur: quæ res medicamenti ſpeciem ad ſtupri licentiam tranſtulit. Medicus namq; Veneris occaſione ſumptâ, mutato curationis officio, prius ad exercendæ libidinis, quàm pellendæ febris negocium procurrit, adversâ puellæ valetudine uſus, cujus inimicam ſibi incolumitatem expertus fuerat. Aliam quoq; ea de re opinionem ſubtexere non pigebit. Ajunt enim quidam, quod cùm rex laborantem amore medicum tanto animi ac corporis impendio nihil profeciſſe cognoſceret, ne benè meritum debita mercede fraudaret, clandeſtino filiæ concubitu potiri permiſerit. Adeò interdum paterna in prolem graſſatur impietas, cùm naturæ clementiam violenta corrumpit affectio. Quem errorem edito filiæ partu plena ruboris pœnitentia inſecutus eſt.

HOTHERVS.

At dii, quibus præcipua apud Byzantium ſedes habebatur, Othinum variis majeſtatis detrimentis divinitatis gloriam maculaſſe cernentes, collegio ſuo ſubmovendum duxerunt. Nec ſolùm primatu ejectum, ſed etiam domeſtico honore cultuq; ſpoliatum proſcribendum curabant; ſatius exiſtimantes probroſi antiſtitis potentiam ſubrui, quàm publicæ religionis habitum prophanari, ne vel ipſi alieno crimine implicati, inſontes nocentis crimine punirentur. Videbant enim apud eos, quos ad deferendos ſibi divinitatis honores illexerant, vulgato majoris Dei ludibrio, obſequium contemptu, religionem rubore mutari, ſacra pro ſacrilegio duci, ſtatas ſolenneſq; cerimonias puerilium deliramentorum loco cenſeri. Mors præ oculis, metus in armis erat, & in omnium caput unius culpam recidere putares. Hunc itaq; nè publicam religionem exulare cogeret, exilio mulctantes, Ollerum quendam non ſolùm in regni, ſed etiàm in divinitatis infulas ſubrogavêre; tanquam deos ac reges creare in æquo poſitum foret. Quem licet perfunctoriè flaminem creaviſſent, integro rerum honore donabant, ne alieni officii procurator, ſed legitimus dignitatis adverteretur eſſe ſucceſſor. Et ne quid amplitudinis deeſſet, Othini quoq; ei nomen imponunt, vocabuli favore invidiam novitatis excluſuri. Quo denis fermè annis divini ſenatus magiſtratum gerente, tandem Othinus, diis atrocitatem exilii miſerantibus, ſatis jam graves pœnas dediſſe viſus, ſqualoris deformitatem priſtino fulgoris habitu permutavit. Jam enim ſuperioris infamiæ notam medii temporis intervallum exederat. Extitere tamen qui ipſum recuperandæ dignitatis aditu indignum cenſerent, quod ſcœnicis artibus, & muliebris officii ſuſceptione teterrimum divini nominis opprobrium edidiſſet. Sunt qui aſſerant eum quoſdam deorum adulando, quoſdam præmiis permulcendo, amiſſæ majeſtatis fortunam pecuniâ emercatum fuiſſe, & ad hono-

HOTHERVS. res quibus jampridem defunctus fuerat, ingentis ſummæ precio reditum comparaſſe. Quos ſi quanti emerit rogas, illos conſule, qui quanti divinitas væneat didicerunt. Mihi minus conſtare fateor. Igitur Ollerus ab Othino Byzantio pulſus, in Svetiam conceſſit: ubi veluti novo quodam orbe opinionis ſuæ monumenta reſtaurare connifus, à Danis interfectus eſt. Fama eſt illum adeò præſtigiarum uſum calluiſſe, ut ad trajicienda maria oſſe, quod diris carminibus obſignaviſſet, navigii loco uteretur, nec eo ſegnius quàm remigio præjecta aquarum obſtacula ſuperaret.

At Othinus recuperatis divinitatis inſignibus, tanto opinionis fulgore cunctis terrarum partibus enitebat, ut eum perinde ac redditum mundo lumen omnes gentes amplecterentur, nec ullus orbis locus extaret, qui numinis ejus potentiæ non pareret. Qui cum filium Boum, quem ex Rinda ſuſtulerat, bellici laboris ſtudioſum cognoſceret, accerſitum fraternæ cladis memorem eſſe jubet, potius à Balderi interfectoribus ultionem exacturum, quàm armis innoxios oppreſſurum; quòd aptior ac ſalubrior pugna competeret, ubi pium belli locum juſta vindictæ licentia tribuiſſet.

Interea Gevarus Gunnonis ſatrapæ ſui dolo nunciatur oppreſſus. Cujus cladem Hotherus acerrimis ultionis viribus inſequuturus, interceptum Gunnonem atq; ardenti pyræ injectum cremavit, quòd ipſe Gevarum antè per inſidias occupatum nocturno vivum igni conſumpſerat. Taliter educatoris manibus parentando, filios demum Herletum Geritumq; Norvagiæ prætulit.

Poſt hæc, vocatis in concionem majoribus, bello quo Boum excipere debeat, periturum ſe refert, idq; non dubiis conjecturæ modis, ſed veris vatum prædictionibus expertum. Orat proinde filium ſuum Røricum regno præficiant; ne jus hoc ad externas ignotasq; familias improborum cenſura transfunderet: plus voluptatis ſe ex filii ſucceſſione, quàm amaritudinis ex propinquâ morte percepturum teſtatus. Quo ocyus impetrato, pugna cum Boo congreſſus occiditur. Nec jocunda Boo victoria extitit. Quippe tam graviter affectus acie exceſſit, ut ſcuto exceptus, atq; à peditibus viciſſim ſubeuntibus domum relatus, poſtridie vulnerum dolore conſumeretur. Cujus corpus magnifico funeris apparatu Rutenus tumulavit exercitus, nomine ejus inſignem extruens collem, ne tanti juvenis monumenta à poſterorum memoria citius dilaberentur.

Igitur Curetes ac Sveones, perinde ac Hotheri morte tributariæ ſortis onere liberati, Daniam, quam annuis vectigalium obſequiis amplecti ſolebant, armis aggredi animum induxerunt. Ea res Sclavis quoq; defectionis audaciam miniſtravit; aliosq; complures ex obſequentibus hoſtes effecit. Cujus injuriæ propulſandæ gratia Røricus contractam in arma patriam, recenſitis majorum operibus, ad capeſſendam virtutem impenſo hortationis genere concitabat. At Barbari ne bellum abſq; duce committerent, capite opus eſſe cernentes, creato ſibi rege, cæteris militiæ viribus oſtenſis, obſcuriore loco binos armatorum manipulos condunt. Nec Røricum inſidiæ fefellêre. Qui cùm claſſem ſuam vadoſi cujusdam gurgitis arctis faucibus inhærere conſpiceret, harenis, quibus inſidebat, abſtractam profundo adegit, ne limoſis inflicta paludibus, diverſa ab hoſtibus parte peteretur. Præterea latebras ſociis interdiu captandas conſtituit, quibus inſiſtentes, ex improviſo navium ſuarum irruptoribus inſultarent, fore poſſe præfatus, ut in auctorum caput propriæ fraudis eventus recideret. Barbari vero qui inſidiis addicti fuerant, Danicæ circumſpectionis ignari, irruptione temerè editâ, omnes oppreſſi ſunt, Reliqua Sclavorum manus ignoratâ ſociorum ſtrage, ſuper Rørici morâ multâ anceps admiratione pendebat. Quem inter ægras mentium fluctuationes diutulè expectatum cùm præſtolatio indies moleſtior fieret, claſſe tandem petendum ducebat.

Erat autem inter eos vir corporis habitu inſignis, officio magus. Qui proſpectis Danorum turmis, ut paucorum impendio, inquit, complurimum

peri-

XV. RØRICVS.

pericula redimantur, publicam ſtragem privato diſcrimine præcurrere liceat. Ego verò in hanc confligendi legem non deero, ſi cui veſtrûm mutuus decernendi mecum auſus inceſſerit. In primis autem prætaxatâ à me conditione utendum poſtulo, cujus talem ſanè formulam texui: ſi vicero, vectigalium nobis concedatur immunitas: ſi vincar, priſtina vobis tributa ſolvantur. Aut enim hodiè patriam ſervitutis jugo victor exuam, aut victus involvam. In utramq; fortunam prædem me vademq; recipite. Quod audiens Danorum quidam, animi quàm corporis viribus robuſtior, percunctari Røricum cœpit, quid ei præmii foret, qui pugnâ provocantem exciperet? At Røricus cum ſenas fortè armillas haberet, ita mutuis nexibus involutas, ut ab invicem ſequeſtrari nequirent, nodorum inextricabiliter ſerie cohærente, eaſdem certamen audenti in præmium pollicetur. At juvenis parum fortunæ certus, ſi, inquit, Rørice, rem proſperè geſſero, tua vincentis mercedem liberalitas æſtimet, tu palmam arbiter metiaris: ſin propoſitum mihi parum ex ſententia ceſſerit, quid victo præmii debes, quem aut ſæva mors, aut ignominia gravis involvet? Has imbecillitas habere comites conſuevit, hæc ſuperatorum ſtipendia ſunt, quos quid niſi extremum dedecus manet? Quænam ſolvenda merces, quæ gratia referenda, cui fortitudinis precium abeſt? Quis impotentem Martis hederâ redimivit, præmiis victricibus decoravit? Virtuti, non ignaviæ palma tribuitur. Gloriâ infelicitas caret. Illam quippe triumphus laudis, hanc aut finis iners, aut vita deformis inſequitur. Ego verò, qui quorſum duelli fortuna vergat ambigo, præmium audacter expetere non præſumo, quod an jure mihi debeatur ignoro. Neq; enim incerto victoriæ, certum victoris præmium occupare conceditur. Superſedeo trophæi dubius coronæ conſtanter meritum flagitare. Recuſo lucrum, quod mihi mortis æquè ac vitæ ſtipendium eſſe poterit. Stoliditatis eſt immaturo fructui manus injicere, eumq; decerpere velle, quem necdum quis ſatis ſibi debitum noverit. Hæc manus aut palmam mihi præſtabit, aut finem. Hæc fatus, gladio barbarum ferit, fortunâ minus, quàm ingenio promptus. Ab eo ſiquidem repercuſſus, primi ictus magnitudine exanimatus eſt. Quo triſte Danis ſpectaculum dante, victorem ſocium Sclavi ingenti donatum pompâ, magnificis excepere tripudiis. Idem die poſterâ ſive recentis victoriæ ſucceſſu elatus, ſive alterius adipiſcendæ cupidine accenſus, hoſtes comminùs aditos priſtinæ provocationis verbis laceſſere inſtitit. Fortiſſimum namq; Danorum à ſe proſtratum ratus, nemini illorum ſecum ulterius provocatione dimicandi ſpiritum ſupereſſe credebat. Unius quoq; pugilis occaſu, totius ſe exercitus vires labefactaſſe confiſus, nihil ad quod poſteriores ſui conatus intenderent, executione difficile arbitrabatur. Nihil enim ſucceſſu magis „ inſolentiam nutrit, nec ullum proſperitate efficacius ſuperbiæ incitamen- „ tum eſt.

Dolebat itaq; Røricus unius viri petulantiâ publicam labefactari virtutem, illuſtreſque victoriis Danos, non modò à quondam victis inſolenter excipi, verum etiam ignominioſè contemni. Præterea neminem ita animo promptum, aut manu ſtrenuum in tanto militum numero reperiri, cui ſalutem ſuam pro patria devovendi cupido ſuppeteret. Tam probroſam Danicæ cunctationis infamiam prima Ubbonis magnanimitas repulit. Præſtabat etenim corpore, incantandi artibus pollens. Huic quoq; de induſtria certaminis præmium perquirenti, Rex armillas ſpopondit. Tum ille, quam (inquit) promiſſo fidem deferam, cùm ipſe pignus in manibus habeas, nec ſub alienâ munus cuſtodia deponas? Præſtò ſit, cui pignoris depoſitum credas, ne promiſſum retractandi fas ſit. Accendit enim pugillum animos irrevocabilis præmii certitudo. Quod eum profectò per ludibrium dixiſſe conſtabat, quem in propulſandam patriæ contumeliam ſola virtus armaverat. Quem Røricus auri cupidine captum ratus, ne præter regiam conſvetudinem

nem

RØRICUS. nem revocaturus donum, aut promiſſum reſciſſurus videretur, ut erat in navigio collocatus, armillas ingenti excuſſas jactu petitori porrigere ſtatuit. Sed conatum ejus fefellit interſtitii magnitudo. Armillæ enim languido, ac parum vegeto motu, citra deſtinatum locum, collapſæ fluctibus interceptæ ſunt, unde Rørico Slyngebond inolevit agnomen. Quæ res Ubboni magno virtutis indicio fuit. Neq; enim eum obrutæ mercedis damnum audaci mentis propoſito exuit, ne virtutem avaritiæ ſtipendiis obnoxiam feciſſe videretur. Igitur avidè petito certamine, ſe potius honeſtati intentum, quàm quæſtui deditum, pecuniæ cupiditati fortitudinem prætuliſſe monſtrabat, fiduciam ſui non in precio, ſed magnanimitate repoſitam oſtenſurus. Nec mora, circulatur campus, milite circus ſtipatur, concurrunt pugiles, fit fragor, fremit ſpectatrix turba votorum ſuffragiis diſcors. Excandeſcunt igitur athletæ animis, & mutuis in vulneribus ruentes, eundem lucis ac pugnæ exitum ſortiuntur. Credo procurante fortunâ, ne alter alterius exitio gloriam voluptatemq; perciperet. Quæ res Rørico rebellium animos conciliavit, tributaq; reſtituit.

Eodem tempore Horvvendillus & Fengo, quorum pater Gervvendillus Jutorum præfectus extiterat, eidem à Rørico in Jutiæ præſidium ſurrogantur. At Horvvendillus triennio tyrannide geſta, per ſummam rerum gloriam piraticæ incubuerat, cùm Rex Norvagiæ Collerus operum ejus ac famæ magnitudinem æmulatus, decorum ſibi fore exiſtimavit, ſi tam latè patentem piratæ fulgorem ſuperior armis obſcurare quiviſſet. Cujus claſſem variâ fretum navigatione ſcrutatus offendit. Inſula erat medio ſita pelago, quam piratæ collatis utrinq; ſecus navigiis obtinebant. Invitabat duces jocunda littorum ſpecies: hortabatur exterior locorum amœnitas interiora nemorum verna perſpicere, luſtratisq; ſaltibus ſecretam ſylvarum indaginem pererrare. Ubi fortè Collerum Horvvendillumq; invicem ſine arbitris obvios inceſſus reddidit. Tunc Horvvendillus prior Regem percontari niſus, quo pugnæ genere decernere libeat, præſtantiſſimum affirmans, quod pauciſſimorum viribus ederetur. Duellum ſiquidem ad capeſſendam fortitudinis palmam omni certaminis genere efficacius fore, quod propriâ virtute ſubnixum, alienæ manus opem excluderet. Tam fortem juvenis ſententiam admirans Collerus, cùm mihi, inquit, pugnæ delectum permiſeris, maximè utendum judico, quæ tumultuationis expers duorum operam capit. Sanè & audacior, & victoriæ promptior æſtimatur. In hoc communis nobis ſententia eſt, hoc ultrò judicio convenimus. At quoniam exitus in dubio manet, invicem humanitati deferendum eſt, nec adeò ingeniis indulgendum, ut extrema negligantur officia. Odium in animis eſt, adſit tamen pietas, quæ rigori demum opportuna ſuccedat. Nam etſi mentium nos diſcrimina ſeparant, naturæ tamen jura conciliant. Horum quippe conſortio jungimur, quantuſcunq; animos livor diſſociet. Hæc itaq; pietatis nobis conditio ſit, ut victum victor inferiis proſequatur. His enim ſuprema humanitatis officia ineſſe conſtat, quæ nemo pius abhorruit. Utraq; acies id munus, rigore depoſito, concorditer exequatur. Faceſſat poſt fatum livor, ſimultasq; funere ſopiatur. Abſit nobis tantæ crudelitatis ſpecimen, ut quanquam vivis odium interceſſerit, alter alterius cineres perſequamur. Glorioſum victori erit, ſi victi funus magnificè duxerit. Nam qui defuncto hoſti juſta perſolverit, ſuperſtitis ſibi favorem aſciſcit, vivumq; beneficio vincit, quiſquis extincto ſtudium humanitatis impenderit. Eſt & alia non minus luctuoſa calamitas, quæ vivis interdum damnata corporum parte contingit. Huic non ſegnius quàm ultimæ ſorti ſuccurrendum exiſtimo. Sæpè enim incolumi ſpiritu membrorum clades pugnantibus incidit; quæ ſors omni fato triſtior duci ſolet, quòd mors omnium memoriam tollat, vivens verò proprii corporis ſtragem negligere nequeat. Hoc quoq; malum ope excipiendum eſt. Conveniat igitur alterius ab altero læſionem denis auri talentis ſarciri. Nam ſi pium eſt alienis calamitatibus compati, quantò magis propriis miſereri? Nemo naturæ non conſuluit: quam qui negligit, ſui parricida eſt.

RØRICVS.

In hæc datâ acceptâq; fide, pugnam ineunt. Neq; enim eis aut mutui occurſus novitas, aut vernantis loci jucunditas, quo minus inter ſe ferro occurrerent, reſpectui fuit. Horvvendillus appetendi hoſtis, quàm muniendi corporis nimio animi calore avidior redditus, neglectâ clypei curâ, ambas ferro manus injecerat. Nec audaciæ eventus defuit. Collerum ſiquidem ſcuto crebris ictibus abſumpto ſpoliatum, deſecto tandem pede exanimem occidere coëgit. Quem, ne pacto abeſſet, regio funere elatum, magnifici operis tumulo, ingentiq; exequiarum apparatu proſequutus eſt. Deinde ſororem ejus Selam nomine, piraticis exercitam rebus, ac bellici peritam muneris perſequutus occidit.

Triennium fortiſſimis militiæ operibus emenſus opima ſpolia, delectamq; prædam Rørico deſtinat, quo ſibi propiorem amicitiæ ejus gradum conſciſceret. Cujus familiaritate fultus, filiæ ejus Gerutha connubium impetravit, ex qua filium Amlethum ſuſtulit.

Tantæ felicitatis invidiâ accenſus Fengo, fratrem inſidiis circumvenire conſtituit. Adeò ne à neceſſariis quidem ſecura eſt virtus. At ubi datus parricidio locus, cruenta manu funeſtam mentis libidinem ſatiavit. Trucidati quoq; fratris uxore potitus, inceſtum parricidio adjecit. Quiſquis enim uni ſe flagitio dederit, in aliud mox proclivior ruit: ità alterum alterius incitamentum eſt. Idem atrocitatem facti tantâ calliditatis audaciâ texit, ut ſceleris excuſationem benevolentiæ ſimulatione componeret, parricidiumq; pietatis nomine colorarer. Gerutham ſiquidem, quanquam tantæ manſuetudinis eſſet, ut neminem vel tenui læſione commoverit, incitatiſſimum tamen mariti odium expertam, ſalvandæq; ejus gratiâ fratrem à ſe interfectum dicebat, quod mitiſſimam & ſine felle fœminam graviſſimum viri ſupercilium perpeti indignum videretur. Nec irrita propoſiti perſvaſio fuit. Neq; enim apud principes fides mendacio deeſt, ubi ſcurris interdum gratia redditur, obtrectatoribus honos. Nec dubitavit Fengo, parricidales manus flagitioſis inferre complexibus, geminæ impietatis noxam pari ſcelere proſequutus.

Quod videns Amlethus, ne prudentiùs agendo patruo ſuſpectus redderetur, ſtoliditatis ſimulationem amplexus, extremum mentis vitium finxit; eoq; calliditatis genere non ſolum ingenium texit, verumetiam ſalutem defendit. Quotidie maternum larem pleno ſordium torpore complexus, abjectum humi corpus obſcœni ſqualoris illuvie reſpergebat. Turpatus oris color, illitaq; tabo facies ridiculæ ſtoliditatis dementiam figurabant. Quicquid voce edebat, deliramentis conſentaneum erat. Quicquid opere exhibuit, profundam redolebat inertiam. Quid multa? Non virum aliquem, ſed delirantis fortunæ ridendum diceres monſtrum. Interdum foco aſſidens, favillasq; manibus verrens, ligneos uncos creare, eoſdemq; igni durare ſolitus erat: quorum extrema contrariis quibuſdam hamis, quo nexuum tenaciores exiſterent, informabat. Rogatus quid ageret, acuta ſe referebat in ultionem patris ſpicula præparare. Nec parvo reſponſum ludibrio fuit, quòd ab omnibus ridiculi operis vanitas contemneretur, quanquam ea res propoſito ejus poſtmodum opitulata fuerit. Quæ ſolertia apud altioris ingenii ſpectatores primam ei calliditatis ſuſpicionem injecit. Ipſa namque exiguæ artis induſtriâ arcanum opificis ingenium figurabat. Nec credi poterat obtuſi cordis eſſe, qui tam exculto manus artificio calluiſſet. Deniq; exactiſſima cura præuſtorum ſtipitum congeriem aſſervare ſolebat. Fuêre ergo qui illum vegetioris ingenii aſſerentes, ſapientiam ſimplicitatis prætextu occulere, profundumq; animi ſtudium calliditatis commento obſcurare putarent, nec aptius aſtum deprehendi poſſe, quàm ſi illi inter latebras uſquam excellentis formę fœmina applicaretur, quæ animum ejus ad amoris illecebras provocaret. Naturæ ſiquidem tam præceps in Venerem eſſe ingenium, ut arte diſſimulari non poſſit: vehementiorem quoq; hunc motũ fore, quàm ut aſtu interpellari queat: ideoq; ſi is inertiã fingeret, futurum, ut occaſione ſuſceptâ, voluptatis illico virib⁹

obtemperaret. Procurantur igitur qui juvenem in longinquas nemorum partes equo perductum, eo tentamenti genere aggrederentur. Inter quos fortè quidam Amlethi collacteus aderat, à cujus animo nondum ſociæ educationis reſpectus exciderat. Hic præteriti convictus memoriam præſenti imperio anteponens, Amlethum inter deputatos comites, inſtruendi potius quàm inſidiandi ſtudio proſequebatur, quòd eum ultima paſſurum non dubitaret, ſi vel modicum ſenſati animi indicium præbuiſſet, maximè verò ſi Veneris palàm rebus uteretur. Quod ipſi quoq; Amletho obſcurum non fuit. Equum ſiquidem conſcendere juſſus, ita ſe de induſtria collocavit, ut ſuum ipſius cervici dorſum obvertens, adverſa caudam fronte ſpectaret. Quam frenis quoq; complecti cœpit, perinde atq; ea parte ruentis equi impetum moderaturus. Qua aſtutiæ meditatione patrui commentum illuſit, inſidias expugnavit. Ridiculum ſatis ſpectaculum fuit, cum idem habenæ expers, regente caudam ſeſſore procurreret.

Procedens Amlethus, cum obvium inter arbuſta lupum habuiſſet, comitibus tenerioris ætatis equum occuriſſe dicentibus, perpaucos hujuſmodi in Fengonis grege militare ſubjunxit, ut modeſto, ita faceto imprecationis genere patrui divitias inſequutus. Qui cum illum prudenti reſponſo uſum aſtruerent, ipſe quoq; ſe de induſtriâ locutum aſſeverabat, ne aliqua ex parte mendacio indulgere videretur. Falſitatis enim alienus haberi cupiens, ita aſtutiam veriloquio permiſcebat, ut nec dictis veracitas deeſſet, nec acuminis modus verorum judicio proderetur.

Idem littus præteriens, cum comites invento periclitatæ navis gubernaculo, cultrum à ſe eximiæ granditatis repertum dixiſſent: eo, inquit, prægrandem pernam ſecari convenit; profectò mare ſignificans, cujus immenſitati gubernaculi magnitudo congrueret. Harenarum quoq; præteritis clivis, ſabulum perinde ac farra aſpicere juſſus, eadem albicantibus maris procellis permolita eſſe reſpondit. Laudato à comitibus reſponſo, idem à ſe prudenter editum aſſeverabat. Ab iiſdem, quo majorem exercendæ libidinis audaciam ſumeret, de induſtria relictus, immiſſam à patruo fœminam, perinde ac fortuitò oblatam, obſcuro loco obviam recepit, conſtupraſſetq;, nî collacteus ejus tacito conſilii genere inſidiarum indicium detuliſſet. Conſiderans enim quonam aptius modo occultum monitoris officium exequi, periculoſamq; juvenis laſciviam præcurrere poſſet, repertam humi paleam œſtri prætervolantis caudæ ſubmittendam curavit. Egit deinde ipſum in ea potiſſimum loca, quibus Amlethum ineſſe cognovit: eoq; facto maximum incauto beneficium attulit. Nec callidius tranſmiſſum indicium, quàm cognitum fuit. Siquidem Amlethus viſo œſtro, ſimulq; ſtramine, quod caudæ inſitum geſtabat, curioſius pernotato, tacitum cavendæ fraudis monitum intellexit. Igitur inſidiarum ſuſpicione conterritus, quò tutius voto potiretur, exceptam amplexibus fœminam ad paluſtre procul invium protrahit. Quam etiam peracto concubitu, ne rem cuiquam proderet, impenſius obteſtatus eſt. Pari igitur ſtudio petitum ac promiſſum eſt ſilentium. Maximam enim Amletho puellæ familiaritatem vetus educationis ſocietas conciliabat, quod uterq; eosdem infantiæ procuratores habuerit.

Domum itaque reductus, cunctis, an Veneri indulſiſſet, per ludibrium interrogantibus, puellam à ſe conſtupratam fatetur. Interrogatus rurſum quo rem loco egerit, quòve pulvino uſus fuerit; ungulæ jumenti, criſtæq; galli, laquearibus quoq; tecti innixum ſe dixit. Horum enim omnium particulas, vitandi mendacii gratiâ, cum tentandus proficiſceretur, contraxerat. Quæ vox multo circumſtantium riſu excepta eſt, quanquam nihil rerum veritati per jocum detraxerit. Puella quoq; ea de re interrogatâ, nihil eum tale geſſiſſe perhibuit. Fides negationi habita eſt, eo quidem pronius, quo minus ſatellites facti conſcios fuiſſe conſtabat. Tum is qui præſtandi indicii gratiâ œſtrũ ſignaverat, ut ſalutẽ Amlethi vaframenti ſui beneficio conſtitiſſe monſtraret, nuper ſe ejus unicè ſtudioſũ extitiſſe dicebat. Nec inepta juvenis reſponſio fuit. Nec enim in-

dicii

dicis meritum negligere putaretur, quiddam ſtraminis gerulum ſubitis adlapſum pennis, quodq́; paleam poſteriore corporis parte defixam geſtaret, R,RICrs. ſibi conſpectum retulit. Quod dictum, ut cæteros cachinno concuſſit, ita Amlethi fautorem prudentia delectavit.

Superatis omnibus, arcanamq́; juvenilis induſtriæ ſeram patefacere nequeuntibus, quidam amicorum Fengonis, præſumptione quàm ſolertiâ abundantior, fore negabat, ut inextricabile calliditatis ingenium uſitato inſidiarum genere proderetur. Majorem quippe ejus pervicaciam eſſe, quàm ut levibus experimentis attingi debeat. Quamobrem multiplici illius aſtutiæ ſimplicem tentationis modum afferri non oportere. Subtiliorem itaq; rationis viam altiore animi ſenſu à ſe repertam dicebat, executioni non incongruam, & propoſitæ rei indagationi efficaciſſimam. Fengone ſiquidem per ingentis negotii ſimulationem de induſtriâ abſentiam præſtante, ſolum cum matre Amlethum cubiculo claudi oportere, procurato antea viro, qui ambobus inſciis in obſcura ædis parte conſiſteret, quid illis colloquio foret, attentius excepturus. Futurum enim ut ſi quid filius ſaperet, apud maternas aures eloqui non dubitaret, nec ſe genitricis fidei credere pertimeſceret. Idem ſe explorationis miniſtrum cupidius offerebat, ne potius autor conſilii, quàm executor videretur. Delectatus ſententiâ Fengo, factâ longinquæ profectionis ſimulatione diſcedit. Is verò qui conſilium dederat, conclave, quo cum matre Amlethus recludebatur, tacitè petivit, ſubmiſſusq́; ſtramento delituit. Nec inſidiarum Amletho remedium defuit. Veritus enim ne clandeſtinis cujuſpiam auribus exciperetur, primùm ad ineptæ conſvetudinis ritum decurrens, obſtrepentis galli more occentum edidit, brachiisq; pro alarum plauſu concuſſis, conſcenſo ſtramento corpus crebris ſaltibus librare cœpit, ſi quid illic clauſum deliteſceret experturus. At ubi ſubjectam pedibus molem perſenſit, ferro locum rimatus ſuppoſitum confodit, egeſtumq́; latebrâ trucidavit. Cujus corpus in partes conſciſſum, aquis ferventibus coxit, devorandumq́; porcis per os cloacæ patentis effudit, atq; ita miſeris artubus cœnum putre conſtravit. Taliter eluſis inſidiis conclave repetit. Cumq́; mater magno ejulatu queſta præſentis filii ſocordiam deflere cœpiſſet: quid, inquit, mulierum turpiſſima, graviſſimi criminis diſſimulationem falſo lamenti genere expetis, quæ ſcorti more laſciviens, nefariam ac deteſtabilem tori conditionem ſecuta, viri tui interfectorem pleno inceſti ſinu ampleçteris, & ei qui prolis tuæ parentem extinxerat, obſcœniſſimis blandimentorum illecebris adularis? Ita nempe equæ conjugum ſuorum victoribus maritantur: brutorum natura hæc eſt, ut in diverſa paſſim conjugia rapiantur: hoc tibi exemplo prioris mariti memoriam exoleviſſe conſtat. Ego verò non ab re ſtolidi ſpeciem gero, cùm haud dubitem, quin is qui fratrem oppreſſerit, in affines quoq; pari crudelitate debacchaturus ſit. Unde ſtoliditatis quàm induſtriæ habitum amplecti præſtat, & incolumitatis præſidium ab extrema deliramentorum ſpecie mutuari. In animo tamen paternæ ultionis ſtudium perſeverat, ſed rerum occaſiones aucupor, temporum opportunitates opperior. Non idem omnibus locus competit. Contra obſcurum immitemq́; animum altioribus ingenii modis uti convenit. Tibi verò ſupervacuum ſit meam lamentari deſipientiam, quæ tuam juſtius ignominiam deplorare debueras. Itaq; non alienæ, ſed propriæ mentis vitium defleas neceſſe eſt. Cætera ſilere memineris. Tali convicio laceratam matrem ad excolendum virtutis habitum revocavit, præteritoſq́; ignes præſentibus illecebris præferre docuit.

Reverſus Fengo, inſidioſæ explorationis actorem nuſquam repertum, diutinæ inquiſitionis ſtudio proſequebatur, nemine ſe eum uſpiam conſpexiſſe dicente. Amlethus quoq;, an ullum ipſius veſtigium deprehenderit per jocum rogatus, in cloacam illum iviſſe retulit, perq́; ejus ima collapſum, ac

nimia cœni mole obrutum, à ſubeuntibus paſſim porcis eſſe conſumptum. Quod dictum tametſi veri confeſſionem exprimeret, quia ſpecie ſtolidum videbatur, auditoribus ludibrio fuit.

Cumq; Fengo privignum indubitatæ fraudis ſuſpectum tollere vellet, ſed id tum ob avi ejus Rørici, tum ob conjugis offenſam, exequi non auderet: Britanniæ regis officio necandum duxit, innocentiæ ſimulationem alieno miniſterio quæſiturus. Ita dum occultare ſævitiam cupit, amicum inquinare, quàm ſibi infamiam conſciſcere maluit. Diſcedens Amlethus, matri tacitè jubet, textilibus aulam nodis inſtruat, ſuasq; poſt annum inferias falſò peragat, eoq; tempore reditum pollicetur. Proficiſcuntur cum eo bini Fengonis ſatellites, literas ligno inſculptas (nam id celebre quondam genus chartarum erat) ſecum geſtantes, quibus Britannorum Regi transmiſſi ſibi juvenis occiſio mandabatur. Quorum Amlethus quietem capientium loculos perſcrutatus, literas deprehendit. Quarum perlectis mandatis, quicquid chartis illitum erat, curavit abradi, novisq; figurarum apicibus ſubſtitutis, damnationem ſuam in comites ſuos, mutato mandati tenore, convertit. Nec mortis ſibi ſententiam ademiſſe, & in alios periculum tranſtuliſſe contentus, preces hujuſmodi falſo Fengonis titulo ſubnotatas adjecit, ut Britanniæ rex prudentiſſimo ad ſe juveni miſſo filiam in matrimonium erogaret.

At ubi in Britanniam ventum, adeunt legati Regem, literasq; quas alienæ cladis inſtrumentum putabant, propriæ mortis indices obtulerunt. Quo diſſimulato Rex hoſpitali illos humanitate proſequitur. Tunc Amlethus omnem regiarum dapum apparatum, perinde ac vulgare edulium aſpernatus, ſummam epularum abundantiam miro abſtinentiæ genere averſatus eſt, nec minus potioni quàm dapibus pepercit. Admirationi omnibus erat, quod alienigenæ gentis juvenis, accuratiſſimas regiæ menſæ delicias, & inſtructiſſimas luxu epulas, tanquam agreſte aliquod obſonium faſtidiret. Soluto convivio, rex quum amicos ad quietem dimitteret, per quendam cubiculo immiſſum, nocturna hoſpitum colloquia clandeſtino explorationis genere cognoſcenda curavit. Interrogatus igitur à ſociis Amlethus, quid ità heſternis epulis, perindè ac venenis abſtinuiſſet? panem cruoris contagio reſperſum, potioni ferri ſaporem ineſſe, carneas dapes humani cadaveris oliditate perfuſas, ac veluti quadam funebris nidoris affinitate corruptas dicebat. Addidit quoq; Regem ſervilibus oculis eſſe, Reginam tria ancillaris ritus officia præ ſe tuliſſe, non tam cœnam quàm ejus auctores plenis opprobrii conviciis inſecutus. Cui mox ſocii priſtinum mentis vitium exprobrantes, variis petulantiæ ludibriis inſultare cœperunt, quòd probanda culparet, cauſaretur idonea, quòd inſignem regem, excultamque moribus fœminam parum honeſto ſermone laceſſeret, laudemque meritos extremi dedecoris opprobrio reſperſiſſet.

Quibus Rex ex ſatellite cognitis, talium auctorem ſupra mortalem habitum aut ſapere, aut deſipere teſtatus eſt, tam paucis verbis perfectiſſimam induſtriæ altitudinem complectendo. Accerſitum deinde villicum, unde panem adſciverat percontatur. Qui quum eum domeſtici piſtoris operâ confectum aſſereret, ſciſcitatur item, ubi materiæ ejus ſeges creviſſet, & an ullum illic humanæ ſtragis indicium extaret. Qui reſpondit, haud procul abeſſe campum, vetuſtis interfectorum oſſibus obſitum, & adhuc manifeſta antiquæ ſtragis veſtigia præ ſe ferentem, quem à ſe perinde ac cæteris feraciorem opimæ ubertatis ſpe, verna fruge conſertum dicebat. Itaq; ſe neſcire, an panis hoc tabo vitioſi quicquam ſaporis contraxerit. Quo audito Rex, Amlethum vera dixiſſe conjectans, unde lardum quoq; allatū fuiſſet, cognoſcere curæ habuit. Ille ſues ſuâ per incuriam cuſtodiâ elapſos, putri latronis cadavere paſtos aſſeverabat, ideoq; fortè eorum carnibus corruptioni affinem inceſſiſſe ſaporem. Quum rex in hoc quoq; veracem Amlethi ſententiam comperiſſet, quonam liquore potionem miſcuiſſet inquirit. Ut farre & aqua temperatam cognovit, demonſtratum ſibi ſcaturiginis locum in altum fodere

aggreſ-

aggreſſus, complures gladios rubigine adeſos reperit, ex quorum odore lymphas vitium traxiſſe exiſtimatum eſt. Alii ideo potionem notatam referunt, quòd in ejus hauſtu apes abdomine mortui alitas deprehenderit, vitiumq; referri guſtu, quod olim favis inditum extitiſſet. A quo rex culpati ſaporis cauſas competenter editas videns, quùm ab eodem exprobratam ſibi oculorum ignominiam, ad generis fœditatem pertinere cognoſceret, clam conventâ matre, quis ſibi pater extitiſſet inquirit. Quâ neminem ſe præter regem paſſam dicente, rem quæſtione ex ea cognoſcendam minatus, quòd ſervo ortus eſſet accepit, notatæ originis ambiguitatem extorto confeſſionis indicio perſcrutatus. Igitur ut conditionis ſuæ rubore confuſus, ita juvenis prudentiâ delectatus, eundem cur reginam ſervilium morum exprobratione maculaſſet, interrogat. Sed dum conjugis comitatem nocturno hoſpitis ſermone laceſſitam doluit, eandem ancilla matre creatam didicit. Siquidem idem tria ſe circa eam ſervilis ritus vitia denotaſſe dicebat: Unum, quod ancillæ more pallio caput obduxerit: alterum quod veſtem ad greſſum ſuccinxerit: tertium, quod ciborum reliquias dentium anguſtiis inhærentes ſtipite eruerit, erutasq; commanducaverit. Matrem quoq; ejus in ſervitutem captivitate redactam memorabat, ne potius ſervili more, quàm genere eſſe videretur. Roricus.

Cujus induſtriam rex perinde ac divinum aliquod ingenium veneratus, filiam ei in matrimonium dedit, affirmationem quoq; ejus tanquam cœleſte quoddam teſtimonium amplexatus eſt. Cæterùm comites ipſius, ut amici mandatis ſatisfaceret, proximâ die ſuſpendio conſumpſit. Quod beneficium Amlethus tanquam injuriam ſimulatâ animi moleſtia proſecutus, aurum à rege compoſitionis nomine recepit, quod poſtmodum igni liquatum clam cavatis baculis infundendum curavit.

Apud quem annum emenſus, impetratâ profectionis licentia patriam repetit, nihil ſecum ex omni regiarum opum apparatu præter gerulos auri bacillos deportans. Ut Jutiam attigit, præſentem cultum priſtinis permutavit moribus, quibus ad honeſtatem uſus fuerat, in ridiculæ conſvetudinis ſpeciem de induſtria converſis. Cumq; triclinium in quo ſuæ ducebantur exequiæ, ſqualore obſitus intraſſet, maximum omnibus ſtuporem injecit, quod obitum ejus falſò fama vulgaverat. Ad ultimum horror in riſum conceſſit, exprobrantibus ſibi mutuò per ludibrium convivis vivũ affore, quem ipſi perinde ac defunctum inferiis proſequerentur. Idem ſuper comitibus interrogatus, oſtenſis quos geſtabat baculis, hic, inquit, & unus & alius eſt. Quod utrum verius, an jocoſius protulerit neſcias. Siquidem ea vox, quanquam à pleriſq; vana exiſtimata fuerit, à veri tamen habitu non deſcivit, quæ peremptorum loco penſationis eorum pretium demonſtrabat. Pincernis deinde, quò majorem convivis hilaritatem afferret, conjunctus, curioſiore propinandi officio fungebatur. Et ne greſſum laxior veſtis offenderet, latus gladio cinxit, quem plerumq; de induſtria diſtringens, ſupremo digitos acumine vulnerabat. Quamobrem à circumſtantibus curatum, ut gladius cum vagina ferreo clavo trajiceretur. Idem quo tutiorem inſidiis aditum ſtrueret, petitam poculis nobilitatem crebris potionibus oneravit, adeoq; cunctos mero obruit, ut debilitatis temulentia pedibus, intra regiam quieti ſe traderent, eundemq; convivii & lecti locum haberent. Quos quùm inſidiis opportunos animadverteret, oblatam propoſiti facultatem exiſtimans, præparatos olim ſtipites ſinu excipit, ac deinde ædem in qua proceres paſſim fuſis humi corporibus permixtam ſomno crapulam ructabantur, ingreſſus, compactam à matre cortinam, quæ etiam interiores aulæ parietes obducebat, reſciſſis tenaculis decidere coëgit. Quam ſtertentibus ſuperjectam, adhibitis ſtipitum curvaminibus, adeò inextricabili nodorum artificio colligavit, ut nemo ſubjectorum, tametſi validius adniteretur, conſurgendi effectum aſſequi poſſet. Poſt

 hæc

hæc tectis ignem injicit, qui crebreſcentibus flammis late incendium ſpargens, totos involvit penates, regiam conſumpſit, omnésq; aut profundum carpentes ſomnum, aut fruſtra aſſurgere conantes, cremavit. Inde petito Fengonis cubiculo, qui prius à comitibus in tabernaculum perductus fuerat, gladium forte lectulo cohærentem arripuit, ſuumq; ejus loco defixit. Excitato deinde patruo, proceres ejus igne perire retulit, adeſſe Amlethum veterum uncorum ſuorum ope ſuccinctum, & jam debita paternæ cladis ſupplicia exigere avidum. Ad hanc vocem Fengo lectulo deſiliens, dum proprio defectus gladio nequicquam alienum diſtringere conatur, opprimitur. Fortem virum, æternoq; nomine dignum, qui ſtultitiæ commento prudenter inſtructus, auguſtiorem mortali ingenio ſapientiam admirabili ineptiarum ſimulatione ſuppreſſit, nec ſolum propriæ ſalutis obtentum ab aſtutia mutuatus, ad paternæ quoq; ultionis copiam eâdem ductum præbente pervenit. Itaq; & ſe ſolerter tutatus, & parentem ſtrenuè ultus, fortior, an ſapientior exiſtimari debeat, incertum reliquit.

RORICVS.

HISTORIÆ DANICÆ LIBRI TERTII FINIS.

SAXONIS GRAMMATICI HISTORIÆ DANICÆ LIBER QUARTUS.

Peracta vitrici ſtrage, Amlethus facinus ſuum incerto popularium judicio offerre veritus, latebris utendum exiſtimavit, donec, quorſum inconditæ plebis vulgus procurreret, didiciſſet. Igitur vicinia quæ noctu incendiũ ſpeculata fuerat, manè cauſam conſpecti ignis noſſe cupiens, collapſam in cineres regiam animadvertit, ruinasq; ejus adnuc tepidas perſcrutata, nihil præter informes combuſtorum corporum reliquias reperit. Adeò autem vorax flamma omnia perederat, ut ne index quidem extaret, ex quo tantæ cladis cauſa accipi poſſet. Corpus quoq; Fengonis ferro confoſſum inter cruentas ſpectabatur exuvias. Aliis indignatio patens, aliis mœror, quibusdam gaudium occultum inceſſerat. Hi ducis lamentabantur interitum, hi ſopitam parricidæ tyrannidem gratulabantur. Ità regiæ necis eventus dividuâ ſpectatorum ſententiâ excipiebatur.

Eâ vulgi tranquillitate Amlethus relinquendarum latebrarum fiduciam adeptus, acceſſitis quibus arctiorem patris memoriam inhærere cognoverat, concionem petit, in qua orationem hujuſmodi habuit: Non vos moveat, proceres, præſens calamitatis facies, ſi quos miſerabilis Horvvendilli exitus movet: non vos inquam moveat, quibus in regem fides, in parentem pietas ſervata eſt. Parricidæ, non regis intueamini funus. Luctuoſior ſiquidem illa facies erat, quùm ipſi regem noſtrum ab iniquiſſimo parricida (ne dicam fratre) flebiliter jugulatum vidiſtis. Ipſi laceros Horvvendilli artus, ipſi corpus crebris vulneribus abſumptum plenis miſerationis oculis aſpexiſtis. Quem ab atrociſſimo carnifice ſpiritu ſpoliatum, ut patria libertate exueretur, quis dubitet? Una manus ei fatum, & vobis ſervitutem injecit. Quis igitur tam amens, ut Fengonis crudelitatem Horvvendillianæ præferat pietati? Mementote quâ vos Horvvendillus benevolentiâ foverit, juſtitiâ coluerit, humanitate dilexerit. Memineritis ademptum vobis mitiſſimum regem, juſtiſſimum patrem, ſubrogatum tyrannum, ſuffectum parricidam, erepta jura, contaminata omnia, pollutam flagitiis patriam, impoſitum cervicibus jugum, ereptum libertatis arbitrium. Et nunc his finis; quùm ſuis auctorem criminibus obrutum, ſuorum pœnas ſcelerum parricidam pependiſſe cernatis. Quis mediocriter prudens ſpectator,

tor,beneficium injuriæ loco duxerit? Quis mentis compos proprium in auctorem ſcelus recidiſſe condoleat? Quis cruentiſſimi lictoris cladem defleat, aut crudeliſſimi tyranni juſtum lamentetur interitum? Præſtò eſt auctor rei, quem cernitis. Ego quidem & parentem & patriam ultione proſequutum me fateor, Opus, quod veſtris pariter manibus debebatur, exercui. Quod vos mecum communiter condecebat, ſolus implevi. Adde quòd neminem tam præclari facinoris ſocium habui, nec cujusſpiam mihi comes opera fuit. Quanquam haud ignorem vos huic manum daturos negotio, ſi petiſſem; à quibus fidem regi, benevolentiam principi ſervatam non dubito. Sed ſine veſtro diſcrimine nefarios puniri placuit. Neq; enim alienos humeros oneri ſubjiciendos putabam, cui ſuſtentando proprios ſuffecturos credebam. Incineravi ego alios, ſolum Fengonis truncum veſtris manibus concremandum reliqui, in quo ſaltem juſtæ ultionis cupidinem exatiare poſſitis. Concurrite alacres, extruite rogum, exurite impium corpus, decoquite ſceleſtos artus, ſpargite noxios cineres, disjicite immites favillas: non urna, non tumulus nefandas oſſium reliquias claudat. Nullum parricidii veſtigium maneat, nullus contaminatis artubus intra patriam locus exiſtat, nulla contagium vicinia contrahat, non mare, non ſolum damnati cadaveris hoſpitio polluatur. Cætera ego præbui, id ſolùm vobis pietatis officium relictum eſt. His exequiis proſequendus tyrannus, hac pompâ parricidæ funus ducendum. Sed neq; ejus cineres, qui patriam libertate nudaverit, à patria tegi convenit. Præterea quid meas revolvam ærumnas? calamitates recenſeam? retexam miſerias? quas ipſi me plenius noſtis. Ego à vitrico ad mortem quæſitus, à matre contemptus, ab amicis conſputus, annos flebiliter exegi, dies calamitosè duxi, incertum vitæ tempus periculis ac metu refertum habui. Poſtremò omnem ætatis partem, maximâ cum rerum adverſitate miſerabiliter emenſus ſum. Sæpè me tacitis intra vos queſtibus ſenſu vacuum gemebatis deeſſe ultorem patri, parricidio vindicem. Quæ res occultum mihi veſtræ charitatis indicium attulit, in quorum animis nec dum regiæ cladis memoriam exoleviſſe cernebam. Cujus itaq; tam aſperum pectus, tam ſaxeus rigor, quem non paſſionum mearum compaſſio molliat, ærumnarum miſeratio non flectat? Miſeremini alumni veſtri, moveamini infortuniis meis, qui ab Horvvendilli nece immunes geritis manus. Miſeremini quoq; afflictæ genitricis meæ, & reginæ quondam veſtræ, extincto congaudete dedecori, quæ viri ſui fratrem interfectoremq; complexa, geminum ignominiæ pondus fœmineo perpeti corpore cogebatur. Quamobrem ut ultionis ſtudium occultarem, obſcurarem ingenium, adumbratum non verum inertiæ habitum amplexatus ſum, ſtoliditatis figmento uſus, ſapientiæ commentum texui, quod nunc an efficax fuerit, utrum finis ſui complementum attigerit, veſtro conſpectui patet: vos tantæ rei arbitros habere contentus ſum. Ipſi parricidales favillas pedibus proculcate: deſpicamini cineres ejus, qui jugulati fratris uxorem polluit, flagitio temeravit, dominum læſit, majeſtatem proditionis ſcelere laceſſivit, acerbiſſimam vobis tyrannidem intulit, libertatem ademit, inceſto parricidium cumulavit. Me tam juſtæ vindictæ miniſtrum, tam piæ ultionis æmulum patritio ſuſcipite ſpiritu, debito proſequimini cultu, benigno refovete contuitu. Ego patriæ probrum dilui, matris ignominiam extinxi, tyrannidem repuli, parricidam oppreſſi, inſidioſam patrui manum mutuis inſidiis eluſi: cujus ſi ſupereſſet, indies ſcelera percrebeſcerent. Dolebam & patris & patriæ injuriam, illum extinxi vobis atrociter, & ſupra quàm viros decuerat, imperantem. Recognoſcite beneficium, veneramini ingenium meum, regnum ſi merui date, habetis tanti auctorem muneris, paternæ poteſtatis hæredem, non degenerem, non parricidam, ſed legitimum regni ſucceſſorem, & pium noxæ parricidalis ultorem. Debetis mihi recuperatum libertatis beneficium, excluſum affligentis imperium, ademptum oppreſſoris jugum, excuſſum parricidæ dominium, calcatum tyrannidis ſceptrum. Ego ſervitute vos exui, indui libertate, reſtitui culmen, gloriam reparavi, tyrannum

RORICVS.

 ſuſtu-

RORICVS. ſuſtuli, carnificem triumphavi. Præmium penes vos eſt, ipſi meritum noſtis, à veſtra merces virtute requiritur.

Flexerat hac oratione adoleſcens omnium animos, quoſdam ad miſerationem, alios ad lachrymas uſq; perduxit. At ubi quievit mœror, rex alacri cunctorum acclamatione cenſetur. Plurimum quippe ſpei in ejus induſtria ab univerſis reponebatur, qui tanti facinoris ſummam profundiſſimo aſtu texuerat, incredibili molitione concluſerat. Mirari illum complures videres, tanto temporis tractu ſubtiliſſimum texiſſe conſilium.

His apud Daniam geſtis, ternis navigiis impenſius adornatis, ſocerum viſurus ac conjugem, Britanniam repetit. In clientelam quoq; armis præſtantem juventutem adſciverat, exquiſito decoris genere cultam: ut ſicut cuncta deſpicabili dudum habitu geſſerat, ita nunc magnificis ad omnia paratibus uteretur, & quicquid olim paupertati tribuerat, ad luxuriæ impenſam converteret. In ſcuto quoq; quod ſibi parari juſſerat, omnem operum ſuorum contextum, ab ineuntis ætatis primordiis auſpicatus, exquiſitis picturæ notis adumbrandum curavit. Quo geſtamine perinde ac virtutum ſuarum teſte uſus, claritatis incrementa contraxit. Iſtic depingi videres Horvvendilli jugulum, Fengonis cum inceſtu parricidium, flagitioſum patruum, fratruelem ridiculum, aduncas ſtipitum formas, ſuſpicionem vitrici, diſſimulationem privigni, procurata tentamentorum genera, adhibitam inſidiis fœminam, hiantem lupum, inventum gubernaculum, præteritum ſabulum, initum nemus, inſitam œſtro paleam, inſtructum indiciis adoleſcentem, eluſis comitibus rem ſeorſum cum virgine habitam. Cerneres itaque adumbrari regiam, adeſſe cum filio reginam, trucidari inſidiatorem, trucidatum decoqui, cloacæ coctum infundi, infuſum ſuibus objici, cœno artus inſterni, inſtratos belluis abſumendos relinqui. Videres etiam ut Amlethus dormientium comitum ſecretum deprehenderit, ut obliteratis apicibus alia figurarum elementa ſubſtituerit, ut dapem faſtidierit, potionémq; contempſerit, ut vultum regis arguerit, ut reginam ſiniſtri moris notaverit. Aſpiceres quoq; legatorum ſuſpendium, adoleſcentis nuptias figurari, Daniam navigio repeti, inferias convivio celebrari, comitum loco baculos percontantibus oſtendi, juvenem pincernæ partes exequi, diſtricto per induſtriam ferro digitos exulcerari, gladium clavo pertundi, convivales plauſus augeri, increbreſcere tripudia, aulæam dormientibus injici, injectam uncorum nexibus obfirmari, pertinacius ſopitos involvi, tectis torrem immitti, cremari convivas, depaſtam incendio regiam labefactari, Fengonis cubiculum adiri, gladium eripi, inutilem erepti loco conſtitui, regem privigni manu proprii mucronis acumine trucidari. Hæc omnia excultiſſimo rerum artificio militari ejus ſcuto opifex ſtudioſus illeverat, res formis imitatus, & facta figurarum adumbratione complexus. Sed & comites ipſius, quo ſe nitidius gererent, oblitis tantum auro clypeis utebantur.

Quos Britanniæ Rex benigniſſimè exceptos, regii apparatus impenſis proſequitur. Qui inter epulandum, an Fengo viveret, integríſq; fortunis eſſet cupidè percontatus, cognoſcit è genero ferro periiſſe, de cujus fruſtrà ſalute perquireret. Cúmq; interfectorem ejus crebris percontationibus inveſtigaret, eundem cladis ejus auctorem, ac nuncium extare didicit. Quo audito, tacitum animi ſtuporem contraxit, quod ad ſe promiſſam quondam Fengonis ultionem pertinere cognóſceret. Ipſe equidem ac Fengo, ut alter alterius ultorem ageret, mutuâ quondam pactione decreverant. Trahebat itaq; regem hinc in filiam pietas, in generum amor, inde charitas in amicum, & præterea jurisjurandi firmitas, ipſa quoq; mutuæ obteſtationis religio, quam violare nefarium erat. Tandem cum affinitatis contemptu juratoria præponderavit fides, converſuſq; ad ultionem animus, neceſſitudini religionem antepoſuit. Sed quoniam hoſpitalitatis ſacra violare nefas crederent

deba-

debatur, alienâ manu ultionis partes exequi præoptavit, innocentiæ ſpeciem occulto facinore prætenturus. Igitur inſidias officiis texit, lædendíq; curam adumbratis benevolentiæ ſtudiis obſcuravit. Et quia conjunx ejus *RORICUS.* nuper morbo conſumpta fuerat, Amlethum reparandarum nuptiarum legationem ſuſcipere jubet, admodum ſe ſingulari ipſius induſtriâ delectatum præfatus. Regnare ſiquidem in Scotia fœminam aſſerebat, cujus vehementer connubium affectaret. Sciebat namq; eam non modò pudicitiâ cœlibem, ſed etiam inſolentiâ atrocem, proprios ſemper exoſam procos, amatoribus ſuis ultimum irrogaſſe ſupplicium, adeò ut ne unus quidem è multis extaret, qui procationis ejus pœnas capite non luiſſet.

Proficiſcitur itaq; Amlethus quanquam periculoſa legatio imperaretur, injuncti muneris obſequium non detrectans, ſed partim domeſticis ſervis, partim regis vernaculis fretus. Ingreſſusq; Scotiam, quum haud procul reginæ penatibus abeſſet, recreandorum equorum gratiâ junctum viæ pratum acceſſit, ibiq; loci ſpecie delectatus, quieti conſuluit, jocundiore rivi ſtrepitu ſomni cupidinem provocante, ordinatis qui ſtationem eminus obſervarent. Quo audito regina denos juvenes exterorum adventum apparatumq; ſpeculaturos emittit. Quorum unus vegetioris ingenii, eluſis vigilibus, pervicacius ſubiens clypeum Amlethi, quem capiti fortè dormitutus affixerat, tanta lenitate ſubmovit, ut ne ſuperjacentis quidem quietem turbaret, aut cujuſpiam ex tanto agmine ſomnum perrumperet, dominam non modo nuncio, ſed etiam rerum indicio certiorem redditurus. Delegatas quoq; ei literas loculis, quibus aſſervabantur, pari calliditate ſubduxit. Quibus regina ad ſe perlatis clypeum curioſius contemplata, ex affixis notulis totius argumenti ſummam elicuit, eumq; affore intellexit, qui exactiſſimo prudentiæ conſilio fretus, de patruo paternæ cladis pœnas acceperit. Literas quoq; nuptiarum ſuarum petitionem continentes intuita, totos obliteravit apices, quod ſenum admodum connubium abhorreret, juvenum complexus appeteret. Inſcripſit autem mandatum perinde atq; à Britanniæ rege ſibi tranſmiſſum, & ejus titulo pariter ac nomine conſignatum, quo ſe latoris peti conjugio ſimularet. Quin etiam facta quæ ex ejus ſcuto cognoverat, ſcripto complectenda curavit, ut & clypeum literarum teſtem, & literas clypei interpretes exiſtimares. Deinde eos, quorum exploratione uſa fuerat, ſcutum referre, literasq; loco ſuo reſtituere jubet, eodem fallaciæ genere Amlethum inſequuta, quo eum in cavillandis comitibus uſum acceperat.

Interea Amlethus clypeum capiti fraude ſubductum expertus, occluſis de induſtria oculis quietem callidius ſimulat, quod vero ſopore amiſerat, ficto recuperaturus. Alteram quippe fallendi vicem hòc proniùs ab inſidioſo quærendam putavit, quò ſolam proſperiùs egerit. Nec eum opinio fefellit. Speculatorem quippe clandeſtino aditu ſcutum ac chartam priſtino loco reponere cupientem proſiliens corripit, captumq; vinclorum pœna coercuit. Deinde excitatis comitibus, reginæ penates accedit. Cui ex ſoceri perſonâ conſalutatæ ſcriptum ejuſdem ſigillo obſignatum porrexit. Quod quum accepiſſet Hermuthruda, (Reginæ id nomen erat) perlegiſſetque, operam Amlethi induſtriamq; verbis impenſioribus proſequuta, juſtas Fengonem pœnas pependiſſe dicebat: ipſum verò Amlethum rem humanâ æſtimatione majorem incomprehenſæ profunditatis ingenio molitum, quòd non ſolum paterni exitii, materniq; concubitus ultionem inſcrutabili ſenſus altitudine commentus fuiſſet, verumetiam regnum ejus, à quo crebras inſidias expertus fuerat, conſpicuæ probitatis operibus occupaſſet. Quamobrem mirari ſe tam eruditi ingenii virum uno nuptiarum errore labefactari potuiſſe, qui quum humanas penè res claritate tranſcendat, in ignobilem obſcuramq; copulam prolapſus videatur. Quippe conjugem ejus ſervis parentibus eſſe, quanquam eos fortuna regiis honoribus exornaſſet. In expetendis ſiquidem conjugiis prudenti non formæ fulgorem, ſed generis metiendum. Quapropter ſi ritè „

copu-„

RORICVS. copulam appetat, proſapiam æſtimet, nec ſpecie capiatur; quæ quum illecebrarum irritamentum ſit, multorum candorem inaniter fucata deterſit. Eſſe verò quam ſibi nobilitate parem aſciſcere poſſit. Se ſiquidem nec rebus tenuem, nec ſanguine humilem, ejus amplexibus idoneam fore, utpote quam nec regiis opibus vincat, nec avito ſplendore præcellat. Quippe Reginam ſe eſſe, & niſi refragaretur ſexus, regem exiſtimari poſſe: imò quod verius eſt, quemcunq; toro ſuo dignata fuerit, regem exiſtere, regnumq; ſecum amplexibus dare. Ita & nuptiis ſceptrum, & ſceptro nuptias reſpondere. Nec parvi beneficii eſſe eam proprios offerre amplexus, quæ circa alios ferro repulſam exequi conſveverat. Hortatur itaq; placendi ſtudium in ſe transferat, in ſe votum nuptiale deflectat, genusq; formæ præferre diſcat. Hæc dicens, aſtrictis in eum complexibus ruit.

Ille tam comi virginis eloquio delectatus, in mutua prorumpit oſcula, alternos complexum nodos conſerit, ſibiq;, quod virgini, placitum proteſtatur. Fit deinde convivium, accerſuntur amici, corrogantur primores, nuptiæ peraguntur. Quibus expletis, cum nuptâ Britanniam repetit, validâ Scotorum manu propiùs ſubſequi juſſâ, cujus operâ adverſum varios inſidiarum objectus uteretur. Redeunti Britannici Regis filia, quam in matrimonio habebat, occurrit. Quæ quanquam ſe ſuperductæ pellicis injuriâ læſam quereretur, indignum tamen ajebat maritali gratiæ pellicatus odium anteferri, neq; ſe adeò virum averſaturam, ut quod ei fraudulentius intentari ſciat, ſilentio occultare ſuſtineat. Habere enim ſe pignus conjugii filium, cujus ſaltem reſpectus conjugalem matri charitatem commendare debuerat. Ipſe enim, inquit, matris ſuæ pellicem oderit, ego diligam: meos in te ignes nulla calamitas ſopiet, nullus livor extinguat. Quin & in te ſiniſtrè excogitata detegam, & quas deprehenderim inſidias pandam. Quamobrem cavendum tibi ſocerum putes, quòd ipſe legationis proventum carpſeris, omnemq; ejus fructum in temet, eluſo mittentis voto, pervicaci uſurpatione tranſtuleris. Qua voce ſe conjugali quàm paternæ charitati propiorem oſtendit.

Hæc loquente ea adeſt Britanniæ rex, generumq; arctius quàm affectuoſius amplexatus, convivio excipit, liberalitatis ſpecie fraudis propoſitum celaturus. Amlethus cognitâ fraude, metum diſſimulanter habuit, ducentisq; equitibus in comitatum receptis, ſubarmalem veſtem indutus obſequitur invitanti, maluitq; regiæ ſimulationi periculosè parêre, quàm turpiter repugnare. Adeò honeſtatem in cunctis obſervandam putabat. Quem comminus obequitantem rex ſub ipſa bipatentium portarum teſtudine adortus jaculo tranſegiſſet, ni ferrum ſubarmalis togæ durities repuliſſet. Amlethus levi recepto vulnere, eò loci ſe contulit, ubi Scoticam juventutem expectandi officio fungi juſſerat, captivo novæ conjugis ſpeculatore ad regem remiſſo, qui ſe deſtinatas dominæ literas loculorum cuſtodiæ furtim exemiſſe teſtando, crimen in Hermutrudam refunderet, ipſumq; accurato genere excuſationis reatu proditionis abſolveret. Quem rex avidius fugientem inſequi non moratus, majore copiarum parte privavit, ita ut Amlethus die poſtero ſalutem prælio defenſurus, deſperatis admodum reſiſtendi viribus, ad augendam multitudinis ſpeciem, exanima ſociorum corpora partim ſubjectis ſtipitibus fulta, partim propinquis lapidibus affixa, alia viventium more equis impoſita, nullo armorum detracto, perinde ac præliatura ſeriatim in aciem cuneumq; digeſſerit. Nec rarius mortuorum cornu erat, quàm viventium globus. Stupenda ſiquidem illa facies erat, quum extincti raperentur ad prælia, defuncti decernere cogerentur. Quæ res auctori otioſa non fuit, quùm ipſæ extinctorum imagines laceſſentibus Solis radiis immenſi agminis ſpeciem darent. Ita enim inania illa defunctorum ſimulacra priſtinum militum numerum referebant, ut nihil ex eorum grege heſternâ ſtrage dimi-

diminutum putares. Quo aſpectu territi Britanni, pugnam præcurrêre fugâ, à mortuis ſuperati, quos vivos oppreſſerant. Quæ victoria neſcio callidior, an felicior exiſtimanda ſit. Rex dum ſegniùs fugam intendit, ab imminentibus perimitur Danis. Victor Amlethus ingenti præda acta, convulſisque Britanniæ ſpoliis, patriam cum conjugibus petit.

RØRICVS.

XVI. VIGLETVS.

Intereâ defuncto Rørico, Vigletus regnum adeptus, Amlethi matrem omni petulantiæ genere fatigatam regiis opibus vacuefecerat, filium ejus fraudato Lethrarum Rege, cui dignitatum jura dandi tollendiq; jus eſſet, Jutiæ regnum occupaſſe conqueſtus. Quam rem Amlethus tantâ animi moderatione excepit, ut Vigleto ſplendidiſſimis victoriæ ſuæ manubiis donato, calumniam beneficio rependere videretur. Quem poſtmodum, exigendæ ultionis occaſione ſuſcepta, bello laceſſitum devicit, atq; ex occulto hoſte, manifeſtus evaſit. Fiallerum Scaniæ præfectum exilio adegit: quem ad locum, cui Undenſakre nomen eſt, noſtris ignotum populis, conceſſiſſe eſt fama. Poſt hæc quùm à Vigleto Scaniæ Sialandiæq; viribus recreato per legatos ad bellum provocaretur, mirifica animi induſtriâ duas circa ſe res, quarum alteri probrum, alteri periculum ineſſet, fluctuari pervidit. Sciebat quippe ſibi, ſi provocationem ſequeretur, imminere vitæ periculum: ſi refugeret, inſtare militiæ probrum. Præponderavit tamen in contemplatore virtutum animo ſervandæ honeſtatis cupido, obtuditq; cladis formidinem impenſior laudis aviditas, ne ſolidus gloriæ fulgor meticuloſa fati declinatione corrumperetur. Animadvertebat quoq; tantum penè inter ignobilem vitam, & ſplendidam mortem diſcriminis intereſſe, quantum dignitas à contemptu diſtare cognoſcitur. Tanta autem Hermutrudæ charitate tenebatur, ut majorem futuræ ejus viduitatis, quàm propriæ necis ſolicitudinem animo inſitam geſtaret, omniq; ſtudio circumſpiceret, qualiter ei ſecundas nuptias, ante belli ingreſſum conſciſceret. Quamobrem Hermutruda virilem profeſſa fiduciam, ne in acie quidem ſe eum deſerturam ſpopondit, deteſtabilem inquiens fœminam, quæ marito morte conferri formidaret. Quam promiſſionis novitatem parum executa eſt. Nam quùm Amlethus apud Jutiam à Vigleto acie interemptus fuiſſet, ultrò in victoris prædam amplexumq; conceſſit. Ita votum omne fœmineum fortunæ varietas abripit, temporum mutatio diſſolvit: & muliebris animi fidem lubrico nixam veſtigio fortuiti rerum caſus extenuant: quæ ſicut ad pollicendum facilis, ita ad perſolvendum ſegnis, variis voluptatis irritamentis aſtringitur, atq; ad recentia ſemper avidius expetenda, veterum immemor, anhelâ præceps cupiditate diſſultat. Hic Amlethi exitus fuit, qui ſi parem naturæ atq; fortunæ indulgentiam expertus fuiſſet, æquaſſet fulgore ſuperos, Herculea virtutibus opera tranſcendiſſet. Inſignis ejus ſepultura, ac nomine campus apud Jutiam extat. Vigletum tranquillam ac diutinam regni procurationem emenſum morbus conſumpſit.

XVII. WERMVNDVS.

Cui filius Wermundus ſuccedit. Hic prolixis tranquillitatis ociis fœliciſſimâ temporum quiete decurſis, diutinam domeſticæ pacis conſtantiam inconcuſſa rerum ſecuritate tractabat. Idem prolis expers juventam exegit, ſenior verò filium Uffonem ſero fortunæ munere ſuſcitavit, quùm nullam ei ſobolem elapſa tot annorum curricula peperiſſent. Hic Uffo coævos quosq; corporis habitu ſupergreſſus, adeò hebetis ineptiq; animi principio juventæ exiſtimatus eſt, ut privatis ac publicis rebus inutilis videretur. Siquidem ab ineunte ætate nunquam luſus aut joci conſvetudinem præbuit, adeoq; humanæ delectationis vacuus fuit, ut labiorum continentiam jugi ſilentio premeret, ſeveritatem oris à ridendi prorſus officio temperaret. Verùm ut incunabula ſtoliditatis opinione referta habuit, ita poſtmodum conditionis contemptum claritate mutavit: & quantum inertiæ ſpectaculum fuit, tantum prudentiæ & fortitudinis exemplum evaſit. Cujus pater ſocordiam contemplatus, filiam ei Sleſvvicenſium præfecti Frovvini in matrimonium aſciſcit, illuſtriſſimi viri affinitate utiliſſimum gerendi regni ſubſidium recepturo.

Huic

WERMUNDUS.

Huic erant filii Keto, & Wigo, ſplendidiſſimæ indolis juvenes quorum Wermundus non minus quàm Frovvini virtutem futuris filii profectibus deputabat.

Eâ tempeſtate regnabat apud Svetiam Atiſlus, vir famâ ſtudioq́; conſpicuus: qui cùm finitimos latè bello preſſiſſet, ne partum virtutibus fulgorem ocio deſidiæq́; corrumpendum relinqueret, complura novarum rerum officia ſedulo frequentationis ſtudio celebranda curavit. Inter quæ etiam inſigni armaturâ ſuccinctus, quotidianam ſolitarii inceſſus conſvetudinem præbuit: tum quod in re militari nihil crebro armorum uſu præſtantiùs noſſet, tum ut hujus agitatione ſtudii claritatis incrementa contraheret, in quo non minus ſibi fiducia, quàm laudis cupido vendicavit. Tantam quippe nullius rei violentiam exiſtimabat, ut ejus objectu mentis ſuæ robur quaſſandum timeret. Qui cum trajectus in Daniam armis Frovvinum apud Sleſvvicum acie provocaſſet, magnisq́; invicem cædibus copiæ funderentur, accidit ipſos agminum duces ita inter ſe ferro concurrere, ut rem duelli more proſequerentur, & præter publicam belli ſortem privati conflictus ſpecie decertarent. Hunc enim congreſſionis eventum par amborum expetebat affectus, ut virtutem non partium ope, ſed propriâ virium experientiâ teſtarentur. Quo evenit, ut crebreſcentibus utrinq; plagis, Atiſlus armis ſuperior proſtrato Frovvino privatæ victoriæ publicam jungeret, paſſimq́; divulſa Danorum agmina profligaret. Inde Svetiam reverſus, Frovvini necem non ſolùm virtutum ſuarum imaginibus adſcripſit, verumetiam impenſiore verborum jactantiâ proſequi conſvevit, gloriam facti vocis petulantiâ demolitus. Aliquando enim ſpecioſiùs virtutes ſilentii verecundia teguntur, quàm ſermonis petulantiâ publicantur.

Frovvini filios Wermundus paternæ dignitatis honoribus evehit, extincti pro patria amici liberos juſto admodum beneficio proſequutus. Quæ res Atiſlo referendi in Daniam belli monitum præbuit. Rediit itaq; ſuperioris pugnæ fiduciâ concitatus, non modò tenues anguſtasq́; copias, verùm omni virtutis Sveticæ robur advectans, perinde ac totius Daniæ imperium rapturus. Quod Frovvini filius Keto per primipilum ſuum Folconem nomine, Wermundo, tunc fortè villam Jalungam tenenti, nunciandum curavit. Qui Regem cum amicis epulantem reperiens, mandatum adhortatione proſequutus, adeſſe belli facultatem diutulè poſtulatam, & ultrò ſe Wermundi votis ingerere dixit: cùm & promptâ vincendi præſtetur occaſio, & maturus triumphi titulus optionis ejus arbitrio tribuatur. Magnam itaq; & inopinam felicitatis dulcedinem eſſe, quàm ei longis affectatam ſuſpiriis, præſentis eventus auſpicia largiantur. Veniſſe ſiquidem Atiſlum innumeris Sveonum copiis ſuccinctum, perinde ac victoriæ certitudinem indubitatâ animi præſumptione complexum. Cumq; præliaturum hoſtem fatum fugæ anteferre dubium non ſit, felicem recentis vulneris ultionem oblata belli facultate præſtari.

Quem Wermundus præclarè ac fortiter legationis partes executum teſtatus, pauliſper epulis refici jubet, quod itinera jejunis officere ſoleant. Qui cùm nequaquam ſibi capiendi cibi otium ſuppetere dixiſſet, potione ſitim lenire depoſcitur. Quo præbito, poculum quoq; (nam aureum erat) adſervare jubetur, affirmante Wermundo commeandi calore defeſſis commodius cratere quàm palmâ lympham excipi, meliusq́; bibendi uſum ſcyphi quàm manus ſubſidio celebrari. Quo tam benevolis verbis muneris magnitudinem proſequente, delectatus utroq; juvenis, ſe prius ad perceptæ potionis menſuram proprii cruoris hauſtu uſurum, quàm Regis conſpectibus terga admoturum promittit. Tam fortem ejus promiſſionem Wermundus mercedis nomine veneratus, aliquanto plus voluptatis ex dato beneficio, quam miles ex accepto percepit. Nec animoſius locutum eum, quàm præliatum expertus eſt.

Com-

Commiſſo namq; bello contigit, ut inter varios turmarum procurſus concurrentibus Folcone & Atislo, manúmq; diutulè conſerentibus, Sveonum exercitus ducis ſui eventum ſequutus, fugam ingrederetur: Atislus quoque ſaucius ad naves ex acie convolaret. Cumq; Folco vulneribus ac labore hebetatus, ſed & æſtu & labore pariter ſitiq; perfuſus, fugam inſequi deſtitiſſet hoſtilem, recreandi corporis gratiâ, proprium caſſide cruorem excepit, hauriendumq; ori præbuit. Quo facto, receptum à Rege craterem ſpecioſiſſimè penſavit. Quod videns fortè Wermundus, impenſiùs eum peractæ promiſſionis laudavit. Cui Folco ſpecioſa vota ad debitum finem perducenda reſpondit. Qua voce non minorem facti ſui commendationem quàm Wermundus exhibuit. *WERMVNDVS.*

Cumq; victores, ut poſt prælium fit, depoſitis armis, acquiſcentes, variis invicem ſermonibus uterentur, Sleſvvicenſium præfectus Keto, magnæ ſibi admirationi eſſe prædicavit, qualiter Atislus crebris obſtantibus cauſis elapſionis copiam impetraverit, præſertim cùm is ante omnes bella geſſerit primus, fugâ verò poſtremus inceſſerit: nec alius quiſpiam ex hoſtibus fuerit, cujus tantis Danorum ſtudiis affectaretur occaſus. Ad hæc Wermundus, noſſe eum oportere ajebat, omnem bellorum aciem quadrifariâ dimicantium varietate diſtingui. Eſſe enim primi generis bellatores, qui fortitudinem modeſtiâ temperantes, rebelles acriùs cædant, fugientibus inſtare erubeſcant. Hos ſiquidem eſſe, quos diuturna armorum experientia certiore virtutis teſtimonio proſequatur, quiq; gloriam ſuam non in victorum fugâ, ſed vincendorum expugnatione conſtituant. Eſſe præliantium & aliud genus, qui corporis animiq; viribus freti, ſed nullâ miſerationis parte præditi, in hoſtium tam terga quàm pectora communi cædis atrocitate deſæviant. Tales quippe eſſe, qui juvenilis animi calore provecti, tyrocinii rudimenta bellorum auſpiciis ornare contendant; quosq; tam ætatis quàm laudis ardor inflammet, inq; fas & nefas pari niſus ſecuritate præcipitet. Eſſe etiam tertios, quibus inter metum pudoremq; anxiis progreſſum terror adimat, recurſum ruboris obſtaculum tollat; qui ſanguine clari, inaniq; tantum proceritate conſpicui, aciem numero non viribus denſent, hoſtem umbrâ potius quàm armis feriant, & in bellatorum grege ſolo corporum ſpectaculo cenſeantur. Hos magnarum opum dominos fore, genere quàm animo præſtantiores, quos lucis aviditas rerum dominio contracta, plus ignaviæ quàm nobilitatis viribus indulgere compellat. Eſſe item & alios qui ſpeciem non rem in bellum perferant, ſeq; extremis ſociorum agminibus inſerentes, primi fugam, poſtremi prælium gerant. In quibus imbecillitatis habitum certi pavoris indicium detegat, cùm ſemper quæſitis de induſtriâ ſubterfugiis, pugnantium terga timidioris progreſſus pigritiâ ſubſequantur. His ergo de cauſis Regem fugâ ſervatum exiſtimari debere, cum à primi ordinis militibus nulla perſecutionis inſtantiâ fugiens premeretur, qui non victos arcere, ſed victoriam conſervare curæ habeant, perindèq; cuneos denſent, ut trophæi novitas competentibus nixa præſidiis perfectam ſucceſſus copiam adſequatur. Secundi verò generis pugnatores, quibus objecta quæq; perimere ſtudium ſit, non animi, ſed opportunitatis inopiâ Atislum intactum liquiſſe, quòd eos non tam lædendi auſus, quàm facultas defecerit. Sed & tertii ordinis viros, qui ipſum pugnæ tempus trepido vagationis genere deducentes, ſucceſſus etiam ſociæ partis impediunt, quanquam lædendi Regis locum habuerunt, attentandi tamen audaciâ caruiſſe. His modis Wermundus ſtupidam Ketonis admirationem abſolvens, veras ſervati Regis cauſas aſſertione ſua editas memorabat.

Poſt hæc Atislus Svetiam refugus petit, Frovvini cædem petulantiùs jactans, ac facinoris hujus memoriam verboſo laudum ſuarum relatu inceſſanter oſtentans, non quod receptæ cladis ruborem æquo animo ferret, ſed ut recentis fugæ vulnus antiquæ victoriæ titulis recrearet. Cujus rei Keto & Wigo, ut par erat, indignatione permoti, in paternæ ultionis vota

WERMUNDUS.

conjurant. Quam ſe parum bello exequi poſſe credentes, ſumpto levioris armaturæ paratu, Svetiam ſolitarii petunt, ingreſſiq; nemus, in quo Regem abſque comite verſari ſolitum famâ cognoverant, tela latebris mandant. Indè cum Atiſlo profugorum nomine diutulè converſati, cum ab eo, quam patriam haberent, interrogarentur, Sleſvvicenſes ſe eſſe, patriamque cædis causâ liquiſſe teſtantur. Quod rex eos non de patrandi facinoris voto, ſed de patrati noxâ aſtruxiſſe credebat. Eâ quippe fraude percunctantis ſtudium eludere cupiebant, ut relationis certitudo caſſum quærenti pareret intellectum, & reſponſionis veritas tacitis adumbrata figmentis opinionem incuteret falſitatis. Plurimum quippe deformitatis olim ab illuſtribus viris in mendacio reponebatur. Tum Atiſlus ſcire ſibi libitum dixit, quis Danorum opinione Frovvini interfector credatur. Ad hæc Keto, dubitari (inquit) cui tanti facinoris claritatem arrogari conveniat, præſertim cum eum publica autoritas acie extinctum perhibeat. Reſpondit Atiſlus, fruſtra aliis Frovvini necem adſcribi, quam ipſe duntaxat alternâ manus conſertione peregerit. Mox, an ulla Frovvino ſoboles ſupereſſet, perquirit. Ketone deinde duos ejus filios extare dicente, ætatis eorum ac ſtaturæ habitum perquàm libenter ſe cognoſcere dixit. Refert Keto, hos ſibi corpore propemodum æquales eſſe, ætate pares, proceritate perſimiles. Tunc Atiſlus, ſi mens, inquit, illis ac virtus paterna conſtaret, acerba mihi tempeſtas ingrueret. Interrogante deinde eo, an crebram paternæ necis mentionem haberent: Keto, quicquid remedio temperari non poſſit, ſupervacuè verbis replicari, ſubjunxit. Nihil prodeſſe teſtatus inexpiabile malum aſſiduis iterare moleſtiis. Quo dicto, documentum dedit, ultionem minis præcurri non oportere.

Cumque regem acuendi roboris gratiâ quotidie ſolitariæ digreſſionis officio utentem videret, receptis armis cum fratre prævium ejus conſectatur inceſſum. Quibus Atiſlus viſis arenam preſſit, quod imminentes vitare deforme exiſtimaret. Illis deinde ſe perempti ab eo Frovvini pœnas ſumpturos dicentibus, præſertim cum plurimo jactantiæ faſtu ſe ſolum necis ejus fateatur auctorem, cavendum eis, inquit, ne dum ultionis effectum appetant, infirmas & inopes virium manus ſtultâ ſecum audaciâ conſerant, dumque alienum affectent exitium, proprium experiantur occaſum, optimæ indolis habitum præproperâ laudis cupidine conſumpturi. Quamobrem parcant juventæ, parcant & indoli, nec temerè votum eis inceſſerit periundi. Itaque paternæ cladis injuriam pecuniâ à ſe rependi permittant, ingentiſque gloriæ loco habeant, quod tantum principem mulctæ nomine coërcuiſſe, & veluti quodam terroris imperio concuſſiſſe credantur. Hæc verò ſe non timore percitum, ſed adoleſcentiæ eorum miſeratione motum docere. A quo Keto fruſtrà tempus tantâ verborum ambage deduci præfatus, quòd tam juſtæ ultionis affectum pecuniæ promiſſione labefactare conetur, progredi illum jubet, & ſi quid ſibi virium ſit, ſolitario ſecum experiri congreſſu. Nam & ſe, remoto fratris adminiculo, propriis acturum viribus, ne manu impari pugna conſeri videretur infamis. Duos ſiquidem cum uno decernere ut iniquum, ita etiam probroſum apud veteres credebatur. Sed neque victoria hoc pugnæ genere parta laudabilior habita, quòd potiùs dedecori quàm gloriæ juncta videretur. Quippe unum à duobus opprimi ut nullius negotii, ita maximi ruboris loco ducebatur. Tanta autem Atiſlum fiducia ceperat, ut ambos ad ſe pariter inceſſendum hortaretur, præfatus ſe tutioris pugnæ poteſtatem facturum, quibus pugnandi votum detrahere nequeat. Quam indulgentiam Keto ita averſatus eſt, ut prius ſe fato, quàm ea uſurum teſtaretur; oblatam certaminis conditionem

vitio

WERMUNDUS.

vitio ſibi vertendam exiſtimans. Quem Atiſlus manum ſecum cupidiùs conſerentem modeſto pugnæ genere excipere cupiens, clypeum ejus duntaxat adacto levius mucrone converberat, animoſior ſalutis ſuæ, quàm efficacior defenſor. Quo diutulè geſto, monet uti fratrem cœpti conſortem adſciſcat, nec alienæ manus opem expoſcere erubeſcat, cùm ſolitariam ſui conatus experientiam ſine effectu eſſe videat. Abnuenti parcendum negat, minasq; opere proſecutus, ſummis eum viribus tentat. A quo tam valido ferri ictu exceptus eſt, ut ipſum diffiſſa caſſide capiti illabi cogeretur. Quo vulnere irritatus, [nam multus è vertice cruor profundebatur,] Ketonem crebris ac vegetis ictibus petitum, genibus humum petere coëgit. Quod Wigo intueri non paſſus, propior privatæ charitati, quàm publicæ conſvetudini, ruborem pietati cedere cogit, invaſoq; Atiſlo fraternæ imbecillitatis protector quàm ſpectator eſſe maluit. Quo facto plus opprobrii quàm laudis contraxit, quòd in juvando fratre ſtatutas duelli leges ſolviſſet, eidemq; utilius quàm honeſtius opem tuliſſe videretur. Siquidem ex altera lance dedecoris, ex altera pietatis partibus indulſit. Itaq; promptiùs quam ſpecioſiùs Atiſli cædes ab ipſis peracta noſcebatur. Quæ ne vulgo clàm eſſet, corpus ejus, abſciſſo capite, equo impenſum extra nemus ferentes, propinquioris pagi incolis tradunt, Frovvini filios paternæ necis ultionem ab Atiſlo Sveonum rege exegiſſe teſtantes. Talem præ ſe victoriam ferentes, primis à Wermundo honoribus excipiuntur, utiliſſimum ab eis opus editum judicante, ſublatiq; æmuli gloriam quàm admiſſi opprobrii famam cupidiùs intuente, nec tyranni necem ullis ignominiæ partibus affinem cenſente. In proverbium apud exteros ductum, quòd priſcum dimicandi jus regius labefactaſſet interitus.

Cumq; Wermundus ætatis vitio oculis orbaretur, Saxoniæ Rex Daniam duce vacam ratus, ei per legatos mandat, regnum quod præter ætatis debitum teneat, ſibi procurandum committat, ne nimis longâ imperii aviditate patriam legibus, armisq; deſtituat. Qualiter enim regem cenſeri poſſe, cui ſenectus animum, cæcitas oculum pari caliginis horrore fuſcaverit? Quod ſi abnuat, filiumq; habeat, qui cum ſuo ex provocatione confligere audeat, victorem regno potiri permittat. Si neutrum probet, armis ſecum non monitis agendum cognoſcat, ut tandem invitus præbeat, quòd ultroneus exhibere contemnat. Ad hæc Wermundus altioribus ſuſpiriis fractus, impudentiùs ſe ætatis exprobratione lacerari reſpondit, quem non ideo huc infelicitatis ſenectus provexerit, quod pugnæ parcus timidiùs juventam exegerit. Nec aptiùs ſibi cæcitatis vitium objectari, quòd plerumque talem ætatis habitum talis jactura conſequi ſoleat, potiùsq; condolendum calamitati quàm inſultandum videatur. Juſtiùs autem Saxoniæ regi impatientiæ notam afferri poſſe, quem potiùs ſenis fatum opperiri, quàm imperium poſcere decuiſſet, quod aliquanto præſtet defuncto ſuccedere, quàm vivum ſpoliare. Se tamen ne tanquam delirus priſcæ libertatis titulos externo videatur mancipare dominio, propriâ manu provocationi pariturum. Ad hæc legati, ſcire ſe inquiunt, regem ſuum conſerendæ cum cœco manus ludibrium perhorrere, quod tam ridiculum decernendi genus rubori quàm honeſtati propinquiùs habeatur. Aptiùs verò per utriuſq; pignus & ſanguinem amborum negotio conſuli. Ad hæc obſtupefactis animo Danis ſubitaq; reſponſi ignorantiâ perculſis, Uffo, qui fortè cum cæteris aderat, reſponſionis à patre licentiam flagitabat. ſubitoq; velut ex muto vocalis evaſit. Cumq; Wermundus, quiſnam talem à ſe loquendi copiam poſtularet, inquireret, miniſtriq; eum ab Uffone rogari dixiſſent, ſatis eſſe perhibuit, ut infelicitatis ſuæ vulneribus alienorum faſtus illuderet, ne etiam à domeſticis ſimili inſultationis petulantiâ vexaretur. Sed ſatellitibus Uffonem hunc eſſe pertinaci affirmatione teſtantibus, liberum

WERMUNDUS. ei ſit, inquit, quiſquis eſt cogitata profari. Tum Uffo, fruſtra ab eorum rege regnum appeti, inquit, quod tam proprii rectoris officio, quàm fortiſſimorum procerum armis, induſtriaq; niteretur. Præterea nec regi filium, nec regno ſucceſſorem deeſſe, ſciantq; ſe non ſolùm regis eorum filium, ſed etiam quemcunque ex gentis ſuæ fortiſſimis ſecum adſciverit, ſimul pugnâ aggredi conſtituiſſe. Quo audito legati riſêre, vanam dicti animoſitatem exiſtimantes. Nec mora, condicitur pugnæ locus, eidemque ſtata temporis meta præfigitur. Tantum autem ſtuporis Uffo loquendi ac provocandi novitate præſentibus injecit, ut utrum voci ejus an fiduciæ plus admirationis tributum ſit, incertum extiterit.

Abeuntibus autem legatis, Wermundus reſponſionis auctore laudato, quod virtutis fiduciam non in unius, ſed duorum provocatione ſtatuerit, potiùs ſe ei, quicunque ſit, quàm ſuperbo hoſti regno ceſſurum perhibuit. Univerſis autem filium ejus eſſe teſtantibus, qui legatorum faſtum fiduciæ ſublimitate contempſerit, propiùs eum accedere jubet, quod oculis nequeat, manibus experturus. Corpore deinde ejus curioſiùs contrectato, cum ex artuum granditate lineamentisq; filium eſſe cognoſſet, fidem aſſertoribus habere cœpit, percontariq; eum, cur ſvaviſſimum vocis habitum ſummo diſſimulationis ſtudio tegendum curaverit, tantoq; ætatis ſpatio ſine voce & cunctis loquendi commerciis degere ſuſtinuerit, ut ſe linguæ prorſus officio defectum, nativæque taciturnitatis vitio obſitum credi permitteret? Qui reſpondit, ſe paternâ hactenus defenſione contentum, non prius vocis officio opus habuiſſe, quàm domeſticam prudentiam externâ loquacitate preſſam animadverteret. Rogatus item ab eo, cur duos quàm unum provocare maluit? Hunc idcirco dimicationis modum à ſe exoptatum reſpondit, ut Atisli regis oppreſſio, quæ, quòd à duobus geſta fuerat, Danis opprobrio extabat, unius facinore penſaretur, novumq; virtutis ſpecimen priſca ruboris monumenta convelleret. Ita antiquæ crimen infamiæ, recentis famæ liturâ reſpergendum dicebat. Quem Wermundus juſtam omnium æſtimationem feciſſe teſtatus, armorum uſum, quòd eis parum aſſueviſſet, prædiſcere jubet. Quibus Uffo oblatis, magnitudine pectoris anguſtos loricarum nexus explicuit, nec erat ullam reperire quæ eum juſto capacitatis ſpacio contineret. Majore ſiquidem corpore erat, quàm ut alienis armis uti poſſet. Ad ultimum cùm paternam quoq; loricam violentâ corporis aſtrictione diſſolveret, Wermundus eam à lævo latere diſſecari, fibulaq; ſarciri præcepit, partem quæ clypei præſidio muniatur ferro patere parvi exiſtimans. Sed & gladium, quo tutò uti poſſit, ſumma ab eo curâ conſciſci juſſit. Oblatis compluribus, Uffo manu capulum ſtringens, fruſtratim ſingulos agitando comminuit, nec erat quiſquam ex eis tanti rigoris gladius, quem non ad primæ concuſſionis motum crebrâ partium fractione diſſolveret. Erat autem regi inuſitati acuminis gladius Skrep dictus, qui quodlibet obſtaculi genus uno ferientis ictu medium penetrando diffinderet, nec adeo quicquam prædurum foret, ut adactam ejus aciem remorari potuiſſet. Quem ne poſteris fruendum relinqueret, per ſummam alienæ commoditatis invidiam in profunda defoderat, utilitatem ferri, quòd filii incrementis diffideret, cæteris negaturus. Interrogatus autem an dignum Uffonis robore ferrum haberet, habere ſe dixit. Quod ſi pridem à ſe terræ traditum recognito locorum habitu reperire potuiſſet, aptum corporis ejus viribus exhiberet. In campum deinde perduci ſe jubens, cum interrogatis per omnia comitibus defoſſionis locum acceptis ſignorum indiciis comperiſſet, extractum cavo gladium filio porrigit. Quem Uffo nimia vetuſtate fragilem exeſumque conſpiciens, feriendi diffidentia percontatur, an hunc quoque priorum exemplo probare debeat, prius habitum ejus, quàm rem ferro geri oporteat explorandum teſtatus. Refert Wermundus, ſi præſens ferrum ab ipſo ventilando collideretur, non

ſupe-

ſupereſſe quod virium ejus habitui reſponderet. Abſtinendum itaq; facto, cujus in dubio exitus maneat.

WERMUNDUS.

Igitur ex pacto pugnæ locus expetitur. Hunc fluvius Eidorus ita aquarum ambitu vallat, ut earum interſtitio repugnante, navigii duntaxat aditus pateat. Quem Uffone ſine comite petente, Saxoniæ regis filium inſignis viribus athleta conſequitur, crebris utrinq; turbis alternos riparum anfractus ſpectandi aviditate complentibus. Cunctis igitur huic ſpectaculo oculos inferentibus, Wermundus in extremâ pontis parte ſe collocat, ſi filium vinci contigiſſet, flumine periturus. Maluit enim ſanguinis ſui ruinam comitari, quàm patriæ interitum plenis doloris ſenſibus intueri. Verùm Uffo geminis juvenum congreſſibus laceſſitus, gladii diffidentiâ amborum ictus umbone vitabat, patientius experiri conſtituens, quem è duobus attentiùs cavere debuiſſet, ut hunc ſaltem uno ferri impulſu contingeret. Quem Wermundus imbecillitatis vitio tantam recipiendorum ictuum patientiam præſtare exiſtimans, paulatim in occiduam pontis oram mortis cupiditate ſe protrahit, ſi de filio actum foret, fatum præcipitio petiturus. Tanta ſanguinis charitate flagrantem ſenem fortuna protexit. Uffo ſiquidem filium regis ad ſecum avidius decernendum hortatus, claritatem generis ab ipſo conſpicuo fortitudinis opere æquari jubet, ne rege ortum plebejus comes virtute præſtare videatur. Athletam deinde, explorandæ ejus fortitudinis gratiâ, ne domini ſui terga timidius ſubſequeretur admonitum, fiduciam à regis filio in ſe repoſitam egregiis dimicationis operibus penſare præcepit, cujus delectu unicus pugnæ comes adſcitus fuerit. Obtemperantem illum, propiúſq; congredi rubore compulſum, primo ferri ictu medium diſſecat. Quo ſono recreatus Wermundus, filii ferrum audire ſe dixit, rogatq; cui potiſſimum parti ictum infixerit. Referentibus deinde miniſtris, eum non unam corporis partem, ſed totam hominis tranſegiſſe compagem: abſtractum præcipitio corpus ponti reſtituit, eodem ſtudio lucem expetens, quo fatum optaverat. Tum Uffo reliquum hoſtem prioris exemplo conſumere cupiens, regis filium ad ultionem interfecti pro ſe ſatellitis manibus parentationis loco erogandam impenſioribus verbis ſolicitat. Quem propiùs accedere ſuâ adhortatione coactum, infligendi ictus loco curioſiùs denotato, gladioq; quòd tenuem ejus laminam ſuis imparem viribus formidaret, in aciem alteram verſo, penetrabili corporis ſectione transverberat. Quo audito Wermundus Skrep gladii ſonum ſecundò ſuis auribus inceſſiſſe perhibuit. Affirmantibus deinde arbitris utrumq; hoſtem ab ejus filio conſumptum, nimietate gaudii vultum fletu ſolvit. Ita genas, quas dolor madidare non poterat, lætitia rigavit. Saxonibus igitur pudore mœſtis, pugilumq; funus ſummâ cum ruboris acerbitate ducentibus, Uffonem Dani jucundis excepére tripudiis. Quievit tum Atiſlanæ cædis infamia, Saxonumq; opprobriis expiravit.

XVIII. UFFO, qui & OLAVUS.

Ita Saxoniæ regnum ad Danos tranſlatum, poſt patrem Uffo regendum ſuſcepit, utriuſq; imperii procurator effectus, qui ne unum quidem rite moderaturus credebatur. Hic à compluribus Olavus eſt dictus, atq; ob animi moderationem Manſveti cognomine donatus. Cujus ſequentes actus vetuſtatis vitio ſolennem fefellére notitiam. Sed credi poteſt glorioſos eorum proceſſus extitiſſe, quorum tam plena laudis principia fuerint. Tam brevi factorum ejus proſecutione animadverto, quòd illuſtrium gentis noſtræ virorum ſplendorem ſcriptorum penuria laudi memoriæq; ſubtraxerit. Quod ſi patriam hanc fortuna Latino quondam ſermone donâſſet, innumera Danicorum operum volumina tererentur.

XIX. DAN. II.

Uffoni Dan filius ſuccedit. Qui cùm transfuſis in exteros præliis trophæorum frequentiâ rerum dominium propagâſſet, partum gloriæ fulgorem tetro ſuperbiæ ſqualore fuſcavit, ita à clariſſimi parentis honeſtate de-

DAN. II. generans, ut cùm ille cæteris moderatione præſtiterit, hic cæteros faſtuoſâ tumidus elatione contempſerit. Sed & paterna bona, vel quæ ipſe exterarum gentium manubiis pepererat, flagitiis disjiciebat: opes quæ regio ſplendori ſervire debuerant, voracibus ſumptuum impenſis tribuens. Sic interdum à majoribus ſuis ſimilia portentis pignora deſciſcunt.

XX. HVGLETHVS. Poſt hunc regnat Huglethus, qui Hømothum & Høgrinium Svetiæ tyrannos maritimo fertur oppreſſiſſe conflictu.

XXI. FROTHO. II. Cui Frotho ſuccedit, cognomento Vegetus, qui ipſam cognominis ſpeciem corporis animiq; firmitate teſtatus, denis Norvagiæ ducibus bello conſumptis, inſulam, quæ ex eo poſtmodùm nomen obtinuit, ipſum poſtremò Regem invaſurus acceſſit. Frogerus hic erat, gemina admodum ſorte conſpicuus, quod non minus armis quàm opibus illuſtris regiam ditionem athletico decoraret officio, tantumq; gymnicis palmis, quantum dignitatis ornamentis polleret. Hic, ut quidam ferunt, Othino patre natus, à diis immortalibus beneficium præſtare rogatis, muneris locò obtinuit, non ab alio vinci, quàm qui certaminis tempore ſubjectum pedibus ejus pulverem manu convellere potuiſſet. Quem Frotho tanta à ſuperis firmitate donatum comperiens, duelli poſtulatione ſolicitat, deorum indulgentiam fallaciâ tentaturus. Primum igitur imperitiæ ſimulatione dimicationis ab ipſo documentum efflagitat, cujus eum uſu experientiâq; callere ſciat. Ille hoſtem profeſſioni ſuæ non ſolùm cedere, ſed etiam ſupplicare gaviſus, ſapere eum aſſeruit, ſenili induſtriâ juvenilem animum ſubjiciendo, quòd ei facies cicatricibus vacua, fronsq; nullis armorum veſtigiis exarata, tenuem hujus rei notitiam extare teſtetur. Ita è diverſo bina quadratæ formæ ſpacia cubitalibus figurata lateribus humi denotat, à locorum uſu documenti initium editurus. Quibus deſcriptis aſſignatam uterq; ſibi partem complectitur. Tum Frogerum Frotho arma ſecum, ac locum permutare jubet. Nec difficilis admiſſio fuit. Frogerum ſiquidem hoſtilium nitor concitabat armorum, quòd Frotho præditum auro capulum loricamq; pari ſpecie radiantem, ſed & caſſidem in eundem modum eximio comptam fulgore geſtaret. Igitur Frotho loci, quò Frogerus exceſſerat, pulvere correpto, omen ſibi victoriæ datum exiſtimavit. Nec augurio eluſus, continuò Frogerum occîdit, tam parvulo vaframento maximam fortitudinis gloriam aſſecutus. Quippe quod nullius antè viribus licuit, aſtutia præſtitit.

XXII. DAN. III. Poſt hunc Dan regnum capeſſit. Qui cùm duodecimum ætatis annum ageret, legationum petulantiâ fatigatur, Saxonibus bellum aut tributum afferre juſſus. Sed rubor pugnam penſioni antepoſuit, potius ad ſtrenuè moriendum, quàm timidè vivendum impellens. Itaq; prælatâ pugnandi ſorte, Danorum juventus Albiam fluvium tanta navigiorum frequentia complevit, ut facilè ejus tranſitum perinde ac continuo ponte juncta puppium tabulata præſtarent. Quo evenit, ut Saxoniæ Rex eidem, quàm à Danis exigebat, conditioni adigeretur.

XXIII. FRIDLEVVS. Poſt Dan Fridlevus cognomento Celer imperium ſumit. Quo regnante Huyrvvillus Hallandiæ princeps, icto cum Danis fœdere, Norvagiam inceſſebat. Cujus operibus haud parva claritatis acceſſio fuit, quòd Ruſilam virginem militari voto res bellicas æmulatam armis oppreſſit, virilemq; gloriam ex muliebri hoſte corripuit. Sed & quinq; ejus complices, Broddonem, Bildum, Bugonem, Fanningum, & Gunholmum, quorum pater Fyn extitit, ob res ab ipſis præclarè editas in ſocietatem adſcivit. Quorum collegio fretus, fœdus quod cum Danis contraxerat, ferro disjicit. Cujus irruptio hoc nocivior quò fallacior fuit. Neq; enim Dani tam repentè eum ex amico hoſtem evaſurum credebant. Adeò facilis quorundam ex gratiâ ad odium tranſitus exiſtere conſuevit. Crediderim noſtri temporis mores hujus viri auſpiciis inchoatos, qui mentiri ac fallere inter vitia ſordesq; non ducimus. Quem Fridlevus Auſtrales Sialandiæ partes adortum, in portu qui poſtmodum ejus eſt nomine vocitatus, prælio tentat. In quo ob gloriæ æmulationem tantâ militum fortitudi-

ne

ne concurſum eſt, ut perpaucis periculum fugâ vitantibus, ambæ penitùs acies conſumerentur: nec in partem victoria conceſſit, ubi par utroſque vulnus implicuit. Adeò omnibus major gloriæ quàm vitæ cupiditas fuit. Igitur qui ex Huyrvvilli agmine ſuperfuerant, ſervandæ ſocietatis gratiâ, noctu claſſis ſuæ reliquias mutuis nexibus obligandas curabant. Eâdem nocte Bildus & Broddo reſciſſis quibus rates cohæſêre funiculis, tacitè ſua à cæterorum complexu navigia ſubmovêre, fratrum deſertione formidini conſulentes, magisque timoris quàm conſanguineæ pietatis ductibus obtemperantes. Luce redditâ Fridlevus Huyrvvillum, Gunholmum, Eugonem & Fanningum ex tanta ſociorum clade relictos comperiens, unus cum omnibus decernere ſtatuit, ne laceræ copiarum reliquiæ denuò diſcrimen ſubire cogerentur. Cui præter inſitam animo fortitudinem, etiam contemptrix ferri tunica fiduciam miniſtrabat. Hac in publicis privatiſque conflictibus tanquam ſervatore ſalutis cultu utebatur. Nec rem fortiùs quam proſperiùs executus, fœlicem pugnæ eventum habuit. Equidem Huyrvvillo, Bugone, & Fanningo oppreſſis, Gunholmum hoſtile ferrum carminibus obtundere ſolitum, crebro capuli ictu exanimavit. Dum autem mucroni manum cupidiùs inſerit, eliſa nervorum officia reductos in palmam digitos perpetuò curvitatis vinculo perſtrinxerunt. Idem cum Duflynum Hyberniæ oppidum obſideret, murorumque firmitate expugnationis facultatem negari conſpiceret, Hadingiani acuminis ingenium æmulatus, hirundinum alis incluſum fungis ignem affigi præcepit. Quibus propriâ nidificatione receptis, ſubitò flammis tecta luxerunt. Quas oppidanis reſtinguere concurrentibus, majoremque ſopiendi ignis quàm cavendi hoſtis curam præſtantibus, Duflyno potitur. Poſt hæc apud Britanniam amiſſis bello militibus, cùm difficilem ad littus reditum habiturus videretur, interfectorum cadaveribus erectis, & in acie collocatis, ita priſtinum multitudinis habitum repræſentabat, ut nil ex ejus ſpecie tanto vulnere detractum videretur. Quo facto hoſti non ſolùm conferendæ manus fiduciam abſtulit, ſed etiam carpendæ fugæ cupidinem incuſſit.

FRIDLEVUS.

HISTORIÆ DANICÆ LIBRI QUARTI FINIS.

SAXONIS GRAMMATICI HISTORIÆ DANICÆ LIBER QUINTUS.

XXIV. FROTHO III.

DEFUNCTO Fridlevo, filius Frotho ſeptem annos natus concordi Danorum arbitrio ſubrogatur. Iidem concione præhabitâ, infantiam regis à tutoribus excipiendam duxerunt, ne ob principis puerilitatem rerum exciderent ſummâ. Tantum ſiquidem ab univerſis Fridlevi memoriæ ac nomini tributum, ut tam tenero ejus ſanguini regnum daretur. Habito ergo delectu, Weſtmarus & Colo fratres in educationis regiæ miniſterium arceſſuntur. Iſulfo quoq; & Aggoni, octoq; aliis illuſtribus viris, non modò regis tutela credita, verumetiam gerendi ſub ipſo regni poteſtas indulta. Abundè eis vires animiq; ſuppetebant, crebrâ non corporis tantum, ſed etiam ingenii dote pollentibus. Ita Danorum Rempublicam expectato regis robore vicaria tutabantur officia.

FROTHO. III.

Uxor Colonis erat Gotvvara, quæ eximiæ procacitatis facundiâ quantumlibet diſertos ac loquaces enervare ſolebat. Altercando quippe efficax erat, & in omni diſceptationum genere copioſa. Pugnabat ſiquidem verbis; non modò quæſtionibus freta, verumetiam pervicacibus armata reſponſis. Imbellem nemo fœminam debellare poterat, à linguâ ſpicula mutuantem. Quosdam verboſitatis petulantiâ refellebat, alios veluti quibuſdam cavillationum nexibus implicatos fallaciarum laqueis ſtrangulabat. Adeò vegetum mulieri ingenium fuit. Cæterùm condere pacta, aut reſcindere præpotens erat, utriuſq; horum efficaciam oris aculeo geſtans. Quippe disjicere fœdera, ac ſociare callebat: Ità ad utrumlibet anceps linguæ commercium fuit.

Duodecim Weſtmaro filii erant; ex quorum numero tribus commune Grep nomen inceſſit. Hos ſimul conceptos idem partus abſolvit, ortus æqualitatem vocabuli ſocietate teſtantes. His ſumma cæſtibus aut ferro dimicandi peritia extitit. Oddoni quoq; Frotho maritimæ tyrannidis detulerat poteſtatem. Hic regem proximo neceſſitudinis ordine contingebat. Colo terna filiorum ſorte gaudebat. Eo tempore quidam Frothonis fratre genitus, pro tuenda patria gerebat rei nauticæ ſummam. Soror regis Gunvvara erat, cui ob eximiam formæ pulchritudinem Specioſæ cognomen extabat. Filii Weſtmari Coloniſq; quum & ætate impuberes, & animis acres eſſent, fiduciâ in temeritatem verſa, ad obſcœnos ac degeneres ritus inquinatam flagitiis indolem contulerunt. Adeò enim inſolenter ſe indomiteq; geſſerunt, ut conſtupratis aliorum nuptis ac filiabus, proſcripſiſſe pudicitiam atq; in proſtibulum relegaſſe viderentur. Corruptis quoq; matronarum fulcris, ne toris quidem virginalibus abſtinebant. Suus nullum thalamus ſecuritate donabat, nec quiſquam ferè patriæ locus luxuriæ eorum veſtigiis vacuus erat. Mariti metu, conjuges corporum ſuorum ludibrio vexabantur. Injuriis obtemperatum eſt. Ceſſit copularum reſpectus, violenſq; amplexuum uſus extabat. Publicata eſt Venus, conjugiorum reverentiâ pereunte. Raptim luxuria petebatur. In cauſa otium erat; quòd expertia agitationis corpora amicâ vitiis quiete diffluerent. Tandem Grep hoc nomine participantium maximus, ut diffuſum libidinis motum certa ſpecie ſiſteret, errabundæ Veneris portum in germanæ Regis amore petere auſus extitit. Nec aptè quidem. Nam ſicut vagabundam atq; erroneam voluptatem verecundiæ frenis coërceri oportuit, ita à populari prolem regiam concupiſci temerarium fuit. Illa proci petulantiam pertimeſcens, quo tutior ab injuria foret, ſeptum vallo conclave petivit. Adhibiti ſunt ei triginta vernaculi, qui jugem corporis ejus cuſtodiam excubando præſtarent.

Igitur contubernales Frothonis circa indumentorum uſum fœminea admodum ope defecti, quùm non haberent unde nova aſſuere, aut lacera reficere poſſent, regem celebrandi conjugii monitis adhortantur. Ille primum excuſationis verba ab ætatis teneritudine mutuatus, ad poſtremum perſeverantiori ſuorum rogatui ceſſit. Quo curioſiùs à monitoribus habilem connubio ſuo fœminam perquirente, præcipuè regis Hunnorum filia collaudatur. Ad hæc Frotho repugnandi ratione pertinacius quæſitâ, à patre didiciſſe ſe refert, non expedire regibus è longinquo copulam peti, nec Venerem niſi à finitimis poſci. Quod audiens Gotvvara, callidè regem amicis reluctari cognovit. Cujus ut vacillantem firmaret animum, fiduciamq; puſillæ mentis erigeret; Junioribus, inquit, nuptiæ competunt, ſenes ſepulcrum manet. Adoleſcentiæ greſſus votis fortunaq; proficiunt, inops ad buſtum ſenecta devergit. Spes juventam conſequitur, ſenium exſpes inclinat occaſus. Adoleſcit ſors puberum, nunquam infectum omiſſura quod cœpit. Ob cujus dicti venerationem poſtulationis officium ſuſcipere rogata, refragandi rationem ſenii prætentione componit, nec ſe tam ardui mandati gerulam ob infirmum ætatis habitum fore poſſe teſtatur. Rex pretio opus agnoſcens, aureo torquem prolato, legationis præmium pollicetur. Habebat namq; torques ne-

xilia

xilia bullarum cælamina, interſitaq; Regum ſimulacra, quæ ad interioris fili ductum, nunc contrahi, nunc dirimi poſſent; ornamentum luxui potiùs quàm uſui præparatum. Weſtmarum quoq; & Colonem cum eorum filiis, in idem legationis opus accerſiri placuit; quòd eorum ſolertiam Frothò repulſæ rubore carituram putaret.

Ii ſimul cum Gotvvara profecti, prius triduano ab Hunnorum rege convivio excépti ſunt, quàm legationis ſuæ conſultum exprimerent. Is enim antiquitus recipiendorum hoſpitum uſus extabat. Extracto in triduum epulò, virgo regia pleno comitatis alloquio legatis blanditura progréditur. Nec parum convivalibus hoſpitum gaudiis præſentiæ ejus jucunditas attulit. Cui Weſtmarus crebreſcentibus poculis propoſiti ſeriem jocosâ admodum aſſertione detexit, puellæ mentem familiari collocutionis genere tentaturus. Itaq; quo minus ſibi repulſam conſciſceret, compoſitis in riſum verbis legationis negotium præcurrebat, inter convivales plauſus ludicrum auſus ſociare ſermonem. Illa ſe Frothonem tanquam famæ & claritudinis inopem faſtidire dicebat. Nulli etenim quondam illuſtrium fœminarum connubiis idonei cenſebantur, niſi qui ſibi ingens famæ pretium geſtarum inſigniter rerum fulgore ſtruxiſſent. Summum in proco vitium deſidia fuit. Nihil magis in nuptiarum petitore quàm claritatis inopia damnabatur. Sola gloriæ ubertas cæterarum rerum opulentiam exhibebat. Puellæ quoq; non tam procantium ſe formas, quam edita ſpeciosè facinora mirabantur. Igitur legati voti deſperatione torpentes, ulteriorem rei conatum Gotvvaræ prudentiæ tradunt. Illa non verbis modò, ſed etiam ſuccis in Venerem mixtis virginem enervare conata, aſſerere cœpit, Frothonem lævâ tanquam dextrâ utentem, nandi, dimicandiq; promptiſſimam habere peritiam. Oblatâ quoq; potione rigorem puellæ cupidine permutavit, Veneremq; & voluptatem abolitæ indignationis loco conſtituit. Deinde Weſtmarum, Colonemq; cum eorum liberis de induſtriâ adire regem, iterandæq; legationi inſiſtere jubet. Poſtremò ſi difficilem accepiſſent, pugnæ provocatione prævenire repulſam.

Igitur Weſtmarus regiam cum armatis ingreſſus, jam aut precibus obſequi, inquit, aut pugnâ precantes aggredi neceſſe erit. Elegimus ſpecioſè defungi, quam infectâ legatione reverti; ne repulsâ fœdi, propoſitoq; vacui, unde gloriam impetrare ſperavimus, ejus contrarium referamus. Si natam negas, admitte pugnam; alterum neceſſe eſt præſtes. Mori aut exaudiri volumus. Apud te ſi non læta, ſaltem triſtia percepturi ſumus. Gratiùs noſtram Frotho cladem, quàm repulſam accipiet. Nec plura elocutus, jugulum regis ferro ſe petiturum minatur. Contrà rex, non decere, ait, amplitudinem regiam quem honore præcelleret, æquare conflictu, nec oportere dignitate impares pugnæ paritate conferri. At Weſtmarus nihil de certaminis exhortatione remittens, ad ultimum ipſam virginis mentem explorare jubetur, quòd antiqui in matrimoniorum delectu liberâ nupturas optione donaſſent. Hærebat ſiquidem animo rex inter metum pugnæ pudoremq; trepidâ fluctuatione ſuſpenſus. Ita Weſtmarus ad præcordialem puellæ ſententiam relegatus, ſciens fœminam omnem ut volubilis animi, ita verſilis eſſe propoſiti, tanto rem fidentiùs exequi cœpit, quanto virginum votis plus varietatis ineſſe compertum habuit. Auxit curæ ejus fiduciam, adjecitq; ſtudio ſpem ſimplicitas virginis proprio permiſſa conſilio, libertasq; fœminæ politioribus blanditiarum delinimentis palpanda, non modò abduci facilis, verum etiam obſequi præceps. Pater verò, quo certius filiæ mentem inſpiceret, legatos ſubſequi cœpit. Illa prius in amorem proci latenti potionis operatione perducta, plura ſe de Frothonis indole referebat ſpe præſumpſiſſe quàm famâ: quippe quum is ab illuſtri genus parente duxerit, naturaq; omnis ſuæ ſoleat origini reſpondere. Quamobrem juvenem ſibi non tam præſentis, quàm futuri ſplendoris intuitu placuiſſe. Quibus auditis mirabundus pater, ſed ne permiſſam quidem puellæ licentiam reſcindere paſſus, Frothonis eam con-

jugio pollicetur. Quam poſtmodum, proviſis abundè commeatibus, tollens, magnifico rerum apparatu, conſequentibus ſe legatis, Daniam adire deproperat, ſciens neminem patre melius filiam nuptiis oblaturum. Frotho ſicut jucundiſſimè ſponſam excepit, ita futuri quoq; ſoceri majeſtatem ampliſſimis honoribus celebravit, quem peractis tædis, magnâ auri argentiq; ſumma donatum dimiſit.

Igitur Hanundam, (Hunnorum hæc regis filia erat) uſus florentiſſimâ triennii pace, duxit. Cujus contubernales ocio petulantiam nacti, partam quiete laſciviam improbiſſimis extulêre ſceleribus. Quoſdam enim reſtibus in ſublime pertractos, more agitabilis pilæ pendula corporum impulſione vexabant. Aliis hœdinum incedentibus corium ſubſternentes, lubrici tergoris offendiculo per occultum funis raptum incautos ſubegêre greſſus. Alios veſte nudatos variis verberum ſuppliciis lacerabant. Alios clavis affixos laquei more ſuſpenſionis mulctavêre ludibrio. Quorundam barbæ & verticis pilos faculis torruerunt. Aliis pubem atq; inguina ſubjecto torre cremabant. Virginibus nubere non licebat, niſi quarum caſtitas eis ante delibata fuiſſet. Advenas oſſibus converberabant. Alios ad intemperantiam compulſos immoderatâ potione rumpebant. Nemini filiam nuptum dare licebat, niſi gratiâ ipſorum, favoreq; mercato. Nulli matrimonium contrahendi fas erat, ſi eorum non pretio præmiſſet aſſenſum. Præterea non in virgines modò, verumetiam in matronarum tubram paſſim diſſolutiſſimæ libidinis ſuæ flagitia porrexerunt. Mixtam petulantiæ rabiem duplex furoris ſpecies agitabat: convenis hoſpitibusq; receptuum loco convicia præbebantur. Tot ludibriorum irritamenta à petulantibus & laſcivis reperta ſunt. Adeò ſub rege puero temeritas libertate nutrita eſt. Nihil enim tantum peccandi licentiam protrahit, quantum ultionis pœnæq; dilatio. Tàm effrenata militum procacitas, non exteris tantum, ſed etiam patriæ inviſum fecerat regem. Dolenter ſiquidem ferebant Dani ſuperbè ſibi ac crudeliter imperari. Grep verò haud humili contentus Venere, eò ſe temeritatis effudit, ut cum regina commercio libidinis habito, tam regi perfidus, quam cæteris violentus exiſteret. Adolevit deinde paulatim infamia, tacitoq; gradu criminis ſuſpicio ſerpſit, antè vulgo comperta quàm regi. Grep enim in omnes qui vel modicam hujus rei mentionem egiſſent, animadvertere ſolitus, accuſationem ſui formidabilem fecerat. Opinio tamen ſceleris primum ſuſurris alita eſt, dehinc excepta rumoribus. Difficilis ſiquidem apud conſcios alieni criminis occultatio eſt. Procus Gunvvaræ creber extabat. Igitur Grep repulſæ ultionem clandeſtinis artibus impetrare conatus, æſtimandi procos arbitrium flagitat, exquiſitiſſimis puellam nuptiis deberi teſtando. Obſcurabat autem iram, ne virginis odio quæſitum videretur officium. Oranti rex merita juvenum inſpectanda permittit. Primum itaq; cunctos Gunvvaræ petitores convivii ſimulatione contraxit, ac deinde conclave, cui puella aſſueverat, defectis eorum capitibus cingens, crudele cæteris ſpectaculum præbuit. Nihil tamen ejus apud Frothonem gratiæ detractum eſt, quo minus conſveto familiaritatis officio fungeretur. Conveniendi ſiquidem regis copiam pretio peti debere conſtituit, neminem alloquio ejus uſurum pronuncians, ni munera detuliſſet. Neq; enim tanti ducis aditum trito conſvetudinis genere, ſed plenis ambitionis ſtudiis impetrandum edixit; regiæ charitatis ſimulatione crudelitatis infamiam levaturus. Taliter laceſſitum vulgus afflictationis ſuæ querelam tacitis gemitibus agitabat. Nulli miſeriæ tempora culpandi palàm animus erat. Nemini ingruentem calumniam apertis efferendi querimoniis auſus inceſſerat. Internus omnium præcordia dolor hoc acrius, quò occultius lacerabat.

Quo cognito, Gøtharus Norvagiæ Rex contractis concione militibus, refert, proprium Danos faſtidire Regem, exoptare alium, ſi copiam accepiſſent: ſeq; eò exercitum agere decreviſſe; facilè Daniam occupari poſſe, ſi ar-

mis

FROTHO. III.

mis adita foret. A Frothone enim tam avarè, quàm atrociter patriæ imperitatum eſſe. Tum exſurgens Ericus, contrariâ rem allegatione prohibuit: Sæpè, inquiens, alieni appetitores proprio privari ſolere meminimus. Sæpè amborum captator, utriuſq; perditor fuit. Prævalidum enim oportet alitem eſſe, qui prædam alius unguibus extrahere cupiat. Animat te fruſtrà internus regionis livor, quem plerumq; hoſtilis explodit adventus. Nam etſi nunc Dani dividuis eſſe ſententiis videantur, unanimes tamen mox excipient hoſtem. Crebrò corrixantes porcos conciliavêre lupi. Patrium quiſque ducem extero præfert. Provincia omnis regem domeſticum, quàm advenam, impenſiùs colit. Neq; enim te Frotho domi præſtolabitur, ſed foris excipiet adventantem. Extremis ſe aquilæ ſcalpunt. Anteriùs alites certant. Noſti ipſe pœnitentiâ vacuum debere contuitum eſſe prudentis. Proceribus abunde ſtipâris. Tua tibi quies maneat, per alios gerendi ſanè belli facultatem propemodum exploratam habere poteris. Liceat militi regiam prætentare fortunam. Salutem tuam pacificè moderare, alieno negotium periculo moliturus. Satiùs eſt ſervum perire, quàm herum. Quod fabro forceps, tuus tibi ſatelles agat. Ille ferramenti remedio manus cauterium cavet, atq; à digitorum ſibi incendio temperat. Tu quoq, tibi tuorum operâ parcere & conſulere diſce. Hæc Ericus. Quem Gøtharus ut imprudentem hactenus habitum, reſponſionis ſuæ contextum exquiſitâ ſententiarum gravitate compſiſſe miratus, Diſerti donat agnomine, excellentem ejus prudentiam appellationis honore judicans proſequendam. Frater ſiquidem ejus Rollerus opinionem juvenis eximio ſui fulgore ſuppreſſerat. Ericus nominis beneficio rem adjici petit, vocabuli largitionem muneris additione commendandam teſtatus. Rex navigium donat; Scrøter remiges vocitabant. Erant autem Ericus & Rollerus Regneri pugilis filii, patre eodem ſati, diverſaq; editi matre. Matrem quippe Rolleri eandemq; Erici novercam Cracam vocabant.

Igitur Rafno cuidam, permittente Gøtharo, laceſſendi per piraticam Danos negotium ceſſit Excipit illum Oddo, cui tunc temporis apud Danos maxima piraticæ deferebatur autoritas; vir magicæ doctus, ita ut abſq; carina altum pererrans, hoſtilia ſæpe navigia concitatis carmine procellis everteret. Itaq; ne cum piratis in maritimarum virium certamen deſcenderet, exaſperatos maleficio fluctus, ad naufragia iiſdem infligenda perducere ſolebat. Hic ut negociatoribus atrox, ita clemens agreſtibus extitit; non eâdem merces, quâ ſtativam æſtimatione commenſus, ruſtici operis munditias ſordidi quæſtus laboribus anteponens. Idem inito cum Normannis conflictu, ita vi carminum hoſtilem hebetavit aſpectum, ut diſtrictos Danorum enſes eminùs radios jacere, & tanquam flammabundos ſcintillare putarent. Cæterùm adeò retuſis obtutibus erant, ut ne ferrum quidem vagina detractum viſu excipere poſſent: victa quippe fulgore acies, præſtigioſæ coruſcationis impatiens erat. Cæſo itaq; Rafno cum multa ſuorum parte, ſex ſolæ naves Norvagiam relapſæ documento fuêre Regi, haud facile Danos obteri poſſe. Ab his etiam Frothonem ſolâ pugilum ope ſubnixum, invito regnare populo vulgatum eſt, dominio in tyrannidem verſo.

Cujus famæ experiendæ gratiâ Rollerus, ut erat exterarum luſtrator rerum, ignotaq; viſendi avidus, Frothonis ſe vovit contubernio potiturum. Ericus illum, quanquam habitu corporis eximius eſſet, temerè votum nuncupaſſe firmabat. Ad ultimum pertinaciſſimam propoſiti ejus perſeverantiam conſpicatus, ſe quoq; ſimili voti nuncupatione conſtringit. Hiſdem ſe Rex pollicitus eſt, quoſcunq; delectu probaſſent comites, donaturum. Itaq; fratribus primo patrem adiri placuit, commeatusq; & neceſſaria tam longinqui itineris ſubſidia poſtulari. A quo paternè ſuſcepti, die poſterâ in nemus viſendi pecoris gratiâ perducuntur. Senex quippe armentis opulens erat. Aperiebantur quoq; illis gazæ, quas diu clauſæ telluris antra condiderant. E quibus ſi quæ placuiſſent, ſublegi permiſſæ ſunt. Nec cupidiùs oblatum benefici-

ficium, quàm receptum. Itaq; egeſtis humo opibus, complacitas tollunt. Horum interea remiges, aut curam egêre corporis, aut jactis ſe molibus exercebant. Alii ſaltu, quidam curſu concitavêre corpus. Hi vires validâ ſaxorum jaculatione tentabant, illi ſagittæ uſum tenſo experiebantur arcu. Ita roboris firmitatem vario agitationis genere proſequebantur. Fuêre & qui ſomnum quietemq; potione captarent. Mittitur deinde Rollerus à patre cognoſcendi causâ domi interim acta. Is ut maternum fumare tugurium vidit, foris accedens, parvulumq; foramen furtivâ luminis applicatione trajiciens, introſpectâ æde, animadvertit matrem informi cacabo coctilia pulmenta verſantem. Suſpexit præterea tres colubras ſupernè tenui reſte depenſas, ex quarum ore proflua tabes guttatim humorem epulo miniſtrabat. Duæ quippe colore piceæ erant, tertia ſquamis albida videbatur, reliquis modico eminentiùs penſa. Hæc nexum in cauda geſtabat, quum cæteræ immiſſo ventri funiculo tenerentur. Ille rem maleficio conſentaneam ratus, ſilentio quod viderat preſſit, ne matrem veneficii ream aſtruere putaretur. Ignorabat enim innocuam anguium extitiſſe naturam, neſcius quantum illo vigoris epulo pararetur. Supervenientes deinde Regnerus & Ericus, ut fumidam aſpexêre caſam, ingreſſi diſcubitum petivere. Quibus ad menſam ſitis Craca privigno filioq; unà cibum capturis catillum diſcoloris dapis admovit. Pars quippe picea, ſed croceis guttis interlita, pars albida videbatur: quippe pro variâ ſerpentum ſpecie, geminus pultem color infecerat. Cujus quum ſolam uterq; particulam delibaſſet, Ericus non ex colorum habitu, ſed interni vigoris effectu epulas æſtimans, nigrantem dapis partem, ſed ſucco potiore confectam, catino quàm celerrimè verſo ad ſe tranſtulit, albidamq; ſibi admotam prius Rollero applicans, cœnam feliciùs geſſit. Et ne mutationis induſtria notaretur, taliter, inquit, æſtuante freto puppim in proram referri ſolitam. Nec tenue viri ingenium fuit, induſtrii operis diſſimulationem à navigii conſvetudine mutuantis.

Ericus itaq; fauſtâ jam dape refectus, internâ ipſius opera ad ſummum humanæ ſapientiæ pondus evaſit. Quippe epuli vigor ſupra quàm credi poterat, omnium illi ſcientiarum copiam ingeneravit, ita ut etiam ferinarum pecudaliumq; vocum interpretatione calleret. Neq; enim ſolum humanarum rerum peritiſſimus erat, verùm etiam ſenſuales brutorum ſonos ad certarum affectionum intelligentiam referebat. Præterea tam comis atq; ornati eloquii erat, ut quicquid diſſerere cuperet, continuo proverbiorum lepóre poliret. At ubi ſuperveniens Craca concham tranſpoſitam, partemq; pultis potiorem ab Erico comeſam cognovit, fortunam filio præparatam privigno ceſſiſſe condoluit. Cui mox gemebunda ſupplicare cœpit, ne unquam ſuâ fratrem ope deficeret, quem ipſius mater tot novæ felicitatis opibus cumulaſſet. Quippe ſapido unius epuli guſtu rationis atq; eloquentiæ ſummam, necnon gerendorum proſperè conflictuum gratiam aſſecutus videbatur. Adjecit quoq;, Rollerum propemodum conſilii capacem, futurumq; ut deſtinati ſibi obſonii prorſus expers non eſſet. Monuit quoq;, ſi ſuprema neceſſitatis violentia poſtularet, nominis ſui nuncupatione remedium celeriùs eſſe quærendum, affirmans ſe divinâ partim virtute ſubnixam, & quaſi conſortem cœlitum inſitam numinis geſtare potentiam. Ericus ſe ad aſtandum fratri naturâ pertrahi dixit, probroſum referens alitem, qui proprium polluat nidum. At Cracam magis propriâ moleſtabat incuria, quàm fortuna filii gravaret adverſa. Artificem enim ingenio ſuo deludi magnum olim ruboris incitamentum fuit.

Deinde hæc ipſa, comitante viro, fratres ad mare profecturos abducit. Qui uno egreſſi navigio, duo ſibi mox alia devinxerunt. Et jam Dani-

cum

cum attigêre littus, quum explorato loco haud longè ſeptem ſubiiſſe navigia diſcunt. Tum Ericus duos Danicæ facundos linguæ eò fine veſte proficiſci jubet, qui rem certiùs ſpeculaturi nuditatis ſuæ tanquam per Ericum factæ Oddoni querimoniam afferentes, cautiùs explorata referrent. Illi apud Oddonem familiariùs habiti, omne ducis propoſitum verſutis auribus venati ſunt. Statuerat enim diluculo hoſtem improvidum aggredi, quò citiùs nocturnis implicatum tegminibus obtruncaret, affirmans eo locis tempore corporibus humanis plus ſtuporis atq; gravedinis ineſſe ſolere. Præcepit quoq; naves ſaxis ad jaciendum habilibus onerari, futuram exitii ſui cauſam accelerans. Exploratores concubiâ nocte delapſi, nunciant Oddonem exquiſitis ad jactum lapillis tota replêſſe navigia, cæteraq;, quæ acceperant, intimantes. Ericus re admodum cognitâ, quum claſſis ſuæ paucitatem attenderet, aquas in hoſtium perniciem evocandas, earumq; ſibi conciliandum putavit auxilium. Itaq; ſcaphâ exceptus, ac tacito remorum niſu propiùs hoſtium carinis advectus, vicinas aquæ tabulas ſenſim intorto terebro cavat, ac mox remigio vix auras pulſante, reditui conſulit. Adeò autem circumſpectè ſe geſſit, ut excubitorum nemo aditum ejus abſceſſumve deprehenderet. Quo enavigante, paulatim Oddonis rates excepta rimatim unda depreſſit. Eædem aquâ latiùs utrorſum ſtagnante recondi gurgite videbantur. Nec parum deſcenſui addidit internum lapidum pondus. Et jam tranſtra fluctibus diluebantur, foroſq; exæquabat mare, quum Oddo navigia propemodum undis æquata conſpiciens, receptum immodicè fretum urceis egeri jubet. Itaq; nauticis occiduas navigii partes ab aquarum influxu defendere perſeverantibus, comminus hoſtis apparuit. Igitur arma capeſſentibus acrior imminebat gurges. Parantibus prælium enandi opus incidit. Erico bellum undæ, non arma geſſére. Pugnabat pro eo mare, cui ipſe nocendi vires aditumq; præbuerat. Itaque Ericus fluctu feliciùs quàm ferro uſus, efficaci aquarum operâ pugnam abſens gerere videbatur, à pelago præſidium mutuatus. Victoria arti contributa eſt. Neque enim offuſum undis navigium pugnæ patiens eſſe poterat. Taliter Oddone cum ſociis interempto, captiſq; qui in ſtatione erant, neminem cladis nuncium evaſiſſe compertum eſt.

Ericus peractâ jam ſtrage, maturato receſſu, Leſſø inſulam ſubit. Ubi non reperto, quo famem lenire poſſet, duobus prædam navigiis domum dirigit, commeatus in annum alterum relaturis. Ipſe uno duntaxat adeundi Regis copiam petit. Acceſsâ itaq; Syelandiâ, diſcurrentes per littora nautici pecus ſternere aggreſſi ſunt. Aut enim levanda eſuries, aut fame periclitandum erat. Armento cœſo, nudata in navim cadavera detractis conjecére tergoribus. Quod quum poſſeſſores pecoris comperiſſent, claſſe prædones inſequi properarunt. Cumque ſe Ericus ab armenti dominis impeti cognoviſſet, cæſarum boum corpora ſignatis funibus alligata fluctibus occultanda providit. Deinde ſi quid apud ſe quæſiti cadaveris eſſet, ſupervenientibus Syelandicis perluſtrandi licentiam tribuit, affirmans occultandis rebus anguſtos navium angulos eſſe. Illi cadavere nuſquam reperto, ſuſpicione in alios relatâ, reos prædæ innocuos arbitrati ſunt. Dum nulla rapinæ veſtigia patuiſſent, alios ſibi nocuiſſe putantes, ſontibus ignoverunt. Quibus enavigantibus, Ericus elatum undis cadaver excepit.

Interea Frotho Oddonem cum ſuis occubuiſſe cognoſcit. Quippe ignorato facinoris auctore famoſus cladem rumor exceperat. Erant tamen qui ſe terna vela littoribus appellentia, eademque rurſum in Boream abeuntia conſpexiſſe narrarent. Tum Ericus portum, à quo Frotho non longè diverſabatur, acceſſit, ſtatimque ut è navi veſtigium extulit, inopinato caſu correptus, ruibundo terram corpore petivit. Ille ſibi in lapſu fauſtum ominatus eventum, tenui princi-

FROTHO, III.

FROTHO. III.

pio meliores augurabatur exitus affuturos. Cujus quum Grep compertum habuiſſet adventum, feſtinus ad mare contendit, quem cæteris diſertiorem acceperat, exquiſitorum verborum acumine tentaturus. Quippe non tam præſtantis quàm procacis facundiæ pervicaci cunctos ſermone vincebat. Igitur à convitio litigium orſus, talibus Ericum dictis aggreditur:

Grep:

Stulte quis es? quid inane petis? dic unde iter, aut quò?
Quæ via? quod ſtudium? quis pater? unde genus?
Præcipuus vigor iis, regumq; domeſticus eſt lar,
Qui proprias nunquam deſeruére domos.
Acceptatur enim paucis, quod peſſimus edit,
Inviſi raró facta placere ſolent.

Ericus:

REGNO mihi pater eſt, habitus, facundia linguæ,
Cui ſolùm virtus ſemper amata fuit.
Optavi ſapere tantùm, diſcrimina morum
Luſtravi, varium per loca nactus iter.
In rebus mens ſtulta modum deprendere neſcit,
Turpis, & affectus immoderata ſui.
Remorum ductus velorum vincitur uſu,
Æquora ventus agit, triſtior aura ſolum.
Nam freta remigium penetrat, mendacia terras,
Iſtas ore premi conſtat, at illa manu.

Grep:

Ut gallus cœni, ſic litis plenus haberis,
Sorde gravis putes, nec niſi crimen oles.
Adverſum ſcurram cauſam producere non eſt,
Qui vacuâ vocis mobilitate viget.

Ericus:

Hercule, ni fallor, ad eum, qui protulit ipſum,
Editus ignavè ſermo redire ſolet.
Ad prolatorem, juſtò conamine, divi
Fuſa parum doctè verba referre ſolent.
Quando lupi dubias primùm diſcernimus aures,
Ipſum in vicino credimus eſſe lupum.
Nulla fides fidei vacuo præſtanda putatur,
Quem rumor ſontem proditionis agit.

Grep:

Dictorum temerè pœnas, puer improbe, ſolves,
Bubo viæ vacuus, noctua luce carens.
Quæ nunc ructaris demens, emiſſa dolebis,
Interituq; tui dicta profana lues.
Exanimis corvos exangui corpore paſces,
Eſca feris, avidæ præda futurus avi.

Ericus:

Augurium timidi, praviq; aſſueta voluntas,
Nunquam ſe digno continuére loco.
Qui dominum fallit, qui fœdas concipit artes,
Tam ſibi quàm ſociis inſidioſus erit.
Æde lupum quicunq; fovet, nutrire putatur
Prædonem proprio perniciemq; lari.

Grep:

Non ego Reginam, ſicut tu rêre, feſelli,
Sed teneræ tutor conditionis eram.

Hæc

Hæc mihi res auxit, hujus mihi gratia primùm
Munera, robur, opes, conſiliumq; tulit.

Ericus:

En te cura premit culpæ rea; tutior huic eſt
Libertas, cui mens intemerata manet.
Decipitur quiſquis ſervum ſibi poſcit amicum;
Sæpe ſolet domino verna nocere ſuo.

Ad hæc Grep reſponſionis aptitudine deſtitutus, admiſſis equum calcaribus excipit. At ubi domum pervenit, tumultuoſo clamoris impetu regiam complet, verbisq; ſe victum vociferans, omnem in arma militem concitabat, tanquam manu infauſtum vocis certamen ulturus. Jurabat enim ſe advenam aciem aquilarum unguibus ſubſtracturum. Contrà Rex docet deliberationem furori dandam: improvida plerumq; nocere conſilia: nihil cautè ſimul ac celeriter geri poſſe: plurimùm præcipites obeſſe niſus. Ad ultimum multitudine paucos inceſſere non decére. Cæterùm ſolertem eſſe, qui furenti animo frenos injiciat, ſævientemq; ad tempus impetum interpellet. Taliter Rex præcipitem juvenis iram conſilio cedere coëgit. Nec tamen concitati animi rabiem adeò penitùs ad modeſtiam evocavit, quin altercationum athleta parum proſperâ diſceptatione confuſus, negatâ armorum vindictâ, ſaltem ultionis loco veneficia ſibi patére depoſceret.

Quo impetrato, cùm exquiſitâ magorum turbâ littus repetere parat. Primum itaq; immolati diis equi abſciſſum caput conto excipiens, ſubjectis ſtipitibus diſtentos faucium rictus aperuit, ſperans ſe primos Erici conatus atrocis ſpectaculi formidine fruſtraturum. Arbitrabatur enim inceptas barbarorum mentes oblatæ cervicis terriculamento ceſſuras. Et jam Ericus obvium illis iter agebat. Qui proſpecto eminus capite obſcœnitatis apparatum intelligens, ſilere ſocios, cautiusq; ſe gerere jubet, nec quemquam temerè præcipitare ſermonem, ne incauto effamine ullum maleficiis inſtruerent locum: adjiciens ſi ſermone opus incideret, verba ſe pro omnibus habiturum. Jamq; medius illos amnis ſecreverat, quum magi ut Ericum pontis aditu deturbarent, contum, quo equi caput refixerant, fluvio citimum locant. Ille nihilominus intrepidè pontem aggreſſus, in latorem, inquit, geſtaminis ſui fortuna recidat, nos melior conſequatur eventus! Malè maleficis cedat, infauſtæ molis gerulum onus obruat, nobis potiora tribuant omina ſoſpitatem! Nec ſecus quàm optabatur evénit. Continuò namque excuſſâ cervice ruens ferentem ſtipes oppreſſit. Ita omnis ille maleficiorum paratus ad unius execrationis imperium ſpe ſua vacuus expiravit.

Deinde procedentem pauliſper Ericum ſubit, deſtinanda Regi eſſe ab advenis dona. Igitur repertum fortè glaciale fruſtum veſte diligenter obvolvens, muneris loco Regi deferendum curavit. At ubi ad regiam perventum eſt, prior introitum petens, fratrem ponè conſequi jubet. Et jam vernæ Regis, ut ludibrio venientem exciperent, lubricam limini ſubſtravére pellem. Quam ingrediente Erico celeri funis tractu corripientes lapſum inſiſtenti feciſſent, ni Rollerus ponè ſubiens pectore nutabundum exciperet fratrem. Ericus itaque ſemifuſus, nudum habere tergum fraternitatis inopem referebat. Cumque Gunvara talia Regi permittenda negaret, ille ſtoliditatis legatum damnabat, apud quem inſidiarum cautela non eſſet. Itaque ludibrii excuſationem ludificati incuriam fecit.

Ardebat intra ædem ignis vultui temporis haud indebitus. Quippe jam medium hyemis fluxerat. Huic diſtinctis conſeſſibus, hinc

 Rex,

FROTHO. III.

Rex, inde pugiles aſſedére. Qui applicante ſe ipſis Erico, ululantium more horriſonas dedêre voces. Rex ſtrepitum inhibere cœpit, docens non debere pectoribus humanis ferinos ineſſe ſonos. Subjunxit Ericus, canum hunc eſſe morem, ut uno inchoante, cæteri latratum edant, quòd propriam cunctis moribus originem prodant, ac ſuum quiſq; genus fateatur. Interrogatus autem à Colone, qui delatorum Regi munerum cuſtos erat, an ulla ſecum dona vexiſſet? glaciem, quam ſinu occultaverat, promit. Quam cum illi trans foculum porrexiſſet, tanquam manu recipientis elapſam flammis de induſtria tradidit. Cunctis, qui aderant, conſpicuum nitore fruſtum cernentibus, viſum eſt igni liquidum incidiſſe metallum. Quod cùm Ericus receptoris incuria excuſſum eſſe contenderet, quid ſupplicii muneris amiſſori debeatur, inquirit. Rex reginæ ſententiam conſulit. Quæ ſuadere cœpit, ne ipſe legis à ſe latæ ſtatutum ſolveret, quâ tranſmiſſorum ſibi munerum perditores morte mulctandos caviſſet. Cæteri quoq; decretam lege pœnam remittendam eſſe negabant. Itaq; Rex ſupplicii neceſſitatem admittere monitus, Colonem laqueo conſumi permiſit.

Deinde Frotho Ericum alloqui ſic orſus eſt: Tu, qui verborum faſtu ac phaleratæ vocis oſtentatione laſcivis, unde huc te, aut cur adventaſſe commemoras? Ad hæc Ericus: A Renneſø prodii, ſedemque apud lapidem cepi. Contrà Frotho: Quò deinde conceſſeris, rogo. Cui Ericus: Diverti à lapide trabe vectus, identidemque apud lapidem locum cepi. Ad hæc Frotho: Quorſum inde curſum direxeris, aut ubi te veſper exceperit, quæſo. Tum Ericus: Profectus à petra ad ſaxum perveni, itemque apud lapidem cubui. Cui Frotho: Creber illic cautium numerus erat? Ad hæc Ericus: Crebrior harena patenter conſpicitur. Contrà Frotho: Quid tibi negocii fuerit, aut quorſum illinc declinaveris, refer. Tum Ericus: Profectus à petra delphinum curſitante navigio reperi. Cui Frotho: Jam nova prompſiſti, quanquam utrumque horum in mari frequens ſit, ſed velim, quis te deinde trames abduxerit, noſſe. Ad hæc Ericus: A delphino delphinum petivi. Contrà Frotho: Frequens illic delphinorum eſt agmen? Tum Ericus: Frequentius undis innatat. Cui Frotho: Libet ſcire, quò te à delphinis proficiſcentem viæ captaverit labor. Ad hæc Ericus: Arboreum mox truncum offendi. Contrà Frotho: Quorſum poſt hæc iter emetiri cœpiſti? Tum Ericus: A trunco ad ſtipitem conceſſi. Cui Frotho: Frequens illic arboribus locus exiſtit, cum hoſpitum tuorum ſedes tam crebro truncorum nomine complectaris. Ad hæc Ericus: Frequentior nemoribus ineſt. Contrà Frotho: Quò deinde veſtigium pertuleris, ede. Tum Ericus: Identidem ad trunca ſylvarum robora penetravi; me autem illic acquieſcente, exatiati humanis cadaveribus lupi ſuprema telorum acumina collambebant. Ibi cuſpis à robore Regis excuſſa eſt, Fridlevi nepos. Cui Frotho: Hæreo altercationis anceps, cum intellectum meum obſcurâ admodum ambage feſelleris. Ad hæc Ericus: Præmium à te peracti certaminis merui, cui ſub involucro quædam haud ſatis intellecta deprompſi. Cædem enim Oddonis meâ geſtam manu ſuperiori cuſpidis appellatione ſignavi. Cui cum Regina quoq; eloquentiæ palmam ac victricis facundiæ præmium adiudicaſſet: continuò Rex armillam brachio ſuo detractam decretæ mercedis loco tradidit, atque ſubjunxit: velim ex temet habitam tibi cum Greppo diſceptationem cognoſcere, quâ illum palàm ſe victum proteſtari non puduit. Tunc Ericus: Robur illum exprobrati adulterii perculit, cui cum defenſionem afferre non poſſet, cum tua ſe faſſus eſt uxore mœchatum. Et Rex ad Hannundam converſus, quâ mente criminationem exciperet, percontatur. Quæ non ſolum voce crimen confeſſa, ſed etiam vultu teſtem reatus ruborem exerens, evidens culpæ indicium præbuit. Rex non verba modò, verumetiam oris ſigna conſpiciens; ſed quâ lege in ream animadverteret hæſitans, debitam crimini pœnam reginæ contulit arbitrio decernendum. Quæ pecto-

FROTHO. III.

cùm creditum ſibi judicium reatui ſuo affine cognoſceret, ideoq́; æſtimationem criminis aliquandiu ſententiæ dubia volutaret; diſſiliens Greppus, ut Ericum telo trajiceret, procurrit, criminantis cæde ſuam redimere cupiens. Quem Rollerus diſtricto enſe occupans, molitionis ſuæ prædamnavit exemplo. Aitq́; Ericus, optima eſt affinium opera opis indigo. Et Rollerus: Inter aſperos caſus officiosè adſciſcendi ſunt boni. Tum Frotho: Credo eventurum vobis, quod vulgò dici aſſolet, ferienti interdum breve percuſſionis gaudium fore, nec diu manum ictu exhilarari ſolere. Et Ericus: Non eſt arguendus, cujus operi excuſamentum juſtitia tribuit. Tantum enim inter meam atq; Greppi operam diſtat, quantum inter defendentis ſe, atq; alium impetentis intereſt actionem.

Deinde fratres Greppi fremebundi diſſilire cœperunt, jurantes ſe, aut in totam Erici claſſem ultores, aut pugnam ei, denisq́; cum ipſo pugilibus illaturos. Quibus Ericus: Ægris iter arte providendum eſt. Hebetem tenenti aciem, mollia ac tenera luſtrare convenit. Retuſum habenti cultrum, artuatim ſectionis perquirenda eſt via. Quoniam ergo laboranti optima eſt mali mora, nec quicquam in adverſis neceſſitatis dilatione felicius, triduum apparatui peto, dummodo aſſequi poſſim à Rege recens mactatæ pecudis tergus. Cui Frotho: Corium meretur, qui corio concidit; apertè ſuperiorem petitori exprobrans caſum. At ille exhibitâ pelle, crepidas creat, quas abietino gummi interfuſis mixtim harenis oblinens, quò firmius veſtigia poneret, ſuis ſuorúmq́; pedibus adaptavit. Conſiderato tandem quem certamini locum legeret, terreſtris pugnæ, & totius militaris operæ rudem ſe referens, campum gelati maris expoſcit. In hunc utriſq; conſenſum eſt. Rex apparatibus inducias tribuens, Weſtmari filios ſecedere jubet, incongruum aſſerens, etiam malè meritum hoſpitio advenam pelli. Deinde ad inveſtigandum ſupplicii modum, cujus exigendi arbitrium reginæ mandaverat, redit. Quæ quum omiſſa cenſurâ veniam lapſui precaretur, adjecit Ericus: Muliebriter erratis ſæpiùs ignoſcendum eſſe, nec pœnam infligendum, niſi correctio culpam nequiviſſet avertere. Ignovitq́; Hannundæ Rex. Appetente crepuſculo, apud Gøtherum, inquit Ericus, epulaturi in convivio militis non ſolum cœnacula procurantur, ſed etiam per aſcriptos conſeſſus certi diſtinguuntur accubitus. Rex loca, quibus athletæ ſui inſederant, occupanda concedit. Deinde verna epulum affert. At Ericus comitatis regiæ non ignarus, quâ prandiorum uti reliquiis vetabatur, fruſtum cujus particulam delibaſſet, abjecit, integras eſcas, lacera ciborum fragmenta nominans. Ita rareſcentibus epulis, miniſtri alias inopiæ atq; verecundiæ ſuggerunt, parvulæ cœnæ impendentes, quod grandi convivio ſufficere potuiſſet. Ait ergo Rex: Aſſolét ne Gøtheri miles tactam ſemel dapem tanquam amolita ciborum cruſtra diſperdere? primaque fercula ultimorum ritu fragminum aſpernari? Ad hæc Ericus: Nihil ſibi de Gøtheri moribus incondita vendicavit affectio, nihil aſſuetudo incompoſita poſſidet. At Frotho: Ergo domini tui moribus diſcors, non omnem argueris prudentiam attendiſſe. Qui enim majorum exemplis obviat, transfugam ac defectorem ſe probat. Tum Ericus: Sapiens à ſapientiori erudiri debet. Diſcendo enim doctrina proficit, dogmate diſciplina provehitur. Contrà Frotho: Quid mihi exemplaris documenti hæc tuæ ſuperfluitatis imitatio dabit? Ad hæc Ericus: Tutiùs Regem fides parvula, quàm ingens vallat perfidia. Cui Frotho: Ergo tu nos accuratiore cæteris obſequio complecteris? Tum Ericus: Nemo non natum ſtabulo, aut ingenitum præſepio applicat. Necdum omnium experientiam accepiſti. Præterea apud Gøtherum potionis uſus epulo permixtus eſſe ſolet, liquor cibo conjunctim ſuperadditus comeſſabundos juvat. Contra Frotho: Impudentiorem potus aut epuli petitorem non reperi.

FROTHO. III. Ad hæc Ericus: Pauci tacentis egeſtatem æſtimant, aut ſilentis neceſſitudinem metiuntur. Tum ſoror Regis ingenti paterâ potionem proferre juſſa. Cujus Ericus dexteram cum oblato ſimul cratere corripiens, an hoc, inquit, Regum optime, munus tua mihi delegavit humanitas? Num mihi quod teneo irrevocabilis doni loco ceſſurum eſſe confirmas? Rex pateram tantum poſtulari ratus, pronunciat donum. At Ericus virginem ſibi veluti cum patera datam applicat. Quo viſo Rex, fatuum, inquit, opera prodit. Apud nos intacta virginum libertas haberi ſolet. Tunc Ericus puellæ manum perinde ac poculi nomine traditam, ferro defecturum ſe ſimulans, & ſi, inquit, plura quàm dederis ceperim, aut ſi totum temerè teneo, ſaltem parte potiri liceat. Rex promiſſi errore recognito, puellam tradidit, nolens incuriæ vitium levitate reſcindere, quo gravior pollicentis videretur autoritas: quanquam inania pacta revocare, maturitati potiùs quàm inconſtantiæ deputetur.

Deinde illum ad naves accepta revertendi ſponſione dimittit, tempore quod pugnæ debebatur inſtante. Ericus cum ſuis cruſtatum glacie æquor aggreſſus, lubricum inſtabilemq; gradu hoſtem ſolearum nixus firmitate proſtravit. Statuerat enim Frotho, ne quis inclinatis, aut laborantibus auxilio foret. Deinde victor repetit Regem. Igitur Gøtvara conſumptæ infeliciter ſobolis exitio mœſta, ſimulq; eam ulciſci avida, pronunciat adverſus Ericum altercandi collibitum ſibi fore certamen, ita ut ipſa torquem magni ponderis, ille vitam in pignore poneret, aut aurum vincendo, aut lethum ſuccumbendo laturus. Comprobante certamen Erico, penes Gunvaram pignus deponitur. Igitur Gotvara prior ſic orſa:

Quando tuam limas admiſſâ cote bipennem,
Nonne terit tremulas mentula quaſſa nates?

Ericus ſic contrà.

Ut cuivis natura pilos in corpore ſevit,
Omnis nempe ſuo barba ferenda loco eſt.
Remigiis homines artus agitare neceſſe eſt,
Motus quippe ſuos nam labor omnis habet.
Cum natis excipitur nate, vel qvum ſubdita penem
Vulva capit, quid ad hæc addere majus erit?

Ad hæc illa tanquam elocutionis inops, cui necem deſtinaverat, aurum tradere coacta eſt, filiorum interfectori pœnæ loco eximium erogans munus. Cumulata ſiquidem infelicitas eſt, non vindicata malignitas. Primum enim orbitati adacta, ac deinde verborum violentiâ confutata, cum opibus ſimul eloquentiæ precium perdidit. Beavit liberorum ſublatorem, auctorem orbitatis ſuæ præmio munerata: nihil pro repenſanda filiorum clade, præter inſcitiæ probrum, ac rerum inopiam referens. Quo viſo, Weſtmarus verbis ſuperiorem, viribus inceſſere ſtatuit, vincentis præmium in victi nece conſtituens, ut utriuſq; ſalus in pignore poſita videretur. Nec Ericus conditione uti abnuit, ne linguâ quàm manu promptior exiſtimari poſſet. Erat autem tale certaminis genus: Circulus vimine vel fune contextus, magno pedum manuumq; conatu decertaturis raptim diſtrahendus exhiberi ſolebat, fortiori tribuens palmam: quem colluctantium ſi quis alteri detraxiſſet, victoriâ donabatur. In quem modum agonizans Ericus, correptam acriùs reſtem manibus concertantis excuſſit. Quod Frotho videns, arduum, inquit, reor contra fortem fune contendere. Et Ericus: Arduum utiq; cùm corpori ſtruma inſidet, aut tergum occupat gibbus. Statimq; propulſo pede ſenem colli ſenilis ac dorſi fractione contrivit. Ita Weſtmarus inefficax ultionis molitor, dum vindicem agere ſtuduit, in ulciſcendorum ſortem incidit, quorum ulciſci cupierat cædem imagine profligatus.

At Frothone Ericum jactu ſicæ trajicere meditante, conſcia fraternæ mentis Gunvara, ſponſum periculi præmonitura, neminem, inquit, ſapientem fore, qui ſui proviſor non ſit. Quo dicto Ericus propulſandæ fraudis admoni-

monitus, ſuggeſtam ſibi cautelam argutus excepit. Continuò namq; exſiliens, triumphalem, ait, fore gloriam ſapientis dolum ſuimet ultorem exiſtere, modeſto vocationis genere inſidiantis ingenium lacerans. Quem quum Rex repentino cultri jactu declinantem occupare non poſſet, adverſo parieti errabundum incidit ferrum. Tunc ſic Ericus: Porrigenda ſunt amicis munera, non jactanda: probabile feciſſes donum, ſi comitem ferro vaginam dediſſes. Quam rex continuò cingulo detractam petenti tradidit, moderatione hoſtis odium deponere coactus. Ita alienæ ſimulationis induſtria delinitus, emiſſum malignè telum benigne poſſidendum conceſſit. Sic Ericus exceptam diſſimulanter injuriam ad beneficium tranſtulit, deſtinatum cladi ſuæ ferrum eximii muneris loco complexus. Quod enim Frotho nocendi ſtudio geſſerat, hic liberalitatis nomine colorabat. Deinde corporum curæ indultum eſt. Noctu Gunvara tacitè excitato eo, fugâ opus eſſe proponit, perquam utile referens, rebus integris incolumi redire curru. Quâ comite littus ingreſſus, claſſem regiam illic fortè ſubductam, diffiſſa laterum parte, navigationi inhabilem reddidit, inſertisq; rurſum aſſerculis ſarſit, quo minus ab intuentibus læſio noſceretur. Deinde navigium, quo ſe, comitesq; receperat, haud procul littore depelli curat. Quem Rex laceratis inſequi navibus parans, mox fluctu foros æquante, quanquam armis admodum onuſtus exiſteret, enare inter alios cœpit, propriæ ſalutis ſervandæ, quàm alienæ laceſſendæ cupidior effectus. Præcipitatis in altum proris, ſedibus ſuis remiges ſtagnans introrſum æſtus excuſſit. Quo Rollerus Ericusq; conſpecto, cum contemptu periculi incunctanter ſe profundo dedêre, natabundiq; fluctuantem excepêre Regem. Jamq; eum ſuperfuſa ter unda ſubruerat, quum Ericus cæſarie comprehenſum pelago levat. Cætera naufragorum turba aut aquis obruta, aut ægrè littori reſtituta eſt. Rex humido nudatus cultu, ſiccâ circumactus veſte contegitur. Multus illi ab ore liquor crebrâ pectoris ructatione manabat. Vox quoq; eum continuis laſſata ſingultibus deficere videbatur. Tandem redditus calor frigore hebetatos artus ſpiritu vegetiore firmabat. Reſidere ſiquidem, nec aſſurgere poterat, haud juſtè virium compos. Paulatim priſtini roboris potentia ſubiit. Interrogatus tandem, an vitam, pacemq; depoſceret ? admota oculis manu, dejectam luminum aciem attollere nitebatur.

At ubi ſenſim corpori virtus reddita eſt, & voci fiducia major inceſſit, per hanc, inquit, lucem, quam invitus excipio, per cœlum, quod parum libenter haurio ſuſpicioq;, obſecro vos obteſtorq; ne mihi ulteriorem ejus uſum præſtare animum inducatis. Fruſtra volentem perire ſervaſtis. Aquis mihi interire negatum eſt, ferri ſaltem officio moriar. A nemine victus, tuo primum, Erice, ingenio ceſſi: hoc infelicior, quòd qui illuſtribus viris invictus extiti, plebejo de me victoriam præbui. Ingens hoc regii pudoris irritamentum eſt. Sufficit hæc ſola duci ad moriendum cauſa, cui nihil gloriâ magis placere convenit: quâ ſi careat, cæterorum inopem putes. Nihil enim in Rege celebriùs famâ. Credita mihi erat rationis atq; eloquentiæ ſumma. Sed quorum utroq; pollere videbar, utroq; deſtitutus ſum, eò calamitoſior, quòd Regum victor, ab agreſti victus videor. Quid vitâ donas, quem gloriâ ſpoliaſti? Sororem, regnum, gazam, ſupellectilem, & quod iis majus eſt, claritudinem perdidi, tot infelix caſibus, quot tu fortunatus agnoſceris. Quid tanto ſuperſtes dedecori reſervabor ? Quæ mihi libertas tam felix erit, ut captivitatis ignominiam demat ? Quid mihi ſequentia conferent tempora, quæ nihil niſi præteritorum miſeriam redolentia, longam animo pœnitentiam generabunt ? Quid vitæ productio proderit, ſolam triſtitiæ memoriam relatura? Nihil calamitoſis jucundius morte. Felix eſt obitus, qui ſuccedit optatus. Hic non temporum dulcedinem tollit, ſed rerum faſtidium conſumit. In proſperis ſalus, in adverſis melius fatum petitur. Nulla me meliorum ſpes ad vivendi cupiditatem adducit. Quis ad ſolidum laceratam for-

FROTHO. III.

tunæ meæ ſortem reſarciet caſus? Et jam horum niſi periclitantem exceꝑiſſetis, immemor eſſem. Reddideris regnum, ſororem reduxeris, inſtauraveris gazam, claritatem reparare non poteris. Nihil quod reſartum eſt, integri ſplendorem habebit. Captivum fuiſſe Frothonem longæva recenſebit fama. Cæterùm ſi inflictas vobis ex me calumnias muneratis, veſtris occidere manibus merui. Si damna recolitis, beneficii pœnitebit. Pudebit ſubventum fuiſſe hoſti, ſi atrocitatis ejus in vos magnitudo taxetur. Quid reo parcitis? quid manum à perſecutoris veſtri jugulo cohibetis? Par eſt, ut in me ſors, quam vobis paraveram, recidat. Fateor ſi mihi in vos eam, quam in me geritis poteſtas incideret, nihil à me pietati deferendum eſſe. Quod ſi vobis facto innocens ſum, voluntate ſaltem reus teneor. Redundet in me, quæſo, nocens animi culpa, qui interdum operis loco cenſeri ſolet. Si fato ferrum negatis, propria mihi manu cladem conſciſcendam curabo.

Contrà ſic Ericus: Dii à te quæſo avertant ſtolidam mentem, avertant inquam, ne clariſſimæ vitæ finem flagitio quæras. Sanè quidem ab ipſis prohibitum eſt, benignum in alios in ſe parricidam fore. Tentatus es à fortuna, quo mentis habitu adverſa exciperes, explorante. Probamentum tibi dedére fata, non caſum. Nihil tibi mœroris inflictum eſt, quod ſors melior abolere non poſſit. Cautela etenim præbita eſt, non mutata felicitas. Nemo modeſtè ſe in proſperis agit, qui adverſa tolerare non didicit. Præterea omnis bonorum uſus poſt agnita gratiùs mala percipitur. Jocundior eſt voluptas, quæ rerum amaritudini ſuccedit. Salutem tuam averſaberis ſi ſuperfuſo ſemel æquore maduiſti? Quod ſi aquis frangeris, quando ferrum æquanimiter tolerabis? Enaſſe armatum quis non gloriæ magis tribuat quam rubori? Quot ſe felices reputarent, ſi tua ſorte infelices eſſent? Summa te rerum manet, floret animus, pubeſcit ætas, plura ſpe complecti poteris, quàm geſſeris rebus. Nunquam hoc tibi levitatis ineſſe vellem, ut non modò fugere aſpera, ſed etiam ob eorum impatientiam vitam abjicere cupias. Quovis effœminatior eſt, qui adverſorum metu vivendi fiduciam perdit. Nemo ſapientum morte res adverſas redimere ſolet. Stulta eſt in alium indignatio, temeraria in ſe. Ignavus eſt furor qui ſuum condemnat autorem. Quod ſi ultrò ob injuriam, aut levem animi commotionem fatum appetis, quem tui vindicem derelinquis? Quis tam amens, ut dubium fortunæ habitum proprio ulciſci interitu velit? Quis adeò felix vixit, quin triſtior illum quandoq; fortuna pulſaret? Inconcuſſa duxiſti tempora, continua felicitate uſus, & nunc ad modicam triſtitiæ ſalebram, ut dolori parcas, vitam deſerere paras? Quomodo leviorum impatiens, graviora deinde ſupercilia ferre poteris? Inſipidus eſt, qui nunquam mœroris poculum deguſtavit. Nemo dura non paſſus, temperanter facilibus utitur. Qui fortitudinis columen eſſe debueras, enervis animi ſpecimen exhibebis? Fortiſſimo parente editus, ultimæ imbecillitatis ſpectaculum dabis? Sic à majoribus diſcrepabis, ut fœminis mollior fias? Nec dum adoleſcere cœpiſti, & jam te vitæ ſatietas cepit? Quis hanc prior imaginem præbuit? Clariſſimi avi nepos invicto patre editus, levem contrariorum auram perpeti non valebit? Indoles tua avitæ virtutis habitum repræſentat. A nemine victus es; tua tibi ſolùm incuria nocuit. Periculo per nos erutus es, non ſubactus. Amicitiam injuriæ deputabis odium pro gratiâ relaturus? Obſequio placari debueras, non moveri. Nunquam te dii eò furoris excedere velint, ut ſervatorem inſidiatoris loco notare ſuſtineas. An eo tibi rei erimus, quo benefici ſumus, indignationem officiis contracturi? Reputabis hoſtem, cui ſalutis tuæ præmium debes? Neq; enim te liberum captivavimus, ſed ope prævenimus laborantem. Et ecce gazam, opes, ſupellectilem reddo. Soror tua ſi mihi temerè

deſpon-

deſponſata creditur, cui decreveris nubat; enimverò intacta illi pudicitia manet. Cæterum militare tibi, ſi acceptaveris, volo. Cave ne abs re irâ animum obſtines. Nulla te rerum jactura concuſſit. Nihil libertati tuæ detractum eſt. Obſequentem me tibi, non imperantem agnoſces. Qualemcunq; de capite meo ſententiam decreveris, comprobo. Idem te hic, quod in Regia poſſe confide. Eandem hic, quam in aula, imperitandi potentiam tenes. Hoc de nobis in loco, quicquid apud regiam placuiſſet, inſtitue. Proni ad parendum ſumus. Hactenus Ericus.

FROTHO. III.

At Regem hæc tam in ſe, quam in hoſtem manſvefecit oratio. Deinde compoſitis pacatisq; omnibus, reditur in littus. Rex Ericum ac nauticos vehiculis excipi jubet. At ubi in regiam eſt ventum, concionem advocari facit, in quam accerſito Erico ſub ſponſalium fide ſororem & centurionatum dedit. Adjecit deinde faſtidio ſibi fore reginam, filiam placuiſſe Gøtheri. Ideoq; novum illi legationis opus deberi: optimè ab ipſo negotium expleri poſſe, cujus nihil arduum conatui videretur fore. Præterea ſe Gøtvaram celati criminis conſciam ſilicibus obruturum. Hanundam verò redditurum patri, ne in Dania converſantem capitis ſui inſidiatricem haberet. Ericus conſilium probat, ſuam imperatis operam pollicens, excepto quod reginam repudio actam, Rollero meliùs maritandam aſtrueret, à quo nullâ majeſtati ſuſpicio foret. Quam ſententiam Frotho perinde ac divinitus datum documentum venerabundus excepit. Regina quoq; ne violentiâ aſtringi videretur, muliebriter obtemperavit, affirmans à natura dolendi neceſſitatem non eſſe, omnemq; animi ægritudinem ab opinione proficiſci ſolere. Cæterùm plangendam non eſſe pœnam, quæ meritis accidiſſet. Ita ergo fratres conjunctas egêre nuptias, altero ſororem Regis, altero repudiatam Reginam ducente.

Deinde ſumptis ſecum conjugibus, navigationem in Norvagiam referunt. Neq; enim illas à virorum latere, aut viæ longinquitas, aut futuri periculi metus divellere poterat, affirmantes ut plumam hirto, ſic ſe maritis cohæſuras fore. Et jam Cracam, demortuo Regnero, Brac cuidam nupſiſſe comperiunt. Deinde paternæ gazæ memores, egeſtam humo pecuniam tollunt. At Gøtherus omnem Erici fortunam, famâ virum præeunte, didicerat. Ut autem ipſum adveniſſe cognovit, veritus ultima quæq; in Norvagienſes eximia ſui fiduciâ moliturum, uxore privare, ſuamq; illi filiam ademptæ conjugis loco copulare ſtudebat. Reginâ namq; nuper demortuâ, nullas magis quam germanæ Frothonis nuptias affectabat. Cujus Ericus intentione compertâ, convocatis ſociis refert ſuam necdum cautibus abſtitiſſe fortunam. Cæterùm ſperare ſe faſcem labilem eſſe, qui vinculo non firmetur: perindeq; omne pœnæ pondus repente decidere, quod culpæ catena non fixerit. Id eos apud Frothonem nuper expertos eſſe cernentes, innocentiam ſuam inter ægerrimos caſus diis opitulantibus fuiſſe defenſam, eademq; ulterius conſervata, conſimilem in adverſis opem ſperare debere. Deinde fugam eos pauliſper fingere oportere, ſi primum à Gøthero laceſſiti forent, juſtiorem belli titulum habituros. Manum ſiquidem capitis periculo objici, omni jure permiſſum eſſe. Raro autem quenquam commiſſam cum innoxiis pugnam feliciter exequi poſſe. Prius ergo hoſtem adverſum ſe provocandum eſſe, quo juſtior eundem impetendi cauſa ſuccederet. Nec plura elocutus, domum Bracum inviſere pergit. Deinde ad Gunvaram converſus, experiendæ ejus fidei gratiâ percontatur, an Gøtherum cordi haberet, indignum docens regiæ ſtirpis puellam toro popularis aſtringi. Quem illa per deorum numina impenſiùs obteſtari aggreſſa, fictimne, an veraciter excogitata haberet? Eo per ſerium ſe locutum dicente, ergo, inquit, extremum mihi ruborem injicere paras, quam virginem adamaſti, viduam relicturus. Sæpe rebus contrarium fama prædicat popularis: me de te fefellit opinio. Conſtanti nupſiſſe putabam, & nunc ventis leviorem experior, quem indubitatæ fidei

fuiſſe

fuiſſe ſperabam. Hæc fata, abundè lachrymas dedit. Grata Erico uxoris indignatio fuit, cui mox amplexum injiciens, ſcire, ait, volebam, quantum tibi in me fidei eſſet, mors ſola diremptionis noſtræ jus poſſidet. Te tamen Gøtherus raptui deſtinat, amorem latrocinio quæſiturus: quem quum peregerit, tuâ geſtum ſimula voluntate, nihilominus nuptias dilatura, quouſq; filiam mihi tui loco tradiderit. Quâ impetratâ, uno ego ac Gøtherus die nuptias acturi ſumus. Itaq; diſparata nobis ad convivandum triclinia, ſed medium parietem communicantia præbere curato, ne me fortè coram oculis habito, languidiore Regem contemplatione perſtringas. Hoc enim ad eludendum raptoris ſtudium perquam efficax commentum erit. Deinde Bracum cum delecta promptiſſimorum manu haud procul regia delitere præcipit ſibi, quum res poſceret auxilio futurum.

Poſt hæc adſcito Rollero, provocandi Regis gratiâ, cum nupta ac ſupellectile, ſimulato metu, fugam navigio petivit. Igitur Gøtheri ſibi claſſem inſtare conſpiciens, En, ait, arcus doli inſidiarum ſpiculum jacit; ſtatimq; concitatis clamore nautis, clavo puppim convertit. Quem Gøtherus propemodum advectus, quis rector eſſet navigii, percontatur: Ericum eſſe cognoſcit. Item exclamans, an ipſe ſit qui mirifico verborum habitu cæterorum facundiam fruſtraretur, inquirit. Quibus auditis, Ericus olim ab ipſo ſe Diſerti cognomine donatum eſſe, nec fruſtra appellationis augurium excepiſſe ſubjunxit. Dehinc ab utriſq; proximum in littus conceſſum eſt, ubi Gøtherus Frici legatione cognitâ, Frothonis ſe refert ſororem cupere, legato verò filiam exhibere malle, quò minus eum alii ſuam ceſſiſſe conjugem pœniteret. Itaq; non incongruum fore, ſi legationis fructus in ſuum recidiſſet latorem. Ericum igitur ſibi generum complacere, dummodò per Gunvaram Frothonis affinitatem impetrare potuiſſet. Ericus Regis benevolentiam exoſculatus, ſententiam probat, ultrò ſibi offerri aſſerens, quo majus à diis immortalibus exoptare non poſſet. Ab ipſo tamen Gunvaræ mentem arbitriumq; prænoſci debere. Illa adulantem ſe Regem ſimulato favore excepit, petentiq; promptum deferre videbatur aſſenſum, obſecrans, ut Frici nuptiis ſuas præcurri pateretur: quibus primum admiſſis, aptior regalibus ſuppeteret locus, ob hoc quidem maximè, ne denuò nuptura novum connubii pactum reducta veteris memoria faſtidiret. Præterea non expedire firmabat, binos patatus una celebratione confundi. Rex reſponſis evictus, affatim poſtulata collaudat. Qui quum ex crebris Erici colloquiis clariſſima ſententiarum ſchemata, quibus animo delectari ac refici poſſit, hauſiſſet, non contentus ei filiam in matrimonium dediſſe, Litharfulki quoq; provinciam tradit, beneficium affinitati impartiendum exiſtimans. Craca verò, quæ Erico ob incantationum ſolertiam itineris comes adſcita fuerat, adverſam oculorum valetudinem ſimulans, ita faciem peplo obſtrinxerat, ut ne ſola quidem cognoſcendi capitis particula promineret. Rogata quænam eſſet, Gunvaræ ſe ſororem perhibuit, eâdem matre, diverſo vero patre progenitam.

At ubi in Gøtheri penates perventum, tædarum Alvildæ (id filiæ ejus nomen erat) convivium exhibetur. Diverſis Ericus ac Rex ædibus accumbebant, quarum tecta paries communis exceperat. Eædem deintus penſilibus per totum obductæ aulæis erant. Aſſedit Gøthero Gunvara, ſed Ericum altrinſecus Craca cum Alvilda ſtipabat. Qui inter jocandum ſubducto ſenſim è pariete aſſere, quantum loci humanum corpus tranſmittere poſſet, aperuit, ignariſq; convivis ſpacium meatui pervium fecit. Deinde ſponſam, an Frothoni, quam ſibi nubere mallet, curioſiùs percontari inter epulas cœpit: maximè cum obſervato copularum reſpectu, regia proles conſentaneæ nobilitatis amplexui debeatur, ne unius conjugum dignitas, alterius indignitate depereat. Quâ ſe inconceſſis à patre nuptiis uſuram negante,

gante, reginam eam fore, cæteraſq; opibus exceſſuram promittens, ex re- *FROTHO.* pugnante obſequentem effecit, non minùs opum ſpe quam gloriâ captam. *III.* Cracam quoq; traditum eſt, exhibitæ potionis temperamento, Frothonis amori virgineam adegiſſe cupidinem.

At Gøtherus Erici poſt epulas convivium petit, nuptialis joci licentiam adaucturus. Quo exeunte Gunvara, ſicut ante juſſa fuerat, ſubducti aſſeris loco pervium tranſgreſſa parietem, proximum Erico diſcubitum occupat. Cui Gøtherus eam conſeſſu junctam miratus, qualiter & quare eò venerit percontari impenſiùs cœpit. Illa ſororem ſe Gunvaræ, regemq; formarum falli ſimilitudine memorabat. Cujus cum Rex cognoſcendi causâ, ſubitò Regiam repetiviſſet, Gunvara poſtico ſe quò venerat referens, priſtino in loco cunctis ſpectanda conſedit. Quâ viſa Gøtherus parum luminibus credulus, maxima cum agnitionis diffidentia ad Ericum iter remenſus, relatam ſuo more Gunvaram præ oculis habuit. Ita quoties aularum aditus permutavit, toties utrobiq; quam quærebat offendit. Et jam non conſimilis, ſed eadem hinc inde facies ingenti regem admiratione torquebat. Impoſſibile enim ad omnem videbatur modum, abſq; notabili diſcrimine, eundem diverſis habitum ineſſe formarum. Soluto tandem convivio, filiam & Ericum nuptiali in cubiculum uſq; comitate proſequitur. Ipſe aliàs cubitum redit.

At Ericus Alvildam Frothoni deſtinatam, ſeorſum cubare permittit, Gunvaram, ut antè, deluſo Rege, complexus. Itaq; Gøtherus inſomnem agens noctem, ſtupido errantiq; animo ludificationis ſuæ ſpeciem agitabat. Neq; enim paritas ſpecierum, ſed identitas videbatur. Unde incerta adeò atq; anceps illum æſtimatio ſubiit, ut errori tribueret, quòd revera deprehenſum habebat. Tandem pariete fraudem inſtrui potuiſſe, animo obverſatum eſt. Quem cùm diligentius inſpici luſtrariq; juſſiſſet, nulla fractionis veſtigia deprehendit. Inconcuſſa ſiquidem totius ædis integritas apparebat. Quippe Ericus nocte concubiâ, quò minus dolus conſpicuus foret, ſoluti parietis ſarſerat læſionem. Deinde duos cognoſcendæ rei causâ tacitè Erici cubiculo intromiſſos, ac poſt aulæam conſiſtere juſſos, cuncta curioſiùs attendere jubet. Iidem Ericum cùm Gunvara repertum, occidendiq; præceptum acceperant. Qui initâ latenter æde, velatis cortinâ angulis præſentiam occultantes, Ericum ac Gunvaram nexis invicem brachiis, communi toro fruentes conſpiciunt. Quos ſemiſopitos rati, profundiorem quietis copiam expectabant, operiri volentes, donec exequendi ſceleris occaſionem gravior porrigeret ſomnus. Qui cum ſtertente ſonoriùs Erico, concepti liberiùs ſomni ſpeciem agnoviſſent, continuò trucidandi ejus gratiâ, deſtrictis prodiêre mucronibus. Quorum Ericus inſidioſo expergefactus accurſu, cùm imminentes capiti gladios ſuſpexiſſet, dicto novercæ nomine, quod olim inter pericula nuncupare juſſus fuerat, promptum neceſſitatis remedium expertus eſt. Clypeus enim ejus, qui ſublimiùs à trabe pendebat, ilico in eum collapſus, inerme corpus quaſi de induſtriâ, ne à latronibus confoderetur, obtexit. At ille fortunâ haud fruſtra uſus, proximi latronis utrumq; pedem rapto deſecuit ferro. Alterum Gunvara non impetu minori haſtâ transfodit, muliebri corpore virilem animum æquans.

Taliter Ericus inſidiis liberatus, repetito mari nocturnæ navigationi ſe præparat. At Rollerus iis qui comminus excubare juſſi fuerant, ſignum irrumpendæ regiæ lituo dedit. Quo Rex audito, hoſtium adventum indicari ratus, præceps fugam navigio tenuit. Interea Bracus, & qui cum eo irruerant, convulſam Regis ſupellectilem, Erici navibus imponendam curabant. Medium fermè noctis agendis impenſum eſt prædis. Quorum manè Rex cognitâ fugâ inſecutionem molitus, per amicorum quendam, ne quid ſubitò pararet, aut cum impetu exequeretur, admonitus eſt. Perſuadebatur quippe majore inſtrumento opus eſſe, nec expedire, cum paucis in Daniam conſequi fugientes. Sed ne ſic quidem impatiens animus damni impetum preſſit.

Nihil

Nihil enim magis moverat Regem, quàm quod alienæ cladis paratus reccidiſſet in ſuos. Enavigans autem Rex, pervenit in portum, qui nunc ab ſ̶mi vocabulum tenet. Ubi adverſâ tempeſtate obortâ, alimentis defectus, ſatiùs arbitratus eſt moriendi neceſſitatem ferro ſubire, quàm fame. Itaq; nautici manu in ſeipſos verſa, alternis vulneribus acceleravêre fatum. Rex cum paucis montium prærupta ſecutus elabitur. Indicium cladis, colles editi præbent. Interea Erico proſperè navigationem emenſo, Frothoni cum Alvilda nuptiæ actæ ſunt.

Poſt hæc Sclavorum mandatur irruptio. Ad quam coërcendam Ericus cùm octo navigiis deſtinatur: quippe Frotho rudis adhuc rei bellicæ videbatur. Ericus igitur ne virilem unquam operam detrectaret, ſuſceptum gratulanter officium, fortiter exequendum curavit. Qui cùm piratas ſeptenis navibus eſſe cognoſceret, unâ tantum è ſuis advectus, reliquas ligneis propugnaculis cingi, tonſisq; arborum ramalibus obduci jubet. Deinde cùm hoſticæ claſſis numerum pleniùs ſpeculaturus procederet, inſequentibus ſe Sclavis, ocyus ad ſuos refugere cœpit. At hoſtes ut inſidiarum ignari, ita fugientem comprehendere avidi, crebro incunctantiq; fluctus remigio concuſſêre. Naves enim Erici liquidò cognoſci non poterant, frondentis ſylvæ ſpeciem præferentes. Qui cum anguſtioris ſe maris flexui tradidiſſent, ſubitò Erici claſſe concluſos vident. Sed primum inuſitata facie ſtupidi, navigio nemus agi putabant; deinde fraudem foliis ſubeſſe cognoſcunt. Seram ergo incuriæ pœnitentiam agentes, habitam incautiùs navigationem remetiri tentabant. Sed dum puppes obvertere parant, ab hoſte eas inſiliri conſpiciunt. Ericus verò ſubducto in littus navigio, fundâ procul in hoſtes ſaxa torquebat. Igitur Sclavorum cæſi pleriq; quadraginta capti fuêre, qui poſtea vinculis ac fame coërciti, inter varias cruciatus anguſtias ſpiritum depoſuerunt.

Interea Frotho trajiciendæ in Sclaviam expeditionis gratiâ, tam è Danis, quàm ex finitimis ingentem adſciverat claſſem. Hujus minima ratis extabat, quæ biſſenos veheret nauticos, totidemq; remigiis agi poſſet. Poſt hæc Ericus ſociis patientiùs præſtolari juſſis, actæ jam cladis famam Frothoni perlaturus occurrit. Cumq; navigando puppim fortè piraticam vadoſis ac minùs altis gurgitibus inflictam hærere conſpiceret, quòd res fortuitas dictorum gravitate proſequi ſolitus erat, obſcura eſt, inquit, ignobilium ſors, fortunaq; vilium ſordida. Deinde nave propiùs applicata, piratas proprium contis navigium expedire connisos, ac circa ejus ſervationem impenſiùs occupatos oppreſſit. Quo peracto cùm ad Regiam claſſem rediſſet, Frothonem nunciâ victoriæ ſalutatione reficere cupiens, ſalvum fore florentiſſimæ pacis auctorem jubet. Rex verum ejus dictum fieri precatus, augurem eſſe ſapientis animum affirmabat. Ericus vera à ſe dici, parvulaq; victoria majoris omen afferri reſpondit, exiguis ſæpe rebus magnarum præſagia captari teſtatus. Regem deinde manum ſpargere hortatus, Jutiæ equitatum terreno proficiſci itinere jubet, reliqua exercitus parte marinum ineunte compendium. Tanta autem navigiorum frequentia mare compleverat, ut nec receptui portus, nec caſtris littora, aut commeatibus impenſæ ſuppeterent. Terreſtris autem acies tanta fuiſſe fertur, ut compendii gratiâ complanâſſe montes, meabiles effeciſſe paludes, lacunas aggeribus exæquâſſe, vaſtiſſimasq; voragines injectis molibus explâſſe dicatur.

Intereà Strunico Sclavorum Rege belli inducias per legatos petente, Frotho tempus apparatui negat, affirmans hoſtem induciis inſtrui non oportere. Præterea hactenus ſe bellicorum operum expertem vixiſſe, nec debere eorum initia ancipiti rerum expectatione ſuſpendere: quòd quiſquis primam feliciter militiam geſſerit, conſimilem de cætero fortunam ſperare poſſit. Tale enim quemq; omen habiturum pugnæ, quale congreſſionum principia dederint: cum initiales bellorum ſucceſſus, ſequentibus augurio fore

FROTHO III.

fore ſoleant. Ericus reſponſi prudentiam laudat, affirmans ita ludum foris agi oportére, prout domi fuerit inchoatus: Danos à Sclavis provocatos eſſe ſignificans. Quod dictum acerrimo prælio proſecutus, Strunico cum gentis ſuæ fortiſſimis interfecto, reſiduos in fidem accepit. Tum Frotho convocatis Sclavis per præconem edixit, ut ſi qui inter eos rapinæ aut furto aſſueviſſent, ocyus exhiberentur, promittens ſe talium mores primis honoribus donaturum. Juſſit etiam ut quicunq; malarum artium ſtudiis calluiſſent, præmia recepturi prodirent. Grata Sclavis promiſſio fuit. Cujus ſpem quidam cupidiùs quam conſideratiùs ſecuti, prius prodidére ſeipſos, quàm alieno poſſent indicio declarari. Quos tanta lucri cupiditas fefellit, ut ruborem quæſtui poſtponentes, crimen pro gloria ducerent. Quibus ſponte exhibitis, hac, inquit, Sclavi, voſipſos patriam peſte vacuefacere convenit. Continuòq; eos à lictoribus abripi juſſos, in altiſſimas cruces civium manu ſubfigendos curavit. Plures à paucioribus punitos crederes. Ita callidi ingenii Rex dum veniam, quam victis hoſtibus tribuit, crimen confeſſis negavit, totam penè Sclavicæ gentis ſtirpem conſumpſit. Sic indebiti præmii cupiditatem debita conſecuta eſt poena, juſtoq; ſupplicio indignæ mercedis aviditas adacta eſt. Crediderim jure exitio traditos, qui cùm taciturnitatis munimento ſalutem ſervare potuiſſent, voce periculum adſciverunt.

Rex recentis victoriæ titulis evectus, ne juſtitiâ quàm armis defectior videretur, novis exercitum legibus formare conſtituit; quarum præſens quaſdam ritus uſurpat, quaſdam arbitraria juris novitas abolevit. Edixit enim ut primipilus quiſq; prædæ partitione factâ, majorem cætero milite portionem acciperet: ducibus verò, quibus in acie ſigna anteferri ſolerent, dignitatis causâ captivum conceſſit aurum. Gregarium verò militem argento voluit eſſe contentum. Arma ad pugiles redundare, captiva navigia popularibus cedere juſſit, utpote eis debita quibus condendi rates inſtruendiq; jus eſſet. Præterea ſanxit, ne quis rem familiarem feris mandare præſumeret, duplum ex fiſco Regis amiſſorum pretium recepturus. Quam ſi quis arcarum clauſtris obſervandam duxiſſet, aureæ libræ Regi debitor fieret. Statuit etiam, ut in eum, qui furi ignoſceret, furti poena recideret. Præterea ſi quis in acie primus fugam capeſſeret, à communi jure alienus exiſteret. At ubi in Daniam rediit, ut quicquid Grep ſiniſtrâ morum uſurpatione curruperat, bonis artibus expiaret, arbitrariam foeminis nubendi poteſtatem indulſit, ne qua tori coactio fieret. Itaq; lege cavit, ut eis in matrimonium cederent, quibus inconſulto patre nupſiſſent. At ſi libera conſenſiſſet in ſervum, ejus conditionem æquaret, libertatisque beneficio ſpoliata, ſervilis fortunæ ſtatum indueret. Maribus quoq; quamcunq; primitus cognoviſſent, ducendi legem inflixit. Adulteros à veris conjugibus corporum parte ſpoliandos conſtituit, quò minùs continentia flagitiis eliderctur. Edixit quoq; ut ſi Danus Dano rapinam infligeret, duplum rependeret, ac violatæ pacis crimine cenſeretur. At ſi quis rem furto quæſitam ad alienam domum perferret, hoſpeſq; poſt illum ædis ſuæ fores obcluderet, bonorum omnium poenam incurreret, atq; in concione coram omnibus vapularet, quòd ſe eidem delicto obnoxium feciſſe videretur. Præterea quiſquis exulum patriæ ſuæ hoſtis evaderet, aut inimicum civibus ſcutum afferret, rerum ac vitæ periculo poenas lueret. Si quis autem ad exequendum Regis imperium ob animi contumaciam piger exiſteret, exilio mulctaretur. Solebat namq; ſagitta lignea ferreæ ſpeciem habens, nuncii loco viritim per omnes mitti, quoties repentina belli neceſſitas incidiſſet. Qui verò ex popularibus primipilum in acie anteiret, ex ſervo liber, ex agreſti illuſtris evaderet. At ſi ingenuus foret, ſatrapa crearetur. Tanta olim audaces ſtipendia merebantur. Adeò veteres nobili-

tatem fortitudini tribuendam putabant. Siquidem non fortunæ virtutem, ſed virtuti fortunam deferri oportere, exiſtimatum eſt. Præcepit quoq; ne lis ulla juriſiurandi fide aut pignorum poſitione contraheretur. Qui verò alium pignus ſecum ponere juſſiſſet, eidem aureæ libræ dimidium ſolveret, alioqui gravem corporis mulctam ſubiret. Providerat enim Rex ex pignorum poſitione maximas litium cauſas incidere poſſe. De qualibet verò controverſia ferro decerni ſanxit, ſpecioſius viribus quàm verbis confligendum exiſtimans. Quod ſi alter dimicantium relato pede prænotati orbis gyrum excederet, perinde ac victus cauſæ detrimentum reciperet. Sin autem quavis de re pugilem popularis impeteret, ipſum armatus exciperet, cubitali duntaxat ſtipite pugnaturum. Quinetiam cladem Dani ab alienigena oppreſſi duorum extraneorum cæde ſarciendam inſtituit.

Interea Gøtherus ſumendi de Erico ſupplicii gratiâ, pugnæ exercitum comparat. Econtrario Frotho cum magno claſſis apparatu Norvagiam petit. Cum ad inſulam Renſø pariter appuliſſent, Gøtherus Frothoniani nominis magnitudine territus, pacem per legatos efflagitat. Ad quos Ericus, inverecundus, ait, eſt latro, qui prior concordiam quærit, aut bonis communicare præſumit. Qui enim obtinere geſtit, obniti debet: ictus ictui opponendus eſt, livorq; livore pellendus. Cumq; hoc dictum Gøtherus attentis eminus auribus excepiſſet, quàm poterat clarâ voce ita inquit: Quiſque virtuti militat, prout beneficii meminit. Cui Ericus: Beneficentiam tuam reddito tibi conſilio repenſavi. Quo ſermone egregios monitus omni donorum genere præſtantiores indicabat. Et ut Gøtherum accepti conſilii ingratum oſtenderet, quando conjugem mihi, inquit, cum vita adimere cupiebas, melioris exempli ſpeciem laceraſti. Solum inter nos ferrum decernendi jus obtinet. Poſt hæc Gøtherus parum proſperâ congreſſione Danorum claſſem adortus occiditur. Cujus regnum Rollerus beneficii nomine poſtmodum à Frothone ſuſcepit, quod ſepteno provinciarum numero tendebatur. Eundem quoq; Ericus collatâ ſibi quondam à Gøthero provincia muneratus eſt. His geſtis, Frotho per ſummam ac ſecuram pacem triennium geſſit.

Inter hæc Rex Hunorum audito gnatæ repudio, adjuncto ſibi Rege Orientalium Olimaro, adverſum Danos biennio belli apparatum contraxit. Igitur Frotho non ſolùm indigenas, ſed etiam Norvagienſes, ac Sclavos in copias vocat. A quo Ericus hoſtiles ſpeculatum acies miſſus, Olimarum qui claſſis magiſtratum acceperat, Hunorum Rege terreſtres ductante copias, haud procul Ruſſia reperit, quem taliter affari cœpit:

Quid ſibi vult, quæſo, belli gravis iſte paratus?
Aut quò claſſe potens, Rex Olimare, ruis?

At Olimarus:

Fridlevi natum nobis inceſſere cordi eſt;
Et quis es audaci talia voce rogans?

Ad quem Ericus:

Vincendi invictum ſubiit ſpes irrita mentem,
Frothonem nullus exuperare poteſt.

Contrà Olimarus:

Quicquid contingit primò, ſemel accidit, & res
Non ſperata ſatis ſæpè ſubire ſolet.

Quâ ſententia, à nemine nimium fidei in fortuna reponendum eſſe perdocuit. Deinde Ericus Hunorum agmen exploraturus obequitat. Quod Ericum præteriens, invicemq; ab ipſo præteritum, primam ortivo ſole aciem, poſtremam occiduo conſpiciendam præbuit. Itaq; penes quem tot millium regimen foret, ab obviis ſciſcitatus eſt. Quem Hun fortè conſpiciens, [Rex hic Hunorum erat] ſpeculandi miniſterium accepiſſe cognovit, perquiritq; quod percontatori vocabulum foret. Ericus ſe ubique adventantem, nec uſquam compertum

pertum

FROTHO III.

pertum vocitari perhibuit. Rex item admoto interprete, quid Frotho operis exerceret interrogat. Cui Ericus: Nunquam Frotho domi inimicum præſtolatur exercitum, nec hoſtem in ædibus operitur. Pernox enim & pervigil eſſe debet alienum appetens culmen. Nemo ſtertendo victoriam cepit, nec luporum quiſquam cubando cadaver invenit. Quem Rex exquiſitis dictorum ſententiis calere cognoſcens: hic, ait, fortaſſe Ericus eſt, à quo filiam meam falſi criminis inſimulatam accepi. Qui continuò prendi juſſus, non decere, inquit, unum à pluribus abripi. Quo dicto non modò Regis animum complacavit, ſed etiam ad ignoſcendi ſibi voluntatem perduxit. Cujus impunitatis cauſam potius à calliditate quàm benevolentia profectam conſtabat, cùm ob hoc maximè dimitteretur, ut Frothonem nunciatæ multitudinis rumore terreret. A quo cùm reverſus explorata referre juberetur, ſex claſſium ſenos Reges, earumq; quamlibet quina navium millia complectentem vidiſſe ſe retulit, quarum unamquamq; trecentorum remigum capacem eſſe conſtaret. Quemlibet verò totius ſummæ millenarium quaternis alis contineri dicebat. Volebat autem millenarium mille ac ducentorum capacem intelligi, cùm ala omnis trecentorum numero compleatur. Cunctante vero Frothone, quid contra tot acturus eſſet, attentiusq; ſubſidia circumſpiciente: probum, inquit Ericus, audacia juvat: acri cane occupandus eſt urſus: moloſſis quippe, non imbellibus aviculis opus eſt. Quo dicto Frothoni contrahendæ claſſis conſilium præbuit. Quâ inſtructa adverſum hoſtem navigatio tenditur. Igitur inſulas quæ Daniam Orientemq; interiacent, præliis ſubigunt. Unde procedentes naves aliquot Ruthenæ claſſis offendunt. Quarum cùm Frotho paucitatem inceſſere deforme duxiſſet, à macro, inquit Ericus, & tenui petendus eſt cibus. Raro pingueſcet, qui cadit. Neq; enim mordendi potens eſt, quem vaſtus occupaverit follis. Quo documento Regi irruptionis edendæ ruborem excuſſit, eumq; mox ad paucitatem multitudine laceſſendam perduxit, utilitatem pudori præferendam ſignificans.

Poſt hæc ad Olimarum proceſſum eſt, qui multitudinis ſegnitie excipere hoſtem, quàm aggredi præoptabat: quippe Ruthenorum navigia incompoſita, minusque ob granditatem ad remigium habilia videbantur. Sed ne ei quidem numeroſitatis potentia profuit. Inuſitata namq; Ruthenorum multitudo copiis quàm virtute præſtantior, robuſtæ Danorum paucitati victoriam tradidit. Frotho cùm patriam repetere vellet, inauditum navigationis impedimentum expertus eſt. Quippe crebra interfectorum corpora, nec minus ſcutorum, haſtarumque fragmenta jactante æſtu univerſum maris conſtraverant ſinum. Itaque portus non anguſti minùs, quàm olidi erant. Igitur mediis obſtrictæ cadaveribus hæſere puppes. Nec putria quidem ac circumflua corpora remis abigere, aut contis propellere poterant, quo minùs uno ſublato, mox aliud advolutum impelleret claſſem: bellum cum mortuis obortum crederes. Novum contra exanimes diſcrimen extabat.

Igitur Frotho convocatis quas vicerat gentibus, lege cavit, ut quiſquis paterfamilias eo conciderat bello, cum equo omnibusque armaturæ ſuæ inſignibus tumulo mandaretur. Quem ſi quis veſpillonum ſceleſta cupiditate tentaſſet, pœnas non ſolùm ſanguine, ſed etiam inhumato cadavere daret, buſto atque inferiis cariturus. Siquidem par eſſe credebat, ut alieni corruptor cineris, nullo funeris obſequio donaretur, ſortemque proprio referret corpore, quam in alieno perpetraſſet. Centurionis verò, vel Satrapæ corpus rogo propriâ nave conſtructo, funerandum conſtituit. Dena autem gubernatorum corpora unius puppis igne conſumi præcepit. Ducem quempiam aut Regem interfectum proprio injectum navigio concremari. Tam ſcrupuloſam

ſam ducendis interfectorum funeribus obſervationem præſtari voluit, ne promiſcuos exequiarum ritus exiſtere pateretur. Iamq; cuncti Ruthenorum Reges, Olimaro Dagoq; exceptis, Marte conciderant. Bella quoq; Ruthenos ex Danorum imitatione celebrare præcepit, ac ne quis uxorem niſi emptitiam duceret. Venalia ſiquidem connubia plus ſtabilitatis habitura cenſebat; tutiorem matrimonii fidem exiſtimans, quòd pretio firmaretur. Præterea ſi quis virginis ſtuprum vi petere auſus eſſet, ſupplicia abſciſſis corporis partibus lueret, alioqui mille talentis concubitus injuriam penſaturus. Decrevit etiam ut quiſquis militiæ deditus, ſpectatæ virtutis titulum affectaret, impeteret unum, exciperet duos, tres modicâ pedis retractione vitaret, quatuor fugere non erubeſceret. Aliam quoq; ſuper militum ſtipendiis conſvetudinem à ſubactis ſibi Regibus obſervandam edixit. Patrium domeſticumq; militem hyberno tempore ternis argenti talentis donari juſſit, gregarium aut conductitium binis, privatum ac militiæ laboribus defunctum duntaxat uno. Quâ lege virtuti injuriam afferebat, conditiones militum non animos æſtimans. In quo quidem erroris argui poterat, cum familiaritates meritis anteferret. Poſt hæc interrogatus à Rege Ericus, an Olimari copias Hunorum æquaret exercitus, carmine ſic eloqui orſus eſt:

Hercule deprendi nulli numerabile vulgus,
Vulgus cujus erat terra nec unda capax.
Colluxère ignes crebri, ſylva omnis obarſit,
Index innumeræ flamma cohortis erat.
Calcibus obtrita tellus ſubſedit equinis,
Edebant rapidos ſtridula plauſtra ſonos.
Ingemuère rotæ, ventos auriga premebat,
Ut tonitrum currus aſſimilâſſe putes.
Vix armatorum cœtus ſine lege ruentes,
Ponderis impatiens preſſa ferebat humus.
Obmugire aër viſus mihi, terra moveri,
Tantus in externo milite motus erat.
Nam quindena ſimul vexilla micantia vidi,
Quodq; ex iis centum ſigna minora tenet.
Poſt quorum quodvis poterant bis dena videri
Signorum numero: par erat ordo ducum.

Igitur Frothone, quid contra tot opponeret, perquirente; redeundum docet, patiendumq; hoſtes propriâ primum immanitate conſumi. Obeditum monitui eſt. Neque enim minore ſtudio probatum conſilium, quàm editum fuit. At Huni per avia ſolitudinesq; progreſſi, nuſquam repertis commeatibus, paſſim inediâ periclitari cœperunt. Quippe regio vaſta ac paluſtris extabat, nec erat ullum egeſtatis ſubſidium reperire. Tandem fuſis comeſisq; jumentis, tam vehiculorum quàm victus inopes ſpargebantur. Cæterum error par fami periculum erat. Non equis, non aſinis parcitur, non fœdis aut putribus abſtinetur. Poſtremo ne canibus quidem temperatum eſt, nefas omne morientibus licitum fuit. Nihil enim tam difficile, quod neceſſitas ſuprema non imperet. Ad ultimum fame exhauſtis publica clades inceſſit. Efferebantur abſque ceſſatione corpora, cunctisq; exitium formidantibus, nulli miſeratio pereuntium fuit: humanitatem quippe metus excluſerat. Primùm itaq; Regem paulatim defecère cohortes; deinde centuriatim defluxit agmen. Deſeruit eum quoq; Uggerus vates, vir ætatis incognitæ, & ſupra humanum terminum prolixæ; qui Frothonem transfugæ titulo petens, quicquid ab Hunis parabatur, edocuit.

Inter hæc Hithinus Rex aliquantæ Norvagienſium gentis, Frothonis claſſem centum quinquaginta navigiis accedebat. E quibus duodecim lectis, propius navigationem cœpit habere, erecto in malum ſcuto ſocios adventare ſignifi-

ſignificans. Qui Regi in proximum amicitiæ gradum receptus, magnum copiis ejus attulit ſupplementum. Eidem poſtmodum cum Hilda Høgini Jutorum reguli filiâ, ſpectatæ admodùm opinionis virgine, mutuus amor inceſſit. Quippe nondum invicem conſpectos, alterna incenderat fama. At ubi mutuæ conſpectionis copia incidit, neuter obtutum ab altero remittere poterat, adeò pertinax amor oculos morabatur. *FROTHO. III.*

Interea Frotho diſtributo per municipia milite, diligentiùs impenſas hybernis commeatibus neceſſarias convectabat. Sed ne ſic quidem oneroſum impenſis exercitum ſuſtentare ſuffecit. Par propemodum Hunorum cladi pernicies incidit. Igitur ad inhibendum advenarum confluxum, claſſe in Albiam miſsâ, ne quid trajiceretur, curæ habuit. Cujus duces Revillus & Mevillus fuére. Solutâ hyeme Hithino Høginoq; ſocialem exequi piraticam placuit. Ignorabat enim Høginus ſuam à ſodali filiam adamari. Erat autem is corporis habitu præſtans, ingenio pervicax; Hithinus verò corpore perquàm decoro, ſed brevi extitit. Cæterum cum Frotho ſuſtentandi exercitus ſumptum in dies difficiliorem adverteret, Rollerum in Norvagiam, Olimarum in Svetiam, Þnevum Regem, & Glomerum piratarum præcipuum ad Orcades petendorum commeatuum gratiâ dirigit, proprias cuiq; copias tribuens. Triginta Reges ſequebantur Frothonem, qui ipſum amicitiâ vel obſequio colerent. Audiens autem Hun, dimiſſas à Frothone copias, novum recentemq; militem contrahit. At Høginus filiam ſuam Hithino deſpondit, conjurato invicem uter ferro periſſet, alterum alterius ultorem fore.

Autumno petitores commeatuum redeunt, trophæis quàm alimentis locupletiores. Rollerus enim provincias Sunmoriam & Normoriam, occiſo earum Rege Arthorio, vectigales effecerat. At Olimarus Thorum Longum, Jamtorum atq; Helſingorum Regem, duosq; alios haud inferioris potentiæ duces: Heſtiam quoq; & cum Þlandia Curetiam, ſed & inſulas Svetiæ prætentas, celeberrimus Barbariæ domitor triumphavit. Itaq; ſeptingenta reducebat navigia, duplicato eductorum antea numero. Þnevo verò & Glomero, Hithino quoq; & Høgino Orcadum trophæa ceſſére. Hiſdem cum nongentis navibus reditum eſt. Et jam quæſiti latè ſumptus, convectæque raptu impenſæ alendis abundè copiis ſuppetebant. Cæterum viginti regna imperio Frothonis adjecerant, quorum Reges triginta prædictis adjuncti, Danorum partibus militabant. Hac virium fiduciâ cum Hunis pugna confeſitur. Cujus prima dies tantâ interfectorum ſtrage recruduit, ut præcipui tres Ruſciæ fluvii cadaveribus velut ponte conſtrati, pervii ac meabiles fierent. Præterea quantum quis itineris per triduum equo conficere poſſet, tantum locorum humanis cadaveribus completum videres. Adeò ſpatioſa cædis veſtigia erant. Itaq; prælio ſeptem dies extracto, occidit Rex Hun. Cujus frater eodem nomine inclinatam Hunorum aciem conſpicatus, cum ſua ſe cohorte dedere cunctatus non eſt. Eo Bello ſeptuaginta ac centum Reges, qui aut ex Hunis erant, aut inter Hunos militaverant, ſubmiſère ſe Regi. Quem numerum Ericus ſuperiori ſignorum expreſſione complexus fuerat, cum Hunorum multitudinem Frothone percontante diſtingueret. Igitur Frotho vocatis in concionem Regibus, ſub uno eodemq; jure degendi normam imponit. Præfecit autem Olimarum Holingardiæ, Þnevum Conogardiæ, Hun verò captivo Saxoniam tribuens, Revillum Orcadibus donat. Provincias Helſingorum, Jarnberorum, & Jamtorum, cum utrâq; Lappia, Dimaro cuidam procurandas attribuit; Dago Heſtiæ regimen erogavit. Quorum unumquemq; certis tributi legibus oneravit, obſequium beneficio applicans. Itaq; Frothonis regnum Ruſciam ab ortu complectens, ad occaſum Rheno flumine limitatum erat.

Interea Hithinus apud Høginum quorundam obtrectatione inſimulatus eſt, quaſi filiam ejus ante ſponſalium ſacra ſtupri illecebris temeraſſet: quod tunc immane cunctis gentibus facinus habebatur. Igitur Høginus

FROTHO. III.

credulis auribus rem falsò nunciatam excipiens, Hithinum Regia apud Sclavos ſtipendia colligentem claſſe laceſſit, conſertaq; manu victus Jutiam petivit. Itaq; ſtatam à Frothone pacem internum labefactaverat bellum, primiq; indigetes regiam detrectavêre legem. Quamobrem Frotho miſſis qui ſimul eos accerſerent, ſcrupuloſiùs cauſam ſimultatis inquirit. Quâ cognita, juxta legis à ſe latæ formulam pronunciavit. Videns autem ne ſic quidem eos in gratiam reduci poſſe, patre filiam pertinaciùs repoſcente, litem ferro decidendam edixit. Id quippe ſolum dirimendæ controverſiæ remedium videbatur. Inita pugnâ Hithinus acerrimâ perſtrictus plagâ, cum ſanguine & viribus corporis deficeret, inſperatam hoſtis clementiam expertus eſt. Høginus ſiquidem promptiſſimam occidendi ipſius facultatem adeptus, formæ tamen ejus, & juventæ miſeratione ſævitiam manſvetudini cedere coëgit. Itaq; ne ephebum inter extremi ſpiritus momenta palpitantem extingueret, abſtinuit ferro. Olim namq; impuberem aut invalidum vitâ ſpoliare rubori deputabatur. Adeo cuncta verecundiæ momenta priſca pugilum fortitudo ſervabat. Ita Hithinus ſociorum operâ ad naves relatus, hoſtis beneficio ſervatus eſt. Iidem ſeptimo abinde anno apud inſulam Hithinſø pugnam exorſi, mutuis vulneribus conſumpti ſunt. Felix Høginus foret, ſi circa devictum ſemel Hithinum ſeveritate potiùs quàm clementiâ uſus fuiſſet. Ferunt Hildam tantâ mariti cupiditate flagrâſſe, ut noctu interfectorum manes redintegrandi belli gratiâ carminibus excitâſſe credatur.

Eodem tempore Alrico Sveonum Regi adverſum Geſtiblindum Gothorum Regem atrox incidit bellum. At Geſtiblindus viribus minor, Frothonem ſupplex acceſſit, ſe ac regnum percipiendæ opis gratiâ deditu-rus. Qui mox Skalc Scanico, atq; Erico in ſubſidium receptis, cum ſupplementis militum redit. Cumq; militiæ procurſum in Alricum effundere ſtatuiſſet, Ericus prius filium ejus Gunthjonum, Wermis ac Solongis prælatum, cenſuit impetendum, oportere aſſerens feſſum tempeſtate nautam proximum captare littus. Præterea radicum inopem rarò virere truncum. Igitur irruptione factâ perit Gunthjonus, nomenq; ejus tumulus refert. Audiens Alricus interemptionem filii, ultum ire deproperat. Conſpicatus hoſtes, Ericum clandeſtino accerſitum colloquio, recenſitis patrum ſuorum fœderibus, ut Geſtiblindi militiam detrectaret, orabat. Quod Erico pertinaciùs abnuente, cum Geſtiblindo dimicandi licentiam flagitat, privatam pugnam publicæ præferendam exiſtimans. Quem Ericus ſenectute armis inhabilem referens, triſtemq; ejus valetudinem maximâ cum ætatis excuſatione prætendens, ſe ejus loco obtulit pugnaturum, probroſum docens, ſi duellum præſtare refugeret, pro quo bellum commiſſurus veniſſet. Hinc abſq; cunctatione dimicatum eſt. Occiſo Alrico Ericus quàm graviſſimè affectus, ægrè compertis remediis, ſerum incolumitatis regreſſum habuit. At Frothoni ipſum occubuiſſe falsò fama vulgaverat, mentemque Regis magno ob id mœrore torquebat. Quam triſtitiam Ericus reditus ſui beneficio diſpulit. Quippe Svetiam, Wermiam, Helſingiam, atq; inſulas Solis, operâ ſua Frothonis adjectas imperio nunciabat. Quem mox Frotho devictarum ab eo gentium Regem conſtituit, ac præterea Helſingiam ei cum utraq; Lappia, Finniam quoq; & Eſtiam annuo ſtipendiorum jure contribuit. Nemo ante ipſum Sveticorum Regum Erici nomine cenſebatur; ab ipſo autem in cœteros vocabulum fluxit.

Eodem tempore regnabat Alf in Hetmarchia, filium habens Aſmundum. Biorno verò in Wik provincia, cui Aſuitus filius erat. Accidit autem Aſmundum parum proſperè venationi intentum, dum feras aut canibus occupare, aut caſſibus excipere pergeret, irruente fortè caligine longiùs à retiariis avio fuiſſe calle divulſum, vaſtaq; pererrantem juga tandem

equo

FROTHO. III.

equo & veſtibus deſtitutum, fungos & tubera p註rediſſe; ad ultimum in Biornonis Regis penetralia fortuito deveniſſe progreſſu. Præterea ipſe filiusq; Regis convictu pauliſper habito, ad confirmandum inter ſe amicitiæ cultum omnibus conjuravére votis, quemcunq; eorum vita prolixior excepiſſet, mortuo contumulandum fore. Tantus enim ſocietatis eorum atq; amicitiæ vigor extabat, ut neuter altero fatis abſumpto, lucem prorogare ſtatueret.

Poſt hæc Frotho omnium ſubjectarum ſibi gentium manu contractâ, claſſe Norvagiam petit, Erico terrenum agmen ductare juſſo. Humanæ ſiquidem cupiditatis more, quo plura poſſederat, plus affectans, etiam vaſtiſſimam atq; horridiſſimam orbis terrarum partem ab hoc injuriæ genere intentatam exiſtere paſſus non eſt. Adeo opum acceſſio aviditati incrementum afferre conſvevit. Igitur Norvagienſes abjectâ defenſionis ſpe, rebellandi fiduciâ defecti, in Halogiæ fines majore ex parte profugere cœperunt. Stikla quoq; virgo ſervandæ caſtitatis causâ patriæ ſe ſubduxit, bellis quàm nuptiis exerceri præoptans.

Inter hæc Aſuitus morbo conſumptus, cum cane ac equo terreno mandatur antro. Cum quo Aſmundus ob amicitiæ jusjurandum vivus contumulari ſuſtinuit, cibo, quo veſceretur illato. Jamq; Ericus cum exercitu ſuperiora permenſus, Aſuiti fortè tumulum appetebat: cui Sveones theſauros ineſſe rati, ligonibus perfregére collem. Itaq; majoris quàm credebatur altitudinis ſpecum aperiri conſpiciunt. Ad quem perluſtrandum opus erat eo, qui ſe in illum pendulo circumligatum fune demitteret. Delectus eſt fortè ex promptiſſimis juvenibus unus, quem quum Aſmundus ſportâ reſtim ſequente intromiſſum aſpiceret, protinus ejecto eo, corbem conſcendit. Deinde ſupernè aſtantibus, ac moderantibus funem, abſtrahendi ſignum porrexit. Qui ingentis pecuniæ ſpe reducto corbe quum ignotam extracti ſpeciem animadverterent, inuſitatâ facie territi, defunctumq; rediſſe rati, projectâ reſte in diverſa fugére. Quippe Aſmundus tetro oris habitu, ac veluti funebri quodam tabo obſitus videbatur. Qui fugientes revocare conatus, vociferari cœpit, falsò eos formidare vivum. Quem videns Ericus, præcipuè cruentati oris ejus imaginem mirabatur. In vultu ſiquidem profluus emicabat ſanguis. Quippe Aſuitus noctibus redivivus crebra colluctatione lævam illi aurem abruperat, fœdumque indigeſtæ ac crudæ cicatricis ſpectaculum apparebat. Igitur à circumſtantibus accepti vulneris cauſam referre juſſus, ſic orſus eſt fari:

Quid ſtupetis qui relictum me colore cernitis?
Obſoleſcit nempe vivus omnis inter mortuos.
Mala ſoli gravis uni manet omnis domus orbis.
Miſeri quos hominum ſubſidiis deſtituit fors.
Mihi ſpecus & iners nox, tenebræq; & vetus antrum
Oculis delicias eripuerunt, animoq;.
Humus horrens, tumulus putris, & immunditiarum
Gravis æſtus minuerunt juvenilis decus oris,
Habitumq; & validi roboris uſum vitiarunt,
Super hæc omnia contra exanimem conſervi vim,
Grave luctæ ſubiens pondus & immane periclum,
Laceris unguibus in me redivivus ruit Aſuit,
Stygia vi reparans poſt cineres horrida bella.
Quid ſtupetis, qui relictum me colore cernitis?
Obſoleſcit nempe vivus omnis inter mortuos.
Neſcio quo ſtygii numinis auſu
Miſſus ab inferis ſpiritus Aſuit,
Sævis alipedem dentibus edit,

FROTHO. III.

Infandoq́; canem præbuit ori.
Nec contentus equi vel canis eſu,
Mox in me rapidos tranſtulit ungues,
Diſciſſaq́; gena ſuſtulit aurem,
Hinc laceri vultus horret imago,
Emicat inq́; fero vulnere ſanguis.
Haud impune tamen monſtrifer egit,
Nam ferro ſecui mox caput ejus,
Perfodiq́; nocens ſtipite corpus.
Quid ſtupetis, qui relictum me colore cernitis;
Obſoleſcit nempe vivus omnis inter mortuos.

Jamq́; Frotho in Halogiæ fines emoverat claſſem, ubi ad cognoſcendam multitudinis ſuæ ſpeciem, quæ numeri menſuram, capacitatemque tranſcendere videbatur, collem à militibus congeri jubet, viritim lapide in acervum miſſo. Eundem quoq; hoſtis numerandi agminis modum ſecutus eſt. Conſpicui adhuc colles fidem viſentibus præbent. Hic Frotho conſerta cum Norvagienſibus pugnâ, gravem cædibus diem egit. Noctu utrinq; receptui conſultum eſt. Appetente diluculo terreſtria permenſus ſupervenit Ericus. Hic Regi certamen ſuggerit iterandum. Quo bello tanta de Danis ſtrages accepta eſt, ut è ternis navium millibus ſolæ centumſeptuaginta ſuperſtites fuiſſe credantur. Normanni verò tam vaſtâ clade deleti ſunt, ut fama ſit, ne quintæ quidem vicorum parti remanſiſſe cultorem.

Victor Frotho pacem per omnes gentes reficere cupiens, ut uniuſcujuſq; rem familiarem à furum incurſu tutam præſtaret, otiumq́; regnis poſt arma aſſereret: armillam unam in rupe, quàm Frothonis petram nominant, alteram apud Wig provinciam, habitâ cum Norvagienſibus concione, defixit, edictæ à ſe innocentiæ experimentum daturas, ſubductis iiſdem, in omnes regionis præſides animadvertendum minatus. Itaque ſummo cum præfectorum periculo aurum abſq; cuſtodia, mediis affixum triviis, magnum avaritiæ irritamentum extabat; opportuna rapinæ prædâ plena cupiditatis ingenia provocante. Statuit idem, ut navigantes repertis ubicunq; remis licitè fruerentur. Amnem verò tranſituris uſum equi, quem vado proximum reperiſſent, liberum eſſe conceſſit. Eodem deſcendendum fore conſtituit, quum priores ejus pedes ſolum attingerent, poſtremos adhuc unda ſublueret. Talium ſiquidem commodorum beneficia potiùs humanitatis, quàm injuriæ nomine cenſenda credebat. Cæterum reum capitis fieri, qui ſuperato amne equi uſum longiùs expetere præſumpſiſſet, inſtituit. Juſſit etiam, ne quis ædem vel arcam feris obfirmatam haberet, aut rem ullam clauſtrorum cuſtodiâ contineret, triplicem amiſſorum reſtitutionem promittens. Præterea tantum alieni cibi in commeatus aſſumi fas eſſe, quantum uni cœnæ ſufficeret, promulgabat. Quam ſi quis in capiendo menſuram excederet, furto obnoxius haberetur. Furi verò trajectis ferro nervis in ſuſpendium acto, lupum collateralem affigi præcepit, ut malitiam hominis acerbitati belluæ ſimilitudo exæquaret pœnæ. Eandem quoq; in furtorum conſcios mulctam extendi curavit. Ibidem ſeptennio jucundiſſimum otii tempus emenſus, filium Alvonem, filiamq́; Oſuram nomine procreavit.

Iiſdem forte diebus Arngrimus pugil Sveticus Frothonem acceſſerat, qui Scalk Scanicum, quòd ab eo olim navigio ſpoliatus fuerat, ex provocatione laceſſitum occîdit. Quo facinore ſupra modum elatus, aggreſſus eſt Frothonis filiam poſtulare. Obſeratas Regis aures expertus, Erici Sveciam regentis ſubſidium flagitat. Quem Ericus hortari cœpit, ut aliquo præclari operis merito Frothonis ſibi favorem aſciſceret, pugnaretq́; ad-

verſum Egtherum Regem Biarmiæ, & Thengillum Regem Finnimarchiæ, quòd ii ſoli, cæteris obſequentibus, Danicum detrectare viderentur imperium. Nec mora, eò exercitum egit. Sunt autem Finni ultimi Septentrionis populi, vix quidem habitabilem orbis terrarum partem cultura ac manſione complexi. Acer iiſdem telorum eſt uſus. Non alia gens promptiore jaculandi peritiâ fruitur. Grandibus & latis ſagittis dimicant, incantationum ſtudiis incumbunt, venationibus callent. Incerta illis habitatio eſt, vagaq; domus, ubicunq; feram occupaverint locantibus ſedes. Pandis trabibus vecti, conferta nivibus juga percurrunt. Hos Arngrimus conciliandæ ſibi claritatis causâ adortus, obtrivit. Qui quum infeliciter dimicando fugâ dilaberentur, tribus lapillis poſt tergum conjectis, totidem montium inſtar hoſtibus apparere fecerunt. Igitur Arngrimus ludificati viſus errore perſtrictus, ab inſectando hoſte exercitum revocavit, magnarum ſe rupium interjectu coërcitum putans. Iidem poſterâ die congreſſi, victiq; conjectæ in terram nivi ingentis fluvii ſpeciem indiderunt. Itaq; Svetis per ſummum viſus errorem falſa rerum opinione deluſis, inuſitata aquarum moles obſtrepere videbatur. Ita victore vanam aquarum imaginem formidante, fugam impetravêre Finni. Tertio identidem die reparavêre bellum; nec jam amplius ullum fugæ efficax remedium fuit. Videntes enim ſuas inclinari acies, poteſtati ſe permiſêre victoris. Quibus Arngrimus hanc tributi legem inſtituit, ut recenſito Finnorum numero, rheda ferinis pellibus conferta, ab unaquaq; decade loco cenſus, exacto triennio, penderetur. Deinde Egtherum Biarmiæ ducem duello provocatum devicit, indiditq; conditionem Biarmis viritim pellem pro capite perſolvendi. Poſt hæc ſpoliis trophæisq; auctus, ad Ericum revertitur. Quem Ericus in Daniam conſecutus, multam juvenis laudem Frothonis auribus inſtillabat, dignum regis filiâ affirmans, qui imperio ipſius ultimos humanarum rerum terminos adjeciſſet. Cujus egregia Frotho merita contemplatus, haud incongruum duxit, ejus ſe ſocerum exhibêre, qui ſibi tantis operum titulis patentem latè claritatem ſtruxiſſet.

FROTHO. III.

Suſtulit autem Arngrimus duodecim ex Oſura filios, quorum hæc nomina ſubnotavi: Brander, Biarbi, Brodder, Hiarrandi, Tander, Tirvingar, duo Haddingi, Hiorthuar, Giarthuvar, Rani, Angantir. Hi ab adoleſcentia piratico muneri incumbentes, uno omnes fortè navigio Sampſø inſulam advecti, duas in maritimis naves Hialmeri atq; Arvaroddi piratarum reperiunt: quas pugnâ adorti remigibus vacuefecêre, atq; an gubernatores oppreſſiſſent incerti, interfectorum corpora ſuis quæq; tranſtris aptantes, quæſitos abeſſe cognoſcunt. Quâ de re mœſti, partam floccipendere victoriam, ſcientes ſibi conſequentis pugnæ diſcrimen majore ſalutis impendio ſubeundum. Quippe Hialmerus atq; Arvaroddus, quorum jampridem abrupto gubernaculo tempeſtas navigia laceraverat, alterius excidendi gratiâ nemus ingreſſi, ligni rudem extenuavêre materiam, eoſq; truncum dolabris ambientes, donec navalis inſtrumenti formam vaſtum robur indueret. Quod quum humeris impoſitum ſociæ cladis ignari deferrent, ab Oſuræ filiis recenti oppreſſorum cruore madentibus laceſſiti, duo cum pluribus ferro decernere coacti ſunt. Nec par quidem congreſſus extabat, cum geminam biſſena manus exciperet. Cæterum victoria numero non reſpondit. Interfectis enim omnibus Oſuræ filiis, oppreſſoq; ab hiſdem Hialmero, victoriæ Arvaroddum titulus non fefellit, quem ſolum ex tanto ſociorum agmine fortuna reſiduum fecit. Qui informem adhuc gubernaculi truncum incredibili libratum niſu tantâ vi hoſtium adegit corporibus, ut duodecim unico ejus impulſu contuſos elideret. Ita cuncta admodum bellicarum rerum tempeſtate depulſa Oceanum manus adhuc piratica non reliquit.

Quæ res maximè Frothonem ad Occidentem armis inceſſendum adduxit, cujus unicum in propaganda pace ſtudium verſabatur. Accerſito ergo Erico, cunctâq; famulantium ſibi regnorum claſſe concitâ, Britanniam

innu-

FROTHO. III.

innumerâ advehitur puppi. Cujus inſulæ Rex manu ſe imparem noſcens (quippe fretum navigiis videbatur occludi) Frothone per deditionis ſimulationem petito, non ſolùm magnitudinem ejus adulationis officio proſequi cœpit, ſed etiam domitoribus gentium Danis ſuam, patriæq; ſubjectionem promittit, penſiones, cenſum, vectigalia, ſive quicquid expeterent, offerebat. Ad ultimum hoſpitaliter invitandos curat. Grata Frothoni Britanni humanitas fuit: quanquàm doli ſuſpicionem aleret tàm facilis omnium abſq; coactione promiſſio, tàm prompta hoſtium ante bella deditio, quæ raro ſyncera fide adminiſtrari ſolet. Laceſſebat quoq; convivii metus, veritos ne clandeſtinis inſidiis appeteretur ſubeuntis crapulæ laqueis implicata ſobrietas. Cæterum rarior invitatorum numerus videbatur, quàm ut tutò invitanti parére poſſent. Ineptum quoq; exiſtimatum inexpertæ hoſtium fidei credere ſalutem ſuam. Quâ Rex mentium fluctuatione compertâ, denuò Frothonem accedit, cum duobus millibus ac quadringentis viris epulaturum accerſens, quem antè cum mille ducentis proceribus convivium inire popoſcerat. Frotho nondum ſuſpicione depoſitâ, quanquam adaucto invitatorum numero fretus, petendi convivii fiduciam mente præſumere poſſet; ſubornat qui regionis abdita percurrentes, ſi quid inſidiarum ſpeculando deprehenderent, ocyus intimandum curarent. Cujus rei causâ nemus ingreſſi, reperta caſtrorum acie, quæ Britannorum copias attinebat, dubium preſsére greſſum. At ubi res liquidiùs agnita eſt, pedem referre deproperant. Furva ſiquidem tentoria fuére, & quaſi piceis quibuſdam obſcurata tegminibus, quò minus obtutum propinquantis offenderent. Quo cognito, Frotho validiore procerum manu mutuas diſpenſat inſidias, ne convivio incautiùs adito, opportunis fraudaretur auxiliis. Quibus latebram nactis, ferendæ opis ſignum ad litui ſonitum prænotavit. Deinde cum ſtatuta manu levi armorum genere cultâ convivium petit. Aula erat cultu magnificentiæ regalis inſtructa, aulæis oſtro tinctis undiq; ſecus obducta, in quibus mirifici luxus operam annotares. Cortina murice picta compactos ligno parietes adornabat. Conſtrata pallis nitidioribus pavimenta, quas pede premere perhorreres. Supernè cerneres crebras micare lucernas, adultas oleo lampades coruſcare. Ex acerris quoq; fragrantia fundebatur, quam ſvaviſſimus vapor exquiſitis cumulabat odoribus. Ambitum omnem frequentibus epulis menſæ conſepſerant. Intextis auro pulvinaribus ornabantur accubitus. Cervicalibus ſedilia replebantur. Reverendam aulæ faciem viſentibus arridére putares, nec quicquam in tanto paratu, aut viſu inconcinnum, aut olfactu triſte deprendi poterat. Media dolium æde perſtabat explendis aptum poculis, & liquoris immodici capax, unde haurire eſſet, quod ingentis ora convivii ſatiaret. Miniſtri purpurâ culti aureos geſtantes cyathos, propinandiq; munus comiter exequentes, compoſitis gradiebantur ordinibus. Nec bubalinorum cornuum, quibus potio promeretur, uſus aberat. Aureis cœna pateris refulgebat, nitidioribus onuſta poculis, quæ plerumq; fulgentes interſtinxerant gemmæ. Ingens omnia luxus repleverat. Menſæ dapibus luxuriabant, crateris vario potionis genere redundantibus. Nec meri ſimplex uſus extabat, quum petiti latè ſucci vario nectar ſapore conficerent. Sapidioribus lances epulis renidebant, quos maximè venatica referſerat præda. Sed ne domeſticæ quidem carnis obſonia deerant. Parciùs domeſticis, quàm convenis bibendi ſtudium erat. Hos enim ſecuritas incitabat ad crapulam, illis inſidiarum commentum ebrietatis illecebram dempſerat. Dani igitur (ut patriæ pace loquar) ſiccandis certatim calicibus aſſueti, ingenti ſe oneravére vino. Quos Britanni potos admodum conſpicati, convivio furtim elabi cœperunt, relictisq; intra aulam convivis, ſummis conniſi viribus valvas Regiæ admotis obi-

cibus

cibus, variiſq; impedimentorum generibus obſerare, deinde tectis ignem inferre orſi. At Dani qui intra ædem clauſi continebantur incendio pullulante pulſatis nequicquam foribus ab egreſſu prohibiti, ipſum mox adorti parietem, eruptionis facultatem petebant. Quem Angli validiore Danorum impulſu labefactari cernentes, mutuis obniti viribus, molibusq; extrinſecus applicatis, nutabundam fulcire congeriem inſtiterunt, quo minus convulſus paries clauſis exitum aperiret. Qui tandem robuſtiori Danorum manui cedens, quorum quo periculum majus, hoc validior conatus extabat, facilem preſſis eruptionem contribuit. Tum Frotho claſſicum ſuccinere jubet, quo manum in inſidiis conſtitutam accerſiret. Quæ litui ſono clangentis excita, dolum in auctores retorſit, Britannorum Rege extremæ cladi cum innumeris ſuorum copiis tradito. Quo facto geminum Frothoni beneficium præbuit, quum & ſaluti ſociis, & hoſtibus exitio fuerit.

Interea Hyberni, crebreſcente Danicæ fortitudinis famâ perculſi, quo difficiliorem partium ſuarum irruptionem præſtarent, ferreos terræ murices inſtraverunt, quibus littorum vetaretur acceſſus. Utitur autem Hybernorum gens levi & parabili armaturâ. Novaculis comam extenuat, totum occipitii crinem abradit, ne fugiens capillitio teneatur. Cæterum telorum cuſpides obvertit inſtantibus, mucronumq; acumina inſequentibus deinduſtria opponere aſſolet, ac plerumq; poſt tergum lanceas jaculari, doctior fugâ ſuperare, quàm bello. Quo fit ut cum victoriam tibi ceſſiſſe putes, diſcrimen immineat. Tam inſidioſam hoſtium fugam Frotho conſideratiùs quàm cupidiùs inſectatus, ducem gentis Kervillum acie fudit. Cujus ſuperſtes frater, depoſitâ rebellandi fiduciâ, patriam dedidit Regi. Captivam Rex prædam militi diſpartivit, uti ſe totius avaritiæ expertem, & à nimia rerum cupiditate averſum, ſolius gloriæ lucrum appetere teſtaretur.

Itaq; poſt Britannicos triumphos, Hybernáſq; manubias in Daniam reditum eſt, anniſque tricenis ab omni bellorum negotio temperatum eſt. Quò tempore cunctis penè terris eximiâ fortitudinis laude Danicum nomen inclaruit. Volens itaq; Frotho fulgorem imperii ſui perpetuo firmitatis habitu prorogare, primum adverſum furta ac latrocinia tanquam familiaria mala ac domeſticas peſtes ſeveritatem ſuam diſtringere curæ habuit: quibus vacuefactæ gentes tranquilliorem vitæ uſum apprehenderent, ne propagatæ pacis inceſſus ullo malignitatis obſtaculo læderetur. Providit quoq; ne ceſſante hoſte, civilis patriam lues exederet, aut poſt exteram pacem domeſtica graſſaretur improbitas. Deniq; in Jutia, tanquam in capite Regni ſui, magni ponderis auream armillam triviis affigi curavit, edictæ à ſe innocentiæ experimentum tam inſignis prædæ documento daturus. Cujus irritamentum quanquam improbas laceſſeret mentes, ac ſiniſtra ſolicitaret ingenia, ſuperabat tamen indubitatus periculi metus. Tanta ſiquidem Frothonianæ majeſtatis auctoritas erat, ut etiam aurum rapinæ expoſitum perinde ac firmioribus clauſtris obſitum tueretur. Cujus rei novitas, ingentem autori claritatem conſcivit. Qui quum patratis latè cædibus inſignes ubiq; victorias edidiſſet, otium omnibus erogare conſtituit, ut pacis jucunditas bellorum atrocitati ſuccederet, & cladis finis ſalutis initium foret. Sed & omnium opes ob hoc maximè edicti munimento vallandas curavit, ne domi raptorem invenirent, quæ foris hoſtibus caruiſſent.

Per idem tempus publicæ ſalutis auctor mundum petendo ſervandorum mortalium gratiâ mortalitatis habitum amplecti ſuſtinuit, cum jam terræ ſopitis bellorum incendiis, ſereniſſimo tranquillitatis otio fruerentur. Creditum eſt tam profuſæ pacis amplitudinem ubiq; æqualem, nec ullis orbis partibus interruptam, non adeò terreno principatui, quàm divino ortui famulatam fuiſſe, cœlituſq; geſtum, ut inuſitatum temporis beneficium, præſentem temporum teſtaretur autorem.

Inter hæc matrona quædam magicæ rei perita, plus ſpei in arte ſua,

quàm

FROTHO. III.

quàm metus in Regis ſævitiâ reponens, filium petendæ furtim prædæ cupiditate ſolicitat, impunitatem promittens, quòd Frotho fato propemodum confinis extaret, occiduo corpore ægras ſenilis animæ reliquias trahens. Quo materno hortatui periculi magnitudinem opponente, meliùs eum ſperare jubet, aut maritimam bovem fœtum edituram, aut alium quempiam caſum ultioni repugnaturum affirmans. Quâ voce ſolutum metu filium, hortamento obſequi coëgit. Quo facto Frotho perinde ac contumeliâ laceſſitus, ad diripiendos matronæ penates, maximo impetu, ſtudioq; contendit, præmiſſis qui eam cum liberis comprehenſam adducerent. Quod præſciens fœmina, ludificatis præſtigio hoſtibus, fœmineam ſpeciem equinâ permutandam curavit. Accedente verò Frothone maritimæ bovis figuram complexa, paſtum in littore vagabunda petere videbatur: filios quoq; tanquam minores corpore vitulos adumbrabat. Cujus monſtri Rex admiratione captus, circuiri ipſos, reditumq; eis ad undas negari jubet. Deniq; vehiculo, quo ob annoſi corporis invaletudinem utebatur, excedens, humi mirabundus conſedit. At mater, quæ majoris belluæ ſpeciem ſumpſerat, prætento cornu Regem adorta, alterum ejus latus confodit. Quo vulnere exanimatus, indebitum tantæ majeſtati exitum habuit. Cujus mortem milites ultione proſequi geſtientes, petita jaculis portenta configunt. Quibus interemptis, animadvertunt humana cadavera ferinis capitibus prædita. Ea res maximè præſtigium detexit. Hic Frothonis toto orbe clariſſimi Regis exceſſus fuit. Hujus egeſtis viſceribus, ſalitum corpus triennio proceres aſſervandum curabant, provinciarum defectionem vulgato Regis exitu formidantes, mortemq; eius ob hoc maximè clam exteris eſſe cupientes, ut vitæ ſimulatione propagati jampridem imperii terminos tuerentur, priſtinâq; ducis autoritate ſubnixi, conſvetam à ſubjectis penſionem elicerent. Deportabatur itaq; ab eis exanimum corpus, ut jam non funebri lecto, ſed regali vehiculo geſtari videretur, tanquam invalido ſeni, nec ſatis virium compoti id muneris à milite deberetur. Tantum magnificentiæ etiam extincto ab amicis tributum eſt. At ubi putidos artus extrema corripuit ſanies, nec tabes reprimi poterat, ſecus Weram, Sialandiæ pontem, regio funere tumulavére corpus, affirmantes, Frothonem eo loci mortis ac buſti copiam exoptaſſe, ubi regni ejus præſtantiſſima haberetur provincia.

HISTORIÆ DANICÆ LIBRI QUINTI FINIS.

SAXONIS GRAMMATICI HISTORIÆ DANICÆ LIBER SEXTUS.

DEFUNCTO Frothone, Dani Fridlevum, qui apud Ruſſiam educabatur, falsò extinctum rati, quum jam Regnum hæredis inopiâ claudicare, nec in Regiâ gente continuari poſſe videretur; hunc ſceptro digniſſimum arbitrati ſunt, qui illuſtrandi Frothonis gratiâ, recenti ejus tumulo plenum laudis carmen affigeret, famamq; extincti Regis ſpecioſo poſteris titulo commendaret. Tunc quidam Hiarnus Danicæ admodum Poëſis peritus, ut claritatem viri inſigni dictorum monumento proſequeretur, præmii magnitudine concitatus, more ſuo barbarum condidit metrum. Cujus intellectum quatuor verſiculis editum in hæc verba tranſcripſit:

XXV. HIARNUS.

Frotho

Frothonem Dani, quem longùm vivere vellent, HIARNUS.
Per ſua defunctum rura tulêre diu.
Principis hoc ſummi tumulatum ceſpite corpus,
Æthere ſub liquido nuda recondit humus.

Quo carmine edito, auctorem Dani diademate munerati ſunt. Ita ab eis Epitaphium regno repenſum, imperiiq; pondus paucarum literarum contextui donatum eſt. Adeò exili impendio ingens præmium ſtetit. Eximium exigui poëmatis pretium famam quoq; Cæſarianæ retributionis exceſſit. Divus ſiquidem Julius victoriarum ſuarum toto orbe editarum ſcriptorem illuſtratoremq; municipio donare contentus extitit. Nunc verò ruſticano Regnum prodiga plebis humanitas erogavit. Sed ne Africanus quidem in rependendis operum ſuorum monumentis munificentiâ Danos æquavit. Illic enim elucubrati voluminis merces auro ſimplici ſtetit, hîc agreſti ſceptrum incondita verſuum paucitas miniſtravit.

Eodem tempore Ericus, qui Svetiæ præfecturam gerebat, morbo exanimatus eſt. Cujus filius Haldanus paternâ procuratione functus, quum duodecim fratrum Norvagiæ oriundorum crebris congreſſibus terreretur, nec oppreſſioni vindicta ſuppeteret, ſpe capeſſendæ opis, Fridlevi, tunc Ruſſiæ conſiſtentis, copiam profugio petivit. Quem ſupplici vultu aggreſſus, ſeq; ab externo hoſte confractum ac contuſum deplorans, triſtem injuriarum querimoniam afferebat. Per quem Fridlevus accepto paternæ mortis nuncio, ſupplicem auxiliis proſecutus, Norvagiam armis inſtructus accedit. Quo tempore prædicti fratres, deficientibus à ſe ſociis, intra inſulam rapidiſſimo ambitam fluvio præaltum moliti vallum, terreſtrem in plano munitionem extenderant: cujus receptaculo freti, crebrâ vicinos irruptione laceſſerant. Excedentes enim inſulâ, continentem extructo ponte petere conſveverant. Quem portæ munitionis annexum ita quodam funiculorum regimine moderari ſolebant, ut quaſi volubili aliquo cardine circumvectus, modò trans flumen iter ſterneret, modò occulto reſtium ductu ſupernè retractus januæ deſerviret. Fuêre autem juvenes hi acres animis, robuſti juventâ, præſtabiles habitu corporis, gigantæis clari triumphis, trophæis gentium celebres, ſpoliis locupletes. Quorundam verò ex ipſis nomina, (nam cætera vetuſtas abſtulit,) ſubnotavi: Gerbiørn, Gunbiørn, Armbiørn, Stenbiørn, Esbiørn, Thorbiørn, & Biørn. Hic equum habuiſſe traditur præſtantem corpore, præpetem velocitate, adeò, ut cæteris amnem trajicere nequeuntibus, hic ſolus obſtrepentem indefeſſus verticem ſuperaret. Cujus aquæ lapſus tàm in cito ac præcipiti volumine defertur, ut animalia nandi vigore defecta plerumq; peſſundare ſoleat. Ex ſummis enim montium cacuminibus manans, dum per clivorum prærupta ſaxis exceptus eliditur, in profunda vallium multiplicato aquarum ſtrepitu cadit: verùm continuo ſaxorum obſtaculo repercuſſus, celeritatem impetus eâdem ſemper æquabilitate conſervat. Itaq; toto alvei tractu, undis uniformiter turbidadis, ſpumeus ubiq; candor exuberat. At ubi ſcopulorum anguſtiis evolutus laxius ſtagnando diffunditur, ex objecta rupe inſulam fingit. Prærruptum hinc inde jugum eminet variis arborum generibus frequens, quarum objectus amnem eminus pervideri non ſinat. Præterea Biørnoni inuſitatæ ferocitatis canis extabat, horrendæ quidem acerbitatis bellua, atque humano convictui formidoloſa, quæ ſæpiùs biſſenos ſola viros oppreſſerit. Sed quoniam tradita magis quam cognita referuntur, fidem arbiter penſet. Hæc ſiquidem, ut accepi, deliciarum quondam loco habita, Offoti gigantis inter paſcua tuebatur armentum.

At juvenes latrocinio viciniam inceſſere ſoliti, magnas ſæpè ſtrages edebant. Populari penates, armenta ſternere, diripere omnia, ingentem agere prædam, ſpoliatas rebus ædes exurere, mares paſſim cum fœminis obtruncare, probitatis loco curatum eſt. Quorum improvidam Fridlevus

HIARNVS. irruptionem excipiens, omnes ad munimentum refugos egit, occupato eximiarum virium equo, quem præceps metu ſeſſor, maturandæ fugæ gratiâ, citra amnem relictum, pontem ſecum trajicere non audebat. Deinde ſi quis fratrum illorum quempiam interemiſſet, interfecti corpus auro ſe repenſurum edixit. Quâ ſpe quidam Regiorum pugilum incitati, nec tam avaritiæ, quam virtutis ardore correpti, convento tacitè Fridlevo operam ſe facinori daturos promittunt; ſalutem admodum devoventes, nî trunca prædonum capita retuliſſent. Quorum Fridlevus virtute & promiſſione laudatâ, arbitris expectare juſſis, ſolo contentus comite, noctu fluvium petit. Ne enim alienis, quàm propriis viribus inſtructior videretur, auxilium virtute præcurrere ſtatuit. Poſt hæc comitem crebrò contuſum ſilice exanimavit, injecitq; exangue undis corpus: cui etiam detractum ſibi cultum applicuit, ejuſdem exuvias mutuatus, ut intuitu cadavere, periclitationis Regiæ ſpecies daretur. Jumentum quoq; quod eum vexerat, elicito de induſtria cruore conſperſit, eodem caſtra repetente, necis ſuæ fidem facturus. Deinde calcaribus ſubditis, mediis equum vorticibus adegit, eoq;, ſuperato amne, delapſus, prætentum munimento vallum per ſubjectas aggeri ſcalas tranſcendere conabatur. At ubi ſupernè evectus propugnacula manu complecti poterat, illato tacitè pede, ædem, quam, comeſſabundi prædones inſederant, ignaris vigilibus, levi ſuſpenſoq; veſtigio petit. Cujus conclave nactus ſub imminente foribus teſtudine conſiſtebat. Juvenes ſiquidem à munimenti firmitate profecta ſecuritas ad crapulam provocabat, arbitrantes incitatiſſimi lapſus fluvium inacceſſum feciſſe præſidium, qui nec nando trajici, nec ratibus ſuperari poſſe videretur. Neq; enim ulla amnis pars perviam vadi copiam dabat. Tum Biørno convivali hilaritate ſuffuſus, egreſſam undis belluam per quietem ſibi conſpectam affirmat, quæ triſtes ore flammas egerens, continenti cuncta incendio daret. Quamobrem indagandam inſulæ latebram eſſe, nec adeò locorum habitui confidendum, ut nimiâ ſecuritatis præſumptione extrema incautis pernicies afferatur. Nihil enim ita ſitu munitum eſſe, cui ſi humana deſit opera, ſimplex naturæ tutela ſufficiat. Prætereà ſummoperè cavendum, nè ſomnii ſui denunciationem triſtior cladis eventus excipiat. Igitur omnes munimentis egreſſi, totiusq; inſulæ ambitum curioſiùs ſpeculati, reperto caballo, Fridlevum fluvialibus aquis obrutum conjectabant. Equum verò præcipitato ſeſſore tranaſſe rati, perinde ac Regiæ mortis nuncium portis gratulanter excipiunt. At Biørno nocturnarum adhuc imaginum memoriâ territus, excubiis utendum hortatur, quod periculi ſuſpicionem nondum tutò depoſituri viderentur. Ipſe deinde capiendæ quietis gratiâ cubiculum petit, viſionem mente altius repoſitam habens. Inter hæc equus, quem Fridlevus ob vulgandam interitus ſui fidem intercutis tantum cruoris effuſione reſperſerat, militum ejus caſtra maculoſus irrupit. Qui illicò amnem petentes, repertum ſervi cadaver, Regium exſtimavêre corpus, quod nitida veſte cultum ſtridulus ripæ vortex adegerat. Quorum maximè errorem converberati corporis turgor adjuvit, cum lacerata contuſaq; ſilicibus cutis informes oris notas exangui pallore confunderet. Hujus rei indignatione permoti pugiles, qui Fridlevo nuper delendorum prædonum curam ſpoponderant, præruptum aquæ periculum accedebant, ne promiſſionis gloriam timidiore voti negligentia reſpergere viderentur. Quorum cæteri fiduciam imitati, pari cupidine fluvium petunt, ni Regem ulciſcerentur extrema paſſuri. Quibus viſis Fridlevus pontem continenti committere properavit, receptisq; pugilibus, prima vigiles irruptione proſternit. Reſiduos quoq; conſequenter adortus, Biørnone excepto, ferro conſumpſit. Quem impenſiori curationi è vulneribus recreatum, ſub ſacræ obteſtationis pignore, collegam adſcivit,

operaq;

operaq; ejus uti, quàm exitio gloriari ſatiùs duxit. Indignum quoq; aſſerebat, tantæ fortitudinis florem primâ pubertate decerptum intempeſtivâ nimis clade conſumi.

XXVI. FRIDLEVUS.

Dani verò Fridlevum adventantem experti, cujus jampridem obitum falſo didicerant nuncio, miſſis qui eum arcerſerent, Hiarnonem Regno cedere jubent, quod ipſum precariò ac perfunctoriè gerere videretur. Qui tanto honore defungi non paſſus, ſpiritum pro gloria erogare, quàm in obſcuram vulgi ſortem concedere præoptavit. Quamobrem ne Regiis honoribus exutus priſtinum fortunæ habitum recipere cogeretur, præſentem armis tueri conſtituit. Itaq; dividua regio præruptis conſternationis motibus agebatur. Alii ſiquidem ab Hiarnonis partibus ſtabant, alii Fridlevi titulis ob egregia Frothonis merita adſtipulati ſunt: hærebatq; vulgi diſcors ſuffragium, his præſentium habitum, illis præteritorum memoriam venerantibus. Præponderavit tamen Frothonianæ recordationis intuitus, ejusque ſuavitas majorem Fridlevo favoris partem conciliavit. Plerique enim quibus altior ſenſus extabat, ruſticæ conditionis hominem, quanquàm ad inſperatum rerum culmen præter generis jus ſolo fortunæ beneficio perveniſſet, regno ſubmovendum cenſebant, ne verum honoris hæredem adulterinus poſſeſſor elideret. Fridlevus verò Danorum legatos redire jubet, Hiarnonem aut Regnum deponere, aut acie ſecum confligere rogaturos. At Hiarno lucis aviditatem honori anteferre, ſalutemq; gloriæ diſpendio quærere morte triſtiùs ratus, dum bello Fridlevum excipit, in Jutiam obtritus aufugit: victoremq; denuò reparatâ manu aggreſſus, hauſtis ferro ſociis, fugam abſque comite habuit; quam inſula, vocabulum ex ejus nuncupatione ſortita, teſtatur. Igitur humiliorem animo fortunam expertus, cum ſe geminâ ſtrage omnibus propemodum copiis exutum videret, trajecto in dolum ſtudio, obſcurato oris habitu Fridlevum accedit, ipſum quæſitis per familiaritatem inſidiis necaturus. A quo ſuſceptus, aliquandiu ſervitii ſimulatione propoſitum occultabat. Siquidem decoquendi ſalis opificem profeſſus, inter ſordidioris miniſterii famulos ignobilia exequebatur officia. Cibi quoq; capiendi tempore diſcubitu ultimus exiſtere ſolebat. Prætereà balneis abſtinebat, ne nudato corpore crebris vulnerum veſtigiis proderetur. Quo Rex abſolvendæ ſuſpicionis gratiâ lavari compulſo, ut hoſtem ex cicatricibus cognovit, age, inquit, improbiſſime latro, qualiter in me conſulturus fores, ſi interficiendi tui cupidum liquidò comperiſſes? Ad hæc ſtupefactus Hiarno, ex provocatione te, ait, deprehenſum aggrederer, quo majore demendæ criminationis copiâ potiréris. Quem mox Fridlevus ſententiæ ſuæ exemplo provocatum oppreſſit, tumulo cadaver obruens interfecti vocabulum referente.

Qui poſtmodum à ſuis, propagandæ ſobolis gratiâ, conjugio ſibi conſulere monitus, cœlibem præſtare vitam paterno contendebat exemplo; quòd Frothoni conjugis petulantia grave probrum affixerit. Ad ultimum perſeverantiſſimis omnium precibus victus, per legatos aggreſſus eſt Norvagiæ Regis Amundi filiam poſtulare. Quorum unus Frøco nomine fluctibus inter navigandum abſumptus, inuſitatum moriens prodigium dedit. Quippe ubi illum confluus undarum æſtus implicuit, ſanguis medio enatus gurgite ità totam ponti faciem peregrino quodam rubore perfudit, ut ſpumeum paulò ante pelagus procellisq; albidum, mox puniceis fluctibus intumeſcens, alienum à natura ſua colorem induere videretur. Amundus verò Regiæ petitionis inexorabiliter vota fruſtratus, legatis indecentiùs habitis, tyrannidem Frothonis olìm Norvagiæ graviùs imminentem, cauſam ſpernendæ legationis aſſeruit. Frogertha verò (filia hæc Amundi erat) non modò Fridlevi genus intuita, ſed etiam factorum claritudinem venerata, convitio patrem inſequi cœpit, quòd generum habere ſpreviſſet, cujus conſummata nobilitas nec virtute deficeret, nec ſanguine claudicaret.

FRIDLE-VVS.

Adjecit quoq; prodigialem illam maris faciem, undis repentè in ſanguinem verſis, quid aliud quàm Norvagicæ cladis interpretem, Danicæ verò victoriæ liquidum excitiſſe portentum? Quam cùm Fridlevus iteratæ legationis officio poſtularet, perſeverantiâ repulſam vincere cupiens, indignatus Amundus rem à ſe ſemel negatam pertinaciùs flagitari, raptis ad necem legatis improbi petitoris ſtudio crudeliùs obviandum curavit. Cujus injuriæ Fridlevus famam expertus, Haldano ac Biørnone adſcitis, Norvagiam navigatione complectitur. Contrà Amundus patrio inſtructus præſidio, obviam exerit claſſem. Frøcaſund appellant ſinum, in quem claſſis utraq; cojerat. Ubi Fridlevus noctu ſpeculandi gratiâ caſtris egreſſus, cùm inuſitatum quendam icti aëris ſonum comminùs percepiſſet, fixo gradu ſuſpiciens, trium olorum ſupernè clangentium hoc aure carmen excepit:

Dùm mare verrit Hythin, rabidosq; interſecat æſtus,
Auro verna bibit, & lactea pocla ligurit.
Optima conditio ſervi, cui rege creatus
Obſequitur, temerè mutatis ſortibus, hæres.

Deniq; poſt ipſas alitum voces lapſum ab alto cingulum literas carminis interpretes præferebat. Regis quippe Thialamarchiæ filium, pueriliter obludentem, Gigas Hythin nomine, uſitatum mortalium habitum mutuatus, abduxerat, eoq; uſus remige, cymbâ in proximum littus trajectâ, Fridlevum tunc fortè ſpeculationis officio fungentem, navigio præteribat. Quem Rex captivi adoleſcentis operâ uti non paſſus, prædâ raptorem exuere geſtiebat. Adverſùm quem adoleſcens primum acriori invectionis genere utendum eſſe præmonuit, faciliùs oppugnandum promittens, dum antè cygnico fuiſſet carmine laceſſitus. Tum Fridlevus ſic orſus:

Cum ſis gigas tricorpor invictiſſimus,
Tuoq; cœlum penè adæques vertice,
Cur fœmen hoc ridendus enſis obligat?
Latusq; grande curta cingit framea?
Quid fortè pectus enſe munis debili,
Habitusq; corporalis inſtar negligis,
Sica brevis parvo fretus geſtamine?
Jam jàm tuum fruſtrabor audax impetum
Ferro retuſo molientem prælia;
Meticuloſa cùm ſis ipſe bellua,
Molesq; digno deſtituta robore;
Umbræ fugacis more præceps tolleris,
Spectabili claroq; nactus corpore
Imbelle pectus & pavore lubricum,
Membrisq; ſummè diſſidentem ſpiritum,
Ex hoc tua compago nutat fabrica;
Cùm forma felix ſtrage mentis claudicet;
Suisq; ſit natura diſcors partibus.
Te laudis ex hoc munus omne deſeret,
Nec fortium clarus loco cenſeberis,
Obſcura computandus inter agmina.

Quo dicto gigantem pede manuq; curtatum, liberato captivo, coëgit in fugam. Cujus conſequenter promontorium petens, egeſtam antro pecuniam aſportavit. Quibus ſpoliis ovans, ereptiq; adoleſcentis in trajiciendo mari navigatione uſus, hoc alacri carmen voce ſubtexuit:

Sanguine ſuffuſos enſes, ferrumq; cruore
Puniceum rapidi verſavimus in nece monſtri,
Dum te, Norvagicæ cladis moderator Amunde,

Exti-

FRIDLEVVS.

Excipit alta quies: quem cum ſine lumine mentis
Nox ignara premat, virtus dilapſa fefellit.
At nos defunctum membris opibusq́; gigantem,
Contudimus, vaſtiq́; chaos penetravimus antri.
Illic congeſtum raptu, violavimus aurum.
Et jam fluctivagum tonſis everrimus æquor,
Confertamq́; ratem ſpoliis ad littus ovantes
Remigio reduces agimus, percurrimus undas
Permenſore maris carabo: ſulcemus alacres
Hoc pelagus, ne nos hoſti lux obvia prodat.
Ergo leves, totoq́; manus conamine niſi
Rimemur mare, caſtra prius, claſſemq́; petentes
Quàm roſeum liquidis Titan caput exerat undis:
Ut cum rem rumor vulgaverit, atq; Frøgertha
Noverit egregio partam conamine prædam,
Blandior in noſtrum moveat præcordia votum.

Die poſterà Fridlevo adverſus Amundum, magno copiarum concurſu, cruentum incidit bellum; quod partìm terreſtri, partìm maritimo certamine gerebatur. Nam & in campis acies explicabantur, & claſſi nihilominus bellator inceſſerat. Cumq; res plurimo ſanguinis impendio gereretur, Biørno demum inclinatâ ſuorum acie ſolutum nexibus moloſſum concitavit in hoſtem, quam ferro obtinére non poterat, canino morſu victoriam adepturus. Quæ res adverſariis probroſam peperit ſtragem, cùm fortium phalanx mordicùs laceſſita profugeret. Quorum fuga triſtior an turpior fuerit, neſcias. Erubeſcendus ſiquidem Normannorum exercitus erat, quem hoſtis opem à bellua mutuatus obtrivit. Nec fraudi Fridlevo fuit labentem militum virtutem canino reparare præſidio. Occidit hoc bello Amundus. Cujus aſſecla Avo cognomento ſagittarius, Fridlevum ad ſecum dimicandum hortatus, à Biørnone ſequioris ordinis viro, Regem cum plebejo congredi prohibente, laceſſitur. Cumq; Biørno, ſinuato arcu, nervo ſagittam aptaret, ſubitò emiſſum ab Avone ſpiculum chordæ ſumma transfixit. Cujus altera mox ſagitta comes mediis digitorum condylis impacta ſucceſſit. His tertia ſuperveniens, in applicatam nervo ſagittam incidit. Avo quippe promptiſſimâ ſagittandi operâ eminus utens, deinduſtria geſtamen tantum hoſtis offenderat, ut idem in ipſum ſibi licére demonſtrans, pugilem à propoſito revocaret. Biørno verò nihil ob hoc animi minuens, ſpreto corporis periculo, conſtanti mente & vultu diſcrimen iniit; ita ut nec Avonis quicquam ingenio deferre, neque ex conſvetâ aliquid fortitudine deponere videretur. Itaque nulla ex parte propoſito deturbatus, intrepidus duello ſe credidit. Quo cum uterque ſaucius exceſſiſſet, aliud item apud Abdarnes mutuâ laudis æmulatione geſſerunt.

Interfecto Amundo, Fridlevus acerrimo hoſte liberatus, ſummumq; & ſecurum otium nactus, ferociſſimum ingenium ſuum voluptati cedere coëgit, trajectoq; in Venerem ſtudio, claſſem inſtaurat, negatas olim nuptias petiturus. Deniq; navigationem ingreſſus, quum defectâ ventis claſſe, vicos alimenta petiturus irrumperet, à Grubbo quodam hoſpitaliter habitus, tandemque filiæ ejus connubio potitus, Olavum vocabulo filium procreavit. Interjecto quoq; tempore Frøgertham adeptus, dum patriam parum proſperâ navigatione repeteret, ignotæ inſulæ littoribus appulſus, theſaurum humi concluſum effodere, cuſtodemq; ejus draconem, vitandi veneni gratiâ, bovino tergore tectus appetere cujuſdam, per quietem conſpecti, monitu perdocetur, intentumq; ſcuto corium venenatis dentium morſibus objectare præcipitur. Igitur experiendæ viſionis cauſâ anguem undis émergentem adortus, diu in ſquameum latus irrita tela conjecit: quippe ſpicu-

FRIDLEVUS.

ſpiculorum impulſum cruſtata corporis durities fruſtrabatur. Ipſe verò coluber crebras admodum ſpiras agitans, orbiculato caudæ flexu tactas obiter arbores ſtirpitùs evertebat. Cæterùm crebro corporis tractu cavata ad ſolidum humo præruptum hinc inde latus effecerat; ut quibuſdam in locis adverſos colles media valle ſequeſtrari conſpicimus. Igitur Fridlevus invicta belluæ ſuprema conſiderans, ima gladio tentat, perfosſâq; inguinis parte ſaniem palpitantis elicuit. Quâ extinctâ, pecuniam hypogæo erutam navigiis deportandam curavit.

Evoluto anno, Biørnonem atq; Avonem ſæpiùs ex provocatione congreſſos, maximâ cura in gratiam reduxit, amicitiisq; odia mutare compulit: quibus etiam filium Olavum, tres annos natum, nutricandum conceſſit. Pellicem verò Juritham, eandemq; Olavi matrem, recepto in commilitium Avoni matrimonio copulavit, æquiori animo repudium laturam exiſtimans, ſi tanto pugile maritata, pro regio ſtrenuum ſortiretur amplexum.

Mos erat antiquis ſuper futuris liberorum eventibus Parcarum oracula conſultare. Quo ritu Fridlevus Olavi filii fortunam exploraturus, nuncupatis ſolenniter votis, deorum ædes precabundus accedit, ubi introſpecto ſacello ternas ſedes totidem nymphis occupari cognoſcit. Quarum prima indulgentioris animi, liberalem puero formam, uberemq; humani favoris copiam erogabat. Eidem ſecunda, beneficii loco, liberalitatis excellentiam condonavit. Tertia verò protervioris ingenii invidentiorisq; ſtudii fœmina, ſororum indulgentiorem aſpernata conſenſum, ideoq; earum donis officere cupiens, futuris pueri moribus parſimoniæ crimen affixit. Ita aliarum beneficiis triſtioris fortunæ veneno corruptis, accidit, ut Olavo pro geminâ munerum ratione permixta liberalitati parcitas tribueret cognomentum. Quo evenit, ut prioris indulgentiæ ſvavitatem inſerta beneficio nota confunderet.

Cumq; regreſſus Norvagiâ Fridlevus iter per Svetiam haberet, ultrò legati partibus aſſumptis, cœlibi adhuc Haldano Hythini filiam, quam monſtro quondàm exemerat, impetravit. Intereà conjunx ejus Frogertha Frothonem enixa eſt, ab eximiâ mutuantem largitate cognomen. Itaq; Frotho ob avitæ fælicitatis memoriam, quam ſuo nomine referebat, ab incunabulis, primisq; infantiæ rudimentis adeò cunctis charus evaſit, ut ne humi quidem incedere aut conſiſtere toleratus, ſinu jugiter atq; oſculis foveretur. Ita non uni modo pædagogo addictus, ſed quaſi communis omnium alumnus extabat. Defuncto verò patre, cùm duodecimum ætatis annum ageret, Saxoniæ regulos Svertingum, & Hanevum imperium detrectantes, ac palàm rebellare conniſos, acie ſuperavit, devictisq; gentibus ſervitutis nomine pendendi pro capite nummi mulctam inflixit. Adeò namq; liberalis extitit, ut recenti largitatis conſvetudine priſca militiæ ſtipendia duplicaret. Neque enim ſe tyrannorum more communibus vitiorum illecebris objiciebat, ſed quicquid honeſtati proximum pervidebat, ardenter appetere, opes in propatulo habere, cæteros largiendo præcurrere, omnes humanitatis officiis antevenire, & quod difficillimum eſt, virtute invidiam vincere contendebat. Cujus rei gratiâ, brevi tantam apud omnes claritatem contraxit, ut adoleſcentulus non modò famâ majorum titulos exæquaret, ſed etiam vetuſtiſſima Regum monimenta tranſcenderet.

XXVII. FROTHO IV.

Iiſdem temporibus Starcatherus quidam Storverki filius, periclitatis naufragio ſociis, ſolus vi aut fortunâ delapſus, ob incredibilem corporis animiq; præſtantiam hoſpes à Frothone colligitur. Cujus cùm aliquandiu contubernalem egiſſet, indies cultiùs ac decentiùs habitus, tandem ſpecioſo donatus navigio, maritimas excubias procurando piraticum munus agitare præcipitur. Siquidem excellentiùs humano habitu corpus à natura ſortitus, ita id animi magnitudine æquabat, ut nulli mortalium virtute cedere putaretur. Cujus tàm latè patens claritas fuit, ut adhuc quoq; celeberrima factorum

ejus

FROTHO IV.

ejus ac nominis opinio perſevéret. Neq; enim ſolùm apud noſtros egregiis operum titulis coruſcabat, verumetiam apud omnes SveonumSaxonumq; provincias ſpecioſiſſima ſibi monumenta pepererat. Hunc in eâ regione, quæ Svetiam ab Oriente complectitur, quamq; nunc Eſtonum aliarumq; gentium numeroſa barbaries latis ſedibus tenet, originem duxiſſe memoriæ proditum conſtat. Fabuloſa autem & vulgaris opinio quædam ſuper ipſius ortu rationi inconſentanea, atq; à veri fide penitùs aliena confinxit. Tradunt enim quidam, quod à gigantibus editus, monſtruoſi generis habitum inuſitatâ manuum numeroſitate prodiderit: aſſeruntq; Thor deum quatuor ex his affluentis naturæ vitio procreatas, eliſis nervorum compagibus avulſiſſe, atq; ab integritate corporis prodigiales digitorum eruiſſe complexus, ita ut duabus tantum relictis, corpus quòd antè in giganteæ granditatis ſtatum effluxerat, ejusq; formam informi membrorum multitudine repræſentabat, poſtmodùm meliore caſtigatum ſimulacro brevitatis humanæ modulo caperetur.

Olim enim quidam magicæ artis imbuti, Thor videlicet & Othinus, aliiq; complures mirandâ præſtigiorum machinatione callentes, obtentis ſimplicium animis, divinitatis ſibi faſtigium arrogare cœperunt. Quippè Norvagiam, Svetiam, ac Daniam vaniſſimæ credulitatis laqueis circumventas, ad cultus ſibi pendendi ſtudium concitantes, præcipuo ludificationis ſuæ contagio reſperſerunt. Adeò namq; fallaciæ eorum effectus percrebuit, ut in ipſis cæteri quandam numinum potentiam venerantes, eosque deos, vel deorum complices, autumantes, veneficiorum auctoribus ſolennia vota dependerent, & errori ſacrilego reſpectum ſacris debitum exhiberent. Quo evénit ut legitima feriarum ſeries apud nos eorundem nominibus cenſeatur; cum ipſis Latinorum veteres, ſive à deorum ſuorum vocabulis, ſive à ſepteno planetarum numero nuncupationem ſingulatim adaptaſſe noſcantur. Eos tamen, qui à noſtris colebantur, non eſſe, quos Romanorum vetuſtiſſimi Jovem Mercuriumq; dixére, vel quibus Græcia Latiumq; plenum ſuperſtitionis obſequium exſolverunt, ex ipſa liquidò feriarum appellatione colligitur. Ea enim quæ apud noſtros Thor, vel Othini dies dicitur, apud illos Jovis, vel Mercurii feria nuncupatur. Si ergò Thor Jovem, Othinum Mercurium, juxta deſignatæ interpretationis diſtinctionem accipimus; manente noſtrorum aſſertione, Jovem Mercurii filium extitiſſe convincitur, apud quos Thor Othino genitus, vulgari ſententiâ perhibétur. Cùm ergo Latini contrario opinionis tenore Mercurium * Jove editum aſſevérent, reſtat ut conſtante eorum affirmatione, Thor alium quàm Jovem, Othinum quoq; Mercurio ſentiamus extitiſſe diverſum. Sunt qui dicant deos quos noſtri coluère, cum iis quos Græcia vel Latium celebrabat, ſolum participaſſe vocabulum, ſed iſtos tanquàm majeſtate ſuppares ab illis cultum cum nomine mutuatos fuiſſe. Et hæc ſuper Danicæ vetuſtatis numinibus diſſeruiſſe ſufficiat. Quæ ideò pauliſper à me in commune deducta ſunt, ut legentibus liquidum fiat, quibus patria noſtra ritibus paganâ ſuperſtitione paruerit. Nunc propoſiti diverticulum repetam.

Tradunt veteres Starcatherum, cujus ſupra memini, in Wicari Norvagienſium Regis jugulo, deorum favori facinorum ſuorum principia dedicaſſe: cujus rei tenor tali quorundam aſſertione contexitur. Volens quondam Othinus Wicarum funeſto interire ſupplicio, cùm id apertè exequi nollet, Starcatherum inuſitatâ priùs granditate conſpicuum, non ſolùm animi fortitudine, ſed etiam condendorum carminum peritiâ illuſtravit, quo promptiore ejus operâ ad peragendum Regis exitium uteretur. Hanc quippe eum dignationi ſuæ gratiam relaturum ſperabat. Quem etiam ob hoc ternis ætatis humanæ curriculis donavit, ut in his totidem execrabilium operum auctor evaderet. Adeò illi conſequenti flagitio vitæ

tempora proroganda conſtituit. Qui mox Wicarum adiens, inq; ejus aliquandiu contubernio diverſatus, inſidias obſequio texit. Tandem piraticum cum eo opus ingreditur. Cumq; quodam in loco diutinâ tempeſtatum ſævitiâ vexarentur, ita ventis navigationem fruſtrantibus, ut majorem anni partem quieti tribuerent, deos humano ſanguine propitiandos duxerunt. Itaq; conjectis in urnam ſortibus, Regiæ necis victimam depoſci contigit. Tunc Starcatherus facto ex viminibus laqueo Regem implicuit, pœnæ ſpeciem duntaxat exiguo temporis momento daturum. Sed nodi rigor ſuum jus exequens, ſupremum pendentis halitum rapuit. Cui Starcatherus adhuc palpitanti ferro ſpiritus reliquias evulſit, cumq; remedium afferre deberet, perfidiam detexit. Neq; enim illa mihi recenſenda videtur opinio, quæ viminum mollitiem, ſubitis ſolidatam complexibus, ferrei morem laquei peregiſſe commemorat. Deinde capto Wicari navigio, Bemonum quendam cunctis Daniæ piratis virtute præſtantem, maritimum prædonem geſturus accedit. Bemoni namq; collega Fraccus nomine, piratici laboris tædio nuper ſe ejus ſocietati, interpoſitâ pecuniæ pactione, ſubduxerat. Tantam autem Starcatherus ac Bemonus ſervandæ ſobrietatis curam habebant, ut nunquam ebrioſâ ſibi potione indulſiſſe dicantur, ne præcipuum fortitudinis vinculum continentia, luxuriæ viribus elideretur. Cum ergo profligatis latè provinciis, ardore quoq; tyrannico Ruſſiam invaſiſſent, incolæ parum mœnibus armiſue conſiſi, prohibendis hoſtium inceſſibus inuſitati acuminis clavos objicere cœperunt, ut quorum reprimere nequirent impetum, morarentur excurſum, taciteq; plantas humus eliderer, quibus palàm acies reſiſtere trepidaſſet. Sed ne id quidem impedimenti genus arcendis hoſtibus efficax fuit. Neq; enim Danis ad eludendam Ruthenorum operam calliditas defuit. Continuò namq; lignea pedibus tegmina ſubmittentes, ſubjectos plantis aculeos innocuis preſſêre veſtigiis. Eſt autem ferrum hoc quatuor diſpertitum ſtilis, iiſdemq; taliter conſtitutis, ut in quamcunq; illud partem caſu ſe ejiciat, trium incunctanter pedum æqualitate ſubſiſtat. Tum ſaltus invios ac nemorum denſiſſima quæq; penetrantes, Ruthenorum principem Floccum montanis, quibus irrepſerat, latebris ejecêre. Quo in loco tanto prædæ potiti ſunt, ut ne unus quidem extaret, qui non auro argentoq; onuſtus claſſem repeteret.

Mortuo autem Bemono Starcatherus ab athletis Biarmenſibus ob virtutem adſcitus, cum plurima apud eos memoratu digna edidiſſet facinora, Sveonum fines ingreditur: Ubi cum filiis Frø ſeptennio feriatus, ab his tandem ad Haconem Daniæ tyrannum ſe contulit: quòd apud Upſalam ſacrificiorum tempore conſtitutus, effœminatos corporum motus, ſcenicosq; mimorum plauſus, ac mollia nolarum crepitacula faſtidiret. Unde patet quàm remotum à laſcivia animum habuerit, qui ne ejus quidem ſpectator eſſe ſuſtinuit. Adeò virtus luxui reſiſtit. Itaq; cum Hacone claſſem in Hyberniam extulit, ne vel ultima rerum humanarum imperia Danicis armis intacta conſiſterent. Ea tempeſtate Rex inſulæ Hugletus extabat. Qui cùm frequens opibus ærarium haberet, adeò tamen avaritiæ obnoxius extitit, ut datis aliquando calceis, quos ſtudioſi manus commendaſſet opificis, ligamenta detraheret, ſubmotisq; loco ſuo corrigiis, donum ad injuriam transferret. Cujus rei deformitate tantum muneri criminis afferebat, ut odium pro gratiâ percipere videretur. Itaq; neminem ex honeſtis liberalitate proſequi ſolitus, circa mimos ac joculatores munificentiæ ſtudiis uti conſvevit. Oportêbat namq; ut turpis turpibus commercia familiaritatis impenderet, & vitiorum tabo obſitus, culpæ ſocios blandimentorum lenocinio demulcêret. Fuêre tamen ei ſpectatæ virtutis proceres, Gegathus & Suibdavus; qui inter effœminatorum conſortia, veluti gemmæ ſtercoribus inſitæ, conſpicuo militarium operum fulgore pollebant. Itaq; ſoli regiarum opum defenſores extabant. Igitur prælio iter Hugletum & Haconem cœpto, mimorum greges,

FROTHO. IV.

ges, quibus inſtabilitatem corporum levitas peperit animorum, trepidis aciem ſolvére decurſibus, tantaq́; Regis beneficia ſolâ fugæ deformitate penſârunt. Tunc Gegathus & Suibdavus ſoli tot hoſtium millibus objecti, incredibili bellum virtute geſſerunt, ut non duorum modò militum, ſed univerſi agminis partes agere viderentur. Sed & Gegathus Haconem ſibi pertinaciùs imminentem tanto pectoris vulnere affecit, ut jecinoris ſuprema detergeret. Illic Starcatherus, dum ferro Gegathum petit, acerbiſſimum capite vulnus excepit: unde poſtmodum in quodam carmine, non aliàs triſtiorem ſibi plagam incidiſſe perhibuit, quòd licet diſciſſi capitis partes exteriore pellis ambitu necterentur, latens tamen in vulnere livor, clauſum putredinis contagium occultabat. Victo occiſoq́; Hugleto, ſed & Hybernienſibus in fugam actis, Starcatherus, quoſcunq; ex hiſtrionibus captioni caſus obtulit, cædendos virgis curavit; ſatiùs ratus in ſcurrarum agmen, cuticulæ damno, ridiculum dictare ſupplicium, quàm pœnâ capitis funeſtum imperare diſcrimen. Ita jocularis miniſterii, ſordidæq́; conditionis catervam probroſo animadverſionis genere inſecutus, obſcœno verberum ludibrio mulctare contentus extitit. Tum Dani apud urbem Dufflinam regias opes ærario egeſtas, publico raptu convelli juſſerunt. Tantæ ſiquidem magnitudinis pecunia reperta fuerat, ut minor partitionis cura cunctis exiſteret.

Poſt hæc Starcatherus ad inhibendam Orientalium defectionem unà cùm Wino Sclavorum principe delegatur. Qui ſimul adverſum Curetum, Semborum, Sangalorum, omniumq́; poſtremò Orientalium exercitus, præliati, claras latè victorias edidére. Eximiæ opinionis gladiator nomine Wiſinnus, apud Ruſſiam, rupem, quæ Anafial dicitur, ſede & manſione complexus, vicinas longinquasq́; provincias omni injuriæ genere vexavit. Hic omnem telorum aciem ad hebetudinis habitum ſolo conſpectu redigere ſolebat. Quamobrem tantam viribus ejus audaciam peperit excluſus vulnerum metus, ut etiam illuſtrium virorum conjuges maritis ſpectantibus raptas, ad ſtuprum pertraheret. Cujus ſceleris Starcatherus rumore excitus, tollendi auctoris gratiâ Ruſſiam petit. Qui quoniam nihil expugnatu difficile habuit, petitum ex provocatione Wiſinnum etiam artis ſuæ beneficio ſpoliatum oppreſſit. Ferrum quippe ne præſtigiatori conſpicuum foret, tenui admodum pelle contexit; neq; Wiſinno aut præſtigii virtus, aut virium magnitudo, quo minus Starcathero cederet, auxilio fuit. Deinde apud Byzantium invictæ opinionis gigantem, Tannam nomine, corporis viribus fretus colluctando devicit, ignotasq́; terrarum partes proſcripti titulo petere coëgit. Igitur cùm nulla fortunæ ſævitia vires ejus victoriâ fraudare potuiſſet, Poloniæ partes aggreſſus athletam quem noſtri Waſce, Teutones verò diverſo literarum ſchemate Wilze nominant, duelli certamine ſuperavit.

Intereà Saxones defectionem moliri, idq́; maximè in animo habere cœperunt, qualiter invictum bello Frothonem præter publici conflictus morem opprimerent. Quod optimè duello gerendum rati, mittunt qui Regem ex provocatione laceſſerent, ſcientes eum diſcrimen omne promptâ ſemper mente complecti, animiq́; ejus magnitudinem nulli prorſus exhortationi ceſſuram. Quem tunc temporis maximè adoriendum putabant, cùm Starcatherum, cujus pleriſq́; formidoloſa virtus extabat, negotioſum abeſſe cognoſcerent. Cunctante verò Frothone, ſeq́; cum amicis ſuper dando reſponſo collocuturum dicente, ſupervenit Starcatherus piraticâ jam regreſſus: qui ex hoc maximè provocationis habitum reprehendit, quòd diceret Regibus non niſi in compares arma congruere, eademq́; adverſum populares capienda non eſſe; per ſe verò tanquam obſcuriore loco natum, pugnam rectiùs adminiſtrandam exiſtere. Igitur Saxones

FROTHO. IV.

xones Hamam, qui apud eos gymnicis palmis clariſſimus habebatur, multis aggreſſi pollicitationibus, ſi duello operam commodaret, molem corporis ejus auro ſe repenſuros eſſe promittunt, illectumq; pecuniâ pugilem ad campum conflictui deputatum militaris pompæ tripudio proſequuntur. Hinc Dani Starcatherum Regis ſui partes exequuturum ad certaminis locum militiæ inſignibus ornati perducunt. Quem Hama ætate marcidum juventæ fiduciâ deſpicatus, defunctum viribus ſenem luctâ quàm armis excipere præoptavit. Eundem adortus terræ nutabundum adegerat; ni fortuna, quæ vinci vetulum non ſinebat, injuriæ reſtitiſſet. Ita enim impellentis Hamæ pugno obrutus memoratur, ut genibus nixus humum mento contingeret. Quam corporis nutationem egregiâ ultione penſavit. Nam ubi reſuſcitato poplite manum expedire, ferrumq; diſtringere licuit, medium Hamæ corpus diſſecuit. Complures agri ſexagenaq; mancipia victoriæ præmium extitêre. In Saxones verò poſt Hamæ cædem adeò Danorum inſolevit imperium, ut pro cubitalium membrorum quolibet indicem ſervitutis ſtipem quotannis pendere cogerentur. Quod ægrè ferens Hanef, bellum demendæ penſionis cupidine cum animo volutabat. Cumq; pertinax amor patriæ mentem in dies oppreſſorum miſeratione perfunderet, ſpiritum pro libertate civium erogare cupiens, rebellionis ſtudium patefecit. Quem Frotho trajectis per Albiam copiis, apud vicum Hanøfra, taliter ab eo nuncupatum, occîdit. Svertingus verò, quanquam non minus civium afflictatione moveretur, diſſimulato patriæ malo, pervicaciori quàm Hanef ingenio libertatis propoſitum agitabat. Quod quidem ſtudium dubitari ſolet virtuti an vitio propiùs fuerit. Ego verò planè id ſceleris arguo, quod inſidioſa defectionis cupiditas edidit. Nam etſi patriæ libertatem quærere perutilè videbatur, ad hanc tamen dolo ac „ proditione contendere non licebat. Cùm ergò Svertingi facinus planè ab „ honeſto deſciverit, ne utile id quidem extitiſſe conſtabit. Nam ſpecioſiùs eſt „ apertè quem velis inceſſere, odiumq; in propatulo exercêre, quàm adulte„ rinâ familiaritate veram nocendi cupidinem obſcurare. Sed quicquid ſcele„ re paritur, gloriâ vacuum eſt, brevesq; & occiduos fructus habet. Nam ſicut „ lubricus animus eſt, qui fallendi ſupercilium clandeſtinis artibus tegit: ita quicquid dolo affine eſt, fluxum ac fragile eſſe convenit. Plerumq; enim crimen in auctorem recidere cognitum eſt: quod & Svertingo eveniſſe, famâ compertum habetur. Qui cùm convivii ſimulatione exceptum Regem incendio conſumere ſtatuiſſet, ab eodem occupatus, tametſi ipſum mutuò peremiſſet, occiditur. Quo evenit, ut alterius ſcelus amborum interitus foret. Itaq; etſi dolus in hoſtem efficax fuerit, auctorem tamen, impunitatis præſidio non donavit.

XXVIII. INGELLVS

Frothoni filius Ingellus ſuccedit. Cujus transverſus ab honeſto animus, relictis majorum exemplis, totum ſe petulantiſſimi luxus illecebris mancipavit. Igitur à bono rectoq; diſcolor, vitiaq; pro virtute complexus, diſciſſis continentiæ nervis, intermiſſisq; Regiæ majeſtatis officiis, ſordidum luxuriæ mancipium evaſit. Sanè quicquid compoſitis moribus obvium, aut inconcinnum erat, excoluit. Paterna avitaq; decora fœdiſſimarum libidinum aſſuetudine polluebat, clariſſimos majorum titulos improbiſſimis obſcurabat operibus. Adeò namq; libidini ventris obnoxius erat, ut nec patris ultorem agere, nec hoſtium injurias propulſare geſtiret, nihilq; dum gulæ pareret, modeſtè ac continenter habendum putaret. Egregium ſtemma otio inertiâq; corrupit, fluxamq; ac voluptariam vitam degens, degenerem ſpiritum, atq; à parentum veſtigiis obliquo longè calle diſtortum, in obſcœniſſimas fœditatum voragines præcipitare gaudebat. Fartores, lixas, frixoria, gulæ multiplices officinas, variosq; torrendæ aut condiendæ dapis artifices legere, claritatis loco ducebat. Arma verò, militiam, bella, nec ipſe quidem uſu diſcere, nec alios exercitio celebrare ſuſtinuit. Ita abjecto virili ſtudio, fœmineum æmulatus eſt, quem in omnem culinæ nidorem irreſtrictus pa-

lati

lati pruritus accenderat. Semper crapulam proflans, cunctisq; ſobrietatis partibus exutus, indigeſtam ventris ſaniem fœtido oris anhelitu ructabatur. Nec minus luxuria fœdus quàm Frotho militiâ clarus extabat. Adeò deliciis animum intempeſtivâ gulæ corruptela molliverat. Cujus intemperantiæ faſtidio Starcatherus ad deſerendam Ingelli familiaritatem adductus, petito Sveonum Regis Haldani contubernio, otio negotium prætulit. Adeò ne nimiæ quidem luxuriæ aſſenſor eſſe ſuſtinuit. Filii verò Svertingii veriti, ne Ingello pœnas paterni facinoris darent, ſororem ei in matrimonium contulerunt, ultionem beneficio præcurſuri. Ex quâ filios ſuſceptos Frothonem, Fridlevum, Ingellum, atq; Olavum, quem quidem ipſius ſorore editum aſſeveranter antiquitas perhibet. *INGELLUS*

Cujus ſororem Helgam, quidam auri opifex obſcuræ ſtirpis, blanditiis compoſitus ac variis inſtructus munuſculis, quibus muliebris maximè cupiditas capitur, in mutuas faces amatoriâ comitate pertraxerat. Quippe poſt obitum Regis, non exiſtentibus qui paterna in prole merita colerent, cuſtodiæ inops, tutoribusq; defecta fuerat. Quod cum Starcatherus ex aſſidua viatorum relatione coguoſceret, impunitum fabri luxum præterire non ſuſtinens; [quippe ut memorem beneficiorum cultorem, ita promptum inſolentiæ vindicem agere conſveverat,] tàm inuſitatæ præſumptionis audaciam ultum ire deproperat, orphanæ alumnæ vetuſta Frothonis merita repenſurus. Deniq; peragrata Svetia, fabri penates ingreſſus, vicinum limini locum occupat, pileolo vultum, ne proderetur, obſcurante. Quem faber, non ſatis doctus vili interdum amiculo validas ſubeſſe manus, objurgatum æde ocyus excedere jubet, inter egentium gregem ultimis eſcarum reliquiis potiturum. At ſenex ab inolita ſibi moderatione patientiam mutuatus, nihilominus ibidem acquieſcere, paulatimq; petulantiam hoſpitis experiri ſtudebat. Procurſum namq; furoris ſuperior impetu ratio refrenabat. Tum faber apertâ puellam procacitate aggreſſus, in ejus fortè ſinum jactaverat corpus, capitis comam virgineis manibus offerens depectendam. Exerto quoq; lumbari, operam ejus demendis pulicibus expetebat, extorſitq; ut ſplendidiſſimæ familiæ fœmina, pollentes amœnitate digitos ſordidiſſimis femoralibus inſerere non erubeſceret. Deinde credita voluptatis licentia interiori ipſius togæ prurientes inferre palmas, inſtabilesq; manus pectori propiùs admovere ſuſtinuit. At illa noti quondam ſenis intuitu curioſiore præſentiam capiens, concepto pudore, libidinoſæ contrectationis petulantiam ſprevit, manusq; repulit impudicas; quinetiam armis opus habendum edocens, laſciviori luſu deſiſtendum hortatur. Quo viſo Starcatherus, qui propter fores pileo caput obſcurante conſederat, jam tantum hauſerat iræ, ut ulterius cohibendæ manus impatiens, depoſito velamine dextram diſtringendo injiceret ferro. Tum faber, qui nil niſi laſcivum noverat, improviſo fluctuans metu, ubi rem ad manus perveniſſe cognovit, abjecta defenſionis ſpe, in fuga unicum neceſſitatis præſidium circumſpexit. Itaq; tam foribus, quarum hoſtis aditum tuebatur, erumpere arduum erat, quàm intra penates percuſſorem operiri grave. Tandem obſtrictus neceſſitate animus finem cunctationi poſuit, cenſuitq; certo atq; evidenti periculo appetibilius eſſe diſcrimen, cui vel modica ſalutis ſpes ſubeſſe poterat. Fugam quoq; quanquam periculi affinitate præarduam, tamen quia miniſtra opis ſalutiq; propior videbatur, appetiit, moram, quæ tanquam expers ſubſidii malum, inevitabilisq; jacturæ capax videbatur, abjiciens. Sed dum limen occupat, à præſidente foribus ſene medias cæſus nates, lapſo ſeminecis veſtigio concidit. Quippe percuſſor magnopere cavendum duxerat, ne clariſſimas manus turpiſſimi ciniflonis exitio commodaret, improbi amoris faces gravius ignominiâ quàm morte mulctatas exiſtimans. Ita à quibuſdam calamitoſus extincto punitior exiſtimatur. Quo effectum eſt, ut puella parentum officiis defecta, eruditiſſimam moribns fœminam ageret, inq; ſemetipſam quaſi ſeduli tutoris officium exer-

ceret.

INGELLVS

ceret. Cumq; Starcatherus circumſpectam undiq; familiam recenti hoſpitis jacturâ indoluiſſe cognoſceret, ignominiam ſaucii invectius exaggerandam curavit, inſultandoq; ſic cœpit:

Unde ſtupet taciturna domus? quæ cauſa dolorem
Integrat, aut ubi nunc uxorius ille quieſcit,
Nuper ob indignum ferro mulctatus amorem?
Numquid adhuc faſtum, luxumq; reſervat inertem?
Aut tenet inceptum, primâq; libidine fervet?
Extrahat alternis mecum ſermonibus horam,
Heſternumq; odium verbis componat amicis.
Lætior emergat facies, nec plangor in æde
Perſonet, aut mœſtos ſinat obtorpeſcere vultus.
Scire volens, quis virgineo flagraret amore,
Dilectæq; mihi facibus premeretur alumna,
Pileolum ſumpſi, ne toto proderer ore.
Cum faber ille procax laſcivis greſſibus intrat,
Hâc illacq; agitans inſtructo fœmina geſtu,
Nec minus ad varios intendens lumina nutus.
Caſtoreo cui tegmen erat chlamys obſita limbo,
Inſtratæ gemmis crepidæ, toga cultior auro.
Splendida nexuerant tortum redimicula crinem,
Et varicata vagum ſtringebat vitta capillum.
Hinc adolevit iners animi tumor, ingeniumq;,
Divitias genus eſſe putans, aut æra parentes,
Fortunamq; magis opibus quam ſanguine penſans.
Hinc ſubiit faſtus, habitumq; ſuperbia traxit.
Nam miſer ob cultum magni ſe credere cœpit
Ingenuisq; parem cinifl o: qui pellibus auras
Venatur, crebroq; ciet ſpiramina tractu;
Qui digitis cineres verrit, qui ſæpe reductis
Aëra folliculis captat, tenuiq; flabello
Spiramenta creat, torpentesq; excitat ignes.
Inde puellare gremium petit, appoſitusq;,
Virgo, inquit, mihi pecte comam, tactuq; ſalaces
Comprenſa pulices, & quo cutis uritur, aufer.
Hinc reſidens, auro ſudantia brachia pandit
Pulvino annixus tereti, cubitoq; reclinis
Ornatum jactare volens, ceu bellua latrans
Explicat obtortæ contracta volumina caudæ.
Illa mei noſcens compeſcere cœpit amantem,
Laſcivasq; fugare manus, meq; eſſe profeſſa,
Parce precor digitis, inquit, ſtimulumq; coërcens
Contiguum valvis vetulum placare memento.
In luctum recidet luſus. Starcherus adeſſe
Creditur, & lento, quid agas, diſquirit ocello.
Cui faber, imbellem noli palleſcere corvum,
Pannoſſumq; ſenem: nunquàm validiſſimus ille,
Quem metuis, tàm vulgato vileſcere cultu
Suſtinuit. Gaudet nitido vir fortis amictu,
Et veſtem pro mente petit. tunc tegmine dempto
Eripui ferrum, fabriq; pudenda fugacis
Perſecui: patuère nates & ab oſſe reſectæ
Viſcera nudabant: ſurgo mox, atq; puellæ
Ora premens pugno, contuſâ pare cruorem

Elicio:

INGELLVS

Elicio; tunc labra malis aſſueta cachinnis
Sanguine permixto lachrymis maduêre, luitq́;
Stultus amor, quicquid blandis commiſit ocellis.
Luſerit infelix, quæ cæca libidine fertur
More furentis equæ, ſepelitq́; cupidine formam.
Gentibus externis pretio vænire mereris,
Digna molâ, nî te falsò probet inſimulatam
Elicitus mammis cruor, expurgetq́; reatum
Uber inops lactis: at ego te criminis hujus
Arbitror immunem, ſed noli ſuſpicionis
Ferre notas, aut te falſis permittere linguis,
Et malè carpendam populo præſtare loquaci.
Rumor obeſt multis, nocuitq́; infamia mendax.
Fallitur exiguo vulgaris opinio dicto.
Defer avis, venerare patres, memor eſto parentum,
Et proavos metire tuos, ſtet gloria carni.
Quis furor inceſſit? quod te, faber improbe, fatum
Impulet ingenuam tentare cupidine ſtirpem?
Aut quis te, virgo, claris digniſſima fulcris,
Egit in obſcuram Venerem? dic quo potes auſu
Os cinerem redolens roſeis guſtare labellis,
Vel fœdas carbone manus in pectore ferre?
Ac lateri ſociare tuo verſantia prunas
Brachia, & aſſidua duratas forcipe palmas
Synceris adhibere genis, ſparſumq́; favilla
Complecti caput, & nitidis mandare lacertis?
Quanta ſit in cunctis, memini, diſtantia fabris,
Ictus ab his quondam: nomen quippe omnibus unum
Officij commune manet; ſed pectora ſubſunt
Ingeniis diſcreta ſuis; me judice præſtant,
Qui gladios & tela viris ad prælia cudunt,
Ingenioq́; animos produnt, & corda rigore
Officij ſignant, auſumq́; labore fatentur.
Sunt & nonnulli quibus æs cava teſtula promit
Diverſas fuſo ſpecies imitantibus auro;
Qui torrent venas, recoquntq́; metalla: ſed ipſis
Mollius ingenium finxit natura, manusq́;
Eximia quas arte dedit, formidine preſſit.
Tales ſæpe dolo, dum flatilis eliquat ardor
Æs teſtæ immiſſum, ſubducunt aurea maſſis
Cruſtula, furtivum conchâ ſitiente metallum.

His dictis Starcatherus non minorem ex voce, quàm opere voluptatem ſortitus, Haldanum repetit, ejusq militiam proximâ familiaritate complexus, nunquam bellorum exercitio abſtitit, ita ut abſtractum deliciis animum continuâ armorum intentione torqueret.

Fuêre autem Ingello ſorores Helga & Aſa: ex quibus Helga toris admodum matura, Aſa verò annis minor connubioq; inhabilis erat. Tunc Helgo Norvagienſis poſtulandæ Helgæ cupidine concitatus, navem conſcendit. Cæterùm navigationem tanto inſtruxerat luxu, ut exultorum auro velorum apparatu uteretur, quæ etiam inauratis malis ſubnixa, purpureis reſtibus tenebantur. Venienti Ingellus votum impetrandum promittit, ſi modo oblatos pugiles, ad teſtandam opinionis ſuæ experientiam, pugnâ ſuſtinere præſumeret. Nec conditione permotus Helgo, quàm libentiſſime ſe pacto operam daturum reſpondit. Itaque ſolenni ſponſalium titulo futuræ

INGELLVS copulæ pactio conſecratur. Per idem tempus apud inſulam Sialandiam novem ducis cujuſdam filios inoleviſſe memoriæ proditum eſt, apprimè viribus & audaciâ præditos, quorum maximus Angaterus extabat. Qui cum ejuſdem puellæ competitorem ageret, negatasq; ſibi nuptias Helgoni promiſſas videret, palæſtricâ illum provocatione ſolicitat, ferro moleſtiam propulſurus. Approbat Helgo propoſitas pugnæ partes, & nuptiarum die dimicandi tempus amborum votis condicitur. Confundebatur enim apud omnes, quiſquis certamen ad dimicandum provocatus abnueret. Quamobrem Helgonem hinc detrectandæ pugnæ rubor, inde gerendæ metus angebat. Siquidem præter commune provocationis jus impari manu ſe laceſſitum credebat, quod ſolus adverſum novem pugnam ſpopondiſſe videretur. Hæc volventem, ſponſa auxilio opus habiturum docet, hortaturq; pugnâ abſtineat, quâ nihil præter mortem aut ignominiam petiturus videatur, præſertim cum eorum, adverſum quos dimicaturus eſſet, numerum, nulla deffinitionis certitudine clauſiſſet: quamobrem periculo parcat, Starcatherumq; apud Sveones agentem ſaluti conſulturus expoſcat, qui indigentibus adeſſe, & triſtes plerumq; caſus felici interventu redimere ſoleat. Gratum Helgoni conſilium fuit. Qui quum, parvulo comitatu ſumpto, Svetiam ingreſſus, ad nobiliſſimam ejus urbem Upſalam perveniſſet, ingreſſu abſtinens præmittit, qui Starcatherum ſalutationis officio prætentatum ad Frothonis filiæ nuptias invitaret. Quâ comitate Starcatherus perinde ac injuriâ laceſſitus, acrius inſpectum juvenem tam ineptæ legationis pœnas daturum reſpondit, niſi chariſſimi ſui Frothonis mentionem mandatis inſertam haberet, quod ſe ſcurræ vel paraſiti more, lautioris alimoniæ gratiâ, ad alienæ culinæ nidorem decurreresolitum exiſtimaverit. Quod poſtquam Helgo ex ſatellite cognovit, regiam ingreſſus, Frothonis filiæ titulo conſalutatum ſenem conditæ ex provocatione pugnæ ſocium depoſcit, cui ob hoc ſe minus ſufficere dixit, quod conflicturæ ſecum partis numerum conditionis modus incertum reliquerit. Quem Starcatherus loco certaminis, ac tempore cognito, non ſolum ſupplicem recepit, verùm etiam auxilii promiſſione firmatum Daniam cum comitibus repetere juſſit, affirmans ſe ejus aditum occulto callis compendio quæſiturum. Quo diſcedente, interjectis diebus profectionem orſus, ſi famæ credi fas eſt, velocitate greſſus tantum locorum diali itinere emenſus proditur, quantum præcedentes diebus duodecim peragraſſe dicuntur: ita ut utrique fortuito veſtigiorum concurſu, uno eodemq; tempore, deſtinatos Ingelli penates attingerent. Ubi cum Starcatherus miniſtrorum more, menſas convivis obſitas præteriret, præmemorati novem plenis deformitatis geſtibus torvos ore fremitus dantes, ac more ſcenico decurſantes, in pugnam ſe mutua adhortatione firmabant. Sunt qui eos venienti athletæ ſævientium canum exemplo oblatraſſe perhibeant. Quibus Starcatherus increpatis, quòd adulterino oris habitu ridiculam ſibi formam conſciſcerent, patuliſq; buccarum rictibus laſcivirent, taliter effœminatorum diſſolutam mollitiem intemperantiæ ſuæ luxum deducere prædicabat. Interrogatus igitur, an ei dimicandi virtus ſuppeteret? non unum tantum, verum quotlibet admiſſos excipiendi certiſſimas ſibi vires extare reſpondit. Quod audientes novem, animadvertunt hunc eſſe, quem in ſubſidium Helgonis è longinquo venturum acceperant. Idem ut ſponſæ thalamum attentioribus vallaret excubiis, voluntariam vigiliarum curam amplexus, reductas cubiculi fores obicis loco gladio obſerat, ſtationis ſuæ beneficio ſecuram nuptiis quietem daturus. Experrectus Helgo, cum ſomni ſtupore diſcuſſo, promiſſum memoriæ ſubjeciſſet, armis corpus induendum curavit. Animadvertens autem parvulam noctis adhuc ſupereſſe caliginem, cum præſtolari vellet diluculi tempus, dùm animo propin-

propinqui diſcriminis negotium volutaret, obrepentis furtim ſomni ſuavitate præventus, gravatum ſtupore corpus lecto reſtituit. Quem ut Starcatherus primâ luce ſuperveniens dormientem uxoris amplexibus inhærere cognovit, importunæ concuſſionis moleſtia à quietis otio revocari paſſus non eſt, ne per ignaviam excitandi officium præſumere, & tam recentis copulæ dulcedinem interpellare videretur. Solus itaque periculum petere, quam alienæ voluptatis offenſione comitem quærere ſpecioſius duxit. Tacitus igitur veſtigium retulit, campumq;, qui lingua noſtrâ Roliung dicitur, cum contemptu adverſariorum ingreſſus, ſub montis cujuſdam clivo ſeſſione quæſitâ, adverſum ventis ac nivibus corpus præbuit. Tunc ac ſi verna cœli temperies aſpiraret, depoſitâ veſte, demendis operam pulicibus dabat. Purpurĕum quoq;, quo nuper ab Helga donatus fuerat, ſentibus amiculum injecit, ne contra ſævientia grandinis tela indumentorum umbracula mutuatus videretur. Tunc venientes athletæ, montem ex oppoſito ſubeunt, averſumq; ventis ſedendi locum petentes, accenſo frigus igne depellunt. Deniq; non viſo Starcathero, quendam montis faſtigio immittunt, qui tanquam è ſpecula liquidius ejus contemplaretur adventum. Is poſtquam montanæ celſitudinis verticem conſcendit, in devexa ejus parte ſenem proſpicit, ſcapulis tenus nivali deſuper reſperſione contectum. Percontatur itaq; an is ſit, qui promiſſas pugnæ partes agere debeat. Cumq; ſe hunc eſſe Starcatherus aſtrueret, ſupervenientes cæteri, pariterne omnes an ſingillatim excipere ſtatuiſſet, interrogant. At ille, quoties mihi, inquit, triſte canum agmen oblatrat, ſimul non viciſſim eos abigere ſoleo? ita ſe cum univerſis, quàm ſingulis, confligere malle ſignificans, adverſarios prius dictis quàm armis contemnendos putabat. Inito conflictu, ſex eorum abſq; mutuo vulnerum receptu proſtravit: tres vero reſiduos, quanquam decem ac ſeptem vulneribus ita ab eis affectus eſſet, ut major viſcerum pars ventre elaberetur, nihilominus fratrum exemplo conſumpſit. Cumq; extis vacuus, labefactis viribus gravi ſitis anguſtiâ premeretur, petendæ potionis cupiditate pergenuans, labentis comminus rivi lympham expoſcit. Quem ut cruore tabidum animadvertit, à polluto ejus hauſtu, faſtiditâ aquæ ſpecie, temperavit. Angaterus ſiquidem inter amnis fluenta proſtratus, ita alveum ejus ſanguinis ſui rubore conſperſerat, ut jam non aquis, ſed roſeo quodam liquore manare videretur. Ita Starcatherus corporis viribus defici, quàm eas à tam fœda potione mutuari ſpecioſius duxit. Igitur conſumpto penè robore, ſaxo, quod in vicino fortè ſitum erat, genibus advolutus, pauliſper eidem acclinis incubuit: cujus cava adhuc ſuperficies cernitur, ac ſi illam decubantis moles conſpicuâ corporis impreſſione ſignaſſet. Ego autem hanc imaginem humanâ arte elaboratam reor, cum veri fidem excedere videatur, inſecabilem petræ duritiam ita ceræ mollitiem imitari potuiſſe, ut ſolo innitentis contactu humanæ ſeſſionis ſpeciem repræſentaret, habitumq; perpetuæ concavitatis indueret. INGELLVS

Cumq; Starcatherum quidam fortè curru præteriens, toto penè corpore ſauciatum vidiſſet, horrore rei pariter atq; admiratione permotus, propiùs lora deflectit, quærens quid ſibi præmii foret, ſi plagas ejus medendi officio proſequeretur. Sed Starcatherus vulnerum acerbitate cruciari, quàm ſordidæ conditionis hominum miniſterio uti præoptans, officium ejus ac genus cognoſcere inſtitit. Quem cum præconis partibus fungi didiciſſet, ſpernere non contentus, etiam convicio proculcavit, quod cunctis honeſtatis partibus neglectis, ſcurrilitatis officia ſectaretur, omnemque vitæ curſum nefanda ſemper opinione reſperſerit, & quæſtus loco pauperum duxerit detrimenta, nemini innocentiam tribuere, cunctis accuſationis injuriam irrogare paratus, tunc præcipue lætus, cum quid alienis luctuoſum rebus incideret, dum in hoc maximè ſuâ deſudet intentione, ut omnium actus inſidioſæ explorationis arte cognoſcat, & innocuos

INGELLVS mores quæſitæ fraudis occaſione perſtringat. Abeunte eo, ſupervenit alius opis medelæq; promiſſor, qui prioris exemplo conditionem fateri juſſus, ancillam ſe cujuſdam in matrimonio habere, ejusq; domino emancipandæ conjugis gratiâ ruſticum opus dependere teſtabatur. Cujus operâ Starcatherus idcirco ſe uti nolle perhibuit, quòd erubeſcendo connubii genere ſerviles ſibi conſciviſſet amplexus. Cui ſi quid virtutis ſuppeteret, faſtiditâ alieni ſaltem familiaritate mancipii, liberâ thori participe frueretur. Quantam porrò hujus viri magnitudinem exiſtimemus, qui ſummis vitæ periculis implicatus, tantum ſe in repellendis auxiliis geſſit, quantum in excipiendis vulneribus geſſerat. Itaq; diſcedente eo ſubiens fœmina fortuito ſenem præteribat inceſſu. Quæ cum petergendorum ejus vulnerum gratiâ propius acceſſiſſet, in primis quo genere aut officio eſſet exponere juſſa, ancillam ſe molendi officio aſſuetam perhibuit. Quam rurſum Starcatherus, an prolem haberet, percontatus, poſtquam fœmineam ei ſobolem eſſe cognovit, domum abire, & vagienti filiæ mammas præbere juſſit, perquam deforme exiſtimans, ab extremæ ſortis muliercula ſubſidium mutuari. Quinetiam melius eam proprium ſanguinem lactis nutrimentis, quàm aliena vulnera remediis proſecuturam ſciebat. Hanc quoq; diſcedentem juvenis curru delatus inſequitur. Qui cum conſpecti ſenis vulneribus opem laturus accederet, quiſnam eſſet rogatus, agricolâ ſe patre natum, ruſticiq; laboris operibus aſſuefactum ſubjunxit. Cujus Starcatherus natalibus collaudatis, officium quoq; veneratione digniſſimum judicavit, quòd talibus vitæ ſubſidia juſto laboris commercio peterentur, qui nimirum quæſtum non noſſent, niſi quem fuſi ſudoris impendio peperiſſent. Nec immeritò ruralis vitæ habitum etiam excellentiſſimis opibus præferendum putavit, cujus integerrimi fructus inter ſplend.dam abjectamq; fortunam mediocritatis gremio orti educatiq; viderentur. Ne autem indonatam juvenis humanitatem relinqueret, chlamydem à ſe vepribus interjectam oblatæ dignationis præmium effecit. Accedens itaq; ruricolæ filius, evulſas ſtomachi partes priſtino loco reſtituit, elapſamq; extorum congeriem nexili viminum complexione perſtrinxit. Deinde exceptum vehiculo ſenem, ad regios uſq; penates pleno venerationis ſtudio deportandum curavit.

Interea Helga verbis magnam præ ſe cautelam ferentibus, virum inſtruere aggreſſa, ſcire ſe, inquit, Starcatherum, mox ut victis pugilibus remearet, abſentiæ pœnas ab eo ſumpturum, à quo plus ignaviæ & libidini quam condicti certaminis fidei indultum exiſtimet. Cui ideò acrius reſiſtendum fore, quòd fortibus parcere, ignavos odiſſe ſoleat. Cujus prædictionem Helgo æque ac conſilium veneratus, corpus animumq; capeſſendæ virtutis ardore firmavit. Cumq; Starcatherus ad regias eſſet ædes delatus, vulnerum dolore neglecto, ocyus curru deſiliit, ac veluti toto integer corpore nuptialem irrumpens thalamum, pugno valvas perfregit. Tunc lecto exiliens Helgo, ut conjugis erat conſilio doctus, adverſæ ejus fronti ferrum immerſit. Cumque ſecundi vulneris meditatione denuò ferrum adacturus videretur, Helga thoro ocyſſimè evolans, ſenem ab imminenti exitio, correpti ſcuti interjectu, defendit: quod tamen ab Helgone validiore ferri impulſu medio tenus umbone diſſectum eſt. Ita laudabilis fœmina ingenii amicum auxilio proſecuta, quem conſilio læſerat, manu ſervavit, utq; monitis maritum, ita factis ſenem protexit. Quæ res Starcatherum ad incolumitatem Helgoni tribuendam adduxit, præfatum, parci oportere, cui certum virtutis indicium præſens fortitudinis fides exhibeat. Morte ſiquidem indigniſſimum prædicabat, quem tantâ reſiſtendi fiduciâ plenum probitatis ingenium exornaſſet.

Idem, plagis nondum medicamine procuratis, nec ullâ adhuc cicatrice reſperſis, occiſo ab æmulis Haldano, Svetiam repetens, filium ejus Syvardum, devictâ quorundam rebellione, paternæ dominationis hæredem conſtituit.

ſtituit. Aqud quem diutulè converſatus, cum Frothonis fraudulenter oppreſſi filium Ingellum, transverſo animo actum, patris interfectoribus animadverſionis humanitatem atq; amicitiam erogaſſe, famâ rei crebreſcente, cognoſſet; ob tàm horridum facinus indignationis aculeis laceſſitus, dolenterq; ferens tantæ indolis juvenem tam inclyti patris filium exuiſſe, eximium carbonum faſcem tanquam opimam ſarcinam humeris ſuis Daniam petiturus impendit. Rogatus ab obviis, quid tam inſolitum onus deferret, Ingelli Regis hebetudinem ad acuminis habitum carbonibus ſe perducturum aſtruxit. Itaq; expedita & compendiaria ſemita velut uno ſpiritu rapidum ac præceps iter explicuit, tandemq; Ingelli hoſpitio uſus, ſedem majoribus deſtinatam ſuo more conſcendit. Quippe apud prioris ſeculi reges ampliſſimum dignitatis gradum obtinere conſveverat. Quem cum regina ſqualore obſitum ſordidisq; & agreſtibus pannis utentem ingreſſa conſpiceret, ob deformitatem cultus parum curioſa hoſpitis æſtimatrix effecta, ſimulq; virum ex veſte metiens, ſtoliditatis increpitum, quod majores diſcubitu præcurriſſet, ac ſedem ruſtico cultu indignam occupaſſet, loco excedere juſſit, ne pulvinaria tetriore, quàm par eſſet, habitu contrectaret. Quod enim ille ex fiducia agebat, ſtoliditati atq; impudentiæ deputabat, ignara aliquanto ſplendidius mentem quam veſtem in ſublimi lucere conſeſſu. Paruit animoſus ſenex, tametſi repulsâ æger, indebitamq; fortitudini ſuæ contumeliam egregio animi temperamento ſuppreſſit, acceptum ruborem nec voce nec gemitu proſecutus. Nec tamen tacitam doloris acerbitatem prorſus occultare ſuſtinuit. Exſurgens enim atq; in ultimam ædis partem ſecedens, adeò ipſa parietum robora demiſſi corporis impulſu contudit: ut tectum ruina penè eximiâ tignorum trepidatione ſubmittetet. Quo evenit ut non ſolum repulsâ, ſed etiam exprobratæ ſibi paupertatis ignominiâ laceſſitus, iram ſuam adverſum contumelioſam reginæ vocem irrevocabili ſeveritate diſtringeret.

Quem cum Ingellus à venatione regreſſus curioſioribus oculis colluſtratum, nec os uſquam hilariter circunferentem, nec ſe aſſurgendi officio venerantem animadverteret, Starcatherum eſſe parum blandæ frontis annotatione cognovit. Nam cum manus ejus bellico opere duratas, cicatrices adverſo corpore exceptas, acerrimumq; oculorum vigorem attenderet, animadvertit nequaquam enervi animo eſſe, cujus corpus tanta vulnerum veſtigia confodiſſent. Objurgatam igitur uxorem impenſiùs monuit, ut abjecto irarum ſupercilio, quem convitio inſecuta fuerat, blandimentis permulſum liberalitatis officiis deliniret, ciboq; & potione firmatum benigno recrearet alloquio, præfatus hunc ſibi olim à patre tutorem datum, infantiæ ſuæ indulgentiſſimum extitiſſe cuſtodem. Tum fera ſenilis animi cognitrix rigore in manſvetudinem verſo, quem repulsâ affecerat, convicii amaritudine laceraverat, miniſtrandi ſtudio venerata eſt, atq; ex hoſpita indignante, obſequentiſſimam adulatricem agere cœpit, curioſitatem ſuam iræ ejus opponere cupiens, eò quidem minus errore culpabilis, quò illum celerius objurgata deſeruit. Nec tamen leves ejus pœnas pependit, cum loca in quibus fortiſſimum ſenem diſcubitus repulsâ ſugillaverat, poſtmodum fratrum ſuorum cladibus cruentata conſpiceret.

Nocte verò, Ingello cibum cum Svertingi filiis capiente, apparatiſſimis dapibus inſiſtens luxurioſo menſas epulo cumulavit, ſenemq; ne maturiùs ſe convivio ſubtraheret, familiari invitatione retinuit, tanquam operoſioris eſcæ oblectamenta ſolidum virtutis rigorem excavare potuiſſent. Quibus cum Starcatherus oculos inſeruiſſet, eorum uſu laſciviore contempto, ne quid externo ritui indulgeret, temperantiâ, quâ plurimum pollebat, appetitum ſuum adverſus deliciarum irritamenta firmavit, ne bellicam claritatem convivalibus illecebris abſumendam permitteret. Erat enim fortitudo ejus frugalitatis amatrix, aliena nimiæ ciborum abundantiæ, & ab immoderato

INGELLVS

 dapum

INGELLVS dapum uſu averſa, utpote quæ aliquo in momento ponendi luxuriam nunquam vacavit, ſemperq; voluptate omiſsâ, virtutis reſpectum egit. Cum ergò vetuſtos continentiæ mores, omnemq; priſtinæ conſuetudinis habitum novo luxu ac lautitia corrumpi animadverteret, ruſticioris eſcæ paratum appetens, cœnæ ſumptuoſioris impendium faſtidivit. Igitur profuſam dapum indulgentiam aſpernatus, fumidoq; ac rancidulo cibo uſus, famem eò ſapidius quò ſimplicius pepulit; nè veræ virtutis nervos externarum deliciarum contagione, tanquam adulterino quodam dulcore remitteret, aut priſcæ frugalitatis normam inuſitatis gulæ ſuperſtitionibus abrogaret. Cæterùm indignanter ferebat aſſam dapem, eandemq; elixam, unius cœnæ ſumptibus erogari, edulium pro monſtro accipiens, quod culinæ nidoribus delibutum, fartoris induſtria multiplicis temperamenti varietate perfricuit. E contrario Ingellus, projectis majorum exemplis, innovando menſarum ritu, licentius ſibi, quàm mos patrius permittebat, indulſit. Poſtquam ſe enim Teutoniæ moribus permiſit, effœminatæ ejus laſciviæ ſuccumbere non erubuit. Ex cujus ſentina in patriæ noſtræ fauces haud parva luxuriæ nutrimenta fluxerunt. Inde enim ſplendidiores menſæ, lautiores culinæ, ſordida coquorum miniſteria, variæq; farciminum ſordes manavêre. Inde licentioris cultus uſurpatio à ritu patrio peregrinata eſt. Itaq; regio noſtra quæ continentiam in ſe tanquam naturalem aluit, luxum à finitimis depopoſcit. Cujus Ingellus ille crebrâ captus, injurias beneficiis rependere erubeſcendum non duxit. Neq; illi miſera parentis clades cum aliquo amaritudinis ſuſpirio obverſata eſt.

At regina, nè propoſiti irrita abiret, iram ſenis donis optimè propulſandam exiſtimans, mirifici operis vittam proprio capiti detractam gremio cœnitantis appoſuit, benevolentiam ejus, quia virtutem hebetare nequiverat, mercari cupiens. Quam Starcatherus necdum offenſæ acerbitate depoſitâ, in os ferentis rejiciens, plus contemptus quàm venerationis in eo munere repoſitum arbitrabatur: prudentiq; animo egit, ne cicatricibus conſito, galeisq; aſſueto capite, inſolitum effœminati cultus ornamentum exciperet; ſciens virilibus comis muliebre redimiculum injici non oportere. Itaq; repulſam repulsâ ultus, contemptum ſuum mutuâ aſpernatione penſavit, tantum ſe penè in vindicando rubore gerens, quantum geſſerat in ſuſtinendo. Veterani namq; bellatoris animus Frothonis cultum inextricabilibus amicitiæ hamis complexus, totq; ac tantis munificentiæ ejus meritis invitatus, ad abjiciendum ultionis propoſitum nullo indulgentiæ blandimento ſeduci poterat, quò minus debitam beneficiis ejus gratiam etiam poſt fata referre ſatageret, extinctoq; viciſſitudinem humanitatis rependere curaret, cujus adhuc extantis amantiſſimum animum, liberaliſſimamq; amicitiam expertus fuerat. Adeò quippe miſerrimam Frothonianæ cladis imaginem altè pectori inſertam gerebat, ut ab intimo præcordiorum ejus receſſu, clariſſimi ducis reſpectus convelli nequiret, atq; ob hoc præſenti beneficio priſtinæ familiaritatis titulum anteponere non dubitaret. Cæterùm ſuperioris contumeliæ memoriâ nihil gratiæ ſequenti obſequio reddidit, laceſſiti pudoris ignominiam deponere nequiens. (Tenacius enim injuriarum vel beneficiorum imagines fortium quàm mollium animis inhærêre conſveverunt.) Neq; enim illorum inſuevit moribus, qui amicorum proſperum vitæ curſum comitantur, adverſum deſerunt, quiq; fortunæ magis quàm charitati cultum tribuunt, propriis commodis quàm alienæ benevolentiæ propiores. Animadvertens autem pertinax propoſiti fœmina, ne ſic quidem convivalem à ſene hilaritatem elici poſſe, ut blanditiarum cœptum liberaliori comitate proſequeretur, cumulatioremq; hoſpiti honorem redderet, tibicine de induſtria modulari juſſo, Muſam, quâ indignationis ejus perſeverantia flecteretur, inſtituit, artificialis ſoni miniſterio naturales inclementiæ nervos elidere cupiens. Sed fiſtulæ aut chordarum lenocinium in hebetanda viri pertinacia parùm efficax manſit. Auditor enim exhibitum ſibi cultum, figmentum ma-

gis

gis quàm charitatem redolere cognovit. Quo evenit, ut eluſus opinione ſuâ mimus, ſtatuæ magis quàm homini canere putaretur, diſceretq́; ponderoſiſſimæ ſeveritatis ſtatum fruſtra ſcurrarum luſibus attentari, inaniq́; oris ſpiraculo maximæ rei molem labefactari non poſſe. Adeò enim Starcatherus oris habitum indignationis pertinaciâ firmaverat, ut nulla ex parte conſveto infractior videretur. Quippe debitus votis rigor nec tibiæ cantu, nec gulæ lenimento permulſus, plus ſtrenuo viriliq́; propoſito, quàm aurium aut epuli blandimentis tribuendum putavit. Oſſe itaq;, quod veſcendo carne ſpoliaverat, in vultum geſticulantis projecto, plenas aurarum buccas violentâ flatus excuſſione laxavit. Quo facto, quantum ſeveritas ſcenicos plauſus faſtideret, edocuit. Irâ ſiquidem obſeratæ aures nulli voluptatis effectui patuerunt. Dignum hiſtrione munus turpi præmio deforme mulctavit obſequium. Siquidem optimus meritorum æſtimator, muneris loco tibicini tibiam erogavit, ac durum mercedis genus molli officio retulit. Itaq; mimus neſcias ſonoriùs cecinerit an fleverit, quàm parum in luxurioſis pectoribus fortitudo poſſideat, effuſa lacrymarum acerbitate teſtatus. Neq; enim, qui totum ſe voluptati ſubſtraverat, quandoq́; calamitatis incurſum tolerare didicerat. Cujus læſio futuras cœnæ clades ominata eſt. Et benè quidem cultor ſeveritatis animus vindictæ conſtantiam pertinaci gravitate complexus, (qui quantum alii ſvavitatis, tantum ex fidibus faſtidii traxit,) probroſo oſſis jactu ingratum penſavit officium, plus ſe valentis amici ſpecioſis cineribus, quàm improbis turpiſſimi alumni moribus debuiſſe confeſſus. Deinde in ampliorem hiſtrionis ſuggillationem, mox citandum carmen ſubtexuit. Regina verò virtutem, quam debilitare nequiverat, ſtupens, ejus quem fruſtra beneficiis coluit, admiratrix evaſit.

Videns autem Starcatherus, eos, qui Frothonem oppreſſerant, in ſummâ Regis dignatione verſari, concepti furoris magnitudinem acerrimo oculorum habitu prodidit, internosq́; motus externo oris indicio patefecit, occultam animi procellam apertâ luminum ſævitiâ teſtatus. Deniq; Ingello ſe Regiis dapibus delenire cupiente, edulium repulit, quod vulgaris cibi vilitate contentus peregrina admodum obſonia faſtidiret, communibusq́; epulis aſſuetus, nullius gulam ſaporis oblectatione palparet. Interrogatus, cur fronte tàm nubilâ regiæ liberalitatis obſequio uti noluiſſet? reperiendi Frothonis filii gratiâ, Daniam ſibi petitam aſſeruit, nec ejus, qui petulantis ſtomachi ingluviem operosâ dapum ubertate farciret. Hoc enim familiaris regi Teutonum luxus egerat, ut excoctas aquis epulas, delicioſæ ſatietatis ſtudio, rurſum igni torrendas præberet. Poſt hæc Ingelli mores intactos præterire non paſſus, in ejus caput omnem reprehenſionis amaritudinem tranſtulit, impietatis damnatum, quòd nimiæ ſaturitatis uſu oſcitans, partam edendo crapulam fœdâ ructatione exhalaret, Saxonicamq́; imitatus illecebram ampliſſimis à ſobrietate exceſſibus aberraſſet, adeò virtute vacuus, ut ne minimam quidem ejus umbram conſectaretur. Maximè autem illi ad turpitudinis cumulum accedere memorabat, quòd in ipſo militiæ tyrocinio ulciſcendi parentis immemor, neglectâ naturæ lege, paterni ſanguinis carnifices benevolentiâ atq; officio amplecteretur; iniquiſſimè meritos amantiſſimâ charitate complexus, eosq́; in quos quàm acerrime animadvertere debuerat, non modò impunitate donaſſet, verumetiam convictu ac menſæ honore dignos judicâſſet, à quibus potius capitale ſupplicium ſumendum fuiſſet. Præterea hic hoc carmine uſus aſſeritur:

Cedat imbellis vetulo juventus,
Et ſenis crebros veneretur annos;
In viro forti numeroſa nemo
Tempora culpet.

INGELLVS

Albicet quanquam ſenio capillus,
Permanet virtus eadem vetuſtis;
Nec fluens ætas poterit virile
Carpere pectus.
Me gravis ſeſſor cubito repellit,
Qui boni formam vitio prophanat;
Dum gulæ parens nihilum diurnis
Prærogat eſcis.
Quando Frothonis comes annotabar,
Militum ſemper medius reſedi
Æde ſublimis, procerumq; primus
Prandia duxi.
Sorte nunc verſâ melioris ævi,
Angulo claudor, ſimuloq; piſcem,
Qui vago captat latebram recurſu
Abditus undis.
Seculo certè ſolitus priore
Cultius ſtrato recubare fulcro,
Inter extremos premor, & refertâ
Pellor ab aulâ.
Pellerer forſan foribus ſupinus,
Ni latus pulſum paries referret,
Et fugam truſo facilem negaret
Obvius aſſer.
Aulici riſu populi laceſſor,
Advenæ digno vacuus receptu;
Aſpero carpor ſale, dùm loquaci
Mordeor auſu.
Quid novi rumor celeber volutat,
Quis tenor rerum, patriæ quis ordo
Gliſcerem veſtræ regionis actus
Advena noſſe.
Ut quid, Ingelle, vitio ſepultus
Vindicem patris remoraris auſum,
Num pii cladem genitoris æquo
Pectore duces?
Quid dapem deſes colis? otioq;
Mollior ſcortis, ſtomachum reclinas?
An tibi parvo patris interempti
Ultio conſtat?

Proximè quando, Frotho, te reliqui,
Mente præſagâ didici, quòd armis
Hoſtium certè periturus eſſes,
Maxime regum.
Cumq; rus longum tererem viator,
Præſcius mentem gemitus ſubibat,
Qui, quòd hinc eſſes mihi non videndus,
Omine finxit.
Proh dolor! quòd tunc aberam remotus
Extimos orbis populos laceſſens,
Cum dolo Regis jugulum petebat
Perfidus hoſpes.
Aut enim vindex domini probarer,
Aut comes pœnæ, ſociusq; fati,
Et pari gaudens ſequerer beatum
Funere regem.
Non gulam veni dapibus beare,
Cujus enitar vitium ferire;
Nec cutis curam ſequar, aut obeſi
Gaudia ventris.
Nemo, me, regum prius inclytorum,
Exteros juxtà, medium locavit,
Cui frui primis licuit cathedris
Inter amicos.
Svetiâ veni, ſpatioſa menſis
Rura, mercedem ratus affuturam,
Si modò cari fruerer repertâ
Prole Frothonis.
Sed probum quærens, adii guloſum,
Deditum ventri vitioq; regem,
Cujus, in luxum, ſtudium refudit
Fœda voluptas.
Claret Haldani ratus eſſe ſermo,
Qui brevi nobis cecinit futurum,
Quòd patri gnaro generandus eſſet
Filius excors.
Degener quanquam reputetur hæres,
Non opes magni patiar Frothonis
Advenis lucro fore, vel rapinæ
More patere.

Ad hanc vocem tremefactâ reginâ, detractum capiti ſuo redimiculum, quo fortè capillitium muliebriter adornabat, efferato ſeni, tanquam beneficio bilem averſura, porrexit. Quo Starcatherus quàm turpiſſimè in os offerentis cum indignatione rejecto, clara rurſum voce recinuit:

Amove, quæſo, muliebre donum,
Et tuo mitram capiti repone,
Inſulas nemo Venerem decentes
Fortis adoptat.
Abſonum namq; eſt, ut in arma promptis
Nexili crinis religetur auro;
Mollibus cultus teneriſq; turbis
Competit iſte.

At tuo munus refer hoc marito,
Cui placet luxus, digituſq; prurit,
Dùm nates verſans volucris rubellæ
Viſcera tractat.
Uxor Ingelli levis ac petulca
Teutonum ritus celebrare geſtit,
Inſtruit luxus, & adulterinas
Præparat eſcas.

Nam

Nam novis palpat dapibus palatum,
Captat ignoti libitum ſaporis,
Æſtuans ferclis onerare menſas
Lautiùs omnes.

Hæc viro vinum pateris propinat,
Cuncta propenſo meditans paratu,
Cocta torreri jubet, & ſecundo
Deſtinat igni.

Paſcit, ut porcum, petulans maritum,
Impudens ſcortum, natibusq́ fidens
Gratis admiſſum tolerare penem
Crimine ſtupri.

Aſſat elixum, recoquitq́ toſta,
Prodigo cœnam meditata luxu,
Negligens morum, vitiiq́ cultrix
Fœmina turpis.

Hæc procax faſtu, Venerisq́ miles,
Appetens eſcæ, benè temperatos
Abdicat ritus, ſimul & guloſas
Inſtruit artes.

Rapulum lævi patinâ liquatum,
Praditas ſucco tenui placentas
Pruriens alvo petit, ordinesq́
Conchyliorum.

Non ego magnum memini Frothonem
Dexteram fibris volucrum dediſſe,
Podicem cocti laceraſſe galli
Pollice curto.

Quis prior Regum potuit guloſus
Viſcerum putres agitare ſordes?
Aut manu carptim fodicare fœdam
Alitis anum?

Fortium crudus cibus eſt virorum,
Nec reor lautis opus eſſe menſis,
Mens quibus belli meditatur uſum
Pectore forti.

Aptius barbam poteras rigentem
Mordicus preſſo lacerare dente,
Quàm vorax lactis vacuare ſinum
Ore capaci.

Fugimus lautæ vitium popinæ,
Rancidis ventrem dapibus foventes:
Coctiles paucis placuere ſucci
Tempore priſco.

Diſcus herboſi vacuus ſaporis,
Arietum carnes dabat & ſuillas,
Temperans uſus nihil immodeſto
Polluit auſu.

Lacteum qui nunc adipem liguris,
Induas mentem petimus virilem;
Eſto Frothonis memor & paterni
Funeris ultor.

Occidet nequam pavidumq́ pectus,
Nec fugax fati ſtimulum refellet,
Valle condatur licet, aut opacis
Incubet antris.

INGELLVS

Undecim quondam proceres eramus
Regis Haconis ſtudium ſecuti;
Hic prior Helgo Gegathus reſedit
Ordine cœnæ.

Hic famis primæ ſtimulum licebat
Aridis pernæ natibus levare;
Ventris ardorem rigidi domabat
Copia cruſti.

Offulam nemo vapidam petebat;
Quisq́ communes celebrabat eſcas:
Simplici tantum ſtetit apparatu
Cœna potentum.

Vulgus externum fugiebat eſum,
Nec fuit ſummis epuli libido;
Ipſe Rex parvo meminit modeſtam
Ducere vitam.

Mellei temnens ſpeciem ſaporis,
Combibit toſtum Cereris liquorem:
Nec parum coctis dubitabat uti
Aſſa peroſus.

Menſa perſtabat modico paratu,
Exhibens ſumptum tenui ſalino,
Ne quid externo variaret uſu
Docta vetuſtas.

Amphoras nemo paterasue quondam
Intulit menſis, dolio profudit
Poculum promus, nec erat catillis
Copia pictis.

Nemo tranſacti venerator ævi
Cantharis junxit teretes diotas:
Nec cibis lancem cumulavit olim
Comptus agaſo.

Non brevi conchâ, cyathove lævi,
Prandium vanus decorabat hoſpes;
Nunc recens morum facies pudenter
Omnia preſſit.

Ære quis ſumpto toleraret unquam
Funus amiſſi redimi parentis,
Aut loco patris peteret necati
Munus ab hoſte?

Quis valens hæres, ſobolesq́ fauſta
Talibus junctum latus applicaret,
Ut viri nervos vacuaret omnes
Pactio turpis?

Unde cùm Regum tituli canuntur,
Et ducum vates memorant triumphos;
Pallio vultum pudibundus abdo
Pectore triſti:

Cùm tuis nil eniteat trophæis,
Quod ſtylo digne queat annotari;
Nemo Frothonis recitatur hæres
Inter honeſtos.

INGELLVS

Improbis quid me laceras ocellis?
Qui reum patris veneratus hoſtem
Panibus tantum tepidoq; juri
Crederis ultor?
Vindices quando ſcelerum probantur,
Quo minus mente pudeat prophanam,
Aurium prompto vacuatus uſu
Eſſe peropta.
Sæpe nam virtus aliena ſuevit
Conſcium culpæ lacerare pectus;
Et boni famâ premitur malignus
Pectore ſenſus.
Appetas Ortum licet, aut remotus
Occidentali regione degas,
Seu ſitum mundi medium ſequaris
Concitus iſtinc:
Seu plagam cœli gelidam reviſas,
Quà poli vertex patet, impetuq;
Verſilii ſphæram rapit, & propinquam
Deſpicit Urſam:
Te pudor latè comes inſequetur,
Et gravi vultum feriet rubore:
Quando magnorum ſociata ludit
Concio regum.
Dedecus qvum te maneat perenne,
Inter illuſtres medius venire
Non potes turmas, reprobusq; in omni
Climate deges.
Fata Frothoni ſobolem dedére
Editam mundo ſuperis ſiniſtris,
Cujus affectum ſcelus & libido
Sordida cepit:
Sicut in navi fit, ut obſoletum
Fœda ſentinæ gremium requirant;
Sic in Ingellum vitioſa rerum
Copia fluxit.
Ergo vulgatum veritus ruborem
Angulis preſſus patriæ jacebis,
Torpidus fœdo lare, nec videndus
Agmine claro.
Sorte tum barbam quaties ſiniſtrâ,
Concubinarum ſtimulis repreſſus;
Cùm tibi pellex querulis perurat
Vocibus aurem.
Cum pavor mentem gelidus repigret,
Et patris vindex fieri timeſcas;
Degener planè, parilisq; ſcorti
Ritibus extas.
Obrui parvo poteras paratu,
Ut quis arreptum jugularet hœdum,
Aut ovem cultro teneram trucidet
Gutture ſecto.
Ecce Svertingo genitus tyranno
Daniâ poſt te potietur hæres,
Cujus ignavam retines ſororem
Fœdere turpi.
Dum gravem gemmis, nitidamq; cultu
Aureo, gaudes celebrare nuptam;
Nos dolor probro ſociatus urit
Turpia queſtos.
Quando te præceps agitat voluptas,
Anxius nobis animus prioris
Temporis formam revocat, monetq;
Multa dolere.
Nam ſecus quàm tu ſcelus æſtimamus
Hoſtium, quos nunc veneraris: undè
Priſca noſcenti facies moleſta eſt
Temporis hujus.
Re magis nulla cuperem beari,
Si tui, Frotho, juguli nocentes
Debitas tanti ſceleris viderem
Pendere pœnas.

Tantum autem monitus ſui incitamento profecit, ut ab enervi & frigeſcenti animo veluti quadam reprehenſionis ſilice flagrantiſſimum fortitudinis ignem extunderet. Primum enim rex vacuas carmini aures præbuit, deinde impenſiori educatoris ſui hortamine concitatus, ferum ultionis calorem animo traxit, oblitusq; convivæ, hoſtem induit. Ad ultimum diſcubitu evolans, omnem iræ ſuæ procurſum in conſeſſores effudit, ita ut ferrum adverſus Svertingi filios cruenta ſeveritate nudaret, & quorum gulam menſæ deliciis foverat, diſtricto mucrone jugulum peteret. His namq; continuò trucidatis, ſacra menſæ ſanguine involvit, infirmum ſocietatis vinculum diremit, erubeſcendumq; convivium egregiâ crudelitate mutavit, atq; ex hoſpite hoſtis, ex abjectiſſimo luxuriæ mancipio truculentiſſimus ultionis miniſter evaſit. Siquidem induſtria hortatoris oratio molli ac teneræ juventæ animoſitatis ſpiritum ingeneravit, latebrisq; ſuis extractam recreavit audaciam, excuditq; ut graviſſimæ cladis autoribus pœna factis debita rependeretur. Exulaverat ſiquidem probitas juvenis, non exſpiraverat, quæ in lucem ſenili ſuffragatione producta, opus eò majus, quò tardius edidit, aliquanto ſpecioſiùs cruore quàm

mero

mero calices imbuens. Quàm porrò induſtrium exiſtimemus ſenem, qui diſertiſſima admonitione immenſum regalis animi vitium expugnavit, ejusq; loco, perruptis nequitiæ clauſtris, efficaciſſimam virtutis ſementem inſeruit? Ipſe quoq; manum Regis pari facinore proſecutus, fortitudinem non ſolum in ſe pleniſſimam exhibuit, ſed etiam ex alieno pectore erutam revocavit. Quo peracto ſic cœpit: INGELLUS

Rex Ingelle vale, cujus jam prodidit auſum
Plenum animi pectus; tibi mens in corpore regnat
Auſpicio patefacta ſuo, nec defuit altum
Pectore conſilium, quanquam taciturnus ad horam
Extiteris, nam damna moræ probitate rependis,
Torporemq; animi redimis virtute potenti.
Fac age fundamus reliquos, nullusq; periclum
Effugiat, quod quisq; pari ratione meretur:
Cedat in autorem facinus, premat artificemq;
Culpa relata ſuum: cæſorum corpora curru
Excipiant famuli, promptusq; cadavera lictor
Efferat, officiis meritò caritura ſupremis,
Et buſtis indigna tegi, non funeris illis
Pompa rogusue pium tumuli componet honorem:
Putida ſpargantnr campis, aviumq; terenda
Morſibus, infeſto maculent rus undiq; tabo.
Tu quoq; rex ſævam, ſi quid ſapis, effuge nuptam,
Ne lupa conſimilem ſibi fœtum gignat, & ex te
Bellua conſurgat proprio nocitura parenti.
Dic Rotho perpetue timidorum irriſor, an ultos
Frothonem ſatis eſſe putas, qui funera ſeptem
Vindictæ unius impendimus? ecce feruntur
Exanimes, qui non rebus, ſed imagine tantum
Imperium coluère tuum, fraudemq; parabant
Obſequio. ſed me ſemper ſpes illa ſubibat,
Quòd ſolet ingenuis ſua reſpondere propago,
More ſecutura ſortem, quam ſanguine traxit.
Nunc ergò, Ingelle, melius quàm tempore lapſo
Lethrarum dici dominus Daniæq; mereris.
Imberbis quando dictum auſpiciumq; ſequebar
Militiæ, Rex Hako, tuæ, laſciva peroſus.
Ingenia & luxum, nil præter bella colebam,
Exercens animum cum corpore, mente prophanum
Omne relegavi, ſtomachoq; placentia fugi,
Fortia complexus animo; namq; arma profeſſo
Aſpera veſtis erat, cultusq; parabilis olim;
Rara quies, ſomniq; breves, labor otia longè
Propulit, & parco fluxerunt tempora ſumptu.
Non ut nunc quidam, quibus inſatiata cupido
Ingluvie cæcâ viſum rationis inumbrat.
Horum aliquis veſtis operoſæ tegmine cultus
Molliter alipèdem flectit, ſparſamq; renodat
Cæſariem, & laxos patitur fluitare capillos.
Dicere ſæpe foro, turpiq; inhiare lucello
Gaudet, & hoc ſtudio vitam ſolatur inertem,
Venali celebrans commiſſa negotia linguâ.
Vi violat leges, & ferro jura laceſſit,
Obterit innocuos, alieno paſcitur ære;

Supra

INGELLUS

Stupra gulamq; colit, riſu convivia mordax
Inſequitur, ſic ſcorta petens, ut ſurculus herbam.
Occidit ignavus, dum prælia pace quieſcunt.
In media ſi valle cubet, teſtudine nullâ
Tutus erit, qui fata timet: ſors ultima vivum
Quemq; rapit: latebra lethum depellere non eſt.
Aſt ego, qui totum concuſſi cladibus orbem,
Leni morte fruar? placidoq; ſub aſtra levandus
Funere, vi morbi defungar vulneris expers?

HISTORIÆ DANICÆ LIBRI SEXTI FINIS.

SAXONIS GRAMMATICI HISTORIÆ DANICÆ LIBER SEPTIMUS.

XXIX. OLAVUS.

INGELLO quatuor filios fuiſſe, ex iiſdemq; tribus bello conſumptis, Olavum ſolum poſt patrem regnaſſe, perita rerum prodit antiquitas: quem quidam Ingelli ſorore editum, incerto opinionis arbitrio perhibent. Hujus actus vetuſtatis ſqualore conſperſos parum juſtâ notitiâ poſteritas apprehendit; extremum duntaxat prudentiæ ejus monitum memoria vendicavit. Quippe cum ſupremis fati viribus arctaretur, Frothoni & Haraldo filiis conſulturus, alterum terris, alterum aquis regiâ ditione præeſſe, eamq; poteſtatis differentiam non diutinâ uſurpatione, ſed annua viciſſitudine ſortiri jubet.

XXX. FROTHO. V.

Ita regnandi inter eos conditione æquatâ, prior Frotho maritimarum rerum regimine potitus, crebris piraticæ damnis deformis evaſit. Infortunii cauſa recentia natutarum conjugia fuere, domeſticas tori voluptates externis militiæ laboribus præferentium. Interjecto tempore natu minor Haraldus maris dominationem ſortitus, vacuum conjugio militem legit, fraternæ fruſtrationis eventum metuens. Fortuna delectui reſpondit. Quippe tam glorioſum piratam egit, quàm frater inglorium geſſerat. Quæ res fraternam ei invidiam peperit. Quinetiam eorum conjuges Sygne & Ulvilda, quarum altera Svetiæ rege Syvardo, altera Carolo Gothiæ præfecto orta fuerat, crebrâ nobilitatis contentione rixantes, alternos maritorum ſolvêre convictus. Quo evenit, ut Haraldus & Frotho rei familiaris ſocietate convulſa, communem partientes ſupellectilem, plus muliebris rixæ jurgiis, quàm fraternæ charitatis officiis indulgerent.

Sed & Frotho fratris claritate deformem ſe fieri, contemptumq; ſibi ſtrui judicans, à quodam familiarium occultè eum interfici jubet, quòd quem ætate vinceret, ab eo ſe virtute ſuperari videret. Quo peracto, ne ſcelus à conſcio proderetur, inſidiarum miniſtrum tacitè trucidandum curat. Poſt hæc ut innocentiæ ſibi fidem pareret, notamq; ſceleris evitaret, quiſnam rerum caſus inopinâ germanum clade ſuſtulerit, latius inveſtigari præcepit. Sed neq; tot artibus perficere potuit, quò minus eum tacita vulgi notaret opinio. A quo Carolus poſtmodùm, quis Haraldum occidiſſet, rogatus, diſſimulanter ab eo notæ rei quæſtionem agi reſpondit. Quo dicto mortis cauſam adſcivit, Frothone exprobratum ſibi latenter parricidium judicante.

Poſt hæc Haraldus & Haldanus filii ex Sygne Caroli filia ſuſcepti, cum ad necem à patruo quærerentur, ab eorum tutoribus callidior ſervandorum pupil-

pupillorum ratio excogitata eſt. Nam truncos luporum ungues ſubtellibus annectentes, contiguum penatibus ſuis lutum, obfuſamq; nivibus humum crebris decurſibus exarare cœperunt, ferini inceſſus ſpeciem præbituri. Poſt hæc trucidatis ancillarum liberis, eorumq; corporibus fruſtatim diſcerptis, lacera paſſim membra disjiciunt. Itaq; requiſitis adoleſcentibus, nec inventis, fuſi reperiuntur artus, ferarum veſtigia demonſtrantur, tellus cruore delibuta conſpicitur. Creditum eſt pueros lupinâ ingluvie conſumptos, nec cuiquam ferè de tam manifeſto lacerationis argumento dubitare conceſſum. Cujus ſpectaculi fides pupillis præſidio fuit. Qui mox à tutoribus cavâ concluſi ilice, ne ullum vitæ eorum indicium ederetur, diu ſub canum ſpecie nutriebantur: latrantum quoq; eis vocabula indita, quò minus latentium opinio vulgaretur. Solus Frotho mortis eorum fide repudiata, latebræ locum ex perita augurii fœmina cognoſcere inſtitit. Cujus carminum tanta vis erat, ut rem quantâlibet nodorum conſertione perplexam, è longinquo ſoli ſibi conſpicuam ad contactum evocare poſſe videretur. Hæc Regnonem quendam occultè circa illos educationis officium peregiſſe, eosq; tegendæ rei gratiâ, caninis cenſuiſſe nominibus, aſtruebat. Qui cum ſe inuſitatâ carminum violentiâ latibulis egeſtos incantantis obtutibus admoveri conſpicerent, ne tam horrendæ coactionis imperio proderentur, gremium ejus accepti à tutoribus auri incuſſione perfundunt. Quæ recepto munere, repentina morbi ſimulatione par exanimi concidit. Perquirentibus miniſtris cauſam tam ſubiti lapſus, inſcrutabilem filiorum Haraldi fugam exiſtere memorabat, quorum eximia vis etiam atrociſſimos carminum temperaret effectus. Ita parvulo contenta beneficio, majus à rege præmium præſtolari paſſa non eſt. Poſt hæc Regno ſuam ac pupillorum opinionem populari ſermone crebreſcere expertus, in Feoniam utroſq; devexit. Ubi à Frothone captus, adoleſcentes ſe cuſtodiâ proſecutum fatetur, precaturq; regem, pupillis, quos patre privaverit, parcat, nec ſe duplici parricidio objectare felicitatis loco ducat. Quo dicto ſævitiam ejus in ruborem convertit, pollicitusq; eſt, ſi quid ab eis in patria novaretur, ſe regi indicio delaturum. Ita pupillis incolumitate partâ, metu liber, multos annos confecit.

Qui cum adulti Sialandiam petiviſſent, ultionem patris ab amicis exequi juſſi, non ſe ac patruum annuâ luce potituros voverunt. Quo comperto Regno pacti memoriâ concitatus, noctu regiam petit, ſeq; promiſſæ rei indicem venire tacitè aſſerit. Dormientem tamen ad vigilias evocare paſſus non eſt, eo quòd Frotho excitationis ſuæ pœnas ferro exigere ſolitus fuerat. Tanti quondam regium ſomnum importunâ fruſtratione perrumpere exiſtimatum eſt. Id Frotho mane ex vigilibus expertus, ut animadvertit Regnonem inſidiarum nuncium attuliſſe, contracto milite ſævitiâ fraudem præcurrere ſtatuit. Nec aliud Haraldi filiis auxilio, quàm furoris ſimulatio fuit. Nam cum ſe ex improviſo occupari conſpicerent, perinde ac furiis acti lymphantium more ſe gerere cœperunt. Quos cum Frotho mente captos putaret, propoſitum remiſit, deforme exiſtimans ferro petere, qui ferrum in ſe convertere viderentur. A quibus proximâ nocte incendio conſumptus, dignas parricidii pœnas pependit. Quippe regiam adorti, Reginam in primis lapideo obruêre congeſtu: igne deinde penatibus applicato, Frothonem in exciſi dudùm ſpecus anguſtias & opacos cuniculorum receſſus obrepere coëgerunt. Ubi dum clauſus deliteſcit, vapore & fumo ſtrangulatus interiit.

XXXI. HALDANUS.

Perempto Frothone cum Haldanus ternos circiter annos patriæ præfuiſſet, Haraldo fratri regnandi jure perfunctoriè tradito, Ölandiam, eiq; finitimas inſulas, quas à Svetiæ complexu ſinuoſus aquarum divellit anfractus, piraticis populatur injuriis. Ibidem ſubductis hyeme navigiis ac vallo cinctis, expeditioni triennium dedit. Poſt hæc Svetiæ manus injecit, ejusq; regem bello conſumpſit. Cujus nepotem Ericum, patrui vero ſui Frothonis filium pu-

HALDANVS. gnâ poſtmodum excepturus, poſtquam pugilem ejus Haquinum hebetandi carminibus ferri peritum didicit, eximiæ magnitudinis clavam ferreis conſertam nodis, tunſionis uſibus adaptavit, perinde ac præſtigii vires ligneo robore debellaturus. Deinde cum cæteris conſpicuo virtutis habitu præmineret, inter acerrimos hoſtium procurſus, obnupto galeâ capite, ſcuti inops, libratum clavæ robur in objecta clypeorum munimina geminæ manus ope torquebat. Nec erat ullum tantæ ſoliditatis obſtaculum, quod non fruſtatim adactæ molis impulſus obtereret. Quo evenit, ut occurſantem ſibi in acie pugilem acriori geſtaminis impactione ſubrueret. Victus tamen & in Helſingiam fuga delapſus, Vitolfum quendam, olim Haraldo militantem, ſaucii corporis curam petiturus acceſſit. Hic in caſtris majore ætatis parte conſumptâ, tandem in hujus provinciæ ſolitudinem poſt triſtia ducis fata conceſſerat, ibiq; ruſticæ vitæ cultu conſueta militiæ ſtudia relaxabat. Qui quod hoſtilibus ſæpe telis petitus fuerat, non infimam medendi peritiam aſſiduâ vulnerum ſuorum curatione contraxerat. Si quis verò operam ejus blandimentis expoſceret, hunc medelæ loco occultæ læſionis noxâ afficere ſolitus erat; aliquantò ſpecioſius beneficia minis, quàm adulatione expoſci judicans. Idem Erici milites, penatibus ſuis, occupandi Haldani cupidine, imminentes ità videndi officio ſpoliavit, ut propinquas ædes nec proſpectu capere, nec certis poſſent veſtigiis indagare. Adeò luminum uſum nubilus quidam error obtuderat.

Cujus operâ Haldanus virium integritatem adeptus, accito Thorone conſpectioris ingenii pugile, Erico bellum denunciat. Quem cum productis è diverſo copiis militum numero præſtare conſpiceret, occultatam agminis partem inter propinquos viæ frutices delitere præcepit, hoſtem per anguſtiora ſemitæ compendia gradientem inſidiis conſumpturus. Quod prævidens Ericus, explorata progrediendi facultate, receſſu utendum putavit, ne propoſito incedens tramite, hoſtium dolis inter præruptos montium urgeretur anfractus. Igitur apud convallem arduis montium jugis utrinq; conſeptam mutuis viribus pugna conſeritur. In qua Haldanus inclinatam ſuorum aciem conſpicatus, frequentem ſaxis rupem cum Thorone conſcendit, indeq; erutas moles in ſubjectum hoſtem devolvit, quarum pondere & ruina aciem in occiduo conſtitutam oppreſſit. Quo evenit, ut victoriam quam armis amiſerat, cautibus recuperaret. Ob cujus facti virtutem Bierggrammi cognomen accepit: quod vocabulum ex montium & feritatis nuncupatione compactum videtur. Igitur apud Sveones tantus haberi cœpit, ut magni Thor filius exiſtimatus, divinis à populo honoribus donaretur, ac publico dignus libamine cenſeretur.

Sed quoniam ægrè devictorum ingenia quieſcere ſolitum eſt, & in vetitum ſemper ſubactorum obluctatur improbitas, accidit, ut Ericus, dùm fugæ damnis conſulere ſtudet, ſubjectas Haldano provincias attentaret. Sed ne Daniam quidem ab hoc ſævitiæ genere immunem reliquit, perquam dignum exiſtimans ejus laceſſere patriam, per quem ſuâ abactus fuerat. Ita dum injuriam inferre quàm repellere maluit, Svetiam armis hoſtilibus liberavit. Quippe cum Haldanus Haraldum fratrem ab eo tribus devictum præliis, quarto occiſum cognoſſet, amittendi imperii metu, relictis Sveonum agris, patriam repetere coactus eſt. Ita Ericus, quò facilius Svetiæ regnum deſeruit, hoc celerius recepit. Quem ſi fortuna æque in retinendo regno, ac recuperando inſtruere voluiſſet, nequaquam Haldano prendendum ſe dediſſet. Cujus captionis modus hic erat. Reverſus in Svetiam Haldanus, occultatâ per inſidias claſſe, binis obviam Erico navigiis proficiſcitur. A quo denis petitus, variis navigationis flexibus ad occultum ſuorum agmen relabitur. Quem longius inſequente Erico, Danica ponto claſſis emergit. Circumventus itaque Ericus oblatum

ſibi

ſibi ſub ſerviendi conditione ſpiritum repudiavit, lucemq; libertati præferre non paſſus, mori quàm obſequi præoptavit, ne vitæ cupiditate ex libero ſervus evadere videretur, aut quem nuper fortunâ æquaſſet, novo famulatus officio coleret. Adeò ſalutem dedecore mercari virtus ignorat. Compeditus igitur & ad loca feris pervia relegatus, indignum tanta animi majeſtate exitum habuit. HALDANUS.

Haldanus gemini regni imperio potitus, opinionis ſuæ titulum tribus honeſtatis gradibus decorabat. Erat enim condendorum patrio more poëmatum peritiâ diſertus, nec athleticâ minùs virtute, quàm regiâ poteſtate conſpicuus. Audiens autem vegetioris ingenii piratas Tokonem & Anundum circumpoſitis imminere provinciis, maritima pugna tentatos oppreſſit. Nihil enim veteres claritate magis expetendum ducebant, quam non opum fulgor, ſed armorum induſtria peperiſſet. Itaq; ſeditiones amplecti, inſtaurare lites, otia faſtidire, paci militiam anteferre, virtutum non rerum æſtimatione cenſeri, plurimum voluptatis in præliis, minimum in conviviis reponere, clariſſimis quondam viris curæ extitit.

Sed neq; diu Haldano æmulus defuit. Nam Syvaldus quidam claro admodum loco natus, apud Sveonum concionem Frothonis ac conjugis ejus exitio flebiliter memorato, tantum Haldani odium penè omnibus ingeneravit, ut plurimorum ſuffragiis novarum rerum licentiam aſſequeretur. Nec ſolo vocum favore contentus, adeò plebis animum ambitionis artibus occupavit, ut omnium ferè manus ad regium inſigne capiti ſuo imprimendum adduceret. Hic ſeptem filios habebat tanto veneficiorum uſu callentes, ut ſæpe ſubitis furoris viribus inſtincti ſolerent ore torvùm infremere, ſcuta morſibus attrectare, torridas fauce prunas abſumere, extructa quævis incendia penetrare; nec poſſet conceptus dementiæ motus alio remedii genere quàm aut vinculorum injuriis, aut cædis humanæ piaculo temperari. Tantam illis rabiem ſive ſævitia ingenii, ſive furiarum ferocitas inſpirabat. Quibus auditis Haldanus, ut erat circa piraticam occupatus, expedire militibus dixit, ut qui in exteros hactenus deſævierint, nunc civium viſceribus ferrum adigant, ereptiq; regni injuriam propulſent, qui dilatandi curam gerere conſueverunt. Quo imminente Syvaldus miſſis ad eum legatis jubet, ſi famam factis æquaret, & tantus re eſſet, quantus opinione cenſeretur, ſe ſuamq; ſobolem pugnâ ſolus excipiat, privatoq; periculo publicum redimat. Eo deinde reſpondente, legitimæ dimicationis formam duorum numerum excedere non debere: nil mirandum, inquit Syvaldus, hominem cœlibem proleq; vacuum oblatos detrectare congreſſus, cui inops caloris natura deforme corporis animiq; frigus incuſſerit. Nec liberos ab eo diverſos exiſtere, quem ſuæ generationis auctorem habuerint, quod ab ipſo communem naſcendi principium traxerint. Ita ſe ac filios unius hominis loco cenſendos eſſe, quibus veluti unum corpus à natura tributum videatur. Cujus convicii rubore permotus Haldanus, provocationi parêre cœpit, tam contumelioſam cœlibatus exprobrationem egregiis virtutis operibus penſaturus. Cumque per opacam fortè nemoris indaginem graderetur, hærentem obiter quercum humo radicitus eruit, ſoliſque ſpoliatam ramis in ſolidam clavæ ſpeciem transformavit. Quo geſtamine fretus, tali carmen brevitate compegit:

En rude quod gerimus obnixo vertice pondus,
Vulnera verticibus exitiumq; feret.
Sed neq; frondoſi geſtamen roboris ullum
Omine Gøtenſes horridiore premet.
Ardua comminuet nodoſi robora colli,
Et cava ſylveſtri tempora mole teret.
Clava quidem ſævum patriæ domitura furorem,
Nulla magis Svetis exitialis erit;

HALDANUS.

Oſſa domans, laceroſq; virûm libranda per artus
Impia prærupto ſtipite terga premet;
Cognatos preſſura lares, fuſura cruorem
Civis, & in patriam pernicioſa lues.

His dictis Syvaldum cum ſeptem filiis attentatum acerrimas eorum vires eximiâ clavæ mole fruſtratus, exitio tradidit.

Eâ tempeſtate Harthbenus quidam ab Helſingia veniens, raptas Regum filias ſtupro fœdare gloriæ loco ducebat; illum perimere ſolitus, à quo peragendæ Veneris uſu prohiberetur, illuſtres nuptias humilibus præferens, tantoq; ſe clariorem exiſtimans, quantò ſplendidiores concubitus per vim aſſequi potuiſſet. Nec ultionem effugit, qui ſe ei comparatione virtutis æquare præſumeret. Tantâ verò corporis magnitudine erat, ut novem cubitis proceritatis ejus dimenſio tenderetur. Huic duodecim athletæ contubernales fuêre, quib⁹ officio erat, quoties illi præſaga pugnæ rabies inceſſiſſet, vinculorum remedio oborti furoris impetum propulſare. Ab his Haldanus Harthbenum, ejusq; pugiles viritim impetere juſſus, non ſolum certamen ſpopondit, ſed etiam victoriam ſibi ingenti verborum fiducia promiſit. Quo audito Harthbenus repentino furiarum afflatu correptus, ſummas clypei partes morſus acerbitate conſumpſit, igneos ventri carbones mandare non deſtitit, raptas ore prunas in viſcerum ima transfudit, crepitantia flammarum pericula percurrit, ad poſtremum omni ſævitiæ genere debacchatus, in ſex athletarum ſuorum præcordia furente manu ferrum convertit. Quam inſaniam illi pugnandi aviditas, an naturæ ferocitas attulit, incertum eſt. Haldanum deinde reſiduâ pugilum manu petivit. A quo miræ granditatis malleo contuſus, vitâ ac victoriâ caruit, deditq; pœnas & Haldano, quem provocaverat, & Regibus, quorum ſanguine per vim potitus fuerat.

At quoniam Haldano fors inopinas pugnæ cauſas porrigere conſvevit, quaſi nunquam virium ejus experimentis contenta, accidit ut Egtherus Finnenſis piratico Sveones moleſtaret incurſu. Quem Haldanus ternis adortus navigiis, (nam & ei totidem eſſe compererat) cum nocte prælium finiente debellare non poſſet, poſterâ die ex provocatione ſecum decernentem oppreſſit. Deinde cum Hatheri Reguli filiam Thorildam à Grimmone, eximiarum virium athletâ, ſub duelli comminatione expeti comperiſſet, edictumq; à patre eſſet, potiturum eâ, qui pugilem amoviſſet, quanquam ad ſenectutem cœlebs pervenerat, non minus Reguli promiſſione quàm athletæ petulantia concitatus Norvagiam petit. Quâ initâ cunctas agnitionis ſuæ notas adulterinâ oris illuvie reſpergens, ut pugnæ locum acceſſit, prior enſem diſtringit. Quem ad hoſtilem ſciens obriguiſſe conſpectum, humi dejecit, alioq; vagina ſubmoto Grimmonem appetens, extremos loricæ nexus cum occiduâ clypei parte perſecuit. Quod factum Grimmo admiratione perſecutus; vetulum, inquit, acrius dimicantem non memini: ſtatimq; ferrum exerens objectam gladio parmam penetrabili ſectione convulſit. Cujus immorantem ictui dextram Haldanus nihil hæſitans obvia ferri celeritate corripuit. Ille nihilominus lævâ gladium ſtringens, ferientis femur tranſegit, mutilati corporis ultionem exiguo vulnere proſecutus. Victor Haldanus victo reſiduum vitæ pecuniâ redimendi poteſtatem fecit, ne imbelli & manco miſeras animæ reliquias deformiter adimere videretur. Quo facto tantum ſe penè in ſervando hoſte egit, quantum geſſerat in vincendo. Cujus victoriæ præmium Thorildæ nuptiis aſſecutus, filium ex ea Aſmundum ſuſtulit, à quo ſe Norvagiæ Reges originem duxiſſe magni æſtimant, ab Haldano ſolennem generationis ſuæ ſeriem retexentes.

Poſt hæc cum Ebbo pirata, plebeii generis, ad ſplendida conjugia capeſſenda virtutis fiduciâ concitatus, Sygrutham Gothenſiũ Regis Unguini filiam poſtularet, ac præterea Gothici regni dimidium in dotem expeteret, ſuper matrimonii admiſſione conſultus, conſenſum falsò ſpondendum monuit,

ſeq;

ſeq; nuptias fruſtraturum promiſit. Quinetiam ſedendi locum ſibi inter convivarum diſcubitus aſſignari præcepit. Probante conſilium Unguino, HALDANVS. omnem regiæ dignitatis ſpeciem peregrina corporis deformitate corrumpens, noctuq; nuptiis ſuperveniens, occurrentibus formidini fuit, majorem humano habitu virum adveniſſe mirantibus. Qui mox ut regiam intravit, circumſpectis omnibus, quærit, quis proximum Regi diſcubitum occupaverit? Ebbone deinde futurum Unguini generum ejus lateri conjunctum dicente, per ſummam verborum iracundiam percontatur, quâ veſaniâ quibúſue furiis eò petulantiæ adductus ſit, ut deſpicabiles generis ſui ſordes eximiæ nobilitatis ſplendori miſcere præſumat, ruſticasq; manus regiæ genti inſerere audeat: nec id quidem expetere contentus, etiam alieni regni conſortium captare videatur. Deinde eum ferro ſecum decernere jubet, non priùs voto quàm victoriâ potiturum. Quo nocturnum monſtris certamen, diurnum hominibus congruere reſpondente, ne temporis excuſatione pugna abnui poſſet, lunæ ſplendore diem æquari perhibuit. Taliter adactum pugnæ Ebbonem, convivio in ſpectaculum verſo, proſtravit, nuptiasq; exequiis mutavit. Qui interjectis annis in patriâ decedens, cum ſine liberis eſſet, regias opes Unguino teſtamento legavit, eumq; Regem conſtituit. Hic poſtmodum ab æmulo, cui Regnaldo nomen erat, bello oppreſſus, filium Syvaldum reliquit.

Hujus filia Syritha adeò ſpectatæ pudicitiæ erat, ut cum ob formæ pulchritudinem ingenti procorum frequentiâ peteretur, ad neminem ex XXXII. eis inſpectandum adduci poſſe videretur. Cujus continentiæ fiduciâ à patre VNGVINVS XXXII. conjugem depopoſcit, qui delenimentorũ dulcedine mutuum ejus conſpe- SYVALDVS ctum impetrare quiviſſet. Olim ſiquidem apud nos puellarum continentia magnopere viſus petulantiam edomare ſolebat, ne mentis integritas oculorum libertate corrumperetur, affectabaturq;, ut cordis caſtimoniam oris modeſtia fateretur. Tunc Otharus quidam Ebbonis filius, ſive geſtarum rerum magnitudine, ſive comitatis & facundiæ fiducia accenſus, pertinacibus poſtulandæ virginis ignibus æſtuabat. Cujus obtutum omnibus ingenii nervis emollire conniſus, cum demiſſum oculorum ejus habitum nulla penitus arte flexiſſet, invictæ ſeveritatis perſeverantiam miratus abſcedit. Ejuſdem rei cupidus gigas cùm æque ſe effectu vacuum animadverteret, fœminam ſubornat, quæ cum obtentâ virginis familiaritate ejus aliquandiu pediſſequam egiſſet, hanc tandem à paternis procul penatibus, quæſitâ callidius digreſſione, ſeduxit, quam ipſe mox irruens in arctiora montanæ crepidinis ſepta devexit. Opinantur alii, quòd fœmineam mentitus effigiem, cùm inſidiosâ artis protractione domeſticis puellam ædibus abduxiſſet, partes demum raptoris impleverit. Quod ut comperit Otharus, indagandæ virginis gratia montis penita perſcrutatus, inventam oppreſſo gigante ſecum abduxit. Adeò autem gigantea ſedulitas puellæ cæſariem nexili comarum aſtrictione revinxerat, ut pilorum perplexa congeries criſpatâ quadam cohærentiâ teneretur, nec facile præter ferrum quis poſſet conſertos crinium extricare complexus. Denuò igitur variis rerum irritamentis aggreſſus puellarem in ſe provocare conſpectum, cum diu torpentes nequicquam oculos attentaſſet, propoſito parum ex ſententia cedente, cœptum reliquit. Sed neq; puellam ſtupro violare ſuſtinuit, ne ſplendido loco natum obſcuro concubitus genere macularet. Quæ cum varios ſolitudinum anfractus diutius errabunda percurreret, contigit ut ad ſylveſtris cujuſdam immanisq; fœminæ tugurium perveniret, A qua paſcendi caprarum gregis officio deputata, cum denuò per Otharum libertatis auxilium impetraſſet, talibus ejus tentatur alloquiis:

Num meis mavis monitis adeſſe,
Et pares votis ſociare nexus;
Quàm gregi præſens, olidisq; curam
Ferre capellis?

SYVALDVS

Impia dextram dominæ refelle,
Et trucem præceps fugito magiſtram;
Ut rates mecum ſocias reviſens
Libera degas.
Linque commiſſæ ſtudium bidentis,
Sperne caprinos agitare greſſus;
Et tori conſors refer apta noſtris
Præmia votis.
O mihi tantis ſtudiis petita
Torpidos ſurſum radios reflecte,
Paululum motu facilè pudicos
Erige vultus.
Ad lares hinc te ſtatuam paternos;
Et piæ lætam ſociabo matri;
Si ſemel blandis agitata votis
Lumina pandas.
Quam tuli clauſtris toties gigantum,
Confer antiquo meritum labori,
Et graves rerum miſerata niſus
Parce rigori.

Quare etenim cerebroſa adeò dementire cœpiſti, ut alienum ductare pecus, & in monſtrorum famulitio numerari præoptes, quàm pari conſenſus aptitudine mutuum tori promovere contractum? Illa nihilominus, ne pudicæ mentis conſtantia ad externos titubaret aſpectus, luminum habitum immoto palpebrarum rigore continuit. Quantæ porrò pudicitiæ ſeculi illius fœminas extitiſſe putemus, quæ nè ad levem quidem oculorum motum maximis amatorum irritamentis adduci potuerunt? Cum ergo Otharus nè gemini quidem beneficii meritis virgineum in ſe viſum concitare quiviſſet, pudore & ægritudine fatigatus claſſem repetiit. Cumq; Syritha more priſtino decurſis latè ſcopulis, in Ebbonis fortè ſedes erronea perveniſſet, nuditatis & inopiæ rubore egentium ſe filiam aſtruebat. Animadvertens autem hanc Othari mater, quamvis marcore illitam, inopiq; contectam amiculo, à generoſis pullulaſſe ramalibus, honorato ſedendi loco ſuſceptam, reverendâ ſecum comitate detinuit. Nobilitatem quippe virginis index forma prodebat, & vultu genus interprete reſultabat. Quam videns Otharus, cur vultum peplo obſcuraret? inquirit. Cujus animum certius experturus, nupturam ſibi fœminam fingit, ejusq; torum conſcendens, lucernam Syrithæ geſtandam committit. Quæ cum abſumptis penè lychnis admoto propius igne premeretur, tantum patientiæ ſpecimen præbuit, ut manum abſq; motu continere viſa, nullam ardoris moleſtiam ſentire crederetur. Externum quippe æſtum cohibebat interior, & pruritantis animi fervor aduſtæ cutis incendium temperabat. Quæ demum ab Otharo manui conſulere juſſa, placidos in eum obtutus verecundâ luminum erectione convertit, ſtatimq; ſemoto nuptiarum figmento, genialem torum nuptura conſcendit. Cumq; poſtmodum Syvaldus comprehenſum Otharum, ob illatum filiæ ſtuprum, ſuſpendio conſumendum duxiſſet, continuò Syritha raptus ſui caſibus explicatis, non ſolum eum in Regis gratiam reduxit, ſed etiam patrem ad ejus ſororem matrimonio ſibi copulandam adduxit.

*Poſt hæc inter Syvaldum Regnaldumq; exquiſitæ probitatis militibus utrobiq; delectis, apud Sialandiam prælium agitur: In quo, cum triduo mutuis cædibus exacto, ob ſummam utriuſq; partis virtutem incerti victoriæ procurſus exiſterent, Otharus ſive diutinæ pugnæ tædio, ſive gloriæ æmulatione correptus, cum mortis contemptu confertiſſimos hoſtes irrumpit, Regnaldoq; inter fortiſſimas militum acies obtruncato, ſubitam Danis victoriam peperit. Inſigne hoc prælium maximorum procerum ignaviâ fuit. Adeò ſiquidem rei ſumma perhorruit, ut fortiſſimi Sveonum quadraginta terga fugæ dediſſe dicantur. Quorum præcipuus Starcatherus nullâ ſævitiâ rerum aut periculorum magnitudine quati ſolitus, neſcio quâ nunc obrepente formidine ſociorum fugam ſequi, quàm ſpernere præoptavit. Crediderim hunc metum ei divinis viribus injectum, ne ſupra humanam fortitudinem virtute ſibi præditus videretur. Adeò nihil perfecti mortalium felicitas habere conſuevit. Tunc hi omnes, maximi piratarum Haconis, quaſi quædam belli reliquiæ ad eum delapſæ, commilitium amplectuntur.

XXXIV. SIGARVS.

Poſt hæc Syvaldo filius Sigarus ſuccedit; cui filii Syvaldus, Alf, & Algerus fuere, filiaq; Sygne. E quibus Alf cæteris animo formâq; præſtantior, pirati-

piraticis incumbebat officiis. Cujus etiam inſignem candore cæſariem tantus comæ decor aſperſerat, ut argenteo crine nitêre putaretur. Eodem tempore Gothorum Rex Syvardus filios habuiſſe fertur Wemundum & Oſtenum, filiamq; Alvildam, quæ tantam verecundiæ fidem ab ipſis propemodum incunabulis præferebat, ut os peplo jugiter obnuptum haberet, quò minus formam ſuam alienæ libidinis irritamentum efficeret. Huic pater in arctam admodum cuſtodiam relegatæ viperam angvemq; educandos commiſit, pudicitiam ejus adultorum tandem reptilium cuſtodiâ vallaturus. Neq; enim facile thalamus inveſtigari poterat, quem tanti diſcriminis peſſulus obſerabat. Statuit etiam, ut ſi quis ejus aditum fruſtrà tentaſſet, protinus amputandum caput, paloq; refigendum præberet. Ita annexus petulantiæ metus concitata juvenum ingenia caſtigabat. Tunc Alf Sigari filius, rem hòc illuſtrius, quò periculoſius tentandam exiſtimans, proci titulum profeſſus, animalia propter virginis conclave excubantia debellare jubetur, quòd edicti ratione eorum victori virgineus deberetur amplexus. Quorum ut acrius adverſum ſe rabiem excitaret, cruenta corpus pelle contexit. Quâ ſuccinctus, mox ut ſepti valvas ſubiit, torridum chalybem forcipe comprehenſum hiantis viperæ faucibus immerſit, eamq; exanimem proſtravit. Anguem deinde ſinuosâ volubilitate prolapſum, inter medios rictus telum jaculatus, abſumpſit. Cumq; pacti conditione connexum victoriæ pignus expeteret, refert Syvardus hunc ſibi generum acceptari, in quem filia ſolidum optionis arbitrium contuliſſet. Cumque ſola puellæ mater proci votum difficulter exciperet, mentem filiæ ſecreto perluſtrat alloquio. Qua procum impenſius ob virtutem laudante, conviciis eam acrius lacerat, quòd eliſis pudicitiæ nervis ſpecierum illecebrâ caperetur, omiſſaq; virtutis cenſura adulantibus formæ blanditiis laſcivæ mentis intuitum exhiberet. Ita Alvilda ad Danici juvenis contemptum adducta, virili veſte fœmineam permutavit, atq; ex pudica admodum puella ferocem piratam agere cœpit. Compluribus quoq; ejuſdem voti puellis in commilitium adſcitis, eo fortè loci pervenit, ubi piratarum agmen amiſſi bello ducis interitum deplorabat. A quibus ob formæ pulchritudinem piraticæ princeps creata, majoris muliebri virtute res edidit. Quam Alf crebris navigationis laboribus inſectari conatus, in Blacmannorum fortè claſſem hyeme incidit. Quo tempore denſatis aquarum coactibus tanta glaciei moles naves corripuit, ut eis nulla remigandi vis proceſſum ſtruere potuiſſet. Cumq; frigoris diuturnitas tutiorem concluſis ſponderet inceſſum, jubet Alf ſuos concretum pelagi ſinum caligatis tentare veſtigiis, calceorum lubricitate depoſita, glaciale planum firmius percurſuros. Quos Blacmanni ſuccinctâ pedum agilitate fugæ conſulere rati, initâ cum eis pugnâ, vacillantibus nimium ceſsêre veſtigiis, utpote quorum ancipites gradus ſubjectum plantis lubricum impellebat. Dani vero cruſtatum algore pelagus paſſu tutiore permenſi, infirmos hoſtium eliſêre progreſſus. Quibus devictis, navigationem in Finniam vertunt. Ubi contractiorem fortè ſinum ingreſſi, miſſis qui rerum habitum explorarent, paucis navibus portum occupari cognoſcunt. Alvilda quippe eaſdem faucium anguſtias prior claſſe petiverat. Quæ cum ignotas eminus puppes adeſſe conſpiceret, præpeti remigio velox in eorum defertur occurſum, irrumpere hoſtem quàm opperiri ſatius judicans. Tunc Alf, prohibentibus ſociis, plures naves paucioribus attentari, indignum reſpondit, ut Alvildæ quis perferat paucarum puppium objectu procurſus ſui ſtudia deturbari, præfatus parvæ rei momento magnorum operum titulos reſpergendos non eſſe. Nec parva Danis admiratio fuit, undè hoſtium corporibus talis formæ decor, tantaq; membrorum aptitudo ſuppeteret. Ut ergo navalem committere pugnam cœperunt, Alf juvenis Alvildæ proram inſiliens in puppim uſq; facta reſiſtentium ſtrage progreditur. Cujus comes Borcarus decuſsâ Alvildæ galeâ, mentiq; ejus lævitate conſpectâ, animadvertit oſculis non armis agendum eſſe, telorumq; rigore depoſito, blandioribus

SIGARVS

IGARVS. hoſtem officiis attrectandam. Igitur Alf, quam terrâ mariq; tot obſtantibus periculis, indefeſſo labore quæſierat, ſupra ſpem offerri gaviſus, cupidiùs apprehenſam, virilem cultum in muliebrem convertere coëgit: ex quâ poſtmodùm filiam Guritham procreavit. Sed & Borcarus Alvildæ comitem, Gro nomine, matrimonio complexus, filium ex ea Haraldum ſuſcepit, quem ſequens ætas Hyldetand cognominavit.

Et ne quis hunc bellis ſexum inſudaſſe miretur, quædam de talium fœminarum conditione & moribus compendio modicæ digreſſionis expediam. Fuere quondam apud Danos fœminæ, quæ formam ſuam in virilem habitum convertentes, omnia penè temporum momenta ad excolendam militiam conferebant, ne virtutis nervos luxuriæ contagione hebetari paterentur. Siquidem delicatum vivendi genus peroſæ, corpus animumq; patientia ac labore durare ſolebant, totamq; fœmineæ levitatis mollitiem abdicantes, muliebre ingenium virili uti ſævitia cogebant. Sed & tanta cura rei militaris notitiam captabant, ut fœminas exuiſſe quivis putaret, præcipue vero quibus aut ingenii vigor, aut decora corporum proceritas erat, id vitæ genus incedere conſueverant. Hæ ergo perindè ac nativæ conditionis immemores, rigoremq; blanditiis anteferentes, bella pro baſiis intentabant, ſanguinemq; non oſcula delibantes, armorum potius quam amorum officia frequentabant, manusq; quas in telas aptare debuerant, telorum obſequiis exhibebant, ut jam non lecto, ſed letho ſtudentes ſpiculis appeterent, quos mulcere ſpecie potuiſſent. Nunc à diverticulo propoſitum repetam.

Veris initio, cum Alf & Algerus, repetitis piraticæ operibus, variâ pelagus navigatione tentarent, in Hamundi Reguli filios Helvvin, Hagbarthum & Hamundum centenis incidére navigiis. Quibus illato prælio, cum feſſas cæde dextras ſola crepuſculi caligo dirimeret, noctu militi fœdus imponitur. Quod poſtero die perpeti invicem jure firmatum eſt; tanto vulnere heſternâ pugnâ utrobiq; ſuſcepto, ut nulla renovandi certaminis facultas exiſteret. Ita quos par virtus exhauſit, neceſſitas in pacem coëgit. Per idem tempus Hildigeſleus claro Teutonum loco ortus, formæ & nobilitatis fiduciâ Sygnem Sigari filiam poſtulabat. Apud quam maximum ei contemptum obſcuritas peperit, quòd fortitudine vacuus, aliena probitate fortunam inſtruere videretur. Præcipue eandem in amorem Haconis magnalium ejus ſpectata deflexit opinio. Quippe majorem fortium, quàm mollium reſpectum agebat; nec formæ, ſed operum inſignia mirabatur; ſciens omne decoris blandimentum ſola virtutis æſtimatione ſordeſcere, nec æqua illi lance conferri. Sunt enim puellæ, quæ potius amatorum claritate quàm ſpecie capiuntur, quasq; non oris, ſed mentis habitum æſtimantes, in alternum copulæ votum ſolus animi reſpectus accendit. Hagbarthus verò cum Sigari filiis Daniam petens, iiſdemq; ignaris, ſororis eorum alloquio potitus, tandem eam ad clandeſtini concubitus promiſſionem fide ſibi obligandam adduxit. Quæ poſtmodum, fortè pediſſequis inſignes procerum titulos conferentibus, Hildigiſleo Haconem prætulit, in illo nihil præter ſpeciem laudabile reperiri, in iſto oris lituram animi flore penſari teſtata. Nec eum ſimplici laudationis genere extuliſſe contenta, tali concentu uſa perhibetur:

Hic candoris inops primâ probitate relucet,
Vultum vigore metiens.
Nam damnum rigidæ redimit mens ardua formæ,
Mendamq; vincit corporis.
Corde micat ſpecies, facies feritate juvatur,
Ipſo rigore præcluis.
Hæc candore beat mentum, ſed mente colorem
Morum ſeverus arbiter.

Huic

Huic precium non forma facit, ſed fortior auſus,
Armiſq; parta claritas.
Aſt illum capitis decor approbat, & nitor oris,
Vertexq; crine fulgidus.
Sordet inane decus formæ, confunditur in ſe
Fallax decoris dignitas.
Diſparibus ſtudiis, ſpecies virtusq; reguntur,
Hæc perſtat, illa deperit.
Importat vitium vacuus color, hunc levis anni
Fluxus gradatim diſſipat.
Aſt probitas meliore loco ſua pectora firmat,
Nec lapſa prorſus excidit.
Exteriore bono vulgaris fallitur aura,
Rectiq; normam negligit.
At mihi cenſurâ virtus potiore probatur,
Spretâ decoris gratiâ.

SIGARUS

Quæ vox ita ad aſtantium aures delapſa, ut Hagbarthus Haconis laudari vocabulo putaretur. A qua cum Hildigisleus Hagbarthum ſibi prælatum dolenter tuliſſet, Bolvviſum quendam luminibus captum muneribus illicit, qui Sigari & Hamundi filios ad amicitias odio permutandas adduceret. Rex quippe Sigarus ſenum duorum, quorum alter Bolvviſus erat, conſilio cuncta ferè gerere conſueverat. Horum tam diſcors ingenium fuit, ut alter inimicitiis diſſidentes in gratiam reducere ſolitus eſſet: alteri curæ foret amicitiâ junctos odio ſequeſtrare, & ſimultatum peſtes alternis ventilare diſſidiis. Primum itaq; Bolvviſus apud Sigari filios Hamundi ſobolem pleno obtrectationis mendacio lacerabat, affirmans eam nunquam fida pace ſocietatis jura ſervare ſolitam, bello potius quàm fœdere continendam. Itaq; juvenum pactione perruptâ, Helvvin & Hamundus, Hagbartho procul agente, à Sigari filiis Alf & Algero prælium inferentibus, apud portum, qui Sinus Hamundi dicitur, opprimuntur. Quos Hagbarthus poſtmodum integris viribus ſuperveniens in ultionem fratrum bello conſumpſit. Hildigisleus ambas nates telo trajectus elabitur. Quæ res inſectandorum riſu Teutonum occaſio extitit, quòd opprobrii notâ plagæ deformitas non careret.

Poſt hæc Hagbarthus muliebri corpus cultu inſtruens, tanquam Sigari filiam fraterna clade non læſerit, ſolitarius eam acceptæ promiſſionis fiduciâ repetit, plus ſecuritatis ex ipſius fide, quàm ſuo facinore formidinis contrahens. Adeò libido periculum contemnit. Et ne profectioni cauſa deeſſe videretur, pugnacem Haconis famulam profitendo, legationem ejus ad Sigarum perferre ſe dixit. Cumq; noctu inter pediſſequas cubitum reciperetur, pedesq; ei ab ancillulis lavandi officio pertergerentur, interrogatus, quid hiſpidis adeò cruribus eſſet, manusque parum blandi contactus haberet, hoc modo reſpondit:

Quid miri tenerum nobis dureſcere ſubtel,
Et longos hirto crure manere pilos?
Cui plantas toties ſubjecta reliſit harena,
Et vepres medium corripuere gradum?
Nunc ſaltu nemus experior, nunc æquora curſu,
Nunc mare, nunc tellus, nunc iter unda mihi.
Sed neq; ferratis concluſum nexibus uber,
Aut jaculis ſolitum, miſſilibusq; premi,
Ad tactum veſtro potuit molleſcere ritu,
Quas chlamydis tegmen, aut toga lævis habet.
Nec colus aut calathi, ſed cæde madentia tela
Officium noſtra compoſuêre manus.

Cujus

GARVS. Cujus affirmationem Sygne conſentaneo diſſimulationis genere proſequi non morata, par eſſe refert manus vulnera ſæpius quàm vellera, pugnam quàm penſa tractantes, conſentaneam officio præferre duritiem, nec tractabili fœminarum mollitudine enervem levitatis ſpeciem alienis contactibus exhibere. Quippe eas partim bellico labore, partim navigandi conſvetudine duratas eſſe. Neq; enim bellatricem Haconis vernulam muliebribus inſervire negotiis, ſed jaculandis haſtis, torquendisq; miſſilibus oblitam cruore dexteram afferre conſueviſſe. Quamobrem mirandum non eſſe plantas ingenti itinerum emenſione duratas, quasq; decurſa toties littora ſcabris lapidum fragmentis obtriverint, calloſo rigore lenteſcere, nec parem earum teneritudini contactum præ ſe ferre, quarum veſtigia digreſſus expertia aulicis jugiter liminibus includantur. Quam quum Hagbarthus, perinde ac honoratiorem cubandi locum habiturus, tori ſociam recepiſſet, inter mutuæ voluptatis colloquia talibus ſenſim orſis compellat:

Si captum genitor tuus
Me triſti dederit neci,
Numquid conjugij fidem,
Tanti fœderis immemor,
Poſt fatum repetes meum?
Nam ſi ſors ea ceſſerit;
Haud ſpero veniæ locum:
Nec parcens miſerebitur
Ulturus ſobolem parens.
Nam fratres necui tuos
Privatos ope nauticâ:
Et nunc te, patre neſcio,
Ac ſi nil prius egerim,
Votis illius obviàm,
Communi teneo toro.
Dic ergò, Venus unica,
Quam voti ſpeciem feres
Complexu ſolito carens?

Ad hæc Sygne:

Me crede tecum, chàre, velle commori,
Si ſors exitij prætulerit vicem;
Nec ulla vitæ prorogare tempora,
Quum te mors tumulo triſtis adegerit.
Nam ſi ſupremam fortè lucem clauſeris,
Lictorum rabido ſubditus auſui;
Quocunq; letho præfocetur halitus,
Morbo, ſeu gladio; gurgite, vel ſolo;
Omnis petulcæ labis ignes abdico,
Et me conſimili devoveo neci:
Ut quos idem fœdus tori revinxerat,
Idem ſupplicij contineat modus.
Nec hunc, necis ſenſura pœnas, deſeram,
Quem dignum Venere conſtitui meâ:
Qui prima noſtri carpſit oris oſcula,
Et floris teneri primitias tulit.
Nullum puto votum futurum certius,
Si quid fœminea vox fidei gerit.

Quæ vox ita Hagbarthi animum vegetavit, ut plus voluptatis in ejus promiſſo, quàm periculi in ſua digreſſione reponeret. Qui quum ab ancillulis proditus à Sigari lictoribus oppugnaretur, diu ſe ſtrenuâ pugnâ defendit, compluresq; ex eis in aditu trucidavit. Comprehenſus tandem, & ad concionem perductus, diverſa plebis ſuffragia expertus eſt. Siquidem complures ſupplicium ab eo tam gravis injuriæ exigendum dicebant. Sed Bilvviſus Bolvviſi frater, aliiq; ſententiæ potioris auctores, potius ſtrenuâ ejus opera utendum, quàm crudelius in eum conſulendum monebant. Tunc ſubiens Bolvviſus, iniqua affirmabat conſilia, quæ Regem quum ultione uti debeat, ignoſcere jubeant, & juſtum iracundiæ motum indigna miſeratione deleniant. Quo enim pacto Sigarum circa hunc parcendi miſerendive ſtudio moveri poſſe, à quo non ſolum gemino filiorum ſolatio ſpoliatus, ſed

etiam

etiam corruptæ filiæ contumeliâ reſperſus videatur? Quam ſententiam, majore concionis parte ſuffragiis proſequente, damnatur Hagbarthus, ſtipesq́; eum excepturus erigitur. Quo evenit, ut qui prius nullum penè triſte ſuffragium habuerat, omnium ſævitia mulctaretur. Quem Regina, mox porrecto poculo ſitim lenire juſſum, tali minarum inflictione ſoliciat: SIGARUS,

Nunc inſolens Habarthe,
Quem morte dignum concio
Adjudicavit omnis,
Sitis fugandæ gratiâ
Ori dabis bibendum
Scypho liquorem corneo.
Ob hoc metum refutans,
Vitæ ſupremo tempore,
Audacibus labellis
Lethale liba poculum;
Quo potus inferorum
Mox applicère ſedibus,
Iturus in recluſam
Ditis ſeveri regiam;
Patibuloq́ corpus
Orco daturus ſpiritum.

Tunc juvenis oblatum apprehendens poculum, tale fertur intuliſſe reſponſum:

Hac guſtum capiam manu ſupremum,
Extremæ quoq́ potionis hauſtum,
Quâ natos tibi ſuſtuli gemellos.
Jam non Elyſios inultus axes,
Non impunè truces adibo manes.
Nam noſtro prius hos peracta niſu
Clades tartareis recluſit antris.
Hæc veſtro maduit cruore dextra,
Hæc proli teneros ademit annos,
Quam luci tua procreavit alvus,
Cui nec funereus pepercit enſis.
Infamis mulier, furensq́ mente,
Infelix genitrix & orba natis,
Sublatum tibi nulla reddet ætas,
Nec tempus redimet, dieſve quævis
Demptum lethifero rigore pignus.

Ita mortis comminationem interfectorum à ſe juvenum exprobratione ultus, rejecto in Reginam poculo os ejus ſparſo meri liquore ſuffudit.

Interea Sygne deflentes famulas, an ſibi cœptorum ſociæ fieri paterentur, interrogat. Illæ, quicquid dominæ voti incederet, ſuis ſpondent effectibus exequendum. Promiſſioni fides adjecta eſt. Deinde lacrymis ſuffuſa, quem unicè tori conſortem habuerit, fato inſequi velle ſe dicit, jubetq́; mox ut ſignum è ſpecula datum eſſet, faces thalamo ſubdi, deinde laqueos ex peplis fieri, hiſdemq́; fauces, pulſo pedum fulcimine, ſtrangulandas præberi. Aſſentientibus, quò minorem mortis metum haberent, merum propinat. Poſt hæc Hagbarthus ad montem, qui poſtmodum ab ipſo vocabulum traxit, ſuſpendio conſumendus adducitur. Tunc experturus amaſiæ fidem, amiculum ſuum à lictoribus ſuſpendi præcepit, voluptati ſibi eſſe præfatus, ſi propinquæ mortis inſtar alicujus ſpectaculi imagine pervidiſſet. Quo impetrato, ſpeculæ cuſtos id circa Hagbarthum peragi ratus, concluſis intra aulam puellis conſpecta denunciat. Quæ mox datis

incen-

SIGARVS. incendio tectis, ſubjecta pedibus robora depellentes, gulas laqueis obtorquendas dederunt. Igitur Hagbarthus regiam igni implicatam conſpiciens, ac notum conflagrare cubiculum, plus lætitiæ ſe ex amicæ fide, quàm mœroris ex propinqua morte ſentire perhibuit. Quinetiam aſtantes ad necem ſibi inferendam hortatus, in quam parvo momento fatum poneret, hujuſmodi carmine proteſtatur:

Ocyus ô juvenes correptus in aëra tollar,
Dulce mihi, nupta, eſt poſt tua fata mori.
Aſpicio crepitus & tecta rubentia flammis,
Pollicitusq; diu pacta revelat amor.
En tua non dubiis completur pactio votis,
Quum vitæ mihi ſis, interitusq; comes.
Unus erit finis, unus poſt fœdera nexus;
Nec paſſim poterit prima perire Venus.
Felix qui tanto merui conſorte juvari,
Nec male tartareos ſolus adire deos.
Ergo premant medias ſubjecta tenacula fauces,
Nil niſi quod libeat, pœna ſuprema feret;
Quum reſtaurandæ Veneris ſpes certa ſuperſit,
Et mors delicias mox habitura ſuas,
Axis uterq; juvat, gemino celebrabitur orbe,
Una animi requies, par in amore fides.

Ecce enim oblatum libens diſcrimen accipio, quum ne apud manes quidem amor ipſe participis ſui complexum deperire patiatur. Et cum dicto lictorum operâ laqueo profligatur. Et ne cuiquam antiquitatis veſtigia prorſus exoleviſſe credantur, prædictæ rei fides præſentibus locorum indiciis exhibetur, quum & Hagbarthus pago vocabulum extinctus intulerit, nec longè à Sigari oppido locus pateat, ubi plano paululùm agger elatior veteris fundi inſtar protuberantis humi ſpecie demonſtrat. Sed & quidam Abſaloni trabem ſe eo loci repertam vidiſſe narravit, quam agreſtis vomere glebam rimatus offendit.

His auditis Hako Hamundi filius, qvum in ultionem fratrum arma ab Hybernienſibus in Danos translaturus videretur, ab Hakone Sialandico Wigeri filio, Starcatheroq; deſeritur, quorum poſt Regnaldi necem ad usque tempus auxiliis utebatur. Alter ſiquidem familiaritatis, alter originis intuitu movebatur, diverſaq; ratio par ambobus ſtudium peperit. Hakonem namq; ab inuaſione patriæ pietas deturbavit, quòd cæteris adverſum exteros bellum gerentibus, ipſe cum civibus præliaturus videretur. Starcatherus verò quòd Sigari ſenilis hoſpitio uſus fuerat, hoſtem agere ſuperſedebat, ne benè meritum injuriâ afficere putaretur. Tantum enim quidam hoſpitalitatis gratiæ deferunt, ut ad moleſtiam eis inferendam adduci non poſſint, quorum ſe quandoq; humanitatis officia expertos meminerint. Sed & Hako plus damni in fratrum nece, quàm pugilum defectione reponens, in portum, qui Danicè Hærvvig, Latinè Exercituum ſinus dicitur, claſſe collatâ, militem exponit, pedeſtremq; aciem inſtruit, quo loci nunc oppidum ab Hesberno conſtructum, munimine ſuo præſidium accolis facit, aditumq; barbaræ feritatis eliminat. Deinde ſparſis trifariam copiis, geminam navium partem, paucis remigio deſtinatis, ad Suſam amnem præmittit, quæ per obliquos alvei flexus ancipiti navigatione progrediens, peditibus, ſi res poſceret, ſubſidium miniſtraret. Ipſe cum reſiduis pedeſtri itinere facto, ſylveſtribus maximè locis, ne cerneretur, inceſſit. Quæ via, crebris quondam occluſa nemoribus, nunc partim aratris apta, tenui fruticum raritate prætexitur. Et ne progreſſis in planum, arboreum deeſſet umbraculum, ramalia ab eis incîdi geſtariq; præcepit. Præterea ne quid properantibus oneri foret, veſtium partem ac vaginas abjici, nudosq; gladios deferri juſſit. Ob cujus facti memoriam,

moriam, æternum monti, vadoq; cognomen reliquit. Ita binas vigilum ſtationes nocturna progreſſione fruſtratus, qvum in tertiam incidiſſet, mox ſpeculator inſolitum facti contemplatus eventum, acceſſo Sigari cubiculo ſtupendæ rei nuncium afferre ſe dixit, quod frondes ac frutices humano more gradientes aſpiceret. Tunc percontatus Rex, quantum nemoris diſtaret adventus, ut propinqvum eſſe cognovit, hoc monſtro fatum ſibi portendi ſubjunxit. Quo evenit ut ſucciſorum fruticum palus, Lethalis publico nuncuparetur eloquio. Igitur locorum anguſtias veritus, relicto oppido, conſpectiorem ſoli planitiem prælio hoſtes excepturus petivit. Idem apud locum, qui vulgò Walbrynda, Latinè cadaverum vel ſtragis puteus appellatur, geſtâ infeliciter pugnâ, protritus extinguitur. Tunc Haco victoriâ in crudelitatem versâ tanto facinore fortunam proſequi cœpit, ut promiſcuæ cædis avidus, nihil conditioni aut ſexui deferendum putaret. Sed neq; miſerationis aut verecundiæ reſpectui indulſit, quo minùs fœmineo ferrum cruore reſpergeret, matresq; cum liberis communi ſtragis ſævitia violaret. SIGARUS.

His auditis Syvaldus Sigari filius, qvum paternis hactenus penatibus inhæſiſſet, ultoris partes executurus exercitum contrahit. Igitur Haco multitudinis concurſu conterritus, cum tertia agminis parte in Hærvvig claſſem repetens, maritimo ſibi diſceſſu conſuluit. Cujus collega Haco cognomine Faſtuoſus, plus fiduciæ in recenti victoria, quàm metus in Haconis abſentia reponendum exiſtimans, mortemq; fugæ præferens, reſiduum tutabatur exercitum. Itaq; reductis pauliſper caſtris, apud villam Axelſtadam, navalem diutulè præſtolatus occurſum, venientium tardiùs ſociorum ſegnitiem cauſabatur. Nondum enim ad deſtinatum portum immiſſâ amni claſſis appulerat. Adeo autem Sigari clades, Syvaldiq; charitas promiſcuos plebis animos incitabant, ut uterq; ſe bello ſexus impenderet, nec certamen crederes fœmineis caruiſſe præſidiis. Poſtera luce Haco, Syvaldusq; congreſſi, biduum extraxere pugnâ. In qua rebus atrociſſimè decertatis, utroq; duce proſtrato, Danorum reliquias victoria decoravit. Nocte vero prælium inſecuta ad conſtituti portus receptaculum claſſis Suſam rimata pervenit. Cujus alveum quondam remigiis pervium, nunc ſolidioribus elementis concretum anguſtiæ limitant, ut vetante conſtrictionis inertiâ rarus puppium admittatur ingreſſus. Diluculo nautæ ſociorum cadavera conſpicati, funerandi ducis gratia, collem ſpectatæ magnitudinis extruunt, quem uſq; nunc opinione celebrem Haconis buſtum fama cognominat. Quorum multitudinem Borcarus cum Scanico repente equitatu adveniens, neci implicuit. Conſumpto hoſte vacuas remigio rates inſtruens, Hamundi filium anhela præceps celeritate perſequitur. Cujus congreſſu habito, contigit Haconem rebus infeliciter geſtis metu præcipitem in Scothorum patriam ternis evolare navigiis. Ubi decurſo biennio defungitur. XXXV. SYVALDUS

Talia rerum bellorumq; diſcrimina adeò regiam apud Danos gentem exhauſerant, ut hanc ad ſolam Gurithام Alfi filiam, Sigari vero neptem, redactam eſſe conſtaret. Qui qvum ſe conſvetæ nobilitatis regimine defectos viderent, regnum popularibus tradunt, creatisq; ex plebe principibus, Oſtmaro Scaniæ, Hundingo Sialandiæ procurationem attribuunt. In Hanonem Fionæ dominium conferunt. Penes Røricum atq; Haterum Jutiæ ſummam diſcreta poteſtate conſtituunt. Et ne lateat, quo Regum poſteritas ſatore ſuccreverit, occurrunt quædam neceſſario pauliſper perſtringenda digreſſu. Ferunt fortiſſimum Svecorum Gunnarum olim ob graviſſimas cauſas Norvagiæ infenſum, laceſſendæ ejus licentiam precibus impetratam maximis exaſperaſſe periculis, ac primum in Jather Provinciam propoſitos effudiſſe decurſus: quam partim flammis, partim cædibus implicans, omiſſis rapinis, tantùm obſitos cadaveribus calles ac fuſas cruore ſemitas permeare gaudebat. Nam qvum cæteri jugulis abſtinere, prædamque magis quàm cædem affectare ſolerent, hic ſpoliis ſævitiam anteponens, funeſtum animi libitum humanis QUINQUE DANICÆ GUBERNATORES

QUINQUE GUBERNATORES

potiſſimum cladibus exercebat. Cujus atrocitatê permoti incolæ, propinquum periculum publica deditione præveniunt. Sed & Rex Normanorum Regnaldus ultimæ ſenectutis, audito tyranni ſtudio, filiam Drottam facto ſpecu claudendam curavit, aptumq; ei proviſis in longum ſumptibus famulitium tribuit. Sed & gladios exquiſita fabrorum operâ decuſſatos, cum regia ſupellectile pariter antro mandavit, ne ferri uſum, quem ſibi inhabilem videret, hoſti capiendum relinqueret. Et ne conſpicua caveæ pateret elatio, ſolidiori terræ tumorem æquabat. Ad bellum deindè profectus, qvum ſenilibus membris in aciem deſcendere non poſſet, comitum innixus humeris, alienis fulta gradibus veſtigia proferebat. Igitur prælio cupidius quàm felicius geſto conſumptus, gravem ruboris cauſam patriæ reliquit.

Ut enim Gunnarus devictæ gentis ignaviam inuſitatâ conditionis deformitate mulctaret, rectoris loco canem eis præponi curavit. Quo facto quid aliud eum aſſequi voluiſſe putemus, quàm ut plenus ſuperbiæ populus inſolentiam ſuam manifeſtius puniri cognoſceret, dum obnixos latranti vertices inclinaret. Et ne quid contumeliæ deeſſet, ſatrapas procuravit, qui ſub ejus titulo privata ac publica negotia tuerentur. Cujus etiam jugi conſtantiq; cuſtodiæ diſtinctos procerum ordines applicabat. Statuit inſuper, ut ſi quis aulicorum ducis ſui deſpicabile duxiſſet obſequium, variosq; diſcurrentis inceſſus plenis venerationis obſequiis inſequi ſuperſediſſet, membrorum clade ſupplicia lueret. Sed & geminum genti vectigal impoſuit, unum autumnalibus copiis, alterum vernali tempore perſolvendum. Ita Norvagienſium tumore exploſo obtentum eſt, ut liquidius faſtus ſui detrimenta cognoſcerent, quem caninis adactum obſequiis viderent.

Audiens autem Regis filiam longinquis occluſam latibulis, omnibus ingenii nervis ad eam inveſtigandam contendit. Quo evenit, ut dum ipſe quoq; luſtrandi inter alios officio fungeretur, ſubterranei murmuris ſonum dubiâ procul aure colligeret. Tunc ſenſim progreſſus certiorem humanæ vocis habitum deprehendit. Cumq; ſubjectam pedibus humum ad ſolidum fodi juſſiſſet, ſubitò patente caveâ cuniculatos animadvertit anfractus. Trucidatis itaq; famulis, dum detectos antri aditus tueri cupiunt, puella cum repoſitis inibi ſpoliis cavo extrahitur. Quæ rerum admodùm provida patrios duntaxat enſes ſecretioris cuſtodiæ tutamento tradiderat. Hæc à Gunnaro ſtuprum pati coacta, filium procreat Hildigerum. Cui tanta paternæ crudelitatis æmulatio fuit, ut cædium ſemper appetens, & humanis ſolum intentus excidiis, immensâ fundendi cruoris cupidine ſuſpiraret. Igitur ob intolerabiles ſævitiæ mores à patre proſcriptus, moxq; ab Alvero tyrannide donatus, finitimos bellis ac cædibus implicando omne ætatis tempus armis exegit, nihilq; exilii conditione ex conſveto crudelitatis habitu remittens, animum cum loco mutari paſſus non eſt.

Intereâ Borcarus Regnaldi filiæ Drottæ matrimonium per vim à Gunnaro occupatum expertus, conjuge eum, vitâq; privat, ac ſibi Drottam connubio ſociat. Quæ etiam ægrè nuptiis aſſenſa non eſt, quòd parentis ultorem jure complexura videretur. Neq; enim lugentis patrem filiæ ejus interfectori voluptuoſus poterat obtemperare conſenſus. Hujus Borcariq; filius Haldanus fuit: cujus juventæ initia ſtoliditatis opinione referta fuêre, ſequens verò ætas fulgentiſſimis operum inſignibus illuſtris evaſit, maximisq; vitæ ornamentis inclaruit. Adoleſcens pugilem ingenuæ famæ, quòd ab eo pueriliter obludens colapho percuſſus eſſet, geſtamine, quod in manu habebat, petitum oppreſſit. Quo facto futuros operum titulos auſpicatus præteritæ vitæ contemptum in ampliſſimum ſequentis fulgorem convertit. Ea quippe res bellicorum ejus inſignium magnitudinem augurata eſt.

Ea tempeſtate Røtho, Ruthenorum pirata, patriam noſtram rapinæ & crudelitatis injuriis profligabat. Cujus tam inſignis atrocitas erat, ut cæteris extremæ captorum nuditati parcentibus, hic etiam ſecretiores corporum partes tegminibus ſpoliare deforme non duceret. Unde graves adhuc, immanesq;

rapinas

rapinas Røtheran cognominare ſolemus. Sed & torquendis interdum hunc ſupplicii modum adhibere ſolebat, ut dextris eorum pedibus terræ tenacius affixis, lævos curvatis de induſtria ramis annecteret; quorum ſalacitas medii corporis diſtractione r..urreret. Quem Fioniæ rex Hano dum ſpecioſos ſibi titulo .onſciſcere cupit, maritimis viribus oppugnare conatus, fugam un. comitatus ingreditur. In cujus exprobrationem proverbium ..uavit: In proprio plus lare Hanonem valere. Tunc Borcarus ulteriorem civium jacturam inſpectare non paſſus, Røthoni ſe objicit: quorum ut mutuum bellum, ita etiam exitium fuit. Eâdem pugnâ Haldanum graviter affectum fama eſt aliquamdiu ſuſceptis oblanguiſſe vulneribus: è quibus unum evidentius ori inflictum habebat. Quod adeò cicatrice conſpicuum erat, ut cæteris medela recreatis, patentiori quâdam lentigine teneretur. Obliſam quippe labelli partem ita verrucæ vitium ulcerabat, ut ejus rimoſa tabes carnis excremento ſarciri nequiret. Quæ res ei plenum contumeliæ cognomen impreſſit, qvum potius vulnera adverſo corpore excepta laudem quàm dedecus afferre ſoleant. Adeò maligna virtutum interpres vulgaris interdum exiſtit opinio. *QVINQVE GVBERNATORES*

Interea Alfi filia Guritha, qvum regiam ſtirpem ad ſe ſolam redactam animadverteret, neminemq́;, cui nuberet, nobilitate parem haberet, nuncupatis votis voluntariam ſibi caſtimoniam indixit, concubituq́; carere, quàm ex plebe maritum adſciſcere ſatius duxit. Quinetiam cavendæ injuriæ gratia conclave ſuum electo pugilum agmine tutabatur. Ad quam quum Haldanus ſemel fortè veniſſet, abeſſentq́; pugiles, quorum ipſe fratrem impubis extinxerat, oportere eam, inquit, ſoluto virginitatis cingulo, caſtimoniæ rigorem rebus permutare Venereis: ne ita pudicitiæ votis indulgeat, ut lapſa regni gubernacula copulæ ſuæ beneficio reparare contemnat. Se ergo nobilitatis ſplendore conſpicuum nuptialibus ab ea votis reſpici jubet: quòd ob dictam cauſam voluptati aditum datura videatur. Ad hæc Guritha adduci ſe non poſſe retulit, ut regiæ nobilitatis reliquias inferioris ordinis viro copulare ſuſtineat. Nec generis obſcuritatem exprobraſſe contenta, etiam oris deformitatem improperat. Haldanus geminum ab ea ſibi vitium objectari ſubjunxit: unum, quòd ſanguine parùm niteret; alterum, quòd rimoſi oris jacturam inexpletâ cicatrice præferret: Ideoq́; non prius ſe poſtulandæ ejus gratia rediturum, quàm utramq́; notam partâ armis claritate terſiſſet. Obſecrat quoq́;, ne cui tori conniventiam præberet, antequam reditus, interitúſue ſui certitudinem nuncio cognoviſſet. Quem athletæ, fratre jampridem ab eo ſpoliati, Guritham locutum indignè ferentes, diſcedentem equis inſectari conantur. Quo viſo, comitibus latebram petere juſſis, ſe ſolum pugiles excepturum dicebat. Morantes aſſeclas imperioq́; obſequi deforme ducentes minis abigit, præfatus non comperturam Guritham pugnam à ſe formidine detrectari. Mox quercu ſuccisâ, atq́; in clavæ habitum redactâ, ſolus cum duodecim manum conſeruit, eoſq́; ſpiritu ſpoliavit. Quibus peremptis tam præclari operis titulis non contentus, majoris edendi gratia avitos à matre gladios recepit, quorum alter Liuſingi, alter Hvvitingi, ob collimati acuminis nitorem, vocabulum habuit. At ubi inter Alverum Svetiæ regem Ruthenoſq́; bellum flagrare cognovit, è veſtigio Ruſſiam petit, oblatoq́; incolis auxilio, ſummâ cum omnium dignatione ſuſcipitur. Sed nec procul Alverus agebat, brevi locorum trajectu parvulam internectente diſtantiam. Cujus miles Hildigerus Gunnari filius, Ruthenorum pugilibus ad ſecum dimicandum provocatis, cum Haldanum offerri animadverteret, ejuſq́; ſe fratrem eſſe non ignoraret, pietatem fortitudini prætulit, ſeq́; ſeptuaginta pugilum oppreſſione conſpicuum, cum homine parùm ſpectato manum conſerturum negavit. Jubet itaq́; eum minorem ſe rerum experimentis metiri, ac deinde æqua viribus ſtudia conſectari. Hæc autem

QVINQVE GVBERNATORES

non virtutis diffidentiâ, ſed integritatis ſervandæ gratia aſtruebat, qvum non ſolum acerrimus, verum etiam hebetandi carminibus ferri peritus exiſteret. Quippe qvum ab ejus patre ſuum oppreſſum meminiſſet, affectusq; geminos, unum paternæ ultionis, alterum fraternæ charitatis haberet, provocationi cedere, quàm maximo implicari ſcelere ſatius duxit. Cujus loco alium Haldanus athletam depoſcens, exhibitum jugulat: moxq; ei etiam hoſtium ſuffragio virtutis palma decernitur, omniumq; fortiſſimus publicâ proclamatione cenſetur. Poſterâ die duobus in pugnam petitis, ambos obtruncat. Tertiâ luce ternos expugnat. Quartâ, quatuor ſecum congreſſos exuperat. Quintâ verò quinos expoſtulat. Quibus oppreſſis, qvum ad octavam ſimilibus pugnæ & victoriæ incrementis perventum eſſet, undecim ſimul admiſſos proſternit. Cui Hildigerus, quòd operum ſuorum titulos virtutum ejus magnitudine æquatos videret, congreſſum ulterius negare non paſſus, qvum ab eo, obducto panniculis ferro, mortificum ſibi vulnus inflictum animadverteret, abjectis armis humi decumbens, tali fratrem voce compellat:

Collibet alternis devolvi fatibus horam,
Et ferro pauſante, ſolo ſubſidere paulùm,
Alternare moram dictis animosq; fovere.
Reſtat propoſito tempus; nam fata duorum
Fors diverſa tenet; alium diſcrimine certo
Sors feralis agit, alium potioribus annis
Pompa decusq; manent, & agendi temporis uſus.
Sic ſibi dividuum partes diſcriminat omen.
Danica te tellus, me Sveticus edidit orbis.
Drot tibi maternum quondam diſtenderat uber,
Hac genitrice tibi pariter collacteus exto.
En pia progenies trucibus concurrere telis
Auſa perit, claro prognati ſanguine fratres
Illata ſibi Cæde ruunt, dum culmen aventes
Tempore deficiunt, ſceptriq; cupidine nacti
Exitiale malum ſocio Styga funere viſent.
Ad caput affixus clypeus mihi Sveticus aſtat,
Quem ſpecular vernans varij cælaminis ornat,
Et miris laqueata modis tabulata coronant.
Illic confectos proceres, pugilesq; ſubactos,
Bella quoq; & noſtræ facinus ſpectabile dextræ
Multicolor pictura notat: medioxima nati
Illita conſpicuo ſpecies calamine conſtat,
Cui manus hæc curſum metæ vitalis ademit.
Unicus hic nobis hæres erat, una paterni
Cura animi, ſuperoq; datus ſolamine matri.
Sors mala, quæ lætis infauſtos aggerit annos,
Et riſum mœrore premit, ſortemq; moleſtat.
Lugubre ac miſerum eſt dejectam ducere vitam,
Et triſtes ſpirare dies, omenq; dolere.
Sed quæcunq; ligat Parcarum præſcius ordo,
Quæcunq; arcanum ſuperæ rationis adumbrat,
Seu quæ fatorum ſerie prævisâ tenentur,
Nulla caducarum rerum converſio tollet.

His dictis, qvum ab Haldano ob tam feram fraterni vinculi confeſſionem inertiæ damnaretur, idcircò ſe ſilentio uſum eſſe dicebat, ne aut pugnam detrectando ignavus, aut committendo ſceleſtus exiſtimari poſſet. Talibus excuſationis verbis intentus extinguitur. Sed apud Danos Haldanum ab Hildigero proſtratum rumor ediderat. Poſt hæc Guritha, quæ regii ſanguinis ſola apud

HARALDVS HILDETAND

apud Danos ſupererat, qvum à Sivaro Saxonicæ gentis nobiliſſimo poſtulari cœpiſſet, latenterq́; ei Haldanum præferret, conditionem proco intulit, ne ſuum prius connubium peteret, quàm Danorum regnum membratim diviſum in unum corpus redigeret, idq́; ſibi per injuriam ereptum armis reſtituiſſet. Quod fruſtra tentante Sivaro, omnibus arbitris pecuniâ ab ipſo corruptis, tandem ei deſpondenda conceditur. Quod Haldanus apud Ruſſiam per negotiatores expertus, tanto ſtudio navigationi incubuit, ut nuptiarum tempus adventu præcurreret. Quarum prima die regiam petiturus præcepit, ne comites prius à conſtitutis ſibi moverentur excubiis, quàm ferri ſtridorem eminus aure perciperent. Cumq́; convivis parum cognitus coram virgine conſtitiſſet, ne vulgaris eloquii nuditate pluribus intellecta depromeret, in hunc modum abſtruſâ carmen ambage compegit:

Patris ſceptra relinquens:
Nil figmenta verebar
Commenti muliebris,
Aſtus fœmineive:
Unum quando duosq́;
Tres ac quatuor, & mox
Quinos, indeq́; ſenos,
Poſt ſeptem, ſimul octo,
Undenos quoq́; ſolus
Victor Marte ſubegi.
Sed ne tunc fore rebar
Probri labe notandus,
Promiſſi levitate,
Pactis illicibusq́;.

Ad hæc Guritha,

Fragili moderamine rerum
Animus mihi pendulus hæſit
Trepida levitate pererrans:
Tua fama volatilis, anceps,
Variisq́; relatibus acta,
Dubium mihi pectus inuſſit.
Teneri tibi temporis annos
Gladio periiſſe verebar.
Poteramne reſiſtere ſola
Senioribus atq́; magiſtris
Prohibentibus iſta negari,
Thalamoq́; monentibus uti?
Manet & Venus, & calor idem
Socius tibi, parq́; futurus:
Nec ab ordine ſponſio ceſſit
Aditus habitura fideles.

Neq; enim ulla adhuc te fefellit promiſſio, quanquam ſola multiplicis ſuadelæ conſilia detrectare non poſſem, & in jugalis copulæ receptione monitis obviare cenſoriis: Nec dum reſponſum virgo complebat, & jam ſponſum Haldanus ferro tranſverberat. Nec unum oppreſſiſſe contentus, maximam convivarum partem obtruncat. In quem qvùm Saxones ceſſim ebrietate labantes irruerent, à ſupervenientibus ejus vernaculis trucidantur. His geſtis Gurithâ potitur. Quam qvum ſterilitatis vitio obnoxiam animadverteret, maximamq́; prolis creandæ cupidinem haberet, conciliandæ ei fœcunditatis gratiâ Upſalam petit; reſponſoq́; monitus, ſuſcitandæ ſobolis causâ, fraternis primum manibus parentare, poſtquam oraculo paruit, optatæ rei ſolatium impetravit. Siquidem filium ex Guritha ſuſcepit, cui Haraldo vocabulum aptavit. Cujus titulo Danorum regnum principum injuriis laceratum ad priſtinum dominationis habitum revocare conatus, dum bello apud Sialandiam geſto, Weſetum præcipuæ opinionis athletam in acie oppugnat, occiditur. Quo viſo Guritha, qvum prælio ob filii charitatem ſub virili habitu intereſſet, eundem fugientibus ſociis cupidius dimicantem ad propinqvum nemus humeris deportandum curavit. A cujus inſectatu plurimum hoſtes laſſitudo prohibuit: quorum aliquis dependentis pygam ſagittâ confixit. Igitur Haraldus plus ruboris ſibi, quàm opis maternâ curâ allatum exiſtimavit.

HARALDUS HYLDETAND

Qui qvum eximiæ formæ, præcipuæq; magnitudinis eſſet, coævisq; robore & ſtaturâ præſtaret, tantam Othini, cujus oraculo editus videbatur, indulgentiam expertus fuerat, ut integritatis ejus habitus ferro quaſſari non poſſet. Quo evenit ut vulnifica aliis tela ad læſionem ei infligendam inhabilia redderentur. Nec præmii inops beneficium fuit. Animas quippe ei, quas ferro corporibus ejeciſſet, pollicitus proditur. Idem in monimentum patris, ejus res geſtas apud Blekingiam rupi, cujus memini, per artifices mandare curæ habuit. Poſt hæc quum Weſetum apud Scaniam nuptias acturum audiret, easq; ſub egentis ſpecie petiviſſet, finito noctium convivio, omnibusq; mero ac ſomno ſopitis, nuptialem thalamum trabe pertudit. Cujus buccam Weſetus ita abſq; vulneris inflictione fuſte quaſſavit, ut binis eam dentibus vacuefaceret. Quorum jacturam poſtmodum inſperata molarium eruptio ſarciebat. Hic eventus Hyldetand ei cognomen impoſuit: quod eum quidam ob eminentem dentium ordinem aſſecutum affirmant. Illic occiſo Weſeto Scaniæ dominium adipiſcitur. Inde Hatherum apud Jutiam oppugnatum extinxit. Cujus occaſum perpes oppidi vocabulum indicat. Poſt hæc Hundingo Røricoq; proſtratis, Lethram occupat, diſtractumq; Daniæ regnum in priſtinum corpus reformat. Deinde Wicarorum regem Aſmundum, à ſorore natu majore, regno ſpoliatum comperiens, pendente bello, tanta fœminæ petulantiâ concitatus, ſolâ nave Norvagiam Aſmundo opem laturus accedit. Commiſſo prælio purpureâ amictus lacernâ, mitrâq; auro variatâ capillitium redimitus, in hoſtem progreditur: ita armorum loco tacitâ fortunæ conſcientiâ fretus, ut convivali potiùs, quàm bellico cultu inſtructus videretur. Sed nec apparatui ingenium reſpondit. Inermis ſiquidem ac regiis duntaxat inſignibus ornatus, cœtus anteibat armigeros, expeditámq; pugnandi copiam ferventioribus belli periculis objectabat. Directa namq; in eum ſpicula, ac ſi retuſi acuminis eſſent, nocuo caſſabantur effectu Cúmq; cæteri præliantis inermitatem adverterent, impreſſione factâ, ad eum acrius impetendum pudore coguntur. Quos Haraldus corpore integer, aut ferro conſumpſit, aut fugam arripere coëgit: ſicq; regnum Aſmundo, proſtratâ ejus ſorore, reſtituit. A quo oblatis ſibi victoriæ præmiis, ſolam gloriæ mercedem ſufficere dixit, tantumq; ſe in repudiandis muneribus geſſit, quantum egerat in promerendis. Quo facto non minorem omnibus continentiæ ſuæ, quàm fortitudinis admirationem incuſſit, claritatem ſe, non pecuniam ex victoria percepturum teſtatus.

Interea Rex Sveonum Alverus decedit, Olavo, Ingone, & Ingeldo filiis relictis: quorum Ingo paternæ hæreditatis titulis non contentus, proferendi imperii gratia Danis bellum denunciat. Cujus eventum Haraldo oraculis explorare cupienti, ſenex præcipuæ magnitudinis, ſed orbus oculo obvius extitit, qui hiſpido etiam amiculo circumactus Othinum ſe dici, bellorúmq; uſu callere teſtatus, utiliſſimum ei centuriandi in acie exercitus documentum porrexit. Juſſit igitur ut terreſtribus bellum copiis editurus, univerſam aciem in tres turmas divideret, quarum unamquamque vicenarii ratione denſaret, mediam verò viginti virorum numero reliquis porrectiorem extenderet; quam etiam in coni ſive pyramidis acumen digerens, alarum receſſus utrinq; ſecus diſcretis ambagibus obliquaret. Cujuslibet verò turmæ ſeriem hac ratione contexeret, ut à duobus frons inchoans, conſequentibus locis unitatis duntaxat incrementa reciperet: & quidem in ſecundâ lineâ tres, in tertia quatuor, eodémq; modo poſterius ordinandos, habita congreſſione ſtatueret: ſicq; conſequentes gradus idem proportionis tenor inſtrueret, donec conjunctionis extremitas alas æquaret: cornu verò quodlibet denis ab eo ordinibus formaretur. Poſt has item turmas inſtructam jaculis juventutem admittat; à cujus tergo

grandæ

HARALDVS HYLDETAND

grandævorum cohortem adhibeat, quæ labantes ſociorum vires veteranâ quadam virtute firmaret. Deinde funditorum alas gnarus locorum ſupputator anneɛteret, qui poſt ſodalium agmina conſiſtentes, eminus hoſtem tormentis inceſſerent. Poſt quos cujuſlibet ætatis aut ordinis homines abſque conditionis æſtimatione paſſim adſciſceret. Cæterum poſtremam aciem ternis, ad inſtar primæ, cornibus interſtinctam, ſimiliq́; gradum proportione digeſtam explicaret. Cujus tergum ſuperiori conjunctum agmini, ipſum averſæ frontis obſtaculo tueretur. At ſi navale fortè prælium incidiſſet, partem claſſis ſecerneret, quæ eo propoſitos inchoante conflictus, multivolâ rates hoſticas reflexione circumdaret. His diſciplinæ militaris rationibus inſtructus, Ingonem, Olavumq́; bellum parantes, anticipatis apud Svetiam rebus, oppreſſit. Quorum fratri Ingeldo ſub adverſæ valetudinis ſimulatione belli inducias per legatos poſcenti poſtulata conceſſit, ne virtus, quæ mœſtis rebus parcere didiciſſet, humilis ac jacentis fortunæ temporibus inſultaret. A quo poſtmodum raptæ ſororis injuriâ laceſſitus, quum diu bellis eum, ancipiti victoriâ, fatigaſſet, in amicitiam adſcivit, ſociumq́; quàm hoſtem habere ſatius duxit.

Poſt hæc qvum inter Olavum Throndorum regem, virginesq́; Sticlam & Ruſilam, ob regnum bello decertandum audiret, fœmineâ admodum præſumptione permotus, clam arbitris eum acceſſit, cultuq́;, quo dentium prolixitatem obnuberet, ſumpto, pugnam virginibus intulit. Quarum utrâq; proſtratâ binis portubus affine earum vocabulis nomen reliquit. Tum verò conſpectiſſimum virtutis argumentum exhibuit. Quippe ſubarmali tantum ſubuculâ fretus, inermem telis thoracem oppoſuit. Igitur Olavo victoriæ ſibi præmium offerente, beneficium repudiavit, ſicq́; fortitudinis an continentiæ majus ſpecimen dederit, incertum reliquit. Deinde Freſicæ gentis athletam Ubbonem nomine, Jutiæ fines crebrâ popularium ſtrage vaſtantem adortus, qvum armis ſubdere non poſſet, milites ad eum manibus capiendum hortatus, humi proſtravit, victumq́; compedibus tradidit. Ita quem paulò ante graviſſimam ſibi cladem allaturum putavit, deformi expugnationis genere ſuperatum obtinuit. Quem, ſorore ei in matrimonium datâ, militem nactus, finitimos Rheno populos tributo ſubmiſit, militemq́; ex ejus gentis fortiſſimis legit. Quo fretus, bello Sclaviam preſſit, ejusq́; duces Duc & Dal ob virtutem capi potius quàm occîdi curavit. Quibus in commilitium receptis, Aquitaniam armis perdomuit, moxq́; Britanniam petens, Humbrorum rege proſtrato, promptiſſimos quoſq; devictæ juventutis adſcivit. Quorum præcipuus Orm cognomento Britannicus habebatur. Hac rerum famâ athletas è variis orbis partibus accerſitos in mercenariam manum redegit. Quorum frequentiâ auctus, adeò regnorum omnium motus nominis ſui terrore cohibuit, ut eorum rectoribus mutuum conferendæ manus auſum excuteret. Sed nec quiſquam maris dominationem abſque ejus nutu uſurpare præſumpſit. Quippe quondam in Danorum Republica dividuum terræ & pelagi imperium fuit.

Interea apud Svetiam moritur Ingeldus, Ringone, quem ex Haraldi ſorore ſuſtulerat, parvulo admodum filio relicto: quem Haraldus paterno regno, datis ei tutoribus, præfecit. Ita provinciis principibúsq; perdomitis, quinquaginta annos in otio habuit. Quorum quiete ne militum animos in deſidiam reſolvi pateretur, aſſiduè eis cavendi inferendiq́; ictus rationem à gladiatoribus perdiſcendam conſtituit. Quorum quidam inſigni dimicationis arte callentes, adverſæ frontis ſupercilium infallibili ictu ferire ſolebant. Quo ſi quis recepto, verſilitate palpebræ timidius conniveret, mox aulâ ejectus ſtipendiis defungebatur.

Hiſdem temporibus Olonem, Sivardi filium, Haraldi ſorore editum, in Dani-

HARALDUS HYLDETAND

in Daniam è Norvagiæ finibus conſpiciendi avunculi cupido perduxit. Quem quia primum in Haraldi clientela habitum, poſt bellum verò Sveticum Danicarum rerum imperio potitum conſtat, propoſito paulisper attinet, quæ de ejus operibus memoriæ ſunt prodita, recenſere. Igitur Olo tertium ætatis luſtrum apud patrem emenſus, quantum animi corporisq; dotibus inclaruerit, incredibile reddidit. Præterea adeò viſu efferus erat, ut quod alii armis, ipſe oculis in hoſtem ageret, ac fortiſſimum quemq; vibrante luminum acritate terreret. Cui qvum nuncio delatum eſſet Gunnonem Thelemarchiæ ducem, cum filio Grimone, nemus Ethaſcoug, quod & fruticibus prædenſum, & vallibus quàm maximè opacum erat, per latrocinium obſidere, facinoris indignatione commotus, cum cane & equo parabilem à patre armaturam depoſcit, juventam damnans, quæ debitum virtuti tempus inertiâ dilabi pateretur. Quibus impetratis, prædictam ſylvam arctiſſimè ſpeculatus, hominis veſtigia nivi altius impreſſa cognoſcit. Quippe latronis inceſſum pruina greſſu violata prodiderat. Qua duce uſus, ſuperato montis clivo, præcipuæ granditatis amnem offendit. Quo priſtinam humani veſtigii ſpeciem auferente, trajectu utendum conſtituit. Verum ipſa aquæ moles rapidiore lapſu præcipites agens undas, difficultate tranſitum negare videbatur. Siquidem occultis cautibus frequens omnem alvei tractum ſpumeo quodam volumine turbidabat. Sed ex animo Olonis periculi metum feſtinationis cupido detraxerat. Igitur ubi domitus virtute timor, contemtumq; temeritate periculum, nihil quod animo libitum foret, actu difficile ratus, ſtridulos equo vortices ſuperavit. Quos emenſus in anguſtias paludibus undiq; ſecus ambitas incidit. Quarum interna facilè peti præjecti aggeris obſtaculum non ſinebat. Trans quem levato equo, frequens ſtabulis repagulum animadvertit. Unde egeſto equorum grege, ſuum inducere cupiens, à Tokone quodam, (ſervus hic Gunnonis erat) adeò advenam inſoleviſſe dolente, acrius impetitus, oppugnantem ſolo clypei fruſtrabatur objectu. Quem ferro opprimere deforme exiſtimans, apprehenſum, artuatimq; confractum, tecto, quo præceps exceſſerat, tranſuerſum injecit. Qua ignomina Gunno ac Grimo ocyus incitati, diverſis elapſi poſticis pariter in Olonem cum contemptu ætatis ejus ac virium ruunt. A quo lethaliter vulnerati, quum corporis admodum viribus deficerentur, Grimo ſupremi vix ſpiritus potens, ac toto penè vigore defunctus, carmen hoc, extremo vocis ſingultu, contexuit:

Simus nempe licet corpore debiles,
Elapſusq; cruor robur obhauſerit;
Qvum nunc elicitus vulnere ſpiritus
Vix ſenſim lacero pectore palpitet;
Diſcrimen, moneo, temporis ultimi,
Per nos intrepidis clareat auſibus;
Ne conflictum aliquis fortius editum,
Pugnatúmve magis dixerit uſpiam.
Et certamen atrox arma gerentibus
Qvum per buſta caro feſſa quieverit,
Fama conciliet præmia perpetis.
Prima hoſtis ſcapulas ſectio comprimat,
Et ferrum geminas abripiat manus,
Ut qvum nos Stygius Pluto receperit,
Olonem quoq; par exitus occupet,
Et commune tribus funus inhorreat,
Una trium cineres urnaq; contegat.

Hactenus Grimo. Cujus invictum pater ſpiritum æmulatus, ut fortiſſimam filii vocem mutuâ adhortatione proſequeretur, ſic cœpit:

Quanquam defectis ad ſummum ſanguine venis,
Extet in occiduo corpore vita brevis;

Taliter

HARALDVS HYLDETAND

Taliter extremæ vigeat contentio pugnæ,
Ut laudem noſtri non ſinat eſſe brevem.
Ergo humeros hoſtis & brachia frameæ primum
Impetat, ut manuum debilitetur opus.
Sic commune tribus dabitur poſt fata ſepulcrum,
Et ſocios cineres par tribus urna teget.

His dictis ambo genibus nixi, (nam fati propinquitas vires hauſerat,) comminùs cum Olone confligere ſummoperè niti, ut perituri morte hoſtem æquare poſſent, floccipendere fatum, dummodo eum à quo occidebantur, ſocio amplecterentur occaſu. E quibus Olo, alterum ferro, alterum cane conſumpſit. Sed ne ipſe quidem incruentam geſſit victoriam, qvum hactenus integer, tum demum adverſo vulnus corpore ſuſcepiſſet. Qui ſedulo cane perlinctus, recuperatâ corporis firmitate, mox ad vulgandam victoriæ ſuæ fidem, ipſa latronum cadavera patibulis ingeſta latius inſpectanda conſtituit. Cæterùm caſtro potitus quicquid inibi prædæ reperit, clandeſtinæ cuſtodiæ traditum futuris uſibus aſſervavit.

Ea tempeſtate Scati & Hiali fratrum inſolens luxus eò petulantiæ prorepſit, ut excellentis formæ virgines parentibus ereptas concubitu violarent. Quo evenit, ut Eſam quoq; Olavi Wermorum reguli filiam raptui deſtinantes patri mandarent, ſi illam externæ libidini famulari nollet, per ſe, aliúmve quempiam pro tuenda prole decerneret. Quod qvum Olo nuncio comperiſſet, oblata pugnæ facultate gaviſus, Olavi penates agreſtium cultum mutuatus accedit. Ubi qvum inter extremos diſcubitu frueretur, mœrentem regis familiam conſpicatus, ejus filio de induſtria propius accerſito, quid ita cæteri luctuoſa facie eſſent, inquirit. Quo ſororis ſuæ pudicitiam, nî cujuſpiam defenſio ocyùs intercederet, proximè per acerrimos pugiles profanandam dicente, percontatur rurſum, quid præmii recepturus foret, qui ſalutem ſuam pro virgine devoveret. Super quo Olavus per filium interrogatus, filiam propugnatori ceſſuram reſpondit. Quæ vox præcipuam Oloni ſubeundi diſcriminis cupidinem attulit. Conſveverat autem virgo hoſpitum vultus propius accedendo quàm curioſiſſimè prælato lumine contemplari, quo certius ſuſceptorum mores cultumq; perſpiceret. Eandem quoq; creditum ex notis atq; lineamentis oris conſpectorum perpendiſſe proſapiam, ſolâq; viſus ſagacitate cujuslibet ſanguinis habitum diſcreviſſe. Quæ qvum Olonem ſcrutabundis aggreſſa luminibus conſtitiſſet, inuſitato oculorum ejus horrore perſtricta, penè exanimis concidit. At ubi ſenſim redditus vigor, ſpiritusq; liberius meare cœperat, rurſùm juvenem conſpicari conata, lapſo repente corpore, ceu mente capta, procubuit. Tertio quoq; dum clauſam dejectamq; aciem attollere nititur, non modò oculorum motu, certè etiam pedum regimine defecta, ſubito lapſu decidit. Adeo vigorem ſtupor hebetat. Quo viſo Olavus, cur toties caſum corpore præbuiſſet, interrogat. Quâ ſe truculento hoſpitis viſu perculſam teſtante, eundemq; & regibus ortum, & ſi raptorum vota refelleret, ſuis perquàm dignum amplexibus aſſerente, rogatur à cunctis Olo, (nam os pileo obnuptum habebat,) diſcuſſo velamine cognoſcendi capitis notas præbere. Tum ille cunctis mœrorem deponere, animumq; procul à dolore habere juſſis, detecta fronte, avidius omnium in ſe oculos eximiæ pulchritudinis admiratione deflexit. Flava quippe cæſarie, nitentiq; capillitio erat. Cæterùm pupillas, ne viſentibus formidini forent, palpebris arctius obſtringendas curabat. Crederes repentè animis ſpe meliorum erectis tripudiare convivas, diſſultare aulicos, ſummamq; ægritudinem effusâ mentium hilaritate convelli. Igitur ſpe metum levante altera convivii facies, nec quicquam initio par aut perſimile fuit. Ita benignum unius hoſpitis promiſſum, communem omnium formidinem propulſabat. Inter hæc Hiallus & Scatus cum decem vernaculis ſupervenientes, tanquam puellam ilico ſublaturi, tumultuoſo cuncta clamore miſcebant, Regem, nî filiam in expedito ſiſteret, evocantes in pugnam. Quo-

rum

HARALDUS HYLDETAND

rum debacchationem protinus Olo ſponſione certaminis excipit, conditione adjectâ, ne quis furtim tergum dimicantis inceſſeret, ſed adverſis tantum pugna congreſſibus ſtaret. Deinde gladio, Løgthi dicto, ſolus, duodecim proſtratis, majus adoleſcente opus edidit. Cæterum pugnæ locum inſulam dabat ſtagni medium tenens, unde non longè vicus abeſt, qui cladis hujuſcemodi monimentum Hialli & Scati fratrum vocabula conjunctim referens, præbet.

Igitur puellâ ſibi in præmium victoriæ datâ, qvum filium ex ea ſuſtuliſſet Omundum, repetendi patris licentiam à ſocero nactus, poſtquam patriam à Thorone regulo per Toſtonem Victimarium, & Leotarum Monſter cognomine præditum, oppugnari cognovit, ad conferendam cum eis manum ſolo ſatellite muliebriter culto contentus, perrexit. Cumq; non longe Thoronis ædibus abeſſet, ſuum comitisq; ferrum cavatis baculis condendum curavit. At ubi regiam ſubiit, verum oris habitum adulterinâ ſpecie ſupprimens, obtritum annis hominem ſimulabat. Apud Syvardum verò ſe Egentium Regem fuiſſe, filiiq; ejus Olonis odio pertinacius actum exulare dicebat. Quem mox aulicorum pleriq; Regis nomine conſalutantes, genibus nixi manus ei per ludibrium offerre cœperunt. Quibus ille, quod joco geſſerant, ratum habere juſſis, ferro, quod baculis incluſum geſtabant, erepto, Regem invadit. Itaq; pars Olonem juvare, jocum pro ſerio ducere, nec fidem per ludibrium præſtitam violare: complures voti vanitate reſciſsâ, à Thoronis partibus ſtare. Igitur anceps, inteſtinumq; prælium oritur. Deniq; Thorone non minus ſuorum quàm hoſpitis armis oppreſſo, Leotarus lethaliter ſaucius victorem Olonem tam ingenio vividum, quàm acrem operibus judicans, Vegeti cognomento donavit: eundem fraudis exemplo, quâ circa Thoronem uſus fuerat, periturum vaticinans: indubitanter quippe domeſticis occaſurum inſidiis. Et cum dicto repente exanimatus eſt. Itaq; ſuprema morientis vox futurum victoris exitum augurii ſagacitate complexa dignoſcitur. His geſtis Olo non prius ſe patri reſtituit, quàm pacem ejus penatibus reportavit. A quo receptâ pelagi dominatione, ſeptuaginta maritimos reges nauticarum virium certamine conſumpſit: Inter quos Birvillus & Huiruillus, Thorvillus quoq;, Nef & Onef, Reduarthus, Randus atq; Erandus præcipui noſcebantur. Cujus rei fama ac titulo pugiles, quorum omne fortitudine ſtudium inhiabat, accenſos, ad firmandam ſecum ſocietatem frequentes adduxit. Quinetiam effrenati ingenii juvenes claritatis cupidine concitatos ſtipatores adſcivit. Inter quos Starcatherum ſummâ dignatione ſuſceptum familiarius, quàm utilius colebat. His viribus inſtructus ita finitimorum Regum petulantiam opinionis ſuæ magnitudine caſtigavit, ut iiſdem gerendorum invicem bellorum curam audaciamq; detraheret.

Poſt hæc ad Haraldum profectus, ab ipſoq; maritimâ prælatione donatus, tandem Ringoni in commilitium delegatur. Eodem tempore Bruno quidam omnium Haraldi conſiliorum unicè particeps ac conſcius habebatur. Huic ipſe & Ringo, quoties ſecretiore nuncio opus habebant, mandata credere conſveverant. Quem familiaritatis gradum educationis & crepundiorum conſortione adeptus fuerat. Quo fluminis cujuſdam aquis inter aſſiduos profectionum labores abſumpto, Othinus ejus nomine & habitu ſubornatus, inſidioſæ legationis curâ arctiſſimam regum concordiam labefactavit, tantaq; inimicitias ſerentis fallacia fuit, ut amicitiâ ac neceſſitudine vinctis mutuum odii rigorem ingeneraret, quod abſq; bello ſatiari non poſſe videretur. Primum apud eos tacita adolevére diffidia, donec vulgatis utrinq; ſtudiis arcanus in publicum livor erumperet. Denunciatis itaq; inimicitiis, colligendis belli inſtrumentis ſeptem anni ceſsêre. Sunt qui Haraldum non livoris impulſu, aut regni æmulatione, ſed induſtrio

quodam

quodam ſpontaneoq; conatu clandeſtinas exitii cauſas quæſiviſſe teſtantur. Qvum enim ob ſenectam ſeveritatemq́; civibus etiam onuſtus exiſteret, ferrum morbi cruciatibus anteponens, ſpiritum in acie quàm lectulo deponere præoptavit, conſentaneum præteritæ vitæ operibus exitum habiturus. Itaq; quò mortem ſuam clariorem efficeret, inferosq; comitatior peteret, complures fati conſortes adſciſcere geſtiebat, futuræ cladis materiam ultroneâ belli inſtructione molitus. His ergo de cauſis tam propriæ, quàm alienæ necis aviditate correptus, ut par utrobiq; ſtrages incideret, pares utrinq; copias inſtauravit, aliquanto fortius Ringoni robur applicans, quem victorem ſupereſſe maluerat.

HARALDUS HYLDETAND

HISTORIÆ DANICÆ LIBRI SEPTIMI FINIS.

SAXONIS GRAMMATICI HISTORIÆ DANICÆ LIBER OCTAVUS.

HISTORIAM belli Svetici Starcatherus, qui & ejuſdem prælii præcipuum columen erat, primus Danico digeſſit eloquio, memoriæ magis quàm literis traditam. Cujus ſeriem ab ipſo pro more patrio vulgariter editam digeſtamq;, Latialiter complecti ſtatuens, inprimis præſtantiſſimos utriuſq; partis proceres recenſebo. Neq; enim mihi multitudinem complectendi cupido inceſſit, quam ne præcisè quidem numerus capit. Et prius eos, qui ab Haraldi partibus ſteterant, mox qui ſub Ringonis ſtipendiis egerant, ſtilo retexam.

Igitur ex ducibus, qui ad Haraldum coierant, clariſſimi noſcitantur Sven, ac Sambar, Ambar, & Elli, Rati Fionicus, Salgarthus, & Roë, quem barbæ prolixitas cognomento inſignem effecit. His accedunt Scalk Scanicus, & Alf Aggi filius. Quibus junguntur Olvir latus, & Gnepia vetulus. His annumeratur Gardhſtang oppidi cultor. Cui adjiciuntur neceſſarii Haraldi, Blend ultimæ Thyles incola, ac Brand, Micæ cognomen habens. Hiſdem ſociantur Thorny cum Thorvingo, Tatar atq; Hialto. Qui quidem navigio Lethram advecti inſtructis ad bella corporibus, ingenii quoq; virtute pollebant, proceritatis habitum animorum exercitiis æmulantes. Quippe ſpicula arcuum baliſtarumq́; tormentis excutere, ac plerumq; viritim cum hoſte decernere, Poëſes quoq; patrio ſermone contexere promptiſſimè calluerunt. Adeò animum cum corpore impensâ exercitatione coluerant. E Lethris autem prodiere Hortar, Borrhyq́; : præterea Belgi cum Begatho. Quibus adjecti ſunt Bari ac Toli. At Sle oppido, cum Hacone genam ſciſſo, ſub Hetha Wiſnaq́; ducibus, Tummi velificator exceſſerat. Quarum muliebri corpori natura virilem animum erogavit. Webiorgam quoq; eodem ſpiritu præditam, Bo Brami filius, & Brat Jutus, belligerandi cupidine proſeqvuntur. His agglomerantur Orm Anglicus, Ubbo Freſicus, Ary altero caſſus lumine, Alf & Goter. Poſt quos Dal corpulentus, & Duc Sclavicus recenſentur. Wiſnam verò imbutam rigore fœminam, reiq; militaris apprimè peritam Sclava ſtipaverat manus. Cujus præcipui Barri ac Gnizli ſatellites agnoſcuntur. Cæteri verò ex eâdem cohorte corpus clypeolis tecti, prælongis enſibus, aëriiq; coloris parmulis utebantur. Quas belli tempore aut in tergum repellentes, aut impedimentorum gerulis dantes, abjectis pectorum munimentis, expoſitisque ad diſcrimen omne corporibus, diſtrictis Martem mucronibus intenderunt. E quibus Tolcar atq;

Ymi

HARALDVS HYLDETAND

Ymi præcipui clauére. Poſt quos Toki Jumenſi provinciâ ortus cum Otrito, cui agnomen Juvenis erat, illuſtris agnoſcitur. At Hetha promptiſſimis ſtipata comitibus, armatam bello centuriam afferebat. Cujus primi fuére Grimar ac Grenzli: poſt hos Ger, Livicus, Hama quoq; & Hunger, Humbli, Biariq;, Regum fortiſſimi, memorantur. Hi perſepè duellis feliciter geſtis inſignes latè victorias edidêre. Itaq; memoratæ virgines non modò comiter, ſed etiam pugnaciter cultæ, terreſtres in aciem copias ductavére. Igitur centuriatim Danicus confluxit exercitus. Septem Reges pari ingenio, ſed diſpari voto, alii Haraldo, pars Ringoni præſidio fuerunt. Præterea in partem Haraldi conceſſerant, Hømi & Høſa, Thulhim, Haſtinusq; & Hythin gracilis, Dahar quoq; cognomento Grenski. Sed & Haraldus Olavo genitus patre. Ex Hatica verò provincia Har atq; Herlevuar cum Hothbroddo, cui Effreni cognomen erat, Danicis militavére caſtris. At ex Imica regione Humnehy, & Haraldus adveniunt. Quibus applicantur à ſeptentrione profecti Haki, Bemonisq; filii Sygmundus & Serker. Horum omnium clientelam Rex liberali familiaritate coluerat. Nam primis apud ipſum honoribus habiti, cultos auro gladios, opimaq; bellorum præmia perceperunt. Advenerant & editi Gandal ſene, quos Haraldi familiares clientela vetus effecerat. Igitur frequens Danica claſſe pelagus Sialandiam Scaniæ veluti interſito ponte committere videbatur. Quas quidem provincias intermeare cupientibus confertiſſimo navium globo pedeſtre compendium exhibebat. Sed ne improvidis bellum Sveonibus pararetur, mittuntur ab Haraldo, qui Ringoni palàm inimicitiarum mandata perferrent, ipſamq; ſequeſtræ pacis diruptionem vulgarent. Hiſdem pugnæ locum præſtituere jussum. Igitur qui Haraldo militaverant, hi fuére, quos edidi.

At ex parte Ringonis computantur Ulf, Abgi, Windas, Eyl luſcus, Gotar, Hildi, Guti Alf patre genitus, Stur robuſtus, Sten, Wienicæ paludis accola. Applicantur hiſdem Gerth alacer, Gromer Wermicus. Poſt quos ſeptentrionalis Albiæ finitimi ſupputantur: Saxo, Fletir, & Saligothus, Thord nutabundus. Throndar naſutus, Grundi, Othi, Grinder, Tovi, Coll, Brachi, Hogni ingenioſus, Rokar fuſcus. Hi ſiquidem multitudinis collegium aſpernati, in unam ſe aciem à cætera cohorte ſecreverant. Præter hos Rani, cui Hyld pater erat, & Lyuthguthi, Sveno quoq; ſupernè tonſus, Rethyr accipiter, & Rolf uxorius numerantur. Quibus conglobantur Ring Athylæ filius, Haraldusq; Thothni editus vico. His annectuntur Walſten Wicenſis, Thorulf ſpiſſus, Thengil procerus, Hunſolvve, Birvvil pallidus, Burgar, & Scumbar. At è Thelemarchia fortiſſimi venerant, quibus animi plurimum, faſtus minimum erat; Thorlevar pertinax, Torkill Guticus, Gretir iniquus irruptionumq; avidus. His ſuccedunt Haddir durus, & Roldar articulus. E Norvagia verò memorantur Thronder, Thrønski, Thoki Moricus, Rafn, candidus, Haſvvar, Biarni, Blihar cognomento Simus, Biorn è vico Soghni, Findar maritimo genitus ſinu, Berſi quoq; apud Falu oppidum creatus, Syvardus verris caput, Ericus fibulator, Alſten, Harki, Ruthar, Ravui, Erlingar, cui Colubra cognomentum erat. At è Yathrica provincia prodiére Od Anglus, Alf multivagus, Enar protuberans, Yvvarusq; cognominatus Thruvvar. A Thyle autem venère Mar Ruffus, eo videlicet pago, qui Mithfrithi dicitur, ortus educatusq;, Grombar annoſus, Gram Brundelucus, Grim ex oppido Skierum, apud Scaha Fyrchi quidem provinciam ſatus. Deinde Berhgar vates advertitur, cui Brahi, & Rankil comites adhibentur. At Sveonum fortiſſimi hi fuere: Ar, Backi, Keclu, Karll, Croc agreſtis, Guthfaſt, Gummi è Gyslamarchia. Qui quidem Frø dei neceſſarii erant, & fidiſſimi numinum arbitri. Ingi quoq; & Oly, Alvver, Folki patre Elrico nati, Ringonis militiam amplectuntur, viri quidem manu prompti, conſilio vegeti, proximâq; Ringonem familiaritate complexi. Iidem quoq; ad Frø deum generis ſui principium

cipium

cipium referebant. Inter quos & Simundus aderat ex Sigtun oppido, forenſis quidem athletha, emptionumque ac venditionum contractibus aſſuetus. Huic additur Froſty cognomento Crucibulum. Cui ſociatur Alf elatus, è vico Upſala. Idem & jaculari promptus & in acie præire ſolitus erat. At Olonem ſeptem Reges manu conſilioque promptiſſimi ſtipavêre; Holty videlicet & Hendill, Holmar, Levy, & Hama. Quibus Regnaldus Ruthenus, Rathbarthi nepos aſcribitur. Prætereà Syvaldus, undecim ſalum paronibus ſulcat. Leſy Pannoniorum victor bracteatam auro Liburnam linteo excipit. Thririkar verò inſtar draconis tortuoſas habente proras navigio vehebatur. Thrygir quoq; & Torvvil diviſim navigantes duodenas ductavêre puppes. Cæterùm in tota Ringonis claſſe navium duo millia quingentæ repertæ ſunt. Guttonica verò claſſis in portu, cui Garnum nomen, Sveticam opperiebatur. Itaque Ringo terrenum ductabat agmen. At Oloni navalibus præeſſe copiis imperatum. Igitur Gothis obviam Svecis veniendi inter Wic & Werendiam locus cum tempore denunciatur. Cernere tum erat latè proris exaratum mare, proſpectumque pelagi explicata malis carbaſa præſtruebant. Et jam claſſis Svetica proſperâ navigatione uſa, Danis adhuc adverſo laborantibus cœlo, maturius belli locum petiverat. Ubi Ringo expoſitas claſſe copias, ſimulque quas ipſe terreno ductarat itinere, gregatim in aciem dirigere parat. Quæ ubi campis laxius explicari cœperant, cornu alterum in Werendiam extrahi compertum eſt. Quam multitudinem Rex locis ordinibusque confuſam equo circuiens, in fronte promptiſſimos quoſque & præſtantiori armatura cultos ſub Olone, Regnaldo, Wivilloque ducibus collocat. Deinde veluti flexu quodam in duo cornua reliquam aciem cogit. E quibus dextrum Ungonem cum Elrici filiis, Trigonemq; tueri jubet. At lævum Læſoni parêre juſſum. Cæterum alas globoſq; maxime Curetum Eſtonûmq; conſertior turma texuerat. Ultima funditorum acies ſtabat. *HARALDVS HYLDETAND.*

Interea claſſis Danica ventorum indulgentiâ aſpirante, ſeptem dierum continuam navigationem emenſa, Calmarnam oppidum ſubiit. Mirarêris latè ventis velificatum mare, cœlumq; ex oculis intenta antennis lintea eripiebant. Nam Sclavi ac Livi, Saxonumq; ſeptem millia claſſem auxerant. At per ſolidum proficiſcentibus Scanienſes, quòd locorum periti eſſent, duces ac prævii deſtinantur. Igitur ubi præſtolantibus Svecis, Danicus ſupervenit exercitus, Ringo ſuis, quo adusq; Haraldus aciem centuriaſſet, patienter conſidere juſſis, non antè ſigna canere præcepit, quàm Regem propter aquilas curru compoſitum aſpexiſſent, præfatus ſperare ſe facile collabi aciem poſſe, quæ cæci ductamine niteretur. Præterea Haraldum ſupremo ætatis tempore alieni imperii cupiditate correptum, non minus mente captum, quàm luminibus fore: nec opibus exſatiari poſſe, qui ſi annos reſpiciat, tumulo penè contentus eſſe debeat. Svecis itaq; pro libertate, pro patria ac liberis dimicandi neceſſitatem incumbere: hoſtem temeritate atq; inſolentiâ ſuſcepiſſe bellum. Præterea ex parte adverſa perpaucos Danos eſſe, Saxones complures, aliasq; effœminatas gentes in acie ſtare. Ob quod cogitare debere Sveones Noricosq;, quantum Germanos ac Sclavos Septentrionalis ſemper turba præſtiterit. Spernendam ergo aciem fore, quæ potius lubricâ hominum colluvione, quàm ſolido militum robore contexta videatur. Nec parum eâ oratione militum animos accendebat. At Bruno Haraldi loco aciem ſtatuere juſſus, cuneo frontem molitur, Hetham verò in dextero latere locat, Haconem lævo præficit, Wiſnam aquiliferam facit. Igitur Haraldus curru eminens quàm potuit celſâ voce beneficia ſua injuriis à Ringone rependi queritur. Ab illo ſibi bellum inferri, qui regnum ſuo munere adeptus fuerit. Ita Ringonem nec ſenis miſereri, nec avunculo parcere, propriosq; motus cunctæ neceſſitudinis aut beneficentiæ reſpectui præferre. Jubet itaq; meminiſſe Danos, ut exteris ſemper victoriis inclaruerint, ut finitimis imperare potius quàm obſequi conſueverint;

HARALDUS HYLDETAND

hortaturq;, ne tantæ gloriæ decus devictæ gentis inſolentiâ labefactari ſuſtineant, nec imperium, quod ſibi juventâ florenti pepererant, ſenectute confecto demi permittant.

Deinde canentibus lituis ſummâ utrinque vi conſeritur bellum. Crederes repentè terris ingruere cœlum, ſylvas campóſque ſubſidere, miſceri omnia, antiquum rediiſſe chaos, divina pariter & humana tumultuosâ tempeſtate confundi, cunctaque ſimul in perniciem trahi. Nam ubi ad teli jactum perventum, intolerabilis armorum ſtridor incredibili cuncta fragore complevit. Vapor vulnerum repentinam cœlo nebulam intendebat, dies effusâ telorum grandine tegebatur. Nec parum in acie funditorum opera valuit. At ubi pila manu aut tormentis excuſſa, comminus gladiis ferratisq; clavis decernitur. Tum verò plurimum ſanguinis periclitatum eſt. Igitur feſſis manare ſudor corporibus cœpit, mucronumq; crepitacula eminus exaudiebantur. Illic Starcatherus, qui belli hujus ſeriem ſermone patrio primus edidit, prior in acie dimicans, Haraldi proceres Hun & Elli, Hort, ac Burgha à ſe proſtratos, abſciſſamque Wiſnæ dexteram commemorat. Cæterùm Roâ quendam cum duobus aliis Gnepia & Garthar à ſe in acie vulneratos occubuiſſe declarat. Hiſdem Scalki patrem tacito nomine applicat. Idem fortiſſimum Danorum Haconem à ſe in terram prorutum, ſeque ab eo ita mutuò vulneratum teſtatur, ut exertum thorace pulmonem, cervicemque mediotenus ſciſſam, manum quoque uno truncam digito gerens excederet bello, diuque hiſcens plaga nec cicatricis capax, nec medelæ habilis videretur. Eodem teſte puella Wegthbiorg in hoſtem dimicans Soth pugilem acie ſtravit. Eandem athletarum cædibus imminentem Thorkillus Thelemarchiæ ortus, emiſſo per chordam ſpiculo trajicit. Tanta enim vi periti arcuum Guttones nervos intenderant, ut clypeos quoq; jaculis tranſverberarent. Nec alia efficacior cædis extitit cauſa. Loricas, galeasque, perindè ac inermia corpora, ſagittarum acumina penetrabant. Interea Ubbo Freſicus, promptiſſimus Haraldi miles, ac præ aliis habitu corporis inſignis, præter undecim, quos in acie vulneraverat, vigintiquinq; delectorum pugilum interfecit. Ii omnes Sveti ſanguine fuere, vel Gothi. Deinde primam aggreſſus aciem confertiſſimos hoſtes inſilit, palantesq; metu Sveones hac illac haſta gladioque diſpellit. Et jam penè res in fugam ceſſerat, cum Hagder, Rolder, & Gretir æmulatione virtutis athletam adorti, publicam perniciem privato redimere periculo ſtatuerunt. Verum comminus inſtare veriti, ſpiculis procul agendum curabant. Sicq; crebreſcentibus jaculis eminus Ubbo confoditur, nemine propius cum ipſo manum conſerere præſumente. Centum quadraginta quatuor ſagittæ prius pectus præliantis obſederant, quàm lapſis corporis viribus ſolo poplitem daret. Tum demum per Throndos, eosq; qui Dala provinciam colunt, ingens de Danis clades accepta eſt. Nam ſumma ſagittariorum vi recruduit bellum, nec alia res noſtris pernicioſior fuit.

At Haraldus cum defectam lumine ſenectam ageret, triſte ſuorum murmur exaudiens, intellexit ſuperiorem hoſtibus arriſiſſe fortunam. Igitur ut erat falcato curru vectus, Brunonem aurigæ per inſidias officio fungentem, qualem Ringo in centurianda acie tenorem habuerit, cognoſcere jubet. Qui paulum ſoluto in riſum vultu, corniculatâ illum acie præliatum reſpondit. Quo audito Rex trepidare animo cœpit, ac per ſummam admirationem percontari, quo Ringo talem ordinandi agminis doctrinam auctore contraxerit, maximè cum Othinus diſciplinæ hujus traditor ac repertor extiterit, nec ab ipſo quiſpiam præter ſe novum hoc rei bellicæ documentum perceperit. Ad quod ſilente Brunone, ſubiit Regem Othinum hunc eſſe, olimq; familiare ſibi numen inpræſentiarum dandæ vel ſubtrahendæ opis gratia verſiformi corporis habitu tegi. Cui mox ſupplicare obnixius cœpit, uti Danis, quibus antè clementer affuerit, ſupremam quoque victoriam tribuat, complementumque beneficii origini exæquaret: eidem ſe proſtratorum manes muneris loco dedica-

dedicaturum pollicitus. At Bruno nihil obſecrantis precibus motus, repente excuſſum curru Regem arietavit in terram, ereptamq; cadenti clavam in ipſius caput detorſit, proprioq; eum geſtamine interfecit. Jacebant circa currum Regis innumera extinctorum corpora, rotarumq; faſtigium congeries funeſta vincebat. Temonem quoq; cadaverum cumulus exæquaverat. Nam in acie Ringonis ad duodecim millia proceres exanimati ſunt. At ex parte Haraldi, præter popularium ſtragem, ad triginta millia proceres corruerunt. *HARALDUS HYLDETAND*

Cujus Ringo nece cognitâ, dato ſigno laxare aciem ſuos, bellumq; remittere jubet. Deinde ſequeſtrâ pace fœdus cum hoſtibus ferit, fruſtrà pugnam abſq; duce protrahi monitis. Poſt hæc Sveonibus paſſim inter promiſcuas cadaverum ſtrues Haraldi corpus exquiri præcepit, nè regium funus debitis fraudaretur inferiis. Igitur revolvendis interfectorum corporibus avida plebs injicere operam cœpit. In hanc curam dimidium diei extractum eſt. Tandem cum corpore repertâ clavâ, Haraldi manibus parentandum ratus, equum, quem inſidebat, regio, applicatum currui, aureisq; ſubſelliis decenter inſtratum, ejus titulis dedicavit. Inde vota nuncupat, adjicitq; precem, uti Haraldus eo vectore uſus, fati conſortes ad tartara antecederet, atq; apud præſtitem Orci Plutonem ſociis hoſtibusq; placidas expeteret ſedes. Deinde rogum extruit, Danis inauratam regis ſui puppim in flammæ fomentum conjicere juſſis. Cumq; ſuperjectum ignis cadaver abſumeret, mœrentes circuire proceres, impenſiusq; cunctos hortari cœpit, uti arma, aurum, & quodcunq; opimum eſſet, liberaliter in nutrimentum rogi, ſub tanti taliterq; apud omnes meriti regis veneratione, tranſmitterent. Cineres quoq; peruſti corporis urnæ contraditos Lethram perferri, ibiq; cum equo & armis, regio more, funerari præcepit. Tali parentationis curâ juſtis avunculo perſolutis, Danorum ſibi favorem conciliavit, odiumq; hoſtium ad gratiam deflexit. Poſt hæc à Danis, uti Hetham regni reliquiis præficeret, exoratus, ne repentè recidivæ hoſtium vires coaleſcerent, Scaniam à Danicæ corpore abruptam in Olonis præfecturam ſecrevit, Sialandiam verò, reliquosq; regni fines, Hethæ duntaxat parere juſſit. Ita in poteſtatem Sveticam fortunæ varietas Danicum redegit imperium. Et hic quidem belli Bravici finis.

At Sialandenſes, qui Haraldo duce uſi fuerant, cum adhuc prioris fortunæ ſpecies animis oberraret, fœmineis parére legibus probroſum rati, Olonem accedunt, poſtulantes, ne clariſſimi Regis militiæ aſſuetos, muliebri jugo obnoxios haberi pateretur. Prætera ad ipſum ſe defecturos, ſi pro conditionis eorum deformitate tollenda arma ſuſciperet, pollicentur. Nec ſegniter Olo ſupplicantibus affuit, tàm avitæ majeſtatis memoriâ, quàm militum invitatus obſequio. Igitur Hetham ad ſe venire juſſam, cunctis, præter Jutiam, dominationis ſuæ partibus cedere, ante minis quam armis coëgit, ipſamq; Jutiam, ne fœminę liberum regni uſum tribueret, vectigalem effecit: filium quoq; procreavit, cui Omundo vocabulum poſuit. Cæterum crudelitati intentus tàm impiũ Regem agebat, ut ſuperior Reginæ contemptus cunctis pœnitentiam pareret, quibus regnum ejus rubori fuiſſet. Duodecim duces, ſive patriæ calamitatibus moti, ſive Oloni ob aliam olim cauſam infeſti, inſidias capiti ejus præparare cœperunt. Ex his fuere Lenno, Atylo, Thottus, & Vithnus; qui quanquam apud Sclavos præfecturam gerebat, Danos tamen origine contingebat. Cæterùm ad peragendum facinus parùm viribus atq; ingenio freti, pecuniâ Starcatherum adſciſcunt. Ille ut rem ferro exequeretur adductus, utentem balneis Regem, ſuſceptis cruenti miniſterii partibus, attentare conſtituit. Quo lavante ingreſſus, mox acri ipſius viſu, luminumque continuâ mobilitate vibrantium fulgore perſtrictus, occulto metu hebetatis artubus veſtigium preſſit, relatoque pede manum *XXXVII. OLO Vegetus.*

OLO. propoſitumq; ſuſpendit. Itaq; qui tot ducum, tot pugilum arma protriverat, unius inermis viri aciem ferre non potuit. At Olo ſanè vultus ſui conſcius, obtecto ore accedere eum propiùs, & quid afferat, edere jubet; quippe quem vetuſtas convictus, & longa familiaritatis experientia ab inſidiarum ſuſpicione alieniſſimum faciebant. At ille diſtricto mucrone deſiliens tranſverberat Regem, nitentisq; aſſurgere jugulum ferit. Centum & viginti auri libræ in præmio reponebantur. Poſtmodum pœnitentiâ ac pudore perculſus, tantâ animi acerbitate commiſſum facinus luxit, ut ſi mentionem ejus incidere contigiſſet, à lacrymis temperare non poſſet. Adeò culpæ atrocitatem reſipiſcens animus erubeſcebat. Præterea aliquot ex his, quorum inſtinctu uſus fuerat, in ſceleris à ſe commiſſi vindictam occîdit, & cui facto manum tribuerat, præbuit ultionem.

XXXVIII. OMUNDUS. CÆTERÙM Omundum Dani, Olone ortum, creavêre Regem, plùs parentis ejus nobilitati, quàm meritis deferendum putantes. Hic poſtquam maturuit, in nullo paternis operibus defectior extitit. Siquidem res ab Olone geſtas, aut æquare, aut tranſcendere curæ habuit. Præerat eo tempore aliquantæ Normannorum genti Ringo, cujus filiam Eſam Omundo matrimonium circumſpicienti inſignis commendaverat fama. Verùm poſcendæ ejus ſpem ſingulare Ringonis ſtudium minuebat. Is quippe ſolum ſpectatæ fortitudinis generum affectabat, tantum gloriæ in armis reponens, quantum cæteri in opibus ſitum autumant. Igitur Omundus, ut eo claritudinis genere illuſtris evaderet, laudemq; ſibi fortitudinis conciliaret, viribus votum impetrare conatus, claſſe Norvagiam accedit, Ringonis regnum hæreditatis nomine tentaturus. Excipit amicè illum Jathriæ regulus Oddo, qui Ringonem certiſſimum patrimonii ejus invaſorem aſſereret, ſeq; ſæpius ab eodem injuriis laceſſitum defleret. Itaq;, Ringone interim apud Hyberniam piraticam exercente, provinciam propugnatore vacuam adortus, præteritis popularium rebus, peculiaria Ringonis bona rapinæ tradidit, ejusq; neceſſarios interfecit. Nam Oddo quoq; Omundo manum junxerat. Inter omnia autem facinora, quæ varie ac multipliciter geſſerat, nunquam quibus multitudine copiarum præſtaret, vim inferre ſuſtinuit, memor ſe fortiſſimo parente editum, virtute non numero bella gerere oportere. Intereà Ringonem à piratica revertentem adeſſe contigit. De cujus reditu edoctus prægrande moliri navigium cœpit, unde tanquam è munimento ſupernè hoſtem telis appeteret. Huic Atylonis Scanici filii Homothus ac Thola remiges adſciſcuntur, quorum alter gubernatorem agere, alter proræ præeſſe juſſus. Nec Ringoni in his excipiendis ingenium aut ſolertia defuit. Quippe exiguam copiarum partem oſtendens, à tergo hoſtem incurſandum curavit. De cujus aſtutia Omundus per Oddonem certior factus, qui in inſidiis conſtitutos opprimerent, mittit; Atylone Scanico Ringonem excipere juſſo. Is imperio proniùs quàm feliciùs obſecutus, fractis bello rebus, acceptaq; ſtrage, victus refugit in Scaniam. Igitur Omundus reparatis per Oddonem viribus, pugnaturam pelago claſſem explicat. Quo tempore Atylo bellum Norvagicum ex ſomniorum viſis haud dubie ſpeculatus, redimendæ fugæ gratiâ quàm celerrime navigationem orſus, Omundum prælio propinquum gratâ ſocietate proſequitur. Cujus Omundus operâ fretus, pugnam tàm feliciter quàm fidenter ingreditur. Nam habito per ſe conflictu, victoriam, quam in ſuis amiſerat, recuperavit. Quem Ringo mortifico vulnere perſtrictus exanguibus contemplatus oculis, manu ut poterat motâ (nam vox linguam defecerat) accerſitum, fore ſibi generum obſecrat, jucundè ſe fatum excipere aſſerens, ſi tali filiam connubio reliquiſſet. Nec reſponſo accepto extinguitur. Cujus exceſſum Omundus lacrymis proſecutus, Homothum, cujus fidam in bello operam expertus fuerat, alterius filiarum Ringonis connubio donat, alteram ipſe complectitur.

Eodem tempore Ruſla virgo ſtrenuis militiæ operibus muliebrem animum ſupergreſſa, apud Norvagiam cum fratre Throndo crebros de rerum

ſumma

ſumma conflictus habuerat. Hæc Omundum Norvagienſibus præeſſe non OMVNDVS ſuſtinens, in omnes Danorum dedititios decreverat bellum. Quod Omundus nuncio expertus, ad hunc tumultum comprimendum promptiſſimos deſtinat. Quibus ſuperatis Ruſla ſuperbiam ex victoria nacta, animum ſpe immodicâ raptum ad ipſam rerum Danicarum ſummam potiendam intendit. Primum igitur Hallandiæ partes adorta, ab Homotho & Thola à Rege tranſmiſſis excipitur, victaq; bello refuga conceſſit ad claſſem. Cujus triginta ſolæ rates, cæteris ab hoſte captis, fugam navigatione carpſerunt. Evitantem Danos ſororem armis excipit Throndus, à qua victus, totoq; exercitu ſpoliatus, Dofrinas alpes permetiendo, neminem fugæ comitem habuit. Ita quæ paulò ante Danis ceſſerat, mox fratre ſuperior, fugam victoria mutavit. Quo cognito, Omundus ingenti Norvagiam claſſe repetit, primumq; Thelemarchiæ populum per Homothum & Tholam clandeſtino compendio miſſos, adverſum Ruſlæ dominationem erexit. Quo evenit ut Ruſla regno per populares exacta, apud inſulas, quas ſpe ſalutis acceſſerat, ſupervenientibus Danis terga ſine prælio daret. Cujus fugam Rex impenſiùs perſecutus, interceptam pelago claſſem internecione delevit, incruentamq; victoriam ac ſpecioſa ſpolia cum ſummo hoſtium diſcrimine retulit. At Ruſla perpaucis elapſa navigiis, incitatiori fluctus remigio perſulcabat. Quæ dum Danos declinat, fraterno trucidatur occurſu. Adeò efficaciorem vim nocendi incircumſpecta ſolent habere pericula, & quæ minus metuuntur mala, plerumq; inſtantibus graviora caſus efficit. At Rex, Throndo ob interfectionem ſororis præfecturâ donato, cæteris verò ſub penſione coërcitis, in patriam redit.

Ea tempeſtate Thorias ac Bero, promptiſſimi Ruſlæ milites, apud Hyberniam piraticum munus edebant. Hi cognitâ dominæ nece, quam ſe olim ulturos jurejurando promiſerant, Omundum avidè petitum duelli provocatione ſolicitant. Quod abnuere quondam probroſum Regibus habebatur. Veterum enim claritudo principum ex armis potius quam opibus æſtimabatur. Subeunt igitur Homothus & Thola, qui ſe provocatores Regis pugnâ excepturos offerrent. Quibus Omundus impensè laudatis, primum eorum operam admittere, vitandi ruboris gratiâ, recuſavit. Ad ultimum crebris ſuorum precibus exoratus, aliena manu fortunam experiri ſuſtinuit. Quo certamine Beronem occubuiſſe, Thoriam graviter affectum pugnâ exceſſiſſe proditum eſt. Quem Rex primò è vulneribus recreatum, mox in fidem acceptum, ducem Norvagiæ creat. Deinde cum conſvetum à Sclavis per legatos tributum exigeret, non ſolum legatorum cædibus, ſed etiam vi Sclavica apud Jutiam laceſſitus, ſeptem Reges uno certamine ſuperavit, ſolitumq; tributi jus victoria confirmavit.

Intereà Starcatherus prolixâ jam ætate defeſſus, cùm caſtrorum ſtipendiis, ac gladiatorio munére emeritus haberetur, ne ſenii vitio priſtinum gloriæ decus amitteret, egregium fore putavit, ſi voluntarium ſibi conſciſceret exitum, fatumq; proprio maturaſſet arbitrio. Itaq; qui toties excellentes ediderat pugnas, incruentâ morte defungi ignobile ratus, ut ſpecioſo obitu præteritæ vitæ claritatem augeret, maluit ab ingenuo quovis interfici, quàm ferum naturæ jaculum opperiri. Adeo quondam rei bellicæ deditis morbo oppetere probroſum exiſtimatum eſt. Itaq; cum & corpore invalido & defectis perſpicuitate luminibus eſſet, diuturnioris vitæ moram peroſus, emendi in ſe percuſſoris gratia, aurum quod pro Olonis interfectione meruerat, collo appenſum gerebat, non aptius ſe violatæ majeſtatis injuriam expiaturum ratus, quàm ſi idem ſuæ, quod Olonianæ necis extiterat præmium, effeciſſet, aurumq; quod pro aliena clade tulerat, damno propriæ ſalutis impenderet. Hunc quippe uſum ſceleſtiſſimi pretii pulcherrimum credidit. Itaq; gemino cinctus enſe, totidem baculorum adminiculo vacua virium veſtigia tutabatur. Quo viſo popularium quidam geminũ gladiorũ uſum ſeni ſupervacuum ratus, donari ſibi alterum per ludibrium petivit. Quem Starcatherus ſpe petitionis factâ propius

OMVNDVS accedere juſſum, detracto lateri mucrone tranſverberat. Quod Hatherus quidam, cujus patrem Lennonem Starcatherus olim parricidii pœnitentia adductus occiderat, dum canibus feras inſequeretur, aſpiciens, omiſſo venationis officio, duos è comitibus, injiciendi metus gratiâ, concitatis vehementer equis, in ſenem impetum dirigere jubet. Qui dum pro curſu edito refugere cupiunt, Starcatheri baculis intercepti morte ſupplicia luerunt. Quo ſpectaculo Hatherus admodum perterrefactus, propius equo advolat, agnitumq; ſenem, ſed ab eo minimè recognitus, an gladium vehiculo permutare vellet, interrogat. Refert Starcatherus, quondam pœnas ſe ab irriſoribus exigere ſolitum, nec unquam impune ſibi à procacibus inſultatum. Sed neq; juvenem ex oris notis defuncta viſu acies deprendere poterat. Itaq; carmen, quod indignationis ſuæ magnitudinem patefaceret, in hunc ſubtexuit modum.

Ut ſine regreſſu pronas agit alveus undas,
Sic ætas hominum, curſim labentibus annis,
Irreditura fluit: præceps ruit orbita fati,
Quam generat finem rerum factura ſenectus.
Illa oculos hominum pariter greſſusq; relidit,
Eripit os animumq; viris, famæq; nitorem
Paulatim premit, & claros obliterat actus:
Occupat occiduos artus, fruſtratur anhelæ
Vocis opus, vegetamq; premit torpedine mentem,
Dum paritur tuſſis, dum pellis ſcabida prurit,
Dens ſtupet exeſus, ſtomachus faſtidia gignit;
Evacuat juvenile decus, marcore colorem
Oblinit, & picea crebras ferit in cute rugas.
Obterit egregias artes, monimenta priorum
Obruit, & titulos antiquæ laudis adurit,
Demolitur opes, precium virtutis & uſum
Carpit edax, tranſvertit res, & ab ordine turbat.
Ipſe ego quàm noceat, didici, damnoſa vetuſtas,
Viſu æger, vocis modulis, & pectore raucus:
Cunctaq; in adverſam fluxerunt commoda ſortem.
Jamq; minus vegetum corpus fulcimine tutor
Flaccida ſubjectis innixus membra bacillis.
Lucis inops moderor veſtigia fuſte gemello,
Et virgâ monſtrante ſequor compendia callis,
Stipitis auſpicio potius quàm lumine fiſus.
Nemo mei curam celebrat, nec in agmine quiſquam
Solamen veterano adhibet, niſi forſan Hatherus
Aſſit, & infracti rebus ſuccurrat amici.
Ille ſemel quemcunq; pio dignatur amore,
Integer, incœpti ſtudio conſtanter eodem
Proſequitur, primosq; timet pervellere nexus.
Ille etiam bello meritis benè præmia crebro
Digna refert, animosq; colit, largitur honorem
Fortibus, & claros donis veneratur amicos.
Spargit opes, laudisq; ſuæ cumulare nitorem
Dapſilitate ſtudet, multos ſuperare potentes.
Nec minor ad Martem pietatem viribus æquat,
Belligerare celer, labi piger, edere pugnam
Promptus, & urgenti tergum dare neſcius hoſti.
At mihi, ſi recolo, naſcenti fata dedere
Bella ſequi, belloq; mori, miſcere tumultus,
Invigilare armis, vitam exercere cruentam.

Caſtra

OMVNDVS

Caſtra quietis inops colui, pacemq; peroſus
Sub ſignis, Gradive, tuis diſcrimine ſummo
Conſenui; victoq; metu pugnare decorum,
Turpe vacare ratus, crebras committere cædes
Egregium duxi, & ſtrages celebrare frequentes.
Sæpe graves bello Reges concurrere vidi,
Et clypeos, galeasq; teri, crudeſcere campos
Sanguine, loricas affixa cuſpide rumpi,
Undiq; thoraces admiſſo cedere ferro,
Luxuriare feras inhumato milite paſtas
Hic aliquis fortè egregii conaminis auctor
Marte manuq; potens medium dum pugnat in hoſtem,
Intentam capiti loricam diffidit, alter
Caſſide perfoſſa, ferrumq; in vertice merſit
Hic gladius ſæpe dextra bellantis adactus
Tegmine diſciſſo capiti diſtrictus inhæſit.

Contrà Hatherus hujuſmodi carmen habuit:

Unde venis patrias ſolitus ſcriptare Poëſes,
Infirmo dubium ſuſpendens ſtipite greſſum?
Quòve ruis Danicæ vates promptiſſime Muſæ?
Roboris eximij caſſus decor excidit omnis:
Exulat ore color, animoq; amota voluptas:
Deſtituit fauces vox & raucedine torpet:
Deſeruit corpus habitus prior, ultima cepit
Illuvies, formæq; notas cum robore carpſit.
Ut ratis aſſiduo fluctu quaſſata fatiſcit,
Sic longo annorum curſu generata ſenectus
Triſte parit funus, defunctaq; viribus ætas
Occidit, & primæ patitur diſpendia ſortis.
Quis vetuit te, note ſenex, juvenilibus uti
Rite jocis, agitare pilam, morsâ nuce veſci?
Jam ſatius reor ut rhedam, quâ ſæpe veharis,
Venditor enſis emas, facilémve in frena caballum,
Aut pretio leve curriculum merceris eodem.
Aptius invalidos, ſua quos veſtigia fallunt,
Excipient jumenta ſenes, rota proficit illi
Orbibus acta ſuis, cui planta vacillat inanis.
At ſi fortè caves caſſum venundare ferrum,
Ereptus tibi te perimet, ni væneat enſis.

Ad hæc Starcatherus.

Improbe, verba ſeris facili temeraria labro,
Auribus inconcinna piis: quid præmia ductus
Qui gratis præſtandus erat, per munera quæris?
Nempe pedes gradiar, nec turpiter enſe relicto
Externam mercabor opem; natura meanti
Jus dedit, & propriis juſſit confidere plantis.
Cur cui debueras ultrò dux eſſe vianti,
Ludibrio inſultas, ſermone procaciter uſus?
Quæq; olim geſſi memori digniſſimâ fama
Dedecori tribuis, meritum quoq; crimine penſas?
Quid riſu inſequeris vetulum pugnare potentem,
Invictosq; meos titulos & ſplendida facta
Probro adigis, famoſa terens & fortia carpens?
Qua probitate petis indignum viribus enſem?

OMVNDVS

Haud latus hic imbelle decet, dextrámve bubulci
Agreſtem ſoliti calamo deducere Muſam,
Procurare pecus, arvis armenta tueri.
Nempe inter vernas ollæ vicinus obunctæ,
Cruſtula ſpumantis patinæ bulligine tingis,
Craſſi adipis macrum perfundens unguine panem,
Jusq́; tepens furtim digito ſitiente liguris;
Doctior aſſuetam cineri proſternere pallam,
Indormire lari, ſomnos celebrare diurnos;
Sedulus officium nidentis obire culinæ,
Quàm bello fortem jaculis aperire cruorem.
Averſans lucem, latebræ ſordentis amator,
Mancipium ventris miſerabile, parq́; putaris
Sordida cum ſiliquis lambenti farra catello.
Hercule non tunc me ferro ſpoliare petebas,
Quando ter, Olonis, ſummo diſcrimine, nati
Expugnator eram. Namq́; agmine prorſus in illo
Aut gladium fregit manus, aut obſtantia fudit:
Hæc gravitas ferientis erat. Quid quando Curetum
Littus, & innumera conſtratum cuſpide callem
Primus ligniferis docui decurrere plantis?
Namq́; aditurus agros confertos murice ferreo
Armabam laceros ſubjecto ſtipite greſſus.
Hinc mecum egregiis congreſſum viribus Hamam
Enecui, mox cum Rino duce Flebace nato
Obtrivi Curios, vel quas alit Eſtia gentes,
Et populos, Semgalla, tuos. Poſt hæc Thelemarchos
Aggreſſus, caput inde tuli livore cruentum,
Quaſſum malleolis, armisq́; fabrilibus ictum.
Hic primum didici, quid ferramenta valerent
Incudis, quantúmve animi popularibus eſſet.
Teutonici quoq́; me, pœnas, autore, dedere,
Quum natos, Svertinge, tuos Frothonis iniquâ
Cæde reos, domini vindex, ad pocula ſtravi.
Nec minus hoc facinus, quando pro virgine cara
Uno ſeptenos necui certamine fratres,
Teſte loco, qui me ſtomacho linquente pereſus
Non parit arenti redivivum ceſpite gramen.
Moxq́; ducis Kerri bellum navale parantis
Vicimus egregio confertam milite puppim.
Inde dedi letho Wazam, Fabrumq́; procacem
Multavi natibus cæſis, ferroq́; peremi
Rupibus à niveis, hebetantem tela, Wiſinnum.
Quatuor hinc Leri natos, pugilesq́; peremi
Biarmenſes; gentis Hybernæ principe capto,
Duſlinæ populabar opes, ſemperq́; manebit
Noſtra Bravellinis virtus conſpecta trophæis.
Quid moror? excedunt numerum quæ fortiter egi,
Quodq́; manu geſſi ad ſolidum celebrare recenſens
Deficio, ſunt cuncta meo majora relatu,
Vincit opus famam, nec ſermo ſuppetit actis.

Hæc Starcatherus. Tandem qvum Hatherum Lenno patre ortum mutuo ſermone expertus fuiſſet, animadvertens juvenem ſplendido loco natum, feriendum ei jugulum præbuit, hortatus ne à parentis ſui interfectore pœnas

exigere

BVTHLVS. regni admini-ſtratio.

libertatem deliciis præferendam exiſtimans, viſendæ patriæ, noſcendiq; generis eximiâ cupiditate flagrabat. Sciens autem quòd Regina, ne quis captivorum elabi poſſet, competentibus providiſſet excubiis, quò viribus pervenire nequibat, arte aſſurgendum procurat. Fiſcellam itaq; biblo ac vimine textam, quâ agreſtes inſtar hominis formatâ aves ariſtis deturbare conſveverant, vivo cane complevit. Quam etiam detracto ſibi cultu, quò veriſimilius humanam repræſentaret imaginem, texit. Deinde privatum Regis ærarium demolitus, egeſtam inde pecuniam notis ſibi tantum recondidit locis. Interea Gunno abſentiam ſocii ſimulare juſſus, illatâ in regiam fiſcella, impulſoq; ad latrandum cane, percontanti, quidnam hoc eſſet, reginæ, mente captum clamitare retulit Jarmericum. Illa ad aſpectum ſtatuæ ſimilitudinis errore deluſa, inſanum æde ejici jubet. Tunc Gunno perlatam foras ſtatuam, perinde ac furentem ſocium lectulo tradit. Sub noctem verò vigiles epularum hilaritate, ac vino provehit largiore, abſciſſaq; dormientium capita, quò turpiore eos morte conſumeret, inguini ſociavit. Excitata ſtrepitu Regina, cauſamq; ejus diſcere cupiens, concita fores petivit. Sed dum caput incautius exerit, improviſo Gunnonis enſe confoditur. Quæ quum mortificum vulnus experta corrueret, reflexis in occiſorem luminibus, nullius, inquit, obtentu fraudis, ſi incolumi mihi vivere licuiſſet, his finibus impunitus excederes. Ad hunc modum crebras in percuſſorem minas moribunda profudit. Poſt hæc Jarmericus una cum Gunnone præclari facinoris ſocio, tabernaculum in quo Rex fraternas convivio celebrabat exequias, cunctis temulentiâ victis, admoto furtim incendio complet. Quo latius fuſo, quidam ebrietatis ſtupore diſcuſſo, immiſſis equis deprehenſos periculi inſeqvuntur auctores. At juvenes primùm jumentis, quæ repererant vecti, ad ultimum hiſdem prolixiori curſu debilitatis, pedites dedêre fugam. Jamq; penè occupatis amnis remedio fuit. Pontem enim, quem antè morandi perſecutoris gratia præciſis ad medium trabibus non modo onerum impatientem, ſed etiam ruinæ propinquum effecerant, prætergreſſi, in opacam deinduſtria voraginem conceſſerunt. Quibus imminentes Sclavi, dum parum proſpecto periculo equis improvidi pontem onerant, deſidentibus tabulatis excuſſi, præcipitantur in flumen. Sed dum enando ripam appetunt, à Gunnone & Jarmerico obſtantibus intercepti, merſi, aut interfecti ſunt. Ita juvenes egregiâ calliditate uſi, non ut fugitiva mancipia, ſed quaſi præditi conſilio ſenes, majus ætate ſua facinus ediderunt; quod acutè conceperant, efficaciter adimplendo. At ubi in littus ventum, rapto quod fors obtulerat navigio, in altum procedunt. Quos qui inſequebantur barbari navigare conſpectos, vociferando revocare conati, regnaturos, ſi redeant, ſpondent, quòd publico veterum inſtituto Regum percuſſoribus regnorum ſucceſſio decreta fuerit. Diu recedentium aures pertinax Sclavorum clamor promiſſis pellacibus exurdabat.

XLI. IARMERICVS.

Ea tempeſtate Buthlus Syvardi frater Danis perfunctoriè præerat, à quibus venienti Jarmerico regnum tradere coactus, ex Rege privatus evaſit. Eodem tempore Gøtharus Sybbonem ſtupratæ ſororis inſimulatum occidit. Cujus nece affines permoti, ad Jarmericum ejulabundi decurrunt, ſeq; in ultionem propinqui, Gøtharum cum eo oppugnaturos promittunt. Nec parùm promiſſa ſolverunt. Nam eorum auxiliis oppreſſo Gøtharo, Jarmericum Sveciâ potiri contigit. Qui qvum duarum gentium imperio fungeretur, auctæ dominationis fiduciâ Sclavos prælio tentat. Quorum quadraginta captos applicatis totidem lupis laqueo adegit. Quem ſupplicii modum olim parricidis debitum, ob hoc circa hoſtes peragere voluit, ut quantæ in Danos rapacitatis extiterint, ex ipſa atrocium belluarum communione videntibus conſpicuum foret. Subactâ quoq; regione præſidia locis opportuna diſponit. Inde profectus Sembonum, Curetum, compluriumq; Orientis gentium cladem exercuit. Quâ Regis occupatione Sclavi datam ſibi defectionis materiam judicantes, interfectis qui ab ipſo præſides conſtituti fuerant, Daniam

depopu-

depopulati ſunt. Quorum claſſem Jarmericus forte è piratica rediens interceptam delevit, eoq́; facinore priores victoriarum titulos decoravit. Cæterum optimates eorum primo tibias loris trajectos, moxq́; immanium taurorum ungulis alligatos, moloſſisq́; inceſſentibus raptim in cœnum voraginesq́; pertractos lacrymabili ſpectaculo conſumpſit. Ea re hebetati Sclavorum animi ſumma cum trepidatione Regis imperium coluerunt.

IARMERICVS.

Jarmericus itaq; tot gentium manubiis locupletatus, ut tutum prædæ domicilium compararet, in editiſſima rupe mirifico opere ædem molitur. Aggerem collatis glebis extruit, fundamentum crebris conjicit ſaxis, ima vallo, tricliniis media, ſumma propugnaculis cinxit. Secus undiq; juges excubias fixit. Quatuor portæ magnitudine præſtantes, à totidem plagis irreſtrictos aditus dabant. In hujus domus magnificentiam omnem opum ſuarum apparatum congeſſit. Ita domeſticis rebus compoſitis, rurſum in externas cupidinem vertit. Igitur navigatione cœpta, quatuor fratres genere Helleſponticos obvios pelago factos, piraticæq́; admodum ſtudiis aſſvetos, maritimâ pugnâ attentare non diſtulit. Quâ triduo geſtâ, ſororem eorum cum medietate tributi, quo victos oneraverant, pactus, prælium revocavit.

Poſt hæc Livorum Regis filius Bicco captivitate, quam ſub memoratis fratribus ducebat, elapſus, Jarmericum, à quo olim fratribus ſpoliatus fuerat, injuriæ haud oblitus acceſſit. Apud quem benignius habitus, brevi arcanorum omnium arbiter ſingularis evaſit. Hunc ut ſuis per omnia tractabilem monitis ſenſit, in res quàm maximè factu deteſtabiles conſultantem adduxit, atq; ad ſcelera flagitiaq́; committenda compellit. Adeò nocendi artem obſequii ſimulatione captabat. Præcipuè eum adverſùm eos, quos ſanguine proximè contigiſſet, armabat. Ita fraternam ultionem, quia viribus nequibat, fraude exequi pertentabat. Quo evenit ut Rex virtutum loco vitiorum ſordes amplexus, ob ea quæ perfidi monitoris impulſu atrociter geſſerat, communibus in ſe locum odiis daret. Adverſum quem etiam Sclavorum tumultus exoritur. Cujus ſopiendi gratia duces eorum captos, trajectis fune tibiis, equis in diverſa raptantibus præbuit lacerandos. In hunc modum conſumpti principes, corporum ſuorum diſtractu pertinacis animi pœnas dederunt. Quæ res Sclavorum obſequia in ſuo ſtatu æquali ac ſolida ſubjectione continuit.

Interea qui ex ſorore Jarmerici apud Germaniam orti, educatiq́; fuerant, avito nomine freti, in avunculum arma ſuſcipiunt, æque ſibi regnum atq; ei deberi certantes. Quorum municiones Rex apud Germaniam machinis demolitus, oppidis compluribus aut obſeſſis, aut captis, nonnullis etiam ſolo æquatis, incruentam ad cives victoriam reportavit. Occurrunt Helleſpontici pactis ſororem nuptiis offerentes. Quibus celebratis rurſùm Bicconis inſtinctu Germaniam petens, captis bello ſororiis laqueo ſpiritum eripere non dubitavit. Optimates quoq; convivii ſimulatione contractos, eodem exemplo conſumendos curavit.

Interea Broderus, quem olim Rex ex alio ſuſtulerat matrimonio, novercæ curam ab eo ſuſceptam plenis ſanctitatis excubiis celebrabat. Quem Bicco apud patrem inceſti crimine accuſatum, ne falſò inſimulaſſe videretur, ſubornatorum teſtimonio inſecutus eſt. Cumq́; Broderus accuſationis partibus plenè exhibitis defenſionis præſidia afferre non poſſet, pater ab amicis in convictum ferri ſententiam jubet; minus impium ratus ſumendam de filio vindictam alieno quàm proprio delegare judicio. Quem cæteris proſcriptione dignum decernentibus, Bicco triſtiorem de capite ejus ſententiam ferre non veritus, à nefarii ſtupri auctore pœnam ſuſpendio capiendam eſſe pronunciat. Quam ne quis à paterna crudelitate profectam putaret, eundem laqueo affixum à miniſtris ſubjecto aſſere exci-

piendum

piendum percenſuit: ut quum hi ſellas oneri manus ſubducerent, perindè ac rei perempti juvenis forent, Regemq́ue parricidii crimine ſuâ culpâ liberum facerent. Prætereà niſi pœna accuſationem ſequeretur, paternæ eum ſaluti inſidiaturum aſtruxit: adulteram verò Svvavildam, quò turpius è vita excederet, pecudum ungulis proculcari debere. Paruit Bicconi Rex, adactumq́ue ſuſpendio filium, nè ſtrangulari poſſet, à circumſtantibus tabulati ope allevandum curavit. Igitur innoxium vinculum parum compreſſis faucibus ſolam pœnæ ſpeciem præ ſe ferebat. Reginam verò firmiſſimo nexu humo aſtrictam, equinis obterendam calcibus præbuit. Hanc tantæ fuiſſe pulchritudinis fama eſt, ut ipſis quoque jumentis horrori foret, artus eximio decore præditos ſordidis lacerare veſtigiis. Quo argumento Rex innocentiam conjugis declarari conjectans, accedente erroris pænitentiâ, falſò notatam feſtinat abſolvere. Advolat intereà Bicco, qui ſupinam jumenta diris deturbare carminibus, nec niſi pronam obteri poſſe firmaret. Quippe eam formæ ſuæ beneficio ſervatam ſciebat. In hunc modum collocatum Reginæ corpus adactus jumentorum grex crebris altè veſtigiis fodit. Hic Svvavildæ exitus fuit. Interea canis, cui Broderus aſſueverat, ceu quibuſdam queſtubus aggreſſus Regem, deflere domini ſupplicium videbatur. Ejuſdemq́ue illatus accipiter intimas corpori plumas roſtro detrahere cœpit. Ex cujus nuditate Rex ſumptis orbitatis auſpiciis, omen intercepturus, præpoperè, qui filium laqueo detraherent, mittit. Per implumem enim aviculam futurum ſe, nî caviſſet, abſque liberis augurabatur. Liberato clade Brodero, Bicco delationis pœnas exolvere metuens, nunciare Helleſponticis pergit, Svvavildam à viro nefaria ſtrage conſumptam. Quibus ulciſcendæ ſororis gratia navigantibus, ad Jarmericum reverſus, parari bellum ab Helleſponticis indicat. Rex mœnibus quàm acie tutius dimicandum exiſtimans, in eam, quam exædificaverat, munitionem confugit. Ubi ad ferendam obſidionem commeatibus penitiora, propugnacula armatis implebat. Fulgentes auro cetræ, circumpenſiq́ue clypei ſupremum ædis ambitum adornabant. Contigit autem ut Helleſpontici prædæ partitionem acturi, magnam ſuorum manum peculatus inſimulatam occiderent. Igitur quòd tantam copiarum partem inteſtina clade conſumpſerant, aulæ expugnationem ſuis altiorem viribus rati, veneficam, cui Guthrunæ erat vocabulum, conſulunt. Qua efficiente, regiæ partis propugnatores ſubitò oculis capti, in ſeipſos arma convertunt. Quo viſo Helleſpontici applicata teſtudine primos portarum aditus occupant. Deinde convulſis poſtibus, irruptaq́ue æde, cæcas hoſtium phalanges obtruncant. Eo tumultu ſuperveniens Othinus, mediosq́ue præliantium globos appetens, Danis, quos paterna ſemper pietate coluerat, ademptum præſtigiis viſum ſuperâ virtute reſtituit. Helleſponticos verò corpora adverſum tela carminibus durare ſolitos, crebro ſilice converberandos eſſe perdocuit. Ita utrumq; agmen mutuâ cæde conſumptum interiit. Jarmericus utroq; pede ac manibus ſpoliatus, trunco inter exanimes corpore rotabatur. Cui Broderus parum idoneus ſucceſſit in regnum.

JARMERICVS.

XLI. BRODERVS.

POST hunc regnat Syvaldus. Cujus filius Snio, ſeneſcente patre ſtrenuum piraticæ opus complexus, patriæ res non ſolum ſervavit, ſed etiam diminutas in priſtinum habitum revocavit. Idem tyrannide ſuſcepta, Eſkilli atq; Alkilli pugilum inſolentiam comprimendo, Scaniam à Danicæ juriſdictionis integritate ſubmotam ad ſocietatem patriæ victoriâ reduxit. Tandem filiæ Gothorum Regis mutuo amore perſtrictus, conveniendæ ejus copiam clandeſtinis nunciis tentat. Qui à patre puellæ intercepti ſuſpen-

XLII. SYVALDVS.

XLIII. SNIO.

SNIO. dioq; conſumpti, improvidæ legationis pœnas dederunt. Quorum Snio ultionem exigere cupiens, qvum Gothiam hoſtiliter aggreſſus fuiſſet, Rege ejus cum copiis occurrente, prædictorum pugilum provocatione rem per athletas gerere juſſus, hanc duelli legem edidit, ut alteruter Regum pro varia athletarum fortuna aut proprium perderet, aut alienum lucraretur imperium, victiq́ue regnum in victoriæ præmio reponeretur. Quo evenit ut Gothorum Rex propugnatorum ſuorum infortunio ſuperatus, regno Danis cedere cogeretur. Cujus filiam Snio, qvum in Sveonum Regis connubium paterno impulſu comperiſſet abductam, quendam obſoleto habitu per itinera publica ſtipem petere ſolitum, ad eam uſque tentandam tranſmiſit. Qui qvum egentium more propinqvum liminibus diſcubitum habuiſſet, viſa forte Regina exili voculâ ſuccinens, amat, inquit, te Snio. Illa allapſum auribus ſonum diſſimulanter excipiens, nec viſu nec gradu relato procedit in regiam, atque e veſtigio regreſſa obſcuro & vix aures offendente ſibilo, amantem, inquit, me redamo. Eo dicto veſtigium extulit. Quam egenus mutui amoris vocem edidiſſe gaviſus, die poſtera foribus aſſidens, præſente domina conſueta ſermonis brevitate, locum, ait, voto ſuppetere convenit. Illa rurſum argutæ vocis induſtriam colligens, ſumma cum diſſimulatione diſceſſit. Parvo poſt percontatorem præteriens, Bøcherør brevi ſe perventuram aſſeruit. Hunc quippe locum fuga petere deſtinavit. Qua de re egenus certior redditus, ſolito percontationis acumine competens promiſſo tempus cognoſcere perſeverat. Illa vero nec aſtu inferior, nec ſermone lucidior, quam breviſſime potuit, hyemis initium nuncupavit. Cæterum ſtipatores ejus qui levem amatoriæ vocis jactum exceperant, plenum calliditatis ingenium extremæ ſtoliditatis deliramentum eſſe credebant. Quæ qvum Snio certius ex egeno cognoſceret, Reginam ſublatis mariti opibus lavandi ſimulatione digreſſam, navigio deportandam curavit. Poſtea vero ſæpenumero inter ipſum ac Suetiæ Regem, altero juſtas repetente faces, altero illicitas tueri perſeverante, ancipiti eventu variaq; victoriâ dimicatum eſt.

Ea tempeſtate per ſummam cœli intemperantiam agrorum ubertate corruptâ, ingens annonæ caritas incidit. Cumq; obortâ victualium raritate gravis plebem inedia laceraret, Rex quonam modo temporis difficultati ſuccurreret anxius, qvum aliquanto majorem bibulorum, quàm edacium impenſam animadverteret, frugalitatem populo intulit; conviviorum uſum abrogans, ne qua ex fruge potio pararetur edixit, acerbitatem famis ſuperflui hauſtus interdicto pellendam, atq; à ſiti abundantiam eſus mutuandam exiſtimans.

Tunc quidam petulantioris gulæ proſcriptam bibendi conſuetudinem deflens, altum calliditatis genus complexus, novam voluptati licentiam reperit, ac publicam continentiæ legem privatâ intemperantiâ ſolvit, deliciarum uſum à ridiculi operis acumine mutuatus. Vetiti enim liquoris guſtu minutim liguriendo uſus, deſiderium ebrietatis explevit. Quam ob rem conventus à Rege, integerrimum ſe frugalitatis obſervatorem aſſeruit, utpote aviditatem hauſtus moderatæ ſumptionis ingenio caſtigantem, affixamq; ſibi culpam ſorbitionis titulo tueri perſeveravit. Deniq; adjecto minarum terrore, non modo bibere, verumetiam pitiſſare prohibitus, conſuetudini tamen imperare non potuit. Ut enim tanquam licite illicitis frueretur, nec gulam alieno ſubjectam haberet imperio, madefactis potione cruſtulis, capace liquoris offula veſcebatur, cupitamq; crapulam lento guſtu provexit, interdictum ſatietatis modum haud ſecus ac licitum conſecutus. Adeo pertinaciſſima gulæ rabies ſalutem pro luxu devo-

devovens, nec regiâ quidem comminatione deterrita, ad omne periculum ſpernendum temerarium ſolidaverat appetitum. Secundò quoq; perinde ac violatæ conſtitutionis reus convenitur à Rege. Sed ne tunc quidem facti defenſionem abjecit, nequaquam à ſe regalibus inſtitutis obviam itum eſſe contendens, aut decretam edicto continentiam ſuis profanatam illecebris, præſertim quum lata frugalitatis lex ita parſimoniæ formam tradiderit, ut potandi magis quàm edendi liquoris facultas inhibita videretur. Tum Rex obteſtans deos, per comunem jurare ſalutem, tale quid deinceps audentem capitaliter eſſe plexurum. Ille mortem temperantia leviorem, vitamque quàm luxum deponere tolerabilius ratus, rurſum aquis excoquit frugem, decoctoq; liquore cum ſe nullam ulterius excuſandæ cupiditatis defenſionem objecturum ſperaret, palàm potioni indulgendo ad galicum uſum libera fronte convertit, aſtuque in audaciam verſo, regiam animadverſionem opperiri quàm frugi fieri maluit. Interrogante ergo Rege, cur toties rei interdictæ licentiam uſurpaſſet, deſiderium hoc, inquit, Rex, non tam aviditas mea, quàm habita in te benevolentia peperit: funeribus enim regiis inferias convivio perſolvendas memineram. Itaque ne epulum, quo tuæ peragantur exequiæ, ob frumenti inopiam ſolenni potionis uſu careat, induſtriâ potius quàm ingluvie, ductus prohibiti liquoris temperamento providi. Te autem ante alios inediâ periturum, prioremq; buſto opus habiturum non ambigo, cum ob hoc inuſitatam parcitatis legem tuleris, quod defuturam tibi primum alimoniam verearis. Tibi quippe non aliis conſulendo novum avaritiæ auctorem agere ſuſtines. Tam urbana hominis cavillatio iram Regis in ruborem convertit. Qui cum publicæ ſalutis decretum in ludibrium ſui recidiſſe conſpiceret, omiſſo communis utilitatis conſilio, revocavit edictum, ſententiamq; ſolvere quàm civium offenſam contrahere maluit.

Cumque, ut dixi, ſive parùm compluta humo, ſeu nimium torridâ, torpentibus ſatis, ac parcè fructificantibus campis, inediæ languor defectam eſcis regionem attereret, nullumque, parùm ſuppetentibus alimentis, trahendæ famis ſupereſſet auxilium; Aggone atque Ebbone auctoribus, plebiſcito proviſum eſt, ut ſenibus ac parvulis cæſis, omnique demum imbelli ætate regno egeſtâ, robuſtis duntaxat patria donaretur; nec niſi aut armis aut agris colendis habiles domeſtici laris paternorumq; penatium habitacula retinerent. Quorum mater Gambaruc, id ad ſe deferentibus filiis, cum à ſceleſti decreti auctoribus ſalutem in crimine repoſitam animadverteret, damnata concionis ſententia, neceſſitatem parricidio redimi oportere negabat: propius honeſtati conſilium fore aſſerens, animorumq; ac corporum virtuti expetibilius, ut ſervatâ erga parentes ac liberos pietate, patriâ exceſſuri ſorte deligerentur. Quæ ſi ſenes invalidos obtuliſſet, robuſtiores ſe eorum loco exilio offerrent, ejusque pondus pro debilibus perferendum ſua ſponte ſuſciperent. Cæterum indignos eſſe vita, qui illam ſcelere & ſacrilegio comparare, parenteſq; ac prolem tam iniquo ſententiæ genere perſequi ſuſtinuiſſent, charitatis loco crudelitatis officia peracturi. Poſtremo cunctos malè patriam demereri, apud quos parentum aut liberorum amori proprii ſpiritus charitas præponderaret. Huic voci ad concionem relatæ, pleriq; ſuffragiis aſſentiebantur. Igitur omnium fortunis in ſortem conjectis, qui deſignabantur, extorres adjudicati ſunt. Quo evenit, ut qui ſponte neceſſitati parère noluerant, fortunæ judicio obſequi cogerentur. Primùm itaque Blekingiam advecti, ac deinde Boringiam prætercnavigantes, ad Gutlandiam appulerunt: ubi & Paulo teſte, auctore Frig deâ, Longobardorum vocabulum, quorum poſtea gentem condiderunt, traduntur adepti. Tandem ad Rugiam ſe applicantes, deſertiſq; navigiis

SNIO. ſolidum iter ingreſſi, cum multam terrarum partem emenſi, armisq; depopulati eſſent, poſt editas latè ſtrages, poſtremo petitis in Italia ſedibus, priſcum gentis vocabulum ſuo nomine permutarunt.

Interea Danorum tellus rareſcente cultorum operâ, ſulcorumque veſtigiis ſitu obductis, ſylveſtrem induit vultum, & quaſi nativi ceſpitis amœnitate depoſita, informi ſuccreſcentium nemorum denſitate perhorruit. Quod præſens quoque camporum ejus facies prodit. Quæ enim olim feracia frugum jugera fuerant, eadem nunc arboreo ſtipite conferta viſuntur. Atque ubi olim cultores terram altiùs verſantes vaſtas diſſipavere glebas, illic nunc enatum nemus ſervantia adhuc veteris culturæ veſtigium rura complectitur. Quæ niſi cultore vacua ac diuturno ſitu vaſta manſiſſent, nequaquam unius ruris glebam inter factos aratro ſulcos, tenacesq́ue arborum radices partiri potuiſſent. Colles quoque, quos in plano humandorum cadaverum curâ veterum labor extruxerat, præſens ſylvæ congeries occupat. Cernere etiam eſt crebros petrarum acervos ſylvarum ſaltibus interſitos, quas toto quondam rure diſperſas, ne proſcindendis ubiq́ue ſulcis officerent, conjectis in ſtruem molibus, ruſtica cura ſublegit, malens exiguum agri perdere quàm totum difficile reperire. Unde ex eo quod tunc exercendorum liberius arvorum gratiâ agreſtium labor egerat, prioris ævi populus poſtero numeroſior extitiſſe perpenditur, qui brevibus agellis contentus agreſtem operam citra veteris culturæ veſtigia cohibet. Itaque præſens ſeculi vultus, capax quondam ariſtæ ſolum nunc gignendis glandibus idoneo, agreſtemq; ſtivam ac Cereales culmos conſita arboribus facie ſe permutaſſe miratur. Et hæc quidem de Snione, quàm veriſſimè potui digeſta ſufficiant.

Huic ſuccedit Biørn; itemq́ue poſt ipſum Haraldus rerum aſſequitur ſummam. (XLIV. BIØRN. XLV. HARALDUS. XLVI. GORMO.) Cujus filio Gormoni inter priſcos Danorum duces non infimæ laudis locum rerum ſtrenuè geſtarum titulus tribuit. Hic enim novum audaciæ genus complexus, hæreditarium fortitudinis ſpiritum ſcrutandæ rerum naturæ veſtigiis quàm armis excolere maluit: utq́ue alios Regum ardor bellicus, ità ipſum cognoſcendorum mirabilium, quæcunque vel experimento deprehenſa, vel rumore vulgata fuerant, præcordialis ſtimulabat aviditas. Cumq́ue eſſet externa atque inuſitata viſendi cupidus, experiendam præ cæteris duxit Geruthi cujuſdam ſedium acceptam à Thylenſibus famam. Incredibilia enim ab eis ſuper opum inibi congeſtarum magnitudine jactabantur, ſed iter omni refertum periculo ac penè mortalibus invium ferebatur. Ambitorem namque terrarum Oceanum navigandum, Solem poſtponendum ac ſydera, ſub Chao peregrinandum, ac demum in loca lucis expertia, jugibusq́ue tenebris obnoxia tranſeundum, expertorum aſſertione conſtabat. Sed in juvenili animo circumſtantis periculi metum non tàm prædæ quàm gloriæ cupido calcabat, multum ſibi claritatis acceſſurum ſperante, ſi rem admodum intentatam auderet. Trecentis idem cum Rege votum nuncupantibus, auctorem famæ Thorkillum itineris ducem aſſumi placuit, utpote locorum gnarum, peritumq́ue adeundæ regionis ejus. Is officio non recuſato, adverſum inuſitatam navigandi maris ſævitiam firmiore ſtructuræ genere, nodisq́ue crebrioribus, ac conſertioribus clavis præparanda jubet navigia ſolidari; eademq́; magnis repleri commeatibus, ac bovinis ſupernè tergoribus claudi, quæ intrinſeca navium ſpatia ab incurſantium undarum aſpergine tuerentur. Inde tribus duntaxat liburnis navigatio tenditur, unaquâq; centenos capiente delectos.

At ubi in Halogiam ventum, ſecundis flatibus deſtituti, variâ pelagi jactatione, dubiis navigationis caſibus agebantur. Tandem per ſummam alimentorum inopiam etiam pane defecti, exiguæ pultis uſu traxêre famen. Inter-

jectis

jectis diebus eminus perſtrepentem procellæ fragorem, perinde ac ſcopulos inundantis exaudiunt. Igitur intellectâ telluris vicinia, agilitatis eximiæ juvenis, ſpeculandæ rei gratiâ, cacumen mali conſcendere juſſus, prærupti ſitus inſulam in conſpectu eſſe denunciat. Læti omnes regionem, quæ ab eo ſignificabatur, avidis inſeqvuntur luminibus, attentè promiſſi littoris præſidium exſpectantes. Cujus tandem aditum nacti, in editiorem ſoli partem, per obſtantes clivos, prælatis callibus enituntur. Tunc Thorkillus ex armentis, quæ in maritimis frequentia diſcurrebant, ſuprà quod ſemel leniendæ fami ſufficeret, negat eſſe tollendum: futurum enim, ſi ſecus agerent, ut à diis loci præſidibus diſcedendi potentiâ privarentur. At nautæ magis prorogandæ ſatietatis, quàm ſervandi imperii cupidiores, incitamento gulæ ſalutis conſilium ſubjecerunt, exhauſta navium gremia cæſorum gregum corporibus onerantes. Qui ideò captu perfaciles extitere, quòd ad inuſitatos virorum aſpectus firmato pavore mirabundi convenerant. Nocte inſequenti monſtra littori involantia, ac toto concrepantia nemore, concluſas obſedêre puppes. Quorum unum cæteris grandius, ingenti fuſte armatum, profundum paſſibus emetiebatur. Idem propius admotum vociferari cœpit, non antè enavigaturos, quàm fuſi gregis injuriam expiando, viris pro navium numero traditis, divini pecoris damna penſaſſent. Cujus minis obſecutus Thorkillus, ut univerſorum incolumitatem paucorum diſcrimine tueretur, tres ſorte denotatos exhibuit.

Quo facto, optato vento excepti in ulteriorem Biarmiam navigant. Regio eſt perpetui frigoris capax, præaltisq; offuſa nivibus, ne vim quidem fervoris perſentiſcit æſtivi, inviorum abundans nemorum, frugum haud ferax, inuſitatisq; alibi beſtiis frequens. Crebri in ea fluvii ob inſitas alveis cautes ſtridulo ſpumantiq; volumine perferuntur. Illic Thorkillus ſubductis navibus tendi in littore jubet; eò loci perventum aſtruens, unde brevis ad Geruthum tranſitus foret. Prohibuit etiam ullum cum ſupervenientibus miſcere ſermonem, affirmans monſtra nullo magis nocendi vim, quàm advenarum verbis parum comiter editis ſumere. Ideoq; ſocios ſilentio tutiores exiſtere, ſe verò ſolum tutò profari poſſe, qui prius gentis ejus mores habitumq; perviderit. Crepuſculo appetente, inuſitatæ magnitudinis vir nominatim ſalutatis nauticis intervenit. Stupentibus cunctis, Thorkillus adventum ejus alacriter excipiendum admonuit, Guthmundum hunc eſſe docens Geruthi fratrem, cunctorum illic applicantium piiſſimum inter pericula protectorem. Percontantiq; quid ita cæteri ſilentium colerent, refert rudes admodum linguæ ejus ignoti pudere ſermonis. Tum Guthmundus hoſpitio invitatos curriculis excipit. Procedentibus amnis aureo ponte permeabilis cernitur. Cujus tranſeundi cupidos à propoſito revocavit, docens eo alveo humana à monſtroſis rerum ſecreviſſe naturam, nec mortalibus ultrà fas eſſe veſtigiis. Subinde ad ipſa ductoris penetralia pervenitur. Illic Thorkillus ſeductis ſociis hortari cœpit, ut inter tentamentorum genera, quæ varius obtuliſſet eventus, induſtrios viros agerent, atq; à peregrinis ſibi dapibus temperantes, propriis corpora ſuſtentanda curarent, diſcretasq; ab indigenis ſedes peterent, eorum neminem diſcubitu contingendo. Fore enim illius eſcæ participibus inter horridos monſtrorum greges, amiſsâ cunctorum memoriâ, ſordidâ ſemper communione degendum. Nec minus miniſtris eorum ac poculis abſtinendum edocuit. Duodecim filii Guthmundi egregiâ indole, totidemq; filiæ prælui forma circumſteterant menſas. Qui cum Regem à ſuis duntaxàt illata delibare conſpiceret, beneficii repulſam objiciens, injurioſam hoſpiti querebatur. Nec Thorkillo competens facti excuſatio defuit. Quippe inſolito cibo utentes plerumq; graviter affici ſolere commemorat, Regemq; non tàm alieni obſequii ingratum, quàm propriæ ſoſpitatis ſtudioſum, conſveto more corpus curantem domeſticis cœnam obſoniis inſtruxiſſe. Igitur haudquaquam contemptui imputari debere, quod fugiendæ peſtis ſalutari gereretur affectu. Videns autem Guthmundus apparatus ſui fraudem hoſpitum frugalitate deluſam, cum abſtinentiam hebetare

GORMO. non poſſet, pudicitiam labefactare conſtituit; omnibus ingenii nervis ad debilitandam eorum temperantiam inhians. Regi enim filiæ matrimonium offerens, cæteris quaſcunq; è famulitio peterent potiendas eſſe promittit. Pleriſq; rem approbantibus, Thorkillus hunc quoq; illecebrarum lapſum, ſicut & cæteros, ſalubri monitu præcurrit, induſtriam ſuam inter cautum hoſpitem ac lætum convivam egregiâ moderatione partitus. Quatuor è Danis oblatum amplexi, ſaluti libidinem prætulerunt. Quod contagium lymphatos inopesq; mentis effectos priſtinâ rerum memoriâ ſpoliavit. Quippe poſt id factum parum animo conſtitiſſe traduntur. Qui ſi mores ſuos intra debitos temperantiæ fines continuiſſent, Herculeos æquaſſent titulos, giganteam animo fortitudinem ſuperaſſent, perenniterq; patriæ mirificarum rerum inſignes extitiſſent auctores. Adhuc Guthmundus propoſiti pertinaciâ dolum intendere perſeverans, collaudatis horti ſui deliciis, eo Regem percipiendorum fructuum gratiâ perducere laborabat, blandimentis niſus, illecebriſq; gulæ, cautelæ conſtantiam elidere cupiens. Adverſum quas inſidias Rex Thorkillo, ut prius, auctore firmatus, ſimulatæ humanitatis obſequium ſprevit, utendi excuſationem à maturandi itineris negotio mutuatus. Cujus prudentiæ Guthmundus ſuam in omnibus ceſſiſſe conſiderans, ſpe peragendæ fraudis abjecta cunctos in ulteriorem fluminis ripam tranſvectos iter exequi paſſus eſt.

Progreſſi atrum incultumq; oppidum vaporanti maximè nubi ſimile, haud procul abeſſe proſpectant. Pali propugnaculis interſiti deſecta virorum capita præferebant. Eximiæ ferocitatis canes tuentes aditum præ foribus excubare conſpecti. Quibus Thorkillus cornu abdomine illitum collambendum objiciens, incitatiſſimam rabiem parvulâ mitigavit impenſâ. Supernè portarum introitus patuit. Quem ſcalis æquantes, arduo potiuntur ingreſſu. Atræ deintus informesq; larvæ conferſerant urbem. Quarum perſtrepentes imagines aſpicere horridius an audire fuerit, neſcias: fœda omnia, putidumq; cœnum adeuntium nares intolerabili halitu fatigabat. Deinde conclave ſaxeum, cui Geruthum fama erat pro regiâ aſſueviſſe, reperiunt. Cujus arctam horrendamq; crepidinem inviſere ſtatuentes, repreſſis gradibus in ipſo paventes aditu conſtiterunt. Tunc Thorkillus hærentes animo circumſpiciens, cunctationem introitus virili adhortatione diſcuſſit: monens temperaturos ſibi, ne ullam ineundæ ædis ſuppellectilem, tametſi poſſeſſu jucunda, aut oculis grata videretur, attingerent, animoſq; tam ab omni avaritia averſos, quàm à metu remotos haberent; neq; vel captu ſuavia concupiſcærent, vel ſpectatu horrida formidarent, quanquam in ſumma utriuſq; rei forent copia verſaturi. Fore enim ut avidæ capiendi manus ſubita nexus pertinacia à re tacta divelli nequirent, & quaſi in extricabili cum illa vinculo nodarentur. Cæterum compoſitè quaternos ingredi jubet. Quorum Broderus & Buchi primi aditum tentant. Hos cum Rege Thorkillus, inſequitur. Cæteri deinde compoſitis gradiuntur ordinibus. Ædes deintus obſoleta per totum, ac vi teterrimi vaporis offuſa, cunctorum, quibus oculus aut mens offendi poterat, uberrima cernebatur. Poſtes longæva fuligine illiti, obductus illuvie paries, compactum è ſpiculis tectum, inſtratum colubris pavimentum atq; omni ſordium genere reſperſum, inuſitato advenas ſpectaculo terruerunt. Super omnia perpetui fœtoris aſperitas triſtes laceſſebat olfactus. Exanguia quoque monſtrorum ſimulacra ferreas oneraverant ſedes; deniq; conſeſſuum loca plumbeæ crates ſecreverant: liminibus horrendæ Janitorum excubiæ præerant. Quorum alii confertis fuſtibus obſtrepentes, alii mutua caprigeni tergoris agitatione deformem edidêre luſum. Hic ſecundò Thorkillus avaras temerè manus ad illicita tendi prohibens, iterare monitum cœpit. Procedentes per fractam ſcopuli partem, nec procul in editiore quodam ſuggeſtu ſenem pertuſo corpore diſciſſæ rupis plagæ adverſum reſidere conſpiciunt. Præterea fœminas tres corporeis oneratas ſtrumis ac veluti dorſi firmitate

mitate defectas junctos occupaſſe diſcubitus. Cupientes cognoſcere ſocios, Thorkillus qui probè rerum cauſas noverat, docet Thor divum giganteâ quondam inſolentiâ laceſſitum per obluctantis Geruthi præcordia torridam egiſſe chalybem, eâdemq; ulterius lapſâ, convulſi montis latera pertudiſſe; fœminas verò vi fulminum tactas infracti corporis damno ejuſdem numinis attentati pœnas pependiſſe firmabat. Inde digreſſis dolia ſeptem zonis aureis circumligata panduutur, quibus penſiles ex argento circuli crebros inſeruerant nexus. Juxtà quæ inuſitatæ belluæ dens extremitates auro præditus reperitur. Huic adjacebat ingens bubali cornu, exquiſito gemmarum fulgore operoſiùs cultum, nec cælaturæ artificio vacuum. Juxta quod eximii ponderis armilla patebat. Cujus immodicâ quidam cupiditate ſuccenſus, avaras auro manus applicuit, ignarus excellentis metalli ſplendore extremam occultari perniciem, nitentiq; prædæ fatalem ſubeſſe peſtem. Alter quoq; parum cohibendæ avaritiæ potens, inſtabiles ad cornu manus porrexit. Tertius priorum fiduciam æmulatus, nec ſatis digitis temperans, oſſe humeros onerare ſuſtinuit. Quæ quidem præda uti viſu jucunda, ita uſu probabilis extitit. Illices enim formas ſubjecta oculis ſpecies exhibebat. Armilla ſiquidem anguem induens venenato dentium acumine eum, à quo gerebatur, appetiit. Cornu in draconem extractum, ſui ſpiritum latoris eripuit. Os enſem fabricans, aciem præcordiis geſtantis immerſit. Cæteri ſociæ cladis fortunam veriti, inſontes nocentium exemplo perituros putabant, nè innocentiæ quidem incolumitatem tribuendam ſperantes. Alterius deinde tabernaculi poſticâ anguſtiorem indicante receſſum, quoddam uberioris theſauri ſecretarium aperitur: in quo arma humanorum corporum habitu grandiora panduntur. Inter quæ regium paludamentum cultiori conjunctum pileo, ac mirifici operis cingulum viſebantur. Quorum Thorkillus admiratione captus, cupiditati frenos excuſſit, propoſitam animo temperantiam exuens; totiesq; alios informare ſolitus, nè proprios quidem appetitus cohibere ſuſtinuit. Amiculo enim manum inſerens, cæteris conſentaneum rapinæ auſum temerario porrexit exemplo. Quo facto, penetralia ab imis concuſſa ſedibus, inopinatæ fluctuationis modo trepidare cœperunt. Subinde à fœminis conclamatum, æquo diutius infandos tolerari prædones. Igitur qui prius ſemineces, expertiaq; vitæ ſimulacra putabantur, perinde ac fœminarum vocibus obſecuti, è ſuis repentè ſedibus diſſultantes, vehementi incurſu advenas appetebant. Cætera raucos extulêre mugitus. Tum Broderus & Buchi ad olim nota ſibi ſtudia recurrentes, incurſantes ſe Lamias adactis undiq; ſpiculis inceſſebant, arcuumq; ac fundarum tormentis agmen obtrivêre monſtrorum. Nec alia vis repellendis efficacior fuit. Viginti ſolos ex omni comitatu regio ſagittariæ artis interventus ſervavit. Cæteri laniatui fuêre monſtris. Regreſſos ad amnem ſuperſtites Guthmundus navigio trajicit, exceptosq; domi cum diu ac multum exoratos retentare non poſſet, ad ultimum donatos abire permiſit. Hic Buchi parum diligens ſui cuſtos, laxatis continentiæ nervis, virtute, quâ hactenus fruebatur, abjectâ, unam è filiabus ejus irrevocabili amore complexus, exitii ſui connubium impetravit, moxq; repentino verticis circuitu actus, priſtinum memoriæ habitum perdidit. Ita egregius ille tot monſtrorum domitor, tot periculorum ſubactor, unius virginis facibus ſuperatus, peregrinatum à continentia animum miſerabili jugo voluptatis inſeruit. Qui cum abiturum Regem honeſtatis cauſa proſequeretur, vadum curriculo tranſiturus, altiùs deſidentibus rotis, vi vorticum implicatus abſumitur. Rex amici caſum gemitu proſecutus, maturatâ navigatione diſceſſit. Quâ primum proſperâ uſus, deinde adverſâ quaſſatus, periclitatis inediâ ſociis, paucisq; adhuc ſuperſtitibus religionem animo intulit, atq; ad vota ſuperis nuncupanda confugit, extremæ neceſſitatis præſidium in deorum ope conſiſtere judicans. Deniq; aliis varias deorum potentias exorantibus, ac diverſæ numinum majeſtati rem divinam fieri oportere cenſentibus, ipſe Ugarthilocum votis pariter ac pro-

ac propitiamentis aggreſſus, proſperam exoptati ſyderis temperiem aſſecutus eſt.

GORMO.

Domum veniens cum tot maria ſe, totq; labores emenſum animadverteret, feſſum ærumnis ſpiritum à negotiis procul habendum ratus, petito ex Svetia matrimonio, ſuperioris ſtudii habitum otii meditatione mutavit. Vitâ quoq; per ſummum ſecuritatis uſum exactâ ad ultimum penè ætatis ſuæ finem provectus, qvum probabilibus quorundam argumentis animos immortales eſſe compertum haberet, quaſnam ſedes eſſet exuto membris ſpiritu petiturus, aut quid præmii propenſa numinum veneratio mereretur, cogitatione ſecum variâ diſquirebat.

Hæc volventem ſubeunt quidam parum benigni in Thorkillum animi, docentes divino opus eſſe conſultu, tantæq; rei certitudinem humano altiorem ingenio, nec mortalibus cognito facilem, cœleſtibus expetendam oraculis. Quamobrem propitiandum eſſe Ugarthilocum, neminemq; id Thorkillo aptius executurum. Fuère quoq; qui eundem inſidiarum reum, ac regii capitis hoſtem deferrent. Qui cum ultimo ſe periculo deſtinari videret, criminationis auctores profectionis comites expetivit. Tum qui inſontem notaverant, periculum alieno capiti præparatum in ſeipſos recidiſſe cernentes, conſultum revocare tentabant. Sed fruſtrà Regias aures implentes, etiàm pavoris increpiti, Thorkillo duce navigare coguntur. Ita excogitatis in alterum malis auctorem plerumq; adigi neceſſe eſt. Qui cum ſe inevitabili diſcriminis neceſſitate diſtrictos animadverterent, navigium taurinis obſtructum coriis, proviſis abundè commeatibus, impleverunt.

Quo evecti eò pervenêre loci, ubi regio Solis inops, ignara ſyderum, nec diurni luminis capax, perpetuæ noctis ſpecie caligabat. Cumq; diu ſub inuſitata cœli facie navigaſſent, tandem incidente lignorum inopiâ, foculi nutrimentis defecti, nec ſuppetente decoctionis officinâ, crudis famem obſoniis propulerunt. Verùm complures veſcentium ultimam peſtem ab indigeſtæ dapis ſatietate traxerunt. Primum enim paulatim ſtomachis inuſitato partus edulio languor irrepſit, deinde latius manante contagio, vitalia morbus appetiit. Sicq; anceps utriusq; intemperantiæ malum ut inediam gravem, ita gulam quoq; ſuſpectam effecerat; cum nec veſci tutum, nec abſtinere commodum noſceretur. Igitur omnem ſalutis ſpem abjicientibus, [ut nervum tunc faciliùs rumpi ſolitum eſt, cùm arctius tenditur,] patrocinium inopinatæ commoditatis affulſit. Subitò enim ignis haud procul emicare conſpectus, exhauſtis trahendæ vitæ fiduciam ingeneravit. Quem Thorkillus tanquam divinitùs datum remedium colligere ſtatuens, quò ſibi certiorem ad ſocios reditum ſtrueret, cacumen mali infixæ gemmæ fulgore ſignavit. Littore deindè potitus ſubjicit oculis anguſti aditus, arctarumq; faucium ſpecum. Quem, comitibus foris præſtolari juſſis, ingreſſus, duos eximiæ granditatis aquilos conſpicatur corneis naribus contracta, quæ fors obtulerat, igni nutrimenta præſtantes. Cæterùm deformis introitus, obſoleti poſtes, ater ſitu paries, ſordidum tectum, frequens anguibus pavimentum, non oculum magis quàm animum offendebant. Tum gigantum alter ſalutatum eum rem conatu prærduam orſum eſſe dicebat, inuſitati numinus adeundi cupiditate flagrantem, atq; extra mundani climatis cognitionem inveſtigabili ſcrutatione complexum. A ſe autem propoſiti itineris ſemitas cogniturum, ſi tres veridicas ſententias totidem proverbiis comprehenſas expromeret. Tum Thorkillus: Non mehercule incomptiorem naribus familiam pervidiſſe commemini. Sed neq; locum, quo minus libenter degerem, attigi. Item; Illum mihi pedem potiorem ſtatuo, qui prior exitum capeſſere quiverit. Gigas Thorkilli prudentiâ delectatus, proverbiorum veritate laudatâ, docet, ad inops graminis ſolum, altisque obfuſum tenebris, inprimis eſſe migrandum. Antè autem quàm deſtinatus poſ-

GORMO.

tus poſſit locus accipi, navigationem quatriduo pertinaci remigio pertrahendam. Illic viſendum fore Ugarthilocum tetros horrendosq; ſpecus ſordida manſione complexum. Thorkillus magnopere ſtupens, quod & longa & periculoſa navigatio imperabatur, ſpe tamen dubiâ præſentem metum vincente, foculum expetivit. Et gigas, ſi ignem, inquit, deſideras, neceſſe eſt alias tres ſententias ſimilibus proverbiis edas. Tum Thorkillus: Conſilio, tametſi exilis id auctor ediderit, obſequendum eſt. Item, eò temeritatis proceſſi, ut ſi regredi quivero, ſalutem meam nulli magis, quàm pedibus, debeam. Rurſum, ſi impræſentiarum receſſu libere fruerer, ulterius à reditu temperandum curarem.

Inde perlato ad ſocios igne, auræ indulgentiam nactus, quarto die ad propoſitum portum appulit, aggreſſusq; cum ſociis terram, apud quam continuæ noctis facies alterni luminis viciſſitudinem fruſtrabatur, ægrè proſpectum capientibus oculis, inuſitatæ molis ſcopulum conſpicit. Cujus perluſtrandi cupidus, à comitibus foris ſtationem peragentibus, excuſum ſilicibus ignem, opportunum contra dæmones tutamentum, in aditu juſſit accendi. Poſt hæc prælato per alios lumine, arctis cavernæ faucibus corpus ſubjiciens inter crebros ſerpentum allapſus ferreorum undiq; ſedilium frequentiam contemplatur. Inde placidior aquæ moles, ſubjectoque ſabulo molliter influens, conſpectui obverſata eſt. Quâ tranſitâ, paulò devexiorem ſitu ſpeluncam aggreditur. Ex qua item atrum obſcœnumq; conclave viſentibus aperitur. Intra quod Ugarthilocus manus pedesq; immenſis catenarum molibus oneratus aſpicitur: cujus olentes pili tam magnitudine quàm rigore corneas æquaverant haſtas. Quorum unum Thorkillus adnitentibus ſociis mento patientis excuſſum, quo promptior fides ſuis haberetur operibus, aſſervavit; ſtatimq; tanta fœtoris vis ad circumſtantes manavit, ut, niſi repreſſis amiculo naribus, reſpirare nequirent. Vixq; egreſſu potiti, ab involantibus undiq; colubris conſpuuntur. Quinque duntaxat Thorkilli comitum, cæteris veneno conſumptis, navigium cum ductore conſcendunt. Imminent efferi dæmones, & in ſubjectos venenata paſſim ſputa conjiciunt. At nautæ prætentis coriorum umbraculis illapſum reſpuêre virus. Hic cujuſdam fortè proſpicere cupientis tactum veneno caput, perinde ac ferro reciſum cervici exemptum eſt. Alius ocellos umbraculis exerens, ſub eadem vacuos luminum orbes retulit. Alius exerta manu tegimen explicans, ejuſdem tabis vi truncum ad ſe brachium revocavit. Igitur cæteris propenſiora ſibi numina nequicquam deprecantibus, Thorkillus Univerſitatis Deum votis aggreſſus, eiq; cum precibus libamenta defundens, mox prioris cœli uſum ac perſpicua rerum elementa proſperâ navigatione collegit.

Jamq; alium ſibi orbem atq; ipſum rerum humanarum aditum perſpicere videbantur. Tandem ad Germaniam Chriſtianis tunc ſacris initiatam appulſus, apud ejus populum divini cultus rudimenta percepit. Ubi ſociorum manu ob inuſitatum aëris hauſtum propemodum conſumptâ, duobus tantum, quos ſors ultima præterierat, comitatus, reditum ad patriam habuit. Verùm illitus ori marcor ita habitum corporis, ac priſtina formæ lineamenta confudit, ut ne ab amicis quidem potuiſſet agnoſci. At ubi deterſâ illuvie, notitiam ſui viſentibus reddidit, eximiam Regi cognoſcendæ legationis aviditatem ingeſſit. Sed necdum æmulorum obtrectatione ſupitâ, fuêre qui Regem, cognitis, quæ Thorkillus afferret, ſubitò deceſſurum aſtruerent. Auxit affirmationis fidem, ejuſdem rei falsâ ſomnii prædictione ſuggeſta credulitas. Igitur qui noctu Thorkillum opprimerent, Regis imperio ſubornantur. Cujus ille rei utcunque indicium nactus, clam cunctis relicto cubili, magni ponderis lignum ſubjecit; eoq; facto, ſubornatis truncum cædentibus, regiæ fraudis commentum eluſit. Die poſtero Regem corpus curantem aggreſſus, Ignoſco, inquit, ſævitiæ tuæ, erroriq; veniam tribuo, qui proſperum legationis nuncium afferenti pœnam pro gratiâ decreviſti. Itaq; te ſolum, pro quo

caput

GORMO. caput tot ærumnis devovi, tot periculis contudi, quemq; operum meorum gratiſſimum penſatorem ſperavi, acerrimum virtutis punitorem inveni. Verum ultionis partibus prætermiſſis, interno animi tui rubore (ſi tamen ullus ingratos pudor afficit) læſionis meæ vindice ſum contentus. Nec immeritò te omnem dæmonum rabiem, aut belluarum ſævitiam ſuperare conjecto, quod tot monſtrorum inſidiis erutus à tuis immunis eſſe non potui. Rex cuncta ex ipſo cognoſcere cupiens, ſatisq; arduum obſtare judicans, eventuum ordinem exponere jubet. Cumq; per cætera avidis referentem auribus excepiſſet, poſtremò recenſitam numinis ſui mentionem ſiniſtrâ opinione colligi paſſus non eſt. Exprobratam enim Ugarthiloci fœditatem exaudire non ſuſtinens, adeò indignitatis ejus vicem doluit, ut impatientem dictorum ſpiritum inter ipſa narrantis recitamenta deponeret. Itaq; dum vani numinis cultum cupidè fovit, ubinam verus eſſet miſeriarum carcer agnovit. Crinis quoq; oliditas, quem Thorkillus perinde atque operum ſuorum magnitudinem teſtaturum capillitio gigantis excerpſerat, in circumſtantes effuſa, compluribus exitio fuit.

XLVII. GOTRICVS, qui & GODOFREDVS. Defuncto Gormone, Gotricus ex eo genitus regnat. Hic non armis modò, ſed etiam liberalitate conſpicuus, incertum fortior an clementior fuerit, adeoq; ſeveritatem manſvetudine caſtigabat, ut alteram alterâ rependere videretur. Eodem tempore Rex Norvagiæ Gøto à Berone & Refone Thylenſibus petitus, Refonem cultius ac familiarius habitum, magni ponderis armillâ donavit. Quo quidam aulicorum conſpecto, magnitudinem doni impenſiori laude complexus, neminem Gøtoni parem humanitate firmabat. At Refo, quanquàm gratiam beneficio deberet, tamen immodici laudatoris tumidam vocem approbare non paſſus, Gotricum ei prætulit. Ut enim vanam aſſentatoris affirmationem obtereret, abſenti liberalitatis teſtimonium reddere, quàm præſentem beneficii datorem falſò palpare maluit. Partim quoq; ingratitudinis argui, quàm inanis jactantiæ laudem aſſentiendo proſequi, Regemq; veritatis ſerio movere, quam adulationis mendacio fallere, aliquanto pretioſius duxit. At Ulvo dictas in Regem laudes, non ſolum pertinaciter affirmare, ſed etiam experimento proſequi perſeverans, pignus cum negante proponit. Cujus conſenſu Refo in Daniam pergens, Gotricum ſellâ poſitâ, ſtipendia inter milites partientem invenit. A quo quiſnam eſſet rogatus, vulpeculæ ſibi nomen eſſe reſpondit. Cumq; riſu quoſdam, alios admiratione complẽſſet, & vulpem, inquit Gotricus, ore prædam excipere convenit. Ac mox detractum lacerto torquem accerſiti labris inſeruit. Quem Refo confeſtim brachio applicans, id cunctis auro præditum oſtentabat: reliquum vero perinde atq; ornamenti inops occultius habuit: eoq; acumine ab invictæ munificentiæ dextera conſentaneum priori munus accepit. Quod ei non tam pretii magnitudo jucundum, quam litis initæ victoria faciebat. A quo cum Rex de pignoris poſitione cognoſceret, fortuitò magis quam de induſtria munificus erga ipſum extitiſſe gaudebat, plus ſe voluptatis ex datione, quam accipientem ex munere ſentire teſtatus. Igitur reverſus Norvagiam Refo concertatorem pignus exolvere recuſantem occidit, filiamq; Gøtonis captivam Gotrico potiendam adducit.

Cumq; Gotricus, qui & Godefridus eſt appellatus, transfuſis in exteros præliis, famam ac vires felicibus propagaſſet auſpiciis, inter cætera factorum monimenta, hanc quoq; Saxonibus tributi legem indixit, ut eorum duces, quoties apud Danos regni mutatio obveniſſet, centum equos niveos ſuffecti Regis initiis dedicarent. Quod ſi novum Saxonibus ducem variata rerum ſucceſſio peperiſſet, is quoq; prædictæ penſionis obſequio poteſtatis principium Danicæ majeſtatis titulis inclinaret: quò & gentis noſtræ fateretur imperium, & ſubjectionis ſuæ ſolenne præberet indicium. Nec Germaniæ quidem oppreſſione contentus, per Refonem legationi addictum Sveoniam tentat. Quem Sveones apertâ vi necare veriti, latrocinium auſi, incuſſo lapide,

pide, dormientem conſumpſerunt. Quippe molarem ſupernè penſum, reſciſſis vinculis, ſubjecti cervicibus illabi fecere. In cujus noxæ expiationem actum eſt, ut ſinguli facinoris autores biſſena auri talenta, è plebe verò quilibet unam ejusdem generis unciam Gotrico perſolveret. Vulpeculæ penſionem vocabant. GOTRICVS.

Accidit intereà ut Rex Francorum Carolus contuſam bello Germaniam non ſolùm Chriſtianiſmi ſacra ſuſcipere, ſed etiam ditioni ſuæ parêre compelleret. Quo comperto Gotricus finitimas Albiæ gentes adortus, Saxoniam ſuſceptum Caroli jugum cupidius amplexantem, ac Romana arma Danicis præferentem, ad priſtinum regni ſui titulum revocare tentabat. Quo tempore Carolus victricia trans Rhenum caſtra receperat; ideoq; ab advenæ hoſtis congreſſu, perinde ac fluvii interſtitio vetitus, temperabat. Qvem qvum ob res Gotrici comprimendas iteratò transmeare proponeret, à Leone Romanorum Pontifice in urbis tuendæ præſidium accerſitus mandato paruit: filio vero Pipino gerendi adverſum Gotricum belli partes commiſit; ut dum ipſe in longinqvum hoſtem ageret, hic contrà vicinum, ſuſceptum pugnæ negotium procuraret. Oportebat enim ut gemina curarum anxietate diſtractus, ſparſâ manu aptum utriq; remedium provideret. Interea Gotricus ſpecioſam ex Saxonibus victoriam referens, contractis denuò viribus, ac frequentiori copiarum robore comparato, non in Saxones modò, verum in omnem Germaniæ populum amiſſæ dominationis injuriam ulciſci conſtituit. Ac primò quidem claſſe Freſiam domat. Quæ provincia admodum ſitu humilis, quoties ſæviente Oceano objecta fluctibus æſtuaria perrumpuntur, totam inundationis molem patentibus campis excipere conſuevit. Huic Gotricus non tam arctam quàm inuſitatam penſionem impoſuit. De cujus conditione & modo ſummatim referam. Primum itaq; ducentorum quadraginta pedum longitudinem habentis ædificii ſtructura diſponitur, biſſenis diſtincta ſpatiis, quorum quodlibet vicenorum pedum intercapedine tenderetur, prædictæ quantitatis ſummam totalis ſpatii diſpendio reddente. In hujus itaq; ædis capite, Regio conſidente quæſtore, ſub extremam ejus partem rotundus è regione clypeus exhibetur. Freſonibus igitur tributum daturis mos erat ſingulos nummos in hujus ſcuti cavum conjicere, è quibus eos duntaxat in cenſum regium ratio computantis eligeret, qui eminus exactoris aures clarioris ſoni crepitaculo perſtrinxiſſent. Quo evenit, ut id ſolum æs quæſtor in fiſcum ſupputando colligeret, cujus caſum remotiore auris judicio perſenſiſſet. Cujus verò obſcurior ſonus citra computantis defeciſſet auditum, recipiebatur quidem in fiſcum, ſed nullum ſummæ præſtabat augmentum. Compluribus igitur nummorum jactibus quæſtorias aures nulla ſenſibili ſonoritate pulſantibus, accidit, ut ſtatam pro ſe ſtipem erogaturi, multam interdum æris partem inani penſione conſumerent. Cujus tributi onere per Karolum poſteà liberati produntur. Cumq; Gøtricus transcurſâ Freſiâ, ac reverſo jam Româ Karolo, in ulteriores ſe Germaniæ provincias effundere ſtatuiſſet, proprii ſatellitis inſidiis circumventus, ferro domeſticæ fraudis interiit.. Quo audito Karolus effuſo gaudio exultavit, nihil eo caſu unquam fortunæ ſuæ jucundius obveniſſe confeſſus.

HISTORIÆ DANICÆ LIBRI OCTAVI FINIS.

SAXO-

SAXONIS GRAMMATICI HISTORIÆ DANICÆ LIBER NONUS.

XLVIII. OLAVUS. OLAVUS Gøtrici filius patre mortuo regnat. Hic paternæ vindictæ ſtudio civilibus patriam bellis implicare ſuſtinuit, publicam pietatem privato affectui ſubjiciendo. Cujus extincti corpus collis Olavi titulo celeber prope Lethram congeſtus excepit.

XLIX. HEMMINGUS. Huic ſuccedit Hemmingus; cujus dignum memoratu opus non reperi, niſi quod pacem cum Cæſare Ludovico jurisjurandi firmitate compoſuit. Et fortè complura temporum ejus inſignia, quanquam præclara extiterint, vetuſtatis livore teguntur.

L. SYVARDUS, cum quo Ringo. Poſt hos Syvardus cognomento Ring, quem ejuſdem nominis pater, Norvagiæ Dux, olim ex Gøtrici filia ſuſceperat, Scanis Sialandisq; fautoribus regnat. Nam conſobrinus ejus Ringo, idemq; Gøtrici nepos, Jutiam occupabat. Igitur unius regni dividua poteſtas, tanquam utrâq; parte ob parvitatem ignobili, non ſperni modò, ſed etiam laceſſi ab exteris cœpit. Quos Syvardus majore odio quàm regni æmulum inſecutus, peregrina bella civilibus præferendo, quinquennio periculis patriæ defenſionem ſuam opponere perſeveravit. Elegit enim vulnus tolerare domeſtícum, quò promptius ſanaret externum. Quamobrem Ringo domuitionis ejus occaſione ſuſcepta, univerſum imperii jus in ſeipſum transferre conatus, foris excubias peragentem, intus lacerare ſuſtinuit. Provincias ſiquidem, quæ ab ipſo poſſidebantur, invadens, communis patriæ defenſionem ingratâ mente penſabat. Igitur ex Sialandicis quidam Syvardi ſtudioſiores, quò ſynceriorem abſenti fidem gererent, filium ejus Regnerum vix dum cunis erutum Regis nomine cenſuerunt, non quòd ipſum regimini intempeſtivum neſcirent, ſed ut tanti pignoris ductu adverſum Ringonem torpentium ſociorum animos excitarent. Audiens autem Ringo Syvardum interim ab expeditione regreſſum, Sialandenſes magna manu petitos, nî ſe dederent, ferro perituros edixit. At Sialandici quibus aut rubor, aut periculum imperabatur, viribus ob paucitatem diffiſi, deliberandæ rei inducias popoſcerunt. Quibus impetratis, qvum nec Syvardi gratiam colere liberum, nec Ringonis amplecti videretur honeſtum, diu inter metum pudoremq; ſoliciti jactabantur. Qua in re ne ſenibus quidem conſilio ſuppetente, Regnerus tunc fortè concioni præſens, brevis, inquit, arcus ſubitò ſpiculum jacit: ego verò tametſi puerili auſu majorum ora præcurrere videar, ignoſcendum erratis, veniamq; immaturè editis precor. Verum prudentiæ monitor tametſi deſpicabilis videatur, reſpuendus non eſt. Docili quippe animo ſorbenda eſt utilium diſciplina. At quoniam, ut deſertores ac transfugas notari turpe, ita ſupra vires audere temerarium eſt; & utrobiq; par culpa ſubeſſe convincitur: ſimulatâ tranſitione petendus eſt hoſtis, idemq; qvum primum facultas obvenerit, opportuna deſertione linquendus. Satius ergo erit adverſarii iram obſequii figmento præcurrere, quàm negatione eundem in noſmetipſos acrius inceſſendos armare. Quid enim fortioris imperium detrectantes agimus, niſi quod ipſi in jugulum noſtrum arma ſponte præſtamus? Sæpe involutioribus ſtudiis efficaciſſima fraus alitur. Aſtu illaqueanda eſt vulpes. Cujus conſilii ſalubritate, & fluctuantium civium cunctationem diſcuſſit, & hoſtilibus caſtris noxium robur adjecit. Concio quoq; infantiæ ejus non facundiam minus quàm ingenium mirans, egregiæ indolis decretum habitu annorum excellentius cupidè amplexata eſt. Nec rubori fuit defectis conſilio ſenibus puerilibus obſequi monitis, quæ quanquam à tenero manaſſent, integerrimo diſciplinæ

ponde-

SYVARDUS.

pondere redundabant. Auctorem vero conſilij inſtanti periculo objicere veriti, educationis gratiâ Norvagiam tranſtulerunt. Brevi poſt confertâ pugnâ Ringonem Syvardus aggreditur; quo occiſo ipſe immedicabili plaga perſtrictus, paucis interjectis diebus ex vulnere deceſſit.

LI. REGNERUS. Lodbrogh.

Cui Regnerus in regnum ſuccedit. Quo tempore Rex Svetiæ Frø, interfecto Norvagienſium Rege Syvardo, conjuges neceſſariorum ejus proſtibulo religatas, publicè conſtuprandas exhibuit. Quo Regnerus audito, avitæ ultionis ſtudio Norvagiam petivit. Eò veniente matronæ complures, quæ corporum ſuorum ludibria, aut nuper paſſa fuerant, aut in proximo pudicitiæ periculum verebantur, viriliter cultæ cupidè caſtris ejus adproperare cœperunt, profitentes ſe factum contumeliæ prælaturas. Nec erubuit futurus muliebris improperij vindex, adverſum autorem turpitudinis, quarum ignominiam ulciſci venerat, auxilia mutuari. Inter quas affuit & Lathgertha perita bellandi fœmina, quæ virilem in virgine animum gerens, immiſſo humeris capillitio, prima inter promptiſſimos dimicabat. Cujus incomparabilem operam admirantibus cunctis, (quippè cæſaries tergo involare conſpecta fœminam eſſe prodebat.) Regnerus avi interfectore proſtrato, de puella, quam in acie præviam prænotaverat, commilitones plurimùm percontatus eſt, unius fœminæ viribus victoriam ſibi conſtitiſſe profeſſus. Quam qvum illuſtri inter barbaros loco natam cognoviſſet, per internuncios procari perſtitit. Illa legatione tacitè ſpretâ, conſenſum ſimulat. Cumq; datis fallaciter reſponſis anhelanti proco potiendi voti fiduciam attuliſſet, adjectum urſo canem in ædis ſuæ veſtibulo religari præcepit, contra omne amatoris ſtudium per objectas belluas proprium tutatura conclave. Regnerus verò favorabili nuncio recreatus, navigium ſcandit, emenſusq; fretum, comitibus apud Gølerdal (id valli nomen eſt) ſubſiſtere juſſis, ſolitarius puellæ penates accedit. Ubi exceptus à belluis, alteram telo trajicit, alteram faucibus apprehenſam obtorto gutture ſtrangulavit, virginemq; victi periculi præmium habuit. Ex cujus matrimonio geminis filiabus, quarum nomina memoriæ prodita non ſunt, filioq; Fridlevo ſuſceptis, triennium feriatus eſt.

Cujus ob recentes nuptias reditu deſperato, Juti gens inſolens, Scanis in ſocietatem contractis, Sialandos, qui Regneri fidem propenſiori charitate colebant, bello laceſſere tentant. Quo comperto Regnerus tricenas inſtruit puppes, ventisque navigationi parentibus, Scanos apud Whiteby vicum bellum auſos obtrivit, exactaq; hyeme, cum Jutis propè Lymfiorthinum ejus regionis fretum habitantibus, ſecundis eventibus dimicavit. Tertiò item ac quartò Scanis Hallandisq; fœlici auſpicio domitis, in Thoram Herothi Regis filiam nuptiarum amore converſo, ſibi ac Lathgerthæ repudium interjecit. Damnabat enim conjugis fidem, quam olim in perniciem ſui ſummæ ferocitatis belluas admoviſſe meminerat. Interea Rex Sueonum Herothus ſylvas fortè venatione complexus, repertas à comitibus angues filiæ detulit nutriendas. Illa paterno ocyus obſecuta præcepto, vipereum genus virgineis manibus educare ſuſtinuit. Quinetiam curæ habuit, ut integrum bovis cadaver earum quotidie ſatietati ſuppeteret, ignorans ſe privato pabulo publicam ſuſtentare perniciem. Quæ qvum adultæ peſtilentiſſimo halitu viciniam urerent, Rex inertis operæ pœnitens, potiturum filiâ, qui peſtem amoviſſet, edixit. Quo non minori fortitudinis quàm libidinis incitamento frequens juventus adducta, periculoſam inaniter operam erogabat. Cujus rei famam Regnerus ab intermeantibus expertus, laneum à nutrice ſagulum, villoſaq; admodum fœmoralia, quibus inflictos anguiũ morſus elideret, expetivit. Nam ut munimenti gratiâ referto pilis cultu utendũ credidit, ita agilitatis causâ tractabilem ſumpſit. Cumq; navigio Svetiam appuliſſet, incidente gelu aquis de induſtria corpus injecit, humefactamque veſtem quò minus penetrabilis redderetur, brumę durandam præbuit. Quâ amictus ſalutatos comites ad fidem Fridlevo ſervandam hortatus, ſolus procedit ad regiam. Qua viſa enſem lateri nectens, dextræ telum inſerit amentatum. Procedenti

REGNERUS. Lodbrogh.

inuſitatæ magnitudinis obvius allabitur ſerpens. Huic alter granditate par priorisq; prolapſum inſecutus arrepſit. Qui juvenem modo caudæ voluminibus quatere, modo pertinaci vomitu ac veneno conſpuere decertabant. Interea aulici tutiora complexi latibula, perinde ac paventes puellulæ rem eminus inſpectabant. Ipſe Rex pari metu perterritus, in anguſtum cum paucis conclave refugerat. At Regnerus gelati cultus duritie fretus, non armis modo, ſed etiam amictu virulentos fruſtrabatur aſſultus, ſolusque duarum rictum pertinaci ſpiritu virus in ſe profundentium infatigabili congreſſione ſuſtinuit: quippe morſus clypeo, venenum veſte reſpuit. Ad ultimum, excuſſum manu telum ſtrenuè inceſſentium ſe belluarum corporibus adigit, eoq; utriuſque præcordia lacerans, fœlicem pugnæ eventum habuit. Cujus cultum Rex curioſius contemplatus, qvum hirtum atque hiſpidum animadvertiſſet, præcipuè tamen occiduæ veſtis horrorem, maximeq; incomptam braccarum ſpeciem eludens, Lothbrog eum per ludibrium agnominavit. Quem etiam ut ex laboribus recrearet, eum amicis epulaturum accerſit. Ille prius reviſendos ſibi, quos reliquerat, arbitros ajebat. Profectusq; eosdem futuræ epulationis gratia nitidius cultos adducit. Ac demum peracto convivio præfixum victoriæ pignus accepit. Ex quâ Rathbarthum Dunvattumq; egregiæ indolis pignora procreavit. Hiſdem Syvardus, Bjørnus, Agnerus, Ivarusq; naturâ fratres adjecti ſunt.

Interea Juti ac Scani inſopibili ſeditionis face ſuccenſi, abrogato Regneri titulo, Haraldo cuidam rerum contribuunt ſummam. Adverſum quos Regnerus legatis Norvagiam miſsis, qvum amica precaretur auxilia, Lathgertha priſtini amoris pertinaciore hauſtu exuberans, cum viro ac filio navigationem arripuit. Centum ac viginti navium claſſem ei, à quo olim repudio acta fuerat, exhibere ſuſtinuit. Qui etiam univerſæ opis egenum ſe judicans, ab omni ætate præſidium mutuari curavit, robuſtisq; imbecilles agglomerans, fortium cuneis ſenum puerorumq; partes inſerere non erubuit. Igitur apud campum, qui Latialiter Laneus dicitur, inprimis Scanorum res obterere orſus, grave cum factioſis bellum habuit. Ubi Ivarus ſeptimum agens annum, inſigni pugnâ editâ, puerili corpore grandævum robur exercuit. Syvardus verò dum hoſti vim adverſo corpore ingerit, humi collapſus prono vulnus excepit. Quæ res inſpectantibus ſocijs graviſſimam circumſpiciendæ fugæ ſolicitudinem attulit, nec Syvardum modò, ſed & omnia ferè Regnericæ partis arma dejecit. Verùm hunc attonitarum mentium lapſum Regnerus virili opera hortatuq; firmavit, paratosq; vinci victoriam conari perpulit. Lathgertha quoq; teneris membris incomparabilem ſortita ſpiritum, trepidantis militiæ ſtudium ſpecioſo fortitudinis exemplo contexit. Militari namq; diſcurſu inopinatorum terga circumvolans, ſocialem metum in hoſtilia caſtra convertit. Ad ultimum laxatâ Haraldi acie, atq; ipſo per ſummam ſuorum ſtragem fugato, qvum domum ex acie revertiſſet, ſpiculo, quod togâ occultaverat noctu mariti jugulum attentavit, totiusq; potentiæ ejꝰ ac nominis ſummam invaſit. Inſolentiſsimus namq; fœminæ ſpiritus abſq; viro regnum gerere, quàm fortunæ ejus communicare jucundius duxit.

Interea Syvardus oppido, quod in vicinia erat, allatus, curandum medicis corpus præbebat. Quibus ad ſummam usq; deſperationem provectis, dum vulneris immanitas adhibita fomentorum genera fruſtraretur, quidam ſtupendâ magnitudine ægri lectulum adire conſpectꝰ, ſi ſibi illorum, quos armis oppreſſurus foret, animas dedicaſſet, protinus incolumitate gaviſurum promittit. Nec nomine quidem ſuppreſſo, Roſtarum ſe dici ſubjunxit. Animadvertens autem Syvardus parvulæ promiſſionis impendio ingens comparari beneficium poſſe, petitis cupidè paruit. Tunc ſenex attrectatæ tabis livorem repentino manus auxilio diſpulit, ſubitamq; vulneri cicatricem intendit. Poſtremo pupillas ejus pulvere perfundens abijt. Qui maculis repente coörtis eximiam vermiculorum ſimilitudinem obſtupeſcentibus oculis ingeneravit.

REGNERUS. Lodbrogh

Crediderim hujus miraculi auctorem futuram juvenis ſævitiam evidentiori luminum teſtimonio prodere voluiſſe, nè perſpicacior corporis pars ſequentis vitæ præſagio vacua maneret. Quem anus, quæ potionibus ejus præerat, vermiculatas ore notas præferre conſpiciens, inuſitato juvenis horrore permota ſubito lapſu decidens, linqui animo cœpit. Quo evenit ut Syvardo ſerpentini oculi vulgatum latè cognomen accederet.

Interea nuptam Regneri Thoram violentus morbi caſus abſumpſit, eaq́; res amantiſsimo conjugis viro infinitam ægritudinis moleſtiam peperit. Quam optimè negotio diſcutiendam ratus, ſolatium ab exercitio mutuari, doloremq́; labore temperare conſtituit. Militiam itaq; detrahendæ ægritudinis, pariendiq́; ſolaminis gratia meditatus, ſtatuit ut unusquisque paterfamilias, quem inter liberos contemptiſſimum duceret, aut ſi quem pigrioris operæ, ac minus ſpectatæ fidei ſervum haberet, ſtipendia ſibi meriturum offerret. Quod edictum tametſi parum propoſito competens videretur, invalidiſſimos Danicæ gentis aliarum nationum fortiſsimis præſtare docuit, magnumq́; juventuti profectum attulit, delectis certatim ſocordiæ notam abſtergere cupientibus. Præterea ut omnis controverſiarum lis ſemotis actionum inſtrumentis, nec accuſantis impetitione, nec rei defenſione admiſſa, duodecim patrum approbatorum judicio mandaretur, inſtituit. Cujus legis beneficio temeraria litium contractione ſummota, improborum calumniæ ſufficienter obviatum exiſtimans arma in Britanniam erexit, Regemq́; ejus Hamam, Hellæ nobiliſsimi juvenis patrem, pugnâ perſtrictum occidit. Inde Scotiæ ac Petiæ, inſularumq́; quas Auſtrales vel Meridianas vocant, ducibus interfectis, Syvardo ac Rathbartho filijs vacuas gubernatore provincias in poteſtatem addixit. Norvagiam quoq́; principe ſuo violenter exutam Fridlevo parêre præcepit, eundemq́; Orchadibus proprio duce defectis præferre curavit.

Interea Danorum quidam pertinacioris erga Regnerum odij, obſtinatis ad rebellandum animis, Haraldi quondam profugi partibus advoluti, proſtratam tyranni fortunam attollere conati ſunt. Quâ temeritate inſolentiſſimos belli civilis adverſum Regem ſpiritus excitaverunt, externisq́; liberum domeſticis implicuêre periculis. Ad quos conſtringendos Regnerus cum inſularium Danorum claſſe profectus, rebellium agmen eliſit, Haraldumq́; ſuperati exercitus ducem fugâ in Germaniam actum, honorem improbè partum impudenter abijcere compulit. Captivos quoq́; ſimplici morte afficere non contentus, tortos necare maluit, ut qui ad deſerendam impietatem adduci non poterant, ne ſpiritum quidem niſi per ſummam pœnarum violentiam deponere ſinerentur. Cæterùm latifundia eorum, qui cum Haraldo profugerant, ſecum ſtipendia peragentibus partitus eſt: eò patres puniciores judicans, quòd ad liberos, quos ſuo judicio repuliſſent, charioribus patrimonio ſpoliatis, honorem hæreditatis ſuæ translatum viderent. Sed ne ſic quidem ultionis ſatietate perfuſus, inſuper Saxoniam, quod eam aſylum hoſtium, Haraldiq́; profugium crederet oppugnare conſtituens, implorato filiorum auxilio, Carolum tunc fortè illis imperij ſui finibus immorantem offendit. Cujus qvum interceptis vigilibus præjectas fefelliſſet excubias, atque ob hoc cætera factu levia duceret, conatuq́; promptiora ſperaret, ſubitò divina futuri muliercula, tanquam cœleſte quoddam oraculum, aut divinæ voluntatis interpres, ſalutari Regem prædictione permonuit, adventantisq́; periculi malum fœlici vaticinio præcucurrit, Syvardi claſſem ad Sighnini fluminis fauces appuliſſe denuncians. Imperator attentè accepto monitu hoſtilem interpretatus advētum, ſignificatos ſibi barbaros pugnæ oppoſitu conſtringendos curavit. Quâ in Regnerum habitâ, non ſimiliter ut diſcriminis cautelam hauſit, belli actum implevit. Itaque infatigabilis ille totius penè Europæ domitor, ſereniſsimis ampliſſimisq́; victorijs tantam terrarum partem e-

REGNERVS. Lodbrogh.

menſus,tot civitatum, tot gentium victorem exercitum, averſis bello pectoribus,unius provinciæ parvulâ manu profligatum aſpexit.

Cùmque Regnerus oneratis tributo Saxonibus de morte Herothi certum è Suetia nuncium accepiſſet,liberosque ſuos Sørli ſuffecti Regis calumniâ avitis bonis exutos cognoſceret,Biørni,Fridlevi, atque Rathbarthi collegium apprecatus (nam Regnaldus,Witſercus, & Ericus,quos ex Suanlogha progenuerat,nondum habilem armis ætatem impleverant) Svetiam petijt. Cui occurrens cum exercitu Sørlus, publicè an privatim dimicandi optione factâ, ſingularem deligenti conflictum,Scardhum ſpectatæ audaciæ pugilem, cum ſeptenâ filiorum manu ex provocatione pugnaturum admovit. Cum quibus Regnerus tribus filijs in certaminis ſocietatem aſſumptis,utroque exercitu inſpectante congreſſus,agone victor exceſſit. Biørnus verò,quod integer hoſti cladem ingeſſerat,tanquam à ferrei lateris firmitate ſempiternum uſurpavit agnomen. Qua victoria Regnerus omnis periculi ſuperandi fiduciam nactus, Sørlum,cum univerſis,quas ductaverat,copijs impetitum occidit. Cumq;, Biørno ob conſpicuæ fortitudinis meritum Sveticâ prælatione donato, aliquanto bellorum interſtitio quieviſſet,cujuſdam fortè mulierculæ amantior factus, quo promptiorem ſibi potiendæ ejus aditum ſtrueret,patrem ipſius ampliſſimo beneficentiæ cultu officioſiſſime captandum curavit. Sæpè enim numero accerſitum ad epulas plurimæ comitatis officijs proſequebatur. Nam & venientem aſſurgendi reverentiâ, diſcumbentemq; proximo ſibi conſeſſu veneratus eſt. Sæpe etiam donis, interdum benigniſſimo recreavit alloquio. Qui qvùm tantæ honorationis cauſam à nullo ſuo merito profectam animadverteret,cogitatione variè deflexâ, ex amore filiæ ſuæ tacitam principis liberalitatem deſcendiſſe cognovit,libidinoſum propoſitum humanitatis nomine colorantis.Quam,ut exactiſſimum amantis ingenium fruſtraretur,tantò impenſius obſervandam curavit,quantò eam latentioribꝰ ſtudijs ac pervicacioribus modis ambiri comperit. Verum Regnerus certiſſimo conſenſus ejus nuncio recreatus,villam,in qua aſſervabatur, acceſſit,nihilq; amori invium putans,in vicino quendam ruſticæ vitæ ſolitarius hoſpitio petijt. Manè commutata cum fœminis veſte,amicæ laneum opus explicanti muliebriter cultus aſtitit, virgineoq; operi rudes artificij manus callidè,nè proderetur,admovit: nocte vero votis virginem amplexatus indulſit. Cumq; matureſcente partu,temeratæ pudicitiæ facinus tumidiore puellæ gremio proderetur,incertus pater cui ſe filia polluendam dediſſet,ignoratum ſtupri auctorem ex ipſa maxime cognoſcere perſeveravit. Quâ ſe neminem præter pediſſequam lecti participem habuiſſe pertinacius affirmante, rem Regi cognoſcendam mandavit. Ille inſontem famulam inuſitatâ criminatione notari non ſuſtinens, proprij ſceleris profeſsione alienæ innocentiæ fidem facere non erubuit. Quâ humanitate,& muliebris calumniæ partes repulit,& nè riduculus rumor apud improbas aures ſereretur effecit. Præterea gignendum ex ea filium ſui ſangvinis eſſe,quodque eum Ubbonem nuncupari vellet, adjecit. Qui qvum aliquatenus excreviſſet, teneræ ætatis ingenio maturæ diſcretionis habitum apprehendit. Matris enim dilectionem,quòd excellenti ſe toro miſcuiſſet,amplexus,venerationem patris,quòd ad obſcuriorem juſto copulam deſcendiſſet, abjecit.

Poſt hæc Regnerus expeditionem in Helleſponticos parans,vocatâq; Danorum concione,ſaluberrimas ſe populo leges laturum promittens, ut unusquisque paterfamilias,ſicut antè,quem minimi inter liberos duxerat,militaturum exhiberet,ita tunc valentioris operæ filium, aut probatioris fidei ſervum armaret,edixit. Quo facto,omnibus,quos ex Thora procreaverat filijs, præter Ubbonem,aſſumptis,Helleſpontum,ejusq; Regem Dian,varijs contuſum bellis laceſſendo perdomuit. Ad ultimum, eundem creberrimis diſcriminibus implicatum extinxit. Cujus filij Dian & Daxon olim Ruteni Regis filias maritali ſorte complexi, impetratis à ſocero copijs, ardentiſsimo ſpiritu paternæ vindictæ negotium rapuerunt. Quorum Regnerus immenſum animadvertens exercitum,diffidentiâ copiarum habitâ, equos æneos ductilibus rotulis ſuperpoſitos, ac verſatilibus curriculis circumductos, in confertiſsimos

REGNERUS. *Lodbrogh.*

hoſtes maxima vi exagitari præcepit. Quæ res tantum ad laxandam adverſariorum aciem valuit, ut vincendi ſpes magis in machinamento, quàm milite repoſita videretur. Cujus intolerabilis moles quicquid impulit, obruit. Altero ergo ducum interfecto, altero fugâ ſublapſo, univerſus Helleſponticorum ceſſit exercitus. Scythæ quoq; Daxon arctiſſimo materni ſanguinis vinculo contingentes, eodem obtriti diſcrimine referuntur. Quorum provinciâ Witſerco attributâ, Rutenorum Rex parum viribus fidens, formidoloſa Regneri arma fugâ præcurrere maturavit.

At Regnerus cæteris prompta ſibi deditione ſubſtratis, qvum quinquennem propemodum piraticam expleviſſet, Bjarmos nuper devictos, invalidâ ſubjectionis fide palàm imperium detrectantes, invenit. Qui qvum adventum ejus compertum haberent, carminibus aggreſſi cœlum, ſolicitatas nubes ad ſummam uſque nimborum violentiam impulerunt. Quæ res Danos aliquamdiu navigatione prohibitos alimentorum facultate defecit. Eoſdem quoque, ſubitò remiſsâ tempeſtate, æſtuoſiſſimi fervoris flagrantia torruit. Nec ea quidem peſtis concitati frigoris magnitudine tolerabilior extitit. Itaq; anceps geminæ intemperantiæ malum, viciſſim affecta corpora immoderatâ utriuſq; ſtatus acceſſione corrupit. Cæterum laxi ventris profluvium complurimos exanimavit. Ita Danorum pleriq; dubiâ cœli qualitate concluſi, paſſim obortâ corporum peſtilentiâ deceſſerunt. Cumq; ſe Regnerus adulterinâ magis quàm verâ aëris vi præpeditum animadverteret, utcunq; navigatione productâ, in Curorum Semborumq; regionem acceſſit; qui majeſtatem ejus perinde atq; honoratiſſimi victoris amplitudinem impenſius venerati ſunt. Quo beneficio Rex magis adverſus Bjarmorum inſolentiam efferatus, ſpretæ majeſtatis ſuæ vindictam inopinato petivit aſſultu. Quorum ignoti nominis Rex ſubitaneâ hoſtium irruptione perculſus, ſimulq; conferendæ cum ipſis manus fiduciâ vacuus, Matullum Finmarchiæ ducem perfugio petiit. Cujus peritiſſimâ ſagittariorum operâ fretus, Regneri apud Bjarmiam hyberna peragentem impunè laceravit exercitum. Quippe Finni lubricorum ſtipitum celeri allapſu curſum intendere ſoliti, arbitrariâ velocitatis potentiâ rapiuntur, promptiſſimamq; propinquitatis vel abſentiæ facultatem obtinere creduntur. Mox enim ut hoſtem læſerint, eâdem celeritate, quâ ſubeunt, avolant, nec procurſu languidius reditum tentant. Itaq; & vehiculorum, & corporum, agilitate, inſtandi fugiendiq; expertiſſimam obtinent poteſtatem. Credendum eſt tunc Regnerum fortunæ ſuæ imbecillitatem admiranter tuliſſe, qvum ſe olim Romani culminis triumphatorem, ab inermi inconditoq; agmine ad ultimum uſq; diſcrimen abripi perviderct. Itaq; qui ſplendidiſſimum Romanæ militiæ decus, maximiq; ac ſereniſſimi ducis inſignes copias excellenter obtriverat, agreſtis & ignobilis vulgi ſordidiſſimo atq; tenuiſſimo apparatui ceſſit: isq; cujus bellicam antea claritatem fortiſſimæ gentis vis hebetare nequiverat, deſpicabilis populi parvulam manum ſuſtinere non valuit. Quo evenit, ut eâ manu, quâ clariſſimam orbis pompam, ac graviſſimum militaris roboris inſtrumentum fortiſſimè contudit, quâ tot peditum, tot caſtrorum, tanti equitatus fragorem apertiſſimè ſubruit; vilem obſcuramq; plebeculam furtim & quaſi per latrocinium inceſſere ſuſtineret, illuſtremq; gloriam ſuam palàm atq; interdiu partam nocturnâ fallaciâ maculare non erubeſceret, manifeſtæ fortitudinis loco clandeſtinas amplexatus inſidias. Quæ res ut opere deformis, ita exitu utilis fuit. Nec Finnorum, quàm Caroli fugâ, parcius gratulatus eſt, plus ſe virium in nudiſſima plebe, quàm in inſtructiſſimo milite reperiſſe confeſſus. Siquidem graviſſimam Romanorum armaturam, quàm levia pannoſæ gentis ſpicula tolerabilius ferre potuit: ubi Bjarmorum Rege interfecto, Finnorum verò fugato, Regnerus ſaxis rerum geſtarum apices præ ſe ferentibus, hiſdemque ſupernè locatis, æternum victoriæ ſuæ monimentum affixit.

Interea Ubbo per avum ſuum Hesbernum ad ſacrilegam regni cupiditatem adductus, abjecta paterni reſpectus verecundia, capiti ſuo regium arrogavit

inſigne. Cujus qvum Regnerus inſolentiam ex Svetiæ ducibus Kelthero Thorkilloque cognoſceret, Gothiam verſus perproperè navigationem exercuit. Quos Hesbernus Regneri partibus ſingulari fide devinctos expertus, præmio ſolicitatos Regis deſertores efficere laborabat. Illi non flexo è ſententia propoſito, ex Biørni arbitrio ſuum conſiſtere retulerunt, confeſſi Sveonum neminem, quod ab ejus placito deſtitiſſet, auſurum. Nec ſegniter ipſum Hesbernus benigniſſimis legatorum alloquiis captavit. Qui ſe perfidiæ quàm bonæ fidei propiorem fore denegans, piiſſimi patris amori improbiſſimi fratris gratiam anteferri perquàm nefarium judicabat. In ipſos verò legatos perinde ac graviſſimi criminis hortatores laqueo animadvertit. Sveti quoque de reliqua legatorum turba pari clade noxiæ exhortationis pœnas ſumpſerunt. Igitur Hesbernus occulto clandeſtinoq; paratui parùm proſperum ratus conſtare progreſſum, adſcitis palàm copiis, manifeſtè procurrit ad bellum. At præfectus Jutiæ Ivarus neutram ſacrilegæ pugnæ partem pietate propinquam autumans, impium bellum voluntario præcucurrit exilio. Regnerus verò Hesbernum apud ſinum, qui Latialiter Viridis appellatur, aggreſſus, occidit, exanimisq; abſciſſum caput prorâ excipi mandans, terribile factioſis ſpectaculum edidit. Ubbo verò profugio uſus, itemq; patrem, revocato apud Sialandiam bello, adortus, dum laxatâ ſuorum acie undiq; ſolus impetitur, tantum adverſi agminis fudit, ut hoſtilium cadaverum excremento, perinde ac munitione firmiſſimâ circumactus, facile provocantium inhiberet acceſſum. Ad ultimum frequentioribus hoſtium globis obfuſus comprehenſusq;, publicis vinculis onerandus abſtrahitur. At ille immensâ vi extricatis reſciſſiſq; catenis, inditos ſibi nexus disjicere ac lacerare adorſus, nullis tamen obitum modis effugere potuit. At ubi Ivarus tumultum patriæ factioſi ſupplicio diſcuſſum comperit, Daniam petiit. Quem Regnerus, quòd inter ſæviſſimas parricidiorum procellas, integerrimum ſe pietatis cultorem geſſerat, ampliſſimâ veneratione ſuſcepit.

Intereà Daxon Withſercum Svetiæ principantem diu nequicquam ſuperare conatus, tandem factæ pacis commento circumventum aggreditur. Convivialiter ab eo exceptus, armatum ſubornavit exercitum, qui ſimulatâ mercatione in urbem rhedis advectus, hoſpitis domum nocturno laceraret aſſultu. Cujus latrocinii manum tanta Withſercus ſtrage perculit, ut hoſtilium corporum cumulo circumfuſus, niſi ſcalis ſupernè admotis comprehendi nequiret. Duodecim quoq; comites ejus pariter ab hoſte capti, facta ſibi repetendæ patriæ poteſtate, devotis pro Rege capitibus, alienum participare periculum, quam ſuum abjicere maluerunt. At Daxon egregiæ Withſerci formæ miſeratione permotus, orientem ſpecioſiſſimæ indolis florem convelli paſſus non eſt. Cui non tantum ſalutem, ſed & filiam dimidio regni ſui dotatam in matrimonium obtulit, ac decori incolumitatem, quàm fortitudini pœnam afferre maluit. Ille vero precariæ vitæ uſum animi magnitudine floccipendens, impunitatem perinde atq; parvulum aliquod beneficium reſpuit, mortis ſententiam ſua ſponte complexus; præfatus Regnerum vindictam filii remiſſius exacturum, ſi eum in eligendo mortis genere proprio uſum arbitrio comperiſſet. Cujus temeritatem admiratus hoſtis, ea fati ſpecie, qua ipſe in ſe animadvertiſſet, conſumendum eſſe promittit. Quam libertatem juvenis ingentis beneficii loco ſuſcipiens, vinctum ſe cum ſociis cremari petivit. Nec ſegniter Daxon avidis fati precibus obſecutus, pro beneficio optatæ mortis ſupplicium erogavit. Quo audito, Regnerus obſtinato ad moriendum luctu, non modo mœrorem induit, verum & per ſummam animi ægritudinem lectulo corpus affixit, doloremq; conceptum gemitu patefecit. Quem conjunx virilem ſupergreſſa fiduciam, imbecillitatis increpitum virili adhortatione firmavit, revocatumq́, à mœrore animum, arma impenſius celebrare perdocuit; affirmans fortiſſimum patrem cruentos filii cineres juſtius armis quàm lacrymis expiaturum. Monuit quoq; nè muliebriter lugens, tantum ſibi ignominiæ fletu pareret,

reret, quantum antea claritatis virtute contraxerat. At hanc vocem veritus Regnerus, nè priſtinos fortitudinis titulos effœminato mœrore contereret, diſcuſſo mœſtitiæ habitu, depoſitiſq; doloris inſignibus, promptiſſima vindictæ ſpe jacentem revocavit audaciam. Adeò interdum ab invalidis fortia roborantur ingenia. Ivaro ergo regni tutelam deferens, Ubbonemq; priſtinæ gratiæ redditum paternâ charitate complectens, trajectâ in Ruſſiam claſſe, comprehenſum Daxon, catenarumq; pœna coërcitum, apud Utgarthiam cuſtodiæ relegavit. Siquidem tunc Regnerum adverſus chariſſimi fi ii interfectorem, clementiſſimâ animi moderatione uſum eſſe conſtabat, cum ad concupitæ ultionis ſatietatem, exilium fontis, quàm necem ſufficere maluit. Quâ quidem humanitate magnus Ruthenis injectu eſt rubor, ulterius adverſus eum ſæviendi Regem, quem ne injuriarum quidem acerbitate ad infligendam captivis mortem impellere potuerunt. Eundem quoq; Regnerus brevi in gratiam reductum patriæ reddidit, pollicentem ſe ei annuò nudatum pedes, cum duodecim patribus diſcalceatis ſuppliciter tributa penſurum. Enimvero in captivum ac ſupplicem leniter animadvertere, quàm c uentam ſecurim diſtringere, ſuperbamq; cervicem ſedulo mulctare ſervitio, quàm ſemel elidere ſatius duxit. Inde provectus filium ſuum Ericum, Ventoſi pilei cognomen habentem, Svetiæ præfert. Ubi, Fridlevo atq; Sivardo apud ſe ſtipendia merentibus, Normannos Scotoſq; duobus aliis falſò Regis nomen irrogaſſe comperiens, inprimis Norvagicæ rei uſurpatorem ſuſtulit, eamq; Biørno fruendam tradidit. *REGNERVS Iodbrogh.*

DEINDE eo atq; Erico adſcitis Orcades populatus, ad ultimum Scotorum finibus appul.t, eorumq; Regem Murial triduano exhauſtum prælio interfecit. Verum filii ejus Dunvat, atq; Rathbarthus pugnâ ſpectabiliter editâ ab hoſte necati, ſanguine ſuo cruentam patri victoriam pepererunt. Cumq; in Daniam reverſus conjugem Svanlogam interim morbo cognoviſſet abſumptam, protinus ſolicitudini remedium ſolitudine quæſivit, ægræq; mentis luctum intra penatium ſuorum clauſtra cohibere paſſus eſt. Verùm hanc mœroris acerbitatem Ivari regno pulſi repentinus detraxit adventus. Quippe Angli, fugato eo, in Hellam quendam Hamonis filium falſam Regis contulerant poteſtatem. Quo duce Regnerus perinde atq; locorum perito uſus, editâ claſſe, portum, qui Norvicus appellatur, acceſſit, ubi expoſitis copiis, Hellam Gallicanâ virtute ſubnixum, poſt extractam in triduum pugnam fugæ amantem effecit, eaq; res creberrimo Anglorum, rariſſimo Danorum ſanguine conſtitit. Cumq; ibidem Regnerus annum victor expleſſet, conſequenter excitis in opem filiis Hyberniam petit, occiſoq; ejus Rege Melbrico, Duflinam barbaris opibus refertiſſimam obſedit, oppugnavit, accepit: ibiq; annuô ſtativis habitis, mediterraneum fretum pernavigans ad Helleſponticum penetravit, interjecta regnorum ſpatia clariſſimis emenſus victoriis, continuæ fœlicitatis progreſſum nuſquam interpellante fortuna.

Inter hæc Haraldus quorundam aſtipulatione Danorum, Regneri militiam languidiore ſtudio comitantium, recidivos patriæ tumultus incutiens, regii nominis uſurpator emerſit. Qui Regneri ab Helleſponto redeuntis armis exceptus, cùm rebus infeliciter geſtis exhauſta domeſticæ opis præſidia animadverteret, Ludovicum Maguntiæ conſtitutum auxilia petiturus acceſſit. At Ludovicus ſummo amplificandæ religionis ardore confertus, conditionem Barbaro intulit, opem ſpondendo, ſi Chriſti cultum exequi conſenſiſſet. Nullam enim poſſe ajebat animorum intervenire concordiam, diſſona ſacra complexis. Quamobrem petitorem opis primum religionis contubernio opus habere, neq; magnorum operum conſortes exiſtere poſſe, quos ſupernæ venerationis formula diſparaſſet. Qua ſententia & ſalutem hoſpiti, & ſibi pietatis præconium peperit. Haraldum enim ſolenni lavacro uſum conſequenter Saxonicis roboravit auxiliis. Quibus is fretus, in territorio Sleſvicenſi dicandam Deo ædem ſolicitâ moliebatur impensâ. Hic itaq; ſanctiſſimi tenoris ſpeci-

REGNERUS. Lodbrogh.

ſpecimen à Romanis ritibus mutuatus, profanato perfidorum errore, delubra diruit, victimarios proſcripſit, flaminium abrogavit, atq; inconditæ patriæ Chriſtianiſmi ſacra primus intulit, rejectoq; dæmonum cultu, divinum æmulatus eſt. Supremò, quicquid ad cuſtodiam religionis attinuit, ſcrupuloſiſſimâ curâ ſervavit. Sed non tam efficaciter, quàm piè rem auſpicatus eſt. Superveniens enim Regnerus, inductaq; per eum ſacra temerans, verâ religione proſcriptâ, priſtino adulterinam loco reſtituit, ac ſuo cæremonias honore donavit. Haraldus vero profugus fortunam ad ſacrilegium tranſtulit. Nam ut præcipuum inchoatæ religionis ſpecimen, ita primum neglectæ ſpectaculum fuit, atq; ex ſplendido ſanctitatis autore, infamis ejusdem deſertor evaſit.

Interea Hella ad Hybernos collatus, omnes qui ſe Regnero propiore fide devinxerant, ferro ſuppliciisq; mulctavit. Quem Regnerus claſſe adortus, juſtâ omnipotentis animadverſione manifeſtas detractæ religionis pœnas pependit. Comprehenſus enim atq; in carcerem conjectus, noxios artus colubris conſumendos advertit, atq; ex viſcerum ſuorum fibris triſtem viperis alimoniam præbuit. Cujus adeſo jecinore, cum cor ipſum funeſti carnificis loco coluber obſideret, omnem operum ſuorum curſum animoſâ voce recenſuit; ſuperiori rerum contextui, hanc adjiciens clauſulam; Si ſuculæ verris ſupplicium ſcirent, haud dubio, irruptis haris, afflictum abſolvere properarent. Quo dicto Hella adhuc nonnullos filiorum ejus vivere interpretatus, quieſcere carnifices, amoveriq; viperas jubet. Cumq; ſatellites peragendæ juſſionis gratiâ accurriſſent, Regnerus imperium Regis funere ſuo præceſſerat. Quem quid aliud quàm duas inter ſe fortunas partitas eſſe dicemus; alteram, quæ ei incolumem claſſe, propenſum imperium, præcipuas piraticæ vires adjiceret: alteram, quæ claritatis ruinam, commilitonum necem, acerbiſſimum vitæ exitum irrogaret, cum ipſum carnifex venenatis belluis circumfuſum, eo corde, quod adverſus omne diſcrimen immobile geſſerat, aſpides exatiantem videret. Itaq; ex ſpecioſiſſimo victore ad miſerabilem captivi ſortem deductus, nè quis nimium fortunæ credat, edocuit.

Quem caſum Ivarus, dum fortè ludos inſpectaret, accepit. Sed nihilominus vultum in eodem habitu continens, ſolitoq; nulla ex parte infractior, non ſolùm nunciatam parentis cladem doloris diſſimulatione ſuppreſſit, ſed nè ſtrepitum quidem exoriri paſſus, attonitum rumore populum theatro diſcedere vetuit. Itaq; neque oris hilaritatem depoſuit, nè ceſſato ludo ſcenam interrumperet, neq; oculos à publico plauſu ad privatam mœſtitiam flexit, nè ex ſummo tripudio repente in ultimum prolapſus mœrorem potius calamitoſi filii, quàm jocabundi ducis partes egiſſe videretur. Sivardus verò eodem nuncio accepto, propior paternæ charitati, quàm privatæ paſſioni, haſtile, quòd fortè in manu habebat, altius pedi ſtupefactus immerſit, triſtitiæ ſalebrâ corpoream negligente moleſtiam. Ut enim animi vulnus patientius ferre potuiſſet, corporis partem gravius afficere ſtuduit. Quo facto ſimul fortitudinem mœroremq; detexit, fortunam ſuam inter calamitoſum filium, conſtantemq; partitus. At Biørnus inter teſſerarum jactus delato ad ſe paternæ mortis nuncio, tanta vi correptum manu calculum preſſit, ut tabulæ quoque cruorem digitis extortum infunderet; ubi nimirùm fortunæ jactum ipſâ, quam verſabat, aleâ leviorem eſſe didicit. Quod audiens Hella, hunc trium parentis obitum fortiori animi robore ſuſtinuiſſe judicavit, qui nihil pietatis ejus funeri præſtitiſſet, ideoq; ſibi Ivari ſuſpectiſſimam haberi virtutem. Ivarus verò petitis Angliæ partibus, qvum claſſem ſuam conferendi cum hoſte belli impotentem animadverteret, aſtum audaciæ præferens, Hellam acumine tentat, ſpatium arvi, quantum equino tergore complecti potuiſſet, in ſequeſtræ pacis pignus expoſtulans. Et quidem,

quod

REGNERVS.

quod petijt, impetravit. Rex enim parvo preces ſtare autumans, à tanto hoſte exiguum munus magnæ rei loco expeti gratulatus eſt, ratus perquàm breve tergus paululum ruris occupaturum. At Ivarus corio in exiles admodum corrigias ſciſsim extracto, habilem exædificandæ urbi agrum implicuit. Igitur Hella prodigalitatis pœnitentiâ ſuccedente, magnitudinem corij ſerâ æſtimatione collegit, diviſam cuticulam rectius quàm incolumem menſus. Quam enim exiguum ſoli cincturam credidit, ampliſsima jugera latius occupantem aſpexit. Ivarus vero conditæ urbi abunde ſuffecturos obſidioni commeatus invexit, ab inedia perinde atq; hoſte defenſam haberi cupiens.

Interea Sivardus ac Biørnus cum quadringentarum navium claſſe ſupervenientes, bellum Regi manifeſta provocatione ſignificant. Idque ſtatuto tempore executi, comprehenſi ipſius dorſum plagâ aquilam figurante affici jubent, ſæviſsimum hoſtem atrociſsimi alitis ſigno profligare gaudentes. Nec vulnus impreſsiſſe contenti, laceratam ſalivêre carnem. Taliter perempto Hella, Biørnus ac Sivardus regna ſua reduces expetivere. Ivarus Angliam biennio tenuit. Interea Dani perſeverantiſsima bellum factione complexi, Syvardo cuidam atque Erico, regia gente creatis, publicam detulêre tyrannidem. Quos Regneri filij communiter mille ſeptingentarum navium claſſe apud Sleſvicum adorti, ſemeſtri delevêre pugnâ. Colles indicio manent. Nec minus is, apud quem belligeratum eſt, ſinus Syvardi funere inclaruit. Jamq; præter Regneri filios regius propemodum interierat ſangvis. Exinde Biørno atq; Erico domum reverſis, Ivarus atq; Syvardus, quò tenaciores rebellibus frenos imponerent, in Dania reſederunt, Agnerum Angliæ præferentes. Qui repulſâ provocatus Anglorum, opitulante Sivardo, contemptricem ſui provinciam incolis vacuefaciendo tenacia ſitu jugera cultore carere, quàm inſolentem alere maluit, pingviſsimaq; inſulæ rura teterrimâ vaſtitate perfundens, deſertæ quàm ſuperbæ regioni imperitare ſatius autumavit. Poſt hæc Ericum apud Svetiam Oſteni cujusdam malignitate ſublatum ulciſci cupiens, dum alienæ vindictæ arctiùs incumbit, ſuum hoſti ſangvinem erogavit; dumq; cæſi fratris pœnas avidius expetit, proprium fraternæ charitati funus impendit.

LII. SIVARDVS

Itaque Sivardus ſummis totius Danicæ concionis ſuffragijs paternum apprehendit imperium. Hic autem poſt editas latè ſtrages domeſtica claritate contentus, togâ quàm armis illuſtris haberi maluit; omiſſoq; caſtrorum cultu, ex acerrimo tyranno exactiſsimum pacis cuſtodem agere cœpit, tantum decoris in otio atq; vacatione conſtituens, quantum antè in victoriarum frequentiâ repoſitum autumabat. Adeò autem ſtudiorum ejus mutationem fortuna favorabiliter proſecuta eſt, ut ſicut ipſe neminem, ita nec ipſum quiſquam hoſtiliter laceraret. Idem fato functus, Ericum admodùm infantulum naturæ magis quàm regni aut pacis hæredem habuit. Quippe Ericus Haraldi frater tenerrimam ejus ætatulam ſpernens, irruptâ cum ſeditioſis patriâ, Regium occupavit inſigne; nec erubuit laceſsitâ legitimi ducis infantiâ, adulterinam arripere poteſtatem, hoc ſe regno indigniorem comprobans, quod imbellem eo ſpoliare ſuſtinuit. Igitur illum ſceptro, ſeipſum virtutibus exuit, & dum armis incunabula appetit, omni pectus virilitate nudavit. Neque enim ubi cupiditas ambitioq; flagrávit, conſangvinea charitas ſedem habuit. Sed hanc inhumanitatem ſupernæ ultionis ira penſavit. Inter ipſum namq; ac Guthormum Haraldi filium ſubitò tanta clade confectum eſt bellum, ut eorum utroque cum innumeris alijs interempto, regia Danorum ſtirps atrociſsimis exhauſta cædibus, ad unicum ſuperioris Sivardi filium redigeretur.

LIII. ERICVS. I.

Hic conſangvineorum jacturâ regnandi fortunam adeptus, utpote propinquorum nece quàm incolumitate felicior, relictis aliorum exemplis, per aviti negotij veſtigia decurrit. Repentè namq; ſtudioſiſsimus piratici muneris executor apparuit. Et utinam in abolendo Chriſtianiſmi cultu temerarium Regneriani ſpiritûs non egiſſet hæredem. Siquidem religioſiſsimum quemque

aut

ERICUS I. aut ſupplicijs inſequi, aut rebus exuere, exilióque mulctare perſeveravit. Sed fruſtrà principium cauſer, cujus exitum probem. Laudabilior enim eſt vita, cujus initium turpe ſpecioſus finis abripit, quàm cujus probabile exordium in culpas flagitiaque decurrit. Siquidem Ericus ad ſalutares Anſgarij monitus ſacrilegæ mentis errore depoſito, quicquid per ejuſdem inſolentiam commiſerat, expiavit, tantumq́; in excolenda religione ſe geſſit, quantum egerat in aſpernanda. Itaque non ſolum ſanioris diſciplinæ hauſtum docili animo traxit, verumetiam primævas maculas finali puritate perterſit. Hic filium Kanutum ex Guthormi filia, eademq́; Haraldi nepte, progenitum ſuperſtitem moriens dereliquit.

LIV. CANUTUS I. Hujꝰ infantiâ manente, regni pupilliq́; tutor expoſcitur. Verùm quoniam hujuſce muneris advocationem præſtare pleriſq́; vel invidioſũ vel arduũ videbatur, ſortitione virum legi placuit. Prudentiſsimi namq́; Danorũ in tã excellenti negotio arbitrario delectu uti pertimeſcentes, plus alienæ fortunæ, quàm ſuis ſententiis permiſerunt; electionis eventum fortuito magis quàm ſolido conſilio delegantes. Quo evenit ut Ennignupus quidam ampliſsimæ atque integerrimæ virtutis, tàm oneroſæ functioni humeros ſuos ſubmittere cogeretur, decretamq́; ſorte adminiſtrationem ingreſſus, non minus univerſorum res, quàm ſingularia Regis incunabula tueretur. Unde & ei quidam parùm annalium periti medium in faſtis locum tribuunt. Cumque Canutus decurſis adoleſcentiæ ſpatijs ab annis virilitatem traxiſſet, amotis qui ſibi beneficium educationis impenderant, ex penè deſperato adoleſcente autor inſperatæ probitatis evaſit: hoc uno deflendus, quod abſq́; Chriſtianæ religionis inſignibus è vita ad mortem tranſitum habuit.

LV. FROTHO VI. Sed mox ad filium ejus Frothonem rerum ſumma conceſſit. Cujus fortuna armis belloq́; alita, eò felicitatis exceſſit, ut provincias, quæ à Danis quondam defecerant, priſtino adactas jugo, vetuſtis alligaret obſequiis. Qui etiam ſeipſum apud Angliam, jam pridem Chriſtianiſmi peritam, ſolennibus aquis humectandum exhibuit. Cæterum privatam ſalutem ſuam in publicam exuberare cupiens, ab Agapito, qui tunc civitatis Romanæ ſacris præerat, Daniam divinitus erudiri petivit. Quod antequam votis exequeretur, abſumptus eſt. Nam fatis ſuis Romanæ legationis præcurrit adventum; animo certè quàm effectu ſuperior, tantumq́; ſupernæ compenſationis ob pietatis propoſitum aſſecutus, quantum cæteris præſtatur ex opere.

LVI. GORMO Anglicus. Hujus filius Gormo, cui quod ex Anglia oriundus extitit, Anglici cognomen inceſſit, patre extincto, promptiore fortunâ quàm diuturniore, apud inſulam, regiam adeptus eſt arcem. Dùm enim Daniam diſponendæ ejus gratia petiſſet, ex Anglia, longam parvuli ſeceſſus jacturam expertus eſt. Quippe Angli libertatis ſuæ fortunam in ejus abſentia reponentes, publicam à Danis defectionem moliendo, præcipitem rebellandi fiduciam induerunt. Sed quò eum Anglia invidentius ſprevit, hoc Dania fidentius coluit. Itaque dum ad duarum provinciarum utramque avidas imperij manus porrexit, altera potitus, alterius irrevocabiliter dominationem amiſit, nihil unquam fortiter pro ipſius recuperatione conatus. Adeò difficilè prægrandia continentur imperia.

LVII. HARALDUS. Poſt quem filius ejus Haraldus Daniæ regnator inceſſit ob hoc quidem obſcurioris apud poſteros memoriæ, egregiorumq́; operum monimentis vacuus, quòd regiarum opum ſervator magis quàm propagator extiterit.

LVIII. GORMO. Poſt hunc Gormo arcem obtinuit, ſemper infenſi erga religionem animi, Chriſticolarum perindè ac teterrimorum hominum reſpectum extinguere cupiens. Omnes hujuſce normæ participes vario injuriarum genere fatigatos, quibus potuit calumnijs, inſequi non quievit. Quinetiam ut priſcum delubris cultum reſtitueret, templum in fundo Sleſvicenſi à religioſis conditum, tanquàm ſacrilegum aliquod impietatis domicilium, ab imis fundamen-

damen-

GORMO.

damentorum partibꝰ demolitus eſt,quos ſuppliciis non attigerat,ſacræ cellæ ſtrage puniens. Hic tametſi proceritatis habitu eximius putaretur, parum reſpondentem corpori animum geſsit. Ita enim mores ſuos intra regnandi ſatietatem continuit,ut ſervatâ potius quàm auctâ majeſtate gauderet,ſatiusq; tueri proprium,quàm alienum inceſſere duceret, magis de acquiſitorum cuſtodia,quàm acquirendorum incremento ſolicitus. Hic à majoribus conjugalia ſacra celebrare permonitus,Anglorum Regis Edelradi filiam Thyram nuptiali ſtudio inſecutus eſt. Illa ut erat gravitate atque induſtriâ ante alias præſtans, conditionem proco attulit,non antè ſe ei nupturam præfata, quàm Daniam ſub dotis nomine recepiſſet.Eoque pacto intercedente, Gormoni deſponſa, nocte,quâ prima genialem torum conſcendit,ſponſum perſeverantiſſimis precibus aggreſſa in triduum ſe virilis concubitus expertem dimitti petivit, non antè rebus Venereis indulgere conſtituens,quàm matrimonium creandis liberis efficax futurum aliquo per quietem præſagio didiciſſet. Itaque ſimulatione continentiæ, matrimonij experientiam interpellabat, cognoſcendæ poſteritatis propoſitum pudicitiæ ſpecie colorando; commerciumque libidinis diſtulit,verecundiæ figmento fortunam propagandæ ſucceſſionis explorans. Alij eam, ut temperantiâ ſuâ tori ſocium Chriſtianiſmi ſacris adſciſceret, maritalis lecti blanditias detrectaſſe conjectant. Verùm quanquam Juvenis amori ejus flagrantiſſimo animo inhæreret,alienę tamen continentiæ,quàm propriæ voluptati obſequi prætulit; ſpecioſiusque nocturnis motibus imperare,quàm lacrymoſa amicæ vota repellere arbitratus eſt, profectas ab induſtria preces pudicitiæ propinquas autumans.Evenitque,ut qui mariti partes agere debuerat, pudicitiæ cuſtodem præſtaret,nè in capite nuptiarum ſtuproſæ mentis notâ afficeretur,quaſi plus libidinis viribus, quàm propriæ indulſiſſet verecundiæ. Cæterùm ne inconceſſum virginis amorem libidinoſa complexu præripere videretur,vicina latera non ſolum alterius complexibus exuit,ſed etiam diſtricto mucrone ſecrevit, atque ex cubiculari lecto ſuum ac ſponſæ dividuum contubernium reddidit. Sed voluptatem,quam gratuitâ humanitate diſtulit, mox lætâ ſomnij ſpecie delibavit.Quippe profuſo in ſomnum animo,exiſtimavit duos alites conjugis ſuæ genitali parte prolapſos,ſed alterum altero grandiorem,corpora ſupernè librantes, præpeti cœlum volatu petere, exiguoque tempore interjecto reverſos,ſuis altrinſecus manibus inſediſſe. Secundò quoque ac tertiò parvula quiete recreatos, propaſſis alis aëri ſe crediditſe: tandèmque minorem ex his ad ſe pennis cruore oblitis comite vacuum remeaſſe. Ea opinione attonitus,ut erat ſomno preſſus,indicem ſtuporis queſtum edidit, ac totos penates tumultuoſo clamore complevit. Quàm ſpeculationem eo perconantibus famulis explicante. Thyra fœlicem ſe prole futuram autumans,omiſso differendarum nuptiarum propoſito, caſtimoniam, quam cupidè precata fuerat, avidius remiſit; cœlibatumque ad venerem transferens, ſponſo gratam ſuimet potiendæ copiam tribuit; continentis animi virtutem admiſſi concubitus ſatietate penſando, præfata minimè ſe ei nupturam fuiſſe, niſi ex his adumbratæ quietis imaginibus certiorem fœcunditatis ſuæ fortunam hauſiſſet.Itaque ut vafro,ità inuſitato conſilio pudicitiæ ſimulatio in futuræ prolis agnitionem tranſivit. Nec ſors opinionem ejus fruſtrata eſt. Brevi enim Haraldi atque Kanuti fœlix prole mater apparuit. Qui cum virilem attigiſſent ætatem,exerta claſſe effrenatam Sclavorum inſolentiam domuerunt. Nec Angliam quidem immunem ab hoc vexationis genere reliquerunt.Quorum Edelradus ingenijs delectatus, illatam à nepotibus vim voluptatis loco habuit,ampliſſimi beneficij nomine teterrimam amplexatus iniuriam. Multo enim amplius virtutis in eorum fortitudine, quàm pietate repoſuit. Ideoq; ab infeſtis laceſſi, quàm ab ignavis coli ſpecioſius duxit,tanquam ex ipſo fortiſſimo indolis habitu futurum virilitatis eorum ſpecimen pervideret. Non enim ambigere potuit, quin extera quandoq; impetituri eſſent,qui materna tam

auda-

GORMO. audacter exigerent. Adeò autem injurias officijs antepoſuit, ut præteritâ filiâ Angliam ijsdem teſtamento legaret, avitum nomen paterno præferre non dubitans. Nec imprudenter: quoniam aliquantò ſpecioſius mares quàm fœminas regni uſum decere noverat, imbellis filiæ ac fortiſſimorum nepotum conditionem ſeparandam exiſtimans. Quo evenit ut Thyra filios ſuos paternorum bonorum hæredes non invidenter exhæres ipſa conſpiceret. Prælationem enim eorum honorabilem ſibi magis quàm contumelioſam fore arbitrata eſt. Iidem crebris piraticæ quæſtibus locupletati, ſummâ cum fiduciâ ſpes ſuas ad injiciendum manus Hyberniæ promoverunt. Cujus Rex, Duflinâ, quæ provinciæ caput habebatur, obſeſſa, cum paucis admodum ſagittariæ artis peritis conjunctum urbi nemus ingreſſus, Kanutum magna cum militum frequentia nocturnis ludorum ſpectaculis interpoſitum, inſidioſo fraudis circuitu, vulnificâ procul ſagittâ petivit, quæ in adverſum ejus corpus incidens, mortificum ei vulnus intorſit. Veritus autem Kanutus, nè periculum ſuum hoſtes effuſo gaudio inſequerentur, atq; ob hoc cladis ſuæ fortunam diſſimulanter haberi cupiens, voce ſupremos anhelitus reddente, ludos abſq; tumultuatione peragi jubet. Qua arte prius Danos Hyberniæ potitores, quàm ſuum Hybernis exitum notum reddidit. Quis autem extinctum non plangeret, cujus diſciplina militum ſuorum victoriæ conſilio quàm ſpiritu diuturniore ſuffecit? Salus namq; Danorum in ultimas anguſtias deducta, ac pene deſperationis periculis implicata, quia morientis ducis juſſui paruit, brevi quos timuit, triumphavit. Quo tempore Gormo ad ultimum ætatis ſuæ finem provectus, ingentem annorum ſeriem luminibus captus exegerat, ſenectam ad ultimos humanæ conditionis terminos prorogando, magis de filiorum vita & incrementis, quàm reliquo ſpiritu ſuo ſolicitus. Tanta autem majoris filij charitate tenebatur, ut à ſe occidendum juraret, qui prior ipſius exitum nunciaſſet. Cumq; fortè Thyra haud dubium de ejuſdem exitio nuncium accepiſſet, nemine id Gormoni palàm inſinuare audente, præſidium calliditatis amplexa, caſum, quem ore prodere timuit, opere explicavit. Maritum namq; regio cultu exutum, tetriore circumdedit, aliaq; doloris inſignia, per quæ cauſam luctus aperiret, admovit, quod antiqui talibus inter exequiarum actiones uti conſveverant, acerbitatem mœroris habitus aſperitate teſtantes. Tunc Gormo: En mihi, inquit, Kanuti fatum publicas? Et Thyra, idipſum (ait) tuo potius, quàm noſtro, declaratur augurio. Quo dicto marito mortem, ſibi viduitatis cauſam præbuit, nec antè filium, quàm conjugem planxit. Itaq; dum viro nati fortunam exprimit, alterum alterius funeri ſociavit, amborumq; exequias paribus proſecuta lacrymis, huic conjugales, maternos illi planctus impendit; quanquam tunc temporis magis ſolatijs erigenda, quàm cladibus obterenda fuiſſet.

HISTORIÆ DANICÆ LIBRI NONI FINIS.

SAXONIS GRAMMATICI HISTORIÆ DANICÆ LIBER DECIMUS.

IIX. HARALDUS Blaatand.

Defuncto Gormone, Haraldus hæreditariæ dominationis fortunam conſpicuæ fortitudinis operibus proſequi cupiens, trajectâ in Orientem piraticâ, circumpoſitum laceſſivit Oceanum Sed abſumpto interim Edelrado, quanquam ſedulos quæſtuoſi negotij fructus decerperet, aliquantò plus tamen in avito fato amaritudinis, quàm ex tyrannide voluptatis accepit,

cepit. Dum enim eum fortuna cumulatiùs barbaris ditavit opibus, Anglicis exuit; externâq; donatum prædâ, domeſticâ atque hæreditariâ ſpoliavit. Siquidem Edelradi filius Adelſtenus patris teſtamento præteritus indignationem ſuam literis, quibus Haraldus hæres ſcribebatur, oppoſuit, reſciſſoque parentis arbitrio, proprium æmulatus eſt. Igitur Norvagiæ Rex obtuſi cordis homini ampliſſimæ rei ſummam ceſsiſſe ingemens, potiendæ ejus ſpe armatâ inſulam claſſe petijt. Cujus cum ſe Adelſtenus viribus minorem animadverteret, conficiendæ pugnæ fiduciâ vacuus, bellum ad obſequium tranſtulit, benevolentiam hoſtis, quem armis propulſare nequiverat, officijs capeſſere cupiens. Non ſolum enim Regem amiciſſimo vultu, benigniſſimoq; excepit alloquio, ſed etiam, quò ſalubrius patriam armis hoſtilibus liberaret, filio ejus Haquino, admodum tenero, educationis impenſam pollicitus, regnum ſe pariter teſtamento legaturum promittit. Quam rem maximè, ut Norvagicis armis adverſum Haraldum uteretur, oblatu dignam putavit. Ejus namq; ferociam pertimeſcens, orbitatem ſuam gratuito hærede ſolari, quàm violentum expectare, ſatius exiſtimavit. Rapuit hoſtis conditionem præceps, propoſitamq; pactionem amplexus, tantum de offerentis humanitate præſumpſit, ut filium proprio ſpiritu chariorem inexploratæ ejus fidei credere non dubitaret. *HARALDVS Blaatand.*

Poſt hæc Haraldus reductis ab Oriente copiis, quanquam ad impetendum avunculi factum præcipuis juris viribus invitari poterat, nihilominus impunitam ejus ambitionem diſſimulatæ indignationis patientiâ præterire ſuſtinuit, juſtisq; operibus piè carere, quàm crudeliter potiri maluit. Poſt paululum verò temporis Haquinus audito paterni fati nuncio, cum proficiſcendi gratia velis navigationem inſtrueret, magno ſupervenientis Adelſteni impetu revocatus, paulìſper omiſſo ventorum uſu, propius littori navigium egit. A quo poſt cætera morum documenta, quibus quotidie informabatur, novi quid accepturum ſe ratus, nè inter epulas obſcuro ſe vultu gereret, ſed magis in circumſpiciendis amicis hilari oculorum habitu uteretur, audivit. Quem enim Adelſtenus compluribus alijs honeſtatis præceptis imbuerat, etiam aptos convictui mores ignorare paſſus non eſt. At cui parentis mors Norvagiam ceſſit, paulò poſt præceptoris occaſus Angliam patefecit.

Veritus ergo Haraldus, ne injuriarum tolerantia, quæ hactenus conſangvineæ charitatis reſpectui dabatur, deinceps in ignaviæ verteretur opprobriũ, & quod moderationis eſſet, vitio applicaretur; Norvagicæ rei turbatione primam Haquino jacturam inferendam conſtituit; domeſticis ejus viribus debellatis, externas facilius obterendas exiſtimans. Cum itaque res barbaras regia executione tractaſſet, in Daniam reverſus, occurſu Haraldi, Gunnildæ filij, adverſus eundem Haquinum auxilia petentis, excipitur, pollicentisque ſe tributa daturum, ſi Danicæ opis beneficio efficacia partium ſuarum adjumenta ſumpſiſſet. Enimverò inter acerbiſſimos rerum caſus clementiſsimam Regis humanitatem expertus eſt. Hevindo enim atque Karlholftho pugnæ adjutoribus receptis, ſexaginta navium claſſe donatus, petiti præſidij compos abſceſſit, evenitq; ut plus ſpei in auxilio Danorum, quàm metus in ſua adverſitate reponeret. Igitur navigationem remenſus, adverſus hoſtem navalis pugnæ copiâ non ſuppetente, terreſtrem exercuit: in qua Hevindus Haquinum, ut in primos præliantium globos progrederetur hortatus, ipſum clarius ſui indicium exhibentem, inuſitatæ magnitudinis ſecuri petijt, attigiſſetq;, nî ſatellitum quidam adactum Regi ferrum proprij corporis periculo feſeliſſet. In quem Hevindus tanta vi diſtrictæ bipennis aciem egit, ut ferrum medio corpori elapſum nullum inter artus obſtaculum reperiret. Quod cum terræ altius illapſum, genibus nixus abſtrahere conaretur, ab Haquino interfecti militis corpus conſcendente perfoditur. Incertum ergo, uter alteri plus pietatis impenderit. Ille enim ſalutis ſuæ impendio Regis fatum repulit, iſte ſervatoris ſui cladem ſpecioſiſſimâ ultione penſavit, cujus beneficio fatum effugerat, exitium ultus. Et quid hujus militis operâ clarius, qui alienæ incolumitati quàm ſuæ propior, voluntarium pro duce ſpiritum erogavit, privatæq; mortis

Q objectu,

HARALDVS. Blaatand.

objectu, ne publica ſociorum ſalus periclitaretur, effecit? Interea Thoralvus, quem Haquinus ad exturbanda hoſtium terga in inſidijs collocaverat, ſuperveniens, edito in aciem impetu, Karlhoſtho mortem, Danis fugam inflixit. Enimvero cæterorum fortunam unius inclinavit occaſus. Haquinus autem palantes pertinacius urgere veritus, effuſas ſociorum habenas ſalutari conſilio revocavit, nè qua improvidi militis incuria effici poſſet, ut in victricem victæ partis fortuna recideret. Igitur æqualis ambarum partium ſtrages parem utrobiq; belli ſucceſſum effecerat. Nam etſi altera victoriæ propior videbatur, cladibus tamen victam æquabat. Repetente verò claſſem Haquino incredibile memoratu monſtrum incidit. Jaculum namq; vago ancipitiq; diſcurſu supernè inter auras oberrare conſpectum, non minore intuentes metu, quàm admiratione complevit. Siquidem in diverſas partes dubijs reflexibus agitatum, figendi vulneris locum exploratius proſpicere videbatur. Quod miraculum cunctis immani ſtupore proſequentibus, incertisq;, quidnam res tam inuſitata portenderet, ſubitò caſus in ſolius Haquini caput ſuſpectum omnibus periculum tranſtulit. Arbitrantur quidam matrem Haraldi Gunnildam procurato maleficijs ſpiculo victi filij pœnas à victore ſumpſiſſe. Haraldus itaq; inſperato hoſtis exitio regnandi fortunam adeptus, triennio promiſſum Danis bonæ fidei vectigal exhibuit.

Eâ tempeſtate Sturbiornus, Svetici Regis Biornonis filius, à patrui Olavi filio Erico, regno ſpoliatus, petendi auxilij gratia ad Haraldum, cui Thyra mater extitit, cum ſorore Gyritha ſupplex migravit: tantoq; apud eum paratiorem amicitiæ locum reperit, quantò illi ejusdem ſororis ſuæ matrimonium liberalius promiſit. Poſt hæc Haraldus armis Sclaviâ potitus, apud Julinum nobiliſſimum illius provinciæ oppidum, Sturbiorno duce, competentia militum præſidia collocavit. Quorum piratica egregio animorum robore celebrata, ac finitimis paulatim trophæis alita, eò demum ferocitatis exceſsit, ut continuis nautarum cladibus ſeptentrionalem repleret Oceanum. Ea res plus Danico imperio, quàm ullum terrenæ militiæ negotium attulit. Inter quos fuere Bo, Vlff, Karlshefni, Sivaldus, alijq; complures, quorum prolixam enunciationem tædio quàm voluptati propinquiorem ſtylo proſequi ſuperſedeo. Inter hæc Sturbiornus ultionis aculeo laceſſente, acceptam injuriam penſare cupiens Haraldo in opem accito, memorem damnorum iram adverſus inviſam Erici dominationem diſtrinxit. Cujus rei gratiâ Haraldus in Hallandiam proficiſcens, Theutonicæ irruptionis nuncium, quæ à Cæſare Othone gerebatur, accepit. Igitur alienæ rei impetitionem, quàm propriæ defenſionem, langvidiore ſtudio proſecutus, externæ pugnæ propoſito domeſticæ curam antepoſuit, reflexoq; in Jutiam curſu, ad opem oppreſsis ferendam præcipiti celeritate contendit. Sed eo ſuperveniente, Cæſar Jutiam, utpote Regio ductu vacuam, nullo reſiſtente permenſus, cum Lymici ſinus objectu tunc temporis Wendalam aquis claudentis, ulterius excurrere vetaretur, conjectâ in undas lanceâ, non ſolùm iter ad Eydoram reflexit, verùm & ſimilimum fugæ reditum habuit. Siquidem haſtam, cujus uſũ habebat, maritimos in fluctus relinquendi monimenti gratiâ jaculatus, ſuum freto vocabulum indidit. Verum ut impetu gravis, ità exitu vanus apparuit. Haraldus quippe ardentiſſimo curſu abſcedentes hoſtiũ reliquias inſeqvutus, Epponem extremi agminis ducem, cum ijs quos reperit, trucidavit. Interea Sturbiornus cõtumelioſa militum adhortatione compulſus, fortunam ſuam temerè ſociorum fortitudini credidit, inq; proprium exitium ruens, regiarum partium reditum ſtolidâ præceſſit audaciâ. Bellum enim præproperè auſus, rebus Sveonum per incuriam laceſſitis, occiditur. Et ſanè hoſtilibus gladijs ultrò jugulum ſubjicit, quiſquis in urgenti aliquo diſcrimine magis alienæ temeritati, quàm propriæ obſequitur providentiæ.

Poſt hæc Thyra, quò patriam à clandeſtinis exterorum irruptionibus tutiorem præſtaret, quantum à Sleſvico ad Occidentalem Oceanum patet, vallo foſſaq; proſcindere aggreſſa eſt, ſuperq; jacto aggere tenaciſsimi operis terrenum molita eſt munimentum. Cui poſtmodum Waldemari Regis, Abſalonisq;

Danicæ

HARALDVS. Blaatand.

Danicæ gentis Antiſtitis, conſimilis erga patriam pietas murum coĉti lateris ſuperjecit, uti potiùs veteris valli occiduos lapſus ſolidior novæ molis ſtructura reficeret, quàm debilem ejus ſitum crebrior in poſterum ruina ſubmitteret. Siquidem priori munitione fundamenti loco uſi, imperfectum fœmineæ virtutis propoſitum virili prudentia compleverunt, tantò excellentius opus edentes, quantò ſe muliebri noverant induſtriâ clariores. Eadem quoq; cum ſub ſpecie fœminæ virilem animum gereret, Scaniam Sveticâ dominatione compreſſam præſtandi tributi onere liberavit. Itaq; hinc muro, inde armis hoſtem repellens, diverſis patriæ finibus par tutelæ beneficium peperit.

Interea defuncto apud Norvagiam Haraldo, filius ejus Haquinus patriam hæreditariæ penſionis ignominiâ exuere cupiens, cum Haraldum, auditis, quæ Cæſar apud Jutiam geſſerat, Germanicis diutulè bellis implicandum ſperaret, palam detrectandæ ſtipis audaciam præbuit, plus ſpei ac fiduciæ ex Saxonicis armis, quàm ſuis viribus capiens. Verùm Haraldus rebus cum Imperatore compoſitis, conſortium Catholicæ religionis amplexus, divinam humanamq; pacem regno ſuo conciliavit: ſicq; Haquinum conceptæ inaniter ſpei irritum reddens, ſeipſum errore, patriam prælijs liberavit. Compertâ verò Haquini defectione, tantò in Norvagicæ juventutis contumaciam aſperiùs animadvertendum putavit, quantò eam adverſum ſe cervicem inſolentius extuliſſe cognovit. Miſſâ igitur adverſus hanc Julinæ piraticæ manu, Boö atq; Sivaldo ducibus contemptus ſui ultionem mandavit. Quorum Haquinus perſpectis copiis, cum intolerabile rebus ſuis onus imminere cognoſceret, excipiendi ejus materiâ non ſuppetente, tanquam humanæ opis diffidentia, divinam amplexus, ſuperos inuſitato piaculo propitiandos curavit. Duos ſiquidem præſtantiſſimæ indolis filios hoſtiarum more aris admotos, potiendæ victoriæ cauſâ nefariâ litatione mactavit, nec ſangvinis ſui interitu regnum emere dubitavit, patrisq; nomine quàm patriâ carere maluit. Sed quid hoc Rege ſtultius, qui geminam chariſſimorum pignorum ſtragem, incertis unius pugnæ eventibus impendendo, fortunam belli parricidio petere, & orbitatem ſuam muneris loco dijs bellorum fautoribus erogare ſuſtinuit? Quo evenit, ut Dani manum cum eo navali certamine conſerentes, quocunq; militaris diſcurſus impetum contuliſſent, infeſtam nimbi vim, quâ tanquā ab hoſte læderentur, exciperent. Cæterum coörti imbris maleficium itâ noſtrorum vertices inuſitatis grandinis ictibus converberavit, ut eorum oculi veluti quibusdam nimborum ſpiculis laceſſiti, proſpiciendiq; penitus facultate defecti, graviorem ab elementis pugnam quàm ab hoſte ſentirent. Accidit ergo ut Norvagienſes cœli quàm ſuis viribus fœliciores, Danos diſtrictam adverſum ſe numinum iram haud dubiè ſentientes, antè fuga quàm cædibus implicarent. Inter quos Karlshefni ac Sivaldus à victoribus capti, quanquam dimicando ſpecioſiſſimam rei militaris operam edidiſſent, aliquantò tamen plus laudis in vinculis quàm prælio meruerunt. Haquinꝰ enim celeberrimam Danicæ juventutis fortitudinem exploratiùs noſſe cupiens, duos, qui captivorum patientiam plenius experirentur, admovit. Tantum enim virium animis eorum à natura inſitum eſſe fama fuerat, ut etiam receptis in vultum ictibus, ne leves quidem ſuperciliorum motus ederent, atq; adverſus omne percuſſoris irritamentum in eodem animum habitu continerent. Cujus experientiæ gratia prior Sivaldus ingenti ſatellitis fuſte percuſſus, oculos motu vacuos præbuit. Quinetiā eò minus fortunæ ceſſit, quò miſerius virtutis ſuæ experimentū habuit. Nec minus in reliquo mentis robur apparuit. Karlshefni enim aliū diſtricta ſecuri capiti ſuo imminentem pulſu pedis humi poſtravit, applicatumq; cervici ſuæ ferrū manibus ferire conantis excutiens, ut erat vinculatus, arripuit, queq; lapſu affecerat, capite ſpoliavit. Enimvero ut ſtrenuo ita impigro niſu periculum audacia præcucurrit. Neq; enim captivi virtus inter vinculorū ſtridorē vigore ſuo exui potuit quin & inter graviſſimas cōtumelias, eò clariorē fortitudinis ſuæ experientiā præbuit, quò incitatiorē fortunæ adverſū ſe fremitū ſenſit. Sed nec illi aut mortis propinquitas, aut catenarū contumelia, quò minus liberū fortitudinis opꝰ ederet, obſtare valuit.

Quorum conſtantiam admirans tyrannus, ut utroque potius bono milite uteretur, quàm in utrumque animadverteret, remiſſionem pœnæ, dummodo partes ſuas fide atque amicitia colerent, pollicetur. Illi vero violentum obſequium vitæ reſpectui erogare indecorum putantes, utpote alienæ fidei quàm propriæ ſaluti propiores, conditione inſolentius ſpreta, turpi pacto prorogandi ſpiritus beneficium expetere noluerunt. Quo viſo Haquinus, ne patientiæ punitor magis quàm probatur exiſteret, virtuti eorum incolumitatem tribuendam putavit.

Haraldum verò duos ex Gyritha filios ſuſtuliſſe memoriæ proditum eſt. Quorum major Haquinus excellentiſſimæ indolis habitu, ac fœlicisſimis naturæ incrementis, fratris Svenonis fulgorem ſuppreſſerat. Idem Sembos aggreſſus cum militum animos periculoſi belli reſpectu aliquantò infractiores animadverteret, quò melius fluctuantibus fugæ ſpem demeret, ignem ſubductæ claſſi ſubjecit, eoq; neceſſitatis duramento imbecillitatis ignaviam repulit. Effecit enim ut navigiorum facultate defecti, reditum victoriâ ſtruendum animadverterent. Itaq; quo æquiore animo ſeipſum claſſe ſpoliavit, eo tutiore hoſti ſpolia detraxit. Miſerta eſt tunc profectò fortuna Danici ducis, à navigiorum jactura nautarum præſidia mutuantis, cum ſummam claſſis inopiam opem victoriæ cerneret. Igitur ut prudenti, ita periculoſo conſilio ſalutarem miniſtravit eventum. Potiti enim Sembiâ Dani, necatis maribus fœminas ſibi nubere coëgerunt, reſciſſaq; domeſticorum matrimoniorum fide, externis avidius inhærentes, ſuam cum hoſte fortunam communi nuptiarum vinculo partiti ſunt. Nec immeritò Sembi ſangvinis ſui contextum à Danicæ gentis familia numerant. Adeò enim captivarum amor victorum animos cepit, ut omiſſa redeundi cupiditate, barbariē pro patria colerent, alienis quàm ſuis conjugijs propiores.

Poſt hæc Thyra Danicæ majeſtatis caput abſumpta eſt. Cujus corpus Haraldus ampliſſimo funere elatum magno cum omnium plangore, non longe à patris tumulo ſepulturæ mandavit. Neq; enim tam acri jactura cujusquam penates mœroris expertes eſſe poterant, privato funere publicam patriæ fortunam expiraſſe credentes. Ubi nunc quoq; ſacrarium perſpicere eſt, duorum conjugum ſocialibus buſtis interſitum.

Nec ſilentio implicandum quod ſequitur. Toko quidam aliquamdiu Regis ſtipendia meritus, officijs, quibus commilitonum ſtudia ſuperabat, complures virtutum ſuarum hoſtes effecerat. Hic fortè ſermone inter convivas temulentiùs habito, tam copioſo ſe ſagittandi uſu callere jactabat, ut pomum quantumcunq; exiguum baculo è diſtantia ſuperpoſitum, prima ſpiculi directione feriret. Quæ vox primùm obtrectantium auribus excepta, Regis etiam auditum attigit. Sed mox principis improbitas, patris fiduciam ad filij periculum tranſtulit, dulciſſimum vitæ ejus pignus baculi loco ſtatui imperans. Cui niſi promiſſionis auctor primo ſagittæ conatu pomum impoſitum excuſſiſſet, proprio capite inanis jactantiæ pœnas lueret. Urgebat imperium Regis militem majora promiſſis edere, alienæ obtrectationis inſidijs parùm ſobriæ vocis jactum carpentibus. Itaque ex dictis etiam non dictorum effectui obligatur, evenitq; ut conatus ſuos ad id, quod minùs præſumebat, erigeret; & quod parùm profeſſione coluerat, plenius experientiâ celebraret. Neq; enim ſolida virtus tametſi detractionum laqueis implicata, juſtam animi fiduciam abjicere potuit. Quinetiam eò certiùs, quò difficilius, experimentum accepit. Exhibitum itaque Toko adoleſcentem attentiùs monuit, ut æquis auribus, capiteq; indeflexo quàm patientiſſimè ſtrepitum jaculi venientis exciperet, ne levi corporis motu efficaciſſimæ artis experientiam fruſtraretur. Præterea demendæ formidinis conſilium circumſpiciens, vultum ejus, ne viſo telo terreretur, avertit. Tribus deinde ſagittis pharetrâ expoſitis, prima, quam nervo inſeruit, propoſito obſtaculo incidit. Cui ſi fortuna caput adoleſcentis objeciſſet, haud dubie in patris periculum nati pœna recideret, ſpiculiq; error percuſſorem percuſſi exitio ſociaſſet. Virtutem ergo patris an ingenium filij impenſiori admiratione proſequar ambigo, quorum alter artis ſuæ prudentiâ

parti-

parricidium cavit, alter corporis animiq; patientiâ ſibi ſoſpitatem peperit, patri pietatem ſervavit. Enimvero juvenile corpus ſenilem animum roboravit, tantum fortitudinis in expectando jaculo exhibens, quantum peritiæ pater in emittendo præbuerat. Itaq; conſtantiæ ſuæ beneficio, ne ſibi ſpiritus, patri ſalus eriperetur, effecit. Interrogatus autem à Rege Toko, cur plura pharetræ ſpicula detraxiſſet, cum fortunam arcus ſemel duntaxat experimento proſequi debuiſſet: Ut in te, inquit, primi errorem, reliquorum acumine vindicarem, nè mea fortè innocentia pœnam, tua impunitatem experiretur violentia. Quo tam libero dicto & ſibi fortitudinis titulum deberi docuit, & Regis imperium pœnâ dignum oſtendit. Sed his neceſſitatum procellis erutum, paulò poſt par mali tempeſtas implicuit. Haraldo enim ejus ſe artis, quâ Finni nivales ſaltus peragrant, peritiorem jactanti, Toko in conſimili genere laudis ſuam auſus conferre virtutem, apud Kollam rupem editæ profeſſionis experimentum præbere compellitur. Sed quod minus exercitio celebraverat, plenius à virtute mutuatus eſt. Eminentis enim ſcopuli cacumine conſcenſo, exiguo ſe fuſti credidit, lubricasq; plantis tabulas adaptando, rapidum in præceps vehiculum egit. Cujus præcipiti raptu in præruptos ſilices actus, nihilominus debitum ejus regimen intrepida manu continere ſuffecit. Neque illi aut periculi magnitudo, aut ullus animi ſtupor, quò minus firmo ſe corpore contineret, officere potuit. Exterruiſſet alium conſpecta præcipitij immenſitas, atq; ante ipſum periculi ingreſſum plena metus hebetudine confeciſſet. Tandem illiſo cautibus vehiculo, cui inſiſtebat, excuſſus, fortuito fuſtium fragmento ſolidum incolumitatis præſidium reperit, fatoque alioqui propinqvus felici naufragio inſperatam ſalutis anchoram apprehendit. Enimuero acriùs clivo impactus, perfracti vehiculi damno tutum curſitandi eventum habuit. Niſi enim impetum ejus invia petrarum robora, vaſtæque voragines interpellaſſent, haud dubiè procurſum ſubjectum rupi pelagus excepiſſet. Ubi à nautis exceptus, inviſo Regi triſtiorem fortuna ſua famam reliquit. Vehiculi quoq; fragmenta à navigantibus inter undas reperta, falsò periculi ejus fidem auxerant. Ipſe vero ſuſpectam Haraldi præſentiam reputans, quod virtuti ſuæ præmiorum loco pericula proponi cognoſceret, ſtudiorum ſuorũ exercitia ad filij ejus Svenonis militiam contulit.

HARALDVS Blaatand.

Poſt hæc Haraldus totam regni claſſem exerens, ne parvo apparatu magnæ molis pondus aggrederetur, junctis hominum boumque copijs inuſitatæ magnitudinis ſaxum Jutico littore repertum, quo matris tumulum inſigniret, abſtrahi juſſit. Interea qui cum Svenone claſſi præerant, Haraldi imperium, tùm quia divino cultui favorem tribuerat, tùm quia inuſitatis plebem oneribus adigebat, peroſi, quendam compoſitum & ſubornatum, qui Svenonem, an arma adverſus patrem ſumere, regnoq; potiri vellet, callide percunctaretur, inducunt. Quo mandato Sveno ad regnum parricidio petendum adductus, percunctanti grates habuit, libenterq; ſe patriæ dignatione uſurum reſpondit. Quo accepto, majores exploratam ejus cupiditatem ſecurius amplectentes, occultis animorum commentis audacter evidentiam præbuerunt. Enimverò quod clandeſtinis motibus texerant, apertius executi, continuò Regem eum publicâ acclamatione decernunt. Inter hæc Haraldus circà tractum lapidis occupatus, quendam ſuorum è claſſe ſupervenientem arctius percunctari cœpit, an tantam aliàs molem mortali manu tentatam conſpexerit? Ille ſe majoris ponderis ductum humanis viribus effectum recenter oculis ſubjeciſſe commemorat. Quod Rege crebris percunctationibus proſequente, nuper, inquit, cum Dania tibi ſubduceretur, intereram; ipſe, uter oneroſior tractus extiterit, penſes. Ita Haraldus cum alieno judicio cœpti gloriam quærit, erepti regni nuncium accepit. Pœnituit tunc Regem pecudalibus jugis humanas alligaſſe cervices. Nam cum omiſſo vehendæ molis propoſito, tractum ſaxi in belli apparatum convertere voluiſſet, graviſſimum militis ſupercilium expertus eſt. Exercitus namq; tàm probroſi officij contumelia laceſſitus pro quo jugum tulerat, arma capere recuſavit. Neq; enim majeſtatis

HARALDUS. Blaatand. imperio aut prece adduci potuit, ut ejus capiti incolumitatem quæreret, qui omnium cervices erubeſcendâ juſſione damnaſſet. Nonnulli tamen popularis ſententiæ expertes, inter publicæ conſternationis procellas conſuetâ ſe erga Regem charitate geſſerunt. Quibus adjutoribus uſus, dum filij conatus armis elidere nititur, acrius ſangvinis ſui viribus oppugnatur. Siquidem bello à Svenone victus, fugam ſuam Sialendiæ credidit, contractisq; ex ea viribus, rurſum conſimilem fortunæ habitum navali ex certamine retulit. Jamque domeſticis exuto copijs, externa manus imploranda reſtabat. Igitur relictâ patriâ Julinum Danicis armis refertum, utpote fidiſſimum militiæ ſuæ gremium, exilio petivit. Interea Sveno nondum paterno odio pietatem violaſſe contentus, conciliandæ ſibi plebis gratia, effuſis impietatis habenis delendorum ſacrorum curam animo pertinacius ſumpſit, omniq́; divinitatis cultu patria ejecto, victimarios templis, aris libamenta reſtituit. Quem rurſum pater mixtis Danorum Sclavorumq́; copijs apud Helgenes littus aggreſſus, diem prælio, tam fugæ quàm victoriæ alienus, extraxit: in quo defatigati exercitus, nectendæ pacis gratia, poſteram lucem colloquio tribuunt. Cum forte Haraldus creandæ compoſitionis fiduciâ licentius evagatus, in anguſtiores nemoris partes conceſſit. Ubi cum exinaniendi ventris gratia arbuſtis inſideret, à Tokone injuriarum ſuarum ultionem ſitiente, ſagitta vulnus excepit, idemq́; ſaucius à ſuis Julinum relatus, celerem vitæ exitum habuit. Corpus ejus Roskildiam miſſum, apud ſacrarium nuper ab ipſo conditum, ſolennem ſepulturæ locum recepit. Ingrata enim olim bonorum ſuorum patria, pijſſimi ducis opera ſera animadverſione complectens, quod minus vitæ ejus præſtiterat, funeri plenius deferendum putavit: omnibusq́; humanitatis nervis exequiarum cultui inſiſtens, cujus ſpiritum ſuperbè oderat, clementer cineres amplexata eſt.

LX. SVENO. Tiuffueſkeg. Defuncto Haraldo, Sveno proſperam ſibi in divina ſæviendi occaſionem veniſſe gaviſus, totam religionis ſtirpem ab radice convulſit, eoq; autore Dani ſuſceptũ divinitatis cultum repetita ſuperſtitione mutarunt; hoc liberius erroris ſui recurſum complexi, quò certius amariſſimum ejus reprehenſorem occidiſſe cognoverant. Quam temeritatem vindex contemptus ſui divinitas, non parva rerum acerbitate penſavit, auctorem ejus triſtiſſimis fortunæ vicibus inſecuta. Ipſum namq; deferendæ religionis ducem perquam graviter affectum, violentiſsimis caſibus implicare non deſtitit, lætisq; ſucceſsibꝰ ſpoliatum, amarum vitæ uſum experiri coegit. Quippe à Julini oppidi accolis piraticâ Daniam inceſſentibus captus, fact. ſibi redimendi poteſtate, corpus ſuum auro ſemel, argento bis rependendum promiſit. Eâ ſummâ à Danis ob deſerta ſacra nimio eum favore proſequentibus contributâ, patriæ reſtitutus, nihilominus oculos denſiſsimis ignorantiæ tenebris obfuſos conſpicuæ lucis radijs admovere contempſit. Enimvero plenum nequitiæ portentum, paternoq́; animo parum reſpondens, ab eximio ejus ſplendore in profundum caliginis ſecedere non erubuit. Sed cui propria damno labes extitit, aliena uſui benignitas fuit. Idem ſecundò conſimili fortuna affectus, nobilium liberis vadibus pro ſe datis, priorisq́; ſummæ pactione interpoſitâ, redemptionis præſidium impetravit. Sed cum promiſſum æs ex proprio fiſco ſolvere nequiret, omnibus qui pro ſalute ejus filios proprio ſpiritu chariores prædes dederant, nunc publicè, nunc privatim ſaltus ac nemora venditabat, eorumq́; pretium protinus captivitatis ſuæ autoribus numeravit. Enimvero Scani ac Sialandenſes communes ſylvas publico ære comparaverunt. Apud Jutiam verò non niſi familijs propinquitatis ſerie cohærentibus, emptionis communio fuit.

Eo tempore piraticæ uſus noſtris creber, Sclavis perrarus extitit: qui ob hoc latius ad eos manare cœpit, quod Julini oppidi piratæ, patriæ ſtudijs adverſum patriam uſi, eò maxime Danis, quod ab ipſorum ingenijs traxerant, nocu-

SVENO Tiuffveſkeg.

nocuerunt. Quem incurſationis morem noſtris annis Waldemari Regis, Maximiq; Pontificis Abſalonis, propenſæ pro civibus excubiæ domuerunt. Quorum ſtrenuo interventu tranquillus terris cultus geritur, tuta aquis navigatio celebratur.

At Sveno oppreſſionum ſuarum vindictam ſitiens, maximeq; Julinum, perinde ac ſceleſtiſſimi contubernij domicilium armis evertere cupiens, ſinum, quo Møēn inſula à Falſtria ſecernitur, Regiâ claſſe complevit. Qui cum ſe mox in Sclavorum effuſurus provinciam videretur, qui Julini conſtiterant, audacter callidi, impetum hoſtis arte præcurrendum duxerunt. Nam cum muniendæ claſſis gratia nocturnas à Danis circumiri vigilias noſſent, delectos remiges ſubornaverunt. Qui manè anticipato vigilum more, ſimulatoq́; ab excubijs reditu, frequentem liburnis portum brevi lintre permenſi, cum ad Regis usq; navigium proceſſiſſent, eſſe gubernator dixit, quod ſecretius eum noſſe admodum oporteret. A quo Rex noctu exploratæ rei nuncium afferri ratus, detracto navigij tegmine, capiteq́; exerto, veluti familiaris colloquij gratia acclive vocanti corpus præbuit. Quem ut ille inſidijs opportunum animadvertit, ſubitò cervicem ejus perquam violento amplexu corripuit, liburnaq; detractum, apparitorum ope myoparoni ſuo injiciendum curavit. Nec ſegniter fugam nautæ concitatis remorum ictibus expetebant. Ita præſidium ſtrenuæ calliditatis amplexi, quod armis nequibant, inſidijs promoverunt. Igitur qui paulò antè in majeſtatis faſtigio fulſerat, tunc barbarorum miſerabile mancipium contumelioſo ludibrio fortunæ effectus. Neſcio patris major, an religionis injuriâ, provinciam, quam parentis exilio violaverat, miniſtram carceris ultricemq; parricidij ſenſit, patriam quam ſacris ſpoliaverat, etiam opibus exuere neceſſe habuit. Neq; enim ocyus à ſuis juvari poterat, utpote quibus primum detrahenda navigijs tegmina, aptandi foris remi, extollendæq, undis anchoræ fuerant. Ceſſit igitur expeditio fraudi: nec barbariem absq; regio ductu petere auſa, ſolutâ claſſe domeſticis militem littoribus reddidit.

In qua fortunæ violentia Sveno virili defectus auxilio, fœmineum expertus eſt. Nam cum exhauſtis regni opibus, nè aurum quidem redemptioni ejus ſuppetere videretur, tanta ei matronarum humanitas affuit, ut detractis aurium inſignibus, cæteroq; cultu, certatim digeſtam pondere ſummam explerent, plus commodi in ſalute principis, quam amœnitatis in ornamentorum ſuorum ſpecie reponentes. Adeò in liberando eo vterque ſexus unius humani voti curam habuit. Ita matronalis ſtolæ publicum columen privatis facultatibus emere voluptati magis quam oneri fuit. Neq; enim ejus capiti incolumitatem publicæ ſtipis impendio petere dubitatum eſt, qui primus deferendæ religionis conſtantem ſe geſſiſſet auctorem. Enimvero ignara perditionis ſuæ patria, ſummum ſcelus, ampliſsimis beneficijs rependere pietatis locò duxit, parentis ac numinis violatorem indebito gratulationis officio proſecuta, quodq; pœnis expiandum fuerat, obſequijs penſans. Quanto enim Haraldi odio tenebatur, tanta Svenonis charitate flagrabat, auctorem religionis faſtidio, aſpernatorem benevolentiâ inſequendo. Ita populus ſacrilegi animi probator, religioſi punitor, quantum in patris ſanctitatem contemptus, tantum in filij labem honoris congeſſerat: cultumq; ejus, quia ſacrorum morem abrogaverat, copioſa favoris indulgentia proſequutus, ter Regem à piratis captivum interpoſita munerum pactione receperat. Nec illi quidem ad præmia matronarum obſequio exolvenda ingrata mens fuit. Nam fœminis deinceps participandarum hæreditatum jus, à quibus antè lege repellebantur, indulſit. Ut autem argentum priori ſummæ debitum contraheret, agros ac latifundia vænire juſſit, utq; ab exteris ipſe vænijt, ita vænalem ſuis patriam fecit. Ita neſcio macie miſerior an felicior fuerit, quæ quantum ejus corpori detraxit, tantum cenſui pepercit, opesq; artuum conſumptione ſervavit. Cæterùm barbari nondum rebus eum exuiſſe contenti, truculentius affectum jurare etiam, iram remiſſurum, compellunt, gemina miſerum pactione torquentes. Sed alteram exhibere difficile, alteram

SVENO Tiuffveſkeg.

admittere turpe. Opes enim hoſti fundere neceſſitati convenit, injuriæ vero reſpectum abijcere, pœnasq́; impunitate penſare, vicinum rubori beneficium eſt. Siquidem ut violentiæ cedere infirmum, ita vindictam ejus abdicare probroſum. Quippe ſupra vires cogi, quàm viribus remiſſè uti ſpecioſius. Nec ſegniter, exuendæ captivitatis cupidus, ſacramento omittendæ ultionis exhibito, propoſitæ conditionis partes admiſit; hoſtemq́; non minus fruendæ ſecuritatis beneficio, quàm auri impendio locupletavit; hoc magis ſervilem ſe exhibens, quò turpius libertatem impetrare ſuſtinuit. Tantum autem transfugarum erga patriam charitas valuit, ut cum regiam Danorum ſtirpem ad unicum Haraldi filium redactam eſſe cognoſcerent, quo minus alienis ſumma cederet, ſaluti ipſius parcendum exiſtimarent. Quamobrem opes ejus, non exitum ſitientes, egeſtatem ſuam cenſu ſolari quàm ſangvine maluerunt.

Nec tamen erga deſertorem ſacrorum principem divinæ correptionis aculei quieverunt. Nam Svetiam quoq; Danorum rebus infeſtam fecère. Cujus Rex Ericus agnomen à victorijs mutuatus, per Haraldum jampridem latam Sturbjorno adverſus Sveones opem memoriæ ſubjiciens, perquam graviter in Svenonis caput exarſit. Utq́; ſui vindictam perageret, exercitum in Daniam trajecit, expugnatione filij parentis noxam penſare cupiens. Quanquam enim eum arctiore materni ſangvinis nexu contingeret, iram tamen affinitati prætulit, eò quidem fidentius, quòd Svenonis fortunam ſæpius ægram atq; fractam, ac crebris detrimentorum incurſibus laceſſitam, ſuam jugiter in ſummo felicitatis cardine verſatam noverat. A quo Sveno bello Scanico victus, relicta excellentis pulchritudinis filia Thyrâ, aviæ nomen referente, (quæ quâ matre orta fuerit ignoro) Olavum Tryggonis filium Norvagiæ regimē gerentem exilio petivit, eò quidem ampliori ſpe, quod patrem ejus jampridem regno exactum, Haraldi ſuccurſu reſtitutionem impetraſſe meminerat. Is quanquam regio nondum titulo cenſeretur, regijs tamen partibus pleno procurationis officio fungebatur. Quo beneficio quanquam obligatus eſſet Olavus, nihilominus debitam patris ejus meritis gratiam referre negligens, profugum ac ſupplicem ſprevit, omniaq́; momenta petitæ opis abnegans, nullum penè miſero ſuffragium præbuit. Neq́; enim exuli ſuccurrit, nec aſpernabatur illum à ſe repelli, à cujus parente ſuus patriæ redditus fuerat. Cujus repulſæ Sveno contumelia ſuggillatus, ad Anglorum præſidia convolavit. Quorum Rex Eduardus ætate admodum tenera, auxilij petitorem ambitionis notâ perculit, exiſtimans non tam opem à profugo peti, quam exilij ſimulatione regnum à callido repeti; fortunæq́; inopiam argumentum aſtutiæ reputans, obſeratis exulem auribus averſatus eſt. Adeò paterna felicitas ſuſpectam nati miſeriam fecerat. Ita maligni animi ducibus ſpes ſuas precesq́; fruſtrantibus in Scotiam profectus, clementiam quam in aliquantò mitiore gente non reperit, apud efferata barbarorum ingenia ſenſit. Adeò enim volubilis fortunæ varij atq; ancipites motus exiſtere conſveverunt, ut interdum humana mens ubi ſperatis fallitur, inſperata facilius aſſequatur.

Hac fortunæ ſævitiâ Sveno ad amplectendam religionis charitatem adactus, abſtractos caligine oculos ſalutari lucis contemplatione ſuffudit. Nam cum duos maxime reatus ſuos, parricidium atq; ſacrilegium, totidem graviſſimis ſupplicijs captivitate atq; exilio abundè mulctatos animadverteret, piam neglectæ ſalutaris diſciplinæ verecundiam egit, converſoq́; in curam ſacrorum animo, utriusq; delicti contagium plenis pœnitentiæ lachrymis expiavit. Quinetiam cunctis circa ſe ritè peractis, lavacri uſum promptiſſimo religionis tenore percepit. Cujus quanta prius labes extiterat, tantum poſtea robur ac columen evaſit. Nec ſegniter pœnitentiæ beneficio permulſa Deitas propitij numinis favore priſtinum ei fortunæ ſplendorem conci-

liavit:

SVENO Tiuffveſkeg.

liavit: annoq; exilij ipſius ſeptimo, decedente Erico, promptum regni introitum ſtruxit; pro exilio patriam, pro paupertate ampliſſimum decus, ac ſummam largita potentiam. Nam Erici filius Olavus cum matre Syritha Svetiam repetivit, ibiq; degens regnum materno arbitrio ſubjectum habuit. Ita Sveno eodem penè tempore & religioni paruit, & patria potitus eſt. Ne autem quorum favorem impietate contraxerat, ſanctitatis irritamento odia in ſe repente trajiceret, publice diſſimulatâ religione, privatim exhibitâ, pium mentis habitum texit. Itaq; diverſi motus ijsdem præcordijs incluſi, ſumma formido ac ſanctiſſima devotio animum ejus perplexa cunctatione diſtractum, ad ultimam penè hæſitationem redegerant. Hinc enim perdendi regni, indè lædendi numinis metus pectoris ejus munimentum ancipiti periculo vulnerabat. Faſtiditæ ſiquidem religionis ultorem Deum, plebem cultæ vindicem metuebat. Quæ tam diſſona ſtudia attentiore animi comparatione expendens, plus divini quàm humani timoris viribus indulgendum providit. Privatim itaq; majores aggreſſus, clandeſtinâ admonitione ſacris ritibus ſubjicere perſeverabat; diſſerendi officium, quod à literis doctrinaq; non traxerat, rudi atque impolito ingenio proſecutus: adeò præceptoris partes, quas ſolertia ac conſvetudine parum complexus fuerat, à fundandæ religionis cupidine mutuabatur. Verùm medelæ ſalubritatem ab incolumi capite quæſitam, ab aridis atque indignantibus membris evomi crederes. Neque enim amator veterum populus, docilem inuſitatis animum præbere ſuſtinuit. Quinetiam externi cultus tædio patrium æmulatus eſt. Igitur cupido ſed inefficaci ferendæ religionis auctori, numinis ſui illuſtrator Deus Popponem ingenio ac ſanctitate conſpicuum, præcipuâq́; literarum ſcientiâ excellentem, præclari operis conſortem adjecit. Hic Danorum concione publicè apud portum, cui glaciei frequentia agnomen peperit, habitâ, cum eos, nè fana excolere vellent, ſermone flectere nequiret, evidenti indicio certiſſimum aſſertioni ſuæ argumentum præbuit, doctrinæq; fidem conſpicuo ſanctitatis miraculo publicavit. Percontatus enim, an monitis ſuis obſecuturi eſſent, ſi ad flagrantis ferri tactum manum ejus læſione vacuam conſpexiſſent: univerſis haud dubiè parendum reſpondentibus, candentem ferri laminam chirothecæ formam habentem expediri juſſit, eiq; brachium cubito tenus inſeruit, ac protinus per omnes interritè circumlatam ante principis pedes excuſſit, dextramq; nulla ex parte corruptam in eodem incolumitatis colorisq; habitu religioſæ omnium admirationi conſpiciendam monſtravit. Quo tam mirifico ſpectaculo alioqui inexorabiles ſtudio ſuo conſentaneos reddidit, effecitq; ut periculum non impedimentum monitorum ejus eſſet, ſed experimentum. Enimuero ipſam rerum naturam audacis voti conſtantia ſuperavit. Quinetiam ea miraculi celebritate æternum genti noſtræ religionis ſpiritum ingeneravit. Quo evenit, ut Dani abrogatâ duellorũ conſuetudine, pleraque cauſarum judicia eo experimenti genere conſtatura decernerent; controverſiarum examen rectiùs ad arbitrium divinum, quàm ad humanam rixam relegandum putantes. Quamobrem Poppo à Maximo Pontifice Bremenſi Adaldago apud Aruſium honorem gerendi Pontificij, vitæ atque operibus ſuis perquàm debitum, impetravit. Eodem officij nomine Henrico Slesvicum, Lefdago Ripæ ceſſerunt. Gerbrandus Roskildiæ claruit. Adeò religioſiſſimi principis exactiſſima ſanctitas Chriſtianiſmi cultum novis ſacerdotijs auxit, cellis atq; ſacrarijs decoravit. Prius enim quatuor hæc religionis domicilia externis ſacrorum contenta præſulibus, domeſticæq́; prælationis expertia, fortuitò magis quàm ſolido Pontificum ordine nitebantur. Nec minus Norvagia Bernardi ex Anglia profecti ſaluberrima admonitione profecit. Cujus Regi Olavo tanta ſumendorum auſpiciorum adnotandorumq; ominum cura acta eſt, ut etiam aquarum ſacrarum liquore perfuſus, cum pariter religioſæ diſciplinæ rudimenta ſorpſiſſet: nullo tamen ſanctitatis exemplo, nullius autoritate doctrinæ, quò minus augurum monitus conſectaretur, futuraq; per pullarios diſceret,

SVENO Tiuffveſkeg.

vetari poſſet. Itaq; ſanctitate vacuus, nec niſi inanem ejus umbram complexus, ſuſceptam religionis ſpeciem fucoſa ſuperſtitione damnabat. Coi ſimilis ejusdem Pontificis induſtria Sveciæ Regem Olavum ad Chriſtiana ſacra perductum, Jacobi nomine venuſtavit, morum profectui decus vocabuli tribuens. Utrum autem idem Rex ab eo, an à Bremenſium Pontifice Unnone, ſacrorum uſum diſciplinamq; perceperit, parùm comperi. Eo tempore Lundenſes ſacrarium moliti, ſub Gerbrando Roſkildiæ præſule rem divinam domeſtici templi religione geſſerunt. Cæterum Unnonis corpus Birca oppidum veteri famâ inclytum, Bernardi Lundenſe hypogæum tenet.

Interea Rex Norvagiæ Olavus adhuc cœlebs, fruendæ claritatis, potiendæq; Daniæ cupidine inſtinctus, quo facilius voti ſe cōpotē redderet, petitis Syrithæ nuptijs, Sveticas partibus ſuis vires applicare curavit. Ne ergo Sveno duorum Regum junctis copijs geminum patriæ latus incurſandū præberet, perquam callido conſilij genere uſus, duos pervicacioris animi ſatellites ſubornavit, qui ſimulatâ damnatione Olavum ſupplices petiverunt. A quo exulum more indulgentius habiti, cum poſt aliquantæ familiaritatis uſum propoſito licentius utendum animadverterent, Svenonis vituperio, Thyræ commendationem impenſioribus verbis ſociare cœperunt, quantum patris mores convicio, tantum filiæ ſpeciem laudibus inſecuti. Adeò falſum proſcriptorum nomen complexi, mendacij noxam benevolentiæ ſimulatione texerunt. A quibus Olavus probabilis formæ irritamento virginem petere perſvaſus, legationem preces ſuas Svenoni porrecturam inſtruxit. Qua aditus Sveno, petitas proco nuptias pollicetur. Quo nuncio Olavus ad ſummam usq; gratulationem evectus, matronali ſtolæ illibatas pudicitiæ faces præferendas exiſtimabat, virgineumq; æmulatus amplexum, adoleſcentiam ſuam intra viduitatis gremium obterere paſſus non eſt. Igitur quantum alteri contemptus, alteriq; venerationis deferret, aperuit. Syritham namq; colloquij ſimulatione celebriter accerſitam, navigium conferendi ſecum ſermonis gratia ſubintrare petivit. Cujus precibus Regina, quò verecundiæ munimento tutior fieret, aliquamdiu reluctata, ad extremum imperio ceſſit. Igitur vix atq; ægre obtemperanti lignum penſilibus uncis ſubnixum, pontis loco ſcandendæ puppis gratia ſternitur. Quod cum Regem aditura conſcenderet, eodem per inſidioſos ſubducto, præceps fluctibus obvoluta eſt. Nec contenti nautæ ampliſſimam majeſtatem ultimo dedecore confudiſſe, quo clarius libidinoſum ei animum exprobrarent, inflicti caſus turpitudinem clamore ſub hinnitus ſpecie edito perſecuti ſunt. Hæc eſt Norvagica humanitas dolis ac deriſione inſtructa, quæ ſplendidiſſimæ fœminæ fidem probroſis inſidijs circumvenire, matronale decus contumelijs proculcare, amoremq; ignominiâ rependere non erubuit. Et ſanè quiſquis ei populo humanitatem atq; obſequium erogat, ingratis beneficium præſtat. At Regina penè periculo præfocata, magno cum Sveonum rubore ægrè littori reſtituta eſt. Tandem recepto ſpiritu impudicitiam ſibi à Rege exprobratam judicans, ruborem periculi tacita ferre nequivit, opprobrij deformitatem minis, quibus potuit, inſecuta. Neq; enim duabus graviſſimis calumnijs periculo ac rubore affecta, laceſſiti pudoris irritamentum æquo animo tolerare ſuſtinuit, utpote quæ ex integerrimæ majeſtatis Regina ad inſolentis proci plenum ignominiæ ludibrium redacta fuerat. Ita verſuti ducis acumen admirabilis vaframenti involucro tectum, vires, quibus Olavum exuit, ſibi ſagaciſſimè conciliavit. Continuò namque petitæ in matrimonium Syrithæ eò benigniorem animum, quò Olavo infeſtiorem expertus eſt. Nec inerter ruborem conjugis negata mox proco filia vindicavit.

Interjecto tempore Kanutum ex Syritha ſuſcepit. Ita Olavus duobus ſplendidiſsimis conjugijs deſtitutus, dum alterum temerè reſpuit, ab altero turpiter repelli meruit, utq; hoc repulſâ, ita illud inſolentiâ perdidit. Verum

quia

quia Svenonem parùm proſperè bella gerere ſolitum noverat, facta non virium ejus, ſed fortunæ æſtimatione, inſtructoq́; nobilis famæ navigio, armis ultionem exequi parat. Contrà Sveno adſcitâ privigni manu, maritimo hoſtem certamine excipit. In quo Olavi ſagittarius Enarus, magno corporis artisq́; robore præditus, tanto rigore mirifici arcus tormentum intenderat, ut excuſſum ab eo jaculum nulla rerum duritia ſiſteret, quò minus citato motu univerſum penetraret obſtaculum. In malum navigij incidens, lignum violentiâ ſuâ pervium habuit. Eâdem vi trajecto Regis clypeo tabulæ ratis illapſum, vix inter undas impetus ſui finem reperit. Itaque gravius hoſtem ſolus quàm tota ſociorum manus afficere valuit. Cæterùm adeò certo ictu deſtinata feriebat, ut quicquid impetebat, offenderet. Quo evenit, ut Sveno tormenti monſtro territus, plus metus in unico ſtipite, quàm tota hoſtium claſſe reponeret. Cumq́; ſolum in ejus corruptione remedium animadverteret, non tàm ſagittarium, quàm artis ſagittariæ inſtrumentum ab ejus rei peritis impeti jubet, violatâ arcus fortunâ tutius bellum gerere cupiens. In quod delectis certatim tela congerentibus, unum fortè arcui impactum, artificem ingenio, hoſtem victoriâ ſpoliavit. Cumq́; late ruptionis ejus fragor obſtreperet, ſtupens Olavus, quidnam eſſet comminutum, interrogat. Cui Enarus, convulſam, inquit, abs te Norvagiam puta. Plus namq; opis in arcu, quàm exercitu repoſitum judicabat, futurum pugnæ exitum abſciſſâ reſponſi ſagacitate complexus. Nec ſecus, quàm prædixerat, accidit. Fractio namq; arcus inſecutam Norvagienſium cladem ominata eſt. Ut autem Olavus hoſtium manus arbitrario fato præcurreret, mortemq́; ſibi ipſe conſciſceret, armis onuſtus præcipiti ſaltu profundum petiit, tanquam vita feliciter exceſſurus, ſi non aviditate lucis victorem intueri cogeretur. Cumq́; Sveno hoſtium vires in ſuam redactas poteſtatem vidiſſet, quos armis ad fugam inclinaverat, oratione ad obſequium flectere cupiens, inſignem rei bellicæ ſucceſſum ad blanditias tranſtulit, victorq́; cum victis paciſci deforme non duxit. Nec Norvagiam ſibi ſubjeciſſe contentus, petitâ Angliâ pactum cum Adelſteno habuit, ut eo decedente, Regis bonis ac nomine frueretur. SVENO Tiuffveſkeg.

Iisdem temporibus Popponi Rimbrandus, Henrico Marcus, pontificij religione ſucceſſit. Pro Lefdago Fulbertus ſacerdotio fulſit: poſt quem Othincarus Albus, ſplendidiſſimo loco natus, infulas ſumpſit. Cujus liberalis in Deum animus, ne parvulâ quidem ſibi ſummâ retentâ, ampliſsimum patrimonium neceſſarijs templorum uſibus erogavit, cellasq́; ante id rei familiaris inopes uberrimis agris ac latifundijs locupletes effecit, adeò ut excellentiſsimæ totius Jutiæ civitates, quicquid penè prædiorum poſsident, à religioſa ejus donatione perceperint. Itaq; propior publicæ devotioni, quàm privatæ facultati, ſolidæq́; magis quàm fluxæ laudis appetens, momentaneo rerum impendio, manſuras animi delicias comparavit, ſeq; patrimonij, quàm religionem rei familiaris inopem eſſe maluit; ad eum hæreditatis ſuæ honorem transferens, à quo pia dona perpetuis bonis rependenda cognoverat. Nec poſſeſsionem ſacris impendiſſe contentus, ut omnes virtutis partes ac numeros exequeretur, etiam rerum beneficijs virtutum adjumenta ſubtexuit. Siquidem Sialandiam & Scaniam officio piæ eruditionis aggreſſus, mirificum ſacri dogmatis auctorem agere cæpit. Ac ne parcius animi quam corporis officium adminiſtraret, tantum ſe in amplificanda religione geſsit, quantum egerat in locuplanda, pro quo patrimonium erogaverat, etiam morte paratus occumbere.

Cæterùm Sveno ſenilis animæ laboribus feſſus, divinis rebus infatigabilem ultimi temporis curam tribuit, nec ſpiritu quam religione diuturnior fuit. Siquidem omni humana concuſsione vacuus, in ipſo perfectiſsimæ vitæ fulgore deceſsit. Hunc igitur duæ inter ſe diviſere fortunæ, quem varia ſors in ludibria ac decora alterna vice trajecit, regno illius captivitatem, ca-

ptivitati

ptivitati exilium ſubſtituendo. Quis enim crederet illum à maximo ſolio ad Sclavorum perventurum catenas? Quis rurſus exiſtimaret à Sclavicis vinculis ad Regni rediturum inſignia? Attamen ex Rege captivus,atq; ex captivo Rex eſt factus. Ita nunc miſerrimis, nunc feliciſſimis par, diverſo conditionis habitu geminam utriusq; fortunæ menſuram æquavit.

LXI. *CANVTVS Magnus.*

Mortuo Svenone Angli ac Norvagienſes, nè rerum ſummam alieno imperio ſubjectam haberent, Reges ex ſuis legere,quàm à finitimis mutuari ſatius rati, abrogato Danici nominis reſpectu, Eduardum atq; Olavum in majeſtatis faſtigio locaverunt. Quorum prævalidum robur Canutus Danorum ſolio functus inter rerum initia aggredi veritus,ne tamen regnandi uſum intra patriæ metas clauſum haberet, diſſimulatâ magis quàm omiſſâ paterni imperij recuperatione,primùm Sclaviæ ac Sembiæ, perinde ac debilioribus regnis, ferrum injicere ſtatuit. Quarum alteram Sveno, tametſi graves injurias paſſus, obſtante religionis vinculo, concutere formidabat; altera ab Haquino oppreſſa, abſumpto eo, rebelles Danis manus exercuit. Solerter igitur à Danici regiminis ſucceſſore proviſum eſt, ut in hac paterni gravaminis, in illâ defectionis noxam puniret. Neq; enim ignorabat bonæ indolis habitum ad majorem virtutem capeſſendam leviori rerum conamine roborari; ideoq; in ipſo militiæ tyrocinio, adoleſcentiam ſuam aliquo præclaro opere auſpicari cupivit. Nec eò quidem ſegniores deſertoribus manus intulit, ſed neſcio an ideo promptiores, quia ſtrenua ingenia, quò plus experimenti ſumunt, hoc ad inſignem operam edendam majore auſu proficiunt. Cujus propoſiti compos ſpes ſuas duabus. ſplendidiſſimis victoriis alitas, tertiam ab Anglis expetere docuit. Quod ut promptius expediretur, Olavum Norvagiæ potitorem cum fratre Haraldo, tectis diſſimulatione odijs, adverſum defectionis ſuæ conſortem armavit. Enimvero ut prudenter, ita periculoſè hoſte in hoſtem uſus, ambitione conjunctos armis dividuos fecit. Igitur Danorum Anglorumq; exercitibus acerrimâ pugnâ conſertis, Tymmo genere Sialandicus, cum hoſtili impetu ſociæ partis Aquilas admodum inclinatas videret, levemq;, & quem ſors obtulerat, ramulum haſta ſuſtulit, eoq; vexilli loco uſus, atq; in eum vociferatus modum, quo Canuti milites mutuæ adhortationis gratia acclamare conſveverant, adverſas in fugam turmas felix anteſignanus avertit. Itaq; non tam ſigni, quàm animi virtute ſalutarem ſuis aquiliferum geſſit, nutantemq; Danorum fortunam ad victoriam usq;, ne laberetur, erexit. Nec ſolùm fortitudinem ipſe pleniſſimam præbuit, ſed etiam ex ſociorum animis pene profugam revocavit. Cujus facti decus poſtmodum cognomine uſurpavit,inſuperq; virtutis titulo honore primipili à Rege donari meruit. Nec puduit Danorum partes ſplendidiſſimo aquilifero defectas, plebei hominis ductum ut obſcurum ſpecie, ita præclarum eventu recreatis animis ſalutis præmium conſectari. Igitur Edvardus contuſis ſuorum animis, intolerabilem Danici exercitus ſpiritum animadvertens, quia manum non poterat, pactum cum hoſte conſeruit, ut quoad ipſe viveret, Canutum dimidij Regni conſortem haberet, extinctus omnium bonorum hæredem relinqueret. Ita victor à victo extudit, ut is ſibi conſortionem imperij vivens cederet, totum moriens teſtamento legaret. Eodem tempore Alvvinam ab Olavo adamatam, Canutus eximia matronæ ſpecie delectatus, ſtupro petijt. Igitur Olavus ſive quia concubinæ facibus ſpoliatus, ſive quia promiſſa Angliæ parte per Canutum fraudatus fuerat, privatam offenſam publicæ militiæ prætulit, peractisq; ſtipendijs, ira pariter ac dolore inſtinctus Norvagiam redijt, non incongruum ejus deſertorem agere ratus, à quo plenâ turpitudinis injuriâ vexatus fuerat.

Septenis poſtmodùm interjectis annis quidam triclinium, in quo Canutus epulabatur, ingreſsi, totius Angliæ Regem ſalutare cæperunt. A quibus

Rex

Rex ſibi ictum cum Edvardo fœdus per involucrum exprobrari ratus, nihil ejus ſe pudere reſpondit. Sed neq; ab ira animum, neq; vultum à rubore continuit, profectas à ſcelere voces ludibrio propinquas exiſtimans. Tunc illi funeſtum miniſterium incauto confeſſionis officio proſecuti, Edvardum ſuâ interemptum operâ jactitabant, eo ſe Regi placituros rati, quo ſummam ipſius offenſam accenderant. In quos Rex perindè ac majeſtatis inſidiatores, præparati præmij loco, ſuſpendio protinus animadvertendum curavit, deterrimum opus deformi vindictæ ſpecie puniens. Quanquam enim ſe acri æmulo liberatum cognoſceret, ſceleri tamen pœnam, quàm utilitati gratiam referre maluit. Memorant alij Edvardum clandeſtino Canuti imperio occiſum, ejusdemq; juſſu pœnam à maleficis, gratiâ demendæ ſuſpicionis exactam. Ut enim innocentiæ ſuæ fidem aſtrueret, ſeq; ei culpæ affinem fuiſſe negaret, gravius in ſceleratos conſulendum putavit. Ea tamen res primum Regis apud domeſticos favorem quaſſavit. Qui cum Anglorum rebus obtentis nectendam cum finitimis amicitiam decreviſſet, Normanniæ præfecti Roberti filiam Immam matrimonio duxit, ejusq; fratri Rikardo ſororem Eſtritham conjugio potiendam permiſit. Igitur ex Imma Canuto Gunnildâq; ſuſceptâ, duorum populorum concordiam communi ſangvinis vinculo ſtabilivit. *CANVTVS Magnus.*

Cæterùm quo promptius habilem expeditamq; clientelam contraheret, ſplendidis militiam tyrocinijs auxit, ampliſſima fortibus ſtipendia proponendo; non tam numero quàm robore militum venerabilius imperij ſui decus futurum exiſtimans. Itaq; militaris alacritas, cujus maximè præmijs honos alitur, certatim in ejus contubernium defluebat. Cujus munificentiæ gratia Vlvonem quendam è Svetia acceritum, dolis magis quàm viribus inſignem, in militarem ordinem allici contigit. Cujus quoniam incidenter mentionem egi, ortum ſummatim diſſeram. Cujusdam patrisfamilias in agro Svetico filiam liberalis formæ cum ancillulis luſum egreſſam, eximiæ granditatis urſus deturbatis comitibus complexus rapuit, exceptamq; ungvibus præ ſe leniter ferens, ad notam nemoris latebram deportavit. Cujus egregios artus novo genere cupiditatis aggreſſus, amplectendi magis quàm abſumendi ſtudium egit, petitamq; laniatui prædam in uſum nefariæ libidinis vertit. Continuà enim ex raptore amator effectus, famem concubitu ſolvit, ardoremq; gulæ Veneris ſatietate penſavit. Quoq; eam indulgentius aleret, crebris incurſationibus vicinum acrius inceſſabat armentum, nec niſi lautioribus antè veſci ſolitam, ſparſis ſangvine dapibus aſſvefecit. Adeò enim captivæ ſpecies efferatam raptoris ſævitiam fregit, ut quem ſangvinis ſui cupidum exti-meſcebat, amoris avidum experiretur, paſtumq; ab eo perciperet, cui ſe fore protinus alimoniæ metuebat. Quô non penetrat, aut quid non excogitat amor? cujus ductu etiam apud efferatam belluarum rabiem gulæ irritamentum libidinis imperio cedit. Tandem gregis poſſeſſor exhauſti pecoris inopiâ provocatus, obſervatione adhibita circumventam canibus belluam curſu ac clamore vehementius urgere perſtitit, fugacemq; ſectatus, eò fortè loci, quo puella ſervabatur, acceſſit. Siquidem domicilium ejus invijs paludibus clauſum, perplexa ramorum ſeries continenti frondium umbraculo texerat. Ubi mox fera à retiarijs circumventa ac venabulis occupata confoditur. Ut ergo duplicis materiæ benigna artifex natura nuptiarum deformitatem ſeminis aptitudine coloraret, generationis monſtrum uſitato partu edidit, ſylveſtremq; ſangvinem humani corporis lineamentis excepit. Nato itaq; filio, paternum à neceſſarijs nomen imponitur. Qui tandem agnita ſuæ veritate propaginis, à patris interfectoribus funeſta ſupplicia exegit. Cujus filius Thrugillus cognomine Sprageleg, nullo probitatis veſtigio à paternæ virtutis imitatione defecit. A quo Vlvo genitus, originem ingenio declaravit, avitum animo ſangvinem repræſentans.

CANVTVS Magnus.

Cæterùm ut ad diverticulum, quo exceſſi, redeam, Olavum cum Haraldo fratre Danis atrociter imminentem, Canutus claſſe ex Anglia petitum, ad ſocerum Gerithallavum, Orientalium ducem, exilio migrare compulit; recuperatâq; Norvagiâ rediens, Rikardum acerrimum uxoris oſorem effectum patriâ exegit: ſed & ſororem Sialandiæ redditam regiarum partium functione donavit. Interea abſumpto Sveonum Rege Olavo, ſuccedit Omundus, à vitæ diuturnitate cognomen ſortitus. Cujus fato Olavus Norvagienſis repetendæ patriæ fiduciam nactus, contractâ Sveonum ope, Norvagiæ ſummam audaci uſurpatione corripuit, quod Canutum fraternæ opis caſſum, ac celeberrima virium parte defectum adverteret. Idem ignarum juris populum, paſſimq; & agreſti more viventem, legibus ſalubriter editis, ad melioris vitæ habitum perduxit. Quarum vetuſta monimenta plebs Norica præſenti veneratione complectitur. Nec minus in Deum venerabilis, memorabili exemplo ſervatæ religionis inclaruit. Nam cum primâ feriâ cultello fuſtem per incuriam ſecuiſſet, atq; ab his qui proxime conſtiterant, ſolutæ à ſe religionis fuiſſet admonitus, continuò dexteram ſuam, quod ejus miniſterio lapſæ mentis errorem compleſſet exoſus, ſparſas repente ſcindulas legit, factoq; ex eis foculo, ſubjectam palmam cremandam præbuit, fortuitum culpæ modum, ſolido cruciatus genere puniens. Adeò ſcrupuloſo cultu levia quoq; religionis momenta ſervavit, cujus detractæ triſtem à ſeipſo pœnam exigere cunctatus non eſt. Nam cum reos pœnas apud inferos manere perſuaſum haberet, levi admodum cruciatu graviorem præcurrere ſtatuit, manumq; ad præſentes pœnas perferendas patientiæ duramento firmare, quàm animam futurarum metu ſuſpendere tutius duxit. Ita ne cæteri à divinitatis cultu avocarentur, ne ſibi quidem ignoſcendum putavit, & quod piè diſſimulare licuit, ſuppliciter expiavit. Cumq; præſidio negligentiæ errorem tueri poſſet, ne qua religioni fraus fieret, pœnitentiam magis repræſentare curavit, pœnamq; correctionis ſuæ fidem, quàm impunitatem delicti teſtem eſſe maluit. Ita prudentia ac devotione inſtructiſſimus, propior publicæ religioni quàm privato reatui fuit. Cujus facti circumſpectiſſima ſanctitate, æternam cognomine memoriam uſurpavit. Ab eodem quoq; pauperibus protectio, pupillis tutela, ſacerdotali ordini veneratio, detrimentorum violentiâ laceſſitis ſubſidia præbebantur. Præterea ex gremio ejus, veluti quodam munificentiæ fonte, complura alia virtutum ſpectacula manaverunt. Hæc hactenus: quià publico cultu conſecrata pietas privatæ laudis egena non eſt.

At Vlvo ob virtutis æmulationem gravibus in Canutum odijs efferatus, quia tutò inimicitias gerere nequibat, quò efficaciores inſidias necteret, inſtrumentum doli ſimulatione officij texit. Svetis enim aſſiduè Scaniam irrumpentibus, primus ad conſtringendos eos proficiſci popoſcit; impetratisq; petiti miniſterij partibus, Eſtritham, quæcunque imperaſſet, exequi, literis ſignatorio annulo impreſſis juberi petivit. Quibus acceptis, continuò matrimonium ejus poſtulare aggreſſus, rei bellicæ mandatum ad nuptiarum preces tranſtulit, libidinoſumq; quam ſtrenuum legationis miniſtrum agere ſatius duxit. Quam rem Eſtritha arcano fratris imperio conſentaneam rata, perſeveranti repugnare paſſa non eſt. Ita verſuti ducis animus impulſu capti odij inſtinctus, corrupto legationis officio, lingvæ volubilitate, quâ plurimum valuit, fratris ac ſororis credulitatem nefarijs perfidiæ laqueis circumventam oppreſſit, bellumq; adverſus Daniam profeſſus, ſtructis callidè dolis audacter evidentiam præbuit. Et ne Canutum in Dania ultorem opperiretur, declinandæ vindictæ gratia, in Svetiam ſibi cum conjuge tranſeundum providit. Ubi invadendæ Daniæ propoſitum pertinacius animo volvens, Omundo, Olavoq; conſilij participibus factis, alteri maritimis Sialandiam copijs, alteri Scaniam terreſtribus impetendam proponit, ipſe ſe claſſem è Svetia ducturum promittit. Cujus rei molitione

CANVTVS Magnus.

detectâ, Haquinus quidam è villa Stangby, amantiſſimus Regis, arreptâ quàm celerrimè navigatione, Canuto cuncta ex ſe cognoſcendi copiam tulit, eaq; humanitate, quantâ principis ac patriæ charitate teneretur, aperuit. Rex tantæ conſpirationis nuncium exercitu ſubſecutus, ne rumoris autorem præmio vacuum præteriret, fidem nuncij quod & longam & periculoſam navigationem egerat, præmij loco duûm jugerum agri Scanici donatione penſavit.

Interea Olavus claſſe ſuâ apud inſularum unam acquieſcere juſſa, habili expeditoq; navigio Sialandiam petiit. Ubi accerſitum concionis nomine populum ad deditionem quàm potuit deſertiſsimo provocabat eloquio, modò univerſorum, modò ſingulorum compoſitis blanditiarum figmentis animos demulcendo, eam demùm tutiorem potentiam credens, quæ pace magis, quàm prælio conſtitiſſet. Igitur à majorum quodam aſtu benigniſſimæ reſponſionis exceptus, ſimulatum plebis favorem ſpe eximia complectebatur. Tandem inter varium plebis tyranniq; ſermonem ſpeculatorum unus ex maritimis ſuperveniens, grandia terris vela propinquare narrabat. Igitur fluctuantem Olavum, ſenior Regis adventum opperiens, interrito ſe animo gerere cohortatus, conſvetam littoribus mercem advehì prædicabat, non aliam premendi inimici occaſionem aptiorem futuram ratus, quàm ſi odium benevolentiæ ſpecie ſuppreſſiſſet, ſpemq; ejus vano ſermone protrahere potuiſſet. Secundò quoq; pari nuncio accepto, concionantis metum conſimili affirmatione diſcuſſit. Tum demum Olavus aſſertionem ejus ſuſpicione inſecutus, emiſſum in littus ſpeculatorem explorare jubet, Canutus ne eſſet, an negociatorum aliqui venientis exercitus ſpeciem præbuiſſent. Quo reverſo ſeq; frequens claſſe pelagus proſpexiſſe perhibente, continuò ſenem mendacij damnans colloquium ſolvit. Ille nihilominus vera ſe omnia retuliſſe contendens, eos adventare dicebat, à quibus Daniam ferro comparare quis poſſet. Olavus vix fuga uſus, pertinaci remigio ſociam repetit claſſem. Sub inde Canutus portum claſſe complexus, victum labore remigem nocturna quiete firmavit. Ubi ab incolis Omundum terreſtri agmine Scaniam, Vlvonem navali fluvium Helgam occupaſſe cognoſcit. Ipſe igitur Omundum excipit, claſſem ad opprimendos, qui adamnem appulerant, mittit. A quo cum navium duces Omundum apud Stangam montem inſigni pugna obrutum comperiſſent, ipſi quoq; conſentaneam fortitudinis operam edere cupientes, ne Rege audacter agente ignavum geſſiſſe militem viderentur, quô promptius in eam quam hoſtes occupaverant inſulam trajicerent, aliam eidem vicinam ingreſſi, medium amnis ſpatium contabulatis molibus ſternunt. Illic ſiquidem fluvius latius manantibus aquis, amnis modum excedens, ingentis ſtagni ſpeciem præbet. Tum Vlvo ſuos, nè hoſtem cœpto deturbarent, admonitos, trajicientem telis eminus ac ſagittis inceſſere jubet, futurum taliter inquiens, ut ipſe ſua ſibi manu ultimam fati ſemitam ſtrueret. Progreſſo vero longius opere veluti noſtros tranſitu prohibiturus, in adverſa ripa phalangem explicat. Quo viſo Dani trajiciendi cupidiores effecti, frequentes oneravêre pontem. Vbi dum conferti, ſed in quàm periculoſum iter progrederentur ignari, bellum inſtanter appetunt, ſubitò deſidente congerie inter undas avidum pugnæ ſpiritum depoſverunt. Si quem vero (ut in eo diſcrimine accidere ſolet) ſemel ad ſummum fluctus retulit, protinus alterius amplexibus implicatus, in profundum periturus abſtrahebatur. Ita dum mixti atq; alius alij cohærentes invicem opem exigunt, mutuò ſibi exitium pepererunt, & quem ſalutis quis autorem petijt, infelicem fati comitem habuit. Neq; enim armorum pondere preſſi, tutum natandi eventum aſſequi potuerunt. Ita Vlvo Danorum deceptor magis quam victor, aliena temeritate, quod proprijs viribus nequibat, obtinuit, certiſſimam hoſtium virtutem ſalubrius cunctatione pugnæ quam impetu proculcando. Cujus facinoris inſecuturam metuens ultionem, quod ſibi hinc claſſem obſtare, inde Regem imminere

 conſpi-

CANVTUS Magnus.

conſpiceret, ſalutis obtinendæ conſilium ut viribus difficile, ita arte promptiſſimum reperit. Fugam namq; diligentius animo circunſpiciens, cum unicum ejus diverticulum in claſſis deſertione reſtare animadverteret, noctu majoribus navigijs relictis, in proximam ripam univerſum ſcaphis trajecit exercitum; ſicq; clandeſtino ſeceſſu uſus potitum latebris agmen abducit. Diluculo Dani ſociæ cladis ultionem avidius ſitientes, dum in hoſtium navigia iruunt, eadem propugnatore vacua reperiunt. Rex lacu luſtrari juſſo, merſorum corpora uncis aut everriculis capta, apud Aſum contiguum amni oppidum ſupremis procuravit officijs. Olavum verò per Norvagienſium quosdam pecunia à ſe corruptos domeſtico bello opprimendum curavit. Ita egregii animi dux ſuorum avaritia laceſſitus, quos foris popugnatores habuit, domi percuſſores invenit. Cujus frater Haraldus conſimilem gentis perfidiam veritus, adito Byzantio ſuſpectam patriæ fidem longinquo declinavit exilio.

Igitur Canutus ſex præpollentium regnorum poſſeſſor effectus, eximio ſui fulgore etiam Romanum illuſtravit imperium. Enimvero ejus principi Henrico filiam Gunnildam nuptum tradidit, eundemq; paulò poſt Italica conſternatione perculſum auxilio proſecutus, priſtinæ fortunæ, preſſâ rebellium conſpiratione, reſtituit. Inde reverſus Haraldum natu majorem Angliæ, Daniæ Canutum, Norvagiæ Svenonem, quem ex Alvina ſuſtulerat, abſq; ulla majeſtatis ſuæ diminutione præfecit. Nam etſi tres provincias totidem filiorum regimini tradidit, nihilominus commune ſibi trium imperium reſervavit, neq; ſummam penes alium conſiſtere voluit. Præterea teneris adhuc ducibus, in officiorum tutelam fortiſſimorum præſidia ſociavit. Poſt hæc Eſtritha filium Svenonem enixa, ſobolis interceſſu viro fratris gratiam conciliavit. Benevolentiam enim quam Canutus perfidis Vlvonis meritis denegavit, conſangvineæ ſibi prolis reſpectui tribuendam putavit. Quinetiam ſororem Anglorum ſatrapæ Godevvino nuptijs junxit, gentem genti animis atq; affinitate conſerere cupiens. Ex qua Haraldum, Biornonem, Toſtonemq; ortos memoria proditum habemus. At Cæſar ex Gunnilda filium æquè fortuna ac vocabulo Magnum ſuſcepit: à quo illuſtrium Teutonicorum imagines, ſplendidaq; Germaniæ lumina ſucceſſionis ſerie pullulaſſe produntur.

Eo temporis Guthſcalcus Sclavicus eximiæ indolis adoleſcens, commilitium Regis ſtipendia meriturus acceſſit. Is à Pribignevo patre Chriſtiani cultus amantiſſimo, deficientemq; à religione Sclaviam nequicquam revocare conante, præter nationis ſuæ morem, percipiendæ literarum diſciplinæ gratiâ, doctoribus traditus, ut eum à Saxonibus potiendæ Sclaviæ cupidis interemptum cognovit, efferatum ingenium leni ſtudio miteſcere paſſus non eſt. Repentè enim armis ſcholam mutavit, & ne alienigeni ingenij exercitatione patrios ritus pigriùs proſequeretur, literarum cultum in tyrocinium vertit, omiſſoq; doctrinæ ſtudio, ſtrenui vindicis quam ignavi diſcipuli partes agere maluit audacter quam induſtriè animo uti ſatius autumans. Itaq; naturæ magis quam præceptoris monitis obſecutus, partâ tande multione, Canuti commilitium expetivit. Ita adoleſcentis mens in ipſo doctrinæ limine ſævitiæ ſtimulis intercepta, ſtudioſæ rationis elementis ingenitum ſangvini ſuo rigorem expugnare non potuit.

Eodem tempore apud Daniam ſacrorũ antiſtites alijs alij ſucceſſiſſe traduntur. Nam Gerbrando ſubſtituitur Avaco; Otthincarus Junior Ripenſis. Pontifex creatur. Cæterum Canutus tria præmemorata regna circumjens, clientelam ſuam ſex millium numerum explentem, ſexaginta navigijs cultius apparatis, eorumq; quolibet centenos armatos capiente diſtinxit. Eandem æſtate pro tuendo imperio excubantem, hyeme contuberniis diſcretam alere conſvevit. Menſibus ſtipendia novabantur. A quo Vlvo tempore, quo rerum autor nobiſcum immortalitatem ſuam partiri voluit, annuo feriarum circuitu repetito, apud Roskildiam convivialiter accerſitus, poſtquam induſtriam temulentia vicerat, merſæ nuper militiæ cladem nocturnis laudum ſuarum cantibus celebrabat. A quo Rex ſuorum ſibi pericula palàm exprobrari

judicans,

CANVTVS 7. Magnus.

judicans, vehementis iræ procurſum adverſum contumelioſum ejus carmen diſtrinxit; indignum ratus eo convivâ uti, cujus ductu ſe fortiſſimis propugnatoribus ſpoliatum cognoverat. Igitur Vlvo inter ipſa menſæ ſacra ab aſtantibus interfici juſſus, præcipitis lingvæ juſta ſupplicia pependit. Ita dum aliena fata parum ſobriè meminit, ſua cecinit; ſiccatosq; cupidè calices proprij ſangvinis liquore complevit. Meritò enim ex tam petulanti ingenio amaritudinem potius quàm voluptatem percipere debuit, quod gloriæ ſibi loco arrogaſſet, ductu ſuo præcipuis Regis viribus ultimam inceſſiſſe jacturam. Quo peracto Canutus violatæ neceſſitudinis injuriam, ac ſororis viduitatem, duarum provinciarum attributione penſavit: quas eadem poſtmodum ſacroſanctæ Trinitatis ædi, præcipuâ apud Roskildiam veneratione cultæ, decimarum nomine partiendas curavit.

Jamq; frequens ad Canutum miles defluxerat, animis quàm impenſis oneroſior. Plerisq; enim amplior virium, quàm morum gravitas inerat; quiq; ſe ſplendidius bello geſſerant, obſcurius pacis decora intuebantur, adeò ut qui foris inſignes extarent, domi ignobiles viderentur, vixq; eadem & honeſta & acria ingenia reperiebantur. Igitur complures ad vim & rixam usq; in aula pernicioſi eſſe conſveverant. Quos cum Rex natione, lingvis, ingeniis quàm maximè diſſidentes animadverteret, quippè variis ac perplexis invicem affectibus urgebantur; (nam petulantia alios, alios invidia, quosdam etiam ira vexabat) quò minus ſeditioſè ſe gererent, ſaluberrimum caſtrenſis diſciplinæ tenorem, qua tantæ varietatis diſcordiam rumperet, debitamq; militi maturitatem monſtraret, exactiſſimis edidit inſtitutis. Itaq; circumſpectiſſima ejusdem deliberatio Oponis Sialandici, cæteros prudentia atq; autoritate præſtantis, monitis perſvaſa, ne externa fortè domeſtico crimine turbarentur, ſocialis odij tempeſtatem repreſſit, legesq; ſeveriſſimè cavendo ſeditioſum militiæ ſpiritum veluti fraterna quadam charitate coërcuit. Atq; ut audaciæ comitatem adijceret, fortiſſimo militi ſpecioſiſſimum moris habitum ingeneravit, clientelam ſuam effrenium ac litigioſorum convictu tanquam erubeſcendâ aliqua ſentinâ vacuefacere cupiens. Ut ergo improborum frequentiam à curiæ valvis repelleret, ſtatuit ut in capeſſendo diſcubitu, ordine quo quisq; militaris muneris advocationem ſortitus fuerat, uteretur, locoq; antecelleret, qui prior obſequio foret. Adeò militiæ vetuſtatem honore menſæ rependi par duxerat, ne promiſcuis ſedendi locis confuſa meritorum ſeries videretur. Eum vero qui cœnâ initâ, aliqua mora interpellante tardior ſuperveniſſet, inter conſidentes excipi oportebat. Qui ſi tam arcto ſe conſeſſu junxiſſent, ut ob nimiam eorum frequentiam, qui ſupervenerat, ſeſſū recipi nequiret, qui ejus loco inſederat exurgens proximum occupabat, eousq; invicem ſe aſſurgendi officio venerantibus, donec laxato totius conſeſſionis ordine, legitimum recipiendo ſpacium patuiſſet, menſâq; qui poſtremus reſidebat, abſcederet. Si quis vero alieno diſcubitu uti per inſolentiam perſeveraſſet, qui eo ſpoliatus fuerat, proximè circumſedentibus injuriæ querelam detulit, hisdemq; teſtibus in concionem productis adverſus reum actione contendit, effecitq; ut qui cedere juſſus contumaciter ſuperſediſſet, contumelioſè ſtipendiis amoveretur. Ter tamen Regi tali culpa affectis neceſſitatem pœnæ remittendi fas erat. Nec aliter quàm ut tot gradibus quis diſcubitu indignior fieret, quot vicibus ſodalem dignæ ſedis negatione ſpreviſſet. Ita enim legis temperamentum inter ſeveritatem ac manſvetudinem medium, rigori clementiam ſociavit, ut nec pœnitentiam repelleret, nec impunitatem exceſſui daret. Quod ſi quartò ſe quis eodem reatus genere maculaſſet, diſcreto à milite loco, menſæ alienus fiebat, commilitonum nemini catino aut calice communicabat. Neq; enim ter veniam experto ulterius ignoſcendum putabat, quia ſua jam noxa pœnam meruit, qui ſe ea toties affecit. Adeò contumaciam contemptu mulctari placuit. Valuit enim apud Regem ſpretæ militaris dignitatis indignatio; eumq; qui parem venerari neſciret, parum ſuperiori

CANATVS Magnus. delaturum eſſe exiſtimatum eſt. Eodem pœnæ genere in minutos quosq; animadvertebatur exceſſus: ut, ſi quis alium convicio inſecutus fuiſſet, aut potione per contumeliam reſperſiſſet.

Cæterùm Rex maritimam ſæpius quàm terreſtrem militiam agere conſveverat. Igitur quoties equitatu opus erat, milites equis omnibus vacui pro aſſervandis equis alternis vicibus excubabant. Qui verò adaquandi tempore ita ſodalis equo uſus fuiſſet, ut ipſum continuè, nec modò ſuum, modò illius viciſsim inſidendo premeret, prædictum pœnæ modum explevit. Tanto enim ſtudio Rex verecundiam à ſuis ſervari voluit, ut etiam parvulo impudentiæ exceſſu devios, caſtigationis remedio coërcendos putaret. Qui verò tribus faſciculis in ſtabulum conjectis, equo ſuo communis pabuli ſpicam, alieno ſtipulam admoviſſet, juxta priorem formulam militia, aut turpiter uti, aut deformiter excedere cogebatur. Ac ne quis ſocio flumen transſequitanti, ita equo concurreret, ut ad ipſum turbulentior unda deflueret, pari induſtria cautum. Adeò ſcrupuloſa curâ parvula quoq; ſocietatis officia penſabantur. Ei vero qui ſtationi addictus, ita ſe ſomno oneraſſet, ut veſtes aut arma dormienti detrahi poſſent, conſimile vindictæ genus mulctæ nomine irrogabatur. Neq; enim Regio profuturus imperio putabatur, quem privatus torpor publico excubiarum officio ſubmoviſſet. Verùm adverſus graviora præfractior actio conſtituta fuerat. Si quis enim commilitonum ſuorum quempiam manu, ferro, vel fuſte læſiſſet, aut ſi quicquam violenter ejus manibus extorſiſſet, comàmve alieni capitis violaſſet, poſtremò ſi majeſtati inſidias ſtruxiſſet, abundeq; de facto, teſtium adſtructione, conſtaret; tanquam capitalis criminis reus, clientelâ amotus, militari munere defungebatur. Is namq; qui graviter ab aliquo affectus fuerat, in primis Regem ſellâ poſitâ jus militi dicere poſtulabat; deindè reum, ut in concionem veniret, tertio citatorum ordine provocabat. Unum quemq; bini duntaxat commilitones explebant. A quibus, ſi reus in quæſtionem publicam deducendus, rem familiarem poſſediſſet, domi ſemel, bis in curiâ apud diſcubitus ſui locum, præſens abſenſvè, poſtulari ſolebat. At ſi fundo careret, eo loci, ubi in aula accubare conſveverat, ter ſponſione provocandus fuerat. Concione initâ, qui provocaverant, ſyncerè ſe reum poſtulaſſe, nihilq; in ea cauſæ dictione favoris, aut offenſæ reſpectui indulſiſſe jurabant, ſimulq; & citatorum, & teſtium partibus inſervjebant. Conſequenter in reum principalis facti teſtimonium, à duobus denunciandum reſtabat, juramento præfari juſsis, nec actoris amore, nec rei odio, quicquam ſe præter oculis aut auribus explorata dicturos. Nam in quæſtione læſæ majeſtatis propenſior auditui fides haberi conſveverat, cæterum teſtimonium in oculis reponebatur. Prætereà objecta defenſionis præſidio repellere non licebat. Siquidem teſtium criminatio, neq; alieno patrocinio, neq; propriâ cujusquam repulſione ſubrui poterat. Tantum quippe autoritati ipſorum pondus inerat, ut aſſertionis eorum fidem elevare proxima ſacrilegio dementia putaretur. Ita reus adverſum teſtimonii fulmen, nec culpam nec innocentiam ullo argumento tueri potuit. Sed neq; ei, ſi ſponſione provocatus fuiſſet, reſtipulatione uti licuit. Rationem teſtium diſtricta judicum inſequebatur autoritas, reum veluti evidenter noxium, nihilq; jam pro ſe recuſantem, honore, opibus, patriâ, atq; omni demum militari functione damnantium. Hoſtibus ejus honos atq; impunitas adjudicabantur. Juxtà in præſentem abſentemq́, ſententiæ ferebantur. Sua nulli longinquitas præſidio eſſe poterat, quò minus & accuſatio teſtibus, & damnatio ſententijs inſtrueretur. Quarum utrâq; plenè partes ſuas exhibente, reo defenſionis amplecti præſidium non licebat. Tum demum Rex cognitione ſuſceptâ, an ea cæteris pronunciatio placuiſſet, interrogat. Ipſe enim auditoris tantùm partem exequens, militiæ judicationis mandavit arbitrium, deforme ratus damnare viros, quos ipſe foviſſet. Quapropter in eos, quorum egregiâ operâ uſus fuerat, aſperè pronunciare veritus, quæſtionem ad ſe delatam, ad curiæ cognitionem

CANVTVS Magnus.

nem relegavit, ſilentiumq́; moderationis ſuæ fidem, quàm ſententiam ſeveritatis teſtem eſſe maluit. Cumq; demum exaudita militum reſponſione, totius concionis ſuffragia judicationi conſentanea noſcerentur, qui damnatus fuerat interrogari ſolebat, terreno an maritimo ſeceſſu fugam petere decreviſſet. Ita Rex proſcriptione ſuos quàm nece puniri maluit, delectumq; fugæ, ne violentiam repræſentaret, indulſit. Quod ſi reus mari ſe credere delegiſſet, eò commilitonum frequentiâ proſequendus, datâq; nave, remigijs, commeatu, vaſculo egerendis aquis idoneo, tamdiu in littore opperiendus fuerat, donec remi, ſi eis navigatio gereretur, vel ſi velis, antennæ extra conſpectum abijſſent. Tum deniq; qui profugerat, ſuperiori ab omnibus ſententia repetita, amariſſimorum maledictorum verberibus laceratus, triſtiſſimis totius militiæ ſuffragijs damnabatur. Qui ſi tempeſtate in littus relatus fuiſſet, continuò ut hoſtis habitus violatæ ſocietatis pœnas pendebat, diſcrimenq; capitis ejus funeſto damnationis incurſu cupide à commilitonibus expetebatur. Ita non periculoſa minus, quàm ignominioſa ſontium evitatio fuit. At ſi militiæ munere defunctus terra perfugere maluiſſet, ad nemus usq; pari militum cura comitandus erat, cunctis tamdiu in ejus abitu expectantibus, quousq; procul ipſum abeſſe cognoſcerent. Ac tunc demum magno cum totius militiæ fragore ter valide edendus clamor, cunctaq; ſtrepitu miſcenda fuerant, ne fugiturus ullo ad eos errore referri poſſet. Tunc demum diſtricta, & jam inexorabilis omnium ſeveritas, cunctis ſolenni jure completis, ne de indemnato ſupplicium ſumere videretur, ſupremam reo damnationem intendit, effecitq;, ut qui ſe à ſpecioſo militiæ convictu abruperat, turpiter vagam vitam proſcriptus exigeret. Ita militaris diſciplinæ rei, judicialis ignominiæ gravitate in abjectiſſimorum conditionem relegabantur. Adeò enim Rex contumeliam ſontium non ſangvinem ſitiebat, ut eos probroſo caſtigationis genere, quàm cruento punitiores putaret. Si quis autem ei poſtmodum commilitonum uno telo aut comite ſuperior obvio pepercisſet, ipſius ſe contumeliæ participem præbuit, cujus culpam vindicta proſequi formidavit. Tale noxiis, quoties à curiæ moribus degeneratum fuerat, militiæ munere defungendi jus erat. Adeò quondam caſtrenſis notæ dedecora judiciali repellebantur umbone. Quod ſi reus ab actore teſtimonio ſuperari nequiret, ſex ſecum commilitonibus in jusjurandũ accitis, culpæ quæ obijciebatur, alienum ſe fuiſſe monſtrabat. At ſi commilitonum quis eum, quem militiæ conſortem neſciſſet, injuriâ per ignorantiam affeciſſet, ad conciliandam errori ſuo fidem, prædictum ſodalium numerum in ſacramenti ſocietatem contrahere debuit. Cæterùm ſolenni jure convictos, ac ſuperiori modo damnatos felicitas deficiebat, occupabat adverſitas: eo quidem certius, quod trium regnorum Pontifices adverſum talium transgreſſionum reos ſolenni execratione uſos eſſe conſtabat. Ita diſciplina ejus geminum amplexa columen, partim regio, partim religionis præſidio nitebatur, ut humanam ſententiam divino crederes judicio comprobari. Cujus rigor diſcordias rupit, ſimultates finivit, ſeditiones extinxit, pacatioremq́; Regi militem reddidit. Poſtmodum vero ſeveritati ejus, ſivè ob inertiam, ſivè ob clementiam principum, pecuniariæ mulctæ temperamentum acceſſit. Quo tamen, ſola ligni percuſſio caruit, quòd eo canes quis abigere ſoleat. Adeò majorum verecundia ſummam in ictu probroſo contumeliam reponebat. Contigit autem ut ipſe Rex ſuâ primus lege caderet, jurisq; firmamentum, quod eatenus ſyncerum, atq; incolume ſteterat, parùm ſobrius proprij militis occiſione laxaret. Cumq; ſe legibus, quas ipſe tulerat, evidenter noxium animadverteret, pœnitentiæ acerbitate correptus, vocatâ militum concione, regiâ ſellâ deſcendit, inq; omnium conſpectu ſupplex humi demiſſus, milites commiſſi ſceleris pœnas ſuo arbitrio exigere juſſit, libenter ſe decretam ab eis pœnam ſuſcepturum promittens. Cumq; factum majeſtatis nomine tueri poſſet, militari ſe animadverſioni ſubſtravit, humilitatemq; manſvetudinis ſuæ documentum, quàm vires elatio-

CANUTUS Magnus.

nis indicium eſſe maluit. Illi concione lacrymantes egreſſi, deliberatione initâ, triſtem de Rege ſententiam ferre ut minus honeſtum, ita parùm utile perviderunt; non ignari ſine eo eſſe ſe vacuum ſpiritu corpus, prædam, quibus ante imperaſſent, futuros. Poſtremò, univerſum rei militaris ſtatum, eo pœnam ſubeunte, convelli, inq; unius omnes proſcriptione damnari: lapſum ejus ruinam ſuam; damnationem, commune omnium periculum fatebantur. Igitur in tam ardua re ſententiæ dubij, creditoq́; ſibi judicio æquo levius auſteriúſve uti veriti, proprio Regem arbitrio decrevère mulctandum, exiſtimantes plus nutui majeſtatis, quàm privatorum ſententijs deferendum. Emendabile enim credidère delictum, quod impetu magis quàm induſtriâ noſceretur admiſſum. Igitur ex eo Judicem ſtatuunt, pœnamq́; præſtolanti impunitatis potentiam largiuntur. Et pulchrè quidem factam ſibi judicandi poteſtatem ipſius arbitrio reddiderunt, nè difficillimum negotium temerè jacta pronunciatione finirent, vel commilitonis ultionem placidè, vel Regis ſupplicium crudeliter expetentes. Ita ſalus Regis penè ſuo ſcelere everſa, temporis difficultati donata eſt. Ad hæc ſatis graves eum delicti pœnas dediſſe arbitrabantur, qui ſe in tanto fortunæ faſtigio, tàm ſuppliciter abjicere ſuſtinuiſſet. Tum demum venerabiliter exceptum, atq; ex ancipiti reo ſecuri judicis partibus inſervire juſſum, ſellæ reſtituerunt. Rex culpam ære redimi debere conſtituit. Cumq́; aliàs homicidiorum crimen quadragenis nummi talentis expiari ſoleret, ipſe ſibi trecenta ac ſexaginta mulctæ nomine numeranda deſcripſit. Huic ſummæ novem talenta auri doni nomine adjecit, eandemq́; mulctæ ſpeciem conſimilis culpæ reis, lege perenniter irrogavit. Totius vero pecuniæ partem Regi primam, alteram militibus, tertiam interfecto ſangvine conjunctis adjudicavit. Cumq́; ipſe in præſentiarum tam Regis quàm rei partes exequi debuiſſet, aſſcriptam ſibi portionem ſacrorum præſidibus egenisq́; diviſit, Deum perindè ac communem omnium principem pio munere propitiandum exiſtimans. Egit humanum judicem, reum liberalem, veniæ genus, abſolutionis ſpem, debito emendationis ordine complectendo. Cæterùm eo viventè militaris mos æquè violatore atq; expiatore caruit. Igitur dum ſic ſeditioſis occurritur, mens militum à litigijs aberat. In exequenda enim ultione non ſangvinis, non neceſſitudinis vinculo parcebatur, quò minus damnationis partes legitimo rigore procederent. Nunc verò ſolutis hebetatisq́; priſtinæ militiæ nervis, graviora inter commilitones quam exteros dedecora patiuntur, cum & omnis adverſum improbos actio ſileat, & qui culpæ punitor eſſe debuerat, patronus exiſtat, nec ſit qui diſſolutos militiæ mores præfractius rigidiusq́; conſtringat. Hanc itaq; militaris diſciplinæ conſvetudinem diuturnâ uſurpatione firmatam, noſtri temporis principes abrogare minime erubeſcendum duxerunt. Ubi enim domeſtica quies ſeditionum fluctibus agitatur, priſcæ conſvetudinis forma convellitur. Quippe adverſum effrenes, concitatiq́; ingenij tyrones, ſeveritate potius, quàm nimio favore, ac profuſa indulgentiâ utendum eſt. In quem modum Canuti induſtria pro adminiſtrandis militaris diſciplinæ negocijs, ſyncere ac valenter excubuiſſe cognoſcitur. Præterea militi Regem, vel Regi militem, non niſi pridie Calend. Januarias abdicandi fas erat. Ejusdem quoq; poſtmodum obſervantiæ gravitas ab aula Regum, in aliquantò obſcurioris familiæ convictum prorepſit, diuq; ſuperioris diſciplinæ etiam apud ſupparis conditionis viros imitatio valuit.

Interea Svenonem tutelæ tunc Norvagiæ vacantem caſus abſumpſit, moxq́; ad patrem provincialis miniſterij ſumma conceſsit. Ut autem Canutus à Richardo, quod ſororis ſuæ repudium egiſſet, atq; adverſus uxorem ſeverius æquo maritali ſupercilio uſus fuiſſet, tanquam à conjugalia ſacra contumelioſè tractante pœnas ſumpturus, ac tori genialis injuriam repulſu-

tus,

rus, in Normaniam magnâ claſſe trajecit. Ubi cum paulò poſt triſte quoq; de Haraldi fato nuncium accepiſſet, propior publicæ expeditioni quam privato affectui, agmen eâdem, qua prius, celeritate promovit, neq; animo aut officio, quò minus cœpto inſiſteret, remiſſior fuit: ſed neque oculos ad ſingularem luctum à generalis militiæ contemplatione deflexit. Adeò rerum ac temporis ſtatum inter fortem patrem ac ſtrenuum ducem egregia animi moderatione diviſit, nec minus in toleranda filij morte, quàm in hoſtium appetendâ, perſpicui roboris ſpectaculum præbuit. Cujus impetum Richardus Siciliam petens, fugâ præcurrere maturavit. *CANVTVS Magnus.*

Interea Canutus ob gravis militiæ labores adverſâ valetudine preſſus, cum ſe corporis firmitate defectum, ac mox ſpiritu cariturum animadverteret, convocatos proceres, non niſi bello confecto, domos reverti juſſit, haud dubie victoria potituros, ſi funebri ejus lecto humeros in acie ſubjeciſſent, atque inter primos præliantium globos ducis nomine corpus ſuum exanime pertuliſſent, idq;, fugato hoſte, quò clarius cinerum ſuorum monumentum extaret, apud Rothomagum, promiſſa indigenis libertate, ſepulturæ mandarent: facilè uſuros conditione Gallos, ſi ilicò hoſtem finibus ſuis exceſſurum cognoſcerent, parvoq; impendio grandi patriam metu liberare quiviſſent. O immenſam perituri Regis induſtriam, quæ ſuis in ultimas rerum anguſtias devolutis, diſciplina quàm ſpiritu vividior affuit. Enimvero ſuperſtitum ſalus decedentis ingenio ſtetit. Nam corpus ejus funebri lecto à militibus in acie perlatum, ad Danorum usq; victoriam veluti viva adhortatione profecit, ut non minus extincti, quàm ſuperſtitis fortunæ pondus ineſſe credentes. Cui mox ſepulturam, diſceſſuros ſe pacti, à Rothomagenſibus expetiverunt. Rapuêre conditionem hoſtes, cineribusq; ejus in urbe ſua acquieſcendi locum dederunt. Ita milites ſuſcepti monitus ratione, pugnam, pactionem, ſepulturam atque exequias proſecuti, fato functum humeris ſuis Regem in acie pertulerunt, victoresq; funerato eo, ſumptis tantùm commeatibus, ad propria reditum habuerunt. Hunc Canutus exitum habuit, quo nemo noſtrorum Regum, tametſi plura alij victorijs illuſtraverint, ſplendidior fuit. Adeò enim operum ejus magnitudinem propitiæ famæ fides auxerat, ut quos rerum geſtarum gloria pares habuerat, amplitudine claritatis excellat. Cumq; aliorum ſplendorem ignorantiæ obſcuritas, ac vetuſtatis rubigo peredérit, hujus decus longa famæ uſurpatione ſubnixum, perpetuis memoriæ fructibus revireſcit. Siquidem ſanctitate ac fortitudine inſtructiſſimus, non minus religionem, quam regnum proferre curæ habuit. Quippe cum bellicis latè titulis inclaruiſſet, placidiore ſtudio uſus, ex fiſco ſuo compluribus in locis privatorum Clericorum convictu inſtituto, cellularum frequentiam novis conventiculis auxit, ſacrorumq; venerationem, quam maximam ſemper exhibuerat, regiarum opum impendio ſtipendijs multiplicavit. Monachalem quoque ordinem uberiorem reliquit, ne ferociæ propior quàm pietatis officijs videretur, æquam ſibi utriusque laudem adjicere cupiens. Cujus ſtudij induſtriâ ad tantum claritatis lumen acceſſit, ut cum fortiſſimorum Regum bellica virtus antiquitate exoleverit, ejus famam gloriæ quæſtu opulentiſsimam tenaciſſima poſteritatis agnitio comprehenderit.

Interea Sveno Eſtrithæ filius expectato apud Angliam Canuto, quò plenius incolis auſum defectionis excuteret, militiam præſidijs ſparſit, ne libera munimentorum occupatione ſuſpectas Anglorum vires armaret. Ut autem Norvagienſibus mortis Canuti nuncius adfuit, continuò pudore externi obſequii Danicum detrectantes imperium, ad Olavi filium Magnum, cui bonitas ſua cognomini erat, deficiunt, eiq; regnum imponunt. Quippe ſpectata patris ſanctitas popularium ei favorem conciliaverat. Neque enim parenti gratiam impendiſſe contenti, in filium quoq; favorem extenderant.

Interea

CANVTVS II. Magnus.

Interea Canutus haud levius Norvagicæ perfidiæ quam paterni fati rumore perculſus, vereri cœpit, ne ſi finitimorum bello intenderet, ex dilatione rerum Anglia per abſentiam careret, ideoq́; minoris regni defectionem tolerare, quam majori conſimilis auſus locum tribuere, conſultius duxit, leviori malo ſolam gravioris formidinem præponderare judicans. Itaque diſſimulatâ injuriarum offenſâ conditione defectorem aggreditur, jurejurando pactus, ejus, qui prior decederet, ſuperſtiti Regnum eſſe ceſſurum, ne priſcam regnandi conſvetudinem nova regnorum partitio laceraret, rerumq́; quondam junctarum dividuam efficeret ſummam. Adeò enim Daniam Norvagiamq́; unius eſſe regiminis affectabat, ut alteram alteri ſubjici, quam utramq́; ſeparatim Regnum gerere præoptaret, patriæq́; exteros imperitare, quam patriam ſine exteris imperium gerere mallet. Quæ nimirum conditio eò ſtoliditati propior, quò fortunæ ſubjectior, alterutri aut ſplendidum imperium, aut ſordidam paritura fuerat ſervitutem. In hanc pacti fidem utraque pars ſacramento convenit. Deinde Angliam profectus, cum cuncta Svenonis induſtriâ pace pleniſſima comperiſſet, Edvardum fratrem, quem ejusdem nominis pater ex Immæ matrimonio ſuſtulit, in Regni ſocietatem adſciſcit, non quod fraterno illum affectu coleret, ſed ut ejus ambitionem munificentiâ ac liberalitate præcurreret, regniq́; parte potitum, totum cupere prohiberet. Itaq; non tàm veneratione charum, quàm popularium ambitione, paterniq́; generis autoritate ſuſpectum, conſortem imperij facit. Verum Edvardo humilior origine animus fuit, ſiquidem obtuſi admodum cordis obſcuriorem indolis experientiam præbuit. Canutus cum biennio regnaſſet, defungitur. Cujus Sveno propinquitate fiſus, relictis apud Angliam præſidijs, Daniam navigatione contendit, retinendæ inſulæ ſpem non ſolum in Godovini filijs, quibus ſangvine admodum conjunctus fuerat, reponens, ſed etiam ex ipſa conſortis ſui ſtoliditate deſidiaq́; præſumens. Quod audiens Magnus, Daniam perinde ac ſibi mutuæ pactionis lege debitam, ipſiusq́; Canuti teſtamento legatam, æquis popularium animis occupat, Svenoniq́; cognationis rationem edenti, priſtinam fœderis conditionem opponit. Nec dubitavit alieniſſimum ſangvini ſuo regnum legati titulo poſtulare. Sed & Dani pacti, cui ſe ſacramento obligaverant, ratione permoti, conſtantius religionis quàm familiaritatis fidem præſtandam putabant: ideoq́; facta competitorum æſtimatione, alienum domeſtico prætulerunt, curioſiùs fœderis pignus quàm debitam regno proſapiam intuentes, fideiq́; ſuæ quam patriæ reſpectui propiores. Igitur alienigenæ partes religioſo favore complexi, præteritam Canuti familiam Regum ſuorum ſangvinem repulſæ deformitate confundere, quàm jurisjurandi vinculum perrumpere maluerunt: ſuffragiorum jura non adulationis, ſed fidei intuitu ponderantes, ſeq́; plus religioni quam regno debere confeſsi. Adeò promiſsionem ſuam ſequeſtram perjurij fieri noluerunt. Quanti igitur roboris fuiſſe tunc inter cives juſtitiam credimus, cum inter diverſæ nationis viros tantum virium poſſediſſe cernamus? Et utinam adultæ jam religioni ea apud noſtros vis autoritasq́; conſtaret, quam inter antiquos tenera atq; enervis habuerat. Contrà Sveno ſubjectam ſtoliditati conditionem reputans, temerarium conſobrini pactum nequicquam reſcindere cupiebat, perquam ſtultum argumentando, quibus antè imperitaſſent, obſequi, inq́; unius juramenti imprudentia communem deponere libertatem, atq; ex fulgenti imperio repente in humilimam concedere ſervitutem. Sed religioſa popularium ſententia ſuperabat, quorum arbitrio pacti, non ſangvinis, habitus æſtimabatur. Verùm ut Magni votis Danica fides reſpondit, ita Svenonis credulitatem Anglica perfidia circumventam oppreſsit. Nam poſt ejus ab Anglia profectionem, Godovini filius Haraldus ſpe improba totius Angliæ regnum complexus, participato cum incolis conſilio, Danicum, ut

LXIII. MAGNVS, Olai filius

erat per præſidia diſtributus, exercitum compluribus ſeparatim vicis, uno eodemq́; tempore, magnifico conviviorum apparatu per obſequij ſimulationem excipi juſſit, meroq; ac ſomno ſopitum noctu per inſidias trucidandum curavit. Ea nox parvulo temporis momento vetuſtam Danorum dominationem, diuq́; majorum virtute elaboratum finivit imperium. Sed neque id poſtera noſtris fortuna reſtituit. Ita Anglia dominandi jus ignaviâ perditum ſcelere recuperavit. Igitur Haraldus Danicæ oppreſſionis, ſimulq́; domeſticæ libertatis auctor, Edvardo ſummam, facta non animi ejus, ſed ſangvinis æſtimatione, permittit, quatenus ille nominis, ipſe rerum uſurpatione regnaret, & quò nobilitate pervenire non poſſet, potentiâ vallatus aſſurgeret. Edvardus verò ſola generis auctoritate, non prudentiæ ratione munitus, vano majeſtatis obtentu pravorum ingenia, majorumq́; petulantiam nutriebat, titulo Rex patriæ, conditione miſerabilis procerum verna, contentus quòd alij fructum, ipſe umbram tantum ac ſpeciem occupaſſet. Ità Anglorum inter ſe ſummam, nomen atq; potentiam diviſerunt, tituliq́; jus ac rerum dominium veluti diverſis ab invicem gradibus differebant. Sed nec Haraldus alienum ſpecie Regnum geſſiſſe contentus, propriam claritatis imaginem affectabat. Igitur Edvardo ipſum quoq; nuncupationis decus invidit, omniaq́; Regni inſignia in ſe ipſum transferre conatus, cupiditati aditum ſcelere petivit, occiſoq́; Rege, tituli, qui ſolus ſibi deeſſe videbatur, gloriam occupavit.

Interea Sveno tametſi rarâ fautorum ope ſubnixus, belli cum Magno fortunam experiri decrevit, cumq́; paucis & incompoſitis adverſus multitudinem manum conſerere cunctatus non eſt. Igitur in Jutiâ, priùs maritimâ, deinde equeſtri pugnâ, ſiniſtris congreſſus auſpicijs, utrâq; victus conceſſit in Fioniam; nec armis major quàm agmine fuit. Cumq́; ſe omni auxilio deſertum, nec hoſtium tantum, ſed etiam ſuorum contemptu perfuſum, videret, Sialandiam, Scaniamq́; prætergreſſus, Svetiam maternæ neceſſitudinis fiduciâ petere cogitabat. Quem Magno terra mariq́; pertinacius inſequente, in Jutiam ſe repente Sclavicus effudit exercitus. Quorum irruptio dubium victori effecit, fugacem ne hoſtem pellere, an imminentem excipere debuiſſet. Quidam enim gentis illius nobiliſsimus, duodecim filiis maritimis prædonibus apud Daniam ſpoliatus, Jutorum fines ferro orbitatem ulturus invaſit. Quamobrem Magnus perſeverantiſsimis popularium precibus committendi prælij autorem agere poſtulatus, omiſſo æmulo, à domeſtico hoſte in externum arma convertit, & quaſi privatæ affectionis oblitus publicam induit, ne ſuas quam Regni partes curioſius egiſſe videretur. Nec dubitavit alienigeni ſangvinis dux, ſummâ adhuc fluctuante, in ſeipſum dubiæ poteſtatis transferre periculum. Nocte verò, quam belli dies inſecutus eſt, quietem ejus certæ prædictionis ſpecies adumbravit. Quippe ſomnum capienti imago cujusdam obverſata prædixit, hoſte eum ſuperiorem futurum, inq́; aquilæ nece victoriæ fidem auſpiciaq́; ſumpturum. Expergefactus Rex viſionis ordinem die poſterâ, magnâ cum omnium admiratione, vulgavit. Sed & ſomnio omen conſentaneum fuit. Progreſſo namq; exercitu aquilam, quæ in quiete demonſtrata fuerat, comminus conſidere conſpectam, pernici equo advolans haſta petivit, fugamq́; alitis veloci jaculo præcucurrit. Itaq; novitate rei ad ſpem victoriæ ſpectatores erexit. Arripuit igitur omē exercitus, atq; fortuito aquilæ occaſu certiſsimâ hoſtium ruinam interpretatus eſt. Cuncti quippe eventum ſomnio congruiſſe cernentes, perinde atque ſecuri rerum in fortunam ſuam acceptæ rei præſagium referunt, & quaſi indubitatam vincendi ſortem, pari mentium alacritate præſumunt. Quos eò audaciæ ipſa auſpicij religio provehebat, ut jam ſibi victoriam ante oculos præponentes, absque reſpectu periculorum certatim in prælium proſilirent. Quibus primam pugnandi occaſionem corripientibus, eodem-

que

MAGNVS S. Olai filius

què eventu quo omine dimicantibus, cæduntur funditus Sclavi. Victor Magnus felici pugna popularibus percharus evaſit, eorumq; propenſiore ſubſidio roboratus, ad proſequendum regni æmulum redit, eò quidem inſtantius, quòd rerum ſucceſſus quò plus ſibi gratiæ peperit, hoc magis Svenonis favorem abſumpſit; averſoq; vulgi animo magnopere reſiduum ejus debilitavit auxilium: nec ſolum contrahendarum virium ſpem ſuſtulit, ſed etiam contractas excuſſit. Quinetiam Guthſcalcus Sclavicus inter cæteros, qui infelicis ejus militiæ ſtipendia deſeruerant, diu ſe ſub alienis auſpicijs rem infeliciter geſſiſſe conſiderans, cum domino nihil ſpei relictum animadverteret, militem exuens, defectorem agere non erubuit, ſuamq; experiri fortunam, quàm alienam ſequi tutius duxit, ut cum Regem meliora ſperaturum diffideret, paternæ ſaltem neci ultionem non negaret. Conſilio reſpondit eventus; Siquidem geſtis variè bellis Sclaviam ſuæ ditionis effecit, utq; externis rebus infractus, ita domeſticis invictus apparuit. Nec quæſitæ dominationis felicitate contentus, Saxoniam poſtmodum parentis necem ultus obtrivit, parvæ gloriæ regnum, aut divitias reputans, ſi non ultionem opibus adjeciſſet. Adeò autem Magnus ob vindictam finium ſuis charus haberi cæptus eſt, ut omnium conſenſu Boni cognomine cenſeretur; quodque aliorum moribus tribui aſſolet, fortunæ laudibus impetraret. Sveno vero deſperatis jam rebus in Scaniam, ut diximus, profectus, Svetiam (nam maternum inde genus traxerat) reviſere proponebat. Quem Magnus concitato animi impetu ſubſecutus, cum oppidum Alexſtadiam præteriret, deturbato per occurſum leporis equo, trunco, cujus præacuti fortè ſtipites eminebant, adactus extingvitur. Corpus ejus Norvagiam relatum Throndemi in regiorum monumentorum area ſepulturam poſſedit. Ita Svenoni anguſtiſſimis fortunæ caſibus implicato, omniq; mortalium ope defecto, præſidium ſupernæ pietatis affulſit, regnumq; quo illum fortunæ iniquitas ſpoliavit, ejusdem beneficium reddidit.

HISTORIÆ DANICÆ LIBRI DECIMI FINIS.

SAXONIS GRAMMATICI

HISTORIÆ DANICÆ

LIBER UNDECIMUS.

LXIV. SVENO Eſtrithæ filius

POſt hæc Daniæ ſtatus varijs rerum caſibus fluctuatus eſt. Quippe Sveno ſummam ſucceſſu magis quàm viribus capit. Sed neq; ad reſtituendam Danici nominis fortunam quicquam ejus ſuſceptione profecit. Nam adeò nec favore felix, nec imperio efficax fuit, ut ſubjectorum animos veteris offenſæ acerbitatem redolentes, ad ſyncerum ſui cultum adduceret, aut ira abſtractos ad placidiorem mentis habitum inclinaret. Tanta ſiquidem mole in Danorum præcordijs prioris odij reliquiæ conſederunt, ut privatos motus Rei publicæ uſibus anteferrent, honoremq; patriæ ſuâ deperire ſocordiâ, quàm ſuſcepti ducis auſpicijs reſtitui præoptarent. Neq; enim facilè propagata odiorum ſementis ſtirpitus interit: quippè ut gratiæ in odium deflexus facilis, ita odij ad gratiam difficilis eſſe tranſitus conſvevit, raroq; animus, quem ſemel graviter faſtidivit, ſynceræ fidei ſtipendijs excolit, aut cum quo vehementes primum inimicitias geſſit, affectuoſè poſtmodum in gratiam redit. Cujus impotentiæ vis à ſimultatis ardore profecta, arcaniſq; æmulationis flammis alita, non ſolum gerendarum præclarè rerum ſpem ſuſtulit, ſed etiam magnificè geſtarum gloriam corrupit. Verum ea res, ut novæ majeſtatis contemptum ita prioris fideliter cultæ indicium edidit; ſimulq; recentis injuriæ crimen & priſtinæ fidei perfectionem exhibuit.

SVENO Eſtrithæ filius

Principio regni Svenonis, Roskildenſium ſacrorum antiſtes Avachus moritur. Sufficitur Wilhelmus, quo Canutus Major & ſcribâ & ſacerdote uſus fuerat, genere quidem Anglus, ſed omnium virtutum partibus ac numeris abundè inſtructus, idemq; pontificalium ſacrorum apprimè peritus. Ad cujus usq; tempora Scaniæ genti religionis privilegio Roskildenſis præſidebat autoritas. Ab eo viro dividuum eſſe ſacerdotium cœpit. Cujus Scania veluti alteram partem adepta, protinus inter conjuncta admodum oppida novam muneris potentiam partita eſt. Nam Lundia Dalbyaq; protinus ſuſceptum inter ſe ſacrorum diviſère primatum, geminaq; ejusdem dignitatis uſurpatione certarunt. Nam alteri Henricus, Eginus alteri ſacerdos acceſſit. Verùm Henrico ob immoderatum potionis uſum abſumpto, pontificatus ejus univerſum jus, omniaq; honoris inſignia ad Eginum Lundenſium præſulem conceſſerunt, ac veluti in unum corpus utraq; ſacerdotij ſumma confluxit, quanquam meritò in ebrioſi antiſtitis fato ſobrius civium honos expirare non debuit. Sed in gregis perniciem ſordida paſtoris intemperantia redundavit, innoxiaq; civitas poti Pontificis temulentiam deponendi ſacerdotij cauſam habuit. Ita alterum inimica bibendi cupiditas abſtulit, alterum ſalutaris continentiæ diſciplina provexit. Indignum populari, nedùm Pontifice exceſſum, cujus plenam ignominiæ ſortem omnis ævi deriſus pleno cavillationis ludibrio proſequitur. Ita bibulus præſul candorem ſacerdotij turpiſſimis gulæ maculis obſoletum, quem vivendo corruperat, moriendo conſumpſit, humaniq; calicis cupido hauſtu divini uſum amittere meruit. Cumq; ordini gloriam deberet, notam intulit, pro virtutis conciliatore probri auctor effectus. Nec immeritò, qui alijs continentiæ & frugalitatis ſpecimen exhibere debuerat, tam indecenti fato violatæ ſobrietatis pœnas pendebat. Hujus memoria Danicis annalibus non parvæ eſt verecundiæ, quoniam perridicula morte conſumptus, privatum opprobrium publico rubore perfudit.

Hoc loci ſplendida Haraldi memoria tempeſtivam ſui exhibet mentionem. Qui qvum fratre caſſus, ſalutem ſuam intrà patriam tueri non poſſet, fugam Byzantio credidit. A cujus Rege homicidij crimine damnatus, domeſtico draconi lacerandus objectari præcipitur. Nihil enim ejus morſu ad necandos reos valentius ducebatur. Cui in carcerem eunti ingenuæ fidei ſervus vltrò ſeſe damnationis comitem obtulit. Exuit vernam, ut ſocium ageret, mortemq; excipere, quàm domino deeſſe maluit. Utrumq; is, qui cuſtodiæ præerat, curioſius obſervatum, per os antri inermem excuſſumq; demiſit. itaq; nudato miniſtro, Haraldum verecundiæ gratiâ linteo tantùm diſcinctum excepit. A quo clam armillâ donatus, piſciculis pavimentum inſtravit, ut haberet draco, in quo primæ famis procurſum effunderet, reorumq; carceralibus tenebris obfuſi oculi vel parvulam perſpiciendi copiam ipſo ſquamarum nitore capeſſerent. Tunc Haraldus lecta cadaverum oſſa anguſtijs telæ conſertioris implicuit, hisdemq; in unum globum coactis veluti clavam effecit. Cumq; allapſus draco in objectam perquam avidè prædam irrueret, dorſum ejus veloci ſaltu conſcendens, cultellum tonſorium, quem ſecum fortè tectum attulerat, umbilico, qui ſolus ferro patebat, immerſit. Sectionem enim rigidiſſimis ſquamis obſitus ſerpens cæterâ corporis parte ſpernebat. Hunc cultellum Waldemarus Rex res geſtas cognoſcendi ac referendi cupidiſſimus, rubigine exeſum, vixq; ſecandi ſufficientem miniſterio, familiaribus ſæpè monſtrabat. Sed neq; Haraldus obſeſſionis eminentiam ingenti belluæ ore corripi, dentiùmve acumine noceri, aut caudæ voluminibus elidi poterat. Miniſter verò compacto geſtamine uſus, converberatum belluæ caput ad ſangvinem & necem usq; crebris ictuum ponderibus contundebat. Quo cognito Rex ultione in admirationem verſâ, fortitudini ſupplicium remiſit, ſalutemq; animoſitati tribuendam putavit. Nec pœ-

SVENO *Eſtrithæ filius*

nam remiſiſſe contentus, addidit charitatem. Navigio enim ſtipendioq; donatos abire permiſit. Cumq; crimini ſupplicium deberet, fortitudini pepercit, virtutemq; colere, quàm culpam punire maluit.

Reverſus Haraldus Norvagiam occupat, eaq; potitus, arma in Daniam transfert. Igitur Sveno, contractis Jutis, cupidius quàm conſideratius apud Dyurſam fluvium totam Norvagienſium manum aggreſſus, ut claſſe, ita bello quoq; inferior fuit, copiarum numero reſpondente fortuna. Siquidem tam infeliciter, quam temerè dimicavit. Maxima Jutorum pars ferri metu flumen inſiluit, prærceptoq; hoſtis officio, ſuâ vi quàm alienâ conſumi tutius duxit. Itaq; quod ab hoſte timebat, ſibi ipſa conſcivit, inq; gemino fati delectu undâ, quàm armis perire maluit. Igitur dum alterum mortis genus timidè declinavit, alterum cupidè comprehendit; dumq; adverſarium refugit, hoſtilem in ſe ipſa crudelitatem exercuit, tanquam ſpiritum placidius aquis quàm aëri redditura, ac violentiorem exitum ferro, quàm fluctibus expertura. Ita neſcias viriliter mortem, an effœminatè petiverint, incertumq; utrum fati cupidis ignavia, an virtus inceſſerit, quoniam tam vehemens animi æſtus fortes ne an timidi ſpiritus ſui raptores extiterint, ambiguæ exiſtimationis eſſe fecit. Brevi poſt dux victi agminis Sveno Scaniæ, Sialandiæq;, ac præterea quarundam inſularum viribus recreatus, Niſſam fluvium claſſe corripit, eâdemq; ſupervenienti Haraldo obviam in altum procedit. Cumq; Dani paucitatem ſuam hoſtilis frequentiæ comparatione penſaſſent, raritati conſertione ſuccurrendum rati, digeſta in ordinem navigia tenaculis ſociare cœperunt, quatenus continenti nexu cohærens claſſis expeditius opi invicem ferendæ iter ſterneret, cunctisq; hac neceſſitate duratis, tam fugæ quàm victoriæ indiſſolubilis communio foret, nec cuiquam à tanta collegij firmitate dilabendi fas eſſet: adeò imbecillitatem neceſſitate roborandam duxerunt.

Hic nobis, Aſlace, Skyalmonis Candidi remex, ob immenſam bellicæ virtutis gloriam literarum præconijs inculcandus occurris. Danis ſiquidem adverſum Norvagienſes maritimo certamine decernentibus, non contentus clariſſimam pugnam intra proprium edidiſſe navigium, omnibus corporis tui munimentis præter ſcutum abjectis, confertiſſimam hoſtium ratem inſiluiſti quercusq; quam in gubernaculi prius colligamentum excideras, viribus fretus hoſtium corpora converberaſti, ejusq; crebris & vegetis ictibus, quicquid obvium fuerat, obtriviſti, ingentiq; verberum fragore ſtupentes præliantium animos à proprijs periculis ad tuæ virtutis ſpectaculum deflexiſti. Quinetiam fortiſſimos utriusq; agminis bellatores, operis tui admiratione ſuſcepti certaminis immemores reddidiſti, pugnæq; ac periculorum oblitis avidius te intuendi, quàm ſeipſos tuendi ſtudium incuſſiſti, ita ut promptiſſimi quique neglecto diſcriminis ſui negotio, plus te viſo ſtuporis, quam ex dubia ſalute formidinis caperent. Itaq; fortius fuſte, quàm cæteri ferro, rem geſſiſti, cunctaq; intolerabili modo comminuens, hinc Danicis, inde Norvagicis oculis incredibilem, niſi ſpectareris, operam edidiſti. Adeò autem ſociorum paucitatem hoſtium multitudini coæquaſti, ut diſparem viribus pugnam in noctem usq; par belli ſucceſſus extraheret, numeroq; diſſimiles copias fortuna perſimiles reddidiſti. Poſtremò qvum omnem navis remigem partim fuſte, partim fluctibus obruiſſes, compluribus ſed levibus plagis perſtrictus, ex tot hoſtibus admirabilem ſolus victoriam retuliſti. Quæ res veri fidem excederet, ſi non Abſolon auctor ſuis eam relatibus tradidiſſet. Verùm Danis nullam virium acceſſionem circumſpicientibus, Norvagienſibus inſperatus domeſtici ducis adventus affulſit. Quo viſo, Scanienſes confuſis debilitatisq; animis, noctu, nè res ſtrepitu proderetur, claſſis ſocietatem ſolvêre, reſciſſisq; vinculis, ac perruptâ nexuum conſertione, à cætero agmine intempeſtâ ſe nocte ſubducunt. Deinde tacitis remorum ictibus fugam adepti, furtivo diſceſſu fluminis diverticula, quibus exceſſerant, repetebant, ibiq; relictis navibus paſſim per avia profugere, meritò omnis

SVENO Eſtrithæ filius

Danicæ ætatis convicio lacerandi. Cujus fugæ deformitas auctoribus quammaxime erubeſcenda, ad poſteros quoq; probroſa deſcendit. Luce reddita Sveno fugitivæ admodum claſsis pudore perculſus, pertinaciſsimâ reſiſtendi virtute fortunam ſuam armis, quàm fugæ credere maluit. Igitur quanquam & claſsis, & militum numero inferiorem ſe cerneret, exiguas bello reliquias applicat, virtute ſua ſociale probrum abluere cupiens, bellaq; animorum quam numeri robore fortius geri judicans. Sed peſtiferum temerè initi certaminis exitum expertus eſt; quippe numero victoria paruit. Skyalmo Candidus, cujus nutu ſuo tempore totius Sialandiæ vires regebantur, graviter aſtrictus, immenſaq; hoſtium multitudine concluſus, capitur, non quod timide præliatus, ſed quia labente ſangvine viribus prorſus vacuus extitit, tantumq; ejus apud victores amplitudini donatum eſt, ut aliàs captivis parcere inſoliti, ſaluti ipſius cuſtodiæ præſidium adhiberent. Quippe tam conſpicuæ dignitatis virum ferro aggredi paſsi non ſunt. Neq; enim præſens illi fortuna præteritæ venerationem adimere valuit. Sed hanc cuſtodiæ vim apud Caprinum lacum profunda nocte decepit. Cæterum Haraldus non contentus Danorum vires duabus exhauſiſſe victorijs, ijsdem hoſtili ſtudio frequentius imminebat. Cujus qvum Sveno inſtanter motibus urgeretur, laceſsitæ patriæ defenſionem majore fiducia, quàm fortuna parabat. Tertiò tamen, binâ prius clade afflictus, fortunam ſuam publicis armis committere verebatur, qui jam rem Danicam duarum pugnarum temerarijs ingreſsibus à ſe confractam videbat.

Interea minores Godovini filij, regni æmulatione, majorem peroſi, voluntario ſeceſſu inviſam ejus dominationem vitarunt, ultroq; exilij tenebras ferre, quàm fraternæ intra patriam fortunæ ſplendorem conſpicere maluerunt. Ad ultimum Haraldum Norvagiæ Regem obſequij promiſsione conveniunt, ſuam patriæq; ſubjectionem polliciti, ſi ſummâ per eum potiri quiviſſent. Rapuit oblationem exulum avida dominationis ambitio, Angliæq; littoribus Norvagica claſsis advehitur. Eodem fortè tempore Normanorum dux pari impetu diverſum inſulæ latus aggreditur. Cujus Rex Haraldus inter geminas hoſtium partes anceps quam priorem exciperet, aliquandiu liberum utriq; procurſum reliquit. Quam ipſius cunctationem Norvagienſes timori conſentaneam rati, neglectis corporum munimentis, perinde ac ſecuri periculorum validius prædæ incubuerunt. Sed dum incautius ruunt ſparſi palantesq; ab Anglis nullo negotio trucidati ſunt. Ea res victoribus maxima quæq; audendi fiduciam miniſtravit. Sed mox temerè creſcente audacia Normanos adorti, infelici pugna recentis victoriæ titulum perdiderunt. Neq; ullum victi Regis veſtigium extitiſſet, niſi poſtmodum ab agreſtibus obſcuro ſolitudinis loco repertus proderetur. Cujus filij duo confeſtim in Daniam cum ſorore migrarunt. Quos Sveno paterni eorum meriti oblitus, conſangvineæ pietatis more excepit, puellamq; Rutenorum Regi Waldemaro, qui & ipſe Iarizlavus à ſuis eſt appellatus, nuptum dedit. Eidem poſtmodum noſtri temporis dux ut ſangvinis, ita & nominis hæres ex filia nepos obvenit. Itaq; hinc Britannicus, inde Eous ſangvis in ſalutarem noſtri principis ortum confluens, communem ſtirpem duarum gentium ornamentum effecit.

Extincto Haraldo, cui ſcelera Mali cognomen adjecerant, Svenonis regnum, quod antè admodum claudicaverat, perinde atq; acerrimo hoſte vacuum, proſperioris fortunæ gradibus accedebat, oppreſſumq; Daniæ gubernaculum plena proſperitatis vela ſolvebant. Hic qvum liberalitate illuſtris, beneficentiâ celeber, cunctisq; humanitatis partibus perfectiſsimus haberetur, etiam ſacrarum ædium condendarum ornandarumq; curam intentiſsimè edidit, rudemq; adhuc ſacrorum patriam ad cultiorem religionis uſum perduxit. Verum hunc morum candorem ſola libidinis intemperantia maculabat. Complurium namq; illuſtrium puellarum caſtitate delibatâ, ut nullum ex matrimonio, ita complures ex pellicibus filios ſuſtulit.

 Equibus

SVENO Eſtrithæ filius

E quibus fuêre cum Gormone Haraldus, cum Svenone Omundus. His acceſſere Vbbo & Olavus, Nicolaus, Biørno, atq; Benedictus, paterno quàm maximè, materno minimùm ſangvini reſpondentes. Conſimilis copulæ obſcuritas Canutum & Ericum maxima patriæ ornamenta progenuit. Sed & filia Siritha, quæ poſtmodùm Guthskalco Sclavico conjunx acceſſit, in ſequentibus referenda, pellice pariter orta proditur. Tandem Rex animum ſuum ab illecebris luxuriæ & immoderato Veneris uſu retractum, genialis tori caſtitate cohibere conſtituit. Ut ergo multorum pellicatuum experientiam decenti nuptiarum uſu, uniusq; matrimonij lege redimeret, nec talibus ulterius cubiculis majeſtatis ſuæ vigorem abſumeret; Gutham, Svetico Rege genitam, ſangvine conjunctam ſibi, legitimæ prolis cupiditate complexus, ſimulatâ conjugij religione collegit, ejusq; coitum pro matrimonio habuit. Ita dum ad conjugalia ſacra celebranda animum induxit, eorum nomine flagitium coloravit, dumq; ab uno ſe crimine retrahit, in aliud repente provolvit. Sed tolerabilius, quòd alieni ſangvinis, quàm quod ſuæ propinquitatis copulam uſurpavit: quamquàm uterq; hujuſce Veneris uſus impudicitiæ crimini obnoxius ſit.

Quam rem Eginus & Wilhelmus intactam præterire paſſi non ſunt. Quippe Regem à tam illicito thalamo fruſtrà conantes abſtrahere, monitisq; dirimendi contractus perſeveranter aggreſſi, adverſum inceſtuoſam ejus libidinem debitæ reprehenſionis amaritudinem diſtrinxerunt. Cumq; correptioni inſiſtentes nihil ſe eâ profeciſſe cognoſcerent, apud Bremenſium Antiſtitem injuſtas ejus nuptias accuſantes, majori Pontificio caſtigationis arbitrium reliquerunt. A quo cum Rex per ſacram ac ſalutarem admonitionem inceſti reus ageretur, diſciplinæ minas oppoſuit, ſeq; ferro correptionis inſolentiam repreſſurum edixit. Itaq; vexationis impatiens, plus crudelitati ſuæ, quàm ſacroſancti juris viribus indulgendum putavit, religionisq; quàm nuptæ deſertor eſſe maluit. Quæ res ab Hamburgenſibus, maritimi periculi metu, ad Bremenſes pontificium tranſtulit.

Hæc volventem Wilhelmus propoſitum exequi monitis ſuis paſſus non eſt. Sanctitate enim conſilij conſentaneum furori impetum ab ejus pectore ſubmovit, maximaq; doctrinæ ſuæ perſeverantiâ ſtudium ejus à ſententiâ revocavit. Itaq; repente ſanior affectus Regis animum occupavit. Saluberrimo namq; præceptoris imperio reſipiſcere coactus, continuò injuſti concubitus nexum reſcidit, depoſitoq; ſtuproſæ mentis ardore, nuptam repudio ſubmovit. Nec ſolum ira abſtinuit, ſed etiam ab illicita connubij uſurpatione mentem retraxit. Gutha quoq; paternos penates repetens, ſuſceptis viduitatis inſignibus cum ſumma morum ſinceritate conſenuit, caſtitatemq; votis profeſſa, virilis concubitus experientiam abdicavit. Et quia injuſto ſe toro maculaverat, nullum ulterius ſibi juri eſſe permiſit. Sanctitatis ſiquidem amplexa propoſitum, reliqvum vitæ tempus cœlebs exegit, ingentiq; pudicitiæ ſeveritate illiciti concubitus noxam licentis evitatione penſavit. Sed nec inerti otio tempus effluere paſſa, quotidianâ conſvetudine exquiſita Sacrariorum ornamenta fingebat, inq; eandem operam continuam ancillularum curam cogebat. Inter quæ chlamydem ſacerdotalem ſutilibus ſigillis excultam, precioſæq; materiæ impenſa ac mirifici operis arte elaboratam, Roſkildenſi Sacrario doni nomine largita eſt. Alia quoque complura divini cultus inſignia ſacrorum uſibus operata eſt.

Sveno verò ſacrorum adminiſtratores quam maximè converſatione probabiles contrahebat. In quibus quanquam ſcientiam veneraretur, morum tamen curioſius habitum intuebatur, indignum ratus literarum ſvavitati ſummum familiaritatis conſortium tribui. Adeò igitur honeſtatis ſcholam literarum rudimentis præponderare credebat, ut in agendo clericorum delectu virtutis potius, quàm ſcientiæ elementa penſaret, lateraq; ſua fidis quàm doctis obſequijs vallare mallet. Svenonem quoq;

Norva-

Norvagicæ regionis virum cunctis virtutis partibus ac numeris inſtructiſſimum ſed parum juſtâ notitiâ literarum monimenta complexum, in jus familiaritatis adſciverat. Hic ex præfectura ad ſacerdotium translatus, tametſi Latinæ vocis penuria premeretur, domeſtici ſermonis opibus abundabat. Quem cæteri ingenijs ſuis ob virtutem, quâ ipſis præſtabat, à Rege præferri videntes, perridicula imperitiæ exprobratione ſcurriliter cavillandum duxerunt. Rem enim divinam acturo, deriſus gratia affectum litura codicem ſubjecerunt. Qui qvum ſalutem Regi votis libello expreſſis ſolenni verborum precatione debuiſſet expoſcere, ipſum famuli nomine deſignatur, vitiata ab æmulis pagina, muli appellatione fœdavit. Neq; enim lituræ errorem correctionis beneficio redimere noverat. Igitur circumſtantes lectoris imperitiam jocabundo cachinnorum anhelitu proſecuti, immodico ora riſu ſolverunt: ipſo quoq; ioci irritamento, religio in ludibrium abjit. Finita actione Rex amotum aræ libellum complexus, cum & ipſum invida manu corruptum & recentis lituræ veſtigia cauſam inerter fuſæ precationis aſpiceret, invidæ ſocietatis animos deteſtatus, inſultantium fraudem coarguit, ipſosq; obtrectatione vitioſiores, quàm Svenonem inſcitia comprobabat. Eundem quoq; brevi irriſoribus ſuis imperitiam exprobraturum adjecit. Deinde ſcholam eum petere hortatus, ſumptum ſe adminiſtraturum promittit. Neq; hac re quicquam de conſveta ejus familiaritate decerpſit, nè invidiæ reſpondiſſe potius quàm obſtitiſſe videretur. Profectus Sveno efficaciſſime liberalium artium ſtudijs operatus eſt. Quippe literarum, quibus parum inſervierat, documenta ſumere cupiens, percipiendæ earum diſciplinæ gratia, omiſſa domeſtica, peregrinæ ſcholæ erudiendum ſe dedit, animumq; doctrinæ capaciſſimum excolens, Latino ſe ſermone aſſvefecit. Cujus ſtudijs abundè inſtructus, vocabulorum vim ad ſumma quæq; Grammaticæ rationis elementa animi docilitate percepit, abſciſſoq; ruſtici rigoris crimine, facundiam ſuam ingenij exercitatione politiorem effecit. Itaq; flagrantiſſima diſcendi cupiditate clarum ſcientiæ magiſterium retulit, breviq; morarum proceſſu, quos imperitiæ deriſores habuit, ingenij admiratores invenit. Primum inter omnes Wilhelmus apud Regem familiaritatis locum occupaverat, ejusq; gratiæ mutua animi viciſſitudine reſpondebat. Etenim ab ipſo cæteris impenſius cultus, charitatis dignationem ſingulari fide penſabat. Horum fidei Rex tanquam tutiſſimis obſequijs latera ſua cingenda commiſerat.

SVENO Eſtrithæ filius

Sed & ſequens caſus in Antiſtite ſeveritatis pulcherrimum, in Rege certiſſimum moderationis documentum exhibuit. Ipſe namq; ſacro circumciſionis pervigilio ſolenni magnatum convivio feriatus, cum quorundam principum clandeſtinâ obtrectatione parum honoratè de ſe habitum comperiſſet ſermonem, occultam eorum perfidiam temulentiæ laſcivijs detectam exiſtimans, iræ aculeis actus, miſit qui ipſos matutino tempore intra Trinitatis ædem oraturos confoderent, tanquam in ſacris penetralibus aptiſſimus humanarum cladium locus exiſteret. Itaq; actum erga convivas facinus ſacrilegio duplicavit, ipſumq; pietatis domicilium crudelitatis officinam effecit, neque loci, aut temporis, quo minus cupiditati indulgeret, reſpectum habuit. Quam rem Antiſtes, templi (ut par erat) violatione permotus, inprimis diſſimulanter excepit, neque indignationem ſuam ulla ex parte ſtipatoribus patefecit, opportuno vindictam tempore præbiturus. Nam qvum rem divinam pontificali more peragere debuiſſet, non ſolum adventantem Regem occurrendi veneratione excipere ſuperſedit, ſed etiam Sacrarium ſubire connifum à primis ejus liminibus absque reſpectu familiaritatis ſacerdotij inſignibus ornatus, baculo, quo utebatur, excluſit, ſacrorum penatium aditu indignum judicans, quorum religionem non ſine gravi pacis rubore civili ſangvine maculaſſet, ſuppreſſoq; dignitatis nomine non Regem eum, ſed humani cruoris carnificem appellabat. Nec reum objurgaſſe contentus, aculeum virgæ ejus pectori infixit, armatumq; duritia animum

SVENO Eſtrithæ filius

imperati parricidij pœnitere perdocuit. Enimvero privatæ ſocietati publicæ religionis verecundiam prætulit, non ignarus alia eſſe familiaritatis officia, alia ſacerdotij jura, quibus ſervorum æque ac dominorum, neque ingenuorum parcius, quàm ignobilium flagitia vindicari par eſt. Cumq; abunde foret repulſam egiſſe, etiam execrationem adjecit, nec dubitavit in præſentem damnationis quoq; proferre ſententiam. Itaq; mirifica audacia dubium reliquit, fortius illum manune, an voce pulſaverit, quem gravibus admodum contumelijs proculcatum prius lingvæ, deinde dextræ repulſa mulctavit, inq; pectore, quo virtutem ante coluerat, vitium contudit. Neq; enim in tam evidenti ſcelere longum ultionis tempus expectandum putavit, facilius origini atq; incunabulis culpæ, quàm ulterioribus ejus incrementis occurrendum exiſtimans, ne mora alitum crimen diuturnitatis tractu convaleſceret. Igitur ut Regem impotentiæ & temeritatis incurſus tranſverſum in facinus egit, ita Antiſtitem ad exercendam vindictam profecta à religionis æmulatione ſeveritas concitavit. Enimvero fortiter vindicata religione, & debitam ordini ſuo fidem, & alienæ temeritati ſalutarem reddidit diſciplinam. Ne enim ſolennium officiorum tutelam omittere videretur, veluti indulgentiæ oblitus, ſeveritatem exercuit, neq; ſanctitatis inimico amicus exiſtere aut aſſentatoris potius quàm pontificis partes præſentare ſuſtinuit. Cæterum ſpecie hoſtem, reverà amicum exhibuit, quia fida concordiæ pignora ac ſyncera familiaritatis ſtipendia potius juſti rigoris, quam iniqui favoris examine ponderabat. Quapropter manſvetiſſimum ingenium ſuum depoſita ad tempus clementia auſteritati ſubjecit, meritoq; ad firmandam religionis diſciplinam aliquid à crudelitate ſibi pauliſper mutuandum putavit. Quamobrem infeſto militum concurſu petitus, applicatos cervici ſuo gladios animi firmitate contempſit, tantumq; ſe in deſpiciendis periculis geſſit, quantum egerat in provocandis. Tanto animi robore præditus, tamq; generoſi ſpiritus abundantia inſtructus, divinæ charitatis munimento ſuperior humani timoris viribus apparuit. Cujus Rex inhibita nece, qvum eum non temeraria offenſa, ſed publicæ ſeveritatis fiducia concitatum animadverteret, conſcientiæ rubore perfuſus, ſceleriſq; quàm repulſæ pudore ægrior, continuò regiam repetit, quietamq; frontem contumelioſe correptus exhibuit, nec ipſa quidem generoſæ indignationis verba invitus audivit. Deinde regiâ veſte depoſita obſoletam accepit, mœroremq; deformitate cultus, quàm ſplendore contumaciam teſtari maluit. Neq; enim tam triſti pontificis ſententia perculſus, regalis magnificentiæ cultum geſtare ſuſtinuit. Sed abjectis regiæ majeſtatis inſignibus, inſigne pœnitentiæ ſagulum ſumpſit. Quinetiam ſimul cum veſte potentiam exuit, atq; ex ſacrilego tyranno fidus ſacrorum venerator evaſit. Siquidem nudatis pedibus ad atrium regreſſus, in ejus ſe aditu proſtravit, terramq; ſuppliciter oſculatus, dolorem qui ex contumelia acerrimus infligi ſolet, verecundia ac moderatione compreſſit. Neq; enim continuò repulſæ vindicem egit, ſed pudore ac pœnitentia culpam cruenti imperij redemit. Exulaſſe hujus animum in nequitia, non habitaſſe credimus: quem ut primo temeritas tranſverſum in facinus egit, ita poſtmodum æquiſsima moderationis temperies rexit. Quanta enim maſvetudine pectus ejus inſtructum fuiſſe putemus, qui pontificem palàm ſeveriſsimis ſacerdotij viribus adverſum ſe uſum, non ſolùm impunitate donaret, ſed etiam humilima veniæ petitione venerari ſuſtinuit, gratiamq; tam pudoris patrocinio, quàm pœnitentiæ beneficio meruit? Divina ſiquidem obſequio, non viribus propitianda noverat, ideoq; atrocitatem ſceleris verecundâ mœroris acerbitate penſabat. Quinetiam parvulo pudoris irritamento magnopere confuſus, excitatam ignominia virtutem rubori imperare coegit, quantumq; violentiæ religioni crudeliter imperando incuſſerat, tantum venerationis vehementer animo

contuſus

SVENO Eſtrithæ filius

contuſus exolvit. Sed dum taliter ſe gerit, inuſitatam ſacerdotalis auxilij clementiam expertus eſt. Intereà Antiſtes inchoamento pſallendi facto, primaq; concentus parte editâ, qvum Græcæ precationi ſolennem ritè GLORIAM ſubnectere debuiſſet, ex ſtipatoribus ſupplicem foribus Regem adeſſe cognoſcit. Igitur ceſſato cantu, cleroq; conticere juſſo, fores repetens, qvum Regem, quid ita ſe gereret, percontatus fuiſſet, atq; ille criminis confeſſione facta, religioni ſeſe ſatisfacturum promittens, ſacerdotalis ſubſidij veniam poſtulaſſet, continuò execratione remiſſâ jacentem amplexus, abſterſis lacrymis, depoſitisq; doloris inſignibus, & cultum & animum Regium reſumere juſſit, non licere inquiens privatum mœrorem publicis intereſſe tripudijs. Neq; enim eum humiliorem dignitate ſua vultum gerentem, aut ſupplicem liminibus advolutum intueri ſuſtinuit, ſed benignioribus verbis recreatum, priſtinam veſtem, quâ majeſtatem ſuam concinniorem efficeret, corpori reponere, cultioremq; progredi jubet: ſatis graves eum pœnas religioni dediſſe ratus, qui ſe tam demiſſè agere, tamq; ſuppliciter proſternere ſuſtinuiſſet. Deinde imperatis pœnitentiæ rebus, cantores, quorum frequentia ſolennitas agebatur, in occurſum ejus, quò ornatius reciperetur, procedere juſſit, ſtatimq; venerabiliter exceptum, cunctis lætitiâ ovantibus, ad aram usq; perduxit. Ita prioris violentiæ ſpeciem honeſto comitatis genere temperavit, repulſæq; deformitatem ſpecioſo penſavit obſequio. Nec minus in pœnitentia venerationis, quam auſteritatis in admiſſo repoſuit. Quin etiam adhuc mœrenti ſolicitudinem detraxit, fiduciam adjecit, privatæq; triſtitiæ ſalebram publica gratulatione diſcuſſit. Itaq; quòd in potentis viri ſcelere pollutum fuerat, religioſa ſeveritate expiatum eſt. Sed & populus maximo plauſu tam ſpectatam in Rege verecundiam comprobabat, plus pœnitentiâ pium, quàm imperio ſceleſtum evaſiſſe confeſſus. Peregerat jam Pontifex ſeveri ac pij vindicis partes, inq; eodem rigoris & clementiæ experimento ſe geſſit, nec parcius veniam quàm vindictam exhibuit. Quippe cujus contumaciam ſeverè repulit, indulgenter modeſtiam coluit, ſicq; pietati juſtitiam contemperavit, ut nec ſperneret ſupplicem, nec reciperet inſolentem. Qua in re paterni affectus habitum pleniſſime repræſentavit, quod parentis more correptionem blanditijs ſubſecutus, neq; aut elatum amplecti, aut demiſſum aſpernari ſuſtinuit. Poſt hæc omiſſa altaris ſacra repetens, ſummo patri regiæ expiationis gloriam ſuccinit, eòq; ſerenius gaudium ſubijt, quo tetrior luctus cauſa præceſſit. Rex ipſe biduum quiete peragens, tertio demum die regio cultu ornatus, inter ipſa miſſæ ſacra, excelſam ædis partem conſcendit, ſilentioq; per præconem venerabiliter acto, coram omnibus ſemet graviſſima accuſatione perſtrinxit, acerbum religioni vulnus inflixiſſe confeſſus. Deinde collaudata antiſtitis indulgentia, quòd tanto crimini tam repente ignoverit, ſeq; juſſu, etſi non manu, reum celerrimè ſacrorum uſibus reſtituerit, pro tam cruenti imperij expiatione muneris loco Steffnicæ provinciæ dimidium aris à ſe conferri publicat. Nec erubuit multorum auribus ſingularem flagitij ſui committere notionem. Ea res inextricabilem regni ſacerdotijq; concordiam operata eſt. Quippe Rex non ſolùm Antiſtitem in eodem amicitiæ gradu habuit, ſed etiam majoribus dignitatis incrementis donavit, plus officijs ejus ad gratiam, quàm contumelijs ad iracundiam concitatus, quem non privatâ irâ, ſed publicæ religionis injuriâ adverſum ſe provocatum videbat. Hic enim mirificam illius ſeveritatem, ille ſanctiſſimam hujus moderationem benevolentiæ conſtantiâ proſequebatur. Sed & uterq; quotidianis votis, nè tantæ animorum concordiæ dividuum fati tempus intercederet, exoptabat. Itaq; ſummæ venerationis officia certatim mutuis ſibi ſtudijs impendebant, adeoq; eximiam ſocietatis fidem honoris viciſſitudine nutriebant, ut potius inter eos amicitiæ paritas, quàm ſuperioris ad inferiorem familiaritas cerneretur.

Veniam nunc ad Canutum Svenonis filium, qui propitiæ fortunæ beneficio ſummis naturæ dotibus cumulatus, magno cum indolis experimento æta-

SVENO Eſtrithæ filius

tem animo præcucurrit. Quippe contractâ juventute, myoparonum piratica monſtra perdomuit, Sembicis atque Eſthonicis illuſtrem trophæis adoleſcentiam egit, noviſq́; virium gradibus paterni roboris fundamenta tranſcendit. Quæ victoria futurum ejus dominium ominata eſt. Pro amplificandâ tuendâq́; patriâ juges excubias geſſit, rerumq́;, quarum ob infirmam adhuc ætatem vix ſpectator eſſe potuit, auctor haberi præſumpſit. Quinetiam juvenile corpus continuo uſu ad bella impigrè conficienda, armaq́; viriliter ſuſtinenda firmabat, famaq́ue ejus bellicâ vi in tantum claritatis exceſſit, ut redivivum magni Canuti ſpiritum fortunamq́; ſimul cum nominis videretur communione ſortitus, adeò ut nullus eum paterni regni ſucceſſione potiturum ambigeret. Neq; enim virtute jam maturus, honori intempeſtivus videbatur. Sed nec liberalitatis ſpecies ejus adoleſcentiæ defuit. Cujus fratrem Haraldum, natu majorem, obtuſi admodum cordis, inter juventæ initia perpetuus inertiæ ſopor oppreſſum tenebat.

Tandem Svenonem ultima penè ſenectute confectum, apud Suddathorp Juticarum partium oppidum febri implicatum adverſa corporis valetudo corripuit. Qui cum peſtifero humore graſſante fatalem cordi dolorem imminere cognoſceret, parvulas adhuc extremi ſpiritus reliquias trahens, à præſentibus ſe Roskildiæ ſepeliri petivit. Nec miniſterij eorum promiſſo contentus, ſacramento fidem exegit. Siquidem loci illius religio Regibus vetuſto more exculta, ut vivis ſedem, ita fato functis ſepulturam præſtare conſveverat. Jamq́; Regis corpus ab ijsdem amplo funere elatum Sialandiam usq́; pervenerat, cum primum Wilhelmus in occurſum ejus veniendi mandata ſuſcepit. Nec moratus, ad urbem curſu feſtinato contendit, inq́; ipſa Trinitatis æde, accerſitis qui terram ad ſolidum foderent, prius Regi, deinde ſibi tumulum extrui jubet. Quam vocem foſſoribus potius à mœrore, quàm induſtria profectam putantibus, extinctisq́; non vivis tumulo opus eſſe dicentibus, ſuum antequam Regis funus ab eis excipiendum aſſeruit, non ſe voto fraudandum inquiens, quo cum eo commori ſemper optaſſet. Eosdem admiratione ſtupentes, imperiumq́; deliramento conſentaneum exiſtimantes, ad obſequendum, pœnam, nî paruiſſent, comminatus adduxit. Ita adhuc experte morbi corpore, mortis certitudinem præſumebat. Deinde citato equo in occurſum exequiarum contendens, cum ad nemus forte Topshøgicum perveniſſet, duabus miræ proceritatis arboribus ſecus iter conſpectis utramq́; præcidi, inq́; uſum lecti funebris aptari præcepit. Illi ſibi regalis feretri conſtructionem præcipi rati, imperium exeqvuntur. Compactum deinde vehiculum præſtantibus robore equis imponunt. Cumq́; Pontifex ſilvam prætergreſſus regium in vicino funus adeſſe cognoſceret, aurigam conſiſtere juſſit, ac protinus veluti laxamenti gratia amiculum, quod habebat, exuit, eiq́; humi expanſo ſeipſum præcipitem ſuperjecit. Deinde erectis ſupernè palmis, ſi quo rerum auctori ſervitio placuiſſet, vitam à ſe finiri petivit. Sanè absque ulla fati cunctatione amicum morte inſequi, quàm vita deſerere præoptavit. Hæc fatus, veluti in domeſtico lectulo acquieſcens extingvitur. O immenſam concordiam, quæ ſuperſtite ſpiritu jucundior fuit: Quem famuli longam admodum cubandi moram egiſſe mirati, cum nequicquam erigere jacentem vellent, exanimem repererunt. Igitur recens omnibus inopinati funeris luctus exoritur. Ipſe vero à ſuis feretro exceptus atq; ante Regem elatus, ut fato poſterior, ita funebri pompa prior extitit. Viris namq; funebri Svenonis lecto humeris ſubjicientibus, ipſe equis ſubvectus veluti quidam exequiarum ejus auriga præceſſit. Prior verò ſacrario allatus, veram præſagij fidem retulit. Quâ tam admirabili fati ſorte potitus, ſe Regis cultum charitati potius, quàm fortunæ erogaſſe perdocuit. Exequijs impenſius actis amborum corpora conjunctis admodum tumulis occluduntur. Hæc ſunt venerenda amicitiæ ſtipendia, quæ, cum à

duobus

duobus ejus conſortibus alter excidit, reliquo, vitæ dulcedine faſtidita, mortis appetitum ingenerant. Poſt hæc Sveno Noricus, quem ſuprà ſignificavi, communibus cleri ſuffragijs ſacerdotium ſumit. IXV. HARALDUS HEIN.

Regiæ vero ſucceſsionis delectum anceps popularium ſententia pertractabat. Major namq; Danorum pars memor quantis per Canutum, adhuc privata fortunæ periculis objecta fuerit, graviora, ſi regnum indueret, verita, maligna virtutis interpres, quod gloriæ ejus accreſcere debuerat, iniquiſſimâ meritorum æſtimatione damnabat, elevatis virtutum præmijs clariſſima ejus opera repulſæ turpitudine rependendo. Igitur ut hunc negotiorum metu peroſa, ita Haraldum otij cupiditate complexa, audaciæ hebetudinem prætulit, ignavumq; ſibi Regem maluit imperare quàm fortem. Quamobrem egregiæ indolis claritate contempta, negatum virtuti culmen vitio tribuere non erubuit, repulſa fortitudine, inertiam honoribus inſecuta. Verum hunc ingratæ mentis habitum fucoſa rationis ſpecie colorabat, Haraldum perinde ac natu majorem ipſo naturæ jure regno debitum certans. Genus affectionis inuſitatum! Hunc virtus inviſum, illum vitium probabilem fecerat. Soli Scanienſes juſta animi inclinatione provecti, Canuti probitate cultâ, Haraldi deſidiam reſpuebant. Igitur Yſoram habendi delectus gratiâ convenitur. Ibi quidem ingens Oceani vaſtitas oſtijs adſodum anguſtis excipitur, fluensq; fretum coactu littorum in arctas fauces terra compellit. Medium ſinus harenæ tenent obſcura nautarum celantes pericula. Nam ut abiens eas æſtus aperit, ita rediens claudit. Orienti Scania cætera vero occidenti claſſis appulerat. Hic fratres apud ſuos quisq; fautores diverſis in locis concionati ſunt. Tunc Haraldus vocato aſſenſorum concilio, nequaquam contumelioſam ſibi fratris prælationem videri refert, ſi non eum dignitate poſteriorem ſors ipſa naſcendi feciſſet, majoremq; à minore ſuperari ridiculum eſſet. Qui etſi virtuti maturior videretur, ſe tamen naturæ ordine, ætatisq; privilegio vincere. Præterea indignum fore civium illi vexationem, objectamq; periculis patriam ſuffragari debere, ſuæ vero provectioni ſervatam in omnes clementiam obeſſe: nec ita merita ab eis æſtimanda fore, ut miſerias ſuas gratia felicitatis repulſa penſare cupiant. Nam ingratorum hanc maxime viciſſitudinem eſſe. Ad hæc ſi ſummam aſſequatur, impias ſe leges abrogaturum, blandas placidasq; pro eorum arbitrio laturum promittit. Tanti igitur tamq; optati commodi promiſſorem concio peſtiferis ejus blanditijs invitata, Regem appellat, paternum illi regnum deferens, cujus inertiæ contemptus magis quàm ullus honos aut gratia referri debuerat. Itaq; populi favor orationis ſuavitate præreptus, plus fallacibus ejus promiſsis, quàm invictæ Canuti fortitudini præſtitit. Igitur fraternæ contentionis certamen varia aſſentatione ſubnixum, ſine arbitris aut judicibus, ſolis partium ſuffragijs gerebatur. Verum Haraldus imperitæ multitudinis errore ſuffultus, mox per legatos fratri mandat, ne decretam majoribus ſummam ambiat, eumq; honore ſibi poſtponat, quem naſcendi ſerie priorem ſciat, neve regnum majorum virtutibus illuſtratum domeſticæ atq; inteſtinæ diſcordiæ bello corrumpat, nec pernicioſa ſeditione dividuos patriæ motus incutiat, ſed potius clauſum ambitioni animum gerat, abjectaq; temeritate competitoris ſui, ſuffragatorem agere non erubeſcat. Adjectæ monitis minæ, mandataq; non tam blanditijs pacis, quàm belli irritamentis inſtructa. Præterea pleroſq; fraternæ partis fautores legum emendatione, liberiorisq; vitæ jucunditate promiſſa, per ſubornatos in gratiam ſuam ſolicitandos curavit. Ita à Canuto vulgi animos partim ſpes, partim metus avertit. Ipſe deficientibus à ſe copijs, tribus duntaxat roſtratis navibus in anguſtiſsimas Scanici maris fauces elabitur, regno carere juſſus, cujus ipſe incolumitatem protexerat, terminos auxerat. Ubi fraterna legatione regni communionem ſpondente reverti monitus, ſpretis mandatorum blanditijs, Svetiam fugi-

LXV. HAHALDVS HEIN fugibundus intravit, perquam ſtultum ratus ejus ſe promiſſis infractâ fortunâ credere, cujus, eâdem adhuc vigente, minas acceperit. Mox perinde atq; injuriarum oblitus, intactis patriæ rebus, bellum adverſum Orientales vivente patre cœptum, enixè proſequitur. Haraldus habito in octo dies concilio, quod promiſſis complexus fuerat, rebus proſequi monitus, ut regia majeſtate popularem excoleret, in primis adverſum provocationem reſtipulandi jus edidit, prioresq; defenſionis partes, quàm accuſationis inſtrumenta conſtituit. Reo ſiquidem actoris jus in refellenda accuſatione conceſſit, quam antea teſtium fide ſubnixam defenſionis præſidio repellere non licebat. Quod jus uſurpatione firmatum ut familiare libertati, ita religioni peſtiferum evaſit. Ipſa namq; defendendi poteſtas non armorum, non teſtium uſu, ſed ſola ſacramenti fide ſubnixa, multorum conatus votorum cupiditate perjurio polluit, ſed & funditus ſingularium congreſsionum uſum evertit. Poſteris namq; ſuſceptas cauſarum controverſias ſatius jurejurando viſum eſt expedire, quàm ferro. Verùm alterum religionis intuitu, alterum ſalutis reſpectu periculoſius. Quem morem Dani pertinaciter retentum ad hocusq; tempus obſtinatè uſurpant, adeò ut vita magis quàm eo carere cupiant, ſalutemq; ſuam pro ipſius obſervatione devoveant. Haraldus vero ſolis ſacrorum officijs deditus, latarum à ſe legum ſeveritate neglectâ, impunitas omnium noxas enervi legum indulgentiâ præteribat, omniaq; ſtatuti juris munimenta convulſit, ignarus plus Deo ſinceram regni adminiſtrationem, quàm inania ſuperſtitionis momenta placere, ſeverumq; juſtitiæ cultum ſupervacua precum adulatione gratiorem exiſtere. Præterea divinum plenius propitiari numen, ubi jura quàm thura promuntur, plus ſcelerum quàm pectorum contuſionem probare, libentius criminum, quàm genuum flexus aſpicere, nullamq; victimam vindicatæ pauperum libertati præferre. Quanquam enim Regum majeſtas rite religioni intendere debeat, aliquanto tamen ſpecioſius interdum tribunalia, quàm aras excolere poteſt. His omiſsis Rex ſola ſacrorum charitate conſpicuus, iniquiſsimos actus profuſa animi tolerantia ſuſtinebat, pauciora experimentis proſecutus, quàm promiſsis complexus fuerat. Noxas non venia modo, ſed etiam licentia proſequebatur, tamq; inopem juris patriam reddidit, quam antea promiſſis divitem fecit. Sed neq; à regijs moribus habituq; degenerare deforme ducebat. Regnando biennium emenſus, defungitur.

LXVI. CANVTVS Sanctus. Quo mortuo Canutus fraternis ſuffragijs in regni faſtigium revocatus, Orientale bellum, quod in adoleſcentia orſus, in exilio auſpicatus fuerat, accepto ſolio, potius amplificandæ religionis, quàm explendæ cupiditatis gratiâ totis viribus innovandum curabat, cum incrementis fortunæ etiam claritatis augmentum apprehendere cupiens. Nec ante manum ab incœpto retraxit, quàm Curorum, Sembonumq; ac Eſthonum funditus regna deleſſet. Deinde ſublato hoſte nuptias circumſpiciens, finitimaq; conjugia obſcura ac dignitate ſua minora reputans, præfecti Flandriæ Roberti filiam Ethlam in matrimonium advocavit: ex qua filius ei Carolus obvenit. Cumq; magnatum inſolentiâ ſolutos hebetatosq; priſci juris nervos aſpiceret, omnibus ingenij modis ad reparandam patrij moris diſciplinam connixus, probatioris juſtitiæ cultum ſeveriſsimis edidit inſtitutis, contuſumq; & labentem æquitatis tenorem in priſtinum habitum revocavit. Non ſangvini, non neceſsitudini, quò minus juſtè ſe gereret, indulgentiam habuit, nullius amicitiæ aut familiaritati impunitatem injuriæ tribuit: ſed omnia antiquæ conſvetudinis momenta præcurrens, labefactatum juris vinculum tenaciſſimo nexu aſtrinxit, ac paternæ ſeveritatis veſtigia ſolicitus uſurpavit, eoq; ſtudio graviſsimas majorum offenſas contraxit. Sacris decus ſuum reddebat. Sacerdotia gerentes gratiæ nutrimentis proſequebatur. Cumq; ab inerti & rudi populo parum juſtam Pontificibus venerationem haberi conſpiceret.

CANVTVS Sanctus.

ſpiceret, ne tanti nominis potitores inter privatos relinqueret, decreti circumſpectioris induſtria principum eis conſortionem indulſit, ipſisq; primum inter proceres locum perinde ac ducibus aſſignavit, auctoritatem honore conciliaus. Providit enim ne tanti officij pondus æquo minor veneratio caperet, inq; ſumma religionis arce poſiti, infimâ cultus conditione vileſcerent. Nec ſolum pontificibus dignitatis incrementa donavit, ſed etiam privatorum clericorum ordinem benigniſſimis decretis adornare ſtudebat. Nam quo cumulatiorem eis honorem redderet, literatorum controverſias vulgaris fori conditione exemptas, ad ejusdem profeſſionis judicium relegabat. Iisdem religionis reos objecta repellere nequeuntes, pecuniaria mulcta puniendos permiſit. Quibus etiam in omnia, quæ adverſum divina committerentur, animadverſionis arbitrium tradidit, cunctasq; hujuſce generis actiones ſacerdotali judicio deſtinatas à publico foro ſecrevit, ne honore impares conditio æquaret. Quamobrem dignitati pondus adjecit, decusq; privato faſtigio excelſius eorum reſpectui ineſſe voluit. Quo effectum eſt, ut Danorum nemini niſi Regi aut pontificibus, eiq; qui potiſſimus regni ſucceſſor advertitur, domeſticis quemquam liceat actionibus poſtulare. Idem populares adhuc ſacrorum rudes decimarum religioni aſſvefacere conabatur. Sed propoſiti irrita ſvaſio fuit. Quippe maturitatem rerum capere novelli cultus rudimenta nequibant.

Interea Sveno Roskildenſis templi ædificationem à Wihelmo cœptam ſaxeo opere proſecutus, cum perfecto ſacello ſolas locandi pulpiti anguſtias, quo minus dedicatio peageretur, obſtare conſpiceret, condendi ejus gratia Wilhelmi monumentum ſummovit, cineresq; mauſoleo erutos, eò loci, ubi nunc acquieſcunt, transferendos curavit. Nocte igitur, quam dedicationis dies inſecuturus putabatur, Sacriſtæ ſomnum capienti quidam ſacerdotij inſignibus decoratus per quietem præcepit, Svenoni ſufficere diceret, quòd in exædificando ſacrario Wilhelmi ſibi merita vendicaſſet, ac gloriæ ſuæ alieno labore partam arrogaſſet impenſam, nè cujus famam aucupatus fuiſſet, etiam cineres ſubmoveret, eosq; à charisſimo Regis corpore ſepararet. Cujus facti pœnas haud dubiè ab ipſo violationis auctore, niſi vitæ ejus ſanctitas obſtitiſſet, expetendas fuiſſe: nùnc vero in ipſas ſacrarij partes ab eo conditas ulciſcendum, ſeq; omnem operis ejus molem funditus everſurum. Monuit quoq; ne quis ſuum de cætero tumulum attentare præſumeret, præfatus neminem qui cineres ejus loco ſuo ſubmoverit, impunè laturum. Deinde baculo tectum impellere, totamq; operis molem diruere viſus, ſomnij fidem ædis excidio comprobavit. Quippe ſacrarium repente ab imis fundamentorum ſedibus convulſum excidit: adeoq; res viſioni conſentanea fuit, ut eodem temporis momento ruina ſomnij comes incederet, nocturnaq; unius opinio omnium oculis interdiu ſubjecta clareſceret. Tantum autem rei miraculum extitit, ut ne collapſum quidem ſacrarium cuſtodem oppreſſerit. Nam neq; petrarum pondere, quæ undiq; congerebantur, eliſus, neq; ulla collapſæ molis importunitate quaſſatus, tutum quietis uſum habuit, quanquam cubile ejus cadenti materiæ contiguum fuerit. Attoniti fragore cives, ruinæ præſentis admiratione concurrunt, cuſtodemq; excidio periſſe creditum, medijs lapidum coagmentis incolumem egredi cernunt. Quæ res omnium in eum oculos religioſa vulgi admiratione convertit, incertum utrum templi lapſus an ſacriſtæ ſalus plus viſentibus ſtuporis attulerit. Nec parvulum viſioni, auctor ejus ab imminenti lapidum mole defenſus, præbuit argumentum. Qui cum Antiſtiti nocturna Wilhelmi mandata prompſiſſet, ſubridens Præſul, nil ſe mirari inquit, vitæ ejus ſeveritati fati habitum reſpondere: ſuæ nihilominus ſolicitudinis fore, collapſas ædificij partes reficere. Quamobrem diù poſtmodum intactus Wilhelmi tumulus manſit, donec noſtris eum temporibus Hermannus, majoris ſacrarij præſes, Arnfaſtusq; ſcholæ magiſterio functus, connivente Iſaaco ruralis ſacerdotij præpoſiti, parabilem,

bilem magis & inter cæteros cultiſſimum advertentes, Aſcerianæ ſepulturæ gratia aperiri juſſerunt. Porrò foſſâ ad ſolidum humo, incorruptam antiſtitis togam inter adeſa ſolo oſſa reperiunt. Quibus ſublatis, tanta fragrantiæ vis ſine ullo auctore ad circumſtantium nares veluti è beato quodam ungventorum fonte manavit, ut nemo cœlo potitum ambigeret, cujus cineres tàm mira terreſtrium odorum ſvavitas perfudiſſet. Ipſas verò contrectantium manus tanta odoramenti pertinacia aſtrinxit, ut ipſum triduo balneis ac lavacris attentatum abolere nequiverint. Nec tamen ſanctitatem cinerum, ut decuit, venerati, in extremam eos monumenti partem applicandos curabant. Sed neq; præſumptioni impunitas abfuit. Siquidem ſacrilegi conſilij auctores peſtiferum audaciæ ſuæ exitum experti ſunt, tantumq; quisq; ſupplicij retulit, quantum violandi buſti ſententiæ impendit. Hermannus namq; ſub Abſolone ſacerdotali concilio aſſidens, ſacrum naribus ignem excepit, cujus vi non ſolum corporis firmitate, ſed etiam vocis officio ſpoliatus, elingvis ac mutus ante triduum, graſſante latius ardore, deceſſit, dignus ea corporis parte puniri, qua divinam ingratus fragrantiam hauſerat. Ne cleviorem Arnfaſtus exceſſum habuit: qui cum impotentium nervorum hebetudini mederi vellet, potione per incuriam ſumpta, quo ſalutem conciliare debuerat, langvorem inſtruxit. Sed & rupti tandem jecinoris partes fruſtatim egeſtas vomitu protulit, quas à medico pelvi exceptas, Maximus Pontifex Abſolon, dùm ad viſendum eum humanitatis officio veniſſet, aſpexit. Quo præſente æger hic ſe ob violatos Wilhelmi cineres perpeti proteſtatus, manifeſtas neglecti imperii ejus pœnas pependiſſe dicebat, ſeq; ſua cum tota re familiari religioni pollicitus, trimeſtri langvore habito, per ſummam animi pœnitentiam expiravit. Miſerandos duorum exitus tertius temeritatis auctor aſpiciens, ſeq; ſimilibus ſupplicijs propinqvum veritus, fati inclementiam pietatis officio præcucurrit. Nam in æde Mariæ magno rei familiaris impendio ſacrarum virginum convictum inſtituit, eisq; quoad vixit, pudicitiæ diſciplinam ingeneravit. Nec tamen omnem prorſus vindictam effugit. Diutino namq; vitiati pulmonis langvore conſumptus interijt. Ità primo fati celeritate correpto, reliquos à diverſis corporis partibus profecta peſtis tarditate ad ultimam tabem redactos abſumpſit. Igitur tantum unusquisq; pœnæ ſumebat, quantum in violanda antiſtitis ſepultura auctorem egerat. Quia enim ſalubritatem ſuam prudentiæ munimento tueri noluerunt, cladem culpæ præcipitio contraxerunt.

Ne autem Sveno promiſſam templi refectionem negligentius exequi videretur, cœptam Roskildenſis ſacrarij fabricam ad finem usq; perduxit. Cujus excolendi gratiâ Rex coronam arte impenſaq; operoſiſſimè elaboratam, in ejus ornamentum appendit; exiſtimans regias opes potius ſacrorum ſplendori, quàm humanæ avaritiæ ſervire oportere. Eginus quoq; hisdem fermè temporibus, opitulante Rege, Laurentianæ ædis inchoatum à ſe opus explicuit. Quibus Rex dedicari juſsis, mirificam dotis nomine munificentiam erogavit. Nam in æde Laurentianâ annua cantorum ſtipendia, pontificis ſubſidio fultus, inſtituit. Ipſe enim partim ex fiſco ſuo, Regiisq; latifundijs, partim Antiſtes ex ante collatis templo beneficijs quotidianos eorum ſumptus exhibuit, tantaq; inter ipſos religioſi certaminis alacritas fuit, ut uter in Deum venerabilior fuerit, incertum extiterit. Prima itaq; dedicationis die Rex ſolenniter altaria veneratus, quartam regij numiſmatis, quartam ſuæ in cives exactionis, quartam æſtivi cenſus portionem ei, qui pro tempore loci Antiſtes extiterit, muneris loco perpetuo jure poſsidendam conceſsit. Nec parcius privata clericorum jura tutatus, ab eis qui ſacrarij rus excolunt, univerſum penè regiæ penſionis jus, aſcriptis chori miniſtris, deferendum curavit. Cæterùm detractæ expeditionis pœnas, ac violatæ pacis vindictam, eorumq; qui propinquis vacui deceſsiſſent, hæreditates,

CANVTVS Sanctus.

tates, regij duntaxat juris eſſe voluit. Itaq; non minorem in edendis templorum privilegiis, quàm præſtandis beneficiis auctorem egit. Et ut legibus ſuis æternitatem conciliaret, eas convellere conaturos Antiſtitum execrationi ſubjecit. Cujus edicti poſtmodum à multis temerè pertentati vetus adhuc ratio perſeverat. Rex verò qvum in omnibus ſanctè ſe induſtrieq; geſſiſſet, præcipuè religionis caritate conſpicuum præbuit, nec unquam remotos ab exactiſſimo ejus cultu oculos habuit.

Qui cum fratrum ſuorum turbam juveniliter intemperantem patriæ admodum onuſtam videret, largis uberibusq; ſtipendijs alitam, uno duntaxat Olavo Sleſvici partibus præſidente, in clientelam aſſumpſit, ac publicum pondus privato levavit impendio. Tandem Danorum nomen, armis in deſidiam cadentibus, à paterni avunculi temporibus obrutum animadvertenti novandarum rerum cupido ſuprebſit. Vtq; ejus animum certius repræſentaret, non contentus ſtudia ſua Orientalibus decoraſſe victorijs, Angliam infelicitate amiſſam hæreditatis duxit nomine repetendam. Recolebat enim bellicam majorum gloriam, cumq; opibus imperij fines, nullo magis quàm Anglicis creviſſe titulis, majoremq; eis ex unius inſulæ, quàm totius Orientis ſpolijs inceſſiſſe ſplendorem. A quorum imitatione deficere ſtolidi ac degeneris animi eſſe, ſatiusq; regno carere, quàm inter parvulæ telluris anguſtias incluſum majeſtatis uſum habere. Vt ergo negotiorum conformitate majorum fortitudini reſponderet, operamq; eorum ſtudiis conſentaneam ederet, atq; aviti nominis gloriam æquaret, omnium quæ paterna corrupiſſet inertia, refectionem ſuæ commendabat induſtriæ, parentemq; perofus, avum æmulatus eſt. Primum igitur occultum Olavo conſilium prodit, eoq; idipſum hortante, rem deinde popularibus aperit. Alacris omnium aſſenſio fuit. Sed quem Rex ſibi fraternæ charitatis viciſſitudine reſpondere crediderat, latenter æmulum habebat, inſidioſæq; ejus adulationis ignarus, affectum referri ſibi, quem ipſe impenderet, æſtimabat. Quem etſi prùdentia ſecus monuit, ſanctitas tamen malignam de fratre ſuſpicionem referre prohibuit, ne conſangvineam fidem temere damnare, inq; fraudis metu hoſtes ac neceſſarios juxtà ponere videretur. Verùm Olavus affectatione regni, pietatis erga germanum oblitus, perfidiſſimi pectoris habitum ſumma fidei ſimulatione tegebat, vulgatumq; Regis propoſitum non ſolum adulationibus fovit, ſed etiam hortamentis inſtruxit: non quòd potentiſſimum regnum ab eo recuperari poſſe ſperaret, ſed ut imperatæ rei difficultatem in odium imperantis converteret. Enimvero fratris animum faſtidioſè æſtimans, piiſſimum ejus amorē parricidali fraude penſabat. Nam qvùm eum, quòd neglectam antè ſeveritatem novis legibus reſtituiſſet, civibus inviſum animadverteret, quô odium ejus cumulatiùs redderet, quod publicè diſpliceret, privatim exequi ſtimulabat. Et ne ſolus inſidias volveret, lectâ ſocietate, clandeſtinæ conjurationis cœtum inſtruxit. Nec fruſtrà ingenium fuit. Quippe primores, quorum violentia regijs ſanctionibus retuſa fuerat, parricidalis cum Olavo propoſiti conſortium habuerunt. Canutus verò omnium animos gloriæ magis, quàm ſceleri intentos exiſtimans, imperata claſſe, Lymivicci maris oris advehitur: à quo breviſſimus in Oceanum tranſitus patet, quondàm navigijs pervius, nunc vero interjecta arenarum mole præcluſus. Hic Rex fraternum diu præſtolatus adventum, navigandi cunctatione exercitus alacritate eſt excuſſus. Nam Olavus reddita tarditatis ratione, veniendi moram indies extraxit, commentumq; caſſandæ expeditionis excogitans, alimenta perfidiæ mendaci impedimentorum ſimulatione quærebat, eò moram trahere cupiens, donec aut Regem ſine eo proficiſcentem interim ipſe regno privaret, vel tarditate ſuſpenſum, exercitu deſtitueret: Rexq; vel deſertorum impunitate deſpicabilis, vel pœnâ, cunctis inviſus evaderet. Ita & fratrem & dominum adventus ſui cunctatione ludificans, tam vafræ tamq;

CANVTVS Sanctus,

inſidioſæ rationis commento genoroſi ac fortis propoſiti molitionem ſubruere conabatur. Nec eum callida conſilij ratio fefellit. Nam tota à Rege claſſis, faſtiditâ ejus exſpectatione, defecit. Rerum enim quæ à fratre gerebantur ignarus, morantis adventum ſæpenumero mandatis exegerat, qvum tandem de ejus perfidia certior factus, claſſe præſtolari juſſa, Sleſvicum lectiſſimâ manu feſtinatò contendit, ibiq; fratrem inopinatum & attonitum intercepit. Deinde productum, accuſatumq; nec objecta valide propulſantem, perinde ac convictum, impotentemq; defenſionis compediri à militib⁹ jubet. Qui indebitam regio ſangvini contumeliam ſuis manibus adminiſtrandam negabant. Cujus tanta apud ipſos veneratio fuit, ut ex eo ortos morte, quàm vinculis mulctare mallent, tolerabilius rati quod communis conditio admittit, quam quod ſervile ſupplicium exigit. Sed & gentis noſtræ verecundia ſummam in vinculorum pœna turpitudinem reponere conſvevit, hisq; affici omni fato triſtius ducit, ingenuas mentes probroſo, quam cruento ſupplicio puniriores exiſtimans, tantoq; alterum altero ſpecioſius cenſens, quantum naturæ habitus à fortunæ vitio diſtare creditur. Mandatam militibus operam communis frater Ericus exequitur, plus juſti imperij quàm iniqui germani reſpectui tribuendum, nec ſangvini parcendum, dum vitia puniuntur, exiſtimans. Quippe quem virtus defecerit, nullam ſtirpis reverentiam obtinere, animiq; labe fœdum omnem generis infuſcaſſe ſplendorem. Igitur non tam fratris nomen quàm parricidæ propoſitum intuebatur. Adeò ſangvinis precium evileſcit, qvum ſe moribus ignobilem fecerit.

Poſt hæc Rex Olavum catenis coërcitum, navigioq; in Flandriam relegatum, carcerali cuſtodiæ mandandum curavit. Cujus captionem conjurati parum famâ aut nuncio experti, quò callidius exercitum ſolverent, interim Regis moram abſentiamq; cauſati, claſſem clandeſtino monitu circumventam domos abire juſſerunt. Quam rem ſi quis palàm exhortatus fuiſſet, publicatis bonis aut in exilium agi, aut capitali ſupplicio affici lege merebatur. Quam obrem defectionis incentoribus tutiſſimum viſum, ut ſine ullo auctore ipſe ſibi populus deſertionis licentiam vendicaret, nè tàm privatum diſceſſionis crimen quàm publicum haberetur. Tantum autem apud improvidam multitudinis temeritatem inſidioſa Magnatum ratio valuit, quòd plebs non minus eorum auctoritate, quàm moræ tædio adducta, fidentiſſimam revertendi libertatem acciperet. Cujus facti Rex cognitione ſuſcepta, dolorem prius, deinde lætitiam egit. Siquidem injuriam in religionis habitum formavit, mulctæq; nomine primam exigendarum decimarum occaſionem corripuit, lætatus quòd ſibi utiliſſimam propoſiti rationem opportunitas conciliaſſet, ſuoq; dedecore ſacrorum decus inſtruere liceret. Cumq; Magnates Olavum, quem ſibi factionis ducem futurum ſperaverant, à fratre interceptum audiſſent, propoſita fraude defecti, ſummam ejus diſſimulationem egerunt. Itaq; Rex accerſita poſtmodum concione, docet quantum Danicis armis militaris ſemper diſciplina profuerit; majorum imperijs à minoribus ſemper obtemperatum fuiſſe, Regum auctoritatem popularibus inniti ſuffragijs, principum famam nullo magis quàm militum fide creviſſe, eorumq; nullius momenti imperium eſſe, ſi non plebeiis ſubſiſtat auxilijs. Sibi vero nuper ignotam Regibus contumeliam obveniſſe, inuſitatæ defectionis auctores hebetudinem audaciæ prætuliſſe, aviditate otij ſpecioſiſſimæ rei negocium ſubruiſſe. Adjecit quoq; quanta pecuniæ ſumma ob impium deſertionis crimen damnari meruerint, gubernatorum ſingulis quadragena nummûm talenta, terna remigum unicuiq; mulctæ loco numeranda proponens. Nemine collationem abnuente, promiſſa æris ſolutio eſt. Quo cognito remittere ſe Canutus illam exactionem, ſi ſacerdotibus decimas erogare voluiſſent, edixit. Tunc concio petita conſulendi licentiâ, pauliſper à Rege deliberatura ſecedit, an propoſitis ſatisfieri conditionibus oporteret. Vtraq; exhibitu difficilis æſtimata. In ſolvendo namq;

ære

CANVTVS Sanctus.

ære complures inopiâ afficiendos credebant; Decimarum verò penſionem omni ævo celebrandam, æternam debitoribus infligere ſervitutem. Igitur quaſi in triſtium rerum contextu minus aſperè delectum facturis, acerbior viſa conditio, cui comes diuturnitas affuiſſet. Nam cum alterâ ſe tantum, alterâ poſteros quoq; puniendos adverterent, præſentem inopiam perpetuo oneri prætulerunt. Itaq; temporum æſtimatione facta, quò ſibi tantum quàm pro poſteris pœnam crearent, culpam redimere præoptantes, ſemel ære, quàm ſemper libertate defici maluerunt; jure elicitum, dedecore vacuum; perſvaſione extortum, probro obnoxium rati. Quinetiam annuam alienis frugem dependere ignominiæ, non religioni attinere cenſebant. A quibus qvum Rex deteriorem conditionis partem approbari videret, ſimulatâ pecuniæ exactione, ſeptentrionales Jutiæ partes ingreſſus, Toſtonem cognomine Peculatorem, ejusq; collegam Hortam colligendæ penſionis quæſtores inſtituit, mulctæ metu decimarum religionem aſſerere cupiens. Iisdem defectorum res, æſtimatis poſſeſſionum pretiis, intactas dimittere juſſum. Qui mandatum immitius ac juſſi fuerant executi, iniquâ plebem exactione pulſabant. Quam rem æmuli Regis in popularium concilio deplorantes, calumniam mendacijs exaggerabant. Veris quoq; majora fingentes, inviſos cunctis reddidêre quæſtores. Quippe militum opus, non Regis imperium, judicabant, nec jubentis, ſed juſſi ſtudium intuebantur. Quorum inſtinctu multitudo quæſtores adorta, communem injuriam publica conſternatione cohibuit: magis quid fieret, quam quid fieri juſſum eſſet, inſpiciens. Nec eorum cædibus ſatiata, in Regem quoq; veſana prorupit. Qui impetum ejus opportunè ſuâ ratus abſentia declinandum, Sleſvicum conceſſit, ibiq; conjugem cum filio conſtitutam, ſi res ſiniſtrè ceſſiſſent, perfugere in patriam juſſit, nullum inter perfidos præſidium habituram. Siquidem intempeſtivum regno hæredem domeſticorum arbitrio relinquere verebatur. Igitur Wandali ſolam ſibi in armis libertatem reſtare credentes, fugæ ejus perinde ac victores inſultare cœperunt. Qui qvum, imminentibus Jutis, & vetera auxilia deficere cerneret, nec nova temporis anguſtiæ contrahi ſinerent, quò tutior ſeceſſu foret, Fioniam petit, ſalutem inſulæ præſidio quæſiturus: ubi nihilominus indignam religioſiſſimo ſpiritu ſuo violentiam expertus eſt. Hinc enim Jutis aucta ſæviendi fiducia concitatam multitudinis temeritatem exacuit, hinc graſſandi præſumpta libertas triſtem Regi procellam inflixit. Sanè populares pœnæ metu cœptum omittere veriti, perſeverantiam ſceleri exhibendam duxerunt. Neq; enim bis læſum pœnam noxiis remiſſurum credebant. Ideoq; ejus exitium ſitientes, ardentiſſimo odio ſanctiſſimi viri necem petebant: ac veluti veniæ deſperatione compulſi, hoſtem tollere quam ultorem experiri maluerunt. Nec ſuis eum finibus exegiſſe contenti, Fioniâ quoq; propellendum decernunt. Jamq; Rex accepto trajectionis nuncio, Sialandiam emigrare ſtatuerat, cum Blacco quidam primam ipſius familiaritatem adeptus, ſed nihilominus eum occultè peroſus, ſimulatæ fidei conſilio hortatur fugæ parcat, Othonienſis pagi præſidia expetat, nec fœmineo more latebram circumſpiciat: ſe interim plebis acta ſpeculaturum, blanditiasq; iræ ejus oppoſiturum promittit. Quod ſi plebis animum mitigare nequiſſet, tanto antè id Regi pronunciaturum, quantum fugæ occupandæ ſat eſſet. Conſilio obtemperatum eſt. Tunc Blacco omiſſâ legatione, ſiniſtris plebem monitis palpitans, conciliandæ gratiæ loco, odium Regi impenſius ſtruit. Hortatur quàm celerrimè calumniæ auctorem occupent, nec fugacem elabi permittant, oppreſſionum vindices tyrannum non Regem faſtidire commemorat: carere culpâ, quod honeſtatis æmulatione committitur: patriæ tutores perinde ac pietatis miniſtros parricidio exui: privatū abæſſe crimen, ubi publicæ libertatis vindicta peragitur. Prætera miſerrimos, cœpti irritos; compotes, feliciſſimos fore. His atq; conſentaneis modis ſolicitato in

CANVTVS Sanctus,

Regis necem populo, adverſum immerentis caput funeſtos omnium conatus erexit, eâq; actione conſternatam amentiâ plebem veluti furiali quadam face ſuccendit: ſtatimq; impetus crevit, ubi hortatorem habere cœpit. Neq; enim temeritati ejus conſtantiam ſuam objecit, ſed publicæ ſeſe dementiæ auctorem aſcripſit. Igitur incitatior ſeditionis procella peſtiferâ ejus concione efferbuit, graviorq; tempeſtatis incentorem nactæ tumultus erupit. Inde reverſus pacatiorem populi animum nunciat; facilè conſternationis procellam acquieſcere, ſi Rex iram mutuò deponere, reisq; pœnam remittere voluiſſet. Quem Rex fidum legationis miniſtrum ratus, regalis magnificentiæ convivio excipit, malignumq; ſuæ pietatis interpretem donis proſequitur. Vtrobiq; gratia perfidiæ habita eſt. Nam Blacco alterna partes vice ſubiens corrupto legationis officio, pro mediatore proditorem agere cœpit, atq; ex ſpeculatore ſceleris hortator evaſit, ſiniſtrè Regis, falſò plebis animum interpretatus. Ita pellacis viri mendacium legationis titulo involutum, Regem pariter ac populum fefellit, hunc, nè imminentem vitaret, illum, nè parceret exſpectanti. Eundem die poſterâ Rex prioribus paria pollicentem ad ſpeculanda ſeditionis acta dimittit, communemq; hoſtem inter ſe & vulgum creandæ pacis auctorem aſſumpſit. Nec ſolita legato perfidia defuit. Cujus peſtiferis monitis inſtincta plebs vehementius adverſum Regis caput conſternationem diſtrinxit. Canutus interim quotidianis ſacrorum ſolennibus aſſvetus, ne quid religioni præponeret, Albani ædem ſacram pro ſe deprecaturus accedit. Quippe precibus Deum, quàm hoſtem armis, ne quid charitati detraheret. aggredi præoptavit. Vbi dum religioni vacando, officia ſanctitatis exequitur, conſternatæ multitudinis corona armis ſacrarium clauſit. Quotquot ergo ex militibus hoſtem præcurrere poterant, periculi conſortium affectantes, Regem petebant, ejus in ſeipſos diſcrimen transfundere cupientes. Cumq; ſalutem ſeceſſu conſequi poſſent, periculum præſentia quæſierunt, morteq; clari quàm fugati fieri maluerunt. Quanta porrò humanitate clientelam hanc abundaſſe credemus, quæ ne infelicem domini fortunam deſereret, periculo ſeſe, quod vitare licebat, oppoſuit, inq; magna fugiendi copia ſalutem Regis, quàm ſuam, tueri ſatius duxit? Benedictus quoq; fraternitatis nexum fide imitatus, in templo cum fratre commori deſtinaverat. Ericus vero ſeorſum ab hoſte concluſus, cum ſolus multitudinem ſuſtinere nequiret, per medios hoſtium globos ferro ſeceſſum molitus erupit. Tunc nemine religioſæ pacis domicilium violenter irrumpere præſumente, primus Blacco cunctantibus cæteris ferro valvas petivit, ductuq; ſuo eandem cunctis licentiam tribuit. Ita ſe non ſacrilegii modò, ſed etiam publici parricidii ducem auctoremq; exhibuit. Quod videns plebs concitato ſeditionis motu templum aggreditur, eoq; irruptione facta divinos lares, ac ſanctiſſima penetralia ſacrilega tempeſtate fœdavit. Verum Blacco in ipſo, quem irruperat, aditu trucidatus, datis parricidii piaculis, violati ſacrarii pœnas pependit. Mors ejus interfectoris exitu vindicata eſt. Itaq; alterius fato ſcelus, alterius pietas cauſam præbuit. Crediderim tunc pium cruorem parricidali permixtum ſeparatis fluxiſſe meatibus, atq; ſine ulla rivulorum communione hinc ſacrum indè ſceleſtum ſangvinem dividuis alveis inceſſiſſe. Benedictus liminibus irruptorem excipiens, dum foribus acrius propugnat, occiditur. Rex ipſe inter cruentos imminentis violentiæ ſtrepitus, fiduciâ conſcientiæ, eundem mentis habitum tenuit: neq; religioni parcius, quam ſi periculū abeſſet, vacavit, nè plus ab eo timoris quàm conſtantiæ viribus indulgeretur. Sed ne extrema quidem ejus hora ſanctitatis ſtudio vacua fuit. Nam cum parietē undiq; à popularibus perfringi (quippe ligneus erat) ideoq; propinquam ſibi necem inſtare animadverteret, accerſito ſacerdoti factorum arcana confeſſ⁹ per ſummam mœroris acerbitatem præteritæ vitæ culpas abſolvit, præmiumq; ſibi pœnitentiæ ſalubritate conſcivit. Tantū enim in innocentia ſua fiduciæ repoſuerat ut morte non periculo oppreſſ⁹ refugere, ſed metu vacuus appetere videretur.

Quine-

Quinetiam propaſſis utrinq; brachijs ante aram fati ſecurus occubuit: ubi dum victimæ more proſtratus percuſſorem exſpectat, immiſſæ per feneſtram lanceæ mortifico jactu confoſſus, pium mortis ſacrificium edidit, profuſoq; militum ſangvine, ſuum ad ultimum erogavit. Enimvero crebris undiq; telis petitus, corpus immobile tenuit, nec ante loco, quo cubabat, exceſſit, quàm feretro mandaretur extinctus. Ex cujus ſanctiſſimis vulneribus plus gloriæ quàm cruoris effluxit. Quippe præſentis vitæ exitu initium melioris accepit, hoſtili judicio punitus, divino ſervatus. Felix eorum parricidium, qui quem terreſtrium virtutum orbe exemerant, cœleſtium uſibus applicabant, caducaq; & fragili potentia ſpoliatum, ſolidæ atq; æternæ felicitatis compotem ſtatuerunt. Sed & clandeſtina ejus virtus perlucidis poſtmodum experimentis enituit. *CANVTVS Sanctus.*

Hæc audiens Regina patriam cum filio impubere repetit, geminis poſt ſe relictis filiabus: ex quibus Ingertha Folconi Sveticæ gentis nobiliſsimo nupta, Benedictum, Canutumq; filios habuit, hisdemq; mediantibus, Birgerum, qui & nunc extat, Svetiæ ducem, cum fratribus ſuis nepotem accepit. Verùm ex Ceciliæ matrimonio Ericus Gothorum præfectus Canutum cum Carolo procreavit. Ex quibus generoſiſſimarum imaginum numeroſa poſteritas clara propinquitatis ſerie cohærens emerſit.

At populus perempto Rege exultans, quod ſcelus deflere debuerat, inſultatione proſequi voluptatis loco reputabat. Qui cum parricidio pietatis cauſam prætexeret, idq; tyrannicidij nomine coloraret, militem ſuum Deus mercede fraudari non paſſus, arcanam ſanctiſsimi viri innocentiam manifeſtis publicavit indicijs, eximioq; vitæ ejus ſplendori etiam clara mortis ornamenta conceſſit. Sanè ad coargvendam parricidarum malitiam puniti merita miraculoſis prodidit argumentis, ignotamq; vulgo virtutem mirifico rerum fulgore detexit. Quorum plebs admiratione perculſa virtutis invidiam egit, conſpicuamq; ſignorum experientiam diu nequicquam infuſcare tentavit. Veteris namq; invidiæ fremitu, ac priſtinis odij viribus pertinacius excandeſcens, adduci non poterat, ut divinis honoribus coleret, quem ob ſcelus à ſe interfectum putaret, rem cœlitus declaratam humanis argumentis abnegare conando. Quanquam enim damnatos à ſe mores cœleſti judicio comprobatos videret, ad diſſimulandam tamen, occultandamq; miraculorum fidem juſtam cædis cauſam fingebat, firmamq; facti tuitionem retinens, ſententiæ ſuæ perſeverantiſſima propugnatrix exiſtere non erubuit. Nec vita Regem ſpoliaſſe contenta, etiam fati laudibus exuere conabatur, cujus lucem extinxerat, famam quoq; ſepelire conniſa. Sed humanis tenebris divinus ſplendor involvi non poterat. Quippe miraculorum nitor dubietatis caliginem clara rerum luce pellebat. Nam ſanctitatis ejus medela varias imbecillitatum affectiones remediorum ſalubritate proſecuta eſt. Cumq; obtrectantium livor crebreſcentibus ſignis virtuti cedere cogeretur, nec fidem ulterius fruſtrari quiviſſet, in facti tamen defenſione perſiſtens, ſanctitati quidem aſſenſit, ſed eam non tam ex præteritæ vitæ meritis quàm ultimi temporis pœnitentia profectam aſtruxit. Ita & juſtam facto cauſam prætexuit, & vita caſſum honore donavit. Siquidem dignè Regem periſſe, ſed pium lacrymis evaſiſſe dicebat, intentionem ejus avaritiæ quàm religioni propiorem exiſtimans. Cujus erroris non parvas poſtmodum pœnas pependit. Sed & poſteri paternam redolentes invidiam, ſanctitatis ejus fortunam non moribus, ſed lacrymis imputant, præſentiq; incredulitate præterito ſeſe errori implicant. Neq; adduci poſſunt, ut ipſius beatitudinem depoſito odio ſyncerè æſtiment. Verum ſacra ejus oppidulo orta toto penè terrarum orbe fulſerunt, cúltusq; ipſius primum à civibus exceptus, paulatim in commune prorepſit. Cujus tam vitæ quàm miraculorum virtutem privatim Othonienſibus venerandam, publica etiàm religio conſecravit. Sed & cœleſtem ejus

CANVTVS Sanctus. ſpiritum ad hoc usq; tempus felix ſignorum fortuna proſequitur. Hinc eſt quod Canutus divini jam animi immortalitate potitus, ut terreſtribus patriam patrociniis attollere ſtuduit, ita cœleſtibus protegere non deſiſtit: ideoq; ſanctitas ejus gloriæ & celebritatis fructu opulentiſſima, ſplendidum in Faſtis locum obtinet. Quin etiam ſalutares effectus ſuos quotidianis adminiſtrat indiciis, malitiamq; patriæ, beneficiis penſat. Nam virtutum ejus inſignibus omnis ætas Danica gloriabitur. Talibus illuſtrationis radiis ſanctorum fatis claritas erogatur, cum cœleſti beneficio mortalis livor opponitur.

HISTORIÆ DANICÆ LIBRI VNDECIMI FINIS.

SAXONIS GRAMMATICI HISTORIÆ DANICÆ LIBER DUODECIMUS.

LXVII. OLAVS Famelicus. INTERFECTO Canuto, Juti iniquæ ſocietatis pertinacia ſingularem Olavi gratiam amplectentes, creari eum Regem alacerrimis petivere ſuffragiis: hunc ſibi plurimum gratiæ relaturum ſperantes, cui tanto regnum diſcrimine quæſiviſſent. Neq; ejus fratribus hunc honorem, eximio Canuti amore ſuſpectis, erogandum duxerunt. Igitur pecunia pacta, Nicolaum communem tam præteriti quàm futuri Regis germanum, vadem pro ejus redemptione dederunt, receptoq; regnum imponunt. Nec parvum Nicolaus fraternæ charitatis ſpecimen edidit: ſiquidem fraternas induere catenas, ſuisq; vinculis germano regnum emere non dubitavit. Quod audiens Ericus, contumeliæ memor, quam ei communis fratris juſſu inflixerat, ultionis metu cum conjuge Botilda, quæ Ulvoni Galliciano ex filio Thrugoto neptis obvenerat, Sveciam petivit. Dani vero collato certatim ære pro ſponſoris reditu, pactam creditori pecuniam numerarunt. Quem Flandrenſi cuſtodia liberatum, infeſta parricidis fortuna veluti cladem aliquam noſtrorum abundantiæ ac fertilitati injecit. Nam cùm Dani novi Regis initiis applaudentes priſtinæ ruinæ procaciùs inſultarent, criminoſis ſemper infenſa divinitas, ne diu ſcelus impunitate floreret, petulantiam penuria rependere voluit, communiq; inopia publici parricidii juſta exegit piacula. Vt enim non in ſingulos modò, ſed in univerſos animadverteret, ſumma aëris intemperantia annorum, quibus Canutus regnum geſſerat, numerum adæquavit, cœleſtiq; robore humana vi majorem edidit ultionem. Quippe verni æſtiviq; temporis fervore ſatum omne coaruit: autumnale verò adeò pluvium fuit, ut ſi quid locorum humilitate paluſtrive madore alitum ſuccreviſſet, perſeveranti imbrium inundatione decideret. Quanquam contrarium cœli habitum humanæ commoditatis ratio flagitaſſet. Igitur opportuno Solſtitium humore caruit, eundemq; ſine modo profuſum ſiccum amans Sextilis excepit. Tunc plane camporum facies cœleſtibus imbribus inundata, late patentis ſtagni ſpeciem præbere conſpecta eſt. Ità quod æſtas ægrè genuit, autumnus oppreſſit: tantaq; temporum intemperies extitit, ut nec imber æſtum leniret, nec æſtus imbris illuviem temperaret. Quin etiam agreſtes, aquis campos tegentibus, ſupernantia ſpicarum capita demetentes naviculis excipiebant, ac deinde putres ariſtarum reliquias fornacibus igni percalefactis exſiccandas mandabant, ſicq; eas molæ ſubjicientes, quia panem præſtare non poterant, in uſum pultis vertebant. Quamobrem tanta ciborum penuria inceſſit, ut maxima populi pars alimentorum inops inedia conſumeretur. Ea

res

res locupletes inopiâ, pauperes morte mulctavit; majoresq; ære, minores *OLAVS famelicus.* ſpiritu ſpoliavit. Nam divitum populus non ſuppetentibus alimentis, auro argentoq; ſalutarem comparavit impenſam: pauperum vero gregem tam cenſus quàm dapis inopem horrida paſſim fames abſumpſit. Rex ipſe ad ultimam tabem redactus, plurima fruge latifundia permutabat, agrisq; vænire juſſis, alimenta poſſeſſionum preciis comparabat. Nobilibus in eundem uſum ingenuitatis inſignia erogare rubori non fuit. Enimvero abundè ſeges finitimi erat, ut privatas gentis, non publica terrarum ultio videretur. Quæ tam dira clades convictum populi animum ſanctitatem Canuti, quam antea detrectaverat, fateri coëgit: deq; celſitudinis ejus contemptoribus veneratores effecit. Sanè tam evidens pœna, aliis fruge abundantibus, Danis privatim ingruens, & parricidarum noxam, & perempti innocentiam, liquidò argumentata eſt.

Hanc peſtem Sveno Pontifex, cujus ſumma apud Danos auctoritas erat, populo parricidii pœnitere permonito inceſſuram prædixit. Quippe in plebem pius, in Deum venerabilis habebatur, religionemq; attentiore cura, conciones præſtantiore facundia celebrabat. Ità favore omnium occupato, arcem inter noſtros auctoritatis, atq; eloquentiæ faſtigium poſſidebat. Subjectorum mores, non ſolùm dictis, ſed etiam ſereniſsimis operum informabat exemplis, nec voce quàm mente concinnior fuit. Idem perfecta Trinitatis æde, in exædificando ejus ambitu Canutum religioſi operis ſocium habuit. Nec minorem in extruendis Mariæ ſacrariis operam geſsit. Quippe unum in urbe, alterum Ringſtadis enixè molitus, tertium Michaëli Slagloſiæ condidit. Adeò ſe ſanctorum penetralium ſingulari cultu flagrare monſtravit. Nec domeſtica ſanctitate contentus, augmentum ejus foris petere, arrepto peregrinandi labore, conſtituit. Cumq; Hieroſolymam proficiſcens Byzantium perveniſſet, contracta varii generis ornamenta cum ſacrorum cinerum reliquiis in neceſſarios uſus domeſtici templi remittenda curavit. Sed cujus Græcia pietatem vidit, mortem Rhodus aſpexit. Iisdem ferè temporibus abſumpto Richvaldo, Aſcerus morum generisq; ſplendore eximius Lundenſi potitur ſacerdotio.

Olavus cùm bis penè luſtrum regnando condidiſſet, inter continuas rei familiaris anguſtias, nihil regali magnificentia dignum exequi poterat. Sed & finitimi facto paupertatis ejus contemptu, famelicum ferro inceſſere ruboris loco duxerunt, rati inediam armis obrui non oportere, neq; divinitus afflictum humanitus premi, aut cœleſtium vindictam mortalium viribus exaggerari. Cui enim invidioſum exiſteret regnum contemptiſſimâ tot annis inopiâ profligatum? Cum Rex divinum Natalem celebrans, pane in domo non ſuppetente, jejunos circumquaq; penates aſpiceret, erubeſcendâ menſarum inopiâ magnoperè confuſus, obducto manibus capite, ſuffuſoq; lacrymis vultu, per ſummam animi ægritudinem temporis difficultatem gemitu proſecutus eſt. Sanè tantulam dapem tot convivis apponi deflevit, contemptiſſimam famem honoratiſſimæ lucis ignominiam judicans. Qui mihi alienam ſpecie, ſuam re vera deploraſſe videtur inopiam. Deinde ſupplicatione habita, ſuperna contuitus, auctorem omnium Deum, ut ſi quid iræ adverſus populum concepiſſet, ſuo, non ejus periculo ſatiaret oravit, infeliciſſimum patriæ ſtatum, difficillimum temporis habitum æſtimans. Quippe tam inops epularum convivium, quo famem inſtruere potiùs, quàm pellere videretur, principum oculis ſubjicere erubeſcebat. Nec difficiles numinis aures habuit. Siquidem celerem fati viam obtinuit, ſibiq; mortem, ſalutem patriæ, (ſi qua modo parricidis virtus ineſt,) piâ prece conſcivit, ingenuoq; vivendi pudore maximæ cladis pœnam avertit. Itaq; memoriæ ejus ſpecioſiùs depoſita vita quàm geſta aſcribi poteſt, qui fatum patriæ finiendi ſpiritus cauſam habuit. Porrò quantum charitatis erga ſuos cordi inſitum haberet aperuit, cùm & eorum mala proprio capite luere vellet, & commune periculum ad ſe ſolùm redun-

OLAVS famelicus.

dare depoſceret. Nempe quia ſuam pro civium ſalute devovit, pii animi titulo fraudandus non eſt. Fortuna ſiquidem famem cum auctore ſuo pari funere extulit, inediamq; ſatietate mutavit.

LXVIII. ERICVS Ejegod.

Huic Ericus natu proximus è Svecia revocatus, magno omnium favore ſufficitur. Hujus ætas periclitanti populo labentis annonæ ſubſidia reparavit, ſegesq; tempeſtivi imbris beneficio viſitata convaluit. Nam regnante eo, agrorum habitus ad tantam ubertatem exceſſit, ut ſinguli cujuslibet annonæ modij totidem denarijs permutarentur. Sed & continuis regni ipſius annis eadem agris ubertas inceſſit. Quo evenit, ut non ſolum ex morum, ſed etiam temporum placidiſſimo uſu, Boni cognomen acciperet. Tunc planè penuriæ copia, inopiæ ſucceſsit abundantia. Hujus viri virtutes ſummatim cognoſcere, tædio non ſit. Nam præter ingentia animi decora, ſingularibus naturæ incrementis evectus, admirabili corporis magnitudine eò proceritatis excellerat, ut cæterorum vertices humeris ſuperaret. Nec longitudini inconcinna ſoliditas fuit, ut totam ejus compagem exactiſsimo naturæ ingenio excultam elaboratamq́; putares, quæ corpori granditate conſpicuo conſentaneum virium habitum conciliavit. Igitur ut corpore nullam, ita nec robore parem habuit, cum ſtaturæ laude egregia quoq; vigoris ornamenta ſortitus. Haſtæ aut lapidis jactu ſedens ſtantes vincebat: neq; illi ſitus, quò minus fortitudinis ſuæ experientiam ederet, officere potuit. Eodem corporis ſitu ex robuſtiſsimis duos luctâ aggrediebatur; dumq́; alterum attrectaret, alterum genibus compreſſum urgebat; nec ante deſtitit, quàm prius hunc, deinde illum pedibus ſubjiciendo, amborum manus poſt terga vinciret. Nec minori robore funiculorum certamen exhibuit. Quippe unum dextrâ, alterum ſiniſtrâ continens, eorum extrema quatuor præſtantibus robore viris ex adverſo diſtrahenda commiſit. Quibus eum nequicquam ſede ſuâ detrahere laborantius, ipſe funem utrumq; modò dextrâ, modò lævâ corripiens, ingenti fortitudine effecit, ut aut tenentibus reſtim excuteret, aut eosdem ad ſe magnoperè renitentes appelleret, funemq́; ducere nequeuntes ſequi cogeret. Eidem quoq; ſpecioſiſſimus vocis habitus fuit. Siquidem conciones non ſolum præſtanti facundia, ſed etiam tanta pronunciationis amplitudine celebrabat, ut in actionibus non ſolum à præſentibus, ſed etiam à procul poſitis liquidò exaudiretur. Præterea ad conciliandam ſibi popularium benevolentiam in extrema actionum ſuarum parte mandati loco ſubnectere conſveverat, ut viri conjuges ſuas ac liberos, necnon & ſervos, cum primum domos rediſſent, ſub ejus titulo conſalutationis officio proſequerentur, ſuum ſe cuique jus ſervaturum promittens, communemq́; cunctis inexhibendo æquitatis cultu, debitorem affirmans.

Verùm hunc corporis ejus animiq́; fulgorem, ſola libidinis vis tetris intemperantiæ maculis obſcurabat. Siquidem conjugalis copulæ tædio Veneris uſum pellicum cubiculis intentum habuit: quanquam ei fortuna uxorem forma ac moribus conſpicuam ſociaſſet. Nec defuit Botildæ tolerabunda mens ad inſolentiam mariti ſuſtinendam. Puellas ſiquidem, quas ab eo ad amari perſenſerat, maternæ dilectionis officijs proſequebatur, easq́; quò promptius mariti ſtudijs indulgeret, quo ad vixit, inter pediſſequas habuit. Quarum ut formam quoq; concinniorem efficeret, ſæpenumero capitibus earum cultum proprijs manibus exhibebat. Cumq́; abundè foret iram abjeciſſe, addidit charitatem, & quia ſua ſpecie non potuit, aliena marito placere voluit, viriq; in eis affectum colere, quàm læſionis ſuæ vindictam agere præoptavit, ne clariſſimum ducem turpitudinis reum ageret. Etenim amoris ſui raptrices officijs quam odiis inſequi ſpecioſius duxit. Itaq; non ſolum mariti flagitium diſſimulatione texit, ſed etiam absq; reſpectu pellicatus odium merentibus, gratiam erogare ſuſtinuit, veneratione contemptum, obſequijs injuriam penſans, eoq́; facto clariſsimum muliebris patien-

tiæ

ERICVS Ejiegod,

tiæ exemplum præbuit. Quin etiam ſingulari moderationis beneficio poſteritati inſignem nominis ſui memoriam commendavit. Fuere Erico filij, Haraldus, Canutus, & Ericus: ſed primus concubinâ, ſecundus matrimonio, tertius adulterio ortus proditur.

Nec manſvetudinis ſpiritus Regis fortitudini defuit; qui ut crudelitatis alienus, ita ſocordiâ vacuus medium inter deſidiam ferociamq; temperamentum tenuit. Ejusdem quoq; ſeveritas benigniſsimè popularib9 affuit. Nè enim potentum avaritia æquitatis vinculum labefactaret, petulantiaq; juris hebetudinem pareret, inſolentiæ rigorem oppoſuit, & quo plus à perverſis loco diſtitit, hoc magis per imperium nocuit. Quippe cum à populariũ oppreſſoribus parum per abſentiam timeretur, eosdem ſubita ſatellitũ manu interceptos ſuſpendio conſumendos curavit. Quo facto quid aliud quàm injuriæ pondus arboreâ lance penſavit? Quamobrem majoribus formidoloſus, minoribus percharus evaſit; cùm hos paternâ indulgentiâ, illos Regiâ ſeveritate inſequeretur. Filias quoq; complures ex concubinatu habuit; quarum unam Haquino cuidam Beronianæ necis ultionem pollicito, præmij nomine nuptum dedit. Frater ſiquidem Erici Bero Holſatijs Dythmerſisq; ſubactis, eo loci, ubi Wermundi filium Vffonem, cum duobus Saxonicæ gentis lectiſsimis manum duelli nomine conſeruiſſe proditum eſt, munitionem inhibendæ defectionis cauſa molitus, vallo foſſaq; inſulam cinxit. Cujus dominationem popularium quidam privatim peroſus, concionantis latus haſta transfixit.

Ea tempeſtate Sclavorum inſolentia diu Danicæ rei miſerijs alita [quippè mag s otijs Olavi provecta, quàm ullis ejus negotijs retuſa fuerat, [piratica noſtros acerrimè laceſſebat. Sed & Autouem quendam ſplendidiſſimo loco natum, Falſtriam è Sialandia petentem, moriq; quàm intercipi præoptantem occidit. Enimvero ingenita Danico ſangvini virtus, captivitatis ſortem omni fato triſtiorem exiſtimat. Quam rem Skialmo Candidus, [frater hic Autonis erat,] in celeberrimis Danorum concilijs querelarum frequentiâ proſecutus extudit, ut auctoritate ejus motum vulgus, unius necem omnium manu ulciſcendam decerneret. Adeò quippe regia majeſtas popularem libertatem evexerat, ut ei decernendarum expeditionum jus eſſet, armisq; publicis, non imperium principis, ſed plebis arbitrium præſideret. Præterea Alli & Herri Scaniæ oriundi, ſed ejus uſum facinoribus demeriti, Julinum certiſſimum Danorum perfugium proſcriptorum titulo petiverunt. Cujus enixè negotia conſectantes, maritimisq; patriam latrocinijs inceſſentes, rem Danicam atrocius profligare cœperunt. Tunc Danica juventus Julinum adorta, fractos obſidione cives, quotquot intra mœnia piratas habebant, cum pecunia pactionis nomine præbere coegit. Quibus noſtri in poteſtatem acceptis, læſæ patriæ pœnas crudeliſsima mortis ratione expetendas duxerunt. Nam quò violentiore eos morte conſumerent, revinctis poſt terga manibus, palis primùm affigendos curabant, deinde ventrium cava cultro rimati, nudatis extis primaq; viſcerum parte protractâ, cætera ſtipitibus explicabant, nec ante ſupplicium remiſerunt, quàm tortos extis funditus alvo egeſtis, horridæ rapacitatis ſpiritum profundere coegiſſent. Quod ſpectaculum ut ſpecie triſte, ita re noſtris perquam utile extitit. Non ſolum enim reis pœnam inflixit, ſed etiam cæteros conſimilem cruciatus cauſam vitare permonuit. Itaque non minori viſentibus documento, quàm afflictis ſupplicio fuit. Nec ſemel quidem Ericus Sclavici roboris amplitudinem preſsit, & nervos debilitavit, ſed iterum ac tertio effrenata gentis illius ingenia tanto tempore retudit, ut nulla eum ulterius piratici æſtus procella pulſaret.

Interea defuncto Egino Aſcerus clariſsimo inter Jutos loco natus, Lundenſe ſacerdotium ſumpſit. Fortè autem Hamburgenſis Antiſtes ob inanes

& falſas

ERICVS Ejiegod,

& falſas ſuſpiciones Ericum execratione mulctandum cenſuerat. Quod veritus Rex, appellatione ſententiam præcucurrit, Romamq; eveſtigio petivit. ubi cauſæ ſuæ examine diligentius habito, Pontificis accuſationem potenter repulit, cunctisq; defenſionis partibus actore ſuperior redijt. Nec contentus efficaciſſimum cauſæ dictionis ſuæ propugnatorem egiſſe, adverſariæ partis odio penetralium ſacrorum decus externo ſacerdotio ſubjectum habere paſſus non eſt. Quamobrem Romam regreſſus, tùm ſe, tùm etiam patriam ac domeſtica ſacra Saxonicâ prælatione liberari petivit, ne religionis ratione exteris admodum obſequi cogeretur, aut ejus diſciplinam ab alienigenis petere neceſſe haberet. Nec difficilem Curiæ conſenſum habuit. Quæ ne clariſſimum virum repulſâ afficeret, cum dignitatis, tum etiam fatigationis ejus intuitu mota, petitioni annuit, ſeq; regnum ipſius ſummi ſacerdotij inſignibus adornaturam ſpopondit, atq; eâ promiſſorum ſpe Regem à ſe exhilaratum dimiſit.

Sed triſtioris fortunæ, quod ſequitur. Reverſus namque Ericus cum more Regio domi in propatulo cœnitaret, inter alios quendam Muſicæ rationis profeſſorem adeſſe contigit. Qui cum multa ſuper artis ſuæ laudibus diſputaſſet, inter cætera quoq; ſonorum modis homines in amentiam, furoremq; pertrahi poſſe firmabat. Quinetiam tantas fidibus vires ineſſe dicebat, ut perceptis earum modulationibus aſtantes mente conſtaturos negaret. Cumq; an ejusmodi uſu calleret interrogatus, peritiam fateretur, tùm precibus Regis, tum etiam minis effectum præſentare compellitur. Qui cum nec vecordiæ metu, nec periculi prædictione imperantem avertere potuiſſet, ne furori nocendi materia ſuppeteret, primum æde armis vacuefacta, complures extra auditum citharæ in ambitu collocandos curavit, oriente veſaniæ ſtrepitu fores irrumpere, ereptamq; manibus ſuis citharam capiti illidere juſſos, ne ulterior ejus modulatio ſupervenientes quoque mente captos efficeret. Monuit quoque præſtò eſſe qui furentium veſaniæ valenter occurrerent, nè lymphantes, dementiâ in rixam verſâ, mutuis ſeipſos viribus interimerent. Obtemperatum conſilio eſt. Igitur armis domo egeſtis, clauſtrorumq; cuſtodia obſeratis, fidibus operam dare exorſus, inuſitatæ ſeveritatis muſam edidit. Cujus primâ ſpecie præſentes veluti mœſtitia ac ſtupore complevit. Qui poſtmodum ad petulantiorem mentis ſtatum vegetioribus lyræ ſonis adducti, jocabundis corporum motibus geſtiendo, dolorem plauſu permutare cœperunt. Poſtremò ad rabiem & temeritatem usque modis acrioribus incitati, captum amentiâ ſpiritum clamoribus prodiderunt. Ita animorum habitus, modorum varietas inflectebat. Igitur qui in atrio melodiæ expertes conſtiterant, Regem cum admiſſis dementire cognoſcunt, irruptaq; æde furentem complexi, comprehenſum continere nequibant: quippe nimio captu furoris inſtinctus, eorum ſe valide complexibus eruebat. Naturæ ſiquidem ejus vires etiam rabies cumulabat. Victo itaq; colluctantium robore procurſum nactus, convulſus regiæ foribus, arreptoq; enſe, quatuor militum continendi ejus gratia propius accedentium necem peregit. Ad ultimum pulvinarium mole, quæ undiq; à ſatellitibus congerebantur, obrutus, magno cum omnium periculo comprehenditur. Vbi verò mente conſtitit; læſæ primum militiæ juſta perſolvit. Vt autem acrioribus expiationis modis pœnitentiam ederet, redimendæ noxæ gratia, religioſæ peregrinationis propoſitum amplexatus eſt, Judæamq; divinę viſitationis memoriâ venerabilem adire conſtituit. Cujus ſtudij ſanctitatem cum diu tacitus animo revolviſſet, tandem ijs maximè, quos ob excellentem corporis habitum profectionis ſuæ conſortes deſtinabat, inſinuat. Quibus rem dolenter ferentibus, idipſum apud celeberrima patriæ concilia publicavit. Quod cum in Wibergica quoq; concione vulgaſſet, attonita multitudo, perindè ac patrem amiſſura foret, ingemuit,

ERICUS Ejegod.

gemuit, abſentiam ejus pernicioſam patriæ futuram vociferans, inq́; eo remorando tota plebs unius plorabundi amici vultum habuit. Ad ultimum lacrymis ſuffuſa ſupplicem ſe ejus genibus advolvit, magnopere deprecans, ne magis privati voti quàm publici commodi debitum intueretur, eumq́; plus Deo ſyncera regni adminiſtratione, quàm exilio placiturum affirmans. Ille precibus concionis voti religionem oppoſuit, eiusq́; titulo propoſiti pertinaciam tuebatur. Nec populo ad refellendam excuſationis rationem conſilij ſagacitas defuit. Redimendi namq; voti gratia tertiam ſe rei familiaris partem egentibus erogaturum promiſit. Sed ne ſic quidem tenaciſſimam ſanctitatis ejus perſeverantiam labefecit. Negabat enim Rex honeſtatem culpa redimi poſſe, ſeq́; alieni æris interventu voto liberum fore, futurum aſſerens, ſi conditione uteretur, ut & ſe perjurij, & patriam paupertatis periculis implicaret. Malle vero proprio ſumptu profectionem inſtruere, quàm aliunde impenſarum neceſſaria mutuari, ne alieno gravamine ad peragendum devotionis propoſitum uteretur. Itaque ſeductos Majores de ſubſtituendo interim procuratore conſulere cœpit: non quia prudentiâ fallebatur, ſed ne præteritis aliorum conſiliis, ſuo indulſiſſe videretur, privatam ſententiam publicæ præferendo. Quo audito principes id ſe conſultoris optioni permittere reſponderunt, ne hac quidem in re de ejus induſtria dubitaturos, cujus ſummam in alijs ſolertiam didiciſſent. Tunc Rex Haraldum filium, quem præſtantior ætas honori tempeſtivum effecerat, Regis partibus perfunctoriè donat. Scialmoni vero Candido ſplendidiſſimæ atq; integerrimæ dignitatis viro, cui non ſolum totius Sialandiæ, ſed etiam Rugiæ vectigalis à ſe factæ procurationem detulerat, peragendæ circa Canutum educationis officium mandat. Ericum autem obſcuriore loco natum hebetiore quoq; cura complexus, minoris potentiæ tutoribus applicavit. Quibus diſpoſitis, ut granditatis ſuæ ſpeciem conſentaneo corporum habitu minueret, proceriſſimos quosq; peregrinationis participes legit; ſicq́; alienæ ſtaturæ ſpectaculo, ſuæ miraculum temperavit, nè ſingularis ejus magnitudo viſentibus exteris ludibrio foret. Nec piger Botildæ ad conſectanda mariti ſtudia animus fuit. Quem quidem eodem voto, ſed dividuo toro ſecuta, profectionis meritum pudicitiâ cumulavit.

Sed neq; Ericus patriæ, quam deſeruit, curam abjecit. Ne enim Dani ſub externo Pontifice ſacrorum munera celebrarent, miſſis ad Curiam legatis; in ornamentum domeſticæ religionis maximi ſacerdotij inſigne expetendum curavit. Nec eum Romanæ promiſſionis fides fefellit. Profectus enim à curia Legatus, qui ſacri inſignis prærogativâ noſtræ gentis ſacerdotium adornaret, cum celeberrimis Danorum urbibus inſpectis cuncta curioſiſsimè colluſtrando, non minorem perſonarum quàm civitatum reſpectum egiſſet, Lundiæ, ob egregios Aſceri mores, tùm quod ad eam è finitimis regionibus terra mariq́; tranſitus abundè pateat, hunc potiſsimùm honorem deferendum exiſtimavit. Nec ſolum eam Saxonica ditione eruit, ſed etiam Svetiæ Norvagiæq́;, religionis titulo, magiſtram effecit. Nec parùm Dania Romanæ benignitati debet, quâ non ſolùm libertatis jus, ſed etiàm exterarum rerum dominium aſſecuta eſt.

Intereà Ericus petitam navigio Ruſciam terreſtri permenſus itinere, magnâ Orientis parte tranſcurſa, Byzantium veniebat. Quem Imperator nequaquam urbe excipere auſus, extra mœnia tendere juſſum, hoſpitalitatis officijs proſequebatur, ratus religionis ſimulatione dolum intendi. Siquidem famam ejus ac magnitudinem ſuſpicione inſecutus, impenſis eum quàm mœnibus fovere maluit. Ad hæc, Danos ſumma à ſe familiaritate cultos eadem ſuſpicionis occaſione notabat, perinde ac majorem patrij Regis quàm ſtipendiorum ſuorum reſpectum acturos. Inter cæteros enim, qui Con-

Conſtantinopolitanæ urbis ſtipendia merentur, Danicæ vocis homines primum militiæ gradum obtinent, eorumq; cuſtodia Rex ſalutem ſuam vallare conſvevit. Nec Imperatoris Ericum opinatio fefellit. Verùm re diſſimulanter habitâ, venerandorum ſacrorum gratia civitatis introitum expetivit, præfatus maxime ſe eo loci celebrandæ religionis amore perductum. Imperator collaudato petentis ſtudio, poſtero ſe die poſtulationi reſponſurum promittit. Interea qui ex Danis Græcorum militiam ſecuti fuerant. Imperatore adito, Regem ſuum conſalutandi poteſtatem efflagitant, permiſſisq; ſegregatim egredi juſſum, ne ſimul omnium animos una Regis hortatio caperet. Subornaverat enim Imperator utriusq; vocis peritos, per quos eorum Ericiq; colloquia diſceret. Primum itaq; conſalutato Rege conſidere jubentur. Tum ille fari exorſus, docet Danos Græcorum ſtipendia merentes jam dudum honoris arcem virtutibus impetraſſe, indigenis exules imperitare, multoq; foris quàm domi feliciores exiſtere. Ad hæc, Imperatorem eorum fidei capitis ſui cuſtodiam credere, eumq; prælationis uſum non tam ex eorum meritis, quàm ex illorum, qui antè eos Græcorum militiam coluiſſent, virtute progenitum. Quapropter magnoperè eis curandum eſſe, nè plus temulentiæ quàm ſobrietatis ſtudijs indulgerent, ſuſceptæ militiæ melius affuturi, ſi neq; ſe vino, neq; Regem ſolicitudinibus oneraſſent. Fore autem ſi frugalitatis normam deſeruiſſent, ut militiam ſegnes, jurgia alacres exequerentur. Monuit quoq; ne manum cum hoſtibus conſerturi, majorem vitæ quàm virtutis curam agerent, nevé mortem fugâ præcurrerent, aut ſalutem ſuam ignaviæ præſidio tuerentur, promittens ſe cum primum in patriam rediſſent, fidelem eorum operam beneficiis penſaturum. Quod ſi viriliter dimicantes ſpiritum in acie profudiſſent, propinquos eorum ac neceſſarios honore proſecuturum. His atq; conſentaneis modis univerſos affatus, propenſam Danorum fidem Græciæ conciliavit. Cujus rei Imperator per ſubornatos certior factus, falsò Græcis ſapientiæ prærogativam aſcribi inquit, quod ducis fidem notaſſent, cujus gentem toties alienam perfidiæ cognoviſſent. Siquidem probatiſsimo popularis conſtantiæ experimento regiæ fidei habitus æſtimari poterat. Cumq; eum religioni potius quàm fraudi intentum aſpiceret, urbe exornari juſſâ, ac plateis cultiùs ſtratis, dextera manu venerabiliter exceptum ad curiam & palatium usq; magno cum omnium tripudio, triumphantis more, perduxit, & cui ſuſpicionem immerenti inflixerat, honorem, quo major ab homine præſtari non poterat, erogavit. Quinetiam ei perinde atq; honoratiſſimo hoſpiti regiam ceſsit, eaq; nemo deinceps Imperatorum uti voluit, ne quis ſe maximo viro tecti communione æquaſſe videretur, hoſpitijq; reverentia perpetuum hoſpitis monumentum exiſteret. Quinetiam accerſito, qui ſtaturam ejus menſuræ parilitate comprehenderet, ſtantisq; & ſedentis habitum quàm diligentiſsimè coloribus complecteretur, tantæ magnitudinis admirationem perenni ſpectaculo repræſentandam curavit. Et ne tantum hoſpitem indonatum dimitteret, complacita poſtulare præcepit. Quem cum facto opum contemptu ſacros potiſsimum cineres exoptare cognoſceret, honorandis oſsium reliquiis donat. Ille religioſum munus cupidè amplexatus, idipſum Imperatoriâ bullâ aſsignatum Lundiam, Roskildiamq; deportandum curavit. Et ne ortus ſui locum veneratione vacuum ſineret, Slangathorpiam, cum Nicolai ſacratiſsimis oſsibus, divini patibuli particulam tranſtulit. Quippe & oppidi illius templum molitus, & eo loci, ubi nunc aram videmus, matre editus proditur. Præterea oblatum ab Imperatore magni ponderis aurum ſprevit, ac repudiavit, ne poſtpoſito continentiæ ſtudio, Græcas opes appetere videretur. Quem mox Imperator injuriæ reum agere cœpit, affirmans ſe, non donum, contemptu ab eo fuiſſe perfuſum, abjectisq; precibus unico notæ irritamento

oblatis

oblatis verecundè eum uti coëgit. Et ne Rex accipientis potius, quàm erogantis partes agere videretur, humanitatis ejus officiis mutua liberalitate reſpondit. Sed donis ejus pretium novitas fecit, barbarumq; munus hoc Imperatori charius, quò Græciæ rarius fuit. Deinde piraticis ab ipſo navigiis, commeatúque donatus, Cyprum contendit. Cujus inſulæ natura adeò quondam tumulorum impatiens fuit, ut mandata ſibi interdiu corpora, proximâ nocte rejiceret. Hic Rex febri implicatus cum vicinum ſibi fatum adeſſe cognoſceret, apud celeberrimam Cypri urbem corpus ſuum funerari petivit, præfatus tellurem aliorum cineres reſpuentem, ſuos quietiùs habituram. Igitur pro voto tumulum nactus, corporis ſui beneficio vetuſtam humi indignationem repreſſit, eamq; humanis ante cadaveribus reluctantem, non ſolum ſuæ, ſed etiam alienæ ſepulturæ patientem effecit. Conjugem quoq; ejus idem peregrinationis labor finivit. Jamq; tota Regis Svenonis ſtirps ad tres tantum filios, Svenonem, Nicolaum, & Vbbonem redacta fuerat. Nam ut ex ſuprapoſitis liquet, Canutum, Benedictum, atq; Beronem ferrum abſtulit, cæteros morbus abſumpſit. ERICVS Ejegod.

A diſceſſu verò Erici biennium interceſſit, antequam Dania certum mortis ejus nuncium accepiſſet. Igitur Sveno natu major ab Erico ſecundus tantoperè regnum ætatis fiduciâ affectabat, ut nequaquam communem patriæ ſententiam duceret exſpectandam, vocatáq; Wibergum concione, publici delectus arbitrium unius provinciæ judicio præcurrere non extimeſceret. Et fortaſſis morum ſuorum obſcuritatem perſpicaciori cenſuræ committere verebatur, ideoq; faſtigium paucitatis conſenſu rapere, quàm fortunam ſuam incerto multitudinis decreto ſubjicere maluit, partiumq; ſuffragiis occupare, quod univerſorum erat ſententia tribuendum. Sed dum citato equitatu curſum ad Wibergicæ concionis locum dirigit, corporis firmitate defectus, quò lenius commodiusq; ferretur, carpento ſe excipi juſſit, affirmans hilariter obiturum, ſi ſaltem ſub Regis titulo triduum exegiſſet. Neque enim nervorum hebetudo, aut membrorum tarditas feſtinabundæ mentis curſum reflectere potuit. Sed ob morbi magnitudinem hujus quoq; uſum peroſus, miniſtris properare juſſis, lecticam popoſcit, præfatus nil ſe curaturum, ſi Rex à populo ſalutatus, ſpiritum in concione deponeret. Enimvero inſopibilis ambitionis calor imbecillitate ſuperari non potuit. Sed dum adverſæ valetudinis immemor ſupra vires concionem appetit, non regno fatum, ſed fato regni titulum præcucurrit. Reſtabat igitur ut circa Nicolaum Vbbonémque delectus peragеretur. Nam Haraldus ſumma ſibi popularium odia iniquiſſimâ regni adminiſtratione pepererat. Quippe procuratione in calumniam verſa, tam fœdè ſe, tamq; deformiter geſſerat, ut abjecto juſtitiæ cultu rapinis ac latrociniis teterrimam in ſubjectos potentiam exerceret, plebémque omni injuriæ genere fatigaret. Quo evenit, ut cuncti ſordidiſſimam ejus dominationem peroſi, nequaquam regnum oppreſſori deferendum putarent, indignum rati injurias ſuas obſequiis, anguſtias honore rependi. Cunctis ergò Iſoram coëuntibus, cum ob ætatem Vbboni ſumma decerneretur, Nicolaus ſolus, qui id ægrè laturus putabatur, maximo favore concionis ſuffragia comprobabat, quòd Svenonis filii pro ætatis habitu regni inter ſe ſucceſſionem verſare conſveverint, ſemperque minorem major honoris hujus hæredem habuerit. Vbbo verò parum ſolertiæ fiſus, veluti ſecordiæ conſcientiâ tanto oneri humeros ſuos ſubjicere recuſavit, vegetioris ingenii fratrem eo munere digniſſimum aſſeverans. Enimverò animi ſui imbecillitatem propriô quàm alieno judicio metiri prudentius duxit. Sed mihi quidem vitandæ præſumptionis gratia, humilius quàm verius de virtute ſua ſenſiſſe videtur, cui melius reſpuendo regnum, quàm amplectendo conſuluit. Eo quidem honore dignior, quòd oblatum ſibi fraternæ prudentiæ cedere non erubuit. Et quidem Dani parum juſtâ æſtimatione tàm modeſtam ejus verecundiam proſecuti, ignariq; prudentem virum fugiendi oneris rationem inertiæ

ſimulatione quæſiſſe, quem perſeverantiâ ſuperare debuerant, negligentiâ præterire ſuſtinuerunt. Quis enim mentis compos hujus refertum induſtriâ pectus ignoret, qui ſe intra privatum fortunæ habitum continere, quàm dignitatis incrementa curâ ac ſolicitudine quærere præoptavit?

HISTORIÆ DANICÆ LIBRI DUODECIMI FINIS.

SAXONIS GRAMMATICI
HISTORIÆ DANICÆ
LIBER DECIMUS TERTIUS.

LXIX. NICOLAUS,

IGitur Nicolaus, ſuſcepto regno, adeò animum ab omni faſtu averſum habuit, ut nihil ex priſtina manſvetudine ſuâ decerperet, totámque præteritæ vitæ conſvetudinem retinens, cum fortuna animum mutari paſſus non eſt, nè potius fortunæ mores, quàm moribus fortunam ſubjicere videretur. Præterea ne patriam ſumptuoſâ clientelâ, ac voracibus oneraret impenſis, quotidianam militiam ſuam ſex tantum aut ſeptem clypeis, ob exturbanda latrocinia, contentam habuit: nec petulantiorem Regem, quàm militem egit. Duxit autem Margaretam patre Ingone Sveonum Rege, matre vero Helena natam: cujus caſtitatem Rex Norvagienſium Magnus conjugio delibaverat. Qui cum ſedulò Sveones adortus, in Hallandenſes etiam arma proferret, inopinatâ eorum irruptione perculſus, ut erat calceamentis vacuus, probroſum ad naves recurſum habuit, ejusque fugæ deformitatem etiam cognomine uſurpavit. Cujus manum Ingo ſaluti ſuæ perniciter imminentem ferre nequiens, merendæ pacis gratiâ, filiâ ei in matrimonium traditâ, periculum beneficio repulit. Ex hac itaque Margareta Magnus prolem non ſuſtulit. Nicolaus infelicibus ſobolem auſpiciis propagavit. Cujus filius Ingo, initio adoleſcentiæ, effrenis equi laſciviâ excuſſus, ejusdemque ungulis artuatim obtritus, ſplendidiſſimum ſangvinem luteis viarum ſordibus erogavit, triſtiſsimoque fati genere conſumptus, ſparſis viatim membris, lacerum humi cadaver iacuit. Pædagogus quippe eum equo aſſvefacere cupiens, habenas manu continere permiſit, quarum regimini intempeſtivus adoleſcens, pede ſubſeliis inhærente, contiguum ſolo corpus habuit. Magnus verò felicioribus naturæ quàm fortunæ incrementis evectus, teterrimum conſangvineæ cædis piaculum edidit, at ad notiſsimum perfidiæ exemplum evaſit. Cui mater ampliorem propinquorum favorem affinitatum beneficio creare cupiens, Henrico Regnaldi fratris filiam Ingertam, Canuto Ingiburgam ſororis filiam conjugio copulavit. Paterna verò bona in æquales admodum portiones partitione redegit, unam ſibi, cæteras nuptis (quas præfatus ſum) diviſionis parilitate contribuens. Hinc Danorum Sveonumque diſſenſio orta, ac deinde compluribus inimicitiarum incrementis coalita, ad hoc usque tempus veteris odii tenaciſſima perſeverat. Præter hæc Ingritha Vbboni cuidam poſtmodum denupta, Nicolao ex pellice nata proditur. At Margareta non ſolùm divinarum ædium opes latifundiis auxit, ſed & totis viribus ad augendum eorum ſplendorem incubuit; ſacerdotaliſque cultus inopiam exquiſito ornamentorum genere permutavit. Enimvero quò rem divinam ornatiorem efficeret, pallas, laticlavias, cæteráque ſacerdotii inſignia condere, atque ſacrorum uſibus erogare curæ habuit.

Henricus verò Guthskalci ex Siritha filius maternis à Nicolao bonis indignè ſpoliatus, tàm acrem eorum repetitorem agere cœpit, ut Danis infatigabiliter imminens, ipſum intra Sleſvici fines ad tuendam ſalutem ſuam

ſtatione

NICOLAUS.

ſtatione & excubiis uti cogeret. Interjectam Albiæ Sleſvicóque provinciam cultore vacuefecit. Cujus rei ulciſcendæ gratia Nicolaus excita claſſe, Liutcham appellit; Elivo Sleſvicenſis præfecturæ viro equeſtres obviam ſibi copias ductare juſſo. Nec dum enim Dani externas obequitando pugnas conficere noverant. Verùm præfecti levitas pecuniæ ab Henrico pactione corrupta, cupidiùs quæſtum, quàm imperium intuebatur. Itaq; Nicolaus Sclavicis in campis vacuâ equis phalangem explicat Tunc Sclavi pedites obequitando laſſare, quàm cum tota acie manum conferere tutius rati, nunc alas, nunc cornua circumvolando, eademque variè jaculis inceſſendo, obliquis hoſtem inſultibus lacerabant. Procurſu namque in eum directo citâ fugâ referebantur, nec recurſum ſegnius quàm impetum edebant; noſtrorumque majore mole, quàm pernicitate ſibi imminentium ex adverſo congreſſum vitantes, rejectis habenis, adverſos premebant, terribilem bello virtutem furtim & quaſi inſidiarum latrociniis attentantes. Ita laxata debilitataq; Danorum acies, quia rem in plano parum feliciter geſſerat, vicini montis editum occupavit, ſalutem ſuam quam armis tueri nequibat, loci præſidio munire cupiens: eoq; potita, verticis beneficio ſubjectum hoſtem ſecura conſpexit. Die poſtera, ne loci, quàm ſuis viribus munitior videretur, ancipitem campi fortunam repetere, quàm certo montium tutamento gaudere maluit. Sed equeſtris militiæ ſpiritum pedeſtris ferre non potuit. Quo evenit, ut amiſſum pugnæ decus recuperare nitentes, priſtinæ cladis ignominiam poſterâ cumularent. Crediderim hanc pugnæ fortunam ab inſtrumentorum magis, quàm animorum inopia profectam, quia dum fortitudinis ſpiritus parùm curioſè prima militiæ commoda circumſpexit, non metus ſed inertiæ pœnas pependit, ſuâq; potius negligentiâ quàm alienis viribus proculcatus occubuit. Haraldus re fortiter geſta adeò graviter affectus proditur, ut gradiendi inops, clypeoq; à ſuis exceptus, alienis manibus caſtra ſequeretur. Canutus quoq; per ſummam vulnerum acerbitatem pedum firmitate defectus, promptiſſimam militis fidem expertus eſt. Qui ne dominus ab hoſte interciperetur, periculum ejus ſuo diſcutere non dubitavit. Sociis namq; de induſtria fugere juſſis, ipſe corporis ſimulatione curſum lentius agens, imminenti ſibi Sclavo manus obtulit vinciendas, ejusdemq; propius obequitantis habenas corripiens, latâ à ſociis ope, equo barbarum ſpoliavit. Quo potitus, protinus eo ſummam Canuti imbecillitatem adjuvit. Igitur ut callidæ, ita periculoſæ fortitudinis felix exitus fuit. Subeunte crepuſculo noſtri infelicem pugnæ eventum ſortiti, reliquias ſuas unico repetiti verticis præſidio tuebantur. Cibo quoque & potione defectos præter vulnera ac laſſitudinem etiam alimentorum inopia lacerabat. Igitur ad ultimam penè tabem redacti, qvum & pericula undique, & nusquam auxilia circumſpicerent, quippe & Scanienſium tempeſtate detinebatur adventus, & Elivus pecunia ab Henrico corruptus, reddita tarditatis ratione, copias ducere ſuperſedebat: humanæ opis deſperatione ad cœleſte præſidium confugerunt, abſumptæq; ſpei ſuæ reliquias in Dei, quàm hominum fortitudine reponere maluerunt. Poſterâ verò die, quâ Laurentianæ vigiliæ ſacra recolebantur, divinam potentiam nullo meliùs, quàm frugalitatis voto propitiandam rati, concione lugubriter habitâ, lucem, quâ vel privatum Laurentii, vel publicum Sanctorum ſolenne præcurrimus, ſive quam divinæ paſſionis memoriæ dedicare conſvevimus, annuo temporum volumine repetitam, ab omni Danica ætate continentiſſima jejunii religione excolendam promittunt. Quod votum publicæ neceſſitatis exigentiâ nuncupatum, exactiſſima poſteritatis cura firmavit, indignum rata ſtatam à majoribus continentiam ſtomachi impatientiâ atque eſcarum aviditate convellere. Diluculo verò noſtrorum acies centuriatis globis naves repetere adorſa, Scanienſes nuper claſſe advectos obvios habuit. Quorum adventus beneficio recreata, ipſos perinde

ac cor-

NICOLAUS,

ac corpore & viribus integros, ne terga ab equitatu inceſſerentur, curare jubet. Deinde compoſito gradum agmine promovens, cum fortè limoſam objecti lacunaris voraginem trajicere debuiſſet, neque eam ullo compendii deflexu vitare quiviſſet, peragrare adorſa, ſed mox paluſtri cœno tenacius implicata, ac deſidentis luti illuvie præpedita, confuſo tranſitionis impetu ſimilem fugæ tumultum edebat. Major pars labili paludis mole peſſundata, pecorum more ab hoſtibus trucidabatur. Ita transmeandi avidis improvidâq; & cæcâ feſtinatione ruentibus impedimentum periculo fuit. Tandem ægrè in littus reditum, diſceſſumq; eſt. Cumq; Sclavi perinde ac victoriâ freti verbis virium ſuarum laudem præ ſe ferentibus, Danicas vituperio inſequerentur, & quaſi illarum imbecillitati fortitudinis ſuæ jactantia procacius inſultarent, Henricus qui probè noſtrorum animos noverat; diverſâ ſe, inquit, hoſtium robur æſtimatione complecti: quippe Regis eorum in equo prævalido exemplum liquère. Qui ſi vires ſuas ſciſſet, omne equitis imperium ſperneret. Quas quoniam ignorat, facile inſidentis arbitrium patitur. Ita Nicolaum ſi viribus ſuis fidem haberet, cuncta proſperè, diffidentem verò nihil feliciter executurum. Poſt hæc Elivus, quòd patriæ fortunam venditaverit, à Rege perfidiæ damnatus, non ſolùm præfecturæ beneficio, ſed etiam patrimonij rebus ignominioſè exutus, ultimâ inopiâ ſordidiſſimi lucri pœnas perſolvit. At Henricus ob ſuperioris pugnæ ſucceſſum audaciæ incrementis evectus, littorales Danos piraticâ laceſſendo, non ſolum Eidoræ finitima, ſed etiam cuncta Sleſvico, Valloque, quod Danorum opus vocamus, interjecta vaſtabat. Ipſam interdum urbem illatis clàm per navigia copiis improvidam aggrediebatur. Itaque poſt exactum Elivum adhuc finibus illis proviſore vacuis, creberrimæ exterorum violentiæ etiam domeſtica furta acceſſère, tantoq; civitas intus quàm foris acerbius urgebatur, quantò ad nocendum occulta manifeſtis proniora noſcuntur. Æque civis ut hoſtis formidabatur. Quippe Freſoneſi cum Holſatijs ac Dytmerſchis, impunitatis ſpe ob præfecturæ vacationem conceptâ, dies latrociniis, noctes furtis emetiebantur, & ubi faſtigia nequibant, imas ædium partes ligonibus adorti, cuniculis cuſtodem fallebant. Nec minor ædituorum in aſſervandis rebus cura flagravit. qEui intra repagulum, ne furtim abſtrahi quirent, ferro compediebantur. Ædium excubitores uberioris cautelæ gratia, valvis affixi jacebant. Nec ferarum clauſtris contenti, etiam foſſâ aditus obfirmabant. Itâ graſſante latrocinio, quidam ingenuæ ſtirpis plurimorum paupertatem partarum nequiter opum incrementis abolitam cernens, abſque reſpectu verecundiæ eadem amplecti animum induxit, clariſſimamq indolem ſuam ſpe lucri incitatam, ex ſummo nobilitatis faſtigio in obſcœniſſimam atque profundiſſimam turpitudinis ſentinam abjicere non erubuit. Ita ſangvinis decore indecenter uſus, vires generis ad ſcelerum licentiam tranſtulit, & quod virtutibus nutrimentum eſſe debuerat, vitiis obtentui fecit. Siquidem nulli facta ejus aperta criminatione inſequendi audacia fuit, tantoq; propenſior delictis impunitas habebatur, quanto conſpectior delinquentis noſcebatur autoritas.

Ea tempeſtate miſſi à Canuto, qui pecuniam, quam educator ejus depoſiti nomine conſervaverat, in Fioniam è Sialandia transferrent, cum ab utroq; littore æquè diſtante navigio procul piratas imminere conſpicerent, expenſam fune crumenam undis occultavère. Poſtremò cum ſe parum potentes remigii animadverterent, fugæ diffidentiâ implicati, reſciſſo tenaculo, vetuſtas Regum opes harenis, quàm hoſtibus relinquere maluerunt. Quam rem Nicolaus in Sialandiam ex Fionia trajiciens tametſi eminus ſpecularetur, periclitantibus præſidio fore nequivit, quòd exiguis & inhabilibus ad remigium navigiis uteretur. Poſtea cum Canutum jucundum præ ſe vultum ferentem conſpiceret, oris hilaritatem increpans, ob recentem aviti paterniq; æris jacturam, dolere ei admodum expedire dicebat. Ille nihil hac ſe moveri fortunâ dicebat,

NICOLAUS.

bat, ſed ejus beneficio ſummam liberalitatis occaſionem accepiſſe reſpondit. Vt enim ante nihil ex paternarum opum cumulo decerpere auſum, ita deinceps acceſſuras abundè erogaturum. Maximum quippe avaritiæ nutrimentum divitias eſſe, quas quisquis aſſervare intenderit, humanitati vacare non poſſit. Qua voce ſe pecuniæ, ſed eam Regi imperare monſtrabat. Cujus rei præcipuum extitit documentum, quod ſequitur. Cum ob creberrimas acerrimasq; finitimorum excurſationes nemine Sleſvicenſis præfecturæ beneficium etiàm oblatum recipere audente, Canutus tam periculoſum à patruo honorem non opum cupiditate, ſed fiducia virtutis expeteret, neque gratis eum impetrare quiviſſet; venditâ patrimonii parte, formidoloſum alliis munus pretio aſſecutus eſt; eam demum quæſtuoſam eſſe militiam ratus, qua gloriæ & claritatis ſtipendium potuiſſet acquiri. Ita Rex extimeſcendum ignaviæ decus virtuti venale fecit, emptor verò plus lucri in militiæ, quàm opum agitatione repoſuit. Principiò ſiquidem perceptæ poteſtatis, Henrico per legatos mandat, libenter ſe cum eo de pace acturum, ſi primùm & damna Jutiæ emendatione penſata, & ſpolia ab ipſo reſtituta fuiſſent. Quibus profectis ipſe interim perinde ac reſponſi præſcius, non ſolùm ſuorum, ſed etiam eorum, quos ex finitimis amicos habebat, manu contractâ, legatorum reditum armis ſubſequi ſtatuit. Henricus ſe neq; cum Danis amicitias geſturum, neq; à maternæ hæreditatis petitione ceſſaturum reſpondit. Quo accepto Canutus rurſum ad eum legatos mittit, omnem ſequeſtræ pacis communionem publicè reſciſſuros. Quorum Henricus irriſa legatione, Canutum impatienti ſeſſoris equo perſimilem ait; ſe verò petulantiæ ejus frenos injicere curaturum. His auditis Canutus, ut magno impetu, ita minimo tumultu, noctu iter ingreſſus, ferriq; & prædæ abſtinens, quò minùs adventus ejus provideretur, diluculo ad Henrici munitionem pervenit. Ille tam ſubitæ irruptionis incautus, nec arma capere, nec ſe præſidio tueri parat, ſed protinus vicinum mœnibus flumen equo attentans, unico aquæ interſtitio hoſtem fefellit, lætatusq; eſt, quòd ſalutem ſuam amni quàm oppido credere maluiſſet. Quem cum Canutus ulteriore jam ripa potitum aſpiceret, an maderet, per ludibrium percontatus eſt. A quo è contrario, quid ita incederet, interrogatus; veniſſe ſe inquit, ut promiſſa ab eo lora recipiat. Ille minas ſibi, quas nuper intenderat, reſponſi urbanitate exprobratas intelligens, ignominiam joco proſeqvutus adeo mihi, inquit, calcium viribus obniti videris, ut ne tangi quidem continerive queas. Tunc Canutus priùs caſtrum, deinde cæteræ regionis culta vaſtavit. Secundò quoq; novatis copiis omnem Sclaviam ſtrage atq; incendio implicavit: nec ſolùm patriam hoſte, ſed etiam hoſtem robore vacuefecit, adeò ut priùs provocare ſolitum, ne propriæ quidē tutelæ ſufficientem relinqueret. Poſtremò cum totas Henrici vires prudentiâ ſuâ ac fortitudine debilitaſſet, ſangvinis, quo illū proximè contingebat, naturâ actus, ut publicè hoſtem ita privatim amicum egit. Semel namq; dimiſſo exercitu viginti duntaxat equitibus comitatus, ad locum in quo Henricum diverſari didicerat, curſum direxit, præmiſſis, qui ſuæ ei ſalutationis mandata perferrent. Henricus falſò hoſtē ſibi blandiri inquiens, protinus, ubinam eſſet, perquirere inſtitit. Quibus eum in porta adeſſe referentibus, ipſe nuncio attonitus, menſam ad quam fortè prandendi gratia diſcumbebat, vi manꝰ diſcutere parat. Tunc legati præſentiam ducis à pace profectam jurantes, conceptum falſo metum affirmationum ſuarum perſeverantia diſcuſſerunt. Quibus ut Henricus fidem habuit, fugæ meditationem amoris indicio caſtigavit. Enimverò tabulæ innixus, ſuffuſo lacrymis ore, infelicem Daniam futuram, dum tali viro caruerit, ajebat; ſe vero amicitiam ejus ſyncerâ amodò fide culturum. Hunc nimirum conſangvineus amor & ſuæ infelicitatis obliviſci, & hoſtis virtutem fateri coëgit, utq; propriæ fortunæ immemorem, ita alienæ laudatorem effecit. Deinde præſentem amplexatus, haud parciùs lacrymas quàm epulum præbuit. Quippe præſentem ejus manſvetudinem quàm præteritas noxas attentius intuens, frequentiæ damnorum unius

 bene-

NICOLAUS,

beneficii indulgentiam antepoſuit. Sed neq; Canutus profectum à pietate mœrorem ingratus excepit. Quinetiam plùs in creanda pace quam fruenda dape voluptatis reponens, & quaſi mediatoris partes agere exorſus, Henricum avunculi gratiam expetere juſſit, ac demum conſenſum ejus perſeverantiâ admonitionis obtinuit. Siquidem Henricus rem maternam, cujus repetendæ cauſa adverſa Danis arma tulerat, precii pactione interpoſita, Canuto in poſſeſſionem aſcripſit, eandemq; Canutus ad Regem conditione quâ acceperat, tranſtulit, ac deinde receptam ab eo pecuniam Henrico numeravit. A quo etiam poſtmodum ad convivandum accerſitus excipitur, affirmante priori ejus adventui minus quàm decuit impenſè ſervitum. A quo etiam Henricus nuper ſe vitâ atq; incolumitate donatum judicans, Sclaviam ei jurisjurandi firmitate legavit. Huic acceſſit, quòd ad gerenda cum Theutonicis bella, quibus præcipuè Sclavia vexabatur, filiorum virtutibus diffidebat, maluitq; maturum fortitudine hæredem circumſpecta arbitrii ſui libertate conſciſcere, quàm ſub naturali, ſed invalido, patrimonium exteris pervadendum relinquere. Hæc offerentem Canutus impietatis ſibi notam immerentium liberorum contemptu pariturum affirmat, ſeq; tam injuſtis ejus promiſſis uſurum negat. Poſtremò perſeverantiſſimis Henrici precibus ſuperatur, propoſiti rationem à natorum ſocordia mutuantis. A quo etiam Imperatoris gratiâ, quòd Sclavia in ejus beneficio reponi videretur, admodum egêre permonitus, eqvum ei calces auro confixum muneris loco tranſmiſit, donumq; per ſe habile inuſitatis ungularum ornamenti accipienti venerabilius reddidit. Crediderim tunc Imperatorem plus laudis in dantis induſtria, quàm dono repoſuiſſe, cum primi pretii metallum quò contemptibilius habitum, hoc glorioſius videret oblatum. Abſumpto Henrico legatam ſibi provinciam nullo refragante poſſedit.

Interea Haraldus cùm nec domi clarus, nec foris celeber haberetur, virtutis inopiam quæſtuum copia levare cupiens, refertum nequitia animum in imam turpitudinis voraginem egit. Ad rapinas & furta mancipiis utebatur. Servorum labores latrociniis applicabat. Satellitum cultui, viciniæ ſpolia, ſumptui, impendebantur armenta. Æſtatem piraticâ pariter civibus atque exteris inſidioſus exegit. Cæterum quò Roskildiæ damnoſiùs immineret, adverſam ei munitionem erexit, quam & ſordidiſſimæ clientelæ frequentia complevit. Itaque ruris opima populatus, pari vernarum maleficio civilia lacerabat. Qui clam noctu meritoriis ſeſe tabernis ſubjicientes, complacitas animo merces impune tollebant: aliis interim diſtrictos hoſpitum jugulis gladios applicantibus, interitumq; minantibus, nî injuriæ patientiam præbeant. Ea furti violentia ſummam civitatis opulentiam ad ultimas rei familiaris anguſtias redegit. Talibus calumniæ ſtimulis laceſſita provincia, accenſis indignatione animis, ultrices damnorũ manus Haraldi bonis injicere aggreſſa, ſpolia ſpoliis, rapta raptis ulciſcitur. Neque enim ſibi aliena corripere, ſed propria reſumere videbatur. Ipſe tutò terras tenere nequiens, conſternatæ multitudinis impetum navigio vitavit. Quem Canutus alieni rapaciſſimum, ac vitioſiſsimis ubique lucris incumbentem aſpiciens, avi perſimilem ajebat omnigenis alitum pennis nidum compaginanti, ſubitò ventorum turbine diſiiciendum. Ita Haraldum prædonem omnium effectum omnibus prædam ex ſe daturum aliorumq; ſpolia ſuorum indubitanter periculo luiturum.

At Erico modeſtum erga populares ingenium erat. Qui cum debitam ſibi paternæ rei portionem expeteret, ab Haraldo fratre repellitur, negante adulterio ortum ad hæreditatis communionem pertingere. Ea re, ut par erat, motus, acerrimum bonorum ejus pervaſorem agere cœpit, fraternisq; ſpoliis injurias ſuas ulciſci probitatis locò duxit. Cæterùm Arnachum rapta congeſſit, ſordido neglectoq; loco ſplendidas opes complexus. Quem Haraldus noctu ibidem inopinatum adortus, poſtquam fuga delapſum cognovit, moræ copiâ non ſuppetente, circa prædam hærere metuens, tecto faces ſubjecit,

NICOLAUS.

jecit, refertamq; ſuis opibus ædem flammis abſumere, quàm raptori intactam dimittere maluit. Quo comperto Canutus profectas à contemptu lites compeſcere cupiens, metuensq; ne degenerati patris fulgor in filiis exoleſceret, utriq; Sleſvicum venire diſtrictiùs mandat; ſi ſuperſedeant, parte corporum ſpoliandos minatur. Præſentes deinde fraternè coarguens, curioſâ animi inſpectione æquiſſimam inter eos patrimonii participationem peregit, Ericoq; ac Haraldo in paterna bona eundum judicavit.

Eodem tempore Henrici, Svenonis filii conjunx, mariti convictum ingenti peroſa faſtidio, alienâ veſte ſumptâ, ſuis ſe penatibus intempeſtâ nocte ſubduxit. Apud quam juvenum quidam (ut fama eſt) plurimam obſequio familiaritatem adeptus, callidè effecit, ut ad ſuum eam amorem perduceret. Deinde ne res amborum periculo proderetur, muliebriter allectam, viriliter cultam, furtivè devexit. Quam vir ejus fortuitis ſubſecutus indiciis, apud Alaburgiam in cultu familiari deprehenſam, amatore delapſo, domum reduxit. Verùm hanc ignominiam à clandeſtino Canuti conſilio profectam ratus, integerrimi viri innocentiam taciti ſuſpicionis motibus inſecutus, inſontem notabat.

Interea Sveticarum partium Rege abſumpto, Gothi ſummam, cujus omne penes Sveones arbitrium erat, Magno deferre auſi, alieni privilegii detrimento, dignitatis ſibi incrementa quærebant. Quorum Sveones autoritate contempta, veterem gentis ſuæ prærogativam in aliquanto obſcurioris populi invidia deponere paſſi non ſunt. Igitur antiquæ dignitatis ſpeciem intuentes, titulum injuſta collatione præreptum, novi Regis electu caſſarunt. Qui mox à Gothis trucidatus, morte Magno imperium ceſſit. At Magnus incidentem ſibi nuptiarum cupidinem, Polonorum præſidis Bogislavi filiam poſtulando complevit. Quâ ſibi per internuncios deſponſâ, mox Sclaviæ excitam paterno imperio claſſem admovit. Rex ejus Vartislavus diutinas cum Danis, Poloniſq; inimicitias geſſerat. Hic Nicolaus urbem Ornam oppugnare adorſus, obſidionem pactione redimere coegit. Inde Julinum navigans, Bogislavum magna manu inſtructum obvium habuit. Cujus copiis auctus, celerem oppidi expugnationem peregit. Deinde relicto victoriæ ſocio allatam filio ſponſam abducit. Vartislavus rem Sclavicam intolerabili vaſtationis onere feſſam conſpiciens, pacem colloquio petit. Quo parùm proſperè habito, pari ſupplicatione apud Strelam diſcedentes aggreditur. Vbi cùm pacis pignoribus fretus, navigium Regis ab ipſo invitatus intraſſet, maligno ſatellitum inſtinctu, captivi more habitus regredi prohibitus eſt. Quam rem Canutus in concione querelâ proſecutus, magnopere Regem monere cœpit, ne plus alienæ perfidiæ viribus, quàm propriæ indulgeret temperantiæ, nevè hoſtem fidem ſuam ſecutum captione implicans, ut eum libertate, ita ſeipſum perpetuo famæ ſplendore privaret. Fore enim, nî captivum omitteret, ut privatum crimen publicus patriæ rubor exiſteret. Itaq; efficaci perſvaſione uſus, & amicum oppreſſione & dominum infamia liberavit. Quæ tam juſta Canuti ſententia totius concionis ſuffragiis comprobata, magnum alienæ invidiæ irritamentum præbebat. Dimiſſa claſſe nuptialia ſacra apud urbem Ripam agi placuit. Illuc ſiquidem frequens navigiis portus oppidò ſplendidam mercium varietatem importat. Vbi cum Canutus in veſte Saxonica cæteris cultior progrederetur, Henricus obfuſis invidia oculis alieni cultus ſplendorem ferre nequiens, orta inter ipſos altercatione, latus ejus adverſum gladios oſtro tutum fore negavit. Quem Canutus nihilo magis ovillis ſecurum tergoribus reſpondit: laceſſitum veſtis ſuæ fulgorem ut panno ruſticitatis opprobrio ſpecioſius quàm minis aut convicii s ultus. Itaq; exprobratam ſibi externi cultus æmulationem, domeſtici cavillatione proſequi contentus extitit.

NICOLAUS.

Idem poſtmodum Orientis partes piraticâ pervagatus, cùm ſpecioſa domum ſpolia retuliſſet, ideoq; ſe dignitatis incrementa accepturum ſperaret, pro gratia accuſationem expertus eſt, culpatus à Rege, quod in re Svetica, prædam egiſſet. Cujus operam valenter editam conſimili probitatis genere æmulatus Magnus, inter cætera trophæorum ſuorum inſignia inuſitati ponderis malleos, quos Ioviales vocabant, apud inſularum quandam priſca virorum religione cultos in patriam deportandos curavit. Cupiens enim antiquitas tonitruorum cauſas uſitatâ rerum ſimilitudine comprehendere, malleos, quibus cœli fragores cieri credebat, ingenti ære complexa fuerat: aptiſſimè tantæ ſonoritatis vim machinarum fabrilium ſpecie imitandam exiſtimans. Magnus vero Chriſtianæ diſciplinæ ſtudio paganam peroſus, & fanum cultu, & Jovem inſignibus ſpoliare ſanctitatis loco habuit. Et adhuc quidem eum Sveones perinde ac cœleſtium ſpoliorum raptorem ſacrilegum autumant. Sed utinam initiis ejus exitus reſpondiſſet.

Verùm plerisque Magnum ſangvine vel neceſſitudine contingentibus Canuti inviſa felicitas erat. Nihil enim adeò invidiæ faces, quàm parium impar virtus excitat. Sed præcipue æmulum ei Henricum genialis tori contumelia faciebat. Margareta autem benigniſſima conſangvineæ charitatis altrix, conſilii ſui tranquillitatem concitatis juvenum ingeniis opponebat, ſaluberrimâque diſciplinæ moderatione inſidioſam petulantium rabiem temperabat. Quæ cùm intercutis humoris vitio immodico tibiarum turgore premeretur, neque letiferam morbi rabiem medicamentis levare quiviſſet, ad ultimam penè tabem redacta, Canutum egregiæ indolis fiducia advocat, impenſeque hortatur, patriæ pacem, propinquorumq; concordiam fidei ſuæ beneficio foveat, tutamento ſtabiliat, tantùmque ſe in rebus domeſticis gerat, quantum egerat in externis. Adjecit quoque exiſtere, qui regiæ familiæ caritatem odio disjicere niterentur, ſe verò plenis ſalubritatis monitis peſtiferos talium inſtinctus preſſiſſe. Ille Deum ſimplicitatis ſuæ teſtem affirmat, ſeq; omne vitæ tempus innocentia ac fide exacturum, periculorũ procellas excipere eá quàm infligere malle promittit, odiàque beneficiis repenſurum teſtatur. Illa promiſsionis beneficio delectata, tantæ fidei ſecuram æquo ſe animo obituram aſſeruit. Quæ ut juvenilis invidiæ fluctus viva cohibuit, ita conſumpta laxavit. Nam ab ejus fato juventutis impatientia primam propoſiti ſceleris licentiam mutuata eſt. Sed & Henricus præter communem ſimultatem etiam privata Canutum indignatione peroſus, injectos malignitati ſuæ frenos audaci impietate diſcuſsit. Vbbonem quoq; præfectum & Haquinum filium, quò firmiùs dolum ſtrueret, promptioremque ſceleri aditum conciliaret, inſidiarum participes facit. Hi tres eximium Canuti fulgorem virtutis æmulatione pertæſi, grave mendacii incitamentum adverſum excellentem ejus claritudinem diſtrinxerunt. Itaque ſplendidiſsimum patriæ lumen denſiſsimis tenebris involvere cupientes, nihil eum Regis vitæ temporibúsque deferre, ſed ipſius exitum præpropera ambitione præcurrere, jamque regiam ſibi potentiam arrogare dicebant.

Movit Regem tanti contemptus opinio, denunciataq; concione, Canutum jubet accerſi. Qui cum prior præſtitutum frequentiæ locum adiſſet, ſupervenienti patruo Theutonicæ comitatis more, pallio vacuus obviàm accurrit, equoq; deſcendentem continendæ ſellæ miniſterio veneratus eſt. Tunc Nicolaus fari in concione exorſus, docet Svenonis filios in regni geſtione ætatis præcipue reſpectum egiſſe, ſucceſsionis habitum ætatis ordine diſpenſaſſe, dominandi jus in annorum prærogativa conſtituiſſe, neque minori majorem honore præcurrere licuiſſe. Quamobrem ſeſe ut natu minimum, ita etiam regno poſtremum fraternæ moderationis exemplo nullam fortunæ violentiam intuliſſe, exſpectatorem beneficii ejus non raptorem

ptorem fuiſſe, neque ad intempeſtivum ætati culmen manus præpropera porrexiſſe cupidine. Canutum verò parùm priorum exempla ſecutum, violato ſpecioſiſſimæ conſvetudinis habitu, regni jus, cum re necdum queat, appellatione præcerpere, ſingulare nominis inſigne ſcelerius quàm juſtius occupare, jámque à ſuis falſo Regis titulo cenſeri non erubeſcere; conſultius acturum ſi regnandi fortunam non in ſuorum adulatione, ſed in extantis adhuc Regis occaſu reponere, maturumq; præſtolari decus, quàm intempeſtivum præripere mallet. His atque conſentaneis modis regiæ ſibi nuncupationis inſigne eripi querebatur.

Tunc exurgens Canutus diu vultum humi intentum habuit, dicendiq́; exordium aliquantiſper ſudore & ſuſpiriis præcucurrit. Tandem & oculos & animum levans, gladiiq; ut mos eſt, capulo innixus; peccant, inquit, pater, qui moderationem tuam, ſuprà quod aut majeſtati, aut ætati debes, exaſperant, quiq; pacatiſſimæ mentis tuæ ſerenum, mendaciorum procellis incitant, obtrectationum ſibilis vexant. Sed onuſtum mihi valde eſt, quod integerrimam animi tui temperantiam aliquid ab alieniſſima tibi iracundia mutuatam, & quaſi ſiniſtro rationis ductu trasverſam ferri conſpicio. Rejice quæſo nugarum auctores mendaciter obſtrepentes, falſæq́; hujus criminationis figmentum reſpue. Neq; enim injurioſo tibi nomine cenſeri ſuſtineo. Herum me mei, non Regem appellant. Itaque cum à Sclavis dominus ſalutari conſveverim, ſiniſtri tantæ comitatis interpretes alienæ urbanitatis occaſione inſimulationis materiam aucupantur, ipſiq; venerationis officia negligentes, etiam aliorum juſta criminantur obſequia. Ego verò non regnum (ut ajſti) vocabulo uſurpo, ſed temperata nominis dignitate faſtuoſum ſalutationis decus fugio, invidendum honoris faſtigium ſperno. Ita absque omni majeſtatis tuæ præjudicio barbara circa me reſultat humanitas. Meam verò inter alienos venerationem indigne ferunt, qui & mihi lucem, & fidum lateri tuo militem eripere geſtiunt. Hos æque tui uſus ac mei capitis hoſtes judico. Eſto vocari me Regem: en filium tuum Magnum nuper apud Gothiam Regii cultus & nominis inſignibus potitum comperimus. Mihi quoq; ſi par apud Sclaviam fortuna faviſſet, certe binis Regum obſequiis uti jucundum ducere debueras, idemq́; tuæ quod meæ fortunæ incrementum exiſtimare. Proprio namque parta negotio, tuo quam alacerrimè ſubjectarem faſtigio, foretq; ut inde ſervitiorum fructum decerperes, unde alioqui damnorum adverſa perferres. Itaq; plus amoris quàm odii in mea fueras felicitate repoſiturus. Adde quod pro tua ac patriæ incolumitate excubare omni ſorte lætius, omni ſtudio ſpecioſius duxi. Ipſe an efficaciter militaverim, noſti. Littora, Dani, ſi placet excolite, æquoribus ædes quantalibet propinquitate jungantur. Ipſi undas cavete à maritimis, ego vos à prædonibus præſtabo ſecuros. Et ſi veri confeſſorem agere non erubeſcis, ipſe jamptidem Sleſvici conſiſtens, ſalutem tuam adverſum Saxonum excurſationes jugibus excubiis vallare neceſſe habuiſti. Eò ſi nunc divertere libitum eſt, liberas mecu noctes exigere poteris. Præterea anguſtias regni tui ſola Daniæ poſſeſſione contentas, inuſitatis terminorum augmentis explicui. Quos prius infenſos habueras, nunc in tributum acti, tuo per me famulantur imperio. Itaque quarum ego rerum ſementem jeci, tu fructum absque negoti meſſuiſti. Et quidem impenſam ad militem, emolumentum ad Regem redundare par eſt. Et ne ulterius privatæ militiæ facta proſequar, etiam in publicâ adverſo pro te vulnera corpore excepi. Et tamen ſic de te meritum, ſuſpicione & querimoniâ cauſabundus aggrederis, veterisq; militis tui promptiſſimam fidem & certiſſimam innocentiam notare deforme non ducis. Hisne ergo operibus merui, ut adverſum me æmulationem tuam in concione diſtringeres? Hæc ne ex labore præmia, ex militia ſtipendia decerpam, ut cujus beneficentiam ſperabam, indignationem experiar? Aliena à te ſit ingrati

NICOLAUS.

ingrati hæc animi labes, ut operum meorum beneficiis, invidia atque obtrectatione reſpondeas. Verùm totam hanc inſimulationis vim ab invidia profectam, non tuæ, ſed tuorum malignitati imputandam exiſtimo. At in regni faſtigio collocatus, difficiles accuſatoribus aures præbere convenit. Diu paternum hoc imperium gere, feliciterq; & nominis & regni inſignibus utere. Hæredem tibi, quem natura dedit, fortuna conciliet. Ego verò in quocunque me fortunæ habitu continuero, nunquam celſitudinem tuam fide vel obſequio colere ſuperſedebo.

Permulſus oratione Rex, placidiorem oris habitum induens, offenſam falſo inſtinctu conceptã in ipſa repente concione depoſuit, execratus eos qui ſimplicitatem ejus ſcurriliter attentaſſent, ſeq; deinceps adverſũ hujusmodi criminationum ſuſurros aures obſeraturũ promittit. Cúmque Henricus omnẽ obtrectationis ſuæ molem prudentiſſima Canuti reſponſione ſubverſam videret, familiaribus Regem minis aggreditur, ſumma illum regni affectatione teneri inquiens, incertámque Magno regni petitionem futuram, ſi populo judice de ſumma ſecum foret controverſiam habiturus. Quippe Canutum cæteræ nobilium turbæ popularium ſuffragiis præferendum. Quamobrem debere patrem ſucceſſionis jus proprio potius quàm alieno mandare judicio, deſtinatumque hæredi locum æmulo vacuefacere, dum filii rebus conſultum eſſe velit. Itaque ſapere eum ſi ſuſpectam Canuti fortunam ferro præcurrere ſtudeat. Hæ voces ſæpius laceſſiti Regis animum ſolicitudinibus implicatum, graviori quàm ante ſuſpicione torſerunt.

Tunc Magnus perinde ac fortunæ ſuæ conſulendi, tollendiq; æmuli, à patre licentiam nactus, accitos qui ſe ſuperius Henrico ſceleſtiſſimi conſilii collegio ſociaverant, jurare coegit, fidum ſe commiſſi ſilentium acturos. Adjectus eſt his Haquinus cognomine & genere Jutus. Neque voci ejus ulla ex parte diffiſum eſt, quanquam Canuti ſororem in matrimonio habere noſceretur. Igitur conjurati diu ſecum taciteq; luſtrantes, quibus periculorum procellis, quove exitii pondere divinum Canuti caput obruerent, peſtiferi conſilii laqueos, humi decubando nectebant, ut ſi rem caſu detegi contigiſſet, nunquam ſtando, ſedendove ſaluti ipſius inſidiatos ſe eſſe tutò jurare quirent, præſidioq; ſitus innocentiæ ſibi munimentum conſciſcerent, ignorantes verborum artificio juramentum edentem, perjurio obnoxium fore. Quorum fucoſa atq; errabunda ſimplicitas, plus criminis in vocis quàm actus impietate repoſuit, non in manuum ſed labiorum temeritate religionis violationem conſtituens. Cum autem Haquinus Jutus cœpti modeſtè ſermonis exitum, Canuti ne ſaluti inſidioſum adverteret, protinus collegio ſe peſtiferæ conſpirationis abrupit, concláveq. exceſſit, ne latronis potius quàm neceſſarii partes egiſſe videretur. Igitur à conjurationis auctore ne jurisjurandi vinculum perrumperet monitus, neque fautorem conſilii, neque proditorem ſe futurum reſpondit: quanquam ſatius eſſet immerentis periculum indicio præcurrere, quàm ſilentio tolerare. Ut autem Magnus inſidiarum contextum familiaritatis præſidio obſcuraret, cunctamq; ſuſpicionis notam calliditatis acumine vitaret, ante omnia conſultum duxit, ut cum eo, cujus ardentiſſimè cruorem ſitiebat, fictam amicitiæ æqualitatem jurisjurandi pactione confereret, perinde ac religionis pondere propinquitatis vinculum aſtricturus. Et ut cunctam malignitatis notam ſanctitatis ſimulatione præcurreret, nihilq; perfidum aut obſcurum volvere putaretur, iniquiſſimam molitionem ſuam inſidioſa religionis adumbratione contexit. Quippe contractâ apud Sialandiam nobilium frequentiâ, Canutoq; circa divini Natalis ſolenne, convivandi gratiâ, Roskildiam vocato, ſacræ ſibi peregrinationis amorem inceſſiſſe perhibuit. Præterea conjugis ipſum ac liberorum tutorem ordinat, eiq; pleniſſimam rei familiaris ſuæ cuſtodiam mandat. Et fortè tunc Ingiburga conſilii cognitionem

con-

NICOLAUS.

conſciorum indiciis apprehenderat, ſtatimq́; virum, ut præparatas capiti ſuo vitaret inſidias, miſſis literis monendum curavit. Ille nuncium non tam à deprehenſionis certitudine, quàm à muliebri pavore profectum exiſtimans, monitionem reſpuit, ſeq́; non minus fidei in Magni quàm uxoris præcordiis reponere dixit. Quem ſi fortuna æque ac conjunx conſilio inſtruere voluiſſet, objectos perfidiæ laqueos conſultius vitaſſet, neque credulitatem ſuam alienæ malignitatis hamis implicandam præbuiſſet.

Interea Magnatibus apud Roskildiam, quatuor ſolennium dies continuò feriatis, Canutus ac Magnus, publico jam conventu ſoluto, ſacri temporis reſiduum dividuo peregère contubernio. Eodem forte tempore quidam Canuto admodum ſangvine conjunctus, in ejus conſpectu diſſidentem ſecum militem fuſte percuſſum interemit, atq; ob id curia abire juſſus, Magnum petivit. Providens autem Magnus, ne per eum ullum conſilii ſui indicium ad Canutum manaret, nocte qua ad deteſtabile carnificis miniſterium peragendum contendit, cæteris ſe ſequi juſſis, ſolum hunc priſtina Canuti familiaritate ſuſpectum comitem recuſavit. Conſilii deinde participes jurejurando obſtrictos fidem facere compulit, ſilentio ſe cuncta recturos. Poſt hæc militem latebra claudit, inſidiasq; circumſpecta locorum obſcuritate diſponit. Mox Canutum apud oppidum Haralſtadium, ab Erico Falſtriæ præfecturæ viro domi exceptum, per conjuratorum quendam genere Saxonem, arte cantorem, ſine arbitris ſibi obvium venire jubet. Occurſius locum apud citimum villæ nemus denunciat. Ille nihil in re doli ſuſpicatus, duobus tantum militaris ordinis viris, totidemq́; equiſonibus in comitatum aſſumptis, armis vacuus eqvum petivit, neq; lateri ſuo ferri munimentum adſciſcere curæ habuit. Quem cum è famulis quidam gladio vacuum incedere vetuiſſet, nequaquam ſe in ſalutis tutelam ferro opus habere reſpondit. Tantum enim fiduciæ & pacis in Magni ſocietate repoſuerat, ut in occurſum ejus ne enſe quidem vtendum putaret. Monitore verò, nè ferrum omitteret, inſiſtente, ægrè gladium ſumpſit. Tunc cantor, quòd Canutum Saxonici & ritus & nominis amantiſsimum ſciſſet, cautelâ ſenſim inſtruere cupiens, cum juriſiurandi religio, quò minus id ageret, obſtare videretur, quia liquidò nefas ducebat, ſub involucro rem prodere conabatur, integritatem ſuam inter fidum arcani, & pium innocentiæ ſervatorem partitus. Igitur ſpecioſiſsimi carminis contextu notiſsimam Grimildæ erga fratres perfidiam de induſtriam memorare adorſus, famoſæ fraudis exemplo ſimilium ei metum ingenerare tentabat. Sed nullis monitorum ambagibus ſecuritatis ejus columen quaſſare potuit. Tantum quippe fidei in Magni propinquitate repoſitum habebat, ut ſalutem ſuam periclitari, quàm ipſius amicitiam notare mallet. Quem cantor certioribus adhuc indiciis aggredi perſeverans, loricæ, quam ſub veſte geſtabat, ſumma detexit. Sed ne eo quidem ſuſpicionis irritamento refertum fortitudine pectus, ignavia aſtringere valuit. Ita ſolidæ induſtriæ ſatelles fidem ſuam & periurio vacuam, & innocentiâ plenam præſtare voluit. Jamq́; Canutus primos ſylvæ aditus ſubibat, cum à Magno occiduum arboris truncum inſidente, falſa oris hilaritate, & fictis oſculorum blandimentis excipitur. Cujus ut aſtrictum amplexibus pectus ferro tectum agnovit, quid irà eo cultu eſſet, perquirere inſtitit. At ille diſſimulandæ fraudis cupidine munimenti rationem referre cupiens, eſſe virum, inquit, vitæ ruſticæ, cujus populari penates vellet. Canutus & rei atrocitatem, & temporis religionem ſanctè æſtimans, [quippè Epiphaniæ ſacra gerebantur,] nè privatâ irâ publicum ſolenne macularet, orabat. Quo, neque ſe ultionem remiſſurum, neq; propoſito ceſſurum jurante, ipſe ſatisfactionis juſta promittere, ſuamq́; pro ejus correctione ſponſionem offerre cœpit. Obſtrepentibus deindè, qui inſidiis addicti fuerant, oculos in partem circumferens, quid ſibi militum hæc manus velit, inter-

NICOLAUS. interrogat. Cui Magnus, jam de regni ſucceſſione & rerum ſumma agendum reſpondit. Tunc Canutus, ut patris ejus majeſtas diu lætis fortunæ velis proſperum curſum teneat, exoptat. Tempeſtivam verò talium mentionem incidere negat. Hæc dicentis verticem exiliens Magnus objurgantis more corripuit. Igitur Canutus patente jam dolo manum capulo inſerens, vagina ferrum abſtrahere conabatur: jamq; gladium mediotenus diſtrinxerat, cum eum Magnus capitis media diffiſſum exanimat. Cæteri conjuratorum poſtratum crebris confodêre cuſpidibus. Sangvis ejus terræ redditus ſalutarem fontis ſcatebram perpetuis uſibus mortalium adminiſtrat.

Cujus cæde comperta, Skialmonis filii, quibus multa ad eum ex educationis communione familiaritas erat, petitum illicò Regem, ut ipſum in Roskildenſium monumentorum area tumulari patiatur, exorant. Ille loci copiam negare, civitatem tanti mali aſpectu exaſpera[n]dam di[c]ere, eosq; à quibus funebris Canuti pompa duceretur, indignationem ſuam adverſum inviſam Magni præſentiam atrius diſtricturos. Quapropter exequias potius ſeditioſum pugnæ ſtrepitum, quàm pium humanitatis obſequium habituras. Hic mihi pavorem ſpecie, revera odium exhibuiſſe videtur, curaſſeq;, ne ſpecioſo occiſi funere tetrior interfectori labes accreſceret. Reverſi qui Regi ſupplicaverant, miſerandum amici corpus tenui funere Ringſtagium extulerunt. Nec divina laborantibus beneficentia defuit. Siquidem locum, in quo, pauſantibus gerulis, funebris ejus lectus conſtiterat, repentino fontis ortu ſignavit. Aliis quoq; compluribus rerum indiciis ingens ſanctitatis ejus ſplendor eluxit. Facinoris fama, promiſ[c]uum patriæ lamentem excivit, omniumq; penates plangore complevit. Populus enim, cùm calamitoſum de nece ejus nuncium accepiſſet, protinus conviviorum, quæ eâ tempeſtate gerebantur, hilaritate depoſita, morem tempori impenſum mœrore mutavit, inq; eo lamentando, uterque ſexus unius gemebundi amici vocem habuit. Cujus funus publico luctu elatum, quantus ejus amor omnium animis inſitus eſſet, indicio fuit. Itaq; cujus vitam patria charitatis officiis excoluerat, morti quoque teſtes grati animi lacrymas erogabat; ut Canutum ejulatibus, ita raptorem ſpiritus ejus validiſſimis execrationibus inſecuta.

Magnus verò ob impiæ cædis eventum profuſo in gaudium animo, Roskildiam repetit, regnumq; quaſi ſublato jam æmulo ſpei firmitate complexus, erubeſcendam facinoris fortunam tripudio proſequi deforme non duxit. Quinetiam ſanctiſſimis Canuti vulneribus, quibus plenas pœnitentiæ lacrymas debuerat, voluptate ex facinore concepta, per ludibrium inſultare ſuſtinuit. Nè autem ſangvis cœlo terraq; egregiè meriti propagine vacuus interiret, hæredem Deus extincto ſubjecit. Nam octava poſt hæc luce, Ingibu[r]ga Canuti conceptum ex eo marem enixa proditur; cui & materni avi nomen inditur. Tunc Haquinus, quem ſuperius Sunnivâ ortum ſignificavi, cumq; eo Petrus matre Botilda natus, & filii Skialmonis, facinoris atrocitatem gravi querelarum contextu proſeqvuti, indignam amici necem in populariuin ubiq; conciliis deplorabant; adverſum iniquiſſimum percuſſoris actum vulgi iram erigere cupiendo. Quinetiam tunicam ejus crebris foraminibus abſumptam omnium oculis in concione ſubjiciebant Nec parum luctuoſam eorum actionem laceræ veſtis irritamentum adjuvit. Quippe compluribus ingentem ultionis cupiditatem tàm fœdæ lacerationis ſpectaculum ingeneravit. Sed & ſanctitas Canuti crebris ſignorum indiciis prodita, ac divinis vulgata miraculis, incredibili cladis ejus conqueſtoribus adminiculo fuit. Haraldus quoq; interdum declaratam apud Ringſtadium concionem, majore regni quàm ultionis affectatione petivit, ibiq; triſtiſſimam fraternæ necis querelam peregit. Ericus vero inſularum à Canuto

nuto præfecturâ donatus, ſola vindictæ meditatione ſolicitus æſtuabat. At Nicolaus popularis inimicitiæ metu periculoſum concionis aditum ſuſpicatus, ſuamq; vel filii copiam multitudinis viribus offerre non auſus, Lundenſium Antiſtitis Aſceri conſilium advocat. Quo edoctus, Magno Roskildis relicto, Ringſtadium petit, ſperans ſe per abſentiam filii pacatiorem plebis frequentiam reperturum. Verùm quia habendam in collibus concionem tutò petiturus non videbatur, in oppido acquieſcere, quàm incertam populi fidem diſcrimine ſuo tentare maluit. Cumque Canuti fratres fatum ejus apud concionem pari fuiſſent querimonia proſeqvuti, populus lacrymoſâ eorum actione permotus, tam innocui ſangvinis carnificem publicâ damnatione mulctavit, ſententiamq; ſuam adverſum tam pii ſpiritus oppreſſorem diſtrinxit. In Regem verò priſtinâ adhuc fortunâ venerabilem, tanquam de ejus incertus conſenſu, ſeverius conſulere paſſus non eſt, ne noxam & innocentiam in æquo ponere videretur. Itaq; patriæ parentem, honoris pariter ejus atq; ætatis æſtimatione verecundiùs habitâ, ab hoc animadverſionis genere immunem reliquit. Ortâ tandem de Regis abſentia mentione, ſubitis conſternationis furiis incitatus, laxato concionis ordine, intra ſuos eum penates opprimere geſtiebat, præfatus juſtè Regem ab his adiri, quos prior ipſe petere noluiſſet, præſertim cum præſentiam ſuam concioni, quæ per eum vigere debuerat, in vicinia conſtitutus negaſſet. Quod cum Rex ex his, quos ad cognoſcendas concionis voces direxerat, accepiſſet, Aſcerum emittit, qui reverentiam & nobilitati ſuæ, & ſacerdotio debitam iræ vulgi irrumpentis opponeret. Ille plebis in occurſum contendens, conſpecto Erico, dexteram habenis ejus equo delapſus inſeruit. Quem diu ac multum, ut iram temerè conceptam remitteret, precatus, pro Magni facinore decretam lege correctionem, pro patris ejus innocentia ſtatutam defenſionis juſtitiam promittebat. Quinetiam detracto pileo, conſternatæ multitudini capitis ſui majeſtatem objecit. Tantum autem ejus apud Ericum precatio valuit, ut Regi non modò ſalus, ſed etiam in proximo petendæ concionis licentia deferretur. Quanquam enim populus ardentiſſimo ſtudio in Canuti ultionem ferretur, autoritatem tamen Antiſtitis, quæ inter Danos ampliſsima erat, ante oculos præponens, plus ejus precibus quàm ſuis ſententiis indulgendum putavit. Itaq; Rex concione ſine filio petita, non aliter defenſionem ſibi conciliare permiſſus eſt, quàm ut ſe Magni præſentiam vitaturum, eumq; domo ac patria exceſſurum, nec ante receptam à populo veniam reverſurum juraret. Cæterum ne vulgi iram exaſperaret, dividuum cum eo concilium habuit, internunciis partium mandata geſtantibus. Arbitri ſiquidem Regis, facultatem exilii, quod Magnus apud Gothiam, cujus Rex eſſet, agere poterat, intuentes, conditione utendum monebant, futurum rati, ut interim in omnium animis odii ejus habitus exoleſceret, ipſeq; prolixioris abſentiæ beneficio mitiorem patriæ ſententiam reperiret. Populum quippe exilii ejus miſeratione movendũ, iram quam ſceleri inflixerat, pœnitentiæ remiſſurum ſperabant. Ita pacato popularium motu, Rex Jutiam, Magnus Gothiam, exilii ſpeciem præbiturus, petivit.

Hujus pactionis obtrectatores amici Regis fuêre. Quippe qui Magno occidendi Canutum conſilium dederant, conditionis habitum execrantes, teterrima ſibi ratione Regem conſuluiſſe dicebant, ſatiùs affirmantes, ut ipſe rerum ſummam deponeret, quàm unicum filium & in ſpem regni procreatum, ob leves agreſtium minas exilii deformitate damnaſſet. Quamobrem oportere Magnum reverſionis jus paterno potiùs quàm populari arbitrio ſubjectum habere, citiſſimoq; revocationis beneficio patriæ & propinquis, inconſultâ plebis malignitate, reſtitui. His vocibus irritatus Nicolaus, miſſis qui Magnum accerſerent, abdicatam ejus communionem inimicæ religioni charitate repetiit. Nec penſi duxit cum contemptu perjurii damnatam ſangvinis ſui præſentiam amplexari. Cujus indulgentiæ temeritas procellam Magni diſceſſu pacatam, reditu concitavit. Enimvero

NICOLAVS.

Ericus ac Haraldus Nicolaum, cui eatenus indemnitatem detulerant, utpote voce ſacrilegum, conſilio parricidam, deteſtabili filio damnationis conſortione junxerunt, ſcelere pares pœnâ æquandos exiſtimantes. Neq; enim ulterior jurationi ejus fides habita eſt, qui jam præpropera filii revocatione conſpicuum cunctis perjurium ediidiſſet. Verùm ne populus regio ductu vacuus Regem inceſſeret, ſub certis ſignis militare conſtituit, fragiles conatus & propoſiti irritos judicans, quos nulla ducis auſpicia procuraſſent. Itaque Regem ex conſveta potiſſimum familia periturus, præterito Haraldo, Erico, quòd huic ſtirpi affinis eſſet, & nomen, & regias vires ſuffragiis detulit. Siquidem facilem ex his electionem morum inæqualitas faciebat. Non ſolum enim avaritia Haraldi, ſed etiam libido flagitiis obſita, à regno repelli meruit. Huic conjugalia ſacra ſpernenti, frequens concubinis cubiculum extitit. Quippe matrimonio non contentus, genialem torum pellicum uſu pollutum habuit. Quarum partus ſingulis incunabulis excepti, & in aula liberis matrum officiis educati, triſte nuptæ ſpectaculum fuere. Igitur ob inviſos parentis mores, ſuſpecta quoq; poſteritas erat, nec ſolum præſens patris, ſed etiam futura liberorum metuebatur impietas, quòd filiorum affectus paternis ſoleant ingeniis reſpondere. Ea propter cuncti ab Haraldo oculos avertentes, benignis Ericum animis reſpicere maluerunt. Ipſe verò plus propriæ moderationi quàm alieno favori indulgendum exiſtimans, oblatum à popularibus honorem ſumere recuſavit, ornamentum ejus viribus quærere, regnumq; armis præcurrere cupiens. Igitur & ultioni ſtudendum, & imperio ante partam victoriam abſtinendum putavit. Ac primùm Jutiam imperatæ expeditionis viribus petit. Quem contexta acie procedentem Thoro Riparum Antiſtes compoſitis perfidiæ commentis excepit, ſummam Regis innocentiam prædicans, eumq; jurationis ſuæ tenorem deinceps executurum promittens. Verbis deinde magnam præ ſe excuſationem præferentibus, preces de pace multiplicat. Ericus obſecrantis animum ſimpliciter æſtimans, ſecuritate ex ejus mendacio conceptâ, continuo revocatis aquiliferis, ſubſiſtere copias jubet. Cujus morâ Nicolaus ex ſpeculatoribus cognitâ, profuſos in otium hoſtes nullo negocio fugavit. Ita Dux Antiſtitis commento ludificatus, ſtolidæ credulitatis ſuæ pœnas pependit. Cumq; ob hoc datum ſibi juſtum belli titulum animadverteret, ſed ob rerum anguſtias Regio apud Iſoram nomine inſigniri nequiret, Sialandiam reverſus, ejus Scaniæque ſuffragiis recuſatum prius honorem accepit, omniq; diſſimulatione rejecta, acrius in fratris ultionem erigitur.

Inde literas ad Lotharium facit, amici necem ulciſcatur orat, parricidii à Magno pœnas expetat, eumque in ſocietatem belli tum precibus, tum etiam præmii pactione ſollicitat. Imperator majore potiendi regni, quàm exigendæ ultionis cupiditate perductus, ſecus Jutiæ mœnia gradum Romano militi ſtruxit. Etenim propoſiti ſpem non tam in viribus ſuis, quàm interno dividuæ regionis motu repoſuit. Cui ſe Ericus apud Sleſvicum claſſe obvium dedit. At Magnus utriusq; hoſtis adventum accurata valli munitione præcurrens, validum portis præſidium applicuerat. Interjectis diebus, Nicolaus citeriora valli immenſo Jutorum agmine circumfudit. Cujus tantæ copiæ erant, ut Imperator acie manum cum eo conſerere formidaret. Sed neque claſſe Erici ad copias ſuas in urbem trajiciendas uti præſumeret. Cumque nec aggerem oppugnare, nec militem navigiis mandare tutum duceret, inaniter tempus à ſe teri conſpiciens, pacis conditiones excogitavit, quibus ſpecioſam ſibi ſolvendæ obſidionis rationem conſciſceret. Ericum itaque, cui integerrimam opis ſtabilitatem ſpoponderat, averſatus, pactum cum adverſæ partis principibus habuit, ut obſidioni ipſe parceret, Magnusque Romani Imperii militem ageret. Qui cupidè conditione uſus, ſupplex Lotharium veneratus eſt. Sed inſidias parabat obſequio. Ille ex pacto copias trans Eidoram recepit. Quo accepto, Ericus Cæſarem navigio petitum, per ſummam

Theu-

Theutonicæ perfidiæ execrationem, exprobratione levitatis inſequitur, futurum affirmans, ut Magnus tali ſe circa ipſum fide gereret, qualem nuper in excolenda Canuti ſocietate præbuerat. Nec vana aſſertio extitit. Imperatore ſiquidem Eidoram remenſo, Adolfum extremos ab eo curare juſſum, Magnus per inſidias adortus, non ſolum copiis ſpoliavit, ſed etiam arma deformiter abjectantem nando fugam capeſſere coëgit. Ericus Imperatoris ope defectum ſe videns, per ſummam animi ægritudinem orientalia repetivit. Superveniunt legati à Magno Rege Norvagienſium miſſi, majorem Canuti filiam, ſed nondum nuptiis tempeſtivam, ejus conjugio petituri. Quorum legationem Ericus contrahendarum virium ſpe favorabiliter habuit, excepit alacriter, cupiens finitimorum auxilia affinitatis beneficio comparare. Ipſe quoq; bellis otium interpellantibus, adhuc conjugio vacuus, novercam Magni Norvagienſium quondam reginam, utpote dignus hac nuptiarum viciſſitudine, favente ejusdem privigno, ſuſcepit uxorem.

Hybernis itaq; per quietem exactis, recidiva belli tempeſtas efferbuit. Nam Nicolaus occaſivum Daniæ militem contrahebat. Ericus Chriſtierni ſplendidiſſimo inter lutos loco nati promiſſis erectus, Orientis auxilia pugnæ comparat. Is Magni odio à Nicolao deficiens, enixè ſe Erico adfuturum ſpoponderat. Petrus verò Roskildenſium pontifex Ericum corpore, Nicolaum animo comitabatur: metu alterum, alterum charitate complexus. Sed Haraldi favor inter ruborem & odium variè fluctuatus eſt. Ut enim Nicolai caſtra verecundâ pudoris meditatione vitabat, ita fratris prælationem peroſus, militiam ejus invidia detrectabat. Itaque partes ejus, cum duobus ſpectatæ indolis filiis, ſpecie magis quàm benevolentia, proſequebatur. Neq; enim ei parcius adverſum germanum, à quo ſe in regni petitione ſuperatum videbat, quàm in fratris interfectorem odium erat. Interea Chriſtiernus neceſſariorum manu contractâ, acie Regem aggredi ſtatuebat. Cujus Nicolaus non ſolum defectione, ſed etiam hoſtili molitione compertâ, copias, quas adverſum hoſtes contraxerat, inter navalem terreſtremq; partitur exercitum. Quinetiam Chriſtiernum acie excipere parat, Magnum claſſi præfectum Erico obvium deſtinat. Jam vero Ericus ad inſulam, cui Syra nomen, appulerat. Quo ignorato, Magnus, aurâ, quàm eventu, proſperiore, ab Aruſiâ ſolvit, navigiisq; aliis alia præcurrentibus, ſparſa incompoſitaq; claſſe proceſſit. Cujus Ericus adventu præcognito, ſcafa exceptus, nunc ſingulos, nunc univerſos claſſis ſuæ magiſtros, maximeq; Petrum & Haraldum, quorum dubiam ſuſpectamq; fidem habebat, impenſioribus pugnæ hortamentis ſollicitat. Neq; enim repente cum tota Magni claſſe manum conſerere cupiebat, ſed navigia, ut cuiq; celeritas curſum dederat accedentia, ſigillatim nautarum internecione vaſtavit. Quorum Magnus eminus pericula ſpeculatus, confeſtim demiſſo velo, navigium ſuum anchoræ quàm auræ credere præoptavit, disjectamq; pelago claſſem lituo recinente contraxit. Igitur ignavis fugam, fortioribus pugnam apprehendentibus, Ericus cum navium numero præſtaret, arctiſſimo earum contextu hoſtem concluſit, ac veluti claſſe claſſem obſedit, atrocitatemq; pugnæ augebat neceſſitas. Cumq; Jutenſes neq; victoriæ facultatem, neq; fugæ copiam fortunæ ſuæ ſuppetere viderent, duci quàm ſibi conſulere præoptantes, ſalutem ejus propriis ſervavêre periculis. Quippe conſertiſſimæ claſſis cuneum irrumpentes, quia victoriam Magno præſtare non poterant, victo fugam quærebant. Nam eidem myoparonem ingreſſo, veluti quandam elabendi ſemitam, ſecuris periculorum animis, extruebant. Quo dilapſo nihilominus pugnandi pertinaciam retinentes, aut morte, aut captione finivêre bellum. Cumq; victores ſpoliis devictæ claſsis incumberent, inter egeſtam navigiis prædam, quendam velo implicatum conſpiciunt. Cujꝰ ex deformitate latebræ formidinē æſtimantes, protinus ob ignaviam eum laqueo conſumpſerunt, uti fœdo mortis genere ſpiritū redderet, quē pugnæ fortiter impendere dubitaſſet Interea Chriſtiernus manu cū Nicolao infeliciter conſertâ, per ingentē ſuorū

ſtragem capitur, & in oſtii Sleſvicenſis ergaſtulum relegatur. Ericus verò recentis pugnæ ſucceſſu elatus, ſed eorum, quæ circa Chriſtiernum gerebantur, ignarus, potiendæ Jutiæ ſpe mare Lymicum claſſe complevit. Vbi cùm expoſitis incautè copiis, & Chriſtierni fugam & Regis adventationem nuncio didiciſſet, plus amici fortunâ concuſſus quàm propriâ recreatus, recepto milite reverti maturavit. Ex cujus agmine complures tardiùs navigia repetentes, ab imminenti Regis exercitu trucidantur. Hunc eventum ſecutus Haraldus, ad Nicolaum occultis ſe promiſſionibus invitantem defecit. Plus ſiquidem indignationis ex Erici dominatione, quàm iræ ex Canuti internecione conceperat, eiq; frater fratris oppreſſore onuſtior erat. Quinetiam Magnus, ut lætum hoſtilis militiæ incrementum, ita triſtem ſuæ defectum aſpiciens, fraterni commilitii ſocietatem labefactare tentabat. Haraldum itaq; quem Erici partes dubiâ fide ſecutum noverat, promiſſis dignitatis incrementis urgebat. Nam & Haraldus quanquam iram obſequio tegeret, incitatiore odio adverſus Ericum, quàm Erici impugnatorem ardebat. Itaq; non ſolùm ejus arma deſeruit, ſed etiam quò validiorem Nicolao opem impenderet, caſtellum, quod in Roskildenſi ſuburbio molitus fuerat, impenſiore munimento vallavit, invidiam fraternâ prælatione conceptam, perfidiâ defectionis exſatians. Idem cum Ericus magna Sialandenſium manu per obſidionem clauſiſſet, valliq; firmioribus obſtaculis conatus ſuos admodum interpellari videret, à Saxonibus, qui Roskildiæ degebant, tormentorum artificia mutuatus, domeſticas vires externis cumulavit ingeniis. Quippe noſtri rerum adhuc militarium rudes, rarò talium uſu callebant. Primum itaq; ſaxum parum vegeto jactu machinamento egeſtum, citraq; valli propinquitatem collapſum, ludibrio caſtrenſibus fuit. Siquidem irriſa tormenti vi, ulteriores ejus impulſus irritos augurabantur. Secundum incitatiùs actum ac mirifico cuidam tecto ſuperne impactum pondere & incuſſu ſuo funditus penetralia tranſverberavit, ædemq; magno cum fragore colliſit. Quæ domus fundamenti loco lignea tantum baſe ſubnixa, eidemque velut cardini imminens, levi attactu quamlibet in partem circumagi poterat. Quo viſo Haraldus fiduciam quam ex primi jactus defectu conceperat, in ſecundi proceſſu deponere coactus, cùm neque ſe domi obſidionem laturum, neque foris auxilia accepturum ſperaret, noctu maritimâ aggeris parte perfracta, quod ab hoſte negligentiùs obſideretur, equos per prærupta demiſſos, pedes cum ſuis inſequi cœpit. Cumq; totis in caſtris tumultus exoriretur, citato acriùs equo, comitibusq;, ut Haraldo occurreretur, de induſtria vociferari juſſis, non Haraldus, ſed Haraldi inſeqvutor creditus, inter medios perſtrepentium globos facilem fugæ meatum habuit. Itaq; non minùs fictæ fugientium voces, quàm temporis habitus hoſtium exiſtimationem fefelliſſe creduntur. Fuêre tamen ex Theutonibus, qui hunc in ipſo fugæ procurſu, ſagittis à ſe confixum aſſererent. Ita vafri ingenii dux obſidionem arte, periculum calliditate fruſtratus, reperta rate Jutiam petit. Quem Nicolaus perinde ac partibus ſuis in Sialandia propugnantem non ſolum regali beneficentia proſecutus, ſed etiam primis inter amicos honoribus veneratus eſt. Nec tamen ſuſpicione vacua familiaritas fuit. Quippe & repentina fratris deſertio, & ſubitaneus transfugæ notabatur adventus.

Interea Sveones, quòd Magnum domeſticis bellis occupatum audierant, Sverconem quendam mediocri inter Sveones loco natum, Regem conſtituunt, non quòd illum tantopere diligerent, ſed quia externi hominis imperium recuſarent, cervices indigenam ferre ſolitas peregrino duci ſubmittere formidantes. Hic Sverco Vlvildam Noricam, quam Nicolaus in matrimonium emortuâ Margaretâ receperat, amatoriis primo legationibus ſollicitatam, mox viro furtim abſtractam ad ſuum usque connubium perduxit. Cujus coitu pro conjugio uſus, Carolum ex ea, qui & poſt ipſum in Svetia regnabat, ſuſcepit. Per eadem tempora divi Canuti filia jampridem Regi Noricorum deſponſa, per legatos ab eo in Daniam miſſos nuptura deducitur.

NICOLAUS.

Peractis hybernis Nicolaus diutinam deficientis à ſe regni ulciſci cupiens injuriam, crebra Juticarum partium claſſe Sialandiam appulit. A quo Ericus apud Weram pontem graviſſimo prælio ſuperatus, cum uxore quondam Norvagiæ Regina, filioq; parvulo Svenone, quem ex pellice procreaverat, neceſſitudinis fiduciâ Magnum petivit, ejusq; humaniſſimam primo hoſpitalitatem, mox dolum atque fallaciam expertus eſt.

Interea Nicolaus Haraldi Theutonicorum ſupplicia exigentis precibus inclinatus, Roskildiam irrupit, comprehenſosq; in urbe Germanos incentoris arbitrio mulctandos dimiſit. Quos Haraldus tum quia tormentorum opifices, tum quia de falſa nece ſua gloriantes audierat, extrema narium parte præciſa deformes reddidit, percontatus an Haraldus eorum fuerit jaculis interfectus. Tunc quidam ex his applicatum ori ſuo cultrum aſpiciens, parcendum ſibi, quòd doctus eſſet, aſſeruit. Haraldus hominem literarum peritum exiſtimans, revocato lictore ad epulas perductum, ipſas (ut fieri aſſolet) ſolennium nuncupatione verborum dedicare præcepit. Cui captivus ſuendi ſe non ſacrandi profeſſorem reſpondit. Haraldus hominis acumine delectatus, impunitatem aſtutiæ tribuit, iramq; quam deceptus abjecerat, correctus repetere erubeſcebat, ne errorem ſupplicio emendare videretur.

Per eadem tempora Haraldus Hybernicarum partium oriundus, florentiſſimum Norvagiæ ſtatum veluti fulmen aliquod ac tempeſtas concuſſit. Qui cum ſe Magno Hyberniæ populatore procreatum aſtrueret, affirmationi ſuæ fidem divini examinis argumento præſtare juſſus, ſuper candentes laminas nudatis plantis (nam id ab eo experimentum poſcebatur) inceſſit. Hisdémque nulla ex parte corruptioribus, complures Norvagienſium liquido incolumitatis miraculo, ad aſſertionis ſuæ credulitatem perduxit. Ex cujus gremio omnis Norvagicorum bellorum lues manavit. Interea Nicolaus per inſidias æmulum opprimere ſtatuens, Magnum Noricum in ejus necem mercedis pactione ſollicitat. Ille lucri irritamento latrone corruptior, hoſtisq; ex hoſpite effectus, impenſioris obſequii ſimulatione curam Erici exactiſſimâ ſatellitum cuſtodiâ vallavit, officiisq; fallaciam texit. Ericus verò per Reginam, cujus patruus erat, inſidias obſequio ſubeſſe doctus, amicis, quos in Lalandia habebat, propoſitum Regis cum remedii precatione denunciat. Nec ſegnis Lalandenſibus ad opitulandum animus fuit. Solo quippe navigio Norvagiam petentes, occulto nuncio adventum ſuum Erico ſignificant. Qui quod Norvagienſes ſummam in potionis magnitudine voluptatem habere noverat, applicatam ſibi cuſtodiam temulentiâ ludificandam putabat. Igitur ſtipatorum ſobrietatem crapulæ delectamento adorſus, inſtaurata comeſſatione crebris cuſtodes poculis attentabat. Quibus ut bibendi cupiditatem augeret, irritamentum ebrietatis aleam ſcyphis interſerit. In qua, poſito cum quibusdam pignore, decertans, etiam proſperum teſſerarum jactum inerti luſu de induſtria proſequebatur, uti colluſores fortunâ lucri illectos ad laſciviendi cupiditatem, ludendiq; perſeverantiam incitaret. Poſtremò perinde ac prolixioris vigiliæ tædio fatigatus cubitum exceſſit, ſacerdotemq; exilii ſocium aleæ pro ſe curatorem reliquit. Ille rem ſobriè proſecutus, temperantiam eorum multiplicatis poculis, quantulacunq; reſtabat, ſubvertit, interq; mero ac ſomno ſopitos medium cubandi locum habuit. Interea Ericus perruptâ cubiculi parte, cum clientela ac conjuge, furtivo ad mare diſceſſu pervenit, repertaq; in littore navigia, quò tutius fugam caperet, in ſentinis perforanda curavit. Hæc tractanti ſuccurrit filiolum hoſpitio dormientem fuiſſe relictum: Adeô obliviis animum feſtinatio implicat. Quippe quò occupatius, hoc negligentius humanũ eſſe ingenium conſvevit. Quanquam verò præſtolationi periculum ineſſe non dubitaret, ſangvinis tamen ſui curam deformiter abjicere paſſus non eſt. Miſſis igitur, qui adoleſcentem exciperent, tarditatis moleſtiam eximiâ filii charitate contempſit. Quo

allato in altum proceſſit. Diluculo, quibus Erici cura mandata fuerat, pulſatis hoſpitii foribus, an heſternam adhuc temulentiam non diſcuſſiſſet, interrogant. Nemine verò reſponſum edente, taciturnitatis admiratione crebris idipſum clamoribus proſeqvuntur. Tandem ſilentio attoniti, convulſis ianuis, vacuam hoſpitibus ædem inveniunt. A quibus vafrè ſibi illuſum vociferantes, eventum domino trepidi nunciant. Qui protinus petito littore, detractisq; in altum navigiis, fugacem intercipi jubet. Quæ cum vitiatis lateribus undarum plena conſpiceret, ſubducta refici curavit. Iisdemq; rurſum in mare detruſis, ad accelerandam navigationem velo pariter ac remis incubuit. Adeò promiſſum in mortem Erici præmium affectabat. Interea Ericus grandem pelagi partem emenſus, magno hoſtem intervallo præceſſerat, ideoq; facilè ab inſequentibus occupari nequibat. Cumq; Magnus navigationem diutulè geſtam propoſiti irritam animadverteret, revocato remigio domum revertit. Ericus verò fidiſſimam ſibi Lalandiam repetens, intercepti Vbbonis ſuſpendio, quem Nicolaus minorum inſularum præfectum creaverat, clarum reditus ſui indicium dabat. Audito deinde Regem divini Natalis die Lundiæ feriari debere, adventum ejus, petitâ Scaniâ præcucurrit, totamque regii apparatus impenſam præripuit. Quod audiens in Salandia Rex, alimentis publica adminiſtratione contractis procedere ſuperſedit. Æſtate verò, præter Scanicam, omni Danicâ claſſe contracta, ad Fotam ſinum appulit, pedeſtremq; propter littus aciem ſtatuit. Quæ cum centuriatis parumper ordinibus conſtitiſſet, adventante Erico excitum equorum ungulis pulverem in ſpeciem nebulæ eminus exhalare conſpiciens, paulatim ad naves gradum retulit. Sed inter eundum adventantis equitatus fragore perculſa, inceſſum ad fugam convertit. Quam ſuperveniens Ericus, fortunâ non prælio ſuperatam, impunè cæcidit, incruentamq; Deo parricidium vindicante, victoriam habuit. Magnus cum aliquanta fortium manu cedere veritus, cæteris terga obvertentibus, adverſo hoſtem corpore repellebat. Quippe cum fugam parum liberam cerneret, animoſum ſibi conſciſcere exitum, mortemq; ſuam pugnandò clariorem efficere egregium duxit. Quinetiam ne priſtinum fortitudinis ſuæ ſplendorem obtereret, fatum quàm fugam amplecti maluit. Poſtremò ut inſigni pugnâ, ita multa adverſariorum ſtrage edita, ſuper proſtratorum à ſe cadaverum ſtruem unà cum petro Pontifice Roskildenſi conſumptus occubuit. Quem ut fati comitem, ita tumuli quoq; conſortem habuit. Nicolaus admoto ſibi per villicum equo, navem petivit. Major fugientium pars comprehenſa per foros navigia conſcendere cupiens ingenti quadam mole merſabat. Igitur qui primi introrſum evaſerant, tardiorum manus navigiis inſertas absque ſocietatis reſpectu ferro truncantes, ferociores in ſuos quàm in hoſtes fuere. Calamitoſa nimirum illa facies erat, cum pendulis navigia brachiis amplectentes, hinc hoſtis vrgeret, inde civis repelleret. Quo experimento quantum quisque ſalutem ſuam alienæ præferret, fortuna detexit. Taceant nugaces adulantium voces, quæ ſpiritum amicorum proprio chariorem aſtruere non erubeſcunt. Crediderim hanc victoriam humanis parum viribus partam, ſed Deo piiſſimi viri interitum ulciſcente conceſſam. Neq; bellum aliud crebriorem Pontificum cruorem abſumpſit. Quippe Petrus Roskildenſis, & Henricus Sveticarum partium Pontifex, omnesq; Jutiæ, præter unum, Antiſtites hoc prælio oppreſſi traduntur. In cujus apparatu Magnus Saxonis filius, Erici miles, ſingulare fidei ſpecimen edidit. Nam cum Nicolaus maritima Sialandiæ loca, ne quis ad Ericum tranſiret, à militibus obſervari juſſiſſet, per Steffnenſis promontorii prærupta à ſatellitibus fune demiſſus, noctu ſcafam conſcendit, eaq; Scaniam petens, gratam Erico opem attulit. Poſt hæc Magnus Noricus nudati conſilii ſui conjugem arguens, rejectam à ſe Erico remiſit, dignam repudio ratus, quæ conjugali charitati conſangvineum prætuliſſet affectum. In cujus contemptum temerata matrimonii religione ſeipſum nuptiis ſpoliare

triſte

triſte non duxit. At Nicolaus fugâ in Jutiam elapſus, & tanquam ad fortunæ ludibrium reſervatus, æſtimato pariter & orbitatis ſuæ, & ætatis habitu, non ut ſibi ſucceſſorem, ſed ut æmulo hoſtem relinqueret, Haraldum regni poſt ſe declarat hæredem. Deinde Sleſvicenſes ob Magni jampridem facinus infenſos ad habitum pacatæ mentis reducere cupiens, de componenda ſecum pace ſollicitat, eosdemq; & ætatis ſuæ & fortunæ miſerationem ducturos exiſtimans, ſumendorum obſidum gratia oppidum intrare conſtituit. Rurſum cum caput ſuum inexploratæ fidei civibus objicere dubitaret, Bojonis cujusdam ſummam inter oppidanos autoritatem gerentis hortatum ſecutus, ſalutem ſimul cum ſuſpicione depoſuit. Portas ſiquidem de induſtria patefactas ingreſſus, ut pium cleri, ita ferocem plebis occurſum repperit. In excipiendo namq; eo dividuum civitas animum habuit. Clericis quippe eum ſacræ proceſſionis officio venerantibus, cætera vici pars ut hoſtem excepit. Qui cum inter plateas adverſis ſibi ſignis obviam iri conſpiceret, amicis, ut in ædem Petri confugeret, exhortantibus, aulam petivit. Et ne cruenta corrixatione divini fœdarentur penates, regia ſeſe quàm templo tueri maluit, paterno in lare quietius obiturum præfatus. Nec defuit militibus prompta mens ad ejus ſalutem ſuis cladibus defendendam. Diu ſiquidem intactum eum animoſis corporum ſuorum objectibus ſervaverunt. Neq; triſte duxerunt pro tuenda illius incolumitate, ſuam ultimis implicare periculis. Quorum Sleſvicenſes primùm ſangvine profuſo, ad ultimum & Regium abſumpſerunt. NICOLAVS,

HISTORIÆ DANICÆ LIBRI DECIMITERTII FINIS.

SAXONIS GRAMMATICI
HISTORIÆ DANICÆ
LIBER DECIMUS QVARTUS.

INterea Ericus deſtinatâ in Jutiam claſſe, cùm ad Syram inſulam appuliſſet, nuncium de Regis oppreſſione ſuſcepit. Et fortè in ea rerum colluvione Ericus ac Bero natu inter Haraldi filios primi, deſerto patre, fidelius ſe quàm felicius Erico junxère. Iidem noctu clandeſtina patris legatione petiti, ſilenter accepta geſſerunt. At Ericus nihilominus legationis indicium nactus, experiendæ eorum fidei gratia aliquamdiu ignorantiæ ſimulatione ſilentium egit. Quibus ſecretum paternum tegere perſeverantibus, cùm ſe nullam ex eis arcani cognitionem ſuſcepturum putaret, deſperato voluntariæ confeſſionis indicio, vocatos in medium vehementi perfidiæ exprobratione pulſabat, quod rem à patre mandatam parùm lucidè pertractaſſent. Interrogati quoq; quam ad eos pater legationem habuerit; conſultos ſe, quid agere eum potiſſimum expediret, ut ad Norvagiam exularet, reſpondiſſe dicebant; ideoq́ non ante conſilium fateri voluiſſe, quàm ei à conſultore obtemperatum agnoſcerent. Quorum affirmatio quanquam vera eſſet, fidem non habuit, quod invita potius quàm ultronea videretur. Igitur eorum experiri Ericus aſſerta cupiens, ambos arctiſſimâ apud caſtrum Sleſvicenſe cuſtodia aſſervari præcepit, uti veritatis cognitione ſuſcepta, aut innocentiæ præmium, aut reatui pœnam referret. Cui Poſtmodum idem fortè caſtellum intranti, memorati juvenes compeditis ſemet inceſſibus obtulerunt, ſupplicesq; ejus genibus advoluti, prætentis innocentiæ meritis, captionis LXX. ERICVS III. EMVND. Libri XIV. Sectio Prima.

remedia flagitabant. Quorum Ericus ut fortunæ miſertus, ita fidei gratulatus; (quippe fuga patris filiorum affirmationem adjuverat,) ſicut erat mero percalefactus, & calamitati lacrymas dedit, & veracitati ſalutem promiſit. Quod cum fortè Chriſtiernus ex aulicis cognoviſſet, antelucano tempore petenti ſacrarium Erico obvius factus, heſternæ eum temulentiæ laſcivia concitatum intemperatè munificum extitiſſe ridebat; quòd Daniam hoſti dono dare ſuſtinuiſſet. Rationem quoq; dicti lucidiore ſententia perſecutus, Fore, inquit ut Haraldi filiis major vinculorum ſuorum quàm abſolutionis reſpectus inceſſeret, odium liberatori pro gratia relaturis. Quid enim aliud Ericum eorum ſaluti parcentem agere, quàm Haraldo robuſtorum juvenum auxilia reſervare? His vocibus inclinatus Ericus, à promiſſo ſuo quàm ab amici conſilio recedere, maluit, profectamq; à crapula indulgentiam ſobria animadverſione caſſavit. Huic clementiæ ſtudium in crudelitatis exhortatione deponere rubori non fuit. Itaq; quorum ſpes ad vitam intenderat, ſalus aquis conſumpta eſt.

Eodem tempore Norvagiæ primoribus Magnum Haraldo, qui æquè Rege genitus eſſet, dimidium regni cedere poſtulantibus, eoq; hominem ignotis ortum parentibus admittere recuſante, in agro Fridlevino ferro certatum eſt. Interea Haraldus repetita Iutia, Vrnicæ concionis ſuffragiis Rex eſt declaratus. Quo comperto Ericus navigiis glacietenus (nam gelu undam duraverat) in atlum usq; petractis, Jutiam tacitè petivit, Haraldumq; apud Scypetorp vicum noctu cum ſuperſtitibus filiis interceptum, diluculo conclavi extractum, absq; reſpectu fraternitatis capitali ſupplicio affecit. Ex quibus Olavus clauſum armis cubiculum videns, mutata cùm fœminis veſte, ſalutarem inter hoſtes egreſſum habuit. Ea tempeſtate Heraldus Norvagia pulſus, ut ab Erico aliquid virium contraheret, in Daniam pervehitur. Quem Ericus ob relictum ab ejus æmulo matrimonium ſupplicem recepit, oblatumq; ſibi ſpecioſum pugnæ titulum gaviſus, auxiliis eum proſequi ſtatuit. Haraldus autem, exceptâ liberalitate, nullam animi ferê dotem adeptus, crebra corporis virtute pollebat. Cujus viribus fretus apud Helſyngam oppidum pignore cum Erico poſito, an cum lectiſſimis ejus equis curſu contendere potuiſſet, duobus in certamen admiſſis, utroq; metam prior tenuit. Geminis ſiquidem inter currendum bacillis innixus, crebris corpus ſaltibus concitabat. Aliud quoq; inuſitatæ agilitatis ſpectaculum edere conſueverat. Sæpe etenim inter navigandum puppi exiliens, in proram per exserta remorum capita decucurrit, indeq; curſu in aliud navigii latus reflexo, per reliquos remorum ordines locum quo exceſſerat, repetivit. Qui ſi parem animi virtutem à natura traxiſſet, nequaquam ſe inter amplexus pellicis æmulo obruendum dediſſet. Huic Ericus tametſi opitulari vellet, Sclavis domeſticam pacem interpellantibus, animum opere comitari nequivit.

Igitur omiſſis amici rebus, propriis curam injecit, contractâq; adverſum Rugiam claſſe, quò gnavius bella conficeret, maritimæ Danorum expeditioni primus equos adjecit, quaternos ſingulis navigiis mandans: eumq; morem diligens poſteritatis cura ſervavit. Claſſis eo numero digeſta, mille & centum navigiis frequens reperta eſt. Quibus Dani ad Rugiam appulſi, urbem Archom adverſum ſe valido præſidio firmatam inveniunt. Quam ne finitimorum auxiliis juvari ſinerent, tractum, qui Archonenſium fines propemodum Rugiâ abſciſſos cum continenti committit, ligonibus conciſum in vallum opacæ admodum altitudinis redegerunt. Tuitio ejus Hallandenſibus credita, iisdemq; Petro parere juſſum. Quos Rugiani quæſito per vada tranſitu, noctu inopinatos adorti, compluribus cæſis, à cætero repelluntur exercitu. Igitur Archonenſes cum nec vires conferendi belli haberent, neq; locum ad contrahenda auxilia ſuppetere cernerent, neceſſitate victi, ſalutem & in Chriſtiana ſacra tranſitionem pacti, ſtatuâ, quam venera

nerabantur, retentâ, Danis ſe tradunt. Erat enim ſimulacrum urbi præcipua civium religione cultum, crebrisq́; finitimorum officiis celebratum, ſed falſo ſacri Viti vocabulo inſignitum. Quo aſſervato oppidani veterem ſacrorum morem penitus abrogari paſſi non ſunt. Primùm itaq; ſolenni ritu prolui juſſi, ſtagnum majore pellendæ ſitis, quàm iniciandæ religionis ardore petentes, ſub ſpecie ſacrorum feſſa obſidione corpora refecerunt. Datur Archonenſibus pariter rerum divinarum Antiſtes, qui & eis cultioris vitæ formam perſcriberet, & novæ religionis rudimenta contraderet. Sed poſt abſceſſum Erici, cum antiſtite pulſa religio. Siquidem Archonenſes abjecta obſidum charitate, priſtinum ſtatuæ cultum repetentes, qua fide divinum ſuſceperunt, prodiderunt.

Poſt hæc Ericus ordinatis in Dania rebus, amici curam importunitate omiſſam, accepta rerum tranquillitate, reſumpſit, juvandiq́; gratia ejus urbem Aſloam Magno devotam primò diripuit, mox igni ſubvertit. Interjecto anno, Haraldo eidem opem iterato poſcenti, univerſam Daniæ claſſem pro ſupplemento transmiſit. Collato bello, viribus Magnus inferior capitur. Quem Haraldus vita frui permiſſum, oculis ac genitalibus carere præcepit, ne aut luminum voluptate regnum appeteret, aut Veneris uſu ultricem ſui ſobolem procrearet. Cœcatus igitur caſtratusq; cum interrogaretur, quem ex ſuis pœnam ſecum oculorum ſubire vellet, paucos ea re delectari reſpondit. Tunc quidam & forma ei ſimilimus, & militiam ejus ſingulari fide complexus, ne ex tanta clientela deeſſet, qui cum domino compati vellet, ultrò ſe ſupplicio obtulit, præfatus ut videndi ſimillimum, ita luminibus orbato futurum. Qui qvum virtute venerationem meruerit, apud improbos pœnam perſenſit. Magnus verò non tam animi virtute, quàm corporis debilitate continentiæ religionem amplexus, de ſceptrato cucullatus evaſit.

Interea Ericus quæſitam armis pacem juſtitiæ ornamentis excolere cupiens, conditas à majoribus leges, ac tunc penè ingenti bellorum tempeſtate ſubverſas, ad priſtini vigoris habitum revocavit, utq́; fortitudine fuerat, ita juſtitia inſignis apparuit. Irrogatas minoribus injurias ſuperiorum ſuppliciis penſabat, nihilq́; familiaritati aut neceſſitudini parcens, aut ferro, aut laqueo inconſultam majorum avaritiam caſtigabat. Quo ſtudio & principum odia, & plebis obſequia contraxit, evenitq; ut & potentibus formidoloſus, & popularibus percarus exiſteret. Idem rerum à ſe geſtarum virtutem tantis laudibus proſequi conſveverat, ut veri interdum fidem excederet. Semel quoq; Erici ſalus ſatellitis ejus ſomnio ſervata proditur. Nam cum ex freto Sleſvicenſi Sialandiam petere ſtatuiſſet, quidam nautarum per quietem exiſtimavit, per inculta montium juga laſcivo admodum equo ſe provehi, eoq; curſum citante inter vallium opaca præcipitatum crebris noctuarum ungvibus laniari. Quod cùm manè per jocum ſodalibus retuliſſet, Ericus ea viſione veluti periculi præmonitus, ne eum navigationis comitem haberet, in aliud ſe navigium contulit, eoq́; tutus ſociis naufragio pereuntibus permanſit, lætatusq; eſt quod ſalutem ſuam alienæ rati, quàm propriæ credere maluiſſet.

Fortè autem inter ipſum, Roskildenſemq; Pontificem Eskillum inimicitiæ primùm, mox ſeditiones adolevêre. Qua in re Antiſtes Petri Botildæ filii collegium nactus, autoritate, quam primam inter Sialandenſes habebat, in Regis eos odium concitat, viribusq; publicæ conſternationis adjutus Sialandiæ eum terminis pellit. Quo exacto provincialem populum in ſocietatem factionis ſub titulo libertatis adſciſcit, à ſuſpectis obſides petit. Solos verò Skialmonis filios ſeditionis conſortium detrectantes ad populare concillum evocat, & ni ſtatuta die obſides tradant, bonis carituros minatur. Illi vero ad concionem pervecti nec minis victi, nec bonorum pœna mul-

ERICVS IV. Lam.

ctati, ſolidum tenuêre propoſitum. Sed ut ad eos impunitas redundavit, ita ad Eskillum pœna conceſſit. Rege enim cum Jutica claſſe reverſo, patris ac patrui interventu uſus, vicena auri talenta mulctæ nomine perſolvit. Petrus verò fatis ſuis ultionem præcurrentibus, pœnam, quæ à Rege parabatur, effugit. Per eadem tempora decedente Aſcero Lundenſi, de novi Antiſtitis ſuffectione dividuum Regis ac populi ſuffragium fuit. Siquidem Scanienſes ob egregia Aſceri merita Eskillum arctiſsima ei conſangvinitate junctùm, nè pontificium à familia diſcederet, ſuffragijs amplectuntur. Rex verò rubore fugationis ammonitus, neq; ſuorum in Eskillo dedecorum oblitus, Rikonem Sleſvicenſem, qui nuper Alberto ſucceſſerat, quod in potiendo regno familiari ejus opera uſus fuerat, eorum arbitrio præferebat. Nec tamen hæc vota palàm ad litem & controverſiam progreſſa fuerant, Scanis metu ſententiam occultantibus. Eodem tempore Plogus quidam claro inter Jutos loco natus, tametſi Regis militiam profiteretur, latentes capiti ejus inſidias comparabat. Ad quem Ripam veniens, militiæ titulo ſtipendium poſtulabat. Quo recepto, datum ſibi cladis ejus præmium reputabat. Et fortè Ericus inter quoſdam populares acrius diſſidentes regali judicatione componere rogatus, publicâ id concione exequi ſtatuebat. In qua qvum Plogus cuidam ex plebe de ſe querenti ſatisfacere juberetur, dicendi ſimulatione facta, non ſine lancea progreſſus, auditum ſibi præberi petivit. Stabat autem & Rex haſtæ innixus, turbantiq; ſilentium populo manu, ne obſtreperet, innuebat. Quem Plogus loricam veſte tectam gerere exiſtimatum diu curioſis ſpeculatus oculis, ut inermem deprehendit, lancea transverberavit. Et ne timidius dicere quàm facere videretur, Regem à ſe poſtratum vociferans, cæteros ad militum internecionem hortatur. Aulicis itaq; paſſim metu dilabentibus, Ericus Haquini filius, cui ex patientia, Agni cognomen obvenit, egregium fortitudinis exemplum præbuit. Diu ſiquidem exanime Regis corpus gladio potexit, ſociisq; in fugam lapſis, ſolus ex tot commilitonibus intrepidum mentis habitum tenuit, dignus ut ei in regnum ſucceſſor fieret, pro quo etiam extincto pugnam gerere perſtitiſſet.

LXXI. ERICVS IV. Lam.

Jamq; vacantem Daniæ poſſeſſionem nemo ſangvinis virtutisve fiducia aut petere aut rapere præſumebat. Quippe Sveno Erici, Canutus Magni, & Waldemarus Canuti filius nondum regno tempeſtivi fuere. Chriſtiernus verò Waldemarum paterno, cujus ultionem adjuverat, regno digniſſimum prædicabat. Quem honorem mater multis & gravibus periculis obſitum, ac vix quidem adultis geſtabilem, perniciofum parvulo futurum advertens, poſcenti puerum Chriſtierno tradere recuſavit, majoribus id munus deberi præfata. Poſtremò pertinaciùs inſiſtentem jurejurando obſtringit, in Regem eum eligi non paſſurum. Quo Chriſtiernus ad populum & concionem usq; perlato, patris ejus beneficia memorat, ut domi leges & jura ſtabilierit, ut foris hoſtem repreſſerit, ut furtis rapiniſq; patriam vacuefecerit, ut Daniam penè exhauſtam & exangvem Sclaviæ magiſtram reddiderit, ut etiam unicuiq; per vim amiſſa ad integrum reſtituerit, utq; cunctis his operibus ſangvini ſuo regnum deferri meruerit. Verùm cùm filius ejus nondum maturos imperio annos acceperit, neque Danis ſub auſpiciis puerilibus rem gerere militarem expediat, virum debere circumſpici, qui usq; ad provectam pupilli ætatem tutorio regnum nomine procuraret. In quod munus aptius neminem quàm Ericum ſuperioris Erici ex filia nepotem, quod audacia ac pietate præſtaret, maternumq; genus ex Regibus duceret, adſciſci poſſe, adulto rerum ſummam pupillo ceſſuram. Ita Erico & populi favor, & pueri majeſtas vires regias dedit. Hic præter ſolam animi fortitudinem nihil à natura dotis acceperat, ſicut prudentia vacuus, ita parùm amœnus eloquio. Cæterum adeò ſalutis ſuæ prodigus

eſſe

ERICVS IV. Lam.

eſſe conſveverat, ut bellum commiſſurus, ne ſingulariter in hoſtem procurreret, arctius à ſuis obſervari ſoleret. Tunc Eskillus cognito Regem apud Jutiam deceſſiſſe, repentè, in Scaniam majoris ſacerdotii affectatione pervehitur. Ericus verò infectum anteceſſoris propoſitum circà Rikonem explere cupiens, pontificalis ei dignitatis incrementa tribuere geſtiebat. Scanienſes autem ultima quæque perpeti, quàm pontificium in novam transferre familiam præoptantes, bellum adverſum Regem decernunt. Quo ille cognito, ne multorum inimicitias unius viri familiaritate contraheret, propoſito ſuo cupidè ceſſit, Eskilloq́; ſedem mutare permiſſo Rikonem Sialandiæ præſulem mediantibus cleri ſuffragiis, creat. Interea Olavus Haraldi filius Norvagiâ reverſus, patrimonium ſuum inter bella civilia à patruo occupatum hæreditatis titulo repoſcit. Cujus petitioni Ericus illam antiquitatis legem oppoſuit, qua reis patriæ bonorum pœna decernitur. Patrem ſiquidem ejus peregrino milite adverſum patriam uſum, decretam hac lege ſententiam incurriſſe. Igitur Olavus perinde ac juſtum belli titulum accepiſſet, cupidiùs oblatam ſeditionis occaſionem amplectitur. Siquidem acceptam repulſæ contumeliam ad novarum rerum licentiam tranſtulit, deq́; privati patrimonii repetitore totius regni inhiator evaſit. Verùm diſsimulato odio, per inſidias Regem opprimere ſtatuit. Quem in Arna Lundenſi hoſpitio diverſantem noctu adortus, primum à vigilibus clandeſtinum ejus adventum ſpeculatis excipitur. Qui mox reflexis equis ſepultos ſomno milites clamore eminùs in arma concitant, primiq; portas tueri parant. Auxiliis deinde ſupervenientium ſociorum adjuti, hoſtilem repulêre conatum. Olavus perinde ac ſuo propoſito victus in Svetiam contendit, ſed mox Erico Scaniâ excedente revertit, concionemq; in valle Arnenſi ſub edicto contractam liberioris vitæ promiſsis aggreſſus, regium ſibi nomē illecto popularium favore conſcivit. Quod indignè ferens Eskillus, bellum ei Lundenſi manu cupidiùs quàm proſperiùs infert. A quo ſuperatus primum mox in urbe, ad quam ex prælio confugerat, obſeſſus, poſtremò neceſsitate victus, obſidibus datis, fideq́; ſub ſacramento promiſſâ, ſalutem paciſcitur. Sed poſtmodum ex Olavi diſceſſu competentem fugæ copiam nactus, Erici charitatem, & obſidum ſaluti, & jurisjurandi religioni ſpecioſa temeritate præpoſuit: neq; nefas duxit extortum ſacramenti vinculum voluntariæ amicitiæ cultu convellere. Cujus affectum atq; conſtantiam Rex ad ſe in Sialandiam venientis ampliſsimi ruris vicorumq; complurium datione penſavit. Verùm Scania impenſiùs Olavum fovente, ipſe veluti in Antiſtitis fuga per abſentiam victus, reparandæ fortunæ gratiâ ad littus more gentis Landora appellatum, expeditionis nomine crebra claſſe pervehitur. Cujus loci ſuſpectam admodum fortunam habebat, fabuloſæ cujusdam opinionis credulus, qua Reges id littus aggreſsi in annum duraturi negantur. Sed dum per præſentiam fata metuit, abſens victoriâ caruit. Siquidem tellure perinde ac fatali malo abſtinens, neque ferri, ſed ruris violentiam in metu reponens, copias in aciem dirigit, easq; Eskillo proferendas committit. Qui pontificalium ſacrorum quàm rei militaris peritior, perſimilem priori fortunam expertus, triſte Regi ſpectaculum fuit. Cujus mali intuitu diſcere Ericus moneriq; poterat, plus viribus ſuis duces, quàm fœmineis debere figmentis. Quibus ſuperſtitionum laqueis, quóve credulitatis errore animum tunc ejus obſeſſum putemus, cum ipſe qui aliàs adeò manu ſtrenuus exiſtere conſveverat, ut ne temerè in hoſtem ſe mitteret, à militibus contineri neceſſe haberet, tunc veluti metu pugnam detrectans, in vicino ſe per abſentiam ſuperari conſpiceret? Qua victoriâ Olavus, veluti ipſum jam Ericum deleſſet, ſupra modum erectus, pontificales opes æque ac regias absque reſpectu religionis invadit, & in contumeliam Eskilli, à quo bis ſe provocatum meminerat, cuidam ejusdem nominis ſacerdoti

ponti-

ERICVS IV. Lam.

pontificii geſtionem aſſignat. Deinde tanquam univerſas æmuli vires ſuperiore prælio contudiſſet, omnibus corporum munimentis apud Lundiam relictis, alias locorum & metu & armis vacuus proficiſcitur. Quo accepto, Rex contractis undique levibus, & quæ fors obtulerat, navigiis, noctu è Sialandia trajecit exercitum, amicis è Scania navigationi ſuæ ductum eminus ſcintillarum ſilicibus excuſſarum ſplendore præbentibus, fortiſſimos quatuor Olavianæ militiæ viros domi interceptos, aquis obruendos curavit. Adulterinum Pontificem à veri ſacerdotii ſacramentis exutum, ſuſpendio finivit. Arma deinde hoſtium gratam militibus prædam occupavit. His denique uſus, Olavum apud Glumſtorp vicum conſerto prælio ſuperavit. Qui in Gothiam confugiens, interjectis diebus per Blekingiam revertit, itemque ab Erico fugatus, cum ad montium anguſtias perveniſſet, eorum præſidio fretus proximè inſequentes delevit. Partem quoque exercitus in hoſtium terga trajecit, eaque manu propemodum Lundenſes abſumpſit. Super hæc omnia fugam capeſſit. Deinde veluti rebus in Scania parum feliciter provenientibus bellum in Sialandiam transfert, fortunam loco mutare cupiens. Vbi ab incolis Rikonis ductum ſecutis, apud Bythingam amnem bello victus in Hallandiam excurrit. Ex qua rurſum Sialandiam petens, cum ex agreſtibus antiſtitem in vico Ramløſa moram habere cognoſceret, noctu tacitus in vicinia manſit. De cujus cubiculo certior per matutinum ejus officium factus, oſtio militem invehi jubet. Ad cujus tuitionem procurrentes cubicularii in limine trucidantur. Antiſtes ipſe extremæ neceſſitatis periculis obſeſſum ſe videns, religione ſaluti poſtpoſita, cervicem ſcuto ſubjecit, adituque hoſtem inſigni pugna prohibuit: clericis interim qui & epiſtolarum ejus & annuli curam habebant, convulſas penè januas admoto pulvinorum cumulo reprimentibus. Igitur ædem Olavus, quia armis non poterat, flammis attentabat. At ponti ex enſe quàm igni conſumi ſpecioſius ratus conferendi cum Olavo ſermonis pacem efflagitat, benignaq́; ejus promiſſione firmatus, exſerto foribus capite trucidatur. Igitur Olavus ultionem parricidio conſecutus cupidè in littus decurrit, utq; navigia tacitus deſeruit, ita concitus eadem repetivit, ante fuga & navigatione uſus, quàm Rex nuncium facti, qui tunc in vicinia morabatur, acciperet. Quo cognito Romanus Antiſtes acerbiſſimâ adverſus eum execratione uſus, cæteris per Europam pontificibus ſimiliter in ipſum pronunciandi detulit poteſtatem. Mandatum quoq; ad univerſos Jutiæ pontifices dedit, ut ſententias adverſum ſacrilegam ejus impietatem debita animadverſione diſtringendas curarent, indignum uſu ſacrorum exiſtimans, qui celebrem eorum miniſtrum oppreſſerit. Ericus verò comperto Olavum Hallandiam petere, feſtinato poſt eum pervehitur. Cujus adventu Olavus apud Ariſtadium nunciato, vicini pontis beneficio fugæ conſuluit, eoq; poſt tergum abrupto, in proxima ripa tutus conſedit. Pauci ex militibus ejus, quibus ob virtutem aut torporem fuga tardior erat, à ſupervenientibus occupati funduntur. Tunc Ingimarus quidam vetus Erici miles, æmulum ejus non bellorum impendio, ſed levi inſidiarum momento tollendum ratus, illectusq́; ſive præmii ſpe, ſive gloriæ cupidine, transfugæ titulo Olavum petivit, eumq́; tranſitionis ſimulatione ſecutus, tandem in publico pergentem equi pernicitate fretus, telo trajicere deſtinavit: compleſſetq́; votum, ni Olavus repente equo delapſus, imminens jaculum induſtria corporis declinatione vitaſſet. Deinde citatum acriùs eqvum, dum incautiùs fugæ compendium quærit, in paluſtre cœnum præcipitem agit, ejuſq; voraginibus implicatus, opprimitur, propoſito parum reſpondente fortuna.

Poſt hæc Ericus nuptiarum ſolicitatus affectu, Bremorum Antiſtitis Hartvvici germanam, uxorem duxit, natu quidem nobilem, ſed non tam pudicitiâ, quàm parentela conſpicuam. Cujus inſtinctu vetera regum latifundia

ERICUS III. LAM.

fundia in eos maximè, quorum forti opera adverſus Olavum uſus fuerat, dono contulit, neque regiis opibus, quò minus ſuſcepta pro ſe pericula repenſaret, pepercit: quaſi ad hoc tantum eas recepiſſet, ut in alios largitione transfunderet, totasq; ſtipendii loco militibus erogaret. Poſtremò æmulum apud Thiutam amnem cum majore copiarum parte bello delevit. Verùm non eâdem virtute peregrina ac domeſtica bella confecit. Expeditiones enim, quas adverſum Sclavos ductabat, non tam timori eis quàm ludibrio fuère. Adeò enim apud eum inertia omnia ſolutaq; fuere, ut ne à viro quidem edita putarentur. Infimi cujusq; in ſolvenda militia arbitrium ſequebatur. Sæpe lixarum redeundum vociferantium clamorem ſecutus, claſſem dimiſit. Ob cujus mollitiem animata Barbarorum atrocitas, non ſolum eum foris pervagantem contempſit, ſed etiam domi conſiſtentem invaſit. Qui cùm in Fioniam fortè è Sialandia navigatione contenderet, piratas poſt tergum imminere conſpiciens, avidè petito littore, armamentisq; omnibus in prædam relictis, non ſine rubore & metu navigio ceſſit. Interjectis annis, cùm apud Sialandiam febri ſe implicatum ſentiret, Fioniam uſque, cujus erat oriundus, conceſſit, ſpiritum, ubi acceperat, redditurus. Illic deſperato languoris remedio, quia corpori non poterat, ſpiritui conſulere cupiens, regiam veſtem cucullâ permutat, vocataq militum cohorte palàm regno renunciat. Creditum enim eſt, & à ſacrorum peritis traditum, nihil abolendis piaculis pœnitentiæ religione valentiùs reperiri. Tunc Elivus à vico Wiſingo, qui & ipſe ægro cum aliis aſſidebat, cunctos de creando Rege circumſpectis eſſe ſuffragiis jubet, utpote præſenti jam militia liberos. Quæ vox vitam Regis, quantulacunque reſtabat, abſumpſit, ægre ferentis adhuc vivo ſibi ſucceſſorem inquiri.

Defuncto Erico ambiguum plebis de regno ſuffragium fuit. Quippe Canutus in Jutia, Sveno apud Sialandiam, Magni alter, alter ſuperioris Erici filius, ingenti ambitu regnum petebant. Siquidem hunc paterna, illum avita merita venerabilem faciebant. Svenone itaq; Sialandenſium ſuffragia ambiente, ac pleriſq; petitionem ejus favorabiliter accipientibus, Olavus cognomine Balbus priſci moris æmulatione permotus, cunctos qui regium ei nomen tribuerent, ipſumq; ſi reciperet, execratus, adduci ſe poſſe negabat, ut in hanc vocem inconſultâ patriæ majeſtate procurreret, aut regium honorem privato præter publicum regni conſenſum deferret. Siquidem electionis locum Sialandiam eſſe, jus verò penes popularis arbitrii communitatē conſiſtere memorabat. Hæſitantibus cunctis, atq; à ſententia aliquantulū cedentibus, Steno quidam, ſpreto veterum ritu Svenonem occultis à ſe promiſſis aggreſſum, Regio primus nomine cenſuit. Majoremq; concionis partem ad ſimilem vocis auſum induxit. Itaq; ſententiam ejus proſecutum vulgus, quod arbitrio ſuo paulò ante permittere verebatur: pari mox ſuffragio comprobabat. Eodem quoq; autore populus Sialandenſis creatum à ſe Regem finitimorum conſenſu fulciri cupiens, Jacobo Colonis filio, ſingularis facundiæ viro, legationem compoſitam & ſubornatam committit, qui Scanienſes adulatione dignitatis ad ſocietatem electionis impelleret. Idem Svenoni comes in Scaniam datus, accepta dicendi copia, docet noluiſſe Sialandos quicquam ſuper regio delectu ſententiis ſuis præter Scanicum arrogare conſenſum, ſed hunc ſequi in cunctis quàm præcurrere malle, ſine eo nihil magnæ rei executuros. Verùm Svenonis inſitam animis charitatem habere, eumq; ſibi in Regem, dūmodò Scanica allubeſcant ſuffragia, exoptare, quem præter propriæ indolis claritatem, etiam patris aviq; merita commendarent. Meminiſſe deindè monet, ut ſoli cæteras Danorū vires obtriverint, ut patri ejus ad extremam penè deſperationē redacto, nihilq; præter interitum præſtolanti imperium dederint: obſecratq; humanitate, quâ illū exceperant, filium proſequantur. Ita Sialandenſium affectum indicans, ſed factum reticens, omniū

 Sveno-

LXXIII. SVENO CANUTUS V. Svenoni ſuffragia conciliavit, quos ad hunc favorem non ſolùm Sialandenſium legatio, ſed etiam propriæ eorum virtutis memoria concitabat. Canutus quoq; eodem à Jutis honore provehitur, indignantibus Svenonem temeraria geminæ concionis audacia Regium occupaſſe vocabulum. Inde Sialandiam, potiendæ ejus libidine, iiſdem fretus, accedit. Pòſt hæc Maximum Pontificem Eskillum, eundemq; Svenonianæ partis fautorem occultis ad defectionem promiſſis impellit. Quibus incenſus Antiſtes Canuto per internuntios mandat, claſſe Scaniam petat, ſeq; belli ſocium pollicetur. Ut autem occaſionem ſibi tranſitionis conſciſceret, ac lubricum fidei ſuæ rationabilis cauſæ titulo coloraret, acceptas à Svenone injurias fingit, & quaſi cum eo controverſiam initurus, contractis colloquii ſimulatione militibus, Lundiam quæ & Svenonem habebat, petivit. Ubi dum compoſitionis negocia falsò geruntur, Canutum ex iis, quos ad ſpeculandum ejus adventum præmiſerat, adeſſe cognoſcit. Nec colloquium ſolvere moratus, ignotum cæteris conſilium ſuum eadem hora repente detexit. Siquidem elatis ſignis, præcipiti in littus equitatu contendit. Cujus adventum Canutus navigatione præcurrens, littori copias mandare noluit, ſed in altum navigia rejiciens damnatâ promiſſoris fide, Sialandiam revertit. Ita præſens conſilium, non cedentibus ex ſententiâ rebus, fortuna deluſit. Sveno verò properantem ab urbe Pontificem ſubſecutus, revertentem bello ſuperat, captumq; quia publica cuſtodia non ſuppetebat, in excelſam Laurentianæ ædis partem attollit, eiq; templum ergaſtulum fecit. Eapropter execrationis (quæ ſuprema Pontificum ultio eſt) cenſuram metuens, non ſolùm eum captione eruit, ſed etiam agreſti vico, magnâq; Boringiæ Inſulæ parte, quò ſinceriorem ejus favorem impetraret, donavit. Pòſt hæc ſine ipſo, apud Slangetorp ruralem Sialandiæ villam, bellum cum æmulo facit, eùmq; cruentiſſimo prælio ſuperatum inſulâ pellit. Victor in Scaniam redit, Canutus in Jutiam refugus ceſſit.

Per eadem tempora Romanus Antiſtes Barbaricæ tempeſtatis procella rem divinam penè obrutam everſamq; conſpiciens, datis per Europam epiſtolis, univerſos Chriſtianæ credulitatis hoſtes ab ejus cultoribus oppugnari præcepit. Singulæ autem Catholicorum provinciæ confinem ſibi Barbariem inceſſere jubebantur. Ne ergò Dani privatæ militiæ rebus, publicæ religionis officia detrectarent, ſumptis ſacræ peregrinationis inſignibus, imperium amplectuntur. Igitur Canutus ac Sveno invicem obſidibus datis, depoſitisq; inimicitiarum exercitiis, rei melius gerendæ gratia pacem pro tempore ſtatuunt, revocatumq; à ſuis viſceribus ferrum, ad ſacrorum vindictam convertunt. Diſcordiam itaq; à Regni æmulatione profectam ſociæ expeditionis fœdere caſtigantes, junctis viribus Sclaviam petunt, Germanis ex condicto diverſam ejus invadentibus plagam. Juti Canuto duce, Hethbyenſes Svenone, hoſtilem occupant portum. Superveniunt extremi Sialandenſes ac Scani, prioremq; claſſem, prout cuiq; locus patebat, ſua circumincludunt. Occurrunt in littore Saxones, & ipſi vindicandæ religionis cupientiſſimi, militiæ ſocii Danis futuri. Mox Dobinum inſigne piratica oppidum, ab utroq; circumſidetur exercitu, omni Danicâ multitudine, præter paucos claſſis cuſtodes, navigia relinquente. Quorum raritate cognitâ Rugiani primam obſeſſis opem, inimicæ claſſis oppreſſione, porrigere ſtatuunt. Mox Scanos, quos ordo proximos offerebat, adorti, fermè omnes fuderunt: Jutis jucundam eorum cladem ducentibus, neq; ſocios computantibus, quos duce à ſe diverſos noverant. Sed & Forenſis nondum pugnæ memoria exoleverat, & recens partium odium æſtuabat. Adeò quos privatæ iræ agitant, publica nunquam communio fœderat. Aſcerus verò Roskildenſis, qui claſſis à Rege curam acceperat, ſuo repente navigio per ignaviam cedens, mercatorium, cymbâ advectus, conſcendit, eoq; latebram nactus, quos ſpecioſo pugnæ exemplo ad fortitudinem incitare debuerat, deformis fugæ ſpectaculo territabat. Primum

autem

autem Scani, ne timidioribus fuga ſuppeteret, communibus vinculis arctiùs naves in claſſem ſociant, mox victi nexus induſtriè procuratos fortuitis ruptionibus lacerant, parsq; ferro periit, pars necem ſibi inter undas præcipitio maturavit. Cumq; Rugiani complures ob magnitudinem naves captu difficiles animadverterent, multitudinis ſpecie metum eis ingerere cupientes, claſſem ſuam adductis cæſorum navigiis duplicant, eademq; perinde ac remigum plena tentoriis inſtruunt, vacuitatem umbraculis obſcurantes. Uſi ſunt & alio non minore mentiendæ claſſis ingenio. Noctibus enim tacitâ navigatione in altum pergentes, diluculo referuntur imaginem recentis claſſis, & ſuperveniențium auxiliorum effigiem præbituri. Sed crebrò id agentium fruſtrà calliditas fuit. Interea Danis obſidionem urgentibus, eorum claſſis piratico bello nunciatur oppreſſa. Hac famâ revocati, correptis navium reliquiis, Rugianos reſiſtere formidantes, portu propellunt, ſociorumq; ſtragem fugâ hoſtium ulciſcuntur, ob interfectorum cadavera parùm adhuc navigabili ponto. Svenoni verò, navi, quâ venerat, ſpoliato, ſuam cedere Canutus liburnicam voluit. Sed ſuſpecta æmuli humanitas erat, oblatumq; notabatur obſequium. Nam cùm ejus partes incolumes, ſuasq; propemodum exhauſtas videret, alieno navigio reditum experiri fiſus non eſt. Sleſvicum devectus, interjecto tempore, prior Canuto Sialandiam occupat, Roskildiamq; mœnium inopem, receptaculi gratiâ, vallo foſſaq; complectitur. Cujus cuſtodiâ Ebboni mandatâ, in Scaniam pergit. Canutus verò Scanienſium damnis benignè ſecum à fortuna actum exiſtimans, eamq; tantum ſibi virium addidiſſe, quantùm æmulo dempſiſſet reputans, ne res ejus proximâ clade corruptas, otio recreari permitteret, Sialandiam tem ſibi quàm hoſti dividuâ ope familiarem, Jutis præcipuè fretus ingreditur, ei potiſſimum ceſſuram ratus, à quo primùm occupata fuiſſet. Ubi comperto Roskildiam deſciviſſe, portasq; ſibi, Ebbone filio Skialmonis autore, clauſiſſe, Sunonem quendam ſola loquacitate inſignem, nec tam conſilio gnarum quàm amœnum eloquio, qui eam ad deditionem hortaretur præmittit. Is cùm ad oppidum perveniſſet, primùm ante vallum laſcivè & diſcurſim obequitans, mox compoſiti volubilitate ſermonis propugnaculis inſiſtentes aggreſſus, legationis mandata facundiùs quàm feliciùs explicabat. Quem Ebbo de induſtria blandis ac mitibus verbis excipiens, emiſſis deditionis ſimulatione juvenibus prendendum curavit. Quorum unus paulatim ei propior factus, jus fræni violentiùs occupat, cæterisq; eqvum à tergo pulſantibus, captum civibus legatum adducit. Is primò compedum pœna coërcitus, poſtmodum ſuperveniente Svenone luminibus ſpoliatus improvidæ exhortationis pœnas pependit. Hæc audiens Canutus potiendæ urbis diffidentiâ, in Jutiam revertit, utq; rerum commoditas affuit, Sialandiam ſpe reparandæ fortunæ, parte, quâ maris anfractibus interluitur, inopinatam intravit, improvidam quoq; Roskildiam capit, & penates Ebbonis ad Svenonem elapſi incendio diruit. Unde ne impenſarum inopia arctatus diſcederet, publico ſtipendio alimentorum ei ſubſidia decernuntur. Par Scanienſibus circa Svenonem affectus inceſſerat. Ne enim labente ſumptu veluti ciborum penuria afflictus arma deſerere cogeretur, publicæ eum collationis commeatibus proſequuntur. Tanta inter partes virtutis & gloriæ æmulatio fuit. Interea nobiliſſimi Jutorum, & in rebus bellicis ſingulari militiæ laude conſpicui, duabus Svenonem liburnicis petiverunt. Quorum viribus ſuccinctus, aſſumpto Eskillo, manum in Sialandiam trajecit, ac prope Thorſtam vicum bello cum Canuto concurrit. Ubi inclinata ſuorum acie timidiorum fugam ſecutus, fortiorum victoriâ revocatur, & dum vinci credidit, victor repentinus evaſit. Canutū verò ſui, ſive quòd tenerâ adhuc ætate eſſet, ſive quia belli eū implicare periculis nollent, in aciem deſcendere paſſi non ſunt, pro duce pugnæ ſpectatorē effectū. Interjectis diebus, Waldemarus divi Canuti filius, armis tunc primū per ætatem matur, ſed

SVENO III. CANVTUS V.

paterna in Canuto merita peroſus, Svenoni ſe jungit, in ejus caſtris militiæ tirocinium habiturus. Cujus favor plurimum Svenoni virium conciliavit. A quo paternæ præfecturæ dignitate donatus, Canutum quendam Henrici filium ſub Canuto Magni filio ejuſdem beneficii titulis inhiantem, crebra belli congreſſione perdomuit. Nec minor ipſis mediocris rei, quàm Regibus ſummæ æmulatio erat. Semper autem ad Waldemarum victoria redundavit. Erat autem Canutus inſignis facundiâ, ſed moribus effuſiſſimus. Sveno & fortunæ favore, & virium incrementis accinctus in Fioniam excedit, mox æmulum apud Jutiam perſecuturus. Ubi ab exule quodam Ethlero ſolicitatus bellum in Holſatios parat, abundè minora ad trajiciendum navigia promittente. Incolæ ſiquidem, quò tranſitus impeditior foret, pontem convulſerant. Venientibus Eydoram, promiſſoris incuria binas tantum naviculas exhibuerat: quarum altera Sveno ſuos præcedere cupiens, ſaniore militum ſententia revocatur, rogatus propoſitum hoſtium alienâ trajectione prænoſcere, neq; propriis rem periculis explorare. Siquidem haud procul eis latebram eſſe, partem copiarum, quantam à ſe ſuperandam crediderint, irrupturis. Nec falſa prædictio fuit. Holſatii quippe vicinis ſe ſaltibus occultantes, patienter primorum aditum præſtolantur: tranſvectisq; quos à ſe capi poſſe confiderent, procurſu facto, omnes aut neci aut captioni ſubjiciunt. Quanquam Danis in propulſando periculo animus non deeſſet, utpote qui nec fugere poſſent, & in Regis oculis pugnam edere neceſſe haberent. Ita noſtros ad virtutem capeſſendam & ſalutis deſperatio, & præſens ducis incitabat aſpectus. Quorum periculis exturbati ſcafarum magiſtri, circa palos medio amne defixos hærebant, neque reſiduos tranſvehere, neque translatos referre auſi. Itaque nec Regi ad procedendum, nec victis ad reſiliendum opi fuère. Interea Canutus ſumptuoſis militiæ impenſis oneratus, nec minorem Occidentis humanitatem invenit, quàm Orientis nuper expertus fuerat. Siquidem agreſtium placidè tractatorum ſtipendia contraxit, tali Jutorum beneficio uſus, quale pridem apud Sialandios acceperat. Hujus Sveno congreſſu vitato, Scaniam reviſit, exiguis militiæ reliquiis integram æmuli manum attentare formidans. Interjecto tempore, receptis pretio captivis, ſecurus Jutiam adiri conſtituit. Peragranti Fioniam Ebbonis è vita nunciatur exceſſus. Cujus fato dejectus, relatis in Sialandiam copiis, præſens belli propoſitum deſerit, militemq; plangere quàm æmulum inceſſere maluit. Adeò enim familiariter eo uſus, ut nihil in foro, nihil in caſtris, abſque ipſius adminiſtratione curaret, inque privatis ac publicis negotijs prorſus ex ejus arbitrio ſententiaq; penderet. At ubi recens funeris mœror exolevit, bellum novaturus per Fioniam in Jutiam decurrens, Wibergenſes regiorum vectigalium immunitatem pactos, ad bella pro ſe ſuſcipienda perduxit. Huc Canutus magnis Orientis viribus ſuccinctus advehitur, victor haud dubiè futurus, nî ſvadentibus amicis equeſtrem militiam pedeſtri mutaſſet. Siquidem optimates ejus ſuperiorum bellorum admoniti, quibus rem infeliciter equitando geſſere, ne fugæ facultas ignavos abriperet, neceſſitatem ſibi inferre tentantes, equorum adminicula ſubmovenda duxerunt. Canutum cum paucis equitibus peditum medium faciunt belli merita æſtimaturum. Nec aliàs Sveno rebus ſuis impenſiùs diffidebat. Ut autem hoſtes ultro militiæ expedimentis exui vidit, ſumma ſpe extremam deſperationem mutavit. Neq; enim ignorabat equitatu vacuos lentam & ignobilem militiam edituros, pluſq; ſibi præſidii demere quàm duramenti conſciſcere. Et ne ei ſimilis manus deeſſe videretur, Wibergenſes utpotè rei equeſtris ignaros, pedeſtri prælio militare præcepit, nonnullos inter ſagittarios & funditores diſpertit. His levia tormenta ſaxaq; jactilia pro armis fuère. Proxime eis ab utroq; latere equites jungit, mox hoſtium terga preſſuros. Committendi taliter prælii præcipuus autor ei Waldemarus extabat, corpus annis tenerum, animum induſtria prævalidum habens. Is ſiquidem pedites peditibus oppo-

opponendos, latera autem & terga ab equitibus inceſſenda docuerat. Canutus dupliciter inſtructi hoſtis conſilium ex apparatu cognoſcens, opportunitatem inſidiis negare diſpoſuit. Quibus ut copiam demeret, neque ſuos à tergo circumveniri pateretur, opus impetu ratus, totam manum in conferiſſimos pedites inducit, eosque paſſim & variè reſiſtentes penè omnes oppreſsit. Nec ea tamen virtute periculum propulit. Quippe Sveno utrinque ex latere adverſarios, partito equitatu circumvolat, deturbatisque equis, quos retrò aciem, fugæ metu, locaverat, ancipiti incurſu concluſos exagitabat. Quod ubi videt Canutus transverſis aciem principiis inſtruit, revocatamq; à peditibus pugnam, ad equites tranſtulit. Quippe à tergo inſtantibus ora advertere neceſſe habuit. Sveno verò cum & armis diffideret, & equorum pericula formidaret, transverſis eos præliis fatigare, non manum cum eis acie conſerere, non pugnandi copiam facere, ſed incerto Marte ludificatos, æſtu ac laſſitudine ſuperandos curabat: eos graviſſimè adortus qui communi acie longius excedentes, audaciùs ſemet propulſandis objecêre periculis. Variis igitur irruptionibus laceſſiti, crebroq; impetu & obliquis concurſibus lacerati, tandem virium inopia ad tantam corporis laſſitudinem pervenerunt, ut præter communem belligerandi morem in ipſo certaminis ardore ſeſſione pauſarent. Cumq; nec ad fugam, nec ad pugnam vis ulla ſuppeteret, dum ſolicitè ſalutis præſidia circumſpiciunt, oppidum cujus paulò antè incolas fuderant, compoſita acie paulatim accedere tutiſſimum ducunt, ſubſidii loco hoſtium tectis uſuri. Eò igitur ſervatis ordinibus inceſſum emovent, procuratis qui à tergo curarent, hoſtemq; retrogradi pellerent. Tanta plerumq; neceſſitatis fiducia eſt.

Tunc Barcho quidam promptiſſimus Svenonis miles ab adverſariis undique circumventus, innumeram manum admirabili ſolus virtute ſuſtinuit. Tandem obfuſis ſudore oculis, pulſo clypeo ambas bipenni manus inſerere, promiſcuè cædem facere, hoſtes ac ſocios juxtà ferire, nulli propiùs inſtanti parcere. Quo viſo Waldemarus, cui multa ſecum ex veteri convictu familiaritas erat, memoria priſcæ charitatis, evectus equo ocius advolat, extremis amici rebus adeſſe cupiens. Quem Barcho adverſarium ratus, relata bipenni inſtantem appetit. Sed Waldemarus prærepto eo ictum ocyor antevenit. Manubrio ſolo ſcapulæ ejus vehementer impacto ferrum excidit. Vix hominem inter tot arma, tot hoſtes obnixius contranitentem ſervare potuit. Diu tandem obluctatum abducit, invitumq; ſaluti reſtituit. Qui poſtquam ſe ab amiciſſimo ſalutari captione pertrahi videt, libenter quidem ejus opem excipere dixit, ſed non ita uti hac velle, ut captivorum more clunes equi ſequendo, fœdum de ſe ſpectaculum faciat.

Verùm ex parte Canuti alii confeſtim fugam facere, pars oppido latebram quærere, nonnulli per medias ejus plateas erumpere: Canutus ipſe per anguſtiſsimas vici partes, equo vectus eripitur. Occupati, qui in vicum profugerant, & in unam ædium captivi traduntur. Ad quos introgreſſo Rege, Helias Ripenſis Antiſtes, circumſpectis omnibus, hortulanum Regi æmulandum ajebat, qui utilibus herbis incrementa conciliat, noxiis locum vacuefacit. Quod dictum ſpecie horridum, ſi quis altius mente perſpiciat, ſummâ induſtriâ procuratum fateatur neceſſe eſt. Abciſè enim rem, ſed copioſè diſſeruit. Cui ſi Sveno obſecutus fuiſſet, profectò omnem æmuli fiduciam ſepeliſſet. Qui licet injuriarum nomine vindictam à captis exigere potuiſſet, ad mitiorem tamen ſententiam ingenita ſibi pietate deflexus, plerisq; redimendi copiam fecit, aliosq; ſacramento, alios ſponſione in fidem acceptos, morte mulctare paſſus non eſt. Ex quibus binos duntaxat peculiaribus flagitiis obſitos, alterum quia tetram latrociniis vitam egerat, alterum quod optimè de ſe merentem virum per inſidias dormientem oppreſſerat, capite pœnas ſolvere juſſit: in neutro belli, in utroq; ſceleris negocium puniens.

SVENO III. CANVTVS VI. *profugus.*

Complures ex ſuperioribus tributæ ſibi ſalutis immemores, acceptum ab hoſte beneficium repetitâ Canuti militiâ neglexerunt, eisq; priſtina fides recenti charior erat.

At Canutus ab Alaburgo Liuthuſium petens, apud vitricum Sverconem exul aliquandiu demoratus eſt. Huic ſiquidem, occiſo Magno, Canuti mater conjugio obvenit. Tunc verò laceræ Danorum res disjectæq; fuêre, cùm interius ſociali bello flagrante, exterius piratica peſtis ingrueret. Cujus propulſandæ cauſa, Sveno toti Sclaviæ bellum crebrius quàm proſperiùs inferebat. Neque enim tanta illi in præliis perſeverantia, quantus furor atque impetus fuit. Nam cum receptui conſulere debebat, tam avidè littus repetere conſvevit, ut par fugæ reductio videretur. Neque ſuorum ei res curæ fuêre, dummodò prior ipſe navigium rapuiſſet. Quæ Regis ignavia tantam Sclavis audaciam dedit, ut crebro copias ej' revertentes opprimerent. Ipſe quoque Wibergam adhuc munimenti expertem, quo tutiori ſibi receptaculo foret, terreis mœnibus clauſit, magnisq; eam ſtipendiis inſtruxit. At Canutus apud Svetiam primùm vitrico optatus, mox onuſtus haberi cœpit, ita ut pro comparandis alimentis, quicquid illic prædiorum poſſederat, venditaret. Neq; enim ulla gens exules aut promptius recipit, aut facilius reſpuit. Sed & filius Sverconis Joannes, ut plurimùm ſtrenuus, ita parum facetus, irriſorio carmine fugam ejus præliaq; retexuit, & quaſi cantilenæ ſpecie pudibundi hominis verecundiam laceſſivit. Ut enim hoſpitem rubore & contemptu perfunderet, fortunam ipſius ludibrio laceſſere cœpit, aſperſisq; jocis, & ignominioſo verborum genere, ignaviam ei belliquc triſtes exprobrabat eventus. His Canutus opprobriis irritatus, navigio commeatuq; empto, plurimum in avunculi & materna fiſus neceſſitudine, Poloniam profugit. Quem illi maternæ rei nomine regni conſortionem appetere rati, cæteris in locis admiſſum, munimentis excipere non paſſi ſunt. Ad ultimum eum nè placidâ ſatis fronte conſpiciunt, inſontem notantes, cum propinquo charitatem deberent. Augebat hunc metum recens majoris eorum fratris depulſio. Itaq; receptus quidem, ſed nullam, ut dixi, urbium intrare permiſſus, ad præfectum Saxoniæ Henricum pervehitur. Apud quem minorem ſpe ſua fortunam expertus, Hamburgenſem antiſtitem Hartvicum accedit, jampridem Danis jurisdictioni ſuæ exemptis infenſum. A quo humaniſſimè habitus, belliq; tandem ſubſidia mutuatus, domeſticorum militum fidem, tacita legatione pertentat. Reſponſum eſt, omnes ad eum ocyſſimè tranſituros, datamq; Svenoni fidem, priſtinâ mutaturos. Quà promiſſione ſecurior factus, peregrinâ manu Jutiam intrat. Sed & ſuis nec humanitas Svenonis, nec obſidum charitas, nec perjurii reſpectus, quo minus ad eum ſigna referrent, obſtaculo fuit. At Sveno ubi de ejus adventu cognovit, virium diffidentiâ, apud Wibergam recentibus à ſe munimentis excultam, obſidionem ferre conſtituit. Ubi ad ſuſtentandam ſumptuum neceſſitatem, bona eorum, qui ad Canutum conceſſerant, rapinis exhaurit, prædatuq; ſtipendia contrahit.

At Canutus ex proximæ pugnæ eventu, urbem oppugnare diffiſus, formidatâ locorum fortuna, procul mœnibus caſtra conſtituit, opperiri volens, quoad æmulus, protelatis diebus, alimentorum egeſtate vexatus, aut turpiter fugam, aut temerè bellum arriperet. Ea Canuti ſpes Svenoni victoriæ fuit. Eodem tempore Bruno quidam, qui & Canutum ipſe è Saxonia ſecutus fuerat, ſive Svenonis inſtinctu corruptus, cum quo vetuſta ſibi ſocietas erat, ſive delati belli tædio ſatiatus, impetrata utcunque licentia, cum aliquot Ripam ſeceſſit. Sveno verò cum rem familiarem magnis in urbe ſumptibus exhauſiſſet, neque trahendi diutius belli materiam circumſpiceret, audendum aliquid cum periculo ratus, noctu magnis itineribus tacitus ad hoſtium caſtra contendit, eosq; mane divina curantes, improvidos irrumpit. Quibus repentino metu perculſis, ut cuiq; animus erat, aliis fugam, aliis arma capere

capere negotium fuit. Medius horum interfluebat rivus occultis voraginibus frequens, ſed uno duntaxat vado meabilis, quod Svenonianis incognitum, Canuticis notum prior loci inſpectio fecerat. Exiguus idem & obſcurus olim, nunc belli inclytus fama. Igitur qui irruperant, ignorantiâ loci, invias rivi partes aggreſſi, præcipitatis equis improvidi impetus pœnas dedere. Experti periculum eimnus inſtant, fundisque ac jaculis provocant congreſſum, prohibente lacunâ. Tunc Saxones oſtentandæ virtutis avidi, ne rebus locus officeret, equis vadum inſiliunt. Waldemarus poſtquam id loci equitabile videt, tanquam hoſtes tranſitu prohibiturus, eò frena convertit, adverſoq; cum eis equo concurrens, impactam uni lanceam ingenuo militandi more perfregit. Sed contra in ipſo gurgite ita quaternis ſimul haſtis excipitur, ut eqvus in clunes conſideret, ipſe tamen ob egregiam equitandi peritiam ſella pelli nequiret. Quin tam inter frontem galeamque defixam, adacto capulo colliſam avulſit. His malis liber, arrepto equo cum paucis vadum ſuperat, & ne ſecuturis anguſtias faceret, procul rivo ſecedit, ibiq; facta acie pugnam capeſſit. Quinetiam totam hoſtium turbam, quoad omnis ſociorum permeaſſet exercitus, parva manu ſuſtinuit, Svenoniq; certiſſimus autor victoriæ fuit. Quo opem ferente, Canuti partes fugam fecêre. Grandem quippe ex ſuperioribus præliis metum hauſerant, eorumq́; memoriam abjicere nequeuntes, ægris ſemper infractisq́; animis erant. Adeo enim Canuticorum animos res adverſæ corruperant, ut majore fortitudinis parte defecti, perſeveranter hoſtem ferre nequirent, nimioq; timoris captu hebetatis animis, faciles ſemper in fugam exiſterent. Saxones verò, quibus agitatio militaris familiarior erat, equeſtri exercitatione uſi, crebro equorum rejectu victoribus inſultabant, ita fugam moderantes, ut eam non ſine ordine & regimine dirigere viderentur. Promtiſſimus horum Folradus eo prælio cadit, neq; captorem reperire quivit, quanquam obrutus prendi ſe plurimum precaretur. Cæteri interdiu malè fugientes oppido noctu manſerunt, ubi à fugæ perſecutoribus intercepti, hoſpitio necantur. Condixerant enim victores nemini parcere devictorum, tum Saxonum odio, tum quia proximo bello captos & à ſe redimendi poteſtate donatos, denuò hoſtes experti fuiſſent. Canuto Saxonia refugio fuit. De cujus fuga Ripenſes, uti acta erat, ab intermeantibus edocti, quo plus victori placerent, confeſtim Brunonem capiunt, Svenonis, in brevi, judicio præſentandum. Quem Sveno oblatum aliquandiu familiarius habuit, mox donatum abire permittit. Quæ res ei apud conterraneos ſuſpicioni primum, mox cladi atq; exitio fuit. Fuere enim interfectorum propinqui, qui crederent, eum pecuniâ à Svenone corruptum, ſociorum ſalutem iniquiſſimo ſubvertiſſe conſilio. declinati belli argumento doli conjecturam trahentes, neq; aliud beneficentiam Regis, quam fraudis præmium extitiſſe putantes. Cui cum de perfidia diem dixiſſent, omnemq́; accuſationis ſuæ vim validiſſima ejus defenſione eluſam viderent, invictum foro inſidiis occupant. SVENO III. CANVTVS V. victus.

Sveno perinde ac privatis periculis liber, ad publica propulſanda animum induxit. Locis marinis natura munitis, complura agreſtium præſidia condidit. Bina caſtra, alterum in Fionia, in Sialandia alterum propter fretum molitur. Quæ piratis timori, incolis verò receptui forent. Sed à Sclavis utrumq; convulſum proditur. Bellum cum ipſis magna apud Fioniam virtute geſſit. Quorum copias ita cæcidit, ut plerisq; militum palmas ferro præroſas habentibus, media digitorum caro crudeſceret.

Eo tempore propter incurſus, qui à maritimis crebri prædonibus edebantur, apud Roskildiam, Wethemanno autore, piratica cœpit: cujus hæc diſciplina, hi mores fuere. Navigia piratæ magis idonea ſibi viſa, absq; poſſeſſoris permiſſu aſſumendi poteſtatem habebant, octava acquiſitorum parte

SVENO III. CANVTVS VI. profugus.

naulum daturi. Navigationem orſuri, apud ſacerdotes præteritæ vitæ piacula deplorabant, eorumq; religioſa animadverſione puniti, perinde ac ſtatim deceſſuri, divina altaris libamenta ſumebant, cuncta proſperiùs ceſſura rati, ſi ritè Deum ante bella placâſſent. Parvo viaticò ſumpto, onera & impedimenta vitabant, armatura ac cibo ſimpliciter contenti, nihilq; quod navigationem moraretur, amplexi. Multæ illis vigiliæ, multaq; parſimonia erat. Remorum manubriis confidendo innixi, ſomnum carpebant. Quoties propter littora illis navigatio erat, eadem antè ſpeculatoribus perluſtranda mandabant, ne quid incompertum fortè vel improviſum occurreret. Inſulas, ad quas vento afflarentur, petebant, miſſis qui loca procellis averſa percurrerent, quód peregrina claſſis tranquillis ſoleat portubus delectari. Crebrum eis cum hoſte certamen, ſed ubiq; facilis, ac penè incruenta victoria fuit. Prædam ex æquo partiebantur, nec major gubernatoris portio, quàm privati remigis erat. Chriſtianos, quos expugnatâ claſſe captivos repererant, amictu donatos ad propria dimittebant: tanta eis in conterraneos humanitas erat. Octogenas & binas piraticas puppes variè & viciſſim cepêre, nunquam ipſi claſſem viginti duabus frequentiorem habentes. Stipendiis defecti, impenſas à civibus contrahebant, præmii loco prædæ dimidium recepturis. Hic piraticæ cultus, ut dixi, Roskildiæ cœptus, ab urbis gremio etiam ad agreſtes manavit, ab omni ferme Sialandiæ parte ſubſidia mutuatus. Enimvero anguſtus primùm ac tenuis, magna brevi incrementa contraxit. Sed neq; ante redditam terris pacem ulla ex parte remiſſior fuit.

Interea Canutus Friſiam minorem, quæ & ipſa Danicarum eſt partium, cum paucis exilii comitibus petit. Dives agri provincia eſt, pecoribus opulens. Cæterùm confinis Oceano patet humilis, ita ut ejus interdum æſtibus eluatur. Qui ne irrumpant, vallo littus omne præcingitur: quod ſi fortè perfregerint, inundant campos, vicos & ſata demergunt. Neque enim illic locus natura alius alio editior extat. Plerumq; agros ab imo convulſos aliò loci trajiciunt, locum eorum occupante lacunâ, in quorum conſederint præſidiis, poſſidendos. Inundationem comitatur feracitas. Gramine tellus exuberat, torrefacta in ſalem gleba decoquitur. Hyeme continuò celatur æſtu, ſtagni ſpeciem præbentibus campis, unde & in qua rerum parte locanda fuerit, penè ambiguum natura fecit, cum alia anni parte navigationis patiens, alia aratri capax exiſtat. Incolæ ejus natura feroces, corporibus agiles, anxiam & gravem armaturam contemnunt, ancilibus utuntur, miſſilibus dimicant. Agros ſcrobibus cingunt, ſaltus conſulis edunt. Penates in éditum ſubjecto glebarum acervo provehunt. Hos à Friſonum gente conditos, nominis & lingvæ ſocietas teſtimonio eſt. Quibus novas quærentibus ſedes, ea fortè tellus obvenit, quam paluſtrem primum ac humidam longo duravêre cultu. Adminiſtratio deinde provinciæ ſub noſtris Regibus eſſe cœpit. A qua Canutus cum fortè præſidium imploraſſet, prompto omnium favore ſuſcipitur, pollicitus ſe eis aliquid de conſvetæ penſionis onere laxaturum. Avidi promiſſionis Friſi, intuitu exilis præmii, immani ſe negotio onerant. Ac primum mœnia propter Mildam fluvium, quis eum recipiant, condunt. Tantulo ſtipendio ingens militia ſtetit. Sveno reditus ejus opinione accepta, Jutis in equitatum digeſtis à Sialandis & Scanis claſſem adſciſcit. Ex qua nonnullas naves Sleſvici ſubductas ad Eidoram usque ſolotenus pertrahendas curavit, ne ea pars hoſtibus elapſui foret. Quæ res ei impendio magis quàm uſui fuit. Inde cum copiis ad recens oppidum pergit. Id inter paludes amnemq; ſitum natura quàm opere munitius erat. A latere ei Milda fluvius fuit anguſtis alveis, ſed placide manantibus aquis. Quod quia Rex ob anguſtias exercitu circumvenire non poterat, locis ex copia idoneis caſtra defigit. Deinde cæſis virgultis,

quæ

quæ nemus proximum offerebat, ad peragrandas paludes conſtramenta fieri jubet, quibus cum opportunum foret, velut pontibus uterentur. Interea quidam ex Friſica juventute, ſive moræ impatientes, ſive vegetioribus animis virtutis jactandæ cupidi, provocandi gratia, rivum, qui inter caſtra medius erat, conſueta arte tranſiliunt, vagumq; eminus hoſtem inceſſunt. Nec laceſſentibus obvii defuerunt. Complures ex utroque agmine huic ſe certamini ingerunt, ſuorum quique pericula propulſuri, neutris communis fortunæ negotium patienter inſpectare valentibus. Itaque paulatim creſcente pugna, adeò omnium huc animi confluxerunt, ut ex eo belli præſultu, totius victoriæ ſumma pendere videretur. Quo viſo, filius Thorſtani Petrus, omnium Regis arcanorum particeps, non ignarus Friſicæ temeritatis, confeſtim armari exercitum, præſtolariq; caſtris paratum jubet. Hujus rei inſcii Friſones, tota amnem manu repente tranſvolant, rati ſine paratu Regem in caſtris eſſe. Ita audacius quàm prudentius omnis eorum irrupit exercitus, inopinatum hoſtem opprimere avidus. Sed Svenonianis non ſegnius occurſantibus, ad notas ſibi refugêre paludes. Quas mox equites factorum à ſe pontium ſtramentis uſi facilè ſuperant, translatique fugam acerrimè perſequuntur. Aliud quoque ferro ſibi compendium ſtruunt. Nam tanta in fugientes ſtrages exercita eſt, ut conſtratis cadaveribus, amnis mox à victoribus permeari potuerit. Fuſis Friſonibus, Canutus cum paucis exilii ſociis eque elabitur. Reliquis fugæ expertibus oppidum receptui fuit. Cui Sveno Canutum ineſſe ratus, obſeſſos quàm poterat infenſus aggreditur, ſperans obtentione ejus totius belli finem futurum. Saucios integris mutat, feſſis requietos ſuccedere jubet, diurno prælio nocturnum ſociat, omniq; inſtantia curat, nè laſſis quies remedio fiat. Addebat obſeſſis animum recens captivorum occiſio, nec cuiquam à victore toties læſo venia ſperabatur. Contrà Rex ſi pugnam remitteret, neque mox oppido potiretur, Freſos auxilio obſeſſis futuros timebat, ideoq; perſeverantiore prælio opus ducebat. Sic metus utrinque pugnandi pertinaciam fecerat. Nec interdiu dimicaſſe contenti, noctem quoque bello contribuunt. Tunc verò anceps prælium erat. Cùm fortè Waldemarus clamore cominus orto, Freſos inſtare ratus, in partem, qua ſtrepitus exaudiebatur, cum ſignis accurrit, ſociosq; perquàm ſtrenuè repugnantes, errore noctis eluſus oppreſſit. Ita fortiſſimi animi dux temporis habitu circumventus, quibus opem ferre decreverat, cladem atque exitium irrogavit. Oppidani aſſiduis plagis & continua laſſitudine exhauſti, nullumq; pugnæ ſupplementum habentes, cum nec vires, nec vulnera ullo momenti ſpatio recreare quiviſſent, deſperatis rebus dedidêre ſe Regi. Cujus fidem atq; clementiam, ultrà ac rati fuerant, experti ſunt. Tùm verò Rex & in Plogo, qui Ericum occiderat, ſingulare pietatis ſpecimen dedit. Neq; enim à patris interfectore pœnas exigere voluit, plus deditionis moribus, quàm ultionis aculeis debiturus. Cæteros quoque nec morte nec captione mulctatos abſque redemptione dimittit, præfatus ſe eorum obſequia ac odia juxtà æſtimaturum. Nihil enim iis proſperè ceſſurum, qui toties mobili fide & ſacramento fuiſſent. Dimiſſi cum duce exilium amplectuntur. Id enim gratiæ apud ſuos Kanutus habebat, ut nulli unquam fortuna ejus faſtidio eſſet. At Freſones mulctæ nomine duo milia librarum Regi cum obſidibus pendunt. Poſt hæc ſive rubore fugæ, ſive naturæ ſtoliditate compuncti, Waldemarum obſecrant, precetur Regem, bellum cum eis hac lege iteret, ut victor æquam priori ſummam recipiat: victus, ex veteri penſione, quantum Canutus ſpoponderat, remittat. Ille precantium temeritatem incertosq; pugnæ eventus ſolertiùs æſtimans, extremæ dementiæ voces conſilii ſui ſalubritate cohibuit, perquam ſtultum affirmando victos à victore noxias belli conditiones expetere. Interea Canutus apud Germaniam Fridericum Romano recenter Imperio functum auxilii imploratione ſollicitat, promittens ſe patriæ procurationem in ejus bene-

SVENO III. CANVTVS V. Profugus.

SVENO III. CANUTUS V. Victus.

beneficio repoſiturum. Imperator, cui & ſumma naturæ calliditas, & maxima proferendi imperii cupiditas eſſet, tantùm alieni in ditionem ſuam redigere avidus, Svenonem veteris amicitiæ & commilitii monitum, promiſſo honoris incremento ad colloquendum ſibi ſimulatione charitatis invitat, eximiam ſibi viſendi ejus cupidinem inceſſiſſe ſignificans, ſed Romanæ Majeſtatis amplitudinem, quò minus eum accedat, obſiſtere. Quippe Sveno adoleſcentiæ tempore militaris rei perdiſcendæ gratiâ, Conradi Cæſaris clientelam ingreſſus, cum Friderico adhuc privatæ fortunæ, quem & ætate & ingenio æquabat, diu ſodalitatis officia geſſerat. Itaque non quòd fallaciſſimi hominis commentis crederet, aut æmulo aſylum demere vellet, ſed ut ſola ſe Germanis fama cognitum etiam ſpectandum ſubjiceret, præſentemq; famæ ſuæ miratoribus exhiberet, cultiore pompa inſtructus mandatum exequitur. Nec parum gloriæ apud curiam magnificentia clientelæ & apparatus oſtentatione contraxit, totiusq; in ſe Germaniæ oculos ob virtutis admirationem convertit. Merſburgum oppidum Theutonicæ nobilitatis frequentiâ completum ingreſſus, ab Imperatore primùm veneranter habitus, mox vario accuſationis genere vexatus, diſparem promiſſis fidem expertus eſt. Cui demum conditiones hujuſcemodi proferuntur, ut Imperatoris ipſe, ejus verò Canutus, renunciatâ regni affectatione, militem ageret, beneficii jure Sialandiam recepturus. Alioqui Imperatoris vires Canuto obtentui fore, expeditamq; cum eo manum in Daniam eſſe mittendam, quæ vel Svenonis præcurreret reditum, vel confeſtim impugnaret adventum. Sveno in re tam anxia, aut periclitandum ſibi, aut parendum fore cognoſcens, ſimulatâ aſſenſione, paterna bona, quibus in Sialandia abundabat, tanquam peculiaria à conditionis tenore ſublegit, ne violandæ pactionis omnis domi deeſſet occaſio. Quod quia Germanico juri familiare erat, admiſſu facile fuit. In hoc Canutus pacti parum credulus, Waldemarum, qui cum Svenone aderat, ſponſorem efflagitat, fidem ejus integritatemq; tutiſſimum rerum ſuarum pignus exiſtimans. Neque enim alium ex regio comitatu, pari conſtantiâ pro capite ſuo excubiturum putavit. Ille Svenonianæ perfidiæ conſcius, cum vanam ac lubricam compoſitionis fidem adverteret, ne alienam in ſe labem recidere pateretur, ſponſionem pertinaciùs abnuit. Tandem Rege compellente, vix atque ægrè vadimonium dixit, præfatus ſe, ſi Sveno pactum perrumperet, Canuti partibus acceſſurum. Probatâ utrinque conditione diſceſſum eſt. Reverſus in regnum Sveno, deq; æmulo comitem nactus, remiſſis è veſtigio litteris, fidem Cæſaris apertâ fraudis exprobratione damnavit, initasq; cum eo pactiones, obſequii negatione ſubvertit, in eas ſe conditiones fallaciter adductum affirmans, in quas Danicorum adhuc Regum nemo conceſſerit. Præterea Canuto juſta petenti, provinciali duntaxat adminiſtratione conceſsâ, regios penates à cætera ſe conditione ſecreviſſe dicebat. Fraudatus pacto Canutus, vadem ſollicitat. Qui quum Regem deſerere, vel ſponſionem corrumpere, æquè fœdum putaret, utrobique famæ periculum contemplatus, mutare pactum quàm evertere maluit, ſtatuens ut quum Rex Sialandiam commeatui ſuo neceſſariam duceret, aliud pro ea Canuto ſtipendium aſſignaret, nec fructu parcius, nec ſpatio contractius, nec honore defectius. Aſſenſus conditioni Rex, tripertitam Canuto præfecturam conſtituit, eique in Jutia, Sialandia, ac Scania, peculiare beneficium tradit, interciſam loco dominationem minùs ſolidæ poteſtatis geſturam exiſtimans. Hujus rei Canutus Waldemarum denuo prædem expoſcit, Quem velut antea repugnantem Sveno condendi fœderis avidus, ſponſionem iterare coegit, negans ſi pacto obviam iſſet, ejus Canutive defectionem ægrè laturum. Hoc fretus pignore Canutus, cupidè conditionibus fruitur.

Igitur Sveno perindè ac bellorum metu ſolutus, in ſuperbiam lapſus,

patrios

SVENO III. CANVTVS V. *Reconciliatus.*

patrios mores, quòd parùm ſibi viderentur exculti, tanquam agreſtes & inconditos, petita à finitimis urbanitate mutavit: ſpretoq; Danico ritu Germanicum æmulatus eſt. Nam & cultum Saxonicum ſumpſit, & ne eo invidioſius uteretur, militum ſtudia ad ſimilem veſtis uſum adduxit, ruſtici moris tædio, comptioris famulitii grege palatium inſtruens. Quinetiam epulandi ruſticitate depulſa, externas menſis comitates adſcivit, comeſſationumq; ritus cultiore miniſterio gerendos inſtituit. Nec ſolum cultum novavit, ſed etiam edendi bibendiq; facetias tradidit. Idem ſtudii in novanda clientela, aſciſcendisq; ſatellitibus geſſit. Honores quippe nobilibus demptos, hiſtrionibus deferebat: magnisq; & illuſtribus viris à latere ſuo ſepoſitis, in eorum locum turpium & effœminatorum familiam ſubrogabat, ut abjectu majorum, minorumq; provectu, prorſus eximias potentiæ ſuæ vires oſtenderet, ditatiq; fortunam ſuam beneficio Regis, non generis imputarent. Nec inſolentiæ ejus avaritia defuit. Siquidem lucroſa ſibi illorum fata, quorum bona auxiſſet, conſtituit, pupillorumque, parentibus emortuis, expilator evaſit. Neque nefas duxit eorum liberos egeſtati ſubjicere, quorum operâ regni opes ipſe ſuſceperit. Ipſos quoq; milites prius à ſe locupletatos, ad vilem paupertatis ſtatum beneficii ſui pœnitentia adductus rejecit. Quinetiam ingentis clientelæ voracitate compulſus, provincialia miniſteria, impenſasq; ab agreſtibus arctiùs exigere cœpit. Itaque dum militum luxui conſulit, plebis favorem amittit. Præterea controverſiarum jura eatenus ſacramenti religione ſubnixa, ad palæſtras & palmas athleticas relegavit, judiciumq; rationis ſpeculationi debitum, in ſola corporum exercitatione conſtituit. Et ne quid faſtui deeſſet, in communibus ſuggeſtis concionari faſtigio ſuo indignum ducebat. Quam ob rem æqua vulgarium alloquia contemnendo, editioribus locis occupatis, ſuppoſitæ plebi ſupernè jus dicere conſvevit. Crebræ quoque ei cum Lundenſi pontifice ſimultates, majore fructu quàm jactura fuêre.

Ea tempeſtate Carolo Hallandiæ præſide provinciam egreſſo, conjugem ejus, ſororemq; viduam Sverconis filius Joannes, excellentis earum pulchritudinis opinione corruptus, ad libidinis commercium raptas in Svetiam uſque devexit. Quibus tam contumelioſè uſus proditur, ut eas in ſtupri vices noctibus evocaret alternis, ingenuæ pudicitiæ fœminas, obſcœniſſima fœditate proculcans: neque aut hujus matronalem torum, aut illius cœlibem caſtimoniam, quò minùs voluptatum ſuarum ignibus indulgeret, reveritus. Ad ultimum patre & populo tantæ temeritatis facinus execrante, utramque remiſit. Quod flagitium Sveno perinde ac commune probrum in omne Sveonum Regnum ulciſci ſtatuit, publicum ruborem communibus armis ſubmovendum exiſtimans. Sed nuptiarum apparatu præventus, quippe Saxonum ſatrapæ Conradi filiam nuper deſponſam uxorem ducturus erat, propior privatæ copulæ, quàm publicæ vindictæ militiam retentabat. Per hanc Svenonem in peregrinos ritus adductum falſa plebis opinio referebat, ejusq; ſuper conſvetudinum novitate conſilium accuſabat.

Per eadem tempora Nicolaus urbis Romæ Cardinalis Britannicum permenſus Oceanum, Norvagiam Lundenſium adhuc ditioni parentem, immunitate conceſſa, Maximi Pontificatus titulis inſignivit. Quod in Svetia quoque legationis poteſtate peragere cupiens, Sveonibus & Gothis de urbe, & perſona tanto muneri idonea concordare nequeuntibus, certaminis decus negavit, rudemque adhuc religionis barbariem ſummo ſacrorum honore dignatus non eſt. Verùm inſpecto temporis habitu, cùm per Oceanum reverti hibernæ navigationis metu in periculis duceret, Daniam reditui ſuo percommodam arbitratus, offenſam ejus ex Norvagiæ promotione contractam beneficii delinimento ſedare conſtituit. Eſkillum igitur

man-

SVENO III. CANVTVS V.

Reconciliatio.

mandatis aggreſſus, plus novæ dignitatis, quàm veteris amiſerit, recepturum promittit, definiens ſe ereptæ Norvagiæ damna, Svetici primatus munere penſaturum. Rapuit promiſſum Eskillus cupideq́ue legati copiam flagitat. Qui veniens apud ipſum futurum Svetici ſacerdotii inſigne depoſuit, dandum ei, in quem concors Sveonum Gothorúmque ſuffragium conveniſſet. Statuit quoque, ut quicunque Maximi Sveonum Pontifices creandi eſſent, pallio à curia dato, per Lundenſem inſignirentur Antiſtitem, eamq́ue ſedem perpetuò venerarentur obſequio. In hoc privilegio dato confirmationem à curia adſciſcendam promittit: quod effectu perfacile fuit. Siquidem Romam reverſus, decedente Eugenio, Maximus Pontifex ſubrogatus eſt, peregitq́ue publicæ religionis præſul, quod privatæ legationis miniſter annuerat. Qui mos uſurpatione poſterorum firmatus, ſub hoc uſque tempus, antiqui tenoris obſervatione perfruitur. His peractis Nicolaus nondum Dania egreſſus, Svenonem Svetica meditabundum bella, Romana induſtriâ à propoſito revocare conatus, locorum difficilium, inopis regni, infructuoſæ victoriæ habitum prætendebat. Siquidem ejus militiæ negotium ingens, fructus exiguos fore, priusq; ei cum vaſtis & immanibus ſcopulis, quàm cum hoſte certandum. Quo victo nihil præter ignobilem prædam, & ſordida ſpolia victoribus occupandum. Poſtremò cum ſtolidam Regis perſeverantiam conſilii ſui ſapientiâ ſuperare nequiret, inertiam ejus facetiſſimè cavillatus eſt. Nam araneam eum æmulari dicebat, quæ telarum figmentis cum diſcrimine vitæ, & viſcerum ſuorum egeſtione conſertis, quid niſi ſcarabeos putres & vilia prenderet animalia? Cujus exempli evidentia, araneæ Regem, militiam telæ, victoriam venatui conferebat. Ita avidum ducem, exiguæ rei cupiditate ſeipſum viribus exinanientem, inutili bello delectari monſtrabat. Cujus Sveno dignitatem potiùs quàm monitum veneratus, abeuntemq́ue eum ad regni fines uſq; commeatibus proſecutus, deſtinati olim belli ſtudium animo revocavit: quippe quem magis potiendæ Sveciæ cupido, quàm aut injuriæ dolor, aut pudoris irritamentum accenderat. Maximam ſiquidem invadendæ ejus opportunitatem, tum ob ſenium imbelliamq; Sverconis, tum ob factiones inter eundem & plebem recenter ortas (nam Joannem agreſtes concionantem occiderant) arbitrabatur. Spe quoq; tam rata victoriam complectebatur, ut ante militiæ exordium inter milites ſuos Sveticarum jura provinciarum, tanquàm belli præmia partiretur. Duo quoque ex proceribus ejus ad opinionem unius Sveticæ virginis libidinis æmulatione correpti, magnis inter ſe jurgiis diſſidere cœperunt. Cujus nuptias Rex in beneficio ſuo reponere par æſtimans, capta Svetia fortiori connubium pollicetur. Quo promiſſo libidinis æmulis magnum virtutis certamen ingeſſit. Tanta apud Danos fruendæ Svetiæ fiducia fuit. Interea Sverco belli metu crebras ad eum de pace legationes direxit; ſed nullis conditionibus ad eam impetrandam aſſurgere valuit. Igitur fruſtra fatigari ſe videns, non ſe prælio offerre, non arma, non expeditionem parare, ſed ignotos locorum receſſus quærere, ſummamq; belli Sveonibus credere. Ut autem Sveno difficillimorum itinerum evitaret anfractus, inſtrumentum belli hyemis expectatione ſuſpendit, ab aſtrictis glacie paludibus profectionis compendium petiturus. Hyberni itaque temporis beneficium nactus, expeditiora legit itinera, rapiniſq; & incendio Finniam prædabundus aggreditur. Occurrunt indigenæ ſupplices, patriam ſeq́; dedentes: nec ſic ſe ſubjeciſſe contenti, etiam commeatibus præbitis, hoſpitalitatis cum obſequiis proſeqvuntur. Poſt hæc Werendiam intrat. Ubi ab incolis neq; Marte neq; deditione exceptus, omnia igne ferroq́; pervadit, viris ac fœminis paſſim ſolitudinum inacceſſa petentibus. Sed & præaltæ nivium moles totis fermè campis inceſſerant, frigoriſq; tanta vis erat, ut uberibus admoti infantes, algore

hebe-

hebetatis membris inter ipſa lactis alimenta decederent, matresq; ſimili fato propinquæ, extincta pignora moribundis complexibus attrectarent. Dani quoque eâdem aëris inclementiâ afflicti, non in caſtris noctes exigere, non militares excubias obſervare, pars foco ſibi, pars tecto conſulere, aëris non armorum ſævitiam in metu reponere, cuncti plus cœlum quàm hoſtem cavere. Werendenſes autem, quoad Regis gratiam paciſcerentur, iter intercipere cupientes, cæſis nemoribus, truncarum arborum coagmentis, faucium, quas permeaturus eſſet, anguſta præcludunt. Tantis ſiquidem circumjacentium rupium anfractibus claudebantur, ut abſque ingenti diſpendio à latere præteriri nequirent. Quorum auſu Rex inter cœnitandum accepto, moræ omnis impatiens, diſcuſſis menſis, eqvum involat, militibusq; adeſſe juſſis, ad rupem concitus fertur, indigne ferens cœptorum ſuorum curſum vilibus agreſtium obſtaculis retardari. Rogatus à Nicolao quodam iræ parcere, incertamque admodum rem curioſius explorare, interpellanti ſe, uxoratum quemque timidiſſimum eſſe reſpondit, ad ejus nuptias alludens, qui ductâ conjuge, poſtridiè militiam ingreſſus fuerat. Ille ob contumelioſam monitorum ſuorum repulſam ira percitus, facturum ſe brevi, quod Sveno non audeat, ſubintexuit: exprobratamq; ſibi ignominiam, invicem in eum rejecto meticuloſitatis opprobrio vindicavit. Quæ vox ab iracundia profecta, celerem ipſius obitum ominata eſt. Ubi ventum ad fauces, delapſi equis milites, quanquam tenui armaturâ eſſent, quod eis feſtinationis ardor periculorum contemptum ingeſſerat, arboream ſtruem oppugnare cœperunt, indigenis, qui ad eam defendendam convenerant, ingenti pacem clamore poſcentibus. Tunc Nicolaus acceptam à Rege contumeliam conſpicuæ probitatis operibus demere cupidus, nè magis uxorius, quàm ſtrenuus videretur, dum conſerta truncorum robora, obſtinato ad pericula gradu, ſuperare conatur, ab agreſtibus, è ſtrue, tanquam ex muro, propugnantibus, caput haſtâ trajectus opprimitur. Similis aliorum conatus ſaxis ſudibusq; repellitur. Sveno propinquitate noctis, impetusq; præproperi pœnitentia revocatus, ſigno receptui dato, propè aggerem caſtra conſtituit, luce poſtera majore vi ac paratu prælium exeqvuturus. Verum hoſtibus noctu ſibi diffugio conſulentibus, manè vacuum propugnatoribus iter nullo negocio ſuperavit. Werendos deinde reſiſtendi fiducia defectos, in fidem accepit. Igitur cum pleraque ſibi ex voluntate reſpondere cognoſceret, felicibus fortunæ experimentis evectus, in omnem ſe Svetiam effundere ſtatuit. Sed nimietas frigoris equorumq; ex aſperitate itinerum inopiaq; pabuli coorta debilitas, proceſſum negabant. Tunc qui ex equitibus ad pedites redacti fuerant, commilitonum equos ſuis oneribus inſtravere, eosque præ ſe onuſtos agentes, ignaro Rege, domum dilabebantur. Qui tandem furtivum militiæ diſceſſum expertus, clandeſtinam ejus elapſionem data revertendi licentia præcurrit, ſtatimque compendiariâ ad Scaniam viâ curſum reflexit. Igitur Carolus cum Canuto fratre receptorum obſidum fiduciâ ſpem liberæ tutæque reverſionis præſumens, cum Hallandiæ propemodum confiniis acceſſiſſet, à Finnenſibus inſidias hoſpitalitate tegentibus convivio exceptus, majorem noctis partem commeſſationibus extraxit. Temulentia gravis in horreum annona vacuum, pariter ſe & comites ſobrietate exutos cubitum recepit. Quibus altiore ſomno ſpirantibus, Finnenſes foris valuas obicibus obſerantes, igni ſparſere tectum. Jamque major ejus conflagraverat pars, priúſque ædes in cinerem propè collapſa fuerat, quàm preſſos mero ſenſus vis ardoris expugnaret. Poſtremò propiore flammarum fervore correpti, dum nudi valvis erumpere geſtiunt, forinſecus eas occluſas cognoſcunt. Urgebat intus incendium, foris hoſtis vetabat egreſſum. Sed præſens pœna ſequentis metum levabat, inſtantisque mali periculum fu-

SVENO III. CANVTVS V.

ſuro triſtius ducebatur. Quo evenit ut Dani ferro quàm flammis opprimi præoptantes, validius connisi præjecta foribus clauſtra convellerent, utq; unum periculorum effugerent, in aliud ruere non dubitarent. Egregiæ indolis pueri, quos ſibi in clientelam Carolus reſpectu propinquitatis adſciverat, abſque ætatis miſeratione ſub Nyſſæ amnis glaciem nudatis corporibus barbarorum ludibrio merſi, in eodem alveo fatum ac tumulum recepêre. Ita paucorum agreſtium fraude maximæ expeditionis labor exinanitus eſt.

Interjecto tempore, plebs Scânica à principibus diffidens, concione lecta in Arnam vallem armata ſucceſſit. Quoties enim in ea provincia intolerabilia vulgi onera ducebantur, publica vi injuriis occurrebatur. Adeò cum intolerabilis plebis ſervitus ducitur, publicis armis libertas expetitur. Veritus ergò Rex, nè is tumultus ad graviores regni motus progrederetur, coërcendi ejus gratia ad Scaniam è Sialandia trajiciens, militaris manus fiducia agreſtium concionem acceſſit. Inermis ipſe equitibus utebatur armatis, ut vim metuere potius quàm ſtruere videretur. Cedente de induſtria vulgo, coronam ingreſſus multis & gravibus querimoniis exceptus eſt: ſed obſtrepente multitudinis clamore, defenſionis poteſtatem dicendivè copiam impetrare nequivit: flagitandi ſilentii gratia dextram vulgo obtendens crebros lapidum jactus excepit. Adeò conſternationis furor in contemptum majeſtatis exarſerat. Tunc Toko matre Sygne ortus, vir natu & facundia juxtà nobilis, primaque Regis amicitia præditus, in medium vulgi ſe proripit, obtentaque omnium taciturnitate, imperitum concionis fragorem doctæ vocis autoritate compreſſit: ita ſuam temperans actionem, ut & præfectorum partes diſſimulanter protegeret, & manifeſtum patrocinium impertiret. Reverſis ad propria agreſtibus, Rex tantæ contumeliæ deformitatem ſumma indignationis moleſtia proſecutus, complures Scaniæ vicos exuſſit, eamq; fermè totam perinde ac majeſtatis ream, rapinæ ſubjecit. Ipſos conſternationis autores ſpiritu, vel bonis privavit, factioſos paupertate aut morte mulctandos judicans. Nec Tokonem, cujus ſalutari eloquio uſus fuerat, tametſi linguæ ejus beneficio vulgi iram vitaſſet, mulctæ expertem reliquit, plebem adverſum ſe occulto ejus conſilio concitatam affirmans. Ita ſæviſſimis iracundiæ furiis provocatus, odia ac familiaritates juxtà penſabat. Ea Svenonis irruptio Canuto novandarum rerum ſpem fiduciamq; reſtituit. Sed hunc auſum præcipuè Svenonis ac Waldemari concordia caſtigabat. Nam quantum Regis odium, tantam ducis apud omnes gratiam intuebatur, alteriusq; flagitia, alterius virtute redimi denotabat. Arbitri quoque Canuti prius ſodalem Regi quàm otium eripiendum rati, ejus cum Waldemaro concordiam connubii affinitate componendam duxerunt. Cujus efficiendi gratia uterinam Canuti ſororem Sophiam, apud Waldemarum eximia pulchritudinis laude de induſtria proſequebantur. Sed Waldemarus, quò minus ad hanc copulam intenderet, inopiam virginis obſtare dicebat, quòd patre Ruteno procreata, nullorum in Dania bonorum hæres exiſteret. Quanquam enim ſvaſoribus tacitè pareret, plus ſe tamen paupertatem puellæ fugere, quàm ſpeciem admirari fingebat. Igitur à Canuto totius patrimonii ſui parte tertia ſponſalium loco promiſſa, puellam deſpondet, eamq; matronæ cuidam Botildæ adusq; maturam toro ætatem educandam committit. Quam ob rem neglectum ſangvinis vinculum, ac diu funeſtis odiis laceratum, tanta animorum integritate refectum eſt, ut nulla veterum inimicitiarum macula, quas vel ipſi vel eorum parentes geſſiſſent, novæ ſocietatis habitum infuſcaret. Quorum amicitia quo invicem purior, hoc Regi ſuſpectior extitit. Sed eos & tacitè cavit, & palàm offendere metuit, quod maximam à ſe virium partem cum Waldemaro migraſſe cognoſceret, cujus fortunæ ſuam incumbere non dubitaſſet. Itaq; licet am-

borum

SVENO III. CANVTVS V.

borum fidem notaret, ſuſpicionem tamen, ne odium proderet, obſcuravit. Illi regiæ diſſimulationis haud inſcii, accepta commeandi licentia, quaſi bona ſua apud Svetiam inviſitaturi, Regem ejus Sverconem accedunt. Re autem verâ Canuto Sverconis filiæ poſtulandæ negotium fuit. Quorum præſentiam Sverco tanta affectione amplexatus eſt, ut præteritis liberis, futuræ affinitatis ſpe hæredes eos nuncupare proponeret. Quod votum ei ſive filiorum inertia, ſive excellentis proci nobilitas inſeminabat. Reverſi itaque hoc inviſiores Regi, quò hoſti concordiâ junctiores fuerè. Canuto deinde in Jutiam digreſſo, Waldemaro verò Ringſtadium inviſente, Sveno poſt eum contentius pergit, conventumq; diu perfidiæ & proditionis probris everberat. Neganti, confictas à ſe literas tradit tanquam ab amicis porrectas, ſed titulo de induſtria vacantes, quæ ejus ac Canuti initam cum Sverconé concordiam nunciarent. Quo commento Waldemarus, quanquam iræ parciſſimus eſſet, ſuprà modum accenſus, linguam nimio indignationis hauſtu repletam in contumeliam arguentis effundere non dubitavit: perfidiæ quoque in eum exprobratione rejecta, non jam redargutione, ſed convitio agebat, egregios operum ſuorum labores nugaci mendaciorum objectu penſari vociferans. Adeoq; Regem reſponſi ſui libertate promoverat, ut tentus ab eo eſſet, niſi milites operam ſuam in ejus captionem negaſſent, quorum favor impenſius ipſum, quàm Regem, excoleret. Quam injuriam poſtea apud Jutiam querimoniâ proſecutus, graves Regi inimicitias peperit. Inde cum Canuto magna totius Jutiæ claſſe in Sialandiam receſſit, non quòd bellum Regi inferre proponeret, ſed ut novis conditionibus tutiorem ejus circa ſe fidem efficeret. Quo apud Sundby maritimum vicum armatis obvio, diali colloquio de concordia actum. Compoſitâ pace, Rex concubiâ nocte Roskildiam revertitur.

Interea Sclavorum expeditio ad Orientales Sialandiæ partes inuſitatæ multitudinis claſſe nunciatur ingreſſa. Qui quoniam rus antè vaſtarent, cuncta prædæ vacua prætergreſſi, inopinatam aggredi Roskildiam ſtatuunt. Igitur ne fumi indicio proderentur, incendio penitus abſtinebant. Accedebat eorum audaciæ, quod ex ſpeculatoribus otioſam urbem, Regemq; procul ex ea profectum acceperant. Quo nuntio inſtructi, intacto rure, eam contentius petebant. Ex quibus nonnulli pernicioribus equis ſuburbium propè liminaq; civitatis acceſſerant. Rex ipſe dum nocturnam vigiliam ſopore avidius redimit, ſerò paratu tanti diſcriminis nuncium excipiebat. Primus ex Danis Radulphus equeſtris militiæ apprimè peritus, promptioris equi beneficio in hoſtem occurrit. Sed cùm ſolitarius eſſet, nunc evitando hoſtes, nunc perſequendo, opem ab exercitio mutuatus eſt. Quoties inculta camporum offenderat, ob armaturæ molem ægrius fugam conficiebat. Nam Sclavos ſimili pondere vacuos liberior equorum pernicitas adjuvabat. Quo viſo, plus viribus equi quàm velocitati confiſus, curſum ad cultiores agros de induſtria dirigere cœpit. Igitur caballi, quibus vires parum ſuppeterent, officiente ſtipulâ, præſtantem robore equum imitari non poterant. Ita dum agilitatis equinæ certamen ad virium conamen tranſtulit, ab inſtantibus occupari nequivit. Quippe denſior ſeges plus vilium jumentorum, quàm robuſti animalis curſum debilitavit. Interrogatus quis eſſet? mercatorem, reſpondit. Percontantibus, quaſnam merces haberet? reſpondit, arma, quibus equos commutare ſoleret. Sed & eum quem inſideret, hoc ſibi mercimonio obveniſſe ſubjunxit. Regem quoque Roskildiæ eſſe, rogatus aſſeruit. Illis eum neceſſarios ſuos allocuturum urbe nuper exceſſiſſe dicentibus, egreſſum quidem eum; ſed reverſum aſtruxit. Quod quia cum ſpeculatorum affirmatione non conveniebat; in mendaciis duxerunt. Idcirco autem Radulphus circa Regis ſtatum veris utendum putavit, quod ſi qua à ſe veraciter ederentur, contrario modo ho-

 ſtibus

SVENO III. CANUTUS V.

ſtibus credidit exiſtimanda. Interea Regii equites, ut quiſque apparatu velox ac manu ſtrenuus erat, Radulpho admixti, in unam cohortem ſe receperant, incurſaturi ilicò hoſtem, nî Radulphus, intuitu paucitatis, auxilia ſociorum expectanda duxiſſet. Tantam eis victoriæ certitudinem aſſidua bellorum felicitas ſuggerebat. Contrà Sclavi revocatos à præda ſocios in aciem corrogant. Radulphus ubi primum excitati pulveris indicio Regem affore deprehendit, ſupervenientis auxilii fiduciâ prælium facit. Cedentibus Sclavis cum pedites necarentur, equites ſeorſum in globum contracti, priùs velut ex conſulto terga vertebant, mox imminentem à tergo Regem, equitum ejus paucitate conſpecta, converſi fugarunt. Quos Radulphus, intermiſsâ peditum ſtrage, cum ſuis adortus, in veram & præcipitem fugam coëgit. Sed ab iiſdem longius inſectandis, quòd equis præſtarent, revocatus, admixta Regiâ cohorte, ferrum ad pedites retulit. Fugientibus tanta adhuc prædandi cupiditas inerat, ut occiſorum arietum corporibus pellem curſitando detraherent. Quantum in illorum pectoribus avaritiæ clauſum putemus, qui inter extrema pericula, abjectis armis, ignobilem prædam & vilia fugæ impedimenta, quò melius ſibi conſulerent, deſerere paſſi non ſunt? Pauciſſimi ex eis in littus elapſi, per lubricum pelagi nando navigia petiverunt. Nonnulli fuga cupidius initâ, cæco metu undas aggreſſi, paſſim exanimati ſunt, præcipitato in mare ſpiritu, quem ab hoſte ſervare ſtuduerant. Interea Sclavorum equites velut ex abdito provolantes, victoriam Regi è manibus per inſidias eripere conabantur. Igitur Dani, dum ad finem pugnæ perventum autumant, prælium iterant. Quorum virtute victi Sclavi, fugâ avidius ſumptâ, adeò ſalutem ſuam ferro ſubtrahere geſtiebant, ut per maritimæ rupis ardua, ſemet cum equis, effœminato pavore, præcipitantes, vitam finirent, & inter ſcopulos ſpiritum deformi corporum ruinâ deponerent, quem audacter in acie profundere dubitaſſent. Abducendis igitur navigiis ob ingentem nautarũ ſtragem, ægrè remigia ſuppetebant.

Iiſdem temporibus, effuſis piraticæ habenis, à Wandalicis finibus Eidoram uſque, omnes per Orientem vici incolis vidui, ruraq; culturæ expertia jacuêre. Sialandia ab ortu & meridie, marcida ſitus vaſtitate torpebat. Siquidem agreſtium inops patriæ loco prædonibus fuit. Fioniæ nihil reſiduum præter paucos incolas piratica fecerat. Falſtria ſpacio quàm virtute contractior, incolarum fortitudine parvitatis damna penſabat. Quippe tributarii ignara jugi, aut pacto hoſtem, aut viribus ſubmovebat. At Lalandia, tametſi Falſtriæ granditate præſtaret, pacem tamen penſione petebat. Cætera vaſtitas occupârat. Itaq; non armis, non urbibus confiſum, anfractus æquorum, quò minus piratas admitterent, prælongis palis ac ſudibus obſtruebantur. Advertens igitur Rex nutantes patriæ res, & jam penè collapſas, ſe propriis viribus à piratica vindicare nequire, Henrici Ducis, cujus inſignes ea tempeſtate vires fuêre, adverſum Sclavos opem pecuniis promerendam putavit. Cui mille quingentas argenti libras mercedis nomine pollicitus, publicâ collatione ſummam explevit. At Henricus, cujus vænalis magis quàm utilis amicitia eſſet, pecuniam aſſecutus, vel quia noluit, vel quia nequivit, parùm ſtabiliter in promiſſo ſe geſſit. Ita Rex non accepta pace, dum patriæ rebus conſulere quærit, miſeriam ejus dedecore cumulavit. Quæ res adverſum eum popularium iram acriùs diſtrinxit, deforme ducentium pacem cenſu non armis exquiri, communemq́; patriam Regis vitio eſſe deceptam.

Igitur Sveno deſperatis malorum remediis, à piraticis periculis propulſandis ad cives uſque cavendos curam retorſit. Renovatisq́; ſuſpicionibus, Waldemarum occupare animum intendit, tanquam altero ſibi onuſtorum ſublato, facilius reliqvum aggreſſurus. Quod inſidiis quàm bello commodius gerendum ratus, perinde ac conjugis dotem exquiſiturus, ad

ſocerum

SVENO III. CANUTUS V.

ſócerum iter inſtaurat, interque delectos comites Waldemarum profectionis ſequacem adſciſcit: quia domi eum tutò relicturus non videbatur, in carcerem Conrado ſervandum tradere cupiens. Quem dolum Waldemarus amicorum ſibi complurium literis indicatum, venienti Sleſvicum Regi, memoratis, quæ pro eo fideliter ac ſtrenuè geſſerat, cum exprobratione perfidiæ palàm objecit. Neganti in eum à ſe crudeliter eſſe conſultum, ſuſceptos apices abſciſſis indicum vocabulis oſtendit. Meminiſſe deinde monet, ut præcipuam ei bellicoſorum manum conciliaverit, ut corpore adverſo diras pro eo plagas acceperit, ut ſecum majorem ſemper victoriæ partem traxerit, egregiisque meritis ſuis gratiæ loco dolum ac fallaciam erogari conqueritur. Comitatum nihilominus pollicetur, præfatus ſciturum eum peractâ fraude, nequitiam ſibi non aſtum effectui fuiſſe. Contrà Sveno ſuſpicionem levare ſumma diſſimulatione tentabat. Neque enim ad deponendam perfidiam, tantæ fidei meritis adduci poterat. Irrevocabilis itaque propoſiti pertinaciâ Stadium advectus, à præſule Bremorum Hartvico domo ſuſcipitur. A quo cum ulterioris viæ ducem expoſceret, non impetrato, Waldemarum, quem ei perfamiliarem ſciebat, preces iterare compellit. Quo Pontifex clàm vocato Regii conſilii commentum aperit, confeſſus ſe de induſtria negare, quod ei pernicioſum adverteret. Ut autem Regi ſatisfacere videretur, diſſimulata poteſtate, ductum ab Henrico, quòd potentia ac dignitate præſtaret, commonet expetendum, verùm has preces ſuo Svenoniſque, & Waldemari nuncio committendas. Quibus Henricus auditis, cum & Regis dolum calleret, & Waldemaro conſulere vellet, quòd à ſocero commodius accipere poſſet, fruſtra Svenonem à ſe flagitare reſpondit. Abductum deindè Waldemari legatum, quàm noxia mittenti precetur, edocet, ipſumq; ni redeat, apud Conradum extrema paſſurum denunciat. Igitur Svenonis nuncius, collegarum utroque dimiſſo, Conradum accedens, nunciat ſuſpectos Regem habere propinquos, quos pridem inimicitias exercentes, connubii recentis affinitas concordes effecerit. E quibus unum ei fraudulenter accitum in comitatum ceſſiſſe, quem apud ipſum novarum rerum metu, vinctum haberi cupiat. Præterea procedendi gratia, profectionis ei debere præſtari ductorem. Quærente Conrado, quo pacto Regem æmulus comitaretur, fidem ejus ſecutum aſſeruit. Tunc Conradus Svenonis conſilium execratus, dedecere ſenem ſe, inquit, quod juvenis fugiſſet, admittere. Nempe deforme vetulo eſſe, de integritatis duce perfidiæ fautorem evadere, notamque quàm eatenus caverit, ſub ultimum tempus ſibi conſciſcere. Malle igitur ſe generum, filiamque cum nepote ex eâ ſuſcepto cruci ſuffixos videre, quàm fidei & ſynceritatis opinionem tot annis ſervatam, extremæ ætatis infamiâ corrumpere, alienæque fraudis propoſitum impiiſſimi favoris proſequi nutrimento. Tùm demum affuturum ſe, ſubſidiaque laturum, ſi gener, omiſsâ fraude, palàm, quos metuat, impetat. Ad hujus vocis nuncium, Sveno rubore perfuſus, ulterioris viæ tutatore negato, in regnum revertitur.

Brevi morarum proceſſu, Canuto & Waldemaro Wibergi moram habentibus, occulto trajectu in Fioniam è Sialandia acceſſit, confiſus inopinatos prendi poſſe. Detecto dolo mandat utrique, allocutum ſe eos, non occupatum veniſſe: ſuſpiciones deponant, quas falsò conceperint. Illi indiciis dolum præcurrentibus, ejus de ſe propoſitum ſpeculati, nihilq; jam bonæ ſpei ex Regis promiſſu capientes, Jutorum ſuffragiis, Regium ſibi nomen conſciſcunt. Tunc Rex apud Othenas (nam eò fortè loci diverterat) contractis in regiam militibus, nunc ſingulos, nunc univerſos arctiùs percontari cœpit, qua fide præſens bellum ingredi vellent. Reſpondentibus, alacriter; non contentus ſimplicitate promiſſi, ſacramento fidem efflagitat. Illatis ſacris, Suno, ſive vetuſtâ Waldemari charitate, ſive privato injuriarum dolore per-

LXXIV.

VValdemarus cum Canuto.

motus, regiâ ſolus excedit. Emiſſi, qui eum revocarent, cauſam tam ſubitæ egreſſionis efflagitant. Rogatus, regredi ob paternæ villæ ereptionem conqueritur. Rex reſtitutionem promittit. Suno, ſeram hanc juſtitiam inquiens, in adverſis uſurum ſe negat, quo in proſperis fraudatus fuerit. Quam ob rem potioris partis amplexu ſolitariam tranſitionem non veritus, ab injurioſo ſibi Rege ſalutari conſilio deſcivit. Itaque juſtum defectionis titulum ſecutus, Waldemarum avitæ paternæq; familiaritatis reſpectu transfugio petivit. Cumq; Sveno roboratâ ſuorum fide in Sialandiam rediiſſet, conſequenter ab æmulis Jutorum claſſem mutuatis, impetitur. Qui tunc forte Roskildiæ ſitus, Eskillum ſæpe dictum Antiſtitem, præſidiaq; Scanorum accerſit. Quibus præſentatis, Petrum, cui pater Thorſtanus erat, omnium conſiliorum ſuorum arbitrum, qualiter rebus conſulendum eſſet, interrogat. Is, conſultantem olim Regem qualiter tutò regnare poſſet, juſſiſſe fertur, ut aut equeſtrem plebejumq; ordinem, quò ſe tutius adverſum æmulos gereret, beneficiis impenſioribus coleret, aut ab iis ſaltem, ad propinquos placendi ſtudium transferret, eosque, ſolâ contentus ſpecie, re vera Reges exiſtere pateretur. Si neutrum egiſſet, haud dubium, quin brevem regni uſum habiturus eſſet, edocuit. Rex verò neque ſalubritatem conſilii, neque ſapientiam reſponſi debitâ animi ſententiâ proſecutus, utiliſſimos monitus deliramentorum loco habuit. Enimvero obfuſum iracundia animum, ſalutaris æſtimatio ſubire nequivit. Concepti itaque furoris impatiens, quoad unum ſibi ſcutum ſuppeteret, id ſe Petro oppoſiturum juravit. Tum Petrus, meum ſemper, inquit, pro te clypeum geſſi, ſed vereor nè citò cunctis ſcutorum tuorum copiis opus habiturus ſis. Quod Rex avarè dictum exiſtimans, percontatur num adhuc ſatur eſſet. Reſpondit ſaturum ſe, ſed vereri ne ſatietatem parum ſalubris digeries ſequeretur. Tunc quoque, quid facto opus eſſet, rogatus, in Scaniam migrandum edocet: tutiores illic vires, in Sialandia pauciores amicos quàm hoſtes eſſe. Præterea Jutos haud facilè inſecuturos, forenſis adhuc pugnæ memoria trepidos. Sin autem in Scaniam prævenerint, gentis adverſum eum auxilia contracturos: quàm ſi petere ſuperſediſſet, ad æmulos defecturam non dubitaret. Quem Sveno ſecus æſtimaturum inquit, niſi Waldemarum, cujus concubinarii filii pædagogum ageret, penatibus ſuis parſurum ſperaret. Aliorum vero bonis, ſi patriam hoſti ceſſiſſent, nullum peculiaris amicitiæ beneficium præſidio futurum. Ita alieno conſilio ſpreto, proprium amplexatus, Roskildiæ hoſtem opperiri conſtituit. Rareſcentibus alimentis, regios vicos complures comparandi ſumptus gratia venditabat. Tandem multi ruris abſumpto precio, cum exercitum nimiis impenſis oneroſum dimiſſurus videretur; Eskillus defectionem providens, artem excogitavit, qua periculum ad fructum converteret. Primum enim ampla defectionis præmia ab adverſariis occulte paciſcitur. Mox cum conterraneis Regem accedens, alimentorum inopiam queritur: dimitti precatur; quos paſcere nequeat: præſertim pietatis ac neceſſitudinis jura violaturos, ſi in cives ac propinquos ex adverſo contractos pugnatum iſſent. His dictis tanquam defenſionis ratione reddita, cum cohorte Scanica regiâ excedit, ſubjungente Svenone, dignum eum, qui defectionis pœnas capite lueret. Sed hunc Regis furorem ſanior arbitrorum ſententia propulit; imminentis belli auſpicia ſcelere, & ſacrilegio prohibentium eſſe ſumenda. Jamq; Rex majore exercitus parte delapſâ; fugam meditans; cum reliqviis copiarum Falſtriam verſus contentius pergit, ignorantibus etiam arbitris, quo propoſito tam remotas ab urbe partes accederet. Quem ubi de fuga cogitare compertum milites habuêre, ne ſine prælio vinceretur, orantes, victoriam, ſi redeat, ſpondent. Præterea ſcire jubent, eos ſibi milites eſſe, qui crebrò parvâ manu ingentes hoſtium copias ſuperaverint; neque paucitatem vereri debe-

SVENO III. CANVTVS V. VVALDEMARUS I.

debere, quàm toties in ſuis victricem aſpexerit. Quinetiam ultimi dedecoris eſſe, fortunam ſuam antè fugæ quàm bello permittere, eosque, qui vinci poſſent, ultrò victores efficere, alieno metu quàm ſuis viribus fortiores. Monent deindè, nè ex ſtrenuo Rege timidus militum deſertor evadat, nè unius fugæ dedecore tot victorias ſuas maculare ſuſtineat. Cujus perſeverantiam à propoſito reflectere nequeuntes, amaris eum conviciis inſeqvuntur. Nec deformitatem ei peregrinationis exprobraſſe contenti, etiam contumeliæ damnationem junxerunt. Deinde mutua ſemet adhortatione firmantes, bello hoſtibus occurrere ſtatuunt. Fore enim ut eorum multitudo paſſim ac diſſolutè inſtandi cupiditate procurrens, ſparſum militiæ genus ſequendo, facilè à paucis intercipi poſſet. Præterea arma ſibi & equos ſuppetere, nihilq; tot viris in unius meticuloſi ducis abſentia nocuiſſe fortunam. Ita ſibi fortitudinis robur ingenerantes, regii dedecoris notam militari ſpiritu redimere geſtiebant. Diu itaq; exſpectato hoſte, nec viſo, Petrus ſolvendum agmen, ſalutiq; conſulendum admonuit, perquam ſtultum affirmans prælium abſque duce capeſſi. Quippè Juti Svenonem de induſtria ceſſiſſe rati, inſidiarum metu tardius incedendum duxerunt. Tunc Sialandenſes, quòd indigenæ eſſent, cæteros commilitionum ductu ac commeatibus proſequebantur, nec cuiquam ex tanto grege pernicioſus ad patriam reditus extitit. Sed eorum poſtmodum plerisq; paci tranſitio fuit. Nam & fides Regibus data, & amicitia pariter obſequio quæſita. Vulf & Thorbiornus ſpectatæ in Regem fidei, cum hoc veniæ genus in probris ducerent, domi ſuæ comprehenſi, Sverconiq; Regi in cuſtodiam traditi, exilio capita quàm hoſti dedere maluerunt. Horum ſiquidem excellentis conſtantiæ animus, plus gloriæ in vinculis, quàm libertatis in defectione conſtituit. At Sveno continuato apud ſocerum exilio triennium emenſus, ipſo defuncto, Saxonum Satrapæ Henrico datis vadibus pecuniam pollicetur ingentem, ſi regno per eum reſtitui poſſet. Pactus præmium Dux, cum ad aggerem, quam Danorum ſtructuram appellant, ſummis viribus perveniſſet, tranſitu per eum, qui portæ præerat, pecunia corruptum, obtento, obſidione cenſum à Sleſvicenſibus extudit. Tunc Hartvicus Bremorum Pontifex, qui & ipſe poſt Henricum expeditionis autor extiterat, meruiſſe eum, inquit, qui portam patefecerit, cum pecunia ſimul, quàm pactus eſſet, ſuſpendi, quatenus ad horrorem conſimilis facti in eodem laqueo proditor, & proditionis præmium conſpicerentur. Illic Sveno peregrinam claſſem prædatus, direptas Rutenorum merces ſtipendii loco militibus erogavit. Quo facto non ſolum advenarum in poſterum frequentiam deturbavit, ſed etiam ſplendidam mercimoniis urbem ad tenuem anguſtumq; vicum redegit. Saxones deſertum ab incolis rus nullo reſiſtente permenſi, hoc longius, quò licentius, ruebant. Nam auſtrales Juti paucitatis ſuæ metu, in Septentrionalem partem, quæ multitudine præſtabat, elapſi, ſub ſpecie fugæ bellum parabant. Et qui prius auxilia Svenoni ſpoponderant, alienorum viribus ſuccincto ſuccurſum negabant, ne peregrinam manum adverſum patriam juviſſe viderentur.

Libri XIV. Sectio Secunda.

Eâdem ferè tempeſtate Sverconem Regem, ſervus, qui cubiculo ejus præerat, noctu dormientem occiderat. Quod ſcelus divinitas haud ſegnius quàm juſtius ulta eſt. Nam parvo poſt tempore, Magnus, qui, occultâ regnandi cupiditate, ſervo peragendi facinoris autor extiterat, in eo conflictu, quo filium Sverconis Carolum, quem patre ſpoliaverat, regno etiam exuere geſtiebat, ſceleratæ machinationis pœnas morte perſolvit. Ea res Canutum, ſolandæ matris gratiâ, Svetiæ ſuperiora petere coëgit. Intereà Waldemarus apud Sialandiam Theutonici motus opinione ſuſcepta, ad Jutiam concitus tendit, remiſſo coævo atque collacteo ſuo Abſalone, qui revertentis à Svetia Canuti poſt ſe maturaret adventum. Tantùm autem

SVENO III. CANVTUS V. VVALDEMARUS I.

ejus apud Jutos præſentia valuit, ut & fortibus fiduciam afferret, & ignavia torpentes ad bellum pro patria ſuſcipiendum erigeret. Idem Henricum, nobilem inter Saxones virum, cum quo jampridem affinitatem, datâ ei in matrimonium cognatâ, junxerat, per internuncios occultius obſecrat, uti veteris amicitiæ cauſa ad procedendum ſocios incitet, ducisq́; reditum modis omnibus interpellet, brevi ſe cum exercitu ſuperventurum denuncians. Tantam illi fiduciam & numerus militum, & alacritas dabat. Hujus tumultus nuncio Canutus è Svetia revocatus, cum delectis Sialandiam intrat, extemplo Jutiam petiturus. Sed cum coortæ tempeſtatis magnitudine tranſitu prohiberetur, afflicti morâ milites, Waldemarum pacem cum hoſtibus pepigiſſe, idq́; ſe per agreſtium quendam recenti nuncio cognoviſſe fingebant. Hoc famæ commento Canutus audito, ingrati animi labem exprobrat parùm honeſtum de eo ſermonem habentibus, qui ſuum communi periculo caput objecerit: hortaturq́; ſi dignis eum laudibus proſequi nolint, ſaltem linguas ab indigna ipſius obtrectatione cohibeant. Hesbernus ſolus, Skialmonis Candidi ex filio nepos, idemq́; Waldemaro ob pueritiæ & educationis ſocietatem percharus, transfretare ſe velle dixit, quæ apud Jutiam gererentur, Canuto renunciaturum. Igitur ut ſtrenuam, ita periculoſam navigationem feliciter emenſus, & quaſi cum ipſa rerum natura luctatus, ſævientium elementorum rabiem incredibili remorum certamine ſuperavit. Nuntiatur interea Saxonibus totius Jutiæ vires ad Waldemarum coiſſe, tantaq́; hoſtes manu eſſe, ut ſine periculo & clade excipi nequeant. Hac Dux famâ attonitus, Henricum, quem apud Waldemarum affinitatis jure magnæ familiaritatis locum habere noverat, ubinam regulus ejus degeret, ſimulato joco perquirere inſtitit. Quo latebras eum ac ſolitudines circumſpicere reſpondente, Dux eludi ſe ſentiens, à ficta & ludicra ad ſeriam & ſollicitam interrogationem convertitur. Repugnantem illum, commiſſaq́; tegere perſeverantem, per debitam Romano Imperio fidem orat obteſtaturque, ut quæ ab hoſte parari ſciat, indicio præcurrat: neque quod civibus perniciosſum advertat, ſilentio contegat. Hac Henricus adjuratione permotus, verum eſſe quod rumor docuiſſet, aſſeruit. Bellum ſiquidem præ manibus eſſe, quale prius experti non fuerint, ſuperſtitesq́; recordationem ejus perpetuo narratu proſecuturos. Formidoloſa cunctis Henrici affirmatio fuit. Idem, an hoſtes exſpectandi eſſent, conſultus, omnium animos ad prælium virili exhortatione provexit. Ita fidem ſuam inter amici preces & ducis imperium partitus, ut nec hujus mandatum negligeret, nec illius ſalutem ſilentio falleret. Quam ſententiam publico metu refutante, cupidus reverſionis exercitus, occaſionem à tempore mutuatus eſt. Ne enim ob piſcium raritatem, Veris, quod imminebat, ſtatum, ſolenneq́; jejunium ſolveret, remeandi ſibi neceſſitatem impoſuit: omnique ſimulatione competentium alimentorum cauſabatur inopiam, ignaviæ ſtudium religionis nomine colorando. Quod quidem in eorum abſceſſu luce clarius fuit. Iter enim quod ſemeſtri ſpacio venientes confecerant, triduo remenſi ſunt, multa pòſt ſe onera, multaq́; impedimenta, nimiâ feſtinationis cupidine, relinquentes. Tunc reverſus Hesbernus Canuti exſpectationem ſummis ambiguitatis curis implicitam, certò rerum nuncio abſolvit. Parvo pòſt tempore, vi Sclavicâ, tanta apud Fioniam clades incidit, ut ſi ſecundam huic ſimilem accepiſſet, cultu vacua manſiſſet, resq́; ejus non afflictæ modo, verùm etiam perditæ fuiſſent. At Sveno non contentus ſemel Saxonibus ſupplicaſſe, iterato ad Henricum decurrit, perq́; Sclavos ejus ditioni parentes in patriam ſe pervehi laborabat. Quorum claſſe translatus in Fioniam, lætis civibus, ad urbem Othenas ſe contulit, ſalutem ſuam adverſum innumeros paucorum præſidio defenſurus. Sed & pax immunitasq́; per Sclavos ejus fautoribus promiſſa. Igitur ſive impetrandæ pacis,

ſive

SVENO III. CANVTVS V. VVALDEMARUS I.

ſive ampleɛtendæ majeſtatis intuitu, tanta tuendi colendiq; ejus apud Inſulanos cura flagravit, ut paſſim ad ipſius præſidium virorum fœminarumq; turba concurreret, egregium reputantium, adverſum eos, qui rerum ſumma potirentur, infractam Regis reparare fortunam. Ad hanc labefactandam cum Canuto Waldemarus, adverſum Fioniam, terrâ marique, cæteras regni copias contraxere. Quarum multitudine facilè Fionienſium paucitatem oppreſſiſſent, niſi Waldemarus, miſeratione reliquiarum, afflictis inſulæ rebus parcendum putaſſet; ne poſt novæ cladis calamitatem populi reſiduum exhauriendo, plus patriæ quàm hoſti nocuiſſe videretur. Itaque æmulum cum pernicie tolerare, quàm debile patriæ membrum quaſſare, ſatius ratus, expeditionem ad conſilium tranſtulit. Nam autore eo res in colloquium verſæ, condictumq; ut Sveno cum adſcripta ſibi clientela Lalandiam concederet, ibique propemodum ſolitarius degeret, quoad inter ipſum & duces de pace plenius conveniret. Die poſtero Othenas lavandi gratia repetens, Canuto ob inſidiarum metum balnea communicare non auſo, à Svenone ejus amicitiam ambiente, elatis obviam ſacris, religione proceſſionis excipitur. In Albani deinde ædem ab ipſo perducitur, arbitrorum nemine præter Abſalonem admiſſo. Tum Sveno intra ſacellum reſidens, ſiniſtra mihi, inquit, jampridem, Waldemare, fortuna, conſortium tuæ familiaritatis invidit; quanquam & animum benè de te ſemper geſſerim, & à patris tui interfectore meus non ſolum ultionem exegerit, ſed etiam ſuſcepto adverſum patruum bello, ſalutem tuam inter parricidales manus, ſine cujusquam præſidio, conſtitutam, plenis pietatis armis ab exitio vendicaverit. Poſt quem Ericus Junior, ne parentis mei, cui diutius militaverat, cœptum excidere pateretur, ut regni, ita tui quoque curam arripuit. Tertius ego pueritiæ tuæ propugnator acceſſi. Nec meâ parcius, quàm priorum operâ ſervatum te ſcito. Pro capite tuo nondum in ætatem producto, adverſum hunc, cujus fidem nunc ſocietatemq; exoſcularis, arma ſuſcepi. Quæ niſi felicius auſpicatus fuiſſem, filio Magni immerens pœnas luiſſes. Qui niſi me tertium extimeſceret, haudquaquam te ſecundum pateretur. Dum vivo, vitam tibi adverſus ejus inſidias prorogo. Extinctus ut meum, ita tuum, quoq; diem finio. Igitur eo tutius ad opem tuam decurrerim, quo plus eam beneficio meo debere cognoverim. Et nunc charitatis tuæ fiducia, arbitrum te pacis in me faciendæ conſtituo. Contentus ero quâ me cunq; ſorte donaveris, tantum apud exteros calamitatis perpeſſus, ut privatus aut egens intra patriæ fines degere, quàm exul denuò cenſeri malim. Arbitror quoque, ut cum ſingula juſtius æſtimaveris, inter probra ducturus ſis, potius parentis tui interfectore quàm ultore procreatum, excolere. Hæc & ſimilia replicantem Waldemarus interpellare non dubitans, fruſtra meam, inquit, Canutiq; concordiam caſſare pergis, cum & ipſe paternæ culpæ affinis non fuerit, & mihi in ejus expiationem olim juſta perſolverit. Quod autem ulterius tibi militare non tuli, non meæ levitatis, ſed tuæ perfidiæ crimen reputa. Nonne olim me peregrinationis tuæ comitem in carcerem ſocero necandum tradere ſtatuiſti? At qui niſi pravitatem tuam ejus honeſtas viciſſet, inter vincula moriturus abieram. Quoties meam, quoties Canuti ſalutem per inſidias attentatam, fraudulentis conſilii niſibus obruere voluiſti? Qualiter autem pares ferre poteris, quos milites habere paſſus non es? Verum ne cum reprehenſione propinqvum avertere videar, res tuas adverſum caput meum reſtaurare tentabo; plus miſeratione fortunæ tuæ, quàm credulitate promiſſionis inductus. Quam humanitatem cum ſcelere & fallacia repenſaveris, ſimplicitatem noſtram artibus tuis circumventam ne exiſtimes, ſed potius fidem, pietatemque periculis locum dediſſe. Tunc Sveno verbis in ſimulationem compoſitis perfidè ſe acturum negare, ſyncera fide eorum amicitiam expeciturum promittere, præſertim cum

nec

SVENO III. CANUTUS V. VVALDEMARUS I.

nec ſibi nec liberis conſulturus videatur. Eo enim ſe morbo eſſe; ut annum vix conficere queat. Præterea ſine filiis eſſe, quibus regnum parare debeat. Quid igitur niſi culpam & ignominiam perfidiâ quæſiturum? Malle itaque quantumvis triſtes fortunas excipere, quàm maximo famæ dehoneſtamento ſceleratam ſui memoriam per totum terrarum orbem disjicere, brevesq; regni fructus æterna famæ turpitudine comparare. Dimiſſo Waldemaro, Lalandiam ipſe conceſſit: ubi paucitate ſatellitum non contentus, novos quotidiè ſtipatores adſcivit; clientelæq; grandibus incrementis auctus, colloquii diem hoc tutior, quò fortior, opperiebatur, tanquam pacem cum æmulis ex pari facturus. Tempore prænominato, Canutus & Waldemarus cum omni Danica nobilitate Lalandiam advehuntur. Tunc Waldemarus, quòd Svenonem familiarius frequentare ſoleret, cum paucis ad eum viſitandum contendit, Canuto fidem perpetua ſuſpicione damnante. Cum quo Sveno Canutum pariter adeſſe ratus, ſubornat ex ſuis qui jurgantium more rem in ſtrepitum ſeditionemq; converterent; æmulosq; pariter ferro violarent. Quem ubi ſine ſocio venire conſpexit conſilium revocavit, parùm proficuam alterius ſine altero oppreſſionem exiſtimans. Waldemarus cognitis inſidiis, ſed diſſimulatis, multâ Svenonis adulatione vexatus; cum ab eo, die poſtero, ad familiare colloquium expeteretur; non aliter annuit, quàm ut uterq; ſolitarius adeſſet. Eo namq; corporis habitu erat, ut cum nemine viritim congredi dubitaret. Militibus itaque procul abeſſe juſſis, invicem collocuti, proximo die concilium advocant. Tunc Sveno ſive cognationis fiducia, ſive tegendæ fraudis ſtudio, Canuto conſentiente, Waldemaro compoſitionis arbitrium tradit, probaturum ſe, quæcunq. per ipſum taxarentur, affirmans. Igitur Waldemarus ipſis ſibiq; Regii nominis uſurpatione decreta, trifariam totius regni orbem partitus, Jutiæ magnitudinem non minus incolarum multitudine, quàm ſpaciis abundantem, in unam portionem ſecrevit: in altera Sialandiam ac Fioniam: in tertia Scaniam cum attinentibus provinciis locavit. Cumq; penes ipſum ut partitionis, ita optionis quoque poteſtas exiſteret, primam ſibi, ſecundam Svenoni indulſit: priorq; Jutiam ipſe delegit. Tunc Sveno, cui poſt ipſum optio debebatur, ne medium inter æmulos locum acciperet, Scaniam popoſcit. Ita minores inſulæ duorum electione prætteritæ, Canuto ceſsère. Fides pacti ſacramento componitur, ut religionis metu perfidia pelleretur. Deinde manus ad cœlum tenduntur, autor rerum in cautionem vocatur. Nec contenti concordiæ pignus humanis ſtabilire conſiliis, Deum ſimul & pactionis præſidem, & temerationis ultorem efflagitant. Pontifices quoque cenſuræ ſuæ partibus interſertis, iis, qui pactum rupiſſent, execrationis ſententiam intentabant. Præterea condictum, delatores mutuò prodi debere, ne mendaciorum obſcuritate ſynceritatis habitus corrumperetur, concordiæq; quaſſaretur integritas. His ita compoſitis, Canutus in Sialandiam, cujus jam poſſeſſionem adeptus fuerat, Waldemaro comitante, præcedit, Svenonem brevi ſubſecturum hoſpitio ſuſcipere cupiens. Quem poſtridiè Ringſtadio ſuſceptum expertus; dum in ejus occurſum bonæ fidei ſtudio pergeret, Ringſtadicæ religionis prælatum cum Radulpho eqvite Theutonico obvium habuit, affirmantem, nunciatum fuiſſe, Svenonem cum armatorum multitudine venire. Hauſit ergo cum ſuſpicione cautelam, argumentoq; perfidiæ ſumpto, concionem, quæ eo fortè die magnâ populárium frequentiâ gerebatur, declinato Svenone, petivit. Waldemarus verò, apud quem fides ſuſpicioni præponderabat, pacti fiduciâ, Svenonem conſtantius quàm cautius petebat. Stabant milites Regis gregatim armati, Canutum & Waldemarum, dummodo pariter affuiſſent, necare juſſi. Comperta alterius abſentiâ, Sveno, revocatis ſatellitibus, multa venientem gratulatione proſequitur. Percunctantem illum, cur nullo diſcrimine impendente

SVENO III. CANUTUS V. VVALDEMARUS I.

pendente comitibus uteretur armatis, quid rumoris acceperit, edocet. A quo compluribus perfidiæ probris laceratus, conſilium propoſitumq; ſuum ſumma animi diſſimulatione ſuppreſſit. Roskildiam deinde, Canuto, cui illic hoſpitalitatis jus erat, invitante, procedens, nocte per ludos & commeſſationem exactâ, diluculo Thorberni vicum, haud procul urbe ſitum, cum paucis petivit, perinde ac parvulæ filiæ, quæ illic educabatur, cernendæ charitate perductus. Ferunt tunc uxorem Thorberni dixiſſe, mirari ſe eum in hanc conditionis vilitatem adductum, ut quod totum geſſerat, ejus tertia parte contentus habere ſuſtineat. Quod dictum ab indignatione profectum, Svenoni ingens irritamentum facinoris fuit. Veſpera appetente mittuntur à Canuto, qui cœnatum eum accerſerent. Quos Thorbernus perquam jucundè excipiens, cum ſuper Regis mora rogaretur, debilitatem capitis ex balnearum fumo & vapore contractam, tarditatis ejus cauſam aſtruxit. Sveno verò cum expectationis ſuæ excuſationem afferre vellet, cum filia admodum parvula infantilibus blandimentis jocatum ſe dixit. Diſcors cauſæ redditio percontatoribus notabilis fuit. Quorum hortatu urbem repetens, inter conſortes, quaſi per ætatem honoratior, medio ſedendi loco receptus eſt. Menſis poſt epulas amotis, cum minutioribus poculis paſſim & variè diſcurrentibus convivii hilaritas augeretur, calculorum ludum popoſcit, gloriatus ſe ejus apprimè peritum, quod exul hoc maximè jucunditatis genere delectari conſveverit. Quod dictum jactantiæ ſimile, re vera acerba calamitatis recordatio fuit. Sed tabulato non ſuppetente, ne luſui quidem vacatum eſt. Inter cætera cantor Germanicus fugam Svenonis, exiliumq; cantilenâ complexus, varias ei contumelias formatis in carmen conviciis objectabat. Quem ob hoc acrius à convivis increpitum, Sveno diſſimulatâ moleſtiâ fortunas ſuas liberius recinere jubet, perquam libenter ſe poſt ærumnas, malorum meminiſſe confeſſus. Crepuſculo appetente, illatiſq; ex more luminibus, miles Svenonis Thetlevus, qui paulò antè convivio egreſſus fuerat, reverſus in regiam, occaſionem edendi facinoris oculis animoq; tacitus perluſtrabat. Cumq; pauliſper attonito ſtupentique ſimilis conſtitiſſet, Canutus eum propaſſo in terram amiculo ſedere ſibi proximum jubet. Ille tantæ ejus dignationi gratias habens, æde excedit, eveſtigioq́ regreſſus exiguo capitis motu Svenonem accerſit. Quem ſigni tàm latentis ignarum, Canutus à Thetlevo vocatum edocet. Cui cum Thetlevus exſurgenti paululum inſuſurraſſet, quotquot Svenoniarum partium affuêre, eis in colloquium admixti, collatis in orbem capitibus, nemini remotiorum exaudienda tractabant. Tunc Canutus perindè ac inſidiarum præſcius, Waldemarum brachiis attrectatum oſculo petivit. Cauſam blandimenti, cum minimè ſic ſe aliàs gerere conſveverit, ab eo, cui oſculum tulerat, interrogatus, ſuppreſſit. Interea Sveno relictis in æde militibus, per poſticum in conclave divertit, præeunte puero luminis gerulo. Mox in Canutum & Waldemarum à ſubornatis ferrum diſtringitur. Sed Waldemarus ocyus ſede exiliens, manum amiculo obvolutam non ſolum applicatis capiti ſuo gladiis objecit, ſed etiam Thetlevum acrius in ſe ruentem pectoris impulſu humi præcipitavit. Cum quo pariter & ipſe collapſus, femur quàm graviſſimè ſauciatus eſt. At ubi primum pedibus ſe excepit, recepti vulneris immemor, dum perruptis obſtantium globis, foribus exiliret, quidam obſcuro loco obvius, arrepta cinguli ipſius penſilia, retentare eum conatus, abrupit. Interea aliis (ne noctis errore facinus impediretur) feneſtras reſerantibus, Thetlevus humo reſiliens, Canutum dexteram gladio obtendentem à fronte confodit. Excipit ſemianimem Abſalon, Waldemarum eſſe ratus, fluidumq; cruore caput manibus ac ſinu complexus, inter ipſos armorum ſtrepitus ſalutem ſuam, quàm Regis curam negligere præoptabat, reliquiis ſpiritus adhuc in ejus pectore palpitantibus.

Tan-

Tandem Canutum à ſe teneri cultus indicio expertus, permixtum mœrori gaudium habuit. Dobicus vir primâ audaciâ, dum Regis necem in autores vindicare conatur, occiditur. Itaque noctis obſcuro neminem diſcerni patiente, in eos, qui valvas propius acceſſiſſent, ſtricto ferro proruebatur: quia tenebrarum acceſſio, hoſtes, an commilitones adeſſent, incertos fecerat. Igitur Conſtantinus, qui primo inter Canuti neceſſarios loco fuerat, nè exitu prohiberetur, Abſalonem, in cujus jam gremio complexuq; Canutus ſpiritum depoſuerat, ad unum oſtiorum accedere, quò tutior ſibi in reliqvum procurſus pateret, tacitè poſtulabat: parenteq; eo ſeorſum elapſus, ab iis qui foris verſabantur exceptus, opprimitur. Abſalon verò prior ejus petitioni quàm ſuæ ſaluti, Canuti corpore reverenter amoto, ſecurus periculorum in armatos progreditur, crebrasq; eorum interrogationes confeſſione ſui nominis abſolvere dignatus non eſt. Itaque conſtantiâ taciturnitatis adjutus, ſalutarem inter hoſtes egreſſum habuit. Cui Radulphus medio ponte obvius, tàm tetri facinoris non autores modò ſed etiam conſcios execrabatur, ab ejus ſe culpa alieniſſimum proteſtatus. Hunc Petrus cognomine Thema magno ſecutus impetu, per ludibrium Abſaloni comminando diſceſſit. At ille ad auſtralem atrii portam, quo Trinitatis ædes ambitur, progreſſus, infeſto ſatellitum occurſu præripitur. Cujus caput gladiorum multitudine circumfuſum, quidam fortè cum aliis ſupervenieus, non ſolum ferri, corporisq; ſui pio vindicavit objectu, ſed etiam quendam à pectore eum confodere geſtientem, pœnas ſibi, ſi non deſiſteret, daturum minatus, ſalutare ei diffugium conciliavit. Abſaloni quoq; tempeſtiva corporis declinatione percuſſorem evitans, tunicâ, quâ latus ejus proximè tegebatur, telum excepit. Ita nè Danicæ reparationis ſpes penitus elaberetur, futurum patriæ columen fortuna ſervavit. Inde digreſſus cum in Ramſvicum nocturno itinere perveniſſet, attonitum ſolitario ejus adventu villicum, nunciatis, quæ Roskildiæ inciderant, penè exanimem reddidit. A quo vegetiore equo donatus primùm ſororem, quàm Petrus quidam in matrimonio habebat, deindè matrem petivit. Quæ cum ex eo Canutum occiſum, Waldemarum verò graviter affectum cognoſſet, plus mœroris ex eorum clade, quàm ex filii incolumitate voluptatis contraxit. Interea Waldemarus duos duntaxat è ſuis caſu comites aſſecutus, greſſum femoris debilitate negatum, vitæ cupiditate provexit. Igitur incedendi uſum vulnere debilitatum à neceſſitatis violentia mutuatus eſt. Adeò corporis dolores animi metus extenuat. Deinde ſequacium ope equo impoſitus, in eum fortè vicum caſu ductante pervenit, ad quem fortunæ ejus nuncius Abſalon paulò antè præceſſerat. Quem poſtquam ex villico recenter ad matrem diſceſſiſſe cognovit, præviis locorum peritis, poſt eum contendit. Adeò corpoream ipſius debilitatem, duratrix infirmitatis humanæ neceſſitas confortabat. Illic procurato vulnere, femoreq; faſcia circumligato, noctis reliquias exegit. Diluculo Sveno collectis civibus, nocturnis æmulorum inſidiis appetitum ſe queri, amiculum quod de induſtria confoderat, oſtendere, Canutum & Waldemarum hoſpitalitatis violatores, perjuros, latrones, parricidas appellare, gratias Deo replicare, quod amborum facinus alterius nece propulerit, auxilia adverſum ſuperſtitem implorare. Aſſertis ejus, quia fraus in propatulo fuerat, fides delata non eſt. Deinde ne Waldemaro maritimæ fugæ locus ſuppeteret, totius inſulæ navigiis confodi juſſis, ſolitudines quoque quibus eum irrepſiſſe crediderat, exquiſitius indagandas curabat. Igitur Waldemarus tribus duntaxat comitibus fretus, non per abdita nemorum, aut inacceſſa paludum, ſed per tenues admodum ſaltus errabat, tutiora ratus loca, quæ minus hoſti ſuſpecta fuiſſent. Hesbernus quoq; cum aliquot procul in planiciem mittitur, qui ſe patentioribus interdum campis, Waldemarum ſimulaturus, oſtenderet.

Com-

VVALDEMARUS I.

Complures quoque, duce eo, variis in locis multitudinem ſuam, regiæ tranſitionis ſimulatione, conſpiciendam præbebant. Cumq; demum Jutiam accedi placuiſſet, familiaris ei faber navigium, quo in eam trajiceretur, reficere juſſus, metuens ne Svenoni pœnas daret, operam ſuam ſub ſpecie coactionis extorquendam perdocuit. Igitur Hesbernus officinam ejus agreſtium frequentiâ completam ingreſſus, imprimis eum fictæ precis commento ſollicitat. Refectionem abnuenti, injicit manus, nexumque deducit; abſtractus artificium præbuit. Itaq; ſub injuriæ ſimulatione & amico utiliter paruit, & apud Svenonem ſibi impunitatem ſalubriter conciliavit. Tunc armamentis commeatibusq; per Hesbernum exhibitis, Waldemarus noctu cum ſuis navigationem orſus, coorta ſubitò tempeſtate, inuſitatam maris ſævitiam expertus eſt. Ipſis quoque militibus immanium undarum aſpergine prolutis, tantum algoris inceſſit, ut ſingulis corporis partibus hebetatis, ne velum quidem ad navigationem commodum circumferre potuerint. Præterea tanta nimbi vis antennam impulit, ut inter undas effracta decideret, nec minus imbrium quàm fluctuum moles navigium onerabat. Gubernator omnia freto permittens, abjecto regimine, quò proram deflecteret ignarus, ſolum venti imperium exſpectabat. Aër quoquè crebris internitentium fulminum ignibus micans, ingenti nubium fragore concrepuit. Tandem per ſummam nimborum rabiem inſulæ cuidam errore navigationis appulſi, detractum undis navigium, quod ancorâ retentare nequiret, circumſtantium arborum ramis in foros detortis, quò minus lapſum collideretur, tenaciùs aſtrinxerunt. Eadem nox Sclavos ad Hallandiam mille quingentarum navium claſſe appulſos, naufragio obruit. E quibus quotquot vivi in littus evaſerant, ferro periclitati ſunt.

Diluculo Waldemarus adminiſtrato per Hesbernum viatico, militibus abundè firmatis, ſecundo mari in Jutiam pervenit. Vibergum progreſſus, Svenoniſq; dolum pro concione cauſatus, omnium animos ad mœſtitiam lachrymoſa fortunæ ſuæ narratione deflexit. Cujus aſſertioni non minus miſerationis quàm fidei, vulneris præſentia conciliavit. Itaque neſcias miſerior plaga an felicior fuerit. At Sveno fugæ ejus opinione accepta, refectis navibus, quas antè quaſſaverat, expeditionem in Jutiam parat. Tunc mater Abſalonis & ſoror, egregium virilis induſtriæ facinus edidère. Siquidem ut Regis tranſitum morarentur, navigia, quibus trajicere deſtinabat, nocturno tempore diſſecanda curarunt. Quarum Sveno refectioni diutiùs immoratus, cum redintegratis omnibus in Fioniam perveniſſet, Waldemarus ociùs æmulo occurrendum exiſtimans, primis eum Jutiæ liminibus prohibere conſtituit. Quo cognito in Sialandiam ſe contulit, ejusq; & Scaniæ populo per edictum contracto, privatis armis publica miſcet auxilia. Interea Waldemarus incertum belli ſuſpicatus eventum, repetito Vibergo, nuptias agit, tum ut eos faciliùs ſibi, qui Canuto militaverant, adſciſceret, tum nè pulcherrimæ ſponſæ caſtitatem hoſtibus fortè delibandam ſervaret. Deinde expeditione coire juſſâ Randruſium petit, Sialandiam, quod Svenoni receptaculo eſſet, armis attentare conſtituens. Ex Svenonis quoq; militiâ complures ob immane eum ſcelus peroſi, Waldemaro ſe jungunt, tanti facinoris reatum, auxiliorum fomentis proſequi nefas ducentes. At Sveno qui bellum inferre quàm excipere ſpecioſius duceret, magnitudinem animi ſui intra unius inſulæ fines concludere nequiens, navigiis è Fionia Sialandiaque petitis, ad Jutiam appulit, iiſdemque intra Diurſaa fluminis alveum recipi juſſis, cum promptiſſimis equitum, ſub dubiâ oppidanorum fide, Vibergum conceſſit. Quod cùm Waldemarus per transfugarum quendam expertus fuiſſet, auxiliaribus, quâ poterat celeritate, contractis, ad exturbandam hoſtium claſſem, Saxonem & Juriſium cum navalibus copiis mittit.

Quorum autoritatibus moti Sialandenſes, navigatione reflexa,plus propinquorum monitis quàm Regis imperio tribuendum putarunt, ejusq; deſertores, quàm horum hoſtes exiſtere maluerunt. Verùm Fionenſes,apud quos plus Regis quàm privatorum reſpectus valuit, ſpreti monitus pœnas vapulando luere, pulſatique dedére fugam, quam ſoſpites abnuerunt. Nec quicquam Sveno malorum ægriùs tulit. Poſt hæc, Hesbernus hoſtium conſilia cognoſcere juſſus, cum prope Wibergum ſuſceptæ ſpeculationis gratiâ perveniſſet, Svenonis Randruſium petentis obvium contemplatur exercitum. Igitur ne res diligentiùs quàm fortiùs explorare videretur, præcedentium quoſdam effuſiùs obequitantes, haſta validiùs appetitos militari virtute proſtravit. Quorum equis potitus,comitum ope per devium abſtrahendos curavit. Tunc Svenoniani propinquas hoſtium copias arbitrantes, armatura properè ſumpta, lectiſſimisq; equorum conſcenſis,bello ſe præparant. At poſtquam inæqualia loca permenſis proſpectum planicies dedit, ſolum contuentes Hesbernum, poſt eum promptiſſimos dirigunt. Quibus ille volucri fiſus equo, tanto ſemet intervallo ſurripuit, ut interdum quieti deſcendendo conſuleret. Cumq; inſecutores fruſtrà ſe ejus occupationi inhiaſſe conſpicerent, alloquium ipſius ſub fidei promiſſione eminus vociferando depoſcunt. Negat eorum ſe colloquia ſuſcepturum Hesbernus, quod lubrica fide ſerotinis eſſe temporibus conſveverint, facetiſſime eis perfidiam, quam recenter Roskildiæ patrarant, objectans. Ex quibus Petrum duntaxat, cognomine Thema, antiquæ ſocietatis fiducia accepta fide, propius accedere paſſus, cum ſuper Waldemaro pluribus rogaretur, reliqui inter ſe equis de induſtria concurrentes, inſidias ei ſub exercitationis ſimulatione tendebant. Tunc Petrum Hesbernus, quid animi ſociis eſſet, advertere poſtulat. Ille fidem ſuam commilitonum perfidia quaſſandam veritus, obverſa haſta confixurum ſe, qui in Hesbernum irruiſſet, exclamat. Quorum fraudem Hesbernus per anguſtos diverticuli receſſus, præpropere pontis cujuſdam tranſitu præcucurrit,intentasq; lateri haſtas cuſpidis ſuæ fruſtrabatur objectu. Qvumq; eos identidem dignis perfidiæ conviciis affeciſſet, procul inde diſcedens obvios forte commilitones de hoſtium inſecutione edoctos, propinquis viæ fruticibus occultavit, ac protinus ipſe equo diſſiluit. Qui vero in ejus captionem intenderant, nondum hac ſpe depoſita, curſum dirigere perſeverabant. Quibus ille procul conſpectis eqvum inſilit, ejusque latera crebris de induſtria verberibus attundendo, ficto curſum labore confecit. Igitur inſequentes conceptam intercipiendi ejus ſpem majori conamine proſequentes, acriùs equos urgere cœperunt, haud dubie ab hoſtibus capiendi, niſi inſidiantium quidam expectationis impatiens, per nimiam occurſandi cupidinem ociùs latebris erupiſſet. Itaque ex unius procurſu datum ſibi inſidiarum indicium exiſtimantes, ad ſocios impigrè relabebantur, aliena impatientia quàm ſua providentia feliciores. Ita Hesbernus niſi ſociorum imprudentia vetuiſſet, calliditate perfidiam ultus fuiſſet. Per quem Waldemarus hoſtes imminere comperiens, nondum ſe committendi belli viribus abundare confiſus, junctum vico pontem, ne eis pervius foret, partim diſcindi jubet. Itaque & tutum militi munimentum, & opportunum contrahendis viribus ſpatium ab amne mutuatus eſt. Cumque nec Svenoni tranſeundi facultas, nec Waldemaro obviandi voluntas ſuppeteret, promptiſſimi tamen juvenum, reliquiis pontis præter imperium occupatis, jaculis miſſilibusq; certantes magna fortitudinis experimenta dedere. Quippe quia congreſſionem locus negabat, ad aliquanto mitius pugnæ genus juvenilium animorum laſcivia decurrebat. Waldemarus tandem gerendi fiduciam belli quotidianis copiarum incrementis adeptus, amne aliàs ſuperato

ſperato hoſtem appetere ſtatuit. Nocte verò, quàm belli inſecutus eſt dies, frænatos ſtare equos, paſtuq; penitus arceri præcepit, ne ſatietate graves, curſu hebetes forent. At Sveno caſtris ſata complexus ex ipſa agrorum ubertate abundè equos refici jubet, ignarus ſtomachi ſarcinam curſui impedimento futuram. Cumq; Waldemarus exercitu in aciem digeſto procederet, cohortem armis ſignisq́, fulgentem è latere conſpicatur. Quam primo hoſtilem ratus, ex ſpeculatoribus cognoſcit ſocios eſſe, quos metuat. Quibus in aciem receptis fidentius in hoſtem tendebat. Adeò quippe copiis creverat, ut nè à decimâ quidem exercitus parte, ſignorum ordines proſpici potuiſſent. Tunc quibus à Svenone commiſſa ſpeculatio fuerat, reverſi, immodicas hoſtium vires edocent, fatigandam ante multitudinem, quàm ſuſtinendam eſſe. Fore enim ut multum ex ejus numero copiisq; dies detraheret. Cujus conſilii ſalubritatem Svenoni admodum gratam Achonis cujusdam Chriſtierno procreati temeritas reppulit. Siquidem aut pugnaturum Regem, aut à militibus deſerendum eſſe dicebat; quippe qui ita ſibi conſulere nolint, ut rem familiarem proprio ſpiritu chariorem hoſti impune potiendam relinquere cupiant. Ad hæc memorem eſſe jubet, quoties exigua manus ingens victoriæ decus acceperit. Itaque ſi animos ſuorum non numerum metiri velit, plus fiduciæ ex eorum paucitate, quàm metus ex hoſtium multitudine concipiendum fuiſſe. Præterea aciem contemni potius quàm metui debere, quàm non militum robur, ſed vulgus inerme conſtruxerit. Hac exhortatione Regem ſalutari conſilio depulſum, pernicioſo parere coëgit. Ex parte Waldemari juventus ferrugineis ſuccincta tunicis, dextrum aciei latus confecerat. Quam Svenonici ob eximiam ferri ſimilitudinem vario loricarum genere excultam rati, in eam cohortem exercitus ſui cuneum diſtrinxerunt. At ubi ſpecie deceptos ſe vident, ab his ad Regiam phalangem inſultum transferunt. Illud quoq; memoratu dignum, quod Waldemari exercitum tàm crebri corvorum greges intervolaſſe produntur, ut complures ſe erectis militum haſtis feriendos objicerent. Medius acies interequitabat cantor, qui parricidalem Svenonis perfidiam famoſo carmine proſequendo, Waldemari milites per ſummam vindictæ exhortationem in bellum accenderet. Congreſſuris ſepes frugum ambitrix obſtabat, quam neutro equitatu propter palorum eminentia acumina tranſcendere præſumente, Waldemari pedites disjicere aggreſſi, pugnæ principium ediderunt. Qua Svenonici levi negotio victi, ægrè fugam moliebantur. Quippe equi nocturno adhuc pabulo onuſti perſeveranter curſum intendere non valebant, quod ſaturitatis moles citam eis laſſitudinem ingerebat. Primipilus ipſe & equo in hoſtem converſus, ſparſosq; fuga ſocios ad pugnam capeſſendam hortatus, tandem circumſpectis nuſquam auxiliis, ſignum humi defixum ſiniſtrâ complexus, dextrâ propius accedentes obtruncat. Ad ultimum memorabili pugnâ editâ, circumfuſæ multitudinis viribus laceſſitus obruitur. Sveno cum paucis ad paluſtria fortè fugâ perveniens, cum luto deſidente equi veſtigia mergerentur, pedes iter arripere conabatur. Sed ne ſic quidem cœno onus ferente, etiam arma depoſuit. Poſtremo quanquam ſuorum humeris anniteretur, ſupremâ victus laſſitudine comitibus aufugere juſſis, in arboris unius radice conſedit. Adeò quippe cum vires defecerant, ut ne gradum quidem alieno ſubnixum adminiculo proferre potuerit. A quo quidam ſuorum per ignaviam diſcedere omni fato triſtius ratus, ab agreſtibus indagandæ prædæ gratia ſupervenientibus, ante pedes Regis appetitus, occubuit. A quibus & Sveno captus, cum quis eſſet interrogaretur, Regis ſcribam profitebatur. Agnitus tandem, equoq; ob reverentiam majeſtatis impoſitus, ſive metus, ſive ſpei inſtinctu, Waldemaro ſe præſentari poſcebat. Hæc orantis caput agre-

VVALDEMARUS I.

agreſtium quidam ſubitò advolans ſecuri præcidit. Corpus ejus nullis funeris impenſis honoratum, ignobili ſepulturæ popularium cura mandavit. Ulvonem bello captum, Wibergique cuſtodiæ traditum, Hesberno duntaxat, quò minus puniretur, obſtante, capitali ſupplicio Canuti milites affecère; ſanguine ejus ducis ſui manibus parentandum putantes. Prenſus quoque Thetleyus cum ad eculeum abſtraheretur, primò culpam apud captores excuſare pergebat. Poſtremò cum ſine effectu preces eſſe cognoſceret, adeò effœminatè ſe geſſit, ut virum exuere viſus ne lachrymis quidem abſtineret aut planctu, muliebremq; animum virili corpore clauſum confiteretur. Itaque prius dedecore, deinde morte multatus, geminam interfecti à ſe principis Manibus pœnam perſolvit. Magnus verò poſterioris Erici ex pellice filius, qui & ipſe Svenoniani nominis acrior quàm juſtior defenſor extiterat, cum captus ultima ſe paſſurum arbitraretur, ſupra vota propitiam victoris clementiam expertus eſt. Quem Waldemarus ſibi à captoribus præſentatum, ſub reſpectu cognationis non ſpiritu modo, ſed etiam honoris ac poteſtatis incrementis donavit. Cumq; abundè eſſet impunitatem tribuiſſe, etiam liberalitatem adjecit: ne diſtrictum ultorem agendo, plus iræ quàm neceſſitudini indulſiſſe videretur. Itaque tametſi injuriæ ſupplicium deberetur, propinquitati ſalus tributa eſt. Igitur non minus in adverſario affinitatem, quàm in fautoribus fidem atque obſequium veneratus, hoſtem amicis præmio æquavit, Juriſium etiam ut ſanguine ſibi, ita animo obſequioque conjunctum, quod optimâ ipſius operâ adverſum Svenonem uſus fuerat, tum opibus, tum etiam honoribus proſecutus eſt. Cujus fratrem Canutum pari munificentia ad præfecturæ faſtigium recenter evexerat. Tum verò qui Canuticæ militiæ comites fuerant nondum hoſtium cladibus contenti, communiter Regem adeunt, ut eos, qui Svenoni interficiendi Canuti conſilium dederant, proſcriptione proſequeretur, orantes. Inter cæteros autem, Thorberni pœnam cupidius expetebant: quanquam is, cum apud Randruſii pontem dimicaretur, præſentibus, quorum conſilio Canuti cædes commiſſa fuerat, huic ſe perfidiæ affinem negabat, autores ejus acerrimè devovens. At Rex metuens, ne ſi tot gentis ſuæ nobiles exilio multaret, Canutum, Juriſiumq; dubia fide ſuſpectos, proſcriptorum adverſum ſe armis inſtrueret: veniam ſontibus, quàm æmulis opem afferre maluit. Ad ultimum inſtantium perſeverantiâ victus, ne à Canuti interfectoribus remiſſius ultionem exigere videretur, proſcripturum ſe, quos juſſiſſent, promiſit, nec alio pacto patriæ redditurum, quàm ſi eorum precibus revocarentur, quorum ſententiis exilio adacti fuiſſent. Sciebat enim facilem humani animi ab odio ad gratiam deflexum exiſtere, ac plerumque mortales affectus, cum ipſa rerum varietate conſentire. Nihil enim in his tam aſperum reperiri, quod tempus aut caſus lenire non poſſit. Cæteris ejuſdem gregis, ut iiſdem potius bonis militibus uteretur, quàm in eos animadverteret, exoratus ignovit, tantoq; ſe ejus amicitia propiorem exhibuit, quanto ipſos ab illius parricidalis commenti conſcientia remotiores agnovit.

His ita compoſitis, ut regni initia ſtrenuis militiæ operibus auſpicaretur, patriamq; tot annis piratica laceratam, ac fermè tertia ex parte ad ſitum & vaſtitatem uſque redactam injuriarum ultione reficeret, publica claſſe Maſnet inſulam, bellum Sclavis facturus, accedit. Ubi dum populum in concione exhortaretur, ſeniores quibus pro roſtris dicendi mos erat, claſſem tutò proceſſuram negabant. Nam & ſuos commeatibus defici, & hoſtes compertum Regis habere propoſitum. Aucupandæ ergo opportunitatis gratia dilatu opus exiſtere, quoad melior gerendæ rei facultas incideret. Cæterum non parvæ temeritatis eſſe, adverſum providos & præmunitos armorum experiri fortunam. Præterea in eam claſſem Danicum

penitus

VVALDEMARUS I.

penitus coiſſe robur, quod ſi periclitari contingeret, profectò Sclavos ù-nius victoriæ beneficio, Dania potituros. Nam ſi res parum ex ſententia cederent, nonne patriam penitus in eorum funere perituram? Minimè igitur uni prælio tantæ nobilitatis vires impendere debere, dummodo vi-ctrices parum gloriæ, victæ dedecoris plurimum ſint laturæ. In hanc ſenten-tiam totius concionis ſuffragia conſonabant. Cujus arbitrio Rex expedi-tionem remittere coactus, propoſito ſuo celerius quàm cupidius ceſſit. Apud quem Abſalon in navem regreſſum, deſidiam ejus eludens, facetiſſi-mè cavillatus eſt. Nam cum ſolutæ expeditionis cauſam perquireret, di-xiſſetq; Rex, ne tot fortes periculo objectarentur. Ergo, inquit, cum igna-vis & ignobilibus cœptum exequere, aut proficuè victor futurus, aut pa-rùm damnosè vincendus, quum nullo in momento vilium internecio po-nenda ſit. Ita lepidi ingenii adoleſcens, indignationem ſuam ad inertiæ exprobrationem ſub joci ſpecie convertit. Quæ tam faceta ejus urbani-tas, tacitum Regis convicium fuit. Per eadem tempora Aſcero Roskilden-ſium Antiſtite decedente, ſuper ſubrogando Pontifice plebis à clero ſuffra-gia diſſidebant. Eâdem etiam tempeſtate, dividuâ Roskildenſis populi conjuratione, cum mutuis cædibus civitas exundaret, advenis partim cæ-ſis, partim urbe ejectis, non contenta indigenarum ſodalitas alienigenæ conjurationis partes protriviſſe, etiam in eum qui Regium numiſma ad-miniſtrabat, non tantum ædes ejus ſolo æquando, ſed etiam bona omnia diripiendo, veſaniam ſuæ conſternationis exercuit. Tunc Rex ob maje-ſtatis ſuæ contemptum acrius civitati infenſus, cum ad excidium ejus ma-gna provincialium manu niteretur, miſſis ad ſe deprecandum legatis, ne armis, quæ pro patria ferre debuerat, adverſum patriam uteretur, inco-lumitatem urbi, ſuſcepta pecuniæ pactione donavit. Quam continuò placida mente ingreſſus, Trinitatis ædi inſervientium penates intravit, eo-rum de creando Pontifice ſuffragia, ſuo proſecutus aſſenſu. Quanquam autem ei in Eccleſia à majoribus condita ac dotata, juris aliquid compe-tere videretur, nihil ſe tamen adverſum eam aut illicita affectatione, aut inſolita conſvetudine præſumpturum dicebat: ſacris ſiquidem legibus cautum noſſe, nè clerus peculiare eligendi jus Regali imperio obnoxium habeat. Itaque præſentiam ſuam haudquaquam impedimento futuram, quò minus electoribus libera ſuffragiorum arbitria maneant. Tunc clerus religioſam ejus juſtitiam ſummis gratiarum actionibus proſecutus, concilio exceſſit, delectum curioſius habiturus. Cumque tres ſpectatæ opinionis viros, quibus quartus ob virtutem Abſalon adjiciebatur, circum-ſpexiſſent, ut ex eorum numero potiſſimus aſſumeretur, Waldemarus tacita ſingulorum ſuffragia in unius tabulæ ſegregata volumina referri juſ-ſit, ſinceriorem electionis habitum ratus, ſi uniuscujusq; voluntas antè ma-nu quàm lingua proderetur: evenitq; ut omnium ſcripto in unam coëunte ſententiam, honoris culmen Abſaloni decerneretur. Qui mox Antiſtes creatus, non minus piratam ſe quàm Pontificem geſſit, parvi æſtimans intus religionem tueri, ſi foris eam periclitari pateretur. Neq; enim minus ſacro-rum attinet cultui publicæ religionis hoſtes repellere, quàm ceremonia-rum tutelæ vacare. Itaque pontificalibus tectis majore ex parte ſolo æquatis, quò patriam firmioribus vallaret excubiis, maritimam aſſiduè ſtationem peragens, habitationis uſum interdum à ſylvis frondibusq; mutuari ſole-bat. Cujus tam humilis manſio, convulſos patriæ penates erexit. Eloquen-tiæ quoque ejus præſidia Sialandenſes ſalutaria ſenſerunt. Nam domeſti-cas conciones ad vim & rixam uſque litigioſas, moderatione ſua ad paca-tiorem habitum perduxit. Tantaq; facundiæ ejus ornamenta fuere, ut eos ſemet ſtoliditatis damnare cogeret, qui eum inertem elinguemq; cre-diderant. Nec penſi duxit duratos gelu fluctus hybernis ſulcare navigiis,

VVALDEMARUS I. ne ullum anni tempus ſalutaribus vacaret excubiis, aut inſignis ejus erga patriam pietas neceſſitati cedere videretur. Itaque non minus patriæ parentem quàm Pontificem egit, militiæ & religionis ſociato fulgore conſpicuus. Prima illi, pridie quàm Palmarum ſolenne inſtaret, apud Borlundam vicum adverſum Sclavos congreſſio extitit. Nunciata namque eorum irruptione, clientelâ duntaxat ſuâ, quæ decem & octo militum numerum explebat, inſtructus, adverſum quatuor & viginti navium copias, ut periculoſo, ita felici certamine dimicavit. Compluribus ſiquidem adverſæ partis equitum fuſis, pedites fermè omnes oppreſſit. Nec in tanto diſcrimine quempiam ex ſuis præter unum amiſit, Pontificatum & militiam pulcherrimâ victoriâ auſpicatus. Paucos ex hoſtibus arma ſpoliaq; fugæ liberius ineundæ gratia per ignaviam abjectantes, juncta campis ſylva ſervavit.

Eodem anno civitas Arnſienſis acerrimis piratarum incurſibus afflicta proditur. Tunc quoque Falſtrenſibus paucitatem ſuam adverſus infinitam Sclavorum claſſem publica munitione tuentibus, cum fortè pincerna Regis ad alia negotia obeunda in eam provinciam miſſus communi obſidione premeretur; provincialium quidam arbitris Regis ſegnitiem exprobrando dixiſſe fertur: priores Reges in talis, præſentem verò in prima pedum parte calcaribus aſſveviſſe. Quod dictum pincerna deſidiæ conſcientia provocatus, maligna animi interpretatione, Regiis auribus, modo, quo non debuit, inculcavit, & quod ſuæ contumeliæ erat, in majeſtatis opprobrium tranſtulit. Alia quoque haud leviori criminatione adverſum Falſtrenſes aſperatum Regis animum inflammabat, unius præcipitis linguæ vehementiam univerſorum excidio multare cupiens. Siquidem impiiſſimam eis proditionis noxam affixit, quaſi conſiliorum omnium adverſum Sclaviam conceptorum indicia ad eam tranſmittere ſolitis, familiaritatemque, quàm interdum conciliandæ ſibi ſalutis gratia ad hoſtes habebant, in crimen deducens, obſequia timori potius quàm charitati erogabat, perfidiæque deputabat. Nam & captivos à Sclavis ſibi commiſſos in cuſtodia aſſervare, & plerumq; patriæ arma metu potius quàm benevolentia adducti, lato hoſtibus nuncio præcurrere conſveverant; ſcilicet ut ſalutem ſuam quàm viribus protegere nequibant, ſaltem beneficio munirent. Hujus itaq; peſtifera Rex exhortatione corruptus, reliquias Falſtriæ ferro penitus exhaurire conſtituit, atq; ad id peragendum, Sialandiæ duntaxat miniſterium ſufficere credidit. Abſalone ergo Orientalibus inſulæ copiis præeſſe juſſo, Occidentales ipſe ductare ſtatuit, ingentibus paſſim, exiguiſq; navigiis exercitum trajecturus. At Sialandenſes, quòd cum Falſtrenſibus diutinas ac vehementes inimicitias geſſerant, acceptas injurias communibus armis penſare cupientes, ultrò imperium obſequio præcurrebant, lætari Regem ſibi adverſum æmulos belli ducem autoremque futurum. Sed hunc ejus errorem ſiniſtris monitis concitatum, fortunæ violentia felici remedio præcucurrit. Nam cum Rex magnis viribus ſuccinctus, iter ingredi vellet, apud Ringſtadium ſubitâ febri implicitus, Abſalonem, remiſſis copiis, ocius ad ſe venire jubet. Ita peſtiferæ Regis, molitioni opportuna valitudinis conquaſſatio remedio fuit. Nec minus Waldemari innocentiæ, quàm inſontis populi ſaluti, miſſo cœlitus languore, conſultum. Quàm porrò tunc non ſolum deformem, ſed etiam miſerabilem rei Danicæ ſtatum fuiſſe credendum eſt, cum foris hoſtilibus, intus Regiis armis appeteretur? Quis vero divino numine effectum ambigat, ne patriæ Imperator futurus in ipſo penè fulgoris ſui primordio regnum, quod ex hoſtium manibus erepturus erat, obrueret? Quia patriæ habenas tenenti, difficillimo morbo quàm maximo facinori implicari ſatius fuit. Itaque languore indies acrius graſſante, Abſalon pro ſalute Regia votis excubare non deſtitit. Ad ultimum veluti remedii deſperatione perfuſus, cum unicum in virtute divina auxilium re-

ſtare

ſtare animadverteret, ad eam propitiandam ſumma cum examinatione Vota pro ægroto nuncupaturus acceſſit: divinamq; rem ſacerdotali veſte amictus ritè peregit: ſacrificia deinde legitimis verbis confecta ad ægrum detulit,ac penè exanimi delibanda porrexit. Quibus ille refectus, continuò oborto ſudore, bonæ valetudinis habitum recuperavit. Antiſtes tamen adhuc de ejus convaleſcentia dubius, languore ex moleſtia contracto, repente corporis firmitate defici cœpit. Ac niſi cœleſte remedium affulſiſſet,ſpes tantæ indolis in ipſo ortu ſuo occubuiſſet. Sed nec illi ſanitatis alienatio impedimento fore potuit, quò minus curam Regis, quam ſoſpes geſſerat, æger exſequeretur. Ratus ſiquidem emendatam ipſius valetudinem triſti nuncio corrumpi poſſe, affectionem ſuam ei nunciari prohibuit, ne ſubita animi triſtitia implicatus in priſtinam peſtem relaberetur. Soſpitate reddita, ambo tàm exitialis propoſiti interpellatori Deo ſaluberrimæ admonitionis grates ſolvebant: erroriſque eos, non ſine rubore, pœnitentia ſubiit, cogitatæ impietatis effectum, divinæ animadverſionis beneficio ſublatum eſſe gaudentes. Salubriori itaque ſententia animum amplectente à civium periculis ad hoſtes uſque laceſſendos ſtudium traduxerunt.

Tunc Rex, Abſalonis, Petri, Sunonis, & Hesberni, qui potiſſimum conſiliis ejus præerant, prudentioribus monitis informatus, citiore quàm majore exercitu, occultoq; magis incurſu, quàm aperta claſſe expeditionis in hoſtem agendæ conſilium cepit: cum multò facilioris ſit negocii inopinatos quàm providos oppugnare: & plerunque prævalidæ multitudinis ſententia ſalutaribus majorum juſſis obniti ſoleat, apud quam plus virium Sclavici nominis terror quàm regium poſſideret edictum. Idcirco autem perpaucos hujus rei arbitros adſcivit, quòd ſciret quæcunque ferro geruntur, publicis viribus, ſed privatis conſiliis adminiſtrari oportere. Et quoniam de Sialandenſium nihil obſequio dubitabat, Scanicæ claſſis ducem agere præoptavit. Cumq; nondum integra valetudine, Scanienſes Lundiæ contractos expeditionis ſolicitaret edicto, Maximus Pontifex Eskillus (nam ei cæteri proloquium deferebant) negabat in expedito naves eſſe, quibus tàm ſubitò juſſum perageretur. Cumq; Rex obtemperantibus gratiam, ſuperſedentibus iram ſe repenſurum dixiſſet, tantaq; propoſiti cupiditate perfuſus eſſet, ut unico proficiſci navigio quàm expeditionem remittere mallet: Eskillus indubitatæ voluntatis ejus firmitate comperta, non ſolum conſilium probavit, ſed etiàm, qui Regi comites deeſſent, admodum execratus, ſua cum navi, impenſaq; excepit. Jampridem enim Regem expeditionum diſſvetudo navigio ſpoliaverat. Poſtremi Lalandenſes ac Falſtrici in claſſem coire juſſi, ne longâ præſcientiâ edocti, furtim ad Sclavos imperatæ rei indicia deferrent. At ubi Landoram claſſe perventum, Rex ſpectandi exercitus ſui avidus, in campo copias explicare conſtituit, ut totas vires oculis ſubjiciendo, an eâ manu tutò bellum commiſſurus videretur, aſpiceret. Ab hujus littoris continenti longior arenæ tractus brevibus abſciſſus, curvatis anfractibus portum navigiis facit, ita humilis, ut veniente æſtu lateat, abſcedente viſatur. Nam vadoſus ejus introitus diffuſiore ſpacio opacæ altitudinis undas includit. Sed quoniam hunc locum cuncti Danorum Reges vaniſſimi erroris deliramento ſuſpectum, perinde at fatalem cavere conſveverant, proximo portu univerſi agminis apparatum curioſiſſimè contemplatus eſt, adhibitis qui militiæ rudes rei bellicæ documentis imbuerent, quatenus vires ſuas potius ſolidâ oculorum fide, quàm cæco æſtimationis augurio metiretur. Huic militiæ ſpeculationi quatuordecim diebus intentos, major commeatuum pars otio conſumpta defecerat. Egreſſis portu, tranquilla toto mari navigatio incidit. Sed ut taciti improviſiq; appellerent, remigiis eam quàm velis inſtruere maluerunt, Abſalone cum ſeptem navibus præmiſſo, qui Rugiani littoris excuſſius indagaret acceſſum. Si-

VVALDEMARUS I.

quidem Arcon oppidum vetuſto ſimulacri cujuſdam cultu inclytum, ignaris incolis incendio tentare, cunctosq; ejus præſidium petituros ex improviſo opprimere ſtatuerunt; munimentum quidem habitatore vacuum, ſerarumq; duntaxat clauſtris firmatum; exiſtimantibus indigenis parum humanæ tutelæ egenum, quod præſentis numinis excubiis eſſet vallatum. Summa verò contractæ claſſis ordine digeſta, ducentarum & ſexaginta navium numerum reddebat. Abſalon exequendæ ſpeculationis gratia, cum propemodum ad Rugiam perveniſſet, indicantibus nautis, cognoſcit Regiam navem ſubito remigium velo mutaſſe: miratusque, quid ita cætera claſſis incederet, quæ paulo antè velis, quò occultior navigatio gereretur, abſtinendum condixerat, poſtquam eam à ſtatuto declinare cognovit, & ipſe non ſuppetentibus propoſiti ſociis, per ſummam animi confuſionem puppim ultimus vertit, Regemq; Mønenſium in portu receptum mœſtior quàm libentior comes petivit. Quippe quia cœpti comitibus deficiebatur, indignatus optimam gerendæ rei facultatem omitti, cum & aëris favor & militum arridebat alacritas, ab inchoata navigatione ægrè proram avertit. Hunc Petrus, Suno, & Hesbernus, cum quibus Rex conſilia ſua participare ſolebat, rate egreſſum excipientes, tam deformem Regis ab utili illuſtrique conſilio defectionem anxie querebantur. Quos tandem Rex obviam ſibi venire juſſos, ubi triſtes animadvertit, admirans cur eo vultu eſſent; viſum ſibi, inquit, ne tarda & intempeſtiva navigatio proferretur, curſum ejus ad inſulam fuiſſe flectendum, manè cuncta commodius executuro. Quippe dies labori, noctes quieti familiares exiſtere. Cumque nullum ab amicis reſponſum daretur, taciturnitatis admiratione permotus, proferre eos, quæ ſentiant, imperat. Illi, quæ invicem contuliſſent, Abſalonem proponere jubent. Tum ille, quid miri eſt, inquit, ſegnes hæſitare voces, quas ingenti mœroris pondere obrutas, quaſi fauce obcluſâ, latens animi ſtrangulat ægritudo? Enimvero vicem tuam ad ignominiam vergere conſpicientes, interno mentis luctu perfundimur. Quippe imperii jus obſequio mutas, paresq; quibus præeſſe debueras, utiliſſimis conſiliis ſpretis, eorum monita conſectando, qui in æquo ponunt, pulchérne rerum tuarum curſus an deformis exiſtat. At poſtquam ſine collega aut æmulo regnare cœpiſti, altera nunc expeditio geritur, nec illius remiſſio quàm hujus fœdior apparet. Siquidem ſumma rerum opportunitate contempta, parvulas commeatuum reliquias habentes ocioſis navigationis exceſſibus excuſabilem reverſionis titulum quærimus: & cum nullis urgeamur obſtaculis, ignaviam noſtram neceſſitatis nomine cenſeri cupimus. Hiſcéne patriam operibus vindicandam, talibúsve regnum ingeniis auſpicandum duxiſti? Si vero maris ſævitia navigationem interpellari contigerit, quid ſupereſt niſi ut neceſſitatis imperio cogente domos inglorii petamus, teterrimis effœminatæ mentis opprobriis inſectandi? Hæc & ſimilia tum moleſtiæ ſtimulis, tum fiducia familiaritatis evectus, per ſummam verborum acerbitatem apud Regias aures eloqui non dubitabat. Quanquam autem Rex adverſum dictorum ejus libertatem acrius exarſiſſet, tamen ne monitorem impudentius avertere videretur, magnitudinem iræ, quam vultu teſte conceperat, moderatione ſua ad leve & tolerabile reſponſum deflexit, dicendo complures operum ſuorum teſtes extare, nihilque tam fortiter ab Abſalone geſtum, quod ſi nondum virtute æquaverit, adhuc ſatis æmulari non poſſit. Nec plura eloqui paſſus, cymba navigium repetivit, ſubjungente Abſalone haudquaquam eum utilia ſvadenti ſuccenſere debere, cum aliquanto ſatius ſit apertis amicorum monitis inſtrui, quàm occultis amaræ ſugillationis morſibus obtrectari. Poſtera nocte concitatum acrius mare eò tempeſtatis exceſſit, ut Regia claſſis non portu, non anchoris, quò minus ſparſa pelago disjiceretur, retentari potuerit. Nulla ex

parte remiſſior, eodem aëris habitu, quatriduo perſeveravit. Quæ res iram Regis adverſum Abſalonem accenſam magnoperè delinivit. Sed quod jam corde ſalubre deprehenderat, voce fateri erubeſcebat, pudore ſerum animi ejus intellectum celante. Nam interim nulla ad amicos communione habita, poſtridie prædictos viros fortè littori inſiſtentes acceſſit, comitibusq; propius accedere vetitis, concitationem animi ſui, inquit, tametſi diſſimulatione uti vellet, iracundis oris notis proditam eſſe; parùm quidem admiratione dignum; cùm conſultantis vocem monitis potius quàm contumeliis excipi deceat. Quædam tamen ab eis ſapientius, quàm tempeſtivius dicta, quæ ſi ante triduum prolata fuiſſent, ingentis mali materiam præcurrere poterant. Seras quidem monitoris partes eſſe, quæ rem, dum in arbitrio eſt, negligentius obeunt, exactam ſolicitudine proſeqvuntur. Inemendabilia autem corrigere velle, proximum amentiæ errorem eſſe. Fruſtrà igitur ſe conviciis attentatum fuiſſe, cùm & irrevocabiles præteritorum eventus exiſtant, & plerumque animi commotio parùm cum ratione conſentiat. Ortùræ verò tempeſtatis ſævitiam, abſque cœleſtium monitis, humano præſagio comprehendere nequiviſſe, neque, quin eâ delictorum pœnas lueret, dubitare. Quam ob rem aut naturæ ignorantiam, aut improviſæ neceſſitatis violentiam vitio ſibi verti non oportere. Omiſſis igitur præteritorum querelis ad tempeſtiva rebus conſilia, animum operamq; devocare par eſſe. Malle enim ſe ſpiritum ſpecioſo exitu, quàm expeditionem deformi reditu finire. Tunc Petrus Abſalonis ſententiam aliquanto leniori monitorum genere proſecutus, docet neminem Regum fidas amicorum voces infenſis auribus excipere convenire, cum ſæpe clari illuſtrésque viri ſpreti ſalutaris conſilii pœnas pernicioſa morte pependerint. Cæterum aurâ, dum faveat, utendum eſſe, quòd ejus anceps incertaq; varietas exiſtere ſoleat. Suſtinendum itaque, donec tempeſtatis immenſitas ad tolerabilem remigiis habitum concidat. Adhuc enim tridui commeatus ſupereſſe, exiguoq; trajectu hoſtes accedi poſſe. Quod ſi præſenti alimentorum ope deficerentur, alia armis eſſe poſcenda. Oportere ergo, mox ut undas remigio habiles viderint, ſparſam ocius uniri claſſem, inceſſuramq; ſociali remigio progredi. Quippe navigationem omnem hoc alacriorem, quo æquabiliorem exiſtere. Rex monitore laudato Abſaloni ſpeculandæ tempeſtatis officium mandat, ſibi cumprimum eam remigii patientem adverteret, indicaturo. Abſalon cupidè præcepto, quod ſuis monitis extuderat, obſecutus, nocte poſterâ, aurâ ſenſibiliter impetum remittente, eventu gaviſus, antelucano tempore, peractis divinis, ad Regem pervenit, nunciando tempeſtatem ex parte collapſam, poſſibilem quidem profectioni, ſed difficilem fore; nec niſi ſummâ cum remigii difficultate navigationis capacem exiſtere. Reſpondente Rege moras eſſe rumpendas, per ludibrium ſubtexuit, pulchrè ſe operam impenſuros, ſi navigationis medietate confectâ, unde ſolverant, ſint reverſuri. Cujus dicti proclivitas tametſi joco mordacior videretur, ingens Regi capeſſendæ virtutis præbuit incitamentum. Lepidâ tamen irriſione non caruit, ſubjungente Rege, revertentem ſe, ex eo, quæ in Sclavia gerantur, poſſe cognoſcere. Principio claſſis lætam alacremq; navigationem pleno fiduciæ remigio proferebat. Nam intra propinquæ telluris anfractus auræ vis, quæ aperto mari licentius incumbebat, latentium undarum habitum aſperare non poterat, terreni tractus obſtaculis undique ſecus incitatiorem fluctuum allapſum arcentibus. At ubi in altum dirigi navigia cœpêre, intolerabili penè tempeſtatis occurſu excipiebantur. Antiſtes, nè fortiſſimos monitus ſuos parùm juſto conatu proſequi videretur, ingenuo pudore firmatus perſeverantiſſima remigii obluctatione quaſi cum neceſſitate certabat, Regemq; virtutis æmulatione provectum, cœpti ſui comitem exiſtere coëgit. Itaque lenta & inhabilis ac

penè

VVALDEMARUS I.

penè inconceſſa navigatio hinc ſæviente mari, inde claudicante remigio fuit. Ea freti repugnantis violentia Regiam navem adverſis undarum molibus implicatam, per ſummam procellarum aſperitatem laxatis propemodum compagibus diſiungi coëgit. Quo viſo Rex tùm vitandi periculi, tùm etiam complendæ navigationis gratia, tutiore excipi cupiens, Ingimari Scanienſis ratem propius adeſſe juſſam, enſem dextra, ſignumq; læva corripiens, ut temerario, ita proſpero ſaltu involat, eamq; remis acrius citari jubet. Eskillum virtutis pertinaciâ aliquamdiu ſubſequi conatum, affectumq; Regis quàm debilitatem navigii ſui propenſius intuentem, partim Regiæ vocis prohibitio, partim referta periculo neceſſitas reverti compulit. Eo viſo, complures reverſionis occaſionem ab erroris ſimulatione mutuari ignavia docuit. Quibus tamen erroris commentum patrocinio fore non debuit, cum Regem navigium, non iter, mutaſſe tranſlati ſigni indicio liquere potuerit. Nonnulli quoqne conquaſſatioribus navigiis inviti relabebantur, quod hiſdem compagum firmitate defectis, concitati maris incurſum ſuſtinere nequibant. Qui vero procedere perſeverabant, ut viribus corporis labores continuati ſufficere poſſent, edendi navigandiq; pariter officio fungebantur. Ne enim navigationis curſum vel parvula remigii intermiſſio moraretur, dextrâ remos, lævâ cibos tractabant. Exigua claſſis pars, Abſalone duce, virtutis & gloriæ æmulantior, inuſitatæ tempeſtatis ſævitiam incredibili remorum certamine ſuperavit, obluctatumq; pelagus infatigâbili permenſa navigio, hora antelucana ad inſulam Hythim, ipsâ quoque neceſſitate ſuperior, appulit. Tunc Abſalon ne quid inexcuſſùm omitteret, per Wethemannum piraticæ operibus clarum officio ſpeculationis addictum, & portus hoſtilibus navigiis vacuos, & Rugiam nihil hoſtile metuentem cognoſcit. Nam armenta ſecuris cuſtodibus ptopter littus errantia, inopinatos incolas eſſe fidem fecère. Rex languido remigio ſeram navigationem emenſus, obtento portu protinus in Abſalonis navem ſe contulit, fatigatumq; tædio ac vigilia corpus ſomno excepit. Reliquiæ, quæ cum eo fretum ſuperaverant, annumeratæ, ſexaginta duntaxat navigiorum claſſem explebant. Duo tunc Hallandenſes natu quàm animis nobiliores, paucitatem ſuam indubitato periculo oblatam rati, navigio, quo communiter utebantur, Abſalonem petebant, ſeq; præpropero Regis alloquio opus habere dicentes. Poſtquam ſomno eum acquieſcentem audierant, ocius excitari poſcebant. Abſalon ſalutarem ejus quietem importune rumpendam negans, quæ afferrent, Regem ex ſe cogniturum affirmat. Tùm illi conquaſſationem navigii, inopiam commeatuum, longinquitatem reditus prætendentes, optimam ſibi navigationis facultatem proſperantibus ventis incidiſſe dicebant, quòd quibus adverſis ægrè proceſſerant, ſecundis facile reverti poſſent. Quam ob rem eorum ſe beneficio uti malle, quàm caſſam & inutilem expeditionem agendo, aut navigii vitio, aut inediæ malo perire. Quos Abſalon non ſolum deformitatem propoſiti ſpecioſo conſilio mutare, ſed etiam quo minus ſe probris objicerent, honeſto ſilentio ſupprimere jubet, nè tam pudendæ voces alienis auribus exceptæ, inexpiabilem eis timiditatis notam inurerent. Itaque enervis & effœminati animi trepidationem, falſo cauſarum commento colorare eos aſſeverabat, docendo facilia refectu navigia fore, & opima commeatuum ſupplementa per prædam latè patentem levi negotio conſciſci poſſe. Cæterùm ipſos famam & opinionem ſuam graviſſimo crimine corrupturos, ſi Regem apud hoſtes in tanta ſuorum paucitate, ſine reſpectu pudore deſerere ſuſtinuiſſent. E quibus alter domi ſe negotia Regia, quæ ſummâ cum celeritate exequi neceſſe haberet, manere ſubtexuit. Contrà Abſalon ſimulationem ejus, quia blandimentis nequibat, minis diſcutere cupiens, eos qui in expeditione ſolvenda

plus

VVALDEMARUS I.

plus arbitrio ſuo quàm Regiæ indulſerint reverentiæ, non tantùm bonorum, ſed & lucis ac ſpiritus ereptionem patriâ lege meritos aſtruebat. Sed ne ea quidem periculi denuntiatione, quò minùs faventem navigationi ventum velo colligerent, imbecillitatem eorum durare trepidationémve corrigere potuit. Diſcedentes itaque execratione & convitio per ſummam verborum acerbitatem inſequi perſeveravit. Quod cum experrectus Rex ex Abſalone cognoſceret, tam impudentes & improbos deſertores pœnas ſibi luituros jurabat. Conſcensâ deinde inſulâ, accerſitos navigiorum rectores, agendorum percontatione ſollicitat. Compluribus, ut redeatur, expedire viſum, quòd tutò hoſtem laceſſere nequeant. Placituram Rex ſibi ſententiam affirmabat, niſi ea res & gravis patriæ rubor, & ingens hoſtium incitamentum exiſteret. Nam & eos Danicæ expeditionis præſentiam ex caſtrorum veſtigiis comperturos, & clandeſtinam ejus reverſionem timiditati duntaxat imputaturos. Hujus rei cauſa periculo ſe quàm rubori patere malle, haudquaquam proram, niſi laceſſito hoſte, verſurum. Præterea ſe eorum, qui ſimulata navium fragilitate defecerant, ignaviam æquaturos, ſi quos labore vicerant, virtute non ſuperarent, domosq; impenſa male navigatione repeterent. Tunc Wethemannus incautas Rugiæ res recenti ſpeculatione expertus, admovendas littori copias ſvadet: ſi ignari incolæ fuerint, impunè prædam cædemq; facturas ſin providi, confeſtim abſque diſcrimine redituras: Utro autem modo ſe gerant, per aſantium morem deprendi poſſe aſſeverabat: qui cum primam diurnæ operæ partem exegerint, quò ad laborandum fiant vegetiores, ſopori ſe proſternere ſoleant. Hunc verò non niſi metu vacuis, altaque ſecuritate firmatis obrepere ſolitum. Cæterum nemine talium dormiente reperto, præcautæ gentis indicium accipi. Quem Rex piratico potiùs muneri conſentanea, quàm magnitudini ſuæ convenientia docuiſſe dicebat. Nunquam enim Danorum Reges à Sclavis fugatos memoriæ proditum fuiſſe, ſed ne ſe quidem primùm regiam dignitatem hoc deformitatis genere maculaturum. Tunc Gnemerus Falſtricus, quanquam aliàs vegetioris quàm ſapientioris animi æſtimaretur, ſive ingenio ſuo, ſive Regis fortunâ monente, ſummam omnium hæſitationem ancipiti ſtudio fluctuantem, ſalutari exhortatione diſcuſſit, incertamq; conſilii concionem ad ſuam ſententiam perduxit, affirmando temeritatis eſſe exiguam manum cum immenſo hoſte conſerere. Cæterum Bardam provinciam à Rugia brevi freto diſcretam, ob parvitatem ſui, quocunque paratu eſſet, populatu perfacilem fore. Denique Regem quieſcendi gratia cubile petere, exhauſtasq; vigiliis vires, & attritum curis animum ſomno reficere jubet, veſpere, quò minus proviſus irrumperet, claſſem applicaturum. Præterea vadoſi fluminis anguſtias intraturos, ſparſam navigationem tacito conficere remigio juſſit, ne aut obſtrepentium remorum fragor ſecuritatem incolis demeret, aut ipſimet impactis arenæ navigiis circa incertæ altitudinis vada diutius hærere cogerentur. Cætera ſe exploraturum promittit. Rex cupidè conſilio obſecutus, veſpere ſigno navigationi dato deſtinatum amnem occupat. Cujus expeditiùs permeandi gratia ternis navigiis junctis, claſſem incedere jubet, ne confuſa fluvialibus tardaretur anguſtiis. Cui Gnemerus rate obvius opportunitatem invadendæ gentis aucupatus, interceptos incolarum ſpeculatores adducit. Lætus eo Rex, diluculo peragratis ſylvis, rura ac vicos hoc acrius quò latentius irrupit, incolasq; adhuc ſomni ſecuritate torpentes, repentina incurſione procrivit. E quibus complures perſtrepentis equitatus fragore perculſi, patrios duces adventare credebant. Sed hunc eorum errorem adacta repente corporibus jacula diſcuſſerunt. Complures eorum exertis per oſtia capitibus, Cazimarúsne an Bugiſclavus adventaret, rogabant. Quorum percontatio propriis eorum funeribus excepta eſt.

VVALDEMARUS I.

eſt. Antiſtes cum parte copiarum longinquam regionis plagam diverſo complexus itinere, eo locorum pervenerat, ut à regia cohorte eximiæ paludis interjectu diſtaret. De cujus admodum inceſſu dubius, nè direptos à ſe vicos exuri pateretur, illuſtri conſilio providit. Tandem procul ignes à Rege editos conſpicatus, ſibi quoque conſimilis facti poteſtatem ſuppetere, confeſtim illato tectis incendio declaravit, ſociisq; ſui proſperitatem excurſus, reſperſo flammis rure nuntiandam curavit. Cumq; prædam abundè actam exiſtimaſſent, iter ad naves remenſi, quanquam grandi invicem à ſe interſtitio diſceſſiſſent, veſtigia tamen ſua, quò minus clandeſtinos reditus captaſſe viderentur, néve alter alterum impetuoſa feſtinatione præcurreret, mutuis ignium fumigiis prodiderunt. Interea Skialmo quidam, cognomento Barbatus, in aſſervandæ claſſis officium relictus, ne hoſtili remigio præveniente amnis exitu prohiberetur, ad mare navigia reducit. Ubi dum Rugianorum navali incurſatione peteretur, in paucas rates totius claſſis præſidium transfert, inſtructioribus quàm frequentioribus navigiis hoſtibus occurrere præoptans. Quibus obvia navigatione fugatis, ne ſociorum reverſio tardiùs navigiis exciperetur, omiſſa fugitantium inſecutione, portum reviſit. Iteratò laceſſitus, eodem auſu invaſoribus reſtitit. Sed & compluries attentatus, crebra hoſtium irritamenta occurſationis perſeverantia ſuperavit. Ita pertinaci magis quàm acri incurſatione vexatus, opportuna hoſtem agitatione premebat. Inter hæc Regi in littus ſuperveniendi non parvæ admirationi fuit, navigiis cuſtodia vacantibus abeſſe Skialmonem, quem tandem àb agitatione redeuntem cætero proſecutus exercitu, Rugianos fugam à remigio mutuantes, velorum intenſione proſequitur. Sed intervallo præceſſionis, & volucritate navigationis adjutos inſtando magis quàm occupando vexabat. Tunc quendam vicinæ ratis rectorem in anteriorem navigii ſui partem fortitudinis ſimulatione progreſſum aſpiciens, verbisq; magnâ præ ſe laudem ferentibus, proſecutus quæcunq; viro forti erogarentur, egregiè & laudabiliter impenſa aſſeverabat. Ad ultimum vento obliquante prohibitus, quantum velis emenſus fuerat, conversâ navigatione, remorum obſequio penſat. Sed quò proſperiorem velificandi, hoc difficiliorem remigii uſum habuit. Itaque Danis adverſa cum mari navigatione certantibus, Sclavi quos locorum habitus non fallebat, ignotum noſtris profundum compendiaria navigatione ſulcantes, ſubitò fugam in inſidias vertunt. Quos Abſalon per occultos pelagi receſſus proſilire conſpiciens, ſociis metu navigationem citantibus ſubſequi quàm antecedere maluit, præviæ claſſis terga plenis pietatis excubiis tutaturus. Pudet referre quod ſequitur. Maxima Danorum pars rubore poſthabito, quanquam hoſtes imminere conſpiceret, deſerto Rege velis malos onerare ſuſtinuit. Rex cum paucis admodum navigiis relictus, aliquanto deſertores ægriùs quàm hoſtes ferebat. Tunc etiam militem, quem paulò ante in prora aſtantem probaverat, brevitatem veli ſui, quò major navigationis curſus exiſteret, pannorum additamentis producere conſpicatus, laudem convitio mutavit, amorem timidis erogatum imprudenter impenſum affirmans. Ita abſque ſupremæ neceſſitatis diſcrimine, veræ ac ſolidæ fortitudinis habitum explorare promptum non eſt. Enavigantium diſceſſio, non clamore, non ſignis, denique nullo exhortationis genere revocabilis fuit. Adeò omnium aures pavor concluſerat. Cúmque Rex, intermiſſo paulisper remigio, à præſentibus, quid factu opus potiſſimum eſſet, inquireret, cunctantibus cæteris, Abſalon inſulam Hythim petendam, ibiq; ſecunditatem aëris exſpectandam hortatur. Quòd Petrus fieri oportere non ſine rationum aſſertione negabat, quod perſeverante tempeſtate, nec reditum, nec ſupplementum claſſis habituri viderentur, Sclavis adverſum ſe quotidiana copiarum incrementa ſumpturis. Pan-

dendā

dendá igitur vela, eamq; navigationis æqualitatem habendam eſſe, ut naves volucritate præſtantes, complicatâ velorum parte, tardiores opperirentur, & quas celeritate præcurrerent, ſocietatis jure conſequi debeant. Ita ſtrenua Abſalonis adhortatio eximiæ Petri prudentiæ ceſſit. Uterque ſiquidem annis ſuis ſimilia cogitabat. Ille etenim juvenili animo condigna, hic canis ſuis conſentanea proponebat. Ita ſeptem ſolis navigiis ex omni Danorum claſſe reſiduis, Sclavi multitudine freti incitatiſſimo remigio acerrimoq́; clamore, cum contemptu paucitatis irrumpunt. Sed majore impetu quàm audacia rem exequebantur. Quippe cum primum excepêre ſagittas, propius ferre remos auſi non ſunt. Paulò poſt diſtrictorum enſium laminis nunc cervices ſuas, nunc ſcuta pulſare cœperunt, rati ſe Danos hoc minarum genere territuros. Remigium deinde magno clamoris ſtrepitu proſecuti, horribiles latè ſonos edebant. Hic quoq; procurſus priori perſimilis fuit. Obviis namque Danorum miſſilibus repulſi, continuo remigium retulerunt. Tertio ut hoſtem apparatu terrerent, contractos Sole clypeos aquâ perfundere, genibusq́ue ſuppoſitos in pugnæ uſum extricare cœperunt, veluti indubitatum noſtris prælium illaturi. At tum demum ſeu cupiditate prædæ, ſeu vi pudoris accenſi, vehementius navigia concitant. Quæ ſpecies ut initio acris, ita exitu inanis apparuit. Telorum enim objectu velut antè deterriti, invictam paucitatis conſtantiam ulterius laceſſere deſtiterunt, quanquam Danorum provocatione admodũ ſibi inſultari conſpicerent.

Rex cum ad aſpectum patriæ perveniſſet, concidente paulatim vento, tàm remiſſam & languidam navigationem agebat, ut quanquam propaſſo velo uteretur, eo ferè loci diem opperiretur, ubi noctem ingreſſus fuerat. Sed cum Zephyris deficeretur, proceſſum à remigio mutuatus eſt. Tandem obviam Eskilli ratem ingreſſus, Scaniam repetivit. Qui noviſſimè eum proſecuti fuerant, Sialandiæ partibus advehuntur. Tunc Petrus Rannonis, eloquentiſſimi viri, imperitam calliditatem eludere cupiens, non ſolum nexos, ſed etiam remiges ſuos, ut prædæ ſpeciem augeret, in eminenti navigii parte conſtituit, captivorum imaginem præbituros. Quem cum Ranno Liburnâ prætereuntem videret, diſſolutionem navigii ſimulare deſiderans, ſentina aquam egeri, increpitis acrius remigibus, jubet. Tunc quodam reſpondente, eo triduo ſentinam aquâ vacaſſe, non ritè, inquit Petrus, remiges tui, quibus te reſponſis excipere debeant, callent. Tunc Ranno paucis intra Petri navigium remigio occupatis, otioſæ juventutis multitudinem exerto capite conſpicatus, prædam exiſtimabat, quietisq; ſuæ pœnitentiâ permotus, non ſimiliter ſibi, ut Petro, fortunam affuiſſe dicebat, quod naufragij periculo interpellante, expeditionis comes exiſtere nequiviſſet. Autumno Rex crebra Sialandenſium ac Scanorum, rarâ vero jutenſium manu prouinciam Arcon urbi confinem adortus, cum ingenti præda acta ad littus reverteretur, Rugiani repetentem naves exercitum, hiſdémque ſcandendis intentum à tergo per inſidias circumfundere geſtientes, magnis viribus in inſulam è continenti trajiciunt. Per idem tempus coörta nebulæ vis, ſpiſſam cœlo caliginem intendit. Quæ res incertos viæ Danos atque errore nebulæ implicatos, aliquàndiu ſubſiſtere coëgit. Crediderim hunc aëris habitum propitiæ fortunæ interventu, futuræ eorum victoriæ paruiſſe. Jamq́ue Sclavi, quia nubium obſcuritas proſpicere non ſinebat, caliginis errore protracti in medios fermè hoſtes inciderant, cum ſubito diſcuſsâ Sole nebulâ, exercitus propemodum conſertos aſpicêres. Tunc Priſclavus olim è Sclavia profugus equo provolans, adeſſe Barbaros, factamq́ue Danis optatæ pugnæ copiam nunciat, exhortans omnes invictam Danici nominis æmulari virtutem. Reſponſum à Rege eſt, reperturos hoſtes qui fatum fugæ præferre cupiant. Igitur Dani, quorum animos præceps belli cupido exagitabat, præter uſi-

VVALDEMARUS I.

tatum pugnæ morem confuſis copiarum ordinibus, conſpectos hoſtes incurſare cœperunt. Nec tardior victoria quàm impetus fuit, pugnam fugâ præcurrentibus Sclavis. In quo procurſu duo Regii milites ita inter ſe fortuitis equorum impulſibus concurrerunt, ut uterq; excuſſus proſterneretur. Super quos Rex corruente equo ita præcipitatus eſt, ut lævus ejus cubitus pertuſo clypeo terræ altiùs infigeretur. Abſalon itaque erigendi ejus gratia deſcendere cupienti, manu, ne ſubſiſteret, innuit, feliciter ſe lapſum reputans, ſi modo hoſtium cladibus attolleretur. Sed his eventus triſtior ſpecie quàm omine fuit. Regis namq; lapſus, hoſtilis ruinæ præſagium edidit. Quippe ſuperati ſine prælio Barbari impunè obterebantur. Quorum magna pars ſinum, per quem trajecerat, avidiùs repetens, ſalutem in undis, quam quærebat, amiſit: nec minor fluctibus quàm ferro periclitantium numerus extitit. Pars quò tutiùs hoſtem vitaret, ore tenus de induſtria aquis corpus immerſerat. Nec hoc quidem auxilii genus, quò minùs à Danis in eadem vada deſcendentibus interimerentur, latebram eis præſtare potuit. Cumque cæteris intra aquam proſtratis, unus adhuc, occultum pedibus ſaxum complexus, ſociæ ſtragi ſupereſſe videretur, Abſalon militibus ad opprimendum eum deſcendere profunditatis metu cunctantibus, non hic, inquit, eâ proceritate eſt, quàm veſtra, milites, æquare non poſſit. Neque enim vadabiliorem ſibi quàm nobis gurgitem occupat. Quam vocem frater ejus Esbernus exhortationis loco ſuſcipiens, quanquam Barbarum latentis ſaxi beneficio uti non dubitaret, ſaluti fraternæ ſuæ voluntatis imperium prætulit. Aliiſque renuentibus, aquas hoſtili cruore infectas armis onuſtus intravit. Cúmque emiſſa in Barbarum lancea ſolum repetere vellet, undis verticem involutus, profundo ſe excipiente demergitur, periſſetq; niſi ſociorum præſentia auxilio fuiſſet. Enimvero Olavus undis eum abſtrahere cupiens, ſtimulatum calcaribus eqvum in illud profundum egit: exceptúmque brachio levare conatus, penè ſella pronus excutitur. Igitur urgente fato ſuæ quàm alienæ ſaluti propior extitit, ſibiqúe, cœptam amici curam poſtponendo, conſuluit. Cujus propoſitum Nicolaus quidam fortiùs quàm feliciùs æmulatus, non temperavit, quò minùs concitato equo gurgitem peteret. Sed ab incœpto ſe, pari periculo revocatus, abſtinuit. Igitur equitum ope defecto, peditum opera ſervari contigit. Cumq; littori reſtitutus fuiſſet, extinctus ab intuentibus putabatur; adeò illapſus corpori humor anhelitum occultabat. Tandem ſociis corpus ſuum diutiùs agitantibus, vomitu undam egerere cœpit. Cujus onere liberatus, ſuſpicere magis quàm eloqui valuit. Itaq; qui aderant, corpus ejus frigore obſtupefactum applicatæ veſtis fomento proſequebantur. Quibus percalefactus, non oculorum modò, ſed etiam vocis uſum recuperavit. Cæterùm ipſo die adeò exanguis permanſit, ut vix eum funebris oris notæ deſererent. Nec ſilentio obliterandam alterius Danici equitis virtutem exiſtimo, qui cum nemine ſociorum comitante, fugam hoſtium avidiùs quàm cautiùs inſecutus fuiſſet, Barbaris, qui effugerant, ut ſe eis capiendum præberet, rogantibus, ſpretâ prece equo deſilivit, mortemq; dimicans, quàm deditus lucem, amplecti maluit. Igitur ingenti hoſtium caterva ad ſe opprimendum nitente, quotquot propius acceſſerant interfecit: ac ſine ullâ ſpecie metus pugnans ſuper factam à ſe ſtragem plenis gloriæ vulneribus corruit. Itaque non ſolum innumeros fati comites habuit, ſed etiam ſuperſtites fortitudinis ſuæ ſpectaculo attonitos reliquit. Cujus excellenti virtute tantùm promotum eſt, ut deinceps Sclavi manum cum Danis acie conſerere non auderent.

Libri XIV. Sectio Tertia

Anno poſtero Danis expeditionem parantibus, Rugienſes ob recentem cladem ſuſcipiendi belli fiduciâ defecti, Domborum quendam præſtanti facundiâ, ad pacem ab ipſis petendam decernunt. Quo Abſalon ex-

cepto,

VVALDEMARUS I.

cepto, navigium ejus expeditionis ſibimet uſui vertit, nautis verò quoad reverteretur, hoſpitia cum impenſis expedienda curavit, ipſoq; Domboro ſecum aſſumpto Regiæ claſſis conventum petivit. Siquidem legatos hoſtium expeditionis tempore ſuſceptos, ad reditum uſq; ejus mutua Rugienſium Danorumq; conſvetudine retentari fas erat, ne ad ſuos exterarum rerum nuncii reverterentur, ſpeculationis potius quàm legationis officia peracturi. Sed contrariæ tempeſtatis perſeverantiâ navigationem morante, cum Juti labentibus alimentis expeditionem ſoluturi viderentur, eorum egeſtati Sialandenſes ac Scani impenſis liberaliter commeatibus affuerunt, nè tanta virium parte maligno neceſſitatis obſtaculo fraudarentur. Fionienſes verò, tametſi commeatibus abundarent, ne minimam quidem eorum partem ad ſuſtentandam ſociorum inopiam contulerunt. Quod videns Domborus, pacem quam antè ſupplex petiverat, ſub æquis tantùm conditionibus offerebat. Cæterùm Abſalonis apud Regem interventum poſcebat: à quo oblationem ſuam liquida fide proſequi rogatus, pignoris loco lapillum ſe aquæ injecturum aſſeruit. Siquidem icturis fœdus Barbaris religioni erat calculum in undas conjicere, ſeque ſi pacto obviam iſſent, merſi lapidis exemplo perituros orare. Sed contrà poſcente obſides Abſalone, fucoſaque ſuperſtitionum mendacia in rebus ſeriis recipienda negante, haudquaquam Domboro mutua petendorum obſidum fiducia defuit. Quod Abſalon indigne ferens, Rugianos non ſolum obſides Danis, ſed etiam pecuniam cum ſupplementis claſſis tranſmittere ſolitos aſſeverabat, cum Dani nihil tale Rugianis unquam à ſe conceſſum, ſolutùmve meminerint. Tunc Domborus, ſi ſapientia, inquit, qua te præditum exiſtimas, viges, quæ à me proponenda ſunt docili animo excipies, tenaci memoria appræhendes. Quiſquis ritè ſe gerit, circa tria tempora maximè cogitationem expendit: ex iiſdem duo leviori cura complectens, tertii præ cæteris habitum intuetur. Siquidem præterita meminit, futura proſpicit, præſentia colligit. Stolidus verò inter ſpem futuri, memoriamq; præteriti præſentium facultatem omittere, & quòd in manibus retinet, excutere conſvevit. Quo pactò tu quoque vaniſſimis ſollicitudinis ambagibus implicatus, adeò ſcrupuloſa cura præteritorum imagines recolis, futuroſque meditaris eventus, ut ad ea quæ præ manibus ſita ſunt, & oculis obverſantur, aſpicere nequeas. Quippe dum prioris ævi recordationi animum inſeris, felicitatis ejus exemplo futura metiris, teq; ſpem ex memoria adeptum, quid inſtans ætas afferat, præterit. Fateor olim Danos gente noſtrâ potitos: ſed præſens fortunæ benignitas iiſdem nunc favoris blandimentis partes noſtras proſequitur, quibus quondam veſtras excolere conſveverat, ſortemque noſtram ad hanc felicitatis ſummam perduxit, quàm veſtræ quandoque rei ſtatus attigerat. Quippe quantò vobis inferiores extitimus, tanto nunc viribus ſucceſſuq; præſtamus, eò rerum fortuna ductante progreſſi, quò Danicæ quondam proſperitatis incrementum exceſſerat. At dum temere votis extenderis, nova ac recentia ſtolida vetuſtatis ſimulatione prætergrederis, eiſque me conditionibus adigere conaris, quas pro præſentium habitu præſtare potiùs quàm poſtulare debueras. Fines veſtri armis & exercitibus noſtris miſerabiliter obtriti, ſitu marcidi, culturæq; inopes jacent, noſtrarum diffuſio partium vix alendæ, quam genuit, multitudini ſufficit, & tamen quos omnifariam potentiores advertis, non ſuperiores modo, ſed etiam pares habere faſtidis. Tunc demum tributi nos exactione ſollicita, cum & ſortem noſtram ſucceſſibus æquaveris, & eam malis, quibus tua nunc premitur, adactam conſpexeris. Hæc Domborus. Sed Abſalon diſſimulato indignationis conceptu, paucis eum reſponſis excipiens, ad Regem, quæ acceperat, perfert. Verùm pertinax freti ſævitia navigationem interpellando finem expe-

VVALDEMARUS I. ditioni fecit. Rex quanquam ſuperiùs Sclavos ſecundis ſucceſſibus attentaſſet, plus tamen negotii in eorum expugnatione, quàm ut propriis viribus exequeretur; advertens; Saxoniæ ſatrapam in armorum militiæque collegium ingentis præmii pollicitatione ſollicitat. Ille tum ampliſſimæ mercedis captura; tum etiam potiendorum finitimorum ſpe invitatus, expeditionis ſocietatem ſpopondit. Sed ſuperius Waldemarum Rex Noricus per ſummum amicitiæ cultum; navigio dracone ſimulante donaverat. Quod Abſalon mira arte effigiatum Roskildenſi remige exornare; & ad conventum uſque Danorum dirigere juſſus; cum in portu Iſørenſi parum ſecundantibus ventis voto diutius moraretur,nihil ægrius tulit,quàm quod aliis in expeditionem proficiſcentibus tardior ipſe ſuperventurus videretur; qui cæteros & velocitate apparatus; & procinctu navigationis alias præcurrere conſveverat. Itaq; cum;mente tædio & pudore ſopita, in puppi jaceret; futuram maris tranquillitatem nocturnis imaginibus ſpeculatus eſt. Exiſtimavit enim ab homine ſe accerſi: acceſſoq; littore cum Burgalanenſi Pontifice Tokone aliquandiu ſpaciatum; juſſumq; ab eo quæ audiret ſagaci mente compræhendere, & tenaci mandare memoriæ. Tokonem deinde melos; quod in divini natalis pervigilio rite recini aſſolet; ſemel iterumq; & tertio repliciuiſſe; ipſumq; ad ea; quæ canerentur, ſollicitis auribus eſſe juſſiſſe. Expergefactus adeò præſentes viſorum imagines animo repræſentabat; ut rem veram non ſomnium fuiſſe arbitraretur. Et quia craſtinæ egreſſionis opem per quietem ſibi promiſſam meminerat, tàm certam commodæ navigationis ſpem animo præſumpſit, ut conſcenſa cymba; quanquam nihil adhuc tempeſtati detractum erat, malum Regiæ navis; cui Aſtradus præerat, ocius attolli juberet,cibumq; capere properaret. Epulanti ſupervenit Aſtradus indicans tempeſtatis occaſum. Et quid nam fieri expediret interrogans; juſſus eſt illico erecto navigii malo fauces Iſøricas penetrare,eisq; præteritis,inſulam, quà ventus juberet, ambire. Quod eo exequi pergente; expeditionaria claſſis; quæ in eundem fortè portum appulerat, ſubitò tranquillitatis inceſſu gaviſa, velorum uſum navigationis avida præparabat. Verùm effectus minor impetu fuit. Siquidem modò Orientem; modo Occaſum incerto ventorum flatu ludificata viciſſim petebat; navigationemque mutabilis auræ varietas optato curſu fraudabat. Divinitus conſultum crederes; ne aut ſolitaria Abſalonis navigatio,aut aliis inceſſu tardior haberetur. Quod etiam ipſius liquidò comprobavit adventus. Siquidem adnavigante eo; omnium nubium errore diſcuſſo,certus pelago flatus incubuit,tantaq; propitii venti ſtabilitas incidit; ut navigatio quæ ante dubiis velis incertum curſum tenuerat, continuò proſperitatis ordine frueretur. Ita naturæ rerum temperies; quæ ſe cæterorum uſui inviderat; Abſalonis reſpectui tributa eſt. Qui etiam cum navem Regis ſibi creditam validis tempeſtatis incrementis concuſſam, extremoq; naufragii periculo propinquam adverteret, continuò in littus ſubductam neceſſariæ trabis vinculo refecit,laceramq; ac penè confractam priſtinæ firmitati reſtituit. Sed & prorarum ejus cacumina, quò cultior incederet, aureis apicibus texit. Quo Rex apud Maſnetam exceptus; Polam provinciam comite claſſe petebat. Itaque communibus ſed diſcretis viribus, alterum Sclaviæ latus Dani invaſerant; alterum Theutones lacerabant; interdumque exercitus alter ab altero invicem ſpectari poterat. Cumq; Theutonum fortè ſatellites petendi pabuli gratia latius evagatos Sclavi per inſidias adorti interemiſſent; equites recentis injuriæ ultionem audaci calliditate quæſierunt. Siquidem militiæ inſignibus occultatis, loricisq; quibus corpus muniérant, familiari ac ſordida veſte tectis pabulantium more fruges metere aggreſſi; Sclavos Nucleto duce ad ſe opprimendum ex abdito provolantes,ocius aſcenſis equis,falcesq; gla-

diis mutantes, trucidaverunt. Caput Nucleti abſciſſum ac pilo affixum, ſicque in caſtra perlatum, gratum utriusq; exercitus oculis ſpectaculum præbuit. Quod cum filio ejus Priſzlavo, qui ad Danos, & Chriſtiani ritus amore, & paganæ ſuperſtitionis odio patria pulſus tranſierat, cœnitanti nunciatum fuiſſet, aliquantiſper manum ab eſcis retractam demiſſo capiti ſubjiciens, Dei contemptorem tali exemplo interire par eſſe dicebat: revocatoque à cogitatione animo, conſvetam oris ac mentis hilaritatem cœnæ conſortibus exhibebat. Magnus potentia, ſed major divini cultus memoria. Neque enim ſibi parentem judicabat, quem publicæ religionis æmulum noverat. Itaque ambiguæ æſtimationis eſſe potuit, utrum magis fortem animum geſſerit, an piam vocem emiſerit. Sed neque patriæ plus ſolito miſertus, eam ductu & incitamentis ſuis duarum gentium prædam exiſtere coegit.

Interjectis diebus Henricus Waldemaro ſermonis invicem conferendi gratia ſe accedenti, cum Abſalone ſolo in tabernaculum ſuum perducto epulum præbuit, ingenti magnatum frequentia adminiſtratorum officio fungente. Quæ cœna licet multigenâ ciborum varietate ſplenderet, aliquantò tamen plus luxus in obſequiis quàm epulis habuit, præſertim cum gloriæ non uſui ſerviretur. Clientela verò ſeorſum diſcubitu excepta. Poſt reditum ſuum Waldemarus novarum rerum caſibus ſollicitatus, intento ad ſciendum animo, ubinam Henricum neceſſariæ collocutionis gratia obvium habere poſſet, atque ad id negotium explicandum prudenti viro opus aſſeveraret, alii ſibi claudicare equos, alii parùm cultis ungulis eſſe fingebant. Cunctis itaque metum excuſationis aſtutia protegentibus, nemineque tàm periculoſam legationem ſuſcipere audente, Abſalon fortè lignis ex more per otium cæſis, è nemore ſuperveniens interrogatusque, an regiarum partium legatum agere vellet, iturum ſe pollicetur. Igitur legendorum comitum optionem habere juſſus, potiſſimum neceſſarios ac ſanguine ſemet contingentes adſcivit, conſanguineam fidem alienæ præferendam exiſtimans. Priſzlavus quoque potentiſſimi Sclavorum principis Nucleti filius, quem quod Waldemari ſororem in matrimonio haberet, Chriſtianæq; diſciplinæ ſacris initiatus eſſet, pater jampridem perinde ac inſidias ſibi nectentem conſpectu ſuo ſubmoverat, localis peritiæ fiducia propoſitæ viæ conductorem agere pollicetur. Huic ſiquidem tum Rex ob bonæ fidei experientiam, tum ob connubii affinitatem magnam nobilium inſularum partem fruendam conceſſerat. Profectus Abſalon, affatusq; Ducem, cum apud eum pernoctare rogaretur, Regem anxia ſuorum expectatione ſollicitum, longioris moræ interpoſitione moleſtari oportere negabat. Prætereà claſſem ſine portu eſſe aſſeverabat, undique ventorum impulſui patentem. Cumque feſtinationis ratione reddita, propinqua nocte equos abiturus ſcandiſſet, quidam claro Saxonum loco natus ultrò adito duce, perituros Danorum legatos, niſi comitatiores abſcederent, querebatur. Objurgare quoque eum vehementiùs auſus, quod illuſtrium virorum paucitatem, tot ingruentibus periculis incomitatam à ſe dimittere ſuſtinuiſſet. Revocatis itaque comitum offeruntur auxilia. Sed non minorem ſe Abſalon in refutando comitatu geſſit, quàm in pernoctationis egerat obſequiis reſpuendis: glorioſiùs ratus ſuam ac ſociorum ſalutem dubiis caſibus credere, quàm alienis armis protegere. Cumque haud procul tentoriis abeſſet, Priſzlavus omnibus frænos ſuccutere juſſis, ſi meo, inquit, ductu res expedienda foret, comitum ſupplementum noſtra paucitas non refugiſſet. Siquidem adverſum pericula abundare induſtriæ potiùs argumentum eſt, quàm timoris indicium. Hoc enim probabilior eſt fortitudo, quo minus cum ſtoliditate conſentit. Illa vero repræhenſionem meretur, cui vi-

 res

VVALDEMARUS I.

res temeritas adminiſtrat. Sed nunc exigere perquam deforme eſt, quod paulò antè oblatum acceptare contempſimus. Reſtat igitur ut unicam ſalutis viam in pectorum ac virium noſtrarum fiducia reponamus, ſpemq; ex deſperatione certiſſimam capiamus. Æmulanda itaque Danici ſanguinis & nominis virtus, omniq; ſtudio enitendum, ut aut nobis victoria reditum, aut ſpecioſa mors æternum famæ pariat monimentum. At minimè dubium quin de tranſitu noſtro hoſtes equina fecerint veſtigia certiores, nec magis ambiguum eorum reditum inſidiis excepturos eſſe, quorum adventum adeſi callis indicio perviderunt. At mori vobis commilitones quàm capi præſtat. Capti enim, occiſi parentis mei pœnas, perinde ac ejus interfectores, crudeli morte pendetis, fratresq; mei paternis manibus per ſummam cruciatuum acerbitatem noſtro ſanguine parentabunt. Aliquanto ergo ſatiùs eſt propriæ virtuti ſpiritum impendi, quàm alienæ violentiæ miſerabiliter puniendum relinqui. Hæc non proprii periculi metu, ſed veſtræ potiùs charitati conſulendo monuerim. Eo enim ſanguine oriundus ſum, quem nulli Sclavorum attentandi unquàm auſus inceſſit. Per patrem vos optimum maximumque, perque illud Danorum celebre cunctis gentibus nomen; obſecro obteſtorque, ne fiduciæ & fortitudini imbecillitatem atque ignaviam præferatis. Hæc Priſzlavus. Denique læta omnium acclamatione exceptus, nihil ſe de victoria ambigere aſſeveravit, cui militum alacritas præſagio fuiſſet; præſertim cùm omnis Sclavorum irruptio ſpecie, quàm re, formidabilior exiſtere ſoleat. Circa inceſſum verò id ordinis obſervari debere, ut juvenes parum armati medium inter milites equitandi locum tenerent, eorum utrinque præſidiis muniendi. Cæterùm militarium turmarum per binas acies diſtinctarum alteram ab altera auxiliis invicem tutandam eſſe. Quippe geminæ cohortis ſpecie hoſtium animos labefactari poſſe. Præterea clamabundos incedere, variisq; cantibus obſtrepere jubet, fiduciamque, quæ plerumque multitudini ineſt, ſimulaturos. Nec fortunæ expers conſilium fuit. Siquidem in portum eis, ubi claſſis acquieſcebat, nullo inceſſente perductis, Rex exſpectantis more ſollicitus, prolixamque legatorum abſentiam curâ ac mœſtitiâ proſecutus: dolorem ex temeraria ſuorum emiſſione contractum, religioſæ lectionis officio leniebat. Quibus rediſſe compertis, ſoporis blandimentis ob triſtitiam dilatis ocius aditum dedit. Inde ad Gudacram amnem navigatione diſceſſum. Cujus vadoſus aditus haudquaquàm magnarum navium capax extabat; exiles duntaxat tranſmittere ſolitus. Itaque Rex propter fauces fixâ anchorâ ſedem navigio conſcivit, magnitudinem ejus parvitate amnis admittere nequeunte. Habilior claſſis, & quam fluviale profundum ferre poterat, Abſalone duce, anguſtos amnis attentabat anfractus. Quo autore eo loci perventum, ubi gurges ingentis ſtagni diffuſior ſpeciem præferebat. Has faucium anguſtias Barbari crebra claſſe præſtruxerant, hoſtem tranſitu prohibituri. Quos noſtri deturbare geſtientes, profunditatis ignari, imperitæ navigationis errore, vadoſis locis affixere puppes. Quas dum profundo defectas, ad loca navigatu facilia rejicere cupiunt, cum minus remigio liceret, paſſim in vada deſiliunt; manibusq; foros complexi, remorum vices corporum viribus exeqvuntur. In quos Sclavi navigiis ſuis tanquàm propugnaculis utendo, ſupernè tela librabant. Nec ſic eos attentaſſe contenti; & ipſi ſaltim in vada delapſi cominus dimicandi locum petebant. Sed noſtris ſtrenuè occurſantibus, pari celeritate deſerta ac repetita ſunt navigia. Antè alias binæ Priſzlavi rates ſubiêre ſtagnum. Quarum alteram, qui vado inſtiterant, tàm frequentes inſiluêre, ut media fractis penitus lateribus finderetur. Quippe dum avidiùs ſe ingerunt, multitudinis onere mediam rupêre puppim. Subſequente claſſe deſerta, fugientium Barbarorum navigia capiuntur. Vicorum quoque

ripæ

VVALDEMARUS I.

ripæ junctorum incendia peraguntur. Noctu redeunte Abſalone; Rex adhuc inſomnis diutinam ejus moram angore & vigilia proſequebatur. Quo excepto gaviſus, Liburnâ ſuâ, quòd ob granditatem navigationis inhabilis videretur, domum remiſſâ, in aliquanto minorem ſe contulit: eaq; ad lacum devectus, Sunonem binis inſtructum navigiis in longinquos paludis receſſus prædatum mittit. Urbem quoque Roſtock oppidanorum ignaviâ deſtitutam, nullo negotio peruſſit. Statuam etiam, quàm gentis profana credulitas, perinde ac cœleſte numen, divinis honoribus proſequebatur, incendio mandavit. Poſt hæc Henricum cum exercitu ſuo conſerendi ſecum ſermonis gratia venientem, præparato ponte trajecit. Eodem tempore Nucleti filius Priſzlavus ripâ altera ſuperveniens, cum fratrem Pribiſlavum Bernardo, cujus manu Nucletum occidiſſe fama fuerat, navigio communicantem aſpiceret, convitio laceſſivit, impietatem objiciens; quòd cum parentis ſui interfectore amicè converſari ſuſtinuiſſet. Contrà Pribiſlavus benè de ſe meruiſſe eum, per quem patre ſacrilego careat, affirmabat. Sed neque ſe ejus filium cenſeri velle, quem maximi ſceleris parentem extitiſſe conſtaret.

Interea dum hæc geruntur, ſubitò fama pertulit Rugianam, Pomeranamq; claſſem ex diſpoſito conveniſſe, Danos amni includere avidam. Igitur Rex per Henricum neceſſariæ diſceſſionis admonitus, ne ſe locorum anguſtiis implicari pateretur, protinus amne exceſſit. Cumque Sclavicæ collectionis famam nulla adhuc indicia confirmarent, inſidiarum ſuſpicione permotus, hoſtium calliditati invicem occurrere ſtatuit. Qui in occultos littorum ſinus collati, ſi Rex rura diriperet, claſſis ejus incurſandæ copiam explorabant. Quos ut opportunitatis ſimulatione protraheret, Magno cuidam exurendorum littoralium vicorum curam demandat, militibus intra navigia latere juſſis: ſciens profectò Sclavos ab univerſo Danorum exercitu incendium peragi putaturos, ſicq; promptiorem exercendarum inſidiarum auſum capturos. Nec ſecus ac ratus eſt, hoſtile propoſitum fuit. Quippe Magno oppidis facem ſubjiciente, Rugiani univerſas Danorum vires eo negotio occupatas exiſtimantes, avidiùs edendi propoſiti fiduciam rapuerunt, perinde ac eorum claſſem defenſoribus vacuam reperturi. Sed quorundam Regis imperium ignorantium occurſu maturiùs excepti, incurſandi ſtudium repente fuga mutarunt. Quos cætera Danorum claſſis certatim magnis remigii niſibus inſecuta, velocitate navigationis æquare non potuit. Cumq; relevandæ laſſitudinis gratia æſtum umbraculis leniret, Lundenſium Pontifex, cæteris portum tenentibus, ſuperveniens, poſtquam medio fermè diei tempore navigia velaminibus obducta conſpexit, cunctis ſegnitiem exprobrans: his, inquit, tumulis, commilitones, cùm animi exercendi ſint, corpora ſepelire gaudemus? Quo dicto militibus diurnæ quietis ruborem ingeſſit, & Regem deſidiâ obſeſſum, torpentes militiæ ſuæ vires excitare perdocuit. Qui etiam ad Pontificis vocem modeſto indignationis genere permotus, ſimulq; juſta deſidiæ ſuæ reprehenſione commonitus, citò hos tumulos relinqui poſſe ajebat: ſtatimq; diſcuſſis tegminibus hoſtile ſolum petere properavit. Poſt hæc circa auſtralem inſulæ plagam prædæ in biduum actæ: inde Walungiam navigatum. Ubi nuntiato Rugianorum occurſu, cum quidam è Danis haſtam ſuam, quò commodiùs eâ in acie uteretur, in conſpectu ſociorum, aliquantâ parte curtaſſet; cæteri ipſius factum ſecuti, congeſtis in unum locum putaminibus, ingentem brevi cumulum extruxerunt. Sed interim apud hoſtes pacis, non belli, ſtudia agitabantur. De qua acturus Domborus, ad Danos dirigitur. Quibus ad naves digreſſis, ignem in littore accendit, cujus indicio ſe legationem afferre monſtraret. Sed Abſalon, nè quis eum nave exciperet, vetuit, ne pax quam petere venerat, invicem à Danis affe-

ctari videretur. Ita Domborus aliena rate non habita, propria claſſem petivit: Abſalonemq; per interpretem aggreſſus, ut ſe inter Regem & Rugianos faciendæ pacis autorem exhiberet, orabat, obſequium cum obſidibus ſpondens. Contra Abſalon, perinde ac eorum, quæ ab ipſo poſcebantur, ignarus, reſponſionis loco, deſertas Danorum inſulas numerabat, earum ſolitudinem nuper ſibi ab ipſo exprobratam acri memoria proſecutus. Domborus orationem ſuam parum competentibus reſponſis excipi per interpretem cognoſcens: ratione, inquit, non vacat, Pontificum optime, quod tuam cæteris opem in advocationis petitione præferimus. Siquidem eo nunc juſtius ad tui nominis opinionem votis decurrimus, quod quondam ad promerendam Danorum concordiam avi tui præſidiis nitebamur, ejus nutu perinde ac regalibus edictis contenti fuimus. Quia vero filiorum ejus nemo ſupereſt, ſupplices ad nepotis genua manus tendimus, ne extra conſuetæ familiæ ſeriem auxilia circumſpexiſſe videamur. Nec pari induſtria in fratre tuo prætereundo, quanquam natu præſtet, uſos nos eſſe conſtat. Tibi enim autoritatis prærogativam, honoris, non animi, nec ætatis privilegia, ſed dignitatis ornamenta conciliant. Ante verò quàm pacem domeſticam bellis civilibus fœdaretis, conſtantem Danorum imperio fidem præſtitimus. At poſtquam in veſtra Republica ſeditioſa ſuffragia adolevère, regniq; affectatores armis inſtruere cœpiſtis, propriæ libertatis quàm alienæ factionis ſtudioſiores evaſimus, veſtriq; nominis, quàm pietatis, deſertores eſſe maluimus. Sed & bellum vobis inferendo, quid aliud, quàm ingeniis veſtris finiendarum ſimultatum cauſam præbere tentavimus, idq; efficere, ut noſtra arma excepturi, mutua concordia indigeretis? Itaq; ſecures veſtras civili ſanguine madentes in noſmetipſos convertimus, bellaq; veſtra alienis quàm patriæ pernicioſa fore maluimus. Siquidem adverſarios veſtros ſpecie, revera amicos egimus, charitatisq; partes hoſtilitatis ſimulatione præbuimus. Etenim concordiam veſtram magis quàm ſpolia, piraticam à benevolentia profectam exercendo quæſivimus. Et nunc quidem opera noſtra cœptorum deviis ac parricidalibus bellis abſtracti, meritò tanti beneficii autoribus gratulari debetis. Cur ergò cunctis inter nos amicè compoſitis, ſoli communionis veſtræ januas intrare non poſſumus, quarum ipſi clauſtra reſeravimus, aditum patefecimus? Cur ea factorum noſtrorum prudentia delicti veſtri ſaluberrima correctrix, à viris ſapientia claris parum grata æſtimatione colligitur? Cumq; finiſſet, adhuc Abſalone vaſtatas Daniæ provincias ſupputante: nil factum eſt, inquit, quòd homines patrocinii tui indignos ab illius clementiæ ſinu repellas, quàm nemo ſupplicum unquam difficilem habuit. Etenim repulſi identidem tuis genibus advolvemur, puerorum perſeverantiam imitaturi, qui quo atrociùs iratæ matris verberibus lacerantur, hoc avidiùs ejus gremiis allabi nituntur. Quod ſi parùm ſupplicii de nobis ſumptum creditis, iram veſtram, quoad libet, cladibus noſtris impunè exſatiare poteritis. Vaſtentur licet agri, exurantur vici, evertantur urbes, trucidentur populi, precibus vobiſcum non armis agemus, pro bello veniam quæſituri. Si ſanguinem ſititis, ultrò jugulum gladiis veſtris feriendum præbebimus. Si ſervitium affectatis, quid deditione majus præſtare poterimus? Quis autem tàm efferæ mentis, qui ejus oblatoribus parcere præſtò non ſit? Extremæ autem dementiæ eſt velle laboribus adipiſci, quod otio poſſit acquiri. Scio autem illud tibi ſuccurrere, quod priore colloquio patriæ tuæ vaſtitatem inter probra poſuerim: ideoq; te tàm pertinaciter ejus ſolitudines æſtimare, ne prius de pace agatur, quàm totidem apud nos veſtris armis effectæ fuerint. Ego verò jampridem ſapientibus monitis inſipienter uſus, adverſarii partes ſecus ac expediret edocui, ignarus, quòd auditori tàm attento præceptor extiterim. Nam rem puerilibus deliramentis conſen-

taneam

VVALDE-MARUS I.

tineam dixiſſe ſatiùs fuerat. Quod vero locutum me nunc pœnitet, te etiam audiſſe piguit. At ſi tunc intellectu digna tuis auribus deprompſi, quæ nunc quoque dicturus ero, pari mentis ratione ſuſcipito, eodem ingenio præſentia hauriens, quo prioris alloquii documenta ſumpſiſti. Quo majorem de nobis ſtragem egeritis, hoc minorem ſubjectorum numerum militiæ veſtræ reſiduum facitis. Quid ergo aliud cladem noſtram exercendo agitis, quàm quod viſcera veſtra viribus exinaniendo conſumitis? Quod ſi parum adhuc nos punitos ducitis, hoſtibus veſtris bello proterendos objicite, aut morte noſtra vindictæ ſatietatem ſumpturi, aut victoria rebelles ſub jugum miſſuri. Victi namque parum mœroris, victores multum alacritatis veſtris animis ingereremus. Utralibet ergo fortuna veſtris ſucceſſibus obſequeretur. Præterea ſi nos armis laceſſere perſeverabitis, caſus efficere poterit, ut ſtragem noſtram alicujus veſtrum fato luatis, cujus capite totius Rugiæ ſubjectionem emiſſe difficile fuerit. Talibus Abſalon monitis invitatus, Rugianorum vota apud Regem ſua prece complevit. Rex acceptis obſidibus rediit.

Eodem ferè tempore de Urbis pontificatu controverſia inter Cardinales orta, variè provinciarum ſuffragia ferebantur. Nam Gallia Alexandro obtentui fuit: Germania, autore Cæſare, Octaviani partibus obſecuta eſt. Sed juſtior religioniq; propior Gallorum ſequacitas fuit. Quod poſtquam in Dania percrebuit, Lundenſis Pontifex, qui & ipſe prædictæ expeditionis comes fuerat, ne fervente religionis tumultu, depoſito fraudaretur, pecuniam, quàm in Gallia collocaverat, per miniſtros reportandam curabat. E quibus unus monachicæ profeſſionis, apud Stadium oppidum, inter cœnitandum ligneo forte calice non ſuppetente, aureo, quem in cuſtodia habebat, arrepto, nitidiùs quàm tutiùs cœnam exegit. Cujus facti irritamento iis, quorum hoſpitio receptus fuerat, tacitam latrocinii cupidinem miniſtravit. Majoris namque pecuniæ conſcium animadvertebant, quem præſtantiori poculo privatas menſas exornantem videbant. Cæterum hoſpitii reverentiâ palàm facinus exequi veriti: quoniam intra penatium limina hoſpitalitatis ſacra violare nefas ducebant, in Holſatiam eum ſubſequendo ſarcinis exuerunt. Quo Eskillus, dum ab expeditione reverteretur, audito, Regem ſuper earum recuperatione ſollicitat, ratus autoritate ejus reſtitutionem à prædonibus fore. Nec jam precibus, ſed pactione agendum exiſtimans, portionem pecuniæ, dummodo per eum reddita foret, in præmium pollicetur: tantoq; ejus auxilium inſtantius expetebat, quantò eum in annuendo tardiorem advertit. Rex petitionum ejus perſeverantiâ fatigatus, ægre operam pollicetur, quod & raptor incertus, & pecunia repertu difficilis videretur. Cæterum eam requiſitu promptiorem, ſi à potentibus quàm ſi à plebeis occupata fuiſſet, arbitrabatur. Igitur Antiſtitem Sleſvicum ſecum petere jubet. Ubi dum forte per jocum, inter familiares, amiſſoris auro bibentis jactantiam eluſiſſet, interfuere qui Regis dicta ſiniſtre excipientes, clandeſtini ſermonis mordacitate Pontificei illuſum putarent. Quorum obtrectatione Eskillus ad deſerendam Regis amicitiam adductus, eo dementiæ prorupit, ut opes quas amiſiſſet, ab eo obtentas ſuſpicaretur, eumq; rapinæ ſibi inflictæ conſcium aſſeveraret. Ita ſe conceptæ veſaniæ moles falſo Regis convitio patefecit. Igitur neſcias utrum Antiſtes inſaniæ majoris, an Rex patientiæ fuerit. Quorum alter integerrimum virum teterrima ſuſpicione notare ſuſtinuit; alter conſcientiæ puritate ſyncerus adverſum innocentiæ ſuæ criminatorem æquo lentius iram diſtrinxit. Inter hæc Occo, cui ſuperioris ſchiſmatis contagio deponendi Pontificatus cauſam præbuerat, tanquam recepta ab Octaviano dignitate, conciliato Regis favore, Sleſvicenſem ſedem ſacrilego occuparat regimine. Quem Eskillus catholicæ partis, æmulatione inter rei divinæ actionem

cum

cum ſuis fautoribus execratus, magnopere Regem permovit. Ita contentione paulatim ad invidiam ſimultatemq; progreſſa, accito apud Sialandiam Abſalone, querimoniam ſuam à Rege tum ſpretam, tum etiam irriſam conqueritur. Quippe eum erga pecuniam amiſſam parùm honeſta conſcientia eſſe, reſtitutionem in facultate habere, ſi velle ſuppeteret. Quinetiam cum Occone ſchiſmaticarum partium comite criminoſum junxiſſe collegium, inq; ejus excolenda ſocietate catholicæ pacis adverſariis execrabilem obtentum præbere: quam ob rem ſe belli adverſum eum ſuſcipiendi infinita cupiditate flagrare. Sæpè enim numero conſimilia auſum, potiusq; præeſſe Regibus, quàm obſequi ſolitum. Præterea ad hoc audendum ſe non infimis amicorum præſidiis abundare. Veritus Abſalon palàm tanti viri ſententiam objurgare, temperato reprehenſoris officio, impatientiæ ejus errorem modeſto genere caſtigationis excepit, Regis integritatem deformi notatu perquàm indignam judicando, ejusq; conſcientiam, collatis innocentiæ rationibus, ab omni ſuſpicionis turpitudine alieniſſimam comprobando. Cæterùm non tam catholicarum partium odio, quàm ejus Regisq; litigio Occonis ſuſceptionem imputandam docebat. Ad hæc ſi litem ingrederetur, quos auxiliares ſperaverit, hoſtes cenſurum. Quippe homines inter adverſa plerumque parum juſta conſtantia amicitias colere. Sibi potius ad ipſum legati partes mandari precatur, diſcordiarum pericula compoſitionis officiis avertere tentaturo. Eskillus tanti conſilii documento parum ſalubriter æſtimato, percontationibus eum fatigat, num ſibi in eam rem auxilium ſit laturus, quem non tàm gerendorum arbitrum, quàm belli ſocium depoſcat, dicendo jam non ſe conſultoriè cum eo, ſed precariè agere. Abſalon Antiſtitis ſublimitatem Regis charitati componderans: qvum, inquit, me tibi jampridem juriſiurandi religio fidei debitorem effecit, malo ſimplicitatem tuam verioribus monitis objurgare, quàm blandioribus fallere; ne rebus in perniciem vergentibus vacuum promiſſorem egiſſe videar. Sed neque cervicem meam eo uſque ſponſionis titulus obnoxiam facit, ut amantiſſimum mihi herum, cui tum fidei, tum etiam amicitiæ ſtipendiis obligor, neglectis charitatis officiis, attentare ſuſtineam. Præterea Reges de rerum ſumma certantes laceſſere, jampridem haud difficile fuit. Huic verò, cum regnum ſine æmulo gerat, vim inferre temeritas eſt. Quem ſi communibus viribus adorti fuerimus, communis jacturæ pericula ſentiemus. Sed tuos quidem conatus ſæpius conſimilia auſos, res ipſa minore cum vituperio admittit, meum verò facinus nullis excuſationis præſidiis nixum hoc magis reprehenſionem meretur, quod ſummam benevolentiam, perruptis amicitiæ vinculis, iniquiſſima præſumptione rependerem. Eskillus ſpecioſiſſimis ſapientiæ reſponſis ad ſummum iræ ſtridorem evectus, per ſacram obeditionis religionem eum adjurat, mandata ad Regem ferenda ſuſcipiat. Abſalon mandatorum latione promiſſa, reſponſorum nuncium abnuit, quod inter illuſtres viros inimicitiarum autor haberi nolit. Huic Eskillus ægrè legatione credita, Gerardum Eſromenſis domus prælatum aſſociat, ſciturum, an Abſalon fidus mandatorum miniſter exiſteret. Quorum tanta aſperitas erat, ut non ſolum ſimultates augere, ſed etiam amicitias odiis convellere potuiſſent. Hanc auſteritatem Abſalon, quoad licuit temperare conatus, ſpecioſo verborum delinimento truces mandatorum ſententias caſtigabat. Rex audita legatione præter morem accenſus, Eskillum ſuperiorum Regum cruorem combibere ſolitum, nunc & ſuum ſitire reſpondit: multaque in hunc modum per ſummam verborum aſperitatem remandanda curavit. Quibus Eskillus ex Gerardo cognitis impatientiam metu mutavit, tantumq; illi pavoris ſurrepſit, quantum prius furoris inceſſerat. Igitur evitandi periculi gratia longinquas Werendiæ partes acceſſit, ſalutem

ſeceſſu,

ſeceſſu, non bello, quæſiturus. Tunc Rex urbem in ſolido Letricæ paludis ab eo conſtructam obſidione tentat, captu quidem difficilem, quod & naturæ præſidio munita & commeatibus affatim inſtructa fuerat. Cujus cuſtodes animis quàm mœnibus debiliores, expugnationem deditione præcurrere cupientes: ni pax ab Eskillo quàm citiſſimè cum Rege componeretur, nepote ejus, qui apud Eſrom educabatur, obſide dato, urbem ſe tradituros promittunt. Pactus conditionem Rex, adoleſcente ſuſcepto, obſidionem amovit. Hæc cum Eskillo nunciata forent; reſpondit, majorem ſe urbis quàm nepotum ſolicitudinem gerere, haudquaquam hujus incolumitati, illorum capita prælaturum. Igitur Rex iterata obſidione, aliam ſibi munitionem, per quam obſeſſis arctiùs immineret, ædificat. Quoniam in abſentem adverſarium ſævire non licuit; adverſum nominis ejus defenſores acerrimos iræ ſuæ conatus exacuens. Maxima ſiquidem potiendi caſtelli ſpes in hyemis auxilio reponebatur, aditum, quem unda negaret, glacie paratura. Inter hæc juvenis parum cognitus, à neſcio quibus ſubornatus, literas adulterinis notis obſignatas, tanquam ab Eskillo transmiſſas, Gerardo obtulit, jubens ut per eum obſeſſis porrigerentur. Quas ille continuò, nulla doli ſuſpicione concepta, per familiarium quendam urbi inferendas curavit. Harum ſeries habebat; majore Eskillum nepotis, quàm urbis, charitate teneri, parumq; ſibi milites placituros, ſi rei ignobilis curam pertinacius gerendo, nobiliſſimi adoleſcentis ſalutem periclitari paterentur: quam ob rem jubere ſe exitium ejus maturâ deditione præcurri. Quod verò ſuperiore mandato tutelam urbis incolumitati nepotis præferendam decreverit, iræ non deliberationis fuiſſe præceptum. Perlectis literis oppidani, liberandi obſidis conſilium circumſpiciebant. Incertum quis commenti hujus autor extiterit; Regem tamen compluriuṁ ſuſpicio notavit. Interea Rex erecto magnæ arboris trunco, admotum obſidem; defenſæ urbis pœnas ſuſpendio ſibi luiturum ſimulabat. Quo audito Gerardus cum domeſtico religioſorum cœtu ad Regem proceſſit, ei ejulabundis vocibus deprecans municipii ſibi ingreſſum permitti, ſuppliciumque, quoad inde reverteretur, differri. Rex alieniſſimam ſibi crudelitatem ſimulanter amplexus, tandem rogatui ceſſit, præfatus ni urbe potiretur, obſidem periturum. Conventis oppidanis, Gerardus quid mandati literis receperint, perquirit. Ut cognovit adoleſcentis capiti deditione conſulendum juberi, parendum hortatus effecit, ut oppidani ſua ac rerum incolumitate pacta, vacuum Regi municipium traderent. Ita religioſiſſimi ſpiritus circumventa ſimplicitas, finem prælio fecit. Hæc audientem Eskillum, nihil ægrius unquam tuliſſe proditum eſt. Qui tamen poſtmodum præmiſſa pacis legatione in Scaniam reverſus, eodem præcipitio mentis ad recuperandam Regis amicitiam procurrit, quo ad deſerendam prolapſus fuerat. Siquidem beneficia, quæ ſuperiores Reges ſacris ædibus religioſâ liberalitate detulerant, Regiæ poteſtati præter fas potienda reſtituit. Quod parum licitè geſtum poſtera Regum uſurpavit autoritas. Inde ne ſchiſmatis contagio implicaretur, Hieroſolymitanæ peregrinationis iter ingreditur; ſatius ratus à ſuis penatibus, quàm à Romanæ amicitiæ liminibus exulare.

Eodem tempore Chriſtiernus quidam adhuc privatæ ſortis, antequam Maguntiæ Pontifex creatus eſſet, Daniam legationis titulo petivit, qui eam exhortationibus ſuis ad ſocietatem Octavianæ factionis impelleret. Cæterùm multæ adulationis conatibus aliqua ex parte Regis conniventiam aſſecutus, obſeratas Eskilli aures habuit. Interea Nicolaus quidam Razi filius, recenter Sleſvicenſium Satrapa conſtitutus, cum eorum Antiſtite Esberno inimicitiis vehementius geſtis, per ſummum temeritatis excurſum, celeberrimum ejus fundum ſpecioſiſſimo ſpoliaverat ædificio. Quod cum

plauſtris

VVALDEMARUS I. plauſtris devehendum mandaſſet, à militibus Esberni deportationem inhibituris occiditur. Cujus facti pœnas Esbernus dare metuens, perinde ac curiam petiturus, ultionem exilio vitavit. Sed dum apud Saxoniam moraretur, morbo periclitatus eſt. Quod audiens Occo, ſedem, quam olim falſo Antiſtitis titulo occupaverat, Octaviani nixus autoritate recuperat.

Poſt hæc Rugianis ex pacto comitatum præbentibus, caſtellum Walogaſtum obſidetur à Rege. Quod quanquam in Sclavia ſitum foret, à communi tamen ejus ditione ſecretum, propriis ducibus regebatur. Ab hujus incolis Pomeraniæ Satrapa Bugiſlavus in auxilium evocatus, pacis magis quàm belli conſilia circumſpexit. Quam etiam pro eis apud Regem hoc modo compoſuit, ut non ſolum ipſi Regi parerent, ſed etiam ex piratis ſui fluminis oſtiis excedere ſuſtinerent, eamq; pactionem obſidibus firmarent. Illic fortè Rugianis ad concionem vocatis, cum Bernardo quodam Henrici filio, qui quod neptem Regis in matrimonio habebat, duobus eum navigiis ſecutus fuerat, jurgium incidit. Interrogati enim ab eo, cur illuſtriſſimi Saxoniæ Ducis gratiam amplecti ſupervacuum ducerent, cum ſe nullo in momento Saxonici nominis reſpectum ponere reſpondiſſent, quid virium duci eſſet brevi agnituros ſubjunxit. Tunc quidam principis, quem tanti æſtimaret, potentiam floccipendentes, Bernardi percontationem ac minas ludibrio inſectabantur. Ea altercatione per Regem ſedata, Maſco quidam inter Rugianos natu atque autoritate præſtantiſſimus, luminibus orbatus, ſed ingenii ſagacitate perſpicuus, nec annis quàm animo vivacior: Concitatioris, inquit, petulantiæ equis mos eſt, quo arctiùs retinentur, hoc vehementius habenas tendere. Laxentur itaque Saxonibus freni, ne retentationis nimietate rumpantur. Siquidem & nobis ipſorum, & ipſis noſtra perquàm nota eſt virtus. Quæ vox apud ducem vulgata, inter eum ac Regem ſimultatum ſeminarium fuit.

Per idem tempus ſchiſmaticorum legatio, confictis juſtitiæ argumentis, Danorum ſuffragia pertentabat. Quorum Rex aſſertionis dubius, cognoſcendæ veritatis gratia ſcribam ſuum Radulphum, origine Brittannum, lingua quàm animo promptiorem, ad Cæſarem deſtinat. A quò per ſummam venerationis ſimulationem exceptus, non minus ab Octaviano honorificentiæ expertus eſt, ita ut inter eos, quaſi quoddam culturæ ejus litigium atque officiorum contentio foret. Octavianus tamen, cui iniquiſſimorum ſuffragiorum conſenſus autoritatis umbram tribuerat, Cæſarem, quem majeſtate anteire videbatur, etiam adulandi comitate vincebat. Nam ſacerdotem, qui cum Radulpho quotidiè ſacras preces decurreret, providit, ne divina ab eo ſine ſocio parum celebriter agerentur. Nec officiis eum coluiſſe contentus, obſequiis beneficia ſociavit. Siquidem in re divina agenda, annuli uſum ei indulſit, pontificalis ordinis inſigne aliquantò obſcuriori gradui tribuens. Ita neſcias dantis an accipientis beneficium ridiculoſior dementia fuerit. Hujus audita legatione Cæſar, dolenter ſe dividuæ religionis ſtatum ferre aſſeverabat: neutri tamen parti acclamaturum, quoad publicum Eccleſiæ decretum acceperit: tunc demum ei, quam univerſorum ſententia probaverit, aſſenſurum. In cujus rei ſpeculationem, nuper à ſe totius Italiæ majores concilii nomine contractos fuiſſe: Octavianum æquitatis fiducia, cauſam ſuam humiliter generalis eccleſiæ judicio ſubſtraviſſe: Rodlandum vero pravitatis conſcientia retuſum, non ſolum contumaciter ſuperſediſſe, ſed etiam dixiſſe majorem ſe eſſe, quàm ut cujuſpiam cenſuræ parere debeat. Cujus controverſiæ finiendæ gratia, terrarum Reges ſecum adeſſe oportere, publicæ religionis negotium communibus ſtudiis inſpecturos. E quibus penè omnes in adverſæ partis præſidium conceſſiſſe, ſibi vero neminem ex his ſuffragiorum ſocietatem præbere. Quam ob rem ſe magnopere prudentiſſimi Danorum Regis allo-

quium affectare, partium ſuarum moderationem ejus potiſſimum ſententiæ crediturum: quippe quem animi virtus, & generis ſanctitas tantæ rei judicem depoſcant. Præterea attendendum eſſe, quantum pietatis opus ederet, ſi tot animarum ſalutem ancipiti judicio fluctuantem, ſententiæ ſuæ ſagacitate ſervaret. Super hæc omnia ſi tam religioſi itineris laborem ſuſcipiat, ſe ei in præmium fatigationis unam ex Italiæ provinciis cum totius Sclaviæ præfactura daturum. Talibus Radulphum Cæſar hortamentis aggreſſus, non pauciora literis, quas per eum in Daniam deſtinarat, complexus eſt. Regreſſus inde Radulphus, Cæſaris Octavianiq; charitatem in Regem uberrimam prædicabat. Rex promptius quàm prudentius familiaris aſſertione ſuſcepta, nec tam religioni conſulere, quàm exterarum gentium mores cognoſcere avidus, petendi Cæſaris cupidinem concipit.

Ea tempeſtate Bernardus quidam ab Octaviano legatus in Daniam profectus, pontificum ſuffragiis inhiabat. Verùm paucorum favore exceptus, ut univerſos adſciſceret, datis per provinciam epiſtolis Concilium ſimulat. Quod tenui frequentia habitum, majore ludibrio quàm gloria celebravit. Eo Rex apud Slefvicum dimiſſo, eximiis Cæſaris illectionibus captus, Abſaloni in inſulis excubanti propoſitum aperit, eumq; viæ comitem depoſcit. Tunc Abſalon fidem Cæſaris aſtutiamq; damnando, fallaces ejus promiſſiones fideli ſpe excipiendas negabat. Quinetiam ſine religionis violatu familiaritatis ejus uſum haberi non poſſe, quod ſchiſmaticæ factionis acrior quàm juſtior defenſor exiſteret. Se verò tum commeatuum inopem, tum etiam longinquæ peregrinationis laboribus imparem memorabat. Rex quoad ſibi commeatus ſuppeterent, ei non defuturos reſpondit. Abſalon quantiſcunque commeatibus abundaret, haudquaquam ſe ſalutem ſpiritus ſui neglecturum affirmat. Rex non ſe minus animæ ſuæ ſtudioſum teſtatus: ob hoc maximè ejus comitatum affectare reſpondit; ut ſi juſtitia poſceret, per eum ab Octavianæ partis ſocietate faceſſeret. Adhuc Abſalone profectionem abnuente, publicæque religionis hoſtes adeundos negante, hactenus eum à ſe præ cæteris cultum aſſeverabat. Cujus ſi nunc ope deficeretur, ſe nihil ulterius ex eo commodi ſperaturum. Tunc Abſalon exprobratam ſibi ab eo ingratæ mentis labem judicans: ad deſerendam, inquit, tui nominis amicitiam nullis corporis periculis adduci potero. At cum de animæ negotio agitur; humano timori divinum præferre fas eſt. Ego verò tametſi circumſtantia damna pervideam, tamen ut animæ tuæ veſtigium ab errore prohibeam; meam periculis implicare non metuam. Tunc Rex aſſumpto eo, viros genere & honeſtate juxtà nobiles, ſcilicet è Sialandia Sunonem & Esbernum, è Fionia Takam & Eſgerum comites adſcivit. Juriſius duntaxat, ne quid interim in patria novaret, ex neceſſariis aſſumptus. Nec defuêre, quos ex Jutia profectionis participes legeret. Attingentibus Eidoram, principis Holſatiorum Adulphi ignotus eques obvius extitit, interrogatusq; an ipſos proſecuturus veniſſet, dominum ſuum hujus rei præſtandæ gratia tranſitum eorum in vicino præſtolari denunciat. Cujus ductui fidendum vetantibus arbitris, Rex perindè ac ingenuo duce fretus, primus pontem equo transgreditur, profectionis aviditate metum pariter monitusque contemnens. Hunc cæteri ſubſequentes, ſententiam ſuam quàm Regem deſerere maluerunt. Procedentes paululum Adolphus excepit; ſalutatumq; Regem benigniſſimis verbis, amiciſſimoq; vultu proſequitur. Cui cum occurſum ſuum ob vetera odia onuſtum magis quàm gratum ſentiret, ut iram obſequiis flecteret apud Etzeho oppidum ſuis eum impenſis excipere ſtatuit. Sed Rege beneficium ſpernente, ne quis ei neceſſaria venditaret edixit. Tunc Danis domeſticos cibos ſumentibus, confectas

VVALDEMARUS I.

epulas per miniſtros inferendos curavit: ſicq; demum verecundia ſuperatos munificentia ſua uti coëgit. Interrogatus tandem an Regis proceſſum tutari poſſet, poſſe ſe quidem, quò ad Bremam veniatur, aſſeruit. Albia pertranſito cùm Bremam verſum contenderetur, Esbernus profectionis ſtoliditatem animadvertens, quamque vanum iter caperent non ſegniter contemplatus, fratrem Abſalonem, aliosq; Danicæ nobilitatis proceres conſilio illuſtres, clam cæteris accerſitos obſecrat, Regem arrepti itineris emenſione prohibeant, quod præſertim ſine duce conficiat, neque eum tam periculoſi propoſiti executorem exiſtere patiantur. Quod Abſalon inane tentatu judicans, propoſito Regem ceſſurum negabat, dicendo 1
monitorem non ſolum operam perditurum, ſed etiam ſenſurum, quantum odii pertinax error piæ monitioni referre ſoleat. Tunc Esbernus tametſi me, inquit, graviſſimas monitorum pœnas e veſtigio daturum prænoſcerem, quæ ad Regis ſalutem pertinere deprehenderim, ſilentio diſſimulare non paterer. Adeſtote ergo mecum, & in Regis admonitionem ſi linguam abnuitis, aures præbete. Enimvero cùm honeſtatis periculum obverſatur, offenſam principis utilia ſvadendo, quàm amicitiam inaniter blandiendo, contrahere malo. In his etenim melius ex reprehenſione ira percipitur, quàm ex adulatione gratia conciliatur. Abſalon haud fratrem Rege faciliorem intelligens, cùm neutrum à propoſito revocabilem 2
cerneret, fratris tamen adeundo Rege ſocium geſſit; ſi quid iræ ex dictis ejus conciperetur, mitigaturus: cæteris ne intereſſe quidem tutum ducentibus. Tunc Esbernus mirari ſe inquit, quo impetu Rex tantum iter duce vacuus ingrederetur, ſuam autem patriæque ſalutem in unius Cæſaris perfidis præcordiis depoſiturus. Videri enim quod liberam gentis ſuæ cervicem, nullisque Barbarorum obſequiis aſſvetam per fœdam & ignobilem ſervitutem miſerabili Theutonicorum jugo ſubigere cupiat. Quid autem ſtultius eſſe, quàm nullo impendente periculo ultrò ad deditionem procurrere, ſummamq; libertatem extrema ſervitute mutare, inſuper regno precariò quàm potenter præeſſe malle? Itaque Cæſarem cùm Da- 3
niam ſuæ ditionis effecerit, miraturum, quod tam validam gentem antè promiſſis ſuperaverit quàm armis tentaverit. Rex paucis iram exprimere ſolitus: (quippe raras voces turbatus edere conſveverat) Etſi te, inquit, adeò metus perurgeat, ut viæ comes eſſe non audeas, me quidem trepidationis tuæ ſocium non habebis. Virtute enim quàm familia comitatior, ſine te propoſitum exequar, nec adduci potero, ut teterrimis ignaviæ tuæ monitis conſentire ſuſtineam. Ita ſalutares Esberni monitus, Regiæ feſtinationis impetus aſpernatus eſt. Quos ſi imitari voluiſſet, ſupplices Cæſari manus deformiter non dediſſet. Adeò quem temeritatis incurſus tranſverſum abripit; rectæ rationis æſtimatio deſerit. Ingreſſos Bremam civi- 4
tatis Antiſtes omnibus humanitatis numeris inſtructiſſimus, clementiaq; & liberalitate conſpicuus, impenſioribus hoſpitalitatis officiis proſequendos ſuſcepit. Idem de ductu dando ſollicitatus, comitandi ſibi Regem, non ductandi fas eſſe reſpondit. Complures quoque Saxoniæ principes, quò tutius Curiam peterent, Regiis ſe ſodalitatibus devinxerunt, adeò ut de Danorum familia ac grege exiſtere putarentur. Itaque creſcente ejus comitatu cùm multitudo ſpeciem hoſtilis exercitus reddere videretur, perterrefacti incolæ, cum uxoribus ac liberis divinis ſemet penatibus intulerunt, à ſacrarum ædium hoſpitiis auxilium quæſituri. Eo comperto Rex præmi-
ſit, qui gentis trepidationem pacis denunciatione corrigerent, ſibiq; com- 5
meatuum emptionem fieri juberent. Cum ad urbem Methis veniſſet, oppidanis ob advenarum frequentiam emendorum precia aggravantibus, injuriam ſenatui conqueſtus, effecit ut neceſſaria tum ſibi, tum etiam comitatui tolerabili precio venderentur. Igitur ſinceritatis & juſtitiæ ejus

rumore

rumore increbreſcente, Germanicæ matres parvulos ſuos in ejus adventum offerendos curabant, ratæ eos Regio contactu, perinde ac cœleſti aliquo beneficio, feliciora naturæ incrementa ſumpturos, ac proſperioribus educationis auſpiciis nutriendos. Nec minùs ſuperſtitioſi agreſtes, qui jaciendorum ſeminum grana, quò melius adoleſcerent, dexteræ ejus disjicienda præbebant. Quo Curiam ingreſſo, præſes Saxoniæ Henricus, veteris amicitiæ recordatione, caſtra ſua majore ex parte ejus adventui ceſſit; hoſpitalitatemque ei ſuis ſumptibus erogavit. Die poſtera Abſalon cum Radulpho miſſus, apud Cæſarem Latinæ vocis admodum rudem, per interpretatum Colonienſis Antiſtitis mandata proſequitur. At Cæſar inprimis moram Regis tarditatemq; cauſatus, injurioſum, quòd antè non venerit, ajebat, aſſerendo eum ob regnum, quod Romani Imperii beneficio gerat, ſibi ſervitiorum debitorem exiſtere. Tunc Abſalon, decuiſſe, inquit, Cæſaris fidem, ut hæc potius antè itineris ingreſſum Regi proponeret; ad quod tantis eum promiſſionibus impuliſſet. Cæſar ſimulata admiratione, per quem Regi promiſſa feciſſet, interrogat. Abſalon demonſtrato Radulpho, hic eſt, inquit, qui credulam Regis ſimplicitatem promiſſorum tuorum commentis illexit: eoq; negationem Cæſaris repellere non audente, ſeriem totius promiſſionis ediſſerit. Inficiante id Cæſare, reducem Regi dari depoſcit. Ille plus ſe negotii ejus reditui tributurum, quàm adventui impenderit, negat. Simili modo die poſtero Regis legatio excepta. Quo agnito, Rex ſalutaris monitus ſpreti pœnitentia afflictus, tametſi mucronem cervici ſuæ applicatum aſpiceret, ante ſe eam ferro, quàm patriam ſervituti ſubjecturum aſſeverabat. Æſtuante eo, opiſq; modum impenſiùs diſquirente, Abſalon liberationis viam à ſe repertam profeſſus, non amplius illic Regi quàm in patria trepidandum aſſeruit. Siquidem trans pontem, quo Gallorum regnum à Germanico ſecerneretur, venationis ſimulatione ſæpius eum obequitare debere, ac demum cùm conſvetudine ſuſpicionem viciſſet, cum potiore familiæ parte aliquod è finitimis Galliæ oppidis petere, haud dubitaturum, quin à Rege Francorum ornatius in patriam dimitteretur. Cujus conſilii executionem Cæſar arte prævenit. Siquidem vim Regi inferre veritus, cùm ejus famulatum coactionibus impetrare nequiret, beneficio mercari tentavit. Univerſos quippe Germaniæ principes ſacramento adactos, jurare compulit ſe ejus ditioni Sclaviam ſubſtraturos. Quod ſi parum perficerent, ſeipſum id cùm primum ex Italia reverteretur, executurum ſpopondit, eaq; fraude ad obſequia ſibi paciſcenda ambas Regis manus pertraxit. Cæterùm ei non Curiam communi principum more petere; non in Romani Imperii præſidium copias ductare, ſolaque ſpecie, non re Cæſari parere conceſſum. Filio verò poſt eum proximè regnaturo liberum fore paternas conditiones abjicere, ne ad omnem Danorum gentem hæreditarium manaret obſequium. Cujus ſervitii pudorem minuere videbatur, Gallorum ditioni in conſimili famulatus genere Britanniæ Regis inclinata majeſtas. VVALDEMARUS I.

Poſt hæc Octavianus vocato concilio; quàm juſtis ſuffragiis in adipiſcendo ſacerdotio uſus fuerit, loquaciùs quàm veriùs aſtruere conabatur; Rodlandum verò honorem, quem oblatum repudiaſſet, vetitum occupaſſe: ſeq; cauſam ſuam generali pontificum cognitioni inſpiciendam præbente, illum impietatis conſcientia canonicæ diſcretionis judicium formidare. Præterea ad conciliandos ſibi pontificum animos, eorum dignitatem benignis decretorum ſanctionibus adornavit, haud prius Romanam ad ſedem provocandum conſtituens, quàm ſi lis ipſorum pronunciatione finiri non poſſet. Finiente eo, Cæſar provinciarum Reges, hujus controverſiæ finiendæ gratia, ad colloquium à ſe invitatos dicebat, eorum ſententiæ repugnare nefas ducturo. Quos ideo non adeſſe,

VVALDEMARUS I.

quòd in Romani Imperatoris injuriam Romæ Pontificem creare cupiant, alienæ civitatis jus ſuis ſuffragiis adminiſtrare conantes. Poſt hæc Regnaldus Coloniæ urbis Antiſtes religionis cauſam dicere adorſus, quanto injuriæ pondere Romani Imperatoris æquitatem provincialium Regum temeritas attentaret, argumentando demonſtrare pergebat. Nam ſi controverſiam in eorum civitatibus de pontificatu ortam, Cæſar ſuis ſuffragiis finire vellet, haud dubiè id gravium injuriarum loco ducerent, cùm ipſi ſimile in urbe Româ perpetrare conentur. Quam aſſertionem tàm validò rationis præſidio ſubnixam putavit,ut nunc Latialiter, nunc Gallicè, Germaniceq; fando, ternis actionem vocibus iteraret. Sed quantum hac oratione gentis ſuæ favorem illexit, tantùm noſtræ ſuffragia deturbavit. Aſſenſis itaq; pontificibus, cum Octavianus, qui ſibi falſum Victoris nomen inſcripſerat, accenſis luminibus, adversùm Alexandrum, ejusque ſuffragatores ſolenni execratione uſurus videretur, Waldemarus hortante Abſalone, ne ſacrilego ejus facinori intereſſet, concione exceſſit, adverſæq; partis juſtitiam æmulatus, præſentis curiæ errorem, quàm abſentis rectitudinem, poſtponere præoptavit. Cujus egreſſum ſecutus Abſalon, cum ab Octaviano ſuperſedere rogaretur, ab ejus veſtigiis ſe, cujus comitandi gratia advenerit, nullo jure prohiberi perdocuit. Eoque reſponſo, execrabili pontificum collegio liberatus, ne ſchiſmatis errore laberetur, effecit. Die Poſtero Octavianus Livonem Othonienſium electum, vehementer ab Abſalone prohibitum, falſa Pontificis unctione proſequitur. Inde ad oppidum Biſuntium conceſſum eſt. Ubi equorum pabulo non ſuppetente, Regeq; emendæ ejus facultatem ſibi non fieri conquerente; Cæſar eum, qui ſtabulo præerat, neceſſaria Danis expedire præcepit. Qui mox eorum ſatellitibus ſecum eductis in vico eminus ſito, quibus egerent, capienda demonſtrat. Qui cùm earum conſvetudinum ignari, equorum alimenta ab oppidanis inermes depoſcerent, vocesq; ſuas ſagittis ac jaculis repelli conſpicerent, depoſitis precibus, prælium ordiuntur. Capto itaq; vico, cùm latiùs crebreſcente fumigio facem oppidis ſubjectam agnoſcerent, ſimilia ſibi licere rati, confeſtim expugnationi incendium addiderunt. Quæ res incredibili Regem angore permovit. Interjectis diebus, cùm Cæſar, quem vindictæ modum à Maguntinis, proprii Pontificis interfectoribus, exigere deberet, in concione perquireret, Waldemarus iterata ſuperiore querela, equis annona defectis, venalium alimentorum ſubſidia poſtulabat. At Cæſar circumjacentem provinciam conjugis ſuæ patrimonium eſſe teſtatus, fruſtra eum emptu affectare dicebat, quod raptu petere licuiſſet. Contra Waldemarus Regem ſe, non prædonem eſſe proclamans, commeatus latrocinio quæſiturum negabat, aut quod domi iniquum duxerit apud exteros approbaturum. Quanquam enim ejuſmodi violentia neceſſitate excuſabilis videretur, permiſſis uti paſſus non eſt, ne domeſticæ æquitatis manſvetudinem peregrina auſteritate corrumperet. Cujus ſanctitatem univerſi Germaniæ principes maximo plauſu comprobantes, ſeque mutua admiratione invicem contuentes beatos ajebant, quos tanti viri integritas regendos curaret. Quâ laude tacitum morum ſuorum vituperium ediderunt. Dimiſſo itaque Rege, Cæſarem Henricus hortari cœpit, redituro Regi impenſas expediat, neque eum hoſpitalitatis ſuæ expertem dimittat, cujus patria quaſi commune advenarum hoſpitium exiſtere ſoleat. Quod Cæſar facilè pollicitus, parùm executus eſt. Pontifex verò Maguntinus humanitatis ſpecimen majoribus experimentis quàm promiſſis exhibuit, geminæ pernoctationis impenſis Regium iter excipiens. In Henrico quoque crebris Regem commeatibus proſequente, clarum amicitiarum indicium patuit. Ludovicus autem Thuringiæ princeps, non ſolum liberalitate vacuus, ſed etiam habendi

cupi-

VVALDEMARUS I.

cupiditate refertus, impudenti precatione effecit, ut equus Regis ſibi daretur. Poſt hæc Adolphus Holſatiorum præfectus, Abſalonis officio primum amicus Regis, mox miles ſolenni fidei datione effectus, obſequiorum principium officiis hoſpitalitatis explevit. Ita patriæ parens proſperum reditum emenſus, exoptatam adventus ſui copiam ovantibus civium animis obtulit. Inſignem hunc annum filii ejus Canuti ex Sophia ſuſcepti natalis effecit: qui etiam Pontificali Abſalonis miniſterio, ſtato lavacri tempore regenerationis ſacramenta ſuſcepit. Quod religioſæ executionis officium, Sveonum ducis Guthormi, qui neptem Waldemari, eorundem Regi Carolo deſponſam, abducendi cauſa legationem attulerat, præſentia venuſtabat.

Per idem fortè tempus Norvagienſium legati Regem petiverant, obſecrantes ut Norvagiæ regimen tot civilibus bellis corruptum, ac teterrima tyrannorum dominatione diſtractum, jamque exſangue & ruinæ propinquum, ejus occupatores inceſſendo, tentaret. Et quoniam externa noſtris hoc loco connexa ſunt, quædam de re Norvagica ſummatim cognoſſe faſtidio non ſit. Sivardus quidam ſummæ audaciæ, poſt multa & præclara facinora bellis edita, ab Haraldo Hybernienſi, cujus hoſtis extiterat, interceptus, cum navi in alto mergendus veheretur, quaſi funus ſuum inferiis præceſſurus, empta de induſtria potione remiges oneravit. Quibus exhilaratis, gubernandi poteſtatem ſupremi beneficii loco popoſcit. Ea re impetratâ, nautas impenſius edere remigium hortatus, cum vehementiſſimum navigii curſum animadverteret, projecto gubernaculo, præceps undas inſiluit, priúsque ſe littori quàm concitata ratis impetum correxiſſet, reſtituit. Ita & ſuo acumine & hoſtium ſocordia ſervatus, periculoque, cui deſtinabatur, ereptus, Haraldum amandi gratia noctu caſtra latenter egreſſum, in amplexu pellicis per inſidias interfecit: dantem pœnas, & ſibi, quem ceperat, & Magno, quem regno luminibusque privaverat. Igitur ut belli titulum apprehenderet, ipſum protinus Magnum monachalibus ſeptis abſtractum, tametſi virilibus careret, virum induere perpulit, dejectamque Regis fortunam ad priſtinum regni faſtigium erigere ſtatuit, ne deeſſet cujus autoritate & titulo bellum adverſum Haraldi ſobolem ſuſciperetur. Hujus itaque nomine & auſpiciis fretus, cum tribus Haraldi filiis, Ingone & Sivardo, & Øſteno paternum regnum affectantibus, navali certamine dimicavit. In quo partim cæſis, partim fugientibus ſociis, incredibili & præſtantiori humanis viribus fortitudine ſolus aliquandiu navigium ab hoſtibus vindicavit. Ad ultimum compluribus eorum proſtratis, omnique ſuperſtitum multitudine ad ſe unum opprimendum undique concurrente, ſingulari nandi peritiâ fretus, quanquàm hybernum tempus inſtabat, armis militaribus tectus profundo ſe credidit. Atque ſub undis, quas hoſtium cruore conſperſerat, enatans, dubium effecit majoris audaciæ ſpecimen in puppi præbuerit, an inter undas agilitatis ediderit. Siquidem loricam, quâ corpus munierat, quò liberiùs enaret, cum reliqua armatura ſub undis ſibi detraxit, ac demum cum capeſſendi ſpiraculi gratia fluctibus emerſiſſet, à quodam familiari ſuo per habitum hoſtibus indicatus, tunicam, quâ ſe prodi ſuſpicabatur, rurſum corpus aquis occultando, depoſuit. Sed cum ne ſic quidem proditoris notitiam fefelliſſet, ad extremum ſuprema ſe veſte nudavit. Nec adhuc tamen indice ludificato, cum ſolus ex ſociis ſupereſſet, ſeque hæc omnia, quæ & callidè & animosè tentaverat, fruſtrà expertum animadverteret, tandem fati ſimulatione profundo diutiùs immorans, inſidiatoribus, an viveret, dubium reliquit. Ad ultimum cum humanæ reſpirationis conſvetudine ſupernè aërem capeſſere debuiſſet, cujuſdam fortè navigii gubernaculum pertinaciſſimis brachiorum amplexibus apprehen-

VVALDEMARUS I.

dit, eique aliquandiu tacitus inhæſit. Plura tamen elapſionis genera animi firmitate tentaſſet, ſi non eum hyberni frigoris ſævitia obſtupefactum corporis robur deſeruiſſet. Tandem cujuſdam altum curioſiùs contemplantis indicio deprehenſus, intercipitur, interceptus vincitur, & in concionem hoſtili ſententia damnandus abſtrahitur. Ubi nemine ſacerdotum adhibito, qui delictorum ejus confeſſionem exciperet, eam aſtantibus, modo quo licuit, explicavit, præfatus ſe emendationem ab eis decretam pœnitentiæ nomine præbiturum: memor ſanè ſacerdotali copia non ſuppetente, & ad privatorum cognitionem commiſſa referre licere. Magno quoque, quem Haraldus Hybernienſis patrem adſciverat, ſe genitum memorabat. A cujus generoſiſſimo ſpiritu etiam inter adhibita ſibi ſupplicia non deſcivit. Primo ſiquidem verberibus affectus, ac deinde malleorum ictibus artuatim contuſus, ſcilicet, ut à cunctis corporis partibus pœnæ exactæ viderentur, non gemitum, non ſuſpirium edidit, non ſupplicem aut triſtem vocem emiſit. Denique nullum doloris indicium præbuit, ſed quaſi in otio Pſalterium relegens, inter ſacras preces & ſolennium verborum nuncupationem ſpiritum poſuit. Felices profecto religionis alumni forent, ſi cuncti eo animo mortem amplecterentur, quo eam vir bellicus amplexatus eſt. Fuerit ille inſidioſus, pacem patriæ corruperit, bellumq́; civibus intulerit, fortitudini tamen ejus impunitas ab hoſtibus donanda fuerat. Sed homines vindictæ cupidi, plus ſuas ulciſci moleſtias, quàm alienæ virtutis inſignia venerari meminerant: nec in vivum ſæviiſſe contenti, tanquam parum ejus exitio ſatiati, mox extinctum patibulo ſuffixerunt, eadem crudelitate fatum prementes, quâ ſpiritum torſerant: nihilq́; à ſe actum exiſtimantes, ſi ſævitiam ſuam ſaltem ab umbris & cineribus continuiſſent. At Magnus eodem prælio, quod à Sivardo ſub ejus auſpiciis geſtum fuerat, periclitatus eſt. Quem prius oculis, deindè vitâ privatum, bis luce defunctum crediderim. Poſt hæc, ſumma penes Haraldi filios fuit. E quibus Ingo duntaxat juſto matrimonio ortus, fratribus, quorum alter Norvagica, alter Hybernienſi pellice editus fuerat, ut ingenuitatis, ita & morum ornamentis præſtabat. Erat enim omnibus honeſtatis numeris inſtructiſſimus, cùm eorum alter avaritiæ maculis reſperſus, alter luxuriæ ſordibus obſitus haberetur. Sed infantiæ ſuæ tempore, per incuriam, nutricis fortè ſinu delapſus, ita humo inflictus eſt, ut confracto dorſo reliquum vitæ tempus gibbo oneratus exigeret. In quo quidem homine excellentis animi venuſtatem, corporis deformitate affecti ludibrio fœdatam putares, neque diſcernere queas, majus fortunæ beneficium receperit, an opprobrium ſenſerit. Contigit autem ut ejus ſatellites, apud Berginum oppidum, jurgio cum Sivardi militibus habito, dum ſocii ab eis occiſi pœnas inſtantius expetunt, non interfectores modò, ſed ipſum Sivardum ſæviſſimæ conſternationis furiis concitati, per vim & ſeditionem appeterent, eumq́; in ædem fugere coactum convulſis tabernaculi clauſtris raptum trucidarent, homicidium ſpecie, re vera conjugum ſuarum prius ab ipſo conſtupratarum contumeliam ulciſcentes. Cujus rei nuncio, Øſtenus, cùm claſſe Berginum peteret, per obvios accepto, petendi fratris quàm cavendi cupidior, nihilominus ad eum proceſſit. A quo cùm debitam ſui regni partem negari animadverteret, paucis eum affatus diſceſſit: vultuque fidem promittens, ſed perempti fratris exemplo perire metuens, fugæ ſe quam novi ſceleris autoribus offerre maluit. Quem Sivardi interfectores priori facinore parum contenti, Ingonis æmulum judicantes, navalem fugam terreſtri mutare compulſum, ſed eam, ob nimiam corporis ſaginam, lentiùs exequentem, propter littus, peditem occiderunt, duobus regni participibus ſublatis, à ſuperſtite dignitatis & ſtipendiorum incrementa ſperantes. Quorum ſcelesta fames in tantorum ducum cladem eſuriens, vixq́; gemino exatiata

par-

parricidio, ab Haquino quodam paternæ cædis ultionem petente, poſtmodum vindicata eſt. Siquidem trium fortuna, ad unum Ingonem per vim & facinus redacta, non ſuſtinuerunt Amundus Simonis filius, & Philippus, aliiq; complures inſignis induſtriæ viri, regnum ei, quod partim proprio, partim alieno ſcelere, quæſiviſſet, tutum intentatumq; perſiſtere. Indignum quoque compluribus viſum ut homini ridiculas corporis notas habenti, liberum regnandi locum militum ſuorum conciliaret impietas. Quapropter Haquinum, quem dixi, factionis ſuæ ducem creantes, ejusque tyrocinium regio nomine venuſtantes, bellum adverſum Ingonem decernunt, & quaſi Sivardi vel Œſteni manes ulturi, crebro pugnam cum hoſtibus ineunt. Verum pluribus continuis præliis ſubacti, in Svetiam tandem cum pupillo diffugiunt. Quos Ingo prope Sialandiam fugandi ſtudio ſubſecutus, magna hoſtium parte propinquas pelago ſylvas petente, Abſalonem per legatos ſollicitat, eos, qui in littoralia nemora profugerant, prendendos curaret. Quod Abſalon honeſtate ſua ac dignitate indignum judicans, parum precibus obtemperavit. Appetente hyeme, qui cum Haquino profugerant, patriam repetere adorſi, tanquam fortunam loco mutaturi, prælio in hyberna glacie conſerto, Gregorium ſummæ poſt Regem dignitatis virum, manu & conſilio promptum, in quo ſpes & fiducia Ingonis quaſi quodam cardine nitebatur, non minus acumine quam viribus uſi, cum omnibus copiis deleverunt. Siquidem in eam glaciei partem, cujus firmitatem nocturnis exciſionibus debilitaverant, prælii tempore protractos, hoſtes profundum petere coëgerunt. In quorum morte Ingo maximam ſpei partem depoſuit, nec ſecus animo quàm viribus fractus, exitioſum ſibi fidiſſimi fautoris Gregorii interitum ominatus eſt. Tandem inſtaurato bello, ſed adhuc eodem aquarum habitu perſiſtente, nihilo felicius Gregorio, glacialis elementi fortunam tentavit. Siquidem gelato mari in pugnæ locum electo, dum ejus duritia quaſi camporum firmitate gauderet, quanquam militum numero præſtaret, cum omnibus pene copiis interemptus eſt: luensq; pœnas ſeu admiſſi, ſeu tolerati parricidii fraterni, umbris piacula exolvit. Hoc bello, quo nullum majus aut cruentius Norvagia habuit, univerſum regni illius columen propemodum à ſtirpe interiit. Hujus cladis ſuperſtes Erlingus, cum filio ſuo Magno admodum parvulo, ſed ad Waldemarum arctam materni generis propinquitatem habente, ad Jutiam appulit, ibiq; in ſumma Regis dignatione verſatus, uberes exilii impenſas, & ampliſſima commeatuum inſtrumenta percepit. Interea Sivardus quidam, per ſummam commilitonum invidiam, fortitudinis præmium recepturus, dux ab Haquino conſtituitur, idq; ægre ferentibus cæteris, ſummæ ſeditioni locum dediſſet, ni Erlingus repente è Dania ſuperveniens, internæ factionis certamen rumpendo, novum hoſtibus negotium peperiſſet. Quippe prædictum filium, quod maternum genus cum priſcis Norvagiæ Regibus communicaret, Regem continuo nominavit, ne aut Haquino æmulus, aut Ingoni ultor deeſſet. Ita novis rebus increbreſcentibus, Haquinus à Sivardo, quod ei impenſas belli negaſſet, deſeritur, aciéque cum Magno congreſſus occiditur. Sivardus ad Svetiam dilapſus, dum interjectis diebus in patriam revertitur, ab Erlingi militibus interficitur. Quo evenit, ut obſcura & ignobili cæde ſpiritum deponeret, quem honeſtè in acie profundere noluiſſet. At qui ex Haquini militia ſuperfuerant, partim novarum rerum cupiditate, partim hoſtium fortunæ invidiâ accenſi, Marci cujuſdam alumnum, optimæ ſpei puerum, in Regem adſciſcunt, nec felicius quàm proximè, fortunam tentarunt. Siquidem prælio ab Erlingo obtriti, victoria pariter ac Rege privati, ad Carolum Svetiæ Regem profugiunt, ipſumq; belli ducem expoſcunt, cui cum Norvagiæ Regibus etiam aliqua neceſſitudinis communio videbatur. A quo diu promiſſo-

rum alacritate protracti, poſtquam eum magis de proprio regno ſervando, quàm alieno obtinendo, ſolicitum compererunt, legatos ad Waldemarum auxilium implorantes miſere. Tandem ipſi benignioribus reſponſis invitati venêre. Quos cum Rex ſupplices recepiſſet, ſeq; per eos, Norvagiæ petitione promiſsâ, ſedulò ſolicitari animadverteret, tantùm belli pondus ſolâ legatorum adhortatione ſuſcipere ſtolidum ratus, prius popularium animos tacitis legationibus tentavit. Poſtquam eorum mentes legatorum vocibus conſentaneas repperit, abſque cunctatione expeditionem inſtituit. Quo audito Erlingus, quàm longiſſimo receſſu potuit, abſtruſas Norvagiæ partes petivit, extremóſque patriæ fines fugâ amplecti, quàm primos armis tueri tutiùs exiſtimavit. Pauca ſiquidem navigia ſed habilia, fugæq́; quàm prælio commodiora paraverat. Quo evenit, ut Regis adventus formidoloſus Erlingi fautoribus, hoſtibus acceptabilis haberetur. Itaque Waldemaro conſultationem cum amicis habente, quidam, poſtpoſitis omnibus, hoſtes ocyſſimè perſequendos, alii prius plebis favorem conciliandum, auxiliaq́; popularium contrahenda docebant. Sed accelerationis conſilium, tarditatis ſententiam ſuperavit. Igitur Waldemarus ingentem regionis partem proſperè permenſus, magnaq́; plebis alacritate receptus, cum ad urbem Sarpam veniſſet, nomen Regium à Wicenſibus ſibi decretum ſuſcepit, ibiq́; cum popularibus concionem per ſummam verborum concordiam habuit. Quod ſi omiſſis aliis, inſequendis hoſtibus operam præbuiſſet, haud dubiè regno Danico Noricum conjunxiſſet. Inde ad oppidum Tunsbergum navigatione progreſſus, paucis Erlingi ſtudioſioribus in editam rupem ſalutis cauſa confugientibus, religionem ſævitiæ præferens, vicum incendere paſſus non eſt, ne ſacras ædes privatis penatibus interſitas, communibus flammis abſumeret. Nemo tamen pontificum, quorum ea tempeſtate ingens apud Norvagiam autoritas erat, eum adire ſuſtinuit: quod quidem eos potius patriæ, quàm Erlingo tribuiſſe crediderim. Ormo, ut quem Regis germanum cognominabant, petito Waldemaro, ſalvâ fide, quam Magno dediſſet, obſequia pollicetur. Tandem ob inediam tractu temporis obortam, cum Rex defectam impenſis expeditionem remitteret, Norvagienſium, qui ad eum tranſierant, multitudo pœnæ metu, cum ipſo diſceſſit, diuq́ue partim regiis, partim principum impenſis exilium ſuſtentavit.

Poſtea Rex Orientalium Sclavorum, ſibi, virium fiduciâ, rebellantium defectionem expertus, cum Henrico Saxoniæ Satrapa belli ſocietate condicta, quo firmiùs amicitiæ necterentur, filiam ejus, ex conjuge poſtmodum repudiata ſuſceptam, adhuc incunabulis utentem, filio Canuto, primum ætatis annum agenti, ſponſam adſcivit. Itaque Henrico terreſtri apparatu exercitum inſtruente, ipſe in claſſem collatus, cum apud Rugiam perveniſſet, auxilia ab incolis amicitiam ſuam dubia fide ſecutis, per Abſalonem contrahenda curavit. Deinde ne Henrico tardiùs occurreret, eumq́; promiſſo fraudaret, ad Penum fluvium ocyſſime navigationis curſum direxit. Abſalon, quanquam adhuc Rugianorum pactio paucorum obſidum pignore niteretur, eorum concionem ingreſſus, atque inter ipſos honoratiſſimo ſedendi loco ſuſceptus, cum legationis mandata proferret, eamq́ue Danicæ vocis ignaris per interpretem explicaret, accidit, ut quidam è Rugianis adoleſcens, Sclavico ingenio, Dani militis equum, pro quo ſe pretium numeraturum fingebat, veluti inceſſus ejus experiendi cauſa conſcendens, fugam tentaret. Quod cum Abſalon ad ſe perlatum in concione proponeret, univerſa populi multitudo magnum fidei ſuæ crimen unius hominis perfidia allatum judicans, ſimilem furori impetum confeſſa diſſiluit, autoremq́ue fraudis raptim inſequi properavit. Igitur Abſalonis comitibus, ad metum & ſtuporem uſque, ſubitum vulgi concurſum mirantibus

bus

VVALDEMARUS I.

bus, pauci, qui adoleſcentem affinitate tangebant, plus privata charitate quàm publico rubore permoti, ſupplices Abſalonis genibus advolvuntur, equi reſtitutionem polliciti, ſi modò per eum ab incœpto concio revocetur. Quorum Abſalon permixtas precibus lacrymas miſeratus, miſſis, qui plebem pacarent, tumultum compeſcuit, conſternationem ſedavit, equoque protinus reddito, militem ſuum ſtultitiæ damnavit, quod per inertiam & ſtoliditatem raptori ſe circumveniendum dediſſet. Deinde gentis Rege Tetiſzlavo claſſis ſupplementum pollicito, Regem ſubſequi maturavit. Interea Henricus Holſatiorum principem Adolphum, cum Henrico Razaburgenſi, præfectumque Swerini oppidi Guncellinum, quod nuper à Saxonibus in poteſtatem redactum jus & formam civitatis acceperat, necnon Regnaldum quendam parum origine liberum, opibusque quàm genere clariorem, cum inſigni copiarum parte præmittit, expeditum ſibi tranſitum paraturos. Quorum ingreſſum Sclavi cum partim fama, partim experimento cognoviſſent, cum parte hoſtium confligere, quàm univerſos aggredi maluerunt, multum ex eorum robore, ſi prævios oppreſſiſſent, defluxurum credentes. Cumq; ſumma cura ac flagrantiſſimo ſtudio ad eos opprimendos contenderent, dæmonem horrendæ formæ supernè verticibus imminentem videre. Quo monſtro tanquam divinitus dati ducis adventu firmati, ſumptis victoriæ auſpiciis, ex improviſo hoſtium ſe caſtris immergunt, eóſque imparatos confodiunt. Adolphus & Regnaldus in ipſo caſtrorum aditu interfecti, neglectæ militaris prudentiæ pœnas ſanguine perſolverunt. Quibus prima cæde proſtratis, Guncellinus & Henricus mediis irruentium globis elapſi, correptis aquilis ad ſe fugientium ſociorum reliquias contraxere, ac demum hoſtes prædæ incubantes audacter adorti, fugam victoria mutavere. Ita Saxones quanquam improvidi bellum tentaſſent, majorem cladem geſſerint an acceperint, virtute dubium reliquere. Quo accepto, Henricus ſuorum cædibus, ut par erat, permotus, exigendæ vindictæ ſtudio ad obſidionem Deminæ urbis, quantacunque potuit celeritate, contendit. Quam poſtquam ultro ab incolis obuſtam comperit, ut univerſa ipſius monimenta ſubrueret, reliquias mœnium ſolo exæquari præcepit. Et quoniam in homines graſſari non licuit, tanquam à rebus mutis ſupplicium exacturus, urbem Gozcovam ſimili incolarum trepidatione deſertam, cremandam curavit. Walogoſtini quoque finitimarum urbium, quarum excidio terrebantur, exemplum ſecuti, clandeſtino trajectu fluminis, cum uxoribus ac liberis municipium deſerunt, penates duntaxat rebus vacuos hoſtili ſævitiæ relicturi. Quorum urbem Rex nullo negotio interceptam, militibus ac ſtipendiis inſtruit, eamque Wethemanno piratæ curandam committit. Ornenſes quoque plus ex aliarum urbium fortuna timoris, quàm ex ſuis mœnibus fiduciæ capientes, ut ſibi vicinarum civitatum, quarum formidinem ſequebantur, exemplo conſulerent, urbem, ne ab hoſtibus coli poſſet, deſertam incendunt, penates ſuos igni quàm hoſti relinquere præoptantes. Tunc Rex ponte, qui medium amnem ſecare videbatur, abrupto, ſublatisq; cæteris navigationis obſtaculis, ad Stolpam vicum proceſſit, ubi & Ducem poſtmodum obvium habuit. Igitur ne Walogoſtum eodem exemplo deſertum, quo captum, poſt diſceſſum ſuum hoſtibus redderetur, præſertim Danos, ſi eo fruerentur, ſempiternum Sclaviæ imperium habituros exiſtimans, Abſalonem, Luriſium, Svenonemq; tunc Aruſii pontificatu inſignem, ejus municipes efficere ſtatuit, quibus & filium Chriſtophorum ſociavit, quò plus à cæteris in auxilio ſuo fiduciæ reponeretur. Qui cum amicos & neceſſarios in muneris conſortionem adſciſcere juberetur, Sialandenſibus duntaxat Abſaloni præſidii ſocietatem ſpondentibus, reliquis ob imminentis periculi magnitudinem, nec animus ad reſiſtendum, nec comites ſuppetebant; quanquam tota claſſis & alimen-

alimenta ſua cum eis communicare, & vicinas ſegetes publico officio in eorum horrea comportare decreverat. Quippe fruges meſſore exercitû reſiduorum uſibus adigi jubebatur. Ita Rex conſilii caſſus, cum neque pugnandi copia, neque pactio ulla ab hoſtibus fieret, vafro ingenio excogitavit, qualiter eos ad alterutrum horum præſtandum impelleret. Siquidem Abſalon tacitis mandatis præcepit, ut palos in amne defixos, cæteraq; navigationis impedimenta magna remigum cura ſublegeret, veluti toti claſſi tranſitum paraturus. Ita demùm fluvio obſtaculis vacuefacto, cum progreſſam claſſem anguſtior alveus excepiſſet, complures à Sclavis utrique ripæ inequitantibus comminùs ſauciabantur. Quam hoſtilis audaciæ petulantiam Petrus Elivi filius animi virtute non ſuſtinens, protinus cum remigibus nave deſilivit, hoſtesq; ſtrenuè propulſatos ripa cedere coëgit. Tandem comitum ignavia deſertus, ſociorum navigationem fato ſuo incolumen præſtitit. Itaque Rex non ſolum expertem metus progreſſum habuit, ſed etiam Henricum cum toto exercitu, conſertis arctiùs navigiis, tanquam ponte trajecit. Quo agnito Sclavi reliquarum urbium excidium formidantes, præcurrendi periculi ſtudio pacis, quàm antè contempſerant, Waldemaro obſides offerebant, quos ſe Henrico nullo pacto daturos dicebant. At Rex ſine militiæ ſocio cum hoſtibus paciſci fraudulentum exiſtimans, per Thorbernum Henrico, quæ ab hoſtibus offerrentur, enunciat. Quo ſe conditionibus ab eo factis libenter uſurum aſſeverante, pactum cum hoſtibus habuit, ut Walogoſti dominio trifariam diviſo, pars una Tetiſzlavo, reliqua Cazimaro, tertia Nucleti filio Priſzlavo vendicaretur, piratisq; prædam Danicam appetere ſolitis, Peni fluminis oſtia clauderentur: Henrico quoque munitionum, quas apud Sclaviam obtinuiſſet, incolumis poſſeſſio permaneret. Poſt cujus diſceſſum comites Cazimari exterorum ſocietatem acrius peroſi, ſed viribus agere non auſi, Rugianos aſſiduis furtis vexatos, ac per latrocinia ad paupertatem & inediam uſque redactos, communi urbe excedere compulerunt. Piraticæ quoque licentiam tribuere, modisq; compluribus ictum fœdus rupere.

Poſtmodum Rugianis, receptâ per Henricum fiduciâ, palàm adverſum Danos inimicitias profitentibus, Rex non minorem in amico perfidiam, quàm in hoſtibus levitatem expertus, Arkon provinciam verna expeditione petitam, incendio populatus eſt. Inde ad portum, Por ab incolis vocitatum, curſum direxit. Siquidem ne cum univerſis Rugianis manum acie confereret, ſeparatim eos attentandos exiſtimans, Abſalonem nocturna navigatione Zindram præcedere jubet. Quem ut continuo ſubſequeretur, curiosè diſceſſionis ejus tempus à vigilibus obſervari præcepit. Quibus ſomni delitias imperio præferentibus, Abſalon abſque regio comitatu progreſſus, non ſolum Zindram, ſed etiam agros vicosq; ei confines, partim igni, partim ferro vaſtavit. Cujus equites duo contentione prius habita uter audacia præſtaret, cum ad militarem operam edendam fortitudinis æmulatione pari impetu raperentur, hoſtesq; cuidam fortè ſtagno adactos cimbis fugam petere animadverterent, plus eis perſequendis, quàm ſuis periculis diſpiciendis intenti, ne alter alterum virtute fortè præcurreret, ambo cum contemptu ſpiritus ſtimulatos calcaribus equos in profundum egerunt, armorum haud memores, quorum obruti pondere perierunt. Ita temeritatis vindex elementum viris gloriæ quàm ſalutis ſtudioſioribus in exitium ſuum ruentibus, fatum pariter ac tumulum miniſtravit. Interea Abſalon provinciam rapinis pariter incendiisq; permenſus, cum ingentem prædam & opima ſpolia referendo naves repetere ſtatuiſſet, magnam hoſtium manum ſubſequi conſpicatus, ultra bina vada admodum tranſitu difficilia de induſtria cedere voluit, ut eos formidinis ſimulatione protractos, locorumq; tandem difficultati-

bus

VVALDEMARUS I.

bus implicatos opprimeret. Quorum primum Sclavi libero itinere tranſgreſſi, circa reliquum redeundi diffidentia conſtiterunt. Eodem fere momenti ſpacio duo pedites Sialandenſes ingentem prædæ faſcem geſtantes, errore locorum in ipſum pene Sclavorum exercitum inciderunt. Qui cum à duobus eorum equitibus appeterentur, quanquam tutò vadum tranſgredi poterant, ne receſſum per ignaviam quærere viderentur, hoſtibus reſiſtere quàm ſocios accedere maluerunt, deforme exiſtimantes, ab iis, quos numero æquarent, audacia ſuperari. Itaque quò magis expeditos ſe redderent, preſſo veſtigio, projectoq; faſce, enſes diſtringunt. Quorum conſtantiæ & virtuti fortuna debitam incolumitatem conceſſit. Siquidem equitum neutro procedere audente, reſumpto faſce cœptum iter carpſerunt. Cumque rurſum Sclavi binos equites ad eos opprimendos miſiſſent, eorum incurſum eadem animi præſentia repulere. Quo facto tam hoſtium quàm civium in ſe admirationem vertere, magnumq; illis ruborem, his inter metum & lætitiam hæſitantibus, peperere. A ſex tandem equitibus attentati, invariabili mentis habitu perſtitere, tanquam hoſtium ignaviæ plenis fortitudinis animis inſultantes. Nec defuit Abſaloni prompta mens ad opem eorum virtuti fiduciæque præſtandam. Siquidem tot ſuorum equitum, quot hoſtilium animadverteret, eis pro ſupplemento tranſmiſit. Sclavi quoque ſuorum paucitatem certatim numeroſis militum præſidiis proſequebantur. Itaque ſupplementis utrinque tanquam ex pari creſcentibus, equitibusq; veluti ad militiæ ſpectaculum ediverſo convenientibus, Sialandenſes ulteriorem hoſtium petulantiam inſpectare non paſſi, univerſa acie eis occurrunt. Quorum fugam, vadis impedientibus, longum inſequi nequeuntes, majorem equorum quàm hominum ſtragem egerunt. Cumq; iter ad naves reflecterent, remigum ſuorum aciem armis pariter ac ſignis inſtructam obviam habuerunt, quam ad auxilia ſociis ferenda fortuitò nuntio monita virtus adduxerat. Hi profectò cum Abſalone victoriæ gloriam communicaverunt, cui ſe ſponte virtutis ſocios obtulerunt. Interea Rex ſeris vigilum monitis excitatus, omiſſæ navigationis moram præpropera feſtinatione diſcuſſit. Qui cum, viſis Sialandenſibus, populandi gratia ad littus appellere voluiſſet, ab Abſalone, nihil hoſtilis prædæ, quod ejus rapinis pateat, ſupereſſe perdoctus, magnopere gratulatus eſt, quod tam parva manus nihilo langvidius, quàm ſi ipſe adeſſet, rem propriis geſſiſſet auſpiciis. Hinc cum alios inſulæ fines armis igniq; tentaſſet, domum conceſſit.

Rurſum circa autumni principia claſſe regreſſus, primam vaſtandis agris operam dedit, ut ſegete conſumpta, incolas muniendarum urbium inſtrumento privaret. Cum ad urbem Arkon ſparſo militiæ genere perveniſſet, oppidani, fiducia virium, portam (quam urbs unicam habebat) egreſſi, ne virtutem ſuam intra mœnia cohiberent, obviam proceſſerunt. Quos Rex, Danis ex conſulto cedentibus, longius mœnibus amovere conatus, poſtquam ſperato cautiores animadvertit, incurſatos urbem repetere coëgit. Porta tamen, nè equi jaculis confoderentur, abſtinuit. Tunc Sialandenſis eques Nicolaus forma & virtute præcipuus, telo per portam injecto, quendam ex hoſtibus in aditu reſiſtentibus exanimem proſtravit, innocuusq; reflexo protinus equo diſceſſit. Cujus facinus Thorbernus inter præcipuos Sialandiæ equites numerandus, pari audacia, ſed diſpari fortuna, æmulatus, cum unum ex hoſtibus, directâ in globum lancea, vulneraſſet, reditumq; reflexis habenis tentaſſet, ita lapide ictus eſt, ut multus è capite cruor profunderetur. Quam ob rem longa corporis debilitate contracta, ſeram incolumitatem ægre recuperavit. Buriſius quoque dum nobilitatis ſuæ ſplendorem conſpicuis virtutis operibus æquare nititur, ſimili audaciæ genere portæ propugnatores adortus, tam aſperum ſaxi i-

ctum

VVALDEMARUS I.

ctum capite excepit,ut penè equo exanimis delaberetur. Cui corporis viribus carenti, ſociorum interventus, ne ab hoſtibus opprimeretur,auxilio fuit. Quo evenit, ut Rugiani haudquaquam ſibi tutò extra mœnia dimicaturi viderentur, intra quæ tam obſtinatam hoſtium præſentiam experiebantur. Inde ad provinciam Jasmondam tota claſſe conceſſum. Abſalon cum & fortitudine & prima rei bellicæ peritia vigeret, accedente exercitu primi agminis ducem, revertente extremi comitem agere conſveverat,ſemperq́; Danicæ juventutis promptiſſimos, ſeu prædæ, ſeu gloriæ ſtudio, ſodales habebat, Rege duntaxat cum robuſtiore exercitus parte, gravi & compoſito militiæ genere, paulatim procedere ſolito. Itaque pugnandi copia nuſquam accepta, magnam regionis partem permenſus, tandem equeſtrem manum prædandi gratia ſpargi permiſit, paucosq́; ſecum in comitatu reſiduos habuit. Illic fortè nuncio de ſociorum concluſione ſuſcepto, quam ſine ſuccurſu poſſe effugere negabantur, eorum ſaluti, quoad milites revocarentur,adeſſe non diſtulit, neque ſibi comitum paucitatem, quò minus concluſos peteret, obſtare permiſit. Sed protinus primipilo ſigna attollere juſſo, pleno fiduciæ ſpiritu locum, in quo continebantur, acceſſit; eoq́; feſtinationis ſigno peroſus prædam, equites ad ſe contraxit. Quem tanta fiducia ceperat, ut plus remedii in celeritate quàm in ſociis duceret. Cujus adventum Sialandenſes, qui intra difficilium locorum anguſtias arctabantur,experti,imminentis auxilii fiduciâ, eos à quibus obſidebantur, incurſare cœperunt, ne periculum aliena virtute propulſare viderentur. Itaque Sclavis partim ſolido,partim aquoſo itinere delabentibus, Eskillus animi & generis nobiliſſimus eques, militaribus armis prægravis, unum ex eis inermem per paluſtria loca citato curſu fugientem pedibus inſecutus,illius veſtigiis limi mollitie ſubſidentibus,nec voraginum illuvie, nec armorum onere depreſſus, facilem currendi eventum habuit. Quinetiam occupatum Barbarum capite ſpoliavit. At tunc demum, ne plantis quidem cœno infectis, ſolidam humum repetiit. Quod factum religioſa admiratione prædignum, non pedum agilitate, ſed divino beneficio editum, potius cœleſti miraculo, quàm humanæ virtuti imputare debemus. Poſt hæc vicis per militum manum undique deflagratis, etiam ad Gorum promontorium longinquæ excurſationis incendia proferuntur. Tunc ſe Rugiani contrahendi à Saxonibus auxilii ſpe fraudatos experti, quatuor obſidibus præbitis, apud Strelam inſulam pacem à Rege pecunia quæſiverunt.

Libri XIV. Sectio Quarta.

Itaque principibus graves periculorum motus, & difficilia rei Danicæ tempora attendentibus, filio Waldemari Canuto regios honores decernere placuit,qui non ſolum paternæ majeſtatis futurus poſſeſſor,ſed etiam præſens dignitatis ſocius noſceretur,ut haberent proceres ad cujus nomen titulumque decurrerent,ſi quid de Regis capite fortuna variaret. Quorum prudentiâ Rex ac benevolentiâ delectatus, probatâ ſententiâ, Regni majeſtatem cum ſanguine ſuo participare, non damnum honoris, ſed claritatis incrementum putavit, primatumq́; voces ad Regium nomen filio deferendum concionando perduxit. Qua de re univerſi exercitus conſenſu habito,Buriſius duntaxat,ſive tacita regni affectatione,ſive rei novitate permotus, nullam penè vocem ſuffragiis attulit. Qui cum ob hoc ſe Regi ſuſpectum eſſe ſentiret, taciturnitatem ſuam non odii, ſed amoris indicem affirmabat, quod Daniæ regnum à pluribus amice participatum eſſe memoriæ & crebra antiquitatis experimenta ſint, inter patrem & filium de rerum dominio bellum creviſſe. Veruntamen ſe, ſi Regiæ voluntatis præſcius fuiſſet,ſilentium non acturum. Tacuiſſe verò,quod rem neq; ab ipſo, neq; ab amicis præcognitam habuiſſet. Ea ſilentii excuſatione iram Regis in diſſimulationem convertit. Idem peractâ expeditione, cum cæteris

Daniæ optimatibus, apud Roskildiam, Canuti miles ſolenni more fieri juſſus, aliis imperio obtemperantibus, id facere recuſavit, eaq; re magnam ſibi concupitæ dominationis ſuſpicionem conſcivit. Verum hunc imperii conceptum quæſitis callide rationibus protegere perſtitit, præfatus ſe extante eo, cui primam militiæ fidem dederit, alius militem non futurum, nec adduci poſſe, ut priſtinum obſequium recenti permutet, remq; tam patriæ conſvetudini, quàm honeſtati inimicam committat: quippe cum nemo Danorum dividuo famulatus officio teneri ſoleat, ſolisque Saxonibus hunc ſervitiorum morem ſtipendiorum cupiditas faciat. Nam ſi inter duos unius obſequium communicantes bellum incideret, amborum miles alterutrum juvando, fidem utrique ſervare non poſſet. Nec Regi ad iram mitibus reſponſis placidoque vultu tegendam, æqua ſimulatio defuit. Quem cum Hallandiam petendo comitem haberet, tanquam inſidias ſibi nectentem tacitus notavit. Quam ut effugeret ſuſpicionem imperata ſe facturum ſpondebat, ſi potentiam ejus Rex beneficiorum incrementis extendere voluiſſet, & ſicut ipſe regnum, quod eatenus electio variabat, hæreditarium efficere geſtiret, ita quoq; neceſſariorum ſuorum liberis ſuppares dignitates, & minores potentias perpetua hæreditatis lege fruendas tribueret. Itaque præcipuam Jutiæ partem Abſalonis auxilio pactus, Canuto ſupplex fore ſuſtinuit, haudquaquam tamen ſolidam Regis amicitiam recuperavit. Ea enim Regiæ iræ pertinacia erat, ut ſemel accenſa funditus extingui non poſſet. *WALDEMARUS I.*

Vere appetente, Abſaloni, Chriſtophoro, & Magno particularis adverſum Sclavos expeditionis ductus committitur. Nam Orientales Dani duntaxat cum Fionienſibus claſſem confecerant: Scanienſium verò penes Chriſtophorum ſumma, penes Abſalonem arbitrium conſiſtebat. Quibus Tribuſanam adortis provinciam, Chriſtophoro, tanquam Juniori, inter Abſalonis Magnique copias, medius militandi locus decernitur, ut Regii ſanguinis latera fidis ſtipatoribus cingerentur. Tanta autem vicorum exuſtio fuit, ut iidem adhuc uſque cultu vacui, præteriti incendii magnitudinem præſentibus teſtentur indiciis. Abſalon cum repetendæ claſſis tempore extremos curaret, nunciato hoſtium ſuperventu, quanquam tanta vis frigoris erat, ut primi revocari non poſſent, quadraginta ſolis equitibus ſtipatus, prius hoſtem quàm vadum, per quod erat rediturus, tentavit. Quibus fugatis, lento itinere ad amnem conceſſit. Quem ſtructo ponte tranſgreſſus, poſt tergum opus abrumpere noluit, ne ulla timoris veſtigia relinquere videretur. Quum ad littus veniſſet, claſſem in alium portum appulſam comperit. Tanta autem hyberni frigoris ſævitia extitit, ut nautæ equos penè frigore extinctos de foſſis humi ſpecubus conderent, nemoque ex toto exercitu reperiretur, qui pariter utramque manum neceſſariis uſibus aptare poſſet. Illic crebri angues ligonibus reperti, magis admirationi quàm metui viſentibus fuere. Nam algoris immenſitas vires eorum ac ſpiritum hebetaverat. Scanienſes tunc proſperantibus ventis diſceſſionis licentiam adepti, mox iiſdem contrariis navigatione prohibiti, tandem toti claſſi favente cœlo, Sialandenſes ac Fionios repetendæ patriæ comites habuerunt. Poſt hæc Rex Petrum & Selgretium Chriſtophoro pædagogos adſciſcit, qui adoleſcentiæ ejus rudimenta ad honeſtatis mores exequendos plenis ſapientiæ documentis inſtruerent. Æſtate deinde expeditionem inſtaurat. Quippe Walogaſtenſes dupliciter ictum fœdus corruperant. Nam & Rugianos mœnium ſocios per furta urbe ejecerant, & piratis Peni fluminis oſtia patere permiſerant. Igitur dum Lenticios peteret, ab Hedrico miſſæ literæ ſuperveniunt admonentes, ut Rex inſidias propinqui perinde ac Regnum affectantis caveret, indicantesque Buriſium cum Norvagienſibus opprimendi

ejus conſilium habuiſſe. Iiſdemque, dum expeditio reverteretur, occurſum pollicitis, aut ipſum Regem, aut Regium nomen occupandum duxiſſe. Cujus rei certiſſimum experimentum fore, ſi revertentem à Sclavis expeditionem Norvagica claſſis exciperet. Eodem penè momento ſuſcepta Norvagienſium epiſtola, par proditionis indicium edidit. Quod cum Rex paucis arbitris, ſuppreſſis indicum nominibus prodidiſſet, auxit rei ſuſpicionem, fidemque literis addidit Tokonis, Wendilenſium pontificis, conſentanea affirmatio, dicentis, Buriſii milites ab eo jurare coactos, quicquid ipſe auſpicaretur, eſſe proſecuturos. Re tamen diſſimulanter habita, ad locum, cui nomen Oſtrøzno, citata navigatione profectus, profligatis provinciæ rebus, urbem Orthungam, univerſa claſſe comitante, repetiit. Illic Buriſio cum cæteris regni primatibus accerſito, quidnam de ejus inſidiis acceperit, aperit, eique proditionis crimen affigit. Quem ſe quicquam tale adverſum eum excogitaſſe negantem, quoad nuntiorum experimenta ſumerentur, ſecum commorari præcepit: tunc demum, ſi ſecus ac nuntiatum erat, accideret, incolumem diſceſſurum. Ille contrà nihil abſurdius ajebat, quàm ut capitis ſui indicium, incertis eventuum argumentis committeret. Qua voce ſe non ſolum Regi, ſed etiam arbitris ſuſpectum effecit. Igitur nè remiges quidem ſuos reviſere permiſſus, ad urbem Latrenſem cum Rege meare compellitur, ubi leni, ſed firmæ, cuſtodiæ traditur. Intereà Erlingus & Ormo Buriſii frater cum navali exercitu ſupervenientes, Jutorum claſſem in amne Dyurſa repertam gubernatoribus vacuam facilè debellant, ipſiusq; Buriſii intercepto navigio, protinus ad vicum, qui Mercatorum portus nominatur, deproperant. Quos Abſalon cum Sialandenſibus occurrens, etiam littorum aſcenſu prohibuit. Qui cùm compertum haberet Norvagienſes plurimum præſidii in arcubus ducere, provocandi gratiâ cum quindecim peditibus in littus progreſſus, ultro ſe eorum ſagittis appetendum præbebat: profectò oſtendere cupiens, in quàm parvo præcipuam eorum fiduciam poneret. Igitur Norvagienſes, quò propius littus accederent, cimbas conſcendunt, ob quarum trepidationem, deſtinata certis ictibus ferire non poterant. Itaque tela partim in undas innocua cadebant. Ita artis ſuæ effectu fraudati, noſtriſq; ludibrio habiti, ingenti cum rubore majora navigia repetunt. Poſteà cum Abſalone, data acceptaque fide, ſociale colloquium habuere. A quo diutiùs illic acquieſcere juſſi, non prius obtemperaverunt, quàm Abſalon fidem ſuam interpoſuiſſet, ſe nihil inſidiarum eis terrâ aut mari interim paraturum. His finitis colloquutores à ſe invicem diſceſsêre, die poſtero cum paribus armis, æquali comitum numero conventuri. Cumque Erlingus, uno comitatior affuiſſet, Abſalon circumſpectis omnibus; miror te, inquit, Erlinge, hominem ætate confectum ac toties gravia expertum, non adeò ſapientem quàm ſenem exiſtere. Nam cum tu ſcaphâ adveneris, nos equis inſideamus, teque nullo negotio (ſi libeat) opprimere poſſimus, cur condicto comitatior adverſum caput tuum rumpendæ pacis occaſionem fortioribus præbuiſti? Niſi autem fides noſtra præſtaret, ſolutæ conditionis pœnas exitio perſolviſſes. Tunc Erlingus inter metum & ruborem circumſpectis comitibus, cum veram Abſalonis aſſertionem animadverteret, unum ex his objurgare cœpit, quod non rogatus comitandi rapuiſſet officium. Poſtquam diu excuſationis verba quæſierat, ut ſiticuloſum recrearet exercitum; paluſtris aquæ petendæ licentiam obſecrat. Cujus rei permiſſionem haud modici beneficii loco ducebat, ac protinus patriam repetere properabat, lætus quod ſibi incolumi Daniæ partibus excedere contigiſſet. Poſtquam Regi inſidiarum fidem rerum experientia fecerat, Buriſium perinde ac majeſtatis reum inter vincula aſſervari præcepit. Interea Erlingus extremum Sialan-

diæ compoſita claſſis applicatione complexus, dum à ſacris Miſſæ, quæ conſveto religionis cultu petiverat, remearet, Abſalonis equitibus clandeſtino itinere prorumpentibus, improviſam palantium ſociorum ſtragem accepit. Nec minori Hallandenſium virtute exceptus apud Nyzam amnem una rate, ejusq; remigibus univerſis ſpoliatus, abſceſſit. *VVALDEMARUS I.*

Eodem anno decurrendæ piraticæ gratia, Abſalon inſulam maritimam novo caſtelli fundamento complexus, exigui munimenti beneficio ingens patriæ præſidium attulit. Nam & ſuſpectum prædonibus ſitum reddidit, & tutam vicini maris navigationem incolis tribuit. Verùm ne confeſtim Norvagienſis injuriæ vindictam Danica virtus arriperet, Theutonicæ fidei lubricitas effecit. Quippe Henricus Bugiſzlavi Danorum metu ad ſe decurrentis obſequium pactus, initam cum Rege ſocietatem, tanquam ineptum & ignobile vinculum disjicere parvi habuit. Quinetiam, apud Krempinum fluvium, in colloquium cum eo deſcendens, queſtus eſt, quòd militem ſuum Bugiſzlavum coram ſe non accuſatum bello laceſſat: quem ſi injurioſum exiſtimet, prius accuſationibus quàm armis aggredi debeat. Contra Rex, negare ſe ullius potentiæ reſpectu ceſſaturum, quò minus acceptas injurias mutuis damnis rependere liberum habeat. Ita perſtante controverſia, fœdus cum colloquio ſolvitur. Hoc loci memorabile Saxonici equitis dictum ſtrictim percurram. Qui cum forte Ducis ac Regis colloquiis intereſſet, eoſque expeditionis negotia languidioribus verbis proſequi animadverteret: quædam, inquit, de hero meo Henrico præſentibus referre habeo: quæ, ſi adeſſe eum ſcirem, tacere quàm eloqui mallem. Qui cum pupillus propinquorum injuria patrimonio privaretur, nemine ſibi patrocinium accommodare volente, quatuor ſoli ex amicis paternorum ipſius meritorum reſpectu permoti, quorum ego numero intereram, averſantibus cæteris, infantiam ejus tutorio munere fovendam ſumpſerunt. Pro cujus ſalute & incrementis, tum votis, tum etiam officiis impenſius excubabant. Hunc tandem humani auxilii diffidentia altaribus offerentes, religioſa voti nuncupatione ſanxerunt, ſi paternos honores divina clementia adipiſceretur, ſuſceptum beneficium, quoad viveret, pagani nominis odio penſaturum. Mox voti probator Deus, ingenui principis Conradi patrocinium ei conciliavit. Cujus opera paternorum bonorum hæres effectus; quanquam voti autores exhortationis officia non omitterent, à bello adverſum Sclavos continuando, tum avaritia, tum etiam deſidia adductus abſtinuit, perceptam munificentiam ingrato æſtimans animo. Tanta autem cura monitoris partes exequi voti nuncupatoribus fuit, ut cum unus ex eis, ultimæ ætatis, ad inſpicienda ducis arcana, inter arbitros admiſſus, ſedulum ſtertendi uſum haberet, excitatusque, quid de re præſenti ſentiret, à conſidentibus interrogari ſoleret, majorem præteriti voti quàm inſtantis negotii memoriam retinens, ductandum in Sclavos exercitum reſponderet. O immenſam conſtantiam, quæ ne in ipſo quidem ætatis occaſu promiſſi immemor eſſe potuit. Quis autem mentis compos hanc religioſi conſilii vocem, ſenilis animi deliramentum fuiſſe crediderit? Vereor autem chariſſimum mihi virum amicorum religione contempta, ex ſummo fortunæ faſtigio in humilem privatorum ſortem extrema ruinæ deformitate caſurum. Ego verò promiſſi dudum belli militem agendo, ternas adverſo corpore plagas accepi. Quibus ſi binas ſub eodem militiæ titulo ſociaſſem, ſupremi judicii tempore divina vulnera meis æquata audacibus oculis inſpectanda præſumerem. Quo dicto, & temporaneam Henrici ruinam, & ſempiternum virtutis ſuæ præmium auguratus eſt.

Rex Scaniam ingreſſus, parvo poſt Saxonum irruptione falſo nunciata, Scanienſes equeſtri militiæ adſcriptos proprio ductu proſequitur im-

VVALDEMARUS I.

perataque Sialandenſibus navigatione, Slagloſam advectus; Abſalonem è portu Hulyvimmenſi accitum multa gerendorum conſultatione ſollicitat. Præterea ſe parum veri rumoris credulitate fatigatum ſignificat, expeditionemq; falſo nuntio contractam remittit. Habebat autem in clientela Abſalon, Arnoldum Thylenſem, qui ſive ingenii acumine, ſive conjecturarum ſagacitate, ſæpenumero futura ad ſua vel amicorum negotia pertinentia, raro præſagio deprehendebat. Nec minus antiquitatis quàm divinationis peritus, ſolerti hiſtoriarum narratione callebat. Qui cum Abſaloni, delectandi gratiâ, ſupradictæ expeditionis comes exiſteret, brevi eum manum cum piratis conſerturum prædixerat: vehementer ſe mirari teſtatus, quo pacto certamini interfuturus non ſit; præſertim cum inſeparabiliter eum comitari decreverit. Cumq; Rege res geſtas ex eo cognoſcere cupiente, diſceſſuro Abſalone, quieſcere rogaretur, pertinaciſſimè precibus obluctatus, non prius rogatui ceſſit, quàm Rex operam ſe daturum polliceretur, ut eum poſt Abſalonem prima luce dimitteret. Erant autem ſex navigia Abſalonem comitantia, è quibus tria, quò commodius ignis alimenta contraherent, in ſuperiores maris anfractus conceſſerant, quæ poſtmodum æſtus ſubito regreſſu deſtituta, cœno paludis affixerat, Abſalone totidem reſiduis exteriora ſinus oſtia complectente. Qui cum matutino tempore unà cum ſcriba ſuo religioſum pſallendi ritum perageret, tumultuatione eminus audita, quidnam hoc eſſet, concentorem diſpicere jubet. Quo novem longas naves à ſe proſpici referente, piratas eſſe non dubitans, ſtertentes adhuc remiges alta voce compellat. Quibus ſummo cum ſtupore exilientibus, nec veſte, ſed armis, corpora protegentibus, ociſſimè hoſtes petendum hortatur; quorum jam tanta vicinitas ſentiebatur, ut ab eis crebris ſilicibus contunderentur. Quin etiam anchoræ vinculis, rumpendæ moræ gratia, diſciſſis, remigium exerit. At Sclavi facilè noſtris metum injicere rati, ac veluti ipſorum animos horridis vocibus hebetaturi, ingenti clamore edito, obſtrepere cœperunt. Quod poſtquam fruſtra ſe conatos animadvertere, diffugiunt; eorumq; ratis una cum univerſis remigibus intercepta. Sed nec Urſinæ ſylvæ latebra ad ſe decurrentibus ſubſidio fuit, agreſtibus eam curioſius perluſtrandam curantibus.

Ea tempeſtate Eſbernus urbem Kalundam molitus, novi munimenti præſidio portum hoſtili piratica liberum præſtitit. Ipſe quoque, & Inguarus & Olavus, ultro Abſaloni ſe infatigabili piratici muneris executione junxerunt. Eo tempore res Danica circumquaq; difficillimis obfuſa periculis, crebris finitimorum inſidiis tentabatur, hinc Norvagienſibus, inde Sclavis, Saxonibusque ſibi perniciem machinantibus. Quo evenit ut nulli hoſtium audacter obviandi fiduciam haberet, metuens ne dum unum repelleret, ab altero premeretur. Ea patriæ neceſſitudine permotus Gutſcalcus, qui & ipſe Sclavis, tum ob linguæ eorum peritiam, tum ob paternæ amicitiæ favorem, ac proprii convictus aſſvetudinem, perfamiliaris habebatur, Abſaloni tacitè artem à ſe repertam inſinuat, qua eos repente ex amicis Saxonum hoſtes efficeret. Quippe ſe Sclaviam non legationis, ſed benevolentiæ ſimulatione petere velle ſignificat, tanquam propriæ charitatis ductu utilia amicis conſilia largiturum. Fore enim ut hoſtium credulitas callidis commentorum laqueis circumventa, Danorum amicitiam, abjecta Saxonum dominatione, repeteret. Quod ſtudium maximè ſibi gentis illius moribus perſvaderi dicebat, quæ plerumq; temeritate niti, cunctaque pronius quàm prudentius exequi ſoleat. Abſalon interdum privatum acumen publicis viribus præſtare ratus, laudata Guthſcalci induſtria, cavendum monet, ne quid eis ex parte Danorum falsò polliceatur; incorruptam patriæ fidem haberi cupiens me-

morem

VVALDEMARUS I.

horq; tam fortibus viris refertam, armis, non mendaciis, bella meditari debere. Ille primum Pomeranos aggreſſus, ſe priſcæ familiaritatis memoria ac totius populi Sclavici charitate permotum, retundendæ eorum inertiæ cauſa adveniſſe dicebat, quod pernicioſa ab eis utilium loco duci perſpectum habeat. Siquidem animadvertere eos oportere, quàm noxiæ dominationis jugum receperint, quodq; iis obſequio pareant, qui ipſos patriâ tandem exuere cupiant. Quippe Saxones, quantum ex ipſorum finibus occupaverint, protinus cultu atq; habitatione complecti, nec præda aut gloria contentos, proferendi imperii cupiditate victoriæ lucra continuâ poſſeſſione firmare. Quam ob rem eos Nucletum vita, Priſclavum patria ſpoliaſſe: Razaburgam, Illogam, ac Sverinam in totius Sclaviæ ruinam vallo foſſaq; cinxiſſe. Danos verò diverſo ſtudio bella gerere, nec hoſtium fines, ſed mutuæ pacis commercium affectare, proprium tueri quàm alienum appetere cupidiores. Itaque ſummoperè eos elaborare debere, uti Saxonicis præſidiis patriam vacuefaciant, omniq; Theutonum plebe regno egeſta, amicitias cum Danis componant, quos Saxonum hoſtes eſſe non ambigant: ita demùm eos ſempiternæ libertatis beneficio patriam ornaturos. His monitis concitati Pomerani, loca à Saxonibus intra Sclaviam obtenta pervadunt, Illogam capiunt, reliquis eorum munitionibus defenſorum virtute ſervatis. Et ne ducis inopes viderentur, Danorum Regis titulum profitentur. Ita Guthſcalcus duarum gentium vires Daniæ imminentes odiis ſequeſtravit, patriamq; noſtram undique finitimorum armis objectam, ab impendente periculo pio mendacii commento ſervavit. Cujus facinoris fama Guthſcalci reditum præcurrente, Rex admiratione perfuſus, poſtquam ex Abſalone, per quem res eſſet acta, cognovit, impenſius autorem laudavit. Igitur Henricus, ut repudiatam Regis amicitiam recuperaret, ſine qua Sclavos arcere non poſſet, Henricum Razaburgenſem, & Antiſtitem Lubecenſem legatione onerat, filiam ſuam minorem, filio ejus in matrimonium offerens. Nam major natu, quæ prius ei deſponſa fuerat, morbo occiderat. Per eoſdem confirmandæ oblationis gratia, apud Bremenſem provinciam tempeſtivus ducis occurſus promittitur. Quò Rex legatorum adhortatione profectus, Guncellinum obvium habuit, qui ſub impedimento adverſæ valetudinis Ducis abſentiam excuſaret, eumq; apud Eydoram celeriter adventurum promitteret. Eò cum ventum eſſet, & ducis promiſſa complentur, & militia adverſum Sclavos paribus votis condicitur. Sed eo Diminum petente, Rex Walogaſtum profectus, omiſſâ urbis oppugnatione, finitima rura armis percurrit. Oſni quoque oppidi poſt recentem vaſtitatem parum reædificati incendium iterat. Eodem vaſtationis genere diverſa regionis loca petuntur. At Sclavi quia viribus niti nequibant, utrumque hoſtem ære atque obſidibus placant.

Poſt hæc Rex belli Norvagici meditationem ad id uſque tempus rebus Sclavicis interpellatam, magna curarum parte liber ingreditur. Quam Veris principio copioſis patriæ viribus executus, per ſummam Wicarorum dignationem non modò liberos aditus; verùm etiam lætos occurſus habuit. Nec hoſtis, ſed ducis more, ſermone cum incolis habito, concionibus arma mutavit. Quorum benevolentia adeò delectatus ut hoſtium oblivíſceretur, otioſaq; procedendi tarditate eximium Erlingo contrahendarum virium tempus reliquit. Magnitudo exercitus ejus, lætos Wicenſium oculos in ſe convertit. Navigatio quoque ejus gratis eorum luminibus aſpecta; liberos impetravit excurſus. Enimverò complures in anguſtias, per quas claſſi ſeriatim meandum erat, multitudinis ejus admiratione protracti; quò certius navigiorum numerum deprehenderent, non nocendi, ſed ſpectandi aviditate, edita loca complebant. Tunſbergenſes, quò cæteris Regem impenſius colerent, finibus ſuis exceptum

VVALDEMARUS I.

honoratiſſimæ proceſſionis officio venerati ſunt, religione ſervitium cumulantes. Erlingi milites, qui ſuperiorem Regis adventum munumenti illic ſiti fiducia ſpreverant, præſentem fugæ declinatione cavebant. Rex ſuperato clivo, colluſtratæ rupis cacumen miratus, inexpugnabile loci præſidium comprobabat, artis opus tranſcendente naturâ. Fertur interim Erlingum cujuſdam ſinus anguſtias Danorum navigationi opportunas, prohibendi tranſitus gratia crebris machinarum tormentis vallaſſe, plus locorum difficultati quàm propriis viribus in excipiendo hoſte confidentem. Quapropter Rex tarditatis ſuæ diſpendium execratus, vocatos amicos celeritatis exhortatione ſollicitat, erubeſcendum moræ crimen operoſo feſtinationis impendio redimendum affirmat, quòd jam commeatibus quaſi per otium & inertiam abſumptis, inaniter tempus triviſſe videantur. Ea res diverſo majorum judicio excepta eſt, variaq; ſententia duces conſilium agitabant: aliis tormentorum magiſtros, expoſitis in terram equitibus, deturbandos, objectasq; rates tranſitu ſubmovendas hortantibus: aliis in tantas anguſtias ingenti claſſe temere procurrendum vetantibus. Quidam hoſtibus laxiore freto præteritis, regionem armis occupandam cenſebant. Protinus enim Erlingum aut pugnandi, aut fugiendi neceſſitate perſtrictum, quæſita locorum præſidia relicturum. Alii vero abſentis periculi præſentem metum ridentes, non antè deliberatione agendum docebant, quàm res ſe propius inſpectandam dediſſet. Hi celeri proceſſu utendum hortantes otioſæ navigationis moras amputari jubebant. Ita cunctorum ſententia variante, Nicolaus quidam cognomento Bos, natu quàm virtute nobilior, mirari ſe inquit, cur viris ratione utentibus, inclytoq; ſolo natis, amœniſſiæ patriæ gremio relicto, tot inculta locorum ſpacia pererrare liberet: præſertim quibus nihil præter aſpera ſaxa, atque invias rupes occurreret. Eò ſiquidem dementiæ ventum eſſe, ut ultimæ ærumnæ ſummarum voluptatum loco ducantur. Nam ſi Regem Norvagia potiri contingat, fore, ut plus laboris ex utroque regno, quàm voluptatis ex altero ſit percepturus. Præterea cum jam labentium alimentorum neceſſitas urgeat, ſi longiùs navigatio proferatur, haudquaquam commeatus reditui ſuffecturos. Hæc ab eo timidiùs quàm prudentiùs dicta, ſilentio probari videbantur. Quod dictum Abſalon diverſa à cæteris æſtimatione commenſus, dimiſſis amicis ſolitarium Regem acriùs objurgare cœpit, quòd Nicolai ſententiam ſumma reprehenſione dignam taciturnitate probaverit, eamq; plenis contumeliæ reſponſis prædamnare paſſus non ſit. Quæ enim ab eo per ludibrium dicta videbantur, acerrima factionis incitamenta fuiſſe. Cujus ſi comitatum nullo in momento poſuiſſet, cunctaq; eo deſertore quàm comite melius exequenda dixiſſet, cæteros unius rubore permotos, ſimilis opprobrii metu ſilentium acturos. Nunc vero cum aut conſenſerit, aut conſentire viſus fuerit, neque palàm eum timiditatis exprobratione confuderit, brevi complures licentiori impunitatis exemplo protractos, ſimilibus monitis ſucclamaturos. Nec ſecus ac prædixerat accidit. Nam cum principes omni ſtudio redeundi cupiditatem proceſſui præferrent, eamq; manifeſtis votis proſequi non auderent, plebem clandeſtinis incitamentis inſtinctam ſeditioſis armavere conſiliis. Ex qua quidam petulantioris audaciæ, explorata Abſalonis audacia, cujus in protrahenda expeditione pertinaciam cauſabantur, navem ejus ſilicibus petivere. Sed à remigibus mox excepti, quanquam numero præſtarent, terga vertere. Quorum dementiam Rex debita animadverſione perſecutus non eſt, abunde eos hoc fugæ dedecore punitos exiſtimans. Inde ad ſinum porturiam egregia Sivardi victoria inclytum, ubi ſcilicet innumeram claſſem tribus ab eo navigiis ſubactam ferunt, velificatum eſt. Illic è Jutenſibus aliqui iniquiſſima gubernatorum exhortatione provecti,

concione

concione facta, remiſſionem expeditionis violenta ſucclamatione poſcebant. Ad quos comprehendendos milites ſub ignoto cultu miſſi, aliquandiu in eorum concilio, obſcuratâ ſui notitiâ, conſederunt. Tandem à circumſtantibus agniti, veſte, quam latendi gratia ſumpsêre, diſcuſſa, correptos ſeditionis autores obtorta gula ſecum traxere. Qui cum ad naves abducti fuiſſent, graves Regi pœnas vapulando dedêre. Qui quò punitiores forent, viciſſim in undas demittebantur, iiſdemq; extracti, renovatis verberibus mulctabantur. Poſt hæc eo loci proceſſum, ubi ſolſtitii æſtivalis tempore inuſitatæ claritatis noctes ſensêre, dieiq; tam ſimiles, ut minimum temporum diſcrimen videretur. Ad quarum lumen, Solis beneficio procuratum, levi contemplatione exiles literæ legi poterant. Illic Jutenſium magnates, quos aut metus, aut impatientia ſtimulabat, Regem apertis repetendæ patriæ monitis aggreſſi, inopem alimentorum expeditionem dimitti jubebant, anno poſtero, ſi animus in ſententia manſiſſet, non per prolixos Wicenſium partium anfractus, ſed è Wendilæ finibus directæ navigationis compendio reverſuram. Quorum voces etiam querulum inediæ vulgus adjuvit, adeò ut nemo ex plebe eſſet, qui non rerum inopiæ citato reditu ſubveniendum clamaret. Ita Rex, obſtrepente multitudinis imperio, propoſito cedere compulſus, ſolvendæ expeditionis ſententiam protulit. Et ne hoſtem omnis incommodi expertem relinqueret, præſtantiſſimis totius Norvagiæ navigiis ſecum abductis, peregrina patriam claſſe ditavit. Ita quorundam Jutorum impatientia maxima victoriæ ſpes ſubruta eſt: quia ſi debita cœpto perſeverantia non deeſſet, res Norvagica ſub Danis manſiſſet. Norvagienſis nobilitas, quæ venienti Regi comes extiterat, linquendæ patriæ pudore revertentem proſequi ſuperſedit.

Interea dum hæc geruntur, Rugianorum ex Regis longiùs agentis occupatione fidentium defectio incidit. Qui cum finita hyeme expeditionem adverſum ſe deſtinari cognoſcerent, quendam conſpectioris ingenii ac facundiæ politioris ſubornant, qui Regis propoſitum exquiſita adulationis arte ſubverteret. Quod cum minimè efficere quiviſſet, reditu ſuo hoſtium adventum præcurrere noluit, ne aut civibus bellum diſſvadendo ſuſpectus, aut concitando pernicioſus exiſteret. Igitur Abſalonem, uti ſe comitem pateretur, oravit, quoad ejus conſilium à civibus poſceretur, quod ſtolidæ mentis hominibus plus requiſita quàm oblata conſilia placere ſoleant. Rex varias Rugiæ partes adortus, cum ubique prædæ, nuſquam vero pugnæ materiam repeririſſet, fundendi ſanguinis aviditate perductus, urbem Arkon obſidione tentavit. Hæc in excelſo promontorii cujuſdam vertice collocata, ab ortu, meridie, & aquilone, non manu factis, ſed naturalibus præſidiis munitur, præcipitiis mœnium ſpeciem præferentibus, quorum cacumen excuſſæ tormento ſagittæ jactus æquare non poſſit. Ab iiſdem quoque plagis circumfluo mari ſepitur, ab occaſu verò vallo quinquaginta cubitis alto concluditur. Cujus inferior medietas terrea erat, ſuperior ligna glebis interſita continebat. Septentrionale ejus latus fonte irriguo ſcatet, ad quem muniti callis beneficio oppidanis iter patebat. Hujus quondam Ericus uſu violentius intercluſo, non levius ſiti quàm armis obſeſſos premebat. Medium urbis planicies habebat, in qua delubrum materiâ ligneum, opere elegantiſſimum, viſebatur, non ſolum magnificentiâ cultus, ſed etiam ſimulacri in eo collocati numine reverendum. Exterior ædis ambitus accurato cælamine renitebat, rudi atque impolito picturæ artificio varias rerum formas complectens. Unicum in eo oſtium intraturis patebat. Ipſum vero fanum duplex ſeptorum ordo claudebat. E quibus exterior parietibus contextus, puniceo culmine tegebatur. Interior verò quatuor ſubnixus poſtibus, parietum loco penſilibus aulæis nitebat, nec quicquam cum exteriore præter tectum & pauca la-

VVALDEMARUS I.

quearia communicabat. Ingens in æde ſimulacrum omnem humani corporis habitum granditate tranſcendens, quatuor capitibus, totidemq; cervicibus mirandum perſtabat, è quibus duo pectus, totidemq; tergum reſpicere videbantur. Cæterùm tam antè quàm retrò collocatorum unum dextrorſum, alterum lævorſum contemplationem dirigere videbatur. Corraſæ barbæ, crines attonſi figurabantur, ut artificis induſtriam Rugianorum ritum in cultu capitum æmulatam putares. In dextra cornu vario metalli genere excultum geſtabat, quod ſacerdos ſacrorum ejus peritus, annuatim mero perfundere conſveverat, ex ipſo liquoris habitu ſequentis anni copias proſpecturus. Læva arcum reflexo in latus brachio figurabat. Tunica ad tibias prominens fingebatur, quæ ex diverſa ligni materia creatæ, tam arcano nexu genibus jungebantur, ut compaginis locus non niſi curioſiori contemplatione deprehendi potuerit. Pedes humo contigui cernebantur, eorum baſi intra ſolum latente. Haud procul frenum ac ſella ſimulacri, compluraq; divinitatis inſignia viſebantur. Quorum admirationem conſpicuæ granditatis enſis augebat, cujus vaginam ac capulum præter excellentem cælaturæ decorem, exterior argenti ſpecies commendabat. Solennis eidem cultus hoc ordine pendebatur. Semel quotannis, poſt lectas fruges, promiſcua totius inſulæ frequentia, antè ædem ſimulacri, litatis pecudum hoſtiis, ſolenne epulum Religionis nomine celebrabat. Hujus ſacerdos, præter communem patriæ ritum, barbæ comæq; prolixitate ſpectandus, pridie quàm rem divinam facere debuiſſet, ſacellum (quod ei ſoli intrandi fas erat) adhibito ſcoparum uſu, diligentiſſime purgare ſolebat, obſervato nè intra ædem halitum funderet. Quo quoties capeſſendo vel emittendo opus habebat, toties ad januam procurrebat, ne videlicet dei præſentia mortalis ſpiritus contagio pollueretur. Poſtero die populo præ foribus excubante detractum ſimulacro poculum curioſius ſpeculatus, ſi quid ex inditi liquoris menſura ſubtractum fuiſſet, ad ſequentis anni inopiam pertinere putabat. Quo annotato, præſentes fruges in poſterum tempus aſſervari jubebat. Si nihil ex conſvetæ fœcunditatis habitu diminutum vidiſſet, ventura agrorum ubertatis tempora prædicabat. Juxta quod auſpicium, inſtantis anni copiis nunc parcius, nunc profuſius utendum monebat. Veteri deinde mero ad pedes ſimulacri libamenti nomine defuſo, vacuefactum poculum recenti imbuit: ſimulatoq; propinandi officio ſtatuam veneratus, tum ſibi, tum patriæ bona, civibusq; opum ac victoriarum incrementa ſolennium verborum nuncupatione poſcebat. Qua finitâ, admotum ori poculum nimiâ bibendi celeritate continuo hauſtu ſiccavit, repletumq; mero ſimulacri dexteræ reſtituit. Placenta quoque mulſo confecta, rotundæ formæ, granditatis vero tantæ ut penè hominis ſtaturam æquaret, ſacrificio admovebatur. Quam ſacerdos ſibi ac populo mediam interponens, an à Rugianis cerneretur, percontari ſolebat. Quibus illam à ſe videri reſpondentibus, ne poſt annum ab hiſdem cerni poſſet, optabat. Quo precationis more non ſuum aut populi fatum, ſed futura meſſis incrementa poſcebat. Conſequenter ſub ſimulacri nomine præſentem turbam conſalutabat, eamq; diutiùs ad hujus numinis venerationem ſedulo ſacrificii ritu peragendam hortatus, certiſſimum cultus præmium, terra mariq; victoriam promittebat. His ita peractis reliquum diei plenis luxuriæ epulis exigentes, ipſas ſacrificii dapes in uſum convivii, & gulæ nutrimenta vertere, conſecratas numini victimas intemperantiæ ſuæ ſervire cogentes. In quo epulo ſobrietatem violare pium æſtimatum eſt, ſervare nefas habitum. Nummus ab unoquoq; mare vel fœmina annuatim in hujus ſimulacri cultum doni nomine pendebatur. Eidem quoq; ſpoliorum ac prædarum pars tertia deputabatur, perinde atque ejus præſidio parta obtentaq; fuiſſent. Hoc quoque numen trecentos equos

deſcri-

WALDEMARUS I.

deſcriptos, totidemq́; ſatellites in eis militantes habebat: quorum omne lucrum ſeu armis, ſeu furto quæſitum, ſacerdotis cuſtodiæ ſubdebatur. Qui ex earum rerum manubiis diverſi generis inſignia ac varia templorum ornamenta conflabat, eaq́; obſeratis arcarum clauſtris mandabat: in quibus præter abundantem pecuniam, multa purpura vetuſtate exeſa congeſta fuerat. Illic quoque publicorum munerum ac privatorum ingens copia viſebatur, ſtudioſis beneficia poſcentium votis collata. Hanc itaque ſtatuam totius Sclaviæ penſionibus cultam, finitimi quoque Reges non abſque ſacrilegii reſpectu donis proſequebantur. Quam inter cæteros etiam Rex Danorum Sveno propitiandi gratia, exquiſiti cultus poculo veneratus eſt, alienigenæ religionis ſtudium domeſticæ præferendo: cujus poſtmodum ſacrilegii infelici carcere pœnas perſolvit. Alia quoque fana compluribus in locis hoc numen habebat, quæ per ſupparis dignitatis, ac minoris potentiæ flamines regebantur. Præterea peculiarem albi coloris equum titulo poſſidebat, cujus jubæ aut caudæ pilos convellere nefarium ducebatur. Hunc ſoli ſacerdoti paſcendi, inſidendiq́; jus erat, ne divini animalis uſus, quo frequentior, hoc vilior, haberetur. In hoc equo, opinione Rugiæ, Svantovitus (id ſimulacro vocabulum erat) adverſum ſacrorum ſuorum hoſtes bella gerere credebatur. Cujus rei præcipuum argumentum extabat, quod is nocturno tempore ſtabulo inſiſtens, adeo plerumq́; mane ſudore ac luto reſperſus videbatur, tanquam ab exercitatione veniendo magnorum itinerum ſpacia percurriſſet. Auſpicia quoque per eundem equum hujuſmodi ſumebantur. Cum bellum adverſum aliquam provinciam ſuſcipi placuiſſet, ante fanum triplex haſtarum ordo, miniſtrorum opera, diſponi ſolebat: in quorum quolibet binæ è tranſverſo junctæ, converſis in terram cuſpidibus figebantur, æquali ſpaciorum magnitudine ordines diſparante. Ad quos equus ductandæ expeditionis tempore ſolenni precatione præmiſſa, à ſacerdote è veſtibulo cum loramentis productus, ſi propoſitos ordines ante dextro quam lævo pede tranſcenderet, fauſtum gerendi belli omen accipiebatur. Sin lævum vel ſemel dextro prætuliſſet, petendæ provinciæ propoſitum mutabatur. Nec prius certa navigatio præfigebatur, quam tria continue potioris inceſſus veſtigia cernerentur. Ad varia quoque negotia profecturi, ex primo animalis occurſu, votorum auſpicia capiebant. Quæ ſi læta fuiſſent, cœptum alacres iter carpebant: ſin triſtia, reflexo curſu propria repetebant. Nec ſortium eis uſus ignotus extitit. Siquidem tribus ligni particulis parte altera albis, altera nigris, in gremium ſortium loco conjectis, candidis proſpera, furvis adverſa ſignabant. Sed ne fœminæ quidem ab hoc ſcientiæ genere immunes fuere. Quippe foco aſſidentes, abſque ſupputatione fortuitas in cinere lineas deſcribebant. Quas ſi pares numeraſſent, proſperæ rei præſcias arbitrabantur: ſi impares, ſiniſtri prænuntias autumabant. Hujus igitur urbis non magis Rex munimenta quam ritus evertere cupiens, univerſæ Rugiæ profanos cultus ejus excidio deleri poſſe arbitrabatur. Neque enim dubium habebat, quin extante ſimulacro, facilius gentis mœnia quam ſacrilegia domarentur. Itaque quo ocius expugnationem perageret, ingentem lignorum materiam faciendis machinis opportunam, magna cum totius exercitus fatigatione, propinquis è ſylvis petendam curavit. Quibus dum artifices coaptandis intenderent, fruſtra quidam his rebus operam dare aſſeverabat, ſperato citius urbem capturos. Interrogatus quonam id augurio deprehenſum haberet, ex hoc potiſſimum augurari ſe dixit, quod Rugiani quondam à Carolo Cæſare expugnati, ſanctumq́; Vitum Corvegienſem religioſa nece inſignem, tributis colere juſſi: defuncto victore, libertatem repoſcere cupientes, ſervitutem ſuperſtitione mutarunt, inſtituto domi ſimulacro, quod ſancti Viti vocabulo cenſuerunt. Ad cujus cultum,

con-

contemptis Corvegienſibus, penſionis ſummam transferre cœperunt, affirmantes domeſtico Vito contentos, externo obſequi non oportere. Quam ob rem Vitum, veniente ſui ſollennis tempore, eorum mœnia turpaturum, à quibus tam ſimilem monſtro figuram acceperit. Meritò namque eum ab his injuriarum pœnas exigere debere, qui venerabilem ejus memoriam ſacrilego cultu complexi fuerunt. Hoc ſe non ex ſomniorum, aut rerum accidentium conjecturis, ſed ſola præſagientis animi ſagacitate colligere teſtabatur. Admirabilior cunctis, quàm credibilior prædictio extitit. Et quoniam inſula Archonenſis, quæ Withora dicitur, à Rugiæ complexu parvula freti interrivatione, quæ vix fluminis magnitudinem æquare videatur, abrumpitur, ne eò loci ulla Archonenſibus auxilia porrigerentur, miſſis qui tranſitum obſervarent, hoſtemq; trajectu prohiberent: cætera manu urbis obſidionem arripuit, ac primum operam tormentis vallo applicandis exhibuit. Abſalon inter manipulos caſtrorum loca diſtribuere juſſus, deſignandi officium menſurato inter maria ſpatio exequebatur. Interea oppidani portam urbis, quò minor eam attentandi facultas pateret, ingenti glebarum acervo præſtruxerant, aditumq; coacta ceſpitum compage claudentes, tantum ex eo operę fiduciæ contrahebant, ut turrim, quæ ſupra portam ſita fuerat, ſignis tantum aquiliſq; protegerent. Inter quas erat Stanitia magnitudine ac colore inſignis, cui tantum venerationis à populo Rugiano tributum eſt, quantum omnium penè deorum majeſtas obtinuit. Eam enim præ ſe ferentes, in humana divinaq; graſſandi poteſtatem habebant, nec quicquam eis, quod libitum foret, illicitum habebatur. Populari urbes, aras demoliri, fas ac nefas in æquo ponere, cunctoſq; Rugiæ penates, aut ruinis, aut incendiis evertere potuiſſet: tantumq; ſuperſtitioni indultum eſt, ut exigui panni autoritas Regiæ poteſtatis vires tranſcenderet. Plectentes, ſigno perinde ac divino geſtamini honorem habebant, officiis damna, injurias obſequiis rependentes. Interea variis inchoandæ obſidionis operibus inſiſtente exercitu, aliiſq; ſtabula, aliis tentoria ad neceſſarios uſus, militari procuratione, verſantibus, Rege verò diurni caloris intemperantiam otio atque umbraculis leniente: Danorum fortè pueri plenis petulantiæ excurſibus ad vallum perducti, contortos fundâ lapillos in propugnacula jacere cœperunt. Quorum ingenio delectati magis Archonenſes quàm territi, ſimiles luſui niſus armis excipere erubeſcebant, ob idq; eos ſpectare, quàm repellere maluerunt. Adoleſcentibus ſubinde puerorum cœptum in conſimili provocationis genere æmulantibus, ſpectandi voluptate depoſitâ, ægrè pugnam capeſſunt. Juvenes quoque noſtri relictis variæ occupationis officiis, ad auxilia ſociis ferenda concurrunt, equitibus iſta puerilium exercitiorum loco ducentibus. Ita res parvulis ac penè deſpicabilibus initiis cœpta, grandem haud levi in momento ponendi certaminis progreſſum accepit, paulatimq; puerilis ludi incitamentum ad ſerium virilis pugnæ modum prorepſit. Fortè autem egeſta portæ humus, in antri ſive crepidinis formam, ſubſidente glebarum mole, conceſſerat, vaſtuſq; inter turrim & ceſpites hiatus patebat. Quem cum egregii animi ignotus juvenis, gerendarum rerum propoſito opportunum animadverteret, attingendi ejus opem à ſociis imploravit, quo ſi ipſorum auxilio præceſſiſſet, expugnationem illico ſubſecuturam, ſeq; victoriæ gradum facturum ſpondebat. Quibus, quonam modo juvari poſſet, percontantibus, telorum cuſpides, quîs tanquam ſcalis evaderet, mediis ceſpitum locis immergi præcepit: eoq; negotio ſubvectus, poſtquam animadvertit ita ſe undique ejus antri præſidio vallatum, ut ab hoſtibus lædi non poſſet, extruendi ignis gratia ſtramentum popoſcit. Interrogatus, an accendendi ejus materiam haberet, ferrum ſibi ac ſilices ſuppetere reſpondit; præmonitiſq; ut æſtuante incendio

cendio

VVALDEMARUS I.

cendio ab hiſdem deſcenſurus exciperetur. Igitur foci nutrimenta circumſpicientibus, fors materiam obtulit. Fortè enim quidam ad neceſſarios uſus onuſtum ſtipula currum agebat: qua direpta alius alii faſciculos jacientes, eosq; cuſpidibus affixos juveni porrigentes, brevi patulum replevêre cavum, turris deſertione tutos aditus dante. Nam oppidanos partim rei ignorantia, partim turris inanitas fefellit, cujus etiam prominens latitudo oppugnatoribus ab utroque latere præſidio fuit. Quæ cum repentino igne correpta conflagrare cœpiſſet, incendii auctore facto victoriæ gradu, excipientibus ſociis ſolo illabitur. Conſpecto fumo oppidani improviſo periculo attoniti, igni prius an hoſti reſiſterent, ambigebant. Tandem collectis animis, ſumma vi incendio occurrunt, omiſſoq; hoſte bellum cum flammis gerere cœperunt, noſtris extinctionem prohibere conantibus, ut ex pari his reprimendi incendii, illis protegendi cupido inceſſiſſe videretur. Tandem aqua defecti flammas lacte ſparſere, quæ tanto vehementius incendium concepere, quantò hoc liquoris genere ſæpius perfundebantur. Ea res plurimum incrementi incendio adjecit. Orto deinde clamore, Rex ſpectandi gratia extra caſtra progreſſus, ſimulq; eventus admiratione concuſſus, cum dubium haberet, an ignis ullum expugnationi momentum adjiceret, quid factu opus potiſſimum foret, ex Abſalone perquirere inſtitit. Ille Regem, ne ſe puerilibus cœptis inſereret, aut quicquam inexplorato negotio, repente aggrederetur, hortatus, magnoperè rogare cœpit, ut ſibi primum, an ignis potiendæ urbis efficax eſſet, ſpeculari permitteret. Nec rem perſcrutari cunctatus, clypeo duntaxat ac galea tectus portam acceſſit, juvenesq; eam oppugnare conantes, hortari ad confovendum incendium cœpit. Quod accenſis undique nutrimentis evectum, poſtiumq; ac columnarum roboribus alitum, ligneum turris pavimentum abſumpſit: ac deinde ſumma corripiens, ſingulare ſimulacri ſignum, aliaq; domeſticæ religionis inſignia cineri æquavit. Quod poſtquam Rex, nuntiante Abſalone, accepit, ejuſdem monitu urbem corona cingi præcepit, ac protinus ſella extra caſtra poſita pugnæ ſpectator conſedit. Tunc quidam Danicæ militiæ fortiſſimus adoleſcens, dum ad propugnacula ante alios, eximia capeſſendæ laudis aviditate, evadere niteretur, letalemq; ictum corpore excepiſſet, ita collabendo ſe geſſit, ut non fato oppreſſus ruere, ſed de induſtria ſaltum edere videretur. Qua virtute pulchrius dimicaverit an occiderit, incertum reliquit. Pomerani quoque ſub Cazimaro & Bugiſzlavo ducibus, ſpectante Rege, dimicare egregium rati, audaciſſima urbis oppugnatione ſingulare virtutis ſpecimen ediderunt. Quorum excellens opera grata admiratione Regis oculos permulſit. Ex oppidanis complures ancipiti periculo circumventi, partim incendio, partim hoſtilium telorum impulſu proſtrati cadebant, incertumq; erat plus ignem an hoſtem metui oporteret. Quidam verò ſalute poſtpoſita, adeò obſtinatam ac perſeverantem urbis defenſionem egerunt, ut ſimul deflagrati aggeris excidio obruerentur, ſeq; ſuper mœnium ſuorum rogum projectos, communibus flammis cremandos præberent. Tanta ſiquidem patrii munimenti charitate tenebantur, ut ejus ruinarum ſocii quàm ſuperſtites exiſtere præoptarent. Ita deſperatis oppidanorum rebus, excidioq; & morti propinquantibus, quidam è propugnaculis excelſa voce clamitans, Abſalonis alloquium poſtulabat. Quem Abſalon in tranquilliſſimam urbis partem, quæ ſcilicet à cæde plurimum ſtrepituq; diſtaret, ſecedere juſſum, quidnam afferret, interrogat. Ille vocis affectum manu ac geſtibus proſecutus, bellica noſtrorum opera relaxari poſcebat, quoad oppidanis deditionem arripere liceat. Negat Abſalon ullam oppugnationis remiſſionem fore; ni & ipſi pariter à prohibendo incendio operam retraxiſſent. Quam conditionem Barbaro comprobante, acceptas preces illico Regi porrexit, eoque protinus hac

de re

VVALDEMARUS I.

de re evocatos pugnâ principes conſulente, Barbari votis annuendum ſubjunxit, dicendo oppidanos graſſantis incendii impetum hoc difficiliùs, quò tardiùs ſopituros. Quod ſi reprimere deſtitiſſent, etiam remoto hoſte victoriam igni daturos. Noſtros verò, tametſi otio indulgerent, id propugnantium flammarum viribus obtenturos, quod ne propriis quidem aſſequi valuiſſent. Quod quanquam ad horam armis abſtineant, otioſos exiſtimandos non eſſe, præſertim alieno miniſterio ſine ullo ſui diſcrimine prælianres. Probato conſilio Rex oppidanos in fidem hac lege recepit, ut ſimulacro cum omni ſacra pecunia tradito, captivos Chriſtianos ergaſtulo liberatos abſque redemptione dimitterent, omniaq; veræ religionis momenta Danico ritu celebranda ſuſciperent. Quinetiam ut agros ac latifundia deorum in ſacerdotum uſus converterent, ſeq; quoties res poſceret, Danicæ expeditionis comites exhiberent, nec unquam accerſiti Regis militiam proſequi ſuperſederent. Præterea annuatim ex ſingulis boum jugis quadragenos argenteos tributi nomine penderent, totidemq; obſides in earum conditionum firmamentum præſtarent. Quo audito, populus repentinis ſeditionis facibus inflammatus, hoſtiliſq; prædæ ac ſanguinis cupidus, magnoperè queri cœpit, quod propinquæ victoriæ præmiis ſpoliatus, nihil ex tanta fatigatione præter ictus & vulnera retuliſſet, quodque ſibi de penè victo hoſte tot injuriarum ultionem proprio arbitrio exigere non licuerit, præfatus illorum ſaluti jam conſuli, de quibus tot ſpoliorum, tot domeſticarum cladium minimo negotio ſpecioſiſſima vindicta accipi potuiſſet. Præterea deſerturum ſe Regem, quòd urbem capi paſſus non ſit, exiguamq; pecuniam ingenti victoriæ prætulerit, minitatus eſt. Talibus Rex obtrectationis ſibilis vexatus, quò longius ſtrepitu abeſſet, principes extra caſtra perductos, deditionem urbis, an direptionem probent, perquirit. A quibus Abſalon, quidnam ea de re ſentiret, diſſerere juſſus: munitionem quidem capi, ſed non ſine diuturno obſidionis impendio poſſe, aſſeverabat. Quanquam enim ſtudia ſua ſiniſtrâ vulgi interpretatione exciperentur, malle ſe tamen apud malignos eorum æſtimatores ob ſalutares monitus diſplicere, quàm ſociorum ſalutem tantâ rerum utilitate ſubvertere. Nam etſi ignis potius cœleſti miraculo, quàm ullâ mortalium operâ accenſus, ſuperiores aggeris partes, quæ lignis humoq; conſtabant, propemodum in cineres redegiſſet, inferiorum tamen ſolidiorem compagem incendio non ceſſuram, quæ altitudine ſua haud facilè hoſtium incurſui pateat. Ad hæc oppidanos cuncta penè incendii loca luteis refeciſſe figmentis, eosq; partim flammarum viribus arceri, partim præſidio muniri, quarum aſperitas noſtris non minus oppugnationis, quàm illis defenſionis impedimentum ingerere videatur. Præterea ſi incolumitas Arkonenſibus negaretur, fore ut cæteræ Rugianorum urbes neceſſitate in virtutem converſa, hoc acrius, quò deſperatius rebellarent. Quos ſi in fidem recipi comperiſſent, facilè eodem exemplo ſalutis conſilia circumſpicerent. Cum ergo multarum urbium expugnationem ſola expeditione concludere, quàm unius obſidioni pertinacius inhærere præſtantius ducatur, deditionis oblata reſpui non oportere. Sin cæteris ſecus videatur, inviolatos obſides mitti debere, ne parum ſyncera fide cum eis actum exiſtimari poſſet, aut gentis noſtræ promiſſioni præter ſolitum ulla lubricitatis labes accederet. Hanc ſententiam Maximus Pontifex Eskillus conſentaneis ſuffragiis fraudare paſſus non eſt, dicendo plebem patribus, non plebi patres obtemperare debere, neque par eſſe majores minorum arbitrio cedere. Quî autem optabiliorem victoriam acquiri poſſe, quàm alienæ religionis populum non ſolùm tributis, verumetiam Chriſtianis ſacris ſubjectum efficere? Sed etiam potiùs Arkonenſium operâ adverſum reliquos hoſtes utendum, quàm cædibus inhiandum monebat: quip-

pè ſub

VVALDEMARUS I.

pè ſubjugare hoſtem, quàm necare, tanto præſtantius eſſe, quantum pietas à ſeveritate diſtare cognoſcitur. Inſuper aliquanto ſatius fore, compluriam munitionum præſidia pariter occupare, quàm unius obſidionem omnium expugnationi præponere. Ea monitorum ratione permotos principes, tam ſuæ quàm Abſalonis ſententiæ aſſenſores effecit. Rex quoq; eodem conſilij vigore firmatus, infeſtas populi voces clauſis patientia auribus reſpuit. Quibus ad curanda corpora dimiſſis, Abſalon ſuſcipiendorum obſidum mandatum amplexus, partim liberorum pignora recipiebat, partim parentes in craſtinum usq; pro liberis admittebat. Eodem proximæ noctis hora concubia quietem capiente, ingens Barbari clamor inſonuit, Guthskalki, quo Abſalon apud Sclavos interprete utebatur, copiam flagitantis. Qui hac voce excitus, quidnam Barbarus afferret, mutuo clamore perquirit. Ille poſtulato Abſalonis aditu, propius accedere permiſſus, eumq; extra tentorium ad ſe progreſſum per interpretem alloqvutus, impenſius orare cœpit, permitteret ſibi Karentinis Arkonenſium fortunæ nuntium afferre, hortariq; ut ſimilibus pactis exitium præcurrentes, ſuam atq; urbis incolumitatem paciſci non differant, præfatus ſe voluntatis eorum indicium poſtridie relaturum. Præterea ſe patre Littogo Karentiæ natum, Granzamq; dici aſſeverabat, præſentis urbis non civem, ſed advenam eſſe, nec in eam ſponte profectum, ſed cum alijs inter ſupplementa transmiſſum. Quod ne fraudulenter aſſerere putaretur, debilitatum vulnere lacertum oſtendit, ſine cujus uſu civibus opem ferre non poſſet. Abſalon in homine tam graviter affecto parum momenti hoſtium viribus accedere judicans, parviq; ducens pugnæ an deditionis hortator exiſteret, petitionem ejus ad Regis arbitrium relegavit: ac protinus Waldemarum è ſomno excitatum conſuluit. A quo rem arbitrio ſuo tractare juſſus, expectanti Barbaro, omnia à Rege præter tridui inducias conceſſa reſpondit, ſollicitè providens ne hoſtibus longum muniendæ urbis tempus daretur. Cæterum inſequentis diei ſpacium, ne omnium induciarum expertem dimitteret, pollicetur, præfatus, nî in littore, quod urbi ſuæ proximum foret, ſe cum omni Rugiæ primatu tempore prædicto obvium præbuiſſet, ulteriore pactionis aditu cariturum. Poſtero die Esbernus ac Suno, jubente Rege, ſimulacrum everſuri, quod ſine ferri miniſterio convelli nequibat, aulæis, quibus ſacellum tegebatur, abſtractis, famulos ſuccidendi officium arripere juſſos, attentius monere cœperunt, ut adverſum tantæ molis ruinam cautius ſe gererent, ne ejus pondere oppreſſi, infeſto numini pœnas luere putarentur. Interea fanum ingens oppidanorum frequentia circumſtabat, Svantovithum talium injuriarum autores, infeſtis numinis ſui viribus inſecuturum ſperantium. Jamq; ſtatua extremâ tibiarum parte præciſâ propinquo parieti ſupina incidit. Cujus extrahendæ gratiâ Suno miniſtros ad ejusdem parietis dejectionem hortatus, cavere juſſit, ne ſuccidendi aviditate pericula ſua parum diſpicerent, neu ſe labenti ſtatuæ per incuriam proterendos objicerent. Ruinam ſimulacri non ſine fragore humus excepit. Præterea frequens ædem purpura circumpendebat, nitore quidem prædita, ſed ſitu tam putris, ut tactum ferre non poſſet. Nec ſylveſtrium beſtiarum inuſitata cornua defuêre, non minus ſuapte naturâ, quàm cultu miranda. Dæmon in furvi animalis figura penetralibus excedere viſus, ſubito ſe circumſtantium luminibus abſtulit. Igitur oppidani ſimulacro urbe egerendo funes inijcere juſſi, cum id priſtinæ religionis metu per ſeipſos exequi non auderent, captivis exterisq; quæſtum in urbe petentibus, ut illud eijcerent imperabant, ignobilium hominum capita divinæ iræ potiſſimum objectanda ducentes. Quippe domeſtici numinis majeſtatem, quam tanto cultu proſequi conſveverant, graves è veſtigio pœnas à ſuis violatoribus exacturam putabant. Tum verò variæ incolarum

VVALDEMARUS I.

voces exaudiebantur, alijs dei ſui injurias lamento, alijs riſu proſequentibus. Nec dubium quin ingens prudentiori oppidanorum parti rubor inceſſerit, ſimplicitatem ſuam totannis tam ſtolido cultu deluſam cernenti. Pertractum in caſtra ſimulacrum admirantis exercitus concurſus excepit. Nec prius ſibi principes ſpectandi licentiam indulſerunt, quam plebem viſendi ſacietas amoviſſet. Reliqvum diei in obſidibus, qui pridie remanſerant, accipiendis traductum eſt. Sed & ſcribæ principum in urbem mittuntur, qui ſacerdotali miniſterio rudem religionis populum Chriſtianis ſacris aſſuefacerent, ejusq; ſacrilegis ſenſibus ſanctitatis diſciplinam ingenerarent. Veſperâ appetente, omnes, qui culinis præerant, ſimulacrum attentatum ſecuribus, in exigua fruſta aptosq; foculo ſtipites redegerunt. Crediderim tunc Rugianos priſtinæ piguiſſe culturæ, cum patrium avitumque numen, quod maxima religione celebrare ſolebant, igni deformiter applicatum concoquendis hoſtium alimentis famulari conſpicerent. Poſt hæc noſtri pariter & fanum cremandum, & baſilicam lignis machinamentorum exædificandam curabant, belli inſtrumenta pacis domicilio permutantes. Itaque quod obterendis hoſtium corporibus excogitaverant, ſalvandis eorum ſpiritibus impendebant. Dies quoque, quo theſaurus Svantovitho votorum nomine conſecratus à Rugianis traderetur, præfigitur. His expletis Abſalon Granzæ Karentinenſis promiſſione ducibus expoſita, cunctisq; ejus experimentum ſumi debere judicantibus, cum triginta navigijs noctu diſceſſit, Rege ſub primam lucem inſequi monito. Tantus autem Karentinis, Arkonenſis expugnationis nuntio, terror inceſſerat, ut locum, qui ab Abſalone prænotatus erat, ante præfixum tempus accederent. Illic Granza equo inſidens, voce eminus miſſa, quiſnam claſſi præeſſet, rogabat. Quam poſtquam ab Abſalone ductari cognovit, Granzam ſe eſſe confeſſus, Regem Tetiſzlavum cum Jarimaro fratre & univerſis Rugianæ nobilitatis proceribus adveniſſe perdocuit. Quos Abſalon, interpoſita fide, nave exceptos, ac per omnia Arkonenſium exemplo deditionem pactos, ad Regis adventum uſq; detinuit. Quo per omnia pactionibus aſſentiente, ſolo Jarimaro ex Rugianorum optimatibus aſſumpto, unà cum Svenone Aruſienſi, Karentiam pergit: reliquos, quo tutius urbem peteret, per Esbernum fratrem epulis allectos, non ante reditum ſuum dimittendos curavit. Triginta ſolos domeſticos milites ſecum habebat, quorum majorem partem, orantibus Karentinis, ne quid rixæ per ejus comites in urbe concitaretur, remiſit, fiduciâq; quàm familiâ abundantior ad urbem contendit. Hæc undiq; ſecus voraginibus ac lacunis vallata, unicum paluſtri ac difficili vado aditum habet. Quo ſi quis incautis viæ exceſſibus aberraverit, in profundum paludis incidat neceſſe eſt. Hoc vadum emenſis, prætentus urbi callis occurrit; hic ad portam ducit, mediusq; vallum ac paludem interjacet. Itaq; Karentini, quo deditionem ſuam concinniorem efficerent, ſex millium numerum explentes armati ſeſe portis effundunt, viamq; noſtrorum progreſſui opportunam, ſuffixis humo cuſpidibus, diverſa acie circumſtare cœperunt. Quo aſpectu ſtupentem Svenonem, rogantemq; quidnam ſibi hoſtium vellet excurſus, Abſalon metu carere præcepit, eorum egreſſionem ab obſequendi ſtudio profectam docendo. Qui ſi nocendi animum gererent, facilius intra urbem facinus exſequi potuiſſent. Quanta porrò illum fiducia præditum æſtimemus, qui capitis ſui poteſtatem armati hoſtis ancipiti arbitrio tam facilè credere non dubitavit? Sed & milites ejus exemplo firmati, nec vultu nec ordine mutato parem procedendi conſtantiam conſervaverunt, plus ſpei in unius Abſalonis præſidio, quàm metus in hoſtium multitudine reponentes. Transgreſſos vadum, viamq; vallo citeriorem aggreſſos, Karentini qui ſe hinc inde centuriaverant, humi pro-

ſtratis

VVALDEMARUS I.

ſtratis corporibus, perinde ac ſuperos adorandi officio venerati ſunt, exſurgentesq; eorum veſtigia benivolo ſtudio conſectari cœperunt. Jucundus Abſalonis ingreſſus, avido egreſſionis populo extitit. Neq; enim ut privatæ rei legatus, ſed tanquam publicæ pacis miniſter excipitur. Inſignis hic vicus trium præpollentium fanorum ædificijs erat, ingenuæ artis nitore viſendis. Iis tantum penè venerationis privatorum deorum dignitas conciliaverat, quantum apud Arkonenſes publici numinis autoritas poſſidebat. Sed & hic locus, ut pacis tempore deſertus, ita tunc frequentibus habitaculis conſertus patebat. Quorum altitudinis tres ordines fuère, infimo, medij ſupremiq; ponderibus ſuſtentamentum præbente. Quinetiam tantæ conſertionis anguſtiæ fuère, ut ſi tormentis in urbem lapides jacerentur, nudam humum, in quam conciderent, non offenderent. Super hæc natus immunditijs fœtor cunctos urbis penates aſperſerat, nec minus corpora quàm metus animos cruciabat. Unde noſtris Karentinos obſidioni reſiſtere nequiviſſe conſpicuum fuit. Neque enim eorum tàm promptam deditionem ulterius mirari voluerunt, quornm tam arctam neceſſitatem liquidò perviderunt. Majus fanum veſtibuli ſui medio continebatur, ſed ambo parietum loco purpura claudebantur, tecti faſtigio ſolis duntaxat columnis impoſito. Itaq; miniſtri direpto veſtibuli cultu, tandem manus ad interiora fani velamina porrexerunt. Quibus amotis, factum quercu ſimulacrum, quod Rugiæ vithum vocabant, ab omni parte magno cum deformitatis ludibrio ſpectandum patebat. Nam hirundines, quæ ſub oris ejus lineamentis nidos molitæ fuerant, in ejusdem pectus crebras ſtercorum ſordes congeſſerant. Dignum numen, cujus effigies tam deformiter à volucribus fœdaretur. Præterea in ejus capite ſeptem humanæ ſimilitudinis facies conſedère, quæ omnes nnius verticis ſuperficie claudebantur. Totidem quoq; veros gladios cum vaginis uni cingulo appenſos, ejus lateri artifex conciliaverat. Octavum in dextrâ diſtrictum tenebat. Hunc pugno inſertum firmiſſimo nexu ferreus clavus aſtrinxerat, nec manu niſi præciſæ evelli poterat: quæ res truncandæ ejus occaſio exſtitit. Spiſſitudo illi ſupra humani corporis habitum erat: longitudo verò tanta, ut Abſalon ſupra primam pedum partem conſiſtens, ægrè mentum ſecuriculâ, quam manu geſtare conſueverat, æquaret. Hoc numen perinde ac Martis viribus præditum, bellis præeſſe crediderant. Nihil in hoc ſimulacro jucnndum viſentibus fuit, lineamentis impoliti cælaminis deformitate ſordentibus. Jamq; famuli maxima cum totius urbis exanimatione, tibijs ejus ſecures applicare cœperunt. Quibus abſciſſis, comitante ſono lapſus terræ truncus impingitur. Hoc viſo oppidani, dei ſui viribus inſultantes, religionem mutavère contemptu. Nec ejus excidio contentæ ſatellitum manus, ad Porevithum ſimulacrum, quod in proxima æde colebatur, avidius porriguntur. Id quinq; capitibus conſitum, ſed armis vacuum fingebatur. Quo ſucciſo Porenutij templum appetitur. Hæc ſtatua quatuor facies repræſentans, quintam pectori inſertam habebat, cujus frontem læva, mentum dextera tangebat. Hæc famulorum miniſterio ſecuribus icta concidit. Has ſtatuas oppidani Abſalonis edicto intra mœnia cremare juſſi, preces imperio opponere cœperunt, orantes miſereatur confertæ urbis: nec incendio obijciat, quorum jugulo parcat. Nam ſi ignis ad vicina prolapſus, unum è tabernaculis corripuiſſet, ob eximiam conſertionem, univerſa indubitanter convelleret. Quapropter eas urbe egerere rogati, diu repugnaverunt, quòd ſe membrorum, quorum miniſterium imperio exhibuiſſent, numine pœnas exigente, uſum amiſſuros metuerent, contemptumq; religione excuſare pergebant: Ad ultimum Abſalonis monitu, dei, qui ſibimet opitulari non poſſet, potentiam floccipendere docti, ſpe impunitatis acceptâ, imperio ocyus paruerunt. Nec mirum, ſi illorum numinum

potentiam formidabant, à quibus ſtupra ſua ſæpenumero punita meminerant. Siquidem mares in ea urbe cum fœminis in concubitum adſcitis, canum exemplo cohærere ſolebant. Nec ab ipſis morando divelli poterant. Interdum utriq; perticis è diverſo appenſi, inuſitato nexu ridiculum populo ſpectaculum præbuêre. Ea miraculi fœditate ſolennis ignobilibus ſtatuis cultus acceſſit, creditúmque eſt earum viribus effectum, quod dæmonum erat præſtigiis adumbratum. Sveno verò, quò magis ſimulacra aſpernenda doceret, ſuper ea, cum à Karentinis ejicerentur, ſublimis conſiſtere voluit. Quo facto pondus contumelia auxit. Nec minus trahentes rubore quàm onere vexavit, domeſtica numina alienigenæ pontificis pedibus ſubjecta cernentes. Dum hæc à Svenone geruntur, Abſalon tribus cœmiteriis in agro Karentino dedicatis, veſpere Karentinam rediit: deletisq; ſimulacris, unà cum Jarimaro, profundâ nocte, ad naves pervenit, eumque ſecum cœnitare coëgit. Jamq; Abſalon ternas continuè noctes abſq; ſomno exegerat, adeoq; oculorum ejus aciem vigiliæ debilitaverant, ut penè videndi uſum extinguerent. Sequenti luce ſcribæ, & qui privata principum ſacra tractabant, ſacerdotiorum ornamentis donati, regenerandæ per aquam provinciæ miniſterium præbuerunt. Item Baſilicas compluribus in locis molîti, privatæ ſuperſtitionis tuguria, publicæ religionis domiciliis mutaverunt. Eodem die pariter accipiendis obſidum reliquiis vacatum eſt. Quo tempore Pomeranorum duces, qui Tetiſlavum regno exuendum, ſeq; Rugianæ rei dominium in præmium militiæ recepturos putabant, poſtulatâ abeundi licentiâ, amicitias hoſtilitate mutarunt. Quæ res ipſis poſtmodum ac Danis longam belli diſcordiam interjecit. Veſpere portu ſolventes, ſe ad proximam continenti inſulam appulerunt. Illic Regi ſeptem æqualis magnitudinis arcæ, conſecratâ deorum numini pecunia refertæ, à Rugianis allatæ ſunt. His peractis remittendæ expeditionis decretum vulgatur. Quâ reverſâ Abſolon novos ſacerdotes non ſolum ordinis ſui inſignibus, verum etiam commeatibus inſtructos, revocatis prioribus, in Rugiam delegavit, ne alienis impenſis utendo, populum, quem ſacris documentis erudituri erant, in exigendis vitæ neceſſariis onerarent. Nec prædicationis eorum miniſterio miracula defuêre. Siquidem compluribus debilitate corporis reſolutis, per eorum ſalutares preces bonæ valetudinis habitus recuperatus eſt. Quod potius lucrandæ gentis reſpectui, quàm ſacerdotum ſanctitati divinitus conceſſum videri poteſt. A quibus etiam detractæ religionis ſupplicia variâ membrorum ſtrage graviter exigebantur, ut manifeſtè Deum & cultus ſui præmium, & contemptus vindictam afferre, putares. Ibidem quoque nuper clarum inauditi generis miraculum incidit. Matrona quædam à viro immerens adulterii inſimulata, cùm purgandæ infamiæ gratia candenti laminæ dexteram obtuliſſet, ſubitò ferrum, quod exceptura erat, perinde atque innoxiæ manus contactum fugiens, neglecto pondere, ſublime ſe extulit, penduloque motu gradientis fœminæ inceſſum comitans, cum ante aram jactandum erat, inter religioſam aſtantium admirationem, proprio impulſu humi decidit. Ea res & mulieris infamiam levavit, & viſentium animos religioni proniores effecit. Nec temere quidem pudicitiam ſuam tam ancipitis argumenti judicio credidit, cui corporis animiq; fiduciam certæ ſynceritatis conſcientia miniſtravit. Captâ Rugiâ, cum adhuc piraticæ labes cunctos maris noſtri receſſus fœdaret, ſolerti Danorum inſtituto proviſum eſt, ut eorum claſſe recenſitâ, quarta quæque navis adverſum maritimos prædones, quoad temporum habitus ſineret, excubandi officio fungeretur, ſicq; quorundam aſſiduitas univerſorum laborem abſolveret. Tantum enim commodi gens noſtra in paucitatis continua, quantum in multitudinis interciſa militia reponebat. In

Quod munus potiſſimum juvenes conjugiorum expertes legi placuit, ne militiæ ſtudium tori charitate torpeſceret. Iiſdem Abſalon & Chriſtophorus duces adduntur. Qui domeſtici freti limitibus non contenti, etiam Rugiana littora ac Lenticios ſcrutabantur anfractus. VVALDEMARUS I.

Per idem tempus legati Regis, quos ut ſibi paternæ animæ ſanctitatem ſacris honoribus venerari liceret, Romam tranſmiſerat, conſentaneas voto literas retulerunt. Quibus cognitis Rex omni Danicâ nobilitate ſub edicto Ringſtadium evocatâ, circa ſolenne Joannis, quod in æſtivo ſolſtitio colitur, & parenti cœleſtes honores, & filio regios celebrare conſtituit: maxima claritatis incrementa accepturum ſe ratus, ſi una eademq; luce ex iis alterum ara, alterum coronâ donaſſet, ut & hujus infantiam regnum reciperet, & illius ſpiritum publica religio conſecraret. Sed neque ſe ulla alia ex re tantum voluptatis hauſturum credebat, quàm ſi in filio majeſtatis ſuæ inſignia vivus conſpicere potuiſſet. Quinetiam naves à propinqua ſtatione revocatas, longinquam agere juſſit, quò citius profundæ barbariæ piratas offenderent, ante feriam, quæ Joannis cenſetur, participandæ ſolennitatis gratiâ reverſuras. Diſcedentes quoque præmonuit, ne hujus generis piratas, callidius quàm fortius confligere ſolitos, repentè laceſſerent, & quibus id conſvetudinis ſit, ut hoſtili claſſe ſuperveniente, navigiis ſuis in littus ſubductis, de induſtria citato curſu latebram petant, hoſtibusque liberum inſtandi locum tribuant. Sed mox ut eorum navigia ardenti remigum ſtudio paſſim littoribus applicata conſpexerint, improviſo recurſu latebris erumpentes, eadem brachiis per foros injectis apprehenſa ſubducant, ſubductaq; nautis partim lapidum, partim telorum nimbo obrutis ferro perfodiant, ac crebris foraminibus abſumant. Hos itaque tametſi fugere videantur avidius inſequendos non eſſe, quorum non minus fuga quàm impetus metui debeat: neque terga præbentibus præproperè innitendum, ſed potius & littus compoſito navigationis genere petendum, & in aciem junctis patienter ordinibus deſcendendum. Hæc agentibus in expedito victoriam fore, quod inermes illi nudisq; penè corporibus dimicantes, plus aſtu quàm apparatu niti ſoleant. His monitis incaleſcentes ſe in Ølandiam appulerunt. Verum quanquam Sveones ac Dani inimicitias gererent, ne deſtinatam paganis cladem Chriſtianis infligerent, inſulæ parcendum duxerunt, religionis concordiam regnorum odiis præferentes. Hic ab indigenis permixtos Eſtonibus Curos propinquo in portu piraticam exercere perdocti, indicatum ſibi locum, ut cuiq; navigationis celeritas ſuppetebat, cum contemptu hoſtium, regii monitus immemores, certatim ſubintrant. Quo viſo, ſpeculatrix Eſtonum ratis remigio in altum exceſſit, obviaq; navigatione diffugere, quàm ſociæ claſſi viſorum nuncium afferre maluit. Quod reliqui piratarum experti, ſubductis in continentem navigiis, de induſtria ſe propinquæ ſylvæ fruticibus occultare cœperunt. Quorum commentum Sveno Scølingus, & Nicolaus Wendilenſis, haud callidè æſtimantes vehementi remorum impulſu concitatis navigiis, cum univerſis remigibus littus inſiliunt, ubi protinus fallaci Barbarorum recurſu excepti, diuq; cum iiſdem ſtrenuè prœliati, neglecti regalis conſilii pœnas exitio pependerunt. Quibus dum Tovo Longus, & Eſgerus, inſignes Abſalonis equites, auxilio fore geſtiunt, quorum ſpiritum protegere ſtudent, ſociantur funeribus. Talibus ſociorum periculis Magnus Scanienſis irritatus magis quàm territus, diverſo littoris aditu ſimilem pugnæ eventum habuit. Horum omnium navigia Barbari prius remigibus viduata, mox ſecuribus perfoſſa profundo merſerunt. Has militum ſtrages Chriſtophorus contemplatus, temperato remigii curſu terris navem abſtinuit. Quæ cum fluctuante prora littori latus adverteret, tanta ſaxorum vi ab

VVALDEMARUS I.

hoſte petita eſt, ut remiges ſua tantum corpora munire contenti, aliena attentare nequirent, nec jam inferendis ictibus ſed vitandis vacarent. Hæc poſtquam Esbernus animadvertit, ne ſanguis regius fruſtra ſibi creditus videretur, ſtrenua navigatione continentem petendo, mediis ſe jaculantium ſaxis immerſit, oneratumq; periculis juvenem ab imminenti exitio navigii ſui interjectu ſervavit. Quod protinus Barbari magnis viribus apprehenſum, vulneratis, qui proræ præerant, in littus haud ſegniter pertrahendum curarunt. Esbernus cum ſe tribus ſpiculis baliſta emiſſis, toties ictu fraudatum videret, confracto tormento, cujus uſum fruſtra tentaverat, à puppi in proram armatus conceſſit; ſolusq; tot hoſtes aliquanto diei ſpacio mira animi corporisq; virtute ſuſtinuit. Tandem ſilicibus adeò contuſus telisq; perſtrictus, ut pedibus quoque deficeretur, ægrè puppi repetita conſedit. Jamq; à comitibus deſertus (nam cuncti, præter unum, pellente metu, profundo ſe dederant) poſtquam barbaros navigium, cujus jam latera dolabris perfregerant, inſilire conſpexit, virtutis priſtinæ non oblitus, viribus recollectis, ſemel iterumq; ac tertiò exceptos fugavit, telaq; in ſe congeſta acerrime in hoſtem retorſit: auxilio ſibi vertens, quod in ejus perniciem vis aliena contulerat. Ad ultimum hebetatis nervis, laſſitudinis nimietate confectus, cum potius debilitati quàm hoſti cedens, reſumendarum virium gratiâ, paululum gradum referre cœpiſſet, tam gravem lapidis ictum capite excepit, ut ante puppim penè exanimis collaberetur. Quem cum Barbari, conſcenſo navigio, jacentem obtruncaturi concurrerent, unicus ejus comes cum voce ſemianimem ſuſcitare non poſſet, dextera comprehenſum erexit, ſolaq; conſiſtentis imagine propinquas hoſtium catervas repulit. Tanta quippe fortitudinis ejus experimenta fuerant, ut aſpectu non minus quàm viribus hoſtem terreret. Poſtremò ſenſibus redditis, comitem percontatus, curnam ab eo fatigaretur? Poſtquam navigium Barbaris completum audivit, priſtino animi vigore, pulſis omnibus, in proram conceſſit, pugnaq; ſtrenuè edita, cum viribus propemodum abſumptis ad malum regredi vellet, rurſum ſemianimis concidit; periiſſetque, ni eum Chriſtophori remiges ocius nave exceptum ſervaſſent. Quæ res cæteros in littoris acceſſione cautiores effecit. Eo namque proſpectius abſtinentes, eminus rem fundis jaculisq; geſſere. Et quoniam rebus ulterius attentandis noctis propinquitas officere videbatur, ſumpto differendæ pugnæ conſilio, ne quâ Barbarorum ratis nocturno portus egreſſu clandeſtina fugâ dilaberetur, excubiis obſervandum duxerunt. Igitur Barbari cum ſe tantæ claſſis objectu concluſos viderent, fortitudinem ex deſperatione capientes, jam non de fuga ſed victoria cogitare cœperunt. Itaque partim propriis, hoſtiumq; navigiis, quibus potiti fuerant, partim ſylveſtribus truncis arboreisq; molibus munitionem ad urbis inſtar ædificant, binos habentem introitus arctos admodum, anguſtiisq; difficiles, quibus quis veluti poſticis ſubmiſſus irreperet: latera quoque, quæ ex navigiis compegerant, velis in multiplices ordines convolutis, exterius imminebant, propugnaculorum uſum à telarum confertionibus mutuantes. Præterea aliis ſectos ſtipites figendis ictibus exacuere, aliis littoralia ſaxa jactibus idonea legere curæ fuerat: & ne ulla ex parte remiſſis animis viderentur, bacchantium more cantu choreisq; lætitiam ſimulabant, Danis triſtem ſilentio noctem ducentibus. Tunc Lucas Chriſtophori ſcriba, nationis Britannicæ, literis quidem tenuiter inſtructus, ſed hiſtoriarum ſcientia apprimè eruditus, cum infractos exercitus noſtri animos videret, mœſtum ac lugubre ſilentium clara voce prorumpens, ſolicitudinem alacritate mutavit. Siquidem memoratis veterum virtutibus, noſtros ad exigendam à ſociorum interfectoribus ultionem tanta differendi peritia concitavit, ut non ſolum mœſtitiam diſcuteret, verumetiam cunctorum pectoribus fortitudinem ingeneraret;

beraret. Dictuq; incredibile fuerit, quantum virium in noſtrorum animos ab alienigenæ hominis ſermone manaverit. Diluculo reddito paucis ad prohibendam hoſtium elapſionem relictis, remoto ab eorum caſtris ſpatio littus conſcendunt, ne in ipſo apparatu repentinos ſupervenientium paterentur incurſus. Itaque cultius armatis in acie præire juſſis, ignobilibus quibusque ſubſequendi locum attribuunt. At Barbari non per acies, ſed paſſim munitione delapſi, ingenti clamore edito in pugnam proſilire cœperunt; exiſtimantes Danos ſtrepitus viribus perterrefactos primo congreſſionis impetu ſuperandos. Tantus autem clamoris eorum horror increbuit, ut in poſtrema acie collocatis non ſolum metum, ſed fugam incuteret. Verum à præcedentibus ſecus ac rebantur excepti, non minore impetu caſtra, quàm reliquerant, repetebant. Complures ex eis cæſi ſolus è noſtris Olavus guttur telo trajectus multoq; ſanguinis profluvio debilitatus, ſemianimis in littus refertur. Primus Nicolaus Stigonis filius, vir genere & viribus juxta ſplendidus; defenſam à Barbaris munitionem irrupit, ſed in ipſo mox aditu vehementi fuſtis ictu exceptus procubuit. Quem Ako frater proprii corporis objectu protegere cupiens, dirum in gutture vulnus excepit. Quorum fortitudinis veſtigia cæteri inſecuti; facto irruptionis gradu; cum contemptu periculorum atrocius in hoſtem graſſantur. Quibus etiam, qui excubiis præerant; ſupervenientes opem tulere; alii malis appoſitis munimenti faſtigium tranſcendentes, ferendi ſociis auxilii ſtudio hoſtilibus ſeſe globis immergunt. Tanta autem in Barbaros ſtrages exercita eſt, ut ex ipſa eorum multitudine nè cladis quidem nuncius ſuperſtes reperiretur. At noſtri prædæ participatione acta; refectisq; navigiis; nobilium ſociorum cadavera ſalientes, ignobilibus ibidem tumulatis, in patriam referenda curabant. Quâ initâ Waldemarum apud Ringſtadium; magnâ cum optimatum frequentia; regio apparatu feriantem reperiunt. Ubi Lundenſis Pontificis miniſterio, cujus id exequendi officium erat; & patris ejus oſſa aræ traduntur, & filius ſeptem annos natus Canutus Rex conſecratur; regia in ſella purpurâ venuſtatur. Quibus debita religione celebratis, Helgo Pontifex Aſloenſis, & Stephanus Upſalenſis, ab Erlingo miſſi, editiore loco occupato, pacem Norvagienſibus benigno precabantur alloquio. Quam à Rege eo potiſſimum die concedendam eſſe monſtrabant, quo & filium diademate, & parentem altario honoratum vidiſſet; tantumq; excellenti eorum facundiæ tributum eſt, ut Erlingo familiaris colloquii aditus promitteretur. Ad quem Esbernus, poſcente Helgone, nondum reſanatis vulneribus; legatus dirigitur, Erlingo & Juaro Norvagienſibus interim obſidum loco apud Regem retentis. Multa illi in concione Erlingus inſolenter, hic multa Erlingo audacter reſpondit. Quo Erlingus domi ſuæ detento, Waldemarum allocuturus, Sialandiam, quatuor navigiis, Stephano Upſalenſi comitatus, accedit. Quem cum Abſalon nuper à Regis in Jutiam proficiſcentis comitatu magna claſſe regreſſus, Iſørenſi in portu adventantem videret, ſociis quicquam hoſtiliter conari vetitis, ne ſupervenientibus metus injiceretur, tranquillè ejus navigationem excepit; quem etiam majore claſſis ſuæ parte dimiſſa, ad Regem perduxit. Is cum prima colloquii die objurganter exceptus de concordia deſperaret, Abſalonem per Stephanum orat, tutò ſibi diſcedere liceat. A quo timidius; quàm ſi in patria foret, ſentire prohibitus, colloquium repetivit, pacemq; probatis conditionibus impetravit. Enimvero cunctis Norvagienſium magnatibus in eandem ſacramenti formam obſtrictis, jurejurando pollicitus eſt, ſe filium Regis Waldemarum admodum parvulum, educationis officiis proſecuturum, eundemq; prius Norvagiæ ducem; deinde regni hæredem futurum, ſi filius ſuus Magnus abſque liberis juſto matrimonio ſuſceptis decederet. Quinetiam miles Regis effe-

ctus, quotieſcunq; res poſceret, ſexaginta Norvagienſium naves in ejus comitatum expediendas promiſit. Cujus pactionis tenorem Danorum fide laudata, domi poſtmodum in concione vulgavit. Quem Tovo deſcendentem, reducendi Esberni gratia, proprio ſequebatur navigio. In quo profecturus Esbernus, munificentia gentis arcuum telorumq; donis onuſtus abſcedit.

Cum ad Oddam provinciam perveniſſet, ex ejus ſpeculatoribus, Regem expeditione Pomeraniam petiviſſe, cognoſcit. Iidem ab eo interrogati, an ullos recenter piratas vidiſſent, quadraginta fermè navigia ad inſulam Syram appuliſſe denunciant, præfati parum ſe noſſe, negotiatrix an piratica claſſis extiterit. His auditis Esbernus, ut noctu inſcios præteriret, neglecto ſyderis habitu, quàm remotiſſimè terras navigando vitare conſtituit, piratico ſe conſpectui ſubducere cupiens. Sed dum obſcuritatis auxilium expetit, ſubitò collucentis lunæ fulgore proditur. Nam Sclavi ſerena nocte conſpecto velo, objecta claſſe navigantem excipiunt. Quibus conſpectis Esbernus nautas arma capere, loricatosq; ſuis in locis conſiſtere hortatus, reliquos ſecum in proram perductos ex utroq; navigii latere ſpiculis hoſtem inceſſere jubet, ut ſalutem ſuam protegere neceſſe habentes, ſegnius alienam impeterent. Præcepit quoque, cum primùm claſſis objectum veli beneficio penetraſſent, eodem defenſionis genere, quo proram inſtruxerant, ſe duce puppim communiant, obſervato, ne quis præter eum inter prœliandum fandi licentiam uſurparet, quò melius imperàntis juſſio exaudiretur. Quem ſi occidere contigiſſet, Tovonis vererentur imperium. Hic ſi periſſet, Eſgero proloquium deferretur. Quibus proſtratis, minimum pugnæ reſtaturum dicebat. Quò demum loricam ſumere volente, is qui gubernaculo præerat, quo ſe ſit protecturus, inquirit, cùm utràque manu circa gubernandi officium occupatâ, neutram neceſſariæ defenſionis uſibus aptare poſſit. Cui continuò Esbernus munimentum, quod erat ſumpturus, tradidit, ſeq; quàm gubernatorem hoſtibus inermem offerre maluit. Quò facto unius hominis corpus ferro, omnium verò mentes audaciâ inſtruxit, tantoperè hoſtes à ſe contemni demonſtrans. Quibus juxtà Esberni conſilium obedienter ac ſtrenuè geſtis, poſtquam claſſis globum aciemq; perruperant, primus ſequentium Sclavorum incurſus vi telorum abigitur. Secundus aliquantò majore conatu editus, pari modo repellitur. Tertio Barbari tantam unius navigii virtutem mirati, cum quibus prælientur, interrogant. Reſpondet Esbernus, fruſtra nomina rimari, qui prædam occupare non poſſint. Hunc vocis jactum expertus Ericus Juriſii filius, vir generis clari, ſed cordis obtuſi, quem fortè Sclavi illic captivum habebant, quàm poterat clara voce prædicavit, Esbernum ab eis capi non poſſe. Quo audito, ſeipſos, niſi eo potirentur, invicem execrati, hoſtilis navigii latera citra malum communibus roſtris impellunt. In quo conflictu complures ex eis exanimati ſunt, Sialandenſium nemine periclitato. Cumq; ventus, cujus non modicum auxilium erat, aliquantulum ex priſtino habitu remittere videretur, interrogatus à ſuis Esbernus, an velo remigium adjicere oporteret, id fieri prohibuit, ne navigationem metu conficere putarentur. Cumq; Barbaros identidem firmatis animis pertinacius inſtare cognoſcerent, perſeverantiæ eorum metu, an ſilex intra navigium ſuppeteret, percontatus, poſtquam haberi eum animadvertit, malum conſcendi, inq; ejus cacumine ignem excundi præcepit. Cujus facti acumine Barbaros ſequentem claſſem invitari putantes, ab ulteriore ſui inſectatione cohibuit. Cum velum extra proſpectum hoſtium eſſe crederet, demiſſo eo domeſticum in portum remigio pervenit. Ita non minus ingenio ſuo, quàm ſociorum viribus adjutus, partim à fortitudine, partim ab aſtutia præſidium mutuatus eſt.

Interea Rex, Rugianorum claſſe auctus, perq; oſtia amnis Zwinæ Pomeraniam ingreſſus, Julini oppidi, ipſo intacto, confinia populatur. Deinde ad fluvium Julino Caminoq; junctum, uniformem principiis, oſtiis bipertitum, Regia claſſe progreditur. Cujus navigationem crebra ſæpium obſtacula à piſcatoribus defixa difficilem faciebant. Pons quoq; prælongus Julini mœnibus contiguus, media amnis interciſione tranſitivè coarctabat, citra quem, impedimentis urgentibus, pernoctatum eſt. Manè Rex continentem aggreſſus, ex adverſo urbis in ripa auſtrali pontem disjici juſſit. Nec minori Sialandenſibus piſcatorias ſæpes convellere ſtudio fuit. Quos cùm Julinenſes per occultum pontis tranſitum cimbis prolapſi propellere niterentur, Abſalon, qui ſimul cum Rege ripam aſcenderat, alienis navigiis correptis, opportunum eis præſidium attulit. In cujus clypeum conjecta tela inania cadebant, ſociorum ſcutis immiſſas cuſpides retentantibus. Cumq; ejus navigium huic ſpectaculo procul intentum, hortante Rege, propius acceſſiſſet, repulſis hoſtibus, ingentiq; pontis parte convulſa, cæteræ claſſi navigandi iter tribuitur. Quam cum oppidani prætereuntem ſcaphis inceſſerent, Abſalon & Suno, cimbas ſuas ſagittariis completas eis objiciunt. Ancepsq; exercitatio erat naviculis, vario tormentorum genere decertantibus. Verum ut Julinenſibus oppidum, ita noſtris claſſis refugio fuit. Ad ultimum cedentes oppidanorum ſcaphæ, liberum claſſi progreſſum dedêre. Quam cum Suno poſterius ſequeretur, quendam è Julinenſibus inſolentius ripæ incurſantem, ejecto balliſta ſpiculo interemit; eiq; mox alium ſubvenire conantem ſimili ictu proſtravit. Quorum corpora totidem ocius accurrentes, humeris ſuis excepta celerrimè deportarunt. Cumq; noſtros ob id factum unus ex oppidanis, perindè ac ſociorum necem maledictis ulturus, acerbiore convitio inſequeretur, protervè eum Guthskalcus agere prædicabat, quod dona, quæ in alios ultro collata conſpexerit, contumelioſa verborum violentia aſſequi cupiat. Nam cùm duos eorum pedites à noſtris equites factos conſpexerit, reliquos ſi propius acceſſiſſent, ſimilibus equis eſſe donandos. Quo dicto non ſolum inſectatoris petulantiam contudit, verùm etiam oppidanorum omnium inſolentiam proculcavit. Inde ad inſulam Criſztoam perventum. Cujus incendio abſtineri Rex, ut annonæ equorum alimentis neceſſariæ parceret, edixit. Proximè ad urbem Caminum permeato amne proceditur. Cujus ſeptentrionali provincia armis incendioq; vaſtata, prælium ejus in ponte conſeritur. Sub quem Sclavi per occulta vada repentes, lanceis inter rimas porrectis furtim noſtros vulneribus appetebant. Cujus incommodi fraudem Danicarum illico ſcapharum frequentia diſpulit. Pontis quoq; fragilitas excidium minitans, amplius quàm hoſtis ſævitia in metu reponebatur. Igitur omiſſa urbis oppugnatione, Criſztoam reditur; ubi reducendæ expeditionis, ſummâ cum totius exercitus hæſitatione, conſilium agitantes, qua parte pontum repeterent, ambigebant. Nam cùm Pomeranorum lacus tribus oſtijs in fretum decurrat, duobus, Penenſi videlicet & Svvinenſi, longinquitatis tædio faſtiditis, propinquam Caminenſis exitus brevitatem adire placuit. Quem Gero quidam, regionis ejus locorum peritus, adeò vadoſum, incertæq; profunditatis aſſeruit, ut eum æſtus duntaxat regreſſu ſuo meabilem faciat. Cujus cognoſcendi gratia Abſalon cum tribus navigiis miſſus, contigui maris ſævitia interpellante, profunditatis habitum excuſsè rimari non potuit. Hic fluvius, ubi lacu emanat, contractiore alveo ſtagnat. Progreſſu verò ſuo ſupra amnis modum latitudinis incrementa ſuſcipiens, eximiam paludem aut facit, aut invenit. Rurſum ubi pelago influit, priſtinæ contractionis menſuram reſumit. Quanquàm verò claſſis regia Abſalonis reditum opperiri deberet, navigationis ardore præcepti oblita, imperio feſtinationi poſthabito, ad idem amnis diverticulum procurrit, ac ſeipſam proprio

VVALDEMARUS I.

proprio ductu difficillimis alvei locis inſeruit. Cujus cum Chriſtophorus terga cuſtodis more poſtremus tutaretur, inſultantibus Sclavorum navigijs haud facilem fluvij ingreſſum habuit. Quod attentationis genus partim viribus ſuis, partim ſociorum auxiliis propulſavit. Cumq; Rex eodem die Julinenſis provinciæ denuò invadendæ conſilium agitaſſet, Abſalon concubiâ nocte, opportuna aſcenſui loca ſcrutatus, ubi ſolidiorem fundi ſitum advertit, illic aut palos fixit, aut harundines ripæ junctas nodis ſignavit, poſteraq; luce eaſdem indiciorum notas ſecutus, exponendis equitibus facilem continentis aditum præmonſtravit. Qui cum Magnum, Erici filium, diurnæ excurſationis, agendæq; prædæ ſocium haberet, eumq; incautius evagantem ab hoſtibus propè interceptum audiret, quanquàm à Rege, vicorum incendiis inſiſtente, revertendi imperium accepiſſet, charitatem obedientiæ prætulit, Magnumq; partim navali, partim equeſtri hoſtium militiâ, arctiſſimo in loco concluſum, eveſtigio concitato agmine ſuperveniens, imminentis exitii periculo liberavit. Nec ingratus auxilij Magnus, ſalutem ſuam ſe ei debere confeſſus eſt. Ad hæc ingentes ſervatori grates exſolvit, ſeq; etiam ſpiritum ſuum, ſi neceſſe foret, ejus ſaluti impenſurum promiſit. Verum Abſalon memor hanc opem à ſe latam adverſum Regis imperium eſſe, ne triſtiorem ejus vultum experiretur, gratiam, quam contemptu læſerat, prædæ objectu recuperare conſtituit. Igitur pecorum ordines præ ſe agi, captivosque in caſtra præcedere juſſit, eoq; aſpectu permulſos Regis oculos in adventum ſuum ſereniores effecit. Is namq; cognitis Abſolonis operibus, ſpolijsq; conſpectis, iram, quam contemptui inflixit, virtuti remiſit, eumq; levi reprehenſionis genere venientem excipere contentus fuit. Repetitâ claſſe anceps educendæ ejus conſilium fuit. Alij ſiquidem medias faucium anguſtias, ad commodum navigationis, ligonibus patefaciendas, ſtrictasq; fluvij partes foſſorum operâ ampliandas cenſebant. Sed quia manifeſtum erat, futurum, ut arenis maritimo æſtu appulſis foſſa obſtrueretur, opus attentatum non eſt. Alij naves, ſubjectis trabibus, communi vi in portum pertrahendas duxêre, equitatu utrinq; ripas tuente. Rugianis ſolis ſex parvulas rates hac arte educere contigit, cæteras vero oneribus admodum impeditas deſiungi quàm abſtrahi facilius fuit. Igitur cum noſtri infinito procedendi ardore aliquamdin fauces fruſtra tentaſſent, revocante Rege, ægrè cœpto ceſſerunt. Tanto omnes (Abſalonem excipio) hoc exitu utendi aviditas ſtimulabat. Is namque explorato amne, faucium profunditatem navigiis inacceſſam fore compererat. Interea Kazymarus imperitâ noſtrorum ſeceſſione gaviſus, claudendi amnis gratiâ, quinquaginta navium claſſem ejus principio obijciebat, ratus nihil hoſtium fortunæ præter mortem aut captionem reſidui fore. Inſignes ei ſagittarij Konon & Cirinus fuêre, ab Henrico, in Sclavorum auxilium, Danorum odio, miſſi. Bugiſzlavus quoq; cum equeſtribus copijs ſuperveniens, navigijs in ſupplementum fratri tranſmiſſis, Julinenſes, quòd cum noſtris acie non conflixerint, ignaviam eis objectando contempſit. Quæ res adeò Jutenſium animos metu confecit, ut Abſolonem veluti concione circumdatum palàm convitijs aggredi deforme non ducerent, ejus ductui imputantes, quod propriæ feſtinationis impulſu commiſerant. Quin etiam muliebriter & quaſi per lamentum queri cœperunt, olim Regum conſilia ad illuſtrium virorum arbitrium pependiſſe, nunc in ſtolidiſſimi cujusq; monitis ſententiaq; conſiſtere. Enimverò Danis eò loci perventum eſſe, unde reditus ſpes præſumenda non ſit. Quamobrem pauca navigia, quibus Rex ac Principes dilabi poſſent, publico conamine extrahi oportere, ne Danorum vires ac nomen uno temporis momento funditus collaberentur. Quam inſectationem Abſalon adeò patienter ac moderate tulit, ut nihil ex conſueto mentis aut vultus habitu deponere videretur. Idq; ſolum monere contentus fuit, ut eas tantum ad præſens

voces profunderent, quarum in futuro meminiſſe non pudeat. Huic forte obtrectationi Scorro Waggnonis filius interveniens, primum ob confuſas populi voces, cujusnam rei mentio haberetur, liquidò exaudire non potuit. At ubi ceſſante jurgio, remiſſoq; ſtrepitu, Abſalonem maledico aſtantium ſermone lacerari cognovit, Deſipitis, inquit, commilitones, pijſſimi ac valentiſſimi viri induſtriam, tanquam ſcelus aliquod aut flagitium, obſcœnâ verborum petulantiâ proculcando, ignavasq; & indignas fortibus voces in ejus convitium muliebriter jaciendo. Neq; enim ſtrenuam ac fortem operam iniquâ æſtimatione penſare fas eſt. Ipſo ſiquidem ductore eas terrarum partes armis luſtravimus, quas ne aſpicere quidem majoribus noſtris contigit. Et ſanè principibus ducandi, militibus ſequendi jus competit. Ergò nos proprijs niti, alienis verò imperijs regi convenit. Neque enim ab eodem & defendi & ducari debemus. Quapropter nos illi grates habere par eſt, qui fortunas ſuas toties pro noſtra præda victoriaq; devovit, cujusq; nunc fortiſſimo ductu eò neceſſitatis pervenimus, ut ſalutem armis protegere debeamus. Jam enim patriam ac penates affectantibus, ante hoſtium oculos conſpicuum virtutis opus edere neceſſe eſt, reditumq; probitatis actibus impetrare. Has autem populi noſtri querelas, à ſumma animorum trepidatione profectas quis dubitet? Sed prò dolor, quid cauſæ eſt, quòd tot illuſtrium virorum præcordia tam repentè fiducia defecit, ignavia occupavit? Quid nobiſmetipſis nullo concutiente, metum parimus, abjectaq; ſpe ſine periculo trepidamus? Corporibus integri ſumus, neq; nexus, neq; plagas experti. Dextris enſes geſtamus, nihilq; robori noſtro inopia aut clades detraxit. Agè, tantam fortunæ incolumitatem virili mentium robore proſequamur. Meminerimus nos viros exercitatos, non imbelles fœminas eſſe, & inter penè inermes hoſtes, ſumma cum armatura verſari. Certè ſi claſſis noſtra aut naufragio aut incendio periſſet, nihil impedimenti eſſet, quò minus per medios hoſtes patriam equis repeteremus. Mittite ergo trepidas ignavasq; voces muliebriter auribus tantæ concionis inſerere, exſurgentesq; animis, hebetatos fortitudinis nervos priſtinâ virtutis fiduciâ recreate. Talibus aliquandiu monitis inſiſtens, potius obtrectantium ora cohibuit, quàm animos correxit, depreſſitq; jurgium exhortantis autoritas, quòd ei ſumma pietas ac præcipua fortitudo maximam ſociorum gratiam conciliaverat. Interea Kazimarus claſſis noſtræ potiendæ ſpe admodum incitatus, ſimulandæ fiduciæ gratia, tentorio in ripâ defixo, aureis argenteisque poculis ſibi ac militibus merum propinari conſtituit. Cujus inſolentiæ faſtum, fugatus poſtmodum rubore mutavit. Interea Waldemarus principes à claſſis pertractatione revocatos curatis corporibus ad ſe coire jubet. Quos cum intra navigium ſuum frequentes adeſſe cognoſceret, quid factu potiſſimum ducant, inquirit. Quibus reſponſum non dantibus, taciturnitatem miratus, cauſam ejus exponi præcepit. Tunc quidam, hæſitantibus cæteris, pueros ei in conſilium adhibendos dicebat, quorum præcipuè monitus ſectari ſoleat, ut quos duces elegerat, etiam reduces habeat. Qua voce Waldemarus Abſalonis ſibi familiaritatem exprobrari cognoſcens, non moris eſſe, inquit, fortes viros invicem ſe muliebriter reprehendere, quin potius, ubi publicæ neceſſitati conſulitur, privatas lites faceſſere oportere. Sed neq; hominem, qui ab ipſis imperitiæ damnetur, ſi conſultus fuerit, reſponſionis ignorantiâ ſilentium acturum. Intuensq; Abſalonem, quid ſuadeat, rogat. Ille conſilium in expedito eſſe, cum eo Regi libitum foret uti, pronunciat. Quæ enim aliis impedimenta atq; obſtacula videantur, diſpulſu facilia fore, neq; aut navium objectum, aut equitum incurſum morari poſſe, quo minus ea parte egreſſus pateat, qua aditus fuerat. Regem quippe expoſitis in continentem equitibus, protegendæ claſſis gratiâ, ad ipſas fauces ſecedere debere, eoq; navigia nonnulla loricatis remigibus inſtructa

VVALDEMARUS I.

ſtructa cæteris ſingulatim præire,& claſſem hoſtilem,cum primum frequentium comitatus affuiſſet, irrumpere. Ridentibus cunctis, & an ipſe prævius fore vellet, percontantibus, volo,inquit, ne fortius dixiſſe videar quàm feciſſe. Etenim audacium conſiliorum autores,quod ore ſuadent, manu proſequi convenit. Delectatus conſilio Rex, Abſaloni naves, remigesq;, quos poſceret, expediri præcepit,ac protinus ripam ſtipatis equitibus petens ad amnis principium properavit. Quo Kazymarus eminus adventare conſpecto,relicto ocyus tabernaculo, ad claſſem trepido curſu ſe retulit. Septena delectu habito navigia procurantur, eademq; loricato remige exornantur. E quibus bina Abſalonis fuêre, totidemq; Esbernus ac Suno ductabant. Reliquis tribus Thorbernus,& Olauus, & Petrus Thorſtani filius præerant. Cumq; Abſalon, cætera claſſe ſeriatim ſubſequi juſsâ, navigio primus incederet, ignotum amnis diverticulum infenſo navigationis compendio penetravit: cujus reliqua navis gubernantis errore ſubitò vadis inſedit. Sed hunc deviæ navigationis exceſſum, detruſâ arenis puppe, remigum velocitas correxit, ſtatimq; barbara claſſis ceu ventis correpta paſſim dilabitur. Cujus fugam Dani magnis ac lætis vocibus inſecuti, diſciſſum ſaxi vinculum, effuſo clamoris gaudio, prædicabant, deq; accuſatoribus Abſalonis veneratores effecti, ingenti gratia ipſi relata, contumeliam laudibus redemerunt. Sed & ejus animus moderationis & conſtantiæ viribus præditus, mobilis vulgi adulatione extolli parvi habuit; tantumq; ſe in deſpiciendis laudibus geſſit, quantum in contemnendis vituperijs egerat. Tantulo negotio tam ingens periculum diſpulſum eſt. Bina Sclavica navigia remigum metu deſerta, apud Criztoam à noſtris excepta ſunt. Tertium ſubſtantibus aquæ palis affixum, ſociorum ſuccurſu ſervatum eſt. Cumq; Rex citatis equis Julinum petiſſet, Bugiſzlavus circa pontis refectionem ineundæ urbis ſtudio occupatus, conſpectis Danis, operam fugâ mutavit. Adeò illum ſubita animi trepidatio priſtinæ dictorum ſuorum inſolentiæ obliviſci coëgerat. At Rex confeſtim refecto ponte, tanquam hoſtium opera conſummaturus, in auſtralem ripam equites trajecit, quò facilior exoneratæ claſſi inter amnis conſepta progreſſus pateret. Quò poſtquam Abſalon ſubſequenter navigia ductando pervenit, nè eadem Julinenſes, ut ſoliti erant, inceſſerent, inſtructam ſagittarijs ſcapham conſcendit, eamq; medio inter urbem & claſſem amne direxit. Verum oppidani nimio timoris hauſtu perculſi, anxia cum deſperatione, totius militaris fiduciæ vacui, mœnibus ſuis incluſi latebant. Pertranſitis impedimentis, navigijs equi redduntur, defeſſaq; remigio claſſis in portum colligitur. Cumq; Abſalon ac Suno conſueto excubandi officio poſtremum fixis anchoris locum cepiſſent, veriti nè eorum navigia, vento circumferente, ſolo propius adacta, nocturnæ eqvitum irruptioni paterent, conſcenſis naviculis, quantum ripa à profundo diſtaret, curioſâ amnis colluſtratione explorare cœperunt. Interea quidam è Julinenſibus mero ſolutus, ſed venuſtâ admodum clientelâ ſtipatus, ripam inſolentius obequitando petivit, benigneq; eis, Guthſcalco interprete, locutus, atque obſides pacis poſtero die dandos pollicitus, reliquijs rerum parci, prædaque abſtineri popoſcit. Quo diſcedere volente, eqvus inſolentiùs ab eo per jactantiam concitatus ſubito lapſu corruit, eumque vehementi ictu humo inflictum, penè exanimem proſtravit. Hunc ſatellites veloci accurſu jacentem attollere fruſtrà conati ſunt: quippe cujus ſenſus halitu intercluſo magnitudine caſus ſopiti viderentur, noſtrorum verò ſagittis petiti capiendum hoſti herum liquerunt. Qui protinus à vernulis Abſalonis in ſcapham conjectus, ad Liburnam defertur, ubi viſu demum motuq; corporis recuperato inter ſuos ſe conſtitutum exiſtimans, aſſidentes oſculo amplexuq; petebat. Quo errore riſum ſpectantibus ſuſcitavit. Interea rumor falſò diſperſus exercitum ſubit, hoſtes impediendi exitus

ſtudio

VVALDEMARUS I.

ſtudio Svvynenſia oſtia crebris occupaſſe navigijs. Cujus opinionis fidem idem Barbarus rumorem falſitatis arguendo levavit, præfatus excurſum ſibi exploratumq; fore, Sclavicum robur Danico adæquari non poſſe. Quod ſi Pomeranorum vires Polonenſibus ſociatæ, ferro cum Danis decernere debuiſſent, malle ſe tutiusq; poſſe Danicas partes quàm adverſas fovere. Cæterùm ſi Polonis ac Sclavis contra Danos dimicaturis etiam Saxonica acceſſiſſent auxilia, neſcire ſe quàm partem victoriæ propiorem eſſet auguraturus. Qua aſſeveratione, noſtros ad capeſſendam cum hoſtium contemptu navigationem, alacriores effecit. Tanta autem timoris vis Sclavorum animos hebetaverat, ut ne extremos quidem, ſicut olim conſveverant, inceſſere tutum ducerent. Petrus quoq; cognomento Toddo, cum navigium ſuum palis illiſum rupiſſet, ejusq; reficiendi cauſa abeuntem ſociorum claſſem relinqueret, tempus reparationi impenſum, ut ſolitarius, ita omnis periculi immunis exegit, refectaq; puppe ſubſecutus ſocios, nemine laceſſente per tutam & liberam navigationem ad claſſem pervenit. Adeo Sclavorum petulantiam, priſtini metus reliquiæ caſtigabant. Ergo inconcuſſus peractæ expeditionis reditus fuit. Reſiduum anni otio tributum eſt.

Libri XIV. ſectio Quinta.

Interea Kazimarus & Bugiſzlavus Danicarum virium metu Henrico ſe ſubdunt, regnumq; ſuum hucusq; liberum Saxonici muneris faciunt. Ergo dùm ex hoſtibus alterum metuunt, alterius jugum ſumpſerunt, auxiliumq; petendo antiquæ libertatis beneficium amiſerunt. Sed Waldemarus Saxonicam opem fruſtra à Sclavis petitam judicans, utroq; hoſte contempto, cum inſtructa claſſe Stetinum veterrimum Pomeraniæ oppidum petit. Hujus navigationis præceſſor Abſalon, benigni erga Stetinenſes animi ductorem habebat. Cujus fraude per Oddoræ amnis diſpendia abductus, cæteris rectam & compendiariam navigationem ſequentibus, mutato ordine poſtremus ad urbem pervenit. Eſt autem Stetinum eminentis valli ſublimitate conſpicuum, inſuper natura arteq; æqualiter munitum, ut inexpugnabile pene exiſtimari poſſit. Hinc mos proverbij ſumptus, eos qui ſe tutos inaniter jactant, Stetini præſidio non defendi. Hujus tamen urbis expugnationem Dani ſpe viribus majore complexi, cum materiam ejus partim incendij capacem animadverterent, conſtructas virgis crates admodum breves, ob jacula vitanda, velut ſcuta præ ſe geſtabant, ijsdemq; freti ligonibus aggerem petere cœperunt, tutius intra cuniculorum latebras ignem ſparſuri. Rex interim oppugnationem orſus, muralibus machinis omiſſis, coronam admovit. Solis ſagittarijs ac funditoribus excelſa mœnium propugnacula appetere poſſibile fuit, aditum faſtigio negante. Fuere tamen ex juvenibus, qui gloriæ ſtudio ſumma mœnium clypeis tantum protecti conſcenderent. Alij contiguas ſolo portas, contemptis propugnatoribus, cominus ſecuribus tentant; minusq; eis quàm procul agentibus periculi fuit, quod tanta telorum vis in hoſtes undiq; congerebatur, ut ab ijs non niſi remotiores cerni impetiq; poſſent. Quo evenit, ut audacia ſalutem, ignavia diſcrimen afferret, tutioresq; propinquitas quàm remotio præſtaret. E contrario Danorum armis non magis propugnatores ipſi, quàm cæteri intra urbem populares opprimebantur, ancipiti jactu valli conſepta tranſcendentibus telis. Nulla res oppido magis adverſum oppugnantium multitudinem, quàm defenſorum paucitas nocuit, utpote quorum bellicus labor ſucceſſionis auxilium non habebat. Præfectus urbis Warthyſzlavus erat, qui & ipſe Bugiſzlavo & Kazimaro ſangvine contiguus habebatur. Hujus animus nihil pene cum civium ingenijs commune ſortitus, tanto amplificandæ exornandæq; religionis ſtudio flagrabat, ut Sclavico ſangvine editum, barbarisq; moribus imbutum negares. Siquidem ut patriam ſuperſtitioni deditam ab errore

cultûs revocaret, exemplumq; ei corrigendæ credulitatis proponeret, monachalis vitæ viris è Dania adſcitis, in latifundio ſuo cellam exſtruxit, eamq; multis & magnis ſtipendijs locupletavit. Qui cum laſſatis pugna ſocijs urbem captioni propinquam animadverteret, hoſtium ſævitiam veritus, offerendæ deditionis gratia, pacem petivit, acceptaq; fide, protinus à pavoris conſortibus funiculo ſubmiſſus, regia caſtra petere non dubitavit. Quo viſo, Danorum populus langvidius pugnam exercuit, periculis ſuis Regi pecuniam emi, ſeq; ejus cupiditate victoriâ pariter ac præda fraudari conqueſtus. Quo Rex animadverſo, demendæ notæ cupidine urbem equo circuiens, milites ad inſiſtendum hortari cœpit. Poſtquàm multo labore edito caſſam ac difficilem oppugnationem aſpexit, reverſus in caſtra, Wartiſzlavum admittit. Cujus precibus motus dedendi poteſtatem oppidanis indulſit, pecuniamq;, quantam ægrè univerſa Sclavia exſolvere poſſet, cum obſidibus pactus, ſtatuit ut urbem Wartiſzlavus à ſe in beneficium receptam tanquam regium munus, conſortio Sclavicæ dominationis eriperet. Igitur revocatis ab oppugnatione militibus, neq; capi urbem neq; diripi paſſus, ſignum ſuum propugnaculis affigi præcepit, receptæ deditionis indicia præbiturum. Illic cernere erat vallum, ab imo in ſummum, ita ſagittis undiq; conſitum, ut arundine concretum putaretur. Quas noſtri ingenti ſtudio lectas pharetris reddiderunt. Poſt hæc navigationem remenſi, capto Lyubino Rugiam revehuntur: & quoniam Rugianæ piſcationis tempus ſupervenerat, in commune conſultum eſt, eò loci tertiâ totius claſſis parte excubias ordinari, ne publicis alimentis petendis hoſtilis viciniæ metus officeret. Huic manui Kanutus Priſzlavi filius à Rege præeſſe juſſus, deformiter imperio repugnavit, præfatus ſe nihil præter anguſtos Lalandiæ fines in Dania poſſidere, eosq; tanti non eſſe, ut pro ijs tuendis ſeipſum indubitato periculo obijcere cupiat. Cæterum id negotij juſtius ad Pontifices, quos ſolos Rex arbitros habeat, pertinere, tantoq; indignius ad ſe referri, quantò remotiorem à Regis familiaritate gradum obtineat. Tam impudenti juvenis reſponſo percitus Waldemarus, exigua illum beneficia, quòd exiguis dignus ſit, accepiſſe reſpondit, de cætero, ſe efficiente, ſpoliandum magis honoribus, quàm beandum. Sed nec eum Pontificum familiaritatem inter probra ducere oportere, è quorum numero reperire facile ſit, qui præſens negotium ſuo ductu finire non abnuat. Ita Kanuto imperium detrectante Abſalonem accerſit, eiq; Kanuti reſponſionem exponit. Deinde an naves, quibus ipſum præeſſe oporteat, inſtruxiſſet, perquirit. Contra Abſalon interrogato, an ea res Pontificum opera abſolvi poſſet, ſuam cupidius offert, prædicando conſentaneum deſertioni opus fore, Regem periculis relictum, reditum affectando, dimittere. Quem Waldemarus ob reſponſi virtutem impenſioribus verbis laudatum, Kanuti moribus diſſimilem prædicabat; quòd ille imperio parere non audeat, hic juſſum ultronea ſuimet oblatione præcurrat. Regreſſus à Rege Abſalon, amicis è Sialandia denuntiat, ne eò torpidius remanſuras naves inſtruant, quòd ab ipſo ductari regiq; debeant. Primus Thorbernus incunctanter ſe comitem ejus futurum reſpondit, cujus ſuccurſu quondam patriam exuli ſibi redditam eſſe meminerit. Petrus quoq; Thorſtani filius non ſine magno rubore eum à ſe deſeri poſſe, quem & neceſſitudinis & matrimonij affinitate contingeret, prædicabat. Cujus comitandi Sunô non minus ſibi quàm ipſis debitum incumbere profeſſus eſt, quòd ei intima junctus propinquitate noſcatur. Esbernus quem ſolum fratrem habebat, comitatu ſuo orbandum negabat. In hunc modum tota pene Sialandenſium claſſis condixit. Quo cognito Rex non ſolum ipſis, ſed & Abſaloni grates habuit, qui ſibi

ſibi tam propenſum civium favorem, virtutis meritis peperiſſet. Igitur Abſalon poſt Regis diſceſſum ad tuendos Rugiæ fines relictus, non tam tutam incolis evagationem, quàm ſecuram ipſi Daniæ quietem præſtitit, Pomeranorum claſſe patriæ terminis excedere non audente. Huic Sveno Aruſienſis cum aliquanta Jutenſium manu voluntarius operum comes ac ſocius fuit.

Eo tempore princeps Rugiæ Tetyſzlavus cum Jarimaro fratre ſuperveniens, gratijs Abſaloni actis, tum ei, cum cæteræ claſſi ſuffecturos excubijs commeatus benigniſſimè præſtitit, eisq; inter navigia dividendis, induſtrios ex noſtris viros præfici poſtulavit. Sed Jutis allata paſſim & ſine diſtributione rapientibus, Abſalon hac munificentia ulterius uti noluit, excepto, quòd halec è captura ſibi deferri conſtituit, ne obſequium injuria rependeretur. Inde domum repetiturus, apud inſulam Thynnam, ſequacem Jutorum claſſem dimittit. Quorum incautior pars dum Auſtralia Fioniæ latera prætervehitur, apud urbem à Kanuto Priſzlavi filio conditam, piratis obvijs, terreſtri ſibi fuga conſuluit, naveſq; ſuas metu deſerere, pudori non duxit. Qua fama accenſus Abſalon contracta ocyus claſſe, magno ſcrutandi ſtudio, loca, quæ maximè piratis familiaria noverat, indagabat. Igitur opacos inſularum anfractus, & abſtruſos maris angulos aſſidua navigatione rimatus, miſeras captarum navium reliquias, triſtiaq; prædæ veſtigia repperit. Quarum inventu ultionis avidior redditus, diviſa claſſe ſeparatim luſtrationis officium peragi juſſit: ipſe ad inſulam Maſnetam cum potiore Sialandenſium claſſe conceſſit. Jamq; præviæ navigationis excurſu ſociæ claſſis conſpectu exceſſerat, cum forte quidam in deſtinato conſiſtens littore, crebra pilei ventilatione colloquium ejus expetere videbatur. Quem magnæ rei nuncium arbitratus, incognita ex eo cognoſcendi cupidine, velo poſito terram cimba petivit. Agnitiq; eminus hominis fidem prima voce damnavit, quod egreſſæ nuper à Sclavis piraticæ parum eo præſcius fuerat. Is namq; biſſenas nummum libras annuatim mercedis loco pactus, quoties quatuor pluresve piratici myoparones Daniam petere ſtatuiſſent, indicia ad Abſalonem ſe delaturum promiſerat. Cujus non alia ſalvandi promiſſi ratio extitit, quàm quòd ante pactionem ſecum initam piratas profectos aſſeruit. Idem Abſalonem, quorſum tenderet, percontatus, ut comperit domos repetere velle, tunc deniq; expeditionem ab eo ſolvi, cum inchoari debuerat, aſtruebat. Jam quippe à Sclavis adverſum Daniam ingentem claſſem eſſe contractam. Quod ut cognitum ſibi compertumq; fore, ita ambiguum extare, quisnam Daniæ partes hoc paratu petere deſtinaverit. Æſtuante Abſalone, & quo ſe hoſtes effuſuri eſſent, prædiſcere cupiente, explorationem promittit, præquiſito, quo nuntium referre debeat. Abſalon promontorium Mønenſe deſignat, rogatq; tempus, quo obvium mittere debeat? Ille diem ſextum definit. Nec diutulè moratus abſcedit, priusq; conſpectum fefellerat, quàm comes Abſalonis claſſis appelleret. Noſtrorum ſiquidem præſentiam peroſus repente dilabi curæ habuit, ne re comperta proditi civium conſilij, morte aut exilio lueret. Nec rem Abſalon tacitè habuit. Siquidem acceptum nuntium venienti ſociorum claſſi, ſuppreſſo autoris vocabulo, publicavit, præfatus tunc à ſe domos repeti, cum claſſem exeri ſatius foret. Ignaris cunctis quonam id autore compertum haberet, tantamq; ejus præſcientiam admirantibus: bifariam optione diviſa deliberare eos jubet, aucta claſſe, an contracto equitatu, venturum hoſtem repellere mallent. Quod ſi neutrum probent, vel littorum incolas, quò minus piratarum ſævitiæ pateant, proprijs relictis, tutioribus recipi locis jubeant. Igitur magnates concordi ſententiarum voto neq; incertam hoſtium appulſionem

equitatu excipere promptum, neq; littorale vulgus ad interiora rejicere, ſpecioſum ducentes, navaliter confligendum decernunt. Igitur portubus augendæ claſſis gratia repetitis, remiges velata navigia dimittere juſſi, paſſim ad petendos alterius expeditionis commeatus diſcurrere cœperunt. Abſalon ob nonnulla negotia Roskildiam proficiſcitur. Quem inde revertentem hybernum ſubito frigus excepit. Cujus tanta vis fuit, ut etiam aquas repente cruſtaret. Cumq; Sialandenſium populares contractis alimentis, onuſtos commeatibus currus navigia repetendo ductarent, tanta glacialis luti moles rotarum orbes implicuit, ut prorſus gyrare non poſſent. Quippe pertinax gelu veluti glutino quodam lignis limum aſtrinxerat. Quo evenit, ut curruum rectores, ijsdem relictis, jumenta oneribus ſubderent, ipſiq; pedeſtrium ductorum officia ſubirent. Quorum ocreas gelatæ ſordium tabes ſupra quàm tibiæ ferre poterant, onerabant. Hos cum Abſalon equo præteriens miſeratorijs verbis proſequeretur, duraq; pro patria perpeti prædicaret, reſponderunt majoris ærumnæ eſſe, captivum piraticis in tranſtris conſidere, pluſq; ſe ex præſenti labore voluptatis quàm amaritudinis capere. Igitur expeditionem orſus, cum propè Mønam veniſſet, obvium accipit, quem nuper ad ejuſdem inſulæ promontorium, novarum rerum ex Sclavia cognoſcendarum cauſa, transmiſerat. Illic accepit claſſem Sclavicam Svvaldenſi in portu morantem, petendæ Mønæ propoſitum gerere, in auſtrali ipſius littore equites, pedites in ſeptentrionali edituram, navigia vero Kyalbyenſis ſinus anfractibus immiſſuram. Quam idcirco copias ſpargendas duxiſſe, ne incolis ullus fugæ locus admitteretur. Quo comperto, optimum arbitratus eſt, tranquillo navigationis genere Coztam petere: nec prius ab ea divertere, quàm claſſis hoſtica ſeipſam ex conſulto prædicti ſinus anguſtijs infudiſſet. Cui ſi inopinatè ſupervenire nequeat, reliquas hoſtium copias occupatu facilimas autumabat, quibus nullus abſq; navigijs reditus pateat. Sclavis ſegnius agentibus, dilationem miratus, Falſtriam petit, ibiq; è tota claſſe bina navigia legit, quibus hoſtium actus ſpeculari præcepit. Horum alterum Sialandenſibus, alterum Falſtrenſibus inſtruere juſſum, ſtatuto, ut ſi eadem ab hoſte capi contigiſſet, reliquæ claſſis impenſis redemptio taxaretur. Quod audiens, qui à Sialandenſibus in alterius navigij regimen adſcitus fuerat, operam ſe daturum aſſeverabat, ne redemptionis beneficium captivitatis injuria paciſci neceſſe habeat. Quod non ignaviæ cauſa officium detrectando, ſed vigilantis induſtriæ fiducia ſecuritatem præſumendo aſtruxit. Verum Abſalone Coztam regreſſo, Guemmerus quidam, convivio Falſtrenſibus præbito, navem quæ ſpeculandi gratia ab eis expediri debuerat, epularum dulcedine retentabat. Siquidem humanitatis ſpecie fraudem occultans, omnium ſobrietatem eximio potionis onere fatigatam, ad ſalutare Abſalonis imperium exequendum, lentam nimis inhabilemq; reddiderat. Is Guemmerus nimia Sclavorum familiaritate corruptus, noſtræ gentis conſilia latenter eis prodere conſveverat. Eodem quoque tempore Sialandenſium claſſem corpore magis quam animo ſecutus fuerat. Ad cujus penates Sclavi, jam portu Svvaldenſi petendæ Falſtriæ propoſito egreſſi, præmittunt, qui ipſum ſuper Danorum negotijs ſecretius percontentur. Tunc verò Guemmerus ab Abſalone in claſſem vocatus, patriæ excubias ſpecie, re vera inſidias exhibebat. Qua de re nuntij per ejus domeſticos certiores effecti, maturè ſuis, quæ acceperant, indicant. Ea res Sclavicæ claſſis cœptum propoſitumq; fruſtrata eſt. Itaque cæteris rebus omiſſis, ad ſinum, quem Viridem vocant, appellere contenti fuere. In cujus littore crucem religioſa ab incolis cura conſtructam excidere adorſi ſunt, inſigni ſtipitis

ruina majorem piraticæ gloriam habituri. Cujus ſacrilegæ temeritatis ſupplicia poſtmodum turpiſſima fuga, triſtiſſimoq; naufragio pependerunt. Falſtrenſibus quoq; heſterno mero ſaucijs ſuperveniſſent, nî Sialandicus ſpeculator inter remos ægrè delapſus, ebrijs ſomnum clamore dempſiſſet. Per quem Abſalon cognito hoſtium occurſu, noctu Inguarum & Olavum probatæ ſolertiæ viros levibus navigijs ex inſula Boka ad ſpeculandum eorum conſilium dirigit. Quibus profectis, eorundem reditum præſtolare non paſſus, abſceſſum proſequi ſtatuit, præcurrendos potius quàm imitandos exiſtimans, ne longâ nuntij expectatione cuncta tardius exequeretur. Meminerat ſiquidem moris eſſe Sclavis exercitum ducturis, antelucanos amare procurſus, rebusq; celeriter confectis, feſtinis ſtudere regreſſibus. Quos ne tardius aggrederetur, remigium maturius inſtruit, unà ſpeculatoris ac ducis partes acturus. Quem Sclavi diluculo conſpicati, adventanti cunctas navium ſuarum puppes opponunt, proris in altum averſis, perinde ac fugæ non prælio conſulturi. At ubi Sialandenſium ſignum enituit, vehementi remorum conatu parem fugam intendunt, corpore viros, animo fœminas exhibentes. Nec ægrè Abſalon fugientibus inſtitit. A quorum inſecutione coörta ſubitò tempeſtate prohibitus, Falſtriam repetivit. Tanta autem undarum colluvio fuit, ut navium quævis in aliam jactaretur, nec colliſioni levi operâ ſuccurri poterat, periculo omnes æquè pulſante: periſſentq; noſtri, niſi tempeſtati cedere maturaviſſent. Igitur Sclavi cum remigio adverſum undarum ſævitiam eluctari nequirent, veloq; ſibi conſulere vellent, tempeſtatis magnitudine everſis navigijs mergebantur. Quorum periclitationis certiſſimum indicium crebra piraticarum navium fragmenta regionis noſtræ littoribus appulſa dedère. Bina ex ijs navigia remigum virtute à fluctibus defenſa, in Jarimarum Rugiæ principem inciderunt, qui poſtmodum alterum ex ijs Abſaloni præmij nomine tranſmiſit, utriusq; captionem ipſius negotio imputans. Solennis hic dies Nicolai nomine erat: cujus auſpicijs effectum eſt, ut Sclavorum excercitus ad hoc usq; tempus Daniam hoſtiliter petere auſus non fuerit. Jamq; noſtros reditum intendentes (ut hyeme fieri aſſolet) repentinum gelu concluſit. Quod tantæ violentiæ erat, ut ipſam ſinus, in quo pernoctabant, ſuperficiem enata ſubitò glacies occuparet. Huic tanta ſoliditas inerat, ut ſpiſſitudinem ejus unico ictu tranſverberare non poſſes. Cumq; eximia glaciei moles portu egreſſuris obſiſteret, induſtriâ proviſum eſt, ut unius navis præceſſu cæterarum inſecutio expediretur. Sed nec una quævis præeundi officio diutulè fungi poterat, quòd partes carinarum extrinſecæ glacialium cruſtularum acumine perinde ac ferri impreſſione exederentur. Quam ob rem præceſſionis vices inter navigia æquo ordine dividi curatum eſt. Ita demum per maritimos anfractus navigatione protracta, in apertum pelagus perventum eſt, indeq; ad propria cuiq; remeatum. Jamq; Abſalon temporum ſupputatione habita, univerſas præſentis anni partes, ternis menſibus exceptis, piratico labore emenſus fuerat.

Poſtera æſtate apud Eydoram inter Henricum & Regem communium negotiorum agitatio, contractis utriusq; provinciæ principibus habebatur. Vere reddito, Chriſtophoro ſolis præfecturæ ſuæ viribus ſuccincto, proſpera adverſum Brammeſeos expeditio fuit. Quâ peractâ, alia protinus regalibus juſſis inſtruitur. Hanc Abſalon & Chriſtophorus ducum nomine proſecuti, primi Maſnetam venêre. Qui cum, Rege tardius agente, rurſum Brammeſeos aggredi ſtatuiſſent, advehitur Eskillus inſigni Scanienſium claſſe ſtipatus. Hic nuper Hieroſolymâ regreſſus, barbam admodum immiſſam longinquæ peregrinationis teſtem gerebat. Igitur Abſalon ſi quid

clam tanto viro experiretur, vitio ſibi vertendum exiſtimans, per Esbernum ei, quid cupiat, indicat. Ille ſtudio Abſalonis impenſius laudato, orat ſocium ſe propoſiti habeat, canitiemq; ſuam juvenilia quandoq; experiri permittat. Nec ſegniter promptiſſimis Scanienſium delectis, Abſalonem ſecutus, communi navigatione appulit Lalandiam. Illic noſtris obviæ ſeptem Rugianorum rates fuêre. Unde cum noctu ſolviſſent, erroris metu peritum navigationis ex Abſalone depoſcit. Quo recepto, proſpero curſu deſtinati portus compendium aſſecutus eſt. Abſalonem verò noctis opacitas aliquantis navigationis exceſſibus errabundum effecit. Sed nec Sialandenſes erroris prorſus expertes reliquit. Par ignorantia Rugiana quoq; navigia fefellit, & fortè in eum locum inciderant, prope quem Brammeſiorum claſſis piraticam actura coierat. Cujus rei inſcij Rugiani, cùm primùm lux affuit, noſtrorum ſe copijs inſerunt, paremq; cum ipſis militiam auſpicantur, paucis ad navium præſidia relictis. Quas Brammeſij conſpectui ſubjectas, dilapſis metu cuſtodibus, populantur. Nec præda ſpolijsq; contenti, bina ex ijs navigia præſtantioris fabricæ viſa, ſecum abducunt. Quæ cum prohibentibus Sialandicæ claſſis cuſtodibus ulterius amovere non poſſent, ferro pertuſa merſerunt. Unicam hæc provincia urbem habebat, quæ à Danis rebus vacua reperta eſt, incolis eidem defenſionem ſuam credere non audentibus. Cujus deſertioni partim defenſorum, partim valli inopia cauſam præbuit. Antiquam incolæ vocitabant. Qui mœnium ſuorum diffidentiâ, cum conjugibus ac liberis, ad eccleſiam extra vallum ſitam certatim ſe contulerant, religionis quàm belli præſidio tutiores futuri, paciſq; domicilio periculum vitaturi. Sed nec quiſquam è noſtris ad eorum bona manus porrigere auſus eſt, nè prædandi libido ſacrilegio implicaretur: quanquam in ſacra æde iniquas opes attentare nefas non eſſet. Neq; enim religionis autoritas, ejus detractorib. auxilio obtentuiq; fore debuerat. Jamq; militante Abſalone, Eskillus nequid conſvetæ religionis omitteret, primam ſacris operam exhibebat. Cujus animo tantus hoſtium contemptus inceſſerat, ut in exercitu toga non armis uteretur. Interea Hurna quidam & Marquardus, quem Adolfus Holſatiæ præfectus filio moriens tutorem reliquerat, Danorum copijs ſuperbo ſermone contemptis, ingentem Sclavorum, Saxonumq; manum contraxerant. Fortè autem noſtris, intermiſſo obequitandi labore, reſpirandi gratiâ aliquantiſper humi cubantibus, Eskillus adeò ſe ætatis magnitudine contuſum confractumq; aſſeverabat, ut ne eqvum quidem ſine adjutore conſcendere poſſet. At ubi hoſtes in conſpectum venere, quovis juvene ocyor eqvum inſiluit, ita ut corporis ejus robur nulla ex parte quaſſatum putares. Adeò virtus ætati imperat. Itaq; qui dictis ſenectutem cauſatus fuerat, hanc poſtmodum factis juventam redolentibus decorabat, quem in hanc virtutis diſſimulationem nihil præter virtutem adduxit. Eodem fortè tempore ex noſtris manus parvula, prædæ dulcedine, à cæteris digreſſa, cùm hoſtes militum numero ſuperiores, & fugâ vitare deforme duceret, & pugna aggredi non auderet, inter metum pudoremq; defixa, ſociorum præſtolabatur adventum. Inter quam & reliquas noſtri exercitus copias paluſtribus aquis medius fluebat, uno tantum vado meabilis, rivus. Quem Abſalon, cunctante primipilo, primus equo transgreſſus, ſequentibus ſuperandæ difficultatis compendium præmonſtravit. Cujus rei ignari, hoſtes ſecuriùs quàm cautius operiebantur, Danicorum equitum adventum editi montis interjectu celante. Igitur qui prius à noſtris divulſi fuerant, non expectato ſociorum auxilio, quod ſibi tam propinqvum cernebant, avidè in hoſtem procurrunt, nè bellum proprio metu dilatum, aliena virtute expetere viderentur. Quorum Sclavi paucitate contempta, poſtquam majorem hac aciem, humilioribus locis relictis, montis juga ſuperaſſe conſpiciunt, terga vertentes, ab ijs quorum vires ſumma animi dictiq;

petu-

petulantia laceſſiverant, nullo negotio funduntur. Tantum ſemper ludibrij, inſolentiæ exitus afferre conſvevit. Tunc quidam ex noſtris, quos ex fugientibus occupabant, nuda haſtarum parte equis detrudere contenti, ob communem religionem ferro proſternere paſſi non ſunt, ne peremptorum cædes plus percuſſoris animæ noceret, quàm gloriæ prodeſſet. Quam injuriam beneficij loco à paſſis acceptam crediderim. Ingenti deinde præda actâ, tam diu in littore perſtatum eſt, quoad Rugianorum navigia, quæ Brammeſij violaverant, reficerentur.

Interea Henrico duce apud Bavaros agente, univerſi Saxonum Satrapæ, gerendi cum Danis belli cupiditate, quod minimo conficiendum negotio arbitrabantur, inſignem viribus exercitum applicabant. Qui in itinere profugis occurrentibus, accipiunt Danos non ruſticâ aut ignobili armaturâ, ſed operoſo ac militari inſtrumento bella gerere ſolere, tantæq; in Chriſtianos clementiæ eſſe, ut fugientes colaphis quàm armis inſectari maluerint. Nam aciem ſuam, cum ab eis capi intercipiq; poſſet, equis, non ſpiritu ſpoliatam; auctorem verò victoriæ ſolùm Sialendenſium Antiſtitem extitiſſe. Id mirum Satrapis viſum. Quorum unus Guncellinus, cujus bellicæ virtutis experientia apud Henricum ducem familiaritatis palmam creaverat, de re præſenti à cæteris conſultus, Abſaloni in maritimis occurrendum monebat, quod cum unius inſulæ manu dimicare magni non ſit. Interrogatus ab ijsdem rurſum, an cum ipſo Rege manum tutò conſerere poſſent: ne id quidem Henrico duci ſine periculo audendum reſpondit. Quo dicto cunctantibus cunctis, Danicæq; virtutis impetum formidantibus, viam ſe tutioris conſilij repperiſſe ſubjunxit. Nam cum univerſæ Danorum vires maritima expeditione confluxerint, ſi interim Sleſvicenſium partes hoſtiliter peterentur, plus diſpendij Danos, quàm foris inferant, domi eſſe paſſuros. Quo audito Bernardus Razaburgenſis in eam provinciam arma ſe tranſlaturum negabat, quam per Regem beneficij jure poſſideat. Sed neq; Sleſvicenſium portas, tametſi Rex extrinſecus agat, adeouſq; defenſoribus carere, ut plane hoſti patere videantur. Nam earum cuſtodiam ſexaginta Danorum millibus eſſe mandatam. Quod audiens Henricus, qui Saxoniæ primatum vicario nomine adminiſtrabat, bellum à ſe Danis temerè parari proteſtatus eſt, qui pacis patriæq; charitate flagrantes, propulſandæ magis quàm irrogandæ injuriæ gratia, adverſum inſolentiſſimos ſervos, teterrimoſq; latrones Martem inducant. Quos cum innocentes inceſſere nefas habeatur, tartareas ſedes mereri, qui tam juſtæ gentis cruore manus ſuas contaminare præſumerent. His monitis decretum remittendæ expeditionis obtinuit, cunctis tam indignum militiæ genus detrectandum cenſentibus. Igitur Guncellinus, qui bellicæ virtutis operibus apud Henricum excellentem familiaritatis locum meruerat, cum ſententiam ſuam ſociorum arbitrio damnatam animadverteret, pacificandum cum noſtris ratus, Sunonem popoſcit, eoq; compoſitionis partes plenius exhibente, uſq; ad Henrici ducis è Bavaria reditum, belli dilationem obtinuit. Rex deinde Rugiam advectus, Circipoenenſem ſtatuit attentare provinciam. Quam dum pereret, eximiam vaſtæ cœnulentæq; paludis difficultatem offendit. Cujus ſuperficies tenero veſtita ceſpite, graminis quidem ferax, ſed veſtigij ita impatiens erat, ut plerumq; calcantes obrueret. Nam limo funditus ſubſidente in luteas voragines, ſordidamq; colluviem prolabebantur. Haud aliud progreſſuris iter patebat. Tunc equites extenuandæ difficultatis vitandæq; laſſitudinis gratia, arma ſibi detracta equis imponunt, eoſq; prævij ductare cœperunt. Quos ut altius cœno obrutos ſuſtentabant, ita cum & ipſi ductando ſubſiderent, equorum comam amplexi fulciebantur. Rivulos quoq; qui in ea palude crebri admodum diſcurrebant, nexis virgarum compagibus ſuperant. Tunc verò

VVALDEMARUS I. inſignis quorundam probitas fuit. Nam quidam ex equitibus armis onuſti, ductis poſt ſe equis, paſſibus incedebant, agilitatis fiducia onera abjicere recuſantes. Quorum factum hoc illuſtrius, quo inuſitatius extitit. Sed & equi dum corpus lacunis immerſum avidius erigunt, interdum ductores ungulis obruunt. Rex ipſe duorum militum humeris innixus, omnibus præter proximam corpori veſtem rejectis, ægrè limi mollitiem ſuperat. Raró unquam plus ſudoris Danica virtus expendit. Ingentem hoſtibus peragratæ paludis admiratio ſtuporem invexit. Neq; illis reſiſtere tutum ducebant, à quibus & ipſam rerum naturam ſuperatam cernebant. Victor tantæ difficultatis exercitus haud ſecus quàm ſi hoſtem fudiſſet, alacer incedebat. Ingentes deinde ſyluas emenſus, animadvertit vicum apta navigijs palude circumdatum. Is aquarum natura quàm arte munitior erat, eaq́; duntaxat parte vallum habebat, quam pons inter ipſum & continentem porrectus tangebat. Hunc princeps urbis Otimarus prohibendi aditus gratia adventante exercitu, undis illico exæquare curavit, ſolis ſtipitum reliquijs inter aquam manentibus. Quas noſtri ceu quædam alterius pontis jaciendi fundamenta ſortiti, propinquæ villæ ſepibus applicatis, paulatim intermeandæ paludis compendium moliuntur. Hujus itaq; loci oppugnationem Rex, hortante mœnium inopiâ, aggreſſus, Abſalone cum majore equitatus parte prædatum miſſo, quæcunq; exædificandi pontis inſtrumento opportuna animadvertit, ſummo negotio contrahit. Hujus operis contextum verentes oppidani, contractis undiq; ſudibus ligneam turrim inſtituunt, cujus præſidio hoſtem tanquam arce vetarent, ejusq́; propugnaculis freti, noſtros promovendo operi quàm protegendo corpori intentiores, immiſſis ſubitò funditoribus inceſſere cœperunt. Contra Dani ſagittis decernere adorſi, quia propius accedere nequibant, rem eminus tentant. Nec minus Otimarus novi pontis progreſſu territus, ſtagnum rate transgreſſus, Regem petebat, ac prout noſtrorum operam aut ſegnem, aut vegetam animadvertit, ita nunc parcius, nunc impenſius pacis ſupplicationes agebat, ſemperq́; pro oppugnationis habitu deditionis verba concipiebat. Tùm verò remiſſior operis executio fuit. Sciebant enim milites, ſi bellum revocari deberet, pontem à ſe conſeri non oportere. In quem tanta jam armatorum moles conceſſerat, ut ne locus quidem ſuppeditandis, quæ ſtructuræ neceſſaria forent, ſuppeteret. Adeò vincendi avida multitudo, operandi anguſtias ſibijpſa conſcivit. Sed nec aliter allatæ ſepium moles, quàm ſuper militum vertices eorundem manibus ductatæ proferri poterant. Nec inutilis ea neceſſitas fuit, cum ſepes in altum libratæ non minus corporibus muniendis proficerent, quàm aquis ſternendis prodeſſent. Eodem exemplo vulneribus ſaucij referebantur. Tum vero rarior tenuiorq́; pontis contextus fiebat, militibus plus ejus incrementis, quàm firmitati ſtudentibus. Et jam penè eundem inſulæ commiſerant, cum hoſtes partim arte, partim viribus freti, novo pugnandi genere bellum exggerant. Siquidem haſtatas falces è turri directas, ad militum noſtrorum ſcuta tendebant, eaq́; pertinacius apprehenſa, præliantibus detrahebant. Obnitentes interdum violentiore tractu ponte excuſſos profundum petere cogebant. Cui malo nî maturius occurſum fuiſſet, Danorum juventus propemodum ſcutis vacua occubuiſſet. Nam ex noſtris quidam lignei unci admiculo, injecta ſibi falce potitus, eadem cæteras occupando, hoſtem ſubſidio ſpoliabat. Jamq́; dies occiduus erat, cum Rex contiguæ noctis metu, quid potiſſimum ageret, incertus, ſeram oppidi captionem, futurumq́; pontis incendium verebatur. Quis rebus cum ſe urgeri animadverteret, ne victo ſimilis magno cum ignaviæ rubore ab oppugnatione diſcederet, ad intuendas Otimari preces paulatim animum deflexit. Quem deſperationis errorem Abſalon cum ingenti præda ſuperveniens, conſilij

ſagaci-

VVALDEMARUS I.

ſagacitate mirè diſcuſſit. Siquidem Regem, ſi ſe ignaro Otimari votis annueret, execratus, interpretemq; ſecretius abductum, quæcunque à Barbaro pacificè tractarentur, contrario modo exponere hortatus, armatus in pontem deſcendit: militesq; eum prohibendæ pugnæ gratia adeſſe ratos, acrius inſtare compellit, prædam (ſi vincerent) eorum juris futuram pollicitus. Grata militibus promiſſio fuit. Jamq; explicito opere, alacres non ſolùm telluris aditum, ſed & turris faſtigium occupant: quam ſcalis gradibusq; adorti, fundunt obvios, reſiſtentes obtruncant. Tunc Herberthus eques Danicus, ne pontis anguſtijs officientibus, ac turba ſociorum obſtante, tardior ſuperveniret, facilem ad hoſtes tranſitum novo irruptionis genere quæſivit. Etenim armorum onere retento, profundo ſe credidit: quousque gradu non poterat, incredibili nandi virtute præceſſit. Quod factum æmulantibus cæteris, teneram pontis compa inem militum concurſus repentè ſubſidere coëgit. Cujus ruina Abſalonem quoq; inter alios excuſſum peſſundedit. Qui cùm nandi aſtu calleret, tametſi armis obſitus eſſet, non ſolùm inter undas ſecurus emerſit, verùm etiam alios ejus artis ignaros, ab imminenti periculo tutos præſtitit. Interea Sclavi non ſuppetentibus ad fugam navigijs, dolijs ſe committere auſi, ijsdem pro rotunditatis habitu circumvolutis ab inſequentibus occupantur. Qui nimirum ob inuſitatum navigandi genus, ut ſuis miſerabiles, ita noſtris ridiculi fuêre. Itaq; ludibrio permixta eorum infœlicitas erat. Capto vico trucidantur mares, fœminæ captivantur. Fuere etiam qui Regi capiendi Otimari conſilium inſtillarent: quem ne recentis victoriæ gloriam unius hominis perfida captione corrumperet, inviolatum dimiſit, hoſtiq́ parcere, quàm famæ nocere maluit. Cum omni deinde exercitu priſtinum iter remenſus, prius claſſem, mox patriam repetivit.

Poſtera æſtate Henricus Bavaria reverſus, apud Eydoram ſolenne cum Danis colloquium habuit. In quo ob proſperos rerum ſucceſſus adeò ſe inſolenter ac tumidè egit, ut medium pontis, ſicut antè conſueverat, viſendi Regis cauſa, transgredi recuſaret, ne ſibi dignitate præſtare, quem peteret, fateretur: immemor prorſus illum paternum, avitumq; regi nen gerere, ſibi alieni imperij præfecturam ceſſiſſe. Quam inſolentiam Rex adeò patienter ac moderatè tulit, ut in ejus occurſum exæquatis pontis ſpacijs, tanquam par, non major deſcenderet, honoratiorem ſe ratus, ſi cum indignantis viri faſtu humilitate certaſſet. Siquidem præditus manſuetudine animus, celſitudinem ſuam citra debitam majeſtati venerationem ſubmittere, quàm alienæ ſuperbiæ exemplo inſoleſcere maluit. Itaq; pace cum Henrico compoſita, Abſalon cùm ſecus Steffnenſe promontorium navigationem haberet, levibus ſaxis & ad jaciendum habilibus in ejus littore lectitatis navigium onerat, uſurus eis ad caſtelli tuitionem, quòd in publico negociatorum portu condiderat. Quibus navigio impoſitis, ad idem caſtellum poſtera die pervenit. Ubi cùm munditiarum gratia balneis uteretur, animadvertit cujusdam navis è ſeptentrione venientis mentionem foris ſtantium collocutione crebreſcere. Quam ut piraticam intellexit, ſemiloto corpore veſtem popoſcit, navemq; quam in portu velatam dimiſerat, remigibus littuo contractis, conſcenſam in altum dirigere curavit. Nicolaus quoq; qui clientelæ ejus & ſtabuli curam habebat, aliud navigium jampridem rimarum vitio peſſundatum, exhauſta ſentina, ad patientem navigationis habitum celeriter perduxit. Sed Abſalon velo, Nicolaus remigio piratas petebat. Qui cùm Abſalonis navigationem ſuam ſuperare conſpicerent, callidum fugæ commentum amplexi, ſubmiſſo velo contrariam vento navigationem remigio moliuntur. Id attentantibus, Nicolaus rate obvius fuit. Quam adverſa navigatione petentes, mira gubernatoris ſolertia fefellere. Nam cùm ad ejus penè

Con-

contactum perveniſſent, obliquato remigio in illud navigij ſui latus, quod ab hoſtibus averſum erat, pariter concurrere juſſi, reliqui ſe erigentis oppoſitu perinde ac muro hoſtilia, quibus inceſſebantur, jacula vitavere. Sic hoſte eluſo diverticulum nacti, callidis navigationis ambagibus receſſus petebant. Quas tanta fugæ aviditas ceperat, ut cum ingens telorum vis in eorum navigium effunderetur, etiam manus ſagittis trajecti, manentibus ſpiculis, remigandi officia non omitterent. Adeò illos timoris magnitudo vulnerum moleſtiam negligere coëgit. Fuere etiam qui undis impenſius obluctantes, vitam remigio finirent. Alij telis terga confixi, majorem navigandi, quàm ſpicula proprijs corporibus avellendi curam præſtabant. Adeo illis minorum vulnerum dolorem majorum metus ademerat. Cumq; anceps diu navigationis certamen fuiſſet, quod ex remigiorum volucritate pendebat, noſtris tandem ſuperantibus, occupantur. Tunc quidam ex eis indubitati periculi metu ferrum exſpectare non auſi, in undas deſiliunt, mortemq; ſibi ipſi inferre, quàm ab hoſte recipere maluerunt. Itaq; plerumq; timidos unius periculi metus, in aliud præcipites jactare conſvevit. Maxima horum pars qui fluctibus abſtinuerant, ferro perempta eſt: quanquam ignobile ſociorum fatum comitari nolentibus jure parcendum videretur. Quorum capita corporibus avulſa, propter Abſalonicæ urbis mœnia ijsdem ſtipitibus affixa ſunt, qui nuper aliorum piratarum à Sialandenſibus captorum cervicibus onuſti fuerant. Ea res ingenti prædones pavore confecit. Plurimum ſiquidem ad extirpanda piratarum latrocinia ſpectaculi hujus atrocitas valuit. Gubernator ipſe cum paucis admodum remigibus captus, cum falſam redemptionis ſpem animo præſumpſiſſet, ac forte putria ſociorum capita conſpicatus, idem ſe Danis facturum dixiſſet, captivitatis ſupplicijs conſumptus eſt, pœnasq; non ſolum veteris piraticæ, ſed etiam recentium minarum, exitio pependit.

Per idem tempus Esbernus & Wethemannus opportunas patriæ excubias multo navigationis impendio proſecuti, ſedulumq; piraticæ opus ingreſſi, in ſeptem piraticos myoparones quatuor incidere navigijs. Tunc Mirocus pugil ſpectatæ audaciæ, fortitudinis ſuæ motum intra propriæ navis ſpacia continere non paſſus, Wethemanni ſe appetentis navigium virtutis fiducia ſolitarius inſilit, cedentibusq; per ignaviam remigibus, neminem in eo præter Wethemannum rebellem habuit. Quos Esbernus rate præteriens, riſu proſequi contentus fuit: neq; aut hoſtem lædere, aut civem juvare ſuſtinuit, ne pluribus adverſum unum opem tuliſſe videretur. Progreſſus itaq; Strumicum athletam inſignis fortitudinis capit. Sed nec priùs Mirocus ut pedem referret, urgeri poterat, quàm alius navigij ſuperveniente viribus arceretur. Cujus reſpectui tantum venerationis à victoribus tributum eſt, ut cum captus ſupplicium mereretur, redemptionem acceperit, potiusq; in eo probitas honorata ſit, quàm facinora punita. Ita cum impietati pernicies deberetur, fortitudini ſalus donata eſt.

15. Eodem tempore Eskillus domeſticis ſupra vires negotijs fatigatus, dum quieti intentius conſulit, proficiſcendi licentia à Rege difficulter extorta, nobile Galliarum cœnobium, quod Claravallis nuncupatur, petivit, ibiq; privati more tranquillam vitam degens, aſperum patriæ convictum voluntariæ peregrinationis lenitate mutavit, jocundiorem rerum uſum apud exteros, quàm inter cives habiturus. Per idem quoq; tempus Walogaſtenſes mœnium ſuorum anguſtias peroſi, contractiora urbis ſpacia propagare cœperunt. Nec incrementa adjeciſſe contenti, nova defenſionis præſidia excogitabant. Siquidem frequentibus palis circa mœnia defixis, quò minus hoſtis aditu potiretur, propinqua muris vada claudebant, profundiora fluenti loca, advolutis ingentibus ſaxis, navigijs

inacceſſa

inacceſſa redentes. Cæterùm quoq; meatus navigationibus opportunos, aut lapidum coagmentis, aut alio impedimentorum genere præſtruebant. His obſtaculis Rex optato locorum acceſſu prohibitus, claſſem poſtera adverſum Sclavos expeditione promotam, Zvinenſibus oſtijs inſerit, Juliniq; vacuas defenſoribus ædes incendio adortus, rehabitatæ urbis novitatem iterata penatium ſtrage conſumpſit. Nec ſolum Julini viciniam, ſed & confinia Camini, ipſo præterito, populatus eſt, ut factu celerius, ita quoq; hoſtibus pernicioſius ratus, patentem ruris ubertatem diripere, quàm dubia munimentorum clauſtra pulſare. Nam Julinenſes cum urbis ſuæ recentes ruinas ferendæ obſidioni inhabiles cernerent, perinde ac viribus orbati, deſerta patria, præſidium Caminenſe petiverant, aliena amplexi mœnia, qui propria tueri diffiderent. Ab his demum finibus exercitus noſter ad urbis Oznæ ſolum dirigitur. Cujus mœnibus abſtinens viciniam irrumpit, certam agrorum vaſtationem, incertæ urbium obſidioni præponderare exiſtimans. Sed etiam idem aliquanto ſatius faciliusq; reputabat perſequi diſperſos, quàm urgere munitos. Cui poſtmodum compendiariæ navigationis reditum circumſpicienti, in commune proviſum eſt, propinqui fluminis abſtruſos reſerare receſſus. Cujus oſtia cum quondam navigantibus pervia fuerint, nunc arenis obfuſa, ad priſtinum habitum foſſa redigi poſſint. Quam ſententiam conſiderata difficultatis magnitudo quaſſavit, Rege eximiam obſtaculi molem ligonibus penetrari operoſum ducente, vetanteq; negocium ſuſcipi, quod plus impenſæ quàm utilitatis afferre videretur. Igitur reperito Oznâ, tormentisque propter vallum erectis, obſidio fingitur, cujus ſpecie deditio obtineretur. Quam ſimulationem ſpernentibus oppidanis, expeditioni finis imponitur. Aliam Rege poſt Ver poſterum exorſo, ejusq; opinione finitimos terrente, cum ſe Sclavi nec proprijs viribus, nec peregrinis auxilijs adverſum Danica arma abundare conſpicerent, delegatur Priſzlavus, qui bellum apud Danos deprecaretur. In quorum præparatam claſſem incidens, oblatæ pecuniæ captione non ſolum profectionem prohibuit, ſed etiam pacem in biennium taxavit. Cæterùm publicæ religionis conditiones Barbaris ingeſtæ non ſunt: cujus profeſſores pleriq; eorum principes exiſterent, vulgo ſacrorum ſocietatem damnante. Qui tametſi Chriſtiano nomine cenſerentur, titulum moribus abdicabant, profeſſionem operibus polluentes.

Per idem tempus Henricus compoſitis in Bavaria rebus, quia Sclavis adverſum Danos adeſſe non poterat, amicitiam Waldemari prius per internuntios petitam, mox apud Eydoram colloquio obtentam, callidius quàm verius amplexatus eſt. Nam pervicaci ejus ingenio, nulla boni ſtabilitas ſerviebat. Cum gente noſtra nunquam continuas ac conſtantes amicitias gerere ſuſtinuit. Mentiri virtutem ducebat, bonarum artium loco fallaciam amplectebatur, fidem ſimulatione colebat, honeſto utile anteferendo. Aſſidue noſtros rupta turpiter ſocietate lædebat. E contrario Regem conſpicua animi integritas, perpetuaque in cunctis conſtantia decorabat. Quid ergo miremur, quod inter ejus virtutes, & Saxonicam levitatem firma ſocietatis copula, aut ſolidum concordiæ vinculum contexi non poterat.

Ijsdem ferè temporibus Suerus quidam fabro patre genitus, ſacerdotij, quod in Feroia aliquandiu geſſerat, partibus abdicatis, Norvagiam petens, religionis munus militia mutavit, Oſteni cujusdam ab Erlingo proſtrati occaſione adductus. Cujus agmini per deſerta fugienti fortuitò obvius ducem ſe præbuit, resq; adverſum victores navare cœpit. Et ne generis titulo carere videretur, originem mentitus, Haraldum Hybernienſem avum ſibi vendicando, Sivardo ſe procreatum confingit. Cujus etiam

VVALDEMARUS I. am nomen filio, quem anteà patris vocabulo Vnam appellaverat, aptavit. Et ut omnia prioris fortunæ momenta ſubrueret, proaviq; vocabulo in eo repræſentari crederetur, ſimulatæ proſapiæ decus, novi nominis ornamentis uſurpare ſuſtinuit, Magnumq; ſe in argumentum generis vocitari conſtituit. Quod tam impudens mendacium turbulento militum errore, credulaq; vulgi ſuffragatione protectum, ad totius Norvagiæ cruentiſſimam ſtragem, extremamq; perniciem penetravit. Idem cum adhuc privatus Svetiæ ducem Birgerum petiſſet, ſacerdoti, cujus forte hoſpitio uſus fuerat, ſtolam præcipuum Diaconi inſigne, cum libro ſacerdotalia ſacra continente, dono dediſſe fertur.

Sed ne peregrinis ulterius immorer, ſtilum ad propria referam. Neq; me domeſtica ſcelera per idem tempus exorta, diutius externis inſiſtere patiuntur. Siquidem Magnus Erici filius præſentis fortunæ ſtipendijs non contentus, cum Kanuto & Carolo, quibus paterna cum Waldemaro neceſſitudo, maternus autem avus Eskillus erat, alijsq; compluribus in ſocietatem facinoris accitis, opprimendi per inſidias Regis conſilium capere ſuſtinuit. A quo, cùm Svenonis partibus militando, bello Grathico captus fuiſſet, non ſolùm ſpiritu ſed etiam amicitiæ & familiaritatis jure donatus, atq; ex privata fortuna ad eminentem dignitatis locum provectus fuerat. Tantam victoris charitatem, ſupplicij, quod meruerat, loco expertus eſt. Cujus inſidiarum apparatus, hoc ſecurior, quò incredibilior extitit. Neq; enim facilè Regis animum ſubire poterat, ab illo ſibi inſidias necti, cui quondam ſalutem à ſe tributam meminerat. Cùm res diu latuiſſet, indicium hujusmodi fuit. Quidam Theutones inſidiarum conſcij, Magno clientelæ obſequijs devincti, cùm forte negotiorum ejus curam adminiſtrando Holſatiam peragrantes, cujusdam ſolitariam vitam degentis hoſpitio excepti fuiſſent, ejusq; cubiculum à ſe medio tantum pariete diſcretum neſcirent, nocturno invicem ſermone effuſius habito, vehementer ſe mirari dixere, quo pacto Rex inter tot præparata ſibi inſidiarum commenta mortalium adhuc luce fungeretur; quas Magnus cum Karoli filijs ejus capiti clandeſtino conſilio molitus fuerit. Has verò omnes adverſum inſcium excogitatas, non fortuitis humanæ conditionis caſibus, ſed conſtantibus divinæ protectionis ſubſidijs eſſe depulſas. Siquidem Magnum gladio duntaxat venabuloque, quo tigres occupandi conſvetudinem habebat, utentem, petituro Sialandiam Regi comitandi obſequium ad cujusdam usq; vadi tranſitum exhibuiſſe, ibiq; Kanuti qui pari armatura inſtructus (nam id genus in venationis ſectatoribus ſuſpectum eſſe non poterat) cùm conjuratis eodem tempore ſupervenire debebat, occurſu fraudatum, facinusq; ſine complice experiri non auſum, per ſummam propoſiti diſſimulationem conſalutato Rege propria repetiviſſe. Poſt cujus diſceſſum Kanutum Regi vadum tranſgreſſo obvium extitiſſe, turbatumq; conſortis abſentia, proſecutionis officium ſimulaſſe. Aliquanto tamen eum acrius avidiusq; quàm Magnum propoſitum exequi perſeveraſſe: qui Regem equites ad mare præmittere, ſtipantibusq; fœminis morabundum in littore conſidere, & inter extremos navigium conſcendere ſolitum aggredi conſtituerit, peregiſſetq; facinus, ni Rex absq; omnis humani indicij monitis, benigniore cœleſtium cura compulſus, relictis ocyus pediſſequis, ratem præter ſolitum ſcandere maturaviſſet. Karolum autem antea à conjuratis in Scaniam tranſmiſſum fuiſſe, ſi fratri propoſitum ex ſententia ceſſiſſet, ad extirpandam Regis ſobolem amicorum auxilia contracturum. Sed ne ſic quidem Kanutum propoſito cedere voluiſſe, quod apud Fioniam fruſtra tentatum, in Scania majori cum opportunitate conſummare ſperaverit, Waldemarum ad Helſingorum urbem præcurrere maturando, eumq; cum primum Scaniæ advectus rate excederet, incautum opprimere-

[W]ALDE-MARUS I.

inere moliendo, quem poſt diurna venationis exercitia, præmiſſis arbitris, eo loci, parvula rate, crepuſculo tranſire ſolitum, non ignoraret: quam machinationem fortuitis neceſſitatis præſidijs eluſam fuiſſe. Nam ratem, quæ Regem vehebat, cum fortè glaciali impulſu procul à concupito littore detorqueretur, militum ejus adventum præſtolantium ingenti cohorte exceptam fuiſſe, eamq; manum neceſſitati ſubvenire conatam, conjuratorum inſidijs obſtitiſſe. Ita Canutum & Carolum bis propoſiti caſſos, loricas, quas invadendi Regis gratia ſub tunicis geſtabant, hoſpitijs reddidiſſe. Horum autem omnium admirationem vincere, quod Waldemarus unius ex conjuratis ſibi perfamiliaris, ſuſpectum minimè, ferrum vitare potuerit. Qui cum Regi per rhedam aucupium exercenti, ſolitarius comes aurigaq; exiſtere ſoleret, deficentibus conjurationis autoribus, parricidale miniſterium circa ipſum, cum prehenſa ave, curru delapſus, juvandi accipitris curam intentâ corporis inclinatione tractaret, ſua manu peragendum promiſerat: fortunam tamen in tanta tamq; facili inſidiandi materia, promiſſis parricidij partibus aditum non dediſſe. Horum itaq; eventuum miraculis liquère, mortali manu Regem perire non poſſe, cujus ſalutem inter tot exitioſa, arcanaq; pericula, non induſtria humana, ſed cœleſtis protexerit diligentia. Hanc hoſpitum relationem à rerum admiratione profectam, Eremita perindè ac ſibi divinitus dati indicij myſterium veneratus, cuidam monachorum rectori ad ſe venienti memori narratione replicuit, juſſo horum indicandorum gratia ad Regem tranſitum non differre. Quibus acceptis Rex, cum ex definitione locorum, argumentisq; temporum, nec non itinerum ſuorum circumſtantijs fidem aſſertis habere cœpiſſet, non minus ſibi ſubſidij Deum in prodendis inſidijs præſtitiſſe, quàm in fruſtrandis tribuiſſet, gratulatus eſt. Cujus rei ignorantia Carolus priſtina adhuc ſecuritate ſuccinctus, ſive tegendi parricidalis propoſiti calliditate, ſeu peragendi deſperatione, Abſalonem ob cognationis fiduciam petitum, impetrandis ſibi à Rege provincialis beneficij adiutorem depoſcit. Quo propinqui preces attentius exequente, Waldemarus diſſimulata inſidiarum cognitione, ex fiſco ſuo ſe ſtipendia Carolo ſoluturum promittit, quoad honoris ei impertiendi facultas incideret. Cumq; Roskildiam veniens in æde Trinitatis optimæ maximæ, morem ſacris geſſiſſet, amotis arbitris, Abſalonem adeſſe præcepit. Quo ſecum conſidente, indicem advocans, quæ ſibi detulerit, iteratò exponere jubet. Ille propinquitatis metu, quâ Abſalon à Canuti filijs contingebatur, eloqui veritus, atq; os rubore perfuſus, aliquandiu plenum hæſitationis ſilentium egit. Cujus taciturnitatis Rex ilicò cauſam conjectans, hoc, inquit, te metu Abſalonis fides liberat, apud quem meæ reſpectum charitatis propriæ neceſſitudinis affectioni præponderare non dubitem. Quo dicto ſenioris vocem verecundâ animi hæſitatione torpentem, ad eloquenda, quæ jubebantur, intrepidam reddidit. Is itaque relationem ab inſidiarum principio orſus, cunctaſq; earum partes veris narrationis indicijs proſecutus, hoc non ſuæ ſed alienæ compertionis fuiſſe teſtatur, rogatum ſe tamen, eadem Regi referenda curare. Tunc Rex eo ſecedere juſſo, ductis altè ſuſpirijs, privatim apud Abſalonem queri cœpit, nunquam ſibi vel cognationis jus, vel beneficentiæ meritum obtentui fore potuiſſe, quò minus malis propinquorum artibus appeteretur. Quorum fraudem ſi diſſimulanter tolerare cæpiſſet, effectum inſidijs præbere poſſe, quæ tam potentum tàmque ſibi familiarium ſtudijs necterentur. Si vero parum adhuc publicato facinore, ſupplicia de indemnatis ſumere maturaſſet, doliq; notitia à paucioribus ſumpta crudelius in æmulos conſuluiſſet, innoxia capita confictis criminationis partibus obruere videretur,

 invi-

WALDEMARUS I.

invidiaq; virtutis accenſus, ad communem generis ſui interitum varijs inſimulationis modis exurgere neceſſitudinis everſor, affiniumq; conſumptor cenſendus. Igitur & patientiam periculoſam, & ultionem, ſi præpropera foret, probroſam exiſtere. Ita ſe, quem vindictæ modum apprehendere debeat ignorare, cujus & ignominioſa acceleratio ſit & pernicioſa dilatio. Cæterùm inſidiarum periculis patire malle, quàm in autores facinus retorquere, ne mors ſua ad aliorum confeſtim exitium redundaret, quam liberorum ſuorum amicorumq; miſerabilis ſtrages, mox diſcordia civilis, ſævaque exterorum irruptio, ac totius patriæ teterrima vaſtitas inſequeretur. Hæc & conſentanea Rex crebris anxijsq; gemitibus proſecutus, quæ maxime ſibi conducant, Abſalonem diſpicere jubet. Ille ſe nihil à Regis æſtimatione diverſum perpendere refert, præfatus ipſum ex repentino vindictæ procurſu, non levius famæ diſpendium quàm ſalutis ex dilatione capturum. Quamobrem animadverſionis jus divino permittendum arbitrio, qui potis ſit inſidias, quas eluſerit, publicare. Sed neq; rem, cujus multitudo conſcia ſit diutulè vulgus latere poſſe. Hortatur deinde corporis ſui cuſtodiam conſvetis comitibus attentius mandet, jubeatq; nunquam ſibi inermes aſſiſtere, nec magis ſalutem ſuam diurnis eorum officijs, quàm nocturnis excubijs vallari curet. Sic enim conjuratorum aliquos, ſe proditos ſuſpicantes, repentinum propoſiti indicium editurós. Gratum Waldemaro conſilium fuit. Cujus Roskildiam linquentis Abſalon comitem agens, ſollicitatur à Carolo petitionis ſuæ partes, quas nuper apud Regem egerit, iterare. Quod exſequente eo, reſpondetur à Rege, raram beneficij gratiam eſſe, quod accipiens parricidio penſare ſtudeat. Præterea miram quorundam ingenijs & fallendi pertinaciam, & diſſimulandi ineſſe verſutiam. Se nihilominus, cum primum Jutiam introjerit, inſidioſo militi munificum futurum, à quo potentiæ jus, in id maximè vulgus, affectari non dubitet. Jucunda Carolo promiſſio extitit, quam ſibi per Abſalonem expoſitam impenſiore gratiarum relatione proſequebatur. Finxit enim oris hilaritatem, lætitiamq; effuſius prætulit, quam non tam recipiendi beneficij, quàm implendi parricidij affectus progenuit, quòd ei regiæ diſſimulationis induſtria ſecuritatis incrementa tribueret. Huic poſtmodum fortè materni avi Eskilli, peridem tempus à Gallia navigantis, appulſus, urbem Ripam cum Canuto fratre petendi cauſam præbuit. Quorum Benedictus quidam ſolo patre germanus, ſed pellice editus, regiæ clientelæ fortior quàm fidelior comes, Waldemaro paucis poſt diebus, quàm Fioniam ingreſſus fuerat, in propatulo prandente, ſive celandæ fraudis impatientia adductus, ſeu parricidij, quod cogitaverat, furijs concitatus, neglectis epulis cultrum, quem forte prandendi gratia ſumpſerat, compreſſa manu, huc atque illuc actum, varia ancipitiq; verſatione ſtringebat, perinde ac uſum ejus ad inferendas plagas agitationis exercitijs prædiſcere cupiens. Interdum ferrum ſinu condebat, detectumque rurſum digitis inſerebat. Inter hæc aſſiduè Regem oculis deſtinabat, quibus non minus quàm manui minarum ineſſe videretur. Cujus motibus amentiæ conſentaneis, Waldemarus per ſponſam filij Gertrudem, ob id muliebriter lacrymantem oculos inſerere monitus, Nicolaum, qui regiæ menſæ præerat, quàm poterat arcanis nutibus accerſitum, viſum ad inuſitatos Benedicti geſtus obliquare tacitè jubet, amotisq; poſt epulas menſis, cæteris ſibi propiorem conſiſtere, prædicti equitis, ſi quas moliretur, inſidias excepturum. Sed Benedictum tum ipſius Regis, tum commilitonum plena ſtuporis contemplatio, ferrum vaginæ reddere coegit. Crediderim verò hunc animi æſtum ejus præcor-

dijs

dijs divinitus ingeſtum, eodemq; autore proditum facinus, quo prohibitum eſſe. Tum demum Waldemarus neglectum Abſalonis conſilium pœnitentia proſecutus, devocatis in cubiculum militibus, inter quos & Benedictus aſtabat, rem mœſtam eisq; perquàm maxime diſplicituram afferre ſe dixit, quam & prodere triſte ſit, & celare peſtiferum: nec ſe dubitare quin eadem in commune delata, amicorum mentes triſtitiæ ſalebris ſit implicatura, tantoq; eis plus amaritudinis incuſſura, quanto Regem ſuum propenſiore charitatis cultu contingerent. Siquidem quorundam conſpirationem de nece ſua habitam, non dubijs conjecturæ rationibus, ſed veris conſciorum indicijs, certisq; rerum veſtigijs ſibi proditam eſſe, cujus autoribus primam ſalutis ſuæ cuſtodiam credere conſueverit. Nolle verò ſe eorum declarare vocabula, quod noxios reſipiſcendi inducijs donare, quàm inſimulandi ſtudio obruere mallet. Hortatur deinde majore cum ſedulitate vallandum ſe curent, nec uſquam gladijs vacui incedentem comitari ſuſtineant, ſtipandiq; officia hactenus per incuriam geſta, deinceps elaborato famulandi ſtudio proſequantur, tantaq; id ſolicitudine peragant, perinde ac quivis propriæ ſynceritatis certitudine de aliena ambigere neceſſe habeat. Sed neq; ſe univerſos notabiles ducere, de quorum grege complures ad mortem pro ſe excipiendam, ſi res poſceret, paratiſſimos ſciret. Tunc milites mutua fidei æmulatione conſciorum indicium flagitantes, à perfidis ergaRegem capitibus vindictam ſe exacturos promittunt: neq; aut neceſſitudinis, aut familiaritatis gratiâ temperaturos, quo minus ſanguinis ejus cupidos, pœnas quas mererentur, perſolvere ſint coacturi. Ad hæc Rex referre, fidei ſynceritate contentos, ulteriores indicij partes expetere non oportere. Ita militum preces ab innocentiæ conſcientia profectas, plenum moderationis reſponſum ceſſare compulit. At Benedictus conjurationem à conſcijs Regi proditam ratus, eumq; his, quos incautos opprimere cuperet, callidis ſimulationis ambagibus veniam polliceri, plerisq; militiæ inſignibus relictis, Jutiam quà potuit celeritate petivit, detectæ factionis nuncio ad Magnum dimiſſo. Ita perfidum ejus animum mordax conſcientiæ crimen regiæ manſuetudinis promiſſis fidem habere vetuit. Quæ res Magno proxima nocte navigio Lubecam proficiſcendi, indeq; Henrici contubernium expetendi cauſam præſtitit. Eodem nuncio Canutus & Carolus per Benedictum accepto, tacite Ripenſium urbe egreſſi, conſcenſa apud Randruſium nave, præfectum Gothiæ Birgerum propinquitatis fiducia petivere. Adeo illos malignæ conſcientiæ vis ſecuritate defectos, ſubito pavore quati coëgit. Quorum profectionem Eskillus, tum propriam, tum nepotum fortunam miſerabilius queſtus, infinitæ ægritudinis moleſtia proſequebatur. Ob cujus magnitudinem linguæ debilitate contractâ, parum vocalis evaſit. Quem Rex ad ſe Wibergi venientem jucunda admodum fronte ſuſcepit, ne quid ſuſpicionis in ejus adventu reponere videretur. Quam Regis moderationem Pontificis prudentia æquavit. Supplicem enim pro nepotibus vocem mittere non ſuſtinuit, quò magis ſe ab inſidiarum ſuſpicione alienum efficeret, néve eorum culpæ affinis, quos precibus ſervare cuperet, exiſtimari poſſet: conſultius arbitrando taciturnitatis argumento malignitatis ſuſpicionem vitare, quàm offenſam pro noxijs ſupplicando contrahere. Cui poſtmodum Scaniâ profecto, opportuna medicorum induſtria debilitatæ vocis opem redintegravit. At mentem ejus ingenti curarum æſtu obſitam ægritudine vacare, nepotum proprio ſpiritu chariorum fortuna paſſa non eſt. Adeò facilius corporis quàm animi diſcrimina vitantur. At Magnus facinoris pudore, quam exilij cauſam haberet, Henrico pandere veritus,

reconciliationis ab ipſo duntaxat remedia poſtulabat. Ille exulis vota averſari impium ratus, epiſtolâ ad Waldemarum transmiſſa, conceptæ erga Magnum offenſæ remiſſionem efflagitat. Ad hæc Waldemarus legatione quàm literis reſpondere ſatius ratus, Henricum, quem ſtabulo ſuo præpoſuerat, Germanicæ vocis admodum gnarum, in Saxoniam dirigi curat, apud ejus ducem Henricum, Magni perfidiam accuſaturum. Quo audito, Magnus rubore in audaciam verſo, quàm poterat pertinaciter objectis ſe affinem negare, & veluti in argumentum innocentiæ duello manum offerre, eodem acumine diſſimulationem amplexus, quo facinus molitus fuerat. Refert legatus non ob hoc ſe eò miſſum, ut accuſationis partes apud exteros ferro proſequi debeat, ſed ut reum cauſam ſuam ad Regis cognitionem transferre, defenſionemq́; patria lege decretam ſubire moneat. Tum duce, quem defenſionis modum adverſum hoc criminationis genus lex Danica ſtatueret, rogante, penes ferrum purgationis morem conſiſtere reſpondit. Tunc Magnus à duce rogatus, an tantum fiduciæ in innocentia ſua reponeret, ut hujus experimenti indicio ſpem defenſionis petere auderet: anceps id genus, nec ſemper miraculo præditum ajebat, quòd plerumq; & inſontes damnare, & noxios abſolvere ſoleat, fortuitosq́; maximè experimentorum eventus habeat. Neq; enim divinam potentiam tanta mortalium cura flagrare, ut quibusllibet eorum votis rerum naturam cedere compellat. Suſpecta pleriſq; reſponſio fuit. Tum duce quam à ſe opem ſperare debeat, qui tanti criminis objectionem patrijs inſtitutis refellere nollet, arctius perquirente, quid ageret incertus, aliquandiu reſponſi cunctationem exhibuit. Tandem ulterioris profugi diffidentia adductus, ultrò Regem aditurum ſe dixit, ſi ſibi, quemcunq; cauſa exitum ſortiretur, impunitatis fides daretur. In cujus fiduciæ certitudinem ſtabularius ſponſionis ſuæ pignus offerre cœpit, præfatus capitali crimine damnatis, patriæ legis inſtituto dilabendi inducias tribui, ijsdemq́; è veſtigio ſupplicium irrogari nefas haberi. Qua Magnus oblatione contempta, ſolam Abſalonis fidem ſe pignoris loco recepturum aſſeruit. Quæ cùm Rex ex legato cognoſſet, epiſtola duci redditur, quâ Magno ſub Abſalonis obtentu, veniendi, diſcedendiq́; poteſtas promittitur. Quo evenit ut Abſolon prius Magnum hoſpitio exciperet, quàm ullum adventus ejus nuncium à Rege ſumpſiſſet, literas quæ pro ejuſdem receptione diſtinabantnr, nimio feſtinationis ſtudio præcurrentem. Quibus tandem per Regem ſuſceptis ſolicitudinem improviſi hoſpitis plenis fiduciæ promiſſis diſcutere curæ habuit. Quibus erectus Magnus, plus ſpei in Abſalonis auxilio, quàm metus in ſua noxa repoſuit. Quo evenit, ut majore formidinis parte depoſita, propria repetere non dubitaret, navigationem, quâ Jutiam petiturus erat, neceſſarijs uſibus inſtructurus. Quippe cauſam apud Arhuſiam dicere jubebatur. Verùm hoc ſecuritatis robur, deprehenſa ſecretorum ejus legatio quaſſavit. Siquidem binas ejus epiſtolas proditionis mandata geſtantes, à publicorum itinerum obſervatoribus intercipi contigit. Quas cum Regi allatas ab intermeantibus expertus fuiſſet, formulam, quâ ſignatoria utebatur, proprij ſcribæ negligentia amiſſam confingit. Idq́; non ſolum inter ſuos, ſed etiam apud Abſalonem ſimulatione proſequi curavit, opinionem ſerere cupiens, adulterinas epiſtolas à formulæ repertoribus odio ſui fuiſſe compoſitas. Appetente cauſæ dictionis tempore, binis navigijs inſtructus, Abſaloni Sialandiæ & Scaniæ magnatibus comitato obvius affuit. Quo adito conſcientiæ ſtimulis actus, trepidationem fide majorem, præteritæq́; vitæ fortitudini indebitam exhibendo, nullis ſe exhortationibus ut Jutiam peteret adducendum jurabat: plus à ſe metus in Regis offenſa, quàm

opis

opis in cujuſpiam patrocinio reponi præfatus. Præterea fortuitam ſigilli ſui amiſſionem cauſatus, æmulorum commento occaſionem ex ejusdem inventione nactorum, inimicas Regi literas ſuo nomine confictas aſſeverabat. Sed Abſalone, tametſi criminis acta ab eo confeſſio foret, nihil commiſſum, quò minus inviolatus diſcederet, conſtantius aſſerente, ſociali illum navigatione proſequitur, plus amici monitis quàm proprio pavori indulgens. Cui Rex omni Danica nobilitate ſtipatus, apud villam Wiby ſibi per Abſalonem oblato, menſæ ſacra communicare paſſus non eſt, ne convivam agendo offenſam deponere videretur. Quem die poſtero ad concionem vocatum, meritorum ſuorum in eum benignitate expoſitâ, majeſtatis reum agere cœpit, pietatem parricidio rependere avidum, quod ejus fuga non violenter ingeſta, ſed à ſolo conſcientiæ reatu profecta recenter prodiderit. Ad hæc Magnus, ſe non cujuſpiam delicti, ſed minacis nuncij per Benedictum accepti impulſu, dilabendi conſilium cepiſſe teſtatur, regiæ ſuſpicionis cauſam è longinquo tutius ſpectaturus. Præterea mirari ſe, quo pacto Rex propinqvum, quem omni familiaritatis jure proſequi conſveverat, inanium ſuſpicionum ductu perſequi ſuſtineat. Contra Rex, hoc eum ingratiorem, quo meritorum ſuorum negligentiorem, aſtruere: & in perfidiæ argumentum ſupradictas ipſius epiſtolas, quarum altera clauſa, altera aperta obſignabatur, in commune proferre: quas etiam per præſentes pontifices circumferri, & an vero Magni ſignaculo obſitæ eſſent, curioſius annotari præcepit. Quod inſpectantibus cunctis, adulterinumq́; eſſe negantibus, recitari eas in publico jubet. Aperta Scanienſibus ſcribebatur, Regem ſuper complurium oppreſſione calumnians, cunctosq́; ad bellum cum eo gerendum exhortans, Magnum repetendæ libertatis autorem habituros. Clauſa ad Canutum & Carolum eodem, quo prior, titulo mittebatur, quæ eos res in Scania novare moneret, Magnumq́; idem apud Jutiam facturum promitteret: ſic Regem viribus cariturum, majorum regni provinciarum auxilijs ad eum commeare prohibitis. Perlectasq́; epiſtolas Magnus cum reſponſo excepturus putaretur, indice metus ſilentio utebatur. Quinetiam tantum ſtuporis animo contraxerat, ut voce quoq; deficeretur, internæ perturbationis notas confuſo oris habitu præ ſe ferens. Notabilis viri taciturnitas fuit, quæ ne confeſſionis loco duceretur, prudens Abſalonis interventus effecit, miratu indignum dicentis, ad novos criminationis objectus hominem defenſionis dubium, pleno meditationis conſilio reſpondendi officia tardius exhibere, protinusq́; eum dandi reſponſi gratia colloquio excedere, & quos velit ex amicis in conſilium trahere jubet. Quo dicto recreatus Magnus atq́; ad ſpem, labefactandæ accuſationis erectus, acceptis conſultationis inducijs, Abſalonem cum Tukone Wendilenſium Antiſtite ſevocat. Is Tuko patri ejus Erico Diaconatus obſequijs percharus habitus, deq́; ejus clientela ad pontificatum accitus fuerat. Cujus rei grata recordatione Magni charitatem propenſius animo inſitam habebat. Quem multum diuq; ob cogitati ſceleris immanitatem, profectis à dolore convicijs inſecutus, reſpondente eo epiſtolas aliena fraude contextas, ſupervacuum id purgationis genus aſtruxit, non ſolum ſcripturæ, ſed & ſtili modum, quo ſcriba ipſius Lambertus in dictandis epiſtolis uti ſoleat, certiſſimè recognoſcere præfatus. Cujus affirmationem Abſalone conſentaneis verbis proſequente, tantum Magno deſperationis inceſſit, ut an eos ſibi confeſſionis remedia amplecti liceret, trepidè percontaretur. Tum Abſalon tametſi confeſſio periculo non careret, ad hanc tamen ante procurrendum, quàm de venia actum excuſſumq́; foret, negabat, ſvadetq́; uti ſtupore depoſito, per ſe vel per amicum in poſterum

VVALDEMARUS I.

diem induciarum facultatem audacter efflagitet, firmato animo rem felicius expleturus. Quibus admiſſis, Rex præſentem nobilium catervam veſpere iter ingreſſus, ad Vnnonis locupletiſſimi viri penates ſecum perduxit. In qua profectione Abſalon à Magno admodum æſtuante, quisnam defenſionis modus objectis congrueret, curioſiore percontatione conſultus, nullam partem probro aut periculo vacuam ajebat. Nam nec accuſationem tot rerum indicijs ſubnixam refellere promptum, nec purgationis partes detrectare ſyncerum: confeſſionis verò exitum ancipitem fore, quam nulla veniæ certitudo præcurreret. Ita verax reſponſi dator conſultori ignorantiam prætendere, quàm in dubijs certitudinem promittere, fidelius duxit. Tunc Magno omnia ſe veraciter relaturum, ſi veniam confeſſioni tribuendam ſperaret dicente, intrepidè eum ſibi ſecreta, quæ vellet, committere jubet, nullum eorum indicium ad Regem ex ſe manaturum præfatus. Tum illo omnem inſidiarum ordinem patefacere cupiente, Abſalon narrationem admittere noluit, ne ea in ſacerdotali miniſterio confeſſionis loco recipere videretur. Suadet itaq; Sunonem & Esbernum ſecum adhibeat, quos in rebus arcanis tegendis induſtrios ſciat. Quibus admiſſis, Abſaloniq; data fide pollicitis, absq; ejus conniventia nullam ſe præſentis arcani mentionem acturos: Magnus inſidiarum ſeriem à principio retexere orſus, non ſolum ſe cum his, quorum crimen teſtis fuga prodiderat, jure notatum aſſeruit, ſed etiam complura ad Regis caput pertinentia adhuc ejus notitiæ parum indita, apertiſſima confeſſione detexit: Eskillum (Aſceri hic filius erat) & Chriſtiernum patre Svenone natum, ejusdem culpæ conſcios aſſeverando, Chriſtierni fratrem Aſcerum, cui in templo Lundenſi prima poſt Antiſtitem dignitas ceſſerat, conjurationis conſilium ſciſſe potius quàm probaſſe teſtatus. Confecto itinere poſtquam opportunum colloquio tempus occurrit, Abſalon cum Sunone & Esberno Regem pauliſper ſine arbitris eſſe juſſum, contemplari cauſæ exitum monet, in qua nec accuſationem actori inſtruere expeditum, nec reo confeſſionem amplecti tutum ducatur. Qui ſi indemnatus abſcederet, complures ad innocentiam ſibi decernendam adduceret. Sin confeſſus venia careret, ſimplicitatis exemplo culpæ ſocijs tegendæ ejus documentum præberet. Igitur elaborandum, ut ſpontanea ab eo confeſſio elici poſſet, quem teſtimonio inſequi promptum non eſſet. In hanc ſententiam perducto Rege, & ſe pœnam confeſſioni remittere promittente, cum Magnus poſtera die in concione ab eo, quid ſuper reſponſo deliberaſſet, interrogatus fuiſſet, à conjurationis initio orſus pudore poſthabito, omnem inſidiarum contextum, non ſolum conſcios, ſed etiam loca rerum ac tempora perſtringendo, vera narrationis ſerie proſequebatur: Regem inter tot pervicaciſſimæ artis ambages, non ſorte humana, ſed divina opera ſervatum affirmans: ſeq; non aliud magis mirari, quàm quòd fraudem tanta familiarium arte compoſitam propitiæ fortunæ interventus eluſerit, hominemq; tot civium dolis petitum caſus incolumem ſervare potuerit. His dictis, genibus Regis ſupplice vultu gemebundus advolvitur. Quem Rex præteritæ amicitiæ verecundia conſurgere juſſum, ingratæ mentis exprobratione coarguit, illius per inſidias opprimendi cupiditate perfuſum, cujus à primæva ætate perpetuam charitatem expertus fuerit: à quo belli Grathici temporibus, non tantum ſpiritum ſibi datum, ſed etiam adjecta poteſtatis incrementa meminerit. Se enim non ſolum propinquitati ſupplicium remiſiſſe, ſed etiam munificentiam impendiſſe, eum verò cum fidem beneficio debuiſſet, perfidiam rependiſſe. Itaq; meritorum ſuorum oblivionem ab eo tam nequiter actam admirans, nec priſtinæ confeſſionis aſſertione contentus, an ſe per inſidias opprimere cogitaſſet, inquirere perſeveravit. Ille nec animum ſibi, nec arma, nihilq; quod

tanto

tanto facinori attinuit, excepto Dei nutu, defuiſſe ſubjunxit. Delectatus Rex tam audaci hominis reſponſo, veniam ſe confeſſioni tribuere, non familiaritatem reſtituere dixit, ne rurſum amicitiæ copia inſidiarum irritamentum exiſteret. Eundem quoq; tacita ad Kanutum Karolumve mandata habere prohibuit, monitum ne culpam repetere velit, cui divinam potentiam tàm conſtanter obniti perſenſerit. Ille ſe, ſi quid tale committeret, ulterioris veniæ remedijs indignum vocare, ne precibus quidem ſalutem deinceps tueri auſurum. Quo Rex ſedendi locum repetere juſſo, protinus Svenonis filium Chriſtiernum, quem peracta Magni cauſa, per ignorantiam caſus obtulerat, iracunda admodum accuſatione perſequitur. Qui cum ſe conſortis indicio proditum accepiſſet, defenſionis inops confeſſione veniam impetravit: nec ſolum ſpiritum, verumetiam bonorum omnium incolumitatem aſſecutus eſt, exilio duntaxat pœnas dare coactus, ne promptus ad crimen regreſſus ſuppeteret. Ita moderatio manifeſtam militis culpam, extremumq; ſupplicium meritam, proſcriptione inſequi contenta extitit. Taliter exacto concilio Magnoq; Fioniam reverſo, Waldemarus inſulam ferarum gregibus abundantem, more Regio, prædæ venaticæ vacaturus, ingreditur. Quo loci Abſalon & Aſcerus à Maximo Pontifice Eskillo ob veniam ejus nepotibus conciliandam, quæ Magni exemplo ſponderi videbatur, transmiſſi, inexorabilem Regis animum experti ſunt. A quo demum Aſcerus, an conjurationis fautorem egiſſet, rogatus; cognitioni ſe quidem affinem, ſed à conſenſu immunem aſſeruit, nec tam odio Regis, quàm delationis pudore, prodendiq; commiſſi verecundia hæc feciſſe. Quem confeſſionis modum diuturni poſtmodum exilij cauſam habuit. Hujus legationis contemptum tam ægrè Eskillus tulit, ut varijs corporis peſtibus contractis, gravibus hyemem morbis exigeret. WALDEMARUS I.

Qua finitâ, Waldemarus, Daniæ, Svetiæq; primoribus accerſitis, regales filiæ nuptias exornat. Quibus peractis Waldemarum Eskillus ſecreta allocutione petitum enixè depoſcit, arcani, quod ei committere velit, intempeſtivam confeſſionem non arguat. A quo poſtulata ſperare juſſus, jampridem deponendi pontificatus allatam ſibi cupidinem dicit, quem tanto oneri imparem ætas viribus defuncta conſtituat. Neq; enim in faſtigio ſe, ſed privatum ac procuratione liberum decedere velle, præteritæ converſationis habitum monaſtica mutaturum. Quem cum Rex verbis charitatem ſimulantibus propoſito prohiberet, idq; ei ſine Romana autoritate exequendi fas eſſe negaret, habere ſe ſummi Pontificis epiſtolas, per quas non ſolum abdicandi honoris licentiam, ſed etiam transferendi, in quem vellet, poteſtatem acceperit, teſtatus eſt. Huc accedere, quòd ſe Romanæ legationis officio fungentem, ne ſedes ſucceſſore vacua habeatur, ſubrogationis curam exhibere par ſit. Quod dictum Rex, Aſcerum ab eo Pontificem adoptari ratus, ſuſpicione inſequi cœpit, nec dubius Kanutum & Karolum, ſi quid ulterius adverſum ſe conati forent, multum ab avo virium contracturos. Cum diu verbis amicitiam præferentibus egiſſet, ad poſtremum votis ejus annuere ſe dixit, quod Romanæ ſententiæ decreto obviam ire nequeat, penes quam publicæ religionis norma conſiſtat. Tum Eskillus honoris abdicationem contractorum pontificum frequentia celebrari magni æſtimans, profecturum ab urbe Regem precari inſtitit, uti ipſo exacto menſe ſecum reducat, quos non ſolum ſuæ renunciationi verùm etiam novi Antiſtitis creationi intereſſe expediat. Quam rem prorſus ſilentio dignam exiſtere, ne cognita quemquam electionis metu dilabi cogeret. Quo conceſſo ſtatam interim ſolennemq; popularium concionem ingreſſus, docet quantam ſubditorum charitatem faſtigio functus exhibuerit, quamq; benevolo ſtudio merita ſua publicus eorum favor penſaverit. Jam vero ſibi re pontificali cedere in animo eſſe, cujus adminiſtra-

tioni ſupremæ ætatis ſuæ habitum diſſidere conſpiciat, ideoq; ſe eorum curam, quam hactenus plenis pietatis officijs geſſerit, divino mandare præſidio, cunctisq; ſibi militiæ fide devinctis hujuſce generis nexum remittere Super hæc omnia alienis delictis veniam dare, proprijs petere, univerſos etiam diſceſſum ſuum pijs precibus proſequi, votisq; pro ſe excubare precatur, parem ſe eis dignationem repenſurum pollicitus. Adeo autem miſerabiliter in concione egit, ut eam lacrymis ſuffuſam dimitteret. Qua ſoluta, Abſalonem Sialandia redeuntem, miſſis quibus exciperetur equis, penatum ſuorum hoſpitio uti compulit. A quo, quid ita plebem mœſtitia affeciſſet rogatus, tum ſenium ſuum, tum exilium nepotum, dignitatis ſibi patriæq; faſtidium afferre reſpondit. Huc accedere voti religionem, qua ſe dudum Bernardo Claravallenſi, pontificatu ultrò ceſſurum, privatamq; vitam & honoribus defunctam acturum ſpopondèrit. Die poſtero cum prædicti provinciarum Antiſtites in ædem Laurentij matutinè coiſſent, ornamenta ſacrarij armamentario egeri, conſpectuiq; ſubijci jubet, quantum veteri altarium cultui, priſtinoq; ſacrorum ſplendori nova ac religioſa liberalitate adjecerit, in propatulo oſtendere cupiens. Quibus prolatis, voce ſuſpirijs permixta, quantis charitatis impendijs pro ſubditorum pace ac ſtabilitate excubuerit, quot ærumnis, quot periculis obſitum omne pontificatus ſui tempus exegerit, edocet. Quem ob hoc ſe deponere ſtatuiſſe, quod ætatis ſuæ magnitudinem ulteriori ejus functioni inhabilem ſentiat. Cujus orationem Rex reſpondendi officio ſubſecutus, eum tametſi crebras cum Regibus ſimultates geſſiſſet, pontificis partes laudabiliter executum affirmat. Suæ verò ſententiæ reſignationis ejus propoſitum non placere, cui jam eò ætatis perventum ſit, ut malignitatis ultra notari non debeat. Deinde eum proprio motu, an ſuo compulſu paſtoris officium detrectaret, fateri jubet. Tunc Eskillus directis in aram manibus, jurare, & præſentia ſacra teſtari, ſe non odio Regis, aut ullius injuriæ ex eo receptæ violentia, ſed perituri honoris faſtidio, perpetuiq; ſtudio, huc propoſiti eſſe perductum. Grata Regi reſponſio fuit, cupienti vera Pontificis aſſertione, calumniæ ſuſpicionem vitare. Rogat deinde, an unquam regia ſeveritate pœnas ab his exigere ſuperſediſſet, adverſum quos ille pontificalem cenſuram prior diſtringendam curaſſet. Quo nihil tale eum egiſſe fatente, gravi metu liberatum ſe dixit, veritum ne ſubita Antiſtitis abdicatio, occultam apud complures ſibi notam crearet, Romani deinde Pontificis epiſtola, ſine cujus nutu Rex dignitatem ab ipſo deponendam negabat, in commune relegenda profertur. Eâ ſcribebatur, Romanum antiſtitem Lundenſi pontificalis miniſterij laxationem petenti, quod eum huic muneri perutilem ſciſſet hactenus repugnaſſe, nunc verò precum ejus perſeverantia ſuperatum, ætati ipſius aſſiduoq; languori petitæ rei licentiam detuliſſe. Cujus autoritati Rege refragandum negante, ſua ſede exurgens, virgam annulumq; præcipua pontificalis ſacerdotij inſignia altario imponens, perfectam ſui muneris abdicationem agere proteſtatus eſt. Cujus facti miſeratione lacrymæ aſtantibus abortæ, ſuſpirijsq; murmuris inſtar reddentibus, ædes repleta. Igitur Eskillus, qui regni clerum excuſſius noſſet, ſedis à ſe relictæ ſucceſſorem à Rege circumſpicere rogatus: comprobata monitoris induſtria, aliam Romanæ dignitatis epiſtolam explicat, qua ſibi legationis habenas tenenti, ſubrogandi antiſtitis arbitrium mandabatur. Eâ perlectâ, poteſtatem, quam ſibi indulgentia Romana detulerat, ad eos, quibus eligendi jus eſſe conſveverat, transferre ſe dixit, quod ultrò jure ſuo cedere, quàm alienum offendere malit, nè eccleſiam, pro cujus majeſtate tuenda ſemper excubuerit, conſveto libertatis beneficio fraudare videretur. Tunc ijsdem Regi uti conſilium ſuum exponeret, obſecrantibus, Regeq;

cleri poſtulationem ſub plebis nomine, cujus ſe partibus proloqui referebat, conſentaneis precibus proſequente, ſententiam ſuam inter divinam humanamq; charitatem fluctuari aſſeruit, quarum alterâ tacendo, alteram loquendo offendere poſſet. Dei namq; mentem exaſperaturum ſe eſſe, ſi illius, quem huic maximè regimini idoneum ſciſſet, indicem agere ſuperſediſſet. Si verò hominem hujus officij gnarum, pontificisq; partes alibi laudabiliter executum, ſed & pro patria difficilia audere ſolitum, nuncuparet, familiaris & propinqui gratiam violaret, quem hujus honoris oblationem averſari non dubitet. Tunc cuncti, quisnam ab eo deſtinaretur, animo perpendentes, ſolam vocabuli certitudinem flagitant. Et ille Roskildenſem inquit, Antiſtitem mihi propinquitate, vobis opinione notum deſigno. Igitur compluribus, benè Eccleſiæ conſultum acclamantibus, exſurgens Abſalon majorem hunc faſcem, quàm ut humeris ſuis imponi debeat, refert: nullo ſe pacto ad deſerendam eccleſiam adduci præfatus, quam anguſtiſſimis rei Danicæ temporibus ſuſceptam, ad eminentem fortunæ habitum ſumma animi corporisq; fatigatione perduxerit, cujusq; non ſolum externum hoſtem armis ſubmoverit, ſed etiam veterem atq; hæreditariam paupertatem felicibus opum incrementis mutaverit. Tum ij, quibus ſuffragandi jus erat, ab Eskillo taciturnæ hæſitationis increpiti, & cuinam officij ſui partes cedere vellent, rogati, paribus in Abſalonem votis pronunciant, adeoq; concordes ſuffragiorum voces miſere, ut nihil in his diverſum aut dubium reperires. Nec oris officio contenti, manu comprehenſum, ad ſedem, quàm ei voce detulerant, vi pertrahere conantur. Nam primus Eskillus injectæ in eum dexteræ exemplo cæteris idem audendi fiduciam tribuere videbatur. Qui etiam, ut mos eſt, concinere exorſi, celebrem electionis concordiam decoro pſallendi officio proſequuntur. Quorum plenum venerationis concentum populus ingenti plauſu tripudians, ſacro cantilenæ genere æmulabatur, glorioſis clericorum vocibus aliquid honorificæ modulationis adijcere geſtiendo, perſonantibus alijs, deformem ſibi taciturnitatem exiſtimans. Adeò in eligendo eo tota multitudo unam benevolæ ſuffragationis vocem habuit. Ille verò trahenti ſe turbæ ſummis corporis viribus obluctatus, complures robuſtiore impulſu præcipites humum petere coëgit. Ab ijsdem quoq; exuviæ renitenti detractæ, jamq; res ad vim & rixam usq; progreſſa, permixtos ſtrepitu cantus exaudiri non patiebatur. Igitur Abſalon ad ſedem pontificali faſtigio conſecratam, pia plebis violentia perductus, in ea collocari paſſus non eſt, ne ulla ex parte cogentibus aſſentiri putaretur. Quam ob rem prius ab Eskillo, mox à Waldemaro oblati ſibi divinitus honoris ornamenta amplecti rogatus, ne præſentis eccleſiæ majeſtatem novo & inaudito contemptu perfunderet, impetrata loquendi copia, ad appellandi officium procurrit. Cumq; precibus obſecuturus putaretur, validiſſimum repugnationi ſuæ tutamentum adjecit. Rapuiſſet alius oblatæ dignitatis beneficium, avideq; ſe tanti ſacerdotij tribunalibus ingeſſiſſet. Nicolaus Roskildenſis chori ſenior, ſuper irrogata Antiſtitis violentia parem appellationis vocem edere cunctatus non eſt. Tum Eskillus aliquantò concuſſior, certiſſimè ſe ſuffragatorum partibus affuturum dicebat, ſenſurum Abſalonem, ſua an illius vota plus momenti Romæ ſint habitura. Hinc Miſſæ ſtudium datur. Qua percelebratâ benedictionem Eskillus Abſalonis miniſterio præſtari præcepit. Hac uſurpatione eum electionis aſſenſorem efficere geſtiendo, ſe jam cunctis pontificatus partibus defunctum, huic miniſterio congruentia amplius exequi non oportere præfatus. Quem Abſalon tametſi pontificalia depoſuerit, legationis tamen jure benedicendi prærogativam retinere dicebat, neq; ad inferioris potentiæ viros, debitum faſtigio ſuo munus relegare debere. Ea Abſalonis verecundia,

VVALDEMARUS I.

dia, ſenem voti-cupidum, neglectæ dignitatis ſuæ meminiſſe coegit. Alio quoq; moderationis genere, repugnationis ejus perſeverantiam idem labefactare tentavit. Siquidem in cubiculum devocatum cum precibus perflectere non poſſet, genibus nixus plenis ſupplicationis lacrymis aggredi conatus eſt. Profectu vacuus, tertium irritamenti modum, quo electi mentem ad ſuam ſententiam adduceret excogitavit, incertum relinquens, major in cogente an reſiſtente perſeverantiæ conatus extiterit. Siquidem equites ſuos numero & amplitudine inſignes ad eum direxit, militari fide ſe ejus partibus obligaturos. Quorum Abſalon famulatum repudians, ſe prorſus in honorem eorum obſequiis dignum conſenſurum negabat. Qua demum conſtantia evictus Eskillus, ne ſuppellectilis, quam Eccleſiæ relinquere ſtatuiſſet, obſcurior depoſitio foret, eundem in arcanam veſtibuli partem abductum inſtantius hortari cœpit, uti ſaltem oculis eam ſubijcere dignaretur. Sed & hanc quoq; ſollicitationis partem ſuperiorum victor mire contempſit, ne qui gloriæ tentamenta calcaſſet, avaritiæ irritamentis ſuccumberet. Quam ob rem Eskillus ira accendi creditus, minus ſe bonorum quàm cogitaverit, inquit, ſacris atq; domeſticis uſibus relicturum, ipſumq; tam ſtolidæ pertinaciæ quandoq; damna ſenſurum. Aureo deinde poculo Regem, Abſalonemq; ſimili, muneratus eſt. Præterea neminem ex amicis indonatum reliquit, apud patriam ſibi præclara liberalitatis monumenta creare cupiens. Varia quoq; membrorum debilitate perſtrictus, ad poſtremum etiam igne (quem ſacrum vocant) quadam corporis parte reſperſus abſcedere maturavit, perinde ac divinitus injecti ſibi ſupplicii cruciamenta ſortitus. Quem cum Abſalon Scaniâ excedentem caſtelli ſui hoſpitio excepiſſet, ſeq; tanto pedum frigore teneri, ut noctu quietem capere non poſſet, conquerentem audiret, calidum laterculum ciſtula crebris foraminibus diſtincta incluſum plantis applicuit, eoq; fomenti genere præfrigido ſeni patientem quietis calorem reſtituit. Cujus medicamenti beneficium hoc Eskillo gratius fuit, quod ab artificis charitate, non ſcientia aut profeſſione manavit. Qui cum Abſalonis navigio comitatuq; Sleſvicum perlatus fuiſſet, ſcyphum argenteum ab eodem ſibi pro munere oblatum ſuſcipere recuſavit, præfatus ſe deinceps nullum inſignium vaſorum uſum habiturum. Idem cum Regem Sleivicenſi in ponte obvium conveniſſet, ita corporis debilitate ſolutus eſt, ut à pleriſq; exanimis putaretur. Recreatus tandem, fretumq; rate transgreſſus, ac præſentes benignius exoſculatus, inter flebiles amicorum voces plorabundus, & ipſe curriculo per Abſalonem procurato, cum prorſus equitandi impatiens foret, quo mollius veheretur, imponitur. Cujus flentis diſceſſum amicorum turba ipſum ulterius non viſura perinde ac funus lacrymis proſecuta eſt. Poſt hæc Regis legati cum Lundenſibus, cogendi Abſalonis gratia, Romam mittuntur. Qui primum Clarevallum profecti, reperti illic Eskilli epiſtolam, cujus ea tempeſtate non mediocris apud Curiam favor vigebat, in adjumentum ſuæ petitionis accipiunt. Nec minus Abſalon ac Roskildenſes legationibus Curiam fatigant, electioni, quam Lundenſes confirmatum peragebant, plenis reclamationis ſententiis obnitentes.

Intereà proceribus apud Roskildiam Paſchali tempore feriatis, convivioq; per ſummam omnium hilaritatem exacto, per Thordonem Lundenſium præfectum Regi ſignificatum eſt, Thormerum quendam Magni nuncium nuper Gothiâ reverſum, tanto itinere Scaniam eſſe transgreſſum, ut captionem celeritate vitaverit. Cujus occupandi gratia Beltenſem tranſitum inſidijs eſſe vallandum, quem ab eo ocyus adiri ambiguum non ſit. Rogatum ſuper his Magnum, præſidiumq; negationis amplecti conatum, Rex tutò fateri poſſe promittit. Ille ſummâ cum diſſimulatione objectorum fidem levare, ſi quid hujuſmodi compertum foret ulteriorem ſibi veniam

veniam negari precatus. Rex negatorum incredulus, Adulfo cuidam inſignis fidei, ſed clericalis conditionis, quod propter Belticum littus habitaret, obſervationis negocium mandat per ſatellites ad eum directos, cultus & corporis notis, quibus prædictus Magni nuncius dinoſceretur, expreſſis. Taliter captus Thormerus, ac coram Rege ſuper mandatis, quorum eſſet gerulus, perquiſitus, poſt diutinæ negationis ambages, quæſtionis metu, credita ſibi ſecreta detexit, lignum compactile, quale more Danico inter amicos ſigilli vim obtinet, à ſe epiſtolæ loco geſtari confeſſus, cujus dimidium à Canuto & Carolo perinde ac ſyngraphus haberetur. Cujus nequitiam Rex vinculis multare contentus, Abſalonis eum cuſtodiæ tradit. Igitur per Nicolaum ſtabuli ſui præpoſitum, Fionenſium militum eum ſequi juſſorum auxilijs ſuccinctum, Magnum perinde ac denuo ſibi inſidioſum, pœnamq; perfidia meritum, capiendum curat. Qui in cubiculo nocte concubia circumventus, dum priſtinæ virtutis immemor ſalutem latebris non armis circumſpicit, poſt aulæa repertus abſtrahitur. Ita neſcias miſeriorem eum deformitas captionis, an captio ipſa reddiderit. Oblatus Regi cum ſuper inſidiarum conſilio rogaretur, aliquandiu objectis ſe affinem negabat. Tandem convincentibus eum captivi indicijs, diſſimulationisque materia non ſuppetente, confeſſione crimen aperuit. Cujus mentem rubor neſcio magis an ſupplicij metus afflixerit. Hunc Rex ad urbem Laterenſem miſſum, Thorberniq; cuſtodiæ traditum, carcere quàm morte mulctare maluit.

Per idem tempus Sclavorum piratæ ſpoliatis Waldemari legatis, navigium muneribus eidem à ſocero transmiſſis onuſtum cepêre. Cujus repoſcendi gratia nuncijs ab eodem miſſis, ſuperbè reſponſum dedêre. Qua injuria Waldemarus, ut par erat, accenſus, Henricum in ſocietatem ultionis ſollicitat, Rugianisq; quòd hoſtilium locorum gnari eſſent, in commilitium evocatis, per Suinam invectus, Julinum oppidum, incolarum fugâ deſertum, incendio tentat, Henrico Diminum obſidione complexo. Qui cum expugnationem dubiam difficilemq; animadverteret, amnem, qui caſtra ſua à mœnibus dividebat, transverſo deductum alveo, remotiore curſu urbem præterlabi coëgit. Quo facto hoſtium muris ſummam defenſionis opem conciliavit, præſidium ejus pro oppugnatione molitus. Ea re effectum eſt, ut actam æſtate obſidionem autumnò inglorius ſolveret. Cujus diſceſſionem fortuitum urbis incendium ſubſecutum eſt, ſuis viribus tribuente fortuna, quod Saxonicis deferre dignata non fuerat. Eadem benigniore Danos lumine contemplata, eorundem miniſterio Cozcoam urbem conflagrare permiſit: indigenas verò metu palantes, ad loca paludibus obſita virium inopia confugere coëgit. Quod Abſalon captivi cujusdam cum fratre minore, conjugeq; & liberis comprehenſi indicio expertus, rogare eum cæpit, an ſuam ſuorumq; libertatem latentium civium proditione mercari cuperet. Ille conditionem cupidè pactus, ſeipſum terreſtribus copijs petendam, paludem cincturum, fratrem verò navigaturis ducem promittit. Sic enim Sclavos ancipiti fuga implicitos, nusquam dilabendi materiam habituros. Ea palus à ſuperiore per anguſtum amnis diſcrimen abrupta, minoribus duntaxat acceſſa navigijs erat. Quibus dum Abſalon eam peteret, à captivo errorem ſimulante ductum minis extorſit, ſaltumq; meditantis cervici nexum inferri præcepit. Multi in eum ex Sclavis, dum cimbis fugam capeſſunt, incidunt. Armenta ab ijsdem inter mare paludemq; coacta, à Sialandenſibus capta, ac per totum exercitum diſtribui curata ſunt. Quæ res ei plus invidiæ apud ſocios quàm gloriæ quæſivit, quòd ab univerſis capiendum erat, à ſolis Sialandenſibus occupari dicentes. Quo paludem egreſſo, quidam ex nautis petulantioris linguæ, ducem ſupplicio dignum, per jocum dixere; quòd cum navigationem præmonſtrare debe-

deberet, ignorantiam finxerit, promiſſumq; ſuum ſecutos ſimulato errore fallendos curaverit. Ille ludibrijs pro ſerio ductis, laqueo deſtinati ſeratus, dum aquam è ſtagno tanquam munditiarum gratia peteret, ultro præcipitato corpore profundum inſiluit, anticipare fatum, quàm expectare præoptans. Qua temeritate dubium reliquit, perierit ne, an ſub undis ſalvus enaverit. Quibus rurſum, ut fieri ſolet, evomitis, reſtim, quam collo innexam habebat, manibus, ne per eam attraheretur, complicandam curabat. Merſus denuo, viſentes eadem qua prius ambiguitate complevit. Sed corpore ejus tandem exanimi reperto, dubietatis quievit contentio. In tantum autem illic exercitus noſter captivi pecoris gregibus abundabat, ut in ijsdem agendis quotidiana paſtorum opera uteretur. Quorum diſcurſum periculo vacuum, generalis earundem partium vaſtitas efficiebat; quam tanta incendiorum vis pepererat, ut hirundines quoq; tectis, quibus habitare conſveverant, orbatæ, gubernaculis navium ac proris fœtum procreaturæ nidos affigerent, domiciliorum uſum ab hoſtibus mutuantes. Poſt hæc Rex Henricum diutina Diminenſium obſidione ſuſpenſum alloquio petiturus, terreſtri itinere arrepto, urbem Cozcoam à nemine defenſam igni implicitam reliquit: cujus proceſſum tum amnis cujuſdam profunditate inſignis, tum ulteriorum locorum difficultas indicata cohibuit. Hinc Regi in Caminenſium provinciam tranſitus fuit, quam rurali magis populatione, quàm ulla munimentorum oppugnatione permenſus, Camino duntaxat inaniter attentato, navigia, quis captivum pecus veheret, prendenda curavit. Hæc tam uber pecoris, opportunaq; commeatibus erat, ut exercitum noſtrum bimeſtri edulio aleret. Legatione deinde ad Henricum miſſa, præſenti militiæ finem imponere jubet, illo obſidionem, quam fruſtra geſſerit, ocyus ſoluturo. Quibus reſponſis acceptis, interiacentia quæq; partim ferro, partim igni adortus, per ſummam hoſtilis rei populationem Walogaſtum accedit. Quo viſo, Walogaſtenſes, Zuliſtro duce, extremam pontis ſui partem convellere cœperunt, ne quis hoſtium per eum irrumperet, inhibituri. Cujus fragmentis pauci ex noſtris perinde ac ſcalis utentes, adminiculantibus ſocijs, aſcenſu obtento, hoſtium urbe exilientium irruptione petuntur. Quibus ob paucitatem reſiſtere nequeuntibus, Hemmingo excepto, omnes ceſſere. Abſalonis hic armiger erat, levibus armis inſtructus, ad diſcrimina ſubeunda promptiſſimus, ſemperq; ſe periculis immergere ſolitus. Qui dum ſe parvulo pedis regreſſu urgentibus ſubtrahit, talis, gladij, quo cinctus erat longitudine offenſis, ſupinus concidit. Quo lapſu plus gloriæ quàm incommodi expertus eſt. Nam inter crebras hoſtium haſtas, quibus acerrimè petebatur, non tam ſuo, quàm fortunæ clypeo protectus, ut primum genibus ſe excipere potuit, diſtricto ferro propiorum tibias appetivit. Quibus pauliſper cedere compulſis, ſublimis deſilijt, ſociorumq; tandem ex pudore fortitudinem capientium accurſu petitus, oppugnatores urbem repetere coëgit. Ita ad ſuos regreſſus, ac toto corpore integer repertus, admirationi viſentibus fuit. Igitur non ſolum fortitudini ipſius, ſed etiam fortunæ veneratio tributa eſt.

Ea tempeſtate Romani ſchiſmatis controverſia, aſtipulante Cæſare Frederico, pertinaciſſimo Germanorum errore, compluribus annorum curriculis alita, veri Pontificis Alexandri pedibus proculcata, ſuccubuit, dividuumq; eccleſiæ ſtatum catholicæ concordiæ vinculum colligavit. Quo in tempore Regis, Lundenſiumq;, nec non Abſalonis legati Româ regreſſi, læto patriam nuncio compleverunt. Qui tametſi diverſas atq; contrarias res petitione complexi viderentur, ea tamen Romani pontificis induſtria ſunt excepti, ut pars utraq; ſibi pro votis conſultum gauderet. Nam & Abſaloni Lundenſem pontificatum aſſumere juſſum, & Roskildenſem ad-

mini-

miniſtrare permiſſum. Ita geminum eccleſiæ regimen in ejus jus ditionemq; conceſſit, alterum præcepto, alterum indulgentia ſortientis. O novam & inauditam curiæ munificentiam! Recuſanti pallium ingeſtum eſt, inſigneq; quod petentibus ægrè præſtari ſolet, repugnanti violenter imprimitur. Dignos humeros, quibus tam præclarum onus imponeretur. Veniens ſiquidem Romanorum legatus Galandus, Lundenſi clero Roskildiam evocato, præſentem Abſalonem non ſolum literarum recitatione, quæ eum electioni parere jubebant, ſed etiam anathematis comminatione, quo ſe adverſum eum (ſi repugnatore perſeveraſſet) uſurum dicebat, electoribus aſſentiri, fidemq; obedictionis ſolenniter ab ijsdem recipere coëgit. Quem poſtmodum Lundenſi in templo, pallio, quod attulerat, muneratus, die poſtero Ripenſium electum Homerum religioſo ejus miniſterio pontificem conſecrari conſpexit. Ita legatione ſynceriſſimè atq; integerrimè geſtâ, hybernis exactis, Romam reverit.

HISTORIÆ DANICÆ LIBRI DECIMIQVARTI FINIS.

SAXONIS GRAMMATICI HISTORIÆ DANICÆ LIBER DECIMUSQVINTUS

POST hæc Rex nondum ultionis in rerum ſuarum raptores ſacietatem adeptus, expeditione Sclaviam petere ſtatuit. Quam dum, Septentrionalibus Jutis ſuperſedere juſſis, auſtrales immenſo ventorum flatu peterent, Slesvicenſium Antiſtes Fredericus, perfectiſsimum honeſtatis ſpecimen, dum veli magnitudine eximiam aurarum molem, intolerabilesq; navigationi Notos complectitur, defecta gubernaculo puppe cum omnibus penè ſocijs periclitatus, contractæ claſſis animos ingenti luctus acerbitate confecit. Cujus fato minus triſte non fuit, quòd ſociorum cadaveribus ultrò repertis, ſolum ejus corpus impenſius, perquiſitum, ante Spiritus Sancti ſolenne deprehendi non potuit. Cujus tempore Sialandico littori appulſum, non odore triſte, nec aſpectu deforme compertum eſt, prorſus ut corruptelâ vacuum exiſtimares. Quo integritatis habitu, ſanctitatem viri divinitus declaratam crediderim. Nec minus veneratu dignum, quod idem fruſtrà ab amicis quæſitus, ejus potiſſimum feſtum corporis ſui repertione clareſcere voluit, cui peculiaris cultus officio honorem habere conſveverat. Tum verò inſignis Abſalonis gemitus erat, præcordialis amici caſum lugentis. Rex copijs apud Falſtriam obvius, vocata majorum concione, proviſum ſibi, inquit, parvula manu magnas hoſtium copias non laceſſere, eam militiæ conditionem habenti, cui plurimum gloriæ vel opprobrij debeatur. Quam ob rem ſe potius Abſaloni, Canutoq; filio expeditionis ſummam committe-

VVALDEMARUS I.

re: ſi benè rem gererent, aliquantulum laudis, ſi malè, parum vituperij relaturis. Illi juſſis celeriter obſeqvuti, Rugianorum etiam claſſe, quanta ſubito contrahi poterat, adjuti, inceſſata navigatione Oſtroznam accedunt, in occupando hoſte non minus celeritate, quàm audaciâ uſuri. Quorum tàm latens improviſaq; irruptio extitit, ut pleroſque Sclavorum domi inopinatos opprimerent, provinciamq; penitus incautam vaſtaſſent, ni incendio demum ab inertioribus edito proderentur. Illic binis fortè Sclavis navigio fugam quærentibus, cum alterum à Gerimaro teli jactu proſtratum reliqvis ulciſci cuperet, cognito quod Rugianorum ducem appeteret, telo verecundius abjecto dilabitur. Tanta apud hanc gentem viris in faſtigio poſitis veneratio penditur. Interea claſſis per Penum amnem allapſa, equis, quos inter paſcua reperit, captis Walogaſtum progreditur. Cujus ponte diſiecto, tranſituq; obſtaculis vacuefacto, propter mœnia anchoras jacit, oppidanis imparata adhuc tormenta tractantibus. Eadem obſidionis faſtidijs navigationis diſpendia anteponens, tam vagum ſparſumq; militiæ genus ſecuta eſt, ut hoſtibus errore ludificatis, ubinam maxime ſua tueri deberent, incertum relinquerent. Siquidem evitatis locis, in quibus eos obvios habebat, defenſoribus vacua petebat, quibus eadem accedentibus ex conſulto cedebat, & ad partes præſidio carentes militiam transferebat. Et ne ulla negotiorum intermiſsio foret, peditibus remigio noctes, ſomno dies exigere: equitibus vero nocturnam requiem diurnis militiæ laboribus rependere, conſtitutum. Adverſum quem excurſationis modum Bogiſzlavus & Kazimarus nihil in armis remedij ducentes, animadverſo patriæ vaſtitatem, noſtrorum non minus agilitate quàm viribus inchoatam, ſuo ductu propulſare non poſſe, emendæ pacis conſilium capiunt, quorum arma ferre non poſſent, amicitiam mercaturi. Quibus acceſſis, eorum ſe viribus impares confeſſi, præſentium finium jacturam inter damna non ducere ſimulant, ampliſſima Pomeraniæ deſerta novis ſedibus complexuri. Ad hæc Nicolaus Falſtricus in riſum ſolutus, ſiniſtrè eos patriæ conſulere dixit, cujus inferiora Danis, ſuperiora Polonis, finitimorum manu huc atque illuc jactati, cedere cogerentur. Quo dicto patriæ ſalutem circumſpicere moniti, centum libris nummûm Abſaloni, quòd penes eum expeditionis arbitrium eſſet, totidemq; Canuto promiſſis, legatorum à ſe captorum dimiſſionem cum duobus millibus talentûm, quâ ſummâ rapinam Regi inflictam rependerent, pollicentur. Ad hæc Abſalon reſponſum moratus, ſeductis majoribus, offerri conditiones ab hoſte dixit; quarum uſus perniciofus patriæ, ſi gratus; contemptus verò commodior quàm charior eſſet futurus. Siquidem pecuniam Regi, pacem civibus, captivis miſſionem, pacti nomine lucrari favori quàm utilitati propius emolumentum eſſe. Iiſdem vero pro nihilo ductis, à bello non recedere ſaluberrimum. Jam enim Sclavorum vires eò tenuitatis eſſe redactas, ut ſi pax deſit, deditionem ſequi neceſſe habeant. Ita ſe ſuis bellum an pacem probent, deligendum relinquere, ne alieno conſilio prætterito, proprium audacter ſecutus videatur. Reſpondetur, ei potiſſimum parti ſtudendum, qua publicus favor poſſit acquiri. Hac ſociorum ſententia Abſalon vti compulſus, ne anxiam Regis exſpectationem inopinata reditus ſui celeritate concuteret, ab Esberno ſe præcurri jubet, ſpecioſum geſtorum nuncium perlaturo. Qui propter Hythim inſulam tempeſtatum adverſitate coercitus, non ante tempeſtivum profectioni

cœlum

cœlum ſortitus eſt, quàm Abſalon receptis obſidibus, ejusdem venti beneficio allaberetur. Cujus præcedendi gratiâ navigationem impenſius conficiebat. Qua forte Rex inter venandum conſpecta, præproperum poſteræ claſſis reditum admiratus, fugam ſuis injectam credebat. Quam ſollicitudinem falſò contractam, cognitis ex Esberno rebus, effuſiore gaudio permutavit, utilius pace bellum confeſſus. Quem etiam hoſpitio benigniſſimè exceptum plenis hilaritatis officijs proſecutus eſt. Die poſtero claſſem non ſolum impenſioribus verbis laudatam, verumetiam oſculis honoratam dimittit.

Quo poſtmodum apud Jutiam diverſante, Canutus & Carolus petulantiore manu quàm validiore delecta, Hallandiam adorti, exilij proprio ſcelere contracti ſupplicium à patria ſumere conabantur. Qui dum Hallandenſium multitudine, quam ſibi fauturam ſperaverant, repellerentur, ſatum fugæ anteponentes, propter nemus, quod Hallandiam à Gothia ſecernit, aciem ordinant. Ubi infelicibus auſpicijs præliati, graves tentatæ patriæ pœnas dedere. Nam Canutus crebris vulneribus exceptus, ab agreſtibus captus, eundem quem Magnus carcerem expertus eſt, ſupplicij ſocium ſortitus, quem facinoris conſortem habuerat. Carolus mortifico vulnere obrutus, parvulo viæ exceſſu petito, fortem ſpiritum inter molles arborum frondes depoſuit, felicior obitu quàm frater vita. Quorum patrimonium Waldemarus, lege quæ patriæ reos omnibus bonis damnat, adeptus, inſperata opum incrementa contraxit. Igitur Caroli corpus putre poſtmodum ab indigenis repertum documento fore potuit, aliena faſtigia cum propriæ contemptu fortunæ concupiſcenda non eſſe.

Poſt hæc Henricus ob exercitum Cæſari adverſum Italos negatum, gravem bello offenſam expertus, cum tantæ rei molem viribus ſuis majorem cerneret, Waldemarum ſibi obvium crebris nuncijs evocatum, pertranſito ponte, cujus nunquam anteà dimidium excedere conſveverat, per ſummam mutuæ fidei exhortationem obnixa auxilij petitione ſollicitat. Adeò ſuperbiæ neceſſitas imperat, faſtusq; infortunio domatur. Ad quod Rex ſe nullo fidei debito compelli præfatus, amicitiæ tamen quam olim cum eo junxerit, ſi monitis ſuis obtemperatum foret, affuturum promittit. Igitur Henrico, quænam hæc eſſent, cognoſcere cupiente: cum terrenum, inquit, Imperatorem attentare inter ardua ducatur, multò cœleſtem laceſſere periculoſius, qui proprio nutu, præter humanum adminiculum, proſpera vel adverſa afferre mortalibus poſſit. Quem ſi Henricus jampridem à ſe pontificalium bonorum rapinis offenſum, congruis reſtaurationis officijs complacaſſet, victoriam mente præſumere poſſet, alioqui bellum temerè conaturus. Quod ſi infeſto Deo communiter ab ipſis committeretur, ambos hoſti victoriam ceſſuros. Neq; enim dubium fore, quin caduca ac fragili potentia uſurus ſit, quisquis divinæ pertinaciter obviare præſumpſerit. Igitur ſe non niſi expiato periculo commilitium præbere auſurum, publicæ religioni quàm privatæ amicitiæ propiorem. Tum Henricus multa à ſe pontificum bonis beneficij nomine extorta confeſſus, quibus ſi ſponte cederet, ultimæ paupertati ſubijceretur: corraſæ attonſæq; cervicis homines tanti à ſe æſtimari negabat, ut ultro opibus carere, plusq; eorum iræ quàm gloriæ ſuæ tribuere velit. Repulſæ tamen ſuæ ſilentium ab ipſo geri precatur, ne in vulgus negatæ opis fama diſſereretur. Sic Rege dimiſſo, promiſſi ab eo præſidij ſimulationem apud milites, ne ad Cæſarem deficerent, exhibebat; hac ſpe eorum animos firmare cupiens. Regreſſis inde Danis, mirum dictu & novitate prodigium incidit. Siquidem una noctium infinitus murium grex è longinquo rure concurrens, triſti occentu edito, Scleenſib⁹ aquis ſua ſponte ſubmerſus interijt: quorum cadaveribus

vento jactatis littus mane conſtratum apparuit. Quæ res utilior incolis an mirabilior fuerit, incertum eſt. Eâdem quoq; nocte Abſalonis quietem capientis exuviæ à ſoricibus corroſæ, certiſſimum futuræ vexationis ejus omen dedêre.

Cui Sialandiam regreſſo nunciatur, turbatis Scaniæ rebus, plebem à primoribus diſſidentem, adverſum regios quæſtores publicæ conſternationis impetum diſtrinxiſſe. E quibus Agonem, ſplendidæ præfecturæ virum, in concione Ludenſi, plenâ temeritatis violentiâ, probroſius contrectatum, ac prope vulgi manibus diſcerptum, nî in ædem divi confugiſſet Laurentij. Quam facem turbulentiſſimo multitudinis furore accenſam, non niſi per Abſolonem extingvi poſſe, cui facilius ſit orientis quàm adulti tumultus arma comprimere. Quam ob rem oportere eum citatò Scaniam petere, ſi rebus Regis laborantibus dignè conſultum cupiat. Qua de re Suno & Esbernus conſulti, quàm poterant diſſuaſorijs verbis profectionem damnabant, dicendo, compertum ſibi tacitâ principum conſpiratione plebem inſtinctam, non aliud hoc motu quàm Abſaloni periculum petere. Sed Scanienſium legatis rem ſine eo ſedandam negantibus, iturum ſe, utcunq; fors tuliſſet, reſpondit, etiam ſalutem ſuam, ſi ita res poſceret, tot egregijs Regis meritis impenſurum. Igitur præmiſſis, qui Scaniæ primores, habendæ concionis cauſa, ad urbem Lundiam contraherent, extemplo ſe venturum promittit. Nec Scaniam petere cunctatus, patritio ſpiritu publico furori conſtantiam ſuam objicere properavit. Plebs ſiquidem acerrimis conſternationis fluctibus concitata, civilis injuriæ querelas ſeditioſo accuſationis genere proſequebatur. Sed & Thordonem concionari exorſum, crebris ſibilis infeſtoq; clamore vexatum cœpto deſiſtere coegit. Cæteris quoq; regiarum partium aſſenſoribus dicendi poteſtate negata, ſolam Abſalonis vocem tranquillis auſcultationis modis axaudire ſuſtinuit. Qui cum multitudinem imperitis clamoris jurgijs obſtrepentem, ſalubriumq; monitorum impatientem adverteret, dividendam ratus, provinciarum concilijs trifariam diſtribui juſſis, cunctas ſe principum culpas emendaturum edixit. A quo Thordo, quòd eum ad tumultus vix ſedabiles parùm veracibus mandatis evocaſſet, increpitus, concitatæ plebis dementiam à temulentia coortam affirmat, ejusq; rei quosdam in concione ſtertentes fidem feciſſe. Quam ob rem non in urbe, ſed campo concionandum fore, ne hominibus potionis avidis, violandæ ſobrietatis acceſſus ſuppeteret. Proxima Abſaloni cum auſtralibus concio fuit. Illic Regium Satrapam Petrum, (Evari hic filius erat) profectis ab invidia accuſationibus, aſperius quàm verius laceratum, quò tutiorem ab hoc calumniæ genere præſtaret, proximo ſibi ſedendi loco recipi juſſit, venerabiliq; vicinitatis ſuæ præſidio, ne quid in amicum atrocius conſuleretur, providit. Poſtera luce per ſummam litium cognitionem exacta, pleno æquitatis judicio cunctas querelarum partes abſolvit, cauſisq; legitima definitione explicitis, delectatam beneficio plebem ad grates ſibi rependendas adduxit. Inde progreſſus, indigenæ militis indicio cognoſcit, ſeditioſo edicti genere concitatum populum, apud Album fontem concioni quatriduo vacaturum. Igitur tametſi Scanorum potiſſimis ſtiparetur, ad ſupplendum tamen arbitrorum numerum etiam Thordonem nuntio vocatum, quid ſibi ſuper popularium motu recens fama prodiderit, edocet. Ille verbis ſuſpicionem dementibus rumoris fidem levare, nihilq; tale metuendum aſtruere, cæteris adverſum vim publicam res cautius gerendas monentibus. Ita ſententia variante rerum dubijs, indubitato Sigoſtham inſulam explorandi gratia adire collibuit. Illic Abſalon antè accepta certiore expertus nuntio conſternatam amentia plebem, quòd ei ſe tutò objecturus non

Videt

videretur, procuratis, qui concionem accederent, per ſummam æquitatis promiſſionem delinire conſtituit. Qui cum omnia atrociſſimo multitudinis furore miſceri, ipſamq; auſu petulantiore inſtinctam, effuſa verborum licentia nobilitati inſultare cognoſcerent, acto mandatorum ſilentio, maximum ſeditioni incitamentum dedêre, plus alienæ dementiæ quàm propriæ legationis officio tribuentes. Quod perfidia an metu egerint, dubium reliquêre. E quibus Petrus Longus, inſignis ſtaturæ, ægre dicendi poteſtatem adeptus, affirmare, ſe tametſi miles Abſalonis eſſet, reſpectum ejus civium cultui non anteferre, populi majeſtatem Pontificis partibus priorem ducere, plus publicæ charitati quàm privatæ debere. Cæterùm ad omnes vulgi actus imitandos propenſiore animo fore, libertatem ejus jam quaſi naufragam ac periclitantem, ne armis quidem protegere dubitaturum. Reſponſum à concione eſt, ludificari plebem, quam Abſalon magnatesq; rapinis vulgus affligere ſoliti, de induſtria petere ſuperſediſſent. Quam vocem univerſis acerrimo clamore comprobantibus, multitudo maximo fragore diſſiliens, armata paſſim equos involát, Abſalonis penates hoſtiliter petitura. Neque enim eò properanti ſuccurrit illos à ſclares incurſari, quos toties ſibi munificos experta fuerat. Cujus nunciandi gratia, legatorum juniores telis, quibus undique petebantur, callidius evitatis, citatò Sigoſtham pervenêre. Ea re concuſſi milites Abſalonis, diverſo conſilio defenſionis auxilia circumſpiciebant. Alij pratis ſpaciantes equos colligere, pars vadum prætentum inſulæ, quod poſtmodum Abſalon lateritio opere vallandum curavit, contractis, quas fors obtulerat, quadrigis occludere, pars ſaxa jactilia lectitare. Tum Abſalon, hortante ſeniorum turba, aut obſidioni animum præparare, aut primis incurſantium, ante nimium & intolerabilem multitudinis adventum oppreſſis abſcedere, neutram conſilij partem probare ſe dixit, quod nec opportunos obſidioni commeatus haberet, & ſe patrem potius quàm prædonem exiſtere meminiſſet. Sed neq; ſe pacis ſtudium, cujus condendæ cauſa advenerit, humano ſangvine polluturum, aut pias paſtoris partes truculento percuſſoris officio mutaturum. Malle verò, qui primi irrumperent, innocuè & ſine cæde deturbandos curare, facile fugam daturos, quod nullo fulciantur imperio. Militibus deinde quempiam plebeiorum violare prohibitis, primorum agmen propinqvum collem acie occupantium, prælata cruce adortus, in proximum nemus refugere coegit: comprehenſo ſeditionis autore, quem memores juſſorum equites, armis amictuq; nudatum, pulſare duntaxat contenti fuêre. E quibus unus confertiſſimis hoſtium globis laſcivioris equi petulantia adactus, loco paluſtri ignorantibus ſocijs, concurſu popularium interficitur. Ita Abſalon agreſtium impetum eluſiſſe contentus, nullo hoſtiliter imminente, liberum repetendæ urbis iter habuit, eisdem avidiſſima inſulæ direptione, irarum ſuarum procurſum explentibus. Igitur patricij ſpiritus Pontifex, ut tranquillum ita ſalutare conſilium ſecutus, pietatem ſævitiæ præferendo, dum gregi parcendo conſulit, plus gloriæ & virtutis in innocentia, ac moderatione, quam læſionum ſuarum ultione conſtituit. Quò enim ſe longius à ferri licentia retraxit, hoc religionis laudi propius admovit. Supervenientibus deinde, quos ad deliniendam concionem direxerát, eorum vocatione queritur ſimplicitatem ſuam huc diſcriminis eſſe perductam: percontatus, cur improvidum ſe & imparatum, ad res tanta difficultate implicitas, ſe cura mandatorum ſpecie pertrahere voluiſſent. Quibus ſe nihil tale ſuſpicatos dicentibus, culpamq; negligentiæ confeſſione excuſantibus, æſtimare eos, quid nunc expediat, jubet, præteritum errorem præſenti conſilio correcturos.

Reſpondent, nec armis ſe, nec auxilijs inſtructos, contrahendi utriusq; commodi cauſa domum digredi neceſſe habere, paratiores poſtridie everſuros. Ipſum interim exquiſito latebræ genere uti debere; probro cariturum, qui tempori conſulat. Quod utrum malignitate ingenij, an inopia conſilij protulerint, æſtiment, quibus ſequentia eorum acta cognoſſe faſtidio non fuerit. Refert Abſalon honeſtiorem ſibi caſtelli, quod in Sialandia haberet, aditum fore, parum latebras exquirere ſolito. Quarum deformitatem perofus, Thordone navigium præbente diſcedit. Neq; enim claritatem ſuam obſcuriore loco coarctandam putabat, cujus fulgorem per tot terrarum ſpacia conſpicuis virtutis operibus diffuſum non ignorabat.

Sialandiam ingreſſus, Waldemarum, apud inſulam Samſam, venandi ſtudio inſervientem, recepta ab ipſo epiſtola, petere jubetur, neceſſarijs patriæ uſibus vacaturus. Ubi cum Sunone Esbernoq; propoſitas negotiorum curas debita agitatione complexus, poſtremo apud Regias aures Scanici tumultus famam edidit, primusq; ipſe perturbationum ſuarum nuntium agere non exhorruit. Æſtuantem animo Regem, ſeditioſisq; ſupplicia minitantem, conſilij ſui delinimento à propoſito retraxit, exigendæq; ultionis affectum, primorum Scaniæ virorum benevola vocatione differre docuit, quos etiam illum apud Fioniam petituros, plenis humanitatis officijs proſequi non ſuperſedit. A quibus eundem precari rogatus, ne Saxonem, Achonem, Sunonem, & Esbernum homines extra Scaniam ortos, ejus rebus præeſſe pateretur, affirmantibus finem ſeditioni fore, quæ ob ſolam eorum petulantiam cœperit, ſi procurationem exteris attributam ad indigenas transferri curaſſet. Invidere eos Regis potentiæ reſpondit, cujus in dandis beneficijs arbitrium abrogare nitantur. Se vulgi ſævitiam experiri, quàm regiarum rerum dominium tot ſæculorum uſurpatione firmatum, inſidioſa prece ſubruere malle. Tum illi omnem conſternationis rabiem in ejus caput effundendam minati, ſuperbius æquo reſponſum dedere. Ijsdem à Rege quidnam mitigandis Scaniæ rebus efficaciſſimum eſſet interrogatis, ſolam ejus Epiſtolam, quæ blanda aſperis certæ moderationis temperamento miſceret, huic tumultui ſedando ſuffecturam dicebant. Quorum inſtinctu Rex plebem Scanicam plenis minarum literis aggreſſus, non parum nutrimenti publici furoris incendio addidit. Siquidem indignatus populus, eum adverſum ſe concitatioribus notis uſum, adverſum hunc ſcribendi auſum iram ſuam ſeverius diſtringendo, omnia vectigalium jura ſolenniter abroganda curavit. Pontificales quoq; decimas execratus, ſacerdotibus conjugia decernebat. Quorum etiam ſacra ſibi, exploſo Pontificis miniſterio, ſufficere prædicabat. Igitur in divina pariter humanaq; graſſatus, majeſtatis contemptum religionis injuriæ ſociabat. Rex fruſtra minis inſtitiſſe ſe videns, armis agere conſtituit, exactoq; meſſis tempore, in trajciendo milite magnis navigiorum copijs ſuccinctus, Helſingum oppidum petit, Abſalone inter poſtremos appellere juſſo. Plurimum illic vulgus piſcandi opportunitate contractum, crebris habitaculis occupaverat littus. Quod Abſalone viſo, odium ejus alimentorum ſuorum ſtudio anteponens, littorales, & quos caſus obtulerat, lapillos adventanti ipſius navigio objiciebat, parum recolendo illum à ſe Scaniæ finibus pelli, qui cunctis Daniæ locis tutum habitationis uſum præſtiterat. Pars Rege in concione relicto, per ſummum majeſtatis contemptum ad mare decurrens, Antiſtitis adventum pari injuria excipiebat. O ingrata Scánienſium gens, quæ pleno temeritatis furore, tot commodorum tuorum autori injuriam pro gratia rependere rubori non ducis. Paſtoris parentisq; tui navigium improbiſſimis evecta furijs, finibus tuis prohibere conaris, cujus beneficio tibi piraticam toties ſævitiam expertæ, tuta late navigatio patet. Illi præſentem littoris aditum negas, cujus bellica virtus, ne tu quidem hac littoris ſede pellerere, perfecit. Deſine

ſine

ſine ergo optimis ampliſſimi integerrimiq; viri meritis quaſi graviſſimis inſultare delictis, erroremq; iniquo animorum judicio contractum, veloci pœnitentiæ ſtudio redime. Nec patienter Rex tam contumelioſam eorum audaciam ferre potuit. Æſtuantem eum, equosq; & arma poſcentem, Aruſiorum Pontifex Sveno medium complexus, ne quid duri in plebem committeret, obſecrabat. Pietas illi an metus hunc auſum præſtiterit, incertum eſt. Sed apud Regis animum continua Abſalonis charitate flagrare ſolitum, venientis amici pericula, complectentis precibus præponderabant. Quo deſcendente, qui navigium infeſtaverant, ſumma cum innocentiæ ſimulatione, repetitis tabernaculis, Abſaloni littus ceſſere, in quo poſtmodum diſſiduum ei Regiq; cum Scanico milite colloquium fuit. Scanienſes, apud quos Rex ſopiendæ ſeditionis conſilium agitabat, Abſalonem adveuasq; Scaniæ portioni præpoſitos, remittendos monebant, dicendo, nihil ad publicam dementiam comprimendam eorum abſentiâ efficacius fore, quæ non adverſum Regem, ſed in illorum plenos malignitatis actus exarſerit. Hujus ſententiæ ſuffragatores Jutenſes milites fuere. Creditum eſt eos partim decimarum odio, quarum nuper Scaniæ Sialandiæq; ſolutio inoleverat, partim metu ex forenſis pugnæ recordatione contracto, Abſalonis affectaſſe diſceſſum. Quam ejusdem equites honeſtiore animi judicio execrati, tantum ſibi neceſſitudinum, tantum generis armorumq; robur eſſe dicebant, ut invitis infeſtisq; popularibus herum ſuum absq; regiorum militum adminiculo, per cunctas Scaniæ partes à ſe tuto libereq; circumducendum ſperarent. Quorum animoſis adhortationibus Rex, ob pacem plebi conciliandam, ignavos Jutenſium monitus anteponens, vocato Abſalone ſecretò, memorat quantam invicem ſententiarum concordiam ſemper geſſerint. Nunquam ſibi tam diverſa ac rigida animorum judicia fuiſſe, quin ad poſtremum alter alterius arbitrio flecteretur. Orare deinde eum, progreſſionis in Scaniam propoſitum deſerat, Sialandiamq; repetere deforme non ducat, ſpecioſis aliquando conſilijs utilia prælaturus. Ad hæc Abſalon ne tunc quidem ſe veterem obſequendi morem relicturum præfatus, conſilio uſurum affirmat, quamvis abſentiam ſuam multis & gravibus mendaciorum notis lacerandam ſciat. Rex gratijs tantæ moderationi impenſius actis, equites ejus in augmentum comitatus depoſcit. Illi in plenos fidei charitatisq; fletus effuſi, hunc ſibi ſupremi perpetuiq; dedecoris diem affirmant, huc ignominiæ non propria ſed alienorum ignavia protractis, ut cui famulatus officia debeant, deſertionis probra perſolvant. Ita Abſalone per ſummam animorum mœſtitiam relicto, Regem proſequebantur. Graves illi difficilesq; cum plebe conciones fuere. Vbiq; enim cauſas armata dicebat, animum habitu oſtentatura. Quotidie Abſalonem falſo & inaudito obtrectationis genere lacerabat. Hæc audentem Jutenſes occulto laudationis ſtudio proſequebantur, blanditijs foventes, quod armis punire debuerant. Qua adulationis deformitate, maximum ſeditioni irritamentum dedêre. Rex finitis commeatibus Scaniam relicturus, lectos è plebe viros componendi cum Abſalone gratia, ad illud Sialandiæ littus, quod ab Elſingo oppido vocabulum tenet, traijcere jubet. Vbi demum Abſalon Regi obvius factus, compluribus innocentiæ teſtimonijs objecta purgando, cunctas mendaciorum partes, quibus abſens notatus fuerat, adeò validis copioſisq; rationibus ſubruebat, ut criminatores reatum confiteri coactos ad veniam à ſe flagitandam adduceret, deq; accuſatoribus ſui veneratores efficeret. Nec parva apud omnes eloquentiæ ejus admiratio extitit, compluribus, qui aderant, divino ore eum egiſſe dicentibus. Sed hæc omnia Scanienſium legati ad civium arbitrium relegantes diſcedunt, absque patriæ conſenſu nullum ſibi componendi jus eſſe teſtati. Sed neq; eorum fida adhortatione, populus Scanienſis ad deponendam conſternationis ſuæ rabiem adduci potuit. Nam

VVALDEMARUS I.

nec decimas pontificalibus uſibus ſolvi curatum, nec quicquam, quod ad præſtanda ſacrorum jura attinebat, exhibitum. Quorum infandam ſacrilegamq; pertinaciam Abſalon proximo ſacerdotali concilio per epiſtolam viſitato, cunctarum Scaniæ eccleſiarum obſeratione puniri præcepit. Cujus edicti præmonita plebs, per idem tempus ante ædem Laurentij in concionem armata deſcendit. Ad quam ſacerdotes, binis ordinis ſui viris, qui pontificalis edicti rigorem exponerent, miſſis, ſacrorum ceſſationem, diviniq; taciturnitatem officij, ſi decimarum ſolutionem abnuere perſeveraſſet, minati ſunt. Delegantur totidem è plebe mutuas ſacerdotio minas intentaturi. Ab his reſponſum eſt, ſacerdotes alimenta ſua plebi, non pontifici debere, quorum munere & beneficio neceſſarijs vitæ uſibus inſtructi noſcantur. Quocirca aut divinis inſerviant, aut ingrati patria cedant: ſi neutrum egiſſent, non ſolum honorum omnium pœnam, ſed etiam ſæva membrorum ſupplicia reeepturi. Ad hæc clerus reſponſo conſtantiſſimè dato, ſe neq; mortis metu, neque paupertatis reſpectu, quò minus Antiſtitis ſui imperium perageret, ceſſaturum affirmat. Tam pia tamq; religioſa cleri conſtantia, evictnm vulgus precibus minas mutando, quoad Abſalon conveniri poſſet, ſententiæ dilationem poſcebat. Civile ſiquidem bellum ſe excitaturum timebat, ſi in ſacerdotes ſibi nobilitate pares animadvertere ſtuduiſſet. Nam cum in Scania alienigenæ indigenis permixti, ſacerdotia gererent, amplior tamen digniorq; domeſticis reverentia præſtabatur. Quo effectum eſt, ut utriusq; ordinis conſenſu mitterentur, qui juſtas animadverſionis inducias flagitarent. Haud ægrè ab Abſalone obtentæ ſunt, plus clementiæ quàm ſeviritati indulgendum putante. Multum ab eodem gratiarum ſacerdotalis cœtus conſtantiæ perſolutum. Nihilominus populus cum contemptu beneficij, regiorum pontificaliumq; militum penates publicè diripere perſeveravit. Appetente publici iejunij tempore Rex Scaniam, ejus Sialandiæq; militia ſuccinctus, Helſingi tranſitu petit, Fionienſium Jutorumq; comitatum, ob præbita ab eis jamdudum ſeditioni irritamenta, pertæſus. Abſalon, ob chriſmatis confectionem pontificali officio adminiſtrandam, Lundiam deproperat, ubi paucos cum Rege dies feriatus, vicino rure ſe excepit. Hac fama ſeptentrionalis Scaniæ populus cum Hallandenſibus excitus, more gentis, miſſo per omnes ſtipite, ſub ſpecie petendæ libertatis, belli titulum fingit, eoq; edicti genere exercitum conſtruit. Quem tanta dementia ceperat, ut manum cum Rege conſerere properaret, ſummi imperij vires laceſſere nullius negocij exiſtimando. Quo Rex è plaga auſtrali regreſſus, apud Dyſiam pontem excepto, oranti ſe Abſaloni, fuſtibus quàm armis agere mallet: cum viris ſibi, non canibus, confligendum reſpondit. Igitur non iræ aut furoris impulſu concitatus, ſed conſpicua animi induſtria ad corrigendam civium inſolentiam, metumq; conſimilis audaciæ cæteris inijciendum, aliquid ab inviſiſſima ſibi feritate mutuandum ratus, manſvetudinem ingenij ſui, depoſita ad tempus clementia, crudelitatis actus imitari coëgit. In ponte res geſta eſt, utrisq; tranſitum anticipare ſtudentibus. Anceps diu prælium fuit: inſignis illic agreſtium pugna extitit. Quorum aciem Abſolonis equites per ignoti vadi compendium irrumpentes, repentinam victoriam edidêre. Multi illic popularium cæſi, compluribus amnis exitio extitit. Ferrum vitantes, aqua periclitati ſunt, reliquiæ fuga ſervatæ. Ita nefarius ille cœtus divino judicio profligatus, ſacrilegi furoris pœnas exolvit. Rex Lundiam regreſſus, orientalium partium armatam plebem adventare cognoſcit, unius jam exercitus victor, alterum excepturus. Cujus generalem conventum pugnæ celeritate præcurrere monitus, à Lundenſibus, ſtipendiorum loco vectigalium laxationem poſcentibus, aliquandiu retentatur. Quibus obtentis, in proximum campum

exceſ-

VVALDEMARUS I.

exceſſiſſe contenti, longius eum ſub excuſatione tuendæ urbis proſequi ſuperſederunt. Id Regi tardius hoſtes excipiendi cauſam præbuit, Getungam appellant pontem, apud quem armata popularium corona conſedit. Grandes illuc lapidum acervos prohibendi pontis gratia vecors turba congeſſerat. Rex alio amnem vado transgreſſus, ferro decernere ſtatuit. Sed plebem non tam præſentia Regis arma, quàm dira recentis ſociorum cladis exempla terrebant. Miſſis igitur qui pontem à Rege repeti precarentur, ab armis ſe diſceſſuram promittit. Præcipuè Regem, Abſalonis, nimiam agreſtium ſtragem vitandam dicentis, temperamenta flectebant. Repetito ponte, ſupplices à ſeditionis autoribus ad Regis genua manus tenduntur, cunctaq; famulandi officia avidius promittuntur. Cùm de fide ambigeretur, jusjurandum promiſſionibus additur. Sic vulgi collegio dimiſſo, Lundiam reditur. Scaniæ deinde gyro pertranſito, obſides à plebe recipiuntur. Ad reliqua facilis populus, decimarum ſolutionem duntaxat pertinacius abnuebat. Nihil magis Regi quàm ad earum remiſſionem Abſalonem abducere curatum eſt: ſummoperè cavendum dicenti, ne ſibi fortè, quod olim Canuto Othonienſi decimarum jura propagare nitenti acciderat, eveniret. Abſalon quicquam ex conſveto ſacrorum jure decerpere, non minus inglorium quàm ſacrilegum ratus, conſtantius id ſe facturum negabat, dicendo, tametſi Rex plebis ſententiam favore proſequeretur, ſibi impedimento non fore, quò minus ab ea decimarum debitum exigere perſeveraret, neminem ad participanda ſecum pericula provocaturus. Tutiſſimum igitur Regi ſilentium fore, ne eccleſiæ opem ferendo, populari ſe ipſum odio implicet. Tam juſtam, tamq; fortem Abſalonis conſtantiam Rex animo veneratus, cùm remiſſionem admittere nolit, exactionem differre poſtulat, conſilio poſtmodum effici poſſe, quod armis nequeat. Paruit precanti Abſalon, præfatus ſe decimarum loco prioribus pontificum conditionibus non uſurum, ne prorſus earum jura negligere videretur. Tam modeſta Abſalonis promiſſio conſternationi remedio fuit.

Summa poſtmodum Cæſaris in attentando Saxoniæ principe calliditas patuit. Non enim minorem expugnandi ejus ſpem in acumine, quàm viribus, reponebat. Inprimis Waldemarum, quem eidem certius affuturum credebat, aſtutiâ tentat. Siquidem binas ejus filias, totidem filiis ſuis, quorum alterum ſucceſſioni imperij deſtinarat, alterum Sveviæ ſatrapam conſtituerat, per legatos in matrimonium poſtulabat: non quod ſanguini ſuo bonæ fidei nuptias quæreret, ſed ut hoſtem amicis abundantem auxilijs ſpoliaret. Quod callidius an impudentius egerit, ignoraverim. Ad illum enim falſas jungendæ affinitatis preces dirigere non erubuit, quem olim perfidiæ laqueis complicatum ad obſequia ſibi paciſcenda pertraxit. Amici Regis, intellecta fraude, hæc non matrimonij voto, ſed Henrici odio flagitari dicebant. Tam veros Cæſarianæ calliditatis interpretes, ſola Reginæ ſententia ſuperavit, ſangvinis ſui connubijs affinitatem cum Cæſare jungere glorioſum ducentis. Quærente Rege, quantum ab eo dotis nomine exigeretur, legati ſe ignorare dixêre, remq; ad Cæſaris arbitrium retulêre. A quo reſcriptum eſt, curandum Regi Lubecam petere, cuncta ſecum illic commodius definituro. Obtemperatum rogatui eſt. Interea Cæſar omnibus imperij nervis ad obruendas Henrici partes connixus, urbes ejus paſſim ad ſe deficientes in deditionem recepit. Defectionis cauſa non tam Cæſaris amor quàm Henrici odium extitit. Is ſiquidem nimijs ac diuturnis felicitatis ſucceſſibus elatus, inq; ſummo fortunæ faſtigio nullum ruinæ incommodum ſuſpicatus, ſubjectas tyrannidi ſuæ cervices inuſitata dominationis ſævitia atq; intolerabili morum acerbitate vexabat, nec hoſti quàm civi importunior exiſtere conſveverat. Igitur non bello aut clade, ſed fraude militum & deſertione viribus amiſſis, cum ſolas ſpei reliquias in Tranſalbianorum au-

xilijs

VVALDEMARUS I.

xilijs haberet, Lubeco oppido relicto, quòd ſe ejus mœnibus parum tutum arbitraretur, ſumma cum feſtinatione correptis navibus, in Stormariam intimum fugæ ſuæ receptaculum penetrat. Hujus provinciæ præſes Adolfus apud ipſum profuſis charitatis officijs à puero alitus, fliciaq; naturæ pariter ac fortunæ incrementa ſortitus, atq; ad ordinem militarem ſummis beneficentiæ ſtudijs provectus, tam fœdam educationis ſuæ mercedem exolvit, ut inter omnes Henricianæ militiæ comites, primus ſe defectoris nomine macularet. Poſt hæc à Cæſare navigia, quibus Albiam ſuperaret, ſagittarijs & funditoribus completa, per pronum amnis alveum immittuntur. Pari ſtudio claſſis exquiſito bellatorum agmine referta, ad impediendum Cæſaris trajectum ab Henrico contracta. Quæ poſtquam hoſtilium navium multitudinem in conſpectu habuit, earundem numero perterrefacta, propoſito per fugam deſerto, Cæſari tranſitum ceſſit. Qui dum oppidum Lubecum obſidere cœpiſſet, Bogiſzlaviq; & Kazymari fratrum vires admodum ſuſpectas haberet, utriq; ſe potentiæ & claritatis incrementa daturum, ſubornata legatione promittit, provincias, quas hactenus obſcurè & ſine honorum inſignibus geſſerint, Satraparum nomine recepturis. Jucunda Cæſaris toties ab Henrico læſis promiſſio extitit, non intelligentibus, ſibi ſub ſpecie beneficij deformem ſervitutis jugum intendi. Interea Waldemarus claſſe luxu quàm armis ornatiore Lubecum profectus, occurrentibus ſibi Germanorum equitibus, eximiasq; ejus adventui grates habentibus, navigationem medio amne, quoad poſſit, proferre depoſcitur, quo brevius inter ipſum ac Cæſarem iter reſtaret. Quo facto, poſtero die, an Cæſarem medio itinere obvium affectaret, à legatis rogatus, caſtra ejus petere præoptavit, Romani Imperij rectorem in re modica fatigare ſupervacuum exiſtimando. Nec minor Cæſaris in excipiendo Waldemaro calliditas, quàm Waldemari in petendo Cæſare moderatio extitit. Siquidem in primis eum amplexu atq; oſculo decentiſſimè veneratus, mox dextra honorabiliter apprehenſa, depoſito amiculo per media caſtra perduxit, præconis more cunctos ei via cedere jubendo. Tentorium quoq; nimio multitudinis conſpiciendi Regis avidæ concurſu collapſum, planum campi petendo deſeruit. Ubi ſedandæ preſſuræ gratia, diſtentâ virgâ, quàm poterat celſa voce, cunctos locis, in quibus conſiſterent, conſedere præcepit. Sed Waldemarus cum ejus dignatione perinde ac quadam moderationis æmulatione contendens, ſellam ſuam ſe exſpectaturum reſpondit, ne probato ſedendi uſu, Imperialis cathedræ honorem uſurpare videretur. Magnates honoribus eminentes, non ordine aut ratione diſcretis ſedendi ſpacijs, ſed ut quemq; violentæ preſſionis caſus jactaverat, ſedilia habebant, fortuna non dignitate locorum uſum diſtribuente. Illic exaudire erat Theutonum voces formam Regis ſtaturamq; mirantium: quos tanta viſendi ejus cupiditas ceperat, ut cum ſedendi humilitas obſtaret, alter alterius conſcenſis humeris productis illum cervicibus inſpectarent: hunc Regem, hunc dominum, hunc Imperio dignum referre, Cæſarem regulum homuncionemq; vocare. Adeò Barbaris eum excellens corporis habitus venerabilem faciebat. Crediderim Cæſarem has militum voces diſſimulanter tuliſſe, ne Regis laudibus offendi videretur. Quem poſt diutinam omnium admirationem, paucis ſecum exſurgere juſſis, in proximum tabernaculum eodem comitatis genere deducendum curavit, quo venientem fuerat proſecutus. Illic enim ſerijs omiſſis aliquandiu benevolo jucundoq; ſermone detentum, ad veſperam, proſequente totius Germaniæ juventute, diſcedere permiſit; luce poſtera apud ſylvam portui vicinam opportunioris colloquij gratia præſentiam redditurum. Interea filios Regiam navem petere, inq; ea ſub ſpecie luſitandi morari præcepit, chariſſimorum pignorum familiari converſatione, in quanto Regis adventum poneret, oſtendere cupiens. De quorum nuptijs condicto in loco mentionem orſus, majori tri-

ginta millia talentûm, minori octo in matrimonij conditionem depoſcit. Quæ res ſuſpecta Danorum majoribus fuit, virgines nondum ad nubendi ætatem provectas, fraudulenter ab eo poſtulari credentibus. Sed Waldemarus majorem ſummam ſuis opibus imparem arbitratus, minorem, Ungariæ Regis, arcta ſibi propinquitate conjuncti, fiduciâ pollicetur. Huic pactioni jurejurando firmitas adjecta eſt, deſponſionisq́; vinculum ſacramenti religione conſtrictum. His actis Rex navigia, Cæſar caſtra repetijt. Quo tempore Sclavorum ad ipſum, regiæ claſſis metu, navigijs progredi non audentium, legatis receptis, diluculo navigium Regis parvo militum numero comitante, ejusdem cymba advectus, cunctis inopinatus aſcendit. Igitur Rege exercitus ſui primores participandi colloquij gratia contrahente, ſolum Rugiæ principem Jarimarum, quem pridie compluribus venerationis officijs, inſuper Regio nomine adulatus fuerat, quòd eum Danis perquàm fidum non ignoraret, vocari paſſus non eſt. Habere deinde ſe dixit, quòd ad Regem ſecretò referre cupiat, quem ob futurum mutui ſangvinis contractum non amicum modò, verumetiàm unanimem habeat. Sclavos ſiquidem enervandi gratia Henrici à ſe promiſſionibus allectos eſſe, quas eodem expugnato minime exequi velit, memor quid olim ſibi de ſubigenda Sclavia pollicitus fuerit. Orare deinde patiatur ſe eam ad præſens ſui muneris facere, binis fratribus geminæ præfecturæ titulo ſpecioſius quàm diuturnius tribuendam. Eandem quippe ſe ei, profligato Henrico, ſubijcere curaturum. Annuente Rege, poſteroq́; die concionem petente, Bogiſzlavum & Cazimarum, datis ſolenniter aquilis, Sclaviæ duces appellat, veterem atq; hæreditariam patriæ libertatem vanis atq; fucoſis dignitatum nominibus venditantes. Qui ſi ſciſſent quanto oneri ſe exigui panni receptione ſubſternerent, mortem beneficio prætuliſſent, aut privati in omne vitæ tempus degere maluiſſent. Sic ſub honoris ſpecie, graviſſimis dedecoris probris implicati diſcedunt, ſervitutem falſis dignitatum inſignibus coloratam in patriam referentes. Illic quoq; Sifridus, ſplendido Thyringiæ loco ortus, unam Waldemari filiarum, Cæſare aſtipulante, deſpondit, regiaq́; nave devectus, ſolennes Sleſvici nuptias habuit.

Interea Sclavi caſtello, quod propter Zuynenſia oſtia moliti fuerant, hyberna maris exundatione peſſundato, bina alia ijsdem in locis materia per hyemem contracta, Veris principio condiderunt, inexpugnabiles ſe fori rati, ſi Penus amnis Walogaſto oppido, Zuyna maritimorum præſidiorum obſtaculis clauderetur. Quod Rex ſero nuncio expertus, cum ad Viridem portum impediendi operis gratia contractis copijs appuliſſet, ex Rugianis cognoſcit conſummatas arces præſidijsq́; completas. Præcipuè eum in his expugnandis circumſpecta portuum inopia deſperare coëgit. Tunc Canuto filio, cum Abſalone, Sunone, & Esberno vocatis, refert, difficilem arcium oppugnationem ſibi viſam, alienis eas auſpicijs quàm proprijs inceſſere præoptanti, ne ſtudijs parum ex ſententia cedentibus, rerum toties à ſe feliciter geſtarum fulgor corrumperetur. Igitur Canuto atq; Abſaloni oppugnationis curam imponit, præfatus, minus ruboris ex inefficaci illorum pugna, quàm ſua ad patriam redundaturum. Si vincerent, non minori ſibi gloriæ fore, quàm ſi ipſemet victoriam edidiſſet. Sed Abſalon Scanorum atq; Sialandenſium ductum pollicitus, Jutos ſua opera ductandos negabat, quos non ſolum imperij ſui, verum etiam adoleſcentiæ Canuti contemptum acturos ſciat. Nec eum prædictionis augurium fefellit. Permotus dicto Rex, iturum, licet invalidum, reſpondit. His curis aſtrictus, morbo ex ſollicitudine contracto in lectum decidit. Enimvero præcordia ejus dividuæ paſſiones, hinc vincendi cupido, hinc deſperatio, torſerunt. Mane ducibus eum, ut ſibi parceret, orantibus, imperiumq́;

VVALDEMARUS I.

riumq; ejus etiam abſentis ſe executuros ſpondentibus, vix atq; ægrè conſenſit, ut ad oppidum Worthyngum, filio pontificiq; contradita belli ſumma, deſcedere. Quibus eodem in loco diutina ac vehementi tempeſtate detentis, ſeditioſæ Jutorum voces toto littore exaudiebantur, tum commeatuum alimentorumq; defectum cauſantium, tum expeditionis militiæq; remiſſionem poſcentium. Quas cum Homerus Ripenſium Antiſtes, quem præter religionis dignitatem ſingularis eloquentiæ claritas commendabat, copioſis facundiæ documentis delinire non poſſet, poſtremo vim verbis anteponendam ratus, quendam ex ſeditionis conſortibus ante tentorij ſui fores pertinacius obſtrepentem, prendi vincirique curavit. Quæ res populi clamorem auxit, ſeditionem accendit. Igitur patres plebis à Rege cum contemptu imperij diſceſſum veriti, communicato colloquio expeditionem ab eo ſponte ſolvendam decernunt, temerariam ejus delapſionem ſimulatæ licentiæ beneficio præcurrendam putantes, ne magis proprio ductu finiri quàm regio nutu remitti videretur. Quæ ſi in præripiendo reditu propriæ voluntatis motum ducis arbitrio prætuliſſet, evenire poſſe, quod divo Canuto ſolutæ claſſis pœnas à patria exigenti contigiſſe proditur. Quam rem Canuto, ſi patrem ejus jam febri implicatum præſens morbus abſumeret, regni ſucceſſionem adimere poſſe. His conſilijs adductus Canutus, convocatam claſſem, facta revertendi poteſtate, dimittit, beneficij loco erogans, quod plebis petulantiæ negare non poterat. Ita ſeditionis periculo bellum omittere coactus, cum Abſalone, Esberno, & Sunone Worthyngum adnavigat, paternæ febris exitum exſpectaturus. Igitur Waldemarus per apertam cubiculi ſui feneſtram velorum reditum contemplatus, admiratione rei, morbi pariter atq; ægritudinis incrementa contraxit. Summa tamen utriusq; diſſimulatione uſus, filium ad ſe cum arbitris venientem tam hilari vultu admiſit, ut penè morbo vacuus putaretur. Quinetiam ſe minimo doloris ſenſu teneri dicebat, corporis moleſtiam animi robore diſſimulare conando. Apud Abſalonem tamen religioſam culparum confeſſionem agere non oblitus, incertum mortis tempus ſacro correctionis genere præcurrendum credebat, feram atq; inutilem pœnitentiam judicans, quæ emendationis odio, nimiaq; peccandi perſeverantia ad ultimum usq; ætatis terminum prorogatur. Præterea locis monaſtica religione ſacratis dimidium patrimonij ſui, quæ ad fiſcum regium pertinebant exceptis, teſtamento legavit. Sed cæteris benè de ejus ſalute ſperantibus ſolus Suno, ſive ſomnij monitu, ſive alio mentis oraculo doctus, fatalem hanc Regi febrem augurabatur, quonam modo filij rebus, decedente patre, ſuccurri oporteret providendum hortatus. Tantam ſiquidem in Regis funere luctus acerbitatem futuram, ut conſilium ullum adverti nequeat. Eodem tempore Johannes quidam religione Abbas, medicinæ præſumptuoſior quàm peritior profeſſor, cujus opi plurimum credebatur, è Scania accerſitus advenit. Qui morbo parum prudenter inſpecto, ſoſpitatèm Regi conſtantius quàm verius promittebat. Quem cum cibo medicinali arte confecto reficiendum curaſſet, cunctis cubiculo ejectis, quietem capere jubet. Eundem paulò poſt ſine voce eſſe compertum, ut artuatim ſudore ſuffuſum invenit, accuratius operiri præcepit, lætum id profluvij genus ac ſalutare teſtatus. Utinam Sunonem potius mentis augurium, quàm medicum artis ſuæ præſagium feſelliſſet! Cujus promiſſum Regis obitus inſecutus, quàm parum fidei in medicorum opere reponi oporteat, documento extitit. Ingreſſi mane cubiculum amici, defuncti Regis corpus perquam ſimile ſpiranti reperiunt, adeò priſtinum habitum retinente vultu, ut nec rigore contractum, nec horrore mutatum cerneres, rubicundis oris notis vivi hominis ſpeciem aſpectumq; reddentibus.

Incer-

incertum an deceſſiſſet, priſtini caloris habitus totis adhuc membris retentus, relinquere videbatur. Sero tandem pallore mortis fidem faciente, mandatur feretro corpus, Ringſtadiumq; funerandi gratia devehendum curatur. Hic vicus non veſtutate modò, ſed etiam paternæ ejus ſepulturæ titulo conſpicuus habebatur. Acceſſit luctui matrum miſerabilis planctus, ſparſis comis funeri occurrentium, iterumq; ſe priſtinum ſervitutis onus experturas dicentium, extinctum illum, qui civium capitibus captivitatem detraxerit, qui patriam piratarum metu vacuefecerit, maritimasq; ſedes perinde ac domeſticas à prædonum incurſu tutas præſtiterit. Agreſtes quoque funebri ipſius pompa conſpecta, ruſtico opere, quo occupati erant relicto, conſentaneis arva querelis replebant. Cui etiam ut ſupremi officij decus præſtarent, funebri ejus lecto humeros ſubijcere jocundum ducebant, everſam Regis morte patriam, miſerisq; ſibi commune funus, aut ſi quid funere triſtius eſt, imminere plangentes. Pro cujus ſpiritu ſalutaria Abſalon vota geſturus, inter ſolennium verborum nuncupationem doloris impotens, non temperavit ſibi, quò minus aram lacrymis ſpargeret, vixq; ad rem divinam peragendam vocis aut manus miniſterio ſufficere valuit. Quinetiam tantum ægritudinis animo contraxit, tamq; gravi & periculoſa valetudine ſubitò affici cœpit, ut penè vitam cum ſacrificio finiret. Incredibile videretur tantum virum tam inſigni luctus horrore confectum, ſi non ejus erga Waldemarum affectus fuiſſet notiſſimus. Sed fortuna, altero patriæ lumine extincto, reliqvum perire paſſa non eſt, ne deeſſet, cujus ductu Daniæ pedibus Sclavia ſubijceretur, aut gens, quæ ſub tantis ducibus ad excellentem honoris habitum provecta fuerat, tutore vacua remaneret. Cujus lacrymis precum loco defuſis reſperſa altaria, non parvulum promptiſſimæ ejus erga Regem benevolentiæ indicium præbuere. Ijsdem quoq; madefacta thura, gratum Deo odorem dediſſe crediderim.

CANUTUS VI.

HISTORIÆ DANICÆ LIBRI DECIMIQVINTI FINIS.

SAXONIS GRAMMATICI HISTORIÆ DANICÆ LIBER DECIMUSSEXTUS.

PERACTIS inferijs, corporeq; Regio honoratiſſimè funerato, Canutus, monentibus arbitris, feſtinatione, quâ regnum peti firmariq; oportuit, in Jutiam ſeceſſit, paternos ſibi milites obligaturus. Neq; enim illi nomen Regium ambiendum reſtabat, quod unctionis ſuæ tempore ſolenniter adeptus fuerat. In concione Wibergenſi benevolos civium animos expertus, apud Wrnenſem tacita quorundam ſimultate compreſſa, pari cæterorum favore excipitur. Atq; ita patriæ conſenſu, Regni hæres efficitur. Interea Scanorum populus laxata ſibi priſtinæ petulantiæ frena Regis morte gaviſus, cladis apud Dyſiam pontem peractæ piacula à principibus exigere conſtituit, per quos chariſſimis neceſſitudinum ſolatijs orbatus fuerit. Sed & Ako quidam, Tubbonis filius, plenis temeritatis eloquijs, flagrantiſſimam civilibus malis facem ſubijciebat, extinctæ & jam penè ſepultæ Scanicæ ſeditionis reliquias ſuſcitando. Cujus mali impediendi gratia Abſalon in Scaniam transgreſſus, apud plenam malignitatis concionem oratione liberius quàm

CANVTVS VI.

efficacius habita, à plebe deſeritur, factionis principes alium concionandi locum complexos petente. Quorum tam petulans, ac præceps audacia erat, ut eqvis inſidentes cunctam Scaniæ plebem ad eundem locum ſemeſtri ſpacio exacto, quaſi tuendæ libertatis gratia armatam redire ſub edicto juberent. Quæ res Abſaloni Sialandiam repetendi cauſam præbuit. Ob cujus ſeceſſum popularis ſevitiæ procurſus temeritatis incrementis evectus, inque Thordonis & Esberni penates effuſus, eosdem prius rapinæ, deinde incendio ſubjecit. Complures quoq; Scanicæ nobilitatis, ſequentibus diebus, ædes crematæ. Siquidem factionis duces, quò promptiore plebis audaciâ uterentur, petulantiam ejus principum bonis paſcendam curabant, dulcedine prædæ & aſſiduis fatigationis præmijs, jucundiorem atque alacriorem ejus operam reddituri. Igitur nobilium complures, æqualium exemplo, vim penatibus ſuis inferendam timentes, bona omnia amicorum cuſtodiæ mandabant. Pars fretum navibus complexa, ſe & opes undis, quàm ædibus, credere præoptabant. Pars apud Abſalonem exulare ſolatij & lenimenti loco duxit. Cujus atque Canuti eqvites ſuam æque ac dominorum fortunam afflictari cernentes, cum injuriam armis propulſandam duxiſſent, ſeditionis principes fruſtra à ſe ſine duce res novari ſuperiore tumultu experti, Haraldum quendam regij ſanguinis ſed obtuſi cordis, impeditique ſermonis, è Svetia adſciſcunt, hominem prorſus regno imparem cum in eo nihil præter generis nobilitatem natura aut fortuna commendabile reddidiſſet. Igitur majore cum opprobrio talem virum Svetia miſerit, an Scania receperit, incertum eſt. Quo rumore attoniti perpulſiq; magnates, prout ſe hoſtium adventus fama variabat, dubijs Abſalonem legationibus fatigant: nunc opem ejus tranſitumq; poſcentes, nunc eundem cum tota manu ſuperſedere jubentes. Nondum enim Scaniæ partes Haraldus irruperat. Quas cum Canuti Svetiæ Regis, ejusdemq; Satrapæ Byrgeri, præſidijs irrupiſset, ad novi principis opinionem cupidè congeſtum, vulgus incredibiles ei copias ſociabat. Quibus fretus, Lundenſi urbi portas ſibi claudenti excidium minatus eſt. Igitur ex magnatibus complures alternis internuncijs contracti, fortiq; invicem cohortatione firmati, propter Lummam amnem caſtra conſtituunt: alijs regiorum militum per ignorantiæ ſimulationem venire ſuperſedentibus. Quos tantus pugnandi ardor ceperat, ut per ſummum non ſolum periculorum, ſed etiam popularium contemptum, absq; paucitatis ſuæ reſpectu, ut quemq; equi pernicitas adjuvabat, ſine imperio aut ordine effuſis habenis in hoſtem contenderent. In quo quidem impetu, majorem venti (quem fortè adverſum habebant) quàm hoſtium, quos impetebant, ſævitiam experti ſunt. Ille enim magnitudine ſua clypeos curſitantibus decuſſit, hi ne pectora quidem irrumpentibus obvertere auſi fuere. Ita popularium acies numero hominum quàm animis præſtantior, incruentam de ſe victoriam dando, plus periculi an ignominiæ ſenſerit, dubietati ſubjecit. Enimvero quo expeditius fugam, quâ pugnam præcurrebat, intenderet, ſeipſam ſcutis exuere non erubuit, armorum onus objiciendo, quorum uſus experiri confiſa non fuerat. Hac igitur partim cæſa, partim capta, Haraldus cum Akone, quem affectati regni autorem habuerat, Svetiam refugus petebat. At Lundenſes ſuſpenſis ad belli eventum animis in neutram partem auxilia commodabant, favorem victoribus erogaturi. Qui Regi ſucceſſu conſpecto, perinde ac victores victis inſultare cœperunt, cupiditate laudis & prædæ alienis ſe virtutibus inſerentes. Nec contenti popularium Spiritus bis bellum potentibus intuliſſe, collecta concione tertium adverſum eosdem indicere gravati non ſunt, ſuſcepti vulneris dolorem conſternationis furori permixtum communi nobilitatis exitio penſaturi, tantamq; provocandi perſeverantiam

CANUTUS VI.

rantiam ſive pudore cladis, ſive cupidine ultionis animis inſitam geſtantes. Neq; enim illos aut illuſtrium virorum reſpectus, aut vulnerum ſuorum memoria, quo minus ſeditionis ſtudia ſectarentur, domare potuit. Quod periculum cunctorum Scaniæ magnatum capitibus contiguum, præproperus Abſalonis cum Sialandenſibus adventus diſpulit. Siquidem ſublatis vexillis deputatum concioni locum ingreſſus, non ſolum turbulentiſſimo plebis propoſito obſtitit, ſed etiam leges, quæ iniquiſſimis ejusdem ſuffragijs convulſæ fuerant, pijſſimo judicij decreto ad priſtinæ autoritatis habitum reduxit. Sed neque Haraldum, quò minus à magnatibus damnaretur, abſentiæ patrocinium protegere potuit. Hunc certè bis à Scanienſibus multatum dixerim, ſemel armis, iterum ſententijs. De quo quidem diſcernere arduum eſt, ferro an ſuffragijs punitior fuerit. Plebs quoque nihil hoſtile auſa, armis ſumma cum propoſiti diſſimulatione depoſitis, Abſalonis ſe turmis tranquillo concionandi more jungebant, ſingulis judiciorum ſuffragijs alacrius quàm libentius ſucclamando. Ita terribilis illa ac diutina ſeditio ſimul cum concione finem habuit, funeſto plebis conatu ulterius adverſum principum collegium inſoleſcere non audente.

Interea Canutus excitati in Scania belli nuncio, Fioniam è Jutia petere coactus, Esbernum ab Abſalone fratre nunciandæ regiarum partium victoriæ gratiâ transmiſſum, obvium accipit. Cujus inopinato occurſu triſtia afferri ratus, hærente animo, dejectoq; vultu, quicquam ex eo cognoſcere verebatur. Poſtmodum non ſolum ejusdem plena hilaritatis fronte meliora ſperare juſſus, verumetiam jucunda ac libenti narratione de ſuorum victoria doctus, in Scaniam ovans proceſſit, ac primum ejus provinciam Froſtam rapinæ & incendio opportunam exhibuit, vaſtaſſetque, nî Abſalonis erga illam ſtudium gerentis interventu prohiberetur. Quo mediante effectum eſt, ut ab his, qui in Regem Haraldica factione deliquerant, æra tantum pœnæ nomine exigerentur. O immenſam clementiam, cujus beneficio hominibus evidenter noxijs, maximi facinoris culpam parvulo cenſu redimere licuit! Quo exemplo cæteri ad ſpem veniæ erecti mitiſſimâ Abſalonis operâ parem Regis manſvetudinem experti ſunt. Egregium tunc Canutus moderati animi ſpecimen dedit, cum ultionem, quam univerſorum crimen meruit, unius amici precibus donavit. Indignum adoleſcentem, cujus virtus externi principis acumine tentaretur. Compluribus enim Cæſaris legationibus curiam adire, paternæq; amicitiæ ſucceſſionem expetere juſſus, intercedente amicorum conſilio, quàm modeſtiſſimè reſcripſit, excuſationis verbis à regnandi novitate quæſitis. Siquidem arbitris ejus excuſſa atq; explorata Cæſaris calliditas erat; hisdem perfidiæ laqueis filij ſimplicitatem circumvenire ſtudentis, quibus olim patris credulitatem implicatam habuerat. Cui cum Cæſar erepturum ſe regnum, alijq; daturum, plenâ minarum epiſtolâ, reſpondiſſet, ſolum hoc reſcribere contentus fuit, quærendum videlicet Cæſari eſſe, priusquam ſibi regnum adimat, qui Daniam in ejus beneficio reponere cupiat. Qua reſponſi libertate, non ſolum minantem eluſit, verùmetiam plurimum à ſe fiduciæ in civium animis reponi docuit. Apud quem Cæſar fruſtrà monitis egiſſe ſe videns, Syfridum, qui ſororem ipſius in matrimonio habebat, ſubornat, quod literarum ſuarum inſtinctu nequibat, alienæ vocis ſupplemento perſvaſum haberi conando. Qui ubi Daniam intravit, quanta Regis charitate ob ſororis ejus matrimonium teneretur, quantisq; Cæſar viribus eſſet expoſito, Abſalonem, Sunonem & Esbernum, qui ſoli ex amicis cum Rege admittebantur, tùm fidei, quam Canuto, cujus tutores exiſterent, deberent, tùm fiduciæ, quam ejusdem pater in eorum

CANUTUS VI.

pectoribus repoſuerat, admonitos orare cœpit, nè amicorum nomine hoſtes agendo, creditum ſibi pupillum annis & conſilio tenerum, grave & intolerabile belli onus ſuſcipere jubeant, eumq; ſub titulo tuendæ libertatis regno exuant: qui potius ſalutaribus illum conſilijs formare curæ habeant, Romaniq; Imperatoris curiæ aſſcribi deforme non ducant. Reſpondet Abſalon, de ſe dubium non eſſe, quin utiles ſi noſſet monitus, Canuto libenter fuerit porrecturus: à quo ita Cæſaris amicitiam expeti velit, ut propriæ ejus majeſtatis decus incolume ſervaretur. Nam & Waldemarum Frederici partes amicitiamque ſecutum, nihil fide ejus aut promiſſione fallacius repperiſſe. Proinde Sifridum noſſe debere, Canuto Cæſariq; æqvum regnandi jus eſſe, neq; minore cum libertate hunc Danici regni, quàm illum Romani imperij gubernacula continere. Igitur indignante Sifrido, plenaq; minarum ac faſtus reſponſa fundente, an tu, inquit, ex temetipſo Daniam penſas, eamq; ut Thyringiam à Cæſare, cum volet, quàm facillime capi poſſe exiſtimas? Proinde abi, Imperatoriq; tuo perfer, Danorum Regem nè minimam quidem obſequij partem dignitati ejus ac nomini delaturum. Dignum hoc contemptu dixerim, qui propior alieno imperio quàm propriæ affinitati, tam inviſam Danicæ libertati legationem ſuo monitu adminiſtrare ſuſtinuit. His auditis Cæſar, ſpernenti ſe Regi, quia bellum nequivit, odium inflixit, animo non ferro contemptum ulturus. Spe tamen potiendæ Daniæ non omiſſa, civilium in ea malorum motum exſpectandum putabat, ſeditione dividuam gentem, minore cum virium ſuarum periculo oppugnandam ſperando. Quam opportunitatem aliquandiu quæſitam à fortuna ſibi negari conſpiciens, Sclaviæ Satrapam Bogiſzlavum, quem nuper Cazimari fratris decedentis orbitas hæredem effecerat, crebris muneribus ampliſſimisq; promiſſionibus in Danica bella ſollicitat. Cujus hortatui Bogiſzlavus pronius quàm prudentius obſecutus, ſed bellum adverſum Daniam palàm atque apertè profiteri non auſus, primùm avunculi ſui Jarimari Rugiæ præfecti, quæſitis ſimultatum cauſis, hoſtem agere cœpit, Cæſarianæ militiæ reſpectum arctiſſimis affinitatis vinculis præferendo. Qua de re Canutus per Jarimarum certior factus, mitti curavit, qui cauſam à Bogiſzlavo tam ſubitæ læſionis inquirerent. Ille non Regem, non Daniam à ſe lædi, ſed injuriam à Jarimaro illatam repelli teſtatus, communem controverſiam per utriusq; legatos, armis interim depoſitis, ad Regis cognitionem, referri depoſcit, eundemq; pacis inter ſe faciendæ autorem flagitat, verbis benevolentiam ſimulantibus, ſimplicitatis fidem prætendere cupiens. Igitur Rege nihil inſidiarum aut perfidiæ metuente, cauſæ dictionis dies locusq; decernitur. Apud inſulam deinde Samſam, non ſolum hujus negocij explicandi, ſed etiam Juris Civilis emendandi gratiâ, ingenti nobilitate contracta, amborum legatos excepit. Quorum altercatione ſolenniter audita, cum in Jarimarum complura loquacius quàm verius objectarentur, ac propter principalium perſonarum abſentiam ſententia impediretur, à Bogiſzlavi legatis ultro jurejurando promiſſum eſt, eum, cum primum Regi placitum foret, in rem præſentem venturum. Ita in eludendo Rege non minor legatorum, quàm ejus, à quo miſſi erant, calliditas verſabatur. Quorum promiſſis Canutus ſecurius quàm cautius æſtimatis, concilio ocyus dimiſſo, in Jutiam ſeceſſit, fortiſſimis quibusque Scanorum ac Sialandenſium tantam otij tranquillitatem cauſantibus, ſeq; nimia jam quiete in deſidiam provolvi querentibus, longo deliciarum uſu enerves animos gerere, qui ſub Rege Waldemaro totius ferme anni tempus multiplici rerum agitatione, varioq; militiæ genere deducere conſveverint. Nam militaris roboris nervos ſicut otio hebetari ac remitti,

ita

CANUTUS VI.

ita negotio incendi excitariq́;. Igitur acuendæ virtutis gratia piraticam adverſum Eſtones in commune decerni placuit. Inter hæc Bogiſzlavus, hortante Cæſare, non ſolùm patrijs ac domeſticis viribus inſtructus, ſed etiam à finitimis latè præſidia mutuatus, adverſum Rugiam quingentarum navium claſſem ingenti belli apparatu refertam contraxerat. Quibus copijs nihil hoſtilium virium obſtaturum ratus, Prebislavum quendam legati nomine Cæſarem petere jubet, qui tantum à ſe exercitum adverſum Daniam contractum nunciaret, ut dubitare non poſſit, quin Canutus reſiſtendi fiduciâ defectus, quam citiſſimè Romano ſe foret imperio traditurus. Delectatus promiſſo Cæſar, laudato Bogiſzlavo, legatum imperatorijs donis proſequitur. Jarimarus tam ſubiti inopinatiq́; belli fama perculſus, Abſaloni in Sialandia ſe continenti magnitudinem periculi Rugianæ genti imminentis, propinquitatemq́; denunciat. Qui protinus feſtinatione, quanta ſociorum expugnationem præcurri oportebat accinctus, miſſis per Sialandiam epiſtolis, omnem ætatem armis habilem in claſſem confluere juſſit, minores rates majoribus, onerarias piraticis ſociavit, plebiq́; demum ac nobilitati promiſcuum corripiendarum navium uſum conceſſit. Eodem edicti genere conjunctis Sialandiæ inſulis imperatum. At Fionienſibus Scanisq́; ſextum intra diem præfixum portum petere, alioqui ſuperſedere juſſum. Neq; enim ulteriores apparatui inducias convenire. Adeò autem in his, quibus expeditionis ſocietas mandata fuerat, obſequendi ſolicitudo flagrabat, ut egregio alacritatis certamine conſtitutum ſibi tempus aut implerent, aut præcurrerent. Canutum verò tametſi nuncium in Jutia recepiſſet, ingens locorum diſtantia denunciati temporis anguſtijs permixta, Abſalonici operis conſortem exiſtere non patiebatur. Sex ſolas naves Fionia, quatuordecim Scania, cæteris tarditate impeditis, transmiſit. Quarum inſignis paucitas culpæ obnoxia videri potuiſſet, ſi non longinquitatis patrocinio defenderetur. Penthecoſtalis feſti pervigilium erat, quando prænominatum ſinum Abſalonica claſſis injerat. Eadem die ne quid ſegnius aut cunctantius gereretur, Hythym inſulam adnavigari curatur. Illic obvij Rugianorum nuncij præſtolandum docent, quoad ſciri poſſit in quam Rugiani ſoli partem hoſtilis irruptio tenderet. Jam enim Bogiſzlavo ad inſulam Coztam Rugiæ prætentam eſſe perventum. Qui quanquam hoſtilia jam penè rura pulſaret, non temperavit ſibi, quò minus ſobrietatem effuſa crapulæ licentia violaret. Tanta ſiquidem epularum indulgentia exercitum aluit ac corrupit, ut convivium magis quàm bellum amplexus videretur. Verum Abſalon nunciorum monitis obſecutus, hisdem poſtera luce regreſſis, Bogiſzlavumq́; ex adverſo Strelæ inſulæ copias expoſiturum docentibus, quanquam crepuſculum appetebat, correpto ſigno ocyſſime littus ſcapha petivit. Gubernatorum deinde, collegio per præconem vocato, nuncioq́; quàm breviſſimo militibus edito, ingenti cohortationis cura, alacritate exercitum replevit, quietem ſuam certis victoriæ imaginibus adumbratam præfatus. Nec alia militum reſponſio fuit, quàm pugnam ſe optare: quam ſi accipiant, non dubitare quin vincant. Quem animorum calorem tum à longa vincendi conſvetudine, tùm etiam ab ingenita Danico ſangvini virtute traxerunt, digni qui vocis ſuæ augurio non fallerentur. Igitur Abſalon incertæ navigationis metu, quòd fretum dubiæ profunditatis eſſet, diluculum præſtolatus, cum inde ſoluturus eſſet, aliquandiu retentus eſt, arenis anchora altius inſidente. Quo evenit, ut ab univerſis infinitum procedendi ardorem gerentibus, relinqueretur. Sed neque ſe ab exercitu præcedi indecens exiſtimabat, à quo plus hortationi ſuæ quàm cunctationi tributum cernebat. Quem merito his gratulatum crediderim, qui juſtæ celeritatis

quàm violentæ moræ conſortes exiſtere maluerunt. Quam tarditatis jacturam impedimento ſolutus tanta remigij velocitate penſavit, ut penè prima navigia occupaverit, diſpendium caſu invectum præliandi cupidine redimendò. Hunc publicæ feſtinationis procurſum miſſa à Rugianis ratis excepit, quæ aliquanto remiſſiore navigatione utendum doceret, quòd Bogiſzlavo adhuc inſulam Goztam tenente, incertus irruptionis locus exiſteret. Sed & Jarimarus ſeceſſum hoſtium domeſtico milite ſuccinctus operiebatur. Igitur ceſſata impetus cura ad littus Dreccenſe divertitur. Illic affertur hoſtes domum petiſſe, nuncijs incidentis fortè nebulæ errore deceptis. Ijdem noſtris portum Darſinum petere juſſis, Jarimari cum eis conſiliaturi Rugiano exercitu vallatum pollicentur occurſum. Quo loci adnavigato cum nec Jarimarus, nec quiſquam ex ejus ſatellitibus repertus fuiſſet, placuit Nicolaum Falſtricum, quòd Sclavicæ gentis linguam calleret, explorandi hoſtium ſeceſſus gratiâ ad Jarimarum dimitti.

Quo abeunte, cùm Abſalon divinæ venerationi vacaturus littus ſcapha petiſſet, repentino nuncio per Jarimari familiarem ſuſcepto, cognoſcit Pomeranicam adventare claſſem, quæ ſi nebulæ denſitas non obſtaret, cerni cominus poſſet. Igitur revocatis, qui ſacra geſtabant, cupidè concitatam claſſem obviam hoſti in altum direxit, armis nón precibus Deo libamenta daturus. Quod enim ſacrificij genus ſceleſtorum nece divinæ potentiæ jucundius exiſtimemus? At Pomeranis non tam hoſtile ſolum repentè invadendi, quàm Rugianorum equitatum, defendendi littoris ſtudioſum, varijs navigationis ambagibus ludificandi propoſitum erat. Qui Danicam conſpicati claſſem, Borwegium occidentalibus comitatum Sclavis, auxilij ſibi ferendi gratia, adventare credebant, aëris nubilo noſtrarum navium numerum habitúmque dignoſci non patiente. Neque enim eorum animos ſubire poterat, Danos per tot locorum ſpacia à Sclavia remótos, intra tanti temporis anguſtias eò loci fuiſſe provectos, ſpeculatoribus ob nimiam ſecuritatem excubandi officia parùm curioſè gerentibus. Igitur Bogiſzlavus Rugianam claſſem appelli ratus, à centum & quinquaginta myoparonibus circuiri deſiderat, reliquam claſſem veluti in aciem jactis anchoris componit; naves, quibus alimenta vehebantur, aliquanto piraticis præſtantiores, inter ipſas & continentem admovit, armatæ multitudinis ſpeciem vacua lignorum effigie adumbraturus. Quo vultu deceptus Suno Bogiſzlavum auxilia à Theutonibus mutuatum credebat. Rareſcente tandem nebula, Abſalon ab exiguis hoſtium ſcaphis præteriri ſe videns, ne omnes quidem tutò redituras per jocum ajebat. Igitur ſocijs ingenti cohortatione firmatis, in hoſtilem claſſem, ut imperio, ita ductu & navigatione, primus invehitur. Monitus à Sunone, ne eam perinde ac Germanicis roboratam auxilijs, præproperâ feſtinatione inceſſeret, ſed temperato remigio militem armari juberet, minimè cunctandum ajebat, præfatus eo jam loci concluſum hoſtem, ut nec bellum tutò conſerere, nec fugam ſalubriter edere poſſet. Itaque nihil impedimento fore, quò minus promptiſſimam ſibi victoriam eſſet ceſſurus. Eo deinde monitus iterante, milites, Abſalonis munimenta corporibus aptare cœperunt, parte remigium continuante. Quorum apparatus nimiæ ac perſeverantis nebulæ beneficio hoſtem fallebat. At ubi propiùs ventum, Danorum juventus ut cunctationis, ita ſilentij impatiens, ſublatis vexillis, non temperavit ſibi, quô minus concitatiſſimum præliandi ardorem celſo cantilenæ genere proſequeretur. Abſalonis quoq; ſignum nunquam ſine hoſtium fuga ſpectari ſolitum, Sclavis pariter & Danorum præſentiam prodidit & confligendi diffidentiam incuſſit. Igitur ſumma cum trepidatione ſublatis anchoris, cupidè claſſem concitare cœperunt, quantum navigationis longo temporis tractu protulerant, exiguo horarum ſpacio remenſi. Innumeri, quorum

fugam

fugam aut navium magnitudo, aut anchorarum ſublatio retentabat, profundum petendo fluctibus quam ferro vitam finire maluerunt. Horum rates eodem penè temporis momento refertas ac vacuas conſpicareris. Sed neque prolapſos natandi uſus ſervare poterat, ſubjectarum voraginum eluvie merſorum corpora tenacius apprehendente. Quantas igitur timoris vires exiſtimemus, qui quos nimio ſui hauſtu repleverit, ne proprio quidem ſpiritui parcere compellit? Decem & octo navigia nimiæ multitudinis in ſe confugientis concurſu rupta, receptis exitio fuere. Paucis hoſtem operiendi animus fuit. Illius verò etiam ridicula formido extitit, qui ſociale exemplum peroſus, nexo ex rudentibus laqueo ſuſpendio ſe conſumere, quàm hoſti necandum præbere maluit. Quod factum complures prius admiratione deinde ludibrio proſecuti, dulcedine ſpoliorum lentius hoſtibus inhærere cœperunt. Quibus Abſalon præteritis, monitisq; ne prædam quàm hoſtem inſequi mallent, ſeptem ſolis navibus totam pene fugacium claſſem inſectari non deſtitit, illa nimirum fiducia uſus, qua toties ſibi hoſtium terga aſpicere contigit. Neque enim à palantibus in illa inſequentium paucitate numerus, ſed virtus æſtimabatur. Centum ferme navium turba maritimæ fugæ diffidentia terreſtrem cœpit, perq; horridos ac deſertos ſaltus inermis attonitaq; diſcurſum habuit. Jarimarum quoq; hoſtilis ſangvinis quàm prædæ avidiorem concitatior tuendæ patriæ cupido reddiderat. Quinque ac triginta navigijs vehementi remigio concitatis, hoſtilis Abſalonem nobilitas devitabat. Quæ cum ſeptem ſola ſibi inſtare animadverteret, fugam ſuam non ſolum triſtem, ſed etiam erubeſcendam rata, bis navigationi perinde ac pugnam confectura laxamentum dare conata eſt. Igitur Abſalon, quanquam ab amicis cæteræ claſſis adventum opperiri rogaretur, nulla ex parte ceſſato remigio progredi perſeveravit, plus hoſtium trepidatione quàm ſociorum auxilijs utendum præfatus. Quo cognito Sclavi ſumma cum exanimatione metum rubori prætulerunt, naveſq; ſuas, quò fugæ habiliores eſſent, arma & equos in profundum abijciendo, oneribus vacuefacere cœperunt. Acrius deinde converberato pelago, Penum amnem perſeveratæ fugæ receptaculum habuerunt. Quos Abſalon eouſque vacuo cunctationis remigio inſecutus, veſpera ad ſocios, qui prædæ incubuerant, revertit. Cujus ne particeps quidem fore ſuſtinuit, gloriam ad ſe, ſpolia ad milites redundare ſpecioſum ducendo. Igitur ex quingentarum navium numero quinque ac triginta delapſis, decem & octo confractis, cæteræ in Danorum poteſtatem ditionemq; ceſſere. Illa igitur dies, quæ Abſalonis claritate obcæcatam hoſtium claſſem aut fugam aut exitium pati coëgit, tot errores, tot maritima diſcrimina finivit, Sialandicos portus ac Balticum fretum peſtifero piratarum incurſu vacuefecit, efferatam barbarorum ſævitiam jugi patientem reddidit, patriamque noſtram vix libertate ſua potientem Sclaviæ dominam effecit. Efficax & inuſitatum genus victoriæ, quo cunctas hoſtium vires funditus everti contigit. Eadem ut Sclavici cruoris plena extitit, ita nullum Danici impendium habuit. Quatuor duntaxat ex Rugianis ſociorum an hoſtium telis perierint, incertum eſt. Die poſtero decem & octo Scanienſium navigia ſuperveniunt, quos Abſalon non moræ eorum, ſed voluntatis æſtimatione facta, prædam cum victoribus communicare præcepit. Quid deinde Sclavis conſilii foret cognoſſe cupiens, callidum ſpeculationis genus amplexus, Bogiſzlavum ſub ſimulatione benignæ & veteris amicitiæ, perfidiæ per legatos arguendum curat, nimiamque Regis offenſam obnixo placationis ſtudio præcurri poſtulat. Ad hæc Bogiſzlavus tantam receptæ cladis diſſimulationem agere ſuſtinuit, ut laudata monitoris benevolentia, facturum ſe, quod ab ipſo ſvadebatur, promitteret. Tantum autem timoris Sclavorum vulgus ob priſtinam fugam animis inſitum habebat, ut

etiam novam, viſa rate, quæ legatos vehebat, edere non erubeſceret. Poſt hæc Abſalon rerum à ſe geſtarum famam illuſtri nuncio præcurri magnificum ratus, Tachonem, claro Fioniæ loco natum, cum tentorio Bugiſzlavi, quod ei portionis nomine ceſſerat, remitti curat, nec ſolum victoriam ſuam Regi indicaturum, ſed etiam fidem aſſertis celebrioris prædæ geſtamine facturum. Per eundem quoq; nè Sclaviæ vires novis copijs inſtruerentur, meſſis tempus expeditione præcurrendum hortatur. Quem Canutus, Jutis Wibergica concione contractis, Abſalonici operis eventum digno relationis officio repræſentare præcepit, expeditionis hortatore uſurus, quem nuncij autorem habuerat. Quo facto omnium animis maximam educendæ claſſis curam ingeneravit.

At Cæſar tantæ cladis nuncio recepto, poſtquam ſolo Abſalonis ductu rem geſtam cognovit, omnem non ſolum obtinendæ Daniæ ſpem, verum etiam attentandæ fiduciam mente depoſuit, proprias vires damnando, quod alienis parum efficaciter uſus fuiſſet. Eandem victoriam ſuam Abſalon apud Byzantium incredibili famæ velocitate vulgatam, poſtmodum ab equitibus ſuis tunc temporis in ea urbe ſtipendia merentibus accepit. Sed novæ frugis acceſſio labentibus hoſtium alimentis opitulata eſt: hiſdem ex regiæ profeſſionis cunctatione inſtruendorum frumento vicorum perquàm utile ſibi laxamentum ſumentibus. Hujus expeditionis opinione perciti Walogaſtenſes, profundiora Peni amnis loca crebro lapide complent, mœnium ſuorum aditum navigijs negaturi. Quos Abſalon hiſdem alvei locis egerere cupiens, trahendæ ſecum juventutis gratia corpus aquis immergere non dubitavit, eaſq; lapidibus vacuefaciendo, quantum transmittendæ claſſi ſatis erat, ad patientem navigationis habitum perduxit, quanquam oppidani machinas ſuas tali temperamento libraſſent, ut eadem amnis ſpacia certis ictibus deſtinarent. Quibus obſtaculis tranſitu vacuefacto, facilem ſocijs petendæ circumſidendæq; urbis aditum ſtruxit. Obſidione cœptâ, refixi ſub aquis ſtipites, quorum frequentiâ oppidum erat vallatum, navigia propius appellere paſſi non ſunt. Hanc oppugnationis difficultatem; Danorum juvenes virtute ſuperare cupientes, non temperavere ſibi, quò minus navigijs à profundo remotis, pedibus in aquam deſcenderent, vadaq; gradu luſtrarent. Contra oppidani in ſubjectos cominus tela jacere, navigiaq; tormentis procul inceſſere cœperunt. Quorum eximios jactus eludere quàm excipere ſatius exiſtimares. Anceps incertumq; vitatu periculum erat, prægrandibus ſaxis in conſertas puppes cadentibus, in fuga ac declinatione cautoq; corporis motu, magis quàm in ulla armorum ope fruſtrandorum ictuum remedium ducebatur. Abſalon mediotenus navigij progreſſus, egeſta tormentis robora crebra corporis declinatione fallebat. Quem Barbarus forte præſidio egreſſus, poſtquam ex clypei notis agnitum habuit, tormentorum præſidibus manu ſignificavit, ut eum impeterent. Igitur interrogatus à quodam, an perſpectum haberet, qualiter ipſum barbarus denotaret, curam ſui illius animo inſitam reſpondit: eodem ludubrio hoſtem & monitorem excipiendo. Intrepidi animi dixerim, in medio ſalutis diſcrimine pericula ſua jocoſo dicto proſequi voluiſſe. Adeo certiſſimum fortitudinis & conſtantiæ experimentum neceſſitas tribuit. Expugnatione non procedente, nova adoriendæ urbis ratio, autore Esberno, excogitata eſt. Siquidem inuſitatæ magnitudinis navigium varijs ignis nutrimentis completum, ſolo ventorum remigio, opportunis incendio mœnibus adigendum curabant. Quod latenti in undis ſtipiti illiſum, ſine ulla oppidanorum jactura propriæ cum materiæ diſcrimine conflagravit. Ita exigui ligni impedimento, ſpes ingentis victoriæ ſubruta eſt: hoſtiumq; ſalus parvulo fortunæ momento ab imminente exitio protecta. Poſt hæc

Bogiſz-

CANUTUS VI.

Bogiſzlavus in dedecorum ſuorum ultionem dolos mente ſcrutatus, Abſalonis colloquium ſimulata pacis affectatione per legatos poſcendo, cum ingenti equitatu deſtinatum conventui locum petivit. Quam binis obviam ſibi navigijs venientem, ut continentem aſcenderet, obſecravit, commodius in tentorio quàm navi colloquendum præfatus. Obſequentem illum navigioq́; excedere volentem, Erlingus quidam illuſtri inter Noricos loco natus, horridioris ſomni narratione retinuit, haud dubiè fraudem ſenſurum ſi ſalutem, ſuam hoſtibus crederet, auguratus. Cujus vocem Abſalon perinde ac divinitus ſibi dati indicij miraculum veneratus, vocanti ſe Bogiſzlavo, minorem à majore peti non oportere perhibuit, pontificem duci dignitate præſtare aſſeverando. Ita hoſti impotentiam obijciendo, fraudis materiam ademit. Ille ſtricta navis ſpacia cauſatus, repentino diſceſſu fallaciam detexit. Nam qui aliàs ultro navigium Abſalonis ingredi conſvevit, nunc ejus aditum perinde ac fatale ſibi domicilium, conſcientiæ malignitate confuſus, exhorruit. Gaviſus Abſalon quod ſalutem ſuam ſomnio, quàm hoſti credere prætoptaſſet, ad claſſem ſe recepit. Igitur cum exercitus noſter communem agrorum vaſtationem unius urbis excidio anteponens, exhauriendæ provinciæ conſilium cepiſſet, inq́; pontis pertranſeundi anguſtijs noſtri hærerent, crebris oppidanorum myoparonibus inceſſuntur. Qui mox ſagittariorum ab Abſalone, Regeq́; miſſorum opera deturbati, infeſtandæ commodius claſſis gratia continenti ſe tradunt, noſtróſq́; clamore non minus quàm jaculis inſecuti, per ſummam ignaviæ exprobrationem perindè ac victis inſultare cœperunt. Quò viſo reliqui ex oppidanis paſſim correptis ſcaphis, mœnibus etiam, quæ tuebantur, deſertis, in ripam ſe conferunt, relicta à Danis tabernacula prædaturi. Neq; enim regios equites, navium tranſitum in terra operientes, fumus tabernaculorum, quæ Dani diſcedentes cremabant, incendio ortus, ab ipſis diſcerni patiebatur. A quibus cum inopinati attonitiq́; incurſarentur, pars in ſcaphas refugit, pars armis in ripa, aut aquis in amne exitium habuit. Natantes à ſagittarijs interfecti, navigantes everſi, juſtas irriſis à ſe Danis pœnas luerunt. Ita Walogaſtenſes paulò ante falſis noſtrorum opprobrijs exultantes, nunc civium in conſpectu ſuo necatorum miſeranda fata luctu proſequebantur. Quod Oznenſes famâ experti, ſuburbanos penates ocyus cremandos curant, ne ijsdem hoſtes ad mœnium ſuorum incendium uterentur. Igitur dum ultro ſe tectis ſpoliant, ingens urbi ſuæ tutamentum conciliant, quo domibus tenuiores, hoc mœnibus tutiores effecti. Rus Regi rapinæ extitit. Cujus ſententia Abſalon Julinenſium finium, arciumq́; Zuinenſium expugnationem peragere juſſus, Esbernum fratrem Zuinam cum commiſſæ ſibi claſſis parte præmittit, aut arces ipſas (ſi fors fineret) capturum, aut earum cuſtodibus, quoad ſe Julino reverti contigiſſet, fugam intercluſurnm. Quorum januæ venienti Esberno vacuæ patuere, propugnatoribus nimirum adventum hoſtium furtivo diſceſſu præcurrentibus. Ambæ itaque incendio datæ. Qua de re Abſalon Julinenſium rebus abſumptis, non ſolum longinqui fumi contemplatione, verumetiam ſociorum inde revertentium affirmatione certior factus, ad Regem revertit, lætatus ſe magna curarum parte fraterna opera liberatum. Rex vicos neceſſarijs uſibus abundantes captu difficiles fore, vacuóſque tantum à ſe penates exuri conſpiciens, remeare conſtituit: qui nunc deſertos inopesq́; lares adortus fuerat, exacto meſſis tempore referta copijs horrea conſumpturus. Cúmque non minus capiendarum urbium difficultate, quàm vacuarum ædium incendio fatigatus, Zuynam amnem abducendæ expeditionis gratia petiviſſet, exuſtarum arcium reliquias ſolo æquari juſſit. Et ut omnia earundem monimenta demoliretur, etiam lapides fundamentis egeſtos in profundum jactandos curavit,

CANUTUS VI.

ravit, quanquam ijdem recenti adhuc incendio torridi, vix ſe manu contingi paterentur. Cujus laboris idem atque expeditionis finis extitit.

Autumno domi peracto, duodenis millibus è Rugia contractis, Tribuſanam provinciam ditioni ſuæ parentem peragrat. Poſt hæc Circipenenſium devexam paludem paternæ militiæ æmulatione permenſus, ad urbem Lubeckincam pervenit. Qua præterita, dum Diminum petere ſtatuiſſet, in abundantem potione vicum incidit, Barbaris illic tanta animorum ſecuritate convivantibus, ut nullum prorſus hoſtilis adventus formidarent impetum. Quantam porró gentis illius intemperantiam pacis tempore extitiſſe putemus, quæ ne hoſte quidem liminibus imminente, quo minus vires ſuas ebrietatis illecebris labefactaret, abſtinuit? Itinere deinde noſtrorum ad naves converſo, convellendæ prædæ, ſpargendiq; paſſim incendij gratia, Danica manus diſijcitur, mentem Regis longinquæ viæ diſpendijs à petendi Dimini propoſito retrahentibus. Qui triginta ſolos ſibi comites aſſervaſſe contentus, qvum ingentem Barbarorum cohortem opimam villam tueri ſatellite nunciante cognoſſet, Abſalonem ſuo fortè vexillo conjunctum, dimidio cum præſentium equitum numero, opem ſocijs laturum dimittit. Qui imperium amplexatus, obſcurandæ paucitatis gratia laxius militem incedere jubet, multitudinis juſtar confuſam agminum ſpeciem præbiturus. Quin etiam vehementius irruptionem edere curæ habuit, quò plures inſequi crederentur. Jamq; Barbarorum relicta villa, nemus tenentium manipulos contemplatus, qvum ſe longe viribus inferiorem animadverteret, ideoq; ſociorum augmentum ſimulare vellet, complures ex ſuis furtim diſcedere monitos, apertè ſubinde redire juſſit, idq; ſæpenumero faciendum curavit. Igitur auxiliorum incrementa ſenſim recipere exiſtimatus, non ſuppetentibus qui prædam aſportarent, contractas vici opes ingenti pyra conſtructa cremavit, flammis inſequendo, quod uſui commodare non poterat, etiam miniſtris incendij tantæ pecuniæ conſumptionem animi dolore proſequentibus. Ea re geſta ad Regem ſe retulit. Qui propter Lubynam pernoctatione habita, deletis vicorum reliquijs, lacunam, per quam arduo labore iter fecerat, ponte à Rugianis conſterni curat, eamq; nullo penè negocio remenſus, conſcenſis navib. in proximum Peno amni portum pervenit. Ubi diutina ac vehementi tempeſtate vexatus, Bogiſzlavum pacem à ſe per legatos petentem repulit, quanquam jam labentibns alimentis expeditionem remittere cogeretur.

Exactis domi hybernis per Zuynam ingenti cum expedirione regreſſus, Grotzvinam lacerat. Ubi cum Jarimarus hoſtium occurſum ex eorum lituo deprehenſum Regi nunciandum proponeret, idq; ab Abſalone, niſi ijdem in conſpectum veniſſent, exequi vetaretur, ancipiti malo circumventum ſe dixit, qui ſi quid inopinati periculi, ſe tacente, ſocijs incidiſſet, incuriæ damnari, ſin maturius indicium afferret, timiditatis notari poſſet, qvum & præpropero nuncio uti probroſum, & nimis lento deſidioſum videatur. Hujus provinciæ præda parum ſatiatos Pomeranicarum opum fama ſollicitat, quæ ut eximiæ, ita intactæ prædicabantur. Nulli tam longinquam militiam ingredi difficile viſum, quanquam perferendæ inediæ, peragrandæq; ſolitudinis prædicebatur aſperitas, ardore prædæ periculorum metum levante. Imbellis populus urbiumq; & armorum inops regio ferebatur. Et quoniam noſtris propoſitum ex ſententia cedere conſveverat, pergendi cupiditas animos inflammabat. Nec fraudandos præſentibus votis felicia tot ſucceſſuum experimenta ſpondebant. In qua profectione, pabulo parum ſuppetente, non ſolum equos, verumetiam pedites commeatibus onuſtos, attritæ labore vires deficiebant. Hæc res convertendi itineris, repetendiq; claſſe Julini cauſam dedere. Illic Rex adoriendi per inſidias Camyni conſilium nactus, apertæq; ejus irruptioni latentem præferens, du-

ctanti-

CANUTUS VI.

ſtantibus locorum peritis, per ignotos ac devios ſaltus, plenum difficultatis iter corripuit. Errantibus cæteris, Sialandenſes ac Scanienſes Alexandro (Abſalonis hic ſorore editus erat) primipilo uſi, Rugianisq; ducibus rectam & compendiariam viam ſecuti, Caminum venêre, occupaſſentq́; niſi incolas incendio cautiores feciſſent. Quorum paucitatem Bogiſzlavus, qui in eodem tunc forte oppido moram agebat, effuſis manipulis irrumpendam ratus, Esberno, qui talium rerum experientia uſuq; callebat, quo longius hoſtes urbe evocarentur, de induſtria cedendum monente, diu terga præbentibus inſtitit. Ad poſtremum intellectis inſidijs, effuſius ruentes in aciem revocat, tam improbum ab urbe exceſſum amaræ reprehenſionis ſalebris inſecutus. Quod videns Esbernus, abjecta fugæ ſimulatione, ſigna ad hoſtem reflexit, effecitq́; ut Bogiſzlavus caballo delapſus, pavido recurſu intra vallum confugeret, celeritate pedum ſalutem quæſiturus, quàm aut armis aut equi velocitate tueri fiduciam non habebat. Alexander illato portis ſigno, neminem à quo repelleretur invenit, tanta trepidatione captis hoſtibus, ut ne urbis ſuæ quidem limina ab injuria vindicare præſumerent. Qua gloria ſatiati Danorum juvenes, paulatim in aciem ſe recipere, quàm ulterius urbi inſultare maluerunt, paucitatis æſtimatione temeritatem domante. Hunc juventutis procurſum Rex reliquo milite ſubſecutus, propter muros equo deſcendit, expugnandæ urbis habitum curioſiore contemplationis officio luſtraturus. Quo reſidente, vallumq́; vexillis ſtipante, Canonicæ vitæ clerici contuſi dejectiq́; animi mœrorem pedum nuditate teſtantes, digeſta ritè proceſſione, cum inſignibus ſuis adveniunt, eoq́; paternæ ſanctitatis admonito, genib. niſi ſacris ædibus abſtinendnm precantur, orando nè divinos penates humanis incendio jungat, neq; ita in hoſtes ſæviat, ut publicæ religionis domicilia conſumat; tot ſuas, tot majorum virtutes teterrimo facinore corrupturus. Adjectum ab ijs eſt, Bogiſzlavum, Regis tutò petendi gratia, familiaris fidei patrocinium poſtulare. Reſponſum à Canuto, homines ſibi, non Deum inceſſendi propoſitum eſſe, ut juſtum, ita alienum ſacrilegij bellum geſturo. Quibus, ſi civitatis partem extra municipij mœnia collocatam cremaret, eccleſias mortalium ædificijs permixtas communibus flammis implicandas, dicentibus, iram precibus remiſit, hoſtileſq; lares inviolatos relinquere, quàm divinos humanis injuria æquare maluit. Illi urbem precibus ſuis donatam gaviſi, gratijs pro beneficio actis, lætitia ovantes diſcedunt, eamq́; ſacro concentus genere proſeqvuntur. Bogiſzlavus quod petebat obtento, quæſitum Abſalonem die poſtero obviam ſibi cum Jarimaro venturum precatur, eoſdem faciendæ cum Rege pacis arbitros habiturus, quos tot colloquijs amicos expertus fuerat. Quem Abſalon fraude potius quàm ſyncera verborum fide agere ratus, negavit ſe intercedere, quo minus igni provincia vaſtaretur, ne tantum iter expleſſe fraudi fuiſſe videatur. Ille nihil à ſe extra municipij mœnia poſſidere confeſſus, ſacris tantum domicilijs, eorumq́; gratia vicinis tectis abſtinendum oravit. Quod beneficium eodem voto petitum promiſſumque eſt. Reliqvum lucis avidiſſima vicorum vaſtatione conſumptum. Bogiſzlavus præſentium periculorum impulſu promiſſum revertendi tempore ſectatus, Abſalone & Jarimaro dextras præbentibus, ad Regem perducitur, ingentisq́; ſummæ pecuniâ multæ nomine pactâ, non alias pacis conditiones aſſequi potuit, quàm ut procurationem hactenus patrimonij titulo adminiſtratam, è manu Regis beneficij jure ſuſciperet, libertatemq́; ſervitute mutaret, Rugianæ gentis tributum obſequijs æquaturus. Hanc pactionem obſidibus firmandam pollicitus diſcedit, redeundi comitibus utendo, quos adveniendi duces habuerat. Et ne venerationis expers dimitteretur, ab Abſalone convivio cum amicis exceptus potu nimis avidè ſumpto adeò vires ſenſumq; exuit, ut vix mente conſtare putaretur. Qua intemperantia amiſſæ maje-

CANUTUS VI.

majeſtatis oblitus, deflendæ ſervitutis loco, libertatis gaudia repræſentavit. Igitur nimio ebrietatis hauſtu obſtupefactis nervis, nave egeſtus in tentorio callocatur, Abſalone quadraginta armatos ante tabernaculi fores excubate, nocturnæq; ejus cuſtodiæ vacare jubente. Tanta ſiquidem apud Danos ſervandorum hoſpitum ſedulitas exiſtere conſvevit, ut eorum ſaluti perinde ac propriæ ſtudere curaretur. Quo beneficio obligatus Bogiſzlavus, Sclavorum animos Danis applicando, debitam Abſalonis meritis gratiam retulit. Quibus cum pulſo manè ſomno oculos inſeruiſſet, Danorum fidem exoſculatus, aptiſſimoq; laudationis genere proſeqvutus, plus voluptatis ſe ex percepta Abſalonis humanitate, quàm amaritudinis ex patriæ jactura ſentire dixit. Igitur ad locum, in quo milites eum præſtolabantur, relatus, poſtero die Sclavicæ nobilitatis proceribus adductis, genibus annixus cum conjuge ſe & liberis ad pedes Regis ſuppliciter abjecit, veniamq; diutinæ rebellationis precatus, obſidibusq; ex parte datis ex parte promiſſis, avitæ paternæq; procurationis ſummam beneficij loco ſuſcipere non erubuit, quod patromonij erat, alienæ largitionis indulgentia poſſeſſurus. Rex principis huc neceſsitatis deducti miſeratione permotus, ſatis jam graves eum ſibi pœnas dediſſe exiſtimavit, regnumq; ejus in munere quàm in uſu ſuo conſtituere maluit, ac demum humi jacentem erexit. Nec minus Regem maternæ erga Bogiſzlavi filios neceſſitudinis reſpectus tangebat. Ita Sclavicarum rerum dominium aſſiduis Waldemari laboribus negatum, parvulo Canuto negotio contributum eſt, felici ejus militia paternam ſupergrediente fortunam. Eodem temporis momento, ingenti nubium volumine colliſo, per ſummam utriusq; gentis exanimationem, fracta crepuère tonitrua. Quo eventu Sclavici regni interitum portendi à conjecturarum ſagacibus exiſtimatum eſt. Bogiſzlavi quoq; animus conſtantiæ pignoribus refertus, accepti beneficij memoriam ad ultimum usq; vitæ tempus inviolabili ſi de exhibuit; adeò ut cum ſupremo morbo correptus in lectulo laberetur, adhibitos amicos jurejurando obſtringeret, eos conjugem ſuam ac liberos ad Regem perducturos, eumq, dividendi inter pupillos regni autorem habituros, & quòd is ſtatuiſſet, perinde ac teſtamento cautum, cuſtodituros: nihil ſe de Danorum fide hæſitare teſtatus, quorum egregia toties experimenta ſuſceperit. Succurrebat enim illuſtri viro, quantos fructus Rugianis conſtantis erga Danos amicitiæ cuſtodia peperiſſet.

SAXONIS GRAMMATICI

HISTORIÆ DANICAE

LIBRI XVI. ET ULTIMI FINIS.

INDEX RERUM IN SAXONE GRAMMATICO MEMORABILIUM;

Cæteris, qui antehac prodierunt, Indicibus longè accuratior & locupletior.

AB ANGULO nomen provinciæ cuidam Saxoniæ inferioris, Angliæ nempè, inhæſit: et ab ejus poſteris, Britanniæ. 5.
Abſalon, Archiepiſcopus Lundenſis, Hiſtoriæ condendæ auctor Saxoni fuit. Pag. 1.
in præſentiſſimo vitæ diſcrimine verſatur; ſed tamen evadit. 276.
Valdemari deſidiam facetè cavillatus eſt. 281.
Epiſcopus Roſchildenſis omnium Canonicorum ſuffragiis eligitur. 281.
piratarum domitor. 281. 339, 340.
ejus inſignis eloquentia patriæ ſalutaris. 281.
ejus prima cū Sclavis congreſſio et victoria. 282.
langvore contracto ægrotare cœpit. 283.
Valdemarum graviter objurgat. 284.
denuò Regem objurgat. 318.
magnâ fiduciâ Karentiam ingreditur. 326.
ejus in placando Rege ſolertia. 366. 369.
piratas inveſtigat. 339.
expeditionem Sclavorum adverſus Danos per exploratorem reſciſcit. 339.
ad excipiendos piratas ſe præparat. 341.
nandi peritus periculum evadit. 345.
piratas adoritur, et cæſorum eorum capita ſtipitibus affigit. 346.
deſignatur Archiepiſcopus Lundenſis. 357.
electioni Epiſcopali totis viribus repugnat. 357. 358.
Romani Pontificis juſſu Archiepiſcopatum Lundenſem aſſumere cogitur. 360.
eum Galandus Pontificis Legatus pallio inveſtivit. 361.
Friderici Epiſcopi Lundenſis fatum luget. 361.
in Scaniam ſeditionis ſedandæ causâ proficiſcitur. 364.
in Sialandiam redit. 366.
eum Scanienſes littore ſuo arcent, ejusq; navigium infeſtant. 366.
Scanos ſacris interdicit. 368.
ejus in Valdemari morte luctus et virium defectio. 373.
in Scaniam rurſus compeſcendæ ſeditionis gratiâ trajicit. 373. 374.
ejus magnanima reſponſio. 376.
claſſem in Sclaviam adornat. 377.
ejus vexillum nunquam ſine hoſtium fugâ ſpectari ſolitum. 377.
ejus ad Bogiſlavum legatio. 378.
Adelſtenus Edelradi patris teſtamentum reſcindit. 181.
filium Haqvini educandum ſuſcipit. 181.
Adolphus Holſatiæ Comes Regi occurrit. 301.
Adolphi Holſatiæ Ducis turpis defectio. 370.
Agnerus Ingelli filius Rutam matrimonio ducit. 30.
ridens moritur. 31.
Agnerus Angliæ præficitur. 177.
fratris cædem ulciſci cupiens interficitur. 177.
Agriculturæ laus. 112.
Alf filius Sigari. 126.
ejus candida cæſaries. 127.
cuſtodes Alvildæ aggreditur et abſumit. 127.
Alvildam undiqueſecus perſequitur. 127.
Blacmannos vincit glaciem calcandi æſtu. 127.
Alvildam diu quæſitam tandem reperit, et matrimonio ſibi jungit. 128.
Alf et Alger cum Hamundi filiis navalem pugnam committunt. 128.
Helvinum et Hamundum opprimunt. 129.
Alli et Herri, Dani, patriam maritimis latrociniis inceſſunt. 225.
Alverus Rex Sveonum decedit. 138.
Alvilda Sivardi Gothorum Regis filia os peplo obnubit, nè formam prodat. 127.
ei pater viperam et angvem educandos committit. 127.
ejus mater ſpem Alfi fruſtratur. 127.
piraticam exercet. 127.
Amazones Danicæ. 128.
Amlethus patrui inſidias veritus ſtultitiam ſimulat: 49.
uncos creat. 49.
cum virgine immiſſâ coucumbit. 50.
exploratorem interficit. 51.
matrem objurgat. 51.
ad Britanniæ Regem necandus ablegatur. 52.
literas ligno inſculptas defert. 52.
earum ſenſum invertit. 52.
aurum cavatis baculis infundit. 53.
in patriam redit. 53.
pincernam agens proceres mero obruit. 53.
Fengonem occidit. 54.
Regiam incendit. 54.
orationem perfectæ Eloquentiæ plenam habet. 54. 55.

Rex creatur. 56.
Britanniam repetit. 56.
Scutum artificioſè pingendum curat. 56.
Legationem nomine Regis Britanniæ in Scotiâ obit. 57.
Scotiæ reginam viduam ducit. 58.
cum eâ in Britanniam redit. 58.
à priore conjuge de patris inſidiis edocetur. 58.
mortuorum cadavera in aciem digerit. 58. 59.
in acie à Vigletho interemptus. 59.
Amor multiplices aditus habet. 39.
Amundus Norvagiæ Rex Legatos Fridlevi indecentius excipit. 99.
à Fridlevo occiditur. 101.
Andreas Sunonis Abſaloni in Archiepiſcopatu ſuccedit. 1.
Galliam, Italiam, Britanniamq; ſtudiorum gratiâ peragravit. 1.
ejus laus diffuſior. 1. et 2.
Angli Ivarum Regneri filium regno pellunt. 175.
Angli à Danis deficiunt. 203.
Angli et Norvagienſes Svenone mortuo Eduardum atq; Olaum Reges eligunt. 192.
Angli vincunt et vincuntur. 207.
Anſgarius ſuis monitis Ericum ad ſaniorem mentem reducit. 178.
Archiepiſcopatum Lundenſem Pontificis Legatus inſtituit. 227.
Archonam Dani obſidione cingunt. 248.
Archonienſes Danis ſe tradunt. 249.
priſtinum ſtatuæ cultum repetunt. 249.
Archonæ urbis deſcriptio luculentiſſima. 319.
Arhuſia piratarum incurſibus afflicta. 282.
Arngrimus pugil Sveticus Frothonis filiam poſtulat. 92.
Finnos vincit. 93.
duodecim ex Oſura filios ſuſtulit. 93.
Arcus fractio hoſtes in fugam conjicit. 191.
Aſcerus Epiſcopus fit Lundenſis. 223.
Aſcerus Epiſcopus Roſchildenſis decedit, 281.
Aslaci remigis virtus et fortitudo. 206.
Aſmundus Svibdageri filius ab Hadingo ſuperatus interficitur. 14.
Aſmundus cum Aſvito ſocietatem init. 91.
vivus cum Aſvito contumulari voluit. 91.
Atislus Urſam ſibi deſpondet. 29.
auro ſe turpiter proſternit. 30.
potione avidius ſumptâ mortem obit. 42.
Atislus Sveciæ Rex Frovinum provocat et necat. 60.
bellum Regi Daniæ infert. 60.
ſaucius à Folcone ad naves compellitur. 61.
refugus Sveciam petit. 61.
Avachus Epiſcopus Roſchildenſis moritur. 205.
Aula Regis Britannorum magnificè inſtructa. 94.
Aulicorum ſub Frothone Rege obſcœna petulantia. 68. 70.
Avo Fridlevum provocat. 101.
Balderus Othini filius, Nannæ amore corripitur. 39.
eam ambiens fert repulſam. 41.
Hotherum Regem prælio vincit. 42.
ſcaturiginem aquarum elicit. 42.
in adverſam valetudinem ex Nannæ amore incidit. 42.
Frô Deaſtro humani generis hoſtias mactat. 42.
Proſerpina illi aſtare per quietem aſpecta. 43.
ab Hothero perimitur. 43.
ſepulchri ſui violatores præſtigioſâ aquarum ſcaturigine territat. 43. 44.
Barbari fœdus icturi lapillum in aquam conjiciebant. 291.
Barchonis militis Svenoniani virtus. 257.
Beda Anglicus, ejusq; laus. 5.
Bellatorum quatuor genera. 61.
Bellatores et proceres Ringonis caſtra ſecuti enumerantur. 144.
Belli ingens apparatus. 142.
Bellum inter Haraldum Daniæ et Ringonem Sveciæ Reges exoritur. 142.
ejus apparatui ſeptem anni ceſſêre. 142.
Bellum cruentum, quo Ingo Rex trucidatur. 307.
Benedictus quidam cultro Valdemarum Regem interficere conatur. 350.
Bernardus Anglicus in Norvegiam et Sveciam Chriſtiana ſacra primus intulit. 189.
Bergini Sivardum Ingonis fratrem et Œſtenum interficiunt. 306.
Bjarco Agnerum interficit. 31.
Bjarconis gladius Lövi dictus. 31.
Bjarco urſum interimit. 31.
Rutam victoriæ præmium accipit. 31.
Atislum proſternit. 31.
Bjarmiæ regionis deſcriptio. 161.
Bjarmi rebellant. 173.
Bjarmi nubes ad nimbos carminibus ſollicitant. 17.
Bicco Jarmericum ad res deteſtabiles ſuis conſiliis adducit. 156.
Broderum Jarmerici filium apud Patrem inceſti accuſat. 156.
ſuſpendendum Broderum pronunciat. 156.
Björnonis equus et canis miræ ferocitatis. 97.
Björnonis ſomnium. 98.
Björno canem in hoſtes concitat. 101.
certamen pro Fridlevo adverſus Avonem init. 101.
Blacco inſignis proditor exitiale Canuto dat conſilium. 219.
plebem furentem concitat. 219. 220.
primus in Albani ædem irrumpens trucidatur. 220.
Bogislavus Pomeraniæ Dux ingentem claſſem Rugiæ opprimendæ admovet. 376.

Bogis-

Bogiſlavi bibacitas. 377.
Bogiſlavus Abſalonis colloquium ſubdolè poſcit. 381.
Pacem petit. 383.
Canuto Regi ſubjicitur. 384.
ſupplex fit Regi Canuto. 384.
Bolvviſus cæcus Sigaro Regi à conſiliis. 129.
ejus ſtudium amicos odio ſeqveſtrare. 129.
ſeveram ſententiam in Hagbarthum pronunciat. 130.
Borcarus ex Gro comite Alvildæ Haraldum ſuſcipit. 128.
Borcarus, Gunnaro interfecto, Drottam ſibi connubio ſociat. 134.
Borcari cum Røthone pugna, quæ utriusque exitio finita. 135.
Botilda Regina muliebris patientiæ clariſſimum exemplum. 224.
Erico Regi marito ſacræ peregrinationis comitem ſe adjungit. 227.
in itinere moritur. 229.
Bous Othini filius occumbit. 46.
Britannorũ Regis à præda colligenda dehortatio. 25.
Britanni à mortuis fugantur. 59.
Britanniæ Rex Frothoni ſe dedit. 94.
Britanni Danos interficere ſubdolè machinantur. 94. 95.
Bruno Haraldi Regis aciem inſtruit. 142. 146.
Buchi correptus amore filiæ Guthmundi primò memoriam, ac paulò poſt vitam perdit. 163.
Buriſius in Canuti electionē conſentire noluit. 312.
capitur. 313.
Buthlus Danis perfunctoriè præeſt. 155.
Byzanthini Dii Othinum collegio ſuo ſubmovent et exilio mulctant. 45.
CAnis Norvagis à Gunnaro præfectus. 134.
Canutus primus, Erici filius, regnum poſt patrem ſuſcipit. 178.
Canutum Gormonis filium Hyberniæ Rex vulnificâ ſagittâ trajicit. 180.
Canutus ſecundus, cognomento Magnus, Danico regno potitur. 192.
Anglos armis aggreditur, auxiliante Olavo Norvagiæ Rege. 192.
Sclaviam ac Sembiam expugnat, et Danico imperio ſubjicit. 192.
cum Eduardus, Rex Angliæ, victus dimidij regni conſortem, et poſt obitum omnium bonorum hæredem relinquit. 192.
in nuncios mortis Eduardi laqveo animadvertit. 193.
Roberti Normanniæ Præfecti filiam Immam ducit. 193.
Richardo ſororem Eſthritam deſpondet. 193.
Ex Immâ Canutum et Gunildam genuit. 193.
fortiſſimos quosque præmiis in ſuam clientelam allicit. 193.
Olaum Norvagiæ Regem in exilium migrare compellit. 194.
Omundum opprimit. 195.
ſex regnorum poſſeſſor. 196.
Henrico Imperatori Gunildam filiam nuptum tradit. 196.
tria regna filijs tradit. 196.
Eſthritam Vlvoni permittit. 196.
clientelam numeroſam alit, prudenterq; ordinat. 196.
clientelam ſuam linguis ac moribus diſſidentem militari diſciplinâ in ordinem redigit. 197.
Leges Curiales condit. 197. 198. 199.
Leges à ſe latas militis occiſione violat. 199.
ſibi ipſe mulctam indicit. 200.
in Normanniam proficiſcitur ſororis injuriam ulturus. 201.
jam moriturus Rothomagi ſe ſepeliri mandat. 201.
ejus pietas, munificentia, et ſacrorum veneratio. 201.
Canutus Tertius, Durus, cum Magno Norvagiæ Rege paciſcitur. 202.
eo defunctô Magnus Olai filius Daniam invadit et occupat. 202.
Canuti, Svenonis filij, indoles. 211. 212.
Canutus Quartus, Sanctus, fratri Haraldo in regni faſtigio ſuccedit. 214.
Curorum, Sembonum, et Eſthonum regna funditus delet. 214.
Ethlam Roberti Flandriæ Præfecti filiam ducit. 214.
ejus filius Carolus. 214.
neglectam juris diſciplinam in integrum reſtituit. 214.
ejus liberalitas erga Epiſcopum Lundenſem et Canonicos. 216.
ad Angliam occupandam animum adjicit. 217.
fratrem Olavum inopinatò intercipit. 218.
ejus edictum de decimis ſolvendis. 218.
Vandali eum perſeqvuntur. 219.
in Albani æde, apud Othonienſes, nefariè interimitur. 221.
ejus ſanctitas variis miraculis poſt obitum enituit. 221.
Canuti Quæſtores immitius negotium tractantes furenti populo Regiæ necis occaſionem dederunt. 219.
Canutus Dux bellum Henrico denunciat, et mox eum incautum opprimit. 233.
Sclaviam vaſtat. 233.
ejus et Henrici reconciliatio. 233. 234.
Imperatori eqvum aureis ſoleis confixum dono mittit. 234.
Sclaviam obtinet. 234.
fratres in mutuam gratiam reducit. 235.
Orientem piraticâ pervagatur. 236.
multos ſortitur æmulos. 236.
eum ad pacis ſtudium Margareta Regina hortatur. 236.
in eum Henricus, Ubbo, Haquinus cõſpirant. 236.
Nicolai Orationi reſpondet et ſe purgat. 237.

 in

in ejus cædem Magnus Rex Sueciæ cum cæteris conſpirat. 238.
ei Magnus inſidias molitur. 238.
à Magno Roſchildiam evocatur. 238.
Ingeburga uxor maritum imminentes inſidias edocet. 239.
Cantor ei inſidias detegere conatur, ſed fruſtrà. 239.
à Magno fictis blandimentis excipitur. 239.
tandem Magnus eum crudeliter obtruncat. 240.
ejus miſerandum exitum tota Selandia deplorat. 240.
ei extincto filius naſcitur. 240.
ejus amici in popularium conciliis de nefaria ipſius cæde conqveruntur. 240.
ejus ſanctitas crebris ſignis prodita. 240.
Canutus quintus Rex à Jutis eligitur. 254.
Eskillum Pontificem ad defectionem impellit. 254.
eum Sveno cruentiſſimo prælio ſuperatum Sialandiâ pellit. 254.
Cum Svenone, inimicitiis ad tempus depoſitis, Sclaviam invadit. 254.
Sialandiam ſæpius aggreditur. 255.
tandem à Svenone vincitur. 257.
ejus milites quàm plurimi captivi abducuntur, et mox dimittuntur. 257.
in Sveciam profugit. 258. et Poloniam. 258.
denuò Jutiam intrat. 258.
à Svenone mox prælio ſuperatus in Saxoniam profugere cogitur. 259.
Friſiam minorem auxilii gratiâ petit. 260.
Fridericum Imperatorem auxilii imploratione ſollicitat. 261.
Valdemaro mutuâ concordiâ jungitur. 266.
unà cum Valdemaro regium ſibi nomen conſciſcit. 269.
Svenonem in Lalandiâ inviſit. 274.
Svenonem Roſchildiam invitat. 275.
Valdemarum oſculatur quaſi præſcius inſidiarum. 275.
eum Thetlevus Svenonis miles confodit. 275.
Canutus ſextus, Valdemari filius, Rex deſignatur. 312
coronatur. 331.
expeditionem Sclavicam remittere cogitur. 372.
poſt patris obitum patriæ conſenſu regni fit hæres. 373.
ejus moderatio. 375.
eum Cæſar circumvenire ſtudet. 375.
Cæſaris minas eludit. 375.
eum Fridericus Cæſar odio proſeqvitur. 376.
ejus expeditio Sclavica altera. 377.
ejus expeditio Sclavica tertia. 381. 382.
Canuti, Pribuslai filii, contumax reſponſio. 338.
Captivitas Danis ignominioſa. 218. 225.
Carminum magicorum vis et efficacia. 17.
Carolus Magnus, Francorum Rex, Saxoniam ſibi ſubjugaverat. 167.
Cereviſiæ, omnisq; ex fruge potionis uſu Danis interdictum. 153.
CHRISTUS ſub Frothone tertio naſcitur. 95.
Chriſtiernus, nobilis Jutus, Erici ſe partibus adjungit. 243.
Cingulum ab alto delapſum. 100.
Colloqvium Beſſi cum Graa virgine. 6. 7.
Conjurationis in Valdemarum auctores diffugiunt. 351.
Connubia olim venalia. 154.
Contentio de Archiepiſcopatu Lundenſi. 250.
Corvorum greges Valdemari exercitum intervolant: 279.
Craca pulmentum magicum filiis apponit. 72.
Curetes, Sveones, Sclavi, poſt exceſſum Hotheri, tributum Danis negant. 46.
Cypria tellus humanorum cadaverum quondam impatiens. 229.
DAn et Angul conditores rectoresq; gentis Danicæ. 5.
Dan ſecundus, ſuperbiſſimus mortalium, Uffoni parenti ſuccedit. 65.
Dan tertius poſt Frothonem regnum capeſcit. 66.
Saxones tributum pendere cogit. 66.
Dani à Svecis victi et cæſi. 38.
Dani ſiccandis calicibus aſſveti. 94.
Dani quinque regni gubernatores conſtituunt ex plebe creatos. 133.
Dani adverſus Regneri filios rebellant. 176.
Dani à Norvagis vincuntur. 183.
Dani Sembiâ potiuntur. 184.
Dani Svenonem ad regnum parricidio petendum incitant. 185.
mox Regem decernunt. 185.
Dani in Helgâ amne ſubmerguntur. 195.
Dani in Regia electione diſſentiunt. 213.
Dani Julinum occupant. 182.
Dani ſolenne ſibi jejunium indicunt. 231.
Dani Rugianis Baſilicam extruunt.
Dani piratas ubiq; locorum perſeqvuntur
Dani à piratis oppreſſi. 329.
Dani de nimio otio et quiete conqveruntur.
Dania Sivardi inertiâ fit vectigalis. 154.
Daniæ ſitus. 2. 3.
Daniæ regnum in tres partes dividitur. 274.
Daniæ ſtatus miſerrimus. 268.
Danica claſſis piratico bello oppreſſa.
Danici equitis ſingularis virtus. 290.
Danicum imperium in poteſtate Svetica. 147. 38.
Danicus exercitus periclitatur. 173.
Danicus ager, culturâ deficiente, ſilveſtrem habitum induit. 160.
Danorum antiquiores majorum acta ſaxis ac rupibus inſculpenda curarunt. 2.
Danorum Reges à Shioldo dicti Skioldunger, vel Skioldvvner. 6.
Danorum in adverſis invictus animus. 183.
Danorum ad fidem Chriſtianam converſio. 175.

Danorum Reges à Sclavis nunquam fugati.
Danorum adverſus piratas conflictus, in quo multi nobilium periêre. 378.
Danorum ſexaginta millia Sleſvici in præſidio relicta. 343.
Danorum ab expeditione Sclavica in patriam reditus.
Daxon Witſerco Svetiæ Regi filiam effert. 174.
Witſercum cremari jubet. 174.
Dii fictitii ab hominibus vincuntur. 41.
Dii Byzantini Othinum collegio ſuo ſubmovent. 45.
Diluculo corporibus humanis plus ſtuporis atq; gravedinis ineſſe ſolet. 73.
Dombori Oratio prudentiſſimis monitis referta. 291. 296. 297.
Domus tributaria Gothrici. 167.
Dornonis, Curetum Regis, Oratio. 20.
Drotta è ſpecu extracta à Gunnaro vim pati cogitur. 134.
Dudo, rerum Aquitanicarum Scriptor, Danos à Danais vult dictos. 5.
Duos cum uno decernere, probroſum fuit apud veteres. 62.
Duodecim fratres Norvagi Sveciam infeſtant. 97.
Duodecim millia procerum in acie Ringonis ceciderunt. 147.
Duodecim duces in caput Olonis conjurant. 147.

EBbo fratres latrones exitio tradit. 154.
Ebbo Skialmonis filius moritur. 256.
Edelradus, Rex Angliæ, nepotes Haraldum et Canutum hæredes efficit. 180.
Eduardus, Angliæ Rex, victus, Canutum dimidii regni conſortem, et poſt obitum omnium bonorum hæredem conſtituit. 192.
Eduardus Angliæ Rex titulo tenus. 203.
Elivus pecunia corruptus exercitum Danicum Henrico Sclavico prodit. 231.
Enari ſagittarii monſtroſa virtus. 191.
Ennignupus Canuti pariter ac regni Danici tutor ac gubernator conſtituitur. 178.
Epiſcopi in Dania inſtituti. 189.
Epiſcoporum in Dania ſucceſſio. 191.
Epiſcopi primi in Scania. 205.
Epiſcopi in Regni Senatum aſſumuntur à Canuto Rege.
Epitaphium Frothonis. 97.
Equus Björnonis præſtans et canis miræ ferocitatis. 97.
Equus albus Svantoviti. 321.
Erici ad Götharum Oratio prudentiæ plena. 71.
is Diſerti nomen ſortitur. 71.
fratri deſtinatâ dape fraudulenter potitur. 72.
cum fratre Rollero in Daniam venit. 73.
exploratores emittit. 73.
naves Oddonis perterebrat. 73.
Oddonem cum ſociis interimit. 73.
boum cadavera mari demergit. 73.
in caſu fauſtum ominatur eventum. 73. 74.
ejus cum Greppo colloquium. 74.
Greppum facundiâ vincit. 75.
maleficia in magos voto retorquet. 75.
glaciale fruſtum muneris loco Frothoni offert. 76.
ejus et Frothonis colloquium. 76.
Greppi fratres pugnam ipſi denunciant. 77.
crepidas conficit. 77.
ejus in prandio ſuperfluitas. 77.
Frothoni mores Göthari Regis enarrat. 77.
Frothonis filiam ſingulari vafiamento obtinet. 78.
à Götvara altercandi certamine provocatur. 78.
Götvaram facundiâ ſuperat. 78.
cum Veſtmaro luctæ novâ ſpecie dimicat. 78.
Veſtmarum dorſi fractione conterit. 78.
à Gunvara de periculo imminente edocetur. 78. 79.
claſſem regiam navigationi inhabilem reddit. 79.
Frothonem Regem penè ſubmerſum undâ levat. 79.
ejus ad Orationem Frothonis reſponſio. 80. 81.
Göthari filiam ducit. 81.
Sclavorum pleroſque cædit. 84.
Alricum occidit. 90.
Rex Sveciæ à Frothone conſtituitur. 90.
moritur. 97.
Ericus, Sveciæ Rex, Daniam bello laceſſit. 122.
Haraldum, Haldani filium, tribus præliis victum quarto occidit. 122.
Ericus Haraldi frater regium occupat ſolium. 242.
Ericus, Sivardi filius, patre defuncto regnat. 177.
Ericus, Sveciæ Rex, exercitum in Daniam trajicit.
Ericus Regum frater in Svetiam fugit. 222.
Ericus Ejegod Olavo famelico ſuccedit. 224.
ſub eo magna vilitas annonæ et ubertas. 224.
ejus procera ſtatura et forma planè regia, roburq; incomparabile. 224.
ejus blanda comitas. 224.
ejus libido. 224.
Sclavos ſubigit. 225.
à Pontifice Romano condendi in Dania Archiepiſcopatus poteſtatem accipit. 226.
citharoedi arte ad inſaniam redigitur. 226.
Judæam voto religioſæ peregrinationis adire conſtituit. 226.
Haraldum filium regno adminiſtrando præficit. 227.
proceriſſimos quoſque itineris comites legit. 227.
Byzantium appellit. 227.
eum Imperator vix in urbem admittit. 227.
ejus ad Danos Byzantii ſtipendia merentes adhortatio. 228.

cum Imperator in urbem magnâ pompâ perducit. 228.
ejus effigiem ſtantis atq; ſedentis Imperator depingi curavit. 228.
variis Sanctorum reliquiis ab Imperatore donatur. 228.
in Cyprum contendit. 229.
in Cypro moritur et ſepelitur. 229.
Ericus Haraldi fratris bona invadit. 234.
Ericus tertius, Emund, Rex eligitur. 242.
ejus regnum recuſantis modeſtia. 242.
Thoronis Epiſcopi Ripenſis commento ludificatus copias dimittit. 242.
Lotharium Imperatorem de auxilio ferendo ſollicitat. 242.
Cæſari perfidiam Teutonicam exprobrat. 243.
bellum cum Nicolao reſtaurat. 243.
infeliciter pugnam conſerit. 243.
caſtellum Haraldi obſidione cingit. 244.
à Nicolao ad Weram pontem prælio ſuperatus. 245.
ei Magnus Norvagiæ Rex inſidias ſtruit. 245.
Lalandenſes ei ſubſidio veniunt. 245.
cuſtodes ſuos et ſtipatores ad ebrietatem et aleam, ludificandi ergò, provocat. 245.
fugâ ſibi conſulit. 245.
Ubbonem præfectum minorum inſularum ſuſpendio punit. 246.
Nicolaum Regem perſequitur. 246.
in Scania copias Nicolai Regis profligat. 246.
poſt Nicolaum regnat. 247.
Haraldi filios in carcerem compingit. 247.
eos aquis ſubmergendos curat. 248.
Haraldum interceptum capitis ſupplicio afficit. 248.
claſſem adverſus Rugiam contrahit. 248.
primus maritimæ expeditioni equos adjicit. 248.
Archonam obſidione cingit. 248.
eam deditione capit. 249.
Leges reſtituit. 249.
inimicitiæ inter ipſum et Eskillum Epiſcopum Roſchildenſem coortæ. 249.
Eskillus eum Selandiâ pellit. 249.
à Plogo, Nobili Juto, interficitur. 250.
Ericus quartus, Lamb dictus, vacuam regni Danici poſſeſſionem occupat. 250.
Olavum conſerto prælio ſuperat. 252.
Hartvici Bremorum Epiſcopi ſororem ducit uxorem. 252.
naturâ timidus. 253.
Othoniæ in Fionia fatis concedit. 253.
Eskillus Epiſcopus à Svenone capitur, et mox dimittitur. 254.
Eskillus Archiepiſcopus Lundenſis, Valdemaro Regi primùm adverſatur. 283.
deinde paret. 283.
bellum inferre Regi nefariè molitur. 298.
Abſaloni conſilia ſua communicat, et Legationem ad Regem injungit. 298.
Hieroſolymam proficiſcitur. 299.
Hieroſolymâ redit. 341.
Claravallem petit. 346.
nepotum fugam iniquo fert animo. 355.
Archiepiſcopatu Lundenſi, in concilio, ſpontè ſe abdicat. 356.
ejus oratio valedictoria. 356.
patriâ excedit. 358.

F Alſtria ob pincernæ Regii criminationem periclitatur. 282.
Fames et annonæ caritas ſub Snione Rege. 158. 159.
Fames et annonæ dira caritas in Dania de Canuti innocentiâ teſtatur. 223.
Fengo Horvendillum trucidat et uxorem ejus matrimonio ſibi jungit. 49.
Fioni Svenonem læti ſuſcipiunt
Fluminis deſcriptio.
Folco Atislum ſaucium ad naves compellit. 61.
proprium cruorem caſſide haurit. 61.
Fontes in Islandia admirandi. 3. 4.
Fœderis feriendi apud priſcos ritus. 12.
Fratres bini Hallandici clàm hoſpites inſidiosâ trabe trucidantes. 153.
Freſiæ deſcriptio. 260.
Freſonibus à Gotrico Rege inuſitata penſio imponitur. 167.
Fridlevus primus, Celer, poſt Dan imperium ſumit. 66.
Hvirvillum cum ſociis occidit. 67.
Duſlinum Hyberniæ oppidum expugnat. 67.
Fridlevus ſecundus armis inſtructus Norvagiam ingreditur. 97.
duodecim fratres in fugam conjicit. 98.
ad eos interficiendos ingenti præmio proceres invitat. 98.
munimentum duodecim fratrum clàm noctu ingreditur. 98.
undecim fratres obtruncat. 98.
Björnonem collegam adſciſcit. 98.
Hjarnonem provocatum opprimit. 99.
Amundi Norvagiæ Regis filiam per Legatos poſtulat. 99.
ejus Legati ab Amundo indecentius excepti. 99.
iteratò legatos ad Amundum mittit, quos ille occidit. 100.
in Norvagiam navigat. 100.
Gigantem pede manuq; mutilatum in fugam cogit, ejusq; theſaurum aufert. 100.
cruentum prælium cum Amundo committit. 101.
Amundum vincit et occidit. 101.
ab Avone provocatur. 101.
denuò in Norvagiam petendæ Frogerthæ gratiâ navigat. 101.

filiâ Grubbi cujusdam potitur, ex quâ filium Olaum procreat. 101.
Frogertham tandem adipiſcitur. 101.
ad ignotam inſulam appellit, ubi Draconem auro incubantem obtruncat. 101. 102.
Björnonem atq; Avonem in mutuam reducit gratiam, iisq; filium Olaum nutricandum tradit. 102.
Olai filii fortunam apud Parcas explorat. 102.
Haldano filiam Hythini impetrat. 102.
moritur. 102.
Fridericus Sleſvicenſis Epiſcopus in mari Balthico perit. 361.
Fridericus Imperator Romanus, Valdemari filias duas totidem ſuis filiis in matrimonium petit. 369.
Valdemarum ſummo cum honore excipit. 370.
inter ipſum et Valdemarum affinitas contrahitur. 371.
Regiam navim conſcendit. 371.
Canutum Regem circumvenire ſtudet. 375.
eum odio proſequitur. 376.
Bogislavum Sclaviæ Ducem in bella Danica ſollicitat. 376.
Daniæ occupandæ ſpem omnem abjicit. 379.
Fridericus Imperator Svenonem ad colloqvium callidè invitat. 262.
Svenonem minis ad paciſcendum adigit. 262.
Frigga, Othini conjux, divinos mariti honores ſacrilegio violat. 13.
Frigoris mira vis et ſævitia. 264. 265.
Frigus intentiſſimum exercitui Valdemari infeſtum. 313.
Friſiæ minoris deſcriptio. 3. 260.
Friſones ſe Regi dedidêre. 260.
Frotho primus Draconem theſauro incubantem interficit. 20.
ejus ſtrategema. 21.
ejus expeditio in Tranonem Rutenorum Regem. 21.
Tranonis naves perforat. 21.
Rutenos vincit. 21.
Rotalam occupat. 21.
exſtinctum ſe ſimulat. 21. 22.
Handuvani urbem capit. 22.
filiam Handuvani procatur et impetrat. 22.
Ubboni capto ignoſcit. 24.
Freſiam bello tentat, et mox Britanniam. 25.
aurum abjiciendum edicit. 25.
Lundoniam Angliæ oppidum aſtu intercipit. 27.
à Scatone convivio excipitur. 27.
duos ex cubiculariis pelago obruit. 27.
contuſis auri fragminibus cibos reſpergere ſolitus. 27.
armorum pondere ſtrangulatus interit, 27.
Frotho ſecundus, cognomento Vegetus, fallaciâ potius, quàm viribus fretus Frogerum interficit. 66.
Frotho tertius Fridlevo ſurrogatur. 67.
eum proceres ad conjugium hortantur. 68.
Hanundam Hunnorum Regis filiam uxorem ducit. 70.
ſub eo aulicorum obſcœna petulantia. 68. 70.
Colonem ſuſpendio conſumi jubet. 76.
pœnè aquis ſubmergitur. 79.
ejus mortem exoptantis oratio. 79. 80.
Erico ſororem tradit in matrimonium. 81.
repudiatâ Hanundâ filiam Góthari procatur. 81.
Rollero Hanundam concedit. 81.
Ericum opprimere tentat. 83. 78.
Ericum et Rollerum perſequitur. 79.
Leges condit. 85.
Ruthenis devictis leges imponit. 87.
triginta Reges aſſeclas habet. 89.
Hunnorum ſtragem edit incredibilem. 89.
centum et ſeptuaginta Reges ei ſe ſubmittunt. 89.
regni Frothoniani amplitudo. 89.
Geſtiblindus auxilii causâ eum accedit. 90.
Ericum Sveciæ Regem conſtituit. 90.
per lapides et haſtas viritim congeſtas exercitus numerum init. 92.
claſſe Norvagiam petit. 92.
aurum in triviis defigendum curat. 92. et 95.
Britanniam ingenti claſſe advehitur. 94.
in Britannos dolum retorquet. 95.
Kervillum Hyberniæ Ducem acie fudit. 95.
ſub eo CHRISTUS naſcitur. 95.
in Jutia auream armillam triviis affigi curat. 95.
ejus latus venefica ſub maritimâ bovis ſpecie confodit. 96.
ſecus Weram Selandiæ pontem tumulatur. 96.
ejus Epitaphium. 97.
Frogertha Frothonem enixa eſt. 102.
Frotho quartus Saxoniæ regulos acie ſuperat. 102.
Hanefum opprimit. 106.
Svertingum occidit et occiditur. 106.
Frotho quintus fratrem Haraldum regni conſortem interficit. 120.
inſidiarum miniſtrum tacitè trucidandum curat. 120.
Carolum Gothiæ præfectum occidit. 120.
Haraldi filiis inſidias fruſtrà ſtruit. 121.
ejus ſomnum qui interrupiſſet, ferro puniebatur. 121.
ab Haraldi filiis incendio conſumitur. 121.
Frotho ſextus, Canuti filius, rerum ſummam in Dania obtinet. 178.
in Anglia baptizatus. 178.
Agapetum, Pontificem Romanum, de mittendis in Daniam ſacerdotibus ſollicitat. 178.
Fró Idolum. 16.
Deorum ſatrapa. 42.
Fróbloth, ſacrificium. 16.
Fróconis prodigioſa mors. 99.

GAmbarucæ ſalutare conſilium de ſorte deligendis, qui patria excederent. 159.
Gelderus, Saxoniæ Rex, theſaurum Hothero invidet. 40.
Geruthinæ Regiæ deſcriptio. 162.
Geruthi præcordia Thor candenti chalybe trajecerat. 163.
Geſtiblindus, Gothorum Rex, Frothonem auxilij cauſa inviſit. 90.
Gevarus dolo Gunnonis opprimitur. 46.
Gigantes olim in Dania. 4.
Gladius Bjarconis Lövi dictus. 31.
Gladius Vermundi Skrep dictus. 65.
Gladii Haldani Liuſing et Hviting. 135.
Gnemeri Falſtrici ſalubre conſilium. 287.
Gormo primus, Rex Daniæ, mirabilium cognoſcendorum avidus. 160.
Geruthi ſedes inviſere cupit. 160.
ad Geruthi ſedes contendit. 160.
in itinere fame periclitatur. 160.
cibum à Guthmundo appoſitum renuit. 161.
ad Geruthi ſedem tandem pervenit. 162.
ejus ſocij avaritiæ pœnas dederunt. 163.
monſtra ejus comitatum dilaniant. 163.
domum reverſus otio ſe totum tradit. 164.
ſubornat qui Torkillum noctu opprimerent. 165.
Vgartiloci fœditatem audiens exſpirat. 166.
Gormo ſecundus Anglicus in Dania et Anglia regnat. 178.
Angliæ dominationem amittit. 178.
Gormo tertius, Chriſtianorum perſecutor. 178.
Thyram Edelradi Angliæ Regis filiam procatur et obtinet. 179.
ad preces ſponſæ pudicum ſe præſtat. 179.
ejus ſomnium. 179.
Haraldum et Canutum ex Thyra ſuſcipit. 179.
accepto interfecti filii nuncio moritur. 180.
Götherus Norvagiæ Rex Daniam occupare tentat. 81.
Erico filiam ſuam deſpondet. 82.
Götherus Danorum claſſem adortus occiditur. 86.
Götharus Sveciæ Rex Omundi filiam in matrimonium petit. 153.
Götharus Sivardo bellum infert. 154.
Götrvara facunda. 68.
ad Hunnorum Regem legationem ſuſcipit. 68. 69.
Hanundam ſuccis in Venerem mixtis pellicere conatur. 69.
altercandi certamine Ericum provocat. 78.
eam facundiâ ſuperat Ericus. 78.
Gotricus poſt Gormonem regnat. 166.
liberalitate conſpicuus. 166.
Saxoniam Danico imperio adjungere molitur. 166. 167.
Pipinus Caroli filius bellum adverſus eum gerendum ſuſcipit. 167.
de Saxonibus triumphat. 167.
Friſiam claſſe domat. 167.
Freſonibus penſionem inuſitatam imponit. 167.
ejus tributaria domus. 167.
proprij ſatellitis inſidijs circumventus perit. 167.
Gram expeditionem in Sveciam ſuſcipit cum fido ſuo Achate Beſſo. 6. 7.
aureâ clavâ Sigtrudum Sveciæ Regem interficit. 8.
à Svibdagero Norvagiæ Rege opprimitur. 9.
Grep commune tribus fratribus nomen. 68.
Grep ſororem Regis procatur. 68.
Grep cum Regina commercium libidinis habet. 70.
conclave Gunvaræ defectu procorum capitibus cingit. 70.
facundiâ Ericum ſuperare tentat. 74.
facundiâ Erici victus totam regiam concitat. 75.
quod armis non poterat, veneficiis efficere parat. 75.
Ericum telo trajicere tentans à Rollero interficitur. 77.
ejus fratres Erico bellum denunciant. 77.
Gritha Teutonica Dano Regi nubit. 5.
Gvemmerus patriam prodit.
Gunnarus Svecus Norvagiam flammis ac cædibus vaſtat. 133.
Norvagis canem rectorem præficit, eiq; proceres aſſignat. 134.
Drottam ſpecu extractam violat. 134.
Gunnilda Regina uxorii amoris exemplum. 14.
Gunnilda Henrico Imperatori filium peperit. 196.
Gunno Reginam Iſmari conjugem gladio transverberat. 155.
Gunvara, ſoror Frothonis, Specioſa dicta. 68.
Ericum periculi præmonet. 78.
Guritha voluntariam ſibi caſtimoniam indicit. 135.
Guritha ſe excuſat, auctoritatem tutorum prætendens. 137.
Guthmundus, Geruthi frater, Bjarmiæ Præſes. 161.
ejus duodecim filii, et totidem filiæ, menſæ miniſtrant. 161.
Frugalitatem Gormonis, et ſociorum expugnare aggreditur. 161.
Gormoni fruſtrà inſidias tendit. 162.
Guthrune venefica Regis ſatellitibus viſum præſtigiis adimit, quem Othinus reſtituit. 157.
Gutſchalcus Sclavicus fit aulicus Canuti. 196.
Gutſchalcus Sclavos ex amicis Saxonum hoſtes eorum facit. 316. 317.
HAdingus Handuanum Helleſponti Regem ſingulari ſtrategemate devincit. 12.

oppreſſo

oppreſſo Svibdagero, patrio regno potitur. 12.
Svetiam depopulatur. 14.
callido edicto theſaurum ablatum recuperat. 14.
fames Saguntina ejus caſtra premit. 15.
numen quoddam ſub belluæ ſpecie interficit. 15.
Regnildam giganti ereptam ſibi matrimonio jungit: 16.
mirum prodigium, ipſo inſpectante, incidit. 16.
eum ſenex quidam inſtruendæ aciei rationem edocet. 17.
Uffo Rex Sveciæ per ſimulationem colloquii eum interficere molitur. 17.
Uffonem opprimit. 17.
Hundingum fratrem ejus Sveciæ præficit. 17.
Toſtonem facinoroſum occidit. 18.
ejus fugientis ſtrategema. 18.
ſomnio monitus filiæ et generi dolos evadit. 19.
voluntario ſe ſuſpendio conſumit. 19.
Hagbarthus fratrum mortem ulciſcitur. 129.
Sygnem ſolitarius petit. 129.
hiſpida membra duratasq; manus excuſat. 129.
Syguem thori ſociam recipit. 130.
proditus et comprehenſus morti adjudicatur. 130. 131.
poculum à Regina porrectam in os ejus rejicit. 131.
amaſiæ fidem experturus amiculum ſuſpendi præcipit. 131.
lictores ad necem ſibi inferendam hortatur. 132.
laqueo vitam finit. 132.
Hako fratrum mortem ulciſci cupiens à Starcathero deſeritur. 132.
in ſinum Hærvig claſſe appellit. 132.
ad Regiam Sigari cum exercitu frondibus tecto contendit. 133.
Haldanus patri Frothoni ſuccedit, interfectis fratribus. 27.
Haldanus, Erici filius, paterna procuratione fungitur, 97.
Fridlevum in ſubſidium advocat. 97.
Haldanus, Frothone defuncto, regni gubernationem ſuſcipit. 121.
piraticæ incumbit. 121.
Regem Sveciæ bello conſumit. 121.
clavâ rem fortiter gerit. 122.
victus in Helſingiam aufugit. 122.
Vitolphum de vulneribus curandis ſollicitat. 122.
Erico Svetiæ Regi bellum iteratò denunciat. 122.
Erici exercitum ſaxorum mole opprimit. 122.
unde Bierggram dictus. 122.
magni Thor filius exiſtimatus divinis à Svecis honoribus donatur. 122.
Ericum per inſidias capit, et compeditum ad loca feris pervia relegat. 123.
Poëta et Athleta inſignis. 123.
Sivaldum æmulum, cum ſeptem filiis, clavâ opprimit. 124.
Harthbenum interficit. 124.
Egtherum Finnenſem piratam interimit. 124.
Grimmonem duello vincit. 124.
Aſmundum filium ex Thorilda ſuſtulit. 124.
Ebbonem proſtravit. 125.
Regias opes Ungvino teſtamento legavit. 125.
Haldanus Borcari et Drottæ filius. 134.
Haldanus Gurítham primùm fruſtrà ambit. 135.
duodecim pugiles quercu obtruncat. 135.
Ruthenis auxilio venit. 135.
octidui ſpatio triginta novem pugiles obtruncat. 136.
è Ruſſia redux nuptias Sivari et Gurithæ interpellat. 137.
Guritham levitatis accuſat. 137.
Sivarum gladio tranſverberat. 137.
Gurithâ potitur. 137.
ex ea filium Haraldum genuit. 137.
Weſetum oppugnans occiditur. 137.
Hallandenſium turpis defectio.
Handuvanus opes regias demergit. 22.
Hano Fioniæ Dynaſta fruſtra Røthonem oppugnat. 135.
Hanunda Regis Hunnorum filia. 70.
Adulterii cum Grep commiſſi reatum rubore fatetur. 76.
Haquinus Nervagiæ Rex Angliam armatâ claſſe petit. 181.
Hevvindum obtruncat. 181.
à prodigioſo jaculo trajicitur. 182.
Haquinus Haraldi filius vectigal Danis ſolvere detrectat. 183.
duos filios, victoriæ conſequendæ causâ, hoſtiarum more mactat. 185.
Haquinus Jutus conjurationi contra Canutum ſe ſubducit. 238.
Haraldi et Frothonis ſocietas convulſa. 120.
Haraldus regni conſors à fratre Frothone interficitur. 120.
Haraldi filii ſub canum ſpecie nutriebantur. 121.
veneficam, ne proderentur, auro placant. 121.
furorem ſimulant. 121.
Frothonem patruum incendio conſumunt. 121.
Haraldus Hyldetand Othini beneficio invictus. 138.
defunctorum animas Othino pollicetur. 138.
res geſtas patris rupi in Blekingia inſculpendas curat. 138.
binis eum dentibus Weſetus ſpoliat. 138.
Weſetum occidit. 138.

Hathe-

Hatherum interimit. 138.
diſtractum Daniæ regnum in priſtinum corpus reformat. 138.
Aſmundo opem laturus in Norvagiam proficiſcitur. 138.
in aciem convivali cultu deſcendit. 138.
Aſmundo regnum reſtituit. 138.
Ingonem et Olavum Svecos opprimit. 139.
Ingeldo veniam poſcenti ignoſcit. 139.
Sticlam et Ruſilam virgines proſternit. 139.
Ubbonem Freſicum capit. 139.
ſororem ei in matrimonium tradit. 139.
finitimos Rheno populos et Sclaviam bello premit. 139.
Aquitaniam armis perdomuit. 139.
Humbrorum Regem interimit. 139.
ejus potentia cæteris gentibus terrori fuit. 139.
quinquaginta annos in otio vixit. 139.
milites palæſtrâ inſtituendos curat. 139.
bellum inter eum et Ringonem Sveciæ Regem exoritur. 142.143.
Ringoni bellum per feciales denunciat. 144.
ejus ad milites Oratio. 145.
ab Othino trucidatur. 147.
Haraldus Klach ter adverſus Regnerum ſeditiones concitat. 170.171.175.
ad Ludovicum Imperatorem auxilii causâ confugit. 175.
Chriſtianam religionem ſuſcipit. 175.
in territorio Sleſvicenſi ſacram ædem molitur. 175.
Chriſtianiſmum Daniæ primus intulit. 176.
delubra Idolorum diruit. 176.
religionis infamis deſertor evadit. 176.
Haraldus Gormonis filius regium imperium adipiſcitur. 178.
Haraldus et Canutus Gormonis filij Angliam vaſtant. 178.
eos hæredes efficit Edelradus Rex Angliæ. 180.
Haraldus Blaatand, Gormonis filius, defuncto patri ſuccedit. 180.
Haquino Norvagiæ Regi bellum infert. 181.
ſexaginta navium claſſem in Norvagiam mittit. 181.
ad eum Sturbjórnus è Svetia auxilij petendi causâ venit. 182.
Sclaviâ potitus Julini piraticam inſtituit. 182.
in Jutiam ad opem oppreſſis ferendam celeriter contendit. 182.
Cæſareanum exercitum inſequitur, ejusq; ducem Epponem trucidat. 182.
rebus cum Imperatore compoſitis Catholicam religionem amplectitur. 183.
defectionem Haqvini Norvagiæ Regis armis ulciſcitur. 183.
ingens ſaxum matris tumulo imponendum curat. 185.
ob onera plebi impoſita inviſus redditur.
ab eo Dani deficiunt. 185.
bello à Svenone filio vincitur. 186.
eum filius acriter perſeqvitur. 186.
Julinum exilio petit. 186.
à Tokone ſagittario interficitur. 186.
Roeſchildiæ ſepelitur. 186.
Haraldus, Godvini filius, totum exercitum Danorum, unâ nocte, per totam Angliam, trucidandum curat. 203.
Eduardo rerum ſummam permittit. 203.
Eduardo occiſo regnum occupat. 203.
Haraldus, S. Olai frater, à Byzantii Rege Draconi lacerandus objicitur. 205.
Draconem cultello tonſorio interimit. 205.
fidem ſervi experitur. 205.
Haraldus, Norvagiæ Rex, arma in Daniam transfert. 206.
Haraldus Malus, Rex Norvagiæ, extingvitur. 207.
Haraldus Rex Daniæ præ fratre Canuto eligitur. 213.
ejus ad Canutum Legatio. 213.
ejus lex iniquiſſima. 214.10.
ejus negligentia et ſuperſtitio. 214.20.
poſt biennale imperium defunctus. 214.30.
Haraldus, Erici filius, regno adminiſtrando à patre præficitur. 227.
Haraldus rapinis et furtis deditus. 234.
Haraldus ob libidinem à regni gubernatione rejicitur. 242.
Ericum deſerit, inq; caſtra Nicolai Regis tranſit. 244.
è caſtello ſuo noctu aufugit. 244.
Theutonicis nares præcidi jubet. 245.
Haraldus Hybernienſis Norvagiam invadit. 245.
ſuper candentes laminas nudatis plantis incedit. 245.
ejus mira agilitas. 248.
Haraldus Skreng, ſeditioſorum dux, in Scaniam irrumpit. 374.
Hartbenus novem cubitos longus. 124.
ejus mira ferocia. 124.
Hartgrepa præſtigiatrix Hadingum in ſui amorem pellicere conatur. 10.
in omnes ſe formas vertere potuit. 10.11
ſuis incantamentis defuncto loquelam extorquet. 11.
illicitâ Manium evocatione ſibi ipſa infortunium arceſſit. 11.12.
Hecla mons in Islandia perpetuò ardens. 4.
Helga Ingelli ſoror ab aurifabro adamatur. 107.
Starcatherum ſcuti interjectu à vulnere defendit. 112.
Helgo Sclaviæ Regem opprimit. 28.
Thoram virginem comprimit. 28.
Hundingum proſternit. 28.
Rolvonem filium Lethrâ concludit. 28.
Helgo novem fratribus certamen condicit. 110.
Starcatherum pugnæ ſocium depoſcit. 110.
Hella Britanniæ Rex Ivari virtutem ſuſpectam habet. 176.

à Si-

à Sivardo et Biornone, Regneri filiis, crudeliter, ſed meritò, interemptus. 177.
Hemmingus Olao patri ſuccedit. 168.
cum Ludovico Cæſare pacem firmat. 168.
Henricus Dalbyenſis præſul bibulus. 205.
Henricus Sclavicus ſucceſſu elatus Slesvicum et Eidoræ finitima vaſtat. 232.
Sclaviam Canuto legat. 234.
Henricus Skatteler Canuto crimen læſæ Majeſtatis intentat. 238.
Henricus, Saxoniæ Dux, Svenonem regno reſtituere parat. 268. 272.
Henricus Leo, Saxoniæ Dux, à Valdemaro de belli ſocietate ſollicitatus. 292. 308.
Valdemarum Regem, cum Abſalone, tabernaculo ſuo excipit. 303. 293.
ejus cum Danis colloqvium. 341.
ſimulatam cum Danis amicitiam exercet. 347.
Henricus, Dux Sclaviæ, à Valdemaro deficit. 308.
Henrici Ducis faſtus et ſuperbia. 345.
Henricus Saxoniæ Dux pro Magno apud Valdemarum deprecatur. 352.
auxilia petit à Rege
ejus tyrannis. 369.
Herothus filiæ ſuæ Thoræ angues dat nutriendas. 169.
Hesbernus Snare periculoſam in Jutiam ſuſcipit navigationem. 272.
ejus ſtrenuitas, periculum, et evaſio. 290.
ejus ad Regem monitoria Oratio. 302.
Kalundam extruit. 316.
de vitâ non ſemel periclitatur. 330.
ejus in periculo ſtrenuitas. 330. 331.
unicâ navi hoſtium claſſem perrumpit. 332.
Hjalto urſi cruorem ebibit, fortitudinis conciliandæ gratia. 31.
Hjalto, ſpectatæ probitatis pugil, Bjarconem ad pugnam excitat. 32.
Hiarnus, Danicæ Poëſeos peritus. 96.
ob ſcriptum Frothoni Epitaphium diademate à Danis donatur. 97.
regno cedere cogitur. 99.
ægrè ſe regio honore abdicat. 99.
imò armis tueri conatur. 99.
in Jutiam fugit à Fridlevo victus. 99.
Fridlevum per inſidias interficere cogitat. 99.
decoqvendi ſalis opificem ſe profitetur. 99.
tandem à Fridlevo opprimitur. 99.
Hjartvarus arma pro pecuniâ, tributi nomine, in Daniam defert. 31.
Rolvonem noctu invadit. 31
victoriam epulis proſequitur. 38.
à Woggone interficitur. 38.
Hildigisleus Sygnem deperit. 128.
ambas nates trajectus aufugit. 129.
Hildigerus, Gunnari filius, inauditæ crudelitatis tyrannus. 134.
Hildigerus pugnam cum fratre inire detrectat. 135. 136.
extingvitur. 136.
Hithinus, Rex Norvagiæ, Frothoni ſubſidio venit. 88
Horvendillus piraticam exercet. 48.
Collerum Norvagiæ Regem obvium habet. 48.
manus cum Collero certis conditionibus conſerit. 48.
Collerum occidit, unaq; ſororem ejus Selam. 49.
Geruthham Rorici filiam ambit et impetrat. 49.
Amlethum ex Gerutha ſuſtulit. 49.
à Fengone trucidatur. 49.
Hothbrodus, Rex Sveciæ, Roë Daniæ Regem occidit. 28.
Hotherus poſt Hjartvarum et Rolvonem Daniæ et Sveciæ Rex. 39.
Muſicus inſignis. 39.
in Nympharum conclave incidit. 39.
à Mimringo Satyro armillam enſemq; extorqvet. 40.
pro Helgone intercedit. 40. 41.
cum Diis pugnat. 41.
Nannâ potitur. 41.
prælio à Baldero ſuperatur. 42.
Baldero bellum denuò infert. 42.
animi ægritudine victus in deſerta ſe loca confert. 42.
à Nymphis cingulo donatur. 43.
Balderum proſternit. 43.
Grunnonem igni cremandum tradit. 46.
pugnâ cum Boë congreſſus occiditur. 46.
Hóghinus Hithino filiam deſpondet. 89.
Hithinum perſeqvitur. 90.
Huglethus poſt Dan ſecundum regni ſummam obtinet. 66.
Huglethus Hyberniæ Rex avariſſimus. 104.
Humblus et Lotherus filii Dan. 5.
Humblus imperium abdicare coactus. 5.
Hundingus Sveciæ Rex in dolio ſuffocatus. 29.
Hunnorum Rex filiam ſuam, Frothoni nupturam, in Daniam adducit. 70.
Hunnorum Rex bellum Danis infert. 86.
Hunni inediâ periclitantur. 88.
Hunnorum ſtrages incredibilis. 89.
Hyberni ferreos murices terræ inſternunt. 95.
Hythin Gigas Regis Thialamarchiæ filium abducit. 100.
Jaculi in aëre oberrantis mirum ſpectaculum. 182
Jarislaus Rutenorum Rex. 207.
Jarmericus Sivardi filius à Sclavis captus, cum ſororibus. 154.
carcere erutus agriculturæ exercendæ applicatus. 154.

ad

ad honoris faſtigium veluti gradibus quibusdam aſcendit. 154.
fugam molitur. 154. 155.
cum ſocio Gunnone regias ædes incendit. 155.
cum Gunnone fugâ elapſus Sclavos perſecutores fruſtratur. 155.
pulſo Buthlo Daniæ imperium ſuſcipit Sveciâ potitur. 155.
quadraginta Sclavos, adjunctis totidem lupis, ſuſpendendos curat. 155.
Sclavorum optimates crudeli ſupplicio afficit. 156.
arcem extruit. 156.
cum fratribus Helleſponticis maritimâ pugnâ congreditur. 156.
Bicconis conſiliis ad res deteſtabiles adductus. 156.
Sclavorum Principes equis in diverſa raptantibus præbet lacerandos. 156.
ſororiis laqueo ſpiritum eripit. 156.
Svavildam Reginam equinis calcibus obterendam præbet. 157.
ejus arcem fratres Helleſpontici oppugnat. 157.
Ingellus Frothoni ſuccedit, fortiſſimi patris degener filius. 106.
Svertingi filiam matrimonio ſibi jungit. 107.
ejus Regina Starcatherum acrioribus verbis excipit. 113.
eadem Starcatherum blandimentis ad cœnandum invitat. 113. 114.
Primus luxuriam in Daniam invexit. 114.
parentis interfectores favore amplectitur. 115.
Svertingi filios trucidat. 118.
Ingeldus Sveciæ Rex moritur. 139.
Ingo, Alveri filius, Danis bellum denunciat. 138.
Ingonis, Magni filii, miſerabile fatum. 230.
Ingo Rex Norvagiæ creatus. 306.
trucidatur. 307.
Incendium turris Archonenſis victoriæ gradum facit. 323.
Joannes Svarconis filius illuſtres fœminas in Svecicam abducit. 263.
Joannis Abbatis temeraria Medicinæ profeſſio. 372.
Julinenſium piratarum crudele et horrendum ſupplicium. 343. 225.
Julinum Dani occupant. 225.
Julinenſes piratæ Oceanum ſeptentrionalem infeſtant.
Daniam invadunt.
Julini piratica ab Haraldo inſtituta. 182.
Julius Cæſar ſcriptorem rerum ſuarum municipio donavit. 97.
Juniores et robuſtiores patriâ cedere coguntur. 159.
Jutenſium querelæ. 372.
Juti gens inſolens. 169.
Juti et Scani iteratò Regnero rebelles. 170.
Ivarus Regneri patris obitum forti animo tulit. 176.
Ivari aſtus in petendo arvo. 176.
Lathgerta perita bellandi fœmina. 169.
Regnero Lodbrogh nubit. 169.
repudiatur. 169.
centum et viginti navium claſſem Regnero in ſubſidium mittit. 170.
maritum propriâ manu obtruncat. 170.
Latrocinia et furta circà Sleſvicum vigent. 232.
Legati Canuti immenſam opum vim in undis demergunt. 232.
Leges Frothonis iij. 85.
Lethra, vetuſtiſſima Regum Daniæ arx et ſedes, à Rolvone conſtructa. 31.
Literatorum controverſiæ vulgari foro eximuntur. 135.
Liuſing et Huitting gladii Haldani. 135.
Longobardicæ egreſſionis occaſio. 159.
Longobardorum origo. 159.
Lotharius Imperator Erico ſuppetias ferens Sleſvicum cum exercitu appellit. 242.
à fœdere cum Erico inito deficit. 243.
Lotherus imperium fraternum tyrannicâ quâdam violentiâ invadit et occupat. 5.
impotenter regnat. 5.
tandem haud ſiccâ morte ad generum Cereris deſcendit, 5.
Lundenſis Epiſcopus à Nicolao Cardinale Svetici primatus munere ornatur. 227.
Luxuria à Teutonibus in Daniam traducta. 115.
Lymicus ſinus piſcibus frequens. 3.
Magnus S. Olai filius, Canuto defuncto, Daniam invadit et occupat. 202.
ejus ſomnium ominoſum. 203.
extingvitur. 204.
Magni Norvagiæ Regis probroſa fuga. 230.
Magno Nicolai filio regnum Sveciæ defertur. 235.
Magnus Bogiſlavi Polonorum Ducis filiam ſibi matrimonio jungit. 235.
Sclaviam invadit. 235.
ab eo Sclaviæ Rex pacem petit. 235.
Nuptias Ripis celebrat. 235.
Malleos Joviales ex inſula quadam aufert, 236.
Magnus Rex Sveciæ in Canuti cædem conſpirat. 238.
Magnus inſidias molitur Canuto. 238.
Roſchildiam Canutum evocat. 238.
Haraldſtadium Canutum arceſſi jubet. 239.
Canutum fictis blandimentis excipit. 239.
innocentem Canutum crudeliter obtruncat. 240.
Canuto ſublato tripudiat. 240.
ipſi exilium indicitur. 241.
Magnus per inſidias adoritur copias Cæſaris. 243.
Magnus Norvagiæ Rex Canuti filiam conjugem petit. 243.
Erico inſidias ſtruit. 245.
uxorem repudiat. 246.
ab Haraldo captus oculis et genitalibus privatur. 249.

Magnus

Magnus fratricida in prælio Scanienſi unà cum Petro Roſchildenſi Epiſcopo occumbit. 246.
Magni Erici filii, et aliorum, adverſus Valdemarum conſpiratio divino indicio detegitur. 348. 359.
Magnus Erici filius, conjurationis princeps, Henricum Leonem fugâ petit. 351. 352.
in patriam ſubitò redux à proditione ſe temperare nequit. 352.
cauſam apud Arhuſiam dicere jubetur. 352.
Regi ſe excuſare conatur. 353.
inſidiarum ſeriem Abſaloni aperit. 354.
ei venia datur. 355.
ejus nuncius capitur. 358. 359.
ipſe capitur et in carcerem conjicitur. 359.
Margaretæ Reginæ pietas et liberalitas. 230.
Mathematicorum triplex genus. 9.
Matronæ Danicæ Svenonem Regem ornamentis ſuis è captivitate Sclavica liberant. 187.
Mendacium deforme quondam apud Danos. 62.
Miroci piratæ virtus. 346.
Mitothin divinitatem ſibi arrogat. 13.
ab Othino redeunte de gradu dejectus. 13.
Mos veterum Parcas conſulendi. 102.
Mulierum virile facinus.
Murium prodigium. 362.
Muſices inſolens laudator. 226.
Muſicæ vis incredibilis. 226. 39.

NAnna Hotheri amore incaleſcit. 39.
Navis aurea Helgonis. 109.
Navium duo millia quingentæ in Ringonis claſſe. 145.
Nicolaus Canuti et Olai frater ſe vadem ſiſtit pro Olai redemptione è carcere Flandrico. 222.
Nicolaus poſt Ericum ſuſcipit regnum. 230.
Ingonis Sveciæ Regis filiam Margaretam ducit. 230.
bellum Sclavicum infeliciter ſuſcipit. 231.
præfecturam Slesvicenſem Canuto vendit. 233.
ejus in concione Oratio. 236. 237.
Canuti cadaveri ſepulturam negat. 240.
concioni popularium committere ſe non audet. 241.
Aſcerum Archiepiſcopum Lundenſem ad compeſcendum vulgi furorem emittit. 241.
perjurus. 241.
bellum cum Erico reſtaurat. 243.
Haraldum regni poſt ſe declarat hæredem. 247.
à Sleſvicenſibus opprimitur. 247.
Nicolaus Cardinalis Epiſcopum Lundenſem Svetici primatus munere ornat. 227. 264.
Svenonem à Svetica expeditione revocare conatur pulcherrimâ ſimilitudine. 264.
Nicolaus ſe non eſſe uxorium ſtrenuo facto comprobat. 265.
Nicolai Razi ſcelus et cædes. 299. 300.
Nobilitas Danica liberos pro ſalute captivi Svenonis dat prædes. 186.
Nomina Ducum, qui ab Haraldi partibus ſteterant, recenſentur. 143.
Normannorum ingens clades. 207.
Norvagi imbrem et nimbos adverſum Danos maleficio concitant. 183.
Norvagia ad fidem Chriſtianam per Bernardum Anglicum converſa. 189.
Norvagia à Danis deficit. 201.
Norvagia Archiepiſcopum accipit. 263.
Norvagicæ res fusè commemorantur.
Nucletus Sclavorum Dux interfectus. 293.

OCcaſio bellici diſſidii inter Danos et Pomeranos.
Oddo inſignis pirata et Magus Rafnonem cædit. 71.
ab Erico peremptus. 73.
Olaus Ingelli filius poſt patrem ſolus regnum poſſidet. 120.
Olavus Góthrici filius patre mortuo regnat. 168.
propè Lethram ſepultus. 168.
Olavus Norvagiæ Rex, ſpe Daniæ potiendæ, nuptias Syrithæ petit, 190.
ejus votum Sveno egregiè eludit. 190.
Thyræ matrimonium ambit. 190.
ejus in Syritham dolus. 190.
duobus conjugiis deſtitutus Svenonem armis aggreditur. 191.
Olavus Rex Norvegiæ ob duplicem injuriam à Canuto defecit. 192.
Olavus Rex Norvagiæ primus Leges Norvagicas condidit. 194. 10.
manum peccantem igni cremandam præbet. 194.
ejus ſanctitas. 194.
Selandos ad deditionem flectere conatur. 195.
fugâ ſibi conſulit. 195.
à domeſticis, Canuto procurante interimitur. 196.
Olavi infidelitas et in fratrem Canutum conſpiratio. 217. 218.
captivus in Flandriam relegatur. 218.
Olaus famelicus à Jutis interfecto Canuto ſufficitur. 222.
ſub eo dira fames et annonæ caritas in Dania. 222.
ſuam ſalutem pro civium ſalute devovens ſubitò extinguitur. 223.
Olaus Haraldi filius patrimonium repoſcit. 251.
Ericum Regem fruſtrà opprimere tentat. 251.
cum eo Eſchillus Archiepiſcopus Lundenſis paciſcitur. 251.
Olimarus Orientalium Rex Hunnicæ claſſi præeſt. 86.
ejus et Erici colloquium. 88.
celeberrimus Barbariæ domitor. 89.
Holingardiæ à Frothone præficitur. 89.
Ollerus in divinitatis uſurpatione Othino ſubrogatur. 45.
Ollerus præſtigiator à Danis interfectus. 46.
Olonis, Sivardi filii, geſta recenſentur. 140.

Olo hoſtem oculis terrebat. 140.
cum Gunnone ac Grimone congreſſus eos occidit. 141.
in pugnam ſeſe pro Wermorum reguli filia offert. 141.
Hjallum et Scatum cum decem vernaculis interficit. 142.
patriæ oppugnatores è medio tollit. 142.
ſeptuaginta maritimos reges opprimit. 142.
Vegeti cognomen ei inditum. 142.
à Sialandenſibus Rex conſtituitur. 147.
Hetham cedere regno cogit. 147.
crudelem et impium Regem agit. 147.
in ejus caput duodecim duces conjurant. 147.
à Starcathero in balneis occiditur. 148.
Olores carmine clangunt. 100.
Omundus patri Oloni ſuccedit. 148.
Ringonis Norvagiæ Reguli filiam Eſam ambit. 148.
Norvagiam claſſe petit. 148.
Ringonis bona rapinæ tradit. 148.
ab Oddone Jathriæ Regulo amicè excipitur. 148.
cum Ringone navalem pugnam committit. 148.
Ringonem victum interficit. 148.
Ringonis filiam obtinet. 148.
Ruslæ claſſem internecione delet. 149.
à Ruslæ militibus ad duellum provocatur. 149.
Thoriam Norvagiæ Ducem creat. 149.
Sclavorum Reges tributum recuſantes in ordinem redigit. 149.
Oratio Dornonis Curetum Regis. 20.
Amlethi, perfectæ eloquentiæ. 54.55.
Erici ad Gótharum, prudentiæ plena. 71.
Frothonis III, mortem exoptantis. 79.80.
Erici, quâ Frothonis Orationi reſpondet. 80.81.
Ringonis ad milites. 145.
Haraldi ad milites. 145.
Regneri pueri ad fluctuantem concionem. 168.
Canuti Regis.
Nicolai Regis, quâ Canutum criminatur. 236.
Canuti, quâ Nicolao reſpondet et ſe purgat. 237.
Svenonis Wadaldemarum. 273.
Dombcri, prudentiſſimis monitis referta. 291.296.297.
Esberni Snare ad Waldemarum Regem. 302.
Scorronis ſuos reprehendentis cõmilitones. 335.
Eskilli Archiepiſcopi valedictoria. 356.
Otharus oppreſſo gigante Syritham abducit. 125.
eam deleneficis verbis aggreditur. 126.
ejus pudicitiam expugnat. 126.
Regnaldo interfecto Danis victoriam parit. 126
Othincari Candidi in religionem liberalitas. 191.
Othinus, Septentrionale idolum. 12.13.103.
illi Rinda alapam impingit. 44.
militem, fabrum, medicum ſe fingit. 44.45.
à collegio Deorum ſubmovetur. 45.
poſt decennale exilium priſtinæ dignitati reſtituitur. 45.
Haraldum Hyldetand aciei inſtruendæ modum edocet. 138.139.
inimicitias ſerit inter Haraldum et Ringonem. 142.
Brunonis habitu tectus Haraldum ſuâ manu interficit. 147.
viſum regiis ſatellitibus reſtituit. 157.
Othimari urbs oppugnata. 345.
Ottho Cæſar in Daniam irrumpit. 182.
lanceam in Lymicum ſinum conjicit. 182.
ad Eidoram iter reflectit. 182.

Paludis tranſeundæ difficultas. 343.344.
Parcas conſulendi veterum mos. 102.
Pater filiam proſtituit.
Pax cum Norwagienſibus inſtituta.
Petri Lange ab Abſalone defectio.
Piratica Roſchildenſis inſtituitur. 259.
Piſces manibus capiuntur. 3.
Plebis de Rege eligendo diſſenſus. 253.
Plogus, Nobilis Jutus, Ericum Regem interficit. 250.
Pomeraniæ Duces deſignantur Imperii Principes. 371.
Pontifex Romanus ſacram militiam Danis indicit: cui et ipſi nomina dant. 254.
Poppo miraculo ferri candentis rem Chriſtianam promovet. 189.
Prælium triduanum inter Sivaldum Daniæ, Regnaldumq; Sveciæ Reges. 126.
Prælium acre inter Haraldum Daniæ, et Ringonem Sveciæ Reges. 146.
Prælium navale inter Abſolonem et Bogislavum.
Puellarum Danicarum continentia. 125.128.
Puerorum jaculatio ingenti prælio occaſionem præbet. 322.
Pugnandi ratio veteribus uſitata. 30.
Pugna acris inter Waldemarum et Svenonem committitur. 279.
Pulmenti mira vis. 72.
Puniceum ſcutum pacis indicium. 40.

Quinque Gubernatores regni Daniæ conſtituti. 133.

Radulphi Equitis animoſitas. 276.
Refo et Ulfo de liberalitate Regum Daniæ et Norvagiæ contendunt. 166.
Refo filiam Gótonis capit, et Gothrico adducit. 166.
Regium nomen vetuſtiſſimis Daniæ rectoribus ignotum. 5.
Regia ſtirps apud Danos ad unicam tantùm virginem redacta. 133.
Regnaldus Norvagiæ Rex Drottam filiam ſpecu concludit. 134.
in prælio occumbit. 134.
Regnerus, Sivardi filius, admodùm puer, Rex eligitur. 168.

ejus

ejus ad concionem fluctuantem Oratio. 168.
Sivardo patri in regno ſuccedit. 169.
matronarum Norvagicarum ignominiam ulciſcitur. 169.
Lathgertam ambit. 169.
canem et urſum Lathgertæ cuſtodes interimit. 169.
Lathgertam ducit. 169.
cum Scanis et Jutis rebellantibus feliciter dimicat. 169.
in Thoram, Herothi Regis filiam, amorem convertens Lathgertam repudiat. 169.
villoſa femoralia et laneum ſagulum contrà morſus angvium induit. 169.
adverſus angves pugnans vincit. 170.
ei Juti et Scani denuò rebelles fiunt. 170.
ei Lathgerta centum et viginti navium claſſem in ſubſidium mittit. 170.
Haraldum Scanorum principem vincit. 170.
ejus conjux Thora decedit. 171.
novum militum delectum agit. 171.
Hamam Britanniæ Regem occidit. 171.
filios ſuos Scotiæ, Norvagiæ et Orcadibus præficit. 171.
Haraldum et factioſos iterùm ſuperat. 171.
Carolum Imperatorem in Saxonia cum toto exercitu profligat, 171.
ſeptem Sorli filios opprimit, ipſumq; Sorlum interficit. 172.
in mulierculæ amorem incidit, ex quâ filium Ubbonem ſuſcepit. 172.
expeditionem in Helleſponticos parat. 172.
Helleſponti Regem Dian extinguit. 172.
novo ſtrategemate ad laxandam hoſtium aciem utitur. 173.
Scythas profligat. 173.
Bjarmorum Regem obtruncat. 173.
eum filius Ubbo ſolio deturbare conatur. 173.
Hesbernum factioſum capite truncat. 174.
filii Witſerci fatum immoderatius luget. 174.
Daxon comprehenſum Utgarthiam relegat, ac deinde patriæ reſtituit. 175.
Norvagiæ Bjornonem præficit, et Ericum Sveciæ. 175.
Orcades populatur. 175.
Scotorum Regem Murial interficit. 175.
filios duos ab hoſte necatos amittit. 175.
ejus uxor Svanloga moritur. 175.
Hellam Angliæ Regem in fugam conjicit. 175.
Duflinam expugnat. 175.
ejus ſucceſſus. 175.
Haraldum tertiùm rebellantem denuò ſuperat. 176.
Chriſtianam religionem proſcribit, et falſam reſtituit. 176.
in carcerem ab Hella conjectus à colubris conſumitur. 176.
Regis eligendi priſcus Danorum mos. 5.
Regum ſtatus lubricus. 5.
Regno pupillis incolumitatem ſuâ oratione peperit.
Rinda Othino alapam infligit. 44.
Ringo ſeditioſus opprimitur. 8.
Ringonis in claſſe navium duo millia quingentæ repertæ. 145.
Ringonis ad milites Oratio. 145.
Ringo Haraldo Regi juſta perſolvit. 147.
Hetham Sialandiæ, Olonem Scaniæ præficit. 147.
Ringo Sivardo abſente imperium invadit. 168.
Rikonis Epiſcopi cædes. 252.
Roëſchildia à Roë condita. 27.
Rolvo ex Urſa genitus. 29.
Rolvo, cognomento Krage, Helgoni ſuccedit. 29.
in Svetiam contendit. 29.
patientiæ ſpecimen exhibet. 29. 30.
ejus mira liberalitas. 30.
Hjarthvarum Sveciæ præficit. 31.
Wiggonem ob cognomentum ſibi inditum armillâ donat. 31.
cum toto agmine occumbit. 38.
Rollerus in Daniæ Regis aulam ſe confert. 71.
regiam Frothonis ſpoliat. 83.
regnum Gótheri à Frothone ſuſcipit. 86.
Róricus patriam in arma contrahit. 46.
rebelles tributa pendere cogit. 48.
unde Slyngebaand dictus. 48.
Horvendillum et Fengonem Jutiæ præficit. 48.
Rótho Rutenorum pirata Danis multa damna infert. 134.
ejus crudelitas in ſpoliandis et torquendis hominibus. 134. 135.
Rugiani Scanos fundunt, gaudentibus Jutis. 254.
Rugianorum ſtrategema copioſum navium numerum mentientium. 255.
Rugiani claſſi Regiæ fruſtrà inſidias moliuntur.
pacem à Rege petunt.
iterùm deficiunt. 319.
Rugianorum vexilli cultus et authoritas. 322.
Rugiævitus, Porævitus, et Porenutius, Karentinorum Idola evertuntur. 327.
Rupes in Blekingia literis exarata. 3.
Rusla virgo Danis bellum inferre tentat. 148.
ab Omotho et Thola victa fugit. 149.
fratrem Throndum vincit. 149.
à fratre trucidatur. 149.
ejus milites Thorias et Bero Omundum duelli provocatione ſollicitant. 149.
Ruſtici filius Starchateri vulnera obligat, et eum ad ædes regias defert. 112.
Ruthenorum ſtrages. 87.

SAxonis pater avusq; caſtrenſem militiam Waldemari Primi ſecuti. 2.

 Saxo-

Saxones defectionem moliuntur.
Saxoniæ Principes Valdemaro Regi ſe comites itineris ſponte jungunt. 302.
Saxonum in Sclavia cædes.
Saxoniæ Duces adverſus Danos conſpirant.
Scania piſcoſa. 3.
Scanienſis ſeditio. 363. 266.
Scanicæ plebis furor. 364.
Scanienſes Abſalonem littore ſuo arcent, et navigium ejus infeſtant. 366.
Scanienſis plebs in furore perſiſtit. 367.
cum Waldemaro manū conſerere audet. 368. 369.
Scanienſis tumultus per Achonem renovatus. 373.
Scanienſes Haraldum Skreng ducem ſibi eligunt. 374.
Scanienſis tumultus Abſalonis adventu diſpellitur. 369. 375.
Scato Frothonem convivio excipit. 27.
Scati et Hiali inſolens luxus. 141.
Schialmo Barbatus hoſtem laceſſit, et in fugam conjicit. 288.
Schiſma Romanæ Eccleſiæ compoſitum et ſopitum. 297.
Sclavorum irruptio in Daniam. 267. 84.
Sclavi à Danis ſubacti. 204. 383.
Sclavi Daniam depopulantur. 155. 156.
Sclavi in Jutiam irrumpunt.
Sclavi funditus cæduntur. 204.
Sclavi piratica Daniam laceſſunt.
Autonem occidunt.
Sclavi Selandiam vaſtant. 267.
Sclavi piratæ Daniam ad ultimam ferè vaſtitatem redegerunt. 268.
Sclavorum horrendum naufragium. 277.
Sclavi ſeptem Danorum naves invadunt ter repulſi.
Sclavi victi. 290.
Sclavi urbes ſuas deſerunt.
Sclavi cum Waldemaro certis conditionibus paciſcuntur.
Sclavi pacem petunt. 84.
Sclavi citam fugam ingloriè capeſſunt. 268.
Sclavicam claſſem tempeſtas disjicit. 277.
Sclavi nullo negotio funduntur.
Sclavi doliis pro navibus utuntur.
Sclavorum duces pacem emere conſtituunt.
Sclavi caſtella in portu Zvinenſi extruunt.
Sclavorum fuga, et Danorum victoria ſpecioſiſſima. 377. 378. 278.
Sclavici agri vaſtatio. 311.
Scipio Africanus Ennium Poëtam auro muneratus eſt. 97.
Scotus quidam Scotici nominis conditor. 24.
Scriptorum penuria in Dania. 65.
Sculda, ſoror Rolvonis, maritum adverſus fratrem concitat. 31.
Seditio civium Roſchildenſium.
Seditioſorum turpis fuga.
Seditioſi Lundiam obſidentes, à paucis Equitibus Scanicis profligantur.
Seditionis diutinæ in Scania finis.
Senectutis incommoda deſcribuntur. 150.
Sialandia provinciarum Danicarum amœniſſima. 3.
Sialandenſes Svecos internecione delent.
Sialandia Scaniæ navibus juncta. 144.
Sialandenſium peditum virtus.
Sifridus Saxoniæ Dux. 371.
Sigarus Rex Sivaldo patri ſuccedit. 126.
geſtâ infeliciter pugnâ protritus extinguitur. 133.
Sigfridus Thuringiæ Marchio unam filiarum Waldemari deſpondet. 371.
Signe Sumbli filia fœmineæ levitatis exemplum. 9.
Signe Sigari filia Hagbarthum Hildigisleo præfert. 128. 129.
Hagbarthum thori ſocium recipit. 130.
cum Hagbartho ſe perituram affirmat. 130.
ancillas de ſuſpendio voluntario ſollicitat. 131.
cum ancillis ſuſpendio ſe conſumit. 132.
Silvæ redimendi Svenonis causâ divenditæ. 186.
Simultas oritur inter Haraldum et Frothonem Olavi filios.
Sivaldus quidam Haldano æmulus exurgit. 123.
Sivaldi filii inſignes venefici. 123.
Sivaldus Haldanum ad duellum provocat. 123.
Sivaldus Sigari filius Hakoni ſe opponit. 133.
Sivaldus et Hako congreſſi ambo perierunt. 133.
Sivardus Omundo ſuccedit. 153.
à Gótharo fugatur. 154.
in Jutia adverſus Sclavos infeliciter pugnat. 154.
ejus inertiâ Dania fit vectigalis. 154.
Simonem Scaniæ procuratorem interficit. 154.
in prælio Scanico occumbit. 154.
Sivardus Ring poſt Hemmingum regnat. 168.
Sivardus Ringonem occidit. 169.
ex vulnere decedit. 169.
Sivardi vulnus Roſtarus ſenex curat. 170.
Sivari pupillas Roſtarus pulvere perfundit. 170.
Sivardus Serpentini oculi cognomine celebris. 171.
Sivardus atq; Bjórnus, Regneri filii, Hellæ Angliæ Regi bellum indicunt. 177.
Hellam deprehenſum crudeliſſimâ plagâ excruciatum necant. 177.
Sivardus Regnero patri ſuccedit. 177.
otio ſe totum tradit. 177.
Sivardus Norvagicus Haraldum Hybernienſem interficit. 305.
Sivardi capti horrendum ſupplicium. 306.
Sivarus, nobilis Saxo, Guritham in matrimonium poſtulat. 137.
Skioldi generoſa indoles à paternis vitiis longè degenerat. 5.
fortitudine annorum præcurrit complementum. 6.
Scatum et Attalum interficit. 6.

Skiol-

Skioldus Alvildam ſibi matrimonio copulat. 6.
filium Gram in regni ſocietatem aſſumit. 6.
Skialmo Candidus à Norvagienſibus capitur. 207.
in arma vulgus concitat adverſum Sclavos.
Snio patriam priſtinæ integritati reſtituit. 157.
Scaniam recuperat. 157.
Gothicum regnum acquirit. 158.
Sveciæ Regis conjugem rapit. 158.
cerevisiæ, omnisq; ex fruge potionis uſum Danis interdicit. 158.
ejus edictum bibulus quidam aſtu eludere tentat. 158. 159.
ſub eo fames et annonæ caritas Longobardorum egreſſioni occaſionem præbuit. 159.
ejus de imbelli ætate regno expellendâ edictum. 159.
Solitudo ægritudini amica. 42.
Sortium uſus apud Rugianos. 321.
Starcatheri, celeberrimi pugilis, origo et claritas. 102. 103.
Starcatherus Wicarum Norvagiæ Regem laqueo implicitum ferro trajicit. 104.
Bemonò piratæ ſe adjungit. 104.
cum Bemonò Ruſſiam invadit. 104.
Floccum Ruthenorum Regem ejicit, et ejus auro potitur. 104.
ad Hakonem Daniæ Satrapam ſe confert. 104.
cum eo in Hyberniam navigat. 104.
vulnere graviſſimo accepto Huglethum vincit et occidit. 105.
Wiſinnum in Ruſſia opprimit. 105.
Tannam gigantem colluctando vincit. 105.
Vaſce athletam duelli certamine ſuperat. 105.
Hamam Saxonum pugilem duello vincit et interficit. 106.
Ingelli Regis familiaritatem deſerit. 107.
Helgæ liberandæ gratiâ aurifabro nates abſcindit. 107.
Helgam acriter objurgat. 109.
ſolus adverſus novem dimicat, quos omnes trucidat. 111.
ejus effigies ſaxo impreſſa. 111.
graviter ſauciatus ſiti premitur. 111.
ejus in repellendis auxiliis magnanimitas. 112.
Ruſtici filio, cæteris repudiatis, vulnera præbet obliganda. 112.
carbonum faſcem in Daniam aſportat. 113.
à Reginâ Ingelli blandimentis ad cœnandum invitatur. 113. 114.
ejus fortitudo cum frugalitate conjuncta. 113.
Reginæ donum reſpuit. 114.
Invicto animo adverſus omnes delicias ſe gerit. 115.
Tibicinem oſſe percutit. 115.
Ingellum pariter ac Reginam prolixo carmine carpit et objurgat. 116. 117.
eundem oratione ſuâ ad necandos Svertingi filios adducit. 118.
ejus fuga. 126.
Hiſtoriam belli Svetici deſcripſit. 143. 146.
in prælio Bravellenſi vulneratus. 146.
pecuniâ ſe corrumpi patitur, ut Olonem interficiat. 147.
Olonem balneis utentem occidit; cujus facinoris poſtmodum pœnitentiâ ducebatur. 148.
vitæ pertæſus interfectorem quærit. 149.
res à ſe geſtas commemorat. 150. 151. 152.
Jugulum Hathero feriendum præbet.
ab Hathero trucidatur. 153.
Sturbjornus è Svetia ad Haraldum Daniæ Regem petendi auxilii causâ venit. 182.
Ericum Svetiæ Regem bello laceſſit. 182.
adverſus Svecos præpropere bellum auſus occiditur. 182.
Svanhvita Regnerum et Thoraldum liberat. 22. 23.
Regneri formam laudat. 23.
Regnero gladium donat. 23.
cum larvis pugnat, easq; igne cremat. 24.
Regnero Sveciæ regnum, ſibi verò Regneri thorum conciliat. 24.
virum fato inſequitur. 28.
Swantowith Rugianorum Idolum. 319. 321.
Swanthowith deſcribitur. 319. 320.
ejus albus equus. 321.
evertitur. 325.
cibis coquendis adhibitum in fruſta conciſum. 326.
Svecis, ob necatum Refonem, penſio, Vuſpeculæ dicta, imponitur. 167.
Sveno Tiuffveskeg patrem Haraldum acriter perſequitur. 185. 186.
Chriſtianam religionem penitus abolet. 186.
poſt patrem regnat. 186.
propter odium religionis variis caſibus conflictatur. 186.
à Sclavis capitur. 186.
Julinenſes opprimere tentat, ſed fruſtrà. 187.
denuò à Sclavis capitur. 187.
eum fœminæ et matronæ Danicæ ornamentis ſuis è captivitate Sclavica liberant. 187.
fœmininis jus hæreditatis concedit. 187.
patriam ſuis venalem facit. 187.
Sclavis omittendæ ultionis juramentum præſtare cogitur. 187.
bello Scanico victus ad Norvagiæ Regem confugit. 188.
eum Angliæ Rex averſatur. 188.
in Scotiam profectus auxilia barbarorum expertus eſt. 188.
animum ad religionem convertit. 188.
baptizatur, patriæ et regio faſtigio reſtitutus. 188.
in religione hæſitat. 189.
proceribus regni religionis ſtudium perſuadere conatur. 189.

votum Olavi Norvagiæ Regis egregiè elu-
dit. 190.
Syritham ducit. 190.
Norvagiam ſibi ſubjicit. 191.
cum Angliæ Rege de regno paciſcitur. 191.
ætate feſſus bonum ſortitur exitum, qui antè
fortunæ ludibrium fuerat. 191.
Sveno Canuti filius Norvagiæ Rex moritur. 200.
Sveno infeliciter adverſus Magnum Norvagiæ
Regem dimicat. 203.
Sveno Eſthritæ filius poſt Magnum regnat, initio
parùm feliciter. 204.
adverſus Haraldum infeliciter pugnat. 206.
extincto Haraldo gloriosè regnat. 207.
ejus liberalitas et libido. 207. 208.
ejus filii nothi XI fuere et filia una. 208.
Gutham Sveticam ſanguine ſibi junctam
ducit. 208.
ejus inceſtuoſam libidinem Eginus et Wilhel-
mus Epiſcopi reprehendunt. 208.
ejus uxor Gutha viduitatem amplectitur. 208.
clericos honeſtiores quàm doctiores ma-
vult. 208.
nefandum homicidium in Trinitatis æde
committit. 209.
ejus pœnitentia. 210.
ejus cum Eccleſia et Epiſcopo reconcilia-
tio. 211.
in febrim incidit. 212.
in Suddatorp moritur. 212.
Sveno, indoctus Sacerdos, mulum pro famulo, inter
precandum, Regem nominavit. 209.
Sveno Noricus in Epiſcopatu Roſchildenſi ſuccedit
Wilhelmo. 213.
ædificationem templi Roſchildenſis perſe-
quitur. 215.
Svenonis Epiſcopi ſanctitas et autoritas. 223.
multa templa et ſacraria extruit. 223.
in Rhodo inſula moritur. 223.
Sveno Erici frater regnum affectat. 229.
fato regium titulum præcucurrit. 229.
Sveno III. Rex à Sialandis et Scanis eligitur. 253.
Eskillum Epiſcopum capit, et mox di-
mittit. 254.
Canutum cruentiſſimo prælio ſuperatum Sia-
landiâ pellit. 254.
cum Canuto Sclaviam invadit. 254.
Roſchildiam vallo et foſſâ munit. 255.
bellum in Holſatios parat. 256.
Canutum denuò in Jutia adoritur. 256.
copias Canuti in fugam conjicit. 257.
Sclaviæ cupidiùs, quàm feliciùs bellum
denunciat. 258.
eum Sclavi propter ignaviam contemnunt. 258.
Wibergam terreis mœnibus claudit. 258.
Sclavos profligat. 259.
Friſones fugat funditq́ue. 261.
novam Friſorum urbem obſidione cingit. 261.
Mersburgum ab Imperatore Friderico evocatus
proficiſcitur. 262.
à Cæſare circumventus pactum reſcindit. 262.
in ſuperbiam lapſus mores habitumq́ue Germa-
norum æmulatur. 263.
ejus avaritia et luxuria. 263.
Conradi Saxoniæ Ducis filiam uxorem
ducit. 263.
in Svetiam expeditionem ſuſcipit. 264.
ei Werendenſes iter occludunt. 265.
expeditionem Sveticam ſolvit, in Scaniam re-
verſus. 265.
contrà eum Scani rebellant. 266.
totam Scaniam rapinæ ſubjicit, et ſeverè in au-
tores ſeditionis animadvertit. 266.
Sclavos Selandiam depopulantes in fugam
cogit. 268.
Waldemaro inſidias comparare ſtudet. 268.
Waldemarum itineris Germanici comitem
adſciſcit. 269.
ejus perfidiam Conradus Socer deteſtatur. 269.
re infectâ è Saxonia in Daniam reverti-
tur. 269.
milites ſacramento ſibi aſtringit. 269.
Petro Thorſtani recta monenti minas inten-
tat. 270.
fugam longinquam molitur. 270.
milites eum erigunt et confirmant. 270.
totum triennium apud ſocerum Conradum
exulare cogitur. 271.
eum Henricus Saxoniæ Dux regno reſtituere
parat. 271.
Sleſvicum ſplendidam mercimoniis urbem, ad
tenuem vicum redigit. 271.
per Sclavos patriæ reſtituitur. 272.
eum Fioni læti excipiunt. 272.
in Lalandiam ſecedere jubetur. 273.
ejus ad Waldemarum Oratio. 273.
Canutum et Waldemarum æmulos occidere
cogitat. 274.
in Sialandiam venit parricidali animo. 274.
à Canuto Roſchildiam invitatur. 275.
ſubornat, qui Canutum et Waldemarum in
convivio Roſchildenſi interficiant. 275.
ei ſe de cæde commiſſâ purganti fides non
adhibetur. 276.
armis Jutiam attentat. 277.
inter ipſum et Waldemarum acris pugna
committitur. 279.
à Waldemaro vincitur. 279.
caput ejus ruſticus præcidit. 280.
Sveones Sverconem Regem, Magno abſente eli-
gunt. 244.
Sverco Ulvildam Nicolai conjugem furtim
abducit. 244.
Sverus ſe Regem mentitur. 347.
Svibdagerus Guthormum Danis præficit. 10.
Suno à Svenone deficit.

Suto-

Sutoris Theutonici aſtus. 245.
Syritha Sivaldi filia, virgo pudiciſſima. 125.
ad Othari penates pervenit. 126.

Tacho victoriæ nuncius ad Regem venit. 379.
Thetlevus Svenonis miles Canutum confodit. 275.
Thetlevus Canuti interfector morte mulctatus. 288.
Thorildæ in privignos ſævitia. 22.
Thor clavâ ſuâ omnia proſternit. 41.
Thor et Othinus præſtigiatores pro diis habiti. 103.
Thorias Dux Norvagiæ ab Omundo creatus. 149.
Thora Regneri conjux decedit. 171.
Thoralvus Karlhoſtum interficit. 182.
Thyra Gormoni deſponſa in triduum virili concubitu abſtinet. 179.
Thyra Regina munimentum firmiſſimum exterorum irruptioni objicit. 182.
ſupremum obit diem. 184.
Tonitrua Sclavici regni interitũ portendunt. 384.
Toko optimus Sagittarius artis ſuæ ſpecimen exhibere compellitur. 184.
pomum filii ſui capiti impoſitum ſagittâ excutit. 184.
Aliud experimentum artis ſuæ edere cogitur. 185.
Torkillus Gormoni Regi Dux itineris fuit ad Geruthi ſedes. 160.
tres viros pro armentis raptis exhibet. 161.
ſocios edocet, ut ſe in aula Guthmundi gerant. 161.
ipſe temperantiam exuit. 163.
ipſi à Gormone Rege iter ad Ugarthilocum propitiandum injungitur. 164.
conſilii hujus autores, profectionis comites, juſſu Regis, ſe adjungere coacti ſunt. 164.
ad regionem Solis inopem navigando pervenit. 164.
ignis inopiâ laborat. 164.
ipſi duo gigantes corneis naribus ignis nutrimenta præſtant. 164.
ad Vgarthiloci ſedem pervenit. 165.
mento Ugarthiloci pilum eximit. 165.
plurimos comitum veneno afflatos amittit. 165.
Germaniam Chriſtianis tunc ſacris initiatam appellit. 165.
in Germania divini cultus rudimenta percipit. 165.
duobus tantùm comitatus in patriam redit. 165.
æmuli animum Regis ab ipſo abalienare conantur. 165.
aſtu cædem à Rege intentatam evadit. 165.
Gormonem acriter objurgat. 165. 166.
Toſto facinoroſus ab Hadingo occiditur. 18.
Tranno Ruthenorum Rex. 21.
Tributi lex Saxonibus à Danis impoſita. 166.
Triginta millia à parte Haraldi corruerunt. 147.
Tumultus in Scania per Achonem renovatus. 373.
Tutores filiorum Haraldi miro artificio Frothonis inſidias eludunt. 121.
Tylenſium induſtria in conſervanda rerum geſtarum memoriâ. 2.
Tymmo Sialandicus aciem inclinatam ramulo elato reſtituit. 192.

Ubbo Freſicus, fortiſſimus Haraldi miles, centum quadraginta quatuor ſagittis confoſſus tandem cadit. 146.
Ubbo patrem Regnerum ſolio deturbare conatur. 173. 174.
captus effugit. 174.
Ubbo regnum recuſat, fratriq; Nicolao defert. 229.
Ubbo Daniam occupat. 4.
ei capto ignoſcit Frotho. 4.
Uffo Rex Sveciæ Hadingum Daniæ Regem interficere molitur. 17.
ab Hadingo trucidatur. 17.
Uffo in patris Wermundi locum dimicaturus ſuccedit. 64.
ejus robur. 64.
cum Saxoniæ Regis filio, ejusq; Athletâ dimicans utrumque obtruncat. 65.
poſt patrem regnat. 65.
Uggerus vates Regem Hunnorum deſerit. 88.
Vigletus Rorico ſuccedit. 59.
Hermuthrudam uxorem ducit. 59.
Vigo et Keto in paternæ cædis ultionem conjurant. 61. 62.
Vitolphus inſignis Medicus, beneficia minis, quàm adulatione expoſcere ſpecioſius ducit. 122.
Erici milites viſu ſpoliat. 122.
Ulvilda Hadingo patri per maritum inſidias ſtruit. 19.
Ulvilda maritum ad necem Frothonis inſtigat. 24.
maritum inſidiis aggreditur. 24.
Ulvonis mirabilis ortus. 193.
Ulfo dolo Canutum circumvenire tentat. 194.
Eſthritæ nuptias calliditate ſibi conciliat. 194.
adverſus Canutum bellum parat. 195.
fugâ ſibi conſulit. 195. 196.
ejus inſolentia. 196.
præcipitis linguæ pœnas pendit. 197.
Ungvinus ab æmulo Regnaldo oppreſſus. 125.
Voto ſe aſtringendi priſcus mos.
Urſæ aſtus ergà maritum. 29. 30.
ea cum mariti pecunia aufugit. 30.
in fuga aurum abjiciendum jubet. 30.
Urſus puellam deperit. 193.

Waldemari Secundi laus. 2.
Waldemarus et Abſalon Thyræ vallum inſigni muro compleverunt.

Waldemari Primi origo ex Britannico et Ruthenico ſanguine. 207.
Waldemarus Primus, S. Canuti filius, Svenoni ſe jungit. 256.
ſocios errore noctis eluſus opprimit. 261.
uterinam Canuti ſororem deſpondet. 266.
Canuto mutuâ concordiâ jungitur. 266.
conqveritur de perfidia Svenonis. 267.
cum Canuto regium ſibi nomen conſciſcit. 269.
Svenonem in Lalandia una cum Canuto inviſit. 274.
femur graviſſimè ſauciatus ad Abſalonem properat. 275.
in mari periclitatur. 277.
in Jutiam pervenit. 277.
Vibergi nuptias celebrat. 277.
Svenonem vincit. 279.
Sclavis bellum facere conſtituit. 280.
Seniorum hortatu expeditionem Sclavicam remittit. 280.
in morbum incidit. 282.
ad deſperationem usq; decumbit. 282.
ſanitati reſtitutus ſuſceptam expeditionem urget. 283.
claſſem ducentarum et ſexaginta navium contrahit. 284.
mutato conſilio navigationem reflectit. 284.
ab Abſalone graviter objurgatur. 284.
Abſaloni vehementer iraſcitur. 284.
in ſummo diſcrimine conſtitutus navem mutat. 286.
eum claſſis deſerit. 287.
in Barcam provinciam irrumpens cæde et ſangvine graſſatur. 287. 288.
à ſubditis deſeritur. 288.
Rugiam provinciam invadit. 290.
Henricum Leonem de belli ſocietate ſollicitat. 292.
Sclaviam denuò adoritur. 292.
Abſalonem ad Henricum Leonem ablegat. 293.
Roſtoch urbem perurit. 295.
donata Rugianis pace in patriam redit. 297.
Simultas inter ipſum et Eskillum Pontificem oritur. 297. 298.
urbem ab Eskillo conſtructam obſidione cingit, et tandem in ſuam poteſtatem redigit. 299.
Walogaſtum obſidet. 300.
Scribam ſuum ad Cæſarem legatum mittit. 300.
ad Cæſarem proficiſci cupit, diſſvadente Abſalone. 301.
ad Cæſarem iter ſuſcipit. 301.
ei ſe Saxoniæ principes itineris comites ſponte jungunt. 302.
Methim venit. 302.
Cæſari obſequium pollicetur. 303.
in patriam incolumis revertitur. 305.
ei filius Canutus naſcitur. 305.
Norvagiam bello laceſſere tentat. 308.
Sclavorum defectionem bello ulciſcitur. 308.
Sclaviam denuò depopulatur. 309.
in Sclaviam regreditur, omnia loca ferro et igne devaſtans. 310. 311.
Buriſio vehementer iraſcitur. 312.
novam expeditionem adverſum Sclavos ſuſcipit. 313.
Sclaviam incendiis percurrit. 313.
Norvagiam bello aggreditur. 318.
expeditionem Norvagicam ſolvit. 319.
Archon urbem munitiſſimam obſidione tentat. 310.
conditiones pacis Archonenſibus proponit. 324.
denuò expeditionem Pomeranicam ſuſcipit. 333.
Julini oppidi confinia populatur. 333.
peracta expeditione Pomeranicâ felicem in patriam reditum ſortitur. 337.
Stetinum invadit. 337.
Stetinum per deditionem occupat. 337.
Cispœnenſem provinciam attentat. 343.
ejus patientia. 345.
Julini viciniam, et Camini confinia populatur. 347.
inſidias conjuratorum cœleſtis numinis beneficio evadit. 348.
Eremita quidam inſidias ei per Abbatem indicat. 349.
Abſaloni inſidias ſibi ſtructas aperit, eumq; de iis propulſandis conſulit. 349. 350.
eum Benedictus cultro interficere molitur. 350.
milites de inſidiis edocet. 351.
Magnum crimine læſæ majeſtatis accuſat. 352. 353. 359.
filiæ nuptias celebrat. 355.
piratas theſauri ſui raptores perſequitur. 359.
Sclaviam partim ferro, partim igne devaſtat. 359. 360.
Sclaviam novâ expeditione adoritur. 360.
ejus in Sclaviam irruptio, 360. 361.
Henrico Duci auxilia negat. 363.
in Scaniam cum exercitu trajicit. 368.
contra naturam et conſvetudinum crudelis eſſe cogitur. 368.
ſeditioſos et rebelles Scanienſes acie profligat. 368.
Lubecam ad Fridericum Cæſarem profectus. 369.
ejus ſtaturam Teutones laudant. 370.
affinitas inter ipſum et Fridericum Cæſarem contrahitur. 371.
expeditionem Sclavicam Canuto filio et Abſaloni committit. 371.
ægrotare incipit. 372.

Mona-

Monaſteriis dimidium patrimonij ſui teſtamento legat. 372.
naturæ debitum perſolvit. 372.
Ringſtadii ſepultus. 373.
Walogaſtenſes urbem ſuam muniunt et extendunt. 346.
Walogaſtum obſidetur à Canuto et Abſalone. 381.
Wermundus Vigleti filius poſt patrem regnat. 59.
Uffonem ſenior genuit. 59.
aureum poculum Folconi donat. 60.
ætatis vitio cæcus. 63.
eum Saxoniæ Rex ad duellum provocat. 63.
Weſpaſius Rutenorum Rex necatur. 22.
Weſtmarus et Colo educatores Frothonis. 67.
eorum filii juvenes flagitioſiſſimi. 68.
cum Erico novâ luctæ ſpecie dimicat. 78.
Wethemannni piratica. 259.
Wilhelmus Epiſcopus, Anglus, Avacho defuncto ſufficitur. 25.
Wilhelmus et Eginus Epiſcopi Svenonis inceſtuoſam libidinem reprehendunt, 208.
Wilhelmus Epiſcopus Regis furorem compeſcit. 208.
ejus in Regem ſeveritas. 209. 210.
fatum ſuum prædicit. 212.
ejus obitus mirabilis. 212.
ejus monumentum ſummotum. 215.
monumentum violatum Sacrarii ruinâ ulciſcitur. 215.
ejus tumulus denuò violatur, et auctorum pœna. 216.
ejus cadaveris fragrantia. 216.
Wöggo Rolvonem cognomine Krage donat. 31.
Hjartwarum interimit. 38.

FINIS.

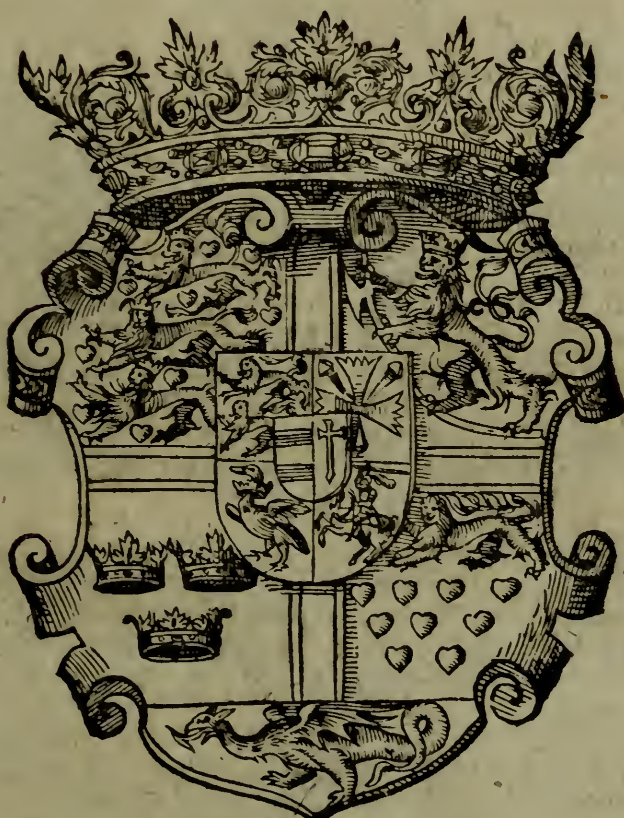
ERRATA TYPOGRAPHICA
GRAVIORA SIC EMENDANDA.

Pag. *Lin.*	*Lege.*
Pag.1.l.1.2.	Saxonis Grammatici in
p.2.l.10.	ceu quibusdam:
p.5.l.4.	Dani igitur& Angul.
p.11.l.52.	compacto.
p.16.l.43.	caliginis.
p.24.l.25.	nobilitate.
p.29.l.2.	Sveones.
p.29.l.13.	efficaciores
p.29.l.41.	conceſsum.
p.30.l.26.	demiſsumq;.
p.31.l.30.	manum.
p.32.l.23.	quemq;.
p.33.l.35.	rictibus.
p.38.l.7.	earundem.
p.40.l.20.	reprior.
p.43.l.43.	abſumpſit.
p.43.l.48.	ſtrepitu.
p.46.l.6.	uſu calluiſſe.
p.46.l.55.	complurium.
p.50.l.12.	eluſit.
p.58.l.14.	complexuum.
p.60.l.13.	trajectis.
p.61.l.12.	acqvieſcentes.
p.62.l.36.	pereundi.
p.63.l.27.	vacuam.
p.64.l.27.	facinore.
p.64.l.38.	fruſtatim.
p.68.l.55.	torqve.
p.70.l.21.	turbam.
p.71.l.35.	ſtivam.
p.73.l.7.	lucis.
p.73.l.35.	Sialandia.
p.73.l.43.	Sialandicis.
p.77.l.30.	Hanundæ.
p.77.l.32.	aſcriptos.
p.77.l.40.	cruſta.
p.82.l.34.	paratus.
p.83.l.37.	diſtrictis.
p.84.l.48.	expleſſe.
p.85.l.35.	corruperat.
p.85.l.54.	ſtipendia.
p.87.l.3.	opperitur.
p.87.l.6.	callere.
p.89.l.36.	Ruſsiæ.
p.91.l.46.	conſerui.
p.97.l.37.	incito.
p.97.l.42.	turbidatis.
p.98.l.9.	exſpectare.
p.98.l.13.	intuito.
p.98.l.53.	curatione.
p.100.l.53.	rabidi.
p.102.l.12.	Juritham.
p.106.l.17.	indies.
p.107.l.10.11.	(quem quidam ipſius ſorore editum aſſeverant.)
p.107.l.43.	opperiri.
p.108.l.47.	Pannoſum.
p.109.l.18.	impulit.
p.109.l.36.	recoqvuntq;.
p.110.l.15.	definitionis.
p.113.l.30.	circumferentem.
p.127.l.31.	majores.
p.131.l.5.	ſolicitat.
p.132.l.34.	adiduſq;.
p.136.l.29.	cæde.
p.136.l.48.	prævíſa.
p.154.	in margine BUTHLUS regni adminiſtrator.
p.157.l.21.	præproperè.
p.160.l.55.	famem.
p.161.l.7.	præaltis.
p.162.l.39.	inextricabili.
p.163.l.7.	panduntur.
p.164.l.47.	numinis.
p.164.l.47.	extramundani.
p.165.l.47.	ſopitâ.
p.178.l.33.	certè.
p.179.	*HISTORIÆ DANICÆ LIB. IX.*
p.179.l.10.	Angliam.
p.179.l.26.	libidinoſo.
p.179.l.37.	percontantibus.
p.181.l.49.	illapſum.
p.184.l.7.	probator.
p.191.l.48.	locupletanda.
p.193.l.33.	Continuò.
p.194.l.38.	officii.
p.195.l.10.	diſertiſsimo.
p.211.l.23.	impotentis.
p.212.l.54.	veneranda.
p.215.l.55.	Præpoſito.
p.217.l.12.	ſubrepſit.
p.217.l.42.	exiſtimans.
p.217.l.43.	Lymici.
p.218.l.1.	generoſi.
p.219.l.51.	abeſſe.
p.223.l.8.	finitimis.
p.223.l.8.	privata.
p.224.l.27.	laborantibus.
p.224.l.44.	adamari.
p.226.l.24.	furori.
p.226.l.43.	convulſis.
p.227.l.22.	regiis.
p.227.l.53.	majorem.
p.230.l.40.	acad.
p.232.l.28.	Freſones.
p.232.l.31.	Eqvi.
p.234.l.22.	ornamentis.
p.236.l.29.	excipere.
p.236.l.29.	illa.
p.237.l.48.	negotio.
p.238.l.4.	collocatis.
p.238.l.4.	Canutinæ.
p.239.l.22.	occurſus.
p.239.l.34.	de induſtria.
p.240.l.14.	exaſperandam.
p.240.l.20.	Ringſtadium.
p.240.l.25.	lamentum.
p.248.l.21.	altum.
p.248.l.46.	Archonam.
p.249.l.53.	concilium.
p.249.l.54.	concionem.
p.250.l.21.	populo.
p.250.l.28.	protexit.
p.256.l.46.	impedimentis.
p.259.l.6.	eminus.
p.261.l.20.	eqvo.
p.267.l.28.	vaſtârant.
p.271.l.19.	commilitonum.
p.273.l.44.	Atqvi.
p.276.l.27.	Ramsô vicum.
p.276.l.29.	qvam.
p.279.l.21.	qvam.
p.282.l.27.	qvam
p.283.l.37.	deſvetudo.
p.283.l.46.	ac.
p.289.l.40.	Jutenſium.
p.292.l.43.	trabis.
p.300.l.48.	Rolandum.
p.313.l.29.	defoſsis.
p.318.l.25.	amœniſsimæ.
p.327.l.26.	unius.
p.349.l.12.	deficientibus.
p.350.l.16.	latere.
p.353.l.30.	putaretur.
p.364.l.27.	exaudire.
p.365.l.40.	repetendæ.
p.367.l.44.	Helſingo.
p.368.l.24.	ſeveritati.
p.370.l.4.	feliciaq;.
p.371.l.36.	fore.
p.381.l.28.	diſcerni.
p.382.l.15.	tueri.
p.383.l.25.	nixi.
p.383.l.29.	poſtulare.

STEPHANI JOHANNIS STEPHANII

NOTÆ VBERIORES IN HISTORIAM DANICAM SAXONIS GRAMMATICI.

UNA CUM PROLEGOMENIS AD EASDEM NOTAS.

Soroe

SORÆ

TYPIS HENRICI CRUSII, ACADEM. TYPOGR.

ANNO MESSIÆ

CIↃ IↃ C XLV.

STEPHANI JOHANNIS STEPHANII
IN VBERIORES NOTAS SUAS
AD
SAXONIS GRAMMATICI
HISTORIÆ DANICÆ LIBROS XVI.

PROLEGOMENA.

CAPUT I.

Varia Librorum fata. Saxo vicinus occaſui. Ei Stator quidam Jupiter fuit M. Chriſtiernus Petræus. Primæ Editionis occaſio.

QUam cæteris mortalium operibus neceſſitatem pereundi ſevera fatorum lex impoſuit: eandem quoq; egregiis doctorum virorum monumentis, invictâ quadam potentiâ, conſtituit. Varij etenim caſus in Librorum perniciem ab omni memoriâ conſpirârunt: nec ulla fortunæ ſævientis rabies conficere deſtitit ingeniorum hoſce partus. Plurimos ex oculis noſtris vetuſtas, quæ omnia conſumit, ſubduxit. Multùm in alios flammis licuit. *Quadringenta millia librorum Alexandriæ arſerunt*, inquit Seneca, *pulcherrimum Regiæ opulentiæ monumentum.* Innumeros Bellonæ furor militum direptionibus objecit. Deniq; non pauci, Invidiâ ſic jubente, blattis ac tineis larga præbuêre pabula.

Hæc tàm violentæ ſortis iniquitas florentiſſimum rerum Danicarum Scriptorem, SAXONEM GRAMMATICUM, pænè nobis eripuiſſet, niſi ſi eum diligens noſtratium cura ab imminente interitu, non ſine cœleſti Providentiâ, maturè vindicaſſet. Nam trecentos, & amplius, annos pulvere ac ſitu obrutus, in tenebris delituerat; priusquàm memorabili ad omnem poſteritatem ſtudio ac induſtriâ Clariſſimi Viri, & eo nomine de patriâ univerſâ optimè meriti, M. CHRISTIERNI PETRÆI, diâs in luminis oras, veluti ex Orci faucibus, protraheretur. Cui primùm rei ſatis amplam dedit occaſionem non ità pridem reperta librorum typis excudendorum ars nobiliſſima; cujus beneficio cum popularis ille noſter, bonis tùm literis in Academiâ Pariſienſi operam navans, aliarum nationum Hiſtoricos, ſummo Reipubl. literariæ commodo, indies divulgari animadverteret; nihil magis in votis habuit, quàm ut pari ope reviviſceret ſepultum hoc patriæ decus, inq; manus hominum Auctor ſine exemplo maximus perveniret. Placuit vehementer illuſtribus in Daniâ Viris tàm laudabile inſtitutum; & extitêre multi, qui præclaris adeò conatibus acriores ſubindè ſtimulos ſubderent. Quos inter præcipuus fuit genere ac virtute juxtà Nobiliſſimus Heros, LAGO WRNE, Epiſcopus Roſchildenſis: qui datis ad Petræum literis [quas poſteà in medium proferam] ad maturandam Saxonis editionem magnoperè eum inſtigabat. Sed utiliſſimi propoſiti curſum, tanquàm validiſſimus obex, id unicè ſiſtebat, quòd nullum planè divini illius Operis exemplar ad manum haberet Petræus, quod prælo committere poſſet. Quocircà non ſolùm proprijs ſumptibus tabellarium bis in patriam ablegavit, qui exemplum adferret: verùm ipſe etiàm illius causâ domum ſe contulit, Bibliothecas omnes ſedulò excuſſit; nec tamen Saxonem eruere potuit: tàm arctâ cuſtodiâ poſſeſſores eum occluſerant. Tandem BIRGERUS, Archiepiſcopus Lundenſis, voti eum compotem reddidit, benignè communicato Codice Saxo-

 nis

nis manuſcripto: quem in Gallias reverſus, accedente auctoritate Sereniſſimi Danorum Regis, CHRISTIERNI II, imprimendum tradidit JODOCO BADIO ASCENSIO, Viro doctiſſimo, & Typographo ſuæ ætatis eminentiſſimo. Pariſiis igitur, Anno fundatæ ſalutis, cIↃ IↃ XIV, felicibus auſpiciis, primum in lucem prodiit Saxo noſter: quem, ſi per invidos ſtetiſſet, æterno ſqualore damnatum longinqua temporum ſpatia penitus aboleviſſent, ac notitiæ poſteritatis, irreparabili prorſus damno, ſubtraxiſſent.

Atq; hæc primæ Editionis occaſio fuit: quam ſequentes te literæ plenius, Benevole Lector, edocebunt.

CAPUT II.

Literæ Lagonis VVrne ad Chriſtiernum Petræum. Epiſtola amœbæa Petræi ad Lagonem. Epiſtola itèm Dedicatoria Jodoci Badij Aſcenſij ad eundem Lagonem: quæ hactenùs editioni Saxonis Pariſienſi præfixæ fuerunt.

I. INſcriptio prioris Epiſtolæ ità habet:

LAGO VVRNE, Dei gratiâ, electus ad Eccleſiam Roſchildenſem, Præſtantiſſimo Viro, Magiſtro CHRISTIERNO PETRI, Metropolitanæ Lundenſis Eccleſiæ Canonico, amico noſtro ſyncero, S.

Sequitur ipſa Lagonis Epiſtola:

Venerabilis Vir, Doctiſſimi ac Clariſſimi SAXONIS noſtri fulgentiſſimum opus, qui diviniſſimo dicendi genere Daniæ Regum Hiſtorias conſcripſerit, multis retrò annis in obſcuro delituiſſe dolemus. Cujus digniſſimas laudes & præconia, cujus diſertiſſimum ac facundiſſimum ſcribendi genus, ſicuti nos ſtudioſiſſimo honore ſemper excoluimus & amplexati ſumus: ita quoq; univerſi docti & illuſtres Viri Saxonem, Danorum Hiſtoricum, ſummis venerationis officijs proſequuntur. Igitur, mi Chriſtierne, qui torpentibus commilitonibus tuis, percipiendarum litterarum gratiâ, ſicuti vetuſtatum es vigilantiſſimus indagator; ità etiam illuſtrandæ patriæ noſtræ pro viribus, deſiderio mirabili te flagraſſe comperimus: affectuoſiſſimâ prece rogantes, ut tàm divinum latinæ eruditionis culmen & ſplendorem, Saxonem noſtrum Sialandicum, jam [ut accepimus] à te diligenter caſtigatum elimatumve, ut in lucem feliciter prodeat, ad manus accuratiſſimorum Bibliopolarum promoveas; ne vel tàm eximius ſapientiæ fulgor atrâ poſthac nube deliteſcat, ne vel invicta perpetuò Danici nominis virtus oblivione invidâ obumbretur. Quo tibi honorem ſummum, & patriæ gloriam concilies immortalem. Vale. Ex caſtro noſtro Hiortholm, Decima Maji, Anno duodecimo ſuprà Milleſimum quingenteſimum.

II. Inſcriptio & Contextus ſecundi Epiſtolij hic eſt:

CHRISTIERNUS PETRI, liberalium artium Magiſter, Metropolitanæ Lundenſis Eccleſiæ Canonicus, Reverendo in Chriſto Patri, Dn. LAGONI VVRNE, Dei gratiâ Roſchildenſi Epiſcopo, Domino ſuo præſtantiſſimo, cum omni veneratione ac obſervantia, Salutem.

Curſitanti mihi ſpontè, peneq; volanti, admovit Præſtantia tua, Præſul Clariſſime, non parvi momenti calcaria, dùm ad Saxonis noſtri Hiſtoriam Chalcographâ arte divulgandam excitare dignata eſt; ad quam provinciam, nemo [uti arbitror] mortalium me fuit unquàm propenſior paratiorq;: quippè qui Parrhiſiis agens, boniſq; litteris operam navans, proprio impendio tabellarium bis miſerim, qui exemplum fidele, quantivis emptum ad me referret. Quâ viâ cum nihil proficerem, ipſe illius ergò patriam repetij, bibliothecas omnes viſi & revolvi, nec tamen Saxonem blattis, tineis, ſitu & pulvere obſitum eruere potui; tàm obſtinato animo ejus poſſeſſores eum occluſerant. Unus omnium, & is religione ac doctrinâ inſignis, Sacræ Theologiæ Doctor ac Profeſſor eximius, Magiſter noſter Andreas Chriſtierni, natione Jutus, Profeſſione autem Carmelita, & provinciæ Daniæ, Ordinis intemeratæ virginis, ac Chriſti matris Mariæ, de monte Carmelo Prior digniſſimus, conatus meos miſeranti reſpexit oculo. Qui cum nullo ære redimendum videret exemplar; potiùs ſe id manibus ſuis tranſcripturum obtulit, quàm tantum totius Daniæ lumen ampliùs deliteſcere ſineret. Habui tamen tantæ dignitatis rationem, nec conditionem accepi, ſperans faciliorem alicundè tandem emerſuram. Reverendiſſimus ergò in Chriſto Pater, Dn. Birgerus, Dei gratiâ Archiepiſcopus Lundenſis, Sveciæ Primas & Apoſtolicæ Sedis Legatus, mirabili ad Daniæ gloriam accenſus amore, exemplar pio tandem repperit compendio, quod ad publicam utilitatem fidei meæ tranſcribendum, imprimendumq; commiſit. Deerat itaq; ſola auctoritas tanti operis divulgandi, quam liberaliſſimè mihi imper-

impertivit Illuſtriſſimus Princeps, noſter CHRISTIERNUS, *Dei providentiâ, Daniæ, Sveciæ, Norvagiæ, Sclavorum, Gothorumq; Rex potentiſſimus, Dux Slesvicenſis & Holſatiæ, Stormariæ, ac Dithmarſiæ, Comes in Oldenburg & Delmenhorſt; id ſolum imperans, ut à docto peritoq; Chalcographo excuderetur. Norat etenim indignum fore, tantum virum ineptis aut minus fidelibus charácteribus impreſſum iri; præſertim id affirmantibus conſultiſſimè, Reverendiſſimo in Chriſto Patre, Dn. Erico VValkendorff, Archiepiſcopo Nidroſienſi, & Apoſtolicæ Sedis Legato digniſſimo, nec non Regio Cancellario, Viro Nobiliſſimo, Magiſtro Avone Bilde, Eccleſiarum Lundenſis & VVibergenſis Præpoſito. Mandatis itaq; Regiis, Sapientiæq; tuæ, Præſul digniſſime, adhortationibus graviſſimis obtemperans, Saxonis imprimendi munus commiſi Excellentiſſimo Viro, Magiſtro Jodoco Badio Aſcenſio, litterarum bonarum apud Parrhiſios interpreti, chalcographoq; peritiſſimo, qui quale nunc vides opus, tuo nomini feliciſſimo præſcriptum emiſit, Regum omnium Catalogo, & totius Hiſtoriæ Indice literario illuſtratum. Quapropter effeci, ut qui ab unis, & iis paucis Danis hactenus legi potuit; ad Italos Hiſpanos, Gallos, Germanos, omnes deniq; Chriſtianos facilè poſſit perferri. Habe itaq; molimina mea commendata, ac Vale Daniæ decus, præſidiumq; meum. Ex Parrhiſiorum Academia Clariſſima. 14 Martij, 1514.*

III. Tertia & ultima Jodoci Badij Aſcenſij Epiſtola unà cum Inſcriptione hæc eſt:

Jodocus Badius Aſcenſius LAGONI VVRNE, *longè Reverendo, & cum primis docto ſapientiq; Roſchildenſis Eccleſiæ Antiſtiti S.*

Probabili plauſibiliq; conjecturâ ducor, Præſulum Clariſſime, ut Optimi Maximi Dei noſtri providentiâ, arcanoq; fatorum calculo contigiſſe rear; inclytam Danicorum Regum Hiſtoriam à Saxone Grammatico Sialando, viro diſertiſſimo, abhinc annos ſuprà trecentos conſcriptam, iis potiſſimùm diebus in lucem chalcographâ arte prodiiſſe, quibus invictiſſimo animo, præclaris pro ætate geſtis & ſpe eximiâ, CHRISTIERNUS, *certiſſima Danorum Regis proles, Danica jamjam recturus eſt ſceptra, accepturusq; regnorum inſignia: Tuq; Heros, ut antiquâ* HURNORUM *nobilitate nulli ſecundus, itaq; facundâ ſapientiâ, & magnarum rerum prudentiâ, apud Danos facilè primus, Roſchildenſis Eccleſiæ epiſcopalem ſuſceperis gubernationem. Siquidem uti ſub VValdemaro, Rege invictiſſimo, jubente Abſolone, itidem Roſchildenſi Epiſcopo prudentiſſimo, & duce ac bellatore in Chriſtiani nominis hoſtes incomparabili, olim edita eſt: ità ſub Chriſtierno, Illuſtriſſimo Rege, VValdemarum illum & factis & animis æquante, tuo ejuſdem diœceſeos Epiſcopi meritiſſimi fauſtiſſimo auſpicio nunc demum emittitur, non ſinè melioris doctiorisq; in Dania ſeculi præſagio. Quemadmodum enim ſub* CHRISTI *Domini noſtri cunctis mortalibus adorandum natalem claruerunt Romæ ſumma Latinæ linguæ lumina M. Cicero, M. Varro, Q. Hortenſius, & ſexcenti alij; & inclyta cùm pacis, tùm belli culmina, Cn. Pompejus Magnus, C. Julius Cæſar, Octavius Auguſtus; aliiq; præterea multi: In Daniâ verò, [quam diverſam à Daciâ puto] Frotho tertius, belli paciſq; juſtitiæ & militaris diſciplinæ ſplendor conſpicuus: ità nunc Chriſtierni Regis, vel nomine amabilis, ſingulari felicitate, tuoq;, Præſul generoſe, ductu & auſpicatâ dexteritate, propediem fore confidimus, ut Dania non ſolùm armis & imperio, quibus ſemper excelluit, liberaq; fuit; ſed & literis cultioribus evadat perſpicua, multosq; Saxones & Canutos, viros, inquàm, doctrinâ præſtantes educet. Quod idcircò jamjamq; futurum autumo, quod ut illi, quos modò dixi, in Parrhiſiorum clari evaſerunt Academiâ: ita nunc quoq; non pauca in eadem è Daniâ conſpicimus ingenia; quorum bona pars eſt Magiſter Chriſtiernus Petri, Lundenſis Eccleſiæ Canonicus, mihi longâ conſvetudine & amicitiâ clariſſimus: cujus præcipuâ curâ & ſingulari impendio hoc opus tuo nomini nuncupatum emittimus: illud Lectores ignotos, ne forſitan errent, præmonentes,* Saxonis *iſtius vocabulum, non patrium eſſe nomen [in Sialandia enim, quæ pars Daniæ, non in Saxoniâ, fuit ortus] &* Grammatici *titulum, profeſſionis quidem eſſe, ſed neq; leve, neq; contemptibile præconium. Enimvero, auctore Svetonio, Grammaticus eſt, qui diligenter, acute, ſcienterq; norit aut dicere aut ſcribere. Quo nomine Cornelius Nepos appellandos cenſuit Poëtarum Oratorumq; interpretes, qui tantum auctoritatis apud priſcos obtinuerunt, ut cenſores & judices eſſent ſcriptorum omnium ſoli,* Critici *ob id vocati: ſic ut non verſus modo, [ità enim Quintilianus ait] cenſoriâ quadam virgulâ notarent: ſed libros etiam, qui falsò viderentur inſcripti, tanquam ſubdititios è familiâ ſubmoverent. Ideoq; ſummi Poëtarum interpretes & urbium magiſtri, ut Servius, Donatus, aliiq; non pauci, Grammatici nuncupatione contenti bracteatis phaleratiſq; plus æquo abſtinuerunt titulis. Quocircà iniquo ferendum eſt animo tantæ profeſſionis gloriam ad ineptulos primorum elementorum recidiſſe præceptorculos. Curavi itaq; Saxonem non eo fraudandum titulo, quem tanto judicio ſibi delegiſſe viſus fuerit. Utcunq; autem hæc acceperint imperiti, præſtantia tua, Pater doctiſſime, boni conſulet, noſtramq; opellam hanc probabit; quod præſertìm exoratum volui. Vale. E chalcographia noſtrâ apud Parrhiſios, ad Idus Martias. M. D. XIIII.*

a 3 CAPUT

CAPUT III.

Secundæ & tertiæ Editionis occaſio. De iis judicium noſtrum. Quæ nos cauſa impulerit ad novam Editionem,

A primâ Saxonis editione anni circiter viginti effluxerant, cum alteram, Baſileæ, Johannes Oporinus adornaret, conſilio & adhortatione Johannis Sphyractis Baſileenſis, qui inſignem hunc Hiſtoricum à Nobiliſſimo Juvene, ERICO KRABBE, Dano, Lutetiæ dono acceptum eo fine in patriam tranſmiſerat.

Demùm poſt annos quadraginta duos, Andreas Wechelus, Typographus & civis Francofurtenſis, operâ Philippi Loniceri ac Johannis Fichardi adjutus, eximium hunc Scriptorem ex officina ſua publicam in lucem, nitidiſſimis typis, emiſit.

Magnæ equidèm optimis iſtis viris debentur gratiæ, quod in conſervando Saxone noſtro tantoperè deſudare voluerint: verùm longè majores deberentur, ſi incomparabile hoc Opus paulò curioſiore limâ politum, nec tàm innumeris mendis deformatum, publici juris feciſſent. Unde fit, ut potius turpis lucri cupiditate, quàm rei literariæ juvandæ ſtudio, toties illud publicaſſe videantur.

Quæ cum invitus adverterem, toto animo in eam curam ac cogitationem incumbere cœpi ut Saxonem noſtrum accuratius, quàm antehac, elimatum, debitæq; integritati reſtitutum, in vulgus, procuderem. Quapropter cum antè aliquot annos, Athenas Batavas, ſtudiorum gratiâ, incolerem, optimum viſum fuit, ſaltem contextus emendandi causâ, in anteceſſum, minutias quaſdam NOTARUM præmittere; quibus diligentiam Typographorum ad novæ editionis laborem alacriùs ſuſcipiendum excitarem. Illis vero conſuetæ deſidiæ indormientibus, ſeriò conſtitui, alias inſuper Notas, quæ uberioris inſtar commentarij eſſent, conſignare: certâ ſpe fretus fore, ut aliquandò, veluti Jupiter ex machinâ, inſperatò emergeret, qui illis unà cum ipſo Auctore excudendis propitiam admoveret manum.

CAPUT IV.

Quinam fuerint præcipui novæ hujus Editionis ſvaſores & adjutores.

INtereà verò, dùm erectus eam in ſpem animus vanâ ac inani defatigatur exſpectatione, plus quàm totum circumagitur decennium.

Non defuêre tamen è proceribus ac Optimatibus inclyti regni hujus, qui crebris me exhortationibus incitârunt, ut novam hanc Saxonis Editionem, quam moliri me fando inaudiverant, quantum in me eſſet, maturarem. Sed ego, quum contrà cauſarer, neutiquam me ſuſtinendis eſſe ſumptibus, quos tanti operis conſummatio requireret: nonnulli eorum, Boni publici juvandi causâ, haud exiguam argenti ſummam largâ & liberali manu ſuppeditarunt.

Quos inter facilè familiam ducunt, Perilluſtris & Magnificus Heros, νῦν ὁ μακαρίτης, Dominus CHRISTIANUS FRIIS, de Kragerup, Eques Auratus, Sereniſſimi Danorum Regis Cancellarius, & literati Ordinis, dum vixit, Patronus incomparabilis: Vir itidem Illuſtris, Generoſus, & Magnificus, Dominus JUSTINUS HØEG, de Gjordslef, Eques Auratus, antehac Regiæ & Equeſtris Academiæ, Scholæq; Soranæ Præſes atq; Director eminentiſſimus, nunc regni Daniæ Cancellarius, & Senator ampliſſimus; quem Deus Opt. Max. Eccleſiæ & Reipubl. commodo diu ſuperſtitem præſtet ac incolumem! Generoſus deniq; & Beatæ memoriæ Dominus, PALÆMON ROSENCRANTS, de Krenckerup, Vir ſapientiâ & doctrinâ excellentiſſimus. Quorum nomina, jamdudum æternitati, egregia in patriam univerſam merita, conſecrarunt.

His tandem acceſſit, veluti cœlo demiſſus, Heros Pietate, Eruditione, Prudentiâ, Gravitate, ac cæteris, quæ in generoſi ſtemmatis Virum cadere debent, Virtutibus nulli ſecundus, Perilluſtris & Magnificus Dominus, Dominus CHRISTIANUS THOMÆUS, de Stougaard, Eques Auratus, Sereniſſimi Daniæ Norvegiæq; Regis Cancellarius Magnus, Regni Senator primarius, totiusq; literati Ordinis Mæcenas & Fautor benigniſſimus.

Cui de Typographorum tergiverſatione, in novo Saxonis Opere propriis impenſis excudendo, quum multoties conqueſtus eſſem; is ſuis conſiliis Sereniſſimæ Regiæ Majeſtatis clementiſſimam voluntatem eò flexit atq; adduxit, ut non modicam vim pecuniæ, ad inſtitutum noſtrum celerius perficiendum, ſuo de fiſco nobis erogandam imperaverit.

O verè

O verè Regiam, & ad omnem poſteritatem ſummis evehendam laudibus munificentiam! Ibit in ſecula, fuiſſe in Dania Regem potentiſſimum, DN. CHRISTIANUM IV, cujus auguſto ſub imperio non ſolum regna gentesq; Boreales exoptata pace & ſecuritate, omniq; proſperitatis genere floruerint; ſed & optimarum literarum ſtudiis ampliſſimus honos, gratia, autoritas, præmia atq; decora conſtiterint.

Veſtrum deinceps erit, quibuscunq; SAXONEM, Patrem Hiſtoriarum Septentrionalium, novo ſplendori noſtrâ operâ utcunq; reſtitutum, evolvere contigerit, Patri patriæ munificentiſſimo immortales agere gratias, crebraq; pro ſalute tanti Principis vota nuncupare, ut diu mortalium cœtibus interſit, ac ſerus in cœlum redeat!

CAPUT V.

Breviter indicatur, quid in nova hac Saxonis editione præſtare conati ſumus.

QUamvis autem non ſum ità Suffenus, ut proprias in laudes diffundere me cupiam, & jactantius ediſſertare, quid in nova hac Saxonis noſtri Editione præſtiterim: nemo tamen vitio mihi vertet, ſi verbo uno aut altero ſubindicavero, quid ſaltem præſtare conatus fuerim.

Omnem igitur induſtriam noſtram in tribus præcipue duximus occupandam. Prima cura fuit, contextum, ut vocant, dare, quàm fieri potuit, emendatiſſimum, & variis corruptelis, quîs priores ſcatebant Editiones, omnimodis expertem.

Deindè vitioſam Interpunctionem, quâ perperam diſtincti erant Codices antehac excuſi, hinc inde corrigendam cenſui, ne vel genuinum autoris ſenſum obſcuraret, vel animo Lectoris ſpiſſiores offunderet tenebras.

Ad ultimum, Notis Philologicis, Hiſtoricis, atq; Politicis, Scriptoris ſic ſatis intellectu difficilis, loca dubia & obſcura illuſtrare tentavimus. Num verò propoſiti mei finem ſim aſſecutus, aliis dijudicandum relinquo.

Nec ullus dubito, quin reperientur nonnulli, qui Chronologiam, Schemata Genealogica, ſingulorum librorum Breviaria, Notas marginales, & forſitan alia, deſiderabunt. Verùm, ut paucis reſpondeam, ea quod attinet, actum, quod dicitur, agere, & aliorum labores, qui ſedulitatem hac in parte meam prævenerunt, mihi vendicare nolui. Curioſi Lectoris deſiderio abundè ſatisfacient editis antehac monumentis ac ſcriptis ſuis eruditiſſimis noſtrates Hiſtorici, Viri famâ ſuper æthera noti, M. Johannes Svaningius, M. Andreas Wellejus, D. Johannes Iſaacius Pontanus, M. Claudius Lyſchander, & M. Johannes Svaningius Junior, hodieq; in Samo Balthica Præpoſitus Regius digniſſimus, cujus *Chronologiam Danicam* utinam ſegnities Typographorum nobis diutius non invideret.

CAPUT VI.

De MS Codicis defectu querela: deq; infelici jacturâ duorum manu exaratorum Codicum, quam fecit Nobiliſſimus CASPAR BARTHIUS. Rogatur ad ultimum Lector, ut Catone noſtro contentus ſit.

CÆterùm quibus ego inpræſens querimonijs miſerandum illum defectum manuſcripti Saxonis proſequar; qui me hactenus ex difficilium locorum Labyrinthis, non ſecùs ac Ariadnæum filum, eduxiſſet, inq; ſpiſſis illis & plusquàm Cimmerijs rerùm Danicarum, præſertim antiquiorum, tenebris, ſubluſtre ſaltèm lumen mihi prætuliſſet! Mirerne an indigner deteſtandam majorum noſtrorum incuriam, qui in propaganda Saxonis memoriâ tàm ſtrenuè negligentes ſe præſtitêre, ut ejus manuexarati in tota Dania, imo cæteris quoq; ad Arcton regnis, nec vola nec veſtigium, quod equidèm ſciam, hodiè appareat?

De Tacito Imperatore memoriæ proditum eſt, quòd cognominem ſibi Hiſtoricum *Patrem* ſuum appellaverit, tantùmq; dilexerit, ut in omnibus Bibliothecis libros ejus collocari juberet, inſtitueretq;, ut ſingulis annis decies publicè ſcriberetur, nè ejus monumenta perirent. Quantò majore curâ ac ſollicitudine Dani popularem ſuum cum veterum quovis comparandum, antè exortum Typographicæ artis compendium, tranſcribere, & ad ſeram usq; poſteritatem transmittere debuiſſent? Zonaras auctor eſt in Bibliothecâ Byzantinâ repertum Draconis inteſtinum CXX pedes longum, cui avreis litteris Homeri Ilias atq; Odyſſea fuerunt inſcri-

inſcripta. Juſtiore certè jure in omnibus Daniæ bibliothecis, avreis literis avrea Saxonis Homero non inferioris Hiſtoria deſcripta extaret.

O nos felices, ſi bina illa exemplaria MS nobiſcum tempeſtivè communicaſſes, quibus te, Nobiliſſime BARTHI, benignior fortuna beaverat! Id quod de humanitate tua facilè nobis polliceri licuiſſet, niſi ſi volubilis deæ inconſtantia, eâdem, quâ dedit, celeritate invidendum hoc munus tibi abſtuliſſet. Ità enim conqueruntur literæ ad me Anno Chriſti M. DC. XXXIII. ſcriptæ: *Saxonis veſtri exemplaria duo manuexarata in villâ propè hanc civitatem* (Lipſiam) *cum ipſo Codice, cui varia margines compleverant, & majore parte inclutæ meæ Bibliothecæ, funeſto flebiliq; incendio perierunt.* O verè funeſtum ac flebile incendium! absque quo fuiſſet, Saxone caſtigatiſſimo, omnibusq; numeris abſolutiſſimo [abſit dicto jactantia] jamdudum literatus orbis frueretur. Hac verò expectatione meâ falſus,

Qualis populeâ mœrens philomela ſub umbrâ
Amiſſos queritur natos, quos durus arator
Obſervans nido implumes detraxit: at illa
Flet noctem, ramoq; ſedens miſerabile carmen
Integrat, & mœſtis latè loca queſtibus implet:

talis ego nunc cogor inſignem hanc jacturam in ſinu dolere & plangere, omnemq; planè ſpem recuperandi tanti theſauri abjicere. Tuum propterea erit, Candide Lector, emendationibus hiſce noſtris, benignè acquieſcere: quas licet ingenium nobis & conjecturæ dictârunt, ſpondeo tamen plerumq; tales eſſe, ut vel aliter ſcripſiſſe Saxonem vix dubitare poteris, vel certè ad ſcopum & mentem ejus quàm proximè collineare videantur. Nunc ad Vitam Saxonis breviter enarrandam orationem convertam.

CAPUT VIII.

Accedimus ad Vitam Saxonis enarrandam: ubi primùm agimus de progenitoribus Saxonis.

SI grata poſteritas parem cum Saxone calculum poſuiſſet, & ſaltim redhoſtimenti vice, quanquam ſic ſatis exigui, de Vitæ ipſius ortu ac decurſu aliquid comperti nobis tradidiſſet; noſtræ jam operæ neutiquam relictus fuiſſet locus. Nunc quia non ſint nulla, quæ induſtrium ac curioſum Lectorem pleniori aliqua earum rerum cognitione imbuere poſſe videantur, quæ hactenus altiſſimo obrutæ ſilentio publicam latuerunt noticiam: faciundum putavi, ut ſequentia documentorum fragmenta hinc inde per Satyram edecumata, & veluti tabulas ex ingenti naufragio ſuperſtites, collecta, hoc loci in medium producerem.

Ac primum omnium de Parentibus Saxonis noſtri ut diſpiciamus, nihil planè, quod equidem ſciam, in literas de iis relatum extat, præterquam quod ipſe Saxo ſub initium Operis ſui prodidit, videlicet in Præfatione ad Andream Sunonis, Archiepiſcopum Lundenſem, ubi Sereniſſimum Daniæ Regem Valdemarum, ejus nominis Secundum, his compellat verbis: *Cæterùm priſco atq; hæreditario obſequendi jure, ſaltem ingenij viribus tibi militare conſtitui, cujus clariſſimi patris caſtrenſem militiam parens avusq; meus fidiſſimis bellici laboris operibus coluiſſe noſcuntur.*

Quibus apertè indicat Saxo avum patremq; ſuum ſub Valdemari II. patre, qui Valdemarus Primus fuit, ſtipenda meruiſſe, ceu milites ſtrenuos, & inſignitâ fortitudine conſpicuos.

Et fortean haud falſam capere conjecturam licebit, nobili ortos ſangvine fuiſſe progenitores Saxonis; quales iſtâ potiſſimùm ætate caſtrenſem Principum militiam ſectabantur.

Certè non deſunt, qui conſtanter aſſerant, Saxonem genus & proſapiam ducere ex vetuſta & ſplendida apud Danos familia LANGIORUM, quam noſtrates **de Langers** appellant. Hos inter principem obtinet locum M. Claudius Lyſchander, Hiſtoricus quondam Regius, qui idipſum in Præfatione Operi Genealogico Regum Daniæ, vernaculâ à ſe linguâ edito, præfixâ, diſertis teſtatur verbis: ſed quibus, ad firmandam hanc ſententiam ſuam, nitatur documentis, fideli ſilentio prætermittit. Cui aſſentiri video Hiſtoricum itidem Regium, M. Jonam Venuſinum, Virum cætera doctiſſimum, ſed Saxoni, populari ſuo, nimis injurium, in Diſputatione ſua de Fabula, quæ pro Hiſtoria quàm ſæpiſſimè venditatur, Theſi LXXIV. *Cupimus*, inquit, *nobis ignoſci, ſi non omnia, quæ ſcriptis ſuis Saxo Longus conſignavit, approbemus.* Quorum etiam tuetur ſententiam Excellentiſſimus Vir, Dn. D. Johannes

Iſaa-

Iſaacius Pontanus, Hiſtoriographus Regius eminentiſſimus, in Chorographia ſua Danica, de Saxone ſic ſcribens: *Tunc etenim ſuis tantummodo notus, interq; frigora atq; Arcton ſtudia fovens, ſine exemplo maximus, longeq; admirabilis rerum Danicarum ſcriptor emicuit Saxo Grammaticus, Eccleſiæ Roſchildenſis Præpoſitus, è vetuſta atq; inclyta Langiorum familia oriundus.*

Aſſervatur quidem in Regia Bibliotheca Hafnienſi Codex Vetuſtus MS. cujus ad calcem hæc leguntur: *Saxo cognomine Longus, miræ & urbanæ eloquentiæ Clericus.* Quibus Lyſchandrum pariter ac Venuſinum, eosq; ſecutum Pontanum, in eam fuiſſe opinionem adductos arbitror, ut Saxonem ex nobiliſſima *Langiorum* ſtirpe oriundum ſtatuerint.

Utcunq; ſe res habeat, non invidemus tanto viro tàm generoſam originem, quâ ſe præſtitit digniſſimum: nec eſt, quod rubori ſibi ducat illuſtris Langiorum domus in ſanguinis conſortionem admittere, quem præclara ingenij monumenta, quà viget eruditionis honos, nobilitarunt.

CAPUT VIII.

De nomine Saxonis.

SErvius, non ignobilis Grammaticus, rectè monet, primum interpretis munus eſſe, de Autoris, quem quis ſibi explicandum propoſuit, nomine inquirere. Qvum vero nobis jam liquido & indubitanter conſtet, florentiſſimo huic rerum Danicarum ſcriptori, quem Notis noſtris utcunq; illuſtrandum ſuſcepimus, nomen SAXONIS, à parentibus inditum obveniſſe: paucula admodum in præſens de eodem commentabimur.

Multis ſanè nomen SAXONIS hucusq; impoſuit, anſamq; non parvi erroris præbuit perperàm exiſtimantibus, *gentilicium* illud eſſe, non *proprium*. Id quod inde factum arbitror, quod cæteris nationibus rariſſimo in uſu hoc fuiſſe nominis animadverterent, & *Saxonem* Hiſtoricis, alijsq; autoribus, eum duntaxat dictum, qui ex gente Saxonica originem traheret. Unde & externi quidam ſcriptores vehementer hallucinati ſunt, dùm Saxonem hunc noſtrum *Johannem de Saxonia* nominarunt: quemadmodum id ante me obſervavit Hiſtoricus olim Regius, Vir Clariſſ. M. Johannes Svaningius, in Prolegomenis Saxoni ſuo illuſtrato præfixis: *Nonnulli*, inquit, *quod cumprimis ridiculum videtur, ut gloriationem hujus autoris nobis Danis omnem præriperent, proprium ejus nomen in gentilicium convertentes, eum,* Johannem de Saxonia *appellarunt, ut non in Dania, ſed in Saxonia eum natum eſſe, vulgò hominibus perſvaderent.*

Meminerunt Cicero, Paterculus, Florus, & alij, SAXÆ cujusdam, qui legatus Antonij fuit in bello Philippenſi, & in Syria contrà Parthos. *Accedit Saxa*, inquit Cicero Philippicâ XI, *quem nobis Cæſar ex ultimâ Celtiberia Tribunum plebis dedit, caſtrorum anteà metator, nunc, ut ſperat, urbis.* Et Philippica XII. *Saxam verò præterire qui poſſum? hominem deductum ex ultimis gentibus, ut eum tribunum plebis videremus.* Paterculus: *Saxa legatus, nè veniret in poteſtatem, à gladio ſuo impetravit.* Sed cognomen id fuit Decidiæ familiæ plebejæ, ex quâ oriundus etiam fuit Decidius hicce, cognomento Saxa, Antonij legatus.

Poſteà Romanis Italisq; non inuſitatum fuiſſe SAXONIS nomen, indicare videtur Baptiſta Platina in Vita Honorij II Pontificis Romani, ubi *Saxonis* cujusdam, Cardinalis S. Stephani, mentionem injicit, quem Calixto Papa defuncto, Anno M. C. XXIV. Populus Romanus Pontificem percupide nimium optabat. Verba Platinæ ità habent: *Mortuo Calixto, cum de legendo novo Pontifice ratio haberetur, Leo Fregepanis omnibus Cardinalibus interdixit, nè usq; ad diem tertium, Pontificem crearent, quò & maturius deliberare, & Canones inſpicere liceret. Quamvis non eâ mente id fecerit homo acutus, & ad fallendum vafer, quam verbis præ ſe ferebat: ſed ei tantiſper diſponere hominum ſuffragia liceret, quibus Lambertus Pontifex crearetur. Nam populus ipſe Saxonem, S. Stephani Cardinalem, Pontificem percupidè nimium optabat. Id quoq; ſe cupere Leo Fregepanis oſtendebat, quò & populum & patres neglegentes & incautos in ſententiam ſui quâvis arte pelliceret. Atverò cum id velle Leonem Cardinales quidam cernerent, nè ex ejus ſententiâ Pontificem legerent, omiſſo Saxone, Thebaldum, S. Anaſtaſiæ Presbyterum Cardinalem, Pontificem deligunt, quem Cæleſtinum appellarunt.*

Quin antiquis Germanis hanc frequentatam fuiſſe appellationem, oſtendit Catalogus nominum propriorum, quibus Alamanni quondam appellati, ex vetuſtiſſimo Codice Monaſterij S. Galli, ordine Alphabetico deſcriptus, qui extat Tomo II, parte prima Antiquitatum Alamannicarum, quæ ex Bibliotheca Melchioris Goldaſti prodierunt, Cap. 1. & 2. pag. 133. & ſequent. Lit. S: *Sadeprebt, Sahſo, Saſſo, Shaſſo, Sazo, Saxo, Saxunus.*

Verum-

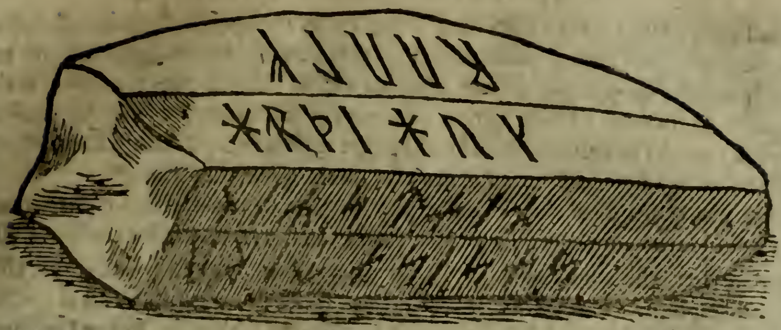
Verumenimverò vix ulli nationi idipſum, quod toties diximus, SAXONIS vocabulum, frequentiori in uſu fuiſſe reperio, quàm Danicæ genti ac nationi. Illud etenim apud noſtrates neutiquam hodiè aut heri natum eſſe, ſed ab antiquiſſimâ hominum memoriâ celebratum, & longo temporis uſu frequentatum, innumera nos Antiquitatum noſtrarum edocere poterunt monumenta. Inter quæ vix dari poſſe reor antiquiora, quàm muſcoſa illa ſaxa, quæ Runicis cælata literis, & priſcis Heroum buſtis, ſub liquido æthere, impoſita, undiq; ſecus in Dania noſtra hodieq; viſuntur. Tale eſt inprimis Monumentum Sjórupienſe in provincia Scaniæ Linuſia, vulgo Lunitzherrit/ quod nobis Vir Excellentiſſimus, & fugientis Antiquitatis veluti Stator Jupiter, D. OLAUS WORMIUS, Lib. III. Monumentor. Danicor. pag. 185. hunc in modum repræſentat:

Inſcriptionis hæc interpretatio eſt: *Sagſi ſeti Stin deſi euſtir Osbium ſin Filaga, Tuſas ſun, ſem ſóti egi at Upſalum: Anva maden vabn efdi.* Hoc eſt: SAXO LAPIDEM HUNC POSUIT ESBERNO SOCIO SUO, TUFÆ FILIO, QUEM EGO UPSALIÆ ENUTRIVI; ANVA INSIGNIA ET ORNAMENTA ADDIDIT.

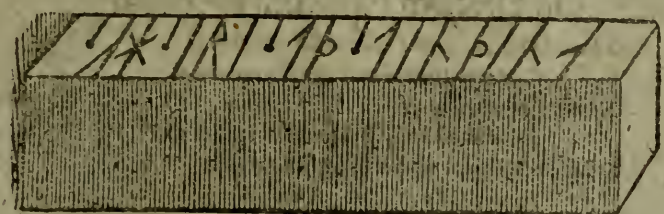
In qua inſcriptione loco X, pontiur ᚴ & ᛋ; quia Literatura Runica duplicibus dictis literis deſtituitur: & *Sagſi*, ſive *Saxi*, juxtà veterum pronunciationem effertur, quod nos jam *Saxe* dicimus.

Sic & in monumento Avinſlóenſi, quid in pago quodam Fioniæ Awinſløff/ in Vindingenſi provincia extat, & ab Excellentiſſimo D. Wormio Lib. IV. Monument. Danicor. pag. 245. expreſſum reperitur, manifeſta ejusdem appellationis veſtigia apparent; quamvis in voce ᛋᛆᛋᛁ, *Saſi*, per ſculptoris incuriam, omiſſa ſit litera ᚴ.

Hoc eſt : *Ruulff hardi hug : Saſi ſati Runit ſtein* : RUDOLFUS DURUS TUMULUM FECIT : SASI (pro SAXI) RUNICUM LAPIDEM POSUIT.

Sed clarius id nobis exhibet Oldgarenſe in Sognedalia Norrigiæ monumentum à Wormio prolatum Lib. VI. Mon. Dan. pag. 501.

Sachſi riſtd ſtin dina : SAXO LAPIDEM HUNC POSUIT.

His proximâ vetuſtate accedunt nonnulla ipſius Saxonis noſtri loca, in Hiſtoria Danica hinc inde obvia, in quibus clara & luculenta SAXONIS agitur mentio. Sic Lib. VIII, in recenſu Ducum, qui Ringoni Sveciæ Regi adverſus Daniæ Regem Haraldum Hyldetand, in bello Bravico, militarunt, SAXI quidam inter cæteros occurrit : *At ex parte Ringonis*, inquit, *computantur Ulf, Abgi VVindar, Eyil luſcus, Gotar, Hildi, Guti Alf patre genitus, Stur robuſtus, Steen Vicnicæ paludis accola. Applicantur hiſdem Geert Alacer, Gromer VVermicus. Poſt quos ſeptentrionalis Albiæ finitimi ſupputantur, Saxi, Fletir, & Saligothus, Thor nutabundus, Throndar naſutus. &c.* Bellum autem hocce Bravicum incidit in annum Chriſti CCCXXVI, juxtà Lyſchandri calculum. Ita & Libro XIII, ſub Nicolao Rege, qui obijt A. C. M. C. XXXV. nominatur Magnus *Saxonis* filius : *In cujus apparatu Magnus Saxonis filius Erici miles, ſingulare fidei ſpecimen edidit.* Libro itidem XIV, regnante Waldemaro I, circà Annum Chriſti M. C. LVI. Saxoni & Juriſio navales copiæ committuntur : *Quod quum VValdemarus per transfugarum quendam expertus fuiſſet, auxiliaribus, quâ poterat celeritate, contractis, ad exturbandam hoſtium claſſem, Saxonem & Juriſium cum navalibus copiis mittit.* Libro deniq; XV, ſub finem imperij ejusdem Waldemari I. Anno Chriſti M. C. LXXX : *A quibus eandem precari rogatus, nè Saxonem, Achonem, Sunonem, & Esbernum, homines extrà Scaniam ortos, ejus rebus præeſſe pateretur.*

In mea quoq; Bibliotheca aſſervatur Codex membraneus MS. Novi Teſtamenti, charactere & Idiomate Ruſtico, antè quadringentos, ut videtur, & fortean plures, annos deſcriptus; cujus ad calcem adjuncta eſt vetuſtiſſima variorum cujuscunque ordinis hominum, deſignatio & recenſio, qui Monaſterio Fratrum Minorum, in urbe Roeſchildenſi, donaria & χαριςήρια olim contulerunt; in qua etiam SAXONIS non omittitur mentio. Initium ſic habet :

Nomine ſignatos, & munere conciliatos
Fratribus exiguis, jungito, Chriſte, tuis.

Regem Haroldum, Reginamq; Margaretam. Seqvuntur longâ deinde ſerie aliorum beneficorum nomina : *Knuto Rex, Athala Regina. Eiric. Margareta Regina & Soror noſtra. Sveno Epiſcopus. Ricardus Præpoſitus. Sveino Decanus. Hermannus. Aſcerus. Luitgerus. Boſo. Livo. Iſaac. Arnfaſtus. Nicolaus. Saxi. Ako. Clemens. Toco. Joſeph. Kanutus. &c.* Ex quibus Saxo noſter Hermannum, Iſaacum, Arnfaſtum nominat Lib. XI. Hiſtor. Dan. ubi de tumulo Wilhelmi Epiſcopi Roſchildenſis, Aſcerianæ ſepulturæ gratiâ, ab iis violato, agit : *Quamobrem diu poſtmodum intactus VVilhelmi tumulus manſit, donec noſtris eum temporibus Hermannus majoris Sacrarij Præſes, Arnfaſtusq; Scholæ magiſterio functus, connivente Iſaaco, ruralis ſacerdotij Præpoſito, parabilem magis, & inter cæteros cultiſſimum advertentes, Aſcerianæ ſepulturæ gratiâ, aperiri juſſerunt.* Unde per conjectu-

jecturam colligere poſſe videor, Saxonem illum, cujus Deſignatio ſuperius adducta mentionem facit, nullum fuiſſe alium, quàm Saxonem Grammaticum, incomparabilem rerum Danicarum ſcriptorem; quippe qui diſertis oſtendit verbis violationem ſepulchri Wilhelmiani ſuis contigiſſe temporibus. Obijt autem Aſcerus Epiſcopus, cujus ſepulturæ gratiâ, tumulum Wilhelmi, modò nominati Triumviri aperiri juſſerunt, Anno Chriſti M. C. L. quo anno vixiſſe Saxonem noſtrum tàm certum eſt; quàm quod certiſſimum.

Cæterùm priusquam finem Capiti huic imponam, hoc etiàm obſervationem nonnullam mereri videtur; videlicet, mediam hujus vocis ſyllabam in omnibus obliquis productè, non breviter, eſſe pronunciandam; qvum τὸ *Saxo*, quando gentilicium eſt, penultimam habet correptam. Hac de re elegantiſſimum nunc Epigramma exhibemus Nobiliſſimi Viri, Dn. Willichij Weſthovij à Weſthovven, Canonici Lundenſis, Poëtæ Laurigeri, & Comitis Palatini Cæſarei, quod cum Beatiſſimo Parente meo M. Johanne Stephanio, tùnc temporis Regiæ Scholæ Soranæ Præſide, communicavit, Annò Chriſti M. DC. XIV, ad diem XI Maji, ut ipſius Nobiliſſ. Weſthovij Avtographum teſtatur; repertum inter Schedas ejusdem Parentis mei τοῦ μακαρίτου:

In Olonem Noricum Ἐπίγραμμα.

Saxonis *libros*, [*qui te compellat Olonem*]
Correpto Hiſtoriam Saxonis *ore vocas.*
Nominis at maribus proprij, cui terminus O eſt,
Flexibus obliquis, [*dummodò creſcat ijs*]
Syllaba perpetuò longa eſt penultima, teſtes
Varro, Cato, Cicero, Scipio, Naſo, Maro.

Quamvis diffiteri nequeam, medij ævi ſcriptores, SAXONIS vocem pro eo, qui ex gente Saxonica oriundus, mediâ productâ uſurpaſſe. Sic Rosvita, Poëtria Saxonica, ſub initium Hiſtoriæ ſuæ metricæ, de Vita & rebus geſtis Othonum Imperatorum:

Poſtquàm Rex Regum, qui ſolus regnat in ævum,
Per ſe cunctorum transmutans tempora Regum,
Juſſit Francorum transferri nobile regnum
Ad claram gentem Saxonum [*nomen habentem*
A ſaxo, per duritiem mentis benè firmam]

Ità & Anonymus quidam Poëta Arnolfo Imperatori σύγχρονος, Lib. III. Annal. de geſtis Caroli Magni, ad An. Chr. DCCXCV. Indict. II.

Cùm nimium ſuſpecta foret gens facta rebellis
Saxonum toties, crebro quoq; fœdere rupto
Sub juſtâ Regis ditione quieſcere nolens.

Et paulò pòſt eodem Capite:

———————— *Regem dum vellet adire,*
Incidit inſidias, illi quas antè pararunt
Saxones, quoniam Francis novêre fidelem.

CAPUT IX.

De Cognomine Grammatici.

GRammatici cognomentum, quod Saxoni noſtro in omnibus gentis noſtræ Antiquitatibus paſſim aſcriptum legimus, nemo exiſtimabit, ipſum ſibi ex ſuperbia quadam, & φιλαυτίᾳ, inſtar jactabundi Palæmonis, arrogaſſe: ſed potius hoc ipſi affinxiſſe iſtius ævi librarios, ſive librorum recenſitores ac deſcriptores, qui vel profeſſionis, vel vitæ, vel morum, generisvè notandi gratiâ, autoribus cognomina quæpiam, è medio plerumq; ſumta, in titulis apponere conſveverant. Sic in manuexaratis libris Plauto inditum eſt vocabulum *Aſinij*; quia videlicet rumor erat, Plautum ad participandum victum, ob egeſtatem, ad molam ſe vendidiſſe. Nam id genus lapideas machinas, veteres *Aſinos* appellaverunt. Pari ratione *Getam* cognominaverunt Philologi veteres Ovidium, ex illo verſu Elegiæ XIII. Lib. IV. de Ponto: *Carmina quæ facio penè Poëta Getes.* Pari modo ab altitudine carminis & dicendi genere, Statius cognomen à librarijs *Aquilini* meruit. Avſonius cognominatur *Pæonius* in Faſtis Græcis, cum pater ejus fuerit Medicus. Non alia ratione *Nautæ* cogno-

cognomentum Propertio quoq; aſſinxerunt, quia neſcio quid tale carmine illi quopiam exciderat. Pari prorſus modo Cœlij libelli de re culinaria, *Apicij* titulum ſunt ſortiti, cum ad Apicium illum prodigum non pauca referantur. Ità & ingenioſiſſimo & diſertiſſimo Poetæ Martiali cognomentum *Cocus* adhæſit, quod multa de *Coquis* loquatur, nec pauca recenſeat, præcipuè ultimis libellis, quæ ad rem culinariam pertinere poſſunt. Ità Petronium non dubito ex Taciti loco, qui eum *Arbitrum* noctium voluptatumq; Neronis nominat, id cognomen obtinuiſſe. Ità veteres libri Perſium *Severum*, ab auſteritate caſtigandi, & invectione in malos mores, nominant. Sic luculentiſſimus Chriſti vates Prudentius à priſcis deſcriptoribus *Amœnus* cognominatus eſt, quod omnium Chriſtianorum Poetarum amœnitate, & varietate Lyricorum carminum longè ſit princeps. Sic Apollinaris Sidonius à vita moribusq; *Modeſti* nomen apud librarios accepit. Sic eloquens ævo ſuo & eruditus Declamator Radulfus, Normanniæ Ducis Concionator, *Ardentis* titulo conſpicuus exſtat. Sic Sulpicius Severus cognominatur *Rhetor*, quia comtius loquitur.

Ad eundem modum ſequioris ævi librarij, quoties exempla Hiſtoriæ Danicæ à Saxone conditæ tranſcriberent, honorifico illo *Grammatici* cognomine, tantum ſcriptorem, ἐξοχῆς gratiâ, omnino condecorandum putarunt, non ſolùm ob variam, elegantem, & reconditam eruditionem, quæ tùm temporis, in ſummâ nempè barbarie, erat rara avis in terris, nigroq; ſimillima cygno; ſed etiam propter ſublime & inimitabile dicendi genus, quo Hiſtoriam ſuam contexuit.

Juxtà mecum ſentit Clariſſimæ Doctrinæ Vir, & verè ὁ πανεπιστήμων, Daniel Heinſius, in Prolegomenis ſuis ad Ariſtarchum ſacrum: *Ætate ſequiori*, inquit, *Saxo illuſtris ac ætate illa facundiſſimus Danorum Hiſtoricus, vir plurimarum rerum gnarus*, Grammaticus *dictus eſt.* Cui conſentit Nobiliſſimus Vir, & Philologus eminentiſſimus, Caſpar Barthius Adverſarior. Lib. XXIV. Cap. VIII. *Conditore Annalium apud Danos ſuos Saxone, cui Grammatico, ab eruditione recondita, receptum eſt nomen, ſuo ævo nihil ſperari majus potuit. In ſumma barbarie, in terrâ à cultu literarum tùm averſiſſima, Latinè, eleganter, eruditè ſcribit, citrà parem quidem omnia.*

Grammatici vero antiquis dicebantur, non ſolùm illi Technici, qui Grammaticam, & præcipuè τὴν τεχνικὴν, quæ de literis, de lectione, ſcriptione, ac pronunciatione agit, adoleſcentulos docebant; quos etiam *Grammatiſtas literiones, pædagogos literarios, magiſtros literarios* nominare ſolebant: ſed & inprimis illi, qui plenam & exactam omnium diſciplinarum cognitionem ſibi comparaverant, qui omnis ſcientiæ liberalis periti, ac univerſæ eruditionis complexu inſtructi eſſent.

Hinc *Grammaticus* Svetonio Tranquillo, libello de Illuſtribus Grammaticis, is propriè dicitur, qui diligenter, acutè, ſcienterq; norit aut dicere, aut ſcribere. Quo nomine Cornelius Nepos appellandos cenſuit Oratorum Poëtarumq; interpretes; qui tantum autoritatis apud priſcos obtinuerant, ut ſoli ſcriptorum omnium Cenſores & judices eſſent, *Critici* ob id vocati, ſicut non verſus modo cenſoriâ quadam virgula notarent, ſed libros etiam, qui falſo viderentur inſcripti, tanquam ſubdititios è familia removerent. Ideoq; ſummi Poetarum interpretes, Servius, Donatus, Acron, alijq; non pauci, *Grammatici* nuncupatione contenti fuere.

Idcircò & eodem nomine Appion, Joannes Philoponus, C. Julius Solinus, *Grammatici* paſſim ab antiquis vocantur. Joannes quoq; Balæus, Anglorum doctiſſimus, in Centuriis ſuis, quatuor recenſet illuſtres ſuæ gentis ſcriptores, qui hoc titulo inſigniti fuere. Primus *Alfridus, ſivè Ælfricus, Grammaticus*, Archiepiſcopus Cantuarienſis, qui obijt A. C. M. VI: alter *Galfridus Grammaticus*, qui claruit Anno M. CD. XC: tertius *Joannes Grammaticus*, & quartus *Serlo Grammaticus*, qui floruit Anno M. C. LX. Quorum duo priores ob ſtudium Grammaticæ, præſertim τῆς τεχνικῆς, quod calidè tractarunt, ſcriptaq; Grammatica in lucem edita, *Grammatici* dicti ſunt: ſed poſteriores illi, ob ſingularem & raram iſta ætate eruditionem, cognomen ejusmodi, haud aliter ac Saxo noſter, meruêre. Uterque enim Rhetor, & inſignis ſui ſeculi Poëta habebatur, teſte eodem Balæo, pag. 198. & 325.

Sed ut hoc etiam obiter adjungam, paulò minus in ſpiſſum me errorem induxerat Nobiliſſimus Vir, ac illuſtre Britanniæ ſuæ decus, Henricus Spelmannus, ut exiſtimarem, eundem hunc *Alfridum*, ſivè *Ælfricum*, cujus modò mentionem egimus, Prologum, & forſitan Notas, atq; alia, in *Saxonem* noſtrum *Grammaticum* ſcripſiſſe, & propterea *Grammatici* obtinuiſſe nomen. Nam in aureo iſto Opere de Concilijs Eccleſiarum Britannicarum, [quod mihi nuper è Bibliotheca ſuâ, varijs ejusmodi Antiquitatibus refertiſſimâ, ſuppeditavit Excellentiſſimus Vir, D. Olaus Wormius, Regiæ Academiæ Hafnienſis Profeſſor celeberrimus] & quidem in Notis ad Capitula incertæ editionis, verba nonnulla adducit ex Prologo Ælfrici ad

Sax. Gram. [ita enim ad oram Codicis interiorem adſcriptum extabat, *in Prologo ad Sax. Gram.*] quæ ego deſumpta putabam ex *Prologo ad Saxonem Grammaticum.* At ubi rem paulò accuratius expendere cœpi, dimidiatas iſtas voces *Sax. Gram.* nequaquam de *Saxone Grammatico*, verùm potiùs de *Saxonicâ Grammaticâ*, ad quam fortè Prologum ſcripſiſſet Ælfricus, intelligenda duxi. Quam ſententiam meam validè confirmant Lelandus, Balæus, & Pitſæus, qui hunc ipſum Ælfricum, præter alia Opuſcula varia, Saxonicâ Linguâ conſcripta, *Grammaticam* quoq; *Saxonicam* edidiſſe teſtantur. Quinimo repugnat utriusque Scriptoris ætas, quò minus Prologum in Saxonem noſtrum ſcribere potuerit is, de quo Spelmannus loquitur, Ælfricus. Etenim hic ſummum obijt diem Anno Chriſti 1006, ſecundùm Balæum & ipſum Spelmannum. Saxo verò noſter integris poſt ducentis annis in fata conceſſit, nempe Anno Chriſti 1203. Quomodo igitur in Saxonis Hiſtoriam, quæ tum in rerum natura non erat, Prologum ſcribere potuerit Ælfricus, non video.

CAPUT X.

De Patria Saxonis, quæ Dania fuit, non Saxonia.

GEnte verò *Danum* ſe eſſe, multis in Hiſtoriæ ſuæ locis clarè & apertè profitetur Saxo. Sic Libro IV, ubi de ſcriptorum Danicorum penuria conqueritur, Danorum gentem, SUAM non obſcurè indigitat: *Tam brevi factorum ejus proſeqvutione animadverto, quot illuſtrium gentis NOSTRÆ virorum ſplendorem ſcriptorum penuria laudi memoriæque ſubtraxerit. Quod ſi patriam hanc fortuna Latino quondam ſermone donaſſet, innumera Danicorum operum volumina tererentur.* Clarius autem id ipſum innuere videtur Lib. V: *Dani igitur (ut PATRIÆ pace loquar) ſiccandis certatim calicibus aſſveti, ingenti ſe oneravêre vino.* Huc adde, quæ de feriarum ſerie apud Danos antiquos obſervata, juxta ac deorum gentilium nominibus, extant Lib. VI: *Quo evenit, ut legitima feriarum ſeries apud NOS* (id eſt, Danos) *eorundem nominibus cenſeatur.* Et mox: *Eos tamen qui à NOSTRIS* (noſtratibus Danis) *colebantur, non eſſe, quos Romanorum vetuſtiſſimi Jovem Mercuriumq; dixêre &c.* Et paulò pòſt: *Ea enim, quæ apud NOSTROS Thor, vel Othini dies dicitur, apud illos* (Romanos) *Jovis vel Mercurij feria nuncupatur. Si ergò Thor, Jovem; Othinum, Mercurium; juxtà deſignatæ interpretationis diſtinctionem accipimus: manente NOSTRORUM aſſertione, Jovem Mercurij filium extitiſſe convincitur.* Ità & ſub finem Lib. VIII. quæ reperiuntur verba, idem omninò evincunt: *Quòd ſi novum Saxonibus ducem variata rerum ſucceſſio peperiſſet, is quoq; prædictæ penſionis obſequio poteſtatis principium Danicæ majeſtatis titulis inclinaret: quò & gentis NOSTRÆ fateretur imperium, & ſubjectionis ſuæ ſolenne præberet indicium.* Illud etiam arguit votum Saxonis Lib. X. de religionis & Juſtitiæ cultu: *Et utinam adultæ jam religioni ea apud NOSTROS vis autoritasq; conſtaret, quam inter antiquos tenera atque enervis habuerat.* Et quæ mox ſeqvuntur de Anglia Danis fraudulenter erepta: *Ea nox parvulo temporis momento vetuſtam Danorum dominationem, diuq; majorum virtute elaboratum finivit imperium. Sed neq; id poſtera NOSTRIS fortuna reſtituit.* Huc refer & illa Libro XI: *Sed & gentis NOSTRÆ verecundia ſummam in vinculorum pœna turpitudinem reponere conſvevit.* Et nè plura hic accumulem, inſtar ἁπάντων hoc erit, ex Libro XIV, de Friſia minore: *Adminiſtratio deinde provinciæ ſub NOSTRIS Regibus eſſe cœpit.* Sub NOSTRIS, inquit; id eſt, Danicis: ergò Saxo, Danus.

Natale autem ſolum *Selandiam*, (ſive ut veteres pronunciabant) *Sialandiam* ſe inſulam habuiſſe, inſulam dico cunctis regionis noſtræ provincijs amœnitate præcellentem, nuſpiam ab ipſo Saxone, quod equidem ſciam, diſertis verbis aſſertum conſtat: verùm antiquiſſimi patriæ noſtræ Annales, juxtà ac omnes Saxonis Editiones id firmiter ac conſtanter aſſeverant. Quibus ſuum addit calculum *Johannes Svaningius*, quem ſæpius laudavi, in Prolegomenis ad Saxonem illuſtratum: *Hiſtoriam de rebus geſtis Danorum, quam Saxo Grammaticus, juxtà vulgarem hominum noſtrorum opinionem Cimber, ſed juxtà antiquos regni Annales, natione Sialandus, deſcripſit, in XVI Libros digeſſit.*

Hinc non immeritò Nobiliſſimus ac Doctiſſimus Vir, Petrus Parvus Roſefontanus, Eques Danus, in Apologia ſua & Refutatione calumniarum Joannis Magni Gothi, Archiepiſcopi Upſalenſis, eundem vehementer ſugillat; quod præter nefanda convicia, quibus inclytam gentem Danicam ubiq; in ſcriptis ſuis atrociſſimè proſcindit, etiam nobis eximium illud decus præripere conatus ſit, dum Saxonem hunc noſtrum *Joannem de Saxonia* falſò nominet. Verba Roſefontani ita habent: *Quis, quæſo, tantum odij, mendacij, ac calumniarum, in eo viro* (Joanne Magno Gotho) *latuiſſe non obſtupeſcat; qui Archiepiſcopalis dignitatis titulo præfulgens,*

gens alijs pietate, innocentiâ vitæ, ac morum integritate prælucere debuerat, niſi hæc nefanda convicia ex Hiſtoria Saxonis, quem ille, nè talem nobis virum faveat, ſed alijs perſvadeat, eum ſub hoc craſſiore noſtro cœlo natum minimè eſſe, Joannem de Saxonia *falsò quidem nominat: maximè, cum Saxo non gentilicium, nec familiæ, ſed apud Danos ſit nomen proprium: niſi, inquam, hæc calumniosè excerpta, ac diu occultata ipſe tandem aliquando impudenti ore evomuiſſet, quis in tantam rabiem converti talem potuiſſe virum ſibi perſvadeat?*

I nunc, & Cimbris ſuas objice tenebras, Danis ſuam barbariem! Hic eſt ille Saxo Grammaticus Danus, qui toti terrarum orbi teſtatum fecit,

Claros poſſe viros, & magna exempla daturos,
Vervecum in patria, craſſoq; ſub aëre naſci.

CAPUT XI.

Quòd Saxo Præpoſitus fuerit Roëſchildenſis.

JAm quod attinet ampliſſimam illam ſacri muneris dignitatem, ad quam, haud dubiè ob ſtupendam eruditionem, & admirandam eloquentiam, evectum fuiſſe Saxonem noſtrum accepimus, videlicet, quòd *Cathedralis Eccleſiæ Roëſchildenſis Præpoſitum* (ut Eccleſiaſtici Scriptores loqui amant) egerit: eam nemo unquam in dubium vocare jure poterit, qvum tot apud nos ſuperſint incorruptæ fidei documenta, quæ de rei hujus veritate quemquam dubitare non facilè permittunt. Et è multis ut pauca ſaltim in medium adducam, primùm omnium ad teſtimonium citabimus Vitam S. Wilhelmi Pariſienſis, Abbatis Monaſterij D. Thomæ, in Diœceſi Roeſchildenſi, à quodam ejus diſcipulo, qui Saxonem in Dania aut vidit, aut videre potuit, conſcriptam, in quâ hæc inprimis occurrunt verba: *Per id tempus Roſchildenſi Eccleſiæ cum multâ laude præſidebat Abſalon Epiſcopus, Vir magni conſilij, Cleri decus, mœrentium & afflictorum conſolator, religioſorum pius amator, totius populi rector modeſtus, advenarum & pauperum benignus ſuſtentator, VVandalorum ſtrenuus debellator, Religionis Chriſtianæ ornamentum, exemplar ſobrietatis, forma pudicitiæ, veræ nobilitatis & probitatis inſigne ſpeculum, lucerna fulgens in templo Dei, ejusque columna fortis & immobilis. In ejus Diœceſi erat Cœnobium Canonicorum, in Inſula, quam Eſchilsö vocant, non longè diſtante ab oppido Roſchildenſi, mari undiq; cincta. Et ipſe quidem locus peramœnus erat, pratis virentibus, & diverſis nemorum arboribus oblectans oculos animosq; illic degentium: attamen id temporis pauci illic morabantur Fratres, & ij ipſi fruſtrà Regulares dicti, cum à regulari diſciplina multum deflexiſſent. Cernens autem Venerabilis Epiſcopus Abſalon illorum mores ab omni religione prorſus abhorrere, mœrebat animo, ferebatq; indignè Diabolica fraude deceptos vitam prorſus mundanam vivere. Cœpit itaq; crebrò ſecum pertractare, quâ ratione poſſet illi Eccleſiæ conſulere, atq; illic degentium mores in melius reformare. Redit tandem in memoriam familiaritatis & amicitiæ, quæ illi olim interceſſerat cum VVilhelmo, Viro religioſo, cùm literis Pariſijs operam daret: ſciensq; illum virtutibus & ſanctis moribus ornatum, deliberavit illi ad ſe accito tradere locum memoratum. Mittit itaq; in Gallias Saxonem, Præpoſitum Roſcildenſem, virum honeſtum, qui ab S. Genovefæ Collegio petat D. VVilhelmum cum alijs tribus fratribus mitti in Daniam, quibus etiam locum opportunum ſe Epiſcopus daturum pollicebatur. Abbas verò Eccleſiæ S. Genovefæ animadvertens tanti Præſulis æquas & bonas eſſe preces, de Fratrum ſuorum conſenſu ablegavit VVilhelmum cum tribus alijs in Daniam, deducente eos Saxone Præpoſito.*

Deinde alterum indubitatæ fidei teſtimonium nobis ſuppeditat Codex antiqvus MS. qui in Bibliotheca Regiæ Academiæ Hafnienſis aſſervatur, à quo ſequentia excerpſimus: *Anno Domini M. C. LXI. miſit Abſolon, Epiſcopus Roſchildenſis, Saxonem, Præpoſitum Roſchildenſem, Pariſios, ad Eccleſiam Beatæ Genovefæ; & adduxit Fratrem VVilhelmum, cum alijs tribus fratribus, in Daniam. Et factus eſt Abbas S. VVilhelmus in Eſchilſiö, ubi erant Canonici Regulares, nihil præter nomen & habitum habentes, qui anteà habuerant Priorem pro Prælato. Obijt autem S. VVilhelmus XL anno, poſtquam curam Paſtoralem ſuſcepit, & ſepultus in Monaſterio D. Thomæ, in oppidulo Selandiæ Ebbelholt dicto, Anno M. CC. II.*

Sed quem, quæſo, in hanc rem producamus majoris autoritatis, certiorisq; fidei teſtem, quam ipſum Saxonem? quippe qui ſuâ manu, Literis ac Codicillis Regijs & Epiſcopalibus ſubſcriptâ, eminentiſſimum huncce dignitatis gradum ſibi aſſeruit ac vindicavit. Bono etenim fato non ità pridem nactus ſum Codicem MS. antiquiſſimæ notæ, cujus hæc erat Inſcriptio: *Hæc ſunt Reſcripta Privilegiorum Sanctæ Othonienſis Eccleſiæ, quæ de ſua dignitate & libertate, ante incendium, habuit.* Complectitur autem varia Diplomata literasq; Regum Daniæ, Pontificum Romanorum, Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum, quibus Eccleſiæ Othonienſi eximias olim Immunitates & Privilegia aut indulſerunt, aut indulta confirmarunt.

In ijs unum aut alterum ſeſe offert, cui, unà cum cæteris teſtibus, nomen ſuum ſubſcripſit Saxo, tùm temporis *Præpoſitus Roſchildenſis.* Ejus generis illud eſt, quo Rex Daniæ, Waldemarus Primus, Othonienſi Eccleſiæ Privilegia à majoribus ſuis conceſſa confirmat. Id quod integrum, curioſi Lectoris in gratiam, heîc ſubjiciendum duxi, nè iſthic tantùm legeretur, nevè planè interiret, quod alioquin futurum avgurabar. Ita verò habet: *In nomine Sanctæ Trinitatis, & individuæ Unitatis! Ego VValdemar, Dei gratiâ, Rex Danorum, univerſis Sanctæ matris Eccleſiæ filijs, tàm futuris quàm præſentibus in perpetuum. Quoniam Regi Regum omnium, in cujus diſpoſitione Univerſitas rerum conſiſtit, ſceptrigeram regni Danorum cenſuram noſtro regimine gubernari complacuit, licet omnibus regionis noſtræ Eccleſijs neceſſariam defenſionem impendere debeamus; tamen ſanctæ Othonienſis Eccleſiæ profectui & proficuo attentius conſulere ac patrocinari ſpeciali jure advocatiæ tenemur: tum eò, quòd venerandæ Sanctorum Reliquiæ in eâ continentur; [quos ſicuti noſtros extitiſſe propinquos, ità pios apud Deum patronos eſſe gaudemus] tùm quòd non ſolum in Monaſticæ religionis cultu antiquior, verùm etiàm in animarum fructu cæteris fœcundior fuiſſe dignoſcitur, quod uterque ſexus tàm Monachorum, quàm Monialium, qui primordialem ſuæ profeſſionis normulam ab eâ contraxêre, veraciter conteſtatur. Exemplo igitur anteceſſorum noſtrorum regum admodum informati, qui eandem Eccleſiam conſervari fecerunt, & probabili Monachorum converſatione inſtitutam, ab omni jugo ſervitutis ac importunis Angarijs, alienam fore ſanxerunt: talem eidem Eccleſiæ, & Monachis ibidem Deo militantibus, libertatis legem promulgamus; ut univerſæ ipſorum poſſeſſiones ſivè in villis, ſilvis, prædijs, pratis, ſivè in alijs quibuslibet terræ generibus, quas Regum, Epiſcoporum, aliorumq; fidelium largitione, pecuniæ emptione, ſev terrarum cambtione, uſq; in diem hodiernum, id eſt, VIII. Idus Februarij, menſis videlicet ſecundi, Anni incarnationis Dominicæ, Milleſimi, Centeſimi, Octogeſimi, intrà Daciam, cum idoneo teſtimonio acquiſitas poſſediſſe dignoſcuntur, ab omni jure exactionario, regijsq; pertinentijs, immunes penitus, & omninò liberæ, perpetuò permaneant. Quodcunq; itaq; ad noſtram Curiam, apparatum, transvecturam, expeditionem, ſev ad aliud quodlibet regij juris, obſequij, vel obſequiale debitum, à præfatæ Eccleſiæ Colonis exigendum erat, & exhibendum, tàm in quadraginta, quàm trium Marcharum èxactione; hoc totum, eodem jure & quantitate, ipſorum uſibus Monachorum, in perpetuum pertineat. Verùm ne jus regiæ dignitatis, ex tàm largâ conceſſa eis libertate, à noſtris Succeſſoribus exterminari videatur, Quadrantem terræ & dimidiam in Quarſtathe, & villam, quæ Sundrus nominatur, cujus collationem ſub tenore Privilegij, in computatione medietatis noſtræ capitalis portionis in Scania, à nobis habuerunt, noſtræ noſtrorumq; Succeſſorum vendicationi, ipſorum conſenſu, mancipavimus. Et ut ijdem Fratres, quotieſcunq; nos ipſi in propria Curia Othonienſi fuerimus, decem Equitaturas nobis habeant paratas eorum beneplacito diffinivimus. Statuimus etiam, ut decem Marchas Argenti de Inſula Sild annuatim reddendas, & Cenſum æſtivalem de Othenſee, quæ utraque ad ſupplementum veſtituræ, à noſtris anteceſſoribus habuêre; non noſter exactor, ſed ipſorum tutor àmodo ſuſcipiat. Quod ſi quis vel viventium, vel ſuccedentium, quocunq; modo, quod hic ſtatuimus, infringere tentaverit; Dei omnipotentis indignationem incurrat, & Excommunicationis ſententiâ percellatur, & ejus qualiicunq; calumnia infructuoſa & irrita permaneat. Cunctis autem eidem monaſterio juſta ſervantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis, & apud diſcretum Judicem præmia æternæ pacis inveniat. Datum Hiuleby, VIII Idus Februarij, Anno Dominicæ Incarnationis M. C. LXXX. Indictione XIII. In præſentia & aſſenſu filij Regis, Canuti: præſentibus idoneis teſtibus, Henrico Skerp, Thuri Skalmi filio, Nicolao Stigh filio, Petro Palni filio, Strangone Unge, Tako Algoti filio Rether, Esberno Haconis filio, Nicolao Torkilli filio. Ego Symon, Othenienſis Eccleſiæ Epiſcopus, propriâ manu ſubſcripſi; Ego Karolus, Cancellarius Regis, ſubſcripſi. Ego Einerus, Capellanus Regis, ſubſcripſi. Ego Jonas, Clericus Regis, ſubſcripſi. Ego Andreas, Clericus Regis ſubſcripſi. Ego Magiſter Johannes ſubſcripſi. Ego Baldvvinus, Clericus Regis, ſubſcripſi. Ego Esgerus Præpoſitus ſubſcripſi. Ego Thomas, Abbas Inſulæ Dei, ſubſcripſi. Ego Saxo, Roſchildenſis Eccleſiæ Præpoſitus, ſubſcripſi.*

Subjungam & aliud, in eandem ferè ſententiam, Diploma Regis Daniæ Canuti, Waldemari filij; cui itidem nomen ſuum ſubſcripſit Saxo noſter, cùm Præpoſitum ageret Roſchildenſem:

In nomine Sanctæ Trinitatas, & individuæ Unitatis! Ego Kanutus, Dei gratiâ, Rex Danorum, Univerſis Sanctæ matris Eccleſiæ fidelibus, tàm poſteris, quàm præſentibus, in perpetuum! Inter cætera regni noſtri negotia, & ſollicitudines, quibus occcupamur, Ecleſiarum dignitatibus, & piorum Cœnobiorum proficuo intendere, ſanctæq; religionis amatoribus attentius conſulere, ſalutari ſuggeſtu juſtitiæ & æquitatis inſtigamur, divinæq; autoritatis monitu inſtruimur. Inde eſt, quod Sanctam Eccleſiam Othenienſem ad honorem Dei, & ſalutem animarum, proficere cupientes, quam pij Patris mei, Regis VValdemari, Deo nota devotio ab omni ſervitutis gravamine liberam fecit, ſuæque hæreditatis con-

conſortem cum hæredibus ſtatuit: ejuſdem Eccleſiæ Privilegia, pro dignitate ſui & libertate, undecunq; ſibi conceſſa, non ſolùm debito affectu approbamus; & regia autoritate confirmamus; verùm etiàm ſub divinæ & noſtræ qualiſcunq; gratiæ obtentu, ea irrefragabili jure conſervari decernimus. Cæterùm dilectis Deo famulis, præfatæ Eccleſiæ Monachis, ad votum ſatisfacere volentes, pro redimenda dimidietate totius capitalis portionis, ſecundum ſui æſtimationem in Phionia, quam memoratus piæ memoriæ pater meus eadem Monachis ſolempni donatione contulerat, manſionem noſtram in Vurótorp, & aliam in Syndrup, quam Saxo Grijs à patre meo emptam, pro animæ ſuæ ſalute, ipſis fratribus ſkóttavit, quamq; itidem fratres, unà cum quadrante terræ & dimidia in villa Quarſtatte dicta, pro poſſeſſionum ſuarum omnimodâ libertate obtinenda & privileganda, patri meo contulerunt, ipſis Monachis poſſidendas obtulimus. Enimverò ne perverſorum cavillatione, de iterata ejuſdem manſionis in Syndrup collatione, ulla calumniarum occaſio in poſterum naſcatur; alias poſſeſſiones viciniores & ſecuriores, quas pro majori ſui commodo ac futurorum cautela maluerunt, pro duobus prædictis manſionibus ab Aſtrado Trugulſi filio ſatis carè emimus, & eas ab omni jure exactionario liberas, perpetuò eorundem Monachorum uſibus contulimus: ſex videlicet quadrantes terræ in Arſtegtorp, dimidiumq; Manſum in Eſetoft, & prata, quæ Aſtradus ab hæredibus Gunneri empta poſſedit, terramq; dimidiæ Marchæ annonæ ſeminabilem, cum pratis XII plauſtrorum, quæ à Petro Lukki emit, cæteraq; quæ idem Aſtradus ibidem habuit. Has poſſeſſiones, viginti ſcilicet Marcharum auri, ſecundum pecuniariam pretij earundem penſitationem, æterno Regi noſtro Chriſto, Sanctoq; Martiri & Regi Kanuto, & fratrum eis militantium ſuſtentatione, pro ſalute & remedio animæ patris mei, ſtabili jure poſſidendi & utendi, dedidimus. Deo itàq; auctore, cujus gratiâ Regio fungimur regimine, ſtatuimus, ut ſi quis præſentium vel futurorum, præfatam Eccleſiam temerè perturbare, & has ejus, vel alias cujuslibet generis poſſeſſiones auferre, ſev ablatas diminuere, vel aliquibus angarijs & injurijs opprimere præſumpſerit, & non emendaverit; divinæ ultionis & perpetuæ maledictionis plagâ feriatur, & ejus qualiſcumq; calumnia apud Deum & homines, irrita & annichilata habeatur. Igitur ne hujus donationis, vel deliberationis ſtabilitas alicujus contentionis turbine in poſterum pulſetur, ſigilli noſtri teſtimonio corroboravimus, in præſentia & aſſenſu Matris meæ, Sophiæ Reginæ, & fratris mei Valdemari. Hujus rei teſtes idonei interfuerunt, Pincerna Regis, Thuri Camerarius Regis, Henricus Skerp, & Tako Advocatus Ripenſis, Strangi juvenis, Tove Hale, Ebbe Hirtorp, Esgerus villicus. Acta ſunt hæc Hiulby, XII Kal. April. Anno Dominicæ Incarnationis M. C. LXXXIV. Indictione I. Epactis Viginti quinque, Glorioſi Regis Danorum Kanuti IV Anno I°. regnante Domino noſtro Jeſu Chriſto. Data per manum Eineri Capellani. Ego Simon, Othenienſis Eccleſiæ Epiſcopus SS. Ego Omerus, Ripenſis Epiſcopus, SS. Ego Svveno, Aruſienſis Epiſcopus SS. Ego Nicolaus, Vibergenſis Epiſcopus, SS. Ego Henricus, Hethlandenſis Epiſcopus, SS. Ego Marcus, Abbas Eccleſiæ omnium Sanctorum, SS. Ego Thomas, Abbas de Inſula Dei, ſubſcripſi, propriâ manu. Ego Ako, Abbas de Herivatho, propria manu SS. Ego Góto, Abbas de Horó, SS. Ego Andreas, Ottonienſis Præpoſitus, SS. Ego Eſgerus Præpoſitus SS. Ego Saxo, Præpoſitus Roskildenſis, ſubſcripſi. Ego Symon, Abbas de Sora, ſubſcripſi.

Ad ultimum, pro aſſerendo ſacro illo Saxonis munere & dignitate, producamus Diploma Abſalonis, Archiepiſcopi Lundenſis, quo ad exemplum Regum Daniæ Waldemari & Canuti, Privilegia & Immunitates Eccleſiæ Othonienſis confirmavit; quod etiàm Saxonis, Præpoſiti Roskildenſis, nomen ſubſcriptum habet:

Abſalon, Dei gratiâ, Lundenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, Apoſtolicæ ſedis Legatus, Svvetiæ Primas, Univerſis Sanctæ matris Eccleſiæ filijs, tàm præſentibus, quàm futuris in perpetuum! Ex injunctæ diſpenſationis officio & ſollicitudine nobis incumbere cognoſcimus, ut ea, quæ rectè ac piè ordinata & facta comperimus, pio favore proſequamur atq; approbemus, approbata quoq;, nè quorumlibet iniquorum ſev fraudulentorum verſipelli malitiâ ſev verſutia perturbari, aut immutari, vel irritari valeant, indultâ nobis à Deo autoritate confirmemus, & manenti ſtabilitati Apoſtolorum clave, id eſt, Banno, ſev Anathemate, corroborando ſignemus: ut & perverſitas, ſi contrà ea, quæ recto ordine ſunt ſancita, & juſtitiæ robore vallata, temerario auſu præſumere tentaverit, inveniat ubi offenſa in ſe reſiliat, & amplectenda religionis tranquillitas habeat, quò, ſcaturiente impetu malitiæ & aſſultu, ſecura refugiat. Proinde ergò nos ea, quæ à Dn. Valdemaro, Danorum Rege illuſtri, & venerando pietatis intuitu antecesſorum ſuorum Regum laudabilibus ac probabilibus exemplis inducto ac informato, Eccleſiæ Othonienſi collata, & ſancita cognovimus, noſtri Sigilli atteſtatione, ac indultâ à ſede Apoſtolica auctoritate confirmare decrevimus. Volens itaq; prædictus Rex præfatæ poſſeſſiones Eccleſiæ, veſtigijs majorum ſuorum inhærendo, ab omni regiæ exactionis onere eximere, & Monachos in ea Eccleſia, ſub regula & habitu Beati Benedicti conſtitutos, ut oratione & contemplationi ſincerius vacare, & Deo liberius militare poſſint, ſublatis Angarijs exactionarijs, quibus eos quorundam inſolentia & incuria indebitè & importunè ſollicitabat, & vexabat, liberos atq; ſecuros reddere, adhibito honeſtarum & nobilium perſonarum,

 tàm

tàm Clericorum, quàm Laicorum, teſtimonio, quorum nomina in hac pagina inferius ſunt annotata, nec non filio ejus Kanuto præſente & aſſentiente, libertatis & immunitatis legem eis decrevit ſtatuere, & regiâ autoritate ſancire. Statuit igitur, ut univerſæ poſſeſſiones prædictorum Fratrum, quas in Phionia habent, quæ juxta æſtimationem, triginta manſorum numero reſpondent, ſivè in villis, ſilvis, prædijs, pratis, & agris, ab omni jure exactionis, & quibuslibet angarijs penitus immunes & omninò liberæ perpetuò permaneant; ita tamen, ut quicquid prædictæ Eccleſiæ coloni exactionis Regiæ Curiæ prius erant exhibituri, ſcilicet, apparatum, transvecturam, expeditionem, aut quodlibet aliud regij juris obſequium, nec non ſatisfactiones tàm ad quadraginta, quàm ad tres Marcas pertinentes, hæc præmiſſa, eodem jure & quantitate, quo regiæ dignitati noſcuntur pertinere, ijdem Monachi per ſuum tutorem exigant, recipiant, & in proprios uſus convertant. Præterea decrevit, ut Decem Marcas argenti, de inſula Sild annuatim eis reddendas, & cenſum æſtivalem de Othenſe, quæ utraq; ad ſupplementum veſtituræ conſtat collata fuiſſe, non regius exactor, ſed eorum tutor amodò ſuſcipiat. Verum tamen nè quaſi ex tàm larga & affluenti immunitate ac libertate à regia munificentia eis conceſſa & indulta, regalis jura dignitatis amplius æquo imminuta & extenuata à ſuis ſucceſſoribus fortè viderentur & cauſarentur, in hujusmodi recompenſationem, quadrantem terræ & dimidium in Quarſtathe, & villam, quæ Sundróſe dicitur, quam à jam dicto Rege, ſub æſtimatione medietatis, ſivè capitalis portionis, ſub tenore Privilegij collatam & confirmatam receperant, ut diu aſpiratam libertatem præſcriptam conſequi poſſent, ipſi & ſucceſſoribus ſuis poſſidendam contulerunt. Inſuper quotiens Rex in propria Curia Othenſe fuerit, ut Decem Equitaturas ad opus ipſius habeant paratas, ijdem Fratres ex Regis arbitrio diffinierunt. Porrò ſuperius annotatis XXX Manſis præſcriptæ libertate legis communitis, reliquæ poſſeſſiones ſeu terræ, quas præfata Eccleſia proceſſu temporum, à Regum, ſeu Epiſcoporum, munificentia obtinuerit, aliorumq; fidelium largitione, vel pecuniæ emptione poſſederit, regio juri & exactioni ſubjacebunt, niſi quavis conventione à præfatis Fratribus fuerint ab Angarijs exemptæ, aut regiæ clementiæ largitate conſimili libertatis lege in poſterum extiterint donatæ & emancipatæ. Fuerunt autem huic regiæ conſtitutioni teſtes adhibiti, hi: Henricus Skerp, Thuri Scalmi filius, Nicolaus Stigh filius, Petrus Palni filius, Strange Unge, Tako filius Algoti Vettier, Esbernus Haconi filius, Nicolaus Torkilli filius. Hi autem ſubſcripſerunt, Symon, Othonienſis Eccleſiæ Epiſcopus, Thomas Abbas, Karolus Cancellarius, & reliqui plures. Quisquis igitur Eccleſiaſtica ſecularisvè perſona, annotatæ paginæ Conſtitutioni auſu temerario contra ire tentaverit, ſemel, ac ſecundò, tertiovè commonita, ſi non deſtiterit, autoritate Dn. noſtri Jeſu Chriſti, nec non autoritate Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, anathematizamus, & à perceptione Corporis & Sangvinis Domini ac Redemptoris noſtri Jeſu Chriſti ſequeſtramus, & à communione fidelium ſeparamus, ut ſortem cum Dathan & Abyron, quos terra vivos abſorbuit, recipiant, & in opprobrium & ſcandalum vivi perveniant, niſi reſipuerint, & condignè ſatisfecerint. Qui verò præmiſſa ſancita ſervaverint, & inconcuſſa firmiter tenuerint, partem cum Sanctis Dei in cœleſti patria percipiant, diesq; ſuos in pacis tranquillitate perficiant. Ego Abſalon, Lundenſis Archiepiſcopus, Apoſtolicæ ſedis Legatus, Svvetiæ Primas, propria manu ſubſcripſi. Ego Stenarus, VVexonienſis Epiſcopus, propria manu S S. Ego Marcus, Abbas Eccleſiæ Omnium Sanctorum, S S. Ego Johannes, Abbas Eccleſiæ Sanctæ Trinitatis, S S. Ego Hugo, Abbas de Tummetorp S S. Ego Nicolaus, de domo Sancti Laurentij Decanus, propria manu S S. Ego Aſcricus, Prior Monialium Eccleſiæ Sanctæ Mariæ & Sancti Petri in Lundis, SS. Ego VValbertus, Abbas de Esrom SS. Ego Johonnes, Notarius Archiepiſcopi Abſalonis, SS. Ego Andreas, Diaconus Dn. Archiepiſcopi, S S. Ego Pain, Abbas Rincſtadenſis, S S. Datum Lundis, I V Idus Maji, Anno Domini M. C. LXXX. Indictione XIII. Epacta XXII. Ego Saxo, Roskildenſis Eccleſiæ Præpoſitus, SS.

CAPUT XII.

Quod Saxo in contubernio Abſalonis Archiepiſcopi Lundenſis vixerit, & ab eo non ſolùm ad res magni momenti gerendas adhibitus, ſed & ad ſcribendam patriæ Hiſtoriam impulſus fuerit.

AB omni memoria generoſis id animis, ac illuſtribus præcipuè Magnatibus in more poſitum fuit, ut præcellentes ingenio Viros domi militiæq; circa ſe habuerint, eorumque quotidianâ converſatione impendiò ſeſe oblectaverint. Sic Alexander Magnus Ariſtotelem, Scipio Africanus Polybium Panætiumq;, Pompejus Magnus Theophanem Mitylenæum ſemper ſecum habuerunt, eosq; non ſolùm eximiâ dignatione atq; honore affecerunt, verùm etiam ampliſſimis beneficijs præmijsq; ditarunt ac ornarunt. Ità nullum eſt dubium, quin Heros maximæ olim apud Danos exiſtimationis, dignitatis, & auctoritatis, ac elegans liberalium ſtudiorum, omnisq; doctrinæ, inprimis Hiſtoriarum, admirator & fautor, ABSOLON HVIDE, Archiepiſcopus Lundenſis, Saxonem Grammaticum,

magno & excellenti ingenio virum, ob ſtupendam & incomparabilem eruditionem, prudentiam, ſapientiam, & in rebus gerendis dexteritatem, [quæ rariſſimæ erant iſta ætate dotes] in familiam ſuam aſciverit, & tanquam interioris admiſſionis amicum, ac individuum quaſi comitem, in eodem juxtà ſecum contubernio, familiarem & domeſticam vitam vivere voluerit. Id quod non obſcurè ipſe innuit Saxo, ſub initium Præfationis ſuæ in Hiſtoriam Danicam; dum *extremum* ſe *comitum* Abſalonis nominet: *Mihi*, inquit, *comitum ſuorum extremo, cæteris operam abnuentibus, res Danicas in Hiſtoriam conferendi negotium intorſit.* Ubi per *comites* intelligendos dixi, qui Principis aut Optimatis alicujus in contubernium aſciti, & in interiorem familiaritatem admiſſi, ei velut à conſilijs eſſent, rebusq; magni momenti gerendis præeſſent; in Notis meis ad eum Saxonis locum. Sed & Sveno Aggonis, primus Danicæ gentis Hiſtoricus, [cujus Opuſcula ante biennium publici juris feci] unà cum Saxone, in eodem Abſolonis Archiepiſcopi contubernio ſuaviter ſe vixiſſe teſtatur, in Hiſtoria Canuti Magni, Daniæ & Angliæ Regis: *Quorum geſta ſuperfluum duxi plenè recolere, nè idem crebrius repetitum faſtidium pareret legentibus: qvum illuſtri Archipræſule Abſolone referente, contubernalis meus Saxo, elegantiore ſtilo omnium geſta prolixius exponere decreverit.* Nonnihil huc facere videtur, quod in Teſtamento Abſalonis, quod extat in Codice MS. Regiæ Bibliothecæ Hafnienſis, Saxo, *Clericus Abſolonis* nominatur. Verba ità habent: *Saxoni Clerico ſuo, duas Marcas argenti, & dimidiam conceſſit, quas ſibi donavit. Clericus* autem, veteri loquendi conſvetudine, non is ſolùm dictus, qui ſacris Principum inſerviret: cujusmodi Clericos, certis diſtinctos gradibus, olim Conſtantinopolitana habuit aula: de quibus videatur Georgius Codinus Curopalata de Officijs magnæ Eccleſiæ, Cap. VI. verùm etiàm ille, qui *à Commentarijs* eſſet, ſive, *Commentarijs ſcribendis præfectus*, quem ὑπομνηματογράφον Orientales appellarunt; quâ notione Belgis hodieque vocabulum Klerck in uſu eſt. Tales verò Clericos propius circà Dominos ac Heros ſuos verſari, eos, velut contubernales, quocunq; irent, comitari, & gravioribus in negotiis tractandis frequentius adeſſe, neceſſe fuit. Certè Saxonem noſtrum ſæpenumero ab Archiepiſcopo Abſalone ad res magni momenti gerendas adhibitum conſtat. Ita illi Legatio in Gallias, Anno Chriſti M.C.LXI, arceſſendi in Daniam S. Wilhelmi Abbatis cauſa, tanquam Legato à latere, ut vocant, hoc eſt, fido Achati, & viro ad ardua negotia expediunda maximè idoneo, demandata fuit: cujus etiam partes ſumma cum prudentiæ laude exeqvutus eſt. Ejus meminit Caput proximè antecedens: *Mittit itaq; in Gallias Saxonem, Præpoſitum Roſchildenſem, virum honeſtum, qui à S. Genovefæ Collegio petat D. VVilhelmum cum alijs tribus fratribus mitti in Daniam &c.*

Sed nullum majus, nullum auguſtius, nullum ſplendidius tanto viro injungi potuit munus, quàm ſcribendæ Hiſtoriæ patriæ provincia.

Qvum etenim laudatiſſimæ memoriæ Heros, Abſalon invitis videret oculis, patriam noſtram, cujus illuſtrandæ maximâ ſemper cupiditate flagrabat, meliore ſui parte, hoc eſt, prudenti ac docto Hiſtoriarum ſcriptore, deſtitutam, finitimis interim factorum traditione gaudentibus, rerumq; ſuarum titulos, non ſinè magnâ inertiæ noſtræ exprobratione, jactantibus: in id omni cura ac cogitatione incumbere cœpit, nè regna Boream ſpectantia eo claritatis & monumenti genere diutius fraudarentur, neve ingenio vinceremur, quorum arma viceramus. Et quò maturius ſanctiſſimum propoſitum ſuum exequeretur, in fundatione Monaſterij Sorani, cujus cœptam à Patre & Patruo ædificationem, ſub Annum Chriſti M.C.LXI. unà cum fratre Esberno perfecerat, ſumptus planè liberales atq; magnificentiſſimos illorum deſtinavit ſuſtentationi, qui iſthoc loci à turba rerum hominumque ſemoti, quaſi in alto quodam ac pingui ſeceſſu, rebus Danicis in Hiſtoriam conferendis unicè vacarent. Inter alios inventus eſt *Sveno* quidam *Aggonis*, Vir prudentiæ ſingularis, &, ut illa fluebant tempora, egregiè diſertus, qui, ejuſdem Abſalonis conſilio ac juſſu, Operi cuidam Hiſtorico manum admovit. Sed ei jam inchoato immortuus, pauca duntaxat ad poſteritatis noticiam transmiſit; quæ non ita pridem publicam per me lucem aſpexerunt. Hinc tandem mandatu itidem Abſalonis, ad *Saxonem Grammaticum* Hiſtoriæ patriæ contexendæ negotium devolvitur: qui, quòd religio eſſet tanti Herois imperio, tanquam dedignatione quâdam parendi, refragari & obniti; fiduciam ab hortatoris amplitudine mutuatus, arduum illud opus aggreſſus eſt. Idipſum nos edocet Saxo ſub initium Præfationis ſuæ in Hiſtoriam Danicam: *Cum cæteræ nationes rerum ſuarum titulis gloriari, voluptatemq; ex majorum recordatione percipere ſoleant: Danorum Maximus Pontifex Abſalon patriam noſtram, cujus illuſtrandæ maximâ ſemper cupiditate flagrabat, eo claritatis & monumenti genere fraudari non paſſus, mihi comitum ſuorum extremo, cæteris operam abnuentibus, res Danicas in hiſtoriam conferendi negotium intorſit, inopemq; ſenſum majus viribus opus ingredi, crebræ exhortationis imperio compulit.* Et mox: *Quo evenit,*

evenit, ut parvitas mea, quamvis ſe prædictæ moli imparem animadverteret, ſupra vires niti, quàm jubenti reſiſtere præoptaret. Et paulo poſt: *Igitur oneri cunctis præteriti ævi ſcriptoribus inexperto, rudes laboris humeros ſubjicere coactus, imperiumq; negligere veritus, audacius quàm efficacius parui; quamq; ingenij mei imbecillitas fiduciam negabat, ab hortatoris amplitudine mutuatus.*

Autore igitur & ſvaſore Abſalone Archiepiſcopo Hiſtoriam patriæ ſcribendam ſuſcepit Saxo Grammaticus. At quanta ingenij dexteritate, quo genio, qua Venere & venuſtate, quanto Muſarum Gratiarumq; favore & dictamine, idem ille perfecerit, quis non videt, quem quid videre obtuſior mentis non vetat acies?

O te felicem Daniam, quæ usq; eo vetuſtatis oblivijs reſperſa jaceres, donec divinum hocce & ſine exemplo maximum Saxonis tui ingenium illuceſceret, quod tanto te famæ celebritatisq; ſplendore circumfunderet, & non aliter ac parva & exilia ſidera validiorum exortus obſcurat, omnium finitimarum gentium Hiſtoricis caliginem induceret! Certè de Saxone, optimo & florentiſſimo rerum Danicarum Scriptore, dicere licebit, quod de ſummo Philoſopho Panætio olim jactare ſolebat Rutilius Rufus, ut eſt apud Tullium Lib. III. Officior. Ut nemo pictor eſt inventus, qui Veneris eam partem, quam Apelles inchoatam reliquit, abſolveret; (oris enim pulchritudo reliqui corporis imitandi ſpem auferebat) ſic ea quæ Saxo prætermiſit, & non perfecit, propter eorum, quæ perfecit, præſtantiam, nemo perſecutus eſt. Quod & olim in mentem veniſſe video Clariſſ. Viro M. Johanni Svaningio, Hiſtorico Regio, qvum ita de Saxone loquitur ſub initium Commentariorum ſuorum: *A primo itaq; Danorum Rege Dan, deſcriptionem Hiſtoriæ exorſus, omnium Regum Daniæ, usq; ad Valdemari I, ejusq; filij Canuti tempora, res geſtas adeò copiosè ornatèq; deſcripſit, ut magis homines noſtros, viribus ingenij diffiſos, à ſcribendo abſterruerit, quam ad Hiſtoriam rerum poſteà geſtarum ſtylo continuandam ſuo invitaverit exemplo.*

CAPUT XIII.

Quando vixerit ac ſcripſerit Saxo, & quousq; Hiſtoriam perduxerit ſuam.

EX his jam omnibus, quæ ità ſtrictim præmiſimus, juxtà ac alijs indubitatæ fidei documentis, quæ modò ſubjungenda duximus, facilimò quis negotio tempus & ætatem colligere poterit, quâ vixerit, ſcripſerit, & floruerit in Dania Saxo noſter. Vixiſſe autem Saxonem circà Annum Chriſti M. C. LVI. ex illis evinci poteſt verbis, quæ exſtant Lib. XI. Hiſtoriæ Danicæ, de tumulo Wilhelmi, Epiſcopi Roſchildenſis, quem SUIS TEMPORIBUS, Aſcerianæ ſepulturæ gratiâ, apertum ſcribit: *Quamobrem diu poſtmodùm intactus VVilhelmi tumulus manſit; donec NOSTRIS eum TEMPORIBUS, Hermannus, majoris Sacrarij Præſes, Arnfaſtusq; Scholæ magiſterio functus, connivente Iſaaco ruralis Sacerdotij Præpoſito, parabilem magis, & inter cæteros cultiſſimum advertentes, Aſcerianæ ſepulturæ gratiâ, aperiri juſſerunt.* Obijt autem Aſcerus, Epiſcopus Roſchildenſis, Anno Chriſti M. C. LVI; vel ut alij ſupputant, M. C. L. Poſt quem eligitur Abſalon, ipſo teſte Saxone Lib. XIV. Hinc clarum emergit teſtimonium de Saxonis ætate, nempe, quod vixerit, qvum Abſaloni, poſt defunctum Aſcerum, ſacri honoris culmen decerneretur.

At objiciat fortè aliquis, hunc minus accuratè poſitum eſſe calculum; quum eodem loci commemoret Saxo Abſalonem, tum Maximum Pontificem, ad viſendum Arnfaſtum acceſſiſſe, qui in lectulo æger, in pœnam violatæ Antiſtitis ſepulturæ, graviter decumbebat. Ergò inter obitum & ſepulturam Aſceri minimum viginti annos interceſſiſſe. Abſalon etenim ſacram illam Pontificatus Maximi dignitatem ſuſcepit Annò Chriſti M. C. LXXVII. Saxonis ità verba habent: *Nec leviorem Arnfaſtus exceſſum habuit. Qui qvum impotentium nervorum hebetudini mederi vellet, potione per incuriam ſumptâ, quo ſalutem conciliare debuerat, languorem inſtruxit. Sed & rupti tandem jecinoris partes fruſtatim egeſtas vomitu protulit: quas à Medico pelvi exceptas Maximus Pontifex Abſalon, dum ad viſendum eum humanitatis officio veniſſet, aſpexit. Quo præſente, æger, hæc ſe ob violatos VVilhelmi cineres perpeti proteſtatus, manifeſtas neglecti imperij ejus pœnas pependiſſe dicebat.*

Reſpondeo, verò non abſimile videri, quòd Arnfaſtus ille, aliquot annos, poſt violatam Aſcerianam ſepulturam, ſuperſtes fuerit, & fortean ad illum temporis articulum, quo jam creatus erat Archiepiſcopus Abſolon, quod contigit Anno Chriſti M. C. LXXVII. Niſi ſi quis dicat Aſceri funus totos viginti annos inſepultum jacuiſſe; aut ſaltem Sarcophago incluſum in Sacrario quodam ad ſepulturam fuiſſe ſepoſitum; quomodo hodieq; Nobilium apud

apud nos funera aſſervari ſolent ; & tandem, poſt deſignatum Abſolonem Archiepiſcopum, terræ mandatum. De quo ſentiat ac judicet quisque, quid voluerit.

Deinde ætatis Saxonianæ momenta nobis aperit Codex MS. Regiæ Bibliothecæ Hafnienſis, quem ſuprà Cap. XII, & proximè ſequente XIII, ad teſtimonium citavimus. Is etenim Legationem Saxoni noſtro ab Abſolone commiſſam, ut ex Gallijs Wilhelmum Abbatem in Daniam arceſſeret, refert ad Annum Chriſti M. C. LXI. quo Pontificatum Roſchildenſem adminiſtravit Abſolon, & ab eodem Saxo, virtutis ſuæ ſummæq; eruditionis gratia, Roſchildenſis Eccleſiæ Præpoſiturâ donatus erat.

Sed inprimis floruit Saxo, rerum in Daniâ potiunte Waldemaro Rege, ejus nominis Primo, ejusq; filio Canuto, circà Annum Chriſti M. C. LXXIX. ac deinceps. Nam & ipſe Saxo tempora ſua ad imperium VValdemari reſtringit. Sic Lib. X. Hiſt. Dan. in Hiſtoria Svenonis Tiuffveskeg, VValdemari meminit, SUA ÆTATE regnantis : *Quem incurſationis motem, NOSTRIS ANNIS, VValdemari Regis, Maximiq; Pontificis Abſolonis, propenſæ pro civibus excubiæ domuerunt.* Et Libr. XI. Waldemarum SUI TEMPORIS Regem nominat: *Eidem poſtmodùm* [Waldemaro Rutenorum Regi] NOSTRI TEMPORIS *Rex,* [Waldemarus I.] *ut ſanguinis, ità & nominis hæres, ex filia nepos obvenit.*

Quo verò tempore Hiſtoriæ contexendæ primam Saxo impoſuerit manum, non adeò accuratâ aſſequi licebit conjecturâ. At veriſimile videtur factum id eſſe poſt Annum Chriſti M. C. LXXI. Nam Lib. VII. Hiſtor. Dan. mentionem injicit oppidi ab Esberno Snare, Abſolonis fratre, conſtructi, nempè Kalundeburgi, quod illo anno conditum eſt : *Sed & Hako plus damni in fratrum nece, quàm pugilum defectione reponens, in portum, qui Danicè Herwig, Latinè Exercituum ſinus dicitur, claſſe collatâ, militem exponit. Quo loci NUNC oppidum ab Esberno conſtructum, munimine ſuo præſidium accolis facit, aditumq; barbaræ feritatis eliminat.* Ergo poſt hoc oppidum exſtructum ſcripſit Saxo. Cæterùm quo ea civitas tempore ſit condita, oſtendit Saxo Lib. XIV. Hiſt. Dan : *Eâ tempeſtate* [videlicet regnante in Dania Waldemaro I, & circà Annum Chriſti M. C. LXXI, ut Annales noſtri tradunt] *Esbernus urbem Kalundam molitus, novi munimenti præſidio, portum hoſtili piraticâ liberum præſtitit.*

Certè Saxonem ante Annum Chriſti M. C. LXXVII. vix ullam divino illi Operi ſuo admoviſſe manum, id confirmare videtur, quòd mox in ipſo limine Hiſtoriæ teſtetur impoſitum ſibi hoc muneris fuiſſe ab Abſolone, Danorum tùm Maximo Pontifice. Pontificatus autem Maximi titulo inſignitus Abſolon, eo, quem dixi, Anno M. C. LXXVII. Archiepiſcopo Lundenſi Eſchillo, cui ſucceſſit, Pontificale culmen dimittente, & in Monaſterium Claravallenſe diſcedente, ut ex Annalibus Eccleſiæ Lundenſis conſtat.

Quinimò circà Annum Chriſti M. C. XCIII. maximam partem Hiſtoriæ Danicæ à Saxone abſolutam, & fortaſſis ultimum finem ſpectaſſe totum Opus, indicare nobis videntur verba Lib. XI. propè finem, quæ ſic habent : *Hæc audiens Regina patriam cum filio impubere repetit, geminis poſt ſe relictis filiabus. Ex quibus Ingertha Folconi, Svetiæ gentis nobiliſſimo, nupta, Benedictum Canutumq; filium habuit, hisdemq; mediantibus, Birgerum, qui* ET NUNC EXSTAT, *cum fratribus ſuis nepotem accepit.* At Birgerus ille, Oſtrogothorum Dux, Regi Daniæ Canuto VI, Waldemari I. filio, *σύγχρονος* fuit ; qui regnare cœpit Anno Chriſti M. C. XCIII. Si igitur, hæc ſcribente Saxone, etiamnùm in vivis ſuperaret Birgerus, omninò poſt hunc Annum M. C. XCIII Undecim Libros Hiſtoriæ Danicæ, Saxonis operâ jam tùm elaboratos, & extremum ad colophonem perductos, reliquis tantùm Quinque ultimam exſpectantibus manum, non abſurdè colligas.

Cæterùm Hiſtoriam ſuam perduxit Saxo usq; ad Annum Chriſti M. C. LXXXVI, quo Bugiſlavus Senior, Pomeraniæ Dux, Homagium Canuto Daniæ Regi præſtitit, & cum conjuge ac liberis ad pedes Regis ſuppliciter flexis genibus procumbens, non ſolùm veniam diutinæ rebellionis precatus eſt ; verùm etiàm obſidibus ex parte datis, ex parte promiſſis, aviti paterniq; Ducatus præfecturam beneficij loco ab ipſo ſuſcipere haud recuſavit. Vehementer ergò fallitur Vir plurimùm Reverendus, Aubertus Miræus, qui ſub initium Chronici ſui, Saxonem ad Annum Chriſti M. CC. hiſtoriam ſuam perduxiſſe ſcribit : *Anno M. CC. Saxo Grammaticus, Sialandicus, floret, qui ad hæc usq; tempora hiſtoriam Daniæ perduxit.*

CAPUT

CAPUT XIV.

De Conjugio & prole Saxonis.

DE Conjugio Saxonis, & quæ ex conjugio progignitur, ſobole, altiſſimum in Antiquitatibus noſtris ſilentium eſt. Vir tamen Nobiliſſimus, Arwidus Hvitfeldius, Regni Daniæ quondam Cancellarius, Chronographus doctiſſimus & accuratiſſimus, nec non etiam de Hiſtoria patriæ noſtræ præclarè meritus, Saxoni geminam potioris ſexus prolem, neſcio quibus edoctus monumentis, attribuit, in Continuatione Saxonis, Parte prima, Pag. 112. *Eodem Anno M. CC. XXII,* inquit, *Archiepiſcopus Lundenſis Andreas, poſtquàm lepræ morbo infectus fuit, in ſacri muneris conſortium allegit Petrum Saxonis Grammatici filium, Præpoſitum Lundenſem, Virum admodùm literatum & ſapientem: qui unà cum eo Archiepiſcopatum integro bienny ſpatio, & poſt ſolus toto quadriennio, adminiſtravit, conſecratus Anno M. CC. XXIV. mortuus Anno M. CC. XXVIII. Hic Petrus fratrem habuit Septimium, vel Siſſvendam, Canonicum Roſchildenſem, qui obijt Anno M. CC. XXV.*

Verùm, [ut Generoſiſſimi Domini pace & veniâ loqui liceat] Petrum hunc non *Saxonis*, ſed *Sunonis* de Knarderup filium fuiſſe, quem frater Andreas, leproſus jam factus, in ſocietatem muneris fortean aſſumſerit, ex Annalibus Eccleſiæ Lundenſis liquidò conſtat: vel, ſi fuerit *Saxonis* filius, haud equidem *Saxonem Grammaticum*, nobiliſſimum Scriptorem, quem uxorem unquam duxiſſe ex nullis documentis evinci poteſt, ſed alterum quempiam *Saxonem*, parentem eum habuiſſe, omnino exiſtimo: vel deniq; hunc Petrum, cum fratre Siſſvenda, Saxoni Grammatico ex fratre, aut ſorore, nepotes fuiſſe, ſtatuendum erit. Rariſſimè etenim per ea tempora Eccleſiarum Præpoſiti, Canonici, ſivè in alio ſacræ dignitatis faſtigio conſtituti Viri, virgines vel fœminas ſibi matrimonio jungebant, ſed cœlibem plerumque vitam ducere ſolebant. Quid multis? *Fides ſit penes autorem*; quomodo de rebus dubijs dici ſolet. Mihi ſanè tanti Herois autoritati fideiq; quicquam derogare religio ſit.

CAPUT XV.

De Saxonis exceſſu, & ejus in memoriam conſcriptis Elogijs.

IN fata conceſſiſſe dicitur Saxo Grammaticus, (qui non modò longiore vitâ, ſed propè immortalitate dignus fuit) ſecundùm pleroſque Anno Domini M. CC. I. Sed accuratior certiorq; M. Andreæ Welleji, Hiſtorici quondam Regij, & aliorum noſtratium, calculus videtur, qui Saxonem Anno M. CC. IV. deceſſiſſe ſcribunt. Nam Hiſtoriam ſuam inſcribit Andreæ Sunonis, Archiepiſcopo Lundenſi, qui Abſoloni cognato ſuo ſucceſſerat circa Annum Chriſti M. CC. II. & ſimul in eadem Præfatione Sereniſſimum Daniæ Regem Waldemarum II compellat, qui ab exceſſu fratris Canuti, Anno M. CC. III. ſummam imperij Danici obtinuit. Nam poſtquam Abſalonis, ejusq; ſucceſſoris, Andreæ Sunonis Archiepiſcopi, jam modò laudati, mentionem feciſſet honorificentiſſimam, ſubjecit continuò, verſâ ad Waldemarum oratione: *Te igitur, ſalutaris Princeps, ac parens noſter, cujus illuſtriſſimam à priſcis temporibus proſapiam dicturus ſum, clariſſima lux patriæ VValdemare.* Et ſtatim exinde ad eundem: *Tuo igitur ductu reſpectuq; &c.* ut nihil ſit certius, quàm mortuo ac conſecrato jam Canuto, fuiſſe hæc à Saxone, de fratre ſucceſſore Waldemaro commemorata. Adde quòd Achilles Pyrminius Gaſſarus, Chronologus diligentiſſimus, Saxonem floruiſſe annotet ad Annum Chriſti M. CC. II. Tunc autem Scriptores *florere* dicuntur, qvum ſcribunt, non qvum moriuntur, aut propter ſenectutem, aut ἐλάτ[τ]ωμα, utiles eſſe deſierunt.

Saxoni verò noſtro tale Epitaphium à Nobiliſſimo Viro, Dn. Lagone Wrne, Epiſcopo Roëſchildenſi, ut putatur, poſitum, hodieq; in templo Cathedrali Roëſchildenſi aureis literis tabulæ ligneæ inſcriptum, & ad partem ejus Auſtralem parieti affixum viſitur:

Qui vivens alios æternum vivere fecit,
Saxo Grammaticus mortuus hic recubat.
Mortuus extincto ſed tantùm corpore, mente
Quâ valuit, magno vivit & ingenio.
Unde hanc, deſcripſit, gens Danica venit in oram,
Quæ jacet Arctoö proxima pænè polo:

Dan-

Danorum Regum repetens ab origine ſtirpem,
Et quæ quæque ſuo tempore fata tulit;
Qui regni tractus terraq; mariq; patentes,
Qui populi mores, vitaq; qualis erat:
Tum quæ præſtabant Heroum in pectore vires,
Quæq; Giganteæ corpora molis erant:
Quam ſanctis patriæ firmatæ legibus urbes,
Quod ſtudium veræ relligionis erat.
Hinc quâ DANUS erat virtute invictus & armis,
Qui tenuit regnis regna ſubacta ſuis:
Non modò vicinis metuendus gentibus, ipſa
Hoc ne Roma quidem libera ab hoſte fuit.
Nec tantùm iſta ſtylo deduxit facta ſoluto,
Sed vario ornatum carmine pinxit opus.
Quæ nunc perpetuâ premerentur nocte, niſi hujus
Conſpicuâ ingenij lumine facta forent.
Ergò locum hunc, qui funus habet, venerare Viator,
Eximium patriæ nam decus ille fuit.

Huic adjungam aliud Epitaphium, quod nobis exhibet Vir Clariſſ. Laurentius Aſſerous, Inſcriptionum Danicarum Lib. I, conſcriptum, ut videtur, à Nobiliſſimo Viro, Dn. Willichio Weſthovio, Canonico Lundenſi, Poëtâ Laurigero, & Comite Palatino Cæſareo:

Epitaphium Saxonis Grammatici Dani, literatiſſimi (omnium ſui temporis) viri, Annô M. CC. II. in patriâ mortui, ac Roëſchildiæ, (ubi Canonicus erat) ſepulti.

Hiſtorias quotquot Latij ſcripsêre triumphi,
Cedant in Latij nobis ſplendore cothurni.
Hinc mihi Grammatici *deductum ex omine nomen*
Adcrevit: quaſi non, SAXONEM præter, haberet
Terra alium, pennam cui Svada Latina dediſſet.
Me fera barbaries à Danis, vindice, migrat:
Vindice, mens cujus patrium tenet æthera, Chriſto:
Mentis at hoſpitium Roëſontia contegit ædes.
Ringatur Latium! cœlo ſe Dania tollat.

W. W.

Et quis mihi vitio vertet, ſi ſequentes de Saxone Verſus Rhythmicos, in vetuſtiſſimo Codice MS. repertos, addidero? qui licet barbari ſint & inficeti, ſuo tamen non carent genio:

DANIA flos florum, roſa mundi, ſpina malorum,
Fructibus, ætate, doctrinâ, Nobilitate,
Singula præcedit, & ei quaſi mundus obedit.
Utilibus plenus, gratus locus eſt & amœnus:
Abſit ibi luctus; ibi regnat copia fructus.
Ecce viros tales producit DANIA, quales
Vix modò naſcantur, bello vel ſi arte probantur.
SAXO GRAMMATICUS, Danorum flos & amicus,
Geſta canit plura Regum, per carmina pura.
OVIDI, TULLI, VIRGILI, vos quaſi muli
Illi cedatis, qui dum loquitur, taceatis:
ROSKILDIS viguit, Præpoſituſq; fuit.

Atq; hæc paucula de Vita Saxonis inpræſens dicta ſufficiant. Reliqvum nunc eſt, ut ad alia nonnulla, quæ ipſam Hiſtoriam concernere videntur, ſtylum ſermonemq; transferamus.

CAPUT

CAPUT XVI.

De Stilo Saxonis.

QUod ad Saxonis dictionem, in hoc Docti omnes conſentiunt, ſcripſiſſe eum ſtilo eleganti, florido, terſo, ſublimi, ſplendido, atq; magnifico. Qua de re nonnulla heic in medium producamus variorum autorum judicia & teſtimonia. Hos inter jure merito principem ſibi locum vendicat magnus ille Des. Eraſmus Roterodamus, cujus in Dialogo de optimo dicendi genere, quem *Ciceronianum* inſcripſit, luculentiſſimum exſtat de Saxone Encomium: *In Daniam navigare malo, quæ nobis dedit Saxonem Grammaticum, qui ſuæ gentis Hiſtoriam ſplendidè magnificeq; contexuit. Probo vividum & ardens ingenium; Orationem nusquam remiſſam aut dormitantem; tùm miram verborum copiam, ſententias crebras, & figurarum admirabilem varietatem: ut ſatis admirari non queam, unde illâ ætate homini Dano tanta vis eloquendi.* Huic jam & alij ſuccedant, non minus, quàm ille, de Saxonis dictione, rectè judicantes. Gerardus Joannes Voſſius Lib. II. de Hiſtor. Latinis, Cap. LV. *Quod ad Saxonis dictionem, tanta hujus eſt elegantia, ut ætatis illius captum planè excedat: imò cum antiquiorum, & noſtri ſeculi plurimis certet.* Johannes Iſaacius Pontanus Hiſtor. Dan. Lib. VI. pag. 293. *Saxo Grammaticus, Præpoſitus Roſchildenſis, in gratiam ac decus ſuæ gentis, Hiſtoriam, quæ hodieq; eſt in manibus, Latinè contexuit, ſtilo ac dicendi genere, ſuprà quàm illud ferebat ſeculum, florenti ac terſo: adeò ut Eraſmus exinde haud ſatis mirari potuerit tantam eo ævo eloquij vim atq; elegantiam.* Caſpar Barthius Lib. XXIV. Adverſar. Cap. VIII. *Conditore Annalium apud Danos ſuos Saxone, cui Grammatico ab eruditione reconditâ, receptum eſt nomen, ſuo ævo nihil ſperari majus potuit. In ſummâ barbarie, in terra à cultu literarum tùm averſiſſimâ, Latinè, eleganter, eruditè ſcribit, citrà parem quidem omnia.* M. Johannes Svaningius Fionenſis, Regis Daniæ Hiſtoriographus celeberrimus Lib. I. Commentar. *Hiſtoriam de rebus geſtis Danorum, quam Saxo Grammaticus, natione Sialandus, deſcripſit, in XVI libros digeſſit, atq; à primo Danorum Rege Dan auſpicatus, ad VValdemarum I, ejusq; filium Canutum, puro elegantiq; ſtilo accuratiſſimè eam perſequutus eſt.* Joannes Oporinus in Epiſtola Dedicatoriâ ad Dominum Philippum, Epiſcopum Baſileenſem, præfixâ editioni Saxonis Baſileenſi: *Quâ quidem re, inter medij temporis Hiſtoricos, haud ſcio an quiſquam alius, quantum ego judicare poſſum, hoc Saxone Grammatico, Danicarum rerum ſcriptore, excellat magis: quivè cum veterum etiàm quolibet, ſivè dictionis elegantiam ſpectes, ſivè rerum, conſiliorumq;, ac eventuum varietatem requiras, conferri melius poſſit.* Philippus Lonicerus editioni Saxonis Wechelianæ hunc præfixit titulum: *Danica Hiſtoria, Libris XVI, ſummâ verborum elegantia, magnâ ſententiarum gravitate, rerum deniq; admirandâ varietate, conſcripta, autore Saxone Grammatico, Sialandico Dano, Hiſtorico laudatiſſimo, & quod eâ ætate mirandum, tàm verbis quàm rebus politiſſimo.*

CAPUT XVII.

Quos præcipuè autores imitatus ſit Saxo.

DIonyſius Longinus, Rhetorum Græcorum præſtantiſſimus, in Libello περὶ ὕψους, rectè præcipit atq; hortatur, ut, quando utile & præclarum aliquid molimur, magnorum, qui ante nos ſcripſerunt, Auctorum imitationem, tanquam ſcopum, firmiter antè oculos nobis proponamus.

Quemadmodum etenim (inquit) fama eſt Pythiam, Apollinis ſacerdotem, tripodi admotam, divinoq; ſpiritu afflatam, numinis inſtinctu, conſulentibus oracula reddere: ſic ab illis priſcorum magnis ingenijs in animos, imitantium ipſos, tanquam ex ſacris oſtijs, rivi quidam feruntur, à quibus afflati etiam, qui ſuapte naturâ non iſto Phœbeo aguntur furore, aliorum magnitudine impulſi concitantur rapiunturq;. Sic Homeri, Principis Poëtarum, præter Steſichorum, Archilochum, Herodotum, omnium ſtudioſiſſimus imitator fuit Plato, ab illis Homericis laticibus ad ſe deductos rivos quamplurimos transferens.

Demoſthenes ſanè quàm diligens fuerit Thucydidis imitator, cùm tàm multa indicant, quæ Pæanienſis ille Orator ex Thucydide deſumſit; tum quod eum octies ſua manu deſcripſerit. Virgilius Lucretium adeò imitatus eſt, ut non verba ſola, ſed verſus propè totos, & locos quoq; ejus plurimos ſectatus ſit, teſte A. Gellio Lib. I. Cap. XXI. Imo plurima carmina Virgilius ab Homero, Theocrito, Ennio, Pacuvio, Furio, Nævio, Vario, Catullo, & Accio mutuatus eſt. Quid dicam de Livio, qui integras non modo ſententias, ſed longam

gam rerum geſtarum ſeriem, eisdem Polybij verbis è Græco converſis, ſæpius narravit? Quid de Macrobio, qui totas paginas in opus ſuum ex Gellio tranſtulit? Sic Cicero Demoſthenem, Ciceronem Valerius Maximus, Virgilium Silius Italicus imitando exprimere conati ſunt.

Ità & duos præcipuè autores, ex omni antiquitate, imitandos ſibi propoſuit Saxo, ad quorum ſe dictionem exprimendam vel maximè conformavit: VALERIUM MAXIMUM; cujus non modo formulas loquendi, ſed & argutias, in hoc præcipuè genere excellentis, per univerſæ Hiſtoriæ contextum repræſentavit: & MARTIANUM CAPELLAM, à quo voces hauſit rariores, & abſtruſiores dicendi modos.

Nè vehementer dubites, Benevole Lector, en tibi exempla luculentiſſimâ; ſed tamen ex innumeris pauca!

CAPUT XVIII.

Παραλληλισμὸς variarum Locutionum & vocum ſingularium, in quibus Valerium Maximum imitatus eſt Saxo.

1. Saxo in Præfatione, pag. 1.

Quo evenit, ut parvitas mea, quamvis ſe prædictæ moli imparem animadverteret, ſuprà vires niti, quàm jubenti reſiſtere præoptaret.

1. Valerius Maximus in Prologo.

Si excellentiſſimi Vates à numine aliquo principia traxerunt; mea parvitas eo juſtius ad favorem tuum decurrerit.

2. Saxo loco dicto:

Quamq; ingenij mei imbecillitas fiduciam negabat, ab hortatoris amplitudine mutuatus.

2. Valerius Maximus Lib. VII. Cap. IV.

Miſertus eſt tunc profectò Jupiter Romanæ virtutis præſidium ab aſtutia mutuantis.

3. Saxo l. d.

Cujus fatis cœpti mei metam præcurrentibus.

3. Valerius Lib. V. Cap. II.

Ille, adventum Scipionis fatis ſuis præcurrentibus &c.

4. Saxo l. d.

Te potiſſimùm, Andrea, penes quem ſaluberrimus ſuffragiorum conſenſus, honoris hujus ſucceſſionem eſſe voluit, materiæ ducem depoſco.

4. Valerius in Prologo:

Te igitur huic cœpto, penes quem hominum deorumq; conſenſus, maris ac terræ regimen eſſe voluit, Cæſar, invoco.

5. Saxo l. d.

Tu Galliam percipiendæ literarum diſciplinæ gratiâ perſcrutatus.

5. Valerius Lib. I. Cap. I.

Ut decem principum filij ſingulis Etruriæ populis, percipiendæ ſacrorum diſciplinæ gratiâ, traderentur.

6. Saxo l. d.

Officium mediocritatis limitibus contentum, tantis induſtriæ operibus exornaſti, ut idem poſtmodum ampliſſimæ dignitatis viris beneficij nomine expetendum relinqueres.

6. Valerius Lib. III. Cap. VII.

Mirificâ deinde procuratione abjectiſſimum negotium pro ampliſſimo ornamento expetendum Thebis reddidit.

7. Saxo l. d.

Quamobrem Scaniam tripudio diſſultare compertum eſt, quòd Pontificem potius à finitimis mutuata ſit; quàm ex indigenis legerit.

7. Valerius Lib. III. Cap. IV.

Præclaris virtutibus effecit, nè hæc civitas pœnitentiam ageret, quòd Regem à finitimis potius mutuata eſſet, quàm de ſuis legiſſet.

8. Saxo l. d.

Itaq; cum genere, literis, ingenioq; niteas.

8. Valerius Lib. V. Cap. VIII.

Juvenem & ingenio, & literis, & formâ, inter æquales nitentem.

9. Saxo pag. 2.

Nec ignotum volo, Danorum antiquiores conſpicuæ fortitudinis operibus editis.

9. Valerius Lib. IV. Cap. III.

Cum, editis conſpicuæ fortitudinis operibus, apud milites laudatus.

10. Saxo l. d.

Quorum theſauros hiſtoricarum rerum pignoribus refertos.

10. Valerius Lib. V. Cap. II.

Maſſaniſſæ pectus grati animi pignoribus refertum.

11. Saxo l. d.

Quia propoſiti pondere conſtrictus, vereor ne magis ingenij debilitatem patefaciam, quàm tuam; ſicut par eſt, originem repræſentem.

12. Saxo l. d.

Cumq; fortitudine & liberalitate inſtructiſſimus habearis.

13. Saxo l. d.

Ex cujus ſanctiſſimis vulneribus plus virtutis, quàm cruoris, effluxit.

14. Saxo Lib. I. pag. 5.

Teſtis eſt Beda, non minima pars divini ſtyli.

15. Saxo Lib. I. pag. 6.

Præcurrebat igitur Skjoldus virium complementum animi maturitate; conflictusq; geſſit, quorum vix ſpectator ob teneritudinem eſſe poterat.

16. Saxo l. d.

In quo annorum virtutisq; procurſu.

17. Saxo l. d.

Primus reſcindendarum manumiſſionum legem edidit.

18. Saxo l. d.

Affirmare ſolitus: pecuniam ad milites, gloriam ad ducem redundare debere.

19. Saxo Lib. I. pag. 8.

Hunc pater ultimæ jam ætatis.

20. Saxo l. d.

Hunc pater, ultimæ jam ætatis, ob res egregie geſtas, imperij conſortione donavit.

21. Saxo Lib. I. pag. 9.

Henricum inter ſacra menſæ & amicorum amplexus obtruncat.

22. Saxo l. d.

Inauditi generis miracula exercuiſſe.

23. Saxo Lib. I. pag. 11.

Tanto juvenis amore flagravit, ut virili more culta proſequi non dubitaret, laboribusq; ejus ac periculis intereſſe voluptatis loco duceret.

24. Saxo Lib. I. pag. 13.

Statuam in crepidine collocavit.

25. Saxo l. d.

Hoc loci quid aliud adjecerim, quàm tale numen hac conjuge dignum extitiſſe?

26. Saxo Lib. I. pag. 16.

Apud quam diverſante Hadingo, mirum dictu prodigium incidit.

11. Valerius Lib. II. Cap. VII.

Quia animadverto fore, ut pondere laudis, quam meruiſtis, obrutus, magis imbecillitatem ingenij mei detegam, quàm veſtram virtutem, ſicut par eſt, repræſentem.

12. Valerius Lib. II. Cap. VI.

Vir ille, ut omnibus virtutibus, ità humanitatis quoq; laudibus inſtructiſſimus.

Et Lib. V. Cap. III.

Eloquentia & integritate inſtructiſſimus.

13. Valerius Lib. III. Cap. II.

In quâ ex fortiſſimis vulneribus tuis plus gloriæ, quàm ſangvinis manavit.

14. Valerius Lib. VIII. Cap. XII.

Aſinius Pollio, non minima pars Romani ſtyli.

15. Valerius Lib. III. Cap. I.

Præcurrit igitur Lepidus ætatis ſtabilimentum fortiter faciendi celeritate; duplicemq; laudem è prælio retulit, cujus eum vix ſpectatorem anni eſſe patiebantur.

16. Valerius Lib. III. Cap. II.

Nos quia jam initia procurſusq; virtutis patefecimus.

17. Valerius Lib. II. Cap. VI.

Qui tres in eodem manumiſſiones reſcindi permittunt.

18. Valerius Lib. IV. Cap. III.

Niſi operum ſuorum ad ſe laudem, manubias ad patriam redundare maluiſſet.

19. Valerius Lib. V. Cap. IV.

Quæ patrem ſuum jam ultimæ ſenectutis. *Lib. I. Cap. VIII.* Cumq; ad ultimam ætatem perveniſſet.

20. Valerius Lib. IV. Cap. II.

Ne ſi, diffidente animo, conſortionem imperij uſurpare voluiſſet.

21. Valerius Lib. II. Cap. I.

Apud ſacra menſæ, & inter hilaritatem animorum.

22. Valerius Lib. V. Cap. VI.

Novi & inauditi generis prodigium incidit.

23. Valerius Lib. IV. Cap. VI.

Hipſicratea Mithridatem conjugem effuſis charitatis habenis amavit: propter quem præcipuum formæ ſuæ decorem in habitum virilem convertere voluptatis loco habuit. Tonſis enim capillis equo ſe & armis aſvefecit, quò facilius laboribus & periculis ejus intereſſet.

24. Valerius Lib. IV. Cap. III.

Quemadmodum erat in crepidine collocatus.

25. Valerius Lib. IV. Cap. VI.

Hoc loci quid aliud adjecerim, quàm dignas fuiſſe, quibus Minyæ nuberent.

26. Valerius Lib. V. Cap. VI.

Portam egredienti novi & inauditi generis prodigium incidit.

27. Saxo

27. Saxo Lib. I. pag. 19.
Extinctoq; ſupereſſe non paſſus, ſuſpendio ſe, vulgo inſpectante, conſumpſit.

28. Saxo Lib. II. pag. 22.
Ut varijs periculorum generibus implicaret.

29. Saxo Lib. II. pag. 29.
Magna viri ſolertia, leniendi ardoris præſidium à clypeo mutuantis.

30. Saxo Lib. III. pag. 49.
Eoq; calliditatis genere ingenium texit.

31. Saxo loco dicto.
Nec credi poterat obtuſi cordis eſſe.

32. Saxo l. d.
Qui tàm exculto manus artificio calluiſſet.

33. Saxo l. d.
Fuere ergò, qui illum vegetioris ingenij aſſerentes.

34. Saxo Lib. III. pag. 50.
Pari igitur ſtudio petitum ac promiſſum eſt ſilentium.

35. Saxo l. d.
Ut ſalutem Amlethi vaframenti ſui beneficio conſtitiſſe monſtraret.

36. Saxo Lib. IV. pag. 55.
Me tàm piæ ultionis æmulum patricio ſuſcipite ſpiritu.

37. Saxo Lib. IV. pag. 63.
Subitò vulut ex muto vocalis evaſit.

38. Saxo Lib. IV. pag. 64.
Ut ſe linguæ prorſus officio defectum.

39. Saxo Lib. IV. pag. 66.
Sed & paterna bona flagitijs disjiciebat.

40. Saxo, loco jam dicto:
Opes voracibus ſumptuum impenſis tribuens.

41. Saxo Lib. V. pag. 70.
Virginibus nubere non licebat, niſi quarum caſtitas eis ante delibata fuiſſet.

42. Saxo Lib. VI. pag. 97.
Sed quoniam tradita magis, quàm cognita referuntur, fidem arbiter penſet.

43. Saxo Lib. VI. pag. 98.
Interfecti corpus auro ſe repenſurum edixit.

44. Saxo Lib. VI. pag. 113.
Apparatiſſimis dapibus inſiſtens, luxurioſo menſas epulo cumulavit.

45. Saxo l. d.
Quibus cum Starchaterus oculos inſeruiſſet.

27. Valerius Lib. V. Cap. VIII.
Silanus lucem ulterius intueri non ſuſtinuit, ſuſpendioq; ſe, proximâ nocte, conſumpſit.

28. Valerius Lib. III. Cap. I.
Athenienſes finitimo implicati bello. Lib. II. Cap. VII. Animis deſperatione vitæ implicatis.

29. Valerius Lib. VII. Cap. IV.
Miſertus eſt Jupiter Romanæ virtutis præſidium ab aſtutia mutuantis.

30. Valerius Lib. VII. Cap. III.
Eâq; fallaciâ maximas virtutes ſuas texit.

31. Valerius l. d. & Lib. VI. Cap. IX.
Obtuſi ſe cordis eſſe ſimulavit.
M. Torquatus adeò hebetis atque obtuſi cordis.

32. Valerius Lib. VIII. Cap. XII.
Qui quotidiano ejus uſu callebant.

33. Valerius Lib. VII. Cap. III.
Fratrem ſuum, quòd vegetioris ingenij erat, interfectum.

34. Valerius Lib. I. Cap. VIII.
Pari namq; ſtudio petitum ac promiſſum eſt præſidium.

35. Valerius Lib. VII. Cap. III.
Lampſacenæ verò urbis ſalus unius vaframenti beneficio conſtitit.

36. Valerius Lib. VI. Cap. I.
Virginius plebeji generis, ſed patricij viri ſpiritus.

37. Valerius Lib. I. Cap. VIII.
Indignatione accenſus vocalis evaſit.

38. Valerius Lib. V. Cap. IV.
Quæ etiam Crœſi filium loquendi uſu defectum.

39. Valerius Lib. III. Cap. V.
Dolenter enim homines ferebant, pecuniam flagitijs disjici.

40. Valerius Lib. VII. Cap. I.
Exercitus, & arma, & equitatum voracibus impenſis oneroſum.

41. Valerius Lib. IX. Cap. I.
Ac ne qua virgo ingenuo nuberet, cujus caſtitatem non antè ex numero ipſorum aliquis delibaſſet.

42. Valerius Lib. I. Cap. VIII.
Sed quia non nova dicuntur, ſed tradita repetuntur, fidem autores vindicent.

43. Valerius Lib. IX. Cap. IV.
Quia Opimius Conſul caput Gracchi auro ſe repenſurum edixerat.

44. Valerius Lib. IX. Cap. I.
Cum immanibus epulis apparatiſſimos interponi ludos ſinebat.

45. Valerius Lib. III. Cap. III.
Si huic miraculo Darius inſeruiſſet oculos.

46. Saxo l. d.

Erat enim fortitudo ejus frugalitatis amatrix, aliena nimiæ ciborum abundantiæ, & ab immoderato dapum uſu averſa.

47. Saxo l. d.

Utpote quæ aliquo in momento ponendi luxuriam nunquam vacavit.

48. Saxo Lib. VI. pag. 114.

Famem eò ſapidius, quò ſimplicius pepulit.

49. Saxo l. d.

Ne veræ virtutis nervos externarum deliciarum contagione remitteret.

50, Saxo l. d.

Poſtquam ſe Theutoniæ moribus permiſit, effœminatæ ejus laſciviæ ſuccumbere non erubuit.

51. Saxo l. d.

Benevolentiam ejus, quia virtutem hebetare nequiverat, mercari cupiens.

Et mox infrà:

Regina verò virtutem, quam debilitare nequiverat, ſtupens.

52. Saxo Lib. VI. pag. 115.

Nimio ſaturitatis uſu oſcitans.

53. Saxo l. d.

Adeò virtute vacuus, ut ne minimam quidem ejus umbram conſectaretur.

54. Saxo Lib. VI. pag. 118.

Molli ac teneræ juventæ animoſitatis ſpiritum ingeneravit.

55. Saxo Lib. VII. pag. 128.

Omnia penè temporum momenta ad excolendam militiam conferebant.

56. Saxo l. d.

Ne virtutis nervos luxuriæ contagione hebetari paterenrur.

57. Saxo Lib. VII. pag. 142.

Quem familiaritatis gradum educationis & crepundiorum conſortione adeptus fuerat.

58. Saxo Lib. VIII. pag. 143.

Neq; mihi multitudinem complectendi cupido inceſſit.

59. Saxo Lib IX. pag. 175.

Quâ quidem humanitate magnus Ruthenis injectus eſt rubor ulterius adverſus eum ſæviendi Regem, quem ne injuriarum quidem acerbitate ad infligendam captivis mortem impellere potuerunt.

60. Saxo Lib. IX. pag. 176.

Quem quid aliud, quàm duas inter ſe fortunas partitas eſſe dicemus? Alteram quæ ei incolumen claſſem, propenſum imperium, præcipuas piraticæ vires adjiceret: alteram quæ claritatis ruinam, commilitonum necem, acerbiſſimum vitæ exitum irrogaret.

46. Valerius Lib. II. Cap. V.

Frugalitas inimica luxurioſis epulis, & aliena nimiæ vini abundantiæ, & ab immoderato Veneris uſu averſa.

47. Valerius Lib. IV. Cap. III.

Quorum animus aliquo in momento ponendi pecuniam nunquam vacavit.

48. Valerius Lib. II. Cap. V.

Ex libamentis victus ſui deos eò efficacius, quò ſimplicius placabant.

49. Valerius Lib. II. Cap. VI.

Tenaciſſimos patriæ nervos externarum deliciarum contagione ſolvi noluerunt.

50. Valerius l. d.

Ut primum ſe Aſiæ moribus permiſit, fortitudinem ſuam effœminato ejus cultu mollire non erubuit.

51. Valerius Lib. IV. Cap. III.

Benevolentiam Populi Romani mercari, quia virtutem debilitare nequiverat, cupiens.

52. Valerius Lib. IX. Cap. I.

Transmarinorum ſtipendiorum abundantia oſcitantem.

53. Valerius Lib. VII. Cap. II.

Ut homines ipſam potius virtutem, quàm umbram ejus conſectarentur.

54. Valerius Lib. V. Cap. III.

Qui æternum Romano Imperio ſpiritum ingeneraverat.

55. Valerius Lib. VIII. Cap. II.

Omnia temporum momenta ad percipiendam & exercendam doctrinam conferens.

56. Valerius Lib. II. Cap. VI.

Tenaciſſimos patriæ nervos externarum deliciarum contagione ſolvi & hebetari noluerunt.

57. Valerius Lib. IV. Cap. V.

Illorum amicitia in conſortione delitiarum contabuit.

58. Valerius in Prologo:

Nec mihi cuncta complectendi cupido inceſſit.

59. Valerius Lib. I. Cap. I.

Quâ quidem conſtantiâ magnus cœleſtibus injectus eſt rubor ulterius adverſus eam ſæviendi gentem, quæ ne injuriarum quidem acerbitate ab eorum cultu abſterreri potuerit.

60. Valerius Lib. VI. Cap. IX.

Jam Alcibiadem quaſi duæ fortunæ partitæ ſunt: altera, quæ ei nobilitatem eximiam, favorum civium propenſam, præcipuas potentiæ vires aſſignaret: altera, quæ damnationem, exilium, odium patriæ, violentam mortem infligeret.

61. Saxo

61. *Saxo l. d.*
Itaq; ex ſpecioſiſſimo victore ad miſerabilem captivi ſortem deductus.

62. *Saxo Lib.* IX. *pag. 178.*
Verùm quoniam hujuſce muneris advocationem præſtare plerisque vel invidioſum, vel arduum videbatur.

63. *Saxo Lib.* IX. *pag. 178.*
Nam fatis ſuis Romanæ legationis præcurrit adventum.

64. *Saxo l. d.*
Poſt hunc Gormo arcem obtinuit: *id eſt, rerum ſummam, imperium.*

65. *Saxo Lib.* IX. *pag. 179.*
Quippe profuſo in ſomnum animo, exiſtimavit.

66. *Saxo Lib.* IX. *pag. 180.*
Salus namq; Danorum in ultimas anguſtias deducta, ac penè deſperationis periculis implicata.

67. *Saxo Lib.* X. *pag. 161.*
Voluntarium pro duce ſpiritum erogavit.

68. *Saxo Lib.* X. *pag. 183.*
Eadem quoq; cum ſub ſpecie fæminæ virilem animum gereret.

69. *Saxo Lib.* X. *pag. 188.*
Svenonis fortunam crebris detrimentorum incurſibus laceſſitam.

70. *Saxo Lib.* X. *pag. 192.*
Nec ſolùm fortitudinem ipſe pleniſſimam præbuit, ſed etiam ex ſociorum animis pænè profugam revocavit.

71. *Saxo Lib.* X. *pag. 193.*
Ut nuptiarum deformitatem feminis aptitudine coloraret.

72. *Saxo Lib.* X. *pag. 194.*
Adeò ſcrupuloſo cultu levia quoq; religionis momenta ſervavit, cujus detractæ triſtem à ſe ipſo pœnam exigere cunctatus non eſt.

73. *Saxo Lib.* X. *l. d.*
Cujus facti circumſpectiſſimâ ſanctitate æternam cognomine memoriam uſurpavit.

74. *Saxo loco dicto:*
Ab eodem quoq; pauperibus protectio, pupillis tutela, ſacerdotali ordini veneratio, detrimentorum violentiâ laceſſitis ſubſidia præbebantur.

75. *Saxo Lib.* X. *pag. 196.*
A quo Ulvo, tempore, quo rerum autor nobiſcum immortalitatem ſuam partiri voluit, annuo feriarum circuitu repetito.

61. *Valerius Lib.* I. *Cap.* I.
M. Atilius Regulus ex victore ſpecioſiſſimo ad miſerabilem captivi fortunam deductus.

62. *Valerius Lib.* II. *Cap.* IX.
Accedit his, quòd etiam fortunâ longam præſtandi hujuſce muneris advocationem eſtis aſſecuti.

63. *Valerius Lib.* V. *Cap.* II.
Ille adventum Scipionis fatis ſuis præcurrentibus.

64. *Valerius Lib.* VI. *Cap.* II.
Quo interfecto, aliquanto tetrior arcem occupavit.

65. *Valerius Lib.* I. *Cap.* VII.
M. Cicero, animo in ſomnum profuſo, putavit.

66. *Valerius Lib.* II. *Cap.* VII.
Animis deſperatione vitæ implicatis.
Et Lib. I. *Cap.* VI.
Triſtitia implicatis militum animis.

67. *Valerius Lib.* V. *Cap.* IV.
Pro parentum alimentis ſpiritum erogantes.

68. *Valerius Lib.* VIII. *Cap.* III.
Quam quia ſub ſpecie fæminæ virilem animum gerebat, Androgynem appellabant.

69. *Valerius Lib.* IV. *Cap.* VII.
Detrimentorum incurſu quaſſatis ſolatia erogabantur.

70. *Valerius Lib.* V. *Cap.* VI.
Pietatemq; non ſolùm ipſe pleniſſimam exhibuit, ſed etiam ex pectoribus aliorum abeuntem revocavit.

71. *Valerius Lib.* VIII. *Cap.* II.
Libidinoſam liberalitatem debiti nomine colorando.

72. *Valerius Lib.* I. *Cap.* I.
Quod tàm ſcrupuloſa curâ parvula quoq; momenta religionis examinare videntur.
Et eodem Libro:
Hercules quoq; detractæ religionis ſuæ gravem pænam exegiſſe traditur.

73. *Valerius Lib.* I. *Cap.* XX.
Decretiq; circumſpectiſſima ſanctitate impium opus cenſoris retexuit.

74. *Valerius Lib.* IV. *Cap.* VIII.
Et cum hæc univerſis, privatim alimenti inopiâ laborantibus, dotes virginibus paupertate preſſis, detrimentorum incurſu quaſſatis ſolatia erogabantur.

75. *Valerius Lib.* II. *Cap.* I.
Quid attinet divinò numini invidiam fieri, quod immortalitatem ſuam nobiſcum partiri noluerit.
Et Lib. II. *Cap.* II.
Cujus hilaritatis memoria annuo circuitu feriarum repititur.

76. Saxo Lib. X. *pag. 201.*

Ejus famam gloriæ quæſtu opulentiſſimam tenaciſſima poſteritatis cognitio comprehenderit.

76. Valerius Lib. IV. *Cap.* I.

Quo evenit, ut reprehenſionis morſu ſit vacua, & laudis quæſtu opulentiſſima.

77. Saxo Lib. X. *pag. 203.*

Nocte vero, quam belli dies inſeqvutus eſt, quietem ejus certæ prædictionis ſpecies adumbravit.

77. Valerius Lib. I. *Cap.* VII.

Referam, quàm certis imaginibus multorum quies adumbrata ſit.

Et paulò poſt:

Annibalis quoq; certæ prædictionis ſomnium fuit.

78. Saxo Lib. XI.

Poſt hæc Daniæ ſtatus varijs rerum caſibus fluctuatus eſt.

78. Valerius Lib. IX. *Cap.* VIII.

Ità exiguo momento maximæ rei caſus fluctuatus eſt.

79. Saxo Lib. XI.

Magno cum indolis experimento ætatem animo præcucurrit.

Et paulò poſt:

Rerumq;, quarum ob infirmam adhuc ætatem vix ſpectator eſſe potuit, auctor haberi præſumpſit.

79. Valerius Lib. III. *Cap.* I.

Præcucurrit igitur Lepidus ætatis ſtabilimentum fortiter faciendi celeritate, duplicemq; laudem è prælio retulit, cujus eum vix ſpectatorem anni eſſe patiebantur.

80. Saxo Lib. XI.

Nocte igitur, quam dedicationis dies inſecuturus putabatur, Sacriſtæ ſomnum capienti, quidam per quietem præcepit.

80. Valerius Lib. I. *Cap.* VII.

Artorio ſomnum capienti nocte, quam dies inſecutus eſt, quo Romani exercitus inter ſe concurrêre, Minervæ ſpecies oborta præcepit.

81. Saxo Lib. XI.

Abſterſis lacrymis, depoſitisq; doloris inſignibus, cultum regium reſumere juſſit.

81. Valerius Lib. I. *Cap.* I.

Abſterſis lacrymis, depoſitisq; doloris inſignibus, candidam induere veſtem.

82. Saxo Lib. XI.

Hinc Danicis, inde Norvagicis oculis, incredibilem, niſi ſpectareris, operam edidiſti.

82. Valerius Lib. III. *Cap.* II.

Hinc Romanis, illinc Britannicis oculis, niſi cernereris, ſpectaculo fuiſti.

83. Saxo Lib. XI.

Exulaſſe hujus animum in nequitia non habitaſſe credimus.

83. Valerius Lib. VI. *Cap.* IX.

Peregrinatus eſt hujus animus in nequitia, non habitavit.

84. Saxo Lib. XII.

Quamobrem tanta ciborum penuria inceſſit.

84. Valerius Lib. VI. *Cap.* VI.

Tanta in Boſphorano tractu commeatus penuria inceſſit.

85. Saxo Lib. XII.

Nobilibus in eundem uſum ingenuitatis inſignia erogare rubori non fuit.

85. Valerius Lib. V. *Cap.* VI.

Pueri inſignia ingenuitatis, ad ſuſtentandam temporis difficultatem, contulerunt.

86. Saxo Lib. XII.

Inops epularum convivium principum oculis ſubjicere erubeſcebat.

86. Valerius Lib. I. *Cap.* IX.

Effectum religionis ſuæ oculis Regis ſubjecit.

87. Saxo Lib. XII.

Qvum non minorem perſonarum, quàm civitatum reſpectum egiſſet.

87. Valerius Lib. III. *Cap.* VII.

Majorem ejus autoritatis, quàm ſuorum alimentorum reſpectum egerunt.

88. Saxo Lib. XIII.

Ne patriam ſumptuoſa clientela, ac voracibus oneraret impenſis.

88. Valerius Lib. VII. *Cap.* I.

Exercitus, & arma, & equitatum voracibus impenſis oneroſum.

89. Saxo Lib. XIV.

Lætatusq; eſt, quod ſalutem ſuam alienæ rati, quàm proprio navigio credere maluiſſet.

89. Valerius Lib. I. *Cap.* VII.

Ipſe lætatus eſt, quod vitam ſuam ſomnio, quàm navi credere maluiſſet.

90. Saxo Lib. XIV.

Quo evenit, ut obſcura & ignobili cæde ſpiritum deponeret, quem honeſte in acie profundere noluiſſet.

90. Valerius Lib. VI. *Cap.* III.

Effecitq;, ut quem honeſtè ſpiritum profundere in acie noluerat, turpiter in catenis conſumeret.

91. Saxo Lib. XV.

Fridericus perfectiſſimum honeſtatis ſpecimen.

91. Valerius Lib. IV. *Cap.* III.

M. Curius fortitudinis perfectiſſimum ſpecimen.

92. Saxo

92. Saxo Lib. XV.

Publicæ religioni, quàm privatæ amicitiæ propiorem.

92. Valerius Lib. I. *Cap.* I.

Propior publicæ religioni, quàm privatæ charitati.

93. Saxo Lib. XV.

Igitur patricij ſpiritus Pontifex.

93. Valerius Lib. VI. *Cap.* I.

Virginius plebeji generis, ſed patricij vir ſpiritus.

94. Saxo Lib. XVI.

Quo beneficio obligatus Bogislavus, Sclavorum animos Danis applicando, debitam Abſolonis meritis gratiam retulit.

94. Valerius Lib. IV. *Cap.* III.

Quâ continentia Indibilis obligatus, Celtiberorum animos Romanis applicando, meritis ejus debitam gratiam retulit.

95. Saxo Lib. XVI.

Hisdem perfidiæ laqueis filij ſimplicitatem circumvenire ſtudentis, quibus olim patris credulitatem implicatam habuerat.

95. Valerius Lib. VII. *Cap.* IV.

Aciem Pop. Rom. compluribus aſtutiæ implicatam laqueis ad tàm miſerabilem perduxit exitum.

96. Saxo Lib. XVI.

Quibus cum pulſo manè ſomno oculos inſeruiſſet.

96. Valerius Lib. III. *Cap.* III.

Si huic miraculo Darius inſeruiſſet oculos.

97. Saxo Lib. XVI.

Bogizlai quoq; animus conſtantiæ pignoribus refertus.

97. Valerius Lib. V. *Cap.* II.

Maſſaniſſæ Regis pectus grati animi pignoribus refertum.

98. Saxo l. d.

Accepti beneficij memoriam ad ultimum usq; vitæ tempus inviolabili fide exhibuit.

98. Valerius l. d.

Memoriam inclyti muneris ad ultimum vitæ finem conſtantiſſimâ fide perduxit.

99. Saxo l. d.

Adeo ut cum ſupremo morbo correptus in lectulo laberetur.

99. Valerius l. d.

Ille qvum jam ætate deficiente in lectulo laberetur.

100. Saxo l. d.

Eumq; dividendi inter pupuillos regni autorem habituros.

100. Valerius l. d.

Eumq; dividendi regni arbitrum haberent.

101. Saxo l. d.

Et quod is ſtatuiſſet, perinde ac teſtamento cautum, cuſtodituros.

101. Valerius l. d.

Quod is ſtatuiſſet, perinde ac teſtamento cautum, immutabile ac ſanctum obtinerent.

CAPUT XIX.

Παραλληλισμὸς Vocum & Locutionum rariorum, in quibus Martianum Capellam imitatus eſt Saxo.

DE Martiano Capella idem eſto judicium. Ejus tamen non tàm integra loca, nec diffuſas Periodos, quàm voces rariores, & ſingulares loquendi formulas, quæ minimè publici ſunt ſaporis, imitandas ſibi propoſuit Saxo. Ante omnia id clarum erit, ſi quis diligentem collationem inſtituerit inter ea, quæ Capella potiſſimùm Lib. VI, de latitudine, rotunditate, ac diviſione Terræ, alijsq; eò pertinentibus, ediſſerit; & Daniæ illam deſcriptionem Chorographicam, quam Hiſtoriæ ſuæ præfixit Saxo. Profectò non lac lacti, non ovum ovo poterit eſſe ſimilius, quàm utriusque Autoris, circà eandem ferè materiam occupata, oratio. Agedum, videamus.

1. Saxo Præfatione, pag. 2.

Hujus itaq; regionis extima propinqui maris fluctibus includuntur. Interna verò circumfuſus ambit Oceanus.

1. Martianus Capella Lib. VI. p. 200.

Rotunditatis autem ipſius extima circumfuſus ambit Oceanus.

2. Saxo pag. 3.

Subſidentium camporum receſſu.

2. Mart. Capella l. d.

Hinc defluxere per diverſos ſinus, ſubſidentesq; campos.

3. Saxo l. d.

Pari ſpatiorum intercapedine diſparata.

3. Mart. Capella l. d.

Quod cum antea natura terris maria diſpararet.

4. *Saxo pag. 2.*	4. *MartinusCapella pag. 202.*
Hujus itaq; regionis extima partim ſoli alterius confinio limitantur.	Divulſoq; confinio camporum : *Et mox :* Aſia itidem Nili alveo limitatur.
5. *Saxo l. d.*	5. *Mart. Capella l. d.*
Ex his Jutia granditatis inchoamentiq; ratione Danici regni principium tenet.	Evropæ tamen principium inchoamentiq; limen Hiſpaniæ contributum.
6. *Saxo l. d.*	6. *Mart. Capella l. d.*
Fluminis Eydori interrivatione diſcreta.	Iberi fluminis interrivata tractu. *Et pag. 213.* Verùm hæc anguſtiora quâdam interrivatione diſtenduntur.
7. *Saxo pag. 3.*	7. *Mart. Capalla l. d.*
In Norici freti littus excurrit.	In Gaditani freti littus excurrit.
8. *Saxo l. d.*	8. *Mart. Capella pag. 203.*
Cum aliquanto latitudinis excremento.	Diffuſior adjacet in latitudinis excrementum.
9. *Saxo pag. 2.*	9. *Mart. Capella l. d.*
Tevtoniæ finibus admovetur.	Ex alio latere Galliarum finibus admovetur.
10. *Saxo pag. 4.*	10. *Mart. Capella pag. 205.*
In hiantium rimarum penita provoluti.	Merſus in penita telluris: *Et pag. 195.* Qui in ejus penita præcipitatur.
11. *Saxo l. d.*	11. *Mart. Capella pag. 195.*
Scopulis undiq;ſecus obſita.	Aëris halitus undiq;ſecus diffuſus. *Et paulò poſt:* Tantùndem undiq;ſecus à terris abeſſe cælum.
12. *Saxo l. d.*	12. *Mart. Capella pag. 214.*
Multiplex diverſitatis Barbaricæ conſertio.	Littus confertum multiplici diverſitate Barbarica.
13. *Saxo l. d.*	13. *Mart. Capella pag. 224.*
Ab hujus ortivo latere.	Sol ortivus in læva conſpicitur.

Plura heîc accumulare exempla, brevitatis causâ, in præſens ſuperſedeo. Saxonem etenim Martiani Capellæ felicem ac diligentem fuiſſe imitatorem, Notæ & Obſervationes noſtræ, ſi quis accuratius eas pervolverit, porrò plenius certiusq; teſtari poterunt.

CAPUT XX.

Encomia & Teſtimonia Virorum Doctorum, noſtri & ſuperioris ſeculi, de Saxone Grammatico.

TAmetſi Saxo noſter omni propè laude major ſit, deq; eo præſtet omninò tacere, quàm pauca dicere, quod olim de Carthagine Salluſtius uſurpavit; [quicquid enim dixeris, id omne incomparabili ipſius eloquentiâ, & eruditione longè admirabili, minus erit:] in medium tamen adducam luculenta quædam Virorum Doctorum de tàm divino Scriptore Encomia & Teſtimonia; ex quibus perſpicuum erit, quanti Saxonem fecerint, etiàm illi, qui Danicis ingenijs non adeò benignos ſe fautores præbere ſolent.

Auctor Vitæ S. Wilhelmi Abbatis: *Mittit itaq; in Gallias Saxonem, Præpoſitum Roſchildenſem, VIRUM HONESTUM; qui ab S. Genovefæ collegio petat dominum VVilhelmum, cum alijs tribus fratribus, mitti in Daniam.*

Auctor vetuſtiſſimus, cujus meminit Codex MS. Regiæ Bibliothecæ Hafnienſis: *Saxo cognomine Longus, miræ & urbanæ eloquentiæ Clericus.*

Cornelius Aurelius, magni illus Eraſmi Præceptor, Lib. II. Bataviæ ſuæ, ubi de domo tributaria à Gotrico Danorum Rege in Friſia erectâ loquitur: *De hac Saxo Grammaticus miranda ponit in Hiſtoria ſua, quam de geſtis Danorum ACCURATISSIME ſcripſit.*

Deſid.

Deſid. Eraſmus Roterodamus Dialogo, cui titulus *Ciceronianus*, ſive, *De optimo dicendi genere* : *In Daniam navigare malo, quæ nobis dedit Saxonem Grammaticum, qui ſuæ gentis Hiſtoriam ſplendidè magnificeq́ contexuit. Probo vividum & ardens ingenium, orationem nuſquam remiſſam aut dormitantem ; tùm miram verborum copiam, ſententias crebras, & figurarum admirabilem varietatem : ut ſatis admirari nequeam, unde illa ætate homini Dano tanta vis eloquendi ſuppetiverit.*

Albertus Crantzius Daniæ Lib. I. Cap. I : *Nunc Antiquitates renovaturi, rerum geſtarum ordinem narratione complectamur ; Saxonem, virum Sialandicum, mirâ diligentiâ ſuæ gentis Antiquitates perſcribentem, ſequentes autorem : cujus diligenti verborum curæ parem indagandæ veritatis credere promptum eſt vigilantiam extitiſſe.*

Idem Norvagiæ Lib. V. Cap. XIII : *Hæc ad verbum libuit ex Saxone noſtro transferre & inſerere, ut per intervalla, autoris, quem in his Antiquitatibus ſeqvuti ſumus, vocem intermiſceamus: ut videant poſteri, quæ cura ſcribendi fuerit, jam tùm eâ tempeſtate, Danici generis hominibus. Non vibebatur tanta literarum inſtructio neq́ ſeculo congruere, neq́ regioni : quando in ultimâ (ut vocant Itali) barbarie, illis temporibus, quando illuſtrium literarum memoria videbatur etiàm in Italia (bonarum artium matre) jamdudùm intermiſſa ; Saxo tamen Danus in patria ſua tùm ea ſcripſit, quæ admiramur. Et niſi manifeſtis atteſtationibus rem in propatulo cerneremus, non facile perſvaſum haberemus, illis temporibus, in eis regionibus tale aliquid compertum iri. Judicet quisque, ut volet. Ego temporum & locorum facta collatione, hominem demiror, & laude ſua non fraudo.*

Idem Sveciæ Lib. I. Cap. I. pag. 204 : *Et quoniam promiſcuè Gothorum atq́ Sveonum res geſtas in ordinem digerere propoſitum eſt, principium à Gothis ſumere ex re viſum eſt, quod eorum egreſſio vetuſtior eſt, quàm ulla rerum in Svecis commemoratio, ab autore, quem ſequimur. Is eſt Saxo Grammaticus Sialandicus, vir inprimis diſertiſſimus, & (ut confidimus) antiquitatum in gente ſua fideliſſimus renovator.*

Eodem Libro pag. 225 Saxonem vocat *memorabilem ſcriptorem* : *Nam Daniæ quoq́ geſta memorabilis ille ſcriptor, per aliquot ſecula tranſilijt.* Et Norvagiæ Lib. I. pag. 352. *virum diligentiſſimum : Miror autem his de rebus Saxonis noſtri ſilentium &c. Sed non eſt ea culpa viri diligentiſſimi, quod per eam ætatem (ut apparet) nulli annales ſcriberentur.*

Cardanus de rerum varietate Lib. XV. Cap. LXXX. *Neq́ id vitioſum Hiſtorico : ſed ubi Hiſtoria per ſe ſterilis eſt, licet eam jocis ac fabulis exornare. Quamobrem & jure ab his abſtinuit T. Livius, & Herodotus juſtè damnatur, & Saxo Grammaticus laudatur.*

Olaus Magnus, Archiepiſcopus Upſalenſis, Lib. II. Cap. XXIV : Hiſtor. Septentr. *Hanc inſulam Gotlandiam Saxo Grammaticus, Danorum inſignis Hiſtoricus, in pluribus ſuis ſcriptis ad Sveciam ſinè quavis hæſitatione ſpectare atteſtatur.*

Idem Lib. III. Cap. XII : *Saxo Danorum Hiſtoricus, Antiquitatum diligentiſſimus indagator.*

Idem Lib. V. Cap. I. *Quid verò Saxo Grammaticus, diligentiſſimus Hiſtoricus, de ſua tellure Danica in hac materia afferat, curioſus Lector præfationem Hiſtoriarum ejus, circa finem, inſpiciat.*

Et paulò poſt : *Fortè ſi ſuperioris Svetiæ atq́ Gothiæ cautes & ſaxa examinaſſet, præclariſſima veterum geſta MIRABILI SUO INGENIO ad poſteros tranſtuliſſet.*

Idem Lib. V. Cap. III : *Aſſerit clariſſimus Danicarum rerum ſcriptor Saxo, ſuperius allegatus, ac inferius frequenter allegandus.*

Antonius Poſſevinus Apparatus Sacri Pag. 197. Edition. Venetæ : *Saxo Grammaticus, Sialandicus, è Daniæ regno, Rothſchildenſis Eccleſiæ Præpoſitus, ſcripſit Hiſtoriæ Danorum Libros XVI. ad Andream Epiſcopum Daniæ, illos quidem perelegantes, ſi præſertim ævum, quo vixit, attendas. Quippe Philippo Cæſare vixit, deq́ ſuæ gentis vetuſtate, usq́ ad Annum 1200, quo vixit, eandem Hiſtoriam pertexuit ; quæ Baſileæ apud Bebelium Anno 1534, atq́ Pariſiis prodijt. In quâ licet, præter alia, intuëri, quænam antè enatas Lutheri, & aliorum, Hæreſes, religio, nempè Catholica, ſemper apud Danos, poſt illorum ad fidem Chriſtianam converſionem, enituit.*

Chriſtophorus Colerus Epiſt. de ſtudio Politico ordinando : *Miror Saxonem Grammaticum, qui ævo barbariſſimo eloquentiſſimè & comptiſſimè ſcripſit Hiſtoriam Danicam. Atq́ utinam ita diligenter etiam, qui de rebus Germanicis commentati ſunt : licet ipſe multas fabulas miſcuerit.*

Joannes Picartus in Notis ad Lib. II. Gvillelmi Nevbrigenſis de rebus Anglicis : *Saxo Grammaticus Lib. 1. Hiſt. Dan. à Dan, primo Danorum Rege, vult dici Danos. In quam ſententiam pedibus eo lubens, quippe pronunciatam à Scriptore Dano diligentiſſimo juxta ac diſertiſſimo.*

Thomas Dempſterus, Scotorum doctiſſimus, in Indice Scriptorum, quos in Paralipomenis ſuis ad Antiquitates Romanas Johannis Roſini, in teſtimonium advocat : *Saxo Grammaticus luculentus, ut tempora ferebant, Hiſtoricus.*

Daniel

Daniel Heinſius in Prolegomenis ad Ariſtarchum Sacrum : *Quod nomen* (Grammatici) *ſibi præſtantiſſimus Philoſophi interpres, qui Theologiam quoq; profeſſus eſt, aſſumpſit. Qui Grammaticus ab univerſæ eruditionis contemplatione ac complexu dictus eſt : quemadmodum ætate ſequiori Saxo, illuſtris ac ætate illa facundiſſimus Danorum Hiſtoricus, vir plurimarum rerum gnarus, Saxonem Grammaticum ſe dici voluit.*

Gerardus Joannes Voſſius Lib. II. de Hiſtoricis Latinis : *Saxo Grammaticus, Sialandicus, Rotſchildenſis in Dania Eccleſiæ Præpoſitus, ad Andream, Daniæ Epiſcopum, Hiſtoriam ſcripſit Libris XVI : in quâ non pauca ſunt fabuloſa : ut haud cuncta recipi debeant ἀβασανίςως. Nec tamen tantus eſt fabulator, ac nonnullis videtur, qui eum nullo habent loco. Inter hos eſt Goropius Becanus: de quo minus eſt mirandum, cum argumentum tractet, non παράδοξον modò, ſed etiàm ἄδοξον. Rejicit igitur, non quicquid debet, ſed quicquid obeſt cauſæ ſemel ſuſceptæ. Quod ad Saxonis dictionem, tanta hujus eſt elegantia, ut ætatis illius captum planè excedat : imò cum antiquiorum, & noſtri ſeculi plurimis, certet. Perduxit Hiſtoriam ſuam usq; ad tempora Philippi Cæſaris, ſub quo non inglorius vivebat. Mentio ejus fit ab eo, qui Saxonem in Dania aut vidit, aut videre potuit ; diſcipulo dico S. Gvilhelmi, Roſchildenſis in Dania Abbatis, apud quem in præceptoris vita hæc legas : Mittit itaq; in Gallias Saxonem, Præpoſitum Roſchildenſem, virum honeſtum ; qui ab S. Genovefæ Collegio petat Dominum VVilhelmum, cum alijs tribus fratribus mitti in Daniam.*

Johannes Iſacius Pontanus in Epiſtola Dedicatoria ad Sereniſſimum Daniæ Regem, Chriſtianum IV : *Eorum præcipuè priores* (Reges) *Saxo Grammaticus, Sialandicus Danus, illuſtri Langiorum proſapiâ oriundus, ante quadringentos, & quòd excedit, annos, mirabili rerum varietate, nec minori dicendi ubertate &c. accuratius pertractans &c.*

Idem Hiſtoriæ rerum Danicarum Lib. VI. pag. 293 : *Quin & eo* (Abſalone Archiepiſcopo) *præcipuè impulſore & veluti ergodiocte uſus Saxo Grammaticus, Præpoſitus Roſchildenſis, in gratiam ac decus ſuæ gentis, Hiſtoriam, quæ hodieq; eſt in manibus, Latinè contexuit, ſtilo ac dicendi genere, ſuprà quàm illud ferebat ſeculum, florenti ac terſo ; adeò ut Eraſmus exinde haud ſatis mirari potuerit tantam eo ævo in homine Dano eloquij vim atq; elegantiam.*

Idem in Chorographica Daniæ deſcriptione, Cap. de Danorum ingenijs, ſtudijs, ac moribus, pag. 781 : *Talibus viris, ſivè ſidera potius appellem, lucentibus, nihil mirum & alia extitiſſe clara ingenia. Sanè Italiam, Galliam, Germaniam, cæteramq; ferè Europam univerſam, barbaries tum occuparat ; adeò ut in iſto propemodùm terrarum angulo, extremoq; Borea, quod mirandum, elegantia ac decus literarum ſteterit. Tunc etenim ſuis tantummodò notus, interq; frigora atq; Arcton ſtudia fovens, ſinè exemplo maximus, longeq; admirabilis rerum Danicarum ſcriptor emicuit Saxo Grammaticus, Eccleſiæ Roſchildenſis Præpoſitus, è vetuſta atq; inclyta Langiorum familia oriundus. Quem exinde ſeculis aliquot, ubi emergere è vepribus, ac tenebris ignorantiæ denſiſſimis cæpiſſet doctrina cultior,* admirati ſunt viri *doctiſſimi, & in his magnus ille Deſiderius Roterodamus, illo ævo hominem Danum non modò ſplendidè magnificèq; gentis ſuæ Hiſtoriam contexuiſſe, ſed ad id exſequendum attuliſſe inſuper ingenium vividum & ardens, orationem nusquam remiſſam aut dormitantem, tùm mirificàm verborum copiam, ſententias crebras, & figurarum admirabilem varietatem ; ut exputare iterum iterumq; haud potuerint, unde homini ad axem propemodo extremi Boreæ poſito tanta vis eloquendi eâ ætate promanarit. Habuit ille operum ſuorumq; ſtudiorum impulſorem præcipuum, ac veluti ergodiocten, Abſalonem Hvide, Lundenſem Archiepiſcopum. In cujus quoq; gratiam, ac decus ſuæ gentis, Hiſtoriam, quæ hodieq; eſt in manibus, Latinè contexuit. Unum optandum fuiſſet, ſi adjectâ annorum ærâ, lucem majorem rebus addidiſſet, & inductis quoq; ævi illius incerti ac vetuſtiſſimi nonnullis, quod ad libros præſertim primores attinet, hiſtoriam magis, quàm fabulas, quod ei Vives impingit, poſteris tradidiſſet. Nam cætera ſanè (licet & iſta quibus tueatur, habet) ejusmodi ſunt, quæ à legibus legitimæ Hiſtoriæ nihil abeant. Eſtq; egregium hoc pacto felicemq; rerum ſuarum præconem nactus Rex VValdemarus, eiq; proximus Abſalon, qui haud ſatis exiſtimarunt ſumma cum gloria, maximoq; patriæ emolumento, res præclaras perpetraſſe, niſi earum quoq; egregium hunc ſcriptorem ſibi familiarem reddidiſſent &c.*

Caſpar Barthius, in Notis ad Claudianum, pag. 35 : *Ità Saxo Grammaticus, Latinus & diſertus Hiſtoriæ Danicæ conditor.*

Idem pag. 131 : *Scitum etiàm eſt illud Saxonis Grammatici, Hiſtoriæ Danicæ non adeò antiqui, ſed mirùm quàm diſerti & docti ſcriptoris.*

Idem pag. 436. : *Uſus hoc verbo, etiàm ævo extremo, Saxo Grammaticus, Danorum Hiſtoriæ auctor, ad priſcorum multos politus.*

Idem Lib. XVII Adverſariorum, Cap. IV : *Eodem uſus verbo Sidonius Panegyrico Majorani : ---- Craſſatur vertile tergum Flatibus. ---- & ævo ultimo ſcriptor admirandus, Saxo Grammaticus, Lib. I. Daniæ ſuæ :*

Vertilis inq; novos converti cerea vultus.

Idem

Idem Lib. XXIV. Cap. VIII : *Conditore Annalium apud Danos ſuos Saxone, cui* Grammatico *ab eruditione recondita receptum eſt nomen, ſuo ævo nihil ſperari majus potuit. In ſummâ barbarie, in terrâ à cultu literarum tùm averſiſſimâ, Latinè, eleganter, eruditè ſcribit, citrà parem quidem omnia.*

Idem Lib. L. Cap. XII : Vetuſtatem *pro* Senectute *dixit Saxo Grammaticus, Danorum eloquens & eruditus Hiſtoricus, Lib.* XIII. *his elegantiſſimis verſibus :* Ipſe ego quàm noceat, didici, damnoſa vetuſtas.

Idem Epidorpidum Lib. VIII. qui inſcribitur Bibliotheca; Epigr. LXXXVII:

SAXO GRAMMATICUS

Adoptat huncce Phœbus ultimum natum;
Sed ingenI vigore nobilem in multis.

CAPUT XXI.

SAXOMASTIGES.

A conditis literarum monimentis nemo tàm felicis induſtriæ fuit, in quocunque ſtudiorum genere, quin ejus ſcripta ac lucubrationes in varias reprehenſiones incurrerent. Sic Homerus Zoilum, Virgilius Carbilium, Horatius Mævium, Demoſthenes Demadem, Cicero Antonium, Herodotus Plutarchum, Joſephus Egeſippum, alij alios, ſuorum ſcriptorum habuerunt obtrectatores. Ità & Saxoni noſtro ſui nō defuerunt vituperones, vitiligatores; iniqui Cenſores, & acerbi nimis Ariſtarchi, qui ſe adverſus memoriam ac merita tanti ſcriptoris prorſus malignè atq; impudenter geſſerunt. In his præcipui ſunt :

Hieronymus Cardanus Lib. XVII. de Subtilitate : *Poterat ſanè hujus inventi autor ſilentio præteriri, quandoquidem neſciam, an in illis totis tribus libris, quos de Occulta Philoſophia conſcripſit, quicquam aliud veri ſit. Adeò illum inſaniſſe, dùm hæc ſcriberet, exiſtimo : longè magis, quàm in Danorum Hiſtoria, qui illam totam* (quod falſiſſimum eſt) *fabulis plenam conſcripſit Saxo Grammaticus neſcio quis.*

Ludovicus Vives; (cujus tamen de Saxone judicium cum temperamento mitioris cenſuræ conjunctum eſt) de tradendis diſciplinis Lib. V. pag. 389 Edit. Colon. in 8 : *Saxo Grammaticus de Danis ea ſcribit, quæ fabuloſitatem reſipiunt, ut in admirationem aliarum gentium conficta credas. Sed mireris quoq; in illo ſeculo, atq; illa regione, verba & elegantiam dictionis. Fabuloſa ſunt magis quæ de Britanniæ originibus quidam eſt commentus, à Bruto illo Trojano deducens, qui nullus unquam fuit.*

Johannes Goropius Beccanus, acerrimus omnium & iniquiſſimus Saxomaſtix, Lib. 7, quem Goto-Danica vocat, Edit. Antuerpienſis, anni 1569 pag. 708. *Hactenus certe, quæ Saxo Grammaticus, & eum ſecuti, prodiderunt, pro vaniſſimis delirijs habeo: propterea quod nihil prorſus cum Græcis ſcriptoribus, & migrationum Germanicarum perpetua quadam ſucceſſione, apud idoneos autores celebrata, conſentiant, ſed meras nugas, & vana ſomnia, & aniles fabulas, citra omnem & utilitatem & eruditionem, inculcent.*

Idem pag. 755: *Sed excuſetur hic error* (Çranzij) *cum cæteris quàmplurimis, Saxonis Grammatici autoritate, quos ex cæco quodam amore deprompſit ; nulla nec linguæ Cimbricæ, nec veterum Græcorum, è quibus Plinius ſuam Nerigon hauſit, habita reverentia. Hos tamen potius ob inſignem diligentiam & venerandam antiquitatem, & curioſam rerum externarum perveſtigationem & ſequi & interpretari, & ſi qua parte lapſi eſſent, adjuvare debuiſſet, quàm vanum illum fabulatorem, cujus hiſtoria minus habet, quàm Arioſti Orlandus, veritatis : ſimilior certè veris Luciani narrationibus, & Apuleji mileſiis fabulis, & Heliodori Æthiopicis, quàm veræ rerum geſtarum expoſitioni.*

Hinc jam per aliquot paginas Saxonem ex profeſſo refutare aggreditur. Longum nimis foret ſingula deſcribere. Demum pag. 758 : *Multas nugas me legere & audire memini : ſed oderit me Mercurius, ſi unquam ullas frigidiores, quàm egregius hic hiſtoriæ ſcriptor contexuit, æſtimarim, &c.*

Joannes Bodinus Methodi Hiſtoriarum Cap. IV. de Hiſtoricorum delectu, pag. 96 : ubi de Procopio agit : *Quæ prodigia ſapiunt Græcam vanitatem, & hiſtoricis non modò profanis, verùm etiàm Eccleſiaſticis, fidem ſæpè derogarunt. Plenus eſt ejuſmodi fabulis Nicephorus Calliſtus, quibus etiam Zonaras, alioqui probatus Hiſtoricus, & Nicephorus Gregoras ſæpè delectantur ; ac interdùm Euſebius Cæſarienſis. Talibus nugis referti ſunt Antonini, Adonis, Saxonis Grammatici, Sigeberti, Freculphi, Naucleri, Mariani, Merlini, Urſpergenſis, Annonij, Turpini, Gvagnini, ac veterùm Annalium libri ; quibus omninò carere non poſſumus, in eo genere tamen alij alijs longè præſtant.*

Scripto-

Scriptores Centuriarum Magdeburgenſium Centur. X. Cap. XIII. pag. 693 : *Inter Metamorphoſes Ovidij referri poſſet, quod Saxo Grammaticus de Urſo nugatur, quem ait in agro Svetico virginem quandam rapuiſſe, & in latebris ſuis ejus concubitu uſum eſſe. &c.*

Joannes Wierus de præſtigiis Dæmonum Lib. III. Cap. XV : *Stulticia hæc phantaſtica ut omnium oculis evidentiſſimè pateat, ex Joanne Grammatico* (ità perperàm Saxonem noſtrum nominat) *aſſcribam bonâ fide Hiſtoriam, ab eo ut veram inter reliqua intextam : quam tamen merè mendacem, aut mendacijs egregiè excultam, (quod equidem cum docti alioqui viri venia dictum cupio) facilè is judicabit, qui ad rationis trutinam revocarit, num grato, imò virulento epuli guſtu, rationis atque eloquentiæ ſummum munus, ac manuum feliciter conferendarum donum conſequi quis poſſit. Ità ſcribit Lib. V. Hiſtoriæ Danicæ &c.*

Et paulò pòſt : *Mirandum interim ſummoperè, tàm manifeſta mendacia à præclaris illis ingenijs inter res verè geſtas deſcribi citrà præmonitionem commenti alicubi lecti vel auditi : ſic tutior earum foret lectio.*

Joannes Magnus, Archiepiſcopus Upſalenſis, Lib. IV. Cap. XXVII. Hiſtoriæ Gothorum Sveonumq; : *Neque illud verum eſt, quod Saxo affirmat, hunc Ericum, primum ejus nominis Regem, Svecis præfuiſſe.* Et mox : *Præterea non ſatis probabilis videtur illa Saxonis aſſertio, quâ Frothoni centum ſeptuaginta Reges ſubjectos commemorat.* Ubi ad oram Libri excuſum extat : *Saxo multa falſa ſuis Hiſtorijs immiſcuit.*

Idem Hiſtoriæ Lib. VIII. Cap. XXVII : *Albertus Crantzius circà hunc paſſum inſurgens, queritur Saxonem Danicas Hiſtorias nimis mutilatas tradidiſſe. Quod etiam nulla ratione negari poteſt.*

Idem Hiſtoriæ Lib. XVII. Cap. I : *At de illa ingenti auri ſumma, quam Saxo in expiationem necis vulpeculæ à Sveonibus expoſitam fuiſſe affirmat, ità ſentio, ut potius ſileam, quàm me indigna reſpondeam.* Ubi ſimul ad marginem legitur : *Saxonis Danici in Sveones impoſtura.*

Janus Douza Annal. Holland. Lib. I. fol. 71 : *Magnus certè apud me Albertus ille, induſtriæque ac fidei præclarus inprimis ; niſi quà Saxonis illius, non indiſerti quidem, quantùm potuit in tali ævo, ſed verò nimiùm fabuloſi ſcriptoris, ſequitur autoritatem.*

Cromerus Lib. I. Polonicæ Hiſtor. Cap. IX. *Saxoni parum fidei habendum* dicit, *cùm de re à ſua memoriâ remotâ, nullo autore, ſcribat.*

Johannes Lampadius in Continuatione Mellificij Hiſtorici Pezeliani, Parte III, pag. 62 : *De Saxone extat Cardani judicium de Subtilitate Lib. 17. ubi inquit : Cornelium Agrippam in libris de occulta Philoſophia non minus deliraſſe, quàm Saxonem Grammaticum, qui hiſtoriam Danorum totam fabulis refertam condiderit. Alij Lucianicis figmentis ſimilimam eſſe dicunt, quibus D. Chytræus aſtipulari videtur. Verùm ut, quod res eſt, aperiam, vera falſis miſceri contendo.*

M. Jonas Jacobus Venuſinus, Hiſtoricus quondam Regius, in Theſibus de Fabula, quæ pro Hiſtoria ſæpiſſimè venditatur ; Theſi LXXIV : *Cupimus autem nobis ignoſci, ſi non omnia, quæ ſcriptis ſuis Saxo Longus, vel alius quiſpiam conſignavit, approbemus. Quædam enim ejusmodi ſunt, ut apertæ veritati vim faciant ; quæ ſi pro veris acceptaremus, ne nos in Hiſtoria nihil vidiſſe videremur.*

Idem Theſi CXXXV : *Fatendum igitur Saxonem Scaldrorum carminibus & cantilenis nimiùm tribuiſſe : neque opere ſuo Hiſtorico, quod pollicetur, fidelem veritatis noticiam poſteritati reliquiſſe.*

Idem Theſi CLVI : *Hos ego Hiſtoricos majoris profectò fecero, quàm Saxonem noſtrum, qui ex meris hominibus regum Danicorum genus diducit. Immò, quod opinor ex Noricorum antiquitatibus hauſit, Regum haud paucos originem ex bellua quadam, Urſo nimirùm, detexit. Notius eſt enim quàm cuperemus, enorme atque infandum illud commentum de Urſo, qui raptam virginem Norvegicam compreſſerit, quæ deinde, occiſo marito, Trugillum peperit &c.*

M. Andreas Foſſius, Epiſcopus quondam Bergenſis, in Epiſtola ad M. Deſiderium Foſſium : *Saxo noſter autores ſcriptoreſve exterarum Hiſtoriarum vel nullos, vel paucos admodùm evolviſſe, fideliterque legiſſe mihi videtur ; licet Bedam, Dudonemque atque Paulum Diaconum citet. Verùm ſi vel eosdem, vel alios legit ; eorum tamen Hiſtorias narratione inversâ nimis corrumpit : ut cuivis ſagaci hiſtoriarum variarum indagatori, ſive πολυΐστωρι, facile eſt videre. Quid autem Saxonem moverit, ut id faceret, aliud haud video, niſi ut gentis ſuæ Danicæ gloriam, non autem rerum, temporum, perſonarumque, & ſimilium circumſtantiarum hiſtoricas annotationes veritatemque venaretur. Finis enim ſcriptionis Saxoni propoſitus fuiſſe videtur, non ut veritatem deliteſcentem è tenebris in lucem erueret : ſed ut Danicam noſtram gentem non ſimpliciter illuſtraret, ſed & ut Danos ſuos rerum geſtarum magnitudine (à ſe tamen in Antiquitatibus ſuis primis omninò conficta) omnibus alijs, etiàm illuſtriſſimis, gentibus atque nationibus vel pares, vel etiàm ſuperiores, imò Heroas, & tantùm non Deos faceret. At longè modeſtiores ſunt plerique ſcriptores Germani, Galli, Hiſpani, Ungari, Boemi, Poloni, Angli, mei quoque Norvegij. Ij enim veris ut plurimùm contenti, quæ in regnorum ſuorum initijs incerta aut incognita ſunt, intacta*

quoque

quoq; relinqvunt. At longè aliter feciſſe mihi videtur noſter Saxo. Et paulò poſt : *Nam & (ut ad Saxonem redeam,) eſt ubi ſuam is meretur laudem, veritatiq; ipſum ſatis conſonare affirmavero : verùm id pro parte tantùm operis ipſius eſt. Atq; id in ultimâ ſaltim ſui parte, qvantumq; ad 150 circiter annorum ſuo ſeculo proximum hiſtorias attinet, quas & dilucidè, & copioſè atq; verè conſcripſit. At ſi 150 plus minus annorum antecedentium narrationes ab ipſo conſcriptas obſerves, pleraq; etiam illis verè ſcripſiſſe, in nonnullis verò etiàm hallucinatum fuiſſe deprehendo. Rurſus 100 alios annos, qui prædictos antecedunt (nempè ab 800 ferè Chriſti, uſq; ad 900 circiter) partim Hiſtoricâ, partim fabuloſa falsâq; narratione perſequitur. Reliqua verò ipſius (quæ vocatur) Hiſtoria, (à principio nempè regni Dan uſq; ad 800 Chriſti annum, temporaq; Gottrici Regis) fabula potius Poëſisq; eſt, quàm hiſtoria ; Saxoq; in iſta ſui parte (ſi non in univerſum) fabulator magis eſt quàm Hiſtoricus. Maximâ enim ex parte (ſi non in univerſum) Poëticam atq; à ſemet ipſo confictam conſcripſit Hiſtoriam à Dan uſq; ad Gottricum, (quod tempus plusquam 2000 annorum complectitur) non aliter quàm olim Virgilius Æneæ, Didonis, Turni, Niſi, Evriali, Mezentij, cæterorumq; ſuæ Æneidos Heroum confictas à ſe fabulas, tanquàm Hiſtorias, carmine celebrat. Quid enim, quæſo, aliud eſt Saxonis Torkillus per mare, per terras, per ſaxa, per ignes ſuum Ugartilochum quæritans, quàm Æneas ad inferos deſcendens? &c. Ut & innumera ejusmodi alia, quæ Saxo nobis pro Hiſtorijs venditat, cum tamen ſplendidiſſima ſint mendacia, ipſiusq; Saxonis ſaltem commenta atq; ſomnia. Atq; breviter : Saxo eſt Oceanus fabularum, mendaciorumq; : imò mera continuaq; fabula totus ferè eſt à principio ſui ad Gottricum uſq; Regem. Et in tantâ ſui parte, hoc eſt, 2000 circiter annorum deſcriptione non tantùm ut Poëtam, & non Hiſtoricum, ipſum reputo, ſed & Poëtis ferè vaniorem. Poëtæ enim ut plurimùm veras Hiſtorias ſuarum commentationum fundamentum habent, easq; fabuloſis involucris, figmentisq; ſuis, ad delectandum, interſpergunt. At Saxo (meo judicio) nullam ferè habet veritati innitentem Hiſtoriam, antè annum Chriſti 800, aut circà id tempus. Id autem intelligi volo de Regibus ipſis, quos in Dania regnaſſe, his illisvè temporibus aſſerit; deq; rebus illis geſtis, quas ipſis, ex ſuis inventis, commentisq;, aut ſomnijs, Saxo affingit.*

CAPUT XXII.

Arngrimi Jonæ Islandi & Johannis Lyſcandri Bramenſis Cenſura & Judicium de Saxone Grammatico.

TAntùm non hos etiam Duumviros in numerum eorum, qui Saxoni noſtro rigidi nimis Ariſtarchi contigerunt, retuliſſem, niſi ſi paulò mitiores, & non de induſtriâ, ſed nonnihil invitos, ad eum acceſſiſſe carpendum, re diligentius penſiculatâ, animadvertiſſem. Hoc igitur loco ſeorſim ipſorum Cenſuram & Judicium de Saxone noſtro commemorare & in medium producere placuit.

Arngrimus Jonas Iſlandus in Supplemento Hiſtoriæ Norvagicæ MS : *Quamvis autem viro de ſua patria benè merito, Saxoni Grammatico, nihil derogatum velimus, ac nè contradictum quidem, (in gratiam ſcilicet celeberrimæ Danorum gentis) ſi id per rerum veritatem liceret : tamen cauſam non ſubeſſe putamus, nec videmus, cur à noſtrarum Antiquitatum, quas benè multas ad manus habui, unanimi conſenſu diſcedamus ; idq; tantò minus, quod nullum occurrat uſpiam, nè unum quidem, quod Saxonis narrationibus ſuffragetur, aut univerſali noſtorum conſenſui, quoad rerum ſummam, contradicat ; cum ille tamen interim aſſerat, multa ſe à noſtris mutuatum. Nihil hic neceſſe diſcrepantia loca, ſeu narrationes, producere, vel operosè recenſere. Id enim ex ipſa Hiſtoriarum collatione cuivis obvium. Unum tamen aut alterum attingam. Lib. VII. Hiſt. Dan. Saxo commemorat Ringonem quendam, Inghaldi filium, qui Haraldum Hyldetand prælio victum occiderit. Ille autem Ringo Haraldi Hyldetandi victor, fuit Sigvardus Ring, Lodbrochi pater, noſtris id paſſim aſſerentibus. Id quod etiàm Saxo nobiſcum fatetur imprudens, eodem nomine loci, in quo depugnatum eſt ; quem VVellejus Danicè vertit* Bravelſe, *ut nos. Eundem hunc Sigvardum Ring affirmat Saxo natum patre Sigvardo quodam Norvego, Lib. IX : ſed neutrum verum eſt. Etenim Sigvardus Ring, Lodbrochi pater, parentem habuit Randverum nomine, debellavitq; patruum Haraldum Hyldetand, in loco* Braſſnelſe. *Itaq; hic Saxonem ſibi contrarium judico, eundem Ringonem nunc Inghaldi, nunc Sigvardi filium, ſtatuentem. Similiter Lib. X. craſſi deprehenduntur errores. Svenonem* Tiuffgeſteg / *Regem Daniæ, ait natum Gyrithâ, filiâ Biörnonis, Sveciæ Regis ; cùm is vilem ancillam Foci Baronis in Fionia, Aaſam nomine, matrem habuerit. (Æquè autem veteres legitimos ac illegitimos plerumq; curabant filios, præcipuè ſi qui legitimos nullos reliquerunt, ut iſtius Svenonis pater Haraldus) Bjórno autem ille, quem Sveciæ Regem appellat Saxo, qui alios noſtris* Styrbiorn / *à turbis, dicitur, (*Styr *enim* tumultum *notat) quamvis regnum Sveciæ nunquam adeptus eſt, ſed conatus ſit patruo Erico illud vi eripere, Haraldi Gormonis, Regis Daniæ, patris Tiuffgeskeg, gener fuit, non ſocer, non multò poſt nuptias cæſus à patruo.*

Svenonis etiam prius conjugium cum Gunhilda, Vandalorum Regis Burislai filia, Saxo omiſit; ex quâ Canutum Magnum & Haraldum ſuſcepit; non autem ex poſteriore conjugio cum Sigrida Storrada, Erici Victorioſi, Regis Sveciæ, relicta vidua, quæ cum marito adhuc vivo divortium illegitimum fecerat, quam Saxo male Gyritham. Ex hac Sveno, Rex Daniæ, Aſtridam, Svenonis Eſtritij, vel Aſtritij, matrem, qui & Ulfonis Regis Daniæ. Eodem quoq́ libro non ritè aſſerit Saxo, Emmam Angliæ Reginam, ex Canuto Magno, Daniæ Rege, Eduardum ſuſcepiſſe; quem illa ex Adelredo, priore marito, quem Canutus debellavit, ſuſceperat. Id quod Vellejum non animadvertiſſe miror. Hactenus Arngrimus.

Johannes Lyſcander Antiquitatum Danicarum Sermone VIII. pag. 69: *De Gothico autem regno, rebusq́ Gothicis, pauca nimis edita ſunt, plurima & præcipua antiquorum negligentiâ intermiſſa, plurima incuriâ eorundem malè ſcripta.* Et cum unus ſit Saxo Grammaticus, qui aliqua publicè reliquerit poſteris, ex quo cæteri multa mutuò accipiunt; tamen ea ipſa in pluribus manca & imperfecta ſunt. *In ſermone ſummus ornatus eſt; ipſæ verò Antequitates minus diligenter inveſtigatæ. Neq́ qualis prima fuerit Aquilonarium populorum Politia, neq́ quomodo regna enata ſint, neq́ qualiter eadem aucta & mutata ſint, neq́ migrationes populorum, neq́ imperiorum conjunctiones, neq́ temporum ſeriem uſpiam exponit. Vix in toto opere Cimmeriorum aut Cimbrorum meminit, cùm nemo unquàm benè & convenienter de populis Arctois diſſerat, qui non usq́ ad Annum Chriſti treeenteſimum nonageſimum quintum continuam Cimmeriorum, Dacorum, & Getarum mentionem faciat. Reges tantùm à Danao Baltheo, qui initijs Regnorum Cimmericorum annis mille recentior eſt, deſcendentes recenſet, quod non poteſt perfectam hiſtoriam abſolvere. Nec ſanè videtur ille Vir animadvertiſſe ullam unquam fuiſſe regnorum Borealium conſtitutionem aliam, quàm quæ tùm fuit, cum in Dania viveret. Igitur de multis gentibus parùm proſperè docet, Sveonasq́ & Gothos inter ſe confundit, quod non erat faciundum. Ita enim laus Cimmeriorum & Getarum diminuitur, primumq́ exiguis, & his minoribus, adſcribitur. Ea in Saxone obſervanda ſunt; & potius tantum infortunium, Scriptorumq́ penuriam Cimbricæ condolemus genti, quàm ut in aliquam, qui quod ſibi poſſibile erat, præſtitit, ferociter invehamus.*

CAPUT XXIII.

Breves νεθεσίαι, *ſivè Aphoriſmi Apologetici pro Saxone Grammatico.*

TOtum accuſationis negotium, quâ nobiliſſimum & planè incomparabilem rerum Danicarum ſcriptorem, Saxonem Grammaticum, tàm acriter & acerbè inſectantur maligni ipſius Ariſtarchi & Cenſores; duabus potiſſimùm nititur criminationibus: quòd *fabulas Hiſtoriæ ſuæ interſeruerit*; &, quòd *Chronologiam neglexerit.* Quæ licet ſolidâ & prolixâ egeant refutatione; nè tamen veſtibulum ipſis ædibus ſpatioſius hic exſtruere videar, nevè longiore Prooemio Lectorem ad alia properantem plus juſto diutius in ipſo quaſi limine morer ac detineam: paucis hiſce Aphoriſmis Apologeticis, quæcunque ad *Saxo-*μαςίγων cavillationes breviter reſpondenda duxi, tanquam cancellis includam; & uno veluti faſciculo complectar.

I. Nequaquam diffiteri poſſumus, quin priores Saxonis libri Hiſtoriæ Daniæ, pauca admodùm repræſentent, quæ prodigioſa, abſtruſa, miranda, imò fabulis propriora, quàm veris rerum geſtarum narrationibus, videntur: conſtanter tamen negamus, ea omnia prorſus incredibilia, aut impoſſibilia, eſſe dicenda.

II. Multa enim fiunt, quæ fieri poſſe negantur. Idcircò non omnia pro fabulis cenſenda, quæ fidem veri excedere primâ fronte videntur.

III. Aureola prorſus in hanc ſententiam verba ſunt Philoſophi Madaurenſis, L. Apuleji, Lib. I. pag. 2. Edit. Colv: *Minus herculè calles, praviſſimis opinionibus ea putari mendacia, quæ vel auditu nova, vel viſu rudia, vel certè ſuprà captum cogitationis ardua videantur: quæ ſi paulò accuratius exploraris, non modò compertu evidentia, verùm etiam factu facilia ſenties.*

IV. Certè, ſicut vetus & prima ſapientiæ lex eſſe dicitur, NON TEMERE CREDERE: ita & culpâ non caret nimium obſtinata ἀπιςία, præſertim quæ ſine diſcrimine paſſim rejicit & ἀβασανίςως repudiat omnia illa, quæ in Hiſtorijs falſa aut fabuloſa apparent, ſub quibus tamen multa deliteſcunt vera.

V. Elegans hac de re locus eſt eminentiſſimi JCti, Franciſci Baldvini, de Inſtitutione Hiſtoriæ Univerſæ pag. 49. & 50: *In lectione*, inquit, *Hiſtoriarum adhibere oportet judicium & delectum, ut neq́ confusè (quod quidam faciunt) vera cum falſis repudiemus; neq́ rurſus temerè falſa cum veris complectamur. Nam ſicut fatua & temeraria eſt nimia & facilis credulitas: ità eſt etiam quædam nimium moroſa, nimiumq́ diffidens* ἀπιςία. *Quæ quidem niſi faceſſat, nullum ulli*

Hiſto-

Hiſtoriæ locum relinquet. Et verò non ingenui, ſed impudentis atq; præfracti hominis eſt, etſi quid probabiliter dicatur, quod & gravem autorem teſtemq; habeat, tamen id contumaciter, tanquam falſum, repudiare; cum quidem, neq; quod affirmatur, refellere, neq; cur illud repudiet, cauſam dicere poſſit. Quid pluribus opus eſt? Illud ſemper teneamus, & perpetuò meminerimus, nos in lectione Hiſtoriarum eſſe debere, quales ab Ariſtotele eſſe dicuntur, qui neq; pueri, neq; ſenes ſunt, qui, inquam, ad credendum neq; nimium faciles, neq; nimium difficiles ſunt: οὔτε, inquit, πᾶσι πιστεύοντες, οὔτε πᾶσιν ἀπιστοῦντες.

VI. Rectiſſimè igitur Philoſtratus lucrum eſſe putavit, neq; omnibus fidem adhibere, quæ ab Hiſtoricis proferuntur, neq; omnia, tanquam impoſſibilia, aſpernari.

VII. Et ſingularem meretur obſervationem regula Clariſſimi Hiſtorici, Bonfinij, Decad. IV. rerum Ungar. Lib. IV.: *Quodcunque fieri poteſt, & per quam veriſimile eſt, à veritate non poteſt eſſe alienum.*

VIII. Audiamus, quæſo, Doctiſſimum Virum, Fridericum Tilemannum, de fabuloſis non temerè rejiciendis, ſed cautè diſcernendis, egregiè diſſerentem Diſcurſus Philologici pag. 258, & ſequ: *Fabuloſitatis averruncandæ prima cura eſſe debet, ut conſtanter nobis perſvadeamus, PLURIMA VIDERI INCREDIBILIA, QUÆ CERTISSIME CONTIGERUNT. Idq; ſcriptores hiſtorici haud rarò profitentur. Ea nos fecimus, ait Plinius, quæ poſteri fabuloſa arbitrabuntur. Quæ loquendi formula apud Livium, Joſephum, & cæteros, ſæpè multumq; occurrit, ac hortatur omnem Lectorem, nè nimiùm incredulus judicio ſuo indulgeat, verùm rectiſſimâ ſententiâ ſtatuat, PLURA OLIM EVENISSE, QUAM QUÆ HODIE CREDIBILIA VIDENTUR. Neq; convenit illa ἀπίστως ἔχειν, ut loquitur eadem phraſi Pauſanias in Bœoticis; ſed à veteribus tradita ἱστορικῶς dijudicare convenientiſſimum eſt. Nonnè in omnibus diſciplinis frequentiſſimè compertum eſt, quod penitiſſima illarum adyta imperiti tanquàm abſurda rejiciant ac rideant? Imò, quod majus eſt, quotidiana, omniumq; ſenſibus obvia, non aliter ac ſi ἄδοξα eſſent, docti aſpernantur.* Hinc recitat exempla quædam Geometrica & Aſtronomica, atq; ità demùm concludit: *Itaq; ex his, & alijs quamplurimis, aptè & concluſè definiemus, nihil mirum accidere, ſi in hiſtoricis narrationibus fabuloſa putamus, quæ per ſe veriſſima ſunt, quia idem accidere in omnibus diſciplinis manifeſtiſſimum apparet.* Mox ſubjungit: *Quis Æthiopas, antequam cerneret, credidit? aut quid non miraculo eſt, cum primùm in notitiam venit? quàm multa fieri non poſſe, priusquam ſint facta, judicantur?* ut habent verba Plinij Lib. VII. Natural. Hiſtor. Cap. I. *Videlicet, quæ non vidimus ipſi, nec fieri potuiſſe ſuſpicamur. Idemq; eſt, ſi quæ coràm intuemur, veterum hiſtoricorum traditis diſſidere animadvertimus, mox omne judicium præcipitamus, & ſcriptores falſitatis* damnamus. Et poſt pauca: *Quod ſi ergò lector hiſtoriarum ad prædictum modum incredulus eſt, & quæ non videt eſſe, ea non fuiſſe concludit; næ ille vitioſè allucinatur, & ſtupidus meritò ſuo redarguitur. Imperitiam quoq; ejusdem nonnunquam ſubaccuſare, non de nihilo eſt. Reperiuntur enim, qui τὰ ἱστορικὰ judicaturi, judicium ſuum, vel ſi mavis, imperitiam ſuam maximis rebus dijudicandis facillimè ſufficere putant, & quæcunque ſuo maleſano cerebro nequeunt complecti, aut diſcernere, illa tanquàm fabuloſa inſectantur.* Sequuntur deinceps multa lectu digniſſima, quæ brevitatis cauſâ ſilentio transmittere cogor. Tandem ità definit: *Hactenus allata ſatis evincunt, quod diligentes hiſtorici, & imperiti rerum cenſores, inter ſe ſordeant alteris; ut pernéceſſarium ſit, ad res dijudicandas adhibuiſſe non quodlibet atq; vulgare judicium, (hoc enim ſæpiùs fallere certum eſt) ſed judicium exactum Theologi ad explicandam divinam hiſtoriam, Phyſici ad naturalem, Politici ad humanam rectè cenſendam, adhibeatur oportet, ſiquidem omnem fabuloſitatis ſuſpicionem cupimus extirpatam.* Hactenus Tilemannus.

IX. Inprimis verò id neſcire non debent rigidi Saxonis Ariſtarchi, leviculâ temporum, locorum, perſonarum diſparitate graviſſima momenta maximarum rerum converti.

X. Circumſtantiæ etenim variant actiones, quæ propterea in lectione Hiſtoriarum diligenter ſunt conſiderandæ, utpote quæ hiſtoricam veritatem prorſus abſolvunt.

XI. Sic illa, quæ apud Saxonem fabuloſa videntur, ſi ad normam & trutinam circumſtantiarum examinentur, non adeo abſurda, incerta, & ſuſpecta ijs erunt, qui æquo expendunt judicio, ad quæ tempora, loca, perſonas, ea ſint referenda.

XII. Tempus quod attinet, in confeſſo eſt, Saxonem Grammaticum ab ultimâ antiquitate, rebusq; à ſua memoriâ longiſſimè remotis, Hiſtoriæ ſuæ initia deduxiſſe.

XIII. At de Antiquitate, hæ tenendæ ſunt regulæ:

1. In rebus antiquis, ſi quæ ſimilia veri ſunt, pro veris accipienda. Livius Lib. 5. Decad. 1.
2. Plura olim evenerunt, quàm quæ hodie credibilia videntur.
3. Antiqua nequaquam ex ijs, quæ jam geruntur, ſunt examinanda; quippe omnia temporum viciſſitudinibus ſubjacent. Diod. Sicul. Lib. 4. Cap. 2.

4. Mori-

4. Moribus etiam noſtris, tempora ac ingenia cultiora ſortitis, multa antiqua abhorrent. Q. Curtius Lib. 7.

XIV. Nec humanis lectoribus mirum erit, magnam Diabolo fuiſſe potentiam in filios incredulitatis, multasq; ejus auditas & viſas eſſe illuſiones, ijs potiſſimum temporibus, quibus populus Borealis in tenebris ſedebat, & ſine luce veritatis cæleſtis, ab Otthino, Thorone, Frigga, Metotthino, Baldero, alijsq; impoſtoribus deceptus ambulabat.

XV. Quamobrem ad hæc tempora ſunt referenda, quæ hinc inde in Saxone occurrunt varia incantationum & præſtigiarum Magicarum exempla, queîs miſeras mortalium mentes denſiſſimis errorum tenebris obrutas & occæcatas, ſic permittente Deo, vel ipſe Sathanas, vel per organa ſua, potenter ludificabat.

XVI. Deinde varius cultus, habitus, & ſitus locorum, ſummam conciliant rebus geſtis varietatem.

XVII. Unde multa in Iſlandia, & in regionibus Boream ſpectantibus vera eſſe poſſunt, quæ Indiam utramque, vel Thraciam, aut Italiam incolentibus falſa & abſurda omnino videbuntur.

XVIII. Varia deniq; hominum ingenia, mores, conditiones, dotes animi & corporis, qualitates & affectiones, rerum geſtarum narrationibus veritatem ſæpius addunt vel adimunt.

XIX. Ita inconſiderantiam ſuam atq; imperitiam manifeſtè prodit, ſi quis de ijs dubitaverit, quæ à Starchatero, Hartbeno, alijsq; Gigantibus, & monſtroſæ ſtaturæ, ſtupendiq; roboris ac fortitudinis hominibus, quorum ſubinde mentionem injicit Saxo, olim ſunt patrata admiratione digniſſima: vel ſi ea falſa & fabuloſa pronunciaverit, quod ejusmodi rebus gerendis nevtiquam ſufficiant.

Qualia nunc hominum producit corpora tellus.

XX. Adde quòd in nonnullis, quæ apud Saxonem fabuloſa videntur, mirari liceat immenſam ſummi Numinis omnipotentiam, providentiam, & ſapientiam, & quæ indè emanat, Naturæ imperſcrutabilem vim atq; *ἐνέργειαν*.

XXI. Unde tale emergit Axioma Hiſtoricum: NON OMNIA, QUÆ NOBIS INCREDIBILIA, DEO ET NATURÆ SUNT IMPOSSIBILIA.

XXII. Sed eſto! Concedamus fabulas nonnullas inſeruiſſe Saxonem Hiſtoriæ ſuæ, quas tamen non ipſe ſtudiosè, fallendi aut delectandi lectoris gratiâ, effinxit; verùm ex antiquiſſimis Septentrionalium gentium monumentis, bonâ fide, deprompſit. Sed quales? Haud equidem planè falſas, aut eas, quæ meræ nugæ & *φλυαρίαι* dici poterunt: at maximam partem VERISIMILES, & quæ totæ *ἀλληγορούμεναι*, hoc eſt, quæ vel ad vitam rectè informandam, vel ad naturam rerum cognoſcendam comparatæ ſunt, vel etiam ſacra quædam myſteria occultant.

XXIII. Talis videri poterit narratio illa Saxonis de Gormone Daniæ Rege, qui Torchillum Adelfar ad inquirendam Geruthi Dæmonis ſedem ablegaverat. Hæc etenim oſtendit virtutem, fortitudinem, & induſtriam Regis in novis regionibus inquirendis, quod illo tempore inſolitum fuit: demonſtrat fidelitatem miniſtrorum tot tantisq; ſe periculis committentium amore Regis & patriæ illuſtrandæ: aperit deteſtabilem religionis Ethnicæ fœditatem; quæ circa tam impuras & portentoſas occupationes diſtinebatur: extollit laudabilia opera, & peracre, ſolers, atq; acutum ingenium Torchilli rerum exterarum peritiſſimi: cujus tamen ſeriæ ac ſalutares admonitiones cum parùm valerent apud ſtupidos & intemperantes comites ad deſerendam gentilem religionem, opere ipſo demonſtravit, de Deo aliter eſſe ſentiendum: monſtroſum cultum Diaboli miſeros conjicere admiratores in triſtes tenebras & perpetuò duratura incendia; contrà, veri numinis, ac univerſi Creatoris cultum, cum ſumma conjunctum eſſe ſecuritate, felicitate, & demùm æternâ beatitudine.

XXIV. Quòd autem liceat ejusmodi fabulas Hiſtorijs interdum (ſed admodùm parcè, cautè, & prudenter) immiſcere, præſertim quòd & ad vitæ morumq; honeſtatem faciant, & lectorem ſapientiorem melioremq; reddant, & ſapientum animos ſuaviſſimâ jucunditate afficiant; non deſunt, qui magnorum Hiſtoricorum exemplo & autoritate adducti, ſeriò contendunt.

XXV. Quos inter Hier. Cardanus eſt, cujus hæc verba legere eſt Lib. 15. de rerum varietate Cap. 80: *Neq; id vitioſum Hiſtorico: ſed ubi Hiſtoria per ſe ſterilis eſt, licet eam jocis ac fabulis exornare. Quamobrem & jure ab his T. Livius abſtinuit, & Herodotus juſtè damnatur, & Saxo Grammaticus laudatur.*

XXVI. *At*

XXVI. *At objiciat mihi aliquis iſta* : (inquit Joachimus Camerarius Proœm. in Herodotum) *incorruptam, ſanctam, caſtam, ut virginem, debere eſſe hiſtoriam. Non corrumpunt* (ſcilicet fabuloſæ narrationes ; de ijs etenim hæc præceſſerunt : *Sed paulùm etiàm ad fabulas illas revertamur; quæ, obſecro, cur offendant animum cujusquam, qvum veritati & integritati hiſtoriæ minimè officiant ?*) *non violant hæ illam, ſed* EXORNANT, *ut aurum & gemmæ pudiciſſimarum quoq́ corpora, puriſſima illa quidem. Nam ut malæ & profligati pudoris fæminæ inſigniorem reddunt comptu turpitudinem ſuam : ità, quamvis varia copioſaq́ ſit quaſi emblematis quibusdam, ſumma hiſtoriæ falſa & commentitia, meritò in ſua hæc infamia quaſi ſuperba improbetur. Itaq́ non inornatam, non nudam, non contractam, ſed ſplendidam, veſtitam, explicatam (dummodò integram, & ut ita dicam, probam & incorruptam) decet eſſe hiſtoriam.*

XXVII. Notatu ſanè digniſſima ſunt, & apprimè huc etiàm faciunt, quæ de fabuloſis apud Herodotum narrationibus idem Camerarius paulo ante præmiſit : *Nonnulli fabuloſas quaſdam narratiunculas inſertas paſſim hiſtoriæ, ut hujus gravitate indignas, rejiciunt, & propter illas autorem mendacij damnant. Sed de ijs quæ memorantur ab Herodoto propter magnitudinem nobis incredibilia, periniqvum fuerit judiciùm, ſi non vera eſſe ideò ſtatuemus, quòd notis cuique rebus, moribus, diſciplinæ non ſimilia, neq́ rationibus noſtris congruentia eſſe videantur, ſiq́, nonniſi ijs, quæ facilè intelligere & animo complecti poſſimus, fidem habendam eſſe ducemus. Quàm multa illi ipſi, qui hæc antiquiora falſa fictaq́ eſſe affirmare audent; ſe vidiſſe referunt, & pro certis commemorant, à quibus aſſenſio legentium refugit ? Etiàm poſteris hoc noſtris accidet, ut multa, quæ nunc nimis verè fiunt atq́ geruntur, expoſitione inflata & amplificata eſſe ſuſpicentur. Sunt ſanè quædam inaniora (non enim nego) in talibus, ut in peregrinatorum, qui adiére illa loca, quæ tellus extrema refuſo ſummovet Oceano, ſermonibus. Cujus inhumanitatis tamen fuerit, univerſum genus narrationum iſtarum ſemel abjicere, ut futile & vanum ? Quod ſi fiat, omnem hiſtoriæ rationem confundi, habitumq́ perverti neceſſe eſt.*

XXVIII. Et paucis interjectis : *Sunt autem hæc* (quæ fabuloſa videntur apud Herodotum) *etiàm diſtinguenda. Alia enim ad utilitatem aliquam legentium, vel explicationem eorum, de quibus narratio fit, referuntur atq́ pertinent : ut Babylonis deſcriptio, & copiarum Xerxis enumeratio, de quorum altero facilè perſpiceretur, meritò fuiſſe ſecuros cives in tali & ita munita urbe : alterum & potentiam regni Aſiatici, & in quod tùm periculum Græcia venerit, demonſtrat. Utrumque autem documentum quoddam dat, nullas, quamvis magnas, vires, infractas, neq́ opes invictas eſſe. In alijs nihil quæritur, niſi vel delectatio, vel ut audientium animi moveantur novâ mirabiliq́ narratione: ut de gryphibus, formicis Indicis, Phœnice, & his ſimilibus. Horum, ut illa omni equidem mendacij crimine planè libero ; ita haud facilè conceſſero, in horum ullo mendacij manifeſti autorem redarguendum eſſe : quum tot deriſa quondam, & exibilata, penè jam comperta eſſe exiſtimentur ; qvumq́ non minus iſtis à veritate abhorrentia multa aſſeverentur ab ijs, qui non audiviſſe de alijs, ſed ſeipſos aſpexiſſe dictitent ; ut nihil ſit tàm abſurdum, quin fidem reperire poſſe videatur.*

XXIX. Statim ſubjungit : *Ob fabuloſas quidem narratiunculas, tantum abeſt ut quaſi mendacem inceſſi vituperariq́ autorem hunc* (*Herodotum*) *debere putem, ut etiàm, qvum & aptiſſimè illas inſeruerit, & belliſſimè concinnarit, & venuſtiſſimè compoſuerit, admirandus qvumq́ inſtructionem in ſingulis aliquam vitæ, conſiliorum, actionum, comprehenderit, eximiam gratiam quoq́ ab omnibus meritus eſſe videatur.*

XXX. Idem de Saxone cujusvis candidi ac prudentis lectoris eſſe debet judicium; eum videlicet, non ideò carpendum, vellicandum, lacerandum venenatis calumnijs, quod fabuloſas quasdam narratiunculas, quomodo à majoribus accepit, quæ tamen admodum paucæ ſunt, & ipſi hiſtoriæ valdè affines, Hiſtoriæ ſuæ inſerere non dubitaverit.

XXXI. Verè & eleganter, ut omnia, Gerardus Joannes Voſſius, ſeculi noſtri Varro, cauſam expreſſit, cur ignoſci debeat Hiſtoricis, ſi veritatis lineâ excidant, inprimis in rebus vetuſtis, aureo illo libello de Arte Hiſtorica, Cap. IX : *Quæcunque de hiſtoricis diximus, ità accipi debent, ut eos etiàm homines eſſe cogitemus, nec ſtatim reſpuamus, ſi uſpiam aliquid ſe immiſceat falſi. Nam ut pauxillum aquæ marinæ, non dico Eridanum, aut Rhenum, ſed ne fluentum quidem, ſalſum efficere poteſt :* ITA NEC HISTORIA MENDAX *dici debet,* CUI FABULOSI ALIQUID IRREPSERIT. *Imò nec fieri poteſt, ut non interdum fallamur in ijs, quæ longiſſimè à memoria noſtra ſunt remota, præſertim in exterarum gentium rebus. Ubique enim de patriâ quædam per manus incolæ à majoribus acceperunt, quæ & poſteris ſuis ipſi tradunt : horum qui antiquitates ſcribere velit, haud aliter ea referre poſſit, quàm ab incolis ipſis acceperit. Ac eam quidem cauſam adſert Dionys. Halicarnaſſ. cur hiſtorici veteres fabuloſa quædam ſcriptis ſuis inſerere haud dubitarint. &c.*

XXXII. Cum eo conſentit doctiſſimus JCtus, Franciſcus Baldvinus, de Inſtitutione Hiſtoriæ univerſæ pag. 43. 44 : *Atqui audio vix ullam hiſtoriam eſſe, cui non aliqua fabula, tanquam labes aſperſa ſit. Ità eſt fortaſſe. Sed aliud eſt, fabulam ſtudiosè fingere : aliud, hiſtoriæ per imprudentiam aliquid interdum affingere. Non erubuit olim Flavius Vopiſcus, cum hiſtoriam alioqui ſcribere in-*

ſtitueret, confiteri, nullum hiſtoriæ ſcriptorem eſſe, qui non ſit aliquid mentitus. Sed minimè nos abduci propterea ab omnium ſcriptis debere, judicavit. Fieri profectò vix poteſt, quin aliquid falſi aliquando in hiſtoriarum monumenta irrepat. Sed nimis illi, non jam dico moroſi, ſed importuni & intemperantes Cenſores ſunt, qui ſtatim atq; quippiam ejus generis in aliquo ſcriptore notare poſſunt, totum ſcriptorem ſuperbè ac faſtidioſè abjiciunt, vel contumelioſè lacerant, non ſecus atq; qui cum aliquem in pulchro alioqui corpore nævum deprehenderunt, totum illud corpus tanquam deforme & fœdum cadaver conſpuunt, ſepeliendumq; & obruendum eſſe impotenter clamitant. Atqui ſi agere ita velimus, ecquam tandem hiſtoriam habebimus reliquam? Notate diligenter hæc verba, ô Saxomaſtiges, & erubeſcite!

XXXIII. Sapienter profectò & graviter Cicero monet, non ſtatim propter aliquod vitium abjiciendos eſſe hiſtoricos. Quis, (inquit) non dixit Eupolin ab Alcibiade navigante in Siciliam, dejectum eſſe in mare? Redarguit Eratoſthenes. Adfert enim quas ille poſt id tempus fabulas docuerit. Num idcirco Duris Samius, homo in hiſtoria diligens, quod cum multis erravit, irridetur? Quis Zaleucum Locris leges ſcripſiſſe non dixit? Num igitur jacet Theophraſtus, ſi id à Timæo tuo familiari reprehenſum eſt? Timæum negaſſe ullum unquam fuiſſe Zaleucum: ſed Theophraſtum, auctorem meliorem, contrà affirmare, ait libro II de Legibus. Non rectè ergo Theophraſtus à Timæo reprehenſus erat. Sed fingamus eum, & merito, aliquâ in re eſſe reprehenſum, & aliquando falſum eſſe atq; fefelliſſe; tamen negat Cicero propterea abjiciendum planè eſſe. Cur enim reliqua, quæ bona ſunt, amitteremus?

XXXIV. Idem Cicero eodem libr. 1. de Legibus, Herodotum vocat patrem hiſtoriarum. Atqui libro 2. de Oratore, non negare videtur, multas apud eum eſſe fabulas. Sed nimis profectò intemperanter ſæviunt, qui illius libros & Muſas eo nomine ſupprimere vellent. Nam quales tenebras, hoc lumine extincto, antiquiſſimis hiſtorijs offunderent? Imò verò quàm atrocem injuriam facerent hiſtoriæ Propheticæ, cum quâ Herodotus habet communia plura, quàm ullus ſcriptor Ethnicus?

XXXV. Haud igitur temere abjiciendus eſt Hiſtoricus, ſi quædam in eo reperiantur peccata & παρορἁματα: ſed ſimul conſiderandum, quàm multa recta, præclara, eximia, & utilia in hiſtoriam retulerit; & ſaltem propter illa amplectendus & in numerum probatorum ſcriptorum recipiendus erit. Id quod de Saxone noſtro dictum cupimus: qui licet quasdam narrationes, ab alijs acceptas, recitet, fabulis non abſimiles; totum tamen Hiſtoriæ corpus ſingulari fide, & diligenti veritatis ſtudio coagmentatum eſt.

XXXVI. Ut verba conferam ad compendium, ſi propter paucas admodùm narratiunculas, quæ fabuloſæ videntur, atro carbone notandus ac rejiciendus Saxo: profectò eodem exemplo non pauci Hiſtorici tàm veteris, quàm medij & inferioris ævi, planè conculcandi ſunt penitusq; jugulandi.

XXXVII. Herodotum, antiquiſſimum ſcriptorem, omnis antiquitas mendacij coarguit. Julianus Deſertor λογοποιὸν vocavit, quaſi fabulas fecerit, non hiſtoriam condiderit: qua ratione & ab Agellio, Lib. 3. Cap. 10. audit homo fabulator.

XXXVIII. Ex libris XL Diodori Siculi, quorum vix duodecim integros habemus, quinque priores pæne ex fabulis conflati videntur, ut Lud. Vives nihil eo ſcriptore nugacius eſſe putet: tametſi primus eſt inter Græcos, qui Plinij judicio nugari deſijt.

XXXIX. Plutarchus ſæpe incredibilia & planè fabuloſa narrat: licet utatur verbo φασὶ, ne quis temere aſſentiatur. Ut in Licurgo ſcribit puerum Lacedæmonium crudeliſſimam lacerationem ad necem usq; pertuliſſe, ne vulpis furtum detegeretur.

XL. Cæſar ipſe prodigia interdum planè incredibilia narrat; ut cum bello civili Tralibus ſtatuas ſudaſſe ſcribit.

XLI. In quo genere T. Livius, nimis religioſè dicam, an ſuperſtitioſè, omnes ſuperavit. Nihil enim frequentius, quàm boves loqvutos, ſcipiones arſiſſe, ſtatuas ſudaſſe, quod pluvio cælo frequenter accidit: Deum Annibali apparuiſſe, infantem ſemeſtrem triumphum clamaſſe &c.

XLII. Cornelium Tacitum, Tertullianus, gravis & ſeverus ſcriptor, dixit aliquando, eſſe mendaciorum loquaciſſimum: Oroſius adulatorem appellavit.

XLIII. Quid dicam de Diodoro, de Strabone, de Trogo vel Juſtino, clariſſimis hiſtoricis? Quid illi de Moſe, deq; Judæis? Quàm ineptè, quàm falſò, quàm impudenter!

XLIV. Procopius ſæpe commemorat, quæ omnium fidem ſuperant. Ità cineres Veſuvij montis, qui citrà Neapolim ſitus eſt, Byzantium usq; vento delatos ſcribit. Sic finxit unum aliquem Iſaurum, vel Thracem ſuâ ſagittâ fugaſſe univerſum Gothorum exercitum.

XLV. Ple-

XLV. Plenus eſt ejusmodi fabulis Nicephorus Calliſtus ; quibus etiam Zonaras, alioqui probatus Hiſtoricus ; & Nicephorus Gregoras ſæpè delectantur ; ac interdum Euſebius Cæſarienſis.

XLVI. Talibus etiam nugis referti ſunt Antonini, Adonis, Sigeberti, Freculphi, Naucleri, Mariani, Merlini, Ursbergenſis, Annonij, Turpini, Gvagnini, ac veterum Annalium Libri.

XLVII. Hiſtorias itidem portentis ac miraculis refertas ſcripſerunt Gregorius Turonenſium, & Gulielmus Tyri Pontifex.

XLVIII. Paulus Venetus (ut ad ſecula nobis propiora deſcendamus) de Tartarorum geſtis exigua, ſed fabulis confuſa, compoſuit : cujusmodi ſunt, quod mare Caſpium piſcibus ſemper vacuum ſit, præterquam jejunij temporibus : quòd urbis Quinſeæ ambitus ſuperat milliaria ſeptuaginta : quod eadem duodecim millia pontium habeat, tantæ altitudinis, ut naves onerarias explicatis velis facilè admittant. &c.

XLIX. Paulus Jovius, quæ veriſſimè ſcribere potuit, noluit ; puta res in Italia geſtas : quæ voluit, non potuit ; ſcilicet externa. Quàm vera ſunt illa, quæ ipſe affirmat, ducentos amplius leones à Muleaſſe interfectos : ex agro Brixiano ſexcenta millia minoris pecoris, majoris vero ducenta millia à Gallis abducta.

L. Petrus Bembus multa falſa pro veris tradere convincitur : ut cum ſcribat in Apulia, bello Veneto, corvos ac vultures tanta ex aëre vi, tantisq; agminibus inter ſe conflixiſſe, ut carri duodecim eorum cadaveribus explerentur.

LI. Quid multis ? Actum eſt de præcipuis omnium ferè ſeculorum hiſtoricis, ſi propter paucas narratiunculas fabuloſas, hiſtorijs, varijs de cauſis, admixtas, rejiciendi ſint, & contemptim ac negligenter habendi.

LII. Sin autem retinendi, & eo, in quo hodieq; ſunt, pretio æſtimandi, profectò non video, cur eodem jure Saxonem noſtrum æquus & candidus rerum æſtimator privaverit.

LIII. Heic jam manum de tabula, ut eſt in proverbio ; niſi ſi unicum etiamnum crimen, meo judicio graviſſimum, cujus Saxonem reum faciunt maligni quidam Cenſores, refellendum nobis ac refutandum ſupereſſet : quòd omnia, quæ apud Saxonem fabuloſa videntur, ab ipſo ſint, decipiendi lectoris gratiâ, ſtudiosè conficta ; vel ut ipſorum verba habent, quod ipſius ſint mendacia, figmenta, inventa, ſomnia, commenta &c.

LIV. Sed facilis & in expedito eſt reſponſio. Nonne ipſe Saxo, nè fucum facere aut Lectori imponere videatur, fabulasvè pro veris narrationibus de induſtria venditare ; in Præfatione Operis ſui ad Andream Sunonis, ingenuè fatetur, & longâ ſerie recenſet omnia documenta, quæ in contexenda hiſtoria Danicâ ſeqvutus ſit : videlicet 1. Carmina patrij ſermonis à Danorum antiquioribus vulgata. 2. Inſcriptiones veteres hinc inde in ſaxis ac rupibus repertas. 3. Iſlandorum (quos ille ſuo more & loquendi modo *Thylenſes* vocat) Antiquitates. 4. Abſalonis Archiepiſcopi aſſerta & narrationes. Et rationem addit : *Quia præſens opus non nugacem ſermonis luculentiam, ſed fidelem vetuſtatis noticiam pollicetur.*

LV. Carmina quod attinet, (id verò antiquiſſimum fuiſſe Annalium genus tàm apud Romanos, Gallos, Germanos, Britannos, quàm Danos, & alias nationes, nemo adeò hoſpes in hiſtoria eſt, qui ignorat) non ea fuerunt frivola ac futilia περιπτώματα, à quovis Poëtaſtro ſivè Rhythmiſta, à quavis anicula, vel tibicine decantata : ſed potius Odæ Rhythmicæ, juxtà leges veterum Poetarum, concinnè & artificiosè compoſitæ & elaboratæ à viris Danicæ Poëſeos peritiſſimis, quos *Scaldros* & *Runas* appellarunt, complectentes res ſui ſeculi præclaras & memoria digniſſimas.

LVI. Hi etenim SCALDRI, graves & magnâ autoritate viri, fortium Heroum res præclarè geſtas rhythmis ejusmodi Poeticis conſignarunt : eoq; loco apud Reges ac principes antiquitus fuerunt, quo jam conſiliarij, literati, alijq; prudentiâ ac rerum uſu præſtantes. Nam quò quis laudis & æternitatis amore ardentius flagrabat, eò plures ac præſtantiores in hoc genere ſibi devinxit, ſecumq; domi forisq; tàm pacis, quàm belli tempore circumduxit, ut res geſtæ melius, aptius, ac illuſtrius deſcribi ac delineari ab illis poſſent.

LVII. Interdum tamen hi ipſi Scaldri aliquid humani patiebantur. Nam vel principum metu territi, vel præmio corrupti, vel odio aut gratiâ diſtracti, veritatem apertam in lucem proferre, diſertisq; verbis exprimere nolebant, verùm fabularum involucris & obſcuris figmentorum integumentis res verè geſtas occultabant. Et hic fons atq; origo eſt unius aut alterius fabuloſæ narrationis, quam fortean in Saxone reperire licebit. Maluit etenim Saxo narrationes ejusmodi, quomodo à majoribus acceperat, ità ad poſteritatis noticiam transmittere, quàm committere, ut eas penitus ignoraret.

LVIII. Sic narratio iſta Lib. X. Saxonis, de urſo, qui vitium virgini attulerit, nihil aliud innuit, quàm raptorem & inſidiatorem, urſi, ſeu Bjórnonis nomine. Fuit etenim hic urſus, latro aliquis nobilis, qui id facinus perpetravit: poſtea hoc ſeclus Poetæ tali modo pinxerunt, & cum Saxone ut loquar, colorarunt, cum autorem potentem apertè non auderent reprehendere.

LIX. Iſlandorum monumenta, quibus uſus eſt Saxo, præter Scaldrorum carmina, quorum paulò antè facta eſt mentio, conſtabant partim varijs Mythologijs, partim varijs & integris Hiſtorijs in certa volumina redactis. Cunctarum quippe nationum res geſtas cognoſſe memoriæq; mandare, voluptatis loco reputarunt Iſlandi; non minoris gloriæ judicantes alienas virtutes diſſerere, quàm proprias exhibere; ut Saxo ait in Præfatione.

LX. Mythologijs ut apud alias gentes, ſic & Iſlandos, veteres ſapientes vel deorum gentilium myſteria, vel arcana naturæ, vel philoſophiæ dogmata, vel aliarum rerum vitæ humanæ neceſſariarum ſcientias comprehendere ſolebant.

LXI. Tales Mythologias abundè ſuppeditat Liber veteri Iſlandica linguâ à Snorrone Sturlæſonio, Iſlandiæ Nomophylace, circa Annum Chriſti M.CC.XV, conſcriptus, qui EDDA vulgò dicitur, variarum Antiquitatum penu inſtructiſſimum. Quâ tamen longè antiquiorem EDDAM in Iſlandia extitiſſe ipſi non diffitentur Iſlandi, eamq; Otthino autori aſcribunt.

LXII. Deindè (ut porrò ad criminationem ſuperius allatam reſpondeam) nè Saxo falſa & fabuloſa pro veris obtrudendo ignarum incautumq; lectorem circumveniat, quàm verecundè fabuloſa commemorat, quoties, ad exemplum Herodoti, fidem ſuam in his liberat; quàm crebrâ utitur præmonitione!

LXIII. Herodotus enim, ne quis ſimplicior decipiatur, addit ſemper hujusmodi quiddam; *Ut ferunt*, *Ut ego audivi*, *Quod veri mihi quidem ſimile non ſit.* In Polymnia verò, quod meminiſſe in tota hiſtoriâ vult lectorem, *Ego*, inquit, *quæ fando cognovi, exponere narratione mea debeo omnia: credere autem eſſe vera omnia, non debeo.*

LXIV. Itá & Saxo, ſi quid fabuloſi, aut incerti, ſubindè occurrat, candidè præmunit. Sic mox ſub initium Libri 1, pag. 5: *Verùm à Dan (ut fert antiquitas) regum noſtrorum ſtemmata &c profluxerunt.* Eodem Libro pag. 10. in vita Svibdageri, cùm de Magis Danorum operoſius egiſſet, tandem ſubjicit: *Hæc idcircò tetigerim, nè cum præſtigijs portentavè perſcripſero, lectoris incredula refragetur opinio.* Lib. VI. pag. 97. ubi agit de cane Bjornonis, inuſitatæ ferocitatis bellua: *Sed quoniam tradita magis, quàm cognita referuntur, fidem arbiter penſet. Hæc ſiquidem, ut accepi, deliciarum quondam loco habita.* Eodem Libro, pag. 103. de ortu & origine Starchateri: *Fabuloſa autem & vulgaris opinio quædam ſuper ipſius ortu rationi inconſentanea, atq; à veri fide penitus aliena confinxit.* Eodem libro, pag. 110: *Si famæ credi fas eſt.* Et pag. ſeqv: de ſaxi cavâ ſuperficie, ac ſi illam Starchateri decubantis moles conſpicuâ corporis impreſſione ſignaſſet: *Ego autem hanc imaginem humanâ arte elaboratam reor; cum veri fidem excedere videatur, inſecabilem petræ duritiam ita ceræ mollitiem imitari potuiſſe, ut ſolo innitentis contactu ſeſſionis ſpeciem repræſentaret, habitumq; perpetuæ concavitatis indueret.* & id genus alia paſſim per totum Opus.

LXV. Venio nunc ad alteram criminationum partem, de Chronologia neglecta. Optandum equidem eſſet temporum ſeriem expreſſam fuiſſe à Saxone, ut minus obnoxius eſſet cavillationibus adverſariorum. At quomodo Saxo annos & tempora aſſignare potuit rebus obſcuri & incerti ævi, & à ſua memoria longiſſimè remotis? Deindè arbitror illum exiguam temporum rationem habuiſſe, quia non adeò uſitatum fuit illo tempore, & antè, tempora conſignare: vel quia difficile eſſet, quod certas non haberent Epochas, à quibus numerarent Ethnici, præſertim noſtrates, qui ignorarunt Græcorum Olympiadas, aut aliarum nationum Chronologias. Ideò Saxo illa præterijt, contentus mentione vicinorum Regum, Principum, Ducum & fortium virorum; qui cum ex ſe eſſent celebres, Æram videbantur conſtituere peculiarem. Verbi gratia: Gotrici Danorum Regis tempora à Carolo Magno ſunt perſpicua: Hemmingi, à pace cum Ludovico Cæſare initâ: & Haraldi, qui ab eo ad fidem Chriſtianam converſus: Haraldi itidem, ab Otthone, à quo Otteſund.

LXVI. Sic olim, qui tempore Herculis vixerunt, illum ceu metam habuerunt, ad quam Anteceſſores & poſteri limitari poterant. Quem morem ſequitur etiam Plutarchus in Vitis illuſtrium virorum, à Theſeo, Lycurgo, Romulo, Numa, ad Ottonem Imperatorem. Cum enim illa habentur certa, licet ab illis exordiri & continuare hiſtoriam quamvis. Sic cùm Romanorum Imperatorum fit mentio, facilis reductio temporum illic eſt perſpicua. Ita Livius orditur hiſtoriam Romanam, ab Ænea, Latino, Rege Aboriginum, & Aſcanio, ad Sylvios & Romulum. Ac Libr. 2. à Bruto. Tertio à Conſul. T. Æmylio & Q. Fabio. Et ita dein-

deinceps: & ſi tertia decade tempus attingat conditæ Romæ. Quare non debet in Saxone eſſe inſolitum, quod cum alijs multis habet commune.

LXVII. Concludam tandem Epigrammate Clariſſ. Viri, M. Erici Pontoppidani, P.L.C. in Saxonem Grammaticum:

Grandiſonis DANUS ſe tollit SAXO cothurnis,
Et, niſi ſint hominis ſaxea corda, movet:
Vindice barbaries exul SAXONE receſſit,
Et cultè hic didicit barbara lingua loqui:
Eſt dignus SAXO diuturnâ luce beari,
Qui patrijs lucem fœnerat hiſtorijs.
QUISQUIS SCRIPTA FERO CARPIS SAXONIA MORSU,
ADMORDES SAXUM: DENS TIBI FRACTUS HEBET.

CAPUT XXIV.

Vota, εὐφημίαι, acclamationes, applauſus, gratulationes, Carmina encomiaſtica & epidictica in novam hanc Saxonis editionem, à Viris doctis & Amicis, tam in exteris, quàm in patria, conſcripta.

I. Εὐφημίαι & Acclamationes &c. Virorum doctorum & Amicorum in exteris.

1. Danielis Heinſij, in Epiſtola ad me ſcriptâ Lugd. Batavor. XVIII Novembr. cIↄ Iↄ CXXVI.

Præſtantiſſime Vir,

Animo attollor & aſſurgo, quoties præclarum aliquod ingenium emergere ad æternitatem video. Quod de te pronuntiare poſſum, quem & candor dictionis, & ſuſcepta in ſcriptore magno (Saxone) *opera, talem eſſe oſtendunt. Quem antè annos aliquot cum tanta admiratione legi, ut toti ſuo ſeculo convicium dixiſſe, ſic ſcribendo, videretur.*

Et paulo poſt: *Saxonis præter unicam Baſileenſem penes me editionem nullam habeo. Tua ſi momento unico carere poteris, de loco, de quo quæris, reſpondebo. Quod ſerius reſpondeam, ignoſces ſi me amas, & ſi occupationes meas cogitas. Ariſtarchum noſtrum ſacrum,* Orationes, *Scaligeri Epiſtolas, & alia typographi excudunt. Adhæc infinita alia accedunt, quæ non patiuntur, ſubinde ut ſim meus; & quod gravius hoc ipſo duco, ut ſim amicorum. In quorum numero & eruditio & virtus tua, ſuo te merito reponunt. Vale Vir amiciſſime, & me ama.*

Tui ſtudioſiſſ.
Daniel Heinſius.

2. Gerardi Joannis Voſſij Carmen inſcriptum Albo meo, Lugd. Batav. Poſtridie Eid. Jan. Anno cIↄ Iↄ CXXX.

Multa tibi Saxo, Stephani doctiſſime, debet;
At totum optamus debeat ille tibi.
Dimidium cœpiſſe fuit. Nunc incipe rurſus,
Perficies illud, quod ſupereſſe vides.

Optimo, doctiſſimo, amiciſſimo STEPHANO STEPHANIO, Liberalium Artium Magiſtro, eruditiſſimi hiſtorici Saxonis Grammatici Soſpitatori, magnum affectum minuto hoc ſymbolo teſtabar

Gerardus Joannes Voſſius.

Ejuſdem εὐφημισμὸς in literis ad me ſuis, Amſtelodami, Anno cIↄ Iↄ CXXXVIII. Prid. Id. Junias.

De Saxone Grammatico jam uni alteri Typographorum ſum locutus. Sed nihil certi reſponderunt. Negant ſe quicquam ſtatuere poſſe, priusquàm conſtiterit, quantum id eſt, quod præſtiteris in nobiliſſimo gentis veſtræ ſcriptore. Dixi ego, quicquid molitus ſis, ſine dubio non deterius

rius fore egregijs Notis, quas elucubraſti jam ante annos pluſculos. Ajunt ad iſtoc, non diffugere ſe judicium meum de tuis; ſed tamen neceſſum eſſe, ut videant, quæ futura ſit moles operis, & ſtatuere queant, quæ expenſarum futura ſit ratio, & quantum chartæ unius generis ſit comparandum. Non potui ijs hac parte ſatisfacere, quia neſcirem Mercatorem, cui ſuperiori autumno theſaurum illum commiſeras. &c.

Ejuſdem, in literis Amſtelodami ſcriptis eodem Anno, III. Kal. Octobr. Stylo Gregoriano.

DE Saxone Grammatico edendo nondum hic cuipiam potui perſuadere. De præſtantia ſcriptoris non vocant in dubium, quæ dixi: ſed ajunt opus fore perpaucorum hominum: ſe autem omnia ſplendido illo luto metiri. Debebat is ſcriptor non alibi edi, quàm in ipſa Dania, idq; luculentis & elegantibus typis; chartâ etiam optimâ. Hoc ex honore eſſet Daniæ: ac ſi typographi non ſufficiunt, impenſis Regijs, vel Nobilitatis, aut Academiarum ſumtibus, fieri conveniret. Quæſo ſi quid horum jam fuerit decretum, vel ſimile aliud, fac me quamprimùm certiorem. Jam à multis annis ſic amo Saxonem, ut nihil æquè exoptem, quàm eum eſſe in plurium manibus: nec alium ſcio, qui medicam illi manum admovere felicius poſſit, quàm te popularem ejus doctiſſimum, & jam à tàm longo tempore non minore judicio, quàm induſtria, in hoc verſatum. &c.

Ejuſdem, in literis Amſtelodami ſcriptis Anno cIↄ Iↄ CXLI. X. Auguſti.

CLariſſime & amiciſſime Stephani; Multa me in literis tuis delectarunt, præcipuè quòd ſcribis, jam totum te eſſe in Saxone tuo, eumq; propediem viſurum lucem. Benè de te operâ hac mereberis; melius de patria Saxonis, tuaq;; optimè de omni Rep. literaria, ac poſteris univerſis. Semper mirificus me amor tenuit tàm nobilis ſcriptoris; nec mirari ſatis potui, eum dictionis cultum barbaris temporibus conſpici in gente adeò ad Arctum remota, quem fruſtrà deſideraremus ijs in locis, ubi vernaculus fuiſſet ſermo Romanus. Nec debuit ſcriptor ille debere alteri ſalutem, quàm civi ſuo, inq; his, ante omnes, Stephanio; cùm multis alijs nominibus, tum inprimis τὸν ςέφανον promerenti ob civem ſervatum. Quid enim aliud cenſeam, qui jam ante annos XIV ex Caſtigationibus tuis, Heinſio mihiq; (qui & illo tempore amor ergà nos fuit tuus) inſcriptis, imò ut tu ſcribere non dubitas, dicatis, ſatis perſpicere mihi viſus fui, nihil à te profecturum, niſi ingenio tuo doctrinaq; dignum, ac magnâ induſtriâ elaboratum. Applauſum totius eruditæ caveæ jamnunc tibi auſim polliceri. &c.

Ejuſdem in literis Amſtelodami ſcriptis Anno cIↄ Iↄ CXLII. VI. Kal. Martias.

TAndem à tui amantiſſimo Voſſio magni ac veteris amoris minutum novumq; ſymbolum accipe, libros quatuor de Theologia paganica, & Philoſophia Chriſtiana. Placituros confido. Cur inquies? Quia confido affectui tuo, quo & me aliquem eſſe putas. Et ſi eloquendum, quod ſentio, etiam confido exactiſſimo judicio tuo. Probè enim mihi conſcius ſum permulta me attuliſſe ad hoc opus vel alia, vel aliter dicendo. De hoc nolim me ſubmittere judicio hominum exiguæ lectionis: quales diſtinguere neſciunt inter dicta, indictaq;; noſtra & aliena. Ipſi interim ſibi placent, licet nihil adferant, niſi millies dictum, quia ſperant latere poſſe, quæ exſcripſerint. Malim igitur tui ſimilibus placere: quia jam ab eo tempore, quo Lugduni unà viximus, abundè memini, quàm φιλομαθὴς καὶ πολυμαθὴς fores. Eoq; avidè deſidero noſſe, quid de Saxone tuo fiat. Hic ſcriptor & genti tuæ multum gloriæ, & tibi æternum parabit decus. Tantùm nè moras ulterius necte, ne & patriæ, & propriæ gloriæ malè conſulas &c. Vale ſumme Vir, & porrò amemus nos inter nos.

3. Johannis Iſacij Pontani, in literis ad me ſuis, Hardervici, Anno cIↄ Iↄ CXXVII. XXIX Junij.

DOmo aberam, Vir ornatiſſime, cum ad ædes tuas literæ perferrentur. Abijtq; triduum aut quatriduum circiter, priusquam ad lares regreſſus eas videre ac legere potuerim. Legenti autem omniaq; circumſpicienti oppidò acceptum ac volupe accidit intelligere præclarum illud tuum in illuſtrandis patriæ rebus non ſtudium modò, ſed induſtriam quoq;, teſtatam Notis, quas ſimul mittis, in popularem noſtrum, rerum Danicarum florentiſſimum ſcriptorem, Saxonem Grammaticum. Nam & ipſe eum authorem, cum antiquis certantem, diurnâ, ut ſic dicam, nocturnâq; manu jamdudum verſando haud temerè mihi charum familiaremq; reddidi, dùm præſertim hiſtoriam Danicam, per prima illa ſeculorum volumina ad noſtra usq; deducendam tempora, texo retexoq;. Et verò illud non ſemel in animo fuit, ut ipſum Saxonem, ſummarijs unicuiq; librorum additis, tum & obſervatâ Regum ſerie, nomini-

nominibusq; ipſorum majuſculo charactere præſcriptis exornatum evulgarem cum Annotationibus ſub calcem noſtris. Sed otium hucusq; obſuit, aliisq; factum curis, quo minus utiliſſima hæc opera optimo autorum præſtita fuerit. Tibi, Vir eruditiſſime, cui ingenium & liber animus otiumq; ſupereſt, ut omittam eſſe civis ſervare civem, eam exornandam Spartam libenter tradimus: quamvis nec defuturi interim ſimus noſtra obſervata tuis jungere, aut communicare tecum, ut lubet. Unus eſt locus, quem à te, præter cætera, adnotatum reperio, nec aliter quàm explicas, explicandum ſemper putavi, Regem nimirùm Svenonem, vulgò Tiweskeg *dictum intelligi libro XIV, ubi inquit:* Quam *(Svantoviti ſtatuam)* Rex etiam Danorum Sveno, propitiandi gratiâ, exquiſiti cultus poculo veneratus eſt &c. cujus poſtmodùm ſacrilegij infelici nece pœnas dedit: *niſi quod poſtrema ea verba,* ob id ſacrilegium infelici nece pœnas dediſſe, *pugnent cum verbis ac relatione, quam idem, de extremis ejusdem Svenonis loquens, prodit lib. X, ubi hæc legas.* Cæterùm Sveno ſenilis animæ laboribus feſſus divinis rebus infatigabilem ultimi temporis curam tribuit; nec ſpiritu, quàm religione diuturnior fuit. Siquidem omni humanâ concuſſione vacuus, in ipſo perfectiſſimæ vitæ fulgore deceſſit. *En Rhodus ſaltumq;. Nam ſuperioribus ea planè contraria vides, Vir humaniſſime. Et plura talia, aliaq; ſunt; quorum à te haud pauca feliciter animadverſa; & multa præterea animadvertenda ſuperant.*

4. Johannis Kirchmanni, in literis Lubecæ ſcriptis Anno cIↃ IↃ CXXXIV, Cal. Junij.

Clariſſ. Vir, domine & amice honorande, Cum doctorum virorum amicitias ultrò expetere ſoleam, certè valdè inhumanus ſim, & inſtituti mei immemor, ſi non oblatam à te amicam voluntatem lubens amplectar atq; exoſculer. Ego verò id facio, & meam tibi benevolentiam viciſſim offero, ſi modò aliquid à me proficiſci poſſit, quod tam honorifica tua de me opinione ſit dignum. Quod Saxonem Grammaticum Notis illuſtrare decreviſti; laudo propoſitum tuum, & de illarum ſpecimine mecum communicato, plurimùm te amo. &c. *Quare nihil eſt, quod te ab hoc propoſito deterrere poſſit; tu modò manum operi ſeriò admove, & Saxonis Notis illuſtrati nova editione Daniam tuam, atq; adeò totum orbem literatum tibi obſtringe.*

Ejusdem, in literis Lubecæ ſcriptis, eodem Anno XVIII Auguſti.

Deus clementi oculo nos reſpiciat, & te, Vir Clariſſime, diu ſoſpitet, ut quam paras, Saxonis editionem bonis avibus abſolvere, & benè de Repub. literaria mereri poſſis. &c.

5. Franciſci Voſſij, G. F. Carmen inſcriptum Albo meo, Lugd. Bat. Kal. Jan. Anno cIↃ IↃ CXXX.

Alluſio ad nomen STEPHANI.

Viderat in cœlo Tellus ſplendere coronam,
Atq; ait, hæc quondam noſtra corona fuit.
Nunc aliâ capior, Cimbris quæ venit ab oris,
Quamq; polus vellet me tribuiſſe ſibi.
Aſtrologi laudent Cretenſis ſigna coronæ:
Gratior hiſtoricis Cimbrica ſemper erit.

Magnæ eruditionis, majorisq; expectationis Viro,
STEPHANO STEPHANIO, amicitiæ
μνημόσυνον poſuit.

Franc. Voſſius, G. F.

CAPUT

CAPUT XXV.

II. Applauſus & εὐφημίαι &c. Doctorum Virorum, & Amicorum in patria; & primò quidem

Clariſſ. Profeſſorum Regiæ Academiæ Hafnienſis pariter ac Soranæ.

QUæ ceteri voce aut ſtilo Tibi vovent,
Optantq;, Amice, proſpera.
Optantur & voventur à me millies:
Vota expleat ſummus pater.

HENRICUS ERNSTIUS, J. U. D.
& Profeſſ. Reg. Acad. Soranæ.

Meritis

Viri Clariſſimi,

DN. M. STEPHANI STEPHANII,

Hiſtorici Regij, & in Academia Sorana Profeſſ. P.

Notas doctiſſimas

IN SAXONEM GRAMMATICUM EDENTIS.

HActenus ingenti, quis volvit pondere Saxum,
Et poliit gemmas, maxime Saxo, tuas?
Queîs proceres ornas Danos, queîs divite venâ
Regùm priſcorum facta ſtupenda refers?
Hactenus intactum jacuiſti nobile Saxum,
Rerum magnarum pondere, mole grave.
Scilicet antiquos ritus, monumentaq; Patrum
Non erat è tenebris tollere qui potuit.
Aut dignè doctæ ſcrutari nomina linguæ:
Abdiderat flores Danica Suada ſuos.
Donec in hoc magnâ ſudaret laude Theatro,
Aonij STEPHANUS docta corona chori.
Eddicus hunc Scalder, ſapiens quoq; Runa beavit,
Cimbrorum linguâ nobiliore loqui.
Quâ fretus docuit SAXONIS myſtica primus,
Quicquid & obſcuri Dania priſca tulit.
Majorum ritus, mores, decretaq; pandens,
Quæ tenebris fuerant obſita Cimmerijs.
Eſt igitur dignus quem Dania tota coronet
Laudibus, & meritis hoc ferat alloquium:
Unus homo priſcam ſcrutando reſtituis rem:
SAXONIS ſaxum volvis & unus homo.

OLAUS WORM, Med. D.
&Profeſſ. Reg. Acad. Hafnienſ.

Ἱστορεῖ ἱστορέοντα Βορειάδος ἔργματα γαίης
Ἀρχαίη στέφανος παγκλυτὸς ἠνορέη.
Ἀγλαΐη φωτίζει ἀφεγγέα τὴν πάρος οὖσαν
Πατρίδ', ἧς στέφανος πατρίδος ἀγλαΐη.
Οὐ τάδε γηράσκοντος ἦν παραλήρεσα κόσμου,
Ἀλλ' ἥβης θαλερῆς θαρσαλέης κάματος.

Στεφα̃

Γήραϊ δ' ἀμετέρῃ γενεὴ ναρκῶσ' ἀπόφασι
Τοῖσι τοπρὶν πίστιν, τοῖσι τανῦν σοφίαν.
Ὧτινι δ' οὐ τάδε τερπνὰ παλαίφατα θυμὸν ἰαίνῃ,
Ἢ φρέσιν, ἢ νεαροῖς ἤθεσιν ἐστὶ παῖς.

HIſtoricè explicat hiſtoricè explicantem Borealis geſta terræ
Antiquá STEPHANUS inclytus virtute:
Splendore illuſtrat obſcuram olim exiſtentem
Patriam, ſuæ STEPHANUS patriæ ſplendor.
Non hæc ſenio confecti fuerunt deliramenta mundi,
Sed florens juventæ animoſæ labor.
At ſenectute noſtra ætas torpens, denegat
Rebus antiquitus geſtis fidem, ijs quæ nunc geruntur, ſapientiam.
Cuicunq; autem hæ jucundæ antiquitates non oblectant animum,
Aut ingenio aut novitijs moribus eſt puer.

JOANNES LAURENBERGIUS D.
Mathem. in Regia Sorana Profeſſ.

DAnia læteris, tua grandia facta periſſent,
SAXO GRAMMATICUS ſi modò nemo foret,
Incola Grammaticus, Rhetor, juxtaq; Poëta,
Primus qui Patriæ ſcripſerat Hiſtorias.
En nihil abjectum, dormitans, atq; remiſſum,
Nil rude, SAXONIS pagina docta dabit.
Hoc olim fuerat, quod te commovit, ERASME,
Navigio Danos viſere velle magis.
Sed licet abjectum, dormitans, atq; remiſſum,
Nil tibi SAXONIS ſuave recenſet Opus;
Dum tamen interdum varias res ordine geſtas
Tempore neglexit commemorare ſuo:
Quis non geſtiret, STEPHANI Doctiſſime, doctas,
Quas Huic addideras, poſſe videre NOTAS?
Sic magno MAGNUS SAXO cumulatur honore,
Intricata nimis dum tua lima polit.

Chriſtianus Severini f. Longomontanus,
Mathem. in Reg. Acad. Hafnienſi Profeſſ.

Ad

Clariſſimum & Excellentiſſimum Virum,

DN. M. STEPHANUM STEPHANIUM, In Equeſtri ac Regia Sorana Academia Hiſtoriarum Profeſſorem P. Regium Hiſtoriographum, Floridi ac profundi Danorum Scriptoris SAXONIS GRAMMATICI Felicem vindicem, fidelem interpretem, ac primum in Dania editorem, amicum plurimum honorandum,

ELEGIDION

Gratulabundus ſcripſit

THOMAS BANGIUS *Sanctæ Ebr. Linguæ Prof. P. in Regia Havnienſi Academia.*

NUlli audita cano. Fuerat mea DANIA priſcis
Temporibus LATIUM: DANque LATINUS erat.
Ut vili latuit Latialis Jupiter Alba;
Ut LATIUM dicta eſt terra latente Deô:
Sic latuit longîs ævi damnata tenebrîs
DANIA, perpetuæ noctis imago fuit.
Mox rutilô fulgens ſurgit jubar aureus oſtrô:
Mox radiant Phœbô ſqualida ſceptra novô.

GRAMMATICUS mox unus erat, qui diſpulit umbras:
 SAXO ſuâ DANOS luce micare docet.
DANORUM priſcâ repetens ab origine geſta
 Condidit auguſtum Martis & artis opus.
GRAMMATICO magno Laurô ſed texta CORONA
 Defuit: en STEPHANUS florida ſcripta legit.
Aurea mox torques, viridisq; CORONA NOTARUM
 Nectitur: eſt STEPHANUS LAUREA GRAMMATICI.
O quem te memorem! te vindice SAXO revixit:
 Eſt STEPHANUS patrij magna CORONA ſoli.
Eſt STEPHANUS meritæ ſtudiis pars maxima laudis:
 Eſt patriæ Hiſtoriæ Bibliotheca loquens.
Stabit honos DANIS, redivivaq; gloria gentis
 Te auſpice SAXO cluet, dum vehit aſtra polus.
Stabit ovans DANUS folijs ornatus olivæ:
 Te ſcriptore ætas DANICA ſceptra fugit.
Annorum ſecura, nec ulli obnoxia ſeclo
 Clareſcet ſcriptis DANIA ſera tuis.
Quæq; triumphavit juvenis de gentibus olim,
 Per te de ſeclis cana triumphet anus.
Si ignari jactet Tempus ſpolia orbis opima:
 Tu ſpolia è gnaro Tempore opima refers.
Sicq; triumphato tibi Tempore adorea parta:
 Tempora victoris clara CORONA beat.
Romuleô poſthac non horret PORTUA culmô:
 Non ſtabunt humiles in Jovis arce caſæ.
DANIA non LATIUM poſthac erit, haut rudis Alba
 HAVNIA: SORA ROSA EST, HAVNIA ROMA NOVA!

Ἱστορίας ΔΑΝΩΝ ἀρχαίας τ' ὠφελίμους τε,
Οὐνόμαθ' ἡρώων κυδίστων ἠδ' ἀγακλειτά,
Τῶν τε καλιπτολέμων ἀναγνῶναι ὅστις ἔελδῃ
Ἔργα παλαιγενέων πολεμήϊα τ' ἀξιάγαστα;
Χ' ὅσσα πρὸ παμπόλλων ἐτέων περικαλλέ' ἄεθλα
Θῆκαν ΧΡΙΣΤΙΑΔΩΝ ἡγήτορες ἠδὲ μονάρχαι,
Ῥυσάμενοι τε πάτρην στῆσαν τ' ἔνδοξα τρόπαια.
Δεῦρ' ἴθι, τὴν βίβλον τοῦ ΣΑΞΟΝΟΣ ἠδ' ἀνελίττε
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ προγόνων δηλοῦντος πρήγματ' ἀγαστά.
Κάλλος γὰρ τάδε γ' ἐστὶ καὶ ἐσσομένοισι πύθεσθαι.
Ἐξήγησιν ἅπαρ ΣΤΕΦΑΝΟΣ, φῶς πατρίδος, ὦγε
Κρείσσω, ἐπισταμένως κατέλεξέ τε ἠὲ πάροιθεν,
Καὶ σχολίοις οὐ μὴν σκολιοῖς, πινυτοῖσι δὲ μᾶλλον
Ἐξεπόνησε σαφῶς τὸν ΣΑΞΟΝΑ, εὖ κατὰ τάξιν.
Ἐνθάδε καλλίστῃ μεθόδῳ ξυναπάντα ἔγραψεν
Ἱστοριῶν τε θύρας πατρικῶν νῦν κλεῖθρα ἀνοίξας.
Εὖγε, φέριστε ἀνερ, κλυτοδαίδαλα γράπτα παλαιῶν
Ἔκφερε εἴσγε φάος παμπόλλα καὶ ἔξοχα πάντα
Σπέρχεο ἐς πάτρης ἐρικυδέος εὖχος ἀγαυόν
Εὐπρεπέει τάξει συγγράμματα πλεῖστα φαείνειν.
Οὕτω σεῖο κλέος μεγάλην δόξαν τε ἀέξεις.
Οὕτω μουσόφιλοι μέλλουσιν ὁμόφρονες αὖθις
Πλέξαι τε στεφάνους περί τε κεφαλῆφι βαλέσθαι.
Ἠδὲ πόνων δώσει ἀγαθὴν θεὸς αὖθις ἀμοιβήν,
Στέμμα δικαιοσύνης καὶ μακροῦ κλῆρον Ὀλύμπου.

εἰς τὸ τῆς φιλοφιλίας τεκμήριον παρέθηκε Collega Collegæ
ALBERTUS MEJERUS G. L. P.

Hoſtiles

HOſtiles dum his REX MAXIMUS æquore utroq;
Perſequitur claſſes claſſe fugatq; ſuâ:
Armaq; fert contra tumidos ultricia Suecos:
Atq; animi validus dira pericla ſubit.
Ad quæ poſt ſeros ſtupeat Gens nata nepotes,
Vix credens, talem ſecla dediſſe VIRUM.
Tu, STEPHANE, interea priſcorum facta recenſens
Danorum, Errori bella ſubinde moves.
Obductas ſiquidem tenebras & menda Librorum
E Saxone tuo mente ſagace fugas.
Unde reviviſcens emuncto redditur orbi
Splendidior curâ, ſplendidus ipſe, tuâ.
Limpidior multò celſis de montibus amnis
Ut, bene purgato fonte, meare ſolet:
Sic, quando illuſtras noſtræ primordia Gentis,
Nupera quæq; dehinc lucidiora dabis.
Pergat, ſic voveo, REX AUGUSTISSIMUS acri
Mavorte & famâ digna patrare ſuâ.
Perge, Vir Excellens, multâ cum laude patrata
Genteq; condignè ſcribere digna tuâ.

GEORGIUS FROMMIUS
in Academiâ Hafnienſi Prof. P.

CAPUT XXVI.

Applauſus, εὐφημίαι, Carmina Encomiaſtica &c. Amicorum aliorum in patria.

PRiſca juſſit exulare Barbarorum factio
Res & acta perduellis, ex & eſſe finibus
Territorij, quod armis Rex Odinus obruit
Qui tumultus Herculanam poſterorum ſeculis
Intulit cum nube noctem, quam nec ille ſterteret
Paſſer usq; delicatus quem Diana deperit.
Vi coacta jure ceſſit inficeto vindici
Aſſerente parta nuper regna plebe fortiter.
Lingua gentis ad triones pulſa fuſtuario
Vidit, ac miſertus ibat reſtitutum ſupplices
Sordidatos *Saxo* Danus, Regularis arbiter
Non ovilis arma ſpurci, nec moratus impetum.
Sed duobus implicatus nemo contra ſufficit,
Deficitq; in univerſis ſingulos qui deſpicit,
Hoc probaſſe Literator adſtruet periculo.
Hoſtium qui præda nuper factus & manubiæ,
Difficulter expeditum corpus ex injurijs
Reddidit, nec illud ipſis agnitum domeſticis.
Tum redux ab hoſte cæpit hoſpitali teſſerâ
Viſitare civitatem præferentes indigo
Et lubentiam penates. Urbs in urbe quæritur
Gratis: Iſta namq; ſimplex tum fuit: nunc advenam
Quisq; poſtulare pergit ſymbolam pro teſſera
Quæ ſubiſſet. Ille vocis obticeſſit inſolens,
Deſeritq; non ſolentes moris incolas ſui,
Attrahentes à remotis quicquid eſt in gentibus
Exteri, velut colores à ſolo chamæleon.
Unus inter hos & alter obſtitere ſeculo
Decidenti, ne ruina prorſus omne perderet
Nomen ævi, quod retrorſum noſtra miſit vanitas.
Tu Stephani, Wormiusq;, dignitati Danicæ
Hi fuiſtis, afferentes Æſculapias manus.
Ille Faſtos atq; Runas excitavit inferis,

Aut Aſarum, quæ Valhalla dicitur, collegio,
Quo per ingens utriusq; major uſus verterat
Dedecus patrum, nepotes qui domi dant hoſpites
Tu fovendum & obligandum gentis ejus hiſtorem
Suſtuliſti, quam reliquit Baldus Hælam perſequens,
Clinicum prius, ſalute nunc recepta Virbium
Reddidiſti. Quò volucrem candidam parario
Debeat tibi, daturus juſta ſoſtra gloriam,
Civicamvè naſcituris quæ diurnet meſſibus.

M. BRYNOLFUS SVENONIUS ISLANDUS,
Epiſcopus Scalholtenſis in Islandia Auſtrali.

JOHANNIS SVANINGI
Ripenſis, Præpoſiti Regij in Samo Balthica,
POEMATA,
ad
Virum Clariſſimum & Excellentiſſimum,
DN. M. STEPHANUM JOHANNIS STEPHANIUM,
Sereniſſimæ Regiæ Majeſtatis Hiſtoriographum & Profeſſorem ordinarium, SAXONIS GRAMMATICI Vindicem, Affinem, Compatrem & amicum, optatum, pium & fidelem:

¶ Diſertiſſimi *Saxonis* & Cl. *Stephanij* comparatio.

SAXONI multum, STEPHANO plus DANIA debet:
LUNA etenim SAXO eſt, SOL patriæ STEPHANUS.
SAXONI multum, STEPHANO plus DANIA debet:
SAXO etenim fulget, ſed radijs STEPHANI.

¶ Diſertiſſimi *Saxonis* & Cl. *Stephanij* commendatio.

SAXONI STEPHANUS, STEPHANO ſua DANIA debet:
SAXO cui carus, carior huic STEPHANUS.

¶ Judicium de Notis Cl. *Stephanij* Opera *Saxonis* illuſtrantibus.

SAXO fuit tantum, Momo jurante, *diſertus:*
GRAMMATICUS STEPHANI luce fit Hiſtoricus.

Secundum.

GRAMMATICO eſt STEPHANUS, quod Sol cælo ſolet eſſe:
Cælo Sol lux eſt, GRAMMATICO eſt STEPHANUS.

Tertium.

Ornas SAXONEM, & REGES diademate cingis:
Te STEPHANUM meritò quilibet eſſe monet.

Quartum.

Regibus antiquis Stephanum *dum porrigis arte:*
Ipſe tibi Stephanum *tu (mihi crede) paras.*

Quintum.

Nemo tibi Stephanum; Stephanum *nec te neget eſſe*
ullus: nam priſcis Regibus es Stephanus.

Sextum.

Parta tibi in terris eſt Sedulitate *Corona:*
In cælis firmâ ſed tibi parta fide.

Pro Cl. *Stephanio* Votum.

Nominibus multis Stephani *modò nomine gaudes:*
Utq; alijs Stephanus, *ſit tibi ſic* Stephanus.

Acclamatio ad Illuſtriſſimam DANIAM.

Prima.

Illuſtres quondam meruerunt Marte *coronam:*
Arte *ſed Illuſtris jam meruit Stephanus.*

nda.

Secunda.

ROMA dedit dignis quas promeruere coronas:
DANIA quem meruit da STEPHANO Stephanum.

Tertia.

DANIA redde tuo STEPHANO famamq́; coronam;
Nam Stephanum *priſcis Regibus ipſe dedit.*

ΔΑΝ, ΦΡΩΤΩ, ΡΕΓΝΗΡ, ΚΝΟΤΤΩ, κοσμήτορες ἔθνους,
Καὶ λοιποὶ Βασιλεῖς κλεινότατοι ΔΑΝΙΑΣ,
Τῶν φήμη πέταταί νυ ἐπὶ χθόνα εὐρυάγυιαν,
Καὶ διὰ ἁλμώδους ὕδατος οὐνόματα,
Κείμενοι ἐν δνοφεροῖς, ἄφατοι ὡς, κεύθεσι γαίης,
Μῦθον φθεγξάμενοι ἄμβλεπον ἠδὲ στένον.
Τίς μέλος ἡμετέροις ἐγκώμιον ἔργμασι ζεύξει
Ἄξιον; ἢ προσάγει πατρίδι κόσμον ἑῇ;
Τίπτε δ' ἀϊδίαν ἡμῶν κατεκρίνετε λήθην;
Μηδεὶς γηρύει τὸ κλέος ἡμέτερον.
Ἡρώεσσι κλυτοῖς ὅδε πρόσφορος ἐστὶν ὁ μισθὸς,
Τῶν κλέος ὡς ποταμοῦ λείβεται αἰὲ ῥοή.
Ὣς ἔφαν. Αὐτὰρ ἐπὶ μήκιστον ἐγείνετο σιγή,
Καὶ μηδεὶς πτερόεν φθέγξατο αὖθις ἔπος.
Ὕστερον ἠγέρθη ἀνδρῶν ἀντάξιος ἄλλων
Σαιδλάνδος ΣΑΞΩ δόξα ἑῆς πατρίδος.
Θευμόρῳ οὗτος ὀπὶ μεγάλοις ἔργοισιν ἐγείρων
Ἀγλαΐαν, πολλὸν πατρίδ' ἔτευξε κλέος.
Ἀσφαλεῖ ἀμφ' ἀρετᾷ Ἡρώων πολλὰ καμόντων
Ἄθλους θεσπεσίῳ κ' ἆθλα ἀνῆρε πλερῷ.
Ἀλλ' ἔμπης τούτῳ μὲν ἐμίχθη καὶ κακὸν ἐσθλῷ,
ΣΑΞΩ ἀμαυροῦται ὥσπερ ἄδηλος ἐών,
Ῥίπτεται εἰς μιαρὰς ἀποθήκας, καὶ ποτὶ σιλφῶν
Πιτνεῖ, καὶ στέρεται πατρὶς ἑοῖο κλέους.
Ἀλλά μιν ἀντείλας ΠΕΤΡΑΙΟΣ ἐς ἠελίοιο
Ἦγε φάος, κ' ἀστοῖς ἔργον ἔδειξε μέγα.
Καὶ κατὰ μὲν πόδας ἀλλογενεῖς ἄλλοι τῷ ἕποντο,
Σπουδῇ ἐνίκησεν τοὺς δ' ἐμὸς ΣΤΕΦΑΝΟΣ.
Μάρτυρ ἐμοὶ πιστὴ βίβλος ἔσσεται ἥδε παροῦσα,
Ὅττι μιν ἐχθίστοις ψεύδεσι μὴ μιανῶ.
Ἡδίστη πατρὶς μήπου ἀναβάλλεο εἴρειν
Σπουδαίως ΣΤΕΦΑΝΟΝ καλὸν ἐμῷ ΣΤΕΦΑΝΩι.

Hiſtoriæ Princeps Danorum, gloria Gentis
Arctoæ SAXO, ſordibus eripitur.
Splendidus in lucem prodit, quem nuper avarâ
Paucorum texit Bibliotheca manu.
SAXO CORONATUS prodit, STEPHANUSq́; CORONAT,
Egregius cultor Principis Hiſtorici.
Scilicet inſcripſit SAXIS ſua geſta vetuſtas
Corporis atq́; animi non peritura ſitu.
Eruit hæc SAXO SAXIS, ingentia linquens
Divini ingenij non peritura bona.
Hoc opus ingenij STEPHANUS mira arte CORONAT,
Qui roſeo SERTO dignus & ipſe ſuo eſt.
Sparge roſas, florem violarum, necte CORONAS
SAXONI & STEPHANO, Patria, ſparge roſas.

Inſcribatur opus SAXIS, & plena perennent
Laudibus æternis hæc monumenta tuis.
Sculpe opus in SAXIS, SCRIPTORIBUS adde CORONAS:
Conveniant rebus nomina clara ſuis.

Bono affectu ſcribebam
ERASMUS PAULI VINDINGIUS
Regiæ Scholæ SORANÆ Rector.

HIſtoriæ lumen priſcæ invidioſa vetuſtas
Quondam in Letheas præcipitarat aquas.
Obruta Danorum populi monumenta jacebant
Sordibus, & longo pene ſepulta ſitu.
Ipſe ſuæ Gentis vates ſub nube latebat
Arctoâ SAXO primus in hiſtoriâ.
Omnia erant denſis annorum immerſa ruinis,
Barbaries tanti maxima cauſa mali.
Non tulit hoc ultra generoſi cura LAGONIS,
Ecquis, ait, Gentis tot bene geſta meæ
Vindicat à tenebris, & clara in luce reponit,
Geſta vel æternos vivere digna dies?
Quisquis eris, pro vindicijs tibi juſta Camænæ
Præmia, ſed quondam, quanta merère, dabunt.
Quin & poſteritas olim te multa loquetur,
Et nunquam in laudes deſinet ire tuas.
Dixerat: ecce ſubis tantos, Petræe, labores,
Primus & inviſis eruis è tenebris
SAXONEM, veterum qui res & fortia facta
Danorum haud humili condidit hiſtoria:
Cimbria quo famam tellus æquavit Olympo,
Cedere ſe & dominæ jam negat Auſoniæ.
Quis ſatis hoc laudet? tumulo veteri excitus Heros
Suſtulit ingenuum rurſus ad aſtra caput.
Sed fædus maculis, quas longa adleverat ætas,
Intactum patiens nil ſupereſſe diu,
Nunc huc, nunc illuc æger, miſerabilis ibat,
Flens ſibi non ullas rite vacare manus.
Sic miſerè truncus lucem vix hactenus ipſam
Pertulit, innumeris ſqualidus ora notis.
Nemo ſalutiferâ potuit ſuccurrere dextrâ,
Qui vellet nævos tollere, nemo fuit.
Sæpe alios fruſtra, Stephani doctiſſime, ſed non
Ille tuam fruſtra ſollicitavit opem.
Ergo ne ſeries ſeclorum incognita, totq;
Magnanimûm fallant inclyta facta ducum;
Tu faculam alluces, tu nobis lampada præfers
Clare Vir, Arctoæ lumen amorq; plagæ.
Atq; ita limatum SAXONEM didis in auras,
Poſſit ut à pueris & ſine nube legi.
Omnia nunc oculis occurrunt obvia noſtris,
Ille tua poſtquam pene revixit ope.
Nunc legimus paſſim, pariterq; addiſcimus omnes,
Nec tantum obſtringis tempora noſtra tibi:
Poſtera quin quoq; ſe debere fatebitur ætas,
Barbaries nobis nec metuenda venit.
Barbaries, quæ nunc facto velut agmine Muſas
Paulatim ad Scythicas cogit abire caſas.
Hoc ſatis eſt. Te fama manet, nos commoda; jamq;
Par pretium tantæ ſedulitatis habes.
SAXONI lucem tu pulſa nocte dediſti:
Luce nova famam reddidit ille tibi.

PARO-

PARODIA
Ad XII Libri II Carminum Odam Q. HORATII FLACCI.

NOlo longa feræ bella Alemaniæ,
Nec Celtæ furias, nec profugum Scythen,
Nec pacis dubium Thraca perennibus
Aptari citharæ modis:
Nec vafros Batavos : & nimium ſibi
Confiſos, domitos Cæſarea manu
Arctoos Sveonas : unde periculum
Præſens contremuit domus
Magnorum Auſtriadum ; tu pede libero
Regum geſta prius Martia Danicûm
Evolves melius, per ſua tempora
Annales veteres putans.
Me dulcis bifidi Muſa cacuminis
Cultrix, me voluit dicere floridum
Præſtantes animas, & proprijs tuum
Factum pectus honoribus:
Quem nec ferre pedem dedecuit choris
Vatum Pierijs, nec dare lintea
Torrenti Oceano grandia Rhetorum
Doctrinâ celebrem ſuâ.
Antiquam Latio ſeu decus aſſeris,
Et quæ Barbaries intulit horrida
Oſtendis populis : ſeu dare candidas
Tot chartis animas lubet,
Quæ claro ingenij lumine Daniam il-
luſtrarunt STEPHANI, *Macte age gloriâ hac,*
Quam nec livor edax, irave temporis
Æternùm eripiet tibi.

JOHANNES MEJERUS
Poeta Coron. Cæs. Scholæ Cathedralis Ripenſis Rector.

ΠΑΡΟΡΜΗΣΙΣ

SAXONIS GRAMMATICI & STEPHANI STEPHANII ad ſcribendum.

ORbis dictator, ſplendentis rector Olympi
JUPPITER, ut rerum cumulatas pectore curas
Diluat, & mixtis fallat ſermonibus horas,
Altiſonâ ſacrum conclamat voce Senatum.
Ne mora nectatur, TEGEÆUS laxa movendis
Subnectit VOLUCER plantis talaria, pernix
Nubila perrumpit, varias ac transvolat oras,
Divinoq; citat Sanctiſſima Numina juſſu.
Res haud impediunt: pictis veſtita tapetis
Stelligeri plenis properatur ad atria tecti
Hinc atq; inde vijs. Venientibus aurea divis
Porta patet ; ſtructis ſpecioſe fulta columnis,
Irradians auro, nitidis clariſſima gemmis
Admittitq; domus : pulchrum mirantur ocelli
Ornatum, quali nec terra nec unda ſuperbit.

JUPPITER, obductis precioſo veſtibus auro
Incinctus reſidet crebris radiante ſmaragdis
In ſolio, gravitate potens regalia vibrat
Sceptra manu, ſuperamq; Dijs intrantibus aulam
Aſſurgit. Gemmans ſolerti menſa paratu
Inſtruitur; puras manibus pro more lavandis
Dat chryſtallus aquas: diſcumbunt ordine: digna
Subtili patinis ſiſtuntur fercla palato,
Nectareum fundit Ganymedis prompta liquorum
Dextra. Nihil deſit quidquid dulcedine lectos
Exhilarare poteſt convivas, ſuppetit. Omnis,
Qui videt, ignotam ſtupefactis haurit ocellis
Regifici luxus faciem. Diverſa, locarô
Conciliô, alternis tractantur ſeria verbis:
Interdum jucunda fluunt. Venerabilis HOSPES,
Res immmota, rogat, quô cardine fata volutent
Cœlo ſubjectas? humiles quæ ſidera tractus
Reſpiciant? incepta quibus molimina ſtellas
Auſpicijs infra ſuccedant? Dicta capeſſunt.
Phocaica vitreos devinctus APOLLO capillos
Lauru, præfulgens gemmis auroq; nitenti
Amplifico & Tyriæ velatus tegmine veſtis,
Cum Muſis, oſtro contecta ſede levatur,
Dicendiq; petit veniam. Lavinia nobis
Præ reliquis, inquit, meritô, Rex maxime divûm,
Regna placent. Felix ceu quondam Græcia, doctis
Sunt impleta viris. Crebro Parnaſſius hauſtu
Si fons depleri poſſet; qui largus aquarum
Sacros depromit latices ſemperq; redundat,
Funditus epotis tandem ſiccesceret undis:
Itala nam plenis gens potat avariter inde
Faucibus, extingui liquido quum neſcia rivo
Torqueat ora ſitis. Latiæ facundia linguæ
Hyblæis eſt mixta favis. Romana cothurno
Roſtra tonant. Vatum numeroſus carmina cœtus
Fundit Muſæo ſtillantia melle, Sophorum
Oenotrijs exculta plagis turba abdita rerum
Pandit Sacra, diu Clario doctiq; receſſu
Exercent medicam cum laude Machaones artem.
Hæc ſilet effatus, repetitq; ſedilia Phœbus.
Majeſtate gravis, ſancto ſpectabilis ore,
Stellatas baccis nec non ſubtemine flavi
Diſcretas auri veſtes induta profatur
Dictæi Matrona Jovis ſic JUNO: Marite,
Et frater duplici mihi devinctiſſime nexu,
Heſperias alijs ego longe præfero terras.
Gemmarum, argenti tanta eſt fulviq; metalli
Copia, vicinos, alias qui forte carerent,
Effuse populos ut ditent. Profluus illic
Egerit aurifluo rutilantia gurgite grana
Deſpumando Tagus, felicem provocat Hermum
Bætis, & auriferi rubicunda laceſſit Iberus
Flumina Pactoli. Nunquam non ſeria morum
Elucet gravitas: Hiſpani regia promunt
Verba cothurnatis, quæ poſſint flectere, linguis.
Nil triviale ſonat: tetrici ſunt maxima vultus
Pondera. Formoſo ſine mendis corpore bella,
Scintillans oculis ultro citroq; rotatis
Et ſolito pallam ceſto religata fluentem,
Hinc infit Cytherea VENUS: Gratiſſima ſedes

Eſt

Eſt mihi vina ferens laxati Gallia luxus
Nutrix. Incenſas à me langveſcere flammas
Non unquam patitur: prædulces explet amores
Incola gens, noſtas & ſolvit in otia curas.
Mellitus ſermo, captandam factus ad auram
Geſtus, & inſolito variè formata tenore
Veſtis, philtrorum vicibus funguntur. Aperta
Sponte cupidineas admittunt corda ſagittas,
Atq; ſubinde novas capiunt incendia vires,
Quæ nec feſtinos obliquans Sequana curſus,
Si vel præſtet opem ſociato Matrona fluxu,
Nec Ligeris, nec Arar, collectis evalet undis
Sedare: admoto ſuccenſus paſcitur ignis
Fomite. Votivo ſemper mihi thure litatur.
Prolixus barbam, viridi præcinctus amictu,
Et capripes amplam meritis PAN laudibus effert
Pannoniam, multo quòd gramine fœta toroſi
Prata boves implent, & lectæ plena bidentes
Paſcua. Lucroſam tradens feliciter artem
MERCURIUS doctor, tumido circumflua pontò
Et prædives, ait, laudanda Britannia. Multæ
Permutantur ibi magno cum fœnore merces,
Adſtrictæ impatiens fortunæ marcida vitat
Otia mercator, dubijs vitamq; procellis
Objectat. Tenues augent commercia cenſus.
Adſpectu torvus, criſtata caſſide, durò
Umbone, atq; latus gladio munitus eburno,
Et varijs textam nodis auroq; trilicem
Loricam tectus, ſua MAVORS ora reſolvit,
Et ſibi devinctos extollit vocibus orbes:
Nobilitata viget crebris Germania pugnis,
Atq; reportata lauro victrice triumphat.
Dania, vaſtorum genitrix fœcunda gigantum,
Progreſſi, adfulgens quò ſpes atq; ira vocavit,
Cimbri pugnaces domuerunt undiq; gentes,
Horrendæ & factos calcârunt ſtragis acervos
Illæſis pedibus. Non pollentiſſima mundi
Extitit ancipiti dominatrix Roma timore
Immunis, pectus trepidavit forte, ſecuta eſt
Et formidatam præſtantis bellica famam
Virtutis clades. Compreſſo ſubſtitit ore
Hæc, fuſo exultans hominum MARS ſangvine, fatus.
Ut facili dictas percepit JUPPITER aure
Laudes, arctoûm miratur facta virorum,
Condignò, dicens; cur belligerando peractæ
Res ſcriptore carent? vivax expersq; ſepulchri
Fit nomen ſcriptis: indepta eſt quælibet aptos
Præcones Regio. Sed forſan debita tantis
Cultura ingenijs defecit. APOLLO moraris?
Extimulato virum, divino concitus œſtro
Danorum illuſtret doctis qui geſta libellis.
Nec mora. Caſtalidum princeps feſtinat ad Arctos,
Et ciet illuſtri LANGORUM ſangvine natum
SAXONEM, patriæ motus qui vindice penna
Aſſerit obſcura merſas caligine laudes,
Et memoranda notat victuris nomina chartis,
Magnificum laxatq; ſtilum. Sunt robora verbis,
Ut ſtupeat lector, multis oratio gnomis
Atq; animata movet, res & deſignat agendas.
Æmulus irriguæ fudit torrente Roæus

Gur-

Gurgite ſacratos Aganippes inde liquores
Fons, & grandiloquam ſurgens Roeſckildia Romam
Eſt imitata: ſuo celeberrima Præſule tangit
Exerto demum ſublimes vertice cœlos.
Luſtrat hyperboreas peragrans dum Delius oras
PHOEBUS, in Hauniaca ſedem ſibi deligit urbe,
Et Sorana videt ſtudijs aptiſſima tempe,
Atq; fatigatus ſubmiſſis ſæpe clientum
Votis, quum SAXO non ſat proclivia ſcitu
Quædam proponat, Danorum & nixa vetuſtis
Tantum figmentis, divina concitat aura,
Adferat ut calamo libris interprete lumen,
Præclaris STEPHANUM doctrinæ dotibus auctum,
Emeritæ & gnarum linguæ ritusq; ſepulti,
Conveniente ſibi rectè qui nomine gaudet
Dignus honoriferam ſemper geſtare coronam.

ERICUS ERICIUS PONTOPPIDANUS,
P. L. C. & Ph. M.

Fortia Danorum SAXO dum conderet acta,
Creditur aërij montis adiſſe jugum,
Quo ſaxa & ſalebras dehinc ſparſit longius ævum,
Hac facie damnans horridiore viam.
Aſcenſum inſtituit cupidus ſpectator: at ille
Offenſat digitos; hæret hic; iſte labat.
Ut vidit STEPHANUS, ſaxa atq; obſtacula quævis
Summovet, ac plano tramite pandit iter.
Dat montis ſuperare apicem, dat lumine certo
Luſtrare optatas Martis & Artis opes.
Quid STEPHANO pretij? Clario ſvadente Senatu,
Æternæ frondis tempora cinxit honos.
At tu parce chelyn Vatis jactare Riphæi,
Fabula, ſolertem ſaxa movere loco:
Saxa movere loco ſeris memorabitur annis
Non Orphea chelys, ſed STEPHANI Calamus.

PETRUS NICOL. MEHRNERUS.

HActenus externas tantum ſpectavimus arces
Quæq; peregrino ſub Jove nota latent:
Barbara Pyramidum ſi quæ miracula Memphis;
Si qua levis jactet culmina celſa Pharos;
Aut ſtruat invictos meretrix Babylonica muros
Oenotrioq; calent amphitheatra foro:
Miramur Dani. Turpe eſt curare Quirites
Si faciant propriæ dememiniſſe domus.
Altius erigitur STEPHANUS: patriæq; tiaras,
Et proavum illuſtrat ſecula priſca nepos:
Ecce iterum antiquum titulis ſublimibus ævum
Pullulat; atq; nova luce reſultat avus;
Imperij redeunt tot faſces, ſigna, ſecures;
Et diadema ſuam vibrat in orbe facem,
Ingreditur veteres regalis adorea frontes,
Atq; triumfalis tempora lambit honos;
Deniq; Grammatico redit auguſtiſſima fandi
Svada, paludatis invidioſa togis.
Laus STEPHANE illa tua eſt: ſecli penetrale revolvens
Authorem toto jam facis orbe capi.

Si

Si quæ Pythagoræ conſtat reverentia turbæ,
Illa tuum petijt flamma diſerta ſonum.
Hoc fatale ſolum eſt; hæc tradux lingua potentis
Vocis; & hos habitat vox ſpatioſa lares,
Quæ rediviva meat ſceptrorum fuſa per actus,
Et docto Danum flumine tollit ebur;
Hic eſt, hic dignus reparata voce cothurnus,
Et gravitas natam ſenſit adeſſe tubam.

Epigramma poſthumum in laudem SAXONIS GRAMMATICI, ingentis hiſtorici, & optimi patriæ civis.

Heroum laudes; & linguæ grande ſonantis
Fulmen; & Arctoi ſceptra verenda ſoli;
Grammatici quod cernis opus; Quæq; ore beato
Flumina facundi concaluere viri.
Vidit Roma ſtupens: iterum pulſabimur, inquit;
Jam redit, & tanto vindice Cimber ovat:
Auſonio Cimber nomen fatale timori,
Incæpit Latio doctius ore loqui.
Imperio cecidiſſe leve eſt. Nunc ſceptra parantur
Eloquij, & regni quæritur inde decus;
Majeſtas Romana tremit; gentisq; togatæ
Roſtra peregrino ſuccubuere polo.
Sic eſt: Grammaticum *Dani veneramur alumnum*
Atq; ipſi quicquid fertile lingua dedit.
Sive Aquilas & ſigna refert; animasq; capaces
Martis; hyperboreo claſſica mota mari.
Seu patriæ faſtos: uno dictator ab ore eſt;
Et regale ſuum pulpita pondus habent.
Nos ſapimus commune alij: pendemus ab ævo;
Et novat incæptum proximus author opus.
Saxo ſed emeriti ſublimior incola mundi;
In tenebris ſparſit barbarieq; diem:
Eſt aliquid latialis honos; & pagina Livi;
Plus tamen eſt ſeclo deſipiente loqui.
Collige Roma patres. Laus una eſt propria Pellæ,
Grammaticoq;: ævi non habuiſſe parem.

VITUS BERING.

PRæclare Rhetor, flos decusq; Danorum,
Cui jura fandi ac eloquentiæ faſces
Rex Chriſtianus, ille duplicis regni
Ac ſeculi ſplendor, Paterq; Muſarum
Helicona totum & quicquid eſt Camœnarum,
Ac eruditæ Antiquitatis indulſit;
Gaude triumphis Victor improbæ curæ,
Et plaude mecum; quodq; laudis eſt ſummum
Expone nobis Poſteriſq; Saxonem,
Illuſtre pignus, nec diutius differ
Tot Candidatis Arbitriſq; Virtutum,
Et quisquis eſt æternitatis & Suadæ
Humanioris cultor, id quod expectant:
Nec ipſe clarum Nomini tuo nomen,
Et non labantis poſthumum decus famæ,
Quam quisq; doctæ mentis Hoſpes exoptat
Animæq; grandis. Fallor an tuus tandem
Noſterq; Saxo in publicam redit lucem,
Seq; eſſe gaudet qualis haud poteſt naſci,
Sublimis Autor, quo nec Alter hoc cœlo
Aut verba rebus rectiora perpendit,
Aut explicatos doctius ſinus Regum,
Et quod Deorum eſt, & quod eſt Deos infra,
Recludit ævo. Et jam Tibi Novenarum
Princeps Sororum gratulantium voces,
Priſcasq; lauros, præmiumq; doctrinæ
Immune lethi nomen, & procul vulgo,
Ignaviaq; diſſitas legit laudes;
Nec invidendâ fert in arduum pennâ.
Admitte felix quod mereris, & quod jam
Præſtantius laude eſt, ubiq; Terrarum
Aſſueſce amari. Si quid Accolæ Belgæ,

Gens

Gens literarum gloriæq; fœcunda,
Debere forſan Voſſio meo gaudent,
Quo nil Virorum fama doctius vidit,
Si Meurſij Manes coluntur à Danis,
Et qui renaſci veſter jam ſolet Saxo :
Hæc tota paſſim patria, Inſulæq; non victæ
Et ſi quid audis, nulla non ſuum Civem
Te Terra credit, nulla non colit doctum.
I macte ſaltem liberalium Vindex
Et Arbiter diſerte diſciplinarum
Tuasq; laudes publicis bonis junge,
Et quo ſacræ Te mentis ille cœleſtis
Accendit ardor, deſidisq; jamdudum
Ignara vitæ, inglorijq; languoris
Erecta virtus, Indolesq; non vilis,
Aſſurge felix altioribus curis,
Et ſi quid eſt, quod ſcire publice refert,
Debere nobis ac Nepotibus perge.
Hac arte pollens altius Deûm ſedes,
Cœliq; tractus, arduæq; ſecurum
Æternitatis clarus invehes portum.
Et nos tuarum turba particeps laudum
Quos poſſumus ſacros litabimus plauſus,
Lenesq; gratæ mentis Indices verſus,
Et quos juvat nunc addidiſſe Scazontes
Si plura poſcis, Docte Regis interpres,
Omnisq; tutor gratiæ & venuſtatis,
A ſeculis ac conſcientiâ ſume,
Quæ ſola compenſatio ſui fertur,
Et digna merces, præmiumq; non vanum.

GODEFRIDUS CRETSCHMARUS.

MAgnis magna placent, animoſus ad ardua tendit
Spiritus, in gravibus ſudor anhelus ovat.
Laus in ſublimi proſtat, veſtigia retro
Ferre pudet, refugos maximus error habet:
Impetus in lucro eſt, nullum tentaſſe pigebit,
Aſperat egregium palma ſevera decus.
Eſt honor ingenio trahere in ſuffragia Divos,
Et merita arbitrio ferre brabia poli.
Ecce tuis, Stephani, *crevit reverentia chartis,*
Divinumq; Helicon totus inumbrat opus.
Saxonem Latiæ commendant ſyrmata Svadæ,
Sublimemq; decet pompa decora ſtylum.
Ante quidem galeis Tyberim victricibus hauſit
Cimber, & invaſit roſtra diſerta Gothus:
Heic Marti certant Muſæ, nam maxima grandis
Æquiparat tumido Saxo trophæa ſono.
Duplex noſter honor, dominas pepuliſſe phalanges,
Terribilesq; alijs hic tremuiſſe globos;
Et Latiæ ancipitem linguæ feciſſe Quirino
Palmam; & convelli munere roſtra ſuo.
Carpit at ignavum facunda volumina tempus,
Atq; rudes metuit pagina docta manus.
Saxoni hæc peperit triſtes incuria nævos,
Indignas patitur dictio pura notas.
Emendat tantæ Stephanus *diſpendia cladis:*
Dediſcitq; apices fida litura nothos:
Attollunt numeros rediviva emblemata priſcos,
Atq; gravis ſolito dictio more tumet.
Et ne difficilem involvat facundia ſenſum,
Interpres totum cura recenſet opus.
Negligit obſcuros jam lucida pompa cothurnos,
Lectoriq; patent verba rotunda ſuo.
Hæc duplicem Stephano *molitur adorea laurum,*
Perpetuoq; caput flore corona ligat.
Sis igitur στέφανος, *ſoboliq; merere futuræ,*
Agnoſcent ſtudium ſecula grata tuum.

CHRISTIANUS AAGARDUS.

QVum monumenta ſpargi
Eruditorum videam, mordeo ſæpe labra.
Non imitor bonorum
Facta, ſed culpo potius, qui meruere laudem,
Egregios labores.
Danicus Heros, patiens pulveris atq; Solis,
Fortiter occupavit
Orbis extremi populo plurima regna victo.
Quæ ſua buccinantem
Sæpe Saxonem ſoleo rodere dente acuto,
Atq; viris peritis,
Credulis illum rudibus reddere fabuloſum.
Ut mea comprimantur
Labra, *Soranus* facit *Vir, Stephanus*, corona
Perpetuo virenti
Myrthea dignus. Dubito, laus erit Abſoloni
Atq; ſuo Clientum
Maximo, an detur *Stephano* gloria major! *Ære*
Rupe, perenniores
Temporum æternâ ſerie ſint Stephani labores.

Invidiam ſic loquentem producit

GABRIEL CHRISTOPHORI
S S. T. St.

STEPHA-

STEPHANI JOHANNIS STEPHANII
NOTÆ VBERIORES
IN HISTORIAM
DANICAM SAXONIS GRAMMATICI.

Et primò quidem in Præfationem.

SCitè Pindarus Olymp. VI, & ex eo Lucianus in Hippia; Ἀρχομένυ ἔργυ, πρόσωπον χρὴ θέμεν τηλαυγές: *Incipiente opere, frontispicium oportet facere præfulgidum.* Certè non potuit illuſtrius frontiſpicium, vel ut ita dicam, antepagmentum, Hiſtoriæ ſuæ præfigere Saxo, quàm adeo eruditam, & omnibus præclari B Exordij numeris abſolutam Præfationem. In eâ potiſſimùm hæc tractat: Primo avtorem ſibi condendæ Hiſtoriæ Danicæ, Abſalonem, Lundenſem Archiepiſcopum, fuiſſe oſtendit. Poſt ejus ſe obitum, Andreæ Sunonis, qui Abſaloni in Archiepiſcopatu ſucceſſit, Opus ſuum inſcribere coactum. Deſcendit deinde ad lavdes ipſius Andreæ; quem commendat ab eruditione & ſapientiâ, à ſtudio peregrinationis, à duplici munere, uno apud exteros, altero in patriâ lavdabiliter adminiſtrato; & demùm à religione, fide, & avtoritate, quâ in ſacrâ illâ dignitate verſatus fuerit. Hinc pavcis edocet, quæ potiſſimùm documenta in contexendâ Hiſtoriâ ſeqvutus ſit: nempe 1. Carmina patrij ſermonis, à Danorum antiquioribus vulgata. 2. Inſcriptiones veteres hinc inde in ſaxis ac rupibus repertas. 3. Iſlandorum Antiquitates; quorum ſimul ſingularem in Annalibus conſignandis, & rerum vetuſtarum memoriâ conſervandâ, diligentiam extollit. 4. Abſalonis Archiepiſcopi aſſerta & Narrationes. Mox Waldemarum II Regem Daniæ compellat: cujus etiam virtutes breviter perſtringens, favore ſuo ut præſens Opus complectatur, rogat: ubi ſimul brevis S. Canuti Regis commendatio adjungitur. Tranſit deinceps ad Chorographicam Daniæ deſcriptionem: in quâ primum attingit Jutiam, utpote Danici regni principium. Cui ſubtexit provincias cæteras, Freſiam minorem, Fioniam, Sælan- A diam, Scaniam, Hallandiam, & Blekingiam. In Blekingia meminit rupis admirandis literarum notis exaratæ: quam fruſtrà Waldemarus I perſcrutandam curavit. Perſequitur ſtatim Svetiæ Norvagiæq; ſitum. Tùm Iſlandiam, ejusq; admiranda deſcribit. Ad ultimnm Svetiæ Norvagiæq; deſcriptionem altius repetens, Gigantesq; in Daniâ olim fuiſſe demonſtrans, orationem ad inſtitutum convertit.

Pag. 1. verſ. 9. *Qvum ceteræ nationes rerum ſuarum titulis gloriari*] Nulla gens non eſt lavdis avida; nec ulla eſt natio, quæ non ardentius gloriã, quàm divitias diligat. Inprimis verò, ſi quæ præclara mortales cupiditate gloriæ geſſerint, eorum memoriam, ad ſeros usq; nepotes, literarũ beneficio prorogari cupiunt. Hinc fit, ut, quomodo Saxo loquitùr, unaquæque natio non proprias tantùm jactet virtutes, ſed & egregijs majorum meritis impendio delectetur. C Cæterùm priusquam Hiſtoriæ ſuæ primam admoveret manum Saxo, omnes ferè nationes ſuos nacti erant Scriptores, qui res ab ijs geſtas victuris annalium monumentis conſignaverant. Ne dicam de Græcis & Romanis, quos ſua antiquitas ad ulteriora retrò ſecula removit, inde ab Anno Chriſti Qvingenteſimo habuêre Galli *Gregorium Turonenſem, Secundum, Avtmarum, Eginhardum, Freculphum, Theganum, Nithardum, Aimoinum, Adonem Viennenſem, Rheginonem, Dudo-* D *nem Nevſtrium, Ivonem:* Hiſpani *Joannem Gerundenſem, Maximum Cæſaravguſtanum Epiſcopum, Iſidorum Hiſpalenſem, Hildefonſum Archiepiſcopum Toletanum, Gavfredum:* Angli *Gildam Sapientem, Nennium, Samuelem Benlanum, Bedam Venerabilem, Alfricum, Sulcardum, Ethelverdum, Turgotum Dunelmenſem, Gvilielmum Rhievallenſem, Gvilielmum Malmesberienſem, Henricum Huntingdonenſem, Simeonem Dunelmenſem, Gavfridum Monemutenſem:* Germani *VVidichindum, Hroſvitham, Meginfridum, Albertum Metenſem, Glabrum Rodul-*

phum,

phum, Hermannum Contractum, Lambertum Schafnaburgenſem, Sigebertum Gemblacenſem, Othonem Friſingenſem, Radevicum, Marianum Scotum, Brunonem, Guntherum Poëtam: præter innumeros alios, quorum largam ſanè copiam curioſo Lectori ſuppeditabit Clariſſimæ doctrinæ Vir, ſeculi noſtri decus, & illuſtre Belgij ſidus, Gerardus Joannes Voſſius in avreo Tractatu de Hiſtoricis Latinis. Solis Danis non licuit eſſe tàm beatis. Nam ante Aimoinum, Adamum Bremenſem, Helmoldum Butzovienſem, Ælnothum, & paucos Scriptores Anglicos, qui res Danicas obiter & aliquâ ex parte tantum attingunt, vix unus aut alter inventus erat, ex Danis certè nemo, quod equidem ſciam, qui Regum Daniæ abſolutam atq; integram nobis Hiſtoriam dederat. Cauſam hujus defectus ipſe Saxo nos edocet in ipſa hac Præfatione: *Quis enim res Daniæ geſtas literis proſequeretur, quæ nuper publicis initiata ſacris, ut religionis, ità Latinæ quoq; vocis aliena torpebat. At ubi cum ſacrorum ritu Latialis etiam facultas acceſſit, ſegnities par imperitiæ fuit, nec deſidiæ minora, quam antea penuriæ vitia extitêre.* Et infrà Lib. IV. *Quod ſi patriam hanc fortuna Latino quondam ſermone donaſſet, innumera Danicorum operum volumina tererentur.*

Ibid. *Rerum ſuarum titulis gloriari*] Non ſolùm Græci ſua μνημεῖα, ſed & priſci Romani varia habebant *Monumenta*, ut ſtatuas, trophæa, fumoſas imagines, & id genus alia, quæ poſteros avitæ virtutis admonerent. Hæc ut plurimùm operoſis *titulis* & ſplendidis inſcriptionibus inſignita erant, quæ rerum à majoribus præclarè geſtarum laudes ampliſſimas complectebantur. Hinc *Tituli* vox uſurpari cœpta eſt, non modò pro nudâ ἐπιγραφῇ; verùm etiam pro laude exiſtimatione, encomio, elogio, gloriâ, celebritate, illuſtri famâ, & quicquid nomen alicujus æternitati conſecraret. Ovidius Lib. II. Faſtorum:

At tua proſequimur ſtudioſo pectore, Cæſar,
Nomina, per titulos ingredimurq; tuos.

Lucanus Lib. VIII. v. 72:

Nobile cur robur Fortunæ vulnere primo
Fœmina tantorum titulis inſignis avorum
Frangis? habes aditum manſuræ in ſecula famæ.

Valerius Maximus Lib. III. Cap. II. *Reddendus eſt nunc Romanæ juventuti debitus honos, & gloriæ titulus, quæ hoſtium exercitum rupit.* Inprimis creberrimus vocis hujus uſus eo ſignificatu fuit apud ſcriptores medij & poſterioris ævi. Avrel. Prudentius Pſychomachiâ, verſu 206:

Non pudet, ô miſeri, plebejo milite, claros
Attentare Duces? ferroq; laceſſere gentem
Inſignem titulis? veteres cui bellica virtus
Divitias peperit? ——

Sic enim cum Victore Giſelino legere malo, quàm cum Johanne Weitzio, Viro alioquin doctiſſimo, & de Prudentio optimè merito,

A *inſignem titulis.* Hericus, Monachus Altiſſiodorenſis, qui claruit circà tempora Caroli Craſſi, Anno Chriſti, DCCCLXXX, Libr. II Vitæ S. Germani:

Moribus & meritis ſpectatus Amator opimis,
Vivere cui Chriſtus fuit, & ſors ultima lucrum,
Virtutum plenus titulis ——

Guntherus Lib. I. Ligurini, verſ. 354:

Pars operum titulos jactant, æviq; minoris
Vix æquanda viris. ——

B Eodem Libro, verſ. 698:

— *ambo pares factis inſignibus, ambo*
Majorum titulis. ——

Et verſu 561.

—— *cunctos ſimul ore venuſto*
Laudat, & egregios titulis exaggerat actus.

Et Libr. X. v. 575.

Muneribus lætos, titulis dimittit onuſtos.

Galterus Libr. II. Alexandreidos. Fol. XX.

C *Pro patria ſtare, & patriæ titulis, & honore*
Invigilare decet. ——

Columbanus in Monoſtichis:

Hæc præcepta legat devotus, & impleat actu,
Virtutum titulis vitam qui quærat honeſtam.

Ad quem locum Doctiſſimus vir, & cui plurimas melioris notæ Antiquitates debemus, Melchior Haimisfeldius Goldaſtus, hæc adjunxit aliorum avctorum loca. 1. Iſambardi Diaconi, in charta Traditionis; quam Wago contulit D Monaſterio: *cujus vita multis virtutum titulis claruit.* 2. Arnulphi Lexovienſis Epitaphio Mathildis Imp.

Virtutum titulis humani culmen honoris
Exceſſit Mulier. ——

3. Papiæ Gloſſ. *Titulus dicitur inſcriptio, vel ſignum laudis & honoris, vel laus.* Solens verò hac voce utitur eminentiſſimus ſeculi ſui Scriptor Johannes Sariſberienſis, qui claruit ſub Friderico I. Imperatore. An. Ch. M.C.XL. Ut li-E bro III Policratici, cap. X. *Inter cætera clarioribus Avguſti titulis connumeratur, quòd in tantæ peſtis congreſſu manſerit invictus.* Et paginâ verſâ: *Tractum eſt hinc nomen, quo Principes virtutum titulis & veræ fidei luce præſignes ſe Divos audeant, nedum gaudeant, appellari.* Idem Lib. IV. Cap. XI. *Quis enim illos ambigit alijs præferendos, qui quaſi naturali probitatis privilegio ampliati majorum titulis invitantur ad virtutem.* Et Libr. VI. cap. VI. *Haraldus quidem armis ſtrenuus, & laudabilium ope-* F *rum fulgens inſignibus, & qui tàm ſuam, quàm ſuorum poſſet apud poſteros gloriam dilatare, niſi meritorum titulos nequitiam patris imitans, decoloraret.* Et Lib. VII. cap. XXIV. *Nunquid tanti parricidij labes, omnes non modò fortunæ dotes, ſed quamvis magnificos virtutis titulos non obliterat?* Titulus etiàm alicujus Sancti eſt Baſilica, vel Eccleſia, aut Capella [ut Barbari amant loqui] ejus honori dicata & conſecrata. Hinc Cardinalium Eccleſiæ Roma-

Romanæ *tituli.* Ecchehardus Junior Cap. I. *In titulo Apoſtolorum conditum.* Et ſtatim: *ad titulum S. Petri, qui eſt in Cœmiterio S. Galli.* Et Cap. 9. *In cella Salomonis circa parietem tituli S. Georgii.* Walafridus de S. Othmaro, Cap. I. *Cuidam Eccleſiæ, titulo S. Florentini Confeſſoris, prælatus eſt. Titulandi* verbo uſus eſt Petrus ille vere Chryſologus, Sermone CLV. de Calendis Januariis, quæ variâ gentium ſuperſtitione polluebantur: *Quorum formant adulteria in ſimulachris, quorum fornicationes imaginibus mandant, quorum titulant inceſta picturis.* Item Tertullianus libro de judicio Domini:

Quis mihi ruricolas aptabit carmine Muſas
Et vernis roſeas titulabit floribus avras?

Ad quem locum Georg. Fabricius: *Titulare, eſt veluti inſigni quodam ornare. Detitulare* etiam nove dixit mirus verborum artifex, ſed tamen Poëta ſuâ tempeſtate florentiſſimus, Joſephus Devonius Iſcanus Anglus Libr. II. De Bello Trojano, pag. 43.

——— *Propriæ nam venditor artis*
Detitulat titulos, quos ingerit ———

Ex majorum recordatione] Ex memoriâ rerum præclare à majoribus geſtarum. Formula imitationem Valerianam referens.

10. *Danorum Maximus Pontifex Abſalon*] *Maximum Danorum Pontificem* Saxo hic vocat, qui aliàs *Archiepiſcopus Lundenſis* vulgò dicitur. Hic vero ille eſt Abſalon, qui ex illuſtri & generoſa *Candidorum* familiâ, quam vernacula **de Hvideꝛs** nominat, oriundus, jam ante Roſchildenſis Epiſcopus, poſt quendam Aſcerum, ſvadente Eſchillo Archiepiſcopo, qui in Galliam profectus Pontificatu ſe abdicaverat, approbantibus id ſimul Valdemaro magno Rege, & Eccleſiaſticis atq; plebejis univerſis, in locum Eſchilli ſurrogatur, fitq; Lundenſis Archiepiſcopus, retentâ nihilominus, indultu Romani Pontificis, Eccleſia Roſchildenſi. Ejus rei ipſe Saxo meminit infrà Libro XIV. *Abſoloni Lundenſem Pontificatum aſſumere juſſum, & Roſchildenſem adminiſtrare permiſſum. Ita geminum Eccleſiæ regimen in ejus juris ditionemq; conceſſit, alterum præcepto, alterum indulgentiâ ſortientis.* Vixit Abſalon ſub Regibus Daniæ Valdemaro I. & Canuto VI hujus filio, quibus bonam operam navavit in bellis, maxime Wandalico, in quo præclara multa geſſit, terrâ mariq;, ſemper

Conſilio pollens, & linguâ promptus & armis.

De qua re Saxo prolixe Lib. XIV. Hiſtoriæ ſuæ, & ſequentibus. Cæterùm hic non alienum erit locum quendam de morte Abſolonis, ejusq; laudibus, adducere ex Arnoldi Abbatis Lubecenſis Chronico Slavorum Lib. IV. Cap. XVIII. *Hoc dierum curriculo ex hac vita ſubtractus eſt Dominus Abſalon, Lundenſis Archiepiſcopus, vir religioſus & magni conſilij ſive diſcretionis, & præcipuæ honeſtatis. Hujus induſtriâ omnes Eccleſiæ totius Daniæ, prius diſcordantes, uniformes in officiis divinis fa-*
A *ctæ ſunt. In Cathedrali ſede Crucifixum ſuperaffigi præcepit, ut accedentibus & recedentibus reverentia Crucifixo magis quam ſibi fieri videretur. Præterea largè ſua Eccleſiis & monaſteriis conferens, maximè Cathedralem Eccleſiam B. Lavrentii Martyris Lundis ditare & ornare ſtudebat Coronis precioſis, & campanis maximis, ut nunc cernitur, & diverſis ornamentis. Et quia erat, ut dictum eſt, vir religionis amator, monaſterium Ciſtercienſium Monachorum in Sora ædificare & ditare ſatagebat, ubi etiam circà finem die-*
B *rum ſuorum moleſtiâ corporis tractus ægrotabat. Ordinatis autem Eccleſiæ rebus, in die B. Benedicti Abbatis, diem clauſit extremum. Cujus morte omnis Dania non parum indoluit, & quia multos diſcordantes ad pacem in vita ſua reformaverat, ipſius exitum Jeſu Chriſto, pacis auctori, commendabat.* Multa etiam de Abſalone Chronicon MS. quod penes me eſt, continens ſeriem Archiepiſcoporum Lundenſium, in vita Abſalonis.

11. *Cujus illuſtrandæ maximâ ſemper cupiditate fla-*
C *grabat.*] Poſt ſincerum Dei cultum, & ingenuum libertatis amorem, nullam equidem viro bono digniorem judico virtutem amore patriæ: cui non ſolum vitam impendere, ſed & omnia vitæ momenta ad eam ornandam conferre decet. Ea laus verè Abſoloni noſtro debetur; qui non modò à cervice patriæ externorum hoſtium vim invicto animi robore ſæpenumero propulſavit, proq; Danico imperio augendo cuſtodiendoq; pertinaci ſemper vigilantiâ ex-
D cubuit: ſed &, ne inimica & infida ſemper memoriæ noverca oblivio Danorum fortia facta, & laudabilium operum fulgentiſſima inſignia penitus obrueret, ſcriptorum beneficio æternitatem illis conciliare omni ope conatus eſt. Eo fine, ut memoriæ proditum extat, in inclyti illius monaſterij Sorenſis recens à ſe conditi fundatione, ſumptus plane liberales atq; magnificentiſſimos illorum deſtinavit ſuſtentationi, qui ibidem loci à turba rerum hominumq;
E ſemoti, quaſi in alto quodam ac pingui ſeceſſu, rebus Danicis in Hiſtoriam conferendis unice vacarent. Hinc tandem mandatu itidem Abſolonis, ad Saxonem Grammaticum Hiſtoriæ patriæ contexendæ negotium devolutum eſt.

13. *Eo claritatis & monumenti genere fraudari non paſſus.*] Cicero Oratione pro Archia: *Plena Exemplorum vetuſtas: quæ jacerent in tenebris omnia, niſi literarum lumen accederet.*

Horatius Lib. 4. Ode IX.

Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: ſed omnes illacrymabiles
Urgentur, ignotiq; longâ
Nocte: carent quia vate ſacro.

F *Inutiliter*, ait Sariſberienſis Prologo in Policraticum ſuum, *Heroicis viris geruntur egregia, perpetuis tenebris obducenda, niſi literarum luce CLARESCANT.* Nec pigebit & cætera adjungere in hanc ſententiam verba illius vere aureola: *Jocundiſſimus*, inquit, *cùm in multis, tùm in eo maxime*

eſt literarum fructus, quod res ſcitu dignas ſitu aboleri non patiantur. Exempla majorum, quæ ſunt incitamenta & fomenta virtutis, nullum omninò erigerent aut ſervarent, niſi pia ſollicitudo Scriptorum, & triumphatrix inertiæ diligentia, eadem ad poſteros tranſmiſiſſet. Quis enim Alexandros ſciret aut Cæſares, quis Stoicos aut Peripateticos miraretur, niſi eos inſignirent monumenta Scriptorum? Quis Apoſtolorum & Prophetarum amplexanda imitaretur veſtigia, niſi eos poſteritati divinæ literæ conſecraſſent? Nullus enim conſtanti gloriâ claruit, niſi ex ſuo vel alieno ſcripto. Eadem eſt aſini, & cujuſvis Imperatoris poſt modicum tempus gloria, niſi quatenus memoria alterutrius, Scriptorum beneficio prorogatur. Quot & quantos arbitraris fuiſſe Reges, de quibus Sermo nuſquam eſt, aut cogitatio? Nihil ergò conſilioſius eſt [ita loquitur more ſui ſeculi] *captatoribus gloriæ, quàm literatorum & Scribentium maximè gratiam promereri.* Hæc Sariſberienſis.

14. *Mihi comitum ſuorum extremo.*] Varia vocis hujus apud notæ melioris autores uſurpatio. *Comites* olim dicti, qui Magiſtratus in Provincias euntes comitabantur, quiq; erant ex cohorte Prætoria. Cicero 1. ad Q. Fratrem: *Hos inter, quos tibi comites & adjutores negotiorum publicorum dedit ipſa Reſpublica, duntaxat finibus his præſtabis.* Catullus.

Piſonis comites, cohors inanis,

Horatius Sat. 7. lib. 1.

— Laudat Brutum, laudatq; cohortem,
Solem Aſiæ Brutum appellat, ſtellaſq; ſalubres
Appellat comites. ——————

In tumulo Titi Plautij: LEGATO ET COMITI CLAUDII CÆSARIS IN BRITANNIA. Sic Celſus vocatur ab Horatio *Comes & Scriba Neronis.* Plinius Lib. IX. ubi de Trebio Nigro: *L. Lucullo Procos. comperta, quæ Trebius Niger è comitibus ejus prodidit.* Suetonius in Julio cap. 42. *Ne quis Senatoris filius, niſi contubernalis aut comes magiſtratus peregrè proficiſceretur.* Juvenalis Sat. 8. *Si tibi Sancta cohors comitum.* Videatur Ludovicus Aurelianus in Novis Cogitationibus ad Taciti Annal. Lib. I. pag. 99. Ejuſmodi ferè & illi, qui *Comites & amici Auguſtorum*, dicebantur, nempe qui à conſiliis erant, eoſq; in bellicis expeditionibus ſequebantur: de quibus Spartianus in vita Adriani: *Quum judicaret in conſilio habuit, non amicos ſuos aut comites ſolùm, ſed juris conſultos.* Vetus Saxum Mediolani:

C. SENTIO
SEVERO
QUADRATO
C. V. COS
AMICO. ET
COM. AVG. N.

Ubi *amicus & Comes* Auguſti ſimul ponitur. Alioquin nomina officiorum erant; *Comes rei militaris: Comes rei privatæ: Comes theſaurorum:* de quibus operæ erit pretium conſulere luculentiſſimum commentarium Viri doctiſſimi, Cl. Salmaſii in Hiſt. Auguſtæ Scriptores. Itaq;

A hoc loco per *Comites* intelligendi fortè veniunt non tàm illi, qui lateri alicujus individui adhærent, & tantùm non contubernales ſunt; ſed potiùs ejus dici poſſunt comites eſſe, quem veluti ſuperiorem agnoſcunt, & cui obſequium debent. Sic infra Lib. VI. Starchaterus ſe *Frothonis comitem* nominat: *Quandò Frothonis Comes annotabar.* Simili ferè ratione ſe *Comitem Senatûs* vocavit M. Tullius in Oratione de Aruſpicum reſponſis. Et Lucretius Libro III Poëtas,

B *Comites Heliconiadum*, hoc eſt, Muſarum, admirabili venuſtate dixit. Sic Philippum Medicum *comitem Alexandri* nominavit Valerius Maximus Lib. III. cap. VIII. *Qui cum ad unam potionem ſententiam direxiſſent, atq; eam Philippus Medicus ſui manibus temperatam Alexandro* [*erat autem ipſius amicus & comes*] *porrexiſſet.* Plautus Pſevdolo Actus 1. Scenâ 1.

—————— nam tu me antidhàc
Supremum habuiſti comitem conſiliis tuis.

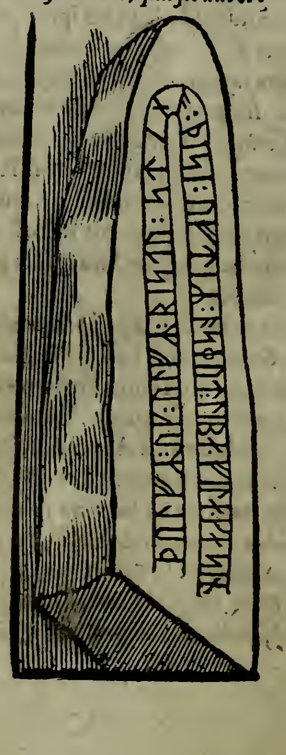
C Ita & condiſcipuli Perſio dicuntur *Comites* Sat. III. v. 7.

Unus ait comitum.

Ad quem locum optimè commentatus eſt Iſaacus Caſavbonus: *Fuere*, inquit, *qui unum Comitum putarunt dici Perſio, Philoſophum, qui ſuperioribus verbis diſcipulos ſuos ſtertentes increpuit: qui magnus eſt error. Nam comites heic ſunt condiſcipuli. Falluntur nimis, qui ad Philoſophos referunt, quos Proceres Romani in ſuo comitatu ſoliti erant habere.*

D Fuit etiam apud veteres Danos honeſtiſſima *Comitis*, [qui illis ᚠᛁᛚᛆᚴᛆ, *Filaga*, dicebatur] appellatio, quâ eos duntaxat inſignire ſolebant, quos in bellis & expeditionibus gravioribus, aut fortaſſe omni in vita, variorum periculorum & laborum ſocios ſe habuiſſe teſtarentur. Documento nobis erit Inſcriptio monumenti *Gorſtangenſis*, in Nomarchia Scaniæ *Phæroſta*, vulgò *Froſteherrit, quæ ſic habet:*

E

F

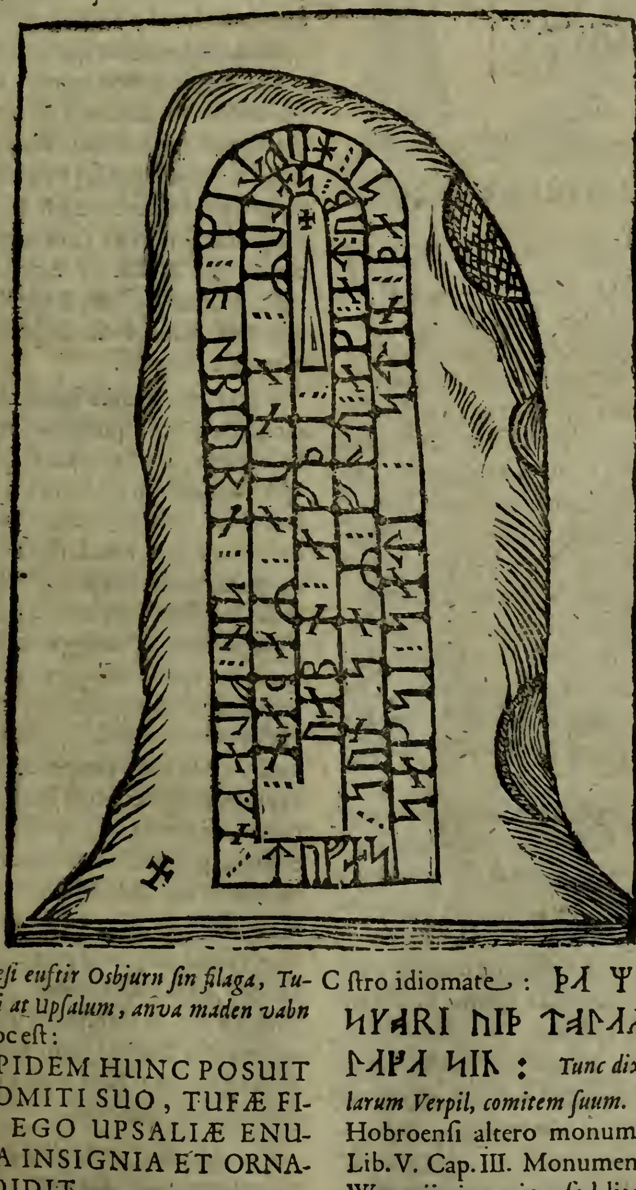
Hoc

Hoc eſt: *Dulfr ug Ulfr riſdi ſtino diſi uſtir Os-mut liba filaga ſin*

DULFR ET VLFR POSUERUNT LAPIDEM HUNC OSMUTO DILECTO COMITI SUO.

Ubi ᛚᛁᛒᛅ, *Liba*, charum dilectumq; notat, quomodo Germanis τὸ Liebe; pro quo noſtrates hodieq; Kiere / vel Elſkelige dicunt. Multa enim vocabula merè Germanica Danis antiquis in uſu, quæ jam exoleverunt; ut Wiff pro fœmina, & id genus alia. Niſi forſan B ᛚᛁᛒᛅ, *Liba*, *vitam* indicet, quam nos Liff dicimus; ut ſignificet Osmūtum talem fuiſſe comitem, cui in ſummo vitæ diſcrimine & graviſſimis periculis tutò fidere liceret; eâdem ratione, quâ Liffdreng / famulum, qui vitæ alicujus curam gerit & quaſi excubias agit: Liffancker / *ſacram anchoram*, nominamus. Sic Martinus Opitius Notis in Rhythmum de S. Anno-

A ne, ad illa verba *Wi ſich liebin winesſcefte*, notat Otfrido S. Galli Monacho in Evangeliorum Libro ante DCCLXXX annos rythmis linguâ Francicâ conſcripto, *Lib* idem eſſe, quod Germanis Leben / Belgis Leven / Anglis Live / Danis Liff / *Vita*. Vocem autem ᚠᛁᛚᛅᚴᛅ *Filaga*, nobis jam minus tritam, à verbo Jeg følger / quod comitari, ac ſocium ſe præbere indicat, traductum ſuſpicor: ut ſic ᚠᛁᛚᛅᚴᛅ, *Filaga*, comitem aut ſocium denotet, qui fidus Achates, præcipuè adverſa in fortunâ, cuipiam extiterit. Cæterum de genuino hujus monumenti ſenſu videatur Clariſſimus Vir, & incomparabilis Antiquitatum Septentrionalium vindex atque aſſertor, D. Olaus Wormius, in aureo Monumentorum Danicorum opere Lib. III. Cap. IV. Qui etiam eodem Libro, Cap. XII. aliud nobis repræſentat Monumentum, in quo vox ᚠᛁᛚᛅᚴᛅ, *Filaga*, occurrit:

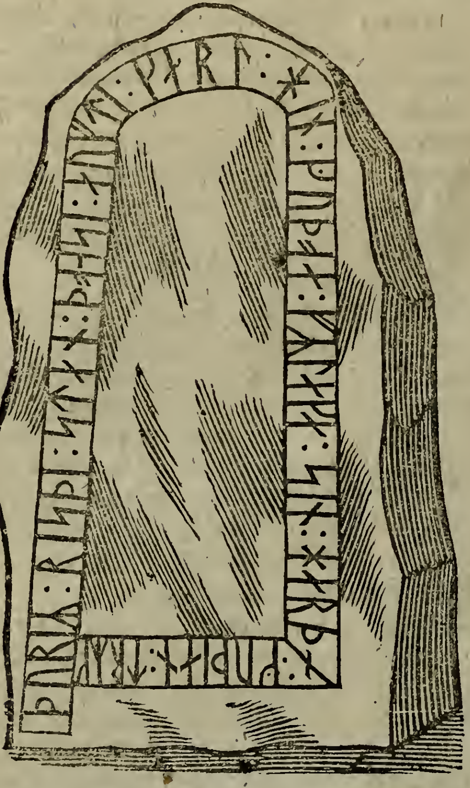
Saxſi ſeti ſtin deſi euſtir Osbjurn ſin filaga, Tuſas ſun, ſem foti egi at Upſalum, anva maden vabn eſdi. Hoc eſt:

SAXO LAPIDEM HUNC POSUIT ESBERNO COMITI SUO, TUFÆ FILIO, QUEM EGO UPSALIÆ ENUTRIVI: ANVA INSIGNIA ET ORNAMENTA ADDIDIT.

Sic in Hiſtoria Canuti Regis MS. priſco no-

C ſtro idiomate: ᚦᛅ ᛋᛅᚴᚦᛁ ᚦᛅᚱᚦᚢᚱ ᛋᚴᛅᚱᛁ ᚢᛁᚦ ᛏᛅᛚᛅᛦ ᚢᛁᚱᛒᛁᛚ ᚠᛁᛚᛅᚴᛅ ᛋᛁᚾ: *Tunc dixit Thoro Skori ad Tolarum Verpil, comitem ſuum.* Eandem vocem in Hobroenſi altero monumento, quod exſtat Lib. V. Cap. III. Monumentorum Danicorum Wormij, invenio; ſed literis paululum mutatis:

Thurir

Thurir riſdi ſtan doaſi ufti Karl hin gudoa fylakà ſin, herde gudian tryg.

THORO LAPIDEM HUNC POSUIT CAROLO BONO COMITI SUO, DIIS EXERCITUUM FIDO.

In Teſtamento Abſalonis MS. quod in mea Bibliotheca aſſervatur, Saxo dicitur *Clericus* Abſalonis: *Saxoni Clerico ſuo duas marcas argenti & dimidium conceſſit, quas ſibi donavit.* *Extremum* vero *Comitum* Abſolonis ſe Saxo agnoſcit, ex ſolenni illâ formulâ, quam humilitatis ſuæ, & honoris alieni gratiâ de ſe uſurpabant vetuſtiſſimi Scriptores Chriſtiani. Exempla quia paſſim obvia, hoc loci ea accumulare non eſt animus.

15. *Res Danicas in Hiſtoriam conferendi.*] Sic Marcus Junianus Juſtinus præloquio Hiſtoriæ ad Antoninum Imperatorem: *Qvum multi ex Romanis, etiam Conſularis dignitatis viri, Res Romanas Græco peregrinoq; ſermone in Hiſtoriam contuliſſent.*

Ibid. *Negotium intorſit.*] Hoc eſt, provinciam Hiſtoriæ ſcribendæ Abſolon mihi ſummo cum Imperio, cui ſine omni parendi dedignatione ſubmittere me coactus fui, injunxit ac impoſuit. Singularis enim Emphaſis eſt in voce hac *intorſit*, quæ violentiam quandam denotat, cui affinis videtur mox adjuncta formula: *Crebræ exhortationis imperio compulit.* Et videtur Metaphora ſumpta à telo, quod in hoſtem intorquere dicimur. Simili ſignificatione τὸ *impegit* uſurparunt Ammianus Marcellinus, & Julius Firmicus. Hic præfatione Lib. 5. ad Mavortium Lollianum: *Da veniam, quod gracilis ſermo ad numinis tui ſecreta pervenit. Non enim ſacrilega cu-*

A *piditas, aut profanæ mentis ardor, ad hoc nos ſtudium nuper impegit.* Ille Lib. XV. pag. 42. Edit. Lindenbrogianæ: *ut abſenti æmulo, quem quietum ſupereſſe adhuc gravabatur, periculoſæ molis onus impingeret.*

16. *Inopemq; ſenſum.*] Venantio Fortunato, *anguſti ſenſus ingenium* idem eſt quod Saxoni *inops ſenſus*, in Præfatione ad Gregorium Papam. *Senſus* hic pro ipſo animo, ſive mente, quæ varios expromit ſenſus, ut Lucretius Lib. 2. ait,
B poni videtur. Gloſſarium: *Senſus*, αἴσθησις, νοῦς. Math. Martinius in Etymologico ſuo: *Senſus* eſt *1. actus ſentiendi,* hoc eſt *cognoſcendi corporalia, eaq; ſingularia. 2. Facultas ſentiendi. 4. Intellectio, conceptus mentis. 5. Vis intelligendi, ratio. 6. Anima quæ ſentit. 7. Sententia animo concepta. 8. Voluntas, qua ſenſa volumus. Uſitatiſſimè de ſenſibus externis dicitur.* *Inopem* verò, nî fallor, dixit, quaſi deſtitutum omni facultate ea concipiendi, quæ digna luce eſſent & celebratione. Sic
C *inopem lingvam,* Cicero 3. de Finibus.

Ibid. *Majus viribus opus ingredi.*] *Ingredi*, pro *Aggredi. Diſputationem ingredi,* Cicero pro Cecin. *Orationem ingredi,* Idem ad Atticum lib. 15. *Studia ingredi.* Quintilian. lib. 1. cap. 16.

17. *Res Daniæ geſtas.*] Pro *Danorum*, ſive *à Danis geſtas*, per Metonymiam Subjecti, quæ longè frequentiſſima eſt, cum locus pro ipſis incolis uſurpatur. Sic Cicero in oratione pro Lege Ma-
D nilia, *Italiam, Siciliam, Galliam, Hiſpaniam* poſuit, pro *Italis, Siculis, Gallis, Hiſpanis.* Et *Roma* pro *Romanis* crebrum eſt.

18. *Quæ nuper publicis initiata Sacris.*] Ante Annos circiter centū & quinquaginta, quùm hæc ſcriberet Saxo. Non etenim reſpicit primam illam Chriſtianiſmi in Daniam introductionem, quæ incidit in annum à nato Chriſto DCCCXXVI, quo Haraldus, Klack dictus, cum Erico fratre Moguntiæ baptizatus: ſed illa potius tempora,
E queîs Daniæ Rex Sveno, cui à furcatâ barba cognomentum *TyffveSkeg* inceſſit, Chriſtianorum acerrimus perſecutor, per varia pericula & mala ad pœnitentiam perductus, tranquilla Eccleſiæ Halcyonia conceſſit. Nam poſt ejus converſionem, non modò templa exſtrui frequentia, verùm etiam Epiſcopi per Daniam ordinari cœperunt, univerſo ferè populo ſine tergiverſatione complexo fidem Chriſtianam; abjuratis impietatibus & cultibus Ethnicis: ut liquet ex Saxo-
F nis noſtri Libro X.

19. *Latinæ quoq; vocis aliena.*] Id eſt, expers, ignara. Sic *aliena conſilij domus*, Salluſtio in Catilin. *Torpebat* autem extremam quaſi barbariem denotat, quâ Dania, proh dolor! tot ſeculis oppreſſa jacebat: ſicut Ingenium *torpere* dicitur incultu atq; ſocordiâ.

Ibid. *Latialis etiam facultas acceſſit.*] Hoc eſt, cognitio, peritia, & uſus lingvæ Latinæ. A *Latio* eſt *Latialis*, ſeu potius *Latiaris*. Unde *Jupiter Latialis*

olim dictus, quod Latio præeſſet, ſive in Latio coleretur. Lucanus:

Et reſidens celsâ Latialis Jupiter Albâ.

Cicero pro Milone: *Tuq; ex tuo edito monte Latialis Sancte Jupiter.* Ubi pro *Latialis* omninò *Latiaris* legendum eſſe contendit Freigius in notis ad hanc Orationem. pag. 324. & indicaſſe ſibi Cl. Puteanum commemorat, in Lactantio ſuo MS. Lib. 1. cap. 21. planè ſcriptum fuiſſe *Latiaris Jupiter,* ubi vulgo legitur *Latialis.* Idem ex Julio Firmico locum profert, Lib. de er. prof. relig. qui ſic habet: *Humanarum te etiam victimarum frequenter ſanguine cruentaſti, & Latiaris templi cruore, vel arâ Carthaginis, rabies tua, & ſiccarum faucium venena nutrita ſunt.* Ubi in Libris vulg. pro *Latiaris* impreſſum fuit, *Satiaris.* Græci hunc Jovem λαπιάριον δία vocant. Halicarnaſſæus Lib. 4. θυσίας τε συντελεῖσθαι κοινὰς τῷ καλουμένῳ λαπιαρίῳ διΐ. Theophilus quoq; Lib. 3. & Tatianus λατιάριον Δία nominant. Hinc Plinius quoq; Lib. 37. Cap. 7. *Latiarium* appellat: *Amplitudo tanta eſt, ut conſpiciatur à Latiario Jove.* Saxo verò Martianum ſuum Capellam hic expreſſit, cujus hæc ſunt verba, Lib. IV. pag. 96. *Quicquid noſſet illa, Latiali promere cœpit facultate.* Et obvium paſſim apud eundem hoc vocis eſt. Sic loco jam dicto: *Ni Varronis mei inter Latiales glorias celebrati mihi eruditio induſtriaq; ſuppeteret.* Item *Latialiter diſſertare*, pro *Latinè loqui* dixit Lib. IV. pag. 98. *Qui Grajam diſſertare Latialiter compuliſtis.* Et alibi, Lib. nempe VI. pag. 189. *Inſpirans nobis Grajas Latialiter artes.*

20. *Quàm antea penuriæ vitia*] *Penuriam* intelligit Scriptorum, ſive *Latinæ vocis*, quâ rerum Danicarum monumenta conſignari poſſent. Transfertur etenim ad res varias *penuriæ* vocabulum, ſicut & *inopiæ*. Ita *penuriam conſilij* dixit Plinius Lib. VIII. cap. 6.

21. *Quo evenit, ut parvitas mea.*] *Parvitatem* Saxo pro vilitate ſev humilitate ponit: quâ in ſignificatione rarò hac voce, quod equidem ſcimus, uſi ſunt veteres. Primus, ni fallor, Valerius Maximus in prologo ad Tiberium Cæſarem, civitate donavit: *Nam ſi priſci Oratores à Jove Opt: Max: benè orſi ſunt; ſi excellentiſſimi vates à numine aliquo principia traxerunt; mea parvitas eò juſtius ad favorem tuum decurrerit.* Quam ob cauſam multi in dubium vocare non verentur ætatem Valerij, ſtatuentes, eum minimè Tiberio Imperatore vixiſſe, cum caſtitas floreret Linguæ Latinæ; ſed potius auctorem eſſe ævi ſequioris. Utitur etiam hoc vocabulo Tullius de Univerſitate, ſed in ſignificatione quantitatis: *Quæ cerni non poſſunt propter parvitatem.* Juſtus Lipſius in brevibus ad Valerium Notis vocem hanc omnino vult expunctam, ut Barbaram & minus elegantem: quam audaciam & Stephanus Pighius optimè de Valerio meritus, & Chriſtophorus Colerus, rectè improbant. Intelli-

A git verò Valerius [inquit Colerus] μεταφορικῶς paupertinum ingenium ſuum, ſicut *parvum ingenium*, apud Plinium in Epiſtola quadam. Et *Parvus* etiam pauper, ſive egens dicitur. Philargyrus ad illud Virgilij:

——— *Tibi Delia parvus.* hoc eſt, vel *puer*, vel *pauper*. Sic Horatius:

——— *parvi properemus & ampli:*

Id eſt, *divites ac pauperes.* B. Ennodius Epiſcopus Ticinenſis, qui floruit ætate Zenonis & B Anaſtaſij Imperatoris, Lib. VII. Epiſt. 24. ad Senarium: *Reddat pro parvitate mea altiſſimus, quod agnoſcit à vobis fuiſſe collatum.* Rhabanus Maurus, qui floruit Anno Chriſti DCCCLV. In Præfatione Libro Pœnitentium præfixâ ad Othgarium Archipiſcopum: *De cætero quoq;, quia quando hic præſentialiter fuiſtis, placuit Sanctitati veſtræ cum parvitate noſtra aliquid tractare ac conferre.* Item Epiſtola ad Humbertum Epiſcopum: *Igitur quia à mea parvitate voluiſti, quid ſen-* C *tirem de hac re, tibi reſcribi.* Paulus Diaconus rerum Longobardicarum ſcriptor vetuſtiſſimus Lib. 1. Cap. XXVI. *Ego quoq; pro parvitate ingenij mei ad honorem tanti Patris ſingula ejus miracula contexui.* B. Eligius Epiſcopus Homilia 1. *Quam nunc à mea parvitate coram ipſo prolatam efficiat exaudibilem Caritas veſtra.* Deprimendi ſui gratia Chriſtiani auctores ſæpè iſta Phraſi utuntur. Ita Theodoſius, cujus beneficio quædam Dionis habemus apud Xiphilinum non comparen- D tia, nomini ſuo ubiq; aſcripſit ὁ μικρός: quod ineptiunt, qui ad Theodoſium Juniorem Auguſtum trahunt. Eâdem notatione voculam *Batzar* uſurpaſſe videtur Severus Patriarcha, Libro de ritibus ſacris: cujus hæc ſunt verba, pag. 23. *Miſce, Domine, aquas iſtas per deprecationem*, Debatziruthi, *parvitatis meæ.* Eleganter, ut omnia, auctor cum veterum quopiam comparandus, Johannes Sariſberienſis Policratici Lib. 11. Cap. 22. *Primò, quia divinæ* E *majeſtatis immenſitatem parvitatis humanæ modulo circumſcribis, & æternitatis immutabilem ſtatum, labentium rerum imagine, & ſuccedentium ſibi temporum varietate diſtinguis. Parvitatis* vox uſitatiſſima eſt Lupo Abbati Ferrarienſi in Epiſtolis, qui vixit Carolo Calvo Imperatore. ut Fol. 2. Epiſt. 1. *Quemadmodum vos meæ parvitati veſtra tùm probitas, tùm ſapientia fecerat claros.* Fol. XI. Epiſt. 4. *qui abſq; reſpectu veſtræ magnitudinis cum mea parvitate conferre tàm ſeria non horruiſtis.* Fol. F XII. Epiſtolâ 5. *Atq; ſi vobis hinc à parvitate mea quicquam perſuaderi potuerit.* Fol. XXI. Epiſt. 14. *Verùm quia meam parvitatem à veſtra Excellentiâ ſeparat continens.* Fol. XXII. Epiſtolâ 16. *parvitatem verò meam ad veſtrum amorem ſinceriſſimo affectu invitando.* Fol. XXIV. Epiſt. 18. *Quod parvitatem meam duplici onere gravari, non provehi facilè ſentiebam.* Fol. XXVII. Epiſt. 29. *Ex parvitate mea digneris ſalutare Præpoſitum.* Et ſic de-

inceps, Fol. XXX. XXXI. XXXIV. XL. XLIII. LVIII. LXV. LXXXVII. LXXXVIII. XCVIII. CV. & CVI. Non aliter Caroli Magni nepos, cordatus ſanè ſcriptor, Nithardus alicubi: *Vos verò difficultates, quæ ex eâdem modeſtiâ parvitati meæ obſtiterunt, inſpicere depoſco.* Rupertus Tuitienſis Prologo in Apocalypſin Johannis: *Agebat hic per nimiam ſuæ mentis benevolentiam, quâ jamdudum de parvitate meâ ſentire cœperat altius, quàm ſe habet ingenij mei impoſſibilitas.* Arnulphus Lexovienſis, qui vixit circiter annum Chriſti MCLXX. Epiſtola 4. *Licet autem majeſtas beneficij modulum noſtræ parvitatis excedat, digniſſimus profectò dicendus eſt, quisquis totum quod poteſt, ad gratiarum congerit actionem.*

22. *Supra vires niti, quam jubenti reſiſtere.*] Valerius Maximus Lib. IV. Cap. 8. *Proni ſtudij certius indicium eſt ſupra vires niti, quàm viribus ex facili uti.*

23. *Factorum traditione.*] *Traditio* ſignificare videtur continuatam celebrationem, & quandam quaſi per manûs & ſcripta traditam, & veluti propagatam commemorationem. Gellius Lib. XIII. Cap. 21. *Apparet non eſſe id Poëticè à Plauto dictum, ſed eam quoq; traditionem fuiſſe, ut Nerio à quibusdam uxor Martis eſſe diceretur.*

Ibid. *Hujus gentis opinio.*] *Opinio*, id eſt, fama & celebritas; ad imitationem Valerij Maximi, qui ſolens eo ſignificatu hanc vocem uſurpat. Seneca Rhetor Lib. 2. Controverſiarum: *Fabianus Philoſophus adoleſcens admodùm, tantæ opinionis in declamando, quantæ poſteà in diſputando fuit.* Sidonius Apollinaris, ardentiſſimi vir ingenij, Epiſtolâ 1. Lib. 1. *Contenti verſuum felicius quàm peritius editorum opinione.* Epiſt. V. Lib. I. *Aut urbes mœnium ſitu inclytas, aut montes nominum opinione vulgatos.* Sic Epiſtola X. Lib. 3. & XIV. Lib. 8. IV & XIII, Lib. 7. Paulus, V. Sententiarum, titulo IV. §. XIII. *Intereſt enim publicæ diſciplinæ opinionem uniuscujusq; turpi carminis infamiâ vindicare.* Lib. VII. Quemadmodum teſtamenta aperiunt. *Optimæ opinionis viri.* Arrianus in L. unicâ Cod. Theodos. de his qui veniam ætat. impet. *honeſtatis commendat opinio.* Lex ait: *Certa fama commendat.* Opinio ergo eſt fama: Unde *opinati Philoſophi* Julio Firmico Lib. 3. Cap. 3. id eſt famoſi & celebres. Sic Caſſiodorus in Chronico: *opinatiſſima civitas.* Eidem Lib. 8. Epiſtolâ XXXIII. *Opinatiſſimum Epheſi Dianæ templum.* Jordanes Hiſtor. Gothica: *Hilarion opinatiſſimus Palæſtinæ ſolitudinis accola.* Aldhelmus de laudibus virginitatis: *David opinatiſſimus Regum.* Ælnothus de vita S. Canuti, pag. 4. *Et quæ de opinatiſſimo progenitore veſtro, glorioſorumq; germanorum tuorum temporibus adhæc usq; præſentia magnificentiæ veſtræ tempora colligendo perſtrinxi.* Andreas Abbas de vita Othonis Imperatoris Lib. 3. Cap. 2. *Hic itaq; civitatis Stetinenſis gloriâ ex divitiis inter ſuos opinatiſſimus.* Helmoldus Chron. Lib. 1. Cap. 15. *Elapſus eſt ad civitatem opinatiſſimam Sclavorum, nomine Winnetam.* Opinio item pro fama non raro occurrit apud auctores alios. Lupus Servatus in vita S. Wigberchti, Cap. 3. *Dumq; felix illius ubertim ſpargeretur opinio, ad clariſſimi viri, Bonifacij aures usq; nutu divino pervenit.* Et Arnobius Lib. VI. *Exemplarium fuiſſe perhibetur cunctarum, quæ in opinione ſunt, Venerum.* Galterus Lib. VII. Alexandreidos. Fol. 77.

Quam ſi diſtulerit, vel fortè remiſſius æquo
Egerit, illuſtris minuetur opinio Regis
Decolor, & famæ multùm diverſa priori.

Evgippius in vita S. Severini, Cap. XI. pag. 14. *Tàm celeberrima Sancti Severini flagrabat opinio, ut certatim eum ad ſe caſtella ſingula pro ſuis munitionibus invitarent.*

26. *Audacius quàm efficacius parui.*] Paulus Oroſius Præfatione Chronici ſui ad Auguſtinum: *Præceptis tuis parui, beatiſſime pater Auguſtine, atq; utinam tàm efficaciter, quàm libenter.*

29. *Cujus fatis cœpti mei metam præcurrentibus.*] Hoc eſt, Qui cum in fata concederet, antequam ultimam Hiſtoria mea reciperet manum. Obiit enim Abſolon Archiepiſcopus Anno Domini cIↄ. CC. I. die Martij XX, vel quod eódem redit, XII KL. Aprilis, Archiepiſcopatus ſui Lundenſis anno XXIII. Epiſcopatus ſui Roſchildenſis Anno XLIII. Soræ ſepultus.

Ibid. *Te potiſſimùm, Andrea.*] Andreas natione Sialandus, Sunonis filius, Ebbonis nepos, Schialmonis Candidi Pronepos, Abſoloni mortuo in Archiepiſcopatu Lundenſi ſuccedit. Vir erat hic admodum Literatus, & Theologiæ ac fortaſſe etiam Juris Doctor, qui poſt pervagatas à ſe regiones varias Italiæ, Galliæ, Germaniæ, Angliæ, Regi tandem Canuto Valdemari filio à ſecretis libellis fuit. Sedit Canuto & Valdemaro II. Regibus. De eo Chronicon Slavorum Arnoldi Lubecenſis Lib. IV. Cap. 18. hunc in modum loquitur: *Abſoloni ſucceſſit Dominus Andreas, regalis aulæ Cancellarius, vir Literatiſſimus, nec minore gratiâ præditus. Erat autem à primo juventutis ſuæ tempore ſtudiis deditus, & morum gravitate ornatus. Et cum eſſet in negotiis regiis continuè occupatus, magnâ tamen abſtinentiâ ſe conſtringebat. A qua nec in Romana curia negotiis deditus temperabat, ut omni ſexta feria nihil guſtans crucis Dominicæ bajulus exiſteret. Ordinatus autem ipſam morum gravitatem non deſeruit, humilis & quietus, & pudicus & abſtinens permanſit. Unde æmulatione ſua plurimos provocavit. Doctrinæ etiam adeò inſiſtebat, ut nonnullos tàm clericos, quàm Laicos divini amoris flammâ ſuccenderet, & ipſe eis candela exiſtens, ſcintillas verbi Dei ubiq; ſpargeret. Avaritiam quoq;, quæ eſt Idolorum ſervitus, omninò deteſtans, nihil per vim rapere curabat, ſed ſuis contentus, beatius dare quàm accipere ducebat.*

31. *Qui maximè conſpicuis rebus inſultat.*] Juxta illud Ovidij ſub finem Lib. 1. de remedio amoris, p. 284. Tomo 1. Editionis Heinſianæ:

Summa

Summa petit livor: perflant altiſſima venti:
Summa petunt dextrâ fulmina miſſa Jovis.

Livius Lib. VIII. *Invidia, tanquam ignis, ſumma petit.* Et Lib. XLV. *Intacta invidiâ media ſunt, ad ſumma fermè tendit.* Ammianus Marcellinus Lib. XVII. *Solet ampliſſima gloria objecta eſſe ſemper invidiæ.* Vetus dictum eſt: τοῖς διὰ τοῦ ἡλίου πορευομένοις ἕπεται κατ' ἀνάγκην σκιὰ, τοῖς δ' διὰ τῆς δόξης βαδίζουσι ἀκολουθεῖ φθόνος. Joſephus Devonius ad Librum ſuum, Lib. VI. & ultimo de Bello Trojano; verſu penultimo, pag. 173.

Sis utinam invidiâ dignus, quæ ſumma laceſſit.

Gemella eſt Vellei Paterculi illa γνώμη: *Aſſidua eminentis fortuna comes altiſſimisq; adhærens invidia.*

31. *Tanti cognitoris præſidio*] *Cognitor* vocabulum Juris eſt, & propriè ſignificat, qui alterius cauſam defendit & tuetur, ut ſuam. Eleganter Aſconius Pedianus, vetus Grammaticus, in Orationem Ciceronis, quæ Divinatio dicitur, pag. 19. *Qui defendit alterum in Judicio, aut Patronus dicitur, ſi orator eſt; aut Advocatus, ſi aut jus ſuggerit, aut præſentiam ſuam commodat amico; aut Procurator, ſi negotium ſuſcipit; aut Cognitor, ſi præſentis cauſam novit, & tuetur ut ſuam.* Nonnullis *Cognitor* Judicem denotat. Ita Prudentius:

Tum cognitor pronunciat,
Claudatur infans carcere.

Petrus Chryſologus, ſuaviſſimus & eruditiſſimus Scriptor, Sermone XVII. *Interrogat, non ignorat, ſed implet Judicem, ſervat ordinem cognitoris.* Gloſſæ Iſidori: *Cognitor à cognoſcenda causâ dictus, executor.* B. Ennodius Declamat. 12. *Ibi cognitoris, quò potiſſimùm vergeret, hæſit deliberatio, ubi ſors extitit delicti.* Item Declam. 13. *Purgare ſe exiſtimat innocentia cognitorum, & aliquid de manifeſti facinoris abſolutione ſurripere.* Sidonius Carm. VIII. Quomodo hic Saxo, pro *Cenſore* utitur, loquens de Priſco Valeriano.

Cognitor hoc nullus melior, benè carmina penſat
Contemptu tardo, judicio celeri.

Vide lexicon Juridicum Joh. Calvini, pag. 198.

33. *Cœleſtium opum Sacrarium*] *Sacrarium*, ædicula ſacra. Ammianus Marcellinus Lib. 26. pag. 337. *Subitò dilapſus confugit ad ritus Chriſtiani Sacrarium.* Johannes Sariſberienſis Lib. VII. Policratici cap. 4. *Pythagoræ tanta admiratio fuit, ut ex domo ejus templum facerent, ipſumq; pro Deo colerent, nacti fortè occaſionem, ex verbis ejus dicentis: MENTEM PHILOSOPHANTIS ESSE SACRARIUM SAPIENTIÆ, ET VERISSIMUM DEI TEMPLUM.* Eâdem translatione *fida hominum pectora*, Valerius Maximus; *templa Sancto Spiritu referta*, appellare non dubitavit, Lib. IV. cap. 7. Operæ erit ipſa verba plenius apponere, quia notatu digniſſima: *Hæ ſunt vires amicitiæ, mortis contemptum ingenerare, vitæ dulcedinem extinguere, crudelitatem manſuefacere, odium in amorem convertere, pœnam beneficio penſare potuerunt: Illis enim publica ſalus, his privata continetur: atq; ut illarum ædes ſacra domicilia, ita harum* FIDA HOMINUM PECTORA, QUASI QUÆDAM SANCTO SPIRITU REFERTA TEMPLA SUNT. *Sacrarium* igitur veteres appellabant locum in templo, in quo res ſacræ reponebantur, ut docet Servius in XII Æneid. Eleganter Seneca Lib. V. Quæſt. Natural. *Arcana illa rerum naturæ ſacra, non promiſcuè & omnibus patent: reducta & in interiore clauſa ſunt ſacrario.* Alioquin pro Sacello uſurpatur. Svetonius Auguſti Cap. V. *Natus paulò antè ſolis exortum, regione Palatij, ad capita bubula, ubi nunc ſacrarium habetur.*

34. *Percipiendæ literarum diſciplinæ*] Specimen & hoc eſt imitationis Valerianæ. Nam eadem ferè verba Valerij Maximi ſunt Lib. 1. Cap. 1. *Decem principum filij S. C. ſingulis Etruriæ populis percipiendæ ſacrorum diſciplinæ gratia tradebantur.*

36. *Splendidiſſimum externæ Scholæ regimen*] Intelligendum haud dubiè de ſummo illo magiſtratu Academico, qui nonnunquam externis etiam hominibus, præſertim qui genere, literis, ingenioq; eniteant, deferri ſolet. Clariſſ. Vir Andreas Vellejus, qui Saxonem in vernaculam fideliter ac feliciter tranſtulit, de Profeſſione publicà interpretatur: alii de titulo Doctoris in Theologia & utroq; Jure.

37. *Ut potius magiſterio ornamentum dare, quàm ab ipſo recipere videreris*] Sic Juſtinus Libr. VI. pag. 71. de Epaminonda Thebanorum duce: *Recuſanti omnia imperia ingeſta ſunt: honoresq; ita geſſit, ut ornamentum non accipere, ſed dare ipſi dignitati videretur.* *Magiſterium* vero hoc loco ſignificare videtur vel publicum docendi munus, vel Magiſtratum illum Academicum, quem vulgò *Rectoratum* vocant. Nam *Magiſterium* pro *Magiſtratu* ſæpè uſurparunt veteres. Petrus Chryſologus Sermone XV. *Videtis centurionem, antequam diſcipulatus ſubiret officium, locum magiſterij fuiſſe ſortitum.* Svetonius Domitiano cap. 4. *Ex quo forte ducti magiſterio fungerentur.* Idem Caligula cap. 31. *Magiſteria Sacerdotij* dixit. Apulejus Metamorph. Lib. 1. p. 113. de Ædilitate: *Jam enim ſaxo ſcias, quemadmodum ſub noſtro magiſterio mali debeant coërceri.* Et Lib. VII. pag. 197. *Jam ſe nequitiæ meæ proclamans imparem, miſerrimumq; iſtud magiſterium renuens.* Plautus Bacchid. Actus 1. Scen. 2, v. 40.

Jam exceſſit mihi ætas ex magiſterio tuo.

Symmachus Lib. IV. Epiſt. 45. de Cenſura: *Nolo mireris graviſſimum ordinem magiſterium reſpuiſſe.* Hinc *Magiſteria vini* Cicero alicubi dixit, quæ Horatius *regna vini* indigitavit: poteſtatem illam ſcilicet, quam quis olim in conviviis *Magiſter* ſeu *Modimperator* creatus obtinebat. Alioquin *magiſterij* vox pro *conſilio* & *monitu* ſumitur; ut in Plauti Moſtell. Act. 1. Sc. 1, v. 32.

Virtu-

Virtute id factum tua, & magiſterio tuo. A
Frequentius vero pro *Diſciplina, doctrina, & ipſo erudiendi actu.* Apulejus: *Tantùm à cautelâ Pamphiles abfui, ut etiam ultrò geſtirem tali magiſterio me volens amplâ cum mercede tradere.* Julius Firmicus Maternus Præfatione Lib. 1. Matheſeos: *Hæc cum omnia mihi à te, Mavorti, ornamentum bonorum, facili demonſtrationis magiſterio traderentur.* Et paulò poſt: *Quicquid Ægyptij veteres, Sapientes ac divini viri, Babylonijq́ prudentes, de vi ſtellarum ac poteſtatibus, divinæ nobis doctrinæ magiſterio tradiderunt.* B Et Cap. 1. Lib. 1. *Cur erectâ mente, ſublimiq́ conſtantiâ, & divinarum virtutum magiſterio formati.* Cap. II. ejusdem libri: *Nec facili poſſumus conſequi ratione, quicquid non præcedentia nobis magiſteria tradiderint.* Cap. III. ejusd. lib. *Patiebatur hæc Alcibiades, Socratis divinis magiſterijs inſtitutus.* Et mox de Pythagora: *Peregrinis etiam magiſterijs imbutus.*

38. *Hinc ob inſignium culmen meritaq́ virtutum*] C Exprimit hic Saxo Martianum ſuum Capellam, cujus diligentem fuiſſe lectorem, nemo non animadvertit, qui binos iſtos ſcriptores cum cura inter ſe committere ſuſtinuerit. Totidem enim verbis ille Oratores commendat, Lib. V. qui eſt de Rhetorica p. 138. *Poſt hoc tamen,* inquit, *in diverſis agminibus oratores emeritos, ac præ ſe ferentes inſignium culmen meritaq́ linguarum, Æſchinem, Iſocratem, Lyſiamq́ conſpiceres.*

Ibid. *Regius Epiſtolaris effectus.*] *Epiſtolaris,* hoc eſt, à libellis ſecretis, ſive *Secretarius,* ut vulgo D dicitur. Andreas enim Canuto VI. Valdemari filio, Regi Daniæ à Secretis fuit. Clariſſ. Dns. Pontanus *Regij Sigilli cuſtodem* fuiſſe tradit. Arnoldus Lubecenſis, ut antea vidimus, Andream *regalis aulæ Cancellarium* vocat, Lib. IV. Cap. 18. *Cui ſucceſſit Dominus Andreas regalis aulæ Cancellarius.* Cæterum Martianus Capella hanc Saxoni noſtro ſubminiſtravit voculam. Ità enim ille Lib. VIII. pag. 303. *Poſt has verò aſtabit decens illa ſydereisq́ fulgurans luminibus, quæ Epiſtolaris tua &* E *dicta eſt & probata.* Ab *Epiſtolis* inter officia domus auguſtæ olim fuiſſe conſtat. Inſcriptio Romana, quam ex Appiano & Boiſſardi ſchedis deprompſit Janus Gruterus pag. 482. Num. 5.

T. VARIO. CLEMENTI.
AB. EPISTULIS. AUGUSTORUM.
PROC. PROVINCIAR.

Et pag. 586. Num. 5.

FLAVIUS. AVG. L. PROTOGENES
AB EPISTULIS. F

Sic dicebantur *ab Epiſtolis Græcis, ab Epiſtolis Latinis.* Gruterus Inſcript. Pag. mox citatâ: Num. 8.

M. AURELIUS ALEXANDER.
AVG. LIB. AB EPISTULIS
GRÆCIS. VIVUS FECIT SIBI
L. L. P. QUE. EORUM.

Item pag. 272. Num. 1.

- - P. CÆSARI.
- - - ONIO GORDIANO
FELICI INVICTO
AUGUSTO
PONTIF. MAX. TRIB. POT. II.
COS. PROCOS. P. P.
NUMITIUS QUINTIANUS. V. P.
AB EPISTULIS LATINIS
DEVOTUS NUMINI MAJESTATIQUE
EJUS.

Ut alias ejusmodi Inſcriptiones nunc ſinam brevitatis ergo præterfluere. *Epiſtolaris* verò, ni fallor, idem eſt qui *Scriba* apud Græcos; qualis fuit Eumenes Cardianus, de quo locus eſt notatu digniſſimus Æmilij Probi: *Hic peradoleſcentulus ad amicitiam acceſſit Philippi, Amyntæ filij: breviq́ tempore in intimam pervenit familiaritatem. Fulgebat enim jam in adoleſcentulo indoles virtutis. Itaq́ eum habuit ad manum Scribæ loco; quod multò apud Grajos honorificentius eſt, quàm apud Romanos. Nam apud nos reverâ, ſicut ſunt, mercenarij exiſtimantur: at apud illos è contrario, nemo ad id officium admittitur, niſi honeſto loco, & fide & induſtriâ cognitâ,* QUOD NECESSE EST OMNIUM CONSILIORUM EUM ESSE PARTICIPEM.

40. *Beneficij nomine expetendum relinqueres*] Hæc mens eſt Auctoris: Etſi Secretarij Regij munus non adeo ſpecioſum aut amplæ dignitatis officium antehac fuerit, tamen illud ſumma fide & diligentia adminiſtrans, Spartam, quam nactus eras, tantopere exornaſti, ut poſteaquàm ad Pontificium evectus eſſes, alij, licèt maximæ dignitatis viri, idem munus ambire non erubuerint, ſed potius tanto prædeceſſori ſuccedere ſummi beneficij loco duxerint. Nullum eſt dubium, quin Saxo noſter reſpexerit ad exemplum Epaminondæ, quod commemorat Valerius Maximus Lib. III. Cap. 7. de fiducia ſui. *Siquidem cum ei cives irati ſternendarum in oppido viarum contumeliæ causâ curam mandarent [erat enim illud miniſterium apud illos ſordidiſſimum] ſine ullâ cunctatione illud recipit, daturumq́ ſe operam, ut brevi ſpecioſum fieret, aſſeveravit. Mirificâ deinde procuratione abjectiſſimum negotium pro ampliſſimo ornamento* [nota hæc verba] *expetendum Thebis reddidit.*

42. *A finitimis mutuata ſit*] Videlicet Sialandenſibus. Andreas enim natione Sialandus, Sunonis de Knardorp filius fuit; quomodo paulò ante nobis dictum.

44. *Fœcundiſſimis doctrinæ ſtipendijs.*] A Valerio Maximo, ejusq; imitatore Saxone Grammatico variè adhibetur *ſtipendij* vocabulum. Exempla plurima apud utrumq; ſuppetunt. Sic ille Lib. IV, cap. 7. *Totumq́ beatæ turbæ gregem, qui veſtro ductu venerandæ ſinceræ fidei ſtipendia peregit.*

Ibid. *Gregis amorem.*] Id eſt, Plebis Pontificio tuo ſubditæ. Tò *Grex* enim reſpicit ſuaviſſimum illud *Paſtoris* vocabulum, quo inſigniri ſolent, qui animarum curam gerunt, ſacrisq; ſummâ cum poteſtate præſunt.

45. *Glorioſæ executionis fiducia*] Executio, hic fidelem ſacri muneris adminiſtrationem, curam & diſciplinam ſignificat, quam adeò diligenter ac ſevere geſſiſſe Andream innuit Saxo, ut nihil plane omiſerit, quod ad ſuſcepti miniſterij partes rite recteq; obeundas pertineret. Sic Tacitus Annal. XV. *Executionem Syriæ* pro *adminiſtratione* poſuit: *Syriæq; executio Cintio, copiæ militares Corbuloni permiſſæ.* Idem; *Exequi partes* Dialogo de oratore dixit: *Nam & ego & Secundus exequemur partes, quas intellexerimus, te non tam omiſiſſe, quàm nobis reliquiſſe.*

46. *Obſitasq; curiis opes decenter abjicere.*] Morem geſſit Andreas veteri monito, quod inter octo venuſtiſſima Epigrammata primus publicavit vir Bono Reip. Literariæ natus Caſp. Barthius Adverſar. Lib. 45. Cap. XXII.

Qui ſalvus cupis eſſe, ſequare per omnia Chriſtum:
Vincla te opum retinent? abjice, vita fuga eſt.

Eandem laudem Andreæ Archiepiſcopo ſupra tribuit Arnoldus Abbas Lubecenſis Chron. Slav. Lib. IV. Cap. 18. *Avaritiam quoq;, quæ eſt Idolorum ſervitus, omninò deteſtans, nihil per vim rapere curabat, ſed ſuis contentus, beatius dare, quàm accipere ducebat.*

47. *Mirificum reverendorum dogmatum opus complexus*] *Hexameron* ſcripſit Andreas, Carmine Heroico, opus, continens explicationem præcipuorum locorum doctrinæ cœleſtis; ſed inprimis agens de Creatione Mundi, & Operibus ſex dierum; ad imitationem Sanctiſſimi Patris Ambroſij, qui ejusdem argumenti Libros VI. conſcripſit. Ejus MS. in membranâ exemplar, non ità pridem mihi ſuppeditavit Illuſtris & Generoſus Heros, Dns. Chriſtophorus Ulfeldius, de Svenſtrup, Eques Auratus, Regni Daniæ Senator ampliſſimus, Arcis Helſingburgenſis in Helleſponto Danico Præſes ac Dynaſta Regius, ſummus literatorum fautor atq; patronus. Certè luce publicâ digniſſimum eſt Poëmation, cùm propter ipſam Antiquitatem, cujus magna ſolet eſſe apud omnes, qui bonam mentem amant, veneratio; tùm ut documento ſit, illud etiàm ſeculum doctos homines habuiſſe, hasq; aquilonares regiones non ità barbaras, ut quorundam fert opinio, fuiſſe: cùm tamen vicinis in locis magna ubiq; tùm temporis fuerit Barbaries. Meminit ejusdem Operis Nobiliſſimus Vir, Arnoldus Huitfeldius, Regni Danici quondam Cancellarius magnificus, deq; patriâ noſtrâ universâ præclarè meritus, in Præfatione, quam Legibus Provincialibus terræ Scaniæ à ſe editis præfixit: *Cum antè aliquot annos undiq; hic in regno inveſtigarem de documentis & antiquitatibus, quæ ad Hiſtorias Danicas ornandas & conſcribendas uſui eſſe poſſent: eaq; de cauſa tàm publicas, quàm privatorum Bibliothecas luſtrarem; repperi quoq; vetuſtum hunc legum Scaniæ in membranâ manuſcriptum codicem, quem ante annos 400, ex Danico Latinum fecit Archiepiſcopus Lundenſis Andreas,*

A *non quidem verbum verbo reddens, ſed ſenſum & materias ſub certis titulis comprehendens. Fuit is Sunonis de Knarderup filius, pronepos ex fratre Abſalonis, illius omnis ævi celeberrimi, qui Sorenſe monaſterium condidit, ejusdemq; in Archiepiſcopatu ſucceſſor. Saxo in præfatione librorum ſuorum, quos eidem dedicavit, ait eum ſigilli regij cuſtodem, ſive à ſecretis Regi Canuto fuiſſe, atq; ad id doctrinæ faſtigium perveniſſe, quod publicam Lutetiæ profeſſionem faceret. Sane non vulgaris doctrinæ fuiſſe oſtendit præter hoc opus,* B *etiàm aliud ipſius Hexameron, ſive de Creatione mundi carmen Heroicum elegantiſſimum, quod ſuo tempore quoq; in lucem dabitur.* Idem Archiepiſcopus Andreas Leges Scaniæ municipales, prius linguâ vernaculâ & vulgari editas Latinâ oratione reddidit: quas primus publici juris fecit Nobiliſſ. Vir, Arnoldus Hvitfeldius, Anno Chriſti 1590.

49. *Pertinentium ad eam rerum*] Id eſt, decimarum, aliorumq; redituum. Nam ſanè ita com- C paratum eſt cum bellvâ illa multorum capitum, quem vulgum appellamus, ut nullum impendij genus gravius ducat, quàm quod in divinos uſus erogatur. Imò ſæpenumero juris Eccleſiaſtici pertinax patrocinium plurimis Regum & Principum ſangvine ſtetit. Id quod edocet Hiſtoria Canuti Sancti, quæ exſtat Lib. XI. Saxonis.

Pag. 2. verſ. 2. *Splendidiſſimis frugalitatis exemplis*] Ad hanc abſtinentiam & frugalitatem Andreæ Archiepiſcopi, referenda ſunt verba iſta, quæ ſu- D pra adduximus ex Arnoldi Abbatis Lubecenſis, Chronico Slavorum, Lib. 4. Cap. 28. *Et cùm eſſet in negotiis regiis continuè occupatus, magnâ tamen abſtinentiâ ſe conſtringebat. A quâ nec in Romana curia negotiis deditus temperabat, ut omni ſextâ feriâ nihil guſtans crucis Dominicæ bajulus exiſteret. Ordinatus autem ipſam morum gravitatem non deſeruit, humilis & quietus & pudicus & abſtinens permanſit. Unde æmulatione ſuâ plurimos provocavit. Doctrinâ etiam adeò inſiſtebat, ut nonnullos tàm Clericos,* E *quàm Laicos divini amoris flammâ ſuccenderet, & ipſe eis candela exiſtens ſcintillas verbi Dei ubiq; ſpargeret.*

8. *Veluti Poëtico quodam opere perſtrinxiſſe*] Enumerat jam Saxo varia documenta, quibus in contexenda Hiſtoria ſua ſit uſus. Inter quæ principem locum carminibus ſeu Rhythmis antiquis tribuit, quibus vetuſtiſſimi Danorum Poëtæ, *Scaldri* dicti, res geſtas ſui ſeculi, He- F roumq; illuſtria facta complexi ſunt. Ejusmodi verò carmina antiquitus dicebantur ᚢᛁᛁᛋᛆ, *Viiſa*; eorumq; infinita ferè genera fuerunt. In his tamen eminent ᚦᚱᚭᛏᛏᚴᚢᛆᚼᛏ, *Dróttquæt*; ᛋᚴᛁᚭᛚᚦᚢᚿᚴᛆ ᚢᛁᛁᛋᚢᚱ, *Skioldunga Viiſur*; ᛒᛁᛆᚱᚴᛆᛘᛆᛚ *Bjarkamál.* *Dróttquæt*, quaſi vulgo cantabile. *Drótt* enim turbam ſignificat, & O brevi, Dominum ac Regem. Hoc igitur nomen inde quoq; obti-

nuiſſe

nuiſſe videtur, quòd Heroum res geſtas eo decantaverint Poetæ. *Quæde* enim cantare ſignificat. *Skioldunga Viiſur*, ſunt Rhythmi Regum quorumvis encomia continentes. *Skioldungur* etenim, nomenclatura Regibus ſolis Synecdochicè data & debita. Inprimis ità dicti Daniæ Reges: *Viiſur* autem carmina. *Biarkamál* genus fuit carminis ſic dictum quaſi *Bjarkæ Sermo*, á vetuſtiſſimo Poëta ſeu Scaldro *Bjarka*, qui hoc genus carminis excogitavit. His adde & cœtera carminum genera: ᛒᚱᛆᚵᛆᚱ ᛒᚮᛐᛐ, *Bragarbott*; ᚱᚢᚿᚼᛁᚿᚦᛆ ᚦᚱᛆᛒᛆ, *Runhendadrapa*; ᚠᛁᚱᛋᚴᛁᛁᛐ ᚢᛁᛁᛋᛆ, *Ferskeit Viiſa*; ᛋᛐᚢᛐᚼᚮᛚᛆ, *Stuthola*; ᛐᚮᚢᛒᚱᛆᚵᚢᚱ, *Toubragur*; ᛚᛁᚢᚠᛚᛁᚿᚵᛋᛚᛆᚵ, *Liuflingslag*; ᛚᛁᛚᛁᚢᛚᛆᚵ, *Liliulag*; ᚼᛆᚴᛆᛒᚱᛆᚵᚢᚱ, *Hakabragur*; ᛋᚴᚮᛐᚼᛁᚿᛐ, *Skothent*; ᚼᛁᚱᚿᛆᚦᛆᚱᚦᚱᛆᛒᛆ, *Hernadardrapa*; ᛐᚮᚵᛚᛆᚵ, *Toglag*. Cæterùm Poëtæ, qui olim verſibus & Rhythmis conſignabant, quicquid memoria dignum domi foriſve occurrebat, *Scaldri*, ut modò dixi, ſive *Runæ* nominati ſunt; qui eodem loco apud Reges & principes antiquitus fuêre, quo jam Conſiliarij, literati, alijq; prudentiâ ac rerum uſu præſtantes. Hinc etiam res magnificè à ſe geſtas, Rhythmis ejusmodi Poëticis ad poſteros propagari operosè ſtudebant Magnates. Ac quò quis laudis & æternitatis amore ardentius flagrabat, eò plures ac præſtantiores in hoc genere ſibi devinxit, ſecumq; domi foriſq; tam pacis, quàm belli tempore circumduxit, ut res geſtæ melius, aptius, ac illuſtrius deſcribi ac delineari ab illis poſſent: ità nos edocente Excellentiſſimo Viro, & cui multa debent Antiquitates noſtræ, D. Olao Wormio, in appendice ad Literaturam Runicam. Danorum autem celebriores Scaldri fuêre, Starkaterus Senior, cujus Rhythmi ſunt vetuſtiſſimi, & adhuc extant. Ille verò potiſſimùm res geſtas Danorum verſibus complexus eſt. Hjarno Rex, qui ob Epitaphium Frothoni poſitum regio diademate ornatus. Regnerus etiam Lodbrog, ut & uxor ejus Aslaug, omnesque ejus filij, aliiq; quàm plurimi, quorum inſignem Catalogum videre licet adjunctum ad calcem libri de literatura Runica D. Wormij noſtri. Operæ autem videtur pretium hoc loco in medium adducere Diſſertatiunculam quandam Dn. Magni Olavij, Paſtoris olim Lauſaſienſis in Islandia digniſſimi, de Poëſi antiqua Danica; ex qua quanti artificij, quantive ingenij ſit, doctum, juxta leges Scaldrorum noſtrorum, condere carmen, liquidò patebit; ſimulq; quanto in pretio in hac arte artifices Regibus & principibus olim extiterint, elucebit. Sic autem ille: *Si noſtram Poëſin omnium vulgarium linguarum Rhythmos arte & effectu ſuperare dicerem, nihil fortaſſis proferrem abſurdi, & ſi cum reliquis, eam certare opinarer, vanâ prorſus opinione me duci fortè non cenſeret is, qui illis inſtructus noſtram etiam perfectè calleret. Tot enim hæc Poëſis peculiares ſibi habet orationis floſculos, figuratas formulas, appellationes rerum diverſas, ab antiquis fabulis, venuſtè, variè, obſcurè deductas, ut in noſtra lingua peregrino explicari id vix poſſe exiſtimem. Quid? Ipſi Islandi, poëtico non aflati ſpiritu, veterum Rhythmos, aut etiam recentiores ex Eddico compoſitos fundamento, non percipiunt. Et ejusmodi Rhythmicum à communi remotum ſermonem antiquitas noſtra* Aſamal, *id eſt Aſiaticum vel Aſarum ſermonem appellarat, qui tamen noſter eſt, ſed obſcurior, & vulgi minus obvius intellectui. Hæc cauſa eſt, cur viris magnis & eruditis, quibus lingua noſtra ignota eſt, interim tamen quid Edda noſtra Poeſeos aliquale fundamentum tractet, inquirere non dedignantur, in illius translatione, uti debemus, gratificari facile non poſſumus. Etſi enim formulæ Eddicæ appellationes rerum multiplices & longe petitæ, quodam modo deſcribi & Latinè nominari queant: vocum tamen ſplendor, elegantia grandis, & genuina proprietas, prout in lingva noſtra ſonat, exhiberi & oſtendi nequaquam poteſt; dulcius hic ex ipſo fonte bibuntur aquæ. Eſt etiam Edda tantùm conſcripta in uſum noſtræ linguæ, & maximè ad illius donum ſingulare Poëſeos, quo illam præ aliis quam plurimis ornatam puto accommodata. Tot in noſtra Poëſi ſunt Rhythmi certa genera, ut numero comprehendi vix poſſint, tot & tam eleganter ſibi invicem reſpondentes literarum, ſyllabarum & dictionum conſonantiæ, ut audientes mirè afficiantur & delectentur. Obſervatur enim literarum cardinalium trium in qualibet ſtropha inviolata ſeries, par numerus ſyllabarum, vocis tractus ſive accentus longus aut brevis, & ſimilia. Nec in noſtra Poëſi pauciores cautiones, licentiæ, tropi & figuræ uſurpantur, quàm in re metrica apud Latinos Poëtarum principes. Tot præterea in veterum cantilenis (quod illi ſtudiosè affectarunt) pulchra inveniuntur hyperbata, ut unico ſæpè Rhythmo duas vel plures materias alternatim ſibi reſpondentes concluſerint. Tot in illis Logogryphi & luſus metaphorici ingenioſè confecti animadvertuntur, ut ipſis etiam Rhythmiſtarum coryphæis nodus penè ſit Gordius, & Lectores, verba quidem intelligentes, rei parum aut nihil ſapiant. Noſtram autem Poëſin tantoperè non eveho, quod in hac lingua natus ſim, & ab hoc Rhythmico affectu non omnino alienus, ſed quia verè ſingularis eſt & plena artis & ingenij. Quod noſtras aliquis literatus Rhythmiſta & ad hanc rem exemplis inſtructus, viro ſapienti, etſi noſtrum non intelligat idioma, præſens facilius ob oculos ponere poſſet. Deinde & hoc noſtra Poëſis peculiare habet; quòd cum in vulgaribus linguis quilibet pro more gentis ſuæ Rhythmos condere, verba in numeros aliquales cogere, uſuq; id ſibi promptum reddere poſſit: in noſtra, nemo Poëta exiſtat, nec facillimum genus Rhythmi ſine magno negocio connectat, etſi maximè affectat, niſi qui Poëtico Spiritu ſingulariter afflatus eſt. Qui quidem afflatus, ut cæteri naturæ motus, aliis acrior, aliis remiſſior*

remiſſior contingit. Quidam præmeditati Rhythmos feliciter edunt, aliqui ferventiori quodam impetu omnia genera Rhythmi ſpontè profundunt, ut Rhythmus ſit quicquid conentur dicere, ut ingenioſiſſimus olim apud Romanos Poëta de ſua vena profitebatur, nec ſoluta oratio, quàm iſta ligata, illis promptior eſt. Adde quod in primâ ſtatim infantiâ ejusmodi naturæ manifeſtis ſe proferat indiciis. Nec prætereundum, quòd motus ille ingenij in Novilunio ſit ferventiſſimus, & Rhythmiſtam notabilem res Poëticas aliis enucleantem, aut in Rhythmis fundendis occupatum, vino madentem, Melancholia graviore infeſtatum, aut furore quodam correptum dixeris. Et ſæpius hæc indoles etiam in ignotis ex ſingulari aliquo geſtu conſpicitur, quem nos Skaldvingl/ *id eſt, Poëticam vertiginem appellamus. Sunt qui noſtram Poëſin in malis avertendis & inducendis mirabiles effectus habere exiſtiment, quæ res fortaſſis non careat exemplis. Similem quandam energiam carminibus tribuit is, qui hoc aſſerere non dubitavit:*

Carmina vel cœlo poſſunt deducere Lunam.

Unde cordatiores ex noſtris antiquis tanquam morale reliquerunt, Poëtam non eſſe laceſſendum (Ei ſtal Skald erta) *Socratis etiam monitum citatur; quod ſi cui ſalus & fama maximè curæ ſunt, illaq; ſervare cupiat illæſa, is caveat ne Poëtam aliquem inimicum habeat. Quanto in pretio & honore apud Reges & Principes exteros, ubi linguæ noſtræ viguit cognitio, noſtrates fuerint Poëtæ, qui ipſorum res geſtas Rhythmis heroicis poſteritati commendarunt, ex eo patet, quòd ab iis aureos annulos, arma deaurata, veſtes precioſas & alia magnifica dona, ac ipſorum inprimis Regum favorem & amicitiam meruerint, ut veteres paſſim teſtantur hiſtoriæ. Et ut ex plurimis paucos nominem, habebat in aula ſua laudatiſſimus heros Olaus Tryggonius, Norvegiæ Rex, inter alios Halfrodum quendam Rhythmiſtam Islandum, quem ab ethnicismo ad Chriſtianam convertit fidem, & baptizato ipſe compatris officium præſtitit; quem homicidium in aula regia temerè committentem, donatâ vitâ & placatis cæſi cognatis, in gratiam recepit, & plurimis regiis auxit muneribus. De hoc Halfrodo tradit hiſtoria, quòd poſt regem devictum nunquam apparuerit hilaris; deſideriumq; optimi regis præcipua mortis ipſius cauſa fuiſſe traditur. Habuit & Olaus Haraldi filius, domi militiæq; individuos comites ex noſtris tres inſignes Rhythmiſtas, Sigvardum, Thormodum & Girunum ob formæ venuſtatem* Gullbra/ *id eſt, aureum ſupercilium appellatum. De Sigvardo refertur, quòd ſolutis verbis loquendo, impeditioris fuerit linguæ, in Rhythmis autem ſponte fuſis promptiſſimus. Haud ſecus ac de Virgilio ſcribitur, quòd tardus fuerit in loquendo, adeò ut indoctus & agreſtis videretur. Thormodus autem in conflictu Stiklaſtadenſi Regi prædicto militans, noluit poſt illum in acie cæſum ſuperſtes vivere, ſed in confertiſſima hoſtium turba fotiſſimè dimicabat, donec lethali percuſſus telo, ex prælio diſcederet, & moribundus Regis ſui beneficia, fortitudinem,*

A *& magnanimitatem etiam, in ultimo periculo Rhythmis celebravit, qui etiamnum extant. Habuit deniq; bellicoſiſſimus Norvagiæ Rex Haraldus, Sigurdi filius, in ſua aula & expeditionibus ſibi familiariſſimum notabilem, Rhythmiſtam Thiodolphum Huverska, à provincia Borealis Islandiæ in qua natus eſt, ſic dictum. Floruerunt præterea in aulis Regum Daniæ, Sveciæ, Angliæ, & aliorum Principum, Poëtæ Islandi; quod longa referre mora eſt, & qui ab illis ingentes honores & magnifica dona reportarunt. Principes etiam iratos*
B *Rhythmicis ſæpè placaverunt elogiis, & vitam iiſdem redemerunt. Sic Egillus Skallagrimus apud Ericum Blodóxjum, Norvegiæ Regem, ſed tunc in Northumbria Angliæ deſidentem [in cujus conſpectum juſſu Reginæ Gunhildæ ex Islandia protractus fuerat] Rhythmis in honorem ejus editis, liberam impetravit dimiſſionem, etſi antea filium Regis, & amicos multos, injuria Erici laceſſitus trucidavit. Eodem modo Brago cuidam capitis damnato à Biornone Sveciæ Rege vita donata eſt, ob Rhythmicum encomium Regi exhi-*
C *bitum. Quin etiam ipſi Reges & Principes Norvegiæ & vicinarum provinciarum, Rhythmos eximiè compoſuerunt, qui in illorum citantur hiſtoriis. Rogvaldus quidem Orcadum comes, princeps egregius, inter alias nobiles dotes, quibus ornatus eſt, præſtantiſſimus & promptiſſimus fuit Rhythmiſta, & clavem Rhythmicam, quæ adhuc extat, confeciſſe dicitur. Habuit etiam ille in Palæſtinam navigans itineris comites Rhythmiſtas duos Islandos, qui unà cum ipſo res quotidie geſtas Rhythmis comprehenderunt, & magnâ apud*
D *illum in æſtimatione fuerunt. Quamvis autem vetus illa & genuina, ſivè Danica, ſive Norvegica lingua, ex illis regnis maxima ex parte jam dudum ſeſe removerit, ideoq; & illic talium Rhythmiſtarum perierit dignitas, quia ignoti nulla cupido: adhuc tamen in Islandia, ubi linguæ ejus uſus præcipuè conſervatur, magno numero Poëtæ extant, prompti & ingenioſi, qui non tantùm res prophanas, ubi Edda potiſſimum locum habet, ſed etiam ſacras hiſtorias ſimplici orationis venâ in numeros convertunt Rhythmicos, Pſalmos*
E *& Cantilenas pias & graves componunt, & Eccleſiæ Dei apud nos utiliter communicant. Utinam divinum hoc donum grati omnes amplecterentur. Sed ut in patria ſua Propheta, ſic vix acceptus eſt Poëta.* Hactenus M. Olavius. Porrò de Scaldris notatu dignum, quòd Rhythmos ſive carmina, de clarorum virorum virtutibus à ſe compoſita, in epulis, aliiſq; conventibus ſolennioribus, vel aſsâ voce, vel interdum etiam adhibito tibicine & lyriſta, decantare ſoliti fuerint; non ſecus
F ac olim Gallorum Germanorumq; illi vates, quos *Bardos* vocarunt; de quibus Ammianus Marcellinus Lib. XV. *Bardi fortia virorum illuſtrium facta heroicis compoſita verſibus cum dulcibus lyræ modulis cantitarunt.* Et Lucanus Lib. 1.

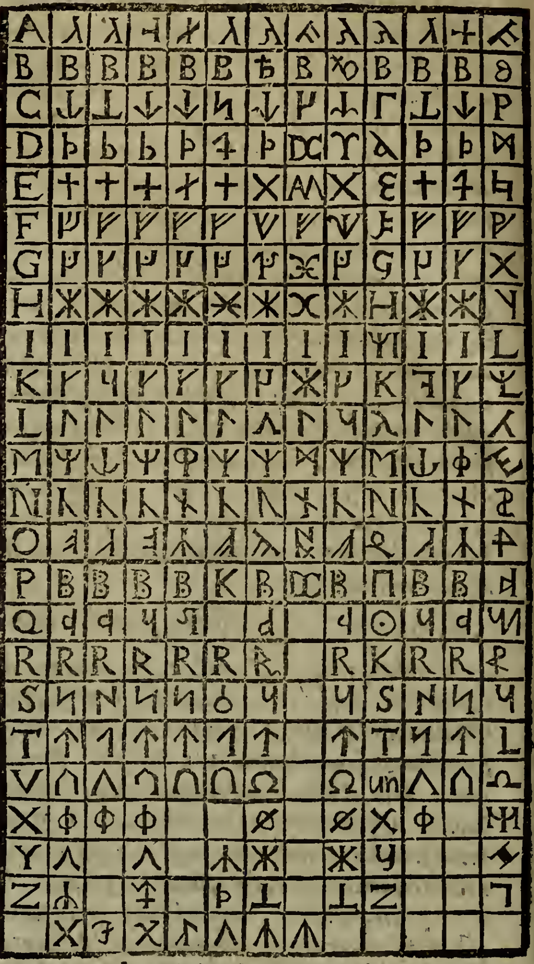
Vos quoq;, qui fortes animas, belloq; peremptas,
Laudibus in longum, vates, dimittitis ævum,
Plurima ſecuri fudiſtis carmina Bardi.

Strabo Lib. IV. de Gallia : Βάρδοι μὲν ὑμνηταὶ A καὶ ποιηταί. *Bardi* igitur, ſicut & noſtri Scaldri, nihil aliud fuêre, quàm ποιηταὶ μετ᾽ ᾠδῆς ἐπαίνους λέγοντες, ut è Poſſidonio ſcribit Athenæus, Lib. VI. Tales etiam fuerunt apud Perſas *Magi*, quorum mentionem facit Q. Curtius Lib. V. ubi tradit, quâ Pompâ Alexander Babylonem ingreſſus ſit : *Magi deinde ſuo more carmen canentes. Poſt hos Chaldæi, Babyloniorumq́, non vates modò, ſed etiam artifices cum fidibus ſui generis ibant. Laudes ij regum canere ſoliti.* B

9. *Linguæ ſuæ literis*] Lingvam Danicam antiquam, cujus in Rhythmis uſus fuit, veteres appellarunt ᛅᛋᛅᛘᛅᛚ, *Aſamal*, id eſt, Aſiaticum, vel Aſarum ſermonem, quòd eum ex Aſia Odinus ſecum in Daniam, Norvegiam, Sveciam, aliasq; regiones ſeptentrionales, invexerit. De quo Edda ſub initium Lib. 1. hunc in modum diſſerit : *Poſtquam Odinus colonias ſuas per Saxoniam, Cimbriam, Sveciam & Norvegiam duxiſſet, filios ac ſocios conjugio cum incolis copulatos ibidem reliquit. Qui multiplicatâ progenie, lingvam Aſiaticam vicinis regionibus intulerunt. Quod vel ex propriis liquet nominibus & appellationibus, quæ linguam hanc ſunt comitatæ. Hinc factum, quòd Aſiatica hæc lingua familiaris adeò reddita ſit regionibus Septentrionalibus, Norvegiæ, Sveciæ, Daniæ.* C Hæc autem lingva fuit nonnihil à communi illa remota, quæ nuſpiam in Septentrione purior adhuc aſſervatur, quàm D in Islandia, Daniæ Inſula famoſiſſima. Cujus incolæ, præterquàm quòd exterorum commerciis minus eam depravari ſint paſſi : ab omni ævo varias tùm populariumſuorum, tum reliquorum Aquilonarium res geſtas, eâ conſignando, incorruptam & apud ſe ſervarunt, & ad poſteros transmiſerunt. Literas verò ſuas Dani antiquitus vocabant ᚱᚢᚾᛁᚱ, *Runer*; de quarum origine, uſu, proprietate, cauſis, natura, aliiſq; ad Danicam Literaturam antiquiſſimam illuſtrandam pertinentibus, elegantiſſimum libellum, ante quinquennium edidit Clariſſimus Vir, & nunquam ſine laude mihi in Notis hiſce dicendus, D. Olaus Wormius. Nos earundem literarum unum aut alterum Schema, ex eodem Wormiano opere petitum, Lectoris oculis ſubjiciendum putavimus : E

RUNÆ

Typis divulgatæ.

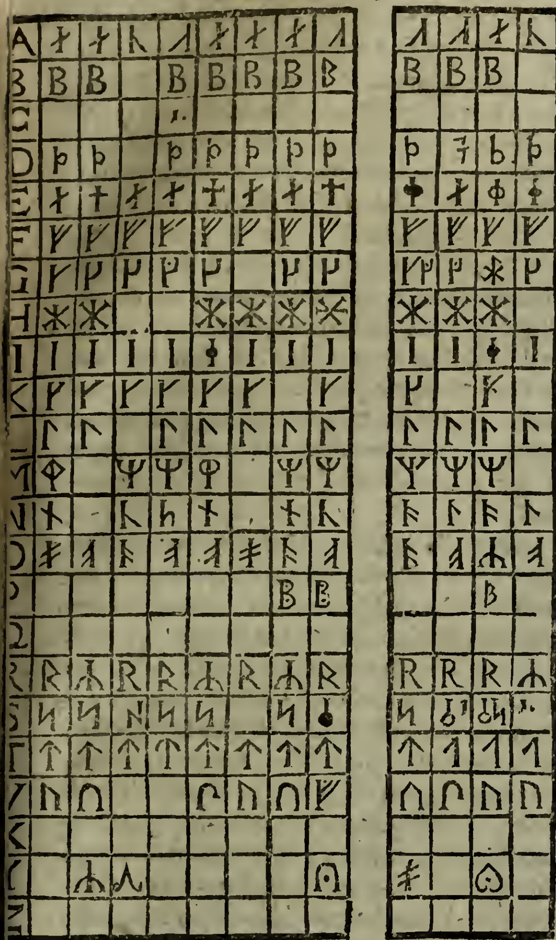

Ab amicis & M. SS. petitæ.

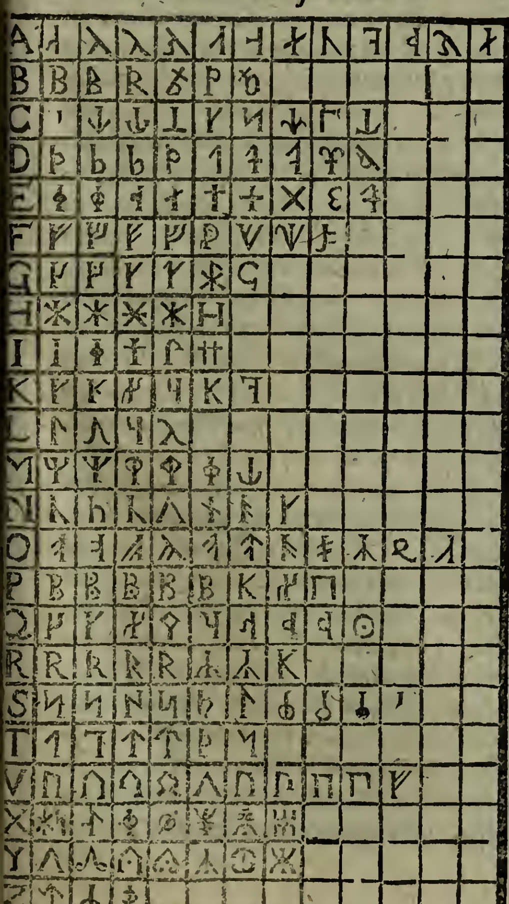

Ex

Ex monumentis excerpta.

Varietas universa collecta.

A Ibid. *Saxis ac rupibus inſculpenda curaſſe*] Loquitur hic Saxo non de illis tantùm Saxis, quæ veteres RUNÆ in illuſtrium virorum tumbis & ſepulcris erexerunt, variisq; inſcriptionibus artificiosè ac decorè exornarunt, (quas priſci Dani ✱ᛅᚢᚵᛒᚢᛅᛚᛂᛏᛦ, *Haugbualetur*, quaſi diceres, Hogboeſtrifft vocabant. Haugbue enim dicebantur defunctorum manes tumulos illis extructos inhabitantes) quarum Inſcriptionum Runicarum inſignem nobis copiam exhi-
B bebit Vir ad ornatum ſeculi natus, & de patriæ Antiquitatibus præclarè meritus D. Olaus Wormius, in divino opere Monumentorum Danicorum; quod non ità pridem bono publico, in lucem edidit: verùm etiam de illis rupibus ac ſaxis, quæ hinc inde variis terrarum Borealium in oris, tanquam trophæa & arcus quidam triumphales erecta ad miraculum usq; viſuntur, præſertim ubi prœlia & conflictus olim celebriores commiſſi fuêre. Quæ ſaxa linguâ
C Danicâ antiquâ Bᛅᚢᛏᛂᛋᛐᛂᚿᛂ, *Bauteſtene* dicebantur. Talis fuit rupes apud Blekingiam, cui Rex Daniæ Haraldus Hyldetand res geſtas patris ſui per artifices mandare curæ habuit. Ejus infra ſtatim in eadem hac præfatione mentionem injicit Saxo, & poſtea Lib. VII. Sic & Regnerum *Lodbrog*, Regem animoſiſſimum, in Bjarmia victorias ſuas ſaxis incidi curaſſe refert Lib. IX. hac verborum periodo: *Bjarmorum Rege interfecto, Finnorum verò fugato, Regnerus*
D *ſaxis rerum geſtarum apices præ ſe ferentibus, hisdemque ſupernè locatis, æternum victoriæ ſuæ monumentum affixit.* Hoc etiàm vetuſtiſſimis Græcorum in more poſitum fuit. Nam ut temporis injuriam propulſando, poſteritati tutius conſuleretur, cippis ſaxeis, στήλοις ſeu κύρβεσι, veluti libris ſeu tabulis publicis, tàm res veterum geſtas, & temporum rationes, quàm Leges, Pacta, Deorum & mortuorum titulos, vota, incidi ſolenne erat. Euhemerus Siculus res geſtas Jovis,
E & cæterorum, qui Dij putabantur, collegit, Hiſtoriamq; contexuit ex titulis & inſcriptionibus ſacris, quæ in antiquiſſimis templis habebantur; ut diſertè meminit Lactantius de falsâ religione Cap. XI. Etiàm columnæ aureæ in fano Jovis Triphylij poſitæ, quibus perſcripta erant ejusdem numinis geſta. In Sicyone item ἀναγραφὴ erat ſeu Deſcriptio ejusmodi ſacrata, unde Heraclides in librum ſuum de Muſicis, Junonis Argivæ Antiſtitum, Poëtarum etiam
F & Muſicorum celebriorum nomina traduxit. Teſtis eſt Plutarchus Lib. de Muſica. Columellæ itèm, quibus Cretenſes ſacra deſcripſerant Corybantum, à Porphyrio in Secundo περὶ ἀποχῆς ἐμψύχων memorantur. Quin obvium eſt, quod de columnis illis Sethi nepotum, latericiâ alterâ, alterâ ſaxeâ, quibus ſideralis ſcientiæ inventa ſua mandarunt, habet Joſephus. Sic anno fundatæ ſalutis cIↄIↄ CXXVIII,

marmora aliquot ſatis ampla Græcè inciſa auſpiciis & impenſis Herois illuſtriſſimi Thomæ, Comitis Arundelliæ, in Angliam ex Aſia advecta ſunt: quorum primum Epochas veterum Græcorum nobiliores, ſeu inſigniora temporum intervalla ferè univerſa complectitur: alterum fœdus Smyrnæorum & Magnetum in fano Veneris Stratonicidis olim ſacratum: Tertium C. Antonij Septimij Publij Citharoedi victorias: ut alia ſilentio transmittam. Hæc verò tam veneranda priſcæ Orientis gloriæ rudera primus publicavit, & Commentarijs doctiſſimis illuſtravit Clariſſimus Vir, Johannes Seldenus. Ita & fortiſſimus Pœnorum Dux Annibal, poſteaquàm Alpes Grajas, quæ hodie S. Bernardi dicuntur, ignibus acetoq; perfregiſſet, literas hujus trajectionis ſuæ teſtes rupibus inſcribendas curavit: quas etiamnum apud *Barrum*, ejus itineris pagum, ipſis cotibus inciſas extare tradit Paulus Jovius Lib. XV. Hiſtor. pag. 168. Cæterum, ut hoc obiter addam, binas iſtas tabulas lapideas, quas Deus Opt. Max. ſuo digito inciſas Moiſi in monte Sinai tradidit, Salvianus Maſſilienſis Lib. 1. de Gubernatione Dei, *rupices paginas* & *Saxeum volumen* indigitat.

13. *Quia præſens opus*] In eandem ferè ſententiam ad Euſthatium filium præfatus eſt Macrobius mox in ipſo limine Saturnaliorum: *Quia præſens opus non Eloquentiæ oſtentationem, ſed noſcendorum congeriem pollicetur. Et boni conſulas oportet, ſi notitiam vetuſtatis, modò noſtris, modò ipſis antiquorum verbis, fideliter recognoſcas.*

Ibid. *Sermonis luculentiam*] *Luculentia*, ſplendorem, & λαμπρότητα orationis ſignificat: quam Salluſtius *orationem luculentam* nominat. Arnobius Lib. III. *A quo ſi res ſumere judicij veritate cõnſcriptas, non verborum luculentias, pergeretis, perorata eſſet & hæc cauſa.* Venantius Fortunatus Lib. V. Epiſtola ad Gregorium: *Cum in me non inveneris, quod dictionis luculentiâ diligeres.*

Ibid. *Non nugacem ſermonis luculentiam*] De his verbis, quæſo te, judica examine penſiore, mî candide Lector, & velut caput quoddam Gorgonis obtende iniquis Saxonis obtrectatoribus, ut tandem ἄμουσον illam ſuam Θρασυκακογλωσσίαν, quâ ergegium huncce & de omni Republ. literariâ optimè meritum ſcriptorem tam crudeliter traducunt, quaſi fibulâ injectâ cohibeant. Nam ubi omnia fecerint, ne hilum quidem proficiunt; ſed inſtar muſcarum, quæ facem accenſam volando circumſtrepunt, ambuſtas alas reportant, & cum œſtro in petram ſpicula defigente ſeſe ipſi omnimodis exarmant & elumbes reddunt.

17. *Nec Thylenſium induſtria*] Ex opinione magis vulgari, quàm rei veritate, *Thylenſes* ubiq; nominat Saxo, qui *Islandi* rectius dicerentur. Nam *Thulen*, veteribus memoratam Inſulam,

A ab Islandiâ longè diverſam, abundè probatum dedit in Crymogæâ ſuâ Arngrimus Jonas Islandus, & ipſe loci ſitus evincit. Fruſtrà igitur eſt cum ingenij ſui luxuria & luſu Joh. Goropius Becanus, qui *Thulen* ſtatuit dictam, quod vel inſtar Tholi cujusdam orbi terrarum ſit impoſita, vel quod eò navigantes ad ploratum [Tothůlen Belgæ dicunt] proficiſcerentur: Gotodan. Lib. VII. p. 696.

18. *Luxuriæ nutrimentis carentes*] Quod Saxo
B Islandis ſobrietatem & notitiam vetuſtatis, id olim Belgis fortitudinem ingeneraſſe tradit Cæſar ſub initium Commentar. de Bello Gallico: *Horum omnium fortiſſimi ſunt Belgæ, propterea quod à cultu atq; humanitate provinciæ longiſſimè abſunt, minimeq; ad eos mercatores ſæpè commeant, atque ea, quæ ad effœminandos animos pertinent, important.*

23. *Quorum theſauros Hiſtoricarum rerum pignoribus refertos*] Nihil certius eſt, quàm olim ha-
C buiſſe Islandos innumeras variarum gentium hiſtorias, & à ſe, & ab aliis conſcriptas: quarum tamen maxima pars injuriâ temporis intercidit. Quanto vero ſtudio cognoſcendis aliarum nationum rebus geſtis incubuerint Islandi, colligere licet ex iis, quæ hodieq; ſuperant, monumentis, magnoq; in pretio in Islandia habentur; ut ſunt: *Grettla, Nial, Olufs Saga, Eglu, Jarla-Saga, Bica Saga, Iisfirdinga Saga, Bardam anna Saga, Halfreds Saga, Oluf Tryggesóns Saga, Rauds detti,*
D *Eyrbyggia, Rógvalds detti, Orcknu Saga, Orms Saga, Ragnars Saga, Arnon Skald, Knitling ſaga, Krokarefs ſaga, Sigvart Skald, Viglunder ſaga, Sigurd Hafvisbani ſaga*, & id genus alia. Certè nullum eſt dubium, quin Saxo noſter plura ſuo tempore viderit & verſaverit Antiquitatum Islandicarum volumina, quàm quæ nunc exſtant, aut reperiri poſſunt. In primis eum aliam *Eddam*, antiquiorem videlicet, & fabuloſis narrationibus inſtructiorem habuiſſe eâ, quam hodieq;
E tantopere ſuſpicimus & admiramur, nullus ambigo. Talem autem Eddam omninò quondam extitiſſe juxtà mecum fatetur Magnus Olai ad calcem Eddæ Latinâ civitate à ſe, in gratiam Magnifici Dn. Cancellarij, Chriſtiani Friſij, τοῦ μακαρίτου, donatæ, his verbis: *Ex veterum Rhythmis, ut etiam appellationibus Aſarum nonnullis, ac inprimis Odini, & aliarum deniq; rerum, apparet, aliam fuiſſe Eddam antiquiorem, aut volumen fabularum ab ipſis Aſis confectum, aut eorum nepotibus,*
F *quod interierit, & cujus hæc noſtra Edda aliquale ſit compendium; quia nominum pauciſſimorum, quæ Odino ex variis caſibus indita ſunt plurima, ut Edda profitetur; ex ejus fabulis reddi poteſt ratio, nec etiam plurium, quæ ibi occurrunt, appellationum.* Hac de re conſentit etiam nobiſcum, Vir raræ & reconditæ eruditionis, amicus noſter plurimùm honorandus, M. Brynolfus Svenonius, Epiſcopus Scalholtenſis in Islandia Auſtrali, in Epiſtola ad me ſua, ante triennium ferè ſcripta: *Ut enim*

Nor-

Norvegorum, Danorum, Svecorum hominum acta, infinitam materiam ex rebus domi foriſq; fortiſſimè prudentiſſimeq; geſtis prætercam; ipſa velut collapſæ ſapientiæ rudera rerum Normannicarum Lectoribus ſemet ſpectanda exhibent, quæ tamen pauciſſima de pluribus ſuperſunt. Ubi enim ingentes theſauri totius humanæ ſapientiæ conſcriptæ à Samundo Sapiente? & in primis nobiliſſima illa Edda, cujus vix milleſimam partem reliquam, nunc præter nomen habemus? atq; id ipſum quod habemus omninò fuiſſet deperditum, niſi Snorronis Sturlonij Epitome umbram potius & veſtigia, quàm verum corpus Eddæ illius antiquæ reliqua feciſſet. Ubi verò ingens volumen Hiſtoriarum ab Odino ad ſua tempora contextum ab Ario Polyhiſtore dicto? Ubi præſtantiſſima Gunlögi Monachi ſcripta? Ubi regiorum per totum arctoum orbem Poëtarum admiranda carmina? Nolo Ethnicos alios & in paganiſmo viventes nominare, Thorallum de Sidó, ejusq; vaticinia; Ericum Rufum, ejusq; poſteros, & qui navigationes eorum in occidentem periculoſiſſimas annotarunt. Hactenus M. Brynolfus. Cæterum ut conſtet exteris, & harum antiquitatum ignaris, quænam fuerit, quam toties laudamus, *Edda*, eam utcunq; deſcribendam hoc loco duximus, quomodo ab ipſis Islandis edocti ſumus. Interpres Eddæ Latinus in ipſo limine Libri: *Edda eſt fons & fundamentum fabuloſum, unde veteres Islandicæ gentis Rhythmiſtæ obſcuras rerum appellationes, & copioſos Poëticæ elegantiæ modos extruxerunt.* Vel, *Edda eſt ars ex antiquiſſimis ingenioſorum hominum fabellis, variè adinventis rerum appellationibus, docens Danicam Poëſin antiquam, vulgo obſcuram, ſapientibus auditu jucundam & artificioſam, exercere & exhibere, quæ, inſtar jugi fontis, veteres ſuggerit, & novas ſemper gignit voces, ad rem Rhythmicam facientes, omnibus inſignibus Poëtis utilis, qui illam dextrè volunt ſcrutari. Unde Edda ab Edo, compono, meditor, nomen accepiſſe videtur.* Edda ſemper adjunctam ſibi tanquam individuam aſſeſtricem habet *Scaldam*, quæ Danicæ Poëſeos vetuſtiſſimæ ingenioſum quoq; promptuarium eſt. De utraq; ſic Arngrimus Jonas, Senex venerandus & optimè de patriæ ſuæ Antiquitatibus meritus, in Epiſtola ad D. Wormium diſſerit: *Scalda eſt liber de arte Poëtica Islandorum, qui eſt quaſi praxis Eddæ; ut Edda inventionem, Scalda uſum vel artem adjuvet.* Summatim ut dicam: *Edda* eſt Mythologia Poëtica veterum Islandorum, *Scalda*, verò Metrica, ſive de ratione Metrorum, variisque carminum generibus. Ex his duobus Codicibus emanavit quicquid apud Saxonem noſtrum, tanquam fabuloſum, tantopere à multis culpatur. Undè liquet ea non eſſe Saxonis, quæ de mirandis quibusdam narrat, figmenta, ſed fabuloſæ Antiquitatis aſſerta.

25. *Abſolonis aſſerta ſectando*] *Aſſerta* ſubſtantivè poſitum; quomodo ſæpè auctores medij ævi, præſertim Afri. Martianus Capella Lib. V. *Quo conſpecto, aſſerta determinans, ad Philologiæ conſeſſum fiduciâ promptiore perrexit.* Fulgentius: *Præcluis eruditionis aſſerta cognoſcere.* Idem ſub initium Virgilianæ Continentiæ: *Ad hæc ego: ſi me tuæ Orationis aſſerta non fallunt, vates clariſſime.* Ità & ipſe Tullius noſter, *prædicta* Subſtantivè pro *prædictionibus* uſurpavit, Epiſt. 6. Lib. 6. ad Famil. *Ego quoq; augur publicus ex meis ſuperioribus prædictis conſtitui apud te auctoritatem augurij & divinationis meæ.*

28. *Te ergo ſalutaris Princeps*] Compellat his verbis Saxo Regem Daniæ Waldemarum II, cujus tamen Hiſtoriam non attingit, in Canuto deſinens.

30. *Quia propoſiti pondere conſtrictus*] Heìc rurſus extat luculentum imitationis Valerianæ indicium. Sic etenim Valerius Maximus Lib. 2. Cap. VII. *Quia animadverto fore, ut pondere laudis, quam meruiſtis, obrutus, magis imbecillitatem ingenij mei detegam, quàm veſtram virtutem, ſicut par eſt, repræſentem.*

36. *Ne Romani quidem Imperij partes*] Nam regni Danici pomœria totius fere Nordalbingiæ & Vagriæ adjectione protulerat victorioſus ille princeps.

38. *Tuus quoq; fulgentiſſimus avus*] Sanctus Canutus Rex Daniæ, interfectus Anno CIↃ CXXXI.

40. *Ex cujus ſanctiſſimis vulneribus*] Ità & Valerius Maximus Lib. 3. Cap. 2. *In qua ex fortiſſimis vulneribus tuis plus gloriæ, quàm ſanguinis manavit.*

42. *Saltem ingenij viribus tibi militare conſtitui*] Promptiſſimam hic operam ſuam Waldemaro Regi offert Saxo; ſed quoniam ad exemplum parentis aviq; ſui, qui caſtra Waldemari ſecuti fuerant, armis ipſe militare non poſſit: ſe res ipſius præclarè fortiterq; geſtas literarum monumentis, pro ingenij ſui mediocritate, conſignaturum pollicetur; quam longè potiorem eſſe militiam illâ caſtrenſi exiſtimat. In eandem ferè ſententiam Guntherus, Poëta illo ævo mirandus, ſub finem Lib. X. Ligurini ſui, ſe caſtra Friderici I. Imperatoris, non armis, ſed carmine ſecutum, eleganter innuit, eamq; clariorem fuiſſe militiam ſtatuit, quàm ſi aliquot hoſtium millia cecidiſſet, dum ita infit:

Me quoq; non armis, ſed carmine caſtra ſecutum,
Hactenus egregij decurſâ parte laboris
Si benè promerui caſtrorum præmia miles
Non illaudatum, vel munera nulla ferentem
Spero quidem magni dimittet gratia Regis.
Nec ſpernenda meæ (liceat modò vera fateri)
Munera militiæ, nec clarius arbitror eſſe,
Pauca probè geſſiſſe manu, quàm multa referre.
Nec minor hic illo labor eſt ——————

46. *Dicendorum inchoamenta deduxerit*] Hoc eſt, Initia, principia. Martianus Capella Lib. V. pag. 39. *Hæc inchoamentorum primordia detrectaret excurrere.*

48. *Sinuoſis interſtitiorum anfractibus*] Hos anfractus

fractus veteres Dani ſuâ lingvâ dicebant ᚢᛆᚠᚼᛦᛆᚱᛁᚴ, *Vógskórin.* Eglu: Solunder eru magar Eyar og ſuo vogſtornar: Hoc eſt, *Sunt inſulæ permultæ & per frequentiores ſinus diſſecatæ.*

52. *Ex his Jutia*] Daniam ingredientibus ab Auſtro, primum occurrit *Jutia*, quæ à Ptolomæo, aliisq; Coſmographis, *Cimbrica Cherſoneſus* dicta eſt, à *Cimbris* populis, qui in eam primò commigrarunt. Johannes Svaningius, Sereniſſ. Regis Daniæ Divi Friderici II. quondam Hiſtoriographus, in Deſcriptione Daniæ, quæ MSta etiamnùm aſſervatur in Bibliotheca Regia Academiæ Hafnienſis; undè multa notatu digniſſima (quod ingenuè præ me fero) excerpſimus, & in commentarios noſtros retulimus.

54. *Theutoniæ finibus admovetur*] Inprimis Holſatiæ, & Saxoniæ inferioris: quibus Cimbria, ſeu Jutia, proximo colliminio (ut cum Solino loquar) adhæret.

Ibid. *Fluminis Eidori interrivatione diſcreta*] *Eidora* flumen in ſaltu profundiſſimo, qui eſt in finibus Ithzeho, initium capiens, longo ſpatio in Oceanum Britannicum influit. Svaningius.

Pag. 3. verſ. 1. *In Norici freti littus excurrit*] Jutia ad auſtrum latius diffuſa, paulatim in linguæ formam ſeſe in Wendilam contrahit, atq; ab Eidorâ flumine, octo dierum itinere, aut paulò ultrà etiam, ad fretum, quod Wendilam à reliqua Cimbriâ disjungit, porrigitur. Hinc protenſa Wendila mare Noricum attingit: in cujus littore, SKAWEN, extremum in Cimbria, verſus Boream, oppidulum ſitum eſt: in quo clarâ luce, in Boream, è littore Cimbrico, paulo editiore loco proſpicientibus, ſcopuli Norvagiæ apparent. Svaningius.

2. *Sinus, qui Lymicus appellatur*], Quem Saxo infrà Lib. IX. *Lymfiortinum fretum* indigitat: *Exactâq; hyeme, cum Jutis, prope Lymfiortinum ejus regionis fretum habitantibus, ſecundis eventibus dimicavit.* Danis dicitur *Limfiord*, vel *Lónvig.*

3. *Freſia minor*] Hanc luculentius deſcribit Saxo infrà Lib. XIV. *Interea Kanutus Friſiam minorem, quæ & ipſa Danicarum eſt partium, cum paucis exilij comitibus petit. Dives agri provincia & pecoribus opulens. Cæterum confinis Oceano patet humilis, ita ut ejus interdum æſtibus eluatur. Qui ne irrumpant, vallo littus omne præcingitur: quod ſi fortè perfregerint, inundant campos, vicos & ſata demergunt. Neq; enim illic locus naturâ alius alio editior exſtat. Plerumq; agros ab imo convulſos aliò loci trajiciunt, locum eorum occupante lacunâ, in quorum conſederint præſidiis, poſſidendos. Inundationem comitatur feracitas. Gramine tellus exuberat: torrefacta in ſalem gleba decoquitur. Hyeme continuo celatur æſtu, ſtagni ſpeciem præbentibus campis. Unde & in qua rerum parte locanda fuerit, pene ambiguum natura fecit: cùm aliâ anni parte navigationis pa-*

A *tiens, aliâ aratri capax exiſtat. Incolæ ejus naturâ feroces, corporibus agiles, anxiam & gravem armaturam contemnunt, ancilibus utuntur, miſſilibus dimicant. Agros ſcrobibus cingunt, ſaltus contulis edunt. Penates in editum ſubjecto glebarum acervo provehunt. Hos à Friſonum gente conditos nominis & linguæ ſocietas teſtimonio eſt. Quibus novas quærentibus ſedes, ea fortè tellus obvenit. Quam paluſtrem primum ac humidam longo duravêre cultu. Adminiſtratio deinde provinciæ ſub noſtris Regibus eſſe cœ-*
B *pit.* Ad eundem ferè modum de Freſia majore loquitur Saxo, ſub finem Lib. VIII. *Ac primo quidem claſſe Freſiam domat. Quæ Provincia admodum ſitu humilis; quoties ſæviente oceano, objecta fluctibus æſtuaria perrumpuntur, totam inundationis molem patentibus campis excipere conſuevit.*

4. *Gremij devexioris inclinata receſſu*] *Gremium terræ, tergum terræ,* & id genus pluria, dicebant veteres. Lucretius Lib. VI. vers. VII. Ubi varias terræ motus adfert cauſas:

C ——— *multosq; lacus, multasq; lacunas*
In gremio gerere, & rupes deruptaq; ſaxa,
Multaq; ſub tergo terrai flumina tecta
Volvere vi fluctus, ſubmerſaq; ſaxa putandum eſt.

Et Lib 1.

Poſtremò pereunt imbres, ubi eos pater æther
In gremium matris terrai præcipitavit.

Virgilius Moreto, *gremium molarum* dixit:

Perverrit caudâ filices, gremiumq; molarum.

Apulejus *gremium Oceani* dixit Lib. V. Meta-
D morphos. Prudentius Hymno X. Cathemerimon:

Nunc ſuſcipe terra fovendum,
Gremioq; hunc ſuſcipe molli.

Sed aliud eſt *gremium Patriæ* apud Silium Lib. IV.

Interea tibi prima domus atq; unica proles
Heu gremio patriæ Stygias raptatur ad undas.

Ubi *gremio Patriæ* pro *Patria.* Vide Notas magni illius Heinſij. In hanc mentem ipſe Saxo inferius Lib. XIV. *Amœniſſimæ patriæ gremio relicto,*
E *tot inclyta locorum ſpacia pererrare liberet.* Hericus Monachus Altiſſiodorenſis Lib. 1. vitæ S. Germani pag. 17.

Excipiuntq; virum, dictâ acceptâq; ſalute,
In gremium duxère ſuæ ſolenniter urbis.

Gremium Urbis pro mediâ Urbe dixit. Modoinus ad Theodulphum:

———————— *Populorum*
Doctor erat Paulus carceris in gremio.

F Sic Lib. VI.

Delubri gremio pacis ſubeunte triumpho.

Gremia navium infrà Lib. VIII. ipſe Saxo uſurpavit.

10. *Anguſti admodum æquoris interjectus abrumpit*] Æquor hoc anguſtum noſtrâ linguâ Medelfarſund dicitur. Quo quum Fionia à Jutia ſeparata ſit, à Selandia verò freto Balthico; quod veteres *Beltis-Sund* dixêre: ſunt qui exiſtimant amœniſsimam hanc Daniæ provinciam

Fioniam

Fioniam nomen accepiſſe ab antiquiſſima dictione ᚠᛁᛅᚾ, *Fion*, quæ ſeparationem denotat. Unde in veteri cantilena de Navigatione Ragvaldi Comitis in terram Sanctam; ᚠᚢᚦᚠᛁᛅᚾ ᛂᚱ ᛏᚼᛆᛏ ᛚᛅᚾᚦᚢᛘ, Gudfion er that lionum. Ad quæ verba ſic commentatur Vir Cl. Magnus Olavius, Paſtor olim Lauſacenſis in Islandia. Gudfion] *Antiquiſſima dictio ſeparationem denotans: quòd à Deo ſeparentur, qui jurata non præſtant. Hinc nomen accepiſſe exiſtimo provinciam Daniæ Fioniam, quæ in veteri noſtra lingva* ᚠᛁᛅᚾ, Fion *(voce diſſyllaba) appellatur, quaſi ſeparata terra, quia à Jutia diſparata eſt freto Medel farſund, à Sialandia freto Beltis-Sund. Utor enim antiquis horum fretorum & terrarū nominibus. Interjectum* vero Saxo dixit, pro *Interjectione*. Sic infrà: *Ne ſibi noticiam temporu interjectus eriperet.* Cicero Lib. II. de Natura Deorum: *Interpoſitu interjectuq; terræ.* Martianus Capella Lib. VIII. pag. 281. *In quo fit, ut major ſit circulus ab eodem interjectu, pari ſpatio.* Et paulo poſt: *Alia intercapedo inter ſolſtitialem æquinoctialemq; Circulos minos eſt à ſuperiore interjectu, quantum quatuor ad ſex.* Tacitus Annal. Lib. 3. *Igitur petito paucorum dierum interjectu, defenſionem ſui deſeruit.*

11. *Sialandiam proſpectat*] *Selandia* nonnullis dicta eſt *Sædlandia*, quaſi ſeminis terra, à læto ſegetum proventu & ubertate, quas Dani Sæd vocant. Alij â circumfuſo Oceano deducunt, ut *Seelandia* ſit. Quos inter Ælnothns de vita S. Canuti pag. 17. *Inſulam maritimam, quæ pro eo, quod maximè mari circumcingitur, Linguâ Danicâ Seeland nuncupatur.* Saxoni, alijsq; veteribus, ubique *Sialandia* ſcribitur, ab antiquo *Siá*, vel *Sió*, quod nunc dicimus Søe / pro mari vel Oceano, ut Oſterſøen / Veſterſøen. Antiquioribus Danorum Selandia dicta fuit ᛋᛆᛂᛚᚢᚾᚦᚢᛦ *Sælundur*, quaſi maris lucus. In Edda, Fabula 2, bis occurrit vocabulum *Sælund*, hujusq; inſulæ origo ex profeſſo docetur figmentis Eddicis conſona. Ità namq; differit: ᚠᚢᛚᚠᛁ ᚴᛅᚾᚠᚱ ᚱᛂᚦ ᛐᚼᛆᚱ ᛚᛅᚾᚦᚢᛘ, ᛂᚱ ᚾᚢ ᚼᛂᛁᛆᛂᚱ ᛋᚢᛁᛐᛁᛅᚦ. ᚠᚱᛆ ᚼᛆᚾᛅᛘ ᛂᚱ ᛏᚼᛂᛐ ᛋᛆᚠᛆ, ᛆᛐ ᚼᛆᚾᚦ ᚠᛆᚠ ᛆᛂᛁᚾᚢᛘ ᚠᛆᚱᛆᚾᚦᛁ ᚴᛅᚾᚢ ᛆᛏ ᛚᛆᚢᚾᚢᛘ ᛋᚴᛂᛐᛆᚾᛆᚱ ᛋᛁᚾᛆᚱ ᛆᛂᛁᛐ ᛒᛚᛅᚠᛋ ᛚᛆᚾᚦ ᛁ ᚱᛁᚴᛁ ᛋᛁᚾᚢ, ᛐᚼᛆᛐ ᛂᚱ ᚠᛁᛅᚱᛂᚱ ᛅᚴᛋᚾ ᚦᚱᛆᛂᚠᛁ ᚢᛒ ᚦᛆᚠ ᛅᚠ ᚾᛅᛐ. ᛂᚾ ᛋᚢ ᚴᛅᚾᛆ ᚢᛆᚱ ᛂᛁᚾ ᛆᚠ ᛆᛋᛆ ᛆᛂᛏ. ᚼᛅᚾ ᛂᚱ ᚾᛆᛂᚠᛆᚦ ᚠᛂᚠᛁᛅᚾ. ᚼᛅᚾ ᛐᛅᚴ ᚠᛁᚱᛂ ᛅᛂᚴᛋᚾ ᚾᛅᚱᛂᛆᚾ ᛅᚱ ᛁᛅᛐᛆᚾᚼᛂᛁᛘᚢᚾ, ᛐᚼᛆᛐ ᚢᛂᚱᚢ ᛋᚢᚾᛋ ᛁᛅᛏᚢᚾᛋ ᚾᛅᚴᚴᚢᚱᛋ ᛅᚠ ᚼᛂᚾᚾᛆᚱ, ᛅᚠ ᛋᛂᛐᛐᛁ ᚢᚼᛆ ᚠᛅᚱ ᛒᛚᛅᚠ. ᛂᚾ ᛒᛚᛅᚠᚱᛁᛁᚾ ᚠᛂᚴᚴ ᛋᚢᛆ ᛒᚱᛂᛁᛐ ᛅᚠ ᚦᛁᛅᛒᛐ ᛆᛏ ᚢᛒᛒ ᛚᛂᛁᛋᛐᛁ ᛚᛆᚾᚦᛁᛐ, ᛅᚠ ᚦᚱᛅᚠᚢ ᛅᛂᚴᛋᛁᚾᚢᛘ ᛏᚼᛆᛐ ᛚᛆᚾᚦ ᚢᛏ ᚢᛘ ᚼᛆᚠᛁᛏ ᛅᚠ ᚢᛁᛋᛐᚱ, ᛅᚠ ᚾᛆᛘᛁ ᛋᛐᛆᚦᚢᚱ ᛁ ᛋᚢᚾᚦᛁ ᚾᛅᚴᚴᚢᚱᚢ. ᛐᚼᛆᚱ ᛋᛂᛐᛐᛁ ᚠᛂ ᚠᛁᛅᚾ ᛚᛆᚾᚦᛁᛏ ᛅᚠ ᚠᛆᚠ ᚾᛆᚠᚾ ᛅᚠᚴᛁᛚᛚᛆᚦᛁ ᛋᛆᛂᛚᚢᚾᚦ. ᛂᚾ ᛐᚼᛆᚱ ᛋᛂᛘ ᛚᛆᚾᚦᛁᛐ ᚼᛆᚠᚦᛁ ᚢᛒᚠᛂᚾᚠᛁᛐ, ᚢᛆᚱ ᚾᚼᛆᚱ ᛂᚠᛐᛂᚱ ᚢᛆᛐᚾ. ᛏᚼᛆᛐ ᛂᚱ ᚾᚢ ᛚᛅᚠᚱᛁᛁᚾ ᚴᛆᛚᛚᛆᚦᚱ ᛁ ᛋᚢᛁᛐᛁᛅᚦ. ᛅᚠ ᛚᛁᚠᚠᛁᚾ ᛋᚢᛆ ᚢᛁᚴᚱ ᛁ ᛚᛂᚠᛁᚾᚢᛘ ᛋᛂᛘ ᚾᛂᛋ ᛁ ᛋᛆᛂᛚᚢᚾᚦᛂ.

Id eſt: Gylfi Kongr red thar londum / er nu heiter Svitiod. Fra hanom er thet ſagt / at han gaf æinum farand i Konu at launum ſtetanar ſinar æit plogſland i Rike ſinu / thar er fiorer Oxn drægi up dag og nott. En ſu Kona var æin af Aſa ætt. Hon er næfnd Geſion. Hon tok fire oxn norðan or Jotanheimum / thar verusyns jotuns noſſurs og hennar / og ſetti tha for plog. En Plogriin geck ſua breit og diupt at upp læiſti landit / og drogi oxinum that land ut um haſit og veſtr / og nama ſtadar i ſundi nockuru. Thar ſetti Geſion landit / og gaf nafn / og kalladi Sælund. En thar ſem landit hafdi upgangit / var thar epter Vatn. That er nu logriin kalladr i Svitiod. og liggia ſua Vikr i leginum / ſem Nes i Sælund. Hoc eſt Latinè: *In Svecia Rex quidam imperium tenebat nomine Gylfi. Hic fœminæ peregrinæ adventanti & ſvaviter canenti, tantum dono dedit terræ, quantum quatuor boves unius diei & noctis ſpatio aratro proſcindere poſſent. Illa igitur aſcitis è Cimbria Septentrionali quatuor filiis ſuis, quos ex gigante quodam ſuſceperat, atq; in boves converſis [erat namq; è familia Aſiana, & vocabatur Geſion] eos aratro junxit. Hi verò adeò latè ac profundè vaſtum terræ tractum ſulcabant, ut non ſolùm à continenti eum ſepararent, ſed & occidentem verſus per mare traherent, usq; dum in fretis quibusdam conſiſteret. Ubi quiſcere eum juſſit Geſion. Nomen verò huic terræ impoſuit* Sælund. *Eo in loco ubi extractum erat ſolum, ſucceſſit aqua, quæ jam mare vocatur in Svetia, ejusq; ita diſpoſiti ſunt ſinus, ut promontoria in Sælund.* Sic & in Cantilena, quam Sigvaldus, Olai Sancti Scalder, in laudem Canuti Magni cecinit, quam *Hernadar drapu*, id eſt, Een Krigs Viſſe vocavit, non generis *Drottquæt*, ſed *Toglag*, eadem vox extat:

Knutr var ad Himnum
ᚴᚾᚢᛐᚱ ᚢᛆᚱ ᛆᚦ ᚼᛁᛘᚾᚢᛘ
Hyggek æt at frett
ᚼᚢᚠᚠᛂᚴ ᛆᛂᛐ ᛆᛏ ᚠᚱᛂᛐᛐ
Haralds i her
ᚼᛆᚱᛆᛚᚦᛋ ᛁ ᚼᛂᚱ

Hug vel duga

[runic]

Let lygotu

[runic]

Lid ſudan or Nid

[runic]

Olafur jofur

[runic]

Arſal fare

[runic]

Hoc eſt: *Canutus ſub aperto cœlo ſtrenuum ſe præbebat: Haraldi progenies id experta eſt. Olaus Rex optimus claſſe mare ſulcabat, auſtrinum Nidæ linquens amnem.* Mox ſequitur:

Thurdu nordan

[runic]

Namſt thad med Gram

[runic]

Til slets ſvaler

[runic]

Silunr kylir

[runic]

Ena med annan

[runic]

Onundur Dönum

[runic]

A heuder at ha

[runic]

Her ſanskan fer.

[runic]

Id eſt: *Naves frigidæ auſæ ſunt è Septentrione in Sælandiæ planitiem navigare, dirigente Rege: ſed alia Svetica claſſis, Onundo duce, contrà Danos pugnavit.* Hic notat Paraphraſtes; *Silunr* eſſe Genetivi caſus à *Salundur*, id eſt, *Salund*, quod *maris lucum* notat: additq; in veteribus MS. Sælandiam Danorum paſſim *Salundur* vocari. Cæterùm heic quoq; inſerenda videntur, quæ in Conjectaneis ſuis eruditiſſimis in aliquot Saxonis noſtri loca notatu digna, de eadem hac Sælandiæ appellatione, obſervavit, mecumq; perhumaniter communicavit Vir plurimum Reverendus, & Clariſſimæ doctrinæ, M. Brynolphus Svenonius, Epiſcopus Scalholtenſis in Islandia Auſtrali digniſſimus, Amicus meus conjunctiſſimus. Ea verò ſic habent: *Conſtantiſſimè Danici regni Inſulam florentiſſimam, & de me optimè meritam, SIALANDIAM, non modò Saxo per hoc Opus univerſum, verùm omnes antiquæ membranæ, non SÆLANDIAM, ſcribunt. Quarum non pauciſſimas fortè cum viderim, varias Hiſtorias complexas, omnes in tantâ rerum varietate de nomine inſulæ SIALANDIÆ conſenſum ſervant. Prædonum Julinenſium Hiſtoria, quam* [runic], Jomſviikinga bardaga

A *nos vocamus, in plurali numero,* [runic], Sialönde / *& antiquiora alia monumenta nominant: quo Sveno Tiufskegg Piratas iſtos invitavit & magnificè habuit, ubi illos per vinum ad conjurationem Norvegianam compulit. Poſteà verò linguæ puritate inclinante, SÆLANDIA pro SIALANDIA ſcripta eſt; eâdem nominis tamen notatione conſervatâ, videlicet à circumflui maris, cui velut immerſa regio jacet, viciniâ, & incolarum à maritimis negotiis, piſcatu, mercatura, prædationibus, perceptis commodis, deductâ nominatione.*

B *Quam penitus adulterarunt novelli, dum SÆLANDIAM à frugum proventu ſic dictam, quaſi SÆDLANDIAM, maluerunt, contrà Antiquitatis, ut modò nunc diximus, fidem, quæ conſtanter SIALANDIAM, quaſi dicas* χῶρον πέλαγον, maritimam regionem, *& vocavit & ſcripſit. Neq; tàm licenter literam D extrivisſet, atq; novitij crediderunt, ſi SÆDLANDIAM unquam nominaſſent. Quare* Codicum omnium [*dicere audebo*] *fide ſubnixus, & Analogiæ probabilitate,*

C *& incolarum ſtudio, quod antiquitus ſplendidius longè habitum eſt, ſi prædationibus & incurſionibus navalibus inſumeretur, quàm ſi in agricultura, re nimiùm ab illis moribus ob innocentiam & quietem alienâ deſpectâque, collocaretur, noſtram hanc ſententiam affirmare non verebor. Quod dum facio, dilectiſſimæ nobis inſulæ ſua bona à felici terræ proventu nequaquam invideo; ſed militiæ, præſertim navalis, negotiationis laudem, atq; ſtudium piraticæ, rei illis temporibus laudatiſſimæ, nobilitatem illi aſſerere videbor.*

D Hactenus Epiſcopus Scalholtenſis. Ad eandem verò SIALANDIÆ, vel SÆLUND, appellationem videtur alluſiſſe Julius Cæſar Scaliger de Subtil. ad Cardan. Exercit. CCXXVI. Diſtinct. 2. *Ad inſulam maris Balthei, Halecum ingens capitur vis, qui ab illis* Selgſ [Danis hodieq; Sild] *à Gallis Haran* [Belgis Haring] *nominantur. Soluc* [forte *Seluc*, vel *Selund*, id eſt, maris lucus] *illa dicitur inſula maris Balthei.* Hujus inſulæ nomen

E credibile eſt famâ quâdam obſcura audiviſſe celeberrimum Geographum Ptolomæum, cum ſupra Cimbricam Cherſoneſum tres alias inſulas ponat *Alocias* dictas: quas intelligendas exiſtimo Fioniam, Sælandiam & Scaniam: quam ipſam quoq; inſulam facit, nondum explorate cognito ejus in arctum procurſu, & ad reliquum orbem continuitate. Verba Ptolomæi ita habent Lib. II. Cap. XI. In quarta Evropæ tabula. Ὑπὲρ δὲ τὴν κιμβρικὴν χερσόνησον, ἄλ-

F λαι τρεῖς νῆσοι ἀλοκίαι καλούμεναι. Has, inquam, tres, audito nomine unius, ſcilicet Sælandiæ, eodem omnes ſuâ lingvâ appellaſſe veriſimile videtur. Ἄλοξ enim, ſulcus eſt & inde ἀλοκίζειν, ſulcum ducere, id eſt, arare; & generaliter, totum opus agricolationis exercere. Clariſſimus Vir D. Olaus Wormius, in literis ad me ſuis, *Alſam* inſulam Alociis omninò accenſendam exiſtimat: *Inter inſulas Alocias primariam omiſſam video, quæ reliquis omnibus nomen dediſſe*

dediſſe videtur, & me potiſſimùm in hanc pertraxit ſententiam, ALSAM *nempe. Quid enim propius, Alſa, Alos, Alſia, Aloſia? Flexus namq́; vocis peregrina eſt & Romana, Als, Alocia. Conſule, quæſo, Marcianum Heracleotem in Germaniæ deſcriptione, ubi manifeſtiſſimè inter Inſulas Scandicas & Alocias diſtinguit, easq́; quo ad ſitum ita deſcribit, ut à mea opinione diſcedere non videatur. Verba hæc ſunt; Supra Cherſoneſum verò ſitæ ſunt Inſulæ tres ἀλοκίαι καλȣ́μεναι, eſtq́; ad eas à Cherſoneſo navigatio ſtadiorum 550. ſtad. 500. Ad ortum verò illius Cherſoneſi ſitæ ſunt Inſulæ quatuor, αἱ καλȣ́μεναι Σκανδίαι. Harum tres quidem parvæ ſunt, eſtq́; ad earum mediam à Cherſoneſo intervallum Stadiorum. 2000. ſtad. 1700. Una verò maxima, maximèq́; orientalis, quæ propriè vocatur Scandia, quæ ad oſtia Viſtulæ fluvij ſita eſt, à quibus ad ipſam ſunt ſtadia 1600. ſtad. 1200. Vides ipſum Inſulas Alocias viciniores longè Cherſoneſo ponere (ultra quadruplum ut puto) quam Scandicas, atq́; haſce ab illis manifeſtè diſtinguere. Haſce quoq́; ad ortum ponit, illas ſupra Cherſoneſum. Adeò ut non poſſim, quin hujus auctoris ſententiâ ſtatuam quasdam ex iis, quas tu Alocias eſſe putas, Scandicas eſſe. Fionia Alociis annumeranda videtur. Scandia certè inter Alocias poni nequit, cùm hìc expreſſè ponat primariam inter Scandicas, ad quas forſan Selandiam retuleris. Hic verò Marcianus ex præſtantiſſimis Geographis, Arthemidoro, Ptolemæo, & Protagorâ, ſe ſua conſcripſiſſe fatetur.*

Pag.3.v.14. *Pari ſpaciorum intercapedine diſparata*] Pro *diſperata*, quod in excuſis hactenus Codicibus fuit, lege *diſparata*, id eſt diviſa, disjuncta, abrupta. Martianus Capella Lib. VI. pag. 201. *Cum antea natura terris maria diſpararet.* Et Lib. 1. p. 5. *diſparata prolixitas.* Ammianus Marcellinus Lib. XIV. pag. 8. *Batne municipium ab Euphrata flumine brevi ſpatio diſparatur.* Eodem libro pag. 21. *Et hæ quidem regiones velut in prominenti lingua poſitæ, ab orbe Eoo, monte Amano diſparantur.* Sulpitius Severus Lib. 3. Dialogor. *Monaſterium Sancti viri duobus erat millibus à civitate diſparatum.* Pariter in fine ejusdem: *quod ſi vel me, vel Martianum imitatus fuiſſet, nunquam à me tam crudeliter diſparatus ignoti pulveris religione teneretur.* Plautus Prologo Rudentis; Verſu X:

Qui eſt Imperator Divûm atq́; hominum Juppiter
Is nos per gentes alium in alia diſparat.

16. *Sinus omnis*] Intelligit fretum Danicum, quod veteres Scaldri ᚽᛁᚱᛂᚱ ᛋᚢᚴᚦᛂ, *Eirer ſunde*, appellarunt, nos hodieq́; *Øreſund* vocamus. In Epicedio Regneri Lodbrog, Regis Daniæ, quod infra ad ipſius vitam & res geſtas citabimus:

ᚼᛁᚢᚵᚵᚢᛘ ᚢᛁᛂᚱ ᛘᛂᚦ ᚼᛁᛆᚱᚢᛁ
ᚼᛂᛚᚦᚢᚱ ᚢᛆᚱ ᚦᚴ ᚢᚴᚵᚢᚱ ᛂᚱ
ᚠᛂᛁᚴᚵᚢᛘ
ᛆᚢᛋᛆᚱ ᛁ ᛂᛁᚱᛆᚱ ᛋᚢᚴᚦᛂ
ᚢᚴᚦᛆᚱᛘ ᚠᚱᛂᚴᚢᛘ ᚢᛆᚱᚵᛂ.

Hiuggum uier med Hiorvi
Helдur var ek ungur er fengum
Auſtur i Eirar ſunde
Undarm frekum varge.

Hcc eſt:

Pugnavimus enſibus,
Multùm juvenis fui, quando acquiſivimus
Orientem verſus in Oreônico freto
Vulnerum amnes avidæ feræ.

18. *Sed ſimplici manus officio capiatur*] Non aliter ac fretum Conſtantinopolitanum deſcribit Petrus Gyllius: *Piſcium verò redundantiâ excellit Maſſilia, Venetia, Tarentum: ſed omnia ſuperat Conſtantinopolis, quà, velut per portam, piſces duplicis maris tranſeunt, neq́; modò per Boſporum tranſeunt, ſed ad Byzantium feruntur relictâ Chalcedone, ut uno reti viginti navigia impleas, atq́; ſine retibus, ſæpè manibus ex continenti capias; atq́; adeo cum verno tempore in Pontum aſcendunt denſi greges, jactu lapidis velut aves ferias. Ex feneſtris quoq́; urbis calàthis ex chorda appenſis mulieres piſcantur: hamisq́; piſcatores ſine eſca Pelamydes capiunt tot & tantas, ut ſufficiant toti Græciæ, & magnæ parti Aſiæ, Europæq́;.*

21. *Apta meantibus rupes mirandis literarum notis*] Hujus etiàm rupis meminit Saxo Lib. VII. Ubi Haraldo Regi, cognomine *Hyldetand* opus hoc aſcribit: *Idem in monumentum Patris, ejus res geſtas, apud Blekingiam, rupi, cujus memini, per artifices mandare curæ habuit.* Hujus monumenti delineationem talem, qualis hodieq́; viſitur, utcunq́; nobis repræſentavit Vir diffuſæ eruditionis & Antiquitatum Danicarum peritiſſimus, Dns. D. Olaus Wormius Lib. III. Monument. Danicorum, ubi & hæc addit ad verba Saxonis: *Hæc Saxo: cujus ævo cum tantum detrimenti paſſum ſit tam præclarum monumentorum decus, quid nobis ſperandum facilè liquet. Interim ne intentatum quippiam relinqueremus, ad locum eum Reverendum & Doctiſſimum virum, Dn. Jonam Skonvigium in hiſce verſatiſſimum, cujus etiam in plurimis uſi ſumus operâ feliciſſimâ, ante annos paucos ablegavimus, cuncta diligentiùs ut perluſtraret, reliquias characterum notaret, totiusq́; monumenti conditiones modernas accuratiùs perſcrutatas ad nos deferret. Qui rediens retulit in provincia Bregneherrit inter Ronneby & Hoby rudera extare monumenti nobis à Saxone exhibiti, quæ ejus deſcriptioni exactè quadrent. Arcta enim ſemita equis & peditibus, nequaquam verò curribus, pervia, duriſſimam tranſcurrit cautem, accolis* Runemo *dictam, ac in ipſo tranſcurſu literarum Runicarum hinc inde oſtendit fragmenta, nullo ingenio colligenda, niſi unico in loco, ubi integra hæc apparent* ᛚᚢᚴᚦ Lund.

Tractus verò qui literas continet, & ſemitam ſecat, unicus eſt, longitudine triginta quatuor ulnas excedens, latitudine quartam unius ulnæ; quam quantitatem etiam literæ obtinent. Ejus delineationem hanc cape:

RUNE-

RUNEMO/ ſivè, RUPES HARALDINA.

24. *Undiqueſecus exaratum*] *Undiqueſecus* uno A verbo. Sic *Utrinqueſecus, poſtſecus, anteſecus, Undiqueverſum*, & ejusmodi, dixit Martianus Capella. Priorem illam vocem habes Lib. VI. pag. 195. *Aëriſq; halitus undiqueſecus circa terræ ſtationem diffuſus*: alteram Lib. VI. pag. 228. *Quæ tamen lineæ utrinqueſecus punctis includuntur.*

35. *Tàm vocis, quàm ſitus affinitate*] *Vocis*, id eſt, *linguæ*. Sic ſuprà: *Ut religionis, ita Latinæ quoque vocis aliena torpebat.* Idem Lib. XII. fol. 121. *Danicæ vocis homines primum militiæ gradum obtinent.* B Et mox ibidem: *Subornaverat Imperator utriusq; vocis peritos.* Notum verò eſt trigam illam regnorum aquilonarium hodieq; ejusdem ſermonis communionem habere longè maximam: imo unâ eâdemq; lingvâ uti, licet Dialectis varient.

41. *In cujus parte extima ne noctu quidem diurnum ſydus occulitur.*] Ita & loquitur Saxo infrà Lib. XIV. *Poſt hæc eò loci proceſſum, ubi ſolſtitij æſtivalis tempore inuſitatæ claritatis noctes ſenſêre, dieiq; tam ſimiles, ut minimum temporum diſcrimen videretur. Ad quarum lumen Solis beneficio procuratum levi contemplatione exiles literæ legi poterant.* Idem de Norvagia tradit Paulus Warnefridus Diaconus Lib. I. Cap. V. de Geſtis Longobardorum: *Quibus in locis circa æſtivale ſolſtitium per aliquot dies, etiam noctu clariſſima lux cernitur, dieſq; ibi multò majores quàm alibi habentur.* Sic de Britanniâ Tacitus in vita Agricolæ: *Dierum ſpacia ultrà noſtri orbis menſuram, & nox clara, & extremâ Britanniæ parte brevis, ut finem atq; initium lucis exiguo diſcrimine internoſcas. Quod ſi nubes non officiant, aſpici per noctem Solis fulgorem, nec occidere & exurgere, ſed tranſire affirmant.* Dionyſius Periegetes de Thule inſula:

Πολλὴν δὲ προτέρωσε ταμὼν ὁδὸν Ὠκεανοῖο,
Νῆσον κεν Θούλην εὐεργεῖ νηῒ περήσαις.
Ἔνθα μὲν ἠελίοιο βεβηκότος ἐς πόλον ἄρκτων
Ἦμαθ' ὁμοῦ καὶ νύκτας ἀειφανὲς ἐκκέχυται
πῦρ.

Multam autem ulteriùs ubi ſecueris viam Oceani,
In inſulam Thulen benè ædificatâ nave trajicies:
Ubi quidem Sole progreſſo ad polum Urſarum,
Interdiu ſimul ac noctu ſemper conſpicuum effunditur lumen.

43. *Utriq; tempori*] Diei pariter & noctis.

44. *Inſula quæ glacialis dicitur*] *Iſlandiam* intelligit inſulam, cui à glacie, quâ viderat ipſam cingi, primus nomen fecit Floki Norvagus, C quum eo quondam appelleret. De ea placet adducere verba Optimi & Clariſſimi viri Arngrimi Jonæ Iſlandi Parte I: Comment. de Iſlandia: *Tria nomina conſequenter ſortita eſt Iſlandia. Nam qui omnium primus ejus inventor fuiſſe creditur, Naddocus genere Norvagius, cum verſus inſulas Farenſes navigaret, tempeſtate validâ ad littora Iſlandiæ Orientalis fortè appulit: ubi cum fuiſſet aliquot ſeptimanas cùm ſociis commoratus, animadvertit immodicam nivium copiam montium quorundam cacumina obtegentem. atq; ideo à nive, nomen*

inſulæ,

inſulæ, Snelandia, indit. Hunc ſecutus alter Gardarus, famâ quam Nadducus de Islandia attulerat, impulſus, inſulam quæſitum abiit, reperit, & nomen de ſuo nomine Gardarſholme, id eſt Gardari inſula, impoſuit. Quin & plures novam terram viſendi cupido inceſſit. Nam & poſt illos duos, adhuc tertius quidam Norvagus, qui Floki nomen habuit, contulit ſe in Islandiam, illiq; à glacie, quâ viderat ipſam cingi, nomen fecit.

45. *Obſoletæ admodum habitationis tellus*] Ad quæ verba rurſus Arngrimus: *Ego ex iſtis verbis Saxonis hanc ſententiam nequaquam eruo, ut inde ab initio habitatam eſſe Islandiam, ſeu, Islandos autochtonas eſſe, dicam, cum conſtet vix ante annos 718 incoli cœptam.* Hæc vero ſcripſit Arngrimus Anno Chriſti 1592. à quo tempore anni fluxerunt 49. Sunt igitur à primis annis inhabitatæ Islandiæ ad hunc annum 1641, quo hæc annotavimus, anni 767.

46. *Illic fons eſt, qui fumigantis aquæ vitio*] Nuſpiam in Islandia hujuſmodi fontem reperiri, videtur M. Brynolphus noſter Svenonius his verbis Conjectaneorum ſuorum innuere, ubi ſic infit: *Ubi locorum ille ſit fons, qui hoc eximiè & in univerſum præſtet, Islandorum, credo, novit nemo: ut mirum ſit, quàm ſimus foris omnes & in exteris lyncei atq; oculati, præquàm ſunt illi ipſi, ad quos attinet.*

48. *In lapideæ naturæ duritiam transmutatur*] Tali ingenio fontem non in Islandia, ſed in Norvegia extare tradit auctor Saxoni noſtro σύγχρονος, Silveſter Giraldus Cambrenſis, in Topographia Hiberniæ, Cap. VIII. quod eſt de mirandis fontium naturis: *Eſt fons,* inquit, *in ulteriore Boreali Ultoniæ parte, qui ob nimiam ſui frigiditatem ligna impoſita per ſeptennij ſpatium in lapides obdurat. Eſt & in Norvagia fons ſimilis naturæ, ſed tantò tamen efficaciæ majoris, quantò ad frigidam Zonam magis accedit. In hoc enim non tantum ligna, ſed & lina, lineæq; telæ, per annum impoſita, duriſſimum in lapidem congelantur. Unde & VValdemaro Danorum Regi, noſtris diebus regnanti, quidam Epiſcopus Norvagiæ Oxippale, quod anno præterito probandi cauſâ ab eodem ſuſceperat, naturæ jam retulit bipartitæ. Parte enim mediâ fonti impoſitâ lapis erat, alterâ parte, quæ extrà jacuerat, in ſua permanente naturâ.* Sed Venerandus ille Senex & præclarè de patria meritus, Arngrimus Jonas Islandus, in commentario ſuo de Islandia, Parte I, pag. 37. teſtatur accepiſſe ſe famâ, quod ſimilis in Islandia fons exiſtat, non procul à ſede Epiſcopali Scalholt, apud villam nomine Havkadal. Simile tribuit Ovidius Ciconum flumini, Lib. 15. Metamorph.

Flumen habent Cicones, quod potum ſaxea reddit
Viſcera, quod tactis inducit marmora rebus.

Plinius etiam refert in Piceno lacu Velino dejectum lignum lapideo cortice obduci. Georgius Agricola commemorat in Elbogano tractu, juxta oppidum à falconibus cognominatum, A integras cum corpore abietes in lapidem converſas. Et Domitius Bruſonius, in Sylare amne, qui radices montis ejus, qui eſt in agro urbis Urſentinorum olim, nunc Conturſij, lambit, folia & arborum ramos in lapides tranſire, non fide aliorum, ſed propriâ (ut qui incola ſit regionis) narrat.

52. *Qui modò creſcentis lymphæ copiis adaucti*] Hunc locum ita illuſtrat jam dictus Arngrimus, Comment. pag. 18: *Attingendum,* inquit, B *hoc loco duxi, quòd tradit Saxo Grammaticus, Danorum celebratiſſimus Hiſtoricus, Islandiæ fontes quoſdam nunc ad ſummum excreſcere, & exundare: nunc adeo ſubſidere, ut vix fontes agnoſcas. Qui etſi rariores apud nos inveniuntur, aſcribam tamen ſimiles, etiam alibi à natura productos, nè quis hic monſtri quippiam imaginetur. Hos autem recitat Plinius. In Tenedo inſula unum, qui ſemper à tertiâ noctis horâ in ſextam, ſolſtitio æſtivo, exundet, brumali tempore ſiccetur. Refert etiam de fonte quodam* C *ſatis largo, qui ſingulis horis intumeſcat & reſidat. Nec id magis negligendum, ſubire terras flumina, rurſusq; redire: ut Lycus in Aſia, Eraſinus in Argolica, Tigris in Meſopotamia; quibus Cardanus addit Tanaim in Muſcovia: & quæ in Æſculapij fonte, Athenis, immerſa ſunt, in Phaletico reddi. Et Seneca ſcribit eſſe flumina, quæ in ſpecum aliquem ſubterraneum demiſſa, ex hominum oculis ſe ſubducunt, quæ conſumi paulatim, & intercidere conſtet, eadem poſt intervallum reverti, reciperéq; & nomen* D *& curſum priorem. Et iterum Plinius; fluvium in Atinate campo merſum, poſt 20 millia paſſuum exire. Quæ omnia, & his ſimilia, Islandiæ fontes, miraculo nullo præ cæteris eſſe debere, oſtendunt.* Verùm enimvero M. Brynolphus Svenonius, in Conjectaneis ad Saxonem ſuis, quæ ſæpius à me deinceps citanda ſunt ad teſtimonium, diſertis verbis affirmat, non expertem omninò eſſe Islandiam fervidorum fontium, quales hic deſcribit Saxo: *Porrò,* inquit, *quod ſubjungit* E *Saxo, de fervidis fontibus, qui modò creſcentis lymphæ copiâ adaucti, pleniſq; exundantes alveis crebras in ſublime guttas jaciant, modo torpentibus ſcatebris vix ab imo conſpecti, profundis ſubductioris terræ latibulis abſorbeantur: Saxoni atteſtor, qui anno ſuperiore tale Naturæ miraculum his oculis non ſine maximâ admiratione conſpexi in Haukadal, quod Scalholto duobus milliaribus cum ſemiſſe diſtat, prædium Cathedrali templo ſubjectum. Paulatim namq; ebulliens aquæ fervor in cratere profundiſſimo ſubſiluit, & in-* F *cremento ſenſibili intumuit, donec craterem impleret ad labra prorſus. Tum verò magno cum tumultu ingentius fervor aquam in ſublime evomuit, præſentiſſimo propius aſtantium cum periculo, quos, niſi caverent, ignitæ guttæ in delapſu ad internecionem comburerent. At verò exacto, ut arbitrabar, horæ ſpatio, pariter & æſtus defervere, & aqua ſubſidere atq; detumere. Nos autem cum primum accedere ſumus auſi, vacuefactum repente craterem animadvertimus, & prorſus jam exſiccatum: nec uſpiam*

aquæ

aquæ veſtigium, præter hoc ipſum exinanitum conceptaculum, comparuit. Eruptionem autem Ruſticus alteram, intra viginti quatuor horas exſpectare ſe dictitabat. Tanto namq; ſpatio intermittere ut plurimùm, & recipere.

Pag. 4. verſ. 1. *Nullo viſus ingenio*] Id eſt, acumine. Nam *Ingenium* ad alia etiam eleganter trans ferri ſolet. Sic *Ingenium herbarum*, Tertull. dixit cap. 2. de habitu muliebri. Et Saluſtius: *Ingenium loci* Apulejus: *Crines ingenio flexi*, hoc eſt, ſponte aut natura flexi. Eucherius Epiſtola de laude Eremi. *Quicquid eorum neceſſitati locorum ingenium non obtulerat, manifeſta Dei munificentia ſuggerebat.*

2. *In hac itidem inſula mons eſt*] *Hecla* videlicet mons, Æthnæi ignis imitator: Islandis Hekleſiall.

Ibid. *Qui rupem ſideream*] Putabam aliquando heîc legendum *Sicaneam* pro *Sideriam*, reſpiciens ad Æthnam Siciliæ montem, quem *καταχρηστικῶς rupem* dici poſſe exiſtimabam. Niſi ſi *Siderea rupes* erit præalta & in cœlum usq; elata rupes, & quæ vertice tantum non ipſa ſydera contingit: quomodo Martialis *Sidereum Coloſſum* pro alto dixit Lib. 1. Epigr.

Nunc ubi ſydereus propius videt aſtra coloſſus.

3. *Incendia ſempiterna jugi flammarum eructatione continuat*] Saxonem hic refutare videtur Arngrimus: *Quicunq;, ait, perpetuam flammarum eructationem Heclæ adſcripſerunt, toto cœlo errarunt, adeò, ut quoties flammas eructârit, noſtrates in annales retulerunt, videlicet Anno Chriſti* 1104. 1157. 1222. 1300. 1341. 1362. & 1389. *Neq; enim ab illo anno de montis incendio audire licuit, usq; ad annum* 1558; *quæ ultima fuit in illo monte eruptio. Interea non nego fieri poſſe, quin mons infernè, latentes intus flammas & incendia alat, quæ videlicet ſtatis intervallis, ut hactenus annotatum eſt, eruperint, aut etiam fortè poſthac erumpant.* His adde, quæ in eandem ſententiam de Hecla monte in Conjectaneis ſuis annotavit Dn. M. Brynolfus Svenonius, Epiſcopus Scalholtenſis, cujus hæc ſunt verba: *Quæcunque de Hecla monte & hic autor, & plurimi alij, niſi quòd ignem nonnunquam eructet, literis & lectoribus tradunt, fabuloſa ferè ſunt. Id quod teſtari poſſum, qui non tàm longè ab Hecla habito, quin domo egreſſus illam quotidiè conſpiciam. Cumq; prius Scalholti ſexennium ſim commoratus, nunc poſtea etiam biennium egerim: toto hoc tempore ignis eruptio nulla contigit. Quò magis autoris pudeat, perpetuas flagrationes, ſempiterna incendia jugi flammarum eructatione continuata, ſcribentis fingentisq;, ut & ignium perennitatem, æternumq; incentivum commenti. Neq; verò ſola Hecla ignes & flammas emittit; ſed plures alij, regionis Auſtralis præſertim & Orientalis loci, montes, deſerta, & quod magis mirere, lacus, imò ipſe quandoq; circumfluus Oceanus, ſi quidem Annalibus noſtris fides eſt, & oculos incurrentibus ſignis, atq; experientiæ, quæ teſtatur lapides de marino fundo extractos, igne conſumtos & ambuſtos quandoq; ignem devoraſſe. Confirmat nomen Inſularum Auſtralium, juxta Rykianes, quæ nobis* Eldeyar *dicuntur ab eventu: quas Annales ante aliquot centenos annos, exorto prius è mari incendio, è medijs fluctibus erupiſſe, nunquàm antea conſpectas memorant.*

Ibid. *Incendia ſempiterna jugi flammarum eructatione continuat*] Ita *incendia* Æthnæi montis dixit autor rarus, antiquus, & inſignis Mathematicus, Julius Firmicus Præfatione ad Mavortium Lollianum: *Quid faciunt ignes, qui ex Æthnæ vertice erumpunt? quæ natura eorum, quæve ſubſtantia? ex quâ origine, ſine jactura montis, tanta proficiſcantur & anhelent incendia?* Et Martianus Capella Lib. VI. de Sicilia: *Montis Æthnæ miracula noctibus totis vomentis incendia.* Solinus quoq; Cap. XI. *Et licet vaſtis exundet incendiis, apicis canitie perpetuâ brumalem detinet faciem.* Ubi & *eructandi* voce, quomodo hic Saxo, uſus eſt: *In Æthnæ vertice hiatus duo ſunt Crateres nominati, per quos eructatus erumpit vapor.*

5. *Æternumq; fovendis ardoribus præbeat incentivum*] Hoc eſt, Incendij augmentum, ignisq; ſempiternam materiam ſuppeditet. Alio ſenſu uſurparunt voculam hanc veteres ſcriptores; nimirum pro irritamento, incitamento, ſtimulo, aut quodcunq; animum hominis ad hoc vel illud inſtigat. Sic Salvianus Maſſilienſis Lib. 1. de Gubernatione Dei: *Non turpibus flammis medullæ æſtuent, non maleſanam mentem latentia incentiva ſuccendant.* Item Lib. 1. de Avaritiâ: *Incentiva vitiorum.* Sic Sidonius Apollinaris Lib. VI. Epiſt. 1. *Per carnalium vitiorum incentiva flammati.* Sic Ammianus Marcellinus Lib. XIV. mox initio: *Cujus acerbitati uxor grave acceſſerat incentivum.* Græci ἐνδόσιμον vocant. Panegyricus Conſtantino Aug. Conſt. Fil. dictus: *Si in rebus bellicis ipſisq; prælijs, non tubæ ſolùm, ſed etiam Spartanæ tibiæ, incentivum aliquod habuiſſe feruntur.* Angelomus, Monachus Lexovienſis, qui floruit ſub Ludovico & Lothario ejus filio, Anno Chriſti DCCCXXX, inq; libros Regum opus ſcripſit excellentiſſimum, quale me in ſcripturis ſanctis aliàs non legiſſe, cum Trithemio ingenuè fateor, pag. 115. *Quantò magis caleſcente corporis juventute, inter bella corporis, & inter incentiva vitiorum, ſapientiam ediſcere debemus?* Galterus Lib. IV. Alexandr. Fol. 33.

Præteriti pudor, & ſpes incentiva futuri
Rurſus in arma vocat. ——

Marbodæus, ſive Merboldus, de Alectorio, Cap. III.

Hic etiam Veneris facit incentiva vigentis.

9. *Quamobrem animas*] Vanam illam & Chriſtiano homine prorſus indignam perſuaſionem de carcere damnatorum, pœnarumq; loco, ſive Orco ac Inferno Islandico, quem non ſolùm in monte Heclâ, ejusq; cavernis; ſed & in

inſanâ

inſanâ hac glaciei mole nonnulli collocarunt, egregiè refutat Arngrimus Commentar. de Iſlandia: ubi etiam inter alia hæc addit colophonis loco: *Scimus & tenemus de impiorum animabus, non in montanos focos & cineres, vel glaciem noſtris oculis expoſitam, deflectere: ſed in extremas mox abripi tenebras, ubi eſt fletus & ſtridor dentium; ubi eſt frigus, ubi eſt ignis ille non vulgaris, ſed extra noſtram ſcientiam & ſubtilem diſputationem poſitus.*

v. 11. *Quantiſcunq; nodorum condylis obſeretur*] *Condylus*, κόνδυλος, digiti articulus, nodus, junctura, incurvatura, qua digitus flectitur, & eminens ac ſtricta in pugnum palma. Hinc tralatè, pro quavis nodorum conſertione. Saxo iterùm Lib. VI. *Cujus altera mox ſagitta comes mediis digitorum condylis impacta ſucceſſit.* Martianus Capella de Nuptiis Phil. & Merc. Lib. I. pag. 21. *Eisdemq; quibus fuerat eblandita ictibus crebris verticem, complicatisq; in condylos digitis vulnerabat.* Domitius ad illud Martialis Lib. V. Epigr. LXXX.

Sed quod non grave ſit, nec infacetum
Parvi tibia condyli ſonabit.

Condylus, inquit, *in Muſicis dicitur digitorum curvatura, usq; ad dimidium orbem.* Catholicon Fr. Johannis de Janua in voce *Condylus*: A *Condo*, ait, *dicitur condylus, id eſt, nodus, & præcipuè, qui apparet in articulis digitorum, pugno clauſo, quo ſolemus quandoq; capita puerorum percutere ludendo, & maximam læſionem inferre.* Heſychius: Κονδυλίζει, κολαφίζει. Κόνδυλος, ἔτερόν τι τοῦ κολάφου. Julius Pollux Lib. VIII. cap. 7. Ὑπερίδης δὲ καὶ κονδυλίζειν ἔφη. καὶ τὸ παθεῖν κονδυλίζεσθαι. Hoc eſt: *Hyperides verò, nodos digitorum infringere dixit & illud pati, articulis contundi.* Cœlius Rhodiginus Lect. Antiq. Lib. IV. Cap. 3. *Digitorum verò partes hæ: Quod prominet in commiſſura, vocatur Condylus: dicitur & eodem vocabulo percuſſus eo inflictus; & inde verbum* κονδυλίζειν. *Sunt qui hoc nomine pugnum intelligant. Hinc eſt illud Plutarchi in Junioris Catonis vitâ, formâ proverbij enunciatum: Erat, inquit, ei* χαρίεις ὁ παιδαγωγὸς, καὶ λόγον ἔχων τοῦ κονδύλου προχειρότερον. *Erat Præceptor ejus urbanus, promptiorq; ad inducendum ratione, quàm pugno.* Condylo interemptum ab Hercule, in Oenei convivio, puerum legimus, qui manibus aquam infundebat; quem *Archiam* Hellanicus nuncupatùm ſcribit. Therſitem quoq; Condylis ab Achille interfectum Græci ſcribunt, quoniam Pentheſileæ à ſe interemptæ oculum haſtâ percuſſiſſet. Lexicon Græcolatinum Vetus, quod unà cum aliis Gloſſariis edidit Bonav. Vulcanius: Κόνδυλος, *Colaſus.* κόνδυλος ποδὸς ἢ χειρὸς, *hoc Talitrum.*

15. *Molis, cujus pars erat, diſceſſum inſequitur.*] Mira glaciei hujus Sympathia, ſi vera, eſſet.

A *Atqui ſæpè vidimus*, inquit Arngrimus Commentarij de Iſlandia, pag. 33. *ejusmodi ſolitariam molem, poſt abactam reliquam glaciem, nullis vectibus, nullis machinis detentam ad littus multis ſeptimanis conſiſtere. Palàm eſt igitur, illud de glacie miraculum fundamento niti, quàm eſt ipſa glacies, magis lubrico.*

17. *Verſili quadam mutatione tranſponi*] A Martiano Capella vocem hanc Saxo mutuatus eſt, prout multa ab eo auctore paſſim habet. Is igi-
B tur Lib. IV. p. 135.

Faceſſat ergò verſilis profunditas,
Reliquumq; tempus liqueris ſororibus.

Ubi pro *Verſilis* Cl. vir, & Philologus eminentiſſimus, Caſpar Barthius legit *vertilis*; quod tamen eòdem recidit: adducitq; locum Tibulli Panegyrico Meſſalæ:

Vixerit ille ſenex, quamvis dum terna per orbem
Secula vertilibus Titan decurrerit horis.

C Sic enim reſtituit; ubi anteà legebatur, *fertilibus.* Sidonius Panegyrico Majorani.

——————— *Craſſatur vertile tergum*
Flatibus. ———————————

Sic ipſe Saxo infrà:

——————— *nunc laxo poplite tendor*
Verſilis, inq; novos converti cerea vultus.

In quo verſu Gerardus Voſſius, quo nihil unquam doctius Belgium tulit, Lib. II. de Analo-
D gia. pag. 400. contendit pro *verſilis* legendum *vertilis*, cum ſit à præſenti *verto*, ut, *ago, agilis*; *facio, facilis.*

20. *Quos fundæ glacialis urna deſorbuit*] Inſolens tralatio. Voragines quæ homines inopinanter abſorbent, comparat Saxo cum fundâ, ſeu urnâ, ob profundam & vaſtam capacitatem. Sic fontem quendam in Soſthenis horto ſimilem fundæ facit Euſtathius Lib. I. pag. 9. Φρέαρ ὡς εἰς πήχεις ὀρωρυκτο τέσσαρας. σφενδόνη τὸ
E σχῆμα τοῦ φρέατι. *Fons quatuor aut circiter cubitos altus in fundæ figuram aſſurgit.* Ita & orbem terrarum Oceano cinctum, fundæ aſſimilat Dionyſius Afer mox ſub initium Coſmographiæ ſuæ:

————————— ἐν γὰρ ἐκείνῳ
Πᾶσα χθὼν, ἅτε νῆσος ἀπείριτος ἐστεφάνωται
F Οὐ μὲν πᾶσα διαπρὸ περίδρομος, ἀλλὰ διαμφὶς
Ὀξυτέρη βεβαυῖα πρὸς ἠελίοιο κελεύθους
Σφενδόνῃ εἰοικυῖα. ——————————

——————————— *In illo enim*
Tota terra, velut inſula intermina cincta eſt.
Non quidem tota continuò orbivia, verùm utrinq;
Acutior, vergens contra ſolis vias
Fundæ ſimilis. ——————————

C Eodem

Eodem ferè ſenſu ipſum mare, *puteum aquarum* appellavit Monachus Florentinus, Acconenſis Epiſcopus, de expugnatâ Ptolemaide libro:

Nam dum illos ſorbuit puteus aquarum
Eſca fuerunt volucrum atq; belluarum.

21. *Peſtilentis undæ laticem*] Ejusmodi fontem nullum planè in Islandia agnoſcit Arngrimus, Commentarij de Islandia fol. 40. *Nos Islandi*, inquit, *hunc fontem, ut antehac ſemper, itidem etiam nobis hodie penitus ignotum teſtamur, Deoq; immortales gratias agimus, quòd ab ejusmodi fontibus peſtiferis & contagioſis eſſe nos immunes voluerit.* At vero Plinius auctor eſt juxta Nonarim Arcadiæ eſſe aquam, quæ epota illico necat: & in Beroſo Taurorum colle tres eſſe fontes, ſine remedio, ſine dolore mortiferos.

23. *Cerealis poculi proprietatem*] *Cereale poculum* cerevifiam nominat, quæ ex Cerere, hoc eſt, frugibus, coquitur. *Cereale gramen* fruges dixit Galterus Lib. 1. Alexandreidos pag. 10. qui floruit circiter annum 1160.

Emicat extemplò caſtris, & in ardua montis
Erumpens, Aſiæ metitur lumine fines:
Hinc ubi vernantes, cereali gramine campos
Tot nemorum ſaltus, tot prata virentibus herbis
Laſcivire videt. ——————

Ejusmodi verò fontem, qui ſapore cerealem liquorem referat, alicubi in Islandia inveniri, non diffitetur Arngrimus pag. 38. Commentarij ſui; quum veriſimile ſit aquas eam ſæpè referre qualitatem terræ, in qua generantur, & per cujus venas tranſitum atq; excurſum habent. Tales ſunt fontes, quos Seneca tradit vini ſaporem & virtutem repræſentare. Et Plinius teſtatur in Andro inſula fontem eſſe, in templo Liberi, qui Nonis Janvar. vini ſapore fluat. Arngrimo aſtipulatur M. Brynolfus Svenonius in Conjectaneis ſuis: *Cerealis aquæ mentionem apud nos factam, quæ propè Stadarſtad, Occidentem verſus, ſit ſita, non diffiteor*, inquit. *Acida dicitur & tenuis, ab ipſis, qui deguſtarunt; caput verò non petit, neq; ullo effectu in corpore nobilis audit, quod hominum forſan ruditati eſt tranſcribendum. Ex venâ ſalire crediderim, quæ Vitrioli contagio aceſcat.*

Ibid. *Qui cum linum conſumere nequeant*] Ignem linum non conſumentem, aquam ſulphuratam depaſcentem, non mirabitur, qui linteum ſpiritu vini madefactum, admoto igne, non comburi, vinum duntaxat lambi & libari conſpexit. Pabuli nimirùm ſubtilitas noxam à craſſiore ſubmovet: ignis pabuli tenuitatem perſequutus, liquidior eſt, quàm ut terreum corpus infeſtet. *M. Brynolfus.*

24. *Eſt & Saxum*] *Id qui credere volet*, inquit Arngrimus, *quid incredibile ducet? Eſt enim commentum tam inauditum, ut nullum ejus ſimile fabulatos fuiſſe Epicuræos (qui tamen multa incredibilia excogitaſſe Luciano viſi ſunt) conſtat. Niſi forte hominem qui, Islandis proprio nomine* Stein *dicitur, ſentit Hiſtoricus rupes quasdam circuiſſe vel circumreptaſſe.* A *Quod etſi ridiculum eſt in Hiſtoriam miraculoſam referre, hominem ſcilicet moveri vel ambulare, tamen ad ſalvandam Hiſtorici fidem, ſimulandum: ne figmentum illud, per ſe ſatis abſurdum, nec dignum quod legatur, durius perſtringamus.*

27. *Oceani vicinantis includitur*] Martianus Capella Lib. VI. pag. 197. *Quarum una vicinantis plauſtri algore cruſtatur.*

28. *Regionem ignoti ſitus*] Procul dubiò hæc de *Grônlandia* commemorat Saxo, quæ non adeò, B iſtâ ætate, in vulgus nota.

37. *Harum ortivas partes Scricfinni incolunt*] Variè hoc nomen ab Hiſtoricis effertur. Apud Procopium in Gothicis nunc Σκριθίφινοι, nunc Σκριθίφινοι; ab aliis *Scritofingi* vocantur. Paulus Diaconus Lib. 1. cap. V. *Scritobinos* nominat. Verba ejus ita habent. *Huic loco Scritobini, [ſic enim gens illa nominatur,] vicini ſunt. Hi à ſaliendo, juxta linguam barbaram, etymologiam ducunt. Saltibus enim utentes, arte quâdam, ligno in* C *curvo, ad arcus ſimilitudinem, feras aſſequuntur.* Fridericus Lindenbrogius, qui Warnefridum recenſuit & obſervationibus illuſtravit, vocem hanc eſſe puramputam Germanicam exiſtimat. Nam, inquit, Schriten *eſt divaricare & diducere pedes, à Græco σκιρτᾶν: &* Bein / *Crus. Inde ergò rectè* Scritobini: M. Adamus Bremenſis: *In confinio Sveonum vel Nordmannorum, contrà Boream, habitant Scritefinni.* Jornandes in Gothicis, his verbis de Scanzia loquens: *Aliæ* D *verò ibi gentes Scretofennæ; qui frumentorum non quæritant victum, ſed carnibus ferarum atq; avium vivunt.* Sic in privilegio Hludevvici Imperatoris, Archiecclesiæ Hammaburgenſi conceſſo, ſunt *Scredevindon*; & in diplomate quodam Friderici Imperatoris *Scredevindones*; Item in Confirmatione Ansgarij, Archiepiſcopi Hammaburgenſis per Papam Gregorium IV. factâ, *Scredevindan*: Item in Literis Papæ Innocentij II. ad Adalberonem, Archiepiſcopum Ham- E maburgienſem, ipſa regio *Scridivindia.* In quibus omnibus litera v eſt conſona, duriter ſonans ut f, vulgari etiamnunc Germanorum more. Hujus gentis majorem partem Regi Daniæ tributa pendere puto, quatenus videlicet hæreditaria Norvegiæ ſceptra moderatur. De Scricfinnis hæc habet Andreas Buræus in deſcriptione Sveciæ p. 43. *Scricfinnia, quam Saxo Sialandicus, aliiq; veteres, hic uſpiam poſuerunt, nulla eſt: Sed Skidhfinnorum appellatio omnibus* F *Finnonibus Lapponibusq; competit, qui ſoleis illis ligneis, quas noſtri Sveci* Skidh / *Finnones verò Suksi vocant, ſolent uti; celerimeq; ſuper altiſſimos nives currendo feras inſectari, hoſtemq; inſequi, inſtitutumve iter peragere poſſunt. Cujus rei peritiam maxima pars Nordlandicorum populorum, omnes Finnones Lapponesq; habent.* De Etymologia nominis ſemper in eadem cum D. Wormio noſtro fui ſententia. Skricfinner enim dictos putavi quaſi Scriefinner / quòd prærupta montium pandis

trabi-

trabibus, ut Saxo loquitur, vel *Nartis*, ut ab Alexandro Gvagnino vocantur, celerrimo impetu quaſi prætervolent. Hinc, at ſtrie paa Jis/ phraſis puerulis noſtris familiaris.

38. *Inuſitatis aſſveta vehiculis*] Per inuſitata vehicula intelligendæ fortè erunt, vel ſoleæ illæ ligneæ, quas Sveci Skidher/ Islandi Skydi ſive Andrur vocant, quarum modò facta mentio eſt: vel curriculi iſtud genus, inſtar cymbæ, clavis ligneis compactum, quod Norvagi Kørrig dicunt. Ejusmodi unicum penes me eſt, viſu non injucundum.

Ibid. *Montium inacceſſa*] Græco more. Apulejus Lib. I. Metamorph. *Poſtquam ardua montium, & lubrica vallium, & roſcida ceſpitum, & glebosa camporum emenſi.* Sic Lucretius, *clauſa viarum*, *denſa domorum*, *munita viai*, dixit: Tacitus, *ſubjecta vallium*, & ſexcenta talia.

39. *Diſpendio lubricæ flexionis*] Quia ſcilicet per varios anfractus & circuitus, non recto tramite ad montium cacumina eniti ſoleant. Compendium vero eſſet, ſi absq; ambagibus eò pertingere poſſent.

45. *Giganteo quondam cultu exercitam*] Qui obſtinatè negant, vaſtâ quadam corporum mole, & extra communem ſortem, proceræ ſtaturæ homines olim, & præcipuè in Dania, cæterisq; regnis Borealibus, extitiſſe; conanturq; omnia, quæ non ſolùm in prophanis, ſed etiam ſacris literis de Gigantibus leguntur, nunc figmentorum Poëticorum nomine, nunc per allegorias Phyſicas, interdum etiam Morales, eludere: næ illi cum ratione inſaniunt; nec magis ſapiunt, quam benè olent, qui in culina habitant, ut cum Petronio loquar. Nobis vero intra has Notarum anguſtias coactis in præſentia ſufficiat benevolum Lectorem ablegâſſe ad præſtantiſſimos quosque & indubitatæ fidei Scriptores, qui pravam hanc opinionem nervosè coarguent. Quos inter familiam ducunt Cæſar comment. Belli Gallici Lib. I. Tacitus de moribus Germanorum, & Annal Lib. II. Florus Lib. III. Cap. 3. Auguſtinus Lib. XV. Cap. 9. Quid de Hectore Boetio, luculentiſſimo Scotorum Hiſtorico, dicam? Lib. XI. pag. 240. In agro quodam Scotiæ *Crojudain* vulgo dicto (quod tantundem valet, ac ſi diceres *mortem Danorum*, quia ibidem innumeri quondam Danorum, in acerrima illa pugna, inter Malcolmum Scotiæ & Canutum Daniæ Reges commiſſa, occubuerunt) oſſa quædam eruta, anno Servatoris noſtri altero à viceſimo ſupra milleſimum quingenteſimum, & à ſe ipſo ſpectata, ingenti plerisq; fuiſſe miraculo ſcribit. Nam calvariæ dentes, mandibulæ, cæteraq; manibus aſtantium tractata, non quanta nunc hominum eſt, ſed giganteam molem præ ſe ferre apertiſſimè videbantur. Neq; diſſimilia variis regni Scotici locis veterum detecta cadavera, ſeſe frequentiùs mortalium oculis offerre ſpectanda affirmat: argumento illius ætatis homines, eos qui nunc naſcuntur, mole corporum longè ſuperaſſe.

50. *Poſt diluvialis inundationis excurſum*] Martianus Capella Lib. VIII. pag. 274. *Atq; utinam poſt diluvialis inundationis excurſum, Athenarumq; urbem longâ intercapedine reſtitutam, nullæ me in Græciæ terreſtres illecebræ cognoviſſent.*

53. *Cujus ſuprà mentionem fecimus.*] Paginâ nimirum eâdem, his verbis: *Eadem à Septentrione regionem ignoti ſitus ac nominis intuetur &c.* usq; ad illa verba: *perpaucis eam ingredientibus ſalutarem reditum tribuit.*

55. *Nunc Stylum ad propoſitum transferam.*] Formula poſt Digreſſionem reveniendi ad propoſitum non invenuſta: qualis eſt illa Taciti Lib. II. Hiſtor. *Sed me veterum novorumq; morum reputatio longius tulit. Nunc ad rerum ordinem venio.*

HACTENUS NOTÆ IN PRÆFATIONEM;

SEQUUNTUR NOTÆ IN LIBR. I. HISTORIÆ DANICÆ SAXONIS GRAMMATICI.

Pag. 5. verſ. 4.

D*An igitur & Angul*] Non fuiſſe ante Danum hæc loca deſerta, aut cultoribus vacua, famæ vetuſtati credi par eſt, quæ per tot ſecula literis prodita, haud temerè ita tenuit. Sed ſeparatæ naturâ, ac imperio disjunctæ inſulæ & provinciæ, diverſos ferè ſingulæ antiquitùs habuère Regulos, qui populo jus reddebant. Nam hoc muneris præcipuè, nondum ſcriptis legibus, ex arbitrio uſurpantes, *Judicum* nomine appellari elegerunt, haud ambitioſo aut invidioſo in vulgus honore qualemcunq; ſuam imperandi poteſtatem complexi. Eorum tamen aliàs alius præ cæteris eminebat, & modò in continenti provinciâ, modò in aliquâ Inſularum regnans præſtabat, prout quisque aut prudentiâ ſibi auctoritatem paraverat, aut potentiam auctis viribus dilatârat.

Ibid. *A quibus Danorum cœpit origo*] Nunquam igitur ab illa nos opinione divelli patiamur, quin *Danum Humbli* filium principem gentis noſtræ ὀνομα[ς]ἄ[ρ]χον agnoſcamus. Nam quòd ad illam attinet appellationem, quâ plerique Scriptorum veterum, inprimis ſeculi ſequioris, nos *Dacos* indigitent: in eâ ſemper perſiſto ſententiâ longè fuiſſe alios, quàm nos *Danos*; & *Dacorum* nomen in mediâ barbarie ab homi-

num imperitia genti *Danorum* impoſitum, ſicut A *Daciæ*, regno. Certè quis neſcit Adamum Bremenſem, qui longè antè Saxonem noſtrum ſcripſit, & Paulum Diaconum, quem citat Saxo, nunquàm *Dacos* gentem noſtram nominare? Et Saxo ipſe cum valdè ſit varius in vocabulo gentis vicinæ, *Svecos, Sveones, Svethos*, & neſcio an uſpiam *Svevos* nuncupans, *Danos* nos ſuos populares conſtanter vocat. Quod autem Danorum Rex, *Dacorum* ſe Regem, non *Danorum*, in antiquis Diplomatibus ſcribat, id vitio æta- B tis, atq; hominum incuriæ planè aſcribendum erit, qui ſæpè propter dictionum ſimilitudinem alteram, quemadmodum fieri ſolet, pro alterâ imperitè uſurparint. Hinc quoq; in fumum jam abeunt cæteræ hujus vocis origines, quamlibet ſpecioſæ, & veri nonnulla alluſione munitæ, qualis eſt illa viri cujusdam docti, qui *Danos* à *Dahis & Scythis* deducit. Nam Joh. Goropium Becanum cum ſuo gallo gallinaceo jam dudum exploſêre, quibus *de meliore luto finxit præcordia* C *Titan.* Sunt qui à Julio Cæſare Daniam à *dando* dictam eſſe exiſtiment, quod quum Cimbri lebetem magnæ æſtimationis ei donaſſent, non mediocrem ab eo liberalitatis laudem abſtulerint.

5. *Patre Humblo procreati*] De Humblo nihil admodùm in Antiquitates noſtras relatum, præterquàm quod Scaniæ & Selandiæ ſummâ cum poteſtate præfuerit, & variis ejusdem Inſulæ locis, ut *Humbleore, Humblebeck*, aliisq; nomi- D na impoſuerit. Vulfgangus Lazius Lib. 9. de migrat. Gent. ab hocce Humblo, quem *Humelum* vocat, *Amalam* gentem, ſive familiam Gothorum famigeratiſſimam proceſſiſſe contendit. Johannes Magnus Hiſtoriæ Gothicæ Lib. I. Cap. V. Humblum, ſivè, ut ipſe appellat, *Humelum*, XVI. Gothorum Regem fuiſſe tradit, Humulphi filium, Bericonis nepotem, eumq; ex Geſilda, nobiliſſimâ conjuge Svetica, duos ſuſcepiſſe filios Danum & Angulum. Sed quàm E rectè, ipſe viderit. Vir incomparabilis, & Hiſtoricus eminentiſſimus, mihiq; dum vixit, Collega, Compater, & Amicus conjunctiſſimus, D. Joannes Meurſius, ὁ μακαρίτης, ſub initium Libr. I. Hiſtoriæ Danicæ de Humblo hæc commemorat: *Erat autem Humblus iſte è proſapiâ giganteâ, & in Sialandia auctoritate ac potentiâ eminebat. Neq; Sialandiam tantùm, verum etiam Langelandiam, item Monam, inſulas in mari Balthico, uno omnes Viteslettæ nomine dictas,* F *ſuâ in poteſtate habebat. Ædes illi permagnificæ; quarum hodie etiam veſtigia exſtant, juxta ſilvam, quæ nunc quoq; velut tantæ monumentum antiquitatis, Humbli dicitur, inter Ringſtadium & Roſchildiam, pari ferè intervallo, ubi hodie Svenſtrupium. Etiam ad Oreſundæ freti ripam pagus quidam Humblebequa.* Videatur etiam de Humblo Joh. Iſac. Pontanus, celeberrimus Hiſtoriographus, Hiſtoriæ Danicæ Lib. I. Porrò quod *Viteslettæ* nomenclaturam attinet, certiſſimum eſt ſic dictas Sialandiam, Falſtriam, Laulandiam, Langelandiam, Mœoniam, Balthici maris inſulas, quaſi *Latam planitiem*, vel *Vitarum campum*: priusquam Dan, devictis Saxonibus, Cimbria etiam potitus, quicquid intra Eydoram flumen verſus aquilonem continetur, indeq; ad ortum longo retrocedit tractu, usq; ad fines Gothiæ Svecicæ, de ſuo nomine Daniam, vernacula Linguâ noſtrâ Danmarck/ incolasq; regni *Danos*, de nomine ſuo appellaret.

7. *Quanquam Dudo rerum Aquitanicarum ſcriptor Danos à Danais ortos*] Dudo iſte, ſuper Congregationem S. Quintini Decanus, ſcripſit de moribus & actis primorum Normanniæ Ducum Libros III. eosq; Adalberoni Epiſcopo Laudunenſi inſcripſit. Hunc unà cum aliis rerum Normannicarum antiquis Scriptoribus divulgavit Andreas Ducheſnius Turonenſis. Verba autem, quæ ad teſtimonium citat Saxo, mox in limine operis exſtant, & ſic habent: *Igitur Daci nuncupantur à ſuis Danai, vel Dani, glorianturq; ſe ex Antenore progenitos; qui, quæ Trojæ fuerunt, depopulatis, mediis elapſus Achivis, Illiricos fines penetravit cum ſuis.*

10. *Ob egregia fortitudinis merita*] Sic omninò erat. Neq; ulla ferè virtus togata perinde in pretio erat, atq; animi corporisq; robur, & quæ ad hoſtium ingentem ſtragem faciendam ſpectabat. Cæteræ magnâ ex parte contemptim habitæ, & ut viris principibus indignæ, vulgares, mollicellæ, ac rejiculæ videbantur. Quam opinionem, quò firmius agreſtium animis imprimeret Odinus, priſcæ ſimplicitatis atq; ruditatis interpolator, σοφὸν φάρμακον excogitavit, ſvadens, poſt animæ à corpore ſeparationem, eos demùm apud ſe, & alios divos, qui, à morte, Valicæ aulæ imperitarent, perpetuâ voluptate fruituros eſſe, qui ſangvinariam mortem intrepide oppeterent, nec per ignaviam lecto affixi exſpirarent, velut convivas Aſianorum epulationis deceret. Tùm quò quis plures in bello obtruncaret, eò locum honoratiorem in compotatione illa immortali conſequuturum, perſvaſum erat, pocillatoribus & miniſtris futuris occiſori, quotquot occidiſſet. Hac miſerâ vanitate ſe, mortem ſolatur ſub ipſam, Rex Daniæ, Ragnarus Lodhbrok. *M. Brunolfus.*

15. *Provinciæ, cui præerat*] *Angliæ* nimirum Cimbricæ, non Britannicæ. Illa autem provinciola eſt inter Jutlandiam & Holſatiam, ſev inter ſinum Flensburgenſem & Sliam fluvium interjecta, hodieq; ANGLEN dicta. Inſpiciat Lector Chorographicam Holſatiæ Tabulam nuper ab Hondio accuratè editam. Situm illius tractus confirmat etiam vetuſtus Scriptor Ethelverdus abnepos Adulphi Regis, qui floruit circa Ann. Chr. DCCCCL. Cujus hæc ſunt verba: *Anglia vetus ſita eſt inter Saxones & Giotos* (Jutos intel-

intellige). *habens oppidum capitale, quod ſermone Saxonico* S L E S V I C H, *ſecundùm verò Danos* H A I T E B Y *dicitur.*

18. *Teſtis eſt Beda*] Videlicet, Lib. 1. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, Cap. XV. *Anno ab incarnatione Domini CCCCIX. Anglorum ſive Saxonum gens, invitata à Rege præfato* (Vortigerio) *Britanniam tribus longis navibus advehitur, & in orientali parte inſulæ, jubente eodem Rege, locum manendi, quaſi pro patria pugnatura, re autem verâ hanc expugnatura, ſuſcepit.* Et paulò poſt: *Advenerant autem de tribus Germaniæ populis fortioribus, id eſt, Saxonibus, Anglis, Vitis.* Ubi rectè *Jutis* legit Matthæus Veſtmonaſterienſis, & Gu. Cambdenus ità ſe in MS. inveniſſe fatetur. Et mox idem: *Porrò de Anglis, hoc eſt, de illa patriâ, quæ Anglia dicitur, & ab eo tempore uſq; hodiè manere deſerta inter provincias Vitarum & Saxonum perhibetur, Orientales Angli, cæteriq; Anglorum populi ſunt orti.* Hactenus Beda. Obſervationem vero meretur, quod Cambdenus tradat circà Ann. Chr. DCCC. Egbertum quendam occiduorum Saxonum Regem, ſeptem illa Regna, in quæ Britanniam Anglo-Saxones diſtribuerant, cum in unius imperium deveniſſent, promulgato edicto ENGLELOND vocari juſſiſſe, id eſt Anglorum terram. Unde Latinè *Anglia* dicta, ab *Anglis* facta appellatione, qui ex tribus hiſce populis & numeroſiſſimi erant & fortiſſimi. A quibus longo jam anteà tempore in univerſum *Angli*, & ſuâ lingvâ *Engla-theod, Anglcynne, Englcynne, & Engliſcmon* dicti fuerunt, licet quodlibet Regnum ſuo ſeorſim gaudebat nomine: *Tunc temporis,* inquit, *Britanniæ nomen obliteratum inter hujus Inſulæ incolas jacuit, & tantum in libris ſuperfuit.* Unde injurius nimium eſt Saxoni noſtro Albertus ille Crantzius, qui perperàm intellecto contextu, de Angulo ipſo, non de poſteris ejus hoc accipit.

24. *Grytha ſummæ inter Teutones dignitatis*] Gretam hanc Ducis Saxoniæ filiam fuiſſe Svaningius noſter Lib. 2. Commentar. teſtatur.

26. *Lecturi Regem veteres affixis humo ſaxis inſiſtere*] De antiquo electionis ritu notatu digna ſunt, quæ Svaningius loco jam dicto in medium adducit: *Quum de ſepultura Cimbrorum, & quem in ſepeliendis ſuis defunctis morem olim ſervarint, nonnulla ſunt annotata: pari modo, quâ ceremoniâ in eligendo Rege antiquitus Cimbri uſi ſint, breviter oſtendam. Locum igitur publicæ regiæ electionis poſtquam incolis convenientem, ad quem nullâ obſtante itineris difficultate, omnes, qui erant vocati, venire poſſent, elegiſſent, ſaxa grandia ſingulari operâ atq; ſtudio conquiri, atq; in eundem locum, quem electioni regiæ deſtinarant, comportari* A *curarunt. Neq; enim tùm, quemadmodum hodiè, deſtinata electioni regiæ certa erant loca, ſed pro arbitrio ſententiaq; eorum, qui autoritate potentiaq; alios antecellebant, eligebantur. Huc comportata ſaxa conſcendentes hi, quibus eligendi jus commendatum erat, circumſtante populo, ſuffragia ex iis ferebant, ſignificantes per ſe hoc, quod quemadmodum ſaxa ſuo pondere gravitateq; immobilia ſint, nec abſq; magno labore ab imo loco in alium dimoveantur, ità ſuffragia in electione regiâ data, & viciſſim pro-* B *miſſa jurataq; regis, modò in honorem Dei, & in utilitatem regni cedant, firma, immutabilia, atq; inviolata eſſe oportere, nec ad quemlibet vulgi ſtrepitum atq; popularem motum leviter ſic mutari, ut cui ſemel deliberato animo data ſint, poſtea levi de cauſa eidem ſuffragia adimantur, modò ne ſit talis, qui cum Deo & natura belligeratur. Fides enim, quæ inde nomen ſuum habet, ut fiat quod dictum factumq; eſt, cum ſit fundamentum omnium ſuffragiorum, fœderum, pactorum, atq; omnium actionum humanarum,* C *tam publicarum, quàm privatarum, inſtar graviſſimi ſaxi ponderoſa ſit neceſſe eſt, ſi imperia, regna, reſpublicæ, imò ſi Oeconomia quamlibet parva in flore & honore ſuo debito maneat ac conſervetur.* Cæterum ejusmodi ſaxa, quæ ut plurimùm duodecim fuerunt, hodieq; multis in locis apud nos conſpiciuntur, in Sælandia noſtra propè Lethram, vulgo LEIRE, civitatem olim Regiam, locus extat KONGSTOLEN, ſeu ſedes regia, grandi ſaxo inter reliqua conſpicuus, qui D eligendo Regi olim fuit deputatus, & etiamnum ſeniorum hac de re relationibus nobilitatus. Operæ erit pretium conſulere Lib. 1. Monumentor. Danic. Cap. XII. Viri Doctiſſimi, Dn. D. Olai Wormij, cui patriæ Antiquitates è profundis tenebris erutæ æternam lucem debent. Parilis exemplum ritus in Svecicâ extat Hiſtoriâ. Nam extra civitatem Upſalenſem, ad unum milliare, in plano campo ſitus fuit lapis, quem MORASTEEN appellant, Regiæ E electioni ab antiquiſſimo tempore dedicatus. Johannes Magnus Hiſtoriæ Gothicæ Lib. XXI. Olaus Magnus Lib. VIII. Cap. I. Johannes Meſſenius in Paraphraſi Theatri Nobilitatis Svecanæ, p. 108. Hector quoq; Boëtius Lib. 1. Hiſtor. Scot. mentionem facit marmoris cujusdam, cui Gathelus inſidens, Brigantiæ, ubi Scotorum regiam inſtituerat, populo jura dixit. Fuit is lapis cathedræ inſtar fatalis, ut qui ubicunq; inveniretur, Scotis regnum por- F tenderet. Hinc uſu venit, ut de Hiſpania in Hiberniam vecti, & de Hibernia in eam Albionis partem, quæ nunc Scotia appellatur, Scotorum Reges in eo marmore inſidentes, usq; ad Roberti primi, Scotorum Regis, tempora coronarentur. Inſcriptio lapidi longa poſt ſecula, [uti res ipſa indicat] hæc eſt inſculpta:

Ni fallat fatum, Scoti quocunq; locatum
Invenient lapidem, regnare tenentur ibidem.

27. *Subjectorum lapidum firmitate*] Petrus Chryſologus Sermone LXXIV. de reſurrectione Chriſti: *Sedebat* (angelus) *ſuper petram, ut ſoliditas ſedis daret credentibus firmitatem.*

31. *Fraternis injurijs imperium abdicare coactus*] Exclamat heic Crantzius: *Quàm ſimilem Romano, hujus regni conſtitutio nanciſcitur originem! Sed ibi:*

Fraterno primi maduerunt ſangvine muri:

hic autem modeſtiori exitu, regno cedens frater germano, privatus vixit.

32. *Ut plus ſplendoris, ità minus ſecuritatis aulis, quàm tugurijs ineſſe.*] Egregia ſanè dubiæ aulicorum ſortis repræſentatio: quam deſumptam omnino arbitror ex Lib. VII. Cap. I. Valerij Maximi. *Cum enim Gyges regno Lydiæ armis & divitijs abundatiſſimo inflatus, Apollinem Pythium ſciſcitatum veniſſet, an aliquis mortalium ſe eſſet felicior? Deus ex abdito ſacrarij ſpecu voce miſsa, Aglaum Pſophidium ei prætulit. Is erat Arcadum pauperrimus, ſed ætate jam ſenior: terminos agelli ſui nunquàm exceſſerat, parvuli ruris fructibus contentus. Verum profectò beatæ vitæ finem Apollo, non adumbratum, oraculi ſagacitate complexus eſt. Quocircà inſolenter fulgore fortunæ ſuæ glorianti reſpondit, magis ſe probare* SECURITATE RIDENS TUGURIUM, QUAM TRISTEM CURIS ET SOLICITUDINIBUS AULAM: *paucas glebas pavoris expertes, quàm pinguiſſima Lydiæ arva metu referta: & unum aut alterum jugum boum facilis tutelæ, quàm exercitus & arma, & equitatum voracibus impenſis oneroſum: & uſus neceſſarij horreolum nulli nimis appetendum, quàm theſauros omnium inſidijs & cupiditatibus expoſitos. Ita Gyges dum adſtipulatorem vanæ opinionis Deum habere concupiſcit, ubinam ſolida & ſecura eſſet felicitas, didicit.* Lucanus Lib. V. verſ. 527.

——— ô vitæ tuta facultas
Pauperis, anguſtiq; laris! ô munera nondum
Intellecta Deûm! ———

Seneca Tragicus Hippolyto:

Quanti caſus humana rotant,
Minus in parvis fortuna furit,
Leviusq; ferit leviora Deus.
SERVAT PLACIDOS OBSCURA QUIES,
PRÆBET SOMNOS CASA SECUROS.

Huc facit inſignis ille D. Cypriani locus Lib. II. Epiſt. 2. de lubrica fortunâ aulicorum: *An tu,* inquit, *vel illos putas tutos, illos ſaltèm inter honorum infulas & opes largas ſtabili firmitate ſecuros, quos regalis aulæ ſplendore fulgentes armorum excubantium tutela circumſtat? Major illis, quàm cæteris metus eſt: tam ille timere cogitur, quàm timetur. Exigit pœnas pariter de potentiore ſublimitas: ſit licèt ſatellitum manu ſeptus, & clauſum ac protectum latus numeroſo ſtipatore tueatur. Quàm ſecuros non ſinit eſſe ſubjectos, tàm neceſſe eſt non ſit & ipſe ſecurus. Ante ipſos terret poteſtas ſua, quos facit*
A *eſſe terribiles. Arridet, ut ſæviat; blanditur, ut fallat: illicit, ut occidat: extollit, ut deprimat.*

34. *Ut honoris damno tanquam beneficio gratulari crederetur*] *Gratulari* Saxoni noſtro frequenti in uſu eſt pro *gaudere* & *vehementer lætari.* Ita ſub finem Libri II. *Oblato VViggone perinde ac munere gratulatus.* Et Lib. IX. *Parcius gratulatus eſt:* & alibi paſſim. Laurentius Valla Elegant. Lib. V. cap. 45. *Gratulari,* inquit, *eſt verbo teſtari, te gaudere fortunâ ac felicitate alterius, apud eum*
B *ipſum, qui affectus eſt felicitate: nonnunquam apud te ipſum, ob tuam felicitatem. Poëtæ nonnunquam prætereunt Dativum. Quæ fuit cauſa, ut quidam exiſtimarent hoc verbum idem ſignificare, quod gaudeo.* Ovidius in Heroid.

Gratulor Occhaliam titulis accedere noſtris.

Idem Libro III. Κακοτεχνίας:

Priſca juvent alios, ego me nunc deniq; natum
Gratulor. ———

Quintilianus: *Gratulemur jam, quòd nulla civi-*
C *tas fame laboret.* Apulejus in Apologia: *Quod ego gratulor neſciſſe iſtos, legiſſe me.* At crebrius uſurpant eodem ſignificatu medij ævi ſcriptores. Gariopontus, Medicus antiquus, Lib. 3. Cap. 19. *Hoc & nos utimur ſemper, & de ejus effectu gratulamur.* Ælnothus de Vita S. Canuti: *Gratulare illum cœlis evectum.* Lupus Abbas Epiſtola III. *Atq; in eo cenſent mihi gratulandum, in quo nullum gaudij valent demonſtrare veſtigium.* Et mox Epiſtola IV. *Quum eorum quidam ſuper ex-*
D *ceſſu gratiſſimæ uxoris gratulandum monerent.* Ennodius Lib. IX. Epiſt. XXVI. *Facite me de proſperitatis veſtræ ſignificatione gratulari.*

39. *Patriæ conſternatione perimitur*] Hoc eſt, A conjuratis, quibus odium Tyranni crudele erat, acerq; metus, ſubitò circumventus trucidatur. *Conſternatio* interdum ſeditionem, conjurationem, tumultum, turbas notat. Svetonius in Julio Cap. 20. *Nec quoquam reperto, cui ſuper tali conſternatione referre auderet.* Et
E Claudij Cap. 12. *Magnâ conſternatione, populus militem quaſi proditorem inceſſere non ante deſtitit.* Valerius Maximus Lib. 4. *Subitâ rerum conſternatione, & gravi dolore corporis, partum ejicere coacta eſt.* Tacitus Hiſtoriar. Lib. 2. Cap. 49. *Atq; illum ſupremas jam curas animo volventem repens tumultus avertit, nuntiatâ conſternatione ac licentiâ militum:* Et Hiſtoriar. IV. Cap. 50. *Sed ubi Feſto conſternatio vulgi, centurionis ſupplicium, veraq; & falſa, more famæ in majus innotuêre.* Cur-
F tius Lib. X. *Verùm ego tam furioſæ conſternationis oblitus remedia inſanabilibus conor adhibere.* Et paulò ante: *Ille, quid hæc, inquit, repens conſternatio, & tàm procax atq; diffuſa licentia denuntiat?* De origine vocis videatur omnino Ludovicus Aurelianus ad Lib. 1. Annal. Taciti. p. 157. Cæterum eleganti Epiphonemate Lotheri vitam concludit Cl. Meurſius: *At Lotherus, fratris metu liberatus, regno malè comparato pejus utens, cum in quosvis deſæviret, à quibusdam conjuratis, ut tyrannis fieri*

fieri ſolet, interficitur: Cæteros exemplo docens, regna ſcelere acquiſita, ut habentur cum opprobrio, & non ſine inſolentiâ ac ſævitiâ exercentur: ita odio ſubditorum comitato, cum ludibrio tandem amitti.

42. *Cuncta paternæ contagionis veſtigia ingeniti erroris devio præteribat.*] Videtur Saxo verba Dudonis paululùm immutata in ſuum uſum transtuliſſe, quæ extant Lib. 3. Ubi loquitur de genere humano, à Creatore ſuo per peccatum deſciſcente: *Vario & diverſo itineris calle devius error illud abducit, ne revertatur ad Creatorem ſuum:* Quemadmodum infrà Lib. 6. in eadem Metaphorâ perſiſtit, ubi luxuriam Ingelli Regis deſcribit: *Degenerem ſpiritum, atq; à parentum veſtigiis obliquo longè calle diſtortum in obſcœniſſimas fœditatum voragines præcipitare gaudebat.*

49. *Cingulo, cujus uſum habebat, religandum curavit*] Crantzius exiſtimat hunc inſolitæ granditatis urſum ad generoſum Skioldi conſpectum omnem exuiſſe feritatem, & veluti ſubitâ conſternatione manſvefactum ſe in manus venatorum religandum ſponte obtuliſſe. Id quod non ità planè fando inauditum. Ferunt namq; ingenui roboris nobilitatem feras beſtias in homine deprehendere, illi parere, cervicesq; ſubmittere, quas erigunt in degeneres. Sic Henrico, Holſatiæ Comiti, Leo nobilitatis teſtimonium perhibuit. Crantzius Saxon. Libr. IX. Cap. XXIV. Videantur ſimilia exempla apud Camerarium Hor. Subſicivar. Cap. XXII. Centur. 1. Sed & vero propius, Skioldum immanem hanc beluam, excellenti corporis robore fretum, ſubegiſſe: quomodo Heriulfus filius Sigmundi Saunhöffda, Magnatis Norvegiæ, jam tantùm octennis, urſum, qui è grege caprarum unam fortè diſcerpſerat, ſtraviſſe perhibetur; ac jam duodecennis, indignam patris cædem ultus eſſe; multaq; alia facinora patraſſe, & fortitudinis documenta reliquiſſe poſteris. Arngrimus Jonas in Specimine Islandiæ Hiſtorico p. 34.

Pag. 6. v. 6. & 7. *Ut ab ipſo cæteri Danorum Reges communi quodã vocabulo Skioldungi nuncuparentur*] Longè aliam appellationis hujus originem adducit *Edda*, quòd videlicet ex *Skioldo* quodam *Odini* filio, dicti ſint Reges Daniæ *Skioldungi*. Verba Eddæ ſic habent, p. 7. Tha byriade Odin ferd ſina nordur fra Saxlandi/ og kom i thad land er their kölludu Reidgotaland: og eignadiſt thui lande alt thad han villde; Han ſetti thar til landa Son ſin/ er Skioldur hiet: hans Son var Fridleifur. thadan er ſuo atte komin / er Skioldungar heiter/ thad eru Danakongar. Og thad heitir nu Jotland/ er tha var kallad Reidgotaland. Eadem Latinè: *Tùm iter Odinus à parte Saxoniæ Boreali ſuſcipiens, pervenit in terram tunc dictam* Reidgotaland. *Ubi omnia ex voto & animi ſententia ſucceſſerunt. Huic regioni præfecit filium ſuum Skioldum, cui filius fuit Fridleifus. Ab ipſo genus & proſapia Sioldungorum profluxit, hoc eſt, Regum Daniæ.*

A *Jutia autem nunc appellatur, quæ tunc Reidgotorum terra dicebatur.* Hactenus Edda. At Arngrimus Jonas, doctiſſimus Islandorum, Reges *Skioldungos* dictos exiſtimat, quaſi *Clypeatos*, quòd hi clypeis & armis præ reliquis pollèant. Skioldur enim *Clypeum* linguâ Islandicâ ſignificat. Verba ejus in literis ad Clariſſ. D. Wormium hæc ſunt: *Vox* Skioldur *Clypeum ſonat: Unde* Skioldunger/ *quaſi Clypeatus: nomenclatura Regibus ſolis Synecdochicè data & debita, quòd hi*

B *clypeo & armis præ reliquis pollerent. Dicti ita præcipuè Daniæ Reges. Inde ad alios etiam Reges apellatio à Rhythmiſtis extendi cœpit.* Sed & locum hic meretur M. Brynolfi Svenonij, Epiſcopi Scalholtenſis, de *Skjoldungis* obſervatio, quam Conjectanea ipſius nobis ſuppeditant: *Moris videlicet tunc erat, ut inſignem ab aliquâ virtute Principem cum celebrarent, Poëtæ inprimis; etiam poſteris ejus, nomen, quo viſi erant ipſum honoraſſe, tribuerent. Sic à* Budlone, *Brynhildæ Atlonisq; pa-*

C *tre,* Budlungi; *à* Giukone, *Sigurdi Fanesbani ſocero,* Giukungi; *à* Scatone, *Rege liberali, quivis liberaliore:,* Skatnar *dicebantur. Verùm Poëtica iſta fuerunt & elogia & epitheta. Ità per Synecdochen ſpeciei, Reges omnes à* Gramo, *Skioldi filio, denominati: quod ipſe Saxo poſteà docet, & plenæ ſunt horum novæ juxtà ac veteres Cantiones.*

9. *Præcurrebat igitur Skioldus virium complementum animi maturitate*] Senſus eſt: Tàm egregiâ fuit indole Skioldus, ut præcoci ſapientiâ,

D virtute, prudentiâ, & admirandâ ingenij ſolertiâ, debitum virium incrementum longè anteverteret. Eleganter *maturitas* à frugibus ad ingenium & animum transfertur. Inprimis apud Ciceronem occurrit *Maturitas virtutis, maturitas orationis, maturitas dicendi, maturitas audaciæ, ingenium celeriter maturitatem aſſecutum*, & id genus alia. Verè Quintilianus: *Feſtinata maturitas occidit celerius.* Alioquin *maturitas* abſolutè, medij & ſequioris ævi ſcriptoribus in uſu

E frequenti eſt pro prudentiâ, ſicut *maturus* pro prudente. Julius Firmicus Lib. 1. Cap. 2. *Jupiter facit maturos, bonos, benignos, & modeſtos.* Am. Marcell. Lib. XIV. *Non maturitate vel conſilijs mitigabat, ut aliquoties celſæ poteſtates iras Principum molliverunt.* Qui & ipſe Lib. XVI. eandem maturitatis ac roboris laudem Serapioni cuidam tribuit, quam Saxo huic Skioldo: *Latus verò dextrum*, inquit, *Serapio agebat, etiam-tum adultæ lanuginis juvenis, efficaciâ præcurrens æta-*

F *tem.* Ubi *efficacia*, ni fallor, virtutem, audaciam, robur corporis animiq; denotat.

12. *Cum Scato Alemanniæ Satrapa*] *Satrapa*, & *Satrapes*, Perſicâ voce dicitur, qui Latinis Princeps, Præſes, Prætor, aut præfectus provinciæ. Eſt autem Perſica vox *Achaſchdrapan*, Eſter. 9. v. 3. Ezræ 8, v. 36. ex qua per aphæreſin literarum, formatur Latina. Videatur Index locupletiſſimus in totum opus Curtianum diligentiſſimi ac accuratiſſimi Bonorum autorum Editoris,

Editoris, Viriq; longè Clariſſimi & Doctiſſimi, A Joannis Freinsheimij. Sanctus Pagninus è Syriaco *Asdarpan* per μετάθεσιν deducit. Uſurpatur Terentio Heavtonim. Act. 3. Sc. 1. Plinio Lib. 5, c. 5. & aliis. Matth. Raderus, Vir Reverendus, in eruditiſſimis Commentariis ad Lib. 3. Q. Curtij Cap. 25.

19. *Primus reſcindendarum manumiſſionum Legem edidit*] *Reſcindere manumiſſiones* hoc loco eſt manumiſſiones irritas facere, planeq; abrogare, & perpetuum ſervitutis jugum ſancire: B non, ut perperàm interpretatur Vir cætera doctus, *primùm manumiſſionis conſvetudinem introducere & inſtituere.* Id quod ex ſequentibus patet. Exſertis enim verbis dicit Saxo, ob inſidias, quas ſervus, anteà libertate donatus, Skioldo Regi ſtruxerat, perpetuæ ſervitutis pœnam non ſolùm ipſi eſſe irrogatam, ſed etiam unius crimine in omnes libertos eandem redundaſſe, adeò, ut in poſterum omnis libertatis donatio penitus aboleretur. Ita crimen C unius, multorum ſæpè eſt pœna. Et ſanè imitatus eſt Saxo, ſicut ſolet, ſuum Valerium Maximum, apud quem parilis loquendi ratio occurrit Lib. II. Cap. 6. *Indè Maſſilienſes quoq; ad hoc tempus uſurpant diſciplinæ gravitatem, priſci moris obſervantiâ, charitate populi Romani præcipuè conſpicui: qui tres in eodem MANUMISSIONES RESCINDI permittunt, ſi ter ab eodem deceptum dominum cognoſcunt.*

23. *Ægros fomentis proſequi*] Ælius Spartia- D nus de Hadriano Cæſare: *Ægros bis ac ter viſitavit, ſolatijs refovit, conſilijs ſublevavit, convivijs ſuis ſemper adhibuit; omnia deniq; ad privati hominis modum fecit.* Et paulò pòſt: *Ægros milites in hoſpitijs ſuis viſit.* Idem Hadrianus & in concione, & in Senatu ſæpè dixerat: *Ita ſe Rempublicam geſturum, ut ſciret populi rem eſſe, non propriam:* quomodo hic de Skioldo Saxo loquitur.

26. *Pecuniam ad milites, gloriam ad ducem redundare debere*] Singulare prorſus & egregium E continentiæ de ſe nobis exemplum hic repræſentat Skioldus: cujusmodi in Romanis Ducibus & Imperatoribus multa quoq; agnoſcit Valerius Maximus Lib. IV. Cap. II. quæ reſpexiſſe videtur Saxo. Nam inter alia, ubi Valerius Pauli laudat continentiam, qui cum, Perſe Rege devicto, Macedonicis opibus veterem atq; hæreditariam Romæ paupertatem eò usq; ſatiaſſet, ut illo tempore primùm Pop. Romanus tributi præſtandi onere ſe liberaret, penates ſuos nulla F ex parte locupletiores fecit; hæc ſubjungit: *Præclarè ſecum actum exiſtimabat, quòd ex illa victoria alij pecuniam, ipſe gloriam occupaſſet.* Et mox de Scipione Æmiliano, qui ſeptem ſervis ſequentibus officio legationis functus eſt: *Puto,* inquit, *Carthaginis ac Numantiæ ſpolijs comparare plures poterat, niſi operum ſuorum ad ſe laudem, manubias ad patriam redundare maluiſſet.* Tali quoq; animo divitiarum contemptore præditus fuit Canutus, Patruelis S. Canuti Regis Daniæ, qui *eam demùm quæſtuoſam eſſe militiam ratus, quâ gloriæ & claritatis ſtipendium poſſit acquiri.* Saxo Lib. 13. Hoc etiam nomine potentiſſimus Danorum Rex Frotho ejus nominis tertius, captivam ex Hibernis ſubactis prædam militi diſpertivit; *uti ſe totum avaritiæ expertem, & nimiâ rerum cupiditate averſum, SOLIUS GLORIÆ lucrum appetere teſtaretur.* Sic Saxo Lib. 16. de Abſolone Archiepiſcopo: *Quos Abſolon eo usq; vacuo cunctationis remigio inſecutus, veſpera ad ſocios, qui prædæ incubuerant, revertit. Cujus ne particeps quidem fore ſuſtinuit, gloriam ad ſe, ſpolia ad milites redundare ſpecioſum ducendo.* In eandem mentem Silius Italicus Lib. XI. de Satrico:

—— *mihi magna ſatis, ſat vera ſuperq;*
Bellandi merces ſit GLORIA: Cætera vobis
Vincantur: quicquid diti devexit Ibero,
Quicquid & Æthnæis jactavit Roma triumphis.
Quin etiam Libyco ſi quid de littore raptum
Condidit, in veſtros venient ſine ſortibus enſes,
Forte domos, quod dextra dabit, nil victor honoris
Ex opibus poſco ——

Ità etiam de Scythis Juſtinus Lib. II. pag. 20. *Gens laboribus & bellis aſpera, vires corporum immenſæ, nihil parare quod amittere timeant, nihil victores præter gloriam concupiſcunt.* Galterus Lib. II. Alexandreidos, de Alexandro milites prælium inituros cohortante:

Me duce ſigna duces producite, me duce vallum
Sternite, confertos incedite cæde per hoſtes,
Prælia, non ſpolium mecum dividite, cedant
Prælia, præda meis, MIHI GLORIA SUFFICIT UNA
REM VOBIS, MIHI NOMEN AMO ——

Hinc apud Plutarchum præclariſſimus ille militiæ Dux Themiſtocles, quum fortè apud mare obambulans conſpiceret ingentem vim variarum prædarum, torques, armillas, littori allidi, convertebat ſe ad comitem inquiens; *tolle tu iſta:* denotans militi prædam eſſe relinquendam, ducis gloriam eſſe propriam.

34. *Ut in vetuſtiſſimis Danorum Carminibus ipſius vocabulo Regia nobilitas cenſeatur*] Habemus in Edda, ubi de Regum agit Synonimiis, trium præſtantiſſimorum Poëtarum autoritates, in quibus pro Rege ponitur *Gram.* Primus eſt Arnerus Skald, qui de Barone Thorfin hæc cecinit:

Nemi drot hue ſia ſotti
ᚿᛂᛘᛁ ᚦᚱᛆᛏ ᚼᚢᛂ ᛋᛁᛆ ᛋᛆᛏᛏᛁ
Snarlindur Kongur jarla
ᛋᚿᛆᚱᛚᛁᚿᚦᚢᚱ ᚴᛆᚿᚵᚢᚱ ᛁᛆᚱᛚᛆ
Ei draut vid egi
ᛂᛁ ᚦᚱᛆᚢᛏ ᚢᛁᚦ ᛂᚵᛁ
Of vagian Gram *begia*
ᛆᚠ ᚢᛆᚵᛁᛆᚿ ᚵᚱᛆᛘ ᛒᛂᚵᛁᛆ

Obſerv.

Obſervet cohors quæ ſpectatum venit
generoſum regem Baronum.
Non defeciſſe ad littus
acerrimo Regi reſiſtere.

Alter eſt Ottarus Niger, ex quo hæc citantur:

Godmennis darf eg gunar
ᚵᚮᚦᛘᛂᚿᚿᛁᛋ ᚦᛆᚱᚠ ᛂᚵ ᚵᚢᚿᛆᛦ
Gud briotanda ad mota
ᚵᚢᚦ ᛒᚱᛁᚮᛐᛆᚿᚦᛆ ᛆᚦ ᛘᚮᛐᛆ
Har er alnemen ini
ᚼᛆᚱ ᛂᚱ ᛆᛚᚿᛂᛘᛂᚿ ᛁᚿᛁ
In drot med Gram *ſuinum.*
ᛁᚿ ᚦᚱᚮᛐ ᛘᛂᚦ ᚵᚱᛆᛘ ᛋᚢᛁᚿᚢᛘ

Perito opus habeo ô viri,
Interceſſore.
Milites bellicoſi intus ſunt
Satellitesq; apud Regem celebrem

Tertius eſt Halfrodus, cujus hi ſunt verſus:

Grams *Runi letur glymia*
ᚵᚱᛆᛘᛋ ᚱᚢᚿᛁ ᛚᛂᛐᚢᚱ ᚵᛚᛦᛘᛁᛆ
Gunrikur hin er huot likar
ᚵᚢᚿᚱᛁᚴᚢᛦ ᚼᛁᚿ ᛂᚱ ᚼᚢᚮᛐ ᛚᚼᛆᛦ
Hogni hamri slegnar
ᚼᚮᚵᚿᛁ ᚼᛆᛘᚱᛁ ᛋᛚᛂᚵᚿᛆᛦ
Heipt bradur um ſik vader.
ᚼᛂᛁᛒᛐ ᛒᚱᛆᚦᚢᚱ ᚢᛘ ᛋᛁᚴ ᚢᛆᚦᛂᛦ

Regis aulicos excitat ſtrepitum,
Gunericus ubi receptui canitur,
Hugonis malleo diverberatos
Iracundus invadit.

In Epinicio quoq; Egilli Scallagrimi duo habemus exempla: quorum primum eſt in Stropha V.

Var at villuſtadar
ᚢᛆᚱ ᛆᛐ ᚢᛁᛚᛚᚢᛋᛐᛆᚦᛆᛦ
Vafur Daradar
ᚢᛆᚠᚢᛦ ᚦᛆᚱᛆᚦᛆᛦ
Of Grams *gladar*
ᚮᚠ ᚵᚱᛆᛘᛋ ᚵᛚᛆᚦᛆᛦ
Geir vangs radar
ᚵᛂᛁᚱ ᚢᛆᚿᚵᛋ ᚱᛆᚦᛆᛦ
Dars i blóde
ᚦᛆᚱᛋ ᛁ ᛒᛚᚮᚦᛂ
I brimla mode
ᛁ ᛒᚱᛁᛘᛚᛆ ᛘᚮᚦᛂ
Flauſtur of drunde
ᚠᛚᛆᚢᛋᛐᚢᛦ ᚮᚠ ᚦᚱᚢᚿᚦᛂ
Vad um glumde
ᚢᛆᚦ ᚢᛘ ᚵᛚᚢᛘᚦᛂ

Pergebat avij loci	*Ubi in cruore*
Tela Daradi	*In mari*
Per Regis læta	*Navis pernavitavit*
Cadavera	*Vulnus circum ſonuit.*

A Alterum in ſecunda Stropha concluſionis:

Bar eg deingils lof
ᛒᛆᚱ ᛂᚵ ᚦᛂᛁᚿᚵᛁᛚᛋ ᛚᛆᚠ
A dagna rof
ᛆ ᚦᛆᚵᚿᛆ ᚱᚮᚠ
Kan eg mæla miot
ᚴᛆᚿ ᛂᚵ ᛘᛆᛂᛚᛆ ᛘᛁᚮᛐ
I manna ſiot
ᛁ ᛘᛆᚿᚿᛆ ᛋᛁᚮᛏ
B *Or hlatra ham*
ᚮᚱ ᚼᛚᛆᛏᚱᛆ ᚼᛆᛘ
Hrodur ber eg Gram
ᚼᚱᚮᚦᚢᛦ ᛒᛂᚱ ᛂᚵ ᚵᚱᛆᛘ
So for dat fram
ᛋᚮ ᚠᚮᚱ ᚦᛆᛏ ᚠᚱᛆᛘ
Ad fleſtur opnam.
ᛆᚦ ᚠᛚᛂᛋᛐᚢᛘ ᚮᛒᚿᛆᛘ

C *Protuli Regis laudes*	*Ex riſus exſuvijs*
In ſilentij ruptura.	*Encomiaſticon ſero Regi.*
Novi loqui in medio	*Ita proceſſit*
Ut plurimi exciperent.	*Ut plurimi exciperent.*

36. *A gladiatoribus vitandi inferendiq; ictus conſvetudinem*] Elegans certè gladiatoriæ artis περίφρασις, quam Saxoni ſuppeditavit Valerius Maximus Lib. II. Cap. 3. *Ex ludo C. Aurelij Scauri doctoribus gladiatorum acerſitis, vitandi atq; inferendi ictus ſubtiliorem rationem legionibus in-* D *generavit.*

37. *Educatoris ſui Roarij filiam*] *Educatoris*, hoc eſt, nutricij. Obſervationem hic meretur, quod educandis Heroum liberis non mulieres ſolum, verùm etiam viri olim adhibiti ſint: cujusmodi *Educatorum* crebra extat in Saxone noſtro mentio. His nec Græci caruère, nec Romani. Apulejus Lib. 2. Metamorph. p. 17. *Ego ſum Byrrhena illa, cujus fortè ſæpiculè nomen inter tuos frequentatum educatores retines.* Idem Lib. 10. E *Ad quendam compertæ gravitatis educatorem ſenem protinus refert.* Juſtinianus Lib. 1. Inſtitut. Tit. 6. §. V. *Aut pædagogum, aut nutricem, aut educatorem, aut alumnum.* Quem locum ita expreſſit Theophilus: Καὶ τὸ εἰπεῖν ὅτι παιδαγωγός μοῦ ἐστιν, ἢ τροφεὺς, ἢ ἀλουμνός. Aliàs *Nutricij* dicti ſunt *Educatores*. Gloſſarium: *Nutricius*, τροφεύς. Inſcriptio vetus:

MEMMIA TERTULLA
F NUTRICIO SUO ET MATRI
BENE MERENTI POSTERISQ.
SUIS ET SIBI.

Ibid. *Coævam ſibi collactaneamq;*] Gloſſæ veteres Latino-Gr. *Conlactaneus*, Σύντροφος, ὁμογάλακτος. Et Gloſſ. Græco-latinæ: Σύντροφος, *Conlactaneus.* Hiſtoria S. Savinæ Virginis, quæ extat inter Antiquitates Tricaſſinas, p. 395. *Beata verò Savina evigilans ait ad Maximinolam, collactaneam ſuam.* Collacteam dixit

dixit Martianus Capella Lib. 1. pag. 3. *Sed quod ſororis ejus collactea, & indiſcreto amica fœdere videretur.* Et Lib. 2. pag. 27. *Pediſſequa ejus Periergia, utrum matre virginis miſſa an ſua, utpote ejus collactea, trepidatione ſollicita, quid ageret, conſpicatur.*

42. *Qui cum forte*] Beſſus, aut ipſe Gram, rectiùs. Ad Gramum etenim referenda ſunt ſequentia ferè omnia.

44. *Herculeæ virtutis exemplo monſtrorum niſibus obſtaturus*] Herculi per omnia ſimilem Gramum facere conatur Saxo, comparatione inter utrumque inſtitutâ non adeò abſurdâ. Quemadmodum etenim Hercules (quod vel illi norunt, qui nondum ære lavantur) & pellem leonis, & clavam geſtavit, & præter alia monſtra, etiàm gigantes domuit: ita & Gramum non ſolùm caprinis tergoribus amictum, ſed & horrifico clavæ geſtamine armatum, adverſus monſtroſum illum gigantem, cui filiam Sictrugi Regis deſponſatam fuiſſe ægerrimè ferebat, ad pugnam proceſſiſſe commemorat.

46. *Variis ferarum pellibus circumactus*] *Circumactus ἀντὶ τοῦ Circumamictus.* Odioſa enim *ταυτολογία* hæc eſſet: *caprinis tergoribus amictus*; quod mox præceſſit: ac *variis ferarum pellibus circumamictus*, quod ſubſequitur. Rarò quippe ſolet Saxo idem dicere per idem, aut verba ſemel poſita, ſtatim eâdem notione reſumere. Dura equidem illa vox prima fronte videtur; ſed habet ſuum auctorem. Nam ſic Martianus Capella, quem in ſuccum & ſangvinem convertit Saxo, loquitur ſub initium Libri V. qui eſt de Rhetoricâ, pag. 137. *Ingens illuſtrium virorum ſequebatur agmen; Inter quos proximi eidem duo diverſo habitu, nationeq́ue prænitentes: quorum unus erat pallio circumactus, alterq́ue trabeatus.* Rectius itaq; infrà Libro V. Saxonis noſtri de Frothone III. ſic legitur: *Rex humido nudatus cultu, ſiccâ circumactus veſte contegitur.* Et Lib. VII. *Orbus oculo obvius extitit, qui hiſpido etiàm amiculo circumactus.*

47. *Horrificumq́ue dextrâ geſtamen complexus*] *Geſtamen* abſolutè poſitum vel pro *Clavâ*, cujus ſtatim fit mentio, vel quocunq; teli genere, quod manu geſtatur. Alioquin *geſtaminis* vocem plerumq; uſurpant auctores, pro eo, quod geritur, quicquid tandem ſit. Virgilius Lib. 3. Æneidos, pro *Clipeo*:

> *Ære cavo clipeum, magni geſtamen Abantis,*
> *Poſtibus adverſis figo* ——————

Pro *ſceptro*, Valerius Flaccus Lib. 3.

> *Sceptra manu veterum retinet geſtamen avorum;*

Idem pro *Saxo*, Lib. VI.

> —————— *Saxumq́ue prehenſum*
> *Illius & dextræ geſtamen, & illius ævi*
> *Concuſſâ molitur humo* ——————

A Pro *gladio* Lib. 1.

> *Sic curæ ſubière ducem, ferrumne capeſſat*
> *Imbelle, atq́ue ævi ſenior geſtamina primi.*

Pro *monili* Lib. VI.

> *Ac ſua virgo Deæ geſtamina reddit.*

Pro *Conto*, ſuprà eodem libro.

> *Ante aciem celſi vehitur geſtamine conti.*

Pro *veſtibus* Papinius Lib. Silvarum 2.

> *Quum tibi, quas veſtes, quæ non geſtamina mitis*
> *Feſtinabat herus!*

B Et Thebaidos Lib. 5.

> —————— *Sceptrum ſuper, armaq́ue patris*
> *Injicio, & notas, regum geſtamina, veſtes.*

Idem pro *Diſco*, Thebaidos Lib. VII.

> *Erigit aſuetum dextræ geſtamen*

Ammianus Marcellinus Lib. XVI. pro *pila argentea* poſuit, quam manu tenebat Alexander Magnus; *Ille namq́ue ænea concha ſuppoſita, brachio extra cubile protento, pilam tenebat argenteam, ut cum nervorum rigorem ſopor laxaſſet infuſus, geſtaminis* C *lapſi tinnitus abrumperet ſomnum.* Apulejus pro *flagro*, Lib. VIII. *Arrepto deniq́ue flagro, quod ſemiviris illis proprium geſtamen eſt.* Sic Lib. XI. recenſet *geſtamina Lunæ*: *Jam geſtamina longè diverſa. nam dextera quidem ferebat æreum crepitaculum: lævâ verò cymbium dependebat aureum.* Sed alibi *geſtamen* Apulejo idem eſt quod *Sarcina*. *Φόρημα.* Ut Lib. 3. *Sed geſtaminum modus numerum gerulorum excedit.* Et Lib. VII. *Illicò diſturbato geſtamine furem incurrit.*

D 54. *Nam tegmine ſæpè ferino Contigit audaces delituiſſe viros*] Locum hunc ità illuſtrat in Conjectaneis ſuis M. Brynolfus: *Antiquus Heroum mos, à priſcis aliarum etiàm gentium magnatibus frequentatus, integendi ferinis pellibus corpora, hic inculcatur: ac γνώμη παροιμιώδης ſubeſt; quæ qualis fuerit, confidenter non dixerim. Suſpicor tamen hoc diverbium, aut non multò diverſum, fuiſſe:* ᛅᚠᛏ ᛁᚱᛅ ᚢᛅᛋᚴᛅᚱ ᚼᛁᚾᚦᚢᚱ ᚢᚾ- E ᚦᛁᚱ ᚢᛅᚱᚴᛋ ᛒᛁᛚᚠᛁ: Oft ero vaſtar hendur under Vargs belgie: Hoc eſt ad verbum: *Sæpè fortes manus ferinis exuviis ſubſunt.*

Pag. 7. v. 10. *Quove paratur Præſtite bellum*] *Præſtes, προστάτης, πρόμαχος.* Sic Saxo Lib. VIII. *Plutonem Orci præſtitem* nominat, id eſt præſidem. Martianus Capella Lib. 2. pag. 38. *Specialis ſingulis mortalibus Genius admovetur, quem etiam præſtitem, quòd præſit gerundis omnibus, voca-* F *verunt.* Ita *Lares præſtites* dicti, quod ædibus præſtarent, id eſt præeſſent.

Ibid. *Agmina fratris*] Frater iſte Gro virginis, quiſnam mortalium fuerit, juxtà ſcimus cum ignariſſimis, quòd nulla omnino ejusdem præceſſerit mentio. Fortè habuit Gro fratrem, cui pater Sigtrugus exercitum tanquam Duci committere ſolebat. Niſi ſi *fratris* vocabulo intelligendus Gigas ille, cui Gro virgo deſponſata fuit, quem Johannes Magnus, Hiſtoriæ Gothicæ

Gothicæ ſcriptor, lib. 2. Cap. 5. *Sumbli Finnorum Regis fratrem* fuiſſe tradit. Hunc forſitan Gro velut amaſium ſuum *fratris* nomine, quod erat blandiſſimum, appellabat. *Fratres* enim puellæ blandientes vocabant interdum amatores ſuos, & eos, quibuscum conſueverant; ut contrà adoleſcentuli amicas ſuas, easque, quibuscum caput aliquando collimârant, *Sorores* blandè appellabant. Docet hoc apertè Martialis ad Ammianum, quem inceſti cum matre arguit:

O quam blandus es, Ammiane, matri!
Quàm blanda eſt tibi mater, Ammiane!
Fratrem te vocat, & ſoror vocatur.
Cur vos nomina nequiora tangunt?
Luſum creditis hoc jocumq́; ? non eſt
Mater, quæ cupit eſſe ſe ſororem,
Nec matrem juvat eſſe, nec ſororem.

Et Tibullus Lib. 3.

Hæc tibi vir quondam, nunc frater, caſta Neæra
Mittit, & accipias munera parva rogat.

Quos verſus à multis fruſtrà tentatos, de amatorio hoc ritu eleganter & rectiſſimè exponit Rex Criticorum Juſtus Lipſius Variar. Lect. Lib. 2. Cap. 1. & Antiquar. Lection. Lib. 3. *Fratris* igitur & *Sororis* nomen inter laſciva & ἐρωτικὰ olim fuit. Huc pertinet locus Quintiliani in Declamatione 321. *Certè quoties blandiri volumus his, qui eſſe amici videntur, nulla adulatio procedere ultrà hoc nomen poteſt, quam ut Fratres vocemus.* Verùm quid ſi legendum ſtatuamus hoc loco *patris* pro *fratris*? ut Gro loqui videatur de copiis Sigtrugi patris jamjam adfuturis, & novos hoſpites ingrato officio excepturis. Sed ſuum cuiq; ſtat arbitrium & ſententia.

19. *Nec tua bilis Pectora pulſet*] *Bilem* pro *irâ* ſumi, notiſſimum eſt. *Bilis* enim nihil aliud eſt, niſi fellis humor, qui jecori adhæret, quem *cholera*m quoq; dicunt, ex qua ira movetur. Sicut in Proverbio notatur: *Fames & mora bilem in naſum conjiciunt.* Quod de ijs dicitur, qui famis impatientes & moræ faſtidio conciti, in iram effervescunt. Hinc *bilem* Horatius *difficilem* vocat, quia reddit homines difficiles, id eſt moroſos & iracundos: Lib. 1. Carmin. Oda XIII.

———— væ, meum
Fervens difficile bile tumet jecur

Pulſare autem & heic & alibi Saxo uſurpat pro *vexare, inquietare, defatigare*, & ſimili ferè ſignificatu, ad imitationem ſcriptorum ſequioris & medij ævi. Hericus Monachus Antiſſiodorenſis, de Vita S. Germani Lib. VI.

Tu Regem precibus pulſatus memento benignis.

Idem paulo antè *pulſatum verbere febris* dixit:

Is tamen immodicæ pulſatus verbere febris
Tabuit infelix: furit oſſibus intima peſtis.

Ammianus Marcellinus, Lib. XXI. *Quem ſuſpiciones contiguæ veritati pulſabant.* Lib. XIX.

A *Explorabat modeſtius percunctando, quamobrem ita palarentur varij, limitesq́; contra interdicta pulſarent?* Lib. XVIII. *Ut apud Principis aures nimium patulas exiſtimationem viri fortis invidiâ gravi pulſarent.* Lib. XV. *Memor enim ſomnij, quo veti ut erat per quietem, pulſare quemquam inſontem.* Ibidem: *Hunc faſcem ad arbitrium figmenti compeſuit, vitam pulſaturus inſontis.* Ibidem: *gravi mole criminis pulſabat.* Et Lib. XIV. *Pulſatæ majeſtatis imperij reus.* Julius Firmicus Lib. 1. Cap. 1. *Im-*
B *peritia tantùm illius, temeritasq́;, non Matheſis ipſa pulſanda eſt.* Idem Lib. 3. *Solent gravi infamiæ pulſare dedecore.* Et mox: *Ex inceſtis amoribus gravi pulſat infamiâ.* Et Lib. IV. *Qui ob res Venereas frequenti pulſentur infamiâ.* Et mox infrà: *Et qui aſſiduis ob hoc pulſentur infamijs.* Et Lib. VI. *Aut enim gravi pulſantur infamiâ.* Petrus Chryſologus Serm. XI. *Diabolus ſemper boni primordia pulſat.* Et Serm. XXXI. *Sic Chriſtum perſequebantur inſidijs, tentabant dolis, interrogatione pulſabant.*
C Huc referenda ſunt illa, quæ infrà notamus ad illa Lib. XIV. *Perfidiæ exprobratione pulſabat.*

21. *Namq́; petenti Aſpera primùm*] Γνώμη παροιμιώδης & *hæc eſt, quâ dictum, quo prius illam Groä compellârat, Beſſus compenſare ſtudet, ac par pari referre. Deſitum tamen nunc, ſi formulam ſpectes, credam, Conjicio tale quid fuiſſe:* ᛒᚢᛋᛏ ᛁᚱ ᛒᚱᚢᚦᚢᚱ ᛅᚦ ᚠᚢᛋᛏᚢ ᛒᛁᚦᛚᚱ, ᛁᚾᚾ ᚢᛁᚴᚾᛅᚱ ᛋᛁᚦᛅᚾ: Byſt er Brudur
D ad fyſtu Bidlr/ eñ vikner ſidan: Id eſt, *Principio dura proco Virgo, non raro poſteà molleſcit.* M. Brynolfus.

31. *A Grip miſſus enim*] Qui verò *Grip* hic fuerit, quem ſe miſiſſe ad Virginum raptum Gramus dicit, nec ego, nec mei alter ſimilis dicat. Neq; enim verbum de hac miſſione præceſſit; imò ſponte ſuâ in Sveoniam veniſſe perhibetur. Proinde meam conjecturam, donec alia melior incidat aut inculcetur, ſi delectat
E audire, hæc ea eſt: nempè προσωποποιεῖν hêic Gramum, & rectè ſuum ſtudium negotiumq; Virgini ſignificare, quòd ſit, raptum, aut ereptum venire illam è præſentaneo periculo, & à *Gripo*, id eſt, raptu, qui finis ſit inſtituti itineris, miſſum, hoc eſt, inſtigatum adeſſe. Juvat conjecturam, quod ſequitur γαύρ̄αμα, quo, Herorum illis temporibus uſitato more, de ſuo robore magificè gloriatur, dum ſe nunquam
F fruſtrà fuiſſe, quoties rapiendi ſtudium inceſſit, [quod ego à *Grip*, hoc eſt, rapinæ deſiderio mitti intelligo] deprædicat. Sed alteri felicius Gripum hunc explicanti parebo. *M. Brynolfus Sveonius in Conjectaneis.*

31. *Nunquam niſi compare voto*] Ergò non inferre ſe vim dicit Gramus; ſed facilem potius Groæ virginis in vota ſua conſenſum exoptare.

32. *Fulcra puellarum*] *Fulcra* pro lectis, pro thala-

thalamô & ipſo conjugio uſurpant nonnunquam autores, præſertim Poetæ. Sic Prudentius Hamartigeniâ:

Ruth, dum per ſtipulas agreſtis aburitur æſtu,
Fulcra Booz meruit, caſtoq; aſcita cubili.

Ipſe Saxo infra Lib. V. *Corruptis quoq; matronarum fulcris, ne thoris quidem virginalibus abſtinebant.*

36. *Quæ conjux fore Dæmonum*] Carmen eſt tetraſtrophon, tetracolon: cujus primus verſus eſt Glyconicus, alter Aſclepiadeus; tertius Jambicus dimeter; quartus Alcmanius, duobus dactylis conſtans & totidem trochæis. Ideoq; ſic dirigendi omninò ſunt:

Quæ conjux fore Dæmonum
Poſſit monſtrigeni conſcia ſeminis?
Suum giganti quæ fero
Conſociare velit cubile?
Quis ſpinâ digitos fovet?
Quis ſincera luto miſceat oſcula?
Quis membra jungat hiſpida
Lævibus impariter locatis?
Cum natura reclamitat,
Haud plenum Veneris carpitur otium:
Nec congruit monſtris amor
Fœmineo celebratus uſu.

Tertio, inquam, verſu legendum, *ſuum giganti quæ fero*, pro *ſuumq; gigantifero*.

43. *Lævibus impariter locatis*] Similitudines illæ procul dubio Proverbiales fuerunt. Quâ ſolebant ratione Virgines, principes inprimis, Juvenum animos tentare, quò procaci & argutâ rotundâq; dicacitate acutiores viderentur. Cujus acuminis in dictis eleganter & ſcitè dandis & referendis, perindè atq; ex armis viri, laudem captabant. *Impariter* autem *locata membra* dicit, quæ iniquâ conditione ſociantur. *M. Brynolfus.*

49. *Regum colla potentium*] Ita & hi verſus ordinandi.

Regum colla potentium
Victrici toties perdomui manu,
Faſtus eorum turgidos
Exuperans potiore dextrâ.
Hinc aurum rutilans cape,
Quo perpes maneat pactio munere:
Ac firma conſiſtat fides
Conjugijs adhibenda noſtris.

Sed pro *meorum*, *manu* legendum: pro *reorum*, *eorum*: pro *exuperatis*, *exuperans*. Ita ſententia omnino exigit. At *meorum*, pro *manu*, nec metrum ferat. Horatius Ode. XII. Lib. 2.

ductaq; per vias
Regum colla minacium.

Ælnothus Monachus Cantuarienſis de Vita S. Canuti: *Hoſtium vires virtute divinâ ſubvertere, contumacium colla potentiæ pede proterere.* Cæterum *collum* pro faſtu & ſuperbia uſurpatum frequenter apud varios legere eſt auctores.

A Solenne autem victorum quondam erat, eorum quos devicerant, colla pedibus conculcare. Id alluſit Claudianus VI. Conſul. Honorij:

Colla triumphati proculcat Honorius Iſtri.

Corippus de Juſtino Juniore Lib. 2. v. 104.

Cruraq; puniceis induxit regia vinclis
Parthica Campano dederant quæ vellera fuco:
Queîs ſolet edomitos victor calcare tyrannos
Romanus princeps, & barbara colla domare.

Tzetzes Grammaticus Chiliad. 3.

B Τοὺς τὸν Ῥωμαίων ἄνακτα ἡττήσουσιν οἱ Πέρσαι
Τραχήλῳ ἢ πατήσουσιν, οἷα δεδουλωκότες.

Michael Glycas parte IV. Annal. de Diogene: *Sed ô caſum infelicem, in hoſtium deniq; poteſtatem venit, & vinctus ad Sultanum ducitur. Ille verò ſolio ſuo deſiliens pro more calcatâ Diogenis cervice, mox eum de terrâ erigit, & amanter complexus: Formidinis, inquit, expers eſto, Imperator.* Eodem alludit ultimo ævo Gerbertus Epiſtolâ XVIII.

C *Qui regulam S. Benedicti profeſſi eſtis, & paſtorem deſerendum abjeciſtis, colla tyrannis ſponte ſubdidiſtis.* Et Alanus ab Inſulis de planctu Naturæ ad Deum:

Calcare ſi vis colla ſuperbiæ,
Penſa caducæ pondus originis.

Petrus Chryſologus Sermone XVI. *Nos ergò aut vitiis noſtris facimus, ut illi accipiant poteſtatem nocendi, aut virtutibus ſubjecta nobis Dæmonum colla, Chriſto triumphante, calcemus.* Sic in Sacris Lite-

D ris, Libro nempe Joſvæ Cap. X. v. 24. juſſu Joſvæ, Principes exercitus impoſuerunt pedes collis quinque Regum, videlicet Jeruſchalaimorum, Chebronis, Jarmuthi, Laciſchi, & Heglonis. Quod autem quis per alium facit, ipſe feciſſe judicatur, præſertim ſi authoritate præcipiendi polleat. Ab hoc more defluxit uſus verbi *calcare*, pro contemptui prorſus habere, & velut pedibus conterere. Claudianus

Eripe calcatis non proſpera cingula Muſis

E 50. *Victrici toties perdomui manu*] Ioſephus Devonius Lib. V. de bello Trojano, p. III.

Quinque Arabes, ſeptem Nabathææ gentis alumnos
Conſumit victrice manu ——————

Pag. 8. verſ. 3. *Amatoriis donis proſequi*] Mirum profectò per equidem eſt, quanti ab antiquis illis omnis ævi Normannis factum aurum! Cujus donatione nihil non venale creditum eſt. Cædes enim parentum, fratrum, cognatorum, non maximâ pecuniarum erogatione expiatas paſſim

F legimus. Cujus penſionis modos varios Vetuſtior Codex Norvagianarum Legum, *Graagaas* dictus, præſcribit, & multu ſcitu non injucunda colliges ex *Nialu*. Ità notes licet heîc, concubitum auro parario inter principes conciliari. *M. Brynolfus.*

Pag. 8. verſ. 12. *Qui cum ab aruſpicibus accepiſſet, niſi auro Sigtrugum ſuperari non poſſe*] Hac de re fuſius agit Johannes Magnus Hiſtoriæ Gothicæ Lib. 2. c. 5. *Sigthunius, quem alij Sigtrugum vocant,*

vocant, Gothilæ Regis nepos, ejusq́; in regno Svetiæ ſucceſſor, dum à ſuſcepti regni principio ſacrificia & libamina Dijs ſuis apud Upſalam metropolim offerret, ſuorumq́; fatorum ſeriem, ac futuros rerum eventus ſolicitè inquireret, accepto per Victimarios reſponſo, didicit, ſibi ab auri metallo ſupremam perniciem & mortem fatali neceſſitate imminere, ideoq́; ſummoperè ab eo cavendum eſſe: à ferro, aut chalybe, cæteriſque metallis, nunquam violari vel occidi poſſe. Quocircà cùm ſe Deorum immortalium beneficio invictum putaret, magno atq́; imperterrito animo multa bellorum diſcrimina aggreſſus eſt. Svaningius noſter ad hunc locum: *Sigtrugus promiſſis Vodani Idoli ſui confiſus, cujus reſponſo inſuperabilem ſe, aut nunquam ferro periturum acceperat, plus ſpei in Idolo, quam in armis collocavit.* Clariſſimus Vir, M. Brynolfus Svenonius, Epiſcopus Scalholtenſis, refert ad incantationes, quibus olim corpora adverſus vulnera durabant: *Incantationibus*, inquit, *& parentum Nutricumq́; devotionibus, ſolebat illa ætas novelli partus corpora, contrà omnigenas plagas & ictus, ſolidare atq́; indurare; maximè contrà ferrum & ignes. Multa hujus farinæ in veterum monumentis invenies. Ità* Jomsvikinga Saga *pugiles duos ferro invictos deſcribit, Hagvardum Hogvanda, & Aslacum Holmſcallum; & horum alterum à Thorlevo Skinna Islando, clavâ ligneâ comminutum narrat. Sic etenim ferè ἀτρώτους illos clavis, ut piſtillo, conterere neceſſe fuit.* Memini apud Virgilium tale quid exſtare de Bitia, Æneid. IX.

> *Tùm Bitiam ardentem oculis, animisq́; frementem,*
> *Non ferro, [neq́; enim ferro vitam ille dediſſet]*
> *Sed magnum ſtridens contorta phalarica venit*
> *Fulminis acta modo, quam nec duo taurea terga,*
> *Nec duplici ſquammâ lorica fidelis & auro*
> *Suſtinuit: collapſa ruunt immania membra.*

Similiter Meſappus induratus contrà ferrum & ignes introducitur Æneid. VII.

14. *Ligneæ clavæ nexilem auri nodum adjecit*] Varie explicant hunc locum Interpretes. Johannes Magnus Lib. 2. Cap. VI. hunc in modum exponit: *Clavam, quam more giganteo geſtabat, auro infuſo ponderoſiorem effecit, eâq́; imminentem audacius capiti ſuo Sigthunium non ſolùm repreſſit, verùm etiam multis ictibus contuſum occidit.* Svaningius noſter loco jam citato: *Quòd cùm Gramus cognoviſſet, clavâ, cui globum aureum alligârat, armatus, in bellum proficiſcitur. Prælio verò commiſſo Sigtrugum aureo globo tam diu crebris ictibus pulſat, donec in terram proſtratus animam efflaret.* Cui conſentit Cl. Meurſius in Compendio Hiſtor. Danicæ. *Verùm Gramus rei gnarus, clavâ ſuâ aureo munitâ globo crebris ictibus contuſum ſternit tandem & occidit.* Sunt qui exiſtimant Gramum clavam ſuam aureâ laminâ undiqueſecus obduxiſſe, atq; ita Sigtrugum eâ peremiſſe. Clariſſ. Vellejus ità exponit: Da lod hand giøre en Kølffue med eet Guldhoffuet / oc ſlog hannem der med ihiel.

17. *Gram ferus clavæ gerulus beatæ*] *Beatam clavam* vocat, vel quaſi divitem & locupletem, quia auro nexa & circumdata: vel felicem, quia victoriam peperit Gramo, interfecto, hujus clavæ beneficio, hoſte ſuo Sigtrugo Sveciæ Rege. *Gerulus* autem eſt ὁ βαστάζων, qui aliquid gerit. Veteribus etiam *geruli* dicti, οἱ μισθοῦ φέροντες, qui mercedis gratiâ vecturas onerum ſuo corpore factitabant: quos *bajulos*, & *gerones* Cicero & Apulejus vocarunt. ICti *gerulum nuntiorum* appellant, qui novi aliquid nuntiat, quem Ammianus Marcellinus *rumigerulum* nuncupat, Apulejus *gerulum verborum*. In ſequiore ſexu *gerulam* uſurpat infrà Saxo; *fœmina quædam cicutarum gerula*: quomodo Tertullianus adverſus Judæos: *Nec ex equo, vel de muro; ſed de nutricis & gerulæ ſuæ dorſo, ſive collo hoſtem deſignaturus*: Et Libro de Anima: *Non enim exinde & matrem Spiritu probat, & nutricem Spiritu examinat, & gerulam Spiritu agnoſcit.*

18. *Celebrabat ictu Enſis obtentum*] Locus plane obſcurus: de quo quum ante paucos annos conſulerem Clariſſ. Virum & Philologum incomparabilem, Caſparum Barthium, hoc ab ipſo reſponſi retuli: *Secundo verſu non* celebrabat, *ſed* terebrabat *legimus, indicio optimi libri, quem laudavimus. Dixit autem* terebrare *pro cædere, comminuere, peſſundare. Ut eorundem temporum Scriptor Robertus Monachus Hiſtoriæ Palæſtinæ Lib. VIII. Cap. XI. hominem ſaxo tempora perforatum, qui eo dejicitur è catapulta.* Obtentus ictu enſis, *qui illi imminebat eo modo.* Obtinere *Saxoni eſt occupare alibi Lib. II*

> *Cumq́; boum nuſquam veſtigia certa paterent,*
> *Obtinuit mæſtus ſcntia corda pavor.*

Sed vicinitatem & imminentiam enſis hic dicit. quomodo idem Robertus Monachus Lib. II. Cap. I. Cum quo Stephanus Comes Carnotenſis. qui bonis initijs pravos deinceps exitus obtinuit; id eſt, junxit, continuavit. Sed & obtinere *ſimpliciter ſæpè vincere ſonat. Guilielmus Tyrius Lib. XXI. Cap. 7. In talibus experientia uſu comparata longævo & continuo, adverſus indoctas vires induſtria ſæpè ſolet obtinere; Quomodo* obtentus *victum notat etiam meliori ævitati. Victor Junior, ſeu Victorinus in Salonino; Noviſſimè adverſus Aureolum profectus eſt. Quem cum apud pontem, qui ex ejus nomine Aureolus appellatur, obtentum detruſumq́; Mediolanum, obſedit.* Hæc Barthius in literis ad me ſuis. Ex his vero colligere licet, hanc eſſe mentem Barthij, atq; ita hæc verba capienda, quaſi dicat Saxo: Gram ictu enſis terebrabat *obtentum*, hoc eſt, devictum Sigtrugũ. Id quod e diametro pugnare videtur cum ipſis Saxonis verbis, quæ præceſſerunt; quibus innuit Gramum omnis ferri neſcium, ſolo clavæ ictu occidiſſe Sigtrugum. Nam τὸ *ictu* referendum puto non ad *enſis*, ſed ſubintelligendum

clavæ, ut ſit *ictu clavæ*. Itaq; alium latere ſenſum arbitror, qui reſpondere poterit ſequentibus: *Pepulitq; trunco tela potentis*. Ergo ſi locus conjecturæ detur, ita lego: Gram neſcius ferri *temerabat*, pro *celebrabat*, hoc eſt, eludebat ictu, ſubintellige, clavæ beatæ, *obtentum* enſis, hoc eſt, *objectum* enſis, quem obtendebat, ſive intendebat Sigtrugus Gramo, jamjam eum percuſſurus: vel potius: Gram *celebrabat obtentum enſis ictu clavæ*, hoc eſt, Gram loco gladij, quem obtendere ſive objicere capiti, cæterisq; membris in certaminibus, vitandi ictus causâ, ſolent; defendebat ſe ictu clavæ, dum imminentem ſibi Sigtrugum, omnis ferri expers, clavâ aureâ contudit. Nam *celebrare obtentum enſis* formula videtur ex re gladiatoriâ deſumpta, & idem notare, quod hodieq; in dictatis dant Laniſtæ, & Pareren dicunt. Vox eadem occurrit infra ſub finem Lib. III. *Nec ſolùm propriæ ſalutis obtentum ab aſtutia mutuatus.*

25. *Namq; pugnaces meditatus artes.*] Sic emendandum duxi, pro eo quod anteà legebatur: *pugnaces arces*. *Artes* namq; *pugnaces* vocat ſcientiam & peritiam rei militaris; quæ *ars imperatoria* Quintiliano dicitur Lib. 2. Cap. 17. & *ars armorum* eidem, Lib. 2. Cap. 7.

33. *Clarius, pôſt, hoc Agathon manebit*] Ordo & ſenſus verborum hic eſt: *Hoc Agathon*, id eſt illuſtre hoc nomen, quod jam re tam præclare adverſus Sigtrugum geſta ſibi conciliavit Gramus, *cui* ſcilicet *Agatho, ſuus auctor*, hoc eſt perpetuus laudator, ſemper *arrogat*, pro tribuit, addit, aſſignat, [quomodo Horatius 2. Epiſt. *Arrogat pretium rei.*] *laudem decorisq; culmen*, adeo ut nunquam non in majus augeat, tam illuſtre facinus; *pôſt*, id eſt, poſthàc, poſteà, in poſterum, *manebit clarius*, illuſtrius; non aliter ac Ennius de Q. Fabio Maximo:

Ergo poſtq; magisq; viri nunc gloria claret.

meliore famâ latè agnitum, & quà viget virtutis honos, diditum. Cæterùm pro *Agathum* ſcribendum potius *Agathon*. Nam *clarius Agathon* eſt λαμπρότερον ἀγαθὸν, illuſtrius nomen. Heſychius: Ἀγαθὸν, ἀνδρεῖον, γενναῖον. Alij hic legendum contendunt, *agedùm*. Nam inquiunt, rarenter in florentiſſimo hoc ſcriptore Græca occurrunt vocabula. Sed quàm proclive eſt eos refutare! Nonne etenim Græca ſunt, licet ad incudem Latinam reformata. 1. τὸ, *Chaos*. 2. *Schema*. 3. *Dyas*, *tetras*, *ogdoas*. 4. *Syngraphus*. *Hypogæum*, *Cauterium*, & ferè ſexcenta talia? Et quid uſitatius fuit illis ſcriptoribus, qui ſeculo uno aut altero ætatem Saxonis vel præceſſerunt, vel ſecuti ſunt, quàm Græcas dictiones ſive nudas, ſive latina civitate donatas, præcipue verſæ orationi inſerere, quum tamen Latina vocabula non minus εὐφαντικώτερα ſuppeterent? Abbo de obſeſsâ à Normannis Lutetiâ Pariſiorum, præfatiuncula ad Magiſtrum ſuum Aimoinum:

O Pædagoge ſacer meritis
Aimoine piis radians
Digneq; ſydereo decore:
Perrogitat mathites liniens
Ore pedes, digitosq; tuos.

Et paulò poſt:

Agnita cujus ut orbe vago
Sepiat æthera palma volans
Doxaq; regnet ubiq; micans
Ore tuo gradiente ſuper.

Quos verſus de induſtria expreſſiſſe videtur hic Saxo noſter. Idem Abbo Lib. 1. Ubi de Pariſienſi urbe loquitur:

Sum polis ut Regina micans omnes ſuper urbes.

Sic mox de Carolo Imperatore:

Urbs mandata fuit Karolo nobis baſilêo
Imperio cujus regitur totus propè Coſmus.

Ut innumera alia loca ejusdem ſilentio inpræſens tranſmittam. Jam Dudo S. Quintini Decanus, quem ipſe noſter Saxo non diligenter ſolùm verſavit, ſed & in multis imitatus eſt, paſſim etiam Græca verſibus ſuis admiſcet. Sic præfatione ad Præſulem Robertum:

Præſul amande,
Onoma cujus
Hoc quoq; metrum
Non capit usquàm.

Item paulò poſt:

Atq; ſalubri
Somatis artus.

Sic Hericus Monachus Altiſſiodorenſis de Vita S. Germani Lib. VI. pag. 65. *pneumata ventorum* dixit:

Pneumata ventorum tempeſtatumq; tumorem.

Pag. 68. ejusdem libri, *polyformia munera*:

His tu ſtelligero diſpenſans omnia ſceptro
Partiris propriis polyformia munera ſervis.

Pag. 69. *Cauma*, pro æſtu:

Quem ſua collatis celebrat plaſmatio bombis
Aſtra, poli, nubes, & machina cuncta polorum,
Solq;, ſoi orq;, nives, lymphæq; & Spiritus omnis,
Cauma, geluq;, dies, & denſæ nubila noctis.

Et quid attinet pluria hoc loco exempla nil niſi tædium Lectori paritura accumulare? Neque tamen, quin hic etiam ſubjungam Nobiliſſ. Barthij de hoc loco ſententiam, expoſitam literis ad me ſuis, quarum anteà mentionem injeci: *Nihil aliud cape quàm quod Græca vox ſonat* τὸ ἀγαθόν. *Affectatio enim talium in hoc genere Poëtarum mirifica eſt. Scilicet unâ Græcâ voce adhibitâ, opinio eos transmarinæ doctrinæ etiam in rudi barbarie ſequebatur, quo in ſtudio nemo tam bonum carmen mediâ ætate ſcripſit, quin ſeq; & illud traduceret. Sic Agalma, ornatus eſt, honor, apud Dudonem præfatione Hiſtoriæ Normanicæ:*

Alloquio celebris, virtutum agalmate pinguis.

Et

Et Lib. III.

Religione carens, probitatum agalmate fulgens.

Et Amadeum Lauſanenſem Homil. 3. in B. Virginem: Libet ipſum divinum agalma, ipſum pretioſiſſimum vas, in quo Dei verbum eſt conceptum, apoſtrophando interrogare. Hujus generis infinita ſuppeditant Poëmata Valafridi Strabi, Bedæ, Heriçi Altiſſiodorenſis, Dudonis modò nominati, Galteri, Gulielmi Aremorici, Alani, Althelmi. Fortunatum jam ipſum, aliosque omitto, qui nominibus, nedum locis aſcribendis, paginam compleverunt.

40. *Impari dimicationis genere*] Si ad Gramum id erit referendum, indicat Saxo non unâ vice, ſed pluribus in certamen deſcendiſſe ipſum cum fratribus Svarini: ſin vero ad ipſos fratres, vere dici poteſt *impar dimicationis genus*, quo ſedecim unum & ſolum aggreſſi ſunt.

Ibid. *Fraternæ necis ultionem petentes*] Solebant plurimi ſuorum cujusque interfecti pretium ab interfectore requirere, & ſatisfactionem depoſcere. Quod illi, ᛅᛏ ᛒᛁᛁᚦᛅᚺᛏ ᚢᛁᛁᚠᚺ ᛒᛅᛏᛅ, At beidaſt Wigß Bøta; Dànicè, At kræſſue Bøder for Mandſlet/ dixerunt. Quæ expenſæ pro conditione & dignitate interfecti auctæ vel imminutæ ſunt, prout etiàm ſpes aut metus erat ab amicitiâ vel inimicitiis eorum, qui mortuum genere contigerunt. Id ſi ab occiſore negatum eſt, conſveverunt quàvis ratione, inſidiis an virtute non referebat, occiſorem trucidare: nec antiquius quicquam illis erat, quàm vindictam maturare: nec ſi ſegneſcerent, alia res turpior atq; deſpicatior. Iſta namq; ſecordia dicam an ignavia, probri loco paſſim objecta eſt, & vulgi ludibrio expoſita, ut neceſſe eſſet in ultionem properare. Pauciſſimi quidam, ijq; præter leges, pecuniariam ſatisfactionem à ſe ſpreverunt; quam quidem accipere, ᛅᛏ ᛏᛅᚴᛁ ᚠᚱᛅᛁᚿᛑᛅ ᚺᛁᚿ ᛁ ᚺᛁᛅᚦ, At tacke Frænda ſin i Stød/ hoc eſt, *In crumenam cognatum deponere*, per contemptum dixerunt. *M. Brynolphus.*

42. *Imperij conſortione donavit*] *Conſortionis* vox pro *Conſortio* Saxoni familiaris & uſitata. Infrà Lib. 7. ſub finem: *Quem familiaritatis gradum educationis & crepundiorum conſortione adeptus fuerat.* Et Lib. XI. *Decreti circumſpectioris induſtria Principum eis conſortionem indulſit.* Habet hanc vocem Saxo, ut pleraq; ex ſuo Valerio Maximo. Sic etenim ille Lib. IV. Cap. 6. *Nec dubito, quin, ſi quis modò extinctis ſenſus ineſt, Plautius & Horeſtilla, fati conſortione, geſtientes vultus tenebris intulerint.* Ejusdem libri Cap. 7. *Siquidem illorum amicitia in conſortione deliciarum & luxuriæ contabuit.* Et Cap. eodem: *Lucius quoq; Petronius hujuſce laudis conſortionem meritò vindicat.* Utitur etiam Livius Andronicus incertâ Tragœdiâ:

Quænam iſta ſocietas, quænam conſortio eſt?

Imò nec Tullius noſter vocabuli raritatem re-
A fugit Lib. III. de Officijs, ut ex Nonio obſervat Clariſſimus & maximus ille Gerardus Voſſius in edecumatis ſuis ad veter. Poet. Fragmenta Notis. Cui hàc parte favent omnes libri veteres: ne quis illos moretur, qui *Conſociatio* in Cicerone ediderunt. Quin & apud Vellejum Paterculum ſemel atq; iterum eandem vocem legere eſt: ut Hiſt. Lib. 2. Tib. *Nero duobus Conſulatibus, totidemq; triumphis actis, tribunitiæ poteſtatis conſortione æquatus Auguſto.* Et Paulo poſt: *Pòſt utriusq; ado-*
B *leſcentium obitum facere perſeveravit, ut & tribunitiæ poteſtatis conſortionem Neroni conſtitueret.* Et apud Livium Libro XL. *Socialilem conſortionem inter binos Lacedæmoniorum Reges, ſalutarem per multa ſecula ipſis patriæq;.* Eâ quoq; voce utitur Cornelius Celſus, Medicorum Cicero, Lib. VII. Cap. 27. *Non ignoremus orto cancro ſæpè affici ſtomachum, cui cum veſica quædam conſortio eſt.* prout in optimo codice MS. ex quo variantes lectiones excerpſi, legitur. Vulgata exemplaria
C habent *quoddam conſortium.*

Ibid. *Occiduæ vitæ ſtatu*] *Occiduum*, idem eſt quod occaſui vicinum. Ovidius 15 Metamorph. *Senectæ occiduæ iter declive* dixit. Hericus Monachus Altiſſiodorenſis Lib. VI. de Vita S. Germani:

Sic pater occiduæ ſortis ſuprema canebat

Cæſarius Hiſterbachcenſis Lib. VI. Cap. 5. in Vita Enffridi Decani ad S. Andream Coloniæ:
D *Etiàm cùm eſſet in ætate occiduâ, usq; ad diem mortis ſuæ, non patiebatur ſe aliquam hebdomadam divini ſervitij præterire.* Aliàs *occiduum* pro eo, quod ad occidentem ſpectat, uſurpari ſolet. Joſephus Devonius de bello Trojano: Lib. V.

Preſſerat occiduum Phœbus jubar ———

Hericus Monachus de Vita S. Germani Lib. VI:

Phœbus ab occiduis remeans illuſtrior undis.

Ad eundem modum *Aquas occiduas, Solem occiduum*, apud Ovidium; & *Orbem occiduum* apud
E Claudianum invenies.

47. *Infirmam utriusq; ætatem cauſatus*] Ætatis opportunitatem multos rerum novarum ſtudio & ſpe prædæ transverſos egiſſe, etiam Rex Numidarum Micipſa apud Salluſtium abundè teſtatus eſt: qui cum Jugurtham Maſiniſſæ fratris filium non ſe luxui, neq; inertiæ corrumpendum dare, ſed virtutis viâ ad gloriam graſſari animadverteret, initio lætus fuerat, exiſtimans virtutem Jugurthæ regno ſuo
F gloriæ fore: tamen poſteaquam hominem adoleſcentem, exactâ ætate ſuâ, & parvis liberis, magis magisq; creſcere intelligebat, vehementer eo negotio permotus, multa cum animo ſuo volvebat. *Terrebat eum natura mortalium avida imperij & præceps ad explendam animi cupidinem; præterea opportunitas ſuæ liberorumq; ætatis, quæ etiam mediocres viros ſpe prædæ transverſos agit.* Verba Salluſtij ſunt ſub initium belli Jugurthini.

50. *Nullam ætatis partem virtuti incongruam*]

Id ſuo exemplo multi apud Saxonem comprobarunt. Sic Starchaterus ille Lib. VI.

In viro forti numeroſa nemo
Tempora culpet.
Albicet quanquam ſenio capillus,
Permanet virtus eadem vetuſtis:
Nec fluens ætas poterit virile
Carpere pectus.

Sic Haldanum ſenecta non vetuit Grimmonis immanitatem compeſcere, Lib. VII. Et ibidem Haldanus Borcari ex Drotta filius, adoleſcens admodum, pugilem ingenuæ famæ oppreſſit. Et rurſus ibidem Olo Vegetus duodecim pugiles interimendo, majus adoleſcentiâ opus perpetravit. Ivarus, Regneri Lodbrog filius, ſeptimum agens annum, inſigni pugnâ editâ, puerili corpore grandævum robur exercuit. Saxo Lib. IX. Joſephus Devonius Lib. 1. de bello Trojano:

——————— Tempora certe
Virtutem non prima negant, nec ultima donant.

In hanc ſententiam aurea plane verba ſunt, ut omnia tanti viri, Erycij Puteani, Oratione 1. quâ Senatui Mediolanenſi pro titulo Profeſſorio gratias agit: *Iniqui prorſus & ignari humanæ conditionis ſimus, ſi Annariarum legum tenaces, indolem virtutemq́ omnem temporis limitibus concludamus. Quemadmodum fruticem interdum fructu lætum ac floridum, arborem contrà proceram vetulamq́ infelicem: ſic in puero virum vidimus, & puerum in viro. Erras, erras, ſi Virtutis, quàm ætatis, curſum tardiorem exiſtimas. Veteres illi, (ut Marcus Tullius ait) Leges Annales non habuerunt, quas multis poſt annis attulit ambitio, ut gradus eſſent petitionis inter æquales. Quâ re factum fuit, ut magna ſæpè indoles virtutis, priusquam Reipublicæ prodeſſe poſſit, extincta fuerit.*

Pag. 9. verſ. 2. *Propior Virginis, quàm militum charitati*] Hoc eſt, propenſior in Virginis, quàm militum amorem, addictus magis Virgini, quâm militibus. Valeriana locutio eſt. Extat Lib. 1. Cap. 1. pag. 25. *L. Albinius plauſtro conjugem ac liberos vehens cum Veſtales aſpexiſſet, propior publicæ religioni, quàm privatæ charitati, ſuis, ut plauſtro deſcenderent, imperavit.* Eundem in modum Saxo ſæpe loquitur: ut Lib. III, & XIV. *Propior privatæ copulæ, quàm publicæ vindictæ.*

5. *Medendi ſolertiam profitetur*] Inter alias artes, quibus ſe veteres ᚱᚢᚿᛁ *Runi* ſimplici vulgo venditabant, *medendi* quoq; *ſolertiam* profiteri ſolebant. Quæ ſane non tam in artis Machaoniæ exquiſita ſcientia, quàm Runica illa & plane magica vulnerum morborumq; curatione conſiſtebat. Uſurpabant etenim etiam hanc ad rem Runas ſuas ᛘᛦᚱᚢᚿᛘᛅᚱ, ſim- A runar dictas, quarum infrà extabit mentio. Inprimis vero circumforaneis hiſce Medicis in aulas Regum ſubinde irrepere, aut in pugilum conventicula, quæ ſine cæde & ſangvine ſæpe non peragebantur, ſeſe ingerere, opemq; ſuam ultro offerre, mos erat. Exempla in Antiquitatibus noſtris quamplurima occurrunt. Sic Lib. III. Saxonis noſtri ipſe Magorum Borealium princeps Othinus, Rindæ Ruthenorum Regis filiæ medicam præſtitit operam, quam B tamen paulò poſt ad ſtupri licentiam tranſtulit.

Ibid. *Ad poſtremum*] Formula Juſtino uſitatiſſima, unde deſumpſiſſe Saxonem nulli dubitamus. Sic etenim ille Lib. VI. Cap. 2. prout vir Clariſſ. Berneggerus in exquiſitiſſima & utiliſſima Editione ſua diſtinxit. *Ad poſtremum ipſe ad eum pergit.* Item Lib. XIII. Cap. 8. *Ad poſtremum tamen Perdicca occiſo.* Iterum Lib. XIV. Cap. 3. *Ad poſtremum cum Antigonum venire cum* C *exercitu nuntiatum.* Rurſus Lib. XVI. Cap. 4. *Ad poſtremum adverſus plebem nimio otio laſcivientem auxilia petivere.* Denuo Lib. XXIV. Cap. 3. *Ad poſtremum tamen petente eo, induciæ duorum menſium datæ.* Et tandem Lib. XLIV. Cap. 4. *Ad poſtremum laqueo captus, Regi dono datus eſt.*

9. *Solus in octo pariter ſpicula mortis egi*] *In octo*, id eſt, Svarinum & ſeptem ejus fratres, de D quibus modo dictum. Verſus autem ſunt Choriambici alcaici tetrametri acatalecti, conſtantes ex tribus choriambis & Bacchio, ſive Amphibrachio. At in quarto verſu omnino pro *conciliantis* reponendum erat *conciliantem*, ſententiâ ſic efflagitante.

10. *Gladio corripui reducto*] Ad eundem loquitur modum Saxo infrà Lib. VII. *Cujus immorantem ictui dextram Haldanus nihil hæſitans obvia ferri celeritate corripuit.* Fortean E τὸ *corripere* idem Saxoni valet ac *invadere*: quomodo utitur Juſtinus Lib. XV. Cap. 1. *Præmia victoriæ corripuit*; aut ſimili ſignificatione.

15. *Timuiq́ nunquam Ad crepitus enſiculi*] Idiotiſmi formula videtur, *timere ad.* Nam rarò apud alios occurrit autores.

16. *Nunc malè me projiciens*] *Projicere* hoc loco eſt rejicere, contemnere, deſpicere. F Unde *projectus*, pro contempto & vili. Sic Tacitus 1. Annalium: *Milites ne appellem, an cives? quibus tam projecta Senatus autoritas?* id eſt, vilis, abjecta. Injuſte verò conqueritur Gramus de fluxâ Signes ſponſæ ſuæ fide, quum & ipſe in amore inconſtantiſſimus fuerit, utpote qui non ſolum priorem conjugem educatoris ſui Roarij filiam repudiaverit, verùm etiam alterius, Groæ nempe, repudium promiſerit, ut Signe potiretur. Quare rectè concludit

ſudit his verbis vitam Grami Clariſſimus Meurſius: *Tandem Gramus mox à Suibdagero cæditur. Princeps magnus & in quo nihil reprehendas, quàm amoris conjugalis inconſtantiam & repudia, etiam regibus indecora, & illicita, neq; à Deo ut autore matrimonij, ita quoq; aſſertore, impunita, quanquam ſæpè per libidinem uſitata.* Svaningius permiſſa olim Regibus fuiſſe repudia commemorat: *Fuit autem*, inquit, *in Borealibus hiſce regnis in gentilitate olim polygamia libera vulgo, ſed nequaquam Regibus, quibus tamen repudiare uxores permiſſum fuiſſe, multorum Regum exempla teſtantur.*

19. *Fœmineæ dat levitatis facinus notandum*] Sic in vetuſtis verſibus qui Q. Ciceroni aſcribuntur:

> *Crede ratem ventis, animum ne crede puellis:*
> *Namq; eſt fœmineâ tutior unda fide.*

Petronius Arbiter:

> *Fœmina nulla bona eſt, ſed ſi bona contigit ulla,*
> *Neſcio quo fato res mala facta bona eſt.*

Non aliter de Phyllide ſuâ conqueritur Lycidas apud Calphurnium Eclogâ 3.

> ——— *Lycidam ingrata reliquit*
> *Phyllis amatque novum poſt tot mea munera Mopſum.*

Cui reſpondet Jolas:

> *Mobilior ventis ut fœmina, ſic tua Phyllis.*

Et paulò pòſt:

> *Hi tamen ante mala figentur in arbore verſus:*
> *CREDERE, PASTORES, LEVIBUS NOLITE PUELLIS.*
> *Phyllida Mopſus amat, Lycidas habet ultima rerum.*

Galterus Lib. V. Alexandreidos, fol. 65.

> *Pectore fœmineo, vernalis certior aura,*
> *Mollior eſt Adamas.* ———

24. *Et cum dicto*] Sæpenumerò occurrit hic loquendi modus in Martiano, ut Lib. VIII. *Et cum dicto, reſupina paululùm ſe permiſit amplexibus voluptatis, &* alibi centies, imò millies.

Ibid. *Inter ſacra menſæ*] Menſâ nihil ſacratius apud veteres. Hinc illa fluxit formula, *inter ſacra menſæ*. Valerius Maximus Lib. 2. Cap. 2. *Si qua inter neceſſarios querela eſſet orta, apud ſacra menſæ, & inter hilaritatem animorum, fautoribus concordiæ adhibitis tolleretur.* Quintilianus Declamatione CCCXXI. *Venenum aliquis inter lares ſuos, inter ſacra menſæ, coronatis pariter, quos celebramus, Dijs immortalibus, hilaris hilari dedit?* Tacitus Lib. XV. *Sed abnuit Piſo, invidiam prætendens, ſi ſacra menſæ, Dijq; hoſpitales cæde qualiscunq; principis cruentarentur.*

A Sic *ſacra legationis* idem Lib. 1. Annal. *Hoſtium quoq; jus, & ſacra legationis, & fas gentium rupiſtis.* Ita & *Sacra regni* Annal. Lib. 2. *Poſtquam dolum intellexerat, ſacra regni, ejusdem familiæ Deos, & hoſpitales menſas obteſtantem, catenis onerat.* Menſas vero olim maximâ in veneratione habitas, & velut ſacras fuiſſe, Syneſius docet Epiſt: LVII. Τράπεζα μὲν ἱερὸν χρῆμα, δι' ἧς ὁ θεὸς τιμᾶται Φίλιός τε καὶ ξένιος. *Menſa quidem ſacra res eſt, per quam Deus honoratur, præſes amicitiæ &*
B *hoſpitij.* Pindarus Nemeon. Od. XI.

> — ξενίου Διὸς ἀσκεῖται θέμις ἀενάοις
> ἐν τραπέζαις ———

Hinc Juvenalis Sat. 2.

> — *Nullus verbis pudor, aut reverentia menſæ.*

26. *Igitur nuptijs in exequias verſis*] Seneca Lib. VI. Declamat. 6. *Verſæ ſunt in exequias nuptiæ, genialisq; lectus mutatus eſt in funebrem.* Silius Italicus Lib. II.

> ——— *Tædæq; ad funera verſæ.*

Hoc eſt, nuptiales faces verſæ in uſum funeris.

27. *Alienis amoribus manus injici non oportere*] *Amor* etenim juxtà Max. Tyrium Diſſertat. X. eſt ἀκοινώνητος πρὸς ἀλλήλους, nullamq; admittit ſocietatem. Sic & Ovidius Lib. 3. Amor.

> *Non benè cum ſocijs regna Venusq; manent.*

D Et Seneca Agamennone: *Nec regna ſocium ferre, nec tædæ ſciunt.*

36. *Ne publicæ exiſtimationi contraria*] Tametſi Saxo nihil minus quâm anilibus nugis Lectori fucum facere, aut pro verâ Hiſtoriâ φλυαρίας venditare conſtituiſſet: quum tamen multa deinceps ex fabulosâ antiquitate deprompta producturus eſſet, præſagâ mente divinans, quid ſibi objici poterat à nimis rigido Cenſore: maluit heîc denuò προσεπιπλήττειν,
E quàm iniquam naſutuli Momi reprehenſionem exſpectare.

38. *Triplex quondam Mathematicorum genus*] *Mathematici* hoc loco ſunt Magi & præſtigiatores. Μαθηματικοὶ propriè dicebantur, qui altiores iſtas diſciplinas, quas Græci veteres μαθήματα appellarunt, edocti erant. Poſteà vocabulo tam honeſto vulgus abuti cœpit, ac tantùm de Magis, hariolis, præſtigiatoribus, &
F divinandi ſcientiâ callentibus uſurpare. Huc facit Agellius Cap. IX. Lib. 1. ubi de Diſcipulis Pythagoræ loquitur: *Illi dicebantur in eo tempore μαθηματικοί; ab artibus ſcilicet, quas jam diſcere atq; meditari inceptaverant: quoniam Geometriam, Gnomonicam & Muſicam, cæterasque item diſciplinas altiores μαθήματα veteres Græci appellabant. Vulgus autem, quos Gentilitio vocabulo Chaldæos dicere oportet, Mathematicos dicit.* Inſignis eſt locus Joannis Sarisberienſis, Policratici

Lib. 1. Cap. 9. qui huc apprimè facit: *Eos*, inquit, *qui nocentiora præſtigia arteſq; magicas, & varias ſpecies Mathematicæ reprobatæ exercent, jam pridem Sancti Patres ab aula amoveri juſſerunt.* Ecce, *Mathematicæ reprobatæ* facit mentionem: unde *Mathematici* dicti ſunt ejuſmodi malefici. Videantur etiam tria illa vel quatuor ſequentia capita Sarisberienſis, quæ varia de Magis & Mathematicis tradunt. Auctor Queroli, Præfatione ad Rutilium: *Oblitus doli Paraſitus navem aſcendit, ad Querolum venit, & rupit fidem, Magum Mathematicum ſe fingens, & quicquid mentiri fur poteſt.* Et rurſus: *Ego magos Mathematicos novi, talem prorſus neſcio.* Et paulò inferius idem auctor Matheſin & Magicam conjungit, quaſi artes ferè eaſdem: *Proper te*, inquit, *feci omnia* (de theſauro loquitur) *matheſin & magicam ſum conſecutus, ut me ſepulti fallerent?* Eſt etiam in Jure Civili, libro X. nempe Codicis, Tit. XVIII. de Maleficis & Mathematicis, ubi inter alia hæc leguntur: *Artem Geometriæ diſcere atq; exercere, publicè intereſt; Ars autem Mathematica damnabilis eſt, & interdicta omninò.* Et paulò poſt: *Si quis Magus, vel magicis carminibus aſſuetus, qui maleficus vulgi conſvetudine nuncupatur: aut aruſpex, aut ariolus, aut certè augur, vel mathematicus, aut enarrandis ſomniis occultans artem aliquam divinandi, aut certè aliquid horum ſimile exercens, in comitatu meo vel Cæſaris fuerit deprehenſus, præſidio dignitatis exutus, cruciatus & tormenta non fugiat.*

43. *Primam phyſiculandi ſolertiam obtinentes*] *Phyſiculandi* hoc eſt, divinandi ſolertiam, & præcipuè ex animantium extis. Tales omninò fuerunt Cimbrorum veterum fæminæ Vates, quæ ex inteſtinis ſpectatis victoriam ſuis vaticinabantur. Eas hunc in modum deſcribit Strabo Lib. VII. pag. 294. Ἔθος δέ τι τῶν Κίμβρων διηγοῦνται τοιοῦτον, ὅτι ταῖς γυναιξὶν αὐτῶν συστρατευούσαις, παρηκολούθουν προμάντεις ἱέρειαι πολιότριχες λευχείμονες, καρπασίνας ἐφαπτίδας ἐπιπεπορπημέναι ζῶσμα χαλκοῦν ἔχουσαι γυμνόποδες. Τοῖς οὖν αἰχμαλώτοις διὰ τοῦ στρατοπέδου συνήντων ξιφήρεις· καταστρέψασαι δ' αὐτοὺς ἦγον ἐπὶ κρατῆρα χαλκοῦν ὅσον ἀμφορέων εἴκοσι. Εἶχον δὲ ἀναβάθραν, ἣν ἀναβᾶσα ὑπερπετὴς τοῦ λέβητος ἐλαιμοτόμει ἕκαστον μετεωρισθέντα. Ἐκ δὲ τοῦ προχεομένου αἵματος εἰς τὸν κρατῆρα, μαντείαν τινὰ ἐποιοῦντο. ἄλλαι δὲ διαχίσασαι, ἐσπλάγχνευον ἀναφθεγγόμεναι νίκην τοῖς οἰκείοις. *Morem hunc fuiſſe Cimbris uſitatum ferunt. Sequentibus eos in bellum uxoribus, vates quædam comitabantur canæ, albo veſtitu, Carbaſinis ſupparis deſuper fibulis affixis, cinctu æreo, pedibus nudis. Eæ per caſtra captivis occurrebant ſtrictis gladiis, proſtratoſq; ad Crateram æneam adducebant amphoras circiter XX capientem. Super eam pulpitum erat, quo*
A *conſcenſo vates ſublimis, ſingulis ſupra lebetem elevatis guttur incidebat. E ſanguine in crateram fuſo ſuam captabant quandam divinationem: reliquæ cadavera ſiccæſorum ſcindebant, inteſtiniſq; ſpectatis victoriam ſuis vaticinabantur.* Ejuſmodi quoq; fuiſſe ſimile vero eſt *Celtarum Eubages*, quorum meminit Ammianus Marcellinus Lib. XV. *Evbages verò ſcrutantes ſumma & ſublimia naturæ, ea pandere vulgò conabantur.* Strabo Lib. IV. de Gallia: Εὐβάγες δὲ ἱεροποιοὶ καὶ φυσιολόγοι.
B Tales etiam quondam Celtarum *Druidæ*: è quibus Cicero Lib. 1. Divinat. Divitiacum Æduum fuiſſe ait, qui & naturæ rationem, quam Phyſiologiam Græci vocant, notam ſibi eſſe profitebatur, & partim augurijs, partim conjecturâ, quæ eſſent futura, dicebat. *Phyſiculatores* autem, vel ut Saxo loquitur, *phyſiculandi ſolertiam obtinentes*, non ſunt alij, quàm quos Martianus Capella, eâdem utens voce, refert, *phyſiculatis extorum proficiis, vaticinia fudiſſe obliquis ambagibus.* Hæc etenim
C ſunt verba Martiani Lib. 1. pag. 5. *Ipſe pedibus talaria nectit aurea, & nunc in fanis, quibus aut vaticinia obliquis fundebantur ambagibus, aut denunciatâ pecudum cæde phyſiculatis extorum proficijs viſcera loquebantur.* Idem Lib. 11. pag. 38. *Hæc aruſpicio exta phyſiculant admonentia quædam, voceſq; transmittunt, auguratiſq; loquuntur ominibus.* Ad priorem Capellæ locum ita Clariſſ. Vir, Hugo Grotius ex Scaligero: *Phyſiculare* ὑποκοριστικῶς
D pro *Phyſicare*, φυσικεύειν. Gloſſ: Iſidori: *Phyſiculo, propitio divos. Phyſiculator, augur* NATURAS *in extis animantium quærens.* Apulejus de Deo Socratis: *Per hos eoſdem, ut Plato in Sympoſio autumat, cuncta denuntiata, & Magorum varia miracula, omneſq; præſagiorum ſpecies reguntur. Eorum quippe de numero præditi curant ſinguli eorum providè, ut eſt cuiq; tributa provincia: vel ſomniis confirmandis, vel extis phyſiculandis, vel præpetibus gubernandis, vel oſcinibus erudiendis, vel nubibus coruſcan-*
E *dis, cæteriſq; adeò, per quæ futura dignoſcimus.* Ubi Petrus Colvius, Mercerus, & alij, legunt *extis fiſſiculandis*; quos ego ſuo ſenſu abundare permitto, & omnino cum Saxone meo antiquam retineo lectionem, qualem ipſe in MStis invenit. Nam *phyſiculandi ſolertia* ea eſt, quam ἡπατοσκοπίαν Græci, Latini *Extiſpicinam* nominarunt: de qua notatu digna ſunt verba Petri verè Chryſologi Homil. V. *Occidebatur pecus, ut quod vivum nil ſcierat, divinaret occiſum, & loqueretur ex*
F *fibris mortuum, quod nunquam fuerat ore prolocutum.*

44. *Artem poſſedere Pythonicam*] Afflati erant ſpiritu Pythonico. *Python* etenim δαιμόνιον μαντικὸν, cujus afflatu futura prædicebant. Talis fuit puella illa habens *Spiritum Pythonicum* Act. 16. v. 16. In Græco eſt πνεῦμα πύθωνος, *Spiritum Pythonis*, id eſt, Dæmonij fatidici. Hinc *Pythonicus*, diviniloquus, Levit. 20, v. 27. *Vir ſive mulier, in quibus Pythonicus, vel divinationis fuerit*

ſpiritus,

ſpiritus. Pythomantis dicebatur Pythicus vates, & ἐγγαστρίμαντις. Heſychius: πύθων, ὁ ἐγγαστρίμαντις. Ἐγγαστρίμυθοι: erant genij è ventre hariolantes, quod ſpiritus immundus ex turgeſcente vatum ventre obſcurè tanquam ex utre loquebatur, & oracula dabat.

48. *Per ſummam ludificandorum oculorum peritiam*] Sic Sigurdus Fabnisbanus, Ragnari Lodbroci ſocer, fruſtratus, Brynhilldam Budloniam, cui fidem conjugalem dederat, Gunnaro Giucungo, uxoris fratri, cupiens illam conciliare, cum aliter ad ipſam pervigili igne circumdatam irrumpere nequiret, [quem ignem circum aulam Brynhilda aluerat, vocavitq; ᚢᛆᚠᚢᚱᛚᚮᚠᛆ, Vafurloga] nemo verò præter Sigurdum tàm animatus eſſet, ut ignem tranſire auderet, aut ſi auderet Gunnarus, cujus intererat ſponſam incluſam videre, Equum tamen, præter Sigurdi illum *Grana*, qui intrepidè perrrumperet difficultatem, conſequi nullum potuit. Atqui is omnis alîus ſeſſoris, quàm domini impatiens, Gunnarum reppulit. Quare ut equum pariter & ſponſam Sigurdus falleret; vultum faciemque cum Gunnaro commutaſſe dicitur. Quod illi τερέτισμα, ᛆᛏ ᚼᚴᛁᛒᛏᛆ ᛚᛁᛏᚢᛘ, At ſkipta litum/ *Colores mutare*; dixerunt. Quin imò, non humanos modo vultus aſſumere & deponere; ſed beſtiarum & ferarum formas; quas volebant, induere noverant: uſi ad hanc rem incantationis & characteris genere, quod ᚠᛁᚿᚢᛁᚴᛆ, Finvika nominarunt, quaſi *Finnorum motum* dicas: credo, quòd illud artificium Finnis frequentiſſimum fuerit. Sanè Gunhilda, Erici Blodöxij uxor, ab illiusmodi præſtigiis malè audivit, Finlandica & ipſa, Ozuri Totonis filia. *M. Brynolfus.*

50. *Illicibus formis*] *Illices oculos* Apulejus dixit, quorum aſpectu ad libidinem incitamur. Et *Illices voluptates* Lactantius Lib. VII. Cap. ult. *Omittendæ ſunt hujus præſentis vitæ illices voluptates.*

Pag. 10. verſ. 2. *Cum Latinorum quoq; prudentiam pellexerit*] Ita eſt. Nulla ferè gens tantæ ſuperſtitionis fuit, ac ipſa Gentium victrix Romana, quæ neutiquam vernaculos Deos coluiſſe contenta, univerſa etiam aliarum nationum numina ſua intra mœnia recepit. Jam verò totum illud Deorum Dearumque agmen ex magnâ illâ matre, hoc eſt, terrâ proſatum, & illorum in numero cenſendum, qui terræ munere veſcuntur; Antiquitates Romanæ abundè teſtantur. Imò ſacra omnia, omnis auguralis diſciplina, ancilia, Libri Sibyllini, & id genus alia, arcana tantùm quædam Reipublicæ Romanæ fuère, quibus vel populus in officio teneretur, ſi quando ſeditionem moveret, vel Imperatores ad ardorem militibus ingenerandum uterentur. Sed ne videar hîc actum agere velle, & quæ eximij ſcriptores Tertullianus, Arnobius, Lactantius, Minutius Felix, & alij de Diis Ethnicis luculenter & copioſè tradiderunt, quaſi compilare, verbum non amplius addam.

14. *Sedulâ affirmatione certabat*] Pro inſtabat, contendebat, perſvadere conabatur: quomodo Virgilius *certet ſuperare*, hoc eſt, ſtudeat, conetur; Ecloga V. Et Horatius *certare quodcunq; facit Mæcenas*, hoc eſt, certando conari, Sermon. Lib. 2. Stat. 31 Niſi forte *certabat* erit, certiorem reddebat, vel ut Barbari loquuntur *certiorabat*, ut ſit à *certus*. Nam *incertare*, pro incertum reddere Plautus uſurpavit Epidico: *Longa dies animum incertat meum.*

30. *Dum Venerem coluiſſe piget*] Non putandum *Duram illam manum* [ſic namq; *Hartgrepa* interpretatur] tàm invenuſtè & ruſticè atq; apertè ad Venereas voluptates Juvenem generoſum provocaſſe, quin libidini ſuæ frontem prætexeret, & luteum velamen, virginum more. Sumſit vero illud ſuum πρόσχημα ex intimâ hominum illorum religione, quibus Divarum haud poſtrema fuit FREYA, Amatorum πρόξενητις, & illarum voluptatum promaconda: quam violare aut contemnere, Skapto vel Thorballus Sidenſis [nunc enim uter eſſet, non exactè memini] parùm aberat, quin capitali diſcrimine didicit, ut erat periculoſum: qui ad Chriſtianam fidem converſus, parùm honorificè de Freya, in carmine hoc ſuo, fuerat locutus:

ᚢᛁᛚ ᛂᚴ ᚢᛘ ᚴᛆᚦ ᚴᛂᛁᛆ
ᚴᚱᛂᛁ ᛐᚼᛁᚴᛂᚱ ᛘᛂᚱ ᚠᚱᛂᛁᛆ.

Vil eg um God geyà
Grey thikier mier Freyà.

Hòc eſt; *De diis latraturus, Freyam inſtar caniculæ, vel vulpeculæ, judico.* Quæ res continuò ut increbuit, ἀποσυνάγωγος factus, in capitis periculum inciderat; niſi divinitus accidiſſet, ut illo ipſo anno, quo in eum maximi quique Viri conjurarant, Chriſtiana fides in foro univerſali recepta fuiſſet. Nialam conſule. Numinis hujus ſeu Divæ monumentum adhuc Danica lingua conſervat, quæ Veneris diem, Fredag/ id eſt, *Freyæ diem*, appellat: & Dominas, Nobiliumq; fœminas Fruer/ ab eâdem dictas eſſe, nulli dubitamus. Quin etiam Fryd/ *Voluptas*, & Frø/ *Semen*, indidem venerunt; notatione à cauſis: & nos matremfamilias Hußfreyu vulgò nominamus. *M. Brynolphus.*

32. *Adveniat pius ille calor*] Blandus ille & caſtus amor. Sic Ovid. XI. Metamorph. *Trahere pariter calorem*; id eſt, unà incipere amare.

39. *Cujus Naturæ contextum*] Sic Valerius Maximus Lib. IX. Cap. 14. *Contextum ſanguinis* dixit: *De ſimilitudine autem oris & totius corporis*

altiore doctrinâ prædìti ſubtilius diſputant: eorumq́ alij in ea ſunt opinione, ut exiſtiment illam origini & contextui ſangvinis reſpondere. Aliter fortè uſurpavit Ammianus Marcellinus Lib. XVI. *Hærebat attonitus, per giganteos contextus circumferens mentem, nec relatu effabiles, nec rurſus mortalibus appetendos.*

41. *Nunc affluentis ſubſtantiæ*] Ità omnino legendum exiſtimo, ipſo contextu eò me ducente, qui totus merâ conſtat verborum ἀντιθέτων. Sic *contractior* opponitur *capaciori*; *exilis*, *affluenti*; (nam *exilis* & *defluens* non ſunt ἀντίθετα) *corrugatum*, *explicato*. *Affluens* autem eſt *creſcens*.

43. *Nunc proceritate cœlis invehor*] Parilem planè in modum Philoſophiam, quæ inſtar fœminæ ſibi ſupra verticem aſtare viſa eſt, deſcribit Boëthius Lib. 1. de Conſol. Philoſoph. *Statura erat diſcretionis ambiguæ. Nam nunc quidem ad communem ſeſe hominum menſuram cohibebat, nunc verò pulſare cœlum ſummi verticis cacumine videbatur.*

Ibid. *Nunc in hominem, anguſtioris habitus ditione, componor*] Ita hunc locum diſtinguendum cenſui, qui alioquin paulò videbatur obſcurior. Nam *in hominem componor*, hoc eſt, depoſitâ monſtruosâ illâ & giganteâ magnitudine, in humanam ſtaturam, pro eâ, quâ polleo poteſtate, me transformo. Nimirum *monſtra* opponit *hominibus*, quomodo mox infrà loquitur.

Et fortes complexa duas, majore feroces
Territo concubitus, hominum breviore capeſſo.

Ditio autem heic denotare poteſt divinitatis, quaſi quoddam arbitrium, nutum & poteſtatem. Iterum Saxo Lib. II.

Res petit & par eſt, quæcunq́ per otia ſummâ
Nacti pace ſumus, belli ditione mereri.

Idem Lib. VII. *Alterum terris, alterum aquis regiâ ditione præeſſe voluit.* Dudo S. Quintini Decanus Præfatione in Acta Normannorum:

Fidens in Domino mundum ditione regente,
Quicquid vult faciens cœlo, terrâq́, mariq́.

Cæterùm erat cum hoc loco olim legerem *conditione.* Imò *ditionem*, *conditionem* deſignare auctor eſt Polyhiſtor noſtri ſeculi incomparabilis Caſpar Barthius Lib. XVIII. Adverſ. Cap. X. ad Proſperi illos verſus:

Perpulit à vetitis pomum decerpere ramis
Queis inerat recti & pravi experientia major
Tunc ditione hominis. ——————

Sic Prudentius Trecenſis de Chriſto Domino:
Emittens animam propriâ ditione beatam.

49. *Diverſo ſchemate formas*] Galterus Lib. 1. Alexandreidos. pag. 11. v. 4.

Pectoris in medio bis ſeni ſchemate miro
Ardebant Lapides. ——————

A Et Lib. IV. Fol. XL. fac. 2.

—————— *Tumulumq́ in vertice montis*
Imperat excidi, quem ſtructum ſchemate miro
Erexit celeber digitis Hebræus Apelles.

50. *Nunc ſidera cervix Æquat*] Virgilius Æneid. Lib. III. de Cyclope:

—— *Ipſe arduus altaq́ pulſat*
Sydera ——————

Pag. 11. verſ. 4. *Converti cerea vultus*] Ho-
B rat. *Cereus in vitium flecti.*

5. *Qui Protea novit*] Horatius Lib. 1. Epiſt. 1.

Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?

Et Sermon. Lib. 2. Sat. 3.

Effugit tamen hæc ſceleratus vincula Proteus,
Fiet aper, modò avis, modò ſaxum, & quum volet, arbor.

Eum ob varias mutationes *ambiguum* Ovidius eleganter vocavit Lib. II. Metamorph. quas
C etiam recenſet, Lib. VIII Metamorph.

Nam modò te juvenem, modò te videre Leonem:
Nunc violentus aper, nunc quem tetigiſſe timerent,
Anguis eras; modò te faciebant cornua taurum.
Sæpè lapis poteras, arbor quoq́ ſæpe videri.
Interdum faciem liquidarum imitatus aquarum
Flumen eras, interdum undis contrarius ignis.

D Et alibi:

Utq́ levis Proteus modò ſe tenuabat in undas
Nunc Leo, nunc arbor, nunc erat hirtus aper.

Notum eſt adagium: *Proteo mutabilior.* Enthea Venefica apud Petronium:

Proteus eſſe ſoiet, quicquid libet ———

Sed nos cum Johanne Tzetze rectè judicamus Protea huncce tantoperè veteribus celebratum, inſignem Magum & veneficum fuiſſe, qui arte
E Diabolica & vi magica in tam varias ſe formas ſubindè mutaverit. Id quod hæc verba Tzetzis Chiliad. III. teſtantur.

Ὅς μαγικαῖς δυνάμεσι μετέβαλλεν εἰς πάντα
Εἰς πῦρ, ὕδωρ, εἰς δράκοντα, δένδρον, εἰς πᾶσαν φύσιν

14. *Virili more culta*] Imitatus eſt Saxo Valerium Maximum, qui Lib. IV. Cap. 6. perſi-
F mile Exemplum commemorat de Hipſicrateâ Reginâ Mithridatis, quæ ut in exilium maritum ſuum ſequeretur, *præcipuum formæ ſuæ decorem in habitum virilem convertere voluptatis loco habuit. Tonſis enim capillis, equo & armis ſe aſſuefecit, quò facilius & laboribus & periculis ejus intereſſet.* Expendat hæc verba benevolus Lector, & cum Saxonis contextu conferat. Nî fallor, Valerij hunc locum in animo & oculis habuiſſe Saxonem noſtrum ultro fatebitur. Amoris etiam con-

conjugalis notabile exemplum de Epponinâ Julij Sabini conjuge refert Petr. Victorius Lib. 18. Variar. Lect. Cap. XV. ex Plutarchi ἐρωτικῷ, & Cornelij Taciti Lib. XX. Cui convenit illud S. Aſterii, Amaſeæ Epiſcopi, Homiliâ, *An liceat dimittere uxorem* : Ἔγνων ἐγὼ γυναῖκα καὶ τὴν κόμην κείρασαν, καὶ ἀνδρικὴν περιθεμένην ἐσθῆτα, καὶ ταύτην ἀνθινὴν, ἵνα ἀνδρὸς φεύγοντος μὴ χωρισθῇ. *Novimus ipſi mulierem, quæ attonsâ comâ, veſtem virilem, eamq́ floridam induit, ut ne virum fugientem latentemq́ deſerere cogeretur.*

18. *Diris admodum carminibus ligno inſculptis*] Hoc loco primum occurrit *Runomagiæ*, ſive *Necromantiæ Runicæ* exemplum, quod amplum nobis de *Runis* Veterum Danorum, & *Magiâ Runicâ* diſſerendi ſuppeditat occaſionem. Vox itaq; ᚱᚢᚿᛆᚱ, Runar/ duo ſignificat, & veterem Literaturam, quæ etiamnum paſſim extat, & Magiam Runis expeditam. Runicarum etenim Literarum duo primaria fuerunt genera. Unum eorum, quibus ad animi ſenſa exprimenda, res geſtas conſignandas, Heroum fortia facta deprædicanda, aliaq; neceſſaria indicanda, utebantur *Runæ*, atq; in hoc genere literati. Ab hiſce Runis lingua Danica antiquitus ᚱᚢᚿᛆ ᛘᛆᛆᛚᛐ Runa Maalt appellata fuit. Alterum genus quibusdam, magicis incantationibus cumprimis deditis, familiare extitit. Hiſce enim Runis, præſtigiis Diabolicis miſerrimè ineſcati, in aliorum perniciem plerumq; abutebantur Magi & incantamentis celebres. Tantam namq; earum vim & efficaciam eſſe ſibi perſvadebant miſeri, ut ijs hoſtes necare, urſos ac feras ligare, ventos ac grandines concitare, imbres ciere, homines dementare, manes elicere, aliaq; incredibilia perpetrare valerent. Hiſce Othinus ille Rindam puellam mentis ac rationis uſu privavit. Quod ita perſequitur Saxo noſter Lib. 3. *Quam cortice carminibus annotato contingens lymphanti ſimilem reddidit, receptam toties injuriam modeſto ultionis genere inſecutus.* Hiſce Guthruna, de qua Idem Lib. VIII. *effecit, ut regiæ partis propugnatores ſubitò oculis capti in ſe ipſos arma converterint.* Hiſce pollebat illa *augurij perita fœmina, cujus carminum tanta vis erat, ut rem quantalibet nodorum conſertione perplexam, è longinquo ſibi ſoli conſpicuam, ad contactum evocare poſſe videretur.* Saxo Lib. VII. Hiſce tandem Hartgrepa, *ligno inciſis & linguæ demortui hoſpitis ſuppoſitis eum loqui fecit, diraq́ carmina effari*; Cujus rei hoc loco mentionem facit Saxo. Hoſce autem Characteres ᚱᛆᛘᚱᚢᚿᛂᚱ Ramruner/ ſeu Runas amaras & acerbas vocârunt, eò quòd moleſtias, dolores, morbos, aliaq; pernitioſa hiſce infligere inimicis ſoliti ſint Magi. Hæc maximam partem deſumpſimus ex Literatura Runica Excellentiſſimi viri, D. Olai Wormij Cap. 5. Porrò Runas iſtas Magicas Gloſſarium veteris Islandicæ linguæ diſpeſcit in aliquot ſpecies, ut in ᛋᛁᚵᚱᚢᚿᛂᚱ, Sigruner/ id eſt, *Runas victoriales*: ᛒᚱᚢᚿᚱᚢᚿᛂᚱ, Brunnruner/ *Runas fontanas*: ᛘᛆᛚᚱᚢᚿᛂᚱ Målruner / *Logo Runas*: ᛆᚢᛚᚱᚢᚿᛂᚱ. Aulruner/ *Runas Cerevisiarias*: ᛒᛁᛆᚱᚵᚱᚢᚿᛂᚱ Biargruner/ *Runas auxiliatrices*: ᛚᛁᛘᚱᚢᚿᛂᚱ Limruner/ *Runas arboreas*: & ᚼᚢᚵᚱᚢᚿᛂᚱ Hugruner/ *Runas Cordiales*. Singularum Runarum uſum ita exprimit. 1. Sigrunar ſkalltu kunna / ef thu villt Snotur vera: riſt a hialte hiørs/a vetrunum/ og a valbiſtrum/ og nefna tviſuar Tyr. Hoc eſt, *Runas victoriales callere debes, ſi ſapiens, aſtutus, atq́ callidus evadere cupias. Incide eas capulo, vel retinaculo enſis tui, item Chirothecis, & lituo bellico, & bis nomen Tyr ingemina.* 2. Brunrunar ſkalltu giera/ ef thu villt borgitt hafa a ſunde ſeglmaarum.a ſtafn ſkall thær riſta/ og a Stiornarblade. tha komiſt heill af hafe: *Runas fontaneas adhibe, ſi quando merces tuas ſartas tectas maritimisq́ periculis exemptas habere cupias. Eas puppi incidas, & gubernaculo, atq́ ita incolumis è mari evadas.* 3. Målrunar ſkall thu kunna / ef thu at mage ther heiptum giallda harm: thar um vindur/ thar um væfur/ thar um ſætur / allar ſamen a thui tinge er men Skulti i fulla døma fara: *Logorunas uſurpato in penſandis & ulciſcendis injurijs. Eas incidito ſæpimentis, tentorijs & ſedilibus fori, ubi judicia peraguntur.* 4. Aulrunar ſkalltu kunna ef thu villt ad annars Quen vete thig ecke/ tryggd ef thu truer: a horne ſkall thad riſta og a handar baka/ oc merkia a nagle Naud: *Runas cereviſiarias adhibeto, ne te aliena mulier decipiat. Eas cornu potatorio inſculpito, & exteriori parti manus tuæ, notatâ ſimul in ungue Litera* ᚿ, *quæ Naud dicitur.* 5. Biargrunar ſkalltu nema ef thu villt borgit faa og leiſa kind fra konu. a løfa ſkall thær riſta / og um lida ſpenna og bidia Dyſie duga. *Auxiliatrices Runas addiſcas, ſi fœminam onere partus facilè levari cupias. Inſculpito eas in vola manus, ijsq́ artus & membra cingito, opemq́ Parcarum, quæ Dyſæ vocantur, imploranto.* 6. Limrunar ſkall tu kunna/ ef thu villt lækner heita / og kunna ſaar at ſua. a a beke ſkall thær riſta og a bare vidar theſs er lute auſtur limer. *Runas arboreas noſſe debes, ſi egregij Medici nomen ſuſtinere velis, vulneraq́ ex arte curare. Eas incidito cortici & folijs arborum, quæ ſe verſus Auſtrum potiſſimum flectunt & inclinant.* 7. Hugruner ſkalltu nema / ef thu villt huerium vera gedhoſtare guma / ther of ræd / ther of reiſt/ ther of hugdo. *Runas cordiales ſcire debes, ſi quolibet virorum animoſior eſſe velis. Eas delineato in pudendis, & pectore tuo.* Hæc plena ſuperſtitionis antiquæ documenta, propterea heic in medium adduxi, ut Runarum Magicarum aliqua exſta-

exſtaret ad locum hunc Saxonis illuſtrandum notitia, non ut earum deteſtandum uſum quemquam edocerem. Cæterùm *Runæ Necromanticæ*, quibus defunctorum umbras è ſepulchris evocabant, dictæ ſunt etiam ᛋᚢᛅᚱᛏ-ᚱᚢᚾᚱ, Suartruner/id eſt, furvæ Runæ: & baculus, ſive lignum, cui inſculpebant ejusmodi Runas, dicebatur ᚱᚢᚾᛅᚱᚴᛁᛅᚠᛚ Runarkæfle. Mathematici volunt Necromanticos in horoſcopo habere ☿. Julius Firmicus Cap. 1. Lib. 1. *Illum quieſcentium ſecuras animas, etiam lethæi fluminis oblivione purgatas, ☿ cogit nefarijs carminibus excitare. Nefarijs carminibus*, quomodo Saxo *diris carminibus*. Cæterùm heîc etiam locum meretur eruditiſſima Diſſertatiuncula Viri Clariſſimi, & nunquàm ſinè laude dicendi, M. Brynolfi Svenonij, quæ noſtra Obſervata non parùm illuſtrat: *Nullus dubito, quin Runas Saxo intellectas velit. Quas incidere lignis pro effectus varietate, varijs & alijs generibus rerum, ſolens erat. Documentum dedit non nihil Brynhilda Budlonià, Sigurdo Fabnesbano, ut in Ragnari Hiſtoria obſervavi. Lignum porrò hoc* κεχαραγμένον, *breviculum & exiguum ferè*, Runakefle *dicunt, quaſi claviculum Runicum dicas, &* Riſta Runer/ *incidere Runas, propriè, vel ut Saxo, inſculpere; non ſcribere, aut pingere, dixeris. Enimverò priusquàm in honorem Romanæ Eccleſiæ, cum Religione, literas etiàm Sacerdotes & Principes certatim in Septentrionem invexerunt, quibus hodieq; omnes utimur: antiquiores illæ gentium Normannicarum propriæ creditæ ſunt omnes [multiplices namq; fuerunt]* δύναμιν *quandam poſſidere non modo* σημαντικὴν τῆς φωνῆς, *ut loquitur Ariſtoteles; verùm* ἐνέργειαν *etiàm* τῶν διανοουμένων ἐπιθυμηθέντων ἀποτελεσματικήν. *Ideò ſingulos characteres ſingulis Deaſtris, aut Dæmonius adſcripſerunt, velut* ἐν θεραπείας μοίρᾳ; *ac ut quemcunq; effectum à quovis Dæmone procurari crediderunt, ità certum characterem certæ materiæ ſuo & legitimo modo, loco, tempore, & inſtrumento, additis proprijs carminibus, nonnunquàm & ſacrificiis, incidendum judicarunt. Quæ omnia qualia fuerint, vix nunc quiſquam mortalium, ac nè vix quidem, novit. Ego tamen, hæc tantùm, quæ conjicio, partim ex antiquitatis monumentis, partim ex diligenti ex noſtris hominibus inquiſitione collegi. Quò minus jam miremur, quemadmodum fieri potuerit, ut tantillo annorum ſpatio, quod à converſione Septentrionalium excurrit, vix ulla ſuperſit priſcorum religionis, rituumq;, ac nè characterum quidem, firmior memoria. Videlicet maximè à Chriſtianis eſt laboratum, ut ſcripta & monumenta vetuſtatis gentilis penitus obruerentur, æternâ oblivionis humo ſepulta. Quia videlicet perſvaſum erat, quamdiu veſtigium cultus & characterum antiquiorum, hominum animis obverſaret; negotium converſionis non ſatis procedere, hominibus ad priſtinas præſtigias pronis & facilibus. Ideoq; nè obſtrueret vetuſtatis luminibus poteſtas tenebrarum, nec tamen ferret rude vulgus ſubtiliorem, quàm pro ſuo captu, uſus ab abuſu diſtinctionem, & accederet, Zelus verbi miniſtrorum Pontificiis conſvetus, & cupido Romanam Eccleſiam omnibus modis propagandi: literas Romanas, ut ſanctiores, Normannicis, tanquàm gentili ſuperſtitione pollutis, commutare conſultum viſum eſt. De quo facto meum judicium non requiri ut certò ſcio, ità libenter contineo.*

19. *Linguæ defuncti per Hadingum ſuppoſitis*] Operæ erit pretium feralem illam ſcenam recolere, quæ apud Apulejum Lib. II. Methamorph. exſtat, de adoleſcente quodam redivivo, quem cum Zachlas Ægyptius, Propheta primarius, ex inferis reducere conaretur, *herbulam quampiam, ter ob os corporis; & aliam pectori ejus imponit.* Videatur omninò totus iſte locus, qui claram Saxoni lucem affundit.

21. *Inferis me qui retraxit, execrandus oppetat*] Carmen eſt tricolon; cujus duo priores verſus Trochaici tetrametri ſev octonarij Catalectici: reliqui quindecim Alcmanij, qui primâ parte habent duos pedes Choriambicos (hoc eſt Spondæum cum Choriambo) poſteriori autem Adonium. Hinc redit ad Trochaicos duos: illis ſubjunguntur Pentametri decem, & clauditur duobus rurſus Trochaicis.

Ibid. *Inferis me qui retraxit.*] Ita & profatur adoleſcens iſte redivivus, loco jam dicto Apuleji: *Quid, oro, me poſt Lethæa pocula, jam Stygijs paludibus innatantem, ad momentaria vitæ reducitis officia? Deſine, ac me in meam quietem permitte.* Ejusmodi querelas fundere Manes elicitos teſtatur etiam Statius Papinius Lib. III. Thebaidos, ubi de fœmina Theſſalica loquitur, *Cui gentile nefas hominem revocare canendo:*

——— Animarum mœſta queruntur
Concilia, & nigri pater indignatur Averni.

Ubi vetus interpres Pl. Lactantius: *Queruntur*, id eſt, *dolent ſibi requiem tolli.*

Ibid. *Inferis me qui retraxit*] Odas illas ſuas, veteres, quibus virtutem & valentiam inſigniorem ineſſe voluerunt, carmine intercalari diſtinxerunt, ſimul ut Poema ornarent ac digererent, nè continua μονῳδία tædium crearet; maximè vero ut velut novo ſpiritu afflati, totâ mente & pectore propoſitum urgentes preces ingeminarent, ineffabili fervore, & tantùm non furore acti. Sic Buſla ſaga Boſam alumnum & Herrodum filium è carcere, in quem compacti ſuo quædam ob facinora fuerunt, fruſtra diu liberare conata, Regem in cubili quieſcentem improviſa accedit, & continuo diro carmine, quod Bußluban dicitur, execratur, intercalari verſu ſubindè inſito, ᛘᛁᛉᛅᚱ ᛏᚼᚢ ᛒᛅ-ᚼᛅ ᛒᛁᛅᚱᚠᛁᚱ ᚢᛁᛁᛏᛁᚱ, Nemar thin Boſa biarger veiter etc. *Niſi Boſæ opem feras.* Videatur *Boſa ſaga.* Sed enim Carminibus in-

eſſe

eſſe efficacem virtutem, vel ſolis vel cum ſacrificiis, ritibus, & characteriſmis, præſertim αὐτοσχεδίοις, cum animus ab affectu recens calet; præter Græcos & Latinos, qui illud ſæpè fatentur; veteres Normanni, & recentiores quidem, conſtanter credunt, tanta fiduciâ, ut evelli deſperem; neq; effectu ſemper ſibi videntur fruſtrati. *M. Brynolſus.*

22. *Tartaroq; devocati ſpiritus*] *Devocare* eſt defunctorum umbras è ſepulcris *evocare* quod veteres *elicere* dicebant: & hinc *Elicia*, carmina, quibus animas alienis elicerent locis. Tertullianus de anima Cap. 28. *Scimus enim Magos elicere explorandis occultis per catabolicos, & paredros & pythonicos ſpiritus.* Hac de re digniſſima lectu eſt Declamatio X. Quintiliani, quæ *Sepulcrum Incantatū* inſcribitur. Inprimis huc facit locus, quo Magum deſcribit, qui *barbaro carmine & horrentibus verbis* animas & evocare & præcludere ſolebat: *Sic Magum, cujus horrido murmure imperioſisq; verbis Dij Superi, Manesq; torquentur, advocat, non ut exorati manes deducerentur, nec ut evocata nocturnis ululatibus umbra properaret,* & quæ ſequuntur. Apulejus Lib. II. Metamorph. de Zachlâ Ægyptio Prophetâ: *Zachlas adeſt, Ægyptius Propheta primarius, qui mecum jam dudum grandi præmio pepigit reducere ab inferis Spiritum, corpusq; iſtud poſtliminio mortis animare.*

Ibid. *Pœnas luat*] Raro Necromanticis feliciter ceſſit Manium evocandorum curioſitas. Illuſtre inter alia exemplum habemus apud Heliodorum Lib. 6. Æthiopicorum, ubi necromanticum Ægyptiacæ anus actum prolixè deſcribit; cujus ille fuit eventus, ut anus inter cadavera diſcurrens extantis haſtæ fragmento per ingven trajecta exanimis corrueret. Vide etiam hac de re Lib. 2. Barbaricæ Philoſophiæ Otthonis Heurnij, Cap. XXIX. pag. 260.

42. *Atq; manus vivos verrerit ungve fero*] Hoc eſt, cum turba illa monſtrorum injectis ungvibus vel fruſtillatim diſcerpſerit. Singularem violentiam denotat *Verrendi* vocabulum. Martiano Capellæ *procella mare verrere* dicitur Lib. IX. pag. 307.

Et licet indomiti dira procella Noti
Spumea Scyllæi verreret ima maris.

Appoſitè Ammianus Marcellinus Lib. XIV. pag. 4. *Quibus mox Cæſar acrius efferatus, velut contumaciæ quoddam vexillum altius erigens, ſine reſpectu ſalutis alienæ vel ſuæ, ad VERRENDA SUPPOSITA inſtar rapidi fluminis irrevocabili impetu ferebatur.*

52. *Compacto ramalibus tecto*] *Ramale*, ramus inutilis ex arbore deciſus. Ovidius:

——————— *Ramaliaq; arida tecto.*

Perſius:

Ut ramale vetus vegrandi ſubere coctum.

Martianus Capella Lib. III. pag. 59. *ne denſis obumbrata ramalibus.*

A Pag. 12. verſ. 20. *Ex cujus teterrimis vulneribus plus tabi, quàm cruoris manavit*] *Tabes* interdum aliquid cruentum ſignificat, quod propriè *Tabum* nominant: eſtq; ſanies & ſangvis corruptus: qualem ex Deorum vulneribus manare olim Poetæ finxerunt, & ἰχῶρα vocarunt. Clemens Alexandrinus Admonitione ad Gentes: Εἰ δὴ τραύματα, καὶ αἵματα. οἱ γὰρ ἰχῶρες οἱ ποιητικοὶ, εἰδεχθέστεροι καὶ τῶν αἱμάτων. σῆψις γὰρ αἵματος, ἰχὼρ νοεῖται. *Quod ſi ſunt*
B *vulnera, eſt etiam ſangvis. Sanies enim Poetica, quam* ἰχῶρα *vocant, eſt etiam ſangvine turpior. Putrefactio enim ſangvinis, ſanies vocatur.*

6. *Grandævus fortè quidam altero orbus oculo*] Non eſt mihi dubium, quin tàm luculentæ, ſi Dîs placet, formæ mentione inſignem illum præſtigiatorem OTHINUM, heic nobis quaſi digito demonſtret Saxo. Tali namq; ſchemate, nempe *Unoculi* cujusdam Polyphemi, & capu-
C laris ſenis, plerumq; apparuit, quoties evanida imaginarij hujus Dei majeſtas ſeſe faſcinato offuciis ſuis vulgo ſpectandam exhibere dignata eſt. Niſi ſi reverà tali oris deformitate præditus fuerit. Sic expreſſa magis ejusdem habitus indicina exſtat Lib. II. pag. 21.

Et nunc ille ubi ſit, qui vulgo dicitur OTHIN
Armipotens, uno ſemper contentus ocello?

Et Lib. VII. *Cujus eventum Haraldo oraculis explo-*
D *rare cupienti ſenex præcipuæ magnitudinis, ſed orbus oculo, obvius extitit, qui hiſpido etiam amiculo circumactus, Othinum ſe dici, bellorumq; uſu callere teſtatus.* Verùm cauſam hujus in Othino μονοφθαλμίας edocere nos videtur Edda. Fingit enim Odinum veniſſe aliquando ad Mimerum, fontis ſapientiæ poſſeſſorem, atq; hauſtum expetiiſſe; quem cum impetrare haud potuit, oculum ſuum oppignoravit. Conceſſâ facultate ubi bibit, ſapientia & intellectu eximio ornatus eſt.
E Quum igitur unum oculum oppignoraverat Othinus, quem fortè nunquam receperat, haud adeo mirandum, quod uno deſtitutus oculo toties apparuerit. In eandem ſententiam de hac Odini forma commentatus eſt in Conjectaneis ſuis M. Brynolfus Svenonius: *Magorum omnium unus inſtar Odinus, poſteris fidem fecerat, opem laturum ſe ſuis, cum in periculis conſtituti auxilium poſtularent. Cujus rei eventus, poſt illius exceſſum, non rarò miſeros mortales deluſit. Sæpius*
F *enim conſpectus eſt vario indutu: læna plerumque talari, nunc verſicolore, ut Sigismundo naviganti; nunc coeruleâ, ut cum ad nuptias venit, atq; enſem ligno impegit, ac tacitus diſceſſit, quem nemo poſtea præter Volſungum extrahere potuit. Quum autem ſæpius appareret, ſemper ab hac, quam Saxo narrat, formâ cognitus eſt, canitie venerandâ, & luminis orbitate, quod ſcilicet vendidiſſe dicitur ſaxicolæ cuidam fatalis mulſi potu, qui inexhauſtam ſapientiam attulit, ut Eddam volventibus notum eſt.*

Veſtigia

8. *Veſtigia ſua mutui ſangvinis aſperſione*] Hancce per ſangvinem humanum firmandæ amicitiæ conſvetudinem, fœderisq; feriendi ritum, apud alias etiam nationes viguiſſe, ex varijs liquet auctoribus. De Armenijs habes apud Tacitum Lib. XII. Ubi mentio fit fœderis icti inter Mithradatem Armeniorum Regem, & Rhadamiſtum Pharaſmanis Hyberorum Regis filium: *Mos eſt Regibus,* ait, *quoties in ſocietatem coëant, implicare dexteras, polliceſq; inter ſe vincire, nodoq; præſtringere. Mox ubi ſangvis ſe in artus extremos effuderit, levi ictu cruorem eliciunt, atq; invicem lambunt. Id fœdus arcanum habetur quaſi mutuo cruore ſacratum.* Cui ſubſcribit Valerius Maximus Lib. IX. Cap. XI. pag. 416. Nam cum Sariaſter adverſus Patrem ſuum Tigranem, Armeniæ Regem, cum amicis conſpiraret, ità cum iis conſenſit, ut omnes dextris manibus ſangvinem mitterent, atq; eum invicem ſorberent. Hoc quoq; apud Scythas uſitatum fuiſſe apparet ex Luciano, in Dialogo ſuo, cujus Titulus eſt *Toxaris,* ſive Amicitia, ubi eorum fœdus ac jusjurandum, quod maximum appellat, recenſetur: *Etenim,* inquit Scytha ille Lucianicus, *ſimulatq; inciſis digitis ſangvinem in calicem deſtillaverimus, ſummiſq; intinctis gladiis, ambò pariter admoventes biberimus, non eſt quicquam, quod deinde nos queat dirimere.* Huc quoq; Solinus Polyhiſtor ſpectaſſe videtur, ubi de Scythis ita ſcribit, Cap XX. *Hauſtu mutui ſangvinis fœdus ſanciunt, non ſuo tantùm more, ſed Medorum quoq; uſurpatâ diſciplinâ.* Simile quiddam tribuit Poſidonius apud Athenæum Carmanis: *Ferunt,* inquit, *hos in ſympoſiis benignè complexos, venas in fronte abſcindere, & ſangvinem defluentem in poculo miſcentes bibere, ſummum amicitiæ terminum attigiſſe exiſtimantes, quùm ſangvinem viciſſim inter ſe deguſtarint.* De Scythis quoq; eundem in modum loquitur Pompon. Mela Lib. II. Cap. I. *Ne fœdera quidèm incruenta ſunt: ſauciant ſe qui paciſcuntur, exemptumq; ſangvinem, ubi permiſcuêre, deguſtant. Id putant manſuræ fidei pignus certiſſimum.* In Palmaria Inſula, ſicut recenſent peregrinatores, quum novos hoſpites in amicitiæ fœdus ſuſcipiunt, ſibi ipſis novaculâ, vel gladio lapideo, ſangvinem ex linguâ, manu aut lacerto, aliave corporis parte, inſpectante hoſpite, eliciunt, non veram amicitiam interpretantes, quæ pro amico vitam profundere renuit Phil. Camerarius Horar. Subciſivar. Cent. 1. Cap. 6. Sic apud Salluſtium Catilina ſociis conjurationis in patera ſangvinem humanum propinat. Adde, quæ de Medis, Lydis, Carmanis, Scythis, annotavit Vir Clariſſimus, & diffuſæ Lectionis Philologus, Hermannus Lignaridus, Oblectationum Academicarum Cap. XXII. pag. 206. Ubi eundem etiam in modum hos populos fœdera ſua percuſſiſſe demonſtrat. *Medi enim & Lydi brachia circa humeros gladio feriebant, & per vices cruorem ità elicitum lingebant;*

A *quod fœderis vinculum illis ſanctiſſimum habebatur. Carmani in epulis percuſſâ faciei venâ, profluentem cruorem vino miſcebant, atq; invicem propinabant, ſummum hoc amicitiæ fœdus eſſe rati. Idem & Scythæ obſervabant, niſi quod eodem quoq; cruore, ſagittas & gladium imbuebant.*

10. *Lokero Curetum tyranno*], Saxo *Curetes* paſſim indigitat Livoniæ accolas, quos nunc *Curlandos* dicimus. Alioquin *Curetes* Straboni Ætolica gens, quam fuſè perſequitur Lib. X.

B 11. *Quibus ſuperatis*] Liſero nempe & Hadindo, quos Lokerus Curetum tyrannus, temerè ſibi bellum inferentes, devicit.

25. *Ferro rimare potenti*] Sic potius legendum exiſtimo, quàm *patenti. Potens* enim *ferrum* hic erit illud, quod vim & efficaciam ſubitò perimendi habeat.

27. *Corporeamq; dapem mordacibus attere malis*] Hoc eſt, Comede carnem ejuſdem Leonis, cujus modò ſangvinem hauſiſti. Autor eſt Pli-

C nius Agriophagos Leonum carnibus maximè vivere, Lib. VI, Cap. 30. Perſvaſiſſimum verò gentilibus erat Leonis, aut Vrſi, vel robore præcellentis animalis cujuscunq; epotum ſangvinem, ſive carnem comeſtam, novum membris ingenerare vigorem: excepto cruore Taurino, qui veneni loco habebatur.

31. *Famuloſq; ſopore Conficiam, & lentâ ſtertentes nocte tenebo*] Et quæ præcedunt de hauſtu calidi ſangvinis Leonini, & cordis eſu Cyclo-

D pico, ad robur & audaciam conciliandam, aliis exemplis confirmata ſunt: [Ita Sigurdus Fabnesbanus ſerpentis corde comeſto, avicularum voces intellexit,] & quæ ſequuntur, ſæpè ab hoc impoſtore, atq; hoc genus aliis, tentata & effecta ſunt. Idem enim Odinus Brynhildam Budloniam, quoniam Amazonum more contrà quempiam ſuorum dimicaverat & debellaverat, profundiſſimo ſomno demulſit. Hunc porrò incantandi morem, ᛅᛐ ᛋᛐᛁᚿᚴᛅ

E ᛋᚢᛂᚠᚿ ᛏᚼᛅᚱᚿ, at ſtinga Svveffn thorn/ hoc eſt, injicere aut immittere ſoporiferum characterem Thorn, vocitarunt: [Virgilius Æneid. VII. de Umbrone:

Spargere qui ſomnos cantuq; manuq; ſolebat.

Et de Mercurio prius:

Dat ſomnos adimitq;, & lumina morte reſignat.

Homerum imitatus, qui de eodem ſic: τῆ δ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει τῶν καὶ ἐθέλει etc.] aut

F etiam claviculum [vox enim Thorn utrumque denotat] ſoporifero charactere ſignatum. Dani hodieq; dicunt, At kaſte Søffneprryn paa een. *M. Brynolphus.*

34. *Amiculi ejus rimas, ſub quo trepidus delitebat*] Amiculum hoc ex eo genere fuiſſe exiſtimo, quod veteres Dani ᚦᚢᛚᛅᚱᛦᚢᚠᛚ *Dularkuſl* appellarunt: cujus exemplum nobis exhibet *Grettla,* hoc eſt, Hiſtoria Gretteri Asmundij: Gretter var i dularkuſle/ ſo han kiendiſt ei:

Grettea

Gretterus indutus erat amiculum, ſub quo deliteſcere potuit, ne à quoquam agnoſceretur.

35. *Animadvertit equinis freta patere veſtigiis*] Reverà Magorum iſte anteſignanus Odinus, virtute ac poteſtate Diabolicâ fretus, ſeu potius ipſe Diabolus, ſub ſpecie capularis ſenis, Odini juſſu, Hadingum per aera vexit. Illo namque tempore, quia dæmones totum fere mundum deceptum habebant, laxasq; poteſtatis habenas eis Deus reliquerat, non ſecus atque equi alati, homines ad longiſſima loca per aerem portaſſe leguntur; ut de Paſete, Exagono Oblogenum legato, Circe, Medea, Canidia, Tyridate, Apuſcoro, Tarato, Marmaridio, Hippoco, Arnuphi Ægyptio, & innumeris aliis, ſcriptum invenimus, qui veluti volucres, dæmonum ope, advolaſſe perhibentur. Videatur Leonardus Vairus de Faſcino Lib. II. pag. 177.

39. *Handuvanum Helleſponti Regem*] Ad hunc locum ita Crantzius commentatur: *Helleſpontum quem dicat Saxo, non ſatis compertum habemus. Nam in trajectum ex Evropa in Aſiam navigando pertingere non potuit, niſi magnâ mundi parte circumitâ. Et erat ea navigatio nondum Danis pertentata, quâ multis poſt ſeculis Normanni ex mari Britannico in mediterraneum penetrantes Conſtantinopolim usq; devenere.* Sed tanti nobis non erit Crantzij auctoritas, ut de rei geſtæ veritate derogare vel minimum debeat. Nam *Helleſponti Regem* per Synecdochen pro Thraciæ aliquo Rege Saxonem dixiſſe, confirmant verba ſequentia, de multo illo Orientalium robore, poſt hanc victoriam ab Hadingo debellato. *Orientis* autem nomine totum illum in Evropa tractum Helleſponto finitimum complecti ſolent Hiſtorici antiqui. Quin poterat OTHINUS ille, qui ex Aſia in Europam & regna Aquilonaria magnis cum copiis advenerat, Hadingum Regem de ſe bene meritum, expeditum quoddam itineris compendium, & quaſi regiam viam edocuiſſe, quâ facilimum eſſet tam longinqua terrarum ſpatia aſſequi, & ipſum in Orientem penetrare. Imô fortaſſe hunc in finem Hadingo piratam illum Liſerum, qui varias exterarum regionum oras diu rapinis peragraverat, velut ducem quendam hujus itineris adjungere voluit. Quid quod illâ tempeſtate tritum iter à principe Thraciæ urbe Bizantio in Daniam fuerit, quo ſcilicet, à majorum gentium Dijs, qui ibidem loci quaſi ſummum quoddam numinum Collegium inſtituerant, ad OTHINUM, & reliquos per totum Septentrionem diſperſos conſentes, συνθώκους & Synedros præſtigiatores creberrimi commeare nuncij ſolebant.

41. *Mœnibusq;, non acie, reſiſtentem*] Quis non videt legendum ita eſſe pro *novatiæ* ? quæ vox nihili eſt. Sic infra Lib. VIII. ubi de bello itidem cum Helleſponti quodam Rege geſto: *Rex mœnibus, quam acie, tutiùs dimicandum exiſtimans.* Inter decem Prætores, ab Athenienſibus olim in magno tumultu creatos, magna fuit contentio, *Utrum mœnibus ſeſe defenderent, an obviam irent hoſtibus, acieq; decernerent?* auctore Cornelio Nepote in Miltiade, Cap. VI. Et hodieque Problema militare eſt, multis impeditum cautelis. Interdum etenim ratio neceſſitatis ſvadet, ad pugnam rem deducere: interdum præſtat exſpectare hoſtem intra urbem & caſtra, hisq; munimentis eum infringere. Neceſſitas, inquam, hic legem ponit. Unde & naſcitur generalis illa confligendi regula: Boni duces publico certamine nunquam niſi ex occaſione, aut nimiâ neceſſitate confligunt. Vegetius III. 26. Id quod L. Æmilij Pauli dictum erat, vel ex Sempron. Aſel. Hiſtor. libr. citat Agellius Lib. XIII. 3. Itâ Æneas, cum ab Turno Mezentioq; bello peteretur, *licet mœnibus bellum propulſare poſſet, in aciem tamen*, neceſſitate adductus, *copias eduxit.* Verba ſunt Livij Lib. I. 2. 5. Vide ſis Commentarium luculentiſſimum Balthazaris Ayalæ, de Jure & Officiis Bellicis, & diſciplina militari, Lib. 2. Cap. 8. & paſſim.

43. *Earumq; pennis accenſos igne fungos ſuffigi curavit*] Eodem Stratagemate Fridlevus Daniæ Rex Duflinum Hiberniæ oppidum occupat, infra Lib. IV.

45. *Eâ tempeſtate cum Othinus quidam.*] De Othino hocce, juxta ac alijs Danicæ vetuſtatis numinibus, proprius erit, & deſtinatus dicendi locus infra, ad illa Lib. VI. verba: *Olim enim quidam magicæ artis imbuti, Thor videlicet & Othinus, alijq; complures.* Ubi de induſtria de Diis Borealium nationum agit Saxo. Nequaquam tamen committere poſſum, quin opinionem Clariſſimi Viri, M. Brynolfi Svenonij, in medium hic adferam, qui in Conjectaneis ſuis ſtatuit, duos tresve fuiſſe Odinos; de quibus hunc in modum diſſerit: *Atqui prius unoculum illum Odini defuncti ſimilem genium aſſeruimus. Cujus nos equidem ſententiæ nondum pœnitet: qui arbitramur ut minimum duos Odinos, ſi non plures, extitiſſe. Primum* Aſianum, *Thoro Aſiano antiquiorem, qui* Priſcus *dicitur, à Trojanis Regibus, à Saturno Cretenſi originem traxiſſe: ſi fides eſt Genealogiæ vetuſtæ membranis inſcriptæ, quam inter frivola templi Cathedralis Scalholtini ſuperiore anno erui. Hunc Europam nunquam vidiſſe arbitror: ideoq; illum* Odin hin gamla / *hoc eſt priſcum, qui diſcrimen perpenderunt, nominant. Alterum* Upſalinum *hunc credam, cujus numen in Sveonia & Septentrione eximiè cultum eſt. Norvagiam non accenſeo, quæ licet Odinum coluit, non videtur illi tamen, ſed Thoro, tanquam tutelæ, præcipuos honores detuliſſe. Verumenimverò auctâ ſuperſtitione miſerorum hominum, & Dæmonum aſtutiâ ſuperbiam ex vanitate aggerante; utriusque numen in unum confuſum puto, & in commune, quod ſingulis prius erat proprium, collatum*

collatum. Quin imò tertium ex his Saxonis verbis elicere videor: Cujus ſeceſſu Mithothin quidam præſtigiis celeber: *&c. dictus à ſuis, Odinus; verùm quia in Odini prioris numen cultumq; irruperat,* Mid-Odinus, *id eſt, medius Odinus, ad differentiam dictus, cum confuſus ille commiſtusq;, ut opinor, è priſco Aſiano, & poſteriore Aſiano quidem etiam illo, ſed profugo Europæo, & Upſalenſe facto, antè Mid-Othinum relligiosè cultus ſit, & poſteà etiam ab exilio regreſſus, omnes, qui per vim aut malam fraudem, nomen & numen hoc uſurarium obtinuerunt, velut tenebras ſuperveniente numinis ſui fulgore diſcuſſerit, ut Saxo loquitur. Atqui cum Mith-Othinum in Feoniam, jàm nunc, ut puto, in ordinem redactum, ut lateret, dicat ſeceſſiſſe: videant Fioni, an ſuam Othoniam ab illo præſtigiatore, an ab illo altero archimago, denominatam malint.*

Pag. 13. verſ. 5. *Statuam ſuæ dignationis inditem*] *Dignationis*, id eſt, cultus & honoris, quem Othino præſtabant. Juſtinus Lib. XXVII. de Cleomene, qui cum conjuge & liberis in Ægyptum ad Ptolomæum profectus, *ab eo honorificè ſuſceptus, diu in ſummâ dignatione regis vixit.* Utitur Tacitus paſſim. M. Tullius ad Atticum Epiſt. 10, Lib. X. Curtius, Seneca, & alij. Higinus Gromaticus: *Si latior fuerit, proxima quadratura ſequens eſt dignatio:* Ad quem locum ita Barthius, lumen Saxoniæ ſuæ, Adverſ. Lib. 2. Cap. XX. *Dignatio ſignificat æſtimationem, pretium, opinionem, dignitatem.* Gloſſa: *Dignatio, ἀξία.* Plinius Lib. XIV. Cap. 7. *Gratia ante omnia eſt vino Clazomenio: ab his dignatio eſt Sicyonio, Cyprio, Telmeſio.*

9. *Adſcitis fabris aurum ſtatuæ detrahendum curavit*] Non aliter ac de Sacerdotibus Idolorum loquitur Jeremias in Epiſtola ad eos, qui agendi erant in Babyloniam à Rege Babyloniorum, quæ extat Baruc. Cap. VI. & quidem verſ. 9. & 10. *Comparant coronas, imponuntq; capitibus deorum ſuorum: aliquandò verò etiam ſubducentes Sacerdotes à dijs ſuis aurum & argentum, in uſus ſuos conſumunt, donantq; etiam ex illis meretricibus, quæ ſub tecto ipſorum ſunt.* Et quæ ſequuntur. Videatur totum caput, quod Idolorum vanitatem luculenter exponit.

10. *Quam etiam mirâ artis induſtriâ ad humanos tactus vocalem effecit*] Nimirùm, ut ſi quis poſthac iteratis auſibus tàm divitem ſtatuam furto violare præſumeret, voce & clamore ſimulachri, ἐπ' αὐτοφώρῳ proderetur: vel, ut ſtatua, præter morem, ſubitò vocem humanam edens, fures ac lavernas horrore quodam ac metu ingenti percelleret. Sed nec alienum verò videtur, Othinum huncce præſtigiatorem & Magum illâ tempeſtate nulli ſecundum, vel ad certos Siderum poſitus, vel etiam per Dæmonum περιηγήσεις, qui à Magis invocati ſimulachra ingrediebantur, eo quoq; fine ſtatuam ſuam vocalem reddidiſſe; nempe ut futura A prædiceret, oracula depromeret, fidemq; divinitatis ſibi apud imperitum vulgus aſtrueret. Ità Snoro Sturlæſonius Hiſtoriæ Norvagicæ Cap. 1. teſtatur, eundem Othinum Mimeri Scythici caput, ab Aſianis ſibi transmiſſum, balſamo condiviſſe, arteq; Magicâ ita præparaſſe, ut articularè loqueretur, & arcana, quæcumque ſcire diſcuperet, ſibi revelaret. Hujusmodi ſtatuarum frequens apud Scriptores mentio. Talis erat apud Ægyptios ſtatua B Memmonis magicè conſecrata, de quâ Juvenalis Sat. XV. Ubi vide Notas Grangæi. De ea Tacitus Annal. Lib. II. *Cæterùm Germanicus alijs quoq; miraculis intendit animum, quorum præcipua fuit Memnonis ſaxea effigies, ubi radiis ſolis icta eſt, vocalem ſonum reddens.* Aureas juxtà ac argenteas Chaldæi faciebant, de quibus Rabbi Moſes Ægyptius in More Nebochim. Lib. III. Cap. 30. ſic ſcribit: *Et ædificaverunt Palatia & poſuerunt in eis Imagines, & dixerunt, quod ſplendor potentium ſtellarum* C *diffundebatur ſuper illas imagines, & LOQUEBANTUR CUM HOMINIBUS & annunciabant eis utilia.* Hermes Triſmegiſtus in Aſclepio ſtatuarum quoq; meminit, quæ futura prædicerent. Gvil. Malmesburienſis de geſtis regum Angliæ Lib. 2. Cap. X. *De Gereberto* (qui poſteà Pontifex Max. Sylveſter II. dictus eſt) *fama diſperſit, fudiſſe ſibi ſtatuæ caput, certâ inſpectione Syderum; quod non niſi interrogatum loqueretur, ſed verum, vel affirmativè, vel negativè, pronunciaret. Verbi* D *gratiâ, cùm diceret Gerebertus, ero Apoſtolicus? reſponderet ſtatua, Etiàm. Moriar antequàm cantem Miſſam in Hieruſalem? Non.* Sed reſponſo de mortis tempore deceptus eſt. Cogitavit enim ille urbem Jeruſalem; Oraculum autem ſacras ædes ſic dictas Romæ voluit. Illic, poſtquàm Dominico, cui titulus, *Statio ad Jeruſalem*, Pontifex ille oraculi mentem non aſſecutus ſacra celebraſſet, miſerè vitam finivit. Hujus generis fuêre imagines illæ, ſive TERAPHIM Labanis, E quas furata eſt Rachel, Geneſ. Cap. XXXI. Com. 9. Item *Matzebah*, id eſt, Statua, de quâ Hoſeas Cap. 3. Com. IV. Vide ſis Clariſſ. Virum, Johan. Seldenum, de Dîs Syris Syntagmatis Lib. I. Cap. 2. Cui equidem multa debemus accepta eorum, quæ hêic ſignavimus. Qui ejusmodi Imagines aut conficiunt, aut conſulunt, *Imaginarij* dicuntur Johanni Sariſberienſi Lib. 1. de Nugis Curial. Cap. XII. *Imaginarij ſunt, qui Imagines, quas faciunt, quaſi in* F *poſſeſſionem præſidentium Spirituum mittunt, ut ab eis de rebus dubiis doceantur.* Idololatriæ ſpeciem artem hanc appellat idem auctor, Lib. 2. ubi de Imaginariis iſtis ità porrò agit: *Ad tantam quidam pervenêre inſaniam, ut ex diverſis ſtellarum poſitionibus dicant imaginem ab homine poſſe formari; quæ ſi per intervalla temporum, & quadam ratione proportionum in conſtellatione ſervata formetur, ſtellarum nutu recipiet ſpiritum vitæ, & conſulentibus occultæ veritatis manifeſtabit arcana.* Quod

Quòd verò Diabolus imagines facere loquentes poſſit, & quod ipſius arte imagines olim in templis locutæ ſint, teſtatur etiam Rupertus Tuitienſis Lib. VIII. Commentar. in Apocalypſin Johannis, & inprimis ad illum Cap. 13. verſum: *Et datum eſt illi, ut daret ſpiritum imagini beſtiæ, & ut loquatur Imago beſtiæ. Si*, inquit, *Imaginem hìc vulgari ſenſu velis accipi, quales poſſunt ab hominibus fieri in ligno & lapide, ſive quocunq; æramento, multò magis miraculum iſtud diabolicæ malitiæ uſitatum fuit, ut loqueretur imago hujusmodi. Hujusmodi namq; imagines loquebantur in templis, arte Spiritus maligni cavernas patentes irrepentis, ante exaltatum ſignum crucis Chriſti.* Huc addi poterunt, quæ Johannes Turpinus de ſtatua Mahumet commemorat Cap. IV. Mythologiæ ſuæ potius, quàm Hiſtoriæ, de Vita Caroli Magni & Rolandi: *Tradunt Sarraceni, quod Idolum iſtud Mahumet, quem ipſi colunt, dum adhuc viveret, in nomine ſuo proprio fabricavit, & Dæmoniacam legionem quandam ſua arte magica in ea ſigillavit: quæ etiàm tantâ fortitudine illud Idolum obtinet, quod à nullo unquam frangi potuit. Cum enim aliquis Chriſtianus ad illud appropinquat, ſtatim periclitatur: ſed cum aliquis Sarracenus causâ adorandi vel deprecandi Mahumet accedit, ille incolumis recedit. Si fortè ſuper illud avis qualibet ſe depoſuerit, illicò moritur. Eſt igitur in maris margine lapis antiquus, opere Sarracenico optimè ſculptus, ſuprà terram deorſum latus & quadratus, deſurſum ſtrictus, altiſſimus ſcilicet, quantum ſolet volare in ſublime corvus: ſuper quem elevatur imago illa de auro optimo, in effigie hominis fuſa, ſuper pedes ſuos erecta, faciem ſuam tenens verſus Meridiem, & manu dextrâ tenens quandam clavam ingentem: quæ ſcilicet clava, ut ipſi Sarraceni ajunt, à manu ejus cadet, quando Rex futurus in Gallia natus fuerit, qui totam terram Hiſpanicam Chriſtianis legibus, in noviſſimis temporibus, ſubjugabit.*

35. *Poſthæc Othinus conjugis fato*] Hoc eſt, Uxoris morte, ſeu poſteaquam defuncta eſſet Frigga Othini uxor. *Fatum* pro morte ipſâ: quomodo τὴν εἱμαρμένην Plato & alij dixêre.

41. *Qui ſe cœlis tam nequiter ingerebant*] Qui ſibi cœleſtes & divinos honores tam fraudulenter arrogabant.

47. *Caſſis vacillanti nitens*] Hæc de ſe ipſo jam vitæ pertæſus Aſmundus pronunciat. Confert autem ſe cum re aliqua *vacillante*, hoc eſt nutante & labante, indicans ſe lapſui vicinum eſſe, & proprio in ruinam pondere devergere, ut infra loquitur Ulvilda.

48. *Lorica jam nec commodè fuſum tegit*] Ordo eſt: *Lorica non commodè tegit fuſum*, id eſt, peremptum. Nullo etenim indiget munimento, qui jam mortem oppetiit. Sed intelligenda hæc ſunt de eo, ὃς μέλλει κινδυνεύσειν, ἢ μέλλησιν τι παθεῖν; de eo nempe, qui mortem læto animo exſpectans, nihil penſi habet, quibuscunq; ſe exponere periculis. *Fuſum* igitur hic erit, tantùm non fuſum, ferè peremptum, & cui fixa ſtat animo ſententia, non diutius uſura hujus lucis frui poſt interfectum filium.

Pag. 14. verſ. 3. *Fugâq; fractus conquieſcat impetus*] Hæc ἀποφατικά exiſtimo; quaſi diceret: *Nec fuga fractus conquieſcat impetus*: ut ſenſus ſit: Non committam, ut generoſus ille & Martius impetus, quem avido mortis animo concepi, turpi fugâ *fractus* & debilitatus, *conquieſcat*, & tandem in nihilum recidat, vel in fumum ac favillas abeat. Aptè igitur *Impetum fugâ frangi* dicit: quomodo Propertius Eleg. 20, Lib. 3.

——— *Non turpi fractus amore:*

Et Petronius Arbiter in carmine de mutatione Reipubl. Romanæ:

Scorta placent, fractiq; enervi corpore greſſus.

Symmachus Epiſt. 47. Lib. 1. *Virtutem puto fregiſſe delicijs.* Quintilianus Lib. 1. Inſtitut. *Mollis illa educatio, quam indulgentiam vocamus, nervos omnes & mentis & corporis frangit.* Svetonius Julio Cap. 68. *Ne patientiâ & pertinaciâ hoſtis animi ſuorum frangerentur.* Ità mox infrà *fugam ſolvere ferocem vim* dixit: *Nam cum ferocem vim fuga ſolverit, Et præliorum pars vaga labitur.*

6. *Vagnoſtus partibus ejus propugnaturus advehitur*] Raro ſanè τὸ *propugnare* cum dandi caſu poſitum invenies. Utitur tamen Apulejus & alicubi Horatius. Illius Lib. IX. hæc ſunt verba: *Lepidum crebris jactibus propugnare fratri, atq; abigere canes aggrediuntur.* Ammianus Marcellinus Lib. XVIII. pag. 140. *Quorum avaritiæ, ne tua quidem excelſa illa fortuna, propugnans miſerijs meis, potuit refragari.* Cæterum hic deplorare potius quàm demirari licebit immenſam gentilium cæcitatem, qui vana illa numina ſua, ſive dæmonia, prælijs & conflictibus intereſſe, & opportuna cultoribus ſuis auxilia præſtare crediderunt. Huc refer primùm quæ Saxo infrà Lib. III. de Sylveſtribus commemorat virginibus, *quæ ſuis ductibus & auſpicijs maximè bellorum fortunam gubernari teſtabantur. Sæpè enim ſe nemini conſpicuas prælijs intereſſe, clandeſtinis ſubſidijs optatos amicis præbere ſucceſſus: quippe conciliare proſpera, adverſa pro libito infligere poſſe.* Unum aut alterum exemplum Romana recenſet Hiſtoria de malis genijs, qui in acie viſi ſunt hoſtiles fudiſſe copias. Valerius Maximus Lib. I. Cap. VIII. *Cùm apud Lacum Regillum A. Poſthumius Dictator, & Tuſculanorum Dux Manilius Octavius, magnis viribus inter ſe concurrerent, ac neutra acies pedem aliquamdiu referret: Caſtor & Pollux Romanarum partium propugnatores viſi, hoſtiles copias penitus fuderunt.* Sic in prælio, quod cum Brutijs & Lucanis, Thurinæ urbis defendendæ ergo, Romani geſſerunt, cognitum pariter atq; creditum eſt, Martem Patrem tunc populo ſuo adfuiſſe; teſte eodem Valerio, loco citato.

citato. Ejusmodi propugnatores, qui in difficili & ancipiti anguſtiâ conſtitutis, & gravi aliquo periculo afflictis, præſtò erant, & liberaturi ſubveniebant, Græcis dicebantur θεοὶ Σωτῆρες, *dij ſalvatores*, ſive παραστάται, *opitulantes, opem ferentes.* Ælianus Lib. 1. Var. Hiſtor. Cap. 30. Σαυτονώτερον ἐπιδιώξαντες διόσκουροι, τοῖς δειλαίοις γενώμεθα Σωτῆρες ἔνθα, καὶ ἀγαθοὶ παραστάται, τοῦτο δὴ τὸ λεγόμενον ἐπὶ τῶν θεῶν τούτων. *Velocius perſequentes appareamus miſeris quaſi Dioſcuri Salvatores, & opiferi ſalutem ferentes, quod communi Proverbio de his dijs vulgatum eſt.* Heliod. Æthiop. Lib. 9. θεοὶ σωτῆρες ἀνεβόησαν, *dij Salvatores exclamarunt.* Lucanus *auxiliare numen* appellat, Lib. VI.

——— Nec cantu ſupplice numen
Auxiliare vocat ———

De bonis autem Genijs, quos pijs ſuis Deus ille Zebaoth periclitantibus auxilio ſubmiſerit, loquuntur paſſim Hiſtoricorum monumenta.

22. *Haſtâ trajicit amentatâ*] *Amentatâ*, hoc eſt, loris aſtrictâ, qualibus telis hodie utuntur Grónlandi. Utitur Cicero eâdem voce Lib. 1. de Oratore. Lucanus Lib. VI.

Cum jaculum parvâ Libys amentavit habenâ.

27. *Spiritum ſibi ferro ſurripuit*] Geminum amoris conjugalis exemplum habemus Libro ſequenti, de Svanhvitâ Regneri conjuge. Plura congeſſit Valerius Maximus Lib. IV. Cap. 6. Memorandum eſt vetus hac de re monumentum in Hypnerotomachiâ Poliphili:

D. M.
PUBL. CORNELIA. ANNIA.
NE. IN. DESOLATA. ORBITATE. SUPERVIVEREM. MISERA. VIVAM. ME. ULTRO. IN. HANC. ARCAM.
CUM. VIRO DEFUNCTO.
INCOMPARABILI. AMORE. DILACERATA. DAMNATAM DEDO
CUM. QUO. VIXI. ANNOS. XX.
SINE. ULLA. QUERELA.
VALE. VITA.

48. *Haud parvum vitandæ credulitatis documentum reliquit*] *Credulitas* etenim vitium eſt perquàm affine ſtultitiæ, non conſiderantis hominum vanitatem, & fallendi ſtudium. *Prudentis eſt*, inquit Seneca, *examinare conſilia, & non citò facili credulitate ad falſa prolabi.* Hinc Petronius: *Nequaquàm rectè faciet, qui citò credit.*

Pag. 15. verſ. 1. *Sylveſtribus fungis famem lenire cœperunt*] Quintilianus Declamatione XII: *Nos per arentes effuſi campos morientium herbarum radices evellimus. Amaros fruticum cortices, & ramorum malè arentium pallidas frondes decerpimus. Morbida quicquid fames coëgit, corpus admiſit.* Ita & Lucanus Lib. VI. eleganter deſcribit famem, quam paſſi ſunt Pompeji milites:

Sed patitur ſævam; veluti circumdatus arctâ
Obſidione, famem: nondum ſurgentibus altam

A *In ſegetem culmis, cernit miſerabile vulgus*
In pecudum cecidiſſe cibos, & carpere dumos,
Et morſu ſpoliare nemus, lethumq; minantes
Vellere ab ignotis dubias radicibus herbas:
Plurimaq; humanis antehac incognita menſis
Diripiens miles, ſaturum tamen obſidet hoſtem.

Huc facit etiam Livij locus de Petellianis Brutiis ab Himilſone Annibalis præfecto oppugnatis agens Lib. XXIII. & tandem per famem expugnatis: *Nec ulla magis vis obſeſſos, quàm fames* B *expugnavit. Abſumptis enim frugum alimentis, carnisq; omnis generis quadrupedum, ſutrinæ poſtremò coriis, herbisq; & radicibus & corticibus teneris, ſtrictisq; rubis vixêre: nec antequam vires ad ſtandum in muris ferendaq; arma deerant, expugnati ſunt.*

2. *Commanducatis equis*] Nemo illud extremæ neceſſitatis argumentum Saxoni credat, ſi illud ſimpliciter vult referri, qui nullum ſub Gentiliſmo alimentum familiarius equinâ, ex omnifaria Hiſtoria didicit; cujus in viſceratio- C ne ſacrificiali uſus erat non modò populi nobilis perindè ac vulgi, verùm Regum & Principum etiam. Vide Chronica Haquini Adelſtensfoſtri; quem cogere voluerunt, jam prius in Angliâ ad Chriſtianam fidem converſum, in Comitiis equinâ veſci, ut ſecum in relligione conſentire fateretur: ne quid de aliis dicam. Verùm ſic & Saxonis fidem, & rei veritatem conciliabo, ut ſtatuam, illum de bellatoribus & clitellariis, atq; iis aliis, quibus ſinè maximâ D neceſſitate carere non poterant, loquutum eſſe. Nam nec tàm poſſum eſſe malignus, ut exiſtimem eum ad ſuam ætatem, quâ equinâ interdictum eſt Pontificum decreto non uno, iſtos mores contrà fidem Hiſtorici, & ſuam autoritatem, accomodaſſe. De Canibus verò & hominibus alia longè res eſt, nec unquam eorum uſum ſinè abominatione ſeculi memini legiſſe. *M. Brynolfus.*

4. *Neq; humanis artubus veſci*] Quintilianus E loco dicto: *Confitendum eſt, devoravimus homines, & quidem avidè, quia diu nihil ederamus:* et quæ ſequuntur, per totam Orationē ſparſa de infauſtis & inſolitis cibis, quibus famem propulſare coacti ſunt miſeri mortales. Sic de Numantinis horrendum eſt, quod tradit Valerius Maximus Lib. VII, Cap. 6. *Numantini,* inquit, *à Scipione vallo & aggere circumdati, cum omnia quæ famem eorum trahere poterant, conſumpſiſſent, ad ultimum humanorum corporum dapibus uſi ſunt. Quapropter captâ* F *jam urbe, complures inventi ſunt artus & membra trucidatorum corporum ſinu ſuo geſtantes.* Horum pertinaciam ſupergreſſa eſt Calagurritanorum execrabilis impietas: qui quò perſeverantius obſidionem Cn. Pompeji fruſtrarentur, quia nullum jam aliud in urbe eorum ſupererat animal, *Uxores ſuas, natosq; ad uſum nefariæ dapis verterunt,* ait idem Valerius locò jam dicto. Ità & Saguntini oppreſſi ab Hannibale humanas edêre carnes, Livius Lib. 24. Petronius Arbiter.

9. *Quæ cæca ſenſus corripuit fides*] *Fides* pro fiducia, ſeu confidentia. Nam à *Fido*, quod & ſignificat fidem adhibeo, & interdum amplam foveo ſpem, (cujus contrarium eſt *diffido*, id eſt, deſpero) fit *Fides* & *Fidentia*, hoc eſt, audacia & temeritas : item *Fiducia*, quod ſimiliter fere audaciam ſignificat bonis in rebus, quamvis aliquando in malam partem accipiatur, ſed perraro. Virgilius : A

Cernis quæ Rutilos habeat fiducia rerum ;

id eſt, temeritas. Item à *Fido*, *confido*, quod ſignificat Audeo. Capiturq; interdum in bonam partem, ut apud Vigil. B

——— *Et afflictis melius confidere rebus.*

Interdum in malam, Cicero : *Qui fortis eſt, idem fidens: quoniam confidens, mala conſuetudine loquentium, in vitio ponitur.* Virgilius: *Nam quis te juvenum confidentiſſime noſtras Juſſit adire domos ?* *Confidentiſſime*, inquit, hoc eſt, impudentiſſime, & maxime temerarie. Unde *Confidentia* pro temeritate ponitur. Terentius; *ò ingentem confidentiam* ! C

17. *Marte prioribus*] Superioribus, qui victoriam obtinent, qui ſuperiores & victores evadunt. Dani dicerent: De ſom beholde Marcken.

20. *Cum ſors rebellem præcipitem fugat*] *Fatum* univerſus Septentrio, & Stoicam de neceſſitate opinionem, magno affirmavit conſenſu; contrà quam nec res, nec conſilium, nec humana virtus ulla, quicquam poſſet. Hinc adeo omnium Heroum in extremis vitæ periculis, unanimis vox erat, quâ præſentem ſtatum ſolarentur: D

ᚽᛁ ᛘᛆ·ᚠᚱᛁᚠᚢᛘ ᚠᛆᚱᚦᛆ
ᚿᛁ ᛆᚠᚱᛁᚠᚢᛘ ᛁ ᚼᛁᛚ ᚴᛆᛘᛆ
Ei mâ frigum forda
Ne Ofrigum i Hel koma.

Id eſt; *Nec qui morti deſtinatus eſt, fugere : nec non deſtinatus, morti addici poteſt.* Quam ſententiam, fallor; an extremi verſus hi ſapiunt. *M. Brynolfus.* E

25. *Quid me ſic Uffo provocat*] Carmen eſt Dicolon, diſtrophon. Primus quisque verſus eſt jambicus Dimeter : ſecundus Dactylicus Archilochius Dimeter hypercatalectus, conſtans duobus Dactylis & ſyllaba. Igitur hunc in modum legendi :

Quid me ſic Uffo provocat
Seditione gravi, F
Pœnas daturus ultimas ?
Confodietur enim.

43. *Duo ſenes humano habitu tetriores*] Ità cum Aulus Poſtumius Dictator, contra Latinos, qui in Romanos conjuraverant, ad Lacum Regillum pugnaret, & victoria jam nutaret, duo juvenes candidis equis, inſigni virtute, apparuerunt, pro Romanorum ſalute fortiſſime dimicantes : quos Dictator poſt victoriam quæſitos, ut dignis muneribus honoraret, non invenit, Caſtorem & Pollucem ratus. Julius Obſequens Cap. X.

51. *Seu pede rura teras*] Æquè diris imprecationibus quendam devovit olim Ovidius Exul, quem proprio nomine ſuppreſſo *Ibin* appellat in Invectivâ, ſat acri & mordaci, quæ etiamnum extat :

Terra tibi fruges, amnes tibi deneget undas :
Deneget afflatus ventus & aura ſuos.
Nec tibi Sol clarus, nec ſit tibi lucida Phœbe :
Deſtituant oculos ſidera clara tuos.
Nec ſe Vulcanus, nec ſe tibi præbeat aër
Nec tibi det tellus, nec tibi pontus iter.

Et paulò poſt:

Lapſuramq; domum ſubeas ———

Pag. 16. verſ. 3. *Diro pecus occidet algu*] Per *Pecus* nonne intelligendi ſoli *Equi*, an vero ſimul *Oves*, *boves*, cunctaq; animalia domeſtica? *Algu*, non eſt dubium pro algore ſeu frigore hic poni. Lucretius Lib. III. verſ. 5

Sollicitæ volitant morbis, alguq; fameq;.

Et Lib. V:

Tandem bruma nives affert, pigrumq; rigorem
Reddit. Hyems ſequitur, crepitans ac dentibus algus.

Ad priorem verſum ſic ſatis rectè commentatus eſt Dionyſius Lambinus : *Priſcianus Lib. V.* inquit, *aut vetus neſcio quis apud eum Grammaticus, docet uſurpari à latinis algor, is, in tertiâ inflexione, & algus us, in Quartâ : ut minimè dubitandum ſit, quin ita legendum ſit, non algoq;. Nam quamvis ſic habeant Libri manuſcripti, nihil hoc me movet, cum ſciam librarios illos ſæpè O pro U, & U pro O ſcribere ſolitos eſſe. Adde quod Soſipater Chariſius Lib. I. notat algu dictum eſſe à Latinis, profertq; locum ex Plauto in Rudente :* Tu vel ſuda, vel peri algu. *Idem ille Grammaticus apud Priſcianum citat alium locum Plauti in Vidularia :* Inopiam, luctum mœrorem, paupertatem, algum, famem. *Obſtat his Nonius, qui hunc locum proferens, legit* algoq; fameq; *docetq;* algo *pro algore uſurpatum eſſe à veteribus. Ego hoc tantum reſpondere poſſum, vel Nonium uſum eſſe corruptis libris, vel ipſum Nonium eſſe mendoſum, atq; apud eum legendum algu pro algore, & locos omnes, qui ab eo proferentur, ſic eſſe reſtituendos.* Plautus Moſtellariâ Actus I. Scena. 3. verſ. 35.

Dij Deæq; omnes me peſſimis exemplis interficiant,
Niſi ego illam anum interfecero ſiti, fame, atq; algu.

5. *Ut ſcabies fugiêre nocens*] *Nocens Scabies* hic eſt, quam Horatius *malam* dixit, in Arte Poetica :

Ut mala quam ſcabies & morbus regius urget :

Ubi *malam Scabiem* interpretes exponunt *feram*, quam Græci ψώραν ἀγρίαν vocant, credebantque veteres Romani contagione ad alios tranſire. Itaq; ut Hebræi vitiliginoſos averſabantur;

 bantur;

bantur; ſic & Romani ſcabiem, quæ ſummam cutem, ut vitiligo & lepra, lædit & inficit, abominati ſunt. Alioquin in eâdem Arte Poëtica illud ex ludo puerorum occurrit: *Occupet extremum ſcabies*; de re non minus deteſtanda.

Pag. 16. verſ. 7. *Quippè unum è ſuperis*] Cum inter homines dij agerent, crediti ſunt corpus demortui cujusdam aſſumtū induere, pro cujus modo vires exercere, & ad illius conditionem vulnerari poſſe, obtinuit. Violato proindè conceptaculo & aſſumptitio hoc numinis domicilio, conjunctionem deſtrui putarunt, non ipſam numinis vitam, nè quis exiſtimet tàm immanes fuiſſe, ut deos mortales colerent. *M. Brynolfus.*

10. *Carceris Æolici*] Æolum veluti carcere quodam concluſos habere ventos, eisq; laxas, ſi quando voluerit, dare poſſe habenas, ut cum Poëta loquar, finxit vetuſtas. Virgilius 1. Æneidos:

——— Hic vaſto Rex Æolus antro
Luctantes ventos, tempeſtatesq; ſonoras
Imperio premit, ac vinclis & carcere frenat.

Et paulo poſt ibidem:

——— Illâ ſe jactet in aulâ
Æolus, & clauſo ventorum carcere regnet.

11. *Te Zephyrus Boreasq; ruens*] Virgilius loco dicto:

Una Eurusq; Notusq; ruunt, creberq; procellis
Africus ———

12. *Et conjuratos certabunt edere flatus*] Claudianus de Victoria Theodoſij 1.

O nimium dilecte Deo, cui fundit ab aſtris
Æolus armatas hiemes, tibi militat æther,
Et conjurati veniunt ad claſſica venti.

Sedulius Presbyter Lib. 1. Carminum de ſtatione Solis ſub Jeſu filio Nave:

——— donec populantibus armis
Fervidus ingentem gladius conſumeret hoſtem,
Conjurante polo. ———

Galterus Libr. IV. Alexandreidos, Fol. XXXIII.

Conjuratus adeſt in prælia mundus.

16. *Proprio turbidabat adventu*] *Turbidabat*, id eſt, turbida reddebat. Martiani peculium eſt id vocis. Sic namq; ille Lib. 1. pag. 18. de divâ quadam: *Hæc commutationum aſſiduarum nubilo crebrius turbidabatur.* Libro item 2. pag. XL. *Circa ipſum verò terræ circulum aër ex calore ſupero, atq; ex halatu madoreq; infero turbidatus.* Ita alibi Capella *Stupidare* dixit, pro ſtupidum reddere, nempe Lib. VI. pag. 188.

Quod pavidum ſtupidet ſapiens ſolertia vulgus.

Et Lib. VII. pag. 233.

Seria marcentem ſtupidant commenta maritum.

20. *Frô Deo*] Rectè ſanè Frô deo rem divinam fecit, ejusq; numinis iram placandam cenſuit, cujus oppreſſus fuerat. Etenim Frô deus tempeſtatum & aëris potens fingebatur:

A ut ex Hiſtoria Giſlai Surſonij obſervavi; quæ narrat Thorgilſum Thorſteni Thorskabiti filium, Frô dei ſacerdotem, Froeyrsgoda/ id eſt, flaminem Frô dei occiſum, & adhuc inultum, numinis iram hoc ſigno ſubſequutam eſſe, quòd tumulus occiſi, integra hyeme; utcunq; ningeret; intactus tamen mediâ ſui parte ſemper manſerit. Eyrbyggia conferatur. Teſtantur nomina Germanica, Fro/ *Mane*; & Frieren/ *Algere*; unde noſtrum etiàm at Fryſſe/ & Froſt:

B quod in Septentrione frigore, ut vindice manu, & frigoris comitibus violentis aliis tempeſtatibus, Deaſter ille ſit uſus, ex illorum quidem hominum opinione. Proinde convenienter & πρεπόντως, cum intemperiis aëriis Hadingus infeſtaretur, ventorum Regem, tempeſtatumque potentem, placandum ſibi duxit. *M. Brynolfus.*

Ibid. *Rem divinam furvis hoſtijs fecit*] *Furvis*, id eſt, nigris. Feſtus: *Furvum bovem, id eſt, ni-*

C *grum, quem immolabant Averno.* Bellonæ rem olim ſacram furvis etiam hoſtijs feciſſe Britannos, auctor eſt Spartianus in vita Severi: *Et in civitatem veniens* (Eboracum ſcilicet) *cum rem divinam vellet facere, primùm ad Bellonæ templum ductus eſt errore aruſpicis ruſtici, deinde hoſtiæ furvæ ſunt applicitæ.* Nigris quoq; hoſtijs Proſerpinæ ſacrificatum. Silius Italicus Lib. 1.

——— tum nigra triformi
Hoſtia mactatur divæ ———

D Hinc quoq; Tibullus Eleg. XI. verſ. 64.

Concidit ad magicos, hoſtia pulla, deos.

Valerius Maximus Lib. II. Cap. 4. *Patriq; indicaverunt, vidiſſe ſe in ſomniis quos neſcio deorum ſpongiâ corpora ſua pertergere, & præcipere, ut ad Ditis patris & Proſerpinæ aram furvæ hoſtiæ immolarentur.* Cenſorinus de die natali, Cap. 17. ex Varrone de ſcenicis Originibus Lib. 1. *Cum multa portenta fierent, & murus ac turris, quæ ſunt intra portam Collinam & Eſquilinam, de cœlo eſſent*

E *tacta, & ideo libros Sibyllinos Xviri adjiſſent, renuntiarunt, ut Diti Patri & Proſerpinæ ludi Terentini in campo Martio fierent; & hoſtiæ furvæ immolarentur.*

22. *Frôbloth Sveones vocant*] Subintellige hunc ſacrificandi ritum. Frøbloth tantundèm valet, ac ſi diceres ſacrificium, quod in honorem Frô dei, ſangvine vel humano, vel pecudum, peragitur. Nam ᛒᛚᚮᛏᚼᛁᚿ, Blothen/ Dano-

F rum vetuſtiſſimi, præſertim extrâ civitatis divinæ pomoeria conſtituti, dixerunt *ſacrificia & oblationes*, ᛒᛚᚮᛏᛆ Blota / ſacrificare. Hinc Guds bloth/ Dei ſacrificium. Unde Othinus in Antiquitatibus Norvagicis ᛒᛚᚮᛏᚼᛘᛆᚦᚢᚱ Blothmadur/ id eſt, Sacrificulus, augur, ſeu Pontifex, vocatur, quia ille primus dicitur ritus ſacrificiorum populos Septentrionales edocuiſſe. Ità quoq; apud Latinos

Scripto-

Scriptores *Sangvis* dicitur ſacrificium, quod humano ſangvine peragebatur. Tertullianus:

—— lacerant corpus, funduntq́ cruorem
Quale ſacrum eſt vero quod fertur nomine
ſangvis.

41. *Refuga ſecum ſub terras abduxit*] Poſſent equidem ex hac quoq; narratione vitilitigatores anſam arripere obſtrigillandi Saxonis, quaſi & hic denuo veritatis confregiſſet teſſeram. Verùm ſi micam habeant candoris, fateri coguntur, Hadingi huncce ad inferiora terræ loca raptum, nihil aliud fuiſſe, quàm meras Satanæ præſtigias & illuſiones, quibus Hadingum ad cædes & ſangvinem humanum fundendum animare voluerit, veluti per nebulam, aut phantaſiam, oſtendendo, in campis Elyſiis, poſt ſuprema fata, locum aliquem aſſignatum eſſe viris militaribus & Marti addictis: quum Hadingus interim haud verius ad inferos deſcenderit, quàm Orpheus aut Hercules. Hanc ſententiam meam validè confirmant eruditiſſima Conjectanea Reverendi plurimùm & Clariſſimi Viri, Dni. M. Brynolfi Svenonij, Epiſcopi Scalholtenſis, quæ inter alia ſic habent: *Scio de facti hujus veritate diſceptari & dubitari inter illos ſolere, qui omnia ad qualitates illas, Phyſicis manifeſtas dictas, & alias occultas referunt, quòd corporum penetratio nequeat evenire: contra quos quicquam diſputare nec animus, nec otium eſt. Illud ſaltem ad animum ſumant licet, fieri nè poſſit, ut Dæmonum arte terra, & terrena corpora diducantur, & diducta præbeant tranſitum corpori etiàm naturali? Equidem Saxonem ab antiquâ hominum Septentrionalium opinione nihil alienum referre, tàm certò ſcio, quàm nunc ſerenare: qui à multis accepi, perſvaſum fuiſſe, ut ſpectrum confidenter inſecuto, ſaxa, tumuli, parietes, pervia pateant; tàntùm caveat modò, nè reſpectet. Sic etenim hærere aquam, & omnia in priſtinum ſtatum reduci, manente, qui inſecutus fuerat, illic loci, ubi reſpectârat. Fides penes auctores eſto. Nobis ſatis eſt Saxonis fidem liberaſſe.*

47. *Liventis aquæ fluvium*] Martianum Capellam hoc loco, ſicut & millies alibi, imitatus eſt Saxo noſter; cujus hæc exſtat amnium quorundam deſcriptio Lib. 1. pag. 6. *Verùm eoſdem amnes diverſicolor fluentorum diſcrepantium unda raptabat. Quippè primus diffuſioris ac prolixi ambitus gurges LIVENTIS AQUÆ VOLUMINE nebuloſo atq; algidis admodùm pigrisq; curſibus hæſitabat. Alius inſtar lactis candidaq; lucis mitis per omnia quietoq; motu undas volvebat argenteas. Tertius verò rubeo igne rutilantes feſtinataq; rapiditate præcipites fragroſosq; curſus anhelâ ſulphureus celeritate TORQUEBAT.* Huc etiàm refer aliam Saxonis noſtri κατωγεαφὴν, quam legere eſt Lib. VI. *Cujus aquæ lapſus tàm incito ac præcipiti volumine defertur:* & quæ ſequuntur:

A *Liventes ſpumas* Palico lacui tribuit Julius Firmicus Maternus, Præfatione Lib. 1. ad Mavort. *Qualis ſit lacus, qui prope alveum Symeti amnis oſtenditur, cui Palicus nomen eſt, qui ſemper craſſitudine luridâ ſordidus liventibus ſpumis obatreſcit, & ſtrepente conluvio ſtridulus argutum murmur exibilat.* Nam ita Firmici hunc locum anteà corruptum reſtituere placuit. De Palico lacu videatur Macrobius Lib. V.

B 48. *Diverſi generis tela rapido volumine detorquentem*] Haud ſecus ac Simois apud Maronem 1. Æneidos:

—— Ubi tot Simois correpta ſub undis
Scuta virûm, galeasq́; & fortia corpora volvit.

Pag. 17. verſ. 5. *Celeri navigatione caſſavit*] Hoc eſt, irritas reddidit, fruſtratus eſt, evaſit. Sic infra Lib. XIV. *Profectamq́, à crapula indulgentiam ſolâ animadverſione caſſavit.* Galterus Lib. 2. Alexandr. fol. 21.

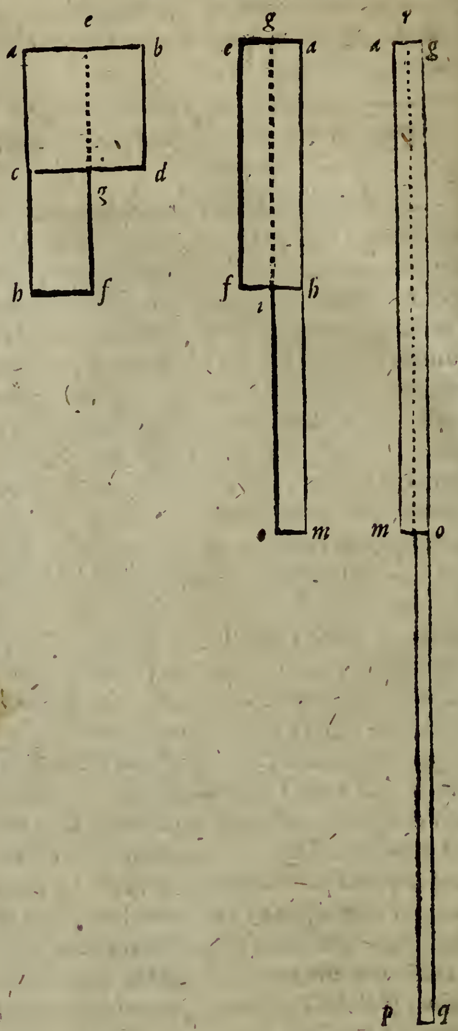
C *—— verum ratione potentior omni*
Diſcuſſit fortuna procax, quæ ſola tuetur
Tuta, gravata levat, caſſat rata, fœdera rumpit.

Fulbertus Carnotenſis Epiſt. LXI. *Læti perpendimus, Pater, quod Paſtoris nomen negligentiâ non caſſatis.* Et Sermone de Nativitate Beatiſſimæ Virginis Mariæ: *Cui pronum eſt Sanctos Angelos in miniſterium mittere, & ad beneplacitum ſuum* D *inferorum pacta caſſare.* Matthæus Paris in Hiſtoria Henrici II. Angl. Regis: *Hanc ſententiam irritam penitus eſſe cenſemus, & eam autoritate Apoſtolicâ caſſamus.* Ivo Carnotenſis Epiſt. LIX. *Cujus electio ſi juſta vobis videbitur, petimus ut nullas moras innectatis: ſi injuſta, quâ lege diſferenda ſit, vel caſſanda, me & ſuffraganeos meos literis veſtris inſtruatis.* Et Epiſt. LXXXVII. *Si enim & in hoc caſſata fuerit expectatio noſtra.* Et XCV: *Ut & Judicia Synodalia non niſi ſummâ ra-* E *tione caſſentur.* Et CLV: *Virtutem Sacramentorum caſſare non poſſunt prava merita uſurpatorum.* Radulphus Ardentius Homilia XV. Poſt Trinit. *Hæc autem gloria inanis ſivè vana dicitur, quia à gloria verâ æternæ retributionis caſſatur.* Adamus Bremenſis Lib. I. Cap. XLI. *Synodo ante Triburcam caſſata ſunt Apoſtolicæ ſedis Privilegia.*

14. *Centuriandi exercitus auctorem habuit*] *Centuriare exercitum*, pro in Centurias digerere dixit, imitatus Valerium Maximum, cujus F hæc ſunt verba, Lib. III. Cap. 2. *Reddendus eſt nunc Romanæ juventuti debitus honos, & gloriæ titulus, quæ equis delapſa ſeipſam centuriavit, atq; hoſtium exercitum rupit.* Livius Lib. V. *Eam juventutem ex induſtriâ centuriaverat, & armaverat ad tales caſus.* Eodem verbo utitur infrà Saxo Lib. VII. *Utiliſſimum ei centuriandi in acie exercitus documentum porrexit.*

16. *Ut prima per Dyadem phalanx*] In genuino horum verborum ſenſu enucleando, petenti mihi,

mihi, facilem præſtitit operam, D. Johannes A Laurenbergius, Mathematum in Regia Academia Sorana Profeſſor, & Collega fideliſſimâ mihi gratiâ conjunctiſſimus, cujus hæc eſt, quæ ſequitur, commentatiuncula: *Ad expeditius intelligendam centuriandi Exercitus rationem, Hadingo monſtratam à ſene, apud Sax. Lib. 1. Auctor* περὶ τάξεως παλαιᾶς *facem prælucebit, ita inquiens:* Διχότομος παράταξις ἄρχεται ἀπὸ τοῦ τετραγώνου· ὅταν θατέρου τοῦ τμήμα- B τος μέτωπον προστίθεται θατέρου τῷ μετώπῳ, ὥστε τοῦτο τεταρτημόριον γίνεσθαι τοῦ βάθους. παρεκτείνεται δὲ ἐφεξῆς ἡ διχοτομία μέχρι ἱμαντίου, πρὸς τὴν τῶν πυλῶν διάβασιν. *Biſecta acies incipit à Quadrato, cum alterutra ſegmenti frons applicatur alterius fronti, ita ut hæc fiat quadrans lateris. Continuatur autem hæc biſectio usq; ad corrigiam ad portarum tranſitum.* Idem: προμηκὴς, ἤτοι ἱμάντιον, δυοῖν ἐπὶ μετώπῳ ἑστη- C κότοιν. *Explicatio hæc eſt, conformis utriq; Auctori. Quadrata acies apertum & patentem campum poſtulat, ut quacunq; ingruat hoſtilis incurſus, levi flexu frontem illi poſſit obtendere: Agmen verò procinctum, plerumq;* πλαίσιον *eſt, ſeu in oblongiorem formam diductum. Quantò autem viæ, quas tranſire opus habet, anguſtiores ſunt, tantò magis frons agminis contrahitur. Itaq; ſecto in æquas partes Quadrato, antica pars frontis poſticæ parti alterius frontis adſtituitur ac copulatur: atq; hac ratione* D *latus quadruplum eſt frontis. E. gr. Cohors capitum 256 in quadratam aciem ſtatuta, tàm in fronte quàm latere numerat capita 16: a, b, c, d. Eâdem per* διχοτομίαν *diſtinctâ in duas turmas a, e, c, g. & e b g d; & parte e b applicatâ parti c g oritur* πλαίσιον *a e h f, cujus frons ſubdupla eſt frontis aciei quadratæ, ſubquadrupla autem proprij lateris: & comprehendet frons 8, latus autem 32. Porrò ſecto rurſus toto ordine a e h f bifariam in* E *a g h i, & g e i f; applicitâq; parte g e, parti h i, naſcitur plæſium a g m o contractioris frontis, lateris autem prolixioris: illa enim habebit 4, hoc verò 64: eritq; prioris fons dupla hujus ultimæ. Deniq; diviſo etiam hoc plæſio, ſtatutisq; partibus ut ſuperius, formabitur* προμηκὴς τάξις *a r p q, quam vocarunt* ἱμάντιον, *propterea quòd anguſtiore fronte, latere verò in longum porrecto, ſpeciem corrigiæ aut lori repræſentet: binos enim in fronte tantum habet, in latere verò 128.*

Hac ratione per dyadem prima phalanx, per tetradem ſecunda, tertia verò ogdoadis adjectione ſuccreſcit, ſemperq; priorem inſequens duplicitatis augmento tranſcendit. In Hunnorum claſſe contra Frothonem educta (Saxo Libro X) ſingulæ alæ conſtabant è militibus 300. Illi ſi diſtributi fuiſſent in ordines jam memoratos, tranſpoſitis ex ogdoade in ἑκδεκάδα *quatuor* ἐπιστάκτοις, *ſequentem tenuiſſent ſingulæ alæ tenorem, formatâ ad duplicitatis augmentum ſerie.*

	Frons.	Latus.		Frons.	Latus.
Dyas	2.	128.	Dyas	2.	150.
Tetras	4.	64.	Tetras	4.	75.
Ogdoas	8.	32.	Ogdoas	8.	37.
Hecdecas	16.	16.	Hecdecas	16.	19.

F

Cæterùm quòd in Auctore jam adducto dicitur, ἱμάντιον *commodè adhiberi ad tranſitum* πυλῶν: *id non tàm de portis urbium intelligendum arbitror, (cùm nulla penè adeò ſit anguſta, quin quaternos aut quinos tranſmittat) quàm de pylis ſeu faucibus montium, quales ſunt Thermopylæ in Oetâ, quarum anguſtias tranſituri Celtæ ab Athenienſibus eas occupantibus*

pantibus prohibiti ſunt : aut τέλμα οἰταῖον, *per quod Ephialtes Trachinius Perſas traduxit : itidem pylæ Amanæ & Caſpiæ in Tauro monte. Et quotidie comperimus, quòd inter crepidines montium & ſilvarum denſitatem, per anguſtiſſima viarum, non niſi binis, interdum vix ſingulis, permeabilium, exercitus ſit ducendus.*

18. *Funditorum alas*] In omnibus ferè veterum prælijs *funditores* militaſſe nullus ignorat. Sic autem dicebantur, qui in prælijs lapides fundis in hoſtem jaciebant, tàm robuſtè, ut ſcuta, galeas omneq; armorum genus confringerent, & letalia ſimul vulnera infligerent. Fundarum vero uſum primi Balearium Inſularum habitatores & inveniſſe, & ità perite exercuiſſe dicuntur, ut matres filios parvos nullum cibum contingere ſinerent, niſi quem ex fundâ deſtinato lapide percuſſiſſent: teſte Vegetio Lib. 1. Cap. 16. Videantur Notæ Steuvechij ad Vegetium, & Lipſius Lib. 1. Poliorcet. Cap. 2, & 3.

19. *Sagittariorum ordines*] Quantum etiam utilitatis boni *Sagittarij* olim in prælijs habuerint, docet Vegetius Lib. 1. Cap. 15. exemplum producens Scipionis Africani, qui cum adverſum Numantinos, qui exercitum Pop. Romani ſub jugum miſerant, eſſet acie certaturus, aliter ſe ſuperiorem futurum non credidit, niſi in omnibus centurijs lectos ſagittarios miſcuiſſet. Vide Lipſium Lib. V. Poliorcet. Dialog. 6. Certè in omnibus præliis ſagittarios adhibuerunt Romani Imperatores, Cæſar inprimis, juxtà ac alij: ut ex Livio, cæterisq; Hiſtoricis Romanis liquido ſatis conſtat.

Ibid. *Digeſtis in cuneum catervis*] *Cuneum* ita deſcribit Vegetius Lib. 3. Cap. 19. *Cuneus dicitur multitudo peditum, quæ juncta acie primò anguſtior, deinde latior procedit, & adverſariorum ordines rumpit.* Iſidorus Lib. IX. Etymolog. Cap. 3. *Cuneus eſt collecta in unum militum multitudo; unde propterea quod in unum coit, & ipſa coitio in unum, cuneus nominatus eſt, quaſi couneus, eò quòd in unum omnes coguntur.* *Cuneus* igitur eſt, cum anguſta in fronte acies, trigoni formâ, paulatim ſe retrorſum pandit. Unde & *Trigonum* vocarunt: *In Trigonum, quem cuneum vocant, acies mutanda eſt:* Vegetius. Repræſentat autem Literam Δ. Agathias Lib. 2. *Erat eis forma aciei velut in roſtrum. Literæ enim Δ aſſimilabatur.* Dixêre & *Caput porcinum*, quia aſſimilatur, & quia velut fodit & ruit invadendo. Lipſius Lib. IV. de Militia Romana, Dialogo VII.

20. *Folliculo*] *Follis* idem quod ſaccus aut pera; Gloſſarium Vetus, πήρα, *mantica, Follis.* Juvenalis;

——— *Et tenſo folle reverti.*

De eo qui benè numatus rediret. Unde *Folliculus.* Livius Lib. IX. *Eques folliculis in caſtra frumentum veheret.* Autor ad Herennium: *Parricidæ os lupino folliculo obvolvebatur.*

22. *Denos nervo calamos adaptavit*] Quod etiàm memini in Julinenſium Piratarum pugnâ legiſſe; evocatas parricidiali ſacrificio, ab Haquino Norvegiæ Comite, Striges & Chimæras, Thorgerdam, Holgabrudam, & ſororem Yrpam, in naves Norvagianas, ad numerū digitorum tela in hoſtes intendiſſe, illâ certitudine, ut ſinguli ſingulis confixi occumberent. Ibidem etiàm legas procellam ingentem à monſtris illis contrà piratas excitatam, quod poſt Yrpa Jell dictum eſt; id eſt, *Yrpana procella.* Hac machinatione nempè, tenebrarum rector uti, & ſuis adeſſe amavit. Porro Bjarmenſes incantationibus nobiliſſimos, & Finnis ἐφαυίλλες, paſſim & ubiq; memoriarum invenies notatos eſſe. *M. Brynolfſus.*

24. *Carminibus in nimbos ſolvere cœlum*] Eandem vim Theſſalidum carminibus tribuit Lucanus Lib. VI.

Ceſſavêre vices rerum: dilataq; longa
Hæſit nocte dies: Legi non paruit æther.
Torpuit & præceps AUDITO CARMINE mundus:
Axibus & rapidis impulſos Juppiter urgens
Miratur non ire polos. NUNC OMNIA COMPLENT
IMBRIBUS, ET CALIDO PRODUCUNT NUBILA PHOEBO,
Et tonat ignaro cœlum Jove, Vocibus iiſdem
Humentes latè nebulas, NIMBOSQUE ſolutis
Excuſſêre comis. ———

25. *Triſti imbrium aſpergine*] Sic *aſperginem nimborum* dixit Lucretius Lib. V. verſ. 25.

Hinc ubi ſol radijs tempeſtatem inter opacam
Adversâ fulſit nimborum aſpergine contrà.

41. *Cumq; ſublato jàm æmulo*] *Æmulus* Saxoni paſſim eſt inimicus, adverſarius, hoſtis. Sic infrà Lib. XIV. *Quem Ericus ob relictum ab ejus æmulo matrimonium ſupplicem recepit.* Et paulò poſt: *Qui ſi parem animi virtutem à naturâ traxiſſet, nequaquam ſe inter amplexus pellicis æmulo obruendum dediſſet:* imò alibi ſæpius. Utitur in eâdem ſignificatione Salvianus Maſſilienſis Lib. IV. Contrà avaritiam. pag. 168. *Penè omnis ſermo divinus habet æmulos ſuos: quot genera præceptorum ſunt, tot adverſariorum.* Hinc *æmulum* eidem eſt contrarium, inimicum, adverſum, repugnans. Ut Lib. 1. contrà Avaritiam, pag. 21. *Quid enim tàm ferum, tàm inhumanum, tàm legi æmulum, quàm ſi non amandos dicamus filios; qui amandos fatemur inimicos?*

45. *Quid moror*] Hos Rhythmos, quos Saxo παραφραστικῶς vertit, Edda Mythologia 21, vel aliis 26, tribuit Niordo cuidam, & uxori ejus Skade: Nam ita orditur Niordus:

Leid

Leid eru fioll varka
ᛚᛁᚦ ᛁᚱᚢ ᚠᛁᛅᛚᛚ ᚢᛅᚱᚴᛅ
Ek lengi a naetr aeinr niu
ᛁᚴ ᛚᛁᚿᚴᛁ ᛅ ᚿᛅᛁᛏᚱ ᛅᛁᚿᚱ ᚿᛁᚢ
ulfa thytr mier thotti
ᚢᛚᚠᛅ ᛏᚢᛏᚱ ᛘᛁᚱ ᛏᚢᛏᛏᛁ
Illr vera hia ſongvi ſuana.
ᛁᛚᛚᚱ ᚢᛁᚱᛅ ᚼᛁᛅ ᛋᚢᚿᚴᚢᛁ ᛋᚢᛅᚿᛅ

Hoc eſt:

Mihi ingrata ſunt montana;
Longæ fuerunt noctes novem;
Ululatum ego Luporum cenſui
Malum, præ Cygnorum cantu.

Reſpondet Skade:

Sofa ek ne matta ſianr
ᛋᚢᚠᛅ ᛁᚴ ᛘᛁ ᛘᛅᛏᛏᛅ ᛋᛁᛅᚿᚱ
Bedium a fugls jarmi
ᛒᛁᚦᛁᚢᛘ ᛅ ᚠᚢᚴᛚᛋ ᛁᛅᚱᛘᛁ
Fer ſa mik vekr en af vindi
ᚠᛁᚱ ᛋᛅ ᛘᛁᚴ ᚢᛁᚴᚱ ᛁᚿ ᛅᚠ ᚢᛁᚿᛏᛁ
Kemr morgin hervian mair.
ᚴᛁᛘᚱ ᛘᛅᚱᚴᛁᚿ ᚼᛁᚱᚢᛁᛅᚿ ᛘᛅᛁᚱ

Nec ego obdormire quivi in ſtratis
Maris, propter avis balatum:
Somnum excuſſit, à ſalo,
Mane quolibet, mergus veniens.

Ibid. *Quid moror in latebris opacis*] Metrum eſt Dactylicum Alcaicum Catalecticum, uti illud Venuſini vatis:

Flumina conſtiterint acuto.

Ideóq; verſ. 18 legendum, *Æquoreis inhiare lucris*, non *Æquoris*.

49. *Agminis increpitans lupini Stridor*] Ejusmodi vocibus ferarum aviumq; Lucanus murmura Magæ Theſſalicæ comparat, Lib. VI.

Latratus habet illa canum, GEMITUSQUE LUPORUM,
Quod trepidus bubo, quod Strix nocturna QUERUNTUR,
Quod STRIDENT, ululantq; feræ, quod ſibilat anguis,
Exprimit. ———————

53. *Triſtia ſunt juga vaſtitasq; Pectoribus truciora fiſis*] Tuos hic compello Manes, ô beate cœli incola Pontane, cujus

Molliter oſſa cubent, cineres quoq; flore tegantur!

Tibi, inquam, mi optime amicorum, dum viveres, Pontane, lucem debet obſcurus hic Saxonis locus, quem in literis ad me tuis, ante quinquennium, & quod excurrit, hunc in modum exponere, non es dedignatus. *De altero illo ejuſdem apud Saxonem noſtrum Libri 1, loco, ubi hæc leguntur:*

Triſtia ſunt juga vaſtitasq;
Pectoribus truciora fiſis.

A *ità ſtatuo, ut intelligatur verbis iis Hadingus Rex indicare, injucundum eſſe ſibi otium, perq; montium juga & nemorum ſolitudines inerrare, ſibi præſertim truciora ac glorioſiora tolerare ac patrare fiſo auſoq;. Eum enim in modum accipio* Pectoribus truciora fiſis, *ut ſcilicet* fiſis, *à verbo* fido, fiſus ſum, *archaicôs atq; Elliptice eo pacto uſurparit. Hocq; verum videri firmant, quæ continuè ſubjungit, iſta nimirum:*

B *Officiunt ſcopuli rigentes*
Difficilesq; ſitus locorum
Mentibus æquor amare ſvetis.

Nam quomodo ante dixerat Pectoribus truciora fiſis, *ità & hic,* Mentibus æquor amare ſvetis. *Elliptice autem, quod dixi, prolatum,* fiſis truciora, *pro* fiſis tolerare, aggredi, atq; exequi truciora, majoraq;; *rarum quidem, ſi receptum Latinè loquendi uſum ſpectes, at ſecundùm morem ac conſvetudinem antiqui ſermonis, rarum aut novum haud ſit. Nam illud Tibulli:*

C Sed bene Meſſalam ſua quisq; ad pocula dicat,

quis rectè exponat niſi ad illud Plauti Sticho:

Bene vos, bene nos, bene te, bene me.

mentem vertat? itemq; ad illud Ovidij;

Et bene te, bene me, patriæ pater optime Cæſar.

Subintelligi enim, Vivere precor, *aut ſimile quid debet. Sic & Salluſtij iſtud Catilina:* Alia omnia ſibi cum Collega ratus, *ecquis dextrè etiam explicet, niſi ſubintelligat,* communia; *ut ſit,* alia omnia ſibi cum Collega communia ratus? *Grammaticus*
D *ergo noſter Saxo, verè eſt hic Grammaticus; aut potius ſe ſuper Grammaticum, ejusq; regulas extulit. Qui & tùm demum felix, ut inquit ille, ſi excedat Grammaticos Canones. Notum quippe Auſonij Epigramma, feſtivum ſane illud:*

Felix Grammaticus non eſt, ſed nec fuit unquam,
Nec quisquam eſt felix nomine Grammaticus;
At ſi quis felix præter fatum extitit unquam,
E Is demum exceſſit Grammaticos Canones.

52. *Æra aliena ſequi locello*] Alienas opes magnâ ſolertiâ, & aſſiduo ſtudio eum in finem quærere & venari, ut mei juris facere poſſim, ut meam in poteſtatem redigam, ut meam bulgam & crumenam ijs impleam, & ſic per alienam jacturam diteſcam. *Locellus*, parvus loculus, ſeu crumenula eſt.

53. *Æquoreis inhiare lucris*] *Lucra æquorea* ſunt, quæ quis per loginquas navigationes &
F maritimas negotiationes adipiſcitur. Nam ut eleganter Petrus Chryſologus Sermone LXXI: *Nauta mare non intraret incertum, ſi ſe lucris ſequentibus compenſaturum viarum diſcrimina non ſperaret.*

Pag. 18. verſ. 2. *Quantum in ſilveſtrium locorum uſu voluptatis reponeret*] Maxima vis eſt conſvetudinis, quæ etiam nobis tantum locorum ingenerat amorem, ut nullibi nobis melius eſſe exiſtimemus, quam ubi diutius viximus.

Apprime

Apprimè huc facit illuſtris ille Tullij locus in Lælio: *In ijs etiam, quæ ſunt inanimata, conſvetudo valet: cùm locis etiam ipſis montoſis delectemur, & ſilveſtribus, in quibus diutius commorati ſumus.*

4. *Immorantem littori*] In locis maritimis diuturnas trahentem moras. Prudentius Præfat. Pſichomachiæ, verſ. 15.

Victum feroces fortè Reges ceperant
Loth, immorantem criminoſis urbibus
Sodomæ & Gomorrhæ.

Ad quem locum ſic habent Gloſſæ Iſonis Magiſtri: *Immorantem*] *habitantem.*

8. *Nec ſinit pauſare noctu*] *Pauſare* eſt hoc loco dormire, requieſcere, quâ ſignificatione uſurpavit Aldhelmus de Laudibus virginitatis Cap. XII. Ubi de Ambroſio loquitur: *Infantulus cum in cunis ſupinus quieſceret, ex improviſo examen apum ora labraq; ſine periculo pauſantis complevit.* Hinc Chriſtianis auctoribus *pauſantes* illi dicuntur, qui pauſâ vivendi factâ in Domino requieſcunt. Johannes Caſſianus Eremita, Collat. II. Cap. 5. *Vix à Paphnutio*, inquit, *potuit obtinere, ut non inter biothanatos reputatus etiam memoriâ & oblatione pauſantium judicaretur indignus.* Inſcriptio vetus inter monumenta Chriſtiana à Grutero relata pag. 1550 quæ extat Mediolani, ad D. Franciſcum:

AURELLÆ. PUM. VITALIÆ. MATRI.
PIISSIMÆ.
QUÆ. VIXIT. ANNIS. XX. JULIANÆ.
CONIUGI.
SANCTISSIMÆ. QUÆ. VIXIT. ANNIS. XX.
ET. DOMINÆ. SORORI. QUÆ. VIXIT.
ANNIS. II. AURELIUS. EUSEBIUS.
CONTRA. VOTUM. FIDEL.
PAUSANT.

Id eſt, *Fidelibus pauſantibus*: aut quomodo Scaliger in Indice ſuo, ad opus illud vaſtiſſimum annotavit: *Fideliter pauſanti.* Julio Firmico Materno mortui dicuntur *quieſcentes*, Lib. 1. Matheſeos Cap. 1. *Illum quieſcentium ſecuras animas, etiam Lethæi fluminis oblivione purgatas, Mercurius cogit nefarijs carminibus excitare.* *Pauſare* Plinio Valeriano eſt deſinere. Ita enim ille Lib. 2. Cap. 22. *Folia Lauri maſticet, & ſuccum ejus glutiat, ipſeq; folia in umbilicum ponat, & ſtatim pauſat.* *Pauſat*, hoc eſt, *deſinit.* Neq; vox adeo barbara eſt, ut delicatuli putant. Plautus Trinummo: *Pauſa, viciſti caſtigatorem tuum.* *Pauſanæ* ævo barbaro dicebantur induciæ, ut apud Luitprandum in Legat. Conſtant. *Pauſa*, eſt quies, ſive finis. Apulejus Lib. XI. in Oratione ad Lunam: *Tu ſævis exantlatis caſibus pauſam pacemq; tribue.* Lib. VIII. *Sed ubi tandem fatigati, vel certè ſuo laniatu ſatiati, pauſam carnificinæ dedêre.* Idem Lib. IX. *Concurſu familiarium cohibita pauſam luctui fecit.*

13. *Quis major quietis uſus*] Legendum; *Quis minor quietis uſus*, ut conſtet ſibi verſus.

A Senſus eſt: Longè tutius dulciusq; cenſeo ſylvis frui, in quibus major uſus quietis die ac nocte conceditur, quàm in mari.

25. *Terreſtri negotio*] Hoc eſt, terreſtri prælio, ſeu pugnâ, quam terrâ commiſerat. Vix hanc vocem memini me eâ ſignificatione alibi legiſſe. Arnobius quidem Lib. VI. *Negotia Theſpiaca*, pro rebus Theſpiacis dixit: *Phryne illa Theſpiaca, ſicut illi referunt, qui negotia Theſpiaca ſcriptitarunt, cum in acumine eſſet pulchritudinis.* B Sed illa notio, naturæ vocis propior eſt: hic videtur alienior.

27. *Perfoſſis lateribus*] Naves eodem Strategemate perforantur, Lib. 2. Lib. 5. & Lib. 13.

35. *Et ſpoliorum reliquiis avidius incubantem*] Id eſt, dum Toſto toto animo opimæ prædæ inhiaret & incumberet: vel dum Toſto ſpoliorum à ſe partorum pertinaces excubias ageret, veritus ſcilicet, ne Hadingo iterum laceſſente, amitteret. C *Incubare* etenim ſumitur pro pertinaciter inhærere, incumbere. Florus Lib. 2. de Hiſtris: *Nam quum Cnæi Manlij caſtra cepiſſent, opimæq; prædæ incubarent.* Idem Lic. 2. *Sic factum eſt, ut inhærentem atq; incubantem Italiæ extorqueret Annibalem.* Et Lib. 1. de Perſona: *Quamvis occupato Janiculo ipſis Urbis faucibus incubaret.* *Incubare* divitiis ſuis, atq; theſauris dicuntur avari, qui ſibi ſoli eos ſervant, & nemini proſunt, tanquam canis Æthiopicus in præſepi, quod dicitur. Virgilius II. Georgic.

D *Condit opes alius, defoſſoq; incubat auro.*

Salvianus Maſſilienſis Lib. 1. de Avaritia: *Incubant defoſſis à me talentis.* Lib. 2. pag. 82. *Argenti & auri ponderibus incubarint.* Item Lib. 3. pag. 114. *Opibus ac talentis ejus germani divites incubant.* Livius Lib. VIII. *Incubantes publicis theſauris.* Seneca Lib. 1. de Irâ. Cap. ult. *Acervis auri argentiq; incubat.* Cyprianus de Eleemoſyna: *Qui divitiis tuis ſolus incubas.* Et B. Hieronymus de Inſtitut. E Mon. ad Paulinum: *Nos ſuffarcinati auro Chriſtum pauperem ſequimur, & ſub prætextu Eleemoſynæ priſtinis opibus incubantes.* Vide & Savaronem, doctiſſimum Cujacij diſcipulum, ad Sidon. Lib. 2. Epiſt. XIII, ibi: *Raptis incubans opibus.* *Incubantes plebi*, Concilij Carthaginenſis 3. Cap. XLIII: qui plebem vexant & exhauriunt, Idcirco Tyranni *incubatores* dicti. Servius Æneid. VII. Macrobius Lib. 1. in Somn. Scip. Cap. X. F Sidonius Epiſt. VII. Lib. 8. *Quiq; ſic vitijs, ut divitijs incubantes.* Ubi plura.

37. *Nam cum ob accepti vulneris magnitudinem*] Id eſt, acceptæ cladis. Quâ notatione vox hæc Saxoni perquàm uſitata. Sic Lib. 2. *A quibus etiam manu, quantam per eos amiſerat, donatus, deforme vulnus ſpecioſo beneficio penſatum gaudebat.* Item Lib. IV. *Ubi par utroſq; vulnus implicuit*: Ibidem paulò poſt: *Ubi nihil ex ejus ſpecie tanto vulnere detractum videretur.* Et alibi paſſim: Sic Tacitus in vita Agricolæ: *Niſi frequens ubiq; Agricola validas & expeditas cohortes ſylvas perluſtrare*

ſtrare juſſiſſet, acceptum aliquod vulnus per nimiam fiduciam foret. Juſtinus Lib. 2. *Zerxes duobus vulneribus terreſtri prælio acceptis, experiri maris fortunam ſtatuit.* Florus Lib. 3. *Ad Orientem grave vulnus à Parthis populus Romanus accepit.*

Pag. 19. verſ. 1. *Cuidam conjecturarum ſagaci*] Hoc eſt, ſomniorum interpreti, qui inde *Conjector* dicebatur. Gloſſæ Vet. Cyrillo olim additæ: Ὀνειροκρίτης, *Conjector, ſomnij ſolutor, ſomniorum interpres.* Svetonius in Cæſare, Cap. 7. *Conjectores ad ampliſſimam ſpem incitaverunt.* Quintilianus Lib. 3. Cap. VII. *Conjectura dicta eſt à Conjectu, id eſt, ductione (ſive directione) quadam rationis ad veritatem: unde etiam ſomniorum atque ominum interpretes, conjectores vocamus.* Fulgentius Lib. 1. Mythologicôr. *Oneirocritem ſoporis nugas ariolantem vocat.* Sic iterùm Saxo ſub finem Hiſtoriæ: *Quo eventu Sclavici regni interitum portendi à conjecturarum ſagacibus exiſtimatum eſt.*

5. *Cuidam Guthormo denupta*] Vox eſt Apulejo familiariſſima; ut Lib. V. pag. m. 166. *Quòd ſi viri ſui faciem ignorat, Deo profectò denupſit.* Et Lib. IX. *Die ſequenti filia ejus accurrit è proximo caſtello, in quo pridem denupſerat.* Idem Apologiâ: *At tu dum eam putas etiamnunc Claro fratri tuo denupturam.*

10. *Cujus nobilitatem diſpar copulæ nexus obtenebrat*] Matrimonia inter inæquales perſonas contrahi non debent: raro etenim felicia. Hinc Calpurnius Flaccus Declamat: XXVIII. *Ducat dives aliquam, ſed æqualem; ducat volentem. Velis enim nolis ſuſpecta res eſt amator inimicus, ſqualor & mœror, gemitus & luctus inimici. Filia talis adamatur? pauper & dives? inimicum eſt matrimonium.* NE PECORA QUIDEM JUGUM, NISI PARIA, SUCCEDUNT. Monet itaq; Ovidius in Epiſt. Dejaniræ ad Herculem:

Si qua velis aptè nubere, nube pari.

Nec enim, inquit Saxo alibi, *ſtabilis diſſonos jungit nexus; cum apud excelſos humilium ſemper fortuna ſordeſcat, & abundantiæ ac egeſtatis dividuum ſit contubernium, neque inter ſplendidas opes, obſcuramque pauperiem firma ſocietatis jura conſiſtant.* Adi, ſi placet, Obſervata Politica Cl. Viri. Jac. Zeuecotij ad Svetonij Cæſarem.

33. *Capitis cultui intentus, fabulis mentem, barbæ manum intulerit*] Convenienter omninò, & ad illius ſeculi mores! quod ubi genium curabat, antiquorum res geſtas, quà proſâ, quà vorſâ oratione, quamvis hac magis, concinnatas, audire ſtudioſè cupiebat. In quam finem Antiquarios, & inprimis Poëtas, comiter benignè aluerunt; qui nec unquam ab Heroum illorum latere diſceſſerunt: quin etiàm in conſiliis adhibiti, magnâ æſtimatione vixerunt. Chronica Norvagica paſſim. Porrò comæ ſtudium, & barbæ cura, non mediocris ejus ætatis hominibus fuit: ut Jomsvikinga Saga de

A Buonis Craſſi filio decollando docet, qui ne coma ſangvine conſpurcaretur, ſollicitus duntaxat apparuit. Conjicio & hinc, quòd cum perſonæ in Hiſtoriis deſcribantur, nunquam ferè comæ, ejusq; ſtructuræ, coloris, & cincinnorum mentionem ſatis anxiam deſideres. Verùm illud ſtudium, præſertim in conviviis & ſolennitatibus viguit: alioqui nonnihil intermiſit. *M. Brynolfus.*

34. *Crinali ſpico*] Per *Crinalem ſpicum* intel-
B ligit *pectinem*: quomodo mox ſeipſum interpretatur Saxo. Habet verò hanc vocem è ſuo Martiano depromptam, cujus hi ſunt verſus Lib. IX.

Crinalem ſpicum pharetris depromme Cupido,
Libens capillum ſolvere.

Ubi Doctiſſimus ille Grotius legendum cenſet *Crinale ſpiclum. Spicum* antiquis *Spica.* Sic Cicero 2 de Natura Deorum:

Spicum illuſtre tenens ſplendenti corpore Vir-
C *go.*

Quod etiam Maſculino genere uſurpatum docet Feſtus Pompejus: *Spicum*, inquit, *maſculinè antiqui dicebant, ut hunc ſtirpem, & hanc amnem.* Verſus eſt antiquus:

Per meſſem unusquisque ſpicum colligit.

Spicum verò per tranſlationem à ſpicarum acie dictum pro ferro in cuſpidem deſinente, quales ſunt radij ſive dentes pectinis alicujus. Hinc
D diminutivum *Spiculum*, miſſile nempe telum, acutum habens mucronem: quod & pro ſagitta, interdum pro ipſa cuſpide ſagittæ ſumitur. Unde verbum quoq; *Spicare* originem trahit, quod eſt ſpiculo & ferro aſperare. Gratius de venatione:

Quid Macedûm immenſos libeat ſi dicere contos,
Quàm longa exigui ſpicant haſtilia dentes?

Deſpicare fores novè dixit Johannes Sarisberien-
E ſis, Policratici Lib. II. Cap. V. pag. 50. pro ſpiculis ſive contis fores effringere: *Et ſtatim ut clauſas cujuspiam conſpexiſſet fores, indicium credebat hoc eſſe, quod intrinſecus poſiti ederent: & repentè deſpicatis foribus, præcipites irruebant.* Belgæ hodieq; uſurpant Spijcker/ ſive Spieker; pro clavo in modum ſpicæ vel ſpiculi acuto. Nos Speger eâdem ſignificatione dicimus, unde Spegerboor/ pro terebrâ manuali.

Ibid. *Diſcreverit*] Hoc eſt, ſimplici pectinis
F officio diſcriminaverit, capillos turbatos reſtituerit, compſerit, ornaverit, extricaverit. Nam hic verus pectinis uſus. Varro de L. L. Lib. 4. *Pecten, quòd per eum explicatur capillus.* Sic Apulejus Lib. 2. Metamorph. *Capillum arguti pectinis dente tenui diſcriminatum* dixit. Niſi ſi hoc de muliebri illo capitis cultu fortè erit intelligendum, qui viris erat vituperationi. Nam crines longi & diſcreti propriè mulierum. Hinc Dio Chryſoſtomus, Oratione de pulchritudine, agens

agens de Sporo : Ἀλλὰ ἐκεῖνός γε καὶ τὰς ἐν τῇ κεφαλῇ τρίχας διεκέκριτο. *At ille etiam capillos diſcretos habuit*, nempe, ut mulier. Tertullianus Cap. XII. de Virgin. velandis. *Vertunt capillum, & in acu laſciviore comam ſibi inferunt, crinibus à fronte diviſis, apertam profeſſæ muliebritatem.* Quam lectionem animoſè defendit Theodorus Marcilius in Odam XV. Horatij. Diſcretioni autem illi crinium utebantur acu crinali ſive diſcriminali, quam *acum ornatoriam* Petronius vocat; ſive diſcerniculum. Varro Lib. IV. de ling. lat. *Diſcerniculum, quo diſcernitur capillus.* Ab hac diſcretione crines appellatos vult Feſtus : *Crines à diſcretione dicti, quam Græci κρίσιν appellant. Nam ideò eos crines vocant :* quomodo hunc locum reſtituit magnus ille Scaliger in Caſtigationibus ſuis.

25. *Aptius honores meritum, quàm natura conciliat*] Principatus enim non ſangvini debetur, ſed meritis : et inutiliter regnat, qui Rex naſcitur, & regnum non meretur. Idcirco Helius Romæ ex Senatore Imperator creatus, obſecrante Senatu, ut filium Cæſarem, quem habebat, Auguſtum appellaret; *ſufficere*, inquit, *debet, quòd ego ipſe invitus regnaverim, cum non mererer.* Joh. Sariſberienſis Policratici Lib, IV. Cap. XI. Sic & Philippus Rex Macedonum, ubi reſcivit Alexandrum filium queri, quod pater ex pluribus fœminis gigneret liberos, ità illum hortatus eſt : *Ergò cum plures habeas regni competitores, da operam, ut honeſtus ac probus evadas, ut non per me, ſed per teipſum regnum obtinuiſſe videaris.* Vir prudentiâ verè regiâ prædítus; non conſolatus eſt filium, ſed metum illius auxit, quo magis extimularet ad virtutem : indicans illi non aliter ſperandum paternum regnum, niſi ſe ſucceſſore dignum præberet, nec tàm magnum eſſe regnum adipiſci, quàm regnum promeruiſſe.

23. *Lapſui vicinum eſt quicquid ſenio conſtat*] Huc pertinet Proverbium veterum Danorum ᚠᛆᛚᛋ ᛁᚱ ᚢᛆᚿ ᛆᚦ ᚠᛆᚱᚾᚢ ᛏᚱᛁ. Falls er von ad fornu trie : *Ligno nutanti caſus ſperandus.* Cui convenit illud Starchatheri, Lib. VIII. *Arbor alenda recens, vetus excidenda.*

28. *Proximum ſibi quemque natura conſtituit*] Notum eſt illud Terentij, Andriæ Act. IV. Sc. 1. *Proximus ſum egomet mihi.* Verum quoq; eſt illud Dionis ad Dionyſium : *Nemo non ſuis in rebus, quàm alienis diligentior eſt.* Vide ſis alium Saxonis locum ſub finem Lib. XIII. qui apprime facit ad hujus γνώμης illuſtrationem de miſerando ſpectaculo civium, qui à navigiis repellebantur : *Quo experimento quantum quisque ſalutem ſuam alienæ præferret, fortuna detexit. Taceant nugaces adulantium voces, quæ ſpiritum amicorum proprio chariorem aſtruere non erubeſcunt.* Huc etiam referri poteſt fabula Æſopi Phrygis de ave Caſſide apud Gellium.

A 31 *Nullo melius quàm affinitatis nomine inſidiæ teguntur*] Cicero 2 Verrina : *Nullæ ſunt occultiores, neq; peſtilentiores inſidiæ, quàm eæ, quæ latent ſub ſimulatione officij, aut aliquo neceſſitudinis nomine. Eum etenim, qui palàm eſt adverſarius, facilè cavendo vitare poſſis : at hoc occultum, inteſtinum, & domeſticum malum non modò non exſtat, verùm etiam opprimit, antequàm perſpicere atq; explorare poſſis.* In hanc ſententiam eleganter, ut omnia, Johannes Sariſberienſis, Anglorum ſuo ſeculo

B Doctiſſimus, Lib. III. Policratic. Cap. 6. *Venena*, inquit, *non dantur, niſi melle circumlita : nullæque occultiores ſunt inſidiæ, quàm hæ quæ latent in ſimulatione officij, aut aliquo neceſſitudinis nomine. Nec, at eſt in fabulis, Juno Semelem deceptam in incendium impuliſſet, ſi non eſſet nutricis indulta faciem & mentita affectum.* Sic & Radulphus Ardentius, Guilielmi IV. Aquitaniæ Ducis Concionator, qui in Evangelia Dominicalia breves, pias, & elegantes ſcripſit Homilias, floruitq;

C circà tempora Philippi I. Francorum Regis, ab Anno Chriſti M. XL. ad M. C : Homiliâ in Evangel. Matth. VII. de falſis Prophetis, p. 63. *Facilius nos ſupplantat, qui ſub ſpecie amicitiæ & obſequij fraudem occultat. Proprium enim doli eſt, ſe diſſimulare. Veneficus ſub melle tegit venenum ; proditor ſub obſequio fraudem ; Hypocrita ſub religione malitiam ; Hæreticus ſub veritate falſitatem.* Ut verba ſuccingam :

D *Tuta frequensq; via eſt per amici fallere nomen ;*
Tuta frequensq; licèt ſit via, crimen habet.

47. *Dolium cereali liquore completum*] Vetuſtiores Danorum epulum ferale in defuncti honorem inſtitutum appellarunt ᛆᚱᚠᚢᛁᛆᛁᛚ Arfueol. Hinc formula at dricke erfve/ quam in hac ipſa Hiſtoria adhibet Chronicon Rhythmicum vernaculâ noſtrâ multoties editum. Gothi *Stravam* nominarunt ; quam vocem

E nonnulli de exuvijs hoſtium, quibus tumulos olim exornarunt, perperam exponunt; quum potius convivium & comeſſationes in defuncti honorem celebratas denotet; ita rectè monente Doctiſſimo Wormio noſtro, in libro Monumentor. Danicor. Cap. 6. Jornandes de funere Attilæ : *Poſtquam*, inquit, *talibus lamentis eſt defletus, ſtravam ſuper tumulum ejus, quam appellant ipſi, ingenti comeſſatione celebrant.* Ad quem locum porro hæc adducit ibidem Excellentiſſ.

F Dns. Doctor Wormius : *Stravæ affine fuit illud, quod* Arfveol *olim noſtrates vocabant. Convivium nempe ſolemne, quod Reges & Magnates in parentis defuncti celebrabant honorem, cum Regnum & hæreditatem capeſſerent. Fas enim nulli fuit, parenti ſuccedere, niſi tali convivio & ſolemnitatibus, magnates & amicos exciperet, ubi hoc potiſſimùm obſervabatur, quòd in defuncti honorem vaſti exhauriendi eſſent crateres, & ſe voto, ad facinus aliquod eximium perpetrandum, adſtringeret. Hujus exemplum*

eximium cernere licet in geſtis Haquini Baronis, Hiſtoriæ Norvagicæ vernaculo ſermone à nobis editæ, p. 331. *Ubi Sveno Tiuskeg, aliàs Svenotto dictus, ab obitu parentis Haraldi regnum occupaturus, non ſolùm regni proceribus, ſed & Julinenſibus pyratis ad hoc ſuum convivium invitatis, priusquam ſedem patris capeſſit, memoriam patris plenis hauſtibus propinando, votum addit, ſe intra triennium Angliam occupaturum, & Regem Adelradum aut interfecturum, aut regno expulſurum. Cujus exemplo Julinenſes ſinguli, poſt hauſtum cratera, item vovent ea, quæ ſine vitæ diſcrimine præſtare demùm non potuerunt. De quibus conſule Hiſtoriam ipſam.* Arfveöll/ *Hæreditaria cereviſia; ut* Feſtensöll/ *locationis aut conductionis cereviſia, latinè expromitur; quod ut hîc Sponſa à Sponſo conducitur, mediante tali convivio; ita ibi hæreditas à filio capitur ſolemniter eodem modo.*

A 51. *Deditque pœnas ſive Orco*] Hunc locum quis è Juſtino negabit expreſſum? Eâdem namque clauſulâ Librum Hiſtoriæ XXXV finit: *Deditq; pœnas & Demetrio, quem occiderat, & Antiocho, cujus mentitus originem fuerat.*

54. *Suſpendio ſe, vulgo inſpectante, conſumpſit*] Ut omnibus compertiſſimum fieret, ipſum plus promiſſam ſemel fidem, quam caducam vitam, & tandem neceſſario perituram, B exiſtimaſſe. *Affirmat Albertus Crantzius hanc duorum Regum mortem perquàm ridiculam fuiſſe: at ego eam parem puto præcipuæ virtuti magnorum Græciæ & Latij principum, qui voluntariam in mortem, ne fidem promiſſam violarent, ſe tradiderunt.* Johannes Magnus Hiſtor. Gothic. Sveon. Lib. 2. Cap. XIV.

NOTÆ VBERIORES IN LIBRUM II.
HISTORIÆ DANICÆ SAXONIS GRAMMATICI.

Pag. 20. verſ. 11. ET *opimæ conſcia prædæ*] Eleganter *τὸ Conſcium* ad inanimata, & præcipue loca, ſignificanda, transferre ſolent Poëtæ. Valerius Flaccus Argonautic. Lib. 1. v. 26.

——— Veteris ſtat conſcia luctus
Silva Padi. ———

Et Lib. 3.

——— Pavet omnis conſcia latè
Silva: pavent montes. ———

Et Lib. 4.

Antraq; deprenſæ tremuerunt conſcia culpæ.

Sed *Conſcia fati ſidera* dixit Manilius ſub initium Lib. 1. Aſtronom.

Carmine divinas artes, & conſcia fati
Sidera, diverſos hominum variantia caſus:

imitatus Virgilium IV. Æneid.

Teſtatur moritura Deos, & conſcia Fati
Sidera. ———

12. *Hic tenet eximium montis poſſeſſor acervum Implicitus gyris ſerpens*] Veterum Gentilium fabulas de Draconibus & Serpentibus auro in cavernis montium incubantibus, inde primùm natas veriſimile videtur, quod ut plurimùm Serpentes, dracones, & id genus alia animalia ſubterranea in aurifodinis reperiantur. Philippus Presbyter, auditor B. Hieronymi (qui moritur Martiano & Avito regnantibus, Anno Chriſti CCCCXXX. ſecundùm Gennadium: ſed Adoni Viennenſi mortuus dicitur anno circiter CCCCLVII) Lib. 3. Commentarior. in Jobum, & quidem illa verba Cap. XLI. *Sternet ſibi aurum quaſi lutum*] *Dicuntur dracones in locis ſecretis & terrarum abditis ſinibus* C *vel maximè commorari, ubi metallum auri ſit, & ſtabulari maximè juxtà aurifodinas.*

13. *Implicitus gyris ſerpens*] Martianus Capella ſub initium Lib. IV. *In lævâ quippe ſerpens gyris immanibus involutus.* Multa etenim Saxo noſter huic debet autori; & præcipuè ratiores loquendi formulas, & novatæ ſignificationis vocabula.

14. *Caudæ ſinuoſa volumina ducens*] *Sinus* propriè ſerpentum. Virgil. 3. Georgic. de angue, qui Calabros ſaltus colit: D

——— extremæq; agmina caudæ
Solvuntur, tardosq; trahit ſinus ultimus orbes.

19. *Sanies, quod conſpuit, urit*] *Urit*, id eſt, lædit, exitium adfert. Virgilius Lib. 2. Georg. ubi caprarum morſum frugibus & fructibus exitialem, maleficum, & noxium eſſe docet;

Sin armenta magis ſtudium, vitulosq; tueri,
Aut fœtus ovium, aut urentes culta Capellas.

E Ad Virgilij verba alluſit Symmachus Lib. 1. Epiſt. 25. *An vereris æmuli venena Lectoris, ne Libellus tuus admorſu duri dentis uratur.* *Saniem* verò, ipſum virus, in ſerpentibus quoq; agnoſcit Lucanus Lib. IV. v. 729.

Aſpidas ut Pharias caudâ ſolertior hoſtis
Ludit, & iratas incertâ provocat umbrâ:
Obliquansq; caput vanas ſerpentis in auras
Effuſæ tuto comprendit guttura morſu
Letiferam citrà ſaniem ———

F Et Silius Italicus Lib. 12. v. 10.

Evolvit ſerpens arcano membra cubili
Et ſplendente die novus emicat, atq; coruſcum
Fert caput, & ſaniem ſublatis faucibus efflat.

20. *Lingua triſulca micans patulo licet ore reſultet*]

ultet] Id eſt, licet lingvam ſubinde motitando exertet. Virgilius de eodem Angve:

——— *Linguis micat ore triſulcis.*

23. *Spinoſi dentis acumen*] Martianus Capella, loco ſuprà dicto: *Qui tamen mox emergens ſpinoſorum dentium acumine venenato, & aſſiduis hominem morſibus affligebat.* Ita mox infrà: *Clypeo ſpinoſum oris acumen impegit.*

25. *Tela licet temnat vis ſquamea*] Id eſt, Conſertio ſquamarum, quibus terga ſerpentum ſunt obducta. Virgilius loco jam dicto:

Squamea convolvens ſublato pectore terga.

29. *Perfoſſos ſcrutare cavos*] Recurrit eadem vox infrà Lib. IV. *Extractum cavo gladium filio porrigit.* Et Lib. VII. *Puella cum repoſitis inibi ſpoliis cavo extrahitur.* *Cavus* eſt locus quilibet excavatus, velut in ſpeluncam. Horatius Lib. 2. Sermon. Sat. VI.

Ruſticus urbanum murem mus paupere fertur
Accepiſſe cavo, veterem vetus hoſpes amicus.

Et mox eâdem Satyrâ:

Eſt opus hac, ait, & valeas: me ſylva cavusq;
Tutus ab inſidiis tenui ſolabitur ervo.

Ad quem locum ſic Acron. *Cavusq;*] *Foramen, ubi ante habitabat.* Et Jodocus Bad. Aſcenſius: *Cavo, id eſt, loco cavato, ſubterraneo videlicet.* Et paulò poſt: *Cavus tutus, id eſt, cavernula, in quâ vivo tutus ab inſidiis.* Phædrus Fab. 64. Lib. IV.

Cum victi mures muſtellarum exercitu,
Fugerent, & arctos circùm trepidarent cavos.

Gloſſarium Græco-barbarum V. C. Johannis Meurſij pag. 98. Γάβος, *Cavus, Foſſa, Scrobs.* Codinus in Orig. Conſtantinop. Ἐποίησε δὲ καὶ γάβους ἐγχωρηγοὺς ἐπὶ πᾶσαν τὴν πόλιν, βαθεῖς τῷ ὕψει ὅσον τῶν ἐμβόλων. *Abſtruſum cavum* eleganter dixit Feſtus Avienus in orâ maritimâ:

Jugum inde rurſus & ſacrum infernæ Deæ
Diveſq; fanum penetrat abſtruſi cavi
Aditumq; cæcum ———

Cavum pro puteo poſuit elegantiſſimus & inculpatæ Latinitatis Poeta, Terentianus Maurus, in Præfatione:

Donec lubrica ſarcina
Tanti per ſpatium cavi
In lucem ſuperam exeat.

Ibid. *Mox ære crumenas Imbue*] Locutio non adeò protrita. Tacito tamen quibuſdam in locis nonnihil frequentata; Sic Lib. 1. Annal. *Imbutæ prædâ manus.* Et Lib. Hiſtor. 3. *Ut civili prædâ miles imbueretur.* Ità Hiſt. Lib. 4. *Imbuere aures ſermonibus honeſtis. Imbuere ingenium cæde,* & id genus alia. Annal. 13. *Imbuta armis civilibus juventa.* Et Valerius Flaccus Lib. 1. Argonaut.

——— *Ignaras Cereris qui vomere terras*
Imbuit. ———

A Sed videtur id verbi hoc loco vim *explendi* habere, & inſignitam aliquam copiam ſeu abundantiam ſignificare. Igitur *Crumenas ære imbue,* erit, *imple eas theſauro reperto ad ſummum uſq;.*

31. *Solitarius in inſulam trajicit*] *Solitarius*, id eſt *ſolus, nulli comitatus. Solitarius* etenim eſt, qui frequentiam vitat. Gloſſar. Μονήρης, *Solitarius.*

32. *Quàm Athletas aggredi moris fuerat*] Athletæ ſemper ſingulari certamine congredi ſolebant, B & inter duelli leges erat, ut ſinguli cum ſingulis dimicarent. Maximo vero ſceleri affine habebatur impari dimicationis genere pugnare, cùm duo unum adorirentur. De hoc more & conſvetudine Saxo Lib. 17. hunc in modum loquitur; ubi agit de duobus Frovvini filiis Ketone & Wiggone, qui mortem patris ulciſci cupientes, Athiſlum Syeciæ Regem ad certamen provocant: *Progredi illum jubet* [nempe Keto Athiſlum] *& ſi quid virium ſit,* C *ſolitario ſecum experiri congreſſu. Nam & ſe, remoto fratris adminiculo, propriis acturum viribus, ne manu impari pugna conſeri videatur infamis. Duos ſiquidem cum uno decernere, ut iniquum, ita etiam probroſum apud veteres credebatur. Sed neq; victoria hoc pugnæ genere parta laudabilior habita, quòd potius dedecori, quàm gloriæ juncta videretur. Quippe unum à duobus opprimi, ut nullius negotij, ita maximi ruboris loco ducebatur.* Quare cum Wiggo fratre graviter vulnerato, Athiſlum aggreſſus D interfeciſſet; *eo facto*, inquit porrò Saxo, *plus opprobij quàm laudis contraxit, quòd injuvando fratre ſtatutas duelli leges ſolviſſet, eidemq; utilius quàm honeſtius opem tuliſſe videretur.* Hinc, *in Proverbium apud exteros ductum, quòd priſcum dimicandi jus regius labefactaſſet interitus.* Imo & apud Danos. Nam ſic habet vetus Rhythmus:

Athiſles Wane brød gamle Kempers vane.

37. *Crebris deinde linguam micatibus ducens*] E Martianus Capella ſub initium Lib. IV. *Anguis aſſurgens allambere fœminam crebris linguarum micatibus attentat.*

40. *Curetum partibus*] Frequens Saxoni eſt *partes*, pro *orâ, plaga, climate, regione, terrâ, provinciâ*, aut ſimili notione uſurpare: ut hic *Curetum partibus*, id eſt, *regioni, terræ, ditioni.* Sic Lib. XI: *Apud Suddathorp Juticarum partium oppidum.* Idq; occurrit ſæpius in medij & ſequioris ævi Scriptoribus. Ælnothus de vita S. F Canuti in Prœmio: *Jam verò Daciæ partibus quatuor quinquenniis demoratus.*

42. *Totius fermè occidentis armis opibusq; ſuccinctum*] Juſtinus Lib. XXXV. *Igitur Alexander, admirabili rerum varietate, priſtinarum ſordium oblitus, totius fermè orientis viribus ſuccinctus, bellum Demetrio infert.*

43. *Salutarem pugnæ cunctationem*] Fortè ad illud Ennij de Fabio reſpicit: *Unus homo nobis cunctando reſtituit rem.*

Ibid.

Ibid. *Inediæ viribus obtinendum curemus*] Saxo infrà Lib. V.

Qui obtinere geſtit, obniti debet.

Obtinere idem eſſe ac vincere, in poteſtatem redigere; eâq; notione apud optimos Latinitatis ICtos uſurpari contendit Philologus incomparabilis, Caſpar Barthius Lib. XXX. Adverſar. Cap. VIII. Galterus Lib. III. Alexandreidos: Fol. XXXII.

Deſtitit incœpto Macedo, ſed prodigus auræ
Vitalis, ſcindit cuneos, ipſumq́; tyrannum
Obtinet, & victis urbem tradentibus intrat.

44. *Internum hoc malum eſt*] Vegetius Lib. III. *Fames, ut dicitur, intrinſecus pugnat, & vincit ſæpius, quàm ferrum.*

45. *Melius adverſarium eſurie, quàm armis tentabimus*] Fame invictiſſima quæque expugnantur. *Sæpius enim penuria, quàm pugna, conſumit exercitum, & ferro ſævior fames eſt.* Vegetius Lib. III. *Superatis omnibus humanis malis, famem unam natura vinci non ſinit.* Livius Lib. V. Eleganter idem Livius Lib. XXI. *famem* appellat *ultimum humanorum ſupplicium: Licuit*, inquit Scipio in Oratione ad milites, *ſi voluiſſemus, ad Erycen clauſos, ultimo ſupplicio humanorum, interficere.*

Pag. 21. verſ. 1. *Exſangves præſtare*] Id eſt, interficere. Inſolens formula: ſed cui venuſtatem conciliat continuata Paronomaſia. Nam ità integrè & eleganter dictum: *Exſangves abſq́; ſangvinis detrimento præſtare poterimus.*

10. *Taliter indemnes aliis damnorum auctores fore poterimus*] In prioribus Editionibus erat; *Indemnes aliis Danorum auctores.* Quem locum Cl. Vir, & egregiè de re literariâ meritus, Caſp. Barthius ad Claudian. in Ruf. 2. 110. ità emendavit: *Indemnes à telis Danorum victores fore poterimus.* Eam lectionem veriſſimam eſſe putat Doctiſſimus itidem Vir, & ad juvandas literas natus, Joh. Freinsheimius Comment. in Q. Curtij Lib. III. Cap. 4. num. 3. Verùm ſi bonâ cum veniâ tantorum virorum liceat, levi mutatione, ſic lego: *Taliter indemnes aliis damnorum auctores fore poterimus.* Nam omninò heic conſiderare oportet perpetuam illam & vix interruptam Paronomaſiam, quâ totam hanc orationem Dornonis exornat, & unam poſt alteram periodum inſurgere facit Saxo noſter: qualis etiam in his vocibus reperitur: *Indemnes damnorum*: Eſt vero ſenſus: Si hoſtem fame potius, quàm armis debellare tentaverimus, facilior nobis ad victoriam aditus patebit: & nos hoc pacto omnis periculi immunes, omnis damni expertes, aliis exitium adferre, alios damnis ingentibus afficere poterimus. Tò *fore* autem pro *eſſe* vel *fieri*

A poſitum, abuſu Latinitatis primùm inclinatæ, mox collapſæ, rectè animadvertit Barthius.

14. *Ut nihil, quod à ſupervenientibus occupari poſſet, intactum relinqueret*] Tale multorum fuit conſilium, ubi jam immineret hoſtis, & plerumq; ſalutare. Ita *Arſanes, qui Ciliciæ præerat, reputans, quòd initio belli Memnon ſuaſiſſet, quondam ſalubre conſilium ſerò exequi ſtatuit.*
B *Igni ferroq́; Ciliciam vaſtat, ut hoſti ſolitudinem faciat: quicquid uſui eſſe poteſt, corrumpit: ſterile ac nudum ſolum, quod tueri nequibat, relicturus.* Sic & Anno Chriſti cIɔ Iɔ XXXVI. *Techmaſes uti facultatem ſui perſequendi Oſmanicis adimeret, ſuam ipſemet regionem vaſtavit, annonam omnem corrupit & exuſſit, ſubditos ſuos paſſim abegit.* Levenclavius Annal. Turc. Vide Freinsheimij Commentar. in Lib. III. Q. Curtij, Cap. IV. num. 3. Et Libr. 14. Cap. 14.
C num. 3.

19. *Quem dolum crebro ceſpite foſſis ſuperaddito occultandum curavit*] Ejusmodi ſtratagemate quamplurimos feliciter uſos fuiſſe, varia teſtantur Hiſtoricorum monumenta. Regino Abbas Prumienſis Lib. 2. de Nordmannis urbem Pariſiorum obſidentibus, hæc refert: *Miſerat ad ſolvendam obſidionem Imperator Carolus exercitum ſuum, duce Henrico quodam, viro nobili & ſtrenuo. Is propius ſolebat*
D *hoſtium caſtra frequentius accedere, ut & quid ipſi agerent, & quâ ratione in ipſos ageret, exploraret. Id quum animadverterent Nordmanni, foveas foderunt in circuitu caſtrorum, quæ latitudinis erant pedis unius, profunditatis verò trium. Has ſtipulâ & pulvere cooperuerunt, ne ab hoſtibus facilè deprehendi poſſent. Itaq́; cum ex more, Henricus, Dux exercitus Gallici, circa Nordmannorum caſtra obequitaret ſpeculabundus, obvios habuit eorum paucos, qui deditâ operâ eum ipſo velita-*
E *re cœperunt, atq́; tantiſper eum dubiâ fugâ ludificarunt, donec collapſo in foveam ipſius equo, ipſum pariter luctantem atque ſurgere annitentem obtinuerint.* Accidit hoc Anno Chriſti DCCCLXXXVII. Ita quum Florentius, Hollandiæ Princeps, Anno Chriſti cIɔ LVIII. bellum cum variis & potentiſſimis hoſtibus geſturus, convocatis Dordrechtum Senatoribus, quid in rem maximè videretur, conſuleret, Vir quidam provectâ ætate, inſignis pruden-
F tiâ & belli artibus, ſic orſus eſt: *Sedem belli hanc nos urbem delegimus, quò haud dubiè hoſtes mox venturi ſunt. Itaq́; ſuadeo egeſtis latè campis foſſæ ducantur, & primùm perticis, mox ſtramine & humo ità inæquentur, ut cavata à ſolidis diſcernere hoſtis ignarus, ſimul accurrerit, præceps in eas ruat.* Nec multò poſt ille adfuit urbi ſenſim propinquans. Et jam ſuffoſſa omnis multitudo ſupergradiebatur, tolerantibus primum tignis, dum margine campi ſuſtinebantur.

bantur. Ut longius provecti, oneratæ immenſo pondere perticæ ceſsêre, ſimul præcipites lapſi equi viriq; miſerabili ſpecie, cuncta clamoribus & confuſo ſtrepitu complebant. Atq; ita Quadraginta millia occidioni data; exemtis ſex & viginti millibus, quos foſſæ hauſerunt: prout hæc bonâ fide commemorat egregius Vir ingenio, bonisq; omnibus diſciplinis ornatus, Matthæus Voſſius, magni illius Gerardi Voſſij haud degener filius, Libro I. Annalium Hollandiæ, Zelandiæq; Pag. 44. & 45. Inter alias verò inſidias, quas Friderico Imperatori ſtruere parabant Cremonenſes, doloſas ejusmodi foveas recenſet nobiliſſimus & eximius Poëta Guntherus Lib. X. Ligurini ſui, v. 306.

Præterea denſis ſcrobibus tellure cavatâ
Præcipites fodêre dolos, foſſasq; latentes
Injectu texêre levi, quas incidat hoſtis
Inſcius, & ſubito pateat diſcrimine morti.

Quin & eas luculenter deſcribit Prudentius in Pſychomachiâ, v. 257. & ſequent. pag. 237.

Sed cadit in foveam præceps, quam callida forte
Fraus interciſo ſuffoderat æquore furtim:
Fraus inteſtandis vitiorum è peſtibus una,
Fallendi verſuta opifex, quæ præſcia belli
Planiciem ſcrobibus violaverat inſidioſis,
Hoſtili de parte latens, ut foſſa ruentes
Exciperet cuneos, atq; agmina merſa voraret.
At ne fallacem puteum deprendere poſſet
Cauta acies, virgis adopertas texerat oras,
ET SUPERIMPOSITO SIMULARAT CESPITE CAMPUM.

Tandem nobis ſcrobem graphicè depictam exhibet ſuaviſſimus ſcriptor Longus Sophiſta ποιμενικῶν Lib. 1. ſed non hominibus capiendis, verùm Lupis aptem. Λύκαινα τρέφουσα σκύμνους νέους ἐκ τῶν πλησίον ἀγρῶν ἐξ ἄλλων ποιμνίων πολλάκις ἥρπαζε, πολλῆς τροφῆς ἐς ἀνατροφὴν τῶν σκύμνων δεομένη. συνελθόντες οὖν οἱ κωμῆται νύκτωρ σιῤῥοὺς ὀρύττουσι τὸ εὖρος ὀργυιῶν --- τὸ βάθος τεσσάρων. τὸ μὲν δὴ χῶμα τὸ πολὺ σπείρουσι, κομίσαντες μακρὰν. ξύλα δὲ ξηρὰ μακρὰ τείναντες ὑπὲρ τοῦ χάσματος, τὸ περιττὸν τοῦ χώματος, κατέπασαν τῆς προτέρας γῆς εἰκόνα. ὥστε κἂν λαγὼς ἐπιδράμῃ, κατακλᾷ τὰ ξύλα κάρφων ἀσθενέστερα ὄντα, καὶ τότε παρέχει μαθεῖν, ὅτι γῆ οὐκ ἦν, ἀλλὰ μεμίμητο γῆν. τοιαῦτα πολλὰ ὀρύγματα, κἂν τοῖς ὄρεσι, κἂν τοῖς πεδίοις ὀρύξαντες, τὴν μὲν λύκαιναν οὐκ εὐτύχησαν λαβεῖν: αἰσθάνεται γὰρ καὶ γῆς σεσοφισμένης· πολλὰς δὲ αἶγας καὶ ποίμ-
A νια διέφθειραν, καὶ Δάφνιν παρ᾽ ὀλίγον ὧδε. *Lupa quæ catulos recentes alebat, ex vicinis agris aliorum de gregibus ſæpè pecudes rapere ſolebat, quòd alimento copioſo ad enutriendos catulos opus haberet. Conveniunt igitur Pagani, noctuq; ſcrobē effodiunt latitudine orgyiarum ---- altitudine quatuor, & quidem humum adgeſtam longè lateq; portatam plenâ manu ſpargunt, lignis autem aridis oblongis ſuper voraginem extentis, terra deniq; eâ, quæ ſupererat, ſoli faciem conſpergunt, ut vel lepus ſi ſupercurrere tenta-*
B *ret, iſta ligna ſtipulis ipſis fragiliora confringeret, tumq; clarum faceret, quod iſtud ſolum non eſſet, ſed tantùm ſolum adſimilaret. Ejusmodi pluribus foſſis per montes, per campos cavatis, lupam tamen haudquaquam capere potuerunt (ſenſit enim ipſa quoq; terram commentitiam) multas verò capras atq; oves juxtà perdidêrunt, parumq; abfuit, quin & Daphnin caſu hujusmodi.*

26. *Iisdemq; carabum onerat*] Eadem vox
C infrà ſe offert Lib. VI.

———————— Percurrimus undas
Permenſore maris carabo ———

Carabus, linter, navicula. Iſidorus Orig. Lib. XVIII. c. 1. *Carabus, parva ſcapha ex vimine facta, quæ contexta crudo corio, genus navigij præbet.* Papias Vocabuliſta: *Carabus, navicula diſcurrens in Pado, id eſt, linter. Eſt autem ex vimine & corio.* Grónlandi hodieq; eo navigij
D genere utuntur; quod conſtat ex ijs, quæ huc allata cum incolis. Talia quoque fuiſſe *Oeſtrumnidum* navigia conjicio, quæ eleganter deſcribit Feſtus Avienus in orâ maritimâ:

Non usq; cymbis turbidum latè fretum
Et belluoſi gurgitem Oceani ſecant,
Non hi carinas quippè pinu texere
Fecêre morem, non abjete, ut uſus eſt,
Curvant faſelos: ſed rei ad miraculum,
Navigia junctis ſemper aptant pellibus,
Corioq; vaſtum ſæpè percurrunt ſalum.

Gloſſarium Camberonenſe MS. *Carabus, eſt quædam navicula.* Joannis Moſchi pratum Spirituale, Cap. 76. *Ecce ego aſcendo in carabum.* Florentius Vigornienſis in Anno 892. *Occultè de Hyberniâ fugerunt, carabumq; qui, ex duobus tantùm corijs & dimidio factus erat, intraverunt, mirumq; in modum ſine velo & armamentis*
F *poſt ſeptem dies in Cornubia applicuerunt.* Videatur Onomaſticon, quod Vitis Patrum ſubjunxit Vir pietatis doctrinæq; famâ illuſtris, Heribertus Rosvveidus. Græcis Κάραβος, ſeu Καράβιον. Auctor Etymologici: Ἄκατος τὸ μικρὸν πλοιάριον: παρὰ τὸ ἄγω, ἐξ οὗ τὸ ὑποκοριστικὸν Ἀκάτιον, ὃ τινὲς μὲν ἐπακτρίδα, τινὲς δὲ πορθμίδα, τινὲς δὲ κάραβον ὀνομάζουσι. Suidas: Ἐφόλκια, καράβια μικρά. Hebræis *Garaw*.

Vide Harmoniam Etymologicam Stephani A Gvichardi pag. 759. & 765. Fragmentum Gloſſarij MS. quod penes me eſt, in Litera D. *Dromo, longa navis. Muſculus, parva navis: Barcha, navis mercatoria.* Et paulo Poſt: *Parvæ naves dicuntur cimba, carabus, caupulus, lembus, ſcapha, linter.* Forte illud eſt, quod veteres olim Islandi ᛦᛅᚱᚠᛁ dixerunt. Gloſſarium Islandicum: ᛦᛅᚱᚠᛁ, Karfe; *Maſc. Gen. Genus navis.*

B 46. *Aquæ molem novâ rivorum diverſitate partitus*] Ita & Perſarum Rex Cyrus, cum Babylonem oppugnaret, Gynden fluvium, ne impetum ejus ſiſteret, conatumq; impediret, *per magnas conciſum deductumq; foſſas in 460 alveos comminuit: Euphratem etiam longè validiſſimum & mediam Babyloniam interfluentem, derivavit. Ac ſic meabilibus vadis ſiccum, etiàm patentibus alvei partibus, iter fecit.* Verba ſunt Pauli Oroſij Lib. 2. Cap. VI. pag. 76.

C 48. *Dividuo minoratus excurſu*] Hoc eſt, diminutus. Ità loqui amant iſtius & ſuperioris ævi Scriptores. Radulphus Ardentius Homilia in Dominicam VII poſt Trinitatis: *Non minorabitur defectibus, ſed omni perfectione abundabit.* Joh. Sarisberienſis Policratici Lib. VII. Cap. 13. *Qui cognatione temporalium, quibus quodammodo ingenitus eſt, pedem ſui figit affectus, ſervit & minoratur.* Gvillermus Armoricus Philippidos Lib. I.

Ut meritum Regis motu quocunq; minoret. D

Petrus Chryſologus Serm. LXXXV. *Quia nec minoratur Deus in homine; nec virtus attenuatur in fimbria; nec cæleſtis natura membrorum variatur officijs.* Sermone LXV. *Nemo ergo ſic filium minoret precibus, ne patrem circa ſalutem hominnm ſic minoret.* Et Sermone LXVI. *Qui divitias ſuas non miſerando pauperi dedit, ſibi miſericordiam ſic minorat.* Sermone LXXVI. *Cur homo aut minoratum Deum in carne judicat, aut in paſſione exiſtimat ejus defeciſſe virtutem?* E

51. Ad urbem Paltiſcam] Quæ, nî fallor, Rutenis *Polotzka*, nunc *Pleſcovia* dicitur.

53. *Extinctumq; ſe, quo minùs hoſti terroris afferret, vulgò nunciari præcepit*] Eodem uſus eſt ſtratagemate, Haſtingus Dux Normannorum, cum Lunam urbem, quam Romam eſſe putârat, fraudulenter occupare tentaret: cujus rei luculentam facit mentionem Dudo Veromandenſis de moribus & actis Normannorum F Lib. 1. pag. 64. & 65.

Pag. 22. verſ. 8. *Veritam ſe pugnandi puellam ſimulat*] Quaſi una eſſet ex Amazonibus illis Danicis, quas luculenter deſcribit Saxo Lib. VII. *Fuere quondam, inquit, apud Danos fœminæ, quæ formam ſuam in virilem habitum convertentes, omnia pænè temporum momenta ad excolendam militiam conferebant.* Ad quem locum plura annotabimus σὺν θεῷ.

6. *Transfugæ titulo oppidum petit*] Svaningius noſter aliter commemorat, non ipſum videlicet Frothonem in oppidum transfugiſſe, ſed militem puellari indutum veſte, qui, quo in ſtatu eſſent omnia, exploraret, in oppidum à Frothone ſubmiſſum, tradit.

12. *Urbs ſomno ſepulta diripitur*] Elucet hic imitatio Virgiliana. Maro enim Æneid. II.

Invadunt urbem ſomno vinoq; ſepultam.

Et Lib. IX.

——— Rutuli ſomno vinoq; ſepulti
Conticuêre. ———

13. *Nihil in re militari pernicioſius*] Securitas nimium quantum nocet militari fortunæ! Teſtis eſt Vellejus Paterculus Lib. 2. in clade Variana: *Neminem celeriùs opprimi, quàm qui nihil timeret, & frequentiſſimum initium eſſe calamitatis ſecuritatem.* Barthius in Notis ad Lib. IV. Claudiani. p. 131.

35. *Monſtra quidem video*] Spectra nocturna intelligit, quæ νυκτερινοὺς φόβους Athenæus Lib. IV. dixit. Apulejus verò in Apologia *noctium occurſacula* eleganter vocavit. Eorum pleraq; nomina talia ibi ſunt, qualia hic recenſet Saxo. *At tibi*, inquit, *Æmiliane, pro iſto mendacio duat Deus iſte ſuperum & inferûm commeator, utrorumq; Deorum malam gratiam, ſemperq; obvias ſpecies mortuorum, quicquid Umbrarum eſt uſquam, quicquid Lemurum, quicquid Manium, quicquid Larvarum, oculis tuis oggerat! omnia noctium occurſacula, omnia buſtorum formidamina, omnia ſepulchrorum terriculamenta, à quibus tamen ævo & merito haud longè abes.* Ubi ſimul nota graviſſimum ſatis & dirum imprecandi genus quondam fuiſſe, cum nocturnis illis ſpectris & monſtris caput alicujus devoverent. Videatur Lavateri de ſpectris Libellus erudititiſſimus, Cap. 2.

47. *Accedunt Fauni Satyri*] Utinam ipſum Carmen, quod autor tranſtulit ac Latinum fecit, ſupereſſet, videremus quæ voces his Latinis reſponderent, & tùm fortean tenebroſo veterum ſermoni de variis Alforum, Thuſſorum, Dvergorum, Draugorum, Vanorum generibus, quæ nunc ſola ſunt nomina, lucem fœneraſſemus. Hoc certum eſt duntaxat, diverſas iſtas ſive Dæmonum, ſive animalium, ſive quod inducor ut credam, medij inter iſta cujusdam, naturas fuiſſe habitas: quo veterum Septentrionalium Philoſophiam penitus intelligeremus. Sed hoc votum ſaltem eſt. *M. Brynolfus.*

49. *Silvanis coëunt Aquili,*] Monſtra quædam ſunt, forte ſic dicta ab *aquilo*, hoc eſt, nigro colore. Nam ità Gloſſ. *Aquilum*, μέλαν, ὡς Δουκίλλιος. Gloſſar. Iſidori: *Aquilum; fuſcum, nigrum.* Saxo noſter Lib. 8. *Quem comitibus foris præſtolari juſſis, ingreſſus, duos eximiæ granditatis Aquilos conſpicatur. Aquilos* inter Hemitheos, qui à medietate aëris uſq; in montium terræq; confinia

confinia verſantur, recenſet Martianus Capella Lib. II. p. XL. *In his*, inquit, *locis Sumanes, eorumq; præſtites. Mana atq; Manuana: dij etiam, quos Aquilos dicunt.* Gloſſarium Papiæ: *Aquili, ſpecies dæmonum, qui in ſimilitudine aquilarum apparent.* Catholicon Fr. Joannis de Janua in voce *Aquila*: *Ab aquila eſt Aquilus, qui naſum habet curvum in ſummitate, ut aquilæ roſtrum.*

52. *Quas Simis Fantua juncta premit*] *Fantuæ* meminit Capella Lib. 2. pag. XLI. *Ipſam quoq; terram, quæ hominibus invia eſt, referciunt longævorum chori, qui habitant ſilvas, nemora, lucos, lacos, fontes ac fluvios. Appellantur Panes, Fauni, Fones, Satyri, Silvani, Nymphæ, Fatui, Fatuæq;, vel Fantuæ, vel etiam Fanæ, à quibus Fana dicta, quòd ſoleant divinare.* Caſp. Barthius, corculum Muſarum, Lib. XXIV. Cap. 8. Fantuam *Fatuam, gratiâ Carminis, dictam autumo. Sed & antiquiores ita dicebant. Gloſſæ veteres:* Fatuus quaſi fantuus, à fando, qui Faunis oracula edebat. *Simos verò à facie ſimâ dixit Satyros, quorum talis pictura apud veteres. Non aliâ de cauſâ veteres Delfinos* Simones *vocaſſe obſervamus. Idem Gloſſarium:* Simones, Delphines. Quæ verba apud Papiam etiam ſuperſunt. *Nares ſimatas* cadaveri eleganter attribuit Sulpicius Lupercus de Cupiditate; Lib. 1. Epigr. Vet.

Simatæq; jacent pando ſinuamine nares.

Pag. 23. verſ. 14. *Virgæ vulnus pœnale verentes*] *Pœnale* dicitur, quodcunq; pœnæ loco infligitur, vel quo pœna infligitur. Sæpè utroq; ſignificatu reperire licet apud Ammianum Marcellinum. Sic Lib. XXII. *Retracti ſub vinculis morte periere pœnali.* Et Lib. XIX. *Quorum aliquos vinculorum afflixêrunt nexus, alios clauſtra pœnalia comſumpſerunt.* Lib. XV. *Juſſi ſunt retineri pœnalibus clauſtris.* Lib. XIV. *Cum abjecto conſorte pœnali eſt morte mulctatus.* Et paulo ſuperius eodem Libro: *Nonnullos gladij conſumpſere pœnales.* Petrus Chryſologus pro *reo*, & qui pœnam meretur, uſurpat Sermone XVI. *Quid nobis & tibi? quod Judici & reo: quod vindici & pœnali: quod Regi & deſertori.*

24. *Forma proſapiam pandit*] Quaſi non falleret hoc argumentum de vultu conjectandi, ſic illo veteres, loco non uno, confidenter invenio uſos; & præter lineamenta, atq; cuticulæ tincturam, aliud neſcio quid ſpirituale in vultu notaſſe, quod nos etiamnum Svip/ *Genium*, vocitamus. *M. Brynolfus.*

26. *Certiſſima nobilitatis index pulchritudo commendat*] Publius Mimus: *Formoſa facies muta commendatio eſt.* Certè pulchritudo formæ nunquam non grata, jucunda, & laude digna. Maximianus, Cornelij Galli nomine editus, Elegia I.

Nec minor huic aderat ſublimis gratia formæ,
Quæ, vel ſi deſint cætera multa, placet.

Ovidius VIII. Metamorph.

——— *Quem non, ut cætera deſint,*
Forma movere poteſt? ———

Plato III. de Legibus: τὸ κάλλιστον, ἐρασμιώτατον; *Maximè pulchrum, maximè amabile.* Dicebat Ariſtoteles; τὸ κάλλος παντὸς ἐπιστολίου συστατικώτερον: *Pulchritudinem plusquam Epiſtolas omnes valere ad commendationem.* Plato etiam *pulchritudinem* appellabat προτέρημα φύσεως; *Privilegium Naturæ.* Hinc veteres Philoſophi pulchritudinem origine divinam; nihilq; pulchri temerè & fortuitò naſci, ſed ab arte aliqua effici, putarunt. Plutarchus Lib. 1. de placitis Philoſoph. Cap. 6. Pacatus Drepanus in Panegyrico: *Non fruſtrà planè opinione ſapientium, qui naturalium momenta cauſarum ſubtilius ſciſcitati, arcanis cœleſtibus nobiles curas intulerunt, auguſtiſſima quæq; ſpecies plurimum creditur trahere cœlo. Sive enim ille animus divinus, venturus in corpus, dignum prius metatur hoſpitium, ſive cum venerit, fingit habitaculum pro habitu ſuo, ſive aliud ex altero creſcit.*

37. *Sordido cultu robuſtam obtegi manum*] Huic affine eſt Cœcilianum illud apud Ciceronem Lib. 3. Tuſcul. Quæſtion. *Sæpè eſt etiam ſub palliolo ſordido ſapientia.* Sed magis convenit illud autoris noſtri, infrà Lib. VI. *Quem faber, non ſatis doctus, vili interdum amiculo validas ſubeſſe manus, objurgatum æde ocyus excedere jubet.* Cæterùm Adagium eſt hodieq; Iſlandis frequentatum: Opt eru vaſtar Hendur undur vondre/ aut, vorugre/ Kápu/ id eſt, *Sæpè validæ manus lacerâ, vel vili, aut ſordidâ togâ teguntur.*

38. *Fortemq; dextram atrâ veſte concludi*] Diſco hinc atrum veſtimenti colorem, ferè ut Romanis, ſordidum habitum & ignobilem. Alibi non memini obſervaſſe. *M. Brynolfus.*

44. *Momentaneum corporis habitum ab aëris teneritudine mutuari*] Lucretius Lib. IV. multis explicat, ultro citroq; per auras volitare tenuiſſimas quaſdam omnium formarum exuvias. Multa ac varia à doctis pariter atq; indoctis, cum de aliis rebus diſputantur, tùm de ſpectris, quæ noctu & interdiu, terrâ mariq; in agris & ſilvis, item in domibus conſpiciuntur atq; audiuntur, hominesq; territant: de quibus operæ erit pretium conſulere elegantiſſimum libellum Ludovici Lavateri; qui hoc argumentum ſolidè & nervosè pertractat, oſtendens non ſolùm quod Spectra appareant, ſed & quid ſint illa, quæ videntur & audiuntur. Cui non ſine fructu adjungi poterit Joh. Wieri de præſtigijs Dæmonum Tractatus, item Peucerus de Divinationum generibus, Nicolai Remigij Dæmonolatreia, Ricardus Argentinus Anglus de Incantationibus, Bodini Dæmonomagia, Delrio Diſquiſitiones Magicæ, Malleus Maleficarum, & alii autores. Inprimis lectu digniſſima eſt Epiſtola C. Plinij XXVII, Lib. VII. quâ quærit à

Sura, an veræ ſint apparitiones, quæ Græcè *phantaſmata* dicuntur, & exemplo Curtij Rufi ac Athenodori Philoſophi, poſtremo ſuorum, confirmat eſſe vera. Initium tale eſt: *Et mihi diſcendi & tibi docendi facultatem otium præbet. Igitur perquàm velim ſcire, eſſe phantaſmata, & habere propriam figuram numenq́ aliquod putes: an inania & vana ex metu noſtro imaginem accipere?* Ne verò quæſtionem hanc de ſpectris & nocturnis apparitionibus [quas & phantaſias, phantaſmata, phaſmata, idola, lemures, manes, umbras appellant] an ſint aliquid, an vero inania & vana ex metu noſtro imaginem accipiant, planè intactam relinquamus, decidamus eam verbis Clariſſimi Viri, & longiore vitâ digniſſimi, Matthiæ Berneggeri, in Diatribe ad Svetonij Auguſtum, Cap. VI. *Etſi*, inquit, *in re tàm ambiguâ Socraticos ἐπέχοντας imitari præſtat, tutiorq́ eſt Academiæ aporia, quàm reliquarum ſectarum juratiſſima dogmata: tot tamen exempla, non ſoli vulgo, qui decipere & decipi poteſt, ſed magnis etiàm viris obſervata, literisq́ prodita, de veritate quorundam ſpectrorum, quibus Deus fideles exercet, infideles punit, vix dubitare ſinunt. Interim illud quoq́ Livij XXIV, verum credimus, utplurimùm oculorum auriumq́ ludibria credita pro veris: dum aut naturalia fortuitave, ignoratione cauſæ, pro ſpectris habemus, quod meticuloſis & melancholicis utplurimùm accidit: aut impoſtorum ſtrophis decepti, fucum non olfacimus. In talibus ſpernendis dignam homine Philoſopho conſtantiam præſtitit Democritus, qui ad convincendam ſpectrorum vanitatem, ſæpè ſolitarius vixit, atq́ etiam ſepulchra incoluit, ut ſcribit in ejus vitâ Laërtius: cumq́ in tenebris per laſciviam quorundam adoleſcentulorum, è ſepulcris noctu veluti larvis infeſtaretur, impavidus, & ſemper ſui ſimilis, illos ſtatim admonuit, ut ineptire deſinerent. Quin & Horatius Lib. 2. Epiſt. 2. umbrarum contemptum inter cætera boni fortisq́ animi argumenta collocans,*

> *Num es avarus?* inquit, *abi: quid cætera? num ſimul iſto*
> *Cum vitio fugêre? caret tibi pectus inani*
> *Ambitione, caret mortis formidine & irâ?*
> *Somnia, terrores magicos, miracula, ſagas,*
> *Nocturnos lemures, portentaq́ Theſſala rides?*

Pag. 24. verſ. 44. *Qui & ipſe Scottici nominis conditor fuit*] Gvilielmus Cambden, Vir excellentis ingenij, & graviſſimus Hiſtoriæ Britannicæ autor, de Origine Scotorum varias variorum recenſet opiniones atq; ſententias, in Britanniæ Deſcriptione pag. 87. & ſequ. Nonnulli etenim *Scotam* quandam, Pharaonis Ægypti filiam, Scoticæ nationis conditricem fuiſſe tradunt. Quæ opinio è ſuperſtitione & imperitia rudis antiquitatis enata, jure rejicitur. Alij fortiſſimæ huic genti nimis injurij, Scotici nominis appellationem à Græco fonte deducunt; quòd Scoti dicantur quaſi Σκότιοι, id eſt, fur-

A to concepti: quæ etiam non injuriâ exploditur. Florilegus è Saxonicâ Linguâ Originationem petit, Scotos nimirùm appellari, quòd ex confuſâ gentium colluvione prognati fuerint. *Scot enim*, inquit, *illud dicitur, quod ex diverſis rebus in unum acervum aggregatur.* Ipſe Camdenus cum Ciſnero & Reineccio, à *Scythis Scotos* derivat. Quiſnam vero fuerit hic *Scottus*, Saxone tacente, prorſus ignoramus. Si Danus, fraudi non erit Scotico nomini Danorum ſe prolem B agnoſcere, qui olim ſe à Gothis, qui origine Dani, genus ſuum ducere gloriati ſunt, ipſo Camdeno teſte. Certè Imperator Carolus Quintus è Scandiæ & Gothiæ tractibus, totius Europæ nobilitatem exortam fuiſſe ſeriò dictitare ſolebat.

45. *Tori varietatem ſupplicij loco reputans*] An illud genus pœnæ ſuo primus arbitratu, an alterius exemplo invitatus, an ſolito more gentium, indixerit, diligentioribus conſiderandum C in medio relinquo. *M. Brynolfus.* Ego autem omninò exiſtimo Frothonem ſuo primum arbitratu illud genus pœnæ Sorori malè de ſe meritæ injunxiſſe. Haud etenim majori pœnâ eam afficere potuit, quàm cum è chariſſimi mariti amplexibus invitam violenter abſtraheret, & cogeret alteri nubere, quem anteà ne de facie quidem noviſſet.

50. *Segniter enim deſerere ſolet*] Proverbium eſt Iſlandis notum & uſitatum: Þad er D hverium tiidt / ſem han temur: Vel; Þad er hverium tamt / ſem han tiidkar: Id eſt: *Expeditè quivis id exequitur, cui inſuevit.*

51. *Fluidis annis*] Per *fluidos* hic *annos* abq; dubio intelligenda erit *ætas*, quàm *lubricam* aliàs dicimus. Id quod ſequentia innuere videntur; cum mox *teneræ ætatis* mentionem faciat. Putabam aliquando legendum eſſe *fervidis annis*, ſicut *fervidam adoleſcentiam* Seneca Octav. appel- E lavit. Sed prima lectio etiam tolerabilis. Reſpexit Saxo Proverbium iſtud Danicum: Hvad man vng nemmer / det man gammel icke forglemmer.

52. *Primævam quippè mentem*] Aliud Adagium antiquæ notæ: Tamur er Barnß vande: Id eſt, *Cui à pueris adſueveris, facilè adhærebis.*

Pag. 25. verſ. 23. *Aurum quod ab eis geſtaretur, paſſim per arva disjiciendum edixit*] Conſimile uſus eſt ſtratagemate maximus Regum Mithra- F dates, Romanæq; avaritiæ pertiſſimus, cum ſpargi à fugientibus ſarcinas & pecuniam juberet, quâ ſequentes moraretur. Florus Lib. III. Cap. 5. Cicero Orat. pro Lege Manilia. Sic de Stilicone Claudianus Libro de Bello Getico.

> *Purpureos cultus, aſſumptas igne valentes*
> *Exuvias, miſerisq́ graves Craterus ab Argis*
> *Raptaq́ flagranti ſpirantia ſigna Corintho,*
> *Callidus ante pedes venientibus objicit hoſtis.*

Tale

Tale in Literis Sacris Lib. IV. Reg. Cap. 7. de A Aramæis fugientibus, qui vaſa & veſtimenta totâ projecerant viâ, ut ſcilicet Iſraelitæ prædæ dediti, eorum vindictam negligerent, & tempus aufugiendi palantibus darent. Idem Triphon Syriæ Rex feciſſe videtur, qui victus, per totum iter fugiens pecuniam ſparſit, eâq; inſectandâ Antiochi equites moratus effugit. Frontinus Lib. 2. Cap. XIII.

30. *Capite galeâ nudato, clypeo innixus*] Habitum militis eleganter deſcribit, detectumq; B caput, quo videretur imperium agnoſcere; in clypeum vero incumbere ſolens erat, qui Ducibus pro tribunali fuit aut pulpito, quo militarem alacritatem & fortitudinem oſtenderent. Confer hunc Septentrionis morem cum Romanorum ſuggeſto, & vide, quantum interſit. *M. Brynolfus.*

Pag. 26. vers. 2. *Mannos quoq; variæ ſuppellectilis gerulos*] *Manni* ſunt equi puſilli, inter delitias Magnatum haberi ſoliti: quos vulgo C ſuo ſeculo *Buricos* appellatos teſtatur Porphyrio. Horatius Lib. III. Carm. Ode XXVII.

Rumpat & ſerpens iter inſtitutum,
Si per obliquum, ſimilis ſagittæ,
Terruit mannos ———

Martialis Lib. XII.

Nuſquam eſt mulio? mannuli tacebunt.

Manilius Lib. 5. p. 124.

Aut mulos aget, aut mannos, miſtosq; jugabit D
Semine quadrupedes. ———

Quomodo bonâ fide legendum contendit Scaliger in Caſtigat. Ovidius in Amoribus:

——— *Rapientibus eſſeda mannis.*

Plinius Secundus Epiſtolâ II. Lib. IV. de filio Reguli defuncto: *Habebat puer mannulos multos, & junctos & ſolutos: habebat canes majores, minoresq;: habebat pſittacos, luſcinias, merulas.* Gloſſar. *Mannis*, Βαρίχοις. Iſidorus Lib. XII. *Mannus, equus brevior eſt, quem vulgò brunitum & brunitium vocamus.*

15. *Latentis hami fraude*] Elegans Metaphora à piſcatorum hamis deſumptâ: qualis in illo Platonis apud Ciceronem Libro de Senectute: *Divinè Plato, eſcam malorum, Voluptatem appellat, quòd eâ videlicet homines capiuntur, ut hamo piſces.* Et Petronij: *Sic eloquentiæ magiſter, niſi tanquam piſcator eam impoſuerit hamis eſcam, quam ſcierit appetituros eſſe piſciculos, ſine ſpe prædæ moratur in ſcopulo.* Ubi eloquentiæ magiſtrum comparat piſcatori, qui niſi dixerit, quæ adoleſcentuli probent, & niſi inſidias quaſdam auribus eorum fecerit, ſolus in ſcholis relinquetur. De pecunia autem verè dici poteſt, latere ſub ſplendido illo luto pernitioſiſſimum hamum; quo multi mortalium ità capiuntur, ut ſe in omnium malorum voraginem ipſi præcipitent. Vide omnino Petri Chryſologi Serm. XXIX.

17. *Quæ raptorem captivant*] *Captivant*, eſt, capiunt, captivum reddunt, ducunt, tenentq;. Guillermus Armoricus Philippidos Lib. IV.

——— *Et fortis armati fortior arma*
Captivans, victor ſpolijs aſcendit in altum.

Petrus Chryſologus Sermone XXIX: *Aurum Judaicum populum ſic ſuo captivavit aſpectu, vicit illecebris, ſpecie decepit, ut hoc eſſe Deum crederent, & Deum verum, Deum tot beneficijs cognitum, denegarent.* Et Sermone VII: *Hypocriſis dum cupit captivare oculos, oculis fit ipſa captiva.* Dudo S. Quintini Decanus Lib. II. de moribus & actis Normannorum: *Uxores & ſemen eorum captivabo, & armenta eorum devorabo.* Et mox ibidem: *Reſpublica & captivatur, & occiditur.*

42. *Quando peregrina prædabimur?*] Quaſi regnum & rapina res una eſſet. Sic homines iſti latrociniis & deprædationibus indulgebant, & univerſam ætatem, meliorem certè ætatis partem, inſumebant. Nec ullus verè nobilis eſt habitus, niſi qui ſub hyberna, aliquot navibus prædâ onuſtis in ſtationem reverteret. Vasdælam conſulas juxtà initium. Hoc illi ſtudium, honeſtiſſimum ſcilicet ac regium, ad leggiaſt i Viiking/ vocarunt. *M. Brynolfus.*

42. *Si propria refutamus*] *Refutare*, eſt rejicere, contemnere, recuſare. Cicero pro Rabirio: *Non modò non aſpernari ac refutare, ſed amplecti etiam, & augere debetis.* Salluſtius in Fragmentis: *Se Regibus devovent, & poſt eos vitam refutant.* Salomo Lexicographus, quem ad teſtimonium citat Doctiſſimus Germanorum, M. H. Goldaſtus in Notis ad iſtum Columbani verſum:

Spernit avaritiam, vanosq; refutat honores.

Refuto, recuſo. Amœnus Enchiridio:

Æſtimat accipiens viva, & terrena refutans.

Auctor de Contemptu mundi:

——— *Sed non mea dona refutes.*

E Hieronymus in Agone: *Pro me ſudaſti ſanguinem pretioſum, non me refutes.* Julius Capitolinus in vita Antonini Pij: *Circenſes natali ſuo dicatos non reſpuit, alijs honoribus refutatis.* Ammianus Marcellinus Lib. XVII. p. 104. *Non refutamus hanc, nec repellimus.* Gloſſ. Vet. *Refuto, repudio, reſpuo.* Egeſippus Lib. II. *Ne pro ſe ſacrificarent, qui ſacrificium Cæſaris refutaviſſent.* Solinus Cap. 25. Nundinas ac numum refutant. Novell. Theodoſ. XXV. *Solidum aureum integri* F *ponderis refutandum.* Quo ſignificatu in Hiſt. Aug. & Legibus Longobardorum aliquoties uſurpatur. Italiq; in ſuo Idiomate retinent, *Refiutare la pace, Refutare pacem.* Doctiſſimus Lindenbrogius Obſervation. in Am. Marcellini Lib. XVII. Andhelmus de Laudibus Virginitatis. Cap. IV. *Qui contempta mundi blandimenta velut quisquiliarum peripſemata ſpuens, & carnalis luxus lenocinia refutans, in ſancto propoſito ſucceſſor extiterat.*

Pater-

43. *Paternâ avitâq́; pecuniâ*] Cùm pecuniis omnia ſacra & profana venalia prius dixerim, cujus adquirendæ causâ quiduis facere & pati ſacroſanctum vulgo habebatur: tùm verò inprimis hæreditarium aurum admodùm religiosè priſcos coluiſſe obſervo; quod illi Erffdagull dicunt: ſivè quòd parentum ſangvine ac ſudore parta, liberis naturâ quadam commendata credebantur; ſivè ut honeſtâ causâ turpitudinem avaritiæ palliarent. *M. Brynolfus.*

Pag. 27. verſ. 5. *Silvam, quæ Scotiam Britanniamq́; ſecernit*] Hanc reor eſſe ſilvam, quam veteres *Caledoniam*, & *Saltum Caledonium* nominarunt. Ptolemæo eſt Καληδόνιος δρυμός. Hujus noſtrâ ætate vix reliquiæ ſuperſunt, olim vero in immenſum ſpatium diffuſa, proceriſq; arboribus invia. Ab hac ſilva, quam Buchananus *Silvam Corylorum* interpretatur, *Caledonia* dicta fuit pars inſulæ Borealis, quæ hodie *Scotia* vocatur. Meminit Tacitus in Vitâ Agricolæ. Florus autem Lib. 3. Cap. X. de Cæſare in Britanniam transfretante: *Reverſus igitur in Galliam, claſſe majore, auctiſq́; admodùm copijs, in eundem rurſus Oceanum, eosdemq́; rurſus Britannos, Caledonias ſequutus in ſilvas.* Et Lib. I. Cap. XVII. *Ciminius interim ſaltus in medio, antè invius, planè quaſi Caledonius, vel Hercynius.* Plinius Lib. 4. Cap. XVI. de Britannia & Hibernia: *Triginta propè jam annis notitiam ejus Rom. armis non ultrà vicinitatem ſilvæ Caledoniæ propagantibus.* Videatur porro hac de Silva Cl. vir Cambdenus in Scotiæ Deſcriptione, pag. 744.

17. *Celeberrimum inſulæ oppidum Lundoniam*] *Lundoniam* vocat Saxo, Britannici Imperij ſedem, quam *Londinum* hodiè; Tacitus, Ptolemæus, & Antoninus *Londinium* & *Longidinium*; Ammianus *Lundinum* & *Auguſtam* appellarunt: Incolis eſt *London.* Oppidum hoc ante Conſtantini Max. tempora communitum fuiſſe dubitat Camdenus: eumq; tradit, rogatu Helenæ matris, primùm mœnibus è lapide ſtructili & latere Britannico obſepſiſſe. At Saxo nos edocet, etiam ante natum Salvatorem generis humani, hac civitatem; tanquam Metropolim totius Britanniæ, murorum firmitate tantùm non fuiſſe inexpugnabilem.

36. *Contuſis commolitisq́; auri fragminibus*] Inde Veteres Rhythmiſtæ aurum appellarunt ᚠᚱᚯᚦᛆ ᛘᛁᚯᛚ Frøda Miøl / *Frothonis farinam.* Egillus Scallagrimi, in Hofudlausnar Viſur / ſive Cantilena, quâ caput redemit; Stropha 2.

Hrytur (Brytur) bog huita
ᚼᚱᚤᛐᚢᚱ (ᛒᚱᚤᛐᚢᚱ) ᛒᚯᚵ ᚼᚢᛁᛐᛆ
Biodur hram thuita
ᛒᛁᚯᚦᚢᚱ ᚼᚱᛆᛘ ᚦᚢᛁᛐᛆ
Muna hódd ofa
ᛘᚢᚿᛆ ᚼᚯᚦᚦ ᚯᚠᛆ
Hringbriótar losa
ᚼᚱᛁᚿᚵᛒᚱᛁᚯᛐᛆᚱ ᛚᚯᛋᛆ
Gladdiſt flotna fiôl
ᚵᛚᛆᚦᚦᛁᛋᛐ ᚠᛚᚯᛐᚿᛆ ᚠᛁᚯᛚ
Vid Fróda mióℓ
ᚢᛁᚦ ᚠᚱᚯᚦᛆ ᛘᛁᚯᛚ
Miók er hilme fól
ᛘᛁᚯᚴ ᛁᚱ ᚼᛁᛚᛘᛁ ᚠᚯᛚ
Hauk ſtrandar mól.
ᚼᛆᚢᚴ ᛋᛐᚱᛆᚿᚦᛆᚱ ᛘᚯᛚ

Frangit jacula	*Lætatus eſt nautarum aſſer*
Præcipiens auri Rex:	*Ex Regis farre*
Meminerint Regem	*Valde Regi venales*
Annuli fractores laudare.	*Manus lapilli.*

Boghuita] propriè eſt, *arcus pluvia*: tela indicat, quæ confertim inſtar nimbi quandoq; in hoſtes jaculantur. Hram thuita] hramur / *manus*, thuita / *lapis.* *Lapidem regum*, aurum vocat: reddendum igitur, *auripotens Rex vel Imperator.* Munna/] *memini*, hodd / *aurum*, offe / *ſtudioſus.* Vult indicare Regem fuiſſe auri ſtudioſum. Hringbriotar/] *fractores Clypeorum.* Sic Regis milites præſtantiores vocat, ſeipſum verò innuit, qui in ejus laudes hic eſt diffuſus. Fiol/] *aſſer* pro, *nave.* Lætati ſunt nautæ. Froda] De Rege Frothone ferunt, quòd tantâ abundaverit auri copiâ, ut in pulverem illud redegerit, & farinæ miſcuerit. Hinc per Frodamiøl/ *Frothonis far*; aurum intelligit. Haukſtrandar møl/] id eſt, *aurum.* Haukur] *falco, accipiter.* Strønd] *terra.* Hic notat manum, cui falco ut terræ inſidet. *Manus Lapilli*, ſunt aurum, cui lapilli in annulis aureis inſunt. Cujus tamen loci alia extat verſio Biornonis, Jonæ filij, de Skerdſaa:

Projecta eſt arcus acies,
O Imperator manus lapidis.
Animus ergo eſt mihi auri largitorem
Militi celebrare.
Lætata eſt nautarum multitudo
Frodonis farre.
Admodùm eſt à Rege parabilis,
Falconis regionis lapis.

qui & hanc addidit commentatiunculam, Froda miøl] Frode hiet Kongur / ſa ſem gulled liet mala / og thui heiter gullet miølhans. *Frodo Rex erat, qui aurum molere inſtituit, unde aurum dicitur illius far.* Vide Eddam.

Ibid. *Contuſis commolitisq́; auri fragminibus cibos reſpergere ſolitum*] Auri nobile metallum adverſus quævis venena, & alios quoscunque morbos perniciosiſſimos, qui ipſa vitalia maximè infeſtare ſolent, efficaciſſimum eſſe remedium, præcipuè ſi in pulverem (quem Chymici *Alcool* vocant, Lucretius venuſtè *micas auri* dixit) rediga-

redigatur, vel igne candens vino demergatur, antiquiſſimi Medicorum unanimi conſenſu paſſim atteſtantur. Nicander Colophonius Libro Alexipharmacôn, inter alia amuleta, quæ aconito ſumpto opitulantur, auri quoq; mentionem facit, ubi ſic loquitur:

Ἄλλοτε δὲ χρυσοῖο νέον βάρος ἐν πυρὶ
θάλψας
Ἠὲ καὶ ἀργύρεον, θολερῷ ἐνὶ πώματι
βάπτοις.

Quin etiam argenti fuit utile pondus & auri,
Ignibus accenſum, & merſum ſtridentibus
undis.

Dioſcorides Lib. V. Cap. 70. *Argentum vivum potum vim pernicialem habet; ſuo enim pondere interna exeſt. Auri limata ſcobs, id eſt, ramentum quàm tenuiſſimum, epotum, mirabili eſt auxilio.* Plinius Lib. XXXIII, Cap. 4. Circa finem: *Aurum plurimis modis pollet in remediis. Vulneratis enim & infantibus applicatur, ut minus noceant, ſi quæ inferantur, veneficia.* Serapio Arabs de Temperamentis Simplicium Cap. 415. de Auro: *Limatura auri confert cordiacæ melancholiæ & debilitati cordis.* Lib. 3. ad Manſorem. Cap. LII. *Aurum tremori cordis, & melancholiæ adjutorium præbet,* Avicenna Lib. 2. Canonis Tractat. 2. Cap. 78. de Auro: *Limatura ejus ingreditur in Medicinis Melancholiæ, confert doloribus cordis & tremori ipſius, & malitiæ animæ, & ei qui ſolus loquitur.* Meſve Lib. 3. de Antidotis citat duo Electuaria, nempe Electuarium de Gemmis, & Electuarium ex granis tinctorij, quod *Confectionem Alchermes* vocamus, in quibus magnâ ſatis copiâ aurum ingreditur. Cæterùm frequentem auri in cibo uſum Principibus olim fuiſſe, adeò ut in luxuriam quoq; verterit, oſtendit Johannes Hantvillenſis, Architrenij Lib. 2. Cap. VII. Ubi invehitur *contrà veſcentes auro*; quomodo inſcriptio habet:

O furor, inq; nefas egreſſa licentia, menſæ,
Prodigiumq; gulæ, labor eſt in prandia quamvis
Flectere naturam, mollis fit cœna metallum,
Ingenitusq; rigor epuli peregrinat in uſus,
Principibusq; cibum mentiri cogitur aurum.

Ibid. *Commolitisq; auri fragminibus*] *Commolere*, eſt, ad extremam tenuitatem redigere, propemodùm nihilo mutare, in pulverem tenuare; ut antè me Doctiſſimus Barthius obſervavit ad illum Eſaiæ Prophetæ locum Cap. 3. *Quare atteritis populum meum, & faciem pauperis commolitis, dicit Dominus Deus Exercituum.* Videatur Adverſar. Liber XXII. Cap. 20.

49. *Senectute vitam, non ferro finierit*] Nam juxta Venuſinum Vatem:

Ad generum Cereris, ſine cæde & ſangvine, pauci
Deſcendunt Reges, & ſiccâ morte Tyranni.

51. *A Roë Roskilda*] Conſentaneum eſt urbem *Roëskildiam*, à *Roë* Daniæ quondam Rege,

A & *fonte*, qui admirandus iſto in loco cernitur, nuncupatum eſſe. Danis etenim *fons*, Kilde/ indigitatur. Hic editiori loco ebulliens perennes undarum ſcatebras declivi lapſu emittit: quarum decurſu, ſeptem molendinorum rotæ ſufficienter in gyrum propelluntur. Civitatis verò celebritatem, magnificentiam & antiquitatem, multorum Divûm delubra diruta, regiarum, monaſteriorumq; rudera arguunt. Inibi etiam Haraldi VI. impenſis extructum eſt

B Sacrarium magnificentiſſimum; in quo multorum potentiſſimorum Regum ac Principum buſta elaborata conſpiciuntur. Pluribus ejus deſcriptionem perſequitur *Jonas Coldingenſis* in Theatro orbis Arctoi, parte 12, p. 108. & ſeq. Alij originem vocis petunt à *Roſa*, quaſi *Roſæ fons*, nobis Roſe Kilde/ rectiùs diceretur. Quam opinionem non hodie aut heri natam animadverto. Nam penes me eſt Codex MS. vetuſtiſſimus membraneus, continens Salutationem

C B. Virginis, per *quendam Scholarem de regno Daciæ*, ut habet inſcriptio; in quo inter alia hæc leguntur:

Salve vas reliquiarum,
Mons, quo ſurgit fons roſarum,
Fons aquarum, flumen clarum,
Regnum Roë reficiens.

Ad oram Libri, & has voces, *fons roſarum*, notatum exſtat; *Roskildis*: & ad vocem *Roë*] *Roë,*

D *quondam Regis Danorum.*

Pag. 28. verſ. 1. *Maris poſſeſſionem ſortitus*] Huc facit elegans iſta ἐξήγησις; Cap. XXIV. Lib. 2. Adami Bremenſis, quâ rationem reddit Cl. Vir, & de Hiſtoria gentis noſtræ optimè meritus, M. Andreas Vellejus, Hiſtoricus quondam Regius, quare Piraticam olim tanto ſtudio exercuerint Nordmanni: *Danis pariter atq; Norvagis*, inquit, *hoc in more poſitum antiquitus comperimus, quod frequentes ſuſceperint, non vici-*

E *nas tantùm, ſed etiam remotiſſimas terras, expeditiones. Quod inde (ut alia nunc taceam) factum eſt, quòd ſæpè copioſam pòſt ſe reliquerint ſobolem Reges: ac quum ſingulis liberis pro dominandi libidine non ſufficere viſa ſit patria, alij eorum domi Regnum patrium adminiſtrarunt, alij claſſe atq; commeatu inſtructi* [exemplum hic habemus] *maris imperium ex uſu & commodo ſuo gubernandum ſibi vindicarunt. Neq; etiam dubium, ipſos plagæ hujus Septentrionalis incolas, bellis continuis aſſuetos &*

F *quaſi innutritos, quum domi pace multò maximè creſcerent, nec quo Marte clarerent, haberent, foris gloriæ & nominis illuſtrandi materiam, bello atq; armis quæſiviſſe.*

12. *Procurationemq; Heſcæ, Eyr Ler ducibus commiſit*] Legendum fortè Eſte & Eyler: quorum alteri Septentrionalis; alteri verò Auſtralis Jutia ceſiſſe intelligatur.

Pag. 29. verſ. 26. *Affectatæ libertatis imagine colorabat*] *Colorare* eſt velare, palliare, ſub prætextu

textu aliqiud excuſare, aliquid prætendere. Sic aliquoties loquitur Saxo. Johannes Sariſberienſis, Saxoni fere coævus, Lib. I. Policratici, Cap. 4. *Opera ſingulorum ex eventu & propoſito colorantur: res quippe decora eſt, ſi honeſta cauſa præceſſerit.* Lactantius Libro de falsâ Religione pag. 68. *Evidens, ut opinor, inceſtum, quod nullo modo poſſit colorari.*

38. *Fratri ſoror ſuendi obſequium neget*] Pro *fratri* hactenus in excuſis Codicibus corrupte legebatur *fatu:* quam propterea obelo dignam cenſuimus vocem. Loquitur vero Saxo ex conſuetudine Septentrionalium populorum, & præcipue apud Summates olim vigente, quâ nimirum Matres filiis, Sorores fratribus, veſtes tàm linteas, quàm laneas, ipſarum confectas manibus, ſuppeditabant. Sic Lib. V. Contubernales Frothonis circà indumentorum uſum fœmineâ admodum ope defecti, quum non haberent unde nova aſſuere, aut lacera reficere poſſent, Regem celebrandi conjugij monitis adhortantur. Ità & Regnerus laneum à nutrice ſagulum, infrà Lib. IX, petit. Et adhuc in Iſlandia nullos habent Sartores, ſed fœminæ tàm laneas, quàm lineas, conficiunt veſtes. Idq; olim & hìc in uſu fuiſſe, valdè probabile. Siquidem Iſlandi ut linguam priſcam, ità mores adhuc retinent. Solebant etiam nobiliores Macedonum fœminæ, imò & Principum filiæ, aliquo ſibi neceſſitudinis vinculo conjunctis, veſtimenta proprijs manibus elaborata, dono dare, inprimis ſi quandò extrà patriam militiæ agerent: id quod Perſarum fœminæ ſibi maximo duxerunt probro. Teſtis eſt elegans & nervoſus Scriptor Q. Curtius, cujus hæc ſunt verba notatu digniſſima, Lib. V. *Ac fortè Macedonicas veſtes, multamq; purpuram dono ex Macedonia ſibi miſſam cum ijs, qui eam confecerant, tradi Siſigambi juſſit, admonerique, ut ſi cordi quoq; veſtis eſſet, conficere eam neptes ſuas aſſveſaceret, donoq; doceret dare. Ad hanc vocem lacrymæ obortæ prodidêre animum aſpernantis id munus: quippè non aliud magis in contumeliam Perſarum fœminæ accipiunt, quàm admovere lanæ manus. Nunciant, qui dona tulerant, triſtem eſſe Siſigambem, dignaq; res excuſatione & conſolatione viſa. Ipſe ergò pervenit ad eam, & mater, inquit, hanc veſtem, quâ indutus ſum, SORORUM NON SOLUM DONUM, SED ETIAM OPUS VIDES: noſtri decepêre me mores.* Quid de Romanorum matronis dicam, quæ laneas veſtes maritis ſuis & fratribus domi conficiebant, cum illi in expeditionibus eſſent conſtituti? Exemplo eſt Lucretia, & aliæ; de quibus videantur Livius, Halicarnaſſeus, plures.

45. *Patientiam nominavit*] Quam ex fortitudine natam contendit Valerius Maximus Lib. III. Cap. 3. *Egregijs*, inquit, *virorum pariter ac fœminarum operibus, fortitudo ſe oculis hominum ſubjecit, patientiamq; in medium procedere hortata eſt, non ſanè infirmioribus radicibus ſtabilitam, aut minus generoſo ſpiritu abundantem; ſed ità ſimilitudine junctam, ut cum ea, vel ex eâ, nata videri poſſit.*

48. *Qui cum igni applicaretur*] Eodem experimenti genere patientiam ſuam probarunt Scævola, qui injectam foculo dextram exuri paſſus eſt: Pompejus, qui ardenti lucernæ admotum digitum cremandum præbuit; & Puer Macedo, in cujus brachio carbo ardens cum delapſus eſſet, dolorem tamen ſilentio preſſit, & brachium immobile tenuit, etſi ita ureretur, ut aduſti corporis odor ad circumſtantium nares perveniret, ne ſacrificium Alexandri aut concuſſo thuribulo impediret, aut edito gemitu regias aures aſpergeret. De quibus videatur Valerius Max. loco jam dicto.

Pag. 30. verſ. 1. & 2. *Egeſtâ dolio Clepſedrâ*] *Clepſedra*, ſivè potius *Clepſydra*, à κλέπτειν ὕδωρ dicitur, & horologium olim ſignificabat, in quo aqua per exile foramen, quod in fundo erat, ſenſim & quaſi furtim deſtillabat. *Ad Clepſydram* magnæ olim lites & cauſæ agitabantut. Heic vero *Clepſydra* epiſtomium denotat. Catholicon Johannis de Janua, in voce Clepſedra: *à* Clepo, *is, dicitur hæc* Clepſedra, *dræ, id eſt ducillus, qui obdit foramen dolij, quod per illum quis furatur liquorem. Et videtur eſſe compoſitum à* Clepo *&* ὕδωρ, *quod eſt, aqua, ſive liquor. Unde quidam dicunt* Clepſedra, *penultimâ productâ, & per y, quaſi* clepens ydor. *Sed potius videtur ety. quàm compoſitio. Sed ſive ſit ety. ſive compoſitio, dicendum eſt* Clepſedra *penultimâ correptâ, & per e, ſecundum Hugonem. Item* Clepſedra *dicitur quoddam inſtrumentum, quod immittitur in dolium, per foramen ſuperius, causâ furandi vinum. Item* Clepſedra *dicitur illud inſtrumentum, per quod horæ colliguntur: unde* Clepſedrarij, *dicuntur illi, qui per illud inſtrumentum horas colligunt.* Clepſedræ *etiam dicuntur vaſa perforata, quæ habebant Philoſophi ad dimetiendam quantitatem. Unde Martianus Capella in ſua Aſtrologia; Monſtratum eſt omnia ſigna paria ſpacia continere, multiplici appoſitione clepſedrarum.* Hactenus Catholicon. Eſt igitur *egeſtâ dolio Clepſedrâ*, idem quod educto, exempto, ſeu pertuſo epiſtomio, obturaculo, vel vertibulo, quod dolio infixum, admittebat, vel arcebat, aquam, prout hoc vel illo modo verſabatur.

24. *Affixis humi genibus*] Antiquitatum Iſlandicarum monumenta rem hanc ità commemorant. Diſcedentes Upſalâ Danos Atiſlus ſtatim numeroſiſſimo exercitu inſecutus eſt: & aſſecutus quidem fuiſſet, ni illi Danus pulchro ſtratagemate illuſiſſet, quod tale erat. Rolfo enim, cum Svecos ſibi imminere videret, aureos nummos, quos à ſorore Urſâ acceperat, in viâ diſſeminabat: quibus colligendis hoſtis magis quàm perſecutioni intentus fuit. Demùm eâ calliditate animadverſa, Atiſlus ſuos magnoperè fruſtrà hortatus, ipſe equum proprium calcari-

calcaribus adactum cogit reliquum agmen præcurrere. Quod cernens Danus Atiſlum nummulis aureis non inescari, promit annulum ingentis pretij, quem majores ipſius prædæ loco à devictis olim Sveciæ Regibus reportarant, eumq; Atiſlo obviam projecit. Tum Atiſlus auro inhians, rem tàm pretioſiſſimam non putabat contemnendam. Converſo igitur equo ipſe incurvatus, poterat ànnulum haſtâ attollere. Nomen annulo fuit Suijagriis/id eſt, *Succula Svecorum.* Atiſlo ad annulum tollendum incurvato, Rolfo acclamans ait: Nu hef eg Suinbeygt hañ/ ſem rikaſtur war med Swijen: Hoc eſt: Nu haffuer jeg ladet hannem bucke ſig ſom eet Swiin/ den der var mechtigſt iblant de Svenſke.

48. *In Jaltonem quendam nodoſa paſſim oſſa conjicerent*] Gigantum hunc morem fuiſſe & immanium hominum, docuit me Hiſtoria Bardi Snæfelſſaſi, qui unà cum filio Geſto, & aliis multis gigantibus, ad convivium Hitæ, gigantei generis fœminæ, in antro Hundaheller dicto, vocatus & invitatus eſt. Ubi poſtquàm cœnati ſunt convivæ, & ut ille ait, πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἕντο, poſt epulas eo ſe luſus genere oblectarunt ac provocarunt, ut carnibus denudata oſſa, equina credo & bubula, nodoſa, unus in alterum jaceret pro viribus: quod oblectamenti genus duorum triumvè gigantum morte conſtitit. Oſſa autem iſta nodoſa vocamus Hnutur/ quaſi Danicè Knyttede Been: & ludum ipſum Hnutukaſt/ id eſt, jactum oſſium nodoſorum. *M. Brynulfus.*

49. *Bjarco nomine*] Hic eſt inſignis ille Athleta, Danorum fortiſſimus, qui eidem tumulo cum Rolvone Krake Rege illatus legitur. Quem longo poſt tempore [credo nongentis non minùs annis] Skeggo Midfiordenſis, vir fortiſſimus, ſubiens, invenit utrumque integrum, ſedentem, gravi armaturâ indutum, & inſignem ſtupendæq; ſpeciei gladium tenentem; cujus cum cupiditate arderet Skeggo, forte fortuna Bödvarum Bjarconem [Bödvari enim nomine dictus erat, Bjarco cognomen fuit] principio adortus, manibus illis, anteà quidem robuſtiſſimis & invictis, nunc autem à nongentis annis, mortuis torpidisq;, erepturus, nullis viribus avellere potuit. Sed à Bjarconis gladio repulſus, Rolvonis Regis, *Sköfungum* dictum, maximo cum labore reportavit: qui gladius omnium præſtantiſſimus, à ſeculo in Islandiam veniſſe creditur. *M. Brynolfus* ex Skeggiaſaga, Thordi huædæ ſaga, Laxdæla.

Pag. 31. verſ. 2. *Morientem Agnerum ſoluto in riſum ore*] Talem ego riſum non tam fuiſſe exiſtimo doloris diſſimulationem, ut Saxo interpretatur, aut contemptum mortis; quàm animi furen-

A ter irati & vindictæ cupidi indicium. Solent etenim irati *ſævum ridere*, ut Silius loquitur Lib. 1. Ejusmodi eſt Ajacis riſus apud Homerum Lib. IX. Ità Jovem iratum ridentem facit Heſiodus Lib. 1. ἔργ; Plura nobis exempla ſuppeditat Gallorum doctiſſimus Bourdelotius ad Petronij Satyricon pag. 144.

Pag. 31. verſ. 5. *Gladio, quem Lövi vocabat*] Ex hoc loco Saxonis elucet uſitatiſſimum fuiſſe

B Veteribus athletis nomina gladiis imponere, Sic infrà *Snyrtir* gladius, & *Hóthingus*. *Skrep* gladius Vermundi. *Liuſing* & *Huiting* gladij. *Löcthi* gladius Olonis Vegeti. Sic Rolandus Filius Berthæ Sororis (ut vulgò exiſtimant) Caroli Magni, gladium habuit *Durendam* vel *Durandulum*, quo plurimam faciebat hoſtium ſtragem. Videatur Camerar. Horarum Subciſ. Cent. 1. Cap. 76. & Cent. 2. Cap. 29. Ita & *Caliburne* dictus eſt gladius celebris Arthuri Re-

C gis Britannorum nominatiſſimi. Hoveden in Richardo 1. *Et contrà Rex Angliæ Richardus dedit Regi Tancredo gladium illum optimum, quem Britones Caliburne vocant.*

20. *Quisnam eſſet iſte Krage?*] Nonnihil diverſam Rolvoni noſtro cognominis impoſiti occaſionem commemorat Edda Mythologiâ LXIII, quæ fuit ejusmodi: Kongr æin i Danmorck er nefndr Hrofſr Kraki / han er agiettarſr forn Konga. Fyrſt af mildi og fræknleik oc litilſæti. thet er aent inck um littaleti hans

D er imoge ſært i fraſogn/ at ænim litil Svein og fatækr er nefn Voggr / han kom i holl Hrolfi Kongs/ tha var Kongr en vngr ad alldr og granligr a voxt. Tha gek voggr for ham og ſa vp a ham. tha melte Kongr/ huat viltu mæla Svein er thu ſer ſa vp a mik. voggr ſ. tha er ek var heima hætrda ek ſage at Hrofſr Kongr i Hleidru var meſtr madur nords landum/ en nu ſier han i haſæti Kraki ænim litill og kalla ther than Kong ſin. Tha ſ. Kongr: thu Svin hefr gefit mir nafn at

E eg ſkal heita Hrofſr Kraki/ en that er vit met os/ at giof ſkal fylgia nafn feſti. Nu ſe ek thick enga giof hafa t' at gefa mir at nafnfeſti. Tha eg mir ſe dagilig/ nu ſkal ſa gefa ordrum er ther tefr/ togh gulhring af hendi ſer og gaf hanom. Tha mælti Voggr. hef du alra Konga heilatr og theß ſtrengi ek heitat verda. deß mans bani er thin bani verdr. Tha mælti Kongr/ oh hlo at: Litlu verdur Voggur fei ginn. Id eſt: *Quidam Daniæ Regum*

F *dictus eſt Hrolfo Krake, qui anteceſſores ſuos omnes, liberalitate, fortitudine & humanitate antecellebat. Humanitatis ejus indicium certum hoc eſt. Erat juvenis quidam pauper nomine Voggur, hic aulam Rolfonis intravit, cum junior adhuc rex eſſet, & ſtaturæ minoris, cumq; accedens intentè in vultum ejus lumina figeret: id animadvertens Rex, quid inquit, vis Juvenis, cum attentè adeo me aſpicias? Reſpondit Voggur: Domi cum eſſem, omnes Rolfonem Regum*

G

Septen-

Septentrionalium maximum deprædicabant : ſed jam in ſolio Regis parvum video Cornicem (Krake) *quem Regem vocant. At ille, Tu juvenis cognomen mihi primus dediſti, ut vocer* Hrolfo Krake; *moris verò apud nos eſt, ut is cui cógnomen datur, à dante, cum nomine, donum accipiat. Quod verò mihi jam dabis, ſiquidem videam te nullum munus me dignum adferre. Æquum igitur eſſe duco, ut det qui habet : mox detractum à digito annulum ei obtulit. Gratias habeto, inquit Voggur, Rex fortunatiſſime. Votum hoc ſolemne viciſſim jam voveo. Quicunque vitâ te privaverit, meâ cadet dextrâ. Cui Rex ſubridens.* Litlu verdur Voggur feggin. id eſt, *Parvo contentus eſt parvus Voggur.* Vel ut alius Eddæ interpres vertit: *Rex quidam Daniæ Hrolfus Krake dictus eſt, Regum priſcorum, propter liberalitatem, fortitudinem, & humilitatem celeberrimus. In ejus aulam adoleſcens pauperculus aliquando venit, nomine Voggus* (Voggur) *regem fixis intuens oculis. Cui Rex; quid, inquit, adoleſcens vis effari, quum ità me accuratè contempleris? Tum ille : Domi meæ audivi Hrolfum, Regem Hledræ, maximum eſſe virorum, qui in Aquilonaribus conſpiciuntur terris : ſed nunc in ſolio hic ſedet exiguus puſio* (Nu ſitur hier i hâſæti Krake litill) [Krake, puſio eſt, vel adoleſcentulus] *Tu adoleſcens, Rex ait, cognomen mihi dediſti, ut Hrolfus Krakius appeller. Sed moris eſt, ut cognomina dono aliquo confirmentur. Te verò, quod dones, nihil habere video. Dabit ergò qui habet, annulumq; aureum digito extractum ipſi conceſſit. Tùm Voggus : Omnium, inquit, regum feliciſſimus dederis, Votumq; voveo ejus viri interfector fieri, qui te occiderit. Rex autem arridens addebat:* Litlu verdur Voggur feigiñ / *parvo Voggus gaudet.*

21. *Faceto cavillationis genere inuſitatum proceritatis habitum proſequutus*] Solent plerumq; ingenti corpore homines aliorum ſalibus exagitari. Ità Veſpaſianus Imperator procerum hominem irridens, eum nominavit δολιχὸν ἔγχος, *longam haſtam*, adducto è Poëtarum Principe Græco verſiculo. Svetonius in Veſpaſiano Cap. 23. Galli hodieq; proceræ ſtaturæ hominem *perticam* & *Longurium* indigitant, teſte eximio Oratore Lud. Creſollio, Vacation. Autumn. Lib. 2. Sect. 3. Sic Proculus propter eximiam & Coloſſeam corporis granditatem, *Coloſſeros* fuit nominatus. Et Corbulo quondam Cornelium Fidum civem Romanum, quod longo eſſet corpore, tenui & anguſto collo, & notabili crurum gracilitate, in ſenatú per contumeliam appellavit *Struthiocamelum*, autore Svida. Piſandrum ob corporis magnitudinem *Cnidium Aſinum* vulgo nuncupaverunt. Cum etiam Mimus quidam Antiochenus, qui eximiâ corporis mole in ſublime aſſurgebat, in theatro ſaltaret Capaneum, & Thebarum etiam muros jam adjecturus videretur : Antiocheni omnes unâ voce exclamarunt, *ut tranſcenderet, nihil enim ſcalis eſſe opus tàm magno.* Sanè bellè Sidonius Apollinaris negat in homine proceritatem eſſe vehementer laudandam, *quæ trabibus congruentius*, inquit, *aptetur.*

32. *Conſentaneum priori munus obtinuit*] Eâdem calliditate uſus eſt Refo quidam infrà Lib. VIII. Qui à Gotrico Rege, torque donatus, confeſtim eum brachio applicans, *id cunctis auro præditum oſtentabat, reliquum verò perinde atq; ornamenti inops occultius habuit, eoque acumine ab invictæ munificentiæ dexterâ conſentaneum priori manus accepit.*

34. *Arctiſſimâ voti nuncupatione pollicitus eſt*] Quod & perfecit, ut Saxo teſtatur ſub finem hujus libri, dum Wiggo traditi ſibi gladij *cuſpidem per Hiartvarum egit; ultionis compos, cujus Rolveni miniſterium pollicitus fuerat.*

37. *Alicujus magnæ rei voto*] Factum hoc obſervavi ſemper ferè inter decumana pocula, idq; majorum more. Quod Heroës illi facturi, poculum corneum manu tenentes ingens, de ſede ſurgentes, ad lignum ante menſam conſtitutum, ad modum trabis in pavimento transverſariæ, conſiſtebant, ac votum hac fere formâ nuncuparunt: Theß ſtreinge eg heit: Vel; Stiig eg á Stock og ſtreinge: Id eſt : *Ejus rei voto me obſtringo* : Vel; *Accedo ad trabem & voveo.* Ejusmodi ritus exempla ſuppeditat Jomſvikinga Saga; id eſt, Hiſtoria Pyratarum Julinenſium.

46. *Lethram pergitur*] Antiquiſſima Regum Daniæ ſedes & arx munitiſſima fuit Lethra; cujus, juxtà ac adjuncti oppidi, conditorem Saxo Rolvonem Regem facit : *Quod oppidum*, inquit, *à Rolvone conſtructum, eximijsq; regni opibus illuſtratum, cæteris confinium privinciarum urbibus regiæ fundationis & ſedis auctoritate præſtabat.* Ab hac *Lethra* Daniæ Reges in antiquiſſimis monumentis ſemper nominantur *Lethrarum Reges* & *Domini*, Kongur aff Ledru. Sita vero fuit urbs hæc & arx ferè in meditullio Selandiæ, non longè ab oppido Roſchildiâ, ubi hodieq; ab incolis monſtrantur manifeſtiſſima ejus veſtigia. Ejus meminit Sveno Aggonis in Compendioſa Regum Daniæ Hiſtoria : *Huic in regno ſucceſſit filius Rolf Kraki, patriâ virtute pollens, occiſus in Lethrâ, quæ tunc famoſiſſima Regis extitit Curia, nùnc autem, Roſchildenſi vicina civitati; inter abjectiſſima fermè vix colitur oppida.* Situm loci utcunq; heic repræſentandum duxi.

ANTI-

ANTIQUISSIMÆ IN DANIA ARCIS ET OPPIDI
LETHRÆ
TOPOGRAPHIA

A. Sepulchrum Haraldi Hyldetan.
B. Sella Reginæ, Dronningſtenen vulgò.
C, Locus, ubi Regia olim erat,
D. Hyldehøy / forſan ibi homagia Regibus præſtita.
E. Vallis Herthæ Deæ, vulgò Ertedall.
F. Amnis Lethræ, olim fluvius vaſtus.
G. Steenhøy/ collis lapidibus cinctus.
H. Olufshøy / Regis Olai ſepulchrum.
I. Pons major, Maglebroe vulgo.
K. Equile olim regium, Heſtebierg.
L. Stabulum pullis deputatum olim, Folehøy.
M. Kirckehøy.
N. Frijshøy.
P. Amnis Kornerupio defluens, Kornerup Aae dictus

Pap. 32. verſ. 16. *Confertiſſimis ſe globis immergit*] *Immergere ſe in confertiſſimos hoſtes*, Juſtinum dixiſſe, in Indice ad hunc autorem à Berneggero accurate editum, annotavit Doctiſſimus Johan. Freinshemius : verùm in contextu legitur : *ubi confertiſſimos hoſtes acerrimè pugnare conſpexiſſet, eò ſe ſemper ingerebat.* Lib. XI. Cap. 14. Virgilius ſignificantius *injicere* dixit Æneid. 2. & 10.

25. *Noxq; hæc aut finis erit, aut vindicta malorum*] Galterus Alexandreidos Lib. VI. Fol. 67.

—————— Sua dextra cuiq;
Aut modò finis erit, aut ultio digna malorum.

Pag. 33. verſ. 8. *Enſes Teutonici, galeæ, armillæq; nitentes, Loricæ talo immiſſæ, quas contulit olim*

A *Rolvo ſuis*] Recenſet hìc Hialto varia dona, quæ ex veteri more militibus & aulicis ſuis liberaliter contulit Rolvo Rex Daniæ. Solebant etenim Reges Daniæ aulicos ſuos ejusmodi muneribus beare & mactare, ut eos in fide retinerent, & ad quævis pericula pro ſe obeunda redderent alacriores. Ex his donarijs Rolvo in vetuſtiſſimis Rhytmis, quos ᛋᚴᛁᛆᛚᛚᛏᚢᚿᚴᛆ ᚢᛁᛋᚢᚱ Skiolldunga Viſur appellarunt, ᚢᛂᛁᛏᛂᚱ ᛒᛂᛚᛚᛆ, Veiter pella / id eſt donator byſſinarum veſtium, & ᚼᚱᛂᛁᛏᛂᚱ ᚼᛆᚦᚦᛆ, Hreiter hodda / ſpargens aut diſtribuens aurum, dictus eſt : & ipſum aurum, ac numi, Poëtico vocabulo, etiamnùm apud Iſlan-

dos

dos ᚴᚱᛅᚴᛅᛋᛅᛅᚦ, Krakaſaad / hoc eſt, *Sementis Krakæ*, Rolvonis nempe hujus, quam liberaliter ſpargere ſolebat, dicitur:

Haki Kraki hoddum broddum
ᚼᛅᚴᛁ ᚴᚱᛅᚴᛁ ᚼᛅᚦᚦᚢᛘ ᛒᚱᛅᚦᚦᚢᛘ
Særdi nærdi ſeggi leggi
ᛋᛅᛁᚱᚦᛁ ᚾᛅᛁᚱᚦᛁ ᚢᛁᚠᚠᛁ ᛚᛁᚠᚠᛁ
Veiter Leiter vella pella
ᚢᛁᛏᛁᚱ ᛚᛁᛏᛁᚱ ᚢᛁᛚᛚᛅ ᛒᛁᛚᛚᛅ
Bali Stali beittiſt heittiſt
ᛒᛅᛚᛁ ᛋᛏᛅᛚᛁ ᛒᛁᛏᛏᛁᛋᛏ ᚼᛁᛏᛁᛋᛏ

Hic prima vox cujusq; lineæ cum ultima conjungenda eſt, & ſecunda cum tertia, ut ſenſus obtineatur, licet metrum vel Rhythmus exſpiret, hoc modo:

Haki broddum ſærdi leggi
Kraki hoddum nærdi ſeggi
Veiter pella bâli heittiſt
Neiter vella ſtali beittiſt.

Interpretatio. Haki / id eſt, Haco antiquus, Rex Daniæ; Særdi / vulneravit, ſauciavit, leggi / tibias, vel quævis membra hominum, ſcilicet in bello: Brøddum / mucronibus, (omiſsâ Præpoſitione Med / in Ablativo Inſtrumenti.) Kraki / nempe Rolf Kraki, Rex Daniæ; Nærdi / refecit; Seggi / viros; Hoddum / numis: Veiter pella / donator byſſinarum veſtium, id eſt, ipſe Rex, Rolf Kraki, byſſinas veſtes donare ſolitus; Bâli heittiſt / incendio toſtus vel excalefactus eſt, ſcilicet, der hand bleff brent inde af ſin Suoger paa Lædru i Sæland. Neiter pella / Rex Rolvo, vel potius fruens auro; beittiſt / ſauciatus eſt; Stali / Chalybe, id eſt, enſe, quando ſcilicet ab Hiartvaro confoſſus occubuit.

Haki Kraki hamde framde
ᚼᛅᚴᛁ ᚴᚱᛅᚴᛁ ᚼᛅᛘᚦᛁ ᚠᚱᛅᛘᚦᛁ
Geirum Eirum Gotna flotna
ᚠᛁᚱᚢᛘ ᛁᚱᚢᛘ ᚠᛅᛏᚾᛅ ᚠᛚᛅᛏᚾᛅ
Hreiter neiter hodda brodda
ᚼᚱᛁᛏᛁᚱ ᚾᛁᛏᛁᚱ ᚼᛅᚦᚦᛅ ᛒᚱᛅᚦᚦᛅ
Brendiſt endiſt bale ſtale,
ᛒᚱᛁᚾᛏᛁᛋᛏ ᛁᚾᛏᛁᛋᛏ ᛒᛅᛚᛁ ᛋᛏᛅᛚᛁ

Hic iterum voces alternatim conſpirant, & ita in proſam quaſi redactæ, ſonant:

Haki hamde geirum Gotna
Kraki framde eirum flotna
Neiter brodda endiſt ſtale
Hreiter hodda brendiſt bale.

Interpretatio: Haki / Hako Rex; hamde / coercuit; Gotna / viros: Geirum / Enſibus vel armis Kraki / Rolvo Rex, cognomento Kraki; framde / promovit; flotna / viros nautico vitæ generi addictos; Eirum / Auro vel opibus. Neiter brodda / utens mucronibus, id eſt, bellator, A Haco; Endiſt / finem vitæ accepit; Stale / chalybe vel enſe. Hreiter hodda / ſpargens aut diſtribuens aurum, nempe Rolvo Rex: brendiſt bâle / conflagravit, ſive exuſtus eſt flammâ vel incendio.

21. *Omnia quæ poti temulento prompſimus ore*] Nempe, ad vota, quæ, ut ante docuimus, inter pocula fundere conſveverunt, alludit: quoniam per ἐπεξήγησιν ſubnectit: *& vota ſequamur*: quia ſemet ipſos, & ſua omnia Prin-
B cipi, cui ſe probare cupiebant, devoverunt, largiore animo, cum incaluit vino circum præcordia jecur.

23. *Procul hinc procul eſte fugaces*] Imitatur Saxo antiquam illam & ſolennem formulam, quâ profanos ſacris arceri moris erat. Virgilius Lib. VI. Æneid.

——— *Procul ô procul eſte profani.*

Ovidius XVII. Metamorph.

C *Hinc procul Æſonidem, procul hinc jubet ire miniſtros.*

Silius Italicus Lib. XVII.

Et procul hinc, moneo, procul hinc, quæcunq; profana.

Tit. Calphurnius Eclogâ 2.

——— *Ite procul; ſacer eſt locus, ite profani.*

36. 37. *Certamina primâ Fronte gerunt Aquilæ*] Antiquiſſimum hoc eſt Proverbium, quod priD ſca linguâ Danicâ ſic effertur: ᛅᚾᚦᚢᛁᚱᚦᛁᚱ ᛋᚴᚢᛚᚢ ᛁᚱᚾᛁᚱ ᚠᛚᛅᛅᛋᛏ: Andverdir ſkulu Erner floaſt: id eſt, Danicâ hodiernâ: Ret imodvend ſkulle Ørnene riſſueß. Id ipſum reſponſi loco Olao Craſſo, Norvegiæ Regi, olim repoſuit Erlingus Skjalgſonius, Vir & corporis & animi viribus fortiſſimus, quum ab ipſo interrogaretur, quare tam animoſe ac fortiter hoſtibus ſuis reſiſteret? Quum etenim Olaus Rex claſſe ſua Erlingum adoriretur, &
E acerrimâ coörtâ pugnâ, non ſolum Erlingi claſſiarij fortiter ſe defenderent, verum ipſe Erlingus quæcunque tela, lanceas, ſagittas, in ipſum jacularetur hoſtis, gladij ſui obtentu fruſtraretur atq; eluderet: Rex admirabundus ita Erlingum alloqui cœpit: Ondverdur horffer thu oſ i dag Erlingur; id eſt, *Adverſus intueris tu nos hodie, Erlinge*: quaſi diceret; Adverſo te pectore hodie nobis opponis, Erlinge. Cui reſpondet Erlingus: Ondverder ſkulu Erner
F floaſt; Id eſt; *Adverſæ debent Aquilæ ſe unguibus impetere.* Idem Adagium occurrit infrà Lib. V: *Extremis ſe aquilæ ſcalpunt; anterius alites certant.* Cæterum uſurpatum hoc fuit de viro magnanimo & imperterrito, qui eſſet

Hoſti non tergo, ſed forti pectore notus.

Pag. 34. verſ. 2. *Extremam jam deguſtavimus eſcam*] Solenne hoc ſummorum Imperatorum fuit incitamentum, quo milites ſuos ad prælia alacri

alacri animo capeſſenda olim exhortari conſve-verant. Sic Leonidas ille Spartanus apud Thermopylas trecentos cives, quos Xerxi totius Aſiæ armis ſuccincto objicere non eſt veritus, hunc in modum allocutus eſt : *Sic prandete commilitones, tanquam apud inferos cœnaturi.* Valerius Maximus Lib. III. Cap. 2. Herodotus Lib. VII. Juſtinus Lib. 2.

8. *Niveum caput exere Ruta*] Ruta hæc Soror erat Rolvonis nupta Biarconi, qui priorem ejus maritum Agnerum duello vicit & interfecit.

12. *Dirumpitur hamus nexilis*] Id eſt, Lorica hamis nexilibus compacta, Erat enim lorica hamata. Virgil. *Loricam conſertam hamis auroq; trilicem.* Vel etiam *hamus*, ſingul. pro *hamis*, quibus arma connectere ſibi ſolent milites. Unde mox, *nexile ferrum*, arma vocat, & *hamatum metallum.*

25. *Igne urſos arcere licet*] Nihil adeò terret beſtias, quàm ignis. Sic Livius ſcribit Lib. XXVI. Elephantos à Pœnis in Romanos emiſſos, *igni è caſtris exactos.*

26. *Pauper erat*] Verè etenim avarus *Magnas inter opes inops*, ut ait Horatius Lib. 3. Carm. Ode 16. Et Seneca, *Avaro tàm deeſt quod habet, quàm quod non habet.*

53. *Pondera fudit opum*] Legendum omninò cum Clariſſ. Barthio *fudit.* Senſus eſt : Qui prius detrectabat minutos vilesq; annulos dare, mox coactus immenſam opum vim dedit. Sic paulò poſt :

Cui nil tam pulchrum fuit, ut non funderet illud.

Fundere autem dictum quaſi *Effundere*, hoc eſt, largâ & liberali manu donare. Quanquam non ſim neſcius τὸ *Effundere* malam in partem ſumi pro prodigere & conſumere : ut apud Terentium in Adelphis : *Effundere patrimonium.* Et Ciceronem Lib. 2. Offic. *Multi patrimonia effuderunt inconſultè largiendo.* Bernhardus Morlanenſis Lib. 3. de contemptu mundi :

Das mihi, do tibi, quiſq; cavet ſibi, ne ſua fundat.

Ubi etiam : *grandia pondere lucra*, vocat, quæ Saxo *opum pondera.* Monachus Florentinus, Epiſcopus Areonenſis, Libro de recuperata Ptolemaide :

Multi qui divitias ſuas aliquando
Fuderant, pauperibus eas erogando,
Nihil ſumunt, exules facti mendicando.

Cæterùm, quomodo hic Saxo *fundere opum pondera* dixit : ſic Galterus Lib 1. Alexandreidos, p. 4. v. 8. *pluere donativa*:

Theſauros aperi, plue donativa maniplis.

Pag. 35. verſ. 19. *Ecce per infuſas humana tabe lacunas*] *Tabes* hic pro *tabo* dicitur: Pomponius Mela Lib. III. Cap. 9. *Putiſcentium membrorum tabe concreſcens.* Statius Lib. VIII.

Atq; illum effracti perfuſum tabe cerebri
Aſpicit, & vivo ſcelerantem ſangvine fauces.

21. *Scabris limantur arenis*] *Limantur*, hoc eſt, atteruntur, & veluti limâ expoliuntur, dum arenis alliduntur. Firmant ſequentia : *Splendeſcunt limo alliſi.* Gloſſæ Veteres : Limatur, *Rimatur, terit*, ζητεῖ. Ubi & alia ſignificatio τοῦ *Limare* emergit, nempe ut tantundem valeat ac *Rimari, ſcrutari, quærere*, Cujus exemplum Phædrus nobis exhibet Fab. XLIX. Lib. 3.

——————— *Si mendacium*
Subtiliter limaſſet à radicibus.

Et Lucretius Lib. 3.

Floriferis aut apes in ſaltibus omnia limant.

Quomodo ex MS. Codicibus legit Vir excellenti doctrimâ Nicol. Rigaltius. Ideoque in Gloſſis mendum ſubeſſe reor atq; ità ſcribendum : Limat, *Rimatur* [vel ut Gaſpar Schoppius antiquè dictum exiſtimat, Rimat, *Quærit*, ζητεῖ.

24. *Stagnatq; cruenta Latius eluvies*] Joſephus Devonius Lib. V. de Bello Trojano, pag. 121.

Hinc capitum largus ſtagnat cruor, inde relicti
In cumulum ſurgunt trunci, curruſq; retardant.

30. *Frothonis nepotem*] Rolvonem ; quem Helgo Frothonis filius ex filia ſua Urſa, quam Thora mater ignoranti patri proſtituerat, ſuſcepit ; de quo antea dictum.

31. *Qui Sirtvallinos auro conſeverat agros*] Cum nempe è Svetia in Daniam unà cum filiâ Urſa aufugiens, aurum per agros ſpargeret, quò fuga celerius carperetur : cujus itidem paulo ante meminit Saxo.

39. *Signum dubij præſtare timoris*] Maximum dedecus atq; vitium ab antiquis Heroibus in timore poſitum videbatur ; adeo ut qui timidum alterum appellaret, perinde ac ſi maximâ contumeliâ affeciſſet, ſic eum, quem appellaverat, acerbum inimicum habiturus eſſet. Nec rarò quis probroſam hanc appellationem morte ſuâ luit.

41. *Gloria defunctos ſequitur*] Galterus Lib. VI. Alexandreidos, pag. 66, & 67.

Vivere per famam dabitur poſt fata ſepultis,
Sola mori neſcit eclypſis neſcia virtus.

Et Lib. VII. Alexandr. pag. 78.

——————— *miſeris mortalibus inquit*
Hoc ſolum ſolamen ineſt, quod gloria mortem
Neſcit, & occaſum non ſentit fama ſuperſtes.
Si vitæ meritis reſpondet gloria famæ,
Nulla tuos actus poterit delere vetuſtas.

Pag. 36. v. 3. *Nemo magis clauſis refugit penetralibus uri*] Hoc etiàm priſcis Heroibus & Martiis viris contumelioſum abjectumq; viſum eſt. Id patet ex Skarphiedini, Niali filij, dicto, cum pater claudi domum, ſi inimici noctu afforent, conſultum judicaret. Skarphjedinus contrà ſub dio exſpectare adventum eorum maluit, addens indecorum eſſe, more vulpecularum, intrà luſtrum latebramq; comburi. Niala conſulenda. *M. Brynolfus.* A

51. *Non humile obſcurumvè genus*] Non Bjarco dicit, tenuiores & pauperes non mori; verùm, ut opinor, nullam eorum apud inferorum Regem Odinum, atq; ejus contubernales Heroas alios, rationem futuram. *M. Brynolfus.* B

Pag. 37. verſ. 7. 8. 9. *Ut imagine collis Editus è truncis excreſceret artubus agger, Et ſpeciem tumuli congeſta cadavera ferrent*] Tantam ſe ſtragem hoſtium edidiſſe Biarco ſignificat, ut corpora cæſorum unum in locum congeſta ingentes acervos, imò colles & tumulos, repræſentare poſſent. Sic eleganter loquitur Tullius noſter Orat. pro P. Sextio : *cædem verò tantam, tantos acervos corporum extructos, quis unquam in foro vidit ?* Ita Xenophon Lib. IV. de rebus Græcanicis Corinthiam cladem deſcribit, ὅυτως ἐν ὀλίγῳ πόλλοι ἔπεσον, ὥϛε ἀθισμένον ὁρᾷν οἱ ἄνθρωποι σωρὸς σίτου, ξύλου, λίθων, τοτ᾽ ἐθεάσαντο σωροὺς νεκρῶν. *Tam multi pauco tempore ceciderunt, ut homines acervos frumenti, ligni, lapidum videre ſoliti, tùm acervos corporum adſpexerint.* Catullus de Nuptijs Pelei & Thetidos : C D

Cujus iter cæſis anguſtans corporum acervis
Alta tepefaciet permixtâ flumina cæde.

Lucanus Lib. VIII.

———— *Cernit propulſa cruore*
Flumina, & excelſos cumulis æquantia colles
Corpora, ſidentes in tabem ſpectat acervos.

Joſephus Devonius loco mox citato:

———— *Indè relicti*
In cumulum ſurgunt trunci, curruſq; retardant.

Sic & infrà Lib. VIII. magnitudo ſtragis deſcribitur : *Jacebant circa currum Regis, innumera extinctorum corpora, rotarumq; faſtigium congeries funeſta vincebat. Temonem quoq; cadaverum cumulus exæquaverat.* Cæterùm aggerem illum, ſivè ſtruem cadaverum bello cæſorum Dani olim vocarunt ᚢᛆᛚᚴᛆᛋᛏ, Valkøſt. F

21. *Prima ſibi teſtis res eſt*] Proverbium Iſlandicum conſonat : Raunen er obyngnuſt: *Experientia verax eſt.* Item : *Fama oculo cedit:* Siøn er Søgu rykare: *Præſtat famæ viſus.* Item: Allt er Svipur nema Sion : hoc eſt: *præter viſum idola ſunt, reliqua.*

22. *Viſuſq; fidelior aure eſt*] Pluris eſt oculatus teſtis unus, quàm auriti decem.

29. *Multa moras afferre ſolent.*] Proverbium & hoc videtur egregij Herois fortè dictum : Tyneſt til tafar : id eſt : *Incidunt multa, quæ morentur.*

38. *Uno ſemper contentus ocello*] Juvenalis Sat. VI.

———— *Ocyus illud*
Extorquebis, ut hæc oculo contenta ſit uno.

Joannes Hantvillenſis Architrenij Libro I.

Eſt quoq; & uno oculo vultu contentus ——

Illa verò referenda ſunt, ad ea, quæ ſuprà diximus, de Odini apparitionibus : quandoquidem alterum oculorum Mimero vendidit, ut liceret de ſapientiæ hauſtu, quantum vellet, percipere. Edda Fab. XIV.

41. *Adde oculum propius*] T. Calphurnius Siculus *Lumina propius ferre* dixit Bucol. Eclog. I. quæ Delos inſcribitur :

Or nite fer propius tua lumina ——

Ibid. *Et noſtras proſpice Chelas*] Diu me hic locus planè obſcurus exercuit. Variè quoq; eundem expoſuerunt excellenti doctrinâ viri, quos in Belgio, & alibi, de eo conſulere viſum fuit. Nobiliſſimus Vir, Daniel Heinſius, hunc in modum interpretabatur : χηλαὶ *ſunt Cancrorum forcipes, aut forfices, acutæ & dentibus armatæ, quæ cum committuntur, quicquid premunt, collidunt. Ruta ergò conſulta, ut fatidica, obſcurè reſpondet : Si Biarco Martem præſentem, hoc eſt, felicem, experiri vellet, antè omnia diſcordias patriæ reſpiceret, hoc victrici ſigno oculos imbueret ; ità futurum, ut tutò Martem experiretur.* Aliter verò Vir ſummus, Gerardus Jo. Voſſius, verba hæc explicavit : *Jubet*, inquit, *Ruta, Rolvonis ſoror, ut Biarco propius accedat, ac ſe intueatur. Nam* proſpice noſtras chelas, *valet, conjice oculos tuos in meos.* Chelæ *propriè in paguris, aſtacis, cancris, ac ſimilibus piſcibus vocantur, quæ Ovidio IV. Metamorph.* flagella *appellantur ; Plinio etiàm dicuntur* acetabula & brachia. Κατὰ μεταφορὰν *transfertur ea vox ad extimas ciliorum oras, idq; propterea, quia ut acetabula in cancris, ità in nobis, quando dormimus, ciliorum crepidines ſe contingant, ac quaſi complectantur. Hoc docere nos poteſt doctiſſimus Medicus, Rufus Epheſius* Lib. 1. Cap. 4. Τὰ δ' ψάυοντα ἀλλήλων πέρατα ἐν τῷ καθεύδειν ἡμᾶς, ϛεφάναι καὶ χηλαί. *Ubi Julius Craſſus Patavinus,* Chelæ, *inquit, hoc eſt, Ungulæ. Ineptè ſanè. Quid enim ſimile inter Ciliorum crepidines ac Ungulas belvarum ? Sed inter acetabula ac dormientium Cilia ſimilitudo eſt : uti jam dictum.* Hactenus Voſſius meus. Cæterùm mentem verſus hujus ità intelligendam cenſuit eminentiſſimus Philologus & Hiſtoriographus incomparabilis, D. D. Joannes Iſaacius Pontanus : *Saxonem noſtrum loco iſto,* Et noſtras proſpice Chelas, *manifeſtò imitatum puto, aut ſaltem reſpexiſſe Lucanum ; cujus verba ſunt.* Lib. I. v. 659. E F

Tu

——————— Tu qui flagrante minacem
Scorpion incendis caudâ, Chelasq́ perurìs,
Quid tantum, Gradive, paras? nam mitis in alto
Juppiter occaſu premitur, Venerisq́ ſalubre
Sidus habet, motuq́ celer Cyllenius hæret,
Et cælum Mars ſolus habet ———————

Chelæ itaq́ Saxoni fuerint pro Scorpione poſitæ, quod Signum apud Aſtrologos eſt Martis. Atq́ ità ſigno pro ipſo Marte accepto; invocandum ante omnia Mavortem domeſticum Rutâ vult adverſus Hialtonem Svecum, cùm Othinum, Deum peregrinum, ſibi auxiliarem Biarco requireret. Qui quidem Othinus, licèt totâ Europâ titulo divinitatis cenſeretur; apud Upſalam tamen, Sveciæ Metropolim, crebriorem, ut ante dixerat idem Saxo, diverſandi uſum habebat. Biarconem idcircò non deos exteros, ſed ſuos & patrios, reſpicere Ruta monet, ſi exitum certaminis auſpicatum experiri velit. Et id præcipuè innui his verbis exiſtimo; Et noſtras proſpice Chelas: tùm & illis, quæ ab ipſo Biarcone prolata paulò antè:

Et nunc ille ubi ſit, vulgo qui dicitur Othin,
Armipotens uno ſemper contentus ocello?
Dic mihi, Ruta, precor, usquàm ſi conſpicis illum.

Quibus continuò reſpondens Ruta inquit:

Adde oculum propius, & noſtras proſpice chelas.

Quaſi diceret: non eſt quod Othinum requiras invocesve; noſtrum potius auxilium, noſtrosq́ ac proprios Deos reſpice; Hæc indubiè vera loci mens eſt. Caſpar Barthius, Polyhiſtor noſtrâ ætate nulli ſecundus, & verè Criticorum Germanicorum Alpha, in Literis ad me ſuis Chelas exponit Brachia. Crucis imagine, inquit, ſe ſignabat Ruta; aut alio ſigno, hoc dicens: itaq́ obſervare brachia ſua jubet Biarconem, æmulaturum idem ſignum, ſiquidem in Dæmonis illius conſpectum venire vellet. Chelæ, brachia ſunt, vel Papiâ Interprete. Et eas Latio donavit notiſſimo Georgicorum Verſu Virgilius. Subjungam longè diverſam horum verborum explicationem à Clariſſimo Viro, & magni apud nos nominis Medico & Philologo, D. Olao Wormio, mecum communicatam. Quid Chelæ, quid item Chelys, vulgò notum. χηλὴν, Ungulam bovis vocat Cœlius Rhodiginus Lect. Antiq. Lib. XIII. Cap. 36. de Polydamante ubi ſermo: Idem hic Leonis domitor, ait, boum ingreſſus armentum, inibi taurum magnitudine inſignem ac præcipuè ferum conſpicatus, ex poſterioribus alterum arripuit pedem, retinensq́ pertinaciſſimè ferocientem, ac impetu prærabido proſilientem, non dimiſit prius, quàm indignabundus ac furens, tandem in Polydamantis manu χηλὴν, id eſt, Ungulam reliquit. Utrumq́ non incommodè ad vaſa cava accommodatur. Tam enim Aſtacorum, Gammarorum, & Scorpionum Chelæ, quàm teſtudinum Chelys, & boum Ungulæ concavæ ſunt. Per chelas itaq́ vaſa concava, conchas, aut pel-

A ves aquâ repletas; in quibus arte ὑδρομαντικῇ Otthinum repræſentabat Ruta, Saxonem noſtrum intelligere arbitror. Non ſecus ac Varro notat puerum quendam in aqua effigiem conſpexiſſe, quæ quinquaginta verſibus omnem Mithridatici belli eventum expreſſerit. Et Appion Grammaticus memoriæ prodidit, ſe umbram Homeri evocaſſe, ut ab eo percunctaretur cujas eſſet, & quibus parentibus editus. Saxo ipſe Lib. VII, fœminam deſcribit, cujus carminum tanta vis erat, ut rem quantalibet nodorum con-
B ſertione perplexam, è longinquo ſoli ſibi conſpicuam, ad contactum evocare poſſe videretur: Noſtras, ait, non cæleſtes; nec alienas, ſed quas manu verſabat, proſpice, procul venerabundus intuere, ſed ut propius aliquantò accedens diligenter attendas. Alludit verò Auctor ad priſcam ſuperſtitionem, quâ Magnates, qui bello occubuerunt, ab Othino ſuſcipi, aulæ inferorum magnâ ſolemnitate & pompâ inferri, conviviisq́ magnificis excipi, crediderunt. Extat in hujus rei teſtimonium vetus cantilena, in quâ de-
C ſcribitur, quâ pompâ & ſolemnitate ab Othino apud inferos exceptus ſit Ericus Blodóxe, Norvegiæ Rex, cùm jàm fatis conceſſiſſet. Inſcriptio hæc eſt: Huorſa Oden fagnede Kong Erikur Blodoxar. Biarco igitur quàmplurimis vulneribus ſaucius & morti vicinus, à Ruta quærit, an videat Othinum advenientem, qui ipſum ad inferorum deferat portas. Cui illa reſpondet; profanis oculis cerni non poſſe, ſed ſacris ritè peractis, in concha, quam tenebat, ejus ſe demonſtraturam Idolum. Et quidni addam adhuc
D aliam loci hujus interpretationem, quam paulò antè obitum ſuum nobis ſuppeditavit Clariſſ. Vir, M. Johannes Janus Alanus, Græcæ Linguæ in Academia Hafnienſi Profeſſor, Præceptor olim meus, & Hoſpes indulgentiſſimus,

Quem nunc emeritæ permenſum tempora vitæ
Secreti pars orbis habet, mundusq́ piorum.

Ea vero talis eſt: Per Chelas arbitror ſignificari
E forcipes, in altaribus frequentes, ad gubernandas victimas ab uno loco in alium, & ab igne in alium, quò faciliùs & meliùs adolere poſſent. Hic omnibus tandem accedet hujus loci ἐξήγησις, quam mecum per literas antè aliquot annos communicavit Iſlandiæ decus, & non inficiandum patriæ nomen, Arngrimus Jonas, quæ ità habet: Vocem Chelas quod attinet, de quâ in Saxone ambigitur, vix occurrit, quod ſcribam. Interim tamen hæc mea eſt conjectura, illum per Chelas, non ipſum
F Odinum; ſed Parcas indigitare Odinicas; quaſi ipſius præſentiæ pignora; quarum nomina ſpeciatim recenſentur in Edda, Apologo XXXI. Sed generali nomine ᚢᛆᛚᚴᛦᚱᛁᚢᚱ Valkyriur / appellantur, id eſt, morticanæ. Has moribundis, vel poſt Sacrificiorum ſingulares ritus, vel etiàm ſponte oſtentaſſe Sathanam, facilè credidero, qui varie cum Gentilibus iſtis colluſit. Id quod ex Rhythmico Elogio Haddingi cujusdam militis exſpirantis apparet:

Sia kan ek fogdfader fiol-
ᛋᛁᛅ ᚴᛅᚿ ᛂᚴ ᚠᚮᚵᚦᚠᛅᚦᛂᚱ ᚠᛁᚮᛚ-
nis mejar
ᚿᛁᛋ ᛘᛂᛁᛅᚱ
Yder hefir mer odin ſendar
ᛁᚦᛂᚱ ᚼᛂᚠᛁᚱ ᛘᛂᚱ ᚮᚦᛁᚿ ᛋᛂᚿᚦᛅᚱ
Villat gladur i Vingolf
ᚢᛁᛚᛚᛅᛏ ᚵᛚᛅᚦᚢᚱ ᛁ ᚢᛁᚿᚵᚮᛚᚠ
fôlga
ᚠᚮᛚᚵᛅ
Ok med Einherium *ôl drecka*
ᚮᚴ ᛘᛂᚦ ᛂᛁᚿᚼᛂᚱᛁᚢᛘ ᚮᛚ ᚦᚱᛂᚴᚴᛅ

Videre poſſum mortis præſentiâ amictus, Odini Virgines:
Vos ad me Odinus miſit:
Volo vos hilaris in locum beatorum Odini ſequi
Et cum Einheriis cereviſiam bibere.

Item ex illo Regneri in Epicedio:

Heimbioda mier dyſir
ᚼᛂᛁᛘᛒᛁᚮᚦᛅ ᛘᛁᛂᚱ ᚦᚢᛋᛁᛅ
Sem fra Herians hollu
ᛋᛂᛘ ᚠᚱᛅ ᚼᛂᚱᛁᛅᚿᛋ ᚼᚮᛚᛚᚢ
Hefur Odinn mier ſendur.
ᚼᛂᚠᚢᚱ ᚮᚦᛁᚿᚿ ᛘᛁᛂᚱ ᛋᛂᚿᚦᚢᚱ.

Invitant me Dyſæ, [Sic Parcas vocat]
Quas ex Othini aulâ
Othinus mihi miſit.

Sed Valkyrias *Saxonem* Chelas *vocaſſe in fluxu Poëtico conjicio vel ob cognationem aliquam ſoni, vel etiam ſignificationis; quia ſicut hoc Scorpionum genus, quod Chelas vocant, ſuis cancrinis alis, quicquid apprehendit, enecat: ita harum VValkyriarum apprehenſio inextricabilis. Nec in præſentia veriſimiliorem ullam afferre poſſum rationem, quum Rhythmo deſtituamur.* Sed quid mihi in tanto doctiſſimorum virorum diſſenſu ſtatuendum? Cogor omninò ἐπέχειν: niſi ſi cum Wormio meo capienda ſit vox hæc de vaſis quidem convavis, conchis aut pelvibus, ſed non aquâ repletis, verùm ſangvine potius, ex quo Sacrificuli, & extiſpices Ethnicorum, de futuri belli eventu conjecturam capere ſolebant. At Marbodæus Gallus Cænomanenſis, qui de Gemmarum Naturis ac viribus ſcripſit, *Chelæ* voce utitur, niſi fallor, pro brachio; Cap. XIX. de Chelidonio:

Ex lino facto decet hunc involvere panno,
Et ſic ſub Chelâ, clauſum portare, ſiniſtrâ:

Quemadmodum & Barthius Papiam id vocis exponere, paulò antè indicavit. Unde adducor, ut exiſtimem, latere in his verſibus veſtigia Magici iſtius ritus, quo eos ſolent initiare, quos mirâ oculorum perſpicacitate imbuere

A cupiunt. Etenim in terris hiſce Borealibus & olim fuiſſe, & hodieq; in Iſlandia reperiri perhibent homines incredibili viſus acumine, ſuprà naturam pollentes, adeò ut non ſolùm interdiu, ſed & noctu, haud aliter, ac luce clarâ contueantur varia phantaſmata, variasq; volitantium per auras figurarum apparitiones, quas nefas eſt alioquin ulli homini mortalibus cernere oculis. Id noſtrates dicunt, At være Siunſt. Hi creduntur arte quâdam in alios
B ſingularem hancce perſpiciendi vim, quâ ipſi prædití ſunt, transfundere poſſe, ut & illi, paſſim vagantes formas videre queant. Hos enim lateri ſiniſtro, interdum utriq; admotos, pone tergum conſiſtere, *perq; Chelas*, hoc eſt, brachia in latus reflexa proſpicere tantiſper jubent, dum carmina quædam demurmurent. Id quod ubi ter aut ſæpius factitatum, ſtatim tam Lyncei evadunt, ut nulla non ſpectra, imò tenuiſſimas omnium formarum exuvias ultrò
C citròq; in aëre oberrantes, tàm noctu quàm interdiu, conſpiciant. Quum igitur Biarco Othini videndi cupiditate duceretur, & ex Ruta conjuge, quæ forte tam ſtupendâ oculorum acie prædita fuit, diligenter quæreret, ſi uſpiam conſpiceret illum: illa exiſtimans maritum, auxilij implorandi causâ, de Othino percontari, reſpondit: *Si vis præſentem tutò cognoſcere Martem*, hoc eſt, Othinum, præſidem bellorum: (Othinum enim pro Marte colebant
D Septentrionales populi) *propius adde* & admove *oculos*, & *proſpice*, ſive tranſpice, *per noſtras Chelas*, id eſt brachia mea: ut anteà *lumina* tua quaſi conſecrare poſſis conſpectô *ſigno Victrici*, hoc eſt, Othino, qui victorias conferre ſolet, quiq; profanis oculis cerni non poteſt. At contra Biarco ideò Othinum ſibi obvium dari cupit, ut cum ipſo manus conſerat, quem noverat partes Svecorum propugnare; ut belligero Deo proſtrato, Svecisq; ſuperatis, Dani victores fo-
E rent. Hæc mea conjectura eſt, quam idcircò nulli obtrudo; ſed unumquemque ſuo ſenſu abundare permitto. Cæterùm poſteaquam hæc à me literis prodita eſſent, en nactus ſum Collectanea Clariſſimi & Doctiſſimi Viri, M. Brynolphi Svenonij, Epiſcopi Scalholtenſis, mihi inſcripta; in quibus Saxonis hæcce verba hunc in modũ exponit: *Hic ſcilicet*, inquit, *eſt locus ille, qui doctiſſimorum virorum ingenia hactenus torſit, & quod pace illorum dixero, fefellit; à te primùm,*
F *quantum ſcio, Vir Clariſſime, rectè & ex autoris mente, ut opinor, intellectus expoſitusq;. Enimverò nihil eſt certius, quàm petere Bjarconem ab uxore, ut ſpectrum Odini ſuis oculis permittat, jamdiu rebus humanis adempti. Quod officium Ruta marito præſtitura, quibus opus erat factis præmonet, atq; ut hoc ſpectaculum ritè & impunè curioſo ſpectatori ſit, duarum rerum commonefacit. Primò, ut ſi ritè ſpectrum Odini conſpecturus ſit, debeat ad ſe, prius conſpicientem idem, accedere, his verbis: Adde oculum propius,*

propius, atq; ſub ala ſua, credo ſiniſtrâ, cum fœmina eſſet, poſitum vultum ad conſpiciendum collocare: quem locum, brachium inter & latus, Metaphoricè χηλὴν, *& numero multitudinis, voce latina prius factâ,* Chelas *appellat. Porrò quod hic mos & modus eorum, qui conſpecta ſpectra aliis oſtendere voluerunt, fuerit, non modò antiqui, verùm noſtri etiam adhuc homines, quotidiè in ore habent, nè dicam in uſu: ut vix ullus inter nos inveniatur, quin hunc oſtendorum ſpectrorum morem inaudiverit: id quod bonâ fide teſtari poſſum. Quare vel meo periculo, Vir optime, contra maximos illos viros, qui ſecus hunc verſum exponunt, in ſententiâ permaneto. Ego namq; nullus dubito, quin, ſi pro eo, quo præſtantiſſimarum lingvarum & ſcientiarum notitiam habent; Normannicarum etiam memoriarum & ſepultarum antiquitatum cognitionem exactam poſſiderent, pedibus in noſtram ſententiam eſſent ituri. Quibus hoc ſaltem ex bona gratia concedant æquum eſt; ut Normannicæ vetuſtatis cuſtodes, licet nimiùm negligentes, fateor, cuſtodes tamen habeamur, ut nos illis de eximia eruditione gratulamur.*

42. *Antè ſacraturus victrici lumina ſigno*] *Deindè, poſtquam rationem propoſuit Ruta, quemadmodum ritè Martem Bjarco conſpiceret; videlicet, ſi inter thoracis latus & brachium ſuum proſpectaret: nunc deinde, ut Odinum tutò & ſecurè videat, conſilium reddit tale; ut priusquam ad proſpiciendum pervacuum axillæ locum accedat., oculos ſigno conſecret muniatq;. Quod quale ſit, id verò eſt, de quo maximo dubitamus opere. Memini te, Vir Clariſſime, cum jucundiſſimè domi tuæ tecum viverem & fabularer, de his rebus: victrici ſigno oculos conſecrare vel ſacrare, contrà periculum viſionis ex curioſitate forſan imminentis, talem habere ſenſum judicaſſe, ut victrix ſignum, conſtructionis convenientiâ, ſic dictum à fine ſit: quam locutionem contra ſugillatores, ut Latinam, ex bonorum autorum uſu adſtructum iviſti. Memini tùm meam ſententiam, haud illam Areopagiticam, ſed qualis tùm incidit, ſatis audacter, ut amicis ſoleo, ingeſſiſſe, hanc; ut Rutam tale quid præcepiſſe crederem, priusquam axillam ad contemplandum Bjarco accederet,* oculos *ſigno, id eſt, charactere, debere* victrici, *quo nomine Hildam, ſeu Bellonam putabam notari, conſecrare: quæ ſcilicet illos contrà injurias defenſura ſi eſſet, uſus foret. ut* victrici, *in dandi caſu ad Participium* ſacraturus *referrem. non ad* ſigni *vocem: cum crederem characteres in honorem deorum ad uſus Magicos cum precibus & ſacrificiis adhibitos eſſe, ſingulorum ſingulos. Atq; ſic ſignum, quo Victrici, id eſt, Bellonæ vel Hildæ, oculos ſacraret, lumina illo* κεχαραγμένα *contrà omnes injurias præſtare. Nunc deinde, quanquam illius ſententiæ non admodùm me pœnitet; neſcio tamen, quomodo prior interpretatio de victrici ſigno magis ac magis ſe mihi probare cœpit: maximè poſtquam admirandum illud de Runis Brynhildæ Budlonis cum Sigurdo Fafnisbana collo-*

A *quium in Ragnari Lodbroci Chronicis perlegi, ubi inter alia Runarum genera, quæ nominant, memoratur illud etiam genus, quod Sigrunas appellat. Quæ ſi à nomine Sigur, quod victoriam notat, notationem ſinalem obtinuerunt, ipſa vel vocis conſiderata interpretatio, Sigrunas, ad verbum, victoriæ deſtinatos characteras, aut ut Saxo loquitur,* victricia ſigna, *reddere invitat, & tantùm non cogit. Proinde jam proximus ſum, ut tibi conſentiam de victrice ſigno, Sigruna aliquâ oculis prænotanda, priusquam in ſpe-*
B *ctaculum hoc Bjarco deſcendat, locum præſentem accepturo. Veruntamen, ut dixi, prioris ſententiæ ut non admodùm pigeat, quin identidem in illam mentis aciem reflectam. Tu, Clariſſime Vir, videas quod probes: mihi indicaſſe ſatis eſt, tibiq; & tui ſimilibus, hoc eſt, doctis, amicis, & candidis, benignè cognitionem deferre.*

42. *Ante ſacraturus victrici lumina ſigno*] *Victrix ſignum* hactenus illud eſſe credidi, quod olim ex victimâ de eventu belli captabant.
C Ethnici enim Sacerdotes vel ex ſangvine victimarum, vel ex inteſtinis earundem inſpectis; victoriam ſuis aut ſtragem vaticinabantur. De Cimbris elegans eſt locus & notatu digniſſimus Lib. VII, Strabonis, pag. 294. *Morem fuiſſe hunc Cimbris ferunt uſitatum, ſequentibus eos in bellum Uxoribus, vates quædam comitabantur canæ* (nobis RUNÆ dictæ) *albo veſtitu, carbaſinis ſupparis deſuper fibulis affixis, cinctu æreo, pedibus nudis: eæ per caſtra captivis occurrebant ſtrictis gladiis, proſtra-*
D *toſq; ad crateram æneam adducebant amphoras circiter XX capientem; ſuper eam pulpitum erat, quo conſcenſo, vates ſublimis, ſingulis ſuprà lebetem elevatis, guttur incidebat:* ἐκ δὲ τοῦ προχεομένου αἵματος εἰς τὸν κρατῆρα, μαντείαν τινὰ ἐποιοῦντο: *E ſangvine verò in crateram fuſo ſuam captabant quandam divinationem:* ἄλλαι δὲ διασχίσασαι, ἐσπλάγχνευον ἀναφθεγγόμεναι νίκην τοῖς οἰκείοις: *aliæ cadavera ſic cæſorum ſcindebant, inteſtiniſq;*
E *ſpectatis victoriam ſuis vaticinabantur.* Et quid ſi talis fuerit Ruta noſtra? Hac notione *Oth* Hebræis ſignum eſt, unde colligebant aliquid certo eventurum; Ut Pſalm. LXXIV. v. 4. *Poſuerunt ſigna ſua, ſigna:* ubi Franciſcus Vatablus; *Repetit nomen ad certitudinem & varietatem rei. Nam ſigna certa habebant, quibus ſibi perſuadebant ſe capturos templum ſanctum.* Ezech. XXI. v. 21. *traditur, quomodo conſuluerint exta, cum in deſtructionem templi Sancti proficiſcerentur. Quaſi*
F *diceret, ea ſigna, quibus adducebantur, ſe capturos templum, crediderunt eſſe vera.* Julianus Apoſtata ante expeditionem Perſicam viſcera humana de futuro eventu ſcrutatus eſt, teſte Herodoto, Lib. 3. Cap. XXI. Videatur omnino hac de re Camerarius Horar. Subciſiv. Cent. 1. Cap. 59. quod totum eſt de nefandis ſacris Juliani Apoſtatæ. Sunt qui *victrix ſignum* capiunt de ſalutari crucis Dominicæ ſigno, quod olim optimo Imperatori Conſtantino in nubibus apparuiſſe

tradunt

tradunt Hiſtorici, cum hac inſcriptione; IN HOC SIGNO VINCES: verùm illi, ni fallor, toto aberrant cœlo: quum Ruta, quæ hæc protulit verba, nondum ſacris Chriſtianis initiata eſſet. A

47. *Altum flectat equum*] Multipedem illum & æripedem *Sleipnerum*, quo non ſolùm remotiſſima orbis terrarum loca breviſſimo ſpatio emetiri, verùm in cœlos etiam ipſos vehi, per Iridem, quæ regia deorum in cœlum via creditur, & Biſtroſt *dicitur*, à Poëtis antiquis fingitur, ſtatuitur, traditur. Edda conſulatur. B

50. *Studeamus honeſtè poſſe mori*] Nam ἀνανδρὸν ἀκλεῶς τὸ κατθανεῖν, inquit Euripides Oreſte, Act. 2. Hoc eſt, *Invirile eſt ingloriè mori*: vel, *Turpis mors ingloria*.

Pag. 38. verſ. 7. *Danici cujuſdam carminis compendio*] Ex hoc Carmine pauci adhuc in Antiquitatibus Islandicis ſuperſunt Rhythmi, quos veteres vel ab uno Collocutorum Biarcone, C vel à vetuſtiſſimo Scaldro Biarka/ qui hoc genus carminis excogitavit, ᛒᛁᛆᚱᚴᛁᛘᛆᛚ, Biarkemal/ nec non à metri ratione ᛚᛁᚢᚠᛚᛁᚿᚴᛚᛆᚴ Liufflingslag/ quia ſic Fauni audit ſunt cantare, appellarunt. Eorum autem primi quatuor à Saxone omittuntur, fortè quòd referendi erunt ad illam exhortationem, quâ ſe invicem Sveci ad arma capeſſenda excitarunt. Nam hunc in modum habent: D

Dagur et upkomen
ᛑᛆᚠᚢᛆ ᛁᚱ ᚢᛒᚴᛆᛘᛁᚿ

Dynia hana fiadre
ᚦᚢᚿᛁᛆ ᚼᛆᚿᛆ ᚠᛁᛆᚦᚱᛁ

Mal er vilmógum
ᛘᛆᛚ ᛁᚱ ᚢᛁᛚᛘᛆᚴᚢᛘ

Ad vinna erfide
ᛆᚦ ᚢᛁᚿᚿᛆ ᛁᚱᚢᛁᚦᛁ

Interpretatio: Dagur/Dies; er opkomen/ exorta eſt; Hana fiadre/ Galli pennæ; Dynia/ ſtrepitum edunt; Mal er/ Tempus eſt; Vilmogum/ Vili filijs, id eſt, Svecis. Unus autem filiorum Odini Vile dictus, cui in Sveciam colonias potiſſimum ducendas commiſerat; Ad vinna erfide/ facere officium, vel laborem. Illos autem, qui ſequuntur, expreſſit Saxo metris Latinis, ſed more ſuo, tanquam Paraphraſtes, F quod ex collatione liquidò patebit; Nam Danici ſic ſonant:

Vake æ eg vake
ᚢᛆᚴᛁ ᛆᛁ ᛆᚠ ᚢᛆᚴᛁ

Vina hofud
ᚢᛁᚿᛆ ᚼᛆᚠᚢᚦ

Aller hiner ædſtu
ᛆᛚᛚᛁᚱ ᚼᛁᚿᛁᚱ ᛆᛁᚦᛋᛏᚢ

Ædil Sveinar
ᛆᚦᛁᛚ ᛋᚢᛁᛁᚿᛆᚱ

Har hin hardgreipe
ᚼᛆᚱ ᚼᛁᚿ ᚼᛆᚱᚦᚴᚱᛁᛁᛒᛁ

Hrolfur Skiotande
ᚼᚱᚢᛚᚠᚢᚱ ᛋᚴᛁᛆᛏᛆᚿᚦᛁ

Ættum goder menn
ᛆᛁᛏᛏᚢᛆ ᚴᛆᚦᛁᚱ ᛘᛁᚿᚿ

Their ed eke flyia.
ᚦᛁᚱ ᛁᚦ ᛁᚴᛁ ᚠᛚᚢᛁᛆ.

Vek eg ydur ad vine
ᚢᛁᚴ ᛁᚠ ᚢᚦᚢᛆ ᛆᚦ ᚢᛁᚿᛁ

Ne ad Vifs runum
ᚿᛁ ᛆᚦ ᚢᛁᚠᛋ ᚱᚢᚿᚢᛘ:

Heldur vek eg ydur
ᚼᛁᛚᚦᚢᛆ ᚢᛁᚴ ᛁᚠ ᚢᚦᚢᚱ

Ad hordum hildur leike.
ᛆᚦ ᚼᛆᚱᚦᚢᛘ ᚼᛁᛚᚦᛆᚱ ᛚᛁᛁᚴᛁ.

Interpretatio: Vaka æ eg vaka; Evigilent, ohe, evigilent; Vina hofud/ amicorum capita, (Sic Capitaneos appellat, quibus exercitus favet & amicus eſt.) Aller hiner ædſtu/ omnes ſupremi: Adil Sveinar/ Adilli ſervi; Har hardgreipe/ Tu Hare, qui duris es manibus; Hrolfur Skiotande/ & tu Rolvo jaculans: ættgoder menn/ boni ſttemmatis homines: Vek eg yder/ excito vos; ad vine/ non ad vinum; ne ad Vifs runum/ nec ad mulierem attingendam; Heldur/ potius; veg eg ydur/ Excito vos; ad hordum/ durum; hildar leike/ bellum. Quos ità ſuperius vertit Saxo:

Ocyus evigilent, quiſquis ſe Regis amicum,
Aut meritis probat, aut ſolâ pietate fatetur:
Diſcutiant ſomnum proceres, ſtupor improbus abſit,
Incaleant animi vigiles ——————

E Et mox:

Non ego Virgineos jubeo cognoſcere ludos,
Nec teneras tractare genas, aut dulcia nuptis
Oſcula conferre, & tenues aſtringere mammas;
Non liquidum captare merum, tenerumve fricare
Fœmen, & in niveos oculum jactare lacertos:
Evoco vos ad amara magis certamina Martis.
Bello opus eſt, nec amore levi, nihil hic quoq; facti
Mollities enervis habet, res prælia poſcit.

14. *Eiq; morte jungi vitâ jucundius duceretur*] Tacitus de moribus Germanorum: *Jam verò infame in omnem vitam ac probroſum, ſuperſtitem Principi ſuo ex acie receſſiſſe. Illum defendere, tueri, ſua quoq; fortia facta gloriæ ejus aſſignare, præcipuum ſacramentum eſt. Principes pro victoria pugnant, comites pro Principe.* Tales fuêre comites & amici Chonodomarij Germanorum Regis, qui *flagi-*

flagitium arbitrati poſt Regem vivere, vel pro Rege non mori. Ammian. Marcellinus Lib. XVI. Curtius Lib. IV. *Curru Darius, Alexander equo vehebatur: utrumq; Regem delecti tuebantur, ſui immemores: quippe amiſſo Rege nec volebant ſalvi eſſe, nec poterant.* Servius Grammaticus ad illos Virgilij verſus Georgic. IV. qui de Apibus agunt:

———— Et corpora bello
Objectant, pulchramque petunt per vulnera mortem:

Pulchram mortem, inquit, *Glorioſam: quippe quæ pro Rege ſuſcipitur. Traxit autem hoc de Celtiberorum more, qui ut in Salluſtio legimus, ſe Regibus devovent, & poſt eos vitam refutant.*

36. *Eadem itaq; dies Hjartvari regnum finivit ac peperit.*] Ita Hjartvarus jure merito dici potuit REX DIALIS; hoc eſt, unius diei, A quia vix integrum diem in regiæ dignitatis faſtigio tranſegit. Talis etenim jocus Votacilij Pitholai in Caninium Conſulem, qui paucis tantùm horis eo honore fruebatur, olim extitit: *Ante Flamines, nunc Conſules Diales fiunt.* Latet enim aculeus joci in voce *Dialis*, quæ & dici poteſt de *Flamine Diali*, id eſt, à *Dio*, ſive *Jove*, dicto; & à die; de eo, qui uno tantum die fuerit in magiſtratu. Huc etiam accomodare poſſumus jocum Ciceronis in eundem Conſulem: B *Vigilantem habemus Conſulem Caninium, qui in Conſulatu ſuo ſomnum non vidit.* Et; *Conſulem habuimus tam ſeverum, tamq; cenſorium, ut in ejus Conſulatu nemo pranderit, nemo cœnaverit, nemo dormierit.* Ita Hjartvarus Rex neq; ipſe ſomnum breviſſimo illo imperij dialis tempore vidit, neq; ipſo regnante, quiſquam aut pranſus eſt, aut cœnavit, aut dormivit.

NOTÆ VBERIORES IN LIBRUM III. HISTORIÆ DANICÆ SAXONIS GRAMMATICI.

Pag. 39. verſ. 5. *Idemq; Gevari Regis alumnus*] Rex erat C Norvegiæ Gevarus, cujus ſe mentionem dicit præmiſiſſe Saxo, Libro nempe præcedenti, ubi hæc verba habentur: *Atulum & Hotherum filios procreavit. Hisdem Gevarum quendam, egregijs ſibi meritis devinctum, pædagogum adſcivit.*

7. *Utriusq; regni imperium ſumit*] Danici pariter ac Svetici; idq; legittimo ſucceſſionis jure.

14. *Quippe natationis, arcus, cæſtuumq; peritia*] Varia apud diverſas gentes nationesq; Exercitationum genera fuere, quibus Juventus, quæ ad militiæ labores muniaq; obeunda educabatur, à teneris aſſueſcere ſolebat. Inter hæc magna, & ferè incredibilis, apud veteres fuit ſemper *Natationis* exiſtimatio; tantumq; per plura ſecula illius uſus viguit, ut non minus pueri natandi artem, quàm prima literarum Elementa edocerentur. Quo tempore, cum nulla major ignorantiæ nota inuri poſſet, quàm dum aliquis *nec literas, nec natare ſcire* dicebatur, factum fuit, ut poſteriores illud in Proverbium contrà bardos ac prorſus inertes continuò receperint; atq; adhuc eadem loquendi conſvetudo permaneat, quando natandi peritia, ſi non eoſdem honores obtinet, quibus anteactis ſeculis afficiebatur, ſaltem nec penitus neglecta, nec inutilis jacet. Ratio autem, quâ impulſi majores noſtri, natandi ſcientiam tanti fecerunt, hæc una exſtitit, quòd primis illis temporibus apud Reſpub. quaſcunq; viri fortes præ cæteris, ut ſcribit Ariſtoteles, honorabantur, quaſi ab his ſolis, & civitatum ſalus, & Imperij propagatio, penderet: & ob id quisq;, vel ſaltem major nobilium, atq; etiam aliorum pars comparandæ fortitudini, usq; à primis incunabulis incumbebat. Quocirca ut in navalibus quoq; pugnis, quæ tunc frequentius committebantur, in tranſeundis vadis ac fluminibus homines nandi arti confiſi pericula magis evadere poſſent, minuſve formidarent, (quando ſæpenumero milites mare ingredi coacti ob nandi D ignorantiam ſuffocabantur, quemadmodum exercitui Cyri eveniſſe, memoriæ prodidit Xenophon) ſicq; fortiores inter aquarum pericula fierent, natationis peritiam extulerunt. Qua etiam ratione Romani veteres, ut Vegetius ſcribit, quos tot bella & continua pericula militarem diſciplinam docuerant, campū Martium Tiberi vicinū delegerunt, in quorum altero ſudorem pulveremq; diluerent, ac ſimul natare E perdiſcerent. Ex his C. Julius Cæſar natatoriæ artis tàm peritus fuit, ut Alexandriæ, circa oppugnationem pontis, eruptione hoſtium ſubitâ compulſus in ſcapham, pluribus eodem præcipitantibus, cum deſilijſſet in mare, nando per ducentos paſſus evaſit ad proximam navem, elatâ lævâ, ne libelli, quos tenebat, madefierent, paludamentum mordicus trahens, ne ſpolio potiretur hoſtis: referente Svetonio in Julio Cap. LXIV. Ità & apud veteres Danos, F vicinosq; populos, nandi ſcientia laudabili ſemper in uſu fuit. Inprimis eâ imbuebantur Principum liberi. Documento eſſe poteſt & Hotherus hicce noſter; & Ericus ille cognomento

mento diſertus, qui Frothonem Regem inter undas periclitantem nando ſervavit: de quo Saxo Lib. V. & Sivardus ille Norvagicus, qui ſingulari nandi peritia præditus fuit, cujus meminit Saxo Lib. XIV. Alterum illud militarium exercitationum genus, *Sagittandi ars* fuit, quam *arcus* hic *peritiâ* exprimit Saxo. Clemens Alexandrinus Lib. I Pædagog. Cap. VIII. de Perſarum pueris. *Ἀλλὰ τοξεύειν μόνον οἱ παῖδες αὐτοῖς μανθάνουσι.* Eſt autem *τοξεύειν*, arcu ſagittas mittere, ſeu *Sagittare*. Quin & Parthi à prima pueritia, nervo ſagittas aptare, arcuque emittere edocebantur, teſte Dionyſio in Poëmate de ſitu Orbis. Romani etiam Tyrones ſuos ſagittis diligenter exercendos curabant; autore Vegetio, de re milit. Lib. 1. Cap. XV. Cujus hæc ſunt verba: *Sed prope tertia, vel quarta pars juniorum, quæ aptior potuerit reperiri, arcubus ligneis ſagittisq; exercenda eſt. Ac doctores ad hanc rem artifices eligendi: & major adhibenda ſolertia, ut arcum ſcienter teneant, ut fortiter impleant, ut ſiniſtra fixa ſit, & dextera cum ratione ducatur: ut ad illud quod, feriendum eſt, oculus pariter animusq; conſentiant, ut ſivè in equo, ſivè in terra, rectum ſagittare edoceantur.* Sagittandi peritiam in Theodorico Gothorum Rege laudat Sidonius Apollinaris Epiſt. II. Lib. I. his verbis: *Si venatione nuntiata procedit, arcum lateri innectere, citrà gravitatem regiam judicat: quem tamen ſi comminus avem, feramq; aut venanti monſtres, aut vianti, manui poſt tergum reflexæ puer inſerit, nervo lorove fluitantibus: quem ſicut puerile computat geſtare thecatum, ità muliebre accipere jam tenſum. Igitur acceptum, modò inſinuatis è regione capitibus intendit, modò ad talum pendulum, nodi parte converſa, langventem Chordæ laqueum vagantis digito ſuperlabante proſequitur: & mox ſpicula capit, implet, expellit: quidve cupias percuti, prior admonet. Eligis quid feriat; quod elegeris, ferit; & ſi ab alterutro errandum eſt, rarius fallitur figentis ictus, quàm deſtinantis obtutus.* Occurrunt etiam in Saxone noſtro, juxta ac aliis Antiquitatum Danicarum monumentis, præter Hotheri hujus, quem tantoperè à ſagittandi peritia commendat autor, quàm plurima exempla eorum, qui arcus ſcitè tractandi ſcientiâ calluerint. Talis fuit *Enarus*, Olai Sagittarius, *qui adeò certo ictu deſtinata feriebat, ut quicquid impetebat, offenderet.* Saxo Lib. X. Talis itidem fuit *Toko Trylle*, qui *tàm copioſo ſe ſagittandi uſu callere jactabat, ut po-*

A *mum, quantumcunq; exiguum, baculo è diſtantia ſuperpoſitum, primâ ſpiculi directione feriret.* Cujus mentio extat eodem libro. Tertium demùm illud in gymnaſtica militari, apud veteres Danos exercitium, erat certamen, quod *Ceſtibus* peragebatur, planè ſimile pugilatui, vel potius ejus quædam ſpecies. *Ceſtus* autem erant laminæ æreæ manibus alligatæ. Quibus autem alligabantur, erant lora quædam punctis interſtincta; quæ manibus circumcirca
B & brachijs alligabantur, ut non modò pondere aliquo & craſſitie, verùm etiam ſoliditate ceſtibus certantes ſeipſos ferirent. Unde patet hos aliqua ex parte diverſos fuiſſe à pugilibus propriè vocatis, nempè qui ſolis manibus in pugnos conjunctis inter ſe dimicabant. Propertius Lib. 3. in Palæſtris Spartanorum puellas etiam cum *ceſtibus* exerceri conſveviſſe, in hunc modum ſcribit:

C *Nunc ligat ad ceſtum gaudentia brachia loris.*

In hac exercitatione homines nudi pugnis laminâ circumſeptis ſeſe invicem percutiebant, modò caput, modò dorſum, modo brachia petentes, neq; unquam ſe mutuo complicantes: in qua pugna ſuperabat, qui vel adverſarium ceſtuum ictibus in terram proſternebat, vel gravius & damnoſius feriebat. Hoc certaminis genere athletas veteres non parùm delectatos hinc conjicere poſſumus, tum quia maximè
D populum hujuſcemodi pugnæ delectatione afficiebat, tùm quia gloriam & præmia ex ea populi voluptate in amphitheatris & ſacrificijs comparabant. *Ceſtibus* enim clarum fuiſſe Amycum Bebryciorum Regem, Neptuni filium à Polluce occiſum ſcripſit Valerius Flaccus 4. Argon.

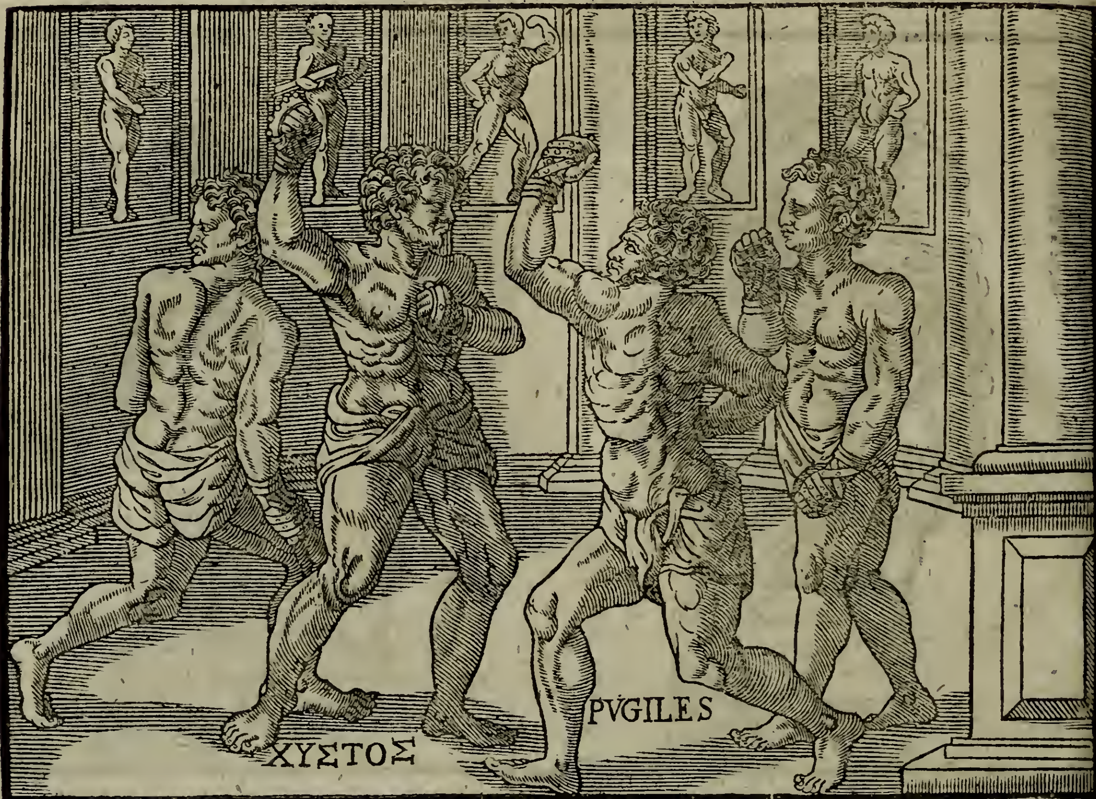
Sparta terapnæa pugilem cum gymnade pinguem
Stratum Bebrycijs Amycum ſuſpexit arenis.

E Similiter Virgilius Entellum ac Daretem, & Ovidius Brotheam ac Amnonem ceſtibus valuiſſe ſcribunt. Pugilium autem qui ceſtibus certabant, nec non ceſtuum ipſorum varias picturas hic damus, quas nobis vel ex ſepulcrorum, vel ex gemmarum antiquarum ſculpturis dedit Hieronymus Mercurialis de arte Gymnaſtica Lib. II. Cap. IX. Pag. 112. & ſequent.

CAESTUS

CAESTVS

CAESTVS

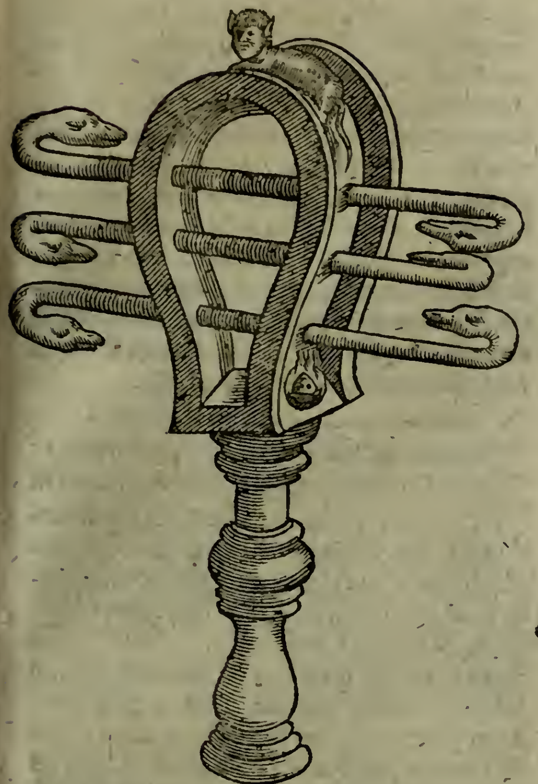

Cæterum quod attinet *agilitatem*, quâ polluiſſe A Hotherum commemorat ulterius Saxo, eam referendam exiſtimo ad cætera exercitationum genera, quæ in *Curſu & ſaltu* conſiſtebant, ad quæ magnâ agilitate opus eſſe nemo ignorat. Utrumq; velut futuro militi utilem commendat Vegetius de re militari Lib. I. Cap. IX. *Ad curſum præcipuè aſſvefaciendi ſunt Juniores, ut majore impetu in hoſtem procurrant, ut loca opportuna celeriter, cum uſus advenerit, occupent; vel adverſarijs idem facere volentibus, præoccupent: ut ad* B *explorandum alacriter pergant, alacrius redeant: ut fugientium terga facilius comprehendant. Ad ſaltum etiam, quo vel foſſæ tranſiliuntur, vel impediens aliqua altitudo ſuperatur, exercendus eſt miles: ut cum ejuſmodi difficultates evenerint, poſſit ſine labore tranſire. Præterea in ipſo conflictu ac dimicatione telorum bellator cum curſu ſaltuq; veniens, adverſarij perſtringit oculos, mentemq; deterret, priusq; plagam infligit, quam ille ad cavendum vel reſiſtendum certè ſe præparet.* De exercitio Cn. C Pompeji Magni Salluſtius memorat: *Cum alacribus ſaltu, cum velocibus curſu, cum validis vecte certabat.*

17. *Nemo illo chelis, aut lyræ ſcientior*] Hinc conſtat Muſicæ expertes non fuiſſe veteres Danos; ſed vel in aulas principum penetraſſe ſvaviſſimam hanc artem, eâq; imbutos Principum ac Regum liberos. Et non injuriâ: Nam autore Plutarcho, *Muſica ad fortitudinem, audaciam, mortisque contemtum animat, ac rectè educatos implet divino quodam inſtinctu & impetu.*

Ibid. *Præterea ſiſtro ac barbito*] *Siſtrum Muſicum erat inſtrumentum oblongum, manubriatum, in ima ſui parte camellatum trajectis virgulis, & ut uno verbo dicam, laminæ, & præterea nihil.* Verba ſunt Doctiſſ. Viri, τοῦ μακαρίτου, Laurentij Pignorij, in aureo illo de Servis Commentario, Pag. 87. *Siſtrum quoq;* eleganter deſcribit Apulejus Metamorph. Lib. XI. nempè quòd fuerit *æreum crepitaculum, cujus per anguſtam laminam, in modum balthei recurvatam, trajectæ mediæ paucæ virgulæ, criſpante brachio tergeminos jactus, reddebant argutum ſonorem.* De ſiſtro ita ſcribit Lupus Abbas Monaſterij Ferrarienſis in Gallia, qui Carolo Calvo Imperatore vixit, Epiſt. XX. pag. 26. *Siſtrum Muſicum eſt Inſtrumentum, quod Iſis manu geſtare fingebatur, acceſſus & receſſus Nili fluminis eo ſignificans; Unde Cleopatram Virgilius, ut commentitiam ejus poteſtatem ſibi arrogaſſe ſolitâ ſubtilitate aperiret: Patrio,* inquit, *vocat agmina ſiſtro.* Erat igitur *Siſtrum* Muſicum Inſtrumentum, peculiare Ægyptiorum, quo utebantur in Iſidis Sacris, argutum & ſonorum, dum percuteretur. Et en tibi figuram Siſtri ex Pritcæo in Apologia Apuleji:

Hinc

Hinc turpiter errant, qui tympani formam *Siſtro* tribuunt, ut & illi, qui cornu recurvum interpretantur. Nebriſſenſis quoq; tubæ genus; ineptè. quod etiam indicant Epitheta à Poëtis illi data, *tinnulum* & *crepitans*, apud Propertium: & Σεῖστρον Plutarcho dicitur παρὰ τὸ σείεσθαι, hoc eſt, quati, Libro de Iſide & Oſiride. Et Apulejus *argutum* ſiſtro *tinnitum* adſcribit, Lib. XI. *Magnæ religionis terrena ſidera, æreis, argenteis, imò verò aureis etiam ſiſtris argutum tinnitum conſtrepentes.* Ovidius.

Jactantem Phariâ tinnula Siſtra manu.

An tale Inſtrumentum fuerit, cujus uſu calluiſſe Hotherum Saxo ſcribit, juxtà cum ignariſſimis ſcimus: aut ſi fuit, certè jam Septentrionali populo in uſu eſſe deſijt. Exiſtimo autem *Siſtrum* heic ſumi pro Sambuca, aut alio quovis Inſtrumento, quod fidibus tenditur. Cæterum *Barbiton*, vel *Barbitos*, & *Barbitus*, Lyricum eſt inſtrumentum plectro ſolitum percuti. Græc. Βάρβιτον, Βάρβιτος: Polluci Βάρύμιτον, ob graviores fortaſſè fidium ſonos: Cujus inventi gloriam Terpandro tribuit Pindarus, ut Anacreonti, Neanthes & Antipater. Martianus Capella *multiforme Barbiton* dixit, ob varietatem ſonorum. Vellejus reddit: Harpe oc Hackebret. Et rectè quidem. M. Henricus Faber Malmogius *Siſtrum* interpretatur een Skerre/ hoc eſt, Crepitaculum. Alioquin *Siſtrum* non ineptè aſſimilatur Inſtrumento in vulgus notiſſimo, quod een Mundharpe dicimus, niſi, quod in hoc ligula non tranſverſim ſit locata.

A 18. *Omniq; fidium modulatione callebat*] Hic obſervandum, quòd verbo *Calleo* paſſim ſextum attribuat caſum Saxo noſter. Sic Lib. V. *exquiſitis dictorum ſententijs callere cognoſcens.* Et Lib. XIV. *Solerti hiſtoriarum narratione callebat.* Non aliter ac Sulpitia in Satyra:

Tuq; quibus princeps & facundiſſima calles.

Ita Septimius Serenus in Opuſculis ruris:

——————— *callet ſenium arte vivendi.*

Petronius:

B ——————————— *his ego callens*
Artibus, Idæo frutices in vertice ſiſtam.

Martianus Capella Lib. III. pag. 50. *Hanc igitur fœminam multorum curatione callentem.* Ammianus Marcellinus Lib. XVI. pag. 86. *Alios item bellandi uſu diutino callentes aptiùs ordinans his exhortationibus adjuvabat.* Hericus Monachus Altiſſiodorenſis Lib. 1. Vitæ S. Germani, pag. 11.

Uſibus innumeris Romanus calluit orbis.

C Apulejus Lib. 3. Floridorum: *Equidem etſi fidibus apprimè callerem, non niſi confertos homines conſectarer.*

Ibid. *Ad quoscunq; volebat motus*] Longum hic foret, nimisq; tædioſum, omnia coacervare, quæ in laudem Muſicæ dici poſſent. Operæ tamen pretium videtur, luculentum ejus Encomium aſcribere, quod apud Caſſiodorum, Epiſtola XL. Lib. II. hunc in modum reperitur: *Quid Muſicâ præſtantius? quæ cœli machinam ſonorâ dulcedine modulatur, & Naturæ convenientiam*
D *ubiq; diſperſam, virtutis ſuæ gratiâ comprehendit. Quicquid enim in conceptum alicujus modificationis exiſtit, ab harmoniæ continentia non recedit. Per hanc competenter cogitamus, pulchrèq; loquimur, convenienter movemur: quæ quoties ad aures noſtras diſciplinæ ſuæ lege pervenerit, imperat cantum, mutat animos, artifex auditus & operoſa delectatio. Hæc cum de ſecreto Naturæ, tanquam ſenſuum Regina, tropis ſuis ornata, proceſſerit, reliquæ cogitatio-*
E *nes exiliunt: omniaq; facit ejici, ut ipſam ſolummodò delectat audiri. Triſtitiam noxiam jucundat; tumidos furores attenuat: cruentam ſævitiam efficit blandam: excitat ignaviam, ſoporantemq; languorem: vigilantibus reddit ſaluberrimam quietem: vitiatam turpi amore ad honeſtum ſtudium revocat caſtitatem: ſanat mentis tædium, bonis cogitationibus ſemper adverſum: pernicioſa odia convertit ad auxiliatricem gratiam: & quod beatum genus curationis eſt, per dulciſſimas voluptates expellit animi*
F *paſſiones. Incorpoream animam corporaliter mulcet, & ſolo auditu, ad quod vult, deducit, quam tenere non prævalet verbo; tacita manibus clamat, ſine ore loquitur, & per inſenſibilium obſequium prævalet ſenſuum exercere dominatum.*

24. *Alijs decor oris*] *Eſt etenim quædam formarum voluptas*, ait Calpurnius Flaccus Declamat. 2. Legendum hic putavi *decor Oris*. *Oris* etenim *decor* pro egregia forma, ſive pulchritudine, bonis authoribus in uſu eſt. Tacitus

Lib. 2. Hiſtor. Cap. 1. *Erat Tito decor oris cum quadam majeſtate.*

36. *Illæ ſuis ductibus auſpiciisq́; maximè bellorum fortunam gubernari*] Vir plurimùm Reverendus, M. Brynolfus Svenonius, Epiſcopus Scalholtenſis, in Conjectaneis ſuis, exiſtimare ſe teſtatur, virgines iſtas Hothero conſpectas, longè alias fuiſſe, quàm Amazonas illas Danicas, Skioldmeyar dictas, quæ bellis à teneris annis aſſvetæ plurimùm præſtabant, ut viros non rarò ipſos exarmarent: verùm neſcio cujus commentitij, medij inter homines atq́; ſpiritus, generis; quale frequens in opinione antiquorum extitiſſe, poteſt liquido evinci. Et quia ſuis ductibus auſpiciisq́; bellorum fortunam gubernari docent, fuerint ſanè de illa divarum mediaſtinarum gente, quas ᚢᚢᛚᚠᚴᛅᚱᛁᚢᚱ, Walkyriur/ hoc eſt, Parcas, antiqui dixerunt: quarum poteſtatis erat ſtragem bellicam, in quas vellent, partes convertere, & viros militares pro arbitrio ad cædem legere; unde nomen obtinuerunt. Walur namq́; cæſorum prælio ſtragem ſignificat, à verbo Welia/ quod *legere, eligere* eſt: quia eligebantur à Walkyriis è militari numero viri fortiſſimi, qui ad Valhallam Aſarum à morte ad epulas deducantur & menſas Saliares: & Kyria/ à verbo Kiøra/ *optione poſſidere, eligendo obtinere*, deſcendit. Unde Kiør etiam conditio expetenda & optabilis appellatur. Harum Parcarum militarium *Hilda* fuit una ac præcipua. Eo ſpectant, quæ ſequuntur, quando ſe virgines illæ nemini conſpicuas præliis intereſſe gloriantur; & temporaria illa ſcena, quæ paulò poſtea cùm ipſis virginibus diſparuit.

51. *Nam nè ferro quidem ſacram corporis ejus firmitatem*] Non ferro tantùm, ſed ne ullo quidem telorum genere lædi potuiſſe ſacroſanctum Balderi hujus corpus, teſtis eſt Edda Mythologiâ XLIII. Frygg tok ſuardaga til theß ad eira ſkyldi Balldri/ elldur/ vata/ Jårn/ og allſkonar Målmur/ Steinar/ Jordin/ Viderner/ Sotternar/ Dyren/ Fuglarner/ Eitur/ Ormarner. Enn er thetta var giort og vitad/ tha var thad ſkemtun Ballderß og Aſanna ad hann ſkylldi ſtanda vpp å thingum/ enn Aſar ſumer ſkyldi ſkiota å hann/ ſumer hoggva til/ ſumer beria griſti/ enn huad ſom ad var giort/ ſkadadi hann ecki og thotte ollum thetta mikil frami. etc. *Frygga jurejurando adegit omnia, ut Baldero parcerent; videlicet ignem, aquam, ferrum, ac omne metalli genus, lapides, terram, ligna, morbos, animalia, volucres, venena, & ſerpentes. Quod ubi factum erat, experimentum rei Balderus & Aſæ fecerunt, ut ille quidem velut ſcopus in foro conſiſteret, alij verò telis illum peterent, alij gladijs ferirent, alij lapidibus tunderent. At verò quicquid ingererent, nihil ipſi nocere potuit. Non exiguus hic cenſebatur honos, ſed res valde magnifica.*

Pag. 40. verſ. 5. *Jubet itaq́; cervis jugalibus currum inſtruat*] *Cervi jugales* hoc loco intelligendi veniunt, qui linguâ Norvagicâ Reensdiur vocantur: quibus hodieq́; vice jumentorum Lappi utuntur. Eorum incredibilis celeritas eſt, utpote qui uno die tantum itineris peragere poſſint, quantum validus Equus vix toto triduo abſolvit. Albertus Magnus *Rangiferos* appellat. Vide Olaum Magnum, & Sigismundum Baronem ab Herbenſtein Commentar. Rer. Muſcovit. pag. 118. Svaviſſimus Poetarum T. Calphurnius Siculus Ecloga VI. quæ *Litigium* inſcribitur, de cervo jugali:

—————— en aſpicis illum
Candida qui medius cubat inter lilia cervum:
Scit frenos, ſcit ferre jugum, ſequiturq́; vocantem.

25. *Quippe divinandi doctiſſimus erat*] Non tantùm diis ſuis facientes, & è ſangvine conſecrati animantis, conjecerunt futuros eventus priſci: ſed aliis etiàm artibus; quæ nunc omninò, quales fuerint, neſciuntur. Sed nec illi, qui magicis artibus malè audiverunt modò, divini fuerunt: verùm quædam etiam familiæ velut ſuum & domeſticum hoc habuerunt, ut præſagâ mente præciperent obventura. Cujus rei quamplurima exempla ex Antiquitatibus Iſlandicis recenſet Vir plurimùm Reverendus, M. Brynolfus Svenonius, in Conjectaneis ad me ſuis: quibus inpræſentia commemorandis, brevitatis cauſa, ſuperſedeo. An verò fuerit illa divinatio ſine arte & techna, vix auſim pronunciare. Niſi fortè ſuſpicio eſt, pueros, quò divinationem conſequerentur, à parentibus devotos eſſe. Hoc certum eſt, nunquam ab hac divinatione, ejus peritos malè audiviſſe: at ab incantatione ſemper audiiſſe, in Ethnica etiammùm cæcitate verſatos. Rurſus hoc certum & indubitatum eſt, quamvis prudentes ac ſapientes viros divinis illis & fatidicis ſemper fuiſſe poſtpoſitos. Sed enim animum ipſum homini cuique non negligentiſſimo abjectiſſimoq́; ſatis eſſe divinitatis argumentum crediderunt; ut in diverbium etiàm abierit: Fatt er forſpårra enn hugurenn: hoc eſt, *Non eſt res alia temerè divinior mente.* Et illud etiam in Hiſtoriis quàm frequens: So ſenger mier hugurum. Quæ forſan Homeri etiàm ſententia fuit Οδ. Σ. Καλὸν ὄσσο θυμῷ &c. Unde tàm frequens ſuum illud ὀΐω inculcat.

28. *Roſtratas admoveat falces*] In navali prælio magnus olim *Falcium* uſus fuit. Et recenſet eas inter arma bello navali neceſſaria Vegetius Lib. V. de re militari, Cap. 15. *In hujusmodi certamine tria armorum genera ſolent plurimùm ad victoriam prodeſſe, aſſeres, falces, bipennes.* Aſſer *dicitur, cum trabs ſubtilis ac longa, ad ſimilitudinem antennæ, pendet in malo, utroq́; capite ferrato. Hunc ſive à dextra ſive à ſiniſtra parte adverſariorum ſe junxerint naves, pro vice arietis*

vi

vi impellunt; qui bellatores hoſtium, ſive nautas, ſine dubio proſternit ac perimit, ipſamq́ navem ſæpius perforat. Falx *autem dicitur acutiſſimum ferrum, curvatum ad ſimiltudinem falcis, quod contis longioribus inditum, funes, quibus antenna ſuſpenditur, repentè præcidit, collapſisq́ velis Liburnam pigriorem & inutilem reddit.* Bipennis *eſt ſecuris habens ex utraq́ parte latiſſimum & acutiſſimum ferrum. Per has in medio ardore pugnandi, peritiſſimi nautæ vel milites cum minoribus ſcaphulis ſecretò incidunt funes, quibus adverſariorum ligata ſunt gubernacula. Quo facto ſtatim capitur tanquam inermis & debilis navis.* Et Lib. II. Cap. ult. earundem mentionem facit, enumeratq; inter ferramenta & machinas legionis: *Habet ferreos harpagones, quos Lupos vocant, & falces ferreas confixas longiſſimis contis.* Cæſar quoq; Lib. III. belli Gallici meminit: *Una erat,* inquit, *magno uſui res præparata à noſtris, falces præacutæ, inſertæ affixæq́ longurijs, non abſimilis formâ muralium falcium. His cum funes, qui antennas ad malos deſtinabant, comprehenſi adductiq́ erant, navigio remis incitato prærumpebantur; quibus abſciſſis antennæ neceſſariò concidebant.*

38. *Confertâ clypeorum teſtudine*] Quid ſit *Teſtudo*, docet Iſidorus Lib. XVIII, Cap. de Fundis: *Teſtudo, ſeries armorum, umbonibus inter ſe connexorum.* Idem Libro eodem, Capite de Clypeis: *Eſt & teſtudo ſcutorum connexio curvata in teſtudinis morem.* Item vetus Onomaſticon: *Teſtudo, connexio Scutorum.* Hujusmodi teſtudinis ſæpius à militibus factæ exempla quamplurima Romana occurrunt in Hiſtoria. At de teſtudine in navali prælio compoſita luculentum eſt teſtimonium apud Ammianum Lib. 26. *Conjunctis,* inquit, *tribus navigijs, teſtudinem hac ſpecie ſuperſtruxit; denſatis cohærentes ſuper capita ſcutis, primi tranſtris inſtabant armati, alij poſt hos ſemet curvantes humilius: tertijs gradatim inclinatis ſubmiſſe, ita ut noviſſimi ſuffraginibus inſidentes, formam ædificij fornicati monſtrarent. Quod machinæ genus, contrà murales pugnas ideò figuratur hac ſpecie, ut miſſilium ictus atq́ ſaxorum, per decurſus cadentes, labiles inſtar imbrium, evaneſcant.* Figura Teſtudinis videatur in Commentarijs Stevechij ad Vegetij Lib. II. & Juſti Lipſij Poli. Lib. I. Dialog. V.

42. *Mali cacumen puniceo ſcuto complexus*] Indicium id pacis olim fuiſſe dicit Saxo, ſi quis in mali cacumine puniceum erigeret ſcutum: quomodo & infra Lib. V. Hithinum tradit, erecto in malum ſcuto, ſociorum, non hoſtium adventum ſignificaſſe. Apud Maſſilienſes juxtà ac Carthaginenſes ſignum pacis erat navis velata infulis & olivæ ramis. Livius Decad: 3. Lib. 10. *Non procul aberat, cum velata infulis ramisq́ Olivæ Carthaginenſium occurrit navis. Decem Legati erant Principes civitatis, miſſi ad petendam pacem.* At contrà, apud Athenienſes puniceo paludamento è navi prætoriâ contrà

A Lacedæmoniorum claſſem, pugnæ ſignum ſæpe datum eſt. Lyſander æreo clypeo e navi elato, irruptionis ſignum dedit. In caſtris Hannibalis, ſicut & Romanis, veſtem purpuream certaminis fuiſſe ſignum ſcribit Plutarchus in Pompejo, & Fabio Maximo; & præſertim tabernaculo ducis protentam. Illyrijs quoq; rubicunda tunica ſariſſæ appoſita pugnæ certiſſimum erat indicium. Videantur Alexander ab Alexandro Genial. Dier. Lib. IV. Cap. 2. & 7.
B & ſimul Notæ Tiraquelli.

Pap. 41. verſ. 6. *An proco allubeſceret*] Inſolens hæc & rara admodum locutio eſſet, niſi ſi ſuum inveniret autorem. Martiano etenim Capellæ haud infrequens eſt. Ita ſub initium Lib. VII:

Nec vobis abnegabo
Furtis modo allubeſcat;
Ut clàm roſeta parvæ
C *Liliaq́ det papillæ.*

25. *Amica ſiquidem in adverſis collocutio*] Severus Sanctus, ſive Endeleichus Rhetor de Mortibus Boum; ubi Ægon Buculum hortatur, ut ipſe doloris ſui cauſas aperiat:

Nam diviſa minus ſarcina fit gravis,
Et quicquid tegitur, ſævius incoquit;
Prodeſt ſermo doloribus.

32. *Thoro inuſitato clavæ libratu cuncta cly-*
D *peorum obſtacula lacerabat*] Malleum Iſlandicæ antiquitates Thoroni tribuunt, quo nihil non creditus eſt minuere poſſe, quantæcunque duritiei foret; atq; nomen illi inde Mjelner inditum eſt: quandoquidem Mylia / *terere & in fruſtilla comminuere* ſignificat, & inde Miolner / *comminutor*, ut ſic dicam, dictus. Edda Mythologiâ XIX: Han á og thria koſtgripi: eirn er Hamarin Miolner / er Hriim thuſſar og Bergriſar kienna / er hann kiemur a lopt. Id eſt:
E *Poſſidet* (Thoro) *inſuper clenodia tria; Malleum videlicet* Miolner *dictum, quem Cyclopes & gigantes vibratum ſentiunt.* Videatur etiàm Edda Mythologia LIX. quæ eſt de ludicro Loki: Hammaren gaf hann Thor / og kuad: ei mundi bila Throl ad ljoſta / og ef hañ yrpi honum til tha / mundi hañ aldri miſſa / og aldri fljuga ſo langt / ad ei mundi hañ ſækiá hónd heim / og ef thad vildi / tha var han ſo litil ad hafa mátti i Serck ſier. Id eſt: *Malleo Thorum donavit* (Lokus) *dicens:*
F *cum ad pulſandum gigantes valere, nec projectum in ictu deceptum iri, reverſurumq́, celerius in manum jacientis, etſi iſtar catapultæ longiſſime avolarit. Et ſi quis velit, tàm parvum futurum, ut in pera ſervari poſſit.*

38. *Clavam præciſo manubrio inutilem reddidiſſet*] Clariſſimus Vir, & præclarè de Republ. literaria meritus, Joannes Meurſius, Collega olim meus, & amicus nulli ſecundus, Gloſſarij Græco barbari pag. 318. contendit hancce Thor

dei clavam telum ejusmodi fuiſſe, quod Μαγκλαβιον Græci, *Maniclavium* ſeu *manualem clavam* Latini dicunt; Veteres verò Aclidem appellabant. Servius Æneid. 7. Aclides *ſunt tela quædam antiqua, ut nec usquam commemorentur in bello. Legitur tamen quòd ſint clavæ cubito & ſemis factæ, eminentibus hinc inde acuminibus, quæ ita in hoſtem jaciuntur religatæ loro & lino, ut peractis vulneribus ad dominos poſſint redire. Putantur tamen eſſe teli genus, quod per flagellum immenſum jaci poteſt.* Cæterùm clavis pugnare mos eſt antiquiſſimus: imò clavam primum omnium fuiſſe teli genus, patet ex eo, quod Herculi bellatorum primo, bellorumq; deo, nihil aliud armorum tribuit antiquitas. Unde *Clavigerum numen* Herculem vocat Silius Italicus Lib. 3.

Exin clavigeri veneratur numinis iras.

Ejusmodi clavæ ex *robore* potiſſimùm conficiebantur. Undè *robur* pro ipsâ clavâ Poëtis: ut Silio Lib. II. de clavâ Theronis, quam Numades in funere ejus unà cum exuvijs hominis in rogum jaciebant:

Hinc lethale viri robur, tegmenq; tremendum
In flammas jaciunt. ——————

Et Lib. VIII.

—————— *Quæ Buxentia pubes*
Aptabat dextris irraſæ robora clavæ.

Et plerumq; ex *nodoſo robore*: undè proprium hoc Epitheton eſt Clavæ. Idem Poëta:

—————— *alteq; reſultant*
Æra illiſa cavo nodoſæ pondere clavæ.

Interdùm ære, ferro, aut claviculis ferreis obducebantur. Strabo Lib. XVI. Οἱ δὲ μεγαβάροι Αἰθίοπες τοῖς ῥοπάλοις καὶ τύλους προστιθέασι σιδηροῦς. Id eſt: *Æthiopes Megabari clavas ferreis nodis armant.* De Aſſyrijs Herodotus teſtatur Lib. VII. inter alia arma habuiſſe & ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα σιδήρῳ, id eſt, *clavas ligneas ferro munitas.* Idem paulò poſt de Æthiopibus: Εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά. Id eſt: *Habebant & clavas præferratas.* Talis etiam fuit Haldani clava, cujus mentio extat Lib. VII. *Poſtquàm pugilem ejus Haquinum hebetandi carminibus ferri peritum didicit, eximiæ magnitudinis clavam ferreis conſertam nodis, tunſionis uſibus adaptavit, perindè ac præſtigij vires ligneo robore debellaturus.* Sic in acerrimo illo prælio inter Haraldum & Ringum ferratis clavis dimicatum fuiſſe idem hic noſter tradit Lib. VII. *Clavæ* etiam *Cateja* dicebantur, quas Teutonicæ genti attribuit Virgilius Æneidos VII.

Et quos maliferæ deſpectant mœnia Abellæ,
Teutonico ritu ſoliti torquere catejas.

41. *Deos potiùs opinativè, quàm naturaliter dicimus*] *Opinativus* opponitur *reali.* Verè & eleganter Joannes de Weathamſted, Abbas S. Albani, qui floruit Anno Chriſti 1440, de fictitio illo Britannorum conditore Bruto: *Totus proceſſus de Bruto iſto poëticus eſt potiùs quàm hiſtoricus, opinativusq; magis propter cauſas varias, quàm realis.* Senſus eſt: Nos hic Otthinum, Thoronemq; Deos vocamus, non quòd naturâ & Eſſentiâ verè eſſe deos, quibus divinus cultus debeatur, exiſtimemus: ſed more gentilium hic loquimur, quæ falsâ quâdam opinione, & vanâ credulitate divinitatem fictitijs ſuis numinibus tribuebant. *Scimus enim, quià nihil eſt Idolum in mundo, & quòd nullus ſit Deus, niſi unus. Et licèt ſint, qui dicantur Dij, nobis tamen unus Deus, Pater, ex quo omnia, & nos in illo: & unus Dominus, Jeſus Chriſtus, per quem omnia, & nos per ipſum.* D. Paulus I. Corinth. Cap. VII. verſ. 4, 5, 6. Tota verò Idololatria Ethnicorum, nihil aliud, quàm opinio erat & perſvaſio. Elegans eſt locus Radulphi Ardentij Homilia IX in Cap. X. 1. Epiſt. Pauli ad Corinthios: *Duæ ſunt ſpecies,* inquit, *Idololatrarum: Alij ſunt Idololatræ opinione, ut illi, qui opinione attribuunt Soli vel Lunæ, vel alicui Creaturæ, divinitatem: alij ſunt Idololatræ moribus, ut illi, qui præponunt creaturam Creatori: quod enim quisq; plus diligit, hoc ſibi Deum conſtituit.* Apprimè quoq; huc facit illud Angelomi Lexovienſis in Lib. 1. Regum, p. 12. *Etſi ſunt, qui dicuntur Dij multi, & Domini multi, nullus tamen eorum eſt naturaliter id quod Deus eſt. Quid eſt enim umbra ad comparationem corporis, & fumus ad comparationem ignis?* Et vetuſtiſſimus auctor Compendij Theologici, quod penes me eſt, Cap. 2. *Hoc nomen Deus, tripliciter accipitur; ſcilicet naturaliter, adoptivè, nuncupativè. Primo modo ſoli Deo convenit: ſecundo modo convenit bonis hominibus, qui divinæ bonitatis participes ſunt per gratiam providentiæ, vel per doctrinam, vel per poteſtatem prælationis, vel per poteſtatem miraculorum. Unde Pſalm. Ego dixi, dij eſtis. Tertio modo Dij dicuntur, Idola, ſed ſolo nomine, quia res nominis, ſcilicet divinitatis, non covenit illis.*

Ibid. *Deos potiùs opinativè, quàm naturaliter dicimus*] Quales Deos non mirum ab hominibus victos eſſe.

48. *Ac rogo navigijs exſtructo*] Locus hic poſtulare videtur, ut quæ de varijs ſepeliendi ritibus, apud noſtrates olim uſitatis, in Antiquitatibus noſtris reperiantur, breviter exponam. Ab antiquis igitur Epochæ quædam à ſepeliendi ritibus, apud Septentrionales introductæ; qui cum varij fuerint, & illæ, eorum habitâ ratione, mutatæ. Tres enim numerari ſolabant hominum ætates, quæ ab inferiarum modo denominationem acceperunt. Prima ᚱᛆᛁᛋᛆᛚᛑ, Roiſold; Secunda ᚼᛆᚢᚵᛆᛚᛑ, Haugold; Tertia ᛦᚼᚱᛁᛋᛏᛂᚿᛑᛆᛘᛋᛆᛚᛑ, Chriſtendomsold. Primitus namq; defunctis juſta ſoluturi, in campo plano, juxta regiam aut defuncti prædium ſito, circulum miræ magnitudinis lapidibus efformabant, oblongum tamen; viginti circiter orgiarum longitudine,

tudine, latitudine trium. In hoc defuncti cremabant cadaver. Cineres collectos urnis inincludebant, ac in circi meditullio locatos grandioribus undiq; ſtipabant ſaxis; ſuperinjecto latiori, quo cætera tegerent. Hinc totum circum lapidibus, arenâ, glebâq; terreſtri replebant, ac in formam monticuli deſuper collem exſtruebant, quem demum ceſpitibus tegebant, ut viriditate ſua oculos prætereuntium recrearet. Hæc ſepulcra ᚱᛆᛁᛋᛂᚱ, Roiſer/ ut & hunc ſepeliendi ritum ᛆᛏ ᚱᛆᛁᛋᛂ, atroiſe/ dixerunt. Regibus ſaltim hunc honorem habitum fuiſſe volunt; minori tumulati alii pompâ. Hæc tumulorum ſtructura ex ruderibus adhuc colligitur, præſertim circa littora maris, ubi partem terræ marini æſtus abſorpſit violentia, partem verò intactam reliquit. In locis ſaxoſis & maritimis ex lapidum & arenæ congerie monticulos ſtruxerunt, in pingvioribus ex terra fertili, rarioribus additis ſaxis, baſin aut coronam cingentibus. Ex ejusmodi collibus noſtra ætate ſæpius effoſſæ ſunt urnæ, partim ex cærulea argilla confectæ, partim cylindricæ & rubicundæ, cineribus & oſſium comburtorum fragmentis refertæ. Regios vero tumulos, ad magnitudinem & figuram carinæ maximæ navis, ex ijs quas poſſidebant, fabricatos volunt. Secunda ætas ᚼᛆᛁᚴᛆᛚᚦ, Høigold dicta, ea fuit, quâ cadavera integra & non cremata, cum ſuis ornamentis, in circulo, ex grandioribus confecto ſaxis, locabant, alijs circumquaq; tegebant, arenam & glebam terræ exaggerando, usq; dum in juſtam monticuli exſurgeret altitudinem, qui ceſpitibus & alijs ſaxis, demum exterius exornabatur. Et quandoq; in ſummitate, ſtructura ingentium ſaxorum receptaculum mortuis præbebat. Interdum in monticuli ſummitare cripta confecta erat, 30 pedes longa, 15 lata, ex grandioribus ſaxis, quorum latera interiora polita ſatis erant, exteriora inæqualia: tam arctè vero invicem conjuncta, ut ubi inæqualitas rimas quasdam relinquebat, minoribus ſaxis ſtipata, ut muro ex cæmento ad libellam coagmentato non cederet politura. Tertia & ultima ætas ᚴᚼᚱᛁᛋᛏᛂᚿᚦᚭᛘᛋᚼᛆᛚᚦ, Chriſtendomsold/ ex modo, quo jam nos Chriſtiani demortuos ſepelire ſolemus, determinatur. De quo non attinet multa dicere, cum omnibus ſit notiſſimus. Tumulis verò ſuis non ſolùm cadavera aut cineres inferebant veteres; ſed arma, haſtas, equos, aurum, argentum, aliaq; defunctis chariſſima Κειμήλια: quod & Germanis in uſu fuiſſe indicat Tacitus de moribus Germanorum: *Struem rogi nec veſtibus, nec odoribus cumulant; ſua cuiq; arma; quorundam igni & equus adjicitur.* Nec planè abludit ab eo funerandi ritu, quem deſcribit Virgilius II. Æneid.

Hinc alij ſpolia occiſis direpta Latinis
Conjiciunt igni, galeas enſesq; decoros,
Frenaq; ferventesq; rotas: pars munera nota
Ipſorum clypeos, & non felicia tela.

Et apud Homerum Elpenoris umbra Ulyſſem rogat, ut ſe cum armis comburat, Odyſſ. Λ.

Ἀλλά με κακκῆαι σὺν τεύχεσιν, ὅσσα μοι ἐστίν.

Sed me combure cum armis, quæcunq; mihi reſtant.

Hercules apud Senecam in Hercule Oetæo, clavam ſuam, quâ tot monſtra perdomuit, unà ſecum in rogum ut conjiciant ſic decernit:

Hic nodus, nulla quam capiet manus,
Mecum per ignes flagret: hoc telum Herculem
Tantum ſequetur.

Ornamenta verò, & varia Κειμήλια, tumulis Regum unà cum cadaveribus illata fuiſſe, teſtatur Hiſtoria Olai Tryggonis Norvagiæ Regis, qui multa anteceſſorum ſuorum demoliri curavit buſta ac tumulos, ut incluſos theſauros in meliores converteret uſus. Ex quibus grandem ipſum corraſiſſe auri argentiq; ſummam, relicta loquuntur monumenta. Et ante annos haud ita multos, in tumulo propè Lethram Selandiæ magna denariorum argenteorum copia urnæ cum aliis pretioſis incluſa, à ruſtico quodam reperta eſt. Ex his nonnulli hanc oſtendunt ἐπιγραφὴν: CNUT REX ANGLOR. Item; ETHELRED REX ANGL. Cæterùm quod attinet Νεκροκαυστίαν, quam apud nos quondam viguiſſe diximus, ex veteri quodam MS. conſtat, Ungvinum primum fuiſſe, qui ritum cadavera cremandi introduxerit. Sic enim ibi habetur: *Prima ætas vocabatur* Brende tid/ *ſeu* Ildtid/ *id eſt, combuſtionis, ſeu ignea ætas. Tum cadavera cremabant, ac cineres ſaxis miræ magnitudinis cooperiebant, donec in acervum aggeſta aſſurgerent. Hæc tumulandi ratio, cum Freyer Ungvinis filio, exſequiæ pararentur, Upſaliæ primùm incepit. Sed poſtquam magnanimus ille Danorum Rex Dan, ſibi collem magnitudinis conſpicuæ extruxiſſet, cui poſt obitum, regio diademate exornatum, armis indutum, & equo omnibus ornamentis inſtructo impoſitum, inferendum eſſet cadaver; additis multis auri argentiq; talentis, abrogari cœpit prior tumulandi ratio; & nova hæc introducta, quam ultrò amplexi ſunt ejus poſteri & amici. Tùm demùm incepit ſecunda hæc ætas, dicta* Høielſtid / *ſeu tumulorum ætas. Quamvis in Svecia & Norvegia prior illa diutius duraverit.* Verum id nequaquam cum Saxone noſtro convenit, qui Libro V. Hiſtoriæ Danicæ, Frothonem Magnum, (qui longè ante Ungvinum vixit, utpote tempore nati Chriſti) de hiſce cadavera cremandi ritibus leges tuliſſe memorat inter reliqua hæc proferens: *Frotho, convocatis, quas vicerat, gentibus, lege cavit, ut quisquis paterfamilias eo concideret*

cideret bello, cum equo omnibusq; armaturæ ſuæ inſignibus, tumulo mandaretur. Quem ſi quiſpiam veſpillonum ſceleſtâ cupiditate tentaſſet, pœnas non ſolùm ſanguine, ſed etiam inhumato cadavere daret: buſto atq; inferijs cariturus. Siquidem par eſſe credebat, ut alieni corruptor cineris, nullo funeris obſequio donaretur, ſortemq; proprio referret corpore, quam in alieno perpetraſſet. Centurionis verò vel Satrapæ corpus, rogo propriâ navè conſtructo, funerandum conſtituit. Dena autem gubernatorum corpora unius puppis igne conſumi præcipit: Ducem quempiam, aut Regem interfectum proprio injectum navigio concremari. Tam ſcrupuloſam ducendis interfectorum funeribus obſervationem præſtari voluit, ne promiſcuos exequiarum ritus exiſtere pateretur. Ex quib⁹ facili negotio quis collegerit, etiam hujus Regis ætate utrumq; funerandi modum in uſu fuiſſe, ſiquidem Patresfamilias cum ornamentis, non crematos, tumulis inferri decrevit; centuriones verò, duces ac Reges rogo imponi. Hiſtoria Norvagica, mox in principio, cadavera cremandi ritum Othino aſcribit. Refert namq; Othinum legem condidiſſe, ut omnes mortui cum bonis & ornamentis potioribus igne comburerentur, addens ſuperis eò gratiores futuros, quo plura ſecum in flammas traxiſſent. Si quis vero accuratius ſcire geſtiat, quâ pompâ, quâve ſolennitate Regum ſtrui ſolita ſint buſta, toties laudatum authorem noſtrum conſulat Lib. VIII. Ubi eleganter omnes ritus proponit, quibus Ringo, occiſi à ſe Haraldi corpus rogo imponi curavit. Sic autem ille: *Poſthæc Sveonibus paſſim inter promiſcuas cadaverum ſtrues Haraldi corpus exquiri præcepit, ne regium funus debitis fraudaretur inferijs. Igitur revolvendis interfectorum cadaveribus, avida plebs injicere operam cæpit. In hanc curam dimidium diei extractum eſt. Tandem cum corpore repertis clava, Haraldi manibus parentandum ratus, equo, quem inſidebat, regio applicatum currui, aureisq; ſubſellijs decenter inſtratum, ejus titulis dedicavit. Inde vota nuncupat, adjicitq; precem, ut Haraldus eo vectore uſus fati conſortes ad tartara antecederet, atq; apud præſtitem Orci Plutonem ſocijs hoſtibusq; placidas expeteret ſedes. Deinde rogum exſtruit, Danis inauratam Regis ſui puppim in flammæ fomentum conjicere juſſis. Cumq; ſuperjectum ignis cadaver abſumeret, mœrentes circuire proceres, impenſiusq; cunctos hortari cœpit, uti arma, aurum, & quodcunq; opimum eſſet, liberaliter in nutrimentum rogi, ſub tanti, taliterq; apud omnes meriti Regis veneratione transmitterent. Cineres quoq; perusti corporis urnæ contraditos Lethram perferri, ibiq; cum equo & armis, regio more funerari præcepit.* Hæc omnia Lib. 1. Monument. Danic. Cap. VII. fuſius perſequitur Clariſſ. Vir D. Olaus Wormius, lectione multa exercitus: cui pleraque omnia veterum literarum quæſita, meditata ſunt, & evigilata.

53. *Plenis liberalitatis officiis proſequutus*] In omni Antiquitate hoc obſervo, nunquam ferè viros honeſtos & amicos conveniſſe, ac ne ad convivia quidem, quin magnificè ac φιλοφρόνως cum hoſtimento Xenioq; liberali ſint dimiſſi.

Pag. 42. verſ. 8. *Sempiterno firmata vocabulo*] In Selandia noſtra propè Roſchildiam pagus eſt Balders-brynd dictus, quaſi Balderi fons aut puteus: ſed an fontis ſuperſint veſtigia, non adeò liquidò conſtat.

15. *Fró quoq; deorum Satrapa*] Non Satrapa tantùm, ſed deus etiam creditus, Sveciæ tutelaris, ventorum tempeſtatumq; potens & aëris univerſi: cui etiam pro felicitate annonæ & proventus, factum olim in Iſlandia.

17. *Siquidem humani generis hoſtias mactare*] Qui apud Septentrionales horrendum huncce & deteſtandum ritum humanis victimis numina placandi primus inſtituit, Othinus fuiſſe videtur, Idololatriæ & Magiæ in his oris magiſter. Is enim bellis præeſſe creditus, exiſtimabatur, nullo modo melius placari poſſe, quàm ſangvine hoſtium, eorumq; quos captivos ſecum abduxerunt. Sic enim Olaus Magnus Lib. III. Cap. III. *Othinum, qui bellis præſidebat, cruore & morte captivorum placabant, opinantes bellorum præſidem aptius humano cruore placari.* Hinc bello cæſos *Othino mactatos* dicebant, teſte Arngrimo Crymog. Lib. 1. Cap. 6. Et Saxo noſter Lib. VIII. Haraldum introducit promittentem ſe proſtratorum manes muneris loco dedicaturum Othino, modò victoriâ potiatur optatâ. Poſteaquàm verò Othinus huic ſacrorum ritui ſatrapam ſuum, Fró dictum, præfeciſſet: ei à noſtratibus abominanda hæc humani cruoris libamenta, tanquam authori, ſunt adſcripta. Adeò verò cruenta hæc ſacrificia invaluiſſe accepimus, ut nec proprijs filijs pepercerint Reges ipſi. Haquinum enim Norvagiæ Regem, ut de Haraldo victoriam reportaret, proprios filios ſacrificio deſtinaſſe refert Saxo Lib. X. *Haquinum*, inquit, *perſpectis copijs, cum intolerabile rebus ſuis onus imminere cognoſceret, excipiendi ejus materia non ſuppetente, tanquam humanæ opis diffidentia divinam amplexus, ſuperos inuſitato piaculo propitiandos curavit. Duos ſiquidem præſtantiſſimæ indolis filios hoſtiarum more aris admotos potiundæ victoriæ causâ, nefariâ litatione mactavit, nec ſanguinis ſui interitu regnum emere dubitavit, patriśq; nomine, quàm patriâ carere voluit.* Cæterum apud noſtrates olim fœdum hoc ſacrificij genus viguiſſe, teſtatur etiam Dithmarus, Epiſcopus Mersburgenſis Lib. 1. Chron. *Sed quia ego*, inquit, *de hoſtijs eorundem* [Danorum] *antiquis mira audivi, hæc indiſcuſſa præterire nolo. Eſt unus in his partibus locus, caput iſtius regni*, Lederum *nomine* [Lethram intelligit, ſedem Regum Danorum antiquiſſimam] *in pago qui* Selon *dicitur* [ea Selandia eſt, Daniæ regio

regio fertiliſſima] *ubi poſt novem annos, menſe Januario, poſt hoc tempus, quo nos Theophaniam Domini celebramus, omnes conveniunt, & ibi dijs ſuis XCIX homines, totidem Equos cum canibus, & gallis, pro accipitribus oblatis, immolant; pro certo, ut prædixi, putantes, hos eiſdem placaturos.* Et Dudo de S. Quintino ſub initium Lib. I. Hiſtoriæ Normannicæ: *Cæterùm ſacrificabant olim venerantes THUR Deum ſuum: cui non aliquid pecudum atq; pecorum, ſed ſanguinem mactabant hominum, holocauſtum omnium putantes pretioſiſſimum.*

21, *Quod vix ſpe complecti poſſet, caſu ſibi collatum dicebat*] Ità eſt; *Quod non expectas, ex transverſo fit,* inquit Petronius. Et, *ſæpè fortè temerè eveniunt, quæ non audeas optare.* Terent. Phorm. Act. V. Sc. I. *Sæpè quod quærenti non comparuit, aliud agenti præſtò eſt.* Seneca pater Præfat. Lib. 1. Controvers. Plautus Moſtell. Act. 1. Sc. 3. *Inſperata magis accidunt, quàm quæ ſperes.*

24. *Si ritè majorum ſtemmata revolvantur*] Nam avia paterna Hotheri Svanvitha, ſoror erat Frothonis, Daniæ Regis: id quod ex ſequenti Genealogia clarius innoteſcit:

Hadingus, Rex Daniæ,
cui ex Regnilda nati
1. Frotho — 2. Vlvilda
Regnerus Rex Sueciæ — 3. Svanhvita
Eorum filius
Hothbrodus,
cui duo filij
Atiſlus, *Rex Norvagiæ.* — Hotherus *Rex Daniæ.*

47. *Conſueverat autem in editi montis vertice conſulenti populo plebiſcita depromere*] Vetus equidem priſcis Normannorum Heroibus mos erat, in editis montium colliumq; faſtigiis conciones celebrare, deq; graviſſimis Reipublicæ negotiis deliberationes inſtituere, auguria captare, populo plebiſcita depromere, & id genus peragere alia: ſivè id factum ex veteri ſuperſtitione, quâ montes, haud ſecus ac lucos, ſilvas, fontes, religiosè colebant: ſivè augendæ majeſtatis, conciliandæq; ſibi autoritatis gratia, ex loci eminentioris ſublimi culmine. Sic autor eſt M. Brynolfus in Conjectaneis ſuis, in monte quodam Iſlandiæ, Helgafell/ dicti moris veſtigia hærere, quem accolæ devoto cultu venerati quondam erant. Hunc montem Snorro Gode/ quoties de re graviore deliberaturus aut conſulturus erat, conſcendiſſe legitur, non ſine magna autoritatis opinione apud novellos etiam Chriſtianos.

Pag. 43. verſ. 28. *Solidativæ confectionis epulum*] Epulum ſimile à Craca Venefica præpa-
A ratur infrà Lib. V. Martianus Capella de poculo, quod Philologiæ miſcebat Athanaſia, Lib. II. pag. 56.

Continuoq; novo ſolidantur membra vigore,
Et gracilenta perit macies, vis terrea cedit,
Æternumq; venit ſine mortis legibus ævum.

Epulum igitur *ſolidativæ confectionis* illud erat, quod ſolido vigore membra imbueret, quod validas vires artubus ingeneraret, ſeu *corporei roboris incrementa augeret*, ut mox ſeipſum exponit B Saxo. *Confectionem* Medicorum filij vocant compoſitionem medicamentorum, quæ Græcis σκευασία dicitur. Undè Dioſcorides: σκευασίαι φαρμάκων; *confectiones medicamentorum.* Sumitur etiam pro quavis conditura & apparatu, Plinio Lib. XIII, Cap. 12. & Columellæ Lib. IX. Cap. 14. *Confectura* vocatur. Hinc *Confectura mellis, confectura papyri,* & ejusmodi. Valerianus Cemelienſis Homiliâ V. de oris inſolentia, videatur.

C 35. *Calle, quo venerat, repedaret*] *Repedare*, idem quod redire, reverti. Vocabulum mediæ ætatis ſcriptoribus uſitatiſſimum. Ammianus Marcellinus Lib. XVII. pag. 67. *Nihil amplius auſa repedavit ad ſuas.* Lib. XXIV. p. 296. *Ad ſigna ocyus repedavit miles.* Lib. XXVI. p. 340. *His cognitis Valentinianus repedare ad Illyricum deſtinabat.* Johan. Sariſberiens. Lib. VII. pag. 375. *Ut ad patriam ſuam ſaltem in ſenectute Ulyſſes re-* D *pedaret.* Venantius Fortunatus Lib. V. pag. 122.

Tempore, quo Chriſti repedavit ad alta poteſtas.

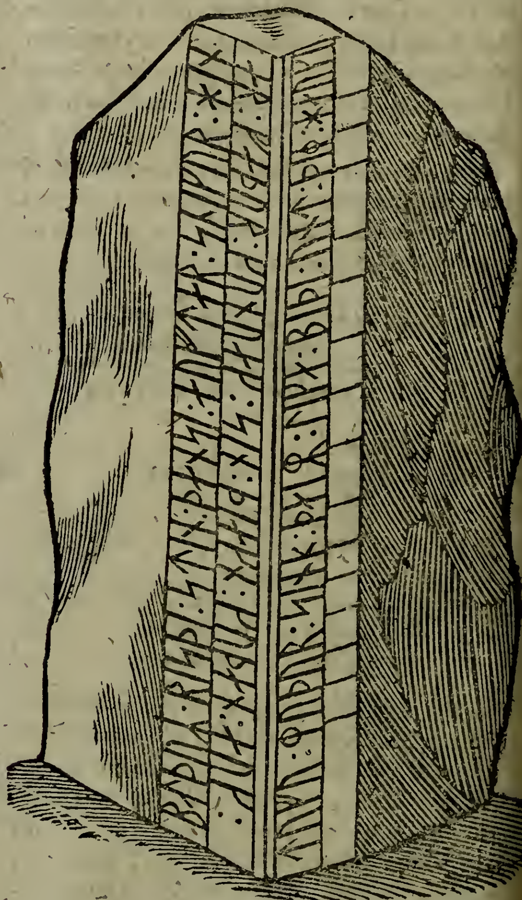
Ivo Carnotenſis Epiſt. X. *Ut ergò valeatis de exilio ad patriam repedare.* Flodoardus Lib. 1. pag. 39. *Remos cum gaudio repedavit.* Adamus Bremenſis Lib. 1. Cap. 9. *Villehadus in Galliam repedavit.* Ordericus Vitalis Lib. XIII. pag. 891. *Aliiq; plures ad natale ſolum repedarunt.* Dudo Lib. 2. pag. 80. *Cæde maximâ peractâ repedavit ad ſuos.* Et pag. 81. *His dictis quiq; repedarunt ad ſua.* Et E pag. 92. *Propter amorem Regis Alſteni Anglos iterum repedavimus.* Et pag. 120. *Exterminati Daciam celeres repedabunt.* Gvilielmus Armor. Lib. VIII. pag. 325.

Perq; vadum deforme luto repedare parabant.

36. *Obvij ſibi Balderi latus hauſit*] Diſſentire à ſe ipſo videtur Saxo, quum ſuperius ſacram corporis Balderi firmitatem ne ferro quidem ceſſiſſe perhiberet; hoc verò loco ab Ho- F thero eum vulneratum, & quidem lethaliter, aſſerat. Sed non adeò inviolabili corporis firmitate præditum fuiſſe Balderum, quin aliquo telo lædi potuerit, & inprimis ſpinâ Miſtiltein dictâ, docet utraque Edda, & illa genuina Rhytmica Sæmundi Sigfuſonij, vulgo Froda/ vel Polyhiſtoris dicti, quam non ita diu è latebris eruiſſe præ ſe fert M. Brynolfus Svenonius; & vulgatior Snorronis Sturlonij, qui Sæmundinam illam priſcam interpolavit, certoque conſilio

conſilio ad Poëſin accommodavit. Prior itaq; A ſic loquitur carmine Voluſpâ: Eg ſa Baldre blodgum tivor/ Odinſ barn ørløg følgin. Stodū vaxen vøllu hærre miør og miøg fagur Miſtilteirn/ vard af theim/ meide er mier ſyndeſt harm flaug hættleg. Haudur nam Skiøta. Baldurſ Brøder var offborenn ſnemma Sa nam Odinſ ſon emnættur vega. Id eſt: *Ego vidi Baldero Odini filio, Aſæ cruore perfuſo, fata deſtinata. Stetit enim campo, altùm creſcens, tenera ac ſpecioſa ſpina Miſtilteirn: qua de ſpina, ut mihi quidem viſum eſt, evenerunt (Baldero) plagæ deplorandæ. Haudus enim jaculari cæpit, Balderi frater ante diem natus: Atq; ita Odini filius noctem nactus, cædem (Balderi) commiſit.* Paulò autem prolixius poſterior illa Edda exitum Balderi commemorat Mythologiâ XLIII. Enn er thetta ſa Loki Laufeyarſon/ tha lykadi hønum illa. Hann gick til Fryggiar/ og bra ſier i konu lyki. tha ſpyr Frygg ef ſu Kona viſſi/ huad Æſer hefduſt ad a thingum? Hun ſagdi/ ad aller ſkutu ad Balldri/ og thad hann ſakadi ecki: Tha mælti C Fryggi/ ey mundu vopn edur vider granda Balldri/ eyda hefe eg tekid af øllum theim. Vngvidi vex firir Veſtan Vallhøll/ er kallaſt Miſtilteirn; ſa thotte mier vngur ad krefia eidſinſ. Thui næſt huarf Konan burt. Enn Loki ſleit upp Miſtilteirn/ og gieck til Thingſ; enn Hodur ſtod vtarliga i Mannrhinginum/ thi hann var blindur/ Tha mælti Loki; hui ſkytur thu ecki ad Balldri? Hann ſuarar/ thui eg ſie ecki huar hann er/ og thad annad eg er vopnlauſ. tha mælti Loki/ giør D i Likking annara manna og giør Baldri ſæmd/ eg munn viiſa thier hua hann ſtendur/ ſkiot ad honum Vendi theſſum. Hodur tock Miſtilteirn og ſkaut ad Balldri ad til viiſan Loka/ flaug ſkotid igiegnum hann/ og fiel Baldur daudar til Iardar/ og hefur thad meſt ohapp giort verid/ med gudum og mønnum. Id eſt: *Hoc cum videret Lokus Laufeyſonius, invidiâ ſufflatus,* [quod nempe per adjurationem Friggæ immunis ab omni vitæ diſcrimine eſſet Balderus] *Fenſalam iter ſuſcepit,* E *ubi Frygga degebat, mulierisq; peregrinæ formam aſſumpſit. Hanc Frygga interrogavit, an ſciret, quid in foro judiciario potiſſimùm Aſæ agerent? Reſpondit mulier, omnes in Balderum abſq; ulla ejus læſione & periculo jacula mittere. Baldero, inquit Frygga, nec arma, nec ulla ligna damnum inferent. Juramenta enim ab iſtis in univerſum accepi, præter arbuſculam ad latus occidentale Valhallæ creſcentem, quæ Miſtilteirn appellatur. Nam hæc mihi perquam juvenis videbatur, à qua jusjurandum exigerem. His* F *auditis mulier illa diſparuit. At Lokus arbuſculam Miſtilteirn eruens ad forum properavit. Hoderus autem in extremo aſtitit circo, quia luminibus captus erat. Hunc adortus Lokus, cur, inquit, in Balderum tela non dirigis? Quia, ait alter, cæcus ſum, & inſuper inermis. Facito, ait Lokus, ad exemplum aliorum, exhibe Baldero honorem, & hanc in illum virgulam projice; ego ubi ſtet, te docebo. Hoderus itaq; accepta arbuſcula, Loko manum ejus dirigente, Balderum hoc miſſili transfodit. qui protinus exanimis concidit. Quo ſcelere nullum inter deos & homines atrocius perpetratum fuerat.* Hactenus utraque Edda. Cæterùm ut hoc obiter addam, ſpinam illam, ſive arbuſculam, quam hic Edda Miſtilteirn, noſtratium vulgus appellat *Viſcum quercinum*; quo nihil ſacratius apud veteres Druidas olim fuit teſte Plinio Lib. XVI. alii *tiliam* interpretantur.

44. *Facto colle condendum curavit*] Suſpi-
B cantur nonnulli hunc eſſe collem, qui in Cherſoneſi Cimbricæ provincia *Fleſcbomherrit*, & quidem in Parochia Gunderupenſi, hodieq; extat, impoſitum ſibi habens grande ſaxum literis Runicis inſcriptum hunc in modum:

Cujus Inſcriptionis hic eſt ſenſus: Baldur riſdi ſtini denſi eufeter Snigur hin guder fadur Kunug ſin/ diagn guden/ aug Tufu mudur ſino. deir liga bedi unt dis haugi. Hoc eſt: *Balderus lapidem hunc poſuit in memoriam boni Regis Snigonis patris ſui, Viri eximij, & Tufæ matris ſuæ. Ambo ſub hoc tumulo recubant.* Quum igitur heic Balderi nomen expreſſum legatur, Ohini filio Baldero, quem Hotherus interfecit, illuſtre hocce monumentum erectum eſſe arbitrantur. Sed vehementer falluntur. Inſcriptio etenim diſertis verbis edicit Balderi hujus patrem fuiſſe Snionem, Regem nempè Daniæ, Sivardi filium, cujus ſub imperio fame compulſi novas quæſituri ſedes è Dania migrarunt illi, qui exteris dicti ſunt *Longobardi*: de qua migratione Saxo Lib. VIII.

Lib. VIII. Fuit & alius quidam Balderus, ab exteris magis quàm noſtratibus celebratus, quem Annales Friſici ob probitatem, & res domi foriſq; præclare adminiſtratas *Ethelbalderum* vocant. Hunc vero Biornonis, Daniæ itidem Regis, qui Omundo ſucceſſit, filium fuiſſe, Lyſchander contendit in Genealogia Regum Daniæ, pag. 174. Veriſimilior itaq; eorum videtur conjectura, qui Balderum Othini filium, ab Hothero proſtratum, in eo conditum colle exiſtimant, qui bifurcato apice, medio inter Hafniam & Roſchildiam itinere, non procul à pago Baldersbrønd / conſpiciendum ſe præbet.

Pag. 43. verſ. 47. *Danis Balderi fortunam publicò mærore proſequentibus*] Non ſolum homines fatū Balderi deploraſſe; ſed & res fere omnes alias etiamnum lacrymis cordolium teſtari, cum repente ex hyberno frigore in vaporarium illatæ ſudant, Edda docet Mythologia XLIII. & ſequent. cujus narrationem, utpote lectu jucundiſſimam, heic integram adducere [rara etenim Libri hujus copia eſt] operæ duxi pretium. Sic itaq; Edda Snorronis Sturlonij: Enn er Balldur war daudur / fiellust allum Aſem Ordtof oc hendur at taka til hans / og ei mattu their heſna / thar var ſuo mikil gridaſtadur. Var tha hinn meſti gratur med Aſum / Enn Odin bar theimmun veſt thennann ſkada / ſem hann Kunni meſta Skyn / huorſu mikill aftaka / og miſſa Aſunum war i fra falli Balduen. Aſerner toku lyk Baldurs og fluttu til Siafar. Hringhorni hiet ſkip Baldurs / allra ſkipa meſtur / hann villdu Gudin framſettia og giora thar a bålfør Baldurus / En ſkipid gieck huorgi framm: Tha varſendt i Jothunheima epter Gigi theire er Hirrokin er nefnd: enn er hunn kom oc reid vargi oc hafdi ſoggorm a thaumi. tha ſliop hunn af heſtinum / enn Odin kalladi till Berſerckı fiora ad gæta heſtſins / og feingu their ei halldid / nema their felldu hann / Tha giek Hirrokin a framm ſtafnen / og hrat framm nockvanum i fyrſta vidbragi / ſuo ad elldur hrant ur hlunnunum / end lond øll ſkulfu. Tha vard Thor reydur / og greip Hamarinu / og mundi tha briota hofud hennar / adur oll Gudin badu henni fridar. Tha var borid ut a Skip lyk Baldurs / en Nanna Nefs dotter kona hans Sprack af harmi / og var hun borin a balid. Tha ſtod Thor ad og vigdi balid med Miolne / en fyrer fotum honum ran duergur nockur er littur nefndur. En Thor ſpirndi fæti ſynum a hann / og hratt honum i elldinn / og brann hann. Vid theſſa brennu var Odin / Frygg / og Valkyriur / og hraſnar hans. Freyr oak i Kerr'u og hafdi ſpennt fyrer gollt thann er Gullinbuſte heiter / eda Slidrugtanne. Heimdallur reid heiſti thenn er Gulltoppur heiter / enn Freya kottum ſynum. Thar keimur og mikid folck Hrymthuſſa og Bergriſa. Odin lagdi a balid Gullhring thann er Drupner heiter / henum filgdi ſydan ſu natura ad ſina

A Nyundu huoria Nott / drupu af honum atta
hringar hafu gefger: Heſtur Balldurs var leiddur a bald med honum. Sem Baldur var fal-
lin / ſpurdi Frygg huor ſa væra med Aſum / er eignaſt villdi aſter hennar / og villdi ryda a Helveg /
og freyſta ef hann feingi fundid Baldur / oc bioda Heliu utlauſn; enn ſa er Nefndur Hermodur
hinn Hratti ſon Odins / er thil theirar ſendifarar vard / tha var tekin Sleipner / heſtur O-
dins / og ſteig Hermoder a thann / og hleypti a
B burt / og reid Nyu Nætteir dockva dali og diupa:
Suo hann ſa ecki fyrr enn hann kom til Aarinar
Giallar / og reyd a Giallar-bruna. Hunn er
thokt lyſigulli. Modguder er nefnd mær ſu er
gætter bruarinnar / hun ſpurdi hann ad Nafni
og ætt / og ſagdi: Hin fira dag ridu umm bruna /
finn filki daudra manna. Hui rydur thu hier a
Helvig? Hann ſuardi / eg leita Baldurs. Hefur
thu nockud ſied hann a Heltar veigi? Hunn ſagdi
Baldur hefdi thas ridid umm Giallarbru. En
C nidur og Nordur liggi Helvegur. Tha reid Hermodur thar till hann kom ad hellgrindum / tha
ſteig hann af heſtinum girdi hann faſt / Steig upp
og Keirdi hann Sporum / enn heſturinn ſtiot ſuo
hart yfer grindina / ad han kom huorgi nær: Tha
ſa hann ſitia Baldur brodur ſinn i ondvegi i hollunne. thar dualdi Hermodur umm Nottina / ad
morne beiddiſt hann af Heliu ad Baldur ſkildi
ryda heim med honum / oc ſagdi huorſu mikill
gratur var med Aſum: En Hell ſagdi / ad thad
D Skaldi ſuo reina huor Baldur væri ſuo aſtſæll
ſem ſagt er. Og ef aller hluter i Heiminum kuicker og dauder grata hann / tha ſkal hann fara til
Aſa aptur / enn halldaſt med Heliu / ef nockur mæler vid / ella vil ei grata. Tha ſtod Hermodur
upp / enn Balldur leiddi hann ut ur hollinne / og
tok hringen drupuer og ſendi Odin til menia:
En Nanna ſendi Frygg fingurgull / og fleyri giafer; Tha reid Hormodur leyd ſyna i Aſgard og
E ſagdi øll tidindi ſem hann hafdi heyrt og ſied.
Thunneſt ſendu Æſer umm allann heim erindreka /
ad vidia Baldur væri gratinn ur Heliu / enn aller
giordu thad / mennerner / kuikindin / Jordin /
Steinaraet / tre op allur malmur / ſuo ſem ſia ma
theſſer hlutter grata aller / tha their koma ur froſti
i hita / tha er ſendimenn foru heim / oa hofdu vel
rekid erindi ſyn / finna their i helli nockrum huar
Gygur var / ſu nefndiſt Thock: their bidia hana
grata Baldur ur Heliu / hun ſuaradi ſuo:

F Thock mun grata
Thurrum tarum
Baldurs Balfarer
Halldi thar fyre Hil
Thui er hefur.

Enn theß gietta menn ad thar hafi verid Locki Laufeyrſon / er fleſt hefur illt giort med Aſum: hann olli thui ad Balldur var veigin / og ſuo thui / han vard ei Leyſtur fra Heliu. Id eſt: *Mortuo Balldro, verbis & viribus deſtituebantur Aſæ, nec ob reveren-*

verentiam loci necem ejus ulciſci poterant. Eratq; tunc temporis inter Aſas luctus acerbiſſimus, etſi Odinus cædem ejus tanto gravius ferret, quantò acceptum damnum reliquis melius intelligeret. Luctu autem aliquid deſervente, corpus Balldri ad mare deduxerunt, ubi navis ejus Hringhorne omnium navium maxima conſtitit. Hanc Dij ex navali protrahere volentes, ut in illa Baldro pyra extrueretur, nusquam dimovere potuerunt. Gygem igitur quandam ex Jotunheimis accerſi curarunt, quæ Hirrokin vocatur. Hæc adveniens, feram equitabat (reið-varge) & pro habenis ſerpentibus uſa eſt. Cumq; ab Equo deſiliret, Odinus quatuor advocatis Æthiopibus, ut Equum cuſtodirent, mandavit, quod niſi illum proſternerent, præſtare non valerent. Gyges verò in proram incumbens, unico niſu in aquas navem compulit, ut ex ſubjectorum lignorum lapſu ignis emicaret, omnesq; terræ tremerent. Funus deinde Balldri in navim portatum pyræ impoſuerunt; Nanna verò Nevij filia luctu extincta communem cum marito ſortita eſt rogum. Thorus aſſiſtens & ignem Miollnere conſecrans, Nanum quendam qui litur/ id eſt, color, appellabatur, ante pedes ſuos curſitantem pedicâ in flammam deturbavit, qui ibi conflagravit. Stabant ad hunc rogum Dij Deæq; omnes, præterea ingens numerus Hrymthuſſorum & Cyclopum. Odinus annulum aureum, qui Drupner dicitur, rogo impoſuit, cui hæc deinceps adjecta eſt natura, ut nona qualibet nocte, octo ab illo deſtillarent annuli, ipſi pondere pares. Equus Balldri in eadem, quâ ille, conſumptus eſt flamma. Balldro è vivis ſublato inquirere Frygga cœpit, num quis eſſet, qui omnes ſuos amores demereri, viam Hecateam ingredi, Balldrum convenire, & pro ipſo Helæ Lytron offerre vellet? Sed qui iſtam obire voluit Legationem, Hermodus Hvatt/ id eſt, acer, vocatus eſt, filius Odini. Adductus eſt ergo Equus ipſius Odini Sleipner, quem Legatus conſcendens, novem continuas noctes per opacas & profundas valles curſu concitato iter habuit: donec ad amnem Giallam (alias Stygen) perveniret, in cujus pontem lucente tectum auro, equum ſine mora adegit. Modguder appellatur virgo, quæ pontem cuſtodit; hæc illum de nomine & genere interrogavit; pridie, inquit ipſa, tres legiones mortuorum per hunc equitabant pontem; qui non minus ſub te uno concutitur & tremit, nec tu defunctorum vultus geſtas, & cur tu hanc viam tentas? Reſpondet ille: Balldrum fratrem meum quæro, tunc ipſum in hac via vidiſti? Vidi, inquit Virgo, illum per pontem Giallarum equitantem, ſed deorſum & in Boream via Hecatis extenditur. Iter porro Hermodus usq; ad Averni clatratam januam confecit, ubi Equum calcaribus pungens, cancellos ut nihil attingeret, tranſilire fecit; ibiq; Balldrum fratrem digniſſimum in aula locum occupare conſpexit, & inibi pernoctavit. Proximo matutino maximis ab Hela votis contendit, ut domum ad Aſas Balldro ſecum remeare liceret, & quàm acerbè mortem ejus deflerent ſignificavit. Hela ajebat ſic comprobatum iri, an Balldrus tam charus & acceptus extiterit omnibus, ut de ipſo

A dictum fuerat. Si univerſæ in mundo res vivæ & inanimatæ Balldrum lacrymis proſequantur, ad Aſas revertetur. Si quæ vero contradixerit & flere renuerit, ipſum Hela retinebit. Surrexit igitur Hermodus, quem ex aula Balldrus eduxit, Odinoq; Drupnerum annulum mnemoſynon remiſit, ſed Nana ejus uxor Fryggæ monile ſuccineum mittebat (Nanna ſendi Frygg Ryptí) Fullæ aureum digitale. Poſt hæc viam ſuam remenſus Hermodus Asgardiam venit, viſaq; omnia & audita fideliter retulit. Aſæ B deinde per omnem mundum curſores emiſerunt, qui peterent, ut Balldrus ab Hela generali redimeretur fletu: quod libenter fecerunt non ſolum omnes homines, ſed etiam beſtiæ, terra, lapides, ligna, & quævis metalla, ſicut omnes hæ res lacrymantur, quando ex gelu in calorem veniunt. Cum autem Legati domum revertentes, negotium bene expediviſſe viderentur, in antro quendam Gygem ſedentem inveniunt, quæ ſe Thokk nominabat: quam etiam petunt ut Balldrum ab Hela ploratu liberet. Sed hæc illis C talia regeſſit verba;

Tokk ſiccis plorabit lacrymis
Rogum Balldri, Hel, quod habet, retineat.

Hoc autem pro vero habetur, Gygem hanc Lokum fuiſſe Laufeyſonium, qui plurima inter Aſas mala effecerat; ipſe cauſa erat quod Balldrus interfectus eſſet, quod etiam ab Hela redimi non poſſet.

42. *Eidem Proſerpina per quietem aſtare aſpecta*] Quam Proſerpinam hic dicit Saxo, *Hæla*, Eddæ eſt. Ad illam enim Balderus divertiſſe D dicitur, Mortæ Romanorum ſimilem.

46. *Spe reperiendæ pecuniæ nocte adorti*] Erat illud etiam priſcæ ſuperſtitionis non minimum, exiſtimare, mortuis rei pecuniariæ uſum ſupereſſe in altera vita. Quare novis veſtibus cadavera induerunt, ac diligenter calceatos pecuniis pro conditione inſtruxerunt, tenuiores æneis, alios argenteis, ſummos viros aureis; nè forte rerum egentes in peregrinatione ad Valhallam neceſſariis deſtituerentur, E donec ad locum pervenirent. Illuc namq; usq; curandum erat ſuperſtitibus neceſſariis, nè per ſuam tenacitatem & avaritiam defunctus mendicaret, vel ſordidè colligeret. Porrò theſaurum poſteriore ſeculo, cum ſepeliri integra corpora cœperunt, ſub humeris præſertim & genubus deponere potiſſima cura fuit, credo, quo tutior eſſet à malis Harpyjarum manibus. Ac omnes plerique Heroum tumuli hoc nomine celebrati ſunt, quod divites eſſent; ac F proinde nulli non ſollicitati. Plerique ſentiunt incantationibus tumulos antiquitus munitos ac velut obſignatos eſſe, quo ſacroſancti forent contrà omnium ſeculorum habendi cupidines. Tale aliquid, miraculum, quod inſequitur, ſubiti torrentis, præ ſe fert.

Ibid. *Diis loci præſidibus*] Dœmonas illos intelligit, qui in tumulis ac ſepulcris mortuorum, & circum habitarunt: quos priſca ſuperſtitio nimium quàm ſtudiosè coluit, ac à locis inhabi-

inhabitatis, ᚼᛅᚢᚵᛒᚢᛅ, Haugbua/ nominavit. Illi nonnunquam tumulorum ſcrutatoribus terriculo fuerunt, variisq; præſtigiis illuſerunt.

Pag. 44. verſ. 27. *Fabriliumq; rerum officio callere*] Clariſſimus Vir, & ſubacti judicij Criticus, Caſpar Barthius, pro *officio*, legit, *opificio*. Forte erit *artificio*: quomodo Saxo infrà eodem hoc Libro loquitur: *Cui tàm exculto manus artificio calluiſſet.*

47. *Verſili vultu varios habitus præ ſe ferendi*] Veriſſimè hoc Saxo de veneficio priſcorum annotat, poteſtatem eos habuiſſe vultus lineamentorum, cum quolibet mutandorum, ut quem vellent, mentiri poſſent. Nec homines modò pro arbitratu exprimebant, quod *colores mutare*, at ſkiffta litum / dixerunt; ſed beſtiarum etiàm formas aſſumſerunt; quales artifices, Hamſkleypur/ id eſt, cute vel corpore excurrentes, ac velut deſultores quidam, appellati erant. Sic Odinus inſignis veterator, & architectus harum omnium præſtigiarum extitit, qui nunc ut accipiter, nunc aquila, nunc ſerpens, apparuit, teſte Edda. Ita & Locas, anus, equa, eſox, & nihil non, quoties placeret, eſſe potuit, eâdem teſte.

Pag. 45. verſ. 31. *Præcipua apud Byzantium ſedes habebatur*] Non injuriâ Clariſſimus Vir, M. Brynolfus Svenonius, illuſtre in hac *Byzantij* voce mendum eſſe, juxtà mecum ſuſpicatur, ortum ab imperitis rerum Normannicarum librariis, qui inſano ſtudio, quicquid obſoletum videtunt ac deſitum, maluerunt pervertere, quam ignorantiam fateri. Niſi forſan affectavit Græciam Latiumq; in nomine Saxo: quod Monachis perquàm ſolens erat. Accedit, quod Odinus collegio Byzantiorum deorum nunquam fuerat aſcitus: quare nec inde per contumeliam ſubmoveri potuit. In Septentrione, & extremis Scythiæ magnæ oris, divinitatis opinionem habuit: Byzantij ne natum quidem noverunt; tantum abeſt, ut primatum illic unquam exercuerit. Proinde aliud loci nomen quæratur neceſſe eſt. Quid enim Aſis hoc tempore cum Byzantio rei fuit?

43. *In divinitatis infulas ſubrogavere*] *Infulæ* propriè quidem Sacerdotibus, rebusque ſacris tribuuntur. Juſtinus Lib. 24. Cap. VIII. *In hoc partim certamine repentè univerſorum templorum antiſtites ſimul & ipſi vates, ſparſis crinibus, cum inſignibus atq; infulis, pavidi vecordesq;, in primam pugnantium aciem procurrunt.* Alioquin pro regiæ dignitatis inſignibus ea vox accipitur. Iterùm Juſtinus Lib. XI. Cap. 10. *Tunc in Syriam proficiſcitur: ubi obvios eum infulis multos Orientis Reges habuit.* Trebellius Pollio in Gallienis Cap. X. *Odenatus Rex obtinuit totius Orientis imperium, quod ſe fortibus factis, dignum tantæ majeſtatis infulis, declaravit.*

A Interdum generalius ſumitur. Ut apud Spartianum in Adriano, Cap. 6. *Inſulis ornatus Pannoniæ*, hoc eſt, titulo præfecturæ Pannonicæ. Ammianus Marcellinus Lib. XV. *Die quinto, antequàm inſulas ſuſciperet principatus.* Seneca Conſolat. ad Helviam, Cap. 13. *Vir conſtans ipſas miſerias infularum loco habet.* Et Epiſt. 14. *Literæ etiam apud mediocriter malos infularum loco ſunt:* quomodo hunc locum reſtituit Vir conſummatæ Eruditionis, Joh. Freinsheimius, in Notis

B eruditiſſimis ad Juſtinum. Ità Valerius Maximus, *Infulis miſericordiæ permulcere* dixit Lib. IV. Cap. 7. *At quo ſeceſſu quosdam fugeris, aut quibus infulis miſericordiæ permulſeris; non cohibebis, ne alienis malis, perinde ac bonis ſuis lætentur ac geſtiant.* Et Alhelmus de laudibus Virginitatis Cap. III, *Infulas virtutum*, & Cap. X, *Infulam virginalis pudicitiæ.*

Pag. 46. verſ. 20. *Nocturno vivum igni incenderat*] Valdè fuerunt olim Normanni omnes huic per-

C fidiæ dediti, ut leviſſimis quandoque de cauſis, præſtantes viros nocturnis ignibus oppreſſerint. Sexcenta licet ex antiquitatibus noſtris exempla proferre, quibus indignis modis incendiarij ſunt graſſati. Sed verò nobilioribus ingeniis hoc maleficij genus ſemper diſplicuit.

27. *Cum Bôo congreſſus occiditur*] Hotherum hunc Regem à Boo oppreſſum, ſunt qui funeratum volunt in eleganti ac magno tumulo illo, qui in cœmiterio pagi *Horlef*, pro-

D pè Tryggeveldium Selandiæ, conſpicitur, fraxinis undiq; cinctus: quem etiam, lapidem tali inſcriptione inſignitum, olim exornaſſe conjiciunt:

Denne høi er giord uden meen/
Her i huiler den rige Kong Hothers been:
Denne Steen er ofuer ham ſet/
Viiſer hans Graf/ hannem en forget:
Jeg hafde nock trette oc Krig/
Met Bo den Afguds Søn Otiin:
E Jeg blef ſlagen oc døde bort/
Oc huilis her i Jorden ſort.

Hotherus, Regum decus, hic tumulatus, aviti
Promeruit ſaxi hoc decus, & monumenta decora.
Tanta viri virtus nam vinci neſcia, quamvis
Impiger Othini Bo dictus filius, altam
Turbaret regni pacem: nunc oſſa quieſcunt
Ceſpite ſub viridi, telluris pondere preſſa.

Pag. 48. verſ. 10. *Nec mora: circulatur campus*]
F Longè rectius ità legendum exiſtimo, quàm *Circuatur*. *Circulari* enim dicitur *campus*, cum orbiculatum aliquod terræ ſpatium, circuli in modum, deſignatur, vel etiam lapidibus circumdatur, aut hominum aſtantium turbâ, ſive circulo circumſcribitur, in quo athletæ manus conſerunt. Ejusmodi ſpatium ità circi in modum circumſcriptum, noſtratibus hodieq; dicitur een Kreedts. Unde formula de Athletis uſitata, at ſla en Kreeds. Antiqua lingua Danica

Spatium, in quo pugiles dimicabant, dicebatur *Holmur.* Gloſſarium Islandicum: ᚼᚮᛚᛘᚢᚱ, Holmur / *ſpatium, in quo pugiles concurrunt. Unde* Holmganga / *ſingulare certamen* : at gange á Holm / *in arenam deſcendere* : Holmganga løg / *leges dimicationis.* Cæterùm non abs re erit, quæ in Conjectaneis ſuis ad hunc locum M. Brynolfus noſter commentatus eſt, in medium producere. Palos, inquit, ex arbore certa, ſolo in circuitu impegerunt, campum hac ratione metantes: quem nemo, præter ipſos gladiatores, impunè intraret, nec ipſi, qui duello decernebant, ſinè perpetua infamia egrederentur. Erat autem, unde palorum conſtitit materia, *Corylus* arbor. Unde hos vallos Heßliß Steingur vocitarunt. Et Heßlißvoll / campum duello deſtinatum: & ad heßla / in campum gladiatorium provocare. Hucusq; M. Brynolfus. Circulari autem Columellæ Lib. XII. eſt *circumdari: Isq; debebit ante circulari foſſula, quæ & repleatur lapidibus & calce.* Eâdem notatione vox non ignota Martiano Capellæ Lib. VIII. Cap. de Circulo Antarctico: *Quem quidem meantem, quibus ſideribus circuletur, ego poteram memorare.* Porro de hac voce videatur Petrus Victorius Lib. VIII. Var. Lect. Cap. 13. Ubi ejus vim atq; uſum explicat, ex Evripide in Andromacha, Cicerone in Bruto, & Epiſtola ad Q. Fratrem.

18. *Per ſummam rerum gloriam piraticæ incubuerat*] Maximæ ſibi laudi, nobiliſſimi fortiſſimiq; Normannorum, *Piraticam* duxerunt, ut olim Athenienſes & Spartani. Tacitus de moribus Germanorum: *Nec arare terram, aut exſpectare annum, tàm facilè perſvaſeris, quàm vocare hoſtes, & vulnera mereri. Pigrum quinimo & iners videtur ſudore acquirere, quod poſſis ſangvine parare.*

35. *Invicem humanitati deferendum eſt*] Senſus eſt; Habenda eſt ratio humanitatis, tribuendum aliquid eſt humanitati, honor habendus & reſpectus eſt aliquis humanitati. *Deferre* etenim abſolutè poſitum, hujus ævi ſcriptoribus idem eſt, quod *honorem deferre, rationem alicujus rei habere, magni aliquid æſtimare.* Lambertus Schafnaburgenſis: *Nec manibus in eos furor populi temperaſſet, niſi paucorum ſapientium moderatio, propter jus gentium, quo legatis eſt deferendum, interceſſiſſet.*

40. *Ut victum victor inferijs proſequatur*] Erat apud veteres pugiles atq; gigantes in tanto pretio ſepultura, ut ne inimicis & apertis ſuis hoſtibus eam denegârint, ſed pro piaculo apud ipſos ſit habitum, hoſtes cæſos proſtratosq; inſepultos relinquere. Ac ſi quando accidit, ut inter adverſarios res ferro aut duello, quod uſitatiſſimum eo ſeculo erat, dirimenda eſſet, tùm priusquam certamen inirent, inter ſe paciſcebantur utrinq; adverſarij, quòd victor honeſtam ſepulturam victo procuraret: quam pro-

A miſſionem fallere, aut negligere, infamiæ loco habitum eſt. Svaningius in Prolegomenis ad Hiſtor. Dan. D. Olaus Wormius Lib. I. Monum. Danicor. Cap. VI.

42. *Faceſſat poſt fatum livor, ſimultasq; funere ſopiatur*] Quintilianus Declam. IX, quæ *Gladiator* inſcribitur: *Decet ſimultates, quas maximè omnium mortales eſſe voluêre ſapientes, in his deſinere, in quibus naſcuntur.* Et Declamatione CCLVII. *Non oportet immortales eſſe inimicitias:*
B *Et ità demum tutum perpetuumq; eſſet humanum genus, ſi amor ac fides nullam haberent oblivionem; ea rurſus, quæ aliquo incommodo commutantur, brevi morte deficiant.* Ovidius: *Paſcitur in vivis livor, poſt fata quieſcit.*

Pag. 49. verſ. 31. *Stoliditatis ſimulationem amplexus*] Multis dementiæ ſimulatio feliciter ceſſit, ejusq; beneficio varia pericula, imò præſentiſſimam ſæpè mortem evaſerunt. Junius Bru-
C tus, ille Libertatis Romanæ auctor, ut Tarquinij avunculi ſui tyrannidem eluderet, nòn aliter ac Amlethus hic noſter, *obtuſi ſe cordis eſſe ſimulavit, eâq; fallaciâ maximas virtutes ſuas texit.* Valerius Maximus Lib. 7. Cap. 3. Regius quoq; vates David ad Aciſchum Regem Gadi adductus, amentiæ ſimulatione ſævitiam ejus evaſit, quam Sacræ nobis literæ deſcribunt 1. Samuel. XXI. v. 14. & ſeqv. *Quapropter mutavit ſibi ſpeciem ſuam in oculis eorum, & agebat inſanum in manu eorum,*
D *& ſignabat valvas portæ, demittebatq; ſalivam ſuam in barbam ſuam.* De Solone etiam tradit Juſtinus Lib. 2. quod cum non auderet legem, de vindicanda Salamina inſulà, ad populum Atheniſem ferre, ſubitam dementiam ſimulaverit; cujus veniâ non dicturus modò prohibita, ſed & facturus erat. Ira Druſus alienationem mentis ſimulans, quaſi per dementiam, funeſta Tiberio imprecatur. Tacitus Annal. 6.

35. *Ridiculæ ſtoliditatis dementiam figurabant*]
E Id eſt, indicabant, exprimebant. Sic Lib. XIV. *Læva arcum, reflexo in latus brachio, figurabat.* Uſus eſt etiam hac voce puriſſimæ Latinitatis impurus autor, Petronius Arbiter, pag. 47. *Uniusq; hominis veſtigium ad corporis mei menſuram figuravi.* Item Q. Curtius Lib. VII. *Utinam prudentius ſollicita eſſet pro filio, & non inanes quoq; ſpecies animo figuraret.* Quintilianus Declamatione IX pro Filio: *Eſt quidam felicibus difficilis miſeriarum vera æſtimatio: figurare tamen poteſtis, qui tunc ani-*
F *mus mihi, quæ cogitatio fuerit.* Sed apud ſequioris ævi ſcriptores nihil invenitur frequentius; & præſertim Ordericum Vitalem, Monachum Uticenſem, qui Eccleſiaſticam ſcripſit hiſtoriam, aliosq; numero innumeros.

46. *Nec credi poterat obtuſi cordis eſſe*] Hoc eſt, animi diminuti. Ità & infrà Lib. XVI, & ultimo loquitur: *Haraldum quendam regij ſangvinis, ſed obtuſi cordis, è Svetia adſciſcunt.* Phraſis eſt Valeriana. Sic etenim Valer. Max.

Lib. VII.

Lib. VII. Cap. 3. Ubi de Bruto agit: *Obtuſiſe cordis eſſe ſimulavit, eâq; fallaciâ maximas virtutes ſuas texit.* Cor vero pro *animo* poſuerunt veteres, Metonymiâ quadam. Nam in corde animi ſedem quosdam olim collocaſſe, diligentiſſimè monuit Athenæus Lib. XIV. atq; ità Homerus καρδίαν, ſeu κραδίαν, uſurpat. κραδίη δὲ οἱ ἔνδον ὑλάκτει. Vid. Obertus Giſanius in Conlectaneis ad Lucretium.

Pag. 50. verſ. 3. *Inter quos fortè quidam Amlethi collacteus erat*] *Collacteus* idem eſt, qui *Collactaneus, coævus*, qui ijsdem mammis eſt nutritus, qui eandem nutricem ſimul bibit, & in nexu germanitatis ſimul coaluit: ut loquitur Apulejus Lib. 2. Metamorph. Gloſſarium Vetus: ὁμογάλακτος, *Collactaneus*. Danis antiquis **Foſterbroder** dicebatur. Solent autem plerumque ejusmodi ὁμογάλακτοι ardentius inter ſe amare, quàm ipſi fratres germani: adeò ut à teneris mox ungviculis, cum ipſo lacte nutricis, igniculos quosdam amoris ſuxiſſe videantur, qui deinceps cum ætatis incremento indies magis magisq; gliſcit & augetur. Illuſtre hujus rei ſpecimen de ſe juvenis ille præbuit, qui imminentes Amletho inſidias quovis modò detegere conatus eſt. Conſentaneâ quoq; fide & amore nutrices & collactaneos ſuos proſequi Hibernorum nationem, autor eſt elegantiſſimus Scriptor, Richardus Staniſhurſtius Lib. I. de rebus Hibernicis: *Nutrices,* inquit, *ad extremum vitæ ſpatium in loco parentum habent. Eorum natos, quos vocant Collactaneos, magis ex animo, quàm germanos fratres amant, ſingula illis credunt, in eorum ſpe requieſcunt, omnium conſiliorum ſunt maximè conſcij. Collactanei etiam eos fideliſſimè & amantiſſimè obſervant. Nihil perfidioſum & inſidioſum, nihil fallax in illis invenies; quin etiam parati ſunt offerre capita ſua, pro lacteorum fratrum, ut appellant, ſalute, periculis omnibus. Cæſtibus hominem contundas, eculeo excrucies, ignitis laminis amburas, omnia exquiſita ſupplicia vehemens feroxq; tortor in illum expromas; tamen nunquam eum de inſitâ mentis fidelitate deduces, nunquam ut officium prodat, induces.*

5. *Inter deputatos comites*] *Deputare* interdum notat *aſſignare*. Solinus: *Propter dies impares dijs ſuperis Januarius dicatur, & propter pares Februarius, quaſi abominoſus dijs inferis deputatur.* Sulpitius Lib. 1. *Turba inutilis ſervitio exercendis colendisq; agris, ne incultum eſſet ſolum, deputata.*

7. *Senſati animi*] *Senſatus*, eſt ſenſu valens, intelligens, prudens. 2. Chronic. II. v. 12. *Filium ſapientem, & eruditum, & ſenſatum, atq; prudentem.* Robertus, Rex Franciæ XXXVI, qui obijt Anno Chriſti CIↃ XXXI, Princeps pientiſſimus, in Hymno mellitiſſimo, & verè flammeâ Odâ, quam in laudem Spiritus Sancti cecinit, Commate VI: *Amator ſanctè ſenſatorum ſemper cogitatuum.*

17. *Faceto imprecationis genere*] Amlethus enim per ὀξύμωρον Patruo ſuo Fengoni, interfectori parentis ſui, imprecatur non ſolùm luporum gregem, aliaq; noxia animalia, quæ & ipſum, & quicquid poſſideret pecorum armentorumq;, laniarent, lancinarent, funditusq; devaſtarent; ſed & quodvis exitium, imò extremam inopiam.

Pag. 51. verſ. 5. *Arcanam juvenilis induſtriæ ſeram patefacere*] Translatio Saxonis dictioni conveniens, petita à rebus, quas arcis recondimus & ſeris occludimus. Nihil etenim eſt, à quo non ſimilitudo, ac proinde Metaphora duci poteſt. *Induſtria* autem poſitum pro *prudentia.*

49 *Præteritosq; ignes*] Id eſt, præteritum amorem, nempe conjugalem illum & caſtum, quo juncta Horvendillo marito fuerat. *Ignis* pro *amore* poëticum eſt. Virgilius 4. Æneid. *Cæco carpitur igni.* Claudianus de nuptijs Honorij: *Inſolitos ignes hauſerat virginis.*

Pag. 52. verſ. 9. *Textilibus aulam nodis inſtruat*] Jubet Amlethus, ut totius aulæ ſuæ parietes aulæis ſuſpenſis, & nodis quibusdam ſibi invicem connexis & colligatis, undiq; ſecus exornet & circumducat; veteri ex more, quo magnatum aulæ, imminente ſolennitate aliquâ, cultius inſtrui ſolebant. *Textiles* autem *nodos* hic uſurpat fortè Saxo pro *aulæis*, textilibus ſigillorum quaſi nodulis elaboratis. Sed & aliquando legendum putavi: *textilibus aulæam nodis inſtruat.* Nam ſic infrà: *Aulæam dormientibus injici.* Et Lib. 5. *Poſt aulæam conſiſtere juſſos.* Quin & ipſe ſe explicat Saxo ſub finem hujuſce libri: *Deinde ædem, in quâ proceres paſſim fuſis humi corporibus permixtam ſomno crapulam ructabantur, ingreſſus, compactam à matre cortinam, quæ etiam interiores aulæ parietes obducebat, reſciſſis tenaculis, decidere coëgit.* Sic Lib. V. *Eædem deintus penſilibus per totum aulæis obductæ erant.*

11. *Nam id celebre quondam genus chartarum erat*] Non una in materia ſcribebant veteres. Nam primo quidem in arborum ſtirpiumq; folijs ſcriptitatum fuit. Sic de palmarum, vel ut alij legendum cenſent, malvarum folijs, loquitur Plinius Lib. XI. *Ante chartarum uſum in palmarum folijs primò ſcriptitatum.* Et Virgilius Lib. 3. innuit, ità de Sibylla canens:

Inſanam Vatem aſpicies, quæ rupe ſub imâ,
Fata canit, folijsq; notas, & carmina mandat.
Quæcunq; in folijs deſcripſit nomina Virgo,
Digerit in numerum, atq; antro ſecluſa relinquit:
Illa manent immota locis, neq; ab ordine cedunt.

Juvenalis Sat. VIII.

Credite me vobis folium recitare Sibyllæ,

Idem Virgilius alibi:

——— *folijs ne tantùm carmina manda*
Ne turbata volent rapidis ludibria ventis.

Et hunc quidem ſcribendi morem ab ipſis etiamnum Indis ſervari affirmat Hieronymus Oſorius Lib. 2. de rebus Emanuelis Luſitaniæ Regis: *In ſcribendo*, inquit, *neq; chartâ utuntur, neq; papyro, ſed ſtylo in folijs arborum ſylveſtrium literas exarant.* Et penes me eſt palmæ folium, cui ſtylo ferreo literæ ſunt impreſſæ, ex India huc allatum: quod mihi dono dedit Ampliſſimus Vir, Dn. D. Olaus Wormius, cujus non poſſum non, ob ſingularem ejus erga me humanitatem, honorificam ſemper in hiſce Commentarijs mentionem facere. Is etiam aliquandò, cum Pinacothecam ejus, varijs & viſu dignis refertam monumentis, perluſtrarem, exemplum literarum amatoriarum Runicis Characteribus ligneæ virgulæ inciſum, mihi oſtendere dignatus eſt. Deindè ſcribi cœptum in tenuioribus arborum philyris ſive libris, qui pars corticis ſunt ligno adhærens; ut Platani, fraxini, aceris, populi albæ, itèm fagi & ulmi. Nonnunquam in ipſo cortice: Hieronymus Epiſtola 1. Lib. 1. *Rudes illi Italiæ homines, quos Caſcos Ennius appellat, qui ſibi, ut in Rhetoricis Cicero ait, ritu ferino victum quærebant, ante Chartæ & membranarum uſum, aut in dedolatis è ligno codicillis, aut in corticibus arborum, mutua Epiſtolarum alloquia miſſitabant. Undè & portatores earum tabellarios, & ſcriptores à libris arborum, librarios vocavêre.* Huc pertinent illa Venantij Fortunati Lib. VI, de literis in fagi cortice ſcribendis, & fraxineis tabulis:

Scribere quò poſſis, diſcingat faſcia fagum,
Cortice dicta legi, ſit mihi duce tui.
Barbara fraxineis ſculpatur Runa tabellis,
Quodq; papyrus agit, virgula plana valet.

Scitè vereq; dixit Venantius *fraxineis tabellis ſculpendas* eſſe Runas. Etenim antiqui ſuas Runas, hoc eſt, literas, tabellis ligneis, quas Spiøld & Speldkefle nominarunt, commiſerunt, nòn atramento, pigmento, aut colore illitas, verùm cultellis inciſas. Atq; hanc inciſionem ad rita/ vel, ad riſta/ vocitaverunt, quod eſt, leviter incidere. Atq; ità & literas ligno inſculpebant. Tales fuerunt Solonis Ἄξονες, hoc eſt, Leges, quas ità Athenienſes appellarunt, quod illæ in ligneis tabulis eſſent inſcriptæ: teſte Svida & alijs. Ejusmodi fuit etiam Epiſtola, cujus hic Saxo mentionem facit. Poſteà in linteis ſcribendi modus inventus: de quibus Livius diſertè Decad. primâ Lib. IV. *In diſcrepanti*, ait, *editione & Tubero & Macer Libros linteos authores profitentur.* Et mòx: *Licinio Libros haud dubiè ſequi linteos placet.* Et paulò ſuperius: *Nihil enim conſtat, niſi in libros linteos utroq; anno relatum inter præfectos nomen.* Vopiſcus in Aureliano: *Et ſi his contentus non fueris, lectites Græcos, libros etiàm linteos requiras, quos Ulpia tibi Bibliotheca, cum volueris, miniſtrabit.* Hinc tandem in tabulis ceratis, ſeu cerâ obductis, ſtylo ferreo aut oſſeo, literas pingebant. Hæ tabulæ *Pugillares* diceban-A tur, quod pungendo ſcriberentur; & à planâ formâ, *tabellæ*; & quia ex codice arborum conſtarent, *Codicilli*; imò & *Ceræ*, quia cerâ obducerentur. Plinius Lib. 1. Epiſt. *Erat in proximo non venabulum, aut lancea, ſed ſtylus & pugillares: meditabar aliqua, enotabamque, ut ſi manus vacuas, plenas tamen ceras reportarem.* Plautus Curculione:

Dum ſcribo, explevi totas ceras quatuor.

B Etſi autem tabulæ ſive pugillares ex variâ ligni fiebant materiâ, buxeas tamen frequentiſſimò in uſu fuiſſe video. Ut taceam quod in ære, plumbo, lapidibus, inteſtinis animalium, ebore, veteres ſcripſiſſe memoriæ proditum ſit. Demum Membranæ ſcribendi materiam veteribus ſuppeditabant. At ultimum Chartæ ſeu papyri genus inventum eſt, quæ ex linteolis concerptis & aquâ maceratis, & poſteà in lanuginem contritis conficitur; quæ hodieq; in uſu eſt. Atq;
C hæc breviter hoc loco dicta ſufficiant de materiâ ſcripturæ concinnandæ aptâ & idoneâ. Plura qui deſideret, adeat Gvidonem Pancirollum Lib. 2. de Novis repertis, Titulo XIII. de Chartâ. Guilandinum de Papyro: et Alexandrum ab Alex. Lib. 2. Genial. dier. Cap. 30. Chriſtoph. quoq; Brovverum in Notis ad Lib. 7. Venantij Fortunati. p. 190. Item Hermannum Hugonem Cap. X. de prima ſcribendi Origine, & univerſa rei literariæ Antiquitate.

D 12. *Quibus Britannorum Regi tranſmiſſi ſibi juvenis occiſio mandabatur.*] Tales erant Literæ, quas Prœtus ad Jopatèn hoſpitem deferendas Bellerophònti commiſit. Unde Proverbium ortum eſt: Βελλεροφόντης τὰ γράμματα: quod extat apud Zenodotum, & Eraſmum Chiliadis II. Centur. VI. Neq; diſſimilis eſt hiſtoria apud Hebræos, de Vria.

Pag. 53. verſ. 8. *Neminem ſe præter regem paſſam.*]
E Proteſtatur Regina ſe cum alio caput non colliſſe, aut concubuiſſe, quàm Rege. *Pati* de rebus Venereis frequenter adhiberi, notiſſimum eſt. Ovidius III. de arte: *Concubitus pati.* Quà in ſignificatione uſurpare videtur Cæſar apud Salluſtium, deſcribens belli effectus: *In bello*, inquit, *videmus rapi virgines, liberos avelli à parentum complexu, matresfamilias pati, quæ victores volunt.* Hinc *paſſivi amatores* Julio Firmico Lib. VII. Cap. 18. & Lib. VIII. Cap. 23. *Paſſivæ*
F *libidinum nundinatio.* Aldhelmo quoq; Cap. 1. de Laud. Virginit. *Paſſivus* dicitur Impudicus, inhoneſta patiens, qui alijs autoribus *paticus*, ſive *pathicus*; ut ſit à Græco πάθος. Juvenalis Sat. II.

Ille tenet ſpeculum pathici geſtamen Othonis.

Vetus Vocabularium: *Pathicus, Sodomita, impudica patiens.*

Clàm

26. *Clàm cavatis baculis infundendum curavit*] Sic & Brutus Delphos profecturus cum Tarquinij filijs, quos ad Apollinem Pythium muneribus ſacrificijsq; honorandum ille miſerat, *aurum Deo nomine doni* (verba hæc ſunt Valerij Maximi Lib. VII. Cap. 3.) *clàm cavato baculo incluſum tulit.* Eadem de Bruto legere eſt apud autorem de Viris illuſtribus : *Juvenibus* A *regijs Delphos euntibus, ridiculi gratiâ, comes aſcitus, baculo ſambuceo aurum infuſum Deo donum tulit.* Ita & Annibal, callidiſsimus Imperatorum, ad Pruſiam Regem contendens, aurum ſinum in ſtatuis, quas ſecum portabat, infudit ; ne conſpectæ opes vitæ nocerent : teſte Juſtino, Lib. XXXIII.

NOTÆ VBERIORES IN LIBRUM IV. HISTORIÆ DANICÆ SAXONIS GRAMMATICI.

Pag. 54. verſ. 42. Quibus in Regem fides] *Regis* Vocabulo hìc, non totius Daniæ Regem Roricum ; ſed Jutiæ Præfectum ſeu Proregem, ſeu Vicarium Regium, intelligendum eſſe, manifeſtum erit & planum ei, qui ſuperiora ſimul & ſequentia attentius conſiderârit. Nam præter alia & ſuprà, Fengo Rórici Regis metu à cæde Amlethi abſtinuiſſe dicitur : & infrà, Rórico defuncto, ei ſucceſſiſſe in regno Viglethus expreſſè narratur. Et ſic infrà quoq; Lib. V. ſub Rege C Frothone Hóginus Jutorum Regulus appellabatur. *Rex* itaq; non eſt Βασιλεὺς hoc loco ; verùm ἄναξ. Ἄναξ autem ὁ φροντιστής, curator & inſpector. Ἀνακῶς enim eſt ἐπιμελῶς, diligenter, & cum curâ : id quod antè me obſervavit Rex ille Criticorum Daniel Heinſius in Notis ad Oden 36. Lib. I. Venuſini Vatis. Ejusmodi Proreges ſivè Vicarij Regij Danis dicebantur antiquitus Vnder Konger ſive Statt Konger : quales habuit multos olim Norri- D gia, atteſtante paſſim Snorrone Sturleſonio, in Chronico Norvagico lectu digniſſimo.

Pag. 55. verſ. 11. *Incineravi ego alios*] *Incinerare* hoc loco eſt, in cineres redigere. Invenio etiàm vocem hanc apud Cæſarium Heiſterbachſenſem, qui Saxoni noſtro σύγχρονος fuit, Lib. IV. Hiſtor. Memorab. Cap. 99. Ubi de Juvene quodam ſermo eſt, qui ab adulterâ muliere, quod in illius amorem conſentire noluerit, E ſtupri accuſatus, & ignis ſupplicio necatus eſt. *Juvenem hunc*, inquit, *luxuria per fœminam pervaſit, corpus ejus incineravit, ſed non ſuperavit.* Et Lib. X. Cap. 67. *Vidit bufonem extinctum ſua ſequi veſtigia , quem cum denuò transfodiſſet, & multoties concremando incineraſſet, non tamen profecit.* Uſus hac quoque voce Gvillermus Brito Armoricus Lib. 1. Philippidos :

——— *Captumq; ſolo proſtravit, & iræ*
Motibus indulgens radicitus incineravit.

B Et pag. 241.

Quotquot apud Brajam Judæos repperit omnes,
Igni ſuppoſito, Domini pugil incineravit.

Et Lib. II. pag. 245.

Dùm pro Ferrando; ſua mœnia verſa, recepto,
Turritasq; domus viderunt incineratas.

Et pag. 246.

Non ceſſat populos populari, ducere prædas,
Incinerare domos, in vincula trudere captos.

Et Lib. III. pag. 260.

Dum per circuitum fumos videt undiq; volvi,
Ruraq; tot ſubitis ſimul ignibus incinerari.

Et Lib. IV.

Ebroicas primò ſic incineravit ———

Et alibi paſsim. Joannes itèm Hantvillenſis Architrenij, Lib. 6. Cap. 3.

Audit & incinerat gelidis fornacibus ignes,
Et ſepelit vivam prius Architrenius iram.

Atq; ità Pagninus juxta ac Vatablus verbum illud Hebræum *Jedaſchne* interpretati ſunt, quod extat Pſalm. XX. v. 3. *Et holocauſtum tuum incineret.* Germani hodiè dicunt Einäſchern.

24. *Ab amicis conſputus*] *Conſputus*, pro *contemptus*. Plautus : *Ab omnibus deriſus atq; conſputus.*

30. *Quem non paſſionum mearum compaſſio mollit:*] Par hic occurrit vocum inventu rarum, & uſu ferè incognitum. Earum tamen ultimam uſurpare non dubitarunt Petrus Chryſologus Sermone XX. de ſedata à Chriſto maris tempeſtate, ad hæc verba : Domine, ſalva nos perimus. *Nec tamen*, inquit, *ulla compaſſio, pietas ulla, ullus pavor, quicunq; pudor nos vel compunctio exſuſcitat ad dolorem.* Et mox ſequenti Homiliâ XXI. ad hæc verba : Et erat in puppi dormiens : *Ad dormientem confugiunt vigilantes, & credunt obſiſtere ſævientibus Elementis eum, cui ſomnum dominari ſua compaſſione conſpiciunt.* Ivo Carnotenſis Epiſt : XXXVI. *Hæc ratio mihi* E *ſervanda videtur, ut nihil eis detur, niſi intuitu & compaſſione humanæ indigentiæ.* Hericus Monachus Altiſsiodorenſis Vitæ S. Germani Lib. III.

Verùm nota bonis feſſi compaſſio fratris
Cui non ferre manum pars eſt indigna reatus.

Compaſſio igitur idem hic erit, quod *condoleſcentia*; quæ Germanis mitleiden.

44. *Patricio ſuſcipite ſpiritu*] Hoc eſt, forti ac præſenti animo. Sic infrà Lib. XV. Abſolon Archiepiſcopus *patricij ſpiritus Pontifex* dicitur. Imitatus eſt Saxo Valerium ſuum, qui Lib. VI. Cap. I. ad eundem locutus eſt modum: *Virginius plebeji generis, ſed patricij vir ſpiritus.* Ità & Livius Lib. 4. Decad. 1. *Hortenſius ad Sempronium converſus, Ubi illi patricij ſpiritûs, ubi ſubnixus & fidens innocentiæ animus eſſet, quærebat.*

Pag. 56. verſ. 5. *Rex alacri cunctorum acclamatione cenſetur*] *Rex*, id eſt, Jutorum Præfectus, non Daniæ Rex: quomodo ſuprà hanc vocem expoſuimus. Róricus etenim tum legitimus Daniæ Rex erat & Monarcha; *cui dignitatum jura dandi tollendiq; jus erat*, ut Saxo mox loquitur.

9. *His apud Daniam geſtis*] In Jutia nempè, potiſſima Daniæ provincia: ut cognoſcere licet ex illis, quæ libro præcedente fuerunt, verbis: *Ut Jutiam attigit.*

15. *Exquiſitis picturæ notis adumbrandum*] Solenne fuit & uſitatiſſimum vetuſtiſſimis Heroum, res geſtas ſuas, aliorumq; in clypeis ſcutisq; militaribus depingi jubere. Sic conditæ Carthaginis contextum habes in clypeo, quem Calleci dono Annibali miſerant, de quo Silius Italicus Lib. II. pag. 81, & 82. ab illo verſu: *Condebat primæ Dido Carthaginis arces*: usq: ad, *Pœnorum populos Romana in bella vocabat.* Integrum enim heic locum adſcribere, brevitatis causâ, ſuperſedeo. Quin & in Græcia communiſſimum fuiſſe ſtudium ſcuta clypeosq; pingendi, elaborandi, & fortium virorum factis ornandi, teſtis eſt Homerus Iliad. Σ. de clypeo Achillis:

Ποίει δὲ πρώτιστα σάκος μέγα τε στιβαρόν τε
Πάντοσε δαιδάλλων ——————

quod latè modo poſteà proſequitur, ut cum inquit: — αὐτὰρ ἐν αὐτῷ Ποίει δαίδαλα πολλὰ ἰδυίῃσι πραπίδεσσιν. Sic & Virgilius VIII. Æneid. Æneam admirari ſcribit elegantiam divini operis in armis, inprimis verò

—————— *Clypei non enarrabile textum:*
Illic res Italas, Romanorumq; triumphos,
Haud vatum ignarus, venturiq; inſcius ævi,
Fecerat ignipotens ——————

18. *Iſthic depingi videres Horvendilli jugulum*] Hiulca videtur & deficiens Oratio, niſi ſi voce aliquâ ſuppleatur. Itaq; vel ſic legendum exiſtimo: *Horvendilli jugulum confoſſum*; *aut abſciſſum*; vel, *Horvendillum jugulatum*, vel tandem, *Horvendilli jugulationem.* Ipſe expendas, Lector.

53. *Juratoria præponderavit fides*] *Juratoria fides* procul dubio hic erit *fides jurata*, ſeu pactio jurejurando firmata, cujus paulò antè meminit. Quæ vox paucis, quod equidem ſciam,

A uſitata eſt autoribus. In Codice quidem Legum Scanicarum, quas ante 450 annos Latinas reddidit Andreas Sunonis, Archiepiſcopus Lundenſis, fit mentio *juratoriæ cautionis*, quam Lingua patria Tryggeed appellat. Lib. V. Cap. IV.

54. *Hoſpitalitatis ſacra violare nefas credebatur*] Antiquiſſimi fuit inſtituti, ut hoſpitij neceſſitudo non modò inter privatos, ſed etiam inter populos contraheretur: neq; id quidem modo, ſed etiam inter ſingulos privatosq; ho-
B mines & civitates: quod genus amicitiæ Græci προξενίαν, Latini, *hoſpitium publicum* nominarunt. Nam quod hoſpitium inter privatos contrahebatur, Græcè ἰδιοξενία, Latinè *privatum hoſpitium* dicebatur; cujus erat nota pignusque *teſſera hoſpitalis.* Unde & illud apud Plautum in Pœnulo: *Deum hoſpitalem & teſſeram mecum fero.* Et in Ciſtellaria: *Abi quærere, ubi tuo jurejurando ſatis ſiet ſubſidij, Hic apud nos*
C *jam fidei confregiſti teſſeram.* Lucianus: Οὔτε Ἀκραγαντίνων πρόξενος ὤν, οὔτε ἰδιόξενος αὐτοῦ Φαλάριδος. Demoſthenes in nobili illa Oratione pro Cteſiphonte, objicit Æſchini, quod Legatos quosdam Philippi hoſpitio ſuſceperit, & quod hoſpitij jus cum eis contraxerit: καὶ σὺ προὐξένεις αὐτῶν. Livius Lib. V. de Timaſitheo Liparenſi loquens, qui Legatos Romanos hoſpitio exceptos reduxerat: *Hoſpitium*, inquit, *cum eo, ex Senatus conſulto, factum eſt, do-*
D *naq; publicè data.* Idem Lib. VIII. de Bello Macedonico: *Princeps Legationis, expoſitis initijs amicitiæ cum Pop. Romano, meritisq; Rhodiorum; Nihil*, inquit, *nobis tota noſtra actione, Patres Conſcripti, neq; difficilius, neq; moleſtius eſt, quàm quod cum Evmene nobis diſceptatio eſt, cum quo uno maximè Regum, & privatum ſingulis, & quod magis nos movet, publicum civitati noſtræ hoſpitium eſt.* Cicero in Verrem act. Ult. de Senatu Syracuſano verba faciens: *Decernunt ſtatim, ut fratri meo hoſpi-*
E *tium publicè fieret.* Cæſar de Hœduis loquens: *Quibus prælijs calamitatibusq; fractos, qui & ſua virtute, & Populi Romani hoſpitio atq; amicitia plurimum antè in Gallia potuiſſent, coactos eſſe Sequanis obſides dare.* Arctum autem neceſſitudinis hujus fuit olim vinculum, atq; etiam divini numinis reverentiâ ſanctum, quod juris hujus diſceptationi præfecit antiquitas, *Jovem hoſpitalem* appellans & invocans, quaſi hoſpitij præſidem & Vindicem: Græci ξένιον & ἐφέστιον
F dicunt, quaſi contubernalem aut Lararium. Cicero in Verrem actione proximè citatâ: *Pater aderat Dexio Tindaritanus, homo nobiliſſimus, hoſpes tuus, cujus tu domi fueras, quem hoſpitem appellaveras. Eum quum illâ authoritate & miſeria videres præditum, non te ejus lacrymæ, non ſenectus, non hoſpitij jus atq; nomen, à ſcelere aliquam ad partem humanitatis revocare potuit. Sed quid ego hoſpitij jura in hac tàm immani belluâ commemoro, qui Sthenium abſentem, & hoſpitem ſuum in reos retulerit.*

retulerat. Idem in Verrem III. hoſpitij neceſſitudinem *arctiſſimam* appellat. Et nullam veteres perfidiam ſceleratiorem eſſe meritò cenſebant, quàm quæ in hoſpitem admittitur, ab eo, qui hoſpitio alicujus crebrius exceptus fuit. Videatur Guilielmus Budæus Annotation. Poſterior. in Pandectas ad Legem poſtlim. De Captivis, pag. 165, & 166. Indè & *hoſpites* olim in gradu atq; ordine officiorum tertium obtinebant locum: quâ de re elegans eſt locus A. Gellij Lib. V. Noct. Attic. Cap. XIII. *Conſtabat*, inquit, *ex moribus Populi Romani, primum juxta parentes locum tenere pupillos debere, fidei tutelæq; noſtræ creditos: ſecundùm eos, proximum locum clientes habere, qui ſeſe itidem in fidem patrociniumq; noſtrum dediderunt: tunc in tertio loco eſſe hoſpites; poſteà eſſe cognatos affinesq;*. Itaq; juſtisſima illa hoſpitis ingrati pœna fuit, quam commemorat Seneca Lib. IV. de Beneficijs, Cap. XXXVII. *Philippus Macedonum Rex habebat militem manu fortem, cujus in multis expeditionibus utilem expertus operam, ſubindè ex præda aliquid illi virtutis causâ donaverat, & hominem vœnalis animæ crebris auctoramentis accendebat. Hic naufragus in poſſeſſiones cujusdam Macedonis expulſus eſt. Quod ut Macedoni illi nunciatum eſt, accucurrit, ſpiritum ejus recollegit, in villam illum ſuam tranſtulit, lectulo ſuo ceſſit, affectam ſemianimemq; recreavit, diebus triginta impensâ ſuâ curavit, refecit, viatico inſtruxit ſubindè dicentem: Gratiam tibi referam: videre tantum mihi Imperatorem meum contingat. Narravit Philippo naufragium ſuum, auxilium tacuit, & protinus petijt, ut ſibi prædia cujusdam donaret. Ille quidam erat hoſpes ejus, is ipſe, à quo receptus erat, à quo ſanatus. Philippus illum in bona, quæ petebat, induci juſſit. Expulſus bonis ſuis ille, non, ut ruſticus, injuriam tacitus tulit, ſed Philippo Epiſtolam ſtrictam ac liberam ſcripſit. Quâ acceptâ ità exarſit, ut ſtatim Pauſaniæ mandaret, bona priori domino reſtitueret. Cæterùm improbiſſimo militi, ingratiſſimo hoſpiti, avidiſſimo naufrago, ſtigmata inſcriberet, ingratum hoſpitem teſtantia. Dignus quidem fuit, cui non inſcriberentur illæ literæ, ſed inſculperentur, qui hoſpitem ſuum, nudo & naufrago ſimilem, in id, in quo jacuerat ipſe, littus expulerat.* Hactenùs Seneca. Ergò non injuriâ inter vitia ferreæ ætatis id quoq; recenſet Ovidius Lib. I. Metamorphos. Fab. IV.

Vivitur ex rapto, non hoſpes ab hoſpite tutus,
Nec ſocer à genero, fratrum quoq; gratia rara eſt.

Pag. 57. verſ. 24. *Ex affixis notulis argumenti ſummã elicuit*] Hoc ait, non tàm ex artificio ipſo, quàm lemmatis aſcriptis, rem à Regina & quidem curioſius contemplatam, agnitam. Ruditatis hoc ſeculi indicium erat, ac pictoriæ artis infantiæ, quæ niſi notoriis titulis agnoſci non poterat.

Pag. 58. verſ. 34. *Subarmalem veſtem indutus*] Sic paulo poſt: *Ni ferrum ſubarmalis togæ* A *durities reppuliſſet*. Papias: *Subarmales tunicæ dicuntur ſuccinctæ, id eſt curtæ*. Math. Martinius Etymolog. *Subarmalia, quæ ſub armis induuntur.*

36. *Adeò honeſtatem in cunctis obſervandam putavit*] Rectè obſervavit in Conlectaneis ſuis Cl. Vir, M. Brynolfus, Epiſcopus Scalholtenſis, *honeſtatem*, quam hic Amletho Saxo adſcribit, ad fortitudinem animi transferendam. Noluit enim Amlethus timoris aut ignaviæ opinionem B facere Britanniæ Regi, convivium inſidiosè paratum detrectando, quaſi vitæ nimium ſolicitus, & ſalutis cautus fuiſſet. Nam ſi ſubterfugiſſet, certus erat, formidinem ſibi objectam iri, vitium illis temporibus plusquam capitale. Etenim ſæpè, quo repellerent hanc maculam, præſentaneo mortis diſcrimini ſe objecerunt. Adeo necem certiſſimam pati, quam hoc verbum *timidi*, maluerunt. Quod cum hoſtes probè noſſent, ſæpè hac techna Heroas numero ſuorum oppreſſerunt, objectantes timorem, niſi C congrederentur. Cujus dicti ferè ſemper impatientes vitam amiſerunt, dum fortes videri volunt, prudentiam deſerentes.

Pag. 59. verſ. 8. *Fraudato Lethrarum Rege.*] Qui idem Rex Daniæ eſſet. Nam ſic κατ᾽ ἐξοχὴν dicebantur Daniæ Reges, à totius Daniæ Metropoli, & regiâ arce atque ſede *Lethra*; de quâ abundè ſuperius dictum nobis.

9. *Jutiæ regnum occupaſſe conqueſtus*] Di- D ligenter notandum opinor, quod hêic Saxo ſcribit, tyrannidi ſuæ Vigletum, quâ in filij abſentia, matrem Amlethi divexavit, σοφὸν φαρμακὸν, & ſapiens commentum inveniſſe, quo ſe purgaret, ac ſi opus eſſet, excuſaret; videlicet, ſe prius ab Amletho læſum jus ſuum repetere. Etenim Daniam primis temporibus regulos plures habuiſſe, adeo ut in Jutia unus, in Sælandia unus, in Scania, ac Fionia, itidem unus fuerit, ex Jomßvikinga Sogu/ & alijs monu- E mentis, liquidò conſtat: qui tamen omnes ſub univerſali Daniæ Monarcha, & potiſſimùm Lethrarum Rege, ſua imperia adminiſtrarunt, atq; ejus beneficio regna obtinuerunt. Ideoq; eos *populi Reges*, Fylkißkonga/ vocarunt, quod certo populo, non univerſæ genti, imperitarunt; cæteros autem, *Reges gentium*, Thødkongum. Erant itaq; illi quidem Reges, ſed diſparati à regibus gentium. Quod ubi diligenter obſervamus, duo nobis, ſatis alioquin infeſti F tolluntur ſcrupuli: unus, quod Daniæ Regum nonnulli in Hiſtoriis nominantur, quorum tamen neq; Saxo, neq; alius, qui univerſalem Hiſtoriam ſcripſit, meminerunt. Nimirùm, hi beneficio regnum, non ſucceſſione aut electione tenuerant, atque alicui majori Regi, inprimis Lethrarum principi, quodam modo obnoxij erant. Alter, quod illorum poſteritatis, quæ etiàm regnarit, rara ſit mentio. Indidem hoc factum opinor. Quando-

 qui-

quidem enim penes Lethranos poteſtas erat, A regni tribuendi adimendiq; ; ut promotos volebant illi ſuos, vel propinquos, vel amicos, ità illis, tanquàm præmia virtutis, regna iſta minora aſſignarunt. Sæpius verò ſinè aliis regibus partes illæ manebant, & univerſalis illius Lethrani duntaxat imperio parebant: nempè, ſi vel non erat, qui ſceptris dignus putabatur, vel ipſe dominandi cupidior, non ferebat alium, quàm ſe in patria regem ſalutari. Quam obſervationem diligenter tenere convenit. Non tàm B cauſatur ergo Vigletus, quòd Amlethus Rex in Jutia dictus fuit, quàm quòd iniuſſu Lethrarum Regis, regnum in Jutia occupaverat, cùm ejus autoritate beneficioq; ratum illud regnum eſſe conſveviſſet. Proinde majeſtatis imminutæ cauſam tyrannidi prætexit Vigletus. *M. Brynolfus.*

14. *Ad locum, cui Undenſakre nomen eſt*] Fortè intelligit Schytiam, ſive Tartariam, quæ Idiomate Norvagico antiquitus dicebantur Serck- C land. Nam veriſimile eſt in longinquas terrarum oras conceſſiſſe Fiallerum, demendæ ignominiæ causâ, *ubi nec Pelopidarum facta, neq; nomen audiret.* Clariſſimus Vir, M. Brynolfus Svenonius, exiſtimat Saxonem ſcripſiſſe Vdaenſakur: quem ſibi commenti ſunt antiqui agrum ſolo fertiliſſimo, quem bonos & quietos homines ab hac vita excepturum crediderunt, ubi immortales manerent juſti & pacifici homines, quiq; ſtrepitum Valhallæ non affectarent, ve- D rùm in vita ad præclara pacis ac togatæ virtutis merita à ſago tranſiiſſent, ac mortalibus hac ratione publicè profuiſſent, ubi in alternis delicijs ac voluptatibus verſarentur, ſinè labore, metu, ac moleſtia, ipſaq; adeò morte. Unde nomen accepit Vdaenſakur/ id eſt, *Ager immortalium*, aut, *Vitalis ager*, aut, *Ager Superſtitum.* Ille verò ager bonis tantùm, ut dixi, viris, & qui juſtitiâ, aliiſq; magnis, præſertim togatis virtutibus, illuſtres fuère, patuit, ut ſangvinariis & E cruentis *Valhalla.* Nam Gimbell in cœlo, deorum immortalium, ac bonorum Dæmonum locus credebatur: Huergemell/ perditiſſimorum ac peſſimorum: Helgrindur/ vulgi turbæque mortalium ignobilis: Valhalla/ Regum, Heroum, Aſarum, Ducumq; in bello fortiter occumbentium: Vdaenſakur/ optimorum virorum, ac virtutum claritate præclarè de genere humano meritorum. Jam verò, quamvis alicubi terrarum locum hunc exiſtimabant; F ubi tamen eſſet potiſſimùm, vulgò neſcitum eſt. Antiquitates Iſlandicæ innuunt opinionem fuiſſe, ultrà Grandvicum, Norvegiæ terminum, ubi *Jötumheimos* ponunt, eſſe: ac potiſſimùm Glæſerwoll/ id eſt, ſplendidos campos. Hinc erant, qui peregrinationem ſponte ſuſceperunt Vdaenſakurs inquirendi causâ. Ex quorum numero Fiallerum Saxonianum extitiſſe opinor, qui poſt rem non è ſententia bello geſtam, militaribus artibus & Reipublicæ ſe ſubduxerit, atq; peregrinationem longinquiſſimam ſuſceperit. Ex qua quia nunquam redierit, verùm in remotiſsimis, ac diſsitiſsimis locis diem ſuum obiverit, unde certus nuncius ad populares & gentiles non pervenerit; hominum familiaris ſuperſtitio, omnia in majus fingens, Fjallerum non reverſum, in hoc immortalitatis agro verſari credidit, ac amicorum deſiderium conſolata eſt.

39. *Inſignis ejus nomine ac ſepulturâ campus apud Jutiam extat*] Qui hodieq; appellatur Amlets Hede/ teſte Cl. Viro, M. Andrea Vellejo, Saxonis interprete non infelice.

49. *Ut labiorum continentiam jugi ſilentio premeret*] Simile exemplum refert Cuſpinianus de Maximiliano Primo Imperatore: cujus coronationem pater Fridericus III. cum lacrymis ſpectaſſe dicitur, eò quòd ab infantiâ pænè in nonum ætatis annum, quaſi elinguis fuiſſet, ut plerisq; mutus judicaretur; qui tamen in perfectâ ætate, facundiâ fuit admirabilis. Nempè quemadmodùm præcocia ingenia raro ſolent ad frugem pervenire: ità contrà quæ initio plurima habent vel ſenſuum obſtacula, vel ſentiunt alia incommoda, poſtmodùm tarditatem alacritate & magnitudine rerum geſtarum compenſare videmus. Et juxtà Baptiſtam Mantuanum:

Pag. 60. verſ. 26. *Frowvini filios Wermundus paternæ dignitatis honoribus evehit*] Ex his verbis colligas, Slesvicenſem Præfecturam olim precariam & beneficiariam à Danorum Regibus extitiſſe.

Omne quod excellens opus & ſublime futurum,
Difficiles ortus habet incrementaq; tarda.

41. *Felicem recentis vulneris ultionem*] Id eſt, Cladis acceptæ, cæde Frowini. Frequentiſsima Saxoni eſt hæc in ſignificatione vocis hujus uſurpatio, quomodo ſemel aut iterùm monuiſſe me memini. Scilicet Valerium Maximum etiàm hac formula expreſsit, apud quem ſimilis planè τοῦ *Vulneris* notatio ſæpius occurrit. Libro II. Cap. 8. *Piget tædetq; per vulnera Reipublicæ ulteriùs procedere.* Et Lib. VI, Cap. 2. *Obducta jam vietis cicatricibus bellorum civilium vaſtiſſima vulnera revocare.*

Pag. 61. verſ. 7. *Receptum à Rege craterem*] Ità legendum duxi pro *cruorem*, quod in antè excuſis erat. *Craterem*, id eſt, *poculum* à Rege donatum.

21. *Hos ſiquidem eſſe*] In prioribus ità legebatur editionibus: *Hos ſiquidem, quos diuturna armorum experientia.* Sed omninò ſupplenda oratio erat τὸ *eſſe*, quæ alioquin obſcuritatis nonnihil contraxiſſet.

Pag. 62. verſ. 6. *Patriamq; cædis causâ liquiſſe teſtantur*] Cædis, ſcilicet non perpetratæ, ſed ulciſcendæ. Nam in paternæ cædis ultionem conjuraverant. Et ſequitur: *Quod Rex eos non*

de

de patrandi facinoris voto, ſed de patrati noxâ a- A ſtruxiſſe credebat.

8. *Arenam preſſit*] Subſtitit, pedem eo in loco, ubi Keto & Wigo eum occuparunt, ex improviſo fixit, quod imminentes vitare deforme exiſtimaret. Locutio eſt ab Athletis deſumpta. Sic *gradum & veſtigia premere* Poëtæ uſurparunt. Valerius Flaccus II. Argonaut. *Gradum preſſere attoniti.* Virgilius VI. Æneidos: *Sic effatus veſtigia preſſit.* Ità & Livius Lib. VIII. B *Pedem premere*, pro *figere* dixit. Dani dicerent: Hand holt ſtand.

45. *Duos ſiquidèm cum uno decernere ut iniquum*] Nam, ut in Proverbio eſt: *Ne Hercules quidèm adverſus duos.* Et erat hæc apud veteres pugiles duelli lex, ne duo unum aggrederentur; verùm ſinguli cum ſingulis dimicarent.

Pag. 63. verſ. 24. *In proverbium apud exteros ductum*] Quod & apud noſtrates inolevit, hanc in ſententiam: ᛅᛏᛁᛋᛚᛁᛋ ᛒᛅᚿᛁ C ᛒᚱᛅᛁᚦ ᚴᛅᛘᛚᛁ ᚴᛁᛘᛒᛁᚱᛋ ᚢᛅᚿᛁ.
Athiſles bane brøed gamle Kempers vane.

50. *Subitoq; velut ex muto vocalis evaſit*] Sic apud Gellium Lib. V. Cap. 9. legere eſt de filio Crœſi Regis, qui diu mutus & elinguis habitus eſt. Cùm verò in patrem ejus bello magno victum, & urbe, in quâ erat, captâ, hoſtis gladio deducto Regem eſſe ignorans, invaderet: diduxit adoleſcens os clamare nitens: eo- D que niſu & impetu ſpiritus vitium nodumq; linguæ rupit; planeq; & articulatè elocutus eſt, clamans in hoſtem, ne Rex Crœſus occideretur. Item de Samio quodam Athletâ, qui cum anteà non loquens fuiſſet, ob ſimilem dicitur cauſam loqui cœpiſſe.

Pag. 64. verſ. 7. *Nec mora, condicitur pugnæ locus*] Hic non injuria quæritur, An in bello, à parte utriusq; exercitus, unus aut plures eligi poſſunt, à quorum fortitudine univerſa de- E bet ſtare victoria? Affirmativa videtur probabilis. I. Exemplis ubiq; obvijs, ut Davidis cum Goliatho, 1. Reg. 17. & militum Abneri atque Joabi, 2. Reg. 2. Item Romanorum & Albanorũ, ut legere eſt apud Livium Lib. III. Sic Monomachias ſæpius de rerum ſumma olim à noſtratibus & vicinis nationibus inſtitutas, non ſolùm præſens hoc Uffonis, qui cum Saxoniæ principe de imperio, duello conflixit, exemplum, verùm etiàm aliorum Hiſtoricorum F monumenta teſtantur. II. Ratione, quia ſine magnâ clade & multo ſangvine finis obtinetur, nempe victoria. Sed hodie hunc morem merito deferendum eſſe putamus. Nam I. periculoſum eſt univerſæ gentis imperium unius virtuti & fortunæ committere. II. Hoc noſtro ſeculo magis periculoſum eſt, quia bombardæ uſu, minimo negotio, vel à viliſſimo cacula interficitur vir fortiſſimus.

19. *Tantoq; ætatis ſpatio*] Nempe ad triceſimum ætatis ſuæ annum. Sic etenim de Uffone Sveno Aggæi, Saxonis σύγχρονον, Cap. 1. Hiſtor. Dan: *Hujus filius extitit VVermundus; qui adeo prudentiæ pollebat virtute, ut indè nomen conſequeretur. Unde & Prudens dictus eſt. Hic filium genuit Uffi nomine, qui usq; ad triceſimum ætatis ſuæ annum fandi poſſibilitatem cohibuit.*

26. *Danis opprobrio extabat*] Hic etiàm audis, Slesvicenſium delictum, quo contrà unum & ſolum duo dimicarunt, Danicæ gentis convitio ludibrioq; adſcribi. Quare Slesvicenſes Danos olim habitos eſſe, hinc firmiter colligas. Quod annoto contrà quorundam opinionem, qui regni Danici terminos, citià quàm par eſt, migrant, Holſatos Germaniæ adſcribentes, quos jure meritiſſimo prius ſibi Dania vendicavit. Nam quorſum alioqui Slesvicenſium dedecus homo Danus genti ſuæ ignominioſum dixiſſet?

45. *In profunda defoderat*] Recepta conſvetudine chariſſimas rerum uſibus mortalium interverterunt. Atqui enſes & gladios, ſecundum corpus, gens illis ſolis tota dedita, diligebat: ac proinde, vel ſecum ſepeliverunt gloriæ ſuæ ac fortunæ vindices, quod multæ nos Hiſtoriæ docent; vel quovis modo alio abdiderunt. Erant etiàm, qui famam poſt fata aucupantes, vel ſaxis ſubdiderunt ingentibus, vel in puteos ac profundas voragines demerſerunt, poſitis prœmij vice depoſitis armis, ſi quis poſtea tanta virtute exſurgeret, qui ſuperatis obicibus ac difficultatibus, illa ſibi aſſereret. Similiter Wermundus exſpes futuri ſucceſſoris, *Screp* gladium antè diem abſconderat, melius illum ſic perire arbitratus, quam ſi vel promiſcuo vulgo publicaretur, vel in hoſtium manus, & peſſimè meritorum hominum, traderetur, qui illo ad vexandam patriam abuteretur. Illa fuit ejus temporis ζηλοτυπία.

Pag. 65. verſ. 37. *Nimietate gaudij vultum fletu ſolvit.*] Hoc eſt, præ gaudij magnitudine, abundantiâ, vehementiâ. Apulejo, Arnobio, Ammiano Marcellino, Martiano Capellæ, alijsque medij ævi ſciptoribus, vox non inuſitata. Apulejus Lib. II. *Oppidò formido, ne nervus rigoris nimietate rumpatur.* Et Lib. III. *Hi gaudij nimietate gratulari, illi dolorem ventris manuum compresſione ſedare.* Et Lib. IX. *Inſignis tutelæ nimietate inſtinctus atq; inflammatus.* Arnobius Lib. IV. p. m. 78. *Quæ vel curſim perſtrinximus, vel nimietatis non attigimus tædio.* Et Lib. VII. pag. 137. *Sequitur ut de thure. deq; mero, aliquid ſine ulla nimietate dicamus.* Ammianus Marcellinus Lib. XIX. pag. 149. *Nimietatem frigoris aut caloris, vel humoris, vel ſiccitatis, peſtilentias gignere, Philoſophi & illuſtres Medici tradiderunt.* Martianus Capella Lib. VI. pag. 196. de Zonis loquens: *quarum tres intemperies multa à contrariorum nimietate* religa-

relegavit. Johannes Caſſianus Collat. 2. Cap. 16. *Omni igitur conatu debet diſcretionis bonum virtute humilitatis acquiri, quæ nos illæſos ab utraq; poteſt nimietate ſervare. Vetus namq; ſententia eſt,* ἀκρότητες ἰσότητες, *id eſt, nimietates æqualitates ſunt. Ad unum enim finem nimietas jejunij & voracitas pervenit.* Eugippius in Vita S. Severini, Cap. IV. pag. 6. *Ad cujus immanitatem frigoris comprobandam, teſtem conſtat eſſe Danubium, ità ſæpè glaciali nimietate concretum, ut etiam plauſtris ſolidum tranſitum ſubminiſtret.*

42. *Ità Saxoniæ regnum ad Danos translatum*] Regnum hic diſertè Saxoniam vocat, & veriſſimè. Nam Odinus filiorum ſuorum Baldum illo donavit, teſte Edda. Illud notatu dignum, quod gentes illæ omnes, quibus Odiniani filij imperitabant, eandem linguam ſervaverint, Sveones, puta, Dani, Norvegi, Saxones, etc. In illis etenim omnibus miram deprehendent convenientiam, qui radices ac fontes vetuſtatis eruere velint. *M. Brynolfus.*

54. *Tetro ſuperbiæ ſqualore fuſcavit*] Undè & *Superbi* cognomen meruit. Hunc etenim eſſe Danum puto, cujus meminit Snoro Sturleſonius in antiquiſſimo illo Norvagiæ Chronico, quod egregio publico in lucem edidit Studioſiſſimus Antiquitatum Patriæ conſervator D. Olaus Wormius, pag. XVIII. Vdi diſſe forbenefnde Kongers tid udi Vpſal/ vare diſſe Konger i Danmarck 1. Dan/ den Stolte eller Storſindede/ hand blef ſaare gammel/ 2. Hans Søn Frode hin Stercke. [Nam ità legendum arbitror pro Frode hin Fredgode/ ut ſeries Regum & Genealogia ſibi accuratè conveniat] 3. Frodis Sønner vare Haldan och Friblef. In Odini quoq; Genealogia MS. Dan hic dicitur ᚦᛅᚾᚢᚱ ᛘᛁᚴᛁᛚᛅᛏᛁ. Danur mikilate. Sequentem verò *Danum*, qui Saxoni poſt Frothonem Vegetum regnaſſe traditur, non *Danum*, ſed *Haldanum*, dicendum eſſe, omninò exiſtimo, antiquâ illa Genealogia adductus.

Pag. 66. verſ. 6. *Hómothum & Hógrinium*] Reſcribe *Hógrimum*: aut ex noſtro Idiomate *Hæmodum* & *Hægrimum*; quibus familiare eſt *æ* diphthongum, ut *ai* pronunciare, ubi Dani *ø* profeꝛunt. *M. Brynolfus.*

22. 23. *Fronsq; nullis armorum veſtigijs exarata*] Hoc eſt, Frons nulla vulnerum, quæ ab armis infligi ſolent, ſigna oſtendens; frons nullis cicatricibus inſignita. Poëticè hoc dictum, quomodò multa in Saxone; ductâ Metaphorâ à ſulcis, quos aratrum ducit. Virgilius VII. Æneid.

Et frontem obſcœnam rugis arat ———

Ovidius Lib. III. Metamorphos.

———— *poſuitq; ad tempora canos,*
Sulcavitq; cutem rugis ————

Et alibi:

Jam venient rugæ, quæ tibi corpus arent.

Et:

Jamq; meos vultus ruga ſenilis arat.

Horatius:

Cum ſit tibi dens alter, & rugis vetus
Frontem ſenectus exaret. ————

Plautus in Bacchidibus: *rugæ conſulcant frontem.* Apulejus Apologetico ſuo: *frontem ſulcis rugarum inaratam*, dixit. Petrus Chryſologus Sermone CLIV. de Sarâ: *Si vetula conciperet exarata jam rugis.* Hieronymus ad Heliodorum: *Forſitàn & laxis uberum pellibus mater, aratâ rugis fronte, antiquum referens mammæ lallare congeminet.* Item Epiſtolâ II. *Nunc jam cano capite, & aratâ rugis fronte.* Et ad Furiam: *Fronte rugis aratâ, vicina eſt mors in foribus.* Et in Eſaiæ Cap. 40. *Pulchra mulier, quæ adoleſcentulorum poſt ſe trahebat greges, aratâ rugis fronte contrahitur, & quæ prius amori, poſteà faſtidio eſt.* Vide eundem in Cap. VII. Zachariæ: & Joſephum Devonium de Bello Trojano Lib. IV. pag. 102.

24. *Bina quadratæ formæ ſpatia*] Apud veteres Danos duello pugnaturi areas quadratas lapidibus prius deſignare ſolebant, extra quas ſi quis fuiſſet robore adverſarij pulſus, pro victo habebatur. Videatur Clariſſimus Vir, *multaq; tenens vetuſta ſepulta*, ut cum Ennio loquar, D. D. Olaus Wormius, Profeſſor in Regiâ Academia Hafnienſi, mihique Affinis & amicus conjunctiſsimus, Monument. Danicorum Lib. 1. Cap. 9.

39. *Perinde ac continuo ponte juncta puppium tabulata præſtarent*] Navibus pontes fecerunt antiqui hoc modo. Naves plures parvo intervallo in ordinem collocarunt rectâ lineâ: deinde tabulis omnes inter ſe & cum terra conjungentes, tranſitum liberum ab unâ parte ad alteram præſtiterunt. Quod ſuum temporarium opus, cum placebat, ſubito diſſolvere poterant, reductis undique tabulis, & in naves tantillo intervallo diſsitas compoſitis, ut nulli, niſi cum vellent, trajicere licitum eſſet, nec tamen claſſem loco moveri neceſſe eſſet. *M. Brynolfus.*

43. *Hvirvvillus Hallandiæ princeps*] Ità cum Svaningio, Meurſio, Pontano, imo & Parente meo beatiſsimæ memoriæ, M. Johanne Stephanio [cujus breviſsimis ad oram Libri ſui, quo ego nunc fruor, aſcriptis Notis & Emendationibus, non parùm me adjutum ingenuè profiteor] emendandum duxi, pro eo, quod in antehac divulgatis extabat Codicibus, *Hollandiæ princeps.* Notatu verò digna eſt hoc de loco Obſervatio Pontani, Hiſtoriæ Danicæ Lib. 1. *Hvirvvillum*, inquit, *Hallandiæ, ut ſuprà indicatum, principem, perperàm Hollandiæ principem, Latini Saxonis Exemplaria typis excuſa præferunt. Et perperàm ſimiliter, qui Saxonem Danicè tranſtulerunt*, aff Holland/ *item*, Hollender/ *reddiderunt, reclamantibus præter alia, eamq; verſionem arguentibus ſatis, ipſis illis,*

illis, quæ poſitæ ſunt, Buggonis & Gunbolmi, cæterorumq; nomenclationibus, Svetiam Hallandiamq; Daniæ Norvagiæq; conterminas, non Hollandiam, ævo adhuc Saxonis parùm notam aut nominatam, redolentibus. Sed & in ea fui ſententia legendum hic eſſe *Halogalandiæ princeps.* Eſt autem *Halogalandia*, quæ hodieq; Incolis Helieland / vel Helgeland dicitur, Saxoni alicubi *Halogia*, Provincia quædam in ea Norvagiæ plaga, quæ *Nordlandia* appellatur. Norvagiæ vero Imperium inter A multos olim principes diviſum fuiſſe, ex Chronico Norvagico antè citato liquidò conſtat. Adde quòd nomina illa *Broddonis*, *Bildi*, *Buggonis*, *Fanningi*, *Gunbolmi*, *Finni*, idioma potius Norvagicum, quàm Hollandicum reſipiant.

17. *Hoſtile ferrum carminibus obtundere ſolitum*] Modum hunc aciem ferri obtundendi, at deyffa eggiar / nominarunt antiqui, crebro lectum in priſcorum actis. Dani hodieq; dicunt; at døffue Suerd.

NOTÆ VBERIORES IN LIBRUM V. HISTORIÆ DANICÆ SAXONIS GRAMMATICI.

Pag. 67. verſ. 44. R*Erum exciderent ſummâ*] Ità unicâ literâ vocem hanc auxi & locupletavi, quâ eam priores Editiones ſpoliaverant. Exſtabat enim pro *exciderent*, quod ipſe contextus flagitat, τὸ *excideret*, ſenſu genuinò prorſus reclamante.

Pag. 68. verſ. 7. *Fallaciarum laqueis ſtrangulabat*] Imitatus eſt Martianum Capellam ſuum, qui ferè eundem in modum loquitur ſub initium Lib. IV. *Donec nexilis complexio circumventos ad interrogantis arbitrium ſtrangularet.*

12. *Hos ſimul conceptos idem partus abſolvit*] Hic quidem locus eſſet dicendi de numeroſâ prole ſimul uno partu edita: ſed ne multis exemplis benevolum Lectorem detineamus, ſufficiat in præſentia meminiſſe, quæ Gellius Lib. X. Cap. 2. ex Ariſtotele de numero puerperij commemorat: *Ariſtoteles*, inquit, *Philoſophus memoriæ tradidit, mulierem in Ægypto, uno partu quinque enixam pueros: eumq; eſſe finem dixit multijugæ hominum partionis; neq; plures unquam ſimul genitos compertum. Hunc autem eſſe numerum ait rariſſimum. Sed & divo Auguſto imperante, qui temporum ejus hiſtoriam ſcripſerunt, ancillam Cæſaris Auguſti, in agro Laurente, peperiſſe quinque pueros dicunt; eosq; pauculos dies vixiſſe; matrem quoq; eorum, non multò poſt quàm peperit, mortuam; monumentumq; ei factum, juſſu Auguſti, in via Laurentina, inq; eo eſſe ſcriptum numerum puerperij ejus, de quo diximus.* Unicum ſaltem addam de miraculoſo illo puerperio filiæ Florentij, Comitis Hollandiæ, quod contigit Anno Chriſti 1278, ſecundùm Mejerum, ex cujus Annal. Lib. IX. ſequentia aſcribenda duxi: *Anno 1278 obijt Mathildis, filia Florentij Comitis Hollandiæ, ea quæ uno partu liberos peperit CCCLXV; qui omnes ab Othone, Epiſcopo Trajectenſi, ſacris abluti ſunt fontibus, in pelvi ſimul jacentes, ac deindè obierunt. Hoc Mathildi accidiſſe putatur, ideò quod pauperculæ cuidam mulieri geminos exprobraſſet, perindè atq; adulteræ, quæ conſcia pudicitiæ ſuæ: Oro, inquit, Deum, ut tot parias ipſa, quot dies continet annus. Erat au-* B *tem Mathildis, uxor Comitis Hennebergenſis, Hermanni; mater illi Mathildis, filia Ducis Brabantiæ Henrici; frater Gulielmus, Hollandiæ Comes, qui ad Imperij apicem electus eſt contra Fridericum II. Sepulta eſt apud Losdunum in Monaſterio à matre fundato. Errant, qui eam Margaretam Comitem Hollandiæ vocant, eumq; partum anno 1314 aſſcribunt.* De partu hoc prodigioſo ità & Junius Bataviæ Cap. XX. *Losdunum duobus paſſuum millibus ab Haga-Comitis diſſidet, à collibus, quos inter habita-* C *tur, nomen adeptum: Bernardi inſtitutum ſequitur, à Mathilde conſtructum. Ubi oſtenditur inter alia monumentum Margaretæ Principis fœminæ, quæ Florentij IV. Comitis è Mathilde, jam dictâ uxore, filia, Comiti Hennebergenſi nupta, uno pauciores, quàm annus vertens dies habet, liberos, partu portentoſo ediditſſe memoratur: quæ res, ut compendio abſolvam, ad hunc habet modum. Pauperculam gemellos enixam, & pendentes utrinq; ab uberibus lactantem, quæ Comitis uxori ſe fortè obtulerat, ſtipem flagi-* D *tans, probro inceſſebat ipſa princeps, & adulterio concepiſſe inceſtam prolem ajebat; fieri enim poſſe, ut uno ex marito bina ſtirps naſceretur, pernegabat. Illa pudicitiæ intemeratæ Deum teſtem citans, imprecatur illi ſobolem, quæ numerum ſolidi anni dierum æquet, ſi pudicitiæ ſuæ conſtaret honos. Precum efficaciam comprobaſſe eventui fides dicitur, partu incredibili, niſi publici monumenti auctoritatem convellere, fidemq; tabulæ, ad teſtandam ſempiternam rei memoriam poſitæ, diſſolvere nefas putarem. Epi-* E *graphen non abs re fuerit hoc loco aſcribere, ſervatâ ejus ſeculi lexi, ut Saliorum & Carmentæ obſoleta verba religioſè retinenda duxit antiquitas, & conſervanda, ne fides periclitetur. Illuſtris Domini Florentij Comitis Hollandiæ filia, cujus mater fuit Mathildis, filia Henrici Ducis Brabantiæ, fratrem quoq; habuit Guilielmum Alemanniæ Regem. Hæc præfata Domina Margareta, anno ſalutis 1276, ætatis ſuæ anno 42, ipſo die Paraſceves. hora IX. ante meridiem,* E *peperit infantes vivos, promiſcui ſexus, numero trecentos ſexaginta quatuor; qui poſtquàm per Venerabilem Epiſcopum, Dominum Guidonem Suffraganeum*

neum, præſentibus nonnullis proceribus & Magnatibus, in pelvi quadam, baptiſmi Sacramentum percepiſſent, & maſculis Joannes, fœmellis verò nomen Heliſabeth impoſitum fuiſſet, ipſorum omnium, ſimul cum matris, animæ ad Deum æternaliter victuræ redierunt, corpora autem ſub hoc ſaxo requieſcunt. Conſimilis exempli in partu numeroſo obſervati fides, (ne quid Dei potentiæ derogetur) adnotata legitur ab Annalium Brunſvicenſium ſcriptore: conſentientibus Alberto Cranzio in Vandalicæ Hiſtoriæ Commentarijs, & Erneſto Anhaltinorum Principum hiſtoriographo: quorum conſenſus teſtatur, triceſimo ſeptimo poſt prædictum prodigium anno, Margaretam, huic, de qua loquimur, cognominem, Holſteinij Comitis conjugem, totidem capitum ſobolem maturo partu enixam edidiſſe, in quo fœtus omnes humanam manifeſtè ſpeciem repræſentantes, in baptiſterio ſalutari undâ abluti fuerint. Hæc vir Clariſs. Hadrianus Junius: cui concinit Ludovicus Gvicciardinus in Deſcriptione Galliæ Belgicæ. Verùm hodie Tabula illa aliter legitur, ad hunc videlicet modum:

En tibi monſtroſum nimis & memorabile factum,
Quale nec à mundi conditione datum.
Hæc lege, mox animo ſtupefactus Lector abibis.

Margareta, Hermanni, Comitis Hennenbergiæ, Uxor, Florentij quarti, Comitis Hollandiæ & Zelandiæ, filia, Gvilhelmi Regis Romanorum, ac poſteà Cæſaris, ſeu Gubernatoris Imperij, atq; Aleitheiæ, Comitis Hannoviæ, ſoror, cujus patruus Epiſcopus Trajectenſis, avunculi autem filius, Dux Brabantiæ, & Comes Thuringiæ. Hæc autem illuſtriſſima Comitiſſa annos quadraginta duos circiter nata, ipſo die Paraſceves, nonam circiter horam, anno milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo ſexto, trecentos ſexaginta quinq; enixa eſt pueros, qui priùs à Gvidone, Suffraganeo Trajectenſi, omnes in duobus ex ære pelvibus baptiſati ſunt, quorum maſculi, quotquot erant, Joannes, puellæ autem Eliſabethæ vocatæ ſunt; qui ſimul omnes cum matre uno eodemq; die fatis conceſſerunt, atq; in hoc Lausdunenſi templo ſepulti jacent. Quod quidem accidit ob pauperculam quandam fœminam, quæ ex uno partu gemellos in ulnis geſtabat pueros, quam rem ipſa Comitiſſa admirata, dicebat; Id per unum virum fieri non poſſe, ipſamq; contumelioſè rejecit. Unde hæc paupercula animo perturbata, ac perculſa, mox tantum prolium numerum ac multitudinem ex uno partu ipſi imprecabatur, quot vel totius anni dies numerarentur; quod quidem præter naturæ curſum obſtupendâ quadam ratione ita factum eſt; ſicuti hìc in perpetuam hujus rei memoriam, ex vetuſtis, tàm manuſcriptis, quàm typis excuſis Chronicis, breviter poſitum & enarratum eſt. Deus ille ter maximus, hac de re ſuſpiciendus, honorandus, ac laudibus extollendus in ſempiterna ſecula, Amen.

15. *Proximo neceſſitudinis ordine contingebat*] Quippe qui Frothonis fratre genitus erat, ut mox ſequitur in contextu: *Eodem tempore quidam Frothonis fratre genitus pro tuendâ patriâ gerebat rei nauticæ ſummam.*

27. *Violensq; amplexuum uſus extabat*] Id eſt, Violentus, & raptim petitus, ut mox loquitur Saxo.

28. *Publicata eſt Venus*] Diffuſus erat & promiſcuus libidinis uſus, nec ſe *Venus*, ſivè concubitus, intrà limites conjugalis amoris continebat. Hic ſatis conſtat per *Venerem* ſignificari τὰ ἀφροδίσια, ſive ipſam μῖξιν, quam *corporale concilium* Arnobius appellat. Idem Arnobius in extremo Libro V. *In uſu ſermonis veſtri Martem pro pugna appellatis, pro aquis Neptunum, Liberum patrem pro vino, Cererem pro pane, Minervam pro ſtamine, pro obſcœnis libidinibus Venerem.* Notandum etiàm, quod *Veneris* vocabulo utatur Saxo noſter, tanquam inter illa eſſet, quæ μέσα dicuntur, ſeu ancipitia; hoc eſt quæ tàm in bonam, quàm in malam partem interpretari poſſunt; ut, *Valetudo, gratia,* & ſimilia. Non poſſum, quin hoc loco adducam verba Quintiliani ex Declamatione XV, quibus eleganter nobis ob oculos ponit diſcrimen honeſti & meretricij amoris: *Amoris*, inquit, (*ſi ſapientiæ ſequamur auctores*) *antiquiſſimum numen, & cui ſe naturæ debet æternitas. Sed ille mitis & ſerius, honeſtis cupiditatibus & viribus ſacræ charitatis exultans, ut qui cuncta priſcæ noctis opertâ caligine diduxerit primum, deindè miſcuerit. Hic verò, quo perditis viſceribus adhæremus inquieti, laſcivientis adhuc ætatis inſtinctu, tumultuoſus ac petulans, telis funereis facibusq; armatus. Præſtat igitur ille mortalibus liberos hac uſitatâ conjugij pietate; hic incœſta, libidines, adulteria, meretrices.*

29. *In cauſa otium erat*] Undè Ovidius.

Otia ſi tollas, periere Cupidinis arcus:

Otium certe incentivum eſt libidinis, & variorum flagitiorum radix, fons, & origo. Nam ſicut aquæ, quæ non moventur, putreſcunt & fœtorem contrahunt: ità & animus marceſſit, corpusq; langveſcit, quum utrumq; agitationis expers eſt. Virtus autem exercitio perſeverat. Petrus Chryſologus Sermone XXVIII. Sic mox infrà auctor: *Cujus contubernales otio petulantiam nacti.*

31. *Errabundæ Veneris portum*] Quam Lucretius Lib. IV. eleganter *Vulgivagam Venerem* appellavit, hoc eſt, mixtionem meretriciam, & cum ſcortis. Saxo ipſe paulo pòſt *Vagabundam atq; erroneam Voluptatem* vocat. Valerius Maximus Lib. II. Cap. 1. *Venerem inconceſſam: Proximus à Libero patre intemperantiæ gradus, ad inconceſſam Venerem eſſe conſvevit.* Julius Firmicus *erraticos amores*; Lib. VI. *Luna ſi in Veneris domo fuerit inventa, faciet infamibus ſemper amoribus implicatos, impuros, libidinoſos, & qui erraticis ſemper amoribus inhæreſcant*: qui & paulo antè, *furtivam Venerem agitare* dixerat.

34. *Ità à populari prolem regiam*] *Popularis* & hoc loco, & alibi paſſim apud Saxonem noſtrum,

noſtrum, nequaquàm ſignificat, quem *conterraneum* vulgò dicunt; ſed hominem vulgarem, ex infima plebis ſorte, & abjectæ conditionis. Sic infrà: *Indignum regiæ ſtirpis puellam thoro popularis aſtringi.*

35. *Septum vallo conclave petivit*] Ejusmodi conclavia, ſivè potius carceres, in quos ſe Virgines ambitioſè pulchræ, partim ſuo, partim parentum faſtu, ſe incluſerunt, ut à conſpectu promiſcuæ multitudinis tectæ ac ſemotæ forent, veteres Dani Stemmur vocarunt; & cuſtodes, quæ virgines plerumq; cum nutricula maximam partem pro more fuerant, Stemmu Meyar dicebantur.

Pag. 69. verſ. 24. *Lævâ tanquam dextrâ utentem*] Summa hæc olim apud noſtrates viri fortis ac robuſti laus erat & commendatio, *ambimanum*, ſive περιδέξιον cenſeri. Et de tali fortitudinis nota multos Heroas commendat Snorro Sturleſonius in Chronico ſuo Norvagico, ut Haraldum Tryggonis, & alios. Quin etiam *Ehud*, quem populo Iſraelitico ſalvatorem ſuſcitavit Dominus, *utrâq; manu pro dexterâ utebatur.* Lib. Judicum Cap. 3. v. 15. Sic & habitatores Gabaa, *Septingenti erant viri fortiſſimi, ità ſiniſtrâ, ut dextrâ præliantes.* Judic. Cap. XX.

43. *Ad præcordialem puellæ ſententiam relegatus*] Weſtmaro injunctum, ut ipſe mentem & interiorem animum puellæ exploraret. Eo ſenſu voce hac ſolens utitur Saxo noſter. Sic *præcordialem amicum* Abſolonis Archiepiſcopi, infrà Lib. XV. nominat Fridericum Epiſcopum Sleſvicenſem, id eſt, quem ex penitiſſimis cordis receſſibus dilexit. Cæſarius Heiſterbacenſis Lib. VIII. Cap. 13. *Servum ſuum amplexatus eſt, & tanquam præcordialem ſibi, in mutuæ familiaritatis ſignum eum ad pectus ſuum attrahendo ſtrinxit.* Sic Henricus II Anglorum Rex Fridericum Cæſarem in Epiſtola quadam ſua *præcordialem amicum* vocat, notante Joh. Balæo Cent. 3. Scrip. Britan. Hinc Jvo Carnotenſis *præcordialiter diligere* dixit. Epiſt. CXXI, & *præcordialiter dolere*: Epiſt. CXV.

44. *Ità verſilis eſſe propoſiti*] Comicus Hecyra:

Itidem Mulieres ſunt fermè ut pueri, levi ſententiâ.

Pag. 70. verſ. 10. *Pendulâ corporum impulſione vexabant*] Non ſecus ac olim, delectabilis exercitationis gratiâ, corpora funibus per aërem jactabantur; quod genus ludi ſub *Oſcellarum* aut *petauri* appellatione à veteribus ſignificatum puto: de quo Juvenalis Sat. 14.

An magis oblectant animum jactata petauro
Corpora, quiq; ſolent rectum deſcendere funem.

Quanquam credo *petauro* valde ſimilem eſſe jactationem illam, quæ hodie apud multas puellas & pueros efficitur, aſſere funibus quatuor ad laquearia ſuſpenſo, & ibi ſedentibus pueris, aut puellis, veluti per aërem jactatis. Atq; id forſan eſt, cujus meminit Avicennas prima quarti tract. II. Cap. XIII. Ubi ad coercendum ſudorem laudat, ut æger ponatur ſuper inſtrumentum, quo pueri vel juvenes ſolent in aëre concuti. Sago pariter conſveviſſe jactare alios per ludibrium in aëra, præter Martialem id hoc verſu teſtantem:

Ibis ab excuſſo miſſus in aſtra ſago:

eſt etiam teſtimonium Svetonij in Othone, Cap. 2. *Ferebatur & vagari noctibus ſolitus, atq; invalidum quemq; obviorum, vel potulentum corripere, ac diſtento ſago impoſitum in ſublime jactare.* Videatur Hieron. Mercurialis de arte Gymnaſtica, Lib. III. Cap. VIII. ubi ſimulacrum petauri, ſive Oſcellarum egregiè repræſentat.

24. *Adeò ſub rege puero*] Hinc non injuriâ exclamat Eccleſiaſtes, Cap. X. v. 16. *Væ tibi terra, cujus rex puer eſt; & cujus optimates manè comedunt*, id eſt, diem à voluptatibus & luxu inchoant. Et v. 17. *Felicem te, ô regio, cujus Rex eſt filius ingenuorum*, id eſt, claris & generoſis majoribus ortus; *& cujus optimates ſuo tempore comedunt ad robur*, id eſt, reficiendo corpori, *& non ad compotationem*, id eſt *non ad luxum*. Quos verſus tali paraphraſi illuſtravit Theodorus Beza: *ô te infelicem regionem, cui Rex dominatur, ſive ætate, ſive mente ſenſus & uſus rerum experte puer: & cujus Principes à voluptatibus diem inchoant, quem à conſilijs capiendis auſpicari oportuit: At tu contrà, quàm es beata ditio; cui Rex contigit generoſa ſtirpe ac indole: & cujus ſobrij primores opportunè cibum capiunt, non ut gulæ ſatisfaciant, ſed ut corpus validum, & rebus gerendis accommodatum, reficiant.* Heroico autem carmine ità reddidit Jacobus Lectius, Ictus Genuenſis:

O terram miſeram, ſi cui puer imperat infans
Et cujus primo proceres epulantur Eoo!
Felicem, ingenuo cui rex è ſangvine, terram,
Et nullo proceres vini tanguntur amore,
Sed tempeſtivo curant qui corpore victu.

Quantum verò regnis noceat, ſi regum filij etiam impuberes, in regno ſuccedant, tutorum arbitrio ſubjecti; vel Caroli Gallorum Regis exemplum oſtendit, qui cum ſolo nomine rex eſſet, æmulatione factionum Gallia inteſtinis bellis miſerè agitata: Angli à Burgundione evocati, regnum occuparunt; & regi in ſuam poteſtatem redacto, quas voluerunt, fœderis conditiones ſcripſerunt. Paul. Æmilius, Lib. X. Polydorus Virgilius Lib. XXIII. & Frothonis hujus noſtri, ſub quo Rege impubere Dania miſerrimè improborum præſidum tyrannide oppreſſa eſt. Sed hìc non incommodè quæri poteſt; Num in magiſtratu legendo ætatis ratio habenda? Juvenibus ne ille an ſenibus committendus? Reſp. Etſi ob multas rationes, quas adducit Melchior Junius parte I. Quæſt. Polit. Quæſt. XIV. Senibus magi-

magiſtratus gerendus, resq; capeſſenda publica; tamen & juvenes ad honores & magiſtratus admittendi. Sunt etenim animoſi & fortes, ſunt laudis & gloriæ cupidi, inq; rebus agendis honeſtatem, non utilitatem, propoſitam habent. Ariſtoteles 2 Rhetor. Nec annorum ſpatium, ſed ingenium ac diligentia in cauſa, ut alios prudentia ſuperent. Iſocrates in Archidamo. Et juvenes ad imperia & magiſtratus fuerunt evecti. Sic David, fratrum ſuorum minimus, Rex eſt Judæorum electus; I. Sam. Cap. XVI. Salomon duodecim natus annos, 3. Regum, Cap. 3. Alexander Magnus, cum res magnas geſſiſſet, tertio ac trigeſimo anno mortem obijt. Romæ Corvinus, Marius Junior, Scipio Africanus, Pompejus, Auguſtus, antè tempus, Conſulatum, & alios honores conſecuti ſunt. Alexander Severus puer adhuc à Senatu Cæſar eſt factus. *Lampridius.* Gordianus anno ætatis decimo tertio, vel ut alij, decimo ſexto. *Julius Capitolinus.* Ottho III. annos vix undecim natus, *mirabilia mundi* dictus, propter ſapientiam ipſam ætatem ſuperantem. *Sigebertus Gemblacenſis.* Carolo V ætate non magnâ prædito, diadema impoſitum eſt. *Sleidanus* Lib. 1. Carolus VIII. Francorum Rex, anno decimo tertio regnum inijt. *Ricius Lib. 3. Franciæ Regum:* Raimerus III. annum ætatis quintum agens patri in Hiſpania ſucceſſit. *Ricius Lib. 2. Hiſp. Reg.* Henricum proceres Angliæ novennem Regem crearunt. *Polydorus Virgilius Lib. XVI.* Et ſanè ſi in magiſtratibus ætas certa obſervanda ſit, fit, ut magna Virtutis indoles prius extinguatur, quàm prodeſſe Reipubl. poſſit. Cicero V. Philipp. cujus & notatu digna ſunt verba: *Curſus ætatis non eſt expectandus in feſtinatione virtutis* Cui conſentit Nazarius Panegyrico Conſtant. *Iniquum eſt eum honori nondum tempeſtivum videri, qui jam virtuti maturus eſt.*

30. *Ut cum Regina commercio libidinis habito*] Eleganter dictum. Quomodo & Julius Firmicus Lib. VI. Cap. XII. loquitur: *Qui ſic Venerem habuerint, facinus ſuum latenter exercent, ut proſtituti pudoris ſcelerata commercia, abſconſis libidinum impuritatibus, protegantur.*

35. *Opinio ſceleris primùm ſuſurris alita eſt, dehinc excepta rumoribus*] Apprimè huic loco illuſtrando faciunt verſus Herici, Monachi Altiſſiodorenſis, Lib. I. Vitæ S. Germani. p. m. 15. quibus Famam prolixè deſcribit; indigni certè, qui ibi tantùm legantur:

Fama quid in cœlo rerum pelagoq; geratur
Et tellure, videt, totiq; eſt conſcia mundo:
Quod usquàm eſt, toto quanquàm ſit ab orbe remotum,
Inſpicit, inq; cavas penetrat male fida latebras.
Omnia cum didicit, mox omnibus omnia pandit.
Et quia dicentem ſequitur nonnulla venuſtas
Verborum, creſcitq; novis facundia cauſis,
Multa fides illi vulgò præbetur ab omni.
Non ea rem clamore gerit, ſed MURMURE VOCIS
Neſcio quid raucum & grave cornicatur inepta
MILLE TRAHIT SECUM RUMORES, MILLE SUSURROS,
Mixtaq; cum veris pariter quoq; falſa feruntur.
Cumq; novis vacuas implet ſermonibus aures
Succedunt comites, nonnunquàm gaudia caſſa,
Nunc timor, interdùm rabies inviſa furoris.

Hactenus Hericus, qui claruit circa tempora Caroli Craſſi Imperatoris, Anno DCCCLXXX. Caſpatus Barthius, ſidus literati orbis, & fugientis Antiquitatis deſtina, in Animadverſion. ad Claudiani in Rufin. Lib. 1. v. 20.

Diſſenſu alitur rumor ———————

Rumoris vocabulum, obſcurum aliquem & incertum notare ſtrepitum contendit; ita Auſonius Moſella:

Subterlabentis tacito rumore Moſellæ.

46. *Ni munera detuliſſet*] Quemadmodum qui Reges Perſarum olim adibant. Nam ita apud Perſas moribus comparatum erat, ut Regem absq; munere adiret nullus; ac vel tenuiorum munuſcula, & quæcunq; pro viribus offerebantur, à Rege ſummâ facilitate & humanitate excipi conſveverant. Barnabas Briſſonius Lib. 1. de Regno Perſarum, pag. 26. Eumq; morem, poſtquàm Perſæ in Parthorum poteſtatem venerunt, retinuerunt. Seneca Epiſtolâ XVII. ita ſcribit: *Reges Parthos non poteſt quisquam ſalutare ſine munere.* Nicolaus Lyranus in Caput II. Evangel. Matth. *Dicitur*, inquit, *quòd Reges Perſarum ſemper cum muneribus ſolent adorari. Quo more & Magi Chriſtum adorantes ei munera obtulerunt.*

50. *Ingruentem calumniam*] *Calumnia* mediæ ætatis Scriptoribus eſt ἀδικία. Hinc *calumniam facere*, ſignificat opprimere vi, vel fraude, damno afficere: Græci exponunt ἀδικεῖν, θλίβειν. Luc. 3. v. 14. *Neq; calumniam faciatis*; id quod Beza exponit, *Ne dolo opprimite.* Indè exiſtimo Saxoni, alijsq;, uſurpatum vocabulum hoc pro afflictione, calamitate, oppreſſione. Cæteroquin ICtis *Calumnia* eſt vendicatio, ſeu Juris in re aliqua poſtulatio. Formula vett. ſecund. L. Rom. Cap. V. *Quælibet Perſona, quæ contra hanc venditionem aliquam calumniam vel repetitionem generare præſumpſerit, illud quod repetit, non vindicet.* Videatur Archæologus Nobiliſſ. & Doctiſſ. Viri, Henrici Spelmanni in voce *Calumnia.* Saxo mox infrà: *Si inflictas vobis calumnias muneratis.*

51. *Dolor hoc acrius; quò occultius lacerabat*] Idem Phocenſibus olim accidit, quos ruptâ fide, calcatoq; ſacramento, Philippus Macedonum Rex, omni injuriarum genere divexavit. De his etenim egregius & inſignis Hiſtoricus Paulus Oroſius ita loquitur Lib. III, Cap. XII. pag. 151. *Premebat miſeros inter injuriarum ſimulos*

los ſuperfuſus pavor, ipsáq; diſſimulatione dolor creſcebat, hoc altius demiſſus, quò minus profiteri licebat, timentibus, ne ipſæ quoq; lacrymæ pro contumacia acciperentur. Quæ ipſe verba à Juſtino mutuatus eſt, miſerandum Græciæ ſtatum parili modo deſcribente. Lib. VIII. p. 86. P. Syrus:

Heu dolor quàm miſer eſt, qui in tormento vocem non habet.

Ovidius:

Strangulat incluſus dolor, & cor æſtuat intus.

Huc pertinent illa Severi Sancti, ſive Endeleichi Rhetoris, de Mortibus Boum; quibus Ægon Buculum hortatur, ut ipſi triſtitiæ ſuæ cauſas adaperiat: Nam inquit:

——— *diviſa minùs ſarcina fit gravis:*
Et quicquid tegitur, ſævius incoquit;
Prodeſt ſermo doloribus ———

In quam Sententiam & Seneca Agamemn.

Lacrymas lacrymis miſcere juvat;
Magis exurunt, quos ſecretæ lacerant curæ,
Juvat in medium deflere ſuos.

Eſt autem major conſolatio in querelarum uſurpatione liberiore, & in accuſationum & expoſtulationum libertate, cum ſpeciem quandam habeant vindictæ. Undè Ovidius:

Expletur lacrymis, egeriturq; dolor.

Latinus Pacatus Drepanus Panegyrico, quem Theodoſio Seniori dixit: *Eſt aliquod calamitatum delinimentum dediſſe lacrymas malis, & pectus laxaſſe ſuſpirijs: & nulla major eſt pœna, quàm eſſe miſerum, nec videri.*

Pag. 71. verſ. 3. *Sæpè inquiens, alieni appetitores*] Brevis equidèm, ſed elegans eſt Oratio hæcce Erici; quæ imitando effingi atq; exprimi poterit, quoties Regi alicui ſuadere volumus, ne alienum in regnum expeditionem ſuſcipiat, temereq; bellum moveat. Conſtat vero his argumentis. 1, Aliena qui appetunt, ſua ſæpè amittunt. 2, Diſcordes ac diſſentientes in regno facilè hoſtium adventus conjungit ac conciliat. 3, Prudentèr hic agendum; ne qua, ſed ſera nimis pœnitentia ſubſequatur. 4, Ipſe quiete fruatur, belli negotium proceribus demandet. Ad conciliandum valet, & eſt ἠθικὸν: cum & prudentiam ſuam Ericus oſtendit, & teſtatum ſtudium ac benevolentiam facit: pericula ſeſe futura prævidere indicat: de rege regnoq; eſſe ſolicitum docet. Collocatio & tractatio diſſvaſionis hujus primùm argumentis, deindè προτροπῇ, adhortatione, abſolvitur; ut quiete & tranquillitate ſuâ contentus temerè bellum non moveat. Loci obſervandi: de alienis non appetendis; de ſyncretiſmo, reconciliatione, ac concordiâ acerrimorum hoſtium, hoſte, aut malo aliquo communi imminente: de fugiendo periculo, à quo immunes eſſe poſſimus.

Ibid. *Sæpè alieni appetitores proprio privari ſolere, meminimus*] In eandem ſententiam de Demetrio, fratre Antiochi, Ægypto bellum inferre ſtatuente, eleganter Juſtinus Lib. XXXIX, Cap. 1. *Sed dum aliena affectat, ut aſſolet fieri, propria, per defectionem Syriæ, amiſit.* Ita Tartarorum Princeps, victi à ſe & occiſi Moſchi calvariæ, in ſcyphum formatæ, inſcribi juſſit: *Hic amiſit propria, dum appetit aliena.* Jacobus Zevecotius Obſervat. Polit. ad Sveton. C. 45.

4. *Sæpè amborum captator, utriusq; perditor fuit*] Juxtà Proverbium: Ὁ δύο πτῶκας διώκων, οὐδέτερον καταλαμβάνει. Id eſt, *Qui duos inſectatur lepores, neutrum capit.* Eraſmus Chiliad. III. Centur. 3. Adagior. *Hujus,* inquit, *Proverbij ſenſus eſt: Qui ſimul duplex captat commodum, utroq; fruſtratur.* Effertur in Græcorum Collectaneis, & citrà figuram, Δυοῖν ἐπιθυμήσας, οὐδετέρου ἔτυχες, id eſt, *Ambo concupiſcens, neutrum aſſecutus es*

8. *Crebrò corrixantes porcos conciliavêre lupi*] Hinc Axioma Politicum: *Nec ſemper tutum diſſidentes aggredi.* Nam ut Livius Lib. 2. Decad. 1. de plebe Romana, Patribusq; diſſidentibus, ſcribit: *Externus timor, maximum concordiæ vinculum, quamvis ſuſpectos infenſosq; inter ſe jungit animos.* Sic Tacitus Lib. V. Hiſtoriar. p. 622. eleganter de Judæorum ducibus Joanne, Simone, & Eleazaro, in hanc ſententiam ſcribit: *Erant,* inquit, *inter ſe diſcordes, donec propinquantibus Romanis, bellum externum concordiam pareret.* In eandem ferè ſententiam Paulus Oroſius Lib. 2. Cap. 16. *Otio diſcordiæ nutriuntur: at ubi neceſſitas incubuit, poſtpoſitis privatis cauſis atq; odijs, in commune conſulitur.* Unde Tacitus Annal. Lib. 1. *Fas eſt privata odia publicis utilitatibus remittere.*

Ibid. *Patrium quisque ducem extero præfert*] Eodem uſi ſunt inter alia argumento Scythæ, in Oratione ad Alexandrum Magnum elegantiſſima, quæ extat Lib. VII. Curtij: *Nam ut major fortiorq; ſis, quàm quisquam, tamen alienigenam dominum pati nemo vult.*

12. *Pœnitentiâ vacuum debere contuitum eſſe prudentis*] Innuit autor eum, qui prudentis nomen cum laude & dignitate ſuſtinere cupiat, ità debere conſilia, ſua & actiones moderari, nè quid agat, cujus pòſt ipſum pudeat aut pœniteat. Non enim Sapientis eſt dicere, *Non putâram. Contuitum* etiam ad animum tranſtulit Cicero Orat. pro Seſtio: *Facit, Judices, veſter iſte in me animorum oculorumq; contuitus, ut cogitem remiſſiore uti dicendi genere. Contuitus* igitur hìc erit *acumen ingenij & animi perſpicacia.*

13. *Per alios gerendi ſanè belli facultatem*] Apprimè huc facit Quæſtio illa diu inter Politicos agitata, *An ipſum principem bellis intereſſe expediat?* Sunt equidem qui ſtatuant, mèlius fore, ſi ſeponatur, quàm ſi ipſe pugnæ interſit Imperator: quia princeps nullo modo objici periculo debet; verùm dubijs præliorum exemptus, ſummæ rerum & Imperij reſervari. Nam in milite tantum unius ſors verſatur: at vero in Imperatore omnium periculum agitur. Hinc multi Impera-

Imperatores per Legatos bella ſibi gerenda eſſe exiſtimarunt, quia dignitatem Imperij ſui proſtituere noluerunt. Sic Antoninus Imperator in Palatio urbis reſidens, bellorum auſpicia Legatis ſuis demandavit. Eodem modo Juſtinianus Beliſarij & Narſetis operâ vicariâ uſus, Italiâ Gothos, Africâq; Vandalos ejecit. At contrà ſæpe numerò juxta iſtud Plautinum:

—— Ubi ſummus Imperator non adeſt ad exercitum,
Citius quod non facto eſt uſus, fit, quàm quod facto eſt opus.

Et Imperator præſentiâ ſuâ militi robur addit, & non leviter animum firmat, Undè Virgil. IX. Æneid.

———— Urget præſentia Turni.

Verùm totam hanc controverſiam prudenter decidit Mutianus apud Tacitum Hiſt. Lib. IV. *Si nimirùm Imperij ſtatus aut provinciæ alicujus ſalus, in diſcrimen vocaretur, debere principem in acie ſtare. Minoris verò momenti bella minoribus deleganda. Quin in urbem limitaneam ſe recipiat, illinc vim fortunamq; principatus è propinquo oſtenſurus: nec periculis parvis mixtus, neq; magnis defuturus.* Et hoc ipſum Alexandrum, temerè periculis ſe quibuscunq; objectantem milites monent apud Curtium Lib. IX. *Obſcura bella, & ignobiles pugnas nobis depoſcimus: temet ipſum ad pericula ea ſerva, quæ magnitudinem tuam capiunt. Citò gloria obſoleſcit in ſordidis hoſtibus, nec quicquam indignius eſt, quàm conſumi eam, ubi non poſſit oſtendi.* Porrò de hac Quæſtione conſule Melch. Junium Parte 2. Quæſt. Polit. Quæſt. LXXII. & Joannem Meurſium Quæſt. Polit. VIII.

17. *Manus cauterium cavet*] *Cauterium* hic poſitum pro aduſtione, à καίω, *uro*. Quid autem aliâs *Cauterium* ſit, probè norunt Medicorum filij. Ità *Cauma*, prò Calore, uſurpavit Hericus Monachus ſub finem Lib. VI.

Aſtra, poli, nubes, & machina cuncta polorum,
Solq; ſororq; nives, lymphæq; & Spiritus omnis,
Cauma, geluq;, dies, & denſæ nubila noctis.

Pag. 72. verſ. 8. *Parvulumq; foramen furtivâ luminis applicatione trajiciens*] Id quod Petronius Arbiter ſic extulit: *Quartilla per rimam improbè diductam applicuerat oculum curioſum, luſumq; puerilem libidinoſâ ſpeculabatur diligentiâ.*

33. *Ut etiam ferinarum pecudaliumq; vocum interpretationem calleret*] Inveterata fuit gentilium opinio, inter ſe colloqui bruta, & eorum ſermones à multis intelligi. Undè ars οἰωνική, vel interpretandi voces animalium: in quâ excelluiſſe dicuntur apud Veteres Melampus, Tireſias, Thales Mileſius, Apollonius Thyanæus. Democritus autor quoq; eſt, quod dentur aves, quarum ex confuſo ſangvine naſcatur ſerpens, quem ſi quis ederit, avium linguas & colloquia interpretaturum, teſte Plinio Lib. X. Cap. 49, & Lib. XXIX, Cap. 4. Cæterùm de loquelâ brutorum fusè diſſeruit peculiari tractatu Hieronymus Fabricius ab Aquapendente. De Apollonio Thyanæo refert Porphyrius, quòd Brutorum ſermones intellexerit. De Solomone hoc conſtanter affirmant Doctores Hebræi. Porphyrius, ſuprà nominatus, cenſuit, omnia bruta inter ſe ſermocinari. Canes & Equi intelligunt humanas voces, ſiſtunt, accedunt, vadunt, prout juſſeris. Cervus educatus à Ptolemæo Philadelpholo, quentes Græcè intelligebat. Hiſtoria Norvagica meminit Ruſtici cornicum ſermones exponentis. Sed non abs re fuerit, in medium adducere eruditiſſimam diſſertatiunculam Viri Clariſs. & verè ſeculi noſtri Maronis, Auguſti Buchneri, de avium & cæterarum animantium vocibus, ad iſtum Hymni Venantiani verſum:

Hinc tibi nunc avium reſonant virgulta ſuſurro.

Aves, inquit, *in id canere, ut Dei conditoris ſui laudes perſonent, etiam D. Cyprianus ſenſit Orat. pro Martyribus*: Cui, *inquit, (Deum intelligens)* omnes aves cannnt laudes. Huc pertinet & illud incerti autoris de Philomela, in fine:

Sed cunctas ſpecies animantum nemo notavit,
Atq; ſonos ideò dicere quis poterit?
Atq; ſuo domino depromunt munera laudum,
Seu ſemper ſileant, ſive ſonare queant.

His non abſimilia ex Davidicis Pſalmis & alijs ſacris Libris adduci poſſent, ſi res poſceret. Quæ tamen omnia eâ de causâ ſcripta exiſtimanda ſunt, ut invitarentur hominum animi ad laudes divinas perſolvendas promptius, quum ipſa etiàm bruta in eo laborare videri poſſunt. Minimè enim omnium arbitrandum eſt, pios & ſanctos illos Scriptores, quum talia mandarent libris, crediдiſſe, communi quadam cum hominibus ratione animantes eſſe præditas, cujus ductu Numen cognoſcant & celebrent, atq; putaſſe adeò, earum voces ità eſſe comparatas, ut tùm ipſæ eas inter ſe, tùm homines quoq; intelligant, hoc eſt, articulatas atq; intelligibiles eſſe, non autem confuſas, quod quoſdam Philoſophorum antiquitus, Pythagoreos præcipuè, qui hominum animas in bruta tranſmigrare ſciſcebant, opinatos, ex ijs quæ Sextus Empiricus *Lib. 1. Pyrrhoniarum Hypotyp. Cap. 14. Item* Porphyrius *Lib. 3.* περὶ ἀποχῆς ἐμψύχων *memoriæ prodidit, eruditos latere non poteſt. Quin refert Porphyrius eo loci, unum atq; alterum, qui intellexerint, quid inter ſe garrirent aves: ac eâ ſcientiâ & Apollonium Thyanæum præſtitiſſe commemorat. Sed eum ipſum Apollonium famoſiſſimum magum ſui temporis, & hominem omnium jactantiſſimum vaniſſimumq; fuiſſe, luculentiſſimi Scriptores ſatis ſuperq; docuerunt. Quin ipſum Pythagoram tale quidpiam de ſe exiſtimari voluiſſe, pellepida illa, hiſtorianè an fabula, videtur arguere, quam* Jamblichus *narrat in Sophi illius vita Cap. 13. Tarenti enim in publicis paſcuis conſpicatus bovem, fabas attingentem, bubulcum monuit, ut pecori id interdiceret. Ridente*

dente effusè bubulco, & dicente, ſe quidem βοϊςὶ, bovinè, *neſcire; cæterùm ſi ipſe quid amplius calleret, ſuâ pace licere, moneret bovem, quæ facta vellet: acceſſit, inq; aurem neſcio quid armento inſuſurravit: & ſic effecit, ut bos confeſtim fabas relinqueret, iisq; in perpetuum abſtineret. Plinius Lib. X. Natur. Hiſt. c. 49. & Lib. XXXIX. cap. 4. auctor eſt, tradidiſſe Democritum, facultatem intelligendi avium voces, comparari eſu certi anguium generis. Philoſtratus quoq; Lib. 3. de Vitâ Apollonij Thyanei ſcribit, incolas Bacaræ, Indorum urbis, jactare, eum qui cor & epar Draconis comediſſet, omnium animalium conceptus & voces intellecturum. Quod ipſum de Arabibus ſcribit Lib. 1. ejusdem operis. Ericum quendam comeſto epulo, ex ſerpentibus, à Cracâ quadam magâ, confecto, ſibiq; appoſito, omnium ſcientiarum copiam conſequutum; ità ut ferinarum pecudaliumq; vocum interpretationem calleret, Saxo Grammaticus Lib. V. Hiſtor. Danic. narrat. Sed hæc certè nugamenta, opinor, ſunt, & fabulæ meræ. Et perſtringit hos nugatores meritò, Georgius Piſides, præclaro illo carmine de mundi Opificio v. 994. & ſeqq. quos Latinos, uti Morellus vertit, quum Græcorum copia nunc non ſit, non pigrabor adſcribere. Sunt autem iſti:*

——— quisvè linguam garrulis,
Velut organum, formavit avibus tinnulum?
Ut inde rentur fabulatores novi,
Ipſos habere cognitos vocum ſonos.

Quinimò Saxonem noſtrum (quem perperàm *Joannem Grammaticum* nominat) vehementer ſuggillat & acerbè inſectatur Joannes Wierus Lib. III. de præſtigijs Dæmonum Cap. XV, quod virulento epuli guſtu, rationis atq; eloquentiæ ſummum munus, ac manuum feliciter conſerendarum donum, conſequi aliquem poſſe, non dubitavit aſſerere præſenti hac hiſtoriolâ, de Erico & Rollero, ab eo, ut verâ, inter res verè geſtas deſcriptâ & intextâ. *Nam* inquit, *quòd nulla creatura, multò minus virulenta anguium tabes extillaticia, gignat rationis & eloquentiæ ſummum donum, aut proſperitatem in bellis donet, ſed peculiaria illa Dei eſſe munera, tàm eſt manifeſtum, ut bonarum horarum malè impenſarum meritò inſimulari debeam, ſi huic convellendæ hiſtoriæ diutius immorer.* Verum πανοῦργον illum Satanam, permiſſu omnipotentis Jehovæ, multa efficere poſſe, ijs ſimilia, quæ muneris loco, hominibus ſibi dilectis, numen cœleſte conferre ſolet, extrà controverſiam eſt; & infinita ferè exempla teſtantur, quamplurimos gentilium (quos inprimis internecinus ille generis humani hoſtis perfidiæ ſuæ laqueis circumvenire ſtudebat) magicâ quadam arte hoſtes ſuos, aliàs vinci neſcios, ſuperaſſe. Ergò & hoc loco ſtrigilem obtrectatorum ſuorum evadit autor, quem potius venerandæ antiquitatis reſpectu venerari & admirari meritò deberent, quàm toties calumnijs impetere, vocantes eum Scriptorem fabuloſum, ſpermologum, logodædalum, etc.

47. *Concham tranſpoſitam*] *Concha* heic patellam denotat, in qua appoſitum erat magicum illud pulmentum. *Concha* propriè piſcis eſt genus teſtâ contectum: à cujus ſimilitudine quævis vaſa concava, & ſuperius patula, *Conchæ* dicuntur. Cato de re Ruſtica Cap. XIII. *In cellam Oleariam hæc opus ſunt; dolia olearia, labra olearia XIV. Conchæ majores duæ, & minores duæ.* Juvenalis Sat. VI.

Quum bibitur conchâ, quum jam vertigine tectum
Ambulat ———————————

Ubi commentarius antiquiſſimus: Conchâ, *id eſt, ex amplo vaſe. Erat autem vas vinarium, in quod è dolijs hauritur vinum. Conchæ* etiam ſunt vaſa ampla balneatoria, quibus olim lavabantur. Juvenalis Satyrâ eâdem:

———————— Conchas & caſtra moveri
Nocte jubet ———————————

Veteres quoq; Commentarij, quos edidit P. Pithœus, ad verſum hunc Juvenalis, Satyra III:

Ut ſint contentæ patulas defundere pelves,

Pelves interpretantur *Conchas, in quibus pedes lavant, ut vaſa fictilia, ποδόνιπτρα.* Quin & aliæ quædam Gloſſæ veteres manu exaratæ ad verſum illum Juvenalis Satyrâ VI.

Tot pariter pelves, tot tintinnabula dicas
Pulſari ———————————

Pelves dicit *Conchas æreas. Tanto, inquit, ſtrepitu loquitur, ut ille qui adeſt, dicat multa vaſa ærea, & conchas inter ſe collidi.* Hinc nata eſt vox Barbara *Inconchare*, quod eſt, abſorbere. Chronic. Cameracenſe Lib. III. Cap. XXII. *Ad quandam Tabernam de more profectus, cerevisiam nimiam inconchavit.* Vide ſis Archæologum Nobiliſſimi Viri, Henrici Spelmanni, p. 374. Ammianus Marcellinus Lib. XVI. p. 68. de Alexandro Magno: *Ille namq; æneâ conchâ ſuppoſitâ brachio extrà cubile protento, pilam tenebat argenteam, ut cum nervorum rigorem ſopor laxaſſet infuſus, geſtaminis lapſi tinnitus abrumperet ſomnum.*

48. *Ericus ſe ad aſtandum fratri*] *Aſtandum* dixit, pro, *aſſiſtendum. Aſtare advocatus alicui* apud Plautum eſt in Caſinâ. Et vix eâ ſignificatione apud bonos & probatos auctores obvia vox eſt. In Bernhardo Morlanenſi, qui claruit Anno Chriſti MCXL. extat Lib. 2. de contemptu Mundi, pag. XLVII.

Cenſor adeſt, labra vendit, amat lucra, cenſet iniquum,
Aſtat habentibus, obſtat egentibus, os inimicum.

49. *Probroſum referens alitem, qui proprium polluat nidum*] Proverbium eſt antiquum, quod etiamnum Iſlandis in uſu: Sa er fuglenn weſtur / ſem i ſialffs ſins hreidur drittur / ſimili prorſus, cum Saxoniana, ſententiâ.

Pag. 73. verſ. 11. *Cætera quæ acceperant, intimantes*] *Intimare* eſt ſignificata denunciare, ſeu occultè ad aliquem deferre. Livius: *Intimaſſe fertur filio, ut milites ſcriberet.* Prudentius Hymno XIV. Periſtephan. verſ. CXI.

Geſta intimaſſe cuncta fertur Principi,
Præfectus, addens ordinem voluminum.

Hinc *Intimatio*, quâ voce utitur Feſtus Avienus in Oræ maritimæ deſcriptione:

Ut aperta verò tibimet intimatio
Sudoris hujus & laboris ſit mei,
Narrationem opuſculi paulò altius
Exordiemur ——————

Idem ſuperius dixerat:

—————— *eſſe te præ cæteris*
Memorem intimati ——————

Eugippius in Vita S. Severini, Cap. IX. p. 12. *Addens, ut quidquid reperta ei diceret perſona, reverſus ſibi maturius intimaret.* Uſitatiſſima verò vox hæc eſt Julio Firmico: in quo centies, & pluries, occurrit. Gloſſarium Vetus: *Intimare*, Γνωρίσαι, ἐμφανίσαι, φανερῶσαι.

22. *Receptum immodicè fretum urceis egeri jubet*] Priusquam tubo receptum eſt aquâ naves exonerare, conſveverunt priſci vaſis, amphoris, urceisq;, magno numero viribusq;, ſed immenſo labore, exhaurire. Grettla nos luculenter docet, & quemadmodū iſto labore fungi ſoliti ſint; videlicet, nautis juxta navis magnitudinem bipartito vel tripartito diſtributis; quorum ordines alij ſuperſtabant, ac à ſubjectis porrectos urceos excipiebant, ac ſuperioribus adhuc tradebant: illi verò, qui omniū ſupremi ſtabant, in mare profundentes, eodem modo verſa vice reddiderunt inferius conſtitutis, ac ſic deinceps reciprocatis atq; alternantibus elevandi deferendiq; vicibus, ſentinam omnem exantlarunt. Id quandoq; perquam difficile & laborioſum fuerat, cùm aperta & non fororum tabulis undiq; contecta navigia decumanos fluctus paſſim exciperent, nec firmis veſtigiis nautæ in fluctuante & jactata nave conſiſtere poſſent. Hunc antlandi modum Hiſtoriæ Byttuauſtur vocitarunt. Grettla conſulatur. *M. Brynolfus.*

Ibid. *Diſcurrentes per littora nautici, pecus ſternere aggreſſi ſunt*] Diripientes videlicet maritima loca & littora, prædam abegerunt, more piratis conſveto: quod frequens & ſolens erat in hoſtium ſolo. Sic verò littora deprædari, at høggua Strandhøgg/ id eſt, *cædere littus*, nominabant.

45. *In lapſu fauſtum ominatus eventum*] Non aliter ac Divus Julius Cæſar, qui prolapſus etiam in egreſſu navis, verſo ad melius omine, *Teneo te*, inquit, *Africa.* Svetonius in vita Cæſaris.

Pag. 74, verſ. 7. *Stultè quis es?*] Itâ ignotos compellare ſolebant veteres. Virgilius Æneid. VIII. verſ. 114.

—————— *Quò tenditis, inquit,*
Qui genus? unde domo? pacemq; huc fertis, an arma?

Alcimus Avitus Lib. IV.

Qui genus? undè patres?

Et Græci: τίς πόθεν; εἰς ἀνδρῶν; πόθε τοι πόλις, ἠδὲ τοχῆες.

36. *Optavi ſapere tantum*] Hunc quoq; locum, ſicut & alia multa Saxonis, vitioſa corrupit interpunctio. Sic etenim in prioribus erat Editionibus:

Optavi ſapere tantùm diſcrimina morum,
Luſtravi varium per loca nactus iter.

Quis jam hic tam Oedipus eſt, qui ſanum aliquem ex his verbis ſenſum elicere poterit? niſi ſi faculâ diſtinctionis adhibitâ, ità mecum legat:

Optavi ſapere tantùm, diſcrimina morum
Luſtravi, varium per loca nactus iter.

Hoc vult dicere Ericus: Hæc mihi ſumma votorum, ſumma curarum ſemper fuit, ut ſuprà vulgus ſaperem, & civilem aliquam mihi prudentiam compararem. Eam verè non exiguam conſecutus videor; quippe qui varias peragrando regiones, multarum gentium, nationumq; mores ac ingenia accuratè exploravi atq; expertus ſum: non ſecus ac ille apud Horatium:

Qui mores hominum multorum vidit & urbes,

adeò ut non ſim neſcius, ſed probè internoſcere queam & diſcernere, quid diſtent æra lupinis, quid ſit diſcriminis inter ſapientem & ſtultum, inter malum & bonæ frugis hominem.

20. *Remorum ductus velorum vincitur uſu*] Fortè tale aliquod vulgo jactatum fuit olim Proverbium, quale extat in Anonymi Chronico Norvagico: quod utinam diutius non invideret nobis, Vir ad omnem humanitatem factus, & reconditæ eruditionis, Joh. Kitchmanus, amicus meus: ᛒᛁᚦᛆᚿᚦᚢᚱ ᛒᛁᚱ ᛂᛁᚴᛆ ᛂᚱ ᛒᚱᛆᚦᛂᚱ ᚼᛆᚿᚦᛆᚱᛆᚦᚢᚱ, Bydandur byr eiga er brader handarødur: *Expectantes ventum ſecundum, feſtinantius properant, quàm remigantes*: de kommer ſnarere frem ſom Seiler / end de der Roer.

23. *Iſtas ore premi conſtat, at illa manu*] Obſcurior nonnihil hic locus, niſi ſi quis ad genuinum proverbialis hujus locutionis ſenſum, animum diligentius advertat. Comparationem inſtituit noſter inter *mendacium* & *tempeſtatem*, edocere nos cupiens, non minori damno mendacia homines afficere, quàm miſeros nautas ſævientem in mari tempeſtatem. *Tempeſtas* etenim paucas quaſdam naves diſjicit, funditusq; evertit; ſed *mendacium* regnis, urbibus, totisq; nationibus perniciem adfert. Porro ſicut freta remigiis, quæ manibus premuntur & agitantur, urgente tempeſtate pulſantur; ità & *terræ*, hoc eſt, variæ gentes & nationes *premuntur*, & interdum opprimuntur, *ore*, id eſt, mendaci linguâ, ſeu menda-

mendacio, quod ore profertur. *Neq; enim manuum vi duntaxat, ſed linguâ, æquè ac acuto gladio, jugulari inimicos*, rectè monuit Emanuel Comnenus apud Nicet. Chon. Lib. V. Et Demoſthenes Oratione de falſâ legatione: *Nullâ re populus lædi gravius poteſt, quàm audiendis mendacijs.* Hinc verè Petronius in Trojæ haloſi vocat *Mendacium in damna potens.*

26. *Sorde gravis putes*] Vanum hominem, & nullius frugi, ſuâ linguâ, veteres Dani probroſè appellabant ᛂᚿᚦᛂᛘᛂ, Endeme/ id eſt, Sterquilinium, & ᛑᚼᚱᛂᛋᛂ, Ohreſe/ quæ vox propriè ramenta & quisquilias ſignificat, item lutum, ſordes. Hinc per contemptum & convicium vilem aliquem, deſpectum, & abjectiſſimum mortalium, præcipuè quandò aliquis ſtultè loqui auſus fuerat, ità compellabant: ᚼᛂᛁᚱ ᛂᚿᚦᛂᛘᛂ, Heyr Endeme/ id eſt, audi cœnum. J Jarla Sogu: thall Jarl ſagdi: Heyr Endeme/ id eſt, audi ſterquilinium. Bua Søgu: En hitt Ohræſid er thar ſita a ſtølnum og hlyder a tall manna. Men det andet Skarn/ ſom der ſidder paa Stolen/ oc hører paa Folckens tale. Hodieq; nobis eadem formula in uſu in convicijs eſt, quum hominem nullius frugi nominamus det Skarn/ det Møg; Hand er eet ſkarn/ eet møg/ eet droog/ etc. Itidem Romani olìm loquebantur, hominem impurum, flagitioſum & ſceleribus coopertum appellantes *lutum, cœnum, labem, ſordes.* Tullius Oratione pro P. Sextio de Calpurnio Piſone: *Habeo, quem opponam labi illi atq; cœno.* Et in L. Piſonem: *O Peſtis, ô ſcelus, ô labes.* & eâdem Oratione: *ô tenebræ, ô lutum, ô ſordes!* & mox: *Cùm ſe Philoſophum eſſe diceret, iſtius impuriſſimæ atq; intemperatiſſimæ pecudis cœno ac ſordibus inquinavit.* Plautus in Perſa, Sc. *curate*

——————— Eho lutum lenonium
Commixtum cœno ſterquilinium publicum,
Impure, inhoneſte, injurie, illex, labes populi.

Item:

Poſſum te facere, ut argentum accipias, lutum?

Catullus Epiſt. XXXIX.

Non aſſis facis, ô lutum, ô lupanar,
Aut ſi perditius pote eſt quid eſſe.

44. *Eſca feris, avidæ præda futurus avi*] Minatur Grep Erico ipſius ſepulturam *in Volucrum poteſtatem fore*, quod Auguſtus olìm reſpondiſſe dicitur captivo cuidam ſuppliciter ſepulturam precanti; innuens, aves facultatem habituras cadaver relictum diſcerpendi & recondendi intrà ventrem, tanquàm ſepulchrum. Qualem ſepulturam Curioni tribuit Lucanus Lib. IV.

——————— Libycas en nobile corpus
Paſcit aves, nullo contectus Curio buſto.

Et Euryalo Virgilius Æneid. IX.

Heu, terrâ ignotâ, canibus data præda Latinis,
Alitibusq; jaces ———————————

Quanquam mos, imo honos fuerit alijs gentibus, ut Caſpijs, Iberis, Barchœis, Indis, Perſis, Parthis, inhumata cadavera abjicere. Cl. Vir Berneggerus ad Svetòn. Auguſt. Cap. XIII. Apud Iberos Vultures erant pro ſepulchro. Unde Silius in XVI. Punic.

Tellure, ut perhibent, is mos antiquus, Iberâ,
Exanima obſcœnus conſumit corpora vultur.

53. *Non ego reginam*] Suo ipſius indicio perijt Sorex. Ericus nullam planè injecit Reginæ mentionem à Greppo ſtupratæ, priusquam ipſe ſe prodat. Scilicet hæc vis malæ eſt conſcientiæ, de quâ verè Polybius in fragmentis: Οὐδεὶς οὕτως οὔτε μάρτυς ἐστὶ φοβερὸς, οὔτε κατήγορος δεινὸς, ὡς ἡ σύνεσις, ἡ κατοικοῦσα ταῖς ἑκάστων ψυχαῖς: *Nullus neq; teſtis tàm formidabilis, neq; Judex tam gravis, quam Conſcientia, quæ mentibus cujusquè inſidet & inhabitat.*

Pag. 75. verſ. 6. *Decipitur, ſervum quisquis ſibi poſcit amicum*] Proverbium eſt, de fortiſſimo viro Grettero Asmundio ſervi negligentiâ decepto, prolatum & uſurpatum: Jllt er ad eyga thræl fyrer einka Win. *Inconſultum eſt, cui ſervitium in ſumma amicitia eſt. M. Brynolfus.*

13. *Improvida plerumq; nocere conſilia*] Præcocium conſiliorum infelix & triſtis ſolet eſſe exitus. Hinc rectè Livius: *Conſilijs*, inquit, *nulla res tàm inimica, quàm celeritas. Celer enim pœnitentia, ſed eadem ſera atque inutilis, ſequitur, cum præcipitata raptim conſilia, neq; in integrum reſtitui poſſunt.* Quare rectè præcipitur, ut antequam res magnæ, & ardua negotia ſuſcipiantur, animus, repudiatis præcocibus actionibus, conſilio maturo & prudenti in omnem eventum diligenter ſit muniendus. Benè itàque Tacitus monet: *Omnes, qui magnarum rerum conſilia ſuſcipiunt, æſtimare debent, an quod inchoatur, Reipubl. utile, IPSIS glorioſum, aut promptum effectu, aut certè non arduum ſit.*

23. *Immolati dijs equi abſciſſum caput conto excipiens*] Heic denuo Magici cujusdam apparatus luculentam ſcenam habemus. Modus autem & formula talis maleficij peragendi hæc erat. Apud veteres Danos, juxtà ac Boreales ferè gentes omnes, Ethniciſmi ſuperſtitionibus adhuc imbutas & incantationibus deditas, qui caput inimicis devovere, vel etiam qui hoſtilem impetum à ſe & fortunis ſuis averruncare, cupiebat, contum quendam, ſive oblongam haſtam ex corylo, vel alia quavis arbore, ſibi anteà ritè conficiebat. Hujus haſtæ ſummitati cranium equi, quem prius dijs inferis ſolenni ſacrificio immolaverat, cadaveri abſciſſum ità infigebat, ut diſtentis faucibus, hiantiq; rictu, ingentem terrorem viſentibus incuteret. Hanc deinde haſtam *Runis*, id eſt, magicis characteribus inſcriptam, in colle, ſeu alio quocunq; loco editiore, interdùm etiàm in promontorio aut Iſthmo, qui è diametro oppoſitus erat regioni illi,

iſti, ſive loco, in quo hoſtis verſabatur, vel per quem eum irrupturum putabat, erigebat, adhibitâ inſuper certâ diræ imprecationis formulâ. Hunc contũ nominabant ᚾᛁᛁᚦᛋᛏᛅᚾᚴ, Niidſtong/ hoc eſt, Haſtam imprecatoriam; à ᚾᛁᛁᚦ, Niid/ quod priſcâ linguâ Danica ſignificat diram imprecationem, & ᛋᛏᛅᚾᚴ, Stong/ id eſt, contus, haſta. Inde formula loquendi, At opſette/eller reiſe/ Niidſtang mod een. hoc eſt, contum, ſeu haſtam imprecatoriam, vel mali voti, adverſus aliquem erigere. Illuſtre hujus rei exemplum extat in Hiſtoria antiquâ Egilli Skallegrimi, quæ EGLA veteribus dicta eſt; cujus meminit Gloſſarium priſcæ Linguæ Danicæ, quod penes me eſt, MS. hunc in modum: Egill Skallagrimſon riſte niid Eirycke Konge. det er: Egill Skallegrimſøn reiſte forbandelſe mod Erick Konge; nemlig ſom efterfølger: Han tok i hond ſten heſleſtong/ og giek fram a Bergnos eina/ tha er viiſte til lands up/ tha tok hañ Hroshofud/ og veitta thar formåla/ og mållte ſuo; Hier ſet eg up niidſtong/ og ſny eg thettu niid a hond Eirycke Konge og Guñhillde: ſny eg theſſu niid a landvætter/ ther er thetta land byggia/ ſo ad allar fare ther a villa vega/ ad einge hitte ſitt inne/ fyr een ther reka ur lande Erynck Kong/ og Guñhillde: Epter thad ſtant hañ nider ſtonginem i Biargrifu eina/ og let thar ſtanda: hand ſuere Hroshofud land up/ eñ rijſt Runa a ſtonginem/ og ſagdi thar thennann formåla. Det er: Hand tog ſigi Haand Heſſelſtang/ oc gick frem for en Biergnæß/ ſom viiſte op til Landet/ da tog hand et Horſe Hoffuet/ oc giorde denne Fortale: Her opſetter Jeg Niidſtang/ oc vender Jeg dette Niid Kong Erick och Guñhilde/ til haande. Jeg vender dette Niid paa Lande/ oc alle de ſom boe i dette Land/ Saa at de ſkulde alle fare paa villde weye oc ingen ſkulde kunde finde ſin Bolig/ førend de driffue Kong Erick oc Guñhilld aff Landet. Effter det ſtød hand ſtangen neder i en Biergreffue/ oc lod den ſtaa der: Siden vente hand Horſe Hoffuedet op til Landet/ oc rüſtedẽ Runer paa ſtangen/ oc ſagde der denne Fortale/ etc. Oc ſtackit der effter bleff Erick meget hadelig aff alle/ oc rømbte aff Landet.

27. *Obſcœnitatis apparatum*] Ità propriè expreſſit noſter vocem antiquam ᚾᛁᚦᛁᚾᚴᛋ-ᚴᛅᛒᚢᚱ, Nidingskapur/ quæ infamiam & nefandum ſcelus ſignificat. Exemplum ſuggerit Gloſſarium modo laudatum ᚾᛁᚦᛁᚾᚴᛋ-ᚢᛁᚱᚴ, Nidingswerk/ deteſtanda ſcelera, quorum mentio occurrit etiam in Codicibus legum Danicarum.

47. *Nudum habere tergum fraternitatis inopem*] Hoc eſt, ſubſidio fraterno deſtitutum. Statius IV. Thebaid. *Inops comitum.* Tacitus VI. Annal. *Inops ſociorum.* Apulejus de Deo Socratis: *Inops veritatis.* Et Apologia: *Omnium peccatorum inops.* Prudentius Hamartig. verſ. 364. *Mens vulgi rationis inops.* Et Pſychomach. v. 12. *Magnarum virtutum inopes.* Hilarius Geneſi: *Qui natalis inops.* Ubi vide elegantiſſimæ eruditionis Weitzium, pag. 26.

25. *Ardebat intra ædem ignis*] Non eſt, quòd hoc tempeſtati Saxo aſcribat, quod in priſcis monumentis, ſinè temporis mentione paſſim occurrit. Amarunt antiqui Heroës ad focum epulari, quem in medio pavimento, ſecundum ædis longitudinem, aluerunt: ipſi cum ſenatu, optimatibus, & legatis, in interiore domus parte, & loco ſublimiore conſidentes, inferiùs utrinq; ad focum ſatellites & miniſtri. Crebrò antiquitates Lång-ellda meminerunt, hoc eſt, *longorum ignium*; & crebro, ellda brenna a Skidum / id eſt, *ignes in lignu ſplendidè arſiſſe* narrant. *M. Brynolfus.*

52. *Ignis vultui temporis haud indebitus*] Κατάχρησις eſt hic nimis dura. Ità durius dicitur πρόσωπον οὐρανοῦ: quomodò Evangeliſta Matthæus loquitur Cap. XVI. Cui ſimile eſt; quod Ovidius initio Metamorphos. *Naturæ vultum* dixit. Item Virgilius nunc *feris* tribuit vultum, nunc *mari.*

Pag. 76. verſ. 19. *A Renneſó prodij*] Inter inſulas, quæ magno numero fretum Buchenfiord/ quod civitatem Norvegiæ Stavangriam alluit, complent, unam hoc nomine Renneſø animadverti exſtare in Tabula Chorographica Diœceſis Stavangrienſis, editâ ante annos XXVII. à Viro Clariſſimo, & inſigni Mathematico, M. Laurentio Scavenio; quæ forſitan illa eſſe poterit, è quâ ſe prodijſſe hic commemorat Ericus. Et infrà, Renneſø/ diſertim inſulam fuiſſe tradit. Et verò totus hic ſermo Erici plane ænigmaticus; quo tamen nihil aliud indigitare exiſtimo, quàm iter illud maritimum à ſe in Daniam cum fratre Rollero ſuſceptum.

Pag. 77. verſ. 8. *Nec diu manum ictu exhilarari ſolere*] Hodieq; regium hoc dictum Iſlandis in ore eſt, quoties ſignificant, intempeſtivè quempiam jus ſuum manu perſequi: Stutta Stund verdur hønd hogge feigen: hoc eſt, *Breve, nec diu eſt, cum ob ictum illatum manus exultat. M. Brynolfus.*

16. *Laboranti optima eſt mali mora*] Adagium itidem eſt, quod viget, quoties in magnis & impendentibus malis, in dilatione & incertitudine eventus requirimus: Freſtur er a Illu beſtur. Vel, Freſt er a Illu beſt. *M. Brynolfus.*

24. *Campum gelati maris*] Eleganter & Poëticè dictum. Sic non abſimili loquendi modo Virgilius *liquentes campos*, pro *mari* dixit VI. Æneid. Et Ovidius Lib. I. Metamorph. *Latum aquarum campum.* Iterùm Virgilius VI. Ænid. *Latum aëris campum.*

30. *Nec pœnam infligendum eſſe*] Græciſmus eſt evidentiſſimus, quo uſos video antiquos ſæpè,

ſæpè, non Poëtas modo, ſed alios etiam ſcriptores. Varro Lib. 3. de re Ruſticâ: *Acus ſubſternendum gallinis parturientibus.* Virgilius:

——— *pacem Trojano à rege petendum.*

Cicero in Catone Majore: *Volumus ſanè niſi moleſtum, Cato, tanquàm longam aliquam viam confeceris, quam nobis quoq; ingrediundum ſit.* Varro eodem libro fereità: *Eas horas ſubſternendum paleâ.* Sic Lucretius Lib. 1. v. 23.

Æternas quoniam pœnas in morte timendum.

Et ibidem verſ. 18.

Multa novis verbis præſertim cum ſit agendum.

Pag. 13.

Aut igitur motu privandum eſt corpora quæq;.

Id quod Græci dicerent: φοβητέον τὰς ποινὰς, πρακτέον πολλὰ, τὰ σώματα στερητέον. Plures ejusmodi formulas congeſſit Obertus Gifanius in conlectaneis ad Lucretium.

32. *Epulaturi in convivio militis*] *Miles* hoc loco per Synecdochen numeri, & quidem Singularis pro plurali, poſitum eſt, pro *Militibus*: ut mox: *Aſſoletne Gótari miles?* Eundem ad modum loqui amat Florus Lib. 1. *Adactus miles ſuâ ſponte jurejurando, niſi captâ urbe remearet.* Et Lib. II. *Sic redacto in diſciplinam milite commiſſa acies.* Et Lib. IV. de voce, quâ uſus Cæſar: *Miles, faciem feri.* Ità & *Eques* pro *Equitibus* in eodem ponitur, Lib. 2. *Quippè nebulâ lacus, paluſtribus virgultis tectus eques.* De hujusmodi ſermone ità B. Auguſtinus Lib. 2. Locutionum S. Scripturæ, qui de Exodo eſt: *Et extendit Aaron manum ſuper aquam Ægypti, & eduxit ranas, & educta eſt rana, & operuit terram. Repetitio à Plurali ad ſingularem numerum trajecta eſt. Nam utiq; rana pro multitudine ranarum poſitum eſt. Neſcio, quo autem modo, per loquendi conſuetudinem, imbutis ſenſibus hominibus ſæpè plus videtur, quod Singulariter, quàm quod Pluraliter dicitur. Nam plus accipitur, cum dicitur, verbi causâ: Eſt illic miles, quàm ſunt illic milites; eſt illic piſcis, quàm ſunt illic piſces.*

50. *Nemo non natum*] Ità ſcitè expreſſit Proverbia illa Danica hodieq; in vulgus nota: Hart er ufød Heſt at binde ved Krybbe. Et, Ont er at baaſe for ufød Fee. Quorum poſtremum verſu planè barbaro, ut omnia, reddidit Petrus Laglandicus (vulgò Lolle) Legiſta, Parabolarum Fol. 58.

Non natæ pecudi rude fit boſtaria cudi.

Ubi *Boſtaria*, bovis ſtabula, interpretatur Aſcenſius, in Notis ad iſtum authorem. Senſum autem horum adagiorum fortè Metahpyſicum hoc Axioma revelabit: *Non entis nulla datur affectio*, ſive, *nulla ſunt accidentia.*

Pag. 78. verſ. 12. *Inania pacta revocare*] Conſentit πολυθρύλλητον illud: *In malè promiſſis haud turpe eſt fidem reſcindere.*

Ibid. *Maturitati potiùs quàm inconſtantiæ*] *Maturitas* hic eſt prudentia. Uſus eſt eodem ſignificatu Ammianus Marcellinus Lib. XIV. pag. 3. *Ipſe quoq; arrogantis ingenij incitationem ejus ad multorum augeri diſcrimina, non maturitate vel conſilijs mitigabat.*

15. *Cruſtatum glacie æquor*] Ammianus Marcellinus Lib. XIV. pag. 57. *Hyeme verò humus cruſtata frigoribus, & tanquàm levigata, ideoq; labilis, inceſſum præcipitantem impellit.*

20. *Altercandi collibitum ſibi fore certamen*] Id Veteres Dani nominabant ᚯᚱᚦᛅᚼᚾᛁᛒ-ᛒᛁᚾᚵ, Ordahnipping. Gloſſ. Iſland. MS. ᚯᚱᚦᛅᚼᚾᛁᛒᛒᛁᚾᚵᚢᚱ, Ordahnippingur/ Verborum pugnæ ſeu contentiones.

24. *Quando tuam lipias*] Non injuriâ ſpurcum hoc, & honeſtis indignum auribus carmen, priſcâ linguâ Danicâ ᚾᛁᚦ, Nid/ appellares, de quo Gloſſarium Iſlandicum MS: ᚾᛁᚦ, NID, Neutr. Gen. Spurca Poeſis, qualis apud Latinos, Martialis, Catulli, & conſimilium. Rhyt. Minſt er frnd ſa mærdar ſmid/ margan tid ad yrkia Nid. id eſt, Minimè eſt pulchra iſta Poëſis, multoties edere obſcœna carmina. Hinc ad Niida necſturn: id eſt, Obſcœnis vel infamibus cantilenis aliquem lædere. Grettla: Monum totthi illa er han Nidde Haſlida Bonda/ deter: Dette tocktis Folckilde/ at hand quad ſlemme Viiſer om Haſlide Bonde. Dicitur etiam ᚾᛁᚦᛋᛏᛅᚱ, Nidſtár/ promptus ad tales cantilenas, & aliam infamem Poeſin. Halfredur Saga: Halfredur var Skald thegar a unga aldre/ og al nidſtár. deter: Halfred var ſtrax Skalldt in ſin unge dage/ oc meget rede til at quæde ſlemme Viiſer.

29. *Remigijs homines*] Cl. Vir, & Philologus eminentiſſimus, Caſpar Barthius, in literis ad me ſuis Anni cIɔ Iɔ CXXXIII. ex MS exemplari Saxonis noſtri, ita hunc Verſum emendat: *Videbantur*, inquit, *ævi ſui pede benè hæc conciliata ire. At in optimo codice erat.* Res Veneris homines. *Scribendum vides*: Re Veneris. *Et ultimis verbis*: Quid ad hæc addere mas runit? *Omninò ſcribendum*, mas renuit? *Peſſimè qui ediderunt primùm, non intellectis veteris ſcripturæ ductibus.*

30. *Motus quippe ſuos nam labor omnis habet*] Pleonaſmus eſt, *quippe* & *nam*: quo tamen gaudent interdum Scriptores. Plautus Menæchmis Actus V. Sc. IX. *Vænibit uxor quoq; etiam.* Sic Florus Lib. 1. *rurſus redire.* Svetonius in Vitâ Cæſar. Cap. 2. *rurſus repetere.* Claudianus in Ruffin.

——— *revocataq; ſecula rurſus.*

Juſtinus; *rurſum recipere.* Livius; *Legati deinde poſteà miſſi.* Barthius loco jam dicto: *Quarto verſu ex uſu ſeculi,* τὸ quippe *abundat, nè de mendo quis argutetur. Quo pacto poſitum invenies apud Auguſtinum pag. 29, Libri de geſtis Pelagij. Guilielmum Armoricum Lib. IV. Philippidos, verſ. 465, Hiſtoricos Nordmanniæ à Duchesnio editos. pag. 106, 108, 138. &c.*

Agoni-

46. *Agonizans Ericus*] Græcis Ἀγών, *Certamen.* Unde ἀγωνίζομαι, *certo, pugno.* Hinc mediæ ætatis Scriptores formarunt Verbum Latinum *Agonizo*, eâdem ſignificatione; & ſecundùm Papiam, *Agonizor.* Adamus Bremenſis Lib. I. Cap. VIII. de S. Vinifrido, ſeu Bonifacio, primo Germanorum Apoſtolo: *Geſta ejus, à Diſcipulis plenariâ manu edita ſunt; quæ eum ferunt agonizâſſe, cum alijs quinquaginta, & amplius, commilitonibus ſuis.*

47. *Arduum reor contra fortem fune contendere*] Quid ſi reſcribamus *funem contendere?* ut propius ad certaminis formam reſpiciamus. Sic enim ſuadet nobis Proverbium hoc integrum adhuc & ſuperſtes: Jllt er ved Rammañ reip ad draga. *M. Brynolfus.*

Ibid. *Perquam utile referens rebus integris incolumi redire curru*] Accedat hoc item ad proverbiorum noſtratium cenſum: Hollaſt er heilum wagne heim ad aka: quod in alium ſenſum, verbis tamen ex parte retentis, Dani verterunt: De haffue gott/ ſom kiøre med heele Vogne. *M. Brynolfus.*

52. *Imagine profligatus*] Ni fallor, ſenſus erit: Conſimili mortis genere, quo cæteri perierunt, peremptus. Sic infrà loquitur: *Quis hanc prior imaginem præbuit.*

57. *Fruſtrà volentem perire ſervaſtis*] Quaſi diceret. Parvam à me refertis gratiam, qui mori cupientem prohibetis. Huc facit illud πολυθρύλλητον: *Qui ſervat invitum, idem facit occidenti.* Item: *Invito non confertur beneficium.* At contrà Seneca Lib. 2. de Beneficijs: *Pulcherrimum opus eſt etiam invitos nolentesq́ ſervare.* Et Calpurnius Flaccus Declamat. XLI. *Miſericordiæ maximum munus eſt ſervare nolentem.*

Pag. 81. verſ. 37. *Suam nec dum cautibus abſtitiſſe fortunam*] Hoc eſt, fortunam adverſam ſuam nondum planè expiatam; nondum adverſâ fortunâ ſe defunctum; adhuc ſe in cautibus verſari ac ſcopulis. *Abſiſtere bello, abſiſtere pugnâ*, antiquis uſitatum eſt. Vicina huic locutio eſt Lucretij ſub finem Lib. II. *ad ſcopulum ire*, pro ad interitum:

Nec tenet omnia paulatim tabeſcere, & ire
Ad ſcopulum, ſpatio ætatis defeſſa vetuſto.

Metaphorâ ſcilicet à navi ſumptâ, quæ infligitur ſcopulo: quomodò rectè ad illum locum Dion. Lambinus, optimè de Lucretio meritus, commentatus eſt. pag. 286.

58. *Faſcem labilem eſſe, qui vinculo non firmetur*] Proverbium antiquum tale fuit: Lauſ er bandlauſ bagge. *M. Bynolfus.*

44. *Manum ſiquidem capitis periculo objici*] Cum præſenti periculo occurrenti, vel ob vicinitatem, vel debitum naturæ, ignoſcimus, & quodammodo excuſamus, hoc proverbio uti convenit: Skyllt er hende aff hoffde bera. Quod

A hoc Rhythmo comprehendit avus maternus, Paulus Jonæ filius, Vir in illis talibus rari exempli: Jll er hønd ſem aff ei ber/ eff ytar a hoffuded kaſta: *Turpe manus jactum quæ non defendit ab ore. M. Brynolfus.*

Pag. 82. verſ. 38. *Litharfulki quoq́ provinciam tradit*] ᚠᚢᛚᚴᛁ, Fylke/ ſeu juxtà veterem pronunciationem ᚠᚢᛚᚴᛁ, Fulki/ priſcis Danis in uſu fuit pro Normarchiâ, ſive Provinciâ, B quam hodie Læn nominamus, ſed adeò refertâ, locuplete, & copioſâ, ut juſtus inde exercitus colligi ac conſcribi potuerit. Singulis ejusmodi provincijs unus ſummâ cum poteſtate præerat Regulus. Propriè autem at fylcke/ aciem inſtruere ſignificat; & Fylcking/ aciem inſtructam, ſicut Fylckingearm/ cornu aciei dextrum vel ſiniſtrum. Cæterùm tota olim Norvvegia in XXIII. Fylckas/ ſive provincias, diviſa fuit, quas hoc ordine recenſet Chorographica Norvagiæ C Deſcriptio, ante decennium linguâ vernaculâ Hafniæ edita: 1. Elfvar fylcke. 2. Vingulmorck fylke. 3. Raumaricks fylke. 4. Dalvig fylke. 5. Hadelands fylke. 6. Weſtfylda fylke. 7. Grenlands fylke. 8. Auſtaregda fylke. 9. Weſteregda fylke. 10. Rygia fylke. 11. Sundhorda fylke. 12. Hardengra fylke. 13. Nordhaurda fylke. 14. Sygna fylke. 15. Fiala fylke. 16. Firda fylke. 17. Sundmøra fylke. 18. Raumdøla fylke. 19. Nordmøra fylke. 20. Tronheim fylke. [ſub D ſe comprehendens octo Provincias. I. Auna fylke. II. Sparbyggia fylke. III. Werdøla fylke. IV. Skauna fylke. V. Stiørdals fylke. VI. Strinda fylke. VII. Gauldøla fylke. VIII. Orkdøla fylke.] 21. Naumdøla fylke. 22. Halogaland fylcke. 23. Findmarken. Has inter non occurrit noſtrum Lithar fylke; ideoq; legendum puto Liſtar fylki/ quæ nunc dicitur Liſtelæn.

Pag. 84. verſ. 9. *Sclavorum mandatur irruptio*] *Mandatur* hic poſitum pro *nunciatur*, ſignifica- E tione medij ævi Scriptoribus uſitatâ. Gallus Confeſſor, Cap. XXII. *Serò quoq́ cum factum eſt, ipsâ die apparuit Apoſtolis ſuis, & eis gaudia pacis mandans, inſufflavit.* Ad quem locum ità Clariſs. Vir, Caſpar Barthius: Gaudia pacis mandans, *id eſt, Spiritus Sancti adventum nuncians. Pax enim, in Evangelio B. Johannis, Spiritum Sanctum notat. Mandare autem nunciare eſt illi ſeculo Scriptorum. Sic uſurpant Sidonius, Ennodius, Fortunatus, Fulgen-* F *tius, Marculfus Monachus, alij innumeri.* Alioquin *mandare* ejusdem commatis Scriptoribus *mittere, ablegare* ſignificat. Fulgentius Fab. XLV. *Poſtquam in Thraciam redit, Philomelam mandat ad Lynceum Regem.*

42. *Regem deinde manum ſpargere hortatus*] *Manum ſpargere*, id eſt, exercitum dividere: quomodo *bellum ſpargere* dixit Silius Italicus, Lib. IX.

Scindent ſe turmæ, prædicit ſpargere bellum.

Et

Et *agmina ſpargere* Lucanus Lib. VI.

Ipſe quoq; à tutâ deducens agmina petrâ
Diverſis ſpargit tumulis, ut Cæſaris arma
Laxet, & effuſo claudentem milite tendat.

Q. Curtius ſub initium Lib. VIII. *Cùm propter vagum hoſtem ſpargendæ manus eſſent, in tres partes diviſit exercitum.*

46. *Ut compendij gratiâ complanaſſe montes*] In eandem ſententiam de Xerxe loquitur Juſtinus Lib. II, qui *fiduciâ virium, veluti naturæ ipſius dominus, & montes in planum deducebat, & convexa vallium æquabat, & quædam maria pontibus ſternebat, quædam ad navigationes commodum per compendium ducebat.*

53. *Quiſquis primam feliciter militiam geſſerit*] In primo certamine & conflictu cum hoſte parta victoria, vel opinio virtutis, magnum ad terrendum hoſtem, & ad totum reliquum bellum conficiendum, illiusq; victoriam, poſteà momentum habet & affert. *Bella* etiam ut plurimùm *famâ conſtant:* & timetur ille potiſſimum, qui ſibi jam opinionem virtutis ac ſtrenuitatis comparavit. Undè Janus Gruterus in Commentar. ſuper aliquot loca Taciti: *Pro belli initijs Dux aut timetur aut ſpernitur.* Adeò ab initijs haud temerè præſumitur de fine. Et per initia ſæpè de eventu decernitur. Hinc etiam Tacitus memorat de Cæcina Lib. 2. Hiſtor. *Conſilia curasq; in oppugnationem Placentiæ magno terrore vertit: gnarus, ut initia belli proveniſſent, famam in cætera fore.* Et in Vita Agricolæ: *Cæsâq; propè universâ gente, non ignarus, inſtandum famæ; ac prout prima ceſſiſſent, fore univerſa.*

Pag. 85. verſ. 22. *Quarum præſens quasdam ritus uſurpat*] Paucas admodùm ex legibus hiſce Frothonianis hodierna apud nos conſvetudo celebrat: ſed maximam partem vel ſunt prorſus abolitæ, inq; deſuetudinem venerunt; vel hodieq; in uſu ſunt; ſed quò ad formam, ſi non quà materiam, immutatæ. Sic illa quæ ordine Septima Lex eſt de Fure impunè nòn dimittendo, extat in Volumine Legum Cimbricarum, Cap. XCI. Lib. II. ſub hoc titulo: Bonden maa ey lade Tyff lobe. Illam verò, quæ ſequitur, de fuga non capeſſenda, non tàm expreſſa legis ſcripta verba, quàm ipſe pudor & honeſtas confirmat. Jam eas quod attinet leges, quas Frotho in Daniam rediens tulit, ejus, quæ ordine ſecunda eſt, de fœmina liberâ amittente libertatem, ſi ſervum duxerit, exemplar exſtat in *Receſſu* Chriſtiani III, Regis Daniæ, Articulo XXXVI. Om frij Quinde tager ufrij Mand. Tertia item, quæ mox ſubjungitur, de eâ ducenda, cui vitium primus attulit, confirmatur Novellis Conſtitutionibus Friderici II. Regis Daniæ, Tit. de Stuprat. Virg. nec non Legg. Cimbricar. Lib. 1. Cap. XXXIII. & Lib. 2. Cap. XVI. XVII. XVIII. Octava deniq; de eo, qui ad exequendum Regis Imperium ob animi contumaciam piger extiterit, Nobiles hodieq; aliquâ ex parte

A obligat, ſicut videre licet in Receſſu Chriſtiani III. Articulo II. §. 2. At Adelen ſkal vere plictig/ at vere Kongen hørig oc lydig/ oc tiene med Heſt oc Harniſt/ oc affverie Kongens oc Rigens Skade.

26. *Dignitatis causâ captivum conceſſit aurum*] *Aurum captivum*, opes ſignificat ab hoſte captas: quomodo *agros captivos* olim dixit Tacitus Annal. Lib. 12. *Captivam veſtem* Virgilius; *Captiva thura* Ovidius in Faſtis: *Captivum ebur* Horatius Epiſtol. 2. & noſter mox infrà: *Captiva*
B *va navigia.*

33. *Si quis in acie primus fugam capeſſeret*] Digeſtor. Lib. XLIX. Tit. XVI. §. VI. *Qui in acie prior fugam fecit ſpectantibus militibus, propter exemplum capite puniendus eſt.* Quam Legem mihi ſuppeditavit Excellentiſſimus Vir, D. Henricus Ernſtius, Collega meus plurimùm honorandus. Αἰσχρὸν τὸ φεύγειν: *Turpe eſt pedibus vitam redimere.* Ariſtid. Orat. 2. Manuel Comnenus apud Nicetã, Lib. II.
C Θάρσος γὰρ μερόπεσσι μέγα κλέος, φύζα δ' ὄνειδος: *Fortitudo enim ingens hominibus gloria, ſed fuga dedecus.* Cointus Smyrnæus Lib. VI, v. 46. Calvinus Domitius, primipili Centurionem nomine Vibillium, ob turpem ex âcie fugam, fuſtè percuſſit. Vellejus Paterculus Lib. 2. Hiſtoriar. Craſſus quingentos primos, à quibus initium fugæ ortum fuerat, decimavit. Plutarchus in Craſſo. Hinc Polybius Lib. 3. *Eſt hoc unum ex inſtitutis diſciplinæ militaris apud Roma-*
D *nos, quod diligentiſſimè obſervant, NON FUGERE, neq; ordines deſerere.*

40 *Quamcunq; primitùs cognoviſſent*] *Cognoſcere* Latinis Scriptoribus eſt de nuptiis verbis. Ovidius Epiſt. VI. Heroid.

Turpiter illa virum cognovit adultera virgo.

Lampridius Alagabalo: *Antonino Caracallæ ſtupro cognita.* Eutropius Lib. VII, de Caligula: *Stupra Sororibus intulit, ex una etiam filiam cognovit.* Sed etiàm Græcis: Plutarchus in Evmene
E non longè à principio: Βαρσίνην γὰρ τὴν Ἀρταβάτου πρώτην, ἐν Ἀσίᾳ γνοὺς ὁ Ἀλέξανδρος ἐξ ἧς υἱὸν ἔσχεν Ἡρακλέα. In Alexandro: Οὔτε τούτων ἔθιγεν ſcil: τῶν γυναικῶν, οὔτε ἄλλην ἔγνω γυναῖκα πρὸ γάμου πλὴν Βαρσίνης. In Pompejo: Ὅσαι δὲ τῶν Μιθριδάτου παλλακίδων ἀνήχθησαν οὐδεμίαν ἔγνω. Imò & Hebræi, ad ſignificandum viri cum muliere congreſſum, hoc verbo utuntur, ut mille patet Sacrorum Bi-
F bliorum locis. Videatur Caſpar Barthius Adverſ. Lib. XXIII. Cap. 9.

Ibid. *Ducendi legem inflixit*] Lex divina Deuteronom. Cap. XXII. v. 28. *Si invenerit vir puellam virginem, quæ non habet ſponſum &, apprehendens concubuerit cum illa, & res ad judicium venerit.* v. 29. *Dabit, qui dormivit cum ea, patri puellæ quinquaginta ſiclos argenti, & habebit eam uxorem, quia humiliavit illam, non poterit dimittere eam cunctis diebus vitæ ſuæ.* Jus Canon. Cap. 1. de Adult.

Sagitta

49. *Sagitta lignea ferreæ ſpeciem habens*] Apud Veteres Iſlandos conventus habendi ſignum erat ᚦᛆᚱᛋ ᚼᛆᛘᛆᚱ, Thorshamar/ *Malleus Thor Deaſtri.* Deinde poſt annum à nato Chriſto milleſimum, quum jam in fidem Chriſtianam juraſſent, pro ejus temporis religione, *Crux lignea*, quam quilibet Colonus ad ſuum vicinum perferret, die, loco, & causâ conventus indictis; cujus ſigni neglecti aut intermiſſi certa pœna. Poſteà in uſu fuit ad cogendos provinciales conventus, *forma ſecuris Norvagicæ lignea*, eâdem ratione circumlata inter provinciales concives, ut de cruce lignea jam dictum. Conventus autem, quem hæres occiſi intrà triduum cogebat ad ſepulcrum cadaveris, index fuit *telum ligneum.* Arngrimus Jonas Iſlandus, Rerum Iſlandicarum Lib. I. Cap. III.

Pag. 86. verſ. 6. *De qualibet verò controverſiâ ferro decerni ſanxit*] Senſus eſt, Frotho Rex, inter alias leges, hanc etiam tulit, quâ nimirùm ſanxit, ut ſubditi ſui inpoſterùm lites armis dirimerent, & pleraq; cauſarum judicia duello, ſive ſingulari certamine, decernerent. Quæ conſvetudo primùm abrogata legitur à Rege Danorum *Svenone* cognomento *Tivveskeg*; in ejus locum ſubſtituto ferri candentis uſu: ut tradit Saxo Lib. X. donec eam funditus everteret Haraldus, qui non armorum uſu, neq; teſtium, ſed ſolâ ſacramenti fide & jurejurando defendendi poteſtate ſubniti voluit: prout verba Saxonis habent Lib. XI. Talis etiam *Lex* fuit *Gundebadica*, à Burgundiæ Principibus lata; quam ut planè impiam, atq; ſceleſtam abolendam eſſe, Epiſtolâ verè lectu digniſſimâ ſuadet S. Agobardus, Epiſcopus Lugdunenſis fol. 103. Cæterùm hic locus poſtulare videtur, ut de varijs *probationum*, ſive *purgationum* modis, nonnihil inpræſens, quantum fert ratio inſtituti noſtri, agamus. Varia igitur olim apud varias gentes *Probationum*, ſive *purgationum* genera fuerunt; quibus veritas culpæ, vel innocentiæ, decidenda permittebatur. Nulla verò frequentior erat *Monomachia*, quod *duellum* vocant; Saxo *Singularem congreſſionem*; Agobardus *Singulare certamen.* Cujus inventionem quidam Mantinæis tribuunt; alij volunt antiquiorem eſſe. Sed poſt Barbarorum in Italiam irruptionem truculentus ille mos inolevit apud *Longobardos, Germanos, Francos, Anglos, Hiſpanos, Moſchos, &* noſtros quoq; *Danos.* Et extendebatur tàm ad cauſas criminales, quàm civiles. De hujusmodi purgatione illuſtria extant exempla apud Lambertum Schafnaburgenſem, & alios Hiſtoricos. Fuit & purgatio vulgaris per *Ignem*, quæ triplex: per *rogum*, per *prunas*, per *ferrum ignitum*, hoc eſt, *vomeres*, ſive *laminas*, vel *chirothecas candentes.* Ac *ferrum ignitum*, ſive candens, quod attinet, meminêre ejus variæ leges Septentrionalium. Apud Radevicum Lib. 1. Cap. 26. fit mentio legis militaris, quâ Servus non deprehenſus in furto, ſed accuſatus jubebatur vel domini juramento, vel igniti ferri judicio ſe purgare. Leges Francicæ & Longobardicæ jubebant per novem vomeres ignitos, homicidij accuſatum ſe purgare. Sic & Sclavi ad veram religionem converſi offerebant criminoſos Sacerdoti ferro vel vomeribus examinandos, ut habet Helmoldus Chronic. Sclavor. Lib. 1. Cap. 84. In Flandria quoq; hanc legem Philippus Comes tulit Ann. Chriſt. 1164. *Si quis vulnus in nocte acceptum alij imputaverit, ferro candenti ſe excuſabit.* Mejerus in Chron. Flandriæ. Noſtrates Sterß Jern appellabant: cujus etiam Leges Scanicæ antiquiſſimæ fusè meminerunt. Exempla hujus purgationis ſuppeditant nobis paſſim Hiſtoricorum monumenta. Caroli III. Imperatoris uxor Richarda fuit inſimulata adulterij; ſed candenti ferro crimen diluit; Aventinus Lib. IV. Sic Cunigundam Henrici II. uxorem ſe purgaſſe conſtat, Crantzius Lib. IV. Saxon. Cap. 32. Emmam quoq; Angliæ Reginam nudis pedibus ſuper ignitos vomeres, ad conteſtandam pudicitiam, ambulaſſe ſcribit Polydorus Virgilius Hiſtor. Angl. Lib. 8. Inprimis ſingulare eſt, quod refert Saxo noſter Lib. X. de Poppone; & Lib. XIII, de Haraldo Hibernico, de matronâ quadam in Rugiâ per injuriam à conjuge adulterij inſimulatâ. Lib. XIV. Hunc morem Honorius Papa, ejus nominis. III rectè abolevit. Nam illo modo purgare, non levis eſt Dei tentatio: quam tamen Deus optimus in multis tulit. Qui *rogum*, ſive pyram ingreſſi probandæ innocentiæ causâ, multos recenſent Hiſtoriæ. Paulus Æmilius Hiſtor. Francor. Lib. 4. de Petro Maſſilienſi Epiſcopo videatur. Non diſſimile fuit judicium per *prunas*; quas vel in ſinum conjiciebant, vel manu ferebant, vel calcabant. Leontius in vita Joannis Eleemoſynarij. Gregorius Turonenſis Hiſtor. Lib. II. Cap. I. Fiebat etiam purgatio per *aquam* vel *calidam* vel *frigidam.* De *Calida* vel *fervente* conſtat receptum Legibus Longobardorum, Saxonum, Rhenariorum, & Friſiorum. Hanc aquam ore non bibebant, ſed in eâ ad examen innocentiæ brachium nudum immergebant. Dictum eſt autem judicium ferventis aquæ *aënum*, ſeu potius *Æneum.* Hinc *mallari ad æneum* in Lege Salica, pro citari ad judicium ferventis aquæ. Dictum eſt etiam *Ordalium, & Judicium Dei*: quod tamen nomen commune fuit omnibus probationum modis. Qui plura de hoc argumenti genere ſcire deſiderat, adeat Martinum Delrium, Diſquiſit. Magicar, Lib. IV. Cap. 6. Quæſt. VI. Sect. 2. Henricum Spelmannum, Equitem Britannum, Gloſſarij Latino-barbari, pag. 118. Johannem Seldenum Libr. 2. Jani Angl. pag. 115. Nicolaum Hemmingium Commentar. in Pſal. 15. p. 373. Jvonem Carnotenſem Epiſt. 74. & ad eandem Notas Doctiſſimi

Jureti,

Jureti. Cæterùm operæ duxi pretium heic nonnulla aſcribere de Judicio *Candentis ferri* ex codice LL. Scanicarum, Cap. XV. *Geſtaturus ferrum, lota manu, nihil debet contingere, priusquàm ferrum levet, nec caput, nec crines, nec aliquod veſtimentum, ne per tactum alicujus ſucci vel unguenti per fraudem potius, quàm per innocentiam, ferri candentis effugiat læſionem. Triplex autem ferri Judicium, quod uſus recipit, invenitur. Unum, quod in duodecim ignitis vomeribus calcandis conſiſtit. Eſt item aliud ferri judicium illi ſoli conveniens, qui pro furti crimine convenitur, quod* Trugh Jern *in linguâ patriâ nominatur, ab alveolo, qui per duodecim pedum veſtigia, debet à baculis, quibus ferrum ſuperponitur, elongari. Quod accenſum, prius præſtito ab adverſario juramento, quod* Aaſuoren Eed *appellatur, ſumptum à baculis, in ipſum alveolum nudâ manu debet immittere reus ipſe, & immiſſum, ſi fortè reſilierit, vel extrà ceciderit, reſumet iterùm, & pronunciet, donec ipſum ibi contigerit contineri. Eſt item tertium ferri Judicium, illis geſtaturis ferrum attinens, quibus prædicta judicia non incumbunt; quod ignitum ſumptum à baculis, reus ipſe, donec proceſſerit novem veſtigijs, deferre tenetur, & tunc primò à ſe jactare. A quo jactu ipſum lingua patria* Studs Jern *appellat, & ſi dicatur ab adverſario inſufficienter vel minus legitimè detuliſſe, probet duobus teſtimonijs ſe deferendi modum legitimum obſervaſſe.* Hoc eſt *autem circà quodlibet ferri judicium obſervandum, ut nullum eorum debeat in ſeptimana, quæ diem feſtum habeat, exerceri. Duobus quidem primis diebus, in ſecunda, videlicet, & tertia feria, reus in pane & aqua & veſtimentis laneis jejunabit, & in quarta ſubibit judicium. Hoc completo in continenti, vel pedes, ſi vomeres calcati fuerint, vel manus, ſi ferrum geſtatum fuerit, panno aliquo involventur, cui diligenter aſtricto, ſigillum etiam apponetur, ne quid adveniat fraudulenter, quod vel poſſit extinguere uſtionem, vel auferre ſaltem apparentiam uſtionis. Hoc velamen in pedibus vel manibus usq; ad Sabbathum permanebit, eodem die coram actore adverſario usq; ad ſolis deſcenſum poſt meridiem expectando. Et ſi nec tunc advenerit, coram aſtantibus auferendum, qui ſtatim cum nudam manum, vel pedes, conſpexerint, vel innocentem reum, vel culpabilem judicabunt.*

45. *Quicquid contingit primò, ſemel accidit*] Involutus eſt ſermo, & mentis ſubobſcuræ; quæ hæc tamen eſſe videtur: Nullam fortunam ejus conſtantiæ eſſe, ut poſſis affirmare, nihil unquam ſequius obventurum; quin eam hujus naturam eſſe, quæ ludum omnem ludere ſoleat, ut nihil hèic inexſpectatum eſſe conveniat, quicquid unquam evenire poſſit. Noſtrum Proverbium eſt: Einu ſinne verdur allt fyrſt: id eſt, *Quicquid evenit, aliquando accidit. M. Brynolfus.*

53. *Ericus ſe ubiq; adventantem, nec usquam compertum vocitari*] Si divinare licet, forſitan Normannico idiomate dixit: Widſuæmur/ ſkiendur. *M. Brynolfus.*

Pag. 87. verſ. 3. *Nec hoſtem in ædibus opperitur*] Tale quid dixerat: Fer mot fiondum fiode ur ſandi et ſier ovnie innan gátta. Quod ſit de Rhythmo, veteribus uſitato, Liod dicto, quartum membrum: totum autem hoc Erici reſponſum, prius virtute continet. Vaka verdur/ vægnreke Stiſt i Sueffne ſigraſt vargar/ ut integrum Erici dictum, eodem genere, quo cæpit, deſinat. *M. Brynolfus.*

4. *Nemo ſtertendo victoriam cepit*] In eandem prorſus ſententiam Valerianus Cimelienſis, qui floruit ſub An. Chr. CDL. Libr. de Bono diſciplinæ, pag. XXIV. *Quis unquam otioſus trophæa compoſuit? aut quis circumſtantibus undiq; hoſtium legionibus, ad victoriam dormitando pervenit?*

13. *Earumq; quamlibet quina navium millia complectentem*] *Vocato ad rationem calculo, repe*periuntur *in agmine Hunnorum capita 9000000. Etenim ſex Claſſes, ſingulæ quinquies millenûm navium, comprehendunt naves 30000. Atq; hæ ſingulæ 300 habuerunt remiges: fuére ergò remigum ſeu militum 9000000, nongentæ myriades. Totus exercitus in millenarios ſeu chiliarchias diviſus, (ſic ut Chiliarchia contineat duodecies centena capita) comprehendit Chiliarchias 7500 conſtantes è quaternis alis. Proindè numerabantur alæ 30000, totidem ſcilicet, quot fuere naves. Atq; ita alam fuiſſe trecentorum militum, rectè enuntiatum eſt. Quod autem Millenario ſeu Chiliadi non mille, ſed duodecies centena capita incluſa ac cenſita ſunt, id non tantùm in re militari uſitatum fuit, ſed etiàm in Agrimenſoriâ. Nam Centurioni 120 milites ſuberant: Centuriam verò caſtrenſem Metatores 120 perticis conſtratis finiebant. Centuria etiam Urbana in aſſignationibus 120 comprehendebat jugera. Retinetur etiamnum & populariter uſurpatur hæc ſupputandi ratio in mercimoniorum, è Norvagia, viciniâq; venientium, dinumeratione. Centuria enim abjegnarum trabium, tigillorum, aſſerum, clavorum ferreorum, piſcium areſactorum, ſex continet εἰκάδας* (ſneſſe) *chilias 60 εἰκάδας, hoc eſt, 1200. Ingens hæc multitudo non usq; adeò mirabilis & incredibilis eſt æſtimanda. Nam in expeditione Xerxis longè plures fuiſſe homines memorantur. Stipendia enim facientium numerus fuit 5283220: onera autem geſtantium multitudinem nemo potuit comprehendere aut numerare. Tamberlani quoq; exercitus hunc longè ſuperavit.* Vir Clariſs. & mihi Collega amiciſſimus, Joh. Laurenbergius.

25. *A macro & tenui petendus eſt cibus*] Quoties parva & exigua contemnenda non eſſe docemus, uſus erit hujus Proverbij: aff Mægru ſkall mat haffa: ex macro etiàm convenit eſuriem ſatiare, nec ſemper opima & pinguia, flagitante potiſſimùm neceſſitate, exſpectanda. *M. Brynolfus.*

26. *Rarò pingueſcet, qui cadit*] Adagium ſanè utile & elegans: quo ſcilicet denotare voluit, hos Rutenos, licet nunc abjecti contemptiq;

viderentur, nec digni, in quibus vires regia claſſis experiretur; poſſe tamen conjunctos hoſtilibus copiis non ſolùm formidabiles, verùm etiam exitiales exiſtere. Proindè occupandum eſſe, ne poſteà periculo erepti vires ſumerent. Quidvis enim de ſuperſtite & vivo fieri & exſpectari poſſe; mortuos hac eſſe conditione, ut indubitatum ſit, nihil pericula ex ijs timendum eſſe. Proinde ſatius eſſe hos mortuos, quàm vivos relinquere. Nobis hoc ſonat: Siallдan ſittnar hiim fallne. *M. Brynolfus.*

27. *Neq; enim mordendi potens eſt, quem vaſtus occupaverit follis*] Tertium hoc ejusdem Proverbium eſt, quo ſignificat ἐξ ἐναντίας, mortuos nulla ratione vivis incommodare; ut prius à vivis cujuscunque conditionis timendum eſſe monuit. Nobis hoc ità ſonat: Ecke biitur ſa J Belg liggur. Vel: Ecke biitur thad i belg liggur: id eſt: quod ſacco incluſum contines, id te non mordet *M. Brynolfus.*

Pag. 88. verſ. 4. *Ne quis uxorem, niſi empticiam, duceret*] *Empticia uxor*, eſt, quam quis ſibi dato pretio, aut ſicut Romani ſolebant, *per æs & libram*, deſponſavit. Matrimonij emptio nón modo apud Danos, ſed & Gothos, Francos, Romanos, aliasq; nationes, quondàm fuit uſitatiſſima. Teſtis ipſe Saxo noſter Lib. VIII. *Jarmericus ex eo genitus, cum ſororibus admodùm parvulis, præda hoſtibus fuit: quarum altera Norvagienſibus, altera Germanis, quòd venalia quondam ſolebant eſſe connubia, pretio vendita eſt.* In Codice Legum antiquarum, quem bono ſeculi in lucem edidit Fridericus Lindenbrogius ICtus, Lex exſtat Wiſigothorum Tit IV. *Si inter Sponſum & Sponſæ parentes, aut cum ipſa forſitan muliere, quæ in ſuo conſiſtit arbitrio, DATO PRETIO, ſicut conſuetudo eſt, & antè hoſtes facto placito, de futuro conjugio facta fuerit definitio.* Lex Salica Tit. XLVI. de Sponſalitijs Viduarum: *Ille qui viduam accipere vult, cum tribus teſtibus, qui adprobare debent, tres ſolidos æquè penſantes & denarium habere debet, & hoc facto, ſi eis convenit, viduam accipiat.* Lex Saxonum Tit. VII. de Hæredibus & Viduis: *Qui Viduam ducere velit, offerat tutori pretium emptionis ejus, conſentientibus ad hoc propinquis ejus. Si tutor abnuerit, convertat ſe ad proximos ejus, & eorum conſenſu accipiat eam, paratam habens pecuniam, ut tutori ejus, ſi fortè dicere aliquid velit, dare poſſit; hoc eſt, ſolid. CCC.* Et alia de Conjugio Titulo, XVII. *Lito Regis liceat uxorem emere, ubicunq; voluerit, ſed non liceat ullam fœminam vendere.* Eſt autem *Litus* idem qui dediticius, ſeu homo Regis. Collectio Chron. ex Thoromacho apud Caniſium Tom. 2. Antiquar. Lect. pag. 681. *Eam ſe daturum ſpondet* [ſcilicet in matrimonium] *legato offerens ſolidum & denarium, ut mos erat Francorum, eam partibus Chlodovei deſponſavi.* Solidus autem quis fuerit, & cujus valoris, explicat Lex Saxonum Tit. XVIII. *Solidus,* inquit, *eſt duplex: Unus habet duos tremiſſes, qui*

A *eſt bos anniculus XII menſium vel ovis cum agno: alter ſolidus tres Semiſſes, id eſt, bos XVI menſium. vel ovis cum agno: alter ſolidus tres ſemiſſes, id eſt, bos XVI menſium. VVeſtfalajorum & Angrariorum & Ooſtfalajorum ſolidus eſt, ſecalis ſceffila XXX, hordei XL, avenæ LX.* Cæterùm hic omitti non debent, quæ hunc ad locum in Conjectaneis ſuis obſervauit Cl. Vir, M. Brynolfus Svenonius. *Emptitiam*, inquit, *uxorem, hoc eſt liberam ac ingenuam, nè promiſcuis connubiis nativa ſobolis*
B *indoles pollueretur. Si enim uxoria dote emi dicerentur, illis certæ pecuniæ ſumma dotis cauſa aſſignabatur, atq; expenſa ferebatur: quod nunquam factum erat, niſi cum liberas uxores ducere ſe palam ſúnt teſtificati. Hanc rem appellarunt* ad kaupe munde: *& uxorem hac ratione ductam* Munde keyffta konu/ *hoc eſt, dote empticiam, ac proinde liberam ac legitimam uxorem, non concubinam aut ancillam. Attigit de moribus Germanorum Tacitus hoc modo*: Dotem non uxor marito, ſed uxori maritus offert.
C *Et poſt paulo*: In hæc munera uxor accipitur, atq; invicem ipſa armorum aliquid viro offert. Hoc maximum vinculum, hæc arcana ſacra, hos jugales deos arbitrantur.

7. *Supplicia abſciſſis corporis partibus lueret*] Nempè vel genitalibus, vel naribus, vel auribus; quibus olim multatos fuiſſe adulteros, non pauca Hiſtoricorum nos edocent monumenta. Et quoniam hæc tàm commoda emerſit occaſio, operæ mihi videtur pretium exempla nonnulla
D de varijs adulterorum pœnis, ex Sacris juxtà ac prophanis monumentis huc inpræſens congerere, quæ argumento ſint nobis, adulterij crimina apud omnes ferè nationes ſeverâ ſemper animadverſione coërcita fuiſſe. Antiquiſſima adulterij pœna eſt, quam ab ipſo Jehova, Opt. Max. promulgatam, cœleſtis ille aulæ Cancellarius Moiſes tradit Deuteron. Cap. XXII. v. 24. nimirùm, ut is qui Virgini vitium intuliſſet, *extrà portam civitatis lapidibus obrueretur.* Apud
E Ægyptios, ei, qui mulierem liberam violaſſet, virilia exſecabantur: quoniam uno crimine tria haud parva ſcelera complexus eſſet, injuriam, corruptelam, & liberorum confuſionem. In adulterio ſpontaneo deprehenſus virgis cædebatur ad mille plagas; mulier naſo mutilabatur. Quo dedecore vultus maculatus eâ multaretur parte, quâ maximè facies exornatur. Joannes Boemius Lib. 1. de moribus Gentium pag. 44. Apud Græcos, primus Hyettus Argivus
F Molurum Ariſbantis filium, in uxoris adulterio deprehenſum, interfecit. Sed multò poſt Draco, cùm Leges Athenis in magiſtratu ferret, de adulteris quoq; liberè capitis pœnas ſumi poſſe promulgavit. Pauſanias Lib. IX. Solonis lege deprehenſum mœchum interimere licebat. Plutarchus in ejus Vita. Apud Homerum Antinous Iro interminatur narium, aurium, & genitalium abſciſſionem, Odyſs. 18. & 22. Apud Græcos quoq; Didymus tibicen teſticulis ſuſpenſus

ſpenſus ex nomine mulctam tulit. Laërtius in Diogene. In Tenedo lege erat ſancitum, quam Tennes quidam tulerat, ut adulter ſecuri percuteretur. Heraclides in Politijs. Hippomenes Archon Athenienſium IV. adulterum cum Limone filia deprehenſum, equis diſcerpſit: hanc vinctam unà cum equo carceri incluſit, neutri alimentũ præbens. Unde equus actus in rabiem puellam vivam devoravit. Svidas in Ἱππομένης. Apud Athenienſes mœchi inopes deprehenſi, quia non habebant in ære, luebant in pelle; itaq; publiće illis cinere calido inſperſo, depilabant nates & pudenda: atq; id ſuppliciũ παρατιλμὸς dicebatur: meminitq; Ariſtophanes Pluto, & ibidèm Scholiaſtes. Impingebant etiam rhaphanos in anum, atq; id Ῥαφανίδωσις & Ἀποραφανίδωσις dicebatur. Meminit idem Ariſtophanes in Nubibus: ubi etiam Scholiaſtes & auctores item alij. De hac pœna ſic Svidas in voce Ῥαφανὶς. Ῥαφανιδωθῆναι, καὶ τέφρα τιλθῆναι, C παρὰ Ἀριστοφάνει, ἐπὶ τῶν ἀσελγῶν. οὕτω γὰρ τοὺς ἁλόντας μοιχοὺς ᾐκίζοντο. ῥαφανίδας λαμβάνοντες, καθίεσαν ἐπὶ τοὺς πρωκτοὺς τούτων. καὶ παρατίλλοντες αὐτοὺς, θερμὴν τέφραν ἐπέπαττον, βασάνους ἱκανὰς ἐργαζόμενοι. Hoc eſt: Ῥαφανιδωθῆναι, id eſt, *raphanis in podicem injectis puniri.* Et τέφρα τιλθῆναι, eſt *evulſis pilis podicis cincere calido aſpergi. De impudicis dicitur. Sic enim Mœchos in adulterio deprehenſos fœdè tractabant.* D *Raphanos capiebant, quos in eorum podices immittebant, & eos pilis evulſis nudabant, & calidos cineres aſpergebant. eos abundè ſic excruciantes.* Et rurſus Ariſtophanes in Nubibus pag. 108. & 109. Scholiaſtes Annotat. 15. & pag. 109. Annot. 1. Zeleucus adulteros oculis privabat. Valerius Maximus Lib. VI. Cap. V. Apud Cumæos deprehenſam in adulterio mulierem in forum producebant, & in lapide omnibus conſpicuo ſiſtebant, deinde aſino impoſitam circà urbem circumducebant. Poſteà rursùm E in eodem lapide aſtare coacta, infamis per totam habebatur vitam, & vocabatur ὀνοβάτις. Lapidem autem ob eam rem, ut pollutum abominabantur. Plutarchus in Quæſtion Græcis, p. 520. Thurienſium Legibus rectè cautum erat, ne ulli cives in Comœdijs traducerentur, præterquàm adulteri & curioſi. Plutarchus de Curioſitate p. m. 144. Lepreatæ adulteros comprehenſos triduo per urbem vinctos circumducebant, & per totam vitã infames habebant. Mulierem autem adulteram indutã perlucidã veſte F ſine cingulo, in foro per undecim dies ſtatuebant, atq; ità ignominiã notabant. Heraclides in Politijs p. 24. Gortynæ in civitate Cretæ adulter deprehenſus, inq; judicium adductus, criminisq; convictus lanâ coronabatur. Hæc verò coronatio ſignificabat, eum eſſe hominem mollem & effœminatum. Ælianus Lib. XII. Cap.

A 12. Variæ Hiſtoriæ. Sed & apud Romanos adulterij pœnam ex Catonis Oratione recitat Aulus Gellius Lib. X. Noct. Att. Cap. 23. quod fuerit jus marito *uxorem in adulterio deprehenſam impunè necare.* Sempronius Muſca C. Gallum deprehenſum in adulterio flagellis cecìdit. C. Memmius L. Octavium ſimiliter deprehenſum nervis contudit. Carbo Accienus à Vibieno, item Pontius à P. Cernio deprehenſi, caſtrati ſunt. Valer. Maximus Lib. VI. Cap. I. De gravi B hac pœnâ Horatius:

> ——————— *Quin etiam illud*
> *Accidit, ut cuidam teſtes, caudamq́ʒ ſalacem*
> *Demeteret ferrum* ———————

Apud Romanos etiàm, ſicut & apud Athenienſes, vetus mœchorum ſupplicium fuit *Mugile plecti.* Et autem *Mugilis* piſcis magno capite, cætera gracilis, quì ſolebat ipſis adulteris per podicem vel anum immitti. Sed id privatim factum, & nullâ lege, ut apparet ex Catulli carmine ad Aurelium:

> *Ah tum te miſerum, maliq́ʒ fati,*
> *Quem attractis pedibus, patente portâ,*
> *Percurrent raphaniq́ʒ mugilesq́ʒ.*

Et cui ignota eſt *Lex Julia?* non tamen à Julio, ſed ab Auguſto lata, quæ pœnâ capitis omninò adulteros puniendos edicit. Recentiorum Imperatorum Conſtitutionibus varie id interpolatum. Si quis enim per vim puellam depudicasſet, jam alij pactam, ut adulter puniebatur, qui facinus perpetrârat: ſi verò ἀμνήστευτον, tùm ducere eam, licet pauperrimam, cogebatur. Quod ſi verò nuptias illa ſtupratoris non optaret, naribus abſciſſis triente bonorum reus multabatur. At verò ſi ſolis blandimentis in fraudem pellecta in Venerem conſenſiſſet, aut ducebat eam, aut ſuarum facultatum partem dabat: ſin ſecùs, verberatus & tonſus relegabatur. Zonaras & Balſamon in Canon. Apoſt. 67. Eclogâ Βασιλικῶ Lib. LX. Harmenopulus Lib. XI. Tit. 3. Non abſimile Græcorum ſcitum: ἢ γάμος, ἢ θάνατος, apud Aphthon. Sopatr. & Quintilian. in Controverſijs. Apud Arabes aliasq; nationes, adulteris ſemper capitis pœna fuit. Strabo Lib. XVI. Euſebius Præparat. Evang. Lib. VI. Cap. 8. Saraceni ſeu Turcæ juſtitiæ exactores ſtrenuiſſimi, in adulterio deprehenſum cum adulterâ, abſq; miſericordia, abſq; morâ, lapidatione interficiunt. Johannes Boemus de moribus gentium. p. 124. Tartari ſimiliter, licèt incontinentiſſimi omnium ſint hominum, in adulterio tamen deprehenſos, tàm Virum, quàm mulierem occidunt. Idem pag. 108. Indi virgines, quæ non caſtè vixerint, clavis cruci affigunt, & in fluvium dejiciunt Hydaſpen: ut memorat Plutarchus Libello de Fluminibus. De Germanis ità Tacitus

in

in Lib. de moribus German. *Pauciſſima in tam numeroſâ gente adulteria; quorum pœna præſens & maritis permiſſa. Acciſis crinibus nudatam coràm propinquis expellit domo maritus, ac per omnem vicum verbere agit: publicatæ enim pudicitiæ nulla venia.* Fridericus I I. Imperator villicum jubebat mutilari vaſis ſeminarijs, qui domini ſui pediſſequam & uxorem violaverat, ac corruperat: *ut ejus acerbæ, ſed juſtæ vindictæ terrore, ruſtici, quin etiàm quilibet familiares addiſcerent luxuriæ ſuæ fræ-num imponere: & non tantùm in uxoribus dominorum, ſed in focarijs etiàm, cùm pudicitiâ fidem, & cum fide pudicitiam obſervare:* Petrus de Vineis Lib. V. Epiſt. Cap. 9. Luitbrandus Lib. VI. Cap. ult. *Presbyterulus, qui ad dominæ aſſeclas adhinnivit, virilibus amputatis dimittitur.* Nimirùm uti quâ parte peccavit, eâdem multetur. Nicephorus Hiſt. II. *δι᾽ ὧν γὰρ τις ἁμαρτάνει, δι᾽ αὐτῶν ἢ παιδεύεται.* In LL. Alfridi Regis Cap. 25. *Servus ſi ancillam ſtupraverit, virga virilis ei præciditur.* Adulterorum pœnam apud Polonos hanc fuiſſe ſcribit Dithmarus Epiſcopus Lib. VII. *In pontem mercati ductus* (adulter) *per follem teſticuli clavo affigitur, & novaculâ propè poſitâ, aut moriendi, aut ſe de his abſolvendi dura electio datur.* Et paulò poſt de Meretricibus, non leviora addit, quæ referre pudor vetat. Quìn etiam Jure Græco-Rom. *οἱ κτηνοβάται* caulis abſciſſione plectebantur. Attaliat. Synop. Tit. 70. pag. 63. Saxones etiam Ethnici, ſi virgo in paternâ domo, vel maritata ſub conjuge, fuiſſet adulterata manu propriâ ſtrangulatam cremabant; & ſuprà foſſam ſepultæ corruptorem ſuſpendebant; aut cingulo tenus veſtibus abſciſſis flagellabant eum caſtæ matronæ, & cultellis pungebant, & de villa in villam miſſæ accurrebant novæ flagellatrices, donec interimerent. Bonifacius Archiepiſcopus in literis ad Ethelbaldum Regem Angliæ, apud Wilhelmum Mamelsbur. Lib. 1. pag. 28. Mauricius Dux Saxoniæ inter alias ſalutares Leges, quas tulit Anno 1548, hæc etiàm fuit, quâ adulteros gladio feriri jubet. Sleidanus p. 428. Lex Canuti Daniæ & Angliæ Regis extat Cap. 50. Uxor ſi vivo marito cum alio quocunq; corpus miſcuerit, infamis omni tempore eſto. Maritus res ejus habeto; mulieri verò tùm naſus, tùm auris præciduntor. Lindenbrogius in Gloſſario ad Codicem Legum Antiquarum, p. 1349. Apud Anglos quoque [teſte Henrico de Bractonâ, antiquiſſimo Juris Anglici Scriptore, cujus mentionem facit Johannes Seldenus, patriæ antiquitatis callentiſſimus, Lib. 1. Jani Anglorum, pag. 46.] eorum libidinem, qui intemeratæ pudicitiæ vim olim & vitium inferebant, *mantabat amiſſio membrorum, ut ſit membrum pro membro. Quià virgo cum corrumpitur, membrum amittit, & ideò corruptor puniatur in eo, in quo deliquit. Oculos igitur amittat, propter aſpectum decoris, quo Virginem concupivit: amittat & teſticulos, qui calorem ſtupri induxerunt.* Nimirùm, *illam præcipuè partem,* ait Heraclides Ponticus in Allegorijs Homericis, *Legiſlatores conſueverunt mutilare, quæ ſcelus commiſit.*

Et pereant partes, quæ nocuêre ———

canit aliquis. Feſtivè Martialis Lib. III. Epigr. 43.

Quis tibi perſuaſit nares abſcindere mœcho?
Non hac peccatum eſt parte, marite, tibi.

Olìm, ut eſt apud Ovid. Metamorph. Lib. VII.

Aut lignum, aut oculos, & quæ tibi membra pudorem
Abſtulerant, ferro rapiam ——————

Et Plautus in Pœnulo:

ST. Facio quod manifeſtò mœchi haud fermè ſolent.
MI. Quid id eſt? ST. Refero vaſa ſalva.

Sed nos ſatis exſpatiati, ad lineas redeamus, quod dicitur, & in gradum.

Pag. 89. verſ. 24. *Sundmoriam & Nordmoriam*] Hoc nomine duæ ſunt hodieq; in Norvagia inſignitæ provinciæ, divites, & incolis refertæ, multisq; hinc inde Inſulis diſtinctæ, [Sundmør / och Nordmør /] in Diœceſi Nidroſienſi ſitæ. Antiquitùs hæ provinciæ *Comitatum* complectebantur, cui ſummo cùm imperio præerat Rolleri pater *Rangvaldus*, regnante Haraldo Pulchricomo, qui propterea More Jarl dictus eſt. Videatur deſcriptio Chorographica Norvagiæ linguâ vernaculâ Hafniæ edita, An. CIↃ IↃ C XXXII.

26. *Jamtorum atq; Helſingorum Regem*] Pro *Jamitorum*, quod nobis priores obtruſerant Editiones, omnino heic, ſicut & paulò infrà ſcribendum duxi *Jamtorum*. Intelligit enim noſter incolas duarum provinciarum *Jamtiæ & Helſingiæ* [Jamteland / och Helſingeland] quas olim Regibus Norvagiæ paruiſſe, rerum Norvagicarum Scriptores teſtantur. In utramq; verò provinciam primi Coloniam deduxerunt, pater & filius, ex Norvagia oriundi, *Kietillus Jamte & Thorus Helſing*: unde appellationem iſtæ provinciæ ſortitæ ſunt. Etenim regnante in Norvagia Haraldo Pulchricomo, qui nimis impotenter & crudeliter rem adminiſtravit publicam, multi Norvagiæ incolæ, ipſius tyrannidem fugientes, novas ſedes quæſituri in varias terrarum oras, inſulasq; longè diſſitas, habitandi gratia, conceſſerunt: quæ res etiam *Kietillo* huic ex patriâ ſuâ aliò migrandi occaſionem dedit; quem tamen Chronica Norvagica Oiſteni Sveciæ Regis, qui Nidroſienſem Diœceſin occupaverat, metu *Jamtiam* incolere cœpiſſe commemorant: Kiettel Jamti heit madr / Son Anundar Jarls aff Sparabo Trantheimi. Hand flydde firi Oiſtein Jlrada / Suia Konung / auſtr om Kiøl; hand ruddi marker / og bygdi dar / ſom heiter Jamtaland. Item, Son Keittils het Thorir Helſingir / er vid erkient Helſingaland tui ad hand bygdi /

bygdi / da en ad er Haraldr Harfagr ruddi ſer til Rikis / etc. Hoc eſt: Kietillus Jamte *filius Arundi Comitis de Sparebe, provinciæ Trontheimenſis, fugiens ſævitiam Oiſteni Ilrade, Sveciæ Regis* [qui diſtrictum Trontheimenſium per vim occupaverat] *verſus orientalem partem montis, Kiól dicti, conceſſit, ſilvasq́; exſcindens, primus regionem illam, quæ nunc dicitur* Jamtelandia [*ſeu Jamtia*] *incolere cœpit. Ejus filius.* Thorus Helſing *erat; cujus de nomine* Helſingia *dicta eſt; quòd primus ille, Haraldo Pulchricomo Rege, totam Norvagiam ſuam in* B *poteſtatem redigere moliente, hanc provinciam novis incolis inſtruere cœpit.*

Pag. 90. verſ. 23. *Alrico Sveonum Regi adverſum Geſtiblindum*] *Geſtiblindus*, ſivè potius, Gieſtur Blinde / linguâ Danica antiquâ, ſignificat *Hoſpitem cæcum.* Quo nomine vetuſtiſſimi Iſlandorum Annales Regem celebrant, cui perpetuæ cum Sveonum Rege Heidrico [qui forſan eſt ipſe Alricus, cujus hic mentionem facit Saxo] C interceſſerunt inimicitiæ, quæ tandem in apertum bellum eruperunt. Tradunt inſuper monumenta Iſlandica evocatum aliquando fuiſſe ab Heidrico Geſtiblindum, ut Logogriphis & Ænigmatis ſecum contenderet. Quum verò huic ſe certamini longè imparem agnoſceret, Geſtiblindus, Odino ſacrificat, ipſumq; in ſubſidium advocat. Qui ſub perſonâ Geſtiblindi in aula Heidrici Regis comparens, varia propoſuit Ænigmata; quæ ordine omnia ſoluit Heidricus, D præter ultimum, ex quo ipſum Odinum adeſſe cognovit. Sed cùm evaginato gladio eum impeteret, Odinus in formâ accipitris avolavit. Unde inter alia ſynonyma, quæ Odino aſſignat, etiàm iſtud ᚵᛁᛂᛋᛏᚢᚱ ᛒᛚᛁᚿᚦᛂ, Gieſtur blinde / ipſi contribuit. Cæterum Ænigmata iſta, Heidrico ab Odino propoſita, penes me MS. aſſervantur, quæ fortaſſe olim cum Deo & die lucem videbunt publicam.

Pag. 91. verſ. 10. *Humanæ ſiquidèm cupiditatis more, quò plura poſſederat plus, affectans*] Totidem ferè verbis Juſtinus Lib. VII. pag. 66. *Lacedæmonij more ingenij humani, quò plura habent, eò ampliora cupientes, non contenti acceſſione Athenienſium opum vires ſibi duplicatas, totius Aſiæ imperium affectare cœperunt.*

17. *Cum cane & equo terreno mandatur antro.*] Equum veteres Danorum Heroes ac Proceres tanquàm bellatoris inſigne, canem ceu venatoris, unà ſecum condi volebant, ut quibus in vita rebus ac ſtudiis ſe oblectaſſent, iiſdem in morte comitati deponerentur, aut etiam in altera vita ex illis uſum exſpectabant. Viva autem hæcce animalia ſepulta eſſe credo. *M. Brynolfus.*

Mala ſoli gravis uni manet omnis domus orbis] Senſus eſt: Quum ego in horrendum hunc ſpecum ſponte me abdiderim, ut in ea cum amico meo Aſuito vivus contumularer, odiſſe cœpi A lucem, tenebrisq; adeò inſueſcere, ut amœniſſima hæc orbis totius domus, quæ cæteris mortalibus ſuavis atq; jucunda eſſe ſolet, mihi uni & ſoli gravis, mala, atq; moleſta permaneat. Eleganter vaſtam hanc mundi machinam cum domo pulcherrimâ comparat, ad exemplum multorum melioris notæ autorum. Ità Macrobius Lib. I. Cap. 23. mundum *deorum domum* vocat ex Platonis Timæo: Μένει ἡ ἑστία ἐν θεῶν οἴκῳ μόνη: *Terra ſola manet immobilis intrà domum deorum*, B id eſt, intrà mundum. Petrus Chryſologus Sermone CXLVIII. *Nonnè tota iſta, quam vides, tibi facta eſt mundi domus?* Minutius Felix Octavio: *Nos gentes nationesq́; diſtinguimus: Deo una domus eſt mundus hic totus.* Lactantius Lib. IV. Cap. XXIX. *Hic mundus una Dei domus eſt.* Et Senecæ de Beneficiis Lib. IV. Cap. XXIII. *Mundus humani generis domicilium dicitur.* Et Varroni Tellus *æviterna hominum domus.*

C Pag. 92. verſ. 9. *Perfodiq́; nocens ſtipite corpus*] Quoties infernali tenebrarum poteſtate factum eſt, ut mortuorum hominum corpora ſuſcitata, mala damna darent; [quod ſœpius in Hiſtoriis contigiſſe legimus] variis modis obviam ire conati ſunt, quibus Manes illi infeſti videbantur. Vel enim corpus univerſum, receptum humo, concremarunt; vel in cineres minutiſſimos redegerunt, vel caput abſciſſum partibus obſcœnis applicuerunt, & corpus reliquum, ſtipite D palove, humo affixerunt, quem vi quadam immani per corpus adegerunt. *M. Brynolfus.*

Pag. 92. verſ. 14. *Viritim lapide in acervum miſſo*] Ità & Cecrops, Athenienſium Rex, poſtquàm Atticam, quam deſolatam accepiſſet, frequentem hominibus animadverteret; ſcire cupiens multitudinem incolarum, cum allatum ſingulos in locum unum lapidem juſſiſſet ferre, atq; numerum inijſſet, viginti eos millia eſſe deprehendit. Sholiaſtes Pindari Olymp. Od. IX. E Φιλόχορος δὲ φησὶ, Κέκροπα, βουλόμενον τὸν τῶν Αθηναίων δῆμον, καὶ τὸ πλῆθος, ἐπιγνῶναι, κελεῦσαι αὐτοὺς λίθους εἰσφέρειν, καὶ βάλλειν εἰς τὸ μέσον, ἐξ ὧν ἐπιγνῶναι δισμυρίους αὐτοὺς ὄντας: *Philochorus verò refert, Cecropem cupientem ſcire Athenienſem populum, atq́; ejus multitudinem, juſſiſſe ipſos afferre lapides, & in medium projicere: inde autem comperiſſe, viginti eos mille eſſe.* Euſtathius ad Iliad. α. Κέκροψ πολυανθρωποῦσαν ἰδὼν τὴν Αττικὴν, συγκαλεῖται τὸν ὄχλον καὶ παραςημαίνεται τὸν ἀριθμὸν λίθοις, ἑκάςου F ἕνα ῥίψαντος. *Cecrops, cum videret frequentem hominibus Atticam eſſe, convocat multitudinem: & unoquoq́; lapidem unum jaciente, indè numerum obſervat.* Vide ſis aureum illum de Regibus Athenienſium Tractatum Collegæ & amici noſtri, heu! olim conjunctiſſimi, D. Joannis Meurſij, cujus obitum totus orbis literatus immenſo dolore proſequitur.

45. *Ut malitiam hominis acerbitati belluæ ſimilitudo exæquaret pœnæ*] Solenne quondam fuit, ſceleratos tali pœnâ afficere, quæ malitiam & animi pravitatem proximè aſſimilaret. Exempla in authoribus ſubindè occurrunt. De nocturno illo graſſatore Balliſtâ, qui lapidibus obrutus perijt, elegans eſt locus Phocæ Grammatici, Lib. 2. Epigrammat. Veter. pag. 47.

Balliſtæ vitam rapuit lapis: ipſe ſepulchrum
Intulit; umbra nocens pendula ſaxa tremit.
Crimina Latronis digniſſima pœna coërcet,
Duritiam mentis damnat ubiq́ lapis.

Sic ipſe Saxo ſuprà Lib. II. *Duos ex cubicularijs palam inſidiarum convictos, ingentibus ſaxis affixos pelago obruit; ponderoſum animi crimen annexa corporibus mole mulctando.* Ità Lib. VIII. de Slavorum optimatibus, quorum quadraginta captos, applicatis totidem lupis, laqueo adegit Jarmericus Daniæ Rex: *Quem ſupplicij modum, inquit, olim parricidis debitum, ob hoc circà hoſtes peragere voluit, ut quantæ in Danos rapacitatis extiterint, ex ipſâ atrocium belluarum communione videntibus conſpicuum foret.* Et mox eodem libro, ubi de Sclavorum quoq; ducibus captis agit, quos itidem Jarmericus, trajectis fune tibijs, equis in diverſa raptantibus præbuit lacerandos. *In hunc modum conſumpti principes, corporum ſuorum diſtractu pertinacis animi pœnas dederunt.*

Pag. 93. verſ. 6, *Grandibus & latis ſagittis dimicant*] Finnos ab uſu ſagittarum, & à venationibus commendat quoq; Tacitus ſub finem Libri, de morib. German. *Fennis* [qui noſtri Finni ſunt] *miraferitas; fœda paupertas, non arma, non equi, non penates: victui herba, veſtitui pelles, cubile humus. Sola in ſagittis ſpes, quas inopiâ ferri oſſibus aſperant. Idemq́ venatus viros pariter ac fœminas alit. Paſſim enim comitantur, partemq́ prædæ petunt.* Venatibus incumbere Finnos, itidem tradit Procopius rerum Gothicarum Lib. II. *οὔτε γὰρ αὐτοὶ γῆν γεωργοῦσιν, οὔτε τι αὐτῶν αἱ γυναῖκες ἐργάζονται. ἀλλὰ ἄνδρες ἀεὶ ξὺν ταῖς γυναιξὶ τὴν θήραν μόνην ἐπιτηδεύουσι.* Hoc eſt: *Neq́ illi*, [ſubintellige, Finni] *terram excolunt, neq́ uxores eorum quicquam operantur; ſed cum ijs viri ſemper venatibus ſtudent*, De Finnis paſſim Olaus Magnus in Hiſtoria Septentrionali. Nobiliſſimus Vir, Caſpar Barthius, Libr. Adverſar. XXVIII. Cap. 13. pro *Venationibus*, legit *Venenationibus*. Sed mihi placet priorem retinere lectionem.

8. *Pandis trabibus vecti*] Loquitur hic Saxo de *Xyloſoleis*; ſive ligneis ſoleis oblongis, quas veteres ᛋᚴᚤᚦᛁ, Skydi/ ſive ᚮᚿᚦᚱᚢᚱ, Ondrur/ vocarunt, Sveci Skidher/ Norvagi Skier. His populi Septentrionales ferè omnes in transmittendis montium jugis nive obtectis olim utebantur; ſed inprimis Finni, qui & hodieq; affabrè eas conficere norunt. Eas ſic deſcribit Magnus Olavi Iſlandus, Eddæ interpres: Skydi *ſive* Ondrur/ *aſſeres ſunt oblongi, & antrorſum ſublevati, quinq́ vel ad ſummum ſex ulnarum longitudine, latitudine verò transverſam plantam non excedentes. His etiamnum pedibus inductis noſtrates per ſuperficiem profundiſſimarum nivium, & infirmæ glaciei, ſi aliàs corporis humani pondus non ſuſtineant, ingrediuntur. Uſi etiàm ſunt veteres Norvagi in terrâ planâ & nudâ ejusmodi Xyloſoleis, ſubjectis rotulis: & ſic plus itineris unâ die, quàm abſq́ illis, tribus confici potuit; habitusq́ eſt hic modus proficiſcendi inter præcipuas agilitatis artes.* Aſſervatur inter *ἀξιοθέατα* mea par ejusmodi ſolearum, trium duntaxat ulnarum longitudine, ab aversâ pate, quâ ſolo ad currendum applicantur, pellibus vituli marini ſubductum. In medio earum pedes vinculis alligantur, ut firmius planta inſiſtat, nec inter currendum vacillet, quòmodo in adjuncto Schemate videre licet:

SCHEMA XYLOSOLEARUM,

quas Veteres Dani Ondrur/ *Norvegi* SKIIER *appellârunt.*

A B C D. longitudo trium ulnarum.
E. Veſtigia pedum.
F F. Vincula, quibus pedes alligantur.

Pag.

Pag. 94. verſ. 32. *Adultas oleo lampades*] In eandem mentem Apulejus, *flammis adultam facem*, dixit, XI. Metamorph. *At manu dextrâ gerebam flammis adultam facem, & caput decor Coronæ cinxerat. Adultum incendium* Nazarius Panegyrico: *Maxima benigniſſimi Imperatoris fuit cura, non modò ut incendium non adultum ſeneſceret, ſed oppreſſum emori poſſet*: quemadmodum hunc locum reſtituit Petrus Colvius in Notis ad Apulejum. Alioquin variè hanc vocem inanimatis tribui, notiſſimum eſt & protritum: quomodo dicimus, *adultam peſtem, ſeditionem, noctem, civitatem, hyemem, authoritatem, æſtatem: adultum ver, adulta vitia*, & ſexcenta id genus alia.

42. *Nec bubalinorum cornuum*] Nihil in lectione Hiſtoricorum occurrit frequentius, quàm variorum animantium cornua poculorum uſum vel vetuſtiſſimis mortalium præbuiſſe, eaq́; argento, vel auro, à labris, ornatus gratiâ, circumcluſa fuiſſe. Et *Bovinum* quidem *Cornu* pro poculo adhibuiſſe Bacchum, auctor eſt C
Nonnus Dionys. Lib. XII. p. 339.

——————— καὶ οἰνοχύτȣ Διονύσȣ
Λευκὰ, διαινομένων ἐρυθαίνετο δάκτυλα χειρῶν
Καὶ δέπας ἀγκύλον εἶχε βοὸς κέρας ——
——————— *Et vinum fundentis Bacchi*
Albi madefactarum rubebant digiti manuum,
Et poculum curvum habuit bovis cornu ——.

Hinc etiam Bacchum taurinis cornibus effingebant veteres, quia ijs poculorum vice uteban-
A tur. Imò *Taurum* vocat Bacchum Lycophron Caſſandra:

Ταύρῳ κρυφαίας χέρνιβας κατάρξεται.
Tauro abſtruſa liba offert. id eſt, Baccho.

Ad quem locum vide ſis Notas D. Meurſij, Viri ſummi, & Collegæ olim conjunctiſſimi. Nicandri Scholiaſtes ἀλεξιφαρμακοῖς: Οἱ παλαιοὶ κέρασιν ἐχρῶντο ἐν τῇ πόσει ἀντὶ τῶν ποτηρίων, ὅθεν καὶ τὸ κεράσαι εἴρηται. ἢ διὰ τὸ
B ταυρωτικὸν τῶν πινόντων, τȣτέσι τὴν ἀπὸ τȣ̃ οἴνȣ ἰσχὴν. ὁ δὲ Διόνυσος καὶ ταυροκέρως. Idem Nonnus de Satyris paulò poſt:

Καὶ βοέοις ἀφύσσοντο κεράεσσιν ἀντὶ κυπέλλων.
Et bubulis hauriebant cornibus loco poculorum.

Quod & de Satyris tradit Nemeſianus, Ecloga III, quæ Bacchus inſcribitur:

Tum Satyri, laſciva cohors, ſibi pocula quiſq;
Obvia corripiunt: quod ſors dedit, hoc capit uſus.
Cantharon hic retinet, cornu bibit alter adunco,
Concavat ille manus, palmasq́; in pocula vertit.

Urorum cornibus Septentrionales pro poculis utebantur. Plinius Lib. XI. Cap. 37. *Urorum cornibus barbari Septentrionales potant, urnasq́; binas capitis unius cornua implent.* Cæſar Lib. VI. de Bello Gallico: *Tertium eſt genus eorum, qui Uri appellantur. Hi ſunt magnitudine paulò infrà Elephantos, ſpecie, & colore, & figura Tauri. Magna vis eſt eorum, & magna velocitas: neq; homini, neq; feræ, quam conſpexerint, parcunt. Hos ſtudioſè foveis captos* inter-

interficiunt. Hoc ſe labore durant adoleſcentes, atq; hoc genere venationis exercent: et qui plurimos ex his interfecerunt, relatis in publicum cornibus, quæ ſint teſtimonio, magnam ferunt laudem. Sed aſſveſcere ad homines & manſveſieri, ne parvuli quidèm excepti, poſſunt. Amplitudo cornuum, & figura, & ſpecies, multum à noſtrorum boum cornibus differt. Hæc ſtudiosè conquiſita, à labris argento circumcludunt, atq; in ampliſſimis epulis pro poculis utuntur. Hactenus Cæſar. Iſidorus Lib. XII. Orig. Cap. 1. *Uri agreſtes boves ſunt in Germania, habentes cornua in tantum protenſa, ut regijs menſis, propter inſignem eorum capacitatem, ex eis pocula fiant.* Bonaſi Cornua Anglis in uſu fuiſſe, teſtis eſt Johannes Cajus Britannus libello de rariorum animalium Hiſtoria, quem Conrado Geſnero inſcripſit, Pag. 14. *Multa*, inquit, *hujus generis animalia olìm fuiſſe in noſtra Anglia [ſilveſtri olìm & nemoroſâ inſulâ] veriſimile eſt, quòd nobis adhuc pueris, multus erat uſus hujusmodi animalium cornuum, in menſâ, ſolennioribus epulis, loco poculorum. Suſtinebantur pedibus ex argento tribus, & ab oris itèm argento concludebantur.* Inprimis vero *Bubalina cornua* in magnatum menſis poculorum vices ſupplebant, quippe quæ omnibus alijs inſigni venuſtate antecellerent. Hinc vel cælaturæ artificio, vel exquiſito gemmarum fulgore, operoſius culta viſebantur. Imò inter theſauros reponebantur: quod utcunq; colligi poſſe videtur, ex loco Saxonis Lib. VIII. Sic inter alia anathemata, quæ Gulielmus II Angliæ Rex, ſub Annum Chriſti MLXVIII. Monaſterijs Normanniæ dono obtulit, fuerunt etiàm *vaſa aurea vel argentea, item bubalina cornua fulvo metallo circà extremitates utraſq; decorata*: teſte Orderico Vitali Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Lib. IV. pag. 507. Notandus verò etiàm ille eſt ritus, quo antiquitus prædia & alia bona, exhibitione & propinatione cornuum abalienabantur. Hujus meminit Clariſs. Vir, D. Olaus Wormius, præclarè de me ac ſtudijs meis meritus, Faſtorum Danicorum Lib. 1. pag. 44. ex veteri MS. *Ulphus Thoraldi filius Eboracum divertit, & cornu, quo bibere conſvevit, vino replevit, & coràm altari, Deo, & B. Petro Apoſtolorum principi, omnes terras & reditus flexis genibus propinavit.* Mamelsburienſis Lib. II. Cap. 2. *Puſca* [inquit] *illi qui de Puſci nominati, adhuc tenent, per cornu majoribus olìm à Rege Canuto Danico donatum.* De Cornuum uſu plura qui deſiderat, adeat eruditiſſimam diſſertatiunculam ejusdem D. Wormij, de aureo illo Sereniſſimi Principis Electi Cornu.

48. *Quos maximè venatica referſerat præda*] Sic M. Junianus Juſtinus Lib. XXIII. pag. 226. de Lucanis: *Cibus his præda venatica, potus mellis, &c.*

51. *Ut patriæ pace loquar*] Honeſtus hic eſt reprehendendi modus, multis bonæ notæ authoribus uſitatiſſimus, quo veniam prius captare ſolent. Catulus apud Ciceronem Lib. 1. de Natura Deor. p. m. 17. ubi Roſcium laudat:

Pace mihi liceat, cœleſtes, dicere veſtrâ,
Mortalis viſus pulchrior eſſe Deo.

Petronius Arbiter: *Pace veſtrâ liceat dixiſſe.* Arnobius Lib. I. pag. 10. Edit. Antverp. *Cum pace hoc veſtrâ, & cum bona veniâ dixerim.* Marius Victor Præfatione in Geneſin:

Porrò etiàm [mihi ſi fas eſt hoc dicere ſalvâ
Pace tuâ genitor] majus fortaſſis apud te eſt.

Inprimis Saxo videtur Ciceronem expreſſiſſe in Oratione pro Milone; ubi ſub finem ità loquitur: *Utinàm Dij immortales feciſſent [pace tuâ, patria, dixerim; metuo enim ne ſcelerate dicam in te] ut P. Clodius non modò viveret, ſed etiam Prætor, Conſul, Dictator eſſet.*

Pag. 95. verſ. 17. *Totum occipitij crinem abradit*] Solennis olìm fuit, & uſitata militaribus viris, capillorum abraſio, imò & barbæ. Ità Abantes natura pugnaces, & cominus pugnanpi periti, anteriorem capitis partem tondebant, ne ullas hoſtibus ad accipiendum anſas darent. Similiter Curetas & Ætolos tradunt abraſiſſe frontem, & ab occipite cæſariem nutriſſe, ne ab hoſte crinibus raperentur. Ob eandem rem ſuis ducibus, ut barbas raderent, imperavit Alexander, ut ſcribit Plutarchus in Theſeo. Certè Ambroſius Lib. VI. Hexamer. dixit comam eſſe terribilem in bellatoribus, ſed tamen barbam raſiſſe erat militare volentis; ut ille ait:

Si quem reciſâ fortè barbâ videris
Mihi videtur militare velle.

Alioquin, ut Doctioribus notum eſt, cùm ſacris in literis, tùm profanis, mos tondendi caput & barbam jam mœroris & luctus fuit, jam verò lætitiæ & melioris fortunæ. Quin & in Sacrificijs uſurpatur capillorum abraſio; & morituri comam abſcindebant. Quâ de re videantur aurei Commentarij Johannis de Pineda in Jobi Cap. 1. verſ. 20. num. 12. & Pentecontarchus Ramirezij, pag. 205. Cæterùm de crinium & barbæ tonſurâ apud Cambrenſes [quæ gens Hyberniæ vicina eſt] uſitatâ, Giraldus Cambrenſis, author vetuſtiſſimus, in deſcriptione Cambriæ Cap. XI. pag. 259. *Barbam viri præter* gernoboda *ſolùm radere ſolent. Et hanc non de novo, ſed ab antiquo, longiſq; retrò ſeculis conſvetudinem tenent, ſicut ex Libro de Geſtis Julij Cæſaris ab ipſo conſcripto, perpendi poteſt; ubi & hæc verba reperies: Britanni capillo ſunt promiſſo, omniq; parte corporis abraſâ, præter caput & labrum ſuperius. Solent etiàm, ut agiliores fierent, & comis capita nudare, caſum Abſolonis, quoniam ſylvas & nemora ſæpè percurrunt, vitare volentes. Unde & uſq; in hodiernum gens hæc quoq; præ gentibus alijs, piloſitatem magis abradit.*

20. *Poſt tergum lanceas jaculari*] Id quod alijs quoq; nationibus uſitatum, varij tradunt autores. Inprimis Parthi, qui ſagittandi arte ac peritia cæteris ſemper gentibus præſtiterunt, non tantum in aciem adverſus hoſtes conſiſtentes,

verum

verum etiam terga vertentes, fugamq; capientes, ſagittas adverſus inſequentes emittere norant. Plutarchus in Craſſo: *Fugientes Parthi, ſagittas ſimul emittebant, quod poſt Scythas nemo iis melius novit: eſtq; id optimum inventum, quòd ſalutem defendentibus etiam fuga turpitudine caret.* Unde Virgilius Lib. III. Georgic.

Fidentemq; fugâ Parthum, verſisq; ſagittis.

Ad quem locum Servius: *Benè*, ait, *fidentem: tunc enim melius jaculantur ſagittas.* Indè & Horat. Ode II. Lib. 1. *Verſis animoſum equis* Parthum appellat. Ubi Interpres *Verſis* ait, *id eſt, verſis in fugam.* Sic,

Et miſſam Parthi poſcunt in terga ſagittam,

Atq; hinc Ovidius *Parthos fugaces* Lib. 1. de Remed. Amor. dixit. Leo Imperator in Tactico Cap. XVIII. num. XXXVIII. *Quidam enim ex hoſtibus, ut Perſæ, cum aciem diſſolvere nolint, facilè terga ſua objiciunt iis, qui contra eos converſi ſunt, & quaſi fugiendo pugnant.* Id etiam Turcis ac Tartaris in more poſitum eſt.

38. *Magni ponderis auream armillam triviis affigi curavit*] Conſentanea de Ælfredo Anglorum Rege tradit Matthæus Weſtmonaſterienſis ad annum gratiæ D CCC XC II. Is etenim ſalutaribus quibusdam legibus latis tantam infudit provinciis ſuis pacem, *ut eas* [verba ſunt Florilegi] *per publicos aggeres, ubi ſemitæ ſinduntur in quadrum, armillas juberet aureas appendi, ut viantium aviditatem irritaret, cum non eſſet, qui eas acciperet.*

50. *Cum jam terræ ſopitis bellorum incendiis*] Chriſtum Dei filium, veræ pacis auctorem, in tranquilliſſimo rerum ſtatu, & cum inauditâ pace, mirabili modo, totus orbis frueretur, natum fuiſſe, plurimi teſtantur hiſtorici. Inprimis notatu digna ſunt verba Pauli Oroſii Lib. III, Cap. 8. Ubi de Jani portis clauſis agit: *Liquidiſſimâ probatione eſt manifeſtum, pacem iſtam totius mundi & tranquilliſſimam ſerenitatem non magnitudine Cæſaris, ſed poteſtate Filii Dei, qui in diebus Cæſaris apparuit, extitiſſe; nec unius urbis Imperatori, ſed Creatori Orbis univerſi, orbem ipſum generali cognitione paruiſſe: qui ſicut Sol oriens diem luce perfundit, ità adveniens miſericorditer extentâ mundum pace veſtierit.* Freculphus Tom. II. Lib. I. Cap. 2. de Anno Nativitatis Chriſti: *Qui etiam annus quantis, quàm novis, quàmq; inuſitatis bonis abundaverit; ſatis, etiam me non proferente, compertum haberi arbitror. Toto terrarum orbe una pax, omnium abolitione bellorum, clauſæ Jani Gemini portæ, extirpatis bellorum radicibus.* Ottho Friſingenſis Lib. III. Cap. 7. *Itaq; jam ſedatis omnium ſeditionum motibus pace inauditâ ſeculis redditâ, JESUS CHRISTUS Filius Dei naſcitur.* Pax itaq; fuit ubiq;, in Daniâ, Sveciâ, Scotiâ, Britanniâ. In Sveciâ quidem ſub Erico qui XXXVIII. annis regnavit pacificè. Johan. Magnus Lib. IV, Cap. 31. In Scotiâ ſub Metellano Rege Scotiæ; Hector Boëtius Lib. III, pag. 35. In Britannia ſub Kymbalino. Boëtius ibidem.

53. *Divino ortui famulatam*] Chriſtus etenim erat, de quo Pſalm. LXXII. *Orietur in diebus ejus juſtitia & abundantia pacis.* Ubi Hieronymus: *Quod in diebus Auguſti Cæſaris eſt impletum, cum Dominus de thalamo Virginali proceſſit. Nam ità his diebus omnia bella quieverunt, ut etiam illud impleretur, quod alius Propheta cecinit, dicens: Convertent gladios ſuos in vomeres, & lanceas ſuas in falces.*

Pag. 96. verſ. 22. *Hujus egeſtis viſceribus ſalitum corpus*] Variæ apud Veteres cadaverum humanorum conditurae fuerunt. Potiſſimum adhibebant Salem, Mel, Ceram, Myrrham, Balſamum, Gypſum, Calcem. De Sale Plinius Lib. XXXI. Cap. 9. *Salis*, inquit, *natura eſt per ſe ignea, omnia erodens, corpora verò aſtringens, ſiccans, alligans: defuncta etiam à putreſcendo vindicans, ut durent ità per ſecula.* Apud Ægyptios, ut putrefactio caveretur, corpora ſale condiebantur: quomodo de Amaſi Herodotus ſcribit. Vide ſis etiam Diodorum Siculum Lib. 1. de ritibus ſepulcralibus Ægyptiorum. Et Eunapius ſalita Martyrum corpora irridet de Vitis Philoſophorum. Plura de his qui deſiderat, adeat Clariſs. Virum, ac illuſtre patriæ decus & ornamentum Johannem Kirchmannum de Funeribus Romanorum Lib. 1. Cap. VIII. Petrum Bellonium de Sepulcris Veterum, & Laurentium Pignorium in Epiſtolis. Nolo etenim hic actum agere.

32. *Secus VVeram Selandiæ pontem*] Locus tumuli adhuc conſpicuus, & paucis in Sælandia ignotus. Quà enim Roſchildia Slangendorpium itur, medio fermè itineris tractu, pons hic extat, per quem tranſeundum eodem tendentibus. Nomen adhuc obtinet priſcum à Saxone notatum, vulgò Were Broe. Propè collis oſtenditur ab accolis, quâdam ſui parte quaſi collapſus, ubi tumulatum referunt Frothonem, Frode Hoy dictus, de quo mira ac varia vulgò fabulantur. D. Olaus Wormius Monument. Danicor. Lib. II. Cap. 1.

NOTÆ

NOTÆ VBERIORES IN LIBRUM VI. HISTORIÆ DANICÆ SAXONIS GRAMMATICI.

Pag. 96. verſ. 40. REgnum hæredis inopiâ claudicare] Tralatè dictum. Ità Cicero ſæpiſſimè locutus. Lucretius Lib. III. verſ. 14.

Claudicat ingenium, delirat linguaq; mensq;.

Elegans eſt locus in Juſtino, Lib. VI. p. 67. qui vocis hujus uſum Metaphoricum confirmat. Cum enim mittendus eſſet Imperator idoneus contra Conona Athenienſium Ducem, *poſtulantibus ſocijs Ageſilaum ducem, Regem tunc Lacedæmoniorum: propter reſponſum oraculi Delphici, diu Lacedæmonij, an eum ſummæ rei præponerent, deliberaverunt, quibus futurus imperij finis denunciabatur, cum regium claudicaſſet imperium, erat enim pede claudus. Ad poſtremum ſtatuerunt melius eſſe inceſſu Regem, quàm imperio regnum claudicare.*

Ibid. *In regia gente*] In regia familia. Svetonius Auguſti Cap. I. *Gentem Octaviam Velitris præcipuam olim fuiſſe multa declarant.* Quamquam gens aliquanto latius patet, & familias, ſeu ſtirpes, ſeu domos, ſub ſe complectitur. Ità Svetonius in Nerone Cap. I. *Ex gente Domitia duæ familiæ claruerunt, Calvinorum & Ænobarborum.* Et in Cæſare Cap. 6. *A Venere Julij, cujus gentis familia eſt noſtra.* Videantur Cl. Viri, Matthiæ Berneggeri ad Svetonij Octavium Notæ.

44. *Specioſo poſteris titulo commendaret*] Jam tùm ſcilicet exiſtimantes, *nihil in mauſoleis & marmoribus, nihil in ſculpturis, aut ullo metallo, perpetuum aut duraturum exiſtere, niſi id ingenij & Muſarum tubâ commendaretur.* Pontanus Hiſtor. Dan. Lib. 2.

45. *Danicæ admodum Poëſis peritus*] Hiarnus hic Poëtici ſpiritus vir, ejus fuit ſectæ & Ordinis, qui Celtis olim à ſono & murmure, quod canendo edebant, *Bardi* dicti, quosq; *Skaldros* ob eandem cauſam, Dani Veteres vocitabant. Hinc noſtratibus dictus eſt Hiarne Skald / inq; vetuſtiſſimo Skaldatal / hoc eſt, Poëtarum veterum nomenclatione, principem obtinet locum.

Pag. 97. verſ. I. *Longùm vivere*] Paucis verbis expreſſit immenſum illud deſiderium, & flagrantia vota Danorum, quibus Frothonem, principem longiori vita digniſſimum, uſurâ lucis hujus frui exoptaſſent. *Longùm* adverbialiter poſitum: quomodo apud Virgil. 10. Æneid. *Nec longùm lætabere.* Idem Ecloga 3. & Claudianus Lib. 2. de Rapt. Proſerp. *Longùm vale.*

2. *Tulêre diu*] Triennio nempè. Supra: *Hujus egeſtis viſceribus ſalitum corpus triennio proceres aſſervandum curabant.*

5. *Autorem Dani diademate munerati ſunt*] Imitati hac in parte Athenienſes, qui olim Phrynichum, propter unicum Poema, belli Ducem crearunt. Plane eſt geminum, quod de tibicine quodam, qui ita populum delectarit, ut Rex fieret, ex Varrone refert Auguſtinus Libello de Quantitate animæ.

8. *Divus ſiquidem Julius*] Quis hic fuerit Scriptor rerum geſtarum Cæſaris, quem municipio donârit, nuſpiam me invenire potuiſſe, equidem ingenue fateor. Suſpicor ævi ſequioris auctorem hic ſecutum Saxonem; cujus generis Chronica tunc plurima extabant.

11. *Sed ne Africanus quidem*] P. Scipio Africanus Poetam Ennium, à quo res ſuas celebratas videbat, gaudebatq;, & vivum benevolentiâ omni complexus eſt, & mortuum ſtare in effigie juſſit, in ſuo & Corneliorum nonumento. Opus ipſi inſcriptum dicebatur SCIPIO: de quo vide Clariſs. Virum, Belgarumq; Doctiſſimum, Gerardum Voſſium, de Hiſtoricis Latinis Lib. I. Pag. XI. Cicero Oratione pro Archia: *Carus fuit Africano ſuperiori noſter Ennius: itaq; etiam in ſepulcro Scipionum putatur is eſſe conſtitutus è marmore.* Livius Lib. XXXVIII. *Romæ extrà portam Capenam in Scipionum monumento tres ſtatuæ ſunt, quarum duæ L. & P. Scipionum dicuntur eſſe; tertia Poëtæ Q. Ennij.* Ovidius in tertio de Arte:

Ennius emeruit Calabris in montibus ortus
Contiguus poni, Scipio magne, tibi.

Valerius Maximus Lib. VIII, Cap. 15. *Superior Africanus Ennij Poëtæ effigiem in monumentis Corneliæ collocari voluit.* Cæterùm & aliorum Principum ac magnatũ in doctos viros, & inprimis Poetas, liberalitas celebratur. Pompejus Magnus Scriptorem rerum ſuarum Theophanem Mitylenæum Græcum, in frequenti concione militum, civitate donavit. Auguſtus Cæſar quinq; ſcutatorum aureorum millibus Virgilium donavit, propter unum & viginti carmina, ab eo compoſita, atq; in Æneide citata: in quibus ipſe Virgilius mentionem fecerat de Marcelli morte, ejusdem Cæſaris ex ſorore nepotis, adoptiviq; filij. Budæus de Aſſe Lib. III. Veſpaſianus eximio Poetæ, Salejo Baſſo, unâ donatione HS. quinquaginta dedit, hoc eſt, juxta calculum J. Lipſij, duodecim millia Philippicorũ & quingentos. Stupenda quoq; eſt illa Antonini Caracallæ, qui delectatus elegantiâ carminum Oppiani, quæ illi inſcripta leguntur, in ſingulos verſus ſingulos aureos juſſit rependi. Et quid dicam de Venetorum munificentiâ, à quibus

quibus Actius Sincerus Sannazarius Sexcentos A aureos conſecutus eſt ob ſex illos verſus, quos hic ſubjeci:

Viderat Adriacis Venetam Neptunus in undis
Stare Urbem, & toto ponere jura mari:
Nunc mihi Tarpejas quantumvis Juppiter arces
Objice, & illa tui mœnia Martis, ait.
Si pelago Tibrim præfers, urbem aſpice utramq;,
Illam homines dices, hanc, poſuiſſe Deos.

17. *Norvagiæ oriundorum*] Inſolens locutio, & quæ ſeculi iſtius ſordes trahit. Simili B uſus eſt Aurelius Victor libello de Cæſaribus: *Statim Aurelio Alexandro, Syriæ orto, potentia delata.* Et Lambertus Schafnaburgenſis, Chronographus doctiſſimus & accuratiſſimus, ad annum Chriſti MLIX: *Abbatiam VVideradus obtinuit ejusdem cœnobij monachus, ejusdem quoq; familiæ oriundus.* Ipſe Saxo Lib. 13. *Per eadem tempora Haraldus Hybernicarum partium oriundus.* Et Libro ſequenti: *Fioniam usq;, cujus erat oriundus, conceſſit.* C

23. *Intrà inſulam*] Quam ſummæ vir Eruditionis, & Hiſtoricus incomparabilis, Andreas Vellejus, neſcio quibus fretus documentis Baldis-Holm indigitat; & manifeſtiſſima ejusdem munitionis veſtigia hodieq; in eadem inſula extare contendit.

26. *Continentem petere*] *Continens* ea terræ pars dicitur, quæcunq; non eſt inſula. *Terram firmam* vulgo vocant. Svetonius Octavij Cap. XVI. D *Cum partem reliquam copiarum continenti repeteret*; ubi *continentem*, ſcil. terram, Italiam vocat.

27. *Funiculorum regimine moderari*] Elegans certè deſcriptio *pontis verſatilis*, cujus uſum ignoraſſe Veteres Romanos pariter ac Græcos, quod vix unicum ejus exemplum in Antiquitatibus iſtarum gentium reperire mihi licuerit, omnino adducor, ut certo mihi perſvadeam. Affine quidem nonnihil habet Machina illa cum ponte, quam repræſentat Lipſius ex Herone, Poliorceticῶn Lib. 1. p. 499. verùm in uſu magnum eſt diſcrimen. At noſtrâ ætate nulla fere civitas eſt, nulla arx aut propugnaculum, quod non ejusmodi pontem, & munimenti loco, & ſimul ingentis commodi àc opportunitatis, habeat. E

35. *Obſtrepentem indefeſſus verticem*] Julius Firmicus Præfatione ad Mavortium Lollianum, *qualis ſit lacus, qui propè alveum Symeti amnis oſtenditur, cui Palicus nomen eſt, qui ſemper craſſitudine ſordidâ luridus, liventibus ſpumis obatreſcit, & ſtrepente conluvio ſtridulus, argutum murmur exibilat.* F Nam ità hunc locum emendandum cenſeo. Anteà legebatur: *cui Paliſcus nomen eſt.* De *Palico* Macrobius videatur Saturn. Lib. V. Cap. 19. ad hos Virgilij verſus:

——————*genitor quem miſerat Arcens*
Eductum matris luco Symetia circum
Flumina, pinguis ubi & placabilis ara Palici.

Deinde pro *Conjugio ſtridulus*, melius puto *Colluvio* vel *Conluvio*. Gloſſæ: *Collubium*, σύγχυσις. *Collubium* eſt *Colluvium*. Dixit autem *Colluvium*, ſicut *diluvium*.

50. *Inter paſcua tuebatur armentum*] In Norvegia, ab omni memoria, incolæ canes armentorum cuſtodes aluêre, qui vim & rapacitatem urſorum ac luporum propulſarent. Nobis dicuntur Fæ-Hunde/ à tutando pecore. Sed & alibi terrarum idem obtinuiſſe certum eſt. De Ægypto ſic Oppianus Lib. 1. de Venatione, ubi Canes præcipue inſignes, & qui maximè à venatoribus curantur, recenſet:

Ὅσσοι τ' αἰγύπτοιο πολυψαμάθοισιν ἐπ' ὄχθαις
Βουκολίων οὖροι ——————————
Et quotquot Ægypti arenoſas ad ripas
Armentorum cuſtodes ſunt.

Longo etiam Sophiſtæ ποιμενικῶν Lib. I. commemorantur: Καὶ οἱ κύνες οἱ τῶν προβάτων ἀποφύλακες, καὶ τῶν αἰγῶν ἑπόμενοι. *Canes ovium & caprarum cuſtodes Chloen ſequuti*: qui Dorconem pelle Lupinâ circumamictum, & in frutetis, Chloës rapiendæ causâ, latitantem, morſibus male mulctarunt. Apud Romanos ejusmodi *canes*, *Pecuarij* & *Paſtorales* dicti ſunt, teſte Columella Lib. VII. de re Ruſt: Cap. XII. Juſtinianus in LL. Georgicis Tit. VI. mentionem facit καὶ ποιμαίνοντος, καὶ τῆς ποίμνης κυνός. Gloſſarium Lindenbrogij inter varia canum genera meminit etiàm canis, qui *cuſtos eſt pecoris*, & *ovile ſequitur*, itèm, qui *lupum mordet*, & canis *Urſaritij*, qui urſos perſequitur. Videatur Joh. Cajus in libello eruditiſſimo de canibus Britannicis, pag. 6.

Pag. 98. verſ. 3. *Pontem ſecum trajicere non audebat*] Synechdochice, pro *per pontem*, vel *cis* aut *ultra pontem*. Sic Livius: *Trajecit copias Iberum.* Et Plancus ad Ciceronem Lib. 10. *Trajecimus exercitum Rhodanum.*

13. *Exuvias mutuatus*] Sicut *Induviæ*, ab induendo; undè *Indumenta*, veſtimenta: ita *Exuviæ*, ab exuendo dictæ, itidem veſtimenta notant, quæ exuuntur. Hac ſignificatione ſolens hoc vocabulum uſurpat author noſter; ut Lib. XIV. *Exuvias* Abſolonis à muribus corroſas tradit.

14. *Periclitationis regiæ ſpecies daretur*] Ut obvij ex cruento cadavere undis innatante conjecturam facerent, quaſi Fridlevus Rex illic vitâ periclitatus eſſet. Sed mirum, cur Saxo hic Fridlevum *Regem* nominet, & regio exornet titulo, quum nondum Daniæ Rex eſſet conſtitutus; quamvis ut legitimus regni hæres, paulò pòſt defuncto parenti, expulſo Hiarno Poeta, ſucceſſerit.

17. *Eoq; ſuperato amne, delapſus*] Valerius Maximus Lib. 3. Cap. 2. de juventutis Romanæ fortitudine: *Ne acies noſtra jam inclinata propelleretur,*

leretur, equis delapſa, ſe ipſam centuriavit. Equo delabi, eſt equo deſcendere, & ſe in pedes ſiſtere. Juſtinus Lib. XXXIII. *In ea pugna M. Cato, Catonis Oratoris filius, dum inter confertiſſimos hoſtes inſigniter dimicat, equo delapſus, pedeſtre prælium aggreditur.*

20. *Levi ſuſpenſoq; veſtigio petit*] Apulejus Metamorphos. Lib. 3. *Ad illud ſuperius cubiculum ſuſpenſo & inſono veſtigio me perducit.* Julius Firmicus: *Molliter ambulantes, veſtigia ſua, cum delicata quadam moderatione, ſuſpendant.* Quintilianus, ſive quis auctor alius, Declamatione 1, quæ *Paries Palmatus* inſcribitur: *Gradu ſuſpenſo ponere certa veſtigia, & in omnem timoris ſui partem, ſollicitum circumagere vultum.*

39. *Mente altius repoſitam*] Virgilium imitatus eſt Lib. 1. Æneidos:

Nec dum etiam cauſæ irarum, ſæviq; dolores,
Exciderant animo, manet altâ mente repoſtum
Judicium Paridis, ſpretæq; injuria formæ.

41. *Intercutis tantùm cruoris*] *Intercus* adjectivè ſumitur, & inter carnem & cutem exiſtens, quicquid ſit, ſignificat. Hinc *aqua intercus*, pro hydrope: cujus meminit Cicero 3 Officiorum. *Si quis medicamentum cuipiam dederit ad aquam intercutem. Intercutia vitia* Gellius dixit Lib. XIII. Cap. 8. quæ non foris apparent, ſed penitus ſunt imbibita: ſicut *Intercutia ſtupra* nominat Cato.

51. *Pontem continenti committere.*] Nempe illum verſatilem, cujus anteà facta mentio; non recens à ſe extructum.

54. *Collegam adſcivit*] In pugilum ſeu militum ſuorum collegium ac ſocietatem, non in conſortium imperij, aſſumpſit.

Pag. 99. verſ. 18. *Adulterinus poſſeſſor*] *Adulterinus* eſt falſus, alienus: quo ſenſu frequenter hanc vocem uſurpat Saxo. Sic Tertullianus de Pallio: *Aufidius Lurco primus ſaginâ corpora vitiavit, & coactis alimentis, in adulterinum provexit ſaporem.*

24. *Vocabulum ex ejus nuncupatione ſortita*] Dicta enim inpoſterum eſt Hiarn Øe/ propè Hotherſneſium in Cimbria.

29. *Decoquendi ſalis opificem*] Frequentes in Dania tum temporis Salinas fuiſſe, haud temerè crediderim; niſi quis fortè contendat moris fuiſſe, ut ex aqua marina ſalem decoxerint, & ardore ſolis congelatum, in uſus ſuos adhibuerint. Ex alga marina ſalem coctum viderunt, qui Cæſareos milites ante decennium in Cimbria concives habuerunt. Salem verò ex aqua marina decoxiſſe veteres, Vegetius oſtendit Lib. IV, Cap. XI. obſeſſos edocens, quid illis faciendùm, ſi ſal defuerit: *Si*, inquit, *maritima ſit civitas, & ſal defuerit, liquor ex mari ſumptus, per alveos atq; patula vaſa diffunditur, qui à calore ſolis duratur in ſalem. Quod ſi hoſtis ab unda prohibeat, [nam hoc ſæpè accidit] arenas, quas exagitatum ventis mare effuderat, aliquando colligunt, & dulci*

A *aquâ eluunt, quæ ſole ſiccata nihilominus mutatur in ſalem.*

47. *Totam ponti faciem*] *Facies* hoc loco vel pro ſuperficie, vel habitu & forma ponitur. Appoſitè Gellius Lib. XIII. Cap. 28. *Non ſolùm in hominum corporibus, ſed etiam in rerum cujuſcemodi aliarum, facies dicitur. Nam montis, & cœli, & maris facies, ſi tempeſtivè dicatur, probè dicitur.* Sic *Stagni faciem*, Tacitus, Lib. 21. *Cœli faciem*, Sidonius, Lib. VIII. Ep. 12. *Exæſtuantis fluctus minacem*
B *faciem*, Quintil. Declamat. 387, dixêre. Ipſe mox Saxo: *Prodigialem illam maris faciem.*

48. *Mox puniceis fluctibus intumeſcens*] Geminum gemellum eſt illud Ovidij Lib. IV. de Ponto, Eleg. 7.

Non negat hoc Iſter: cujus tua dextera quondam
Puniceam Getico ſanguine fecit aquam.

Pag. 100. verſ. 12. *Trium olorum ſupernè clangentium*] Rectè dixit *olores clangentes. Clangor*
C etenim propriè Olorum & anſerum eſt. Elegantiſſimus eſt locus Sidonij Apollinaris de vocibus avium quarundam, Epiſtola 2. Lib. 2. ubi prædium ſuum deſcribit: *Hic jam*, inquit, *quàm volupe auribus inſonare cicadas meridie concrepantes, ranas crepuſculo incumbente blacterantes, Cygnos atq; anſeres concubiâ nocte clangentes, intempeſtâ gallos gallinaceos concinentes, oſcines corvos, voce triplicatâ, ſurgentis auroræ facem conſalutantes, diluculo autem Philomelam inter frutices ſibilantem,*
D *Prognem inter aſſeres minurientem. Clangor* verbum fictum à ſono vocis. Cariſius Lib. II. Livius de anſeribus Capitolinis Lib. V. *Namq; clangore eorum, alarumq; ſtrepitu, excitus M. Manlius.*

14. *Dum mare verrit Hythin, rabidosq; interſecat æſtus*] *Verrere mare, æquora*, uſitata maximè Poëtis loquendi forma. Maro, Poëtarum princeps, Lib. III. Æneid. de nautis:

Adnixi torquent ſpumas, & cærula verrunt.

E Et rurſus eodem Libro:

Certatim ſocij feriunt mare, & æquora verrunt.

Qui verſus totidem verbis recurrit Lib. V. Æneidos. Catullus:

Cærula verrentes abiegnis æquora palmis.

Secare quoq; fretum, mare, æquora, uſurpant Poetæ: Virgilius Lib. VIII.

Et circum argento clari delphines in orbem
Æquora verrebant caudis, æſtumq; ſecabant.

F Et Lib. X. de Nymphis:

——— *Innabant pariter, fluctusq; ſecabant.*

Lib. V. Æneid. pro *navigare*:

Intereà medium Æneas jam claſſe tenebat
Certus iter, fluctusq; atros Aquilone ſecabat.

Lib. X. Æneid.

——— *Mediâ Æneas freta nocte ſecabat.*

Feſtus Avienus in oræ maritimæ deſcriptione:

Non usq; cymbis turbidum latè fretum
Et belluoſi gurgitem Oceani ſecant.

Regis

19. *Regis Thialamarchiæ filium*] Videtur hic legendum *filiam*. Nam paulo poſt dicitur Fridlevus Hythini filiam, quam monſtro exemerat, Haldano Regi Sveciæ impetraſſe: ſed confuſis nominibus Regis & Gigantis. Nam hic Gigantem, illic Regem Hythinum, nominat. Niſi forte alia ſit hiſtoria puelli liberati, quæ hic narratur, alia vero puellæ exemptæ, ad quam illic reſpicitur nuſquam narratam.

26. *Cygnico fuiſſet carmine laceſſitus*] Ita legendum pro *Cynico*. *Cygnicum carmen*, fuit *trium olorum ſuperne clagentium carmen*, de quo paulo ante Saxo: quod cum Athenæo Lib. XIV. κύκνειον ᾆσμα, ſeu μέλος dicere liceat.

27. *Cum ſis gigas tricorpor*] Epitheton hoc referendum videtur ad monſtroſam Gigantei corporis molem, & immenſam ſtaturæ longitudinem, quâ anguſtiorem humanæ menſuræ habitum longe excedebat Hythin Gigas: non autem ita capiendum, quaſi triplici corporum compagine conſtaret. Sic de Geryone Silius Italicus Lib. III.

Geryonis peteret cum longa tricorporis arva.

32. *Habituſq; corporalis inſtar negligis*] *Inſtar* hic non Adverbialiter, ſed Subſtantive poſitum, pro forma, ſeu ſpecie: quomodo & infrà Lib. VII. *Si propinquæ mortis inſtar alicujus imagine ſpectaculi pervidiſſet*. Ubi pluria illuſtrandæ voci exempla vide notata.

Pag. 101. verſ. 5. *Raptu violavimus aurum*] *Violare*, verbum eſt ad vim faciendam accommodatum; quod alioquin de rerum ſacrarum abuſu, & violento contactu, uſurpari ſolet. Juvenalis de aureo ſeculo:

Fictilis & nullo violatus Juppiter auro.

Pedo quidam apud Senecam Rhetorem Svaſoriâ prima:

——— aliena quid æquora remis
Et ſacras violamus aquas, divumq; quietas
Turbamus ſedes? ———

6. *Tonſis everrimus æquor*] *Tonſis*, id eſt, remis. Lucretius Lib. II.

Sed quaſi naufragiis magnis multiſq; coörtis,
Disjectare ſolet magnum mare, tranſtra, gu-
berna,
Antennas, proram, malos, tonſaſq; natantes.

Lucanus Lib. III. Pharſaliæ:

——— Impulſæ tonſis tremuêre carinæ.

Et paulo poſt:

Ut tantum medii fuerat maris, utraq; claſſis
Quo ſemel excuſſis poſſet tranſcurrere tonſis.

Statius Lib. V. Thebaidos:

At ubi ſuſpenſis ſiluerunt æquora tonſis.

13. *Quàm roſeum liquidis Titan caput exerat undis*] Varios hic imitatur Saxo Poëtas. Ut I. Lucretium Lib. V.

Forſitan & roſeâ Sol altâ lampade lucens.

Et in eodem inferius:

Dum roſeâ face Sol inferret lumina mundo.

A II. Virgilium Lib. VI. Æneid.

Hac vice ſermonum, roſeis Aurora quadrigis,
Jam medium ætherio curſu trajecerat axem.

Eundem Lib. VII. Æneid.

Jamq; rubeſcebat radiis mare, & æthere ab alto
Aurora in roſeis fulgebat lutea bigis.

Iterum eundem Lib. XI. Æneid.

Ni roſeus feſſos jam gurgite Phœbus Ibero
Tingat equos. ———

III. Valerium Flaccum Lib. II. v. 261.

B *Regina ut roſeâ auroram ſurgere bigis*
Vidit. ———

IV. Tibullum Lib. I. Eleg. III.

Hoc precor, hunc illum nobis aurora nitentem
Luciferum roſeis candida portet equis.

V. Martianum Capellam Lib. IX.

Aurora exoriens roſeis ſpectabit ocellis
Floris reſecti præmia.

29. *Sequioris ordinis viro*] Sic omnino legendum hoc loco arbitror, pro eo, quod priores C repræſentarunt editiones, *Sequeſtris ordinis viro*. Quis etenim, quæſo te, vir *ſequeſtris* eſt *ordinis*? Forte dicas eundem eſſe ac ſequeſtrem & arbitrum. Si id ſtatuas, toto aberras cœlo. Nam Biórno nequaquam ſe tanquam ſequeſtrum aut arbitrum interpoſuit, ut Fridlevum & Avonem in gratiam reduceret, vel de jure provocationis cognoſceret. Nonnullis heic placuit reponere, *equeſtris ordinis viro*. Sed & illi D falluntur. Biórno enim non fuit vir equeſtris dignitatis, cujus uſum, nulla tunc temporis, apud noſtros, conſvetudinum frequentabat auctoritas: verum potius Fridlevi aſſecla & Commilito. Mihi vero, *vir ordinis ſequioris*, pro, obſcuriore loco nato, & vilioris ſortis ac conditionis homine, rectius dici videtur. Siquidem ſe Biórno Rege Fridlevo longe inferiorem agnoſcit, ideoq; certamini cum Avone, viro ex ultima fæce plebis, ineundo aptiorem; quum Regi nefas E eſſet cum plebejo homine congredi. Et convenit prorſus hoc Biórnonis monitum cum illo Starchateri, quod mox eodem hoc libro adducit Saxo. Quum etenim Saxones, duello Frothonem opprimere tentantes, mitterent, qui Regem ex provocatione laceſſerent: Starchaterus piraticâ regreſſus, ex hoc maximè provocationis habitum reprehendit, quod diceret *Regibus non niſi in compares arma congruere, eaq; adverſus populares capienda non eſſe: per ſe vero tanquam* F *obſcuriore loco natum* [hoc eſt, ſequioris ordinis virum] *pugnam rectius adminiſtrandam exiſtere*. Idem Hunnorum Rex reſpondit Weſthmaro ſe ad pugnam provocanti, Lib. V. *Non decere amplitudinem regiam, quem honore præcelleret, æquare conflictu, nec oportere dignitate impares, pugnæ paritate conferri*. Et ejuſmodi omnino eſt, quem infrà Lib. VII. Saxo *inferioris ordinis virum* nominat. *Adhæc Guritha adduci ſe non poſſe retulit, ut regiæ nobilitatis reliquias inferioris ordinis viro copu-*

lare ſuſtineat. *Sequior* autem Latinis Scriptori- A bus deteriorem ſignificat. Unde Apulejo Lib. VII, & X, *Sexus ſequior* eſt minus præſtabilis, muliebris. Et eleganter Ammiano Marcellino Lib. XVIII. *Sequior fortuna,* pro adverſa, dicitur Hinc Adverb. *Sequius* eſt deterius. Seneca Lib. VI, de Beneficijs Cap. 42. *Vereor ne homines de me ſequius loquantur.* Ibi Lipſius: *Sequius,* deterius, ſiniſtrius.

31. *Chordæ ſumma transfixit*] Hoc eſt, ſupremam nervi, quo arcus tenditur, partem transfixit. B Itaq; pro τοῦ *Cordis,* quæ vox in priorem Saxonis editionem malè irrepſit, omnino legendum erit *chordæ. Chorda* autem idem eſt, quod fides ſeu nervus: quem νευρὰν paſſim appellat, & ex muliebribus crinibus optimè confici tradit Hero Cteſibius in Belopœecis. Ità etiàm vocat Sidonius Apollinaris Epiſtolâ II. Lib. 1. pag. 6. ubi ſagittandi peritiam in Theodorico Gothorum Rege laudat: *Igitur,* inquit, *acceptum arcum, modò in-* C *ſinuatis è regione capitibus intendit, modò ad talum pendulum nodi parte converſâ langventem chordæ laqueum vagantis, digito ſuperlabente, proſequitur, & mox ſpicula capit, implet, expellit.* Sic ipſe Saxo infrà Lib. VIII. *Emiſſo per chordam ſpiculo trajicit.*

Pag. 102. verſ. 3. *Arbores ſtirpitus evertebat*] Ad eundem modum Livius Lib. XXI. deſcribit ſerpentem mirâ magnitudine, quem ad Etovisſam urbem vidit Annibal *cum ingenti arborum ac virgultorum ſtrage ferri.* D

7. *Pecuniam hypogæo erutam*] *Hypogæum,* locum quemcunq; ſubterraneum, antrum ſive ſpeluncam ſignificat. Græcis ὑπόγαιον eſt. *Hypogæa* olìm dicebantur ſubterranea illa ædificia, arcuato opere extructa, pavimentis ſtrata, ac parietibus circumſepta, in quæ tanquam in cellas quasdam mortuorum cadavera inferebantur & condebantur. Petronius Arbiter de matrona Epheſinâ: *Poſitumq; in hypogæo, græco more, corpus, cuſtodire, ac flere totis noctibus diebusq; cæpit.* E Tertullianus de Anima, Cap. VIII. De Sepulchro Pythagoræ: *Reſpice ad hypogæum, & ſi capit, crede.* Heſychius: Ὑπογαίδιον, ὑπόγειον τύμβον.

17. *Deorum ædes precabundus accedit*] Nequaquam veriſimile videtur, fuiſſe ijs temporibus ædem ullam viſendæ magnitudinis extructam, vel operoſioris cultus ſacellum. Cave putes. Sed intelligit hìc fortè Saxo antrum quoddam vel ſpeluncam, quæ ſacrata Nymphis ſedes erat. F Porphyrius de Nympharum antro: *Sicut Dijs quidem cœlicis templa, ædes & altaria conſtituebantur: terrenis autem & Heroibus foci, ac inferis foveæ, hypogæa & cryptæ: ſic Nymphis antra, ſpeluncæq; dedicabantur.* Imò & cæteris numinibus. Porphyrius ibidem: *Speluncas & antra antiquiſſimi homines, antequam templorum ſtructura inventa eſſet, numinibus dedicabant. Itaq; in Creta Curetes Jovi ſpecum ſacrarunt. In Arcadia Lunæ & Pani Lycæo ſacrum erat antrum. In Naxo Inſula, Dionyſio. Mithræ quoq; cultus, ubicunq; Deus hic notus erat, in ſpeluncis fiebat.* Ità & Vetuſtiſſimi Danorum gentilium in antris & ſpecubus Nymphas habitare credebant, & ex ijs oracula conſulentibus depromere. Habebant utiq; Septentrionales populi, etiam dum Ethnicíſmi tenebris altùm immerſi, Fana, Delubra & Lararia Idolis ſuis dicata, & ſumptuosè ſatis extructa; quale fuit Upſalienſe illud, totum auro fulgens, cujus luculenta exſtat deſcriptio apud Olaum Magnum, Lib. 3. Cap. VI. & Albertum Crantzium in Præfatione Libri 1. Sueciæ: qualia etiàm fuerunt delubra veterum Iſlandorum: quorum duo leguntur fuiſſe CXX pedum longa; unum in præfectura Waßdal Iſlandiæ Borealis: alterum in Kialarnes / Meridionalis Iſlandiæ, & hoc quidem pedes latum LX, teſte Arngrimo Jona Crymogææ Lib. 1. Cap. 7. Verùm hæc ipſa omnia, aut quotquot alibi locorum, in Arctoo hoc orbe reperiri potuerunt templa ſeu lararia, vix puto ultimæ antiquitatis fuiſſe, ſed poſterioribus condita ſeculis, quum jàm undiq; ſecus invaleſceret profanus ille numinum cultus. Ante illa tempora cryptas quasdam ſubterraneas ſacrorum uſibus deſtinatas fuiſſe, in quibusdam monumentis invenio. Cujusmodi nonnullas etiamnum in quibusdam Norvegiæ locis conſpici, partim duriſſimis petris inciſas, partim ingentium ſaxorum accumulatione congeſtas, teſtatur Excellentiſſimus Vir, D. Olaus Wormius Monumentor. Danicor. Lib. 1. Cap. 3. Ejus generis illæ ſunt, quæ in ditione Aſloënſi, juxta Parochiam *Quille* adhuc oſtentantur. Nec non illæ in *Sodenes* parochia Aſſind / aliæq; alibi. Quin & antiquitus Idola ſua inde ᚼᛦᚢᚱ-ᚠᚢᚦᛁᚱ, Skurguder dicta, mapalijs & tuguriolis tegebant. Quum verò ſacrificandi tempus inſtaret, in lucos & campos, ubi aræ ipſis inſtructæ, efferebant. Tandem creſcente luxu, magnifica ipſis ædificabant Delubra, Lararia, & Fana. Wormius dicto loco.

18. *Ternas ſedes totidem Nymphis occupari cognoſcit*] Quæ hoc loco Saxo noſter de Parcarum Oraculis, & Nympharum ſedibus ac reſponſis, in medium adfert, omnia ex Mythologia veterum Iſlandorum, unde tam multa alia in Hiſtoriam ſuam retulit, deprompſiſſe manifeſtum eſt. Sic enim nos edocet Edda, Fabula XV. *Multæ ſunt in cœlo amœnæ urbes, & omnes illarum munitiones divinæ. Prima eſt Regia eximiæ pulchritudinis ſub fraxino, ex qua tres prodeunt virgines, quæ ſic nominantur* ᚢᚱᚦᚢᚱ, ᚢᛁᚱᚦᛆᚾᚦᛁ, ᛋᚴᚢᛚᛏ, Urdur / Verdande / Skuld. *Has* ᚾᚯᚱᚾᛁᚱ, Norner / *id eſt,* Fatidicas *vocamus, quæ hominum ætates diſpenſant. Sunt plures adhuc tales* Nornæ / *ad hominum quemlibet in mundum natum venientes, ut fatales illi dies determinent.*

ſeinent. Harum quædam ſunt divinæ, quædam ex Faunorum, quædam ex Nanorum genere, ſicut dicitur: Sundur borner miog ſeigi eg ad Norner ſie: ægu ther æi æt ſaman / ſumar er Aſtungar; ſumar Alffungar; ſumar Dualins dætur. Id eſt, *Diverſè natas dico Nymphas: non commune capiunt genus. Sunt Fraxineides, Fauneides, & filiæ Dualini. Id nomen Nani eſt. Nornæ bonæ felicem tribuunt vitam: ſed ſi quis ſiniſtris premitur fatis, hoc malæ efficiunt. Hinc dicimus:* ᚿᛆᚱᚿᛆᛋᚴᛆᛒ, Nornaſtøp / *Parcarum fata.* Unde in Epicedio Regneri Lodbrog:

Hitt ſiuniſt mier ranvar
ᚼᛁᛐᛐ ᛋᛁᚢᚿᛁᛋᛐ ᛘᛁᛂᚱ ᚱᛆᚿᚢᛆᚱ
At forlogum fylgium
ᛆᛏ ᚠᛆᚱᛚᛆᚵᚢᛘ ᚠᚢᛚᚵᛁᚢᛘ
Fær geingur um Skop
ᚠᛆᛂᚱ ᚵᛂᛁᚿᚵᚢᛦ ᚢᛘ ᛋᚴᛆᛒ
Norna.
ᚿᛆᛋᚿᛆ.

Id eſt:

Hoc videtur mihi revera,
Quòd fata ſequimur;
Rarus transgreditur fata Parcarum.

24. *Permixta liberalitati parcitas tribueret cognomentum*] Quod etiam cognomen poſtea ſortitus eſt, ut dictus ſit Olaff hin Mildſte. Mildſt enim noſtratibus tantundem eſt ac deparcus.

33. *Ut ne humi quidem incedere aut conſiſtere toleratus*] Mollis hæc educatio fuit; quam jure in ſuis Romanis reprehendit Quintilianus Inſtitut. Orat. Lib. I. Cap. 2. *In Lecticis creſcunt: ſi terram attigerint, è manibus utrinq; ſuſtinentium pendent.*

42. *Opes in propatulo habere*] Quintilianus Declamat. CCLX: *Opes ſuas in publico poſuit, quo locuplete nemo pauper eſt, nemo eget.*

44. *Quod difficillimum eſt, virtute invidiam vincere contendebat*] Planè affine eſt illud Micipſæ in Oratione ad Jugurtham, apud Salluſtium Belli Jugurthini Cap. X. *Poſtremò, quod difficillimum inter mortales eſt, gloriâ invidiam viciſti.* Verè item vetus Panegyriſta, quem laudat Clariſs. Vir, & Bonis literis juvandis natus, Johannes Freinsheimius in Notis ad Curtij Librum VIII. Cap. 5. *Difficillimum eſt invidiam virtute ſuperare.* Nam in omni laudis genere, ait porrò ibidem Freinsheimius ex Polybij I, 36. *Illuſtres atq; admirandæ actiones graves invidias, & acres calumnias conflare ſolent.* Et ipſa Virtus parit Invidiam, ſecundum illud Juſtini Lib. V. Cap. 2. *Virtus Alcibiadis plus invidiæ, quàm gratiæ contraxit.* Rerum tamen amplitudine Invidiam ſuperari idem Juſtinus docet, extollens res geſtas Semiramidis Lib. I. Cap. 2. *Magnas deindè res geſſit, quarum amplitudine, ubi invidiam ſuperatam putat, quæ ſit, fatetur.* Ideo Cleo, quamvis Græculus adulator, in Oratione in laudes Alexandri inſtitutâ apud Curtium Lib. VIII, Cap. 5. commemorat: *Ne Herculem quidem & Patrem Liberum priùs dicatos deos, quàm viciſſent ſecum viventium invidiam.*

Pag. 103. verſ. 9. *Inuſitatâ manuum numeroſitate prodiderit*] Vulgare eſt Poëtarum & aliorum Mythicorum commentū, quo monſtroſam membrorum multitudinem Gigantibus, fortitudinis ſignificandæ gratia, affingere ſolent. Unde non eſt dubium, quin fabuloſa Danorum de Starchatero profluxerit opinio. Hinc *Centimani* ſunt dicti Telluris hi filij; cujusmodi fuiſſe Cottum, Briareum, & Gygem, refert Heſiodus in Theogonia.

Ἄλλοι δ' αὖ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἐξεγένοντο
Τρεῖς παῖδες μεγάλοι καὶ ὄβριμοι, οὐκ ὀνομαστοὶ
Κόττος τε, Βριαρεώς τε, Γύγης θ', ὑπερήφανα τέκνα,
Τῶν ἑκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ' ὤμων ἀΐσσοντο
Ἄπλαστοι, κεφαλαὶ δ' ἑκάστῳ πεντήκοντα
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον, ἐπὶ στιβαροῖσι μέλεσσιν.

Alij rurſus è tellure & cœlo prognati ſunt
Tres filij magni, & prævalidi, non nominandi,
Cottusq;, Briareusq;, Gygesq;, ſuperba proles;
Quorum centum quidem manus ab humeris impetuosè movebantur
Inacceſſæ: Capita verò unicuiq; quinquaginta
Ex humeris prognata erant, ſuper robuſtos artus.

De Briareo Virgilius VI Æneidos; qui Homero dicitur ἑκατόγχειρος:

Et centum geminus Briareus, ac bellua Lernæ.

De Gyge Horatius Lib. II, Ode 17.

Me nec Chimeræ ſpiritus igneæ,
Nec ſi reſurgat centimanus Gyges,
Divellet unquàm ———

Et Lib. III, Od. 4.

Teſtis mearum centimanus Gyges
Sententiarum notus. ———

De Typhæo Ovidius Lib. 5. Metamorphos.

Nec quo Centimanum dejecerat igne Typhæa.

Pindarus eundem Ode IV. Olymp. ἑκατογκέφαλα vocat. Notetur Adagij forma, quâ uſus Nazianzenus Orat. XIX. Βριάρεω χεῖρες: *manus Briarei*: de homine avidè appetente lucrum, & veluti centum manibus inhiante ad quæſtum. Sic de Geryone Lucretius:

Atq; tripectora tergemini vis Geryonai.

Et cui Poëtæ non cantatus Geryon? Silius Italicus Lib. I.

Tres animas namq; id monſtrum, tres corpore dextras
Armarat, ternâq; caput cervice gerebat.

16. *Thor videlicet & Othinus*] Heic jam conſentaneum eſt, ut memor promiſſi, quo me in Notis ſuperioribus Lectori obſtrinxi, fidem meam utcunq; liberem, traditurus in præſenti,

quæcunq; ſe mihi diligenter ſatis inquirenti, in Antiquitatibus noſtris, alijsq; autoribus, de Danicæ vetuſtatis numinibus, hactenus obtulerunt. Satius vero duxi, ipſa monumentorum juxta ac autorum verba in medium adducere, quam hijs immutatis, novam quaſi deorum Septentrionalium Hiſtoriam condere; quod hominis videretur nimis curioſi & otio abutentis. Inter vetuſtiſſima igitur documenta, illud præcipuum eſt, quod de Othino nobis ſuppeditat *Edda*, [Liber de Re Poëtica vetuſtiſſimus; cujus nonnulli autorem faciant Snorronem Sturlæſonium, alij Semundum Frode, id eſt Sapientem,] Cap. VI. VII. VIII. & IX: Jnorthr halfo heimſins fan H. Spakonu eina/ er Sibil het/ en vir kollum Sif. Engi viſſi æt har/ ſonr thera het Lorrithi. Hanß Sun Vingithor / hans Sun Vingen'. H. S. Mage: H. S. Seffsmeg. H. S. Bedvig. H. S. Atra/ er vir kollum Annan. H. S. Jtrman. H. S. Eremoder H. S. Skialldun/ er vir kollum Skiolld. H. S. Biaf er vir kaullum Baur. H. S. Jat. H. S. Gadolfr. H. S. Finr. H. S. Frialafr / er vir kaullum Fridleif. H. S. Vodden/ er vir kaullum Othin. Thesſe Othin H. mikin Spadom/ Kona hans het Frigida/ er vir kaullum Frig. Han fyſtiz northr i heim mit miken her og Stormle fe. Og hur ſem thrū foru thoti mikils vm tha v't og likr gothum en manum. Ther komu i Saxlande og eignadir Othin thar vitha landit. Og thar ſeti han til Landtß gezlo iij Syni ſin. Vegdreg reth fir auſtr Saxlandi. Annar ſyn hans het Veldeg/ er vir kollum Balldr/ han ati veſtrfal/ ther riki er ſa heitr. Trithi ſun hans het Sigi / H. S. Rerir fathr Volſungs/ er Volſungar ero fra komr. ther retho fir Francklandr. fra ollum ther ero ſtorar ætir komnar. Tha for Othin i Reithgotaland og eignadis ther/ og ſeti thar Sun ſin Skiolld fathr Fridleifs/ er Skiolldungr ero fro komnir. That heitr nu Jotland/ er var kaullothu Reidhgotaland. Tha for Othin i Suithiod/ thar var ſa Kong er Gylfi het/ og er h' feti til Aſia manne er Æſir voru Kallathir. for han i moti ther og bauth ther i ſit Riki. En ſa timi fylghi fith thera huar ſem ther dvolſus i Loudum/ tha var thar ar og fithr. Og trothi man at ther vari fyr rathande. thui at rikis m ſa tha olika fleſtum mannum othrum at fegrd og viti. Thar thoti Othin fagr Vellir og Lans Koſtir gother/ og kauß ſi thar bugar Stath / ſem nu heitr Sigtun. Skipathi thar Haufkongia i tha liking ſem i Trojo voru / ſetir Xij Haufkongiar at dæma Landſlog. Hoc eſt: *In plaga Septentrionali fœmina quædam erat Vatidica, ſeu Sibylla, quam nos vocamus SIF, ejus nemo progeniem noverat. Filius ejus erat LORRITHI: ejus filius erat HEMREDE: ejus VINGITHOR, ejus VINGENER, ejus filius MODA; ejus filius MAGE, ejus filius SEPHSMEG, ejus filius BEDVIG, ejus filius ATRA, quem nos vocamus ANNAN. Ejus filius ITRMAN, ejus filius HERMODER, ejus filius SKIALDUN, quem nos vocamus SKIOLD, ejus filius BIAF, quem nos vocamus BAUR, ejus filius JAT, ejus filius GUDOLF, ejus filius FIN, ejus filius FRIALAF, quem nos vocamus* Fridlevum. *Hic filium habebat, quem vocant VODEN, quem nos ODEN ſeu OTHIN vocamus. Is erat eloquentiſſimus & inter omnes formoſiſſimus. Uxor ejus erat FRIGIDA, quam nos vocamus FRIG. OTHINUS vates erat, ut & uxor ejus, Hinc illuſtre ſibi peperit nomen, adeò ut in plaga Septentrionali poſtmodùm omnium Regum celeberrimus fuerit. Inceſſit igitur ipſi cupido primùm Turciam relinquendi, unde ſecum duxit magnum exercitum juvenum, virorum & mulierum, cum ingenti theſauro. Quocunq; pervenit, multa præclara de ipſo relata erant, ut ſimilior videretur Dijs quàm hominibus. Nec prius ſedem fixit, quàm in Saxoniam perveniret. Ibi per aliquod temporis ſpatium commoratus eſt, & ejus territorij magnam partem in ſuam redegit poteſtatem, ſibiq; aſſeruit & vindicavit. Ibi tres ſuos filios conſtituit Præfectos: quorum unus erat VEGDER vel VEGDREG, qui opulentiſſimus erat, & Orientalem Saxoniæ plagam poſſidebat. Ejus filius fuit VITRGUT, ejus filius erat PITTA pater HEMGELSTS, & SIGAR pater SVEBDEG, quem nos vocamus SVIPDAG. Alter filius Odini erat BELDEG, quem nos vocamus BALDER. Hic poſſidebat terram dictam Veſtphaliam, ejus filius erat BRANDER, ejus filius FRIODIGAR, quem nos vocamus FRODA, ejus filius FREAVIN, ejus filius YVIS, ejus filius GENIS, quem nos vocamus GAVE. Tertius Odini filius dictus HENGIR, ejus filius HERIR, illorum Majores tenebant terram dictam FRANKELAND, Inde traducta eſt familia dicta* Volſunger, *ex his magnæ ortæ ſunt & præclaræ familiæ. Tunc Odinus iter Septentrionem verſus direxit, & venit in REIDGOTALAND ſeu* Cimbriam, *& ſibi totam terram pro lubitu ſubjugavit. Huic præfecit filium SRIOLD dictum; Filius ejus erat FRIDLEVUS; Hinc familia orta* Skioldungorum, *qui ſunt Regum Danorum, jam vero vocatur Jutlandia, quæ olim erat REITGOTALAND. Hinc Septentrionem verſus migravit in SVIDIOS ſeu Sveciam: Ibi erat Rex dictus* Gylfr, *ubi percepit is adventum Aſianorum, qui vocabantur ÆSAR, eis obviam factus, obtulit Odino, ut Regnis ſuis pro lubitu uteretur. Hoc pactum proſperè adeo ſucceſſit, ut quocunq; pervenirent, & ubicunq; commorarentur, fertilitas & pax abundaret. Hinc credebant omnes in eorum poteſtate hæc eſſe: omnes videbantur ſuperare homines ſapientia & pulchritudine. Hæc regio viſa eſt Odino commodiſſima. Elegit igitur ſibi hic locum civitati extruendæ idoneum, quem vocabat SIGTUM de filij ſui nomine; ſibiq; Regis titulum aſſumpſit, & vocabatur NIORDUR. In annalibus namq; extat, quod primus Rex Svecorum dictus ſit NIORDUR, Succeſſorum omnium maximus; & Rempublicam ibidem conſtituit talem, qualis erat in TROJA, duodecim eligens viros, qui Judicum officia ſuſtinerent, & ſic leges omnes, quæ olim erant in Troja, rogavit, & quibus uti ſolebant Turcæ.* Et hæc quidem Edda. Accedamus jam ad aliam de eodem Othino Narrationem ex Chro-

Chronico Norvagico itidem antiquiſſimo deſumptam, cujus autor putatur Snorro Sturlæſonius Iſlandus, quam nos utcunq; Latio donavimus, inſiſtentes veſtigijs Interpretis recentioris, Petri Undallenſis. Ea pars Aſiæ, quæ Orientem verſus fluvio Tanai alluitur, Metropolin quondam habuit dictam ASGARD. Huic ſumma cum poteſtate præfuit Heros quidam nomine OTHINUS: qui Sacrorum gentilium in eadem civitate, ſummus erat Antiſtes, cum crebra illic Sacrificia in cultum & venerationem Idolorum celebrarentur. Duodecim vero ex Senatoribus urbanis, qui cæteris pietate & ſapientia præſtarent, non ſolùm religioni ceremonijsq; ritè curandis, ſed & litibus dirimendis, juriq; dicundo præfecerat. Hi nominati ſunt ᚦᛁᛅᚱ, Diar/ id eſt, Dij ſive divini; & ᚦᚱᛅᛏᚾᛅᚱ, Drotnar/ id eſt, Domini: quibus per vices ſervire, & ad quævis munera præſtò eſſe, totus tenebatur populus. Othinus magnanimus & fortis erat bellator, multasq; per orbis terrarum oras & regiones victricia circumferens arma, innumera regna ditionesq; ſuam redegit in poteſtatem: utpote Victor & triumphator feliciſſimus, ſemperq; pugnâ ſuperior excedens. Quare in omnibus prælijs victoriam ipſi ſingulari quadam cœlitum indulgentiâ tribui, vulgo erat perſvaſiſſimum. Quotieſcunq; Ducibus ſuis bella gerendo committeret, vel alia munia alicujus momenti obeunda injungeret, manus vertici eorum imponens, quaſi eos conſecrabat. Quod illi pro fauſto omine arripiebant, nihil credentes ſibi infortunij exinde eventurum. Quin etiàm Othini nomen inter quæcunq; pericula nuncupantes, promptum neceſſitatis remedium experti ſunt. Unde & omnem in illius auxilio, quocunq; in diſcrimine conſtituti, fiduciam collocabant. Othino duo fratres erant, quorum natu major ᚢᛁ, VE; minor ᚢᛁᛚᛁᚱ, VELIR, ſive Vuli, appellatus fuit. Hi peregrè abſente, vel bellis occupato Othino, vicarium gerebant imperiū, cunctaq; regni negotia magnâ curâ atq; induſtriâ adminiſtrabant. Ea occaſione aliquando contigit eum diuturniorem in exteris moram trahere, quàm illi ſperaverant. Ideoq; diviſis inter ſe provincijs & regionibus, quibus frater hactenus præerat, regni legitimo principe deſtituti, jus & poſſeſſionem ſibi vendicabant, Othini uxoris Friggæ ſimul ſuſcipientes tutelam & patrocinium. Mox e loginquâ peregrinatione redux Othinns, unà cum reſtituta ſibi à fratribus uxore, expeditionem ſuſcepit adverſus Scythas Tanai contiguos, VANER dictos: qui tamen Othino animosè reſiſtentes, patriamq; fortiter tutati, victoriæ palmam ipſi ſæpe numerò dubiam fecerunt, & maturo ſibi reditu conſulere coëgerunt. Ex illo

A tempore crebris incurſionibus & ingentibus invicem prædis actis, mutua ſibi damna intulerunt; quorum tandem pertæſi, datis utrinq; obſidibus, firmam inter ſe pacem fœdusq; pepigerunt. Scythæ Othino ampliſſimos viros, *Niordum* cognomento divitem, unà cum ipſius filio *Frói*, obſidis loco tradiderunt. Sed Aſiani viciſſim Scythis ſelectiſſimum par virorum, tàm corporis dignitate & formâ verè Imperatoriâ, quàm virtute, ſapientiâ, alijsq; animi dotibus B eminentiſſimorum, *Heinerum* videlicet, quem ſummi Imperatoris munere rectè defungi poſſe aſſerebant, & magiſtratibus gerendis eſſe aptiſſimum: & alterum *Mimerum*, omnium mortalium ſapientiſſimum, transmiſerunt. Cui officio ut paria facerent Scythæ, inſuper & alium Heroa, cui *Quaſir* nomen erat, qui apud illos cæteris mortalibus ſapientior habebatur, ad Aſianos ablegarunt. Heinero ſtatim in Scythas imperium obtigit; qui fidem & pruden- C tem nactus conſiliarium Mimerum, nihil ferè ipſo geſſit inconſulto. Varios etenim mores, ritus, leges, inſtituta, quibus in judicijs alijsq; negotijs uteretur, ipſum edocuit. Sed eo deſtitutus, cum in conventibus graviores controverſiæ pro tribunali ſedenti exhiberentur, quibus ille dirimendis non eſſet, crebro jactabat illud: Vos jam ipſi in medium conſulite, quicunq; conſilio valetis, in me nullum vobis præ- D ſidium. Tum Scythæ cognito ſe ab Aſianis in æquali permutatione obſidum deceptos, Mimeri abſciſſum caput eis mittendum curarunt. Quod Othinus balſamo conditum magicis carminibus vocale reddidit, adeo ut quævis ipſi arcana & rerum abdita revelaret. Dehinc Niordum & Frói divinitatis participes factos in Deorum Aſiaticorum numerum aſcripſit. Frói quoq; filia Freja in Dearum cœtum & conſortium aſſumptâ. Quæ præſtigias, veneficia, & E incantamenta ab Aſiaticis edocta, Scythis mirificè placuit. Niordus autem inter Scythas vitam degens, ſororem ſuam duxit uxorem, quod ipſorum lege permittebatur; cum apud Aſiaticos nefas ſit eas matrimonio ſibi jungere, quæ tam arcto ſangvinis gradu ſe contingant. Cæterùm prærupti & editi montes à Septentrione Auſtrum verſus in longitudinem procurrentes, majorem Scythiam à vicinis regionibus velut naturali limite ſeparant: qui- F bus à meridie circumjectæ nationes Othini imperio omnes parebant. Sub idem tempus Romani rerum Domini innumeris gentibus devictis, victricibus armis longè lateq; graſſantes, vaſtiſſima regna, fortiſſimos populos, florentiſſimas urbes, clariſſimasque civitates ſub jugum Imperij Romani redigere cœperunt. Quare multi procerum & magnatum, patriâ ſponte excedentes, Romanis ſubditos ſuos, deditione factâ, prodiderunt. At Othinus,

Othinus, Magus inſignis, & præcipuâ divinandi ſolertia præditus, gnarus ſe, progeniemque ſuam, ad ſeros usq; nepotes, in Boreali mundi plaga imperitaturum, fratribus ſuis VE & VELIR regimen Aſgardiæ demandavit; ipſe in Ruſſiam profectus, & illinc in Saxoniam concedens, eam ſibi ferè ſubjugavit, ſubjugatamq; filijs ſuis regendam commiſit. Quos inter Skioldum Daniæ præfecit, qui deinceps Lethram imperij ſui arcem, ſedemq; regiam habuit. Cùm verò Othinus fando comperiſſet Gothiam Sveticam, cui regia cum poteſtate præerat Gylvo, regionem eſſe fertilem, copioſam, multisq; incolis alendis ſufficientem, ad ipſum inviſit, ictoq; cum eo fœdere, novas ſedes & domicilia in iſtis oris quærendi facultatem veniamq; obtinuit. Metus enim Gylvonem inceſſerat potentiæ Aſiaticæ, quippe qui verebatur, ne ſummo cum periculo novos advenas laceſſeret, quibus ſe viribus & fortitudine longè impares, agnoſceret. Intereà Gylvo & Othinus præſtigiorum & incantationum quaſi certamen quoddam inſtituerunt: undè Othinus cum Aſiaticis ſuis ſemper victor diſceſſit. Hinc Othinus ad fluvium *Loger* incolere cœpit; ubi civitatem condidit Sigtunenſem [quo nomine oppidum in Svecia majorum ætate fuit] Baſilicamq; extruxit magnificentiſſimam, Sacrificijs ibidem ſecundum ritus & ceremonias Aſianorum inſtitutis. Quin & regione iſta undiq; ſecus occupatâ, in eam quaſi coloniam quandam deaſtrorum deduxit, quibus certas ſedes & delubra aſſignavit. Ità Niordo Moatun, Frejo Vpſala, Thoroni Trudvanger, Heinero Hundbierg, Baldero Bredeblik ceſſerunt. Tandem Othinus Arctoas Sveciæ partes cum agmine Idolorum ſuorum repetens, inauditi generis miracula varijs exercuit præſtigijs, & ſimul veluti publicum magiſterium Magiæ percipiendæ inſtituit; cujus uſus anteà planè nullus iſthoc loci extiterat. Quod habitum Othini & formam attinet, vultu ſemper hilari, jucundo, & ad omnes lepores, facetiasq;, ad jocum, atq; lubentiam compoſito, amicis ſe conſpiciendum præbuit; hoſtibus verò truculentum ſe exhibuit; quippe in varias formarum ſpecies, inſtar Prothei cujusdam, ſe transmutare noverat. Tantâ etiam Svadâ & eloquij dulcedine audientes demulcere poterat, ut ipſius dictis nullam non fidem adhiberent. Rhythmis etiam & carminibus inter loquendum crebrò prolatis miram ſermoni gratiam conciliabat. Undè & ipſe & complices ipſius Schialdri & Poëtæ dicti. Præterea ſolebat Othinus vi quadam magicâ omnem ſenſuum uſum hoſtibus eripere, & immenſum illis terrorem incutere; imò cum hoſtili exercitu manum conferens, ità gladiorum aciem carminibus retundebat, ut ſui milites abſque ſcuto & lorica, tanquam efferi canes & lupi, adverſarios lancinantes, vulnerantes, & pecudum inſtar trucidantes, incederent, ipſi omnium vulnerum & damnorum expertes. Undè poſteà Berſerkerorum inceſſus, hoc ferociæ genus appellatum fuit. Adhæc Othinus tantâ ludificandorum oculorum peritiâ callebat, ut ſæpenumero corpus ſuum, veluti ſuppreſſo ſpiritu, humi exanime proſterneret, quod interea nunc in piſcis aut volucris, nunc in ſerpentis formam mutatum apparebat. Evigilans ſe longinquas terrarum oras peragraſſe, & quid ibi rerum gereretur, exactè & accuratè comperiſſe, aſſeverabat. Incendia reſtinguere, tempeſtates ſedare, inundationes ſiſtere, ventos ad arbitrium ſuum immittere, unico verbo potuit. Defunctorum manes ſubindè eliciens, aliò tranſlatos collibus & monticulis incluſit: Unde ᚦᚱᛆᚢᚵᛆ ᚦᚱᛆᛏᛏᛁᚿ, Drouga Drotten, vel ᚼᛆᚢᚵᛆ ᚦᚱᛆᛏᛏᛁᚿ, Douga Drotten, hoc eſt, Lemurum Dominus dictus eſt. Binos habuit corvos humani eloquij uſum ab ipſo edoctos, qui diſſita loca pervolantes, hero ſuo copioſam rerum novarum ſeriem renunciabant. Apertis deniq; vi magicâ montibus aurum & argentum ex abditis terræ venis pro lubitu depromſit, & abſconditos inſuper theſauros, nemine monſtrante, eruit. Ad ſummam, Othinus Runis ſuis & Carminibus ac incantationibus [quæ ᚵᛆᛚᛑᚱᛆᚿ, Galdran, ᛋᛂᛁᚦ, Seid, ᛚᛁᛆᚦ, Liod, ᚠᛁᛆᛚᚴᚤᚿᚵᛆ, Fiolkynga, dicebantur] incredibilia patrando, tàm clarum ſibi ubiq; nomen peperit, ut fama ſapientiæ & potentiæ Othinianæ, juxtà ac Aſianorum per omnes gentes & nationes brevi ſpatio ſit didita. Quare hoſtes ità conterruit, ut nihil adverſus eum moliri auſi fuerint. Sed è diverſo ſocios & amicos ità in fide retinuit, ut rarò aut nunquàm ab eo deſciverint. Quo evenit, ut Sveci, alijq; populi Boreales, Othino pariter ac duodecim ipſius complicibus, ſolennia ſacrificia dependerent, & cultum vero cœli terræq; Domino debitum exhiberent. Eorum quoq; nomina liberis ſuis recens natis adaptabant, vocantes Audun & Ovden, ex Othino; Thord, Thore, & Toraren, Steintor, & Haſtor à Torrone; quorum adhuc quædam apud Norvagos in uſu ſunt nomina. Varias porrò Leges tulit Othinus; quas inter has fuiſſe præcipuas memoriæ proditum eſt. Edixit namq; ut mortuorum, vel in bello cæſorum cadavera igne conſumerent, unà cum bonis & ornamentis potioribus: cineres verò aut defoderent in terram, aut in fluvios ſpargerent. In memoriam Procerum & magnatum, colles erigerent, monumentis impoſitis, quæ defunctorum res geſtas celebrarent. Ter ſingulis annis ſolennia ſacrificia peragerent; Brumali tempore pro anni felicitate; mediâ hyeme pro fertilitate; circa finem hyemis pro Victoriâ. Scythæ quotannis

Othino

Oth...no denarium tributi loco ſolvebant, in ſingula capita: cujus propterea eſſet viciſſim officium, tueri eos contrà adverſarios ac hoſtes, & cultum Deorum religionemque propagare. Niord uxorem duxit nomine Skade/ quæ priore relicto marito, paulò poſt Othino nupſit: ex qua plurimos filios ſuſtulit: quorum uni nomen erat Semming. Tunc nova Scythia, videlicet Svecia, dicta eſt Manheim/ & magna Scythia Gudheim. Demùm Othinus vitæ ſatur in Svecia ſupremum obijt diem. Jam fato vicinus omnia membra & artus novem cicatricibus inſigniri juſſit, quas ᚠᛁᚱᚺ ᛆᚦᚦᛁ, Geirs odde/ antiquitus vocabant. Imperavit etiam, ut bello proſtratos ſibi mactarent. Hoc etenim ſibi gratiſſimum fore placaminis & Sacrificij genus prædicabant. Poſt obitum multis apparuit, præſertìm ſi grave aliquod prælium immineret. Multis victoriam contulit; alios in Walhalden/ hoc eſt, Palatium Plutonis, invitavit. Cadaver ipſius ſolenniter combuſtum, epulumq; funebre & ſacrificia in honorem defuncti inſtituta. Hactenus Chronicon Norvagicum. A quo cum diſceſſerimus; vix ſuperant antiquiora monumenta, quæ nos de vetuſtiſſimis Danorum numinibus aliquid ſcitu dignum edocere poterunt. Idcircò nunc reliquum eſt, ut ad inferioris ævi Scriptores deſcendamus. Hos inter familiam ducit Olaus Magnus Svecus, cujus hæc ſunt verba Hiſtoriæ ſuæ

A Librò III. Cap. 3. *Erant apud veteres Gothos paganos, tres dij, primâ veneratione obſervati: quorum primus erat potentiſſimus* Thor: *qui in medio triclinio, ſtrato pulvinari, colebatur: cujus hinc inde latera, duo alio numina,* Odhen/ *videlicet &* Frigga *cingebant.* Thor/ *inquiunt, præſidet in aëre tonans, & fulgurans, ventos & nubes, ſerenitatemq́ gubernans, fruges adminiſtrans cum fructibus univerſis, peſtesq́ tollens. Alter* Odhen/ *hoc eſt fortior, bellis præſidet, hominibus in hoſtes auxilia ſubminiſtrans:*
B *ipſi Thor à dextris collocatus: tanto opinionis fulgore clarus, ut ipſum non ſecus, quàm datum mundo lumen omnes gentes amplecterentur, nec ullus orbis locus extaret (Saxone teſte) qui numinis ejus potentiæ non pareret. Tertius* Frigga *pacem, voluptatemq́ moderabatur: cujus etiam ſimulachrum turpitudinem Sexus præ ſe ferebat: & ob id tantum apud Gothos, quantum Venus apud Romanos venerabatur; Diemq́ Veneris usq́ ad noſtra tempora ſibi retinet conſecratum. Pingebatur gladio, & arcu cum armis,*
C *quòd in illis terris, uterq́ ſexus ſemper ad arma promptiſſimus eſſet.* Thor *autem cum Corona & ſceptro ac duodecim Stellis deſignabatur: cujus magnitudini nihil digna æqualitate conferri poſſe exiſtimatum eſt. Obtinuitq́ diem hebdomodatim, imò & menſem primum totius anni, quem Januarium dicimus. Odhen verò armatus ſculpitur, uti Mars, ſimili gentilium ſuperſtitione, apud Romanos, diemq́ obtinuit æterna memoriâ ſuo nomini conſecratum.* Et en tibi Imagines Deorum veterum.

 De-

De ijsdem Vir Cl. Johannes Svaningius, Hiſtoricus quondam Regius, Lib. III. Commentarior: priorum de Rebus geſtis Danorum, in hunc modum diſſerit: *Dani antiquitus vicinarum gentium exemplo, Deorum numero eos ſolùm habuerunt, quos & præſentes viderunt, & quorum auxilijs apertè adjuti eſſent. In quorum omnium numero primi Magi erant, dicti etiam gigantes, quod corporum vaſtiſſimâ mole cæteros homines longè excellerent. Inter quos nonnulli mediæ ſtaturæ homines quoq; erant, magicarum rerum peritiâ, gigantes multis modis ſuperantes. Qua de re inter duos hos præſtigiatorum ordines, perpetuum de dignitate certamen erat, donec medij, gigantibus ſuperatis, divinitatis opinionem ſibi apud plebeculam uſurparent. Hi per ſummam ludificandorum oculorum peritiam, proprios vultus transformantes in varias figuras, ſe Deos eſſe, ſimplici vulgo, illuſionis errore decepto, perſvaſerunt; quale genus hominum hodie in Turcia quoq; eſſe, ex illorum deſcriptione conſtat, qui ejus gentis mores & religionem literis mandarunt. His acceſſerunt & Harioli, qui nec corporum granditate, nec artis magicæ ſcientiâ prioribus æquales: quibus tamen opinio divinitatis, vel ob beneficia, quibus ſe vulgo commendabant, vel ob rerum futurarum præſcientiam, tribuebatur. Ab his in gentilitate apud Danos primum totius religionis ratio pendebat. Ad hos, qui gravioribus morbis correpti erant, & in periculis verſabantur, confugiebant. His ſacrificabant, ac donaria offerebant, interdum pro victimis homines vivos immolarunt, aut immolaturos ſe voverunt. Tandem, ut fieri ſolet, quod homines facilè ab una Idololatria in aliam relabuntur, his contemptis ſucceſſerunt alij, qui dij & dicti & habiti ab incolis ſunt. Quorum primus dictus eſt* OTHINUS, *per omnem Europam priſcis illis temporibus cum primis celebris. Is Vpſaliæ, quod Sveciæ oppidum eſt, nunc ſummi Pontificis ejus regni metropolitana ſedes, templum habuit nobile, quod foris catena aurea maximi ponderis circumquaq; ornatum erat. Intus trium Deorum ſtatuæ aureæ ſtabant, Othini, quem alij Vodanum appellant, Thoris, & Friconis, ita collocatæ, ut Othinus ſupremum locum obtineret. Othinus armatus erat, Marti aſſimilatus, quòd bello eum præeſſe credebant. Thor ſceptrum tenebat, Jovi comparatus, quòd illorum opinione, fulmina & tempeſtates regeret. Frico verò cum ingenti pudendo ſculptus ſtabat, quem pacem voluptatemq; hominibus adferre duxerunt. Porrò ſinguli dij ſuos habebant Sacerdotes, quos more Gallorum Druides nominabant, qui ſacrificijs atq; immolationibus præerant. Si peſtis aut fames immineret, Thoro ſacrificabant; ſi bellum, Othino; ſi nuptiæ celebrandæ, Friconi litabant. Quin etiam, in ſummis neceſſitatibus, homines nonnunquam immolabant, quod pro ſalute hominis, niſi vita hominis redderetur, non poſſe Deorum iram placari arbitrarentur, publiceq; ejusdem generis inſtitutum in Svecia habebant. Vpſaliæ Sacrificium, ad quod nono quoque anno reges Aquilonares, primates, ac populus conveniebant, aut donaria ſua transmittebant, novem dies commeſſando ſacrificabant, ſingulis ex ditioribus, qui eò venerant, novem capita diverſi generis animantium, offerentibus. Immolatorum autem ſangvinem ante Deorum ſtatuas effuderunt, cadavera verò in proximo luco, qui illis ſacer erat, de arboribus, hominum ac brutorum animantium, mixtim ſimul, ſuſpendebant. Porrò Othini ſtatua aurea Bizantium à Svecis olìm transmiſſa, omnibus admirationi fuit; ubi diu oſtentationis gratia, inter cæterorum Deorum imagines, quæ multæ & admirandæ per ea tempora Bizantij erant, ſervata eſt. Cujus rei gratia, eidem Othino, ex Græcia, & alijs nationibus, votiva in Sveciam non raro miſſa ſunt. Erant & alij dij, Mathethis & Vgarthilocus, cæteris, quos præſcripſi, longè deformiores, quos antiquitus etiam Dani coluerunt: de quibus qui plura ſcire volet, Saxonem conſulat. Mihi quidem fidem excedere videntur pleraq;, quæ de ijs ſcripta extant. Tales olìm gentilibus ſub regibus dij culti ſunt in Dania, tales etiam fuerunt religiones, quibus etiam nationes pleræq; Septentrionales ſubjectæ erant, quales breviter ſunt præſcriptæ. Ad quos non modò incolæ, ſed magni Reges, preces ſuas fuderunt, hos ut in periculis haberent propitios, complura placendi genera invenientes; quibus non ſolùm pecudes, ſed & homines uti dictum eſt, immolarunt. Turpes ſanè & indigni dij, quibus humanarum rerum cura demandaretur: quos ſi cæterarum gentium Idolis comparaveris, ejusdem generis omnes omnium gentium Deos eſſe, cum ad juvandum impotentes, tum ad ferendā opem implorantibus difficiles fuiſſe, intelligas, poſtquàm mens humana à Deo deſerta ſuo feratur arbitrio, & ſibi pro rationis captu cultus ſine verbo inſtituat. Meruit parentum primorum noſtrorum lapſus perquàm gravis, hanc tantam tamq; horribilem cæcitatem, ut à vero Deo averſi, cui non auſcultabant, illorum poſteri ad Idola converterentur, ac ſecundum illuſiones mentis ſuæ Deos ſibi quærerent alienos, cosq; inter ſe diſſimiles, alij feles ac bruta animantia, alij arbores, truncos, lapides, herbas, alij ſydera, alij deniq; præſtigiatores, veri numinis loco, aliaq; monſtra adorarent. Quā in re magnitudo divinæ iræ, quæ peccatum conſecuta eſt, conſpici poteſt. Nam ſi primorum Parentum inobedientiam tantâ cæcitatis pœna Deus punire voluit, ut hominem ad ſimilitudinem ſuam creatum, in tantam cæcitatem abjiceret, profectò ad noſtra peccata, in quibus perduramus ſecuri, haud connivebit. Eſt autem res commiſeratione inprimis digna, conſiderare diligenter hanc mortalium calamitatem, quòd oppreſſi cæcitate, verâ Dei cognitione olìm caruerint, Deosq;, pro errore judicij ſui, varios atq; inutiles prorſus, quæſierint; donec ſummus atq; omnipotens rerum opifex Deus, noſtri miſertus, miſſo de cælo ſuo verbo, ab errore in rectam viam genus humanum revocavit. Hoc ingens Dei beneficium, pluris æſtimare, quàm totius mundi opes, pij omnes debebunt; maximè autem omnium, Reges, Principes ac Magiſtratus, qui regnis, ducatibus, ac civitatibus præſunt, quòd ijs erroribus atq; idololatricis cultibus modo liberati ſint, in quibus olim illorum prædeceſſores excæcati hæſerunt, idq; beneficio verbi divini, quod Dominus ſub extrema hæc mundi tempora, pro ineffabili ſua bonitate erga humanum genus mundo denuò patefecit.*

Quid

Quid, quæſo, gentilibus regibus ſceptra, quid ſtemmata, quid opes, quid regna profuerunt? qui nulla vera imbuti religione, ſine certa cognitione Dei hinc emigraverunt, poſt hanc temporalem vitam, ubi, aut quo in ſtatu eſſent manſuri, prorſus incerti. Quâ incertitudine cum jam ſincera divini verbi notitia nos liberet, certosq́ nos seriò pœnitentiam agentes, de æterna vita reddat; profectò ſtudium provehendi verbi, tantæ rei, tamq́ diu mundo abſconditæ, inæſtimabilis theſaurus, in bonis principibus excitare debebit, ut Deo pro pura doctrina ſua grati ſint, eamq́ ſuis tradi ſubditis, atq́ ad poſteritatem puriſſimè transferri, ſummo ſtudio curent. Neq́ bonos principes, ad ſtudium propagandæ pietatis, parùm incendat utriusq́ religionis collatio; ſi cum vero Dei cultu, iſtam impuram Idolorum culturam conferant, quibus in Boreali hac plaga omnes gentes ſervierunt: in quibus ut nihil opis omninò extitit, ità tanta illorum erat deformitas, atq́ turpitudo, ut monſtra terræ potius, quàm Deos fuiſſe, veriſimilius ſit. An non humanus animus hoc tempore magis averſetur Vgarthilocum, illud immane monſtrum, ut à Saxone depingitur, quàm adoret? aut divinitatem ſic vinculis irretito ac ſqualoribus obſito, tribuat? quòd quidem in Fabulis Poëtarum Deorum nemo deformior reperiatur. Attamen in tanta hominum cæcitate, & in tot ludibrijs Sathanæ, quibus, varijs modis, in hac ora Boreali, in gentilitate, homines eſt ludificatus, pro Deo ſuis temporibus cultus eſt. Equidem monſtrum tale ſub cœlo nunquam fuiſſe exiſtimo, ſed ſi fuit aliquando quisquam ſub hoc nomine habitus, cultusq́ pro Deo, ludibrio Diaboli id accidiſſe veriſimile eſt, quo mentes hominum ità faſcinavit, ut nihil videntes, tamen faſcinatis oculis ejusmodi aliquod portentum, cernere ſe multi crediderint. Quid enim in tanta tyrannide, in qua totum mundum captivum tenuit Sathanas, non potuit in Septentrione, nimirum ſub cœlo craſſiore? Cujus portenta, illuſionesq́ jam multas & varias apud Orientales gentes fuiſſe legimus, Soli propiores, & propterea ſagaciores ac prudentiores. Sed hæc de dijs gentilibus, quos ab initio Regni Daniæ, ad tempora usq́ Ludovici Pij Cæſaris, Dani coluerunt, attigiſſe ſufficiat. His ſubjungamus, quæ Arngrimus Jonas Iſlandus, vir præclarè de patria meritus, Crymogææ ſuæ Lib. 1. Cap. 4. de Othino ſuppeditat: *Anno XXIV ante natum Chriſtum facta eſt prima Aſiaticarum gentium in orbem Arctoum immigratio, duce & anteſignano Othino; regnante in Svecia Gylvo; Romanis exercitibus, auſpicijs Pompeji Magni in Aſiæ parte, Phrygiâ minore, graſſantibus.* Et Cap. VII. ejusdem Libri: *Porrò in ſingulis tertijs, ut & Borealis Quartæ quartis; quas olim (Thyng, hodie etiam* Syſlu/ Herrad*) præfecturas appellabant; tria loca inſigniora deſignabant, foro ſacrata & judicijs. Præterea etiam ſacris Ethnicis dicata, illis* Hoff/ *nobis Lararia, & delubra; Lararium quodlibet, pro ratione hujus terræ, magnificè extructum erat. Quorum duo leguntur fuiſſe 120. pedum longa; unum in præfectura* Vatzdal/ *Islandiæ Borealis: alterum in* Kialarnes *meridionalis Islandiæ: & hoc quidem pedes latum 60. Singula, adhæc,* A *Lararia, Fanum, in Satelli morem, ſibi adjunctum habebant. Hic locus ſacratiſſimus. Hic idola & dij manu facti, in ſuppedaneo ſeu ara quadam conſiſtebant; quos circum pecudes ijsdem mactandæ diſponebantur. Deorum autem princeps & medius Juppiter: illis* Thor/ *à quo Septentrionalia hæc regna, diem Jovis,* Thorſdag/ *etiamnum indigetant. Huic reliqui Dij collaterales; quorum nec numerum certum accepi, nec nomina. In veteri tamen juramenti formula, tres, præter Thorum nomine notantur:* Freyr/ Niordur/ As. B *Quorum tertium, nempe* As/ *exiſtimo eſſe Odinum illum famoſum, inter Divos Ethnicos non poſtremum habitum, dictum* As/ *Synecdochicῶs: quod is Aſianorum huc in Septentrionem migrantium princeps fuerit. Singulariter namq́,* As/ *at multitudinis numero* Æſar, *vel* Æſer *dici cœperunt. Hic Odinus, ob inſignem Magiæ diabolicæ peritiam, quâ Divinitatem, ut Machomet alter, adfectabat; poſt obitum, in Deorum numerum relatus eſt: à quo hodie, dies Mercurij* Odens dagur/ *Odini dies:* C *undè fortaſſe, Odinum Mercurium, ut Thorum Jovem, non malè appellavero. Odinum tamen Martis loco colebant veteres: & bello cæſos, Odino mactari dicebant. Odini autem ſocij ſive filij fuerunt,* Freyr/ *&* Niordur: *ijsdem artibus, quibus pater aut princeps Odinus, Divinitatis opinionem adepti.* Idem in Literis ad me ſuis, Anno Chriſti 1632. *Quod autem ulterius exigis, ut Numinum Ethnicorum, Orbis Arctoi, Catalogus à me ſuppleri poſſit; id ſane eſt, in quo, Viro præſtantiſſimo, mihiq́ ſuo merito amiciſſi-* D *mo, minus ſatisfacere valeo: ut ſcil. gratiam aut venuſtatem aliquam habeat; nec ſane aliter, quàm in hac ipſa charta cernere eſt. Habet autem Crymogæa, migrationem quandam populi ex Aſia, in plagam Europæam factam, cujus Princeps fuerit* Odinus *vel* Othinus, *in hoc Orbe famoſiſſimus, & Magiâ diabolicâ celebratiſſimus: cujus Socij ac poſteri ejusdem farinæ, ſi non vivi, certè poſt fata, Numinis cultum, in his oris, à ſtultis mortalibus meruerint. Nominatim illic tanguntur, FREYR & NIORDUR iſti* E *Odino συγχρόνοι ϗ ὁμόψυχοι, juxta Odinum, pari cultu adorationis invocati & pro Dijs habiti: ut ex Veteri Juramenti formula; ibidem annotaveram. Quod ipſum, ſi paulò prolixius commemorari non ſit ingratum, ſic habeas. Migrationis Aſiaticæ Principes, ÆSER, Aſiatici dicti ſunt: cujus ſingulare eſt AS, vel AAS: ipſi Odino κατ' ἐξοχὴν attributum: cum adjecto:* den Almegſte Aaſ. *Hi fuiſſe traduntur numero XV, vel eo plures, quorum etiam no-* F *mina, hæc extant.* I. ODINUS; *alio nomine,* Yggur. II. Thor/ *ſive* THOR. III. Yngve/ *vel* Yngvar. IV. Freyr. V. Vidar. VI. Balldur. VII. Tyr. VIII. Niordur. IX. Bragie. X. Hoddur. XI. Forſete. XII. Loke. XIII. Vale. XIV. Ullur. XV. Hœnir. *Quin etiàm Fœminæ Aſiaticæ, illa immigratione contentæ, &* Aſynier *dictæ, divinos honores ſortitæ ſunt, & quidem numero plures:* I Frygg/ *Odini Conjunx.* Freya/ *altera.* III. Fulla IV. Snotra. V. Gerdur. VI. Geſiun. VII. Gna

VIII. Leſſn

VIII. Loffn. IX. Skade. X. Jørd. XI. Jdun. A XII. Jlmur. XIII. Bil. XIV. Niorun vel Jorun. XV. Hlin. XVI. Hnoß (*vide quomodo L & N, veteres aſpirârunt*) XVII. Nanna. XVIII. Rindur. XIX. Siøfn. (*Monoſyllabum*) XX. Sol. XXI. Saga. XXII. Sygin/ vel Signy. XXIII. Vør. XXIV. Var. XXV. Thrudur. XXVI. Ran. XXVII. Hilldur. XXVIII. Gøndull. XXIX. Hløck. XXX. Miſt/ vel Niſt. XXXI. Skøgull. XXXII. Hrind / vel Hrund. XXXIII. Hriſt/ vel Riſt. XXXIV. Skulld. XXXV. Nipt. B XXXVI. Dis vel Diſa. *Harum fœminarum appellationes ſive nomina, noſtrum quoq́ ævum uſurpat; quaſdam mulieribus proprias: ut* Gerdur: *item* Thorgerdur (*à Toro &* Gerdur/ *compoſit: item* Jdun / Jorun / Signy / Thrudur/ Hilldur etc. *Quaſdam appellationes: ut* Hrund; Nanna; Nipt; Dijs: *Undè etiàm* Thordijs/ *à Thor compos:* Herdijs; Viggedijs/ *à Viggone, hoc eſt, Odino, ut ſupr.* Asdijs/ *ab* Aß/ *Odino.* Arndijs/ *ab Aquila.* Geirdijs/ *à gladio,* Freydijs/ etc. *Odini præterea* C *filij (etiàm fortè in his, nepotes) multi recenſentur:* 1. Balldur. 2. Meile. 3. Vijdar. 4. Nefur. 5. Vale. 6. Ale. 7. Thor. 8. Hilldulfur. 9. Hermodur. 10. Sigge. 11. Skiøldur. 12. Aſabragur. 13. Ølldner. 14. Jtrekur. 15. Heimdallur. 16. Semingur *vel* Hemingur. 17. Haudbur. 18. Brage. 19. Ennilangin. 20. Eindreide. 21. Biørn. 22. Hlødide. 23. Hardveør. 24. Sonnungur. 25. Vingthor. 26. Rymur. *Reliquorum Principum Aſiaticorum filios, nominatim expreſ-* D *ſos non inveni. Horum Principum alij, alijs rebus præſtabant; ut ſcientiâ vel magiâ Odinus: animoſitate Tyrus: formâ Balderus, è cujus nomine, herba vulgaris, ſed pulcherrimi aſpectûs, nobis dicitur* Baldenbraa. *id eſt, Supercilium Ballderi. Quomodo autem ab his, dies hebomadæ 4, nomen acceperint, notum eſt:* Tyrßdagur/ Odenßdagur / Torsdagur/ Friadagur. *Inter ſimulachra, Thori fit mentio ſuper aram collocati:* Thar var Thor à ſtalle -- der vaar Thor ſat paa en Stoel/ eller Alter. *Vid.* E *Crymog. Præter hos autem cæci Ethnici & Diabolo mancipati, alia ſibi numina fingebant: de quibus non ità conſtat: ut Haquinus, Baro Norvegicus (* Lade Jerll) *apoſtata, & Regi Danorum fœdifragus ac Regni Norveg. invaſor, ſimulacrum ſœminina ſpecie & nomine colebat,* Thorgerdam, Hørga Brugur / *quia in* Hørgaland/ *Norvegiæ quadam Præfectura, præcipuam adorationem haberet: unde Præfectura nomen, ab* Hørgis/ *id eſt, Idolis, accepit: &* Hørga Bruder: *Idolorum Sponſa. Hanc, inquam, dictus* F *Baro, humi profuſus & projectus colebat, varijs immolationibus, etiam humanis; ità ut à proprijs filijs non abſtineret, quin eos Thorgerdæ, ut Molocho alteri, ſacrificaret; ut piratis Jomsvvichſenſibus prævaleret, Norvegiam invadentibus. Piratæ iſti, oppidum* Jomsburg/ *(quod Julinum, Chytræus, ut credo, vocat) non procul Stralſundio, occupabant, in Syrtibus Neptuni extructum, ſed avorum memoriâ, undis abſorptum, ità tamen, ut tranquillis undis, rudera op-*

A *pidi ſub aquis conſpici poſſint. Vide Saxoniam D. Chytræi. Ex hoc oppido incolæ bellicoſiſſimi ſæpius excurrentes, viciniam, & ſimul Norvegiam infeſtabant. Quibus ubi Haquinus ille Baro, impar, aliquot conflictibus navalibus, eſſet factus, ad prædicta Thorgerdæ ſacra confugium habuit, & ope diaboli ſuperior factus eſt. Horum Piratarum Hiſtoriam, in Archivis Dn. Hvitfeldij, veteri linguâ Norvegica, in membrana perſcriptam vidi: quam etiam, ipſo mandante, latinè vertebam; ſed non eſt mihi exemplar. Nec jam* B *plura occurrunt hujus generis, in gratiam Dn. Magiſtri, ſcribenda: niſi aliquid ejusmodi, in Crymogæa reperiatur, hic fruſtrà repetendum: ut de Opplandorum Svecorum Idolo,* Freyero: *& ejusdem cultu, &c. Lib. 2. Crymog. de Augmundo quodam Islando.* Cui per omnia conſentit Excellentiſs. Dns. Doctor Olaus Wormius, in Annotatis MS. *Septentrionales haſce gentes omnes ab Odino deſcendiſſe volunt Islandi. Hic autem Odinus, tempore Pompeji Magni, ex Aſia pulſus, in Europam migravit, ac in Saxo-* C *nia primò ſedem fixit. Deindè in Cimbriam ſe contulit* Reitgotaland *dictam, cui filium Sciold præfecit, unde Reges Scioldungi. Mox in Svecciam migravit, ac Ingonem filium Regem conſtituit. Unde Sveci* Jnglidær. *Hinc in Norvegiam ivit, cui H---- præfecit. Odinus autem hic primus non fuit, qui has terras occupavit, ſed ex Aſia fugiens, ad Septentrionales deveniens populos, leges & politiam Aſianorum docuit, undè tanto in pretio habitus. Ferniottus enim Rex Finlandiæ ante tempora Odini celebratur, No-* D *rus item, Rolfo de Rupe, Sogne, Gorus, Snæro, Gylvo, alijq́ de quibus in Islandicis fit mentio.* Verùm plenius & diffuſius hæc eadem perſequitur Lib. I. Monument. Danicor. Cap. IV. *Deorum, quibus vota ſua nuncupare conſveverunt majores, ut numen frivolum, ità numerus incertus; interim in majoris & minoris pretij diſtinctos fuiſſe claſſes, hiſtoriæ teſtantur. Saxonem noſtrum de præcipuis audiamus differentem, ac quibus artibus & machinis mortales hi, apud Septentrionales divinitatis, gloriam ſint aſſe-* E *cuti, diſertis exponentem. Olim, inquit, quidã magicæ artis imbuti, Thor videlicet & Othinus, alijq́ complures, miranda præſtigiorum machinatione callentes, obtentis ſimplicium animis, divinitatis ſibi faſtigium arrogare cœperunt. Quippè Norvegiam, Sveciam, ac Daniam, vaniſſimæ credulitatis laqueis circumventas, ad cultus ſibi pendendi ſtudium concitantes, præcipuo ludificationis ſuæ contagio reſperſerunt. Adeò namq́ fallaciæ eorum effectus percrebuit, ut in ipſis cæteri quandam numinum potentiam venerantes, eosq́* F *Deos, vel Deorum complices, autumantes, veneficiorum auctoribus ſolennia vota dependerent, & errore ſacrilego, reſpectum ſacris debitum exhiberent. Quo evenit, ut legittima feriarum ſeries apud nos eorundem nominibus cenſeatur, eum ipſis Latinorum Veteres, ſive à Deorum ſuorum vocabulis, ſive à ſeptene Planetarum numero, nuncupationem ſingillatim adaptaſſe noſcantur. Duobus hiſce numen tertium adaptarunt, quod maſculini aut fœminei num extiterit ſexus, incertum: licet fœmineo choro plures*

illud

illud aſcripſerint. Hoc juxta quosdam, Fricco, vel Frigo, juxta alios Frigga, Frea, vel Freya, vocatum invenio, qui Otthini uxorem ſcortationibus & furtis celebrem eam fuiſſe volunt. Ab hac dies Veneris Fredag/vel, Freidag/noſtratibus indigetatur. Hæcce tria primaria & majorum gentium fuiſſe numina pleriq; arbitrantur. Ac Othinus quidem, ab alijs Vodanus, ab alijs As dictus; eò quod Aſianorum huc in ſeptentrionem migrantium princeps fuerit. Singulariter namq; As; at multitudinis numero Æſar vel Æſer dici cœperunt, teſte Arngrimo Crymog. Lib. 1. Cap. 6. Armatus ſculpi ſolet, cum enſe, Martis inſtar. Ejus effigiem Septentrionis Reges aureo complexi ſimulacro, ſtatuam ſuæ dignationis indicem, maximâ cum religionis ſimulatione, Byſantium tranſmiſerunt, cujus etiam brachiorum lineamenta, confertiſſimo armillarum pondere perſtringebant. Saxo Lib. 1. & paulò pòſt. Othinus ſtatuam in crepidine collocavit, quam etiàm mirâ artis induſtriâ ad humanos tactus vocalem reddidit. Ex quo, quantâ polluerit arte præſtigiatrice, liquidò conſtat. Inſtar ſenis monoculi albo clypeo tecti & equo inſidentis, quandoq; ſuam implorantibus opem, ſe conſpiciendum præbuiſſe, non uno in loco docet Saxo noſter. Hinc illud Lib. 2.

Et nunc ille ubi ſit, qui vulgo dicitur OTHIN
Armipotens, uno ſemper contentus ocello?

Atq; huc trahendum quod Lib. 1. ait. Spoliatum nutrice Hadingum, grandævus forte quidam altero orbus oculo, ſolitariam miſeratus, &c. Item Lib. 7. Cujus eventum Haraldo oraculis explorare cupienti, Senex præcipuæ magnitudinis, ſed orbus oculo, obvius extitit, qui hiſpido etiam amiculo circumactus, Othinum ſe dici, bellorum uſu callere teſtatus. Hiſtoria Norvagica refert ab hoc Odino ad regni adminiſtrationem adſcitos duodecim ex præcipuis ſuis in Magia complicibus, qui poſtmodùm, non ſecus ac ipſe, divinis honoribus à rudi plebe culti ſunt. Thor cum Sceptro Regis inſtar fingebatur, de quo poſteà plura. Apud Vpſalenſes in Svecia eorum præcipuus vigebat cultus, ubi etiam inauratum ijs dicatum fanum, in quo ſtatuæ trium horum ſingulari devotione colebantur; quod his docet Albertus Crantzius in præfatione Libri primi Sveciæ: In hoc templo (quod totum fulgebat ex auro) ſtatuas trium venerabantur Deorum, antequam Chriſto crederent. Potentiſſimus Thor, in medio, triclinio ſtrato pulvinari, colebatur. Hinc indè latera ejus cingunt VVodan atq; Fricco. Thor, inquiunt, præſidet in aëre, tonitrus & fulgura, ventos & imbres, ſerenitatemq; gubernans, fruges adminiſtrat, cum fructibus univerſis. Alter VVodan (hoc eſt fortior) bellis præſidet, hominibusq; fertur in hoſtes vires ſubminiſtraſſe. Tertius Fricco pacem & voluptatem moderatur, cujus etiam ſimulachrum turpitudinem præ ſe ferebat. VVodanem ſculpunt armatum, ut alij Martem, Thor autem cum Sceptro Jovem videbatur exprimere. Hæc maxima ex parte ex Johanne & Olao Magno deprompta video. Addit verò Olaus Lib. 3. Cap. 3. Friggam depictam etiam fuiſſe cum gladio & arcu, cum armis, quòd in illis t erris uterq; ſexus ſemper ad arma promptiſſimus eſſet. Thor verò cum Corona & Sceptro ac duodecim, (alij ſeptem) ſtellis. Statua Thorronis, quam cum ſocijs venerabatur Dala Gulbrandus, loco ſceptri, malleum manibus tenebat, docente Hiſtoria Olai Craſſi, quem inter divos retulerunt Norvagi. Per hunc ſolennia juramenta præſtitiſſe veteres comperio. Unde etiamnum multis familiaris hæc formula: Mei Thore gud/ ex mala conſvetudine in uſum tracta. Quanvis hi tres ſemper primarij habiti ſint Septentrionalium Dij, vetus tamen & ſolennis jurandi formula, quæ extat apud Arngrimum Crymog. Lib. 1. Cap. 4. & 7. quartum ijs annumerat Miordur nomine, qui primus Norvegiæ ſtatuitur monarcha, multis luſtris ante Haraldum Pulchricomum. Juramenti formula inter reliqua hæc habet: Hialpi mier ſuo Freyr/ og Niordur/ og hinn Almachtte Aß. Sed nec hoc Idolorum numero contenta fuit Septentrionalis ſuperſtitio, verùm more aliarum gentium plures adhuc, quamvis minoris pretij, ſibi ſelegit Deos atq; Deas. Inter has & Diſa vel Thiſa locum invenit, Thorronis uxor, quæ quòd juſticiæ ſingulariter favere credebatur, non minus locum inter Deas promeruiſſe videbatur, quàm Frigga Othini conjunx. Ab hac quidam volunt ſecundum Septimanæ diem dictum Tiißdag. Ei Vpſaliæ magnâ pompâ & ſolemnitate annuatim ſacra fiebant, Tiſeting dicta. Quibus cum interfuiſſet Adels Regulus Sveciæ XXII, ab equo delapſus, ad lapidem caput ità confregit, ut paulò pòſt vitam cum morte commutarit, atteſtante Hiſtoria Norvagica. Ab eâ quoq; appellationem ſumpſit Pagus Thiſeweldе propè Fridricsburgum, à ſcaturigine & fonte Thiſæ dicato ſic dictus. Fonti verò ipſi, pontificiæ religioni addicti, nomen mutarunt, ac D. Helenæ ſacrarunt. Quò etiamnum & hodie confugiunt multi, morborum variorum curationes ſibi pollicentes. Fuit & Tiis, Anglis Teves, Latinis Teutas, de quo Lucanus in hunc modum:

Et quibus immitis placatur ſangvine diro
Teutades, &c.

Refert namq; Lactantius Lib. VII. Gallos Heſum & Teutadem humano ſangvine placaſſe. Hiſce affinis Tyr fuit, Odini filius, audaciâ & manuum promptitudine divinitatis honores adeptus, cui pro victoria, ſive ſingulari certamine, ſive aliter certandum eſſet, ſupplicationes fiebant. Ab hoc Islandi diem Latinis Martis, nobis Tiißdag dictum volunt. Tyrßdag enim ſe legiſſe memorat Arngrimus. De hiſce conſulatur Lib. 1. Faſt. Dan. Cap. XV. Goëam quoq; Nori filiam, à Svecis pro Dea habitam, eiq; pro victoria conſequenda, annuatim in Februario ſacra facta eſſe, Arngrimus noſter in ſupplemento Rerum Norvagicorum MS. teſtatur. Ab ea menſis anni ſecundus, quem nos Februarium vocare ſolemus, Goëa dictus. In hunc cenſum relatus Fró Deorum Satrapa, qui ſedem haud procul Vpſala cepit, ubi veterem litationis morem tot gentibus & ſeculis uſurpatum, triſti infandoq; piaculo mutavit: Saxo Lib 3. Hujus etiam claſſis, Metothin Deorum Pontifex, Vagnofthus, Hadingus, aliaq;

aliaq; ejus generis monſtra hominum quamplurima. Quò enim quis eo ſeculo audacia & ſceleribus promptior, eò ad divinos honores viam adeptum eſſe compendioſiorem, credebant miſeri. Fuiſſe etiam apud noſtrates Idolorum terreſtrium & aquatilium quoddam diſcrimen, in MSto quodam inveni. Nam pro annonæ fertilitate, & frugum copia, quandam ſollicitabant, ut Latini Cererem, cujus nomen expreſſum non inveni. In mari imperium obtinere Noccam *quendam credebant, inſtar Neptuni; unde aquis ſuffocatos à Nocca abreptos ſpargebant.* Nocken tog hannem bort/ etc. Tandem ultimo loco aſcribere operæ pretium duxi Joannis Vaſtovij Gothi de Idolis Borealibus Collectanea, in Præfatione Operi de Vitis Sanctorum præfixa. *Solem, Lunam, ſuosq; Reges, quemadmodum Perſæ ac Chaldæi, ut numina colebant: animantes etiam quasdam cum Ægyptijs: Duces, Heroas, qui cæteris ſapientia præſtiterant, cum Græcis: cum Romanis omnium gentium ſerviebant erroribus, & magnam ſibi videbantur aſſumpſiſſe religionem, quia nullam reſpuebant falſitatem. Soli ac Lunæ primos hebdomadæ dies dedicatos habebant; Diſæ tertium; Othino ſeu Odino quartum; Thoroni quintum, eidemq; primum anni Menſem; Friggæ ſextum; Flammæ ultimum; quorum nominum, omni reliqua ſuperſtitione ſublatâ, etiamnum uſus eſt. Et Thor quidem, Odinus ac Frigga, Majores Dij dicebantur, non ſeptentrioni tantùm, ſed etiam reliquo ferè orbi noti. Minores verò dicti fuere: Goëa Thoronis filia; cui ſecundus anni menſis nuncupatus: Vagnoftus & Hadingus præſidiarij in bellis Dij: Roſtiphus, exquiſitis præſcientiæ ſtudijs celebris: Roſtarus ſtupendæ immanitatis; Fro, ſeu Froto, Deorum Satrapa: Methotin ſummus Deorum pontifex, dignus & ipſe, qui coleretur, judicatus, quòd Sacrificia Ceremoniasq;, quibus reliqui dij colerentur, diſtinxerit & ordinaverit: Mara,* [nobis Mare/ unde Maren rider ham] *nocturnum ſpectrum, & dormientibus inſidioſum: Neccus* (qui Nicken eſt) *nullam beneficam Divinitatis opinionem adeptus, ſed certa tantum pernicie metuendus, quòd aquis ſuffocaret. Et ne Gothico Oceano ſuus deeſſet Neptunus, ignoti nominis Virgini de Blakulla, ventorum ac maris imperium conceſſit antiquitas. Fatales Sorores, ſeu Nymphæ, in ſylvis, montibus & ſpeluncis, ſua templa nullo humano artificio, præſtigioſis quibusdam carminibus extructa habebant. Ab his oracula & conſilia dubijs in rebus petebantur, eisq; vota ſolenni ritu nuncupabantur. Lares, Lemures, Fauni, Satyri, inter quos Mimmingus quidem clarus, Larvæ, Stryges, Lamiæ, Manes (Gaſtæ dicti) & ſimiles monſtrorum greges, Eluarum chorea dicebatur. Quid dicam de Lucis, arboribus ac fontibus, quibus etiam divinitatem quandam ineſſe credebant.*

44. *Paganâ Superſtitione*] Quinam olim *Pagani* dicti ſint, & quâ ratione ad gentiles nuncupandos id vocis tranſlatum ſit, egregiè, ut omnia, exponit Vir celeberrimus, & fati iniquitate heu! nobis & bonis literis maturè nimis ereptus, Matthias Berneggerus, in Notis ſuis eruditiſſimis ad Svetonij Auguſt. Cap. XXVII. Commate 6. *Pinarium, Equitem Romanum, cum concionante ſe, admiſſâ turbâ paganorum, apud milites ſubſcribere quædam animadvertiſſet, curioſum ac ſpeculatorem ratus, coràm confodi imperavit.* Sic in Galba Cap. XIX. *Ibi Equites, quibus mandata ſe cædes erat, cum per publicum, dimotâ paganorum turbâ, equos adegiſſent.* Ubi *Pagani,* non ſunt, ut Sabellico placet, agreſtes ruſtici: ſed quicunq; Romani *non milites,* quomodo non ſolum in Juris Civilis libris *Pagani* ſæpius *militibus* opponuntur: ſed & apud Juvenalem Sat. XVI.

—— *Citius falſum producere teſtem*
Contra Paganum poſſis, quam vera loquentem
Contra fortunam armati, contraq; pudorem.

Et Tacitum Hiſt. II. *Manente legionum auxiliorumq; diſcordiâ, ubi adverſus paganos certandum foret, conſenſu.* Ita *cultu pagano* homines *armatis* opponit Plinius Lib. VII. Epiſt. 25. *Sunt enim ut in caſtris, ſic etiam in literis noſtris, plures cultu pagano, quos cinctos & armatos, & quidem ardentiſſimo ingenio, diligentiùs ſcrutatus invenies.* Cur autem *Pagani* dicantur, qui tamen urbani ſunt, invenies in Dionys. Halicarn. Lib. IV. 19. Appiano ἀπόλεμοι ſunt: Plutarcho & Herodiano ἰδιῶται. Atq; hinc in Conſtitutionibus Impp. Chriſtianorum, & Patribus, alieni à fide Chriſtiana Pagani quoq; dicuntur, quòd ſcilicet militiæ Chriſti nondum nomen dederint. Sed longè aliam vocis hujus originationem adducit ὑπέρσοφος Caſp. Barthius Adverſ. Lib. XIII, Cap. 4. Blennum *Græcum Francicum* Villein *feciſſe credat, qui neſcit in omnibus ferè linguis* ruſticum, *craſſi cerebri, ſegnem, obtuſum, minusq; civilem ſonare. Ab eo, quòd qui pagos habitabant, aërem non mutabant ferè, ſed avitis moribus contumaciter inhærentes, extra converſationem humaniorem educabantur. Unde & opponitur horrido & ſtupido* civilis. *Nec alia ratio videtur Chriſtianorum apud Latinos primorum fuiſſe, cur Idolorum cultui ſine rationis & veritatis reſpectu inhærentes,* Paganos *appellarent. Et quidem non ſerios aut curioſos, qui promptius religioni divinæ obſiſtebant, ſed pervicaces, velut ruſtico ſtupore pugnantes. Sanè &* paganica numina *ſunt, quæ comparata cum alijs Idolis craſſi intellectus & obtuſorum ſenſuum dici poſſint. Ut Auſonius Ethnicæ phraſeos nimium retinens, Faunos* Paganica numina *vocat, ex beſtijs & hominibus mixtos.*

Pag. 104. verſ. 27. *Ferrum hoc quatuor ſtilis diſpertitum*] Graphicè heîc deſcribit Saxo *Murices* illos ferreos, qui in quamcunq; partem incubuerint, unum, aut plures, aculeos infeſtos protendunt. Eorum uſus eſt in militia ad prohibendas hoſtium vel incurſiones, vel eruptiones, ſive illi pedites, ſeu Equites adventârint. Flavius Vegetius *Tribulos* appellat, Lib. III. Cap. 24. ubi de quadrigis ſeu curribus falcatis & Elephantis, quâ ratione ipſis in acie obſiſti poſſit. *Maximè*, inquit, *hac Romanorum arte perierunt.* (in bello ſcilicet adverſus Antiochum & Mithridatem) *ubi ad pugnam ventum eſt, repentè toto*

campo

campo Romani tribulos abjecerunt, in quos currentes quadrigæ cum incidiſſent, deletæ ſunt. Subjicit deinde Inſtrumenti hujus talem deſcriptionem: *Tribulus autem eſt quatuor palis confixum propugnaculum, quod quoquo modo abjeceris, tribus radijs ſtat, & erecto quarto infeſtum eſt.* Eorum quoq; mentionem fecit Herodianus Lib. IV, ubi de Macrino Imperatore, & bello Parthico adverſus Artabanum: *Romani quoties pedem conferebant, facilè adverſarios ſuperabant. Poſteà verò quum ab equitatu & Camelorum multitudine premebantur, fugâ ſimulatâ tribulos, aliaq; machinamenta ferrea acuminata projiciebant. Quæ ſub arenis latentia, nec cuiquam conſpecta, perniciem Equitibus & Camelorum inſeſſoribus afferebant. Quippe illis calcatis, equi, potiſſimùm verò Cameli (quoniam huic generi molliſſimæ ſunt ungulæ) ſuccidue claudicabant, excuſſis tergo inſeſſoribus.* Hos etiàm Perſæ contrà equitatum Alexandri Magni ſpargebant. Q. Curtius Lib. IV. *Nondum ad teli jactum pervenerant; cum Bion quidam transfuga, quàm maximo curſu potuerat, ad regem pervenit, nuncians murices ferreos in terram defodiſſe Darium, quà hoſtem equites emiſſurum eſſe credebat; notatumq; certo ſigno locum, ut fraus evitari à ſuis poſſet.* Sic Valerius Maximus Lib. 3. ubi de Scipione Æmiliano: *Svadentibus quibusdam, ut circa mœnia urbis, quam obſideret, ferreos murices ſpargeret, ne ſubita eruptione hoſtes impetum in præſidia noſtra facere poſſent.* Plutarchus in Apophtegmatis: *καταπεῖραι τριβόλους σωρ-ρὸς ὅπως μὴ διαμβάντες οἱ πολέμιοι προσμάχωνται τοῖς χώμασιν:* Hoc eſt: *Spargere tribulos ferreos, ne hoſtes aggeribus inſiſtentes pugnam illinc ciëre poſſent.* Salvianus Maſſilienſis Lib. VI. de Gubernatione Dei: *Exercitus pugnaturi ea loca, per quæ venturas hoſtium turmas ſciunt, aut foveis intercidere, aut ſudibus præfigere, aut tribulis infeſtare dicuntur; ſcilicet ut etiamſi non in omnia ea quiſpiam incidat, nullus tamen penitus evadat.* Noſtrates Fotangell dicunt, & circa ambitus hortorum frequenter ſpargere ſolent, ne fures nocturni ſepes inpunè tranſiliant, & pomaria, aliave loca cuſtodibus deſtituta violent. *Tribulos* verò Robertus Walturius de re militari Lib. X. egregiè deformatos Lectoris oculis ſubjicit.

37. *Haconem Daniæ tyrannum*] Intellige Dynaſtam, aut Satrapam, aut virum armorum laude præſtantem, ſub imperio Frothonis.

49. *Circa mimos ac joculatores*] *Joculatores* ſunt ſcenici illi artifices, & circumforanei agyrtæ, qui varijs corporum motibus, & ſtupenda ludificandorum oculorum peritiâ ſe oſtentantes, miſerum quærunt quæſtum. Julius Firmicus Lib. II, Cap. 12. ubi de ſigno Virginis loquitur: *Significat viros ſapientes, induſtrios, & joculatores.* Johannes Sarisberienſis, Lib. I. Policratici, Cap. VIII. *Hinc mimi, ſalij vel ſaliares, balatrones, æmiliani, gladiatores, Palæſtritæ, gignadij, præſtigiatores, malefici quoq; multi, & tota joculatorum ſcena*

A procedit. Unde Firmico, *Joculationes*, Lib. V. Cap. 5. *Erunt enim tunc læti, alacres, jocundi, ſed joculationibus dediti.* Et Cap. VI. *Tunc in jocunſis conviviis, lætiq; ſodalitijs vocabuntur, tunc joculationes cantusq; exercebunt.* Iterum Lib. VI. Cap. 29. *Venus & Mercurius ſi in unum pariter fuerint collocati, joculationem ac ludorum amorem induunt.* Saxo mox infrà: *Ità jocularis miniſterij ſordidæq; conditionis catervam probroſo animadverſionis genere inſecutus.*

Pag. 106: verſ. 26. *Cum ergò Sverilingi facinus* B *planè ab honeſto deſciverit, ne utile id quidem extitiſſe conſtabit*] Reſpexit Saxò ad illa Valerij ſui verba Lib. VI, Cap. 5. *Nihil utile, quod parum honeſtum videri poſſit, ducitur.* Cicero quoq; Lib. 3. Officior. multis argumentis contendit, nihil eſſe revera utile, quod non honeſtum idem fuerit.

28. *Odiumq; in propatulo exercere*] Quod eleganter Seneca Controvers. Lib. IV. Cap. 28. *profeſſas inimicitias cum aliquo gerere*, dixit.

50. *In obſcœniſſimas fæditatum voragines præ-* C *cipitare gaudebat*] Ammianus Marcellinus Lib. XIV. p. 14. *Menſarum enim voragines, & varias voluptatum illecebras, ne longius progrediar, prætermitto.*

51. *Fartores, lixas, frixoria*] Inter ſordidiſſimos luxurioſæ gulæ miniſtros, *Fartores*, etiam recenſet Comœdiæ Latinæ Scriptor undecunq; elegantiſſimus, Terentius, Eunucho: Actus II. Sc. II.

Concurrunt læti mî obviam Cupedinarij omnes
D *Cetarij, lanij, coqui, fartores, piſcatores, aucupes.*

Ubi Ælius Donatus, inſignis Grammaticus: *Fartores, qui inſitia & farcimina faciunt.* At vetus Scholiaſtes Eugraphius de ijs intelligit, qui altiles aves aſſidue farciunt, ut citius pingueſcant: quod ipſum in anſeribus, columbis, Gallinis Indicis hodieq; fieri, tàm apud nos, quàm alibi gentium obſervavimus. Nam ſic habent verba Eugraphij ad hunc locum: *Aucupes ſunt Cupedinarij omnes. Fartores dicimus, qui farciunt, ut in* E *meliorem ſagenam pingveſcant, putà aves.* Columella Lib. VIII. Cap. 7. *Pingvem quoq; facere gallinam quamvis fartoris, non ruſtici ſit officium, tamen quia non ægrè contingit, præcipiendum putavi.* *Frixorium*, vaſis eſt genus, in quo frigitur: Sartago etiàm fictilis, in qua farra torrebant. Heſychio eſt Φρυγετρον vel Φρύγετρον. Apicius Cœlius Lib. VII. quem *Politeles* inſcripſit, Cap. V. p. m. 28. *Fretale* vocat: *Elixatur & infunditur in fretale piper.*

F Pag. 107. verſ. 2. *Indigeſtam ventris ſaniem fætido oris anhelitu ructabatur*] Martianus Capella Lib. III. pag. 49. *Fætidos ructus vitioſi oris exhalant.* Cyprianus Epiſt: 7. Lib. 1. de ijs, qui Eccleſiam veram deſeruerunt, & Dominum negaverunt: *Cœnis atq; epulis etiam nunc inhiant, quarum crapulam, nuper ſuperſtite indies cruditate, ructabant.* Illuſtriſſimus ſuper hac re locus eſt Senecæ Epiſtolâ XCV. quem totum aſcribere, quum prolixior ſit, ſuperſedeo.

9. *Ex quâ filios ſuſceptos*] Corruptiſſimus hic in prioribus Saxonis Editionibus locus fuit. Vitioſe etenim in omnibus ità legebatur: *Ex quâ filios ſuſceptos Frothonem, Fridlevum, Ingellum, atq; Olavum, quem quidem ipſius ſorore editum aſſeveranter antiquitas perhibet.* Nullo planè ſenſu. Quare hunc in modum reſtituendus omnino erit, ſi quid ſani inde elicere velis: *Ex quâ filios ſuſceptos Frothonem, Fridlevum, Ingellum, atq; Olavum* [*quem quidam ipſius ſorore editum aſſeverant*] *antiquitas perhibet.* Firmant hanc lectionem, quæ ſequuntur ſub initium Lib. VII. de eodem Olavo: *Ingello quatuor filios fuiſſe, ex iisdemq; tribus bello conſumptis, Olavum ſolum poſt patrem regnaſſe, perita rerum prodit antiquitas: quem quidam Ingelli ſorore editum incerto opinionis arbitrio perhibent.*

29. *Exerto quoq; lumbari*] *Lumbare* hic *ſubligar*, ſive *ſubligaculum* denotat, vel femoralia, quorum mox mentionem facit Saxo. Gloſſæ Iſidori: *Lumbare, ſubligar.* Gloſſ. GræcoLat. περίζωμα, *Cinctum, Lombare, ventrale.* Onomaſt. GræcoLat. *Lumbare,* περίζωμα. Catholicon Joannis de Janua: *Lumbare, quod & Lumbar dicitur, cingulum circà lumbos, quòd eo lumbi religentur, vel quòd lumbis inhæreat. Idem dicitur & coxale, & bracarium, & renale.* Sed de tali cingulo hic non agitur; niſi ſi interpremur Eet Skiødſkind / eller Forklæde / ſom Guldſmidde haffuer for ſig. Jerem. Cap. 13. v. 11. *Sicut adhæret lumbare ad lumbos viri, ſic agglutinavi mihi omnem domum Iſrael.*

35. *Libidinoſæ contrectationis petulantiam*] Convenientibus hic utitur verbis Saxo. Nam *contrectare, pertrectare, attrectare,* in rebus Venerijs, ſæpè occurrunt apud melioris notæ Auctores. Videatur Bourdelotius, Vir Clariſs. ad Petronij illud: *pertractato vaſculo tàm rudi. Petulantia* eſt juvenilis in Venerem impetus. Petronius Arbiter: *Obſtupui ego, & nec Criton verecundiſſimum puerum ſufficere huic petulantiæ affirmavi.*

50. *Medias cæſus nates*] Ejusmodi vulnus, ſive plaga, antiquiſſimis Danorum dicebatur ᚴᛚᛅᛘᚼᛅᚴᚴ, Klamhögg. Gloſſarium Iſlandicum MS. ᚴᛚᛅᛘᚼᛅᚴᚴ, KLAMHÖGG / *Fœm. Gen. Obſcœnitatis verber, à* ᚴᛚᛅᛘ, Klam/ id eſt, *fœdus, obſcœnus ſermo; &* ᚼᛅᚴᚴ, Högg / id eſt, *ictus, verber, percuſſio.* Knitlinga Saga: Hañ ſlö ham̃ Klåmhögg vin thiö thuer: hoc eſt: Hand ſlog ham Skendehug twerß offuer Rumpen. Tali etiam plaga affectus fuit Hildigiſlæus quidam, de quo Saxo infrà Lib. VII. *Hildigislæus ambas nates telo trajectus, elabitur:* & Haraldus, *cujus dependentis pygam ſagitta aliquis confixit,* eodem hoc libro.

51. *Turpiſſimi ciniflonis exitio*] Non injuriâ id genus fabri, qui auro, argento, æri, ferro flando feriundo operantur, *Ciniflones* dicuntur, A eò quod vel flatu oris, vel folliculis adhibitis, ſopitos cinere ignes excitent: ut luculentum ſui ipſius interpretem mox agit Saxo. Acron ad illud Horatij Lib. 1. Sermon. Sat. 2.

Cuſtodes, lectica, ciniflones, paraſitæ.

Ciniflones, inquit, *& Cinerarij eâdem ſignificatione apud veteres habebantur, ab officio calamiſtrorum, id eſt, veruum in cinere calefaciendorum, quibus matronæ capillos criſpabant. Dicti autem Ciniflones ab eo, quod in cinerem flant, ad calefaciendum ferrum.* B *Ciniflones* etiàm dici merentur focarij, qui focum lignis extruunt, ſeu, ut Juvenalis loquitur, *foculum buccâ excitant.* Joh. Sarisberienſis Lib. VII, Policratici. p. 409. *Hi ſunt, qui magnarum domuum, non modò officiales, ſed ciniflones, rogant, ut cum locum viderint, meminerint ſui.* Noſtra vernacula quàm proximè exprimit, dùm Aſckepuſtere eos appellat.

Pag. 108. verſ. 5. *Aut ubi nunc uxorius ille quieſcit?*] *Uxorius,* nî fallor, hoc loco eſt mulieroC ſus, φιλογύνης, vel ut Homerus Iliados N. γυναικομανής. Sic infrà Lib. VIII. Inter proceres, qui Ringoni Regi Sveciæ militarunt, Rolf quidam numeratur, cui cognomentum *uxorij* inceſſerat. Nam aliæ vocis hujus notationes vix huc facere videntur: qualis illa eſt apud Virgilium:

——————— *pulchram uxorius urbem*
Extruis ———————————

D Ubi quidem *uxorius* eum denotat, qui uxori nimis inſervit, γυναικοκρατούμενος: ſicut & apud Horatium Od. 2. Lib. 1.

——————— *Vagus & ſiniſtrâ*
Labitur ripâ, Jove non probante,
——— ——————— *Uxorius amnis.*

Aut quando id ſignificat, quod ad uxorem pertinet, ut apud Ciceronem: *In arbitrio rei uxoriæ melius eſt.*

19. *Caſtoreo cui tegmen erat chlamys obſita limbo*] E Significantibus equidem verbis, vivisq;, quod ajunt, coloribus, intolerabilem aurifabri hujus luxum depingit hic Saxo noſter, dum illi veſtimenta attribuit tàm vilis atq; abjectæ conditionis homine prorſus indigna. Ità hoc loco *chlamydem* ipſi aſſignat, quod indumentum erat Imperatorium, idemq; cum paludamento: de quo videatur Lazarus Bayfius Librò de re Veſtiaria, pag. 203. Hanc *chlamydem* dixit *obſitam* fuiſſe *Caſtoreo limbo,* hoc eſt, limbum in circuitu habuiſſe F ad oram extremam adſutum, vel ex pilis Caſtoris animalis contextum, unde hodieque confectos pileos, magno ubiq; eſſe in pretio conſtat: (Galli vocant *un caſtor,* nos Ein Beffuerfilt dicimus) quemadmodùm etiàm ex pilis camelorum conficiuntur veſtes: vel ex pelle Caſtoreâ in faſcias diſſectâ, quam olim non minus fuiſſe pretioſam teſtantur Plinius, Iſidorus, & Johannes de Janua, cujus in Catholico hæc ſunt verba: *Dentes habet accutiſſimos, pellem pretioſam.*

tioſam. Eſt autem *Caſtor*, qui & *Fiber*, & *Canis Ponticus* dicitur, animal ex eorum genere, quæ Græci *ἀμφίβια* vocant, quòd tàm in terra, quàm in aquis vivant. Iſidorus Lib. XII. Cap. 2. Origin. *Caſtores*, à *caſtrando* vult dictos. Nam *teſticuli eorum*, inquit, *apti ſunt medicaminibus; propter quod, cum præſenſerint venatorem, ipſi ſe caſtrant, & morſibus vires ſuas amputant. De quibus Cicero in Scauriana: Redimunt ſe à parte corporis, propter quod maximè expetuntur. Juvenalis:*

—————— Qui ſe
Evnuchum ipſe facit, cupiens evadere damnum
Teſticuli ——————

Hactenus Iſidorus; qui hæc ad verbum ex Servio deſcripſit: cujus eadem ſunt verba ad Lib. 1. Georg. Virgilij. A *Caſtore* eſt *Caſtoreum*, Subſtantivum. *Caſtorea*, autore Plinio Lib. XXXII. Cap. 3. vocantur *teſtes Caſtoris.* Unde *viroſa caſtorea*, Virg. 1. Georg. *Grave Caſtoreum*, Lucretius Lib. 6. Eſt & adjectivum Caſtoreus; ut Caſtoreus odor. Plin. Lib. XII, Cap. 24. *Limbus* verò faſcia eſt, quâ extremitates veſtium ambiuntur & ornantur. Græci *κύκλοι* vocant. Hinc *κυκλὰς* tunica, quæ Limbum habet. Gloſſæ: *Limbus, πέζα, κύκλος, περιπόδιον.* Dicitur etiam Latinis *Inſtita.* Virgilius:

Sidoniam picto chlamydem cirumdata limbo.

Et Ovidius:

—————— Qvam limbus obibat
Aureus, ornabant aurata monilia collum.

Statius Papinius:

At tibi Mæonio fertur circumflua limbo
Pro meritis, Admete chlamys, repetitaq́ multo
Murice ——————

20. *Inſtratæ gemmis crepidæ*] Mirus olim in calceamentis luſus luxusq́; fuit. Ut nihil de calceis lunatis, lineis, albis, coccineis dicamus, inprimis multo auro calceos, crepidasq́; ornatas geſtabant. Juſtinus Lib. XXXVIII. de exercitu Syriæ Regis Antiochi: *Argenti certè auriq́ tantum, ut etiam gregarij auro caligas* (hoc eſt, calceamenta) *figerent, proculcarentq́ materiam, cujus amore populi ferro dimicant.* Quod intelligendum eſt de clavis aureis, quos circumcirca ſoleis infigere ſolebant; ut patet è Clemente Alexandrino Pædagog. Lib. II. Cap. XI. Non autem hic ſtetit luxus; itum eſt ulterius, & gemmæ quoq́; adhibitæ, quas vel ſuperiori calceorum parti, quâ pedes veſtiuntur, hinc inde annectendas curabant, vel etiàm ſoleis ſuffigebant, ut ſic gemmæ quoq́; calcarentur. Curtius de Sophite Libr. IX. *Veſtis erat auro purpuráq́ diſtincta, quæ etiam crura velabat: aureis ſoleis inſeruerat gemmas.* Flavius Vopiſcus de Carino: *Habuit gemmas in calceis.* Sed non magnum hoc in Principibus: affectârunt etiàm pauperes. Plinius Lib. IX. Cap. 35. *Quin & pedibus gemmas, nec crepidarum tantùm obſtragulis, ſed totis ſocculis addunt. Neq́ enim geſtare jam margaritas, niſi calcent, ac per uniones etiam ambulent, ſatis eſt.* Plura de hoc calceamentorum luxu congeſſit Philippus Rubenius in Caput 14. Lib. II. Electorum. Videatur quoque Benedicti Baldvini Calceus antiquus & myſticus. Hic itaq; ſuperbi juxtà ac effœminati hujus ciniflonis luxuria atq; mollities liquido apparet, qui non tantum crepidis, quod muliebre, ſed & densà gemmarum ſerie planè *inſtratis*, hoc eſt, tectis, ac coopertis uteretur, quod ſuprà fortunam ejus geſtamen erat.

Ibid. *Toga cultior auro*] Utpote quæ vel filis aureis in tela contexta, vel ſignis & clavis aureis intexta & acupictilis. Illam Græci *τὴν διάχρυσον*, hanc *χρυσόπαστον, χρυσῷ καταπαστὸν* & *κατάστικτον* dici monet Doctiſſimus Salmaſius ad Ælium Lampridium, pag. 224. Ubi quoque ad priorem ſignificationem illud Virgilij referendum eſſe ait: *Et picturatas auri ſubtemine veſtes.* ad poſteriorem vero hoc ejusdem.

———— pallam ſignis auroq́ rigentem.

Lampridius eleganter *pallium auro ſparſum* vocavit, hoc eſt, auro diſtinctum, vel ſignis aureis acupictum.

21. *Splendida nexuerant tortum redimicula crinem*] Solebant veteres Germani, Galli, & noſtri Dani, crines à fronte ad verticem, atq; inde ad cervicem retorquere, vel ut Tacitus de Svevorum gente refert, *obliquare crinem, nodoq́ ſubſtringere.* Hinc *tortus crinis* Poetis dicitur in poſteriorem verticem flexus atq; reductus, & in nodum coactus. Martialis libro Spectaculorum, Epigram. 3.

Crinibus in nodum tortis venêre Sicambri.

Quod autem redimiculis & vittâ capillos conſtrinxerat mollis ille & delicatus Aurifaber, id inſolitum effœminati cultus ornamentum repræſentabat. Nam mox infrà Starchaterus: *virilibus comis muliebre redimiculum injici non oportere*, rectè monet.

27. *Magni ſe credere cœpit*] Fortè tantundem erit, ac *magni æſtimare.* Niſi dicamus legendum eſſe *magnis*, ſcilicet parem, ſe credere cœpit.

54. *Atq́ puellæ Ora premens pugno*] Hujus caſtigationis mentio paulo ante videtur deſiderari. Nam ſuâ potius pœnâ, quàm fabri, ad melioris vitæ ſtudium, animum intendiſſe puella videtur.

Pag. 109. verſ. 7. *Digna molâ*] Digna, quæ in piſtrinum detrudaris, ut ibi molam trulatilem verſando te excrucies: quod ancillarum olim fuit. Videatur Plautus, & alij.

9. *Uber inops lactis*] Raro etenim virgunculis in mammis lac, antequàm virum paſſæ fuerint. Varro Andabatis: *Candidum lacte* (pro lac) *è papilla cum fluit, ſignum putant partus* (pro partus) *quòd hic ſequatur mulierem à parta liquor.*

10. *Sed noli ſuſpicionis Ferre notas, aut te falſis permittere linguis*] Nam *magnus Pudicitiæ fructus*

N 2 eſt

eſt, pudicam credi: & adverſus omnes illecebras, atq; omnia delinimenta muliebris ingenij, eſt veluti firmamentum, in nullam incidiſſe fabulam, ait Seneca Lib. 2. Controverſ. Cap. 15. Eleganter Auſonius:

———— Parum diſtare videtur
Suſpectus, vereq́; reus ————

Conſimile eſt illud Quintiliani dignum memoratu: *Carendum non ſolùm crimine turpitudinis, verùm etiam ſuſpicione.*

40. *Subducunt aurea maſſis*] *Maſſa* dicitur adhuc rude metallum, quod nondum formam recepit. Sic Lucanus Lib. VI.

Primus Theſſalicæ rector telluris Ithonus
In formam calidæ percuſſit pondera maſſæ;
Fudit & argentum flammis, aurumq́; monetâ
Fregit, & immenſis coxit fornacibus æra.

Juvenalis Sat. X.

Quem pater ardentis maſſæ fuligine lippus
A carbone, & forcipibus, gladiosq́; parante
Incude, & luteo Vulcano ad Rhetora miſit.

Perſius Sat. II.

Hæc baccam conchæ raſiſſe, & ſtringere venas
Ferventis maſſæ crudo de pulvere juſſit.

Et Idem Sat. V.

Tu neq́; anhelanti, coquitur dum maſſa camino,
Folle premis ventos ————

Ibid. *Subducunt aurea maſſis cruſtula*] Nota fraudem Aurifabrorum; qua etiam Chymici hodierni, vel ſi fortè Alcumiſtæ ſint dicendi potius, egregiè uti norunt. Hanc luculenter deſcribit magnus ille Eraſmus Roterodamus colloquio, quod inſcribitur, ni fallor, *Convivium fabuloſum.*

Pag. 110. verſ. 35. *Diali itinere*] Hoc eſt, unius diei itinere, quantum viæ uno die confici poteſt. *Dialis* enim à die eſt; quomodò olim Otacilius Pitholaus Caninium per jocum *Conſulem Dialem* nominavit, quòd ultimo anni die conſul à Cæſare factus eſſet.

48. *Idem*] Starchaterus ſcilicet, non Helgo ipſe, quomodo perperàm exiſtimant interpretes.

Pag. 111. verſ. 30. *Pergenuans*] Id eſt genibus repens. Græci unico vocabulo eleganter efferunt γονυπετέω. Matthæi Cap. XVII, verſ. 14. *προσῆλθεν ἄνθρωπος τις γονυπετῶν αὐτῷ.*

48. *Præconis partibus*] Hoc eſt, rabulæ forenſis. Noſtratibus een Deelſoget/een Tingſtud.

Pag. 112. verſ. 3. *Emancipandæ conjugis gratia*] *Emancipare* hoc loco ſumere videtur Saxo pro è ſervitute vindicare. *Emancipari* dicebantur, qui patris poteſtate exibant: & id propriè de liberis, ut manumittere de Servis; etiamſi hoc diſcrimen non usquequaq; obſervetur. *Emancipare* etiam veteres dicebant pro alienare & vendere. Plinius Epiſt. Lib. VII. *Agrum ex meis longè pluris actori publico emancipavi.* Svetonius in Othone; *Adhibitus arbiter totum agrum redemit*

A *emancipavitq́;*: id eſt: ſuum jam factum mancipio tradidit illi. Ad quem locum ità Læv. Torrentius: *Emancipare, eſt quovis modo alienare, & in alienum transferre dominium rei alicujus.* Plautus: *Emancupo me tibi:* id eſt, tuæ me poteſtati trado. *Emancipati,* inquit Feſtus, *duobus modis intelliguntur; aut ij qui ex patris jure exierunt, aut ij, qui aliorum fiunt dominij.*

23. *Qui nimirùm quæſtum non noſſent*] M. Cato de re Ruſtica: *Majores noſtri virum bonum*
B *cum laudabant, ità laudabant: BONUM AGRICOLAM, BONUMQUE COLONUM: ampliſſimè laudari exiſtimabatur, qui ità laudabatur.* Et paulò poſt: *Ex agricolis & viri fortiſſimi, & milites ſtrenuiſſimi gignuntur, maximeq́; PIUS QUÆSTUS, ſtabiliſſimusq́; conſequitur, minimeq́; invidioſus. Minimeq́; malè cogitantes ſunt, qui in eo ſtudio occupati ſunt.* Ariſtoteles in Politicorum libris multoties illud iterat, optimam eſſe rempublicam, cujus cives ex re ruſtica atq; ex paſtione vivunt.
C Cujus rei hanc cauſam reddit: ὅτι πολιτεύονται κατὰ νόμους. ἔχουσι γὰρ ἐργαζόμενοι ζῆν· οὐ δύνανται δὲ σχολάζειν: *quia ex lege ſeq́; resq́; ſuas regunt. Habent enim ex opere ſuo quantum ſatis ad vivendum ſit. Et tamen eis otioſis eſſe non licet.* Cæteras reſpublicas, quas opificum & mechanicorum multitudo tenet, longè deteriores judicat, cum ignava eorum deſesq; vita ſit, neq; ullum opus eorum cum virtute congruat. Ita
D & Flavius Joſephus, rerum Judaicarum ſcriptor, maximam genti ſuæ laudem tribuiſſe ſe putat, quòd eam ab agriculturæ ſtudio commendat. χώραν ἀγαθὴν νεμόμενοι, ταύτην ἐκπονοῦμεν: *terram fertilem habitamus; atq; in cultura ejus operam ſumimus*: quem locum debemus Juriſconſultorum eminentiſſimo, Petro Cunæo, Viro profundæ eruditionis, & propter puriſſimæ dictionis elegantiam ac venuſtatem verè ſeculi noſtri Ciceroni, & ſi quid Cicerone
E eloquentius eſſe poterit.

Pag. 113. verſ. 8. *Hebetudinem ad acuminis habitum carbonibus*] Ineſt huic Starchateri reſponſo translatio deſumpta à fabrorum officinis, qui ferrum ignis beneficio ità torrent ac recoquunt, flatiliq; ardore ſic procudunt, ut quævis inde tela, quævis arma, aliq; inſtrumenta inde conficere queant; imò ad eam interdum redigunt duritiem, ut proximè ad chalybis naturam accedat: quod Dani at Hærde. Ad eundem
F modum & Starchaterus ſignificabat, ſe eum in finem in Daniam appuliſſe, ut crebris exhortationibus effœminato Ingelli animo faces ad virtutem ſubderet, eumq; ad ulciſcendum parentis necem inflammaret. Quod ipſum feliciter confeciſſe, teſtantur illa, quæ inferius leguntur, verba: *Tantum autem monitus ſui incitamento profecit, ut ab enervi & frigeſcenti animo, veluti quadam reprehenſionis ſilice, flagrantiſſimum fortitudinis ignem extunderet.*

Rapi-

10. *Rapidum ac præceps iter explicuit*] Plinius Junior Lib. VIII. Epiſt. I. *Iter commodè explicui; excepto, quòd quidam ex meis, adverſam valetudinem, ferveſcentibus æſtibus, contraxerunt.*

Pag. 114. verſ. 1. *Aliquo in momento ponendi luxuriam nunquam vacavit*] Inſolens locutio, ſed Valerianam redolens ἀκυρολογίαν. Sic enim totidem ferè verbis Valerius Maximus Lib. IV. Cap. 3. *Deinceps ex iis vocemus, quorum animus aliquo in momento ponendi pecuniam nunquàm vacavit.*

14. *Poſtquàm ſe enim Teutoniæ moribus permiſit*] Thori videlicet ſociam aſciſcendo Svertingi, Saxoniæ Ducis, filiam, ejusq; filios in intimam familiaritatem & convictum admittendo. Rectè monent Politici, tria peregrinorum connubiorum incommoda exiſtere ſolere. Primum, quod gens propria, ſincera, ſuiq; ſimilis, aliarum nationum connubiis inficitur, & ut ſangvinis, ità morum labem trahit. Alterum, quod per ea in habitum exoticum Reſpublica fœdari ſolet. Tertium, quod concordia, præcipuum conjugij bonum, vix inter eos, qui gente, ac proinde genio, ingenio, moribusq; diſcrepant, locum habere poteſt. Hinc de Germanis ſcribit Tacitus, quod nullis aliarum nationum connubiis infici voluerint, *ut propria, & ſincera, & tantùm ſui ſimilis gens exiſteret.*

33. *Inextricabilibus amicitiæ hamis*] Sic Dudo S. Quintini Decanus Lib. 3. *Inextricabile amicitiæ vinculum* dixit: *Variis donis & muneribus viciſſim ditati, inextricabili amicitiæ vinculo connexi ſunt & fœderati.*

47. *Fortunæ magis, quàm charitati cultum tribuunt*] Huc pertinet inſignis ille Taciti locus Libr. 1. Hiſtor. Cap. XV. *Fidem, libertatem, amicitiam, præcipua humani animi bona, tu quidem eâdem conſtantiâ retinebis, ſed alij per obſequium imminuent: Irrumpet adulatio, blanditiæ, peſſimum veri affectus venenum, ſua cuiq; utilitas. Etiam ego ac tu ſimpliciſſimè inter nos hodieq; loquimur; cæteri libentius cum FORTUNA NOSTRA, quàm NOBISCUM.*

52. *Muſam inſtituit*] Cantilenam exorſa eſt, quâ animum Starchateri deliniret, & ad hilaritatem flecteret. Poëticè dictum. Virgil:

Silveſtrem tenui Muſam meditaris avenâ.

Pag. 115. verſ. 2. *Statuæ magis, quàm homini tenere putaretur*] Statuæ hominem frequenter comparant authores, qui omnis veluti ſenſus expers, nullâ re commoveri poteſt. Nota eſt hiſtoria Thaidis meretricis, cui cum juvenes exprobrarent, quod Demoſthenis animum ſuis blanditijs emollire nequiverat, ſibi rem fuiſſe cum homine putaſſe, non cum ſtatua, reſpondit apud Agellium, Valer. Max. & alios. Vide Adagium: *Statuâ taciturnior.*

14. *Tibicini tibiam erogavit*] Non tibiam, quam inflare poterat, ſed tibiam carne nudatam; hoc eſt, os, quod inter veſcendum carne ſpoliaverat, inq; frontem geſticulantis tibicinis impegerat. Eſt itaq; hic in voce *tibiæ* elegans ἀμφιβολία. Cæterum *tibiam*, inſtrumentum Muſicum, à tibijs animalium, unde prima tibiarum materia, ſic dictam eſſe, olim cum Bono Deo, in Tractatu meo de Tibijs, quem inter ſchedas etiamnum certis de cauſis aſſervo, luculenter demonſtrabo.

Pag. 116. verſ. 1. *Albicet quanquam ſenio capillus*] Martianus Capella ſub initium Lib. 1. *Reſperſum capillis albicantibus verticem, incrementisq; luſtralibus decuriatum, nugulas ineptas aggarrire non perferens.*

2. *Permanet virtus eadem vetuſtis*] Hoc eſt, ſenio confectis: quomodo etiàm Latini Scriptores alij uſurpant. Claudianus de Eutropio:

———————— *Vetuſtum*
Mancipium, ſemperq; novum ————

Dudo de S. Quintino Lib. III. Cap. 91.

Cernuus hic ſenio probitatis prole gaudebat,
Et ſoboles luculenta ætatis patre vetuſtæ.

Undè Saxo *Vetuſtatem* pro *Senectute* dixit Lib. VIII.

Ipſe ego quàm noceat, didici, damnoſa vetuſtas.

Ità Laberius Mimographus in Prologo, apud Macrobium Lib. II. Saturnalium:

Ut hedera ſerpens vires arboreas necat,
Ità me vetuſtas amplexu annorum enecat.

S. Aldhelmus, Ænigmate IV. pag. 59. de Aquila:

Corpora dum ſenio corrumpit feſſa vetuſtas,
Fontibus in liquidis mergentis membra madeſcunt.

Et Aldhelmus de Laudibus Virginitatis Cap. VIII. *Licèt moribundæ carnis feſſa fragilitas fatiſcat, & propinquante fati termino, cernuâ curvâq; vetuſtate feneſcat.* Quin & *Veteres* pro ſenibus poſitum in Inſcriptionibus, quas Clariſs. Vir, mihiq; quondam Collegà amiciſſimus, D. Joh. Meurſius, Exercitation. Criticar. Parte I. Cap. 3. exhibet.

1. ARCOBRICENSES. JUVENES. ET. VETERES. STATUAM. IN. FORO. POSUERE.
2. ARUNCITANI. VETERES. ET. JUVENES. OPT. CIVI.
3. TURIASON. VETERES. ET. JUN. STATUAM. IN. FORO. MINERVÆ. OPT. CIVI. P.

Plautus *Vetulos* appellat Epidico Actus II. Sc. 2.

Sed eccum ipſum ante ædes conſpicor Apæcidem,
Qualis volo, vetulos duos: ————

quemadmodum & Saxo ipſe hoc in carmine:

Cedat imbellis vetulo juventus.

Et Lib. VII. *Vetulum acrius dimicantem non memini.*

8. *Prærogat eſcis*] Ità fortè rectius legendum pro *Prorogat*: *Prærogare* eſt præferre. Expendat cordatus Lector.

38. *Stomachum reclinas*] Innuit, ni fallor, morem prandendi veterum, quo reclines menſæ accumbebant.

18. *Cujus enitar vitium ferire*] *Ferire*, latius hic ſumitur, pro reprehendere, quod ipſe autor ſæpius *pulſare* vocat, aut *caſtigare*.

19. *Ne cutis curam ſequar*] Reſpexit illud Poëtæ: *In cute curanda plus juſto operata juventus.*

47. *Dùm nates verſans volucris rubellæ*] *Volucris rubellæ* eſt ad rubedinem usq; toſtæ. Nos diceremus, Een Fugl ſom er ſmuct røde Bruun ſtegt. Nam de uxore Ingelli hæc minimè capienda. Id quod ſequentia firmant in eandem dicta ſententiam:

Non ego magnum memini Frothonem
Dexteram fibris volucrum dediſſe;
Podicem cocti laceraſſe galli
Pollice curto.
Quis prior regum potuit guloſus
Viſcerum putres agitare ſordes?
Aut manu carptim fodicare fœdam
Alitis anum.

A *rubro* eſt *rubellus, a, um*: & *rubellulus, a, um*. Perſius Vejentanum vinum *rubellum* vocat, Sat. V:

——— *Vejentanumq; rubellum*
Exhalet vapidâ læſum pice ſeſſilis obba?

Martialis:

Et Vejentani bibitur fex craſſa rubelli.

Sic Martianus Capella Lib. VIII. p. m. 271. *rubellum calvitium* dixit: *Cupido hilarus accurrit, atq; ut depile rubellumq; calvitium ſenex baculo acclinatus afflixerat.* Et Lib. V. pag. 187. *rubellulum umbilicum.*

Tandem loquacis terminata paginâ
Aſſerta curſim, quæ tamen voluminis
Vix umbilicum multâ opertum faſciâ
Turgore pinguis inſuit rubellulum.

Cæterùm hæ duæ partes *clunes* & *pectus*, ſemper in avibus expetitæ fuerunt. Seneca Epiſtolâ XLVII: *Alius pretioſas aves ſcindit, pectus & clunes, certis ductibus circumferens eruditam manum, in fruſta excutit.*

Pag. 117. verſ. 24. *Ordinesq; conchyliorum*] *Conchylia* olim inter menſæ luxurioſæ delitias; ſicut & oſtrea. Petronius Satyrico:

——— *Inde Lucrinis*
Eruta littoribus vendunt conchylia cœnas.

Nam Romani *oſtrea* & *conchylia Lucrina* maximè amabant. Martialis Lib. III. Epigr. 60.

Oſtrea tu ſumis ſtagno ſaturata Lucrino.

Seneca Epiſt. LXXXVIII. *O infelicem ægrum! quare? quia non oſtrea illi Lucrina in ipſa menſa aperiuntur.* Vide Cl. Meurſij de Luxu Romanor. Tractatum. Cap. XIV.

27. *Podicem cocti laceraſſe galli*] *Lacerandi* verbo uſus eſt conſimili in re Petronius Arbiter, ubi de convivio Trimalcionis agit: *Proceſſit ſtatim ſciſſor, & ad ſymphoniam ita geſticulatus*

A *laceravit obſonium, ut putares Darium, hydraule cantante, pugnare.* Sic ubi Saxo mox *carptim fodicare* dixit, itidem Petronius vocabulum *carpendi* uſurpavit: *vides*, inquit, *illum, qui obſonium carpit.*

29. *Quàm vorax lactis vacuare ſinum*] Hoc eſt, vas lacte plenum deplere, ſeu exhaurire. *Sinum*, vel *ſinus*, vaſis genus eſt ventris tumidioris & rotundioris, galeolæ cujusdam formam habens. Virgilius Eclogâ VII.

B *Sinum lactis, & hæc te liba, Priape, quotannis*
Exſpectare ſat eſt. ———

Ubi Servius: Sinus *genus eſt vaſis, quod cùm ſignificamus, producitur: cùm verò gremium ſignificamus, corripimus.* Varro Lib. IV. de LL. *Sinum à ſinu, quòd ſinum majorem cavationem, quàm pocula, habeat.*

24. *Exhibens ſumptum tenui ſalino*] Horatius Lib. II. Od. 16.

C *Vivitur parvo benè, cui paternum*
Splendet in menſa tenui ſalinum.

Et Lib. 1. Sermon. Sat. 3.

——— *Sit mihi menſa tripes, &*
Concha ſalis puri. ———

Nempe ſic optat, qui paucis eſt contentus.

33. *Nec cibis lancem cumulavit olim*] Senſus eſt: Nec olim in frugali illâ Frothonis aulâ, comptus agaſo, & miniſter altè præcinctus, patinam varijs ciborum generibus, tanquam in D cumulum aſſurgentibus oneratam, menſis intulit, nec ut Plautus loquitur, *ſtruices concinnavit patinarias*; vel ut propius ad mentem Saxonis, Eubulus Comicus apud Athenæum, *πατανίων σωρεύματα* extruxit.

34. *Comptus agaſo*] *Agaſo* Græcum eſt, ἄγω, ἀγάζω, ἀγάζων: & propriè ſignificat ἱπποκόμον, ſeu cuſtodem equorum, equiſonem, vel mulionem. Verùm Saxo latius vocabulum uſurpat, & *agaſonem* ponit inter ſervos fortè lauE tiores, & miniſtros convivales, ad imitationem Horatij Lib. 2. Sat. VIII.

——— *Si patinam pede lapſus frangat agaſo.*

Ubi rectè Acron: *Agaſo propriè dicitur ſervus, qui jumenta curat. Hìc autem ſatyricè eſcarum miniſtrum Agaſonem appellavit, quem vulgò dicunt Infertorem.* *Comptum* verò *agaſonem* vocat ornatum convivali habitu & veſtimentis nitidioribus, imò coma ipſa decorum, non aliter ac ibidem Horatius:

F ——— *Ut omnes*
Præcincti rectè pueri, comptiq; miniſtrent.

Pag. 118. verſ. 20. *Deſpuit Urſam*] Quid ſi legendum *deſpicit*? ut Lucanus Lib. 1.

—— *Certè populi, quos deſpicit Arctos,*
Felices errore ſuo ———

5. *Sorte tum barbam quaties ſiniſtra*] Inter mœſti animi indicia fuit veteribus, comas lacerare, barbam vellere, caput foribus allidere, femur

tur percutere, & id genus alia. Videantur paſſim apud autores exempla. A

9. *Cum pavor mentem gelidus repigret*] Hoc eſt; cum effœminata illa timiditas, quæ animum tuum occupavit, retardet, inhibeat, & prohibeat te, ne præclarum aliquod facinus aggredi audeas, ne audeas ulciſci necem parentis tui. *Repigrare* etenim hoc loco ſignificat remoram injicere, cohibere, retardare, & id genus alia. Apulejus Lib. I. Metamorph. *Amatoris ſui uxorem, in ſarcinam prægnationis obſepto utero, & repigrato fœtu, perpetua prægnatione damnavit.* Et Lib. VIII. *Cum & ipſo lumine, dirarum beſtiarum repigratur impetus.* Martianus Capella Lib. I. *Stimulabat paululum Jovem, ne Cyllenius uxoris fotibus repigratus, ſomnolento repente marcore torperet.* B

Pag. 119. verſ. 50. *Dicere ſæpe foro*] Sic omninò lego prò *diſcere*, quod in prioribus fuit editionibus. Nam *dicere*, hoc loco, eſt *cauſas agere*, quod forenſe & oratorium eſt verbum. Seneca de morte claudij. C

Deflete virum, Quo non alius
Potuit citius Dicere cauſas;
Unâ tantùm Parte auditâ,
Sæpe & neutrâ.

Hinc *Cauſidici* dicti, & *Dicentarij*: Gloſſæ Philoxeni: *Dicentarius*, δικαςικός.

52. *Venali celebrans commiſſa negotia linguâ*] Oceanus eruditionis Caſpar Barthius Advers. Lib. XXVI, Cap. 19. *celerans* legit. Alioquin τὸ *celebrare* paſſim Saxo pro facere, peragere, curare, exercere, præſtare, perficere, aut ſimile ferè notione, uſurpat. Lib. I. *Neſcius ferri celebrabat ictu Enſis obtentum.* Et paulò antè: *Nec congruit monſtris amor Fœmineo celebratus uſu.* Lib. IV. *Complura rerum novarum officia ſedulo frequentationis ſtudio celebranda curavit.* Lib. V. *Regem celebrandi conjugij monitis adhortantur.* Et paulò poſt: *Futuri quoque ſoceri majeſtatem ampliſſimis honoribus celebravit.* Et eodem libro: *celebrare bella*, pro bellis incumbere. Imò hoc ipſo libro: E

Dum gravem geminis nitidamque cultu
Aureo gaudes celebrare nuptam,
Nos dolor probro ſociatus urit.

Et alibi centies. Lexicon Græco-Lat. Vetus. p. 471. ἐπιτελῶ, *celebro, perago, perficio, agito.* *Celebrare ſolutionem*, prò debitum repræſentare, ſeu ſolutionem præſtare, dixit aureus ſcriptor Joh. Sariſberienſis Policrat. Lib. VII. p. 413. *Et eo conſtat eſſe inopem debitorem, qui ſolutionem celebrare non poteſt, niſi novi gratiâ creditoris.* Ovidio alijsque Poëtis, idem eſt quod *frequentare* Lib. IV. Metamorp. de Thebanis ſororibus in veſpertiliones converſis, F

Tectaque, non ſilvas celebrant, lucemque peroſæ
Nocte volant, ſeroque tenent à veſpere nomen.

Et paulò poſt de exanguibus umbris in regia Ditis:

Parsque forum celebrant, pars imi tecta tyranni,
Pars aliquas artes, antiquæ imitamina vitæ,
Exercent. ————

Et Lib. VII.

Inde lacus Hyrias videt, & Cycneia tempe
Quæ ſubitus celebravit olor ————

Et Lib. X.

Isque metu vacuus, naturalique pavore
Depoſito, celebrare domos ————

Et Lib. XIV.

Najades æquoreæ, ſummisque in montibus ortæ
Molle fretum celebrant. ————

Lactantius de Opificio Dei, pag. 705. *Illud quoque præſtat ut in lavacris celebrandis, quià nares calorem ferre non poſſunt, aër fervens ore ducatur.* Vincentius Lirinenſis Commonitorio: *Antiquitatem verò ità, ſi ab ijs ſenſibus nullatenus recedamus, quos ſanctos majores ac patres noſtros celebraſſe manifeſtum eſt.* Gariopontus, Medicus Vetuſtiſſimus Lib. III. c. 61. de Lithiaſi: *Quando ſupini jacuerint ægrotantes, facilius mictus celebrant.* Sic ejuſdem Libri Cap. 70. *In uſu etiàm Venereo, in quo difficiles ſunt, plurimus ſudor relaxatur, & ſeminis jactum non facilè celebrant.* Cæterùm eleganter Saxo *venalem linguam* dixit eorum, quibus lingua in quæſtu eſt, ut loquitur Quintilianus. Lucanus Lib. I. verſ. 268:

Hos jam mota ducis, vicinaque ſigna petentes
Audax venali comitatur Curio linguâ.

D Seneca de morte Claudij *Cauſidicos* non minore venuſtate *venale genus* appellavit. Apprimè verò huc faciunt, quæ ex alijs autoribus huic loco illuſtrando collegit Nobiliſſimus Barthius: ut illa Manilij Lib. III.

Judiciorum opus in quarto natura locavit,
Fortunamque fori: vendentem verba patronum
Pendentemque reum linguâ ————

Et Senecæ Hercule Furente:

Hic clamoſi rabioſa fori,
Jurgia vendens, improbus, iras,
Et verba locat ————

Item Statij Papinij Lib. IV. Silvarum:

Eſt & frementi vox hilaris foro,
Venale ſed non eloquium tibi.

Nec minus Martialis Lib. V. Epigramm. XVI.

Nam ſi falciferi defendere templa tonantis,
Solicitisque velim vendere verba reis.

In eandem Sententiam Petronius Arbiter Satyrico:

Ipſi qui cynicâ traducunt tempora cœnâ
Nonnunquam nummis vendere verba ſolent.
Ergò judicium nihil eſt, niſi publica merces.

Accedat his vetus Epigrammatarius in deteſtationem Avaritiæ ità ſcribens:

Hinc eſt, quòd populus aurum quaſi numen adorans,
Audet in ignotum ſponte venire nefas:
Speque lucri totiens excedere jus & honeſtum
Suſtinet, ut gratis nunc juvet eſſe reum

Jus ruit, ordo perit, ſceleri placet ora manumq́;
Vendere, quàmq́; inopem, tàm pudet eſſe probum.

Auctor Queroli de togatis, hoc eſt, Cauſidicis: *Vende vocem, vende linguam, iras atq́; odium loca.* Fulgentius Planciades in Continentia Virgiliana; ubi forenſem Cauſidicum Cerbero, cum Petronio, comparat: *Ergò tunc jurgij calumnia dicitur, & venalis lingua in alienis exercetur negotijs, dùm ſtudij doctrina profecerit; ſicut in advocatis nunc usq́; conſpicitur.* Ità apud Livium Lib. XLV. C. Decimius Oratores, qui pro Perſeo Rege adverſùs Romanos dixerant, *Concitatores vulgi, venalem linguam habentes*, rectè appellavit. Quibus ego adjungam, Epimetri loco, unicum hoc Bernhardi Morlanenſis, de ſui ſeculi cenſoribus & Judicibus, Lib. 2. de Contemptu Mundi. pag. 47.

Cenſor adeſt, labra vendit, amat lucra, cenſet iniquum:
Aſtat habentibus, obſtat egentibus, os inimicum.

Notatu quoq; dignum eſt, quòd Antiſtitum ille Antiſtes, B. Auguſtinus, qui Mediolani Rhetoricam docuit, ſe ipſum *venditorem verborum* appellaverit: & ipſam Profeſſionem ſuam, ſivè Eloquentiam, *Nundinas loquacitatis.* Hæc etenim verba ipſius ſunt ex Libro IX. Confeſſionum: *Renunciavi, peractis Vindemialibus, ut Scholaſticis ſuis Mediolanenſes venditorem verborum alium quæ-* A *rerent.* Et: *Placuit tibi* (Deus) *in conſpectu tuo, non tumultuosè abripere, ſed leniter ſubtrahere miniſterium linguæ meæ Nundinis loquacitatis.* Et iterùm Lib. IV. Confeſs. Cap. 2. *Docebam in illis annis artem Rhetoricam, & victorioſam loquacitatem, victus cupiditate, vendebam.*

Pag. 120. verſ. 4. *Teſtudine nullâ*] Auctoris hanc eſſe mentem puto: Hunc ego mentis parum compotem, & cordis planè obtuſi hominem dixerim, qui ullis latebris aut munimentis B fatum evitare ſe poſſe confidit. Quamvis etenim in profundiſſima valle, & quidem confertâ clypeorum teſtudine tectus, recubet, mortis tamen ſpicula minimè effugiet. Firmant ſequentia:

——— Latebrâ letum depellere non eſt.

Et paulò ſuperius dixit:

Occidet nequam pavidumq́; pectus,
Nec fugax fati ſtimulum refellet,
Valle condatur licèt, aut opacis
Incubet antris.

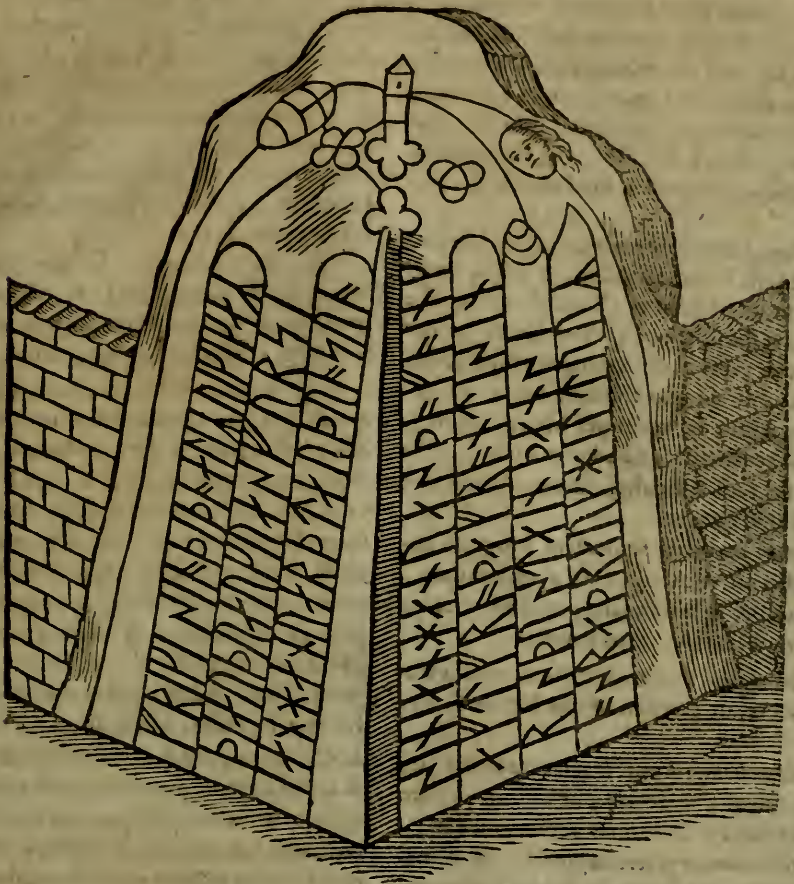
C *Teſtudinem facere*, vocant rei militaris Scriptores, cum milites confertis ſcutis ſe tegunt, adverſus impetum lapidum, aliorumq; telorum deſuper incidentium. Ità Livius: *Galli teſtudine factâ conferti ſtabant.* Huc verò pertinere videtur illud Martialis Lib. IV. Epigram. 47.

Nullo fata loco poſſis excludere, cùm mors
Venerit, in medio Tibure Sardinia eſt.

NOTÆ VBERIORES IN LIBRUM VII. HISTORIÆ DANICÆ SAXONIS GRAMMATICI.

Pag. 120. verſ. 22. **A***lterum terris, alterum aquis regiâ ditione præeſſe*] Huc facit illud, quod ſuprà notavimus de Piraticâ veterum Danorum, quod cum Reges ſæpè copioſam poſt ſe relinquerent ſobolem, ſingulisq; liberis pro dominandi libidine non ſufficere videretur patria; alij eorum domi regnum patrium adminiſtrarint, alij claſſe atq; commeatu inſtructi, maris imperium, ex uſu & commodo ſuo gubernando, ſibi vindicarint. Cæterùm ut hoc etiam ὡς ἐν παρόδῳ adjungam, illi, qui olim pyraticam exercebant, antiquis Danis dicti ſunt ᚢᛁᚴᛁᚾᚴᛁᛦ, Wikinger. De qua voce Vir Excellenti Doctrinâ, & incomparabili Antiquitatum noſtrarum peritiâ, D. Olaus Wormius, ad Monumentum Tirſtadenſe, hunc in modum commentatus eſt. *Pyratica olim honeſta ac licita erat, atq́; in ea ſe crebrò Reges ipſi, aut eorum liberi, exercebant; aſcitis famoſioribus athletis, corporis robore & virtute præſtantibus. Conſtabat autem Pyratica hæc certis legibus. Non imbelles, aut ſimplici navigatione victum quærentes, aggredi licitum erat: ſed ij, qui* VIKINGORUM *ſuperbiebant* D *titulo, hoſtes ſaltem, aut alios hac arte celebres, quiq́; pyraticâ magnam opum vim corraſiſſent, debellabant. Dictos ſic volunt à* VIG, *quod Danis maris ſinum notat. In ijs enim delitescebant à tempeſtatum injurijs tuti, ut hoſtibus commodius inſidias ſtruere poſſent. Eâdem hac voce etiam homicidia & cædes olim notarunt; ac eo ſenſu pyratæ hi* VIKINGER *rectè dicuntur: quos enim devicerunt, vitâ mulctabant. Inter omnes verò* Vikingos, *quos Hiſtoriæ noſtræ celebrant, famoſiſſimi erant* Jomsvikinger *dicti; qui Julini,* E *olim* Jomsburg/ *ſedem fixam, & Rempublicam certis ac firmis legibus conſtitutam, habebant. Hi ex regiâ Danorum orti proſapiâ, omnibus ſemper erant formidabiles, & præclaro animi & corporis enitebant robore, ut fusè varijs in locis docet Hiſtoria Norvagica. Cambdenus refert, rerum Anglicarum Latinis Scriptoribus Danos dictos fuiſſe* Viccingos, *quòd Pyraticam exercuerint.* Wiccingar *enim Saxonicâ linguâ, teſte Alfrido, pyratam denotat.* Viccingos *autem vocat, quos nos* Wikinger. Hactenus Wormius. F Ex ejusmodi Vikingorum numero erat Doalir, cujus meminit Monumentum Tirſtadenſe, modò laudatum:

Srifi

Friki ſiodi Doalir Vikigar diaudu aug Vaſſur/ Sinian hand vard Taudun ſun. Sinian han vard Dofoing. Eftr Froda fronti ſin reisdu ſtein denſi Oſrad aug Hiltur. Hoc eſt: *FRIKI Piratam Doalir occidit & Vasfur. Sinian erat Tauduni filius. Sinian Dofonis erat Servus. Frotoni cognato ſuo lapidem hunc poſuerunt Oſradus & Hiltur.*

25. *Deformis evaſit*] *Deformis* hoc loco, nî fallor, pro contempto, abjecto, vili, ſeu infelici, infortunato & infami poſitum: ut mox; *Deformem ſe fieri, contemptumq́ſibi ſtrui judicans.* Pro *turpi* ſolens utitur Valerius Max. Ut Lib. 2. Cap. 1. *Hac turpi & erubeſcenda ſentina vacuefactus noſter exercitus, qui paulò ante metu mortis deformi ſe fœderis ictu maculaverat.* Et paulò pòſt: *Quid enim tàm difficile factu, quàm copulato ſocietate generis & imaginum, deformem in patriam reditum indicere?* Et Lib. 2. Cap. 2. *Eorum dignitatem domi collabi indignum, ſibiq́ deforme eſſe arbitrabantur.* Et alibi ſæpius.

Pag. 121. verſ. 1. *Subtellibus annectentes*] Hoc eſt, pedum volis. *Subtel*, τὸ κοῖλον τοῦ ποδός. Papias: Subtel, *ima pars pedis, vel medietas.* Priſcianus Lib. V. *In EL correpta neutri generis ſunt; ut; mel, fel, ſubtel.* Perottus: Subtel, *vel* Subtal, *concavum pedis, ſicut vola, quod ſcilicet ſub talo ſit.* Saxo mox infrà:

Quid miri tenerum nobis dureſcere ſubtel;

11. *Latrantum quoq́ ijs vocabula indita*] *Latrantes* Subſtantive heic Saxo noſter poſuit: quomodò etiàm loqui amat elegans Poëta Phædrus, Fabulâ ultimâ Lib. V.

——————— *Hic tùm venator dolens*
Canem objurgabat. Cui ſenex, contrà, latrans.

Senex latrans, id eſt, vetulus canis. Sic apud eundem *Laniger* pro *agno*, Fab. 1. Lib. 1. *Barbatus* pro *Capro*. Fab. 66. Lib. 4. & id genus alia paſſim occurrunt. Æmilius Macer Lib. 3. Cap. 2. de Folijs Agrimoniæ:

B

Morſus ſerpentis, pariter rabidiq́ latrantis,
Atq́ venena fugant. ——————

Svaviſſimus quoq; Poëtarum Guntherus Lib. V. Ligurini:

Portavit ſcapulis paſſus plus mille latrantem.

Pindarus de Bello Trojano, mox ſub initium Libri:

Iram pande mihi Pelidæ, diva, ſuperbi,
Triſtia qui miſeris injecit funera Grajis,
Atq́ animas fortes Heroum tradidit Orco,
Latrantumq́ dedit roſtris volucrumq́ trahendos
Illorum exangues inhumatis oſſibus artus.

C

Ipſe Saxo infrà: *Dum obnixos latranti vertices inclinaret.* Sic *morientes* pro *mortalibus* uſurpavit Sulpitia in Satyra:

Quasq́ dedit quondam, morientibus eripit artes?

Et Johan. Sarisberienſis carmine, quod Nugis Curialium præfixit, *pennata* pro *avibus*:

Retia

Retia pennatis nequeunt præviſa nocere.

Natantes pro *piſcibus*, Ammianus Marcellinus ſub finem Lib. XXVI. *Mare diſpulſum retrò fluctibus evolutis abſceſſit, ut retectâ voragine profundorum, ſpecies natantium multiformes limo cernerentur hærentes.* Et Lib. XXVII: *Atq; ut natantium genus elemento ſuo expulſum haud ità diu ſpirat in terris.*

14. *Rem quantalibet nodorum conſertione perplexam*] Id eſt, Rem abſtruſam, & veluti nodis quibusdam intricatam & abſconditam, qualis ille *nodus Gordius* fuit, cujus finem & exitum nemo invenire potuit, ob latentem vinculorum cohærentiam; de quo videatur omninò Curtius. Rem igitur ſic vocat per Metaphoram, haud ſecus ac vincula, quæ adeò in nodum arctè colligata ſunt, ut difficulter, ſummoq; non ſine labore diſſolvi queant.

20. *Auri incuſſione perfundunt*] Significantiſſimo uſus eſt vocabulo, ad abundantiam quandam auri denotandam, quâ veneficam placarunt, nè Haraldi filios proderet.

35. *Ad vigilias evocare*] Prò è ſomno excitare, & facere, ut evigilet. Nova loquendi formula.

42. *Lymphantium more ſe gerere cœperunt*] Ità legendum duxi; & rectius, ut opinor; quàm quomodo priores Editiones repræſentabant; *Lymphantibus morem gerere cœperunt.* Vel ſi mavis: *Lymphantium in morem ſe gerere cœperunt.* *Lymphantes* autem, ut notiſſimum eſt, dicuntur mente capti. Nam *Lympha* Latinis aqua eſt, quæ Græcis Νυμφὴ: undè *Lymphaticus*, furioſus, inſaniens, qui vitium mentis ex imagine Nymphæ in aqua conſpectæ contraxit, autore Feſto. Hinc *Lymphari*, inſanire, deſipere.

54. *Svetiæ manus injecit*] Valeriana locutio. Valerius Max. Lib. 2. Cap. IX. *Expugnentur urbes, corripiantur gentes, regnis injiciantur manus.* Alioquin *manus injicere*, ſignificat inhibere, ſiſtere, revocare, reprehendere: ut apud eundem Valerium Lib. 3. Cap. 1. *Ad externa jàm mihi exempla tranſire conanti, M. Bibulus vir ampliſſimæ dignitatis, & ſummis honoribus functus, manus injicit.*

Pag. 122. verſ. 5. *Cæteris conſpicuo virtutis habitu præmineret*] Cum cæteros virtute antecelleret, anteiret, præcelleret, ſuperaret. *Præmineret*, pro *præëmineret*, id quod eſt, ſuprà alios emineret. Solent enim Latini interdum vocales confundere.

23. *Conſpectioris ingenij pugile*] Juſtinum hic expreſſit Saxo noſter, quem ſolens imitatur. Sic etenim ille Lib. XI. *Reges ſtipendiarios conſpectioris ingenij ad commilitium ſecum trahit: ſegniores ad tutelam regni relinquit.* Ubi nota *Segniores* opponi illis, qui *conſpectioris* eſſent *ingenij*, hoc eſt, in quibus ingenij vegetioris, & ad res maximas gerendas aptioris, nota atq; indicium ſe exſereret.

A 34. *Aciem in occiduo conſtitutam oppreſſit*] Fortè hoc ſignificat, in ſummo diſcrimine & extremo periculo verſantem, hærentem quaſi inter ſcopulos, inter ſacrum & ſaxum, ut vulgò dicitur, quæ evadere non poterat, cui nullum patebat effugium. Aut *in occiduo conſtituta acies* forſitam erit, in inferiore & depreſſiore loco, nempe in convalle, conſtituta, ideoq; lapidum ictibus undiq; expoſita.

37. *Ex montium & feritatis nuncupatione*] B Nobis enim *Mons*, Bierg: & *Ferus*, Gram: ut intelligatur hoc cognomine, qui in montibus feritatem exerit, ferociamq; exercet.

45. *Ità dum injuriam inferre, quàm repellere maluit*] Variè agitata fuit olim hæc quæſtio; An præſtet bellum domi excipere, an verò in hoſtilem agrum inferre? Certè Q. Fabius Max. cum Africam provinciam ſibi decerni peteret, inter alia retulit, ſatius eſſe ultrò metum inferre hoſti, & à ſe remoto periculo, alium in diſcri- C men adducere: & multum interreſſe, alienos populari fines, an proprios uri excindiq; videas. Plus enim animi eſſe inferenti periculum, quam propulſanti. Adde quòd melior procul à domo futurus ſit miles, ubi nullum eſt refugium, & neceſſitas pugnandi imminet. Sed & tantò audacius fortiusq; pugnaturus eſt miles in hoſtili agro, quantò major ſpes, majorq; animus inferentis eſt bellum, quàm arcentis. Hùc accedit, quòd hoſtes devicti extra fines ſuos, facilè re- D ſtaurare bellum poſſint, & fines ſuos tueri: ubi ſi domi ſuæ hoſtes ſuperaveris, nullo ſpatio recreandi dato, facile eos opprimere poſſis, & bello finem imponere. Videatur Balthazar Ayala Lib. 2. Cap. VIII. de Jure & officiis bellicis. Profuit certè Erico Daniam bello laceſſere; ita etenim Haldanum amittendi regni metu, relictis Sveonum agris, patriam repetere coëgit, Svetiamq; armis hoſtilibus liberavit.

E Pag. 123. verſ. 11. *Circumpoſitis imminere provincijs*] Sic Svetonius Caligulæ Cap. 19. *Imminere Germaniæ* dixit. Cicero pro L. Manil. *Imminent duo Reges toti Aſiæ.* Horatius Lib. 1. Od. XII. *Parthos Latio imminentes.* Curtius Lib. III. *Alexander Dario imminens.* Tacitus Hiſtor. III. *Imminere excidio urbis*, hoc eſt, cupidè inſtare. Cl. Vir, Matth. Bernegger. ad illum Svetonij Locum Auguſti Cap. 24.

28. *Tantam illis rabiem*] Ejusmodi rabiem F Veteres Dani ᚼᛅᛘᚱᛂᛘᛘᛂ, Hamremme/ dixerunt, & tali furore percitos Hamramur. Gloſſarium Iſlandicum MS. Hamramur/ id eſt, Biſterſterck; ſaa var den faldet / ſom bleff bijſter. Inde nomen Hamremme/ Neutr: gen: id eſt, talis furor. Unde Hamaſt/ Bijſter vred. Vocabant etiam Berſerksgangur. Idem Gloſſarium; Berſerksgangur / ſic vocabatur *Berſerkerorum* rabioſus furor, quando dimicaturi erant; quaſi bacchantium inceſſus. Quinam autem fuerint

Ber-

Berſercheri, Gloſſarium modo citatum nos hunc in modum edocet: Berſerkur] Maſcul. Gen. Berſerks in Genitivo. Berſerker in Plural. fuerunt olim viri famoſi, facinoroſi, robore plusquàm humano, quaſi ſemigigantes. Hiſtoria Gretteri: Their ſtorudu á Ryfum: Bændum og gofgum til fiár edur kvenna ſkyldu huorer ognilder fodrum: ſlingu marger af theſu Sman ſuiner/ liifetón med ollu their toku konur/ manna/ og dætur/ og hiældu vid hend ſier viku edur halfan mánud/ og færdu ſydan aftur thener átru their rænttu hoar ſem their fórn eda giordu adra óſpekt/ their geingu Berſercks gang/ og eirdu ongvo thegar their voru reider. Hoc eſt: Illi indixerunt Monomachiam viris divitibus, & magni æſtimatis, hoc fine, ut illorum bonis unà cum uxoribus fruerentur. Uter horum qui occubuerit, impune alteri ceciderit. Rapuerunt uxores & filias hominum, easq; ſibi ad manus retinuerunt, per hebdomadam, aut medium menſem: deniq; reſtituerunt ijs, qui eas poſſidebant; prædati ſunt quocunq; irent, aut alias turbas excitarunt. Furebant, & nemini parcebant, quum eſſent irati. Tales fuerunt ſeptem hi filij Syvaldi Svetici, cujus hic meminit Saxo. Harthbenum etiam, cujus paulo inferius mentionem agit Saxo, & duodecim athletas ejus, Berſercheris annumerandos cenſeo.

Pag. 124. verſ. 12. *Ut novem cubitis proceritatis ejus dimenſio tenderetur*] Harthbenus proceritate æquabat Og, Regem Baſan, qui ſolus reſtiterat de ſtirpe gigantum, teſte Sacra Scriptura. Ejus etenim lectus ferreus in Rabbath monſtrabatur novem cubitos habens longitudinis, & quatuor latitudinis, ad menſuram cubiti virilis manus. Deuteron. Cap. 3. verſ. XI.

25. *Quorum ſangvine per vim potitus fuerat*] *Sangvine*, id eſt, progenie, videlicet filiabus, more Poetarum. Solens ità loquitur Saxo. Sic Libr. V. *Tantum ſiquidem ab univerſis Fridlevi memoriæ ac nomini tributum, ut tàm tenero ejus ſanguini regnum daretur.* Et alibi paſſim. Ad animalia tranſtulit Phædrus Lib. I. Fab. 27. ubi de Vulpe, quæ in Aquilæ pullos catulorum ſuorum raptum ulciſci conabatur:

Totamq́; flammis arborem circumdedit,
Hoſti dolorem damno miſcens ſangvinis.

Et Calpurnius, Eclogâ VI, quæ *Litigium* inſcribitur:

——— *Genus eſt, ut ſcitis, equarum*
Non jugale mihi, quarum de ſangvine ponam
Velocem Petaſon ———

Pag. 125. verſ. 18. *Cum ſine liberis eſſet*] Jam tùm forte defuncto Almundo filio, quem ex Thorilda ſuſceperat: de quo paulo ante.

Pag. 126. verſ. 10. *Torpidos ſurſum radios reflecte*] Intellige radios oculorum. *Radius* enim, pro fulgore oculorum, frequenti in uſu eſt bonis autoribus. Plinius; *Cujus ex oculis radij nocte micantes cernuntur.* Gellius Lib. 5. Cap. 16. *Stoici cauſas eſſe videndi dicunt, radiorum ex oculis in ea, quæ videri queunt, emiſſionem, aerisq́; ſimul intentionem.*

11. *Quare etenim cerebroſa adeò*] Nonius Marcellus Cap. 1. pag. 495. *Cerebroſi dicuntur ad inſaniam faciles, quibus frequenter cerebrum movetur.* Lucilius Satyrarum XV:

Te primum cum iſtis inſanum hominem & cerebroſum.

Gloſſarium vetus pag. 36. *Cerebroſus*, ἀζύγελος. Martianus Capella Lib. VIII. p. 273. *Quid rapido fervebas cerebroſa motu.*

Ibid. *Dementire cœpiſti*] Id eſt, Inſanire, aut furere. Lucretius Lib. III. --- *dementit enim, deliraq́; fatur.* Apulejus Apologiâ: *Facilius fuit, Æmiliane, ac multò gravius, tete ut ipſum diceres interfuiſſe, & ex eo ſacro cœpiſſe dementire.* Tertullianus adverſus gentes: *Ut aliter dementire videatur, qui ſacras turres pervolat, aliter qui tecta viciniæ tranſilit.* Idem de Anima: *Nam & quum dementit homo, dementit anima, non peregrinante, ſed compatiente tunc animo.* Martianus Capella Lib. VIII p. 272. *Næ tu*, ait, *infelix, vel Capella, vel quiſquis es, non minus ſenſus, quàm nominis pecudalis, hujus incongrui riſus adjectione dementire cœpiſti.* Ubi alij *dementare* legunt; quod tamen etiam uſurpant Latini Scriptores. Apulejus Apologia: *Confeſſa eſt ſeſe meâ Magiâ in amorem inductam dementare.* Gloſſæ Veteres: *Dementat*, ἀφρενεῖ, ἀπορεῖ, καταγινώσκει.

23. *Generoſis pullulaſſe ramalibus*] Hoc eſt, à generoſo ſtemmate originem duxiſſe. Martianus Capella Lib. VII. pag. 237. de Arithmetica loquens: *Quamvis ſingulos vos, univerſosq́; recenſeam ex meis ramalibus germinari. Ramale*, ſeu *ramus*, eſt familiæ ſoboles ex ſtirpe deducta; vel ſucceſſor in rectà lineâ. Unde *ramum ducere* Perſio, Satyra III.

——— *An deceat pulmonem rumpere ventis*
Stemmate quòd Tuſco ramum milleſime ducis?

Idem de Græcis, κλάδος. Gregorius Nyſſenus περὶ θεότητος υἱοῦ, καὶ πνεύματος, loquens de Iſaaco à patre ſacrificando: οὗτος τῆς διαδοχῆς ὁ κλάδος.

46. *Rei ſumma perhorruit*] Adeò tota perturbata eſt Suecorum acies, tantâq; formidine repleta, ut effuſâ fugâ ſibi conſulendum duxerint.

Pag. 128. verſ. 6. *Quem ſequens ætas Hyldetand cognominavit*] Si hæc verba fixum hîc locum habere debeant, ſibi ipſe non conſentit Saxo. Nam paulo inferius, hoc eodem libro, exſertis verbis pronunciat, Haraldum, cognomento Hyldetand; ex Haldano & Guritha prognatum eſſe: quomodo ergo Borcarum & Gro, Alvildæ comitem, parentes habere potuit? Sed omnino ſtatuo vel μνημονικὸν ἁμάρτημα Saxonis hoc eſſe, vel tanquam Gloſſema, nimiâ librariorum curio-

curioſitate in textum irrepſiſſe. Clariſs. Vir, & A de patria noſtra optimè meritus, Johannes Jſaacius Pontanus, ita conciliare bina hæc loca contraria nititur, ut dicat, Haraldum hunc Borcari filium *Hyldetand*, dictum, alterum verò Haldani & Guritha filium *Haldtand*, ab hoc longè diverſum eſſe. Sed fallitur optimus Pontanus. Nam unus idemq; eſt Haraldus *Haldtand* & *Hyldetand*; quia eadem eſt cognominis ratio, ab eminenti videlicet dentium ordine, de quo vide mox infrà eodem hoc libro B

9. *Fuere quondàm apud Danos fœminæ*] Bellatrices olim fœminas non Dania ſola tulit, verùm aliæ etiam agnovêre gentes. Ut taceam Amazonas multorum ſcriptis decantatas, illuſtris eſt Pomponij Melæ de Sarmaticis mulieribus locus Lib. 3. Cap. 4. *Gens eſt habitu armisq; Parthicæ proxima, bellatrix, libera, indomita, & usq; eò immanis atq; atrox, ut fœminæ etiam cum viris bella ineant: atq; ut habiles ſint, natis ſtatim dextra aduritur mamma, ut indè expedita in ictus manu, quæ exeritur, virile fiat pectus: ARCUS TENDERE, EQUITARE, VENARI, PUELLARIA PENSA SUNT. Ferire hoſtem adultarum ſtipendium eſt, adeò ut non percuſſiſſe, pro flagitio habeatur, ſitq; eis pœna virginitas.* Apud Jaxamathas, teſte eodem Mela, Lib. 1. Cap. 21. *Easdem artes fœminæ, quas viri exercent, adeò ut ne militiâ quidèm vacent. Viri peditibus inhærent, ſagittisq; depugnant; illæ equeſtre prælium ineunt. Nec ferro dimicant, ſed quos laqueis intercepere, trahendo conficiunt. Niſi qui hoſtem interemêre, virgines manent.* Nobis Viragines iſtæ Skioldmøer à ſcutis geſtatis dictæ. Autor eſt Strabo Lib. VII. pag. 294. mulieres Cimbrorum veterum, unà cum viris, fortiter ſtrenueq; obiiſſe *fera munera militiäi*, ut cum Lucretio loquar: Ἔθος δ' εἰ τῶν Κίμβρων διηγοῦνται τοιοῦτον, ὅτι ταῖς γυναιξὶν αὐτῶν συστρατευούσαις *&c. Morem hunc fuiſſe Cimbris uſitatum ferunt, ut mulieres ſuas in commilitium aſſumerent.*

13. *Corpus animumq; patientiâ ac labore durare ſolebant*] M. Junianus Juſtinus Lib. 38. de Mithridate: *Quibus rebus & inſidias vitavit, & corpus ad omnem virtutes patientiam duravit.* Et paulò pòſt: *Exercitum quoq; ſuum ad parem laboris patientiam quotidianâ exercitatione durabat.* Seneca Svaſoriâ II: *Qui pueritiam durat ad futuræ militiæ patientiam.*

17. *Id vitæ genus incedere*] *Incedere* hic uſurpaſſe videtur autor pro *ingredi*, hoc eſt, aggredi & incipere, quod frequentius reperire licet apud bonos autores: quomodo *Ingredi viam vivendi*, Cicero in Officijs. *Ingredi Conſulatum*, Quintilianus Lib. VI. Cap. 1. dixit.

20. *Armorum potius quàm amorum*] Saxoni frequens eſt Paranomaſiæ uſus, qua orationi decus conciliare nititur. Heîc triplici jam luxuriat; utpote in vocibus *armorum* & *amorum*; *telas, telorum*; *lecto, letho.*

Ibid. *Manusq; quas in telas aptare debuerant*] Virgilius Lib. VII. Æneid. de Camilla:

Hos ſuper advenit Volſcâ de gente Camilla,
Agmen agens equitum, & florentes ære catervas;
Bellatrix, non illa colo calathiſve Minervæ
Fœmineas aſſueta manus, ſed prælia virgo
Dura pati, curſuq; pedum prævertere ventos.

Ita Silius Italicus de belligera Virgine Hasbita, Lib. II. pag. 61.

Hæc ignara viri, vacuoq; aſſueta cubili,
Venatu & Silvis primos aſſueverat annos:
Non calathis mollita manus, operatave fuſo,
Dictynnam, & ſaltus, & anhelum impellere plantâ
Cornipedem, ac ſtraviſſe feras immitis amabat.

35. *Magnalium ejus ſpectata deflexit opinio*] *Magnalia* propriè ſunt ingentia facta & admiratione digna. Gr. μεγαλεῖα. Vox eſt non admodum frequens apud profanos autores, ſed
C veteri Sacræ Scripturæ verſioni, & Theologis antiquis, Patribusq; uſitatiſſima. Exod. XIV. v. 13. Deut. X. v. 21. & Cap. XI. v. 2. II. Samuel. VII. v. 21, 23. II. Reg. VIII. v. 4. 1. Chronic. XVII. v. 19. Pſal. CVI. v. 21. Auctor. II. v. 11. Tertullianus ad uxorem Lib. 2. Cap. 7. *Senſit magnalia, vidit experimenta.* Item adverſus Marcionem Lib. 1. Cap. 2. Cyprianus Lib. I. Epiſt. 3. *Nec præpoſitum ſervum deſeri à quibusdam miretur aliquis, quando ipſum Dominum magnalia & mirabilia ſum-*
D *ma facientem diſcipuli ſui reliquerint.* Iterùm Tractatu de Habitu Virginum: *Quibus multa magnalia cum miraculo faceret.* Et quid àttinet omnia Theologorum monumenta excutere? Johannes Sarisberienſis Prologo in Policraticum: *Magnalia Dei apud ſe quaſi quâdam meditationis manu pertractet.*

44. *Inſignes procerum titulos conferentibus*] Solebant olim Principum fœminarum, aut alias ditiorum matronarum pediſſequæ coràm Herâ
E & Dominâ ſua, temporis fallendi causâ, comparationem inſtituere virorum illuſtrium, divitum, fortium, formoſorum, & cæterorum: quod frequens etiam viris erat inter Compotationes. Illud linguâ iſtius ſeculi vocabant At fara i Mañ Jaſnud. Gloſſarium Iſlandicum MS. in voce Ølteite id eſt: *Hilaritas convivalis:* Bardamanna Saga: Egill mælto / thad var mier ſagt thier hefdud thad ſyrer Ølteite ad thier tokud ydur Jaſnadar mañ / og tohſtu mier till
F Jaſnadar Manß thier. id eſt: Egill ſagde; det vaar mig ſagt / at i haffde dette til Ølſtiempt / at i tog eder ligneliſis Mend / [id eſt: *comparaſtis vobiſcum viros*] oc togſt du mig til din Jæſnsmand.

45. *Hæc candore beat mentum*] Prò *mentem*, quod in prioribus fuit codicibus, omninò legendum arbitror *mentum*; ut ſenſus ſit: *Hæc* videlicet *forma*, ſive *ſpecies*, cujus mentio ſtatim præceſſit, *beat mentum candore*, faciem tantum exter-

externam venuſtate quadam & decore exornat, [*Mentum* pro facie, ſive totâ formâ, pars pro toto: ſicut paulò ante ipſe autor dixit: *mentiq; ejus levitate conſpectâ, animadvertit oſculis, non armis, agendum eſſe.*] *Sed morum ſeverus arbiter,* qui nempe novit *omne decoris blandimentum ſolâ virtutis æſtimatione ſordeſcere*, ideoq; ſoli virtuti pretium ponit, *beat colorem,* hoc eſt formæ luculentiam & oris decorem illuſtrat *mente*, id eſt, virili & forti animo. Nam ſi diceret, *Hæc candore beat mentem,* contraria ſibi ipſi diceret; quia mox ſubjungit: *Huic*, intellige menti, *pretium non forma facit, ſed fortior auſus Armisq; parta claritas.*

Pag. 129. verſ. 27. *Species virtusq; reguntur*] Ità & hic locus concipiendus, quum anteà legeretur; *Virtus ſpeciesq; reguntur.* Absq; eo ſit, quàm malè ſequentia ſibi conſtent, quis non videt, qui aliquid videt? Revera namq; formæ gloria fluxa ac fragilis, virtus conſtans & æterna.

44. *Et longos hirto crure manere pilos*] Martianus Capella Lib. VI. pag. 227.

Hanc ego crediderim ſentis ſpineſcere membris-
Neq; hirta crura vellere.

Pag. 130. verſ. 9. *Quasq; decurſa toties littora ſcabris lapidum fragmentis obtriverint*] Et ſæpè cruentaverint; qualiter illi apud Petronium conqueruntur: *Cùm horâ penè totâ per omnes ſcrupos grumorumq; eminentium fragmenta traxiſſemus cruentos pedes.*

21. *Dic ergò Venus unica*] Antonomaſia eſt, quum *Venus* pro quavis amica ponitur. Maro Eclogâ 3.

Parta meæ Veneri ſunt munera ——

Sed & formula hæc inter dictiones amatorias locum inveniet, quibus blandiebantur ſibi plerumq;, qui mutuo ſe amore proſequebantur. Sic etiàm his blanditiarum vocibus utebantur: *Mea vita, mea lux, meum ſuavium, anime mi, mel meum, ocellus meus*, vel *ocelle mi.* Teſtes Tibullus Lib. 4. Ovidius Lib. 3. de arte amandi. Propertius Lib. 2. Eleg. 2. & Eleg. 4, & 11, 15, 18, 19, 20. Martialis Lib. 1. Epigr. 69. Terentius Evnucho Act. 1. Scen. 2. & Actus 3. Sc. 2. Cicero Lib. 13. Epiſt. ad Fam. 5. Plautus Moſtellaria, Actus 1. Sc. 3, & 4. Trinummo Actus 2. Sc. 1. Pœnul. Act. 1. Sc. 2. Aſinar. Actus 3. Sc. 3. Agellius Lib. 15. Cap. 7. ex Epiſtola Auguſti ad Cajum, nepotem ſuum: *Ave mi Cai, meus ocellus jucundiſſimus.* Sed & Pœnul. Act. 1. Sc. 2. Milphio ità Adelphaſio meretrici delicias facit:

Mea voluptas, meæ delitiæ, mea vita, mea amœnitas;
Meus ocellus, meum labellum, mea ſalus, meum ſuavium.

Viciſſimq; ei Adelphaſium ſic abblanditur:

Meum mel, meum cor, mea coluſtra, meus molliculus caſeus.

A Itidem; Aſinar. Actus 3. Sc. 3.

Da meus ocellus, mea roſa, mi anime, mea voluptas,
Leonida, argentum mihi. ——

32. *Morbo ſeu gladio, gurgite vel ſolo*] Carmen eſt Dicolon diſtrophon, cujus primus verſus Jambicus Senarius, ſeu trimeter; Secundus quisq; Choriambicus Aſclepiadeus Tetrameter Acatalectus. His autem verbis quatuor pœnarum genera includuntur, quarum hic ordo eſt:
B Si, inquit Signe, te, mi ſuaviſſime Hagbarthe, parens meus Rex Sigarus vel. 1. perpetuo carceri mancipaverit, ubi longo excruciatus morbo, & tandem ſqualore ac macie enectus, ſpiritum deponere cogaris; vel etiam. 2. gladio caput tibi recidendum jubeat, capitisq; pœna afficiat ſeu. 3. te culleo inſutum, aut lapide colla revinctum, in mare profundum abjiciat: vel 4. deniq; infelici te ſtipite ſuffigat, & omnia fractum membra rotis imponat corvis eſcam.

C 34. *Et me conſimili devoveo neci*] Non ſecus ac apud Longum Sophiſtam, ſub finem Lib. 2. ποιμενικῶν: Χλόη Δάφνιδι τὰς Νύμφας ὤμοσεν, τὸν αὐτὸν ἕξειν θάνατον καὶ βίον: *Chloë Daphnidi per Nymphas juravit, eandem cum illo habituram ſe mortem & vitam.*

39. *Qui prima noſtri carpſit oris oſcula*] Ovidius Epiſtola XI. de Canace:

Non ſuper incubui, non oſcula frigida carpſi.

D Corippus Africanus, de Juſtino Auguſto Lib. 3.

Incubuit lacrymans, atq; oſcula frigida carpſit.

40. *Et floris teneri primitias tulit*] Per *florem* hic intellige *virginitatem.* Catullus in Carmine Nuptiali:

Cum caſtum amiſit polluto corpore florem.

Ubi de Virgine loquitur, quæ corrupta eſt. Martianus Capella Lib. IX. pag. 305.

Aurora exoriens roſeis ſpectabit ocellis
Floris reſecti præmia.

E *Primitias floris* itidem dixit Venantius Fortunatus Lib. VI. de Nuptijs Sigeberti Regis, & Brunichildis Reginæ:

Virginitas in flore tumens complexa, marito
Primitijs placitura ſuis ——

Cicero Philippica II. *Florem ætatis* appellavit, ſicut & multi alij tàm Græci, quàm Latini autores. Philo Judæus de Profugis: Ἀκόλαστος γὰρ, ἢ μαχλὰς, ἢ τριοδῖτις σοβὰς, ἢ τὸ τῆς ὥρας ἄνθος
F ἐπευωνίζουσα. *Impudica vel proſtituta, vel trivialis fœmina, vel ætatis florem vilivenditans.* Sic Achilles Tatius Lib. 1. μηδὲ τὸ ἄνθος πρὸ καιροῦ τῆς ἥβης ἀπολέσης: *neque florem ætatis tuæ ante tempus perditum eas.* Ovidius Metamorphos.

Ætatis breve Ver, & primos carpere flores.

Lucretius Lib. 4.

—— *flore fruuntur*
Ætatis ——

O Apulejus

Apulejus Apologiâ : *Venit igitur ad eum nova nupta, ſecura & intrepida, pudore deſpoliato, flore exoleto, flammeo obſoleto.* Tibullus Lib. I. Eleg. 8.

At tu, dum primi floret tibi temporis ætas,
Utere, non tardo labitur illa pede.

Livius Lib. VIII. *Florem ætatis ejus fructum adventicium credidi ratus, pellicere adoleſcentem ſermone inceſto eſt conatus.* Plura in hanc ſententiam ſuppeditabit Nicolaus Abramus Notis ſuis doctiſſimis ad 2 Ciceronis Philippicam.

Ibid. *Et floris teneri primitias tulit*] *Primitiæ* pro primis rei alicujus initijs. Sic Ovidio, *primitiæ operum* : Statio, *armorum primitiæ* : Ammian. Marcellino, *adultæ ætatis primitiæ* dicuntur.

44. *In ſuâ digreſſione*] *Digreſſio* pro *exceſſu*, ſeu morte. Ità totus in eo autor noſter eſt, ut cum vulgo non loquatur, ſed ſuprà vulgum & ſapiat, & loquatur.

Pag. 131. verſ. 52. *Si propinquæ mortis inſtar alicujus ſpectaculi imagine pervidiſſet*] *Inſtar*, & hoc in loco, & paulò poſt ſubſequenti, ubi dicit; *agger elatior veteris fundi inſtar, protuberantis humi ſpeciem demonſtrat*, Nomen eſt, non Adverbium; & ſumitur pro ſimilitudine, ſpecie, imagine, & quicquid rem aliquam repræſentat. Ità Juſtinus uſurpavit Lib. XVIII, Cap. V. *Confluentibus deindè vicinis locorum, qui ſpe lucri multa hoſpitibus venalia inferebant; ſedesq; ibi ſtatuentibus, ex frequentia hominum velut inſtar civitatis effectum eſt.* Undè illa loquendi formula; *ad inſtar*, hoc eſt, ad ſimilitudinem, ad exemplum. Idem Juſtinus Lib. XXXVI. Cap. 3. *Eſt namq; vallis, quæ continuis montibus velut muro quodam, ad inſtar caſtrorum clauditur.* Sic *Inſtar equi* dixit Svetonius in Cæſare Cap. 61. *Nec patientem ſeſſoris alterius, primus aſcendit: cujus etiam inſtar pro æde Veneris Genitricis poſteà dedicavit.* Ubi magnus ille Erasmus Roterodamus: *Inſtar, pro Signo, Subſtantivè.* Et Beroaldus: *Inſtar, effigiem conſimilem.* Sabellicus: *Inſtar, effigiem, ad illius æquationem.* Ità & *Inſtar navalis belli*, apud Florum reperies Lib. III. Cap. V. pag. 228. *Centum amplius navium claſſem, apparatumq; belli gravem, in Pontico mari aggreſſa tempeſtas, tàm fœdâ ſtrage laceravit, ut navalis belli inſtar efficeret*, hoc eſt, ſpeciem, ſimilitudinem. Apulejus Lib. de mundo: *Ad hoc inſtar ſalutem mundi tuetur Deus.* Valerius Maximus Lib. IV. Cap. I. *Quid quod ædes ſuas diruit, quia excelſiore loco poſitæ, inſtar arcis habere videbantur.* Gloſſæ: *Inſtar, Similitudo, ὁμοίωμα, ἀπεικόνισμα.*

Pag. 132. verſ. 17. *Subjecta tenacula fauces*] Per *tenacula* hic intelligit funiculum ſeu laqueum, quo ſuſpenſis halitus præfocari ſolet. Utitur Terentianus Maurus in Præfatione:

Anguſtoq; tenaculo
Certat vincere ponderis,
In præceps, facilem fugam.

21. *Axis uterque*] Joſephus Devonius Iſcanus Lib. 2. de Bello Trojano:

Amphitrioniaden, axis quem laudat uterque.

26. *Prædictæ rei fides præſentibus locorum indicijs exhibetur*] Prorſus igitur fruſtranea eſt opera Johannis Meſſenij, dum in libello quodam ſuo, quem, *Sveopenta protopolin*, ſeu Exegeſin de quinque primarijs & antiquiſſimis Svecorum Gothorumq; Emporijs, Upſalia, Sigtonia, Scara, Birca, & Stochholmia, inſcripſit, totus in eo eſt, ut contra Saxonem noſtrum (quem immeritò crebrò vellicare conatur) evincat, nequaquam hoc loci & circa Sigerſtadium, famoſum illud & admirabile amoris & fidelitatis ſpecimen ab Hagbarto & Signe editum: ſed potius in Svecia, propè Sigtoniam. Verba ejus afferam, ut quàm frivolis & ſtramineis pugnet haſtis, quivis cordatus videat. Ità autem libri citati capite XII. philoſophatur. *Cum planities Haborina admodum ſit vicina & contermina civitati Sigtonienſi, de ipſa hoc loco pertractans urbe, etiam mei ratus eſſe muneris, de planitie memorata, alias famoſiſſima, quædam inveſtigare, & rem geſtam veritati confirmare. Potiſſimum vero cum Saxo ille Sielandus in ſua contendat accidiſſe Dania, hoc admirabile amoris & fidelitatis ſpecimen, præter omnem veritatis ſimilitudinem circumſtantijs & loco ipſo reclamantibus. Enimverò præterquàm quod ipſa de Haboris & Signes vulgatiſſimis amoribus, plurimis ante ſeculis, concinnata & publicata cantio, ipſum Saxonem hiſtoriam contexentem erroris arguat ſæpiſſimè: etiàm M. Laurentius Nericius, Ubſalenſis Archiepiſcopus, fideliſſimus antiquitatis inveſtigator Svecanæ, certiſſimis permotus indicijs & argumentis fallaciam in ſuo Chronico detegit Danici Scriptoris hoc modo: Hæc eſt Haboris hiſtoria ſuccinctè comprehenſa, quam Saxo multis & elegantibus perſequitur verbis; verùm apud nos in Svecia alius longè ſermo de iſto vagatur Habore, velut etiàm ex pervetuſtis heroicis & eroticis Sveticè conſcriptis cantilenis liquidò conſtat. Nempe, Haborem non fuiſſe Svecum natione, ſed Norvagum, & Signem Regis Sveciæ filiam, atq; Haborem Regis Norvegiæ filium in Uplandia, non procul Sigtonia, in planitie quadam, hodie etiam de illius nomine appellata, & è regione pagi cujusdam, trans flumen, in parœcia Hætuna, Foreſigtuna dicti, ubi quondam aula floruit regalis, collocata, fuiſſe ſuſpenſum. Quomodo igitur veritati conſentaneum, Haborem amoris illiciti pœnas perſolviſſe in Cimbrica Cherſoneſo? Imò mihi nuper à fide digniſſimis narratum hominibus, in ipſa planitie Haborina ſecus decurſum Meleri jacente, paucos ante annos quendam accolarum, caudicem patibuli, in quo Habor circiter annum ſalutis ducenteſimum vigeſimum ſecundum laqueo ſtrangulatus, ex terra eruiſſe, & plurimis hominum commonſtraſſe. Nec modicum etiam fidei noſtræ apponit ſententia, quod prorſus è diametro dictæ planitiei, fuerit regia habitatio, in qua Habor proditus, captus, & morti adjudicatus, trans amnem ſuſpendendus.* Quæ verba cum Vir excellentiſſimus & inſignis Hiſtoricus, D. Olaus Wormius, Lib. 2. Monu-

Monument. Danic. Cap. ult. nervoſe admodum & ſolide refutaverit, nolo hic actum agere; verùm ipſius rationes & argumenta, quæ omninò digna ſunt, nè illic tantum legantur, operæ eſt pretium, ut hic quoq; adducamus. Itaq; ſic orditur Wormius: *Vides*, inquit, *candide lector, quibus arietibus hic homo, tantum autorem, de veritatis & exiſtimationis arce deturbare conetur; ſiculneis ſcilicet & planè ineptis, quos vix examine dignos quivis cordatus exiſtimaret. Sed cum haud pauca etiamnum apud nos extent, quæ autoris noſtri fidem firment, percurramus ſingula ejus momenta.* Saxo, ,, *inquit*, in ſua contendit accidiſſe Dania hoc admirabile amoris & fidelitatis ſpecimen, præter omnem veritatis ſimilitudinem, circumſtantijs, & loco ipſo, reclamantibus. *Inſigniter impudentem hunc hominem eſſe oportet, qui audacter adeò de loco hoc, quem nunquam vidit, & aſſerere, & propalare audet, cujus contrarium ocularis docet inſpectio. Locum à Saxone adductum, & circumſtantias examinet, niſi omnia ad amuſſim hiſtoriæ reſpondeant, causâ ceciderim. Accede, monſtrabo tibi adhuc Sigari urbem & Regiam, imò tumulum; monſtrabo aulam Signes; monſtrabo Hagbarti monticulum, ubi ſuſpendio mulctatus, omnia ſuis nominibus adhuc cuivis ruſtico accolæ notiſſima. Quin eodem in loco videbis Suſam amnem, lucum, ex quo milites frondes decerpſerunt, Valbrunnam, Haconis buſtum, aliasq; omnes à Saxone noſtro commemoratas circumſtantias. Quæ ſi adeò clara in planitie Sigtoniana demonſtraveris, te rationes probabiles hujus aſſertionis habere credam. Sed miror Saxonem noſtrum tàm ſagaci oculo prævidiſſe futurum, qui ipſi litem, hac de re intentaret, dum in hæc ,, prorumpit: Et ne cuiquam antiquitatis veſtigia prorſus exoleviſſe credantur, prædictæ rei fides præſentibus ,, locorum indicijs exhibetur, cum & Hagbartus pago ,, vocabulum extinctus intulerit, nec longè à Sigari oppido locus pateat, ubi plano paululum agger elatior, ,, veteris fundi inſtar, protuberantis humi ſpeciem de- ,, monſtrat. Quæ omnia noſtro etiamnum ſeculo, ab accolis monſtrari, & in hodiernum uſq; diem, de geſtis eo in loco teſtari, mox oſtendam. Pergit Saxonem erroris convincere ex Cantilenis ante aliquot ſecula concinnatis, atq; in ſubſidium vocat M. Laurentium Nericium, qui idem aſſerit: ſed multò modeſtius honorificâ Saxonis noſtri injectâ mentione. Hiſce cantilenis quid tribuendum, docet ipſe Nericius, dum vagabundos ſermones pro fundamento eas agnoſcere aſſerit: ac ſi nil eſſet aliud, Sveticis Cantilenis Danicas contrarias opponimus, ejuſdem, ſi non majoris, fidei.* ,, *Sed addit*, planitiem non procul Sigtoniâ, ab eo ,, denominatam, unà cum aula regali, ibidem ſu- ,, ſpenſum *eum arguere. At univerſæ Hiſtoriæ refragatur ſeries. Sigarus enim Danus fuit, ejus filia Signe Dana, in Daniæ Sigerſtadio habitantes: Hagbartus verò Svecus (vel ut ille vult, Norvagus) qui in Daniam, & quidem Sigerſtadium, ad Signem venit, ibidemq; ea, quæ à Saxone referuntur, perpetravit, ubi etiam captus & capitis damnatus. Quomodo igitur in Sveciam tranſlatus, ut ibi ſuſpendio multaretur? aut quomodo Signe in Sigerſtadio Daniæ viderit Hagbardum propè Sigtoniam in ſcalis Gemonijs; & ipſe viciſſim in Svecia conflagrantem regiam, in qua Signe detinebatur, ut uno eodemq; momento ſimul perirent? Quis tàm bardus, qui hæc non animadvertat? Sit planities in Svecia ab eo dicta, forſan quod ibidem vel natus vel educatus, vel facinoribus clarus extiterit; ſed ab ejus ſuſpendio denominatam, nullâ veritatis ſpecie affirmare poteſt. Suam ſubjungit experien-* ,, *tiam*; accepiſſe ſe in ipſa planicie Haborina, pau- ,, cos ante annos, quendam accolarum, caudicem ,, patibuli, in quo Habor circiter annum ſalutis ,, 222. laqueo ſtrangulatus, ex terra eruiſſe. *Quis* ,, *tam obtuſæ naris, qui hujus figmenti non odoretur fundamentum? Scribit Saxo noſter quendam narraſſe Abſoloni, trabem ſe eo loci (propè Sigerſtadium Sielandiæ) repertam vidiſſe, quam agreſtis vomere glebam rimatus, offendit. Hinc Meſſenij relatio. Sit ità; quidam ibidem loci ante annos paucos invenerit lignum quoddam, nondum tamen caudicem patibuli Haborini fuiſſe oſtenſum eſt. Mille quadringentis & ultrà annis, lignum ſub terra, pluvijs, putredini, terræq; eroſioni ſubjectum, durare poſſe prius demonſtrabit, quàm ipſi fidem adhibeam. Deniq;* multum fidei ,, ſuæ ſententiæ apponere *exiſtimat*, quod è diame- ,, tro planitiei dictæ fuerit Regia habitatio, in qua ,, Habor proditus, captus, & morti adjudicatus. ,, *Fuiſſe ibidem Regiam ipſi credimus, ſed ibidem proditum, captum, & morti adjudicatum negamus. Nec ipſe unquam probabit, reclamantibus omnibus Hiſtoriæ circumſtantijs, ut ſuprà docuimus. Ego potius hanc regiam favere ſententiæ Saxonis arbitror, qui in Svecia natum refert Hagbartum, & forſan in eadem hac regia, undè ab eo planitiei nomen. Sed hæc incertiſſima relinquens, unicum non poſſum non monere, ex quo totius Meſſeniani diſcurſus apparebit veritas. Concludit Nericij ſui verba hoc Epiphonemate:* Quomodo igitur veritati conſentaneum, Haborem amoris illiciti pœnas perſolviſſe in Cimbrica Cherſoneſo? *Quibus aut Saxoni noſtro aſſuere tentat, cum dixiſſe Haborem in Cimbrica Cherſoneſo ſuſpenſum eſſe, quod ne per ſomnium cogitavit, imò cujus contrarium tota hiſtoria ejus (exactiſſimè, locum in medio Selandiæ depingens) evincit: aut adeò eſt in Geographicis puer acrudis, ut neſciat inter vaſtiſſimas vicini regni provincias diſtinguere, quarum limites vel ex vulgari mappa diſcere potuiſſet. Quid huic Hiſtorico de remotioribus ſcribenti fidendum, ſi tam bardus, aut cæcus in ijs, quæ præ foribus ſunt? Sed deſino tam palbabiles nænias extutere, cùm quivis vel leviter Saxonem noſtrum cum novello conferens Scriptore, abundè videat, quantum diſtent ærva lupinis.* Hactenus Wormius. Quin etiam (ut hoc de meo addam) ipſa Chronologia Meſſenium erroris arguit: quippe qui conſtanter aſſerat, circiter Annum ſalutis 222, in Svetia Hagbarthum laqueo ſtrangulatum; quum juxtà veriorem noſtratium calculum, Sigarus, qui iſto ſupplicio filiæ ſuæ ſtupratorem Hagbartum, teſte Saxone, affecit, Anno Chriſti 199, in

prælio prope Kalundeburgum cæſus occubuerit. Quomodo ergo demum poſt totos viginti tres annos, in crucem ivit Hagbarthus, Rege demortuo, qui ipſum patibulo ſuffixit? Ut verò illuſtrius totum hoc evadat negotium, dicti tractus topographicam ſubjungam delineatio- A nem, quam ante annos non ita multos, quam fieri potuit accuratiſſimè, conſignavit Clariſs. Vir, & inſignis Mathematicus, D. Johannes Laurenbergius, Collega, & Amicus meus conjunctiſſimus.

29. *Abſaloni*] Archiepiſcopo nempe Lundenſi, qui diligens ac curioſus antiquitatum patriæ ſuæ inveſtigator erat: quem etiam hæc Saxoni narraſſe, vero proximum eſt.

35. *Alter ſiquidem familiaritatis, alter originis*] Nam alter, nempe Starchaterus, familiaritatis, quam cum Sigaro Daniæ Rege colebat; alter videlicet Hako, patriæ ſuæ, unde oriundus erat, reſpectum agebat.

45. *Oppidum ab Hesberno conſtructum*] Urbem Calundam intelligit, quam unà cum adjunctâ arce & caſtello munitiſſimo, Nobiliſſimus Vir, & ſago togâq; juxtà præclarus, Esbernus Snare, Abſalonis Archiepiſcopi germanus, ad portum hunc condidit Anno Chriſti M. C. LXXI. Ejus meminit Saxo infrà Lib. XIV. *Eâ tempeſtate Esbernus urbem Kalundam molitus, novi munimenti præſidio portum hoſtili piraticâ liberum præſtitit.*

Pag. 134. verſ. 12. *Ut enim Gunnarus devictæ gentis ignaviam*] Variæ fuerunt antiquitus militares ignominiæ, quibus ignavos & rem malè gerentes milites notabant caſtigabantq;. Romanis hæ fuerunt: *Hordeum pro tritico datum; ære ſeu ſtipendio privari; extra caſtra tendere; diſcingi; militiam mutare; ſtantes cibum potumq; capere*: quas ordine recenſet & exponit Lipſius Lib. 5. de Milit. Roman. Dialogo VIII. Fuit hæc quoq; militaris animadverſio; *jubere, ignominiæ causâ, militi venam ſolvi, & ſangvinem dimitti*: ut B Gellius tradit Lib. X. Cap. VIII. Apud Græcos Charondas lege ſtatuit, *eos, qui in bello ordines deſeruiſſent, in foro, per tres dies, ſedere in veſtibus muliebribus.* Diodorus Siculus. Spartani eos, qui ignaviæ in bellis comperti eſſent, variè notabant. *Non enim ſolùm* (ait Plutarchus in Ageſilao) *arcentur omni magiſtratu & imperio, ſed & dare alicui horum uxorem, aut ab eo accipere, infame eſt. Percutit autem & cædit eos, ſi quis vult obviorum: at illi ferunt, ſqualidi & humiles, palliaq; geſtant* C *colore aliquo tincta & inſcripta. Partem etiàm barbæ, quæ eſt ad labrum ſuperiùs, ſivè muſtaca, radunt, partem verò alunt.* Gravi quoq; ignominiâ ſegnitiem ſuorum ultus eſt Oroles Rex Dacorum, de qua Juſtinus Lib. XXXIII: *Daci quoq; ſoboles Getarum ſunt: qui quum Orole Rege, adverſus Baſtarnas malè pugnaſſent, ad ultionem ſegnitiæ, capturi ſomnum, capita loco pedum ponere, juſſu Regis, cogebantur, miniſteriaq; uxoribus, quæ ipſis anteà fieri ſolebant, facere.* Ità & Cyrus Perſarum Rex *Lydis* D *iterùm victis, in æternam ignominiæ notam, arma & equos ademit, juſſitq; cauponas, & ludicras artes, & lenocinia exercere.* Idem Juſtinus Lib. 1.

13. *Rectoris loco canem eis præponi curavit*] Sic & Øiſtenus quidam, Uplandiæ Regulus, ſed verius tyrannus, Trondhemenſibus canem rectorem olim præfecit, teſte Snorone Sturleſonio in Chronico Norvagico pag. 73. Interfecto etenim à Trondhemenſibus, quos varijs cladium generibus vexaverat, filio Øiſteni, is irâ & furore percі-

percitus, cum maximis copijs & validiſſimo exercitu in territorium Trondorum irrumpit; omniaq; paſſim loca ferro & igne populatur. Tandem devictæ Trondorum genti hanc detulit conditionem, ut vel ſervum nomine *Faxe*, vel canem ſuum, cui *Sær* nomen erat, in Regem ſibi eligerent. Illi ſtatim canem, abjectiſſimæ ſortis homini prætulerunt: exiſtimantes, ſe ſub belluâ majori libertate fruituros. Nè verò Regem haberent omnis planè rationis expertem, incantationibus, & vi magicâ tantum Sapientiæ ipſi ingenerarunt, quantum tribus ſufficeret hominibus. Duo verba latrando edebat, ſed tertium articulatâ voce proferebat. Aureâ catenâ vinciebatur: ſi quando cœlum erat pluvium, aut lutoſa via incedendum, humeris cum ſuis proceres geſtabant. Palatium habuit in Vdreói, in colle, de ipſius nomine Særshøi / appellato, ſitum. Tandem à lupis fruſtatim eſt diſcerptus.

37. *Moxq; ab Alvero tyrannide donatus*] Hoc C eſt Præfecturâ aliquâ vel Satrapiâ. Sicut enim *Tyranni* vocabulum frequenter uſurpat Saxo pro Rege, vel Dynaſta, aut Satrapa: ità non hoc ſolùm in loco, ſed & alibi paſſim, *tyrannidem*, pro regiâ poteſtate, ſeu quovis dominio, ponere conſuevit.

39. *Animum cum loco mutare paſſus non eſt*] Ergo ſuo exemplo verum eſſe comprobavit πολυθρύλλητον iſtud: *Cœlum, non animum, mutant, qui trans mare currunt.*

Pag. 135. verſ. 3. *Lævos curvatis de induſtriâ ramis annecteret*] Similis omninò crudelitatis ſupplicium fuit, quo in milite puniendo, qui adulterium cum hoſpitis uxore commiſerat, uſus eſt Divus Aurelianus Imperator, ſeveritatis imménſæ diſciplinâ ſingularis. Duarum etenim arborum capita inflectens ad pedes militis deligavit, eademq; ſubitò dimiſit, ut ſciſſus ille utrinq; penderet. Flavius Vopiſcus in Vita Aureliani, pag. 211.

7. *In proprio plus lare Hanonem valere*] Danico Idiomate ad verbum ſic ſonat: Hane er Hiemme Riigeſt: Huc facit illud πολυθρύλλητον: *Gallus in ſuo ſterquilinio plurimùm poteſt.* Quod deſumptum eſt ex Senecæ Ludo de morte Claudij Cæſaris: *Claudius*, inquit, *ut videt virum valentem, oblitus nugarum, intellexit neminem ſibi parem Romæ fuiſſe; illic non habere ſe idem gratiæ: Gallum in ſuo ſterquilinio plurimùm poſſe.* Simili proverbio Germani vulgo dictitant: *Canem in ſuo ſterquilinio, ſive in ſuarum ædium veſtibulo, ferociorem eſſe.* Senſus eſt: In alieno timidiores ſumus omnes, in ſuo quisq; regno ferocior eſt & animoſior. Et certè, Domus ſua tutiſſimum cuiq; refugium. Hinc Xenophon VII. Pædiæ Cyri: ὀυδὲ ὀσιώτερον χωρίον ἀνθρώποις, ὀυδ' ἥδιον, ὀυδὲ ἰδιαίτερον ἐστιν ὄικου ἰδίου. Hoc eſt: *Neq; ſanctior lo-*

A *cus hominibus eſt, neq; gratior, neq; magis proprius quisquam ſua cuiq; domo.*

24. *Soluto virginitatis cingulo*] Editio Francofurtenſis ſubſtituerat vinculo, magnâ cum injuriâ, & ipſius Saxonis & elegantioris Latinitatis. Quod enim hic Saxo *Cingulum virginitatis*, id conciſius *Zonam ſolvere* dixit Catullus Epigramm. 2. *Quod Zonam ſolvit diu ligatam*

Pag. 136. verſ. 11. *Undecim ſimul admiſſos pro-* B *ſternit*] Igitur octidui ſpatio Haldanus XLVII. pugiles obtruncavit. Quæ ſumma ex numero præcedente, in unum collecto, emergit. Adde illa quæ ſequuntur infra:

Unum quando duosq;,
Tres ac quatuor, & mox
Quinos, indeq; ſenos,
Poſt ſeptem ſimul octo,
Undenos quoq; ſolus
Victor Marte ſubegi.

28. *Sudo prognati ſangvine fratres*] Diu me hic locus exercuit, dubitantem & animo in varias ſententias huc illuc diſtracto volventem, quid per *ſudum ſangvinem* intelligeret autor? Tandem quum nihil temerè hic mutare auſim, retinendam hanc duxi vocem; quæ per Metaphoram hic poſita videtur, pro *Splendido, claro & illuſtri* ſangvine, hoc eſt, generoſo & regio Stemmate. Papias: Sudum, *ſerenum poſt pluviam,* D *ſplendidum, purum, divum, lucidum.* Solet etenim Saxo vocabulis tranſlatis frequenter úti; unâq; voce, pro altera poſitâ: ut anteà, *incedere vitæ genus*, pro *ingredi*; *Digreſſionem* pro *exceſſu* ſive morte uſurpavit.

33. *Quem ſpecular vernans varij cælaminis ornat*] Hèic iterùm tranſlata ſe offert locutio. Capiendum verò omne hoc exiſtimo de Clypeo ad tantam lævitatem expolito, variisq; figuris ità ad vivum depicto, vel ut ipſe mox loquitur, E *multicolore picturâ* exornato, ut in eo tanquam in nitidiſſimo ſpeculo, paſcere oculos, & varia bella, variaq; facinora Hildigeri, non ſine ſummâ voluptate, ſpeculari & contemplari liceret. *Specular*, quod & *Speculare*, & *Specularium* dicitur, idem eſt quod Speculum. *Specularia* Senecæ Epiſt. 87. pro feneſtris vitreatis: *Quantæ ruſticitatis damnant nunc aliqui Scipionem, quòd non in ſuum Caldarium latis ſpecularibus diem admiſerit.* F Et Martialis Lib. VIII.

Hybernis objecta Notis ſpecularia puros
Admittunt Soles, & ſine fæce diem.

Specularia etiam è ſpeculari lapide tranſlucido olim facta, quæ varium uſum præſtabant. Eleganter Auguſtinus in Sermone quodam: *Solis radius penetrat ſpecular; nec cum ingreditur, violat, nec cum egreditur, diſſipat. Quare & in ingreſſu & egreſſu ejus, ſpecular integrum perſeverat.*

34. *Et miris laqueata modis tabulata coronant*] Antiquiſſimum ſcutorum genus, ab ipſa quaſi naturâ ſuppeditatum, ex crudis arborum corticibus fuit. Valerius Flaccus Lib. VI. Argonautic. de Clypeis Germanorum, Pontum quondam & oſtia Iſtri accolentium:

Quos duce Teutagono, crudi mora corticis armat.

Et Statius Thebaidos VIII. de Græcis:

Tela, rudes trunci; galeæ, vacua ora leonum:
Arborei dant ſcuta ſinus ——————

Ubi *Sinus* vocat *Cortices*, qui non fuerunt plani, ſed ſinuati, ut natura arboribus circumdederat. Deinde ex vimine conficiebantur ſcuta, quibus omnes ferè orbis terrarum gentes uſas reperio. Sic Salluſtius ſcribit: *Lucrinos vimine ſcuta conficere, & corio tegere corpus: quod multis alijs populis in uſu. ipſi γέῤῥας vocant.* Tacitus Annal. Lib. II. *Non loricam Germano, non galeam; ne ſcuta quidem ferro nervove firmata, ſed viminum textus, vel tenues & fucatas colore tabulas.* Poſteà ſcuta clypeiq; ex tabulis ſectis, vel ſingulis, ijsq; corio obductis, vel pluribus coagmentatis & condenſatis, ne facile tela penetrarent. Indicat præter Tacitum loco jam citato, Varro de Lingua Lat. *Scuta dicuntur à ſectura, quòd ſectis conficerentur tabulis.* Et Plinius Lib. XVI. Cap. 40. *Frigidiſſima* (inquit de arboribus) *quæcunq; aquatica, lentiſſima, & ideò ſcutis faciendis aptiſſima: quorum plaga contrahit ſe protinus, eluditq; ſuum vulnus, & ob id contumacius transmittit ferrum.* Talis fuit clypeus Hildigeri, qui ex *laqueatis tabulatis*, hoc eſt, ex tabulis ſectis condenſatis compactus erat.

37. *Medioxima nati*] Ordo verborum hic eſſe poteſt: *Species nati*, id eſt, imago ſive figura filij mei, *conſpicuo cælamine illita*, id eſt, vivis coloribus depicta & adumbrata *conſtat*, extat, conſpicitur, *medioxima*, media, vel medio ſcuti loco, in clypei meditullio. *Medioximus, a, um*, Plauto alijsq; uſitata vox eſt, ut plurimum medium aliquid denotans. Sic Ciſtellariâ, Actus 2. Sc. 3. *Medioximam mulierem* vocat, quem medio loco uxorem duxit:

—— *Medioxumam, quam duxit uxorem, ex ea*
Nata eſt hæc virgo Alceſimarcho quæ datur.

Eidem *Dij medioximi* Sc. 1. Ciſtell. dicuntur:

Atq; ità me Dij deæq; ſuperi, atq; inferi & medioximi.

Nonius: *Medioxumum, id eſt, medio actum modo.* Feſtus: *Medioximum, id eſt, mediocre.* Occurrit etiam in poſterioris ævi Scriptoribus. Ità Sidonius Apollinaris Lib. IX. Epiſt. 3. *Ibi te inter ſpiritales regulas, vel forenſes, medioximum quiddam concionantem &c.* Marbodæus Cænomanenſis Cap. VII, de Gemmis:

Chalcedon lapis eſt hebeti pallore refulgens
Inter Hyacinthum medioximus atq; Berillum.

39. *Cui manus hæc curſum metæ vitalis ademit*] Subobſcurè indicare videtur, ſe planè invitũ, & caſu quodam prorſus infelici, filium ſuum vitâ ſpoliaſſe; cujus interitum mox deplorans, de mala ſorte conqueritur, quæ unicum gaudium, quod ex nato ſibi filio perceperat, ſubito in luctum converterit, & riſum mœrore mutaverit, amiſſo filio unico, hærede, & matris ſolamine.

40. *Una paterni cura animi*] Qualis Aſcanius ille, de quo Maro:

Omnis in Aſcanio cari ſtat cura parentis.

46. *Fatorum præſcius ordo*] Miles quidem ex Cannenſis cladis reliquijs, apud Livium Lib. 25, noxam, cujus argueretur, coram Cos: Marcello purgans: *Si non Deûm irâ, nec fato, cujus lege immobilis rerum humanarum ordo ſeritur, ſed culpa perijmus ad Cannas; cujus tandem ea culpa fuit?*

50. *Ob tam feram fraterni vinculi confeſſionem*] Quòd tàm ſero confeſſus eſſet ſe ſangvinis propinquitate ipſi conjunctum eſſe. *Vinculum fraternum* dixit, pro germanitatis illo nexu, quo eos inter ſe junxerat ſtirpis ejusdem communio: quomodo *vincla jugalia & connubialia*, apud Virgilium & Statium Legimus. Valerius Maximus Lib. 2. Cap. 1. *Manifeſtum igitur eſt, tantùm religionis ſangvini & affinitati, quantum ipſis dijs immortalibus tributum: quia inter iſta tàm ſancta vincula non minus quàm in aliquo ſacrato loco nudare ſe, nefas eſſe credebatur.* Elegans eſt locus Eucherij, Epiſcopi Lugdunenſis, ſub initium Epiſtolæ Paræneticæ ad Valerianum cognatum, de contemptu mundi: *Benè alligantur vinculo ſangvinis, qui vinculo conſociantur amoris. Sic & nobis quoq; admodùm gloriari pro hoc ipſo Dei munere licet, quos perinde charitas ut propinquitas nectit, coarctantq; in unum affectum duæ neceſſitudines, quarum alteram à parentibus carnis noſtræ accepimus, alteram à nobis ſumpſimus. Geminum hoc vinculum, quo confœderantibus nos hinc genere, hinc dilectione connectimur, hæc me paulò latius ad te exarare compulit.* *Vinculum congregale* dixit Terentianus Maurus de Syllabis agens:

—————— *Syllabam Græci vocant*
Ore quod ſimul profectæ copulant unum ſonum:
Vinculum nam ſignat iſta congregale dictio.

Pag. 137. verſ. 2. *Conditionem proco intulit*] Suſpecta mihi primùm hæc fuit lectio, donec animadverterem recurrere eandem formulam infrà Lib. IX, ubi Saxo parili modo loquitur: *At Ludovicus ſummo amplificandæ religionis ardore confertus, conditionem barbaro intulit.* *Intulit* ergò pro *obtulit, detulit*, poſitum. Ità & paulo poſt hoc ipſo libro: *Hæc ut erat gravitate atq; induſtria ante alias præſtans, conditionem proco attulit, non ante ſe ei nupturam præfata, quàm Daniam ſub dotis nomine recepiſſet.* Sic Svetonius Cæſar: Cap. XXVII. *Sororis ſuæ neptem, quæ C. Marcello nupta erat, conditione ei detulit.* Ubi *conditionis* vocabulo (ſicut & Claud. Cap. XXVI. & Galbæ, Cap. V.) pro conjunctione, vel pactione nuptiarum ſponſaliorumve uſus eſt, ut & alij autores, præcipuè JCti. E quibus Cajus, in renunciatione nuptiarum hæc verba probata eſſe ait:

Con-

Conditione tua non utar. Sed & Feſtus: *Conventa conditio dicebatur, cum primus ſermo de nuptijs, & earum conditione habebatur.*

41. *Ceſſim ebrietate labantes*] Hoc eſt, incertis & titubantibus veſtigijs plus retrocedentes, quàm accedentes præ nimiâ ebrietate, quâ obruti adeò erant, ut neq; pes neq; manus ſuum faceret officium. Hoc etenim ſignificat *ceſſim labare*, Sicut Juſtinus Lib. 2. Cap. 12. pag. 58. *ceſſim ire*, pro *cedere* dixit: *Aut ſi hoc parum tutum extat, vos commiſſo prælio ite ceſſim, inhibete remos, & à bello diſcedite.* Ad quem locum Doctiſſimus Berneggerus, & de Juſtino, juxtà ac alijs autoribus in lucem editis, præclarè meritus, adducit Varronis Verſus apud Nonium:

Vereor ne me quoq́, cum domum ab Ilio
Ceſſim revertero, præter canem cognoſcat nemo.

Eadem ratione Plautus Caſina Actus 2. Sc. 8. v. 7.

Receſſim cedam ad parietem, imitabor nepam.

Et Amphitru. Act. 5. Sc. 1.

Ego cunas receſſim rurſum vorſum trahere & ducere.

Martianus Capella Lib. VIII.

Ceſſimq́ formidantes
Abeunt pedes tremore.
Titubansq́ moliensq́
Hæret, redit, recurrit:

Quæ verba in animo & oculis habuiſſe videtur Saxo. Gloſſarium: *Ceſſim, gradatim.* Apulejus Lib. 2. Metamorphos: *Lagena orificio ceſſim dehiſcente pateſciens:* ut rectè emendavit Colvius, *Ceſſim*, inquit, *id eſt, retrò.* Alfenus JCtus: *Interim ſuperius ploſtrum ceſſim ire cœpit.*

54. *Dependentis pygam ſagittâ confixit*] *Pyga*, πυγὴ Græcis, proprie nates ſivè clunes denotat: interdùm etiàm caudam ſalacem. Undè *Pygiaca ſacra*, ſivè *Pygiciaca*, apud Petronium, pro obſcœno Veneris exercitio. Horatius Lib. 1. Sat. 2.

Ne nummi pereant, aut pyga, aut deniq́ fama.

Ne pereat pyga, id eſt, ne nates vapulent. Nam de ijs loquitur, qui in adulterio deprehendebantur. Intelligit igitur Saxo non veſtis laciniam, ſed potius nates ſive clunes, quibus confixis, magnum ruborem Haraldus contraxerat. Heſychius: πυγὴ, τὸ κάθισμα.

55. *Haraldus plus ruboris ſibi quàm opis*] Deforme etenim hoc vulnus erat, non tàm quod averſum, quàm quod illa corporis parte acceptū. Ità Saxo ſuprà de Hildigiſleo loquitur, qui *ambas nates telo trajectus* fugâ ſibi conſuluit; *Quæ res*, inquit, *inſectandorum riſu Teutonum occaſio extitit, quòd opprobrij notâ plagæ deformitas non careret.*

Pag. 138. verſ. 7. *Cujus memini*] In præfatione videlicet: *Verùm apud Blekingiam apta meantibus rupes mirandis literarum notis interſtincta conſpicitur.*

16. *Perpes oppidi vocabulum indicat*] Nempe Hatherſleff/ quod oppidum hodieq; in Jutia Auſtrali extat, antehac ſatis ſplendidum, ſed annis A ſuperioribus, à Cæſarianis, in Daniam irrumpentibus, miſerandum in modum devaſtatum.

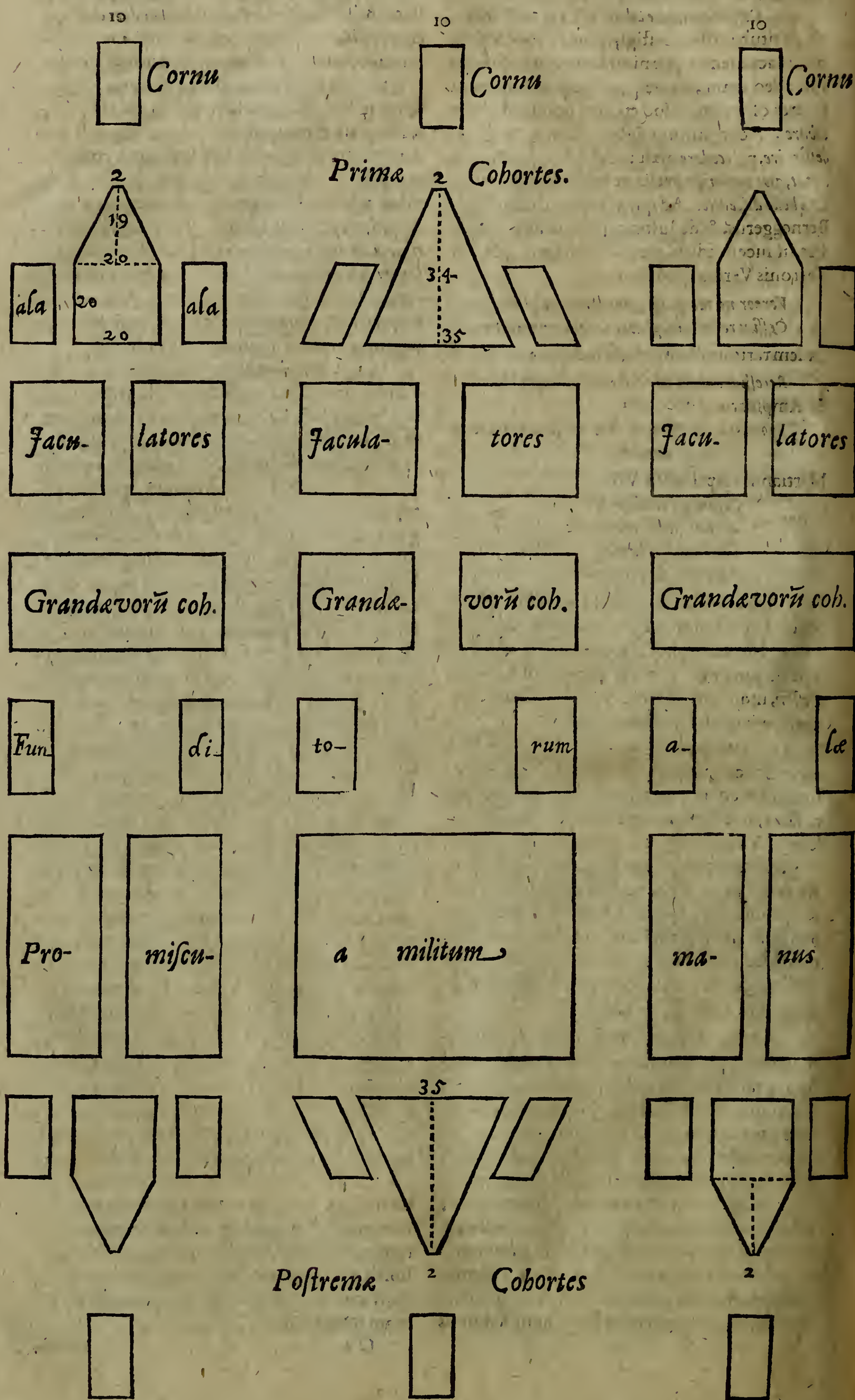
20. *Pendente bello*] Sicut JCtis: *Pendente lite.* Barn. Briſſonius in Lexico Juris: *Pendere conditio, diesve dicitur, cujus adhuc eventus expectatur. Pendere etiam, ſeu in pendenti eſt, quicquid in ſuſpenſo eſt.*

23. *Tacitâ fortunæ conſcientiâ fretus*] Quia ſciret ſe ſingulari quadam indulgentia Othini, ferro quaſſari non poſſe, omniaq; tela ad ſe lædendum inhabilia eſſe, ut paulo antè commemoravit. B Alioquin doctus erat Haraldus *horridum militem eſſe debere, non cœlatum auro argentoq́, ſed ferro & animis fretum. quippe illa prædam verius, quam arma eſſe, nitentia ante rem, deformia inter ſangvinem & vulnera. Virtutem eſſe militis decus, & omnia illa victoriam ſequi; & ditem hoſtem quamvis pauperis victoris præmium eſſe:* ut eleganter de apparatu armorum loquitùr Livius Lib. IX.

44. *Univerſam aciem*] Locum hunc difficillimum ſequenti explicatione illuſtravit Col- C lega meus, Joh. Laurenbergius, Mathematum Prof: ſimulq; totius aciei ſchema appoſitum, ex mente Saxonis, meam in gratiam delineavit. Tres, inquit, aciei turmæ, à Saxone deſcriptæ intelliguntur turmæ primipilares, ſeu Anteſignanæ, quas reliqua militum manus conſequitur. Duæ extremæ vicenariâ ratione denſantur. Habent enim in corpore quadrato vicena capita, in univerſum ſingula, 400. Media peculiariter in Coni ſeu Pyramidis acumen digeſta eſt, & D alias utrimq́; diſcretis ad formam laterum ambagibus obliquat. Omnes autem frontem poſſident à duobus inchoatam, & incremento unitatis ſurgentem: extremæ, usq; dum alas exæquent, ſeu illis in linea recta conſtituantur, & ultimo ordini numero lateris pares fiant. Hæc frons pyramidalis capita comprehendit 209: & univerſa turma 609: Media vero viginti virorum numero porrectior aut major eſt: nam à duobus ordinatim progreſſâ ſerie ad 35, totus E ille cuneus, ſeu σφ. νεαρῆς turma, continèt Capita 629, quæ viginti virorum numero extremas turmas ſuperat. Cornua terna denis ordinibus formata, figuram obtinent plæſiam, ut deni in ſingulis ſtent ordinibus. Alæ funditorum, ad latus utplurimum locari ſolitæ, cæteris ordinibus annectuntur. Id προσηχθὲν appellant ταξιάρχαι, & in agmine procincto frequenter uſurpant: ne ſcilicet ſolæ extra corpus exercitus F protuberantes, receſſu ſuo ampliora requirant viarum ſpatia: quod gnaris locorum ſupputatoribus apprimè conſiderandum eſt. Reliquum aciei corpus, definito numero aut menſurâ non includitur. Poſtrema acies, primæ tùm figurâ, tum numero æqualis, tergo totius agminis aſtituitur, ſed adverſa fronte, ut ſi uſus poſtulet, aut hoſtis retrò ingruat, facili ſingulorum militum converſione, totus exercitus in priſtinam formam integretur.

SCHEMA ACIEI OTHINIANÆ

ex Saxonis Grammatici Lib. VII.

Pag. 139. verſ. 10. *Multivolâ rates hoſtiles reflexione circumdaret*] Putabam legendum eſſe, *multivagâ reflexione*; ſicut *multivagum Lunæ flexum*, Plinius Lib. 2. Cap. 10. *Multivagas Scytharum domos*, Seneca Tragœdus dixit. Nam *multivola mulier* Catullo eſt, quæ multa vult & cupit. *Naves* quidem *velivolas* eleganter appellavit Lucretius Lib. 5. v. 21.

Tum mare velivolis florebat navibus ponti.

19. *Fœmineâ admodùm præſumptione permotus*] *Præſumo*, eſt nimium mihi ſumo, audax, impudens ſum. Hinc *Præſumptio* apud mediæ ætatis Scriptores pro ſuperbia, cum quis nimium ſentit de ſuis viribus, & audaciâ, confidentiâ. Undè *Præſumptuoſus*, plenus præſumptionis, audax, impudens. Sidon. Apollinaris Lib. 1. *C. Plinij diſciplinam maturitatemq; veſtigijs præſumptuoſis inſequuturus.*

24. *Subarmali tantum ſubucula fretus*] *Subarmalis* eſt ὑπωμὶς, cui contraria ἐπωμὶς. Martianus Capella Lib. V. pag. 136. *Subarmalis autem veſtis illi, peplo quodam circà humeros involuto, lataliter tegebatur.*

35. *Aquitaniam armis perdomuit*] Occaſionem, quâ Haraldus noſter expeditionem hanc in Aquitaniam ſuſceperit, cum & ipſe Saxo, & qui Saxonem additamentis ſuis illuſtrare hactenus aggreſſi ſunt, alto ſilentio transmittant, nos eam ex Dudone Veromandenſi ſtrictim recenſendam duximus, qui Lib. III. de Actis Normannorum, late eam perſequitur. Ludovicus Rex Galliæ, Caroli Simplicis filius, Vatiniano, adverſus Normannos, qui Aquitaniam incolebant, odio exardeſcens, totam gentem illam funditus delere, omnemq; Normanniam, ſuam in poteſtatem redigere, apud animum ſuum aſſiduè cogitabat. Inprimis Richardo Normannorum Duci, inſidias ſtruere non ceſſavit, frigidam ſuffundentibus, & malam Ludovici mentem furialibus ſtimulis ſubindè concitantibus, Herlvino Comite, alijsq; Conſiliarijs & aulicis, qui neq; Northmannicæ genti optimè favebant. *Quare Northmannorum optimates miſerunt ad Haraldum*, (quem Dudo *Haigroldum* vocat) *Regem Daciæ* (verba jam Dudonis cito) *nobilioris & ditioris potentiæ milites, ut Richardo, VVilhelmi Magni Ducis filio, conſanguineo ſuo ſuccurrere feſtinaret, quia Rex Franciſcæ gentis, totius Northmanniæ Monarchiam vendicabat ſibi, auferens omnem honorem puero Richardi propinqui ſui. Legatos Northmannorum honorificè ſuſcepit; conſtructisq; navibus, hisq; cibarijs & militibus repletis, ad littora Salinæ Corbonis, quà Diva rapido meatu procelloſo mari ſe inſundit, cum incredibili tyronum multitudine, citius quàm quivis venit.* Quid multis? Prælio cum copijs Gallicis commiſſo, Francos aſperrimâ cæde proſtravit, Regem Ludovicum fugavit & cepit, & in ipſo certamine quaterquaternos Comites, & in his Comitem Herlvi- A num, fratremq; ejus Lambertum, interemit. Hæc cauſa fuit expeditionis Aquitanicæ ab Haraldo ſuſceptæ.

Pag. 140. verſ. 6. *Ut quod alij armis, ipſe oculis in hoſtem ageret*] Solent quippe truces illi ac torvi oculorum contuitus non minimum terroris hoſti incutere. Plinius in divino illo Panegyrico de optimo Principum Trajano: *Nec tibi opima defuerint, ſi quis Regum venire in manus audebit: nec modò telorum tuorum, ſed etiam oculorum,* B *minarumq; conjectum, toto campo, totoq; exercitu oppoſito perhorreſcat.* Sed & de ſe Julianus apud Ammianum Lib. XXI. *Spondeo, ſi ventum fuerit cominus, ità pavore torpeſcent, ut nec oculorum veſtrorum vibratæ lucis ardorem, nec barritus ſonum perferant primum.* Ità Galli de Germanis confeſſi ſunt, *ſæpe numerò ſeſe cum his congreſſos ne vultum quidem atq; aciem oculorum ferre potuiſſe*: Cæſar Lib. 1. Bell. Gall. Vide ſis plura in Horis Subſecivis Camerarij, & in varijs Diſcurſibus C Jani Gruteri ad aliquot inſigniora loca Taciti.

7. *Vibrante luminum acritate terreret*] Revera Oloni huic oculi faſcinantes fuere: quales ſunt illis, qui binas pupillas in oculis habent. Strabones quoq; glaucos, micantes, & terribiles oculos habentes, quæcunq; fixis & iratis oculis aſpiciunt, faſcino inficiunt. Et ego hiſce oculis Romæ quendam Hiſpanum genere vidi, quem nominare non licet; qui cum truculentis oculis, tetro atq; irato vultu, ſervum, ob neſcio D quid, objurgaſſet, adeò ſervus ille timore ac terrore perterritus fuit, ut non modò faſcino affectus, ſed rationis uſu privatus fuerit, & melancholico humore totum ejus corpus invadente, ità ad inſaniam redactus fuit, ut in domo ſui heri, propè Eccleſiam Divi Jacobi, ſibi mortem conſciverit, & laqueo vitam finiverit. Leonardus Vairus, de Faſcino, Lib. 1. pag. 51.

Pag. 141. verſ. 31. *Quo certius ſuſceptorum mo-* E *res*] Quinam ſunt hoc in loco *Suſcepti*, an *Suſceptores*? Puto autorem intelligere *hoſpitio ſuſceptos*, id eſt, hoſpites.

36. *Spiritusq; liberiùs meare cœperat*] Omninò legendum erit *meare*, pro *in ea re*. Nam & incomparabilis Hiſtoricus Q. Curtius, quem in nonnullis Saxo noſter imitatus eſt, eadem ferè verba habet Lib. 3. Cap. X. pag. 48. Editionis Raderianæ: *Inter hæc liberiùs meare ſpiritus cœperat.* Item Lib. VIII. pag. 498. *Hic calor ſtupentia* F *membra commovit, paulatimq; ſpiritus, quem continuerat rigor, meare liberè cœpit.*

52. *Spe metum levante*] Fortè Saxo oculos animumque intendit ad illud Valerij Maximi Lib. 2. Cap. 4. *Eo prædicto magnoperè confuſus, quòd & longa & periculoſa navigatio imperabatur: ſpe tamen dubia præſentem metum vincente, pueros ad ripam Tiberis protinus dedulit*: vel quod de Stephano Protomartyre circumfertur:

Ibat ovans animis, & ſpe ſua damna levabat.

Pag. 142. verſ. 18. *Leotarum Monſter cognomine*] Hoc anteà cognomen deſiderabatur, quod ex Veteri Codice, cujus ad oram aſcriptum id fuit, ſupplendum duxi: quem propterea omninò exiſtimo ad MS exemplar emendatum eſſe. A

13. *Ferrum cavatis baculis condendum*] Ejusmodi virgæ, fuſtes, ſive conti, in quibus, tanquam in vaginâ, ferrum acutum, ſive pugiones latebant, *Dolones* dicebantur. Svetonius Claudij Cap. XIII. *Reperti & equeſtris ordinis duo, in publico, cum dolone ac venatorio cultro præſtolantes.* B Servius enarrans illud Virgilij VII. Æneid.

Pila manu, ſævosq; gerunt in bella dolones:

ait *Dolonem* flagellum eſſe, intrà cujus virgam lateat pugio: *Dolones* autem à dolo, ſive fallendo dici, quòd decipiant ferro, cum ſpeciem præferant ligni. De tali Dolone Epigramma eſt. B. Ennodij, cui titulus, *De Spatha in fuſte*:

Utimur incluſo, per fraudes, enſe bacillo;
Mors ligni tunicis quàm benè tecta latet!
Subſidium portas, quod cunctis terror haberis, C
Pacificum nobis, quod negat, obſequium eſt.

16. *Se Egentium Regem fuiſſe*] Neſcio an alijs nationibus in uſu ſit tàm auguſtæ [ſi dîs placet] majeſtatis dignitas. Nobis *Egentium Rex* dicitur Staader Konge / qui ferè omnibus in urbibus regnum apud nos poſſidet. Is homo plerumq; eſſe ſolet provectæ ætatis, albicante barbâ & capillo, qui longum ſecum ducens mendicorum agmen, ad fores divitum excubat, tandemque opimâ ciborum, vel interdum pecuniæ, prædâ D receptâ, eam inter ſubditos ex æquo diſtribuit. Sceptri loco ingentem baculum ſive contum geſtat, quo murmur tumultuantis plebeculæ compeſcit.

37. *Familiarius, quàm utilius, colebat*] Quia ab eo poſtmodum interfectus; ut legere eſt ſequenti mox libro.

38. *Finitimorum Regum petulantiam opinionis ſuæ magnitudine caſtigavit*] *Caſtigavit*, id eſt, repreſſit, cohibuit; illuſtri nominis famâ, ac re- E rum à ſe fortiter geſtarum celebritate metum terroremq; illis incuſſit. Varius eſt verbi hujus uſus. Sic Galterus, qui claruit circiter annum M. C. LX. Libro 1. Alexandreidos:

Jam rude donatus, fatisq; prementibus annos
Curvus, & inpexos caſtigat laurea crines.

Idem *Caſtigare pontum multo verbere* dixit eodem libro, fol. 9.

Haud ſegnes, per tranſtra parant aſſurgere dicto F
Principis, & multo caſtigant verbere pontum.

Item *Caſtigare moras*, Lib. IV. fol. 46.

Aurea crure tenus ſerpens deſcendit ad imos
Squama pedes, natum mordacis acumine dentis,
Caſtigare moras, & pennas addere plantis.

Gvillermus Brito Aremoricus Lib. VII. Philippidos, p. 305.

Inde rotundavit rupem, quæ celſior omni
Planitie, ſummum ſe tollit in aëra ſurſum,
Et muris ſepſit, extremas deſuper oras,
Caſtigansq; jugi ſcrupuloſa cacumina, totum
Complanat medium. ——————

41. *Ab ipſoq; maritimâ prælatione donatus*] Hoc eſt, ſummâ rei nauticæ adminiſtratione. Ità paſſim loqui amat Saxo cum medij & ſequioris ævi Scriptoribus. Ordericus Vitalis Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ Lib. 1. pag. 325. *Legifer etiam noſter ſic admonet homines, ne audeant in infirmâ ætate prædicare, ſeu temerè prælationes appetere.* Guillermus Brito Armoricus Philippidos Lib. V. pag. 287.

Et ſic natus erat regi patruelis; at illum
Nil juvat Eccleſiæ prælatio, nil ſacer ordo.

Idem *prælaticam ſedem* dixit pro ſede Epiſcopali, vel aliâ quavis dignitate Eccleſiaſticâ; Lib. VIII. pag. 324.

Nam quotiens, paſtore carens, prælatica ſedes
Civili leto, naturalive vacaſſet.

Hinc *præferre* eſt aliquem dignitate aliquâ ornare, ſive alicui muneri præficere. Hericus Monachus Altiſſiodorenſis Vitæ S. Germani Lib. 1. pag. 13.

Cum te frænandis Romana induſtria terris
Prætulit, & patriæ patremq; ducemq; tuendæ
Credidit eſſe virum. ——————

Ubi *prætulit*, eſt, præfecit. Lupus, Abbas Ferrarienſis, Epiſtolâ XXVIII. de Aquitaniæ tutelâ: *Tertiæ verò prælatus eſt Reindardus, Comes Engoliſmæ conſtitutus.*

Pag. 143. verſ. 2. *Civibus etiam onuſtus exiſteret*] Corculum Muſarum Barthius, legendum ſuſpicatur *civibus onus ſuis*. Verùm *onuſtus* hèic idem Saxoni eſt, qui *oneroſus*. Expreſſit enim, etiam hoc in loco, Valerium ſuum Maximum, cujus hæc ſunt verba Lib. IX. Cap. II. de Ocho Rege: *Crudeliorem mortis rationem excogitavit, quâ onuſtos ſibi, non perrupto vinculo religionis, tolleret; &c.* prout in MS. Codicibus legitur; & præcipue eo, quem Saxonem noſtrum ſemper ad manum habuiſſe nullus dubito, deſcriptum manu Abſolonis, Archiepiſcopi quondàm Lundenſis, qui hodieq; in Bibliotheca Hafnienſi aſſervatur, mihiq;, in emendando Saxone, maximo ſanè uſui fuit. Quin & ipſe Pighius, optimè de Valerio meritus, in Annotationibus ſuis, pag. 101. non diffitetur in Manu exaratis libris reperiſſe ſe τὸ *onuſtos* ſcriptum; quamvis ille, territus fortè monſtro vocabuli, eâ ſcilicet notione poſiti, *oneroſos* legere præoptet. Similis verò locutio occurrit infrà Lib. XI, in Hiſtoria Canuti Sancti: *Qui cum fratrum ſuorum turbam juveniliter intemperantem patriæ onuſtam.* Repetitur eadem vox multoties Lib. XIII. & XIV. Hinc *onuſtari*, pro *onerari*, dixit Junilius, Epiſcopus Afer, Comment. in Geneſin: *In Vere enim ſolent herbæ virentes apparere in terra, & ligna pomis onuſtari.*

NOTÆ

NOTÆ VBERIORES IN LIBRUM VIII. HISTORIÆ DANICÆ SAXONIS GRAMMATICI.

Pag. 143. verſ. 24. **M***Emoriæ magis, quàm literis traditam*] Ita ſcribendum duxi, pro *traditum*, quod priores Editiones conſtanter retinuerunt; *traditam* nempe *Hiſtoriam*. Niſi quis ſvadeat reponendum *tradito*, ut reſpondeat τῷ *eloquio*. Senſus autem hic erit; Hiſtoriam belli Svetici, quam Starchaterus, Danicæ admodùm Poëſeos peritus, vernaculâ conſcripſit linguâ, non conſignatam extitiſſe literarum monumentis, quum Saxo eam deſcribendam ſuſciperet: verùm potius in recenti quaſi memoriâ hominum hæſiſſe, atq; ita ſe eam ex aliorum relatione accepiſſe. Liceret etiam hunc locum ità concipere: *Hiſtoriam belli Svetici Starchaterum, qui & ejusdem prælij præcipuum columen erat, primum Danico digeſſiſſe eloquio, memoriæ magis, quàm literis traditum.* Sed cordatus Lector expendat.

A 28. *Neq; enim mihi multitudinem complectendi cupido inceſſit*] Evidentiſſima Valerij Maximi imitatio. Totidem enim verbis ille in Præfatione ſua ad Tiberium: *Neq; mihi cuncta complectendi cupido inceſſit.*

31. *Ex Ducibus qui ad Haraldum coierant, clariſſimi noſcuntur*] Magna in nominibus Ducum & militarium virorum, qui tàm ſub Haraldo, quàm Ringone, in Svetico hoc bello, ſtipendia B meruêre, obſcuritas, magna confuſio, & ἀσυστασία. Igitur operæ pretium duxi novam quandam Nomenclationem accuratâ ſerie digeſtam, & verſione Danicâ vetuſtiſſimâ ex Codice MS. depromptâ, juxtà ac Velleji recentiore, illuſtratam, oculis benevoli Lectoris ſubjicere, quæ ſic habet:

I. RECENSUS DUCUM ET FORTIUM VIRORUM, QUI AD HARALDUM DANIÆ REGEM COIERANT.

LATINE.	DANICE.
1. Sven.	C 1. Suend.
2. Sambar.	2. Sambar.
3. Ambar.	3. Ambar.
4. Elli.	4. Elli.
5. Rati Fiónicus.	5. Rathi aff Fyn/ (Fynbo)
6. Salgarthus.	6. Salgacth (Salgarthi)
7. Roë, *quem barbæ prolixitas cognomento inſignem effecit.*	7. Ro hin Skeggede. (RoëLang-ſkæg) D
8. Scalk Scanicus.	8. Skalck Skoning.
9. Alf Aggi filius.	9. Alff Aggeſen. (Aggiſſøn.)
10. Olvir Latus.	10. Olvir hin brede. (Hærde-bred.)
11. Gnepia vetulus.	11. Gnep (Gnep) hin gamle.
12. Gardhſtang oppidi cultor.	12. Gordſtang (Gaardſtang Stad-byggere)
13. Blend, ultimæ Tyles incola.	13. Blend aff Tylnø. (Blend aff Tellø)
14. Brand, Micæ cognomen habens.	E 14. Brand Myg (fortè Mycke.)
15. Thorny.	15. Thorny.
16. Thorvingus.	16. Thorving.
17. Tatar.	17. Tathar (Tatar.)
18. Hialto.	18. Hialte.
19. Hortar.	19. Hortar.
20. Borrhy.	20. Borrhy.

21. Belgi.

LATINE.	A DANICE.
21. Belgi.	21. Belgi.
22. Begathus.	22. Begat. (Begathe.)
23. Bari.	23. Bari.
24. Toli.	24. Toly/ (Thole.)
25. Haco genam ſciſſus.	25. Hogen med Skrammen paa Kinden.
26. Hetha.	B 26. Hetha (Hethe.)
27. Wiſna.	27. Wiſna.
28. Tummi velificator.	28. Tumme Styremand.
29. Webiorga.	29. Wibiorge (Wegbiorge.)
30. Bo Brami filius.	30. Bo Bramſøn.
31. Brat Jutus.	31. Brath (Brat) Jude.
32. Orm Anglicus.	32. Orm aff Engeland. (Ormi Engellender.)
33. Vbbo Freſicus.	C 33. Vbbe aff Friſzland.
34. Ary, altero caſſus lumine.	34. Ary/ med det eene Øye.
35. Alf.	35. Alff (Alß.)
36. Gother.	36. Gother.
37. Dal corpulentus.	37. Dal hin ſtore/ (Dal hin Tycke.)
38. Duc Sclavicus.	38. Duck aff Tydſkland. (Duck Wende.)
39. Barri.	D 39. Barri (Borri)
40. Gnizli.	40. Gnidſle (Gnizle)
41. Tolcar.	41. Tolkar.
42. Ymi.	42. Yme (Hymi)
43. Toki, Jumenſi provincia ortus.	43. Toki (Tøki/ aff Jvem-Hærredt.
44. Otritus Juvenis.	44. Otrick hin vnge (Otrite hin vnge.)
45. Grimar.	E 45. Grimar.
46. Grenzli.	46. Grentſli/ (Grenzli.)
47. Ger.	47. Hoßger hin ſorte. (Ger.)
48. Livicus.	48. Livick.
49. Hama.	49. Ham (Hame)
50. Hunger.	50. Hunger (Hunger.)
51. Humbli.	51. Humbli.
52. Bjari.	52. Biari.
53. Homi.	F 53. Hømi (Helmi.)
54. Hoſa.	54. Høſe (Hoſe.)
55. Thulhijm.	55. Tulhim (Tulleff)
56. Haſtinus.	56. Haſtin.
57. Hythin gracilis.	57. Hythin hin Smale.
58. Dahar Grenski.	58. Dahar Grendſki. (Grenſke.)
59. Haraldus Olavi filius.	59. Harald Oluffſøn.

60. Har.

Latine.		Danice.
60. Har.	A	60. Har.
61. Herleuvar.		61. Herlewar (Herlewer)
62. Hothbroddus Effrenis.		62. Hødbrod hin Galne. (Horthbrod hin vilde.)
63. Hummehy.		63 Humhi (Hummehy.)
64. Haraldus.		64. Harald.
65. Haki.	B	65. Haki (Hack.)
66. Sigmundus, Bemonis filius.		66. Sigmund (Simund.)
67. Serker, Bemonis filius.		67. Serkar (Serker) Bemonds Søn.
68. Gandal ſene editi.		68. Gandal den gamles Affkom.

II. EX PARTE RINGONIS COMPUTANTUR

Latine.		Danice.
1. Vlf.	C	1. Vlff.
2. Abgi.		2. Abgy. (Algi.)
3. Windar.		3. Windar.
4. Eyil luſcus.		4. Eyll hin Surblinde. (Eyl hin Starblinde.)
5. Gothar.		5. Gøthar. (Gotar.)
6. Hildi.	D	6. Hilde. (Hildi.)
7. Guti Alf patre genitus.		7. Guthy Alffſeu (Guti Alffſøn)
8. Stur robuſtus.		8. Stur hin Stercke. (Sture hin Stercke.
9. Sten, Wienicæ paludis accola.		9. Sten. (Steen aff Venerſø.)
10. Gerth alacer.		10. Gerth hin Glade / (Greck hin Snare.)
11. Gromer Wermicus.	E	11. Grommer aff Wermeland/(Gromer/Wermick.)
12. Saxi.		12. Saxe.
13. Fletir.		13. Fletir.
14. Saligothus.		14. Salgot (Saligothe.)
15. Thord nutabundus.		15. Tord Snaffuere.
16. Throndar naſutus.		16. Thronder med den ſtore Næſe (Thronder med Næſ
17. Grundi.	F	17. Grunder (Grundi.)
18. Othi.		18. Othi.
19. Grinder.		19. Grinder.
20. Tovi.		20. Tovi.
21. Coll.		21. Koll (Colle.)
22. Biarki.		22. Biarki.

LATINE.		DANICE.
	A	
23. Hogni ingenioſus.		23. Hogni hin Kloge.
24. Rokar fuſcus.		24. Rokar hin brune.
25. Rani cui Hyld Pater erat.		25. Rani Hyldſøn.
26. Lyuthguthi.		26. Liudh/Guthi. (Liuthguthi.)
27. Sveno ſupernè tonſus.		27. Svend Kulle.
28. Rethyr accipiter.		28. Rethir Sporhøg. (Rethir Høg.)
29. Rolf uxorius.	B	29. Rolff hin giffte. (Rolf quindekier)
30. Ring Athylæ filius.		30. Ring Athilſøn.
31. Haraldus Thothni editus vico.		31. Harald aff Totte by. (Harald aff Thoten.)
32. Valſten Vicenſis.		32. Valſten. (Valſten aff Vigen.)
33. Thorulf ſpiſſus.		33. Thorulff hin Tycke.
34. Thengil procerus.		34. Tengil hin Høye. (Thengil hin Lange.)
35. Hunſolvve.	C	35. Hunſelff (Hunſolvi.)
36. Biryvil pallidus.		36. Birvil hin Blege. (Birvild Blegekind.)
37. Burgar.		37. Burgar.
38. Scumbar.		38. Skumbar.
39. Thorlevar pertinax.		39. Thorlevar hin Tretſom̃e (Thorleffuar hin Gramme.)
40. Torkil Guticus.	D	40. Torkild Guthe (Torkil Gudlandsfar.)
41. Gretir iniquus, irruptionumq; avidus.		41. Gretir hin Onde/ ſom altid vild ſtrax ſla paa ſine Fiender/ hvad heller de vaare paa Marcken/ eller i Byen. (Grethir hin Onde oc Haſtige)
42. Haddir durus.	E	42. Haldir hin Haarde. (Haddir Haardeſind.)
43. Roldar articulus.		43. Rolder hin Sperlemmede.
44. Thronder.		44. Thronder.
45. Thronski.		45. Thronſki.
46. Thoki Moricus.		46. Thoki Norſke. (Thocki aff Moren.)
47. Rafn candidus.		47. Naffn hin Huide. (Naffn huide.
48. Haſvvar.	F	48. Haſſvar.
49. Biarni.		49. Barni. (Biarni.)
50. Blihar Simus.		50. Blihar hin Kirtnæſede.
51. Biórn è vico Soghni.		51. Biørn aff Sogni. (Biørn aff Sogen.)
32. Findar maritimo genitus ſinu.		52. Findar aff Stranden. (Findar aff Marſtrand.)

53. Berſi

Latine.		Danice.
53. Berſi apud Falu oppidum creatus.	A	53. Berſi aff Falu. (Berſi aff Falu-ſtad.)
54. Sivardus verris caput.		54. Sivard Svinehoffuit.
55. Ericus fibulator.		55. Erick Bratze. (Erick Huißlere.)
56. Alſten.		56. Alſten.
57. Harki.		57. Harky.
58. Ruthar.	B	58. Ruthar.
59. Ravvi.		59. Rawi.
60. Erlingar, cui *Colubra* cognomentum erat.		60. Erling Orm.
61. Od Anglus.		61. Og Engelſke. (Od Engellender.)
62. Alf multivagus.		62. Alff Vandere/ ſom altid vilde færdis. (Alff Widefaren.)
63. Enar protuberans.	C	63. Enar Sidebug.
64. Ivarus Truvvar.		64. Iver Truere.
65. Mar Ruffus.		65. Mar hin Rodſkeggede.
66. Grombar annoſus.		66. Grombar hin gamle.
67. Gram Brundelucus.		67. Gram Brunlund. (Gram Brundolck.)
68. Grim ex oppido Skierum.		68. Grim aff Skeerum. (Grim aff Skierum Stad.)
69. Berghar vates.	D	69. Bethar Spaamand. (Berghar Spaamand.)
70. Brahi.		70. Brahi.
71. Ranchil.		71. Ranckel.
72. Ar.		72. Air. (Ar.)
73. Backi.		73. Backi.
74 Keklu.		74. Keklu. (Reklu.)
75. Karll.	E	75. Karl. (Ral.)
76. Croc agreſtis.		76. Krock hin Bonactige. (Krocke Bonde.)
77. Guthfaſt.		77. Guthfaſt.
78. Gummi è Giſlamarchia.		78. Gummi aff Giſlemarcken. (Gummi af Gyllemarck.)
79. Ingi.		79. Inge.
80. Oly.	F	80. Oly.
81. Alvver.		81. Alffuer.
82. Folki Plrico patre nati.		82. Folke Elrikis Sønner. (Folcki Ericks Sønner.)
83. Sigmundus de Sigtim.		83. Sigmund aff Sigtim Stad.
84. Frolti cognomento Crucibulũ.		84. Froſtin Kruß.
85. Alf elatus.		85. Alff hin ſtolte.
86. Holti.		86. Holty.

LATINE.	A	DANICE.
87. Hendil.		87. Hendil.
88. Holmar.		88. Holmar.
89. Levvy.		89. Lewi.
90. Hama.		90. Hama
91. Regnaldus Ruthenus.		91. Regnolt aff Rydßland. (Regnolt Ryſſer.)
92. Sivaldus.	B	92. Sivald.
93. Lefy, Pannoniorum victor.		93. Lewir ſom vant Vngern. (Lefy ſom tvang Vngern.)
94. Thirikar.		94. Thirikar.
95. Thrygir.		95. Thrygir.
96. Thorvil.		96. Thorvil.

Atq; hæc ſunt nomina illuſtrium pugilum, & Martij ſpiritus Heroum, qui partibus utriusq; Regis ſtrenuè propugnarunt. Reliquum nunc eſt, ut eadem porro curâ accuratiore expendamus, ſed non per ſingula generum, verum per genera ſingulorum, ut cum vulgo Philoſophantium loquar. Inprimis cognominum, unde maxima lectionum varietas emerſit, rationem reddendam duximus.

35. *Blend ultimæ Thyles incola*] Notiſſimum eſt illud Poëtæ:

——————— *Tibi ſerviat ultima Thule.*

Thulen quidem Iſlandiam, & *Thulenſes* Iſlandos, Saxonem opinione magis, quàm rei veritate ductum appellaſſe, ſuperius ad Præfationem nobis dictum. Nam Iſlandiam non eſſe veterum *Thulen*, firmiſſimis evincit argumentis Arngrimus Jonas Iſlandus Lib. 1. Rerum Iſlandicarum pag. 15. Neq; hoc loco *Thule* Iſlandia dici poterit: quòd iſtâ tempeſtate nondum Iſlandia coli aut E habitari cœpta. Rectius itaq; Vellejus noſter, juxtà ac M. Chriſtiernus Petri, primus Saxonis interpres, reddidêre: Blend aff Telløe/vel Blend aff Tylyøe. Quænam vero iſtæ ſint inſulæ, juxtà ſcimus cum ignariſſimis.

36. *Brand Micæ cognomen habens*] Non exigua hoc in cognomine latet obſcuritas. *Micæ* enim, *formicæ*, an *myricæ* hic legendum ſit, planè C incerti ſumus. *Mica* nobis quidem Smule dicitur: quod prorſus alienum eſt ab illo Myg vel Mycke/ quod Danica verſio repræſentat. Facilè itaq; adducor ut credam, pugilem hunc cognominatum fuiſſe Myck ſive Myg/ quod Saxo *Micæ* vocabulo tantùm exprimere voluit. Alioquin Myg vernacula noſtra dicitur *Culex*. Sed ea vocis ſignificatio Saxoni in mentem hìc non venit, quia aliud innuebat cognomen iſtud antiquum, quod velut ignotum & ἄσημον Latio D donari non potuit.

44. *Tummi velificator*] Fortè hic ille *Tumi* eſt, cujus mentionem facit Monumentum Huneſtadenſe, quod nobis exhibet Clariſs. D. Wormius Lib. III. Monumentor. Danicor. & hoc loco inſerendum curavimus. Saxi primi hæc eſt inſcriptio:

Oſburn aug Tumi Deir ſeutu Stain denſi eftir Rui aug Leigfrud ſunu-kunu henter.

E ESBERNUS ET TUMI LAPIDEM HUNC POSUERUNT RUI ET LEIGFRUD NURUI SUÆ.

In ſecundi tamen ſaxi inſcriptione, fœmina quædam Tumæ nomine inſignitur:

Asburn ſeti Stein denſi eftir Tumæ ſun-kunu.

ESBERNUS LAPIDEM HUNC POSUIT NURUI SUÆ TUMÆ.

Pag. 144. verſ. 4. *Poſt hos Ger, Livicus.*] Magna hic quoq; nominum confuſio. Vellejus voces, quæ per errorem librarij perperam coaluerant, ſeparandas exiſtimans, ità legit: *Poſt hos Ger, Livicus, Hama:* ideoq; ſic vertit: Effter dennem ſom Ger/ Livick/ Hame. Quam ego lectionem admiſi. Cæterùm primus interpres ità legiſſe videtur: *Poſt Hosger lividus*: quæ ſic reddit: Hoſger hin Sorte. Ad oram tamen libri adſcriptum extabat: Hoſger aff Lifland; quaſi *Livicus*, idem eſſet ac *Livonicus*, ſeu ex *Livonia* oriundus.

28. *Gromer VVermicus*] Rectè vetus interpres vertit: Gromer aff Wermeland. At diſtinguit Wellejus, & ex cognomine nomen facit proprium; Gromer/Wermick.

33. *Sveno ſupernè tonſus*] Hoc eſt, toto vertice, & capitis eminentiore parte attonſus, & ſtrictim quidem, tantùm non inſtar Monachorum, quibus raſi vertices. Germanis, Mit einem Platte: nobis Kulled.

39. *Roldar articulus*] Utraq; verſio habet: Rolder hin Sperlemmede. Videntur enim interpretes talem exprimere voluiſſe, qui artus graciles teneroſq; haberet, tenuiſq; texturæ homuncio eſſet, ut ſingulos artus ejus numerare haud difficile eſſet; vel fortè, qui totus nil niſi oſſa & pellis eſſet. Sed quid ſi legendum, *articuloſus?* ut ſit, validis artubus præditus, vel firmis & ſolidis articulis, hoc eſt, robuſto corpore.

43. *Ericus Fibulator*] Heìc iterùm in lectione variant interpretes. Vetus ille vertit: Erick
A Brazer: & meo judicio rectiſſimè. *Fibulæ* etenim antiquâ linguâ Danicâ Een Braze / quâ nempe antiquitus veſtimenta connectebant. Unde *Fibulator*, fibularum conficiendarum artifex. Sed Vellejus legit *Sibilator:* unde vertit, Erick Huiſlere. Quàm rectè, ipſe viderit.

45. *Enar protuberans*] Cui pinguis aqualiculus propenſo ſeſquipede extabat.

Ibid. *A Tyle*] Intellige provinciam aliquam Norvagiæ eo nomine, aut fortè inſulas ſuprà
B memoratas. Nam Iſlandia tunc non habitata. Iſlandsbierg/ locus eſt in Norvegia, vdi Wiggen.

Pag. 145. verſ. 3. *Froſti cognomento Crucibulum*] *Crucibulum* [ut me edocuit Excellentiſs. Vir, D. Olaus Wormius, cui plurimum debet Saxo noſter] Chymicis Metallurgis vox eſt tritiſſima; quâ vas denotant triquetrum, ex argillâ tenaciſſima compactum, in quo igne vehementi metalla fundere ſolent. Ipſe Saxo Lib.
C VI. *Teſtam & Concham* vocat. Vulgò Een Digel. Rulandus in Lexico Alchimiæ: *Crucibulum eſt vas fuſorium, ex terra igni contumaciſſima factum, acutiore baſi & tereti, in ampliorem capacitatem, formâ triangulari, vel rotundâ deſinentem, ad fundenda & eliquanda mineralia & metalla, formatum.* Sic Geber Arabs libro de inveſtigatione magiſterij, Paragrapho de præparatione Veneris: *Præparatur Venus optimè per hunc modum. Ponatur Veneris ſtratum ſuper ſtratum de ſale communi*
D *optimè mundato, in crucibulo.* Optime itaq; boni interpretis partes ſuſtinuit M. Chriſtiernus Petræus,

træus, qui vertit : Froſti Kruß. Pocula namq; A ex terra confecta, ut *crucibula*, etiamnum hodie Kruſe vocamus. Jam ad loca intermedia orationem convertamus.

Pag. 143. verſ. 5. *Prælongis enſibus*] Cujusmodi utebantur olim Dani, & cæteræ verſus Boream gentes. Certè, Gallis, Cimbris, Germanis, Celtis, prælongos enſes, quas *Spathas* vocarunt, attribuunt Plutarchus, Strabo, Diododorus, Vegetius, alij. Videatur Cluverius Germaniæ Antiquæ, Lib. 1. p. 348. B

53. *Aërij coloris parmulis*] Præter variarum rerum imagines, quibus ſcuta ſua adornarunt, Danorum antiquiſſimi, ea etiam lectiſſimis tantum coloribus diſtinxerunt, ad exemplum aliarum gentium. De Germanis Tacitus : *Nulla cultus jactatio : ſcuta tantùm lectiſſimis coloribus diſtinguunt.* De Cimbrorum, Germanicæ gentis, equitibus, ità in Mario Plutarchus : Θυρεοῖς δὲ λευκοῖς στίλβοντες : id eſt : *Scutis fulgebant candidis.* Sidonius Apollinaris Lib. IV. Epiſt: C 20. de Gothorum rotundis ſcutis : *Quorum in orbibus nivea, fulva in umbonibus.* Virgilius IX. Æneid.

Enſe levis nudo, parmaq; inglorius alba.

In lectiſſimis igitur coloribus apparet fuiſſe *candidum* & *cœruleum*, quem Saxo hic *aërium colorem* indigetat, nempe quo cœli templum pictum eſt.

Pag. 144. verſ. 23. *Ipſamq; ſequeſtræ pacis diruptionem*] D Maro Lib. XI. Æneidos:

Bis ſenos pepigêre dies, & pace ſequeſtrâ,
Per ſilvas Teucri, miſtiq; impunè Latini,
Erravêre jugis ——————

Ad quem locum ità Servius : Pace ſequeſtrâ, *id eſt, mediâ. Nam ſequeſter eſt aut medius inter duos altercantes, aut apud quem aliquid ad tempus ſeponitur. Dictus autem à ſequendo, quod ejus qui electus ſit, utraq; pars fidem ſequatur. Pacem ergò ſequeſtram, inducias dicit, id eſt, pacem temporalem &* E *mediam inter bellum præteritum & futurum.* Hactenus Servius. Ad eundem modum paulò aliter Germanus Valens Pimpontius : *Sequeſtrem vel ſequeſtrum, Modeſtin. ſub Tit. de Verb. Significat. eum accepit, apud quem plures rem aliquam, de quâ controverſia eſt, depoſuerunt: ità dictum, quòd ejus qui electus ſit, utraq; pars fidem ſequatur : eſt enim medius inter duos altercantes, apud quem aliquid ſeponitur. Hac auctoritate inducti Interpretes,* pacem F ſequeſtram, *inducias interpretantur, quòd mediæ ſint inter bellum præteritum & futurum. Ego, quanquàm mihi non omninò hæc ſententia diſplicet, quod pax paucorum, ut duodecim dierum, & induciæ in eâdem penè causâ, & definitione ſint : frigidiusculum tamen exiſtimo, hic pacem ad ſequeſtri inſtar, inter bellum diverſi temporis, mediam collocare : nam potius inter altercantes, hoc eſt, Teucros & Rutulos, conſtituenda fortè fuit. Eo exemplo & ratione accipere pacem ſequeſtram ſimpliciter præſtiterit intermediam, intercedentem,* προξενοῦσαν καὶ μεσεγγυωμένην, *cujus interventu impunè adverſæ partes & innocuè rebus ſuis vacare & ſupereſſe potuerint.* Et quæ ſequuntur. Dudo Veromandenſis de moribus & actis primorum Normanniæ Ducum Lib. 1. p. 63. *Petunt ſequeſtrâ pace portus, causâ mutuandi raptum fœnus.* Joſephus Devonius Lib. IV. de Bello Trojano:

Deligitur, qui dicta ferat, qui pace ſequeſtrâ
Res Danaûm, Spartæ ſpolium, raptamq; repoſcat.

Pag. 145. verſ. 7. *Sivaldus undecim ſalum paronibus*] *Paro*, navis prædatoria. Iſidorus Lib. XIX: *Paro, navigium piratarum apertum, & ex ijs ità vocitatum.* Cicero:

Tunc ſe fluctifero tradit mandatq; paroni.

Et alibi: *Parunculis ad littus ludit celeribus.* Svidas habet παρῶναι, εἴδη πλοίων: lege παρῶνες.

8. *Bracteatam auro liburnam*] Liburnam auro incruſtatam, auro obductam, inauratam, vel aureis laminis inductam. *Bractea*, tenuiſſima quævis lamina, cujuſcunq; metalli. Hymnus Natalitius Autoris incerti:

——————— *Veniunt Eôi*
Principes, dignum celebrare cultum,
Myſtica dona
Thus Deo, Myrrham Troglitin humando,
Bracteas Regi Chryſeas tulêre.

Ad quem locum vide Notas eruditiſſimas Viri de bonis autoribus præclarè meriti, M. Joannis Weitzij. D Paulinus Carm. 14.

Nam niſi fulva leves texiſſet bractea plantas.

Bracteatus, bracteâ obductus. Apud Senecam Epiſt. 41. *Leo bracteatus* dicitur ornatus bracteâ. Idem eleganti tralatione *bracteatam felicitatem* vocat, hoc eſt, non ſolidam, ſed tenuem & adumbratam, ut Lipſius exponit. Haud ſecus ac Plinius in Panegyr. *Mentis aureæ dictum bracteatum*; Fulgentius, *Bracteatam eloquentiam*. Ammianus Marcellinus Lib. XIV. *Statuas auro curant imbracteari.* Et Lib. XVII. *Facis imitamentum in figura æreum, itidem auro imbracteatum, velut abundanti flamma candentis.* Ità Sidonius Lib. 2. Ep. 10. *Bracteatum lacunar.* Et Lib. 8. Epiſt. 8. *Geſtatorias bracteatas.* Martianus Capella Lib. 1. *Comas bracteatas* dixit.

Ibid. *Linteo excipit*] id eſt, Velo inſtruit, adornat, navigationi aptam reddit. Sic mox: *Intenta antennis lintea. Lintea* enim pro velis, frequentius uſurpata Poëtis.

16. *Proſpectumq; pelagi explicata malis carbaſa præſtruebant*] Sic de Argivis navibus Joſephus Devonius Lib. IV. de Bello Trojano:

Jam Pandionios collato robore portus
Argivæ tenuêre rates, ſpatiumq; negabat
Terra viris, velis aër, & puppibus æquor.

32. *At per ſolidum proficiſcentibus*] Hoc eſt, terreſtri itinere. *Solidum* enim hìc abſolutè pro terra ponitur.

Cuneo

48. *Cuneo frontem molitur*] Aciei frontem in cuneum diſponit. *Frons* enim pars anterior aciei. Unde Tacitus Lib. 3. *In frontem ſtatuerat ferratos.* Et in Vita Agricolæ: *Pugnare in frontem.*

51. *Qui regnum ſuo munere adeptus fuerit*] Nam mortuo Ingeldo, Sveciæ Rege, Ringonem, quem ex Haraldi ſorore ſuſtulerat, puerum admodùm, Haraldus, paterno regno, datis ei tutoribus, præfecit, ut Saxo libro ſuperiori commemorat. Sed Annales Iſlandici contendunt, Haraldi Hildetandi victorem fuiſſe, non Ringonem, verùm Sigvardum Ring, Regneri Lodbrogi patrem.

Pag. 146. verſ. 6. *Antiquum rediſſe chaos*] Lucanus Lib. 1.

——————— Sic cum compage ſoluta
Secula tot mundi ſuprema coëgerit hora,
Antiquum repetens iterùm Chaos, omnia miſtis
Sidera ſideribus concurrent. ————

Et Lib. VI.

Extimuit Natura chaos: rupiſſe videntur
Concordes elementa moras; rurſusq; redire
Nox manes miſtura deis ——————

Alcimus Avitus Lib. IV.

Intereà magnâ pontus ſe mole movendo,
In Chaos antiquum, linquens mundana, redibat.

Hericus Monachus Altiſſiodorenſis Lib. III. Vitæ S. Germani, fol. 33.

Fulmina mixta volant, jam confudiſſe putantur
Concordes elementa vices, mundiq; ruinâ
In priſcum reditura Chaos. ——————

Galterus Lib. IV. Alexandr. fol. 48.

Concurrunt acies, it tantus ad æthera clamor,
Et vulgi ſtrepitus, quantum ſi diſſona mundi
In chaos antiquum rediviva luce relabens,
Machina corrueret, rerum compage ſolutâ,
Horriſonumq; darent concuſſa elementa fragorem.

9. 10. *Dies effuſa telorum grandine tegebatur*] Ita Lucanus Lib. III. verſu 545.

——————— emiſſaq; tela
Aëra texerunt ——————

Virgilius Æneidos Lib. XII.

Ferrum alij torquent, & obumbrant æthera telis.

Carmen incerti in Xerxem, quod extat Lib. 2. Epigramm. Veter. pag. 50.

Perſes magnus adeſt, totus comitatur euntem
Orbis: quid dubitas, Græcia, ferre jugum?
Mundus juſſa facit, ſolem texere ſagittæ.
Calcatur Pontus, fluctuat altus Æthos.

Ariſtides Sophiſta de apparatu Xerxis ita: *Telis obtegebatur ipſe ſol; mare navibus, terra copiis pedeſtribus, aër ſagittis redundabat. Grandinem* verò *telorum* Saxo tranſlatè dixit, ut telorum denſitatem innueret: quomodo eâdem Metaphorâ Virgilius eodem libro *tempeſtatem telorum* & *ferreum imbrem* poſuit:

——————— It toto turbida cœlo
Tempeſtas telorum, ac ferreus ingruit imber.

A Sic *grandinem ſaxi* Joſephus Devonius de bello Trojano Libro VI.

At Phryges inſtantes prohibent, nunc grandine ſaxi,
Nunc ferri nimbo, nunc ſparſæ fulmine maſſæ.

Ammianus Marcellinus Lib. XIX. pag. 145. *Numeroſas gentes ad arma clamoribus diſſonis concitarunt: quarum concurſu, ritu grandinis hinc inde convolantibus telis, atrox committitur pugna.* Et pag.
B 147. *Nec minores in civitate luctus aut mortes, ſagittarum creberrimâ nube auras ſpiſsâ multitudine obumbrante.*

37. *Centum quadraginta quatuor ſagittæ pectus præliantis obſederant*] Multis igitur fortitudinis paraſangis Vbbo hic noſter Achillem illum Romanum, L. Sicinium Dentatum, poſt ſe reliquit, qui quinque tantum & quadraginta vulnera pectore exceperit, ut ex Varrone commemorat Valerius Maximus Lib. 3. Cap. 2. Honeſtiſſima
C vero illa ſunt vulnera, quæ adverſo corpore excipiuntur; ut averſa, pudenda. Videatur Matthæus Raderus ad Lib. III. Q. Curtij. Hinc non immerito, quod de Achille dixit Catullus, de Vbbone diceretur:

Hoſtibus haud tergo, ſed forti pectore notus.

44. *Ut erat falcato curru vectus*] *Falcatorum curruum* crebra apud Curtium mentio extat. Sic Libro IV. *Hos quinquaginta falcati currus ſequebantur.* Et mox ibidem: *Claudebatur hoc agmen*
D *alijs falcatis curribus quinquaginta.* Et paulo poſt: *His quoq; falcati currus erant quinquaginta.* Eodem libro: *Ingensq; ut crediderat, hoſtium terror, ducentæ falcatæ quadrigæ, unicum illarum gentium auxilium, ſecutæ ſunt.* Quas ità ſtatim deſcribit: *Ex ſummo temone haſtæ præfixæ ferro eminebant: utrinq; à jugo ternos direxerant gladios; & inter radios rotarum plura ſpicula eminebant in adverſum: aliæ deinde falces ſummis rotarum orbibus adhærebant; & aliæ in terram dimiſſæ, quicquid obvium*
E *concitatis equis fuiſſet, amputaturæ.* Ferè eadem eſt Livij deſcriptio: *Armatæ autem* [nempè falcatæ quadrigæ] *in hunc maximè modum ſunt. Cuſpides circa temonem ab jugo decem cubita exſtantes, velut cornua habebant, quibus quicquid obvium daretur, transfigerent. Et in extremis jugis binæ eminebant falces, altera æquata jugo, altera inferior, in terram devexa, ita ut quicquid à latere objiceretur, illa abſcinderet, hæc ut prolapſos ſubeunteſq; contingeret. Item ab axibus rotarum utrinq; eodem modo diverſæ deli-*
F *gebantur falces.* Videantur eruditiſſimæ in Curtium Notæ Matthæi Raderi. *Currus falcatos* cœlo adumbravit Steucchius in Commentar. ad Vegetium.

55. *Eidem ſe proſtratorum manes muneris loco dedicaturum*] Othinus etenim bellis præeſſe creditus, exiſtimabatur nullo modo melius placari poſſe, quàm ſangvine proſtratorum hoſtium, eorumq; quos captivos ſecum abduxerunt. Sic enim Olaus Magnus Lib. III, Cap. 3. *Othinum,*

num, qui bellis præſidebat, cruore & morte captivorum placabant; opinantes bellorum præſidem aptius humano cruore placari. Hinc bello cæſos, *Odino mactatos* dicebant. Vide quæ ſuprà notavimus.

Pag. 147. verſ. 4. *Jacebant circa currum Regis innumera extinctorum corpora.*] Non aliter ac Curtius Lib. 3. loquitur, de ingenti illa cæde, factâ circa Darij currum. *Circa Darij currum,* inquit, *jacebant nobiliſſimi duces ante oculos Regis egregiâ morte defuncti.* Et mox: *Circà eos cumulata erat peditum equitumq; obſcurior turba.*

23. *Uti arma, aurum, & quodcumq; opimum eſſet, liberaliter in nutrimentum rogi*] Fortium virorum arma cum ipſis funeribus, apud veteres conſumebantur: nec ſolùm hæc; ſed & cætera, quæ habuiſſent chariſſima. Silius Italicus de rogo, quem Annibal, Pœnorum Dux, Romano Conſuli ad Cannas cæſo ſtruxit, ità Lib. X.

Sublimem eduxere pyram, mollesq; virenti
Stramine compoſuêre toros, ſuperaddita dona
Funereum decus expertis, inviſus & enſis,
Et clypeus, terrorq; modò atq; inſigne ſuperbum,
Tum laterifaſces, captæq; in Marte ſecures.

Plura omnino de hoc ritu notatu digniſſima ſuppeditat nobis Doctiſs. Vir, Joh. Kirchmannus, Lib. III. de Funerib. Rom. Cap. 5. Videatur etiam Philippus Cluverus Lib. 1. Germaniæ Antiquæ, pag. 395, & ſeq.

Pag. 148. verſ. 23. *Hæreditatis nomine tentaturus*] Erat enim Omundus Sivardi Norvagiæ Regis ex filio Olone nepos.

29. *Oddo quoq; Omundo manum junxerat*] *Manum,* id eſt, copias ſuas, cum exercitu Omundi conjunxerat, ut unitis viribus Ringonem adorirentur.

36. *Alter proræ præeſſe juſſus*] Is Plauto *Proreta* dicitur, qui in prora tutelæ navis præſidet. Rudent. Act. IV. Sc. 3. *Si tu proreta iſti navi es, ego gubernator ero.* Græcis πρωρεύτης & πρωρεύς. Videatur Lazarus Bayfius de re navali, pag. 117.

Pag. 149. verſ. 26. *Omundum avidè petitum*] Ità haud dubiè legendum. Nam ab Omundo Ruſla interfecta; & Ringo jam prius occubuerat.

45. *Quàm ſerum naturæ jaculum opperiri*] Quàm expectare mortem illam naturalem, quam ſenium & longævitas adfert. *Jacula, ſpicula, & alia tela,* morti ſolens tribuit Saxo.

Pag. 150. verſ. 2. *Parricidij pœnitentia adductus*] Hoc eſt, cædis regiæ à ſe perpetratæ. Rectè enim *Parricidij* nomine venit facinus illud ſceleſtiſſimum, quum Olonem interficeret Starchaterus. Nam Principes & Reges dicuntur *Patres patriæ*: quorum interfectio propterea non injuria *parricidium* vocatur, & inſtar parricidij punitur.

13. *Ut ſine regreſſu pronas agit alveus undas*] Ovidius in eandem fere ſententiam Lib. XV. Metamorphos.

Ipſa quoq; aſſiduo labuntur tempora motu,
Non ſecus ac flumen, neq; enim conſiſtere flumen,
Nec levis hora poteſt: ſed ut unda impellitur undâ,
Vrgeturq; prior veniente, urgetq; priorem;
Tempora ſic fugiunt pariter, pariterq; ſequuntur.

17. *Illa oculos hominum pariter greſſusq; relidit*] De Iliade malorum, quæ ſecum ferre ſenectus ſolet, luculentiſſimi ſunt verſus Cornelij Galli, vel potius Maximiani, quem Boëthij tempore vixiſſe volunt, Elegia I. qui in multis mentem Saxonis noſtri tàm proximè referunt, ut lac lacti, ovum ovo vox dixeris ſimilius. Nam ubi Saxo habet:

Illa oculos hominum pariter greſſusq; relidit,
Eripit os animumq; viris ——————
Occupat occiduos artus, fruſtratur anhelæ
Vocis opus, vegetamq; premit torpedine mentem;
Dùm paritur tuſſis, dùm pellis ſcabida prurit.
Dens ſtupet exeſus, ſtomachus faſtidia gignit.
Evacuat juvenile decus: marcore colorem
Oblinit & piceâ crebras ferit in cute rugas.
Jamq; minus vegetum corpus fulcimine tutor.
Flaccida ſubjectis innixus membra bacillis.

Ad eundem planè modum ψευδεπίγραφος Gallus de Senectutis incommodis conqueritur:

Non habitus, non ipſe color, non greſſus euntis,
Non ſpecies eadem, quæ fuit ante, manet.
Jam minor auditus, guſtus minor, ipſa minora
Luminâ, vix tactu noſcere certa queo.
En lethæa meam ſubeunt oblivia mentem,
Nec confuſa ſui jam meminiſſe poteſt.
Hinc miſerum ſcabies, hinc tuſſis anhela fatigat;
Continuos gemitus ægra ſenectus habet.
Quæ modò profuerat, contraria redditur eſca:
Faſtidita jacet, quæ modo dulcis erat.
Pro niveo rutiloq; prius, nunc inficit ora
Pallor, & exanguis funereusq; color.
Aret ſicca cutis ——————
Hinc eſt quod baculo incumbens ruitura ſenectus,
Aſſiduo pigram verbere pulſat humum.
—————— *trunco titubantes ſuſtinet artus.*

22. *Dùm pellis ſcabida prurit*] Leges Pedarias ſolens migrat Saxo. Sic primam hujus vocis produxit. *Scabidam* dixit pro *Scabioſa,* quæ vox magis uſitata. Hieronymus adverſus Jovium: *Utrum ſcabidum pecus ſit, & morbidum: an vegetum atq; ſubſultans?* Accedit proximè ad illud Latinum, noſtræ vernaculæ dictio Skabbed / quâ *ſcabioſum* exprimimus.

34. *Innixus membra bacillis*] Senes enim baculis greſſus adjuvant. Ovidius VIII. Metamorph.

Membra levant baculis, tardiq; ſenilibus annis.

Titus Calpurnius Ecloga V.

Adſpicis ut nobis, jam dudum mille querelas
Adferat, & baculum premat inclinata ſenectus.

Seneca

Seneca Hercule Furent.

Iners ſenectus adjuvat baculo gradus.

Columbanus Abbas Epiſtolâ ad Sethum:

Multa ſenem fragilis vexant incommoda carnis,
Nam macie turpi tabeſcunt languida membra.
Tunc genuum junctura riget, venasq́ per omnes
Illius in toto frigeſcit corpore ſanguis:
Sic baculo nitens artus ſuſtentat inertes.

Adde Juvenalem Satyrâ X, cujus perſimiles ſunt de Senectute verſus:

Sed quàm continuis, & quantis longa ſenectus
Plena malis? Deformem & tetrum ante omnia vultum,
Diſſimilemq́ ſui; deformem pro cute pellem
Pendentesq́ genas, & tales aſpice rugas,
Quales umbriferos ubi pandit Tabracha ſaltus,
In vetula ſcalpit jam mater ſimia bucca.
Una ſenum facies; cum voce trementia membra,
Et jam læve caput, madidiq́ infantia naſi.
Frangendus miſero gingivâ panis inermi.
Non eadem vini atq́ cibi, torpente palato,
Gaudia. ——————————
Præterea minimus gelido jam corpore ſanguis
Febre calet ſolâ: circumſilit agmine facto
Morborum omne genus ——————
Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis, ambos
Perdidit ille oculos, & luſcis invidet; hujus
Pallida labra cibum digitis capiunt alienis.
—————————— *Sed omni*
Membrorum damno major dementia, quæ nec
Nomina ſervorum nec vultum agnoſcit amici,
Cum quo præteritâ cœnavit nocte, nec illos
Quos genuit, quos eduxit. ——————

40. *Infracti rebus ſuccurrat amici.*] *Infracti*, eſt ſenio & adversâ fortunâ fracti ac debilitati. *Infractæ fortunæ homines* vocat Valerius Max. Lib. IV. Cap. 7. *Accedit huc quòd infractæ fortunæ homines magis amicorum ſtudia deſiderant, vel præſidij, vel ſolatij causâ.*

48. *Dapſilitate ſtudet multos ſuperare potentes*] *Dapſilitas* eſt liberalitas. Hericus Monachus Altiſſiodorenſis, in Præfatione ad Carolum Imperatorem: *Id tibi ſingulare ſtudium effeciſti, ut ſicubi terrarum magiſtri florerent artium, quarum principalem operam Philoſophia pollicetur, hos ad publicam eruditionem undecunq́ tua Celſitudo conduceret, comitas attraheret, dapſilitas provocaret.* Daniæ noſtræ à *dapſilitate* nomen impoſuiſſe Julium Cæſarem, auctor eſt Ericus Rex Daniæ, ſub initium Chronici ſui: *Julius*, inquit, *Cæſar primò eam fertur Daciam appellaſſe, propter hoſpitalitatem & dapſilitatem hujus gentis. Dapſilis*, eſt, liberalis, munificus, largus; item copioſus. Columella: Uva *muſto dapſilis*, id eſt, larga, copioſa, & muſti ubertate luxurians. Græca hæc dictio eſt civitate Latinâ donata. Græcis enim δαψίλεια dicitur largitas, liberalitas, opulentia, affluentia rerum; & δαψιλής, benignus, abundans, co-
A pioſus, uber, amplus, largus opum. Cato de moribus Lib. 1. verſ. ult.

Dapſilis interdum notis, & carus amicis,
Quum fueris felix, ſemper tibi proximus eſto.

Galtherus Alexandreidos Lib. 1.

Non opus eſt vallo, quem dextera dapſilis ambit.

Pag. 151. verſ. 31. *Agitare pilam, morſa nuce veſci*] Videtur auctor mentem intendere ad ludos iſtos pueriles, *pilæ*, videlicet & *aleæ*, cujus ſpecies *nuces* etiam fuere. *Alea* etenim optimæ notæ
B ſcriptoribus latiori ſignificatione denotat omnem ludum, qui in fortunæ conſiſtit arbitrio. Quâ ſignificationis generalitate etiam *Nuces* continentur; unde & ipſæ dicuntur *Alea.* Martialis Lib. XIV. Epigramm. 18.

Alea parva nuces, & non damnoſa videtur,
Sæpè tamen pueris abſtulit illa nates.

Idem Martialis Lib. IV. Epigr. 66. v. 22.

Suppoſita eſt blando nunquam tibi teſſera talo,
Alea ſed parcæ ſola fuere nuces.

C Ovidius in Elegia de Nuce:

Quatuor in nucibus non amplius alea tota eſt.

Erat autem iſte ludus fœminarum tantum, aut puerorum; non verò ſenum, quibus ad nuces iterum redire neutiquam fas erat. Unde Horatius Libr. 2. patrem quendam, filium ſuum à pueritie deſcribentem, ità loquentem introducit:

——— *poſtquàm te talos, Aule, nucesq́*
D *Ferre ſinu laxo, donare, & ludere vidi.*

Et iterùm Martialis Lib. V. Epigr. ult.

Jam triſtis nucibus puer relictis
Clamoſo revocatur à magiſtro.

Unde iſtud tritum, *Nuces relinquere*, quod Philologis nihil aliud eſt, quàm pueriles iſtas cupiditates exuere. Inde Perſius Sat. 1.

—— *Et nucibus facimus quæcunq́ relictis,*
Cum ſapimus patruos ——————

Ubi Ant. Foquelinus ait: *Ludus nucum, puerilis cu-*
E *piditatis ſpecies eſt. Proverbium autem in eos olìm uſurpabatur, qui uxorem ducebant, quoniam ipſo nuptiarum die nuces ſpargebant.* Laurent. Ramireſius, Hiſpanorum Doctiſſimus, ad Epigramm. 66. Lib. 4. Martialis: *Nuces*, inquit, *relinquere, eſt à puerorum moribus abſcedere, ætate jam ſuadente.* Michael Caſparus Lundorpius in eruditiſſimis ſymbolis ad iſta Petronij verba: *Cujus anni ad teſſeram venerunt: Nam puerorum*, inquit, *& adoleſcentium, nuces: virorum autem & ſenum teſſe-*
F *ræ, id eſt, eorum, qui ſui juris erant, nucesq́ reliquerant. Etenim*, Nuces relinquere, *Proverbium apud Perſium, de ijs, qui virum affectant, aſpirantq́ ad maturæ vitæ libertatem.* Ut autem *relinquere nuces*, pueriles nugas abjicere vocamus: ità eâdem locutione dicimus *ad nuces redire, nuces repetere, nucibus iterùm indulgere*, de ijs, qui eaſdem nugas, & vitia puerilia reaſſumunt, & ſemper puerorum more agere conſveſcunt. Cæterum de nucibus ludendi variis modis, operæ pretium eſt adire

adire & conſulere eruditiſſimum & aureolum A
planè libellum Clariſs. Viri, Andreæ Senftlebij, quem *Nuces Saturnalitias* inſcripſit. Quòd autem Saxo dixat *morsâ nuce veſci*, intelligendum arbitror, de eo, qui inter ludendum nuces lucratur, quibus poſt victoriam ſumma cum voluptate veſcitur.

42. *Quid præmia ductus*] *Ductus* pro *ductamine*, ſive ducendi officio; quod & *Ducatus* dicitur. Petrus Chryſologus Homiliâ de Magis: *Gaudent in terra ſe ad Deum, ducatu unici ſideris,* B
perveniſſe. Increpat autem jure merito Starchaterus Hatherum, quod ſeni & cæcutienti, non niſi præmio adductus, itineris ducem ſe præbere voluerit.

47. *Cui debueras ultrò dux eſſe vianti*] *Vio* eſt iter facio. Onomaſt. Vetus: *Vio*, ὁδεύω. Apulejus Florid. *Ut ferè religioſis viantium moris eſt.* Et Metamorph. Lib. X. *Vianti maritus domus expugnationem nunciaret.* Ammianus Marcellinus C
Lib. XV. *Cottias extruxit compendiarias, & viantibus opportunas.* Solinus Cap. XL. *Exitium viantium.* Et Cap. XLII. *Acceſſus viantium.*

Pag. 152. verſ. 2. *Cruſtula ſpumantis patinæ bulligine tingis*] Rara equidem *Bulliginis* vox eſt, & plane barbara: ſed quæ nihil aliud ſignificare videtur, quàm jusculi adipati pinguedinem in bullas usq; effervescentem. Catholicon Johannis de Janua duo nobis ejusdem fere ſignificationis vocabula repræſentat: *Bullio, Bullionis*; & D
Bullor, bulloris; id eſt, tumor aquæ bullientis.

8. *Doctior aſſvetam cineri proſternere Gallam*] Fortè hic legendum *pallam*: ut ſit ſenſus; Hatherum paratiorem eſſe ad ſternendum in foco *pallam*, id eſt, pallium ſuum, ut ad ignem obdormiſcat. Non aliter ac veteres Germani quietem capturi, Urſorum, Luporum aut Canum pelles, ad focum humi cubantes, ſibi ſubſternere ſolebant. Undè qui per ignaviam, pigritiamq;, & inertiam, urſinam pellem nunquam relinquebant, vocabantur per contumeliam Bärenhäuter/ quaſi dicas, *urſinarum pellium incubitores.* Lectionem noſtram confirmare videntur ſequentia:

Indormire Lari, ſomnos celebrare diurnos.

Cæteroquin *Galla* eſt inſtrumentum cerdonum, quo coria purgantur & peralbantur. *Galla* etiam dicitur quædam herba & fructus quercuum, unde fit pulvis ad aptanda coria, qui ſimiliter *Galla* vocatur. Gloſſar. *Galla*, Κηκὶς.

35. *Pro virgine chara*] Helga nempe, Ingelli ſorore, cujus in gratiam, cum ſeptem, vel potius novem, duellum inivit, eosq; omnes ferro conſumpſit: de quo Saxo ſuprà Lib. VI.

51. *Vincit opus famam*] In eandem ferè ſententiam Bernhardus Morlanenſis Lib. I de contemptu Mundi, cœleſtis patriæ mentionem faciens:

Laude ſtudens ea tollere, mens mea victa fatiſcit;
O bona gloria, vincor; in omnia laus tua vicit;

Quintilianus Declamat. VI. *Omnia licet huc revocemus præterita, & ad canendas unius laudes univerſorum vatum ſcriptorumq; ora conſentiant, vincet tamen res iſta mille linguas, ipſamq;, ſi ſit aliqua corpore uno, facundiam, materia ſuperabit.*

Pag. 153. verſ. 10. *Hoc etiam anticipare licebit.*] Gemina gemella ſunt illa Cornelij Galli, jam dictâ Elegiâ:

Sed mihi venturos melius prævertere caſus,
Atq; infelices anticipare dies.
Pœna minor certam ſubitò perferre ruinam;
Quod timeas, gravius ſuſtinuiſſe diu.

13. *Mors optima tunc eſt Quum petitur*] Illorum enim obitus felix eſt, quorum ſola mors eſt votum. Aliter Publ. Syrus:

Dum vita grata eſt, mortis conditio optima eſt.

Sed idem alibi:

Bona homini mors eſt, vitæ quæ extinguit mala.

Boëthius Lib. I. de Conſolat. Philos.

Mors hominum felix, quæ ſe nec dulcibus annis
Inſerit, & mœſtis ſæpè vocata venit.

15. *Ne miſeros caſus incommoda proroget ætas*] Quintilianus Declamat. IV. *O mors laudanda fortibus, expetenda miſeris, non recuſanda felicibus!* Boëthius loco ſuprà citato:

Nunc quia fallacem mutavit nubila vultum,
Protrahit ingratas impia vita moras.

Seneca in Thebaide. v. 45, & ſequent.

Deſertor animæ, fortis in partem tui,
Omitte pœnas langvidas longæ moræ;
Mortemq; totam recipe, quid ſegnis traho?

26. *Terræ glebam morſu carpſiſſe fertur*] Viri fortes in bello morituri ſolent terram mordicus appetere. Id quod ſignum eſt ingenitæ ferocitatis; ut rectè ſequentibus verbis innuit Saxo: *Ferocitatem animi moribundi oris atrocitate declarans.* Itâ Rex Agamemnon inter alias minas Priamo intentatas apud Homerum Iliad. II. E
verſ. 418.

——— Πολέες δ' ἀμφ' αὐτὸν ἑταῖροι
Πρηνέες ἐν κονίῃσιν ὀδὰξ λαζοίατο γαῖαν.
——— *Multi & circa ipſum ſocij*
Proni in pulveribus mordicus capient terram.

Euripides alicubi:

——— γαῖαν ὀδὰξ ἑλόντες
Πίπτουσι ———

Virgilius Lib. XI. Æneid. de Eumenio:

F *Sangvinis ille vomens rivos cadit, atq; cruentam*
Mandit humum, moriensq; ſuo ſe in vulnere verſat.

Virgilius itidem Lib. XI. de Mezentio:

Egregius animi, qui, ne quid tale videret,
Procubuit moriens, & humum ſemel ore momordit.

Ad quem locum frigida planè eſſe exiſtimo, quæ ex Lucano notat Servius, dum vulneratis ait in more fuiſſe poſitum, ut vel terram, vel arma mor-

morderent, ne dolorem eorum indicaret gemitus. Verſus Lucani Lib. VIII. extant, de Pomponio jamjam morituro: A

Continuitq; animum, ne quas effundere voces
Poſſet, & æternam fletu corrumpere famam.

Servio tamen aſſentiri videtur Silius Italicus Lib. IX. de Scævola:

Volvitur ille ruens, atq; arva hoſtilia morſu
Appetit, & mortis premit in tellure dolores.

Quintilianus Declamat. XII. *Terram morientes momorderunt.* Claudianus de Bello Getico p. 223. B

Ille tamen, mandante procul Stilicone, citatis
Acceleravit equis, Italamq; momordit arenam.

hoc eſt, *occiſus in Italia*: quomodo hunc locum exponit Doctiſſimus Barthius in Notis ſuis aureolis ad eundem Poëtam. Pindarus Thebanus Iliados Epitoma:

——— *Ictus in ingvine Leucon*
Concidit infelix, proſtratus vulnere forti,
Et carpit virides moribundus dentibus herbas. C

Plinius Lib. VIII, Cap. 16. tradit *à moriente Leone humum morderi:* quo nullum eſt inter omnia animalia ferocius aut generoſius. Hinc originem ſumpſiſſe videtur Germanis hodieq; uſitatiſſima de ijs loquendi formula, qui in præliis occumbunt: Sie haben ins Graß beiſen müſſen. Huc facit illuſtris ille locus ex Commentarijs prorſus divinis Evthymij, Monachi Zigaboni, ubi iſtum Pſalmi LXXI. verſum exponit: Et inimici ejus terram lingent] *Judæi*, inquit, D *Chriſti occiſores jugulabuntur. Solent enim, qui violentâ morte pereunt, præ gravi dolore terram mordicus apprehendere.*

46. *Trabem enim in modum præli oblongam*] Tale etiam machinamentum, necandæ matri Agrippinæ, excogitavit ſceleſtiſſimus poſt homines natos Imperator, imò monſtrum potius, quàm homo, NERO Claudius: *Nam cum eam ter veneno tentaſſet, ſentiretq; antidotis præmunitam, lacunaria, quæ noctu ſuper dormientem, luxatâ* E *machinâ, deciderent, paravit.* Verba ſunt Suetonij, in Vita Neronis, Cap. XXXV.

Pag. 154. verſ. 39. *Ad regalium mancipiorum magiſterium transfertur*] Innuit his verbis Saxo Iſmarum Sclavorum Regem, aulicis ſuis, tanquam Ephorum quendam, præfeciſſe Jarmericum, & veluti perpetuam morum cenſuram in regios miniſtros ipſi commiſiſſe. *Magiſterium* etenim pro ſumma poteſtate, item pro diſciplina ſumi, ſuprà nobis abundè dictum eſt. F

Pag. 155. verſ. 3. *Quò viribus pervenire nequibat, arte aſſurgendum procurat*] Cum etenim viribus res obtineri non poteſt, dolus adhibendus, juxtà illud Lyſandri apophthegma: ἂν ἡ λεοντῆ μὴ ἐξίκηται τὴν ἀλωπεκὴν πρόσαψον, *Si leonina pellis non ſufficit, vulpina addenda.* Nam is, quemadmodum in ejus vita memorat Plutarchus, irridere ſolitus eſt, qui velut ab Hercule prognati, bellum apertis viribus, citràq; dolum gerendum eſſe cenſebant, cum ipſe magis exiſtimaret boni ducis officium eſſe, quo Leonina pellis non attingeret, eo contendendum aſſutâ vulpinâ. Quod quidem propemodum indicat & Maro, cum ait:

——— *Dolus an virtus quis in hoſte requirat?*

Apud Polyænum Stratagem. Lib. II. Cap. 5. Cleandridas Thurijs numero paucioribus mandans, ne cum hoſtium multitudine congrederentur, inquit: ὅπου μὴ ἐξαρκεῖ ἡ λεοντῆ, τότε χρὴ καὶ τῆς ἀλωπεκῆς προσράπτειν: *Ubi non ſufficit pellis leonina, ibi vulpina adſuenda eſt.*

4. *Fiſcellam itaq; biblo ac vimine textam*] Juncea *fiſcella*, vel vimine texta, celebre opus eſt paſtorum; ſed alios in uſus, quàm hoc in loco. *Biblos*, juncum ſignificat. Lucanus Lib. III.

Nondum flumineas Memphis contexere biblos
Noverat ———

Quod Saxo hic *Biblo* dixit, Nemeſianus *fluviali junco* expreſſit Eclogâ I.

Dum fiſcella tibi fluviali, Tityre, junco
Texitur, & raucis reſonant tua rura cicadis.

Venantius Fortunatus Lib. XI, Carm. 12.

Iſta meis manibus fiſcella eſt vimine texta,
Credite mî caræ mater & alma ſoror.

Fiſcellam verò terrendis avibus contextam Græci Μωρμολύκιον, Latini *Terriculamentum*, Nos een Ræër dicimus.

Pag. 157. verſ. 19. *Ejuſdemq; illatus accipiter*] Quo nempè in venationibus & aucupijs uſus fuerat. Magni etenim ab omni memoria id genus oblectamenti fecère Reges, Principes atq; Magnates: adeò ut lege etiam prohiberent, ne quis ſpatham, vel accipitrem ſuum, in ipſam capitis redemptionem dare cogeretur: ſcilicet cum hic non minus vitæ eſſet ſolatium, quàm illa libertatis vindex atq; præſidium. Artem hanc cum accipitre aucupandi *Acceptoriciam* vocat Nobiliſſimus Vir, & Variarum Antiquitatum peritiſſimus, Henricus Spelmannus, Archæologi ſui pag. 7. videlicet ab *Acceptore*, quo nomine antiquitus dicebatur *Accipiter*. Lucilius apud Chariſium Lib. 10. *Exta acceptoris & ungvis.* De eâdem arte Libri extant Friderici II. Imperatoris, Manfredi Regis, & Alberti Magni, qui junctim prodicère omnes Auguſtæ Vindelicorum, ante annos quadraginta.

27. *Rex mœnibus, quàm acie, tutius dimicandam exiſtimans*] At miſerrimum omnium claudi obſidione. Illuſtris eſt locus Hegeſippi in Prologo de Judæis: ubi inter alia, quibus oſtendit, eos ſibi propriæ cladis auctores fuiſſe, & hoc poſtremo addit: quod eis *ſpes omnis in mœnibus, non in viribus fuerit; cum ſit maximè omnium miſerabile claudi obſidione: quæ etiam, ſi benè procedit, ſæpius augere, quàm minuere pericula ſolet.*

30. *Fulgentes auro cetræ*] *Cetra, cetræ*, genus ſcuti rotundi. Varro περὶ Φιλονεικίας: *Quis rotundam facere cetram neſciat?* Servius ad illud

Virgilij

Virgilij Libr. VII. Lævas cetra tegit--: *Cetra*, inquit, *ſcutum loreum, quo Africi & Hiſpani utuntur, utuntur & Galli, & Perſæ, & Britanni.* Unde *cetrati* dicuntur milites cetris muniti. Latini *Peltas* & *cetras*, pro eodem ferè genere clypei, uſurpant. Livius: *Nocte cetratos, quos Peltaſtas vocant, in inſidijs abdicârant.* Fuit autem *cetra, ἀσπὶς λῃστρικὴ, ſcutum latronum.*

44. *Trunco inter exanimes corpore rotabatur*] *Rotabatur*, hoc eſt, volvebatur huc illuc. Lucanus Lib. VI. verſ. 220, & ſeq.

Pannonis haud aliter poſt ictum ſævior urſa,
Cum jaculum parvâ Libys amentavit habenâ,
Se rotat in vulnus ——————

Pag. 158. verſ. 32. *Per ſummam cœli intemperantiam*] Novè dictum, *intemperantia cœli*, pro intemperie. Sunt tamen qui contendunt, *intemperiem* pro intemperantia vulgò poni, & *cœli ſoliq; intemperantiam*, potius quàm *intemperiem* dicendam.

Ibid. *Victualium raritate*] *Victualia* pro annona, reliquisq; ad victum neceſſarijs. Fulbertus Carnotenſis Epiſt. VII. *Domos ejus, & terras, & fruges, & omnia victualia pervaſit.* Ivo Carnotenſis Epiſt. IX. *Gratis oblatâ portione victualium ſuorum.* Cæſarius Heiſterbaccenſis Lib. X. Cap. 49. *In adventu Domini, hæretici Mediolanenſes, hæreticis, qui erant in Brixia, multa plauſtra cum victualibus tranſmiſerunt.* Matthæus Paris Hiſtor. Anglicæ pag. 30. *Ubi reperientes copiam auri, argenti, jumentorum, cum gregibus, armentis, & victualibus collectis, & papilionibus & tentoriis, in caſtris à propriis ſunt recepti.*

Pag. 159. verſ. 31. *Aggone atq; Ebbone auctoribus*] Paulus Warnefridus Diaconus, vetuſtiſſimus rerum Longobardicarum ſcriptor, quem Saxo ipſe paulò pòſt ad teſtimonium citat, primos hoſce Longobardorum Duces perperam nominat *Ibor* & *Ajonem* Lib. 1. Cap. 3. *Igitur*, inquit, *ea pars, cui ſors dederat genitale ſolum excedere, exteraq; arva ſectari, ordinatis ſuper ſe duobus ducibus, Ibor ſcilicet & Ajone, qui & germani erant, & juvenili adhuc ætate floridi, cæteriuq; præſtantiores*: & quæ ſequuntur.

35. *Quorum mater Gambaruc*] Paulus Diaconus *Gambaram* appellat, loco mox dicto: *Horum erat ducum mater, nomine Gambara, mulier, quantum inter ſuos, & ingenio acris, & conſilijs provida: de cujus in rebus prudentiâ non minimum confidebant.*

40. *Sorte deligerentur*] Idem quoq; Warnefridus tradit, cujus hæc ſunt verba, mox Cap. 2. Libr. 1. ubi de Scandinavia inſula loquitur: *Intra hanc ergò conſtituti populi, dùm in tantam multitudinem pullulaſſent, ut jam ſimul habitare non valerent, in tres, ut fertur, omnem catervam partes dividentes, quæ ex illis pars patriam relinquere, novaſq; ſedes exquirere deberet, ſorte perquirit.* Vetuſtiſſimum autem fuiſſe apud Boreales natio-

A nes ritum, ut quoties terra nimiâ populi multitudine exuberaret, ſorte eligerent, qui patriâ excederent, alibi locorum ſedes quæſituri, teſtis eſt Dudo de S. Quintino Lib. 1. Hiſt. Normann. *Hæ namq; gentes petulanti nimium luxu exardeſcentes, fœminasq; quàmplurimas ſingulari turpitudine commiſcendo ſtuprantes, illinc ſuboles innumeras obſcœnâ illiciti connubij commiſtione patrando generant. Hi poſtquàm adoleverint, pro rerum poſſeſſionibus contrà patres, avosq;, aut ſæpius inter ſe, ferociter objur-* B *gati, cum fuerint exuberantes, atq; terram, quam incolunt, habitare non ſufficientes, collectâ ſorte multitudine pubeſcentium, veterrimo ritu, in externa regna extruduntur nationum, ut adquirant ſibi præliando regna, quibus vivere poſſint pace prepetuâ.*

50. *Blekingiam advecti*] *Blekingiam* non agnoſcit Warnefridus: verùm ejus loco *Scoringæ* cujusdam meminit, quæ fortè noſtra erit *Scania*, Cap. VII. Lib. 1. *Igitur egreſſi de Scandinavia VVinili, qui & Longobardi, cum Ibor & Ajone ducibus, in* C *regionem quæ appellatur Scoringa, venientes, per annos illic aliquot conſederunt.* Videatur etiam Caput X. ejusdem, ubi denuo *Scoringæ* meminit.

Ibid. *Boringiam præternavigantes*] Omninò legendum arbitror *Boringiam*, inſulam maris Balthici, quatuor circiter milliaribus à Scania remotam, quæ nobis Boringholm dicitur. Ea etenim in Gutlandiam navigantibus è Scania ſive Blekingia, primùm ſe offert; ut ex tabulis Geographicis liquet. Paulus Diaconus *Maurin-* D *gam* appellat. Sic enim Cap. XI. *De qua* (Scoringâ) *egredientes, dùm in Mauringam tranſire diſponerent, Aſſipitti eorum iter impediunt, denegantes eis omnimodis per ſuos terminos tranſitum.* Et Cap. XIII. *Igitur Longobardi tandem in Mauringam pervenientes.*

51. *Ad Gutlandiam ſe appulerunt*] Paulus Diaconus Cap. XIII. *Egreſſi itaq; Longobardi de Mauringa, applicuerunt in Golanda* (pro Gutlandia) *Ubi aliquanto tempore commorati dicuntur.*

E Ibid. *Ubi & Paulo teſte*] *Paulo*, nempe, *Diacono*, cujus verba hac de re extant Lib. 1. Cap. 8. *Refert hoc loco antiquitas ridiculam fabulam, quòd accedentes VVandali ad VVodan, victoriam de VVinilis poſtulaverint; illeq; reſponderit, ſe illis victoriam daturum, quos primo oriente Sole conſpexiſſet. Tunc acceſſiſſe Gambaram ad Fream uxorem VVodan, & VVinilis victoriam poſtulaſſe: Freamq; conſilium dediſſe, ut VVinilorum mulieres ſolutos crines, ergà faciem, ad barbæ ſimilitudinem componerent, maneq; primo cum* F *viris adeſſent, ſeſeq; à VVodan videndas pariter è regione, quâ ille per feneſtram, Orientem verſus, erat ſolitus aſpicere, collocarent: atq; ità factum fuiſſe. Quas cum VVodan conſpiceret oriente Sole, dixiſſe: Qui ſunt iſti Longobardi? Tunc Fream ſubjunxiſſe, ut quibus nomen tribuerat, victoriam condonaret; ſicq; VVinilis VVodan victoriam conceſſiſſe.* Cæterùm *VVodan*, cujus hic fit mentio, ipſe eſt *Othinus*, de quo Saxo paſſim: & *Frea*, ejus conjux, ipſa eſt, quæ & hic, & Lib. 1. Saxoni *Frigga* & *Frig* dicitur.

Longo-

52. *Longobardorum vocabulum*] Paulus Diaconus Lib. I. Cap. 9. *Certum tamen eſt Longobardos ab intactæ ferro barbæ longitudine, cùm primitus VVinuli dicti fuerint, ità poſtmodùm appellatos. Nam juxtà illorum Linguam* Lang/ *Longam;* Bart/ *Barbam ſignificat.* Indè etiàm *Longobardos* dictos Iſidorus tradit Etymolog. Lib. IX. Cap. 2. *Longobardos vulgò ferunt nominatos à prolixà barbâ & nunquam tonſâ.* Guntherus Lib. 2. Ligurini, pag. 29.

Dicitur à longis ea Longobardia barbis.

Straboni in Aſia Lib. XI. referuntur Μακροπώγωνες, haud dubiè & ipſi à longarum barbarum augmento ſic appellati. In noſtris autem Langobardis occaſionem antiquiſſimis temporibus, atq; cauſam nominis fuiſſe exiſtimo eandem, quam Tacitus, in libello de Germania, Chattis maximè ſuo ævo adſcribit, his verbis: *Et aliis Germanorum populis uſurpatum, rarâ & privatâ cujusq; audentiâ, apud Cattos in conſenſum vertit; ut primùm adoleverint, crinem, barbamq; ſubmittere, nec niſi hoſte cæſo, exſuere votivum obligatumq; virtuti oris habitum.* Æthicus equidem, & alij ejusdem ævi ſcriptores per O gentem vocarunt *Longobardos.* At rectius magisq; genuinè Strabo & Tacitus, Ptolomæusq; ac Procopius per A vocabulum eorum protulerunt. Undè etiam apud Paterculum, qui ſub Tiberij ductu IX per annos in Germania, cum alibi, tum apud Albim militavit, vitiatum eſſe putaverim gentis nomen Longobardi. Quamquam neſcius non ſim in poſtremis editionibus Pauli Diaconi ubique, & in Procopij exemplaribus, ſæpè *Longobardos* eſſe ſcriptos. Verùm id κρίσει edentium eſt factum. Manuſcripta Diaconi exemplaria meliora habent *Langobardos,* & apud Procopium, quamvis variè, modò λογγιβάρδαι, modo λογγοβάρδοι, nonnunquàm v. λαγγοβάρδαι: tamen ſæpiſſimè λαγγοβάρδοι, leguntur. Philip. Cluverus Germaniæ Antiquæ Lib. III. Cap. XXVI.

53. *Tandem ad Rugiam ſe applicantes*] Rurſus P. Diaconus Lib. I. Cap. 19. *Tunc Longobardi de ſuis regionibus egreſſi venerunt in Rugiland, quæ*

A *Latino eloquio Rugorum patria dicitur, atq; in ea, quia erat ſolo fertilis, aliquantis commorati ſunt annis.* Et mox Cap. 20. *Egreſſi quoq; Longobardi de Rugiland, habitaverunt in campis patentibus, qui ſermone Barbarico Feldt appellantur.* Egreſſum vero Longobardorum ex patria, Annales noſtri referunt ad Ann. Chr. CCCLXXXIII. Exindè plusquam ſeculum, ad annum nimirum CCCCLXXXIV. conſedêre in Inſula Rugia. Demum circà Annum Chr. DXXVII. traducti in Pannoniam.

B Pag. 160. verſ. 2. *Petitis in Italia ſedibus*] Longobardi in Italiam commigrârunt Anno Chriſti DLXVIII. evocante eos ex Pannoniâ Narſete Patricio, quem Juſtini Imperatoris Conſtantinopolitani, conjux Sophia Auguſta aculeato nimis ſcommate offenderat. Videatur Paulus Diaconus Lib. II. Cap. 5. 7. Ottho Friſingenſis Lib. V. Cap. 5. Cæterùm apud Gotlandiæ incolas cantitatum olim fuit vetuſtiſſimum quod-

C dam rhytmicis metris, linguâ genti vernaculâ, carmen; quo ſanè quod ad Longobardorum emigrationem, multo verius, multoq; accuratius, quàm eſt à Paulo præſtitum, celebrantur omnia. Hoc etenim Carmine *Vinnulos*, nobis Vendelboer / fuiſſe, qui etiamnunc Cimbricæ Cherſoneſi eſt populus, ſatis intelligitur: nec eos apud Scoringiam aut Gotlandiam, inſtinctu Freæ Deæ, ut habet fabuloſè Diaconus, eumq; ſecutus Saxo noſter, occaſione capillorum &

D barbæ prominentioris, nominatos *Longobardos*, ſed illud demum vocabulum à devictâ ea gente traxiſſe, poſtquàm eum borealioris Germaniæ tractum armis ſuum feciſſent. Deindè in eodem illo Hiſtoriali Carmine, etiam ducum nomina *Ago & Ebbo*, non ut effert corruptè Diaconus, & antè eum Proſper, *Ibor & Ajo*, nominantur. Agelmundus vero Agonis filius, primus gentis Rex, additâ aſpiratione *Hagelmunder* dicitur. Ex ultimo deniq; verſu intelligi datur

E concinnatum hoc carmen finitâ jam Imperij Longobardorum periodo, rerum per Germaniam Italiamq; latè potiente Carolo, qui ob res præclarè ampliterq; geſtas Magnus eſt appellatus. Ipſum vero carmen in hunc ſe modum habet:

DE EXITU LANGOBARDORUM
RHYTHMI ANTIQUI, LINGUA GOTLANDICA,
CUM VERSIONE LATINA INGENIOSISSIMI POETÆ, VITI BERINGII VIBERGII.

Ebbe oc Aage de Hellede fro/
Siden de for hunger aff Skaane drø:
Da ſtædis næſt vorum gute Gutland/
Met gamle oc unge baade Quindum oc Mand.
Deris Sneckum varum halff fierdum ſti/
Oc hundrum Mandum inden hverium di.
De neffnede ſig Vinnilender/ Jach ſiga kand/
Effter Ebbe/ ſom kom aff Vendelbo Land:

F *Ebbo Aggoq; Duces, quondam cum ſorte paternos*
Laſſa Ceres fruſtraret agros, inimicaq; ſuetas
Flora negaret opes, Scanis de finibus acti
Externas alio quærebant ſidere ſedes.
Fluctivagæ placuêre acies, & claſſibus æquor
Captum, jam ſtabant naves, centumq; virorum
Quæque capax radebat aquas, & compede vinctus
Ingemuit pontus, decies ſeptena propinquas

Meden Aage var einum Goding køn /
Dog de varum baadum einum Moders Søner.
Wir togum til vern baadum ſtore oc ſmaa/
At de ſkulde ey vorum Landum naa.
De bade os allum med quidendum røſt /
Hed wi ville komme dennum til trøſt.
Wi togum til giſel Høffuitzmendum baadum/
At de ſkuldum icke for mecket raadum.
Saa duelde de neſt wß/ maanedum to/
De varum der veder ſaa mekut fro.
Wir lodum dennem følgum med Snecker thi/
Oc hundrede Mandum inden huerum di:
Til Nylandum lodum de ſtandum da /
Jach kand med ſandenum ſigum fra/
Derum mact kundum ingen ſtandum moed /
De vundem håd Landum vnder derum foed:
Oc andrum Landum / huilckum der laagum neſt/
For lycken var dennem allum tidum beſt.
Der Høffuitzmandenum varum aff Dødum quald/
Gaff de ſig icke til lengrum taal.
Meden valdum til Konning einum fracker Mand /
Hagelmunder hand hæd / Jach ſige kand.
De ſloge de Longobarder indum derum Land/
Der bleff icke Leffuend einum eniſte Mand /
Saa lode de ſig Longobarder kaldum/
Pannonien beſtridum de oc med allum.
Oc togum ſaa indum Vallandum dernæſt/
Der timedis dennum lycken allum beſt.
Håd er vel ſtreffuit / håd er vel ſpurt /
Huad de haffue ſidum mandelichum giord.
Oc meſt ſiden de indum Vallandum kom/
Håd er vel kynd allum Verdum om.
Fordi aff dennem leed mangen Mand møde /
Til Carl Keyſer hin ſtora fick lagd dennum øde.

A *Neptunus ſtupuit ferientia claſſica gentes.*
Vandalicus dictus populus: nam Vandalus Ebbo
Indiderat ſociis nomen; ſed ſtirpe Godingâ
Aggo ſtetit: quamvis minor ortus diſpare terra
Rettulit Ebbonem materno ſangvine fratrem.
Ut Gothicum tetigêre ſolum, primo excita ſede
Gens ruit, & patriis fremuerunt murmura portis
Defenſura lares: ſed poſtquam Cimbrica tranſtra,
Et mites novêre duces, non horridus ultrà
It fervor, condunt lituos, pugnæq; relangvet
B *Impetus, & rabidas clementia temperat iras.*
Convenit in dextras, & binis menſibus actis
Concordem ſociant aciem; coiëre Gothorum
Mille viri, centumq; rates, ſtructæq; phalanges
Vicinas toto populantur littore terras.
Bellanti patet omne gregi: ſuperataq; priſcos
Rugia declinat faſces: vagus incola mundi
Errat, & emiſſis extendit ſceptra colonis.
Jam tum defunctis ducibus, placuêre ſecures
Regis Hagelmundi: paret fortuna potenti
C *Ferro; victrices animæ famulantibus aſtris*
Oſtendunt latè dextras; nudantq; feraces
Longobardorum pacatis ſedibus oras,
Et ſibi devictæ depromunt nomina gentis.
Dic Clades, die Drave tuas, quæq; alluit Iſter
Paſcua, Pannoniæq; domus, tuq; alta Vienna
Cæſariiq; lares, etiam vos Dana juventus
Stravit, & edomitâ victrix ſaltavit arenâ.
Reſtabat Latium tōtius curia mundi
Hæc quoq; ſuccubuit jam lapſis viribus ægra:
D *Adria teſtis erit, Veſulus cum cederet axis,*
Eridanusq; ſuas ſtupuit palleſcere ripas,
Laus viget, & toto volitant præconia cœlo,
Famaq; dicet anus, quot claris bella triumphis
Geſſerit hic populus, donec poſt ſecla ſequutam
Carolus afferret ſuccisâ ſtirpe ruinam.
Laudo tamen Cimbros, qui dum ſibi cætera ſubdunt,
A ſummo tantum voluerunt Cæſare vinci.

6. *Succreſcentium nemorum denſitate perhorruit*] Non abſimilis Galliæ quondam facies erat, quum eam Dani noſtri, Haſtingo duce, devaſtarent, teſte Dudone de S. Quintino, Lib. 1. quem Saxo noſter hic imitandum ſibi propoſuiſſe videtur: *Graſſante*, inquit, *malo, deſolatur Francia, penitus evacuata. Luget Liberi Cererisq; inops, quibus fuerat olìm locupletiſſima. Mœret ſuis ſe incolis deſtitui, agricolisq; privari. Ejulat vomere non exarata, cultroq; inculta. Torpeſcit quieſcendo terra, labore boum non exarata. Ignorantur pervia, veſtigiis hominum non attrita. Silvarum, fruticumque, ac nemorum genere denſantur campi, volvente tempore.*

23. *Nunc gignendis glandibus idoneo*] Ità legendum cenſeo, modò ſenſus ſibi conſtare debeat. Ordo namq; hic erit: P*ræſens ſeculi vultus miratur ſe ſolum quondam ariſtæ capax permutaſſe*
E [ſcilicet ſolo] *nunc idoneo gignendis glandibus.* E*adem* etenim eſt cum ſequenti conſtructio.

26. *Poſt ipſum Haraldus rerum aſſequitur ſummam*] Hoc loco Nobiliſſimus Vir, & præclarè de Hiſtoriis, & Antiquitatibus patriæ ſuæ meritus, Arvidus Hvitfeldius, in Hiſtoria Haraldi IV. pag. 27. & unà Vir Clariſs. M. Claudius Lyſchander, Hiſtoricus quondam Regius, aliiq; multi, lacunam quandam ſive hiatum atq; defectum, minimùm CCC III annorum (non-
F nulli CCCLXIX annorum) in Hiſtoria Saxonis eſſe contendunt. Nam ità Hvitfeldius loco jam dicto: *Circa hæc tempora deſiderantur multorum Daniæ Regum nomina & res geſtæ. Id quod manifeſtius eſt, quàm ut quis quam contradicere poſſit. Inprimis ſi expendimus exitum Longobardorum è Scania. (Anno autem Chriſti 382 Longobardi egreſſi ſunt è Dania) & converſionem Germanorum ad fidem*
Chriſti-

Chriſtianant, quæ incidit in An. Chr. DCCXX. juxtà ſupputationem Funcij; at juxtà aliorum calculum in An. Chr. DCCL. Ab exitu autem Longobardorum, ad Germanorum converſionem, elapſi ſunt minimùm anni CCC. quibus certum eſt plures, quàm tres, in Dania Reges regnaſſe. Inter Biornonem & Haraldum IV, nulli collocandi ſunt Reges, ſi Gaſſaro credimus. Ità unicuiq; eorum tribuendi ſunt anni regni CLXXX, quot annos nemo illis, ſine aperta hallucinatione, facilè aſſignaverit. Agnoſcimus ergò hìc hiatum in Hiſtoria noſtra, ac defectum hunc merito deploramus, quem ſupplere non poſſumus. Eâdem de re ejusmodi ſunt Velleji verba pag. Verſionis ſuæ CLXXXV. Sicut ſola nomina Biornonis & Haraldi tantùm ſuperſunt, rebus eorum geſtis ab Hiſtoricis omiſſis: ita nullum eſt dubium, quin multorum Daniæ Regum & nomina & præclara facinora ab Hiſtoriographis hoc inprimis loco ſint excluſa. Quia ex quo tempore Longobardi egreſſi ſunt è Dania, regnante illic Snione, usq; ad Gotricum elapſi ſunt anni CCL. (error hic eſt admiſſus; legendum eſt CCCLXXXIII.) Interea temporis veriſimile eſt, plures, quàm quatuor, Reges vixiſſe in Dania, quorum IV ſolùm mentionem facit Saxo. Quatuor illi Reges à Saxone nominati, ſunt 1. Snio. 2. Biorno. 3. Haraldus IV. 4. Gormo Senior. Præteriti à Saxone eorum judicio ſunt, quos Lyſchander in Genealogia Regum Daniæ reſtituit, octo Reges; 1. Róricus II. 2. Sveno. 3. Gotilacus. 4. Haraldus. 5. Eſchillus. 6. Wermundus. 7. Omundus. 8. Balderus. Sed hos refellere videtur Vir Clariſs. νῦν ὁ μακαρίτης, D. Johannes Iſacius Pontanus, Hiſtor. Dan. Lib. 1. p. 37. cujus verba in medium proferre operæ duxi pretium, quæ ſic habent: Nobiliſſimus Hvitfeldius Biornonem ferrei lateris, vulgò Jernſide/ cognomento afficit, authore, quo id habeat, non addito. Refertq; æram ejus, ex Gaſſari calculo, ad annum Chriſti DXVIII. Haraldum verò claruiſſe ejusdem Chriſti An. DCCXI. adeò ut colligendum inde addat, ſi inter Biornonem Haraldumq; Reges intermedij nulli fuerint, imperaſſe eorum quemque annos circiter centum & octuaginta. Quod ſanè vix eſſe veroſimile cum eodem fatear. At ipſe Gaſſarum ſi rectis oculis inſpexi, refertur Biornonis æra non ad DXVIII, ſed ad Chriſti Annum DCLIV. Haraldi verò ad DCCXI. Gormonis qui Haraldum excipit, ad DCCXLI. atq; inde Gotrici ad DCCLXXIV. Ut ità hic calculus habere magnoperè alogi nihil, aut abſurdi videatur: niſi inter Snionem & Biornonem, quæ ab eodem notatur temporis æra, ut Snio nimirum imperare cœperit anno Chriſti DLXXVII. Biorno verò, ut indicatum, anno DCLIV. majorem hiatum atq; intervallum faciat. Quod tamen haud tantum ſit, ut eo nomine ſollicitari debeat, qui à Saxone eſt poſitus, & ab omnibus huc usq; receptus, Regum cenſus ac ſeries. Et maximè cum ij, qui Snioni ad usq; Biornonem numero ſeptem, ut ſunt Rorichus, Sveno, Gotlachus, Haraldus, Eſchyldus, Vermundus, Omundus, ſerie continuâ ab illis, qui hoc urgere jam nuper cœperunt, ſubjiciuntur; atq; inde qui Biornoni & Haraldo

A ab ijsdem interjicitur, Ethelbalder, ejusmodi ferè ſint, qui ad Daniam haud ſpectent. Nam primus Rorichus, à quo ſequentes, ut à ſtirpe ac progenitore deſcendunt, Rex Alemannorum, non Daniæ fuit. Diſerte enim Gregorio Turonenſi Lib. 1. Cap. 3. & 34. Chrocus eſt Alemannorum Rex; aliis Chronologis Erocus item Cracus, nec aliter quàm Alemannorum Rex intelligitur. Adeò ut capite & archego, qui aſſumitur hujus fabulæ, Eroco everſo, reliqui concidant neceſſum eſt. Nam Gotelacum, qui ijsdem ut purpura panno B intermiſcetur, certum quidem eſt à probatis authoribus, & eorum antiquiſſimo Gregorio Turonenſi jam memorato, Regem Danorum agnoſci, & ad æram circiter Chriſti DXVI referri; At eum ab Eroco aut Chroco Alemannorum Rege proſapiam trahere, ejusq; ex filio nepotem habendum, quo iſte inſititius Regum Catalogus abire videtur, ecquis unquam alicujus nominis Chronologorum prodidit? Sed Crantzium objiciunt, qui primus huic æræ ſcrupulum injecit. Verum id quidem. At Crantzius, poſito primum de Lon- C gobardorum è Scandia egreſſione teſtimonio ac calculo Proſperi, quo inter Chronologos, qui ejus emigrationis meminêre, antiquior non occurrit, cum exindè longam ſibi fingat eorundem apud Rugas moram, ſecutus fortaſſe Diaconum, quem falli ac fallere ſubindè hìc ſuprà demonſtratum, mirum non eſt in Daniæ quoque Regum calculo, quem ad iſtum exigit, hallucinari; præſertìm cùm æquè incerta ſit priorum hæc Regum Daniæ æra, utpotè à veterum nullo commemorata, & à Saxone quoq; ſilentio prætерita: Ut ità cæteri, D qui Saxonem ſecuti, per conjecturas hic agere, nihilq; demonſtrare certi poſſint; & aliud hic Crantzius; aliud Gaſſarus, alijq; aliud adferant.

33. Externa atq; inuſitata viſendi cupidus] Quippe inſitum mortalibus ſtudium magna & inuſitata noſcendi. Plinius Secundus Lib. 2. Epiſt. pag. 102. Et Tullius Lib. 1. Officior. Cognitionem rerum aut occultarum, aut admirabilium, ad benè beateq; vivendum neceſſariam ducimus.

37. Ambitorem namq; terrarum Oceanum] O- E ceanum undiq; ſecus terram, veluti inſulam, ambire paſſim tradunt veteres Geographi & Mathematici. Julius Firmicus Præfat. Lib. I. Mathes. Quatenus Oceanus terræ ſpatium in modum inſulæ, undarum ſuarum circumfuſione concludat. Seneca Rhetor Svaſoriâ I. quâ deliberat Alexander an Oceanum naviget: Sacrum quidem terris Natura circumfudit Oceanum. Hinc ibidem Oceanum totius orbis vinculum eleganter dixit. Dionyſius Afer mox ſub initium Cosmogra- F phiæ ſuæ:

Μνήσομαι ὠκεανοῖο βαθυῤῥόου. ἐν γὰρ ἐκείνῳ
Πᾶσα χθὼν, ἅτε νῆσος ἀπείριτος ἐστεφάνωται.

Memor ero Oceani altiflui: in illo enim
Tota terra, velut inſula intermina, cincta eſt.

Hinc etiam Oceanus Eddicè dicitur Annulus, vel Zona regionum & inſularum.

38. *Oceanum navigandum*] Quem navigari non poſſe, multi veterum exiſtimabant. Videatur Seneca eâdem Suaſoriâ.

Ibid. *Solem poſtponendum ac ſidera*] Pedo apud eundem Senecam, loco jam dicto, de navigante Germanico:

Jam pridem poſt terga diem, Solemq́; relictum,
Jam pridem notis extorres finibus orbis,
Per non conceſſas, audaces, ire tenebras.

39. *Jugibusq́; tenebris obnoxia*] Iterum Pedo:

Quo ferimur? ruit ipſe dies, orbemq́; relictum
Ultima perpetuis claudit Natura tenebris.

Pag. 161. verſ. 9. *A dijs loci præſidibus*] Singulis locis antiquitas Deos præfecerat, ex Pythagoræ diſciplina. Unde *Genius* loci dictus eſt, quem Silius Italicus *Numen loci* alicubi vocat. Atq; hæc cauſa, cur terram, montes, & agros oſculari antiqui & ſalutare ſolebant: non quòd montibus & agris id præſtarent, ſed eorum præſtitibus dijs, & famulis eorum. Q. Curtius Lib. III. de Alexandro: *Ipſe in jugum editi montis aſcendit, multisq́; collucentibus facibus, patrio more ſacrificium* DIIS PRÆSIDIBUS LOCI *fecit:* Virgilius Lib. VII. Æneidos:

Incertus geniumq́; loci, famulumne parentis
Eſſe putet. ——————

Et:

Sic deinde effatus, frondenti tempora ramo
Implicat, & Geniumq́; loci, primamq́; deorum
Tellurem, Nymphasq́;, & adhuc ignota precatur
Numina ——————

Ovidius:

Dijsq́; petitorum, dixit, ſalvete, locorum,
Tuq́; novos cœlo terra datura Deos.

47. *Totidemq́; filiæ præclui formâ*] Martianus Capella Lib. 1. de Nupt. Phil. *Cum inter Deos fierent ſacra conjugia procreationis undiq́; numeroſæ, liberiq́; præclues, ac nepotum dulcium ætherea multitudo.*

Pag. 162. verſ. 24. *Cornu abdomine illitum collambendum objiciens*] Haud ſequius ac Amphiſia illa vates, ut ad imas Erebi umbras Æneæ deſcenſum ſtrueret, ingenti janitori, & *πεντηκοντακεφάλῳ* cani Cerbero:

Melle ſoporatam, & medicatis frugibus offam
Objicit ——————

de quo Princeps Poëtarum Maro Lib. VI. Æneid. verſ. 420.

Pag. 163. verſ. 8. *Inuſitatæ belluæ dens*] Fortè vel ille dens Elephanti fuit, quem Petronius Arbiter inter inſtrumenta luxuriæ Romanæ recenſet, dum inquit:

Quæritur in ſilvis Mauri fera, & ultimus Ammon
Afrorum excutitur, ne deſit bellua dente
Ad mortes pretioſa ſuas: ——————

vel etiam Amphibij illius dens fuit, quod *Rosmar* vulgò dicunt. Ejus etenim dentes in maximo fuiſſe pretio, apud antiquos Septentrionis incolas, oſtendit Olaus Magnus Lib. XXI. Cap.

A 28. & Vir Cl. Johannes Iſacius Pontanus, in urbis Amſtelodamenſis Hiſtoria.

15. *Oſſe humeros onerare*] *Oſſe*, id eſt, dente, cujus mox mentio facta. Synecdoche generis pro ſpecie. Ita & eximius ſcriptor Sulpitius Severus maxillam, quâ heros ille divinus Samſon Philiſthæos proſtravit, *Os* appellat Lib. 1. *Sed traditus, ruptis vinculis, arrepto oſſe aſini, quod caſus telum dederat, mille ex hoſtibus proſtravit.*

23. *Vberioris theſauri ſecretarium aperitur*] *Se-*
B *cretarium* locus eſt occultus, ubi ſecreta, ſeu arcana habentur. Apulejus de Mundo: *Illi ignes, qui terræ ſecretarijs continentur, prætereuntes aquas vaporant.* Locum etiam ſignificat, ubi cauſæ ſecretò audiuntur, & jus redditur. Lib. 3. Cod. *Ubi Senat. vel Clariſſ.* 16. C. *de Accuſat.* Sulpitius Severus Dialog. II. de Virtut. B. Martini: *Deinde ſecretariũ ingreſſus, cum ſolus, ut illi erat conſuetudo, reſideret; cum quidem in alio ſecretario presbyteri ſederent, vel ſalutationibus vacantes, vel audiendis negotijs occupati.*

C Pag. 164. verſ. 21. *Ità excogitatis in alterum malis*] Ottho, Poëta medij ævi, cujus fragmenta extant Lib. XXXI. Adverſ. Caſp. Barthij Cap. IX.

Auctorem ſuâ ſæpe ſuum fraus fraudat, & in ſe
Labe ſuâ colliſa ruit, ceu debita merces.

38. *Cacumen mali infixæ gemmæ fulgore ſignavit*] Gemmam hanc ex ijs fuiſſe unam exiſtimo, quæ in tenebris lucent. Quas inter eminent Cryſtallus, Carbunculus & Carchedonius. Carbun-
D culus quidem, qui ſupra cæteras gemmas excitatius lucet, & nocte rutilat, Soli dicatus eſſe creditur, quòd ad maximi ſideris imitationẽ flammas ejaculetur. Cauſinus Polyhiſtor. pag. 525. De Carchedonio Petronius: *Quò Carchedonios optas, ignes lapideos, niſi ut ſcintillent?* Sic Perſarum Rex Darius, Cryſtallo gemmâ in tentorio erectâ, ſignum profectionis militibus dabat, atteſtante Curtio Lib. III. Cap. 3. *Super tabernaculum, unde ab omnibus conſpici poſſet, imago Solis* (ex auro affa-
E bre elaborata) *Cryſtallo incluſa fulgebat.* Eſt & lapis Solaris, qui *Solis oculus* appellatur, figuram habens pupillæ, ex qua lumen emicat. *Lychnis* etiam ex genere ardentium eſt lapillorum, ſic appellata à lucernarum flagrantiâ. Iſidorus Lib. XVI. Origin. Cap. 13. Lapilli itidem noctu lucentis inſtar flammæ, quem in Heracleidis mulieris Tarentinæ ſinum ciconia dejecerit, beneficij mercedem, quòd crure fracto ex lapſu, anno ſuperiore, ab ea curata fuiſſet, meminit Ælianus de Animal. Lib. VIII. Cap. 21. Eſt deniq; & Indicus
F lapis, *Pantarba* dictus, admirabili fulgore lucens, de quo Philoſtratus Apollon. Lib. III. Cap. 14. Νύκτωρ μὲν τὴν ἡμέραν ἀναφαίνει καθάπερ τὸ πῦρ. ἔστι δὲ πυρσὴ καὶ ἀκτινώδης. εἰ δὲ μεθ' ἡμέραν ὁρῷτο, βάλλει τοὺς ὀφθαλμοὺς μαρμαρυγαῖς μυρίαις. τὸ δὲ ἐν αὐτῇ φῶς πνεῦμ' ἐστιν ἀρρήτου ἰσχύος. *Noctu diem velut ignis oſtendit, quoniam igneus eſt & radioſus. Si verò poſt diem aſpiciatur, innumeris coruſcationibus oculos ferit. Id*

autem,

autem, quod in ipſo lumen fulget, ſpiritus eſt potentiæ admirabilis. Quin & lapidem ſtupendo fulgore, Regi Galliarum aliquando exhibitum tradit Hiſtoricus incomparabilis, Jacobus Auguſtus Thuanus Lib. VI. *Dum Rex,* inquit, *Bononiæ eſſet, allatus eſt ad eum ex India Orientali, ab homine incognito, ſed ut apparebat, moribus barbaro, lapis ſtupenda ſpecie & naturâ, videlicet lumine & fulgore mirabiliter coruſcantibus, quiq; totus veluti ardens incredibili ſplendore micabat, & jactis quoquò verſus radiis, ambientem aërem, luce nullis ferè oculis tolerabili, latiſſimè complebat. Erat & in eo mirabile, quòd terræ impatientiſſimus, ſi coöperiretur, ſuâ ſponte, & vi facto impetu, confeſtim evolabat in ſublime; contineri verò includive ullo loco anguſto nulla hominum arte poterat, ſed amplâ liberaq; loca duntaxat amare videbatur. Summa in eo puritas, eximius nitor, nullâ ſorde aut labe coinquinatus. Figuræ ſpecies nulla ei certa, ſed inconſtans & momento commutabilis; cumq; eſſet aſpectu longè pulcherrimus, contrectari tamen ſeſe impunè non patiebatur, & diutius contrà adnitentibus, aut obſtinatius cum eo agentibus, incommodum afferebat, quod multi, multis ſpectantibus, ſunt experti. Si quid fortaſſis ex eo enixius conando detrahebatur, [nam durus admodum non erat] nihilo minor fiebat.* Ejusmodi gemmam ad manum habuiſſe Torkillum, vero proximum videtur.

41. *Corneis naribus*] Id eſt valdè duris, vel quæ cornu ſimilitudinem referrent. Sic Perſius Satyra 1. *Corneam fibram* dixit cor prædurum, quod honeſtarum rerum intelligentiâ & amore caret. Catullus, *Corpora ſicciora cornu.* Apud Dionem Chryſoſtomum κερατοποιεῖν τὰ βλέφαρα, *cornea reddere,* ſive *dura.* Sidonius Apollinaris in tertia Epiſtola, *Cornea crura, cornea ſubſtantia.* Idem Libri IV. initio, Gelonis tribuit *corda cornea.* Videatur Iſaacus Caſaubonus, lux & decus ſuæ ætatis, ad iſtum Perſij locum.

46. *Extramundani climatis cognitionem*] *Extramundani* uno verbo. Utitur Martianus Capella Libr. 1. pag. XIV. *Extramundanas petere latitudines urgeatur.* Et pag. XLV. *Quoniam extramundanas beatitudines eum tranſcendiſſe cognoverat.* Sic & *ultramundanum* dixit, pag XLIII:

Ultramundanum fas eſt cui cernere patrem.

Pag. 165. verſ. 21. *Vgarthilocus manus pedesq;*] Vgarthiloci hujus mentionem quoq; facit Edda, quæ & omnia ferè attribuit cuidam *Achuthoro,* ſeu *Aſathoro,* quæ Saxo noſter de Torkillo hìc commemorat. Sunt autem nonnulli, qui narrationem hanc, fabulæ tantùm non affinem, exponunt de itinere à Torkillo, juſſu Gormonis Regis, ſuſcepto vel in extremam Bjarmiam, cujus incolæ olim non Idololatræ ſolùm erant pertinaciſſimi, ſed & magi ac venefici malis artibus ad faſcinandos homines inſtructiſſimi; undè etiam ab ijs tot præſtigiæ, quarum meminit Saxo, Torkillo ſocijsq; objectæ fuerunt: vel etiam in aliam quandam inſulam A longè diſſitam, fortè Iſlandiam vel Grónlandiam, ubi tale Vgarthiloci Idolum colebatur. Alij exſtimant latere ſub hac Mythologiâ veram Hiſtoriam religionis primùm in has terras per Torkillum introductæ; quippe qui per varias regiones, Ethniciſmi tenebris denſâque caligine adhuc oppreſſas, longinquâ peregrinatione ſuſceptâ, tandem in Germaniam Chriſtianis tunc ſacris initiatam, ut ait Saxo, appulit, & apud ejus populum divini cultus rudimenta percepit. B Quem mox domum reverſus, in patria propagavit. Cæterùm quod originem vocis *Utgarthiloci* attinet, ᚢᛏᚴᛆᚱᚦᚢᚱ Vtgardur / priſcâ linguâ Danicâ, *ſuburbium* notat. ᚼᛚᛅᚴ, Hlot / autem *Dæmonem* ſignificat. Unde Rex Daniæ Regnerus Lodbrog, in Epicedio, quod ſibi ipſe, jam morti vicinus, in Anglia cecinit ᚼᛚᛆᚴᛆᚱ ᛏᛁᛅᛚᚦᚢᛉ, Hlafar tioldum / q. d. Dæmonum C tentoria, *Scuta* vocat. Hinc *UtgardaHlock*, erit Dæmon, ſeu Idolum, quod in ſuburbio, vel fortè civitate aliqua populosâ, ſic dictâ, colebatur: quemadmodum & Saxoni noſtro monſtrum illud nunc Dæmon, nunc Gigas, nunc deus appellatur. Urbium autem nomina antiquitus in terminationem *Gard,* quæ vox civitatem, item regionem, denotat, exire ſolebant. Sic *Mychlegard* dicebatur κατ᾽ ἐξοχὴν Conſtan- D tinopolis, quaſi μεγάλη πόλις, magna civitas. In Ruſſia ſunt *Chunigard, Colmegard;* quod in *Grod,* poſteà verterunt. Et teſte Helmoldo ſub initium Lib. 1. Hiſt. Sclavor. Ruſſia Danis olim dicta *Oſtrogard,* quaſi regio verſus Orientem ſita.

36. *Univerſitatis Deum*] Deum, qui *univerſum* hoc, id eſt, cælum & terram condidit. Pſalm. CXXI. Sic Cicero Deum vocat *Parentem univerſitatis,* Libr. de Univers. *Atq; illum* E *quidem quaſi parentem hujus Univerſitatis invenire difficile eſt.* Idem de Natur. Deor. *Univerſitas rerum, qua omnia continentur.*

Pag. 166. verſ. 29. *Veritatis ſerio*] Eleganter *ſerium veritatis* opponit *adulationis mendacio. Serium* etenim illud ſignificat, quod cum veraci aſſertione conjunctum eſt, & ſine riſu ac joco. Unde rectè à Syr. *Sar,* quod *ſtabilire, firmare, certò aſſerere* notat, deducitur. Indè *Sarid, firmus, verax, certus.* Sic Hiſpanis *ſerio* eſt *deveras;* German. F In Warheit / in ernſt. Ità Gallis *Serius, Grave & de conſcience.*

49. *Cumq; Gotricus, qui & Godefridus eſt appellatus*] Ab externis nempe Scriptoribus; ut Aimoino Lib. IV. Cap. 90. *Eodem tempore Godefridus Rex Danorum venit cum claſſe ſua.* Et Adamo Bremenſi Lib. 1. Cap. 13. *Quorum Rex Godefrid ipſi Carolo bellum minatus eſt.* Eginharto in Vita Caroli Magni: *Quorū Rex Godefridus adeo vanâ ſpe inflatus erat, ut totius ſibi Germaniæ promitteret poteſtatem.*

Alberto Abbati Stadenſi: *Godefrid Rex Danorum venit in confinium regni ſui & Saxoniæ.* Nonnulli etiam *Sigfridum* appellant. Hos inter, familiam ducit incertus author, ſed Hiſtoricus & Poëta antiquiſſimus, qui Annales de geſtis Caroli Magni Imperatoris conſcripſit, primò in lucem editus à Reinero Reineccio: cujus hi ſunt verſus ad ann. Ch. 777. de Witekindo Lib. 1. fol. 14.

Quò Carolus veniens, collectos repperit omnes
Penè duces, populumq; ſimul, totumq; Senatum
Saxonum, niſi quòd quidam VVidekindus abindè
Aufugit, Regem veritus: nam conſcius idem
Audacis ſibimet facti, multiq; reatus,
Sigfridum petijt, Danorum ſceptra regentem.

Et Lib. II. pag. 19. ad Ann. Chr. DCCLXXXII.

Illic diſponens complura negotia regni,
Danorum Regis Sigfridi nomine miſſas, &c,

Libro denique III. pag. 40. ad Ann. Chr. DCCXCVIII.

Cumq; Godeſchalcus, Regis Legatus, & ipſe
Ante dies, miſſus, paucos, ad regna tenentem
Danorum, Sigfridus erat cui nomen ———

Quin & *Godefridum* nominat ſub finem Lib. V.

Ipſeq; Danorum contra Regem Godefridum
Ultima diſponens bella ſenex agere.

Unde ſatis demirari nequeo amiciſſimi Pontani μνημονικὸν ἁμάρτημα, qui alium quendam *Sigfridum* ab hoc *Godefrido* diverſum faciat, ejusque fratrem fuiſſe aſſerat, cum unus idemq; ſit *Sigfridus & Godefridus*, nec annales noſtri alium agnoſcant præter hunc Godefridum, quem exteri *Sigfridum* vocant.

Pag. 167. verſ. 10. *Ad priſtinum regni ſui titulum revocare tentabat*] Hujus expeditionis incentorem habuiſſe exiſtimò Widekindum uxoris ſuæ fratrem, qui ad Gotricum confugerat, auxilij adverſus Carolum petendi gratiâ. Nam ità author incertus Lib. II. pag. 20.

Intereà patriæ quondàm VVidekindus ab oris
Qui fuerat profugus, Normannorumq; petivit
Auxilium, rediens vanâ ſpe ſollicitabat
Saxones, initum cum Francis rumpere fœdus
Ut conarentur, multosq; vocavit in arma
E populo, fecitq; novum conſurgere bellum.

11. *Victricia trans Rhenum caſtra receperat*] Anno Chriſti, nî fallor, DCCLXXXII. Autor anonymus Lib. 2. pag. 19.

——— *Poſthæc Rhenum trajecerat amnem,*
Gallicaſeq; dehinc Rex magnus in arva recepit.

13. *Ob res Gotrici comprimendas*] Meminerunt hujus expeditionis & alij ſcriptores. Adamus Bremenſis Lib. I. Cap. 13. *Et quoniam mentionem Danorum ſemel fecimus, dignum memoria videtur, quòd victorioſiſſimus Imperator Carolus, qui omnia regna Europæ ſubjecerat, noviſſimum cum Danis bellum ſuſcepiſſe narratur. Quorum Rex Godafrid, jam anteà Freſis, itemq; Nordalbingis, Obotritis, & alijs Sclavorum populis tributo ſubactis, ipſi Carolo bellum minatus eſt.* Eginhartus in vita Caroli Magni: *Ultimum quod contrà Nordmannos, qui Dani vocantur, primò piraticam exercentes, deindè majori claſſe littora Galliæ atq; Germanniæ vaſtantes, bellum ſuſceptum eſt. Quorum Rex Godefridus adeò vanâ ſpe inflatus erat, ut totius ſibi Germaniæ promitteret poteſtatem. Friſiam quoq; & Saxoniam haud aliter atq; ſuas provincias æſtimabat. Jam Abotritos vicinos ſuos in ſuam ditionem redegerat; jam eos ſibi vectigales fecerat. Jactabat enim ſe brevi Aquasgrani, ubi Regis comitatus erat, cum maximis copiis adventurum. Nec dictis ejus, quamvis vaniſſimis, omninò fides abnuebatur, quin putaretur tale aliquid inchoaturus, niſi feſtinatâ fuiſſet morte præventus.*

Ibid. *A Leone Romanorum Pontifice*] Leò hic eſt tertius ejus nominis; quem Paſchalis cujusdam primicerij, & Campyli Presbyteri fraudibus circumventum, & in vincula conjectum, Carolus Magnus Romam profectus, expeditione Danicâ filio Pipino demandatâ, ſedi Pontificali reſtituit; ipſe viciſſim à non ingrato Pontifice, inter feſtas totius Populi Romani acclamationes, Imperatorio diademate inſignitus, Idibus Decemb. Anno Salutis DCCC. ut plenius tradit Platina in Vita Leonis.

22. *Claſſe Freſiam domat*] Freſiæ ab exercitu Frothonis ſubactæ meminit quoq; Auctor incertus Lib. V. pag. 76.

Et quod Nortmannis vaſtantibus, inſula quædam
Parvula Freſonum damna tulit gravia.

Niſi hoc intelligendum ſit de Freſia minore. *Nortmanni* verò ſunt *Dani.*

27. *Ædificij ſtructura diſponitur*] Situm tributariæ hujus ædis ità deſcribit magni illius Eraſmi Præceptor, Cornelius Aurelius, Bataviæ Lib. II. *In utraq; Rheni ripa*, inquit, *ab eo fermè loco, quo Cattos Rhenanos deſerens, verſus Subſolanum, in præfatum usq; tendit procurſum, plurima olìm viſebantur caſtella, villæ, pagiq; populoſi, domus voluptariæ, quas à volucrum circumſtrepentium garritu, avium concentus vocabant. Hic domus illa ſtabat tributaria, quam Danorum Rex, ſubactis ſibi Friſijs, ibidem erexerat, in qua regalis Quæſtor cenſum quotannis ad jactum ærei ſcuti exigebat: de qua Saxo Grammaticus miranda ponit in Hiſtoria ſua, quam de geſtis Danorum accuratiſſimè ſcripſit.* De eâdem domo hunc in modum loquitur Sibrandus Siccama, JCtus eminentiſſimus, in Notis ad antiquas Friſiæ leges pag. 132. *Huic tributo exigendo domum extruxerunt* (Dani) *in Friſia Occidentali, propè Kinſem fluvium, in quâ Regius Quæſtor præſidebat, cujus formam modumq; exigendi deſcribit Saxo Grammaticus Hiſtoriæ Danicæ Lib. VIII. in fine: eoq; nos à Carolo Magno liberatos teſtatur ibidem Saxo:* & Jus Friſicum Keſt. VII. & XI. *ac in* Ferdpenningen *&* Huusſlaga *mutatum, quod Carolo Magno, ex jure fœderis, ſub eadem probationis formâ, ſolvimus.*

29. *In hujus ſcuti cavum conjicere*] Scutum hoc, an potius tributum, *Clipſchild* appellatum eſſe

eſſe, tradit idem Sibrandus Siccama loco jamjam citato, indeq; ritum illum, oſſa ex vulnere exeuntia, tinnitu ſcuti ærei probandi, profluxiſſe commemorat, de quo ità differentem audiamus Doctiſs. illum JCtum, ad Titul. 22. Leg. Friſic. de DOLG: *Tria oſſa è cranio vulnerato exeuntia componi debent. Primi oſſis exitus ſunt XXXII groſſi, ſecundi exitus XVI groſſi, tertij exitus VIII groſſi. Tunc jurabit uno juramento, quod in ſcuto tinnire audiri potuit, cum genu impoſitum in ſcutum æreum ſcilicet caderet, alioquin componere non tenemur.* Et Addit Sap. Tit. 3. *Si oſſa de vulnere exierint tantæ magnitudinis, ut in ſcutum jactum, duodecim pedum ſpatio diſtante homine poſſit audiri, &c.* Puto barbarũ *illum ritum ex Danica tyrannide reliquum eſſe, quorũ Reges poſtquam Franciam, Friſiam, & finitimas regiones ſub jugum miſiſſent, per judices tale tributum, quod ex ſono nummi, in æneum ſcutũ jacti, vel recipi, vel rejici mos erat, exigebant, quod* Clipſchild *appellabant.*

43. *Proprij ſatellitis inſidijs circumventus*] Eadem de infelici Gotrici nece tradit Eginhartus in Vita Caroli Magni: *Nec dictis ejus, quamvis vaniſſimis, omnino fides abnuebatur, quin putaretur tale aliquid inchoaturus, niſi feſtinata fuiſſet morte præventus. Nam à proprio ſatellite interfectus, & vitæ ſuæ, & belli à ſe inchoati finem acceleravit.* Et Albertus Abbas Stadenſis ad Ann. Chri. DCCCX. *Intereà diverſi veniunt nuncij, Godefridum à ſuo ſatellite, vel à proprio filio, cujus matrem, aliâ ductâ, dimiſerat, interfectum.* Hunc interitum Gotrici, MS. Chronicon Iſlandicum, quod penes me eſt, itidem refert ad Ann. Chr. DCCCX. qui quintus fuit ante obitum Caroli Magni, his verbis: Drap Hrericks Friſa Høfdingia/ oq Gutfrodar Jota Kongs: id eſt: Interitus Rerici Friſiorum Principis, & Gotofredi Jutorum Regis.

NOTÆ VBERIORES IN LIBRUM IX. HISTORIÆ DANICÆ SAXONIS GRAMMATICI.

Pag. 168. verſ. 5.

O*Lavus Gotrici filius*] Hunc nonnulli contendunt fuiſſe *Oligerum* illum *Danum*, cujus res geſtas tantoperè celebrant Annales Francorum, quemq; Turpinus, Caroli Magni Cancellarius & Archiepiſcopus Rhemenſis, Cap. VII. Hiſtoriæ ſuæ de Vita Caroli & Rolandi, *Ogerium Dacum* nominat; & Cap. XXIX. *apud Belinum ſepultum* tradit: *Apud Belinum*, inquit, *ſepelitur Oliverius & Galdibodus Rex Friſiæ, & Ogerius Rex Daniæ, & Araſtagnus Rex Britanniæ, & Garinus Dux Lotharingiæ, & alij multi.* At Saxo noſter, diſertis verbis, Olavi extincti corpus, collem ejus titulo celebrem, propè Lethram congeſtum, excepiſſe commemorat. Quare vix adduci poſſum ut credam, hunc Olavum eundem cum Ogerio fuiſſe; ſed potius Ogerium hunc ex nobili quadam apud nos proſapia ortum, inq; exteras regiones militandi gratiâ profectum, tandem ſub Carolo Magno ſtipendia in bello contra Sarracenos feciſſe: quod veritati magis affine videtur.

9. *Huic ſuccedit Hemmingus*] Hemmingum non Olao, ſed Gotrico immediatè (ut vulgo loquuntur) ſucceſſiſſe, & Adamus Bremenſis, & Albertus Stadenſis, & Francorum Chronologi ferè omnes tradunt. Et Adami quidem Lib. 1. Cap. 13, hæc ſunt verba: *Tandem extincto cœlitus Godefrido, Hemming ſucceſſit, patruelis ejus. Qui mox pacem cum Imperatore faciens, Egdorum fluvium accepit regni terminum.* Quem locum de verbo ad verbum ex Adamo exſcripſit Albertus Stadenſis ad Ann. Chr. DCCCX. Annales Francorum incerti authoris, à Pithœo editi, ad eundem annum: *Godofrido Danorum Rege mortuo, Hemmingus, filius fratris ejus, in regnum ſucceſſit, ac pacem cum Imperatore fecit.*

10. *Pacem cum Cæſare Ludovico*] Quam Saxo noſter ad Cæſarem Ludovicum refert pacem & pactionem, exterì horum temporum Scriptores in extrema Caroli tempora rejiciunt. Et fortè rectius. Nam Caroli adhuc Imperatoris fit mentio infra ſtatim in Hiſtoria Regneri, ubi ejus exercitum in Saxonia profligaſſe dicitur. Pacis autem hujus ità meminit Aimoinus Lib. IV. Cap. 99. *Condicta inter Imperatorem & Hemmingum Danorum Regem pax, propter hyemis aſperitatem, quæ inter partes commeandi viam claudebat, in armis tantùm jurata ſervatur; donec redeunte Veris temperie, & apertis viis, quæ immanitate frigoris clauſæ fuerunt, congredientibus ex utraq; parte utriusq; gentis, Francorum ſcilicet & Danorum, decem primoribus, ſuper fluvium Egidoram, in loco, qui vocatur Clatis, viciſſim ſecundum ritum & morem ſuum, ſacramentis juratis, pax confirmatur:* Hoc eſt, quod dicit Saxo; *juriſjurandi firmitate compoſuit.* Cæterùm formula ipſius fœderis apud Aimoinum, & alios, concepta exhibetur: cujus conditiones hoc præcipue continebant, ut videlicet, in futurum, inter Francos & Danos, utriusque regni confinia Eidora flumen diſterminaret.

13. *Poſt hos Sivardus cognomento Ring*] Mortuo Hemmingo Rege, quum ad lineam Godefridi rediret ſucceſſio ordinaria: orta eſt inter duos ipſos nepotes de imperio gravis contentio. Sigvardus enim natus ex filia Gotrici Sivardo Norvago, à Scanis & Selandenſibus accitus, regio

regio donatus eſt diademate. Ringo autem itidem Gotrici ex filio nepos, Jutorum ope & ſuffragio electus eſt. Is eſt, quem ſcriptores Francici, nec non Adamus Bremenſis, Albertus Stadenſis, & alij, falſò nuncupant *Amilonem*, quum haud dubiè *Annulonem* Latinè dicere voluerint veteres, ut vocabulum Danicum Ring exprimerent, quod annulum Danis Germanisq; ſignificat. Hi itaq; ad internecionem pro corona dimicantes, ſucceſſores reliquerunt, hic Haraldum Klack, ille Reginfredum ſeu Regnerum Lodbrog. Inter hos fuere certamina continua & magna, ſuperiore tamen exiſtente Regnero. Huic rei lucem addet Genealogia, quam hêic adjecimus.

Gormo

N | Hemmingus.

Gotricus, ſeu Godefridus.

Olaus | Ringo, ſeu Annulo, ex quo

1. Haraldus. Klag. | Guthorm

2. Ericus.

3. Hemmingus.

Hujus filia nupta Sigvardo Norvago. | Sivardus, qui cum Ringone conflixit. | Regnerus Lodbrog & Reginfridus. Hujus filij continua bella cum Haraldo Klag geſſerunt

1. Ivarus, qui Patri in Anglia ſucceſſit, aliis *Ingvar*.
2. Ericus, aliis *Horich*.
3. Regnoldus, aliis *Rodulfus*.
4. Sigvardus, alijs Sigafridus. — Ericus Puer
5. Biorno.
6. Agnerus.
7. Vitſercus.
8. Vbbo.
9. Fridlevus, aliis Godafridus.

21. *Domuitionis ejus occaſione*] Ità ſcripſi, quum in vulgatis eſſet *dominationis ejus*. *Domuitio* enim hêic abſentiam, ſive peregrinationem, denotare poteſt. Et vox eſt non uni uſurpata auctori. Pacuvius Hermiona: *Nam ſolus Danais hic domuitionem dedit.* Cornificius ad Herennium Lib. 3. *Jam domuitionem Reges Atridæ parant.* Apulejus Lib. 1. Metamorph. *Eiq; cauſas & peregrinationis diuturnæ, & domuitionis anxiæ, & ſpoliationis diurnæ aperio.* Hinc eidem *domuitionem capeſſere, parare, comparare.* Sic Lib. 3. Metamorph. *Jam deniq; nec Larem requiro, nec domuitionem paro.* Et Lib. IV. *Choragio itaq; perfecto, dejectis capitibus, domuitionem parant.* Et Lib. X. *Jamq; ex arbitrio diſpoſitis coëmptisq; omnibus, domuitionem parabat.* Et alibi paſſim. Septimius Ro-
A manus de Bello Trojano Lib. 1. *Ulyſſes ſimulatâ ex pervicacia Agamemnonis iracundia, ob id domuitionem confirmans, magnum atq; inſperabile cunctis remedium excogitavit.* Et Lib. 2. *Tædione an recordatione ſuorum domuitionem cupiebant.* Philoxenus: *Domuitionem*, ἐπάνοδον.

Pag. 169. verſ. 2. *Conſertâ pugna Ringonem Sivardus aggreditur*] De pugna hac ità loquitur Aimoinus Lib. IV. Cap. 100. *Nec multò poſt Hemmingus Danorum Rex defunctus nuntiatur. Cui cum*
B *Sigifridus, nepos Godefridi Regis, & Amilo, Nepos Herioldi & ipſius, ſuccedere voluiſſent, neq; inter eos, uter regnare deberet, convenire potuiſſet, comparatis copijs, & commiſſo prælio, ambo moriuntur. Pars tamen Amilonis adepta victoria, fratres ejus, Harioldum & Ragenfridum, Reges ſibi conſtituunt. Quam neceſſariò pars victa ſecuta, eosdem ſibi regnare non abnuit. In eo prælio 10940 cecidiſſe narrantur.* Paulò aliter Adamus Bremenſis, & Albertus Stadenſis; ille Lib. 1. Cap. XIV. hic ad An. Ch. DCCCXVII.
C *Per idem tempus Hemmingo Rege Danorum mortuo, Sigafridus & Annulo, nepotes Gotafridi, cum inter ſe de primatu regni convenire non poſſent, prælio ſceptrum diviſerunt. In qua congreſſione XI millibus hominum interemptis, Reges ambo ceciderunt. Pars Annulonis cruentâ victoriâ potiti, Reginfridum & Haraldum in regnum poſuerunt. Moxq; Reginfridus ab Haraldo pulſus, claſſe piraticam exercuit, Haraldus cum Imperatore fœdus injit.*

7. *Avitæ ultionis ſtudio*] Erat enim Uxor Sy-
D vardi Regis Norvagiæ, Regneri avia; ſicut & avus ipſe Syvardus.

11. *Muliebris improperij vindex*] *Improperare* mediæ ætatis ſcriptoribus eſt, tùm probro afficere aliquem, tùm exprobrare, ſeu objicere alicui crimen. Hinc *Improperium* frequens eſt pro probro & convicio. Gloſſar. *Improperium*, ὄνειδος, ὀνειδισμός, ὀνείδισις. *Impropero*, ὀνειδίζω. Vetus Dictionar. Improperare, *conviciari, deridere, injuriari*; Improperium, *dedecus, convi-*
E *cium, injuria, deriſio.*

36. *Thoram Herothi regis filiam*] Communicavit mecum, non multis ab annis, Excellentisſimus Vir, & reconditæ eruditionis Polyhiſtor, D. Olaus Worm, Rhythmos quosdam celebrium Scaldrorum, de rebus geſtis veterum principum ac Magnatum, unà cum adjunctis eorundem Rhythmorum enarrationibus & veluti Commentariis, à Magno Olavo, ex Anti-
F quitatibus Iſlandicis conſignatis. In quibus multa occurrunt, quæ cum Saxonis noſtri narratione conveniunt, multa etiam quæ in diverſum abeunt. Principio Rhythmi illi, ſive potius ἐξήγησις eorum, commemorat, *Herothum* hunc, quem Saxo Regem Sveciæ facit, *Comitem* duntaxat fuiſſe, non in Svecia, ſed in Gothia, ᛁᛆᚱᛚ, Jarl/ enim *Comitem* linguâ antiquâ Danicâ denotat. Et ᚠᛆᚢᛏᛚᛆᚿᚦ, Gautland/ Guthlandiam. Ubi tamen exiſtimo per hanc

Gaut-

Gautlandiam, ſive *Gutlandiam*, intelligendam eſſe, non Gothlandiam inſulam, quæ inde ab antiquiſſimâ memoriâ & fuit, & hodieq; eſt Danicæ ditionis; verùm potiùs *Gothiam*, Sveciæ provinciam, Gylland; ut ſic conciliemus utcunq; Saxonis & Commentatoris diſcrepantes narrationes. Deinde ἐξήγησις non duas angves, quomodo Saxo tradit, ſed unicum tantùm ſerpentem cubiculo Thoræ virginis appoſitum, & à Regnero interfectum commemorat. Ad ultimum innuit, Regnerum quindecim annos natum, fortiſſimum hoc facinus perpetraſſe: Tota narratio ità habet: *Quum in Guthlandia, Regnerus Lodbrog, excuſſum manu telum inceſſentis ſe ſerpentis corpori ſtrenuè adegiſſet, & jam ille moriens horrendum in modum ſe extenderet: Thora Heruthi, Comitis Guthlandiæ filia (cujus cubiculum angvis ille in gyros ſpiraſq; ſe complicando aſſiduè circumvallaverat) extrà fores proceſſit, interrogans, quisnam eſſet? Cui Regnerus hoc carmine reſpondebat:*

Het hefe ek leifdu life
ᚼᛁᛐ ᚼᛁᚠᛁ ᛁᚴ ᛚᛁᚠᚦᚢ ᛚᛁᚠᛁ
Litfógur kona miinum
ᛚᛁᛐᚠᛅᚠᚢᚱ ᚴᛅᚿᛅ ᛘᛁᛁᚿᚢᛘ
Va ek at foldar fiske
ᚢᛅ ᛁᚴ ᛅᛐ ᚠᛅᛚᚦᛅᚱ ᚠᛁᛋᚴᛁ
Fimtan gamel vetra
ᚠᛁᛘᛐᛅᚿ ᚴᛅᛘᛁᛚ ᚢᛁᛐᚱᛅ
Hafa skal baul nema bite
ᚼᛅᚠᛅ ᛋᚴᛅᛚ ᛒᛅᚢᛚ ᚿᛁᛘᛅ ᛒᛁᛐᛁ
Bradrakin mer dauda
ᛒᚱᛅᚦᚱᛅᚴᛁᚿ ᛘᛁᚱ ᚦᛅᚢᚦᛅ
Heidarlags til hiarta
ᚼᛁᛁᚦᛅᚱᛚᛅᚠᛋ ᛐᛁᛚ ᚼᛁᛅᚱᛐᛅ
Hringleigin vel ſmiugu.
ᚼᚱᛁᚿᚴᛚᛁᛁᚴᛁᚿ ᚢᛁᛚ ᛋᛘᛁᚢᚴᚢ.

Ardua tentavi diſcrimina, damnaq; multa,
Victus amore tui, virgo decora, tuli.
Vix mea quindenas meſſes conſpexerat ætas,
Angvis ubi aſſultum fortiter exciperem:
Nunc jacet horrendùm ſtridens, & vulnere victus
Lethifero, virus nec metus ullus ineſt.

Pag. 170. verſ. 13. *Incomptam braccharum ſpeciem*] *Braccæ* ſunt femoralia; quomodò paulò ante Saxo appellavit. Vocabulum origine Gothicum. Erat autem *bracca*, ſivè *braccha* (ità enim promiſcuè ſcribitur) indumenti genus, quo frigidioris cœli gentes utebantur. *Sarmatis* tribuit Ovidius:

Pellibus & laxis arcent mala frigora braccis,
Oraq; ſunt longis horrida tecta comis.

Vangionibus Lucanus Lib. 1.

Et qui te laxis imitantur Sarmata braccis

Reliquis Gallis Svetonius in C. Cæſaris Vita: *In curia Galli braccas depoſuerunt, latum clavum ſumpſerunt.* Hinc *Gallia braccata* dicebatur. Plinius Lib. 3. Cap. IV. *Narbonenſis provincia pars Galliarum, quæ interno mari abluitur, Braccata ante dicta.* Sveci hodieq; femoralia eet par Bracker dicunt. Nos Brog dicimus. Unde vocem hactenus corruptiſſimam in utraq; Editione Adami Bremenſis reſtituere me poſſe confido. Nam Lib. 1. Cap. XXXIII, ubi anteà legebatur: *Scriptum eſt in Geſtis Francorum, crudeliſſimus omnium fuit Ingvar/ filius Lodprachi:* meo periculo corrige, *filius Lodbracchi*, hoc eſt, noſtri Regneri, qui ab hirſutis braccis dictus eſt *Lodbrog*, quaſi Lodenbrog. Brog enim *braccas*, ſive femoralia, noſtra voce denotat, & Loden/ hirſutum.

Ibid. *Lodbrog eum per ludibrium agnominavit*] Ipſe Regnerus in Epicedio ſuo, eandem adfert cognominis hujus rationem, ubi infit:

Hiuggum vier med hiorvi
ᚼᛁᚢᚴᚴᚢᛘ ᚢᛁᛁᚱ ᛘᛁᚦ ᚼᛁᛅᚱᚢᛁ
Hitt var ei fyrer longu
ᚼᛁᛐᛐ ᚢᛅᚱ ᛅᛁ ᚠᚢᚱᛁᚱ ᛚᛅᚿᚴᚢ
Er a Gautlande geingum
ᛁᚱ ᛅ ᚴᛅᚢᛐᛚᛅᚿᚦᛁ ᚴᛁᛁᚿᚴᚢᛘ
At Graf vitnis morde
ᛅᛐ ᚴᚱᛅᚠ ᚢᛁᛐᚿᛁᛋ ᛘᛅᚱᚦᛁ
Da feingum vier Thoru
ᚦᛅ ᚠᛁᛁᚿᚴᚢᛘ ᚢᛁᚱ ᚦᛅᚱᚢ
Thad an hietu mig firdar
ᚦᛅᚦ ᛅᚿ ᚼᛁᛁᛐᚢ ᛘᛁᚴ ᚠᛁᚱᚦᛅᚱ
Lodbrog ad thui vige.
ᛚᛅᚦᛒᚱᛅᚴ ᛅᚦ ᚦᚢᛁ ᚢᛁᚴᛁ.

Enſibus innumeras conſvevimus edere pugnas,
Haud multum effluxit temporis,
Ex quo, in Gothia, inuſitatæ magnitudinis
Serpentem fortiter aggreſſi ſumus, necemq; dedimus.
Tunc Thoram mihi conjugem impetravi.
Ob hanc cædem, & hirtum illum atq; hiſpidum cultum,
Virum hirſutis braccis me exindè agnominarunt.

27. *Apud Campum, qui Latialiter laneus dicitur*] In Regneri Epicedio ᚢᛚᛚᛅᚱ ᛅᚴᚱᛁ Ullar akur dicitur, locus nempe in Svecia, ubi acre prælium commiſſum; Stropha VIII.

Hitt greniudu hrottar
ᚼᛁᛐᛐ ᚴᚱᛁᚿᛁᚢᚦᚢ ᚼᚱᛅᛐᛐᛅᚱ
Adur a ullar akre
ᛅᚦᚢᚱ ᛅ ᚢᛚᛚᛅᚱ ᛅᚴᚱᛁ
Eiſteinn Kongur fielle.
ᛁᛁᛋᛐᛁᛁᚿ ᚴᛅᚿᚴᚢᚱ ᚠᛁᛁᛚᛚᛁ.

Altùm mugierunt enſes,
Antequàm in Laneo campo
Eiſtenus Rex cecidit.

Pag.

Pag. 171. verſ. 6. *Sivardo ſerpentini oculi vulgatum late cognomen*] Nobis enim dictus eſt Snogǒre/ quaſi ὀφιώδης: quem ſic à circumſpecta prudentia dictum interpretor. Angues enim acutè vident. Quod veteres quidam forte non animadvertentes, aliam cognominis rationem finxerunt. Arngrimus Jonas Rerum Iſlandic. Lib. II. Genealog. IX.

23. *Scotiæ ac Petiæ*] Quam hic intelligat *Petiam* author, haud tam in proclivi eſt ſtatuere. Nomen certè prorſus ignotum Camdeno & Buchanano, accuratiſſimis ſuæ gentis ſcriptoribus. Niſi ſi quis capere velit de ſeptentrionali illa inſulæ Britannicæ parte, quam *Picti* olim incoluerunt: ut ſit *Pictia*, pro *Petia*. Auſtrales autem inſulas fortè indigetat minores illas, hinc inde in Oceano Britannico ſparſas, ut, Hebridas, Hebudas, Vectam, Monam, & alias. De Orcadibus Camdenus & Buchananus Lib. 1. Hiſtor. Scoticæ.

33. *Inſularium Danorum claſſe.*] *Inſulares* appellat, qui inſulas Selandiam, Fioniam, Lalandiam, Falſtriam, Mônam, Langelandiam, Fimmeriam, & alias incolunt.

44. *Carolum tunc forte illis imperij ſui finibus immorantem.*] Hic ipſus eſt Carolus, cui à rebus actis & auctis cognomentum Magni inceſſit. Is ſtatim ab infelici hac cum Regnero & Sivardo pugna, dum Aquisgrani hyemaret, ſupremum obijt diem, Anno Chriſti DCCCXIV.

48. *Salutari Regem prædictione monuit*] Karolum videlicet Imperatorem, non Regnerum Daniæ Regem. Sæpius enim Imperatores *Regum* nomine veniunt Hiſtoricis iſtius ævi; inprimis Lamberto Schafnaburgenſi, & alijs. Nonnulli hanc addunt obſervationem, quòd *Reges* dicebantur uſq; ad ſolennem illam inaugurationem per Pontificem Romanum, ſacrâ unctione & diadematis impoſitione, adminiſtratam: quâ peractâ, *Imperatores* & *Auguſti* poſtmodùm vocati.

Pag. 172. verſ. 6. *Quos ex Svanlogha progenuerat*] Fortaſſe hæc erit paululum immutato nomine, *Aslauga*, illa Regis Sigurdi Fófnisbane filia, quam mortuâ priore conjuge Thora Herothi filia, matrimonio ſibi junxit Regnerus. Occaſionem verò, quâ hæc, ſive *Svanlauga*, ſive *Aslauga*, Regnero nupſit, operæ duxi pretium heic in medium adducere, ex antiquiſſima Hiſtoria Regneri Lodbrog, quam priſcâ linguâ Danicâ conſcriptam etiamnum Iſlandi, fugientis antiquitatis deſtinæ & veluti Statores Joves, curioſè aſſervant. Summa narrationis hæc eſt. Defunctâ priore conjuge ſuâ *Thorâ* cognomento *Hiortin*, Regnerus maritimo itinere in Norvegiam ſuſcepto, appulit in portum, cui vicina erat villa nomine Spangarheide; ubi conſpectâ luculentæ formæ virgine, *Craca* vulgo dicta, in navim ſuam ad ſe accerſi juſſit. Illa verò voto Regis obſecundare noluit, niſi ſi fide juratâ promitteret, abſque omni dedecore & injuria ad ſuos reverſuram. Annuit petitis Regnerus. Cum verò Rex blanditiis illam palpare cœpiſſet, in hæc verba prorupit:

Drumde viſt ef vere
ᚦᚱᚢᛘᚦᛁ ᚢᛁᛋᛏ ᛁᚠ ᚢᛁᚱᛁ
Vórdur faurdur jardar
ᚢᛆᚱᚦᚢᚱ ᚠᛆᚢᚱᚦᚢᚱ ᛁᛆᚱᚠᛆᚱ
Metur hia milldre Snotu
ᛘᛁᛆᚢᚱ ᚼᛁᛆ ᛘᛁᛚᛚᚦᚱᛁ ᛋᚿᛆᛆᚢ
A mer taka hondum
ᛆ ᛘᛁᚱ ᛏᛆᚴᛆ ᚼᛆᚿᚦᚢᛘ
Vamlouſa skall tu viſe
ᚢᛆᛘᛚᛆᚢᛋᛆ ᛋᚴᛆᛚᛚ ᛏᚢ ᚢᛁᛋᛁ
Ef viltu gridum thyrma
ᛁᚠ ᚢᛁᛚᛏᚢ ᚴᚱᛁᚦᚢᛘ ᚦᚢᚱᛘᛆ
Heim hóſum hilmi ſottan
ᚼᛁᛁᛘ ᚼᛆᚠᚢᛘ ᚼᛁᛚᛘᛁ ᛋᛆᛏᛏᛆᚿ
Hildan mig fara lata.
ᚼᛁᛚᚦᛆᚿ ᛘᛁᚴ ᚠᛆᚱᛆ ᛚᛆᛏᛆ.

Si Pater patriæ Regnerus
Aſſideret ſpecioſæ fœminæ,
Vix per ſomnium eam tangeret.
O inclyte Rex Regnere,
Tuum erit me abſq; omni dedecore
Hinc dimittere & injuria,
Modò inducias violare nolueris.
Nunc verè gloriari potero me
Regis hoſpitio exceptam fuiſſe.

Hæc autem Craca, non erat his ruſticanis ortæ parentibus, quomodò vulgus opinari ſolebat, ſed Regis Sigurdi Fófnisbane filia, nomine *Aslauga*. Cujus ipſa ſola erat conſcia. Licet verò paupere cultu incederet, Regnerus tamen, ut perſpicacis ingenij princeps, facilè animadvertebat, eam ruſticana indole minimè præditam. Quare eam ſibi conjugem aſciſcere exoptans, in hos Rhythmos vocem ſolvit:

Vil tu thennun thiggia
ᚢᛁᛚ ᛏᚢ ᚦᛁᚿᚿᛆᚿ ᚦᛁᚴᚴᛁᛆ
Er Thora Hiortur atte
ᛁᚱ ᚦᛆᚱᛆ ᚼᛁᛆᚱᛏᚢᚱ ᛆᛏᛏᛁ
Serk vid ſilfur ofmerk-tan
ᛋᛁᚱᚴ ᚢᛁᚦ ᛋᛁᛚᚠᚢᚱ ᛆᚠᛘᛁᚱᚴ- ᛏᛆᚿ
Soma al vel thier klede
ᛋᛆᛘᛆ ᛆᛚ ᚢᛁᛚ ᚦᛁᚱ ᚴᛚᛁᚦᛁ
Thoru hendur huitar
ᚦᛆᚱᚢ ᚼᛁᚿᚦᚢᚱ ᚼᚢᛁᛏᛆᚱ
Hennar um theſſar gerfar
ᚼᛁᚿᚿᛆᚱ ᚢᛘ ᚦᛁᛋᛋᛆᚱ ᚴᛁᚱᚠᛆᚱ

Su

Su var Budlunga bragna
ᛋᚢ ᚢᛅᚱ ᛒᚢᚦᛚᚢᚿᚴᛅ ᛒᚱᛅᚴᚿᛅ
Brud mier thek til dauda.
ᛒᚱᚢᚦ ᛘᛁᛁᚱ ᚦᛁᚴ ᛏᛁᛚ ᚦᛅᚢᚦᛅ.

Visne hanc pallam argento intextam
A me muneri capere, quam Thora,
Hiortin dicta, antehac poſſidebat?
Sanè non dedecent te tàm precioſa
Indumenta, quæ niveis Thora manibus
Affabrè fecit & elaboravit.
Illa profectò fœmina mihi regum maximo
Usq; ad extremum halitum vehementer placuit.

Cui Craca ſequentes repoſuit verſus:

Thore ek ei than thiggia
ᚦᛅᚱᛁ ᛁᚴ ᛁᛁ ᚦᛅᚿ ᚦᛁᚴᚴᛁᛅ
Er Thora Hiortur atte
ᛁᚱ ᚦᛅᚱᛅ ᚼᛁᛅᚱᛏᚢᚱ ᛅᛏᛏᛁ
Serk vid ſilfur ofmerk-tan
ᛋᛁᚱᚴ ᚢᛁᚦ ᛋᛁᛚᚠᚢᚱ ᛅᚠᛘᛁᚱᚴ-ᛏᛅᚿ
Soma ei lig mir klede.
ᛋᛅᛘᛅ ᛁᛁ ᛚᛁᚴ ᛘᛁᚱ ᚴᛚᛁᚦᛁ
Thui em ek Kraka kaullud
ᚦᚢᛁ ᛁᛘ ᛁᚴ ᚴᚱᛅᚴᛅ ᚴᛅᚢᛚᛚᚢᚦ
I kolſuortum vodum
ᛁ ᚴᛅᛚᛋᚢᛅᚱᛏᚢᛘ ᚢᛅᚦᚢᛘ
At ek hefe gridt ofgengit
ᛅᛏ ᛁᚴ ᚼᛁᚠᛁ ᚴᚱᛁᚦᛏ ᛅᚠᚴᛁᚿᚴᛁᛏ
Og geitur med ſia reknar.
ᛅᚴ ᚴᛁᛁᛏᚢᚱ ᛘᛁᚦ ᛋᛁᛅ ᚱᛁᚴᚿᛅᚱ.

Non auſim ego dona a te capere,
Interulam argenteo limbo circumtextam,
Quam olim poſſedit cervi cognomine inſignita Thora:
Haudquaquam mihi talis competit ornatus.
Propterea enim Krakam me vocant
Pullis amictam pannis,
Quod per ſcrupos grumorumq; eminentium fragmenta
Incedens, penes littora caprarum agitavi greges.

Pag. 174. verſ. 20. *Hoſtilium cadaverum excremento*] Fortè legendum *incremento.* Nam eo ſignificatu rara admodùm in ſcriptoribus, etiam deperditæ Latinitatis, vox eſt. Conſimilis eſt loquendi modus, qui mox occurrit: *Cujus latrocinij manum tantâ Vitſercus ſtrage perculit, ut hoſtilium corporum cumulo circumfuſus, niſi ſcalis ſupernè admotis comprehendi nequiret.*

24. *Nullis obitum modis effugere potuit*] Hæc ſanè verba ipſi Hiſtoriæ nimium refragantur. Nam Ubbo nuſpiam à patre interfectus, ſed mox patri reconciliatus dicitur. Sequentia tamen innuunt pœnam ſubijſſe Vbbonem motæ

A ſeditionis: *At ubi Ivarus tumultum patriæ factioſi ſupplicio diſcuſſum comperit, Daniam petiit.* Vetus Codex in margine aſcriptum habebat: *Vix ullis obicum nodis conſtringi potuit.* Sed hæc nimis audax emendatio; licet à mente Saxonis nihil abſcedat. Ego locum hunc corruptiſſimum haud temerè emendandum duxi, donec meliora certioraq; edoctus eſſem.

29. *VVitſercum Svetiæ principantem*] *Principare* hoc loco eſt *imperare:* quomodo antè Saxo-
B nem locutus eſt Sidonius Apollinaris Carmine IX.

Non prolem Garamantici Tonantis,
Regnis Principibusq; principantem.

Sic & Carmine XXIII.

Quid quod Cæſaribus ferax creandis
Felix prole, virum ſimul dediſti
Natos cum genitore principantes.

Auguſtinus de Civitate Dei Lib. XIX. Cap. 14.
C ſub finem: *Neq; enim dominandi cupiditate imperant, ſed officio conſulendi; nec principandi ſuperbiâ, ſed providendi miſericordiâ.* Matthæus Paris in Vita Henrici II Anglorum Regis. pag. 91. *Quem quia principatur regulis Arragonum & Galatiæ, Imperatorem Hiſpaniarum appellant.* Ælnothus Monachus de Vita S. Canuti Cap. VIII. Pag. 23. *Ob quam ejus poſteri, bis quinis regni partibus ablatis, vix duabus, irato Deo, principari merebantur.* Dudo S. Quintini Decanus, & rerum Aquitanicarum
D ſcriptor Lib. III. *Ne exteræ gentes ſuper nos irruentes, hocque negotio hujus traditionis inaudito, principari ſuper nos deliberantes, vendicent ſibi Nortmannicos fines.* Et pag. 158. *Super Francos præſumptuosâ temeritate elatus principatur, contumax præ omnibus.*

Pag. 175. verſ. 6. *Apud Utgarthiam*] Per *Utgarthiam* nonnulli hic intelligunt ipſam Byzantium, ſive Conſtantinopolin, quæ & *Mychlegarthia* antiquitus dicta. Videtur autem *Garthia*
E ſive *Garth*, quod nunc mollius pronunciando Gaard dicimus, civitatem olim denotaſſe aut regionem. Unde Helmoldus ſub initium Lib. 1. Ruſſiam à Danis vocari *Oſtregard* [Øſtregaard] ſcribit, quod in Oriente poſita; item *Chunigard,* quòd ibi ſedes Hunnorum fuerit. In antiquis verò cantilenis multoties Conſtantinopolis dicitur Myckleg aard/ *Mychlegarthia,* quaſi μεγάλη *garthia;* hoc eſt, magna & regia civitas.

17. *Sedulo mulctare ſervitio*] *Sedulo,* id eſt,
F *continuo, aſſiduo.* Quæ vocis ſignificatio tantum non ignota eſt melioris ævi ſcriptoribus. Puto Saxonem eò reſpexiſſe, ut *ſedulum* appellaret, quod fit inſtanter, & ſine intermiſſione.

19. *Svetiæ præfert*] Hoc eſt Svetiæ præficit, regimen ei Svetiæ committit; de qua vocis ſignificatione anteà nobis dictum.

31. *Hellam quendam Hamonis filium*] *Hamo* hic, nî fallor, ipſus *Hama* eſt, quem ſuprà Hellæ patrem, & Britanniæ Regem nominat.

Galli-

34. *Gallicana virtute ſubnixum*] Id eſt, Gal- A lorum ſubmiſſis auxiliis. *Virtus* enim robur, potentiam, auxilium, vires, interdum ſignificat. Gloſſ. Phil. *Virtus*; ἀρετή, αἰδρεία, δύναμις, ἰσχύς.

43. *Recidivos patriæ tumultus incutiens*] *Recidivum* mediæ ætatis ſcriptoribus id dicitur, quod redit ac revertitur. Sic annum redeuntem *recidivum* appellat Tertullianus: *Reciprocarum frugum, & vividorum Elementorum, & recidivi anni fidem argumentantur.* Autor Carminis de B Sodoma apud Cyprianum:

Sed recidiva hominum pariter cum gente ſecunda
Impietas, iterumq; mali nova pullulat ætas.

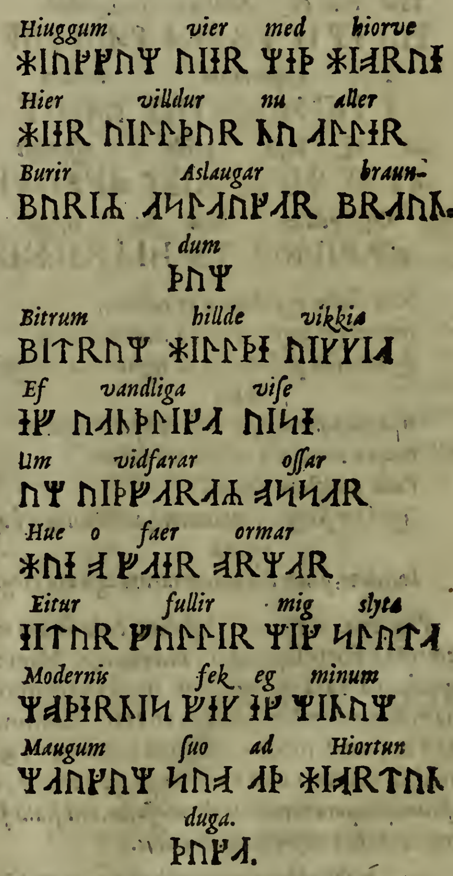
Corippus Africanus Lib. I. de Laudibus Juſtini Auguſti Minoris:

Rectorum Latij diſcuſſor providus orbis,
Succeſſorq; boni, recidivaq; gloria, Petri.

Dudo de S. Quintino, Lib. III. Hiſtori. Norman. *Clerus totius regionis extra ſuburbana Rotoma-* C *genſis urbis exilijt, collaudansq; Deum, pro recidivæ tripudio prolis, deduxit eum ad altare:* Ubi *recidivæ*, *eſt, redeuntis.*

53. *Haraldum ſolenni lavacro uſum*] Haraldum ſacro Baptiſmate luſtravit Otgarius Archiepiſcopus Moguntinus, circa Annum. Chr. DCCCXXVI. ut habent Annales Pithœani, quos citat Nicolaus Serrarius Lib. IV. rerum Moguntiacarum pag. 621. *Menſe Majo, apud Ingalenheim habito conventu, diverſarum gentium le-* D *gationes auditas abſolvit* [Imperator Ludovicus Pius]. *Quo tempore Herialdus* [Haraldus] *cum uxore, & magnâ Danorum multitudine, apud Moguntiam baptizatus eſt.* Et in ipſius Ludovici Vita: *Herialdus ex Nortmanniæ partibus cum uxore veniens, Danorumq; non parvâ manu, Moguntiaci, apud S. Albani, cum ſuis omnibus, ſacri baptiſmatis unda eſt perfuſus, plurimisq; muneribus ab Imperatore donatus.* Addit Theganus in Libro de Ludovici geſtis; *Haraldi uxorem à Judith Imperatrice de fonte* E *ſacro levatam.* Adamus Bremenſis ità rem geſtam commemorat Lib. I. Cap. XV. & ex eo totidem verbis Albertus Stadenſis, ad Ann. Chr. DCCCXXVI. *Eodem quoq; tempore Rex Danorum Haraldus à filijs Gotafridi regno ſpoliatus, ad Luthevicum ſupplex venit Imperatorem. Qui & mox Chriſtianæ fidei Catechiſmo imbutus, apud Moguntiam cum uxore, fratre, & magna Danorum multitudine baptizatus eſt. Hunc Imperator à ſacro fonte* F *ſuſcipiens, cum decreviſſet in regnum ſuum reſtituere, dedit ei trans Albiam beneficium. Fratri verò ejus Erich, ut tum Piratis obſiſteret partem Friſiæ conceſſit.* Obſervandum autem hoc loco, quòd ſub filiorum Godefridi nomine, ipſius poſteri & nepotes accipiendi. Nulla enim ipſi ſoboles ſupererat hoc tempore, ut rectè animadvertit Clariſs. Vir Andreas Vellejus. Eandem hiſtoriam ex Autemaro referens Aimoinus Lib. IV. paulo aliter totum negotium ediſſerit: *Eodem tempore Harioldus*, inquit, *cum uxore & magnâ Danorum multitudine veniens Maguntiacum, apud S. Albanum, cum his quos ſecum adduxit, baptizatus eſt, multisq; muneribus ab Imperatore donatus, per Friſiam, quâ venerat via, reverſus eſt. Veritus autem piiſſimus Imperator, ne ob tale factum negaretur ei habitatio ſoli naturalis, dedit ei quendam Comitatum in Friſia, cujus vocabulum eſt Ruiſtri, quò ſe ſuosq; ſi neceſſitas exigeret, tutò recipere poſſet.* Sigebertus Gemblacenſis ad Ann. Chr. 825. *Harioldus Rex Danorum, cum uxore & filiis, & magna Danorum parte, Moguntiæ baptizatur & ab Imperatore muneribus, & parte Friſiæ in beneficium ſibi data, honoratur.*

Pag. 176. verſ. 18. *Omnem operum ſuorum curſum animoſâ voce recenſuit*] Rex Daniæ Regnerus Lodbrog, jam morti vicinus, inter viperarum morſus, ſibi ipſe Epicedion cecinit, quo rerum à ſe geſtarum magnitudinem, omniumq; operum ſuorum curſum, ut Saxo ait, complexus eſt. Continet autem Strophas XXIX: quarum in XXVI. non κατὰ ῥητόν, ſed qua ſenſum, extat clauſula illa, cujus hic meminit Saxo: *His vellent nunc omnes filij Aslaugæ gladijs amarum bellum excitare, ſi exactè ſcirent calamitates noſtras, quam non pauci angues venenati me diſcerpant.*

Integrum vero Epicedion, velut antiquæ Poëſeos illuſtre exemplum, ad calcem libri ſui de Literatura Runica, Excellentiſſimus Vir, D. Olaus Wormius, repræſentat.

Pag.

Pag. 177. verſ. 3. *Corio in exiles admodùm corrigias ſciſſim extracto*] Quis hæc legens, non revocat ſibi in memoriam perſimilem Eliſſæ ſive Didonis aſtum, cùm juxtà fabulas Græcorum, *Byrſam*, vel potius *Bydſran*, ſuam conderet? Ejus meminit Juſtinus Lib. 18. *Itaq́ Eliſſa delata in Africæ ſinum, incolas loci ejus adventu peregrinorum, mutuarumq́ rerum commercio gaudentes in amicitiam ſolicitat: deinde empto loco, qui corio bovis tegi poſſet, in quo feſſos longâ navigatione ſocios, quoad proficiſceretur, reficeret; corium in tenuiſſimas partes ſecari jubet, atq́ ità majus loci ſpatium, quam petierat, occupat: undè poſteà ei loco Byrſæ nomen fuit:* Virgilius I. Æneidos:

Mercatiq́ ſolum, facti de nomine Byrſam,
Taurino quantum poſſent circumdare tergo.

Similis per omnia extat Hiſtoria apud Sigebertum Gemblacenſem, ad A. C. 434. de Hengiſto Saxonum duce. *Deniq́*, inquit, *poſtulavit* [à Rege Britanniæ] *tantum terræ ſpatium ſibi dari, quantum unâ corrigiâ poſſit ambiri, ut ibi promontorium ædificaret. Cui cum Rex acquieviſſet, accepto ille corio tauri, incidit illud in longiſſimam corrigiam, & loco, quem præviderat, circumducens, intra ambitum illius extruxit caſtellum, appellavitq́ illud caſtellum corrigiæ.*

12. *Comprehenſi ipſius dorſum plagâ aquilam figurante*] Hunc locum quod attinet de Aquila in dorſo Hellæ, Regis Angliæ, figurata, res ità habet: Apud Anglos, Danos, aliasq; nationes Boreales, victor ignominiâ ſummâ debellatum adverſarium affecturus, gladium circa ſcapulas ad ſpinam dorſi adigebat, coſtasq; ampliſſimo per corporis longitudinem facto vulnere, utrinque à ſpina ſeparabat: quæ ad latera deductæ alas repræſentabant Aquilinas. Hoc genus mortis vocabant *Aquilam in dorſo alicujus delineare*: At rijſte Orn paa eens Bag. Gloſſarium Iſlandicum MS. ejúsmodi vulnus ſive plagam ᛒᛚᚯᚦᚯᚱᚴ, Blodørn / ſive ᛒᛚᚯᚦᚢᚠᛚᛂ, Blodugle / item ᛒᛚᚯᚦᚱᛁᚠᛁᛚ, Blodriſil / dictũ teſtatur. In Jarlaſagu: ᚦᛆ ᚠᛂᛦ ᛂᛁᚴᛆᛦ ᛆᛁᚦ ᚼᛆᛚᚠᚦᛆᚴ ᚯᚠ ᚱᛂᛁᛋᛆ ᛒᛚᚯᚦᚯᚱᚴ ᛆ ᛒᛆᛦᛆ ᚼᚯᚴᚢᛘ, ᛘᛂᚦ ᚦᛂᚴ ᚼᛂᛆᛆᛂ ᛆᚦ ᚼᛆᚴ ᛚᛆᚠᚦᛂ ᛋᚢᛂᚱᚦᛂ ᛆ ᚼᚯᛚ ᚢᛁᚦ ᚼᛋᚢᚠᛁᚢᛘ ᚯᚠ ᚱᛂᛁᛋᛏ ᚱᛁᚠᛁᚴ ᚯᚠ ᚠᚱᛆ ᚱᚢᚠᚠᛁᚴᚢᛘ ᚯᚠᛆᚴ ᛆ ᛚᛂᚴᚦᛆᛦ ᚯᚠ ᚦᚱᚯ ᚦᛆᚱ ᚢᛏ ᛚᚢᚴᚠᚢᛘ: *Tunc Comes Einarus in dorſo Halfdani Aquilinam excitavit plagam, ità ut gladium dorſo adigeret, omnesque coſtas à ſpina ſepararet, uſq́ ad lumbos, indeq́ pulmones extraxit.* In Ormſagu: ᚯᚱᛘᚢᚱ ᛒᚱᛆᛋᛆᚼᛋᛁ ᚯᚠ ᚱᛁᛋᚦᛁ ᛒᛚᚯᚦᚱᛁᚠᛁᛚ (blodriſil) ᛆ ᛒᛆᛦ ᛒᚱᚢᛋᛆ ᚯᛦ ᛋᛦᛆᚱ ᚯᛚ ᚱᛁᚠᛁᛚ ᚠᚱᛆ ᚼᚱᚢᚠᚠᛁᚴᚢᛘ ᚯᚠ ᚦᚱᚯ ᚦᛆᚱ ᚢᛆ ᛚᚢᚴᚠᚢᛘ. *Ormerus exaginato gladio in dorſo Bruſi Aquilinam inſlixit plagam, ſeparatis à dorſo coſtis, & pulmonibus exemptis.*

51. *Per aviti negótij veſtigia decurrit*] Hoc eſt, Ericus avi ſui Regneri res geſtas imitari conatus eſt, ijſdem virtutibus ac rebus præclarè geſtis excellere ſtuduit, quibus avus Regnerus, immortalem ſibi famam pepererat. Ericus enim Regneri illius ſuperioris nepos extitit. *Negotij* vocabulum varie uſurpat Saxo: quâ de re diximus nonnihil ad Libr. 1.

Pag. 178. verſ. 4. *Ad ſalutares Ansgarij monitus*] Hic eſt ille Ansgarius, quem Romanorum Imperator Ludovicus, Anno Chriſti D CCC XXVI. novæ à ſe in Saxonia fundatæ Corbejæ & paulo poſt in Daniam & Sveciam religionis Chriſtianæ propagandæ gratia, ablegavit. Adamus Bremenſis Lib. 1. Cap. 15. *Anno Villerici XXXIII. Ludovicus Imperator novam in Saxonia Corbejam exorſus, religioſiſſimos Franciæ Monachos ad illud congregavit cœnobium: inter quos præcipuus legitur ſanctiſſimus Pater ac Philoſophus Chriſti Ansgarius, vitæ atq́ ſcientiæ merito clarus, & omni populo Saxonum acceptus.* & mox Cap. XVI. *Cum autem nemo Doctorum facilè poſſet inveniri, qui cum illis ad Danos vellet pergere, propter crudelitatem barbaricam, quâ gens illa ab omnibus fugitur: Sanctus Ansgarius, divino, ut credimus, ſpiritu accenſus, & quia ad martyrium aliqua occaſione malebat pertingere, cum ſocio ſe ultroneum obtulit Autherio, non ſolùm inter Barbaros, verùm etiàm in carcerem & in mortem pro Chriſto ire paratus. Itaq́ biennium in regno Danorum commorati, multos ex gentilibus converterunt ad fidem Chriſtianam.* Scripſit ejus inſignia facta Rembertus ejus Diſcipulus, ac in ſedem Epiſcopalem Succeſſor. Plura etiam de eo habentur in Vita ejusdem Remberti, quam habet Surius, ad diem 4. Febr. Tom. 1. Item Albertus Crantzius in Hiſtor. Eccleſiaſt. Saxon. Lib. XX, & Saxoniæ Lib. 2. Cap. 25, & 29. Trithemius de Viris illuſtr. Ordin. Benedict. Lib. 4. Cap. 84. Et penes me eſt Vita S. Anſcharij à diſcipulis ipſius conſcripta, & ex Veteri MS. Codice tranſcripta; ubi inter alia Erici hujus Daniæ Regis fit mentio, quam Saxo ait ad ſalutares Ansgarij monitus ſacrilegæ mentis errorem depoſuiſſe. Verba ſic habent. *Jamq́ ſuſceptâ Bremenſi Parochiâ, iterum cœpit ſpiritu fervere intimo, ſi quid poſſit in partibus Danorum pro Chriſti laborare nomine. Unde frequentius ſolebat adire Hericum, qui tunc ſolus Monarchiam regni tenebat Danorum, ut officio prædicationis in regno ejus frueretur. Aliquoties quoq́ regiâ legatione ad eum mittebatur. Et quæ ad fœdera pacis, & utriusq́ regni utilitatem pertinebant, ſtrenuè ac feliciter peragebat. Quâ de re cognitâ fide & bonitate Sancti viri, prædictus Hericus Rex mutuo eum affectu cœpit venerari, & libenter ejus conſilio uti, ac familiariſſimum in omnibus habere, ità ut etiam*

etiam inter ſecreta ſua, dum de negotijs regni ſui cum conſiliarijs tractaret, eum intereſſe rogaret. Hac itaq́ familiaritate potitus, cœpit illi etiam perſuadere, ut fieret Chriſtianus. Ille verò omnia, quæ ei ex divina intimabat ſcriptura, benignè audiebat, & bona prorſus ac ſalutaria eſſe laudabat; ſeq́ his plurimum delectari, ac libenter velle Chriſti gratiam promereri dicebat. Cui poſt talia vota Sanctiſſimus Pater ſuggerere cœpit, ut Chriſto Domino hanc concederet benevolentiam, ut in regno ſuo Eccleſiam fieri permitteret, ubi Sacerdos omni tempore adeſſet, & verbi divini ſemina, & Baptiſmi gratiam, qui ſuſcipere vellent, traderet. Quod ille benigniſſimo conceſſit affectu, & in portu quodam ſui regni ad hoc aptiſſimo, & huic regioni proximo, Slesvvic *vocato, ubi ex omni parte conventus fiebat negotiatorium, Eccleſiam fabricare permiſit, tribuens locum, in quo Presbyter permaneret, datâ pariter licentiâ, ut quicunque vellet, in regno ſuo, fieret Chriſtianus.* Sed hunc Hericum fratrem Haraldi Klag fuiſſe, non Regneri nepotem, indicare videtur Clariſs. Vir Andreas Vellejus in Obſervatione ſua adjuncta Cap. XXV. Lib. I. Adami Bremenſis: *Sciendum eſt*, inquit, *duos Ericos Reges in Dania rerum potitos, tempore Ansgarij. Primus erat frater Haraldi Klag; is ſceptrum Erico filio Sigvardi delatum, ad ſe vi rapuit. Sed ut ſunt violenta minus diuturna, brevi poſt à Guthormo, nepote ſuo ex fratre, cæſus, vitâ pariter ac regno ſpoliatus eſt. Redijt itaq́ imperij dignitas ad Ericum filium Sigvardi, nepotem Regneri. Is filiam Guthormi duxit, & erat ætate admodum tenerâ, quum primùm regni ſuſciperet adminiſtrationem. Quâ etiam de cauſa cognominatus eſt* Puer. *Quod ideò admonendum duxi, ut utriusq́ Regis temporibus concionatum eſſe in Dania Ansgarium ſciamus: quum unius ſaltem tempore ipſum hic docuiſſe indicet Saxo. Et prioris quidèm Erici operâ ac ſtudio Templum Slesvicenſe Anno Domini 848; alterius verò à paganiſmo ad fidem converſi, Zelo, Ripenſe primùm fundatum atq́ erectum, An. Domini circiter 860.* De poſteriore verò Erico ità Adamus Bremenſis Cap. 28. Lib. I. *Iſte mox ut regnum Danorum ſuſcepit, ingenito furore ſuper Chriſticolas efferatus, Sacerdotes Dei expulit, & Eccleſias claudi præcepit. Ad quem Sanctus Dei confeſſor Ansgarius venire non trepidans, comitante gratiâ divina, crudelem Tyrannum ſic placatum reddidit, ut Criſtianitatem ipſe ſuſciperet, ſuisq́ omnibus, ut Chriſtiani fierent, per edictum mandaret, & inſuper in alio portu regni, apud Ripam, exſtruxerit Eccleſiam in Dania ſecundam.* Porrò de Ansgario videatur Adamus Bremenſis à Cap. XV. Lib. I. ad ejusdem Cap. 32. Et Adolphus Cypræus Hiſtoriæ Eccles. Slesvic. Cap. I. & alij.

Pag. 178. verſ. 12. *Hujuſce muneris advocationem præſtare*] Imitatur hic more ſolito Valerium Maximum Saxo; Cujus hæc ſunt verba, Cap. IX. Lib. II. *Accedit his, quod etiam fortunâ longam præſtandi hujuſce muneris advocationem eſtis aſſecuti.* Sed & *Advocationem* ſæpiuſculè uſurpat Dudo S. Quintini Decanus, pro *defenſione, protectione, tutelâ, curâ, adminiſtratione.* Sic Lib. III. Hiſtor. Normann. pag. 122. *Reſpondit Rex, Tellus Normanniæ non niſi unius ſenioris unquam tuebitur advocatione.* Et pag. 139. *Sacroſancta Eccleſiæ Normanniæ advocatione dignus.* Et pag. 142. *Populum ſuæ advocationis fomento prudentius nutriebat.* Unde *Advocatus* eidem pro Protectore, defenſore, & præſide multoties ſumitur.

30. *Ab Agapito*] Videtur hic ex emendatione Hiſtorici eminentiſſimi, Andreæ Velleji, legendum *Adriano*; ejus ſcilicet nominis Tertio, qui ſedi Romanæ unius duntaxat anni curriculo præfuit. Id quod cum ipsâ Chronologia exactius convenit. Adrianus enim Pontifex Romanus univerſalem Eccleſiæ Chriſtianæ adminiſtrationem ſuſcepit Anno Chriſti 884, teſte Baronio, quo adhuc in Dania regnaſſe Frothonem aſſerunt Chronologi noſtrates, Lyſchander, Petræus, & alij: ſed *Agapitus* demum Eccleſiæ præeſſe cœpit Anno 947. qui incidit in imperium Haraldi Blaatand.

32. *Romanæ legationis præcucurrit adventum*] Utitur eodem Verbi Præterito Plautus Menæchm. Actus V. Scenâ VIII.

Præcucurriſti obviam, ut quæ feciſti, inficias eas.

Sic *adcucurrit* Tacitus Hiſt: Lib. 3. 22. 6. & Apulejus Metamorph. I. *decucurrit*, Cæſar de Bello Gall. 2. 19. & 21. *Excucurriſſet* Svetonius Galbâ; 18, 6. *Procucurriſſent* Livius 25, 11. 3. & 40, 30. 5. Cæſar de Bello Civil. 3. 93. *Concucurrit* Florus Lib. IV. Id obſervante in accuratiſſimo ad hunc auctorem Indice, Viro Doctiſſimo, Joanne Freinshemio.

35. *Hujus filius Gormo*] Hunc Gormonem & ſequentem Haraldum quidam omittunt, expungentes, ut per errorem bis poſitos: Id quod etiam Chronologiæ magis convenit, ut ajunt. Sed quàm rectè, ipſi viderint.

37. *Apud Inſulam*] Angliam intellige. Anglia enim ſeu Britannia, per excellentiam *Inſula* dicta. Paulus Diaconus Lib. IV. de Geſtis Longobard. Cap. XXIII. *Britannica, flos qui in Inſula naſcitur*: quomodo hunc locum reſtituit Cl. Barthius. Adamannus Scotus Lib. I. de Vita Columbæ: *Valedicens navigationem præparabat, & ſine ulla morula transnavigans Jovam, devenit Inſulam, hoc eſt, Britanniam.*

Ibid. *Regiam adeptus eſt arcem*] Hoc eſt, rerum ſummam obtinuit. Sic Valerius Maximus Lib. VI. Cap. 2. *arcem occupare* dixit: *Quo interfecto, aliquantò tetrior arcem occupavit.* Phædrus Lib. I. Fabular.

Hinc conſpiratis factionum partibus,
Arcem tyrannus occupat Piſiſtratus.

Et Prudentius περὶ ϛεφάνων, Hymno III. de S. Laurentio, *arcem poſſidere*, pro regnare & imperare, dixit:

Auguſtus arcem poſſidens,
Cui nummus omnis ſcribitur.

Adeò

44. *Adeò difficile prægrandia continentur imperia*] In eandem mentem legati Darij ad Alexandrum Lib. IV. Curtij: *Periculoſum eſt prægrave imperium. Difficile eſt continere, quod capere non poſſis. Videme ut navigia, quæ modum excedunt, regi nequeant? Facilius eſt quædam vincere, quàm tueri. Quàm herculè expeditiùs manus noſtræ rapiunt, quàm continent.* Proverbium etiam Gallis in uſu eſt: *Qui trop embraſſe, peu eſtreind.*

Pag. 179. verſ. 1. *Sacræ cellæ ſtrage puniens*] *Cellæ* hic nomine intelligendum venit *ſacrarium*, ſeu *ædicula ſacra, templum, delubrum*: cujusmodi ferè ſunt, quas *Capellas* barbarum nuncupavit ſeculum. Uſus eſt eò ſignificatu Valerius Maximus Lib. I. Cap. I. Pag. 25. *Cum Marcellus V. Conſulatum gerens, templum Honori & Virtuti, nuncupatis votis, debitum conſecrare vellet, à collegio Pontificum impeditus eſt, negante unam cellam duobus dijs rectè dicari.* *Cellæ* etiam dictæ habitationes Monachorum, qui in vaſto illo Ægypti eremo olim, ſolitudinis ſectandæ gratiâ, ſtabulabantur: quâ ſignificatione non ſemel hæc vox in Joanne Caſſiano occurrit: ut Collat: 2. Cap. V. pag. 202. de Herone Sene: *Solitudinis cellæq; jugiter ſecreta ſectatus eſt.* Unde & locus fuit in Ægypti eremo, cui nomen Cellæ, à cellis Monachorum, quæ frequentes in eo viſebantur. Melchior Goldaſtus in Notis ad Ratperti Monachi Cap. I. & quidem illa verba: *Protinus ibi cellulas conſtruentes*: *Cella*, inquit, *à celando, & in templis, & in domibus, appellatur pars aliqua remotior. Unde factum, ut pauperum & ſervorum manſiunculæ, cellæ appellarentur; ut docet multis exemplis Lævinus Torrentius Commentar. in Svetonij Tiberium Cap. 43. & Caligul. Cap. 41. In templis pars aliqua ſacratior, in quam vulgo intrare non licebat. Cujusmodi erat in Capitolio Cella Jovis, auctoribus Gellio & Livio. Ità & Monachi, qui pauperes ſeſe ac ſervos faciebant, Cellas vocarunt habitacula in receſſu ac ſolitudine poſita, & à frequentia hominum remota, in quas velut religionis gratiâ ſe conferrent. Germanis hodieq; in uſu eſt* Cellen/ *pro habitaculis Monachorum.* Hactenus Goldaſtus.

6. *Hic à majoribus*] *Majores* hic intelligendi ſunt proceres regni, ſenatores, Megiſthanes, quos interdum *Seniores* nominat Saxo.

9. *Quàm Daniam ſub dotis nomine recepiſſet*] Procul dubio legendum hic erit *Angliam*, pro *Daniam*. Quippe illam amiſerat Gormo Anglicus, ut paulo ante Saxo indicavit; hanc vero ut recuperaret, quæ ſuæ adhuc erat ditionis, non admodum neceſſe erat.

12. *Nocturnis motibus*] Eleganter *nocturnos motus* dixit pro Veneris exercitio, & libidinis nocturnæ commercio, ſeu libidinosâ prurigine, cujus meminit Juvenalis Sat. VI. *Tunc prurigo moræ impatiens.* *Moveri* autem & *motus* in rebus Venereis ſæpenumerò occurrit apud Juvenalem, Petronium, & alios.

24. *In capite nuptiarum*] *Caput*, pro principio, frequens eſt tam in ſacris, quàm in profanis Literis. Ita *Caput cœnæ* dixerunt antiqui.

34. *Propaſſis alis*] Hoc eſt diductis, diſtentis, atq; expanſis. Sic Apulejus Lib. VI. Metamorph. *Nam ſupremi Jovis regalis avis illa, repente, propaſſis utrinq; pinnis, affuit rapax aquila.* Apprime huc facit Cap. XV. Lib. 15. Auli Gellij, quod, quia non adeo prolixum eſt, hoc loco integrum aſcribere placuit: *Ab eo quod eſt* pando, paſſum *veteres dixerunt, non* panſum, *& cum præpoſitione,* expaſſum, *non* expanſum. *Cæcilius in Synariſtoſis:*

Heri verò proſpexe eum ce ex tegulis:
Hæc nuntiaſſe flammeum expaſſum domi.

Capillo quoq; eſſe mulier paſſo *dicitur, quaſi porrecto & expanſo, &* paſſis *manibus, & velis* paſſis *dicimus, quod ſignificat diductis atq; diſtentis. Itaq; Plautus in Milite Glorioſo, A literâ in E mutatâ, per compoſiti vocabuli morem,* diſpeſſis, *dicit, pro eo, quod eſt* diſpaſſis:

Credo ego iſthoc exemplo, tibi eſſe eundem
actutum extra portam,
Diſpeſſis manibus, patibulum cum habebis.

Pag. 180. verſ. 1. *Præteritâ filiâ*] Thyrâ ſcilicet: & præterito item filio Adelſteno, ut mox infrà:

2. *Angliam ijsdem teſtamento legaret*] Ejusmodi Teſtamentum *inofficioſum* Juriſconſulti vocant; cùm ſcilicet parentes, ſine cauſâ, liberos ſuos exhæredant, vel omittunt: de quo liberis permiſſum eſt conqueri, aut iniquè ſe exhæredatos, aut iniquè præteritos. Inſtitut. Lib. II. Tit. 18. de Inoffic. Teſtament.

R 2 NOTÆ

NOTÆ VBERIORES IN LIBRUM X. HISTORIÆ DANICÆ SAXONIS GRAMMATICI.

Pag. 181. verſ. 5. IGitur Norvagiæ Rex] Haraldus nempe Pulchricomus, qui ex concubina quadam Thorâ Haquinum filium ſuſcepit, ab educatore ſuo, Britanniæ Rege, *Adelſteni* cognomento inſignem.

11. *Filio ejus Haquino, admodum tenero, educationis impenſam pollicitus*] Longè aliam ab Adelſteno Haquinianæ educationis occaſionem commemorat Chronicon Norvagicum antiquiſſimum, cui autor Snorro Sturlæſonius, in Vita Haraldi Pulchricomi: *Sub idem tempus, rerum in Anglia potiebatur Rex Adelſtenus, cognomento Victorioſus. Is ad Haraldum Pulchricomum, Norvagiæ Regem, legatum miſit, cui præter mandata, de magni momenti negotijs illic expediundis, gladium aureo manubrio, & vaginâ gemmis aureiſq; vinculis condecoratâ, inſignem, pretioſi muneris inſtar, Regi exhibendum commiſit. Hic ubi in Norvagiam appulit, Haraldi aulam rectâ petens, ejusq; adeundi poteſtate factâ, enſem obtulit. Rex apprehenſo gladij capulo, illum curioſius contemplari cœpit. Quod animadvertens legatus, nunc, inquit, ô Rex, ex voto Adelſteni, enſem complexus, ejus te clientelæ tradidiſti, ipſiq; homagium præſtitiſti. Olim namq; ſe Regum clientelæ daturi, tacto gladij capulo, obſequium polliceri ſolebant. Haraldus ſummo ſibi opprobrio ducens, alieno ſubjici imperio, haud levem animo concepit indignationem. Gnarus tamen frænare iram, (quæ morâ interire ſolet) legatum lautè tractatum, bonâ cum veniâ à ſe dimiſit. Paulò poſt cum proceribus inito conſilio, de ignominiâ hac & injuriâ opportunè vindicandâ, unanimi conſenſu decretum eſt, ut Haraldus filium ſuum Haquinum Adelſteno educandum transmitteret. Etenim abjectæ ſortis & vilioris conditionis ille habebatur, qui alienis liberis officium educationis præſtabat. Erat tum temporis in contubernio Haraldi Regis, Haukerus Habrok nomine, vir exploratæ fidei, adq; res arduas obeundas promptiſſimus, & ob partam longinquis peregrinationibus variarum rerum experientiam, Regi gratiſſimus. Hujus fidei filium ſuum Haquinum in Angliam deferendum commiſit. Haukerus peractâ feliciter navigatione, in inſulam exſcenſionem faciens, Adelſtenum cum magnatibus epulantem Londoniæ offendit. Sed priusquàm Regem viſeret, triginta militibus, quos ſibi comites adjunxerat, ſeriò juſſit, ut ſcutis ſuis capulos gladiorum, quos diſtrictos ſub longis cœlabant tunicis, contegerent, & qui ultimus ædes regias ingrederetur, primus omnium exiret. Mox Haukerus in palatium intromiſſus, ſalutato Rege, filiolum Haraldi genibus ejus imponit. Adelſtenus puerum diligentius intuens, Hunc, inquit, minimè ſervilibus oculis eſſe video. Et ſimul interrogat Haukerum, quid hæc pueri traditio portenderet? Cui Haukerus: Rex, ait, Haraldus ſpurium hunc ſuum à te educari petit. Ad illa verba accenſus irâ Adelſtenus, arrepto gladio,* A *puerum interficere ſimulabat. At reſpondit Haukerus: Nunc tibi alumnum tuum per me licebit obtruncare, cujus te ſinu excepti nutricium & educatorem profiteri cœpiſti. Neq; ſi unum huncce interemeris, totam Haraldi ſobolem internecione deleviſti. Atq; hoc dicto Haukerus regiâ egreſſus, eâdem, quâ venerat, viâ, iter in patriam remenſus, ſecundo vento ad ſuos reverſus eſt. Quos redeuntes Haraldus gratanter excipiens, ob rem benè geſtam, dignâ remuneratione proſequutus eſt. Verùm Adelſtenus Haquinum ſacris Chriſtianis* B *initiatum, honeſtorum morum documentis, & equeſtribus exercitijs informandum curavit. Undè & cognomen Haquini Adelſtenij ſortitus eſt.*

31. *Præceptoris occaſus*] Id eſt, Adelſteni Regis, qui Haquinum compluribus honeſtatis præceptis imbuerat.

37. *Haraldi Gunnildæ filij*] Hæc Gunnilda, Gormonis Daniæ Regis filia erat, & ſoror Haraldi Blaatand: quam pater Erico Blodøxe / Haraldi Pulchricomi filio, Norvagiæ Regi, in C matrimonium dederat. Ex ea tulit Ericus ſeptem filios, Gamalium, Gutormum, Haraldum, Reginfredum, Erlingum, Sigurdum cognomento Sleffva, & Gudrodum; & unicam filiam Ragnildam. Haquinus verò Adelſtenius, audito paterni fati nuntio, ex Anglia redux, fratrem Ericum, Blodøxe dictum, qui regiæ poteſtatis inſignia ſibi vindicabat, regno expulit; ipſe viciſſim ab omnium provinciarum incolis regio titulo ornatus. Tandem univerſâ Norve- D giâ ſuam in poteſtatem redactâ, in Daniam cum inſtructiſſima claſſe irruptionem faciens, Jutlandiam, Sælandiam, Scaniamq; igni & ferro latè depopulatus, ingenti prædâ partâ, patriam repetit. Intereà Gunnilda, Haraldi vidua, tyrannidem Haquini metuens, in Daniam ad fratrem Haraldum Regem, cum filijs aufugit, quibus Rex latifundia prædiaq; nonnulla, unde victui neceſſaria ſuppeterent, poſſidenda conceſſit. Hi ſæpe pyraticam circa littora Norvagiæ exer- E centes, inprimis provinciam Vigcenſem infeſtis armis adoriri ſolebant. Quibus tamen Haquinus fortiter ſe opponens, in Daniam eos non ſine exigua jactura, & internecione exercitus ſui, retrocedere coëgit. Demum Haraldus Gunildæ filius, cujus hic mentionem facit Saxo, ſexaginta navium claſſe ab avunculo donatus, Hevindo & Karlhôſto ſocijs receptis, in Norvegiam navigationem remenſus, adverſus hoſtem navalis pugnæ copia non ſuppetente, terreſtrem F exercuit, in qua tamen victor extitit Haquinus. Hæc totidem verbis Chronicon Norvagicum Snorronis Sturleſonij.

41. *Hevindo enim,*] Hevindo huic Chronicon Norvagicum pag. 84. cognomentum *Skre-*

ja

ja tribuit, & pro Karlhofto, Alfi cujusdam Askmanni meminit, in commilitium ab Haraldo, in expeditione hac Norvagica, ſuſcepti.

46. *Clarius ſui indicium exhibentem*] Haquinus etenim Adelſteinius, Rex Norvagiæ, in hoc prælio, capite geſtabat *galeam inauratam*, quæ Solis radiis illuſtrata, eximio fulgore hoſtium oculos perſtringebat. Gunnildæ filii regium hoc inſigne rati, eò omnem impetum, totamq; vim armorum convertere cœperunt. Quo cognito Hevindus Findſón, Haquini ex ſororis filia pronepos, latè ſplendentem galeam pileo obduxit. Tunc elatâ voce exclamans Hevindus Skreja: Quid? ſubduxit nè ſe è prælio Norvagiæ Rex? an verò occubuit? Evanuit etenim, nec uſpiam apparet inaurata galea. Et cum dicto, Haquinum Regem, qui inter primos præliantium globos ſtrenuè pugnabat, ignarus diſtrictâ bipenni petiit. Sed adactum Regi ferrum Thoralvus objectu clypei fefellit, adeò ut Hevindus nutabundus mento ferè terram contingeret. Hinc Rex tantâ vi in Hevindum gladij ſui aciem egit, ut ferrum non modo galeam & caput, ſed & medio corpori illapſum omnes artus diffinderet. Mox Thoralvus Alf Askmand Hevindi fratrem, interfecit. Chronicon Norvagicum pag. 85. & ſeq.

Pag. 182. verſ. 1. *Interea Thoralvus*] Hic eſt Thoralvus ille Skolmſón, cognomento Fortis, qui tanquam fidus Achates, in hoc conflictu, à latere Haquini vix latum unguem diſcedens, Regis fatum clypei ſui obſtaculo repulit.

10. *Jaculum namq; vago*] De hoc jaculo paulò aliter Hiſtoria Norvagica pag. 86. Poſteaquam occubuiſſent Hevindus Skreja, & Alf Askman, Haraldi exercitus effusâ fugâ ſibi conſuluit. Dùm verò Haquinus hoſtes acrius perſequeretur, ex improviſo ſpiculum quoddam, ſive ſagitta, quam *Flein* vocant, advolans, brachio regis infrà ſcapulas, grande vulnus inflixit. Memoriæ proditum eſt, Gunnildæ ſervum quendam, nomine Kiſpingum, in mediam aciem proceſſiſſe atq; exclamaſſe; cedite locum Regis interfectori, ac derepentè jaculum corpori Regis adegiſſe.

16. *Gunnildam procurato maleficijs ſpiculo*] Erat certè, teſte Snorrone Sturlæſonio, Gunnilda hæc, venefica nulli ſecunda, varias præſtigias & maleficia in Findmarchia, ubi educata fuerat, edocta. Quare nullum eſt dubium, quin perniciosum hoc jaculum in hoſtile caput machinata ſit.

17. *Haraldus itaq;*] Intellige Haraldum, poſtea Graafeld dictum, qui major natu inter Gunnildæ filios erat; quiq; cæſo Haquino Adelſteinio, regnum Norvagiæ occupavit.

24. *Julinum nobiliſſimum illius provinciæ oppidum*] Julinum ſic deſcribit Sebaſtianus Munſterus Coſmograph. Lib. 3. pag. 771. *Julinum oppidum olim nulli clariſſimarum urbium ſecundum, multas etiam præclaris opibus & ſtructuris exſuperans,* A *nobile VVandalorum emporium, tantis opibus mercatorum negotiis frequens, ut vix aliud par illi tum Europa videret, Conſtantinopoli except., quæ tum florebat. Ibi Ruſſi, Dani, Sorabi, Saxones, & VVandali ſuos vicos & plateas incolebant. Incolæ ejus, quùm in flore eſſent, lege latâ vetuerunt, ne advenarum quiſquam novæ religionis mentionem ullam faceret; quo factum eſt, ut omnium illi noviſſimi ad Chriſti fidem pervenirent. A Regibus Danorum olìm urbs iſta multum paſſa eſt, potiſſimum autem Regi Svenoni ad tempora* B *Ottonum regnanti, ſæpè ſe oppoſuit, bello ſuſtinens totius regni molem, ter etiam Regem prælio cepit. VValdemarus quoq; Rex Daniæ, circa Annum Chriſti 1170, claſſe per Zvenum fluvium ingreſſus terram, Julinum oppidum, non ſatis à priſtinis cladibus reſpirans, captum direptumq; incendit: ex quo die nunquàm rediit ad priſtinum florem, quod jam à Saxonibus novæ civitates in eo littore firmarentur, præſertìm Lubecum. Urbs itaq; iſta olìm tam præclara & potens, nunc ad fatum ſuum pervenit. Et eſt rerum viciſſitudo.* C *Vocatur hodie VVollinum. Circa annum domini 1151. Principes Pomeraniæ erèxerunt ibi Epiſcopatum: ſed qui poſtea, circà annum Chriſti 1151, fuit tranſlatus Caminum. Situs hujus Julinenſis urbis fuit haud procul à lacu magno Pomeraniæ, quem tres amnes Panus, Zvvinus, & Divinovv, collecti ante exitum in mare, conſiciunt, etiamſi per Divinovv putent intelligendum exitum Oderæ ex lacu, ſicut & Zvenus alius eſt exitus, per quem via patet ad mediterranea Pomeraniæ loca.*

Quibus ſubjungere placet longè accuratiorem D Julini deſcriptionem ex Davidis Chytræi Proœmio in Metropolin ſuam: *Cum autem Julini, urbis vetuſtæ ac celeberrimæ, in quâ primam Epiſcopi Pomeraniæ ſedem principes poſuerunt, mentio à nobis facta ſit, non ingratum ſtudioſis antiquitatum patriæ futurum arbitrabar, ſi ea, quæ ſenex antiquâ virtute, & fide ac doctrinâ præſtans, Joannes Lubbechius, conconſul Treptovij ad Regam, de Julino, vetuſtiſſima & florentiſſima olim Pomeranici littoris urbe, nunc everſâ ac exciſâ, ſciſcitanti mihi reſpondit, cum illis com-* E *municarem. Pridie Non Octobr. VVOLLINUM, natale ſolum, piæ memoriæ, Doctoris Johannis Bugenhagij Pomerani, avunculi mei, perveni, & apud ſororem meam, Conſulis ibidem quondam, Joachimi Czimdarſij, Patris Magiſtri Petri Czimdarſij, Profeſſoris in Academia Griphsvvaldenſi, utriusq; piè defuncti, viduam diverti. Et quia complurima de oppidi iſtius antiquiſſima celebritate, ac emporij ibidem famoſiſſimi amplitudine, ſcriptis & dictis memoriæ tradita eſſe, non immemor eram: nè otio deſide tempus ibi* F *tererem, & rei veritatem exquiſitius indagarem, poſterâ die, Nonis ſcilicet Octobr. comitatus aliquot antiquitatis ſtudioſis, Viris venerabilibus, loci iſtius Paſtoribus & Senatoribus, vetuſta Julini, anno Chriſti 1170, auſpicijs Danorum Regis VValdemari, ductu Abſolonis Epiſcopi Roſchildenſis exciſi, reſtantia veſtigia, oculari, de loco ad locum, commonſtratione perluſtravimus, & quantum illa, mediocris quidem Civitas VVollin, ab antiqua illa celebratiſſima urbe, & Caſtro magno, Julino, mutata ſit, ex rei præſentis inſpectione deprehendimus.*

dimus. Sita eſt & fuit, nunc ut tunc, in inſula dem Wolliniſchen Werder/ *quæ per pontem prælongum, ex continenti Ducatus Pomeraniæ, ſuper fluvium Divenovv, ibi* der Strom *appellatum, aditum præbet. Eſtq; inſula in longitudine quatuor milliarium. Ab ortu Divenovv, ab occaſu Svveno fluvijs, à meridie lacu recenti,* dem Friſchen Hafe/ *palude novem circiter milliarium, & ad ſeptentrionem, maris Balthici,* die Oſtſche/ *Daniam verſus ſpectantis, ambitu circumcincta. Inſula frugum & pecorum admodùm ferax. Terra fertilis, aquæ & fluvij piſcoſi valdè: adeò quòd ſæpe vidimus, uno tractu, projectis retibus, ducentorum vel trecentorum florenorum valore, piſces varij generis comprehendi, capi, & diſtrahi, tempore hyemali, glacie lacu recenti conſtricto. In hujus, inquam, inſulæ frontiſpicio, ex antiquis adhuc extantibus aliquomodo ruinarum monumentis veteris Julini, apparet & datur videre, quòd florens Julinum habuerit in circumferentia ſua ultra integrum milliare Germanicum commune. Templum etenim S. Michaëlis, hoc tempore, extra oppidum VVollin, in editiore paulum colle, Bethavim ſepulchris defunctorum cum ſuo cœmiterio deſtinatum, tunc in medio urbis fuiſſe perhibetur antiqui Julini. Quod etiam ità deprehenditur. Tria namq; caſtella, vel Fortalicia, ad propugnandum hoſtiles inſultus, in editioribus urbis partibus diſpoſita, diverſis quaſi montibus tribus longiuſculo intervallo, locata fuiſſe, excidij lateres adhuc oſtendunt, quorum nomina etiamnum remanent. Primus Kakernel; Secundus Modorovv; Tertius* der Schloßberg; *Quartus verſus Septentrionem,* der Silberberg/ *mons cæteris proëminentior. In quo conſtructa fuiſſe perhibetur Arx, vel propugnaculum, multarum habitationum, ubi ſæpè adhuc inter exciſa fundamentalia ſaxa & lateres, argentea numiſmata reperiuntur. Item prægrandium hominum, inſtar Gigantum, grandia oſſa & coſtæ aliquandò conſpiciuntur. Fuit etiàm ibi alius, vel quartus mons, ad auſtralem urbis partem inclinans, mons Calvariæ,* der Galgeberg/ *in quo ſontes ultimo ſupplicio affici ſolebant, non longius ab urbis diſſitus portis, quàm quis manuali jactu pertingere poſſet. Hodiè hic locus, vel mons, tam longè à portis novi VVollin diſtat, ut aliquem eò exſpatiantem benè defatiget. Et in radicibus hujus montis, antiquitus terminabatur, in parte Auſtrali, vetus Julinum florens. Si itaq; templum Sancti Michaelis in medio urbis conſtitit, & ad quatuor mundi plagas, prædictos montes & Fortalicia, capita angularia, vel terminos habuit, ut ex ruinis liquet, ſatis conſtat magnitudinem veteris Julini exceſſiſſe ſpatium milliaris Germanici in ambitu ſuorum murorum. Nunc temporis, multò etiam quàm trigeſima parte eſt contractior & minor, non aſpernenda tamen civitas VVollinum. Et campus eſt, ubi Troja fuit; ubi olim ædificia magnifica ſteterunt, ibi nunc multa agrorum jugera coluntur quotannis,* das Wollinſche Stadtfeldt am werder *ad occaſum,* bis an die Ploßinſche Stege. *Eò usq; vetus pertendebatur Julinum. Ad Ortum hodiè etiam priſtinum terminum obtinet Fluentum,* den Strom. *Brachium fluvij Divenovv ponte, ut dixi, ſtratum;*

A *Hujus fluenti,* des Bruggen Stromes/ *hæc eſt natura & reciproca alteratio ſaporis aquæ. Quandò Auſtrini ſpirant venti, tunc fluvius Odera, qui infra Stetinum, duobus milliaribus, influit in recentem Lacum, ità commiſcetur aquæ recentis lacus, ut recens ſapida, & nihil ſalſedinis concipiat aqua totius fluenti* des Stroms. *Si verò intenſiores paululum incumbant flatus Septentrionales, tunc aqua ſalſa ex vicino Balthico mari propellitur in lacum recentem, & hinc in Fluentum,* den Divenovv Bruggen Strom/ *ejusq;* B *omnem aquam inſtar marinæ ſalſam efficit: ità ut nunc recens, nunc ſalſa ſit aqua fluenti, prout venti ſpirant, & maris fluxus & refluxus eſt in recentem lacum. Hæc de ſitu veteris Julini, nunc paucis addam de ſtatu. Emporium fuit totius Europæ, poſt Conſtantinopolim, ut ferunt, longè celeberrimum, tantæ potentiæ, ut potentiſſimum Danorum Regem Svenonem primum, ter bello ſuperatum, captumq;, exolutis lytris, nihil Daniæ potentiam extimeſcens, impavidè dimiſerit. Populoſitatem, vel multitudinem civium ac* C *incolarum, viginti duo millia civium capita, ibi ab Ottone Bambergenſe Epiſcopo, Anno 1124, baptizata declarant. Neque verò Julinum una tantum gens, ſed diverſarum nationum populi, diſcretæ linguæ, religionis & fidei homines, inhabitaverunt, & mercaturam exercuerunt, VVinithi, VVinni, Heneti, Svenones, Slavi, Vandali, Dani, Sveci, Cambrivij, Circipani, Judæi, Gentiles, Pagani, Rutheni, Græca fide utentes, & ſimiles aliæ gentes complures, promiſcuè ibi inveniebantur. Quibus omnibus & ſingulis, ibidem* D *negociandi æqua erat poteſtas, & ſalvus dabatur conductus: ſolis Chriſtianis, ſub interdicto pœnæ mortis, excluſis. Et ſingulæ gentes ſuas diſtinctas plateas inhabitaverunt, quibus & nomina à ſe indidêre. Sclavi, Vandali, VVinithi, Svenones, Rutheni, primarij inter eas perhibentur, pleriq; omnes poligami homines, alioqui honeſtis moribus, ſervientes quisq; Idolis ſuis. Coluerunt tamen publicè ex profeſſo Idolum* Triglaff/ *Deum Tricipitem: quòd primo capite cœlum, ſecundo terram, tertio aquas iſtius Dei gubernaculis regi,* E *defendi, & conſervari dicerent. Arbitror autem eos aliquid ex patriotis ſuis Rugianis & Vandalis, qui in Italia & Africa bella geſſerant, de Trinitate & veritate veri Dei audiviſſe, & hinc hunc Triglaff extruxiſſe, cui & alios congubernatores Vicarios adjunxerunt Harvit & Barovit, præſides mercaturæ, quaſi Martem & Mercurium. Item* Bialbugt & Zernebugt/ *album & nigrum Deum. Hæc confuſio diſſoluta, poſtmodùm ex Idololatria, in tetras libidines, & multiplicem tyrannidem exorbitans, peperit excidium floren-* F *tiſſimæ urbi Julino, ut primò fulmine cœleſti, aliquoties miſerè afflicta, Ruthenos commoverit indè in patriam emigrare, & cum ſuis conſortibus alias ſedes in Ruſſia quærere, ubi & Ducatum adhuc hodie VVollinenſem fundaverunt. Conſecutæ ſunt aliæ ſeditiones & negociatorum diſſipationes, quoad tandem à VValdemaro Rege Daniæ expugnata, & ſolo æquata, ad eas, quas nunc obtinet, anguſtias eſt redacta, impietatis, tyrannidis, & luxus, juſto Dei judicio, pœnas luens meritas.*

Inter

29. *Inter quos fuêre Bo, Vlf, Karlshefni, Sivaldus*] Genealogiam & proſapiam pyratarum Julinenſium recenſet hunc in modum Chronicon Norvagicum in Vita Haquini Jarl; p. 129. *Palnatokus patrem habuit Palnam Tokeſón, matrem Ingeburgam, Ottari Gotlandiæ Comitis filiam. Is à Burislavo Sclaviæ principe, Satrapa & cuſtos limitaneus totius VVandaliæ conſtitutus, tandem Dux & Imperator Pyratis Julinenſibus ſummâ cum poteſtate præficitur. Hic in uxorem duxit Olavam Stephani Anglici filiam: ex qua Agonem genuit, Fioniæ à Patre poſteapræfectum. Eodem temporis tractu Scaniæ præfuit Strutharaldus; qui ex Toſſva conjuge filios Hemmingum, Torkillum procerum, Sigvaldumq́; cognomento Jarl, ſuſcepit. Borringiam quoq́; Inſulam ſuo regimine tum temporis moderabatur VVæſettus. Cui ſequentes extiterunt filij; Bo videlicet, cognomento Craſſus, qui vaſti corporis robore non ſolum ſtolidè ferox, ſed & deformi & diſtorto vultu conſpicuus erat, inq́; matrimonio habebat Toſſvam Strutharaldi filiam: & Sigurd Kappa, hoc eſt, Pugil, cui filia erat Torgunna, quæ Agoni Fionico Strutharaldi filio nupſit, mater Vogni, viri formæ venuſtate pariter ac virtute excellentiſſimi. Omnes hi Strutharaldi juxtà ac Væſetti filij, unà cum Vogno Agonis filio, Julinum profecti paulò ante obitum Palnatoki, legibus & ſtatutis pyratarum Julinenſium ſe ſubjecerunt. Mox defuncto Palnatoko, omnes Pyratæ Julinenſes unanimi conſenſu Ducem elegerunt Sigvaldum Jarl Strutharaldi filium.* Igitur jam conſtat, quinam fuerint *Bo* iſte atq; *Sivaldus*, quorum adeò crebra in Saxone fit mentio. Sed pro Karlshefni legendum puto, Karlshofuit/ quale occurrit nomen in Norvagico Chronico pag. 149. ubi Erici Blodeſtald/ filij nominantur Sivaldus & Karlshofvit. Cæterùm Pyratæ Julinenſes, quorum celebratiſſima fama eſt, olim dicebantur Jomsvikinger. Julinum etenim Jomsburg dicebatur, & Vikinger/ pyratæ.

35. *Quæ à Cæſaro Otthone gerebatur*] Otho Romanorum Imperator, Henrici filius, expeditionem hanc, cujus hìc meminit Saxo, in Daniam ſuſcepit, Anno Chriſti DCCCCXLVIII. ſecundùm Albertum Stadenſem; cujus hæc eſt narratio à Saxonis aliquanto diverſa, ideoq; dubiæ fidei: *Otto Rex, poſtquàm ferè omnia regna, quæ poſt mortem Caroli defecerant, ſuo imperio ſubjugârat, in Danos arma corripuit, quos antea pater ejus bello compreſſit. Enimverò tum rebellare moliti, apud Hedaby, legatos Othonis cum Marchione trucidarunt, omnem Saxonum coloniam funditus extinguentes. Ad quam rem ulciſcendam, Rex cum exercitu ſtatim invaſit Daniam; transgreſſusq́; terminos Danorum, apud Sliasvigh olim poſitos, ferro & igne vaſtavit totam regionem, usq́; ad mare noviſſimum, quod Nordmannos à Danis dirimit, & usq́; ad præſentem diem, à victoria Regis, Otteſund dicitur. Cui egredienti Haraldus apud Sliaſvig occurrens, bellum intulit. In quo, utrisque viriliter decertantibus, Saxones victoria potiti ſunt: Dani victi ad naves ceſſe-*

A *runt. Tandem conditionibus ad pacem inclinatis, Haraldus Ottoni ſubjicitur, regnumq́; ab eo ſuſcipiens, Chriſtianitatem in Dania recipere ſpopondit, ſtatimq́; ipſe cum uxore ſua Gunhild & filio baptizatus eſt, quem filium Rex Otto à ſacro fonte ſuſceptum Svenotto vocavit.* Videatur Adamus Bremenſis Lib. 2. Cap. 2. unde hæc Albertus tranſcripſit, ſicut omnia ſua ſolet.

55. *Tenaciſſimi operis terrenum molita eſt munimentum*] De primo hujus munimenti fundatore,
B non omnes convenire video. Paulus Æmilius, rerum Gallicarum ſcriptor, Gottofredo Daniæ Regi, prima hujus valli tribuit fundamenta, ſic diſſerens: *Danorum Rex Gothofredus finibus ſuis non contentus, dum imperium Germaniæ, bellis Francorum feſſâ ſpe ſibi deſtinat, congredi cum Carolo auſus, terra victus: quòd peninſulam incolens, mari plus valere ſe putaret, qua Francorum bello patebat, foſſa aggereq́; ac vallo præmunit, unâ omninò porta relicta. Intraq́; munitiones ad Oceanum usq́; u-*
C *trinq́; promotas, retraxit imperium multarum gentium conventu frequens.* Quod & Aimoinus Lib. 4. de Geſtis. Francorum notavit. Idem aſſerit Chriſtianus Cilicius belli Dithmarſici Lib. I. *Vallum*, inquit, *illud, adhuc noſtro tempore muris & aggeſtâ terrâ inſigne, quod à noſtris* Danwerck/ *hoc eſt, Danorum opus appellatur, & propter Caroli Magni exercitum adventantem à Godofredo Daniæ Rege ſtructum, perductumq́; eſt à ſinu Oceani Britannici* Slye *dicto (haud procul Sleſvico & Gothorpia) usq́;*
D *ad Hollingſtadium, quod Eidora amnis in Germanicum mare ſe exoneraturus alluit.* Hæc Caroli Magni cum Godofredo (noſtratibus Gotrico) ſimultas, vigebat circa ann. Chriſti DCCCVIII. quo tempore extructum etiam fuiſſe hoc vallum veritati conſonum eſt. Saxo noſter ut & plerique alij, Thyræ, cognomento Danebod/ Ethelredi Regis Angliæ filiæ, Gormonis conjugi, caput Majeſtatis Danicæ vulgo appellatæ, hoc opus tribuit. Saxonem ſequitur Crantzius Lib.
E 4. Daniæ de Haraldo diſſerens Cap. 21. in hunc modum: *Cupiens autem idem Rex Matri, pro ſua virtute, perenne monumentum inſtruere, quod Daniam vallo communiſſet, ingens ſaxum in littore repertum, multarum manuum ope vix eruendum, aggreſſus eſt.* Item Sveciæ Lib. V. Cap. 8. *Erat is Haraldus, qui ad tempora primi Ottonis pervenit, cujus mater Thyra Angliæ Regis filia, longiſſimum illum jecit aggerem, qui hodie quoq́; cernitur à mari ad mare porrectum. Pudebat, tædebatq́; optimam fœmi-*
F *nam, Saxones, quoties vellent, in Jutiam irrumpere, ideò clauſtris voluit cohibere.* Ericus Pomeranus Thyram, ligneam tantùm hanc munitionem feciſſe refert: procul dubio aggeſtam molem ad latera ſudibus & palis muniendo, vel etiam in ſummitate coronando; quo inclinat Hvitfeldius noſter. Hiſtoria Julinenſis refert, ab auſtrali valli latere, foſſam fuiſſe decem orgiarum latam, totidem profundam. Supra vero ex trabibus & lignis propugnaculum firmiſſima

junctura extructum, ità, ut in eo, ex eadem materia, turres extiterint centum orgijs à ſe invicem diſtantes, ex quibus hoſtes armis excipere, ſeq; validè defendere potuerint. Quod procul dubio opus fuit reginæ Thyræ, de quo Ericus Pomeranus. Undè forſan Lætus noſter colligit Lib.IV. rerum Danicarum, Haraldum, primum omnium firmiorem, terrâ conſtantem, hunc aggerem reddidiſſe, dum ita canit:

Hic ille eſt, ſolido, primus qui Cimbrica, vallo
Munijt arva, ſoliq; ingens è corpore dorſum
Eruit, immani quod ſe curvamine, longos
Incitat in tractus, mediumq; perambulat Iſthmum,
Et maris Eoi ripas cum littore jungit
Heſperio, ac tenuem Slesvici reſpicit urbem.

Quod confirmat Hiſtoria Norvagica Snorronis Sturlæ, quæ refert Haraldum, profligato Otthone Imperatore, conſilio Haquini Comitis, munimentum hoc validius ac firmius multò, aggeribus & foſſis, reddidiſſe. Cum verò à quibusdam Thyræ, à quibusdam Haraldo hoc opus tribuatur; credibile, poſt obitum Gormonis, ab utriſq; hoc præſtitum, matre ſcilicet & filio: hoc operas, illâ conſilia ſuppeditante. Ità namque Johannes Adolphus Cypræus Annalium Eccleſ. Lib. I. Cap. 10. *His rebus adducti, & autoritate Reginæ permoti, opus illud admirabile, & æternâ memoriâ dignum, aggredi conſtituerunt. Et ut in opere tanti momenti, laboris æqualitas ſervaretur, anguſtias illas Iſthmi inter ſe partiti ſunt, idq; ſortibus opere diviſo. Quarum una pars Scaniæ, alia Selandiæ, tertia Fioniæ excitanda, atq; vallanda, ſorte obtigit. Scaniæ illa pars cecidit, quæ à porta illa, quæ vulgò Kalegatum appellatur, Hollingſtatium usq; protenditur: Sælandis autem & Fionibus portio illa, quæ à porta verſus Sliam vergit, obvenit. Cujus rei adhuc veſtigia evidentiſſima ſuperſunt, & antiquitatis ſtudioſo ad oculum demonſtrari poſſunt. Et quò cibariorum copia ſuppeteret, commeatum ad alendam multitudinem eorum, qui foderent & opus facerent, Juti & Sleſvicenſes ſublevarunt & comportarunt. Vallum autem etiam foſſa alta circumdederunt & cinxerunt, quæ adhuc ubiq; conſpicitur.* Hæc fuſius adducta, quòd modum ac media, quibus hoc opus extructum, contineant; quæ apud alios non inveni. Hiſce licet expreſsè aſſerant, Thyram Reginam & Haraldum hujus valli molem ſtruxiſſe, atq; opus ad umbilicum perduxiſſe, ut Saxonum comprimerent petulantiam, in Cimbriam crebras irruptiones molientium: nihil tamen impedit, quo minus ſtatuamus, à Gotrico primam ejus ductam lineam, & forſan rude opus inchoatum, quòd poſteà Thyra cum filio auxit, vel collapſum reſtituit; alij verò ad ſummam perfectionem deduxerunt. In quâ ſententia video etiam eſſe celeberrimum noſtrum Hiſtoriographum Joan. Iſaac. Pontanum Hiſt. Dan. Lib. 5. in Haraldo. Waldemarum namq; primum, Daniæ Regem, cognomento Magnum, etiam ſymbolam ſuam huic operi contuliſſe, &

A muri auctuarium addidiſſe, paulò infrà refert autor noſter. Cujus verba ità expreſſit Lætus:

Hic vallo murum impoſuit, quâ Cimbrica mole
Cherſoneſus ab externo ſeſe hoſte ſolebat
Tutari, ac ſubitos objectu arcere tumultus.

Murus ille, multis in locis, ſeptem pedes latus obſervatur, & octodecim altus, quamvis magnâ ex parte, jam lateres eruti, & ipſe dirutus ſit, ità ut rudera ſaltim ſuperſint. Lateres, ex quibus compactus, in pagis *Schubuja* & *Hasbuja* coctos fuiſſe, B ex fornacum reliquiis colligunt quidam; calcem verò ex Gotlandia navibus advectam ſtatuunt. Cypræus ſuprà citatus aſſerit, Reginam Daniæ Margaretam, quam Nigram vocant ſcriptores, vallum tertiò reficiendum & inſtaurandum, muriſq; ac foſſis pedum viginti muniendum curaſſe, idq; circiter annum à nato Chriſto M. C. LXXXIII Canuto Woldemari filio regnante, hoc eſt, annis CCCLXXX poſtquàm Thyra Regina vallum inſtauraverat, tempori- C bus nimirum Friderici primi Imperatoris Romani. Sed quænam fuerit Margareta Nigra, apud noſtros non invenio Hiſtoricos. Frater hujus Cypræi, Philippus nomine, in Genealogia Regum Daniæ, Anno MDCXXII Hafniæ edita, refert, Woldemarum I. inſtinctu prioris conjugis Margaretæ Nigræ, vallo Danico murum cocti lateris ſuperjeciſſe. Obijt autem hic Woldemarus Anno M. C. LXXXIV. Quomodo igitur Margareta hæc, anno uno ante ejus D obitum, quod nunc ab ipſo reparatum erat, iterum reſtaurare potuit? Tertia igitur hæc reparatio, eadem eſt cum ſecunda Waldemari, quæ non inſtinctu Margaretæ Reginæ, aut ab ea facta eſt; ſed docente Hvirfeldio noſtro, rogatu Epiſcopi Abſolonis, Anno M CLXVIII abſoluta eſt, ut Saxones & Sclavos regno arcerent. Inchoata verò videtur Anno M GLXIII. ſi fides habenda Chronico Erici Regis, quod ad annum dictum hæc recitat: *Tunc Rex malitias Teutonico-* E *rum prævenire volens, munitionem Danevirke muro circumcinxit: ante enim lignis tantum munitus erat locus ille.* Tam grande, immenſum, & admirabile humanæ induſtriæ & roboris monumentum, jam adeò concidiſſe, ut vix quibusdam in locis ejus adhuc conſpiciantur rudera, vehementer dolendum. Dum enim in ſuo ſtetit vigore, vix erat, quod robore cum eo certare poterat, adeò ut inſuperabile Cimbriæ propugnaculum ſuo ævo ab omnibus habitum ſit. In ejus F præſidio, quandoq; ſexaginta millia hominum collocata fuiſſe legimus. Cum enim Henricus Leo, circa annum M CLXXVII, irruptionem in Daniam moliretur, id diſſuaſit Bernhardus Razaburgenſis, quod ſciret *Danevirkæ cuſtodiam Danorum ſexaginta millibus mandatam eſſe*, referente Pontano Lib. 6. Rer. Danic. in Hiſt. Woldemari I. Hinc Sveno, cum ſe vi illud perrumpere haud poſſe videret, dolo & largitionibus ſibi viam ſtruere conatus eſt. Quod quibus medijs

perfece-

perfecerit, docet Crantzius Daniæ Lib. 5. Cap. 38. *Quumq́ perventum eſſet*, inquit, *ad grande vallum, quod Danorum opus dixêre, præmiſit, qui clauſtrorum cuſtodē ingenti pecunia corrumperet, ut reſeratū portis, ſine oppugnatione tranſitum permitteret. Ille paſtus pecuniam, juſto ſe regi miniſterium præbuiſſe ratus, pecuniam accepit. Sed tum Pontifex dignum eſſe ait, quod cum ipſa proditionis mercede, autor uni ex portis laqueo affigeretur.* Portis igitur & repagulis firmiſſimis obſeratum olim fuiſſe, & hinc liquet. *Erant*, inquit Pontanus Rerum Danic. Lib. V. *in hoc aggere extructæ turres, vel ſpeculæ potius, per intervalla ità diſpoſitæ, ut ex ijs eminus adventantem hoſtem facilè eſſet animadvertere, atq; aditu prohibere.* Nihil igitur hic, quod ad juſti munimenti (juxta ejus ſæculi normam) ſtructuram deſiderare quis potuit, abfuiſſe colligimus. De eo & hæc addit Jonas Coldingenſis in ſua Daniæ deſcriptione: *Viſuntur etiamnum propè Sleſvicum, ubi Cimbricæ Cherſoneſi Iſthmus cernitur, foſſarum & aggerum memorabilia veſtigia conciſſa, quæ* Danewirck *(hoc eſt opus Danorum) nuncuparunt. Qui agger porfunditate, qua Holſatiam ſpectat, inadibilis, ſexaginta pedes latus, totidemq́ altus, hoſtibus arcendis, inſtar obicis objectus, ſpacio Germanici milliaris à maris Orientalis littore, ad occidentalis Oceani ripas exactè perductus. Quem bono conſilio majores confecere, eiq; Liminarcham cum cuſtodibus limitaneis, è perpetuis regni ſumptibus, præfecêre, circà annum Chriſti D CCCC XL, ut eo vallo, tanquàm munimento ſolido, clauſi, ab incurſionibus atq; latrocinijs vicinorum Saxonum tutiores eſſent.* Quæ omnia cum ſuperioribus exactè conſonant. Quanta enim Romani Imperij coacta vi, quantisq; machinamentis uſus ſit Ottho II. Romanorum Imperator, antequam molem hanc perrumpere, & in Cimbriam penetrare valeret, abundè docet Dithmarus Merſpurgenſis Chronici. Lib. 3. ubi narrat eum coactum fuiſſe in ſubſidium alios Germaniæ Principes vocare, ac inter eos avum ipſius Dithmari. Verba addam, ut res fiat manifeſtior. *Danos*, inquit, *ſibi rebelles petens, ad Slesvig properavit, ibi etiam hoſtes ſuos foveam, quæ ad defenſionem patriæ parata eſt, & portam, quæ VViglesdor vocatur, armis præoccupare videns, conſilijs Bernhardi ducis & avi meimet, Henrici Comitis, omnes has munitiones viriliter exſuperat.* Claudebatur tum temporis, ut appareret, hæc moles, portâ unicâ, Dithmaro *VViglesdor* (forſan à Wigleto) quæ firmis adeò repagulis, vigilibusq; ſtrenuis aſſiduè muniebatur, ut ab omni exterorum inſultu, totiusq; Romani Imperij impetu, eâ tuti ſibi viderentur Daniæ incolæ. Huc ſpectat & illud, quod ſupra de Svenone ex Crantzio retulimus, qui cum vi nequiret, dolo uſus eſt, ejus ſepta ut penetraret. Joannes Adolphus Cypræus, portam hanc *Kalegatum* vocatam fuiſſe ait, appellatione inde petita, quod in loco undiq; patenti & aperto, nullisq; arboribus aut ſilvis impedito, ſita ſit, quaſi,

A dicas Kael/ ſchlecht/ vnd offen. Quin addit, arcem etiam & caſtellum adhuc hodie monſtrari, ubi Thyra domicilium habuerit, non procul à pago Dennewirche / quod vallo contiguum eſt & cohæret, idq; ea, quæ ſuperſunt rudera, vallorum veſtigia, & foſſas oſtendere. Operi haud diſſimilis fuiſſe videtur murus ille celeberrimus, Romanæ provinciæ limes, in Brittannia, quam *Vallum Barbaricum*, *Prætenturam*, & *Clauſuram*, quidam antiquorum vocarunt. Antoni-B nus & Caſſiodorus *Vallum*, Beda *Murum*, Brittanni *Gvalſever* & *Murſever*, Scoti *Sotivvaith*, Angli *The Pictsvvall*, murum Picticum, & *The keepevvall*, cuſtodiæ murum, Angliam à Scotia dividentem. In eo enim plures laborarunt, inter quos primus Jul. Agricola ſtatuitur, poſt quem Hadrianus Imperator. Hunc enim murum per LXXX mill. paſſuum duxiſſe refert Spartianus, qui Barbaros Romanosq; divideret. Poſt hunc, ſub Antonino Pio, Lollius Urbicus. C At longè firmius Severus, qui teſte Oroſio, *magnam foſſam, firmiſſimumq́ vallum, crebris turribus communitum, per CXXII mill. paſſuum à mari ad mare duxit.* Alij deinde operas ſuas contulerunt, donec de novo ſexta exſurgeret prætentura; de qua, ut & tota hac re, fuse diſſerentem lege Camdenum in Angliæ deſcriptione. Chinenſe regnum Septentrionem verſus, montibus & muro longiſſimo cinctum ferunt Coſmographi, ut à Tartarorum irruptionibus tu-D tum ſit, opus ipſum extruente rege quodam Tzinzoo, literis ac linguis multorum, ad cœlum usq;, hanc ob cauſam, ſublato. Quanto æquius noſtros æſtimamus tantum munimentum aggredi auſos, quod à Brittanico Oceano in mare Balthicum, per totam Cimbriæ latitudinem, ſe extendebat, tantæ molis & roboris, ut maximas Imperatorum ac Regum copias excludere, omniumq; hoſtium viribus reſiſtere valeret. Sed cum apud exteros, ſuos etiam habeat ebuc-E cinatores hoc opus, ne actum agam, hic recepui canam.

Pag. 191. verſ. 10. *Filius ejus Haquinus*] Fallitur hic vehementer Saxo. Nullum etenim hoc nomine filium Haraldus Graafelder habuit. Sed Haquinus hic cognomento Ladejarl/ filius erat cujusdam Sigurdi Jarl, magni nominis viri, quem Gunnildæ filij, domo, in qua convivium celebrabat, incensâ, trucidarunt. Ille vero Haquinus poſt obitum Haraldi, regni Norvagici F dominio potiebatur, ſed regij nominis expers. Vide Chronicon Norvagicum p. 127. & 128. ubi inter alia hæc leguntur: Haraldus compertâ Haquini defectione, & quod verâ religione proſcriptâ adulterinam priſtino loco reſtituiſſet, ac inſuper terris ſuis ac ditionibus multa intuliſſet damna, numeroſo exercitu collecto, in Norvegiam cum mille ducentarum navium claſſe, irrumpit. Inprimis provinciam iſtam, cui ſummo cum imperio Haquinus præfuit, ferro

ferro & igne devaſtavit, donec ad inſulas perve- A niret Sollunder dictas. Haraldo in Daniam reverſo, Haquinus loca incendijs deformata priſtino nitori reſtituere cœpit; verum ad tributa Danis ſolvenda nunquam adduci potuit, quamdiu rerum ſummam in Norvagia obtineret.

20. *Julinæ piraticæ manu*] Hujus expeditionis cauſam Chronicon Norvagicum aſſignat audacibus Julinenſium Pyratarum votis, quibus ſe in epulo ferali à Svenone Tiuffveskeg, Rege Daniæ, inſtituto obligarunt. Cum etenim, B ex veteri more Sveno Tiuffveskeg, alias Svenotto dictus, ab obitu parentis Haraldi, regnum occupaturus, in ejusdem defuncti honorem convivium celebraret; non ſolum regni proceribus, ſed & Julinenſibus pyratis ad idem convivium invitatis, priusquam ſedem patris capeſſeret, memoriam patris plenis hauſtibus propinando, votum addit, ſe intra triennium Angliam occupaturum, & Regem Ædelradum, aut interfecturum, aut regno expulſurum. C Cujus exemplo, Julinenſes ſinguli, poſt hauſtum cratera vovebant, ſe intra exiguum temporis, Haquinum Jarl, Regem Norvegiæ, aut ſua manu obtruncaturos; aut una cum Erico filio regno ſpoliaturos; aliaq; , quæ ſine vitæ diſcrimine præſtare demum non potuerunt: de quibus ipſam Hiſtoriam conſulere operæ pretium erit.

24. *Duos ſiquidem præſtantiſſimæ indolis filios*] Chron. Norvagicum unius tantum filij ab Haquino, potiundæ victoriæ cauſa, nefaria litatione mactati, mentionem facit, cui nomen fuiſſe tradit Erlini, annos nati ſeptem.

51. *Ut erat vinculatus, arripuit*] *Vinculatus*, eſt vinculis conſtrictus & oneratus. Petrus Chryſologus Serm. CXIX. *Suos jacere ibi demonſtrat immobiliter vinculatos.*

Pag. 184. verſ. 30. *Ubi nunc quoq; ſacrarium perſpicere eſt*] Nempe in potiſſima Daniæ provincia, quam Cimbriam, ſeu Jutiam dicimus, non longe ab urbe Vedila, in pago Jellinga: unde hodieq; cippi iſti ſepulchrales noſtratibus Jellinge-Høye/ hoc eſt, cippi ſive colliculi Jellingenſes nuncupantur. Totius vero monumenti typum, una cum Inſcriptionibus, heic curioſi Lectoris oculis ſubjicere placuit.

A. Templum, ſeu Sacrarium, duobus conjugum ſocialibus buſtis interpoſitum, plumbo tectum.

B. Lapis Sepulchralis, qui in altitudine habet ulnas quinque & dimidiam, in circuitu novem. In uno latere formam hominis exhibet, in altero latere literas in tabula expreſſas.

C. Mons ad ſeptentrionem, qui habet altitudinem 46. ulnarum, latitudinem 360, uln. D amplitudinem in ſuperiori parte 112, uln.

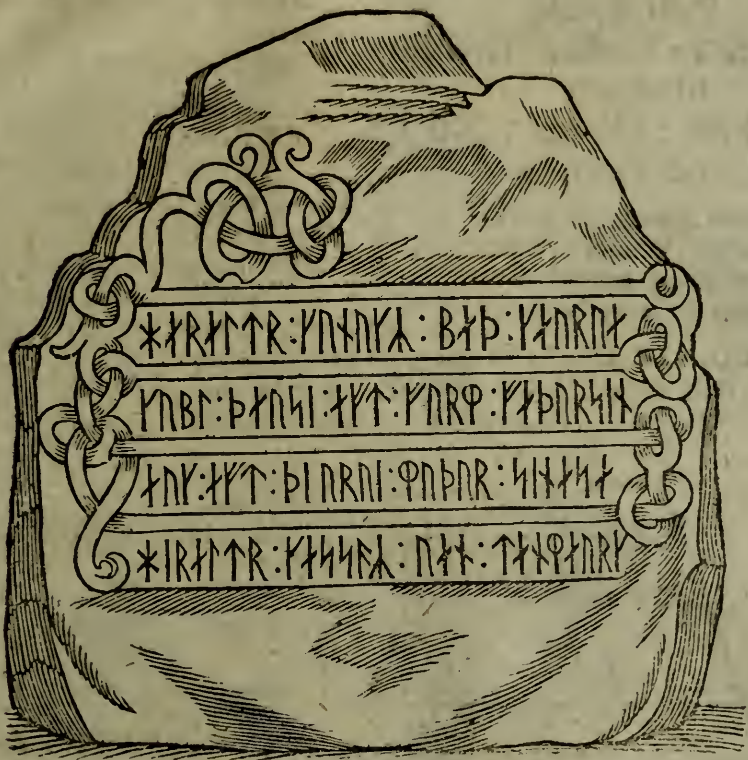
D. Fons funditus ex ſaxis exſtructus, in quo indies aqua hauritur à circumjacentibus populis, in circuitu habet 47. ulnas.

E. Mons ex altera parte, verſus Meridiem, eſt altus 37. ulnas, in circumferentia 431. ulnas, in ſuperficie eſt amplius 157 uln.

F. Litera ubi notata eſt, inſignis magnitudinis lapis, paulo minor quam ille, qui apud tem-

plum

plum inter duos montes collocatus eſt. A Duo itaq; circà hoc monumentum conſpiciuntur inſcriptionibus decora ſaxa. Alterum grandius, coloris griſei, magnitudine ea, quam ſub litera B expreſſimus, in obtuſum deſinens apicem, ad radices montis meridionalis, in ipſo cœmiterio ſitum. Primum ejus latus, intricatis quibusdam ductibus in ſumitate exaratur, ad baſin vero, quatuor characterum tenet ordines, in extremitatibus illaqueatis quaſi, hoc pacto:

Secundum hujus Iconis oſtentat figuram ex variis inciſurarum ductibus & perplexitatibus, B miro artificio conflatum, unico literarum ordine ad baſin inſignitum. Tertium viri effigiem exhibet, ex cujus ventre, vitis floribus quaſi onuſta oritur, hinc inde ad omnes hujus lateris ſe diffundens partes, tantum relinquens ad baſin ſpatij, quantum unico ordini literarum capiendo ſufficit, ut ex hac delineatione diſpaleſcit:

Inſcri-

Inſcriptionis verò ſeries talis eſt. Primi lateris A hæc ſunt:

ᚼᛆᚱᛆᛚᛑᚱ : ᚴᚢᚿᚢᚴᛦ : ᛒᛆᚦ : ᚴᛆᚢᚱᚢᛆ :
ᚴᚢᛒᛚ : ᚦᛆᚢᛋᛁ : ᛁᛋᛏ : ᚴᚢᚱᛘ : ᚠᛆᚦᚢᚱ ᛋᛁᚿ :
ᛆᚢᚴ : ᛁᛋᛏ : ᚦᛁᚢᚱᚢᛁ : ᛘᚢᚦᚢᚱ : ᛋᛁᚿᛆᛋᛆ :
ᚼᛆᚱᛆᛚᛐᚱ : ᚴᛁᛋᛋᛆᚱ : ᚢᛆᚿ : ᛐᛆᚿᛘᛆᚢᚱᚴ : B

Haraldr Kunugr bad gaurva
kubl dauſi eſt Gurm fadur ſin /
aug eſt Thiuriu mudur ſinaſa /
Haraltr Keſſor van Tanmaurk.

HARALDUS REX JUSSIT EXTRUI
HUNC TUMULUM IN MEMORIAM
GORMONIS PATRIS SVI
ET THYRÆ MATRIS SVÆ
HARALDUS IMPERATOR VICIT DANIAM.

In Secundo hæc extant:

ᛆᛚᛆ : ᛆᚢᚴ : ᚿᚢᚱᚢᛁᛁᚴ.

Ala aug Nurvieg.

TOTAM ET NORVEGIAM.

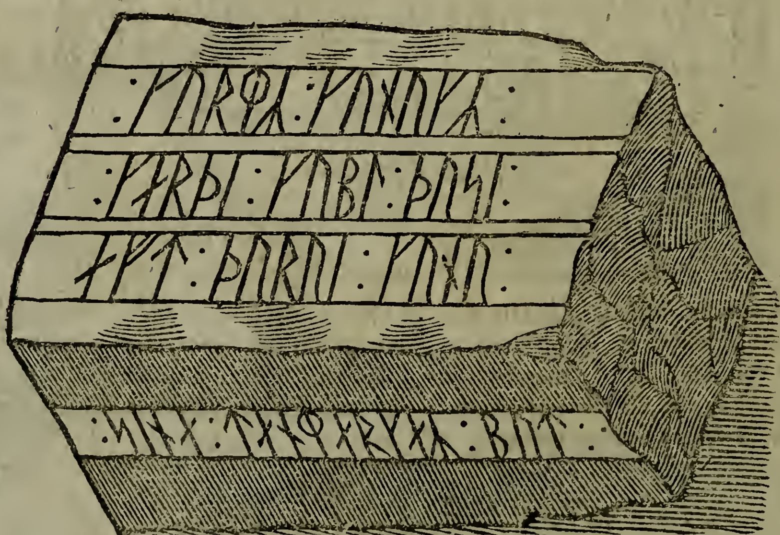
In Tertio:

ᛆᚢᚴ : ᛐᛁᚿᛁ : ᚠᛆᛚᚴ : ᚴᚱᛁᛋᛏᚿᛆ.

Ang tini Folk Kriſtno.

ET EARUM INCOLAS AD FIDEM
CHRISTIANAM CONVERTIT.

Alterum etiam Monumentum eodem in loco viſitur, quod templi valvis jam adjacet, ità ut feſſis ſeſſum ac quietem præbere valeat, & ſcamni vices ſuſtineat Priori lapide politus magis hic eſt, ſed minor & figuræ diverſæ, oblongus nempe, & ferme quadratus. Colore eſt cœruleo trium ulnarum longitudine, latitudine unius cum ſemiſſe. Iconem cape:

ᚴᚢᚱᛘᛦ : ᚴᚢᚿᚢᚴᛦ : ᚴᛁᚱᚦᛁ : ᚴᚢᛒᛚ : C
ᚦᚢᛋᛁ : ᛁᛋᛏ : ᚦᚢᚱᚢᛁ : ᚴᚢᚿᚢ : ᛋᛁᚿᛆ :
ᛏᛆᚿᛘᛆᚱᚴᛆᚱ : ᛒᚢᛏ.

Gurmur Kunugr gerdi kubl duſi / eſt Turui kunu ſina Tanmarkar but.

GORMO REX POSUIT TUMULUM HUNC TYRÆ UXORI SUÆ QUÆ DANIAM EXORNAVIT.

Pag. 184. verſ. 29. *Dulciſſimum vitæ ejus pignus baculi loco ſtatui imperans*] Conſimilem per D omnia Hiſtoriam de Wilhelmo quodam Tellio tradit Jos. Simlerus Lib. 1. de Republ. Helvetiorum p. 14. quam integram, & quidem ipſius verbis, heic aſſcribere operæ duxi pretium. Ità verò habet, ut ſequitur: *Interea accidit apud Urios, ut VVilhelmus Tellius, confœderatorum unus, aliquoties pileum illum ſtipiti impoſitum præteriret, nullo reverentiæ & honoris ſigno exhibito. Ob hanc cauſam à Præfecto accuſatus, ſuam ruſticitatem excuſabat, qui non exiſtimaſſet ullius hoc momenti eſſe. Sed Præfectus, qui hominem ſuſpectum haberet, è liberis ejus filiolum unicè charum patri deligit, & in vertice hujus pomum ſagittâ petere illum jubet, (erat enim Tellius optimus ſagittarius) ni illud dejiciat, capite pœnas daturum. Tellius verò hanc rem inauditi exempli dicere, ſeq; potius mori paratum, quàm ut ſagittâ fortè aberrante chariſſimum filium feriat. Cui præfectus, ni feceris, tibi unà cum filio pereundum erit. Quare cum nullus excuſationi aut precibus ullis locus daretur, arcu ſumpto Tellius, Deo haud dubiè jactum gubernante, pomum è vertice filij dejicit. Omnibus autem felici jactui gratulantibus, unus Præfectus ſatiari hac pœna non potuit. Verùm cum ſagittam alteram thoraci Tellij inſertam cerneret, quærit in quem uſum hanc quoq; è pharetrâ deprompſerit? Cui ille, id moris eſſe, in conſuetudine ſagittariorum poſitum, ut geminas*

ſagittas depromant. Sed res Præfecto ſuſpecta erat. Itaq; hominem acrius urget, & tandem vitæ impunitate illi propoſitâ, verum elicit: eum ſcilicet hoc conſilio ſumpſiſſe alteram ſagittam, ut ſi priori filium feriiſſet, ſecundâ Præfectum peteret. Hactenus Simlerus. Cæterùm quòd de pileo ſtipiti impoſito ſuprà dixit, ità ſe res habet: Griſlerus quidam Præfectus Regis Hiſpaniarum, inſignis tyrannus, ut Helvetiorum conſilia exploraret, Altorffii in foro, quò maxima hominum totius regionis frequentia convenire ſolebat, pileum prælongæ perticæ impoſuit, juſſitq; omnes nudato capite, flexisq; genibus, honorem eum piſeo exhiberent, quo ſe præſentem afficere conſueviſſent. Exiſtimabat autem eos, qui præ cæteris ſibi infenſi eſſent, nequaquàm adduci poſſe, ut tantum honorem pileo exhiberent; hac autem occaſione poſſe ſe honeſto titulo, in eos animadvertere, & tormentis ad exploranda conſilia aliquos ſubjicere: quemadmodùm prolixiùs legere eſt apud eundem Simlerum Lib. I. pag. 12. Sic etiam inſignis cujusdam ſagittarij, qui tamen artem ſuam à Satana magiſtro edoctus fuerat, nomine Punker, meminit libellus, quem *Malleum Maleficarum* dixerunt: *Huic quidam de Optimatibus, dum artis ipſius experientiam certam capere voluiſſent, proprium filium parvulum ad metam poſuit, & pro ſigno, ſuper byrretum pueri, denarium: ipſiq; mandavit, ut denarium ſine byrreto per ſagittam amoveret. Cùm autem maleficus id ſe facturum, ſed cùm difficultate, aſſereret, & libentius ſe abſtinere velle, ne per diabolum induceretur in ſui interitum: verbis tamen Principis inductus, ſagittam unam collari ſuo circa collum immiſit; & alteram baliſtæ imponens, denarium byrreto pueri ſine omni nocumento excuſſit. Quo viſo, dum ille maleficum interrogaſſet, cur ſagittam collari impoſuiſſet, reſpondit: Si deceptus per diabolum, puerum occidiſſem, cùm me mori neceſſe fuiſſet, ſubitò alterâ te ſagittâ transfixiſſem, ut vel ſic mortem meam vindicaſſem.* Nota eſt Hiſtoria Alconis Cretenſis, qui ſagittandi peritiâ celebris, cum Phalerum filium infantem adhuc draco ſpiris implicaſſet, jamjam devorandum, eâ peritiâ ſagittam intendit, ut Draconem quidem ſagittâ confixerit, puer verò incolumis ſuperfuerit. Videatur Manilius Lib. V. Sidonius Apollinaris, & Clariſs. Viri, Lamperti Alardi Notæ doctiſſimæ in Lib. I. Val. Flacci. pag. 71.

Pag. 185. verſ. 10. *Sed ijs neceſſitatum procellis erutum; paulò poſt par mali tempeſtas implicuit*] Frequentius *Procellæ* vocem, ſicut & *tempeſtatis*, tranſlatè uſurpat Saxo, pro valido incurſantium malorum impetu, aut pro eo, quod tranquillum rerum noſtrarum ſtatum perturbat, aut funditus evertit. Ità Libro proximè ſequenti, *triſtem procellam alicui infligere*, & *procellam ſeditionis*, dixit: Et Lib. XIII. *Procellam patriæ, turbinem & tempeſtatem pacis; procellam temporis; procellam invidiarum*; apud Senecam; *Impotentem fortunæ procellam*: apud Livium, *Equeſtrem procellam*. apud Silium Italicum, *Irarum procellam*, legere eſt. Eadem metaphorâ Ammianus Marcellinus, ſub initium Lib. XIV. qui jam, cæteris deperditis, princeps eſt, hunc in modum utitur: *Fortunæ ſævientis procellæ tempeſtates alias rebus infudère communibus.*

11. *Qua Finni nivales ſaltus peragrant*] Intelligit artem illam, qua Finni lubricas plantis tabulas adaptando, ut ipſe Saxo loquitur, per rupes & invios ſaltus celeri rapiuntur curſu, quod vulgo dicitur, at løbe paa Skier. Vide quæ ſuprà de ſoleis ligneis Finnorum & Norrigiorum, nobis affatim dicta & notata.

13. *Apud* Kollam rupem] Rupes hæc in Scania viſitur, & noſtratibus Kulden i Skaane appellatur; navigantibus à promontorio Scavenico ad Øreſundam conſpicua. Videantur Tabulæ Chorographicæ Scaniæ.

Pag. 186. verſ. 19. *A Tokone*] Haraldum Daniæ Regem, à Palnatokone quodam interfectum, diſertis verbis commemorat Snoro Sturlæſonius in Chronico Norvagico p. 129. Sveno, inquit, Haraldi filius, poſteà Tiuffveskeg dictus, Educatorem habuit Palnatokonem, Fioniæ Dynaſtam. Is cum ad adultam perveniſſet ætatem, à parente Haraldo petiit, ut factâ regni Danici diviſione, ſibi dimidia pars regenda committeretur. Quod cum abnueret Pater, Sveno expeditionem adverſus pyratas ſimulans, ingenti claſſe paratâ, in ſinum quendam Sælandiæ, à glacie Iſeſiordiam dictam, unà cum Educatore ſuo Palnatokone, appulit. Mox certamen navale magnis utrinq; viribus committitur; in quo tamen, fugato Svenone, Haraldus tam lethalia vulnera à Palnatokone excepiſſe dicitur, ut paulo poſt ex eisdem deceſſerit.

21. *Corpus ejus Roskildiam miſſum*] Eadem fere de exceſſu Haraldi, & ſepulturæ loco, tradit Adamus Bremenſis Lib. 2. Cap. VIII. *Noviſſimis*, inquit, *Archiepiſcopi* [Adaldagi] *temporibus res noſtræ inter Barbaros fractæ. Chriſtianitas in Dania turbata eſt, pulchriſq; divinæ religionis initijs invidens inimicus homo, ſuperſeminare Zizania conatus eſt. Nam tunc Svenotto, filius magni Haraldi, Regis Danorum, multas in Patrem molitus inſidias, quomodo eum jam longævum, & minus validum, regno privaret, conſilium habuit cum his, quos pater ejus ad Chriſtianitatem invitos coëgit. Subitò igitur factâ conſpiratione, Dani Chriſtianitatem abdicantes, Sven Regem conſtituunt, & Haraldo bellum indicunt. At ille, ab initio regni ſui, totam ſpem in Deo poſuerat, tum verò & maxime Chriſto commendans eventum rei, cum bellum execraretur, armis ſe tueri decrevit. Et quaſi alter David procedens ad bellum, filium lugebat Abſolon; magis dolens illius ſcelus, quam ſua pericula. In quo miſerabili & plusquam civili bello, victa eſt pars Haraldi. Ipſe autem vulneratus ex*

acie fugiens, aſcenſa navi elapſus eſt ad civitatem Slavorum, quæ Jumnó [Julinum intelligit] *dicitur, à quibus contra ſpem, quia Pagani erant, receptus, poſt dies aliquot ex eodem vulnere deficiens, in confeſſione Chriſti migravit. Corpus ejus in patriam reportatum ab exercitu, apud Roſchild civitatem ſepultum eſt, in Eccleſia, quam ipſe primus conſtruxit, in honorem Sanctæ Trinitatis. Regnavit autem Annos L. Obitus ejus contigit in feſtivitate omnium Sanctorum.*

28. *Proſperam ſibi in divina ſæviendi occaſionem*] Planè Sveno alterum ſe Julianum præſtitit, quem itidem metu repreſſum ſimulatè Chriſtianum egiſſe, ac poſteà mortuo Conſtantio Imperatore, palam à vera religione deſciviſſe, tradit Ammianus Lib. 22. *Et quanquàm à rudimentis pueritiæ primis inclinatior erat* (Julianus) *ergà numinum cultum, paulatimq; adoleſcens deſiderio rei flagrabat, multa metuens, tamen agitabat quædam ad id pertinentia, quantum fieri poterat occultiſſimè. Ubi verò abolitis, quæ verebatur, adeſſe ſibi liberum tempus faciundi, quæ vellet, advertit, ſui pectoris patefecit arcana: & planis abſolutisq; decretis aperiri templa, arisq; hoſtias admoveri, & reparari deorum ſtatuit cultum.* Nonne hæc verba ingenium Svenonis quoq; noſtri ad vivum exprimunt?

31. *Amariſſimum ejus reprehenſorem occidiſſe*] Ita legendum duxi, ut de obitu Haraldi intelligatur, qui divini cultus amantiſſimus, contrà ſuperſtitionis reprehenſor erat amariſſimus.

43. *Sed cui propria damno*] Senſus eſt: Sveno ſuo ſibi jumento, quod ajunt, malum ſæpius arceſſens, per ſe quidem captus, per Danos vero liberatus eſt.

54. *Quod Julini oppidi piratæ patriæ ſtudijs*] Sic in veteri codice emendatum repperi, quum anteà hic locus planè obſcurus eſſet. Enimvero hæc mens Saxonis: Sclavos anteà piraticæ tam rudes, tandem eam à Danis, quos Haraldus olim apud Julinum præſidij cauſa collocaverat, edoctos, artem hanc in ipſos Danos refudiſſe, & eo maximè Danis nocuiſſe, quod ab ipſorum ingenijs traxerant, crudelitatem nempe in Danos exercendo, cujus exemplum ipſis Dani reliquerant.

Pag. 187. verſ. 10. *Nocturnas à Danis circumiri vigilias*] Formula militaris eſt *circumire vigilias*: quod hodieq; Germani vocant Runde gehen. Vegetius Lib. 3. de re militari Cap. VIII. *Idoneos tribuni & probatiſſimos eligunt, qui vigilias circumeant, & renuncient, ſi qua emerſerit culpa, quos* Circuitores *appellabant. Nunc militiæ factus eſt gradus, &* Circitores *vocantur.* Tacitus *obire vigilias* dixit, Lib. II. Hiſtoriarum: *Deflagrante paulatim ſeditione, addit conſilium, vetitis obire vigilias centurionibus, omiſſo tubæ ſono, quo miles ad belli munia cietur.*

13. *Quod ſecretius eum noſſe admodùm oporteret*] Quod tertiam Svenonis captionem attinet, variantibus nonnihil circumſtantijs eandem recenſet Chronicon Norvagicum Snoronis Sturlæſonij: *Sveno*, inquit, *Haraldi filius, quum patre defuncto, totius regni Danici imperium obtinuiſſet*, omnes provincias ſuæ ditioni ſubjectas, juris dicundi cauſa, circumire cœpit. Interea Sivardus Jarl, trium navium claſſe Julino ſolvens, [quælibet verò navis quinquaginta milites vehebat] in Daniam appulit, & quidem eum in locum, ubi Sveno ſplendidum convivium, cum ſexcentis viris celebraret. Itaq; rem dolo aggredi conſtituens, navi, quæ oræ proxima erat, pontem adjunxit verſatilem, cæteris navibus ad anchoras ſtare juſſis. Hinc ægritudinem ſimulans Svenoni nunciat, eſſe nonnulla, ad ſtatum & incolumitatem tàm regni, quàm ipſius Regis, pertinentia, quæ eum noſſe admodùm oporteret. Sed claſſiarijs ſuis anteà in mandatis dederat, ut poſteaquam Regem cum triginta comitibus advenientem, in navim recepiſſent, pontem ad ſe retraherent, cæteris ex regio comitatu excluſis. Quo facto levatis anchoris Julinum Regem captivum abduxerunt. Hic Sveno cum Buriſlavo Slavorum Rege fœdus & amicitiam inire, atq; inſuper filiam ipſius Gunhildam in uxorem ducere coactus eſt. Sororem vero Svenonis Thyram, Haraldi filiam, viciſſim Buriſlavus matrimonio ſibi junxit. Atq; his conditionibus pax inter eos firmata. His peractis, Sveno cum nova nupta in Daniam navigavit.

30. *Tanta ei matronarum humanitas affuit*] Sæpenumero matronas laboranti ſubveniſſe Reipublicæ, literis memoriæq; proditum eſt. Sic quum, Vejis captis, voviſſent Romani, ſe ex præda donum miſſuros Apollini Pythio, & auri tanta vis in ærario non ſuppeteret, unde religione ſe exſolverent; matronæ aurum & omnia ornamenta ſua in ærarium detulerunt. Rem factam in hunc modum commemorat autor lacteo eloquentiæ fonte manans, Livius Lib. V. Decad. 1. *Ita in æſtimationem urbs agerq; venit: pecunia ex ea coëmerent, negotium datum. Cujus quum copia non eſſet, matronæ cœtibus ad eam rem conſultandam habitis, & communi decreto pollicitæ tribunis militum, aurum & omnia ornamenta ſua in ærarium detulerunt. Grata ea res, ut quæ maximè, ſenatui unquam fuit: honoremq; ob eam munificentiam ferunt matronis habitum, ut pilento ad ſacra ludosq;, carpentis feſto profeſtoque uterentur.* Conſimile exemplum aliud, idem quoq; nobis ſuppeditat autor, eodem Hiſtoriæ ſuæ libro jam memorato; quod ipſius verbis recitare operæ duxi pretium: *Jam ante in eo religio civitatis apparuerat, quòd in publico deeſſet aurum, ex quo ſumma pactæ mercedis Gallis fieret, à matronis collatum acceperant, ut ſacro auro abſtineretur. Matronis gratiæ actæ, honosq; additus, ut earum, ſicut virorum, poſt mortem ſolennis laudatio eſſet.*

51. *Quæ quantum ejus corpori detraxit*] Videtur

tur hoc dicere Saxo : Intereà dum à Slavis captus marcore corporis deficeretur, pecunia patriæ incolumis ſervata eſt, quæ pro ejus liberatione poſteà diſſipata.

Pag. 188. verſ. 17. *Latam Sturbiorno adverſus Sveones opem*]. Cujus rei paulo ſuperius meminit Saxo ijs verbis : *Inter hæc Sturbjornus, ultionis aculeo laceſſente, acceptam injuriam penſare cupiens, Haraldo in opem accito, memorem Danorum iram adverſus inviſam Erici dominationem diſtrinxit. Cujus rei gratia Haraldus Hallandia profectus.* &c.

20. *Arctiore materni ſangvinis nexu*] Gyritha etenim, Bjorni Sveciæ Regis filia, Erici & Sturbjorni ſoror, mater erat Svenonis. Saxo ſuprà : *Haraldum verò duos ex Gyritha filios ſuſtuliſſe, memoriæ proditum eſt. Quorum major Haquinus &c.* Alter verò hic fuit Sveno.

25. *Quæ quâ matre orta fuerit ignoro*] At Chronicon Norvagicum p. 131. & 169. indicare videtur, hanc fuiſſe Gunhildam, Buriſlavi Sclavorum Principis filiam, quam ducere Sveno coactus eſt, priusquàm liberam è captivitate ſua Julinenſi dimiſſionem impetrare potuerit.

35. *Quorum Rex Edvardus*] Adamus Bremenſis Lib. 2. Cap. 25. *Adelredum* nominat, cui favere videtur Chronologia : *Poſt vindictam ergò ſcelerum*, inquit, *quæ in Eccleſias Dei & Chriſtianos commiſerat Sven rex victus, & à ſuis deſertus, quippe quem Deus deſeruit, errabundus, & inops auxilij : venit ad Nordmannos, ubi tunc filius Haconis Trucco regnavit. Is quoniam paganus erat, nullâ ſuprà exulem miſericordiâ motus eſt. Ità ille infelix, & toto orbe rejectus in Angliam transfretavit, fruſtrà ſolatium quærens ab inimicis. Quo tempore Britannis Adelrad, filius Edgaris, imperavit. Is non immemor injuriarum, quas Dani ex antiquo Anglis inflixerant, exulem repulit. Quem tandem miſeratus infortunij, Rex Scotorum benignè ſuſcepit. Ibiq; Sven bis ſeptem annos exulavit usq; ad mortem Erici.* Diverſa enim hæc eſt Adami narratio à Saxone noſtro, rectè ſic monente Cl. Viro M. Andrea Vellejo. Saxo enim exilij tempus ponit annorum tantum ſeptem, & ad Regem Norvagiæ Olaum, filium Trucconis divertiſſe ait, non ad Trucconem ipſum. Nam regiam is dignitatem nunquam uſurpavit. Hector verò Boëtius, rerum Scoticarum Scriptor Lib. XI. adſtipulatur Saxoni, quem etiam hoc in loco illum & legiſſe & ſecutum eſſe apparet. Ait enim crebris detrimentorum incurſibus laceſſitum Svenonem, exulem extorremq; ab Olao, Norvagiæ regimen gerente, ſpretum, auxilium, quod fruſtrà à Divo Edvardo Anglo petiverat, à Scotis ad veram pietatem, ſacris eorum ſacerdotum monitis, converſum impetraſſe, eoq; fretum in regnum reſtitutum.

51. *Lavacri uſum*] Intelligit ſacrum illud lavacrum, quo primigeniæ ſcelerum ſordes eluuntur. Tertullianus alicubi, *ſacri lavacri gurgitem* appellat.

Pag. 189. verſ. 15. *Privatim itaq; majores aggreſſus*] *Majores* heic denuo vocat Saxo proceres & Senatores regni, quâ notione frequens vocis hujus illi eſt uſus : Gallis *Majores domus* olim dicebantur.

30. *Candentem ferri laminam*] De Popponis hocce miraculo Adamus Bremenſis Lib. 2. Cap 26. hæc commemorat. *Ericus duo regna obtinuit Danorum Sveorumq;, & ipſe paganus Chriſtianis valdè inimicus. Ad eum fertur legatus fuiſſe Cæſaris, ac Hamburgenſis Epiſcopi, quidam Poppo, Vir ſanctus & ſapiens, & tunc ad plures vicum ordinatus, de regno Danorum, ſeu pace Chriſtianorum, Cæſaris partes expoſtulans. Ajuntq; eum pro aſſertione Chriſtianitatis, cum Barbari ſuo more ſignum quærerent, nil moratum, ſtatim ferrum ignitum tractaſſe manu, & illæſum apparuiſſe.* Sed & aliud eodem tempore Popponem edidiſſe miraculum idem Adamus affirmat, mox ea ſubjungens : *Dum q; hoc facilè omnem gentilibus ambiguitatem erroris tollere videretur, iterum Sanctus Dei pro ſubmovendo illius gentis paganiſmo, aliud dicitur oſtendiſſe vel magnum miraculum : tunicam ſcilicet indutus ceratam, cum ſtaret in medio populi circo, in nomine Domini præcepit eam incendi. Ipſe verò oculis & manibus in cœlum tenſis, liquentes flammas tam patienter ſuſtinuit, ut prorſus ambuſtâ veſte, inq; favillam redactâ, hilari & jucundo vultu ſumum incendij teſtatus ſit. Cujus novitate miraculi & tunc multa millia crediderunt per eum, & usq; hodie per populos & Eccleſias Danorum celebre nomen Popponis effertur. Hæc aliqui geſta apud Ripam confirmant, alij apud Hedeby, quæ Slesvich dicitur.* Johannes Adolphus Cypræus Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Cap. 13. ſcribit Popponem hæc miracula patraſſe in Comitijs Viburgenſibus, quo Haraldus Rex Proceres & totius regni Ordines convocaverat. Porro videantur de hiſce miraculis Popponis, Sigebertus Gemblacenſis ad Annum Chriſti 966. Albertus Stadenſis in Chronico, Matthæus Weſtmonaſterienſis in Florileg. Hiſtor. Anonymus in magno Chronico Belgico. Anonymus de S. Meinvverco, Ælnothus in vita S. Canuti, Cap. 1. Albert. Crantz. Dan. Lib. 4. Cap. 24.

42. *A maximo Pontifice Bremenſi Adaldago*] Adaldagus Archiepiſcopus Bremenſis deſignatus A. C. 936. ſedit annos 53. obijt anno Chriſti 988, 4. Cal. Maji. Ejus fit mentio à Cap. I. usq; ad 10. Lib. 2. Adami Bremenſis.

43. *Honorem gerendi Pontificij*] *Pontificium* proprie ſacra eſt illa poteſtas, quam *Pontificatum* alioquin dicunt. B. Ennodius Apologetico: *Nutricem pontificij Cathedram quaſi ultimam ſedile deſpectum.* Joan. Sarisbérienſis Policratici Lib. 1. Cap. 4. *Nonne reputabis indignum, ſi ad regnum, vel Pontificium, venator aſpiret?* Wipertus, qui vitam Leonis IX. P. R. duobus libris luculenter conſcripſit, Cap. VI. *Pontificio temporalibus*

copiis ſupra modum locupletato. Deinde etiam, in genere, poteſtatem & auctoritatem ſignificat. Gellius Lib. I. Cap. XIII. *Re ſemel ſtatutâ deliberatâq; ab eo, cujus negotium id pontificiumq; eſſet.* Solinus Cap. XVI. *Pontificium mox intrà fines ſuos receperunt.* Petrus Chryſologus Serm. 5. *Duos filios habuit, conditoris pontificio, non neceſſitate generans.* Vide Jacobum Gutherium de Veteri Jure Pontificio Lib. I. Cap. IV. & Lexicon Juridicum Johannis Calvini in voce *Pontificium.*

48. *Norvagia Bernardi ex Anglia profecti*] Bernardi hujus non meminit Chronicon Norvagicum: ſed à Tangbrando quodam Chriſtiana ſacra Olaum Tryggonis edoctum fuiſſe tradit, pag. 125. Sigurdi quoq; Epiſcopi beneficio multos in Norvegia ad fidem Chriſtianam converſos edocet pag. 161. Adamus Bremenſis Gotebaldum, quendam ab Anglia venientem, ſæpe etiam in Norvagia, pariter ac Svecia, evangelizaſſe commemorat, Lib. 2. Cap. 29. Wernerus Rolevvink in Faſciculo temporum, Norvagiam primum ad fidem Chriſtianam per Adrianum Legatum, & Cardinalem Albanenſem, eſſe converſam, ſub An. Ch. 1154. perperàm tradit. Verba ejus hæc ſunt: *Norvegia, quæ eſt inferior regio Alamanniæ, convertitur ad fidem. Ubi primum prædicavit Adrianus legatus & Cardinalis Albanenſis, & poſteà Papa.*

Pag. 190. verſ. 8. *Unnonis corpus Birca oppidum*] De Unnone hoc Archiepiſcopo Bremenſi, quem *Unni* vocat, multa extant apud Adamum Bremenſem, Lib. I. Cap. 47. & ſequentib. Juxta eundem mortuus & ſepultus eſt Birçæ in Svecia, Anno Domini 936. Verba ejus ità habent: *Perfecto autem legationis ſuæ miniſterio, cum tandem redire diſponeret Evangeliſta Dei Unni, apud Bircam ægritudine correptus, ibidem feſſi corporis tabernaculum depoſuit. Anima verò, cum multo animarum triumpho ſtipata, cœleſtis patriæ Capitolium ſemper lætatura conſcendit. Tunc diſcipuli Pontificis, exequias ejus cum fletu procurantes, cætera quidem membra ſepelierunt in eodem loco, vel oppido Birca, ſolum caput reportantes Bremam: quod decenti honore condiderunt in Eccleſia S. Petri, coram Altari. Obiit autem, peracto boni certaminis curſu, in Svecia, ut ſcribitur, Anno Dominicæ Incarnationis DCCCCXXXVI. Indictione IX. circa medium Sept.* Cæterùm Bircam, Svetiæ oppidum, primariam regni iſtius fuiſſe civitatem, & populoſiſſimam atq; nobilem antiquis ſeculis extitiſſe, non eſt dubium. Sita autem fuit in mediâ Sveciâ, ipſo Adamo teſte; & hodieq; ejus ruderum præcelſas monſtrari moles, teſtatur Joh. Meſſenius p. 84. ſuæ Sveopentaprotopol.

11. *Petitis Syrithæ nuptiis*] Chronicon Norvagicum Snorronis Sturlæſonij pag. 152. Poſteaquam Sigrida [Saxoni Syritha] Regina Sveciæ, cognomento *Storraade*, poſt obitum mariti Erici Victorioſi, Svæciæ Regis, plurimos jam annos in viduitate tranſegiſſet; eam tandem Rex Norvagiæ *Olaus Tryggonis* ambire per legatos cœpit. Cui quum petitionem ſuam non adeò diſplicere animadvertit, dono miſit ingentem aureum annulum, quem antehac delubria ſe diruti valvis, antepagmenti loco, præfixum, illinc per artifices demendum curaverat. Syritha annulum hunc, ceu pretioſum munus excipiens, animo læto, inter theſauros ſuos aſſervari juſſit. Paulò poſt regium hoc donum ab omnibus maximopere commendatum, duobus aurifabris, qui forte ad regiam ejus appulerant, oſtendens, mox dolum annulo ſubeſſe comperit. Nam eo diffracto annulum æreum auri lamine incruſtatum perſenſit. Quo viſo, exclamavit: Olaus me non hac ſolùm vice decipiet, ſi modò facultas & occaſio ipſi dabitur. Dehinc, ut convenerat, ad Kungellam civitatem Norvegiæ profecta, ibidem pactis nuptialibus cum Olao initis, in thorum ipſius conceſſit. Verùm à marito ſœpius admonita de religione Ethnica deſerenda, reſpondit, ſe nolle unquam ab eo numinum cultu deſciſcere, quem majores ſui exercuerant. Quapropter Rex Olaus animo pauliſper commotus, chirotheca, quam forte in manibus tenuit, os faciemque Syrithæ percuſſit. Hac contumelia irritata Regina, ſurgens, in hæc verba prorupit: Nunquam id impune tibi erit; ſed olim vitæ impendio tibi conſtabit. Et cum dicto in Svetiam diſceſſit.

Pag. 191. verſ. 4. *In quo Olai ſagittarius Enarus*] Enaro huic cognomentum fuit *Tambeskielfuer.* Is annos tantùm natus erat octodecim, cum navale hocce prælium committi cœpit, teſte Snorrone Sturlæſonio, à quo bellum iſtud Norvagicum copioſè deſcriptum eſt.

10. *Adeò certo ictu deſtinata feriebat*] Verba integra Curtii Lib. 7. *Catenes*, inquit, *tam certo ictu deſtinata feriebat, ut aves quoq; exciperet.* Indus quoq; per annulum ſagittam mittere potuit, teſte Plutarcho. Mira etiam de Domitiano Imperatore Svetonius; de Gratiano Auſonius; Olaus Magnus de Tocchone Gotho; Guilielmo Tellio Stumpfius, Avone Norvego Saxo, Lib. 6.

24. *Præcipiti ſaltu profundum petiit*] Præter Chronicon Norvag. pag. 179. Saxoni conſentit Adamus Bremenſis Lib. II. Cap. 26. *Audiens*, inquit, *Rex Nordmannorum Olaph, filius Tryggonis, de conjunctione Regum, iratus eſt contra Sven, ratus eum quaſi derelictum à Deo, totienſq; depulſum, à ſua etiam multitudine facilè poſſe depelli. Collectâ igitur claſſe innumerâ, bellum intulit Regi Danorum. Hoc factum eſt inter Scaniam & Seland, ubi ſolent Reges navali bello confligere. Eſt autem brevis trajectus Baltici maris propè Helſingburgum, in quo loco Seland & Scania videri poteſt, familiare patibulum piratis. Ibi ergò congreſſi Nordmanni à Danis victi & fuſi ſunt. Olaph Rex, qui forte ſolus remanſit, in mare ſe præcipitans, dignum vitæ finem invenit.*

31. *Popponi Rimbrandus*] De Ordinatione & ſucceſſione Epiſcoporum in Dania, paulo aliter Adamus Bremenſis, qui tempora male confundit. Nam ſic Lib. 2. Cap. 2. *Agapetus Papa Adaldago, Archiepiſcopo Bremenſi, ſua vice, jus ordinandi Epiſcopos, tàm in Daniam, quàm in Septentrionis populos, Apoſtolicâ authoritate conceſſit. Igitur primus ordinavit in Daniam, Haroldum ad Sleſvvich, Liafdagum ad Ripam, Reginbrandum ad Arhuſiam.* Et Cap. 16. *Adaldagus Archiepiſcopus ordinavit in Daniam plures Epiſcopos, quorum nomina quidem reperimus: ut, Hored, Liafdag, Ragimbrond: & poſt eos Harig, Stereolff, Folgbract, Adalbricht, Merha, & alij.* Quem hic Adamus vocat primò *Haraldum*, deinde *Hored, Henricus* eſt: quem *Reginbrandum & Ragimbrond*, Saxoni eſt *Rimbrandus*, qui Popponi: quem *Folgbract*, *Fulbertus*, qui Leſdago ſucceſſit.

33. *Othincarus Albus*] Duos fuiſſe *Othincaros*, autor eſt Adamus Bremenſis, ſeniorem nempe & juniorem. De priore agit Lib. 2. Cap. 16. *Ottincarum ſeniorem ferunt ab Adaldago in Sveoniam ordinatum ſtrenuè in gentibus legationem ſuam perfeciſſe. Erat enim, ſicut nos fama tetigit, vir ſanctiſſimus, & doctus in his, quæ ad Deum ſunt. Præterea quantum ad ſeculum, nobilis, & origine Danus. Undè & facilè qualibet potuit de noſtrâ Religione perſvadere. Cæterùm Epiſcoporum vix aliquem ſic clarum antiquitas prodit, præter Liafdagum Ripenſem, quem dicunt miraculis celebrem transmarina prædicaſſe, hoc eſt, in Sveonia, vel Norvegia.* De eodem, juxta ac altero juniore, mox infrà Cap. 26. *Claruit etiam tunc in Dania felicis memoriæ Odinkar ſenior, de quo ſuprà diximus, qui in Fionia, Selandia, Scania, ac in Svedia prædicans, multos ad Chriſtianam fidem convertit. Ejus diſcipulus & nepos fuit alter Odinkar Junior, & ipſe Nobilis, de regio ſemine Danorum, dives agri, adeò ut ex ejus patrimonio narrant Epiſcopatum Ripenſem fundatum. Quem dudum, Bremæ, Scholis traditum, Pontifex Adaldagus ſuis fertur manibus baptizaſſe: ſuoq; nomine Adaldagus vocatus eſt. Is verò a Libentio Archiepiſcopo, nunc ordinatus in gentes, apud Ripam ſedem accepit. Nam & illuſtri vitâ ſanctæ converſationis, Deo & hominibus acceptus erat, & Chriſtianitatem fortiſſimè in Dania defendit.*

52. *In ipſo perfectiſſimæ vitæ fulgore deceſſit*] Chronicon Norvagicum Svenonem, in Anglia, repentina morte defunctum tradit, ſparſumq; in vulgus rumorem, quod à Sancto Edmundo interfectus ſit. Quod & confirmat Adamus Bremenſis Lib. 2. Cap. 36. *Sven Rex Danorum atq; Nordmannorum, veteres injurias tàm occiſi fratris, quàm ſuæ repulſionis ulturus, claſſe magnâ transfretavit in Angliam, ducens ſecum filium Chnut, & Olaph filium Cracabeen, de quo ſuprà dictum eſt. Itaque multo tempore, multis prælijs adverſus Anglos exactis, Sven veteranum Regem depulit Edilradum, & inſulam tenuit in ſua ditione, verum brevi tempore. Nam tertio menſe, poſtquàm victoriam adeptus eſt, ibidem morte præventus occubuit.* Ad quem locum ità Clariſs. Vellejus noſter: *Bellum Anglicum, quod geſtum eſt à Svenone poſt reditum in regnum Daniæ, paucis à Saxone, pluribus ab Hectore Boetio Lib. XI. Hiſtoriæ Scotorum, deſcriptum eſt. Quod de obitu hic refertur Svenonis, de eo altum eſt in Saxone ſilentium. Anglica hiſtoria dicit eum mortuum in Anglia & ſepultum Eboraci. Alij dicunt eum in Anglia quidem mortuum, ſed ex poſtremo ipſius voto, domum reductum ejus funus, atq; ſepultum Roſchildiæ.*

Pag. 192. verſ. 12. *Debilioribus regnis ferrum injicere ſtatuit*] Canutus Alexandri Magni artibus inſiſtit, aut potius Philippi, hoſtes debiliores aggrediendo.

14. *Obſtante religionis vinculo*] Per *Religionem* intelligit jusjurandum, quo ſe Sclavis obſtringere coactus eſt. Sveno tum captivus, cujus mentionem paulò ante fecit Saxo. *Cæterùm Barbari nondum rebus eum exuiſſe contenti, truculentius affectum, jurare etiam, iram remiſſurum, compellunt.*

16. *Ut in hac paterni gravaminis*] Ut in Sclavia, paterni carceris, quem *gravaminis* indigitat vocabulo; in Sembia, defectionis noxam puniret.

31. *Ramulum haſta ſuſtulit*] Ità & olim Sext. Tempanius, decurio Equitum, cùm res Romana bello Volſcorum, temeritate Sempronij laberetur, gladium ſuum pro vexillo erigens, aciem inclinatam reſtituit, inſuper hac animos militum voce confirmans; *Niſi hæc armata cohors ſiſtat impetum hoſtium, actum de imperio eſt. Sequimini pro vexillo cuſpidem meam.* &c. *Quum clamore comprobata adhortatio eſſet, vadit, altè cuſpidem gerens*, inquit Livius, Lib. IV. Sic Camillus, langventibus ſuis, ab equo deſiliens, ſignum in hoſtes infert; cujus pudore milites incenderentur. Livius Lib. 6.

37. *Poſtmodùm cognomine uſurpavit*] Nempè ut *Tymmo Banner* poſteà diceretur. Et hinc origo nobiliſſimæ apud Danos ſtirpis *Bannerorum*. Vox autem *Banner*, apud noſtrates, ſicut & Britannos, vexillum denotat, quod medij ævi ſcriptores *Bannerium* appellarunt. Autor vitæ Lodov. filij Ludovici Groſſi: *Illa die faciebat antegardam Gaufridus de Rancone, unus de nobilioribus Baronibus provinciæ Pictavienſis, qui gerebat Regis Bannerium.* Albertus Argentinus in An. 1349. *Carolus Rex hoc audito, ſtatim bannerium ſuum, quod dicitur* Sturmfahn / *ſuper turrim Eccleſiæ Spirenſis conſtituit.* Græci à Romanis deſumptâ voce Βάνδον dixere: Svidas Βάνδον) οὕτω καλοῦσιν οἱ Ῥωμαῖοι τὸ σημεῖον τοῦ ἐν πολέμῳ: & Procopius Vandal. Lib. 2. τὸ σημεῖον, ὃ δὴ βάνδον καλοῦσι Ῥωμαῖοι. Videatur eadem de voce Joh. Goropius Becanus Lib. 2. Gigantomachiæ.

Pag. 193. verſ. 1. *Per involucrum*] Quaſi per A
ænigma & obſcurum indicium. Cicero ad Qv. Fratr. *Involucris ſimulationum tegi, &c.*

8. *Deformi vindictæ ſpecie puniens*] Canutus eos, qui æmulum occiderant, ſuſpendio caſtigans, verum eſſe probavit illud Auguſti dictum in Rhymitaclem Thracum Regem, quod ab Antonio ad illum defecerat: *Proditionem amo, proditorem odio habeo.* Imperator Severus proditores præmij loco occidit, quum operâ eorum abuſus eſſet. Certè proditores genus B
hominum cœlo & terris inviſum, gratum hoſtibus, ſed nunquam charum.

15. *Normanniæ Præfecti Roberti filiam Immam*] In eandem ſententiam Adamus Bremenſis Lib. II. Cap. 37. *Chnut Adelradi regnum accepit, uxoremq; ejus Ymmam nomine, quæ fuit ſoror Comitis Nordmannorum Rikardi, cui Rex Danorum ſuam dedit germanam Margaretam, pro fœdere. Quam deinde Chnut repudiatam à Comite, Ulff duci Angliæ dedit: ejusq; Ulff ſororem copulavit alteri duci Gudvino, callidè ratus Anglos per connubia Danis fideliores. Quæ res eum non fefellit. Et Richardus quidem Comes declinans iram Knut, Jeroſolymam profectus, ibidem obijt, relinquens filium in Nordmannia Robertum; cujus filius eſt iſte VVilhelmus, quem Franci Baſtardum vocant. Vlff ex ſorore Regis Canuti filios ſuſcepit Biörn Ducem, & Sven Regem. Gudvind è ſorore Ulff Ducis, genuit parricidas Sven, Toſte, & Haraldum.* Videatur etiam Chronicon Norvagicum Snorronis Sturlæſonij pag. D
187, & ſeqq.

28. *Eximiæ granditatis Urſus*] Digna eſt obſervatu ſententia Cl. Viri, Martini Delrij, quam de hoc Saxonis loco profert, Diſquiſit. Magicar. Lib. 2. Quæſt. 14. *Quoniam certus ſim*, inquit, *ex homine & fera verum hominem naſci non poſſe, quia ferinum ſemen perfectionis eſt expers, quæ ad tam nobilis animæ domicilium requiritur: in illo exemplo putârim hoc dicendum, quod Dæmon in talium ferarum effigie fœminas compreſſerit.* Nos vero hic E
non urſum, ſed urſi, ſeu Biörnonis nomine, inſidiatorem & raptorem, originem fabulæ dediſſe ſtatuimus. Quod & ipſi fatentur Centuriarum Magdeburgenſium Scriptores, quamvis Saxonem immeritò, tanquam nugatorem, ſugillent: *Inter Metamorphoſes Ovidij referri poſſet, quod Saxo Grammaticus de urſo nugatur: quem ait in agro Svetico virginem quandam rapuiſſe, & in latebris ſuis ejus concubitu uſum eſſe: tandem à vicinis paſtoribus, quorum gregibus moleſtus fuerat, captum & in-* F
teremptum eſſe: virginem verò, quæ ex urſo gravida fuerat facta, filium enixam eſſe, cui à parente urſi nomen ſit impoſitum. Qui poſtquam adoleviſſet, agnita ſuæ propaginis veritate, à patris interfectoribus funeſta egit ſupplicia. Fuit autem hic urſus, latro aliquis nobilis, qui id facinus perpetravit; poſteà hoc ſcelus Poëtæ tali modo finxerunt, cum autorem potentem apertè non liceret reprehendere. Cent. Magdeb. Cap. 15. p. 693.

39. *Quid non excogitat amor*] Ità legendum duxi adductus loco iſto Valerij Maximi Lib. 5. Cap. 4. de amore mulieris ergà matrem, quam in carcere proprijs aluit uberibus, quem locum Saxo exprimere conatus eſt: *Quò non penetrat, aut quid non excogitat pietas, quæ in carcere ſervandæ genitricis novam rationem invenit?* Ubi alij legunt, *exacuit*, & fortè rectius. Nam τὸ *excavat* duriuſculum eſt.

48. *Nuptiarum deformitatem*] Id eſt, deformis urſi cum puella congreſſus. Nam hac notione *Nuptiæ* apud bonæ notæ ſcriptores; nempe pro omni concubitu. Petronius Satyrico: *Plaudentibus ergò univerſis, & poſtulantibus, nuptias fecerunt.* Ubi *nuptias facere*, eſt τὸ συνουσιάζειν. Indè Feſto, *nupta verba*, obſcœna. Lipſius Antiqv. Lect. Lib. 2. Cap. 9. Barthius Comment. in Muſæum. Joan. Bourdelotius, & Erhardus in Petr. Arbitrum, Taubmannus in Plauti Moſtell.
C Sic γάμον de Equo dixit Oppianus Lib. 1. κυνηγ. & Lib. 3. Sic γαμεῖν de Piſcibus dixit Ælianus Cap. 14. Lib. 1. Cap. 10. Lib. 2. Hiſtor. animal.

Pag. 194. verſ. 10. *Virium parte defunctum*] Clariſs. Vir, Joannes Meurſius, ὁ μακαρίτης, Collega olim meus conjunctiſſimus, hic legendum cenſuit *defectum*: & meo judicio rectiſſimè. Solens etenim hac formulâ utitur Saxo.

14. *Primâ Feriâ*] Id eſt, Dominicâ die. Ità enim Chriſtiani cujusque Septimanæ dies numerabant, nomina profana deorum gentilium, anteà diebus impoſita, deteſtantes.

17. *Sparſas repentè ſcindulas legit*] *Scindulæ* hic ſunt minuta ligni fruſta abſciſſa, aliàs *Schidia*, nobis Spaaner. Vitruvio, Vegetio, Columellæ, Plinio, Palladio, Cæſari, alijsq;, *Scindulæ* ſunt tabellæ vicem tegularum præſtantes, ſic dictæ, à ſcindendis angulatim arboribus. Unde *tectum ſcindulare*, hoc eſt, ſcindulis contectum. Apulejus Lib. 3. de Aſino: *Pamphile mea, jam vecors animi, tectum ſcindulare conſcendit.* Ità enim legendum monet Godeſchalcus Stevvechius ad hunc locum, pro *Scandulare*. Vitruvius Lib. X. Cap. I. *Ædificia conſtituuntur ſcindulis roboſteis aut ſtramentis.* Vegetius Lib. 2. Cap. 23. *Tempore hyemis de tegulis vel ſcindulis, porticus tegerentur ad Equites.* Cæſar Lib. 8. Belli Gallici: *Cupas ſevo, pice, ſcindulis complent.* Iſidorus Orig. Lib. 19. Cap. 19. *Aſſeres ab aſſe, quià ſoli ponuntur, neq; conjuncti. Scindulæ, eò quòd ſcindantur, id eſt, dividantur.* Ejusmodi *ſcindulis* contectam fuiſſe Romam annis 470 teſtis Cornelius Nepos apud Plinium Lib. XVI. Cap. 10. Hinc qui *Scandularij* dicuntur in l. ult. ff. de jure immunitatis, *Scindularij* nuncupari debent. Videatur omninò doctiſſimi Stevvechij Commentarius ad Vegetij Lib. 2. Cap. 23. Aldhelmus de laudibus Virginitatis, Cap. 14. *Pyram ſtipitum in edito conſtructam, & flammantibus ſcindulis ſuccenſam.*

18. *Subjectam palmam cremandam præbuit*]

Non

Non ſecus ac Mutius ille Scævola, qui peroſus A dextram ſuam, quod ejus miniſterio in cæde Regis uti nequiviſſet, injectam foculo exuri paſſus eſt. Valerius Maximus Lib. 3. Cap. 3.

19. *Scrupuloſo cultu levia quoq; religionis momenta*] Valerium ſuum heic rurſus expreſſit Saxo, cujus hæc ſunt verba Lib. 1. Cap. 1. *Quod tam ſcrupuloſâ curâ parvula quoq; momenta religionis examinare videntur.*

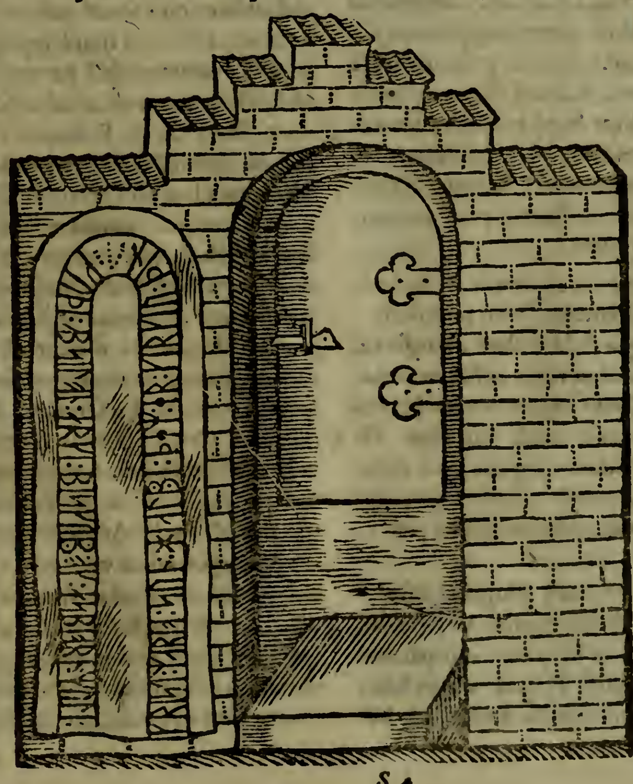
30. *Cujus facti circumſpectiſſima ſanctitate*] Latet in hoc Epitheto aliquid venerationis & B auguſtæ majeſtatis. Ammianus Marcellinus Lib. XIV. *Populi Romani nomen circumſpectum & verendum.* Sed Saxo imitatus eſt ſuum Valerium Max. Lib. I. Cap. I. *Decretiq; circumſpectiſſimâ ſanctione, impium opus cenſoris retexuit.*

32. *Detrimentorum violentia laceſſitis*] Valerius Maximus Lib. 4. Cap. 8. de Tellia Agrigentino: *Domus ejus quaſi quædam munificentiæ officina credebatur. Illinc enim privatim alimenta inopia laborantibus, dotes virginibus paupertate preſſis,* C *detrimentorum incurſu quaſſatis ſolatia erogabantur.* Et paulò pòſt: *Quid multa? Non mortalem aliquem, ſed propitiæ fortunæ benignum diceres eſſe ſinum.*

46. *Linguæ volubilitate*] *Volubilitas linguæ* propriè ſignificat promptam dicendi facilitatem, quæ eorum eſſe ſolet, qui multis verbis, pauciſſimis rebus dicunt. Plinius Junior Epiſt. XX. Lib. 5. *Mos eſt plerisq; Græcorum, ut illis ſit pro copia volubilitas: tam longas, tamq; rigidas periodos uno ſpiritu, quaſi torrente, contorquent;* Ju- D lius Candidus *loquentiam* appellavit. Plinius ibidem: *Itaq; Julius Candidus non invenuſtè ſolet dicere, aliud eſſe eloquentiam, aliud loquentiam. Nam eloquentia vix uni & alteri, imò ſi M. Antonio credimus, nemini: hæc vero, quam Candidus loquentiam appellat, multis, atq; etiam impudentiſſimo cuique, maximè contingit.*

Pag. 195. verſ. 17. *Senior Regis adventum operiens*] *Senioris* hoc loco vocabulum eâdem forte notatione Saxo noſter uſurpaſſe videtur, quâ Johannes Biclarenſis, poſteà Epiſcopus Gerundenſis, Chronici ſui pag. 60. *Leonegildus Rex Aregenſes montes ingreditur, Aſpidium loci ſeniorem, cum uxore & filijs captivos ducit.* Et Synodus Bavarica ſub Taſſilone Bavariæ Duce, temporibus Caroli Magni celebrata, pag. 140. *Cum miſſi noſtri ad placitum noſtrum venerint, habeant obſtrictè quæſitum, de quo pago ſint, & qui ſint ſeniores eorum.* Et Tabulæ Gauſlini Epiſcopi: *Pro remedio animæ Senioris noſtri Othonis.* Flodoardus Hiſtor. Eccleſ. Rom. Lib. I. *Accidit autem, ut eadem die, Legatus Domini Præſulis noſtri Heriveri, nomine Therdoinus, ab eodem Seniore ſuo, pro rebus ipſis repetendis, ad regem cum muneribus deveniret.* Quibus in locis, ni fallor, *Senior*, eſt dominus, aut Princeps, vel qui alioquin ſumma cum poteſtate præeſt: quemadmodum Hiſpanis in uſu eſt ſuum *Sennor*, Italis *Signor*, Gallis *Sire*. Verùm hæc æquo Lectori dijudicanda relinquo.

Pag. 196. verſ. 8. *Apud Aſum*] *Aſum*, quod Clariſſimus Vellejus noſter perperàm (quod pace tanti viri dixiſſe liceat) *Ahuſiam* vertit, in provincia Scaniæ Gierſhherridt vulgò dicta, ſitum eſt: olimq; oppidum fuit præclarum, multorum inſignium & fortiſſimorum militum ſepulturâ nobilitatum; jam verò fatali rerum viciſſitudine ad pagi mediocris redactum eſt anguſtias. In muro cœmiterij Aſumenſis hodieq; viſitur elegans ſaxum muro infixum, & portæ ad plagam ſeptentrionalem adjunctū, literisq; Runicis inſcriptum, quarum hic eſt ſenſus:

 YRIhT:

ᚴᚱᛁᛋᛏ : ᛘᛆᚱᛁᛆᛋ : ᛋᚢᚿ : ᚼᛁᛆᛚᛒᛁ : ᚦᛁᛘ : ᛂᚱ : ᚴᛁᚱᚴᛁᚢ : ᚦᛁᚿᛁ : ᚵᚢᚦᛁ : ᛆᛒᛋᛁᛚᛆᚿ : ᛆᚱᚴᛁᛒᛁᛋᚴᚢᛒ : ᛆᚴ : ᛂᛋᛒᛁᛆᚱᚿ : ᛘᚢᛚᛁ :

KRJSE MARJÆ SUN hialpi dem er Kirckiu dini gudi / Abſ:lon Arkibiſkup og Aesbiorn Muli.

Id eſt : CHRISTE MARIÆ FILI ADSIS IIS, QUI ECCLESIÆ TUÆ BENEFACIUNT, ABSOLONI ARCHIEPISCOPO ET ESBERNO MULE. Vide Cl. D. Wormij Monu- Lib 3.

12. *Domi percuſſores invenit*] Quod Olaus Rex Norvagiæ non inſcio Kanuto peremptus ſit, aſſerit etiam Adamus Bremenſis Lib. 2. c. 43. *Sciunt alij, eum, in gratiam Chnut Regis, latenter occiſum, quod & verum eſſe non diffidimus, eò quod regnum ejus invaſit.* Sed Chronicon Norvagicum teſtatur, quòd ortâ inter Olaum & Regni primates, ob cædem quorundam Præfectorum, contentione privatâ, eruperit ea tandem in bellum apertum. In quo ad extremum deletus eſt exercitus Regis, & ipſe Olaus, acceptis à ducibus belli, aliquot vulneribus, exſpiravit in loco pugnæ, prope Stickleſtadam, Anno Chriſti M. XXVIII. 4. Kal. Aug.

14. *Sex præpollentium regnorum poſſeſſor*] Nempe Daniæ, Sveciæ, Norvegiæ, Angliæ, Sclaviæ, Sembiæ: quod vix unquam alij contigit Regum Danorum, præterquam Frothoni III, cujus regnum Ruſſiam ab ortu complectens, ad occaſum Rheno flumine limitatum erat: Saxo Lib. V.

16. *Ejus principi Henrico filiam Gunildam*] Adamus Bremenſis Lib. 2. Cap. 47. *Tempore illo Conradus Imperator filiam Chnut Regis Henrico filio accepit in matrimonium.* Exteri Scriptores ferè omnes *Gunildam* hanc, Canuti filiam, *Chunigundam* appellant. Erat forte ipſi appoſito cognomine nomen auctum, ita ut *Gunildam, Chuniguni ldam*, ſeu *Chunigundam* (Kiønne/ Skiønne Gunnild) dixerint, ob formæ præſtantiam, quâ excellebat plurimum.

21. *Sibi trium imperium*] Sveciæ, Sclaviæ & Sembiæ. Adamus Bremenſis loco jam dicto: *Cum quibus ſtatim, regio faſtu, Italiam ingreſſus eſt*, (Conradus) *ad faciendam regno juſtitiam, comitem habens itineris Chnut Regem, potentiâ trium regnorum, Barbaris gentibus valdè terribilem. Ille quidem, cum tres filios haberet, ſingulos ſuper ſingula regna poſuit, ipſe aliquando viſitans Danos, aliquando verò Nordmannos, ſæpiſſimè autem ſedit in Anglia.*

32. *Gutſcalcus Sclavicus*] Hujus Gutſcalci plurima fit mentio ab Helmoldo Cap. 19. & Adamo Bremenſi Lib. 2. Cap. 48. qui patrem ejus appellant *Vdonem* ſive *Vtonem*, quem Saxo hic *Pribignevum* vocat. Verba Adami ita ha-
A bent: *Principes VVinulorum Gnens & Anatrog erant pagani. Tertius Uto, filius Miſtivoi, malè Chriſtianus. Undè etiam pro crudelitate ſua à quodam Saxonum transfuga interfectus fuit, filium habens Gutheſcalcum, qui per idem tempus, apud Luniborg, Monaſterium Ducis, literalibus erudiebatur ſtudijs. Verùm is comperta morte parentis, irâ & furore commotus, rejectis cum fide literis, arma corripuit, amneq́ transmiſſo, inimicis Dei ſe conjunxit VVinulis. Hunc tandem, quaſi principem latronum, Bernardus Dux*
B *capiens, in cuſtodia tenuit, virumq́ arbitrans fortiſſimum, juncto ſecum fœdere dimiſit eum. Qui venit ad Cnut Regem, & cum eo profectus in Angliam, permanſit ibi multo tempore.*

47. *Gerbrando ſubſtituitur Avaco*] Adamus Bremenſis Lib. 2. Cap. 46. *Libentius* [Archiepiſcopus Bremenſis] *bonus in Præpoſitura, multò melior in cathedra, legationem ſuam ad gentes ferventi animo ingreſſus eſt. Et primò omnium concilians ſibi Chnut Regem Danorum, Gerbrando ſubrogavit in*
C *Sæland Avaconem.*

Pag. 197. verſ. 16. *Qui foris inſignes exſtarent, domi ignobiles viderentur*] Verè igitur Plinius in divino illo Panegyrico: *Enituit aliquis in bello, ſed obſolevit in pace: alium toga, ſed non & arma honeſtàrunt: reverentiam ille terrore, alius amorem humanitate captavit: ille quæſitam domi gloriam in publico, hic in publico partam domi perdidit. Poſtremò adhuc nemo exſtitit, cujus virtutes nullo vitiorum confinio læderentur.*

D Pag. 198. verſ. 42. *Adverſum teſtimonij fulmen*] Quicquid terrorem incutit, quicquid cum vi aliqua, vel impetu, conjunctum, tranſlatè *fulmen* dicitur. Sic eleganter Quintilianus, vel potius Poſthumius Junior, vel M. Florus, aut ſi quis alius, Declamatione quadam, *fulmen abdicationis*, quo ſeveri patres adverſus liberos utuntur, dixit: id quod repetit Declamatione CCLIX: *Fulmen iſtud patrum adverſus ferociam adoleſcentiæ datum eſt, & adverſus filios, qui peccare*
E *plus poſſunt.* Cn. & P. Scipiones *fulmina Imperij Romani* appellavit Cicero pro Balbo: Et *fulmina verborum* idem ad Papirium Lib. IX. Eloquentiam Ciceronis *fulmina* vocavit Columella in Præfat. Lib. I. *Nec Brutum, aut Cælium, Pollionemve, cum Meſſala & Catullo, deterruêre fulmina illa Ciceronis ab Eloquentiæ ſtudio.* Unde *fulmina jaculari* Eloquentia dicitur Martiano Capellæ Lib. 5. *Deniq; creditum quod inſtar Jovis eadem fulmina jaculari.* Et Oratores ipſi *fulminare* ſeu
F *fulgurare*. M. Tullius de Oratore: *Nunquam*, inquit, *ab Ariſtophane Poëta fulgurare, tonare, permiſcere Græciam dictus eſſet Pericles, ſi tenui genere uſus fuiſſet.* Verba Ariſtophanis ſunt: ἤστραπτεν ἐβρόντα, ξυνεκύκα τὴν ἑλλάδα, id eſt, *fulgurabat, tonabat, convolvebat Græciam.*

43. *Si ſponſione provocatus fuiſſet*] Sponſio apud antiquos genus erat ſtipulationis, quà plerumq; uti ſolebant poſt interdicta, cum litis quædam appendicula incidiſſet, aut etiam ſi

alio

alio modo inter eos controverteretur. Fiebat autem *Sponſio*, interpoſita ſtipulatione certæ pecuniæ, quam is, qui litem intendebat, daturum ſe, niſi veram cauſam haberet, promittebat. Actor enim primo *ſpondebat*, id eſt, ſponte atq; ultro ſponſionem deferebat adverſario, quem ideo *ſponſione laceſſere & provocare* dicebatur. Ab eo namq; poſtea ſummam eandem ſtipulabatur. Hic autem aut fateri cogebatur, aut ſi inficiaretur, reſtipulari. Tum actor iterum ſtipulanti adverſario ſpondebat.

44. *Reſtipulatione uti licuit*] Vetus Codex, quo in nonnullis ſum uſus, ad oram aſcriptum habebat *refragatione*. Sed longe rectius omnes Editiones legunt reſtipulatione: quia actore ſpondente, reo licitum erat, ſi inficiaretur, *reſtipulari*, hoc eſt, ab eo, cui quid ante à ſe ſtipulanti promiſit, viciſſim aliquid ſtipulari. Verùm hanc Saxo poteſtatem crimine læſæ majeſtatis reis prorſus interdictam fuiſſe aſſerit.

Pag. 199. verſ. 7. *Dataq; nave*] Fuit hoc etiam apud veteres inter ſupplicij genera. Sic Svetonius Cæſar. Cap. 66. *Vetuſtiſſimæ navi impoſitos, quocunq; vento, in quaſcunq; terras, jubebo avehi.* Ità puniti delatores à Trajano. Plinius in Panegyrico: *Congeſti ſunt in navigia raptim conquiſita, ac tempeſtatibus dediti, abirent, fugerentque vaſtatas delationibus terras: ac ſi quem fluctus ac procellæ ſcopulis reſervaſſent, hic nuda ſaxa & inhoſpitale littus incoleret: ageret duram & anxiam vitam, relictaq; poſt tergum totius generis humani ſecuritate, mœreret.* Ità & ſævitum olim à Tyrannis Chriſtiani nominis oſoribus, in viros ſanctos.

Pag. 200. verſ. 5. *Inq; unius omnes proſcriptione damnari*] Felicitas Reipublicæ, omniumq; civium ſalus, à Principis pendet ſalute & felicitate. Plinius in Panegyrico: *Ut in unius ſalutem collata omnium vota: cum ſibi ſe, ac liberis, ſuis intelligerent precari, quæ pro te precarentur.* Et paulo poſt ibidem: *Debemus obſecrare, ut omnia quæ facis, quæq; facias, proſpere cedant tibi, Reipublicæ, nobis; vel ſi brevius ſit optandum, ut uni tibi, in quo & Reſpublica & nos ſumus.*

21. *Ipſe ſibi trecenta ac ſexaginta mulctæ nomine*] Caveant diligenter Legis latores, ne ſuis damnentur legibus. Quemadmodum Zaleuci filius in ipſam à patre latam primus deliquit: utq; ſuus conſtaret legi vigor, oculum filio unum, ſibiq; alterum erui curavit. Ælianus Variar. Hiſtor. Lib. XIII. Charondas Tyrius, in frequentem Senatum, gladium inferre prohibuerat: ipſe verò eandem legem violat, eoq; gladio ſe ipſum transfigit. In hanc claſſem referendi Licinius Stolo apud Plutarchum in Camillo: Tennes apud Heraclidem de Politiis: Pericles & Cliſthenes, duces Attici apud Ælianum Lib. 13. Lycurgus apud eundem: & Solon apud Platon. Eutropius Eunuchus apud Socratem Hiſtor. Eccleſiaſt. Lib. VI. Cap. V.

Pag. 201. verſ. 16. *Apud Rothomagum*] Wilhelmus Malmesburienſis de geſt. Angl. Lib. 2. Cap. XI. Canutum Sceptoniæ in Anglica defunctum, & Vintoniæ funeratum memorat: At *Cnuto*, inquit, *tranſcurſâ vitæ metâ, Sceptoniæ defunctus, & VVintoniæ ſepultus eſt.*

41. *Quam maximam ſemper exhibuerat*] Propenſiſſimo in cultum divinum animo, inq; ædes & perſonas ſacras mire munificus fuit Canutus hic noſter, re & nomine Magnus. Templa, Cœnobia, non in Dania ſolum & Anglia, ſed & in Gallia, & alibi terrarum, partim ipſe extruxit, partim reparavit, partim denique ſumptibus verè regijs locupletavit. Ita ad reſtaurationem templi Carnotenſis in Gallijs, quod miſerabili incendio conflagraverat, ingentem pecuniam transmiſit, Anno Chriſti 1032. Cujus rei teſtis eſt Epiſtola Fulberti, Epiſcopi tum Carnotenſis, quâ gratias agit Canuto Regi. Ea extat inter Epiſtolas ipſius, ordine 97, fol. 92. ſcripta ſtilo & more iſtius ævi, quo etiamdum viguit Barbaries. Inſcriptio ejusmodi eſt: *Nobiliſſimo Regi Danomarchiæ CNUTONI, Fulbertus, Dei gratiâ, Carnotenſium Epiſcopus, cum ſuis Clericis & Monachis, Orationis ſuffragium. S. Quando munus tuum nobis oblatum vidimus, ſagacitatem tuam ac religionem pariter admirati ſumus. Sagacitatem quidem, quòd homo noſtræ linguæ ignarus, longoq; à nobis terræ mariſq; intervallo diviſus, non ſolùm ea, quæ circa te ſunt, ſtrenuè capeſſas; ſed etiam ea, quæ circa nos, diligenter inquiras. Religionem verò, quum te, quem Paganorum principem audieramus, non modò Chriſtianum, verùmetiam ergà Eccleſiæ Dei ſervos benigniſſimum largitorem agnoſcimus. Unde gratias agentes Regi Regum, ex cujus diſpoſitione talia deſcendunt, rogamus, ut ipſe regnum ſuum in vobis proſperari faciat, & animam tuam à peccatis abſolvat, per æternum & conſubſtantialem ſibi unigenitum Chriſtum Dominum noſtrum, in unitate Spiritus Sancti, Amen. Vale memor noſtri, non immemor tui.* Meminit etiam Guilielmus Malmesburienſis loco ſuperius dicto: *Ejusdem*, inquit, *Archipræſulis, & Helnothi hortatu, Cnuto Rex ad transmarinas Eccleſias miſit pecunias, maximè Carnotum, ubi tunc florebat Fulbertus Epiſcopus in ſanctitate & Philoſophia nominatiſſimus.*

Pag. 203. verſ. 5. *Majorum virtute elaboratum finivit imperium*] Eundem in modum loquitur Juſtinus Lib. 1: *Filius ejus Ninyas contentus elaborato à parentibus imperio, belli ſtudia depoſuit.*

Pag. 204. verſ. 1. *Cæduntur funditus Sclavi*] Sclavorum XV millia cæſa, memoriæ prodidit Adamus Bremenſis Lib. 2. Cap. 59. *Magnus autem Rex pro juſtitia & fortitudine carus fuit Danis, verùm Sclavis terribilis, qui poſt mortem Chnut, Daniam infeſtabant. Ratibor Dux Sclavorum interfectus eſt à Danis. Ad cujus mortem ulciſcendam jam tunc cum toto exercitu Vinuli venientes, uſq; ad Ripam vaſtando progreſſi ſunt. Et forte Magnus, Rex tunc à Nordmannia rediens, Heidebyam appulit. Qui*

more

more Danorum, copijs undiq; collectis, egredientes è Dania paganos, in campeſtribus Heideby, excepit. XV. millia feruntur ibi occiſa, & facta eſt pax & lætitia Chriſtianis omni tempore Magni.

20. *Nam maternum inde genus traxerat*] Ità cenſui legendum pro *paternum*. Eſtrita etenim, A Svenonis mater, filia erat Svenonis Tivgskeg, & Sirithæ Reginæ Svetiæ, quæ relicta ſuperſtes fuit Regis Erici. Genealogiam ſubijciamus, quæ lucem addat Hiſtoriæ univerſæ hujus temporis:

Siritha Regina Svetiæ, relicta ſuperſtes Regis Erici, ſuſtulit ex

- Erico
  - Olaum
    - 1. Aſtrita, nupta D. Olao.
    - 2. Emund.
    - 3. Anund. qui in Baptiſmo dictus eſt Jacobus.
    - 4. Ingerta nupta Jariſlao Ruteno.
- Svenone Tivgskeg
  - Eſtritam nuptam Vlfoni
    - Sveno Eſtritius
  - Canutum Magnum, cui genuit
    - Imma
      - Gunildam nuptam Henrico, Imperatori Romano
      - Canutũ cognomento Durum
    - Alvina
      - 1. Haraldum Regem Angliæ.
      - 2. Svenonem Regem Norvegiæ

Sed & *paternum genus* è Svetia traxerat Sveno; quum Vlfonem, quem patrem is habuit, è Svetia oriundum, paulò ſuperius tradiderit Saxo: *Cujus munificentiæ gratia Vlfonem quondam è Svetia accerſitum. &c.*

21. *Deturbato per occurſum leporis equo*] Lepus ſemper inter quadrupedes infelicis ominis habitus eſt; & antiquiſſima fuit ſuperſtitio, ſiniſtri aliquid evenire, ſi lepus occurrat, vel ſemitam tranſeat. Hinc Græca illa apud Svidam ſententia: Φανεὶς ὁ λαγὼς δυςυχεῖς ποιεῖ C τρίβους, *Viſus lepus infortunatas facit vias. Non inficior,* inquit Camerarius, Horar. Subceſivar. Part. 2. Cap. Ult. *leporum incurſus ſæpè ominoſos & fatales fuiſſe. Memini enim me ab oculatis & fide dignis teſtibus audire, aliquoties in obſidione Magdeburgenſi, leporum magnam copiam intra caſtra & urbem conſpectam fuiſſe, & qui eos inter velitationes inſecuti fuerint, vel captos, vel malè mulctatos à præſidiarijs fuiſſe.* Infelix ſanè fuit conſpectus leporis, de quo Jacobus Mejerus ſcribit D Annal. Flandr. Lib. XII. Paulò etenim ante prælium inter Gandenſes & Brugenſes, hi pro triſti acceperunt omine, quòd leporem ibi fortè per medias ſtationes ſuas tranſcurrentem cernerent. *Expalluit,* inquit Mejerus, *Raſgerus Dux Brugenſium, vultuſq; nullam retinuit conſtantiam. Paulò poſt itaq; licet numero ſuperiores magnâ clade à Gandenſibus victi ſunt.* Sigebertus Gemblaccenſis, ad Ann. Chriſti M. C. XLIII. ſcribit de Fulcone Hieroſolymorum Rege, quòd E dum venationi inſiſtens, leporem inſequitur ex improviſo ſibi apparentem, equus, cui inſidebat, ſe ſuper eum præcipitem dederit, ipſumque vitâ & regno privaverit. Lepore etiam autore Romam aliquando captam, idem Sigebertus Gemblacenſis commemorat ad An. Chriſti B DCCCC. Arnulpho enim Rege, qui Berengario auxilium tulerat, Romam oppugnante, excitus è latebris clamore tumultuq; militum Lepus; urbem verſus curſum arripuit. Hunc milites toto temerè agmine concito cum cœpiſſent ſequi, curſuq; & clamoribus acrius deterrerent, Romani, qui pro propugnaculis ſtabant, urbem eo impetu peti veriti, cui ſe longè impares propter defendentium inopiam arbitrabantur, pari conſenſu, deſertis mœnibus, ad terram ſe ſubmiſere. Barbari occaſione freti, ſellis equorum ad mœnia in cumulum aggeſtis, per eos nullo reluctante, leoninam urbem, nullo negotio ceperunt. Ità & Anno à nato Chriſto ſuprà milleſimum ducenteſimo octogeſimo nono, Comes Holſatiæ Henricus, ejusque frater Johannes, cœpto adverſus Dithmarſos bello, infeliciter præliati memorantur, occaſione leporis, qui exercitui ad pugnam accincto forte fortuna occurrens, præliaturos in fugam egit. Quod quomodo acciderit, luculentâ narratione exponit Vir longè Clariſſimus, Philologus & Hiſtoriographus celeberrimus, mihiq; fideliſſimâ gratiâ conjunctiſſimus Amicus, D. Johannes Iſacius Pontanus, Hiſtoriæ Danicæ Lib. VII. pag. 376. Holſati cum ſtarent jam magno nobilitatis ſuæ ac populi numero, ad pugnam ac jugum Dithmarſis inferendum parati, contigit eorum copias de ſubito ac viâ transversâ leporem prætercurrere, eâq; occaſione militem exclamare, *prætercurrere leporem:* idq; exaudientes, qui poſteriores erant, clamoremq; in id excitatum putantes, ut ſe in curſum ac fugam darent, fugere hoc ipſo cœperunt. Quos deinde intermedij [quod exiſtimarent aciem ſuorum ab hoſte perruptam] continuò ſecuti, & eos viciſſim primi, cum abiiſſe una-

cum

cum poſtremis viderent, nec alia ſubſidia haberent, ſimiliter ſubſecuti. Qui evadere fugiendo nequierunt, à Dithmarſis, quibus hoc caſu alacritas accrevit, interfecti ſunt. Adeo ut locum hic meritò habeat, quod vulgo creditum, etiam his temporibus, occurſum leporis omen eſſe parùm felix, præſertim iter ingreſſis; ideoque & proverbio olim dictum: *Lepus apparens infortunatum facit iter*: vel ut ſenario hoc potius è Græco, quod Svidas citat, exprimam:

Inauſpicatum iter obvius facit lepus.

23. *Trunco adactus extinguitur*] Diſſentit nonnihil à Saxone de obitu Magni Regis, Snoro Sturlæſonius Chronici Norvagici pag. 343, qui Magnum è Norvegia reducem, circà autumnum, in Jutiæ quodam pago *Sudertorp* dicto, ſupremum obijſſe diem conſtanter aſſerit, Anno Chriſti M. XLIV.

NOTÆ VBERIORES IN LIBRUM XI. HISTORIÆ DANICÆ SAXONIS GRAMMATICI.

Pag. 204. verſ. 36. *Varijs rerum caſibus fluctuatus eſt*] Valerius Maximus Lib. IX. Cap. VIII *Itaq; exiguo momento maximæ Reipublicæ caſus fluctuatus eſt*: prout omnes ferè MS codices legunt; non, ut vulgo editur, *fluctuavit*. *Fluctuatus* ſcilicet paſſivè, pro activo *fluctuavit*: quomodo idem Valerius paulò ante Lib. VIII. Cap. I. *Eadem hæſitatione P. Dolabellæ animus fluctuatus eſt.*

37. *Summam ſucceſſu magis quam viribus capit*] *Summa* hic abſolutè poſitum pro ſumma rerum, pro ſummo imperio, poteſtate, adeoq; ipſo regno. Petronius Arbiter *ſummam* uſurpat pro perfectione, conſummatione, & abſolutione. Turneb: Lib. XIX. Cap. VI. Idem Petronius alibi: *Diuq; ſumma carminis penes Mopſum Thracem memorata eſt.* Sic ipſe Saxo paulò poſt loquitur: *Ac veluti in unum corpus utraq; ſacerdotij ſumma confluxit.*

Pag. 205. verſ. 5. *Nam alteri Henricus, Eginus alteri*] Alteri, nempe *Dalbyæ*, Henricus: Alteri, *Lundiæ* videlicet, Eginus præfectus eſt. Adamus Bremenſis Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Cap. 215. juxtà editionem Lindenbrochij; *Henrico Lundenſem, Egino vero Dalbyenſem Epiſcopatum tribuit.* Sed perperàm. Verba ejus ità habent: *In eadem regione Sconiæ nemo adhuc Epiſcopus fuit incardinatus, niſi quòd ab ab ijs partibus quidam venientes interdum illam porcurabant diœceſim. Deinde Gerbrand Selandenſis Epiſcopus, & poſt eum Avacho, ſimul utramq; gubernabant Eccleſiam. Nuper vero mortuo Avacone Rex Svein parochiam Sconienſem in duos Epiſcopatus ſegregavit, unum, id eſt, Lundenſem Heinrico tribuens, alterum, id eſt, Dalbyenſem Eginoni.* Sed omninò hic legendum, *Dalbyenſem Heinrico tribuens, alterum, id eſt, Lundenſem, Eginoni.*

11. *Henrico ob immoderatum potionis uſum abſumpto*] Id quoq; teſtatur Adamus Bremenſis loco jam dicto: *Heinricus autem apud Orchadas fuit ante Epiſcopus, uſq; in Angliâ Sacellanus Regis Knut fuiſſe narratur, cujus theſauros in Daniam perferens luxurioſè vitam exegit. De quo narratur etiam, quòd peſtiferâ conſvetudine delectatus inebriandi ventris, tandèm ſuffocatus crepuit. Hoc & de Avacone factum eſſe comperimus, ſimiliterq; de alijs.*

22. *Humani calicis cupido hauſtu divini uſum amittere meruit*] *Calicem divinum vocat*, quo in Dominicæ cœnæ adminiſtratione utuntur Epiſcopi & ſacerdotes: nihilq; aliud intelligit, quam abrogatum fuiſſe bibulo illi Heinrico, ob immoderatum potionis uſum, jus & poteſtatem ſacra adminiſtrandi.

31. *Fugam Byzantio credidit*] Adamus Bremenſis Lib. III. Cap. XIII. *Haraldus quidem frater Olaph Regis & Martyris, vivente adhuc germano, patriam egreſſus, Conſtantinopolin exul abijt. Ubi miles Imperatoris factus, multa prælia mari contra Saracenos & Schytas geſſit, fortitudine clarus, & divitijs auctus vehementer.* Ejus meminit præcedenti libro Saxo: *Cujus frater Haraldus conſimilem perfidiam veritus, adito Byzantio, ſuſpectam patriæ fidem longinquo declinavit exilio.* Is autem fuit Haraldus Sigurdi filius, cognomento *Haardraade*, qui Magno Regi Norvagiæ defuncto ſucceſſit.

Ibid. *A Cujus Rege homicidij crimine damnatus*] Imperator Orientis tum temporis erat Conſtantinus cognomento Monomachus, qui Zoæ Imperatrici matrimonio junctus, imperij juxta ac thori conſors factus eſt, circa A. C. cIↃ XLIII. Snoro verò Sturlæſonius rem paulò aliter commemorat, cauſamq; Haraldi in carcerem conjecti fuiſſe tradit petitam à Zoë domum redeundi veniam & officij ſui abdicationem, pag. 337. Chronici Norvag. Quum etenim Haraldus, quem Zoe Imperatrix, ob ſingularem fortitudinem, aliasq; virtutes & præclari animi dotes, toti exercitui ſumma cum poteſtate paulò antea præfecerat, ab itinere Hieroſolymitano Conſtantinopolin redux, fando comperiſſet, fratris ſui filium Magnum, tàm Daniæ, quàm Norvegiæ imperio potiri, patriæ reviſundæ deſiderio adductus, veniam à Zoe domum redeundi, demandatoq; officio ſeſe abdicandi, petijt.

Eo intellecto Zoe indignatione accenſa, pecu- A latus crimen Haraldo intentat, quaſi maximam prædæ varijs in bellis acquiſitæ partem ſibi perfide vendicaſſet. Licet alij exiſtiment, Zoën Haraldi amore correptam, ipſi diſceſſum paranti graviter ſuccenſuiſſe, ideoque hoc crimine reum egiſſe, ne veram indignationis cauſam vulgo proderet. Mox Haraldus, juſſu Zoës, & mariti Conſtantini Monomachi Imperatoris, in vincula conijcitur cum duobus comitibus Haldardo & Vlfone Vſpagi B filijs. Verum primâ nocte, auxilio ditiſſimæ cujuſdam matronæ, quæ Haraldum flagrantiſſimo amore deperibat, è carcere liberati, palatium Imperatoris armati, adjunctis ſibi Varingis, Normannicæ gentis militibus, adeunt, eumq; captum, oculis privant. Haraldus conſcenſis navibus, abductaq; ſecum Mariâ Zoës ex fratre nepte, quam prius fruſtrà ambiverat, Pontoq; Evxino, & palude Mœotica trajectis, in Ruſſiam terreſtri itinere tandem pervenit. C

34. *Exuit vernam, ut ſocium ageret*] Valierus Maximus Lib. V. Cap. VIII. *Exuit patrem, ut conſulem ageret: orbusq; vivere, quàm publicæ vindictæ deeſſe maluit.*

40. *Ipſo ſquamarum nitore*] Inter res alias, quæ in tenebris lucent, piſcium quoq; ſquammas eſſe docet Ariſtoteles Lib. 2. de animâ C. 7. Οὐ πάντα δὲ ὁρατὰ ἐν φωτί ἐστιν, ἀλλὰ μόνον ἑκάστου τὸ οἰκεῖον χρῶμα. ἔνια γὰρ ἐν μὲν τῷ D φωτὶ οὐχ ὁρᾶται, ἐν δὲ τῷ σκότει ποιεῖ αἴσθησιν. οἷον τὰ πυρώδη φαινόμενα καὶ λάμποντα. ἀνώνυμα δ' ἐστὶ ταῦτα ἑνὶ ὀνόματι, οἷον μύκης, κέρας, κεφαλαὶ ἰχθύων, καὶ λεπίδες, καὶ ὀφθαλμοί. ἀλλ' οὐδενὸς ὁρᾶται τούτων τὸ οἰκεῖον χρῶμα. Hoc eſt; *Non omnia quæ videntur, in lumine videntur, ſed unius cujusq; duntaxat proprius color. Nonnulla enim cum in luce cerni non poſſint, in tenebris poſſunt; ut quæ ignea apparent & ſplen-* E *dent. Ea quidem nomine communi carent, ut ſunt fungus, cornu, piſcium capita, ſquammæ, & oculi. Sed nullius eorum proprius color videtur.* Cæterum in tenebris etiam lucere conſtat vermiculos quosdam, gemmas, ligna putrida, herbas lunarias: de quibus elegantiſſimum commentariolum edidit Conradus Gesnerus, qui prodijt Tiguri Anno Chriſti 1555.

47. *Valdemarus Rex*] Intelligit autor Valdemarum Daniæ Regem, ejus nominis Pri- F mum, S. Canuti filium, qui anno circiter 191. poſt regnavit, ſub quo & vixit & ſcripſit Saxo. Hunc autem Valdemarum curioſum fuiſſe Antiquitatum indagatorem, præterquam hoc in loco, oſtendit etiam ſuperius in Præfatione, ubi miſiſſe eum ait, qui rupem iſtam apud Blekingiam literis Runicis inſcriptam perluſtrantes, characterum ſignificationem curioſiori indagatione colligerent.

Pag. 206. verſ. 4. *Eâq; potitus, arma in Daniam transfert*] Haraldus iſte Rex Norvagiæ, potitus regno, beneficio Svenonis, malam ipſi retulit gratiam. Nam contractis ſtatim copijs, claſſem 60 navium adornavit, atq; mare Balticum ingreſſus, civitates maritimas depopulatus eſt. Maximas clades acceperunt Arhuſium & Slesviga; quomodo & commemorat Adamus Bremenſis Lib. III. Cap. XIII. *Sed mox*, inquit, *ut ad ſuos venit*, [nempe Haraldus] *& Nordmannos ſibi fideles eſſe perſenſit, facilè ad rebellandum perſvaſus, omnia Danorum maritima ferro vaſtavit & igne. Et tunc Arhuſiæ Eccleſia incenſa, ac Slesvig deprædata eſt. Sven Rex terga vertit. Inter Haraldum & Svein prælium fuit omnibus diebus vitæ eorum.* Creberrimas vero ejusdem Haraldi in Daniam irruptiones deſcribit Snoro Sturleſonius Chronici ſui Norvagici pag. 345. & deinceps.

21. *Raritati conſertione*] Hoc eſt, conglobatione, qua ſe quaſi in unum locum pauci illi condenſârant. Sic paulò poſt loquitur Saxo: *perruptâ nexuum conſertione.*

24. *Cunctis hac neceſſitate duratis*] *Duratis*, id eſt, confirmatis, erectis ad ſpem victoriæ. *Durare*, eſt, animum obfirmare ad aliquid patienter ferendum, ut, ad ſuſtinendos labores, ad mala toleranda. Phædrus Lib. 1. Fab. Æſop. ſub finem:

Fatale exitium corde durato feram.

Lucanus Lib. V. verſ. 797.

—————— *Nam cætera damna*

Duratâ jam mente malis, firmâq; tulerunt.

Gloſſæ veteres: *Durat*, καρτερεῖ, μακροθυμεῖ, ὑπομένει.

41. *Hinc Danicis inde Norvagicis oculis*] Rurſus hic exprimit Valerium ſuum, qui ſimili per omnia ἀποστροφῇ Scævam Cæſaris militem alloquitur Lib. III. Cap. II. ubi inter alia hæc reperiuntur verba: *Hinc Romanis, inde Britanicis oculis, incredibili, niſi cernereris, ſpectaculo fuiſti.*

48. *Abſolon auctor*] Abſolon nempè Archiepiſcopus Lundenſis, hujus ipſius Skialmonis Candidi, cujus Aſlacus fortiſſimus ille remex erat, ex filio Aſcero nepos, Vir ſatis bonæ fidei, & Saxoni noſtro Hiſtoriæ ſcribendæ autor.

Pag. 207. verſ. 23. *Regni æmulatione*] *Anglicani* videlicet. Invidebant enim fratri ſuo Haraldo hanc imperij felicitatem.

Ibid. *Majorem peroſi*] Haraldum nempè, Godovini Comitis filium, Canuti Duri Regis ex Sorore nepotem. Is etenim una nocte cœſo per inſidias omni præſidio Danico, regnum Angliæ invaſit & occupavit. Meminit Saxo Lib. X. præcedenti: *Verum ut Magni votis Danica fides reſpondit, ita Svenonis credulitatem Anglia perfidia circumventam oppreſſit. Nam poſt ejus ab Anglia profectionem Godovini filius Haraldus, ſpe improbâ totius Angliæ regnum complexus, participato*

cum incolis conſilio, Danicum, ut erat per præſidia A *diſtributus, exercitum, compluribus ſeparatim vicis, uno eodemq; tempore, magnifico conviviorum apparatu, per obſequij ſimulationem excipi juſſit, meroq; ac ſomno ſopitum, noctu per inſidias trucidandum curavit. Ea nox parvulo temporis momento vetuſtam Danorum dominationem, diuq; majorum virtute elaboratum finivit imperium.* Cæterum non abs re futurum duxi, ſi exhiberem hoc loco Genealogiam poſterorum Regis Canuti in Anglia, deſcriptam à veteri Scholiaſte, qui in Ada- B mum Bremenſem commentatus eſt, cujus hæc ſunt verba ad Cap. XIV. Lib. III. ejusdem Adami: *Chnut Rex Danorum, ſororem ſuam, quæ à Richardo Comite repudiata eſt, dedit Vlf, duci ſuo. Ex qua nati ſunt Björn Dux, & Sven Rex. Vlf Dux ſororem ſuam Godvino Duci Anglorum copulavit, ex quâ nati ſunt Sven, Toſte, & Harald, & iſta Gythe, quam Rex Eduard in conjugem habuit.* Deinde Syen filius *Godvvini occidit Bjorn filium avunculi ſui. Haraldus autem cum eſſet vir fortiſſimus, Griphum* C *Hiberniæ Regem decollavit, Sven Regem Danorum ab Anglia pepulit, ipſumq; cognatum & dominum ſuum Eduardum pro nihilo habuit. Sequitur vindicta Dei, & plaga Nordmannorum, & excidium Angliæ.*

26. *Haraldum Norvagiæ Regem*] Haraldus Rex Norvagiæ, cognomento *Haardraade*, accitus ad ſocietatem belli à Toſtone, contra fratrem ejus Haraldum, ſagittâ in pectore lethaliter vulneratus eſt. Funus à filio Olao, qui una D prælio intererat, Nidroſiam delatum eſt Anno 1066. Wellejus in Notis ad Adami Bremenſis Cap. XIV. Libr. 4.

29. *Norvagica Claſſis*] Trecentarum navium. Habuit enim Haraldus iſte Rex Nordmannorum, trecentas naves magnas, quæ omnes in Anglia remanſerunt. Inſuper maſſa auri, quam Haraldus è Græcia adduxit, ad Baſtardum tali fortuna pervenit. Erat autem pondus auri, quod vix biſſeni juvenes cervice E levarent: teſte veteri Scholiaſte ad Cap. 14. Lib. 4. Adami Bremenſis.

Ibid. *Normannorum Dux*] Gvilelmus cognomento Baſtardus, ſivè Nothus, cujus meminit Adamus Bremenſis Lib. IV. Cap. XIV. *Eodem quoq; tempore clades illa memorabilis in Anglia facta eſt: cujus magnitudo, & quod Anglia Danis ex antiquo ſubjecta eſt, ſummam nos eventuum præterire non ſinit. Poſt mortem Sanctiſſimi Regis Anglorum Eduardi, contendentibus pro illo regno* F *Principibus, Hereldus quidem Anglorum dux, vir maleficus, ſceptrum invaſit. Quod cum ſibi frater ejus, nomine Toſte, ereptum audiret, Regem Nordmannorum auxilio ducit Haraldum, Regemq; Scotorum; & occiſus eſt ipſe Toſte, Harald, & Rex Hiberniæ, cum toto exercitu à Rege Anglorum. Vix, ut ajunt, dies octo tranſierant, & ecce VVilhelmus, cui pro obliquo ſangvine cognomen eſt Baſtardus, à Gallia transfretans in Angliam, lapſo victori bellum intulit, in quo Angli primum victores, deinde victi à Nordmannis, uſq; ad finem contriti ſunt. Haraldus ibi cecidit, & poſt eum ex Anglia fere centena millia.*

40. *Paterni eorum meriti oblitus*] Pater namque eorum Haraldus, Danicum exercitum in Anglia per præſidia diſtributum, compluribus ſeparatim vicis, uno eodemq; tempore, magnifico conviviorum apparatu, per obſequij ſimulationem excipi juſſerat, meroq; ac ſomno ſopitum noctu per inſidias trucidandum curaverat, cujus meminit Saxo Lib. præcedenti X.

43. *Noſtri temporis dux*] Valdemarus nempe, ejus nominis primus, quem Canutus, cognomento Sanctus, Rex Vandalorum, & dux Slesvicenſis, ex Ingeburgâ Valdemari, ſive Jariſlai, (utroq; enim nomine dictum ait Saxo] Rutenorum Regis, filia progenuit.

44. *Inde Eous ſanguis*] *Per Eoum ſanguinem* intelligit *Rutenicum*. Ruſſia etenim ſitu ſuo Daniam à Sole naſcente reſpicit. *Sanguinem* pro *genere* ſumi apud authores frequens eſt. *Eous* adjective pro *Orientalis*. Ammiano Marcellino, Prudentio, & alijs, *Eöum jubar*, &, *Eöum ſidus*, Sol eſt oriens. Sedulius Lib. 2. verſ. 24. *Eoi venère Magi.* Juvencus Lib. I. verſ. 226.

Gens eſt Eoi, Phœbo orto proxima, regni:

Ibid. *In ſalutarem principis noſtri ortum confluens*] Valerius Maximus Lib. II. Cap. IX. *Quibus viris, ſi quis cæleſtium, ſignificaſſet futurum, ut eorum ſangvis illuſtrium imaginum ſerie deductus, in ortum ſalutaris principis noſtri confluèret.*

53. *Sola libidinis intemperantia maculabat*] Id confirmat Adamus Bremenſis Lib. IV. Cap. XVI. *Illo tempore, clariſſimus inter Barbaros fuit Sven, Rex Danorum. Ab illo Chriſtianitas in exteras nationes longe lateq; diffuſa eſt. Et cum multis virtutibus polleret, ſolâ ægrotavit luxuriâ.* Idem hic noſter Sveno Eſthritius magnam tulit laudem Pietatis & ſapientiæ: utpote qui non ipſe tantum literarum humaniorum cognitione excelleret, ſed & convictu quoq; gauderet maximè Clericorum, & hominum antiquitatis atq; Hiſtoriarum ſtudioſorum. Ab hoc Rege ſe accepiſſe fatetur Adamus Bremenſis, quicquid refert de converſione gentium ſeptentrionalium, loco antea citato: *Noviſſimis Archiepiſcopi* [Bremenſis, Adalberti] *temporibus, cum ego Bremam veni, auditâ ejusdem Regis Sapientiâ, mox ad eum venire diſpoſui, à quo & clementiſſime ſuſceptus, ut omnes: magnam hujus libelli materiam ex ejus ore collegi. Erat enim ſcientiâ literarum eruditus, & liberaliſſimus in extraneos* [Saxo; *liberalitate illuſtris*] *& ipſe direxit prædicatores Clericos in omnem Svediam, Nordmanniam, & in inſulas, quæ ſunt in illis partibus. Cujus veraci & dulciſſima narratione didici, ſuo tempore, multos ex barbaris nationibus ad Chriſtianam fidem converſos.*

Pag. 208. verſ. 5. *Siritha, quæ poſtmodùm Guthskalco Sclavico conjunx acceſſit*] Hæc eſt illa

Siritha, quam, marito Godeskalco, Sclaviæ principe, Leontij à paganis cæſo, martyrium quoq; ſubijſſe tradit Adamus Bremenſis Lib. IV. Cap. XII. *Filia Regis Danorum, apud Michlenburg civitatem Obotritorum inventa, cum mulieribus nuda diu cæſa eſt. Hanc enim habuit, ut prædiximus, Godeſchalcus Princeps uxorem, à qua & filium ſuſcepit Henricum.*

24. *A quo quum Rex*] Is fuit Adalbertus, Bremenſium Archiepiſcopus, ordine XVI. qui comperto flagitioſo illo Svenonis Regis inceſtu, ſeverè eum admonuit, ut injuſti concubitus nexum reſcinderet; quod & præſtitit. Rem totam fuſius proſequitur Adamus Bremenſis Lib. III. Cap. XII. *Quum Rex juvenis Svein tria, pro libitu ſuo, regna tenuerit, mox ſuccedentibus proſperis, oblitus eſt cœleſtis Regis, & conſanguineam è Svedia duxit uxorem. Quod domino Archiepiſcopo valdè diſplicuit, furentemq; Regem, miſſis ad eum Legatis, de ſcelere terribiliter increpavit. Poſtremò niſi reſipuerit, excommunicationis gladio feriendum eſſe. Tunc ille converſus in furorem, minabatur omnem Parochiam Hamburgenſem vaſtare & exſcindere. Ad quas minas imperterritus noſter Archiepiſcopus, arguens & obſecrans, perſtitit immobilis; donec tandem flexus tyrannus Danorum per literas Papæ, libellum repudij dedit conſobrinæ. Nec tamen Rex Sacerdotum admonitionibus aurem præbuit. Sed mox ut conſobrinam à ſe dimiſit, alias, itemq; alias, uxores & concubinas aſſumpſit, & ſuſcitavit ei Dominus inimicos in circuitu multos, ſicut Salomoni fecit proprios ſervos.*

Pag. 209. verſ. 9. *Ipſum famuli nomine deſignaturus*] Nemini ignotum eſſe poterit, in ſolennibus precationibus frequenter olim adhibitum fuiſſe nomen *famuli*, etiam de Regibus potentiſſimis. Dignum enim & juſtum eſt, ut humiles, viles, & abjectos ſe reputent in conſpectu Dei Reges, per quem ipſi regnant. Pſal. II. *Et nunc Reges intelligite, erudimini, qui judicatis terram, ſervite Domino in timore, & exultate ei cum tremore. Oſculamini filium, ne quando iraſcatur, & pereatis in via.* Cæterùm formulæ iſtius innumera nobis exempla *Pontificale Romanum* exhibet, liber ob varias Antiquitates lectu digniſſimus. Sic folio 54. de coronatione Romani Imperatoris: *Oremus! Deus, in cujus manu corda ſunt Regum, inclina ad preces humilitatis noſtræ aures miſericordiæ tuæ, & huic famulo tuo Regi, veram appone ſapientiam, ut hauſtis de tuo fonte auxilijs, & tibi placeat, & ſuper omnia præcellat.* Per Chriſtum Dominum noſtrum, Amen. Et paulò pòſt fol. 55. Oremus. *Deus omnipotens, cujus eſt omnis poteſtas & dignitas, te ſupplici oratione, atq; humillima prece depoſcimus, ut huic famulo tuo N. proſperum imperatoriæ Majeſtatis concedas effectum. &c.*

51. *Baculo, quo utebatur, excluſit*] Conſentaneâ ſeveritate, ſed majori in crimine, uſus eſt quondam Ambroſius, Mediolanenſium Archiepiſcopus, in Theodoſium Principem, quem ob cœdem 7000 hominum Theſſalonicæ perpetratum, à ſacris excluſit, Anno Chriſti CCCXCI: de cujus pœnitentia operæ pretium erit conſulere Hiſtoricos Eccleſiaſticos.

Pag. 210. verſ. 40. *Terramq; ſuppliciter oſculatus*] Luculentum erat olim pœnitentiæ, humilitatis, & pietatis indicium, antè Baſilicæ ingreſſum, humi ſe proſternere, & vel ſacra templorum limina poſtesq;, vel ipſam almam matrem exoſculari. Imprimis id ſolenne erat *Romipetis*, hoc eſt, ijs, qui Romam ad ſacras Apoſtolorum ædes viſendas excurrere ſolebant. Prudentius in Hymno S. Laurentij.

Ipſa & ſenatus lumina
Quondàm, Luperci aut Flamines,
Apoſtolorum & Martyrum
Exoſculantur limina.

Idem in Hymno S. Hyppolyti:

Oſcula perſpicuo figunt impreſſa metallo.

Venantius Fortunatus Lib. IV. de vita S. Martini:

Rurſus Apollinaris pretioſi limina lambe
Fuſus humi ſupplex ———————

Quem morem paganos etiàm obſervaſſe tradit Arnobius Lib. I. *Cum per omnia ſupplices irent templa, cum deorum ante ora proſtrati, limina ipſa converrerent oſculis.* Tibullus:

Non ego ſi merui, dubitem procumbere templis,
Et dare ſacratis oſcula liminibus.

Porrò de ſacris hiſce oſculis videantur Chryſoſtomus Homiliâ XXX in Epiſtolam 2. Pauli ad Corinthios: Sidonius Apollinaris Lib. I. Epiſtolâ V; & ad eum Notæ doctiſſimi Savaronis: Petrus Venerabilis Lib. I. de Eccleſijs, contrà Petrum de Bruis: Arator Hiſt. Apoſt. Lib. 2. Baronius in Notis ad Martyrologium pag. 487. Caſſiodorus Hiſt. Tripart: Lib. 9. Cap. 13. & alij.

Pag. 211. verſ. 2. *Inchoamento pſallendi facto*] Hoc eſt, initio canendi facto. *Pſallere* proprium erat Clericorum. Sidonius Apollinaris Epiſtolæ VIII. Lib. I. *Fœnerantur Clerici, Syri pſallunt.* Ubi falsè jocatur Apollinaris; cum Clericorum eſſet pſallere, Syrorum, qui avariſſimi ſunt mortalium, fœnerari.

3. *Quum Græcæ precationi*] Nempe Κύριε ἐλέησον, *Kyrie eleiſon*; à quâ precandi formulâ pſallendi ſemper initium facere ſolita fuit Eccleſia. Cœterum, ut hoc etiàm ὡς ἐν παρόδῳ interſeram, notatu dignum eſt, quod Doctiſſimus Vir, Celtiberis non tacendus gentibus, ſuæque laus Hiſpaniæ, Don Laurentius Ramirez de Prado, Pentecontarchi ſui Cap. XLIX. pag. 351. obſervavit, manifeſta ſolennis hujus precationis veſtigia in veterum quoq; ſcriptis extare; & inveniri apud Virgilium Lib. 12. Æneidos: — *tùm verò amens formidine Turnus, Faune, precor, miſerere, inquit* ——— & apud recentiorem auctorem

ctorum Arrianum in Epictetum Lib. 2. Cap. 7. A νῦν δὲ τρέμοντεσ τὸ ὀρνιθάριον κρατοῦμεν, καὶ τὸν θεὸν ἐπικαλούμενοι δεόμεθα αὐτοῦ, Κύριε ἐλέησον, ἐπίτρεψόν μοι ἐξελθεῖν: id eſt. *Nunc autem timentes aviculam moramur, & Deum invocantes, precamur ipſum ſupplices, Domine miſerere, fac mihi exeundi poteſtatem.* Quin & illud hic obſervationem nonnullam mereri videtur, quod ſanctiſs. Hipponenſium Antiſtes, Auguſtinus, colloquio cum Paſcentio Arriano, quod extat libro epiſtolarum, Epiſt. CLXXVIII. B commemoret, Romanos à Gothis victos, aſſveviſſe in Litanijs ſuis, loco ἐλέησον, ipſorum linguâ canere Forbarmen: non ut perperam legitur, *horaarmen.* Verba Auguſtini ità habent: *Sicut enim Græcâ linguâ, quod eſt homuſion, una dicitur vel creditur à fidelibus Trinitatis omninò ſubſtantia: ſic una rogatur, ut miſereatur, à cunctis Latinis & Barbaris, unius Dei natura; ut à laudibus Dei unius, nec ipſa lingua Barbara ſit ullatenus aliena. Latinè enim dicitur,* Domine miſerere: C *Græcè* Κύριε ἐλέησον. *Sola ergò hæc miſericordia ab ipſo uno Deo, Patre, Filio, & Spiritu Sancto, linguâ debet Hebræâ vel Græcâ, & ipſâ ad poſtremum poſtulari Latinâ, non autem & Barbara? Si enim licet dicere non ſolùm Barbaris linguâ ſuâ, ſed etiàm Romanis,* Sihoraarmen, *quod interpretatur,* Domine miſerere: *cur non liceret in Concilijs Patrum, in ipſa terra Græcorum, unde ubiq; deſtinata eſt fides, linguâ propriâ, Homuſion confiteri, quod eſt Patris & Filij, & Spiritus Sancti una ſubſtantia?* D Ubi pro *Sihoraarmen,* legendum exiſtimo, Thig forbarmen/ additâ voce Herre/ quæ ab imperito librario omiſſa fuit: ut ſic plenè legatur; Herre thig forbarme/ pro, Herre forbarme thig. Hæc etenim lingua Gothica eſt, quam Auguſtinus *Barbaram* indigitat, eumq; captâ Româ didiciſſe, ad oram libri magnus ille Eraſmus aſcripſit.

Ibid. *Solennem ritè Gloriam*] Hoc eſt An- E gelicum illum Hymnum: *Gloria in excelſis Deo.*

Pag. 212. verſ. 15. *Apud Suddatorp Juticarum partium oppidum*] In fata conceſſit Sveno Eſtrithæ filius, ob res præclarè geſtas *Magni* cognomentum ſortitus, Anno Chriſti cIↃ. LXXIV. IV. Calend. Maji. poſteaquàm in pago quodam Jutiæ, Suddatorp dicto, lentâ febre correptus, aliquandiu decubuiſſet. Locum hunc Ælnothus, in Libello de Vita S. Canuti, ità quo- F què expreſſit: *Ipſo autem, in loco, qui Suddatorp, id eſt, villa cœnoſa dicitur, vitâ egreſſo, præſentes aulici, regij corporis glebam regalibus procurantes exequiis, ad inſulam maritimam, quæ ex eo, quòd maximè mari circumcingitur, linguâ Danicâ, Seland nuncupatur, ad locum præcipuum, qui Roskildis, id eſt, fons Roë, antiquitus vocabatur, deferunt: ibiq; in Eccleſia Sanctæ & Individuæ Trinitatis, & S. Lucij Martyris, inſigni lapideo tabulato, à Svegno, tum ejuſdem ſedis Pontifice, conſtructa, debitis honorificantes exequiis recondunt. Actum anno incarnationis Dominicæ cIↃ. LXXIV, qui erat annus regni ejus viceſimus octavus, quarto Kalendas Maji, regnante in perpetuum omnium dominatore Jeſu Chriſto. Amen.*

53. *Amborum corpora conjunctis admodum tumulis occluduntur*] In Eccleſia Cathedrali Roeſchildenſi extat Epitaphium Epiſcopi hujus Wilhelmi: in quo non tantùm cædis, quâ ſe polluerat Sveno, & expiationis, quâ idem in Eccleſiam receptus eſt, cujus paulò antè meminit Saxo, ſed & obitus atq; funeris mirabilis ipſius Epiſcopi, dum nimirùm exequias Regi extrà Roſchidiam iturus ipſemet funeri funus accedit, mentio injicitur. Epicedium hoc, mixtis ex Jambis & Choriambis, rudi Minerva, ut tùm erat ſeculum, ſyllabis compoſitum, tale eſt:

VVilhelmus olim Epiſcopus Roſchildenſis
Præſtantibus Dei relucebat donis,
Pietate, religione, percelebri vitâ,
Et ſancta, & omni genere virtutum illuſtri.
Adeò ut incertum erat, unè officio tali
Dignior erat, an illo officium. Tàm ſpectatum
Epiſcopatus præſtitit ſui exemplum.
Hic fretus innocentiâ, atq; item juſto
Injuſti homicidij dolore permotus,
Quod à Rege factum erat, libidine magis quàm
Ratione, Regem ipſum, quamvis magnum, & tali
Regno potentem, comitatuq; ſtipatum
Magno, repulſum baculo, prohibuit templo,
Rebusq; ſacris, donec pœnitens facti,
In gratiam cum Eccleſia ac Deo offenſo
Rediſſet. His factis, tempore non ità multo
Pòſt, mortui jam Regis ſui deferebatur
Funus. quod ut reſcivit appropinquare
Urbi, duo ſepulchra confici juſſit.
Duobus etiàm feretris adornatis, ibat,
VVilhelmus obviàm, poſtquam ad funus ventum
eſt,
Oratione facta, ut illi, quem in terris
Deo patri jam lucrifecerat, ſanam
Per admonitionem, commori poſſet.
Mox membra collapſus, animam ſanctam cœlo
Reddidit. Ac inde uterque ſuo lecto impoſitus
Hanc ſacram ad ſedem pariter [mirabile dictu]
Magno omnium ſtupore deportati ſunt.
VVilhelmo honorificè ſepulto, ac de more
Epiſcopalibus inſignibus unà cum illo
Terrâ reconditis, novo Deus, funus,
Miraculo, hominum memoriæ conſecravit.
Hæc ipſa namq;, ut obruta cumulo terræ,
Ultrò ſepulchrum reddidit, translatum ergò
Huc funus eſt, ac magnâ cùm religione
Hoc in loco commendatum ſepulturæ.

Pag. 213. verſ. 11. *Ignavumq; ſibi Regem maluit imperare, quàm fortem*] Saxo paulo ſuperius: *Cujus fratrem Haraldum, natu majorem, obtuſi admodùm cordis, inter juventæ initia, perpetuus inertiæ ſopor oppreſſum tenebat.* Ob hanc ignaviam Haral-

Haraldus hic vulgò dictus eſt Harald Hein. *Hein* autem, ᚼᛂᛁᚿ, veteri linguâ Danicâ ſignificat *Cotem mollem & planam*, cujus nullus eſſe poteſt ad ferrũ acuendum uſus. Gloſſarium Iſlandicum MS : ᚼᛂᛁᚿ, Hein] *Fœminini generis, Heinar in Genitivo, Cos mollis & plana.* Item Heinarbryne *idem ſignificat.* J Knitlinga Sagu : Haralder Sveinz Vlfſonarſun/ var Madur firrlåtur/ſålatur/omålugur/ej taladur a Thyngum/ urdu adrer miog ad hafa tungu fyrer honum ; lytill var han atquæde Madur/ vm that er thurfa thotte. Eingium var han hermadur/hægur vid Folck : ſtód lytil Stiorn af honum : for nær huor thui fram er villdi i Landinu : thui kolludu Daner honum Harald Hein. Id eſt: *Haraldus filius Svenonis Vlfonis, vir erat taciturnus, ſubtriſtis, verborum parcus, omni facundiâ deſtitutus, adeò ut in foro publico alij pro ipſo verba facere cogerentur. Præterea parùm inſignis erat, & planè ad res magni momenti gerendas inutilis : adeò ut nullum, aut ferè exiguum, in eo ſubſidium regni Danici incolis eſſet. In puniendis quoq; delictis remiſſior. Unde quilibet pro ſuo arbitrio, quicquid vellet, agebat. Propterea Dani eum nominabant Haraldum Hein, id eſt, cotem mollem.* Conſentit Sveno Aggonis, primus Danicæ gentis Hiſtoricus, in Hiſtoria compendioſa Regum Daniæ, & quidem in Vita Canuti Magni: *Mortuo itaq; Svenone Rege, filius ejus Haraldus, quem ob effœminati animi mollitiem,* Cotem *cognominabant, ſucceſſit in regno.*

Pag. 214. verſ. 13. *Singularium congreſſionum uſum evertit*] Hoc eſt, duellorum uſum ac conſvetudinem, quorum experimento, pleraque cauſarum judicia conſtabant, penitus abrogavit. Olim etenim lites omnes, tàm apud Danos, quàm alias nationes, ferro decernebantur. Stobæus Serm. 8. ex libro Nicolai de moribus gentium. *Umbrici cùm controverſias inter ſe habent, pugnant armati, ſicut in bello : & qui ſuos adverſarios interemerint ; juſtiorem cauſam habuiſſe videntur. Singularia certamina* Agobardus etiam dixit : *Quid jàm de illâ ſingularium certaminum ambiguitate dicamus ?* epiſtolâ nempe lectu digniſſimâ, quâ luculenter oſtendit, *impium eſſe, non teſtibus, aut veracium teſtimonio, ſed ferro & igne lites dirimere* ; compellatq; benigniſſimum Imperatorem, ut è regno tàm ſceleſtam conſvetudinem abolendam curet : Fol. videlicet 103. Et L. An. Florus Lib. I. Cap. XIII. *Semel apud Anienem trucidati, quùm ſingulari certamine Manlius aureum torquem Barbaro inter ſpolia detraxit.* Hinc *Singulariter congredi*, pro, duello certare. Aldhelmus de laudibus virginitatis c. XXVIII. Q. Septimius Romanus, auctor benè Latinus, Lib. 2. de bello Trojano, vocat *ſolitarium certamen : Ingreſſusq; eorum regionem. Teuthrantem, dominum locorum, ſolitario certamine interficit.* Et aliquot poſt paginis : *Ad poſtremum cogunt, ut progreſſus in medias acies, eundem Menelaum, conquieſcentibus cæteris, ſolitario certamine laceſſeret.*

34. *Regnando biennium emenſus defungitur*] Ælnothus Haraldum ſexto imperij ſui anno defunctum, perperàm tradit Cap. IV. de Vita S. Canuti ; ubi & locum ſepulturæ ejus nos edocet : *Sed & ipſo*, inquit, [nempe Haraldo] *regni ſui anno ſexto, vitâ egreſſo, locus eum celebris, qui* Dalby, *id eſt,* Vallis villa, *linguâ Danicâ dicitur, futuræ reſurrectioni reſervandum accepit, & exceptum, terræ matri, religioſis proſequutum exequijs, commendavit.*

Pag. 215. verſ. 26. *Sacriſtæ ſomnum capienti*] *Sacriſta* eſt cuſtos ſacrarij. Occurrit hæc vox apud Cæſarium Heiſterbaccenſem Lib. I. Cap. XXXV. *Cum clauſiſſet Oratorium [erat enim Sacriſta] apparuit ei Salvator.* Et Libr. VIII. Cap. XIII. *Alio etiàm tempore, cum Sacriſtæ Miſſam celebraturo aſtaret.*

Pag. 216. verſ. 1. *Aſcerianæ ſepulturæ gratiâ*] Aſcerus Epiſcopus Roſchildenſis XI, obijt Anno Chriſti clↄ.C.L. vel ut alij, Anno Chriſti clↄ.C.LVI. Obitus mentionem facit Saxo Libro XIV. Hiſtor. Dan. *Per eadem tempora Aſcero Roſchildenſium Antiſtite decedente, ſuper ſubrogando Pontifice, plebis à clero ſuffragia diſſidebant.*

13. *Sacrum naribus ignem excepit*] *Sacer ignis*, πῦρ ἄγριον Hippocrati, eſt propriè exulceratum eryſipelas : cujus duæ ſpecies ſunt ; una, quâ ſumma cutis ſine altitudine exulceratur, in quâ & cruſtulæ inſtar furfuris excitantur : altera, cujus exulceratio altius in cutem penetrat, è qua, ruptis puſtulis, purulenta ſanies exit. Ejus origo eſt ex ſangvine, cui bilis ſupervacuæ, ejusq; incaleſcentis, nonnihil ſit admiſtum. Fernelius Lib. VII. de externis corporis affectibus, Cap. IV. *Sacrum* verò *ignem* dictum exiſtimo, quaſi magnam inflammationem, quia *ſacrum* antiqui *magnum* dixêre. Sic *ſacrum os, ſacram ſpinam* nominant Medicorum filij, & *Sacrum morbum*, quem aliâs *Herculeum* vocant. Anatomici etenim, quod magnum eſt, ſolenniter appellant *Sacrum*, objectâ religione, κατ' εὐφημισμόν. Eâdem ratione Græci ἱερὰς νόσους vocant, quæ Plutarcho ἀπεγνωσμένας : quiq; eodem modo dicunt ἱερὸν ὀστοῦν, ἱερὰν ἄγκυραν. Elegans hac de re locus eſt Cœlij Aureliani, Lib. I. Tardar. Paſſion. Cap. IV. *Epilepſia vocabulum ſumpſit, quòd ſenſum atq; mentem pariter apprehendat. Appellatur etiam* puerilis paſſio, *ſiquidem in ipſorum abundat ætatibus : &* ſacra, *ſivè quòd divinitus putatur immitti, ſivè, quòd ſacram contaminet animam, ſivè quod in capite fit, quod multorum Philoſophorum judicio, ſacrum templum eſt partis animæ in corpore dominantis : ſivè ob magnitudinem paſſionis. Majora enim vulgus* ſacra *vocavit. Indè* ſacrum *dictum* mare, & ſacra domus : *velut Tragicus Poeta,* ſacram noctem, *hoc eſt, magnam, appellavit.* Cæterum *Ignem ſacrum* Germani & Belgæ

Belgæ appellare ſolent Sanct Antonis Feur: Nos Dani, den onde Ild.

38. *Cujus excolendi gratia coronam*] Ità hic legendum videtur: *Cujus excolendi gratiâ Rex coronam.* Nam ſequitur: *exiſtimans Regias opes potius ſacrorum ſplendori, quàm humanæ avaritiæ ſervire oportere:* quod de Svenonis Epiſcopi opibus intelligi nequit.

Pag. 217. verſ. 12. *A paterni avunculi temporibus*] Per *paternum avunculum* intelligit Canutum Magnum, Daniæ & Angliæ Regem, qui ſex præpotentium regnorum poſſeſſor effectus, clientelam ſuam ſex millium numerum explentem, æſtate pro tuendo imperio excubantem, hyeme contuberniis diſcretam alere conſvevit. Saxo Lib. X. Adſidet Saxoni Sveno Aggonis, in Compendioſa Regum Daniæ Hiſtoria, ubi de S. Canuto Othonienſi agit: *Tempore, quo poteſtatis plenitudine floruit, paterni ſui avunculi ſe doluit exhæredatum potentiâ. Collecto itaq; exercitu, claſſeq; congregatâ, quâ Angliam expugnaturus invaderet, &c.*

14. *Angliam infelicitate amiſſam*] Cum nempè Haraldus Godovvini filius, unâ nocte, univerſum Danicum præſidium per inſidias trucidandum curaret: cujus rei mentionem fecit Saxo Libro X. Videatur etiàm de Canuti in Angliam expeditione Ælnothus in vita S. Canuti, Cap. XI. & ſequentibus.

21. *Parentemq; peroſus; avum æmulatus eſt*] *Parentem* cum dicit, intelligit Svenonem Eſtrithæ filium: quum vero *avum*, Svenonem Tiuffveskeg, qui tamen proavus ejus eſt.

Pag. 218. verſ. 23. *Navigioq; in Flandriam relegatum*] Quid cauſæ fuerit, quòd Rex Canutus Olavum fratrem ſuum catenis coërcitum navigioq; in Flandriam relegatum, carcerali cuſtodiæ mandandum curaverit, præter Saxonem, Ælnothus etiam Cap. XIII. prolixè commemorat. *Claſſe igitur paratâ,* [quâ nempè Canutus Rex expeditionem in Angliam moliebatur] *Danorum exercitus occidentalis portus littoribus, velis ſinuatim diſtenſis advehitur: ibiq; regiæ claſſis adventum indies præſtòlatur. Rex verò in loco celeberrimo, qui ab ejusdem loci quondam Dominâ Hetha, Hetheby nomen accepit, quod Danica lingua Campi-villa dicitur, cum prudentibus & ſapientibus pertractans, qualiter res cœpta, Deo auxiliante, ad decentem perveniret profectum. Sed vulgus impatiens moræ littoreæ detentionis, præſtòlationes domeſticis inutiles negotiis querebantur; & aut licentiam ad propria remeandi, ſive, principem eû alium expeditionis, Rege alijs intento, facultatem eligendi, ſeu regi nuntios, cum ſua quantocyùs claſſe accelerandi, conſilio crebrius inito, transmitti vociferabantur. Quorum ſtrepitu frequenti, diuturnisq; clamoribus moti Principes, Regi nuntios transmittere, querelasq; parati exercitus regijs decernunt auribus inſinuare. Cujus legationis Olaus, ejusdem glorioſi Re-*

A *gis frater germanus, haud felix exequutor ejus, ad Regem cum comitibus adit, exercitus mandata depromit, cauſas queſtuum facundè perorans oſtendit. Porrò Rex perſpicacis induſtriæ, cuncta diutius pertractans, Roberto, occidentalium nobiliſſimo Duci, ſibi ſcilicet per filiam Ethelam propinquo, fratrem ſuum eundem reſervandum in Flandriam transmittit, exercituiq; per nuntios, quæ volebat, mandavit.*

Pag. 219. verſ. 16. *Iniquâ plebem exactione pulſabant*] B Omnem conſternationis publicæ culpam in quæſtores Regios, qui mandatum regium immitius, ac juſſi fuerant, exequebantur, conjicit etiàm Ælnothus Cap. XVI. *Veruntamen regalium negotiorum exſequutores, ſivè exactores, plus juſto in cauſis exaggerandis inſiſtere, ſtaterarum pondera adaugere, rerum quarumque pretia vili pendere, & ut vulgariter ediſſeram, unciarum valentiam vix ſolidi pretio admittere; judicia, ut* C *tradunt, pervertere; nobilesq;, quemadmodùm & ignobiles, vi & potentiâ opprimere, contendere. Quorum inſolentiam quamplurimi non ferendo exacerbati, majores natu irâ ſimul & invidiâ accenſi, omnes in regium principem conſilio & armis irrumpere, & tàm in eo, quàm & in illis nuntijs, circumquaque tansmiſſis, publicas, ut arbitrabantur, injurias vindicare.*

Pag. 220. verſ. 9. *Regalis magnificentiæ convivio excipit*] Ælnothus Cap. XXVI. idem de Blac- D cone, quem ille *Piponem* vocat, tradit: *Menſæ igitur regali, & Regi proximus aſſidens, ſecundum illud Davidicum:* Qui edebat panem meum, magnificavit ſuper me ſupplantationem: *regijs tandem non modò dapibus farcitus, & poculo inebriatus, ſed & muneribus honoratus, veluti Judas proditor, hoſtilibus catervis occurrit, & quæ à Rege perceperant, non pandendo ſed pervertendo, denunciat, & quâ cum fraude circumveniant, perorat.*

E 40. *Blacco in ipſo aditu, quem irruperat, trucidatus*] De Blacconis interitu horrenda ſunt, quæ Ælnothus literis memoriæq; prodidit Cap. XXVII. *Conſpirante tandem legionis multitudine, undiq; accurrente, & Eccleſiæ parietibus circumquaque inſiſtente, monſtruoſus Pipo deforis pro foribus aſſiſtit, regiarum Gazarum fideliſſimum hactenus proviſorem; veluti ad ſingulare certamen advocat, & ſi quid cordis, vel virium adſit, ut occurrat, interpellat. Quo haud ſegnius deintus occurrente, duris al-* F *ternatim ictibus admiſſis ſauciantur; illo deindè glorioſè occumbente, iſto ad evidentioris ultionis indicium ad modicum ſupervivente. Nam domum dehinc delatus, & acerrimo dæmone invaſus, vicina quæque tàm manibus, quàm morſu invadere, diripere, conterere; ore ſpumas ejicere, horribiliter vociferando acclamare; vana & inaudita proferre, ſcelus fraudulentum evidenter edicere; ad ultimum, linguâ mordicitus abſciſſâ, vitâ miſerabili terribiliter excedere.*

Accer-

52. *Accerſito Sacerdoti factorum arcana confeſſus* A] Eandem ſanctitatis laudem Canuto Regi, jamjam morituro, Ælnothus aſcribit Cap. XXVII. *Porrò veſpertinali tempore imminente, devotus Heros, veſpertinalem ſynaxin auditurus, & ſe ſuosq; Domino, univerſorum opifici, commendaturus, Baſilicam pretioſi Martyris Albani, haud longè ſitam, cum participibus tàm certaminis, quam & præmij, ut credi fas eſt, expetit.* Et paulò poſt: *Rex intereà devotiſſimus Regem ſempiternum non Herodianâ inquirit fallacia, ſed humilitate Davidica: ſe criminibus* B *reum, illum verò verè confitendo verum Deum: & non ſolùm veræ confeſſioni inſiſtens, ſed & vitalis communionis Sacramento ſe muniens, tàm aureis, quàm argenteis muneribus ditat altaria.*

Pag. 221. verſ. 2. *Immiſſa per feneſtram lanceæ mortifico jactu confoſſus*] Itidem Ælnothus: *Inter hæc, cæleſti ſponſo ſecretorum ſuorum jam proxime conſcium futurum ad æternum advocante cubiculum, Rege inſigniſſimo, pectore ſimul & ore ad aram converſo, quidam ex impiorum catervâ, lanceâ* C *per feneſtram intromiſſâ latus ejus perforat, & ædem ſacram ſanguine cruentat. At ipſe, Chriſti, etiam poſt vulnus exitiale, non immemor, Benedicto fratre, ſuo certaminum collegâ, vulneribus admodum ſaucio, aſſiſtente, amplexato & pacis oſculo dato, brachijs in crucis modum extenſis, membrisq; ſolo antè aram ſacram expoſitis, ſanguinis undâ ex lateris vulnere emanante, voce adhuc ſuperſtite, Ieſum interpellat, ac ſpiritum creatori commendans, pretioſi glebam cadaveris, ſanguine conſecratam, reliquit.* D

39. *Varias imbecillitatum affectiones remediorum ſalubritate proſequuta eſt*] Ælnothus Cap. XXXII. *His ergò temporibus, pacis ſecuritate veluti opportunitate conceſſa divina, ad pretioſi Martyris pignora crebreſcunt magnalia, & militis ſui præconia ſuperni Regis indies exauget potentia. Cæcis namq; viſus redditur, manus arefactæ reſtituuntur, debilium greſſus reparantur, Lazarica cutis emundatur, & omnibus opem in nomine Jeſu petentibus, ſanitatis pariter & cæleſtis clementiæ auxilia conferuntur.* E

Pag. 222. verſ. 4. *Splendidum in Faſtis locum obtinet*] Videlicet ad VI. Idus, id eſt, X. diem menſis Julij: ad quem etiam refert S. Canuti paſſionem Molanus in Martyrologio ſuo, cujus hæc ſunt verba: *In civitate Ottonienſi, Sancti Canuti Regis, & Protomartyris Danorum, qui anno cIↃ. LXXXVI. in Baſilicâ Sancti Albani Martyris, manibus in modum crucis ſolo tenus expanſis orans, mortem pro Chriſto paſſus eſt à ſuo familiari. Paſſi ſunt* F *cum eo Benedictus frater, & alij ſeptendecim.* Auctor Martyrologij Romani perperam refert paſſionem ejus ad VII. diem Januarij, cum ita ſcribat: *In Dania Sancti Kanuti Regis & Martyris*: confundens videlicet Sanctum Canutum, Daniæ Regem, Svenonis Eſtrithij, ſive Magni, filium, Othoniæ Martyrio coronatum, cum Sancto Canuto Duce & Rege Obotritorum, filio Erici Boni, Daniæ Regis, qui regnante in Dania Nicolao, à Magno patruele, in ſilva Haraldſted, interfectus occubuit Die VII. Januarij, Anno 1130. Itaq; rectius Molanus in Appendice ad Vſuardi Martyrologium, ad d. VII. Januarij: *Ipſo die, Sancti Canuti, Ducis Daniæ & Martyris, filij Erici Regis, qui paſſus eſt Anno Milleſimo centeſimo trigeſimo.* Cæterùm operæ videtur pretium ea etiam in medium hic adducere, quæ Ælnothus Cap. XXIX. de Anno & die paſſionis S. Canuti tradit: *Anno incarnationis Domini, Milleſimo Octogeſimo ſexto, in civitate Othenſia, glorioſus Rex & protomartyr Danorum Canutus, pro Zelo Chriſtianæ religionis, & juſtitiæ operibus, ut Chriſtus à proprio convivâ traditus, in Baſilica Sancti Albani Martyris, per eum paulò ante de Anglia in Daciam tranſvecti, poſt communionem, & confeſſionem delictorum, ſacramento munitus Dominici corporis, antè aram, manibus ſolo tenus expanſis, latere lanceatus, ſexto Idus Julij, & ſextâ feriâ, mortem pro Chriſto paſſus, requievit in ipſo.* Clariſſimus Vir, Johannes Pontanus, Hiſtor. Dan. Lib. V. autor eſt, Otthoniæ, cum Anno cIↃ. IↃ. LXXXII, die XXII. Januarij, Chorus, ut vocant, Eccleſiæ Divi Canuti inſtauraretur, repertam fuiſſe tumbam cupream, auro obductam, gemmisq;, atq; aliis ornamentis pretioſis affabrè elaboratam, in quâ reconditum fuit Canuti Regis ac Martyris ſceleton, cum ejusmodi Epitaphio, quod & Ælnothus Cap. XXXV. recenſet:

Jam cœlo tutus ſummo cum Rege Canutus,
Martyr in aurata, Rex atq; reconditur arca.
Qui pro juſtitiæ factis occiſus iniquè
Ut Chriſtum vitâ, ſic morte fatetur in ipſâ:
Traditus à proprio, ſicut Deus ipſe, miniſtro;
Atq; petens potum, telorum pertulit ictum:
Lancea nec nè latus, ut Chriſti, perforat ejus,
Spiritibusq; ſacris moriens ſociatur in aſtris.

Quandò autem corpus S. Canuti in arcula iſta auratâ, cujus Epitaphium meminit, repoſitum ſit, edocet nos Ælnothus Cap. XXXV, nempè Anno ſexto imperij magnifici Regis Erici Boni, à Pontifice Humbaldo, XIII Calendas Maji. qui & plura de conſecratione ejus refert c. XXXIII. & XXXIV. Certè ſuaſor ero, ut qui Hiſtoriam S. Canuti Regis accuratius noſſe velit, adjungat Ælnothi, quem ſæpius ad teſtimonium citavimus, de vita & Martyrio ejusdem Regis, Libellum lectu digniſſimum. De anno verò cædis S. Canuti non conſentiunt autores. Ælnothus tradit Annum Chriſti cIↃ LXXXVI. Willielmus Mamelsburienſis cIↃ LXXXVII. Eccè tibi verba ejus de Geſt. Reg. Angl. Lib. III. *Deceſſit anno Dominicæ incarnationis Milleſimo octogeſimo ſeptimo. Ille fuit annus, quo Cnuto Rex Danorum interemptus eſt.* Chronicon Erici Pomerani annum ponit milleſimum octogeſimum: *Anno Domini cIↃ LXXXVIII. martyrizatus eſt S. Canutus, Rex Danorum.* & Anonymus in Hiſtor. Reg. Dan. *Perijt S. Canutus Anno cIↃ LXXXVIII.* Cl. Vir,

Vir, M. Claudius Lyſchander, ὁ μακαρίτης, Hiſtoricus quondam Regius, in Opere Genealogico Regum Daniæ, extendit ad Annum ∞I)XC. cujus calculum ſequitur in nova Chro-

A nologia Danica Reverendus plurimum Vir, & Chronologus diligentiſſimus, M. Johannes Svaningius, mihi veteri neceſſitudine & Affinitate longe conjunctiſſimus.

NOTÆ VBERIORES IN LIBRUM XII. HISTORIÆ DANICÆ SAXONIS GRAMMATICI.

Pag. 212. verſ. 40. *VErni æſtiviq; temporis fervore ſatum omne coäruit*] Nimium illum Solis æſtum, qui ſegetes corrumpere ſolet, eleganter deſcribit Quintilianus Declamatione XII: *Aut aſtricta citrà conatum ſata ſub ipſis tabuêre ſulcis, aut levi rore vocata radix in pulverem incurrit, aut peruſtis torrido Sole herbis, moribunda ſeges impalluit. Nullus imber ſitientis ſoli pulverem terſit, nulla ſuper arentes campos ſaltem umbra nubium pependit. Calidi ſpiravêre venti, maturitatem præcepit æſtus: etiàm ſicubi jejunæ herbæ ſolum vicerant, vanis tantùm ariſtis ſpem fefellerunt, & inanes culmos triſtis agricola jactavit ventis nihil relicturis. Levia queror; prata exaruerunt, perierunt frondes; germina non exierunt: nuda terra, & rudes glebæ, & aridi fontes erant.* Vide ſis ibidem plura.

53. *Tanta ciborum penuria inceſſit*] Valerius Maximus Lib. VII. Cap. VI. *Tanta in Boſphorano tractu commeatus penuria inceſſit, uti à militibus ſingulis olei frumentique modiis totidem mancipia permutarentur.* Ammianus Marcellinus Libro XXII. *Eo anno, ſidere etiàm tum inſtante brumali, aquorum inceſſit inopia metuenda.*

Pag. 213. verſ. 11. *Ea res locupletes inopiâ, pauperes morte mulctavit*] Eadem prorſus de miſerando hoc Daniæ ſtatu commemorat Ælnothus Cap. XXX. *Ex quo namq; furoris ſui rabiem veſana multitudo in principem glorioſum evomuit, agri fructibus ſteriles, prata herbis attenuantur; ſilva glandibus rara, unda piſcibus infœcunda permanſit: peſtis armenta conſumpſit: homines morbus debilitat, fames aggravat; nobiles, & ignobiles, ac locupletes attenuans; imbecilles exanimans, ſecundum illud Hieremiæ: Defecerunt in fame, in capite omnium platearum. Et alibi: Devaſtata ſunt horrea, & defecerunt Apothecæ.* Singulare autem illud eſt, & notatu dignum, quod idem autor mox addit de Panico illo terrore, qui totam gentem Danicam tum temporis invaſerat: *Regionem quoq; univerſam hoſtium metu occupante, ſexus uterque, veluti jamjam ingruentem adverſariorum adventum indies ſuſpicando, trepida titubat.*

2. *Nam divitum populus*] Imitatus eſt Saxo Martianum Capellam, qui Lib. 1. *populum deorum, & populum poteſtatum*: Lib. 2. *populum miniſtrorum, & populum angelicum* dixit; & Lib. VII. *populum aſtrorum.* Ita & Floro Lib. I. Cap. I. *po-*

B *pulus virorum* dictus; & Quintiliano Declamat. V. *populus carceris.*

7. *Nobilibus in eundem uſum ingenuitatis inſignia erogare*] Quàm valida vis ſit famis, & quid non mortalia cogat pectora, elegantibus exprimit verbis Quintilianus Declamatione XII. *Felix peſtilentia, felix præliorum ſtrages, deniq; omnis mors facilis: fames aſpera, vitalia haurit, præcordia carpit: animi tormentum, corporis tabes, magiſtra peccandi, duriſſima neceſſitatum, deformiſ-*

C *ſima malorum. Hæc ad humile opus nobiles manus mittit, hæc alienis pedibus mendicantes poſternit: hæc ſæpè ſociorum fidem fregit, hæc venena populis publicè dedit; hæc in parricidium pios egit.*

Ibid. *Ingenuitatis inſignia*] Valerius Maximus Lib. V. Cap. VI. *Pueri inſignia ingenuitatis ad ſuſtentandam temporis difficultatem contulerunt.* Julius Firmicus Maternus Lib. III. Cap. IX. *Si verò in decimo loco ab Horoſcopo ſtella aliqua fuerit inventa, divina ingenuitatis & gloriæ inſignia confe-*

D *runtur.* Apprimè huc faciunt, quæ de voce hac *ingenuitatis* annotavit Nobiliſſimus juxtà ac Doctiſſimus Caſp. Barthius Lib. XLVI. Adverſar. Cap. XXIII, ad iſtum locum Engoliſmenſis in Vitâ Caroli Magni: *Ibiq; multitudo Saxonum baptizata eſt, & ſecundùm morem illorum, omnem ingenuitatem illorum & alodem mancipio gurpierunt: Ingenuitas,* inquit, & *Alode, juramenta ſunt è Saxonica linguâ detorta in Latinam, quibus ſeſe & ſua omnia pignori dabant Carolo Soxones, ſeſe ip-*

E *ſius fidelitate ſtabiles futuros.* Ingenuitatis *autem bona ea notabant, quibus domini erant ſucceſſione Saxones.* Alodes, *quæ illis aliundè advenerant, aut erant acquiſitæ. Ex linguâ igitur Saxonicâ apparet,* Ingenuitatem *non incommodè* angeborne Güter/ *hoc eſt, adgnata bona, in quibus ſcilicet, vel in quæ, quarumvè ſpem, ipſi geniti fuerint, ſignificare, ut quidem barbaram dictionem Latinè potuerunt aſſequi ſuæ linguæ interpretatione.*

18. *Arcem inter noſtros autoritatis*] *Arx* tran-

F ſlatè pro eo, quod ſummum eſt, & eminet, frequenter ſumitur. Quintilianus ſub finem Lib. XII. Inſtit. Orator. *Pollio & Meſſala, qui jam, Cicerone arcem tenente eloquentiæ, agere cœperunt.* Dialogus C. Plinij Cæcilij Secundi (niſi conjectura me fallit) de cauſis corruptæ eloquentiæ, falſo hactenus & Quintiliano & Tacito adſcriptus: *Tecum mihi, Materne, res eſt, quod cum na-*

ſura tua in ipſam arcem eloquentiæ ferat, errare mavis, & ſumma adeptus, in levioribus ſubſiſtis. Sidonius Apollinaris Lib. VIII. Epiſt. VI. de C. Cæſare Dictatore: *Idem ſe nunquam ſatis duxit in utriusque artis arce poſitum.* D. Hieronymus in Prologo Geneſeos: *Sed & Tullius, qui in arce Romanæ eloquentiæ ſtetit.* Idem Epiſtolâ XIII. ad Paulinum. *Huic prudentiæ & eloquentiæ ſi accederet vel ſtudium, vel intelligentia Scripturarum, viderem te brevi arcem tenere noſtrorum.* Priſcianus Juliano Conſuli & Patricio: *Quorum uterque arcem poſſedit Muſicæ.* Joannes Sarisberienſis Policratici Lib. VIII. Cap. XIV. *Sed hujus vitij ſummitatem, & quaſi arcem quandam, Nero Cæſar primus obtinuit.* Gvilielmus Neobrigenſis Lib. 1. Cap. 6. *Piæ autem memoriæ Eugenius, qui tunc arcem Pontificij tenebat.* Hericus, Monachus Altiſſiodorenſis Lib. I. Vitæ S. Germani:

Perfectiq; ſequax primam tendebat ad arcem.

Aldhelmus de laudibus Virginitatis; Cap. VII. *Nonnulli edito virginitatis faſtigio ſublimati, & pudicæ converſationis arcibus exaltati.*

45. *Ut ſi quid iræ adverſus populum concepiſſet, ſuo, non ejus periculo ſatiaret*] Videtur Saxo noſter oculos animumq; intentos habuiſſe ad illum Valerij Maximi locum Lib. I. Memorabil. Cap. V. de Camillo, qui & pari pietate, quâ Rex Olavus, caput ſuum pro patriâ diris devovit, & pro ejus ſalute occumbere exoptavit: *Hujus tàm præclari operis auctor Camillus, cum eſſet precatus, ut ſi cui deorum nimia felicitas Pop. Romani videretur, ejus invidia ſuo aliquo incommodo ſatiaretur; ſubito lapſu decidit. Meritò autem de laude inter ſe, victoria, & pia precatio ampliſſimi viri certaverunt: Æquè enim virtutis eſt & bona patriæ auxiſſe, & mala in ſe transferri voluiſſe.*

50. *Celerem fati viam obtinuit*] Olai, cognomento Famelici, Danorum Regis obitum Chronicon Iſlandicum MS. quod penes me eſt, refert ad Ann. Chr. M. XCVI. Dauda Olafs Danakongs: *Mors Olai Danorum Regis.* quamvis alij ad An. Chriſti M. XCIX. rejiciant.

Pag. 224. verſ. 6. *Segesq; tempeſtivi imbris beneficio viſitata*] Nullus dubito, quin reſpexerit Saxo ad iſta Vatis Regij, Davidis, verba, quibus Dei Opt. Max. univerſi hujus conditoris, miſericordiam & benignitatem in terra fœcundandâ deprædicat Pſalmo LXV. Commate X. *Viſitaſti terram, & inebriaſti eam; multiplicaſti locupletare eam: ſulcos ejus inebrias, humectas glebas ejus: imbribus mollificas eam; germini ejus benedices.* Hebræus textus habet, *Pakadta haarets*, id eſt, *Viſitaſti terram.* LXX. Interpr. eodem modo: Ἐπεσκέψω τὴν γῆν. Verbum *Pachad*, quod hîc in ſecunda perſona Præteriti ponitur, ſignificat generaliter *Viſitavit*: eſtq; vel beneficij & gratiæ, ut hoc loco, ubi terra dicitur viſitari à Deo, id eſt, illius beneficentiæ muneribus ſingulariter cumulari: vel iræ & pœnæ, ut ſignificet, animadvertere in aliquem, & pœnas ab aliquo depoſcere.

10. *Boni cognomen acciperet*] Ità & Phocion olim ob placidos mores *Bonus* appellatus. Valerius Maximus Lib. III. Cap. VIII. *Placidi, & miſericordes, & liberales, omniq; ſuavitate temperati mores Phocionis; quos optimè profectò, conſenſus omnium,* Bonitatis *cognomine decorandos cenſuit.* Æmilius Probus in vita Phocionis: *Phocio Athenienſis etſi ſæpè exercitibus præfuit, ſummosq; magiſtratus cepit; tamen multò ejus notior integritas vitæ, quàm rei militaris labor. Itaq; hujus memoria eſt nulla, illius autem magna fama: ex quo cognomine* Bonus *eſt appellatus.* Græcis Χρηστὸς dictus. Plutarchus in Vita, & principio libelli de Muſica. Svidas in Φωκίων.

14. *Ut cæterorum vertices humeris ſuperaret*] Ità & de ſtatura Caroli Magni Helpericus verſ. CLXXII.

Nobile namq; caput pretioſo amplectitur auro
Rex Carolus, cunctos humeris ſupereminet altis.

Sic & ſacræ literæ de Saule Rege, Samuel I. Cap. IX. verſ. 2. *Ab humero, & ſurſum, eminebat ſuper omnem populum.*

29. *Funemq; ducere nequeuntes*] Extitiſſe olim apud gentes Boream ſpectantes, *certamen funiculorum*, ut Saxo hic vocat, in quo veteres Athletæ, funem ductando, vires roburq; corporis experiri ſoliti ſint; clarè patet cùm ex hoc loco, tùm ex illâ luctæ ſpecie, quâ Ericus Diſertus cum Weſtmaro decertavit, cujus extat deſcriptio ſuprà Lib. V. Saxonis, in Hiſtoria Frothonis III, Regis: *Erat autem tale certaminis genus,* inquit Saxo. *Circulus vimine, vel fune contextus, magno pedum manuumq; conatu decertaturis, raptim diſtrahendus exhiberi ſolebat, fortiori tribuens palmam. Quem colluctantium ſi quis alteri detraxiſſet, victoriâ donabatur. In quem modum agonizans Ericus, correptam acrius reſtem manibus concertantis excuſſit. Quod Frotho videns, Arduum, inquit, reor contrà fortem fune contendere.* Cui non abſimile fuiſſe illud conjicio, quod noſtrates hodieq; dicunt, At drage Katteſtrub. Item modum illum ludendi, qui nobis nominatur, At danſſe Harpeſtrep/ met eet Handklæde imellom ſig etc. Certè apud Romanos fuit ludus puerorum, qui ſparteam reſtim ductitantes tantiſper trahebant, dum aut rumperent, aut alteruter omiſsâ funis prehenſione in nates caderet. Unde deſumptum illud eſt, quod proverbij loco dicitur, *funem cum aliquo ducere*, ſive, *funem contentionis ducere*, pro, contendere cum aliquo, aut altercari. Elegans hac de re locus eſt Tertulliani Libro de Pudicitia, Cap. II. *Sed non decet ultrà, de autoritate Scripturarum, ejusmodi funem contentioſum alterno ductu in diverſa diſtendere.* Johannes Sarisberienſis Lib. III. Cap. VIII. de Nugis Curialium: *Aut ſi nomen Comœdiæ gratioſius eſt, non ducq; contentionis funem, dum*

cu-

conſtet inter nos, quòd totus ferè mundus, juxtà Petronium, exerceat hiſtrioniam.

44. *Maternæ dilectionis officijs proſequebatur*] Magna vis eſt muliebris Zelotypiæ, quam furori Leonino rectè comparat Ovidius Lib. 2. de Arte amandi, verſ. 333.

Sed neq; fulvus aper mediâ tam ſævus in ira eſt,
Fulmineo rapidos dum rotat ore canes:
Nec lea, cum catulis lactentibus ubera præbet,
Nec brevis ignaro vipera læſa pede:
Fœmina quàm ſocij deprensâ pellice lecti
Ardet, & in vultu pignora mentis habet.
In ferrum flammaſq; ruit, poſitoq; decore
Fertur, ut Aönij cornibus icta dei.

Undè & ſæpenumero à fæminis in ſubſeſſores alieni matrimonii, percuſſores immiſſi; ſicut Juſtinus de Olympiade tradit Lib. IX. Cap. VII. Et de Beronice Cap. III. Lib. XXVI. Itaq; inſtar miraculi ſunt habenda, quæ hoc loco Saxo de Erici Botilda commemorat, quòd puellas à marito adamatas maternæ dilectionis officiis proſequuta ſit, easq;, quoad vixit, inter pediſſequas habuerit. Simile eſt illud, quod de Africani prioris uxore Æmilia, Valerius Maximus Lib. VI. Cap. VII. tradit, quæ tantæ comitatis fuit & patientiæ, ut cum ſciret viro ſuo ancillulam ex ſuis gratam eſſe, diſſimulaverit, ne domitorem orbis Scipionem impudicitiæ reum argueret. Tantæ etiam facilitatis fuit Livia Auguſti conjux, quæ marito virgines, ad quas vitiandas promptior erat, undiq; conquiſivit, teſte Svetonio, Octavij Cap. LXXI. Digna quoq; memoratu ſunt, quæ Plutarchus de Stratonica Dejotari uxore ſcribit, Libello de Virtut. Mulier. c. XLII. Hæc cum eſſet ſterilis, maritumq; legitimos liberos, quos hæredes regni relinqueret, deſiderare ſciret, perſvaſit ei, ut aliâ ex muliere prolem ſuſciperet, ſibiq; eam ſubderet. Dejotaro ſententiam admirante, uxorisq; arbitrio rem totam permittente, formoſam ea ex captivis virginem, Electram nomine, adornavit, & Dejotaro copulavit, natosq; ex eâ liberos, tanquam ſuos, amanter ac magnificè educavit. Plura, ſi cupias, exempla de ejusmodi fœminis maritorum extraneos amores juvantibus, tantùm abeſt ut impedientibus, vide in Notis doctiſſimis magni illius Berneggeri, heu nimis maturo nobis fato erepti! ad Juſtini Lib. IX. Cap. VII.

46. *Capitibus earum cultum proprijs manibus exhibebat*] Ornatricem ſe illis præſtabat, formulâ antiquâ Romanâ. *Ornatrices* enim puellæ erant, quæ mulieribus comas exornabant; de de quibus Vlpianus. Sic Ovidius: *Tuta ſit ornatrix.* Vetus Inſcriptio:

CINERIBUS.
HAMILIÆ. ALBIONIÆ. QUINTÆ.
ORNATRICI.
FESTUS. M. SEPTIMII. GALLI.
A DISPENSATOR.
CONTUBERNALI B. M. FECIT
ET SIBI.

Pag. 225. verſ. 34. *Sed ejus uſum facinoribus demeriti*] Rariſſimus hac ſignificatione verbi hujus eſt uſus; pro, non amplius, ſivè malè meriti. Præpoſitio autem *de* ut augendi & intendendi, ſic etiam minuendi vim habet; quomodo in verbis *dememiniſſe*, *deſveſcere*, & id genus B alijs.

54. *Hamburgenſis Antiſtes*] Liemarus videlicet; qui obijt Anno Chriſti cIↄ. C. I. Hujus tempore, qui anteà *Hamburgenſes*, deinceps *Bremenſes*, Archiepiſcopi denuo nuncupari cœperunt. Cui mutationi occaſionem dedit *Ericus* hic *Bonus*, Rex Daniæ. Nam pertæſus imperij Archiepiſcopi peregrini, proprium accepit, cui in Eccleſia Scaniæ Lundenſi, ut Saxo refert, ſedem attribuit. Affirmabat enim quod res eſt, C commodius edoceri populum per ſuæ nationis homines, qui linguam, mores, & ingenia in quaque gente norunt, quàm per alienigenas, quibus ad declarandum animi ſenſa, aut opus ſit interprete, aut longâ alioquin verborum circuitione. Cl. Andr. Vellejus in Catalogo Archiepiſcopor. Bremenſ. & Hamb.

Pag. 226. verſ. 38. *Regem cum admiſſis dementire cognoſcunt*] In infinitum ſermo excurreret, ſi vim illam ac poteſtatem, quam in omnem D animæ noſtræ habitum Harmonicus ille concentus exerceat, pluribus exemplis & documentis illuſtrare aggrederer. Unicum ſaltem adjiciam huic ipſi Saxonis narrationi conſentaneum, de gentium illo domitore Alexandro Magno, qui Antigenide tibicine modulante, usq; adeò, velut lymphatico impetu incitatus, exarſiſſe dicitur, ut concuſſis armis ſe proripiens è mediis epulis, manus in aſtantes, ſono nempè bellico illectus, intenderet. Nec multò E poſt, mitiore ſono tibiarum, ab armis ad epulas fuit revocatus. Plutarchus Lib. 2. de Fortunâ Alexandri.

Pag. 227. verſ. 15. *Itaq; ſeductos majores*] Hoc eſt, ſeorſim abductos; quod κατ' ἰδίαν ἀπολαμβάνειν Græci dicunt. Valerius Maximus Lib. V. Cap. IX. *Seductam uxorem ſuppliciter rogavit.* Noſtrates dicerent: Tagendiß dennem til een aff-ſide. Vide quæ notavi ad Lib. XV.

Pag. 228. verſ. 2. *Eorumq; cuſtodiâ Rex ſalutem* F *ſuam vallare conſveverat*] Idem de Danis & Anglis teſtatur egregius ſcriptor, Paulus Rhamnuſius Venetus, de bello Conſtantinopolitano Lib. II. pag. 87. eos nempè δορυφόρους & ſatellites fuiſſe Græcorum Imperatorum: *Legati, aditu ad Imperatorem per præconem petito, inter Macherophoros [quod ſatellitium, Griffonum vulgò Græcis nominatum, ex DANIS & ANGLIS, antiquo Græcorum Cæſarum more, conſcriptum, in ſtationibus erat] ab urbis porta pedibus, ad vicinum Blachernium Palatium dedu-*

deducuntur. Eos credo adhibitos fuiſſe ab Imperatoribus ſpiculatores & ſtipatores præ alijs, causâ fidelitatis: quemadmodùm hodieque HELVETII, in aula Regis Galliæ & Pontificis Romani, principem locum inter ſatellites obtinent, dum eorum fidei capitis vitæq; ſuæ cuſtodiam committunt. A

Pag. 227. verſ. 48. *Quem Imperator*] Is fuit Alexius Comnenus, qui Nicephoro Botoniatæ in imperio Byzantino ſuccedens, regnavit Annos XXXVII, & quod excurrit. B Obijt Anno Chriſti cIↄ. C. XVII. Ejus tempore contigit expeditio Godefridi Bulionæi adverſus Saracenos. Videatur Joh. Zonaras ſub finem Annalium; Nicetas Choniates in Vita Johannis Comneni.

Pag. 228. verſ. 28. *Falsò Græcis ſapientiæ prærogativam aſcribi inquit*] Græcia ſapientiæ, humanitatis, doctrinæ, eloquentiæ, omniumq; artium atq; virtutum laudem & ſibi ipſa ſumſit, & C apud alias ſemper nationes meruit. Inde namq; Græcos commendant Rhodiorum legati, hunc in modum Romanos, qui pro Græcorum libertate pugnaverant, compellantes, apud Livium Lib. XXXVII: *Gentis vetuſtiſſimæ nobiliſſimæq;, vel famâ rerum geſtarum, vel omni commendatione humanitatis doctrinarumq;, tuendam ab ſervitio regio libertatem ſuſcepiſtis.* Inde etiam Cicero varijs in locis eandem gentem commendat. Sic Lib. III. de Oratore: *Nam apud Græcos,* D *cuicuimodi eſſent, videbam tamen eſſe, præter hanc exercitationem linguæ, doctrinam aliquam, & humanitate dignam ſcientiam.* Pro L. Flacco, Orat. 24. *Veruntamen hoc dico de toto genere Græcorum, tribuo illis litteras, do multarum artium diſciplinam, non adimo ſermonis leporem, ingeniorum acumen, dicendi copiam: deniq; etiam, ſi qua ſibi alia ſumunt, non repugno.* Et in eadem: *Adſunt Athenienſes, unde humanitas, doctrina, religio, fruges, jura, leges ortæ, atq; in omnes terras diſtributæ putantur.* Et E paulò poſt: *Atq; hæc cuncta Græcia, quæ famâ, quæ gloriâ, quæ doctrinâ, quæ plurimis artibus, quæ etiàm imperio & bellicâ laude floruit, parvum quendam locum, ut ſcitis, Europæ tenuit.* Item Epiſt. ad Q. Fratrem Lib. 1. de Græcis ità loquitur. *Cum verò ei hominum generi præſimus, non modò in quo ipſa ſit, ſed etiàm à quo ad alios perveniſſe putetur humanitas: certè ijs eam potiſſimùm tribribuere debemus, à quibus accepimus.* Plinius Secundus Epiſt. Lib. VIII. Ep. 24. ad Maximum: F *Cogita te miſſum in provinciam Achajam, illam veram & meram Græciam, in qua primùm humanitas, literæ, etiàm fruges inventæ eſſe creduntur.* Ne plura bonorum autorum teſtimonia huic rei firmandæ accumulem. At hanc Græcis laudem derogare hic videtur Alexius Imperator, quòd ducis fidem notaſſent, cujus gentem toties alienam perfidiæ cognoviſſent; ut Saxo ait.

33. *Dexterâ manu venerabiliter exceptum*] His verbis innuere videtur Saxo, Alexium Imperatorem Erico Regi, tanquàm peregrino, honoris causâ locum dextrum, in urbis ingreſſu conceſſiſſe; quem plerisque gentibus honeſtiorem ſemper habitum, etiàm Romanis, varij autores teſtantur. Svetonius de Nerone: *Tiridatem Regem perductum in theatrum, ac rurſus ſupplicantem, juxtà ſe latere dextro collocavit.* Idem in Tiberio Cap. VI. *Dehinc pubeſcens, Actiaco triumpho, currum Auguſti comitatus eſt, ſiniſteriore equo, cum Marcellus Octaviæ filius dexteriore veheretur.* Nihil certius quàm prælatum in hac ſeſſione Marcellum, qui & ætate Tiberio major, & qui ad imperij ſpem ab avunculo jam admotus. Valerius Maximus de Tiberio honores omnes Druſo fratri exhibente: *Præcepit etiàm dextrâ in parte Prætorium ei ſtatui, & Conſulare & Imperatorium nomen obtinere voluit, eodemq; tempore & fraternæ majeſtati ceſſit, & vitâ exceſſit.* Salluſtius in Jugurthino: *Sed Hiempſal, qui minimus ex illis erat, ignobilitatem Jugurthæ, quia materno genere impar erat, deſpiciens, dextrâ Adherbalem aſſedit, ut medius ex tribus, quod & apud Numidas honori ducitur, Jugurtha foret. Dein tamen, ut ætati concederet, fatigatus à fratre vix in alteram partem transductus eſt.* In ſolenni hoc Regum conſeſſu res ità ex more conſtituta, ut dextrâ Adherbal conſideret, medius Jugurtha, ſiniſter Hiempſal. Turbavit per ferociam iſte, & ſuperbè tranſijt ad dextram. Primus igitur locus, medius; proximus, dexter. Quin & Ovidius Lib. IV. Metam. de Perſeo:

Dîs tribus ille focos totidem de ceſpite ponit,
Lævum Mercurio, dextrum tibi, bellica Virgo;
Ara Jovis media eſt, mactatur vacca Minervæ,
Alipedi vitulus, taurus tibi, ſumme deorum.

Minervam enim apertè ſuprà Mercurium collocat, idq; apertum ex ratione victimarum, quam addit: ſicut & Hecaten, ſivè Dianam, ſuprà Juventam, iſtis verſibus, Lib. VII.

——— *Statuitq; aras è ceſpite binas,*
Dexteriore Hecates, at lævâ parte Juventæ.

Sic Bethzabæa Salomonem nuper rerum Iſraëliticarum potitum accedens, à dextris Regi conſidere juſſa eſt. Verùm Turcæ honeſtiorem hodieq; habent locum ſiniſtrum. Cauſam illi dant, quia illam partem gladius honeſtet: & qui ad dextram, obnoxium eum habeat, & ſubjectum alterius manu: ſiniſter contrà, eum expeditum. At pro dextro loco pugnat Natura ipſa. Ea etenim meliora omnia & fortiora dextra fecit: & Plinius universè, nec vanè ſcripſit, *vires dextrâ parte eſſe majores.* Ariſtoteles item bene: *Διὰ τὸ τὴν κίνησιν εἶναι ἐκ τῶν δεξιῶν, καὶ ἰσχυροτέραν διὰ ταῦτ' εἶναι τὴν φύσιν τῶν δεξιῶν.* Et res viſusq; approbat: & in corpore humano hepar ſplene melius: & è renibus, teſticulis, manibus, pedibus, potiora omnia dextra.

Cauſa,

Cauſa, quia calidiora. Ariſtoteles: *τῶν μερῶν θερμότερα τὰ δεξιά.* Sed & movere & agere, dextri eſt; moveri & pati, ſiniſtri eſt. Videatur Juſtus Lipſius Lib. 2. Elector. Cap. 7.

49. *Divini patibuli particulam*] Particulam intelligit divinæ Crucis, quam rerum Chriſtianarum ſcriptores *Patibulum* nominare ſolent, quod in ea Salvator noſter Ieſus Chriſtus pro mundi totius peccatis acerbiſſimam paſſionem & mortem ſuſtinuerit. Prudentius Hymno X. Periſtephanῶν, verſ. 641.

Crux illa noſtra eſt, nos patibulum aſcendimus.

Aldhelmus de Laudibus Virginitatis; Cap. III.

Chriſtus paſſus patibula,
Atq; lethi latibula,
Virginem virgo virgini
Commendabat tutamini.

Ubi de Chriſto commendante Johanni matrem ſuam loquitur. Et Cap. XIV. *Qui cum terna patibuli ſignacula in glarigeris ſablonum litoribus ſulcaret.* Sulpitius Severus Hiſtor. Sacr. Lib. II. de inventione Crucis: *Hic verò major dignoſcendi patibuli, in quo Dominus pependerat, difficultas omnium animos menteſq; turbaverat, nè errore mortalium, forſitan pro Cruce Domini, latronis patibulum conſecrarent.* Paulinus Nolanus Epiſt. XI. ad hunc ipſum Severum Sulpitium: *Sed cum tres pariter Cruces, ut quondam fixæ Domino & latronibus ſteterant, repertæ fuiſſent; gratulatio repertarum cœpit anxiâ dubitatione confundi juſto piorum metu, nè forſitan aut pro cruce Domini patibulum latronis eligerent, aut ſalutare lignum pro ſtipite latronis abjiciendo, violarent.* Plautus in Milite Glorioſo, quomodo allegat Gellius Lib. XV. Cap. XV. Crucem dixit *patibulum*:

Credo ego iſthoc exemplo tibi eſſe eundum actutum extra portam,
Diſpeſſis manibus, patibulum cum habebis.

Pag. 229. verſ. 6. *Tumulorum impatiens fuit*] De admirandâ hac Cypri inſulæ natura, nulla planè apud Hiſtoricos ullos, aut Geographos, fit mentio, quod equidem ſciam. Nec tamen extra omnem fidem, locum iſthic talem inventum fuiſſe tunc temporis.

12. *Conjugem quoq; ejus idem peregrinationis labor finivit*] Botildam Reginam, Erici pientiſſimam conjugem, & ſacri hujus itineris comitem, Hieroſolymis ſupremum obiiſſe diem, & in valle Joſaphat ſepultam, Clariſſimus Vir, M. Andreas Vellejus, ὁ μακαρίτης, ad oram ſuæ verſionis aſcribendum curavit, neſcio quibus edoctus documentis. Alij Chronicon, quod Erico Pomerano, velut autori, perperam aſcribitur, ſecuti, Botildam, unà cum marito, in Cypro inſula & mortuam, & ſepultam contendunt. Vallem autem Joſaphat, quæ & *Vallis Cedron, & Vallis montium* vocatur, & vallis eſt lata atq; profunda, inter Hieroſolymam & mon-
A tem Oliveti interjecta, totam ab Oriente cingens urbem, commune totius civitatis cœmiterum fuiſſe, ubi & vulgus & Nobiles omnes ſepeliebantur, teſtatur Chriſtianus Adrichomius in deſcriptione urbis Hieroſolymæ p. 95.

47. *Tanto oneri humeros ſubjicere recuſavit*] Fortè Ubbo, præter imbecillitatis conſcientiam, quam Saxo cauſam recuſati imperij fuiſſe monet, ad exemplum Regis iſtius reſpexit, quem ferunt traditum ſibi diadema, priusquàm capi-
B ti imponeret, retentum diu conſideraſſe, ac dixiſſe: *O nobilem magis, quam felicem pannum! quem ſi quis penitus cognoſcat, quàm multis ſollicitudinibus, periculis, & miſerijs ſit refertus; nè humi quidem jacentem tollere vellet.* Valerius Maximus Lib. VII. Cap. II.

52. *Eò quidem honore dignior*] Rectè, verè, ſcitè, & ſecundùm omnium Politicorum, qui ſuprà vulgus ſapiunt, ſententiam, hîc pronun-
C ciat Saxo, Vbbonem propterea digniorem fuisſe honore & dignitate Regiâ, quod eam ſponte non ambiret, ſed modeſtè recuſaret. Sunt etenim, qui delatos ſibi honores & imperij faſces obvijs ulnis amplectuntur, & lætâ mente eò convolant, atq; eo nomine felices ſe prædicant. Qui minimè probandi, & ad magiſtratus gerendos vix admittendi videntur. Nam vel ex levitate quadam, aut ex inani gloriæ cupiditate, aut avaritiâ, aut contentionis ſtudio, aut otio mo-
D leſto, aliorumq; negotiorum penuriâ, ad Reipublicæ negotia capeſſenda aſpirant, quæ poſteà per jocum & ludum tractant, ſed tandem eorundem cum dolore atq; dedecore difficultatem experiuntur, ſuntq; in gubernatione prorſus infelices. Sunt vero rurſus alij, qui dubitanter & inviti Magiſtratum adeunt: atq; hi plerumque melius eum gerunt, quàm qui cupidè ſeſe immiſcent. Quo fine, nec Galba Imp. dedit equeſtria & Senatoria officia niſi recuſanti-
E bus. Sveton. in Galba. Vidit ſapiens ille Princeps igniculos virtutum in hujusmodi hominibus latitantes: conſideravitq; haud dubiè Epaminondam, cui recuſanti omnia imperia ingeſta ſunt, quiq; honores ità geſſit, ut ornamentum non accipere, ſed dare ipſi dignitati videretur. Juſtinus Lib. VI. Sic T. Quinctius ruri, procul ambitione ac foro, vitam agens, invitus coäctusq; dux electus eſt, benè tamen præfuit. Livius Lib. VII. Decad. 1. Helvius Pertinax Im-
F per. coactus imperavit, repugnansq; imperium ſuſcipiens, tale cognomentum ſortitus eſt. Avrel. Victor. Hiſce exemplis haud dubiè motus Severus invitos, nec ambientes, dixit in Rempubl. eſſe collocandos. Lampr. Et Leoni Anthemioq; Impp. indignus eſſe videtur ſacerdotio, niſi fuerit ordinatus invitus l. *ſi quemquam. 31. in fine C. de Epiſc. & Cler.* Vide Schonborneri Politic. Lib. II. Cap. VII.

NOTÆ

NOTÆ VBERIORES IN LIBRUM XIII. HISTORIÆ DANICÆ SAXONIS GRAMMATICI.

Pag. 230. verſ. 16. UT *nihil ex priſtina manſvetudine decerperet*] Ælnothus, Monachus Cantuarienſis, qui libellum ſuum de Vita & Paſſione S. Canuti Martyris, huic ipſi Nicolao Regi inſcripſit, eandem manſvetudinis laudem inter cæteras ejus virtutes recenſet, in Præfatione Opuſculi ſui: *Cujus veſtra excellentia pietatis modum, pro modulo mortalibus conceſſo, exequens, & juſtitiæ ſeveritati manſvetudinis lenitatem præferens; ejus ob hoc, ipſo opitulante, gloriæ compos efficieris.*

18. *Cum fortuna animum mutari paſſus non eſt*] Id quod tamen multis uſuvenire ſolet, qui ſuo exemplo verum eſſe πολυθρύλλητον illud comprobant: *Honores mutant mores.* Eorum ingenia graphice, vivisq;, quod ajunt, coloribus depingit diſertiſſimus Romuli nepotum Tullius noſter, in aureo ſuo Dialogo de Amicitia, quem Cælium inſcripſit: *Non ſolùm ipſa fortuna cæca eſt, ſed eos etiam plerumq; efficit cæcos, quos complexa eſt. Itaq; illi efferuntur faſtidio ferè & contumaciâ. Neq; quicquam inſipiente fortunato intolerabilius fieri poteſt. Atq; hoc quidem videre licet, eos, qui anteà commodis fuerunt moribus, imperio, poteſtate, proſperis rebus immutari.*

24. *Cujus caſtitatem Rex Norvagienſium Magnus*] Snoro Sturleſonius, autor Chronici Norvagici, linguâ vernaculâ antè aliquot annos editi, tradit, circà Ann. Chriſti M. C. in conventu trium Regum Daniæ, Norvegiæ, Sveciæ; Magno Norvegiæ Regi deſponſatam fuiſſe hanc Margaretam, cum ſic loquitur: *Æſtate proximè inſequente, anno Chriſti 1100, apud civitatem Konghelle, non procul ab Albi præterfluente, ſolennis Regum conventus inſtitutus eſt: ubi convenerunt Ericus Svenonis filius, Daniæ; Magnus Norvvegiæ, & Ingo Sveciæ Rex. Hi paululum extrà vallum, ſeorſim à militibus ſuis, progreſſi, invicemq; colloquuti, fœdus & amicitiam inter ſe inierunt: & in pignus duraturæ concordiæ, Magnus Norvegiæ Rex conjugio ſibi copulavit Margaretam, Ingonis Sveciæ Regis filiam, quæ propterea dicta eſt* Fredkolle.

28. *Fugæ deformitatem etiam cognomine uſurpavit*] Ab hoc etiam caſu *Nudipedis* cognomen ſortitus eſt, vulgoq; dictus *Magnus* Barfod. Verum Snoro Sturlæſonius in Vita hujus ipſius Magni, Norvegiæ Regis, aliam prorſus cognominis hujus adducit originem & occaſionem, dictumq; ex eo *Nudipedem* contendit, quod ipſe, juxta ac omnes miniſtri Aulici, habitu cultuq; Anglorum, Danorum, aliorumq; populorum occidentalium uterentur, & plerumq; nudis incederent pedibus, veſtimentisq; ad genua tantum demiſſis.

29. *Cujus manum Ingo ſaluti ſuæ perniciter imminentem*] Nemo in literis hiſce interioribus adeo hoſpes eſt, qui ignoret, *manum* quandoq; ſumi pro exercitu, copiisq; hoſtilibus. Juſtinus Lib. II. Cap. XII. *Miſerat Xerxes quatuor millia armatorum Delphos, ad templum Apollinis diripiendum: quæ manus tota imbribus & fulminibus deleta eſt.* Eod. Libro, Cap. XIII. *Sibi CCC. millia armatorum lecta ex omnibus copiis relinquat: quâ manu cum gloriâ ejus perdomiturum ſe Græciam.* Lib. XII. Cap. X. *Ipſe cum lectiſſima manu navibus conſcenſis, Oceani littora peragrat.* Lib. XIII. Cap. V. *Excurſurusq; cum validâ manu fuerat ad Athenas delendas.* Lib. XXVII. Cap. II. *Quam gentem ſe aliquantò majore manu Græciam ingreſſam.* Tacitus Annal. II. *Miſſa extemplo manus, quæ hoſtem à fronte eliceret.* Et ibid. *Is validâ manu fines Marcomannorum ingreditur.* Et Annal IV. *Mox caſtris in loco communitis, validâ manu montem occupat.* L. An. Florus Lib. I. Cap. XII. *Aſſidui verò & anniverſarij hoſtes ab Etruria Vejentes: adeò ut extraordinariam manum adverſus eos promiſerit.*

33. *Artuatim obtritus*] Gloſſarium Iſidori: *Artuatim, membratim.* Julius Firmicus Lib. VII. Cap. I. *Si Luna in Horoſcopo fuerit inventa, & Mars ſit in duodecimo ab Horoſcopo loco, Saturnus verò in anaphora Horoſcopi poſitus, Sol quacunque radiatione reſpiciat, pecus intrà viſcera matris artuatim conciſum à Medicis proferetur.* Pro eo uſus eſt τῷ *membratim* Apulejus. Ut Libr. VI. Metamorph. *Vides iſtas rupinas proximas, & præacutas in his præminentes ſilices, quæ te penetrantes, quaquâ decideris, membratim diſſipabunt.* Item Lib. VIII. *Corpus ejus membratim laceratum, multisq; diſperſum locis conſpicitur.* Et Lib. IX. *Nec dubitone lanceis illis & venabulis, imò verò & bipennibus, quæ facile famuli ſubminiſtrabant, membratim compilaſſent.* Ejusmodi Adverbia multa in IM, collegit Vir Clariſs. Geverhartus Elmenhorſtius Indice in Apulejum. Tale eſt illud Saxonis noſtri, quod ſequitur, *viatim*, id eſt, per totam viam.

39. *Teterrimum conſangvineæ cædis piaculum edidit*] Occiſo nempe Canuto Duce, patruele ſuo: cujus cædis mentionem mox infrà agit Saxo.

Pag. 232. verſ. 3. *Limoſam objecti lacunaris voraginem*] *Lacunar*, pro, Lacuna, rara admodùm vox eſt, & melioris notæ autoribus planè incognita. Joannes tamen Januenſis in Catholico ſuo: *Lacunar idem eſt, quod lacuna.*

24. *Finibus illis proviſore vacuis*] *Proviſor* hic Præfectum ſignificat, ſive Præſidem, Toparcham,

cham,

cham, aut quicunque ſummâ cum poteſtate ac imperio provinciam adminiſtrat. Ælnothus Præfatione ad Nicolaum Regem: *Principum duci præcipuo, Nobilium primicerio, pio, invicto, magnifico; Daciæ proviſori ſereniſſimo.*

31. *Nec minor æditorum*] *Æditui* hic ſunt, vel qui ædes ipſas inhabitant, vel qui ædes tuentur; quos pauló pòſt, *ædium excubitores* vocat. Digeſtor. Lib. XXVI. de Tutelis: *Tutores autem ſunt, qui eam vim ac poteſtatem habent, exq; re ipſa nomen ceperunt. Itaq; appellantur* Tutores *quaſi tuitores atq; defenſores: ſicut æditui dicuntur, qui ædes tuentur.* Agellius Lib. XII. Cap. X. omnino contendit pro *æditue* rectius uſurpandum eſſe *æditumum*, utpotè verbum Latinum & vetus. Sed ego cum illo non duco funem contentionis. Lucretius Lib. VI. *æedituos* appellat *ædituentes.*

41. *Nulli facta ejus apertâ criminatione inſequendi*] In eandem ſententiam verba ſunt verè aurea Ammiani Marcellini, ex occaſione ſcelerum Valentiniani: *Hæc & ſimilia altiore faſtu Principes quidam agunt, quod amicis emendandi ſecus cogitata vel geſta, copiam negant, inimicos loqui terrent amplitudine poteſtatis.* At vero longè aliter Julianus Imperator, *qui agnoſcens levitatem commotioris ingenij ſui, præfectis proximisq; ſuis permittebat, ut fidenter impetus ſuos aliorſus tendentes atq; decebat, monitu opportuno frænarent: monſtrabatq; ſubinde, ſe dolere delictis, & gaudere correctione:* quomodo verba habent ejusdem Ammiani Marcellini, Hiſtorici luculentiſſimi, Lib. XXII. pag. 239. *Nam ea demùm laus grata eſſe poteſtati debet excelſæ, quum interdum & vituperationi ſecus geſtorum pateat locus.* Ejusd. Lib. XV.

44. *Quam educator ejus*] Videlicet Skjalmo Candidus, cui commiſſam fuiſſe Canuti tutelam ſuperiore Libro XII. oſtendit Saxo. *Skjalmoni verò Candido ſplendidiſſimæ atq; integerrimæ autoritatis viro, cui non ſolùm totius Sialandiæ, ſed etiàm Rugiæ vectigalis à ſe factæ, procurationem detulerat, peragendæ circà Canutum educationis officium mandat.*

Pag. 233. verſ. 5. *Se pecuniæ, ſed eam Regi imperare*] Affine eſt illud Themiſtoclis reſponſum, quod extat apud Valer. Max. Lib. VII. Cap. II. Nam unicæ filiæ pater Themiſtoclem conſulebat, utrum eam pauperi, ſed ornato; an locupleti parùm probato collocaret? cui is; malo, inquit, virum pecuniâ, quàm pecuniam viro indigentem. Quo dicto ſtultum monuit, ut generum potius, quàm divitias generi legeret.

39. *Sangvinis, quo illum proximè contingebat*] Nam mater Henrici Siritha, amita fuit Canuti. Saxo ſuprà Lib. XI. *Sed & filia Siritha, quæ poſtmodùm Gutſchalco Selavico conjux acceſſit, pellice pariter orta creditur.*

Pag. 234. verſ. 20. *A quo etiàm Imperatoris gratia*] Is fuit Lotharius Saxo Imperator, apud quem, inſtante Henrico, & diligentius rem agente, Canutus Obotritorum Rex declaratus

A eſt. Albertus Stadenſis, ipſum Canutum profectum ad Imperatorem Lotharium, oblatoq; immenſo pretio, Vandalici regis nomen ac coronam impetraſſe ſcribit, ad Annum Domini M. C. XXXIII.

Pag. 235. verſ. 3. *Ne degenerati patris fulgor*] Valde rara locutio. *Degeneratus pater* eſt, à quo degeneravit filius. Valerius Maximus Lib. V. Cap. VIII. de filio M. Scauri: B *Itaq; ſi quid modò reliquum in pectore verecundiæ ſupereſſet, conſpectum degenerati patris vitaret.*

Pag. 236. verſ. 7. *Cupiens enim antiquitas tonitruorum cauſas*] Plura ejusdem inſaniæ exempla abundè nobis varia Hiſtoricorum monumenta ſuppeditant.. Sic memoriæ proditum eſt, tonitrua alluſiſſe Salmoneum quendam, Æoli filium, de quo Virgilius Æneid. VI. verſ. 585.

Vidi & crudeles dantem Salmonea pœnas,
C *Dùm flammas Jovis, & ſonitus imitatur Olympi,*
Quatuor hic invectus equis, & lampada quaſſans,
Per Grajum populos, mediæq; per Elidis urbem,
Ibat ovans, divumq; ſibi poſcebat honorem
Demens, qui nimbos & non imitabile fulmen
Ære, & cornipedum curſu ſimularet equorum.

Vbi Servius: *Salmoneus fabricato ponte æreo, ſuper eum agitabat obmunitos æreis canthis currus ad imitanda tonitrua.* Alij ſunt, qui tympanis id di- D cant factum, quæ ex ſiccis corijs conſuens Salmoneus, ſonos quòsdam edebat, tonitruis ſimiles. Ideo Nazianzenus Orat. II. adverſus Julianum: Καὶ Σαλμωνεὺς τὶς ἐξ βύρσης βροντῶν: *Salmoneus quiſpiam è corio tonans.* Vide Hyginum Mythologici Cap. LXI. Apollodorum in I. Germanum Valentem Gvellium in Commentar. ad VI. Æneid. Joann. Ludov. de la cerda, ibidem. Salmoneo annecti poterit *Aremulus Silvius*, qui tonante cœlo militibus imperavit, ut te- E lis clypeos quaterent, clariorem ſe ſonum facere exiſtimans. Anonymus de Origine gentis Romanæ, ſivè is S. Aurelius Victor eſt. Apud Agathiam Lib. V. *Anthemius* fulgura & tonitrua effingebat, excogitatis quibusdam colliſionibus comploſionibusq; rerum, quæ valdè eſſent ſonoræ, atq; ità immanes quosdam fragores edebat percellendo ſenſui aptiſſimos. Apud Cedrenum Choſroes mahinas quasdam paraverat, quæ guttas demitterent tanquam pluviam, & F tonitrui ſonitus reſonarent. Simillima etiàm Alladius apud Dionyſium Lib. I. Antiquit. Quæ ſint porro *Claudiana tònitrua*, Feſtus tradit. Græci labrum illud æneum, in quod clavi lapilliq; conjecti circumactiq; tonitrua imitabantur in ſcena, βροντεῖον appellant: nonnulli βροντεῖον locum poſt ſcenam eſſe malunt, in quo id fiat.

10. *Tantæ ſonoritatis vim*] *Sonoritas* ſonus eſt clarus & immanis. Johannes Sariſberienſis

 Lib. II.

Lib. II. Cap. XVI. Policratici de Socrate, qui ex A arâ Veneris viderat ſibi offerri cygnum, *tantâ vocis ſonoritate canentem, ut totum mulceret orbem.* Ita *Sonorum tonitru* Claudianus dixit 2. Paneg. 6.

Pag. 237. verſ. 51. *Cauſabundus aggrederis*] *Cauſandi* vox propria in foro & judicio. Medij ævi ſcriptoribus uſitata pro *culpare*, *reprehendere.* Columbanus Abbas verſu 104.

Cumq; alium cauſes, propriam prior inſpice vitam.

Papias: *Cauſari, cauſas agere; vel Reprehendere, calumniari, culpare.* Videantur Melch. Goldaſti B Notæ in Columbanum pag. 125. Hinc *Cauſabundus* eſt qui accuſat, crimen intentat.

Pag. 239. verſ. 33. *Notiſſimam Grimildæ ergà fratres perfidiam*] De inſignitâ hac Grimildæ in fratres perfidiâ, tres hodieq; exſtant vetuſtiſſimæ Cantilenæ, inter cætera antiqua carmina, quæ de priſcorum Heroum geſtis, ſummo ſtudio collegit, Vir Clariſſimus & Antiquitatum Danicarum indagator diligentiſſimus, M. Andreas Vellejus, Hiſtoricus quondam Regius di- C gniſſimus: qui & ipſe in Præfatione, tribus hiſce cantilenis præfixâ, totius negotij ſummam, & rei geſtæ ſeriem, breviter hunc in modum exponit. In mari Balthico ſita eſt inſula *Hvena*, Scaniam Selandiamq; pari propemodum ſpatio à ſe utrimq; remotam habens, rerum ingentium & ſublimium gloriâ illuſtris, maximeq; nobilis. Nomen vero & appellationem ſortita eſt hæc inſula, à *Hvenilda* gigantiſsâ, quæ eam inhabitaverat. Olim quatuor arcibus inſignis D fuit; quarum fundamenta adhuc animadvertere eſt, ſed rudera nulla ſunt reſidua. Nomina verò earum adhuc recenſentur, quarum una *Synderburgum* dicta, verſus meridiem ſita erat; eiq; oppoſitas partes tenebat *Nordburgum*; ſicuti alia ortum hyemalem, *Carlshöi* nominata; *Hammera* verò æſtivum reſpiciebat. Hanc quoq; inſulam memoriæ proditũ eſt incoluiſſe quondam Illuſtrem Heröa *Nöglungum*, cognomento *Niding*; qui filiam ex conjuge Botilda tulerat *Grimildam*, E virginem ortu nobiliſſimam, ſed indole peſſimâ & animo ad omnes dolos fraudesq; exercitatiſſimo. Ea primùm nupſerat Generoſo Viro, Domino *Sigfrido Horn*, cujus apud Germanos in Athletarum Hiſtoria celebris eſt commemoratio. Priore marito defuncto, Grimilda ad ſecundas tranſiens nuptias, fratres ſuos *Haquinum*, cui à rebus fortiter ac præclarè geſtis, cognomentum *Herois* inceſſit, & *Falquardum*, ab inſignibus, quæ Citharam præferebant, vul- F gò *citharœdum* dictum, in inſulam, ad ſolennem convivij genialis feſtivitatem invitavit. Quo quum adveniſſent, validiſſimos quosque, ex ingenti pugilum, quos alere ſolebat, numero, perfide ſubornat, qui utrumque incautum, & nihil doli ſuſpicantem, invadentes opprimerent. Verùm Haquinus invicto animi corporisq; robore egregiè ſe defendens, immiſſos à ſorore percuſſores ad unum omnes obtruncavit, atq; intentatum capiti ſuo diſcrimen hoc modo evaſit. Sed frater Haquini Falquardus non minus animosè dimicans, tandem cæſis cunctis pugilibus, qui ad ſe interimendum venerant, ipſe ſpecioſâ morte occubuit. Quamvis veteres Hvenenſium annales Falquardum, quum fratrem ſuum Haquinum ab athletis Nordburgenſibus peremptum falso comperiſſet, epoto cornu, interfectorum à ſe pugilum ſangvine repleto, voluntariam ſibi necem conſciviſſe tradant. Cæterùm Grimilda, intellecto, Haquinum omni defunctum periculo, adhuc ſuperſtitem agere, furore percita, ſed vultu lætitiam præ ſe ferens, Nordburgum contendit, ibidemq; cum fratre Haquino fœdus & amicitiam contrahit, hac conditione; ut ſi qui pugilum ſuorum humi eum ſemel proſternerent, nequaquam in pedes ſeſe erigendo aſſurgeret, verùm genibus nixus defenſionem ſuam exequeretur. Quo pacto inito, callidiſſima fœmina, in ipſo arcis aditu, bovinum corium probè madefactum, piſis inſterni curavit, ut lubrici tergoris offendiculo incautos fratris ſubigeret greſſus. Mox totis viribus tres ſimul athletæ Haquinum adoriuntur, infirmoq; greſſu vacillantem facilimè ad terram affligunt. Quos tamen ille omnes, lethali prius vulnere ſaucius, ferro conſumpſit. Idem vero Haquinus paulo anteà, Grimildæ permiſſu, in uxorem duxerat nobiliſſimam virginem *Hvenildam*; ex quâ natus eſt ipſi filius nomine *Rancko*, qui patris patruiq; cœdem hoc aſtu egregiè ultus eſt. Etenim Grimildæ perſuaſit, in colliculo propè arcem Hammeram, ingentis pretij theſaurum reconditum delitescere, cujus cuſtodiam, unà cum conditorij clavibus, pater moriens ſibi demandaſſet. Ad eum viſendum amitâ fortè deductâ, in antrum quidem cum ea ingreditur; ſed mox curſu citato extrà cavum ſe proripiens, valvas peſſulo obdito firmiter occluſit. Ubi illa paulo poſt fame & ſqualore enecta miſerrimè perijt.

Pag. 240. verſ. 43. *Petrus matre Botildâ natus*] Quemadmodum Rex Daniæ Sveno, non à patre Vlfone, filium Vlfonis; ſed à matre Eſthrita, *Eſthritium* ſe nominari voluit: ità hic Petrus à matre Botildâ, vulgò *Botildæ filius*, in omnibus Annalibus Danicis appellatur, ſuppreſſo parentis nomine, quod & ipſum propterea planè ignoratur. Fuit autem Petrus, Epiſcopus Roſchildenſis, ſecundùm Nobiliſſimum Hvitfeldium; & in prælio Fotevicenſi unà cum quinque Epiſcopis occubuiſſe dicitur Anno Chriſti CIↃ. C. XXXV. Hic quoq; eſt idem ille Petrus Botildæ filius, qui Monaſterium Beati Petri, in oppido Neſtvedenſi, è bonis ſuis hæreditarijs fundavit: quod poſteà in vicinam ſilvam tranſlatum eſt, & tandem Illuſtri Scholæ dicatum à Nobiliſſimo Viro Dn. HERLUFO TROLLE, ejusque conjuge Nobiliſſima Dn. BIRGITTA GØIE. Idipſum teſtatur vetus

Monaſterij hujus Calendarium aureis literis in membranâ nitidè deſcriptum, quod mecum ex ſingulari gratiâ & favore communicavit Illuſtris & Generoſus Heros, Dns. Chriſtophorus Vlfeld de Svenſtrop, Eques auratus, & regni Daniæ Senator ampliſſimus: cujus ſub initium hæc leguntur verba. *Nomina Nobilium virorum ac mulierum & fundatorum nobis bona ſua largientium; videlicet, Dominus Petrus filius Botildis, fundator loci: Domina Botildis mater ejus: Domina Unæ uxor ejus: Georgius Comes; & Dominus Hemmingus fraters Domini Petri: Domina Cecilia, uxor Georgij: Touæ, uxor Hemmingi: Dominus Georgius, filius Domini Petri: Domina Margareta uxor ejus: Dominus Kanutus, filius Petri: Domina Cecilia, uxor ejus: Dominus Job, filius Petri: Domina Aſa, uxor ejus: Dominus Saxe & Kanutus, filij Domini Georgij: Domina Chriſtina Soror eorum: Dominus Thuco, filius Kanuti; & Kanutus frater ejus; & Domina Cecilia ſoror eorum: Dominus Agho, filius Job: Dominus Eskillus, Epiſcopus Roſchildenſis; coadjutor & coöperator in fundatione Domini Petri: Dominus Nicolaus, Epiſcopus Roſchildenſis, & Dominus Thuco & Dominus Suno, fratres ſui: Dominus Ingvarus Epiſcopus Roſchildenſis &c.* Eadem fere nomina occurrunt in ipſis Fundationis literis, quæ in Archivis illuſtris Scholæ Herlovianæ hodieq; aſſervantur. Harum ego exemplum nactus cum eſſem, in gratiam eorum, qui Antiquitatibus noſtris pretium aliquod ponere norunt, hoc loco inſerendum duxi: *Univerſis præſens Scriptum cernentibus, Nicolaus divinâ miſeratione Roskildenſis Epiſcopus, Salutem in omnium Salvatore! Notum facimus univerſitati veſtræ, quod nos Privilegia ſuper donatione poſſeſſionum infrà ſcriptarum, à Petro Botildis filio, & fratrum ſuorum, nec non & matris eorundem, Monaſterio, Beati Petri, Næſtvveth piâ liberalitate indulta proſpeximus, & ad petitionem Domini Abbatis Monaſterij memorati, verbo ad verbum tranſcribi fecimus in hunc modum: In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Ego Eskillus, Roskildenſis Eccleſiæ, Dei gratiâ, Epiſcopus, notum eſſe volo omnibus Catholicæ Eccleſiæ filijs, tàm præſentibus, quàm & futuris in poſterum, qualiter Petrus Botildis filius, fratres quoq; ejus Hemmingus atq; Georgius, unà cum matre ſuâ, charitate divinâ ſuccenſi, conſolatorij ſpiritus rore perfuſi, decorem domus Dei ampliaverint, & fundamento ejus, quæ ædificatur ut civitas, cujus participatio ejus in idipſum, gemmas, lapides politos & pretioſos ſuperædificaverint. In hac ergò convalle lacrymarum aſcenſiones in corde ſuo diſponentes, ut recipiant pro parvis magna, pro terrenis cœleſtia, cohæredem & Dominum fecerunt, & Eccleſiam in Næſtvveth, quæ juris eorum videbatur, noſtrâ conceſſione, cum omnibus ſuis Appendicijs, Deo & Sancto, Petro ad Monaſticam inibi inſtituendam vitam, ſecundùm Beati Benedicti Regulam, per manus noſtras delegaverunt. Ad ſtipendia quoq; ibidem Deo militantium ſuum participati ſunt patrimonium, Petrus in Lathby & Bukketorp*

A *curiam ſuam, ut ipſe poſſederat, cum omni familia & agris, pratis, & ſilvis, Manſum unum & dimidium & quadrantem dedit, & ſextam partem ſilvæ, quæ Foxingsvvoræ dicitur, in Mòn in villa Kelby quinque manſos & dimidium. Hemmingus in villa Alebech dimidium manſum, & in Falſtria in Gatesby & Skælby & VValnæs duos manſus, eo jure pratorum ſilvarumq; ut ipſe habuerat. Mater verò eorum in Næſtvveth parvâ medietatem villæ & ſilvæ, quæ Lathbyvvoræ nuncupatur, & Thorp; & in Neſtvveth* B *majori manſum unum, & quadrantem, & molendinum donavit. Hæc pro remedio animarum ſuarum ſuorumq; pro ſalute videlicet viventium, pro refrigerio decedentium, præfatæ Eccleſiæ contulerunt, & ut nulli unquam mortalium quicquam nec ſibi, nec ſuis hæredibus, ſalvâ in omnibus Epiſcopali Reverentia, debeant, manu noſtrâ roborari, bannoq; noſtro confirmari petierunt. Huic eorum pio affectui juſtæque petitioni libenter annuens Ego Eskillus ſervorum Dei ſervus, ſimulq; cum ipſis in Reſurrectione* C *partem beatam habiturum me credens: volui in Domino juvare manus eorum; Memento ergò mei Deus in bonum, & eandem Eccleſiam in Neſtveth, & eam quæ eſt in Chierby, nec non & eam, quæ eſt in Hasleuæ, & omnia eis attinentia, Deo Sanctoq; Petro in eodem loco, unà cum prædictis fratribus manumiſi: & ut ſervi Dei liberâ hæc quiete poſſideant, omne exhinc Epiſcopale tributum, eis quod moris eſt Eccesiarum, remiſi: nec deinceps ſeculari aut Eccleſiaſticæ cuiquam perſonæ in aliquo ſubjaceant, præ-* D *terquam Epiſcopo, in cuius ſunt Diœceſi, debitam ſubjectionem, & quæ ſanctos debet, obedientiam exhibeant. Ipſe verò omni ſollicitudine curam eorum gerat, conſoletur, ſuſtineat, ſi quid inter eos, quod abſit, controverſiæ, ortum fuerit, ſi Prælatus eorum nequiverit, per ipſum emendari & corrigi canonicè debebit. Quin ergò, annuente Deo, propter ſpem retributionis æternæ, ad memoriale perpetuum, tàm noſtri, quàm & ſucceſſorum noſtrorum, volumus Eccleſiam hanc in bonis omnibus augere, concedimus* E *eiſdem Fratribus noſtri juris Decimam in toto quadrante de Thiuthabjergs hærith, in quo conſiſtunt: itemq; Decimas ſuarum omnium in noſtro Epiſcopio poſſeſſionum, & præſentium, & futurarum in perpetuum, ut ſi quando pro utilitate Eccleſiæ, intrà vel extrà provinciam, ad Synodum vel Concilium eundum fuerit, pro ut Epiſcopo viſum fuerit, aut cum eo, aut ejus vice, Abbas ſuâ expenſâ honeſtiori vadat. Hæc ut rata & inconcuſſa permaneant, præſentis Privilegij ſanctione firmavimus, & ſigilli no-* F *ſtri impreſſione ſignavimus. Si verò aliqua Eccleſiaſtica ſecularisſve perſona hæc noſtra ſtatuta violare tentaverit, & ſervos Dei inquietare temerario auſu præſumſerit, ſecundum occaſionem commonita ſi non reſipuerit, divinæ ultioni ſubjaceat, cum Dathan & Abiron, quos terra deglutivit, diſpereat, duplici contritione conteratur, de libro viventium eradicetur, induatur ſicut diploide, confuſione ſua, ſitq; Anathema Maranatha. Fiat fiat. Amen. Acta ſunt hæc Anno Dominicæ Incarnationis M. C. XXXV. Indi-*

ctione IV. imperante Lothario, Romanorum Cæſare Auguſto: anno V. Erici Danorum Regis, Epiſcopatus autem Eskilli, Roſchildenſis Eccleſiæ Venerabilis Epiſcopi, Anno II. in villa Næſtvveth, his teſtibus: Salomon Præpoſitus, Richard ejuſdem Eccleſiæ Prior, Hermannus Epiſcopi Capellanus, Elias, Ericus, Iſaac, Boſo, majoris Eccleſiæ Canonici: Laici quoq́;, Karolus Agonis filius, Tholf Godeſcalki filius, & Hemmingus filius ejus, & Ingulf Vbbi filius, Gundi Hemmingi filius, Lubbi in Stenchilſtorp, Bo filius ejus, Sunni de Rivæbeck, Bo Aſceri filius, & complures alij, 3. Calendarum Decembrium, Præſidente Catholicæ Eccleſiæ Univerſali, Innocentio Papa Secundo. Quia verò Originalia Privilegiorum ſine periculo non poſſent aliquibus exhiberi, teſtimonium ſuper præmiſſis omnibus dignum duximus perhibere, & præſentem paginam tranſcriptorum, Sigilli noſtri munimine communire. Datum Humbleoræ, XV Kalend. Julij, Anno Domini M. CC. XLV.

46. *Tunicam ejus crebris foraminibus abſumptam*] Nihil vehementius miſericordiam accendit, quàm ſigna illatæ injuriæ; ut veſtes eorum, qui mala ſunt paſſi. Eo conſilio Antonius, qui poſteà triumvir fuit, in funere Caji Julij Cæſaris, concioni veſtem oſtendit pugionibus ac gladiis perforatam: eòq; Bruti & Caſſij cauſam evertit apud plebem; ut quæ hac re accenſa ad conjuratorum ædes cucurrerit, quò eas incenderet. Apud Maronem quoq; haud abſimile eſt exemplum. Nam quamvis Æneas jam ad miſericordiam inclinare cœperat, tamen viſo Pallantis baltheo, quem Turnus interemerat, recruduit ira. Quippe ait, Æneid. XII.

Ille oculis poſtquam ſævi monumenta doloris,
Exuviasq́; hauſit, furijs accenſus, & irâ
Terribilis: tune hinc ſpolijs indute meorum
Eripiare mihi?

Etiàm Clotildis Clodovæi filia, durè ſæviterq; habita à marito Almarico, Viſigothorum Rege, cum ſudarium ſuo imbutum ſangvine miſiſſet ad fratres ſuos Childebertum, Clotharium, & Theodoricum, Francorum Reges, immane illud bellum excitavit, quo res Viſigothorum penitus fuêre attritæ & deletæ; ut apud Gregorium Turonenſem legitur Lib. III. Cap. X. & inde apud P. Æmylium Lib. I.

Pag. 242. verſ. 34. *Regio apud Iſoram nomine inſigniri nequiret*] *Iſora* portus eſt Sialandiæ, quem anguſtiſſimus efficit maris ſinus ad ipſum usq; oppidum Roſchildenſe procurrens. Noſtratibus vulgò dicitur Iſſefiord/ vel Iſøre fiord. Celebratiſſimus hic in Annalibus noſtris locus eſt, cùm ob Regum electionem è veteri memoria ibidem peractam, tum propter res alias inſignes, quæ ſubinde in eo contigerunt. Sic in Iſora Rex Daniæ Hotherus electus eſt & conſtitutus. Saxo Lib. III. *Inde Sialandiæ portum Iſoram ingenti claſſis numero occupat, imminentis fortunæ beneficio uſurus. Ubi Rex ab occurrente ſibi Danorum populo conſtitutus.* In Iſora Poppo, Epiſcopus Arhuſienſis, candentem ferri laminam, chirothecæ formam habentem, confirmandæ religionis ergò, intrepidè geſtavit. Saxo Lib. X. *Hic Danorum concione publicè apud portum, cui glacici frequentia agnomen peperit, habitâ, cum eos, nè fana excolere vellent, ſermone flectere nequiret, evidenti indicio certiſſimum aſſertioni ſuæ argumentum præbuit, doctrinæq́; fidem conſpicuo ſanctitatis miraculo probavit.* Apud Iſoram Haraldus VI, cognomento Hein, Regium diadema adeptus eſt. Saxo Lib. XI. *Igitur Iſoram, habendi delectus gratiâ, conveniunt. Ibi quidem ingens Oceani vaſtitas oſtijs admodùm anguſtis excipitur, furensq́; fretum, coactu littorum, in arctas fauces terræ compellit. Medium ſinus arenæ tenent obſcura nautarum celantes pericula. Nam ut abiens ea æſtus aperit, ità rediens claudit.*

37. *Literas ad Lotharium facit*] *Literas facere*, pro, literas dare, ad aliquem ſcribere, uſitata iſti ævo loquendi formula. Lupus, Abbas Ferrarienſis, Epiſt. VII. *Feci autem literas ad Andoinum & Ebronum de tua reverſione.* Quin & Juſtinum ſic locutum invenio Lib. XXVII. Cap. II. *Inde ad Antiochum fratrem literas facit, quibus auxilium ejus implorat.*

40. *Secus Jutiæ mœnia*] Intelligit munimentum illud longè celebratiſſimum, quod propè Slesvicum, contrà exterorum irruptiones, ab Illuſtriſſima Regina, & Danicâ Semiramide, Thyra Danebod, exſtructum erat, vulgò Danewerck dictum. Id quod ſequentia declarant verba: *At Magnus utriusq; hoſtis adventum accuratâ valli munitione præcurrens, validum portis præſidium applicuerat. Interjectis diebus, Nicolaus citeriora valli immenſo Jutorum agmine circumfudit.*

Pag. 243. verſ. 16. *Nicolaus occaſivum Daniæ militem contrahebat*] Hoc eſt, Nicolaus Rex copias conſcribebat ex provinciis Daniæ ad Solem occaſum ſitis, ut Jutia & Fionia: cum contrà Ericus ex Scania & Selandia, quæ Orientem ſpectant, auxilia compararet.

Pag. 244. verſ. 21. *Tormentorum artificia mutuatus*] Per *tormenta* hic non intelligenda veniunt, ænea ſivè ferrea illa; quorum hodiè magnus in bello uſus. Ea etenim multis poſt annis inventa, & quidem autore humani generis hoſte Diabolo. Verùm catapultæ, balliſtæ, & id genus aliæ mahinæ, quæ jaculandis ſaxis inſerviebant; id quod ex verbis ſequentibus liquidò patet. Tormentum enim generale vocabulum eſt omnium machinarum, ſaxa, tela, & id genus varia torquentium. Cæſar 4. bell. Gall. *Atq́; inde fundis, tormentis, ſagittis hoſtes propelli ac ſubmoveri juſſit.* Cicero ad Catonem: lib. 15. *Aggere, vineis, turribus oppugnavi, uſusq́; tormentis multis.*

Pag.

Pag. 245. verſ. 51. *Quò occupatius, hoc negligentius*] Non enim ſimul poſſumus facere multa, eademq; bene. Hinc rectè Xenophon. Lib. III. Inſtitut. Cyri. Ἀδύνατον τὸν πολλὰ τεχνώμενον πάντα ποιεῖσθαι καλῶς. *Impoſſibile eſt eum, qui multis operam impendit, omnia rectè facere.*

Pag. 246. verſ. 44. *Pijſſimi viri interitum*] Nempè S. Canuti Ducis, quem Magnus, perjurùs & perfidus parricida, tàm nefarie trucidaverat.

Pag. 247. verſ. 22. *Ad ultimum & regium abſumpſerunt*] Atq; ità & Magnus & Nicolaus, ſangvine ſuo profuſo, juſtas meritasq; occiſo Canuto dedêre pœnas. Adeò rariſſimè impu-
A nitate ſcelera gaudent. Inprimis verò Deus Opt. Max. & juſtus Judex, punire ſolet injuſtas cœdes & homicidia. Omnes enim homicidæ injuſti rapiuntur ad pœnas. Et licet aliquamdiu effugiant manus magiſtratus; tamen eos Deus mirabiliter ad pœnam retrahit. Hoc fit ità univerſaliter: *Qui gladium acceperit* [ſcilicet non datum à legibus] *gladio peribit.* Sic olim percuſſorum Cæſaris neq; triennio quisquam amplius ſupervixit, neq; ſua morte defunctus
B eſt. Damnati ſunt omnes; alius alio caſu perijt; pars naufragio, pars prælio. Nonnulli ſemet eodem pugione, quo Cæſarem violaverant, interfecerunt. Svetonius in Vita Cæſaris.

NOTÆ VBERIORES IN LIBRUM XIV. HISTORIÆ DANICÆ SAXONIS GRAMMATICI.

Pag. 247. verſ. 16. PErfidiæ exprobratione pulſabat] Hoc eſt, perfidiæ illis crimen objectabat, perfidiæ eos ac proditionis accuſabat. *Pulſare*, pro accuſare, objurgare, affligere, vexare, defatigare, vel conſimili ſignificatione, apud alios bonæ notæ autores obvium eſt; inprimis verò apud ævi poſterioris ſcriptores. Valerius Maximus Lib. I. Cap. VI. *M. Craſſus plurimis & evidentiſſimis, antè tantam ruinam, monſtrorum pulſatus ictibus.* Sic *crimine pulſari*, apud Claudianum Libro de bello
D Gildonico: *Infamiâ pulſari*, apud Firmicum, Matheſeos Lib. VIII. Cap. XIX. *Lite pulſatus*, apud Symmachum Lib. X. Epiſt. XLV. *Dolore pulſari*, Evgippius in Vita Severini. Cap. LXIV. *Invidiâ pulſari*, Adrevaldus in Tranſlat. Benedicti Cap. VIII. Hanc verò nos ſyllogen debemus eruditiſſimo C. Barthio in Notis ad Phæbadium. pag. 104. Cui nos ſequentia addimus: Ammianus Marcellinus Lib. XIV. pag. 18. *Eodem tempore Serenianus pulſatæ majeſtatis imperij*
E *reus à Lege poſtulatus.* Et Lib. V X. *Gravi mole criminis pulſabatur.* Eodem Libro, pag. 43. *Vitam pulſaturus inſontis.* Et rurſus ibidem: *Pulſare inſontem.* Hericus, Monachus Altiſſiodorenſis Lib. VI. de Vita S. Germani:

——— *Immodicæ pulſatus verbere febris.*

Philoxenus Gloſſ. *Pulſat*, αἰτιᾶται, ὠθεῖ. Ibidem: *Pulſati*, καταικτιάμενοι, αἰτιαθέντες. Valerianus Cimelenſis, Sermone de Bono diſci-
F plinæ: *Ne voſtram negligentiam pulſet*, id eſt, accuſet. Valerius Maximus Lib. VI. Cap. II. *Pulſata eſt tunc eximij civis potentia, hinc invidioſâ querelâ, hinc lamentatione miſerabili.* Videantur quæ ſuprà annotavimus ad hæc verba Lib. I. *Nec tua bilis Pectora pulſet.*

Pag. 249. verſ. 5. *Solenni ritu prolui juſſi*]
C Hoc eſt, Luſtrici lavacri gurgite, & ſalutari Baptiſmatis fonte ablui & purgari.

25. *De ſceptrato cucullatus evaſit*] Magnus ſceptro & regno privatus cucullum Monachalem induit, & aſſumpto habitu religioſo, in Monaſterium ſe abdidit. Quis verò tam obeſæ eſt naris, qui non hic ſtatim iſtius ævi ſordes olfaciat? Monſtra vocabulorum, *ſceptratus, cucullatus*: quæ tamen, & id genus alia, tenerius adamavit iſtius ſeculi barbaries, quàm ſimia ſuos pullos. Johannes Hantvillenſis Archithrenij Lib. III. Cap. XVII.

Abſit ut hæc lateat ſceptratos gloria ——

A ſceptro *ſceptratus*, ſicut à cucullo, *cucullatus* inflectitur. Senſus omninò eſt: Magnus ex Rege Monachus factus eſt.

35. *Tantis laudibus proſequi conſveverat*] Hinc *Emundi* cognomentum ſortitus eſt; quaſi diceres *Jactatorem*, qui inanes flaret glorias, qui fortius dicere, quàm facere ſolebat, cujusq; virtus in linguâ unicè ſita erat: verè *Miles glorioſus* Plauti.

46. *Petri Botildæ filij collegium nactus*] Id eſt, Petrum Botildæ filium, conjurationis adverſus Ericum Regem, ſocium, conſortem, & ὁμόψηφον nactus. Eo namq; ſenſu *Collegij* vox uſurpatur libro præcedente: *Qui ſe ſuperius Henrico ſceleſtiſſimi conſilij collegio ſociaverant.* Et paulò poſt: *Protinus collegio ſe peſtiferæ conjurationis abrupit.* Et hoc ipſo Libro: *Saxoniæ Satrapam in armorum militiæq; collegium ſollicitat.* *Collegium* etenim propriè *ſocietatem* ſignificat medij ævi ſcriptoribus. Eleganter ſanè autor Queroli: *In amicitiam & fidem ſtultum nè receperis. Nam inſipientum atq; improborum faciliùs ſuſtinetur odium, quàm collegium.* Prudentius Cathemer. Hymno circà Exequias:

Nam quod requieſcere corpus
Vacuum ſinè mente videmus:
Spatium breve reſtat, ut alti
Repetat collegia ſenſus.

Ad quem locum ità Æl. Anton. Nebriſſenſis: *Collegia alti ſenſus*, id eſt, ſocietatem animi, qui altùm ſentit, & profundè intelligit. Sic *Collegium Faſtorum*, pro Collegio Conſulum, quorum nomina Faſtis inſerebantur, dixit Ammianus Marcellinus Lib. XVI. Et Libro XXIII. *In collegium trabeæ adſciſci.* Eucherius Epiſtola de contemptu Mundi, ubi de duabus rebus agit, quæ maximè homines in negotijs ſeculi vinctos tenent, & eblanditis ſenſibus captos illecebroſo amore conſtringunt, videlicet, Opum voluptate & Honorum dignitate: *Hæc utraque*, inquit, *alternis nodis irretitis greſſum impediunt, fallax complexa collegium.* Ubi pro *irretitis*, fortè *irretitum* eſt legendum, ut ad *greſſum* referatur. Aldhelmns de Laudibus Virginitatis Cap. VII. *Inſeparabilis Angelicæ ſodalitatis collegio perfrui mereatur.* Ità *Collegium Epiſcopale*, apud Optatum Afrum Milevitanum, Lib. I. nihil aliud quàm Epiſcoporum univerſum ordinem & ſocietatem ſignificare, rectè obſervavit Cl. Vir, Mericus Caſaubonus, magni parentis haud degener filius, in eruditiſſimis ſuis ad eundem autorem Notis.

Pag. 250. verſ. 7. *Cui, ex patientiâ, Agni cognomen obvenit*] Non ſecus ac Q. Fabius Maximus ex morum clementia *Ovicula* dictus. Autor de Viris Illuſtribus urbis Romæ. Noſtratibus dictus eſt *Erich* Lamb. Helmoldus vocat *Ericum* Spage.

Pag. 251. verſ. 1. *Ne ſingulariter in hoſtem procurreret*] Ne ſolus & abſq; comitibus in hoſtem impetum faceret.

13. *Quâ reis patriæ bonorum pœna*] *Reos patriæ*, ſuo more & loquendi modo, eos hic appellat Saxo, qui hoſtilia adverſus patriam arma tentaſſent; vel, ut ipſius verba Lib. V. habent, *qui inimicum civibus ſcutum attuliſſent.* Noſtrates dicunt, De ſom føre Affuinoſkiold imod deris Fæderneland. Nam de his ipſis talem quondam Legem tulerat Frotho III, Rex Daniæ, *ut rerum ac vitæ periculo pœnas luerent.* De qua vide Lib. V. Ad eundem verò modum loquitur noſter infrà Lib. XV. *Quorum patrimonium VValdemarus lege, quæ patriæ reos omnibus bonis damnat, adeptus.*

58. *Fabuloſæ cujuſdam opinioni credulus*] Ridiculâ planè ſuperſtitione quædam loca olim, quaſi fatalia, & mali ominis, vitabant Reges Daniæ. Talem fuiſſe *Landoram*, innuere videtur Saxo. Sic & alia quamplurima in auguſtiſſimo hoc Daniæ regno loca Regibus fatalia eſſe, & non ſinè ſummo vitæ diſcrimine ab ijs adiri poſſe, credulum vulgus hodieq; exiſtimat: ut ſunt; in Selandia, *Heddinga* oppidulum, Pons *VVera*; in mari Balthico, *Samus* inſula; & neſcio quæ non. Ità *Lincolnia* civitas ſuſpecta quondam fuit Angliæ Regibus. Gvilielmus Neubrigenſis Lib. I. Cap. XVIII. *Anno regni ſui duodecimo, cum Rex Stephanus extortâ de manibus Comitis Ceſtrenſis civitate Lincolniâ potiretur, ibidem in celebritate Natalis Dominici ſolenniter voluit coronari: vetuſtam ſuperſtitionem, quâ Reges Anglorum eandem civitatem ingredi vetabantur, laudabiliter parvipendens. Deniq; incunctanter ingreſſus, nihil ſiniſtri ominis, ſicut illa vanitas comminabatur, expertus eſt; ſed regiæ coronationis ſolennibus adimpletis, poſt dies aliquot, cum exultatione, & ſuperſtitioſæ vanitatis deriſione, egreſſus eſt.*

Pag. 252. verſ. 54. *Non tàm pudicitiâ, quàm parentelâ conſpicuam*] *Parentela* familiam, cognationem, progeniem, proſapiam, conſanguinitatem ſignificat. Jul. Capitolinus in Gordiano: *Gordianus, priusquam ad bellum proficiſceretur, duxit uxorem filiam Miſithei, doctiſſimi viri, quem cauſâ eloquentiæ dignum parentelâ ſuâ putavit.* Valerianus Cemelienſis Homiliâ I. de Bono Diſciplinæ, pag. 139. *Non ità Propheta gradum parentelæ, aut neceſſitudinem conſangvinitatis expoſuit, ut extraneos à gratiâ fraternæ dilectionis excluderet.* Cæſarius Heiſterbachcenſis Libr. I. Cap. XXXVIII. de Abbate Philippo: *Hic cum eſſet de honeſta parentelâ natus.* Petrus Chryſologus Serm. CXL. *Una puella ſic Deum in ſui pectoris capit, recipit, oblectat hoſpitio, ut pacem terris, cœlis gloriam, ſalutem perditis, vitam mortuis, terrenis cum cœleſtibus parentelam, ipſius Dei cum carne commercium, pro ipſa domus exigat penſione.* Ivo Carnotenſis Epiſt. CXXX. *Ordo autem parentelæ ſuprà ſcriptus eſt.* Dudo S. Quintini Decanus Lib. II. de Moribus & Actis Normannorum: *Parentelam diffuſæ generoſitatis veſtri Senioris, caſusq; & labores veſtros, nobis retulerunt plurimi.* Frequens etiàm vox eſt in veter. ll. Burgund. Salic. Longobard.

Pag. 254. verſ. 28. *Per eadem tempora Romanus Antiſtes*] Is fuit Eugenius III; à quo primùm indicta fuit in Palæſtinam expeditio, circà Annum Chriſti CIↃ. C. XLV. Sed mox anno ſequenti & altera adverſus Boreales populos, adhuc paganos, ab eodem Pontifice Evgenio III. indicta fuit expeditio, cujus hic meminit Saxo noſter. Otto Friſingenſis, & ipſe unus ex cruce ſignatis, ijs, qui huic expeditioni, tàm Orientali, quàm Boreali, nomina dabant ſua, diverſas pro teſſerâ militari Sanctæ Crucis imagines datas fuiſſe commemorat Lib. I. Cap. XL. *Saxones verò*, inquit, *quia quaſdam gentes, ſpurcitijs idolorum deditas, vicinas habent, ad Orientem proficiſci abnuentes, cruces itidem, eaſdem gentes bello attentaturi, aſſumpſerunt, à noſtris in hoc diſtantes, quòd non ſimpliciter veſtibus aſſutæ eſſent, ſed à rota ſubterpoſita in altum protendebantur.* Videatur doctiſſimus Purpuratorum Patrum, & Chronographus diligentiſſimus, Cæſar Baronius,

nius, Annal. Eccleſiaſt. Tom. XII. pag. 210. ad Annos Chriſti 1145. & 1146. Cæterum longè ante tempora hujus Evgenij, Vrbanus, Pontifex Romanus, Anno Domini cIↄ XCV, Concilio generali apud Clarum montem habito, expeditionem in Terram Sanctam primus edixit, moremq; hunc inſtituit, ut qui ad Hieruſolymam, de manu ac ſervitute infidelium liberandam, proficiſcerentur, veſtibus ſuis in ſignum voti, & futuræ peregrinationis, Crucis notam imprimerent. Sic etenim VVilhelmus Tyrius, Archiepiſcopus Metropolitanus, qui Hiſtoriam Belli Sacri veriſſimam & utiliſſimam conſcripſit, Lib. I. Cap. XVI. *Convenerat autem apud omnes, & id ipſum de mandato Domini Papæ injunctum fuerat, ut quotquot prædictæ viæ voto ſe obligarent, vivificæ Crucis ſalutare ſignum veſtibus imprimerent, & in humeris, illius ſibi portarent memoriam, cujus paſſionis locum viſitare propoſuerant; illum imitantes, cui ad noſtram redemptionem properanti, factus eſt principatus ejus ſuper humerum ejus.*

30. *Univerſos Chriſtianæ credulitatis hoſtes*] Chriſtianæ religionis & fidei hoſtes. *Credulitas* enim hic fidem denotat; ſicut etiàm infrà: *Exemplumq; ei corrigendæ credulitatis proponeret.* Eàdem notatione uſurpaſſe hanc vocem reperies Salvianum Maſſilienſem Lib. III. contrà Avaritiam, pag. 126. *Licet credulitatem tuam verbis velis aſſeverare, non credis.* Et infrà: *Non quæro, ut mihi credulitatem tuam ſuperioris vitæ actibus probes.* Et pag. 136. *Satis te firmum exiſtimas credulitatis habere ſubſidium.* Ità etiam apud Petrum Chryſologum, Sermone CLIX. *Sicut illi Magi, qui ſunt fidei noſtræ duces, credulitatiſq; Principes.* Et Sermone ſequenti: *Quia tunc ex Magorum fide eſt Gentium credulitas dedicata, & Judæorum notata crudelitas.* Uſus eſt eodem vocabulo Gregorius Turonenſis, de Gloriâ Confeſſorum, Cap. XXVII. de Martiali Epiſcopo: *Everſiſq; ſimulacrorum ritibus, repletâ jam credulitate Dei urbe, migravit à ſeculo.* Valerianus Cemelienſis Epiſtolâ ad Monachos: *Ut doctrinæ ordine conſtituto, cum Romanis prædicari credulitatem veſtram in toto orbe cupientes. &c.* Aliàs *Credulitas* in vitio ponitur: ut & *Credulus*, pro eo, qui facilè & citò nimis credit, proindeq;, ut eſt apud Plautum, actutum fallitur.

Pag. 256. verſ. 1. *Paterna in Canuto merita peroſus*] Quod ſcilicet Magnus Cânuti pater, Waldemari patrem Canutum interfeciſſet. Vide ſuprà Lib. XIII.

21. *Et ſalutis diſperatio*] Deſperatio ſæpè addit animos. Tacitus Lib. IV. Annalium: *His partæ victoriæ ſpes, & ſi cedant, inſignitius flagitium: illis extrema jam ſalus, & adſiſtentes pleriſque matres & conjuges, earumq; lamenta, addunt animos.* Imò ſæpe Deſperatio victoriæ cauſa fuit. Exemplo poſſunt eſſe Locrenſes, qui numero quindecim millia, & vitæ & victoriæ ſpe abjectâ, centum viginti millia Crotoniatarum in fugam conjecerunt. Qua de re locus eſt Juſtini elegantiſſimus Lib. XX. Cap. III. *Itaq; cum in aciem proceſſiſſent, & Crotonienſum centum viginti millia armatorum conſtitiſſent, Locrenſes paucitatem ſuam circumſpicientes (nam ſola quindecim millia militum habebant) omiſſa ſpe victoriæ, in deſtinatam mortem conſpirant; tantusq; ardor ex deſperatione ſingulos cepit, ut victores ſe putarent, ſi non inulti morerentur. Sed dum mori honeſte quærunt, feliciter vicerunt: nec alia cauſa victoriæ fuit, quàm quòd deſperaverunt.* Sic & olim Themiſtocles, timens, *ne interclusi hoſtes deſperationem in virtutem verterent, & iter, quod aliter non pateret, ferro patefacerent*, Xerxem occupare tranſitum maturatâ fugâ jubet. Idem Juſtinus Lib. II. Cap. III. Ità etiàm Q. Metellus, *cum in hoſtem ſuos ire periculoſo loco juberet, facientibus omnibus in procinctu teſtamenta, velut ad certam mortem eundem foret, non deterritus propoſito, quem moriturum miſerat, militem victorem recepit. Tantum effecit miſtus timori pudor, ſpesq; deſperatione quæſita.* Vell. Paterculus 2. Hinc Virgilius Æneid. 2.

Una ſalus victis, nullam ſperare ſalutem.

Ideò rectè monet Vegetius de re militari Lib. III. Cap. XXI. non ſemper hoſtes locorum anguſtijs, aut armatorum multitudine circumdandos; *quòd clauſis ex deſperatione creſcat audacia, & cum ſpei nihil eſt, ſumat arma formido. Libenter enim cupit commori, qui ſine dubio ſcit ſe moriturum.* Item Lib. IV. Cap XXV. ſvadet civibus fugiendi poteſtatem eſſe concedendam. *Neceſſitatis enim quædam virtus eſt deſperatio.* Vel ut alij legunt: *Neceſſitas quædam virtutis eſt deſperatio*, Q. Curtius Lib. V. *Ignaviam quoq; neceſſitas acuit; & ſæpè deſperatio ſpei cauſa eſt.* Apud Tacitum, Hiſtor. Lib. III. Vitellio quis autor eſt, *ut deſperatione ſaltem in audaciam accingeretur.* Quamobrem cum deſperatis pugnare ſummæ temeritatis eſt & periculi. Qui enim mori conſtituunt, illi mortem ſuam ulciſcuntur acerrimè, & apud inferos cœnaturi, plures ſecum umbras ad iſtas Plutonis epulas adducunt. Unde rectè inquit Bodinus Lib. III. de Repub. Cap. VII. *Infeliciter cum deſperatis hominibus bellum geritur, qui cum nullam, ſi vincantur, ſalutis aut præſidij ſpem habent, deſperatione victoriam ſæpiſſimè adipiſcuntur.* Et Joſephus de bello Judaico Lib. 1. Cap. 14. *Hoſtes audaciores facit victoriæ deſperatio.* Ut & Jovius Lib. 2. Hiſtoriar. *Ultima neceſſitas deſperatos in rabiem vertit; & plerumq;, qui penitus de vita deſperant, ex timidis longè pugnaciſſimos facit.* Hinc rectè Veſpaſianus in quadam pugna cum Judæis, militibus ſuis imperat, ne cum hoſtibus mortis avidis manum conſererent. *Nihil enim eſt impetuoſius deſperatis.* Joſephus Cap. 3. Quod præceptum optime inter alios novit Ageſilaus Lacedæmonius, qui cum intellexiſſet in acie, hoſtes locorum conditione

tione clauſos deſperatione acrius dimicare, ſuorum ordines laxavit, & ad evadendum viam aperuit, rurſusq; in abeuntes contraxit aciem, atq; ita ſine ſuorum ſangvine hoſtes cecidit.

Pag. 260. verſ. 37. *Saltus contulis edunt*] Hæc mens eſt autoris: Friſij ſcrobes, quibus agros ſuos cingere ſolent, ubi ità uſu venit, haſtis, longurijs, ſivè contis tranſiliunt. *Saltus edere* ſuo more dixit pro *tranſilire*: quemadmodum *dare ſaltus* Ovidius Lib. III. Metamorphos.

Doq; leves ſaltus, udæq; immittor arenæ.

Et paulo infrà:

Undiq; dant ſaltus, multâq; aſpergine rorant.

Contulus autem diminutivum à τοῦ *Contus*. Belgæ *Pols-ſtock* vocant. Hodieq; ſunt ejusmodi conti in uſu tàm Friſijs quàm Hollandis, cæterisq;, qui loca paluſtria incolunt.

Pag. 261. verſ. 53. *Fridericum Romano recenter imperio functum*] Intelligit Fridericum, ejus nominis Primum, cognomento *Ænobarbum*, ſivè *Barbaroſſam*, anteà Svevorum Ducem, qui Anno Chriſti cIↄ. C. LII. Imperator Romanus Aquisgrani coronatur: teſte Ottone Friſingenſe Lib. I. Cap. I. de geſtis ejusdem Friderici.

Pag. 262. verſ. 7. *Conradi Cæſaris*] Ejus nominis III; in cujus aula Sveno hic noſter, unà cum Friderico, poſteà Imperatore, diu educatus fuerat.

15. *Mersburgum oppidum Tevtonicæ nobilitatis frequentiâ repletum*] Illic enim tùm temporis Comitia Imperij magnâ ſolennitate peragebantur. Ad quæ Fridericus Imperator etiàm Svenonem noſtrum, ſub ſpecie quidem & prætextu veteris amicitiæ firmandæ, ſed re verâ, ut vi & minis adigeret ipſum ad imperata facienda, [quomodo eventus docuit] evocaverat. Attingit Hiſtoriam hanc non ipſe ſolum Fridericus Imperator in Epiſtola ad patruum ſuum Otthonem, Epiſcopũ Friſingenſem: ſed & duo nobiliſſimi ejus ſeculi ſcriptores, Ottho modò nominatus, & Guntherus Poëta: qui tamen, quaſi de compacto, eundem errorem omnes errant, *Svenonem* perperàm appellantes *Petrum*; *Canutum* verò *Gvidonem*, *Guvotonem*, *Gvirtonem*, & neſcio quid non; quum fortè *Cnutonem*, more iſtius ſeculi, eum vocare in animo habuerint. Verba Friderici ità habent: *Poſt primam unctionem Aquisgrani, & acceptam coronam Teutonici regni, generalem Curiam, Merſeburgk, in Pentecoſte, celebravimus: ubi Rex Danorum Petrus* [qui nobis Sveno eſt] *ad Curiam noſtram vocatus venit, & homagio ac fidelitate nobis factâ, coronam regni de manu noſtrâ accepit.* Ottho Friſingenſis rem ità commemorat Lib. II. Cap. V. de geſtis Friderici: *Erat illo tempore in regno Danorum, inter duos conſangvineos, Petrum ſcilicet, qui & Svevus,* [*Sveno*, rectius] *& Guvotonam* [*Cnutonem* dicere volebat] *de regno gravis controverſia. Quos Rex ad ſe venire præcipiens, Curiam magnam in civitate Saxoniæ Martinopoli, quæ & Merſeburg, cum multâ Principum frequentiâ habuit. Et præfati Juvenes venientes, ejus ſe mandato humiliter ſuppoſuerunt: eorumq; ad ultimum cauſa, judicio ſeu conſilio primatum, ſic deciſa fuiſſe dicitur: ut Guvoto, relictis ſibi quibusdam provincijs, regium nomen per porrectum gladium abdicaret:* [*eſt enim conſvetudo Curiæ, ut regna per gladium, provinciæ per vexillum, à Principe tradantur, vel recipiantur*] *Petrus verò, accepto ab ipſius manu regno, fidelitate & hominio ei obligaretur. Ità corona regni per manum Principis ſibi impoſitâ, in die ſanctæ Pentecoſtes, ipſe coronatus, gladium Regis ſub corona incedentis ipſe portavit. Gvaldemarus etiam, qui ejusdem ſangvinis particeps fuit, Ducatum quendam Daniæ accepit.* Ad eundem modum Guntherus, inſignis iſto ævo Poëta, qui vitam & res geſtas Friderici Barbaroſſæ, luculento Poëmatio deſcripſit, Lib. I. Ligurini ſui, totum hoc negotium exponit:

Poſteà Saxoniæ fines ingreſſus, ad illam,
Quam Martinopolim vocat incola Teutonus, urbem,
Concilium Procerum, toto de corpore regni
Convocat: ut digno celebretur Curia cœtu,
Tempore ſolenni, quo Spiritus almus ab alto
Cum ſonitu veniens in pectora ſancta piorum
Ignea diſtinctis effudit lumina lingvis.
Huc etiam geminos, Petrum ſimul atq; Gvidonem,
Danorum proceres, quos inter ſangvine junctos
Moverat ejusdem regni diſſenſio litem,
Evocat, ac tali cauſam ratione diremptam
Terminat, ut quædam provincia tota Gvidoni
Cederet, at regnum cum nomine Petrus haberet.
Ergò ubi vexillo partem, quam diximus, ille,
Hic autem gladio regnum ſuſcepit ab ipſo.
[Hunc etenim longè ſervatum tempore morem
Curia noſtra tenet] poſito diademate Petrus
Regali dextrâ tulit alti Principis enſem,
Præceſſitq; ſacram brevius diadema coronam.

Pag. 263. verſ. 45. *Nicolaus urbis Romæ Cardinalis*] De Nicolao hocce Cardinale, qui natione Anglicus, & Albanenſis Epiſcopus fuit, operæ pretium eſt conſulere Gvilielmum Nevbrigenſem, Lib. II. Cap. VI. ubi totam ejus à puero vitam luculenter deſcribit, & inter alia, de Legatione iſta Danica pariter ac Norvagica, hæc ſubjungit verba: *Non multò poſt, ſumptis induſtriæ ejus experimentis, ad gentes ferociſſimas Dacorum & Norrigorum, cum plenitudine poteſtatis, direxit Legatum.*

47. *Maximi Pontificatus titulis inſignivit*] Snoro Sturlæſonius circà Annum Chriſti cIↄ. C. LIII. Norvagiam Archiepiſcopum accepiſſe teſtatur, in Hiſtoria trium fratrum ſimul imperantium, Sigurdi, Ingonis, & Øiſteni, his verbis: *Per eadem tempora, diſſenſione quâdam inter Reges coortâ, in Norvagiam appulit Nicolaus, Urbis Romæ Cardinalis, Legatus Pontificius, qui primum in*

Norve-

Norvegiæ Archipiſcopatum erexit, Nidroſiâ ſede Archiepiſcopali, ſive Metropolitanâ, conſtitutâ. Primusq́; ab ipſo conſecratus eſt Archiepiſcopus Jonas Byrgeri filius, anteà Epiſcopus Stavangrienſis. Meminit etiàm hujus legationis Baronius ad Annum Chriſti cIↄ. C. LIV. *Proceſſu verò modici temporis, Eugenius III, Pontifex Romanus, cognitâ ipſius honeſtate, & prudentiâ, de latere ſuo eum ad partes Norvegiæ Legatum Sedis Apoſtolicæ deſtinavit, quatenus verbum vitæ in ipſa provincia prædicaret, & ad faciendum omnipotenti Deo animarum lucrum ſtuderet. Ipſe verò tanquàm miniſter Chriſti, & fidelis ac prudens diſpenſator myſteriorum Dei, gentem illam barbaram ac rudem, in lege Chriſtiana diligenter inſtruxit, & eccleſiaſticis eruditionibus informavit.*

Pag. 264. verſ. 4. *Svetici Sacerdotij inſigne*] Fortè *Pallium Epiſcopale* ut vocant, intelligit, quo inveſtiri ſolebant tùm temporis novi Epiſcopi, ſed magnis impenſis redemptum.

10. *Decedente Evgenio Maximus Pontifex ſurrogatus eſt.*] Evgenio III, Pontifici Romano, defunćto, proximè ſucceſſit Anaſtaſius. Anaſtaſio, quum anni unius Pontifex fuiſſet, ſucceſſit hic Nicolaus, poſteà dićtus Adrianus. Gvilielmus Neubrigenſis loco dićto: *Evolutis diebus non multis, Anaſtaſio, qui Evgenio ſucceſſerat, decedente, omnium in eum votis concurrentibus, Romanæ Urbis Pontificatum ſuſcepit, factus ex Nicolao Adrianus.* Videatur etiàm Baronius ad Ann. Chriſti cIↄ. C. LIV. & LV.

17. *Militiæ negotium ingens, fructus exiguos fore*] Idipſum reſponſi loco Legati Vexoris, Regis Ægyptij, quondam à Scythis retulerunt, ut eſt apud Juſtinum Lib. II. Cum etenim is bellum adverſus Scythas moliretur, miſſis prius legatis, qui hoſtibus parendi legem dicerent, Scythæ jam antea de adventu Regis à finitimis certiores făcti, legatis reſpondent: *Miramur tàm opulenti populi ducem ſtolidè adverſus inopes occupaſſe bellum, quod magis domi fuerit illi timendum; quòd belli certamen anceps, præmia victoriæ nulla, damna manifeſta ſint.* Sic Joſephus Devonius Lib. VI. de bello Trojano:

—— Bellum pendit, quòd cauſa pudori,
Congreſſus damnis, & commoda nulla triumphis.

Huc pertinet quoq; πολυθρύλητον illud Auguſti Cæſaris, quo minima commoda non minimo ſećtantes diſcrimine ſimiles ajebat eſſe aureo hamo piſcantibus, cujus abrupti damnum nulla captura penſare poſſet.

Pag. 265. verſ. 7. *Cæſis nemoribus, truncarum arborum coagmentis*] Arboream illam ſtruem, quâ agreſtes, hoſtium irruptionem metuentes, faucium anguſtias præcludere ſolent, Latini unico vocabulo *Concædem* appellarunt. Tacitus I. Annal. *Caſtra in limite locat, frontem ac tergum vallo; latera concædibus munitus.* Vegetius Libro III. Cap. XXII. *Et rurſus pòſt ſe præciſis arboribus vias claudunt, quas concædes vocant.* Ammianus Marcellinus pag. 110. *Celſarum arborum obſiſtente concæde, ire protinus vetabatur.* Et Lib. XV. *Concæde arborum denſâ undique ſemitis clauſis.* Qui & ibidem talem concædem paucis deſcribit: *Iisdem diebus, exercituum adventu perterriti Barbari, qui domicilia fixère cis Rhenum, partim difficiles vias, & ſuapte naturâ clivoſas & incommeabiles, clauſere ſolerter, arboribus immenſi roboris cæſis.* Et Lib. XVII. *Ilicibus inciſis, & fraxinis, roboreq́; objecto magno, ſemitas invenere conſtratas.* Paulus Warnefridus Hiſtor. Longobard. Lib. III. Cap. IV. *Conciſas* dixit: *Factis etiam conciſis per devia ſilvarum.* Noſtrates Braader dicunt: at hugge Braader vdi Veyen.

Pag. 268. verſ. 40. *Henrici Ducis*] Hic ille eſt Henricus, Saxoniæ Dux, cognomento *Leo*; qui poſteà à Friderico I. Imperatore proſcriptus, & in exilium pulſus. Videatur Helmoldus.

Pag. 269. verſ. 1. *Ad ſocerum*] Videlicet Conradum, cognomento Pium, Marchionem Misniæ, cujus filiam Adelheidam Sveno duxerat; ſicuti paulo anteà tradidit Saxo.

Pag. 270. verſ. 33. *Concubinarij filij*] *Filius concubinarius* is fortè erit, quem ex concubina ſuſceperat. Vox admodùm rara.

Pag. 271. verſ. 27. *Saxonum Satrapæ Henrico*] Meminit quoq; rei geſtæ Helmoldus, Chron. Sclavor. cujus verba apponenda putavi, quæ ità habent: *Ducem Henricum Leonem Curiâ redeuntem adierunt Principes Saxoniæ, interpellantes, ut fieret Svein auxilio, & reduceret eum in regnum ſuum. Promiſitq́; Duci Svein pecuniam immenſam. Collectâ ergò maximâ militiâ, Dux noſter, hiemali tempore, reduxit Svein in Daniam, & ſtatim apertæ ſunt ei civitates Sleſwib & Ripa. Non tamen ultra proſperari poterant in negotio.*

Pag. 272. verſ. 15. *Hesbernus ſolus*] Fuit Hesbernus ille, Schjalmonis Candidi ex filio Aſcero Rógh nepos, poſt dićtus Snare/ ex hujus itineris inopina celeritate. Snar etenim Danis *celerem* ſignificat.

Pag. 274. verſ. 44. *Ringſtadio ſuſceptum expertus*] Anteà hic legendum patavi, *ſuſceptum exſpatiatus*, pro, ad ſuſcipiendum. Verùm tolerari poteſt prior lećtio. Etenim ſenſus eſt: Cognito Svenonem Ringſtadium perveniſſe: cum Canutus fando conperiſſet Svenonem è Lalandia Ringſtadium appuliſſe. *Suſcipi Ringſtadio*; quemadmodùm Actor. III. v. 21. de Chriſto dicitur; *Oportet Chriſtum cœlo ſuſcipi, ſivè capi:* ὃν δεῖ οὐρανὸν δέξασθαι: ſed non tanquàm loco alicui affixum: quod abſit cogitare, nedùm dicere. Chriſtus enim Deus & homo tàm ſecundùm humanam, quàm divinam naturam, eſt ubiq;.

Pag. 275. verſ. 15. *Infantilibus blandimentis jocatum*] Juſtinum ſuum, ut anteà ſæpius, hoc loco

loco quoq; expreſſit Saxo. Sic etenim ille Lib. XVII. *Ibi eum, ſeu miſericordiâ fortunæ ejus, ſeu infantilibus blandimentis inductus Rex, diu protexit.*

18. *Minutioribus poculis*] In eandem ferè ſententiam Macrobius Lib. 2. Saturnal. Cap. I. *Hic ubi modeſtus edendi modus ceſſare fecit caſtimoniam ferculorum, & convivialis lætitia minuſculis poculis oriebatur.*

22. *Tabulato non ſuppetente*] Quum ad manum non eſſet Abacus, ſeu Alveolus luſorius. Id enim hoc loco ſignificat *Tabulatum*: quod alijs optimæ notæ ſcriptoribus *Tabula* dicitur. Hinc *Tabula alearis* Tertulliano de Carne Chriſti: *Tabella alearis* Cœlio Anreliano Lib. II. Tard. Paſſion. Cap. I. *Tabula aleatoria* Feſto. *Tabulæ luſus* Ambroſio Sermone XXXIII & Proſpero de gloria Sanctorum. *Ad tabulam ludere* P. Diacono Lib. I. Cap. XX. Videatur Sidonius Apollinaris Lib. I. Epiſt. II. Iſidorus Origin. Libr. XVIII. Cap. LX. Concilij Elibertini Canon. LXXIX. Lucanus in Panegyrico ad Piſonem. Græcis eâdem notione Τάϐλα, vel ut alij legunt, Ταύλη, Tabula eſt, in quâ luditur teſſeris. Corona Pretioſa: Ταύλη, ταυλίον. *Fritillus.* Ital. *Tavolier.* Gall. *Tablier.* Quod convenit cum Danico noſtro Tawl/quod etiàm pro alveolo luſorio ſumitur. Hinc totiens in antiquis Cantilenis occurrit: Hand kaſte Tærning i forgylten Tawl: pro quo hodiè Bretſpil dicimus. Alioquin *Tabulatum* pro tabulâ quâcunque uſurpavit Valerianus Cemelienſis Homilia XX. *Requiramus cujus ſit vitium, quòd tenui tabulato hominis vita committitur, & dubijs caſibus incerta tentantur.*

27. *Poſt ærumnas malorum meminiſſe*] Cicero Epiſt. XII. Lib. V. ad Familiar. *Habet præteriti doloris ſecura recordatio delectationem.* Seneca Tragicus Hercule Furente:

——— *Quod fuit durum pati,*
Meminiſſe dulce eſt. ———

Autor incertus de Moribus, Libro I. Epigram. Veterum:

Aſpera perpeſſu fiunt jucunda relatu.

Evripides: Ἀλλ᾽ ἡδὺ τὸν σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων.

Svave eſt è periculis liberato malorum meminiſſe.

Ità & Æneas ſuos ad patientiam hortatur Lib. I. Æneid.

——— *Forſan & hæc olim meminiſſe juvabit.*

42. *A ſubornatis ferrum diſtringitur*] Helmoldus tragicam hanc ſcenam, & cœnam verè Thyeſtéam; [cui quodammodo comparari poterit convivium illud, quod olim Abſalon in fratris ſui Amnonis perniciem inſtruxit, de quo legere eſt Reg. II. Cap. XIII. v. 27, 28, & ſequent.] hunc in modum exponit: *Poſt hæc Canutus & Voldemarus fecerunt convivium maximum in Selande, in civitate, quæ dicitur Roſchilde, & invitaverunt cognatum ſuum Svein, ut exhiberent ei honorem, & recreationem, & conſolarentur eum ſuper omnibus malis, quæ irrogaverunt ei in die hoſtis & belli. At ille pro ingenitâ ſibi crudelitate, ubi convivio aſſedit, & vidit reges convivas impavidos, & omni ſuſpicione vacuos, cœpit rimari aptum inſidijs locum. Tertiâ ergò die convivij, cum jam tenebræ noctis adeſſent, annuente Svein, allati ſunt gladij, & inſilientes regibus incautis, Canutum repentè confodiunt. At ubi percuſſor libravit ictum in caput Valdemari, ille fortius exiliens lumen excuſſit, & ſalvante Deo, in tenebris elapſus eſt, uno tantùm vulnere ſaucius.*

Pag. 277. verſ. 19. *Internitentium fulminum ictibus micans*] Eucherius Epiſtola de laude Eremi: *Expavit hinc micantia expreſſis ignibus fulgura, & tonitrua crebris fragoribus, mixto buccinarum clangore, reboantia.*

Pag. 279. verſ. 23. *Ferrugineis ſuccinctâ tunicis*] Per *ferrugineas tunicas* hic intelligit Saxo vel ferreas loricas, vel etiàm tunicas pullas, & ferruginei coloris, ut & horrorem incuterent, & ſimul ferreas loricas mentirentur. Id quod verba indicant mox ſequentia: *Quam Svenonici ob eximiam ferri ſimilitudinem vario loricarum genere excultam rati, in eam cohortem exercitus ſui cunctum diſtrinxerunt.*

Pag. 283. verſ. 3. *Sacrificia deindè legitimis verbis confecta*] *Sacrificia* Saxonem dixiſſe pro *Sacramentis*, more loquendi iſto ævo uſitato, nullum eſt dubium: quo ſcilicet, Sacroſanctum illud Corporis & Sangvinis Chriſti myſterium, *Sacrificium pro vivis & mortuis eſſe*, ſtatuerunt.

Pag. 289. verſ. 11. *Scuta pulſare cœperunt*] Antiquiſſimus hic mos militaris, quo milites ad terrorem hoſtibus incutiendum, clypeos gladijs, vel haſtis percutiebant, & armis inter ſe colliſis, ingentem excitabant tumultum. Tacitus Lib. II. Hiſtoriar. *Ingerunt deſuper Othoniani pila, librato magis & certo ictu, adverſus temerè ſubeuntes cohortes Germanorum, cantu truci, & more patrio nudis corporibus, ſuper humeros ſcuta quatientium.* Livius Lib. 21. de Gallis: *Galli occurſant in ripam cum varijs ululatibus, cantuq; moris ſui, quatientes ſcuta ſuper capita, vibranteſq; dextris tela.* Idem Lib. XXXVIII. de ijſdem loquens Gallis: *Procera corpora, promiſſæ & rutilatæ comæ, vaſta ſcuta, prælongi gladij; ad hoc cantus ineuntium prælium, & ululatus, & tripudia, & quatientium ſcuta, in patrium quendam morem, horrendus armorum crepitus, omnia de induſtria compoſita ad terrorem.* Diodorus Siculus Lib. II. Clypeos haſtis percutere iræ ſignum fuiſſe uſurpatum Ægyptijs docet. Q. Curtius Lib. X. *Sequitur phalanx haſtis clypeos quatiens.* Ammianus Marcellinus Lib. XIV. *Quibus occurrere benè pertinax miles explicatis ordinibus parans, haſtiſq; feriens ſcuta: qui habitus iram pugnantium concitat, & proximo jam geſtu terret.* Idem Libro XV. *Militares omnes horrendo ſtrepitu ſcuta genibus illidentes,*

quod

quod eſt proſperitatis plenum indicium. Nam contrà, cum haſtis clypei feriuntur, iræ documentum & terroris. Libro XVI. *Ardoremq; pugnandi, haſtis illidendo ſcuta, monſtrantes.* Lib. XXI. *Unanimi conſenſu, voces horrendas, immani ſcutorum fragore, edentes.* Lib. XXXI *Horrendo fragore, ſonantibus armis, pulſuq; minaci ſcutorum, territi barbari.* A

Pag. 290. verſ. 10. *Superati ſinè prælio barbari*] *Barbaros* Saxo hic vocat Sclavos, ſicut & ipſos Germanos, alibi paſſim: modo ſcilicet loquendi B ſuo ſeculo uſitato, non contemptu. Ità Romani vocarunt omnes extrà limites Imperij ſui, Græcis exceptis: à quibus tamen ipſi viciſſim audierunt *Barbari.* Cato apud Plinium Lib. XXIX. Cap. I. *Nos quoq;* [puta Romanos] *Græci Barbaros dictitant.* Et Pyrrhus Romanam conſpicatus aciem: *Ordo hic,* inquit, *Barbarorum, non eſt barbarus.* Plutarchus in Pyrrho. Ægyptios item omnes, qui aliâ, quàm ipſi, linguâ utantur, appellare Barbaros, annotavit Herodotus C Lib. II. Ità D. Paulus Apoſtolus ad Corinth. I. Cap. XIV. commate XI. *Si neſciero virtutem vocis, ero ei, cui loquor, barbarus; & qui loquitur, mihi barbarus.* Joh. Gvilielmus Stukius in Periplum maris Erythræi pap. 7. *Vox Barbari,* inquit, *& generatim uſurpatur, & ſpeciatim. Generatim enim quemvis rudem & imperitum abſurdâ & inconditâ voce linguâq; utentem; item alienum & extraneum deniq; Græcis eum, qui non eſt Græcus; Latinis eum, qui non eſt Latinus, ſignifi-* D *cat. Speciatim idem vocabulum certis quibusdam populis, locis, atq; regionibus applicatur.* Sic autem & alios medij juxtà ac poſterioris ævi ſcriptores locutos comperimus. Ecchehardus Junior, Monachus S. Galli, qui extat inter rerum Alamannicarum ſcriptores Melchioris Goldaſti, Cap. III. eo utitur ſenſu: *Barbaricè clamans,* inquit, hoc eſt, Alamannice: quomodo rectè exponit Optimus Goldaſtus in Notis, pag. 287. *Barbari* etenim Alamanni, ſivè Germani, κατ' E ἐξοχὴν. Walafridus in Vita Galli, Prologo Lib. I. *Priori nomine nos appellant circumſcriptæ gentes, quæ Latinum habent ſermonem: ſequenti nos uſus nuncupat Barbarorum.* Et Cap. VI. de B. Gallo: *Non ſolùm Latinæ, ſed etiàm barbaricæ locutionis cognitionem non parvam habuit,* id eſt, Alamannicæ linguæ. Et Cap. XXV. *Ad utilitatem barbarorum benè prolata interpretando transfunderet,* hoc eſt, Alamannorum. Paderbornenſis Monachus Annalium de geſtis Caroli Magni Lib. I. F

——————— *quod barbara lingua*
Nominat Eresburg.

Et eodem libro:

Nomen Heriſtalli dederat cui barbara lingua.

Sidonius Apollinaris Lib. IV. Ep. XVI. ad Arvogaſtum: *Sic Barbarorum familiaris, ut tamen neſcius barbariſmorum.* Videndus doctiſſimus Savaro in Notis, & Commentarius Goldaſti ad Einhardum. Quare non eſt, quod tantopere ſugillet Saxonem noſtrum Henricus Meibomius, cætera Vir doctus, qui Apologiæ ſuæ pro Othone IV. Imperatore, pag. 103. planè ipſe neſcit, quam infamiæ notam tàm divino ſcriptori noſtro inurat, quod Germanos alicubi *Barbaros* vocaverit: cum is uſus vocabuli ætate Saxonis fuerit; nec deſint autores, quibus nitatur. Eandem planè litem bonis ſcriptoribus intenderat olim Irenicus Lib. II. Exegeſeos Cap. XXXIV. *Itanè,* inquit, *Germani ſunt barbari?* Sed nervosè reſpondet Vir ſubacti judicij, Fridericus Tilemannus, Diſcurſus Philologici, pag. 253. quem Hiſtoriarum Studioſi nocturnâ diurnâq; manu verſare debent: *Barbari dicuntur à plurimis Germani, & à Bonfinio Decad. IV. Lib. V. Quod Irenico durum videri non debet; cum æquivocum ſit vocabulum, & ſemper referendum ad Autorem, cui omnes barbari ſunt, qui non eandem, ſed penitus incognitam autori Dialectum eloquuntur, teſte Apoſtolo in I. ad Corinth. XIV. Cap. v. XI. Atq; illo ſenſu Italia Plauto in Prologo Trinummi vocatur* Barbaria. *Et Hebræi Ægyptios, gentem humaniſſimam, ſinè contumeliâ* [*nec enim mores, ſed linguam attendebant*] *Barbaros appellant: ut in principio Pſalmi CXIV. Rabbi David Kimhi annotavit: veluti & Hebræos à Græcis ſcriptoribus barbaros dici notiſſimum eſt.*

Pag. 291. verſ. 18. *Merſi lapidis exemplo perituros*] Haud diſſimili ritu Romani olim in feriendis fœderibus uti ſolebant. Polybius in commemoratione fœderis inter Carthaginenſes & Romanos icti ſic ſcribit: *Romani Jovem lapidem, ſecundum vetuſtiſſimum ritum, ac per Martem jurarunt.* Ritus verò jurandi per Jovem lapidem, fuit hujusmodi: Fecialis ſumpto in manibus lapide, poſtquàm de fædere inter patres convenerat, hæc verba dixit: *Si rectè, ac ſine dolo malo hoc fœdus, atq; hoc jusjurandum facio, dij mihi cuncta felicia præſtent. Sin aliter aut ago, aut cogito, cæteris omnibus ſalvis, in proprijs legibus, in proprijs laribus, in proprijs templis, in proprijs ſepulcris, ſolus ego peream, ut hic lapis è manibus meis decidet.* Nec plura locutus, manu lapidem dejiciebat. Sic etiàm Feſtus: Lapidem ſilicem tenebant juraturi per Jovem, hæc verba dicentes: *Si ſciens fallo, tùm me Dieſpiter, ſalvâ urbe arceq;, bonis ejiciat, ut ego hunc lapidem.*

26. *Circà tria tempora maximè cogitationem expendit*] In hanc ſententiam Seneca alicubi: *Si prudens eſt animus tuus, tribus temporibus diſpenſetur: præſentia ordina, futura provide, præterita recordare. Nam qui nihil de præterito cogitat, perdet vitam; qui nihil de futuro præmeditatur, in omnia incautus incidit.*

Pag. 292. verſ. 3. *Saxoniæ Satrapam*] Henricum Leonem: quem Sveno anteà ad partes vocaverat, deq; ſocietate belli gerendi ſollicitaverat.

7. *Navigio Draconem ſimulante*] Navigio, quod inſtar Draconis tortuoſas habebat proras;

proras; quomodo Lib. VIII. loquitur Saxo de navigio Thririkari cujusdam, qui Ringonis caſtra ſequebatur: vel quod inſigne Draconis habebat, & ut Nonnus alicubi loquitur, *ἀντίτυπον μίμημα Δρακοντείοιο προσώπου*. Naves etenim antiquitus nomina ſortiri ſolebant vel à forma, vel ab inſignibus: quod hodieq; eſt uſitatiſſimum apud omnes gentes & nationes. A forma *Priſtis* dicta navis quædam fuit. Nonius Marcellus de genere navium Cap. XIII. *Priſtis navigij genus, à formâ Priſtium marinarum, quæ longi corporis ſunt, ſed anguſti.* Inſignia fuêre vel imagines deorum, ſub quorum eſſent tutelâ: vel animalium, ut centauri, draconis, chimæræ, tigridis, arietis, tauri, leonis, & cæterorum. Deorum verò nomina vel erant inſcripta & picta navibus, vel eorum ſimulachra in puppe poſita. Virgil. Lib. V. & X. Æneidos. Silius Italicus Lib. IV. & XIV. Actor. Apoſtol. Cap. ult. verſ. XI. Lazarus Bayſius de re navali pag. 40.

Pag. 294. vers. 17. *Per patrem vos*] Solennis hæc clauſula eſt Orationum, quas habuiſſe ad exercitum ſuum Imperatores ac Duces conſtat. Sic in Oratione Darij, quâ Satrapas ſuos ad extremum prælium adhortatur, apud Curtium Lib. V. *Per ego vos decora majorum, qui totius Orientis regna memorabili cum laude tenuerunt: per illos viros, quibus ſtipendium Macedonia quondam tulit: per tot navium claſſes in Græciam miſſas: per tot Regum trophæa oro & obteſtor, ut nobilitate veſtrâ gentisq; dignos ſpiritus capiatis.* Utitur etiam Dido apud Virgilium Æneidos Lib. 4. ſed orandi tantum cauſa:

— Per ego has lacrymas, dextramq; tuam te,
Per connubia noſtra, per incœptos Hymenæos
Oro. ——————

Plura exempla brevitatis causâ recenſere ſuperſedeo.

Pag. 297. verſ. 18. *Gallia Alexandro obtentui fuit, Germania, autore Cæſare, Octaviani partibus obſecuta eſt*] Hoc XX. Schisma fuit, quod ortum eſt ob inveſtituras: & accidit tempore Imperatoris Friderici Barbaroſſæ, & duravit annis XVII. Hiſtoriam verò hujus Schismatis à Johanne Majerio Belga olim deſcriptam, hoc loco, in gratiam curioſi Lectoris, inſerendam duxi; quæ ſic habet. Anno Domini M. C. LIX. ortum eſt Schisma inter Papam Alexandrum III. Senenſem, electum ſuffragijs XXIII. Cardinalium, & Octavianum Romanum, quem tres tantum Cardinales creârant, & Victorem appellârant. Alexander ità electus in bona exiſtimatione ac opinione apud omnes ſe eſſe ratus, Imperatorem Barbaroſſam, qui tunc Cremonam in Lombardia oppugnabat, nuntio ad ipſum miſſo orabat, ut ſchisma hoc tollere vellet. Imperator Fridericus itaq; juſſit, ut ambo Papæ, quò melius cauſam diſſenſionis cognoſcere

A poſſet, Paviam venirent, eò & ſe venturum eſſe. Alexander verò venire recuſavit. Quare Imperator commotus, Concilium Paviæ ad Ticinum indixit: ad quod Octavianus venit, & Papa Alexandro, ipſius competitore, indignante, confirmatus eſt. Offenſus itaq; Alexander III. Imperatorem Fridericum Barbaroſſam excommunicat. Imperator verò intereà patrimonium S. Petri occupat. Coactus ſic fuit Alexander in Galliam aufugere, & auxilium Regis implo-
B rare. Factum hoc eſt tempore Philippi Auguſti, ſub quo celebravit Concilium III. Claromontanum in Avernia. Quo Concilio Alexander III. Imperatorem & Antipapam Octavianum, Victorem appellatum, excommunicavit. Intereà Imperator occupat Mediolanum & Dertonam; nam adverſus ipſum rebellârant. Poſtea legationem ad Regem Philippum Auguſtum mittit, an Schisma tolli poſſet. Locus igitur Concilij, ubi Principes convenire de-
C berent, nominatur Divio, ad fines Burgundiæ. Nam Imperator Fridericus Burgundiam nomine dotis tenebat. Venit itaq; comitatus Rege Bohemiæ & Scotiæ, adducens Antipapam Victorem, & milites ſtrenuos multos. Alexander autem III. locum ſuſpectum habens, venire recuſabat, dicens, quod liber aditus ei non pateret, & quod non eſſet locus Concilij, qui non ſuâ autoritate aſſignatus eſſet. Cogebatq; aliud Concilium apud Turonenſes. Imperator ſuprà
D modum commotus, quod etiàm minis prolatis non diſſimulabat, in Germaniam revertebatur. Et mortuo Antipapa Victore, creavit tres alios Antipapas. Alexandrum verò ità premebat, ut habitu mutato Venetias profugere coactus fuerit. Tandem reconciliationes admittebantur. Et quoniam intereà Hieroſolyma, à Turcis & Sarracenis, erepta Chriſtianis eſſet, Imperator in Turcas bellum aſperum movit, omnibusq; præliis victor evaſit, ad mor-
E tem usq; ſuam, quæ fuit indigna tanto Imperatore. Nam cum frigida lavaret, in flumine quodam ſubmerſus eſt. Exercitus ejus hoc caſu deſolatus & diſſipatus Chriſtianos in magno diſcrimine reliquit. Hactenus Majerius. De eodem Schismate videatur Illuſtris Cardinalis Baronius ad Annum Chriſti M. C. LIX. & ſeq. Item doctiſſima Epiſtola Arnulphi Lexovienſis ad Epiſcopos Angliæ, quæ extat pag. 28. & deinceps: ſicut & illa, quæ præcedit ad Arnul-
F phum ipſum.

Pag. 298. verſ. 32. *Reges de rerum ſummâ certantes*] Nempè Svenonem, Canutum, & Waldemarum; qui cum de imperio inteſtina & civilia bella gererent, conjunctis viribus vim hoſtilem propulſare nequaquam animum induxiſſent: ideoq; eos bello laceſſere haud difficile fuiſſet.

Pag. 299 verſ. 1. *Urbem in ſolido Lethricæ paludis*] Hanc *Siöburgum* fuiſſe autumant nonnulli.

Ante-

48. *Antequam Maguntiæ Pontifex creatus* A *eſſet*] Chriſtianus ille, cujus hic mentionem facit Saxo, Friderici Barbaroſſæ, Imperatoris Romani, Cancellarius fuit: à quo etiam in Conradi, Archiepiſcopi Moguntini, abſentis & dejecti, locum ſuffectus Anno Chriſti cIↄ. C. LXIV. Luculentum ejuſdem elogium ex Libro MS. depromit Nicolaus Serrarius Lib. V. Rerum Maguntinarum, pag. 823. *Fuit Chriſtianus diverſis naturæ dotibus ad miraculum usq; conſpicuus; facundus, illuſtris, largus, magnanimus: Latinâ, Græcâ,* B *Italicâ, Belgicâ linguâ, ut ſuâ, utebatur; divinarum ſcripturarum non ignarus. Uſus eſt ejus operâ plurimùm Imperator in legationibus obeundis, in bellis verò maximè.* Vide ibidem plura, quæ hic recenſere longum nimis foret & Lectori tædioſum.

50. *Regis conniventiam aſſecutus*] *Conniventia* hoc loco *conſenſum* ſignificat: quomodo etiam loquitur Arnulphus Lexovienſis Epiſtola ad Epiſcopos Angliæ: *Donec iſte noſter eccleſiam regni ſui conſuluiſſe poſſet, & quod mente* C *concepit, aſſenſus veſtri conniventia confirmaſſet.*

Pag. 300. verſ. 21. *Luminibus orbatus, ſed ingenij ſagacitate perſpicuus*] Non poſſum mihi temperare, quin hoc loco admirandam Naturæ compenſationem ſummis efferam laudibus; quæ velut fidelis mater, quod in aliquibus ſenſibus adimit, in alijs reſtituit. Id quod olim accidit Didymo Alexandrino, qui quum luminibus orbatus eſſet, unà cum pijs precibus, indefeſſum laborem, ac juges continuatasq; vigilias, non D ad legendum, ſed ad audiendum adhibuit, ut quod alijs viſus, hoc illi conferret auditus: eâque diligentiâ, docente Deo, in tantam divinarum humanarumq; rerum eruditionem & ſcientiam venit, ut Scholæ Eccleſiaſticæ doctor extiterit: de quo ſcribit Ruffinus Hiſtor. Eccleſiaſt. Lib. II. Cap. VII. Huc referri poſſunt duo memorabilia exempla, quæ Philippus Camerarius, inſignis Hiſtoricus, recenſet Centuriâ prima Operarum Subciſivarum, Cap. E XXXVII. Notum eſt, inquit, fuiſſe majorum noſtrorum tempore Joannem Ferdinandum, natum in Flandria, patre Hiſpano, cœcum, & præterea inopem. Quas tamen ambas difficultates admodum contrarias hominibus doctis, ità ſuperavit, ut non ſolum Poëta & Philoſophus inſignis evaſerit, ſed & tàm eximius Muſicus, ut cùm maximâ audientium delectatione, varia genera Muſica tractaret, atq; inſuper cantilenas aliquot vocum artificioſiſſimas me- F moriter componeret. Hunc tamen longè ſuperavit Nicaſius de Werba Mechliniæ natus. Qui licet ab anno tertio ætatis ſuæ oculis captus, & ob id etiam elementorum literarum penitus ignarus fuiſſet: tamen nihilominus in omni doctrina divina & humana adeò profecit, ut admirationi omnibus eſſet, & cum Lovanij gradum Magiſterij accepiſſet, Scholis aliquamdiu Mechliniæ cum laude præeſſet, & Lovanij aliquantò poſt licentiam in Theologia conſecutus, quamvis cœcus, Evangelium tamen publicè docuerit. Quin & poſt hæc gradum Doctoris utriusque Juris in Academia Colonienſi quum accepiſſet, in gymnaſio publicè ibidem Jura cum ſtupore omnium docuit, atq; libros utriusq; Juris, quos nunquam viderat & legerat, memoriter recitavit, donec Coloniæ moreretur Anno Chriſti cIↄ. CCCC. XCII.

40. *Pontificalis ordinis inſigne*] Rectè & verè Pontificalis dignitatis inſigne vocat *Annulum* Saxo. Poſteaquam etenim Adrianus, Pontifex Romanus, Carolo Magno inveſtituram Epiſcoporum conceſſiſſet; mos ille tenuit, ut Imperatores Romani, præter alia Inveſtituræ ſacerdotalis ſolemnia, etiam per *Annulum & Baculum*, Epiſcopatus, Abbatias, aliaq; beneficia Eccleſiaſtica, conferrent. Canon IX. Concilij Aquisgranenſis, Tomo III. Conciliorum. *Sacerdoti, dum conſecratur, datur Baculus, ut ejus judicio ſubditam plebem vel regat, vel corrigat, vel infirmitates infirmorum ſuſtineat. Datur & annulus propter ſignum Pontificalis honoris, vel ſignaculum ſecretorum.* Quare etiàm, ſi quando uſu veniebat, ut propter delictum aliquod è gradu dejicerentur, tunc Annulum hunc, quo erant, inveſtiti, deponere cogebantur. Sed ſi dejectus à gradu innocens reperiebatur, eundem annulum ab Epiſcopo coràm altari recipiebat. Videatur eruditiſſimus Tractatus eminentiſſimi Philologi, Johannis Kirchmanni, Amici mei non è multis, de Annulis, Cap. XX. Sed & ille mos ritusq; invaluit, [quem Kirchmannus meus plane prætermiſit] ut mortuo alicubi Epiſcopo, aut Abbate, ejuſdem Collegij, aut civitatis, principes ac primores, annulum & virgam paſtoralem defuncti, ad aulam Imperatoris tranſmitterent, qui poſteà ſacra illa inſignia, cuicunque vellet, conferret. Tangit hunc morem Andreas Abbas, poſteà Bambergenſis Epiſcopus, de Vita S. Othonis Lib. 2. Cap. V. & VI. *Nec multò poſt annulus & virga paſtoralis Bremenſis Epiſcopi ad curtem Regiam perlata eſt. Hoc ſiquidem tempore Eccleſia liberam electionem non habebat, ſicut poſteà ſub Henrico V, mediante piæ memoriæ Caliſto Papa, actum eſt: ſed cum quilibet Antiſtes viam univerſæ carnis ingreſſus fuiſſet, mox capitanei civitatis illius, annulum & virgam paſtoralem ad Palatium tranſmittebant; ſicq; regia autoritas, communicato cum Aulicis conſilio, orbatæ plebi idoneum conſtituebat Præſulem. Itaq; cum, ut diximus, virga Paſtoralis & annulus Epiſcopi Bremenſis Imperatori offerretur: mox ille accerſito unicè dilecto ſibi Othone, munera hæc ei conſervanda tradidit. Poſt paucos verò dies, rurſum annulus & virga paſtoralis Ruperti Babebergenſis Epiſcopi Domino Imperatori tranſmiſſa eſt.*

46. *Concilij nomine contractos fuiſſe*] Concilium hoc Paviæ celebratum eſt. Quum etenim Imperator Fridericus juſſiſſet, ut ambo Papæ, quò melius cauſam diſſenſionis cogno-

ſcere poſſet, Paviam venirent, Alexander verò A venire recuſaſſet: Imperator commotus, Concilium Paviæ ad Ticinum indixit, ad quod Octavianus venit, & Papa, Alexandro ipſius competitore indignante, confirmatus eſt. Johannes Majerius Tractatu de Schiſmatibus.

48. *Rolandum verò*] Alexander Antipapa, alio nomine dictus eſt etiam Rolandus.

Pag. 302. verſ. 40. *Ingreſſos Bremam, civitatis Antiſtes*] Hartvvicus nempe, qui & ipſe comitem ſe Regi Waldemaro in Germanico hoc iti- B nere adjunxit: ut jam dicendum nobis erit.

44. *Complures quoq; Saxoniæ Principes*] Inter quos præcipui fuere Adolphus Comes Holſatiæ, Hartvvicus Archiepiſcopus Bremenſis, & Geroldus Epiſcopus Aldenburgenſis. De regio hoc comitatu ità loquitur Helmoldus Chronici Sclavorum Lib. I. Cap. XCI. *Prætereà miſit Cæſar nuncios ad regem Daniæ, & ad regem Ungariæ, & ad regem Bohemiæ, ut venirent ad conſtitutum diem. Inſuper omnibus Archiepiſcopis, & Epiſcopis, & ſummis* C *poteſtatibus regni ſui, & religioſis quibuscunque, ſolenniter adeſſe mandavit. Grandis ergò erat exſpectatio univerſorum ad tam celebrem Curiam, quò uterque Papa & tanti terrarum Reges conventuri ferebantur. Tunc abierunt ſimul VValdemarus cum Epiſcopis Daniæ, Hartvvicus Archiepiſcopus, Geroldus Epiſcopus, & Comes Adolphus, cum multis Saxoniæ nobilibus, ad præfixum colloquij locum.* Et Anonymus in Hiſtoriâ Archiepiſcoporum Bremenſium, quem ex Bibliotheca Ranzoviana D edidit Erpoldus Lindenbruck: *Anno Domini M. C. LXIII. Imperator tam Rolandum, quàm Octavianum vocat ad judicium, curiam indicens Biſunziæ. Venit Imperator, venit Rex Daciæ VValdemarus; in cujus comitatu Dux Dorius erat, quem ipſe poſteà ſubmerſit, quia regnum affectavit. Ibi VValdemarus duo regna Daciæ & Sveciæ ab Imperatore ſuſcepit. Venit Hartvvicus Bremenſis Archiepiſcopus, conquerens ibidem, quòd tria regna Daciæ, Sveciæ, Norvegiæ ſe de ſua ſede abſtraxerint violenter, cum* E *jure deberent ſuam Synodum obſervare.*

51. *Cum ad urbem Methin veniſſet*] Variant ſcriptores de loco Comitiorum. Saxo noſter *Methin* ponit, quæ in Gallia Belgica Mediomatricum urbs eſt: alijs Diviodurum. Helmoldus loco jam dicto, *Laonam: Et miſit*, inquit, *ad Regem Franciæ Ludovicum, ut occurreret ſibi ad colloquium apud Laonam, quæ eſt in terra Burgundionum, juxtà Ararim fluvium, ad redintegrandam unitatem Eccleſiæ.* Autor incertus in Hiſtoria F Archiepiſcoporum Bremenſium, cujus modò mentionem injeci, *Biſunziam, ſive Veſontium* adducit: *Anno Domini M. C. LXIII. Imperator tam Rolandum, quàm Octavianum vocat adjudicium, curiam indicens Biſunziæ.*

Pag. 303. verſ. 43. *Britanniæ Regis inclinata majeſtas*] Reſpicit his verbis Saxo ad homagium illud, quod Henricus II, Angliæ Rex, præſtitit Ludovico Francorum Regi, Anno Chriſti Salvatoris M. C. LV. cujus meminit Rogerus de Hoveden Annalium parte poſteriore; in Hiſtoria Henrici II. *Deinde*, ait, *transfretavit in Normanniam, & homagium fecit Ludovico Regi Francorum de Normannia & Aquitania, & Andegavia, & Cenomannia, & Turonica, & de omnibus earum pertinentijs.*

Pag. 304. verſ. 33. *A Maguntinis proprij Pontificis interfectoribus*] Arnoldus, Epiſcopus Moguntinus LXIX, Archiepiſcopus XXIX, & XIII. Elector, ſecundum Serrarium, à Moguntinenſibus, ortâ ſeditione, occiſus eſt Anno Chriſti clↃ. C. LX. Dodechinus, quem ad teſtimonium citat Serrarius Moguntiacarum rerum Lib. V. pag. 820: *Eodem anno Arnoldus Præſul Moguntinus revertitur, & in Nativitate D. Johannis Baptiſtæ à Moguntinenſibus occiditur in Monaſterio S. Jacobi.* Vberius Bruſchius: *Anno 1160, in die S. Joannis Baptiſtæ, ait, miſerè à ſuis Moguntinis civibus, incomparabili tyrannide,* [Arnoldus Epiſcopus] *trucidatus in cœnobio S. Jacobi, veſtibusq; exutus, & in ſterquilinium præcipitatus eſt. Undè à pauperibus quibusdam iterùm extractus, mortuus etiam per integrum triduum horribilibus modis tractatus. Tandem verò à Canonicorum Collegio clàm quæſitus, in urbem portatus, & cum ſummo luctu terræ mandatus eſt in D. Virginis collegiata Eccleſia.*

36. *Conjugis ſuæ patrimonium eſſe*] Beatricis videlicet, Reinaldi Allobrogum Comitis filiæ, cui pater moriens totam Burgundiam teſtamento reliquerat. Teſtis eſt Gunterus, incomparabilis illa ætate Poeta, Ligurini ſui Lib. V. v. 255.

Principis in thalamos ſucceſſerat illa Beatrix,
Principe digna viro, prolem paritura beatam.
Quam Comes Allobrogum, Regum de gente vetuſta
Ortus, & ipſe ſuis Reinaldus clarior actis,
Progenuit, moriensq; tuos, Burgundia, fines
Orbatæ in teneris & pupillaribus annis
Et validas urbes, munitaq; caſtra reliquit.

50. *Pontifex verò Maguntinus*] Haud dubiè Conradus I. qui ſtatim poſt immanem Arnoldi cædem electus fuit, & eodem hoc anno clↃ. C. LXIII, quo Waldemarus Rex Daniæ reditum in patriam parabat, adhuc Cathedram Epiſcopalem tenebat, ſed paulò pôſt dejectus. Cujus in locum, adhuc viventis, ſuffectus eſt ab Imperatore Chriſtianus, ejus Cancellarius. Vide Serrarium Lib. V. Moguntiacarum rerum, pag. 822.

Pag. 305. verſ. 24. *Præceps undas exſiluit*] Chronicon Norvagicum Snoronis Sturlæſonij, quod linguâ vernacula ab eminentiſſimo Viro, D. Olao Wormio editum, ante novennium in lucem prodijt; de Sivardo hoc, alijsque rebus Norvagicis, quæ hoc loco à Saxone commemorantur, multa habet, quæ ut à Saxone haud planè diſſentiunt, ità nec conſentanea per omnia referunt. Principio illud obſervatio-

nem

nem meretur, quòd Sivardus hic Norvagis dictus ſit Sigurd / cognomento Slembidiacon/ eam ob cauſam, quod à teneris ungviculis, literis addiſcendis adhibitus, adhuc plane adoleſcens, Diaconus conſecratus ſit : ſed tandem cum ad virilem ætatem perveniſſet, relictis ſtudijs, animum ad bellicas artes adjunxerit, rixisque & diſſidijs excitandis unicè deditus fuerit. Deindè quod hanc narrationem atttinet de ſingulari Sivardi aſtutiâ, quâ periculum ſibi intentatum evaſit; eam ſic proſequitur Sturleſonius: Cum Rex Norvagiæ Haraldus Gille toto ſexennio regnaſſet, Sivvardus ex itinere Hieroſolymitano & longinquâ peregrinatione redux in patriam, Regem adijt, ſeq; ijsdem, queîs ipſe, parentibus ortum, paternumq; genus anteà in Dania, per ignitos vomeres, ſatis comprobaſſe, profitetur. Rex nullo eum reſponſo dignatus, rem deliberatione ulteriore accuratius expendendam ſtatuit. Idcirco convocatis regni proceribus, maturam cum iis conſultationem inſtituit, & quid ſibi hoc in negotio faciundum foret, diligenter inquiſivit. Eo tandem omnium ſententiæ propendebant, ut Rex Sivardum, ob cædem amici ſui, Torkilli Somerlidij, in Orcadibus ab ipſo patratam, in jus vocaret. Mox omnium judicio, tanquàm objecti criminis reus, morti adjudicatur. Hinc Regis juſſu, Provinciarum Præſides juvenes quosdam viribus & audaciâ præſtantes ſubornant, qui Sivardum ex hoſpitio ſuo evocatum, interciperent, inque alto mergendum ad promontorium Nordnæs transveherent. Sivardus dolum ſubeſſe perſentiens, vincula, quibus exterior tunica aſtricta erat, ſenſim diſſolvit, ut eo ad natandum expeditior eſſet. Cumq; ad promontorium perveniſſent, exurgens Sivardus ad foros navis ſe proripuit, eo conſilio, ut in undas ſe abjiciens, natatu evaderet. Verùm ubi animadvertit ſpiculatores, quibus ſui cuſtodia demandata erat, non exteriorem ſolùm vincúlis jàm ſolutam, ſed & interiorem tunicam, caligasq;, & cœtera veſtimenta, retentandi gratiâ, apprehendiſſe : utrumque fortiter arreptum in mare præcipitem egit, & ipſe unà ſtatim undas inſiluit, priusque ſe littori, quàm vehementiſſimo remigio concitata ratis curſum ſiſtere poſſet, reſtituit. Cæterum planè ſimilis eſt Hiſtoria Wilhelmi Tellij, quam deſcribit Joſias Simlerus Lib. I. de Republ. Helvetior. qui eodem acumine, quo Sivardus ſervatus, periculo, cui deſtinabatur, ereptus eſt. Cum etenim Griſlerus Hiſpaniarum regis in Helvetiâ Præfectus, Altorffi in foro, pileum prælongæ perticæ impoſuiſſet, & publico decreto edixiſſet, ut omnes nudato capite, flexisq; genibus honorem eum pileo exhiberent, quo ſe præſentem afficere conſveviſſent : Tellius vero pileum illum ſtipiti impoſitum, nullo reverentiæ & honoris ſigno exhibito, ſæpius præteriiſ-

A ſet : Præfectus vehementer iratus, Tellium, in perpetuos carceres conjiciendum, vinctum navi imponi jubet, & aliquot e ſua familia miniſtris, qui eum ex Vriorum regione Cuſſenacum abducerent, committit. Jamq; medio lacu navigabant, cum ſubito gravis tempeſtas navim concutere, & fluctibus pæne obruere cœpit. Ibi cum in ſummo vitæ diſcrimine omnes verſarentur, quidam e ſervis Griſleri monet dominum, unicam ſalutis ſpem ſupereſſe, ſi vin- B ctus Tellius ſolvatur, & gubernaculo adhibeatur. Hunc enim navigandi peritiſſimum eſſe, & ſimul quoq; robore corporis multùm pollere. Neceſſitate urgente omnes id conſilium probant, ac Tellium ſolvunt. Ille vero gubernaculo ſumpto, vix multa vi è fluctibus navem eripit, & eam adverſus Svitiorum terram dirigit: quo loco non multum à littore ingens ſaxum ſuprà undas eminet, quod Tellij ſaxum hodie nuncupant. Huic cum appropinquaſſet, arre- C pto arcu ſuo [fortè pone ipſum in puppi jacebat] in ſaxum hoc deſilit, & ſimul quanto maximo poteſt niſu, navim pedibus in fluctus repellit, atq; inde ſe fugâ in proximos montes proripit. Navis vero diu fluctuans tandem à ſervis Præfecti portui, quem Brunnam à fontibus nominant, appellitur.

27. *In amplexu pellicis per inſidias interfecit*] Conſentit Chronicon Norvagicum Snoronis Sturlæſonij, quod factum hoc per circumſtan- D tias paulò clarius exponit. Sivardus jam defunctus periculo, quod Haraldus Rex ipſi molitus fuerat; non audebat tamen in conſpectum Regis prodire, auxiliumvè ejus implorare : ſed totâ æſtare clanculum hinc inde oberrans, de Rege interficiendo, non ſolùm cum amicis, ſed & cum aulicis quibusdam, qui in Magni Regis contubernio & familia vixerant, conſilia captabat. Hujus propoſiti ſui exequendi talis emerſit occaſio. Forte contigit, ut verſperâ D. E Luciæ ſacrâ, duo ex miniſtris aulicis, apud menſam Haraldi Regis, inter ſe colloquerentur : cumq; Rex inquireret, qua de re ſermonem inſtituiſſent ? unus eorum aſſurgens ita reſpondit: Altercatio quædam, Rex potentiſſime, inter me & commilitonem hunc meum exorta eſt, cujus deciſionem tuo arbitrio committendam duximus. Ingenti autem vaſe mellis pleno, tanquam pignore depoſito, certamus atq; contendimus de loco, ubi hanc noctem tranſi- F gere conſtituerit Majeſtas tua. Ego te in amplexu Reginæ tuæ & conjugis Ingeriæ pernoctaturum edico : ille contra decreviſſe te in thoro Toræ Guttormi filiæ ſomnum capere affirmat. Rex ignarus doli, qui ſub involucro hoc quæſtionum latebat, ſubridens, incautè conſilium ſuum prodidit, & ad percontantem aulicum ſe convertens, Tu, inquit, pignus perdidiſti. Ex quo reſponſo facile erat colligere, ubinam illa nocte quieſcere vellet. Id quod illi

mox Sivardo indicantes unà cum ipſo, aliisq; ſibi viris militaribus adjunctis, ad cubiculũ Toræ properant, foribusq; effractis, diſtrictis gladiis lectulum, in quo Rex alto ſomno ſopitus [quippè bene potus cubitum conceſſerat] jacebat, petunt, primum ictum in caput Regis vibrante Ivaro Kolbeini filio. Undè ſtatim evigilans Haraldus exclamavit; Nunc, ô Tora, inſolitum & triſtem ludum mecum incipis. At illa lectulo exſiliens; Durius te, inquit, tractant, inclyte Heros, qui pejus tibi cupiunt, & minore te amore, quàm ego, proſequuntur. Et cum dicto Haraldus plurimis vulneribus confectus occubuit, Anno Chriſti cIↃ. C. XXXVI.

Pag 306. verſ. 33. *Per incuriam nutricis fortè ſinu delapſus*] Diſſentit nonnihil Chronicon Norvagicum. Refert etenim, in acerrimo illo prælio, quod apud anteriorem Mungærdam, inter Duces ac proceres Ingonis & Magnum Norvagiæ Regem, magnis viribus commiſſum eſt, Tjoſtolfum quendam Alaſonium, ſub vexillo Regio, in ſinu ſuo geſtaſſe Ingonem, puerum adhuc bimulum: cum verò, hoſte ſibi ardentius imminente, ſæpius periclitaretur, nec adeo exactam & accuratam curam atq; cuſtodiam pueri gerere poſſet; Ingonem ſinu ipſius delapſum, atq; ita humo inflictum eſſe, ut confracto dorſo reliquum vitæ tempus gibbo oneratus exigeret, & uno pede claudicaret. Hinc agnominatus eſt Krogbag.

Pag. 307. verſ. 18. *Gregorium ſummæ poſt Regem dignitatis*] Hic eſt ille Gregorius Dagſøn/ [Dagonis filius] Dux militiæ Ingonis, generoſâ ortus proſapiâ, vir prudens, ſtrenuus, copiis opibusq; florentiſſimus: qui quum injuſtam Haldori Brynolfi cædem ab Haquino perpetratam ulciſceretur, nocturno prælio in glacie, cujus firmitatem hoſtes clandeſtinis excíſionibus debilitaverant, fortiter dimicans, guttur ſagittâ trajectus, in undis ſubmerſus perijt Anno Chriſti 1161.

33. *Erlingus cum filio ſuo Magno*] Erlingi hujus, cognomento Skacke/ ob res præclarè geſtas in Annalibus Norvagicis nomen eſt celebratiſſimum. Patrem habuit Gormonem Kyrpingium [Norvagis Orm Kyrping] matrem verò Ragnhildam Svenchonis filiam. Cum pubertatis annos exceſſiſſet, in Palæſtinam, aliasq; ad Orientem ſitas regiones, peregrinationem ſuſcepit. Ex quâ in patriam reverſus, uxorem duxit, annitente Rege Ingone, filiam Sivardi Regis Chriſtinam. Ob ſapientiam, eloquentiam, fortitudinem, cæterasq;, quibus excelluit, virtutes, apud Ingonem primum amicitiæ gradum adeptus erat. Ingoni certè addictiſſimus fuit, multaq; pro ipſius & patriæ totius ſalute bella geſſit. De quo plura noſſe qui deſiderat, Chronicon iſtud Norvagicum Snoronis Sturlæſonij, toties à me citatum, diligenter evolvat, quod vitam & illuſtria facta tanti Herois luculenter conſcripta complectitur.

34. *Arctam materni generis propinquitatem habente*] Ingeburga etenim Waldemari Regis mater, & Malfrida Magni Norvagiæ Regis avia, ſorores erant, Haraldi filiæ de Garderige, qui Waldemari Jareſleifi nepos erat.

Pag. 315. verſ. 50. *Divina vulnera meis æquata*] Blaſphemiæ vicina eſt hæc oratio Saxonici equitis, qui ſua vulnera & plagas bello acceptas, ſacroſanctis JESU CHRISTI vulneribus, per quæ toti mundo ſalus & vita æterna parta eſt, comparáre audeat. Expendat cordatus Lector.

Pag. 318. verſ. 45. *Hujus quondam Ericus uſu violentius interclúſo*] Tangit hic Saxo hiſtoriam expeditionis, quàm Rex Daniæ Ericus III. cognomento Emund, adverſus Rugianos ſuſcepit, à ſe ſub initium præſentis libri XIV. abundè ſatis commemoratam. Eâdem etenim occaſione Ericus validâ obſidione Archonenſes cinxit, & vallo opacæ admodum altitudinis, tractum, qui Archonenſium fines propemodùm Rugia abſciſſos cum continenti committit, omnem illis aditum ad contrahenda auxilia interclúſit. Quâ neceſſitate victi, Erico ſe dediderunt. Fontis autem hujus, quò Septentrionale urbis latus ſcatere indicat Saxo, nulla ibi extat mentio. Verùm ſtagni cujusdam meminit, quod Archonenſes, obſidione ſolutâ, ab Erico Rege, ſolenni ritu prolui juſſi, majore pellendæ ſitis, quàm initiandæ religionis ardore petebant.

49. *Exterior ædis ambitus accurato cœlamine renidebat*] Andreas quidam, Abbas Monaſterij S. Michaëlis propè Bambergam, Vitam S. Othonis, Bambergenſis Epiſcopi, & primi Pomeranicæ gentis Apoſtoli, circà Annum Domini & Salvatoris noſtri M. CD. LXXXVII, compoſuit: in quâ multa extant atq; leguntur de fanis & ſimulacris ſivè Idolis ejusdem gentis, quæ omnia & ſingula Otho Epiſcopus, cum ibidem populi ad fidem Chriſtianam convertendi gratiâ verſaretur, pio Zelo deſtruxit. Inter alia notatu digna ſunt, quæ Cap. XXXI. de magnificentiſſimo quodam in Stetinenſi civitate templo commemorat Andreas, cujus externum ornatum parili modo, quo hic Saxo, deſcribit. Verba autoris ità habent: *Erant in civitate Stetinenſi Continæ quatuor*; [ſic appellabant Pomerani templa Idolorum ſuorum] *ſed una ex his, quæ principalis erat, mirabili cultu & artificio conſtructa fuit, interius & exterius ſculpturas habens de parietibus prominentes, imagines hominum, & volucrum, & beſtiarum tàm propriè ſuis habitudinibus expreſſas, ut ſpirare putares ac vivere. Quodq; rarum dixerim, colores imaginum extrinſecarum, nulla tempeſtate nivium, vel imbrium, fuſcari vel dilui poterant, id agente induſtriâ pictorum.*

Pag.

Pag. 320. verſ. 2. *Quatuor capitibus, totidemq; cervicibus*] Andreas Abbas, quem modo laudavi, in Contina illa, ſive fano Stetinenſi fuiſſe ſcribit ſimulacrum triceps, quod in uno corpore tria capita habens, *Triglaff* vocabatur: quod S. Otho Epiſcopus deſtruens, ipſa capitella ſibi cohærentia, corpore comminuto, ſecum inde pro trophæo aſportavit, & poſteà Romam pro argumento converſionis Pomeranorum transmiſit.

Pag. 321. verſ. 3. *Ex earum rerum manubiis diverſi generis inſignia*] Non aliter Andreas Abbas in Contina ſive delubro Stetinenſi omnem prædam, ſpoliaq; hoſtium, repoſita fuiſſe tradit eodem Cap. XXXI. *In hanc ædem, ex priſca Patrum conſuetudine, captas opes & arma hoſtium, & quicquid ex præda navali, vel etiàm terreſtri pugna, quæſitum erat, ſub lege decimationis congerebant. Crateres etiàm aureos vel argenteos, in quibus augurari, epulari, & potare nobiles ſolebant ac potentes in diebus ſolennitatum, quaſi de ſanctuario proferendos ibi collocaverant. Cornua etiàm grandia taurorum agreſtium deaurata & gemmis intexta potibus apta, & cornua cantibus apta, mucrones & cultros, multamq; ſupellectilem pretioſam, raram viſu, & pulchram, in ornatum & honorem deorum ſuorum ibi conſervabant.*

10. *Rex Danorum Sveno*] Haud dubiè Sveno ille cognomento *Tiuffveskeg*, ſivè furcatâ barbâ: qui ſæpius à verâ & Chriſtianâ religione ad Idolorum cultum deficiebat: ut èx Hiſtoria ipſius liquet, quam fusè Saxo perſequitur ſuprà Libro X.

12. *Infelici carcere pœnas perſolvit*] Sic legendum duxi, pro *nece*. Nam bis à Sclavis captus, & tenebris carceralibus incluſus fuit, ut Saxo ſuperius loquitur. Mortem verò ejus & vitæ finem non adeo infelicem fuiſſe, Saxo diſertis tradit verbis Libro X. *Cæterùm Sveno ſenilis animæ laboribus feſſus, divinis rebus infatigabilem ultimi temporis curam tribuit. Nec ſpiritu, quàm religione diuturnior fuit. Siquidem omni humanâ concuſſione vacuus in ipſo perfectiſſimæ vitæ fulgore deceſſit.*

22. *Auſpicia quoq; per eundem equum hujusmodi ſumebantur.*] Planè conſentanea de equo Stetinenſi, quem tamen non albi, ſed nigri coloris fuiſſe indicat, Andreas Abbas loco jàm dicto commemorat. *Habebant etiàm caballum miræ magnitudinis & pinguem nigri coloris & acrem valde. Iſte toto anno vacabat, tantæq; fuit ſanctitatis, ut nullum dignaretur ſeſſorem: habuitq; unum de quatuor ſacerdotibus templorum, cuſtodem diligentiſſimum. Quando ergò itinere terreſtri contrà hoſtes, aut prædatum ire cogitabant, eventum rei hoc modo per illum ſolebant prædiſcere. Haſtæ novem diſponebantur humi, ſpatio unius cubiti ab invicem disjunctæ. Strato ergò caballo, atq; frænato, ſacerdos, ad quem illius pertinebat cuſtodia, tentum fræno per jacentes haſtas in transverſum ducebat ter atq; reducebat.* A *Quod ſi pedibus inoffenſis haſtisq; indiſturbatis, equus tranſibat, ſignum habuêre proſperitatis, & ſecuri pergebant.* Cæterum ex candidis, vel quomodo Saxo loquitur, *albi coloris* equis, auſpicia quoq; ſolennia capere ſoliti vetuſtiſſimi Germanorum. Autor eſt Tacitus Libro de moribus ejus gentis: *Proprium*, inquit, *gentis equorum quoque præſagia ac monitus experiri. Publicè aluntur iisdem nemoribus ac lucis, candidi, & nullo opere mortali contacti: quos preſſos ſacro curru Sacerdos ac* B *Rex, vel Princeps civitatis comitantur, hinnitusq; ac fremitus obſervant. Nec ulli auſpicio major fides non ſolùm apud plebem, ſed apud proceres, apud Sacerdotes. Se enim miniſtros deorum, illos conſcios putant.* Dietmarus quoq; Chronici Lib. VI. ſuo ævo in Luiticiorum natione præſagium equinum notavit, eodem fere ritu, quo Saxo deſcribit: *Equum*, inquit, *qui maximus inter alios habetur, & ut ſacer ab his veneratur, ſuper fixas in terram duorum haſtilium inter ſe transmiſſorum cuſpides, ſup-* C *plici obſequio ducunt, & præmiſſis ſortibus, quibus id prius exploravêre, per hunc quaſi divinum, denuò augurantur.* Herodotus Lib. I. teſtis eſt, in Cyri exercitu, quum Babylonem is peteret, fuiſſe ἱερὰς ἵππους λευκὰς, *ſacros equos candidos.*

35. *Nec ſortium eis uſus ignotus extitit*] De Germanis quoque diſertè teſtatur Tacitus in dicto jam libro de Germania, *auſpicia eos ſortesq; ut quos maximè obſervaſſe.* Quale autem ſortilegij genus fuerit, ſimul deſcribit: *Sortium conſue-* D *tudo ſimplex. Virgam frugiferæ arbori deciſam in ſurculos amputant; eosq; notis quibuſdam diſcretos, ſuper candidam veſtem temerè ac fortuitò ſpargunt. Mox, ſi publicè conſulatur, ſacerdos civitatis; ſi privatim, ipſe pater familiæ, precatus Deos, cœlumq; ſuſpiciens, ter ſingulos tollit: ſublatos ſecundùm impreſſam antè notam interpretatur.* Herodotus etiàm lib. IV. Scythici quoddam ſortilegij genus recenſet, ab illo Germanorum aliquanto diverſum: *Apud* E *Scythas permulti ſunt divinatores, qui pluribus virgis ſalignis divinant, ad hunc modum: Grandes virgarum faſces poſtquàm attulerunt, humi poſitos diſſolvunt, & ſeparatim ponentes earum ſingulas, vaticinantur: ſimulq; dum hæc dicunt, virgas rurſùm convolvunt, & ſingulatim in unum componunt, atq; hæc illis tradita à majoribus divinatio. Enares autem atq; Androgyni ajunt ſibi à Venere traditam divinandi ſcientiam, qui tiliæ fronde vaticinantur. Tiliam ubi quis trifariam ſciderit, digitis eam implicando, ac* F *reſolvendo tractat, atq; in hunc ritum de futuris prædicit.*

39. *Fortuitas in cinere lineas deſcribebant*] Hoc divinationis genus τεφραμαντεία dicitur: quam doctiſſimus Germanorum Caſpar Peucerus in eruditiſſimo Commentario ſuo de varijs divinationum generibus, pauló aliter quàm Saxo, deſcribit: *τεφραμαντεία fit*, ait, *cum cineri digito bacillove res, de qua divinandum eſt, velut ſulcis ductis, inſcribitur, isq; ſub patulum cœlum,*

nullo tectus operculo, exponitur. Quæ enim remanent literæ non diſſipatæ ventis, aut obliteratæ, vel confuſæ & oppletæ agitato cinere; eo quo ſe conſequuntur ordine, docere de re quæſitâ exiſtimantur.

51. *Sanctumq; Vitum Corvegienſem religioſâ nece inſignem*] Sanctus Vitus Martyr, unà cum Modeſto & Creſcentiâ, ſub Imperatore Diocletiano, martyrij palmam accepit. Martyrologium Romanum, ad diem XVII Kal. Julij: *In Lucania apud Silarum flumen natalis Sanctorum Martyrum Viti, Modeſti, atq; Creſcentiæ, qui ſub Diocletiano Imperatore è Sicilia illuc delati, ibidem poſt ollam ferventis plumbi, poſt beſtias & cataſtas divina virtute ſuperatas, curſum glorioſi certaminis peregerunt.* Ejus corpus primùm tranſlatum eſt Româ Pariſios Anno Chriſti DCCLV: indè vero in Saxoniam delatum Anno Chriſti DCCCXXXVI, Ludovici Imperatoris Anno XXIII. Sigebertus Gemblacenſis ad Annos jam dictos: *Fulradus, Abbas Sancti Dionyſij Pariſienſis, Corpus Sancti Viti Martyris Româ Pariſios tranſtulit.* Et paulo infrà: *Hoc tempore reliquiæ Viti Martyris à Pariſiis ad Corbejam Saxoniæ transferuntur. Unde ipſi Franci teſtati ſunt, quòd ab illo tempore gloria Francorum ad Saxones translata ſit.* Witichindus Monachus Geſtorum Saxonicorum Lib. I. *Pòſt multa tempora Romam veniens quidam Fulradus nomine, & ibi geſta legens pretioſi martyris, notavit locum ſepulchri: veniensq; levavit reliquias ſacras, collocavitq; eas in pago Pariſiaco. Indè regnante Luthovico Imperatore translatæ ſunt in Saxoniam & ut legatus Caroli confeſſus eſt, ex hoc res Francorum cæperunt minui, Saxonum verò creſcere.* Inprimis notatu digna ſunt, quæ de Sancto Vito, [quem Rugiani in Idolum convertentes *Svantevith*, ſive *Santevith*, ſuâ linguâ appellarunt] commemorat Helmoldus Chronici Sclavorum Lib. I. Cap. VI. *Sanctum*, inquit, *Vitum, quem nos martyrem ac ſervum Chriſti confitemur, Rugiani pro Deo venerantur, creaturam anteponentes creatori. Non eſt aliqua ſub cœlo barbaries, quæ Chriſticolas ac Sacerdotes magis exhorreat. Solo nomine S. Viti gloriantur: cui etiam templum ac ſimulachrum ampliſſimo cultu dedicaverunt, ei ſeorſim divinitatem tribuentes.* Et Libro II. Cap. XII. *Tenuis fama commemorat, Ludovicum Caroli filium, olim terram Rugianorum obtuliſſe B. Vito in Corbegia, eò quòd ipſe fundator extiterit cœnobij illius. Inde enim prædicatores gentem Rugianorum ſivè Ranorum, ad fidem convertiſſe feruntur, illicq; oratorium fundaſſe in honorem Viti Martyris, cujus veneratione provincia inſignita eſt. Poſtmodùm verò ubi Rugiani, mutatis rebus, à luce veritatis aberrarunt, factus eſt error pejor priore. Nam SANCTUM VITUM, quem nos ſervum Dei confitemur, pro Deo colere cœperunt, fingentes ei ſimulachrum maximum, & ſervierunt creaturæ potius quàm creatori. Adeò autem hæc ſuperſtitio apud eos invaluit, ut Zuantevith Deus terræ Rugianorum, inter omnia numina Sclavorum primum locum obtinuerit, clarus in victorijs, efficax in reſponſis.*

Pag. 322. verſ. 20. *Inter quas erat Stanitia magnitudine ac colore inſignis*] Ad oram veteris Codicis appoſitum erat, *Stuatira*: ſed neutrum rectè. Fortè legendum erit: *Inter quas erat Svantoviti*; ſubaudi *aquila*: ità obſervante & monente Excellentiſſimo Viro, & multarum Antiquitatum peritiſſimo, D. Henrico Ernſtio, Collega & Amico meo conjunctiſſimo.

Ibid. *Cui tantum venerationis à populo Rugiano tributum eſt*] Magnâ quondam ſuperſtitione apud nationes quaſdam, etiàm poſteaquam veræ religioni nomina dediſſent, vexilla & ſigna militaria colebantur. Tale fuit olim apud Gallos vexillum *Flammula*, ſivè *Flamma aurea* dictum, quod ex auro & purpurâ erat, & in templo Divi Dionyſij aſſervabatur, nec indè educi ſolebat, niſi pro ſummis Regis regniq; neceſſitatibus; de quo Armoricanus in deſcriptione Bovinenſis pugnæ ſic loquitur:

At Regi ſatis eſt tenues criſpare per auras
Vexillum ſimplex cendato ſimplice tectum,
Splendoris rubri, quali, celebri Litaniâ,
Utitur in certis Eccleſia ſancta diebus:
Flamma *cui cum ſit Francis vulgò*, aurea, *nomen*,
Omnibus in bellis habet omnia ſigna præire.
Quod Regi præſtare ſolet Dionyſicus Abbas,
In bellum ſumptis quoties proficiſcitur armis.
Idq; gerit tollens equitum præfectus in altum,
Vectus equo cunctas ſuetus præcedere turmas.

Flammulæ autem hujus in bellis gerendæ jus ſoli retroactis temporibus habuerunt Comites Vilcaſſini. Videatur Sugerius Abbas, alijq; rerum Francicarum ſcriptores. Fortè ejusmodi quoq; vexillum fuit Ottonis Imperatoris, cui *Angelo* nomen fuit, quo viſo milites erecti & ad pugnam animati ſunt: cujus meminit Witichindus Geſtor. Saxonicorum Lib. I. *His optimis verbis erecti milites, Imperatoremq; in primis, medijs, & ultimis verſantem videntes, coramq; eo* Angelum, *[hoc enim vocabulo effigieq; ſignum maximum erat inſignitum] acceperunt fiduciam, magnamq; conſtantiam.* Quin & noſtrates olim habuêre ſuum διοπετὲς, Vexillum nempe Danerbroge dictũ, quod cœlo decidiſſe dicitur, quum Waldemarus II. Rex Daniæ adverſus Livonos, adhuc gentiles, bellum gereret, quos ad fidem Chriſtianam convertere omni ſtudio allaborabat. Tunc temporis etenim, exercitu ipſius in effuſam fugam conjecto, ſignum hoc auguſtiſſimum cœlitus delapſum Annales noſtri perhibent. Videatur Nobilis. Hvitfeldius in I. parte Continuationis Hiſtoricæ pòſt Saxonem: & in Hiſtoria Johannis, Regis Daniæ: ubi vexillum hoc in infelici illo prælio cum Dithmarſis commiſſo, circà Annum Chriſti cIↄ. Iↄ. periiſſe ſcribit.

Pag. 325. verſ. 46. *Dæmon in furvi animalis figura*] Dæmones etiàm Muſcarum figuris ex delubris Idolorum Volgaſtenſium prorupiſſe, autor eſt Andreas Abbas, quem paulò anteà laudavi, Lib. III. Cap. X. *Sed non prætereundum videtur, quid miraculi in deſtructione fanorum ipſorum apparuerit. Subitò enim aſtante populi frequentia, inſolitæ magnitudinis muſcæ, quæ nunquàm in terra illa viſæ ſunt, magno impetu ex delubris idolorum proruperunt, & tanta denſitate omnem civitatis ambitum operiebant, ut penè lucem diei tetrâ caligine obducere viderentur: ſed & oculos & labra univerſorum nimiâ importunitate vexantes, non parvum horrorem aſpicientibus ingerebant. Sed cum violentis manuum percuſſionibus abigerentur, nihilominus tamen diutius inſiſtebant: donec fidelibus laudes Dei concrepantibus, crucisq; vexillum circumferentibus, inviſum monſtrum portis apertis evolans, terram Barbarorum, qui Rutheni dicuntur, pernici velocitate petijt.*

Pag. 327. verſ. 22. *Nam hirundines*] Rectè exclamat Saxo noſter: *Dignum numen, cujus effigies tàm deformiter à volucribus fœdaretur!* Ità & Jeremias Propheta in Epiſtola, quæ extat Baruchi Cap. VI. Idolorum vanitatem deſcribit: *Super corpus ipſorum, & ſuper caput, advolant noctuæ, hirundines, & aviculæ.* Sic Lactantius gentilium inſaniam irridet, quod ſimulachra timerent, *cum aves ipſæ ſimulachris fabrefactis inſideant, nidificent, inquinent.* Lib. II. Divinar. Inſtitut. Cap. IV. Minutius Felix itidem in Octavio: *Quantò veriùs de dijs veſtris animalia muta naturaliter judicant, mures, hirundines, milvi? Non ſentire eos ſciunt, rodunt, inſultant, inſident; ac niſi abigatis, in ipſo dei veſtri ore nidificant. Araneæ verò faciem ejus intexunt, & de ipſo capite fila ſua ſuſpendunt: vos tergitis, mundatis, eraditis, & illos, quos facitis, protegitis & timetis.* Inſignis quoq; locus eſt ille Arnobij Lib. VI. *Ità non videtis ſub iſtorum ſimulachrorum cavis ſtelliones, ſorices, mures, blattasq; lucifugas nidamenta ponere atq; habitare? ſpurcitias huc omnes, atq; alia uſibus accommodata conducere; ſemiroſi duritias panis, oſſa in ſtupam tracta, pannos, lanuginem, chartulas, nidulorum in mollitiem, miſerorum fomenta pullorum? non in ore aliquando ſimulachri ab araneis ordiri retia, atque inſidioſos caſſes, quibus volatus innectere ſtridularum poſſint impudentiumq; muſcarum? Non hirundines deniq; intrà ipſos ædium circumvolantes tholos, jacularier ſtercoris plenas, & modò numinum ora depingere, barbam, oculos, naſos, aliasq; omnes partes in quascunq; ſe detulerit deonerati proluvies podicis? Erubeſcite ergò vel ſerò, atq; ab animantibus mutis vias rationis accipite: doceantq; vos eadem nihil numinis ineſſe ſimulachris, in quæ obſcœna dejicere neq; vitant, leges ſuas ſequentia, & inſtincta veritate naturæ.* Quò facit etiàm illud Clementis Alexandrini, Admonitione ad Gentes: Αἱ δὲ χελιδόνες, καὶ τῶν ὀρνέων τὰ πλεῖστα, κατεξαι-A ροῦσιν αὐτῶν τῶν ἀγαλμάτων εἰσπετόμενα, οὐδὲν φροντίσαντα: *Hirundines autem, & multæ aves, ſæpè advolantes, inquinant imagines, ratione nullâ habitâ, &c.*

52. *Dei qui ſibimet opitulari non poſſet*] Lactantius loco mox citato: *Quæ vanitas ab his aliquam ſperare tutelam, quæ tueri ſemet ipſa non poſſunt?* Sapientiæ Salomonis Cap. XIII. v. 14. & 15. de Idolo: *In pariete illud collocavit, ferroq;* B *firmavit, ac nè decideret, proſpexit ei: ſciens illud nè ſe ipſum quidem adjuvare poſſe, quippe opis alienæ indigum.* Videatur totùm VI. Caput Baruci Prophetæ, quod apprimè huc facit, & idolorum vanitatem luculenter exponit.

Pag. 331. verſ. 34. *Parentem altario honoratum*] *Altarium* dixit pro altari: cui ſimilia & alia apud alios, ex Nominativi fortè pluralis ſimilitudine, nata. Martianus Capella Lib. VIII. de ſignis cœleſtibus: *Invicem oriuntur cygnus &* C *Aquila, & Sagitta, & Altarium.* Salvianus Maſſilienſis de Gubernatione Dei, Lib. VI. *Chriſtum in altario dimittimus.* Ad quem locum ità Clariſs. Rittershuſius: *Vetus Gloſſarium indicat formam nominis eſſe diminutivam: Altare,* Ἐπιβώμις, *&, Altarium,* Βωμισκάριον. *Sed promiſcuè tamen uſurpatum reperio altarium pro altari.* Paulus Diaconus Lib. II. Cap. XIII. *In quâ etiàm altarium in honorem Beati Martini conſtructum.* Angelomus Stromat. in Libros Reg. *Ab altario fidei* D *expulſi.* Hildebertus Cenomanenſis Sermone V. *Sed fortaſſis hic dicitis: Non de altario vivant, qui altario deſerviunt.*

Pag. 333. verſ. 3. *Uniformem principijs, oſtijs bipertitum*] Indicat Saxo, fluvium hunc, indè à lacu, ſivè fonte, undè primùm emanat, unico duntaxat alveo decurrere, & Julinum Caminumq; præterfluere: verùm poſteà gemino diverticulo in ramos ſeſe & gemina quaſi brachia diffundere, & bipertito exitu in mare ſe E exonerare.

Pag. 343. verſ. 44. *Circipœnenſem ſtatuit attentare provinciam*] Hanc lectionem priori planè vitioſæ ſubjicere viſum. Per *Circipœnenſem provinciam* intelligit, quæ citrà Pœnum fluvium, quaſi Ciſpœnenſem, vel forte, quæ circà Pœnum fluvium.

Pag. 346. verſ. 46. *Galliæ cœnobium, quod Claravallis nuncupatur, petivit*] Incidit hæc Eskilli Archiepiſcopi profectio in Annum Salu-F tis ClↃ.C.LXXVIII. Clarevallenſis autem Monachus fieri dignatus eſt amore potiſſimum Bernhardi, Abbatis olim Claravallenſis, pietatis, virtutis, ac eruditionis nomine per id tempus celeberrimi, cum quo etiàm prius vixerat Eskillus, contractâ cum eodem familiaritate, & amicitiâ ſingulari. Et extat Bernhardi ad Eskillum Epiſtola, inter epiſtolas ejusdem, ordine CCCXIV, teſtis ſummæ inter hos conjunctionis & benevolentiæ. Honorificam quoq;

Eskilli Archiepiſcopi mentionem facit Gaufridus Monachus Claraevallenſis, B. Bernardi Notarius, in vitâ ipſius, Lib. IV. Cap. IV. quæ extat in IV Tomo de Vitis Sanctorum, Laurentij Surij: *Vir magnus & magnificè honorandus Danorum Archiepiſcopus Eskillus patrem ſanctum unico venerebatur affectu, unicâ devotione colebat. Nec contentus eſt in filiis eum videre, cum novum cœnobium extruxiſſet, & impetraſſet ab eo deſideratum ſacræ congregationis examen. Prævaluit apud eum deſiderium vehemens, ut homo tantæ autoritatis, & in inſulis illis tàm eccleſiaſticâ quàm ſeculari autoritate ſingulariter potens, expoſitis ſuis omnibus, etiàm ſemet ipſum periculis multis traderet & labori. Nam de expenſis dicere non eſt magnum: quamvis eundem audierimus proteſtantem, quòd expenderit in itinere ipſo argenti marcas amplius quam ſexcentas. Venit igitur Claravallem perſona ſublimis: quam à finibus terræ non curioſitas audiendæ ſapientiæ, ſed fidei Zelus & plenitudo devotionis attraxit. Ubi quantùm fleverit, qualem ſeſe non modò ergâ eum, quem tàm unicè diligebat, ſed etiàm erga minimos quoslibet fratrum exhibuerit, non eſt facile dictu.*

Pag. 347. verſ. 48. *Sverus quidam fabro patre genitus*] Snoro Sturlæſonius in Hiſtoria regum rerumq; Norvagicarum, omninò contendit Sverum hunc non fuiſſe fabri iſtius, *Unas* dicti, filium, ſed Sigurdi Haraldſonij, Norvagiæ Regis, & Gunhildæ. Originem etenim ejus & educationem hunc in modum deſcribit. Sivardus, vel Sigurdus, [Sigurd namq; Norvegis dictus] Haraldi filius, Rex Norvagiæ, ex fœmina quadam nomine Gunhilda filium genuit, cui *Sveri* nomen impoſuit Id quod paulò antè cædem ipſius contigit. Ab exceſſu Regis, Gunhilda fabro cuidam nupſit, cui *Unas* nomen fuit, [Norvegis Unas Smed] qui fratrem habuit Epiſcopum Ferrógienſem. Sverus autem in Norvegia educatus ad annum usque quintum ætatis, ignorans ſe alium habere patrem, quàm Unam fabrum. Quum verò increbuiſſet rumor, Erlingum Schackium Magnumque Morvagiæ Regem, de univerſa ſtirpe regia per Norvagiam delenda conſilia agitare: Gunhilda Sveri mater, unà cum marito Unâ, Ferógiam in inſulam ſe contulit; ubi filium ſuum Sverum Roario, Ferrógiæ Epiſcopo, in bonis literis artiumq; liberalium cognitione inſtituendum erudiendumq; tradidit. Quem tandem Epiſcopus in Sacerdotem conſecrare voluit, ſacro huic muneri & ætate & eruditione prorſus aptum atq; maturum. Eo cognito, Gunhilda Sveri mater, ſe nolente id fieri lacrymis largiter effuſis teſtata eſt. Quam filius Sverus compellans, quid cauſæ eſſet, quòd adeò mater lacrymis & lamentationibus indulgeret, ſciſcitari cœpit. Auguſtam etenim hanc & ſacram dignitatem, potius gaudij, quàm doloris cauſam matri futuram exiſtimabat. Ea ſtatim reſpondens, iſte honor, inquit, longè inferior eſt & vilior illo faſtigio & eminentiâ, quæ tibi jure juſtiſſimo debetur. Natus etenim & ortus es parente ipſo Norvagiæ Rege Sigurdo, non eo, quem tu nunc patrem eſſe tuum, perperàm tibi perſuades. Id quod certis de cauſis celandum duxi, donec ad virilem pervenires ætatem. Obſtupeſcens Sverus, ſi mater, ait, dictis tuis fides conſtaret, haud equidem ſtolâ ſacerdotali jus regni Norvagici, ſceptrumq; regium mutarem. Atq; exinde de imperio occupando ſeriò cogitare cœpit. Hucusq; Snoronis Hiſtoria. Sed & digniſſima lectu ſunt, quæ apud Gvilielmum Neubrigenſem Libro III. Cap. VI. de eodem hoc Svero extant; ubi inter alia titulus ſigilli ejus talis fuiſſe dicitur:

Sverus Rex Magnus, ferus ut Leo, mitis ut agnus.

Pag. 348. verſ. 34. *Quo tigres occupandi conſvetudinem habebat*] Apros intellige, aut alterius generis feras. Nam Tigres in Dania nunquàm viſæ, niſi aliundè allatæ.

Pag. 350. verſ. 15. *Qui potis ſit inſidias*] *Potis ſit* Saxo more antiquorum & Poëtice dixit, pro *poſſit*. Plautus Perſâ Act. 1. Sc. 1.

Facere amicum tibi me potis es ſempiternum.

Catullus ad Ortall. Epigr. LX.

Nec potis es dulces Muſarum expromere fœtus.

Ità enim Nominativo hoc *potis* autores & activè & paſſivè utuntur. Videantur pluria exempla in Obſervationibus Philologicis Clariſſ. Viri, M. Thomæ Bangij, Sanctæ Linguæ in Regia Hafnienſi Academia Profeſſoris eminentiſſimi, Amici longâ neceſſitudine conjunctiſſimi.

Pag. 252. verſ. 14. *Penes ferrum purgationis morem conſiſtere*] Candens ſivè ignitum hic ferrum intellige, quod purgandi ſe causâ rei geſtare ſolebant: de quo jam antè ſatis ſuperque dictum nobis. Vulgo Sterß Jern appellatum fuit.

28. *Patriæ legis inſtitudo dilabendi inducias tribui*] Ex parte abrogata eſt hæc conſvetudo. Vide Leges Cimbricas, Lib. II. Cap. XXII. & ad eas Commentarium Dn. Canuti, Epiſcopi Vibergenſis. Leges Selandicas Lib. II. Cap. XXII. Sed legitimè convictus inducias fugiendi habeat extrà regnum, intrà menſem & diem. Vide etiàm Leges fundamentales, ſivè Jus regni ab Olavo Rege Daniæ datum, [vulgò Handfeſtning] Articulo XIV.

Pag. 358. verſ. 26. *Calidum laterculum ciſtulâ crebis foraminibus diſtinctâ*] Ejusmodi ciſtulâ hodieq; arcendi frigoris causâ, ſuppedanei vice, fœminæ Batavicæ utuntur, vulgoq; *Stoefken* appellant. De ea extat tale Epigramma Clariſſ. Viri, mihiq; dum vixit, amiciſſimi, nunc τοῦ μακαρίτου, D. Johannis Iſacij Pontani, Lib. VI. Poëmatum:

Suppedaneum; vulgò Stoefken.

Æthranion nuribus comes adſum fida Batavis,
Et frigus, quod fert aſpera bruma, levo.

Apud

42. *Apud curiam fautor vigebat*] *Curia* pro aula Imperiali, vel Papali, frequentius uſurpatur. Innumera nobis exempla ſuppeditat Guntherus in Ligurino ſuo, eximius pro iſta ætate Poeta, quem conſulas licet; imo, ut perlegas, hortor: de quo adjungam Juſti Lipſij breve, ſed verum A elogium Poliorcet. Lib. II. Dialogo IV. *Guntherus*, inquit, *Poëta ſpiritus & ingenij haud ſpernendus, imo, ut illo ævo, admirandus.* Floruit Imperatore Friderico Barbaroſſa, cujus de rebus geſtis libros X. conſcripſit, Anno Chriſti M. C. LXXXI.

NOTÆ VBERIORES IN LIBRUM XV. HISTORIÆ DANICÆ SAXONIS GRAMMATICI.

Pag. 361. verſ. 30. IN *rerum ſuarum raptores*] Slavos nimirùm; quorum piratæ Legatis Waldemari ſpoliatis, navigium eidem à ſocero transmiſſis onuſtum ceperant: cujus rei ſuperiore libro meminit Saxo.

Ibid. *Expeditione Sclaviam petere ſtatuit*] Ità legendum duxi pro *eam*, ut omnino vox eſſet; cui ſequens Relativum *quàm* reſponderet. Alioquin locus eſt planè exulceratus.

34. *Slesvicenſium Antiſtes Fredericus*] Fridericum hunc, qui facto naufragio, in mari Baltico perijt, Soræ, [ubi hæc ſcripſi] ſepultum, teſtantur Inſignia ejus in templi pariete Boreali depicta, cum hac inſcriptione:

FRIDERICUS. EPISCOPUS. SLESVICENSIS.
SEPULTUS. IN. MURO. SANCTUARII.

Et ſervatur in Sacrario templi Sorenſis Tabula quædam lignea ſuſpenſa, in quâ inter alia hæc ſcripta leguntur: *Dominus Fridericus, Epiſcopus Slesvicenſis, in mari Baltico ſubmerſus, jacet in eâdem Capella.* Hujus etiam ſatis honorificam mentionem facit Johannes Adolphus Cypræus Hiſtoriæ ſuæ Eccleſiaſticæ Cap. XXVII. *Anno M. C. LXVII. Occoni mortuo ſucceſſit Fridericus, Epiſcopus Slesvicenſis, qui & ab Eskillo Lundenſi legitimè ordinatus ac conſecratus fuit. Vir eruditus, magni animi & conſilij, rerum gerendarum peritiſſimus, ut qui non tantùm in literis verſatus, ſed & in re militari benè egregieq; exercitatus eſſet.*

Ibid. *Perfectiſſimum honeſtatis ſpecimen*] Valerius Maximus Lib. IV. Cap. III. *M. autem Curius exactiſſima norma Romanæ frugalitatis, idemque fortitudinis perfectiſſimum ſpecimen.* Sic Rutilius Numatianus Gallus, Poëta ſuavis ac doctus, Protadium, *virtutis ſpecimen* appellat Itinerarij ſui pag. XXIV. verſ. 547. Plura in hanc ſententiam vide ſis in eruditiſſimis ad Rutilium Animadverſionibus Nobiliſſimi Viri Caſparis Barthij, cui plurimùm etiàm noſter Saxo debet.

49. *Præcordialis amici*] *Præcordialis amicus* is eſt, quem ex penitiſſimis cordis receſſibus diligimus. Vox in ſequioris ævi ſcriptoribus ſæpius obvia. Vide quæ ſuprà notavimus ad illum Saxonis locum Lib. V. *VVeſtmarus ad precordialem puellæ ſententiam relegatus.*

B Pag. 302. verſ. 40. *Seductis majoribus*] *Seductis*, hoc eſt, ſeorſim abductis & ab omnibus quaſi arbitris remotis. *Seducere* enim hoc loco idem eſt, quod Græcis ἀπολαμβάνειν κατ' ἰδίαν Marci VI. verſ. XXXIII. Gloſſar. *Seducit*, εἰς τὸ κατ' ἰδίαν ἀποσπᾷ καὶ ἐξάγει. Plautus Aſinariâ Act. 2. Sc. 2. verſ. 95.

Nam me hodiè ſenex ſeduxit ſolum ſeorſim ab ædibus.

C Petronius Arbiter: *Aſcyltos poſtquàm depoſitum eſſe inviolatum vidit, ſeduxit me paululum à turba.* Perſius Sat. II.

Quæ niſi ſeductis nequeas committere divis.

Et Satyrâ VI.

——————— *At tu meus hæres*
Quiſquis eris, paulùm à turba ſeductior audi.

Autor Queroli: *Aggrediamur hominem, atq; à publico ſeducamus, ut ſecretò differat.* Sic Saxo ſuprà Lib. VIII. *Torkillus ſeductis ſociis hortari cœpit.*
D Et Libro XII. *Itaq; ſeductos majores.* *Majores* autem hic ſunt præcipuæ dignitatis viri, quos in Sclavica hac expeditione comites ſibi ac commilitones, juſſu Valdemari Regis, aſciverat Abſalon.

Pag. 363. verſ. 28. *Pertranſito ponte*] Pontem innuit in Eidorâ flumine ſtratum, qui inſtar limitis cujusdam erat olim inter Daniam & Saxoniam: cujus dimidium Henricus Saxoniæ Dux, arrogantiſſimus mortalium, ſi quandò
E cum Waldemaro Rege colloquium inſtitueret, præ mera ſuperbiâ, vix transgredi conſveverat; verùm nunc mutatâ fortunæ aleâ, totnm exceſſerat. De hac Henrici inſolentiâ loquitur Saxo libro præcedente XIV: *Poſterâ æſtate Henricus Bavariâ reverſus, apud Eidoram ſolenne cum Danis colloquium habuit. In quo ob proſperos rerum ſucceſſos adeò ſe inſolenter ac tumidè egit, ut medium pontis, ſicut antè conſveverat, viſendi Regis causâ, transgredi recuſaret, nè ſibi dignitate præſtare, quem peteret,*
F *fateretur: immemor prorſus illum paternum avitumq; regimen gerere, ſibi alieni imperij præfecturam ceſſiſſe.*

Pag. 364. verſ. 3. *Exuviæ à ſoricibus corroſæ*] *Exuviæ* hìc veſtes ſunt, quas exuerat Abſalon. Q. Serenus Sammonicus Cap. XXXI. de urina ſiſtendâ:

Quon-

Quondam etiam nimium præceps urina fluendo
Irrigat exuvias, obſcænoq; inficit imbri.

Cæterùm inter prodigia olim reputabant, ſi mures res inſolitas arroderent. Sic Capuæ mures, in æde Jovis, aurum roſerunt, & Antij, coronam auream. Julius Obſequens cap. XXXIX & XLIV. Sed hoc loco, quòd ſorices Abſalonis veſtimenta arroſerint, non tàm prodigium fuit, quàm omen, quomodo rectè Saxo ipſe interpretatur.

Pag. 366. verſ. 37. *Exploſo Pontificis miniſterio*] Hoc eſt, Epiſcopi Lundenſis, non Pontificis Romani. Senſus etenim eſt, furioſam plebem Sacerdotum duntaxat in ſacris faciundis operâ contentam, non opus habere Epiſcopi alicujus, aut Pontificis miniſterio.

Pag. 368. verſ. 33. *Miſſo per omnes ſtipite*] Antiquiſſimus hic Septentrionalium mos fuit ſigno aliquo conventum indicere. Sic apud Iſllandos, adhuc gentiles, conventus habendi ſignum erat *ceſtra* vel *malleus Jovis*, ᚼᛅᛘᛅᚱ ᛏᚼᛅᚱᛋ, Hamar Thors: verùm, quum jam in fidem Chriſtianam juraſſent, pro ejus temporis religione, *Crux lignea*: quam quilibet colonus ad ſuum vicinum perferret, diè, loco, & causâ conventus indictis: cujus ſigni intermiſſi aut neglecti, certa pœna. Arngrimus Jonas Lib. I. rerum Iſlandicar. Cap. VII.

Pag. 369. verſ. 13. *Scaniæ gyro pertranſito*] *Gyrus* hîc pro ambitu & circuitu poſitum: quaſi diceret; Intereà dum Rex omnem in circuitu Scaniam peragraret; vel, dùm totam, quà patet, Scaniam circumiret. Ità *Gyrare*, & *Regyrare*, pro, ſæpius circumire, uſurpat Bernhardus Morlanenſis, ingenioſiſſimus Dactylicorum verſuum conditor, Lib. 2.

Inſtitor eſt, fora gyrat & æquora, propria laudat.
Spirat ad æquora nauta, pedes fora ſæpè regyrat.

Pag. 370. verſ. 43. *Excellens corporis habitus venerabilem faciebat*] Incredibile dictu eſt, quantam venerationem & autoritatem Principibus conciliet eminens illa & grandis ſtatura. Ejus rei exempla luculentiſſima nobis abundè ſuppeditat ſeculi noſtri decus, & Bataviæ lumen, Gerardus Joannis Voſſius, Amicus meus conjunctiſſimus, in aureo Opere Inſtitution. Oratoriar. Lib. I. Cap. III. *Ariſtoteles*, inquit, *Lib. IV. Politicor. Cap. III. tradit, in quâdam Æthiopiæ parte, regna deferri ad eos, qui magnitudine cæteris præſtant. A quo more non abludit, quod Strabo ſcribit in Meröe inſula Reges deſignari, qui aut robore, aut formâ, aut opibus, aut virtute alendi pecora, reliquis antiſtant. Sulpitius Severus Lib. I. Sacræ Hiſtoriæ ait de Saulo. Hic ex tribu Benjamin, Cis patre ortus, modeſtus animi, formâ excellenti erat; ut meritò dignitas corporis dignitati Regiæ conveniret. Itidem Florus de Pſeudophilippo: Regiam formam & regium nomen animo regio implevit. Et Nepos in Iphicrate, ac Capitolinus in Pertinace, ſtaturam proceram vocant Imperatoriam. Qui loquendi modus à vulgo originem traxit: ut Tacitus etiàm indicat Lib. I. Hiſtoriar. Ipſa ætas Galbæ & irriſui & faſtidio erat, aſſvetis juventæ Neronis, & imperatores formâ ac decore corporis [ut mos eſt vulgi] comparantibus.*

53. *In quanto Regis adventum poneret*] Rara loquendi formula, & quæ Græciſmum ſapit. Nam apud Dionem & Ælianum legere eſt, Ἐν μεγάλῳ τίθεσθαι : ἐν ἐλαφρῷ ποιεῖσθαι ; aliaq; apud alios autores. Sed & Svetonius, *In magno habere*, dixit in Cæſare, Cap. XXIII. *Ad ſecuritatem ergò poſteri temporis, in magno habuit obligare ſemper annuos magiſtratus*: quomodò rectè cenſet legendum, ſummus Vir & Criticus feliciſſimus, Iſaacus Caſaubonus, conſentientibus Codicibus MS. quamplurimis. Tacitus etiàm, *In levi habere*, uſurpavit: *Quocunq; caſu acciderat, dum atrocia metuebantur, in levi habitum.* Sed fortaſſis in hoc dicendi modo Ellipſis τοῦ *pretij*, aut *negotij*, vel ſimilis vocis, erit ſtatuenda. Sic ſuprà Lib. XIII. Saxo, *In æquo ponere*, dixit.

Pag. 371. verſ. 24. *Datis ſolenniter aquilis*] Per *aquilas* intelligere convenit vexilla, per quæ Fevda ſolenniter conferuntur. Firmant ſequentia: *Qui ſi fuiſſent, quanto oneri ſe exigui panni receptione ſubſternerent.* Solebant enim antiquitus regna per gladium, provinciæ per vexilla conferri. Otho Friſingenſis Lib. II. Cap. V. *Eſt enim conſuetudo Curiæ, ut regna per gladium, provinciæ per vexillum à principe tradantur, vel recipiantur.* Guntherus Lib. I. Ligurini:

Ergò ubi vexillo partem, quam diximus, ille,
Hic autem gladio, regnum ſuſcepit ab ipſo:
Hunc etenim longo ſervatum tempore morem
Curia noſtra tenet. ——————

Ad quem locum doctiſſimus Germanorum, & de multis autoribus præclarè meritus, Cunradus Rittershuſius, ità commentatus eſt: *In actibus legitimis fermè omnibus Romani notas quaſdam, ſolenneſq; ritus, & ſymbola atq; inſignia adhibebant. Hunc ergò morem Fevdiſtæ quoq; in Vaſallorum creatione, quam Inveſtituram vocarunt, imitari voluerunt, ut gladio, vexillo, coronâ, ſceptro, baculo, ſeu fuſte, dignitates contulerint.*

NOTÆ VBERIORES IN LIBRUM XVI. ET ULTIMUM HISTORIÆ DANICÆ SAXONIS GRAMMATICI.

Pag. 373. verſ. 40. *Monentibus arbitris*] Svadentibus regni proceribus ac Senatoribus, qui Canuto erant ab intimis conſiliis; quaſi dicat, ex decreto Senatus. *Arbiter* vetuſtè dicebâtur pro teſte. Unde illud, *Remotis arbitris*, pro ſine teſte, & in ſolitudine.

Inter-

Interdùm *Judicem* ſignificat; quod & Feſtus probat Lib. 1. his verbis: *Arbiter dicitur Judex, quòd totius rei habeat arbitrium, & facultatem.* Propriè tamen videtur eſſe *ſpeculator, inſpector, ſpectator:* ſicut apud Horatium Lib. I. Epiſt. II. Plautum Aulular. Actus IV. Sc. I. Milit. Glorios. Actus II. Sc. II. Apulejum Metamorph. Lib. I. Saxoni verò noſtro frequentiſſimè *Arbiter* ſignificat ſecretorum conſiliorum participem & Conſiliarium. Exempla in ſuperioribus libris paſſim obvia ſunt.

43. *Quod unctionis ſuæ tempore*] Per *unctionem* intelligit autor ſolennem Canuti in ſucceſſionem regni Coronationem & inaugurationem, quæ vivo etiamnùm patre Waldemaro, peracta fuit Ringſtadij, circà Solenne Johannis, Anno Chriſti M. C. LXXI. vel anno ſequente, ut habet Chronicon meum MS. *Rex Canutus coronatus eſt in Regem Anno M. C. LXXII.* Ejus meminit Saxo Lib. XIV. *Rex omni Danicâ nobilitate ſub edicto Ringſtadium evocatâ, circà ſolenne Johannis, quod in æſtivo ſolſtitio colitur, & parenti cæleſtes honores, & filio regios celebrare conſtituit. Unctio* igitur hic pro coronatione, quod ſuſcepturi ſceptrum Reges ſacro oleo ungerentur: qui mos hodieq; obtinet.

45. *Apud VVrnenſem*] Ità omninò legendum, pro *Vernenſem.* Celebre enim quondam fuit in Ducatu Slesvicenſi Dicaſterium ſive Forum Wrnenſe, quod nunc, niſi fallor, eſſe deſiit. Nobis Vrneting / vel Vrnehoffuets Landſting dicebatur.

49. *Cladis apud Dyſiam pontem peractæ*] Loquitur de conflictu Dysvicenſi, cujus libro proximè præcedente luculentam egit mentionem Saxo. Is incidit in Annum Chriſti Milleſimum Centeſimum Octogeſimum primum; ut nonnulli Chronologi calculum ponunt. Multi illic è plebe Scanicâ cæſi: compluribus amnis exitio extitit. Clariſſimus Vir, M. Andreas Vellejus, in ſua verſione pontem hunc *Falkbenbergenſem* indigitat.

Pag. 374. verſ. 19. *Haraldum quendam regij ſangvinis*] Haraldus hic cognomento *Skreng* dictus fuit. Chronicon MS. Anno Chriſti M. C. LXXXIII. *Haraldus Skrenckà Scanis princeps creatus.* Eum regio ſangvine oriundum Saxo dicit, quod originem duceret è proſapiâ Canuti Regis Roſchildiæ interfecti: de quâ cæde Saxo ſuprà Lib. XIV.

Sed obtuſi cordis] *Obtuſi cordis* eſt ſtolidus, vecors, hebes, bardus, blennus, bliteus. Ità loquitur etiam Saxo Lib. III. de Amletho: *Nec credi poterat obtuſi cordis eſſe, qui tàm exculto manus artificio calluiſſet.* Locutio eſt Valeriana. Sic etenim Valerius Maximus Lib. VII Cap. III. ubi de Bruto agit: *Obtuſi ſe cordis eſſe ſimulavit, eâq; fallaciâ maximas ſuas virtutes texit.* Iſidorus Lib. X. *obtuſos ſenſus* dixit: *Stultus, hebetior corde. ſicut quidem ait: Ego me ipſum ſtultum etiàm exiſtimo, fa-* A *tuum eſſe non opinor, id eſt, obtuſis quidem ſenſibus, non tamen nullis.*

28. *Ad novi principis opinionem*] Hic verò cum Euripide exclamare licebit: Δεινὸν οἱ πολλοὶ κακούργους ὅταν ἔχωσι προστάτας: *Formidabile quiddam multitudo, cum nacta eſt præſides maleficos.* Huc etiàm facere videtur locus iſte Livij lib. XXIV, quo vulgi ingenium eleganter exprimit: *Hæc,* inquit, *natura multitudinis eſt, aut ſervit humiliter, aut ſuperbè dominatur: libertatem, quæ me-* B *dia eſt, nec ſpernere modicè, nec habere ſciunt: & non fermè deſunt irarum indulgentes miniſtri, qui avidos atq; intemperantes plebejorum animos ad ſangvinem & cædes irritent.* Cui planè adſimilis ille eſt, qui Lib. XXVIII. occurrit, in Oratione Scipionis ad ſeditioſos milites: *Multitudo omnis, ſicut natura maris, per ſe immobilis eſt; ut venti & auræ cient, aut tranquilli, aut procelloſi.*

42. *Dubietati ſubjecit*] Dubium & incertum reliquit. Forma loquendi ad iſtius ævi ge- C nium. *Dubietas,* Ἀμφιβολία. Lupus Abbas, qui Caralo Calvo vixit, Epiſtola CXX p. 111. *Cum loco autem diem menſis exprimite, nè dubietate aliquâ confundamur.* Fulbertus Epiſcopus Carnotenſis, Ep. I. p. 10. *Jam procul removendus eſt totius lubricæ ſcrupulus dubietatis.*

53. *Suſcepti vulneris dolorem*] *Vulnus* per tranſlationem ſumi pro clade & damno, abunde dictum nobis ad iſta verba, quæ Lib. 1. Saxonis no- D ſtri habentur: *Cum ob accepti vulneris magnitudinem reparandarum intrà patriam virium non haberet copiam.* Livius lib. II. Belli Punici: *Non vulnus ſuper vulnus, ſed multiplex clades nunciabatur.*

Pag. 375. verſ. 27. *Quo mediante*] Hoc eſt, intercedente, ſe interponente. Rara vox eſt, & ferè incognita melioris notæ autoribus; in aliis ubivis obvia. Joannes Januenſis Catholico, in voce *Medio*: *A Medius dicitur Medio, as, are; id eſt, in medio locare, vel per medium dividere, vel medie-* E *tatem auferre, vel conjungere, vel pacificare inter aliquos.* Unde *Mediator* vox Theologis peruſitata, pro *interceſſore, ſponſore.* Gr. μεσίτης. Idem Joannes Januenſis: *Mediator eſt, qui conjungit, & inter aliquos eſt medius, ut eos conjungat & pacificet. Unde Jeſus Chriſtus dicitur Mediator Dei & hominum, quòd inter Deum & hominem conſtitutus eſt medius, ut homines ad Deum perduceret.*

36. *Compluribus enim Cæſaris Legationibus*] Cæſar hic fuit *Fridericus*, cognomento *Barbaroſſa*, F qui crebris hiſce Legatorum miſſiculationibus nihil aliud, ut rectè judicat Saxo, intendebat aut moliebatur, quàm ut Canuti ſimplicitatem iiſdem perfidiæ laqueis circumveniret, quibus olim patris Valdemari credulitatem implicatam habuerat, hoc eſt, *ut Daniæ regnum ſemper liberrimum ad Imperij feudum redigeret,* ut loquitur autor Compendioſæ Hiſtoriæ Sereniſſimorum Daniæ Regum, quem edidit Erpoldus Lindenbruch.

Perſi-

40. *Perfidiæ laqueis*] *Laqueus* tranſlatè omne id ſignificat, quo homo capi & irretiri poteſt. Sic *laqueos judicij* Cicero pro Milone dixit: *Atq; illam belluam judicij laqueos declinantem jam irretitam teneret.* Piè & acutè Gvigo Carthuſianus in Meditationibus: *Laqueos comedis, bibis, veſtis, dormis; omnia laqueus.*

47. *Sigfridum, qui ſororem ipſius*] Sigfridus hic eſt Marchio Thuringiæ, qui Waldemari filiam Ingertham, Cæſare adſtipulante, ſibi deſponderat.

Pag. 376. verſ. 54. *Militaris roboris nervos ſicut otio hebetari*] Inter Regulas militares hanc etiàm producit Fl. Vegetius Lib. III. Cap. XXVI. *Exercitus labore proficit, otio conſeneſcit.*

Pag. 377. verſ. 10. *Jarimari cum eis conſiliaturi*] Hoc eſt, Conſulturi, deliberaturi. *Conſiliare* eſt conſilium dare, vel petere. Horatius Libr. III. Carm. Ode III. *Gratum eloqvuta conſiliantibus Junone divis*, hoc eſt, conſilium habentibus de Romulo in deorum numerum recipiendo. Ad eundem locum ità Petrus Gvaltherus Chabotius, vir in omni literaturâ perfectiſſimus: *Grammatici tradunt huic verbo vim dandi & capiendi conſilij, undè oritur: hic eſt deliberare & conſultare.* Cicero Epiſtolar. Lib. XV. Ep. IX. ad Attic. *Quid egeris tuâ cùm triſti, tùm etiàm difficili ad conſiliandum legatione, vehementer exſpecto.* Tacitus Lib. II. Hiſtoriar. *Et rediêre omnes Bononiam rurſus conſiliaturi.* Eâdem notione *Conſiliari* poſitum. Quintilianus Inſtitut. Orator. l. III. c. VIII. *Procemio, quale eſt in Judicialibus, non ubiq; eget; quià conſiliatus eſt ei quiſque, quem conſulit.*

Pag. 384. verſ. 13. *Ad pedes Regis ſuppliciter abjecit*] Homagium Canuto Regi Daniæ præſtitit Bugiſlavus Dux Pomeraniæ, Anno Chriſti M. C. LXXXVI. Innuit id Chronicon meum MS. *Anno clↃ. C. LXXXVI. Bugislavus ſenex, factus eſt homo Regis Canuti.* Ubi *homo* pro *Vaſallo*, ſivè *Cliente Feodali* ſumitur: quò ſignificatu frequentius occurrit in antiquis monumentis. Videatur Gloſſarium Viri genere, literis, ingenioq; juxtà nobiliſſimi, Henrici Spelmanni Angli, pag. 359. in voce *Homo.*

17. *Principis huc neceſſitatis deducti*] In excuſis anteà Codicibus nullò planè ſenſu legebatur: *Principis huc neceſſitati miſeratione permotus.* Nos ità hunc locum duximus reſtituendum, freti autoritate Valerij Maximi, quem ut alibi ſæpius in Hiſtoria hac ſua, ità & hic exprimere voluit Saxo noſter. Verba Valerij ſic habent Lib. VIII. Cap. I. *Satis jam graves eum pœnas ſociis dediſſe arbitrati ſunt, huc deductum neceſſitatis, ut abjicere ſe tàm ſuppliciter, aut attollere tàm deformiter cogeretur.*

23. *Ingenti nubium volumine colliſo*] Diligens ſanè lector Martiani Capellæ Saxo fuit, adeò ut in ſuccum & ſangvinem tantùm non converterit. Ab ipſo hæc certè mutuatus eſt, quæ totidem ferè verbis extant Lib. V. Cap. I. *Hæc cum in progreſſu arma concuſſerat, velut fulgureæ nubis fragore colliſo, fracta diceres crepitare tonitrua.*

25. *Quo eventu Sclavici regni interitum portendi*] Solent interdum regnorum interitum oſtenta præcedere, & periturorum fata populorum vel Solis ac Lunæ defectus, vel inſoliti terræ motus, vel horrenda tonitrua fulminumq; jactus, aut ardentes cœlo faces, & crinita ſiderum flamma præcurrere, ut eleganter obſervavit Quintilianus, ſivè ut alij volunt, Poſthumius Junior, Declamatione IV. quæ inſcribitur *Mathematicus.* Ità pridiè quàm ultimum illud prælium, quo de rerum ſummâ decertatum eſt inter Perſeum Macedonum Regem, & Æmilium Paulum, Romanorum Conſulem, conſereretur, Luna defecit: *triſte id oſtentum Perſeo omnibus præſagientibus, finemq; Macedonici regni portendi vaticinantibus;* teſte Juſtino Libro XXXIII. Cap. I.

Ibid. *A conjecturarum ſagacibus*] *Conjectura* pro divinatione ut plurimùm ſumitur. Apprimè huc facit locus Quintiliani Lib. III. Inſtit. Orator. Cap. VI. *Conjectura dicta eſt à conjectu, id eſt, directione quadam rationis ad veritatem: undè etiàm ſomniorum atque ominum interpretes, Conjectores vocantur.*

26. *Bogislavi quoq; animus conſtantiæ pignoribus refertus*] Luculentiſſimum heìc tandem & ultimum imitationis Valerianæ ſpecimen repræſentat Saxo. Nam quod de Maſaniſsâ Rege commemorat Valerius Maximus Lib. V. Cap. II. id omne ad Bogiſlavum artificiosè noſter transfert. Sic etenim ille: *Maſſaniſſæ Regis pectus grati animi pignoribus refertum, memoriam inclyti muneris ad ultimum vitæ finem conſtantiſſimâ fide perduxit;* & quæ plura ibidem in hanc ſententiam exſtant.

FINIS.

SOLI DEO GLORIA.

INDEX ABSOLUTISSIMUS
cùm rerum memorabilium, tùm vocum ac locutionum rariorum, quæ in Notis occurrunt.

AB Epiſtolis, inter officia domus Auguſtæ olim fuit. 10. e.
Abſalon, Archiepiſcopus Lundenſis, Saxoni ſcribendæ Hiſtoriæ autor fuit. 1. b. 3. e.
Abſalon ex illuſtri Candidorum familia oriundus. 3. c. d.
 in locum Eskilli ſurrogatur. 3. d.
 quando vixerit. 3. e.
 ejus laudes. 3. f.
 ejus mors. 3. f. 8. c.
 Soræ ſepultus. 8. c.
 amore patriæ illuſtrandæ flagravit. 3. c. d.
 Hiſtoriographos in monaſterio Sorano inſtituit. 3. d.
Abſiſtere cautibus, quid. 118. e.
Acceptoricia, ars cum accipitre aucupandi. 179. d.
Acervi cadaverum. 78. c. d. 2.
Acies in occiduo conſtituta. 154. a.
Acus ornatoria, diſerniculum. 61. a.
Ad focum epulabantur antiqui Heroës. 116. a. b.
Ad poſtremum. 40. b. c.
Adultæ oleo lampades. 127. a.
Adulterinus poſſeſſor, falſus. 132. d.
Ad vigilias evocare. 154. c.
Advocatio, pro defenſione. 194. f.
Advocationem muneris præſtare. 194. f.
Advocatus, pro defenſore. 194. a.
Ædes tributaria Godefridi Regis in Friſia. 186. d.
Æditui, qui ædes tuentur. 229. a.
Aërij coloris parmulæ. 174. b.
Æmulus, inimicus, adverſarius, hoſtis. 57. e.
Æneum, aënum, ferventis aquæ Judicium. 120. e.
Æolicus carcer. 54. b. c.
Ætatis opportunitas multos ſpe prædæ transverſos egit. 39. e. f.
Ætatis nulla pars virtuti incongrua. 40. a.
Affluens ſubſtantia, creſcens. 44. a. b.
Agaſo, equiſo. 150. d.
Agathon, pro illuſtri nomine. 38. d. e.
Agonizo, certo, pugno. 118. a.
Agricolarum pius quæſtus. 148. b. c.
Albicantes capilli. 149. b.
Alcool Chymicorum. 70. f.
Alea, pro quovis ludo. 177. f.
Alexander Magnus à tibicine ad furorem incitatus. 225. d.
Algu, pro algore. 53. b. c.
Aliena Latinæ vocis. 6. f.
Alieni appetitores proprio privari ſolent. 111. f.
Allubeſcere proco. 89. b.
Alociæ Inſulæ. 20. f. 21. a. b. c.
Altarium, pro altari. 247. b.
Ambimanum cenſeri, laus viri fortis. 109. b. c.
Ambroſij Archiepiſcopi in Theodoſium ſeveritas. 218. a.
Amentata haſta. 52. c.
Amica collocutio minuit dolorem. 89. c.
Amoris conjugalis exempla. 44. f. 45. a. 52. c. d.
Andreas Sunonis Abſoloni in Archiepiſcopatu ſucceſſit. 1. b. 8. c. d.
 ei Saxo Hiſtoriam ſuam inſcribit. 1.
 vir admodum literatus. 8. d.
 Theologiæ ac Juris Doctor. 8. d.
 Canuto Regi à ſecretis fuit. 8. d. 10. d.
 opum contemptor. 11. b. c.
 Hexaëmeron ſcripſit. 11. c. d.
 Leges Scaniæ in linguam Latinam vertit. 11. a. b.
 ejus frugalitas & abſtinentia. 11. c. d.
Andverdir ſtulu Erner ſloaſt. Proverb. 76. f.
Anglia Cimbrica, hodieq; Anglen. 28. f.
Anglia Britannica ab Anglis Cimbricis, non ab Angulo, dicta. 29. a. b. c.
Animus Divinitatis argumentum. 88. e.
Animum cum loco mutare. 161. c.
Annibal Alpibus iter ſuum inſcripſit. 16. b.
Annulus Pontificij inſigne. 241. b. c.
Anſgarius in Daniam à Ludovico Imperatore miſſus. 193. b. e.
Aquili, monſtra nigra. 66. f.
Aquilæ adverſæ ſe ungvibus impetunt. 76. f.
Aquilæ pro vexillis. 250. e.
Aquilam in dorſo alicujus delineare. 193. d.
Aquitaniam perdomuit Haraldus Rex. 165. c.
Arbiter, conſiliorum particeps. 251. a.
Arcem obtinere, id eſt, rerum ſummam. 194. f. 223. f.
Arduum contra fortem fune contendere. 118. b.

Arenam premere. 105. a.
Arffve-øl. 61. d.
Arma, haſtæ, equi, & ornamenta tumulis illata. 91. f. 176. b. c.
Armilla aurea trivijs affixa. 192. c.
Arte licet, quo viribus pervenire non licet. 179. f.
Artes pugnaces. 38. c.
Arx, pro eo, quod eminet, & ſummum eſt. 223. f.
Aſamål / Aſarum ſermo. 12. b. 14. b. c.
Aſpergo imbrium. 57. d.
Aſtare, pro aſſiſtere. 113. e.
Aſum, non eſt Ahuſia. 211. c.
Aſſerta, ſubſtantive. 17. f.
Ater veſtimenti color, ſordidus & ignobilis. 76. d.
Athletæ ſingulari certamine congredi ſolebant. 63. b. c.
At tage Frenda ſin i Siød. 39. d.
At ſkipta Litum. 43. c.
Avium venter, pro ſepulchro. 115. f.
Aulicorum ſors dubia. 30. b. c. d. e.
Aulruner / Runæ cereviſiariæ. 45. a.
Aurei nummi in via ſparſi. 72. f.
Auri pulvere cibos reſpergere. 70. f.
Auri micæ. 70. f.
Aurum inter amatoria dona. 36. f.
Aurum ſparſum per arva. 68. e.
Aurum Principibus luxurioſis olim in cibo. 71. d. e.
Aurum Iſlandis Krakaſaad. 76. a.
Aurum cavato baculo includebat Brutus. 101. a.

BAlderi corpus ferro inviolabile. 88. d. e.
Balderſbrynd pagus in Selandia. 92. a.
Balderi pater Snio. 94. f.
Balderi tumulus non in Jutia, ſed Selandia. 94. f.
Balderum Hotherus interficit. 93. e.
Bannerium, vexillum. 209. e.
Barbam quatere, ſignum mœſtitiæ. 150. f.
Barbari, pro Sclavis. 239. a. b.
Barbitus, inſtrumentum Lyricum. 87. e.
Bardi, Gallorum vates. 13. f. 14. a.
Batzar, parvitas. 7. d.
Bauteſteene / Saxa pro trophæis erecta. 15. c.
Bella famâ conſtant. 119. b.
Bellatrices fœminæ olim in Dania. 156. b.
Berſerker / Berſerksgangur. 154. f. 155. a.
Bjarco Gigas cum Rolvone ſepultus. 73. d. e.
Biarkamal / genus carminis antiqui. 12. b.
Biargruner / Runæ auxiliatrices. 45. b.
Biblos, Juncus. 179. b.
Bilis pro ira. 35. d. e.
Birca, Sveciæ oppidum vetuſtiſſimum. 208. e.
Blacconis horrendus interitus. 221. f. e.
Blanditiarum voces variæ. 157. d.
Blodørn / Blodugle / Blodriſil / vulnus aquilam figurans. 193. d. e.
Blothen / Sacrificia ; Blota / Sacrificare. 54. e. f.
Blothmadur Othinus dictus, id eſt, ſacrificulus. 54. f.
Boi tumulus in Selandia. 97. d. e.
Boni Duces non niſi ex occaſione confligunt. 49. b.
Boni ob placidos mores quinam dicti. 224. a.
Botilda Regina in Cypro obijt. 227. e. f.
Braccæ, femoralia. 189. e.
Bracteata Liburna. 174. b. c.
Bragarbott / genus carminis antiqui. 12. b.
Briareus, Gyges, Cottus, centimani. 135. b.
Brunruner / Runæ fontanæ. 45. a.
Bruta inter ſe colloqvuntur. 112. f. a.
Bulligo, efferveſcens pingvedo. 178. c.
Buſlubeen / Buſlæ ſagæ carmen. 46. f.
Bydsra Didonis. 193. a.
Bytnauſtur. 114. e.
Byzantium incognitum Othino. 97. d. e.

CÆcorum exempla, qui defectum naturæ ingenio compenſarunt. 241. d. e.
Calagurritani proprias uxores & liberos comederunt. 52. f.
Calcare pro contemnere. 36. d.
Calleo, cum ſexto caſu. 87. a. b.
Calor pius, caſtus amor. 43. f.
Calumniam facere. 110. d. e.
Calundam arcem condidit Esbernus Snare. 160. c.
Campus gelati maris. 116. f.
Canes pecuarij & paſtorales. 131. a.
Canis, venatoris inſigne. 125. f.
Canis Trondhemenſibus præfectus. 160. d.
Canutus Rex coronatus. 251. b.
Capillorum & barbæ abraſio viris militaribus uſitata. 128. b. e.
Captivare, pro, captivum ducere. 69. a.
Captivum aurum, captiva veſtis. 119. a.
Caput, pro principio. 195. b.
Carabus, parva ſcapha. 65. e.
Carere oportet & crimine & ſuſpicione. 148. a.
Carminibus magna vis & efficacia ineſt. 47. a.
Carminibus in nimbos ſolvere cœlum. 57. c.
Carminibus aciem ferri obtundere. 107. a.
Caroli Magni ſtatura. 224. b.
Caſſare, pro, fruſtrari, irritum reddere. 55. b.
Caſtigare, pro, reprimere, cohibere. 166. d.
Caſtor & Pollux pro Romanis dimicantes. 53. a.
Catejæ, clavæ Germanorum. 90. f.
Cauſari, reprehendere, culpare. 230. a.
Cauterium pro aduſtione. 112. d.
Cavus, locus excavatus. 63. b.
Celebrare obtentum enſis ictu clavæ. 37. e. f. 38. a. b.

Celebrare, pro, peragere, perficere. 151. d. e.
Cella, pro Sacrario. 195. b.
Centuriare exercitum. 55. e. f.
Cerea converti. 44. b.
Cereale poculum, Cereale gramen. 26. b.
Cerebroſus, pro inſano. 155. a.
Certare, pro affirmare, certiorem reddere. 43. a.
Cervi Jugales. 88. a.
Cervix ſidera æquat, pulſat. 44. a.
Ceſſim laborare. 163. a. b.
Ceſtuum certamen. 84. a. b.
Ceſtuum figuræ. 85.
Cetra, ſcuti rotundi genus. 179. f.
Chaös antiquum redije. 175. b.
Characteres ſingulis Dæmonijs aſcripti. 46. d.
Characteres antiqui, quare aboliti. 46. f.
Chartarum varia genera. 99. f. 100. a. b. c.
Chelæ, brachia. 78. c. d. e.
Chlamys caſtoreo limbo obſita. 146. e.
Chorda, pro nervo arcus. 134. b.
Chriſtendoms old. 90. f. 91. e.
Chriſtianismi primi in Daniam introductio. 6. d. e.
Cibus à macro petendus. 121. f.
Cimbrorum fœminæ vates. 42. d. e. f.
Cingulum virginitatis. 161. a.
Ciniflones, cinerarij. 146. a.
Circulari, quid propriè. 98. b. c.
Circulari campus, dicitur Athletis. 97. f.
Circumactus, pro, circumamictus. 34. c. d.
Circumire vigilias. 206. e. f.
Ciſtula frigoris arcendi cauſa foraminibus diſtincta. 248. f.
Clangor propriè olorum & anſerum. 132. b. e.
Clava beata Grami Regis. 37. a. b.
Clavæ militares ex robore potiſſimùm. 90. b.
Clavæ ære, ferro, claviculis ferreis obducebantur. 90. d.
Claudicare, tranſlatè dictum. 130. a. b.
Clavigerum numen, Hercules. 90. b.
Clavis pugnare, mos antiquiſſimus. 90. b. c.
Clepſydra, horologium, epiſtomium. 72. b. c. d.
Clipſchild/ſcutum tributarium. 186. f. 187. a.
Clunes & pectus avium in delicijs. 150. d.
Cognitor pro Judice, vel alienæ cauſæ defenſore. 9. c. d.
Cognoſcere, de nuptis verbis. 119. d.
Colla devictorum pedibus calcare ſolenne olim fuit. 36. a. b.
Collactanea, collactaneus. 33. f. collactea, 33. f. 34. a. 99. b.
Collactei ardentius inter ſe amare ſolent. 99. b.
Collegium, pro ſocietate. 233. f.
Collum, pro faſtu. 36. f.
Colorare, velare, palliare. 71. f. 72. a.
Columnæ aureæ in fano Jovis Triphylij. 15. e.
Columnæ nepotum Sethi. 15. f.
Comæ ſtudium antiquis. 60. f.
Comburi intrà ædes, contumelioſum. 78. a.
Comitis vox multa ſignificat. 4. c. d. e. 5. a. b.
Comites & amici Auguſtorum. 4. e.
Commercium libidinis habere. 110. e.
Commolere, ad extremam tenuitatem redigere. 71. e.
Comparatio inter mendacium & tempeſtatem. 114. f.
Comparatio illuſtrium virorum inter compotationes. 156. d. e.
Concædes, arborea ſtrues. 237. f.
Concha, patella, vas concavum. 113. a. b.
Conchylia in maximis delicijs. 150. e. f.
Conclavibus ſe incluſerunt virgines pulchræ. 109. a. b.
Conciones in editis montium faſtigijs celebratæ. 93. e. f.
Concubinarius filius. 237. c.
Conditio, pro pactione nuptiarum. 162. f.
Condylo puer interemptus ab Hercule. 25. e.
Condylus, quid. 25. b. c.
Confectio, & Confectura, quid. 93. b.
Connubiorum peregrinorum incommoda. 149. b.
Conjurati flatus, venti. 54. d.
Conjector, ſomniorum interpres. 60. a. b.
Conjectura, pro divinatione. 252. d.
Conniventia, pro conſenſu. 244. 6.
Conſcientia formidabilis Judex, 115. b.
Conſcientiæ malæ vis. 115. b.
Conſcius, de rebus inanimatis. 62. c.
Conſertio, pro conglobatione. 216. b. c.
Conſilia improvida nocent. 115. c. d.
Conſiliare, pro conſultare. 252. b.
Conſortio, pro conſortium. 39. e. f.
Conſpectioris ingenij pugil. 154. f.
Conſputus, pro, contemptus.
Conſternatio, pro tumultu, ſeditione, conjuratione. 30. d. e. f.
Conſvetudo locorum amorem ingenerat. 58. f. 59. a.
Contextus naturæ, ſangvinis. 43. f.
Continens terra. 131. c.
Contrectare, de rebus Venereis. 146. d.
Contuitus, de animo. 111. e.
Cor, pro animo. 99. a.
Corneæ nares, cornea fibra. 185. c.
Corripere, pro invadere. 40. d. c.
Credulitas, pro fide & religione. 235. c.
Credulitatis vitium ſtultitiæ affine. 52. e.
Crœſi Regis filius diu mutus. 105. c. d.
Crucibulum, vas triquetrum Chymicis. 173. b. c.
Cruſtatum glacie æquor. 117. a.
Cucullatus. 223. c.
Cuneus. 57. d.
Curetes, pro Curlandis. 48. a.
Curia, pro aula Imperiali vel Papali. 249. a.

Curru incolumi redire utile. 118. b. c.
Currus falcati. 175. c.
Curſus futuro militi neceſſarius. 86. a.
Cygnicum carmen. 133. b.
Cyprus tumulorum impatiens. 227. e.

DAci non ſunt Dani. 27. e. f. 28. a.
Dani à Dahis & Scythis. 28. b.
Dani à Danais. 28. b.
Dani ſatellites Græcorum Imperatorum. 225. f.
Dania ante Danum non fuit deſerta. 27. e. f.
Dania à Dano dicta. 27. e. f.
Dania à dando dicta. 28. c.
Daniæ miſerandus ſtatus. 223. d.
Danus, Rex ſuperbus. 106. c. d.
Dæmones per aërem homines portant. 49. b.
Dœmones muſcarum figuris avolantes. 247. a.
Dapſilitas, liberalitas. 177. e.
Decor oris, pro forma. 87. f.
Defectus ſcriptorum Danicorum, & ejus cauſa. 2. b. c.
Deferre, pro, honorem deferre. 98. d. e.
Deformis, pro contempto. 153. a. b.
Degeneratus pater. 229. a.
Delabi equo. 123. a.
Dementiæ ſimulatio multis fœliciter ceſſit. 98. b. c.
Demeritus, pro malè meritus. 225. a.
Deni calami nervo adaptati. 57. a.
Dentes Roſmari in maximo olim pretio. 184. f.
Denupta & denubere. 60. c.
Dei opinativè dicti. 90. a. b.
Deorum collegium Byzantij. 49. f.
Deorum ſeptentrionalium hiſtoria, 136. 137. 138. 139. & deinceps.
Deos prælijs intereſſe credebant gentiles. 51. d. e.
Deputare, aſſignare. 99. e.
Derivare flumina in obſidionibus. 66. b.
Deſperatio ſæpe addit animos. 255. f.
Deſpicare fores, pro, fores ſpiculis effringere. 60. d.
Detitulare. 3. b.
Devium ingeniti erroris. 31. a. b.
Devocare, pro evocare defunctorum manes. 47. a. b.
Deus univerſitatis. 185. d.
Dexter locus honeſtior. 226. a. b. c.
Diale iter, unius diei. 148. d.
Dicere, pro, cauſas agere. 151. b.
Dignatio, cultus, honor. 50. b.
Digreſſio, pro exceſſu, morte. 158. b.
Dij ſalvatores & opitulantes. 52. a. b.
Dij ſepulcrorum præſides. 96. f.
Dij præſides locorum. 184. b.
Diſcernere, diſcriminare capillos. 60. f.
Diluvialis inundationis excurſus. 27. c.
Diſparata, & Diſparare. 21. d. e.
Diſpendium lubricæ flexionis. 27. b. c.
Diſſertatiuncula de Poëſi antiqua Danica. 12. & 13. a. b. c. d. e. f.
Ditio, pro poteſtate. 44. d.
Documenta, quæ Saxo in contexenda hiſtoria ſecutus eſt. 1. c. & 11. e. f.
Divinationes olim certis familijs peculiares. 88. c.
Dolor hoc acriùs, quò occultiùs lacerat. 110. f. 111. a. b.
Dolones, conti cavati, in quibus latet ferrum. 166. a. b.
Domus eſt mundus. 125. a. b.
Domuitio, pro abſentia. 188. e.
Dracones auro incubantes, unde. 62. e.
Drot/ quid ſignificat. 11. f.
Drottquæt/ genus carminis antiqui. 11. f.
Druidæ Celtarum. 42. b.
Ductus, pro, ductamine. 178. a.
Duelli lex, nè duo unum aggrederentur. 105. b.
Dularfuſſe/ amiculum. 48. f.
Dulce poſt ærumnas malorum meminiſſe. 238. d.
Durare corpus animumq; patientia & labore. 156. e.

EDda Rhytmica Sæmundi Sigfuſonij. 93. f.
Eddæ deſcriptio. 17. c. d.
Eddam aliam habuêre antiqui Iſlandi. 16. d. e. 17. a. b.
Educatores olim apud Græcos, Romanos, Danos. 33. d. e. f.
Egentium Rex, Staaderkonge. 166. c.
Ἐγγαστρίμυθοι, genij è ventre hariolantes. 43. a.
Eidoræ fluminis fons. 18. c.
Eirer Sunde/ antiquis Scaldris, hodiè Oreſund/ fretum Danicum dictum. 21. e. f.
Electionis Regiæ apud Danos antiqvus ritus. 29. f. a.
Elicia, carmina. 47. b.
Emancipare conjugem, è ſervitute vindicare. 148. f.
Emptitia uxor, quænam. 122. c. d. e.
Endeme/ ſterquilinium, convicij formula. 15. b.
Ennij ſtatua in ſepulchro Scipionis Africani. 130. b.
Enſes & gladios defodere ſolebant veteres Dani. 105. c. d.
Eôus ſangvis, pro Rutenico. 217. c.
Eôus, pro Orientali. 217. c.
Epicedion Regneri Lodbrog. 162. b.
Epiſtolaris, idem quod à libellis ſecretis. 10. d. e. ſeu ſcriba apud Græcos. ibidem. a.
Epitaphium Wilhelmi Epiſcopi Roſchildenſis. 219. a. b.
Epochæ ſeptentrionalium à ſepeliendi ritibus. 90. e.
Epulum ſolidativæ confectionis. 93. a. b.
Equi candidi auſpicijs deſtinati. 245. a. b.

Equi urgente neceſſitate commanducati. 52. c. d.
Equina caro familiare alimentum gentilibus Danis. 52. b. c.
Eqvus bellatoris inſigne. 125. e. f.
Erffdagulld. 70. a.
Eſchillus Archiepiſcopus ad Cœnobium Claravallenſe proficiſcitur. 247. e. f.
Et cum dicto, formula Capellæ uſitata. 41. e.
Ethelbalderus, quis. 95. a.
Excrementum, pro incremento. 191. e.
Executio. 11. a. pro adminiſtratione.
Explicare iter. 149. a.
Exſangves præſtare, pro, interficere. 64. d.
Extinctum ſe ſimulare, ſtratagema. 66. e.
Extremus Comitum Abſolonis Saxo. 6. d.
Extramundanus, uno verbo. 185. d.
Extremam eſcam deguſtare. 76. f.
Exuviæ, pro veſtibus. 249. f.
Exuviæ, pro veſtimentis. 13. e.
Evbages Celtarum. 42. a.

FAcies, pro habitu, forma. 132. a.
Falcium uſus in prælijs. f.
Fame inviĉtiſſima quæq; expugnantur. 64. b. c.
Fames ſæpius vincit, quàm ferrum. 64. b.
Fames expugnat obſeſſos. 52. b.
Famem fungis, frondibus, herbis lenire. 52. f.
Famis valida vis. 223. b.
Famuli vox frequens in Orationibus. 218. d. e.
Fantua, pro fatua. 67. b. c.
Fartores, gulæ miniſtri. 145. c.
Fauni, Satyri. 66. d. e.
Faſcis vinculo non firmatus, labilis eſt. Proverb. 118. f.
Fatum pro morte. 51. e.
Fatum latebris evitare non licet. 152. a. b.
Fatorum præſcius ordo. 162. a.
Fatum & Stoicam neceſſitatem probarunt veteres Dani. 53. c. d. e.
Fœmineæ levitatis exempla. 41. b. c. d.
Feria prima, pro die Dominica. 210. c.
Ferinis pellibus integebant corpora Heroës antiqui. 34. d.
Ferire, pro reprehendere. 150. a.
Ferrum potens. 48. b.
Ferrugineæ tunicæ. 238. b.
Ferſkeit viſſa. 12. b. genus carminis antiqui.
Fides, pro fiducia. 53. a.
Fibulator, artifex fibularum conficiendarum. 173. a.
Figurare, indicare, exprimere. 98. e.
Filaga/ pro Comite, honeſtiſſima apud veteres Danos appellatio. 4. d. 5. a. b. c.
Finni optimi ſagittarij & venatores. 126. d.
Finviſa. 43. d.
Fionia unde dicta. 19. a.
Fiſcella biblo texta. 179. b.
Flos, pro virginitate. 157. d.
Fluctuatus eſt, pro fluctuavit. 215. b.
Fluidi anni. 68. d.
Flammula, vexillum apud Gallos ſacrū. 246. c.
Follis, folliculus, ſaccus, aut pera. 57. f.
Fons fumigans in Iſlandia 23. c.
Fons res impoſitas in lapides transmutans in Iſlandia & Norvegia. 23. d. e.
Fons peſtilentis undæ in Iſlandia nullus. 26. a. b.
Fons cereviſiam referens. 26. c. d.
Fontes ſubitò exundantes & reſidentes in Iſlandia, & alibi. 23. b. c. d.
Fontes fervidi in Iſlandia. ibidem. e. f.
Fœderis feriendi ritus per ſangvinem humanum. 48. a. b. c. d.
Fore, pro eſſe, vel fieri. 64. f.
Forma proſapiam pandit. 67. e.
Formarum voluptas. 87. f.
Formula poſt Digreſſionem. 27. d.
Formula profanos arcendi. 76. b.
Fortitudo præcipua apud Danos antiquos virtus. 28. d. e.
Fortunæ magis, quàm charitati cultum tribuere. 149. d.
Foſſis ceſpite & ſtramine tectis hoſtem decipere. 64. c. d.
Frangere, debilitare. 51. b. c.
Fratris vocabulo compellabant amatores ſuos puellæ. a. b.
Fredag/ Freyæ dies. 43. e.
Freſiæ minoris deſcriptio. 18. e. f.
Freyam verbo lædere non licebat. 43. c. d.
Freya, amatorum proma conda. ibidem.
Fridericus Cæſar Svenonem ad comitia evocat. 236. c. d.
Fridericus Epiſcopus Slesvicenſis in mari Balthico ſubmerſus. 249. c. d.
Fró Deus tempeſtatum & aëris potens. 54. f. & a.
Fró Deorum Satrapa. 92. b.
Frøbloth / ſacrificium in honorem Fró Dei. 54. e.
Frons exarata armorum veſtigijs. 106. e. f.
Frons, aciei anterior pars. 175. a.
Frothonis farina, Frøda Miøll/ id eſt, aurum. 70. e. f.
Fugam primùm in acie capeſſere, infame & capitale. 119. b. c.
Fulcra, pro lectis, & ipſo thalamo. 35. f. 36. a.
Fundæ glacialis urna. 25. d.
Funditores, qui olim in prælijs. 57. a. b.
Fundere, pro effundere. 77. c. d.
Funerandi varij modi. 91. b. c. d. 92. c. d.
Funem ducere, certaminis genus. 224. c. d.
Furvæ hoſtiæ, quæ 54. b. c.
Furvis hoſtijs Bellonæ & Proſerpinæ ſacrificatum. 54. c. d.
Fuſus, pro, tantùm non fuſo. 51. a.
Fylki / provincia. 118. a. b.
Fylkiß Konga/ Reges populi. 103. e.

GAlla, quid. 178. e.
Gard, urbem, regionem denotat. 185. c.
Gemma malo infixa ad ſplendorem. 184. c.
Gemmæ in calceis olim. 147. d. e. f.
Genealogia & proſapia Julinenſium piratarum, 199. a.
Gens, pro familia. 130. b.
Geruli, quinam dicti. 37. b.
Gerulus nuntiorum, verborum. 37. b.
Gerula cicutarum fœmina. 37. b. c.
Geſtamen, pro clava, vel pro eo, quod geritur. 34. e. f. a. b. c.
Geſtiblindus, Gieſtur blinde. 125. b. c.
Gigantes olim in Dania. 1. a. 27. a. d.
Gigantum oſſa in Scotia eruta. 27. b. c.
Gigantum mos, nodoſa oſſa in ſe invicem conjicere. 73. b. c.
Gigantibus monſtroſa membrorum multitudo aſcripta. 135. b. c.
Gigas tricorpor. 133. b. c.
Glaciei miraculum fabuloſum. 25. a.
Gladijs nomina imponebant veteres Athletæ. 73. a. b.
Gotricus, etiam Godefridus dictus. 185. f. & Sigfridus. 186. a.
Græca pro Latinis uſitata medij & poſterioris ævi ſcriptoribus. 38. f.
Græci στήλοις, ſive cippis ſaxeis, variarum rerum monumenta incidi olim curarunt. 15. d. e.
Græcia ſapientiæ laudem ſemper meruit. 226. b. c.
Grami appellatio, pro Rege. 32. f. 33. a. b. c.
Gramum Regem Herculi comparat Saxo. 34. b.
Grando telorum. 175. d. e.
Gratulari, pro gaudere. 30. a. b.
Gremij vox varia ſignificat. 18. b. c. d.
Grex, pro plebe. 10. f.
Grimildæ erga fratres perfidia. 230. b. c. d.
Grip, raptum ſignificat. 35. d. e. f.
Grônlandia, regio ignoti ſitus. 26. a. b.
Gundebadica lex. 120. d.
Gunilda, Canuti Regis filia, Chunigunda dicta. 212. d.
Gyrus, ambitus; Gyrare, circumire. 250. d.
HAdingum Diabolus per aëra vexit. 49. a.
Hadingi raptus ad inferos. 55. a. b.
Hæla, Proſerpina, Morta. 96. c.
Hafabragur / genus carminis antiqui. 12. b.
Haldanus XLVII Athletas octidui ſpatio proſtravit. 161. b.
Hamus nexilis, pro lorica hamata. 77. b.
Hami latentis fraus, Metaphorica locutio. 69. e.
Hamſleypur / quinam. 97. b.
Hamramur / furore perciti. 154. f.
Haraldus ab Otgario Archiep. Moguntino baptizatus. 192. c. d.
Haraldus à Palnatokone interfectus. 205. c.
Haraldus Godvini filius Angliam occupavit. 216. f.
Haraldus Rex ob ignaviam Hein dictus. 220. a. b.
Haraldina apud Blekingiam rupes. 15. c. 21. c. d. e. Runemo dicta: 21. Ejus deſcriptio. 21. e. f. delineatio. 22.
Hartgrepa, dura manus. 43. b.
Harthbenus novem cubitos longus. 155. c. d.
Haugbua / Dæmones ſepulchra inhabitantes. 97. a.
Haugbualetur / Heyboeſchrifft / inſcriptiones ſaxorum ſepulchralium. 15. a.
Hangold / ſecunda ætas ſeptentrionalium. 90. f. 91. c.
Hnutukaſt / jactus oſſium nodoſorum. 73. d.
Hecla mons in Iſlandia. 24. b.
Hecla non ſemper ignem eructat. 24. d. e.
Helleſponti Rex, pro Thraciæ Rege. 49. d.
Hernadardrapa / genus carminis antiqui. 12. b.
Heſliſvoll / campus duello deſtinatus. 98. b.
Hiarthvarus, Rex dialis. 83. b.
Hiarnus Scalder. 130. d.
Hipſicratea Mithridatem maritum virili more culta in exilium ſecuta eſt. 44. f.
Hirundines idola inquinant. 247. c. d.
Holmur / circulus Athletarum. 98. a.
Holmganga. 98. a.
Honeſtas, pro fortitudine animi. 103. a.
Honores mutant mores. 228. b.
Hoſpitalitatis jura violare nefas. 102. a. b.
Hoſpitium publicum, privatum. 102. b. c.
Hoſpites in tertio gradu officiorum. 103. a. b.
Hoſpitis ingrati pœna. 103. c. d.
Humana carne veſci, horrendum. 52. e. f.
Hugruner / Runæ cordiales. 45. b.
Humblus, vel Humelus, Dani & Anguli pater. 28. c. d.
Humanæ victimæ mactatæ. 92. c. d. e.
Hunnorum ingens exercitus. 121. b. c.
Hypogæum, locus ſubterraneus. 134. d.
IAculum naturæ, pro morte. 176. e.
Jaculum vagum. 197. d.
Idolum Mahumet. 51. c. d.
Idololatria Ethnicorum nihil aliud quam opinio. 90. b.
Ἰχὼρ, ſangvis Deorum. 47. a. b.
Jellingenſe monumentum. 202. b. c. 203. b. 204. a. b.
Ignis linum non conſumens. 26. e.
Ignis terret beſtias. 77. b. c.
Ignis, pro amore, Poeticum. 99. b.
Ignibus nocturnis aliquem opprimere, indignum. 97. b. c.

Ignominiæ militares. 160. b. d.
Illices oculi, illices voluptates. 43. d. e.
Imaginarij, qui dicti. 50. c.
Imagines olim in templis locutæ. 51. a.
Imbuere crumenas ære. 63. f.
Imminere provincijs. 154. e.
Impar dimicationis genus. 39. b.
Impetus fuga fractus. 51. c. d.
Impingere, vim quandam denotat. 6. a. & f.
Imprecationes Ovidij exulis in Ibin. 53. a. b.
Improperare, improperium. 188. d.
Inacceſſa montium. 27. b.
Inania pacta revocare licebit. 117. f.
Incantationibus olim corpora adverſus vulnera durabant. 37. c.
Incendia Æthnæ. 24. a. b.
Incertare, pro incertum reddere. 43. b.
Incentivum. 24. c d.
Incedere vitæ genus. 156. e. f.
Inceſſit pecunia. 223. c. d.
Inchoamenta, pro initijs. 17. f.
Inconchare, pro abſorbere. 113. d.
Incubare, pro pertinaciter inhærere, incumbere. 59. c. d.
Induſtria, pro prudentia. 99. b.
Inextricabiles amicitiæ hami. 149. c. d.
Infernus Iſlandicus fabuloſus. 24. f. 25. a.
Inferre, pro offerre. 162. e.
Infractus, pro fractus. 177. d.
Infulæ, ſacerdotum & regum inſignia. 97. e. f.
Ingenij vox ad varia transfertur. 24. a. b.
Ingenuitas, quid. 223. d. e.
In hominem componi. 44. c.
Injicere manus regnis. 154. d. e.
Inops ſenſus. 6. a. b.
Inops lingua. 6. c.
Inops fraternitatis, comitis, ſociorum. 116. f.
Inſidiæ peſtilentiores, quæ ſub nomine neceſſitudinis latent. 61. a. b.
Inſignia ingenuitatis erogare. 223. c. d.
Inſperata magis accidunt, quàm ſperata. 93. b.
Inſula, pro Anglia. 194. c.
Inſulares Dani. 190. c.
Inſtar, pro forma, imagine, ſpecie. 133. c. 158. c. d.
Intemperantia, pro intemperie cœli. 180. b.
Interjectus, pro interjectione. 19. b.
Intercus, adjective. 132. c.
Intimatio. 114. a.
Intimare, occulte deferre, nunciare. 114. a.
Intorſit negotium, cum emphaſi dictum, & quaſi per violentiam. 6. f.
Invidia maxime conſpicuis rebus inſultat. 8. f.
Joculatores, agyrtæ circumforanei. 145. f.
Iſlandi optimi hiſtorici, & pertiſſimi antiquitatum ſeptentrionalium. 16. c. d.
Iſlandia, glacialis inſula Saxoni. 22. b. c.
Iſlandia quando incoli cœpta. 23. b.
Iſlandiæ varia nomina. 22. c. 23. a.
Iſlandicorum monumentorum, quæ hodieq; ſuperſunt, recenſus. 16. c. d.
Iſora portus Selandiæ celeberrimus. 232. e. f.
Iter Bizantio in Daniam olim tritum. 49. e.
Julius Cæſar natatoriæ artis peritus. 83. d. e.
Julini deſcriptio. 194. a. b. & 198. a. b.
Julinenſes piratæ dicti Jomsvitinger. 199. d.
Juris Eccleſiaſtici patrocinium plurimis Principum ſangvine ſtetit. 11. e.
Juratoria fides. 102. f.
Jurare per Jovem lapidem. 239. d.
Jutia Daniam ingredientibus primum obvia. 18. a.
Jutia in Norici freti littus excurrit. 18. c.

Laboranti optima eſt mali mora. 116. e.
Lac raro virgunculis in mammis, niſi virum paſſis. 147. f.
Lacerare gallum. 150. f.
Lacuna in Saxone, & defectus. 182. e.
Lacunar, pro lacuna. 228. e.
Latialis facultas, pro, peritia linguæ Latinæ. 6. f.
Latialis Jupiter. 6. f. & 7. a. Latiarius. ibidem.
Latiaris. 7. a. 6.
Latialiter diſſertare, pro, Latine loqui. 7. c. d.
Lapidum acervis explorare copias. 125. d. e. f.
Lapſui vicinum eſt, quicquid ſenio conſtat. 61. e.
Laqueus, pro omnibus, quîs homo irretiri poteſt. 252. a.
Latrans, ſubſtantive, pro Cane. 153. a. b.
Latrocinia olim honeſta. 69. b. c.
Lavacrum, pro Baptismo. 207. f.
Leges Frothonis paucæ hodie in uſu. 119. d. e.
Legiſlatores proprijs damnantur legibus. 213. e.
Leonis, vel Urſi, caro comeſta, aut epotus ſangvis, robur conciliat. 48. c.
Leonum carnibus vivunt Agriophagi. 48. c.
Lepus infelicis ominis. 214. b. c. d.
Lethra arx vetuſtiſſima Regum Daniæ. 74. d. e.
Lethrarum Reges, Daniæ Reges. 103. c.
Liba/ vita Germanis antiquis. 5. a. b.
Liberalitatis Principum erga Doctos viros exempla. 130. d. e.
Lilulag/ genus carminis antiqui. 12. b.
Limari, atteri. 77. a. b.
Limruner/ Runæ arboreæ. 45. b.
Lintea, pro velis. 174. e.
Lingvis micare, ſerpentum. 63. a.
Literæ antiquæ Danorum, Runæ dictæ. 14. d. e.
Literæ Bellerophontis. 100. d.
Literarum luce clareſcunt egregie facta. 3. f.
Literarum fructus res ſcitu dignas ad poſteros transmittere. 4. a.
Literatorum gratiam promereri utile eſt. 4. b.
Literas facere. 232. b.

Lites armis & duello dirimere, olim in uſu. 120. c. d.
Liuflingſlag/ genus carminis antiqui. 12. b.
Liventis aquæ fluvius. 55. c. f.
Livor poſt fatum faceſſat. 98. a.
Loca ſuſpecta Daniæ Regibus, ceu fatalia. 234. f.
Locellus, parvus loculus. 58. e.
Longum vivere, longum valere. 130. e.
Longobardi à longis barbis dicti. 181. a.
Longobardi, quando ex patria commigrarunt. 181. a.
Longobardi quando in Italiam. 181. b.
Lucra æquorea. 58. e. f.
Luculentia ſermonis, pro ſplendore. 16. d.
Lumbare, ſubligar. 146.
Lundonia, Angliæ Metropolis. 70. d.
Lutum, cœnum, labes, ſordes, convicij formula. 115. c. d.
Lymicus ſinus, qui & fretum Lymfiortinum. 18. d.
Lymphantes, mente capti. 154. d.

Magi Perſarum. 14. a.
Magi humanos vultus, beſtiarumq; formas, aſſumere & deponere olim noverant. 43. b. c. d.
Magiſterium, pro magiſtratu. 9. d. e. variæ ejuſdem vocis ſignificationes. 9. e. f. 10. a. b.
Magiſtratum melius gerunt, qui inviti adeunt. 227. c. d. e.
Magnalia, ingentia facta. 156. b.
Magnus, Nudipes dictus. 228. e.
Maguntini proprium Epiſcopum interficiunt. 242. a. b.
Majores pro ſenioribus. 195. e. 207. a. 249. d.
Mälrunet/ Logorunæ. 45. a.
Manes eliciti querelas fundunt. 46. d.
Mandari, pro, nunciari. 118. d. e.
Manni, equi puſilli. 69. b. c.
Manus non diu ictu exhilaratur, porverbium. 116. e.
Manus pro copijs. 176. d. 228. a.
Manum capitis periculo objicere, Proverbium. 118. f.
Manum ſpargere, exercitum dividere. 118. f.
Marmora Arundelliana. 16. a. b.
Marte priores, id eſt, ſuperiores, victores. 53. c.
Maſſa, rude metallum. 148. b.
Mathematici pro Magis & Præſtigiatoribus. 41. c. f.
Matrimonia inter inæquales rarò fœlicia. 60. c. d.
Matronæ laboranti Reipublicæ ſæpe ſubvenerunt. 206. d. e.
Maturitas ad animum transfertur, & prudentiam interdum ſignificat. 31. d.
Maturitas, pro prudentia. 117. f. & a.
Maximus Danorum Pontifex, pro Archiepiſco Lundenſi 3. c.
Maximilianus primus Imperator ad annum ætatis nonum planè mutus. 104. b.
Medioximus, medius. 162. d.
Medelfarſund/ auguſtum fretum, quo Jutia à Fionia ſeparata. 18. f.
Mediare, pro intercedere. 251. d.
Mendacium regnis perniciem adfert. 112. f.
Menſa nihil ſacratius apud veteres. 41. f. a. b.
Miles pro militibus, per Synecdochen. 117. b. c.
Milites Principi poſt prælium ſupereſſe olim rubori ducebant. 82. f.
Minorare, pro minuere. 66. c. d.
Miølner/ malleus Thoronis. 89. d.
Miſtilteen/ ſpina Baldero lethalis. 93. f.
Mithothin, Mid-Odinus. 5. a. b.
Μνημεῖα Græcorum. 2. c.
Mœnibus ſe defendere, an acie decernere præſtet. 49. a.
Monumenta Romanorum. 2. c.
Monſtra opponuntur hominibus. 44. c. d.
Montes complanare. 119. a.
Monomachiâ lites decernebant veteres. 120. e.
Moraſteen, lapis regiæ electioni in Svetia dedicatus. 29. d. e.
Mors optima, qvum petitur. 178. b.
Morituri morſu terram carpunt. 178. d. e.
Mos ſigno conventum indicendi.
Motus nocturni, pro Veneris exercitio. 195. b.
Moveri, & motus, in rebus Venereis. 195. b.
Mulieres verſilis propoſiti. 109. c.
Multivola reflexio. 165. a.
Murices ferrei. 144. f.
Muſa, pro Cantilena. 149. e.
Muſica olim in aulis Principum. 86. c.
Muſicæ encomium. 87. d. 225. d.

Natatio, præcipuum Juvenum exercitium. 83. d.
Natantes, pro piſcibus. 154. a.
Navis velata infulis & olivæ ramis. 89. f.
Navi vetuſtæ imponere, ſupplicij genus. 213. c.
Naves ab inſignibus nomina ſortiebantur. 240. a.
Navigium Draconem ſimulans. 239. f.
Necromantici Mercurium habent in horoſcopo. 46. b.
Necromantici rarò fœliciter Manes evocant. 47. c. d.
Negotium terreſtre, pro, prælio terreſtri. 59. a. 193. a.
Nijdſtong/ haſta imprecatoria. 116. a.
Nidingſkapur/ obſcænitatis apparatus. 116. e. f.
Nihil utile, quòd parùm honeſtum. 145. b.
Nimietas, pro abundantia. 105. e. f.
Nobilitas Europæ totius è Scandia & Gothia. 68. b.

Noro-

Nodorum conſertione res perplexa. 154. a.
Norner/ Parcæ. 134. f. 135. a.
Norvagia ad fidem Chriſtianam converſa. 208. b.
Nucibus ludere, aleæ genus. 177. b. c.
Nulla gens non eſt laudis avida. 1. b. c.
Nuptiæ in exequias verſæ. 41. b. c.
Nuptiæ, pro, omni concubitu. 210. b.
Nuptias facere. 210. b.
Nutricij dicti Educatores. 33. e. f.
Nympharum antra. 134. f. a.

OBtentus enſis, pro objectu enſis. 38. a. b.
Obtinere, pro Vincere. 64. a.
Obtuſi cordis eſſe. 98. f. 251. f.
Oceanus orbis vinculum. 183. e. 4.
Occiduum, pro eo, quod occaſui vicinum eſt, vel, quod ad occidentem ſpectat. 39. c. d.
Oculi torvi terrorem incutiunt hoſti. 165. a.
Oculi faſcinantes. 165. c.
Occurſacula noctium, ſpectra nocturna. 66. c.
Odas ſuas veteres carmine intercalari diſtinxerunt. 46. e.
Odini duo tresve fuerunt. 49. c.
Odinus Aſianus, ſive priſcus,
Odin hin gamle. 49. c. f.
Odinus Upſalinus. 49. f.
Odinus Mimeri caput arte Magica vocale reddidit. 50. a.
Odinus uno contentus ocello. 78. c.
Odium in propatulo exercere. 145. b.
Olavus Gotrici filius, non eſt idem cum Ogerio Turpini. 187. c.
Olaus Rex Norvegiæ propè Stickleſtadam interemptus. 212. c.
Olaus Famelicus devovit ſe diris, pro patria. 224. c. d.
Omnes nationes ante Saxonis tempora ſuos habuere Scriptores. 1. c. d.
Onuſtus, pro oneroſo. 166. d. e.
Opes in propatulo habere. 135. d.
Opinativus opponitur reali. 90. f.
Opinio, pro fama & celebritate. 8. d. e. f.
Ordahnipping/ verborum contentiones. 117 b.
Oriens, pro toto illo in Europa tractu, qui Helleſponto finitimus. 49. d.
Oriundus Norvagiæ. 131. a. b.
Ornatrices puellæ. 225. f.
Os, pro dente. 184. a.
Oſcellæ & petauri. 109. f. a.
Oſcula prima carpere. 157. c.
Oſtenta regnorum interitum præcedere ſolent. 252. b.
Oſculari ſacra limina, humilitatis indicium. 218. a. b.
Oth, Hebræis ſignum. 81. c.
Othinus onoculus ſemper apparuit. 47. b. c.
Othinus oculum Mimero oppignoravit. 47. e. f.
Othino victimæ humanæ mactatæ. 92. b. c. 175. 179. a.
Othincari duo. 209. b. e.
Ottho Imperator expeditionem in Daniam ſuſcepit. 199. e.
Otium incentivum libidinis. 108. d.

PAce veſtrâ dicere liceat. 128. a.
Pagani, qui dicti. 144. f.
Παραςάται. 52. a.
Parcæ militares 88. b. c.
Parcæ, & earum oracula. 134. f. 135. a.
Parentela, familia, cognatio, proſapia. 234. b.
Paro, navis prædatoria. 174. b.
Parricidium, de interfectione Principum. 176. f.
Paronomaſia Saxoni frequens. 156. f.
Partes, pro orâ, plaga. 63. e.
Parvitas, pro vilitate, ſeu humilitate. 7. d. e. f.
Parvus, pauperem denotat. 7. a. b.
Paſſio, compaſſio. 101. e. f.
Paſſivus, paſſivi amatores. 100. e.
Pati, de rebus Venereis. 100. e.
Patibulum, pro cruce. 226. a. b.
Paticus, pathicus. 100. f.
Patientia ex fortitudine nata. 72. f.
Patricius ſpiritus. 102. a.
Pauſa, quies, finis. 59. f.
Pauſanæ, induciæ. f. 59.
Pauſantes, pro defunctis. 59. b.
Pauſare, pro quieſcere, dormire. 59. b.
Pax univerſalis ſub Nativitatem Chriſti. 129. a.
Pecunia ad milites, gloria ad Ducem redundare debet. 32. e. f. a. b.
Pecuniâ mortui inſtructi ad Valhallam. 96. d. e.
Pecus, pro cunctis animalibus domeſticis. 53. b.
Pendente bello. 163. a.
Penuriæ vocabulum ad res varias transfertur. 7. d.
Per involucrum. 210. a.
Pergenuare, genibus repere. 148. e.
Perſarum Reges ſine muneribus adire nefas. 110. c.
Petia, pro Pictia. 190. b.
Petrus Botildæ filius Monaſterium Neſtvedenſe fundavit. 230. f.
Petulantia, pro Juvenili impetu. 146. d.
Phyſiculandi ſcientia. 42. d. e.
Phyſiculare, pro Phyſicare. 42. c. d.
Phyſiculatores. 42. b. c.
Picturæ ruditas. 103. f.
Piratica maximæ olim laudi. 98. d.
Piſces manibus capiuntur. 21. b.
Piſcium in freto Danico & Conſtantinopolitano abundantia. 21. b.
Pœna malitiæ ſimilis. 126. a. b.

Pœnale, pro pœna. 67. c. d.
Pœnarum quatuor genera. 157. a. b.
Poës antiqua Danica qualis fuerit. 12. 13. a. b. c. d. e. f.
Pontem trajicere. 131. d.
Pontificium, pro Pontificatu, Sacerdotio. 207. f.
Pontis verſatilis uſus ferè olim ignotus. 131. d.
Popponis miraculum candentem ferri laminam geſtantis. 207. a. b.
Popularis, homo abjectæ conditionis. 109. a.
Populus divitum, populus Deorum. 223. f.
Porcos rixantes conciliant lupi. 111. b. c.
Potis ſit, pro poſſit. 248. c.
Pretium interfecti ab interfectore requirere, ſolenne quondam fuit. 39. c. d.
Præcluis forma. 184. d.
Præcordialis, pro intimo. 109. c. d.
Præcurrit, adcurrit, decurrit &c. 194. c.
Præfatio Saxonis omnibus numeris abſoluta. 1. b.
In ea quænam potiſſimum tractat. ibidem. b. c. d.
Præferre, pro præficere alicui muneri. 166. c. 191. f.
Præfectura Sleſvicenſis olim beneficiaria. 104. d.
Prægrandia imperia difficile continentur. 195. a.
Prælatio maritima. 166. a.
Præminere, pro præeminere. 154. e.
Præſtes: præſtites Lares. 34. e. f.
Præſumo, præſumptio, præſumptuoſus. 165. b.
Primitiæ, pro primis rei alicujus initijs. 158. b.
Primitias floris teneri auferre. 157. d.
Principatus non ſangvini debetur, ſed meritis. 61. b. c.
Principare, imperare. 191. a.
Probroſus ales, qui proprium polluit nidum. 113. f.
Probatio per ignem, per aquam calidam, vel frigidam. 120. f.
Probationum, ſeu, purgationum varij modi. 120. e. f.
Procella, pro malorum incurſantium impetu. 205. f.
Proceræ ſtaturæ homines ſolent exagitari. 74. d.
Projicere, pro contemnere. 40. e. f.
Prodigioſi partus exemplum memorabile. 107. e. b. c. 108. a. b.
Propaſſis alis. 195. b.
Propior Virginis, quàm militum charitati, locutio Valeriana. 40. e.
Propugnare, cum Dativo, rarius. 51. d.
Proreta, qui proræ præſidet. 176. d.
Protheo mutabilior. 44. d.
Protheus ambiguus. 44. b.
Protheus magus fuit & veneficus. 44. d. e.
Proximum ſibi quemq; natura conſtituit. 61. e.
Prudentia peregrinando comparata. 114. c.
Pſallere, proprium Clericorum. 218. e.
Pulchritudo index nobilitatis. 67. f.
Pulſare, pro Vexare. 35. f.
Pulſare, pro accuſare, affligere, vexare. 233. e.
Punica aqua. 132. b.
Puniceum ſcutum, ſignum pacis. 89. e.
Pyga, pro natibus. 163. e.
Pythomantis. 43. a.
Pythonica ars. 42. f.
Pythonicus. Ibidem.

Quæſtio; An pro rerum ſumma duello confligere liceat? 105. e. f.
Quæſtio? Num in Magiſtratu deligendo ætatis ratio habenda? 109. f. 110. a b.
Quæſtio; An Principem bellis intereſſe expediat? 111. f.
Quæſtio; An præſtet bellum domi excipere, an hoſti inferre? 154. b.
Quicquid evenit, aliquandò accidit. Proverb. 121. e. f.
Quo plura poſſidemus, plus affectamus. 125. e.

Radius, pro fulgore oculorum. 155. f.
Ramale, ramus ex arbore deciſus. 47. f.
Ramale, pro ſtemmate. 155. d.
Ramis curvatis annectere, ſupplicij genus. 161. d.
Ramum ducere, originem ducere. 155. d.
Raro pingveſcet, qui cadit. Proverb. 121. f.
Recidivum, quod revertitur. 192. a.
Recordatio majorum. 3. c.
Ramrŭner/ Runæ Magicæ. 45. f.
Refutare, rejicere, contemnere. 69. c.
Reges Daniæ munera donabant aulicis. 75. a. b.
Regna Aquilonaria magnam habent ſermonis communionem. 22. b.
Regnerus Lodbrog victorias ſuas ſaxis incidi curavit. 15. c.
Regnerus, unde Lodbrog dictus. 189. b. c.
Reguli plures in Dania. 103. d.
Religio, pro jurejurando. 209. b.
Repedare, pro, redire, reverti. 93. c.
Repigrare, pro, retardare, cohibere. 151. a.
Rei patriæ. 234. d.
Res Daniæ geſtæ, pro Danorum. 6. c.
Res Danicas in hiſtoriam conferre. 6. e.
Res geſtas in ſcutis depingere, olim ſolenne. 102. c.
Reſcindere manumiſſiones. 32. a. b. c.
Reſtipulari, viciſſim aliquid ſtipulari. 213. b.
Rex, pro Vicario Regis. 101. b. 102. b.
Riſta Rŭner/ incidere Runas. 46. c.
Riſus morientis, indicium vindictæ. 73. f. a.
Roeskildia à Roë Rege. 71. f. a. b.

Roluo, unde dictus Krake. 73. c. d.
Rolvo dictus Beiter pelſa. 75. b.
Roiſold/ prima ætas ſeptentrionalium. 90. f. 91. a. b.
Romani ſuperſtitioſi. 43. e. f.
Rubellum vinum. 150. c.
Rumor, pro obſcuro ſtrepitu. 110. a.
Rotari, volvi huc illuc. 180. a.
Runer/ literæ antiquæ Danorum. 14. e. 45. b. c. d.
Runa maali lingua Danica à Runis dicta. 45. c. d.
Runæ, veterum Danorum Poëtæ. 12. b.
Runar duo ſignificat, & veterum literaturam, & magiam Runis expeditam. 45. b. c.
Runi veteres medendi ſolertia ſe vulgo venditabant. 40. f.
Runarum ſchemata varia. 14. 15. a. b. c. d. e. d.
Runarum magicarum variæ ſpecies. 45. a. b. c. d.
Runarkieffle/ lignum, cui inſculpebant Runas 46. a. c.
Runas tabellis ligneis ſculpſerunt. 100. d.
Runhendadrapa / genus carminis antiqui. 12. b.
Runicarum literarum duo genera. 45. c. d.
Runis abutebantur Magi ad incantamenta. 45. d. e.
Runomagiæ, ſive Necromantiæ Runicæ exemplum. 45. b. c. d.
Rupices paginæ. 16. c.

SAcco incluſus non mordet. 122. b. Proverb.
Sacer ignis, eryſipelas exulceratum. 220. c.
Sacerdotes Dijs ſuis aurum & argentum detrahebant. 50. d. e.
Sacra menſæ, legationis, regni. 41. f. a. b.
Sacrarium, pro ædicula ſacra. 9. e. transfertur etiam ad animum. ibidem. f.
Sacrificia, pro Sacramentis. 238. d.
Sacriſta, cuſtos ſacrarij. 220. b.
Sacrum, pro magno. 220. d. e.
Sagitta lignea conventus indictus. 120. a.
Sagittandi ars, præcipua Juvenum exercitatio. 84. a.
Sagittarij optimi, qui fuerint. 208. d.
Sagittariorum uſus in prælijs. 57. c.
Sago jactare in aëra. 109. a.
Salem ex aqua marina decoquere. 132. e. f.
Salmoneus tonitrua alludebat. 229. b.
Saltus edere. 126. a.
Sangvis Deorum, qualis. 47. a. b.
Sangvis, ſacrificium humano ſangvine peractum. 55. a.
Sangvis, pro progenie. 155. d. e. 217. c.
Sanctus Vitus Martyr. 246. a. b.
Satrapa, Perſica vox. 31. f.
Saxa varijs inſcriptionibus ornata. 15. a.
Saxa pro trophæis erecta. 15. b.
Saxa duodecim electioni Regiæ olim deſtinata. 29. f. a. b. c.
Saxeum volumen. 16. c.
Saxum volatile nullum. 26. f. a.
Saxo, Clericus Abſolonis. 6. d.
Saxo literatam militiam Valdemaro offert. 17. d.
Saxo Momi reprehenſionem prævertit. 41. d. e.
Saxo multa debet Martiano Capellæ. 62. c.
Saxonis obtrectatores ne hilum proficiunt. 16. e. f.
Saxonis fabuloſa unde manârint. 17. e. f.
Saxonia, regnum. 106. b.
Scabida, pro ſcabioſa. 176. e.
Scabies nocens, mala. 53. f.
Scabiem Romani abominati ſunt. 54. a.
Scalda, quid ſit. 17. e. f.
Scaldri ad lyram carmina decantare ſoliti. 13. e.
Scelera rariſſime impunitate gaudent. 233. a.
Sceptratus. 233. c.
Schema. 44. f. a.
Schema aciei Othinianæ. 164.
Schiſma inter Alexandrum & Octavianum Papam. 240. e. f.
Scindulæ, minuta ligni fruſta. 210. d. e.
Scoti à Scotto Dano. 68. e. f. a.
Scriofinni, Scritofingi, Scritobini, Scredevindones. 26. c. d. e. f.
Scriptitatum olim in palmarum folijs, in cortice, ligno. 99. 100. a. b. c.
Scuta ex corticibus arborum. 162. a. ex tabulis ſectis. 162. c. d.
Scuta pulſare, mos militaris. 238. d.
Secretarium, locus occultus. 184. b.
Selandia antiquis Seelundur / item Sialandia dicta. 19. d. e. f.
Seelandia potius dicenda, quàm Sædlandia. 19. c.
Seelandiæ inſulæ origo ex Edda. 19. a. b. c. d. e.
Securitas valde nocet militari fortunæ. 66. b.
Seductus, ſeorſim abductus. 225. e. 249. b.
Sedulus, continuus, aſſiduus. 191. e.
Senes baculis greſſus adjuvant. 176. f.
Senior, pro Domino, Principe. 211. a. b.
Senſatus, ſenſu valens. 99. f.
Senſus, pro animo, ſive mente. 6. b.
Sepultura in magno pretio apud Gigantes. 98. f.
Sequeſtra pax. 174. d.
Sequior, pro deteriore. 134. a.
Sequioris ordinis vir. 133. c. d.
Seram induſtriæ patefacere. 99. a. b.
Serium veritatis. 185. e.
Servum habere amicum, inconſultum eſt. 115. c.
Siderea rupes, pro alta. 24. c.

Signa

Signa illatæ injuriæ miſericordiam accendunt. 231. c.d.
Sigruner/Runæ victoriales. 45. a.
Sigtrugus Rex nullo alio metallo, quàm auro, ſuperari potuit. 36. f. 37. a. b. c.
Sigtrugus à Gramo clavâ auro nexâ interfectus. 37. e. f.
Silva Caledonia. 70. b.
Silveſter II Pontifex deceptus oraculo ſtatuæ. 50. c. d. e.
Simi, Simones. 67. b.
Singulares congreſſiones abolitæ. 220. d.
Sinus propriè ſerpentum. 62. c. d.
Sinus, genus vaſis. 150. b.
Siſtri figura. 87.
Siſtrum, quale inſtrumentum. 86. a. b. c.
Skaldviingl/ vertigo Poëtica. 13. b.
Skemmur/Skemmu Meyar/ conclavia & cuſtodes. 109. a. b.
Skawen / oppidulum in extrema Cimbria. 18. d.
Skidher/ Skydi/ Andruer/ ſoleæ ligneæ Finnorum. 27. a.
Skioldi egregia indoles. 31. d.
Skioldi Regis humanitas & continentia. 32. d. e. f.
Skioldunga viſſur/ genus carminis antiqui. 11. f. 12. a.
Skioldungi à Skioldo Odini filio dicti. 31. e. f. item à clypeis. ibidem.
Skioldungur dicti Daniæ Reges. 12. a.
Skothent/ genus carminis antiqui. 12. b.
Skydi / Skidher / Skijer / Xyloſoleæ. 126. b. c. d.
Sleipnerus, Odini eqvus. 82. a.
Sleſvicenſes & Holſati, Dani potiùs quàm Germani. 105. b. c.
Solidum, pro terra firma. 147. f.
Solis æſtus nimius ſegetes corrumpit. 223. b.
Solis lumen, ne noctu quidem, in Norvegia, occulitur. 22. b.
Solitarius, ſolus. 63. a.
Sonoritas, ſonus clarus. 229. f.
Sopore conficere homines Magi ſolebant. 48. d. e.
Sordido cultu robuſta ſæpè obtegitur manus. 67. c.
Sorores dicebantur amatoribus puellæ. 33. a. b.
Sorores fratribus veſtes olim conficiebant. 72. b. c.
Sortium uſus apud Germanos. 245. c. d. e.
Specimen honeſtatis, virtutis. 249. e. f.
Spectra, quid ſint. 67. e. f.
Specular, pro ſpeculo. 161. e.
Specularia, pro feneſtris, Senecæ. 161. e.
Spes metum vincit. 165. f.
Spicare, ſpiculo aſperare. 60. d.
Spicum, pro ſpica. 60. b.
Spicus crinalis, pro pectine. 60. a. b.
Spinoſi dentis acumen. 63. a.
Spiolld/ Speldſkeffle/ tabellæ ligneæ. 100. d.
Sponſio, ſtipulationis geuus. 212. f.
Squamea terga ſerpentum. 63. a.
Squammæ piſcium inter res noctu lucentes. 216. c. d.
Statua Memnonis magicè conſecrata. 50. a. b.
Statuâ taciturnior. 149. f.
Statuæ vocales. 50. e. f.
Statuæ futura prædicebant. 50. c.
Statura procera autoritatem conciliat. 250. e.
Stinga Swefnthorn / claviculum ſoporifero charactere ſignatum injicere alicui. 48. e.
Stipendij vocabulum variè ſumitur. 10. f.
Stipite perfodebant corpora mortuorum. 125. c.
Strava, convivum ferale. 61. f.
Strangulare laqueis fallaciarum. 107. b.
Strandhøg. 114. f.
Stridor ferarum. 58. e.
Stupidare, pro, ſtupidum reddere. 54. e.
Stuthola/ genus carminis antiqui. 12. b.
Sveno, alter Julianus. 206. b. c.
Svenonis Eſthritij laus. 217. d. e.
Sverus Rex non fuit fabri filius. 248. c. d
Svip/ Genius. 67. e.
Suartruner/ Runæ Necromanticæ. 46. a.
Subarmalis veſtis. 103. f. 165. b.
Subtel, vola pedis. 153. c.
Succinctus opibus. 63. f.
Sudus ſangvis, pro ſplendido. 161. c.
Summa, pro, rerum ſumma. 215. c.
Sundmoria, & Nordmoria, provinciæ. 124. c.

Tabes, ſanies & ſangvis corruptus. 47. a.
Tabes, pro tabo. 77. a.
Tabulatum, pro alveolo luſorio. 238. a. b.
Tela poſt tergum jaculari, Parthorum. 129. a.
Tenaculum, pro retinaculo. 158. f.
Τεφρομαντεία, divinatio ex cinere. 245. f.
Teraphim Labanis. 50. d.
Teſtamentum inofficioſum. 195. e.
Teſtudo militaris. 89. c. d.
Textiles nodi, pro aulæis. 99. c.
Thule unde dicta Goropio. 16. a.
Thule non eſt Iſlandia. 172. d.
Thylenſes minus rectè Iſlandi dicuntur. 16. f.
Thymmo ramulum pro vexillo erigit. 209 c. d.
Thymmo, Banner dictus. 209. e.
Thyra Regina vallum Danicum prima ſtruxit. 200. e. f.
Tibia à tibijs animalium dicta. 140. a.
Timere ad, Idiotiſmus. 40. c.
Timor, maximum olim dedecus. 77. e.
Titulare. 3. b.
Tituli vox, quàm varia ſignificet. 2. d. e. f. 3. a.
Toglag/ genus carminis antiqui. 12. c.

Tonſi,

Tonſi, remi. 133. c.
Tori varietas ſupplicij loco. 68. b. c.
Tormenta quæ omnis generis tela torquent. 232. f.
Torpere, incultum atq; ſocordiam denotat. 6. f.
Tortus crinis, in nodum coactus. 147. d.
Toubragur / genus carminis antiqui. 12. b.
Traditio, quid ſignificet. 8. b. c.
Tumulus cadaverum. 78. b. c.
Turbidare, pro turbida reddere. 54. e.
Tyrannus, pro Rege. 161. c.
Tyrannis, pro Regia poteſtate. 161. c.

VBbo recuſat imperium. 227. a.
Væ terræ, cujus Rex puer eſt. 109. b. c.
Vafurloga. 43. b.
Valkoſt / ſtrues cadaverum. 78. e.
Valkyriur / Parcæ militares. 88. b.
Valli Danewerck primus fundator, quis fuerit. 199. b. c.
Vallis Joſaphat deſcriptio. 227. f.
Vallum Barbaricum in Anglia. 201. a. b.
Vdaenſakur / Ager immortalium. 104. c. d. e.
Venalis lingua. 151.
Venatica præda. 128. f.
Veneris vocabulum inter τὰ μέσα. 108. b.
Venus, pro concubitu. 108. b.
Venus errabunda, vulgivaga. 108. d. e.
Venus, pro quavis amica. 157. d.
Verrendi vocabulum ſingularem violentiam notat. 47. e.
Verrere mare. 132. d. e.
Verſilis, vertilis. 25. b. c.
Verſus Saxonis debito ordini reſtituti. 36. b. c. d. e.
Veſtigio ſuſpenſo ambulare. 132. a.
Vetuſtas, pro ſenectute. 149. c. d.
Vetuſti, pro ſenio confectis. 149. b.
Vexilla olim ſacra. 246. b. c.
Viare, pro, iter facere. 178. b.
Vicinans. 26. a.
Victoriam ſtertendo nemo cepit. 121. b.
Victrix ſignum, quid ſit. 81. b. c.
Victualia, pro annona. 180. c.
Wiſſa / carmina Donorum antiqua. 11. f.
Vikinger / Piratæ. 152. e. d.
Vinculatus, vinculis aſtrictus. 202. b.
Vinculum fraternum, pro fraternitate. 162. b.
Violare, de violento contactu. 133. d.
Virginum mos libidini velamen prætexere. 43. e.
Virtus, robur, auxilium. 192. a.
Virtute invidiam vincere difficile. 135. e. f.
Viſitare terram, pro fœcundare. 224. e.
Viſus fidelior aure eſt. 78. f.
Viteſlet. 28. a. Vitarum campus.
Unctio, pro coronatione. 251. b.
Undiqueſecus, utrinqueſecus. 22. a.
Unno Archiepiſcopus Bircæ in Svecia ſepultus. 208. d.
Voces animalium callere & interpretari. 112. a. b.
Vogſtørin / anfractus. 18. a.
Volubilitas linguæ, pro eloquentia. 211. c.
Volucris rubella. 150. a.
Voto ſe obſtringebant veteres inter pocula. 74. c. d.
Vox, pro lingua. 22. b.
Urceis egerere aquam è navibus. 114. c. d.
Urere, pro lædere. 62. d.
Urnenſe forum. 251. c.
Urſi nomine inſidiator virginem comprimit. 210. d. e.
Utgarthia, Conſtantinopolis. 191. d.
Utgarthiloci fabula, quid ſignificet. 185. a. f.
Utgarthiloci etymologia. 185. b. c.
Vulnus pro clade. 59. f. 104. d. e. 251. c.
Vultus, totiusq; corporis mutatio præſtigioſa. 97. b. c.
Vultus temporis. 116. b. c.
Uxorius, mulieroſus. 146. b.
Wera, pons Selandiæ. 129. e.
Wijgß Bota / quid. 39. c.
Wilhelmus Tellius, optimus ſagittarius. 204. c. d.

XEnia in convivijs antiquorum. 92. a.
Xyloſoleæ ſeptentrionalium. 126. b.

YRpana procella. 57. a. b.
Yrpe Jell. 57. b.

ZElotypiæ muliebris magna vis. 225. a.

INDEX AUTORUM,

qui in ſuperioribus Notis laudantur & illuſtrantur.

ABBO. 38. f.
Achilles Tatius. 157. f.
Acron. 63. c. 146. a. 150. e.
Acta Apoſtolorum. 42. f.
Adamannus Scotus. 194. e.
Adamus Bremenſis. 2. a. 26. c. 28. a. 55. e. 71. d. 93. d. 118. a. 185. f. 186. f. 187. e. 188. a. b. 189. a. 192. e. 193. b. 194. e. 199. a. 205. e. f. 207. c. 208. b. f. 109. a. c. f. 210. b. 212. b. d. e. 213. f. 215. d. f. 216. a. 217. b. d. 218. a. b.
Ado Viennonſis. 1. c.
Adolphus Cypræus. 194. f. 200. c. 207. d. 249. d.
Ælius Donatus. 145. d.
Ælianus. 52. a. 123. f. 184. c. 210. c. 213. e.
Ælnothus. 2. b. 8. f. 19. d. 30. c. 36. f. 63. f. 191. c. 207. e. 219. e. 220. a. 221. c. d. e. 222. a. b. c. 223. d. 228. a. 229. a.
Æmilius Macer. 153. a.
Æmilius Probus. 10. b. 224. a.
Agathias. 57. e. 229. e.
Agobardus. 120. d. 220. e.
Aimonius. 1. c. 2. a. 185. f. 187. d. 188. a. b. 192. f. 199. c.
Alanus ab Inſulis. 36. c. 39. a.
Albertus Abbas Stadenſis. 186. a. 187. a. e. 188. a. b. 192. e. 199. e. 207. d. 229. a.
Albertus Argentinus. 209. f.
Albertus Crantzius. 29. d. 30. a. 31. b. c. 49. c. 62. b. 120. c. 134. b. 193. d. 199. e.
Albertus Magnus. 188. a.
Albertus Metenſis. 1. d.
Alexander ab Alexandro. 89. a. 100. c.
Alexander Gvagninus. 27. a.
Alcimus Avitus. 114. a. 175. c
Aldhelmus. 8. f. 39. a. 59. b. 69. f. 97. b. 100. f. 149. c. d. 210. f. 220. f. 224. b. 227. b. 234. b.
Alfenus JCtus. 163. d.
Alfricus. 1. d.
Amadæus Lauſanenſis. 39. a.
Ambroſius. 128. c.
Amœnus. 69. d.
Ammianus Marcellinus. 6. f. 9. a. e. 13. f. 21. d. 24. d. 31. e. 34. b. 35. f. 37. b. 42. a. 44. a. 47. e. 51. d. 67. d. 69. e. 70. d. 83. a. 87. b. d. 89. d. 93. c. 97. a. 105. e. f. 113. d. 117. a. 134. a. 145. c. 154. a. 158. b. 165. b. 174. d. 175. a. 178. b. 205. a. 206. b. 211. b. 217. c. 223. d. 229. b. c. 233. d. 234. a. 237. a. 238. f.
Andreas Abbas. 8. f. 241. d. e. 244. d. e. 245. a. e. f. 247. a.
Andreas Buræus. 26. e.
Andreas Senſtlebius. 178. a.
Andreas Sunonis. 102. a.
Andreas Vellejus. 9. c. 37. f. 71. d. 87. f. 104. b. 131. c. 172. e. 173. a. 192. f. 194. c. 207. e. 209. a. 211. c. 217. d. 225. c. 227. e. 230. b. 251. d.
Angelomus Lexovienſis. 24. e. 90. c.
Antiquitates Tricaſſinæ. 33. f.
Antoninus. 70. d.
Antonius Foquelinus. 177. d.
Antonius Nebriſſenſis. 87. c.
Apicius Cœlius. 145. e.
Apulejus. 9. e. 10. a. 18. c. 24. a. 27. b. 30. c. 33. d. 34. c. 37. b. 42. d. 43. d. 46. b. 47. c. 51. c. d. 60. c. 60. f. 66. c. 86. b. 87. d. 99. b. 105. e. f. 106. a. 116. f. 127. a. 132. a. 134. a. 151. a. 155. b. 158. a. e. 163. d. 178. b. 184. b. 188. f. 194. c. 195. b. 210. d. 228. d. 251. a.
Ariſtides. 119. b. 175. f.
Ariſtophanes. 123. b. c. d. b. c. d. 212. f.
Ariſtoteles. 67. a. 83. f. 110. a. 148. b. 226. f.
Arnerus Skald. 32. e.
Arngrimus Jonas Islandus. 16. a. 17. e. 22. c. 23. b. e. 24. d. 25. a. 26. a. 31. d. a. 79. e. 92. e. 120. b. 134. b. 141. c. 172. d. 190. a. 250. c.
Arnobius. 8. a. 16. d. 43. a. 59. a. 105. e. f. 108. b. 128. a. 218. c. 247. d.
Arnoldus Abbas Lubecenſis. 3. f. 8. d. e. 10. d. 11. c. d.
Arnoldus Huitfeldius. 11. f. b. 182. e.
Arnulphus Lexovienſis. 2. d. 8. b. 241. b.
Arrianus. 219. a.
Arrianus JCtus. 8. d. e.
Aſconius Pedianus. 9. c.
Aſterius. 45. a.
Athenæus. 14. a. 48. d. 66. c. 99. a. 133. b. 150. d.
Auguſtinus. 117. d. 130. a. 219. a. 27. a. 152. c. 161. f. 191. b.
Auguſtus Buchnerus. 112. b.
Avicenna. 71. c. 109. a.
Aurelius Victor. 181. b. 227. f.
Autmarus. 1. c.
Auſonius. 58. d. 148. a. 208. e.
Autor de Viris illuſtribus. 101. a.
Autor ad Herennium. 57. a.
Autor de contemptu mundi. 69. d.
Autor incertus de geſtis Caroli Magni. 186. a.
Autor Etymologici. 65. f.
Autor Queroli. 152. a. 233. f. 249. f.

Baltha-

Balthazar Ayala. 49. c. 154. d.
Baptiſta Mantuanus. 104. c.
Barnabas Briſſonius. 110. c. 163. a.
Baruch Propheta. 50. d. e.
Beda Venerabilis. 1. d. 29. a. 39. a.
Benedictus Baldvinus. 147. a.
Bernhardus Morlanenſis. 77. e. 113. e. 152. b. 178. f. 250. d.
Boëthius. 44. b. 178. c.
Bruno. 2. a.
Brynolfus Svenonius, Epiſcopus Sealholtenſis. 16. f. 20. e. 23. c. e. f. 24. e. 26. d. 28. e. 31. b. 34. d. 37. b. 39. e. 43. d. f. 46 b. 74. a. e. 48. f. 49. d. 52 d. 53. c. 54. b. 55. c. 57. b. 60. a. 66. f. 67. e. d. 68. c. 69. b. c. 70. a. 73. d. f. 78. a. b. e. 88. a. c. 93. f. 97. c. 98. a. 103. a. 104. b. c. 106. b. e. 114. e. 115. c. 116. b. e. f. 118. b. f. 121. f. 122. a. 125. f.

Cælius Rhodiginus. 25. d.
Cæſar Baronius. 234. f.
Cæſarius Heiſterbachcenſis. 39. c. 101. d. 109. d. 180. c. 220. b. 234. c.
Calphurnius Siculus. 41. c. 60. d. 76. c. 78. b. 88. b. 155. e. 176. f.
Calpurnius Flaccus. 87. f. 118. d.
Cariſius. 132. d.
Caſpar Barthius. 11. b. 37. c. 38. e. 44. e. 50. c. 64. a. d. 66. b. 67. b. 71. e. 77. c. 79. d. 97. a. 110. b. 117. d. 118. e. 119. f. 126. a. 144. d. 151. c. 166. d. 179. b. 194. e. 210. b. 223. d. 233. d. 249. e. f.
Caſpar Peucerus. 67. f. 245. f.
Caſſiodorus. 8. e. 87. c. 218. d.
Cato. 113. a. 148. a. 177. a.
Catullus. 4. c. 78. d. 115. e. 123. e. 132. e. 157. d. 161. a. 175. c. 185. d. 248. e.
Cedrenus. 229. e.
Cenſorinus. 54. d.
Chriſtianus Adrichomius. 227. a.
Chriſtophorus Brovverus. 100. c.
Chriſtophorus Colerus. 7. f.
Chronicon Archiepiſcoporum Lundenſium. MS. 3. b.
Chronicon Cameracenſe. 113. d.
Cicero. 3. e. 4. b. 4. a. 6. c. ibidem. 7. a. 9. f. 17. a. 19. b. 31. d. 37. b. 39. f. 42. b. 50. c. 52. c. 53. b. 59. a. 61. a. 67. c. 68. f. 69. e. c. 77. e. 78. c. 83. a. b. 98. c. 102. d. f. 110. d. 111. c. 115. d. 117. a. 128. f. 130. a. c. 131. d. 132. c. 145. b. 146. d. 154. e. 156. f. 157. e. 174. b. 183. d. 185. d. 210. a. 212. e. f. 226. c. d. 228. b. 232. f. 238. d. 252. a.
Claudianus. 36. a. d. 39. c. 54. d. 68. f. 99. b. 117. f. 130. f. 149. b. 179. b. 230. a. 233. d.
Claudius Lyſchander. 95. a. 182. e. 223. a.
Claudius Salmaſius. 4. f. 147. b.
Clemens Alexandrinus. 47. a. 84. a. 147. e. 247. f.
Codinus. 63. d.
Cœlius Aurelianus. 220. e. 238. b.
Cointus Smyrnæus. 119. c.
Columbanus. 2. c. 177. a. 230. a.
Columella. 93. b. 98. b. 131. c. 145. e.
Conradus Geſnerus. 216. e.
Conradus Rittershuſius. 250. e.
Corippus Africanus. 36. a. 157. c. 192. b.
Cornelius Aurelius. 136. d.
Cornelius Celſus. 39. b.
Cornelius Gallus. 67. f. 176. a. 178. a.
Cornelius Nepos. 49. a. 210. f.
Corona pretioſa. 238. c.
Curtius. 14. a. 30. f. 50. c. 72. d. 83. a. 98. e. 111. d. 112. c. 119. a. 135. a. 145. b. 147. f. 154. e. 165. e. 175. c. d. 176. a. 184. b. d. 195. a. 208. d. 236. d. f. 240. c
Cyprianus. 30. e. 59. d. 145. f. 156. c.

Daniel Heinſius. 18. d. 78. c. 101. c.
David Chytræus. 197. d.
Demoſthenes. 102. c. 115. a.
Diodorus Siculus. 129. c. 160. b. 238. f.
Dio. 61. e.
Dio Chryſoſtomus. 60. f. 185. d.
Diogenes Laërtius. 123. a.
Dionyſius Afer. 22. a. 25. e. 183. f.
Dionyſius Halicarnaſſæus. 7. b. 72. f.
Dionyſius Lambinus. 53. c. 118. e.
Dionyſius Periegetes. 84. b.
Dioſcorides. 71. b. 93. b.
Dithmarus. 92. f. 124. c. 201. d. 245. b.
Domitius Bruſonius. 23. a.
Domitius Calderinus. 25. c.
Dudo Neuſtricus. 1. d. 28. b. 31. a. 38. c. f. 39. a. 44. e. 60. f. 69. b. 93. a. d. 149. c. 165. c. 174. a. 180. a. 182. e. 191. c. 192. c. 194. a. 234. d.

Ecchehardus Junior. 3. a.
Edda, Islandorum Mythologia. 14. b. e. 16. d. e. 17. c. d. e. 19. d. 31. e. 32. e. 47. d. 70. f. 73. c. 78. b. 88. d. e. 89. d. e. 93. f. 95. c. 96. c. 97. c. 134. f. 136. a. b.
Egeſippus. 69. e. 179. f.
Egilli Scallagrimi Epinicion. 33. d.
Egillus Scallagrimus. 70. f.
Eginhardus. 1. c. 185. f. 186. a. 187. a.
Egla, Hiſtoria Egilli Skallagrimi. 116. b.
Eligius. 7. c.
Endeleichius Rhetor. 89. c. 111. b.
Ennius. 38. d. 63. f.
Ennodius. 7. a. 9. d. 30. d. 166. b. 207. f.
Epiſcopus Arconenſis. 77. e. f.
Eraſmus Lætus. 200. a.
Eraſmus Roterodamus. 100. d. 111. b. 148. d. 158. b.

Erycius Puteanus. 40. c.
Ethelverdus. 1. d. 28. f.
Eucherius. 24. b. 162. c. 234. b. 238. a.
Eugippius. 8. b. 106. a. 114. b. 233. d.
Eugraphius. 145. d. e.
Euhemerus Siculus. 15. d. e.
Eunapius. 129. d.
Euripides. 82. b. 98. c. 178. e. 238. e. 251.

FEſtus. 54. b. 60. c. 61. b. 162. e. 163. a. 210. b. 229. f.
Feſtus Avienus. 63. d. 65. d. 114. a. 132. f.
Flavius Joſephus. 148. d.
Flavius Vopiſcus. 100. f. 147. f. 161. e.
Flodoardus. 90. b. 211. b.
Florentius Vigornienſis. 65. e.
Florus. 27. a. 59. c. 60. a. 68. f. 70. e. 117. c. e. 158. e. 194. d. 220. e. 223. f. 228. b.
Franciſcus Vatablus. 81. e. 101. c.
Freculfus. 1. c. 129. e.
Freigius. 7. a.
Fridericus Lindenbrogius. 26. e. 69. f. 122. d.
Fridericus Tilemannus. 239. b.
Frontinus. 69. a.
Fulbertus Carnotenſis. 55. c. 180. c. 213. b. 251. c.
Fulgentius. 17. a. 60. b. 118. f. 152. a. 174. d.

GAllus Confeſſor. 118. e.
Galterus. 2. b. 8. a. 24. e. 26. b. 32. c. 39. a. 41. e. 44. f. 54. e. 55. b. 64. a. 75. b. 77. f. 166. e. 175. d. 177. a.
Gariopontus. 30. c. 151. b.
Gaſpar Schoppius. 77. c.
Gaufredus. 1. d.
Gaufridus. 284. a.
Ganfridus Monemutenſis. 1. d.
Gellius. 8. c. 41. f. 49. b. 61. f. 103. b. 105. c. 107. c. 123. a. 132. a. c. 155. a. 157. f. 160. b. 195. c. 208. a. 229. b.
Georgius Agricola. 23. f.
Georgius Buchananus. 70. b. 190. b.
Georgius Fabricius. 3. b.
Gerardus Johann. Voſſius. 2. a. 25. c. 39. a. 130. 78. d. 250. e.
Gerbertus. 36. b.
Germanus Valens Pimpontius. 174. e. 229. d.
Geverhartus Elmenhorſtius. 228. d.
Gildas Sapiens. 1. d.
Giraldus Cambrenſis. 128. e.
Glaber Rodulphus. 1. d.
Gloſſæ Iſidori. 9. d. 42. d. 66. f. 146. b.
Gloſſæ Iſonis Magiſtri. 59. b.
Gloſſæ Philoxeni. 151. c. 192. a.
Gloſſarij MS. fragmentum. 66. a.
Gloſſarium. 6. b. 33. f. 50. c. 57. f. 60. a. 63. a. 66. f. 69. d. 69. e. 77. b. 99. b. 114. b. 146. b. 155. c. 158. f. 163. c. 178. f. 188. d. 216. d.
Gloſſarium Camberonenſe. 65. e.
Gloſſarium Iſlandicum. 66. 2. 98. a. 166. b. 117. b. 146. e. 154. f. 156. f. 193. d. 220. a.
Godeſchalcus Stevvechius. 57. b. 89. e. 210. e.
Grangæus. 50. b.
Gratius. 60. d.
Gregorius Nyſſenus. 155. e.
Gregorius Turonenſis. 1. c. 120. d. 232. e. 235. d.
Grettla. 48. f. 114. e. 27.
Guntherus Poëta. 2. a. ibidem. b. 17. d. e. 65. b. 153. b. 181. a. 236. b. 242. d. 249. a. 250. d.
Gvido Pancirolus. 100. c.
Gvigo Carthuſianus. 252. a.
Gvilandinus. 100. c.
Gvilielmus Aremoricus. 39. a. 66. c. 69. a. 95. e. 101. e. 166. b. f.
Gvilielmus Budæus. 103. a.
Gvilielmus Cambdenus. 29. b. 68. e. 70. d. 190. b.
Gvilielmus Mamelsberienſis. 1. d. 50. c. 124. d. 128. e. 213. a. 222. f.
Gvilielmus Neobrigenſis. 224. b. 234. a. 236. e. 237. c. 248. b.
Gvilielmus Rhievallenſis. 1. d.
Gvilielmus Tyrius. 37. e. 235. b.

HAdrianus Junius. 107. b.
Halfrodus Poëta. 33. e.
Hector Boëtius. 27. a. 29. e. 129. a. 207. e.
Heliodorus. 47. d. 25. b.
Helmoldus Butzovienſis. 2. b. 8. f. 120. a. 185. d. 212. f. 237. c. d. 238. f. 242. b. 246. e.
Helpericus. 224. b.
Henricus Ernſtius. 119. b. 246. a.
Henricus Faber. 87. f.
Henricus Huntingdonenſis. 1. d.
Henricus Meibomius. 239. a.
Henricus Spelmannus. 110. f. 113. d. 120. f. 179. d. 252. e.
Hericus Monachus. 2. a. 18. e. 35. f. 38. d. 39. a. c. d. 87. b. 101. f. 110. e. 112. d. 166. c. 175. c. 177. e. 224. b. 233. e.
Heribertus Roſvveidus. 65. f.
Hermannus Contractus. 2. a.
Hermannus Hugo. 100. c.
Hermannus Lignaridus. 48. f.
Hermes Triſmegiſtus. 50. c.
Hero Cteſibius. 134. b.
Herodianus. 145. a.
Herodotus. 77. a. 81. f. 90. d. 245. c.
Heſiodus. 73. a.
Heſychius. 25. d. 38. e. 43. a. 134. e. 145. e. 163. e.
Hieronymus. 59. d. 69. e. 100. c. 106. b. 129. b. 176. e. 224. a.
Hieronymus Fabricius ab Aquapendente. 112. a.
Hieronymus Mercurialis. 84. e. 109. b.

UPB

Hieronymus Oſorius. 100. *a.*
Higinus Gromaticus. 50. *c.*
Hilarius. 116. *a.*
Hildebertus Cenomanenſis. 247. *d.*
Hildefonſus Toletanus. 1. *d.*
Homerus. 48. *e.* 78. *a.* 88. *e.* 91. *a.* 102. *d.* 122. *f.* 140. *c.* 178. *e.*
Horatius. 3. *f.* 4. *c.* 7. *a.* 9. *f.* 35. *e.* 36. *f.* 38. *d.* 43. *a.* 44. *b.* 51. *d.* 53. *f.* 63. *b.* 69. *c.* 77. *c.* 106. *a.* 119. *a.* 123 *b.* 129. *a.* 135. *d.* 146. *a.* 150. *b.* 154. *e.* 163. *d.* 177. *c.* 251. *a.* 252. *b.*
Hroſvita. 1. *d.*
Hugo Grotius. 42. *e.* 60. *b.*
Hyginus. 229. *d.*
Hypnerotomachia Poliphili. 52. *d.*

Jacobus Auguſtus Thuanus. 185. *a.*
Jacobus Gutherius. 208. *a.*
Jacobus Lectius. 109. *d.*
Jacobus Mejerus. 102. *e.* 120. *b.* 214. *d.*
Jacobus Zevecotius. 60. *e.* 111. *a.*
Janus Gruterus. 10. *e.* 119. *c.* 165. *c.*
Joannes de Janua. 25. *e.* 67. *a.* 72. *c.* 146. *e.* 178. *c.* 228. *f* 251. *d. e.*
Joannes de VVeathamſted. 90. *f.*
Joannes Freinshemius. 32. *a* 64 *e. b.* 75. *a.* 97. *a.* 135. *e.* 194. *d.*
Joannes Gerundenſis. 1. *d.*
Joannes Meurſius. 28. *e.* 30. *f.* 37. *f.* 41. *a.* 63. *d.* 89. *f.* 106. *e.* 112. *d.* 125. *f.* 127. *a.* 149. *d.* 150. *f.* 210. *c.*
Joannes Moſchus. 65. *e.*
Jodocus Badius. 63. *c.*
Johannes Aventinus. 120. *b.*
Johannes Balæus. 109. *d.*
Johannes Biclarenſis. 211. *a.*
Johannes Bodinus. 67. *f.* 235. *e.*
Johannes Boëmius. 122. *e.* 123. *f.*
Johannes Bourdelotius. 73. *a.* 146. *d.* 210. *b.*
Johannis Calvini Lexicon. 9. *e.* 208. *a.*
Johannes Caſus. 128. *b.* 131. *d.*
Johannes Caſſianus. 59. *c.* 106. *a.* 195. *c.*
Johannes Goropius Becanus. 16. *a.* 28. *b.* 209. *f.*
Johannes Guilielmus Stukius. 239. *c.*
Johannes Hantvillenſis. 71. *d.* 78. *a.* 101. *c.* 233. *d.*
Johannes Janus Alanus. 79. *d.*
Johannes Iſaacius Pontanus. 10. *d.* 28. *f.* 58. *e. f.* 78. *f.* 106. *e.* 130. *d.* 156. *a.* 183. *d.* 184. *a.* 200. *f.* 214. *d.* 222. *b. e.* 248. *f.*
Johannes Kirchmannus. 114. *d.* 129. *d.* 176. *c.* 241. *d.*
Johannes Laurenbergius. 56. *a.* 121. *e.* 160. *a.* 163. *c.*
Johannes Magnus Svecus. 28. *d.* 29. *e.* 34. *f.* 36. *f.* 37. *e.* 62. *b.* 129. *a.*
Johannes Meſſenius. 29. *e.* 158. *a.* 208. *f.*
Johannes Pineda. 128. *d.*
Johannes Sariſberienſis. 2. *d.* 3. *f.* 4. *b.* 7. *d. e.* 9. *e.* 41. *f.* 50. *e. f.* 60. *d. e.* 61. *c.* 61. *a.* 66. *c.* 72. *a.* 93. *c.* 145. *f.* 146. *b.* 151. *f.* 153. *f.* 156. *d.* 207. *f.* 224. *b. f.* 229. *f.*
Johannes Seldenus. 16. *b.* 50. *e.* 120. *f.* 124. *f.*
Johannes Sleidanus. 110. *c.* 124. *e.*
Johannes Stephanius. 106. *e.*
Johannes Svaningius. 18. *b.* 29. *e. f.* 37. *b. e.* 41. *a.* 66. *a.* 98. *a.* 106. *e.* 140. *a.*
Johannes Svaningius Junior. 223. *a.*
Johannes Tritheimius. 193. *e.*
Johannes Turpinus. 51. *a.* 187. *c.*
Johannes Vaſtovius. 144. *b.*
Johannes VVeitzius. 2. *f.* 116. *a.* 174. *d.*
Johannes VVierus. 67 *f.* 113. *d.*
Jonas Coldingenſis. 71. *b.*
Jornandes. 8. *c.* 26. *c. d.* 61. *e.*
Joſephus Devonius Iſcanus. 3. *b.* 9. *a.* 36. *e.* 39. *d.* 40. *b.* 77. *c.* 78. *e.* 106. *b.* 158. *a.* 174. *a.* 175. *a.* 237. *e.*
Joſephus Judæus. 15. *f.* 235. *e. f.*
Joſephus Scaliger. 61. *b.* 69. *d.*
Joſias Simlerus. 204. *f.*
Iſaacus Caſaubonus. 4. *c.* 185. *d.* 250. *c.*
Iſambardus Diaconus. 2. *c.*
Iſidorus Gram. 57. *d.* 65. *e.* 69. *d.* 89. *c.* 128. *a.* 147. *a.* 174. *b.* 181. *a.* 184. *e.* 210. *e.* 251. *f.*
Iſidorus Hiſpalenſis. 1. *d.*
Iſocrates. 110. *a.*
Ivo Carnotenſis. 1. *d.* 55. *d.* 93. *d.* 101. *e.* 109. *e.* 120. *f.* 180. *e.* 234. *d.*
Julius Cæſar. 16. *b.* 27. *a.* 89. *b.* 102. *e.* 127. *c.* 165. *b.* 194. *c.* 210. *e.* 232. *f.*
Julius Cæſar Scaliger. 20. *d.*
Julius Capitolinus. 69. *e.* 110. *c.* 234. *b.*
Julius Firmicus. 6. *f.* 7. *a.* 8. *e.* 10. *a.* 24. *a.* 31. *e.* 46. *b.* 55. *a.* 59. *d. e.* 100. *e.* 108. *f.* 110. *e.* 114. *b.* 131. *e.* 132. *a.* 145. *f.* 183. *e.* 223. *c.* 228. *c.* 233. *d.*
Julius Obſequens. 53. *a.* 250. *a.*
Julius Pollux. 25. *d.* 87. *e.*
Juſtinianus. 33. *e.* 131. *c.*
Juſtinus. 6. *e.* 9. *d.* 32. *c.* 40. *b. c. e.* 50. *b.* 60. *a.* 62. *a.* 63. *f.* 77. *a.* 97 *e. f.* 98. *d.* 101. *a.* 111. *a.* 117. *f.* 119. *a.* 125. *e.* 128. *f.* 130. *a.* 132. *a.* 135 *f.* 147. *d.* 154. *f.* 156. *e.* 158. *c.* 160. *c. d.* 163. *a.* 193. *a.* 213. *e.* 225. *b.* 227. *e.* 228. *a.* 232. *c.* 235. *a. b.* 237. *d.* 238. *a.* 252.
Juvenalis. 4. *e.* 41. *b.* 50. *b.* 57. *f.* 78. *a.* 99. 100. *f.* 113. *a. b.* 133. *d.* 144. *b.* 148. *b.* 177. *b.* 195. *b.*
Juvencus. 217. *c.*

Laberius Mimographus. 149. *c.*
Lactantius. 15. *e.* 43. *e.* 72. *a.* 125. *b.* 151. *b.* 247. *c.*
Lævinus Torrentius. 148. *a.*
Lambertus Schafnaburgenſis. 2. *a.* 98. *e.* 120. *f.* 131. *b.* 190. *d.*
Lampertus Alardus. 205. *e.*
Lampridius. 110. *b.* 119. *d.*
Laurentius Pignorius. 86. *a. b.* 129. *d.*
Laurentius Ramirezius. 128. *d.* 177. *e.* 218. *f.*
Laurentius Scavenius. 116. *d.*
Laurentius Valla. 30. *a.*
Lazarus Bayſius. 146. *e.* 176. *e.* 240. *b.*
Leo Imperator. 129. *b.*
Leonardus Vairus. 49. *b.* 165. *d.*
Leontius. 120. *d.*

Leviticus. 42. f.
Leven clavius. 64. b.
Lexicon Græcolatinum vetus. 25. f.
Lipſius. 7. f. 35. c. 57. b. c. d. e. f. 89. e. 131. e. 160. d. 210. b.
Livius. 9. a. 49. c. 52. a. f. 55. f. 57. f. 59. d. 64. c. 72. f. 77. c. 89. f. 100. e. 102. b. c. 105. a. e. 111. b. c. 114. a. 115. c. 117. f. 150. c. 131 d. 132. d. 134. c. 152. b. c. 158. a. 162. a. 163. b. 175. e. 180. a. 205. a. 206. e. 209. d. 226. c. 227. e. 238. e. 251. a.
Livius Andronicus. 39. f.
Longus Sophiſta. 65. d. e. 131. b. 157. c.
Lucanus. 2. e. 7. a. 13. f. 30. d. 52. b. c. 52. f. 57. c. 58. d. 62. e. 78. d. 115. f. 119. a. 133. e. 148. b. 150. f. 151. c. 175. b. 179. a. 179. b. 180. a. 189. f. 216. d.
Lucilius. 155. a.
Lucretius. 4. b. 6. a. 18. b. c. 27. b. 53. c. 57. d. 67. d. 70. f. 77. b. 108. e. 117. a. 118. e. 130. a. 133. e. f. 135. f. 147. b. 155. b. 157. f. 165. a. 229. b.
Ludovicus Aurelianus. 4. e. 30. f.
Ludovicus Creſollius. 74. e.
Ludovicus Guicciardinus. 108. b.
Ludovicus Lavaterus. 66. d. 67. e.
Lucianus. 1. a. 48. c. 102. c.
Luitbrandus. 59. f. 124. b.
Lupus, Abbas Ferrarienſis. 7. e. f. 30. c. 86. b. 166. c. 232. c. 251. c.
Lupus Servatus. 8. a.
Lycophron. 127. a.

Macrobius. 16. c. d. 55. a. 59. e. 125. a. 131. f. 238. a.
Magnus Olavius, Paſtor Lauſaſienſis in Islandia. 12. f 16. e. 19. a.
Malleus maleficarum. 67. f. 205. e.
Manilius. 62. d. 69. c. 205. e.
Marbodæus. 24 f. 80. e. 162. f.
Marcianus Heracleotes. 21. a.
Marianus Scotus. 2. a.
Marius Victor. 128. a.
Martianus Capella. 7. c. 10. c. d. 17. f. 19. b. 21. d. 22. a. 24. b. 25. b. a. 26. a. 27. c. 34. a. d. e. 41. e. 42. b. c. 47. e. f. 54. e. f. 55. e. f. 60. b. 62. c. 63. a. e. 67. a. 87. f. b. 89. b. 93. a. 98. c. 105. f. 107. b. 133. b. 145. f. 149. b. 150. c. d. 151. b. 155. b. c. d. 157. c. d. 163. c. 165. b. 174. e. 184. d. 212. e. 223. f. 247. b. 252. a.
Martialis. 24. c. 35. a. b. 69. c. 124. a. 147. d. 150. c. e. 151. e. 152. c. 157. e. 161. f. 177. b.
Martinus Delrius. 120. f.
Martinus Opitius 5. b.
Matthæus Paris. 55. d. 180. c. 191. c.
Matthæus Raderus. 32. a. 175. c.
Matthæus Voſſius. 65. a.
Matthæus VVeſtmonaſterienſis. 29. b. 129. c. 207. e.
Matthias Berneggerus. 40. b. 68. b. 115. a. 130. c. 144. f. 154. e. 163. b. 225. e.
Matthias Martinius. 6. b.
Maximianus. 67. f.
Maximus Cæſarauguſtanus. 1. d.
Maximus Tyrius. 41. c.
Meginfredus. 1. d.
Melchior Goldaſtus. 2. c. 69. d. 195. e.
Melchior Junius. 109. f. 112. d.
Mericus Caſaubonus. 234. c.
Meſue. 71. c.
Michaël Caſparus Lundorpius. 177. e.
Michaël Glycas. 36. b.
Minutius Felix. 43. a. 125. b. 247. d.
Modoinus. 18. e.
Monachus Florentinus, Epiſcopus Arconenſis. 26. a.

Nazarius. 110. d. 127. a.
Nazianzenus. 135. e. 229. d.
Nemeſianus. 127. b. 179. b.
Nennius. 4. d.
Nicander Colophonius. 71. a.
Nicephorus. 124. b.
Nicetas Choniates. 115. a. 119. b. 225. b.
Nicolaus Abramus. 158. a.
Nicolaus Cauſſinus. 184. d.
Nicolaus Hemmingius. 120. f.
Nicolaus Lyranus. 110. d
Nicolaus Remigius. 67. f.
Nicolaus Rigaltius. 77. c.
Nicolaus Serrarius. 241. a.
Nithardus. 1. c. 8. a.
Nonius Marcellus. 155. a. 162. e. 240. a.
Nonnus. 127. c. 240. a.
Novellæ Theodoſij. 69. e.

Obertus Giſanius. 99. a. 100. e. 117. b.
Olaus Magnus. 29. e. 88. a. 92. c. 126. a. 134. b. 139. c. 175. f.
Olaus VVormius. 5. b. 12. d. e. 14. e. 15. b. 20. f. 21. d. 26. f. 29. d. 45. a. 61. e. f. 79. e. 92. f. 98. a. 100. a. 106. c. 111. a. 128. d. e. 129. e. 134. d. 142. b. d. 152. e. 158. f. 172. e. 173. b. 188. e. 192. f. 212. b. 236. a. 242. f.
Otfridus. 5. a.
Oppianus. 131. b. 210. b. c.
Optatus Afer Milevitanus. 234. c.
Ordericus Vitalis. 93. d. 98. e. 128. d. 166. a.
Ottarus Niger. 33. a.
Otho Friſingenſis. 2. a. 129. a. 181. b. 234. e. 236. c. 250. d.
Ottho Heurnius. 47. d.
Ottho Poëta. 184. c.
Ovidius. 2. d. 8. f. 23. f. 30. b. 39. c. 41. c. 43. f. 44. b. c. 47. f. 60. d. 67. a. 69. d. 76. b. 84. e. 98. b. 103. e. 106. f. 108. d. 111. a. c. 116. c. 119. a. d. 124. a. 129. b. 130. c. 132. b. 235. e. 151. f. 157. e. 158. b. 176. f. 177. c. 184. d. 189. f. 225. a. 226. d.

Pacatus Drepanus. 67. b. 111. e.
Papias. 2. d. 65. c. 67. a. 153. c. 230. a.
Paulinus Nolanus. 227. e.
Paulus Apoſtolus. 90. b.
Panegyricus Conſtantino dictus. 24. d.
Paulus Diaconus. 7. c. 22. c. 26. b. 28. a. 180. d. 181. a. b. 194. e. 247. c.
Paulus Æmilius. 109. f. 120. d. 199. b. 232. e.
Paulus Jovius. 16. b.
Paulus JCtus. 8. d.
Paulus Oroſius. 8. b. 66. b. 110. f. 111. c. 129. d. 201. c.
Paulus Rhamnuſius. 225. f.
Pauſanias. 122. f.
Perſius. 4. b. 47. f. 148. c. 150. c. 155. d. 177. d. 185. c. 249. c.
Petronius Arbiter. 41. c. 44. d. 51. b. 52. e. f. 61. b. 69. e. 87. a. 93. b. 98. e. 112. e. 115. a. 128. a. 134. d. 146. d. 150. e. 151. f. 157. c. 184. f. 210. b. 213. c. 249. b.
Petrus Bellonius. 129. d.
Petrus Chryſologus. 3. a. 9. d. e. 30. a. 35. b. 36. c. 42. e. 58. f. 66. d. 67. d. 69. f. a. 101. d. 106. a. 108. e. 125. b. 178. a. 202. b. 208. a. 234. e. 235. d.
Petrus Colvius. 42. e. 127. a.
Petrus Cunæus. 148. d.
Petrus de Vineis. 124. b.
Petrus Gyllius. 21. b.
Petrus Laglandicus. 117. e. f.
Petrus Pithœus. 113. e.
Petrus Victorius. 45. a. 98. c.
Philargyrus. 7. a.
Philippus Camerarius. 31. c. 48. e. 73. b. 81. f. 165. b. 214. c. 241. d.
Philippus Cluverius. 174. a. 176. c. 181. e.
Philippus Presbyter. 62. e.
Philippus Rubenius. 147. a.
Philo Judæus. 157. e.
Philoſtratus. 184. f.
Philoxenus. 188. a.
Phocas Grammaticus. 126. a.
Phœdrus. 63. c. 77. b. 153. a. 155. e. 194. 216. c.
Pindarus. 1. a. 41. b. 87. e. 135. e.
Pindarus Thebanus. 153. b. 179. b.
Platina. 186. c.
Placidus Lactantius, Statij interpres. 46. d.
Plato. 51. e. 67. a.
Plautus. 4. b. 9. f. 21. e. 43. b. 59. e. 93. b. 100. a. 101. d. 102. b. 106. a. 113. e. 115. d. 117. e. 124. b. 148. a. 149. f. 150. d. 157. e. 162. e. 163. b. 194. c. 227. d. 248. c. 249. b. 251. a.
Plinius. 4. d. 7. b. c. d. 23. f. 26. b. d. 32. a. 48. c. 50. d. 70. e. 71. b. 93. b. 94. a. 99. e. 112. f. 127. c. 129. c. 144. b. 147. b. 155. f. 162. c. 165. a. 179. c. 189. a.
Plinius Junior. 7. a. 67. f. 69. d. 100. a. 148. f. 149. a. 165. a. 174. d. 183. d. 211. e. 212. c. 213. c. d. 223. f. 226. e.
Plinius Valerianus. 59. e.
Plutarchus. 15. f. 32. d. 45. a. 67. b. 87. d. 89. a. 119. c. d. 122. f. 123. e. f. 128. c. 129. a. 145. c. 160. c. 174. b. 179. f. 224. b. 225. d. 239. b.
Polybius. 115. b. 119. c.
Polydorus Virgilius. 109. f. 110. d. 120. c.
Polyænus. 179. a.
Pomponius Mela. 48. d. 77. a. 156. b. c.
Porphyrio. 69. c.
Porphyrius. 15. f. 112. a. 134. f.
Procopius. 26. b. 126. d. 181. c. 209. f.
Propertius. 51. b. 84. b. 87. d. 157. e.
Prudentius. 2. e. 9. c. 18. d. 36 a. 44. f. 59. a. 65. c. 114. a. 116. a. 194. f. 217. c. 218. b. 227. a. 233 f.
Ptolemæus. 20. e. f. 21. c. 70. d.
Publius Mimus. 67. f. 111. a. 178. b.
Puteanus. 7. a.

Queroli autor. 42. a.
Quintilianus. 6. c. 30. b. 31. d. 35. c. 38. c. 41. f. 47. b. 51. c. 52. f. 52. e. 60. b. 98. a. b. e. 108. c. 132. b. 135. d. 148. a. 151. c. 156. f. 178. a. 179. a. 212. d. 223. b. 252 c. d.
Quintus Cicero. 41. b.

Rabbi Moſes Ægyptius. 50. b.
Radervicus. 2. a. 120. f.
Radulphus Ardentius. 55 e. 61. b. 66. c. 90. b.
Rhabanus Maurus. 7. b.
Rhegino. 1. c. 64. c.
Ricardus Argentinus. 67. f.
Ricardus Staniburſtius. 99. c.
Robertus Monachus. 37. d. e.
Robertus, Rex Franciæ. 99. f.
Robertus VValturius. 145. e.
Rogerus de Hoveden. 242. a.
Rupertus Tuitienſis. 8. a. 51. a.
Rutilius Numatianus. 249. e.

Salluſtius. 6. f. 16. d. 24. a. 39. e. f. 48. f. 86. c. 135. e. 162. b.
Salomo Lexicographus. 69. d.
Sanctes Pagninus. 32.
Savaro. 59. e.
Salvianus Maſſilienſis. 16. c. 24. d. 57. e. f. 59. d. 145. d. 235. c. 247. c.
Samuel Benlanus. 1. d.
Scalda, Metrica Islandorum. 17. e.
Sebaſtianus Munſterus. 195. f.
Secundus. 1. c.
Sedulius Presbyter. 54. d. 217. c.
Seneca. 9. a. 26. d. 50. e. 52. 77. c. 97. a. 103. b. 110. c. 181. d. 125. b. 134. a. 145. f. 150. e. 151. c. 151. d. 161. e. 174. d. 205. f. 239. e.
Seneca Rhetor. 8. c. 41. b. 93. b. 133. d. 145. b. 148. a. 156. e. 183. e. 184. a.
Seneca Tragicus. 30. e. 41. d. 68. d. 91. b. 111. 151. d. 165. a. 177. a. 178. c. 238. d.
Septimius Romanus. 188. a. 220. f.
Septimius Serenus. 87. a.
Serapio. 71. c.
Serenus Sammonicus. 249. f.

Servius. 9. a. 59. e. 83. a. 90. a. 129. a. 150. b. 166. a. 174. d. 178. f. 179. f.
Severus Patriarcha. 7. d.
Severus Sanctus. 89. c. 111. b.
Sibrandus Siccama. 186. e. 187. a.
Sidonius Apollinaris. 8. d. 9. d. 24. d. 25. c. 59. f. 74. a. 84. c. 132. a. 134. b. 162. e. 163. b. 174. b. e. 185. d. 191. b. 205. e. 218. d. 224. a. 238. b. 239. f.
Sigebertus Gemblacenſis. 2. a. 110. c. 192. a. 193. b. 207. d. 214. d. 246. b.
Sigismundus Baro ab Herbenſtein. 88. b.
Silius Italicus. 18. d. 32. b. 41. c. 54. c. 62. f. 73. a. 76. c. 90. b. 102. c. 115. a. 118. f. 133. c. 135. f. 156. a. 167. b. 176. a. 184. b. 205. a. 240. b.
Silveſter Giraldus Cambrenſis. 23. d.
Simeon Dunelmenſis. 1. d.
Snoro Sturlæſonius. 50. a. 101. d. 106. c. 109. b. 196. a.
Solinus. 24. b. 48. c. 69. e. 99. e. 178. c. 208. a.
Spartianus. 4. e. 32. d. 54. c. 97. a.
Statius Papinius. 34. a. 46. d. 77. a. 116. f. 133. f. 151. e. 158. b. 162. a.
Stephanus Gvichardus. 66. a.
Stephanus Pighius. 7. f. 166. e.
Strabo. 14. a. 42. d. a. 48. a. 81. c. 90. d. 123. e. 156. d. 181. b.
Sveno Aggonis. 74. f. 105. a. 220. e. 221. b.
Svetonius. 4. d. 9. a. b. e. 30. d. 51. c. 60. a. 74. e. 83. e. 109. a. 114. f. 117. e. 130. b. 131. d. 148. f. 154. e. 158. d. 162. f. 166. a. 179. e. 189. f. 194. c. 208. e. 213. c. 225. d. 226. a. b. 227. e. 233. a. 250. b.
Svidas. 65. f. 100. e. 123. a. 274. b. 209. f. 214. b. 224. b.
Sulcardus. 1. d.
Sulpicius Lupercus. 67. c.
Sulpitia. 87. a. 153. c.
Sulpitius Severus. 21. d. 99. e. 184. a. b. 227. c.
Symmachus. 9. f. 51. b. 62. e. 233. d.
Synæſius. 41. a.

TAcitus. 11. a. 19. c. 22. c. 27. b. a. d. 30. e. 40. f. 41. f. 45. a. 48. a. 50. c. 50. b. 59. f. 63. f. 70. d. 77. e. 82. f. 87. f. 91. f. 98. d. 111. c. d. 112. b. 115. d. 116. f. 119. c. 123. f. 126. d. 132. a. 144. b. 146. c. d. 154. e. 162. d. 132. a. 144. b. 149. c. d. 154. e. 162. b. 174. b. 175. a. 181. b. 194. c. 206. f. 228. b. 235. c. 237. f. 238. d. 245. a. 250. c. 252. c.
Tatianus. 7. b.
Terentianus Maurus. 63. e. 158. f. 162. d.
Terentius. 32. a. 53. c. 61. c. 93. b. 109. e. 145. c. 157. e.
Tertullianus. 3. b. 24. a. 37. b. 43. a. 47. b. 55. a. 61. a. 132. d. 134. e. 155. b. 156. c. 192. a. 224. f. 238. b.
Teſtamentum Abſalonis MS. 6. d.
Theganus. 1. c.
Theodorus Beza. 109. c.
Theodorus Marcilius. 61. a.
Theodoſius μικρὸς. 7. c. d.
Theophilus. 7. b. 33. e.
Thomas Bangius. 248. d.
Thurgotus. 1. d.
Tibullus. 25. b. 35. b. 54. d. 133. b. 157 e. 158. a. 218. c.
Trebellius Pollio. 97. f.
Tzetzes. 36. a. 44. d. e.

VAlerianus Cemelienſis. 93. b. 121. a. 233. e. 234. c. 235. e. 238. c. d.
Valerius Flaccus. 62. c. 63. f. 84. d. 105. a. 133. a.
Valerius Maximus. 2. e. 4. b. 7. e 8. b. c. 9. f. 10. d. f. 17. b. c. 30. b. c. 32. c. e. 33. c. 39. e. 40. e. 41. f. 43. f. 44. e. f. 48. b. 51. e. f. 52 c. d. 52. e. 54. d. 55. e. f. 72. f. b. 77. a. 97. b. 98. c. f. 99. e. 101. a. 102. a. b. 104. e. 108 f. 123. d. 130. d. 131. f. 145. c. b. 149. a. 153. b. 154. d. 158. e. 162. b. c. 165. f. 166. d. 167. a. 175. b. 177. d. 194. f. 195. b. 211. a. b. 215. b. 216. d. 217. c. 223. c. 224. c. 225. c. 226. b. 227. b. 229. e. 233. d. 249. e. 251. f. 252. a. e.
Varro. 60. f. 61. b. 117. a. 125. b. 147. f. 150. b. 162. c. 179. f.
Vegetius. 49. b. 57. b. c. d. 64. b. c. 84. b. 86. a. 88. f. 132. f. 144. f. 206. e. 210. e. 235. c. 252. b.
Vellejus Paterculus. 9. b. 39. a. 66. b. 119. c. 181. c. 235. c.
Venantius Fortunatus. 6. a. 16. d. 39. a. 93. d. 106. c. d. 157. e. 179. c. 218. c.
Vetus Vocabularium. 100. f.
Victor Giſelinus. 2. f.
Vincentius Lirinenſis. 151. b.
Virgilius. 18. c. 34. e. 43. a. 44. a. 48. e. 53. a. b. 54. b. e. 55. b. 59. c. d. 62. d. 63. a. b. 66. a. 75. a. 66. b. 77. b. 84. e. 90. f. 91. f. 99. b. 102. e. 105. a. 106. f. 112. b. 114. f. 115. f. 116. c. f. 117. a. 119. a. 129. a. 130. e. 132. b. d. 133. a. 135. d. 146. c. 197. b. c. d. 175. e. 178. e. f. 180. a. 184. c. 193. b. 229. b. 232. d. 235. c. 238. e. 240. d.
Vitruvius. 210. e.
Vulfgangus Lazius. 28. d.
VValafridus. 3. a. 39. a.
VVernerus Rolevinck. 208. b.
VVidichindus. 1. d. 246. c.
VVipertus. 207. f.

XEnophon. 78. c. 83. d. 161. f. 233. a.

ZAchlas Ægyptius Propheta. 46. b. 47. c.
Zenodotus. 100. d.
Zonaras. 123. e. 226. b.

PAg.4. *Prolegomen. Cap.2. pro,* unllo, *lege,* ullo.
Pag.6. Proleg. Cap.4. pro, iuaudiverant, *lege,* inaudiverant.
Pag.8. Proleg. pro, CAP. VIII. *lege,* CAP. VII.
Pro, ſtipenda, *lege.,* ſtipendia.
Pag.9. Proleg. Cap.8. pro Quin, *lege,* Quin &c.
Pag.10. Proleg. pro, Osbium, *lege,* Osbjurn.
Pro, quid, *lege,* quod.
Pag.12. Cap.9. Proleg. pro, Navtre, *lege,* Navtæ.
Pag.14. Proleg. Cap.10. pro, ſocis, *lege,* locis.
Pag.16. Proleg. Cap.11. pro, Trinitatas, *lege,* Trinitatis.
Pag.19. Proleg. Cap.12, pro, contubernro, *lege,* contubernio.
Pag.28. Proleg. Cap.18. pro, favorum, *lege,* favorem; *& pro,* propenſam, *lege,* propenſum.
Pag.29. Proleg. pro, repititur, *lege,* repetitur.
Pag.34. Proleg. Cap.20, pro, haad, *lege,* haud.
Pag.35. Proleg. Cap.21. pro, no, *lege,* non.
Pag.37. Prol. pro, proximum, *lege,* proximorum.
Pag.37. Prol. pro, Antequitates, *lege,* Antiquitates.
Pag.38. Prol. cap.23. pro, propriora, *lege,* propiora.
Pag.44. Proleg. pro, ſeclus, *lege,* ſcelus.

Pag.1. Notar. lit. c. pro, quornm, *lege,* quorum; *& pro,* ultimnm, *lege,* ultimum.
Pag.4. pro, momumenta, *lege,* monumenta.
Pag.7. b. pro, Archipiſcopum; *lege,* Archiepiſcopum.
Pag.15. b. pro, exhibebit, *lege,* exhibuit.
Pag.15. c. pro, ᛒᛅᚢᛏᛁᚺᛅᛁᛘ, *lege,* ᛒᛅᚢᛏᛁᚺᛅᛁᛘ.
Pag.16. e. pro, ergegium, *lege,* egregium.
Pro μακεϱίτȣ, *lege,* μακαϱίτȣ.
Pag.18. c. pro, filices, *lege,* ſilices.
Pag.19. a. pro, ᛏᛡᛅᛏ, *lege,* ᚦᛅᛏ. *& ſic in cæteris eâdem paginâ vocibus, in quibus* ᛅᛡ, *perperam ponitur pro* ᚦ.
Pag.19. c. pro, minos, *lege,* minor.
Pag.19. e. pro, ᛡᛁᛅᛁᚱ, *lege,* ᛡᛁᛅᛁᚱ.
Pag.19. f. pro, ᛘᛅᛁᚠᛅᚦ, *lege,* ᛘᛅᛁᚠᛘᚦ.
Pag.19. b.2. pro, Svitiod/ *lege,* Svibiod.
Pro, Farand i/ *lege,* farandi.
Pag.19. e.2. pro, quiſcere, *lege,* quieſcere.
Pag.20. b.1. pro, ᛅᛡᚢᚱᚦᚢ, *lege,* ᚦᚢᚱᚦᚢ.
Pag.20. d.1. pro, Genetivi, *lege,* genitivi.
Pag.26. a.1. pro, Acconenſis, *lege,* Arconenſis.
Pro, hnnc, *lege,* hunc.
Pro, Martianns, *lege,* Martianus.
Pag.27. c.2. pro, Græciæ, *lege,* Græcia.
Pag.29. c.1. pro, qnendam, *lege,* quendam.
Pag.31. e.1. pro, origine, *lege,* originem.
Pag.32. a.1. pro, Sanctus, *lege,* Sanctes.
Pag.32. b.2. pro, Italius, *lege,* Italicus.
Pag.33. c.1. pro, ᛘᛁᛡᛅᚱ, *lege,* ᛘᛁᚴᛅᚱ.
Pag.33. a.2. pro, dagna, *lege,* dagnar.
Pag.34. a.1. pro, pediſſegna, *lege,* pediſſequa.
Pag.35. f.1. pro, pulſatus, *lege,* pulſare.
Pag.35. e.2. pro, Herorum, *lege,* Heroum.
Pro, magifice, *lege,* magnifice.
Pag.36. f. e. pro multu, *lege,* multa.
Pag.42. b.1. pro, eriam, *lege,* etiam.
Pag.43. d.1. pro, ᚠᛁᛘᚢᛁᚴᛅ, *lege,* ᚠᛁᛘᚢᛁᚴᛅ.
Pag.43. d.2. pro, canicula, *lege,* caniculæ.
Pag.45. b.1. pro, amplum, *lege,* amplam.
Pag.46. f. e. pro, ᛅᛡᚢ, *lege,* ᚦᚢ.
Pag.48. b.2. pro, Hadindo, *lege,* Hadingo.
Pag.48. e. pro, ᛅᛡᛅᚱᚦ, *lege,* ᚦᛅᚱᚦ.
Pag.50. a.2. pro, quæcumque, *lege,* quæcunque.
Pag.51. c.1. pro, eâ, *lege,* eo.
Pag.52. e.2. pro, Oratione, *lege,* Orationem.
Pag.53. a.1. pro, Rutilos, *lege,* Rutulos.
Pag.57. b.1. pro, contignere, *lege,* contingere.
Pag.58. a.1. pro, ᛏᚠᛅᛅᛁ, *lege,* ᚦᛅᛅᛅᛁ.
Pro, ᚺᚠᚦᚠᚢᛁ, *lege,* ᚺᛅᚦᚠᚢᛁ.
Pag.58. pro, ᚢᛅᚠᛅ, *lege,* ᚺᛅᚠᛅ.
Pag 59. a.1. pro, fuut, *lege,* ſunt.
Pag.59. c.2. pro, Perſona, *lege,* Porſena.
Pag.61. b.2. pro, indulta, *lege,* induta.
Pag.62. b.2 pro, exiſtimaſſe, *lege,* æſtimaſſe.
Pag.63. d.2. pro, opprobij, *lege,* opprobrij.
Pag.64. a.1. pro, Latinititis, *lege,* Latinitatis.
Pag.65. e.1. pro, aptem, *lege,* aptam.
Pag.67. d.1. pro, afflixeruut, *lege,* afflixerunt.
Pag.67. b.2. pro, intulernut, *lege,* intulerunt.
Pag.68 f.1. pro, autiquitatis, *lege,* antiquitatis.
Pag.68. f.2. pro, pertiſſimus, *lege,* peritiſſimus.
Pro, fpargi, *lege,* ſpargi.
Pag.70. f.1. pro, ᛘᛁᛅᛏ, *lege,* ᛘᛁᛅᚴ.
Pro, ᛒᚱᚢᛅᚢᛡ, *lege,* ᛒᚱᚢᛅᚢᛅ.
Pag.70. b.2. pro, ᚠᚠᛅᛏᛘ, *lege,* ᚠᚦᛅᛏᛘᛅ.
Pro, ᚺᛅᚱᛅᛘᛁᛅᚺ, *lege,* ᚺᛅᚱᛅᛘᚦᛅᛅ.
Pag.71. f.2. pro, ceſiſſe, *lege,* ceſſiſſe.
Pag.72. a.1. pro, aliqiud, *lege,* aliquid.
Pag.74. c.2. pro, Rolveni, *lege,* Rolvoni.
Pag.76. a.1. pro, ᚢᛁᚠᚠᛁ, *lege,* ᚺᛁᚠᚠᛁ.
Pag.77. b.2. pro, aut, *lege,* ut.
Pag.77. c.2. pro, doctrimâ, *lege,* doctrinâ.
Pag.80. b.1. pro, ᚠᚴ, *lege,* ᛅᚴ.
Pag.80. c.1. pro, ᛘᛁᚦᚱ, *lege,* ᛘᛁᛁᚱ.
Pag.81. d.1. pro, babere, *lege,* habere.
Pag.81. f.1. pro, illus, *lege,* illius.
Pag.82. e.1. pro, erfide/ *lege,* ervide.
Pag.82. f.1. pro, hiner/ ᛡᛁᚦᛁᚱ, *lege,* ᛁᚦᚢ, enn.
Pag.82. c.2. pro, ſttemmatis, *lege,* ſtemmatis.
Pag.87. c.2. pro, bomines, *lege,* homines,
Pag.88. d.2. pro, etiammum, *lege,* etiamnum.
Pag.90. a.2. pro, quæ, *lege,* qui.
Pag.90. b.2. pro, uuus, *lege,* unus.
Pag.90. c.2. pro, Craturæ, *lege,* Creaturæ.
Pro, Idololataræ, *lege,* Idololatræ.
Pag.93. e.2. pro, repedabuut, *lege,* repedabunt.

Pag.96.

Pag. 96. b. 1. pro, niſi, *lege*, niſi.
Pag. 96. e. 1. pro, tunc, *lege*, tune.
Pag. 100. d. 1. pro, duce, *lege*, dulce.
Pag. 100. e. 2. pro, Paſſivæ, *lege*, Paſſiva.
Pag. 103. c. 1. pro, affectam, *lege*, affectum.
Pag. 104. c. 2. poſt illa verba :
Et juxtà Baptiſtam Mantuanum :
ſtatim ſubjungendi ſunt verſus:
Omne quod excellens &c.
Pag. 109. a. 1. deleatur ſe.
Pag. 109. e. 2. pro, corpore, *lege*, corpora.
Pag. 111. 2. 1. pro, nnlla, *lege*, nulla.
Pag. 111. a. 2. pro, effectat, *lege*, affectat.
Pag. 111. e. 2. pro, qni, *lege*, qui.
Pag. 112. a. 2. pro, Philadelpholo, *lege*, Philadelpho loquentes.
Pag. 114. b. 2. pro, currarum, *lege*, curarum.
Pag. 115. b. 1. pro, thal Jarl/ *lege*, Pall Jarl.
Pag. 115. b. 2. pro, anicum, *lege*, amicum.
Pag. 117. f. 1. pro, Metahyſicum, *lege*, Metaphyſicum.
Pag. 118. a. 2. pro, Normarchia, *lege*, Nomarchia.
Pag. 121. b. 1. pro, ter- tertium, *lege*, tertium.
Pag. 122. a. 1. pro, occupandum, *lege*, occupandos.
Pro, pericula, *lege*, periculi.
Pag. 122. b. 2. pro, aſſignababur, *lege*, aſſignabatur.
Pag. 123. c. 1. pro, cincere, *lege*, cinere.
Pag. 125. d. 1. poſt illa verba : quæ Odino aſſignat, *adde vocem* Edda, *& lege*, quæ Odino aſſignat Edda.
Pag. 125. d. e. pro, inijſiet, *lege*, iniiſſet.
Pag. 128. e. 1. pro, Puſca, *lege*, Puſei: *& pro*, Puſci, *lege*, Puſei.
Pag. 128. b. 2. pro, pugnanpi, *lege*, pugnandi.
Pag. 113. b. 2. pro, nonumento, *lege*, monumento.
Pag. 131. d. 2. pro, Synechdochice, *lege*, Synecdochice.
Pag. 135. d. b. 1. pro, Fær, *lege*, Faer.
Pag. 135. c. 1. pro, ᚼᛆᛋᚼᛆ, *lege*, ᚼᛆᚱᚼᛆ.
Pro, ᚱᛆᚼᚢᛆᛅ, *lege*, ᚱᛆᚢᚼᛆᚱ.
Pag. 137. d. 1. pro, gerendo, *lege*, gerenda.
Pag. 138. c. 1. pro, impares, *lege*, imparem.
Pag. 139. b. 1. pro, prædicabant, *lege*, prædicabat.
Pag. 145. c. 1. pro, nunciaans, *lege*, nuncians.
Pag. 146. c. 1. pro, interpremur, *lege*, interpretemur.
Pag. 148. e. 2. pro, aliq;, *lege*, aliaq;.
Pag. 151. d. 1. pro, ſimile, *lege*, ſimili.
Pag. 152. a. 2. pro, laquacitatis, *lege*, loquacitatis.
Pag. 154. a. 2. pro, forſitam, *lege*, forſitan.
Pag. 156. f. 1. pro, Paranomaſiæ, *lege*, Paronomaſiæ
Pag. 156. c. 2. pro, Auctor, *lege*, Actor.
Pag. 160. d. 2. pro, veruis, *lege*, verius.
Pag. 163. d. e. pro, alias, *lege*, alas.
Pag. 163. e. 2. pro, Capita, *lege*, capita.
Pag. 163. f. 2. pro, aſtituitur, *lege*, adſtituitur.
Pag. 165. b. 2. pro, confeſſit, *lege*, confeſſi.
Pag. 165. f. 2. pro, dedulit, *lege*, detulit.
Pag. 170. e. 2. pro, Naſſn/ *lege*, Naffn.
Pag. 176. b. 2. pro, vox, *lege*, vix.
Pag. 177. e. 1. pro, pollicetar, *lege*, pollicetur.
Pag. 178. c. 1. pro, viantinm, *lege*, viantium.
Pag. 184. e. pro, ſuperio- periore, *lege*, ſuperiore.
Pag. 189. d. 1. pro, ᛁᛆᚢᚦᛆ, *lege*, ᚦᛆᚢᚦᛆ.
Pag. 190. b. 2. pro, ᛡᛆᚼᚾᚢᛘ, *lege*, ᛡᛆᚼᚦᚢᛘ.
Pag. 190. f. 2. pro, ᛡᛁᚼᚼᛆᚱ, *lege*, ᛡᛁᚼᚼᛆᚱ.
Pag. 193. e. 1. pro, ᛒᚽᛆᚦᚱᛁᚹᛁᚽ, *lege*, ᛒᚽᛆᚦᚱᛁᚹᛁᚽ.
Pag. 193. b. 2. poſt illa verba: novæ à ſe in Saxonia fundatæ Corbejæ, *interſere vocem*, præfecit, *quæ omiſſa eſt.*
Pag. 194. f. 2. pro, occapavit, *lege*, occupavit.
Pag. 195. d. 2. pro, eundem, *lege*, eundum.
Pag. 201. c. 1. pro, porfunditate, *lege*, profunditate.
Pag. 208. f. 1. pro, Svæciæ, *lege*, Sveciæ.
Pag. 212. e. 2. pro, juculari, *lege*, jaculari.
Pag. 213. a. 2. pro, Anglica, *lege*, Anglia.
Pag. 215. d. 1. pro, porcurabant, *lege*, procurabant.
Pag. 217. b. 1. pro, ſuum, *lege*, ſuam.
Pag. 223. c. 1. pro, tructu, *lege*, tractu.
Pro, aquorum, *lege*, aquarum.
Pag. 223. d. 2 pro, Soxones, *lege*, Saxones.
Pag. 226. e. 1. pro, tribribuere, *lege*, tribuere.
Pag. 229. e. 2. pro, mahinas, *lege*, machinas.
Pag. 231. b. 1. pro, fratres, *lege*, frater.
Pag. 232. a. 2. pro, glacici, *lege*, glaciei.
Pag. 232. f. 2. pro, mahinæ, *lege*, machinæ.
Pag. 233. e. 1. pro, VX, *lege*, XV.
Pag. 235. f. 1. pro, diſperatio, *lege*, deſperatio.
Pag. 237. b. 2. pro, ſilvaram, *lege*, ſilvarum.
Pag. 237. e. 2. pro, patavi, *lege*, putavi.
Pro, conperiſſet, *lege*, comperiſſet.
Pag. 238. b. 2. pro, Anreliano, *lege*, Aureliano.
Pag. 241. b. c. pro, Concicij, *lege*, Concilij.
Pag. 242. c. 2. pro ſterquilium, *lege*, ſterquilinium.
Pag. 247. e. 1. pro, orbe, *lege*, ore.
Pag. 248. d. 2. pro, inſtitudo, *lege*, inſtituto.
Pro, crebis, *lege*, crebris.
Pag. 249. f. 1. pro, precordialem, *lege*, præcordialem.